ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ Ι. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΥ
τ. Ἀρχηγοῦ Γ. Ἐπιτ. Στρατοῦ
τ. Πρέσβεως εἰς Βελιγράδι

40 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πῶς ἐκερδίσαμε τοὺς ἀγῶνας μας 1940 — 1949

Ἀθῆναι, ἐκ τῶν Τυπογραφείων τῆς «Ἀκροπόλεως»
1960

«Τῇ ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια.....»

«Πάντη χαλεπὸν καὶ δυσθήρατον ἱστορία τ' ἀληθέα, ὅταν οἱ μὲν ὕστερον γεγονότες τὸν χρόνον ἔχουσιν ἐπιπροσθοῦντα τῇ γνώσει τῶν πραγμάτων, ἡ δὲ τῶν πράξεων καὶ τῶν βίων ἡλικιῶτις ἱστορία τὰ μὲν φθόνος καὶ δυσμενείαις, τὰ δὲ χαριζομένη καὶ κολακεύουσα λυμαίνεται καὶ διαστρέφει τὴν ἀλήθειαν».

(Πλούταρχος)

«Πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι».

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

Εἰς τὸν Ἕλληνα Στρατιώτην
μὲ θαυμασμὸν
γιὰ ὅσα εἶδα στὰ 40 χρόνια τῆς στρατιωτικῆς μου ζωῆς

«Ἡ ὑπέρτατη συναδελφικὴ ἀγάπη πεδίου μάχης».

Α Φ Ι Ε Ρ Ο Υ Τ Α Ι

Σὰν δεῖγμα εὐγνωμοσύνης,
στὸν πολυετῆ πόνο της καὶ τὴν θυσία της

«Στὴ γυναῖκα μου Τούλα, τὸ γένος Μιχάλη, ποὺ ἀπετέλεσε ξεχωριστὴ καὶ διαρκῆ γιὰ μένα τῆς ζωῆς εὐτυχία καὶ ἐνίσχυσι καὶ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ μοῦ εἰπῇ ξεκινῶντας με γιὰ τὴν Μ. Ἀνατολή: «πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι, σκέψου τὴν Πατρίδα μας».

Α Φ Ι Ε Ρ Ο Υ Τ Α Ι

Σὰν δεῖγμα εὐγνωμοσύνης

Στὸν Ἅγιο ἀδελφό μας Κίμωνα, ποὺ μὲ τὸ ὑστέρημά του καὶ τὴν θυσία του, ἐδημιούργησε καὶ μένα καὶ τ' ἀδέλφια του καὶ μᾶς ἐδίδαξε κατὰ τὸν πλέον ἀξέχαστο τρόπο τὸν δρόμο τῆς θυσίας καὶ τοῦ καθήκοντος.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1ον) Στὸ βιβλίο μου αὐτό, θαὕρετε γλῶσσα ἀρχαΐζουσα, καθαρεύουσα, δημοτικὴ καὶ κάποτε μαλλιαρή. Ἔχει συνεπῶς ἀπὸ τὴν ἀρχή του, ἐπάνω στὴ γλῶσσα του, κάθε ἀφορμὴ κριτικῆς. Καὶ θἆναι δίκαιη. Ὅμως ἡ δικαιολογία μου εἶναι: Ἄλλα τὰ ἀφηγοῦμαι, ἄλλα εἶναι καὶ ἀντίγραφα ἐκθέσεών μου ἐπισήμων καὶ ἔτσι ὅλα παρουσιάζονται ἀνάμικτα. Ἄλλως τε αὐτὴ εἶναι ἡ γλῶσσα μας.

2ον) Ὅσα γράφω δὲν εἶναι νοητὸν νὰ ἐννοηθοῦν ἴσως καὶ νὰ γίνουν πιστευτὰ ἐὰν δὲν ὑπάρχουν αἱ ἀποδεί-ξεις καὶ ἡ ψυχολογία τῶν γεγονότων.

Τὴν ἀπόδειξιν τὴν δίδουν: τὰ ἔγγραφα.

Τὴν ψυχολογίαν: τὸ περιεχόμενόν των.

Γι' αὐτὸ σὲ κάθε τόμο παραθέτω σὰν ἀποδεικτικὰ τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τοῦτο ἔγγραφα.

3ον) Ἡ σκιαγραφία τῶν ἡγητόρων μας ἔχει τὸν ἀπαραί-τητο σκοπό, ὅπως δι' αὐτῆς γίνη εὐχερεστέρα ἡ κα-τανόησις γεγονότων, τὰ ὁποῖα, ἄλλως τε, θὰ ἦσαν δυσεξήγητα.

4ον) Καλὸν εἶναι πρὶν ἀρχίσητε τὸ διάβασμα τοῦ βιβλίου νὰ διατρέξητε τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων.

Θὰ σᾶς βοηθήση.

ΣΑΝ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ταπεινὴ αὐτὴ προσπάθεια δὲν ἔχει ἀπαιτήσεις, σπουδαίας συγγραφῆς, γιατὶ εἶμαι ξένος πρὸς τὴν τόσο ζηλευτὴ ἐπαγγελματικὴ αὐτὴ ἱκανότητα. Ἐπιδιώκω ἁπλῶς νὰ τοποθετήσω τὰς ἀναμνήσεις γεγονότων, ποὺ λόγῳ τῆς ἐθνικῆς φύσεώς των μὲ ἔρριψαν πολλὲς φορὲς σὲ ἀγωνιώδη προσπάθεια, ἡ ὁποία τελικῶς ὑπῆρξεν ἐπιτυχὴς καὶ ὡς τοιαύτη χρήσιμος τόσον διὰ τὴν ἀληθινὴν ἱστορίαν ὅσον καὶ διὰ κάποια προετοιμασίαν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν τὸν ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμὸν ποὺ καὶ ἐγὼ ἠκολούθησα ἀπὸ μικρός. Λευκὴ καὶ κατακάθαρη θἆνε ἡ ἐξιστόρησι τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν, διότι δὲν ἔχω καμμίαν ἄλλην ἐπιδίωξιν παρὰ μόνον νὰ παρουσιάσω ὁλόκληρον τὴν ἀλήθειαν μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προσφέρω καὶ μία καλὴ στὸ Ἔθνος ὑπηρεσίαν, δηλαδὴ ὑποβοηθῶ τὸν ἱστορικὸν τοῦ μέλλοντος νὰ μὴ παραπλανηθῆ, ἂν θελήση νὰ ἱστορήση ὁλόκληρον τὴν πράγματι σωστικὴν καὶ παραγωγικὴν ἀλήθειαν.

Ἡ προσπάθειά μου αὐτὴ εἶνε ξένη πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐπικρίσεως, τοῦ καταλογισμοῦ εὐθυνῶν εἰς ἄλλους καὶ τῆς ἀποφυγῆς τῆς ἰδικῆς λογοδοσίας. Εἶνε ἀπηλλαγμένη νομίζω τοῦ ἀνθρωπίνου πάθους ἢ ἐπιδείξεως, δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν μεμψιμοιρίαν. Αἱ παραλείψεις θὰ εἶνε ἀθέλητοι· τὰ σφάλματα εἶνε ἀνθρώπινα· ὁπωσδήποτε διατηρῶ ἔντονα στὴ σκέψι μου τὸ ἀπόφθεγμα: «Ἐλπίζω ὅτι κατέχω ἀρκετὴν σταθερότητα διὰ νὰ διατηρῶ ὅ,τι θεωρῶ ὡς τὸ πλέον ἐπίζηλον, τὸν χαρακτῆρα τιμίου ἀνθρώπου». Ἔτσι, διηγοῦμαι τὸ δρομολόγιον ἑνὸς ἀνθρώπου, τὸ δικό μου δρομολόγιο, ποὺ βάρυναν πολλὲς εὐθῦνες. Τὰ γεγονότα στὴ διαδρομὴ αὐτὴ θὰ παρουσιασθοῦν μὲ τὴν ἀδιάσειστον παράθεσιν ἱστορικῶν ἐγγράφων. Τελικῶς κάποιο φῶς θὰ δοθῆ σὲ γεγονότα ἄγνωστα ἢ διαστρεβλωμένα κατὰ τὸ δοκοῦν ὑπὸ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶχον συμφέρον πρὸς τοῦτο. Καὶ τὰ γεγονότα ποὺ ἔχουν αὐτὴν τὴν ἀπαραίτητον ἀνάγκην εἶνε:

Ἡ πρὸς πόλεμον προπαρασκευὴ πρὸ τοῦ 1940. Τὰ γεγονότα τῆς ἀνακωχῆς ὡς καὶ ἄλλα τοῦ πολέμου 1940. Τὰ γεγονότα τῆς Μ. Ἀνατολῆς. Ἡ ἐκστρατεία τῆς μικρᾶς Ταξιαρχίας στὴν Ἰταλία. Ὁ Δεκέμβριος τοῦ 1944 ἢ ἡ μάχη τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ ἀγῶνες κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ 1944—1949. Οἱ ἀγῶνες τοῦ Ἔθνους. Ἡ ἐπίδρασις τῆς ὀργανώσεως τοῦ «ΙΔΕΑ» εἰς τὸ στράτευμα καὶ τὰ κακὰ ἐπακόλουθα. Ἡ προσπάθεια νὰ τηρηθῆ τὸ στράτευμα μακρὰν πάσης πολιτικῆς ἐπιρροῆς. Καὶ ἀκόμη στὰ διάφορα κεφάλαια σὰν μνημόσυνο πρὸς τοὺς νεκροὺς διοικητάς μου, ὅπως οἱ Στρατηγοὶ Κλάδος, Καθενιώτης καὶ Μπάκος θὰ παρουσιασθῆ ἡ ἀναμφισβήτητη συμμετοχή των στοὺς νικηφόρους ἐθνικοὺς ἀγῶνας μας.

Θὰ παρουσιάσω ὅμως τὰ γεγονότα αὐτὰ ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῆς δικῆς μου. Ἄλλοι ἂς τὰ παρουσιάσουν ἀπὸ τὴν δικήν των. Ἡ ἱστορία ὁπωσδήποτε θὰ ὠφεληθῆ.

Ὁ Στρατηλάτης Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὁ ἐλευθερωτής μας.

Στὸ Στρατηγεῖο τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Οἱ δύο Μεγάλοι Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑλλάδος, ὅταν ἐλευθέρωναν τοὺς σκλάβους καὶ μεγάλωναν τὴν Πατρίδα μας τὸ 1913—1914. Ὁ Στρατηλάτης Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὁ Πρωθυπουργὸς Ἐλ. Βενιζέλος.

Σὰν σὲ προσκύνημα καὶ προσευχή.
Στοὺς νεκροὺς καὶ τὰ θύματα τῶν ἀγώνων μας,
στοὺς τιμημένους ἀναπήρους.

Πρὶν ἢ ἀφήσω τὴν σκέψι μου νὰ ξεδιπλώση τὰς ἀναμνήσεις μιᾶς ὁλόκληρης στρατιωτικῆς ζωῆς, σταματῶ σὰν σὲ προσκύνημα καὶ προσευχὴ στὰ τόσα θύματα τῶν ὁπουδήποτε ἀγώνων μας καὶ στοὺς τιμημένους ἀναπήρους, ποὺ μὲ τὸ αἷμα των ἐπότισαν ἄφθονα τὸ ἀχόρταγο ἀπὸ γενιά του καὶ ἀπὸ ἀξία του δέν-

Ἐναπόθεσις [illegible] λευκοῦ εἰς ἕκαστον τάφον εἰς τοὺς νεκροὺς τοῦ Ρίμινι ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ [illegible]ακαλώτου, Διοικητοῦ τότε τῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι.
Ρίμινι, 20 Σεπτεμβρίου 1959

δρο τῆς ἐλευθερίας καὶ συνέχισαν στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου, τὴ φωτεινὴ τῆς Πατρίδος πορεία.

Πάντοτε μὲ σεβασμὸ στάθηκα, ὅπου καὶ ἂν εὑρέθηκα, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀνάτασι ψυχῆς, στὶς ἱερὲς τῶν νεκρῶν μας κατοικίες· πάντοτε ἐπεζήτησα τῶν ἀναπήρων τὸ προβάδισμα καὶ τῶν θυμάτων τὴ στήριξι. Εὑρέθηκα σὲ ὑψηλὲς στρατιωτικὲς θέσεις, σὰν βοηθὸς καὶ σὰν διοικητής. Πάντοτε εὐλαβεῖς ἦσαν αἱ εἰσηγήσεις μου γιὰ κείνους ποὺ εἶχαν τὸ προβάδισμα στοὺς κινδύνους καὶ τὸ αἷμα καὶ ἐπιζητοῦσα καὶ ἐσεβόμουν τὸ προβάδισμά των. Ὡς διοικητὴς στοὺς ἀγῶνας ἐπὶ 9 χρόνια, τὴν πιὸ βαθειά μου σκέψι ἀφιέρωσα στοὺς νεκρούς, τὰ θύματα, τοὺς ἀναπήρους. Ζητοῦσα νὰ χαραχθοῦν οἱ τόποι προσκυνήματος γιὰ τοὺς νεκροὺς καὶ μετὰ φορτικότητος ζητοῦσα ἀπὸ τοὺς προϊσταμένους μου τὴν προστασίαν τῶν τιμημένων ἀναπήρων μας καὶ τῶν θυμάτων. Ἀκόμα καὶ στὴν Κατοχὴ ἐπίεζα τὸν ἀείμνηστο διοικητή μου στρατηγὸ Γ. Μπάκο, γιὰ νὰ βοηθηθοῦν τὰ θύματα καὶ οἱ ἀνάπηροι, ποὺ καὶ αὐτὸς ἐσέβετο.

Ὑπάρχουν πολλὲς ἀποδείξεις, σ' ὅλα τὰ χρόνια τῆς εὐαισθησίας μου αὐτῆς, πρὸς τὰ ἱερὰ αὐτὰ πρόσωπα τοῦ Ἔθνους.

Αἱ προτάσεις μου γιὰ τὸ προβάδισμα τῶν ἀνδραγαθησάντων (ποὺ δὲν ἔνοιωσαν οἱ ἀπόντες τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἢ δὲν ἤθελαν νὰ χάσουν οὔτε μιὰ θέσι ἀπ' αὐτὲς ποὺ ἔδωκε ἡ προσπάθειά των στὸ θρανίο καὶ μὲ κυνικὴ ἀναίδεια τὴν πρόταξαν ἀπὸ τὸ αἷμα) εἶνε μιὰ ἀπόδειξι τῆς εὐαισθησίας μου αὐτῆς ποὺ εἶχα πάντοτε.

Δυστυχῶς τὰ τιμημένα θύματα καὶ οἱ ἀνάπηροι δὲν εὑρίσκουν τὴν ὑποδοχὴ ποὺ τοὺς ὀφείλεται ἀπὸ τὴν Πολιτεία. Καὶ ἀκόμη καὶ στρατιωτικοὶ παρουσιάσθησαν ἀνάλγητοι σὲ δίκαιες αἰτήσεις των. Εἶνε ἡ πλέον ἀνίερος ἐνέργεια ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ. Τίποτε δὲν ἔπρεπε νἆνε δύσκολο γιὰ νὰ τοὺς κάμωμε τὴ ζωὴ μαλακώτερη καὶ μάλιστα στὴν Πατρίδα μας, ποὺ χρειάζονται σὰν φωτοδεῖχτες στοὺς διαρκεῖς ἀγῶνες μας, ποὺ κάμαμε καὶ θὰ κάμωμε γιὰ νὰ συγκρατήσωμε τὴν ἐλευθερία μας καὶ νὰ ἐλευθερώσωμε σκλαβωμένους ἀδελφούς μας.

Ἡ τιμὴ καὶ ἡ μέριμνα στὰ θύματα καὶ τοὺς ἀναπήρους, εἶνε ἡ πρώτη καὶ κυρία ὀφειλή μας. Ἡ λησμοσύνη πληρώνεται καὶ δημιουργεῖ ἄδικα καὶ ἄλλα θύματα. Οἱ ἀρχηγοί, πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοί, πρέπει νὰ ἐφορεύουν μὲ ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ τὴν ἐξασφάλισι τῶν μέτρων ἐκείνων ποὺ θὰ ἀποδεικνύουν εἰς ὅλους, ὅτι ἡ Πατρίς μας ξεύρει νὰ σέβεται καὶ νὰ τιμᾶ τὰ τιμημένα τέκνα της καὶ νὰ τὰ παρουσιάζῃ σὲ ὑψηλὴ θέσι γιὰ παράδειγμα φωτεινό.

Σ' αὐτοὺς στρέφω τὴν σκέψι μου, πρὶν τὴν ξετυλίξω στὸ γράψιμο τῶν ἀναμνήσεων μιᾶς πολύχρονης στρατιωτικῆς ζωῆς, ζωῆς ἀγώνων, μὲ εὐλάβεια βαθειά, σὰν σὲ προσκύνημα καὶ προσευχή.

Σὰν εἰσαγωγὴ στὸν μεγάλο τοῦ αἰῶνος μας ἀγῶνα
«ΤΟ ΟΧΙ»

Ἀντὶ πάσης ἄλλης εἰσαγωγῆς στὰ ἱστορικά μου ἐνθυμήματα θέτω σὰν προμετωπίδα των: πῶς ἔβλεπαν τὴν πατρίδα μας Μεγάλοι φίλοι καὶ μεγαλύτεροι ἐχθροί, χάρις εἰς τὰ κατορθώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ἐντολοδόχου στρατοῦ της.

Α΄. ΦΙΛΟΙ

Ι. ΑΜΕΡΙΚΗ

1) Ὁ μεγάλος Πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς Ροῦζβελτ:

Ἡ ἱστορία θὰ κηρύξῃ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 ὡς ἡμερομηνίαν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ βία δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ καταπνίξῃ τὸν πόθον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀκόμη περισσότερον τὴν προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωήν του διὰ νὰ ζήσῃ ἡ ἐλευθερία του.

2) Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικῆς:

Μὲ τὸ κατόρθωμά των οἱ Ἕλληνες ἔδωσαν εἰς μίαν σκοτεινὴν ὥραν νέον θάρρος, νέαν ἀποφασιστικότητα, νέαν ἐλπίδα εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων.

3) Ἐπίσημος Ἀμερικανός:

Ὁ μικρόσωμος, ἀλλὰ μαχητικὸς Ἑλληνικὸς Στρατὸς εἶνε κάτι ποὺ ἀξίζει νὰ τὸ ἰδῇ κανεὶς καὶ ποὺ θὰ τὸ θυμᾶται πάντα. Εἶνε ἐπικίνδυνον νὰ περιφρονῇ κανεὶς στρατιώτες σὰν τοὺς Ἕλληνες.

4) Δηλώσεις Ρούζβελτ πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας (Κατὰ τὴν Κατοχήν):

«Εἰς τοὺς περισσοτέρους ἀπὸ ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι ἔχομεν συγκεντρωθῆ ἐδῶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρία ταύτῃ, τὸ ἔτος 1940 φαίνεται ἀρκετὰ ἀπομεμακρυσμένον. Μ' ὅλα ταῦτα, κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο συνέβη ἕνα γεγονός, τὸ ὁποῖον θὰ διακηρύξῃ εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ βία καὶ μόνη δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ζήσῃ ἐλεύθερος, οὔτε τὴν προθυμίαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωήν του ἀκόμη, διὰ νὰ ἐπιζήσῃ ἡ ἐλευθερία. Ἡ 28 Ὀκτωβρίου 1940 θὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς χρονολογία τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Ἡ θέσις τῆς Νοτίου Χερσονήσου τῶν Βαλκανίων, ἴσης ἐκτάσεως πρὸς τὴν Πολιτεῖαν τῆς Νέας Ὑόρκης, μᾶς εἶνε γνωστή. Ἐπὶ δύο χιλιάδες χρόνια καὶ πλέον οἱ ποιηταὶ ἔψαλλαν τὴν γῆν αὐτὴν ποὺ λέγεται Ἑλλάς. Μολονότι εἴχαμε ἀρχίσει νὰ προετοιμαζώμεθα διὰ νὰ δεινά, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῇ ὁ κόσμος κατὰ τὸ 1940, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παρηκολούθουν τὸ τρομερὸ δρᾶμα τῆς Ἱστορίας, κυρίως ὡς ἀνήσυχος θεατής. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους ἐκείνου παρέστημεν μάρτυρες τῆς δολίας ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Νορβηγίας καὶ ἀκολούθως τῆς ἀπροκλήτου ἐρειπώσεως τοῦ Ρόττερνταμ, τῆς πτώσεως τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς συνθηκολογήσεως τοῦ Βελγίου. Τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους ἐκείνου αἱ ὀρδαὶ τοῦ Ἄξονος εἰσῆλθον εἰς τὸ Παρίσι καὶ ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας ἐκυμάτιζε μεσίστιος εἰς τὸν κόσμον.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ λαὸς καὶ ἡ Κυβέρνησις ἔλαβον τριῶν ὡρῶν προθεσμίαν διὰ νὰ ἀποφασίσουν ἐὰν θὰ ἀντισταθοῦν ἐναντίον τῶν ἀεροπορικῶν ἐπιδρομῶν τοῦ Ἄξονος.

᾽Αλλὰ μέσα εἰς τὴν χώραν των οἱ Ἕλληνες, καθὼς καὶ εἰς ξένας ἀκτάς, οἱ Ἕλληνες ἐξακολουθοῦν νὰ πολεμοῦν. Οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ νικηθοῦν ποτέ. Καὶ θὰ ἔλθη ἡ ἡμέρα ὁπότε οἱ Ἕλληνες, ἐλεύθεροι πλέον, θὰ διατηρήσουν τὴν ἰδικήν των Κυβέρνησιν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς ᾽Ακροπόλεως καὶ τοῦ Παρθενῶνος. Εἰς ἔκφρασιν τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν προσευχῶν μας, ὅπως ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἀνατείλη τὸ ταχύτερον, ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ λαὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν προσφέρουν τεκμήριον ἐνθέρμου φιλίας των πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος, τὸ πολεμικὸν τοῦτο σκάφος».

ΙΙ. ΑΓΓΛΙΑ

1) Ὁ Ἄγγλος Βασιλεύς:

Ὅταν θὰ γραφῆ ἡ ἱστορία τοῦ πολέμου τούτου, θὰ ἀποδειχθῆ ὅτι ὁ ἀξιοθαύμαστος ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς καμπὰς τοῦ πολέμου.

2) Ὁ μέγας Πρωθυπουργός της Τσῶρτσιλ:

Ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ ᾽Αγγλία, αἵτινες μάχονται κατὰ κοινοῦ ἐχθροῦ, θὰ καρπωθοῦν ἀμφότεραι τοὺς καρποὺς τῆς νίκης.

3) Ὁ Ὑπουργὸς τῶν ᾽Εξωτερικῶν Ἦντεν:

᾽Ελέχθη εἰς ᾽Αθήνας πρὸ 2350 ἐτῶν, ὅτι τὸ μυστήριον τῆς ἐπιτυχίας εἶνε ἡ ἐλευθερία καὶ ταύτης ἡ ἀνδρεία. Οἱ Ἕλληνες δίδουν νέαν ζωὴν εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν παράδοσιν.

4) Ὁ μέγας Νοτιοαφρικανὸς Στρατάρχης Σμάτς:

Ἡ μάχη τῆς Πίνδου ἤλλαξε τὸν ροῦν τῆς Ἱστορίας. Ἡ Ἑλλὰς ὑψοῦται ὡς σύμβολον ἑνὸς κόσμου ἀνορθουμένου, διὰ νὰ ἀπωθήση μὲ τὴν ἰσχὺν τοῦ δικαίου τὴν θύελλαν τῆς καταστροφῆς. Ἂν ἄλλοτε λέγαμε, ὅτι οἱ Ἕλληνες μάχονται σὰν ἥρωες, τώρα θὰ λέγωμεν ὅτι οἱ ἥρωες μάχονται σὰν Ἕλληνες.

5) Ὁ νικητὴς στρατάρχης ᾽Αλεξάντερ διὰ τὴν μικρὰν ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.:

᾽Επεράσατε χάρις εἰς τὰ κατορθώματά σας καὶ τὴν συμμετοχήν σας εἰς τὴν διάσπασιν τῆς γοτθικῆς γραμμῆς, εἰς τὴν Ἱστορίαν.

6) Διάφοροι Ἡγήτορες σύμμαχοι:

Ἡ Ἑλλὰς ἔσωσε τὴν Μόσχαν καὶ τὸν Καύκασον. ᾽Αγνωμοσύνη ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ θὰ ἰσοδυναμῆ μὲ προδοσίαν ἔναντι τῆς Εὐρώπης. Ἡ δύναμις τοῦ Ἄξονος δὲν εἶνε τί τὸ μυστήριον. Μία χούφτα Ἑλλήνων τῆς ἀφήρεσε τὴν λεοντῆν.

ΙΙΙ. ΓΑΛΛΙΑ

᾽Εξορκίζομεν τοὺς Ἕλληνας νὰ πιστεύουν, ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ καὶ τοῦ Φαβιέρου εἶνε σήμερον παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἑλλάδος, ποὺ παρέχει εἰς ἄλλα μεγαλύτερα Ἔθνη ὑπέροχον παράδειγμα.

Β΄. ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΧΘΡΟΙ

Ι. ΡΩΣΟΙ

᾽Επολεμήσατε ἄοπλοι ἐναντίον πανόπλων καὶ ἐνικήσατε. Μικροὶ ἐναντίον μεγάλων καὶ ἐπικρατήσατε. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνη ἀλλοιῶς, διότι εἴσθε «Ἕλληνες»· ἐκερδίσαμε

χρόνον διὰ νὰ ἀμυνθῶμεν. Ὡς Ρῶσοι καὶ ὡς ἄνθρωποι θὰ σᾶς εὐγνωμονοῦμεν.

ΙΙ. ΓΕΡΜΑΝΟΙ

Ὁ πόλεμος παρουσίασεν ἐκπλήξεις. Μεγάλη ἔκπληξις ἡ κατάρρευσις τῆς Γαλλίας. Παρομοία ἔκπληξις ἡ ἀντίστασις τῆς Ρωσίας. Ὁ ἀγὼν ὅμως τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος ἦτο καὶ θὰ μείνη ἡ μεγίστη τῶν πολέμων ἔκπληξις. Αἱ στρατιωτικαὶ συνέπειαι ὑπῆρξαν σοβαραί.

ΙΙΙ. ΙΤΑΛΟΙ

Ἡ Ἑλληνικὴ περίπτωσις ἀποδεικνύει ὅτι ἡ κρίσις περὶ τῶν στρατευμάτων δὲν εἶνε ἀκλόνητος καὶ ὅτι αἱ ἐκπλήξεις, ἐὰν δὲν εἶνε συχναί, εἶνε ἐν τούτοις δυναταί.

ΙΥ. ΙΑΠΩΝΕΣ

Παραμερίζοντες πρὸς στιγμὴν κάθε ἄλλο αἴσθημα ἀναφωνοῦμεν: «Ζήτω ἡ Ἑλλάς».

Υ. Ο ΠΑΠΑΣ

«Μακάριοι οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, ποὺ ἔκαμαν τὴν Πατρίδα των καὶ πάλιν πανανθρώπινον ἔμβλημα».

Πῖος ΙΒ΄

Ἐὰν πρέπει νὰ συμπληρώσουν καὶ οἱ Ἕλληνες αὐτὰ τὰ λόγια τῶν μεγάλων ἐχθρῶν καὶ φίλων, δὲν ὑπάρχει καλυτέρα προσθήκη καὶ ἀπάντησις στὴν ἔκπληξί τους ἀπ' ἐκείνη ποὺ γράφτηκε σὲ ἰταλικὸ ἔδαφος στὸ Ριτσόνε ἀπὸ τὴν μικρὰ μονάδα, τὴν ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία γιὰ τοὺς ἀγαπημένους νεκρούς της, ποὺ ἀφῆκε ἐκεῖ σὰν σύμβολο ἀκατάλυτο καὶ αἰώνιο, ὅτι παντοῦ οἱ Ἕλληνες μάχονται γιὰ τὴν ἐλευθερία. Δύο λακωνικὰ ἐπιγράμματα «ὦ ξεῖν ἀγγέλλειν Ἕλλησι, ὅτι τῆδε κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι», ποὺ ἦτο ἀναφορὰ πρὸς τὴν νεοσπαρτιατικὴ ἐντολὴ τῶν Ἑλληνίδων «πήγαινε καὶ μὴ σκέπτεσαι, γιὰ τὰ παιδιά σου θὰ φροντίσω ἐγώ». Ποιό νὰ πρωτοθαυμάση κανεὶς στ' ἀλήθεια, τὸ ἀθάνατο αὐτὸ τῶν νεοελληνίδων ἢ τὸ ἀθάνατο ἀκόμη τῶν Σπαρτιατίδων «ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς;». Καὶ τὸ δεύτερον «Ἐπέσαμεν ὑπὲρ τῶν Ἰδεῶν τῆς ἐλευθερίας». Μὰ ὅπως καὶ ἂν ἔχη σ' αὐτὰ ὁ κάθε Ἕλλην πρέπει νὰ ἀντλῆ τὴν κληρονομικὴ ὑποχρέωσι καὶ τὴν ὑπερηφάνεια.

Δὲν εἶνε κρῖμα στ' ἀλήθεια γιὰ τὴν ἱστορία μας ποὺ ἐχθροὶ διετύπωσαν τὸ θαυμασμό τους μὲ τὸ λακωνικό: «Παραμερίζοντες πρὸς στιγμὴν κάθε ἄλλο αἴσθημα ἀναφωνοῦμεν: «Ζήτω ἡ Ἑλλάς», ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ θέλωμεν νὰ κτυποῦμε ἀλύπητα τὴν ἱστορία μας μὲ πράξεις καὶ λόγια ποὺ πλήγωσαν ἢ πληγώνουν ἄτομα, ποὺ τόσο ἄδολα ὑπηρέτησαν τὴν πατρίδα μας; Σὰν ἀπάντησι στοὺς τελευταίους αὐτοὺς καὶ σὰν βασικὴ ὑποχρέωσι πρὸς παραγνωρισθέντας ζωντανοὺς ἢ νεκρούς, εἶνε καὶ τὸ ἱστόρημά μου αὐτὸ ἐπάνω σὲ γεγονότα, ποὺ τἄζησα μὲ ὅλες τὶς συγκινήσεις καὶ μὲ τὶς φυσικὲς ἀντιδράσεις. Καὶ μὲ κανένα ἄλλο, ἀπολύτως κανένα σκοπό, παρὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτά, ἀπὸ τὴν γραμμένη αὐτὴ ἀλήθεια, ἀπὸ τὴν δραματικὴ πραγματικὰ πορεία νὰ ὑπάρξουν τὰ ἀπαραίτητα διδάγματα γιὰ κείνους, ποὺ θέλουν νὰ τὰ ἰδοῦν μὲ τὸ ἀντικειμενικὸ μάτι τοῦ μελετητοῦ καὶ ὄχι τοῦ προκατειλημμένου κριτοῦ, ποὺ παίρνει τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἀπὸ τὴν θέσι, ποὺ τοποθετεῖ τὸν ἑαυτό του, εἴτε κομματικῶς, εἴτε ἀπὸ συμφέροντος.

Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, τὰ δύο ἱστορικὰ ποτάμια Καλαμᾶς καὶ Ρουβίκων, αἱ δραματικῶν σκηνῶν πόλεις Ἰνσάρια τοῦ Λιβάνου καὶ τῆς Παλλάδος Ἀθῆναι δείχνουν πόσο μακρυνὴ ὑπῆρξε ἡ πορεία αὐτῶν τῶν γεγονότων. Τὰ στοιχεῖα ποὺ παρατίθενται, ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ διαταγαί, ὁ πόθος πρὸς τὴν ἐλευ-

θερίαν ἑνὸς ποὺ γεννήθηκε δοῦλος, αἱ θέσεις ποὺ κατέλαβε στὴ στρατιωτικὴ ἱεραρχία διαδοχικῶς ὅταν τὰ γεγονότα ποὺ ἐξιστοροῦνται ἐξετυλίχθησαν, θέσεις Συνταγματάρχου Διοικητοῦ Συντάγματος Εὐελπίδων, Ὑπαρχηγοῦ Ἐπιτελείου Στρατιᾶς Δυτ. Μακεδονίας τὸ 1940, Διοικητοῦ Συντάγματος ἐπὶ πεντάμηνον τὸ 1940 στὸν πόλεμο καὶ ἐπὶ ἕνα μῆνα Ἐπιτελάρχου (ἑνὸς πραγματικοῦ Γολγοθᾶ) στὸ Β΄ Σῶμα Στρατοῦ, Γεν. Διευθυντοῦ ἐπὶ τρίμηνον στὸ Ὑπουργεῖον Ἀμύνης— μέλους τῆς ἐπιτροπῆς ὑπονομεύσεως τοῦ ἐχθροῦ τῆς ὀργανώσεως «Ὅμηρος» ὑπὸ τὸν Στρατηγὸν Σπηλιωτόπουλον, μέλους τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου στὸ Κάϊρον, Διοικητοῦ τοῦ μεγαλυτέρου Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως στὴν Ἰσμαηλία μὲ τὸ ἑτερόκλιτον κομματικῶς ὑλικὸν—διοικητοῦ, μιᾶς ἱστορικῆς πλέον, τῆς ΙΙΙ Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, διοικητοῦ τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς μεραρχίας, τῆς ΙΙ, πρώτου διοικητοῦ τῆς μεταπολεμικῆς Σχολῆς Ἐπιτελῶν, Ὑπαρχηγοῦ τοῦ Γ.Ε. Στρατοῦ, διοικητοῦ τοῦ Α΄ Σώματος Στρατοῦ καθ' ὅλον τὸν στυγερὸν κατὰ τῶν συμμοριτῶν ἀγῶνα, Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ τέλος Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου καὶ Διοικητοῦ τοῦ Στρατοῦ, εἶνε θέσεις ποὺ δὲν μποροῦσαν παρὰ νὰ ἀποτελέσουν πραγματικὰ παρατηρητήρια τῶν γεγονότων, ποὺ θέλω γιὰ ἐκπαίδευσι ἂν μπορῆ νὰ ἐπιτευχθῆ κάτι καλὸ ἐπάνω σ' αὐτό, νὰ ἐξιστορήσω.

Καὶ ἐπάνω ἀπ' ὅλα θὰ πρέπει νὰ σταματήση κανεὶς στὴ σειρὰ αὐτὴ τῶν γεγονότων, «στὸν ἄνθρωπο» μὲ τὰς τόσας του μεταπτώσεις, γιατὶ ὁσονδήποτε καὶ ἂν μελετήση κανεὶς αὐτὴν τὴν μηχανήν, ποτὲ δὲν θὰ μπορέση νὰ ἀποκρυσταλλώση «μιὰ συνταγή». Καὶ ἔτσι πάντοτε στὴ μετάπτωσι αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ οἱανδήποτε ἰδιότητα, εἴτε πολίτου, εἴτε στρατιώτου, ὡς βασικὴ μονὰς κρίσεως παραμένει «ὁ ἄνθρωπος - Ἀρχηγός». Σ' αὐτὸν τὸν τελευταῖον πρέπει νὰ σταματοῦμε διαρκῶς στὰ διάφορα γεγονότα, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ δίδωμε μιὰ λογικὴ ἀπάντησι στὰς ἀπορίας ποὺ μᾶς γεννῶνται. Στὸν Ἀρχηγό.

Καὶ στοὺς τελευταίους σκληροὺς μας ἀγῶνας, στὸν τιτάνειο ἀγῶνα τοῦ «ΟΧΙ» ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸ πρέπει νὰ ἀντλήσουμε τὰ διδάγματα, ἀπὸ ἕνα μεγάλο ἀρχηγό, τὸν μεγάλο Βασιλέα Γεώργιο Β΄. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, μικροὶ - μεγάλοι, ξεχωρίζοντας τὴν ἔντονη μορφὴ τοῦ Μεταξᾶ, ἦσαν ἁπλοὶ κομπάρσοι. Αὐτὸς ὑπῆρξε ὁ φάρος, ὁ ὁδηγός, τὸ φῶς. Μόνον ἕνας μεγάλος Ἀρχηγὸς μποροῦσε νὰ ἀφήση ὡς κατάλοιπον, γνωρίζοντας καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο τὰ ἑλληνικὰ ἐλαττώματα καὶ προτερήματα, τὸ ἀπόφθεγμα «Νίκη». Γιὰ μένα, σὲ κάθε ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία πρέπει νὰ ἀναζητῆται ὁ ἀρχηγός. Καὶ ὁ ἀρχηγὸς ποὺ ἐξησφάλισε τὴν νίκη, δικαιωματικὰ ἀφῆκε τὸ κατάλοιπον Νίκη: Ἂς τὸ ἀντιγράψωμε:

«Ὅταν εἶσαι λησμονημένος ἢ παραμελημένος ἢ σκοπίμως ἐκμηδενισμένος καὶ μειδιᾷς ἐσωτερικῶς, ὑπερήφανος διὰ τὴν ὕβριν· αὐτὸ εἶνε Νίκη

Ὅταν ἡ καλωσύνη σου κακολογῆται, ὅταν αἱ ἐπιθυμίαι σου πολεμοῦνται, ἡ καλαισθησία σου προσβάλλεται, ἡ συμβολή σου περιφρονῆται, αἱ γνῶμαι σου γελοιοποιοῦνται, σὺ δὲ δέχεσαι ὅλα μὲ σιγὴν ὑπομονῆς καὶ ἀγάπης. Αὐτὸ εἶνε Νίκη.

Ὅταν εἶσαι εὐχαριστημένος μὲ οἱανδήποτε τροφήν, μὲ οἱονδήποτε ἔνδυμα, οἱονδήποτε κλῖμα, οἱανδήποτε συναναστροφήν, οἱανδήποτε μοναξιάν, οἱανδήποτε διακοπήν. Αὐτὸ εἶνε Νίκη.

Ὅταν ὑπομένης πᾶσαν ἀταξίαν, πᾶσαν ἀνωμαλίαν, πᾶσαν ἀπροσεξίαν εἰς χρόνον καὶ τόπον, πᾶσαν ἐνόχλησιν. Αὐτὸ εἶνε Νίκη.

Ὅταν ἠμπορῆς νὰ ἀντιμετωπίζης τὴν κενὴν ἀνοησίαν, τὸν παραλογισμόν, τὴν διανοητικὴν ἀναισθησίαν καὶ ὑπομένης ὅλα αὐτά, ὅπως τὰ ὑπέμεινεν ὁ Ἰησοῦς. Αὐτὸ εἶνε Νίκη.

Ὅταν ποτὲ δὲν ἀρέσκεσαι νὰ περιαυτολογῆς ἢ νὰ ἀπαριθμῆς τὰ ἰδικά σου καλὰ ἔργα ἢ νὰ ἐπιδιώκης ἐπιμόνως ἐπαίνους, ὅταν δύνασαι ἀληθῶς νὰ ἀρέσκεσαι νὰ εἶσαι ἄγνωστος. Αὐτὸ εἶνε Νίκη».

Σ' αὐτὸν τὸν μεγάλο ἀρχηγό, ἡ γενεά μας μὲ εὐγνώμονα ἀνάμνησι πρέπει νὰ στρέφη τὴν σκέψιν. Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸν μεγάλο ἀρχηγὸ ἄρχισα. Μὰ δίπλα

στὸν ἀρχηγό, δίπλα του πέταξαν καὶ ἀετοί, μικροὶ ἀετοί, οἱ νεοσσοί. Καὶ πρέπει νὰ ἑνώσουμε τὸν Ἀρχηγὸ μὲ τοὺς νεοσσούς του.

Καὶ αὐτοὶ στὸ πέταγμά τους, στὴν προσταγὴ τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ δὲν δειλίασαν, δὲν στάθηκαν μὲ φόβο στὸ θάνατο καὶ νά τὸ ὁλοκαύτωμά των. Εἶνε ὁ ὕμνος μου γι' αὐτοὺς στὴν Κατοχή, ποὺ τοὺς παρουσίασα ὡς παράδειγμα. Τὸ παραθέτω ὅπως τότε τὸ ἔγραψα καὶ τὸ ᾐσθάνθην τὸν Ἰούνιον τοῦ 1941, γιατὶ ἦτο σὰν μιὰ ἐπίκλησι στοὺς ζωντανοὺς νὰ παραδειγματισθῶμεν.

Γ΄. ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΩΝ ΑΕΤΩΝ

Μέσα στὴ συμφορὰ ὑπάρχει πράγματι ὡς ἀνακούφισις ἡ ἀναγνώρισις ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, Γερμανοὺς καὶ Ἰταλούς, τῆς γενναιότητος, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν ὁ στρατός μας. Εἶνε μιὰ ἀναγνώρισις φυσική, ἀλλὰ καὶ γνώριμη στοὺς πολεμιστάς, γιατὶ ποτὲ δὲν παρουσιάσθη περίπτωσις ἕνας νικητὴς νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὡς ἀπονομὴν δικαιοσύνης τὴν γενναιότητα ἑνὸς γενναίου ἡττημένου. Μὰ ἂν σὲ μιὰ φράσι γιὰ τὸ στρατό μας: «ὑπῆρξε γενναῖος, ὁ γενναιότερος ὅλων ὅσων πολέμησαν μαζί μας», οἱ ἀντίπαλοι συνώψισαν τὴν ἐντύπωσίν των, πόσα καὶ πόσα δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ γραφοῦν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς δικῆς μας.

Τὰ μονοπάτια καὶ τὰ κατσάβραχα τὰ Ἀλβανικὰ τὰ ἀπάτητα σὲ κοινὸ ἄνθρωπο, τὰ ἀτέλειωτα Μάλι, αἱ χαράδρες καὶ αἱ φάραγγες, ἡ βροχὴ καὶ ἡ λάσπη, τὸ χιόνι καὶ τὸ κρύο, ἡ πεῖνα καὶ ἡ ψεῖρα,, θὰ μποροῦσαν νὰ ἀποτελέσουν μιὰ ἀτέλειωτη χορωδία γιὰ νὰ ὑμνοῦν τὸν ἡμίθεο φαντάρο, τὸν ἐπάξιο πυροβολητή, τὸν ἰσάδελφο ἱππέα, τὸν δημιουργὸ μηχανικό, τὸν νυκτόβιο ἡρωικὸ ἡμιονηγό, τὸν ἄξιο σεβασμοῦ ὁδηγὸ καὶ ὅλη τὴ χορεία τῶν ἡρώων, τὰ ἔμψυχα καὶ ἄψυχα ἀκόμη, ποὺ τὸ καθένα ἀποτελεῖ μιὰ ἱστορικὴ σειρὰ καὶ τὸ σύνολόν των νεωτέρα θρυλικὴ ἱστορία, τῆς ὁποίας οἱ ἡρωισμοὶ θὰ ταχθοῦν κοντὰ σ' ὅ,τι ἔφκιασε τὸ Σούλι, τὸ Ἀρκάδι, τὸ Ζάλογγο, τὸ Μεσολόγγι καὶ τόσοι καὶ τόσοι πατριωτικοὶ ἀστερισμοί. Κάθε στρατιώτης καὶ ἱστορία, κάθε Σύνταγμα καὶ θρῦλος. Ποιό νὰ ξεχωρίσῃ κανεὶς ἀπ' ὅλα, ποὺ τὸ ἕνα προσπαθοῦσε νὰ ξεπεράσῃ τὸ ἄλλο καὶ ὅλα μαζὶ νὰ γίνουν ἄξια τῆς ἐντολῆς τῆς πατρίδος. Τοὺς τσολιάδες τοὺς ξεχώρισε τὸ ὄνομα, τοὺς ξεχώρισε ἡ ὁρμή, ὁρμὴ τοῦ ἁγνοῦ ποὺ περιέκλεισε καὶ σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο, ὅπως πάντα, σ' ὅλη της τὴν φωτεινὴ μεγαλοπρέπεια τὴν πατρίδα. Ἂν κάποτε στηθῆ ἀναμνηστικὸ μνημεῖο ἂς παραστήσῃ ἐκεῖνον ποὺ τὸ δικαιοῦται πιὸ πολὺ μέσα στὸ ἡρωικὸ σύνολο, τὸν ἀγρότη καὶ δίπλα σ' αὐτὸν σκυφτὲς γονατιστὲς στὴν πίκρα, ἀλλὰ καὶ στὴν πίστι, στὴν λατρεία καὶ στὴν ὑπομονή, τὴν ἀθάνατη μάννα, τὴν ἡρωικὴ σύζυγο, τὴν καρτερικὴ ἀδελφή, τὴν ἱερὴ καὶ μεγαλόψυχη γυναῖκα.

Ἀθάνατοι τσολιάδες καὶ τιμημένοι στρατιῶται κάθε ὅπλου, σκύβοντας στὸ ἀλέτρι μὴ βαρυγκομᾶτε, γιατὶ ὑπήρξατε οἱ Ἕλληνες. Ἡρωικοὶ ἀξιωματικοὶ τούτων μὴ πονῆτε. Δὲν πέθανε ἡ πατρίδα μας καὶ τοῦ στρατοῦ της τὴν γενναιότητα τὴν ἀνεγνώρισε ἀκόμη καὶ ὁ ἐχθρός. Ἀθάνατα συντάγματα, ποὺ τὸ ἕνα ὑπῆρξε ἰσάδελφο τοῦ ἄλλου.

Μὰ ἂν ἐπρόκειτο τὰ συντάγματα αὐτὰ νὰ μιλήσουν,ἂν ἐπρόκειτο νὰ ψηφίσουν καὶ νὰ παρουσιάσουν τὸ ἀρχηγό τους σύνταγμα, θὰ γονατίζουν πρῶτα καὶ μὲ μιὰ φωνὴ γιὰ ν' ἀκουσθῆ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τὰ ἄκρα σ' ὅλο τὸν κόσμο, θὰ φώναζαν καὶ θὰ διεκήρυτταν: «εἶνε τὸ σύνταγμα τῶν ἀετῶν, εἶνε τὸ σύνταγμα τῶν Εὐελπίδων, τὸ τιμητικὸ αὐτὸ Σύνταγμα τῶν ἐθνικῶν ἀποστόλων, ποὺ τὸ σχημάτισαν γιὰ πρώτη φορὰ ἡ τάξις τοῦ 40 καὶ οἱ μικρότερες. Ἡ τάξις τῶν ἀετῶν, ποὺ ἔδωσε τὸν ἑαυτό της ὁλοκαύτωμα φωτεινὸ καὶ ἀντάξιο τῆς ἐθνικῆς φωλιᾶς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν νεοσσοὶ τὴν ἡλικίαν, μὰ γίγαντες σὲ ἐθνικὴ ψυχή, ἐπέταξαν πρὸς τὴν δόξαν. Οἱ ἀετοὶ αὐτοὶ ἐπέταξαν ἀπὸ τὴν Σχολὴν καὶ διμοιρῖται γερακιῶν ἐξώρμησαν. Τὸ ἀτσάλι ποὺ διαρκῶς σφυροκοποῦσε δὲν τοὺς ἐτρόμαξε, τὸ γάζωμα τῶν πολυβόλων δὲν τοὺς σταμάτησε, ἡ κόλασις τοῦ πυρὸς δὲν τοὺς ἐκράτησε, ὁ θάνατος δὲν τοὺς λύγισε.

Τί καὶ ἂν οἱ ἀετοὶ αὐτοὶ ἔδωσαν τὴν ζωήν τους στὸ ἐξορμητικὸν ὁλοκαύτωμα; Συνέχισαν τὸ δρόμο τους καὶ ὅταν κάποτε ἐμετρήθηκαν εἶδαν ὅτι στὴν ἐντολὴ τῆς πατρίδος ἀπὸ τοὺς 150 ἔμειναν οἱ 50.

Ὅσοι τοὺς ξεύραμε, ὅσοι τοὺς εἶδαν, ὅσοι τοὺς θαύμασαν ἂς γονατίσουμε καὶ νὰ τοὺς ποῦμε σὰν σὲ προσευχή: «Ἀετοί! Ἡ ψυχὴ συνέχισε τὸ πέταγμα εἰς τὸν Θεόν, τὸ ὁλοκαύτωμά σας δὲν ἐπῆγε χαμένο, ἐσχημάτισε τὴν πανύψηλη καὶ πανώρια λαμπάδα ποὺ ὅποιος θέλει, ὅποιος νοιώθει καὶ ὅποιος πιστεύει θὰ τὴν βλέπη πάντα νὰ στέκη ὁλόρθη γιὰ νὰ φωτίζη τὸ δρόμο τῆς τιμῆς, τὸν δρόμο τοῦ καθήκοντος, τὸν δρόμο τῆς θυσίας, ποὺ ἔχει ἕνα ὄνομα θεϊκὰ μεγάλο, ποὺ ὅλοι τὸ ξεύρουν καὶ τὸ φωνάζουν: «Ἑλλάδα».

Κυττάξτε κατάματα τὴν λαμπάδα αὐτή, προσέξατε τὰς φωτεινὰς ἀκτῖνας της καὶ διαβάσατε. Κάθε ἀκτὶς καὶ ὄνομα, κάθε ἀκτὶς καὶ παλληκάρι, κάθε ἀκτὶς καὶ ἀετός, ποὺ ξέφυγε καὶ πέταξε ἀπὸ τὴν Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων φέροντας στὰ φτερά του τὴν ἀδαμάντινη ἐντολὴ «Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης». Κυττάξτε τοὺς ἀετούς· ὁ ἕνας ξεπέρασε τὸν ἄλλο στὸ δρόμο, ποιός πιὸ γρήγορα νὰ φέρη στὸ Θεό του ἐξαϋλωμένος σὲ ψυχὴ τὴν ἐντολὴ ποὺ πῆρε ἀπ' τὸ ξεχωριστὸ δημιούργημά του, ποὺ εἶνε ὁ Ἑλληνικὸς Λαός. Κάποιος ἄγγελος κράτησε τὰ ὀνόματά τους καὶ τἄβαλε ἐπάνω στὴ φωτεινὴ λαμπάδα τῆς Σχολῆς. Καὶ αὐτὰ θὰ τὰ διαβάσωμε γονατιστοὶ σὲ μνημόσυνο εὐλαβικὸ καὶ τότε θὰ ἀκούσωμε: «Δὲν πέθαναν, μὰ πέταξαν στὸ Θεὸ οἱ ἀετοί».

Ἀνθυπολοχαγοὶ Πεζικοῦ: 1) Χατζόπουλος, 2) Νίκας, 3) Σμυρλῆς, 4) Νιώτης, 5) Εὐθυμίου, 6) Σταυρίδης, 7) Φοινικῆς, 8) Παπαγεώργης, 9) Νάσσης, 10) Μαλισιόρας, 11) Ραφαέλος, 12) Βλάχος, 13) Παρασκευᾶς, 14) Κουμπούλης, 15) Μαυριλάκης, 16) Βαλάσσης, 17) Ραΐσης, 18) Ἀποστολόπουλος, 19) Κανδιλάπτης, 20) Ἀνεζίνης, 21) Κοφινᾶς, 22) Βλαχιώτης, 23) Κονίδης, 24) Πρωτοπαππᾶς, 25) Βούχης, 26) Μέλιος, 27) Κόκκας, 28) Στυλιανόπουλος, 29) Κυπριανός, 30) Κοφινᾶκος, 31) Πάλης, 32) Σαββάκος, 33) Μπρούμας, 34) Καράμπελας, 35) Κονσουλίδης, 36) Ἀκπάσης, 37) Παπαδημητρίου, 38) Πατμανίδης, 39) Μπούφης, 40) Μαγκρίας, 41) Γερογιάννης, 42) Βλάχος, 43) Καρῖνος, 44) Παρασίδης, 45) Γραμμένος, 46) Γερμανός, 47) Μητρομάρας, 48) Βλάσης, 49) Καραθανάσης, 50) Πολίτης, 51) Ἀνδροβιτσανέας, καὶ οἱ ἄλλοι σύντροφοι στὸ ὁλοκαύτωμα συμμαθηταί των, ποὺ δὲν ἔχω τὰ ὀνόματά τους γιὰ νὰ τ' ἀνοίξω στὸ ἐθνικὸ προσκύνημα.

Στὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης, ἔδωσαν τὴν ζωήν των οἱ Εὐέλπιδες:

ΙΑΤΡΟΥΛΗΣ ΝΙΚΟΛ.
ΚΑΡΑΜΠΕΤΙΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΚΟΥΒΕΛΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΚΟΥΤΣΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΜΩΡΑΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΡΕΒΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Στὰ βουνὰ καὶ στὴν ἀντίστασι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, οἱ Εὐέλπιδες:

ΡΟΓΚΑΚΟΣ ΗΛΙΑΣ
ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ ΣΤΕΦ.
ΓΚΛΕΖΑΚΟΣ Θ.
ΙΑΤΡΙΔΗΣ ΑΛΕΚ.
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΑΚΗΣ ΛΕΩΝ.
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤ.
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΙΚ.
ΜΟΥΖΑΚΙΤΗΣ ΚΩΝΣΤ.
ΣΚΕΡΠΑΝΙΑΣ ΝΙΚΟΛ.

ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΠΕΤΡ.
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Π.
ΤΣΑΛΑΚΟΣ ΗΛ.

Καὶ ὑπερασπίζοντας τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων:

Ἔπεσε μέσα στὴ Σχολὴ προασπίζοντας τὸν ἱερὸν τοῦτον χῶρον ὁ Εὔελπις ΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

Ἀλλὰ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Σχολὴν κατὰ τὴν κατοχὴν ἔπεσαν οἱ Εὐέλπιδες:

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΘΕΟΔ.
ΠΕΡΡΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝ.

Στοὺς ἀετοὺς παραστέκουν καὶ ἄλλοι πιὸ μεγάλοι σὲ ἡλικία καὶ βαθμό. Ἀνοῖξτε τὸ βιβλίο τοῦ θανάτου καὶ θὰ τοὺς εὑρῆτε ὅλους, ἀναρίθμητους ἀξιωματικούς, ποὺ ἀγκαλιασμένοι μὲ τοὺς ἐφέδρους συναδέλφους των καὶ μὲ τοὺς ἡρωικοὺς στρατιώτας των γεμίζουν ἀτέλειωτες σελίδες. Τὸ διάβασμα θὰ φέρη τὸ κλάμα, τὸ κλάμα τὸ ρῖγος τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας καὶ ἔπειτα τὸ γονάτισμα σὲ προσευχὴ κρατῶντας τὸ ἐθνικὸ εὐαγγέλιο τῶν ἀθανάτων ποὔγραψαν τὴν νεωτέρα Ἑλληνικὴ Ἱστορία.

Ἔτσι ὁ ἀρχηγὸς Βασιλεὺς Γεώργιος Β΄ μὲ τοὺς ἀετοὺς ἐπέταξαν στὴν ἀθανασία καὶ ἔγραψαν τὰ νέα κεφάλαια στὴν ἱστορία μας, στὴν ἱστορία τῆς πατρίδος μας. Ἔτσι συνεχίζεται ἡ κληρονομία. Ἔτσι συνεχίζεται ἡ Ἐντολὴ «Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης», ἡ προμετωπὶς αὐτὴ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων.

ΜΕΡΟΣ Α΄

Η ΑΒΑΣΤΑΚΤΗ ΣΚΛΑΒΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΡΧΙΖΟΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ. Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΜΟΥ ΣΤΗ ΖΩΗ

1) ΔΟΥΛΟΙ

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

Γεννήθηκα δοῦλος μέσα στὸ τουρκικὸ σκοτάδι, ποὺ τὴ δουλεία μας τὴν ἐσφράγιζε ὁ κεφαλικὸς φόρος, τὴν 3 Ἀπριλίου 1897, στὴν σκλαβωμένη ὡραία νύφη τοῦ Ἀμβρακικοῦ, στὸ ἐπίνειο τῶν Ἰωαννίνων, τὴν ἀγαπημένη Πρέβεζα, ποὺ τότε καὶ αὐτὴ εὑρίσκετο ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν...

Μπῆκα στὸ Στρατό, μὲ τὴν σκέψι καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ἐκείνων ποὺ μὲ ἔφεραν στὸν κόσμο, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ γεννήθηκα. Τὰ γεγονότα καὶ τὰ ὄνειρα (ποὺ ἄλλοι τὰ πιστεύουν καὶ ἄλλοι ὄχι) τὸ πιστοποιοῦσαν.

Τὸ σπίτι τοῦ πατέρα μας εὑρίσκετο 4 μέτρα ἀπὸ τὴν θάλασσα, ὡραῖο παρατηρητήριο πρὸς τὸ ἀγαπημένο Ἑλληνικὸ κομμάτι, τὸ ἱστορικὸ Ἄκτιο, ποὺ τὰ μάτια τῶν Πρεβεζάνων ἔπεφταν πάντοτε σὰν σὲ θεία ἔκστασι, γιατὶ ἀποτελοῦσε τὸ κομμάτι ἐλπίδων, πόθων, πίστεως, γιατὶ ἦτο τὸ ἐλεύθερο ἔδαφος.

Τὸ βλέπαμε πεντάμορφο καὶ θεῖο, γιατὶ ἦτο ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν θεία Ἑλλάδα, τὴν θεία Ἐλευθερία.

Στὸ θρυλικὸ αὐτὸ Ἄκτιο τὴν ἡμέρα ποὺ γεννήθηκα, οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὰ φρούρια τῆς Πρεβέζης ἐβομβάρδισαν καὶ σταμάτησαν τὸ ἐλαφρὸ ἑλληνικὸ ἀτμόπλοιο «Μακεδονία», ποὺ προσεπάθησε νὰ παραβιάση τὸν Ἀμβρακικὸν καὶ νὰ εἰσπλεύση στὴν Ἀμφιλοχία. Τὸ βοήθησαν τὰ πολεμικὰ «Ἀμβρακία» καὶ «Ἄκτιον».

Τὸν κρότο τῆς μάχης, τὸν συνεπλήρωσε ἕνα ὄνειρο τῆς μάννας μου.

Σᾶς τὸ παραθέτω, ὅπως ἐκείνη τὸ διηγήθηκε στὴ μάννα της, καθὼς καὶ τὸν διάλογο μεταξύ των.

Εἶνε διάλογος δούλων καὶ ἀξίζει τὸν κόπον, γιατὶ καθρεπτίζεται σ' αὐτὸν ὅλη ἡ ἐλπίς, ὅλη ἡ πίστις των στὴν Ἑλλάδα:

Ἡ μάννα μου κλαίοντας διηγήθηκε στὴ δική της τὸ ὄνειρό της. Μὲ φτερὰ καὶ μὲ σπαθὶ μὲ ἔφερε τὸ ὄνειρό της. Καὶ τὸ ἐξήγησε μὲ τὸ δικό της μητρικὸ φίλτρο καὶ ἀνησυχία, ὅτι θὰ πεθάνω. Ἔτσι ἐξηγοῦσε τὰ φτερά. Καὶ τὸ σπαθί, τὸ μαχαίρι τοῦ χάρου.

Καὶ ἡ μάννα της: «Δὲν ἐντρέπεσαι; Ὁ Θεὸς σοῦ ἔδειξε τὸ σημάδι του. Θὰ γίνη ἀξιωματικὸς καὶ τὰ φτερά του εἶνε δύναμις».

Καὶ ἡ ἀπάντησις σκληρή, καὶ μακρυὰ ἀπὸ κάθε μητρικὸ φίλτρο, γιατὶ τὸ ἐθεώρησε ὡς προσβολὴ τῆς πιὸ μεγάλης, τῆς θείας πίστεως καὶ ἐλπίδος: «Τὸ παιδί μου ἀξιωματικὸς Τοῦρκος; Μὴ σώση ποτέ. Τώρα δὰ νὰ πεθάνη». Καὶ τὸ ξεφώνημα ἄμεσο, γιατὶ προσβολὴ καὶ μαστίγωμα ἐθεωρήθη αὐτὴ ἡ στροφὴ ποὔδιδε στῆς μάννας της τὴν ἐξήγησι τοῦ ὀνείρου της:

«Καὶ ποιός σοῦ μίλησε, παλαβή, γιὰ Τοῦρκο ἀξιωματικό; Κουφάθηκες καὶ δὲν ἀκοῦς τὸ κανονίδι; Πῶς σοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ θολωμένο, ἀπὸ τοῦ ὀνείρου σου τὴν ἀνησυχία, μυαλό, ὅτι δὲν θὰ ἐλευθερωθοῦμε; Ποιός σοῦ μίλησε γιὰ Τοῦρκο; Γιὰ Ἕλληνα. Ἀκοῦς; Γιὰ Ἕλληνα ἀξιωματικὸ σοῦ δείχνει τὸ ὄνειρό σου καὶ θὰ μὲ θυμηθῆς!».

Γι' αὐτὸ εἶπα πάρα πάνω ὅτι μπῆκα στὸ στρατὸ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ γεννήθηκα. Καὶ εἶνε ἀλήθεια.

Μέσα σὲ τέτοια ἀτμόσφαιρα ἐλπίδων καὶ πίστεως, ἀλλὰ καὶ φριχτῆς ἀγωνίας μεγάλωσα.

Μὰ ὅπου καὶ ἂν εὑρισκόμουνα, εἴτε μέσα στὴν οἰκογένεια, εἴτε στὸ σχολεῖο, εἴτε στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἀκόμη στὸ ὡραῖο περιβάλλον τῶν συμπατριωτῶν μου, μὲ βάσι ἐλπίδων τὸ «ἐλεύθερο Ἄκτιο», ποὺ πηγαίναμε κολυμπώντας καὶ γυρίζαμε λαχανιασμένοι πάλιν, γιὰ νὰ νοιώσουμε τὴν ἄφθαστη χαρά, τὴν ἀνείπωτη χαρὰ «νὰ πατήσουμε ἐλεύθερο Ἑλληνικὸ ἔδαφος» καὶ ὅταν γυμνοὶ ἀκόμη τυλιγόμαστε στὴν ἄμμο του καὶ νομίζαμε πὼς παραδείσια ἦτο ἡ ἄμμος του ποὺ μᾶς τύλιγε, παντοῦ, παντοῦ, τὴν Ἑλλάδα ἀκούαμε, τὴν Ἑλλάδα βλέπαμε, τὴν Ἑλλάδα ἀναπνέαμε, τὴν Ἑλλάδα ποθούσαμε. Σ' αὐτὴν λέγαμε καλημέρα στὸ ξύπνημά μας, σ' αὐτὴν ἀφήναμε τὴν τελευταία μας σκέψι γιὰ τὸν ὕπνο μας.

Ὤ! δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ νοιώση τί θὰ εἰπῆ «δοῦλος», ἂν δὲν γεννήθηκε δοῦλος. Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ νοιώση τί θεῖο δῶρο εἶνε ἡ ἐλευθερία, ἂν δὲν γεννήθηκε δοῦλος.

Δοῦλος, δοῦλος, δοῦλος. Θεέ μου, πότε θὰ ἐλευθερωθοῦμε; Πότε θὰ ἔλθουν οἱ Ἕλληνες; Αὐτὸ ἦταν ἡ καθημερινή μας ἀναπνοή.

Καὶ ὅλοι, δεσποτάδες, παπάδες, δάσκαλοι καὶ γονεῖς, συμπατριῶται, αὐτὸ ἐδίδασκον: «Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστι τὴν ἁγία, γιὰ τῆς Πατρίδος τὴν ἐλευθερία. Ἂν δὲν τὰ ἀποκτήσω τί μ' ὠφελεῖ νὰ ζήσω;». Πόσες φορὲς δὲν στάθηκα μὲ τὴν διδασκαλία αὐτὴ μπροστὰ στὴν Παναγία γιὰ νὰ ψάλω τὸ «Ἄσπιλε, ἀμόλυντε...» καὶ ἔπειτα νὰ μὲ συνεπάρη ἡ σκέψις «Τῇ ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια», ποὺ κάποτε μὲ κλάμα θὰ ψέλναμε στὴν ἐλευθερία μας.

Μέσα μου ζωντάνεψε καὶ θέριεψε σὰν δένδρο θεριωμένο ἡ σκέψις, ἡ ἐλπίς, ἡ πίστις, «τί μ' ὠφελεῖ νὰ ζήσω;».

Καὶ ὅταν ὁ Τοῦρκος στὰ πιὸ μικρά μας χρόνια ζητοῦσε νὰ φορέσωμε τὸ φέσι καὶ στὸ σχολεῖο νὰ φωνάζουμε «γιασασὶν Πατισάχ» (ζήτω ὁ Σουλτᾶνος), ὤ, δὲν μπορεῖτε νὰ νοιώσετε τὸν ψυχικὸ σπαραγμό, τὸ κλάμα, ποὺ δὲν εὕρισκε ἀνασασμὸ παρὰ στὸν κόρφο τῆς λατρεμένης μάννας, μὲ τὸ ἀναφυλλητό: «Μαννούλα, δὲν ἔχουμε ἡμεῖς Βασιλιά; Πότε θἄλθη; Γιὰ νὰ παύσωμε καὶ ἡμεῖς νὰ φωνάζωμε γιασασὶν Πατισάχ». Καὶ τὸ κλάμα τῆς μάννας, ἡνωμένο μὲ τὸ δικό μας, ἔδιδε τὴν ἀπάντησι: «Ἔχουμε, παιδί μου, καὶ θἄλθη, θἄλθη γρήγορα». Παρήγορη ἐλπίδα! Παρήγορη πίστις, γιὰ νὰ προχωροῦμε στὸν δρόμο τοῦ δούλου, χωρὶς νὰ εἴμεθα ψυχικὰ δοῦλοι.

Καὶ ἔτσι προχωροῦσε ἡ πρώτη ζωὴ μὲ βάσι τὸ ἀκατάλυτο θεμέλιο: «Σχολεῖο — Οἰκογένεια — Ἐκκλησία».

Μὲ συγκίνησι καὶ εὐγνωμοσύνη ἐνθυμοῦμαι σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ τοὺς δασκάλους μου καὶ καθηγητάς, ποὺ συντηροῦσαν μέσα μας ἄσβεστη τὴν φλόγα τοῦ πάθους γιὰ τὴν Πατρίδα. Τὰ ὀνόματά τους ὑπῆρξαν πάντοτε γιὰ μένα ἱερά: «Καραμπᾶς, Μπιτζιλέκηδες, Μίχας, Ἰωακεὶμ (ὁ μετέπειτα Δεσπότης), Κοντός. Ἀκόμη μὲ συγκίνησι ἐνθυμοῦμαι τὸ γέρο παιδονόμο Δανιὴλ παρ' ὅλο ποὺ ἦτο κέρβερος καὶ τὸ «ὅπου δὲν ἰσχύει ὁ λόγος πίπτει ράβδος», δὲν ἀπετέλει γι' αὐτὸν τὴν ἐξαίρεσι, ἀλλὰ τὸν κανόνα. Πόσα παιδιὰ δὲν πέρασαν ἀπὸ τὰ χέρια του καὶ ἀπὸ τὴ ράβδο του. Γιατὶ καὶ στὴν πόλι ἀκόμη ἀστυνόμευε τὰ παιδιά του, μὲ τὴ θαυματουργὸ βέργα ὑπὸ μάλης, ποὺ δὲν ἔκαμε ἐκλογὴ τῶν μερῶν τοῦ κορμιοῦ, ἀδιάφορον ἂν ἦτο τὸ κεφάλι ἢ τὰ πόδια.

Ἂς εἶνε εὐλογημένα τὰ χώματα ποὺ τοὺς δέχτηκαν, ὅσους ἀπ' αὐτοὺς πέθαναν, γιατὶ ἕνας ἢ δυὸ ζοῦν.

Μὲ εὐγνωμοσύνη καὶ λατρεία, ἐνθυμοῦμαι τοὺς σεβαστοὺς γονεῖς μου, ποὺ ἀπετέλουν τὸ δεύτερο ἱερὸ σχολεῖο τῆς διδαχῆς μας.

Μὲ πόση προσοχή, μὲ πόση στοργή, μὲ πόση αὐστηρότητα, παρακολουθοῦσαν τὰ βήματά μας, καὶ μὲ πόση πίστι διατηροῦσαν κι' αὐτοὶ τὴν φλόγα τοῦ πάθους γιὰ τὴν Πατρίδα μας. Ἤτανε ἡ ζωή τους τὸ ζωντανό, τὸ καθημερινὸ μάθημα γιὰ μένα. Δὲν δίδασκαν μὲ λόγια, ἀλλὰ μὲ τὸ παράδειγμά τους φύτευαν στὴν ψυχὴ τὴν ἐθνική, τὴν θρησκευτική, τὴν ἀληθινὴ κοινωνικὴ ἀγωγή.

Μὰ δὲν μπορῶ νὰ ξεχάσω ὅτι εἴχαμε καὶ δεύτερους γονεῖς, τὸν ἀδελφὸ τοῦ πατέρα μου καὶ τὴν γυναῖκα του. Ἤμεθα μιὰ οἰκογένεια μὲ τέσσαρες γονεῖς. Καὶ αὐτὸ ἦτο μιὰ μεγάλη δύναμις. Καὶ τὰ παιδιά, μοιρασμένα ἀνὰ δυό, ὅπου ὑπῆρχε συνομήλικος χρόνος.

Ἐγώ, ἀπὸ τὴν πρώτη τάξι μέχρι τὴν δευτέρα τοῦ Γυμνασίου, βάδιζα μὲ τὸν ἰσάδελφο, πρῶτο ἐξάδελφο, τὸν Στέφανο. Τότε χωρισθήκαμε, γιὰ νὰ ξανασμίξουμε πιὰ πάλιν ἔπειτα ἀπὸ τρία χρόνια, κατὰ τὸ 1914, στὴ Σχολὴ Εὐελπίδων. Μὰ θὰ ξαναμιλήσουμε γι' αὐτόν.

Ἔτσι βαδίζαμε στὰ δυὸ αὐστηρὰ καὶ στοργικὰ σχολεῖα: Τὸ σχολεῖο, τὴν οἰκογένεια.

Καὶ ἐπάνω ἀπ' αὐτά, ἡ ἐκκλησία, τὸ ράσο. Καὶ ὅταν λέμε ράσο, ἡμεῖς τότε νοούσαμε σημαία. Πραγματικὰ τὸ ράσο ἀποτελοῦσε τὴ σημαία μας. Τὸ ράσο, ποὺ τὸ μαῦρο του χρῶμα τότε συμβάδιζε μὲ τὴ μαύρη πίκρα τῆς ψυχῆς μας, τοῦ πνεύματός μας, ποὺ τὰ κυριαρχοῦσε «ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας». Ἤτανε ἡ ἐκκλησία τὸ κρυφό μας Ἐθνικὸ σχολεῖο. Ὁ Δεσπότης ἦτο ὁ Ἐθνάρχης τῆς Πατρίδος μας. Καὶ ὅλοι τους ἦσαν πραγματικοὶ ἐθνάρχαι.

Σήκωναν τὸ κεφάλι τους ὑπερήφανα, ἀγέρωχα, ἀποφασιστικὰ στὸν κατακτητή, προστάται παντὸς δυναστευομένου, μὲ αὐτοθυσίαν καὶ πίστι, ἀδιαφορώντας γιὰ κάθε κίνδυνο.

Τοὺς θυμοῦμαι τοὺς ἀξέχαστους αὐτοὺς ἐθνικοὺς ἱεράρχας: Τὸν Ναθαναήλ, τὸν Δωρόθεο, τὸν Ἰωακείμ. Ἀξέχαστη μοῦ μένει ἡ ἀγέρωχη ἀπόφασις ἑνὸς τούτων, νὰ κηρύξη τὴν ἐκκλησίαν ἐν διωγμῷ καὶ νὰ κλείση τὰς ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ὁ κατακτητὴς

ἠθέλησε νὰ καταργήση τὸ ἔθιμο τῶν βαρελότων καὶ πυροβολισμῶν καὶ παντὸς εἴδους ἐκπυροσοκροτήσεων τὴν Μ. Ἑβδομάδα. Καὶ τὸ ἔθιμον δὲν κατηργήθη. Δὲν ἔχει σημασία ἂν πίστευε ἢ ὄχι ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ βαρελότα. Σημασία ἔχει ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ὑποκύψη στὴ βία καὶ ν' ἀναγνωρίση δικαιώματα τοῦ κατακτητοῦ ν' ἀναμιγνύεται στὴν ἱερὴ ὑπόθεσι τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἦταν συνυφασμένη μὲ τὴν ὑπόθεσι τοῦ Ἔθνους.

Καὶ στὶς μικρὲς ψυχές μας τὸ ράσο ἀνέμιζε καὶ ἔχανε τὸ μαῦρο του χρῶμα καὶ ἔπαιρνε στὴν ψυχή μας τὸ χρῶμα ποὺ ποθοῦσε. Τὸ κυανόλευκο.

Ἡ Μητρόπολις, ἐλεύθερο ἑλληνικὸ κομμάτι, ποὺ δὲν τολμοῦσε ὁ κατακτητὴς νὰ μολύνη. Γι' αὐτὸ καὶ ἦτο τὸ κέντρον πάσης ὑπονομεύσεως τοῦ κατακτητῆ.

Ἐκεῖ μέσα συνεδρίαζε τὸ τοπικὸ ἐθνικὸ κομιτᾶτο, ἄγρυπνο καὶ τιμωρὸ παντὸς κακούργου Τούρκου ἀντιπροσώπου, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ παντὸς κατοίκου παραβάτη, ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν κατεύθυνσιν.

Ὁ κλῆρος ὥριζε τὴν χεῖρα τοῦ τιμωροῦ, ἀνεξαρτήτως τάξεως τιμωρουμένου καὶ τὸ ἐλεύθερο Ἄκτιο, ἦτο κοντὰ γιὰ νὰ δεχθῆ τὸν τιμωρό, ποὺ ἐθεωρεῖτο Ἐθνικὸς ἥρως, ἀφοῦ κολυμπώντας ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ τουρκικὰ πολεμικὰ τοῦ Ἀμβρακικοῦ, συνεπλήρωνε τὸν ἡρωϊσμὸ τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ κινδύνου, ποὺ διέτρεχε πάντοτε τιμωρώντας τὸν ἔνοχο, μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ κατακτητοῦ. Κανένας ἀστυνόμος κακοῦργος δὲν ἐγλύτωσε τὴν τιμωρία. Καὶ ἡ τιμωρία συνέτιζε καὶ διώρθωνε τὴν κακὴ φλέβα, τὴν κακὴ διάθεσι. Κανένας δὲν ξέφυγε τὴν ἐκτέλεσι, ὅταν ἡ ἀπόφασις τοῦ κομιτάτου, τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ φρουροῦ, ἐξεδίδετο. Καὶ αἱ ἀμφιβολίαι δὲν ἦσαν ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ κατηγορουμένου.

Ἔτσι ἀνέμιζε τὸ ράσο ὡς σημαία παρήγορη, ἐπάνω στὴν πόλι ποὺ γεννήθηκα. Καὶ δίδασκε τὸ ράσο ἀνεμίζοντας σὰν ἐλεύθερη σημαία μέσα στὴν μαύρη σκλαβιά.

Οἱ ὀμορφιὲς τῆς γενετείρας συνεπλήρωναν τὴν δύναμι τοῦ πόθου. Καὶ κάθε τοποθεσία ὀμορφιᾶς ἦτο καὶ ἕνα ἐθνικὸ παρατηρητήριο, γιατὶ ἡ ψυχή μας μὲ τὰ μάτια της ἐπικοινωνοῦσε μὲ τὰ ἀντικρυνὰ Ἑλληνικὰ χώματα: Ἄκτιον, Λευκάδα, Κέρκυρα.

Εἶνε ὄμορφη πράγματι ἡ Πρέβεζα, ἀλλὰ πρέπει κανεὶς νὰ ζήση τὴν ὀμορφιά της, γιὰ νὰ τὴν ἐκτιμήση βαθειά. Καὶ ὁ λαός της, ἰδιόρρυθμος λένε, ἀλλὰ ὅμως κανεὶς δὲν ἀμφισβήτησε τὸ γεγονὸς ὅτι εἶνε λαὸς φιλότιμος καὶ γενναῖος.

Καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς σύνολον ἔκαμαν τὸ καθῆκον των, ὅταν τὸ προσκλητήριο τῆς Πατρίδος ἐσάλπιζε, οἱ Πρεβεζάνοι. Ποτὲ δὲν ἔκαμψαν τὸν αὐχένα ἔναντι οὐδενός, εἴτε Τοῦρκος ὠνομάζετο, εἴτε Ἰταλός.

Ὅταν ἐλευθερώθηκε στὰ 1913, ἐσωτερικῶς ξεσηκώθηκε ὁ κόσμος καὶ βοήθησε τοὺς ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν τῆς Νικοπόλεως ἐπιτιθεμένους καὶ ἠνάγκασε τοὺς ὑπευθύνους Τούρκους νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν.

Ὅταν τὸ 1918 οἱ Ἰταλοί, ἐποφθαλμιώντας τὴν Ἤπειρο, ἐτόλμησαν νὰ ὑψώσουν κατακτητικὴ τὴ σημαία τους εἰς τὸ φρούριο τῆς Πρεβέζης, ἕνα ἡρωικὸ τέκνο της, ὁ ἀξιωματικὸς Νικλάμπας, μὲ ἄλλους συμπατριώτας μας τὴν κατέβασε καὶ τὴν ἐποδοπάτησε καὶ κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὴν ἀνεβάση. Ἀργότερα, ὅταν τὸ Ἔθνος ὑπεχρεώθη ν' ἀποδώση τιμὲς στὸ Στρατηγὸ Ἰταλὸ Τελλίνι, ποὺ δολοφονήθηκε στὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα, ἡ Πρέβεζα ἀπέδωκε τιμὰς μὲ κατάκλειστα παράθυρα τῶν σπιτιῶν, ὅπου πέρασαν οἱ Ἰταλοί. Οἱ ἴδιοι πάντοτε. Μπορεῖ τὸ Κράτος νὰ πολιτεύε-

ται, ποτὲ ὅμως οἱ Πρεβεζάνοι δὲν ἐπολιτεύθησαν σὲ ζητήματα Ἐθνικά.

Τὸ 1940, οἱ κάτοικοί της, μικροί, μεγάλοι, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ὠρθώθηκαν εἰς τὰς ἐπάλξεις. Καὶ οἱ ἥρωες ἐργάται της, πιστοὶ σὰν οἱ πιὸ πιστοὶ στρατιῶται τοῦ Ἔθνους, δούλεψαν πρόθυμα, γιὰ νὰ μὴ λείψουν οὔτε στιγμὴ τὰ πυρομαχικὰ ἀπὸ τοὺς μαχομένους. Κανένας βομβαρδισμὸς δὲν τοὺς ἐλύγισε. Καὶ οἱ βομβαρδισμοὶ ἦσαν πλούσιοι εἰς ἀριθμόν, οἱ πλουσιώτεροι κάθε ἄλλης πόλεως, ἀφοῦ λιμένας ἐφοδιασμοῦ ἦτο ἡ Πρέβεζα. Εἰς 109 ἀνέρχονται οἱ βομβαρδισμοὶ ποὺ ὑπέστη.

Καὶ ὁ Πολεμικὸς Σταυρὸς Α΄ Τάξεως, ἀνηρτημένος στὸ γραφεῖον τοῦ δημάρχου, διακηρύσσει τὸν ἡρωισμὸν τῶν παιδιῶν της.

Ὡραία μικρή μου Πατρίδα, πόσο ἡρωικὴ ὑπῆρξες πάντοτε.

Ὄμορφο περιβάλλον, ποὺ παραδειγμάτιζες κάθε ἕνα ποὺ μποροῦσε νὰ ἰδῆ καὶ ἤθελε νὰ ἰδῆ.

Οἱ ἀξέχαστες αὐτὲς ζωντανὲς εἰκόνες τῆς ζωῆς μου μὲ παρακολουθοῦσαν πάντοτε στὰ βήματά μου, ὁπουδήποτε καὶ ἂν ὁ χρόνος, ἡ ἀποστολή, ἡ μοῖρα καὶ ὁ Θεὸς τὰ ὡδηγοῦσαν.

Καὶ στ' αὐτιά μου, μοῦ φαίνεται, διαρκῶς μιὰ καμπανούλα, ὄμορφα κτυποῦσε τὸν σκοπό: «Νὰ εἶσαι ἀντάξιος τῶν γονέων, ποὺ μὲ τόση στοργὴ καὶ κόπους σὲ μεγάλωσαν ἀπὸ τὸ ὑστέρημά τους καὶ τοῦ σχολείου, ποὺ σ' ἔκαμε χρηστὸν ἄνθρωπο, τῆς ἐκκλησίας ποὺ σοῦ δυνάμωσε τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ τοῦ συνόλου τῆς ὡραίας πόλεως ποὺ γεννήθηκες».

Δὲν ξέρω ἂν κατέστην ἀντάξιος ὅλου αὐτοῦ τοῦ ὡραίου συμπλέγματος. Μὰ σὲ κάθε μου βῆμα κατέβαλλα τὴν πιὸ μεγάλη προσπάθεια.

Καὶ σ' αὐτὸ βοήθησε ἀκόμη καὶ τὸ πιὸ μεγάλο περιβάλλον, τὸ ὁποῖον περιέβαλλε τὴν μικρή μου πατρίδα. Ὀνομάζεται Ἤπειρος. Κάθε της πέτρα εἶνε καὶ ἱστορία, κάθε της μεριὰ εἶνε ποτισμένη μὲ αἷμα. Ἀλήθεια, τίποτε δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κάμῃ, ὅταν οἱ συνθῆκες τοῦ περιβάλλοντος εἶνε ἀντίθετες, ἀντιδροῦν ἢ δὲν βοηθοῦν στὴν ἀνάπτυξι καὶ πραγματοποίησι μιᾶς μεγάλης ἰδέας, ὅπως εἶνε ἡ Ἐθνική.

Τὸ Ζάλογγο καὶ τὸ Σούλι, γιὰ νὰ θυμηθῶ μόνον αὐτοὺς τοὺς δυὸ φωτεινοὺς σ' ὅλο τὸν κόσμο φάρους, εἶνε στημένοι ἐπάνω στὸ ἠπειρωτικό της, τὸ βασανισμένο κορμί, αἰώνια καὶ δυνατὰ λαμπεροί. Καὶ εἶνε τόσο κοντὰ στὴν Πρέβεζα ὁ ἕνας, ὥστε θαμπώνει μὲ τὸ ἐκτυφλωτικὸ φῶς του. Ζάλογγο!!! Μαγνητίζει καὶ κατευθύνει.

Ἡ δουλεία καὶ οἱ πόνοι ἔδωσαν στοὺς Ἠπειρώτας ὡρισμένα προσόντα, ποὺ πολλὲς φορὲς θεωροῦνται ἐλαττώματα, ποὺ τοὺς δίδουν ἕνα ξεχωριστὸ τόνο. Τὸν ἠπειρωτικό.

Μὲ αὐτὴ τὴν κληρονομιά, ἕνας Ἠπειρώτης ὀφείλει νἆνε πιστός, νἆνε φιλότιμος, νἆνε ἐργατικὸς καὶ πάνω ἀπ' ὅλα νἆνε εἰλικρινὴς στὰ αἰσθήματα καὶ στὴ συμπεριφορά του καὶ ἀκόμη νὰ εὐγνωμονῇ τοὺς εὐεργέτες του.

Τὰ ἄλλα τὰ δίδει ὁ Θεός, ὅπως δίδει καὶ τὰ μέσα ποὺ χρειάζονται σὲ κάθε ἄνθρωπο στὰ πρῶτα του βήματα, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσουν, νὰ τὸν συντηρήσουν καὶ νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ βαδίσῃ τὸν προορισμό του.

2) ΠΡΕΒΕΖΑ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΣ, Η ΩΡΑΙΑ ΜΟΥ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΜΑ ΚΑΙ ΔΟΥΛΟΣ ΤΗΝ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ

Τὰ μέσα, τὰ οἰκονομικὰ μέσα, δὲν μπορεῖ νἆνε πλούσια στὸν καθένα μας. Στὴν Ἤπειρο, λίγες εἶνε οἱ οἰκογένειες ποὺ θεωροῦνται πλούσιες, ποὺ ἔχουν ἄφθονα τὰ μέσα. Σὲ κάθε οἰκογένεια, ὅπως σχεδὸν σὲ κάθε ἑλληνική, στὶς περισσότερες ἀστικὲς οἰκογένειες, ἡ πρόοδος τῶν παιδιῶν τους ἐξασφαλίζεται μὲ τὴν ἀλληλοβοήθεια τῶν παιδιῶν καὶ τῶν γονέων καὶ πρὸ παντὸς ἀπὸ κάποια θυσία ἑνὸς τῶν μελῶν της. Εἶνε κανών, χωρὶς καμμία ἐξαίρεσι καὶ ἀπὸ τὸν κανόνα αὐτὸν δὲν μποροῦσε νὰ ἀποτελέσῃ ἐξαίρεσι ἡ δική μου οἰκογένεια.

Ὁ πατέρας μου, ἐπαγγελματίας, χρυσοχόος, μὲ τὴν ἀδιάσειστο σφραγῖδα τοῦ ἐντίμου καὶ τοῦ χρηστοῦ, δημιούργησε μὲ τὴν δουλειά του τὰ μέσα τῆς ἀνέτου, ἀλλὰ μετρημένης ζωῆς τῆς οἰκογενείας του. Μὰ ἔπρεπε διαρκῶς στὸ χέρι νὰ ὑπάρχῃ τὸ ὑποδεκάμετρο, γιατὶ ἕνας πόντος περισσότερον τοῦ δυνατοῦ, θἄφερνε ἀνατροπὴ τοῦ ἰσοζυγίου γιὰ τὴν οἰκογένεια. Ἡ οἰκογένεια ἀπετελεῖτο ἀπὸ τέσσαρα ἀγόρια καὶ ἕνα κορίτσι. Ὁ πατέρας μποροῦσε νὰ σπουδάσῃ τὸν ἕνα, τὸν πρῶτο. Τὸν ξεχωριστὸ σὲ αἰσθήματα ἀδελφό. Ἡ σπουδὴ τοῦ ἑνός, θὰ σταματοῦσε ἀνεπανόρθωτα κάθε πνευματικὴ φιλοδοξία καὶ προκοπὴ τῶν ὑπολοίπων, γιατὶ ἡ ἡλικία, τὸ ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου ἦσαν τὰ παιδιά, δὲν προσέδιδε τὸν χρόνον καὶ τὴν εὐχέρεια. Καὶ ἔτσι ὁ μεγάλος θυσιάσθηκε γιὰ τοὺς τρεῖς ἄλλους, ποὺ μὲ τὴ δική του θυσία προώδευσαν. Καὶ μιὰ μέρα, ἡμέρα ἀξέχαστης εὐγνωμοσύνης, ὁ μεγάλος ἀδελφὸς εἶπε στὸν πατέρα: «Ξέρω ὅτι ἀπεφάσισες νὰ μὲ σπουδάσῃς, ἀφοῦ εἶμαι ὁ πρῶτος ποὺ τελειώνω τὸ σχολεῖο. Ἡ σπουδή μου θἆνε γιὰ τὸ καλό μου, γιὰ τὴν καλυτέρευσι τῆς ζωῆς μου. Μὰ ἔτσι τὰ ἀδέλφια μου δὲν θὰ μποροῦν νὰ πάρουν τὸν ἴδιο δρόμο, γιατὶ δὲν θὰ προφθάσω νὰ τελειώσω, ὥστε νὰ σὲ βοηθήσω οἰκονομικῶς. Πῆρα τὴν ἀπόφασι νὰ ξενιτευτῶ, νὰ φύγω γιὰ τὴν Αἴγυπτο (ὅπου κάποιοι συμπατριῶται μας). Θὰ ἐργαστῶ ἐκεῖ καὶ σ' ἕνα χρόνο θὰ καλέσω τὸν πρῶτο μου ἀδελφό, Ὀρέστη. Ὅταν τελειώσῃ καὶ ὁ Θρασύβουλος, θὰ τὸν καλέσω καὶ αὐτόν, γιὰ νὰ τελειώσῃ τὸ Ἀβερώφειον Γυμνάσιον. Ὁ πόθος μου εἶνε νὰ τὸν ἰδῶ μιὰ μέρα νὰ γίνῃ ἀξιωματικός. Ἔτσι πιστεύω ὅτι ἐκπληρῶ τὸ χρέος μου πρὸς τὴν Πατρίδα. Αὐτὸ εἶνε τὸ καθῆκον μου πρὸς ὅλους σας».

Ἔτσι πάρθηκε ἡ ἀπόφασις στὴν οἰκογένεια, ποὺ εἶνε καὶ ἡ πιὸ μεγάλη αὐτοθυσία τοῦ πρώτου ἀδελφοῦ μας, Κίμωνος. Ὑπῆρξε ὁ ξεχωριστός, ὁ δυνατός.

Ἔτσι ξανακούσθηκε γιὰ δεύτερη φορά: «Θὰ γίνῃ ἀξιωματικός».

Ἔτσι ἔμαθα ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια νὰ εἶμαι εὐγνώμων. Καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη μου, προσὸν καὶ σύντροφος τῆς ζωῆς μου, χαράχθηκε βαθύτατα γιὰ τὸν ἀδελφό μας, ποὺ θυσιάσθηκε γιὰ μᾶς.

Ἔτσι ἔμαθα ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια νὰ μὴ εἶμαι ποτέ μου ἀχάριστος, ἀφοῦ μὲ εὐεργεσία ἐδημιουργήθη ἡ ζωή μου.

Τώρα, μὲ τὸ πέρασμα τόσων χρόνων γεμάτων πείρας, ἔμαθα ἀκόμη καὶ κατάλαβα πόσο βαθειὰ ψυχολόγησε ὁ Ρουσσῶ ὅταν ἔγραψε: «Ἡ εὐγνωμοσύνη εἶνε καθῆκον, τὸ ὁποῖον πᾶς ὀφείλει νὰ ἐκπληροῖ, ἀλλὰ οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νὰ προσδοκᾶ!!».

Ξεχωριστέ μου ἀδελφέ, «καλή σου ὥρα ὅπου κι' ἂν εἶσαι».

Μὲ τὴν ἀπόφασι αὐτὴ τοῦ ξεχωριστοῦ ἀδελφοῦ, γιὰ πρώτη φορὰ ξεπετάχθηκε στὸ πνεῦμα μου, ὁλοκάθαρα ζωντανὰ ἡ ἁγιοποιημένη ἔννοια τοῦ καθήκοντος. Καὶ μὲ ἐσφράγισε βαθειά. Ἂν ἀπὸ τὰ μικρά μου, τὰ δουλικὰ χρόνια τῆς ζωῆς μου, ἐθεοποίησα τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὸ παράδειγμα καὶ τὴν βαθειὰ κληρονομία τοῦ μεγάλου ξεχωριστοῦ ἀδελφοῦ μας τοῦ Κίμωνος, ἁγιοποίησα τὸ καθῆκον.

Τίποτε δὲν μπόρεσε νὰ μὲ βγάλη ἀπὸ τὶς πιὸ δυνατές μου αὐτὲς ἀγάπες, στὶς ὁποῖες ἁγία καὶ δυνατὴ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν οἰκογένειά μου συμπαρίστατο, εἴτε πατρικὴ ἐλέγετο ἡ οἰκογένεια, εἴτε ἀτομική.

Μὰ μοῦ φαίνεται πὼς τὸ ζωντανὸ παράδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ μας τοῦ πρώτου, ἐχάραξε τὸν δρόμον εἰς ὅλα τὰ ἀδέλφια. Τὰ ἄλλα δυό, τὸν Ὀρέστη καὶ τὸν Χαράλαμπο.

Ὁ ἕνας ἔγινε τιμημένος ἔμπορος, στερεὸς συνεχιστὴς τοῦ πατέρα στὰ ἀγαπημένα τῆς πατρίδος χώματα καὶ ἀκόμη ἐνδιαφερόμενος καὶ ἐρωτώμενος διὰ τὰ κοινά, καὶ ὁ ἄλλος εἶχε τὴν τύχη καὶ τὴν τιμὴ νὰ ὑπηρετήση στὸ Ναυτικὸ ὡς ἰατρός, ἀγαπημένος καὶ πανθομολογουμένης συναδελφότητος. Τὰ προσόντα του τὸν ἀνέβασαν στὴν ἀνωτάτη θέσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς ναυτικῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας, καὶ στὸ βαθμὸ τοῦ Ναυάρχου. Καὶ οἱ τρεῖς τους ἔδωσαν τὸ παρὸν σὲ κάθε Ἐθνικὸ προσκλητήριο. Ὁ ἰατρός, πρὶν τὸν πιάσουν γιὰ ἐθνικὴ δρᾶσι, ξέφυγε στὴ Μέση Ἀνατολή.

Ἔτσι ἡ αὐτοθυσία τοῦ πρώτου ἀδελφοῦ, ἐχάραξε τοῦ καθενός μας τὸ καθῆκον καὶ τὴν μεταξύ μας βοήθειαν καὶ τὸ καθῆκον ἀπέδωσε τοὺς καρπούς του, γιὰ ἕνα δυνατὸ καὶ στενὸ κρίκο ἀδιαταράκτου ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως καὶ πρὸ παντὸς μιᾶς συνεχοῦς εὐγνώμονος σκέψεως πρὸς τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον πατέρα μας.

Ὅλοι μας βοηθήσαμε στὸ γάμο τῆς ἀδελφῆς μας μὲ ἕνα στρατιωτικὸ τὸν Θεόδ. Λίλα, ἀξιαγάπητο ἀδελφό, ποὺ ὁ ἕνας του γυιὸς ὑπῆρξε ἕνα ἀπὸ τὰ θύματα τῆς κατοχῆς, φόρος αἵματος δυστυχῶς κάθε οἰκογενείας, καὶ ὁ ἄλλος, ὁ πρῶτος του, ἔγινε ἀξιωματικὸς τοῦ μηχανικοῦ.

Ὅμως εἶνε πάντοτε πρὸς παραδειγματισμὸν τὰ ἀποτελέσματα τῆς θελήσεως ἑνὸς ἀνθρώπου.

Ἂν ὁ ἀδελφός μας Κίμων παρεχώρησε, οὕτως εἰπεῖν, τὰ οἰκονομικὰ πρωτεῖα μιᾶς δυνατῆς μόνον γι' αὐτὸν ἐκπαιδεύσεως, δὲν ἀπέβαλε ἀλλὰ ἀντιθέτως ἐπολλαπλασίασε τὴν θέλησί του πρὸς μάθησι.

Εἰργάζετο, ἀπέδιδε οἰκονομικῶς γιὰ τὴν ἐκπαίδευσι τῶν ἀδελφῶν του καὶ νύκτα καὶ ἡμέρα ἐμόρφωνε καὶ τὸν ἑαυτό του.

Ἔτσι κατώρθωσε νὰ μὴ χάση ἐκεῖνο ποὺ ἀπὸ θέλησί του ἔδωκε (τὰ οἰκονομικὰ μέσα τὰ πατρικὰ) τὴν μόρφωσί του. Τὴν ἐξησφάλισε αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Καὶ ὅταν πλέον ἐξενιτεύετο, ἀφοῦ ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα μας ἐθελοντικῶς, στὸ νέο κόσμο ὅπου δημιούργησε τὴν ὄμορφή του οἰκογένεια μὲ τὴν βαθεῖα πάντοτε ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἦτο κάτοχος 5 γλωσσῶν μὲ ἀρτία ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσι.

Νά γιατὶ εἶπα πάρα πάνω πὼς μοῦ στάθηκε παράδειγμα σ' ὅλα.

Ἂς μὴ παρεξηγήση ὁ ἀναγνώστης τὴν παραπάνω διήγησι.

Δὲν εἶναι βέβαια στὴν πρόθεσί μου νὰ παρουσιάσω λύσι κοινωνικῶν ζητημάτων· ὅμως νομίζω ὅτι τέτοια παραδείγματα σὲ κάτι ὠφελοῦν.

Ἄλλως τε καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ διήγησις τῆς ζωῆς καὶ τὰ παραπάνω ὅπου ὑπεισέρχεται ὁ ἑαυτός μου, δὲν ἔχει σκοπὸν παρὰ νὰ παρουσιάση ἕνα δρόμο γεγονότων πρὸς κάποιαν σκέψιν, ἂν ὄχι μελέτην.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΠΑΙΣ

Μὲ τὴν ἀπόφασι αὐτὴ καὶ τὴν προοπτικὴ αὐτή, τελείωσα τὸ ἡμιγυμνάσιον τῆς Πρεβέζης σὲ ἡλικία 14 ἐτῶν, ὁπότε καὶ ἐγκατέλειψα τὸ ἀγαπημένον καὶ δοῦλον ἔδαφος γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου ἤδη προβάδισε ὁ δεύτερος ἀδελφός μας. Ἔτσι εὑρέθηκα μαθητὴς ἑνὸς πεφημισμένου γυμνασίου, τοῦ Ἀβερωφείου γυμνασίου Ἀλεξανδρείας. Ὑπῆρξα πράγματι τυχηρὸς γιὰ νὰ γίνω δεκτὸς ἔπειτα ἀπὸ εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις στὴν τρίτη τάξι τοῦ Γυμνασίου τούτου.

Ἄλλη μιὰ φορὰ ηὐλόγησα τοὺς δασκάλους μου τῆς Πρεβέζης, ποὺ μοῦ ἐξησφάλισαν τὴν δυνατότητα καὶ τὴν τιμὴ αὐτή.

Νέοι καθηγηταὶ προσετέθησαν στὴν εὐγνώμονα σκέψιν μου καὶ μοῦ προξενεῖ χαρὰν καὶ εὐχαρίστησι νὰ τοὺς θυμηθῶ σήμερον καὶ νὰ τοὺς παρουσιάσω ὡς δημιουργοὺς τόσων χρηστῶν ἀνθρώπων, τῶν μαθητῶν των, ἀρχίζοντας πρῶτον ἀπὸ τὸν δημιουργὸν τῆς φήμης τοῦ Ἀβερωφείου, τὸν Παλαιολόγου.

Δίπλα σ' αὐτὸν στέκονται ἀντάξιοι συνεργάται του, ὅπως ἦσαν οἱ Μπιζάνης, Μανταδάκης, Σπηλιωτόπουλος, Lefevre, Μπλέτσης, Παντελίδης.

Καὶ μιὰ φορὰ ποὺ φθάσαμε στὸ ὄνομα Παντελίδης, δὲν μπορῶ παρὰ νὰ θυμηθῶ τὸν ἀγαπημένο φίλο καὶ συνάδελφο, τὸν ἀδαμάντινο Παντελίδη, τὸν ἡρωικὸ Κύπριο Στρατηγό, ποὺ κι' αὐτὸς ξεκίνησε τὸν ἴδιο χρόνο ἀπὸ τὴν Κύπρο γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια ὅπου εἰργάζοντο οἱ ἀδελφοί του.

Μᾶς ἥνωσε ἡ τύχη εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις, μᾶς ἥνωσε ἐπὶ δύο χρόνια μιὰ ἀδελφικὴ συμμαθητικὴ ἀγάπη στὸ ἴδιο θρανίο καὶ μᾶς ἥνωσε στὸν ἴδιο πρὸς τὴν πατρίδα δρόμο (ἄργησε αὐτὸς δύο χρόνια νὰ παρουσιαστῆ στὰς ἐξετάσεις τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων) ὁ ἴδιος πόθος τοῦ δούλου.

Ἡ πατρίδα του ἔδωσε πολλῶν παιδιῶν της τὴν ζωὴ καὶ τὸ αἷμα στὴν θεότητα «Ἐλευθερία».

Ἔκλεισαν πολλοὶ τὰ μάτια χωρὶς νὰ ἀνατείλη ἡ εὐλογημένη γιὰ τὴν πατρίδα τους ἡμέρα.

Ἡ εὐχή μου, εὐχὴ ἀδελφοῦ καὶ συναδέλφου, ἑνώνεται μὲ ὅλων τῶν Ἑλλήνων τὰς εὐχάς. «Ἄμποτε πολὺ γρήγορα, ἐλεύθερη ἡ Κύπρος νὰ ἀγκαλιάση τὴν Μητέρα της Ἑλλάδα καὶ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ τὴν ἀγκαλιάση».

Τὰ δυὸ χρόνια τῆς φοιτήσεώς μου στὴν Ἀλεξάνδρεια πράγματι ἀπετέλεσαν τὴν στερεὰ ὕλη τῆς ζωῆς μου. Στὸ γυμνάσιο πῆρα τὶς πιὸ δυνατὲς βάσεις τῆς γυμνασιακῆς μορφώσεως καὶ δυνάμωσα ἐκεῖνα ποὺ οἱ ἀξέχαστοι διδάσκαλοί μου στὴν Πρέβεζα, ἐθεμελίωσαν. Ἐκεῖ ἔβαλα καὶ τὶς στερεὲς βάσεις τῆς γαλλικῆς καὶ ἀγγλικῆς γλώσσης, ποὺ ὑπῆρξαν πολύτιμοι βοηθοὶ στὴ στρατιωτική μου ζωή, ποὺ τόσο σφιχτὰ βάδισε μέσα σὲ περιβάλλον συμμαχικό. Μὰ παράπλευρα σ' αὐτό, ἐθεμελίωσα καὶ κάτι ἄλλο πολύτιμο: «Νὰ σέβωμαι τὴν ἐργασία τοῦ ἐργάτη, τὸν πόνο του, τὸν ἱδρῶτα του.

Ἡ ἐργασία τοῦ ἀδελφοῦ μου, μοῦ παρεῖχε τὰς προϋποθέσεις γιὰ τὸν τεθέντα σκοπόν: «Ἀξιωματικὸς τῆς Ἑλλάδος».

Μὰ καὶ ἀπὸ τότε ἔνοιωσα βαθειά μου τὴν ἔννοια «τῆς ἐργατικότητος».

Ὅ,τι μποροῦσα νὰ προσφέρω εἰς ἐργασίαν στὸ σπίτι, ποὺ περιελάμβανε τρεῖς προσπάθειες ἑνὸς ἐργάτου καὶ δύο μαθητῶν, τὸ ἔδιδα μὲ ὅλη μου τὴν ψυχὴ καὶ μὲ ὅλη μου τὴ χαρά. Μὲ ὑπερηφάνεια ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὑπῆρξα ἡ οἰκοκυρὰ τῆς οἰκογενείας, τῆς τριμελοῦς οἰκογενείας, γιὰ νὰ μειώνωνται τὰ ἔξοδα. Ἡ ἀνάμνησις αὐτὴ πολλὲς φορὲς καὶ τότε καὶ τώρα μοῦ ἀνακουφίζει τὴν σκέψι ὅτι τὸν βοηθοῦσα.

Ὑπῆρξαν ἡμέραι ἀπολύτου ἀνέσεως (στὴν ἔννοια τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀπαραιτήτων), ἀλλὰ καὶ ἡμέραι στυγναί, γιατὶ ἡ πολύωρη καὶ ἐξαντλητικὴ ἐργασία τοῦ ἀδελφοῦ, τῆς θυσίας-ἀδελφοῦ, δὲν πρόφθανε τὰ ἔξοδα.

Μέσα ὅμως ἀκόμη σ' αὐτές, δὲν θέλησε ποτέ του νὰ παρεκκλίνη ἀπὸ τὸν μεγάλο σκοπὸ τῆς ζωῆς του: «τῆς σπουδῆς τῶν ἀδελφῶν του», γιατὶ ἔτσι νόμιζε πὼς μὲ καλοὺς πολίτας θὰ ὑπηρετοῦσε πιὸ πολὺ τὴν πατρίδα του.

Ἂν κοντά του, κοντὰ στὸν γενναῖο αὐτὸν ἄνθρωπο, ἔμαθα ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια νὰ μὴν εἶμαι ἀχάριστος, μεγάλο δῶρο στὴ ζωή, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν πολλὲς φορὲς ἡ ἀχαριστία φαινομενικῶς ἱκανοποιεῖ τοὺς μικροψύχους, κοντά του πῆρα καὶ ἕνα ἄλλο μεγάλο μάθημα:

«Εἶδα ὅτι ἡ ποιότης τῆς ψυχῆς ἑνὸς ἀνθρώπου φαίνεται εἰς στιγμὰς ἀπελπισίας».

Πόσο μ' ὠφέλησε καὶ αὐτὸ τὸ μεγάλο μάθημα!!!

3. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ. ΤΟ ΑΛΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΙΝ ΕΝΟΣ ΟΝΕΙΡΟΥ ΜΙΑΣ ΣΚΛΑΒΑΣ ΜΑΝΝΑΣ

Μιὰ ἡμέρα, ἀξέχαστη ἡμέρα, ὁ ἀέρας τοῦ κυματισμένου Αἰγαίου ἔφερε τὴν πιὸ χαρμόσυνη εἴδησι ποὺ μπορεῖ νὰ νοιώση ἕνας ἄνθρωπος, ὅταν αὐτὸς τυχαίνη νἆνε δοῦλος: «Ἐλεύθεροι!!!». Ἕνα κλάμα, τὸ κλάμα τῆς χαρᾶς, πόσο γλυκὸ στ' ἀλήθεια κλάμα, ἔρριχνε καὶ τὰ τρία ἀδέλφια στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πιὸ μεγαλυτέρου, τοῦ δεύτερου πατέρα, ἐλεύθεροι, ἐλεύθεροι, ἐλεύθεροι!!!

Θεέ μου, τί εὐτυχία. Πόση χαρά. Ὢ! πόσο θὰ χαίρωνται οἱ ἀγαπημένοι μας γονεῖς ἐκεῖ κάτω, ποὺ νόμιζαν τὰ χρόνια τους μετρημένα, καὶ τὴν πίστι τους πρὸς τὸ θαῦμα νὰ λιγοστεύη ὅσο πιὸ πολὺ πλήθαιναν τὰ χρόνια τους.

Ἐλεύθεροι, ἐλεύθεροι, ἐλεύθεροι. Σὲ τί ὕψη λοιπὸν ἀνεβαίνει ἡ ψυχὴ κάποτε γιὰ νὰ εὐχαριστήση τὸν Θεὸ γιὰ τὶς εὐεργεσίες του, γιὰ τὰ θαύματά του!!

Φθάνει μέχρι τὸ πρῶτο σκαλὶ τοῦ ἀθεάτου θρόνου Του καὶ ἐκεῖ γονατίζει, βλέπει μὲ τὴν εὐγνώμονα σκέψι τὸν Θεόν, εὐχαριστεῖ, προσεύχεται.

Ἐκεῖ ψηλά, ἀνέβηκε ἡ σκέψις μας, ὅταν μᾶς σφιχταγκάλιασε τὸ χαρμόσυνο μήνυμα, τὸ χαροποιὸ κλάμα.

Καὶ ὅταν κατεβήκαμε καὶ τὰ χέρια μας λύθηκαν καὶ κυτταχθήκαμε στὰ μάτια βουρκωμένοι ἀκόμη ἀπ' τὸ κλάμα, τότε ὁ ξεχωριστὸς ἀδελφὸς θυμήθηκε τὸν τίτλο τοῦ δευτέρου πατέρα σὰν συγκλονιστικὴ δύναμη καὶ ἡ πρώτη φωνὴ ποὺ ἀκούσθηκε, ἡ δική του φωνὴ εἶπε:

«Ἄ! τώρα ὁ Θεὸς δείχνει πὼς θὰ γίνης ἀξιωματικός, ἑτοιμάσου στὰ γερά».

Καὶ ὅταν ἐτόλμησα νὰ ρωτήσω (πλήρωναν τότε δίδακτρα) μὰ ποῦ θαὕρῃς ἀδελφέ μου τὰ τόσα χρήματα; ἡ ἀπάντησις ἦτο ἀπάντησις μεγάλης ψυχῆς.

«Θὰ ταὕρω ἔστω καὶ ἄν πρόκειται νὰ πουληθῶ γιὰ ὅλη μου τὴ ζωή».

Καὶ τὴν ὑπόσχεσί του αὐτὴ τὴν τήρησε, γιὰ τὸν σκοπό του, «ἀξιωματικὸς στὴν Ἑλλάδα».

Τὰ βουρκωμένα μου μάτια, βουρκωμένα ἀπ' τὴν ζωντανὴ ἀνάμνησι, ἄς μεταφέρουν καὶ τώρα εὐγνώμονα τὴν σκέψι μου πρὸς αὐτόν. «Καλή σου ὥρα εὐλογημένε ἀδελφέ, ὅπου κι' ἄν εὑρίσκεσαι τώρα».

4. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΧΟΛΗΝ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ

Τὸ καλοκαῖρι τοῦ 1913 ἔπειτα ἀπὸ τὸ γυμνάσιο ξαναγύρισα στὴν ἐλεύθερη πλέον Πρέβεζα, γιὰ νὰ προετοιμασθῶ γιὰ τὴν σχολὴν Εὐελπίδων.

Αἱ θέσεις ἀρκετές. Οἱ πόλεμοι δυστυχῶς δημιουργοῦν κενὰ ἀλλὰ στὴν περίπτωσί μας, ἦτο εὐτυχὴς ἀπαρχὴ ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ Εὐελπίδων. Ἡ Ἑλλὰς μεγάλωσε. Ὁ ἀριθμὸς τῶν 15 ἤ 20 Εὐελπίδων σὲ κάθε τάξι ἀνῆκε πλέον εἰς τὸ παρελθόν. Ὁ στρατός μας εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ πολλὰ στελέχη.

Στὴν Πρέβεζα ξανασυναντήθηκα μὲ τὸν πρῶτο μου ἐξάδελφο Στέφανο ποὺ κι' αὐτὸς προωρίζετο γιὰ τὴν σχολὴν Εὐελπίδων.

Γερὸς μαθηματικός, ὅλα τὰ ἀδέλφια του εἶχαν μία ἰδιοφυΐα, μιὰ κλίσι πρὸς τὰ μαθηματικά. Ἀφοῦ καὶ οἱ δυό του ἀδελφοὶ ὁ Εὐκλείδης καὶ ὁ Σπύρος ἔγιναν καθηγηταὶ τῶν μαθηματικῶν περίφημοι καὶ ὁ πρῶτος θὰ διεκδικοῦσε ἐπιτυχῶς τὴν ἕδρα τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ἂν ἤθελε ν' ἀφήση τὴν Πατρίδα.

Δὲν πολυσυμπαθοῦσα τὰ μαθηματικά, μὰ τὰ καταλάβαινα μὲ τὴν ἀπαραίτητη γι' αὐτὰ προσπάθεια. Ὁπωσδήποτε διαβάσαμε ὅσο μπορούσαμε πιὸ πολύ. Ὁ ἀδελφός του καθηγητὴς Μαθηματικῶν, μᾶς ἐβοήθησε καὶ πλήρεις ἐλπίδων τραβήξαμε γιὰ τὴν σχολὴν Εὐελπίδων μπρὸς στὸ κτίριο τῆς ὁποίας συνωθοῦντο πάμπολλοι ὑποψήφιοι ὑπαξιωματικοί καὶ ἰδιῶται. Δίπλα στὰ ἐπιχείρια γαλόνια, τὰ κοντὰ πανταλόνια μερικῶν.

Χίλιοι διακόσοι περίπου μαθηταὶ ὑπῆρξαν οἱ συρρεύσαντες ὑποψήφιοι. Οἱ νικηφόροι ἀγῶνες τῆς πατρίδος μας εἶχον ἐξάψει τὸ πρὸς τὸ στράτευμα αἴσθημα.

Ἔτσι, μπροστὰ στὸ εὐλογημένο αὐτὸ ἑκατοντάχρονο κτίριο, ποὺ τόσο αἷμα ἔδωσε στοὺς ἀγῶνες τῆς πατρίδος μας, στεκόμαστε μετὰ δέους, ἐλπίδων καὶ πόθου.

Εἶνε ὁ ἴδιος πάντα πόθος καὶ ἐλπίδες τῶν μαθητῶν ἀκόμη, ποὺ πρόκειται νὰ κάμουν τὸ μεγάλο ἅλμα γιὰ τὸν δρόμο ποὺ θὰ συνεχίσουν γιὰ ὅλη τους τὴ ζωή.

Τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως ἐκτεταμένο τότε γιὰ τὸ μυαλό μας, παρίστανε τὸν προθάλαμο ποὺ στὸ φτάσιμό του φάνταζε ἀπὸ μακρυὰ εἴτε τὴν ἡμέρα μὲ τὸν ἥλιο ἐπάνω του, εἴτε μὲ τὰ φῶτα του τὸ βράδυ, τὸ Ἀβερώφειον κτίριο ποὺ εἶχε ὡς προμετωπίδα: «ἄρχεσθαι μαθών, ἄρχειν ἐπιστήσει», καὶ στὴν δεξιά του μεριά: «Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης».

Καὶ γιὰ μᾶς τὰ Ἠπειρωτόπουλα ἄριστος ἀκόμη μᾶς ἐφαίνετο ὁ οἰωνὸς ὅτι τέκνον Ἠπείρου ἐδημιούργησε τὴν Ἐθνικὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν.

Μὲ καρδιοχτύπι περάσαμε στὶς ἐξετάσεις. Ἀξιωματικοὶ - στρατιῶται τὰ τρεξίματά τους - οἱ σάλπιγγές τους, ἔδιδαν τὸν ξεχωριστὸ τόνο στὴν ἀρκετὰ ἐξημμένη

φαντασία μας, πού συνεκεντροῦτο στὴ σκέψι: «Θὰ περάσωμε;». Τὸ θρανίο καὶ τὸ θέμα μᾶς ἔφερνε στὴ σκληρὰ πραγματικότητα. Εὐτυχῶς ἡ κούτρα ὅπως λένε οἱ Ἠπειρῶτες κατέβασε τὶς γνώσεις της καὶ ἡ ἀγωνία καὶ οἱ κόποι ἔδωσαν τὰ χαροποιά ἀποτελέσματά των.

Στοὺς πίνακας τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ οἱ δυὸ μας βλέπαμε νὰ ἀναγράφωνται τὰ ὀνόματά μας ὡς ἐπιτυχόντων.

Ἔτσι οἱ γονεῖς μας ἔνοιωσαν τὴν μεγαλύτερη ἀμοιβὴ τῶν κόπων τους καὶ τῶν πόθων τους.

Ἤμεθα οἱ πρῶτοι ἐλεύθεροι Εὐέλπιδες τῆς μικρᾶς μας Πατρίδος.

Ὁ ἀγαπητός μου ἐξάδελφος Στέφανος προηγεῖτο στὴν πρώτη ἑκατοντάδα, ἐγὼ τὸν ἀκολουθοῦσα στὴν δεύτερη ἑκατοντάδα.

Ἐκλήθησαν 280.

5. ΕΥΕΛΠΙΣ. Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ

Τὴν 1ην Φεβρουαρίου τοῦ 1914, χωρὶς νὰ συμπληρώσω τὰ 17 μου χρόνια, ἐφόρεσα τὴν τιμημένη αἱματοβαμμένη καὶ ἀγαπημένη πιὸ πολὺ ἀπὸ κάθε τι, στάς Ἀθήνας, στολὴ τοῦ Εὐέλπιδος. Τὸ κίτρινο περιλαίμιό της ἀπετέλει μιὰ παράδοσι χαροποιοῦ παρουσίας στὴν κάθε ἐμφάνισί του.

Ἡ πρώτη διέλευσις τῆς πόρτας τῆς Σχολῆς, δὲν ἔγινε ἀτιμωρητί!! ἀπὸ τοὺς καραδοκοῦντας Εὐέλπιδας τῆς διοικούσης τάξεως.

Εἶνε γνωστή, ἀλλὰ καὶ ὀλίγον διεθνής, ἡ ὑποδοχὴ τῶν νεοφερμένων εἰς τὰ στρατιωτικὰ σχολεῖα ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς τροφίμους των.

Πολλοὶ εἶνε οἱ θιασῶται τῆς λεγομένης νίλας. Δὲν τὴν κατάλαβα ποτὲ ὡς χειροδικία, ἀλλὰ τὴν θεωροῦσα ὡς ἐπιβεβλημένη, ὡς μία ἔξυπνη μεταχείρισι προσωπικῶν πειραγμάτων καὶ ἀστείων, ὅπου ἡ θέλησις τοῦ νεοφερμένου νὰ ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασι τῶν προϊσταμένων, χωρὶς ὅμως τὴν μείωσι ἐκείνη τοῦ ἐγωισμοῦ ἢ μᾶλλον τῆς ὑπερηφανείας, ποὺ γεννᾶ αἰσθήματα ἐχθρότητος καὶ ἀπεχθείας.

Γι' αὐτὸ καὶ ἀργότερα ὡς διοικητὴς τοῦ Συντάγματος Εὐελπίδων καὶ ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου κατέβαλα κάθε προσπάθεια, ὅπως περιορίσω τὴν ἐπιβεβλημένην αὐτὴν παράδοσιν στὴν ὀρθήν της κατεύθυνσιν.

Ἡ διαβίωσις στὴ Σχολὴ δημιουργεῖ ἐντόνους φιλίας καὶ ἕνα σύνδεσμο, ποὺ παρακολουθεῖ συνεκτικὸς καὶ εὐεργετικὸς μέχρι τὴν ἡλικία καὶ τοὺς βαθμούς, ποὺ ἡ ἀντιζηλία ἢ ἡ ζήλεια τὸν σκεπάζει μὲ τὴν φθοροποιό της ἐπίδρασι.

Δὲν ξεύρω πάλιν ἂν εἶνε ἡ εὐγενὴς ἅμιλλα ἢ τὸ στυγνὸ ἐπαγγελματικὸ συμφέρον ποὺ δημιουργεῖ κατόπιν κάποια χαλάρωσι στὸν ψυχικὸ δεσμὸ τῶν συμμαθητῶν τῆς Σχολῆς. Ἐγὼ ὅμως εἰλικρινὰ ἐξομολογοῦμαι, ὅτι τὸ ἀνέβασμά μου στοὺς ἀνωτάτους βαθμοὺς δὲν ἤτανε γιὰ μένα σκοπὸς καὶ ὅταν ἦλθεν, ἦτο μέσο γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι τοῦ καθήκοντός μου καὶ τὴν ἀφιέρωσι ὅλων τῶν δυνατοτήτων μου στὸ στρατὸ καὶ στὸ Ἔθνος.

Ὁ σύνδεσμος εἶνε ἐντονώτερος μεταξὺ τῶν Εὐελπίδων, ποὺ διαβιοῦν στὸν ἴδιο θάλαμο. Αὐτὸς εἶνε διαρκέστερος καὶ βοηθητικὸς στὸ σκληρὸ καὶ ὡραῖο δρόμο τοῦ ἀξιωματικοῦ.

Ἡ Σχολὴ γιὰ νὰ μᾶς περιλάβη, δέχθηκε τὰ πρῶτα πρόσθετα κτίριά της, ποὺ

περιώρισε τὸν χῶρο της γιὰ νὰ καταλήξῃ στὸ ἀδιαχώρητο σήμερον. Δυστυχῶς ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου εὑρέθηκα σὲ ἐποχὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως γιὰ μὲ δύσκολη, ὥστε νὰ μὴ κατορθώσω νὰ ἐξασφαλίσω κάπου τὸν ἄνετο χῶρο ποὺ δικαιοῦται ἡ Σχολὴ Εὐελπίδων, ὅπως κάθε Στρατιωτικὴ Σχολή, παρὰ τὰς ἐπιμόνους προσπαθείας μου γιὰ τὴν Σχολὴ αὐτὴ ποὺ θεωρῶ πάντοτε ὡς Ἐθνικὴ ἐκκλησία. Ὁ Μακαριώτατος ἀείμνηστος Σπυρίδων πολλὲς φορὲς ἠνωχλήθη γι' αὐτὸ καὶ τὸν εἶχα κάπως κάμψει. Ἔχει τόσην ἀνάγκην ἀνέσεως ὁ Εὔελπις, ὥστε εἶνε πραγματικὴ φυλακή, ὅταν στερῆται καὶ τοῦ στοιχειώδους χώρου γιὰ ἕνα μικρὸ ἔστω περίπατο, γιὰ ἕνα ξεμούδιασμο καὶ πρὸ παντὸς γιὰ τὴν δημιουργία τῶν γηέδων ἐκείνων, ποὺ λέγονται γυμναστικὰ ἢ ἀθλητικὰ ἢ ψυχαγωγικά.

Μελετητήρια καὶ θάλαμοι εἶνε οἱ δυὸ πόλοι τῆς ζωῆς τοῦ Εὐέλπιδος, ποὺ τραβοῦν τὶς περισσότερες ὧρες. Μὰ ἐκεῖ μέσα δὲν μπορεῖ νὰ χορτάσῃ τὸν ὕπνο, ὕπνο ποὺ τοὺς πρώτους μῆνας τὸν λιγοστεύει ἡ περίφημη νίλα.

Στὴ δική μας τάξι, λόγῳ τῆς παρουσίας τῶν Ὑπαξιωματικῶν, μπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι αὐτοὶ εἶχαν μιὰ εὐεργετικὴ συνολικὴ ἐπίδρασι. Γιατὶ ὅλοι τους ἦσαν καὶ πολεμισταί, ἀλλὰ καὶ ξεχωριστὰ ἱκανοί. Ἦσαν ἐκλεκτοί. Εἶχαν κάτι ποὺ ἔλειπε ἀπὸ μᾶς· τὴν πεῖρα.

Καὶ ἀκόμη ὑπῆρξαν, ἡ ἀσπὶς κατὰ τῆς διαγωγῆς τῶν λεγομένων νιλαδόρων, ποὺ δὲν τοὺς συγκρατοῦσε κανένας εὐπρεπὴς τρόπος. Ἡ ἀγριότης των νόμιζαν, ὅτι ἀπετέλει σπουδαιότητα.

Ἀλλὰ ἡ σοβαρὰ ἐπίδρασις τῶν Εὐελπίδων ἐξ ὑπαξιωματικῶν, χαμήλωσε εἰς ἀνθρωπινώτερα ὅρια τὴν νίλα. Πιὸ πολὺ ἀκόμη ἦτο εὐεργετικὴ ἡ ἐπίδρασίς των, στὴν ἅμιλλα ποὺ ἐξησφαλίσθη στὴν τάξι. Οἱ ἰδιῶται ἤθελαν νὰ τοὺς φθάσουν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ θεωροῦσαν ὑποτίμησι νὰ μὴ προβαδίζουν.

Ὁπωσδήποτε ὁ πρῶτος ἐπιλοχίας ἦτο ἰδιώτης, ὁ Καραπαναγιώτης καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἦσαν ὑπαξιωματικοί. Ὁ γνωστὸς καὶ ὡς ἐξαιρετικὸς ἔπειτα δημοσιογράφος Μοσχοβίτης ὑπερέχων σὲ πνευματικὸ πλουτισμὸ ἔχασε τὸν βαθμὸ τοῦ ἐπιλοχίου, γιατὶ ἦτο περισσότερον ἀπὸ ἄλλους «συμμαθητής». Καὶ στὸ δρόμο τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ εἰς τὸ πεδίον μάχης ἀπέδειξε τὰ ὑπέροχα προσόντα του, ὅπως καὶ ὁ Καραπαναγιώτης. Ὁ Μοσχοβίτης προὐκάλεσε πολλὲς ἐχθρότητες, γιατὶ ἦτο μαστιγωτής. Δὲν συγχωροῦσε πολλά. Δὲν τοῦ συγχωροῦσαν ὅμως καὶ αὐτοῦ. Ὁ Καραπαναγιώτης ἦτο ἄλλη ὑπόθεσις. Συμμαθητὴς καὶ αὐτὸς στὰ αἰσθήματά του, ἔδιδε ὅμως καὶ καταφανῆ τὰ διοικητικά του χαρίσματα. Μὲ τὸ μειδίαμά του ἐπεβάλλετο.

Ἀλλὰ καὶ στὴν ψυχαγωγία ἔδιδαν τὸν τόνο. Τὸ γυμναστήριο ἀντηχοῦσε ἀπὸ τὰ τραγούδια των. Αἱ ὁμάδες ὑπαξιωματικῶν καὶ ἰδιωτῶν εἶχον παρουσιάσει τὸ ὄμορφο ἀμάλγαμα τῆς θρυλικῆς τάξεως τοῦ 1916! ποὺ τὴν παρηκολούθησαν πλεῖσται ἐπικρίσεις καὶ ἔπαινοι, γιατὶ ἔπαιξε ἕνα σπουδαιότατο ρόλο στὴ ζωὴ τοῦ στρατεύματος.

Εὐέλπιδες τὸ 1914, Ἀνθυπασπισταὶ τὸ 1915, Ἀνθυπολοχαγοὶ τὸ 1915 καὶ πάλιν Εὐέλπιδες μὲ ἐπίμονο ἀπόφασι τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Γιαννακίτσα, ποὺ θεωροῦσε ἀδύνατη τὴν διοίκησί μας ὡς ἀξιωματικῶν, (παρὰ τὰ προηγούμενα παρελθουσῶν τάξεων), τελικῶς ἀξιωματικοὶ ὁριστικῶς τὸ 1916, πέρασαν στὴν ἱστορία τῆς Σχολῆς, τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἡ ἱστορικὴ τάξις τοῦ 1916.

Ἔδωσε, ὅπως κάθε τάξις, τοὺς ἥρωάς της καὶ τὰς θυσίας της, ἔδωσε πολὺ αἷμα, ἀλλὰ ἔδωσε τὸ παρὸν στὸ προσκλητήριο τῶν πολέμωσ ἀπὸ τοῦ 1912, ποὺ τὸν ἄρχισαν πολλοὶ ὑπαξιωματικοί, μέχρι καὶ τοῦ 1949, ποὺ τὸν τελείωσαν ὡς μεγάλοι ἡγέται. Ἀπὸ τὴν τάξι αὐτὴ βγῆκαν καὶ βουλευταὶ καὶ ὑπουργοὶ πολλοί, ἀλλὰ καὶ ἀρχηγοὶ κόμματος, ὅπως ὁ Κώστας Μανιαδάκης, ὁ Ναπ. Ζέρβας. Νομίζω δὲ ξεχωριστὲς φυσιογνωμίες ἀπὸ τὴν τάξι αὐτὴ στὴν πολεμικὴ περίοδο τοῦ Ἔθνους, ὑπῆρξαν ὁ δυνατὸς Κώστας Μανιαδάκης μὲ τὴν ἱστορική του ὑπηρεσία κατὰ τοῦ ἐπικινδύνου κομμουνισμοῦ, ὁ στρατηγὸς Ν. Ζέρβας, ὁ ἀδάμαστος ἥρως τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, ὁ στρατηγὸς Π. Κατσώτας, ὁ ἡρωϊκὸς Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐλ-Ἀλαμέϊν καὶ ὁ γενναιόψυχος, ὁ πολύμορφος καὶ ὡραῖος τὴν ψυχὴν διοικητὴς τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, στρατηγὸς Χ. Τσιγάντες. Ἔχουν πολλοὶ μιὰ ξεχωριστὴ ἱστορία, εὐεργετικὴ πάρα πολὺ γιὰ τὴν Πατρίδα μας, ποὺ τοὺς παρουσίασε εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους.

Ξανάρχομαι στὸ θρανίο τοῦ Εὐέλπιδος ἀπὸ ὅπου μὲ μάκρυνε τὸ σχοινὶ τοῦ δρόμου τῆς τάξεως τοῦ 1916, ποὺ μ' ἔφερε πρόωρα στοὺς τερματίσαντας νικητάς, τοῦ ξεχωριστοῦ σὲ ἐμπόδια, δρόμου τους.

Ἐθεώρησα ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα καὶ εἰς ὅλο μου τὸ βίο τὸ ἱερὸ κτίριο τῶν Εὐελπίδων, ὡς «ἐθνικὴ ἐκκλησία», ὡς χῶρον ποὺ γιὰ μένα συνεκέντρωνε ὅ,τι ἱερώτερο εἶχε ἀποταμιεύσει ἡ 17χρονος ζωή μου, ὡς δούλου καὶ ὡς ξενιτεμένου καὶ ἀκόμη ὡς ἐργάτου, ἀφοῦ, ὅπως ἄρχισα τὴν διήγησί μου αὐτή, μπῆκα στὸ στρατὸ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ γεννήθηκα. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐθνικὴ ἐκκλησία, ἀπεχθανόμουν τὸ ψέμα, τὸ ψυχικὸ πρὸ παντός, ἀλλὰ καὶ τὸ αἰσθηματικὸ ψέμα. Αἰσθηματικοῦ, ὅπως μὲ λένε, χαρακτῆρος, ἀφοῦ ἡ ζωή μου στηρίχθηκε σὲ ἐκεῖνο ποὺ θεωρῶ εὐλογία Θεοῦ, στὸ αἴσθημα, στὴν ἀγάπη, τὴν πολύπλευρο ἀγάπη, εὑρῆκα ἀπὸ τὰ πρῶτα μου στρατιωτικὰ βήματα ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ ἀγαπᾶς, νὰ εἶσαι φίλος, νὰ δίδεσαι ὡς φίλος, ὅταν ἡ φιλία τοῦ ἄλλου κρατιέται εἰς ὅρια ἐγωιστικά. Μὰ παρ' ὅλα αὐτά, τὸ αἴσθημα τῆς φιλίας, σὰν εὐλογημένο δῶρο, δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ ἀνταπόδοσι. Ἂν ναί, τόσο τὸ καλύτερο. Συνεδέθην στενὰ μὲ δυὸ συμμαθητάς μου, οἱ ὁποῖοι μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ὡς τύποι ἀπειθάρχητοι καὶ σιγὰ-σιγὰ κατάλαβα ὅτι ἦσαν τύποι νταῆ, ὅπως λένε στὴν παλαβὴ γλῶσσα. Ἦταν ἀργὰ πλέον. Γιατὶ παρ' ὀλίγον νὰ τοὺς ἀκολουθήσω στὴν ἀποβολὴ ἀπὸ τὴν Σχολή.

Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ διηγηθῶ τὴ ζωὴ αὐτή. Τὰ συμπεράσματα εἶνε πάντοτε ὠφέλιμα.

Εἴχαμε διοικητὰς διαδοχικῶς τὸ Γάλλο στρατηγὸ Jenin, τὸν στρατηγὸ ἄτυχο Χατζηανέστη, ποὺ ἐξουσίαζε τὴ Σχολὴ μὲ τὴν ξεχωριστὴ μορφή του, τὸν στρατηγὸ Κωνσταντινόπουλο καὶ ὑποδιοικητὰς τὸν Κλαδᾶ, τὸν Νεγροπόντη, τὸν Κοιμήση καὶ διακεκριμένους ἀξιωματικούς, μέσα στοὺς ὁποίους ξεχώριζαν οἱ ἡρωικοὶ Παπαγιάννης καὶ Σῖμος Βλάχος, ὁ Βάρσος, ὁ Πετρίδης, ὁ Παπαδόπουλος, ὁ Στραβοσκιάδης, διοικητὴς τάγματος, ὁ Ἀσημακόπουλος καὶ ἄλλοι πολὺ καλοί, ποὺ πραγματικὰ μᾶς ἔδωσαν γερὰ στοιχεῖα.

Ἀπὸ τοὺς στρατιωτικοὺς καθηγητάς, ποὺ ὅλους τοὺς παρουσίαζε μιὰ ξεχωριστὴ εὐπρέπεια, οἱ πλέον διακεκριμένοι ἦσαν οἱ μετέπειτα στρατηγοὶ Μερεντίτης καὶ Καλογερᾶς καὶ ὑπεράνω ὅλων ὁ Πάγκαλος. Αὐτὸς μᾶς ἐδίδασκε πραγματικὴ πολεμικὴ τέχνη. Καὶ ὁ κουτότερος μποροῦσε νὰ τοὺς νοιώσῃ. Μὰ τὴν σφραγῖδα ἐπάνω μας

τὴν ἔθεσε ὁ Χατζηανέστης μὲ τὶς μνημειώδεις καὶ ἄφθαστες διαταγές του καὶ τὴν γενική του ἐπίδρασι.

Νομίζω πὼς ὁ καθένας μας ὑπερηφανεύεται, ὅτι βγῆκε ἀξιωματικὸς ἀπὸ τὸ σκληρὸ τοῦ Χατζηανέστη καμίνι. Ἀνέλαβε τὴν διοίκησι στὰς 22-8-14. Ἡ πρώτη του διαταγὴ ἦτο ἡ ἀνακοινοποίησις τῆς διαταγῆς τοῦ διοικητοῦ του ὡς εὐέλπιδος Πάνου Κολοκοτρώνη μὲ ὅλα τὰ ἀπαιτῶ καὶ ἕνα ἐλπίζω. Εὑρίσκετο ἀκόμη ὁ Χατζηανέστης στὸ 1881. Τὴν παραθέτω:

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΑΝΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ
29 - 7 - 1881

Ὁ ὑποφαινόμενος Πάνος Θεοδώρου Κολοκοτρώνης, ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ, κληθεὶς δι' Ὑψηλοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς.

Ἀ π α ι τ ῶ

Ἵνα ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ ὑπὸ τὴν διοίκησίν μου, συναισθανόμενοι τὴν τιμὴν τοῦ ἐπαγγέλματος τηρῶσιν ἀπαρεγκλήτως τοὺς κανόνας τῆς πειθαρχίας. Ὅ,τι εἶνε διὰ τὸν Χριστιανὸν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, εἶνε διὰ τὸν Στρατιώτην τὸ Υ. Β. Διάταγμα «ὁ Κανονισμός».

Ἀ π α ι τ ῶ

Ἵνα οἱ βαθμολόγοι διατάσσοντες ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καθήκοντος, ὦσι δίκαιοι καὶ ἀμερόληπτοι—ἐπίμονοι—τιμωρῶσι μετ' αὐστηρότητος ἄνευ συγγνώμης—ὄχι μόνον πᾶσαν παρεκτροπήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀνακρίβειαν. Ἡ ἀμείλικτος δ' αὕτη αὐστηρότης δέον νὰ ἐξασκῆται μετὰ ψυχραιμίας καὶ εὐπρεπείας, ἀποκλειούσης πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ἐκληφθῇ ὡς ὕβρις ἢ περιφρόνησις. Καταμάθωσι τὰς ἰδιότητας τῶν ὑποδεεστέρων καὶ τιμῶσιν αὐτοὺς ἀναλόγως τούτων. Ἀπαύστως ἐπιβλέπωσι τοὺς ὑποδεεστέρους καὶ κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐκτὸς ταύτης.

Αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ τῶν ἀνωτέρων ἂς ἐκπροσωπηθῶσι διὰ τῆς ἰσχυρᾶς εὐγλωττίας τοῦ παραδείγματος.

Ἀ π α ι τ ῶ

Ἵνα πᾶς ὑποδεέστερος, μηδέποτε βουλευόμενος, ἐκτελῇ ἀδιστάκτως πάσας τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων του, ὑφιστάμενος καρτερικῶς πᾶσαν στέρησιν καὶ κακουχίαν, ἐκτελῇ δ' ὄχι μόνον μηχανικῶς καὶ ραθύμως τὰς διαταγάς, ἀλλὰ ταχέως καὶ προθύμως.

Τὸ παράστημα τῶν μαθητῶν ἔστω ἀρρενωπὸν ἄνευ ὑπεροψίας, ἡ ἐνδυμασία καθαρὰ ἄνευ ἐπιτηδεύσεως, τὰ ἤθη εὐπρεπῆ.

Εἰς τὰς μεταξὺ τῶν μαθητῶν σχέσεις πρέπει νὰ βασιλεύῃ τὸ αἴσθημα τῆς συναδελφότητος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν ἰσχυρότερον δεσμὸν τῆς μεγάλης στρατιωτικῆς οἰκογενείας.

Ἐλπίζω

Ὅτι πάντες ὑμεῖς συναισθανόμενοι τὸν σκοπὸν δι' ὃν τῇ ἰδίᾳ ὑμῶν πρωτοβουλίᾳ κατετάχθητε, θέλετε διὰ τῆς διαμορφώσεως εὐσταθοῦς στρατιωτικοῦ χαρακτῆρος καὶ διὰ μορφώσεως τῆς διανοίας διὰ τῆς ἐπιμελείας, ἀποβῆ ἄξια ὄργανα τῆς Διοικήσεως τοῦ Στρατοῦ.

Ἡ ἡμέρα τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπισήμου ἐπισκέψεως κατὰ τὰ κεκανονισμένα τῶν κυρίων ἀξιωματικῶν, καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ὁρισθήσεται διὰ νέας ἡμερησίας διαταγῆς μου.

ΠΑΝΟΣ Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

Αἰφνιδιασμοὶ εἰς ἀσκήσεις, ἡμερήσιες ἢ νυκτερινὲς ἀδιάφορο, πορεῖες ποὺ σέρναμε τὰ πόδια μας μὲ συνέχεια αἰφνιδιαστικοὺς διαγωνισμούς, ἦσαν κανόνες γιὰ τὸν Χατζηανέστη καὶ ὄχι ἐξαιρέσεις. Παντοῦ νοιώθαμε τὸ δαμαστικό του μάτι μὲ τὴν σκληρότητα τῶν ἀποφάσεών του.

Σ' αὐτὸ τὸ φόβητρο γιὰ κάθε ἀξιωματικὸ καὶ εὔελπι, πῆρα τὴν ἀπόφασι θεωρώντας το ὑποχρέωσι ἀπαράβατη τῆς φιλίας μου νὰ παρουσιασθῶ γιὰ νὰ τοῦ ζητήσω τὴν ἐπιείκεια γιὰ τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο φίλους μου, τὸν μακαρίτη Μπονάτσο, Κωνσταντινουπολίτη τὴν καταγωγή, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἀποβάλη ἀπὸ τὴν Σχολήν.

Καὶ τώρα ἀκόμη συλλογίζομαι τὴν σκηνὴ τῆς παρουσιάσεώς μου καὶ τὴν νοιώθω καὶ τώρα ἀκόμη τρομερή. Εἶνε γιὰ μένα ἀνέκαθεν ἱερὸ τὸ αἴσθημα τῆς φιλίας καὶ ποτὲ δὲν τὸ πρόδωσα. Καὶ ὅμως θἄπρεπε νὰ μὲ συνετίση ἡ ἀπιστία φίλων!!!

Ἄσπονδοι, τότε κοινῶς καλοῦνται, φίλοι!! Μὰ ὄχι πάντοτε. Παρουσιάζονται οἱ διακεκριμένοι καὶ σ' αὐτὴν τὴν κατεύθυνσι τῆς φιλίας. Εἶνε ἐκεῖνοι, ποὺ μὲ μιὰ λέξι ὀνομάζονται «χαρακτῆρες». Γιατὶ τί ἄλλο νοοῦμεν λέγοντες χαρακτῆρα, ἂν ὄχι ἐντιμότητα, σταθερότητα, ἀνάληψι εὐθύνης καὶ στὸ ἄκρον αὐτοθυσίας; Ὅλα δὲ αὐτὰ μέσα σ' ἕνα πλαίσιο ἀγαθότητος καὶ εἰλικρινείας, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ συγκεντρωθῆ στὸ «εἰλικρινῶς σκέπτεσθαι, εἰλικρινῶς ἐκφράζεσθαι, εἰλικρινῶς ἐνεργεῖν;». Αὐτὸς θὰ εἶνε πάντοτε πιστὸς φίλος.

Μὰ ἂς ἔλθωμε στὸ διήγημά μας. Ὁ διοικητὴς τοῦ Τάγματος, ὁ αὐστηρὸς καὶ ἄριστος Στραβοσκιάδης, καὶ τώρα ἀκόμη διερωτῶμαι γιατί ἐγκατέλειψε γρήγορα τὸ στράτευμα, τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο ἕνας ἐξαιρετικὸς ἡγέτης, ὁ ὑποδιοικητὴς Νεγροπόντης, ἄλλος μὲ συμβουλὰς καὶ ἄλλος μὲ ἀπειλὰς μὲ ἀπέτρεπον νὰ παρουσιασθῶ. Ἡ ἀπειλὴ ἀφόρητος καὶ ἐφιαλτικὴ καὶ τώρα ἀκόμη στὴ θύμησί της: «Μὰ βαδίζεις στ' ἀχνάρια τους. Θὰ σὲ διώξω ἀπὸ τὴ Σχολή».

Τί δύναμι, λοιπόν, εἶνε ἡ φιλία, ποὺ κρατάει τὸν ἄνθρωπο στὴν ἐπιμονή. Δόσατέ της τὸ πραγματικὸ ὄνομα «ἀγάπη» καὶ θἄχετε τὴν ἐξήγησι. Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη δύναμι ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ἀφοῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὑπερτάτη θυσία καὶ τῆς ζωῆς ἀκόμη σὲ οἱανδήποτε κατεύθυνσι καὶ ἂν τὴν τοποθετήσετε, γονέων παιδιῶν, φίλων, Πατρίδος.

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ τοὺς ὠνόμασα φίλους, μοῦ ἐφαίνετο ὅτι μὲ ἔδεσαν μ' αὐτοὺς ἁλυσίδες ἠθικές, ποὺ στὰ 17 μου χρόνια νόμιζα πὼς ἡ παράλειψις ἑνὸς καθήκοντος θὰ μὲ ἠτίμαζε.

Καὶ μὲ τὸ βαθὺ συναίσθημα ἑνὸς καθήκοντος πρὸς τὴν φιλίαν παραμέρισα

κάθε συμβουλή, παραμέρισα καὶ τὴν σκέψι ἀκόμη τοῦ κινδύνου τῆς ἀποβολῆς ἀπὸ τὴν Σχολή, ποὺ μοὖσφιγγε σὰν τανάλια τῆς καρδιά, καὶ παρουσιάσθηκα «στὸν ἡμίθεο!!» τότε Χατζηανέστη.

Καὶ τότε μεταξὺ ἐμοῦ τοῦ νάνου καὶ αὐτοῦ τοῦ γίγαντος, διημείφθη ὁ ἑξῆς διάλογος! Αὐτοῦ μὲν μὲ φωνὴ ποὺ ἐσείοντο τὰ τζάμια τῆς Σχολῆς, ἐμοῦ δὲ μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή.

«Τί θεεεεέλεις.... Τί ζηταααᾶς; Δὲν ἀξίζουν τὸ ἐνδιαφέρον.... θὰ τὸν διώξω».

Μόλις πρόφθασα νὰ ἀρθρώσω: «Ἀγαπάει τὴν πατρίδα του. Εἶνε ἀπὸ τὴν Πόλι καὶ ἦλθε νὰ γίνη ἀξιωματικός, μὴ τὸν διώχνετε...».

Καὶ ἡ ἀπάντησις: «Αὐτὸ ποὺ κάμεις σὲ τιμααααᾶ. Δὲν θὰ σὲ διώξω, ὅπως μοῦ ζητάει ὁ ὑποδιοικητής. Πήγαινεεεε».

Ἔφυγα καὶ ἀκόμη καὶ τώρα ἐνθυμοῦμαι τὴ σκηνή. Ἀργότερα ἔμαθα ὅτι ὁ ὑποδιοικητὴς μὲ κυνήγησε σκληρὰ στὰ προσόντα. Μὰ ὁ Διοικητής, ὁ Χατζηανέστης, ἔδωσε τὰ προσόντα τῆς φράσεώς του: «Αὐτὸ ποὺ κάμεις σὲ τιμᾶ» καὶ μοὔβαλε 14 προσόντα, πρᾶγμα σπάνιο γιὰ διαγωγὴ μηδενισμένη. Μπορῶ νὰ εἰπῶ ἦτο χαρακτηριστικό.

Αὐτὸ τὸ παρ' ὀλίγον μοιραῖο ἐπεισόδιο τῆς πρώτης μου στρατιωτικῆς ζωῆς ἔδωσε τόσον πόνο στοὺς γονεῖς μου καὶ ἰδίως στὴν μάννα μου, ποὺ φοβήθηκε τὴν ἀποπομπή μου, ὥστε καὶ τώρα ποὺ τὸ θυμοῦμαι σπαρταρᾶ ἡ ψυχή μου μὲ τὴ θύμισι τοῦ πόνου της.

Ἂν θελήση κανένας, ἢ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος, νὰ βγάλω ἀπὸ τὴ στάσι αὐτὴ συμπέρασμα, νὰ τί θὰ τοῦ ἀπαντοῦσα στὰ ἐρωτήματα:

Ἔπρεπε οἱ συμμαθηταὶ νὰ ζητήσουν αὐτὴ τὴ θυσία;

Ἔπρεπε ὁ φίλος νὰ διατρέξη αὐτὸν τὸν κίνδυνον τῆς ταφῆς ἑνὸς ὀνείρου, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ πόθο δούλου; Ἦτο καθῆκον του;

Τώρα μὲ τὴν πολυετῆ πεῖρα, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ ὑπάρχη στὰ 17 μου χρόνια, ἀδιστάκτως λέγω: Δὲν ἄξιζε τὴν θυσία.

Ἡ φιλία, εὐλογημένο αἴσθημα, πρέπει νὰ φθάνη ἀσφαλῶς στὴ θυσία, μὰ ὄχι ὅταν τὰ δεδομένα εἶνε καταφανῶς παράλογα. Ἐφ' ὅσον οὐδεμία ὠφέλεια ἠδύνατο νὰ προκύψη, τότε τὸ αἴσθημα μεταφέρεται στὴ βάσι ἐκείνη, ποὺ παίρνει τὸ ὄνομα παραλογισμός. Πολλὲς φορὲς θὰ γρονθοκοπηθῆ τὸ αἴσθημα μὲ τὴν λογική. Δὲν εἶνε ὁ κανὼν ὑπὲρ τῆς λογικῆς, μὰ οὔτε τὸ αἴσθημα ἡ ἐξαίρεσις. Ὅταν συμβαδίζουν καὶ τὰ δύο σὲ ἕνα μετρημένο ρυθμό, ποὺ εἶνε καὶ αὐτὸς ἀπόρροια τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, τότε εἶνε εὐλογία ἡ συμπαράστασίς των. Μὰ εἶνε πάντα δύσκολο νὰ συμβαδίζη αἴσθημα καὶ λογική. Πολλὲς φορὲς στὸ δρόμο μου συμβάδισε τὸ αἴσθημα μὲ τὴν λογικὴ καὶ πολλοὶ νόμισαν ὅτι ὑπερεῖχε τὸ αἴσθημα καὶ ὑποχωροῦσε ἡ λογική. Αὐτὸ δὲν εἶνε ἀλήθεια, δὲν κατάλαβαν. Καὶ βέβαια, ὅταν λέμε αἴσθημα, πάντα ἀφορᾶ τὰ πρόσωπα.

Τὰ αἰσθήματά μου πάντοτε τὰ ἐστήριξα στὴν ἐκτίμησι ἐξαιρετικῶν προσόντων.

Τὴν ἐκτίμησι δὲν τὴν φέρνει τὸ αἴσθημα, ἀλλὰ ἡ κριτικὴ τῶν πράξεων. Καὶ ὅταν συνεπῶς διὰ τῆς κρίσεως, διὰ τῆς λογικῆς τὰ πρόσωπα τίθενται στὴν ἐπιβαλλομένη βάσι, τότε τὸ αἴσθημα τὴν συμπληρώνει, γιατὶ τῆς δίδει ἐκεῖνο τὸ χαρούμενο περιεχόμενο, ποὺ μεταβάλλει τὴν ψυχρὰ λογικὴ εἰς θερμὴ λογική.

Ποτὲ δὲν μετάνοιωσα γιὰ τὴν συνύπαρξί τους στὶς ἐνέργειές μου. Ὁσονδή-

ποτε καὶ ἂν ἡ κρίσις ἄλλων ἦτο ἀντίθετος, εὑρίσκω ὅτι ἐκείνων δὲν ἦτο ἀνεξάρτητη, δὲν ἦτο ἀντικειμενική, λίγο συμφέρον, λίγη ζήλεια, ποὺ θόλωναν τὴν λογικήν των, τὴν ἀντικειμενική τους, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, κρίσι.

Γυρίζοντας πίσω στὶς αἰσθηματικές, ἂς ποῦμε, κρίσεις μου, εὑρίσκω καὶ τώρα, χωρὶς νὰ ἐπικαλοῦμαι τὸ ἀλάνθαστον, ὅτι ἐπετύγχανα πάντοτε τὸν σκοπόν. Γιατὶ ἡ κρίσις στὰ πρόσωπα, ἡ δικαία κρίσις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν καταλληλοτέρων, ποὺ φέρει τὴν ἀπαραίτητο ὠφέλειαν.

Καὶ τοιαύτη ἐπιλογὴ στὸ στρατὸ εἶνε θεμελιώδης.

Ὁπωσδήποτε γιὰ νὰ κλείσω τὴν γνώμην μου γι' αὐτὸ τὸ μεγάλο αἴσθημα.

«Ἡ φιλία εἶνε ἡ ἀδυναμία μου, ἢ μᾶλλον ἡ δύναμίς μου, γιατὶ ἔτσι οἱ ἄλλοι πιστεύουν στὴ δική μου συνυφασμένη μὲ τὴν ἀπέχθεια πρὸς τὸ ψέμα καὶ ἐπετύγχανα ὅ,τι ἀπῄτει ἡ περίστασις ἔστω καὶ ἂν ἐγὼ δὲν πίστευα πάντοτε στὴ δική τους, γιατὶ ἕνα ἄλλο αἴσθημα ὑπεισέρχεται ἀνάμεσα. Λέγεται ζήλεια. Ἔχει τὴν κακή του, ἀλλὰ καὶ τὴν καλή του πλευρά, ὅταν δὲν φθάνῃ τὴν νόσο».

6) ΣΑΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΕ ΑΨΥΧΟΛΟΓΗΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Ἂν διηγήθηκα τὰ πάρα πάνω ἐπεισόδια τῆς ζωῆς στὴ μοναδική μας στρατιωτικὴ σχολὴ (ὅπου ὑπαξιωματικοὶ 25—30 ἐτῶν συμμαθήτευαν μὲ ἰδιώτας - παιδιὰ ἡλικίας 16—20 ἐτῶν), ποὺ ἡ διήγησίς των εἶνε κάπως ἀνιαρὰ γιὰ κείνους ποὺ ἐνδιαφέρονται, ἐνῷ ἐνδιαφέρει ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος ἡ διαπαιδαγώγησις τῶν Εὐελπίδων (καὶ παράπλευρα τῶν Ναυτικῶν Δοκίμων καὶ τῶν Ἀεροπόρων), σκοπὸ ἔχω γιὰ νὰ παρουσιάσω πόσο ἀψυχολόγητα ἐνεργοῦσαν τότε οἱ ἐντεταλμένοι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοί. Φέροντας ὡς παράδειγμα ἕνα παραστράτημα τοῦ ἑαυτοῦ μου, προερχόμενο ὅμως ἀπὸ ἕνα βαθὺ αἴσθημα συμπόνιας καὶ φιλίας πρὸς ἕνα ἄτακτο ἔστω ὑπόδουλο (καταγωγῆς ἀπὸ τὴν Πόλι) συμμαθητή, παρουσιάζω τὴν ψυχολογία διακεκριμένων ἀξιωματικῶν, ποὺ ἐνετάλησαν νὰ διαπαιδαγωγήσουν ἡγέτας ἀνθρώπων—καὶ μάλιστα γιὰ τὴν ὑπερτάτη θυσία—καὶ ὅμως δὲν ἔβλεπαν παρὰ τὴν ἄψυχη πειθαρχία, τὴν μηδενιστική, ὅπως τὴν ἀπαιτοῦσαν, τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν συναδελφικῶν αἰσθημάτων πειθαρχία. Ἔπεφτα κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὰ σύννεφα, ὅταν σὲ μιὰ τόση δίκαιη, γιὰ τὴν μικρῆς μου ἡλικίας ψυχοσύνθεσι, ἀπαίτησι ψυχικὴ νὰ βοηθήσω τὸν κινδυνεύοντα σύνδουλο ὡς χθὲς ὑπὸ τουρκικὸ ζυγό, πετιόμουνα σὰν κλωτσοσκούφι καὶ μὲ ἀπειλὴ νὰ μὲ διώξουν ἀπὸ τὴν Σχολή. Ἀλλὰ γιὰ ποιό παράπτωμα ἄραγε; Ἐκεῖ ποὺ ἦτο ἀπαιτητὴ ἡ πατρικὴ συμβουλή, παρουσιάζετο ὁ μεγαλύτερος μπαμπούλας τῆς ἀποβολῆς ἀπὸ στενοκέφαλον καὶ μικρόκαρδο χειρισμὸ πιὸ εὔκολον βέβαια αὐτὸν ἀντὶ γιὰ τὴν δύσκολη πατρικὴ διαπαιδαγώγησι.

Ἐνθυμοῦμαι καὶ τὶς διαφορὲς ὅλων, γιὰ ἄλλους μὲ εὐγνωμοσύνη καὶ γιὰ ἄλλους μὲ θερμὴ συναδελφικὴ πραγματικὴ ἀνάμνησι. Τὴν ψυχρὴ καλωσύνη τοῦ διακεκριμένου διοικητοῦ τοῦ τάγματός μας, Στραβοσκιάδη, ποὺ προσπαθοῦσε μὲ «στρατιωτικὴ διαταγή, μὴ πᾶς», νὰ μὲ ἀποτρέψῃ ἀπὸ κάτι ποὺ ἔνοιωθε, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὴν νοοτροπίαν τῶν πάρα πάνω του, ὅτι ἦτο ἐπικίνδυνο γιὰ μένα. Τὴν στεγνότητα τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Σχολῆς, Νεγροπόντη, ποὺ εὕρισκε θανάσιμο ἁμάρτημα τὴν αἴτησι παρουσίας ἑνὸς Εὐέλπιδος στὸ διοικητή του γιὰ νὰ μεσιτεύσῃ γιὰ συμμαθητή του καὶ μὲ ὀργὴ ἐδήλωνε—στὴν ἐπιμονή μου—ὅτι θὰ εἰσηγεῖτο

τὴν ἀποπομπή μου ἀπὸ τὴν Σχολήν. Τέλος τὴν ἄκαμπτην αὐστηρότητα τοῦ διοικητοῦ πού, ἐνῷ τιμᾶ—τὸ δήλωσε στὴ διαπασῶν φωνή του—τὴν συναδελφικὴ πρᾶξι φωνάζοντας: «αὐτὸ ποὺ κάμεις σὲ τιμᾶ», ὅμως ἀποπέμπει σκληρότατα ἕνα εὐαίσθητο μαθητή του, ποὺ ἐτάχθησαν ὅλοι νὰ διαπαιδαγωγήσουν.

Αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο, καὶ ἄλλα παρόμοια συμμαθητῶν μου, ἐχαράχθη βαθειὰ στὴν ψυχή μου καὶ ἔταξα στὸν ἑαυτό μου, ὅταν καὶ ἐὰν μπορέσω, νὰ διορθώσω κάτι. Θὰ σκεφθῆ κανεὶς ὅτι πέρασαν 40 χρόνια ἀπὸ τότε καὶ ἡ νοοτροπία ἄλλαξε. Ἢ τί ἔκαμες σὺ στὰ μεγάλα σου πόστα; Δυστυχῶς δὲν ἄλλαξε καὶ πολὺ ἡ νοοτροπία. Ξεύρουν πολλοὶ Εὐέλπιδες ὅτι πάντα στὴ Σχολὴ αὐτὴ ἐπέβλεψα σᾶν σὲ «ἐθνικὴ ἐκκλησία». Ἐπέρασα ξανὰ ἀπὸ κεῖ, ὡς Διοικητὴς τοῦ τὸ πρῶτον συγκροτηθέντος Συντάγματος Εὐελπίδων, μὲ μιὰ χαρακτηριστικὴ πρωτοβουλία ἀπὸ τὸν Διοικητὴ τῆς Σχολῆς στρατηγὸ Μπατᾶ, ποὺ ἡ εὐρύτης ἀντιλήψεώς του ἦτο ἡ μεγαλυτέρα βάσις τῆς ἐπιτυχίας του στὴ διοίκησι αὐτή. Τότε ποὺ πῆγα ἐγώ, τὰ σύννεφα εἶχαν σωριασθῆ ἀπειλητικὰ καὶ ἔδειχναν τὴν πολεμικὴ καταιγίδα καὶ γι' αὐτὸ ἡ προσπάθειά μου εἶχε συγκεντρωθῆ στὴν ψυχικὴ προπαρασκευὴ γιὰ τὸν πόλεμον. Τὰ ἀποτελέσματα ἔδειξαν πὼς οἱ Εὐέλπιδες ἐκεῖνοι—μικροὶ νεοσσοὶ—ἀπεδείχθησαν πραγματικοὶ ἀετοί. Ὅμως γιὰ μένα ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ διαρκὴς ψυχικὴ ἐπαφὴ μὲ τοὺς Εὐέλπιδας ἦτο ἐπίμονο μέλημά μου. Ἀργότερα, σᾶν Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου, σὲ μία περίοδο ἐξαιρετικῆς πολιτικῆς ταραχῆς, μὲ μοναδικὸ φαινόμενο ὁ στρατάρχης Παπάγος νὰ βάλη πλέον ὡς στόχο καὶ σκοπὸ τὴν κομματικὴ ὑποδούλωσι τοῦ στρατεύματος, ἐτοποθέτησα διοικητὰς μὲ ἤρεμη ἀνθρωπιά, ὅπως ἦτο ὁ στρατηγὸς Β. Παναγόπουλος καὶ μὲ ἀνήσυχη ἀνθρωπιά, ὅπως ἦτο ὁ στρατηγὸς Λασπιᾶς Ἀθ. καὶ τοὺς ζήτησα—μέσα σὲ μιὰ βοήθειά μου, ποὺ κανεὶς δὲν τὴν ἀρνεῖται—κάποια ἀλλαγὴ στὴν ὅλη ζωὴ τῶν Εὐελπίδων, ἀκόμη καὶ στὴν ἐκπαιδευτική.

Στὴν ἐθνικὴ αὐτὴ ἐκκλησία εἰσέρχονται διαφόρων κοινωνικῶν στρωμάτων—προλετάριοι τῆς φτώχειας, ἀλλὰ καὶ εὐκατάστατοι—νοοτροπίας καὶ ἀνατροφῆς τελείως ἀνομοιομόρφου—ἀκόμη καὶ οἰκονομικῶν καταστάσεων στυγνῆς ἀπαιτήσεως. Χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ ἀπὸ ὅλη τὴν Ἱεραρχία, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ὑπουργό. Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι λίγοι σκέφθηκαν ὅτι ἐκεῖ μέσα διαμορφώνονται ἐκεῖνοι ποὺ θὰ ἀναλάβουν—ἂν ἡ χρεία τὸ καλέση—νὰ ἐφαρμόσουν τὸ τρομακτικώτερον δικαίωμα ἢ καθῆκον «νὰ ὁδηγήσουν τοὺς συμπατριώτας των στὸ δρόμο τῆς ὑπερτάτης θυσία». Καὶ διαμόρφωσις γιὰ τέτοιο σκοπό, εἶνε ἕνα ἔργο δυσκολώτατο, γιὰ τὸ ὁποῖον δὲν χρειάζεται στυγνὴ πειθαρχία καὶ αὐστηρότης, ἀλλὰ ψυχολογημένη παρακολούθησις καὶ πνεῦμα ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸν καὶ ἐκπαιδευτικὸν προσωπικὸν εὐρύτατο. Παραμένει πάντοτε ὡς ὁ δυσκολώτερος καὶ λεπτότερος σκοπὸς ἡ διαμόρφωσις τῶν χαρακτήρων, ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ μὴ λυγίσουν στὴν ἐποχὴ τῆς ἀτομικῆς θεομηνίας. Νά γιατὶ ἔγραψα αὐτὰ τὰ ἀνιαρὰ ἴσως, ἁπλούστατα γιὰ νὰ προκαλέσω τὴν προσοχὴ κάποιου μέλλοντος διοικητοῦ Εὐελπίδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

1) ΠΡΟΣΩΡΙΝΩΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ, ΚΕΡΚΥΡΑ

Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος εἶχε τὸν ἀντίκτυπό του στὴν κυψέλη τὴν δική μας. Δὲν συνεπληρώσαμε οὔτε δύο χρόνια καὶ ἐκηρύχθη ἡ ἐπιστράτευσις τοῦ 1915. Σύμφωνα μὲ βασικοὺς νόμους, οἱ Εὐέλπιδες κατατάσσονται στὸ στράτευμα: Τῆς τελευταίας τάξεως ἀνθυπολοχαγός, τῆς προτελευταίας λοχίας. Στὴν ἀρχὴ κατετάγημεν ὡς ἀνθυπασπισταί, γιατὶ εὑρισκόμεθα στὸ τέλος τῆς δευτέρας τάξεως, Σεπτέμβριος τοῦ 1915. Μέσα σὲ δυὸ μῆνες, εἰς τὰς 16 Νοεμβρίου, προήχθημεν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ. Μείναμε 4 μῆνες καὶ 13 ἡμέρες στὰ διάφορα ἔμπεδα, ὅπου μᾶς τοποθέτησαν γιὰ τὴν ἐκπαίδευσι τῶν ἐφέδρων. Στὴν Κέρκυρα, τὸ ἔμπεδον ἔμεινε στὸ ἱστορικὸ φρούριο. Ἡ τύχη ἠθέλησε νὰ κάμω τὴν πρώτη μου στρατιωτικὴ ὑπηρεσία στὸ πιὸ ὅμορφο, στὸ πιὸ πολιτισμένο νησί, στὴν ὡραία Κέρκυρα. Ὁ διοικητὴς μὲ διάλεξε ὡς ἐκπαιδευτὴ τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν ἐκπαιδευομένων καὶ εἶχα τὴν καλὴ τύχη νὰ ἔχω ὡς βοηθοὺς ξεχωριστὰ παιδιά, ὅπως τὸν ἐκλεκτὸ κατόπιν καὶ πρωτόβαθμο ἐπαγγελματικῶς ἀντιστράτηγον Βασιλᾶν, ὁ μόνος ποὺ τράβηξε, ὥς τὸ τέλος, καὶ τοὺς συμμαθητάς του Κάλλο, Σωτήλη καὶ Ἀντωνίου. Κάναμε δουλειὰ ἀνθρώπων, ποὺ ποθοῦσαν νὰ δείξουν τὴν ἱκανότητά τους. Ὁ Διοικητής μας, ἀείμνηστος συνταγματάρχης Ἀνδρεᾶκος, ἕνας πεπειραμένος γέρων, πολλὲς φορὲς μᾶς ἐπήνεσε καὶ μᾶς ὤθησε μὲ τὰ συγχαρητήριά του. Μοῦ φαίνεται πὼς ἐκεῖ συνεδέθην μὲ τὸ ὅπλο, ποὺ θὰ ἀπετέλει εἰς τὸ μέλλον μου τὴν ὑπερηφάνειά μου γιὰ τὴν τιμή, ὅτι ἤμουν μέλος του. Δικαία ὑπερηφάνεια, ἀφοῦ ἤκουσα ἀξιωματικοὺς ἄλλων ὅπλων, ποὺ παρέλαβον διοίκησι Ταξιαρχιῶν κατὰ τὸ συμμοριτισμό, νὰ ὑπερηφανεύωνται, «διότι διώκησαν τὸ Πεζικό», πρᾶγμα ποὺ μεταφράζεται «ὑπερηφάνεια πεδίου μάχης». Ἔτσι μπορῶ νὰ εἰπῶ, ὅτι ἀφετηρία μου πρὸς τὸν δρόμο μου ἦτο τὸ ἔμπεδον Πεζικοῦ Κερκύρας.

Ἀλλὰ στὴν ἀφετηρία ἡ τύχη ἠθέλησε νὰ μὲ παρακολουθήση καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἀπεφάσισε καὶ ἀνέλαβε τὸ οἰκονομικὸ βάρος τῶν στρατιωτικῶν σπουδῶν μου, ὁ ἀδελφός μου Κίμων.

(Πιστὸς εἰς τὰ αἰσθήματά του καὶ εἰς τὰς ἀντιλήψεις του, μὲ τὴν ἐπιστράτευσι ἐγκατέλειψε τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ προσέτρεξε εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ καί, ὅταν τελείωσε τὰς ὑποχρεώσεις του, τράβηξε γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ὅπου καὶ ἀπέκτησε τὴν Ἀμερικανικὴν ὑπηκοότητα καὶ ἐδημιούργησε οἰκογένειαν, εὐτυχισμένος ὅσο μπορεῖ νὰ εἶνε ὁ σκληρὰ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος.

Ἔπειτα ἀπὸ 35 χρόνια συνηντήθημεν ἐκεῖ καὶ ἐγνώρισα τὴν οἰκογένειάν του. Ἡ χαρά μας ἦτο τόσο μεγάλη ὅσο βαθειὰ ἦτο ἡ ἀγάπη μας. Ἐγὼ τὸν ἔβλεπα εὐτυχισμένος, ὅτι ὑπεβοήθησα στὴν πραγματοποίησι τοῦ παλιοῦ του πόθου, ἀφοῦ μ' ἔβλεπε μὲ τὴν γυναῖκα μου, ἀντιστράτηγο προσκεκλημένον τοῦ ἀμερικανικοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, τῇ προτάσει τοῦ μεγάλου φίλου στρατηγοῦ Βὰν Φλήτ).

2) ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΠΕΖΙΚΟΥ

Τὴν 1ην Ὀκτωβρίου, μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ὅπλου, ποὺ μοῦ ἔδιδε ἡ ἀρχαιότης μου, κατετάγην εἰς τὸ Πεζικόν, παρ' ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀγαπημένου ἐξαδέλφου νὰ ἐκλέξω καὶ ἐγὼ ὅπως καὶ αὐτὸς τὸ Πυροβολικόν. Δὲν μὲ τραβοῦσε τὸ ὅπλον αὐτό. Οἱ ἄβακες καὶ τὰ τύμπανά του εὕρισκα ὅτι δὲν συνεβιβάζοντο μὲ τὴν νοοτροπίαν μου ἢ μᾶλλον μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν μου. Αὐτὰ ἀπαιτοῦν ψυχροὺς ἀνθρώπους καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι.

Ὁπωσδήποτε σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιλογήν μου (δὲν ἴσχυε τότε τὸ σύστημα τῆς 15δος καὶ τῆς σειρᾶς στὴ 15άδα, ποὺ ἐθεσπίσθη καὶ ἦτο ἐπιβεβλημένον ἀργότε-

Μία ἀναμνηστικὴ φωτογραφία τοῦ 1915: Ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά, γεμάτοι πατριωτισμό, ἐθνικὸ παλμό, ὄνειρα κι' ἐλπίδες, διακρίνονται οἱ τότε Εὐέλπιδες — Λοχίαι, ὄρθιοι οἱ Κάλλος, Βασιλᾶς, Ἀντωνίου καὶ καθήμενοι οἱ Τσωτήλης, Τσακαλῶτος καὶ Γολέμης, ποὺ μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ ἐδόξασαν τὴν Ἑλλάδα.

ρα), ἀπετέλεσα μέλος τοῦ πιὸ ἐνδόξου καὶ πιο αἱματοβαμμένου ὅπλου τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ Ἔθνους μας, δηλαδὴ τοῦ Πεζικοῦ.

Αἱ οἰκονομικαὶ συνθῆκαι, ποὺ βάρυναν τὴν οἰκογένειάν μου, μὲ ὑπεχρέωναν μὲ τὴ σειρά μου νὰ βοηθήσω καὶ ἐγὼ ὅσο μποροῦσα ἀπὸ τὸν γνωστὸ μισθὸ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ. Ὅταν πάρη κανεὶς τὴν ἀπόφασι, ποὺ τὴν ἐνισχύει μιὰ εὐχάριστη ἐνδόμυχη χαρὰ τῆς ἐκπληρώσεως ὑποχρεώσεων, τότε καὶ ἀπὸ τὸν ἕνα ἄρτον γίνεται τὸ θαῦμα τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ ἡ ἀγάπη δική του εὐλογία εἶνε καὶ γιὰ ὅσους θέλουν ἢ μποροῦν νὰ ἰδοῦν, τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς ἀγάπης ἐπαναλαμβάνεται πάντοτε, γιατὶ συμπληρώνει καὶ τὸ τίποτε.

Ἔτσι τοποθετήθηκα στὸ 24ον Σύνταγμα Πρεβέζης, διότι τὸ ἀπαιτοῦσαν αἱ οἰκονομικαὶ συνθῆκαι τῆς οἰκογενείας μου.

3) Η ΠΡΩΤΗ ΜΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ

Δὲν ἔμεινα παρὰ ἐλάχιστες ἡμέρες στὴν ἕδρα τοῦ Συντάγματος. Τότε ἡ Τζαμουριά, ὅπως ἀπεκαλεῖτο ἡ Θεσπρωτία τῆς Ἠπείρου, ἦτο διαρκῶς ἀνήσυχος καὶ σήκωνε διαρκῶς κεφάλι.

Ἐκεῖνο, ὅμως, τὸ ὁποῖον ἔκαμε τὶς στρατιωτικὲς ἀρχὲς νὰ ἀνησυχοῦν ἦτο ὅτι ὅλοι οἱ Ἀλβανοὶ κάτοικοι ἦσαν πάνοπλοι καὶ τρομοκρατοῦσαν τὸν χριστιανικὸ πληθυσμὸ καὶ ἔπρεπε νὰ δοθῆ ἕνα μάθημα.

Μία διαταγὴ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος Ἠπείρου, ἀειμνήστου στρατηγοῦ Παπούλα, ἔφερε καὶ τὸ τάγμα μας στὴν Τζαμουριά. Ἐντολή: Ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν Ἀλβανῶν. Εἶνε οἱ ἴδιοι ποῦδωκαν τὸ 1940 τὰ προσχήματα στὸ Μουσολίνι.

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ἦτο πραγματικῶς σωστική, διότι οἱ Ἀρβανίτες δὲν λογάριαζαν τίποτε. Ἄλλως δὲν εἶχαν περάσει παρὰ μόλις τρία χρόνια ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Ἠπείρου καὶ οἱ Ἀρβανίτες δὲν μποροῦσαν νὰ νοιώσουν ὅτι εἶχαν χάσει τὴν προνομιοῦχον θέσιν των.

Ὁπωσδήποτε, βάσει τῆς διαταγῆς αὐτῆς διετάχθην νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν λόχον Μαργαριτίου, τὸν ὁποῖον διοικοῦσε ἕνας ἄξιος καὶ πεπειραμένος λοχαγός, ὁ Γ. Μάργαρης. Τὸν ἀποκαλοῦσαν οἱ Ἀρβανίτες, λόγῳ τοῦ μελαψοῦ του χρώματος, «Μαῦρο» καὶ ἦτο τὸ φόβητρό τους, διότι ἦτο κατ' αὐτοὺς σκληρός, ἀλλὰ ἀντικειμενικῶς αὐστηρός.

Ἦτο ὁ πρῶτος μου λοχαγὸς εἰς τὸ στράτευμα. Ἀφοῦ ἐκάμαμε μαζὶ μιὰ ἀναγνώρισι τῆς περιοχῆς μας, μὲ διέταξε νὰ πάω νὰ ἀφοπλίσω ἕνα φανατικὸ χωριὸ καὶ μοῦ καθώρισε τὸν ἀριθμὸ τῶν ὅπλων ποὺ ἔπρεπε νὰ μαζέψω.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι καθώρισε 5—6 ὅπλα κατὰ οἰκογένειαν. Μοῦ ἐπέστησε τὴν προσοχήν, νὰ μὴ τοὺς πιστέψω εἰς ὅ,τι καὶ ἂν διαμαρτύρωνται καὶ ὅτι τὰ ὅπλα τους τὰ εἶχαν θαμμένα στὰ ὑπόγεια, στοὺς ἀχυρῶνας καὶ κάθε κρυψῶνα τοῦ σπιτιοῦ.

Ἔφυγα ὑπερήφανος διὰ τὴν ἀνατεθεῖσαν μοι ἐντολὴν καὶ μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ τὰ κατάφερνα περίφημα. Μοῦδωσε καὶ κάτι ὑπαξιωματικοὺς θεωρουμένους εἰδικούς. Μὲ τὰ μέτρα ποῦλαβα, κύκλωσις, καταμέτρησις κατοίκων καὶ ἔρευνα παντοῦ, ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὸν ἀριθμὸ τῶν ὅπλων ποὺ μάζεψα, περὶ τὰ 210. Γύριζα, φορτωμένα ἀνάλογα μεταγωγικὰ καὶ μὲ τὴν πεποίθησι ὅτι ὁ λοχαγὸς θὰ μὲ

ἐπαινοῦσε. Ὅταν εἶδε τὰ ὅπλα, ἠρώτησε μόνον τὸν ἀριθμόν. Ἠρκέσθη εἰς ἕνα χμ! καὶ μοὖπε νὰ καθήσωμε νὰ φᾶμε. Τίποτε ἄλλο. Κατέβασα τὰ μοῦτρα, διότι δὲν μοῦ ἀπέδωσε δίκαιον ἔπαινον!!! τῆς ἐπιτυχίας μου. Τὴν ἄλλη ἡμέρα σηκώθηκε πρωΐ, διέταξε νὰ συνταχθῇ ὁ λόχος, πῆρε δύο διμοιρίες καὶ μοὖπε ἁπλῶς: «πᾶμε». Δὲν ἤξευρα ποῦ πηγαίναμε. Μόνον σὰν φθάσαμε στὸ ἴδιο χωριὸ καὶ διέταξε τὸν Πρόεδρο νὰ παρουσιασθῇ, τότε κατάλαβα. Περίμενα ὅμως μὲ κάποια ἐνδόμυχη πεποίθησι ὅτι δὲν θἄκαμε τίποτε καὶ στὸ τέλος θὰ μὲ δικαίωνε.

Ἀπατήθηκα. Καθώρισε τὸν ἀριθμὸ τῶν ὅπλων, ποὺ ἔπρεπε νὰ φέρῃ ἀκόμη. Εἰς τὰς ἀντιρρήσεις του διέταξε τὴν λῆψιν ὡρισμένων μέτρων προληπτικῶν, ποὺ ἔδιδαν στὸν καθένα νὰ νοιώσῃ ὅτι δὲν ἐχωράτευε. Τὰ μέτρα αὐτὰ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν οὐδὲ πόρρωθεν μὲ ἀπειλὴν ζωῆς.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο θαυματουργό. Μέσα στὸ χρόνο ποὺ τοὺς καθώρισε, μαζεύθηκαν τὰ ὅπλα ποὺ ζήτησε.

Τὰ φορτώσαμε, μὲ ἕνα «πᾶμε» τοῦ λοχαγοῦ μου, καβαλλικέψαμε καὶ γυρίζαμε στὴν ἕδρα τοῦ λόχου. Στὸ γύρισμα καμμιὰ κριτική. Μόνον κυτταχθήκαμε μιὰ φορὰ καὶ σκάσαμε καὶ οἱ δυό μας στὰ γέλοια. Μοῦ εἶχε δώσει ἕνα καλὸ μάθημα ὄχι θεωρητικό, ἀλλὰ πρακτικό.

Στὶς ἄλλες μου πλέον ἀποστολὲς ὅλα πῆγαν περίφημα. Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ ποὺ λέγεται «πεῖρα» στὸ στρατὸ εἶνε κάτι ποὺ δὲν κερδίζεται μὲ θεωρίες καὶ μὲ λόγια, θέλει μὲ μιὰ λέξι «τρόχισμα τοῦ μυαλοῦ, τοποθετημένου πρὸ μιᾶς ἑκάστοτε πραγματικότητος».

Ἔτσι καὶ ἐγὼ ἀπέκτησα τὴν πρώτη μου πεῖρα. Ἤμεθα τότε πολὺ μακρυὰ ἀπὸ τὰς ἐφιαλτικὰς μεθόδους τῶν πολιτισμένων Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν, ποὺ καθώρισαν τὴν εὔκολη διαδικασία, ἕνας, δύο, τρεῖς, ἢ ὅλο τὸ χωριὸ στὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα. Ἡ ζωή μας γι᾽ αὐτοὺς ἔγινε τόσο φθηνή!! πιὸ φθηνὴ καὶ ἀπὸ τὸ πιὸ ἄχρηστο ζῶο. Τί πολιτισμὸς στ᾽ ἀλήθεια!

Μὰ οἱ Ἀρβανίτες δὲν ἔνοιωσαν τέτοια μεταχείρισι, γιατί φαίνεται πὼς ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ εἶνε πιὸ πολιτισμένη ἀπὸ δημιουργικῆς κατασκευῆς, καίτοι πάντοτε ἔδιδαν τὶς ἴδιες ἀφορμές.

Μὰ θὰ μοῦ εἰπῆτε: Μὰ καὶ ἐμεῖς δὲν πήγαμε πίσω κάπου στὴ Μ. Ἀσία ἢ ἀλλοῦ.

Ἡ ἐξαίρεσις βίας, ποὺ τὴν προκαλεῖ ἕνας στρατιώτης ἢ βαθμοφόρος ἐκδικητὴς ὠμοτήτων, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν «μελετημένην καθημερινὴν δολοφονίαν, μὲ τὸν βραχνὰ τῶν δολοφόνων».

Τὰ ἐκτελεστικὰ ἀποσπάσματα, τοῦ σωροῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ, εἶνε τὰ ἱστορικὰ ἀπαίσια ἐρωτήματα, πρὸ τῶν ὁποίων θὰ σταματᾷ πάντοτε ὁ ἀναγνώστης τοῦ μέλλοντος, γιὰ νὰ διερωτηθῇ: «μὰ ὁ πολιτισμὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἡμερώσῃ τὰ ἄγρια ἔνστικτα;» καὶ ἡ ἀπάντησις: «Δυστυχῶς ὄχι». Παρασύρθηκα λίγο στὴ σύγκρισι. Αἱ ὀρθαὶ σκέψεις ἐπάνω σ᾽ αὐτὸ πρέπει νὰ εἶνε πάντοτε ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἐξασφαλίζουν τὴν ἀποστολήν, ἀλλὰ μὲ τὰ μέσα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα, χωρὶς νὰ ἔχουν καμμίαν προσέγγισιν πρὸς τὰς θείας διδασκαλίας, ἀφοῦ ὁ πόλεμος βία καὶ σκληρότης εἶνε, δὲν καθοδηγοῦνται ἀπόλυτα ἀπὸ θηριώδεις καὶ διαβολικὰς ἐμπνεύσεις.

Ἐπανέρχομαι γιὰ νὰ κλείσω τὴν πρώτη μου στρατιωτικὴ ἐπιχείρησι μὲ τὸ συμπέρασμα:

Ἡ πολύτιμος πεῖρα ἀποκτᾶται μόνον μὲ τὴν ἐφαρμογήν.

Καὶ αὐτὸ τὸ ἔνοιωσα ἀπὸ τὰ πρῶτα μου βήματα. Καὶ ἤμουν τυχηρός. Χωρὶς αὐτὴν αἱ θεωρητικαὶ γνώσεις δὲν ἀξιοποιοῦνται. Εἶνε ἕνας λόγος καὶ αὐτός, ποὺ ἐπεβλήθη ἡ ὑποχρεωτικὴ παραμονὴ σὲ κάθε βαθμὸ ἰδίᾳ στοὺς κατωτέρους καὶ ἀνωτέρους, σὲ μάχιμο διοίκησι.

4) Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑ (Ο ΔΡΟΜΟΣ ΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

Τὰ πολιτικὰ πάθη, ἂν γιὰ ὅλες τὶς ὑπηρεσίες ἀποτελοῦν πραγματικὴ σεισμικὴ δόνησι, γιὰ τὸ στρατὸ εἶνε θεομηνία. Ξεθεμελιώνουν· γιατὶ τὰ ἄτομα ξεφεύγουν πολύ, μὰ πάρα πολύ, ἀπὸ ὅ,τι ὡραῖον συγκεντρώνει ἡ στρατιωτικὴ οἰκογένεια εἰς συναδελφότητα, ἀγάπη καὶ πρὸ παντὸς χαρακτῆρα καὶ παρουσιάζουν ταπεινότητας, γιὰ τὰς ὁποίας μόνον ντροπὴ εἶνε ἡ λέξις ποὺ ταιριάζει. Τὸ συμφέρον καλυπτόμενον ἀπὸ τὴν λέξιν «Πατρίς», ἀλλὰ μὲ καλύπτρα διάφανη, παρουσιάζει ἄτομα, τῶν ὁποίων τὸ κύριον προσὸν δέον νὰ εἶνε ὁ χαρακτὴρ μὲ φανερὴ κακία.

Ἡ διένεξις τῶν δύο Μεγάλων προσωπικοτήτων ποὺ παρουσίασε ἡ πατρίς μας, τοῦ Βασιλέως - Στρατηλάτου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Μεγάλου Βενιζέλου, ἔρριξε τὶς ρίζες της βαθειὰ στὸ στράτευμα μέχρι τὰ μικρότερά του στελέχη καὶ κυριολεκτικῶς τὰ συνετάραξε.

Τὸ δίλημμα γιὰ τοὺς μικρούς, ποὺ ἦσαν ἀκόμη μακρὰν ἀπὸ τὰ πάθη ποὺ δημιουργοῦν αἱ ἀντιζηλίαι, αἱ φιλοδοξίαι, τὰ ἀτομικὰ γενικῶς συμφέροντα, τὰ ὁποῖα ἡ πολιτικὴ διαμάχη τὰ ἐκάλυπτε μὲ τὴν πολιτική τους δικαιολογία, γιὰ πολλούς, ἦτο πράγματι ἔντονον, ἰδιαίτερα ὅταν οἱ Βούλγαροι εἰσέβαλον στὸ ἔδαφός μας καὶ κατελάμβανον τὰς πόλεις μας κατ' ἐντολὴν καὶ βοήθειαν τῶν Γερμανῶν.

Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ ὁ Ἐθνάρχης, ὁ θρῦλος, ὁ ἀγαπημένος Βασιλεύς, ὁ ὅρκος. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἀμείλικτος πάλιν ὁ ὅρκος: «ἡ ἀσφάλεια τοῦ Ἔθνους».

Τρομερὸ δίλημμα γιὰ τὸν στρατιώτη - ἀξιωματικό. Σὲ ποιὸν περισσότερον ἡ πίστις; Στὸν ἐνσαρκωτὴ καὶ ἀντιπρόσωπο τοῦ Ἔθνους ἢ στὴν ἐθνικὴ πραγματικότητα, ποὺ τὴν παρουσιάζουν ὑπεράνω οἱουδήποτε ἐθνικοῦ ἡγέτου, αὐτὰ ταῦτα τὰ γεγονότα, ἡ εἰσβολὴ τῶν ἐχθρῶν Βουλγάρων;

Ὁλόκληρες δεκαετίες πέρασαν ἀπὸ τότε. Ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐδικαιολόγησε τὶς πράξεις του καὶ ἀπελογήθη πρῶτα - πρῶτα γιὰ τὴν συνείδησί του. Καὶ ἀκόμη ἡ ἱστορία δὲν ἔδωκε τὴν ἀπόφασί της, ποὺ ἀμφιβάλλω ἂν μπορῇ νὰ τὴν δώσῃ ποτέ.

Ποιός εἶχε δίκαιο; Γιατὶ καὶ οἱ δύο λάτρευαν τὴν πατρίδα τους.

Τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ἄλλου μεγάλου Ἀρχηγοῦ Μεταξᾶ δίδει ἀσφαλῶς τὴν ἐξήγησι. Τρεῖς μεγάλοι ἄνδρες ἦσαν πολὺς πλοῦτος γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Τρεῖς μεγάλοι καπετάνιοι. Καὶ ὅμως!

Ἡ λέξις προδοσία, εἶχε γίνει τότε σύνηθες ἀπόφθεγμα τῶν παθῶν καὶ κατηγορία γιὰ κείνους ἀκόμη ποὺ γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὡραματίζοντο πάντοτε «πάλιν μὲ χρόνια μὲ καιροὺς πάλιν δικά μας θἄνε». Καὶ πρῶτοι ἦσαν οἱ δύο μεγάλοι Ἐθνάρχαι: ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Βενιζέλος.

Ἡ διαφορὰ γνώμης ἔρριξε τὸ μοιραῖον πέπλο τῆς ἀδυναμίας, ἀφοῦ μοίρασε

τὴν δύναμι τοῦ Ἔθνους, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα: «Ὁ «Ἀβέρωφ», ποὺ εἶχε ρίξει τὴν ἄγκυρα στὸν Κεράτιο κόλπο καὶ ἡτοιμάζετο γιὰ τὴν συνέχεια τῆς λειτουργίας στὴν Ἁγία Σοφία, κατέβασε καὶ πάλιν τὴν γαλανόλευκο, σήκωσε καὶ πάλιν τὴν ἄγκυρα καὶ μάζεψε τὴν θεϊκὴ ἐξόρμησι. Ἡ λειτουργία, ποὺ διέταξε ὁ Μεγάλος Ἀρχηγός νὰ γίνῃ στὴν Ἁγία Σοφία, δὲν ἔγινε. Δὲν ἦτο θέλημα Θεοῦ».

Μὰ αὐτὰ ξεφεύγουν ἀπὸ τὸν σκοπό μου, ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις καὶ σκέψεις, ἀλλὰ τὸ δρᾶμα ποὺ ἔζησα καὶ ἐγὼ τότε ὡς ἀνθυπολοχαγὸς καὶ ὑπολοχαγὸς μὲ κάμει νὰ παρουσιάσω τὸ δίλημμα ποὺ θάνοιωσε ὅπως καὶ ἐγὼ κάθε ὁμόβαθμός μου. Καὶ κάπως πιὸ πολὺ ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν προστεθῆ τελευταῖα στὴν Ἑλλάδα.

Ὁρκίζομαι «νὰ φυλάττω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Συνταγματικὸν Βασιλέα», καθορίζει ὁ ὅρκος.

Ποῦ λοιπὸν βαρύνει ὁ ὅρκος; Ἡ πλάστιγξ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ γέρνῃ «πρὸς τὴν Πατρίδα», γιατὶ καὶ ὁ Ἐθνάρχης στὸ Ἔθνος δουλεύει. Ὁ ἀξιωματικὸς γιὰ νὰ φθάσῃ στὴν ὑλοποίησι τοῦ ὅρκου του πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Βασιλέα του, διέρχεται διὰ τῆς βαθυτάτης προσηλώσεως πρὸς τοὺς Νόμους καὶ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἔθνους.

Ἡ νόμιμος Κυβέρνησις, ἐξήγγειλε τὴν κατεύθυνσίν της καὶ ὡραματίσθη τὴν Ἁγία Σοφία «ἢ τώρα ἢ ποτέ».

Ὁ Συνταγματικὸς ἀγαπημένος Βασιλεύς, ποὺ ἔπειτα ἀπὸ τὰ μεγαλουργήματα τοῦ πολέμου μας 1912 - 1913, ἔβλεπε «πὼς πιθανὸν αὐτὸς νὰ ἦτο ὁ συνεχιστὴς Κωνσταντῖνος» μὲ τὸ ἴδιο πάθος ὄχι γιὰ τὴν ζωή του, ὄχι γιὰ τὸν θρόνο του, ἀλλὰ γιὰ ἐκεῖνα ποὺ ἀγαποῦσε παθολογικά, γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἠθέλησε σύμφωνα μὲ τοὺς στρατιωτικούς του συμβούλους, ἀργότερα τὴν ἐξόρμησι.

Οἱ στρατιωτικοὶ σύμβουλοι τότε ἐφοβήθησαν τὴν δύναμι τῆς Γερμανίας· ἠπατήθησαν. Δὲν ὑπελόγισαν ἐκεῖνο ποὺ τὸ 1940 τὸ ἐθεοποίησαν—τὴν ψυχὴ— καὶ εἶπον τὸ « Ο Χ Ι ».

Καὶ ὅταν ἀργότερα παρουσιάσθηκαν στὴν πόρτα τῆς πραγματοποιήσεως, εἶχεν ἤδη κλείσει, γιατὶ ἐκεῖνος ποὺ κρατοῦσε τὸ φανάρι καὶ ὡδηγοῦσε, δὲν ἦτο τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν φρουρούντων. Δὲν ἀνεγνώρισαν τὸ χρῶμα τοῦ φαναριοῦ γιὰ δικό τους.

Πόσες πίκρες, πόσα βάσανα, πόσαι συμφοραί. Μιὰ ἀτελείωτη ἱστορία συμφορῶν.

Ἀποτελεῖ αὐτὸ ζωντανὸ παράδειγμα, ἀλλὰ καὶ κατακάθαρη ὑποχρέωσι παντὸς ἡγετικοῦ στελέχους, στρατιωτικοῦ ἢ πολιτικοῦ, νὰ μὴ ἀπευθύνῃ τὰς εἰσηγήσεις του παρὰ μόνον εἰς τοὺς ἁρμοδίους. Ποτὲ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς νομίμου Κυβερνήσεως. Ἐὰν αὐτὸ συνέβαινε, τότε ποιὸς ξέρει ποιὰ θὰ ἦτο ἡ τύχη τῆς Πατρίδος μας!!!

Καὶ τώρα στὴ μακρυνὴ ἀπόστασι λέγω: Ὅτι οἱ ἀξιωματικοί, ὅλοι μας ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὰς ὑπευθύνους ἀνωτάτας διοικήσεις, ἔπρεπε νὰ ἐξηγήσουμε τὸν ὅρκο μας «πίστι εἰς τὴν Πατρίδα», προτασσόμενοι ὅλοι κατὰ τῶν Βουλγάρων. Τότε καὶ ὁ θρῦλος Βασιλεύς, ποὺ τόσο μισοῦσε τοὺς Βουλγάρους, δὲν θὰ δίσταζε. Τότε τὸ «Ζήτω ὁ Βασιλεὺς» ἦτο κίβδηλο, ἔκρυβε τὴν ποιότητα.

Εἶνε δίδαγμα ἀκατάλυτο. Ὅτι εἰς στιγμὲς ἱστορικὲς τὸν μεγαλύτερο ρόλο ὑπέχουν οἱ ἡγήτορες ἔναντι τῶν κατωτέρων των. Αὐτοὺς ἀκολουθοῦν. Σπανίως διστάζουν, ὅταν ἡ κατεύθυνσις εἶνε Ἐθνικῶς νόμιμος.

Καὶ οἱ στρατιωτικοὶ ἡγήτορες ὑπὲρ πάντα ἄλλον ὀφείλουν νὰ ὑπακούουν, ὡς ἐπιτάσσει ὁ ὅρκος των, εἰς τὴν νόμιμον Κυβέρνησιν, γιατὶ αὐτὴ συλλαμβάνει τὸ πρόβλημα τοῦ πολέμου, τὸ ὁποῖον διεξάγουν οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ τοὺς ἄνδρες των. Διότι ὁ πόλεμος δὲν εἶνε πρόβλημα στρατιωτικόν, ἀλλὰ πρόβλημα δύσκολον πολιτικὸν καὶ μόνον ἡ τεχνικὴ διεξαγωγὴ τοῦ πολέμου εἶνε πρόβλημα καθαρῶς στρατιωτικόν. Ἀνεμίχθη τότε ἡ στρατιωτικὴ ἡγεσία καὶ στὴν λύσι τοῦ προβλήματος τοῦ πολιτικοῦ, δηλαδὴ αὐτοῦ τούτου τοῦ πολέμου καὶ ὡς ἦτο φυσικὸν ἐπλανήθη, ἔσφαλε στὴ λύσι, διότι δὲν εἶχε προετοιμασίαν, ψυχοσύνθεσιν γιὰ τὴν λύσιν τῆς πλευρᾶς αὐτῆς τοῦ προβλήματος.

Πᾶσα ἄλλη ἐνέργεια ξεθεμελιώνει τὸ στράτευμα καὶ συνεπῶς κλονίζει ἐκ βάθρων τὸ Ἔθνος.

Τὸ παρελθόν, θέτει ἀμείλικτον τὸ ἐρώτημα: «Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ στρατὸς μένει πάντοτε ἀπαθὴς καὶ νομιμόφρων;».

Ὑπάρχουν περιπτώσεις καθ' ἃς ὁ στρατὸς ὁδηγεῖ. Καὶ ἡ περίπτωσις αὕτη εἶνε ξεχωριστή. Εἶνε ἀκριβῶς καὶ πάλιν διὰ νὰ τηρήσῃ τὸν ὅρκον του.

Ὅταν κινδυνεύῃ ἡ πατρὶς καὶ ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκεται διὰ λόγους, οὓς δὲν δύναται ἐκ τῶν προτέρων κανεὶς νὰ καθορίσῃ, ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ τηρήσῃ καὶ αὐτὴ τὸν ὅρκον της «διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀσφαλείας τοῦ Ἔθνους», τότε αὐτὸς ὁδηγεῖ. Ἀλλὰ καὶ τότε τὴν εὐθύνην ἀναλαμβάνουν οἱ ἡγήτορες, ἀποχωροῦντες ἀμέσως ὅταν ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπός, δηλαδὴ «ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ κινδύνου τοῦ Ἔθνους».

Ἴσως ἡ πολιτικὴ ἡγεσία δέον νὰ ὑποδεικνύῃ τὴν στιγμὴν αὐτήν. Ἐκεῖ πρέπει νὰ φθάνῃ ἡ ἀνωτερότης, ὅταν πρόκειται γιὰ τὸ σύνολον, γιὰ τὸ Ἔθνος. Νὰ παραχωρῆται τὸ πεδίον τῆς μάχης εἰς τοὺς ἁρμοδίους στρατιωτικούς, γιὰ νὰ ξανάρχεται στοὺς ἁρμοδίους πολιτικούς. Εἶνε ἡ περίπτωσις ποὺ ἐφηρμόσθη ἐπιτυχῶς τὸ 1947 - 1949 ἀπὸ τοὺς πατριώτας πολιτικούς.

Ἀλλοίμονον ἂν δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ στράτευμα ἀρχηγοὶ διὰ νὰ ἀναλάβουν τὴν εὐθύνη καὶ μάλιστα εὐθύνην ἐθνικήν, εὐθύνην διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἔθνους. Τὴν στιγμὴν ποὺ θὰ ὑπάρξῃ ἡ κίνησις ἐκ τῶν κάτω, τότε τὸ οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὁποῖον βασίζεται τὸ Ἔθνος, θὰ σεισθῇ ἐπικινδύνως καὶ θὰ χρειασθῇ ἐξαιρετικὴ ἐργασία ἀναστηλώσεως. Πολλὲς φορὲς ἀκούσαμε τὴ φράσι: «οἱ πολιτικοὶ ἐκμεταλλεύονται τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ ἔπειτα τοὺς παρατᾶνε». Αὐτὸ δὲν εἶνε ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι φιλόδοξοι πολιτικοὶ συμμαχοῦν μὲ φιλοδόξους στρατιωτικοὺς γιὰ ἀτομική τους ἐπικράτησι. Συγχέουν τὶς φιλοδοξίες των μὲ τὰ Ἐθνικὰ συμφέροντα ἢ μᾶλλον καμουφλάρουν τὶς πρῶτες. Δὲν μιλοῦμε γιὰ τὶς ἐξαιρέσεις. Μιλοῦμε γιὰ τὸν κανόνα καὶ ὁ κανὼν εἶνε ὅτι ἡ πολιτικὴ ἡγεσία εἶνε ἡ ἀνωτέρα ἡγεσία τοῦ Ἔθνους, ὡς προερχομένη ἀπὸ τὴν ἐξουσιοδότησι τοῦ λαοῦ. Ὅλαι αἱ ἄλλαι ἕπονται. Καὶ ἡ κάθε μία ἔχει τὶς ἁρμοδιότητές της. Κανεὶς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὴν ἐκμεταλλευθῇ, ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕψος της. Καὶ εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕψος της, ὅταν συγκεντρώνῃ τὰ ἀπαραίτητα προσόντα «χαρακτῆρος καὶ ἀξιοπρεπείας», παράπλευρα πρὸς τὴν ἀνωτέραν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν καὶ κῦρος λόγῳ ὑπηρεσιῶν ποὺ προσφέρει. Στὴν περίπτωσι ὅμως κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ δύο δυνάμεις τοῦ Ἔθνους, ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ λαοπρόβλητος Κυβέρνησις, ἔρχονται εἰς βιαίαν ἀντίθεσιν λόγῳ διαφορᾶς ἀντιλήψεων διὰ τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους, καὶ ὅταν οἱ ἀρχηγοὶ εἶνε μεγάλοι, τότε ἡ συμφορὰ αὐτὴ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ πλήξῃ καὶ τὸν στρατόν, ἀφοῦ ἔχει ἤδη πλήξει τὸ

Ἔθνος. Ὁ Θεὸς ηὐλόγησε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν σύγχρονον παρουσίαν δύο μεγάλων ἀνδρῶν: τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ε. Βενιζέλου. Ἡ συνεργασία των ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ἠρέμου Ἄνακτος Γεωργίου τοῦ Α´ ἐμεγάλωσε τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ κατόπιν δὲν χωροῦσαν δυστυχῶς καὶ οἱ δύο εἰς τὴν μικρὰν Πατρίδα μας καὶ ἡ εὐλογία μετετράπη εἰς τὴν κατάρα τοῦ διχασμοῦ. Καὶ οἱ δύο ἐλάτρευαν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο τῆς ἔκαμαν μεγάλο κακό. Οἱ ἀξιωματικοὶ σ' ἕνα διχασμὸ—οἱ διοικηταὶ—πρέπει νὰ εἶνε τηρηταὶ τοῦ ὅρκου των. Ἀλλὰ χρειάζεται μεγάλη δύναμις τῶν διοικήσεων μέσα σ' ἕνα πολιτικὸν τυφῶνα νὰ κρατήσουν τὸ τιμόνι τῶν μονάδων των.

Ὑπὸ οἱασδήποτε προϋποθέσεις, ξανακάνοντας νοερῶς τὴν πορείαν τοῦ στρατιωτικοῦ μου δρόμου ἐπὶ 39 χρόνια (1914 - 1952), ἀνάμεσα σὲ διαρκεῖς πολιτικὰς νάρκας, καταδιωκόμενος ἀλλὰ διαρκῶς ἐμμένων στὴ γραμμὴ τοῦ ὅρκου μου ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἔννοιαν, εὑρίσκω καὶ τώρα καὶ διακηρύσσω: «Οἱ ἀξιωματικοὶ ὀφείλουσι νὰ πειθαρχοῦσι εἰς τὴν νόμιμον Κυβέρνησιν, τὴν ὁποίαν ὁρίζει ὁ Βασιλεύς, ἀλλὰ ὀφείλουσι ἀδιστάκτως νὰ ἐγείρωνται αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις ὡς εἷς ἄνθρωπος, ὅταν ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς τὸ Ἔθνος ὑπονομεύεται, ὅταν κινδυνεύῃ. Οὐδετερότης δὲν ὑπάρχει, διότι τότε αὐτὴ εἶνε προδοσία, λόγῳ δειλίας».

Ἡ δική μου περίπτωσις τότε εἶνε μία ἀπὸ τὶς πολλὲς ἄγνωστες ἢ μή. Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ τὴν παρουσιάσω ὄχι γιὰ τὴν προσωπικὴ περίπτωσι, ἀλλὰ γιὰ δίδαγμα, ποὺ ὁδηγοῦν τὰ πολιτικὰ πάθη, στὰ ὁποῖα μάλιστα ὁ λαὸς καθίσταται ἀσυγκράτητος. Καὶ πρῶτον παραθέτω βαρύτατον ὅρκον, ὅτι στὰ 39 μου χρόνια τῆς στρατιωτικῆς μου ζωῆς, οὐδέποτε ἐτοποθέτησα τὸν ἑαυτό μου σὲ καμμιὰ πολιτικὴ μερίδα, ἔστω καὶ ἂν μὲ τοποθέτησαν οἱ διάφοροι κατὰ τὸ κέφι τους. Ὅπως μὲ τοποθέτησε ἐχθρό του ὁ ἀρχιστράτηγος Παπάγος, διότι ἔτσι τὸ θέλησε. Μὲ τοποθέτησε πολιτικό του ἀντίπαλο, ἀλλὰ ἔκαμε λάθος. Πολιτικὸ ἀντίπαλο στὸ στρατό, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει, ὅτι ἤθελε στρατὸ δικό του. Ἐγὼ δὲν τοποθέτησα τὸν ἑαυτό μου ἀντίπαλο οὔτε αὐτοῦ, οὔτε οὐδενὸς καὶ πάντοτε ὑπῆρξα πιστὸς πρὸς τὴν ὑπεύθυνον πολιτικὴν ἡγεσίαν, διότι λόγῳ θέσεως εἶδα ἀνοικτὰ μὲ πόσο πάθος καὶ μὲ πόση αὐτοθυσία καὶ κινδύνους ἐπάλαιψαν γιὰ τὴν Πατρίδα μας. Ὑπηρετοῦσα ὑπολοχαγὸς στὴν πατρίδα μου. Οἱ καλοί μου πατριῶται ὡρκίζοντο εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Βενιζέλου καὶ παρουσίαζον μερικοὶ τὸ πρωτοφανές, νὰ καῖνε κανδήλια στὴ φωτογραφία του.

Ἡ ἀφοσίωσις αὐτὴ ἦτο ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνδομύχου εὐγνωμοσύνης, γιατὶ πίστευαν ἀδίστακτα, καὶ εἶχαν δίκηο, ὅτι ἄνευ αὐτοῦ θὰ ἦσαν δοῦλοι ἀκόμη.

Μπρὸς σ' αὐτὴ τὴν πίστι ὅλα τὰ ἄλλα δὲν ἔχουν τὴν θέσι τους.

Ἡ οἰκογένειά μου ἐθεωρεῖτο βασιλική, διότι ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός μου Ὀρέστης εἶχε ὑπηρετήσει στὸ στρατὸ ὡς ἐθελοντὴς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἠπείρου καὶ ἀνῆκε σὲ κείνους ποὺ λάτρευαν τὸν Κωνσταντῖνο. Αὐτὸ γέννησε τὴν δυσπιστία καὶ γιὰ μένα μὲ ἀσήμαντες ἀφορμές: «τὴν ἐπιμονή μου στὴν πειθαρχία τῶν στρατιωτῶν—διοικοῦσα τότε ἕνα οὐλαμὸ βαθμοφόρων—ποὺ τοὺς εἶχα καὶ κοιμόνταν σὲ σκηνὲς ὅπου καὶ ἐγὼ κοιμόμουν.

Αὐτὸ δὲν μοῦ τὸ συγχώρησαν καὶ ἕνα μεσημέρι, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1918, ἐνῷ ἔκαμα διδασκαλία περὶ τῶν ὑποχρεώσεών μας πρὸς τὴν πατρίδα, «εὑρέθηκα στὴ φυλακὴ μὲ τὴν κατηγορία—συνήθη τότε—τῆς ἐσχάτης προδοσίας».

Δὲν ἀφῆκαν κανένα νὰ μὲ πλησιάσῃ, οὔτε γονεῖς, οὔτε φίλους, οὔτε συγγενεῖς.

Καὶ ἐντὸς 24 ὡρῶν μετεφέρθην συνοδεία, μέσα σὲ μιὰ ἅμαξα, στὰ Γιάννινα, ποὺ γνώριζα ἔτσι γιὰ πρώτη φορά. Ἐπὶ 60 ἡμέρες ἔμεινα ἀπομεμονωμένος καὶ οἱ φύλακές μου—ἕνας εἶνε σήμερον ὁ Λευτέρης Παπαγεωργακόπουλος, ἀντιστράτηγος —(τότε δεκανεύς), ὥριζαν τὴν ἡμέρα τοῦ τυφεκισμοῦ μου.

Μὰ ἡ τύχη ἠθέλησε νὰ μοῦ ἀποδώση δικαιοσύνην τόσο γρήγορα, ὅσο γρήγορα συνελήφθην.

Ἄλλαξε ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς θὰ μὲ παρέδιδε «στὴ θεὰ σκοπιμότητα!!».

Τὸν στρατηγὸ Μηλιώτη ἀντικατέστησε ὁ ἰδεωδῶς ἔντιμος στρατιώτης, ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Λεοναρδόπουλος Γ., ὁ ὁποῖος ἀδιαφοροῦσε γιὰ τὰ πολιτικὰ φρονήματα οἱουδήποτε. Ἕνα τὸν ἐνδιέφερε: «ἡ στρατιωτική, ἀλλὰ ἀνεπίληπτος στρατιωτικὴ πλευρά».

Δὲν εἶχε συμπληρώσει ἑβδομάδα καὶ ἐπεσκέφθη τὰς φυλακὰς ρωτώντας τὸν καθένα γιατὶ κατηγορεῖτο.

Ἔφθασε μπροστά μου καὶ διημείφθη μεταξὺ μας ἡ ἑξῆς στιχομυθία:

—Γιατί κατηγορεῖσαι;

—Δὲν γνωρίζω.

Ἔπειτα ἀπὸ ἀτέλειωτη ἀνάκρισι τῶν ματιῶν:

—Θέλεις νὰ πολεμήσης;

—Κατάγομαι ἀπὸ τὴν Ἤπειρο, μόλις ἐλευθερωθήκαμε καὶ μὲ ρωτᾶτε ἂν θέλω;

Νέα σιωπή, νέα ἀνάκρισι τῶν ματιῶν.

—Θέλεις νἄλθης στὴ μεραρχία μου, ποὺ φεύγει γιὰ τὸ μέτωπο;

—Μὰ μ' ἐρωτᾶτε ἀκόμη στρατηγέ;

Ἤμουν τότε 21 ἐτῶν. Ἀσφαλῶς τὸν ἔπεισαν τὰ μάτια μου.

Καὶ ἡ ἀπάντησις: «Θὰ σὲ τοποθετήσω διοικητὴ λόχου».

Μετὰ 24 ὧρες ἀπ' αὐτὴ τὴν δήλωσί του, παρελάμβανον τὸν 10ον λόχον τοῦ 26ου Συντάγματος, καταυλισμένου στὸ Αὐγό.

Ἡ περίπτωσίς μου ἀπετέλεσε γιὰ μένα ἕνα ζωντανὸ παράδειγμα καὶ μάθημα.

Στὰ μακρά μου χρόνια διοικήσεως πολλὲς φορὲς ἐνήργησα κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο.

Πιθανὸν νὰ ἠπατήθην σὲ ἕνα μικρὸ ποσοστό, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι κατὰ τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸν δὲν ἠπατήθην. Ἀπέδωκα τὸ πολυτιμότερον ἀγαθὸν ποὺ ὑπάρχει στὸν κόσμον, τὴν ἐλευθερία, σὲ πολλοὺς φυλακισμένους.

Αὐτοὶ δὲν ξεύρουν, ὅπως κανένας ἄλλως τε, ὅτι τὸ χρωστᾶνε στὸ παράδειγμα Λεοναρδοπούλου. Καὶ εἶνε ἕνα παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Ὁπωσδήποτε ἕνα παράδειγμα πρὸς ἐφαρμογήν. Ἕνας διοικητής, ἐπιφορτισμένος μὲ τὴν ποινικὴν ἁρμοδιότητα, ἂς μὴ ξεχνάη ποτὲ νὰ ἐπισκέπτεται τὰς φυλακάς.

Ἡ ἐπίσκεψίς του θὰ ἔχη διπλῆν ἐπίδρασιν. Ἐκεῖ ὑπάρχουν ἀσφαλῶς οἱ ἔνοχοι. Ἀλλὰ ἀναμφισβητήτως ὑπάρχουν καὶ ἀθῶοι. Ἂν ἀνακαλύψη τὸν ἀθῶο καὶ τοῦ ἀποδώση δικαιοσύνην, θἄνε θεία ἡ ἀπόφασις. Εἶνε τὸ πρῶτο θετικὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπισκέψεως. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς αὐτό, ἡ ἑτέρα ἐπίδρασις ἔχει τὴν ἀξία της. Ἡ παρουσία του ἐπιταχύνει τὴν λειτουργίαν τῆς δικαιοσύνης καὶ διὰ τοὺς ἐνόχους. Καὶ εἶνε καὶ αὐτὸ ἕνα μεγάλο εὐεργέτημα. Διότι ὅλοι οἱ ὑπόδικοι δὲν καθίστανται κατάδικοι.

Τὸ παράδειγμα Λεοναρδοπούλου ὀφείλει νὰ φωτίζῃ πάντα ἡγήτορα ἐπιφορτισμένον μὲ τὸ θεῖον λειτούργημα «τῆς ποινικῆς ἁρμοδιότητος». Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ποτέ, ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶνε τὸ ἀξιολογώτερον ἀγαθὸν διὰ κάθε κοινωνίαν ἀνθρώπων, ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως διὰ τὸν στρατὸν οἱουδήποτε Ἔθνους καὶ μὲ οἱονδήποτε πολίτευμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

1) Η ΠΡΩΤΗ ΜΟΥ ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΛΕΟΝΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ — ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΘΗΤΕ

α) Μὲ τὸν Λεοναρδόπουλον

ι) Στὴν IX Μεραρχία

Ἠκολούθησα τὴν IX Μεραρχίαν στὸ μέτωπο Μακεδονίας ὡς διοικητὴς λόχου τοῦ 26ου Συντάγματος Πεζικοῦ.

Ἡ Μεραρχία ἀπετέλεσε τὴν ἐφεδρείαν τοῦ Ἀρχιστρατήγου εἰς τὴν περιοχὴν Μπουκίων. Ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Λεοναρδόπουλον καὶ μὲ ὑλικόν, τὸ ὁποῖον σχεδὸν ἐν τῷ συνόλῳ του ἀπετελεῖτο ἀπὸ Ἠπειρώτας, ἀπετέλει μίαν τῶν ἀξιολογωτέρων Μεραρχιῶν τοῦ μετώπου, τῆς ὁποίας ἡ πειθαρχία ἦτο χαρακτηριστική. Τὸ συνεχὲς αὐστηρὸ μάτι τοῦ μεράρχου ἐπέβαλλε παντοῦ τὴν δραστηριότητα, τὸ ἐνδιαφέρον, τὴν πειθαρχίαν. Εἶνε χαρακτηριστικὴ ἡ μέριμνα τοῦ μεράρχου γιὰ τὰ μεταγωγικὰ τῶν Μονάδων. Τὸ σύνηθες πλήγιασμα, λόγῳ κακῆς σάξεως, κατεστάλη ὡς διὰ μαγείας. Οἱ μεταγωγικοὶ ἐγνώριζον ὅτι, ἐὰν τὸ μουλάρι, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐμπιστευμένον εἰς αὐτούς, δὲν παρουσίαζε ὑγιᾶ ὄψιν, θὰ ἐπλήρωναν τὴν ἀδιαφορίαν των δι' ἀμέσου μεταθέσεως εἰς διμοιρίαν μαχίμων, ὄχι καὶ τόσον εὐχάριστον δι' ἄνδρας ὁπωσδήποτε μεγαλυτέρας ἡλικίας, οἱ ὁποῖοι σχεδὸν ἢ σπανίως ἐφορτοῦντο τὸν γυλιόν των. Ἀλλὰ καὶ αἱ διοικήσεις μέχρι Συντάγματος ἐγνώριζον ὅτι θὰ ἐβάρυνε τὴν ἐξέλιξίν των ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὰ μεταγωγικά των. Ἔτσι πάντοτε ἡ Μεραρχία διέθετε κάλλιστα κτήνη πρὸς ἀσφαλῆ ὠφέλειάν της.

Αἱ διοικήσεις ὅμως τῶν Συνταγμάτων ἀπετελοῦντο διαδοχικῶς ἀπὸ πεπειραμένους ἡγήτορας, Μαυρουδῆν, Καϊμπαλῆν, Ἀντωνόπουλον, Μεσσήνην, Ψαλλίδαν ὑπὸ Πέτσαν διοικητὴν Πεζικοῦ, μὲ πεπειραμένους λοιποὺς διοικητὰς καὶ μὲ ἕνα ἠθικὸν ἀκμαῖον .

Εὑρισκόμεθα ἀκόμη στὸ 1918, ὅτε τὰ πολιτικὰ πάθη ἦσαν ἐξημμένα καὶ οἱ ἀξιωματικοῦ τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος ἀπετέλουν τὴν κρατοῦσαν μερίδα τοῦ στρατοῦ, ἐνῷ οἱ λεγόμενοι παραμείναντες ἦσαν οἱ δευτερεύοντες καὶ ἀργότερον ὁ στόχος τῶν ἀποτάκτων.

Ἡ IX Μεραρχία ἀπετέλει μίαν ὡραίαν Μ. Μονάδα, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ πολιτικὰ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ διέλθουν τὴν πόρτα της καὶ νὰ φθείρουν.

Καὶ τὴν ἀσπίδα τῆς Μεραρχίας ἀπετέλει ὁ ἔντιμος καθ' ὅλα, ὁ γενναῖος

στρατιώτης - διοικητής, ὁ ἀκούραστος καὶ ἐνεργητικὸς νυχθημερὸν Λεοναρδόπουλος. Τὸν ἀείμνηστον τοῦτον στρατηγόν, τὸν στυγνόν, ἀλλὰ δίκαιον διοικητὴν τῆς ΙΧ Μεραρχίας δὲν ἐνδιέφερεν τὸ πολιτικὸν χρῶμα τοῦ εἰσερχομένου ἀξιωματικοῦ, αλλὰ τὸ ἐπαγγελματικὸν βάρος.

Ἅπαντες οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, πλὴν ἐλαχίστων, τόσον εἰς τὰς διοικήσεις ὅσον καὶ εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον του, ἐθεωροῦντο βασιλόφρονες. Ἐξαίρεσιν τῶν διοικητῶν τῶν Συνταγμάτων ἀπετέλει ὁ διοικητὴς τοῦ 26ου Συντάγματος, εἰς ὃ εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ὑπηρετῶ, ὁ συνταγματάρχης Μαυρουδῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀείμνηστος αὐτὸς συνταγματάρχης ἀπετέλει τὸ πανομοιότυπον τοῦ μεράρχου μας κατὰ πάντα πολιτικῶς εὐπρεπής. Ὅλοι τὸν ἐσεβόμεθα καὶ τὸν ἀγαπούσαμε.

Ἐνθυμοῦμαι, ὅταν διετάχθη ἡ ὑποβολὴ προτάσεων τῶν ἐπιθυμούντων νὰ μετάσχωσι τῆς ἱστορικῆς ἐκστρατείας τῆς Οὐκρανίας, εἰς τὴν ὁποίαν δυστυχῶς μόνον ἡ μικρὰ Ἑλλὰς παρουσίασε τὸ πολυαριθμότερον προσκλητήριον, καὶ ὑπεδεικνύετο ἐπιλογὴ φρονημάτων, ὁ συνταγματάρχης οὗτος οὐδένα ἐστέρησε τῆς ἐθελουσίας τιμῆς ἐκείνων, οἵτινες ἐζήτησαν. Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ἔκαμε τὴν ἐπιλογὴν—πρὸς τί;—καὶ μᾶς διέγραψε.

Ὁπωσδήποτε ἡ παρουσία τοῦ στρατηγοῦ Λεοναρδοπούλου ἀπετέλει τὴν προστασίαν οἱουδήποτε φιλοτίμου καὶ ἐργατικοῦ ἀξιωματικοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν νέμεσιν τῶν ἀχρήστων.

Νομίζω ὅτι καὶ τὰ ζῶα ἀκόμη ἐσέβοντο τὸν ἀείμνηστον στρατηγὸν Λεοναρδόπουλον, σὰν νὰ μποροῦσαν νὰ νοιώσουν τὸ ἐνδιαφέρον του γι' αὐτά.

Ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον παράδειγμα τῆς ἀντιστάσεώς του γιὰ κάθε πολιτικὴ ἐπίδρασι, μπορῶ νὰ παρουσιάσω τὸν ἑαυτό μου, ποὺ τὸ ἀπροσδόκητο φυλάκισμα στὰ Γιάννινα δὲν μποροῦσε νὰ σταματήσῃ, γιατὶ, δυστυχῶς, εἶχε ὑπερβῆ τὰ πλαίσια τῆς Μ. Μονάδος. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἐνεργείας τοῦ μεράρχου μου, ποὺ μὲ πῆρε μαζί του, τὸν ἴδιο χρόνο, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1918, ἐκοινοποιήθη διάταγμα ἀποτάξεώς μου. Ἐπὶ 6 μῆνες δὲν μοῦ κοινοποιοῦσε ὁ σεβαστός μου ἀείμνηστος μέραρχος τὸ Β. Δ. καὶ παρέμεινα «ἀπότακτος διοικητὴς λόχου!!», ὥσπου στὸ τέλος τὸν ἠπείλησαν, ὅτι θὰ πληρώσῃ τοὺς μισθούς μου καὶ τοῦ ὑπεσχέθησαν συγχρόνως καὶ τὴν ἀνάκλησίν μου.

ιι) Ὁ Στέφανος νεκρὸς

Η ΖΩΝΤΑΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ — ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ

Ἔφυγα πικραμένος ἀπὸ τὸ μέτωπο· μὲ τὴν πίκρα τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ νοιώθει ὅτι ἀφήνει πίσω τὸ καθῆκον, καθῆκον τιμῆς, ὅπως τὸ ἔνοιωθα πάντοτε καὶ τὸ ἔνοιωθα τότε ἀκόμη ζωντανώτερο μὲ τὸν πόθο τοῦ χθὲς δούλου, γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι δούλων ἀδελφῶν.

Ἡ πίκρα μου διπλασιάσθηκε ἀπὸ τὸ χαμὸ τοῦ ἀγαπημένου ἰσαδέλφου ἐξαδέλφου ὑπολοχαγοῦ τοῦ Πυροβολικοῦ καὶ συμμαθητοῦ μου σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ (πλὴν τῶν Ἀλεξανδρινῶν τάξεων) Στεφάνου Τσακαλώτου.

Ἦτο μιὰ σκληρὴ ψυχικὴ δοκιμασία γιὰ μένα, ἀλλὰ καὶ πραγματικὸς χαμὸς καὶ γιὰ τὸ ὅπλο του, γιατὶ ἦτο διαλεκτός. Τετραγωνικὸ - μαθηματικὸ μυαλό, ὑπηρε-

τοῦσε καὶ αὐτὸς στὸ μέτωπο τῆς Μακεδονίας, στὸν τομέα τοῦ Σκρᾶ. Ἐπικοινωνούσαμε διαρκῶς καὶ μάθαινα πάντα νέα του. Καὶ ἂς μὴ φανῆ παράξενο, ἐπικοινωνοῦμε καὶ τώρα!!!

Ὁ χειμώνας στὴ Μακεδονία, ὅπως πάντα, εἶνε τραχύς. Ἀρρώστησε ἀπὸ μιὰ βρογχοπνευμονία. Πυρετὸς καὶ χειμώνας. Ἔπρεπε νὰ τὸν στρώση στὸ κρεβάτι. Μὰ ὑπῆρχε κάτι τί δυνατώτερο γι' αὐτὸν ἀπὸ τὸν πυρετό, ἀπὸ τὴν γρίππη: τὸ ὅπλο του, ποὺ ἐνόμιζε ὅτι θὰ τὰ ἐξουδετερώση. Ἦτο ὁ ἔρωτάς του, ὁ ἔρωτάς του γιὰ τὸ κανόνι. Ἦτο μέχρι τότε ὁ μοναδικός του ἔρωτας, δὲν ὑπῆρχε ἀκόμη στὴ ζωή του

Τσακαλῶτος Στέφανος, ὑπολοχαγὸς Πυροβολικοῦ

ἄλλος, ἂν ὑπῆρχε θὰ τὄξευρα. Ὁ ἔρωτας αὐτὸς δὲν τὸν ἀφῆκε νὰ ξεχωρίση ἀπὸ τὴν βαρειά του ἐρωμένη, τὴν πυροβολαρχία του.

Ὅταν ἐκεῖνοι ποὺ ἔβλεπαν, ἠθέλησαν νὰ τὸν σύρουν ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της, ἦτο ἀργὰ πλέον. Τὸν μετέφεραν νεκρὸ σχεδὸν στὴν Θεσσαλονίκη.

Θυμᾶμαι πόσες φορὲς κλάψαμε μὲ τὸν ἐξαίρετο ἀδελφό του, τὸν γυμνασιάρχη Εὐκλείδη, καθισμένοι στὸ Ζάππειον.

Καὶ ὅμως, ὅπως εἶπα πάρα πάνω, δὲν ἔπαυσα νὰ ἐπικοινωνῶ μαζί του!! Καὶ τώρα ἀκόμη, ποὺ τόσα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε. Καὶ ἡ ἐπικοινωνία αὐτὴ γίνεται πάντοτε εἰς τὶς πιὸ δύσκολες περιστάσεις τῆς ζωῆς μου.

Δὲν ξεύρω ποιοὶ πιστεύουν ἢ δὲν πιστεύουν στὰ ὄνειρα. Σὲ μένα εἶνε ζωντανὴ προειδοποίησις καὶ δὲν ὑπάρχει περίπτωσις ποὺ νὰ μὴ θεώρησα τὴν προειδοποίησι αὐτὴ ὡς καλὸ οἰωνό. Τὰ πιστεύω ἀπόλυτα. Μοῦ μιλᾶνε. Καὶ ἡ προειδοποίησι αὐτὴ εἶνε ἡ παρουσία στὰ ὄνειρά μου τοῦ ἀποθανόντος ἐξαδέλφου μου. Ἡ ἐπιστήμη στέκεται διστακτικὴ ἢ καὶ ἀρνητική, γενικῶς, ἀκόμη. Ὅμως σὲ πολλὰ συναισθηματικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα καταφεύγουμε στὴν πίστι. Ἴσως στὴν περίπτωσι σὰν αὐτὴ νὰ ἐκδηλώνουν τὴν ψυχικὴ διάθεσι, τὴν συνειδητὴ ἢ ὑποσυνείδητη ἢ καὶ ἀκόμη στὴν προσφυγὴ στὸν ἱκανώτερον, στὸ σοφώτερο, στὸ παράδειγμά του.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του μέχρι σήμερα μοῦ παρουσιάζεται στὸν ὕπνο μου καὶ πάντοτε ἐθεώρησα τὴν παρουσία του ὡς ἐξαιρετικὴ ἐνίσχυσι, ὡς ἄριστο οἰωνό.

Στὸ 1940, στὴν κατοχή, στοὺς ἀγῶνας μου στὴν Ἰταλία, στὴ μάχη τῶν Ἀθηνῶν, στὸ συμμοριακὸ ἀγῶνα, στὴν Κορέα, κατὰ τὴν ὑπηρεσία μου ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου, πρὸ πάσης μάχης θὰ μοῦ παρουσιάζετο ὑπὸ οἱασδήποτε συνθήκας, σὰν νὰ μοῦ ἔλεγε, ἐδῶ εἶμαι, κοντά σου καὶ σὲ παρακολουθῶ καὶ σὲ δυναμώνω.

Ἂς μὴ φανταστῇ κανεὶς ὅτι πρὸ οἱασδήποτε δυσκολίας, ἔστρεψα τὴν σκέψι μου πρὸς αὐτόν, συνηθισμένος ἀπὸ τὴν περίπτωσι τοῦ αἰσιοδόξου προμηνύματος.

Εἶνε τόσον ἔντονοι αἱ προετοιμασίαι ἑνὸς ἀγῶνος, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ σκέπτεται κανεὶς ἄλλο τι ἀπὸ τὴν προετοιμασία τῆς μάχης.

Εἶνε κάτι ἀνεξήγητα προμηνύματα, ἀλλὰ τόσον ἐντόνως ἀποκαλυπτικά, ὥστε καλὸν εἶνε νὰ τὰ προσέχῃ κανεὶς ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως δὲν ἔχει νὰ χάσῃ τίποτε.

Ἡ παρουσία τοῦ ἐξαδέλφου μου γιὰ μένα ἦτο πάντοτε προειδοποιητικὴ ἐπιτυχίας.

Πιστεύω ὅτι μὲ παρακολουθεῖ στὴ ζωή μου, γιατὶ πάντοτε εἶνε παρὼν στὶς δύσκολες στιγμές μου.

ιι) Καὶ πάλιν στὴν ΙΧ Μεραρχίαν

Αἱ ἐπίμονοι προσπάθειαι τοῦ μεράρχου, μ' ἔφεραν μέσα σ' ἕνα τρίμηνο καὶ πάλιν στὸ ἀγαπημένο περιβάλλον.

Αὐτὴ τὴ φορὰ παρεκάλεσα καὶ τοποθετήθηκα στὸ 3)40 Σύνταγμα Εὐζώνων.

Ἔτσι ἀπετέλεσα τὸ πρῶτον μέλος τοῦ Συντάγματος, τοῦ ὁποίου θὰ εἶχα τὴν τιμὴν καὶ τὴν τύχην νὰ εἶμαι διοικητὴς κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940.

Τότε διοικοῦσε ἕνας ξεχωριστὸς τύπος καὶ ἱκανὸς διοικητής, ὁ συνταγματάρχης Ψαλλίδας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πολλὰ θὰ μποροῦσε νὰ ὠφεληθῇ κανείς. Ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς πιὸ μορφωμένους ἡγήτορας καὶ τοὺς ἔχοντας ἀρίστην τακτικὴν ἀντίληψιν.

Δέν τόν βοηθοῦσε ὅμως καί πολύ ἡ ὑγεία του καί ἀργότερα ἔφυγε ἀπό τό Σύνταγμα.

Ἡ Μεραρχία μας, ἐφεδρική, δέν ἔλαβε μέρος εἰς τάς ἐπιχειρήσεις τῆς Μακεδονίας, ἀλλά καθίστατο ἡμέρα τῇ ἡμέρα πληρεστέρα καί ἀρτιωτέρα εἰς ὀργάνωσιν, πειθαρχίαν, ἐκπαίδευσιν, μέ παράδειγμα πρῶτον τόν διοικητήν τῆς Μεραρχίας Λεοναρδόπουλον.

β) Στό Ἐπιτελεῖον τῆς Μεραρχίας

Η ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΑΝΤΙΖΗΛΙΑΣ. Η ΑΙΩΝΙΑ ΔΙΑΜΑΧΗ ΕΠΙΤΕΛΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ

Ὁ στρατηγός διοικητής καί ἡ πειθαρχία τῆς Μεραρχίας ἦσαν νομίζω τά μεγαλύτερα ἐπιχειρήματα πού βάρυναν, ὥστε ἡ Μεραρχία μας νά ὁρισθῇ διά τήν κατάληψιν τῆς Δυτικῆς Θράκης.

Εὑρέθηκα στό Ἐπιτελεῖον τῆς Μεραρχίας, παρά τήν θέλησίν μου καί τήν ἐπίμονον ἀναφοράν, ὅτι δέν εἶμαι κατάλληλος γιά διεύθυνσιν ἐπιτελικοῦ γραφείου (εἶχα ὑποστῆ μόνον μία 3μηνον ἐκπαίδευσιν σχετικήν στή γαλλική ἐκπαιδευτική ἀποστολή) κατόπιν ἐπιλογῆς τοῦ μεράρχου καί κατόπιν ἐπιμόνου ἀρνήσεως τοῦ τότε λοχαγοῦ Πολύζου (ὡς ἔμαθον) νά δεχθῇ τήν θέσιν αὐτήν.

Ἡ παρουσίασίς μου στόν μέραρχο καί αἱ παρακλήσεις μου εἰς οὐδέν ἴσχυσαν. Ὁ ἄτεγκτος στρατηγός εἰς τάς δικαιολογίας ἀγνοίας ἀπήντησε: «θά μάθῃς».

Ἔτσι πρωτάρχισα τήν ἐπιτελική μου ὑπηρεσία γιά νά ἀκούω ἀργότερα διαρκῶς μέχρι τοῦ νέου πολέμου καί νά τό εὑρίσκω μπροστά μου: «ἔχει πολλήν ἐπιτελικήν ὑπηρεσίαν».

Εἶνε ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖον πολλές φορές, ὅταν ἀργότερα μέ ρωτοῦσαν γιά ἐπιτελεῖς, ἀπαντοῦσα, «ὅτι κανείς δέν πρέπει νά θεωρῆται ἀναντικατάστατος» καί πολλοί θά ἐνθυμοῦνται, ὅταν τό πρῶτον παρέλαβα ὑπαρχηγός τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ καί μετέπειτα Ἀρχηγός, εἰς τάς ὁμιλίας μου μετεχειρίσθην τήν λέξιν «αὐτοπροστατευθῆτε».

Ἡ ἔννοια τῶν ἀνωτέρω φράσεων καί τῆς παραινέσεως ταύτης ἦτο ὅτι οἱ ἀξιωματικοί δέν πρέπει νά παραμένουν ἐπί πολύ εἰς τό Ἐπιτελεῖον.

Εἶνε γνωστή ἡ διαμάχη, ἡ ὁποία ἀνέκαθεν ὑφίσταται μεταξύ ἐπιτελῶν καί διοικητῶν καί ἰδιαίτερα κατά περιόδους ἀγῶνος. Οἱ ἀξιωματικοί τῶν μαχίμων μονάδων θεωροῦν πάντοτε ὡς κυριωτέραν αἰτίαν τῶν δεινοπαθημάτων των «τούς ἐπιτελεῖς», πολύ περισσότερον ὅταν οὗτοι εἴτε ἑκουσίως (ἀποφυγή), εἴτε ἀκουσίως (ὑπαιτιότητι διοικητοῦ ἤ ἐπιτελάρχου) δέν εἶνε οἱ ἀδελφικώτεροι, λόγῳ συχνότητος, ἐπισκέπται τῶν μονάδων.

Καί ὅταν τύχῃ οἱ ἐπιτελεῖς νά μή ἔχουν ὑπηρετήσει εἰς μαχίμους μονάδας ἐπί πολύ, τότε καί ἡ καλυτέρα διαταγή, οἱανδήποτε ὑπογραφήν καί ἄν φέρῃ, ἀποτελεῖ τόν στόχον τῶν ὑφισταμένων καί συνεπῶς χάνει ἀρκετά ἀπό τήν ἐπαγγελματικήν οὕτως εἰπεῖν ἀξίαν της, γιατί λείπει ἡ πίστις ἐπί τόν συντάκτην της.

Ἐπλήρωσα τήν ἐπιτελικήν μου ὑπηρεσίαν μέ προαγωγήν μου κατ' ἀρχαιότητα εἰς τόν βαθμόν τοῦ ταγματάρχου. Ἔκτοτε ἠθέλησα νά προστατεύσω παρομοίας περιπτώσεις καί ὑπεδείκνυον «τήν μετά φειδοῦς ἐπιτελικήν ὑπηρεσίαν».

'Αναμφισβήτητα ὁ ἐπιτελὴς ἀξιωματικὸς διὰ νὰ ἀποκτήση αὐτοδικαίως τὰ πτυχία καὶ συνεπῶς καὶ τὴν θέσιν τούτου, πρέπει νὰ παρουσιάση ἐντατικὴν ἐργατικότητα καὶ μελέτην πολυετίας, ἀφοῦ πρόκειται εἰς μεγαλυτέραν στρατιωτικῶν προβλημάτων σφαῖραν νὰ ὑπεισέλθη.

'Αλλὰ ἡ μελέτη ὅμως αὐτὴ δὲν τοῦ ἐξασφαλίζει μόνον τὴν πρὸς τοῦτο μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ ἄνεσιν καὶ ἀκόμη ἀποφυγὴν κόπων καὶ κινδύνων, μαζὶ μὲ τὴν τιμὴν νὰ μετέχη, εἰς πεῖσμα τῶν θεωρούντων ἀπρόσωπον τὸν ἐπιτελῆ, κατὰ τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὴν προσωπικότητά του, τῆς διοικήσεως, ἀφοῦ τώρα μάλιστα μὲ τὴν ἰσχύουσαν ἀποκέντρωσιν δύναται νὰ ἐκδίδη διαταγὰς μὲ μόνην τὴν ὑπογραφήν του.

Καὶ αὐτοῦ ἔγκειται ἡ λεπτὴ συμπεριφορὰ τῶν ἐπιτελῶν. 'Οφείλουν νὰ μὴ λησμονοῦν ποτὲ εἰς ποίους ἀποτείνονται καὶ ὀφείλουν νὰ μὴ λησμονοῦν ποτὲ ὅτι ὀφείλουν ἀδιαλείπτους ἐπισκέψεις εἰς τοὺς «εἵλωτας» τῶν μονάδων γιὰ νὰ ὀσφραίνωνται μόνοι τους τὴν κατάστασιν τῶν μονάδων, ὥστε αἱ εἰσηγήσεις των νὰ εἶνε πάντοτε ὑγιεῖς.

'Αποτελεῖ τοῦτο ὑποχρέωσιν εὐγνωμοσύνης παντὸς ἐπιτελοῦς πρὸς τὸν μαχητήν.Καὶ ὅταν λέμε μαχητὴς εἴτε ἀξιωματικός, εἴτε ὁπλίτης εἶνε οὗτος, ἐννοοῦμεν «τὴν συμπεπυκνωμένην στρατιωτικὴν ἀρετὴν τοῦ Ἔθνους», ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν ἐπιτελεῖς, στρατηγοί, πολιτικοὶ ἡγέται, 'Εθνάρχαι.

'Η συνεχὴς λοιπὸν διαμάχη ἐπιτελῶν καὶ μαχητῶν εἶνε μία διαμαρτυρία δικαιολογημένη ἢ ἄδικος τῶν δευτέρων πρὸς τοὺς πρώτους. Καὶ πρέπει νὰ προσέχωμεν τοὺς δευτέρους, τοὺς κινδυνεύοντας, τοὺς θυσιαζομένους, τὰς ἑκατόμβας τοῦ αἵματος. Καὶ ἡ μεγαλυτέρα προσοχὴ εἶνε ἡ συμμετοχή. Διῆλθον ὅλας τὰς βαθμίδας τοῦ ἐπιτελοῦς καὶ ὅλας τὰς βαθμίδας τῶν διοικήσεων, ἀπὸ τοῦ διοικητοῦ διμοιρίας μέχρι διοικητοῦ τοῦ στρατοῦ, καὶ δύναμαι κάλλιστα νὰ σταθμίσω τὸ δίκαιον τοῦ καθενός. Καὶ ἀδιστάκτως τονίζω, ὅτι τὸ δίκαιον εἶνε μὲ τοὺς μαχητάς, τοὺς μαχίμους. 'Εξ αὐτῶν ἐκπορεύεται πᾶσα ὑγιὴς δύναμις καὶ θυσία καὶ συνεπῶς ἡ προσπάθεια ὅλων πρέπει νὰ συντείνη, ὥστε τὰ παράπονα νὰ ἐκμηδενίζωνται. Καὶ τὰ παράπονα θὰ ἐκμηδενισθοῦν, ὅταν ἕνας ἐπιτελὴς φροντίζη διαρκῶς μόνος του νὰ εἶνε πρῶτον ἕνας ἄξιος διοικητὴς δι' οὗ καὶ μόνον θὰ ἀποκτήση τὸν σεβασμὸν καὶ τὸ κῦρος εἰς ἕνα στρατὸν μικρὸν καὶ μὲ τὰ προσόντα καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἰδικοῦ μας καὶ ὅπου ὅλοι ἀλληλογνωριζόμεθα.

Καὶ ἂν πρὸς τοὺς ἐπιτελεῖς εἶνε γνωστὴ ἡ φράσις μου «αὐτοπροστατευθῆτε», εἶνε γνωστὴ ἐπίσης ἡ προσπάθειά μου, ὅπου τοῦτο καθίστατο δυνατόν, νὰ τοποθετῶ τοὺς ἀξιωματικοὺς εἰς κατάστασιν αὐτοπροστασίας.

'Η ἐφεύρεσις ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν ὁ καθένας νὰ κάμη γιὰ ὅλα, δὲν ἰσχύει διὰ τὸν στρατόν μας, διότι εἰς κανένα στρατὸν οἱ ἀνίκανοι διοικητικῶς, ὅπως εἰς τὸν ἰδικόν μας, δὲν ἀνῆλθον εἰς τὰς ἀνωτάτας θέσεις. Παραμερίζονται καὶ δὲν κυριαρχοῦν. Διότι τοιαύτη κυριαρχία πληγώνει καὶ συνεπῶς μειώνει τὸ στράτευμα.

Συμπέρασμά μου ἀπὸ τὴν πεῖρα μου εἶνε «ἡ ἀπαραίτητος ἐναλλαγή». Τὸ συμπέρασμά μου ὡς ἡγήτορος συμβουλεύει νὰ μὴ τοποθετοῦνται εἰς τὰ ἐπιτελεῖα ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι δὲν διώκησαν ἐπιτυχῶς, διότι λείπει ἡ πεῖρα καὶ διότι δὲν ὑπάρχει ἡ δέουσα ἐμπιστοσύνη ἐκ μέρους ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐκτελέσουν τὰ ἐπιτελικὰ σχέδια καὶ διαταγάς. Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ἰδικόν μου κτῆμα, ἀλλὰ

ὅλων τῶν ἀνωτάτων διοικήσεων, μετὰ τῶν ὁποίων συνειργάσθην εἴτε ὡς ὑφιστάμενος, εἴτε ὡς προϊστάμενος.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διαγωγὴν τοῦ ἐπιτελοῦς ἔναντι τῶν ὑφισταμένων, παρέχω ὡς παράδειγμα σκέψεως τὸν τρόπον ἐνεργείας μου.

Ὑπηρετοῦσα μὲ μέραρχον, ὁ ὁποῖος δὲν χωράτευε. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι διέταξε τὴν ἀφαίρεσιν διοικήσεως ἀπὸ διοικητὴν τάγματος, διότι, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἰδικήν μου ἀναγνώρισιν (ἀποδειχθεῖσαν, στοιχειώδη ἄλλως τε, ὀρθήν), ἀνέφερε ὅτι δὲν εἶνε δυνατὴ ἡ ἄνοδος τοῦ τάγματός του εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Ξάνθης.

Ἔπρεπε λοιπὸν τὴν στυγνότητα αὐτὴν νὰ τὴν ἀπαλύνω.

Πολλὲς φορὲς ἔκαμα ὁλοκλήρους ὥρας μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς ἔφιππος εἰς τὰς Μονάδας διὰ νὰ τοὺς ἐνημερώσω ἐπὶ παραλείψεώς των, ὥστε νὰ ἀποφευχθῇ ἡ ἐπέμβασις κυρώσεως.

Οἱ ἐπιτελεῖς πρέπει νὰ εἶνε οἱ ὑγιεῖς δεσμοὶ τοῦ διοικητοῦ των μετὰ τῶν ὑφισταμένων διοικήσεων, ὥστε νὰ ἐξουδετεροῦται πάντοτε πᾶσα τυχὸν δυσπιστία ἢ ἄλλη τις ψυχρότης μεταξὺ τούτων, πρᾶγμα ποὺ ἐπιφέρει αὐτόματα τὴν κακὴν ἀπόδοσιν τῆς Μ. Μονάδος πρὸς γενικωτέραν ζημίαν.

2) ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

Ἡ Μεραρχία μας ἀπετέλεσε τὴν κυρίαν δύναμιν τῆς καταλήψεως τῆς Δυτικῆς Θράκης, τὴν ὁποίαν ἄλλως τε κατέλαβε ἀμαχητί. Οἱ ὀλίγοι κομιτατζῆδες, προστατευόμενοι τοῦ στρατηγοῦ Charpy, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀπαλλάξουν τῆς παρουσίας των ταύτην.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ μέραρχος ἰδιαίτατα καὶ ἅπασα ἡ Μεραρχία ἀνέλαβε μίαν λεπτοτάτην ἀποστολήν.

Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μεραρχίας εἶχε ἐγκατασταθῆ εἰς Ξάνθην εἰς ἕνα νεόδμητον σχετικῶς οἴκημα, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ὡς κατοικία τοῦ Βουλγάρου Βασιλέως Βόριδος.

Ὁ Γάλλος στρατηγός, ὡς διοικητὴς τῆς Θράκης, ἦτο ἐγκατεστημένος εἰς Κομοτηνήν.

Ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες καὶ λόγῳ τῆς ἁρμοδιότητός μου (2ον Γραφεῖον - πολιτικαὶ ὑποθέσεις) κατέστη ἐμφανὴς ἡ προσπάθεια τοῦ στρατηγοῦ Charpy, ὅπως παραστήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν διοίκησιν, πολιτικὴν καὶ στρατιωτικήν, ὡς ἀνίκανον νὰ ἐπωμισθῇ τὸ βάρος τῆς διοικήσεως τῆς Δυτικῆς Θράκης. Ὠνειρεύετο ἀνεξάρτητον Θράκην ὑπὸ γαλλικὴν προστασίαν. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του δὲν ἠμποδίζετο ἀπὸ τίποτε. Αἱ εὔνοιαι πρὸς τοὺς Βουλγάρους καὶ βουλγαρόφρονας ἦσαν καταφανεῖς.

Ἦτο κοινὸν μυστικόν, ὅτι οἱ πράκτορες τῆς Βουλγαρίας ἐσκόρπουν ἀφειδῶς καὶ χρῆμα, ἀλλὰ καὶ βουλγαρικὴν ἡδονήν. Ἡ διάθεσις γυναικῶν εἰς Γάλλους ἀξιωματικοὺς δὲν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἀμάρτητα, ἀλλὰ μέσον.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀντίδρασις τοῦ στρατηγοῦ Λεοναρδοπούλου ὑπῆρξε ἐπίμονος καὶ ἀκλόνητος. Ἡ εὐχέρειά του μάλιστα νὰ χειρίζεται τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἦτο εὐτυχὴς δυνατότης εἰς τὴν περίστασιν ταύτην.

Συνέτασσε ὁ ἴδιος τὰ ἔγγραφα πρὸς τὸν στρατηγὸν γαλλιστί, μετὰ λεπτότη-

τος καὶ σταθερότητος, ἀντικρούων πᾶσαν κατηγορίαν τούτου ὅσον ἀφορᾷ τὴν συμπεριφορὰν καὶ ἁρμοδιότητα.

Ἡ ῥῆξις ἐπῆλθε μὲ ἀποτέλεσμα τὴν μετάθεσιν τοῦ στρατηγοῦ Λεοναρδοπούλου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ΙΙ Μεραρχίας εἰς Μ. Ἀσίαν. Ἀλλὰ τὸ κέρδος ἐπετεύχθη, διότι ἀπεκαλύφθησαν οἱ σκοποὶ τοῦ στρατηγοῦ Charpy, τοὺς ὁποίους ἐξουδετέρωσε οὕτως ὁ στρατηγὸς Λεοναρδόπουλος, καταστὰς θῦμα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ καταστῇ θῦμα τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ στρατηγοῦ Charpy ἡ Δυτικὴ Θράκη.

Ἂν παρουσιάζω ὡς θῦμα σκοπιμότητος τὸν στρατηγὸν Λεοναρδόπουλον εἶνε, διότι εἶνε ἐντονωτάτη ἡ λύπη, ἣν αἰσθάνεται ὁ διοικητὴς ἀποχωριζόμενος μιᾶς Μονάδος, τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ δημιουργός.

Εἶχα τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν (τὴν ἐπλήρωσα εἴπαμε ἀπὸ φίλους, ποὺ ἔλεγαν ὅτι ἔχω πολλὴν ἐπιτελικὴν ὑπηρεσίαν—ἂς τὸ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τους οἱ ἐπιτελεῖς) νὰ θεωρηθῶ ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Λεοναρδόπουλον ὡς χρήσιμος συνεργάτης του καὶ ἔτσι εὑρέθην τὸ πρῶτον εἰς Μ. Ἀσίαν εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς Σιδηρᾶς Μεραρχίας τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ μοῖρα μοῦ ἐπεφύλασσε τὴν ἐξαιρετικὴν τύχην νὰ τὴν ἀνασυστήσω μεταπολεμικῶς (τὸ 1945) ἀπὸ τὴν ΙΙΙ Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν, τῆς ὁποίας κάθε τάγμα ἀπετέλεσε μίαν ταξιαρχίαν της καὶ νὰ εἶμαι ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι διοικητής της.

Ἐπιτελάρχης της ἦτο ὁ ὀλύμπιος Χασαπίδης, τὸν ὁποῖον τίποτε δὲν ἐτάρασσε καὶ ἐγνώριζε τόσον τὸν χαρακτῆρα κάθε ἡγήτορος, ὥστε διέκρινε ἀμέσως στὰς ἀναφορὰς των τὰς πραγματικὰς συμπλοκὰς μὲ τὸν ἐχθρόν, ὅσον καὶ τὰς φανταστικάς, καὶ ὑπῆρξαν πάμπολλαι.

Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μεραρχίας παρέμεινε στὸ Ὀδεμήσι, τὸ ὡραῖον Ὀδεμήσι, τὸ ὀνομαστὸν διὰ τοὺς κοριούς του!! Πετούμενοι ἦσαν, ἀνάθεμά τους. Μόλις ξάπλωνες σὲ ζύγιζαν ἀπὸ τὸ νταβάνι καὶ παρίσταναν τοὺς ἀναριθμήτους ἀλεξιπτωτιστὰς στὸ κορμὶ κάθε κοιμωμένου. Καὶ ἦσαν πάντοτε νηστικοὶ καὶ ἀχόρταγοι.

Τότε εἶχα τὴν τύχη νὰ γνωρίσω πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἀξίους ἡγήτορας διοικητὰς Συνταγμάτων ἢ καὶ ταγμάτων τῆς ἡρωικῆς αὐτῆς Μ. Μονάδος, ποὺ κατὰ περίεργον τῆς θείας βουλήσεως εὔνοιαν μετεῖχον εἰς τοὺς ἱστορικοὺς σταθμοὺς τοῦ Ἔθνους.

Ἂς ξανάλθωμεν καὶ πάλιν στὸ στρατηγὸ Λεοναρδόπουλον. Δὲν ἔμεινε ἐπὶ πολὺ στὴ διοίκησι τῆς ΙΙ Μεραρχίας, γιατὶ αἱ ἐπιχειρήσεις εἰς μεγάλην κλίμακα εἶχον σταματήσει καὶ τότε ἦτο ἕνας ἀγών, ἂς ποῦμε, στασιμότητος.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ οἱ ὑπηρετοῦντες τότε εἰς τὴν ΙΙ Μεραρχίαν θὰ ἐνθυμοῦνται μὲ σεβασμὸ τὸ πέρασμά του. Πέρασμα καρποφόρο σταθερᾶς καὶ στοργικῆς διοικήσεως.

Τότε νομίζω ὅτι συνεδέθη ὁ στρατηγὸς Λεοναρδόπουλος μὲ τὸν στρατηγὸ Γαργαλίδη, ποὺ ἦτο διοικητὴς Πεζικοῦ τῆς Μεραρχίας—τὸ πεδίον τῆς μάχης δημιουργεῖ στενωτάτους δεσμοὺς—ὥστε νὰ ἀποτελέσουν τὸ 1923 τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἀντεπαναστάσεως. Δυστυχῶς, ὅπως πιστεύω, τὸν παρέσυρε τότε ἡ προσωπικὴ ἀντιπάθεια ἐναντίον τοῦ Παγκάλου, χάριν τοῦ ὁποίου εἶχε παραμερισθῆ, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ὡς πρόξενον διαρκῶν βασικῶν ἀναταραχῶν εἰς τὸ στράτευμα.

Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Λεοναρδοπούλου ἢ μᾶλλον ἡ ἀποκάλυψις τῶν σκοπῶν τοῦ Charpy, προὐκάλεσε καὶ τὰς ἀπαραιτήτους ἐνεργείας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως,

ὥστε ὁ Γάλλος στρατηγός, θεωρούμενος μεροληπτῶν, νὰ ἀντικατασταθῇ.

Στοὺς ὁραματισμοὺς τοῦ μεγάλου Κρητός, ἐμπόδια σὰν τὸν στρατηγὸν Charpy δὲν ὑπελογίζοντο.

Καὶ οἱ ὁραματισμοὶ ἔφερον προσεχῆ τὴν κατάληψιν τῆς Ἀνατολικῆς πλέον Θράκης. Ὁ Λεοναρδόπουλος, γνωστὸς ὡς ἐκ τῶν πλέον μορφωμένων στρατηγῶν, εἶχε δώσει ἐξετάσεις ἡγήτορος κατὰ πάντα ἀξίου καὶ συνετοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπελόγιζε ἡ Κυβέρνησις δι' ἀποστολὰς λεπτάς, ὡς ἡ στρατιωτικὴ διοίκησις καὶ ἡ κατάληψις νέων ἐδαφῶν, ὅπου ἀρχικῶς ἡ στρατιωτικὴ διοίκησις ἐνσωματώνει καὶ τὴν πολιτικὴν τοιαύτην.

Αὐτὸν λοιπὸν ἐδιάλεξε καὶ πάλιν ἡ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ΙΧ Μεραρχίας, ἥτις κατεῖχε τὴν δυτικὴν Θράκην. Ἡ παρουσία του ἀπετέλεσε καὶ ἦτο γνωστὸν ἐχέγγυον τάξεως καὶ ἀσφαλείας.

Μοῦ ἔκαμε καὶ πάλιν τὴν τιμὴν ὁ στρατηγὸς νὰ μὲ θεωρήσῃ πολὺ περισσότερον τώρα ἀπαραίτητον (εἴπαμε τὴν προτίμησι τὴν ἐπλήρωσα) γιὰ τὴν Μεραρχία, σὲ περιοχὴ τῆς ὁποίας ἤμην γνώστης προσώπων καὶ πραγμάτων.

Κατὰ τὴν πολύμηνον διάρκειαν τῆς ἀπουσίας του τὸν εἶχε ἀντικαταστήσει ὁ ἀγαθὸς στρατηγὸς Πραντούνας, τελείως διάφορος τύπος. Νομίζω ὅτι ἡ Μεραρχία, παρ' ὅλην τὴν μόρφωσιν τοῦ στρατηγοῦ, δὲν ᾐσθάνετο τὴν διοίκησίν του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐπάνοδος τοῦ Λεοναρδοπούλου ἔδωσε φτερὰ στὴ Μεραρχία.

Ἕνα ἐπεισόδιο, ποὺ ζωντανεύει ἀκόμη στὴ μνήμη μου, μπορεῖ νὰ παραστήσῃ πόσο ἄσβεστα ἦσαν τὰ πάθη στὴν πατρίδα μας. Τὸ ἀναφέρω γιὰ νὰ παραδειγματιζώμεθα.

Πιστεύω ὅτι εἶνε πραγματικὴ προδοσία εἰς ἡμέρας ἀγώνων νὰ κυριαρχοῦν τέτοια πάθη.

Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν σκέψιν ποὺ ἐπεκράτησε σὲ μερικοὺς τότε συνωμότας, νὰ δολοφονήσουν στρατιωτικοὺς ἡγήτορας τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Τὸ γεγονὸς ὅτι κάποτε ὑπῆρξα ἄθελά μου ἀπόταχτος, ἐνόμισαν ὅτι ἀποτελεῖ ἀσφαλὲς ὁρμητήριον γιὰ τοὺς σκοποὺς των.

Ἕνας ἀπόταχτος συμμαθητής μου μὲ ἐπλησίασε γιὰ νὰ μὲ μυήσῃ εἰς τὴν συνωμοσίαν των καὶ εἰς τοὺς σκοπούς των. Εἰς τούτους συμπεριελαμβάνετο καὶ ὁ διοικητὴς τῆς ΙΧ Μεραρχίας Λεοναρδόπουλος. Ἐθεωρεῖτο εὐχερεστέρα ἡ προσπάθειά των, διότι αἱ διοικήσεις καὶ τὸ Ἐπιτελεῖον, ἐν τῷ συνόλῳ του, ἦσαν βασιλόφρονες.

Ὑπῆρξε τόση ἡ κατάπληξίς μου πρὸ τῆς τοιαύτης πωρώσεως, ὥστε καὶ τώρα, ἀκόμη τώρα, μοῦ προκαλεῖ ἀηδίαν. Τὸν ἀπέπεμψα κακὸν κακῶς μὲ τὴν ἀπειλὴν ὅτι, ἐὰν δὲν ἐγκαταλείψῃ τὴν Ξάνθην ἐντὸς τῆς ἡμέρας, θὰ τὸν καταγγείλω. Καὶ πράγματι τὴν ἐγκατέλειψε. Καὶ διερωτῶμαι τώρα: Ἔκαμα τὸ καθῆκον μου; Ἀπαντῶ ἀδιστάκτως: ὄχι. Δὲν ἔπραξα παρὰ μόνον ἕνα ἐλαχιστομόριον τοῦ καθήκοντος. Ἔπρεπε νὰ τὸν καταγγείλω ἀμέσως. Μὲ συνεκράτησε ἡ ἰδιότης τοῦ συμμαθητοῦ. Ἀλλὰ τοιαῦται ἰδιότητες διὰ πεπωρωμένους δὲν ἔχουν ἀξίαν, διότι οἱ ἴδιοι τὴν ἔχουν ἐξουδετερώσει. Κατὰ περίεργον τῆς τύχης σύμπτωσιν ξαναβρῆκα τὸν ἀξιωματικὸν αὐτὸν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τοῦ 1940, ἐγκαταλείψαντα τὸ Σύνταγμά του καὶ διακηρύσσοντα τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνακωχῆς εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ. Καὶ τότε μὲ ἀηδίαν τοὔδωσα τὴν ἀπάντησιν: «Δὲν θέλω οὔτε νὰ σ' ἀκούσω.

Λυποῦμαι διότι δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ διατάξω τὴν σύλληψί σου (εἶχεν ἀρχίσει δυστυχῶς ἡ κατάρρευσις) καὶ τοὔστριψα τὶς πλάτες».

Ἐπαναλαμβάνω, λοιπὸν, οὐδεὶς δισταγμὸς διὰ πολιτικῶς πεπωρωμένους.

3) ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

Ἡ Μεραρχία μας εἶχε τὴν τύχη νὰ εἶνε μία ἀπὸ τὶς διαλεχτὲς Μεραρχίες ποὺ προωρίζετο γιὰ τὴν κατάληψι τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ τὴν ἐξουδετέρωσι τοῦ Ταγιάρ. Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μεραρχίας ἐγκατεστάθη στὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ τοῦ Οὐρλὶ μὲ μέτωπον ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως μέχρι Οὐζοὺν - Κιουπροῦ.

Ἀφοῦ ἔπαθε ἕνα γερὸ μάθημα, πληρωμένο στὴν ἀμάθεια τοῦ διοικητοῦ τοῦ 3)40 Συντάγματος, χωρὶς δυστυχῶς νὰ πληρώση ὁ ἴδιος, ὁ ὁποῖος ἐπίστευε ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ καταλάβη τὴν Ἀδριανούπολιν περνώντας τὸν Ἕβρο στὴν μοναδική του γέφυρα!! ἡ Μεραρχία μας, μὲ ἑλιγμὸ ποὺ ἐπέβαλε ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις διὰ τοῦ Οὐζοὺν - Κιουπροῦ, συνετέλεσε μὲ τὴν Μεραρχίαν τοῦ ἀειμνήστου Μαζαράκη στὴν κατάληψι τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Ἀφοῦ διέτρεξε ὅλην σχεδὸν τὴν εὐλογημένην εἰς ἔδαφος ἀπὸ τὸ Θεὸ περιοχὴν αὐτήν, ἐγκατέστησε τελικῶς τὸ Στρατηγεῖον της εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθε ὁ μέραρχος θριαμβευτικῶς. Εἶνε γνωστὲς οἱ ὡραῖες αὐτὲς ἐξορμήσεις, χωρὶς δυστυχῶς καὶ τώρα ἀκόμη νὰ ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενον ἐπισταμένης μελέτης.

Κανεὶς δὲν θὰ πιστεύση ὅτι μέχρι τέλους τοῦ 1952 δὲν εἶχον ἱστορηθῆ διὰ τῆς πολεμικῆς ἐκθέσεως ἀπὸ τοὺς τόσους ἀγῶνας μας παρὰ μόνον οἱ πόλεμοι τοῦ 1912—13. Ὁ Βορειοηπειρωτικὸς ἀγὼν τοῦ 1914. Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος 1916—1918. Ἐκστρατεία Οὐκρανίας τοῦ 1919. Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία 1919—1922. Στρατὸς Ἕβρου 1922—1923. Πόλεμος 1941—1944. Ἀντισυμμοριακὸς ἀγὼν 1946—1950, ἀνέμενον εἰς τὰ ἀρχεῖα καὶ αὐτὰ πεταμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Θεωρῶ ὡς μεγαλυτέραν μου ἱκανοποίησιν, ὅτι ἔδωκα τὴν ἐπιβαλλομένην ὤθησιν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. ΕΠ 40721)4260 τοῦ 1952 διαταγῆς μου ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ, ἀνασυνεκρότησα τὴν Πολεμικὴν Ἔκθεσιν καὶ τὴν ἐπροίκισα μὲ τὸ καλύτερον προσωπικόν. Πιστεύω νὰ κερδίσουν πολὺ ἀπὸ τὸν χαμένο χρόνο.

Ἀλλὰ ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν διήγησίν μας. Ἡ Μεραρχία μας διὰ τῆς παρουσίας της εἰς τὰ νεοκαταληφθέντα ἐδάφη, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν μέραρχόν της Λεοναρδόπουλον, ἔδιδε τὸν τόνον τῆς τάξεως, τῆς πειθαρχίας καὶ συνεπῶς καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ πληθυσμοῦ.

Ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρέθη, ἀφῆκε τὰς καλυτέρας ἀναμνήσεις, χάρις εἰς τὴν χαρακτηριστικὴν πειθαρχία της. Εἶνε τὸ προτέρημα τῶν Ἠπειρωτῶν. Ἡ Μεραρχία ἀπετελεῖτο ἀπὸ Ἠπειρώτας στρατιώτας, χωρὶς μεγάλους ἐνθουσιασμούς, ἀλλὰ σταθεροὺς καὶ καλοὺς ἐκτελεστὰς τοῦ καθήκοντος. Δὲν ἐχρειάζετο τίποτε περισσότερον. Εἶνε ἀρκετὴ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σκληροῦ καθήκοντος ἐν καιρῷ πολέμου.

4) Η ΑΡΧΗ ΜΙΑΣ ΤΡΟΜΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Ἀκριβῶς γι' αὐτὴν τὴν πειθαρχίαν της ἡ Μεραρχία μετεφέρθη ἀργότερα στὴ Θεσσαλονίκη, ὅταν ἐπλησίαζε ἡ ἀποφρὰς ἀπόφασις τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1920.

Πράγματι δὲν ὑπῆρχε πιὸ καταραμένη ἀπόφασις ἀπὸ τὴν ἀπόφασι αὐτὴ τῶν

ἐκλογῶν. Δὲν ξεύρω γιατὶ ὁ λαὸς προσεκλήθη νὰ ἐγκληματήσῃ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του· δὲν ἦτο κἂν κουρασμένος ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἔπρεπε νὰ εἶνε κουρασμένος. Αἱ νῖκαι πάντοτε ἐξουδετερώνουν κάθε κούρασι, γιατὶ κυριαρχεῖ τὸ χαροποιὸ συνολικὸ συναίσθημα, μέσα στὸ ὁποῖον πνίγεται καὶ ἡ ἀτομικὴ ἀκόμη στενοχώρια.

Ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ἐνδόμυχος ἱκανοποίησις, ὅτι ὁ καθένας προσέφερε στὸ σύνολον, καὶ πρὸ παντὸς στὴν ἐλευθερία σκλαβωμένων ἀδελφῶν, ἁπαλύνει ἀκόμη καὶ μιὰ μεγάλη στενοχώρια.

Ἀπὸ πολλὲς μεριὲς διετυπώθησαν κατηγορίαι. Ἀκόμη, ἂς ποῦμε, καὶ ἀπολογία τῶν θεωρουμένων ὑπευθύνων ἢ εἰσηγητῶν τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς.

Ἀναβάπτισμα στὴ λαϊκὴ θέλησι, τὴν λένε, γιὰ νέες ἐξορμήσεις.

Μὰ εἴχαμε πλέον ἐξορμήσει. Εὑρισκόμεθα πλέον στὰ πολυθρύλητα «Θέματα τοῦ Βυζαντίου», τί τὴν θέλαμε τὴν ἀναβάπτισι; Εἶχον βαπτισθῆ συνολικὰ μὲ τὴν θεία θέλησι καὶ μὲ τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν τους, οἱ σκλάβοι καὶ ἔγιναν ἐλεύθεροι. Τί ἄλλο βάπτισμα ἀπὸ αὐτὸ ἤθελαν οἱ ἰθύνοντες τὴν τύχη τῆς Ἑλλάδος; Καὶ τὸ βάπτισμα ἦτο διπλό: «Ἐλευθερίας καὶ θρησκείας».

Δὲν ξεύρω τί θὰ εἰπῆ ἡ ἱστορία, μὰ ὅσοι ἐνθυμοῦνται τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἦσαν ὅσο μποροῦσε νὰ εἶνε, ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰ βίαια πάθη, θὰ ἐνθυμοῦνται ἀσφαλῶς τὴν ἀνατριχίλα ποῦνοιωσαν στὸ κορμί τους μὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν.

Πραγματικὴ ἀποφρὰς ἡμέρα. Καὶ ἦτο θαῦμα πῶς δὲν γονάτισε ἡ πατρίδα μας. Πάντοτε εὑρίσκονται οἱ φιλόδοξοι, λένε ἄλλοι, οἱ ἐκλεκτοί, ἂς ποῦμε ἡμεῖς.

Μὰ ἂς ξανάλθουμε στὴν Μεραρχία μας. Ἡ Μεραρχία αὐτή, ποὖχε τοὺς πιὸ πολλοὺς Βενιζελικοὺς ἐφέδρους καὶ τοὺς πιὸ πολλοὺς Βασιλικοὺς ἀξιωματικούς, μετεφέρθη στὴν περιοχὴ Θεσσαλονίκης. Ὁ Λεοναρδόπουλος, καίτοι εἶχε μετάσχει τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος τῆς ἀμύνης, παρέμεινε πάντοτε ὁ ἄτεγκτος στρατιώτης.

Δὲν θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ παραβῆ τὸ καθῆκον του, ἐκεῖ ποὺ θἄθελε νὰ τὸ παρουσιάσῃ ἀντίθετα πρὸς τὸ δικό του, ποὺ ἦτο καὶ τὸ νόμιμον.

Ἡ λαϊκὴ θέλησις ξάφνιασε ὅλους καὶ τὸ Ἐπιτελεῖο τῆς Μεραρχίας. Καὶ περίμεναν. Τί; Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μεταδώσῃ τὴν ψυχολογία του. Περισσότερον λύπη καὶ ἀγωνία παρὰ χαρὰ γιὰ πολιτικὴ ἐπιτυχία.

Στὴ Θεσσαλονίκη ὁ Παμίκος Ζυμβρακάκης ,τοῦ Ἱππικοῦ, δὲν μποροῦσε νὰ νοιώσῃ πῶς ἦτο δυνατόν, ὁ πολιτικὸς δημιουργὸς τῶν πόθων τοῦ Ἔθνους νὰ παραμερισθῆ.

Ἑτοίμασε λοιπὸν τὴν Μεραρχία του γιὰ νὰ ξεσηκωθῆ.

Δὲν ξεύρω στὸ ἐσωτερικό της τί ἔλεγε ἡ Μεραρχία αὐτὴ καὶ πῶς θὰ ἀντιδροῦσε, ὅμως μαθεύτηκαν αἱ προθέσεις τοῦ μεράρχου της. Καὶ ὁ ὑπεύθυνος στρατιωτικὸς διοικητὴς Λεοναρδόπουλος, μόλις ἔμαθε τὴν μελετωμένην ἀντίδρασιν, ἐξέδωκε διαταγὴν, ὅτι θὰ κτυπήσῃ κάθε ἀπόπειραν ἐναντίον τῆς λαϊκῆς θελήσεως. Αὐτὸ ἤρκεσε. Οὐδεὶς ἐκινήθη. Ἔτσι ἔπεσε ἡ αὐλαία σὲ μιὰ πολυτάραχη καὶ φορτωμένη ἀπὸ λύπες καὶ χαρὲς ἐθνικὴ ἐποχὴ καὶ ἄνοιξε μιὰ ἄλλη, τῆς ὁποίας τὸ τέρμα ἦτο μιὰ ἀνείπωτη καταστροφή.

5) Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ — Η ΠΑΛΙΝΩΔΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

Στὴν τόσο κρίσιμη ἐποχή, οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ ποὺ διεκήρυσσαν «τί γυρεύομεν στὴ Μ. Ἀσία», δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ τὸ ἐφαρμόσουν. Ἐκιότευσαν καὶ ἔ-

καμαν σφάλμα. Καὶ τὸ ἐπλήρωσε τὸ Ἔθνος, τὸ ἐπλήρωσαν καὶ αὐτοί. Τὰ γεγονότα ἐξειλίχθησαν ραγδαῖα. Ὁ στρατός, τὸ τόσον εὐαίσθητο αὐτὸ ὄργανο, ὑπέστη τὴν ἐπίδρασι τῆς ἀλλαγῆς, τῆς λαϊκῆς θελήσεως. Δίκαιοι καὶ ἄδικοι ἐπανεῦρον τὴν ποθητή τους στὸ στρατὸ ἐπάνοδο. Ἀλλὰ πειράματα δὲν μποροῦν νὰ γίνωνται στὸ στρατό. Πολλὲς φορὲς διερωτῶμαι: «Πῶς ἀξιωματικοί, ἀπόντες τοῦ πεδίου τῆς πολεμικῆς πείρας ἐπὶ 3ετίαν ἢ καὶ πλέον, ἀνέλαβον μὲ ἐλαφρὰν τὴν συνείδησιν τὰς συντριπτικὰς εὐθύνας διοικήσεων, ὅπου δὲν φθάνει μόνον ὁ πατριωτισμός, ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ γενναιότης, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ ἱκανότης καὶ ἡ πεῖρα. Ἀλλὰ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀπαιτεῖται ἡ πίστις στὸν διεξαγόμενον ἀγῶνα, στὸ δίκαιο, στὴ Νίκη. Καὶ τὴν πίστι αὐτὴ οὔτε ὁ θρυλικὸς καὶ τόσο λατρευθεὶς Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος δὲν μποροῦσε νὰ ἀναστηλώση. Αἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ 1921 (Μάρτιος). Κιουτάχεια, Τουμλοῦ Μπουνὰρ ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὴν ἀπόδειξιν τούτου· τὸ Γ. Σ. Στρατοῦ νὰ ἀγωνιᾶ καὶ τὸ Α΄ Σ. Στρατοῦ νὰ κυνηγᾶ 600 Τούρκους!!! Ἔλλειψις ἀλληλεγγύης; Ἔλλειψις ἐπιθετικοῦ πνεύματος. Γ΄ Σ. Στρατοῦ ἀπώλειαι 4.900, Α΄ Σ. Στρατοῦ 140!!! Μὲ τὰ «οἴκαδε» καὶ τὰς συναφεῖς ὑπευθύνων καὶ ἀνευθύνων δηλώσεις, ἀνευθύνων, ὅμως, ποὺ εἶχαν τὴν εὐθύνην τους στὸ δρόμο ποὺ ὤθησαν τὸ Ἔθνος, δὲν κερδίζονται οἱ πόλεμοι. Οὔτε μὲ τὴν ἱκανοποίησι: «Τὰ προεῖπα». Οἱ πόλεμοι κερδίζονται μὲ τὴν «ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν πρὸς Χίτλερ», ποὺ θερμαίνουν καὶ στυλώνουν τὰ Ἔθνη. Καὶ ὁ ἕνας, ὁσονδήποτε καὶ ἂν εἶνε μεγάλος, ἔστω καὶ ἂν λέγεται Κωνσταντῖνος, δὲν μπορεῖ νὰ κερδίση. Χρειάζεται συνεργάτας, χρειάζεται μεγάλο συνεργεῖον ἀξίων καὶ πρὸ παντὸς στὴν «τρικυμία τοῦ πεδίου τῆς μάχης». Πρέπει ὁ καθένας στοὺς ἀγῶνες τῆς πατρίδος του νὰ παραμερίζη τὴν δική του φιλοτιμία, τὴν τιμή του, ὅπως πολλοὶ ἀκούσαμε νὰ λένε. Γιατὶ μπρὸς στὴ συνολικὴ χαρά, στὴ συνολικὴ τιμὴ τῆς πατρίδος, κάθε ἄλλη τιμὴ δὲν ἔχει ἀξίαν καὶ εἶνε μιὰ τιμὴ προδομένη ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κάτοχό της. Καὶ τὸ συνεργεῖο αὐτὸ ἔλειψε καὶ ἔτσι ἔλειψε «ἡ συνισταμένη δύναμις».

Ἐπὶ μιὰ διετία ἕνα δρᾶμα βουβό, ἀλλὰ καὶ ζωντανό, ἕνα δρᾶμα ἡρωικῶν ἀνατάσεων, ὅπως πάντα, τῶν στρατιωτῶν μας παίχθηκε ἐκεῖ κάτω στὰ «Βυζαντινὰ θέματα», δρᾶμα ποὺ δὲν ἐμόλυνε τελειωτικὰ τὴ φήμη τοῦ Ἕλληνος στρατιώτου ἀκόμη καὶ στὴν ἧττα καὶ στὴν συμφορά μας. Ὁ Τοῦρκος στρατιώτης ἐξετίμησε τὸν Ἕλληνα μαχητὴ καὶ τἀνάπαλιν. Πολλὲς φορὲς στάθηκαν σὲ ἀλληλοθαυμασμὸ στὸ Κάλε-Γκρότο καὶ στὴν ἔρημο καὶ στὸ Σαγγάριο καί... καί... καί... Καὶ ὁ Τοῦρκος στρατιώτης κατάλαβε ὅτι ἡ νίκη του δὲν ἦτο νίκη καὶ κατὰ τοῦ Ἕλληνος στρατιώτου, ἀφοῦ ὁ ἴδιος τὸν ἀπώθησε στὰ κατάβαθα τῆς γωνιᾶς του, εἰς πεῖσμα τότε τῶν βοηθούντων αὐτοὺς Ρώσων, Ἰταλῶν καὶ Γάλλων.

Τὴν ψυχικὴ δύναμι τοῦ Ἕλληνος στρατιώτου τὴν ἀνέδειξε, τὴν παρουσίασε «τὸ Μικρασιατικὸ δρᾶμα». Τὸ δρᾶμα αὐτὸ εἶνε συνολικό. Δὲν ἀφορᾶ μιὰ μονάδα. Καὶ κάθε μονάδα εἶνε ὁ καθρέπτης τοῦ συνόλου καὶ μερικῶς τοῦ διοικητοῦ της.

Ἡ IX Μεραρχία ἔκαμε καὶ ἐκεῖ ὑπέροχα τὸ καθῆκον της. Ἀφῆκε τοὺς νεκρούς της. Τὸ αἷμα της. Τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα. Ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ Ἑλληνικὸ αἷμα, ποὺ ἑνώθηκε μὲ τὸ μεγάλο Ἀλεξανδρινὸ καὶ μὲ τὸ Βυζαντικὸ καὶ συνέχισε τὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία, ἐπάνω σ' αὐτὸ στηρίζεται ἴσως ἡ σημερινὴ Ἑλληνοτουρκικὴ ἀσπίς. Καὶ πρέπει νὰ εἶνε γερὸ τὸ συνδετικό της ὑλικό. Δὲν ξεύρω ἂν εἶνε τολμηρὸ τὸ συμπέρασμά μου. Δὲν εἶνε ὅμως αὐθαίρετο.

Ὅταν συνώδευσα τὸν τότε Ἀρχηγὸ τοῦ Ἐπιτελείου στρατηγὸ Καθενιώτη στὴν Ἄγκυρα, διεπίστωσα καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι συνάδελφοι, πόσον οἱ Τοῦρκοι ἀξιωματικοὶ ἐξυμνοῦσαν τὸ στρατό μας λέγοντας καὶ τὰ λάθη μας. Δὲν ἦσαν «κομπλιμέντα» ἀβροφροσύνης, ἀλλὰ παρουσίαζαν μίαν πεποίθησιν.

Καὶ οἱ πολεμισταί, οἱ συμπολεμισταί, ἢ ἀντίπαλοι βγάζουν τὰ ἀσφαλῆ συμπεράσματά τους, γιατὶ τοὺς εἶνε χρήσιμα στὸ δρόμο τοῦ Ἔθνους των.

Γι' αὐτὸ λοιπὸν εὑρίσκω ὅτι ἡ συμφορὰ δὲν ἀπετέλεσε καὶ περιφρόνησι τοῦ στρατιώτου μας ὡς πολεμιστοῦ.

Αὐτὸ ἄλλως τε τὸ ἀπέδειξε τὸ θαῦμα τοῦ 1940 καὶ τὸ δρᾶμα τοῦ 1944—1949, ποὺ ἐδικαίωσε σ' ὅλο τὸν κόσμο μιὰ συγκρατημένη ὡς τότε διαπίστωσι.

Γιὰ τὸ δρᾶμα λοιπὸν τὸ Μικρασιατικὸ δὲν ἀνήκει στὸ σκοπὸ τῶν ὅσων γράφω γιὰ νὰ τὸ ξετυλίξω ἀπὸ τὴν μεριὰ τῆς μιᾶς μονάδος, τῆς μονάδος μου. Τὸ ξετύλιγμα ἀφορᾶ τὸ σύνολον.

Καὶ στὰ λίγα λόγια τὰ γραμμένα παραπάνω ἔρριξα δυὸ ἢ τρεῖς παράγοντες ὡς αἰτία τῆς συμφορᾶς, ποὺ ὅλοι ξεύρομε. Παραμένει ἀκόμη ὁ κυριώτερος. Ἡ ἔλλειψις τῶν ἀπαραιτήτων ὑλικῶν μέσων, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχικὴ ἔλλειψις πίστεως ὡς καὶ ἡ θέσις καὶ ἡ πίστις τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, ἡ ὁποία συλλαμβάνει τὸ πρόβλημα τοῦ πολέμου, ποὺ ἐκτελεῖται ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἡγεσία. Σ' αὐτὰ θὰ σταματήση ὁπωσδήποτε ὁ ἱστορικός. Ἡμεῖς ἂς προχωρήσουμε τὸν μικρόν μας δρόμον.

Ἡ καταστροφὴ δὲν μ' εὗρῆκε στὴ Μ. Ἀσία. Εἶχα ἤδη τοποθετηθῆ, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ σωματάρχου στρατηγοῦ ἀειμνήστου Μπαΐρα, στὴν Ἤπειρο. Εἶχον ἀρχίσει δειλὰ - δειλὰ νὰ μιλοῦν γιὰ τὴν Β. Ἤπειρο τότε καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ προετοιμασθῆ ἕνας καλὸς στρατὸς στὴν περιοχὴ αὐτή.

Ἔτσι ἡ μοῖρα μ' ἔφερε στὴν περιοχὴ ἐκείνη γιὰ νὰ πέσω σ' ἕνα ἀνεμοστρόβιλο πόθων, ποὺ ἄρχισαν τὸ 1923, φάνηκαν δημιουργούμενοι τὸ 1940 γιὰ νὰ δώσουν κάποτε καὶ πάλιν ἐλπίδα τὸ 1948. Μὰ ἡ φωτιὰ δυστυχῶς ἔσβησε. Ποιὸς ξεύρει πότε ὁ Θεὸς θὰ τὴν ξανανάψη. Ἂν εἶνε γιὰ νὰ λυθῆ τὸ Β. Ἠπειρωτικὸ δρᾶμα, ὅλες οἱ Ἑλληνικὲς ψυχὲς εἶνε λαμπάδες ἀναμμένες, ἕτοιμες γιὰ κάθε θυσία.

Ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὸ 1923 πάντοτε ἔδιδα τὸ παρὸν στὴν ἀγαπημένη Ἤπειρο, ὁσάκις τὸ προσκλητήριο τῆς πατρίδος ἐσήμαινε «Σύναξι». Καὶ τὸ 1940 ἐκεῖ καὶ τὸ 1948 ἐκεῖ καὶ τὸ 1949 ἐκεῖ. Πάντα ἐκεῖ εἶνε ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά μου.

Τὸ Ἠπειρωτικὸ ἔδαφος ὅπου εἶδαν τὰ μάτια μου τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, μοὔγινε πιὸ ἀγαπημένο, γιατὶ συνεδέθηκα μ' αὐτὸ μ' ἀγωνίες, μὲ στενοχώριες, μὲ θυσίες μὰ καὶ ὑπέροχες ψυχικὲς ἀνατάσεις ἐκείνων ποὺ διοικοῦσα, ἀνατάσεις στεφανωμένες μὲ τὴν ἀπόλυτο πρὸς τὸν Θεὸ πίστι.

Κατὰ τὸ 1923, δυστυχῶς, σιγὰ-σιγὰ διελύθησαν αἱ ἐλπίδες προελάσεως πρὸς τὴν Β. Ἤπειρο.

6) ΟΙ ΙΤΑΛΙΚΟΙ ΠΟΘΟΙ — Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΙΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

Τὰ κύρια γεγονότα ποὺ σημειοῦν τὴν ἀναταραχὴ τῆς ζωῆς στὴν Ἤπειρο, ἔπειτα ἀπὸ τὴν πραγματικὴ ψυχικὴ ψυχρολουσία τῆς ματαιώσεως τῶν ἐλπίδων προελάσεως γιὰ τὴν κατάληψι τῆς Β. Ἠπείρου εἶνε:

Ἡ δολοφονία τοῦ Ἰταλοῦ στρατηγοῦ Τελλίνι.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ Λεοναρδοπούλου, γεγονότα ἄλλως τε ποὺ συνετάραξαν

ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησι τῆς δημιουργίας τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἕβρου. Ἡ δημιουργία αὐτὴ δείχνει ὅτι ἡ φλόγα ἡ πατριωτικὴ τῆς θελήσεως καὶ τοῦ καθήκοντος δὲν εἶχε σβησθῆ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας.

Τὰ ἀπαραίτητα αὐστηρὰ μέτρα καὶ ἡ ἐπιλογὴ τῶν διοικήσεων, παρουσίασαν τὸ θαῦμα τοῦ Ἕβρου, πρὸ τοῦ ὁποίου αἱ θελήσεις τῶν Τούρκων ἐκάμφθησαν, γιατὶ πράγματι ἦτο τὸ μεγαλύτερον ἐπιχείρημα τοῦ Βενιζέλου, ποὺ ἀντιπροσώπευε τὴν πατρίδα μας. Καὶ τοῦ θαύματος αὐτοῦ πρῶτος δημιουργὸς—καὶ τοῦ ἀνήκει ἡ τιμὴ—εἶνε ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Πλαστήρας μὲ ἐκτελεστή του τὸν ἀείμνηστο στρατηγὸ Πάγκαλο καὶ τοὺς νικητὰς στρατηγοὺς διοικητάς.

Ἀλλὰ ἂς ἔλθωμε στὴν περιοχή μας.

Ἡ δολοφονία τοῦ Τελλίνι, ἀνεξαρτήτως τῆς ἄλλης πλευρᾶς της, τοῦ ποιοῦ τοῦ δολοφονηθέντος, μᾶς παρουσίασε ἄλλη μιὰ διαπίστωσι τῶν βλέψεων τῆς Ἰταλίας.

Ὑπῆρξε ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀδίστακτος ἀντιπρόσωπος τῶν ἀδίκων βλέψεων τῆς πατρίδος του. Τὸ δίκαιον δὲν εἶχε καμμιὰ θέσι ἀφοῦ δὲν μιλοῦσε γιὰ τὸ συμφέρον τῆς Ἰταλίας.

Ὅσοι ὑπηρετούσαμε τότε στὴν Ἤπειρο ξαφνιασθήκαμε μὲ τὴν δολοφονία αὐτή. Δὲν ἔμαθα ὅμως τότε τίποτε γιὰ τοὺς δολοφόνους.

Ἐκεῖνο ποὺ καὶ τώρα μὲ ἐξαιρετικὴ εὐχαρίστησι ἀναθυμιᾶμαι εἶνε ὁ τρόπος ποὺ ἀπήντησε ὁ Ἠπειρωτικὸς λαὸς στὶς ἐπιβληθεῖσες κυρώσεις ἀπὸ τὴν πολύλογχο Ἰταλία.

Τὰ κλειστὰ παράθυρα τῶν σπιτιῶν τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος, ὅπου μετεφέρθησαν τὰ φέρετρα γιὰ νὰ ἐπιβιβασθοῦν, ἦτο μιὰ σιωπηλὴ μὰ καὶ ὡραία χειρονομία τῶν κατοίκων, ποὺ ἀπαντοῦσαν μὲ τὸ δικό τους τρόπο στὴν ἄδικη μεταχείρισι.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ Λεοναρδοπούλου εἶχε καὶ τὸν ἀντίκτυπό της στὴν Ἤπειρο καὶ τοπικὸ καὶ προσωπικό. Ὁ Λεοναρδόπουλος ἦτο διοικητὴς Σώματος Στρατοῦ στὰ Γιάννινα καὶ ἦτο γνωστόν, ὅτι ἦτο δυσαρεστημένος, διότι τὴν θέσιν αὐτὴ καὶ δικαίως τὴν θεωροῦσε κατώτερη καὶ τῆς ἀρχαιότητός του καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν του καὶ τῶν ἱκανοτήτων του.

Πίστευε ὅτι ἦτο ὁ ἁρμοδιώτερος γιὰ νὰ δημιουργήση ἕνα πειθαρχημένο στρατό. Ἀπὸ τὴν στρατιὰ τοῦ Ἕβρου εἶχε παραμερισθῆ. Ὅλα αὐτὰ τοῦ ἐπεσώρευσαν μιὰ πικρία, τῆς ὁποίας ἡ ἐκδήλωσις ὅμως μέχρις ἐπαναστάσεως, δι' ὅσους γνωρίζαμε τὸν στρατηγό, δὲν ἦτο νοητή.

Γι' αὐτὸ καὶ πραγματικῶς ξαφνιασθήκαμε, ὅταν ὅμως εἴδαμε δίπλα του τὸν Μεταξᾶ, τότε παλαιοί του ἐπιτελεῖς εἶπαν: «ὅτι ὁ Λεοναρδόπουλος γελάσθηκε». Γιατὶ αὐτὸς ἦτο ἀντιπολιτικός, ἦτο ἕνας ἄτεγκτος στρατιώτης.

Ὁ κ. Δαφνῆς, ἐξιστορῶν τὴν ἐποχὴ αὐτή, τοποθετεῖ καὶ μένα καὶ τὸν ἤδη στρατηγὸ Δόβα (τότε λοχαγὸ) ὡς μεμυημένους στὴν ἐπανάστασι τοῦ στρατηγοῦ Λεοναρδοπούλου. Δὲν γνωρίζω ἀπὸ ποῦ ἔχει τὶς πληροφορίες ὁ κ. Δαφνῆς, ἀλλὰ ὡς πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν κ. Δόβαν δὲν εἶνε ἀληθές.

Δὲν γνωρίζαμε ἀπολύτως τίποτε. Στὰ τριανταεννέα χρόνια τῆς στρατιωτικῆς μου ζωῆς καὶ τὸ διακηρύσσω μὲ ὑπερηφάνεια, καλῶς ἢ κακῶς (ἐγὼ νομίζω πολὺ καλῶς, οἱ ἄλλοι ἂς κρίνουν τὸ δεύτερον), δὲν ἔλαβα ποτέ, μὰ ποτέ μου, μέρος σὲ κανένα κίνημα, σὲ καμμιὰ ἐπανάστασι, οὔτε σὲ προπαρασκευή του.

Ἔτσι εἶχα τὸ δικαίωμα σ' ὅλη μου τὴν στρατιωτικὴ ζωὴ νὰ προσκαλῶ τοὺς ὑφισταμένους μου νἆνε στρατιῶται, νὰ τηροῦν τὸν ὅρκο τους.

Γι' αὐτὸ καὶ μὲ ἀπόλυτη ἀλήθεια ἔγραψα στὸ βιβλίο αὐτό, ὡς παρουσίασα στὸν ἀναγνώστη, «τριάντα ἐννέα χρόνια στρατιώτης».

Ἀσφαλῶς τὴν γνώμην του ὁ κ. Δαιφνῆς τὴν ἐστήριξε στὸ ὅτι διετέλεσα ἐπὶ βετίαν εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ στρατηγοῦ καὶ μάλιστα μοῦ ἔκαμε τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ (καίτοι κυνηγημένον, ὅπως εἶπα, ἔστω καὶ ἄδικα, μέχρις ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος) νὰ μὲ πάρῃ στὴ Μ. Ἀσία μαζί του καὶ ἔπειτα καὶ πάλιν στὴν Θράκη, γυρίζοντας. Δικαίως ἐτοποθετεῖτο ἕνας σύνδεσμος καὶ ἡ ὑπόθεσις γιὰ τὸ κίνημά του.

Δὲν ἤξευρα ὅμως, ὅπως εἶπα, τίποτε ἀπολύτως καὶ αὐτὸ εἶνε ἀκόμη μιὰ ἀπόδειξι ὅτι ὁ στρατηγὸς δὲν εἶχε τὴν εὐθύνην τῆς προπαρασκευῆς.

Στὴν Ἤπειρο ἀρκετοὶ τὸν συμπαθοῦσαν. Νομίζω καὶ ὁ στρατηγὸς Χασαπίδης, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐπιτελάρχης του στὴ Μ. Ἀσία, στὴ ΙΙ Μεραρχία. Αὐτὸ τὸ θυμήθηκαν. Ἔσβησαν ὅτι ἦτο μέλος τῆς ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁπωσδήποτε ὁ στρατηγὸς Μάρκου μᾶς ἔβαλε γιὰ λίγο, κατόπιν πιέσεων καλῶν συναδέλφων (ἂς μὴ τοὺς ὀνομάσω—τί ὠφελεῖ), στὴ φυλακὴ καὶ ἐπρότεινε, ἀστήρικτα καὶ χωρὶς καμμιὰ ἀφορμή, ὅπως καὶ τότε τοῦ ἐτόνισα, διότι ὑπηρετοῦσα στὸ ἐπιτελεῖον τῆς Μεραρχίας του, καὶ τὴν ἀπόταξί μας, ὡς εὐνοήσαντας τὸ κίνημα.

Αὐτὸ ἤρκεσε στὸ στρατηγὸ Ἠπειρώτη Σπαῆ νὰ μᾶς περιλάβῃ μὲ ὅλο του τὸ φανατισμὸ τότε καὶ νὰ ζητῇ ὁπωσδήποτε τὴν ἀπόταξί μας. Ἐξεδόθη διαταγή, διὰ τῆς ὁποίας ἐτιθέμεθα εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ὑπουργείου Στρατιωτικῶν διὰ τὰ ὑπόλοιπα.... τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἦλθαν.

Διότι ὁ Θεὸς ἄλλως πως εἶχεν ἀποφασίσει.

Ὁ γενναῖος στρατηγὸς Μάρκου, διοικητὴς VIII Μεραρχίας, εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸν ὑπέροχο στρατηγὸ Κλάδο Π. Ὑπηρετήσαμε στὸ ἐπιτελεῖο του καὶ μᾶς γνώρισε καλά. Ἐγὼ δὲν τὸν γνώρισα ποτέ μου. Τὸν Δόβα τὸν ἤξευρε ὡς ἐπιλοχία εὐέλπι, ὅταν ἦτο διοικητὴς Σχολῆς Εὐελπίδων. Εἴχαμε ἀποκτήσει ἀπόλυτα τὴν συμπάθειά του καὶ τὴν ἐκτίμησί του. Τὰ γεγονότα τῆς Ἠπείρου τὰ ἤξευρε, διότι ἦτο διοικητὴς τῆς βάσεως Πρεβέζης, ὁπόθεν μετετέθη ὡς διοικητὴς ΙΙΙ Μεραρχίας Πατρῶν.

Ὁ δρόμος μας πρὸς Ἀθήνας διήρχετο ἀπὸ Πάτρας. Παρουσιασθήκαμε. Μᾶς κράτησε στὸ ἐπιτελεῖο του παρὰ τὰς διαταγὰς τοῦ Ὑπουργείου καὶ μὲ μόνη τὴν ἔγκρισι τοῦ ἐξαιρετικοῦ ἀνθρώπου καὶ στρατιώτου, τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος Στρατοῦ στρατηγοῦ Τσερούλη Χ. Τὸ Ὑπουργεῖον ἐπέμενε στὴ διαταγή του. Ὁ στρατηγὸς Κλάδος Π. σηκώθηκε καὶ πῆγε στὰς Ἀθήνας καὶ μᾶς ἔσωσε ἀπὸ τὴν ἄδικη κατακραυγὴ καὶ κυνηγητὸ τοῦ Σπαῆ. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀποκτήσαμε ἕνα προστάτη στὴν πολυτάραχη ἐκείνη περίοδο. Τὴν προστασία του αὐτὴ τὴν ἥνωσα μὲ μιὰ ἀκλόνητη εὐγνωμοσύνη καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν ἀείμνηστο στρατηγό, ἡ ὁποία μᾶς συνέδεσε, ὥστε νὰ αἰσθάνωμαι πάντοτε καὶ τότε καὶ τώρα ἕνα βαθὺ σεβασμὸ πρὸς τὸν στρατηγὸ αὐτό, εἰς τὸν ὁποῖον χρωστῶ πολλὰ στὴ στρατιωτική μου σταδιοδρομία. Ἦτο ἕνας πρῶτος σοφὸς διδάσκαλος γιὰ μένα. Ὡς τότε ποὺ ὑπηρέτησα τὸ πρῶτον ὑπὸ τὰς διαταγάς του εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς VIII Μεραρχίας, δὲν εἶχα συναντήσει κανένα διδάσκαλο. Ἐνθυμοῦμαι μὲ εὐγνωμοσύνη τὶς ἐπαγγελματικές του συμβουλὲς καὶ ἀ-

κόμη τὶς σοφὲς σκέψεις του ὅσον ἀφορᾷ τὴν συμπεριφορὰ ἑνὸς ἐπιτελοῦς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, πρὸς τοὺς πολιτευομένους. Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ἔντονα τὴν πρώτη του ἔμπρακτο διδασκαλία σὲ μιὰ τηλεγραφικὴ διαταγή. Αἱ 20 δικές μου λέξεις περιωρίσθησαν σὲ 5. Τὸ μάθημα αὐτὸ δὲν τὸ ξέχασα ποτέ.

Ἐμείναμε στὸ Ἐπιτελεῖο τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας στὴν Πάτρα μέχρι τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ Κονδύλης παρέλαβε Ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν καὶ προήγαγε ἀμέσως σὲ ὑποστράτηγο τὸν μέχρι τότε συνταγματάρχη Κλάδο καὶ σὲ λίγο τὸν τοποθέτησε ἀρχηγὸ τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ. Τοὺς συνέδεε μιὰ ἀπόλυτος ἐκτίμησις ἀπὸ μιὰ προϋπηρεσία τους στὴ Μεραρχία Σερρῶν, ὅπου ὁ στρατηγὸς Κλάδος ὑπηρέτει ὡς ἐπιτελάρχης. Ὁ Κονδύλης ἐθεώρει τὸν Κλάδο τὸ σοφὸ ἐπιτελῆ καὶ γι' αὐτὸ στὴν πρώτη του ὑπεύθυνο ἀνάληψι τῶν στρατιωτικῶν ζητημάτων ὡς Ὑπουργὸς κατέφυγε στὸ στρατηγὸ Κλάδο. Ὁ Κλάδος, μόλις ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του ὡς Ἀρχηγὸς Γ. Ε. Στρατοῦ, διέταξε τηλεγραφικῶς τὴν μετάθεσί μου, ὡς καὶ τοῦ κ. Δόβα, στὸ Γ. Ε. Στρατοῦ στὸ γραφεῖο Ἀρχηγοῦ. Ἔτσι πῆρα τὴν πρώτη μου ἐπαφὴ πρὸς τὸ Γ. Ε. Στρατοῦ, ποὺ ἀπετέλεσε τὸν ἀσφαλῆ εὐνοϊκὸν σταθμὸν γιὰ τὴν μετέπειτα σταδιοδρομίαν μου. Μὰ πρὶν προχωρήσω ὑπάρχει μία παρένθεσις στὴ ζωή μου, εἶνε ἡ ἐποχὴ ποὺ μοὔδωσε τὸν πιὸ πιστὸ συνεταῖρο στὴ ζωή μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

(Μία παρένθεσις)

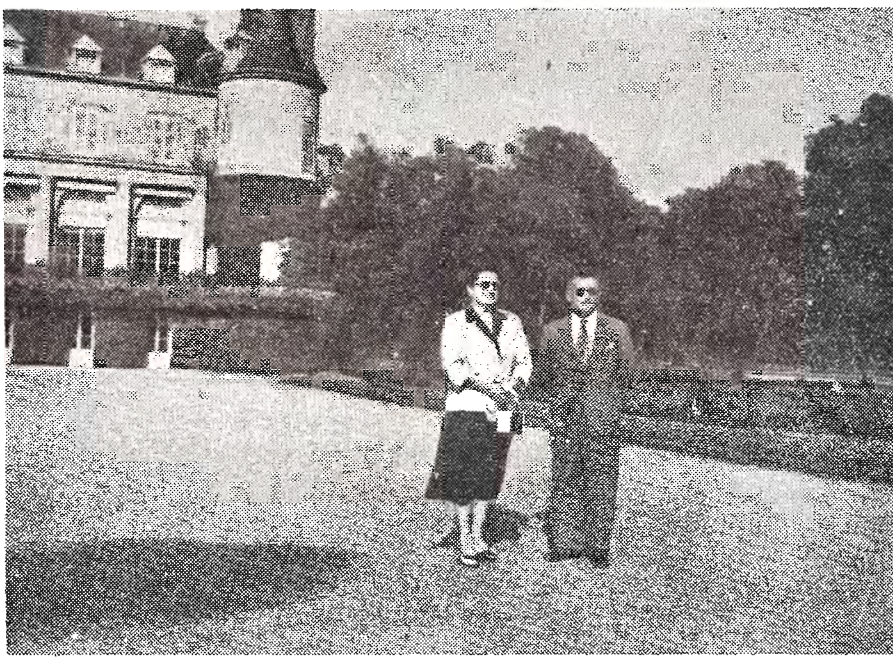
Ο ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ. Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ.

Ο ΥΠΕΡΟΧΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ

Ἂν γιὰ κάθε ἄνθρωπο ὁ γάμος ἀποτελῆ ἰδιωτικὴ ὑπόθεσι, δὲν συμβαίνει ἀπόλυτα τὸ ἴδιο καὶ στὸν ἀξιωματικὸ καὶ σὲ μιὰ ἄλλη κατηγορία, τοὺς διπλωμάτας, ἀφοῦ ἄλλως τε καὶ ἡ ὑπηρεσία ὑπεισέρχεται, καὶ δικαίως, στὴν ὑπόθεσι αὐτὴ ἀναζητώντας καὶ συμβουλεύοντας μιὰ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἰσορροπία στὸν γάμο τοῦ ἀξιωματικοῦ, πιστεύουσα μ' αὐτὸ ὅτι ἐξασφαλίζει τὴν πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ ἰσορροπία, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶνε ἀδύνατον ἡ σταδιοδρομία τοῦ ἀξιωματικοῦ νὰ εἶνε ψυχικῶς ἰσορροπημένη. Δὲν θἄφηνα στὸ χαρτὶ αὐτὸ καὶ συνεπῶς στὴ δημοσιότητα καὶ κριτικὴ καὶ τὴν δική μου ἰδιωτικὴ ὑπόθεσι. Τὸν γάμον μου. Ἀλλὰ ὑπεσχέθην στὸν ἑαυτό μου νὰ παρουσιάσω ὅ,τι ὠφέλιμον καὶ σφαλερὸν ποὺ εἶδα ἢ ἔκαμα στὴ στρατιωτική μου ζωή, γιὰ νὰ δώση ὅσον εἶνε δυνατὸν τὸ ὠφελιμώτερον στοὺς ἄλλους. Ἐπάνω στὸ ὡραῖο καὶ τόσο λεπτὸ ζήτημα ποὺ εἶνε ὁ γάμος, τὸ μυστήριον αὐτὸ τῆς ἐκκλησίας, ποὺ ἱερώνει τὸ μυστήριον τῆς φύσεως, ἔχω ἀκούσει πολλὲς θεωρίες ἀπὸ συναδέλφους. Πολλοὶ διατείνονται σοβαρῶς ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς δὲν πρέπει νὰ παντρεύεται, γιὰ νὰ εἶνε ἐλεύθερος στὴ σταδιοδρομία του. Καὶ εἶνε πολλοὶ ποὺ ὑποστηρίζουν τὴν ἀντίληψι αὐτὴ ἀκόμη καὶ παντρεμένοι, ποὺ ἴσως νὰ παρουσιάζουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν μεγαλυτέρα ἀτυχία στὴ ζωή τους, τὴν δυσαρμονία στὴν οἰκογενειακή τους ζωή.

Στὴν ἀντίληψι αὐτὴ ὑπεστήριζα πάντοτε τὴν ἀντίθετο ἄποψι, ποὺ εἶνε σύμφωνος ἄλλως τε καὶ πρὸς τὴν φυσικὴ πραγματικότητα καὶ τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον δὲν

ξουδετερώνει ἡ ἰδιότης τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἀλλὰ τοὐναντίον τὴν ἐπιβάλλει, ἂν δεχθῶμεν μάλιστα πὼς στὴ ζωή του ὁ ἀξιωματικὸς πρέπει νὰ εἶνε ἀξιοπρεπής. Ὑπάρχουν παραδείγματα ἀξιωματικῶν ἡλικιωμένων καὶ ἀνυπάνδρων, ποὺ παρουσίασαν τελείαν μεταβολὴν τοῦ κακοῦ χαρακτῆρος των, ἀφ' ἧς παντρεύθηκαν. Καὶ τοῦτο εἶνε φυσικόν, ἂν σκεφθῶμεν ὅτι ἡ γυναίκα προσφέρει τὰς γεμάτας ἀπὸ παλμὸν ζωῆς σκέψεις της, τὰ λεπτὰ καὶ εὐγενικὰ αἰσθήματά της, τὴν βαθειὰ προβλεπτικότητα καὶ μιὰ πραγματικὴ ἔξαρσι. Προσθέτει ἀπὸ τὰ κύρια συστατικὰ τῆς ἀρετῆς «θάρρος καὶ πίστιν».

Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει, νομίζω, νἄχουν ὑπ' ὄψει τους οἱ νέοι ἀξιωματικοί, εἶνε ὅτι πρέπει νὰ ἀποφεύγουν τὰ οἰκογενειακὰ βάρη στοὺς κατωτέρους βαθμούς, διότι καὶ αἱ μετακινήσεις των πρὸς μονάδας, τομεῖς καὶ σχολεῖα εἶναι συχνότεραι καὶ ὁ ἀξιωματικὸς πρέπει νὰ εἶνε ἀπερίσπαστος ἀπὸ ἄλλη οἰκογένεια. Πρέπει νὰ προέχῃ ἡ στρατιωτική του οἰκογένεια καὶ ὁ ἀσφαλὴς προσανατολισμός του μέσα στὴν οἰκογένεια αὐτή, ὅπου διδάσκονται αἱ ὑψηλότεραι καὶ ἠθικώτεραι ἀρχαὶ καὶ ὅπου καταβάλλεται προσπάθεια νὰ τηρηθοῦν ὑπὸ τῶν διδασκάλων της. Ἡ πεῖρα μου ἡ μακρὰ ὡς οἰκογενειάρχου καὶ ἡ πολυετὴς ὡς μέλους τῆς στρατιωτικῆς οἰκογενείας, μοῦ δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ καλύτερος χρόνος ἀπὸ ἀπόψεως ἡλικίας καὶ ὁ ἀνεκτὸς βαθμὸς ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς εἶνε ὁ βαθμὸς τοῦ ταγματάρχου, διὰ τὴν δημιουργίαν οἰκογενείας. Ἔχει πλέον διαμορφωθῆ ὁ ἀξιωματικός, ἔχει ἀσφαλῶς προσανατολισθῆ πρὸς τὴν στρατιωτικὴν οἰκογένειαν καὶ μπορεῖ νὰ ἐπωμισθῆ τὰ βάρη τῆς ἀτομικῆς οἰκογενείας. Τὸ πολὺ κάτω τοῦ ταγματάρχου εἶνε ἐπικίνδυνον, τὸ πολὺ ἄνω τοῦ ταγματάρχου, δηλαδὴ πλέον τοῦ συνταγματάρχου, προσεγγίζει (ἀφαιρουμένων καὶ στὶς δύο περιπτώσεις τῶν ἐξαιρέσεων) τὸ ἀσύνηθες λόγῳ τῆς ἡλικίας, ἀλλὰ καὶ τὸ χρονικῶς ἀσύμφορον.

Ὁπωσδήποτε πιστεύω ὅτι λίγοι ἀξιωματικοὶ νέοι κατάλαβαν γιατὶ ἐπιβάλλονται οἱ περιορισμοὶ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας: Κοινωνικοί, οἰκονομικοί. Ἡ ὑπηρεσία ἀφοῦ δὲν ἐζήτησε ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς νὰ εἶνε κυανόαιμοι, ἀλλὰ ἀφήνει τὰς πύλας τῆς ἐθνικῆς της ἐκκλησίας ἀνοικτὰς εἰς τοὺς σωματικῶς καὶ (ὅπου μπορεῖ νὰ τὸ ἐξακριβώσῃ) ψυχικῶς αὐτάρκεις, θέτει διαφόρους περιορισμοὺς γιὰ τὸν πιστότερο συνεργάτη στὴ ζωή του. Ζητεῖ δι' αὐτῶν τῶν μέσων, τὴν ψυχικὴν ἐκείνην ἰσορροπίαν εἰς τὴν ἀτομικὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἀξιωματικοῦ δὲν εἶνε ἡ ζητουμένη, δὲν εἶνε ἡ ποθητή. Κανεὶς ἐχέφρων ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι ἡ γυναίκα δὲν ὑπεισέρχεται ἐντόνως εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνδρός της. Ἀλλὰ καὶ κανεὶς ἐχέφρων ἀξιωματικὸς δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ὁ βίος τοῦ ἀξιωματικοῦ δὲν ἐπιδρᾷ κατὰ τὸν ἐντονώτερον τρόπον εἰς τὴν ζωὴν τῆς συζύγου του.

Ἡ σταδιοδρομία τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἡ ζωή του, ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης, εἶνε σκληρὰ ἔντονος, ἀλλὰ καὶ ὑπερόχως ὡραία. Ὁ ἀξιωματικὸς ὀφείλει νὰ εἶνε παράδειγμα ζωντανὸν τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τὰς ὁποίας διδάσκει. Συνεπῶς καὶ ἡ ἀτομική του, ἡ οἰκογενειακή του ζωὴ ἀποτελεῖ συνεχῶς τὸ ζωντανὸν κριτήριόν του.

Ἡ σύζυγος τοῦ ἀξιωματικοῦ πρέπει νὰ νοιώσῃ, ὅτι δὲν εἰσέρχεται εἰς οἰκονομικὸν πλοῦτον, ἀλλὰ εἰς πλοῦτον ἀποστολῆς, ὅπου ὁ ρόλος της εἶνε καθωρισμένος καὶ ἐπιβεβλημένος.

Ἂν δὲν νοιώσῃ τὴν ἀποστολὴν τοῦ συζύγου της, τότε ἀντὶ νὰ εἶνε βοηθός, θὰ εἶνε ἐμπόδιον. Θὰ πρέπει νὰ νοιώσῃ, ὅτι ὁ σύζυγός της λειτουργεῖ εἰς μίαν στρατιωτικὴν οἰκογένειαν, τῆς ὁποίας αἱ ἀνάγκαι ἀπορροφοῦν ὅλην σχεδὸν τὴν ζωτικότητά του. Μόνον ἡ κατανόησις αὐτὴ θὰ τῆς δώσῃ τὴν δύναμιν, ἡ ὁποία τῆς χρειάζεται νὰ εἶνε σχεδὸν ἡ ἀρχηγὸς τῆς ἀτομικῆς οἰκογενείας, μὲ πρόσθετον βάρος νὰ ἀπαλύνῃ τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς κοπώσεις τοῦ συζύγου της, αἱ ὁποῖαι εἶνε συνεχεῖς καὶ ἔντονοι.

Οἱ ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐξετάσουν τὴν δική τους ζωὴ καὶ τὴν οἰκογενειακὴν τῶν συναδέλφων των, δὲν μποροῦν παρὰ νὰ μὲ δικαιώσουν.

Ἂς προσπαθοῦν λοιπὸν οἱ νεαροὶ συνάδελφοι νὰ ἐξασφαλίζουν κατὰ τὴν ἐκλογήν των, τὴν πνευματικὴν καὶ ψυχικὴν ἐκείνην ἰσορροπίαν, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ στρατιωτική των ζωὴ δὲν εἶνε δυνατὸν οὔτε ὁμαλή, οὔτε ὑπολήψιμος, οὔτε καρποφόρος νὰ εἶνε. Ἐν συνεχείᾳ καὶ μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου, ἂς προσπαθήσουν νὰ μεταδώσουν εἰς τὰς συζύγους των ὁλόκληρον τὸν ἐθνικὸν ἐνθουσιασμόν των, ἀφοῦ προηγουμένως, πρὸ τοῦ γάμου, τοὺς ἐξηγήσουν τὴν ἀποστολήν των ὡς συζύγου ἀξιωματικοῦ. Ἂν οἱ ψίθυροι οἱ δηλητηριώδεις, ἂν τὸ λεγόμενον «κουτσομπολιὸ» δὲν φθάνῃ σ' αὐτοὺς δι' ὅ,τι τοὺς ἀφορᾷ, ἀκούουν οἱ ἴδιοι συχνὰ ἐκεῖνα ποὺ ἀφοροῦν τοὺς ἄλλους καὶ ἀποτελεῖ μίαν ἔνδειξιν αὐτοκριτικῆς.

Ὅπως ἄλλοι, ἐπέρασα καὶ ἐγὼ ἀγωνίες ψυχικές, ἔντονες ἀπογοητεύσεις, ἀλλὰ καὶ ἱκανοποιήσεις, ποὺ ὀμορφαίνουν τὴν σκληρὴ καὶ ὡραία στὸ σύνολο στρατιωτικὴ ζωή.

Στὶς πέτρες, ποὺ συναντᾶτε στὸ δρόμο σας αὐτόν, στοὺς λάκκους καὶ τὶς παγίδες, ποὺ πολλὲς φορὲς στήνουν συνάδελφοι, ποὺ δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ πιστεύσετε (ἀφοῦ ἡ ζωὴ εἶνε στρωμένη μὲ ζήλεια, μὲ φθόνο, μὲ κακία, ὄχι πάντα μὲ καλωσύνη, γιατὶ πολλὲς ἁμαρτίες συγχωροῦν οἱ ἄνθρωποι, ποτὲ ὅμως τὴν ὑπεροχή), θὰ σκον-

τάψετε εὐκολώτερα, ἂν δὲν σᾶς συγκρατήσουν οἱ ὀλίγοι φίλοι (φίλοι μέχρις ἑνὸς ἱεραρχικοῦ βαθμοῦ. Ἐκεῖθεν γίνονται ἀντίφιλοι!!) καὶ ὑπὲρ πάντας ὁ ἀσφαλέστερος, ὁ πιστότερος ὅλων ἡ σύζυγος. Ἡ ἀγάπη της· ἡ ἀνθρωπίνη εὐαισθησία της, ἡ καλωσύνη της καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἀντικειμενικὴ κρίσις της, βοηθουμένη ἀπολύτως ἀπὸ τὴν διαίσθησί της γιὰ φίλους καὶ ἐχθροὺς καὶ ἡ κοινή, ἡ ἀπόλυτος συνταύτισις κοινῶν βλέψεων καὶ ὑποχρεώσεων, εἶνε τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζουν τὴν βοήθειαν αὐτήν. Τὴν καλυτέρα, τὴν ἀσφαλεστέρα, τὴν πιὸ πιστή. Τὴν συνεχῆ.

Ἐμακρηγόρησα λίγο στὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἴσως φανῆ παράξενο. Ηὐτύχησα νὰ ἔχω τὴν ἀσφαλῆ πεῖραν τῆς ἰδικῆς μου ζωῆς μέσα σὲ μιὰ ἀκλόνητον καὶ συνεχῆ ψυχικὴν ἰσορροπίαν, τῆς ὁποίας ὁ κύριος συντελεστὴς ὑπῆρξε μία ἀνεκτίμητος σύντροφος, πρὸς τὴν ὁποίαν μὲ εὐγνωμοσύνην πάντοτε στρέφεται ἡ σκέψις μου, γιατὶ μὲ προφύλαξε «ἀπὸ πολλοὺς λάκκους καὶ παγίδες», μὲ τὴν διαίσθησι μιᾶς συγκινητικῆς ἀφοσιώσεως. Ἡ καταγωγή της ἀπὸ τὴν ἴδια περιοχή, ἡ γνῶσις τῆς οἰκογενείας της ἀπετέλεσαν τὰ ἀσφαλῆ ἐχέγγυα μιᾶς εὐτυχοῦς ἀποφάσεως. Στὴν κοινὴ προσπάθεια εἶμαι ὀφειλέτης πρὸς αὐτήν, διότι πολὺ ὑπέφερε κατὰ τὴν κατοχὴ καὶ τὸν συμμοριακὸ ἀγῶνα. Ἐσώθη παρὰ τρίχα. Οὐδέποτε διεμαρτυρήθη. Τὸ ἐθεώρησε φυσικὸν ἀφοῦ ἦτο γυναίκα μου, γυναίκα ἀξιωματικοῦ.

Κατὰ τὴν τόσον μακρὰν σταδιοδρομίαν μου εἶδα πολλὰ οἰκογενειακὰ δράματα, τὰ ὁποῖα ὠφείλοντο πάντοτε εἰς τὴν ἔλλειψιν ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ἰσορροπίας, εἰς ἀδυναμίαν κατανοήσεως λόγῳ διαφορᾶς ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ πίστεως εἰς τὰ ἴδια ἀνθρώπινα ἰδεώδη καὶ ἀγαθά.

Παρουσίασα ἐπ' αὐτῶν τὴν γνώμην μου.

Εἶνε μακρὰν τῆς πραγματικότητος καὶ τῆς ἀληθείας ἐκεῖνοι ποὺ διατείνονται, ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ἀξιωματικοῦ δὲν μετέχει τῆς στρατιωτικῆς του ζωῆς.

Οἱ Ἀμερικανοὶ εἶνε εἰλικρινέστεροι καὶ φωτεινότεροι ὅλων στὸ ζήτημα αὐτό.

Συντροφεύονται κατὰ τρόπον ἐμφανῆ ἀπὸ τὶς γυναῖκες των, ὥστε νὰ μετέχουν αὗται καὶ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς ἐπιτυχίας τοῦ συζύγου των, ἐπιτυχίας διὰ τὴν ὁποίαν εἶνε καὶ αὗται μέτοχοι, διότι συνεισφέρουν τὴν σωματικήν, πνευματικὴν καὶ ψυχικήν των δύναμιν καὶ μετέχουν καὶ τῶν κακῶν καὶ σκληρῶν ἡμερῶν τοῦ συζύγου των.

Ἡμεῖς ἀρνούμεθα εἰς τὴν σύζυγον τοῦ στρατηγοῦ τὴν χρησιμοποίησιν καὶ τοῦ κοινοτέρου πλέον μέσου κινήσεως, μὲ δικαιολογίαν οἰκονομιῶν. Μόνον αἱ γυναῖκες τῶν πολιτευομένων ἔχουν τὸ δικαίωμα τοῦτο, διότι αὐτοὶ νομοθετοῦν. Καὶ νομίζομεν ὅτι ἔχομεν παρουσιάσει ἕνα κατόρθωμα!! Καὶ ὅμως παρουσιάζομεν μίαν ἀδικίαν, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ δώσωμεν τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν τῆς πράξεως· ἡ ἱκανοποίησις τῶν ψηφοφόρων εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δὲν ἀποτελεῖ ἀσφαλὲς κριτήριον. Τοιαῦται ἀποφάσεις πρέπει νὰ παρουσιάζουν τὸν ὁδοστρωτῆρα τῆς ἰσότητος τοὐλάχιστον διὰ νὰ γίνουν ἀνεκταί. Καὶ ἡ ἰσότης αὕτη δὲν ἐξησφαλίσθη. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τὴν δική μας δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι αἱ γυναῖκες τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν ὑπέφερον κατ' ἐξοχὴν τὰ πάνδεινα, ἀφοῦ ἡ Πατρίς μας διαρκῶς εὑρίσκεται εἰς ἀγῶνας. Πόλεμος, κατοχή, κομμουνισταί, συμμορῖται. Ὑπενθυμίζω, πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλληνίδος συζύγου τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅτι εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ὑπῆρξεν ὑπέροχος, ἀνέβηκε εἰς τὰ ὕψη τὰ δυσθεώρητα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς αὐτοθυσίας. Ὑπενθυμίζω ὅτι ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς συζύγου τῶν ἀξιωματικῶν ἀ-

κούσθηκε τὸ ὡραῖον, τὸ θεῖον, τὸ ἄλλο ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς: «Πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι, σκέψου τὴν πατρίδα μας».

Καὶ μὲ τὴν βοήθεια αὐτή, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν θὰ θυμηθοῦν οἱ ἀγωνισταί, ἀπηλευθερώθησαν ψυχικῶς (ὅσον εἶνε ἀνθρωπίνως δυνατὸν) καὶ ἐβάδισαν πρὸς τὴν θυσίαν καὶ τὸν Γολγοθᾶν. Δὲν μποροῦμε συνεπῶς ἀπὸ τὶς γυναῖκες αὐτὲς νὰ ζητοῦμε μόνον θυσίες.

Ἀλλὰ ὅταν τὸ Ἔθνος ἀρνῆται στὶς γυναῖκες ἀκόμη ποὺ ἔμειναν μόνες, ποὺ ἐστερήθηκαν τὸν προστάτη τους, διότι ἔμεινε ἐκεῖ ποὺ συναπεφάσισαν, ὅταν δὲν καλομεταχειρίζεται τὰ θύματα πολέμου, τότε, τότε εἶνε δικαία ἡ ἀγανάκτησις τῶν γυναικῶν αὐτῶν, τῶν θυμάτων αὐτῶν ἐναντίον οἱουδήποτε, ὁσονδήποτε ψηλὰ καὶ ἂν εἶνε, ἐφ' ὅσον εἶνε ἁρμόδιος.Καὶ ἀκόμη ἀποτελεῖ μιὰ συνέχεια στὴν ἀπονιὰ καὶ ἡ μεταχείρισις ἡ ἄλλη τοῦ πρωτοφανοῦς διαχωρισμοῦ τῶν συζύγων!!

Καὶ ἀποτελεῖ μιὰ εὐκαιρία νὰ διακηρύξω πώς, παρ' ὅλες του τὶς προσπάθειες, τὸ Γ. Ε Στρατοῦ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλη στὶς ἁρμόδιες οἰκονομικὲς ὑπηρεσίες τὸν οἰκοναμικὸ σεβασμὸ πρὸς τὰς χήρας καὶ ὀρφανὰ τῶν θυμάτων πολέμου.

Ἕνα συνεχὲς φορολογικὸ ἔνσημο, ποὺ θὰ εἶχε καὶ τὴν ὀνομασία «ἔνσημο τιμῆς», θὰ μποροῦσε νὰ ἐξασφαλίση μία ἀνθρωπίνη ζωὴ καὶ μία ἠθικὴ ἀμοιβὴ εἰς τὰ θύματα τῶν δημιουργῶν τοῦ Ἔθνους. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πληγώνωνται αἱ γυναῖκες τῶν ἡρώων, ἀπὸ τοῦ στρατιώτου μέχρι οἱουδήποτε μεγάλου. Εἶνε μιὰ ἱερὰ ὑποχρέωσις ὅλων νὰ τείνωμεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ σκοποῦ.

Νομίζω πὼς ἐπάνω στὰς ἀντιλήψεις αὐτὰς πρέπει νὰ γίνεται ἡ διαπαιδαγώγησις καὶ ἡ κατεύθυνσις τῶν νεαρῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὄχι τυπικῶς νὰ μεριμνᾶ ἡ διοίκησις διὰ μίαν εἰκονικὴν προῖκα, διότι ἡ ἀπάτη αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ θέσιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν οἰκογένειαν. Στὰ ὅσα πάρα πάνω γράφηκαν, ἀξίζει νὰ παραθέσω τὴν γνώμη δύο μεγάλων στρατιωτικῶν ἡγετῶν.

Τοῦ Ἀμερικανοῦ στρατηγοῦ Μάρσαλ. Γράφτηκε ἀπὸ τὴν γυναῖκα του σ' ἕνα βιβλίο της:

Νά πὼς τὰ διηγεῖται μὲ τίτλο «Μαζί»:

«Μ Α Ζ Ι»

«Μιὰ μέρα, καθὼς περπατούσαμε στὴν παραλία, βλέποντας τὰ παιδιὰ ποὺ πετοῦσαν τοὺς χαρταετούς των στοὺς γύρω λόφους, ἄρχισα νὰ γελῶ».

«Γιατί γελᾶς;» ρώτησε ὁ Τζώρτζ.

«Μοῦ θυμίζουν τὶς γυναῖκες τῶν στρατιωτῶν», εἶπα.

«Ποιοί; οἱ Ἀετοί;».

«Ὄχι, οἱ οὐρές των. Δὲν τοὺς πέφτει λόγος πρὸς τὰ ποῦ πᾶνε, ἀλλὰ μένουν πάντα ἐκεῖ, ἀκολουθώντας ἀπὸ πίσω».

«Πόσο ψηλὰ νομίζεις πὼς μπορεῖ νὰ πάη ἕνας ἀετὸς χωρὶς τὴν οὐράν του;» μοῦ εἶπε.

«Ἂν ἡ οὐρὰ εἶνε πολὺ μακρυά, πέφτει χάμω· ἂν εἶνε πολὺ κοντή, κάνει ἕνα τρελλὸ πέταγμα, ἐνῷ ἂν εἶνε στὸ μέτρο της, ὁ ἀετὸς πάει ψηλά».

«Δὲν ὑπάρχει ἄλλο πιὸ σπουδαῖο γιὰ ἕναν ἀετὸν ἀπὸ τὴν καλὴν οὐρά, ποὺ τὸν σταθεροποιεῖ».

Τὸ λέω αὐτὸ γιὰ κουράγιο ὅλων τῶν γυναικῶν. Ἴσως ἀληθεύει σὲ ὅλες τὶς ἐκφράσεις τῆς ζωῆς».

Τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ Μοντγκόμερυ.

Διεκήρυττε, ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς δὲν πρέπει νὰ εἶνε καὶ σύζυγος. Δὲν μποροῦν νὰ συνυπάρξουν τὰ δύο.

Κατόπιν ἦλθε ἡ ὥρα του καὶ παντρεύθηκε. Λέγεται ὅτι οἱ φίλοι του ἀξιωματικοί, σ' ἕνα εὐχετήριον τηλεγράφημά των, τὸν ρώτησαν:

«Σύζυγος ἢ ἀξιωματικός;».

Καὶ ὁ Μοντγκόμερυ:

«Πρέπει νὰ συνυπάρξουν καὶ τὰ δυό!!».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ 1924

Ὅπως ἔγραψα πάρα πάνω, ἡ τοποθέτησις τοῦ στρατηγοῦ Κλάδου στὸ Γ. Ε. Στρατοῦ, ὡδήγησε τὸν δρόμο μας πρὸς τὸ ἀνώτατο αὐτὸ τοῦ στρατοῦ ἵδρυμα καὶ στὸ γραφεῖο ἐκεῖνο, τὸ γραφεῖον ἀρχηγοῦ, ποὺ εἶνε ἕνα πραγματικὸ καὶ ξεχωριστὸ παρατηρητήριο σ' ὅλη τὴν στρατιωτικὴ πολύπλοκο μηχανή. Ἀκόμη ρίχνει ἕνα φῶς καὶ πρὸς τὴν πολιτικὴ μηχανὴ καὶ τὴν ἐπίδρασί της στὴν πρώτη. Τὸ πρῶτο αἴσθημα ποὺ ἔνοιωσα, καθισμένος στὴν ὑπεύθυνο θέσι τοῦ εἰδικοῦ, μπορῶ νὰ εἰπῶ ἐπιτελικοῦ αὐτοῦ γραφείου, ἦτο ἕνα αἴσθημα δέους καὶ ἀνησυχίας. Ἕνα ἄλλο αἴσθημα ποὺ ἔνοιωσα νὰ προέρχεται ἀπὸ ἄλλους, τοὺς ὑπηρετοῦντας ἐπιτελεῖς, ἦτο ἕνα αἴσθημα κάποιας ἐχθρότητος, γιατὶ μπήκαμε στὴ ἱερὰ καὶ ὅσια τὰ δικά τους, σὰν συνυπεύθυνοι (τί μᾶς ἔπεφτε στὴ μερίδα μας;) τοῦ ἀρχηγοῦ, ποὺ μὲ τὴν ἔντονη καὶ δημιουργὸ κουτάλα του εἶχε ταράξει σὰν σίφωνας τὰ ἤρεμα νερά τους. Καὶ τὴν ἐχθρότητα αὐτὴ ἰδιαίτερα τὴν νοιώσαμε (μᾶς τὸ εἶπε καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγὸς γιὰ νὰ προφυλασσώμεθα. Ἀπὸ τί; ἀφοῦ καμμιὰ ἐνέργειά μας δὲν ἦτο ἄπιστος πρὸς τὸ πρόσωπόν του ἢ καὶ γενικώτερον πρὸς τὸ καθῆκον μας; Ἀπὸ ἐπιθέσεις, ὅτι δὲν εἴχαμε τὸ «ποθούμενο πολιτικὸ πιστοποιητικό»). Μᾶς παρακολουθοῦσε ἀκόμη ἡ φήμη τῆς Ἠπείρου, ἡ φήμη τῶν ἀντιδραστικῶν, τῶν βασιλοφρόνων. Ὅλαι ὅμως αἱ ἐπιθέσεις προσέκρουσαν εἰς τὴν ἀκλόνητον ἀσπίδα τοῦ ἀρχηγοῦ. Δὲν ὑπεχώρησε σὲ καμμιὰ πολιτικὴ ἀπαίτησι νὰ μᾶς διώξῃ ἀπὸ τὸ Γεν. Ἐπιτελεῖον. Τὸν ἔφθανε ὁ χαρακτήρ μας καὶ ἡ ἐργατικότης μας. Καὶ δόξα τῷ Θεῷ δὲν διεψεύσθη, οὔτε καὶ ἀργότερα ὅπου εὑρέθηκε σὲ δύσκολες στιγμές.

2) ΑΡΧΗΓΟΙ ΘΕΜΕΛΙΩΤΑΙ — ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

α) Ἀρχηγὸς Στρατηγὸς Κλάδος

Δὲν νομίζω ὅτι ἀποτελεῖ ἀσέβειαν νὰ σκιαγραφῇ κανεὶς τοὺς ἀρχηγούς του, ὅταν αὐτοὶ εἶνε ἀρχηγοί, ὅταν αὐτοὶ εἶνε διδάσκαλοι. Ἕνας τέτοιος ἦτο καὶ ὁ στρατηγὸς Κλάδος Π., τοῦ ὁποίου ἡ ὅλη μέχρι τότε σταδιοδρομία παρουσίαζε τὴν ἔντονον προσωπικότητά του, ἡ ὁποία τοῦ εἶχε μέχρι τότε δημιουργήσει πολλοὺς ἐχθρούς, πολὺ περισσότερο σὲ μιὰ ταραγμένη ἐποχή. Φανατισμένος στὰ δημοκρατικά του αἰ-

σθήματα, δὲν ἔκαμε σύγχυσιν τούτων στὴν ἐπιλογή του καὶ στὴν ἐκτίμησι τῶν ἀξιωματικῶν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο διατεθειμένος νὰ συγχωρήση καὶ κανένα, ὁ ὁποῖος θὰ παρουσίαζε τὴν ἀντίθεσί του δι' ἐνεργειῶν, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τοὺς κανονισμοὺς καὶ τὴν πειθαρχίαν, θὰ ὑπενόμευον εἰς ὅ,τι αὐτὸς ἐπίστευε, «Τὴν Δημοκρατίαν». Ἀργότερα, πολὺ ἀργότερα, ὡς φανατισμένος ἀντικομμουνιστὴς καὶ περπατῶν ἀνυπόδητος μέλος τῆς φοβερᾶς συνοδείας πρὸς θανάτωσιν (ἐγλύτωσεν ὡς ἐκ θαύματος) ὑπὸ τὸ κνοῦτον τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξεδικοῦντο τὴν ἀντίστασίν του εἰς τὸ Ἀγρίνιον, ἀνεθεώρησε, ὅπως καὶ τὸ πλεῖστον τῶν Ἑλλήνων, τὰς γνώμας του γιὰ νὰ εἰπῇ: «ἔναντι τοιαύτης μάστιγος, καὶ Μοναρχία ὄχι μόνον Βασιλεία».

Ὁπωσδήποτε ὁ στρατηγὸς ἐθεωρεῖτο, κατὰ κοινὴν γνώμην, εἷς ἐκ τῶν συγκαταλεγομένων μεταξὺ τῆς μικρᾶς ὁμάδος τῶν ἐκλεκτῶν διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς εὐθύνης τῶν καθηκόντων τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ.

Παρέλαβε Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεβάλλετο ἡ ἀναδημιουργία, ἡ προπαρασκευὴ γιὰ ἕναν μεταπολεμικὸν στρατόν, ἡ ἀνασυγκρότησις καὶ πρὸ παντὸς ἡ δημιουργία ἱκανῶν ἀξιωματικῶν.

Μέχρι τότε τὸ Γ. Ε. Στρατοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παρουσιάση καμμιὰ ἐνεργητικότητα, διότι μόλις σχεδὸν εἴχαμε βγῆ ἀπὸ τὴν ταλαιπωρίαν τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, τῆς δημιουργίας τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἕβρου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀποστρατεύσεως.

Τὰ τεράστια οἰκονομικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα εἶχον συσσωρευθῆ ἐπὶ τῆς πατρίδος μας μὲ κυριώτερον καὶ ἐπιτακτικώτερον τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων, δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὸν Ἀρχηγὸν νὰ ἔχη πολλὰς οἰκονομικὰς ἐλπίδας καὶ φιλοδοξίας. Μόνον ἡ παρουσία τοῦ θαυμάζοντος αὐτὸν στρατηγοῦ Κονδύλη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, τοῦ ἔδιδε κάποιαν ἄνεσιν, ἀλλὰ ἄνεσιν μᾶλλον θεωρητικήν, ἀφοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχη τὰ ἀπαραίτητα μέσα.

Ὁπωσδήποτε κυριολεκτικῶς ὑπῆρξε ὁ ὀργανωτής, ὁ δημιουργός, ὁ σκαπανεύς, ὁ ὁποῖος ἔδιδε τὸ παράδειγμα, ἀλλὰ καὶ ἀπαιτοῦσε ἀπὸ ὅλους ἐργατικότητα ἔντονον, ἐνημερότητα ἀπόλυτον, ἀλλὰ καὶ ἐπαγγελματικὴν κατάρτισιν· ἀπαραίτητον ἄλλως τε δι' ἐργαστήριον ὅπως εἶνε τὸ Γ. Ε. Στρατοῦ.

Ὁ ὀργανισμὸς τὸν ὁποῖον παρουσίασε, προὐκάλεσε πολλάκις ἐπικρίσεις, διότι ἐθίγοντο συμφέροντα πόλεων καὶ ἀτόμων. Καὶ ὅμως πόσον ἐδικαιώθη ἀργότερον εἰς τοῦτο.

Ἡ βασική του, ἡ κεντρική του ἰδέα ἦτο, «ὅπως αἱ Μεραρχίαι τοποθετηθῶσι σχεδὸν ἐν τῷ συνόλῳ των εἰς τὴν Β. Ἑλλάδα μὲ τὰ φανερὰ πλεονεκτήματα δι' οἱονδήποτε, ὁ ὁποῖος φέρει τὸν τίτλον «στρατιωτικός».

Δὲν τὴν ἐπέτυχε πλήρως, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὁ ὀργανισμός του ἐκεῖνος ἦτο ἡ πρώτη ἀσφαλὴς ἀφετηρία διὰ τὴν νέαν προπαρασκευαστικὴν ἐξόρμησιν τοῦ στρατοῦ μας.

Καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ 1923 μέχρι τοῦ 1940 Ἀρχηγοὶ τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ εἶνε ἄξιοι εὐγνωμοσύνης, διὰ τὴν ἀσφαλῆ προπαρασκευὴν τοῦ στρατοῦ μας, διὰ τὴν νικηφόρον ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἐπεφύλαξε ἡ μοῖρα. Βεβαίως ἡ σφραγὶς ἑνὸς ἑκάστου εἶνε διάφορος, μικρὴ ἢ μεγάλη ἀναλόγως τῆς ἰσχυρᾶς ἢ μὴ Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἐβοήθει τὸ ἔργον του. Ὅμως ὁ καθένας ἦτο καὶ ἕνας κτίστης εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ναοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος φέρει τὸ ὄνομα «1940» καὶ τοῦ ὁποίου ὁ μεγαλύτε-

ρος ἱερεύς, ὁ πραγματικὸς Ποντίφηξ, ἦτο ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β΄, μὴ ταραχθεὶς οὔτε κατὰ κεραίαν ἀπὸ τὸν σκοπόν του καὶ ὁ ὁποῖος πάντοτε ἦτο εἷς: «Ἐλευθερία» διὰ τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς τιμῆς.

Οἱ Ἀρχηγοὶ τοῦ Ἐπιτελείου Κλάδος, Μαζαράκης, Καθενιώτης, Χασαπίδης, Μανέττας, Παπάγος, εἶνε οἱ ἀρχιεργάται, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλεται ἡ τιμὴ τῆς δημιουργίας τοῦ «στρατοῦ μας». Δίπλα τους ὑπῆρχαν πολλοί, πλεῖστοι ἐργάται. Δὲν ἦσαν ὅλοι οἱ καλύτεροι, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμείωσε τὴν θερμουργὸν θέλησίν των. Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε ἀποτέλεσμα προσωπικῆς ἀντιλήψεως καὶ παρακολουθήσεως, γιατὶ εἶχα τὴν ἐξαιρετικὴ τύχη καὶ τὴν τιμὴ νὰ ὑπηρετήσω ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν περισσοτέρων τούτων.

Ὁ στρατηγὸς Κλάδος δὲν ἔμεινε ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ Γ. Ε. Στρατοῦ καὶ δὲν ὡλοκλήρωσε τὸ ἔργον του. Ἡ μετακίνησις τοῦ στρατηγοῦ Κονδύλη ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐπέφερε καὶ τὴν μετακίνησιν τούτου ὡς Ἀρχηγοῦ Χωροφυλακῆς, ὅπου ἠθέλησε νὰ ὀργανώση τὴν Χωροφυλακὴν ἐπὶ νέων βάσεων. Ἀλλὰ ἡ πολιτικὴ ἀστάθεια δὲν ἦτο ἡ βάσις ἐκείνη ποὺ ἐχρειάζετο διὰ νὰ καρποφορήση προσπάθεια καὶ σπόρος, τὸν ὁποῖον ἔρριχνε ἡ δημιουργικὴ πνοὴ τοῦ στρατηγοῦ Κλάδου. Σὲ λίγο καιρὸ ἐτοποθετήθηκε καὶ πάλιν διοικητὴς Μεραρχίας καὶ ἀργότερα διοικητὴς τοῦ Γ΄ Σώματος Στρατοῦ (ὁπότε καὶ εὑρέθη ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγάς του ὡς διοικητὴς τάγματος τοῦ 30οῦ Συντάγματος Ἐδέσσης) καὶ ἀφῆκε καὶ ἐκεῖ τὴν σφραγῖδα τῆς παρουσίας του καὶ τῶν ἰσχυρῶν, διὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ γενικώτερον διὰ τὸ στράτευμα, αἰσθημάτων ἐνδιαφέροντος καὶ στοργῆς καὶ πνοῆς.

Τότε δυστυχῶς κατὰ τὸ 1933 ἦλθεν εἰς προσωπικὴν ῥῆξιν μὲ τὸν Κονδύλην, ὁ ὁποῖος παρεξήγησε ὡρισμένες του ἀποφάσεις ὡς διοικητοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ (τοῦ εἶπαν ὅτι θὰ τὸν συνελάμβανε στὴ Θεσσαλονίκη) μετὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ τὴν ἀπόπειρα Πλαστήρα καὶ λόγῳ τούτου διέταξε τὴν σύλληψίν του, τὴν φυλάκισίν του καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν ἀποστρατείαν του.

Γιὰ τὴν παρεξήγησι αὐτὴ ὁ στρατηγὸς Κλάδος πολλὲς φορὲς μοῦ ὡρκίσθη στὸ μονάκριβό του παιδί, ὅτι οὐδέποτε διενοήθη καὶ τὴν ἐλαχίστην κατὰ τοῦ Κονδύλη ἐνέργειαν. Ἐπρόκειτο περὶ συκοφαντικῆς ἐνεργείας τῶν ἐχθρῶν του. Καὶ εἶχε πολλοὺς ὁ στρατηγός, διότι ἦτο ἄκαμπτος καὶ ἀπότομος εἰς τὰς γενικάς του ἐκδηλώσεις.

Ἔπρεπε κανεὶς νὰ τὸν γνωρίση ἐκ τοῦ σύνεγγυς διὰ νὰ ἀντιληφθῆ τὰ ψυχικά του χαρίσματα, τὴν στοργήν του πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τὴν πάλην του διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν καὶ γενικήν των προκοπήν.

Ὑπῆρξα τυχηρὸς ποὺ τὸν ἐγνώρισα. Καὶ ὅταν εὑρίσκετο ὑπὸ διωγμὸν καὶ στὴ φυλακή, ὁπότε ὑπάρχει καὶ ἡ ἐκδήλωσις σεβασμοῦ ἢ τῆς ἀγνωμοσύνης, ἐθεώρησα ψυχικὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἶμαι παρὼν εἰς τὰς ἀτυχεῖς ἡμέρας του.

Ἡ κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ ἡρωικὴ στάσις του ἀπέδειξε πόσον ἐθνικῶς ἰδεολόγος ὑπῆρξε.

β) Ὁ Στρατηγὸς Καθενιώτης Δημήτριος

ΚΑΙ Η ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ 1935

Στὸ Γ. Ε. Στρατοῦ ἐγνώρισα γιὰ πρώτη φορὰ τὸν στρατηγὸ Καθενιώτη Δημ.,

διότι εἶχε τοποθετηθῆ, συνταγματάρχης ὢν ἀκόμη, ὡς ὑπαρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Κλάδον.

Ἡ φήμη του τὸν ἔφερε εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς στρατιωτικῆς εὐστροφίας καὶ ἐπαγγελματικῆς ἱκανότητος.

Αἱ ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας εἶχε προσφέρει ὡς τότε ἦσαν διάχυτοι. Μιὰ ξεχωριστὴ ὑπηρεσία καὶ πολὺ τολμηρὰ ἀποστολὴ ἦτο ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ ἀνάθεσις εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ὁραματιστοῦ Βενιζέλου, νὰ ξεσηκώση τὸν Πόντο.

Δὲν ἔμεινα ἐπὶ πολὺ μαζί του, γιατὶ μετετέθην ἀπὸ τὸ Γ. Ε. Στρατοῦ ὡς ἐπιτυχὼν εἰς τὰς ἐξετάσεις τῆς τότε Σχολῆς Πολέμου, τὴν ὁποίαν διοικοῦσε ὁ τότε στρατηγὸς Girard μὲ διάδοχον τὸν στρατηγὸ Braillon, ὁπότε καὶ ἐτοποθετήθη ὡς διοικητής της καὶ ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης.

Μόλις τελείωσα μὲ κράτησε ὡς βοηθό του καὶ συνεδέθην πολὺ μαζί του, διότι μοὔδωκε ὅλη τὴν ἐμποστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην του.

Ἔτσι ἐγνώρισα ἀπὸ κοντὰ τὰ ξεχωριστὰ προτερήματά του (ὅλοι ὅσοι ὑπηρέτησαν ὑπὸ τὰς διαταγάς του τὰ διακηρύσσουν), τὴν ἐξαιρετικήν του εὐστροφίαν, τὴν ἀγαθότητά του, τὸ χιοῦμορ του, τὸν πραγματικὸ σεβασμό του πρὸς τοὺς καλοὺς ἀξιωματικούς, τὴν παθολογικήν του τέλος ἀγάπην πρὸς τὸ στράτευμα, ἐκδήλωσις τῆς ὁποίας ἦτο ἡ προσπάθεια ἐξασφαλίσεως διὰ τοῦτο ἡγετικῶν στελεχῶν ἀξίων. Ἀπὸ τὸ στόμα του ἄκουσα τὸ σοφόν: «Ὁ νόμος στελεχῶν δὲν εἶνε κάτι τι τὸ θεωρητικὸν καὶ ἀμετάβλητον, ἀλλὰ ἔχει ἀπόλυτον σχέσιν καὶ πρὸς τὴν ποιότητα τούτων καὶ δέον ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη νὰ προσαρμόζεται πρὸς ταύτην μὲ μόνον σκοπὸν τὴν ἐξασφάλισιν εἰς τὴν ἡγετικὴν κορωνίδα τῶν καλυτέρων στελεχῶν».

Οὐδέποτε ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν γραμμὴν αὐτὴν καὶ ἡ προσπάθειά του διαρκὴς καὶ διηνεκής. «Ἄριστοι ἡγήτορες ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ».

Τὸν ξαναβρῆκα καὶ πάλιν (εἶχα φύγει καὶ παρέλαβα διοικητὴς τάγματος στὴν Ἔδεσσα), ὅταν παρέλαβε Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ καὶ μοὔκαμε τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ νὰ μὲ προσλάβῃ ὡς «διευθυντὴν τοῦ γραφείου τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου», οἱωνεὶ σύνδεσμόν του πρὸς τὰς Διευθύνσεις τοῦ Ἐπιτελείου καὶ χειριστὴν τῶν προσωπικῶν του ἐργασιῶν.

Ἡ ἔναντί μου ἀπόλυτος ἐμπιστοσύνη ἦτο ἔκδηλος καὶ ξεύρω πολὺ καλὰ ὅτι οὐδέποτε ἐκλονίσθη. Ἀλλὰ οὐδέποτε μὲ ἠμπόδισε νὰ τοῦ ὁμιλῶ εἰλικρινά, ὅπως ἔβλεπα ὡρισμένα πράγματα, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὰ ἰδῆ αὐτὸς λόγῳ τοῦ ὕψους τῆς θέσεώς του.

Μόνον μιὰ φορὰ ἔκαμα χρῆσιν ἢ κατάχρησιν τῆς ἀγάπης του, ὅταν συνέτασσε τὸν νόμον περὶ στελεχῶν καὶ τὸν ἐξελιπάρησα, ὅταν τὸν εἶδα καὶ δὲν συμπεριελαμβάνοντο ὅλοι οἱ συμμαθηταί μου εἰς τὰς ἐπικειμένας διὰ τούτου προαγωγὰς (ἂν λόγῳ ἀρχαιότητος 60ὸς στοὺς 280 συμμαθητάς μου), τὸν θερμοπαρεκάλεσα δι' ὅλους (εἴχαμε 11 χρόνια στὸν βαθμὸ τοῦ ταγματάρχου), ἄλλως νὰ μειώσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν στελεχῶν, ὥστε νὰ μὴ συμπεριληφθῶ. Καὶ ἔτσι προήχθημεν ὅλοι. Ἡ τάξις τοῦ 1916 παρουσιάζει στὴ στρατιωτική της πορεία ἀκόμη καὶ στὶς πιὸ σκληρὲς πολιτικὲς διαμάχες (δὲν ἐννοῶ τὰς φυσικὰς ἐξαιρέσεις) ἕνα συναδελφικὸ σύνδεσμο, ποὺ ἐσφυρηλατήθη στὴ Σχολὴ Εὐελπίδων ὑπὸ τὸν μοναδικὸ καὶ ἄτυχο διοικητή της (μὲ προτερήματα καὶ ἐλαττώματα) Χατζηανέστη καὶ πρὸ παντὸς εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ 1915 συνεχεῖς ἀγῶνας πεδίου μάχης, ὁπότε καὶ παρουσίασε τὰ προ-

σόντα τῆς προσηλώσεως πρὸς τὸ καθῆκον καὶ τὴν αὐτοθυσίαν.

Σημειῶ πάλιν, ὅτι τὰ μέλη της ἀνῆκον εἰς τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν (1912—1913), μὲ συλλογὴν ἀπὸ ὅλα τὰ στρώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μὲ τὴν παρουσίαν καὶ μελῶν πεδίου μάχης, ὑπαξιωματικῶν πολεμιστῶν, ποὺ ἔδωσαν τὸν χαρακτηριστικὸ τόνο τῆς παρουσίας των, ποὺ ὠφέλησε τὰ μέγιστα.

Ξανάρχομαι στὸν Ἀρχηγό. Ἂς μοῦ συγχωρεθῆ αὐτὴ ἡ παρένθεσις διὰ τὴν τάξιν μου, τὴν ξεχωριστὴ τοῦ 1916, τὴν ὁποίαν εἰς θυσίας μόνον ἡ τάξις τοῦ 1940 ἔφθασε καὶ διὰ τὴν ὁποίαν πιστεύω ὅτι θὰ δώση ἄριστα ἡγετικὰ στελέχη εἰς τὸ στράτευμα καὶ θὰ σημειώση χαρακτηριστικῶς τὴν παρουσίαν της εἰς τὸ μέλλον διὰ τὴν πρόοδον τοῦ στρατοῦ.

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου παρουσίαζε ἕνα ἐλάττωμα, φυσικὸν ἢ ἐπίκτητον, λόγῳ καὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως. Παρουσίαζε μίαν καχυποψίαν ἰδιαίτερα ἔναντι τοῦ Κονδύλη καὶ τοῦ στρατηγοῦ Πρωτοσυγκέλλου. Αὐτὴ τοῦ ἐμείωνε τὴν ψυχικὴ ἠρεμίαν. Ὁπωσδήποτε, ὅταν ἀνέλαβε τὸ Γ. Ε. Στρατοῦ, οἱ ἀντίπαλοί του (ποιός δὲν ἔχει;) ἀφῆκαν τὸ σύνθημα: «Τί θὰ κάμη ὁ τεμπέλης Καθενιώτης;».

Καὶ ὅμως δὲν ὑπῆρχε κακοηθέστερο σύνθημα ἀπὸ τὸ σύνθημα αὐτό. Κυριολε-

Τὸ ἡρωϊκὸν 3)40 Εὐζωνικὸν Σύνταγμα τὸ 1940 μὲ τὸν Διοικητὴν κ. Τσακαλῶτον, μετὰ μίαν ἐπιτυχῆ ἐπιχείρησιν.

κτικῶς ὑπῆρξε ὁ ἀρχιμάγειρος τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ μὲ χαρακτηριστικοὺς σταθμούς: «Τὴν προσπάθεια ὀχυρώσεως—τὴν μονοετῆ θητείαν—τὸν νόμον περὶ στελεχῶν (ποὺ εἶνε βασικώτατος καὶ θεμελιώδης διὰ τὸ στράτευμα μὲ τὰ συναφῆ του προαγωγῶν κλπ.), τὴν χαρακτηριστικὴν περισυλλογὴν τοῦ ὑλικοῦ (δὲν ἀφῆκε τίποτε ἀχρησιμοποίητο), τὰς πρώτας στρατιωτικὰς μὲ τὴν Τουρκίαν ὁμιλίας μὲ τὴν πλέον ὑπερήφανον παρουσίασιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς Ἑλλάδος σὲ μιὰ τέτοια προσπάθεια.

Ἀπελάμβανε τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καίτοι ἀντίθετός του πολιτικῶς (ὡς συμμετασχὼν εἰς τὸ Ἐθνικὸν κίνημα) καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Μαξίμου καὶ ἦτο μία δύναμις δι' αὐτόν.

Δύναμαι νὰ τονίσω, ὁσονδήποτε καὶ ἂν τοῦτο φανῇ παράξενο, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς «εἰργάζετο καὶ στὸν ὕπνο του». Καὶ πιστεύεται ὅτι ἀφῆκε σταθμὸν ἡ διαδρομή του.

Ἐπεκρίθη τὰ μέγιστα διὰ τὴν ἀντιδημοκρατικὴν εἰς τὸν στρατὸν μονοετῆ θητείαν, τὴν ὁποίαν εἰσήγαγε. Ἀλλὰ ἤθελε νὰ οἰκονομήσῃ χρήματα διὰ τὴν ἀγορὰν ὑλικοῦ καὶ διὰ τὴν ὀχύρωσιν τῶν συνόρων. Διὰ ταύτην ὑπῆρξε ὁ πρῶτος μεταπολεμικὸς τολμητίας. Ὁ στρατηγὸς Κλάδος ἀπέβλεψε εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν μὲ τὴν παράταξιν τῶν Μεραρχιῶν πρὸς τὰς βορείους τοῦ Κράτους ἐπαρχίας καὶ μὲ τὴν ἔμμονον σκέψιν του διὰ τὴν ὀχύρωσιν τῆς Θεσσαλονίκης. (Δὲν ἐπρόφθασε).

Ἀλλὰ αἱ σκέψεις του δὲν συνεφώνουν διὰ μόνιμον ὀχύρωσιν ὡς ἐξαιρετικῶς δαπανηρὰν καὶ ἀσύμφορον διὰ τὸ Κράτος μας, ἀλλὰ καὶ ὡς παρωχημένης ἀποδόσεως, κατὰ τὴν γνώμην του.

Ἤθελε ἡμιμόνιμον ὀχύρωσιν. Ὀχύρωσιν ἐκστρατείας. Εὐέλικτον οὕτως εἰπεῖν ὀχύρωσιν. Εἶνε ἐκείνη ποὺ ἐδημιουργήσαμεν ἀπὸ τοῦ 1951, ὁπότε καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος Παπάγος ἀνεθεώρησε τὰς ἄλλοτε γνώμας του ἴσως ἐλλείψει χρημάτων. Τὰς σκέψεις του ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης τὰς διετύπωσε καὶ εἰς βιβλίον «Περὶ ὀχυρώσεως».

Διὰ τὸ ὑλικὸν αἱ προσπάθειαί του ὑπῆρξαν τεράστιαι.

Ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Καβρᾶκος, τὸν ὁποῖον εἰδικῶς ἐτοποθέτησε εἰς τὸ Γ. Ε. Στρατοῦ ὡς πολεμιστὴν καὶ γερὸ μυαλό, οἱ ἀξιωματικοὶ Φιλιππίδης, Λέγγερης, Τσερέπης ὑπῆρξαν οἱ ἀκούραστοι βοηθοί του πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν.

Στὴν Ἄγκυρα, ὅπου συνώδευσε τὸν τότε ὑπουργὸ Κονδύλη (ὅπου καὶ τὸν συνώδευσα), παρουσιάσθησαν τὰ πρῶτα νέφη καὶ αἱ διαφωνίαι μὲ τὸν ὑπουργό. Ἡ παρουσία ἐκεῖ τοῦ τότε διακεκριμένου διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου ἐπιχειρήσεων, μετέπειτα στρατηγοῦ κ. Στεριοπούλου Σωτ., μὲ τὴν ἔντονον προσωπικότητά του καὶ μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ὑπουργοῦ, ἔσωσε πραγματικὰ μίαν κατάστασιν, ἡ ὁποία παρ' ὀλίγον νὰ ἐξελιχθῇ ἐξευτελιστικὰ εἰς τὰ μάτια τῶν ξένων, διότι ἡ προσωπικότης τοῦ Καθενιώτη παρουσίαζε πλέον φανερὰν τὴν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν ὑπουργὸν Κονδύλην.

Ὁπωσδήποτε τότε διὰ πρώτην φορὰν ᾐσθάνθημε τὴν χαρὰν νὰ ἀκούωμεν συνολικῶς ἀπὸ οἱανδήποτε πλευρὰν ἐπαίνους διὰ τὸν στρατόν μας καὶ δὲν ἀπετέλει φιλοφροσύνην.

Τὸ 1940 τοὺς ἐδικαίωσε.

Κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν του ὡς Ἀρχηγοῦ δύο γεγονότα κυριολεκτικῶς τὸν ἐβασάνισαν: Ἡ ἐπετηρὶς καὶ τὸ κίνημα τοῦ 1935.

Διὰ τὴν ἐπετηρίδα ἐνδιεφέροντο οἱ λαϊκοὶ ἀξιωματικοί. Τὸ Λαϊκὸν κόμμα. Ἀλλὰ τὸν Ἀρχηγὸ ἐνδιέφερε τὸ στράτευμα. Αἱ συμπάθειαί του ἦσαν πρὸς τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα εἶχον δίκαιον καὶ ὄχι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶχον πολιτικὸν συμφέρον.

Συζητούσαμε ἀτέλειωτες ὧρες γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα οἱ δυό μας. Τοῦ μετέφερα τὰς διϊσταμένας τῶν ἐνδιαφερομένων γνώμας. Ἀλλὰ οὐδέποτε τὸ ἀτομικὸν συμφέρον μου ἐπρυτάνευε.

Εἶχα τὴν ἀτυχῆ ἔμπνευσιν νὰ μετάσχω ἐπιτροπῆς πρὸς τὸν τότε Πρόεδρον Κυβερνήσεως Τσαλδάρην, διὰ νὰ εἶμαι αὐτήκοος τῶν ἀντιλήψεών του. Καὶ ἐνθυμοῦμαι καὶ τώρα ἀκόμη τὴν μονοφραστικὴν ἀπάντησίν του πρὸς τὸν ἀνεψιόν του

ἀείμνηστον συνταγματάρχην Βαγενᾶν, ἀπάντησιν ἀποστομωτικήν: «Ζητεῖτε τὴν πρόταξίν σας, τὴν πρόοδόν σας. Αὐτὸ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ γίνῃ, γιατί βιάζεσθε; Ἐγὼ ἕνα θέλω νὰ πρυτανεύῃ στὸ μυαλό σας, ἐκεῖνο ποὺ βασανίζει τὸ δικό μου, «ἡ πρόοδος τῆς Ἑλλάδος».

Κατεβάσαμε τὰ κεφάλια καὶ φύγαμε. Αὐτὴ ἡ ἀπάντησις μοῦ ἐστερέωσε πιὸ πολὺ τὰς ἀντιλήψεις μου, ἀντιθέτως πρὸς τὸ φαινόμενον συμφέρον μου καὶ γι᾽ αὐτὸ ὁσάκις μοῦ ζητοῦσε τὴν γνώμην μου ὁ Ἀρχηγός, τοῦ τὴν εἶπα ἀμετάβλητον πάντοτε καὶ συνεχῆ καὶ μέχρι τῆς ἐξόδου μου ἀπὸ τὸ στράτευμα: «Μὴ θίγετε ποτὲ τὰ ἀποτελέσματα πεδίου μάχης, τὰς ἐπ᾽ ἀνδραγαθίᾳ προαγωγάς, τὰς προαγωγὰς τῶν μαχίμων». Ἦτο καὶ ἡ δική του. Τὴν ὑπεστήριξε εἰς τὸ συμβούλιον καὶ δὲν ηὐχαρίστησε κανένα. Σημεῖον ὅτι καλῶς ἐβάδισε, διότι ἐδικαίωσε τὸ «πεδίον τῆς μάχης».

Δὲν μποροῦμε, δὲν ἔχουμε δικαίωμα ποτέ μας νὰ λησμονοῦμεν.Δὲν μπορεῖ ὁ εἰρηνικὸς στίβος νὰ ἰσοπεδώνῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώνῃ τὸν πολεμικὸν στίβον, διότι πληρώνεται. Δὲν εἶνε δυνατὸν ὁ παρατηρητής, ὁ θεατής, νὰ παρουσιάζῃ τὰς ἀκμαίας του δυνάμεις ἀμέσως μετὰ τὴν νίκην ὅπου ὁ μαχητὴς ἐπάλαιψε καὶ ἐκουράσθη καὶ νὰ ζητῇ ἀκούραστος ἰσοτιμίαν. Ἀποτελεῖ τοῦτο ἀνήθικον πρόκλησιν πρὸς τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν πάντοτε ἐπρέσβευον. Τὸ ἀνεύθυνον τοῦ ἀπόντος καὶ τὸ «ἐγὼ τὸ ἴδιο καὶ καλύτερο θάκαμα» εἶνε συνθήματα διὰ γελωτοποιούς, δὲν εἶνε ἐπιχειρήματα δι᾽ ἀξιωματικούς. Αἱ ἐπιτελικαὶ πυξῖδες δὲν χρησιμεύουν σὲ καράβια, ὅταν δὲν ὑπάρχουν οἱ ἱκανοὶ πλοίαρχοι διὰ νὰ παρουσιάσουν τὴν αὐτοθυσίαν τῆς εὐθύνης νὰ τὰ ὁδηγήσουν εἰς τὴν πολεμικὴν τρικυμίαν.

Ἕνας Καθενιώτης, ἔστω καὶ μὲ πληθωρικὴν ἐπιτελικὴν ὑπηρεσίαν, δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ βλέπῃ ὀρθῶς, διότι ἁπλούστατα ἦτο εὐφυής, ἀλλὰ καὶ ρεαλιστής. Ἦτο! ὁ Καθενιώτης.

Στὸ κίνημα τοῦ 1935 εὑρέθη πραγματικὰ πρὸ ἑνὸς ψυχικοῦ μαρτυρίου. Τὸ κατάλαβα. Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ οἱ περισσότεροι συμπολεμισταί του, οἱ τολμηροὶ κατὰ τὴν πεποίθησίν του ἀγωνισταὶ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τιμῆς, οἱ πολεμισταὶ κατὰ τῆς Γερμανοβουλγαρικῆς βουλιμίας καὶ ἀπάτης τὸ 1916, κινηματίαι τώρα.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ καθῆκον του, ὁ ὅρκος του.

Τὸ ψυχικὸ αὐτὸ μαρτύριο τὸν καθήλωσε στὴ θέσι του. Δὲν ηὔχετο τὴν ἐπικράτησι οὐδενός, ἤθελε τὴν συνεννόησιν. Δὲν ἤθελε νικητάς, δὲν ἤθελε ἡττημένους. Ἤθελε τὸν ὅρκο του ἐν ἁρμονίᾳ μὲ τὰ αἰσθήματά του καὶ ἔμεινε ἀκίνητος. Δὲν κουνήθηκε οὔτε ἀπὸ τὸ Ἐπιτελεῖο (ἔναντι τότε οἰκίας Τσαλδάρη) εἰς τὸ παλιὸ ὑπουργεῖο πρὸς τὸν ὑπουργὸ ὡς ὑπεύθυνος σύμβουλός του· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος δὲν τὸν ζήτησε. Τοῦ ἦτο ἀρκετὸς ὁ στρατηγὸς Πρωτοσύγκελλος, ὅστις εἶχε καταστῆ ,σύμφωνα μὲ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Καθενιώτη (προάγγελος τοῦ σημερινοῦ ἰσχύοντος συστήματος), ὡς γενικὸς διευθυντής, ὑπαρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ.

Αἱ παρακλήσεις μου δὲν τὸν ἔπεισαν καὶ ἀφοῦ δὲν κατώρθωσα οὔτε τὸν ἐμπνέοντα ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ὑπουργόν, ὑπαρχηγὸν Δεμέστιχα, νὰ ἀποστείλῃ, τοῦ ἐζήτησα τὴν ἄδεια νὰ παρουσιασθῶ ἐκ μέρους του καὶ νὰ ζητήσω τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπουργοῦ. Ἔφυγα μὲ τὴν ἀμφίβολη συγκατάθεσι «κάμε ὅ,τι θέλεις».

Παρουσιάσθηκα στὸν ὑπουργὸ Κονδύλη καὶ εὑρέθηκα πρὸ μιᾶς περιέργου

σκηνῆς: Τὸν στρατηγὸ Ὀθωναῖο καθήμενο καὶ διερωτῶντα στὴ φυσιογνωμία τοῦ Κονδύλη, τὸν ἀντίκτυπο τῶν γεγονότων τοῦ κινήματος τοῦ 1935.

Πιὸ ἐκεῖ οἱ στρατηγοὶ Τσιμικάλης καὶ Μαζαράκης κατέκριναν κατὰ θορυβώδη τρόπον τὸ κίνημα. Καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ ἀπουσίαζε.

Πλησίασα τὸν ὑπουργό! Ἔσκυψα στὸ αὐτί του καὶ τοῦ εἶπα: «Ὁ Ἀρχηγὸς μ' ἔστειλε νὰ σᾶς ρωτήσω, ἂν θέλετε νἄλθη ἐδῶ ἢ θὰ τοῦ στείλετε διαταγὰς διὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος».

Μὲ ἐκτιμοῦσε ὁ Κονδύλης, νομίζω, διότι πάντοτε μ' εὗρῆκε εἰλικρινῆ. Γύρισε καὶ μὲ κύτταξε παρατεταμένα καὶ ἔπειτα μοῦ εἶπε: «Τσακαλῶτο, εἰπέ του νὰ κάνη ὅ,τι θέλει». Ἐγὼ ὅμως διέκρινα τὴν καταδίκη του, στὰ μάτια, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ μοῦ εἰπῆ. Ἡ ἰδία ἀπάντησις καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές: «Κάμε ὅ,τι θέλεις» ὁ Ἀρχηγός, «ἂς κάμη ὅ,τι θέλει» ὁ ὑπουργός.

Στὸν δρόμο σὰν σκαρπέλο μοῦ γύριζε στὸ μυαλό: «κάμε ὅ,τι θέλεις». Φθάνοντας στὸ Ἐπιτελεῖο εἶχε μείνει μόνον «τὸ θέλει» καὶ ἀνέφερα στὸν Ἀρχηγὸ τὸ ἄθελα ἀνακριβές, ποὺ εἶχε ἀποτελέσει γιὰ μένα ὑποχρέωσι διὰ τὸν Ἀρχηγό, ὑποχρέωσι νὰ προστατευθῆ ἀπὸ τὴν ἀπόφασι ποὺ εἶδα στὰ μάτια τοῦ Κονδύλη, τὴν καταδίκη του. «Σᾶς θέλει».

Πῆγε. Γύρισε θυμωμένος καὶ πιὸ πεισματάρης καὶ ἀποφασισμένος στὴν αισθηματική του οὐδετερότητα. Δὲν μοὖπε τίποτε. Ἀντελήφθην τὴν καταιγίδα. Ἀργότερα ἔμαθα ὅτι ὁ ὑπουργὸς τὸν παρετήρησε «γιὰ τὴν ἀδράνειά του».

Αὐτὸ δὲν τὸν συνεκίνησε. Ὅταν ὁ Κονδύλης ἔφυγε γιὰ τὴν Θεσσαλονίκη, τοῦ ὑπέδειξα νὰ μεταβῆ μαζί του ὡς ὑπεύθυνος σύμβουλός του. Οὔτε νὰ τὸ ἀκούση. Εἶχε σύμφωνο, νομίζω, καὶ τὸν στρατηγὸ Πετρίτη, διοικητὴ τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ καὶ φίλο του ἀνάμεσα στοὺς τόσους ἀντιζήλους του. Δὲν πῆγε. Τὸ μόνο ποὺ κατώρθωσα ἦτο νὰ σταλῶ ὡς ἀντιπρόσωπός του στὴ Θεσσαλονίκη μὲ τὸν συμμαθητή μου Κώτσαλο, ποὺ ἦτο ἀξιωματικὸς ἐπιχειρήσεων καὶ τὸν συμπαθοῦσε ὁ Κονδύλης. Ὁ Ἀρχηγὸς ἔμεινε πιστὸς στὴν οὐδετερότητά του. Ἐγὼ προσθέτω στὴν αἰσθηματικότητα πρὸς τοὺς συμπολεμιστάς του, τοὺς κινηματίας, ποὺ ἀσφαλῶς καὶ τώρα δὲν θὰ γνωρίζουν τὸ τότε ψυχικὸ δρᾶμα τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη. Ἀλλὰ τὸ πλήρωσε.

Ὁ Κονδύλης μᾶς δέχθηκε μὲ εὐχαρίστησι. Τὸν παρακολουθήσαμε στὴν νυκτερινή του ἐξόρμησι πρὸς τὸν Στρυμόνα. Μιὰ ἀπαισιοδοξία βασίλευε. Καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ περάση κανεὶς τὸ ποτάμι. Ζητοῦσαν χρόνον καὶ μέσα. Ἄκουσε τὴν ἀναφορὰ τοῦ στρατηγοῦ διοικητοῦ τοῦ Γ΄ Σ. Σ. Παναγιωτάκου, ψυχραίμου καὶ γενναίου στρατιώτου. Δὲν εἶπε πολλὰ πράγματα. Πῆρε ἕνα χαρτί. Σημείωσε μιὰ φράσι: «Αὔριο θὰ γίνη στὰς 6 τὸ πρωῒ βιαία διάβασις τοῦ ποταμοῦ». Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀπόφασίς του. Τὰ ἄλλα ἦσαν λεπτομέρειαι γιὰ τοὺς ἄλλους. Καὶ τὴν ἀπόφασί του τὴν ὑλοποίησε. Πέρασε ἀπὸ τοὺς πρώτους. Τὸ κίνημα πῆρε τὴν κάτω βόλτα παρὰ τὸν φανατισμόν του. Ὁ Κονδύλης ἐνίκησε καὶ γύρισε νικητής. Ἀλλὰ δὲν ἐλησμόνησε. Ἀντικατέστησε ἀμέσως τὸν Καθενιώτη μὲ τὸν Χασαπίδη. (Ὁ Καθενιώτης ὡρίσθη διοικητὴς τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ), ἀλλὰ καὶ τὸν στρατηγὸν Πετρίτη εἰς τὴν Διοίκησι τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ μὲ τὸν στρατηγὸ Παναγιωτάκο.

Τὸν ἔβλεπα ὅταν μποροῦσα. Ἀργότερα ἐπὶ Μεταξᾶ ἐτοποθετήθη γεν. ἐπιθεωρητής. Ἐπίστευε ὅτι θὰ τὸν τοποθετοῦσε Ἀρχηγὸ τοῦ Ἐπιτελείου. Τοῦ ὑπέδειξα

τὸ ἀδύνατον. Τοῦ ὑπέμνησα τὴν προέλευσί του. Ἐλυπήθη πολύ, διότι ἐθεώρει τὸν ἑαυτόν του ὡς τὸν ἐνδεδειγμένον. Μὲ ζήτησε ὡς ἐπιτελῆ του. Δὲν πῆγα, διότι τὴν ἐπιτελικὴν ὑπηρεσία τὴν εἶχα ἀρκετὰ πληρώσει. Μὲ τραβοῦσε ἡ διοίκησις καὶ ἀπὸ τότε ἄρχισε ἡ συνεχὴς διοίκησις Μονάδων. Ἀνεξαρτήτου τάγματος στὴ Σάμο, Συντάγματος στὰς Σέρρας, τομέως στὴν Ἀρδέα, Συντάγματος Εὐελπίδων γιὰ νὰ μεταπηδήσω μὲ τὴν κήρυξι τοῦ πολέμου ὡς διοικητὴς τοῦ 3)40 Εὐζώνων.

Τοῦ ὑπέδειξα τὴν ἀνάγκην νὰ συνεργασθῆ στενὰ μὲ τὸν Παπάγο, ὁ ὁποῖος γιὰ λίγο ὑπῆρξε ὑπαρχηγός του (τὸν εὑρῆκε ὑπαρχηγό, ὅταν ἀντικατέστησε τὸν στρατηγὸ Μανέττα Θ.). Τὸ θεωροῦσα πραγματικὴ ὑποχρέωσι ἔναντι τοῦ στρατοῦ, ὥστε νὰ συμπληροῦται, ἀπὸ τὴν φωτεινή του παρουσία ὡς γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ, τὸ ἔργον τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ. Ἐφαίνετο πειθόμενος, ἀλλὰ τὸν παρέσυρε ἡ πικρία του καὶ τὰ κατὰ τὴν γνώμην του λάθη. Ἡ ἀντίθεσίς του πρὸς τὸ Ἐπιτελεῖον, καὶ κάποιο ὠμότατο ὑπόμνημα γιὰ τὴν ὀχύρωσι, ὅπου κατηγοροῦσε τὸν τρόπον τῆς ὀχυρώσεως, ὑπογεγραμμένον καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους δυὸ ἐπιθεωρητὰς στρατηγοὺς Πολίτη καὶ Ζέππο, προὐκάλεσαν τὴν περίφημον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ Παπαδήμα Ν. συνεδρίασι. Ἐκεῖ κατεδείχθη, ὅτι ὑπῆρξε ὁ μόνος συντάκτης τοῦ ὑπομνήματος. Ἀποτέλεσμα. Ἀπεστρατεύθησαν ἅπαντες. Ὁ Μεταξᾶς, στὸν ὁποῖον τόσο ἐπίστευε, τὸν ἐπλήγωσε. Κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ἀντιληφθῆ πόσο. Τὸν ἀπεμάκρυνε ἀπὸ ὅ,τι ἀγαποῦσε περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴν ζωή του, ἀπὸ τὸν στρατόν. Ὁσάκις ἠρχόμουν εἰς Ἀθήνας, τὸν ἔβλεπα πάντοτε. Ἤλπισε στὴν ἀνάκλησίν του, ὅταν ἐσήμανε τὸ προσκλητήριο τοῦ ΟΧΙ. Διεψεύσθη καὶ μάλιστα ὅταν ἐθερμαίνετο ἀπὸ τὴν πίστι, ὅτι ἀσφαλῶς θὰ πετοῦσε τοὺς «Ἰταλοὺς στὴ θάλασσα». Ἡ πίστις του αὐτὴ ἐγιγαντώθη ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν ἐκθέσεων τῶν πολεμικῶν μονάδων, διότι εἶχε ὁρισθῆ «Πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς συντάξεως τῆς ἐκθέσεως τῶν πολεμικῶν γεγονότων». Τὰ λοιπὰ μέλη ἦσαν οἱ ἀκέραιοι στρατηγοὶ Παναγιωτάκος καὶ Μαυροσκότης.

Ὅσοι τὴν διάβασαν ὁμολογοῦν τὴν ἀντικειμενικότητα. Ἐγὼ δὲν κρίνω, γιατὶ ἴσως ἡ τόσο στενή μου ὑπηρεσία πρὸς τὸν Καθενιώτη νὰ ἀπετέλει μιὰ ἀσυναίσθητο ἀντιπάθεια τοῦ Παπάγου ἐναντίον μου, καίτοι προσεπάθησα νὰ ἐπιτύχω τὴν συνεργασίαν των.

Ἡ πίστις του ὅτι μᾶς ξέφυγε ἡ νίκη, τοῦ ἔγινε σὺν τῷ χρόνῳ ἐφιάλτης. Καὶ ἠθέλησε νὰ δημοσιεύση διδακτικὴν πλέον κριτικὴν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἐκεῖ ἦτο σκληρὸς εἰς τὰς ἐκφράσεις του ἐναντίον τοῦ ἀρχιστρατήγου Παπάγου καὶ τῶν ὑπευθύνων κατ' αὐτὸν συνεργατῶν του Κιτριλάκη καὶ Δόβα, τῶν ὁποίων διέκρινε ἀπὸ τὰ πολεμικὰ γεγονότα ἀπαισιοδοξίαν, συντηρητικότητα καὶ ἔλλειψιν δραστηριότητος. Παραθέτω στὴ συνέχεια τῆς διηγήσεως μερικὲς κρίσεις του γιὰ τὸ Στρατηγεῖο.

Αἱ φράσεις του ἦσαν καυστικαὶ καὶ μπορῶ νὰ εἰπῶ ὑβριστικαί. Ἤθελε νὰ τονώση τὴν ἐντύπωσίν του. Τὴν ἀτυχίαν. Τὴν πικρίαν του, τὴν βαθεῖαν πικρίαν του, κατ' ἐμέ, διὰ τὴν ἀπουσίαν του ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς μάχης, τὸ ὁποῖον θὰ καθίστα αὐτὸς τολμηρότερον, ζωντανώτερον. Μοῦ διάβασε τὸ πρῶτο κεφάλαιο. Καὶ διημείφθη τότε μεταξύ μας ἡ ἑξῆς συζήτησις:

—Στρατηγέ μου, ποιὸς θὰ ὑπογράψη αὐτὴν τὴν ἔκθεσιν;

—Ἐγὼ μωρέ! (εἰς ὕφος σχεδὸν ἐχθρικὸν) ποιὸς ἄλλος;

—Στρατηγέ, ἐκεῖνος γιὰ τὸν ὁποῖον γράφετε εἶνε ὁ νικητὴς ἀρχιστράτηγος καὶ ἐκεῖνος ποὺ θὰ ὑπογράψη ὀνομάζεται Καθενιώτης. Ἐδῶ δὲν πρόκειται νὰ ἱκανοποιήσετε μίαν πικρίαν, ἀλλὰ νὰ ἀφήσητε διδάγματα «τὰ Καθενιώτικα».

Δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ μεταχειρισθῆτε τέτοιες προσωπικὲς ὑβριστικὲς λέξεις.

Μ' ἔστειλε στὸ διάβολο, ἀλλὰ μ' ἄκουσε. Ὁ σύνδεσμός μας εἶχε ἐξελιχθῆ εἰς ἀδιάρρηκτον σύνδεσμον μικροτέρου ἀφωσιωμένου πρὸς μεγαλύτερον ἀδελφόν.

Τὸν εἶχα ἱκανοποιήσει ὡς πνευματικὸν διδάσκαλον (ὅπως καὶ τὸν στρατηγὸν Κλάδον) κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940.

Ἔφυγα μὲ τὴν εὐχή του καὶ τὴν συγκατάθεσί του γιὰ τὴν Μ. Ἀνατολή. Εἴχαμε συζητήσει γιὰ ὅλα. Ἐπίστευε, ὅτι ὁ καθένας ἔπρεπε νὰ κάμη τὸ καθῆκον του, ἐφ' ὅσον μποροῦσε.

Ὅταν γύρισα, μὲ ἐδέχθη στὴν ἀγκαλιά του, μὲ κλάματα καὶ μὲ τὴν φράσι: «παιδί μου, παιδί μου, πόσο μὲ δικαίωσες». Παρηκολούθησα ὅσο μποροῦσα (ἤμουν τόσο μπλεγμένος ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως) τὸ ψυχικό του δρᾶμα «τῆς ἀπουσίας του ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦ ΟΧΙ». Ἤθελε νὰ ἀφήση στὸ χαρτὶ τὰ διδάγματά του. Δὲν κατώρθωσε νὰ τελειώση τὴν ἔκθεσί του, διότι τελευταίως ἡ ὑγεία του τὸν εἶχε ἐγκαταλείψει τελείως. Δὲν τὴν εἶχε τυπώσει.

Τὴν ἐτύπωσε ἡ γυναῖκα του, διότι αὐτὴ ἦτο ἡ ἐντολή του. Ὅταν τὴν ἐτύπωσε ἡ κ. Καθενιώτη, μοῦ ζήτησε τὴν γνώμην μου, διότι ἐγνώριζε τὴν ἀντικειμενικότητά μου. Ὁ συμμοριακὸς ἀγὼν εὑρίσκετο πλέον εἰς τὸ στάδιον τὸ τελικόν. Ὁ Παπάγος ἦτο ὑπεύθυνος ἀρχιστράτηγος. Αὐτὸς ἐκρίνετο στὴν ἔκθεσι τοῦ Καθενιώτη. Τῆς τὸ ὑπενθύμισα καὶ τῆς ὑπέδειξα τὴν ὑποχρέωσίν της ὡς Ἑλληνίδος νὰ μὴ τὴν κοινοποιήση τότε, ἀλλὰ ὅταν ὁ χρόνος θὰ θέση τὴν σφραγῖδα του τῆς ψυχρᾶς ἀντικειμενικότητος διὰ τὰ γεγονότα διὰ τὰ ὁποῖα αἱ προσωπικότητες τῶν ἀτόμων ὑπεισέρχονται κατὰ ἀναμφισβήτητον τρόπον καὶ παρουσιάζουν τὴν σφραγῖδα των.

Τῆς ἀπευθύνω σήμερον τὴν εὐγνωμοσύνη μου, διότι μὲ περιέβαλε μὲ τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην τῆς συγκαταθέσεώς της.

Ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης, φοβούμενος προσεχῶς τὸ τέλος του, διετύπωσε κατὰ τὸν ζωντανώτερον τρόπον τὴν ἀπόλυτον πρὸς ἐμὲ ἀγάπην καὶ ἐκτίμησίν του.

Διετύπωσε τὴν εὐχὴν πρὸς τὴν γυναῖκα του: «Ἂν πεθάνω καὶ δὲν δῶ νύφη τὴν κόρη μου, θέλω ὁ Θρασύβουλος νὰ τὴν ὁδηγήση νύφη στὴν ἐκκλησία».

Ἠθέλησε νὰ τὸν ἀντικαταστήσω στὴ θέσι τοῦ πατέρα τότε, ἠθέλησε νὰ ἀντικαταστήσω ἀδελφόν, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπῆρχε.

Τὴν ὑπερόχως τιμητικὴν δι' ἐμὲ ἐντολὴν καὶ εὐχὴν τὴν ἐξεπλήρωσα. Συνώδευσα καὶ παρέδωσα εἰς τὸν σύζυγόν της, τὴν κόρην τοῦ Ἀρχηγοῦ μου, τοῦ σεβαστοῦ μου καὶ ἀγαπητοῦ Ἀρχηγοῦ μου, τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη μοῦ εἶνε πάντοτε ἔντονος καὶ σεβαστὴ μὲ ἕνα ἀκατάλυτο αἴσθημα ἀγάπης.

Καὶ ἡ τύχη ἠθέλησε τότε νὰ κατέχω τὴν θέσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου, θέσιν τὴν ὁποίαν τόσον ἐλάμπρυνε ὁ Ἀρχηγός, στρατιωτικὸς διδάσκαλος Δημ. Καθενιώτης.

γ) Ὁ Στρατηγὸς Χασαπίδης Γ.

Τὸν ἀτάραχο στρατηγὸ Χασαπίδη ἐγνώρισα τὸ πρῶτον ὡς ἐπιτελάρχην τῆς ΙΙ Μεραρχίας στὸ Ὀδεμήσι τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἔχαιρε μιᾶς ἀπολύτου καὶ γενικῆς ἐκτιμήσεως ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ μετώπου, διὰ τὴν ὀλύμπιον ψυχραιμίαν του, διὰ τὸν χαρακτῆρα του τὸν εὐθὺ καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἱκανότητα καὶ ἐπαγγελματικὴν πεῖραν. Ἦτο εὐχάριστο καὶ ἄνετο νὰ ὑπηρετῇ κανεὶς μαζί του.

Συναντηθήκαμε καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἤπειρο τὸ 1923· τότε ἦτο ἐπιτελάρχης τοῦ Σώματος. Καὶ τελευταῖα στὸ Γ. Ε. Σ., ὅταν διετέλεσε ὑπαρχηγὸς ὑπὸ τὸν Καθενιώτη, τὸν ὁποῖον καὶ ἀντικατέστησε.

Ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀντικατάστασι τοῦ Καθενιώτη καὶ μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τῶν παθῶν ποὺ ἐδημιούργησε τὸ κίνημα τοῦ 1935, νομίζω ὅτι δὲν ὑπῆρχε καλυτέρα ἐκλογὴ γιὰ τὴν θέσι τοῦ Ἀρχηγοῦ. Ἦτο βράχος στὰ ἀνατεταραγμένα κύματα. Ἡ λαϊκὴ οὕτως εἰπεῖν πολιτικὴ καταγωγή του, ἀργότερα ἡ συμμετοχή του εἰς τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1922, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάλιν τὸν ἀπεμάκρυνε τὸ κίνημα Λεοναρδοπούλου, ὅπερ ἐθεωρήθη ὅτι ηὐνόησε, αἱ πολεμικαί του ὑπηρεσίαι, καὶ πρὸ παντὸς ὁ ὀλύμπιος χαρακτήρ, ἦσαν τὰ ἐχέγγυα γενικῆς ἐμπιστοσύνης καὶ κατευνασμοῦ ποὺ ἐνεφάνιζε ἡ παρουσία του.

Μπορεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ἀπετέλεσε μίαν συνέχεια τῆς τεθείσης ὁμοφώνου βάσεως μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτου, ἀλλὰ βέβαια μὲ τὴν δική του ἀτάραχο ἰδιοσυγκρασία, ἡ ὁποία ἀπετέλει καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς προσωπικότητός του.

Δὲν ἔμεινα ἐπὶ πολὺ στὸ Γ. Ε. Στρατοῦ, διότι ἐτοποθετήθην ὡς καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Πολέμου διὰ τὴν ἕδραν τοῦ Πεζικοῦ.

Ὁ καθένας ποὺ ὑπηρέτησε ὁπουδήποτε μὲ τὸν ἀείμνηστον στρατηγὸ Χασαπίδη, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ τὸν θυμᾶται μὲ ἀπόλυτο σεβασμό. Ἦτο καὶ αὐτὸς μία ἀπὸ τὰς χαρακτηριστικὰς δημιουργικὰς φυσιογνωμίας τοῦ προπολεμικοῦ στρατοῦ.

δ) Ὁ Στρατηγὸς Ἀλ. Μαζαράκης (Μερεντίτης - Βρονταμίτης)

Ἡ ὑπηρεσία μου στὸ Γ. Ε. Σ., εἰς τὸ ὁποῖον μὲ μετέφερε τὸ πρῶτον ὁ στρατηγὸς Κλάδος, μοῦ ἔδωσε τὴν γνωριμίαν μὲ τὴν ἅλυσιν τῶν Ἀρχηγῶν, ποὺ μὲ σεβασμὸ παρουσιάζω πάρα πάνω. Ἦσαν ὁ Καθενιώτης ποὺ διετέλεσε ὑπαρχηγός του, καὶ ὁ Χασαπίδης, ποὺ διετέλεσε ὑπαρχηγὸς τοῦ Καθενιώτης.

Τὸν στρατηγὸ Κλάδο εἶχεν ἀντικαταστήσει ὁ στρατηγὸς Μαζαράκης, ὁ σοφὸς στρατιωτικός, κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγχρόνων του. Οἱ τίτλοι του, γνωστοὶ καὶ διὰ τὰς στρατιωτικὰς καὶ διὰ τὰς διπλωματικὰς οὕτως εἰπεῖν ὑπηρεσίας του. Ἡ Ἀκαδημία τὸν ἐτίμησε διὰ τῆς ἐκλογῆς του ὡς μέλους της.

Ὑπηρέτησα ἐπὶ ἔτος σχεδὸν εἰς τὸ Γ. Ε. Σ., ὅτε διετέλει Ἀρχηγὸς καὶ παρηκολούθησα τὴν βαθεῖαν του συντηρητικότητα καὶ τὰς προσπαθείας του εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ, κατὰ τὴν γνώμην του, ἀσφαλοῦς.

Ὁ Κλάδος εἶχε ἀντικαταστήσει ἕνα πολεμικὸν οὕτως εἰπεῖν συνεργεῖον. Ἦτο τὸ πρῶτον μεταπολεμικὸν δημιούργημα μὲ τὴν σφραγῖδα τοῦ προσωρινοῦ ποὺ ἐπέβαλον αἱ πολιτικαὶ μεταβολαὶ καὶ παρέσυρον καὶ τὸν στρατηγὸν Κλάδον.

Ὁ στρατηγὸς Μαζαράκης ἀπελάμβανε τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης ὅλων τῶν φιλελευθέρων πολιτικῶν καὶ εἶχε τὴν εὐχέρειαν τῆς δημιουργίας λόγῳ καὶ τῆς ἀνεγνωρισμένης προσωπικότητός του. Ἐκεῖ ὅπου ἔστρεψε ἀπόλυτα, ἐπίμονα καὶ ὑπο-

μονητικὰ τὴν προσοχήν του ἦτο ἡ ἐκπαίδευσις τῶν στελεχῶν, ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ στρατεύματος.

Εἶνε ἔργον τιμῆς τὸ ἐκπαιδευτικόν του ἔργον.

Αὐτὸς ἐδημιούργησε τὴν Σχολὴν Πολέμου καὶ τὰ σχολεῖα ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ ὅταν ἀκόμη παρέδωσε τὰ καθήκοντα τοῦ Α)Γ. Ε. Σ. παρέλαβε γενικὸς ἐπιθεωρητὴς ἐκπαιδεύσεως ἐξηκολούθησε μὲ τὴν αὐτὴν ἐπιμονήν.

Ὁ στρατηγὸς εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του παρουσιάζει τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του. Νομίζω ὅμως ὅτι ἠδίκησε τὸν ἑαυτό του εἰς τὰς κρίσεις προσώπων ὅπου ὑπεισῆλθον καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀντιπάθειαι. Τὸ ἴδιο βλέπει κανεὶς καὶ εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ στρατηγοῦ Παγκάλου καὶ τοῦ στρατηγοῦ Μεταξᾶ. Ἀπὸ αὐτὰ δύναται νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς τὸ μέγεθος τῶν παθῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν δυσχέρειαν ἑνὸς ἀντικειμενικοῦ κριτοῦ γιὰ νὰ διακρίνῃ ποῦ σταματᾶ τὸ πάθος καὶ ἀρχίζει ἡ πραγματικότης ἄνευ τῆς ἀχλύος τοῦ πάθους.

Τὸν στρατηγὸ Μαζαράκη κατὰ ὀλίγα χρονικὰ διαστήματα ἀντικατέστησαν οἱ στρατηγοὶ Μερεντίτης καὶ Βρονταμίτης, οἱ ὁποῖοι συνέχισαν ἕνα ἔργο γόνιμο μὲ τὴν φιλότιμη φιλοδοξία τῆς δημιουργίας καὶ τὴν ἀκατάβλητη πρόσπάθειά των.

ε) Ὁ Στρατηγὸς Θ. Μανέττας

Δὲν ὑπηρέτησα ὑπὸ τὰς διαταγάς του, ἀλλὰ ἀνήκει καὶ οὗτος εἰς τοὺς δημιουργοὺς τοῦ στρατιωτικοῦ οἰκοδομήματος, τοῦ ἐθνικοῦ ὀργάνου διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Ἔθνους. Κατέβαλε καὶ οὗτος κάθε προσπάθεια διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τοῦ στρατοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἐμόχθησε ὡς ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, παραιτηθεὶς ἢ μᾶλλον ἀπομακρυνθεὶς ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου, ὅταν ἐσήκωσε τὸ ἀπαιτητικόν του ἀνάστημα. Μπορῶ νὰ εἴπω, ὅτι κατὰ τρόπον ἀλάνθαστον ἡ κληρονομικότης τὸν ἔφερε πολὺ κοντὰ στὴ γραμμὴ τῆς καταγωγῆς του ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ στρατηγὸς Μανέττας ἐκληρονόμησε ὄχι μόνον φυσιογνωμικὰς λεπτομερείας, ἀλλὰ καὶ κληρονομουμένας διαθέσεις.

στ) Πάγκαλος, ὁ δυνατὸς

Τὸν ἀφῆκα τελευταῖον. Δὲν ἔχει ἀνάγκην παρουσίας αὐτός, γιατὶ εἶνε γνωστὸς ὡς ὁ ἐπιτελάρχης τῆς νίκης 1916—18 καὶ ὡς ὁ ἀρχιστράτηγος, ὁ δημιουργὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἕβρου, δηλαδὴ τῆς σταθερᾶς βάσεως ποὺ ἔκτισαν οἱ ἄλλοι στὴ σειρά τους.

Καὶ τὴν βάσιν αὐτὴ τὴν δημιούργησε ἀπὸ τὸ μηδὲν ὡς ἐντολοδόχος τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1922.

Καὶ διὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ ἐχρειάζοντο τὰ δικά του ἀναμφισβήτητα προσόντα πληρότητος καὶ ὡς ἐπιτελοῦς καὶ ὡς διοικητοῦ.

Ἐνέπνευσε τὸ φόβο καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη εἰς ὅλους καὶ ἔτσι ἐδημιούργησε.

Ἡ τάξις εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκω εἶχε τὴν ἐξαιρετικὴ τύχη νὰ τὸν ἔχῃ καθηγητὴ τῆς Πολεμικῆς Τέχνης. Καὶ ἐκεῖ ἦτο πραγματικὸς τεχνίτης. Καὶ ἕνας ἠλίθιος μποροῦσε νὰ ἐπωφεληθῇ.

Αὐτοῦ τοῦ δυνατοῦ ἀξίζει νὰ θυμηθοῦμε τρεῖς ἱστορικὲς φράσεις.

Ὅταν ὁ Βενιζέλος ἔκλεισε τὴν συνθήκην τῆς Λωζάννης τοῦ ἐτηλεγράφησεν: «Συλλυπητήρια δι' ἐπονείδιστον συνθήκην», καὶ ἀπογοητευμένος παρητήθη ἀπὸ Ἀρχιστράτηγος. Εἶχε δηλώσει ὅτι σὲ 15 ἡμέρες θὰ κατελάμβανε τὴν Κωνσταντινούπολι. Καὶ ὅλοι τότε τὸν πιστεύαμε.

Εἰς τὸν Ἰταλὸν Τζελόζο, σὲ συζήτησι διὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸ πόλεμο, τοῦ ἐδήλωσε: «Σᾶς ἔσωσε La Strategie du Caporal».

«Στὴν Πάργα, ποὺ πήγατε, θὰ σᾶς μάζευαν—ἂν ὑπῆρχε στρατηγικὴ—οἱ χωριάτες».

Τέλος, ὅταν ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Οὐΐλσων τὸν παρεκάλεσε νὰ ἀναλάβῃ, τὸ 1941, τὴν διεύθυνσιν τοῦ πολέμου, τοῦ ἀπήντησε: «Δὲν χρειάζεται πλέον ἰατρός, ἀλλὰ νεκροθάπτης, καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι κατάλληλος».

ζ) Ὁ Στρατάρχης Παπάγος

Γι' αὐτὸν ἐκθέτω τὴν γνώμην μου εἰς ἰδιαίτερον, ἐκτενέστερον κεφάλαιον, γιατὶ ὑπήρξαμε συνεργάται, συμπολεμισταί, ἀλλὰ καὶ ἐχθρός μου ἐξ ὑπαιτιότητος ἄλλων, καὶ πρέπει νὰ ἐξηγηθοῦν μερικὰ ζητήματα, ἀπαραίτητα γιὰ τοὺς συγχρόνους.

η) Συμπεράσματα

Ἅπαντες οἱ ἀνωτέρω, ἀνεξαρτήτως ἐὰν ἐπίστευον ἢ ἐνόμιζον, ὅτι καλυτέρα διοίκησις κατὰ τὸν πόλεμον θὰ παρουσίαζε μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν τοῦ δημιουργήματός των, δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ ᾐσθάνθησαν ὑπερηφάνειαν διὰ τὸ ἔργον των. Ἀπετέλεσαν, πράγματι, τὴν ὑπέροχον καὶ φωτεινὴν σειρὰν δημιουργῶν, οὓς εἶχε τὴν τύχην ὁ στρατὸς καὶ τὸ Ἔθνος νὰ διαθέσῃ ἀμέσως μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφήν. Τὸ ἔργον των εἶνε κατὰ τοῦτο ἄξιον πάσης ἐξάρσεως καὶ προσοχῆς, διότι ἐδημιουργήθη μέσα εἰς τὸν σάλον τῶν πολιτικῶν παθῶν καὶ κινημάτων. Εὐτυχῶς δὲν κατεκρημνίσθη, διότι ὁ εἷς ἀρχηγός, ἀντικαθιστῶν τὸν προηγούμενον, ὡδηγεῖτο ἀπὸ τὸν ἴδιον πόθον τοῦ «κάθε ἡμέρα καὶ καλύτερον». Ἡ σφραγὶς δὲ ἑνὸς ἑκάστου τούτων ἦτο τόσον ἐντονωτέρα, ὅσον σταθερωτέρα ἦτο ἡ πολιτικὴ ἡγεσία καὶ ἡ ἐκ ταύτης βοήθεια. Οἱ πολεμισταὶ τοῦ 1940 ἀξιωματικοὶ δέον μετ' εὐγνωμοσύνης νὰ τιμῶσι τὴν μνήμην τῶν δημιουργῶν τούτων καὶ ὁσάκις ὑψοῦνται εἰς τὰς θέσεις, τὰς ὁποίας ἐλάμπρυναν, νὰ καταβάλωσι προσπάθειαν ὅπως φθάσωσι τὸ ὕψος των. Εἶνε μία κληρονομία ἱστορική, δι' ἣν ἐπιβάλλεται μιὰ συνέχεια ὑπὸ τῶν κληρονόμων. Εἶνε ἕνα παράδειγμα πρὸς μίμησιν.

3) ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

α) Ὁ Διοικητής

ΟΛΙΓΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΙΡΑ ΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΙ

Τίποτε δὲν ὠφελεῖ ἕναν ἀξιωματικὸ περισσότερον ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς πληρότη-

τος, ἀπὸ τὴν ἐνάσκησιν διοικήσεως μονάδων. Αὐτὴ τὸν κάμνει εἰς ποιότητα ἀποδοτικώτερον.

Εἰς οἱανδήποτε ὑπηρεσίαν καὶ ἂν τοποθετηθῇ ἕνας ἀξιωματικός, ἀνεξαρτήτως ἂν αὐτὴ λέγεται ἐπιτελικὴ ἢ διοικητική, δὲν θὰ παρουσιάσῃ ἱκανότητα καὶ ἀπόδοσιν, ἐὰν δὲν ἔχῃ ἐνασκήσει διοίκησιν μαχίμου Μονάδος.

Θὰ εἶνε νηπιωδῶς ἀτελῆ τὰ σχέδια τοῦ ἐπιτελοῦς, ὁ ὁποῖος δὲν ἐξήσκησε διοίκησιν, διότι θὰ τοῦ διαφεύγουσι οἱ βασικώτεροι παράγοντες: Ἡ ψυχολογία τοῦ στρατιώτου ὡς ἀνθρώπου, ὁ παράγων χρόνος ὡς συνάρτησις μὲ τὸν παράγοντα ἔδαφος στὴν χρησιμοποίησί των ὑπὸ τοῦ ἐπιτελοῦς.

Ὁ ἄπειρος διοικήσεως ἐπιτελὴς μεταβάλλεται εἰς ἐπικίνδυνον θεωρητικόν. Ὁ ἔμπειρος διοικήσεως ἐπιτελὴς καθίσταται ὁ τεχνίτης ἐπιτελής, διότι ἔχει ἤδη μελετήσει τὸν ἀντίκτυπον εἰς τὴν εὐαίσθητον πλάκα: ἄνθρωπος.

Ὁ ἄπειρος διοικήσεως ἐπιτελὴς ὠθεῖ εἰς ἀνοήτους ἐνεργείας, διότι δὲν ἐγνώρισε ποτὲ τὴν προσωπικὴν εὐθύνην, ἐνῷ ὁ ἔμπειρος διοικήσεως ἐπιτελὴς καθίσταται εἰς τὴν ἀνεύθυνον θεωρουμένην καὶ ἀπρόσωπον ἐπιτελικὴν ἐργασίαν του ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐνσυνείδητος ἐξεταστὴς τῆς εὐθύνης μιᾶς διοικητικῆς πράξεως καὶ συνεπῶς ἄρτιος εἰσηγητής.

Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὥρισαν ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς πρέπει νὰ ἐναλλάσσηται εἰς διοίκησιν καὶ ἐπιτελεῖον, ἀπὸ πεῖρας καὶ γεγονότων ὡμίλησαν. Καὶ ὁ ὁρισμὸς οὗτος εἶνε ἀξίωμα καὶ εἶνε ἀπόφθεγμα στρατιωτικῆς σοφίας, διότι σοφίας κέντρον καθίσταται ἡ πεῖρα.

Ἐπιτελικαὶ θεωρούμεναι φυσιογνωμίαι, χωρὶς διέλευσιν ἀπὸ τὸ καμίνι τῆς διοικήσεως, ὑπῆρξαν πρόξενοι συμφορῶν καὶ εἰς ἄλλα Κράτη, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μας, εἰς τὸ ἀπώτερον καὶ εἰς τὸ ἐγγύτερον παρελθόν.

Ἀξιωματικός, ὁ ὁποῖος ἔφθασε εἰς τὰς ἀνωτάτας βαθμίδας χωρὶς νὰ διέλθῃ τὸ μεγαλύτερον καὶ ἀσφαλέστερον σχολεῖον «ἐνασκήσεως διοικήσεως», εἶνε ἀνίκανος διοικητής, διότι καθίσταται ἄβουλος καὶ τὸν ταράσσει ὡς διαρκὴς ἐφιάλτης ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἀναλήψεως τῆς εὐθύνης τῶν διαταγῶν του.

Φοβεῖται, ἀμφιβάλλει διὰ τὴν ἀντίδρασιν, διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν Μονάδων του, διότι τοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ σφυγμομετρήσῃ τὸν ἄγνωστον διὰ τοῦτον Χ. Διστάζει εἰς τὴν λῆψιν ἀποφάσεων καὶ ἔκδοσιν διαταγῶν ἐκτελέσεως, ἀλλὰ καὶ κυρίως τοῦ διαφεύγει ἡ ἱκανότης τοῦ ἐλέγχου τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεώς του ὑπὸ τῶν μικροτέρων ὑπ' αὐτοῦ μονάδων.

Ποτὲ οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἐπιτελικὴν ὑπηρεσίαν ὡς σκοπόν, ἀλλὰ μόνον ὡς προσωρινὸν μέσον διαπλατύνσεως τοῦ ὁρίζοντος τῶν ἑκάστοτε προβλημάτων.

Ἕνας πρέπει νὰ εἶνε ὁ σκοπός των: Ἡ διοίκησις, διότι αὐτὴ καὶ ἡ ἐκ ταύτης πεῖρα των θὰ τοὺς ἐξασφαλίσῃ τὴν αὐτόματον ἐπίλυσιν τῶν στυγνῶν προβλημάτων τοῦ πεδίου μάχης. Καὶ τοῦτο, διότι θὰ ἔχωσι γνωρίσει τὸν βασικὸν παράγοντα τῆς νίκης, «τὸν μεταβλητὸν-ἄνθρωπος», καὶ θὰ τὸν ρίπτουν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὅπου καὶ ὅταν ἐπιβάλλεται, ἀναμένοντες τὰ θετικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐμπείρου χρησιμοποιήσεώς του. Θὰ ἐργάζωνται, ὅταν ὑπάρχουν καὶ τὰ ἄλλα ἀπαραίτητα ἐπαγγελματικὰ ἐφόδια, μὲ αὐτοπεποίθησι, θάρρος καὶ διανοητικὴν ρώμην.

Τέλος, ἂς μὴ λησμονῆται, ὅτι οἱ διοικηταὶ περιφρονοῦν διαταγὰς προερχομέ-

νας ἀπὸ ἐπιτελεῖς ἀποφυγόντας τὴν διοίκησιν. Καλῶς ἢ κακῶς, τὰς θεωροῦν ἀνεδαφικάς, τὰς θεωροῦν ἀτελεῖς καὶ συνεπῶς αἱ διαταγαὶ αὐταὶ χάνουν ἀπ' ἀρχῆς τὴν ἐπιβαλλομένην ἐπίδρασίν των, τὴν δυναμικότητά των.

Ἕνας σύγχρονος πολέμαρχος, ὁ Στρατάρχης Μοντγκόμερυ, εἰς μίαν διάλεξίν του, δοθεῖσαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου τὴν 15ην Νοεμβρίου τοῦ 1945 «περὶ στρατιωτικῆς ἡγεσίας», τονίζει: «Θέσας κατὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν τὰς ἰδέας μου ὑπὸ δοκιμήν, διεπίστωσα ὅτι, ἂν ἐπιθυμῆτε νὰ ἡγῆσθε στρατιωτῶν, ὀφείλετε νὰ προβῆτε εἰς βαθεῖαν μελέτην τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, διότι οὗτος ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ὕλην, μὲ τὴν ὁποίαν πᾶς διοικητὴς ὀφείλει νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπόν του. Ἂν παραμελήσητε τὸν ἀνθρώπινον συντελεστήν, θὰ ἀποτύχητε ὡς ἡγέτης. Αἱ προσωπικαὶ σχέσεις μεταξὺ διοικητοῦ καὶ στρατιωτῶν του εἶνε καὶ ὑπῆρξαν πάντοτε εἷς ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων κυρίων συντελεστῶν τῆς ἐπιτυχίας εἰς τὸν πόλεμον. Ἂν ἕνας διοικητὴς ἀποκτήσῃ τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πεποίθησιν τῶν ἀνδρῶν του, δὲν ὑπάρχει τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ. Ἂν ἀντιθέτως ἀπολέσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἀνδρῶν του, δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ».

Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ὁ ἀνθρώπινος συντελεστής». «Ὁ διοικητὴς ὀφείλει νὰ προβαίνῃ εἰς ἐμπεριστατωμένην μελέτην τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἡ πρώτη ὕλη, τὴν ὁποίαν θὰ χειρίζεται εἶνε οἱ ἄνθρωποι καὶ εἶνε οὐσιῶδες νὰ ἐνθυμῆται ὅτι οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν ἀλλήλων. Ἂν διοικητής τις φρονῇ, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶνε ὅμοιοι καὶ βάσει τῆς σκέψεως ταύτης χρησιμοποιεῖ τὴν μεγάλην μᾶζαν τοῦ ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ, οὗτος θὰ ἀποτύχῃ».

Καὶ τὸ ἀξιοσημείωτον: «Δὲν πιστεύω, ὅτι σήμερον ὁ διοικητὴς δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ μεγάλας Στρατιάς, μεμονωμένας Μονάδας ἢ καὶ ἄτομα ἀκόμη καὶ νὰ τὰ ὁδηγήσῃ εἰς μεγάλας νίκας, ἂν δὲν ἔχῃ τὸ προσῆκον αἴσθημα θρησκευτικῆς ἀληθείας. Καὶ πρέπει νὰ εἶνε διατεθειμένος νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ καὶ νὰ ὁδηγῇ τὰ στρατεύματά του ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ταύτης».

Εἶνε πράγματι ἀξιώματα, ἡ δοκιμασία τῶν ἰδεῶν του, ὡς ἐξέθηκε ὁ Στρατάρχης, αἱ ἀνωτέρω σκέψεις του.

Καὶ τὴν ἀλήθειαν θὰ διαπιστώσῃ εἰς τὰ κατ' ἐξοχὴν σχολεῖα, «τὰς μαχίμους μονάδας». Ἐκεῖ τὰ ἔμφυτα προσόντα του θὰ τὰ θέσῃ ὑπὸ δοκιμασίαν καὶ ἐξέλιξιν. Ἀπὸ ἐκεῖ θὰ μάθῃ νὰ διακρίνῃ τὰ οὐσιώδη ἀπὸ τὰς λεπτομερείας, ὥστε ἀργότερα νὰ κρατῇ διὰ τὸν ἑαυτόν του τὰ πρῶτα καὶ νὰ ἀφήνῃ εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ τὰ δεύτερα.

β) Διοικητὴς Τάγματος

Τίποτε δὲν μὲ ὠφέλησε περισσότερον διὰ τὰς ἐπιτυχίας πεδίου μάχης ἀπὸ τὴν διοίκησιν Μονάδων.

Ἕνα πρῶτο καλὸ σχολεῖο εἶνε τὸ τάγμα. Διώκησα ἐπὶ διετίαν τάγμα εἰς τὴν Ἔδεσσαν, μέσα σὲ καλὸ πλαίσιον, τὸ 30 Σύνταγμα Πεζικοῦ. Ἐκεῖ, στὰς ἀσκήσεις καὶ στὰ ψηλὰ βουνὰ τοῦ Καϊμακτσαλὰν καὶ τοῦ Ντομπροπόλε καὶ τῆς Τζένας, ξεκαθάρισα στὸ μυαλό μου τὸν στρατιώτη, τὸ ἔδαφος, τὸν χρόνο. Ἦτο τὸ πρῶτο μου ὡραῖο σχολεῖο. Γιὰ νὰ μπορέσῃ κανεὶς νὰ διοικῇ μιὰ Μονάδα, πρέπει νὰ τὴν δη-

μιουργῆ καὶ τὴν δημιουργεῖ διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Αὐτὸ τὄμαθα στὸ τάγμα.

γ) Διοικητὴς Τομέως

Ἕνα χρόνο γύριζα ὡς διοικητὴς τὰ κατσάβραχα τοῦ Τομέως τῆς Ἀρδέας. Μὲ ὠφέλησε ἀπόλυτα. Γιατὶ τὴν συγκέντρωσι ἐπηκολούθησε ἡ ἀποκέντρωσις μὲ τὰ τόσα προβλήματα τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἀποστάσεως. Ἔπρεπε ἀπὸ τὸ τηλέφωνο νὰ διακρίνη κανεὶς τὴν θέλησιν τοῦ ὑφισταμένου. Ὡραῖο σχολεῖο ὁ τομεὺς-σχολεῖο, ποὺ τόσο μὲ ὠφέλησε σ' ἕνα πόλεμο, τὸν πόλεμο τοῦ 1940, ὅπου βασανιστικῶς ὑπεισῆλθον τὰ προβλήματα τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἀποστάσεως.

δ) Διοικητὴς 19ου Συντάγματος

Τὰ δύο πάρα πάνω τὰ συνέπηξα σὲ μιὰ συγκεντρωτικὴ βασικὴ προσπάθεια, ὅπως εἶνε ἡ διοίκησις ἑνὸς Συντάγματος μὲ τὰ τόσα ἐκπαιδευτικὰ καὶ διοικητικά του προβλήματα.

Ἐπὶ 1½ χρόνο διώκησα τὸ ὡραῖο 19ον Σύνταγμα Σερρῶν, κοντὰ σχεδὸν στὰ σύνορα, ὅπου ἡ μελέτη τοῦ ἐδάφους μὲ τὰ πιθανὰ γεγονότα προετοιμάζουν ἕνα διοικητὴ σὲ προβλήματα μάχης.

Τὰ τρία αὐτὰ σχολεῖα μοὔδωκαν τὴν ἀπόλυτη δυνατότητα ὥστε, ὅταν ἀργότερα τοποθετήθηκα κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940 ὡς διοικητὴς τοῦ 3)40, ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες πῆρα τὰ γκέμια τοῦ Συντάγματος μὲ ἀπόλυτη αὐτοπεποίθησι.

Ὅσα ἐτόνισε ὁ Μοντγκόμερυ τὰ δοκίμασα ἀπόλυτα στὴ διοίκησί μου. Ἔμπαινα πλέον σὲ γνώριμο ἔδαφος. Ἔτσι μὲ αὐτοπεποίθησι ἀπόλυτη πῆρα ἀργότερα τὴν διοίκησι τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας καὶ διαδοχικῶς Μεραρχίας καὶ Σώματος.

Τὰ διοικητικὰ σχολεῖα μοὔχαν δώσει ἐκεῖνο, ποὺ δὲν μπορεῖ κανεὶς πουθενὰ νὰ ἀποκτήση. Τὸ ἀπόλυτον αἴσθημα ἐξ ἄλλου τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας μοῦ δυνάμωσε τὴν πίστι ποὺ δὲν ἐγνώρισα, χάρις εἰς τὴν πίστι αὐτή, χάρις εἰς τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, καμμιὰ ἀποτυχία.

ε) Διοικητὴς Συντάγματος Εὐέλπιδων

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1939 τοποθετήθηκα διοικητὴς τοῦ Συντάγματος Εὐελπίδων. Ἤξευρα πλέον τί θέλουν οἱ στρατιῶται, ποιά πρέπει νὰ εἶνε μιὰ διοίκησις στρατιωτῶν καὶ ἐπὶ ἕνα χρόνο πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου μέσα στὴν Ἐθνικὴ Ἐκκλησία τῶν Εὐελπίδων μαζὶ μὲ ἀξίους συνεργάτας προπαρασκευάσαμε δυμοιρίτας πεδίου μάχης μὲ βάσιν σταθεράν, μὲ βάσιν ἀκλόνητον «τὸ ἠθικόν».

Κανεὶς δὲν ὑπελείφθη στὸ φοβερὸ καμίνι τοῦ πεδίου μάχης καὶ ὑπῆρξε ἡ μεγαλυτέρα ἀμοιβὴ ὅλων μας, ἀπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Σχολῆς στρατηγοῦ Μπατᾶ μέχρι τοῦ τελευταίου ἀξιωματικοῦ τῆς Σχολῆς.

στ) Συμπεράσματα

Ἔτσι ὡλοκληρωμένος ἀπὸ διοίκησι μαχίμων μονάδων παρουσιάσθηκα στὸ κριτήριο τῶν ἐπαγγελματικῶν δυνατοτήτων στὴν μεγάλη, τὴν ἀπόλυτο δοκιμασίαν, ἑνὸς

ἀξιωματικοῦ, στὸ πεδίον τῆς μάχης, ὡς διοικητὴς Συντάγματος. Ἐπεδίωξα μὲ πεῖσμα τὴν διοίκησιν, διότι ὑπέφερα ἀπὸ τὴν ἐπιτελικὴν ὑπηρεσίαν μου ὡς κατώτερος ἀξιωματικός.

Καὶ τὸ εὐγενές μου αὐτὸ πεῖσμα ἠμείφθη, διότι μὲ προετοίμασε διὰ διοικήσεις ἀνεξαρτήτους καὶ μακρὰν πάσης βοηθείας, τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἐφανταζόμην ὅτι θὰ ἀναλάβω. Τελικῶς ἰδοὺ ἡ συμβουλή μου: «Διοικήσατε καὶ θὰ ἀμειφθῆτε». Ἂς ἐξετάσουν τὸν ἑαυτό τους ὅσοι δὲν διώκησαν καὶ θὰ ὁμολογήσουν μυστικὰ πάλιν στὸν ἑαυτό τους, ὅτι «αἰσθάνονται ἕνα αἴσθημα κατωτερότητος καὶ φόβου ἔναντι τῶν μονάδων».

4) ΣΤΑ ΕΠΙΤΕΛΕΙΑ

α) Ἐπιτελὴς Μεραρχίας

Στὴν προπολεμικὴ περίοδο ἔκαμα ἕνα καλό, μπορῶ νὰ πῶ, πειραματικὸ σχολεῖο στὰ ἐπιτελεῖα Μεραρχίας παραμεθορίου. Ἐπὶ δύο χρόνια ἤμουν διευθυντὴς τοῦ γραφείου ἐπιχειρήσεων τῆς Μεραρχίας στὴν Κομοτηνή, ὅταν ἐτελείωσα τὴν Σχολὴν Πολέμου.

Ἔτσι ἦλθα σ' ἐπαφὴ μὲ ὅλα τὰ ὅπλα γιὰ τὴν ἐκπαίδευσί τους, γιὰ τὴν ζωή τους, γιὰ τὰ διάφορα προβλήματά τους.

Ὁ ἐπιτελάρχης, ἀείμνηστος Λιώσης Εὐστ., ἦτο ἕνας ἐξαιρετικὸς ἐπιτελάρχης, ὑπὸ τὸν ὁποῖον μποροῦσε νὰ ἐργασθῇ κανεὶς ἄνετα. Ἀναγνωρίσεις ἐδάφους, ἀσκήσεις, ὀργάνωσις μονάδων ἦσαν προβλήματα ποὺ καθημερινῶς μᾶς ἐτίθεντο.

Ὁ παράγων ἔδαφος, ὁ παράγων χειμώνας μὲ τὶς βροχές του καὶ τὰ χιόνια του, αἱ ἀποστάσεις τῶν Μονάδων, μᾶς ἔθεσαν προβλήματα ποὺ ἀκόνισαν πραγματικὰ τὸ μυαλὸ καὶ ποὺ ἔδωκαν στὴ σκέψι μιὰ μέθοδο ἐργασίας, ὥστε νὰ γνωρίζῃ κανεὶς ποὺ μπορεῖ ν' ἀρχίσῃ καὶ πῶς νὰ τελειώσῃ.

Ἡ ἐπιτελική μου ὑπηρεσία στὴ Μεραρχία αὐτή, ἡ συμμετοχή μου σὲ μεγάλες ἀσκήσεις, μοὔδωκε μιὰ ἐξαιρετικὴ ὠφέλεια γιὰ τὴν ἐπιτελική μου σταθερότητα.

β) Ὑπαρχηγὸς Ἐπιτελείου Στρατιᾶς

Λίγο πιὸ πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ ἐπὶ 8 μῆνες ὑπηρέτησα ὡς ὑπαρχηγὸς ἐπιτελείου τῆς Στρατιᾶς Πιτσίκα εἰς τὴν Κοζάνην, μὲ ἐπιτελάρχην τὸν μελετημένον συμμαθητή μου στὴ Σχολὴ Πολέμου συνταγματάρχην τότε Σπ. Γεωργούλην.

Ἡ ὑπηρεσία μου αὐτὴ μὲ ἔθεσε εἰς ἐπαφὴν μὲ πλεῖστα προβλήματα ἑνὸς ἐπικειμένου πολέμου.

Μὲ ἐξοικείωσε, κατόπιν ἐξαντλητικῶν ἀναγνωρίσεων, μὲ τὸ ἔδαφος καὶ τὰς ἀπαιτήσεις του καὶ μὲ τὰς δουλείας του γιὰ μιὰ στρατιά. Ἐξητάσθησαν ἀμυντικὰ καὶ ἐπιθετικὰ δεδομένα γιὰ μιὰ ἐπερχομένη θύελλα.

Καίτοι προσεπάθησα νὰ ἀποφύγω μὲ πραγματικὸ πεῖσμα τὴν ἐπιτελικὴν αὐτὴν ὑπηρεσία, ἐπικαλούμενος τὸ προηγούμενο τῶν ἐπιθέσεων καὶ ἀδίκων κρίσεων γιὰ τοιαύτη ὑπηρεσία, μπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι ἦτο εὐτύχημα ποὺ δὲν μὲ ἄκουσαν.

Μὲ προετοίμασε γιὰ τὰ τόσα δύσκολα προβλήματα τοῦ ἐπιτελάρχου μιᾶς Στρατιᾶς, ὅπως ἦτο τὸ Β΄. Σῶμα Στρατοῦ τῶν ἑπτὰ Μεραρχιῶν τὸν Μάρτιον τοῦ 1941.

ὅταν ἀντικατεστάθησαν οἱ σωματάρχαι καὶ οἱ ἐπιτελάρχαι ὧν Α΄. καὶ Β΄. Σωμάτων Στρατοῦ καὶ ἀπῃτεῖτο μιὰ σταθερότης ὑγιῶν σκέψεων καὶ εἰσηγήσεων.

Ἔτσι ἀνέβηκα τὰ σκαλιὰ τοῦ Γολγοθᾶ τότε μὲ ἀπόλυτη σταθερότητα καὶ μὲ ἐπίγνωσι εὐθυνῶν καὶ δικαιωμάτων, δικαιωμάτων καθήκοντος. Μὲ βοήθησε πολὺ τὸ σχολεῖο τοῦ Ἐπιτελείου τῆς Στρατιᾶς.

5) ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

α) Μαθητής

Πέρασα ὡς μαθητής, κατόπιν ἐξετάσεων αὐστηρῶν, τὴν τρίτη σειρὰ τῆς Σχολῆς Πολέμου, ὅπου ὑπῆρξαν συμμαθηταί μου οἱ ἀξιώτεροι συνάδελφοι, ποὺ ἀνῆλθον ὅλοι εἰς τὴν βαθμίδα τοῦ ἀνωτάτου ἀξιωματικοῦ μὲ 2 ἢ 3 ἐξαιρέσεις.

Τὸ σχολεῖο αὐτὸ ἦτο τὸ πλέον ἀπαραίτητο σχολεῖο γιὰ τὴν δημιουργία διοικητῶν.

Ἐδίδασκον πεπειραμένοι Γάλλοι ἀξιωματικοί, πραγματικοὶ ἐπιστήμονες τῆς στρατιωτικῆς τέχνης.

β) Καθηγητής

Ὡς ἀντισυνταγματάρχης εἶχα τὴν τιμὴ ἀργότερα νὰ τοποθετηθῶ ὡς καθηγητὴς τῆς ἕδρας τοῦ Πεζικοῦ στὴ σχολὴ αὐτὴ καὶ ἔτσι καταπιάσθηκα στὰ γερὰ μὲ τὸ ὅπλο ἐκεῖνο, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ θὰ ἀποτελῇ τὴν βάσιν κάθε πεδίου μάχης. Εἶνε τὸ ὅπλον, ὅπου κατ' ἐξοχὴν κυριαρχεῖ ὁ ἄνθρωπος καὶ ζυγίζει ἀπόλυτα.

Ἔμεινα ἐνάμισυ χρόνο καθηγητὴς ἐξετάζοντας τὰς Μ. Μονάδας εἰς τὰς διαφόρους ἀπαιτήσεις τοῦ πεδίου μάχης.

6) Ο ΠΛΗΡΗΣ ΚΥΚΛΟΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΣΚΛΗΡΟ ΠΟΛΕΜΟ

Ἔτσι διοικητής, μαθητής, ἐπιτελής, καθηγητής, πέρασα ἕνα πλήρη κύκλο, ποὺ μορφώνει τὸν ἀξιωματικὸ καὶ τὸν προπαρασκευάζει γιὰ κάθε τι ποὺ θὰ τοῦ παρουσιασθῇ.

Ἡ ὑπηρεσία μου στὸ Γεν. Ἐπιτελεῖο Στρατοῦ, ἀπετέλεσε ἕνα καλὸ μάθημα, μιὰ προεργασία γιὰ τὴν τρικυμιώδη θητεία μου ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ.

Ἐπαναλαμβάνω ὅμως, ἀδιάφορον ἂν δὲν τὸ ἐπέτυχα, ὅτι ἡ τοποθέτησις στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο πρέπει νὰ θεωρῆται ἀπὸ τὸν ἀξιωματικὸ ὡς μία ἀμοιβή, ἀλλὰ καὶ ἕνας σκοπός, πρὸς τὸν ὁποῖον δέον νὰ ἀποβλέπῃ μετὰ συνεχῆ καὶ ἐπιτυχῆ προετοιμασία.

Διότι ἐκεῖ ὁ ἀντίκτυπος τῶν εἰσηγήσεών του ἔχει τὴν εὐρύτητα τῆς ὁλότητος τοῦ στρατεύματος.

Παρουσίασα παραπάνω ἕνα κύκλο ἐπαγγελματικῆς πορείας ἑνὸς ἀξιωματικοῦ, τὸν δικό μου.

Τὸν παρουσιάζω καὶ γιὰ μελέτη καὶ γιὰ μίμησι, γιὰ ὅσους νομίζουν ὅτι ἀξίζει τὸν σκοπόν τους, ἂν πράγματι ἀποβλέπουν νὰ θέσουν τὰ καλύτερά τους πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ προσόντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατεύματος ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ πλήρων εὐθυνῶν θέσεων, τῶν ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν.

Ἄλλως τε, στὸ δρόμο τῆς προπαρασκευῆς, συγχωνεύεται καὶ ὁ δρόμος τῆς ἀποδόσεως κατὰ στάδια βαθμοῦ καὶ θέσεων, δρόμος ἀποδόσεως, ποὺ εἶνε καὶ αὐτὸς ὁ καλύτερος δρόμος προπαρασκευῆς γιὰ τὴν παραπάνω ὑπεύθυνο θέσι.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Η ΕΠΙΒΟΥΛΗ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

ΤΟ «ΟΧΙ»

ΜΕ ΤΙΣ ΟΜΟΡΦΕΣ ΑΝΑΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΓΕΩΡΓΙΟΝ Β΄

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἔθνους ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄.

Ὁ ἄξιος Κυβερνήτης ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΓΟΣ
Ἀρχιστράτηγος τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ

1) ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΑΙ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

Ο ΑΞΙΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ

Ἀρχίζοντας τὴν διήγησιν ὡρισμένων ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς ἐθνικῆς μας ἀντιστάσεως, θὰ σταματήσωμε μὲ κατάνυξι στὸν Ἀρχηγό, στὸν Ἐθνάρχη, τὴν μεγάλη καὶ σεβαστὴ μορφὴ τοῦ ὁδηγοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β΄.

Ὅλα τὰ γεγονότα ἐξειλίχθησαν ὑπὸ τὴν ὑψηλήν Του ἡγεσίαν, καὶ τήν, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ πολέμου, συνεχῆ ζωηφόρον πνοήν Του.

Χωρὶς αὐτόν, τὸν ἀδάμαστον καὶ ἀδαμάντινον, τίποτε δὲν θὰ ἦτο δυνατόν.

Μὲ τὸ παράδειγμά Του, μὲ τὴν Πίστι Του καὶ τὴν ἀδάμαστη θέλησί Του, ξεσήκωσε τὸ Ἔθνος στὸ μεγάλο «Ὄχι».

Καὶ οἱ συνεχισταὶ καὶ ἐκτελεσταὶ τὸ ἔφθασαν μέχρι τῆς τελικῆς Νίκης. Ἠκολούθησαν τὸν δρόμο, ποὺ ἐχάραξε Ἐκεῖνος.

Αὐτὸς ἦτο ὁ ὁδηγός. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, μεγάλοι ἢ μικροί, καθένας στὴ θέσι του καὶ στὴν ἀποστολή του, ἦσαν «πολλαπλασιασταὶ καὶ συμπλήρωμα».

Σ' αὐτὸν τὸν Ἀρχηγὸ - Βασιλέα ἀνήκει ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ τὸ προσκύνημα τοῦ Ἔθνους, γιὰ τὰ γεγονότα ἐκεῖνα.

Γι' αὐτὸ παραθέτω—σὰν ἀρχὴ στὴν διήγησι τῶν γεγονότων—τὰ διαγγέλματά Του, τὶς τρεῖς φωτεινὲς λαμπάδες τοῦ Ἔθνους μας.

Τὰ διαγγέλματα αὐτὰ θὰ φωτίζουν τὴν Ἐθνικήν μας Ἱστορία καὶ θὰ καθοδηγοῦν τοὺς μεταγενεστέρους, γιὰ τὴν διατήρησι τῆς ἀθάνατης κληρονομίας.

28 Ὀκτωβρίου 1940
6 Ἀπριλίου 1941
23 Ἀπριλίου 1941

Πρὶν κἂν ξημερώση. Τὶς πρωϊνὲς ὧρες κτύπησαν τὴν πόρτα τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ οἱ μεγάλες Αὐτοκρατορίες, γιὰ νὰ ἐπιδώσουν τὴν ἱστορική τους καταισχύνη.

Στὴ μιὰ ἔδωσε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Ἐθνάρχου ὁ μεγάλος Μεταξᾶς· τὸ «Ὄχι».

Στὴν ἄλλη ἀπήντησεν ὁ μεγάθυμος καὶ ἁγνὸς πατριώτης Κορυζῆς. Καὶ ὁ Βασιλεὺς ἀπηυθύνθη πρὸς τὸ Ἔθνος, ἀπηυθύνθη ὁ Ἐθνάρχης.

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

«Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως σᾶς ἀνήγγειλε πρὸ ὀλίγου ὑπὸ ποίους ὅρους ἠναγκάσθημεν νὰ κατέλθωμεν εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Ἰταλίας, ἐπιβουλευθείσης τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμὴν εἶμαι βέβαιος ὅτι κάθε Ἕλλην καὶ κάθε Ἑλληνὶς θὰ ἐκτελέσουν τὸ καθῆκον των μέχρι τέλους καὶ θὰ φανοῦν ἀντάξιοι τῆς ἐνδόξου ἡμῶν ἱστορίας. Μὲ πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὰ

πεπρωμένα τῆς Φυλῆς, τὸ Ἔθνος σύσσωμον καὶ πειθαρχοῦν ὡς εἷς ἄνθρωπος θὰ ἀγωνισθῇ ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν μέχρι τῆς τελικῆς νίκης.

Γεώργιος Β΄.
28 Ὀκτωβρίου 1940, ὥρα 6»

Γιὰ τὴν πληρεστέραν κατανόησι τοῦ διαγγέλματος τούτου, ἀξίζει νὰ παραθέσω καὶ τὸ διάγγελμα τοῦ Κυβερνήτου, ὅστις ἀπὸ ἐκείνης τῆς στιγμῆς εἰσῆλθε εἰς τὴν Ἱστορίαν ὡς Ἱστορικὸς Κυβερνήτης.

«Ἡ στιγμὴ ἐπέστη, ποὺ θὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν τιμήν της. Μολονότι ἐτηρήσαμεν τὴν πλέον αὐστηρὰν οὐδετερότητα καὶ ἴσην πρὸς ὅλους, ἡ Ἰταλία, μὴ ἀναγνωρίζουσα εἰς ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ ζῶμεν ὡς ἐλεύθεροι Ἕλληνες, μοῦ ἐζήτησε σήμερον τὴν 3ην πρωινὴν τὴν παράδοσιν τμημάτων τοῦ Ἐθνικοῦ ἐδάφους, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς βούλησιν, καὶ μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι, πρὸς κατάληψιν αὐτῶν, ἡ κίνησις τῶν στρατευμάτων της θὰ ἤρχιζε τὴν 6ην πρωινήν. Ἀπήντησα εἰς τὸν Ἰταλὸν Πρεσβευτὴν ὅτι, θεωρῶ καὶ τὸ αἴτημα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον γίνεται τοῦτο, ὡς κήρυξιν πολέμου τῆς Ἰταλίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Τώρα θὰ ἀποδείξωμεν, ἐὰν πράγματι εἴμεθα ἄξιοι τῶν προγόνων μας καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐξησφάλισαν οἱ πρόγονοί μας. Ὅλον τὸ Ἔθνος ἂς ἐγερθῇ σύσσωμον. Ἀγωνισθῆτε διὰ τὴν Πατρίδα, τὰς γυναῖκας, τὰ παιδιά σας καὶ τὰς ἱεράς μας παραδόσεις. Νῦν ὑπὲρ πάντων ὁ ἀγών.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ»

ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΗΓΕΡΘΗ ΣΥΣΣΩΜΟΝ

6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941

Ὁ δρόμος τοῦ Γολγοθᾶ ἀρχίζει. Ἡ ὑπερτάτη θυσία τῆς Ἑλλάδος φωτίζει μὲ τὰς πληγάς της καὶ τὸ μαρτύριόν της ὡς σύμβολα τιμῆς καὶ ἐλευθερίας.

Ἡ ἄτιμος σκηνοθεσία ἐπαναλαμβάνεται. Ὁ Γερμανὸς ὑπήκοος τοῦ Χίτλερ, Πρεσβευτὴς Πρίγκιψ Ἔρμπαχτ, ἐπιδίδει εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἀείμνηστον Κορυζῆν τὸ ἄτιμον σημείωμά του.

Ἡ ἀπάντησις καὶ πάλιν «Ὄχι».

Καὶ ἐπακολουθεῖ τὸ κάτωθι διάγγελμα τοῦ Ἐθνάρχου - Βασιλέως:

«Ἕλληνες,

Νέος ἐχθρὸς προσέβαλε σήμερον τὴν πρωίαν τὴν τιμὴν τῆς Πατρίδος μας, χωρὶς καμμίαν προειδοποίησιν, τὴν ἰδίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεδίδετο ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν Ἑλληνικήν, ἓν ἔγγραφον ἀναγγέλλον ἁπλῶς τὴν ἐνέργειάν της· τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα ἐκτύπησαν τὰ σύνορά μας.

Ὁ ἡρωικός μας στρατός, φρουρὸς ἀκοίμητος τοῦ ἱεροῦ μας ἐδάφους, τὸ προασπίζει ἤδη διὰ τοῦ αἵματός του.

«Ἕλληνες!

Ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὁ ὁποῖος ἀπέδειξεν ἤδη εἰς τὸν κόσμον, ὅτι θέτει ὑπὲρ

πᾶν ἄλλο τὴν τιμήν, θὰ τὴν ὑπερασπίσῃ καὶ ἔναντι τοῦ νέου ἐχθροῦ, μέχρις ἐσχάτων. Ἡ Ἑλλάς, ἡ τόσον μικρά, τὴν ὁποίαν προσβάλλει σήμερον μία ἀκόμη Αὐτοκρατορία, εἶνε ταυτοχρόνως τόσον μεγάλη, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς κανένα νὰ τὴν θίξῃ.

Ὁ ἀγών μας θὰ εἶνε σκληρός, τραχύς, ἀμείλικτος. Δὲν θὰ ὀρρωδήσωμεν πρὸ οὐδενὸς πόνου, δὲν θὰ σταματήσωμεν πρὸ οὐδεμιᾶς θυσίας. Ἀλλ' ἡ νίκη μᾶς ἀναμένει εἰς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου μας, διὰ νὰ στεφανώσῃ μίαν ἀκόμη καὶ ὁριστικὴν φορὰν τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὸ πλευρόν μας ἵστανται πανίσχυροι σύμμαχοι, ἡ Βρεταννικὴ Αὐτοκρατορία μὲ τὴν ἀκατάβλητον θέλησίν της καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, μὲ τοὺς ἀνεξαντλήτους πόρους των. Εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἀγωνιζόμεθα ἀγκῶνα πρὸς ἀγκῶνα, μὲ τοὺς ἀδελφούς μας Νοτιοσλαύους, διὰ τὴν σωτηρίαν ὁλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς καὶ ἀνθρωπότητος.

Θὰ νικήσωμεν! Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Παναγίας, θὰ νικήσωμεν! Ἡ ἱστορία τῶν Ἐθνῶν θὰ γράψῃ ἀκόμη μίαν φοράν, ὅτι ἡ χώρα τὴν ὁποίαν λαμπρύνει ὁ Μαραθὼν καὶ ἡ Σαλαμίς, δὲν ὑποκύπτει, δὲν κάμπτεται, δὲν παραδίδεται!

Ὅλοι μαζί! Ἕλληνες, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ὑψώσατε τὸ ἀνάστημά σας, σφίξατε τοὺς γρόνθους σας καὶ σταθῆτε εἰς τὸ πλευρόν Μου, προασπισταὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, τῆς χθεσινῆς, τῆς σημερινῆς καὶ τῆς αὐριανῆς, ἀντάξιοι τῶν προγόνων σας, παράδειγμα εἰς τοὺς ἀπογόνους σας, πρόμαχοι τῆς Ἐλευθερίας, τῆς βγαλμένης ἀπὸ τὰ κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά!

Ἐμπρός, τέκνα τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄.»

Ἔπειτα ἀπὸ μιὰ δραματικὴ συνεδρίασι τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁ Βασιλεύς, δίδων τὴν ἐντολὴν τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν συνέχειαν τοῦ ἀγῶνος εἰς Κρήτην, ἡ ὁποία γίνεται τὴν 24ην Ἀπριλίου, ἀπευθύνει τὸ κάτωθι διάγγελμά του πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν:

«Ἕλληνες,

Τὰ σκληρὰ πεπρωμένα τοῦ πολέμου ἀναγκάζουν Ἡμᾶς σήμερον ὅπως, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Διαδόχου τοῦ Θρόνου καὶ τῆς νομίμου Κυβερνήσεως, ἀπομακρυνθῶμεν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ μεταφέρωμεν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους εἰς Κρήτην, ὁπόθεν θὰ δυνηθῶμεν νὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἡ θέλησις τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς περιφρουρήσεως τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Χώρας ἐπέβαλον Ἡμῖν ν' ἀναλάβωμεν, μετὰ τὴν ἀπρόκλητον ἐπίθεσιν, ἣν ὑπέστημεν ἐκ μέρους δύο Αὐτοκρατοριῶν. Ἡ θέλησις Ἡμῶν, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποικιλοτρόπως διατρανωθεῖσα μέχρι σήμερον, προϋπέθετε τὴν μέχρις ἐσχάτων ἀντίστασιν τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, ἅτινα, παρὰ τὸν ἄνισον ἀγῶνα, ἰδίως μετὰ τὴν Γερμανικὴν εἰσβολὴν εἰς τὰ ἐδάφη μας, πεισμόνως ἠγωνίσθησαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἔχοντα συνεπίκουρα καὶ τὰ Βρετανvικὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἔσπευσαν εἰς βοήθειάν μας, καὶ τὰ ὁποῖα λαμπρῶς ἠγωνίσθησαν καὶ ἀγωνίζονται ἀκόμη ἐπὶ Ἑλληνικῆς γῆς ὑπὲρ μιᾶς δικαίας ὑποθέσεως. Τὰ στρατεύματα

Ἡμῶν, ἐξηντλημένα ἐκ τοῦ τραχέος καὶ νικηφόρου πολέμου, τὸν ὁποῖον διεξῆγον ἐπὶ ἓξ μῆνας ἐναντίον πολὺ ἰσχυροτέρου ἐχθροῦ, γράψαντα τὰς ἐνδοξοτέρας σελίδας τῆς στρατιωτικῆς ἡμῶν ἱστορίας, συνέχισαν τὸν κατὰ τῆς Γερμανίας ἀγῶνα μετ' ἀφαντάστων ἡρωισμῶν. Ἀγνοοῦμεν ἀκόμη ὑπὸ ποίας συνθήκας ἐπακριβῶς, εὑρεθεὶς ὁ στρατὸς τῆς Ἠπείρου, ὑπέγραψεν ἀνακωχὴν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐν ἀγνοίᾳ Ἡμῶν, τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ πρᾶξις αὕτη, κατ' οὐσίαν, δὲν δεσμεύει τὴν ἐλευθέραν βούλησιν τοῦ Ἔθνους, τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ ἀγῶνος δι' ὅλων τῶν ὑπολειπομένων ἡμῖν δυνάμεων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὑπερτάτων ἐθνικῶν συμφερόντων.

Ὑποχρεωμένοι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νὰ μεταβῶμεν εἰς Κρήτην, δὲν τὸ πράττομεν εἰμὴ ἵνα ἐλευθέρως καὶ ἀπὸ ἐλευθέρας Ἑλληνικῆς γῆς δυνηθῶμεν νὰ συνεχίσωμεν τὸν κατὰ τῶν εἰσβολέων ἀγῶνα μέχρι τῆς τελικῆς νίκης, ἥτις καὶ θὰ ἐπιβραβεύσῃ πλήρως τὰς μεγάλας θυσίας τοῦ Ἔθνους.

Μὴ ἀποθαρρήσετε, Ἕλληνες, οὐδὲ κατὰ τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν στιγμὴν τῆς ἱστορίας μας. Θὰ εἶμαι πάντοτε μεταξὺ ἡμῶν. Τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος μας καὶ ὁ Θεὸς θὰ βοηθήσουν, ὅπως ἐπιτύχωμεν δι' ὅλων τῶν μέσων τὴν τελικὴν νίκην, παρὰ τὰς δοκιμασίας, τὰς θλίψεις, τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἀπὸ κοινοῦ ἐδοκιμάσαμεν καὶ θὰ δοκιμάσωμεν ἐν τῷ μεταξύ.

Μείνατε πιστοὶ εἰς τὴν ἰδέαν μιᾶς ἡνωμένης, ἀδιαιρέτου, ἐλευθέρας Πατρίδος. Ἐντείνατε τὰς θελήσεις σας.

Ἀντιτάξατε τὴν Ἑλληνικὴν σας ὑπερηφάνειαν κατὰ τῆς ἐχθρικῆς βίας καὶ τῶν ἐχθρικῶν ἐκβιασμῶν.

Θαρρῆτε. Αἱ καλαὶ ἡμέραι θὰ ἐπανέλθουν.

Ζήτω τὸ Ἔθνος.

23-4-41

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄.»

Ἔπειτα ὁ μάρτυς Βασιλεὺς θὰ ἀπευθύνεται ἐπὶ 4 ἔτη πρὸς τὸν μαρτυρικὸν λαόν του, ἀπὸ φιλοξένους Χώρας.

2) ΤΑ ΠΡΟΜΗΝΥΜΑΤΑ

Ὅσοι προπολεμικῶς εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Γερμανίαν, εὑρίσκοντο πρὸ ἑνὸς πολεμικοῦ ὀργασμοῦ, ὁ ὁποῖος μόνον τοὺς ἀφελεῖς ἠδύνατο νὰ ἀπατήσῃ. Καὶ διερωτᾶται κανεὶς καὶ τώρα: Δὲν μποροῦσε ἄραγε ἡ Ἀγγλία νὰ ἀντιδράσῃ στὸ σκοπὸ αὐτό; Στὸν ὀργασμὸ αὐτό; Ἐξ ἄλλου ἡ ἄνοδος τοῦ Μουσολίνι, ἡ δημιουργία τοῦ περιφήμου ἄξονος καὶ αἱ θεατρικαί του πολεμικαὶ παραστάσεις γρήγορα παρουσίασαν στὴν Πατρίδα μας τοὺς δολίους σκοπούς του. Μέσα στὸ μυαλό μου, ὅπως καὶ σ' ὅλων τῶν συναδέλφων ἄλλως τε, ὡρίμαζε ἡ πεποίθησις, ὅτι πολὺ γρήγορα θὰ ἀντιμετώπιζε ἡ Πατρίς μας τὴν ἀναμέτρησιν μὲ τοὺς μεγάλους αὐτοὺς ἐγκληματίας.

Ἀξίζει νὰ γυρίσωμε πρὸς τὰ πίσω τὴν σκέψι μας, γιὰ νὰ ξαναθυμηθοῦμε τὰ τόσα σημάδια! Τὰ ἐγκληματικὰ καὶ ὕπουλα σημάδια! Ἂς τὰ πάρουμε ἀπὸ τὴν ἐπίσημο ἔκθεσι πολέμου καὶ θυσιῶν τῆς Ἑλλάδος 1940—1944.

Τ ὸ ἐ γ κ λ η μ α τ ι κ ώ τ ε ρ ο π ρ ῶ τ ο: Στὸ νησὶ τῆς Μεγαλόχαρης ὁ συνηγμένος γιὰ τὴν δέησι πρὸς τὴν Παναγία Ἑλληνισμὸς δέχθηκε τὸ πρῶτο, γνήσια Ἰταλικὸ καὶ φασιστικό, προμήνυμα πάνω στὰ ὕφαλα τῆς σημαιοστόλιστης «Ἔλλης». Πέρασαν διόμιση σχεδὸν μῆνες γιὰ νὰ συμπληρωθῆ ἡ Ἰταλικὴ προετοιμασία τῆς ἐπιθέσεως καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀξονικὴ συμφωνία νὰ κληθοῦμε νὰ γίνωμε δοῦλοι τῶν Ἰταλῶν. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶνε γνώριμο στὴν ἱστορία τῆς Ἑλλάδος. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1939 ὁ πόλεμος μαίνεται στὴν Εὐρώπη. Ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴ ὑπεροχὴ τῆς Γερμανίας ἡ Πολωνία ἔχει πνιγῆ στὸ αἷμα, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὁλλανδία ἔχουν ὑποδουλωθῆ, ἡ Γαλλία ἔχει ἡττηθῆ καὶ συνθηκολογήσει. Ἡ Δανία ἔχει παραδοθῆ, ἡ Νορβηγία ὑποκύψει ὕστερα ἀπὸ ὀλιγοήμερο ἀγῶνα. Ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ ἡ Οὐγγαρία βρίσκονται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Γερμανίας. Ἡ Ἰταλία εἰσῆλθε εἰς τὸν πόλεμον, ὅταν ἡ Γαλλία κατέρρεε. Πάνοπλη ἑτοιμάζεται νὰ κτυπήση ὕπουλα τὴν Ἑλλάδα. Ὀκτὼ Μεραρχίες στὴν Ἀλβανία ἀναμένουν τὴν διαταγὴ τῆς εἰσβολῆς. Στὴν Ἰταλία συγκεντρωμένες δεκαπλάσιες δυνάμεις. Ἡ Ἀλβανία ἔχει παραδοθῆ εἰς τὰ Ἰταλικὰ σχέδια. Ἡ Γιουγκοσλαβία παραμένει οὐδετέρα. Ὁ στρατός της ἀνέτοιμος. Ἡ Κυβέρνησίς της διαπραγματεύεται μὲ τὸ Βερολῖνον. Ἡ Βουλγαρία, ὑπὸ τὴν ἀξονικὴν ἐπιρροή, καραδοκεῖ, ὅπως πάντα, σὰν ὕαινα, νὰ ἐπωφεληθῆ ἀπὸ τὰ σφάγια τοῦ ἄ ξ ο ν α. Ἡ Ρουμανία ἔχει συμμαχήσει μὲ τὴν Γερμανία καὶ Γερμανικὲς μεραρχίες κατέχουν τὰ ἐδάφη της. Τέλος ἡ Τουρκία μὲ προσοχὴ παρθένου!!!

Στὰς 13 Ἀπριλίου τοῦ 1939, Ἀγγλικὴ καὶ Γαλλικὴ ἐγγύησις διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΕΓΓΥΗΣΙΣ

«Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μεγαλειότητος ἀποδίδει μεγίστην σημασίαν εἰς τὸ νὰ ἀποφευχθῆ διατάραξις τοῦ Μεσογειακοῦ Status Qvo, εἴτε ἀπειλῆ, εἴτε διὰ τῆς βίας.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μεγαλειότητος παρέσχε εἰδικὴν διαβεβαίωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθ' ἥν, εἰς περίπτωσιν ἐνεργείας, ἥτις σαφῶς θὰ ἠπείλει τὴν ἀνεξαρτησίαν της καὶ σχετικῶς πρὸς τὴν ὁποίαν θὰ ἐνόμιζε αὕτη ζωτικὸν νὰ ἀντιστῆ δι' ὅλων της τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐθεώρει ἑαυτὴν ἀμέσως ὑποχρεωμένην νὰ παράσχη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν πᾶσαν βοήθειαν ἥν διαθέτει...».

Δήλωσις ἐνώπιον τῶν Ἀγγλικῶν Βουλῶν.

Ἀλλὰ ἡ Ἑλλὰς ἐγνώριζε ὅτι αἱ ἐγγυήσεις αὗται δὲν εἶχον πιὰ πρακτικὴν ἀξίαν. Ἡ Γαλλία εἶχε συνθηκολογήσει καὶ ἡ Ἀγγλία μὲ κόπο διέθετε λίγες δυνάμεις γιὰ νὰ ὑπερασπισθῆ τὸ νησί της καὶ τὴν Αἴγυπτο. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἰταλία ἔδιδε ἐπίσημες ψεύτικες διαβεβαιώσεις, ὅτι πρόκειται νὰ σεβασθῆ τὴν Ἑλλάδα. Μία ἐδόθη τὴν 10ην Ἀπριλίου τοῦ 1939. Ἄλλη τὴν 12ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1939.

Ε ἰ ς τ ὰ ς 10 Ἀ π ρ ι λ ί ο υ 1939 ὁ Μουσολίνι ἀνακοινοῖ τὴν πρώτη ἄτιμη ψευτιά μου: «Πᾶσα φήμη, ἥτις τυχὸν ἐκυκλοφόρησε ἢ ἐνδέχεται νὰ κυκλοφορήση περὶ μιᾶς δῆθεν Ἰταλικῆς ἐνεργείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, εἶνε ψευδής. Τοιαύτη φήμη μόνον ὑπὸ κακοβούλων πρακτόρων δύναται νὰ διασπαρῆ. Ἡ Φασιστικὴ Ἰταλία ἐπιβεβαιοῖ τὴν πρόθεσίν της νὰ σεβασθῆ κατὰ τὸν μᾶλλον ἀπόλυτον τρόπον

τὴν ἐδαφικὴν καὶ νησιωτικὴν ἀκεραιότητα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ θέλησις τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας εἶνε νὰ διατηρήσῃ καὶ νὰ ἀναπτύσσῃ ὁλονὲν περισσότερον τὰς ἐγκαρδίους σχέσεις φιλίας, τὰς ἑνούσας τὰς δύο Χώρας. Εἶνε διατεθειμένη νὰ παράσχῃ συγκεκριμένας ἀποδείξεις τῆς θελήσεώς της ταύτης».

Καὶ ἡ δεύτερη, τὴν 12ην Σεπεμβρίου 1939. Ἡ Ἰταλία ἔχει δηλώσει τὴν 1ην Σεπτεμβρίου, ὅτι δὲν προτίθεται νὰ ἀναλάβῃ οὐδεμίαν πρωτοβουλίαν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

«Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ἥτις ἰσχύει ἐν γένει, ἰσχύει εἰδικῶς ἔναντι τῆς Ἑλλάδος.

ΜΟΥΣΟΛΙΝΙ»

Οἱ ψευτιὲς αὐτὲς ἔφερον τότε πάλιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε κανένα λόγον νὰ μισῇ ἢ νὰ ἐπιβουλεύεται κανένα, τί ἔγραφε ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ γιὰ τοὺς Ἰταλούς: «Ἀπὸ τὴν τσέπη ἑνὸς Ἰταλοῦ δὲν μπορεῖς νὰ βγάλῃς τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ στιλέττο καὶ ἀπὸ τὴν ψυχή του τὴν προδοσία».

Αἱ προκλήσεις τῆς Ἰταλίας διεδέχοντο ἡ μία τὴν ἄλλη.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1939 ὁ Ἰταλὸς ὑπουργὸς Μπτταΐ ὁμιλεῖ περὶ μεγεθύνσεως τῆς Ἀλβανίας.

Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1939, μεγάλη συγκέντρωσις Ἰταλικῶν στρατευμάτων εἰς τὰ σύνορά μας καὶ πτήσεις ἀεροπλάνων.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1940, συνεχεῖς καὶ ἐπίμονοι πληροφορίαι περὶ σχεδιαζομένης Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως.

Τὸν Μάϊον καὶ Ἰούνιον τοῦ 1940, κυκλοφορία Ἰταλικῶν προκηρύξεων, ἀπειλουσῶν τὴν Ἑλλάδα.

Τὴν 12ην Ἰουλίου τοῦ 1940, τρία Ἰταλικὰ βομβαρδιστικὰ βάλλουν κατὰ τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «Ὕδρα» καὶ τοῦ βοηθητικοῦ «Ὠρίων».

Τὴν 30ὴν Ἰουλίου τοῦ 1940, Ἰταλικὸν βομβαρδιστικὸν βάλλει κατὰ τῶν ἀντιτορπιλλικῶν «Βασιλεὺς Γεώργιος» καὶ «Βασίλισσα Ὄλγα».

Τὸν Αὔγουστο ἀρχίζουν τὰ μηθεύματα γιὰ τὸν ληστὴ Νταοὺτ Χότζα.

Τὴν 15ην Αὐγούστου, τὸ ἔγκλημα τοῦ τορπιλλισμοῦ τῆς «Ἕλλης». Ἰταλικὸ ὑποβλύχιο πλησιάζει στὴν Τῆνο καὶ ἐξαπολύει τρεῖς τορπίλλες, ποὺ τὸ ἐβύθισαν —τὴν ἑορτὴ τῆς Παναγίας—σημαιοστόλιστο προσκυνητὴ τῆς Θεομήτορος. Μὰ ἡ Θεομήτωρ τοὺς ἐπεφύλαξε τὴν δικαίαν τιμωρίαν τῆς ἥττης των. Καὶ ἐν συνεχείᾳ, βομβαρδισμὸς τοῦ ἐπιβατικοῦ «Φρίντων». Ἰταλικαὶ στρατιωτικαὶ μετακινήσεις πρὸς τὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα. Ὁμαδικαὶ ἐπιθέσεις τοῦ Ἰταλικοῦ τύπου κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Συγκρότησις Ἀλβανικῶν σωμάτων διὰ δρᾶσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. 26—27 Ὀκτωβρίου. Σκηνοθέτησις συνοριακῶν ἐπεισοδίων. Καὶ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου τὸ ἰταμὸ καὶ δόλιο Ἰταλικὸ τελεσίγραφον: «Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις κατέληξεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν—ὡς ἐγγύησιν διὰ τὴν οὐδετερότητα τῆς Ἑλλάδος καὶ ὡς ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἰταλίας—τὸ δικαίωμα νὰ καταλάβῃ, διὰ τῶν ἐνόπλων αὐτῆς δυνάμεων, ὡρισμένα στρατηγικὰ σημεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ἐὰν τὰ Ἰταλικὰ στρατεύματα ἤθελον συναντήσει ἀντίστασιν, ἡ ἀντίστασις αὕτη θὰ καμφθῇ διὰ τῶν ὅπλων καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἔφερε τὰς εὐθύνας, αἱ ὁποῖαι ἤθελον προκύψει ἐκ τούτου».

Καὶ ἡ ἀπάντησις, τὸ «ΟΧΙ», είπωμένο ἀπὸ τὸν γενναῖο τοῦ Ἔθνους Βασιλέα καὶ τὸν ἄξιο Κυβερνήτη του καὶ ψαλμένο εἰς ὅρκον πίστεως καὶ προσευχῆς ἀπὸ ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ στόματα. Καὶ ὡς συνέπεια τὸ Β. Δ. ἐπιστρατεύσεως ἐδημοσιεύθη ἀμέσως.

«Προτάσει τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει.... .... ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1ον. Τίθεμεν εἰς ἐπιστράτευσιν τὸν ἐν εἰρήνῃ στρατὸν ξηρᾶς.

Ἄρθρον 2ον. Καλοῦμεν ὑπὸ τὰ ὅπλα τοὺς ἐφέδρους ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας.

Ἄρθρον 3ον. Πρώτην ἡμέραν ἐπιστρατεύσεως ὁρίζομεν τὴν 28ην μηνος Ὀκτωβρίου, 1940.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'.

Καὶ ἐπηκολούθησε τὸ ἀνακοινωθὲν ὑπ' ἀριθ. 1.

«Αἱ Ἰταλικαὶ δυνάμεις προσβάλλουν ἀπὸ τῆς 5.30 πρωινῆς τῆς σήμερον τὰ ἡμέτερα τμήματα προκαλύψεως τῆς Ἑλληνοαλβανικῆς μεθορίου.

Αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις ἀμύνονται τοῦ πατρίου ἐδάφους».

Ὁ πόλεμος ἤρχισε. Καὶ σὲ κάθε πόρτα ὁ ἴδιος ἀποχαιρετισμός: «Στὸ καλὸ καὶ ἡ Παναγιὰ μαζί σου».

Καὶ ἀξίζει νὰ παρατεθῇ ἀπὸ τώρα ἕνας συγκριτικὸς πίναξ ἰσχύος πυρὸς μιᾶς Ἰταλικῆς καὶ μιᾶς Ἑλληνικῆς Μεραρχίας. Ἐὰν ὅλα τὰ ὅπλα (τυφέκια, πολυβόλα, ὅλμοι, πολυβόλα) ἐχρησιμοποιοῦντο ταυτοχρόνως, θὰ μποροῦσαν νὰ βάλουν σ' ἕνα λεπτὸ τῆς ὥρας τὸ ἑξῆς συνολικὸ βάρος βλημάτων:

Ἰταλικὴ Μεραρχία 4.160 κιλά. Ἑλληνικὴ Μεραρχία 2.940 κιλά.

Καὶ ἂν ξεχωρίσωμε τὰ κατάλληλα γιὰ ὀρεινὸ πόλεμον σὰν αὐτὸν τῆς Ἀλβανίας:

Ἰταλικὴ Μεραρχία 3.520 κιλά. Ἑλληνικὴ Μεραρχία 1.720 κιλά.

Ἤτοι ἡ Ἰταλικὴ Μεραρχία 60—100% ἰσχυρότερη σὲ μέσα πυρός.

Καὶ αἱ δυνάμεις:

Ἰταλία: Δυνάμεις διαθέσιμοι γιὰ Ἑλληνοϊταλικὸ μέτωπο:

62 Μεραρχίαι Πεζικοῦ.

5 Μηχανοκίνητοι Μεραρχίαι.

Ἰσχυρότατον Ναυτικόν.

4.000 ἀεροπλάνα.

Ἑλλάς: 17 Μεραρχίαι Πεζικοῦ.

1 Μεραρχία Ἱππικοῦ.

Ὀλίγαι ἐλαφραὶ Μονάδες Ναυτικοῦ.

150 ἀεροπλάνα.

Μὲ αὐτὴν τὴν ὑπεροπλία:

Στὸν Β. Τομέα: Αἱ Μεραρχίαι Πάρμα, Πιεμόντε καὶ Βενέτσια ἐκινήθησαν ὁρμώμεναι ἀπὸ τὴν Κορυτσᾶ πρὸς δύο κατευθύνσεις.

Στὸν Κεντρικό: Αἱ Μεραρχίαι Τζούλια καὶ Μπάρι ἔφθασαν ἕως τὴν Βωβοῦσα.

Νοτιώτερα: Αἱ Μεραρχίαι Φερράρα καὶ Κενταύρων πλησίασαν τὸ Καλπάκι.

Στὸν Νότιο Τομέα: Ἡ Μεραρχία Σιέννα ἐπέρασε τὸν Καλαμᾶ καὶ ἔφθασε κοντὰ στὸ Μαργαρίτι.

Μὰ ἡ Ἰδέα ἦτο βαρύτερη. Ἐθριάμβευσε. Ἐπεβλήθη. Ἐσταμάτησαν. Ἀνεστράφησαν.

Ἔτσι ἤρχισεν ὁ πόλεμος. Μέσα σ' ἕνα παραλήρημα ἐθνικῆς ὑπερηφανείας γιὰ τὴν ἔντιμη καὶ γενναία ἀπόφασι, ὁ λαὸς προέπεμπε τοὺς πολεμιστάς του.

Ὁ σαλπιγκτὴς τοῦ Ἔθνους

ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

ΤΟ 3)40 ΕΥΖΩΝΩΝ

Μέσα στὴν ἐξόρμησι αὐτὴ ἂς δοῦμε τὴν τοποθέτησι ἑνὸς τῶν ἡρωικωτέρων Συνταγμάτων τοῦ στρατοῦ μας, τοῦ 3)40 Εὐζώνων. Καὶ ἀπὸ τοῦ 1938 καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1939, ὁπότε ἡ τύχη μὲ ἔφερε διαδοχικῶς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Χ συνοριακοῦ τομέως, τοῦ 19ου Συντάγματος Σερρῶν καὶ τελικῶς τῆς τιμητικῆς διακρίσεως νὰ τοποθετηθῶ διοικητὴς τοῦ τὸ πρῶτον συγκροτουμένου Συνάγματος Εὐελπίδων, δὲν ἔπαυα παρὰ μέσα στὸν κύκλο μου νὰ δημιουργῶ τὰς προϋποθέσεις ἐκείνας, ποὺ παρασκευάζουν τὴν ψυχὴ στὶς μεγάλες θυσίες. Τὸ σύνθημά μου ὑπῆρξεν ἔκτοτε: «Μὴ λησμονῆτε ὅτι ἡ τύχη μᾶς ἔθεσε πάντοτε νὰ πολεμοῦμε ὀλίγοι πρὸς πολλούς». Ὅ,τι εἶχα μέσα μου εἰς πίστιν καὶ ἐνεργητικότητα, τὸ ἐπεστράτευσα εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων. Εἶχε τὴν τύχη τότε ἡ Σχολὴ Εὐελπίδων νὰ ἔχη διοικητὴν τὸν πλέον εὐρὺν τὴν ἀντίληψιν στρατηγὸν Ν. Μπατᾶ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πράγματι ὁ ἰδεώδης διοικητὴς διὰ τὴν ἐποχὴν καὶ τὴν κατεύθυνσιν. Ἔδιδε κατευθύνσεις καὶ ἐντολὰς εἰς τοὺς λειτουργοὺς καὶ παρηκολούθει τούτους εἰς τὴν ἐκτέλεσιν. Ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην του διοίκησιν καὶ σύνεσιν τὸ Σύνταγμα Εὐελπίδων καὶ γενικώτερον ἡ Σχολὴ ἐδημιουργήθη εἰς μίαν ἐθνικὴν ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας οἱ λειτουργοὶ δὲν ἐφείσθησαν οὔτε κόπων, οὔτε παραδειγμάτων. Εἶχε τὴν τύχη τότε ἡ Σχολὴ νὰ διαθέτη ἐκλεκτοὺς ἀξιωματικούς, ὡς οἱ Καραβίας, Δασκαλόπουλος, Δουκάκης, Λιάνης, Ἀρμπούζης καὶ τόσους ἄλλους ἰσαξίους καὶ διακριθέντας παντοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐδικαίωσαν καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὴν εἰς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνην καὶ τὰ ψυχικά, πνευματικὰ καὶ ἐπαγγελματικά των προσόντα. Μὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐδημιουργήθησαν οἱ ἐκλεκτοί. Ἡ διοικοῦσα τάξις τοῦ 1940 ὑπῆρξε ἐν τῷ συνόλῳ της ἀνταξία τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησίας καὶ γενικώτερον τοῦ Ἔθνους. Οὐδεὶς ὑπελείφθη τοῦ ἄλλου ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐν τῇ διοικήσει τῶν διμοιριῶν εἰς τὸν δρόμον τοῦ κινδύνου καὶ τῆς ὑπερτάτης θυσίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ μικρὰ τάξις ὑπῆρξε ἀνταξία ταύτης, διότι ὤρθωσε τὸ μικρὸν ἀνάστημά της εἰς ὕψος περιφρονήσεως τῶν κατακτητῶν καὶ ὡδήγησεν ἑαυτὴν καὶ τὴν σχολὴν εἰς τὸ περίλαμπρον βάπτισμα τοῦ πυρὸς εἰς τὸ τελευταῖον ἐθνικὸν πεδίον μάχης τῆς Κρήτης.

Τὰ σύννεφα κατὰ τὸ 1939 διαρκῶς ἐπύκνωναν ἐπὶ τοῦ φιλίου πρὸς τὴν φασιστικὴν Ἰταλίαν Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Ὁ τότε Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ ἀντιστράτηγος Παπάγος ἀπεφάσισε τὴν δημιουργίαν τοῦ τμήματος Στρατιᾶς Δυτικῆς Μακεδονίας μὲ πρῶτον πιθανὸν διοικητὴν τὸν ἀντιστράτηγον Δημ. Πολίτην. Πῆρε τὴν ἀπόφασιν οὗτος νὰ μὲ τιμήση διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του καὶ νὰ μὲ καλέση νὰ ἀναλάβω Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ τμήματος Στρατιᾶς. Δὲν ἐδέχθην καὶ ἐξήγησα τοὺς λόγους. Ἀρκετὰ εἶχα πληρώσει τὴν ἐπιτελικήν μου ὑπηρεσίαν κατὰ τὸν προηγούμενον πόλεμον. Ἀργότερον ἡ ἐκλογὴ τοῦ Παπάγου ἀπέβλεψεν εἰς τὸν ἀντιστράτηγον Πιτσίκαν, ὅστις καὶ ὡρίσθη πρὸς τοῦτο. Ἐπιτελάρχης του ὡρίσθη τῇ αἰτήσει του ὁ συνταγματάρχης Γεωργούλης Σ. Ὁ στρατηγὸς μὲ ἐζήτησε ὡς ὑπαρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου τούτου καὶ διευθυντὴν τοῦ γραφείου ἐπιχειρήσεων μὲ βοηθὸν τὸν ταγματάρχην Καραβίαν Ι. Μοῦ ἐπρότεινε τὴν θέσιν ταύτην παρουσίᾳ τοῦ διοικητοῦ μου στρατηγοῦ Μπατᾶ Ναπ. Ἀπεποιήθην καὶ πάλιν, ὑπο-

Ὁ Διοικητὴς τοῦ 3)40 Εὐζώνων εἰς τὸ Κούτσι.

μνήσας καὶ τὴν ἐκλογήν μου ὑπὸ τοῦ ἀντιστρατήγου Πολίτη, ἐξηγήσας καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀρνήσεώς μου. Ἐνόμισα ὅτι τὸ ζήτημα εἶχε λήξει, ὁπότε ἐκλήθην προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ Α)Γ.Ε.Σ. Παπάγου, ὅστις μοὶ ἔδωκε τὴν ἐντολὴν νὰ ἑτοιμασθῶ τὸ ταχύτερον διὰ τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς Στρατιᾶς. Παρεκάλεσα ἐπιμόνως τὸν Ἀρχηγὸν Παπάγον νὰ μὴ ἐπιμείνη εἰς τὴν ἀπόφασίν του, διότι ἀρκετὰ ἐπλήρωσα τὴν ἐπιτελικήν μου ὑπηρεσίαν εἰς τὸ παρελθόν. Μοῦ ἐτόνισε ὅτι αὐτὸς δὲν ἀσπάζεται τὰς ἀντιλήψεις ταύτας (τὰς ἐτήρησε ἄλλως τε καθ' ὅλη του τὴ ζωή· ὅμως δὲν εἶνε πάντοτε ἐφαρμόσιμοι), ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς θὰ ὑπηρετῇ ἐκεῖ ὅπου κρίνεται ὅτι δύναται νὰ ἀποδώση καλύτερον, προσέθεσε δὲ ὅτι θὰ ἦτο ἀστεία σκέψις ὁ ἐπιτελὴς καὶ συνεπῶς καὶ αὐτὸς νὰ τίθεται εἰς ἥσσονα μοῖραν οἱουδήποτε ἡγήτορος. Τότε ὁ Α)Γ.Ε.Σ. δὲν ἦτο συγχρόνως καὶ διοικητὴς τοῦ στρατοῦ. Τέλος μοῦ ὑπέμνησε τὴν ἀποστολὴν τῆς Στρατιᾶς καὶ τὸν ἐπικρεμάμενον κίνδυνον, ἔναντι τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ εὑρεθῶμεν ἐγκαίρως πανέτοιμοι. Μοῦ ἐξήγησε ἀκόμη, ὅτι θὰ καταβάλη κάθε προσπάθειαν, ὥστε νὰ εὑρεθῶμεν προεπιστρατευμένοι μερικῶς πρὸ τῆς ἐπικειμένης ἐπιθέσεως. Ἀντελήφθην ὅτι δὲν θὰ κατώρθωνα τίποτε καὶ ἔστρεψα τὴν παράκλησίν μου ὅπως, ἐν περιπτώσει πολέμου, ἀπαλλαγῶ τῆς ἐπιτελικῆς ὑπηρεσίας καὶ τοποθετηθῶ ὡς διοικητὴς Συντάγματος. Τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην μοῦ τὴν ἔδωκε καὶ τὴν ἐτήρησε, διότι τὴν 26ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 διετέθην εἰς τὴν VIII Μεραρχίαν, τῆς ὁποίας ὁ διοικητὴς στρατηγὸς κ. Κατσιμῆτρος μὲ ἐτοποθέτησε διοικητὴν τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων, τῆς γενετείρας τῆς συζύγου μου, Ἄρτης.

Ἐπειδὴ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἀλλὰ καὶ τὰς πολεμικὰς ἐκθέσεις, παρουσιάσθη μία ἔντονος διελκυστίνδα μεταξὺ τοῦ Α)Γ.Ε.Σ. καὶ τοῦ ἐπιτελάρχου τῆς Στρατιᾶς Γεωργούλη, διατεινομένου ὅτι ἡ ἐντολὴ τοῦ Παπάγου ἐπὶ τῆς τηρητέας στάσεως ἔναντι τῶν Ἰταλῶν ἦτο «ἡ τήρησις τῆς τιμῆς τῶν ὅπλων», δηλαδὴ μερικὲς ντουφεκιές, ὀφείλω νὰ τονίσω, ὅτι τελείως διάφορος ἦτο ἡ πρὸς ἐμὲ ἐντολή του. Οὐδὲ πόρρωθεν διεφαίνετο τοιαύτη πρόθεσις, ἀλλὰ πρόθεσις πρὸς σθεναρὰν ἀντίστασιν καὶ συνεπῶς πρὸς ἀρτιωτέραν πολεμικὴν προπαρασκευήν. Ἐκτὸς τούτου οὔτε ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς ἀπεκάλυψε τοιαύτην πρόθεσιν τοῦ μετέπειτα Ἀρχιστρατήγου, οὐδὲ ὁ ἐπιτελάρχης της Γεωργούλης. Προφανῶς κάποια παρανόησις ὑπεισῆλθε. Ἄλλως τε εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς Στρατιᾶς ἐπρυτάνευε πνεῦμα ἐπιθετικόν.

Μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγκατέλειψα τὴν θέσιν μου ἐκ τοῦ Ἐπιτελείου τῆς Στρατιᾶς διὰ τὴν νέαν μου θέσιν ὡς διοικητοῦ Συντάγματος, ἅπασαι αἱ αἰτήσεις καὶ τὰ σχέδια τῆς Στρατιᾶς, εἰς ἕνα σκοπὸν ἀπέβλεπον: «ἀμυντικοεπιθετικόν», κατὰ τὰς περιστάσεις, ἀλλὰ πάντως ἀπέπνεον τὴν μαχητικὴν θέλησιν, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ γενναῖον παρελθὸν τοῦ διοικητοῦ τῆς Στρατιᾶς στρατηγοῦ Πιτσίκα ἐγγυᾶτο ἀπολύτως.

Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου, εἰς τὰς 6 τὸ πρωί, εὑρέθηκα στὸ σταθμὸ διοικήσεως τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων, στὸ Σουλόπουλο, ἔναντι Καλαμᾶ καὶ μὲ τομέα ἀπὸ Βροσύνας μέχρι Ζίτσας καὶ ὅπου πρῶτος μετέδωκα τὴν ἔναρξιν τοῦ πολέμου.

Αἱ εἰδικαὶ συνθῆκαι τῆς διεξαγωγῆς τοῦ Ἰταλοελληνικοῦ πολέμου εἶνε γνωσταί. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σύσσωμος ἐξηγέρθη, ἀποφασισμένος ν' ἀποθάνη, ἐν γνώσει τῆς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὑπεροχῆς τοῦ ἐχθροῦ, παρὰ νὰ ὑποκύψη ἄνευ ἀντιστάσεως.

Πρωτοπόρος καὶ ἀκλόνητος μέχρι τέλους τοῦ πολέμου τῶν Συμμάχων «ὁ μάρ-

τυς Βασιλεὺς Γεώργιος Β'». παράδειγμα καὶ φάρος φωτισμοῦ εἰς τὸν δρόμον τῆς μελλούσης τοῦ Ἔθνους μας Ἱστορίας.

Μὲ τὴν ἀκλόνητον αὐτὴν θέλησιν ἐμεγαλούργησε. Εἶνε ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι ἅπαντα τὰ ἀποτελέσματα, ἡ συγκράτησις τῶν Ἰταλικῶν μονάδων καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ ἀπώθησις τούτων, ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὸ ἠθικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἰς τὸ ἠθικὸν τοῦ στρατοῦ, εἰς τὸ σύνολον ἐθνικὸν ἠθικόν, ὅπερ ἀπετέλεσε τὴν ἀκλόνητον ἀσπίδα, ἡ ὁποία ἀρχικῶς μὲν ἔθραυσε πᾶσαν ἐπίθεσιν, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐσάρωσε καὶ κατεδίωξε τὸν ἐχθρόν.

Τὰ ἄφθονα σύγχρονα μέσα τοῦ ἐχθροῦ, ὧν παντελῶς ἐστερούμεθα, ἡ συντριπτικὴ ἀριθμητική του ὑπεροχή, λόγῳ καὶ τῆς συνεχοῦς ἀνανεώσεως, εἰς οὐδὲν ἴσχυσαν. Οὐδ' αὐτὴ ἡ ἀεροπορία του δὲν εἶχε τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα. Εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν ὁ παράγων «ἠθικὸν» πραγματικῶς ἐθαυματούργησε ἔναντι τοῦ παράγοντος «ὕλη», διότι εἶνε κοινὸν μυστικὸν ποῖαι αἱ Ἑλληνικαὶ δυνατότητες ἔναντι τῆς κραταιᾶς Ἰταλικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ εἶνε πασίγνωστον ὅτι οὐδέποτε Ἀγγλικὴ ἀεροπορία ὑπερέβη τὰ 60 ἀεροπλάνα.

Κατὰ τὰς ἱερὰς ὅμως αὐτὰς τοῦ Ἔθνους ἡμέρας, παραστάτης τοῦ Βασιλέως εὑρίσκετο Κυβερνήτης ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς, οὗτινος ἡ ἐξέχουσα φυσιογνωμία ἐνέπνεε εἰς σύμπαντα τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὸν στρατὸν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην.

Ἡ πεῖρα τοῦ παρελθόντος, οἱ ἀγῶνες του καὶ αἱ κακοτυχίαι του, εἶχον ὁπλίσει τοῦτον μὲ τὴν πολύτιμον ἐκείνην πεῖραν καὶ ὀξυδέρκειαν, ἥτις ἀνεβίβασε αὐτὸν καὶ τὸν Βασιλέα μας εἰς τὸ μεσουράνημα ἑνὸς ΟΧΙ, εἰς πεῖσμα πάσης λογικῆς, εἰς πεῖσμα τῆς πραγματικότητος τῆς καταρρεύσεως μιᾶς Γαλλίας.

Τὸ ΟΧΙ κατέπληξε τὸν κόσμον, ἀλλὰ ὄχι τοὺς Ἕλληνας. Τοὺς Ἕλληνας θὰ κατέπλησσε τὸ ἀντίθετον.

Ἡ «Ἕλλη», ἡ Τῆνος, ἡ Παναγία ἀπετέλουν διὰ τοὺς Ἕλληνας προειδοποίησιν, ἀλλὰ καὶ ἀπόφασιν. Ἀπόφασιν θυσίας, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδα καὶ πίστιν ἀκλόνητον, ὅτι εἰς τὸν ἀναμενόμενον ἀγῶνα θὰ κατέληγον «νικηταὶ» μὲ τὴν Ὑπέρμαχον Στρατηγὸν παραστάτην, ὁδηγὸν καὶ προστάτην.

Τὸ φῶς γιὰ τὸ ΟΧΙ ἦτο ἡ Νίκη. Τὰ ἐμπόδια ἦσαν στὸ σκοτάδι τοῦ μυαλοῦ, τῆς ψυχῆς, τῆς καρδιᾶς. Οὔτε τὰ ἔβλεπε κἂν ὁ ἀποφασισμένος Ἑλληνικὸς λαός, ὁ ὁποῖος ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς τὰ 8 ἑκατομμύρια τῶν Ἰταλικῶν λογχῶν οὔτε τὰ ξαναμέτρησε στὸ μυαλό του.

Ἦτο τόσο δυνατὸ τὸ φῶς, ὥστε ἔλαμπε στὰ κατάβαθα τῆς ψυχῆς τοῦ καθενὸς καὶ τὸν ἠλέκτριζε, τὸν δυνάμωνε, τὸν σήκωνε ψηλά, τόσο ψηλά, ὥστε ξανάβρισκε τὸν δρόμον τῶν Θερμοπυλοφυλάκων καὶ τῶν Μαραθωνομάχων.

Ἡ λέξις «ἐλευθερία» εἶχεν ἀνακηρυχθῆ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἔθνους, στὴν καρδιὰ τοῦ καθενὸς εἰς τὴν «Μόνην Θεότητα κοντὰ στὴν Παναγία».

Ἔτσι τὸ Ἔθνος ἦτο προπαρασκευασμένο. Βασιλεὺς καὶ Κυβερνήτης τὸ προετοίμασαν. Καὶ προετοιμάσαντες τὸ Ἔθνος, ἔδιδαν «τὴν ἀσφαλεστέραν βάσιν ἐξορμήσεως» γιὰ τὸ ἔνοπλον Ἔθνος, γιὰ τὸν Ἀρχιστράτηγο.

Τὸ ΟΧΙ ἦτο τὸ σύνθημα γιὰ ὅλους. Καὶ τὸ Ἔθνος ἐξώρμησε.

Αὐτὰ εἶπα χωρὶς νὰ ἰδωθοῦμε κἂν μὲ τοὺς εὐζώνους μου, τὴν 28ην Ὀκτωβρίου, ποὺ περιεβλήθην μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ ἀναλάβω τὴν διοίκησίν τους, στὸ πεδίο ποὺ ἀπὸ τὰς 6 τὸ πρωὶ εἶχε καταστῆ πλέον πεδίο μάχης.

Τὸ μυαλό μου γύρισε στὰ περασμένα καὶ ἤνωσε τὸν περασμένο μὲ τὸν παρόντα δρόμον.

Περασμένο, ὅταν ὑπολοχαγός, κατὰ τὸν προηγούμενο πόλεμο, ὑπηρετοῦσα στὸ Σύνταγμα, σὲ πολυβολαρχία του. Τωρινό, διοικητὴς τοῦ Συντάγματος.

Τότε ἤμεθα πλαισιωμένοι ἀπὸ τόσους συμμάχους. Τώρα κατάμονοι ἐδῶ στὴ βαλκανικὴ γωνιά μας, μὲ μόνο παραστάτη μας «τὴν ἱστορία μας καὶ τὴν βαρειὰ καὶ ὄμορφη κληρονομιά μας».

Ἔνοιωθα σὰν ὄμορφο οἰωνό, ὅτι τὸ Σύνταγμα αὐτὸ ἦτο τὸ Σύνταγμα τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος τῆς γυναίκας μου. Σύνταγμα, ποὺ ὁ δρόμος του ἦτο παντοῦ ἀνθοσπαρμένος.

Ὅλα μοῦ ἐφούντωναν τὴν δύναμιν καὶ ἐπάνω ἀπ' ὅλα ἡ πίστις μου στὸ Θεό, ἡ πίστις μου στὸ δίκαιο τοῦ ἀγῶνος μας, στὸ ἰδανικὸ δίκαιο.

Τὴν πίστι μου αὐτὴν τὴν μετέδωκα ἐπὶ πέντε μῆνες στοὺς εὐζώνους μου καὶ τὴν ἀπόδειξι ἀποτελεῖ ἡ θριαμβευτική των πορεία, πιὸ βαθύτερα ἀπὸ ὅλα τὰ Συντάγματα μέσα στὸ πονεμένο καὶ τόσο νοσταλγὸ γιὰ τὴν ἐλευθερία, τῆς Β. Ἠπείρου ἔδαφος.

Εἶνε τὸ Σύνταγμα ποὺ ἔφθασε στὰ Ἀκροκεραύνια, τὴν ἀσπίδα τοῦ Αὐλῶνος, ποὺ ἦτο δικός του, εἶχε ἐξορμήσει γιὰ τὴν κατάληψί του, κυνηγοῦσε ἀπὸ τὸ Κούτσι τοὺς Ἰταλοὺς πρὸς τὸ Καλαρὰτ καὶ Μπρατάϊ, ἔμπαινε στὸ δρόμο τοῦ Αὐλῶνος, μὰ ἔλειπαν ἐκεῖνοι ποὺ θὰ τροφοδοτοῦσαν τὴν ὁρμήν του. Ἦσαν τόσο μακρυά, ὥστε δὲν μποροῦσαν νὰ ἰδοῦν, νὰ νοιώσουν, νὰ ἐκμεταλλευθοῦν.

Ἔτσι τὸ ποτάμι τοῦ Σουσίτσα ὁ κυριώτερος κατὰ τὸν Μουσολίνι—καὶ δικαίως—δρόμος πρὸς τὸν Αὐλῶνα καὶ τὴν νίκην, ἔμεινε ἀνεκμετάλλευτος. Καλαμᾶς καὶ Σουσίτσας εἶνε τὰ δύο ποτάμια, ποὺ σημειώνουν τὴν περιοχὴ μάχης τοῦ Συντάγματος τῶν Εὐζώνων καὶ τὸ ἡρωικὸ κυνηγητὸ τῶν Ἰταλῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ τὸ σταμάτημα. Σὲ δυὸ μῆνες γοργοπέταξαν, πτερωτοὶ οἱ εὔζωνοι ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ Καλαμᾶ καὶ φθάσανε στὰ Ἀκροκεραύνια. Καὶ τοὺς ἄλλους 4 μῆνες σταμάτησαν γιὰ νὰ λυποῦνται διαρκῶς γιὰ τὸ σταμάτημά τους. Δεξιά του ἦτο ἀργὸ τὸ περπάτημα καὶ ἔτσι δὲν μποροῦσε τὸ ζευγάρι νὰ βαδίσῃ ζευγαρωτά. Σύνδεσμο διέτασσε τὸ Α΄ Σ. Στρατοῦ. Μὰ σύνδεσμος σὲ ὕψη 3 χιλ. μέτρων δὲν εἶνε εὔκολος παρὰ μόνον στὸ χάρτη, ὅταν εἶνε χειμώνας καὶ χιόνια!

Εὑρῆκα τὸν σταθμὸ διοικήσεως τοῦ Συντάγματος στὸ Σουλόπουλο, ἐπάνω στὸν Καλαμᾶ. Ἕνα ἀεροπλάνο Ἰταλικό, ποὺ ἐβομβάρδισε τὸ πρωὶ τῆς 28ης τὸν σταθμὸ διοικήσεως τοῦ Συντάγματος, παρουσίασε πιὸ ἔμπρακτα στοὺς εὐζώνους τὴν ἐγκληματικὴ ἐπίθεσι τῶν Ἰταλῶν, ποὺ ἤδη ἀνήγγειλα στοὺς εὐζώνους πρὶν ξημερώσῃ καλὰ - καλά.

Πράγματι εἶνε ὀλίγον περίεργος ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον παρέλαβα τὴν διοίκησιν τοῦ Συντάγματος.

Ζήτησα τὰ γραφεῖα τοῦ Συντάγματος, δὲν εὑρῆκα κανένα. Ὁ διοικητής, ἀντισυνταγματάρχης Μπίμπης, ὁ καλὸς καὶ πειθαρχικὸς καὶ γενναῖος, παραμείνας ὡς ὑποδιοικητὴς μέχρι τέλους τοῦ πολέμου, κάπου ἔλειπε.

Πῆρα τὸ μπλόκ μου, στάθηκα στὴν πόρτα καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔστειλα τὴν πρώτη μου διαταγὴ περὶ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, περὶ τῆς ἀτίμου εἰσβολῆς τῶν Ἰταλῶν καὶ περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς τιμῆς γιὰ μένα νὰ εἶμαι ἀπ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ διοι-

κητής του: Ἐτόνιζα: Ἀξιωματικὸς τοῦ Συντάγματος στὸν προηγούμενο πόλεμο, διοικητής του τώρα, θὰ καταβάλω ὅλας μου τὰς δυνάμεις, ψυχικὰς καὶ πνευματικάς, νὰ συνεχίσωμεν μαζί, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἡρωικὸ τοῦ Συντάγματος δρόμο, ἑνώνοντάς τον στὴν ὡραία του ἀναγραφή, στὴν ἱστορία. Ἡ εὐχὴ εἰσηκούσθη. Εἰσηκούσθη μὲ ὅλη τὴν εὐλογία.

α) Ἡ Ἀμυντικὴ Νίκη

Τὸ Σύνταγμα ἦτο ἕνα ἀπόσπασμα, γιατὶ εἶχε ὑπὸ τὰς διαταγάς του καὶ μιὰ ὁμάδα ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τὸν ἐπίλαρχο τότε Λαλαούνη καὶ πάντοτε ἐνήργησε ἀνεξάρτητα.

Ὁ τομεύς του, ἀπὸ τὴν Ζίτσα κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ μέχρι τὴν Βροσίνα μὲ ἕνα προγεφύρωμα, τὴν χαρακτηριστικὴ Γρανιτσοπούλα σὲ ἕνα συνολικὸ μῆκος 22 χλμ.

Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν δύο ταγμάτων τοῦ Συντάγματος (ΙΙ καὶ ΙΙΙ), ἐκ δύο οὐλαμῶν ὅλμων τῶν 81 χλστ., ἐξ ἑνὸς λόχου Πεζικοῦ (συμπτυχθεὶς προκαλύψεως), ἐκ τῆς Α΄ ὁμάδος ἀναγνωρίσεως, ἐκ μιᾶς πυροβολαρχίας καὶ ἑνὸς οὐλαμοῦ πυροβόλων. Τὸ 1)40 εἶχε διατεθῆ εἰς τὸν τομέα Καλπακίου. Μετὰ 10ήμερον διετέθη ἀντὶ τούτου τὸ 1)42 Εὐζώνων.

Ὁ μέραρχος, διοικητὴς τῆς VIII Μεραρχίας, ὑποστράτηγος Κατσιμῆτρος, συνετὸς καὶ ψύχραιμος καὶ ἱκανὸς ἡγήτωρ, εἶχεν ἀναλάβει τὴν λεπτοτάτην ἀποστολὴν τῆς ἀμύνης ἑνὸς τομέως, ὁ ὁποῖος ἐξετείνετο ἀπὸ τὸ Ἰόνιον Πέλαγος μέχρι τοῦ Σαρανταπόρου.

Εἶχε δικαίωμα, ἀπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Γεν. Στρατηγείου, σὲ κάθε ὑποχωρητικὸ ἑλιγμό, ἀλλὰ ἐκράτησε γιὰ τὸν ἑαυτό του τὴν ἐντολὴν αὐτὴν καὶ δὲν εἶπε σὲ κανένα ἀπὸ τοὺς ὑφισταμένους του, ποτέ του τίποτε.

Ζήτημα συμπτύξεως ποτέ του δὲν ἔθεσε, οὔτε κἂν γιὰ προπαρασκευή, γιὰ μελέτη.

Ἐπάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ ἔχουν γίνει πολλὲς συζητήσεις, ἂν εἶνε πρωτοβουλία τοῦ μεράρχου ἢ τοῦ Γεν. Στρατηγείου. Αὐτὸ εἶνε τώρα ἀπολύτως ξεκαθαρισμένο, ὅτι εἶνε πρωτοβουλία τοῦ ψυχραίμου αὐτοῦ μεράρχου. Δὲν διέταξε σύμπτυξι.

Ἀνήκει, δυστυχῶς, στὴν συνολικὴ ἰδιοσυγκρασία τοῦ Στρατηγείου τοῦ 1940 νὰ «θέλουν γιὰ δικό τους ἔπαθλο κάθε ἐπιτυχία καὶ νὰ ἐπιρρίπτουν εἰς τὰς κατωτέρας διοικήσεις κάθε ἀποτυχία», οἱασδήποτε ἐκτάσεως. Τὸ Γεν. Στρατηγεῖον εἶχε καθορίσει τὸ ἀνεύθυνον. Ἄλλως τε ἡ ἐπιβληθεῖσα σιγὴ καὶ ἀποσιώπησις οἱουδήποτε ὀνόματος διοικητοῦ, τὸν ὁποῖον ἀνέδειξε τὸ πεδίον τῆς μάχης, ἀπετέλεσεν ἀξίωμα ἀπαράβατον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τίποτε δὲν τοὺς ἔβγαλε.

Ἡ θεότης παρέμεινε μία καὶ μόνη: «Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον». Σὲ κανένα στρατὸ καὶ σὲ κανένα Ἔθνος δὲν παρουσιάσθη αὐτό. Τὰ Ἔθνη ἔχουν κάθε συμφέρον νὰ παρουσιάζουν τοὺς ἐκλεκτοὺς τῶν ἀγώνων των, γιατὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ προφητέψη τὸ μέλλον καὶ ἀποτελεῖ ζήτημα στοιχειώδους φρονήσεως οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοὶ νὰ εἶνε γνωστοὶ στοὺς μέλλοντας στρατιώτας των, ὥστε νὰ εἶνε κτισμένη ἀπ' ἀρχῆς γερὰ ἡ ἐμπιστοσύνη των. Ἀπ' τὸν πόλεμο βγαίνουν πάντοτε οἱ Ἀρχηγοί, ποὺ καθίστανται ἐν συνεχείᾳ οἱ φορεῖς πείρας λόγῳ πλούτου πραγματικῶν γεγονότων, οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ δημιουργοὶ ἑνὸς νεωτέρου στρατοῦ.

Ὁπωσδήποτε «ὁ Βούδδας - Γεν. Στρατηγεῖον» τέτοιο πρᾶγμα δὲν ἐπέτρεπε. Καὶ ἦτο χαρακτηριστικὴ ἡ ἀγανάκτησις τῶν εὐζώνων, διότι δὲν ἀνεφέροντο τὰ τόσα κατορθώματά των. Ἄρχισαν οἱ εὔζωνοί μου, ὅπως εἶπα, ἀπὸ τὸν Καλαμᾶ.

Τὶς πρῶτες ἡμέρες ὑφίσταντο τὴν ἐπίδρασιν τῆς καθημερινῆς παρουσίας τῶν ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων. Τὰ ἐφοβοῦντο. Ἐπάλαιψα πολὺ τὶς πρῶτες ἡμέρες γιὰ νὰ τοὺς δείξω πῶς νὰ προστατεύωνται, χωρὶς νὰ πανικοβάλλωνται.

Εὑρέθην πάντοτε εἰς τὴν διαδρομὴν τῶν ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων καὶ πολλὲς φορὲς μᾶς κτυποῦσαν ἀπὸ χαμηλά, γιατὶ καὶ ἡ φιλία ἀεροπορία ἦτο ἀνύπαρκτος καὶ ἡ ἀντιαεροπορικὴ ἄμυνα ἐπίσης.

Συνήθισαν οἱ εὔζωνοι πλέον νὰ μὴ τοὺς δίδουν μεγαλυτέρα σημασία ἀπὸ ἐκείνη, ποὺ τοὺς ἐπέβαλλε ἡ φρόνησις τῆς ἀτομικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς γενικῆς ἀσφαλείας.

Στὸν τομέα τοῦ Συντάγματος οἱ Ἰταλοὶ ἔκρουαν συνεχῶς, γιατὶ ὁ δρόμος ἀπὸ Φιλιατῶν πρὸς Γιάννινα εἶχε μεγάλη ἀξία. Θὰ τίναζε ἡ κατεύθυνσις αὐτὴ ὅλη τὴν ἄμυνα τοῦ Καλαμᾶ καὶ Καλπακίου στὸν ἀέρα, ἀφοῦ τραβοῦσε στὰ νῶτα τῆς τοποθεσίας.

Τὸ Σύνταγμα κράτησε περίφημα στὸ καλὸ κώλυμα, ποὺ ἦτο ὁ Καλαμᾶς.

Καὶ ὅταν τὸ ἀριστερὸ ἀπόσπασμα Φιλιατῶν ὑπεχώρησε ἀρκετὰ ἄτακτα ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐπικινδύνως, ἡ Μεραρχία διέταξε τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ προγεφυρώματος τῆς Γρανιτσοπούλας καὶ μιὰ καμπή μας πρὸς τὴν Βροσίνα, ὥστε νὰ καλυφθῇ ἀπ' ἐκεῖ οἱαδήποτε κατεύθυνσις ἐπικίνδυνος. Οἱ εὔζωνοι ὑπῆρξαν ἀντάξιοι τῶν ἀπαιτήσεων τῆς Μεραρχίας, γιὰ νὰ σηκωθοῦν εἰς τὸ καλύτερον καὶ ἡρωικώτερον τῆς Μεραρχίας Σύνταγμα. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς πάρα πάνω ἐντολῆς μέσα σὲ δυσχερεστάτη θέσι ἦτο μιὰ ἀπόδειξις.

Ὁ διοικητὴς τοῦ ἀποσπάσματος Φιλιατῶν ἀπέπνεε τὴν ἀκαταλληλότητα. Καὶ δὲν ἦτο μόνος. Μέσα στὸ πρῶτο 20ήμερο τοῦ Νοεμβρίου παρουσιάσθηκε τὸ τόσο ἀσύμφορο φαινόμενο (ἔπρεπε νὰ τὸ περιμένωμεν) νὰ ἀντικατασταθοῦν ὅλοι οἱ διοικηταὶ Συνταγμάτων τῆς VIII Μεραρχίας. Περιεσώθην μόνος. Τὸ ἴδιο ἔγινε τὸ ἄλλο 20ήμερο καὶ εἰς τὴν III Μεραρχίαν.

Τὸ πείραμα τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως, ποὺ δὲν ἐξέλεξε τοὺς καλυτέρους, εἶχε παρουσιάσει τοὺς καρπούς του.

Πιστεύω ἀκράδαντα καὶ τονίζω: Ἂν οἱ διοικηταὶ ἦσαν ἐκεῖνοι ποὺ ἔπρεπε τὶς πρῶτες 40 ἡμέρες τοῦ πολέμου, θἄκαμαν τὴν ἐπιβαλλομένην ἐκμετάλλευσιν τῶν παρουσιαζομένων γεγονότων—φευγαλέων ἄλλως τε—καὶ θὰ ἐξουδετέρωναν τὴν ἀπουσίαν τῶν μεγάλων διοικήσεων, ποὺ πολλὲς φορές, τὶς περισσότερες, δὲν μποροῦσαν νὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὰ Συντάγματά τους, γιατὶ ἐχωρίζοντο μεταξύ τους ἀπὸ ὑπερύψηλα «Μάλι» (βουνά).

Ὁ κάθε διοικητὴς Συντάγματος, στὴν περίπτωσι αὐτή, ἀντιπροσώπευε «τὸν κυρίαρχο μιᾶς ξεχωριστῆς κατευθύνσεως, ἑνὸς χωριστοῦ διαμερίσματος».

Καὶ ἐχρειάζοντο εἰς τὴν πληρότητα ὅλες ἐκεῖνες οἱ ἰδιότητες, ἐνεργητικότητος, ψυχραιμίας, καὶ πρὸ παντὸς πρωτοβουλίας καὶ ἀναλήψεως εὐθυνῶν, γιὰ νὰ γίνῃ ὁ διοικητὴς τοῦ Συντάγματος ρυθμιστὴς τῶν γεγονότων.

Ἐπέμβασις τῆς Μεραρχίας ἀπῄτει ἡμέρες, ὄχι κἂν ὥρας. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ζητοῦν ἐπεμβάσεις στιγμῶν. Πάρα κάτω θὰ ἰδοῦμε ἕνα μικρὸ παράδειγμα «πόσο

δραματικὰ μοῦ ἔλειψε ἡ ἐπέμβασις αὐτή» γιὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦμε τὴν κατάρρευσι καὶ τὴν πανικόβλητο φυγὴ τῶν Ἰταλῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσι τοῦ Αὐλῶνος.

Μὰ ἂς πάρουμε τὰ γεγονότα μὲ τὴν σειράν των.

Καὶ πρῶτον, ἂς παρουσιάσω τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς τοῦ Συντάγματος: Ἀντισυνταγματάρχης Μπίμπης, ὑποδιοικητὴς τοῦ Συντάγματος. Ταγματάρχης Μιλωλιδάκης, διοικητὴς τοῦ ΙΙ τάγματος. Ταγματάρχης Πολίτης Ἠλ., διοικητὴς τοῦ ΙΙΙ τάγματος. Ταγματάρχης Καραμέρης, διοικητὴς τοῦ 1)42 τάγματος. (Τὸ 1)40, ἀπεσπασμένο ἐκτὸς τοῦ Συντάγματος, διοικοῦσε ὁ γενναῖος ταγματάρχης Χρυσοχόου).

Ὅλοι αὐτοὶ ἦσαν ἔφεδροι μονιμοποιηθέντες ἢ τοῦ στρατεύματος, ἀλλὰ εἶχον τὴν πεῖραν τοῦ προηγουμένου πολέμου καὶ εἶχον τὴν φλόγα τοῦ πατριώτου. Τὴν ἔλλειψιν γνώσεων, τὴν ἀντικαθιστοῦσε ἡ πεῖρα. Καὶ τὴν ἡλικίαν (ἦσαν μᾶλλον ἡλικιωμένοι) τὴν λιγόστευε ἡ θέλησις καὶ ἡ φιλοτιμία των.

Πολλὲς φορὲς μοῦδωκαν τὸ δικαίωμα ὅλοι τους νὰ τοὺς ἐπαινέσω γιὰ τὴν δραστηριότητα, τὴν ψυχραιμία στὶς δύσκολες στιγμές, τὴν γενναιότητά τους, τὴν ἀπόδοσί τους. Καὶ τοὺς ἐνθυμοῦμαι πάντοτε μὲ ἀγάπης αἰσθήματα, ποὺ δημιουργοῦν ἀκλόνητα οἱ κοινοὶ κίνδυνοι καὶ ἀγωνίαι, ἀλλὰ καὶ ἡ χαρά.

Οἱ δυσκολίες ἦσαν πάμπολλες, ποὺ ἄρχισαν ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα, γιὰ νὰ μεγαλώσουν περισσότερο, ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα, ὅσο χωνόμαστε στὸν χειμῶνα, στὰ χιόνια του καὶ στὴν ξακουστὴ λάσπη τῆς Ἀλβανίας, ποὺ κατεβρόχθισε τὰ 2)3 τῶν κτηνῶν κάθε μονάδος. Ὅλοι θὰ ἐνθυμοῦνται τὰ ἀγωνιώδη βλέμματα τῶν μουλαριῶν, ὅταν, χωμένα μέσα στὴ λάσπη, ἔνοιωθαν τὰς δυνάμεις των ἀδυνάτους νὰ παλαίψουν.

Εὖρηκα τὸ Σύνταγμα μὲ ἐλλείψεις καταζωστῶν καὶ περιγλουτίων!!!, ποὺ συνεπληρώθησαν στὴ μάχη.

Ἀξιωματικοὶ ἐλάχιστοι μόνιμοι. Ἐν ἀναλογίᾳ 1 πρὸς 15. Εἰς ἕνα τάγμα ἦσαν ὅλοι ἔφεδροι, διότι δὲν ἔγινε ἡ ἐπιβαλλομένη κατανομή. Τὴν ἔκαμα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος. Στοὺς ἀξιωματικοὺς ξεχώριζαν οἱ λοχαγοὶ Καλαμπόκης, Παπαρρόδου, ἔφεδρος ὑπολοχαγὸς Παπακώστας, λοχαγὸς Κουρκούμπας, λοχαγὸς Σταμούλης, ἔφεδρος ὑπολοχαγὸς Μάλλιος, ἔφεδρος ὑπολοχαγὸς Δρᾶκος, ὑπολοχαγὸς Παπαδήμας, ἀνθυπολοχαγὸς Σταυρόπουλος, ὑπολοχαγὸς Πατρᾶς, ὑπολοχαγοὶ Παπακωνσταντίνου, Παπαϊωάννου, Πρεβεζᾶνος.

Ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 15ης Νοεμβρίου συνεχὴς ἦτο ἡ πίεσις τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὸ Σύνταγμα διεξήγαγε ἀμυντικὸν ἀγῶνα.

Ἡ ὑποχώρησις τοῦ ἀριστεροῦ ἀποσπάσματος καὶ ἡ πιθανὴ δυνατότης ὑποχωρήσεως, ἐπέφερε τὴν 3ην Νοεμβρίου τὴν σύμπτυξιν τῶν τμημάτων τοῦ προγεφυρώματος Γρανιτσοπούλας καὶ τὴν κατάληψιν τῆς τοποθεσίας Σουλοπούλου πιὸ πίσω τοῦ Καλαμᾶ. Μὰ γιὰ πιθανὴ ὑποχώρησι καμμιὰ διαταγή, καίτοι ὁ μέραρχος μὲ ἐπεσκέφθη καὶ τὸν ἐρώτησα, ἂν ὑπάρχῃ ἀνάγκη μελέτης ἔπειτα ἀπὸ τὴν δυσμενῆ κατάστασι τῆς Μεραρχίας λόγῳ ἐπικινδύνου ὑποχωρήσεως τοῦ ἀριστεροῦ της.

Ὁ μέραρχος δὲν ἔχασε οὔτε πρὸς στιγμὴν τὴν πεποίθησίν του στὴ Μεραρχία του (καίτοι ἀντικατέστησε σχεδὸν τὸ σύνολον τῶν συνταγματαρχῶν του), παρὰ τὴν ἰσχυροτάτην πίεσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀπὸ Φιλιατῶν καὶ πρὸς Καλπάκι, ὅπου ὅμως

ὑπῆρχε καλή, πάρα πολὺ καλή, ὀχύρωσις καὶ πρὸ παντὸς ἀπόκρυψις τῶν μονάδων μας καὶ τῶν θέσεων τοῦ πυροβολικοῦ μας.

Θυμᾶμαι μὲ πόση ἀγωνία μετέφερα στὰ 25 χιλ. τοῦ μετώπου μου, ἀναλόγως τῆς παρουσιαζομένης καταστάσεως, λόχους καὶ μεμονωμένα πυροβόλα τῆς 1½ πυροβολαρχίας, γιὰ νὰ ἐξαπατήσω τὸν ἐχθρό.

Στὰς 8 Νοεμβρίου μοὔδωκαν ἀκόμα ἕνα οὐλαμὸ πυροβολικοῦ χωρὶς κτήνη!! Θυμᾶμαι ἀκόμη τὸν δυστυχισμένο, ἀλλὰ ἐξόχως φιλότιμο, διοικητὴ τοῦ οὐλαμοῦ τούτου, τὸν ὑπολοχαγὸ Βασιλειάδη, τί θαυματουργὲς προσπάθειες κατέβαλε. Ὅταν θέλῃ κανείς, πάντοτε ἐπιτυγχάνει τὸ καλύτερον.

Ὁ ἐχθρὸς κατέβαλε κάθε προσπάθεια νὰ ζεύξῃ τὸ ποτάμι στὴν πιὸ εὐνοϊκὴ γι' αὐτὸν θέσι στὸν πόρο Ἀμπέλια - Βροσίνα. Ἀεροπορία καὶ πυροβολικὸ διαρκῶς τὸν βοηθοῦσε, ἀλλ' ἀπέτυχε.

Στὰς 12 Νοεμβρίου τὸ Σύνταγμα ἔφτιαξε πρόχειρες γέφυρες καὶ στὰς 15 Νοεμβρίου, κατὰ τὴν νύκτα, μέσα σὲ 6 ὧρες, ξαναπέρασε καὶ κατέλαβε τὸ προγεφύρωμα Γρανιτσοπούλας καὶ στὰς 14 τὸ πρωὶ πιάστηκαν οἱ πρῶτοι αἰχμάλωτοι, ἕνας ἀνθυπολοχαγὸς (ἀναιδέστατος φασίστας) καὶ 3 στρατιῶται, ποὔπεσαν ἐπάνω στὰ τμήματά μας ποὺ ἐνήδρευον.

β) Ἡ Μάχη τῶν Συνόρων

Στὰς 15 Νοεμβρίου πήραμε διαταγὴ γιὰ ἐπίθεσι καὶ ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἄρχισε γιὰ τὸ Σύνταγμα ἡ μάχη τῆς ἀνακαταλήψεως τῶν συνόρων μας.

Περίεργος ἡ κατάστασις γιὰ τὸ δόλιο τὸ Σύνταγμα. Νὰ κρατήσῃ ἀμυντικῶς τὸν τομέα του μέχρι Γρανιτσοπούλας (ναὶ) καὶ νὰ κινηθῇ μὲ ἕνα τάγμα καὶ μία πυροβολαρχία γιὰ νὰ καταλάβῃ τὴν Λάβδανη. Ἡ προχώρησις τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἀποσπάσματος ἐγένετο ὑπὸ τὰ ὄμματα καὶ τὰ πυρὰ τοῦ ἐχθροῦ καθ' ὅλην τὴν διαδρομήν, γιατὶ ἦτο παράλληλος πρὸς τὸ ἐχθρικὸν μέτωπον. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν συγκέντρωσιν, γιὰ τὸ κλείσιμο μιᾶς βεντάλιας 22 χιλ., δηλαδὴ μεταφορὰ τμημάτων ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρο στὸ ἄλλο.

Ἕνας λόχος ἔπρεπε νὰ βαδίσῃ 17 ὧρες, τὸ ἴδιο καὶ μιὰ πυροβολαρχία. Αὐτὸ ἐσήμαινε ὅτι ἡ διαταγὴ ἦτο ἀνεκτέλεστος. Ἀλλὰ ἐγὼ ἤθελα ἡ διαταγὴ νὰ ἐκτελεσθῇ πάσῃ θυσίᾳ καὶ ἐκίνησα 2 λόχους χωρὶς πυροβολικὸ καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξιν μόνον ἑνὸς οὐλαμοῦ, ποὺ τὸν τοποθέτησα στὸ δεξιὸν ἄκρον τῆς Γρανιτσοπούλας, γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἄμυνα!!! καὶ συγχρόνως νὰ προστατεύσῃ καὶ τὸ μικρὸν ἀπόσπασμα!!!

Ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορία, εἰδοποιηθεῖσα ἀπὸ τὰ τόσα παρατηρητήρια, ἔσπευσε ἐναντίον μας. Ἕνα μικρὸ δάσος μπροστὰ στὴ Λάβδανη ἔσωσε τὴν κατάστασι. Ἦτο τὸ μόνο. Ὅλες οἱ ἄλλες ἀντηρίδες ἦσαν ἀκάλυπτες, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους λασπώδης.

Ἀρχίσαμε τὴν μάχη πρὸς τὴν λάσπη, ἡ ὁποία, δυστυχῶς, μᾶς ἐνίκησε, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἔφαγε τὰ 2)3 τῶν μεταγωγικῶν κάθε μονάδος.

Στὰς 5 τὸ βράδυ κατελήφθη ἡ Λάβδανη χωρὶς σοβαρὰ ἀντίστασι. Ἔφθασε καὶ ὁ ἄλλος λόχος. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, 17 Νοεμβρίου, ἐπάνω - κάτω τὴν ἴδια ὥρα τὸ βράδυ, κατελήφθη καὶ ἡ Στρατίνιστα, ἀλλὰ μὲ πολὺ περισσότερες δυσκολίες, γιατὶ

ὑπεστηρίζετο ἀπὸ τάγμα ἐχθρικό, ἀπὸ μιὰ πυροβολαρχία καὶ ἀπὸ τὴν ἀεροπορία ποὺ κατέβαινε καὶ πολυβολοῦσε μὲ τὰ γνωστὰ ἀποτελέσματα ἠθικῆς ἐπιδράσεως.

Ἡ ἄμυνα Δελβινακίου παρουσίαζε μίαν ἐπιμονὴν καὶ γι' αὐτὸ διετάχθην νὰ κινήσω τὸ ἀπόσπασμα πρὸς Κεράσοβον, γιὰ νὰ ὑπερκεράσωμεν καὶ νὰ ἀπειλήσωμεν τὸν ἀμυνόμενον στὸ Δελβινάκι. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὅμως ἤρχισε νὰ παρουσιάζη καὶ ἀφέλειαν διοικητικὴν καὶ τακτικήν.

Γι' αὐτὸ ἐδημιουργήθη ἀπόσπασμα ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Ἀσημάκην, μὲ τὴν ὁμάδα ἀναγνωρίσεως τοῦ Σώματος καὶ ἕνα τάγμα μου. Εἶχε ἐντολὴ νὰ βαδίση καὶ νὰ καταλάβη τὴν Καστάνιανη.

Εἰς τὰς 20 Νοεμβρίου κατελήφθη τὸ Κεράσοβον καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολήν μας ἐκινήθημεν πρὸς Κτίσματα.

Τὸ ἀπόσπασμα Ἀσημάκη εὑρέθη εἰς δυσάρεστον θέσιν. Εὑρέθη πρὸ συρματοπλεγμάτων, χαρακωμάτων καὶ πρὸ παντὸς πρὸ σφοδρῶν βολῶν βαρέος πυροβολικοῦ, τὸ ὁποῖον ἔβαλλε τεταγμένο ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸν ἔδαφος. Καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ καὶ ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορία. Διησθάνθην τὸν κίνδυνον γενικῆς ἀποτυχίας εἰς τὸν τομέα μου. Ἔβλεπα τὸ ἱππικόν μας, μαχόμενον ἐφίππως!!!, νὰ παρέχη ἐξαιρετικὸν στόχον, νὰ χρησιμοποιῆται κακῶς, νὰ μὴ πληροφορῆ, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα μιὰ ἴλη ἐπάνω στὰ Κτίσματα νὰ διαλυθῆ ἀπὸ τὸ ἰδικό μας πυροβολικό. Ἦτο ἡ πρώτη μας συνεργασία μὲ τὸν στρατηγὸ Καλλίνσκη, στὸν ὁποῖον ἔστειλα ἕνα δριμύτατο σημείωμα. Στενοχωρήθηκε καὶ στενοχωρήθηκα καὶ ἐγὼ γι' αὐτό. Ὁ σταθμὸς διοικήσεως τοῦ συντάγματος βομβαρδίσθηκε ἀπὸ τὴν ἀεροπορία, ποὺ κατέβηκε στὰ 100 μέτρα. Σωθήκαμε μὲ τὸ ἐπιτελεῖον μου ὡς ἐκ θαύματος. Σκοτώθηκαν 10 μαζὶ μὲ τὸν ἁγνό, τὸν ξανθὸ καὶ τόσο ἀγαπητὸ παπᾶ τοῦ Συντάγματος Τσάκωνα.

Γι' αὐτὸ ἐζήτησα καὶ ἀνέλαβα τὴν διοίκησι καὶ τῶν δύο ἀποσπασμάτων καὶ καθώρισα κατεύθυνσιν τοῦ ἀποσπάσματος Μπίμπη ἀντὶ Κτίσματα πρὸς Βάλτσιστα, ὁπόθεν θὰ κατευθύνετο εἰς τὰ νῶτα τοῦ ἐχθροῦ πρὸς τὴν Καστάνιανη.

Γιὰ νὰ ἐμψυχώσω τὸ ἀπόσπασμα Ἀσημάκη καὶ γιὰ τὸ ταχύτερον ἐχρησιμοποίησα ἀνοικτὰ τὴν ἀσύρματο τηλεπικοινωνία. Σκέφθηκα ὅτι ὁ ἐχθρὸς δὲν μποροῦσε νὰ μᾶς βλάψη, ἂν τὰ πράγματα ἐξελίσσοντο χρονικῶς, ὅπως τὰ ὑπελόγισα. Ἄλλη λύσι δὲν ὑπῆρχε.

Εἰς τὰς 23 καὶ 24 συνήφθησαν οἱ πιὸ σκληρὲς συναντήσεις μας μὲ τὸν ἐχθρόν. Καὶ οἱ δυὸ ἀντίπαλοι ἐχρησιμοποίησαν καὶ τὴν ξιφολόγχην. Ὅλο τὸ 24ωρο, ἐχθρικόν, ἐλαφρὸ καὶ βαρὺ πυροβολικὸν ἔβαλλε κατὰ τῶν τμημάτων μας μὲ τὴν βοήθειαν καὶ τῆς ἀεροπορίας.

Διεξεδίκησαν οἱ Ἰταλοὶ τὸ ἔδαφος βῆμα πρὸς βῆμα. Εἶχα τότε ἕνα γενναῖο λοχαγό, τὸν Δημ. Παπαρρόδο, τὸν μετέπειτα τραυματία στὸ Κούτσι, ποὺ ὑπῆρξε ὑπέροχος διοικητὴς καθὼς καὶ τὸν γενναῖο λοχαγὸ Καλαμπόκη, ποὺ ἔστειλα ἀμέσως στὸ ἀπόσπασμα Ἀσημάκη.

Στὰς 24 Νοεμβρίου κατελήφθη ἡ Βάλτσιστα καὶ μὲ τὴν ἀπειλὴν ἀπὸ τὰ νῶτα κατελήφθη καὶ ἡ Καστάνιανη εἰς τὰς 25 Νοεμβρίου καὶ συνεπληρώσαμεν τὴν κατάληψιν τῶν συνόρων, ποὺ ἐπὶ 28 ἡμέρες κρατοῦσαν οἱ Ἰταλοί.

Τὸ ἀπόσπασμα Τσακαλώτου, ὡς ἐλέγετο, ἐκ δύο εὐζωνικῶν ταγμάτων, τῆς Α ὁμάδος ἀναγνωρίσεως καὶ 3 οὐλαμοὺς πυροβολικοῦ!! διετέλει μέχρι καὶ τῆς 25ης Νοεμβρίου ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς VIII Μεραρχίας.

Ἐπὶ ἕνα μῆνα οἱ εὔζωνοι ἐδοκιμάσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἀπέκτησαν τὴν ἀπαιτουμένην πεῖραν καὶ τὴν χαρὰ τῆς νίκης, στοὺς ἀμυντικοὺς καὶ κατόπιν ἐπιθετικοὺς των ἀγῶνας ἔναντι ἀντιπάλου, ὁ ὁποῖος λόγῳ καὶ τῆς ἀριθμητικῆς καὶ ὑλικῆς καταπληκτικῆς ὑπεροχῆς διεξεδίκει σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν τὸ ἔδαφος.

Εἶχε τὸ ἀπόσπασμα ἀνάγκην ἀναπαύσεως καὶ ἀνασυγκροτήσεως τοὐλάχιστον ἑνὸς 10ημέρου.

γ) Ἡ Ἐξόρμησις στὴ Β. Ἤπειρο

Τὴν 26ην Νοεμβρίου, χωρὶς καμμιὰ ἄλλη προηγουμένη διαταγή, μὲ πῆρε στὸ τηλέφωνο ὁ στρατηγὸς διοικητὴς τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας Μπᾶκος Γ., ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ μὲ συνεχάρη διὰ τὰς ἐπιτυχίας τοῦ ἀποσπάσματός μου, μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἐτέθην ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας, ἡ ὁποία εἰσήρχετο εἰς τὸν ἀγῶνα ἀντικαθιστῶσα τὴν VIII Μεραρχίαν, ἡ ὁποία ἐτίθετο εἰς δεύτερον κλιμάκιον.

Εἰς ὑπόμνησίν μου, ὅτι καὶ τὸ ἀπόσπασμα ἀνῆκεν εἰς τὴν VIII Μεραρχίαν ἀπὸ ἀπόψεως κόπου, μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ ἄμυνα τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ ἀποσπάσματος (Κακαβιὰ καὶ δεξιώτερον) παρουσιάζεται ἐκπληκτικῶς ἐπίμονος μὲ ἄφθονον ὑλικὸν καὶ ἀπειλητικὰ ἅρματα.

Ἔπρεπε νὰ πλευροκοπηθῆ. Τὸ ἀπόσπασμα ἐλάμβανε τὴν ἐντολὴν νὰ εἰσβάλη ἀπὸ τῆς πρωίας τῆς 27ης Νοεμβρίου εἰς τὸ Ἀλβανικὸν ἔδαφος μὲ κατεύθυνσιν Πέπελι - Βουτίνιε - Κράα, ὅπου, ὡς μοὶ ἀνεκοινώθη, τὴν 28ην θὰ ὑπερέβαινον τὸ ἀπόσπασμα τὰ 6ον καὶ 12ον Συντάγματα τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας.

Ἡ ἄκρως ἐπικίνδυνος, ἀλλὰ καὶ τιμητικὴ ἀποστολὴ τῆς εἰσόδου εἰς τὸ Ἀλβανικὸν ἔδαφος π ρ ώ τ ο υ τοῦ ἀποσπάσματος Τσακαλώτου, πραγματικὰ μὲ ἠλέκτρισε.

Ἔπρεπε ἐντὸς τῆς 26ης νὰ τακτοποιηθοῦν ὅλα. Ἐντολαὶ πρὸς ἡγήτορας, συγκέντρωσις τμημάτων, κάλυψις ἀπὸ τῶν νώτων, τὰ ὁποῖα θὰ ἦσαν ἀπόλυτα ἐκτεθειμένα, κάλυψις ἀπὸ τῶν ἁρμάτων. Ὑποστήριξις ἀπὸ τὸ πυροβολικό μας ἀπὸ τὰ σύνορα καὶ καθορισμὸς ὥρας κινήσεώς του.

Πετάχθηκα στὴν Καστάνιανη καὶ στὴ Βάλτσιστα καὶ εἶδα τοὺς διοικητάς. Τοὺς μετέδωσα τὴν πίστι μου γιὰ τὴν ἐπιτυχία, τοὺς ἠλέκτρισα.

Λησμόνησαν οἱ ἀγαπημένοι αὐτοὶ συμπολεμισταί μου καὶ τὴν λάσπη καὶ τὰ ἅρματα τοῦ ἐχθροῦ, ποὺ θὰ ἀπειλοῦσαν τὸ δεξιὸν τοῦ ἀποσπάσματος ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Ξηριᾶ, ποὺ εἶνε παράλληλος πρὸς τὰ σύνορα καὶ συνεπῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς εἰσβολῆς. Λησμόνησαν ὅτι 200 εὔζωνοι ἦσαν ξυπόλητοι, γιατὶ θἄμπαιναν στὴν χιλιοβασανισμένη Β. Ἤπειρο μὲ τὴν σημαία τῆς ἐλευθερίας ὑψωμένη.

27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ. ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗ Β. ΗΠΕΙΡΟ

Εὐλογημένη ἡμέρα γιὰ τὸ 3)40 Εὐζώνων. Γιὰ τὸ ἀπόσπασμά μας. Τὰ τμήματα ἀπὸ τὴν νύκτα εἶχον καταλάβει τὶς βάσεις ἐξορμήσεως.

Ἔπρεπε πρὶν χαράξη νὰ κατέβουν τὶς ἀπότομες πλαγιὲς τῶν πρὸς Ἀλβανίαν συνόρων μας (ἀπὸ ὡρισμένα μονοπάτια) καὶ νὰ περάσουν τὸν Ξηριὰ καὶ νὰ ἀνέβουν τὶς ἀπέναντι πλαγιές, ὅπου τὰ ἅρματα δὲν θὰ ἦσαν ἀπειλητικά.

Τὸ ἀπόσπασμα, ἠλεκτρισμένο, ξεκίνησε γιὰ τὴν τιμητική του ἀποστολὴ στὰς

6.30 τὸ πρωί. Εὐλογημένη ὥρα. Εὐλογημένοι ἂς εἶσθε καὶ τώρα καλοί, γενναῖοι, πειθαρχικοί, σεμνοὶ εὔζωνοι.

Ἐξώρμησαν οἱ εὔζωνοι ἀπὸ δύο κατευθύνσεις. Ἀπὸ τὴν Καστάνιανη πρὸς τὸν Λόγκο, μὲ κάλυψι ἀπὸ τὰ νῶτα ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Σωτῆρος. Ἀπὸ τὴν Βάλτσιστα πρὸς τὸ Πέπελι.

Τὸ χάραμα τοῦ ἡλίου μ' εὑρῆκε στὸ Λόγκο καὶ ὤθησα γοργὰ τὸ ἀπόσπασμα πρὸς Πέπελι.

Ὁ ἐχθρὸς ἠμύνετο μὲ πεῖσμα. Προσπαθοῦσε νὰ κρατηθῆ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Πέπελι. Ὅπως ἔμαθα καὶ τότε, ἀλλὰ καὶ στὴν κατοχὴ ἀπὸ τὸν Ἰταλὸ διοικητή, ἕνα Σύνταγμα καὶ δύο ἐπιλαρχίαι ἀπετέλεσαν μία ὀπισθοφυλακὴ θυσίας ἐπὶ τόπου, ἵνα σωθῆ ἡ κυκλουμένη Μεραρχία των.

Κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας, 27, 28 καὶ 29, τὸ Σύνταγμα διεξήγαγε σκληροὺς ἀγῶνας εἰς τὰ ὑψώματα τοῦ Πέπελι καὶ τοῦ Βουτίνιε. Σκληροὺς καὶ λόγῳ τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς πεισμωσύνης τῶν Ἰταλῶν. Οἱ Ἰταλοὶ προέβησαν καὶ εἰς ἀντεπιθέσεις. Ἐνθυμοῦμαι, λόγῳ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ σκότους, ὅτι ὁ 6ος λόχος τοῦ ἡρωικοῦ καὶ φιλοτίμου λοχαγοῦ Κουρκούμπα (ἐτυφλώθη ὁ ἄμοιρος οὗτος λοχαγὸς ἀπὸ ἀπόπειρα αὐτοκτονίας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι, γιατὶ στὸ συμμοριακὸ ἀγῶνα, αὐτὸν τὸν γενναῖο τῶν γενναίων, ποὺ εἶχε σηκωθῆ ὄρθιος καὶ ἐμαίνετο γιὰ νὰ παρασύρῃ τοὺς ἄνδρες του, ποὺ εἶχον αἰφνιδιασθῆ, τὸν κατηγόρησαν γιὰ κάποια ἀτυχία) ὑπέστη αἰφνιδιασμό. Ἐπηκολούθησε ἄγριος ἀγὼν σῶμα πρὸς σῶμα καὶ ἀλληλοτράβηγμα τῶν πολυβόλων καὶ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνατροπὴν τῶν εὐζώνων.

Τὸ ἀπόσπασμα ἔμεινε καρφωμένο εἰς τὰ ὑψώματα τοῦ Πέπελι ὑπὸ τὸν καταιγισμὸν τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ, καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς 27ης. Τὰ ἅρματα μάχης ὅσον μποροῦσαν ἔβαλλον καὶ αὐτά.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα ὄχι μόνον τὸ ἀπόσπασμα δὲν ἀντικατεστάθη, ἀλλὰ συνέχισε τὸν ἀγῶνα του ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐνισχύσεως καὶ μὲ ἀγῶνας καθ' ὅλην τὴν 28ην καὶ 29ην ἀκόμη κατέλαβε τὸ Πέπελι καὶ προωθήθη καὶ πρὸς Βουτίνιε, ὁλοκληρῶσαν τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπόν, ποὺ ἀνῆκε εἰς τὸ 12ον Σύνταγμα μὴ προωθηθέν.

Μόλις τὴν 30ὴν τὸ ἀπόσπασμα ἀντικατεστάθη ἀφοῦ ἀπώθησε βῆμα πρὸς βῆμα τὸν ἐχθρόν. Ὁ μῦθος «Οἱ Ἰταλοὶ φεύγουν», ἦτο μῦθος ἀνακαλυφθεὶς εἰς Ἀθήνας.

Κατὰ τὴν κατοχὴ ἐγένετο ἡ μεγαλυτέρα τιμὴ εἰς τὸ Σύνταγμα. Ὁ διοικητὴς τῆς Ἰταλικῆς ὀπισθοφυλακῆς θυσίας, ἐζήτησε ἐπιμόνως τὸν διοικητὴν τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων. Μὲ ὡδήγησαν εἰς τὸ Ἰταλικὸν Φρουραρχεῖον καὶ μόλις παρουσιάσθηκα, μὲ τὰ πολιτικὰ φυσικὰ καὶ μὲ τὸ ὕφος σκυθρωπό, τὸ προσωπικὸ τοῦ Φρουραρχείου εἶδε κατάπληκτον τὸν διοικητὴν τους συνταγματάρχην Λοὺδ Σίκουϊ νὰ στέκεται προσοχὴ καὶ νὰ ἀποτίη σεβασμόν, ὅπως μοῦ εἶπε, πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ 3)40 Συντάγματος. Μοῦ ὑπενθύμισε τὰ γεγονότα, μοῦ ἀνέφερε ὅτι παρακολουθοῦσαν τὴν ἐξόρμησίν μας ἀπὸ τὰ σύνορα. Τέλος μοῦ ἐζήτησε μιὰ βεβαίωσι ὅτι τὰ τμήματά του πραγματικὰ εἶχον πολεμήσει γενναῖα. Ἦτο ἀλήθεια καὶ τοῦ τὴν ἔδωκα. Ἦτο δευτέρα τιμὴ γιὰ σᾶς ἡρωικοὶ εὔζωνοι.

Ὅπως εἶπα, τὸ ἀπόσπασμα ἀντικατεστάθη ἀπὸ δύο Συντάγματα, τὰ 6ον καὶ 12ον, τῶν ὁποίων δυστυχῶς οἱ διοικηταὶ ὑπελείποντο. Τοῦ ἑνὸς ὁ διοικητὴς ἀντικατεστάθη ἀμέσως. Τοῦ ἄλλου ἀργότερα στὴ μάχη...

'Αλλὰ δύο τάγματα τοῦ Συντάγματός μου ἐχρησιμοποιήθησαν. Καὶ τὸ ἕνα ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Πολίτην, καίτοι τσακισμένο, προχώρησε καὶ κατέλαβε τὰ κατσάβραχα τοῦ Κράαγιατ. Τὸ 12ον δὲν τὰ πῆγε καλὰ καὶ ὁ διοικητής του ἀντικατεστάθη, τὸ δὲ ἄλλο τάγμα (ὑπὸ Μιλωλιδάκην) ὑπεστήριξε τὸ 6ον Σύνταγμα μέχρι Γεωργουτσάδες.

Σταχυολογῶ μερικὲς ἀναφορές, ποὺ ὑπέβαλα τότε στὴ Μεραρχία. 'Αξίζουν τὸν κόπο:

'Αριθ. 110 τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1940.

«Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω, χωρὶς τοῦτο νὰ ἀποτελῆ ὑπερβολήν, ὅτι οἱ στρατιῶται τοῦ ὑπ' ἐμὲ Συντάγματος ἐβάδιζον ἀπὸ ἡμερῶν καὶ κατὰ τὴν χθεσινὴν ἐπιχείρησιν μὲ μόνον ἓν ἄρβυλον. Εἰς 'Ιωάννινα ὁ ἀποσταλεὶς ἀξιωματικὸς δὲν εὗρε παρὰ 70 ζεύγη. 'Απαιτοῦνται 400».

'Αριθ. 112. «Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω, ὅτι κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Καστάνιανης, παρετηρήθη ὅτι, τὸ πτῶμα τοῦ φονευθέντος ἀνθυπασπιστοῦ Οἰκονομάκου ὡς καὶ τὸ τοιοῦτον φονευθέντος λοχίου τῆς μονάδος ἡμῶν ἐσκυλεύθη ὑπὸ τῶν 'Ιταλῶν. 'Υποβάλλω τὴν παροῦσαν διὰ τὴν κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν ἐνέργειαν».

'Αριθ. 107, 1 Δεκεμβρίου.

«Τὰ μαχόμενα ἐχθρικὰ τμήματα εἶνε νέα. Τὸ Σύνταγμα 'Ιππικοῦ, εἰς ὃ ἀνῆκον οἱ αἰχμάλωτοι, ἀφίχθη πρὸ 10ημέρου εἰς Αὐλῶνα, ὅπου παρέμεινε ἐπὶ 4ήμερον καί, ἀφοῦ προαπεστάλησαν οἱ ἵπποι, μετεφέρθη δι' αὐτοκινήτων.

δ) 'Η 'Επιθετικὴ σύντονος προέλασις

Τὸ συνεκέντρωσα κατόπιν μὲ σύνθεσιν Ι)42, ΙΙ)40, ΙΙΙ)40 καὶ μὲ 3 πυροβολαρχίες ὑπὸ τὸν ταγματάρχην πυροβολικοῦ Κωστάκην Δημ. καὶ ἐκινήθη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν Μουρτζίνα - Κρόγκι - Δέλβινον, ὅπου ἔφθασε κατάκοπον καὶ ὑπὸ ραγδαιοτάτην βροχήν, χωρὶς καμμίαν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα τῶν ἐπιχειρήσεων. Τὸ Κρόγκι εἶνε ἕνα διαβολοαετοχώρι. 'Η δὲ Μουρτζίνα μία στενωπός, τὴν ὁποίαν παρ' ὀλίγον νὰ πληρώσωμεν, γιατὶ τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἔρριξε ἐκεῖ 4 μονάδες πυροβολικοῦ καὶ πεζικοῦ χωρὶς καμμίαν ρύθμισιν τῆς κινήσεως τῶν φαλάγγων ἢ τὴν παρουσίαν ρυθμιστοῦ. Ἦτο τόση ἡ ἀνάμιξις, ὥστε μόνον τὸ θέλημα Θεοῦ, ἡ ὁμίχλη, μᾶς προστάτευσε μέσα σὲ κείνη τὴν κολασμένη στενωπὸ ἀπὸ τὴν ἐχθρικὴ ἀεροπορία.

Ξενύκτησα ὄρθιος γιὰ νὰ κάμω τὸν ρυθμιστὴν τῶν φαλάγγων, γιατὶ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔλειπε ὁ ἁρμόδιος ἐπιτελὴς καὶ ἕνας διοικητὴς Συντάγματος ἔκρινε καλὸν νὰ πάη νὰ κοιμηθῆ στὴν πρώτη ἀχυροκαλύβα ποὺ εὑρῆκε, γιὰ νὰ προφυλαχθῆ καὶ ἀπὸ τὴν βροχή. Πῶς διάβολο τοὺς παίρνει ὁ ὕπνος, ὅταν ἔχουν τὴν εὐθύνην 3.000 ἀνδρῶν, ποὺ στέκονται ὄρθιοι καὶ βρέχονται; Πολὺ χονδρὸ πετσὶ χρειάζεται, σὰν τοῦ γουρουνιοῦ.

Ἦτο τόση ἡ ἀγανάκτησίς μου, ὥστε ἀπέστειλα εἰς τὴν Μεραρχίαν τὸ τηλεγράφημα:

«'Αριθ. 129. 'Υποβάλλω διαμαρτυρίαν ἐναντίον ἁρμοδίου ἐπιτελοῦς Σώματος διὰ τὴν ταλαιπωρίαν, ἣν ὑπέστημεν τρεῖς μονάδες ἀπὸ 20ῆς μέχρι τῆς 6ης ὥρας τῆς σήμερον, ὁπότε καὶ μόνον ἠδυνήθην νὰ κινηθῶ ἀπὸ χαράδρας Γράψι - Μούρ-

τζινα. Εἶνε ἀφάνταστος ἡ γενομένη ἀνάμιξις τοῦ 11ου, 40οῦ καὶ πυροβολικοῦ. καθότι καὶ αἱ τρεῖς μονάδες εὑρέθησαν ἐπὶ τῷ αὐτῷ...».

Πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται, ὅτι τέτοιες παραλείψεις τῶν ἐπιτελῶν δύνανται νὰ στοιχίσουν τὸ ὀλιγώτερον μίαν τοπικὴν ἧτταν.

Καὶ ἄλλη μία γιὰ νὰ φανῇ πόσο προσεκτικοὶ πρέπει νὰ εἶνε οἱ ἐπιτελεῖς:

«Ἀριθ. 136. 7 Δεκεμβρίου 1940. Διαταγή σας ἐκτελεσθῇ διὰ δρομολογίου δημοσίας ὁδοῦ, πᾶν ἄλλο δρομολόγιον ἀδιάβατον. Γέφυραι Μπέστριτσα κατεστραμμέναι, συνεπῶς ἐπιστρέψω διὰ Μουρτζίνας».

Εἰς τὰς 8 Δεκεμβρίου ξεκινήσαμε μὲ σύντομη πορεία καὶ μὲ βροχὴ γιὰ τὸ Δέλβινο. Μὲ στενοχωροῦσε τὸ ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ. Εἶχα δυὸ πολὺ καλοὺς ἀξιωματικοὺς γι' αὐτὸ τὸ λεπτὸ ζήτημα: τὸν λοχαγὸ Ντεκούλη καὶ τὸν ὑπολοχαγὸν Τασόπουλον. Καὶ κυριολεκτικῶς ἐγκατέστησαν εἰς ὅλη μας τὴν διαδρομὴ μέχρι τοῦ Κούτσι σταθμοὺς διαδοχικοὺς ἀνεφοδιασμοῦ μὲ ὑπαξιωματικούς, μέχρις ὅτου ἀργὰ κατὰ τὸν Φεβρουάριον ἀποκατεστάθη ἁμαξιτὴ ὅδευσις ἀπὸ Μπόρσι.

Εἰς τὰς 8 Δεκεμβρίου ὑπέβαλα τὴν ὑπ' ἀριθ. 142 ἀναφοράν, καθ' ἥν, κατὰ θετικὰς πληροφορίας, «οἱ Ἰταλοί, διὰ νὰ ἀναγκάσουν τοὺς στρατιώτας νὰ ἀμύνωνται καὶ νὰ μὴ αἰχμαλωτίζεται κανείς, προέβησαν εἰς ἐπιμόνους ἀνακοινώσεις περὶ κακοποιήσεως τῶν αἰχμαλώτων κατὰ τρόπον βάρβαρον, δηλαδὴ «ὅτι προβαίνομεν εἰς ἀκρωτηριασμοὺς καὶ ἐξορύξεις ὀφθαλμῶν». Διὰ περισσοτέραν δὲ ἀπόδειξιν τῶν βδελυρῶν τούτων συκοφαντιῶν προέβησαν εἰς ἀκρωτηριασμοὺς φονευθέντων Ἀλβανῶν καὶ στρατιωτῶν των καὶ κατόπιν τοὺς ἐπέδειξαν εἰς τὰς μονάδας των εἴτε ἐπιτοπίως, εἴτε διὰ φωτογραφιῶν. Παρακαλῶ, ὅπως γνωσθῶσιν αἱ πράξεις αὗται ἁρμοδίως».

Εἰς τὰς 10 κινηθήκαμε γιὰ νὰ καταλάβωμε τὴν ἀπότομη ὀροσειρὰ Γκαλίστ - Κονιάκ. Ὁ ἐχθρὸς εὑρίσκετο εἰς τὴν περιοχὴν Φτέρα - Τζόρα.

Ὁ ἀνεφοδιασμὸς καθίστατο πλέον ἐφιαλτικός. Πολλὲς φορές, γιὰ νὰ κατορθώσουν νὰ περάσουν τὰ μουλάρια τὶς γλυστερὲς καὶ ἀπότομες πλάκες στὰ ἀπόκρημνα μονοπάτια, τὰ ξεφόρτωναν καὶ τὰ μετέφερον οἱ εὔζωνοι. Ἔτσι πέρασε καὶ ὅλο τὸ πυροβολικόν.

Ἐκεῖ πάνω στὴ γραμμή, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐγκατασταθοῦμε, ὅπως ὁ ἴδιος τὸ διεπίστωσα ἀπὸ ἀναγνώρισι ὁλοκλήρου τῆς γραμμῆς πολλὲς ὧρες, δὲν ἔβλεπε κανεὶς οὔτε 4 μέτρα μπροστά του. Ὁ κίνδυνος πλέον αὐτοῦ δὲν ἦτο ὁ ἐχθρός, ἀλλὰ ὁ κακὸς χειμών. Ὁ ἐφοδιασμὸς ἔλειπε. Οἱ εὔζωνοι ἄρχισαν νὰ μὴ τρῶνε καθημερινῶς.

Ἀπὸ τῆς 12ης ὥρας τῆς 11ης Δεκεμβρίου εἴχαμε ἐγκατασταθῇ στὸν ἀντικειμενικό μας σκοπό, ἀφοῦ οἱ εὔζωνοι ἐπάλαισαν μὲ τὴν λάσπη (δὲν ὑπῆρχε μέρος στεγνὸ γιὰ νὰ στήσουν τὸ ἀντίσκηνο), μὲ τὶς πέτρες, μὲ τὸ χιόνι, μὲ τὸν ἀέρα, μὲ τὸ κρύο. Τὸ πυροβολικό μου καθυστέρησε 2 ἡμέρες. Κάθε ἡμέρα ἔκαμα ἐπίκλησι γιὰ ψωμί, γιὰ τρόφιμα.

Ἡ ὁμὰς Ἀσημάκη εἶχε προωθηθῆ καὶ κατέλαβε τὴν Φτέρα. Ὁ ἐχθρὸς κατεῖχε τὸν αὐχένα τοῦ Κούτσι καθὼς καὶ τὰ ἑκατέρωθεν ὑψώματα Παπαδιᾶς καὶ Μάλι Τζόρι. Εἶχε προβῆ εἰς ἀμυντικὰ ἔργα καὶ ἐγκαταστήσει συρματοπλέγματα. Ὁ ἐφοδιασμὸς ἀδύνατος. Οἱ ἡμιονηγοί, γιὰ νὰ περισώσουν τὰ κτήνη, ἔκαμαν ὁλονύκτιες πορεῖες μὲ ἕνα σκοπό: νὰ εὕρουν ὁπουδήποτε χορτάρι. Τὸ κρύο καὶ ἡ βροχὴ κα-

τέστησαν διαλυτικά. Ἄρχισαν τὰ κρυοπαγήματα ἔντονα, ἀφοῦ ὑπῆρχαν τὰ 2)3 κατὰ λόγον τελείως ἀνυπόδητοι. Σύνδεσμος μὲ τὴν Μεραρχίαν μόνον δι' ἐφίππου μὲ ἀπόστασιν πορείας 8—10 ὧρες.

Ἀπὸ τὰς 15 Δεκεμβρίου τὸ χιόνι ἠμπόδιζε τὰς κινήσεις καὶ συνεπῶς καὶ τὸν ἐφοδιασμόν. Ἡ μερὶς τοῦ ἄρτου κατήρχετο τὸ πλεῖστον τῶν ἡμερῶν εἰς 1)8 ἄρτου.

Ἡ προέλασις τοῦ Συντάγματος ἀπὸ Κράα - Μουρτζίνα - Κρόγκι - Δέλβινον - Ταπεζὰτ - Κονιὰκ - Φτέρα σημειώνει τὴν σκληρότητα τῆς προσπαθείας. Καὶ ἡ σκληρότης ἐπιτείνεται ἀπὸ τὴν καθημερινή, ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, προσπάθεια ἐπὶ 2 μῆνας χωρὶς οὔτε ὥρα καμμιὰ ἀνάπαυσι.

Ὁπωσδήποτε ὅλες οἱ πληροφορίες συνέπιπτον, ὅτι οἱ Ἰταλοὶ εἶχον καταλάβει ἰσχυρότατα τὸν αὐχένα τοῦ Κούτσι καὶ τὸν εἶχον ὀχυρώσει, ὅπως ἤξευρον οὗτοι πολὺ καλὰ νὰ ἐργάζωνται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν στὸ ἔδαφος, γιὰ νὰ τὸ κάμουν ἀμυντικώτερο. Συρματοπλέγματα, πολυβόλα, παραλλαγὴ ἦσαν τόσο τέλεια, χρησιμοποίησις τοῦ ἐδάφους τόσο πλήρης (εἶχαν τοποθετήσει ὁπλοπολυβολητὰς καὶ στὰ δένδρα), ὥστε τὸ δάσος τοῦ Κούτσι νὰ γίνεται πραγματικῶς ἀπόρθητο.

Ὁ συνταγματάρχης διοικητὴς τοῦ 24ου Συντάγματος Παπαδόπουλος, ὅταν μετὰ τὴν κατάληψί του ὑπὸ τῶν εὐζώνων καὶ τὴν προέλασί του, πέρασε ἀπ' ἐκεῖ γιὰ νὰ ἔλθη (ἐπὶ τέλους!!) νὰ ἀντικαταστήση τὸ Σύνταγμα μὲ τὴν ἑξῆς φράσιν διετύπωσε τὸν θαυμασμόν του μόλις μὲ συνήντησε: «Μὰ πῶς περάσατε ἀπ' ἐκεῖ μέσα!!!». Καὶ ὅμως πέρασαν, χάρις σὲ τρία δεδομένα: Τὸν αἰφνιδιασμόν, τὴν ὁρμή, τὴν πανουργία.

Οἱ Ἰταλοί, εἴχαμε πληροφορίες, ὅτι κατεῖχον τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπόκρημνα ὑψώματα Μάλι-ε-Τζόρε καὶ Μάλι-ε-Ἰτέρα (ὑψ. 1400—1500), προφυλάσσοντες οὕτως ἀπὸ πάσης ὑπερκεράσεως τὸν αὐχένα. Τὰ χιόνια, μαζὶ μὲ τὸ ἔδαφος, καθιστοῦσαν τὸ ἔδαφος ἀκόμη πιὸ εὔκολο στὴν ἄμυνα. Ἄλλως τε οἱ Ἰταλοί, ὅπως εἴδαμε, εἶχαν κατασκευάσει καὶ καλύβες καὶ προεφύλασσον καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐφεδρικὰ τμήματά των.

Αὐτὸν τὸν αὐχένα διετάχθη τὸ Σύνταγμα νὰ καταλάβη (ἡ Μεραρχία δὲν εἶχε ἰδέα τῆς ἐδαφικῆς καὶ ἀριθμητικῆς πληρότητος) καὶ νὰ ὠθηθῇ πρὸς Καλαρὰτ - Μπρατάϊ.

ε) Ἀνάμεσα στὴν τανάλια

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΟΥΤΣΙ Ἢ Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ 3)40 ΕΥΖΩΝΩΝ

Ἡ διαταγὴ προελάσεως τοῦ ἀποσπάσματός μου πρὸς κατάληψιν τοῦ Κούτσι καὶ κινήσεώς του ἐκεῖθεν πρὸς Καλαρὰτ - Μπρατάϊ ἀπεδείκνυε ὅτι ἡ Μεραρχία καὶ ἴσως καὶ αἱ πιὸ πολὺ ἀνώτεραι (ἔτσι νόμιζα τότε, ἀργότερα ἔμαθα πὼς τὸ Σῶμα Στρατοῦ εἶχε ἀντιληφθῆ τὴν σημασία του, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὴν προικοδοτήση ἰσχυρῶς) διοικήσεις δὲν ἔδιδαν τὴν ζωτικὴ σημασία, ποὺ εἶχε γιὰ τὸν στρατό μας ἡ κατεύθυνσις τοῦ «Σουσίτσα», ἡ συντομωτέρα πρὸς Αὐλῶνα!!

Ἀνέλαβε νὰ τοὺς τὸ ὑπενθυμίση ὁ ἴδιος ὁ Μουσολίνι, μετὰ τὴν κατάρρευσιν, ἐκφράζων τὴν ἀπορίαν του, γιατί οἱ Ἕλληνες δὲν ἐξεμεταλλεύθησαν τὴν μόνην ζωτικὴν δι' αὐτοὺς κατεύθυνσιν. Νομίζω ὅτι τὴν ἀπάντησιν θὰ τὴν εὕρουν στὴν

ἀπουσία τὴν ἐπίμονο τῶν διοικήσεων ἐκείνων, δηλαδὴ τοῦ Γεν. Στρατηγείου, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν εὐθύνην αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων.

Ὁ φόβος ἄλλως τε τῶν ἁρμάτων μᾶς ὤθουσε στὰ κατσάβραχα. Ἀλλὰ τὰ κατσάβραχα δὲν ἐπιτρέπουν ταχείας κινήσεις, τοὐναντίον ἐπιβάλλουν θανατηφόρους βραδύτητας. Βέβαια οἱ ἀλπινισταί, ἀλλὰ καὶ οἱ στρατιῶται μας, δὲν ἐδυσκολεύθησαν ποτὲ στὸ βράχο.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ εἶχε βγάλει διαταγή, ὅτι ἐπάνω στὴν Παπαδιά, στὸ ὕψ. 2.000, θὰ μὲ συναντοῦσε γιὰ νὰ μὲ ἐνισχύση ἕνα Σύνταγμα Πεζικοῦ. Ὅπως ἔγραφα καὶ τότε στὴν ἀναφορά μου, τέτοιος σύνδεσμος μέσα σὲ χιόνια ἑνὸς μέτρου καὶ πλέον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ καὶ οὔτε ἐπετεύχθη. Καὶ δὲν βοήθησε τὸ ἀπόσπασμά μου στὴν δυσκολώτερή του στιγμὴ οὔτε ἕνας στρατιώτης, οὔτε ἕνα ἄρβυλο.

Καὶ τώρα ἀκόμη αἰσθάνομαι τὴν λύπη, ποὺ τότε αἰσθανόμουν μαζὶ μὲ μιὰ ἀγωνία, ὅταν ἀπέστειλα μίαν ἀναφορὰ στὴ Μεραρχία νὰ ἐκμεταλλευθῆ τὴν νίκην τοῦ Συντάγματος καὶ τόσο ἀδημονοῦσα, ὥστε ἔγραφα «νὰ ἀνοιγῆ ἀπὸ τὸν πρῶτον ἀξιωματικὸ τῆς Μεραρχίας, ποὺ θαὔρισκε ὁ σύνδεσμός μου στὸ δρόμο του».

Εὐρῆκε, ἐνθυμοῦμαι, τὸ γενναῖο λοχαγό, τὸν ἐξαίρετο Ἄκογλου, ποὺ εἶχε προωθημένον στὸ Μπόρσι ἕνα κέντρον πληροφοριῶν γιὰ τὴν Μεραρχία.

Μὰ ἂς πᾶμε μὲ τὴ σειρά.

Πῆρα τὴ διαταγὴ νὰ ἀντικαταστήσω τὴν ὁμάδα ἀναγνωρίσεως Ἀσημάκη, τῆς ὁποίας οἱ βράχοι καὶ τὰ χιόνια εἶχον καταφάγει πολλὰ κτήνη καὶ ὑλικά. Τὰ βλέπαμε σκόρπια. Κάθοδος ὁμάδος ἱππικοῦ ἀπὸ Τατεζὰτ πρὸς Φτέρα ἦτο ἐντολὴ καταστροφῆς της. Ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὰς 14 τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τὴν ἀντικατέστησα καὶ ἐγκατέστησα τὸν σταθμὸν διοικήσεως εἰς Φτέρα.

Ἡ πρώτη μου δουλειὰ ἦτο, ἀφοῦ κατεβήκαμε ἐκεῖνο τὸ θεοβούνι, νὰ ἰδῶ ὅσο περισσότερα μποροῦσα τμήματά μου. Τὰ εἶδα ὅλα μέσα σὲ 36 ὧρες χωρὶς ἀνάπαυσι καὶ ἀντελήφθην καλὰ τὴν κατάστασι. Εὔζωνοι ξυπόλητοι κατὰ τὸ ½ σχεδὸν κατὰ λόχον ἢ κατὰ ἕνα τρίτον. Κρυοπαγημένοι ἀρκετοί. Διμοιρίαι δυνάμεως 2|3. Διέταξα ἀμέσως καὶ ἠλαττώθησαν αἱ διμοιρίαι τῶν λόχων καὶ τοποθετήθηκαν διμοιρῖται οἱ καλύτεροι ἀναλογικῶς. Διέταξα καὶ ἔγινε μιὰ ποιοτικὴ ἐπιλογὴ τῶν στρατιωτῶν, στοὺς ὁποίους ἐδόθησαν ἄρβυλα ἢ τῶν κρυοπαγημένων ἢ καὶ ἄλλων, ἂς ποῦμε, δευτέρας δυνατότητος στρατιωτῶν (ἀσθενῶν ἢ κουρασμένων), ὥστε νὰ ἔχω γιὰ τὴν μάχην τοὺς καλυτέρους. Τὰ δυὸ αὐτὰ μέτρα ἦσαν ἀπαραίτητα εἰς τὴν κατάστασιν ποὺ εὑρισκόμεθα. Τέλος πῆρα καὶ ἕνα μέτρο λίγο παράξενο. Εἶπα εἰς τοὺς λόχους νὰ ἐλαττώσουν (ὅπου καθίστατο δυνατὸν αὐτὸ τὸ μέτρον) τὴν τροφὴν ἐκείνων, ποὺ ἀναγκαστικῶς δὲν θὰ ἐκινοῦντο καὶ νὰ αὐξηθῆ ἐκείνων, ποὺ θὰ κινηθοῦν μὲ προτίμησιν τοῦ κονιὰκ καὶ τῆς σταφίδος.

Πρὶν κατεβοῦμε στὴν τανάλια, ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Γκαλίστι εἶχα τὸ πανόραμα τοῦ πεδίου μάχης τοῦ Συντάγματος. Πολὺ περίεργον καὶ πολὺ ἀκατάλληλο ἔδαφος γιὰ τὸν ἐπιτιθέμενο.

Ἀριστερὰ τοῦ αὐχένος καὶ δεξιά του τὰ πανύψηλα ὑψώματα μὲ κλίσεις απότομες, μὲ δύσβατα μονοπάτια, βατὰ στὴν κορυφογραμμή, χωρὶς νὰ ξεύρη κανεὶς τί κρύβεται κάτω ἀπὸ τὸ βαθὺ χιόνι.

Καίτοι τὸ Μπόρσι ἦτο κατειλημμένο ἀπὸ τοὺς Ἰταλούς, δὲν μὲ πονοῦσε καὶ

τόσο αὐτὴ ἡ πλευρά, ἀφοῦ ἀμέσως ἀριστερά μου ἦτο τὸ 6ον Σύνταγμα.

Ἐπάνω στὴν Παπαδιὰ ἦτο, κατὰ τὰς πληροφορίας μου, ἕνας Ἰταλικὸς λόχος. Ἀπεδείχθη ἀργότερα ὅτι ἦτο ἕνα τάγμα. Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἔλεγε ὅτι θὰ στείλη γιὰ νὰ μὲ βοηθήση ἕνα Σύνταγμα τῆς IV Μεραρχίας. Αὐτὸ δὲν τὸ πίστεψα, ὅπως τὸ ἀνέφερα ἄλλως τε καὶ στὴ Μεραρχία, διότι εἶχα κάμει καλὴ ἀναγνώρισι καὶ εὑρισκόμεθα καὶ στὴν καρδιὰ τοῦ χειμώνα. Ἀλλὰ μιὰ φορά, ποὺ εὑρισκόμεθα ἐπάνω στὸ Γκαλίστι καὶ πρὶν κατεβῆ κανεὶς κάτω, ὁπότε ἡ ἀνάβασις θὰ ἦτο ἀδύνατος, διέταξα τὸ ἕνα τάγμα, τὸ τάγμα τοῦ Μιλωλιδάκη, νὰ πάρη τὴν κατεύθυνσιν τῆς Παπαδιᾶς, ἡ ὁποία ὁπωσδήποτε θὰ μποροῦσε νὰ ὑπερκεράση τὸν αὐχένα. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐτηρεῖτο καὶ ὁ σύνδεσμος σύμφωνα μὲ τὴν διαταγὴν τοῦ Σώματος, ποὺ ὅπως εἴπαμε δὲν ἐπίστευα. Τὰ ἄλλα δυὸ τάγματα τὰ ὤθησα πρὸς τὸν αὐχένα μὲ ἐντολὴ νὰ ἔχουν τὸ πλευρό τους ὅσο μποροῦσαν προωθημένο πρὸς τὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν, ποὺ ἔτσι θὰ τοὺς βοηθοῦσαν στὴν ἐπίθεσί τους, σὰν σὲ ἀπειλητικὸ πλευρικὸ ἐλιγμό.

Ἔτσι ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ πρὸς τὸ δεξιὸν τὸ τάγμα τοῦ Καραμέρη, τὸ τάγμα τοῦ Πολίτη καὶ ἐπάνω στὴν Παπαδιὰ τὸ τάγμα τοῦ Μιλωλιδάκη.

Προώθησα ὅσο ἦτο δυνατὸν τὸ πυροβολικόν, ἀλλὰ κρυμμένο μέσα στὶς τόσες χαράδρες τοῦ ἐδάφους, ὥστε νὰ μὴ μπορῆ νὰ ἐξουδετερωθῆ.

Ἡ ἐπίθεσις ἐξαπελύθη κατὰ τὴν 17ην Δεκεμβρίου καὶ διήρκεσε μέχρι τῆς 18.30 τὸ βράδυ.

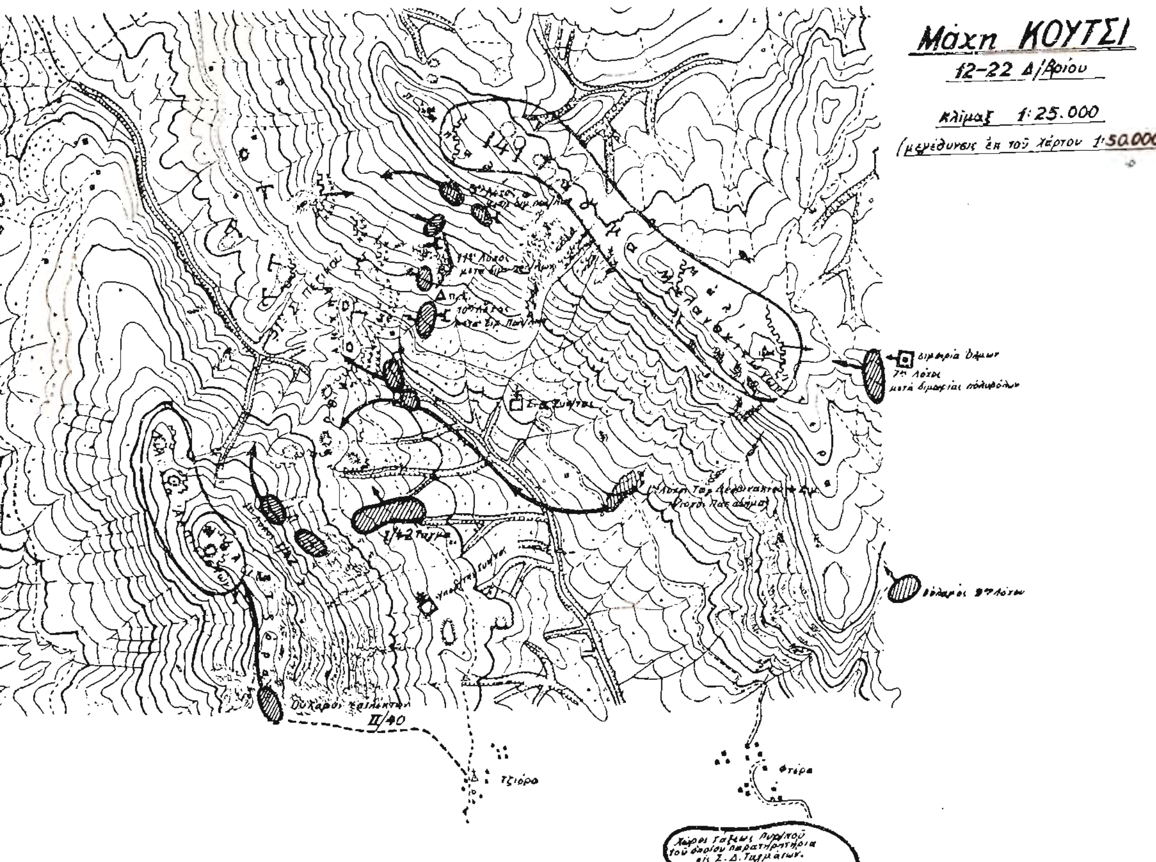
Τὸ δελτίον τῆς στρατιωτικῆς μου καταστάσεως ἐκείνης τῆς ἡμέρας δείχνει τὴν ὅλη εἰκόνα: «17-12-40. Κατεύθυνσις Παπαδιᾶς ἀδύνατος λόγῳ πτώσεως χιόνος. Ἄνδρες γενικῶς, λόγῳ ψύχους, δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιήσωσι τὰ ὅπλα των. Τμήματα, παρ' ὅλα ταῦτα, ἔφθασαν μέχρι βαθείας χαράδρας, ἡ ὁποία χωρίζει ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικῶς ὑπερέχοντα ὑψώματα δασωμένα καὶ βραχώδη μὲ φωλεὰς αὐτομάτων ὅπλων, βαλλόντων κατὰ μῆκος χαράδρας ἐκ Μάλι - ε - Τζόρε. Ἐπὶ Μάλι-ε-Ἰτέρα χιὼν δὲν ἐπέτρεψεν οὐδεμίαν κίνησιν. Ἐπὶ γειτονικῶν τμημάτων οὐδεμία ἀνεφάνη ἐνέργεια.

Ἡ ἀναληφθεῖσα προσπάθεια ὑπὸ τῶν δύο ταγμάτων τοῦ Συντάγματος, ὑπερέβη πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἀντοχήν, λόγῳ παραμονῆς εἰς τὸ ψῦχος καὶ ὑπὸ χιονοθύελλαν ἐπὶ 5θήμερον μετὰ τῶν γνωστῶν ἐλλείψεων, στερήσεως ὑποδύσεως, ἄνευ θερμαντικῶν οὐσιῶν καὶ συνεχῶν ἀγώνων καὶ κινήσεων ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, ἄνευ οὐδὲ ὥρας ἀντικαταστάσεως πρὸς συγκρότησιν καὶ ἀνάπαυσιν. Διαρρεύσαντες λόγῳ ψύχους πολλοί.

Οἱ λόχοι, ἠλαττωμένης ἄλλως τε δυνάμεως, ἔχασαν κατὰ τὸ ἥμισυ τὴν μαχητικὴν ἱκανότητα. Λόγῳ ἐδαφικῶν δυσχερειῶν καὶ δυνατοτήτων τῶν τμημάτων καὶ τῆς γενικῆς τακτικῆς καταστάσεως, παραμένει ὡς μόνη λύσις ἡ κατὰ μέτωπον ἐπίθεσις, παρ' ὅλας τὰς καταφανεῖς δυσχερείας. Καὶ ὡς τοιαύτην θεωρῶ τὴν νυκτερινὴν πρὸ τῆς ἕω, ἣν θὰ προπαρασκευάσω ἀπὸ αὔριον, διὰ νὰ ἐκτελεσθῆ μεθαύριον, ἐφ' ὅσον αἱ καιρικαὶ συνθῆκαι μοῦ τὸ ἐπιτρέψουν. Ἐπὶ Μάλι Ἰτέρα θὰ ἀφήσω μόνον ἐπιτήρησιν, ἐφ' ὅσον ἡ αὐριανὴ προσπάθεια, ἣν διέταξα, ἀποτύχη, ὡς ἐκ τῆς χιόνος. Ἡ αὐριανὴ ἡμέρα θὰ καταναλωθῆ εἰς ἀνασυγκρότησιν τῶν τμημάτων, ποιᾶς τινος ἀναπαύσεως. Ὁ ἐχθρὸς βάλλει συνεχῶς πλευρικῶς ἀπὸ τῆς κατευθύνσεως Μάλι Τζόρι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι καταφανῆ παρατηρητήρια καὶ ὅλμοι...

Ὁ ἐφοδιασμὸς ἀπὸ Τατετζάτι κατέστη ἀδύνατος, τὰ κτήνη ὀλισθαίνοντα πίπτουσι εἰς τὰς ἀποκρήμνους χαράδρας, μὴ μεταφερομένων οὕτω τῶν τροφίμων, ὧν τόση ἀνάγκη ὑπάρχει. Δέον νὰ ἐπιτραπῇ ἀπὸ Πικέρασι ἔστω καὶ ἐπικινδύνως. Ἀνάγκη ἀποστολῆς πυρομαχικῶν, ὅλμων, ὧν στερούμεθα παντελῶς, ὡς καὶ ὁπλοπολυβόλων καὶ πολυβόλων.

Ἀπόλυτος δὲ τοιαύτη θερμαντικῶν καὶ ἀρβυλῶν».

Ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ ἀποδεικνύει καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ Συντάγματος, ἀλλὰ καὶ γενικῶς τῶν ἀναγκῶν καταλήψεως τοῦ αὐχένος, διότι πᾶσα παρερχομένη ἡμέρα θὰ ἦτο εἰς βάρος τῆς ἐπιχειρήσεως.

Αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος, ποὺ ἀπεφάσισα τὴν νυκτερινὴν ἐπίθεσιν. Ἄλλη λύσις δὲν ὑπῆρχεν. Αὐτὴν ἐπέβαλλε ἡ κατάστασις. Ἀλλὰ ἀπῃτεῖτο προπαρασκευὴ μέχρι καὶ τῆς ἐλαχίστης λεπτομερείας. Ἐπεβάλλετο, ὅπως οἱ Ἰταλοὶ αἰφνιδιασθοῦν χωρὶς νὰ δυνηθοῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ αὐτόματα ὅπλα τῆς πρώτης γραμμῆς μέχρι τῆς στιγμῆς ποὺ οἱ εὔζωνοι θὰ τοὺς προσήγγιζον διὰ τῆς λόγχης. Ἡ διήμερος παραμονὴ πρὸ τῆς τοποθεσίας ἀντιστάσεως ἔδωκε εἰς τὸν καθένα τὴν ἀκριβῆ εἰκόνα τοῦ ἐδάφους.

Ἐγκατέστησα τὸν ὑποδιοικητὴν εἰς τὸ ἀριστερὸν καὶ προωθήθην εἰς τὸ δεξιόν. Μᾶς χώριζε μία χαράδρα κάθετος πρὸς τὴν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν.

Εἶδα τοὺς διοικητὰς ταγμάτων. Τοὺς κατέδειξα τὴν ἀνάγκην ὅπως τηρήσουν ἀπολύτως καὶ σχολαστικῶς τὰς ὁδηγίας μου ἐπὶ τοῦ τρόπου ἐνεργείας. Ἐτόνισα ἰδιαιτέρως, ὅτι ὁπωσδήποτε ὁ καλύτερος λόγος καὶ ἀπὸ ἀπόψεως σωματικῆς ἀντοχῆς θὰ ἔπρεπε νὰ κινηθῆ ἑκάστου τάγματος ἀπὸ τῶν ἀντερεισμάτων τῶν ὑπερκειμένων τοῦ αὐχένος, ὥστε, εἰ δυνατὸν, νὰ πάρη τὰ νῶτα τῶν Ἰταλῶν. Τέλος καθώρισα ὅτι οὔτε μία βολή, οὔτε καμμία προπαρασκευὴ πυροβολικοῦ θὰ ἐγίνετο καὶ ὅτι οἱ εὔζωνοι θὰ προσήγγιζον τὰς ἐχθρικὰς γραμμὰς μὲ ἐφ' ὅπλου λόγχην.

Οἱ ταγματάρχαι θὰ ὥριζον κατὰ τέτοιον τρόπον τὴν ἐκκίνησιν βάσει τοῦ ἐδάφους, ὥστε μισὴ ὥρα πρὸ τοῦ λυκαυγοῦς νὰ εὑρεθῶμεν εἰς τὰς Ἰταλικὰς θέσεις.

Νομίζω ὅτι εἶνε ἡ πρώτη νυκτερινὴ ἐπίθεσις, ἡ ὁποία ἐξετελέσθη κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940, εἰς τόσον ἐκτεταμένον μέτωπον καὶ μὲ τόσην ἐπιτυχίαν.

στ) Ἡ Νίκη τοῦ Κούτσι (19 καὶ 20 Δεκεμβρίου)

Ὑπῆρξα εὐτυχὴς νὰ διαπιστώσω, ὅτι αἱ ὁδηγίαι μου ἐτηρήθησαν θρησκευτικῶς. Εὑρισκόμεθα εἰς μίαν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἐχθρικῆς τοποθεσίας, φύσει καὶ τέχνη ὀχυρᾶς, ὀχυρώματα, συρματοπλέγματα, 200 ἕως 300 μέτρα.

Ἡ ἐπίθεσις ἄρχισε ἀπὸ τῆς 6ης ὥρας τῆς 19ης Δεκεμβρίου. Δὲν ἔπεσε οὔτε μιὰ ντουφεκιὰ ἐπὶ μισὴ ὥρα. Σὲ ἕνα μέρος οἱ εὔζωνοι μπῆκαν σὲ καλύβες, ποὺ κοιμόντουσαν οἱ Ἰταλοὶ καὶ ἡ πρώτη τους δουλειὰ (οἱ ἀθεόφοβοι) ἦτο νὰ κυττάξουν νὰ τοὺς βγάλουν τὰ παπούτσια ἀπὸ τὰ πόδια (τόσος ἦτο ὁ καημός τους γιὰ ἄρβυλο).

Εἶχα ζητήσει ἐνίσχυσι πυροβολικοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐδόθη. Εὐτυχῶς ἐδόθησαν ψαλίδια. Ὁπωσδήποτε ἀπὸ τῆς 6.30 ὥρας ἡ κίνησίς μας ἔγινε ἀντιληπτὴ καὶ ἄρχισε πλέον ἕνας σκληρὸς ἀγών, γιατὶ τὸ σχέδιον πυρὸς τῶν Ἰταλῶν δούλευε ἀριστοτεχνικά. Ὅλμοι, μικροί, μεγάλοι, αὐτόματα, πυροβολικό.

Τὸ δικό μας πυροβολικό, λόγῳ τῆς ἐκπληκτικῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, δὲν μποροῦσε νὰ κανονίση βολή. Καὶ ἀκόμη ἡ παρουσία τῆς ἀεροπορίας ἠνάγκαζε νὰ μὴ βάλλη. Τὰ ἐχθρικὰ πολυβόλα ἐθέριζον κρυμμένα στὰ δένδρα, χωρὶς νὰ ἀνακαλύπτωνται.

Μέσα σὲ τρεῖς (3) ὧρες εἶχον τεθῆ ἐκτὸς μάχης τρεῖς διοικηταὶ λόχων. Εὐτυχῶς τοῦτο δὲν ἐπέδρασε, γιατὶ ὅλοι, μέχρι τοῦ τελευταίου εὐζώνου, ἦσαν κατατοπισμένοι καὶ ἤξευραν τὴν σημασία τῆς μάχης. Ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορία μᾶς ἁλώνιζε κυριολεκτικῶς. Κατέβαινε στὰ 50 μέτρα καὶ πολυβολοῦσε.

Εἶχα τὸ σύνδεσμο διοικήσεως σὲ μιὰ κοντινὴ ἀπόστασι ἀπὸ τὴν γραμμὴν μάχης. Ἤμαστε σὲ ἕνα ὑψωματάκι χαρακτηριστικὸ μὲ ἀπότομες κλιτῦς. Εἶχα δίπλα μου τὸ γενναῖο λοχαγὸ τοῦ πυροβολικοῦ τὸν Παῦλο Δημόπουλο. Μᾶς φύτεψε 24 ὀβίδες. Νόμισα πὼς τραβᾶμε γιὰ τὴν αἰωνιότητα, γιατὶ ἦτο δὲν ἦτο 200 μ. τὸ ὕψος. Μᾶς ἔσωσε τὸ στενὸ τοῦ ὑψώματος. Ἕνας - ἕνας ποὺ σηκώνετο φώναζε: «Κύριε Διοικητά, ζῆς;» «Παῦλο ζῆς;», ἦσαν αἱ προσφωνήσεις τῆς ἀναστάσεώς μας. Ὁ ὑποδιοικητής μου νόμισε ὅτι δὲν ἔμεινε κανένας. Δύο στρατιῶται τοῦ τηλεγραφικοῦ μου σταθμοῦ νεκροὶ καὶ πέντε τραυματίαι.

Ἡ ἀεροπορία τροφοδοτοῦσε τοὺς Ἰταλοὺς μὲ τρόφιμα καὶ πυρομαχικά, μὲ τὰ ἀλεξίπτωτα. Μετρήσαμε 30. Ἀπὸ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καμμιὰ βοήθεια. Ἡ προχώρησις ἔγινε βῆμα πρὸς βῆμα μέσα στὸν τείχινο κλοιό.

Ἀπὸ αἰχμαλώτους μάθαμε ὅτι εἴχαμε μπροστά μας τὸ 31ον Ἰταλικὸν Σύνταγμα (3 τάγματα), ἐνισχυμένο μὲ ἕνα τάγμα μελανοχιτώνων, ποὺ ἦτο εἰδικῆς συνθέσεως (δύναμίς του 750 ὁπλῖται). Ἐπάνω στὸ Μάλι Τζόρε καὶ Μάλι Ἰτέρε τὰ τμήματά μας συνεπλάκησαν μὲ τὸν ἐχθρό, ὁ ὁποῖος ἐκεῖ πάνω εἶχε κατασκευάσει καλύβες ὅπου ἐπροφυλάσσετο.

Κατὰ τὴν 19ην ὑπήρξαμε στὰ δύο ἄκρα νικηταί. Ὡλοκληρώσαμε ὅλους τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοπούς. Στὸ κέντρο ὅμως, ποὺ ἦτο ἕνα ξεχωριστὸ ὕψωμα, ἀνθίσταντο. Δὲν μπορούσαμε νὰ τὸ πάρωμε. Ἡ νύκτα μᾶς ἔφθασε. Δὲν εἶχα ἐφεδρικὲς δυνάμεις. Ὀκτὼ ἀξιωματικοὶ εἶχαν τεθῆ ἐκτὸς μάχης. Διέταξα νὰ κοιμηθῆ ὅπου εὑρίσκετο ὁ καθένας. Μαῦρος ὕπνος. Εἶχα διατάξει ὅπως πρωὶ - πρωὶ τὴν ἄλλη μέρα γίνη ἐπιθετικὴ ἀναγνώρισις γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τὸ ἀποτέλεσμα. Κατὰ τὴν νύκτα συνεκέντρωσα ὅ,τι εἶχα καὶ δὲν εἶχα ἀπὸ τὸ τάγμα Μιλωλιδάκη, ἑνάμισυ λόχο σχεδὸν καὶ ὤθησα ὅσο μποροῦσα τὸ πυροβολικό. Ὁ ἄλλος λοχαγός, ὁ ἀσυγκίνητος ἀπὸ κίνδυνο Παναγ. Δημόπουλος, ὁ γνωστὸς Κωστάκης καὶ ὁ ἐκπληκτικὸς σὲ ἐφευρέσεις προωθήσεως Παπανικολάου, ὁ ταγματάρχης Καμπίτης ἔκαμαν ὅλοι θαύματα.

20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Τὸ πρωὶ - πρωὶ ἡ ἐπιθετικὴ ἀναγνώρισις ἔφερε ἕνα καλὸ ἀποτέλεσμα. Τὸν διοικητὴν τοῦ ἑνὸς τάγματος τοῦ 31ου Συντάγματος, τὸν ἀντισυνταγματάρχη Canto Domenti, ἕνα ὑπερήφανο καὶ φιλότιμο στρατιώτη. Ἐτήρησε μιὰ στάσι τιμητικὴ γι' αὐτόν. Ὁπωσδήποτε μοὖπε ὅτι, ἐνῷ ἀνέμενε διαταγὴν ὑποχωρήσεως, ἔλαβε διαταγὴν ἀμύνης μέχρι θανάτου. Αὐτὸ τὸ κατάλαβα ἀργότερα, διότι ὁ ἐχθρὸς δὲν μποροῦσε νὰ προετοιμάση τὴν ἀντίστασί του παρὰ στὰ ὑψώματα τοῦ Καλαράτ - Μπολένας - Μπραταΐ καὶ τοῦ ἐχρειάζετο καιρός. Ὁπωσδήποτε ἔπρεπε νὰ τελειώνω μὲ τὸ κεντρικὸ ὕψωμα.

Διέταξα νὰ βοηθήσουν μὲ τὰ πυρά τους τὰ γειτονικὰ τμήματα καὶ διέθεσα τὸ μόνον τμῆμα ποὺ εἶχα, ἕνα λόχο. Μοῦ ἔμενε μιὰ διμοιρία. Συνεκέντρωσα τὰ πυρὰ τοῦ πυροβολικοῦ. Ἐπετέθη κατὸ τὰς 9. Μέχρι τὰς 10 δὲν κατωρθώσαμε τίποτε. Ὁ λόχος καθηλώθη. Δὲν ἔβλεπα ἄλλη λύσι. Θὰ τὴν ἰδῆτε ἀπὸ τὴν πάρα κάτω στιχομυθία.

Κάλεσα τὸν ὑπολοχαγὸ Παπαδήμα, διοικητὴ τοῦ λόχου, τοῦ ὁποίου εἶχε μείνει ἀδιάθετη μία διμοιρία.

«Παπαδήμα, τὸν βλέπεις τὸν λόχον, καθηλώθη. Τὴν βλέπεις αὐτὴ τὴ χαράδρα. Θὰ κατεβῆτε στὸ βάθος της. Αἱ κινήσεις σου δὲν θὰ φαίνωνται, γιατὶ εἶνε δασωμένη. Φθάνει μέχρι τὸν αὐχένα, ἀλλὰ ἀκριβῶς πίσω ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἄτιμο ὕψωμα. Πρέπει νὰ μὴ ρίξης οὔτε ντουφεκιά, μέχρις ὅτου εὑρεθῆς στὰ νῶτα τους».

Ὁ γενναῖος Παπαδήμας ὠχρίασε γιὰ λίγο. Ἦτο βέβαιος θάνατος. Μὰ χωρὶς δισταγμὸ μοῦ ἀπαντᾶ: «Φυσίγγια δὲν ἔχω παρὰ μόνο μιὰ δεσμίδα ὁ κάθε εὔζωνας. Οἱ μισοὶ εἶνε ξυπόλητοι».

«Παπαδήμα. Πάρε τοὺς καλυτέρους καὶ βάλε τὰ παπούτσια τῶν ἄλλων. Τὰ

φυσίγγια εἶνε ἀρκετά. Δὲν θὰ σοῦ χρειασθοῦν περισσότερα. Ὅταν φθάσης ὅμως πίσω θὰ ἀρχίσουν ἀκατάπαυστα οἱ εὔζωνοι νὰ φωνάζουν: «Ἀέρα». Ὁ Θεὸς μαζί σου».

Καλή σου ὥρα Παπαδήμα, ὅπου καὶ νᾆσαι. Ἔφυγε πρὸς τὸν θάνατο. Ἀλλὰ ὁ θάνατος τὸν ἐσεβάσθηκε, γιατὶ βάδισε ἀριστοτεχνικά. Ξεκίνησε στὶς 10.45΄, τὸ θυμοῦμαι καλά. Μετὰ μιάμιση ὥρα ἀγωνίας ἄκουσα ντουφεκιὲς πίσω ἀπὸ τὸ ὕψωμα. Ἀγαλλίασα. Κατάλαβα. Ἡ μάχη τοῦ Κούτσι εἶχε κερδηθῆ. Θυμᾶμαι ἀκόμη τὸ σημείωμα ποὺ μοὔστειλε ὁ γενναῖος Παπαδήμας. Ἦτο χαρακτηριστικὸν τῆς χαρᾶς του καὶ τῆς σαστισμάρας του. Νά ἡ ἀναφορά του σ' ἕνα μικρὸ χαρτάκι: «Κύριε διοικητά, τὸ ὕψωμα κατελήφθη. Κατελήφθη τὸ ὕψωμα».

Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀναφορά. Ἦτο τὸ τέλος τῆς μάχης τοῦ Κούτσι. Ὁ αὐχὴν κατελήφθη στὰς 12.10΄. Ἀριστερὰ στὸ ὕψωμα Μάλι Τζόρε ὁ λόχος τοῦ Κουρκούμπα, μὲ ὁδηγὸ τὸν γενναῖο Χειμαριώτη Σπυρομίλιο, εἶχε ἀποθήσει τὸν ἐκεῖ Ἰταλικὸ λόχο καὶ δὲν εἶχε ἀπώλεια παρὰ ἕνα νεκρό. Μὰ ὅταν κατέβηκαν κάνανε τρεῖς ἡμέρες νὰ συνέλθουν. Ἔμειναν τρεῖς ἡμέρες ἀχρησιμοποίητοι μέσα στὴν ἐκκλησία τῆς Τζόρας.

Στὴν Παπαδιὰ ὁ λόχος δὲν μπόρεσε νὰ κάμη τίποτε. Τὰ ἐκεῖ Ἰταλικὰ τμήματα λόγῳ θέσεως καὶ δυνατότητος ἐφοδιασμοῦ ἀπὸ ἀέρος ἦσαν διαρκὴς ἀπειλή.

«Στὸν αὐχένα ἐμετρήθησαν 130 πτώματα, 4 πυροβόλα, 12 ὅλμοι καὶ ἄφθονον ὑλικόν, ἦτο ἡ πρώτη ἀναφορά μου καὶ ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐφαίνετο ὑποχωρῶν, πλὴν τμημάτων ἐπὶ Μάλι Ἰτέρα, τὰ ὁποῖα θὰ προσπαθήσω νὰ αἰχμαλωτίσω».

ζ) Καταδίωξις τοῦ ἐχθροῦ

Ἡ Μεραρχία, μὴ ἔχουσα σαφῆ γνῶσιν τῶν δυσχερειῶν τοῦ Συντάγματος (ἀργότερα κατάλαβε τὴν τεραστίαν του προσπάθεια) καὶ νομίζουσα ὅτι ἡ κατάληψις τοῦ αὐχένος Κούτσι ἦτο εὔκολος ὑπόθεσις, μοῦ ἔστειλε διαταγὴ ὑπ' ἀριθ. 100 τῆς 19-12-40, ὥρα 19, νὰ στραφῶ πρὸς Πήλιουρι διὰ νὰ καταληφθοῦν αἱ ὁδεύσεις τῶν χωρίων Πήλιουρι καὶ Τσιπὲ καὶ ἡ διάβασις τοῦ αὐχένος. Ὥριζε ὅτι καὶ τὸ 6ον Σύνταγμα θὰ ἐνήργει πρὸς τὰ ἐκεῖ πρὸς διευκόλυνσίν μου.

Πόσο ἔλειπε τὸ μάτι τῆς Μεραρχίας γιὰ νὰ ἐκμεταλλευθῆ. Δι' ἄλλης διαταγῆς, ὑπ' ἀριθ. ΕΠΕ 73 μεταγενεστέρας, ὥριζε κίνησιν πρὸς Καλαρὰτ - Βράνιστα, διὰ τὴν ἀπώθησιν τοῦ ἐχθροῦ. Διέταξα τὰ τμήματα νὰ εἶνε ἕτοιμα πλὴν τοῦ τάγματος Πολίτη, τὸ ὁποῖον διέταξα νὰ κινηθῆ ἀπὸ Κούτσι πρὸς Παπαδιὰν μὲ ὁδηγοὺς καταλλήλους ἀπὸ τὰ γύρω χωριὰ γιὰ νὰ κυκλώση καὶ αἰχμαλωτίση τὸν ἐκεῖ λόχον, ὅπως ἐπίστευα μέχρι τῆς στιγμῆς.

Τὸ τάγμα Καραμέρη, ὑπὸ τὸν ὑποδιοικητὴν μὲ μιὰ μοῖρα πυροβολικοῦ καὶ δεξιὰ καὶ πίσω τὸ τάγμα Μιλωλιδάκη, τὰ ὤθησα πρὸς Καλαρὰτ - Βράνιστα.

Εἶχα τάξει μιὰ πυροβολαρχία γιὰ νὰ βάλλη τοὺς Ἰταλοὺς τῆς Παπαδιᾶς. Τὸ μέτρον ἦτο σωτήριον, διότι μόλις προσπαθοῦσαν νὰ κινηθοῦν, τοὺς ἔβαλλε καταιγιστικῶς.

Ὁ Πολίτης ἐπετέθη καὶ μοῦ ἀνέφερε ὅτι ἦτο τὸ τάγμα Μελανοχιτώνων καὶ ὄχι λόχος. Δὲν ἀνησύχησα ὅμως, γιατὶ οἱ εὔζωνοι φτερούγιζαν ἀπὸ τὴν νίκη τους.

Ἔβαλα τότε εἰς ἐφαρμογὴν τὴν πονηριάν.

Συνέταξα ἕνα σημείωμα γαλλιστὶ (δυστυχῶς δὲν ἔχω τὸ ἀντίγραφο. Τὸ ζήτησε ἡ Μεραρχία ὡς ἱστορικό), διὰ τοῦ ὁποίου προσκαλοῦσα τὸν διοικητὴν νὰ παραδοθῇ. ἀφοῦ τοῦ ἔδιδα τὸν λόγον μου, ὅτι δὲν θὰ κακοποιηθοῦν, ὅτι θὰ ἄφηνα εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τὰ πιστόλια τους. Ὁ καθένας δὲ στρατιώτης περνώντας πρὸ τοῦ τάγματος θὰ ἄφηνε τὸν ὁπλισμόν του. Τοῦ προσέθετα (ἄλλως τε τὸ ἀντελήφθη), ὅτι εἶχε μείνει μόνος καὶ ἂν συνεχίσῃ τὴν ἀντίστασιν θὰ ἐξολοθρευθῇ. Καὶ τὄστειλα μὲ τὸν Ἰταλομαθῆ ἔφεδρο ἀνθυπολοχαγὸ Παπαμιλτιάδη Δ. Ἔπειτα ἀπὸ ἀρκετὴ ἐπιμονὴ τοῦ διοικητοῦ. ποὺ ἔκαμε καὶ συμβούλιο μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του καὶ λίγες βολὲς τοῦ πυροβολικοῦ μας ὅλο τὸ τάγμα τῶν Μελανοχιτώνων παρεδόθη καὶ οἱ στρατιῶται του παρήλασαν πρὸ τῶν ὑπερηφάνων εὐζώνων. Ἔτσι δημιουργήθηκε καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ ἐλαττώσω τὰς δυνάμεις μου, ἀφοῦ διέταξα δύο λόχους νὰ τὸ συνοδεύσῃ πρὸς τὸν σύνδεσμο διοικήσεως τῆς Μεραρχίας, τὸ Πικεράσι.

Ὁ καιρὸς μᾶς ηὐνόησε. Ἦτο συννεφιασμένος καὶ ἠμπόδισε τὴν ἀεροπορίαν.

Τὸ περίφημον Στρατηγεῖον ἀνέφερε ὅτι συνελήφθη ἕνα τάγμα στὴ Χιμάρα!!! καὶ οὔτε ἄχνα πλέον. Οἱ εὔζωνοι γι' αὐτὸ ἔγιναν κυριολεκτικῶς Τοῦρκοι.

Δυστυχῶς ἡ «Μεγάλη Βρεταννία» συνέχιζε τὴν τακτικήν της τοῦ πολέμου σιωπῆς, γιὰ νὰ μὴ ὑπάρξῃ κανεὶς πρὸς ἀνάδειξιν καὶ πρὸς παρουσίασιν εἰς τὸ Ἔθνος. Ὅλα γιὰ τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης τοῦ Κούτσι ἦσαν 2 ἀντισυνταγματάρχαι, 3 λοχαγοί, 22 ἀξιωματικοί, 950 ὁπλῖται, 6 πυροβόλα ἐκτὸς τοῦ λοιποῦ ὑλικοῦ καὶ 200 Ἰταλοὶ νεκροί. Δικαίως οἱ εὔζωνοι σκύλιασαν γιὰ τὴν τακτικὴ τοῦ Γεν. Στρατηγείου: «Σιωπὴ γιὰ ὅλους. Ὁ νικητὴς μόνον τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον».

Ἀπὸ τὸ Κούτσι ἔστειλα μιὰ λεπτομερῆ ἀναφορά, εἰς τὴν ὁποίαν περιέγραφα γενικῶς τὴν κατάστασιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τοῦ ἐδάφους (τῶν εὐνοϊκῶν κατευθύνσεων) καὶ ζητοῦσα τὴν πάσῃ θυσίᾳ ἐκμετάλλευσιν. Προσέθετα ὅτι τὸ ἀπόσπασμά μου, παρὰ τοὺς κόπους καὶ τὴν ἀριθμητικὴν ἀδυναμίαν, θὰ ὠθεῖτο τολμηρῶς, ὅπως καὶ ἔγινε. Ἐπὶ πλέον ὅτι καμμιὰ γειτονικὴ βοήθεια οὔτε ἐσημειώθη, οὔτε ἐπρόκειτο νὰ σημειωθῇ λόγῳ τοῦ διακεκομμένου τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν πανυψήλων βουνῶν.

Ἔγραφα στὸ φάκελλο (τόσο τὸ θεωροῦσα ἐπεῖγον) νὰ τὸ ἀνοίξῃ ὁ πρῶτος ἐπιτελής, ποὺ θὰ εὑρίσκετο στὸ δρόμο. Εἶχα 22 ἡμέρες νὰ ἰδῶ ἐπιτελῆ.

Τὸ πῆρε ὁ γενναῖος λοχαγός, ὅπως εἶπα, Ἄκογλου. Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔγινε. Ἡ εὐκαιρία χάθηκε. Χάθηκε γιὰ πάντα.

Μὲ ἄλλη μου ἀναφορὰ ζητοῦσα ἀξιωματικούς. διότι διοικηταὶ λόχων ἦσαν ἀνθυπολοχαγοὶ καὶ πολλοὶ ἔφεδροι.

Ἐδῶ θέλω νὰ σημειώσω τὴν αὐτοθυσίαν τοῦ ταγματάρχου Πολίτη, διοικητοῦ τοῦ ΙΙ τάγματος, ποὺ βάδιζε μὲ πρησμένα πόδια καὶ μὲ φασκιές, δίδοντας τὸ παράδειγμα. Δὲν ἠμείφθη ὅσο ἔπρεπε ὁ γενναῖος αὐτὸς ἀξιωματικός, παρὰ τὰς προτάσεις μου. Ὅλο τὸ Σύνταγμα ἐξ ἄλλου εἶχε ψωριάσει καὶ παρεπονεῖτο, διότι δὲν ἀνεπαύθη οὔτε ἡμέρα, ἐνῷ ἡ VIII Μεραρχία ἀνεπαύετο ἀπὸ μηνός. Ἡ κόπωσις ἦτο ἐπικίνδυνος. Σκοποὶ μάχης σὲ ἀπόστασι πολλάκις 50 μ. ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐκοιμῶντο. «Ὁ Θεὸς ἐφύλαγε τὰ ἔρημα!!».

Μὲ ἄλλη ἀναφορὰ ζητοῦσα τὸ ἄλλο τάγμα τοῦ Συντάγματος καὶ τὴν ὑπαγωγή μου στὴν Μεραρχία μου. Θεωροῦσα ὅτι ἡ ΙΙΙ Μεραρχία μετεχειρίζετο τὸ Σύνταγμα «ὡς ἀποπαΐδι». Ἡ ἐξήγησις ἦτο: «εἶνε τὸ καλύτερο». Καὶ τὰ ἄλλα Συντάγματα

τῆς Μεραρχίας ἦσαν περίφημα τὰ 6ον καὶ 12ον, ἀλλὰ ἠτύχησαν ἀπὸ διοικητάς. Τὸ 6ον ὑπῆρξεν ἰδίᾳ ὑπέροχον εἰς ἡρωισμούς.

Εἶνε χαρακτηριστικὴ ἀκόμη ἡ ἑξῆς ἀναφορά μου, 178 τῆς 22-12-40. Τὴν ἀναγράφω ὡς ἔχει:

Κατὰ τὴν μάχην τοῦ Κούτσι παρουσιάσθη τὸ ἑξῆς φαινόμενον: Οἱ Ἰταλοὶ φεύγοντες ἐγκατέλειψαν τοὺς τραυματίας των. Οἱ εὔζωνοι, ἄνευ οὐδεμιᾶς διαταγῆς, τοὺς περισυνέλεξαν καὶ τοὺς περιέδεσαν μὲ τοὺς ἀτομικούς των ἐπιδέσμους. Τόση δὲ ἦτο ἡ συγκίνησις τῶν Ἰταλῶν τραυματιῶν, ὥστε ἕνας ἀνθυπολοχαγὸς νὰ δηλώσῃ πραγματικῶς κλαίων: «Πόσα μᾶς εἶπαν γιὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ τί βλέπομεν». Ταῦτα ἀναφέρω διὰ τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Μεραρχία θεωρεῖ ὅτι πρέπει νὰ ἐκπεμφθοῦν ἀπὸ ραδιοφώνου». Ἄλλο ἕνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα παρουσιάσθη μὲ ἕνα λοχία εὔζωνο, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ἀερομαχία ἐπάνω ἀπὸ τὸ Κούτσι. Τὴν παρακολουθήσαμε σὰν σὲ κινηματογράφο. Ἕνας πιλότος πήδησε μὲ ἀλεξίπτωτο. Ἔσπασε καὶ τὰ δυό του πόδια. Ὁ λοχίας τὸν μετέφερε στοὺς ὤμους του μισὴ ὥρα δρόμο στὸν πλησιέστερο σταθμὸ ἐπιδέσεως. Τὸν παρετήρησα γι' αὐτὴν τὴν γενναιοφροσύνη του. Ὑπερέβαινε τὰ ὅρια.

Στὰς 22 Δεκεμβρίου, πρὶν καλὰ-καλὰ συγκεντρωθοῦν τὰ τάγματα, προωθοῦσα τοὺς λόχους πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Καλαρὰτ εἰς καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ. Τί λάσπη Θεέ μου! Τί ἔδαφος, σὰν νἄπηξαν ἐδαφικὰ κύματα. Ὅ,τι εἶχα τὸ προώθησα καὶ γιὰ προφύλαξι ἔταξα καὶ μιὰ πυροβολαρχία γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κίνησι.

Δύο λόχοι ξεκίνησαν στὰς 8 τὸ πρωὶ καὶ ἔπειτα μετὰ μίαν ὥραν ἄλλοι δύο τοῦ τάγματος Μιλωλιδάκη μὲ μιὰ μοῖρα τοῦ Κωστάκη. Κατὰ μῆκος τοῦ Σουσίτσα ἐκίνησα τὸ τάγμα Καραμέρη, ἔπειτα ἀπὸ δύο ὧρες μόλις συνεκεντρώθη. Μέχρι τὸ βράδυ κατελήφθησαν τὰ ὑψώματα τοῦ Καλαράτ, ἔπειτα ἀπὸ ἀγῶνα πρὸς Ἰταλικὲς ὀπισθοφυλακές. Ἐκεῖ ἔχασα καὶ τὸν γενναῖο διοικητὴ λόχου Σπυρόπουλο.

Ὑπὸ τὸν ὑποδιοικητὴν Μπίμπην εἶχε γίνει ἕνα ἀπόσπασμα μὲ τμήματα τοῦ 12ου Συντάγματος. Ἐκινήθη πρὸς Βράνισταν, ὁπότε θὰ ἐτίθετο εἰς ἐφεδρείαν ὁ τάγμα Μιλωλιδάκη.

Στὰς 23 Δεκεμβρίου ὑπέβαλα τὴν ὑπ' ἀριθ. 184 ἀναφοράν, διὰ τῆς ὁποίας ἀνέφερον: Τὴν γραμμὴν εὐθύνης τοῦ ἐχθροῦ, ποῦ δηλαδὴ ὠχυροῦτο, τὰς κατευθύνσεις, τὰς εὐνοϊκὰς ἐπιθέσεως καὶ τέλος ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐπεσκεύαζε τὴν γέφυραν ἐπὶ Σούσιτσα διὰ τὴν χρησιμοποίησιν ἁρμάτων. Ἐπεσήμαινα δὲ τὴν σπουδαιότητα τῆς γραμμῆς Λογκαρὰ-Κιορὲ-Σιενγκερσὶτ (1224) καὶ Μπραταϊ-Ραμίτσα-Βίλτσα-Πλότσα.

Αἱ θέσεις αὗται εἶνε ἐξαιρετικῶς ὀχυραί, ὥστε ἡ κατὰ μέτωπον ἐπίθεσις νὰ θεωρῆται ἀδύνατος.

Στὰς 24 Δεκεμβρίου ἀνέφερον διὰ προσωπικῆς ἀναφορᾶς ἀριθ. 185, πρὸς τὸν Μέραρχον, ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἐχθρὸν εἰς τὰ νότια ὑψώματα τῆς Βράνιστας, ὅπου καὶ βαλλόμεθα ὑπὸ 2 πυροβολαρχιῶν. Ὅτι τὰ τμήματά μου τελικῶς θὰ συγκεντρωθοῦν αὔριον. Ὁ ποταμὸς εἰς πόρον, βάθους 80 ἑκατοστῶν. Διάβασις πρὸς Μπολέναν, ἐὰν παύσῃ ἡ βροχή. Τὰ ποίμνια ἀπεσύρθησαν πρὸς τὸν ἐχθρόν. Ὁδὸς Κούτσι-Καλαράτ, ἀπελπιστική. Στρατιῶται καὶ αὔριον νήστεις ἀπὸ

2ημέρου. Αἰτοῦμαι προσωπικὴν ἐπέμβασιν διὰ προώθησιν μέχρι Καλαρὰτ τροφῶν καὶ πυρομαχικῶν, διότι τὰ μέσα τοῦ Συντάγματος ἐμειώθησαν εἰς τὸ 1)3.

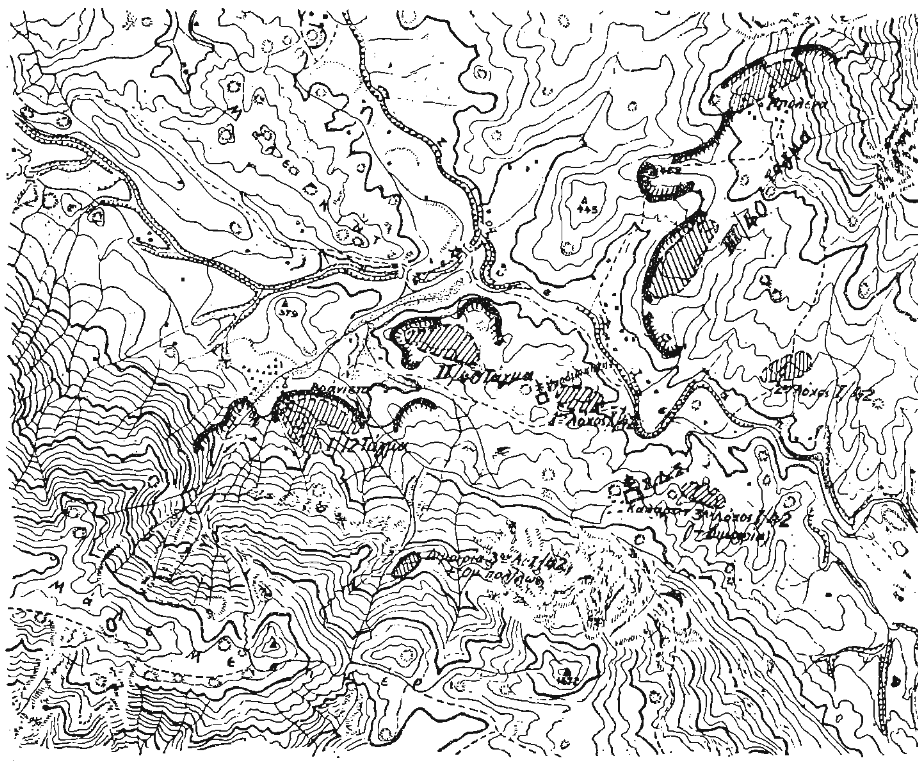
Ἐν τῷ μεταξὺ προετοίμαζα τὰ τμήματά μου διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Βράνιστας καὶ Μπολένας καὶ διέταξα τὰς ἀναγνωρίσεις διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τῆς Μεραρχίας.

Ἔτσι πάλιν τὸ Σύνταγμα συνεχῶς ἐνεργοῦν θὰ ἐξηπλώνετο εἰς ἕνα μέτωπον 24 χιλιομέτρων μὲ 4 τάγματα. Ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς μᾶς ἐπροστάτευσε! Ἐὰν ὁ ἐχθρὸς

Μάχαι ΜΠΟΛΕΝΑΣ – ΚΑΛΑΡΑΤ – ΒΡΑΝΙΣΤΑΣ

22ας – 28ης Δεκεμβρίου 1940

ΚΛΙΜΑΞ 1:50.000 (Χάρτης Δουκάτι)

ἐπληροφορεῖτο τὴν ἀριθμητικήν μου ἀδυναμίαν ἔπρεπε, μὲ τὰ τόσα μέσα του, νὰ μοῦ ἐπιτεθῇ καὶ νὰ μὲ διαλύσῃ.

Οἱ εὔζωνοί μου εἶχαν καταστήσει σύνθημά τους δίκαιο: «ψωμὶ καὶ 10 ἡμερῶν ἀνάπαυσι». Ἀλλὰ δὲν τοὺς ἔδιδα παρὰ τὸ κέφι μου καὶ ἔπαιρνα ἀπὸ τὸ δικό τους. Τοὺς φώναζα: «γυρίστε καὶ κυττάξτε πίσω σας ἀπὸ ποῦ περάσατε. Δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ καμφθῆτε. Εἶσθε τὸ 3)40. Ξεύρετε ὅλες μου τὶς προσπάθειες». Ἔτσι κυριολεκτικῶς στραγγίσθηκαν σὲ σῶμα καὶ ψυχή.

Γιὰ νὰ ἐκτελέσω τὴν διαταγὴ τῆς Μεραρχίας, διέταξα τὸν γενναῖο ταγματάρχη τοῦ 12ου Συντάγματος Χατζησταματίου, τραυματία ἀργότερα, στὸ τάγμα

του ὑπηρετοῦσε καὶ ὁ γενναῖος λοχαγὸς τότε Δασκαλόπουλος, νὰ ἐπεκτείνη τὸν τομέα του γιὰ νὰ μαζέψω 2 λόχους γιὰ ἐπίθεσι.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Γιορτάσαμε ὅλοι νηστικοί. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα πῆρα ἕνα δέμα ἀπὸ τὴν γυναῖκα μου, σταλμένο ἀπὸ μηνός, μὲ σταφίδα καὶ καρύδες. Ἦτο τὸ φαγητό μας στὸ ἐπιτελεῖο μου καὶ τὸ γλυκό μας. Ἀλλὰ καὶ ὁ καλός μου οἰωνός.

Εἶνε μερικὰ πράγματα παράξενα. Τὰ γράμματα (ἤρχοντο τὶς περισσότερες φορὲς μαζεμένα) τῆς γυναίκας μου ἔφθαναν πάντοτε τὴν προηγουμένην κάποιας μάχης καὶ ἦτο καλὸς πάντοτε οἰωνός. Καὶ στὸν ὕπνο μου ἔβλεπα πάντοτε, χωρὶς καμμιὰ ἐξαίρεσι, τὸν ἐξάδελφό μου, ποὺ πέθανε τὸ 1918 στὸ Σκρᾶ, ὑπολοχαγὸ Τσακαλῶτο. Ἦτο γιὰ μένα ἀσφαλὴς προειδοποίησις τῆς νίκης.

Μὲ κέφι συνέταξα τὴν διαταγὴ τῆς ἐπιθέσεως γιὰ τὴν κατάληψι τῆς Βράνιστας καὶ τῆς Μπολένας. Θὰ πιάναμε τὰ ὑψώματα Β. Βράνιστας μέχρι τοῦ ποταμοῦ Καβράλ, ὡς καὶ τὰ ὑψώματα ΒΔ. Μπολένας.

Γιὰ τὴν Βράνιστα διέθεσα τὸ Ι)12 καὶ τὸ ΙΙ)40 ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Μπίμπην. Γιὰ τὴν Μπολένα τὸν ταγματάρχην Πολίτην, ὁ ὁποῖος μόλις εἶχε 24 ὧρες ποὔφθασε ἀπὸ τὸ Κούτσι χωρὶς ὅλους τοὺς λόχους. Τοῦ καθώρισα ὅτι ἔπρεπε νὰ περάση τὸν Σούσιτσα τὸ βραδύτερον μέχρι τὰς 20. Νὰ καλυφθῆ γιὰ νὰ κινήση τὸ πρωΐ.

Τὸ ἔδαφος εἶχε γίνει μιὰ λίμνη ἀπὸ τὶς βροχές. Τὸ ἀθάνατον τάγμα Πολίτη μπῆκε μέχρι τὴν μασχάλη, κρατούμενον ἀπὸ σχοινιά. Ἡ ἐντολὴ τῆς Μεραρχίας καὶ πάλιν ἐξετελέσθη. Οἱ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ κατελήφθησαν παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τοῦ ἐχθροῦ. Τὸ χωρίον Βράνιστα κατέστη ἔπειτα οὐδέτερον ἔδαφος. Οἱ Ἰταλοὶ μᾶς ἐπετέθησαν εἰς Μπολένα εἰς τὰς 27, ἀλλὰ οἱ εὔζωνοι τοὺς ἀπώθησαν. Ἠναγκάσθην νὰ ἐνισχύσω τὸν τομέα αὐτόν. Στὰς 29 ἀνέφερον στὴ Μεραρχία τὴν 195 ἀναφορά, τὰς συγκεντρώσεις τῶν Ἰταλῶν καὶ ὅτι εἰς Μπρατάϊ ἦτο ἕδρα Μεραρχίας, πρᾶγμα ποὺ σημείωνε τὰς ἔναντι τοῦ ἀποσπάσματός μου Ἰταλικὰς δυνάμεις. Προσέθετα στὴν ἴδια ἀναφορά: Ὅτι, ὡς τρόφιμα ἐλήφθησαν σήμερον 260 ἄρτοι δι' ὅλην τὴν δύναμιν.Τρόφιμα δὲν εὑρέθησαν οὔτε εἰς Κούτσι, οὔτε εἰς Μπόρσι. Ἡ κατάστασις ἔφθασε εἰς σημεῖον ἀπελπιστικόν. Τέλος παρεκάλουν, ὅπως ἡ Μεραρχία ἀντιληφθῆ, ὅτι αἱ προσπάθειαι τοῦ Συντάγματος ὑπερέβησαν κάθε ἀνθρωπίνην ἀντοχήν. Στὰς 30 ὑπέβαλον ἀναφοράν, ὅτι ἐστάλησαν μόνον 230 ἄρτοι καὶ 2 σάκκοι νομῆς καὶ κατέληγον: πρὸς Θεοῦ ἐπέμβητε λυθῆ ζήτημα διατροφῆς ἀνδρῶν καὶ κτηνῶν πρὸς διατήρησιν πειθαρχίας.

η) Τὸ σβήσιμο τῶν ἐλπίδων

Ἐκεῖ ὅπου ἔφθασε τὸ ἀπόσπασμα Τσακαλώτου ἦτο τὸ πλέον προκεχωρημένον σημεῖον προελάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ὁ ποταμὸς Καβράλ. Ἐκεῖ, ἔπειτα ἀπὸ δεκαήμερον, μᾶς ἀντικατέστησε τὸ 24ον Σύνταγμα Πεζικοῦ.

Ἀλλὰ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν γεγονότων, ἐκτάσεως τομέως καὶ ἀπειλῆς τοῦ ἐχθροῦ, τμήματα τῶν ταγμάτων μου παρέμειναν πρὸς βοήθειάν του καὶ σὲ 20 ἡμέρες ὁλόκληρον τάγμα πῆρε πάλι τὸν ὑποτομέα Μπολένας.

Ἡ Μεραρχία υἱοθέτησε τὴν πρότασίν μου νὰ ἐγκαταστήση ἑκατέρωθεν τοῦ Σούσιτσα 2 Συντάγματα καὶ προώθησε τὸν ὑποδιοικητὴν τῆς Μεραρχίας.

Ἔκτοτε τὸ Σύνταγμα μετέπεσε εἰς ἀμυντικὴν κατάστασιν, ὅπως καὶ ὅλος ὁ μεραρχιακὸς τομεύς. Αἱ ἐλπίδες ἔσβησαν, ἀφοῦ τὸ ἀπόσπασμα ἐπάλαισε ἐπιθετικῶς

Ἀλβανικὸ μέτωπο 1940 - 1941
Σ' ἕνα παρατηρητήριο μὲ τοὺς εὐζώνους.

ἐπὶ 2 μῆνας πρὸς ἀντίπαλον, ὅστις διεξεδίκησε τὸ ἔδαφος σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν καὶ ὅστις ὠργάνωνε τοῦτο ἀριστοτεχνικῶς καὶ ἐγκαθίστα μὲ τὰ πλούσια μέσα του ἀδιαπέραστον φραγμὸν πυρός, διὰ τὸν ὁποῖον αἱ μόναι λύσεις ἦσαν ἡ ὑπερκέρασις καὶ ὁ αἰφνιδιασμός. Πολλάκις οἱ πολυβοληταὶ ἐξετοπίσθησαν μόνον διὰ τῆς λόγχης. Καὶ εἰς τὰς πλέον ἀποκρήμνους περιοχὰς εὕρισκε κανεὶς τοὺς Ἰταλοὺς ἀμυνομένους, ἀντεπιτιθεμένους. Εἰς πλείστας περιοχὰς ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας οἱ ἀντίπαλοι πεισμόνως παρέμενον ἀντιμέτωποι εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων. Ἐντεῦθεν καὶ τὸ φαινόμενον τῶν αἰχμαλωτιζομένων Ἰταλῶν.

θ) ΜΕΡΙΚΑΙ ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ

Αἱ μονάδες δὲν ἀποτελοῦνται μόνον ἀπὸ γενναίους. Ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνοι (συνήθως εἰς ὅλους τοὺς στρατούς), οἱ ὁποῖοι κάμπτονται.

Ἡ κακοκαιρία, αἱ στερήσεις, ὁ συνεχὴς ἀγὼν δοκιμάζουν κατὰ τρόπον συντριπτικόν.

Ἐκ τούτου ἔχομεν προσωρινοὺς λιποτάκτας τῆς μάχης, καὶ τοὺς αὐτοτραυματίας. Γιὰ τοὺς πρώτους ἐζήτησα τὴν συγκρότησιν στρατοδικείων κατὰ Σύνταγμα. Ἡ Μεραρχία τὸ υἱοθέτησε. Ἀλλὰ ἀνεστάλη τὸ μέτρον ἐλλείψει νόμου. Εἶνε μέτρον ἐπιβεβλημένον, διότι καὶ οἱ ὀλίγοι δύνανται νὰ κάμουν μεγάλο κακό. Ὅταν ἀναλογισθῶμεν δὲ τὸν κομμουνιστικὸ κίνδυνο, τὸ θεωρῶ ἀπαραίτητο. Ἡ ἰδία Μονὰς πρέπει νὰ καθίσταται τιμωρός. Καὶ ἡ τιμωρία των θὰ εἶνε ἀσπὶς καὶ παράδειγμα καὶ σωτηρία ἀπὸ τοὺς κακούς.

Α ὐ τ ο τ ρ α υ μ α τ ί α ι. Πρὸς μελέτην παραθέτω τρεῖς χαρακτηριστικὲς διαταγές μου. Ὑπῆρξαν πολύτιμοι. Ἡ δικαιοσύνη ἀποτελεῖ καὶ αὐτὴ ἕνα ὅπλον:

1325 ΜΟΝΑΣ
Ἀριθ. Πρωτ. ΕΠ 3075

Δ Ι Α Τ Α Γ Η

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 9213)12-11-40 διαταγήν μου, ἐπειδὴ παρουσιάσθη καὶ 3ος αὐτοατιμασθείς, ὁ αὐτοτραυματισθεὶς στρατιώτης ....

ΔΙΑΤΑΣΣΩ ΤΑ ΚΑΤΩΘΙ

Ἀπαγορεύω τὴν κίνησιν πρὸς τὰ ὀπίσω δι' ὑγειονομικὴν περίθαλψιν παντὸς τοιουτοτρόπως αὐτοατιμαζομένου.

Ὁ ἰατρὸς τοῦ τμήματος θὰ προβαίνῃ εἰς πρόχειρον ἐπίδεσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης συνεχείας.

Οὗτος θὰ παραμένῃ εἰς τὸ τμῆμα του διὰ τὸ ἐν τῷ τμήματί του συνεχὲς ὄνειδος μέχρις ἀποκαταστάσεως τῆς τοιαύτης διαγωγῆς του, δι' ἐκτελέσεως πράξεως ὑπὲρ τὸ ἐπιβαλλόμενον καθῆκον καὶ ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατὸν νὰ χειρίζεται τὸ ὅπλον ἔχει καλῶς, ἄλλως θὰ παραδίδεται εἰς τοῦτον τυφέκιον Λεμπὲλ διὰ τὴν ἐκσφενδόνισιν ὁπλοβομβίδων ἢ κατὰ κρίσιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ λόχου ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι παραμένων θὰ χρησιμοποιῆται ὡς χειροβομβιστής, παραδιδομένων αὐτῷ περισσοτέρων χειροβομβίδων, ἀφαιρουμένων τῶν φυσιγγίων ἐκ τούτου, ἐφ' ὅσον τὸ ὅπλον δὲν θὰ τοῦ εἶνε χρησιμοποιήσιμον.

Εὐνόητον ὅτι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω θὰ ἐνεργοῦνται τὰ νόμιμα διὰ τὴν στρατιωτικὴν ποινικὴν δίωξιν.

Ἀναφέρατε λῆψιν.

Τ.Τ. 712 τῇ 15 Νοεμβρίου 1940

Ὁ Διοικητὴς
ΘΡΑΣ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

ΠΑΡΑΛΗΠΤΑΙ:
Ἅπαντα τὰ τμήματα
4145 Μονάδα (Υ.Τ.Α.)
1325 ΜΟΝΑΣ
Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π. 3076

ΔΙΑΤΑΓΗ

Κατὰ τὰς διαφόρους μου εἰς τοὺς λόχους ἐπιθεωρήσεις, ἀπεκόμισα εὐχάριστον ἐντύπωσιν τῶν στρατιωτῶν, οὓς ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διοικῶ καὶ τὴν πίστιν, ὅτι εἶνε ἀντάξιοι τοῦ Συντάγματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκωμεν ἅπαντες.

Ὑπάρχουν ὅμως καί τινες στρατιῶται καὶ ὧν τὰ ὀνόματα γνωρίζω, οἵτινες εἰς τὰς συζητήσεις των ἐκφράζονται μετὰ φόβου καὶ δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν θὰ ἐκτελέσουν τὴν ἐντολήν, ἥτις θὰ τοῖς δοθῇ.

Ἐπειδὴ πάντοτε συνήθισα ἐν τῇ διοικήσει μου νὰ κατατοπίζω τοὺς ὑπ' ἐμέ, ὥστε νὰ εἶνε ἅπαντες πληροφορημένοι ἐπὶ τῶν ὑποχρεώσεών των,

ΑΠΟΤΕΙΝΟΜΑΙ

πρὸς τοὺς κακίστους τούτους στρατιώτας, τοὺς προεξοφλοῦντας τὴν διαγωγήν των, χωρὶς μάλιστα οὐδεμίαν δοκιμασίαν νὰ ὑποστοῦν καὶ

ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΩ

τοὺς καλούς, ἀπὸ τοῦ βαθμοφόρου διοικητοῦ τοῦ τμήματος μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου στρατιώτου, ὅπως πατάσσωσι πᾶσαν ἐκδήλωσιν, δυναμένην νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ τμήματος, μὲ τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα ὅτι οὕτως ἐνεργοῦντες καταστρέφουσι σαθρὸν μέρος τοῦ τμήματος, τὸ ὁποῖον εἶνε δυνατὸν νὰ βλάψῃ τὸ ὑγιές.

Ἡ παροῦσα μου θὰ κοινοποιηθῇ προσωπικῶς ὑπὸ τῶν διοικητῶν τῶν λόχων.

Τ.Τ. 712 τῇ 15ῃ Νοεμβρίου 1940

Ὁ Διοικητὴς
ΘΡΑΣ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

ΠΑΡΑΛΗΠΤΑΙ
Ἅπαντα τὰ τμήματα
4145 Μονάδα (Υ.Τ.Α.)

ι) Βασικὰ συμπεράσματα

Παρουσίασα ὅσο μποροῦσα πιὸ ρεαλιστικὰ τὶς δυσκολίες ἐδάφους καὶ χειμῶνος. Ἡ λάσπη καὶ τὸ χιόνι ὑπῆρξαν μεγάλοι ἐχθροί μας.

Αἱ μονάδες ἠγωνίσθησαν πολλὲς φορὲς δυναμωμέναι μὲ τὸ ἀπέραντο ἠθικό τους, ἀφοῦ ἦσαν ξυπόλητοι οἱ ἄνδρες των καὶ νηστικοί.

Ὁ παράγων «ἠθικὸν» ἐδάμασε τὰ πάντα.

Αἱ ἀποφάσεις, ἡ ἀπουσία τῶν διοικήσεων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνικανότης πολλῶν, ἐμείωσαν τὰ κέρδη τῶν γενναίων στρατιωτῶν μας.

Ὑπέρ ποτε ἔλειψαν κατὰ τὸ πρῶτον δίμηνον οἱ συνταγματάρχαι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὤφειλον νὰ παρουσιάζουν «τὴν ἄμεσον ἀντίληψιν τοῦ πεδίου μάχης, τὴν καθαρὰν καὶ ταχεῖαν διάκρισιν τῶν ἀσθενῶν σημείων τοῦ ἐχθροῦ, τὴν σύλληψιν τῶν ἐπιβαλλομένων ἀμέσως καὶ ἀποφασιστικῶν κινήσεων».

Ὑπῆρξε ἡ ἔλλειψις αὐτή, σὺν τῇ προσθήκῃ τῆς βασικῆς ἀπουσίας τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου ἀπὸ τὸ μέτωπον, ἡ μεγαλυτέρα, ἡ συνεχὴς Ἀχίλλειος πτέρνα μας.

Ἐνικήσαμεν. Ναί. Ἀλλὰ ἠθικῶς μόνον. Δὲν ἐνικήσαμεν στρατιωτικῶς, ἐνῷ παρουσιάσθησαν αἱ πρὸς τοῦτο εὐκαιρίαι. Καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν εὐκαιριῶν τούτων ὑπεύθυνοι εἶνε ἐκεῖνοι, οἵτινες, κατὰ περίεργον τοῦ τόπου μας χρονίαν νόσον,

Ἀξιωματικοὶ καὶ εὔζωνοι τοῦ 3)40 Εὐζώνων.

ἠμείφθησαν περισσότερον καὶ διαρκέστερον, ἐπικρατήσαντες τῶν γενναίων ἐργατῶν καὶ καρπωθέντες αὐτοί, ὡς σκληροὶ κολλῆγοι, τοῦ ἱδρῶτος καὶ αἵματός των.

ια) Οἱ Ἀξιωματικοὶ τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων

Τὸ ἡρωικὸν αὐτὸ Σύνταγμα ἐδικαίωσε καὶ στὸν ἀγῶνα αὐτὸν τὴν ἱστορίαν του. Ἐξώρμησε ἀπὸ τὸν θρυλικὸ Καλαμᾶ καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ Καβράλ, εἰς τὸ βαθύτερον σημεῖον τοῦ ἐχθρικοῦ ἐδάφους.

Οἱ εὔζωνοι, διοικηθέντες καλῶς ἀπὸ φιλοτίμους καὶ γενναίους ἐφέδρους καὶ μονίμους ἀξιωματικούς, ἐθαυματούργησαν.

Οὗτοι, καὶ ἐγὼ μαζί τους, πρέπει νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι, διότι εἴχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκωμεν εἰς τὸ Σύνταγμα αὐτό.

Εἶχε ξεκινήσει ἀπὸ τὴν Ἄρτα τῆς Ἠπείρου γιὰ τὴν Ἄρτα τοῦ Αὐλῶνος. Ἀλλὰ ἔτρεχε γοργὰ καὶ δὲν τὸ πρόφθαιναν.

Στὸ μακρὺ δρόμο του ἀφῆκε αἷμα, ἀφῆκε νεκρούς. Ἡ μνήμη τους πρέπει νὰ εἶνε ἀξέχαστη καὶ πρέπει κάμνοντας οἱ ζωντανοὶ μὲ τὴν σκέψι τους τὸν δρόμο τοῦ Συντάγματός μας νὰ στεκώμαστε ἐκεῖ ποὺ ξεύρομε ὅτι ἀφήκαμε τοὺς νεκρούς μας καὶ νὰ προσκυνοῦμε. Ἂν ὁ Θεὸς θελήση καὶ ὁ δρόμος ἀνοίξη, ὁ πρῶτος ποὺ θὰ περάση θὰ ἐκπληρώση τὸ χριστιανικό μας χρέος πρὸς αὐτούς. Οἱ ἀξιωματικοί, ποὺ ὡδήγησαν τὸ Σύνταγμα, τὸ ἀπόσπασμα Τσακαλώτου, στὸν ὡραῖο καὶ νικηφόρο του δρόμο, φαίνονται πάρα κάτω. Ὑπῆρξαν ἀντάξιοι τῆς ἐντολῆς, ποὺ πῆραν. Ὑπῆρξαν ἄξιοι τῆς πατρίδος καὶ τοῦ Συντάγματος.

40ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΕΥΖΩΝΩΝ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὸ Σύνταγμα Ἀξιωματικῶν

Α)Α	Βαθμὸς	Ὀνοματεπώνυμον	Κλάσις	Ὑπηρεσία ἣν ἐκτελεῖ	Παρατηρήσεις
		ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ			
1	Συνταγματάρχης	Τσακαλῶτος Θρασύβουλος	Μ.	Διοικητὴς	Ὁ ἔφ. ὑπολοχαγὸς ἱερεὺς Τσάκωνας Χρ. ἐφονεύθη ὑπὸ βόμβας ἀεροπλάνου τὴν 25.11.40 εἰς Περιστέρι.
2	Ἀντισυν)ρχης	Μπίμπης Ἰωάννης	Μ.	Ὑποδ)τὴς	
3	Λοχαγὸς	Καλαμπόκης Γεώργ.	Μ.	Ἐπιτελὴς	
4	Ὑπολοχαγὸς	Παπακωνσταντίνου Ἀλέξ.	Μ	Ὑπασ)τὴς	
5	Ὑπολοχαγὸς	Νικολαΐδης Παναγιώτης	Μ.	Ἀξ. Διαβ.	
6	Ὑπίατρος	Καββαδᾶς Δημήτριος	Μ.	Ἰατρὸς Συντ.	
7	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Τζουμάκας Βασίλειος	1930	Βοηθ. ὑπασπ.	
8	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Σιμόπουλος Γεώργιος	1927	Σ)μὸς Μερ.	
9	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Μπούρας Χρῆστος	1929	Ταμίας	
10	Ἔφεδ. Ἀνθ)τρος	Οἰκονόμου Ἀθανάσιος	1926	Ὀδοντίατρ.	
11	Ἔφεδ. Ἀνθ)τρος	Τσαντὴς Χριστόδουλος	1925	Βοηθὸς ἰατρ.	
12	Ἔφεδ. Ἀνθ)τὴς	Τσῖκος Παναγιώτης	1935	Βοηθὸς Στρ.	
		ΜΙΚΡΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ			
1	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Αὐγέρης Δημήτριος	1925	Διοικητὴς	
2	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Παναγόπουλος Σωκράτης	1919	Διμοιρίτης	
		ΜΕΤΑΓΩΓΙΚΑ ΣΩΜΑΤΟΣ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ - ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ			
1	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Γεωργιάδης Κωνσταντῖνος	1924	Διοικητὴς	
2	Ἐφ.ἐκ Μον.Ἀνθ)γὸς	Ἰωαννίδης Κωνσταντῖνος	—	Διμοιρίτης	
3.	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Τατσιόπουλος Ἰωάννης	1920	Ἀξ. Ἐφοδ.	
4	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Βασιλάκης Γεώργιος	1926	Διαχειριστ.	
5	Ἔφεδ. Ἀνθ)γὸς	Γκολφίδης Χρῆστος	1937	Βοηθ. Διαχ.	
6.	Ἔφεδ. Ἀνθ)γὸς	Καϊκαδῆς Χρῆστος	1917	Βοηθὸς Ἀξ. Ἐφοδ.	

11/40 ΤΑΓΜΑ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ

Α)Α	Βαθμὸς	Ὀνοματεπώνυμον	Κλάσις	Ὑπηρεσία ἣν ἐκτελεῖ	Παρατηρήσεις
1	Ἔφ. ἐκ Μον. Ταγ.	Μυλωλιδάκης Γεώργιος		Διοικητὴς	
2	Λοχαγὸς	Παπαρρόδου Δημήτριος		Ἐπιτελὴς	
3	Ἔφεδ. Ἀνθ)γὸς	Παπανικολάου Ἀπόστολος	1932	Γραμματεὺς	
4	Ἔφ. Ἀνθ)τρος	Τροῦγκος Δημήτριος	1929	Ἰατρὸς	Εἰς Νοσοκομεῖον
5	Ἔφ. Ἀνθ)τρος	Ἀναγνωστόπουλος Ἀναστ.	1927	Ἰατρὸς	
		5ος ΛΟΧΟΣ			
1	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Παπακώστας Μιχαὴλ	1927	Διοικητὴς	Μόν. Ὑπολοχαγὸς Ρουπάκας Βασίλ. ἐφονεύθη τὴν 26.12.1940 διὰ ριπῆς πολυβόλου εἰς ὕψωμα Καλαράτ.
2	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Σταύρου Δημήτριος	1927	Διμοιρίτης	
3	Ἔφεδ. Ἀνθ)γὸς	Παπαθεοδώρου ἢ Σῶζος Γ.	1932	Διμοιρίτης	
4	Ἔφεδ. Ἀνθ)στὴς	Μανωλικάκης Ἰωάννης	1936	Διμοιρίτης	
5	Ἔφεδ. Ἀνθ)γὸς	Κουτσουρίδης Ἐμμαν.	1917	Διμοιρίτης	

Α)Α	Βαθμὸς	Ὀνοματεπώνυμον	Κλάσις	Ὑπηρεσία ἣν ἐκτελεῖ	Παρατηρήσεις
		6ος ΛΟΧΟΣ			
1	Λοχαγὸς	Κουρκούμπας Δημήτριος		Διοικητὴς	
2	Ἔφ. Ὑπολ)γὸς	Κουτσοσπύρος Χρῆστος	1925	Διμοιρίτης	
3	Ἔφεδ. Ἀνθ)γὸς	Χατζηγιάννης Εὐθ.	1936	Διμοιρίτης	
4	Ἔφεδ. Ἀνθ)στὴς	Κυβέλος Πέτρος	1939	Διμοιρίτης	
5	Ἀνθυπασπιστὴς	Ζαχάρης Νικόλαος	—	Διμοιρίτης	
		7ος ΛΟΧΟΣ			
1	Λοχαγὸς	Σταμούλης Ἰωάννης	—	Διοικητὴς	
2	Ἔφεδ. Ὑπολ)γὸς	Μάλλιος Ἰωάννης	1925	Διμοιρίτης	
3	Ἔφεδ. Ἀνθ)γὸς	Μωϋσίδης Θεόδωρος	1938	Διμοιρίτης	
4	Ἔφεδ. Ἀνθ)στὴς	Μπαμπασύκας Βασίλειος	1938	Διμοιρίτης	
5	Ἀνθυπολοχαγὸς	Εὐαγγελογιάννης Γεώργιος	—		Ἐφονεύθη
6	Ἀνθυπολοχαγὸς	Ζιώγας Νικόλαος	—		Εἰς Νοσοκομεῖον
7	Ἔφεδ. Ἀνθ)στὴς	Νοκοκάβουρας Χαρ.			
		II ΛΟΧΟΣ ΠΟΛΥΒΟΛΩΝ			
1	Ἔφ. ἐκ Μον. Λοχ.	Χουλιάρας Γεώργιος		Διοικητὴς	
2	Ἀνθυπολοχαγὸς	Ἀλεξανδρῆς Νικόλαος		Διμοιρίτης	
3	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Νικολάου Χρῆστος	1917		
4	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Κοντομῆμος Δημήτριος	1937		
5	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Πανταζῆς Ἠλίας	1939		
		ΛΟΧΟΣ ΟΛΜΩΝ			
1	Ἀνθυπολοχαγὸς	Στοφόρου Χαρίλαος		Διοικητὴς	
2	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Χαρακλιᾶς Χαράλαμπος	1933	Διμοιρίτης	
3	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Μαλτεζάκης Ἰωάννης	1933	Διμοιρίτης	
4	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Βάρδιας Δημήτριος	1940	Διμοιρίτης	
		III/40 ΤΑΓΜΑ			
		ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ			
1	Ταγματάρχης	Βαζαῖος Ἐμμανουὴλ		Διοικητὴς	Τὸ 1944 ὑπηρέτησε εἰς τὸ Ε.Λ.Α.Σ. Καὶ ὅμως ἦτο γενναῖος· δὲν ἔπρεπε νὰ προδώση τὴν ἱστορίαν του.
2	Ἔφ. ἐκ Μον. Λογ.	Χριστόπουλος Θεόδωρος		Ἐπιτελὴς	
3	Ἔφ. ἐκ Μον. Ὑπολ.	Καρνιλάκης Κωνσταντῖνος		Γραμματεὺς	
4	Ἔφ. Ἀν)στὴς	Καββαδᾶς Κων.	1937		
5	Ἔφ. Ἀνθ)τρος	Κατσαδήμας Δημήτριος	1929	Ἰατρὸς	
6	Ἔφ. Ἀνθ)τρος	Σκανδάμης Γεώργιος	1930	Ἰατρὸς	
		9ος ΛΟΧΟΣ			
1	Ἔφ. ἐκ Μον. Λοχ.	Ντεκούλης Ἀθανάσιος		Διοικητὴς	
2	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Κολιοκότσης Εὐάγγελος	1924	Διμοιρίτης	
3	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Λάμπρου Λάμπρος	1930	Διμοιρίτης	
4	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Διαμάντης Ἰωάννης	1926	Διμοιρίτης	
5	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Ἀντύπας Κωνσταντῖνος	1936	Διμοιρίτης	Εἰς Νοσοκομεῖον
6	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Σιώκης Κωνσταντῖνος	1927	Διμοιρίτης	» »
7	Ἐφ. Ἀνθ)στὴς	Μαρκόπουλος Γεώργιος	1932	Διμοιρίτης	

Α)Α	Βαθμὸς	Ὀνοματεπώνυμον	Κλάσις	Ὑπηρεσία ἣν ἐκτελεῖ	Παρατηρήσεις
		10ος ΛΟΧΟΣ			
1	Ὑπολοχαγὸς	Πρεβεζᾶνος Νικόλαος		Διοικητὴς	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς Δρᾶκος Κωνστ. ἐφονεύθη τὴν 17.11.40 ὑπὸ πολιβολισμοῦ ἀπ' ἀεροπλάνου εἰς Βρασίναν.
2	Ἀνθυπολοχαγὸς	Μαυρόπουλος Ἀλκιβ.		Διμοιρίτης	
3	Ἀνθυπασπιστὴς	Σερβετᾶς Βησσαρίων		Διμοιρίτης	
4	Ἔφ. Ὑπολ)γὸς	Μπαρζιώκας Δημήτριος	1927	Διμοιρίτης	
5	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Κότσαρης Χρῆστος	1935	Διμοιρίτης	
6	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Μπᾶκος Χρῆστος	1938	Διμοιρίτης	
		11ος ΛΟΧΟΣ			
1	Ὑπολοχαγὸς	Παπαϊωάννου Φίλιπ.		Διοικητὴς	
2	Ἀνθυπολοχαγὸς	Ἠλιακόπουλος Σπυρ.		Διμοιρίτης	Εἰς Νοσοκομεῖον
3	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Σαγώνας Δημήτριος	1928	Διμοιρίτης	Ἔφ. Ἀνθυπασπιστὴς Οἰκονομάχος Γεώργιος ἐφονεύθη τὴν 22.11.1940.
4	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Σαμαρτζῆς Γεώργιος	1925	Διμοιρίτης	
5	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Πάτσης Θεοχάρης	1934	Διμοιρίτης	
6	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Βαρότσης Δημήτριος	19—	Διμοιρίτης	
7	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Τσουκαλᾶς Γεώργιος	1940	Διμοιρίτης	
		IIIος ΛΟΧΟΣ ΠΟΛΥΒΟΛΩΝ			
1	Ἔφ. ἐκ Μον. Ὑπολ.	Μίχου Νικόλαος		Διοικητὴς	
2	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Παπαστεργίου Χρῆστος	1930	Διμοιρίτης	
3	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Λαμπρογιάννης Ἀναστάσιος	1917	Διμοιρίτης	
4	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Κοντοπᾶνος Κωνσταντῖνος		Διμοιρίτης	Εἰς Νοσοκομεῖον
5	Ἀνθυπολοχαγὸς	Γκολφινόπουλος Ἀθαν.		Διμοιρίτης	
6	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Γκονέζος Εὐάγγελος	1935	Διμοιρίτης	
		1)42 ΤΑΓΜΑ			
		ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ			
1	Ταγματάρχης	Καραμέρης Ἀνδρέας		Διοικητὴς	Εἰς Νοσοκομεῖον
2	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Ἀγραβᾶς Ἀθανάσιος	1925	Ἐπιτελὴς	» »
3	Ἔφ. Ὑπίατρος	Λιανουλόπουλος Δημ.	1926	Ἰατρὸς	Μον. Ἀνθ)γὸς Σπυρόπουλος Β. ἐφονεύθη τὴν 19.12.40 εἰς τὸν αὐχένα Μάλι - Τζόρα.
4	Ἔφ. Ἀνθ)τρος	Γιαννουλόπουλος Ἰω.	1925		
5	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Παπαμιλτιάδης Δημ.	1934	Γραμματεὺς	
6	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Παπαϊωάννου Δημ.	1914	Ἐφοδιαστ.	
		1ος ΛΟΧΟΣ			
1	Λοχαγὸς	Πολίτης Δημήτριος		Διοικητὴς	Εἰς Νοσοκομεῖον
2	Ἔφ. ἐκ Μον. Ὑπολ.	Παυλογιάννης Σπυρίδων	1913	Διμοιρίτης	
3	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Τζήμας Σωτήριος	1920	Διμοιρίτης	
4	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Μαγκλάρας Κωνσταντῖνος	1933	Διμοιρίτης	
5	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Κράνης Γεώργιος	1935	Διμοιρίτης	
6	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Ἀμασταοόπουλος Γ.	1936	Διμοιρίτης	
7	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Λιακατᾶς Ἀπόστολος	1932	Διμοιρίτης	Εἰς Νοσοκομεῖον
		2ος ΛΟΧΟΣ			
1	Λοχαγὸς	Γκούμας Ἀθαν.	1917	Διοικητὴς	
2	Ἀνθυπολοχαγὸς	Γιαννακόπουλος Παναγ.	1939	Διμοιρίτης	
3	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Ἀσπρουλάκης Δημ.	1927	Διμοιρίτης	
4	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Καρακωστῆς Ἰωάννης	1932	Διμοιρίτης	
5	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Κούκιος Γεώργιος	1935	Διμοιρίτης	
6	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Πλάκας Ἀθανάσιος	1932	Διμοιρίτης	Εἰς Νοσοκομεῖον

Α)Α	Βαθμὸς	Ὀνοματεπώνυμον	Κλά-σις	Ὑπηρεσία ἣν ἐκτελεῖ	Παρατηρήσεις
		3ος ΛΟΧΟΣ			
1	Ἔφ. ἐκ Μον. Λοχ.	Σωτηρίου Ἀπόστολος		Διοικητὴς	
2	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Σφυρῆς Κωνσταντῖνος	1926	Διμοιρίτης	
3	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Μπαλάκας Κων.	1936	Διμοιρίτης	
4	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Τζαμαλῆς Γεώργιος	1936	Διμοιρίτης	
5	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Καρκαβέλλας Σπυρίδων	1935	Διμοιρίτης	

1 ΛΟΧΟΣ ΠΟΛΥΒΟΛΩΝ

1	Ὑπολοχαγὸς	Πατρᾶς Γεώργιος	1932	Διοικητὴς
2	Ἔφ. Ὑπολοχαγὸς	Καλύβας Σωκράτης	1929	Διμοιρίτης
3	Ἔφ. Ἀνθ)γὸς	Μαράζας Ἰωάννης	1936	Διμοιρίτης
4	Ἔφ. Ἀνθ)στὴς	Καραχάλιος Εὐθύμιος	1936	Διμοιρίτης
5	Δόκιμος Ἀνθ)στὴς	Καμπίτσης Ἰωάννης	1938	Μετ. Σώματ.

ΛΟΧΟΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗΣ

1	Μόν. Ὑπολοχαγὸς			Μ. Διοικητὴς

Ἐν Τ.Τ. 912 τῇ 18η Φεβρουαρίου 1941
Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος
ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ιβ) Ἡ ἐξαιρετικὴ τιμὴ πρὸς τὸ 3)40 Σύνταγμα Εὐζώνων

Μετὰ τὴν συντριβὴν τῶν συμμοριτῶν, ὁ Ἀρχιστράτηγος Παπάγος ἐπρότεινε εἰς τὸν Βασιλέα δύο Συντάγματα, ὅπως εὐδοκήσῃ καὶ ἀποδεχθῇ τὴν ἐπίτιμον διοίκησίν των δι' Ἑαυτὸν καὶ τὴν Βασίλισσαν. Καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Στρατάρχου ἐτίμησε δύο Συντάγματα, τὰ καλύτερα βεβαίως ἀπὸ ἀπόψεως ἀποτελεσμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Τὸ Σύνταγμα Ρίμινι, οὗτινος ἐπίτιμος διοικητὴς ὡρίσθη ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεύς.

Τὸ 3)40 Σύνταγμα, οὗτινος ἐπίτιμος διοικητὴς ὡρίσθη ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα.

Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ἀμφοτέρων τῶν Συνταγμάτων φέρουσι ἐπὶ τῶν ἐπωμίδων των τὰ ἀρχικὰ ψηφία τῶν ὀνομάτων τῶν Βασιλέων. Εἶχον τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν καὶ τύχην, ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ, νὰ παρουσιάσω τὰ Συντάγματα ταῦτα, τῶν ὁποίων ὑπῆρξα διοικητὴς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, εἰς τοὺς ἐπιτίμους διοικητάς των. Ἦτο ἡ μεγαλυτέρα ἀμοιβή μου καὶ ὑπερηφάνεια διὰ τὰ ἡρωικὰ ταῦτα Συντάγματα. Ὑπῆρξε ἡ μεγαλυτέρα καὶ ὡραιοτέρα ἀναγνώρισις ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ τῶν Βασιλέων, ὅτι τὸ 3)40 Σύνταγμα Εὐζώνων ἐπρώτευσε εἰς τὸν στίβον τῆς ἁμίλλης καὶ τῆς θυσίας.

Ἀλλὰ σὰν τιμὴ καὶ σὰν ἀμοιβὴ γιὰ τὸ 3)40 Εὐζώνων εἶνε καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 5141 τῆς 6ης Ἰανουαρίου τοῦ 1941 διαταγὴ τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου. Εἶνε αἱ γενικαὶ ὁδηγίαι του, αἱ ὁποῖαι ἐσημείωσαν σταθμὸν εἰς τὸν ἐν Ἀλβανίᾳ ἀγῶνα, διότι δι' αὐτῶν διετάσσετο ἡ ἀναστολὴ τῶν περαιτέρω «γενικῶν ἐπιθετικῶν ἐπιχειρήσεων». Εἰς τὴν παράγραφον 81 καὶ εἰς γενικὴν ἀνασκόπησιν τῶν μέχρι τότε ἐπιτευχθέντων ἀποτελεσμάτων τονίζεται, ὅτι ταῦτα ἦσαν μᾶλλον ἀνεπαρκῆ καὶ προκαλέσαντα τὴν ἀπώλειαν πολυτίμου χρόνου. Ἐν συγκρίσει μὲ τὸν διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 13933)12-12-40 ὁδηγιῶν καθορισθέντα σκοπὸν—«διάνοιξις τῆς κοιλάδος Σουσίτσα ποταμοῦ καὶ εὐρεῖα ἐξασφάλισις τῶν κόμβων Τεπελένι - Κλεισούρα», ἡ καταληφθεῖσα γραμμὴ γενικῶς (Χιμάρα - Βράνιστα - Μπολένα - Νιβίτσα Πουζάτι - Μαλίσοβα - Σεβράνι - Ἄψη), ἱκανοποιεῖ μόνον μικρὸν μέρος τῶν προθέσεων, ἤτοι: τὴν διάνοιξιν κοιλάδος Σουσίτσα. Κατὰ τὸ λοιπὸν μέρος εὑρίσκεται ἐν σημαντικῇ καθυστερήσει».

Ἀπὸ τὴν ἐξιστόρησιν τῆς δράσεως τοῦ 3)40 Εὐζώνων καὶ γενικῶς τοῦ ἀποσπάσματος Τσακαλώτου, καταφαίνεται, ὅτι ἡ διάνοιξις τοῦ Σουσίτσα, ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ μέρους τῶν προθέσεων τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ἀνήκει ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τοῦτο, ἄνευ τῆς συμμετοχῆς οὐδεμιᾶς ἄλλης μονάδος.

Κανένα ἄλλο ἀπόσπασμα ἢ μονὰς δὲν ἐνήργησε στὴν κοιλάδα αὐτή. Τὸ Σύνταγμα ἐνήργησε μόνο, εἶχε ἀφεθῆ κατάμονο, χωρὶς κανένα σύνδεσμο δεξιὰ καὶ ἀριστερά· στὰ πανύψηλα βουνά, ποὺ περιέβαλλαν τὴν κατεύθυνσι αὐτήν, ὁ μόνος βοηθὸς ἦτο ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ πίστις τῶν εὐζώνων.

ιγ) Πῶς διοικήθηκε τὸ 3)40 Σύνταγμα Εὐζώνων

Ἀξίζει τὸν κόπον, γιὰ κείνους ποὺ σκύβουν μὲ προσοχὴ γιὰ νὰ βγάλουν συμπεράσματα ἀπὸ τὸν τρόπον διοικήσεως, ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν ταύτης στὴ μονάδα, νὰ διηγηθῶ ἕνα ζωντανὸ παράδειγμα, παράδειγμα, ποὺ ἀποτελεῖ ὕμνο γιὰ τοὺς στρα-

τιώτας μας καὶ παρουσιάζει τὴν ψυχολογία των. Τὸ παραθέτω ὅπως ἀκόμη ἔχω τὴν παράστασί του ζωντανὴ στὴ μνήμη μου.

Συνήθιζα πάντοτε, σὲ οἱανδήποτε διοίκησί μου, νὰ ἐπικοινωνῶ διαρκῶς μὲ τὰ τμήματά μου γιὰ νὰ ἀντιλαμβάνωμαι προσωπικῶς τὴν κατάστασι καὶ τὴν ψυχικὴ δύναμι τῶν ἀνδρῶν των. Σὲ πολεμικὴ περίοδο, ἡ συνήθειά μου αὐτή, ἀπετέλεσε διαρκῆ μου μέριμναν, ἦτο θρησκεία καὶ δύναμις γιὰ μένα. Στὴν περίπτωσί μας, συνήθιζα καὶ πρὸ τῆς μάχης καὶ μετὰ τὴν μάχην νὰ βλέπω ὅλους, γιὰ νὰ ζυγίζω προσωπικῶς τοῦ καθενὸς τὴν ἀπόδοσι. Στὴν ἀπομόνωσι ποὺ εὑρισκόμουνα ἀπὸ κάθε μονάδα καὶ ἀπὸ τὴν Μεραρχία μέρες πολλές, ἡ συνήθειά μου αὐτὴ ἦτο εὐλογημένη.

Μετὰ τὴν μάχη τοῦ Κούτσι συνεκέντρωνα τοὺς λόχους καὶ τοὺς ἐπιθεωροῦσα. Ἄκουα παράπονα ἢ αἰτήσεις καὶ πρόσεχα πολὺ τὸν τρόπο διοικήσεως· διότι ὅσοι διώκησαν στὸν πόλεμο ξεύρουν πόσο εὐαίσθητοι εἶνε οἱ ἔφεδροι, φορτωμένοι μὲ τὴν σκέψι τῶν οἰκογενειῶν των. Ἐπιθεωρώντας ἔφθασα στὸν 10ον λόχον τοῦ Συντάγματος, ποὺ διοικοῦσε ὁ ἡρωικὸς ὑπολοχαγός, ποὺ σκοτώθηκε ἀργότερα ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόχου του, Παπαϊωάννου, ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο. Ἤξευρα ἀπὸ παράπονα, ποὺ φθάσαν σὲ μένα, ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς αὐτὸς ἦτο νευρικὸς καὶ βλάσφημος καὶ εἶχα ἐπιστήσει τὴν προσοχὴ τοῦ διοικητοῦ τοῦ τάγματος. Εἶχα ἐπιθεωρήσει τὸν λόχο, εἶχα δώσει ὡρισμένες ὁδηγίες καὶ κατόπιν ἀποτεινόμενος εἰς ὅλους ἐρώτησα «ἂν θέλουν τίποτε ἄλλο ἀπὸ ὅσα ἐγὼ τοὺς εἶπα ὅτι ἐπιδιώκω τὴν λύσιν τους». Καὶ τότε μιὰ συνολικὴ φωνὴ σὰν κεραυνὸς ἦτο ἡ ἀπάντησις: «Νὰ φύγῃ ὁ λοχαγός!!!». Γιὰ λίγες στιγμὲς ἔμεινα ἄφωνος. Ἡ κατάπληξίς μου ἦτο τρομερὴ καὶ σὰν ἀστραπὴ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό μου ἡ σκέψις: «ποῖος θὰ διοικήσῃ πλέον τὸν λόχον;». Ποία εἶνε ἡ σωστὴ ἐνέργεια, στὴν περίπτωσί μας, στὴν πολεμικὴ τοῦ Συντάγματος προσπάθεια, Συντάγματος ποὺ διέθετε καὶ ἀνθυπολοχαγοὺς ἐφέδρους γιὰ διοικητὰς λόχο; Ποία ἦτο ἡ σωστὴ ἐνέργεια σὲ μιὰ τόσο συνολική, τυπικῶς ἀντιπειθαρχική, ἐκδήλωσι (καὶ οὐσιαστικῶς, θὰ προσθέσουν ἄλλοι;). Μοῦ ἐχρειάζετο χρόνος γιὰ νὰ σκεφθῶ. Διέταξα ἀμέσως προσοχή. Τὴν ἀπομάκρυνσι ἀμέσως ἀπὸ τῶν ζυγῶν τοῦ λόχου ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὴν ἀνάληψι διοικήσεως ἀπὸ τὸν ἐπιλοχία. Προσέθεσα: «ἕνας - ἕνας θἄλθῃ κοντά μου ἰδιαιτέρως, γιατὶ θέλω κάτι νὰ σᾶς ἐρωτήσω». Πέρασαν ὅλοι, ὑπαξιωματικοὶ καὶ εὔζωνοι. Τὸ παράπονό τους ὅλων ἦτο: ὁ λοχαγὸς διαρκῶς τοὺς ὕβριζε Τουρκόσπορους (κατήγοντο ἀπὸ τὸν νομὸν Ἄρτης καὶ Ἰωαννίνων οἱ περισσότεροι καὶ ἦσαν ὅλοι σχεδὸν οἰκογενειάρχαι) καὶ κερατάδες—αὐτὴ ἦτο ἡ καλημέρα του, ἡ καλησπέρα του, ὁ χαιρετισμός του. Ἠρώτησα μήπως θεωροῦσε κανεὶς τὸν λοχαγόν του, ὅτι ἀπέφευγε τὸν κίνδυνον. Καὶ ἡ εὐχάριστος ἀνακουφιστικὴ ἀπάντησις ἦτο: «ὁ λοχαγὸς εἶνε γενναῖος». Τὸ παράδειγμα τοῦ λοχαγοῦ, δυστυχῶς, ἠκολούθησε καὶ ἕνας διμοιρίτης, γενναῖος καὶ αὐτός, τῆς τάξεως τοῦ 40, φοιτῶν στὴ Σχολὴ Εὐελπίδων, ὅταν ἤμουν διοικητὴς τοῦ Συντάγματος τῶν Εὐελπίδων. Καὶ γι' αὐτὸν τὰ ἴδια, ἀλλὰ ὀλιγώτερον ἔντονα τὰ παράπονα, ἀλλὰ μὲ κοινὴν διαπίστωσιν τῆς γενναιότητός του. Στὴν διαπίστωσι αὐτὴ εὑρῆκα τὴν λύσι· πῆρα τὴν ἀπόφασί μου: «Δὲν θὰ ἀντικαθιστοῦσα τὸν λοχαγόν· δὲν θὰ διέλυα τὸν λόχον ἢ δὲν θὰ ἀπεμάκρυνα πολλούς». Ἡ ἀπόφασίς μου αὐτὴ ζητοῦσε ἕνα κατάλληλο χειρισμό, κατάλληλο καὶ λεπτό, ποὺ θἄδιδε στὸ λόχο τὴν ἠρεμία του, χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν μαχητικότητά του.

Ὅταν κάποτε διηγούμην ἀργότερα τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ σὲ νεαροὺς ἀξιωματι-

κοὺς καὶ τοὺς ρωτοῦσα τὴν λύσι ποὺ θἄδιδαν, ὅλοι μοῦ ἀνέφεραν: «Τιμωρία ἑνὸς ἀριθμοῦ ὁπλιτῶν, ἀπομάκρυνσίς των, τιμωρία τοῦ λοχαγοῦ καὶ παραμονή του στὸ λόχο». Τιμωρία! Τί τιμωρία νὰ ἐπιβάλῃ κανεὶς σὲ περίοδο μαχῶν; Τὰ στρατοδικεῖα εἶνε μόνον γιὰ ἐγκληματίας καὶ ὄχι γιὰ γενναίους. Καὶ ἡ περίπτωσίς μας ἤθελε τὸν λεπτὸν χειρισμόν, ποὺ σκέφθηκα κατὰ τὴν ἀνάκρισιν τῶν στρατιωτῶν καὶ ποὺ ἀπεδείχθη σωτήριος. Ἰδοὺ ἡ ἀπόφασίς μου: Διέταξα τὸν ἐπιλοχίαν καὶ συνεκέντρωσε τὸν λόχον. Ἐτοποθετήθην πρὸ τούτου καὶ ἐτοποθέτησα τὸν λοχαγὸν δεξιὰ καὶ εἰς διάστημα δύο βημάτων ἀπ᾽ ἐμοῦ καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικοὺς ἀριστερά μου καὶ ὀπίσω. Ὡμίλησα στὸν λόχον σὰν πατέρας. Τοὺς ὑπενθύμισα τὰς εὐθύνας, τὴν ἀγωνίαν, τοὺς κόπους ἑνὸς λοχαγοῦ. Τοὺς ὑπενθύμισα ὅτι καὶ αὐτοὶ ὡς οἰκογενειάρχαι πολλὲς φορὲς παραφέρονται στὰ παιδιά τους χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ πρόθεσις νὰ τὰ προσβάλουν· τοὺς ὑπενθύμισα τὸν ἡρωικὸ δρόμο τοῦ λόχου ἀπὸ τῆς ἐξορμήσεώς μας καὶ τοὺς προσεκάλεσα νὰ γυρίσουν καὶ νὰ κυττάξουν τὰ πανύψηλα βουνὰ καὶ τὸν ἄγριο αὐχένα Κούτσι, ποὺ ὑπῆρξε ἡ δόξα τοῦ Συντάγματος, ἡ δόξα των. Καὶ συνεχίζων ἐτόνισα: Ἔχετε ἀπόλυτο δίκαιο εἰς τὸ παράπονό σας καὶ πρῶτος ὑπεύθυνος δι᾽ αὐτὸ εἶμαι ἐγὼ ὡς διοικητὴς τοῦ Συντάγματος, ὁ ὁποῖος ἐτοποθέτησα διοικητὴν λόχου ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ ἐλάττωμα τοῦ ὑβριστοῦ. Σᾶς ζητῶ πρῶτος συγγνώμην διὰ τοῦτο, ἐφώναξα, πρὶν προσκαλέσω καὶ τὸν λοχαγὸν νὰ σᾶς ζητήσῃ συγγνώμην. Στὴ στιγμὴ ὁ πάγος ἔσπασε, τὰ πρόσωπα, σκοτεινὰ ὡς τότε, ἐφωτίσθησαν, τὸ ἐνδιαφέρον τους ἦτο γεμᾶτο συγκίνησι. Ἀντελήφθην ὅτι εἶχα καρδίσει τὴν ὑπόθεσι καὶ συγκινημένος μαζί τους συνέχισα: Θὰ ἐκπληρώσω τὸ αἴτημά σας, θὰ τὸν πάρω τὸν λοχαγό· μὰ πρὶν πάρω αὐτὴν τὴν ἀπόφασι σᾶς ὑπενθυμίζω ὅτι τὸν λόχον θὰ τὸν διοικήσῃ ὁ παριστάμενος ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγός. Θἆνε, συνεπῶς, μιὰ τιμωρία γιὰ ὅλους· γιὰ σᾶς, γιὰ τὸν λοχαγό, γιὰ τὸ Σύνταγμα, γιατὶ ὁ λόχος σας θὰ στερηθῇ ἕνα ἄριστο ἀξιωματικὸ καὶ τονίζοντας πιὸ πολὺ τὴν λέξι ἀξιωματικὸ γενναῖο, ὅπως μοὔπατε ὅλοι· εἶνε ἀλήθεια; Ἕνα συνολικὸ «μάλιστα», ἦτο ἡ ἀπάντησίς των. Θὰ ἀναλάβω τὴν εὐθύνην ἀπέναντί σας ὅτι ὁ λοχαγὸς θὰ ἀποβάλῃ τὸ ἐλάττωμά του αὐτό, ἀλλὰ πάλιν θεωρῶ δικαιολογημένην τὴν αἴτησίν σας, ἀλλὰ σὰν πατέρας σᾶς λέγω δὲν συμφέρει, θὰ τὴν πληρώσωμεν εἰς αἷμα καὶ ἐρωτῶ: θέλετε νὰ φύγῃ ὁ λοχαγός σας; Ἕνα συνολικὸ ξέσπασμα, ἕνα «ὄχι» συγκινητικό, ἦτο ἡ ἀπάντησις. Ἡ αἴτησις ἐκ μέρους μου συγγνώμης καὶ ἡ γενναιότης τοῦ λοχαγοῦ ὑπερίσχυσαν.

Στάθηκα συγκινημένος, γιὰ μιὰ στιγμὴ ἕνα «εὐχαριστῶ» ἔφυγε ἄθελα ἀπὸ τὰ χείλη μου. Μοῦ ἔμεινε τὸ δυσκολώτερο. Ἔντονα διέταξα: Ὁ λοχαγὸς δίπλα μου, οἱ ἀξιωματικοὶ στὰς θέσεις των. Μιὰ ἀπόλυτος σιγὴ ἐπεκράτησε γιὰ 1—2′. Κάτι μ᾽ ἔσφιγγε στὸ λαιμὸ βλέποντας 150 ἀνθρώπους βωβοὺς καὶ καταφανῶς συγκινημένους νὰ μὲ κυττάζουν κατάματα.

Εἶχαν περάσει 2½ ὧρες ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ εἶχα πάει στὸ λόχο. Ἐπεβλήθηκα στὴ συγκίνησί μου καὶ γυρίζοντας στὸ λοχαγὸ ἐφώναξα: Ὑπεσχέθην στὸ λόχο καὶ εἶνε ἡ σειρά σου. Θὰ ἐπαναλάβῃς λέξιν πρὸς λέξιν ὅ,τι θὰ σοῦ ὑπαγορεύω καὶ ὑπηγόρευσα (ὁ λοχαγὸς ἀκούοντας κόμπιασε, μὰ τὸ ἀλλοιωμένο ἀπὸ τὴν συγκίνησι πρόσωπό μου τοῦ ἐπεβλήθη): «Σᾶς ζητῶ καὶ ἐγὼ συγγνώμην, γιατὶ σᾶς πίκρανα, ποτέ μου δὲν σκέφθηκα νὰ σᾶς προσβάλω. Σᾶς ὑπόσχομαι ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ποτὲ νὰ μὴ φύγῃ ἀπὸ τὸ στόμα μου ὑβριστικὴ γιὰ κανένα σας λέξι». Σταμάτησα. Μοῦ ἔμενε

πλέον ἡ ἀπόλυτος ἀποκατάστασις τοῦ λοχαγοῦ καὶ φώναξα: «Παιδιά, σᾶς εὐχαριστῶ· φεύγω ἥσυχος, ὁ λόχος ξαναβρῆκε τὸν πατέρα - λοχαγό του, τὸν γενναῖο διοικητή του, τὸν διοικητή, ποὺ σᾶς ὡδήγησε στὴν δόξα μὲ τὶς πιὸ ὀλιγώτερες θυσίες· ἐλᾶτε λοιπὸν νὰ φωνάξουμε ὅλοι μαζί: «Ζήτω ὁ γενναῖος διοικητὴς τοῦ λόχου». Ἡ ἀπάντησις ἦτο ὁλόφωτη, συνεχὴς καὶ πλήρης. Ἕνα «ζήτω ὁ λοχαγὸς» ξέσπασε ἀπὸ ὅλων τὰ στόματα. Ἡ ἀποκατάστασις ἐγένετο καὶ διέταξα: Ὁ λοχαγὸς στὴ θέσι του καὶ τώρα ὅλοι μαζί: «Ζήτω ὁ 10ος λόχος, τὸ 3)40 Εὐζώνων. Ζήτω ἡ Ἑλλάς». Αἱ ζητωκραυγαὶ ὑπῆρξαν οὐρανομήκεις. Καβάλλησα καὶ ἐπὶ 5΄, ἕως ὅτου γυρίσω τὴν πλαγιά, ἄκουα τὶς φωνές: «Ζήτω ὁ συνταγματάρχης, ζήτω ὁ Τσακαλῶτος, ζήτω ὁ πατέρας μας».

Ἔτσι διοικήθηκε τὸ ὡραῖο καὶ ἡρωικὸ Σύνταγμα τῶν Εὐζώνων, ποὺ προχώρησε μεμονωμένο πιὸ βαθειὰ ἀπὸ ὅλα τὰ Συντάγματα.

Μὲ βαθειὰ εὐγνώμονα τὴ σκέψι καὶ τώρα καὶ πάντα στοὺς συμπολεμιστάς μου εὐζώνους, μὲ ζωντανὴ τὴν ἀνάμνησι αὐτοῦ τοῦ ἐπεισοδίου, ποὺ ὁ ἱπποκόμος μου διηγεῖτο ὡς λειτουργία τρίωρο—προσθέτω ἄλλη μιὰ φορά: «Καλή σας ὥρα ἀθάνατοι εὔζωνοι, ἀθάνατοι φαντάροι».

ιδ) Πρὸς ἄλλην ἀποστολὴν—πρὸς Γολγοθᾶν

Παρέδωσα τὴν διοίκησιν τοῦ Συντάγματος, ποὺ ἀνέλαβα τὴν πρωίαν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, τὴν 16ην Μαρτίου τοῦ 1941 μὲ ὅλη τὴν πίκρα ποὺ μποροῦσε νὰ μοῦ δώσῃ ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τοὺς γενναίους. Σὲ ἕνα δωμάτιο, στὸ κονάκι ἑνὸς πλουσίου Ἀλβανοῦ φιλέλληνος (τὸν σκότωσαν ἔπειτα οἱ Ἀλβανοὶ κομμουνισταὶ), σὲ μιὰ μυσταγωγία ἀγκάλιασα τοὺς εὐζώνους μου, φιλώντας τὴν σημαία των, ποὺ παρέδιδα στὸν ἀγαπητὸ καὶ γενναῖο ὑποδιοικητὴ Μπίμπη.

Ἐβάδιζα πρὸς τὸν Γολγοθᾶν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ. Αἱ ἐλπίδες εἶχον σβήσει, ἂν καὶ ἡ πίστις ἦτο κατάγερη.

Ἡ κάτωθι ἡμερησία τότε διαταγή μου παρουσιάζει ἐν ὀλίγοις τὸν δρόμον τοῦ 3)40 Συντάγματος.

«Ἡμερησία διαταγὴ Συντάγματος 16 Μαρτίου. Ἐν Κούτσι.

Φίλοι μου ἀξιωματικοί,
Γενναῖοι μου εὔζωνοι,

Τοποθετηθεὶς ὡς ἐπιτελάρχης τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ, ἀποχωρίζομαι τοῦ τετιμημένου 40οῦ Συντάγματος Εὐζώνων, τὸ ὁποῖον ἔσχον τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν καὶ τύχην νὰ διοικήσω ἐπὶ 5μηνον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου.

Ὅταν τὸ πρῶτον παρουσιάσθην, σᾶς ὑπεσχέθην ὅτι θὰ εἶμαι ὁ διοικητὴς Ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας τοῦ 40.

Σᾶς διαβεβαιῶ, ὅτι προσεπάθησα πάσῃ θυσίᾳ νὰ τηρήσω τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, γνωρίζων ὅλους τοὺς ὑπ' ἐμὲ ὡς παιδιὰ τῆς οἰκογενείας, ἧς ἐτάχθην ἀρχηγός.

Ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω ἀντιλήψεις, ἀντιλαμβάνεσθε ἅπαντες ὅτι τὴν ψυχήν μου κατακλύζουσι τὰ αἰσθήματα, ἅτινα πᾶς οἰκογενειάρχης αἰσθάνεται ἀποχωριζόμενος τῆς οἰκογενείας του, διότι ἀποχωρίζομαι φίλων μου καὶ γενναίων μελῶν της.

Σᾶς ἐτόνισα τότε: Θὰ πεινάσωμεν ἴσως, θὰ ψειριάσωμεν ἴσως, θὰ κρυώσωμεν ἴσως, ἀλλὰ θὰ νικήσωμε.

Δὲν ὑπῆρξε στιγμὴ κόπου σας καὶ προσπαθείας, ἥτις νὰ μὴ μετεφράζετο εἰς τὴν ψυχήν μου ὡς πατρικὴ συμμετοχή.

Ξαναβαδίσατε μὲ τὸ μυαλό, τὸν δρόμο σας τὸν κοπιώδη, τὸν ὁποῖον ἐχάραξαν τὰ ὀνόματα Καλαμᾶς, Βλαχώρι, Βροσίνα, Γρανιτσοπούλα, Ἀετόπετρα, Στρατίνιστα, Κεράσοβον, Κτίσματα, Καστάνιανη, Βάλτσιστα, Πέπελι, Βουτίνιε, Κρά, Μουρτζίνα, Κονιάκ, Μάλι - Τζόραϊ, Μάλι - Ἰτέρα, Καλαράτ, Βράνιστα, Μπολένα.

Γύρω σας, ὅπου καὶ ἂν γυρίσετε τὸ μάτι σας, ὑπάρχει ὁ χῶρος ὅπου τὸ Σύνταγμά μας, στὸν πρῶτο του νικηφόρο δρόμο, ἔγραψε τὴν ἱστορική του σελίδα, τὴν γιγαντομαχία τοῦ Κούτσι, ὅπου ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ἀνερριχήθησαν ὡς αἴλουροι μὲ τὴν λόγχην στὰ χέρια.

Κόποι, μόχθοι, ἀγωνία. Ναί. Ἀλλὰ καὶ ἡ χαρὰ τῆς νίκης, ποὺ ἀπαλύνει καὶ γλυκαίνει ὅλα.

Καὶ διὰ τὸν διοικητὴν τοῦ Συντάγματος ἡ μεγαλυτέρα ἱκανοποίησις, ἡ μεγαλυτέρα χαρά.

Εὔζωνοι καὶ ἀξιωματικοί,

Ἀποχωριζόμενος τώρα ἀπὸ τὴν τιμημένην αὐτὴν οἰκογένειαν, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποχωρισθῶ τελείως. Μένει καὶ θὰ μένῃ πάντοτε ὁ ψυχικὸς ἀκλόνητος σύνδεσμος, ποὺ ἐσφυρηλάτησε τὸ 5μηνον τοῦ ἀγῶνος μας.

Ἐνθυμηθῆτε καὶ μὴ λησμονῆτε ἐκεῖνο ποὺ διαρκῶς σᾶς ἐτόνισα: Τὸ πανελλήνιον, ὅπερ παρακολουθεῖ μὲ ὅλη του τὴν ψυχὴν τὸν ἀγῶνα μας, ἔταξε τὸ 40 Σύνταγμα εἰς τὸν λάμποντα ἀστερισμὸν τῶν λαμπροτέρων Συνταγμάτων του.

Ἡ λάμψις αὐτὴ θὰ κατευθύνῃ τὸ Σύνταγμα πάντοτε ὡς φάρος ὁδηγῶν εἰς τὴν νίκην.

Δὲν εἶνε δυνατὸν τίποτε ἄλλο νὰ ποθήσω ὡς διοικητὴς τοῦ τετιμημένου τούτου Συντάγματος, παρὰ τὴν ὁδήγησιν ταύτην, ἡ ὁποία ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκωμαι θὰ μὲ ὁδηγῇ καὶ θὰ ἐμπνέῃ εἰς ἀκούραστον ἐνεργητικότητα, διότι θὰ τονίζω εἰς τὸν ἑαυτόν μου: «Ὑπῆρξα διοικητὴς τοῦ 40οῦ, ἡ μεγαλυτέρα μου τύχη καὶ τιμὴ εἰς τὴν στρατιωτικήν μου ζωήν».

Καὶ ὅταν λέγω 40ὸν καὶ ὅταν μιλῶ διὰ τὸ 40ὸν ἐννοῶ ὡς ἀδιάσπαστον μέλος του καὶ τὸ ἀγαπημένον παιδὶ Ι)42.

Ὡς πατέρας ὅλων σας, τῆς στρατιωτικῆς ταύτης οἰκογενείας, ἀφήνω ὡς σύνθημά μας συνδετικόν: «ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἡ τιμή». Αὐτὴ θὰ φέρῃ τὴν νίκην, τὴν νίκην ἐναντίον οἱουδήποτε, διότι ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν συμβῇ, αἱ ἔννοιαι ποὺ θὰ σκεπάζουν τὴν πατρίδα μας θὰ εἶνε «τιμή, νίκη».

Σᾶς ἀποχωρίζομαι μὲ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ παίρνω ἐνίσχυσι προσκυνῶν τὴν σημαίαν τοῦ Συντάγματός μας, ποὺ ἐτιμήσαμεν καὶ μᾶς ἐσκέπασε μὲ τὴν δόξαν της.

Εἰς τὰ αἰσθήματα αὐτὰ ἑνώσατε καὶ σεῖς εἰς εὐχὰς ὅ,τι συναισθάνεσθε, διὰ νὰ ὑψώσωμεν μίαν φωνήν, μίαν εὐχήν:

«Αἰωνία ἡ μνήμη τῶν τετιμημένων νεκρῶν μας.

Ζήτω ἐσαεὶ τὸ τετιμημένο 40ὸν Σύνταγμα Εὐζώνων» (*).

Ὁ Διοικητὴς
ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

ιε) Τὸ 3)40 Εὐζώνων κατὰ τὴν Κατοχὴν

ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΟΙΡΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΔΕΝ ΠΕΘΑΝΕ

Εἶνε ἐκπληκτικό, μὰ εἶνε ἀλήθεια ὅτι τὸ 3)40 Σύνταγμα Εὐζώνων, τὸ δοξασμένο αὐτὸ Σύνταγμα, δὲν πέθανε.

Ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν κατοχὴν ἐξηκολούθησε τὴν ἀποστολήν του, τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ κατακτητοῦ. Καὶ ἴσως εἶνε τὸ μόνον Σύνταγμα ἀπὸ ὅλας τὰς μονάδας τοῦ διαλυθέντος Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, τὸ ὁποῖον ἔπαιρνε τὴν δύναμί του, ὑλικὴ καὶ ψυχική, καὶ ζοῦσε ἀπὸ τὴν περιοχήν, ποὺ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἀκόμη τὸ τροφοδοτοῦσε, τὴν περιοχὴ Τζουμέρκων Ἄρτης.

Καὶ ἐπολέμησε σκληρὰ καὶ ἀφῆκε πάλιν μεγάλο τίμημα εἰς αἷμα, γιατὶ διεξήγαγε μέσα στοὺς κόλπους τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα ἕνα φοβερὸ τριμέτωπο πόλεμο κατὰ τῶν Ἰταλῶν, κατὰ τῶν Γερμανῶν, κατὰ τῶν ἀπαισίων κομμουνιστῶν, ποὺ καραδοκοῦσαν νὰ τοῦ ἐπιτεθοῦν ἀπὸ τὰ νῶτα, ὅταν θανατηφόρος ἦτο ὁ κλοιὸς γύρω του ἀπὸ τὰ στρατεύματα τῶν κατακτητῶν.

Μὰ οἱ γενναῖοι του δὲν λύγισαν καὶ ἡ σημαία του ἀνέμιζε στὴν πολυβασανισμένη Ἤπειρο ὁλόρθη καὶ ἐκδικητικὴ ἀπὸ τοῦ 1943 μέχρι καὶ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1945.

Ὅμως σὰν νἄθελε ἡ Μοῖρα νὰ τὸ σφραγίσῃ Πανελλήνια, ἕνα του τάγμα ἀπετελέσθη ἀπὸ ἐθελοντὰς τῆς πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἀθηναῖοι, στὴν ἀγκαλιά του τὴν δοξασμένη, μὲ τὴν σημαία του πολέμησαν τοὺς τρεῖς τῆς πατρίδος μας βασανιστάς.

Στὸ κατάλληλο μέρος τοῦ ἱστορήματός μου αὐτοῦ, διηγοῦμαι πῶς σκεπτόμουνα νὰ πάρω καὶ πάλιν τὴν διοίκησι τοῦ 3)40 Εὐζώνων, νὰ συνεχίσω μαζί του τὸν πόλεμο στὰ βουνὰ τῆς πατρίδος μου.

Καὶ εἶχα ἀρχίσει τὴν συνεννόησι, σὰν σύνδεσμό μου, ἃς ποῦμε, μὲ τὸν ὑπέροχο εἰς πληρότητα ἐπαγγελματικὴ καὶ γενναῖο ἀξιωματικὸ τὸν ἴλαρχο τότε Ἰ. Κατσαδήμα.

Μὰ ἡ Μοῖρα γιὰ ἀλλοῦ μὲ προώριζε· ἀλλὰ στὸ διήγημά μου φαίνεται ὅτι ὅπου καὶ ἂν εὑρισκόμουνα, ὁσεσδήποτε εὐθῦνες καὶ ἂν εἶχα, ἀφ' ἧς πάτησα καὶ πάλιν τὸ πόδι μου στὴν πατρίδα, τὴν σκέψι μου τὴν ἔστρεψα ἀγωνιώδη γιὰ τὴν τύχη του καὶ συνολικὰ γιὰ τὴν τύχη τῶν δοξασμένων Ἐθνικῶν ὀργανώσεων.

Ἂν ὅλοι παραδεχώμεθα τὸ ἀξίωμα, ὅτι ὁ διοικητὴς θερμαίνει μὲ τὸν ἠλεκτρισμό του (ὅταν ὑπάρχῃ) τὴν μονάδα του, τότε θὰ ποῦμε ὅτι στὸ 3)40 Σύνταγμα ὁ Θεὸς του ἐπεφύλαξε τὴν εὐλογία ἑνὸς ἰσαξίου πρὸς αὐτὸ διοικητοῦ.

(*) Σημ. Ὅταν ἔγραψα τὴν Ἡμερησίαν ταύτην διαταγήν, δὲν ἐγνώριζον τί ἐπεφύλασσε ὁ Θεὸς εἰς ἀγωνίαν, ἀλλὰ καὶ χαράν.

Τὸ 3)40 Σύνταγμα τὸ ἀνέστησε στὴν κατοχὴ ἕνας σωστὸς καπετάνιος, μιὰ γενναία ψυχή, ἕνα πολυμήχανο στὸν ἀνταρτικὸν ἀγῶνα πνεῦμα, μιὰ συνισταμένη σωματικῶν καὶ ψυχικῶν χαρισμάτων, ὁ ἴλαρχος τότε καὶ στρατηγὸς τώρα Ἀγόρος Γεώργιος, μόνιμος ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Δὲν μπορῶ στὸ βιβλίο αὐτὸ νὰ περιγράψω τὴν δρᾶσι τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων καὶ κατὰ τὴν κατοχήν, ἀφοῦ ἄλλως τε δὲν εὑρέθηκε σὲ δικό μου δρόμο.

Ὅμως, γιὰ νὰ ἑνώσω τὰ γεγονότα καὶ τὴν δρᾶσι του σὰν μιὰ συνέχεια τῆς ζωῆς του, θὰ γράψω μιὰ περίληψι γι' αὐτή.

Οἱ δικαιοῦχοι μέτοχοι τῆς δοξασμένης τροχιᾶς του θὰ γράψουν ἀσφαλῶς λεπτομερέστερα, ὅταν θάλθη τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, γιὰ νὰ φωτίζουν τὸν δρόμο τοῦ Ἔθνους «οἱ ἁρματωλικοί του ἀνὰ τὴν πολυματωμένην Ἤπειρον φωτεινοί του σταθμοί».

Μποροῦμε νὰ εἰποῦμε, ὅτι ἡ ὀργάνωσις τῶν τμημάτων τοῦ 3)40 Εὐζώνων ἤρχισε ἀπὸ τὸν ἀντάξιο, ὅπως ἀνέφερα, διοικητή του ἴλαρχο τότε Γ. Ἀγόρο, γέννημα τῶν Τζουμέρκων, μαζὶ μὲ τὴν ὀργάνωσι τοῦ Ἀρχηγείου Τζουμέρκων.

Τὰ παιδιὰ τῶν Τζουμέρκων ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἀγόρου καὶ γυμνοί, ἀνυπόδητοι, νηστικοὶ καὶ ἀνταλλάξαντες τὸ καλαμπόκι τους—τροφὴ τῶν παιδιῶν τους—γιὰ τυφέκια καὶ χειροβομβίδες, ἐσχημάτισαν μέχρι τέλους τοῦ Δεκεμβρίου 1942 τὶς ὁμάδες Βουργαρελίου, Ἀγνάντων, Τετρακώμου, Καψάλων μὲ δύναμι συνολικὴ 300 περίπου, ἀλλὰ ὡπλισμένους μόνον 60!!

Τὸ Κ.Κ.Ε. εἶχε ἐξαπλώσει ἤδη καὶ στὶς ὀρεινὲς περιοχὲς τοὺς πλοκάμους του.

Ἀξίζει νὰ ἀναφέρωμε τοὺς πρώτους ὀργανωτὰς τῶν Ἐθνικῶν ὁμάδων:

Ἰατρὸς Ἀναγνώστου Δημ. Ὑπολοχαγὸς Παπαδόπουλος Κωνστ. Ἔφεδρος ὑπίλαρχος Στούμπας Ἐπ.	ἐκ Βουλγαρελίου
Ἰδιώτης Ζαλοκώστας Κωνστ.	ἐξ Ἀγνάντων
Δημοδιδάσκαλος Γούλας Ἀπ. Ἰδιώτης Φωτάκης Ἰ. » Τσεβῖκος Ἀπ. » Μαρέτης Ἀπ.	ἐκ Τετρακώμου
» Γιαννούλης Κωνστ.	ἐκ Καψάλων

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943 ἐνετάχθησαν εἰς τὸ Γεν. Ἀρχηγεῖον τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα.

Νέαι μονάδες συνεκροτήθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1943 στὰ Λεκανά, στὰ Καστάνια, στὰ Θεοδωριανά, στὰ Πράμαντα, στὴ Νησίστα, στὸν Καταρράκτη καὶ νέοι διοικηταὶ προσετέθησαν στοὺς πρώτους καὶ ἀνέλαβαν τὰ τμήματα αὐτά.

Ὁ ἔφεδρος λοχαγὸς Χουλιάρας, ὁ ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγὸς Χρηστίδης, ὁ ἔφεδρος λοχίας Πέτρου, ὁ ἰατρὸς Παπαδημητρίου, ὁ ἔφεδρος λοχίας Τσιλίκης, ὁ ἰατρὸς Τσιρογιάννης, ὁ ὑπολοχαγὸς Μιχ. Ζώης, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Παπακώστας, ὁ ἔφεδρος ἴλαρχος Ζησόπουλος, ὁ ἰατρὸς Παπαγεωργίου.

Μαζὶ μ' αὐτοὺς τοὺς πρώτους γενναίους, ποὺ τοὺς ἀνήκει ἡ τιμὴ τοῦ προβαδίσματος, ἤρχισε καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ δύναμις τῶν μονάδων αὐτῶν μὲ τὴν ἄφιξι μονίμων ἀξιωματικῶν, ποὺ παρέλαβαν τάγματα καὶ λόχους διμοιρίας. Αὐτοὶ εἶνε ὁ ἴλαρχος Ἰ. Κατσαδήμας, ὁ ἴλαρχος Γεωργιάδης, ὁ ἐπιλοχίας Καφετζόπουλος, ὁ

λοχαγὸς Παπαδήμας, ὁ λοχαγὸς Κολοβός, ὁ ἐπιλοχίας Κατσαδήμας, ὁ ὑπίλαρχος Σοῦτσος, ὁ λοχαγὸς Παπαζώης, ὁ ὑπολοχαγὸς Τσεπέτης, ὁ ὑπολοχαγὸς Μῶρος.

Ἔτσι ἄριστα στελέχη τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐπλαισίωσαν τὰς ἀνταρτικὰς αὐτὰς μονάδας. Ἡ ἐκπαίδευσις στὰ πολυβόλα, στοὺς ὅλμους, σαμποτὰζ κατέστη πλέον εὐχερής.

Τὴν 10ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1943 τὰ πλέον ἐπίλεκτα τμήματα τοῦ Ἀρχηγείου Τζουμέρκων ἀνεπέτασσαν τὴν σημαία τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν ὁ γενναῖος πρωτοπόρος των ἐπίλαρχος Ἀγόρος Γ.

Τὸ 3)40 Σύνταγμα δὲν ὑπελείφθη τῶν προηγουμένων ἀγώνων του εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ Ἀλβανίαν καὶ ἀπετέλεσε μέχρι τέλους τοῦ ἀγῶνος Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως τὴν καλυτέραν καὶ μαχητικωτέραν μονάδα κρούσεως.

Ἀξίζει νὰ σημειωθῆ ὅτι οἱ ἐθελονταὶ ἀντάρται τοῦ Συντάγματος ἦσαν ἀπὸ τὴν περιοχὴν Τζουμέρκων, ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας.

Οἱ ὀρεινοὶ ἀπετέλεσαν τὸ Ι καὶ ΙΙ τάγματα. Οἱ πεδινοὶ καὶ Ἀθηναῖοι τὸ ΙΙΙ τάγμα.

Εἶνε ἀξιοσημείωτον, ὅτι καὶ ἐδῶ συνεκροτήθη Ἱερὸς Λόχος, ἀποτελεσθεὶς κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ φοιτητὰς Πανεπιστημίων ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ἀκόμη συνεκροτήθη διμοιρία ἀξιωματικῶν μὲ τοὺς ὑπεραρίθμους τοῦ Συντάγματος.

Ἐκπαιδευταὶ πλέον ὑπῆρξαν ἀξιωματικοὶ τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων, κοσμήματα σήμερον στελεχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπὸ ἀπόψεως ἐκπαιδεύσεως, μορφώσεως, πειθαρχίας, μαχητικότητος.

Ὁ ἐφοδιασμὸς προήρχετο ἐκ τῶν ρίψεων συμμαχικῶν ἀεροπλάνων καὶ περιελάμβανε:

Τυφέκια ἀγγλικοῦ τύπου, ὁπλοπολυβόλα Μπρέν, πυροβόλα Βίκερς, ὅλμους τῶν 60 χιλ., τῶν 81 χιλ. καὶ τῶν 4,2'', πυρομαχικά, ἱματισμόν, ὑπόδησιν, τρόφιμα.

Μὲ βάσιν τὰ ἀνωτέρω, τὸ 1944 καὶ πρὸ τῶν μεγάλων του ἐπιχειρήσεων, ἡ σύνθεσις τοῦ 3)40 Συντάγματος, διατηρηθεῖσα μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἀγῶνος, ἦτο ἡ κάτωθι:

Διοίκησις:

Διοικητὴς ἀντισυνταγματάρχης ΑΓΟΡΟΣ Γ.
Ὑποδιοικητὴς ἐπιλοχίας ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Δ.
Ὑπασπιστὴς ἔφεδρος λοχαγὸς ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ Γ.

Ἐπιτελεῖον: Ἀξιωματικοὶ ὀκτὼ (8).
Διμοιρία Διοικήσεως ἀξιωματικοὶ - ὁπλῖται τριάκοντα (30).

Ι Τάγμα

Διοικητὴς ταγματάρχης Πεζικοῦ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ Γ.
Ὁμὰς Διοικήσεως ὁπλῖται δέκα (10).
1ος λόχος (ὑπολοχαγὸς ΦΩΤΑΚΗΣ).
2ος λόχος (ὑπολοχαγὸς ΧΟΝΔΡΟΣ).
3ος λόχος ὁπλοπολυβολητῶν (ὑπίλαρχος ΠΕΡΛΕΠΕΣ).

2 πολυβόλα Βίκερς.
2 όλμοι 81 χιλ.

ΙΙ Τάγμα

Διοικητὴς ἐπίλαρχος ΜΠΑΣΑΚΑΡΟΣ ΧΡΗΣ.
Ὁμὰς Διοικήσεως ὁπλῖται δέκα (10).
4ος λόχος (ὑπίλαρχος ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΡΟΣ).
5ος λόχος (ὑπίλαρχος ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ).
6ος λόχος (ὑπολοχαγὸς ΣΕΜΠΕΚΟΛΗΣ).
7ος λόχος ὁπλοπολυβολητῶν (ἀνθυπολοχαγὸς ΡΑΓΓΟΣ).
2 πολυβόλα Βίκερς.
2 ὅλμοι τῶν 81 χιλ.

ΙΙΙ Τάγμα

Διοικητὴς ἐπίλαρχος ΚΑΤΣΑΔΗΜΑΣ ΙΩΑΝ.
Ὁμὰς Διοικήσεως ὁπλῖται δέκα (10).
8ος λόχος (λοχαγὸς ΡΩΜΑΝΑΣ).
9ος λόχος (ὑπολοχαγὸς ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ).
10ος Ἱερὸς Λόχος (ἴλαρχος ΧΑΡΒΑΛΑΚΗΣ).
11ος λόχος ὁπλοπολυβολητῶν (ὑπίλαρχος ΠΕΡΛΕΠΕΣ ΠΑΝ.).
2 πολυβόλα Βίκερς.
2 ὅλμοι 81 χιλ.

Τάγμα Ὁπλομηχανημάτων

Διοικητὴς ταγματάρχης Πεζικοῦ ΠΑΠΑΖΩΗΣ ΑΛΕΞ.
Ὁμὰς Διοικήσεως ὁπλῖται 10.
Λόχος πολυβόλων (4 πολυβόλα Βίκερς).
Λόχος βαρέων ὅλμων 4.2'' (2 ὅλμοι 4.2'') ὑπολοχαγὸς ΜΩΡΟΣ.

Σύνολον δυνάμεως:

800—1000 ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται.

Μὲ τὴν ἀνωτέρω σύνθεσιν τὸ Σύνταγμα διεξήγαγε σφοδρὰς μάχας κατὰ τῶν Γερμανῶν, Ἰταλῶν, Ἀλβανοτσάμηδων καὶ κομμουνιστῶν.

Αἱ κυριώτεραι ἐπιχειρήσεις, εἰς τὰς ὁποίας θὰ πρέπει νὰ σταματήση ὁ ἱστορικὸς κάμνοντας τὴν σύγκρισιν τῶν ἀντιπάλων, εἶνε αἱ:

1.—Ἐπιχειρήσεις «ΚΤΙΣΙΜΟ», 4—11-7-43.
2.—Ἐπιχειρήσεις περιοχῆς ΑΡΤΗΣ, 8—13-9-43.
3.—Μάχες ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ-ΠΕΤΑ, 14—15-9-43.
4.—Ἐπιχειρήσεις ΑΡΤΗΣ, 28-9—3-10-43.
5.—Μάχες ΚΑΛΕΝΤΙΝΗΣ, 10—17-10-43.
6.—Μάχες περιοχῆς ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, 17—27-10-43.
7.—Μάχη ΒΟΥΛΓΑΡΕΛΙΟΥ, 30-4-43.
8.—Μάχη ΝΕΡΑΪΔΑΣ, 31-10-43.

9.—Μάχες ΒΟΥΛΓΑΡΕΛΙΟΥ - ΛΕΙΨΟΥΣ, 7—17-11-43.

10.—Μάχες ΤΣΙΜΠΟΒΟΥ - ΚΕΔΡΟΥ - ΠΕΤΡΟΒΟΥΝΙΟΥ - ΠΡΙΑΒΟΛΟΥ, 5—6-12-43.

11.—Μάχη ΑΕΤΟΡΡΑΧΗΣ - ΦΟΡΤΩΣΙ, 8-12-43.

12.—Μάχες ἀνακαταλήψεως ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ, 1—10-1-44.

13.—Μάχες ΤΡΙΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ - ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, 12—17-1-44.

14.—Μάχες ΠΡΟΑΣΤΕΙΩΝ ΠΡΕΒΕΖΗΣ, 6-7-44.

15.—Μάχες ΜΕΝΙΝΑΣ, 17—18-8-44.

16.—Τὸ κύκνειον ἆσμα: Ἡ μάχη ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΟΣ - ΖΑΛΟΓΓΟΥ, τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1944.

Ἡ ἐξήγησις μέσα στὰ ἄλλα δεδομένα τοῦ ἀπολύτου πατριωτισμοῦ τόσον τῶν ὀρεσιβίων καὶ ἁγνῶν Τζουμερκιωτῶν, ὅσον καὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ φοιτητῶν πάσης Ἑλλάδος, τοῦ μίσους τοῦ κατακτητοῦ καὶ τοῦ ὑπεραξίου του ἐγκληματίου κομμουνισμοῦ, θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι τὸ 3)40 Εὐζώνων εἶχε καταστῇ μονὰς πρότυπος τῶν Ε.Ο.Ε.Α. εἰς παράστασιν, πειθαρχίαν, ἐκπαίδευσιν, ἀντοχήν, μαχητικότητα.

Καὶ δὲν εἶνε ἐκπληκτικόν, ὅτι ἀπετέλεσε τὸν τρόμον τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῶν Τσάμηδων.

Οἱ Γερμανοὶ πολλάκις ἐξέφρασαν τὸν θαυμασμόν των διὰ τὸν ὑπερήφανον τοῦτον ἀντίπαλον, τὸν γεμᾶτον πατριωτισμόν, τὸ 3)40 Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον πολλάκις ἀντιμετώπισαν.

Δυστυχῶς καὶ ἐδῶ ὁ δοξασμένος του δρόμος εἶνε γεμᾶτος ἀπὸ τὸ πολύτιμον αἷμα των, αἷμα Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων ἡ μοῖρα ἦτο καὶ θἆνε πάντοτε, ὀλίγοι νὰ μάχωνται πρὸς πολλοὺς γιὰ τὸ ὑπέρτατον δῶρον: τὴν ἐλευθερίαν.

20% ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τοῦ 3)40 ἐτέθη ἐκτὸς μάχης, προστεθὲν εἰς τὴν ἑκατόμβην τῶν ἀγώνων του: ΘΡΑΚΗΣ - Μ. ΑΣΙΑΣ - ΑΛΒΑΝΙΑΣ.

Καὶ τὸ κύκνειόν του ἆσμα ἦτο ἡ τελευταία μάχη κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, 12ημέρου ταλαιπωριῶν καὶ σκληρῶν ἀγώνων, τοὺς ὁποίους ἔδωκε τὸ Σύνταγμα εἰς τὴν περιοχὴν ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΟΣ - ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ - ΖΑΛΟΓΓΟΥ, ἵνα ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴν τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, ὅπως ἐπιβιβασθῇ καὶ ἀποχωρήσῃ εἰς Κέρκυραν πρὸς ἀνασυγκρότησιν, διότι ἄλλοι ἀγῶνες ἐπερίμεναν τοὺς γενναίους του, οἱ κατὰ τῶν συμμοριτῶν πολυετεῖς, ἀλλὰ νικηφόροι τελικῶς ἀγῶνες.

Ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη ἐπιθεωροῦσα εἰς τὴν πλατεῖαν Ἡρώων τῶν Ἰωαννίνων τὸ 40ὸν Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον Τῆς παρουσίασε παρατεταγμένον ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου Στρατηγὸς Τσακαλῶτος.

ΕΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΤΩΝ 3/40 ΕΥΖΩΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ Α.Μ. ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΝ ΩΣ ΕΠΙΤΙΜΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗΝ

Ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τοῦ 40οῦ Συντάγματος τῶν Εὐζώνων,

Ἀκούσατε τὸ προσκλητήριον τῶν ἀπόντων νεκρῶν καὶ παρακολουθήσατε τὸ προσκλητήριον τῶν τραυματιῶν. Ἐφέρατε συνεπῶς εἰς τὸ μυαλό σας ἐκείνους, ποὺ μὲ τὸ αἷμα τους μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους κατὰ καιροὺς συναδέλφους των ἐχάραξαν τὸν κληρονόμον φωτεινὸν δρόμον γιὰ κείνους ποὺ ὅπως καὶ σεῖς σήμερον ἔχετε τὴν τιμὴν καὶ τύχην νὰ εἶσθε μέλη τοῦ 40οῦ Συντάγματος Εὐζώνων.

Ἀκούσατε τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες, ὡς διοικηταὶ τοῦ Συντάγματος τούτου, εἶχον τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ εἶνε οἱ ὁδηγοὶ τοῦ Συντάγματος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἔθνους.

Ἀντιλαμβάνεσθε, ὅτι τὸ Σύνταγμα τοῦτο εἶνε μία ἀπὸ τὰς Μονάδας τοῦ στρατοῦ μας, αἱ ὁποῖαι, ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν πολεμικῶν ἐντολῶν τοῦ Ἔθνους, ἔδωσαν μιὰ φωτεινὴ σειρὰ ὡραίων προσπαθειῶν αὐτοθυσίας καὶ ἀποδόσεων, αἵτινες κατέληγον μὲ τὸν φωτοστέφανον τῆς Νίκης.

Ἀκούσατε τὸ Διάταγμα τοῦ Βασιλέως καὶ τὴν τιμήν, ἥτις προσγίνεται στὸ Σύνταγμα τοῦτο.

Ὁ Βασιλεύς, ἀποδεχόμενος καὶ ἐγκαθιστῶν τὴν Βασίλισσαν ὡς ἐπίτιμον Διοικητὴν μιᾶς Μονάδος τοῦ Πεζικοῦ, τῆς Μονάδος σας, μεταδίδει τὴν ἀπόφασίν του,

ὅπως πάντοτε εὑρίσκεται ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ἀπεκάλεσε «τὸ πολυτιμότερον ὄργανον, τὸ ὁποῖον διαθέτει ἡ Πατρίς μας» καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς θυσίας, ἀφοῦ τὸ πεζικὸν εἶνε κατ' ἐξοχὴν ὅπλον θυσίας. Τοῦτο ἄλλως τε ἀπετέλεσε ζωντανὴν πραγματικότητα, γνωστὴν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Κόνιτσα καὶ τοῦ Γράμμου ἡ Ἀμμούδα ἀποτελοῦν τὴν φωτεινὴν ἀπόδειξιν.

Συμβολισμός, συνεπῶς, εἰς γενικωτέραν ἔννοιαν εἶνε: «Ἡ ἀπόλυτος θέλησις ἐπὶ τῶν νικῶν, θέλησις ἐκδηλουμένη διὰ τῆς παρουσίας των, καὶ πρόσκλησις τῶν μονάδων πεζικοῦ καὶ διὰ τούτων πρόσκλησις ὁλοκλήρου τοῦ στρατοῦ εἰς παραδειγματισμὸν ἀπὸ τὴν θέλησιν καὶ κατεύθυνσιν τοῦ Βασιλέως, τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἔθνους».

Ἡ τύχη ἠθέλησε νὰ σᾶς παρουσιάσω σήμερον εἰς Τὴν ἐπίτιμον Διοικητήν μας, τὴν Βασίλισσαν, διότι εἶμαι ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Συντάγματός σας τοῦ πρώτου πολέμου, ὁ ἀρχαιότερος τῶν κατὰ καιροὺς διοικητῶν του.

Καὶ ἡ παρουσίασις αὐτὴ ἐνέχει τὴν ἔννοιαν, «ὅτι τὸ Σύνταγμά σας καὶ ἐν γενικωτέρᾳ ἐννοίᾳ ὁ θεμελιωτὴς τοῦ στρατοῦ μας, δηλαδὴ τὸ πεζικὸν καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ ὁ στρατός μας, ἤτοι τὸ πολυτιμότερον ὄργανον τοῦ Ἔθνους, ὡς ἐτόνισε ὁ Βασιλεύς, θὰ εἶνε πάντοτε ἕτοιμον, ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Βασιλέως, νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἐντολάς του, βαδίζον τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς τιμῆς καὶ ἐὰν ὑπάρξῃ ἀνάγκη καὶ τῆς θυσίας».

Βασίλισσά μας,

Συναισθανόμενος τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐθύνην ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ἣν πρὸ ὀλίγου ἐτόνισα, Σᾶς παρουσιάζω τὸ 40ὸν Σύνταγμα τῶν θρυλικῶν Εὐζώνων, οὗτινος ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Σᾶς ὥρισε ἐπίτιμον Διοικητήν του.

Βασίλισσά μας,

Εἶνε περίεργες αἱ συμπτώσεις, ἀλλὰ εἶνε χαρακτηριστικὲς καὶ ἴσως ἡ θεία βούλησις γιὰ παραδειγματισμὸν μᾶς προσφέρει τοιαύτας συμπτώσεις.

Πράγματι. Εὑρισκόμεθα στὴν περιοχὴ τῆς Ἑλλάδος, ποὺ ἐδοκιμάσθη ἀπὸ τοῦ 1940 περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην.

Εὑρισκόμεθα στὴν περιοχή, ποὺ περιλαμβάνει τὸ Ζάλογγο, τὸ Σούλι, τὴν Πίνδο, ὅπου ἡ Ἑλληνὶς ἔδωκε τὴν θεία της ἀνάτασι.

Εὑρισκόμεθα στὴν περιοχή, ὅπου κατὰ τὴν κατοχὴν ἡ Ἐθνικὴ ἀντίστασις κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐγκληματιῶν, ἀνῆλθε τὴν κατακόρυφον, φωτίσασα τὸν ἀληθῆ δρόμον.

Εὑρισκόμεθα στὴν περιοχή, ποὺ ὁλόκληρο πεδίο μάχης περιλαμβάνει καὶ τὸ δικό σας πεδίο μάχης, τὴν Κόνιτσα.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σᾶς ἐγνώριζε πρώτην Μητέρα. Ἀλλὰ τὸ πεδίο μάχης σᾶς παρουσίασε καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς αὐτοθυσίας.

Εἶνε τὸ πεδίον τῆς μάχης, ποὺ σᾶς ἔδωκε τὸν τίτλον τοῦ πρώτου στρατιώτου.

Δὲν εἶνε δική μου ἡ φράσις, εἶνε τῶν στρατιωτῶν, ποὺ ἐκπληροῦν τὰς ἐντολὰς τοῦ Βασιλέως μας, ἐντολὰς τοῦ Ἔθνους στὴν Κορέα. Αὐτοὶ σᾶς ἔδωσαν τὸν τίτλον αὐτόν, ὅπως ἀπεκάλυψε ὁ Ἀμερικανὸς διοικητὴς τοῦ Συντάγματος Οὐίλλιαμ Χάρρις.

Ἔτσι σᾶν σύνθημα, σᾶν φάρος πρὸς φωτισμόν, παρουσιάζεται ὁ δρόμος Κόνιτσα - Κορέα.

Βασίλισσα, στρατιῶται μαχηταί,

Τέλος, σύμπτωσις καὶ αὐτὴ σήμερον εἶνε ἡ ἐπέτειος καθ' ἣν τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ὤρθωσαν ἔστω καὶ ἀργὰ τὴν ἀσπίδα τῶν ἰδεωδῶν τῆς ἐλευθερίας, εἰς τὴν Κορέαν, ἔναντι τῆς σκληρότητος καὶ τῆς ἀπαισιωτέρας βίας, ἔναντι τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ὅλαι συνεπῶς αἱ συμπτώσεις γίνονται συμβολισμὸς ὡραῖος, κληρονομία βαρειὰ καὶ ὡραία, παραδειγματισμός, φωτεινὴ γραμμή.

Τὸ Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς παρουσιάσω εἰς τὸν φωτεινὸν δρόμον, ἔχει πλούσιον τὸ μέρος του.

Ἐγεννήθη κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας τοῦ 1912 - 13.

Ἠνδρώθη κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Ἐμεσουράνησε εἰς τοὺς σκληροὺς ἀγῶνας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Κατέστη θρυλικὸν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940 καὶ διὰ τῆς κατακορύφου ἀναστάσεώς του κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Ὑπὸ τὸ ὄνομα «75 Ταξιαρχία» ἀπεθεώθη εἰς τὸ πεδίον μάχης σας τὴν Κόνιτσαν καὶ ἀνεβαπτίσθη καὶ πάλιν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ θρυλικοῦ 4ου εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς σωτηρίας τῆς περιοχῆς Ἄρτης, ἐξ ἧς καὶ ἡ γέννησί του.

Τὸ παρελθόν του ἐγγυᾶται διὰ τὸ μέλλον του.

Ἡ προσγινομένη σήμερον εἰς αὐτὸ τιμὴ ὑφ' Ὑμῶν, Μεγαλειότατε, καὶ δι' Ὑμῶν Βασίλισσά μας, δίδει τὴν ἀκλόνητον πίστιν, ὅτι ἡ ἀνάτασι θὰ εἶνε πάντοτε ἀπόλυτος εἰς τὴν θυσίαν.

Μὲ τὴν πίστιν αὐτὴν σᾶς παρουσιάζω καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον Ὑμῶν, τὸν διοικητὴν τοῦ Συντάγματος Παπαθανασίου.

Σᾶς παρακαλῶ, ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά Σας ὡς Ἐπιτίμου Διοικητοῦ, μοὶ παραδώσητε τὴν διαταγήν σας, ἵνα τὴν παραδώσω εἰς τοῦτον πρὸς κοινοποίησιν.

Θὰ ἀποτελέσῃ αὐτὴ νέον σταθμὸν διὰ τὸ Σύνταγμα τοῦτο.

Σημ.—Ἤμην τότε Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ.

4) ΕΠΙΤΕΛΑΡΧΗΣ ΤΟΥ Β΄ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ Ο ΓΟΛΓΟΘΑΣ

α) Γενικὴ εἰκὼν

Κατὰ τὰ τέλη Ἰανουαρίου τοῦ 1941 ὁ θάνατος τοῦ Κυβερνήτου Μεταξᾶ ἀφῆκε κενὸν δυσαναπλήρωτον καὶ ὁ ἀντίκτυπος εἰς τὸν στρατὸν ἦτο τοιοῦτος, ὥστε ἐχρειάσθη μεγίστη ἐνεργητικότης τῶν στελεχῶν πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς παρουσιασθείσης ἀνησυχίας.

Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου κατέστη πλέον ἔκδηλος ἡ κόπωσις τῶν στρατιωτῶν, τῶν ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ μαχομένων στρατευμάτων.

Ὁ παράγων ἠθικόν, ὁ παράγων δηλαδὴ ἐκεῖνος ἐφ' οὗ ἐστηρίχθη ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἐθαυματούργησε, ἤρχισε νὰ κλονίζεται ἠρέμα μὲν λόγῳ τῶν ἀκαταβλήτων προσπαθειῶν τῶν στελεχῶν, ἀλλ' ἐξακολουθητικῶς μέχρι τοῦ πρώτου 10ημέρου τοῦ Μαρτίου.

Αἴτια: Ἡ διαρκὴς παραμονὴ εἰς τὴν πρώτην γραμμήν, τὸ ἀνηλεὲς σφυροκόπημα τοῦ πυροβολικοῦ, ἡ ἐξαιρετικὴ δραστηριότης τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, ἡ ἀνυπαρξία ἀντιθέτως ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ μέχρι καὶ τοῦ στοιχειωδῶς ἀπαιτητοῦ βλημάτων, ἡ ἔλλειψις φιλίας ἀεροπορίας, ἐδημιούργησαν τὴν κατάστασιν, ἥτις ἐπέτεινε τὴν κόπωσιν τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡλικιωμένων ἐφέδρων ἀξιωματικῶν.

Αἱ ἀπώλειαι εἰς νεκρούς, τραυματίας, κρυοπαγημένους, ἡ συνολικὴ σχεδὸν ἀπώλεια τῶν κτηνῶν τῶν μονάδων ἐμείωναν τὴν μαχητικὴν ἱκανότητα, καθ' ὅσον καὶ αἱ ἐνισχύσεις δὲν ἀπεστέλλοντο ἐγκαίρως.

Ἀναφοραὶ τῶν μονάδων, πιστοποιοῦσαι τὸν ἀποδεκατισμόν, παρουσιάζουν προβληματικήν, λόγῳ τούτου, τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς.

Ἡ ἀμυντικὴ ἐπὶ πλέον, δικαιολογημένη ἢ μή, στάσις τοῦ στρατοῦ μας, ἐπέδρα ἐπιβλαβέστατα εἰς τὸν στρατόν μας.

Καὶ κατὰ τὴν ἀναγκαστικὴν παραμονὴν εὑρίσκετο ὁ καιρὸς τῶν διαφόρων σχολίων.

—Διατί δὲν γυμνάζονται οἱ ἀγύμναστοι, γιὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ μέτωπον;

—Διατί τόσοι πολιτικῶς ἐπιστρατευθέντες;

—Διατί νὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὸ πεζικὸν καὶ εἰς τὴν ζώνην μάχης παλαιαὶ κλάσεις, ὅταν νεαροὶ εὑρίσκοντο εἰς σχηματισμούς; κλπ.

Ἡ κόπωσις ἀνακαλύπτει ἀνύπαρκτα σφάλματα καὶ ὁ κομμουνισμός, ὡς ἀπεδείχθη κατόπιν, παντοῦ εὑρίσκετο ὡς ἐνεδρευτής.

Παρ' ὅλα ταῦτα, δύο γεγονότα ἦσαν χαρακτηριστικὰ καὶ τὰ ὁποῖα δὲν διέφευγον τὴν προσοχὴν ἑνὸς δικαίου καὶ ἀντικειμενικοῦ παρατηρητοῦ.

Ἡ ἀέναος προσπάθεια τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου πρὸς ἀποστολὴν ἐνισχύσεων, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποίει ἀκόμη καὶ ἡμιγεγυμνασμένους. Εἰς τὸ μέτωπον ἤχησε εὐχαρίστως τὸ σάρωμα τῶν μετόπισθεν, τὸ ὁποῖον ἐξησφάλισε ὁ Ἀρχιστράτηγος, ὡς ἐλέγετο, διὰ τοῦ πρώτου ἐμπίστου συνεργάτου του, τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Α. Κορόζη. Ἡ προσπάθεια ἦτο καταφανής, ἀλλὰ ὄχι καὶ ἀπολύτως ὠφέλιμος, λόγῳ τοῦ ποιοῦ τῶν ἐνισχύσεων (ἡλικία, ἀνεκπαίδευτοι).

Καὶ ὑπὲρ ταῦτα, ἡ ἐνδόμυχος, ἡ αὐθόρμητος θέλησις καὶ τῶν πλέον ταλαι-

πωρημένων μαχητῶν, ἡ ἀναμφισβήτητος καὶ ἀκατάβλητος σταθερὰ βάσις καὶ τοῦ τελευταίου στρατιώτου νὰ τηρήσῃ πάσῃ θυσίᾳ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν τὴν θέσιν τοῦ νικητοῦ, κερδηθεῖσαν μὲ τόσας στερήσεις καὶ αἷμα.

Τὴν μεγαλυτέραν ἀπόδειξιν πρὸς τοῦτο παρέχει ἡ ἀπόκρουσις τῆς κατὰ τὸν Μάρτιον Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως εἰς τὸν τομέα τοῦ Β´ Σώματος Στρατοῦ, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν καὶ παρουσίαν τοῦ Ἰταλοῦ δικτάτορος, προπαρασκευασθείσης καὶ ἐκτελεσθείσης μὲ μονάδας ἄνευ προηγουμένου εἰς ἰσχὺν ἐπιθετικῶν μέσων καὶ ὑποστήριξιν πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπορίας.

Τὴν πολύωρον βολὴν τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ διεδέχετο ὁ βομβαρδισμὸς τῆς ἀεροπορίας καὶ τοῦτον ἡ νυχθημερὸν ἐπίθεσις.

Ἡ γνώριμος φωνὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολυβόλου, μετὰ πᾶσαν ἀναπνοὴν τῆς ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως, παρουσίαζε εἰς τὸν κόσμον ὁλόκληρον τὴν ἐσωτερικήν, ὡς ἐτόνισα, θέλησιν τῶν Ἑλλήνων μαχητῶν καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους νὰ κρατήσωσι τὸ γέρας τοῦ νικητοῦ.

Ἡ θέλησις αὐτὴ παρουσίασε τὸ θαῦμα τῆς συντριβῆς. Τὸ ὕψωμα 731 ἀπετέλεσε τὸν βωμὸν καὶ τὸ ἐκθαμβωτικὸν φῶς τῆς θελήσεως ταύτης.

Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν δολοφόνον ἐπίθεσιν καὶ τῶν Γερμανῶν, ἡ θέλησις αὐτὴ παρέμεινε μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς ὁλοκληρωτικῆς κυκλώσεως, ὡς φωτεινὴ λαμπὰς τῶν μαχητῶν τῆς Ἠπείρου, παρ᾽ ὅλας τὰς καταδρομὰς τῶν γεγονότων, τὰ λάθη, τὴν ἀπουσίαν ἐκ τοῦ τῆς πεδίου μάχης ἐκείνων, οἵτινες ἔδιδον τὴν ἐντολήν: «ἄμυνα μέχρις ἐσχάτων» καὶ ὤφειλον νὰ εἶνε παρόντες.

Ὁπωσδήποτε ὑπάρχουσι πλεῖσται ἀναφοραὶ τῶν μονάδων τοῦ Β´ Σ. Στρατοῦ, αἵτινες ἐπιστοποιοῦν τὴν ὁσημέραι ἥρεμον, ἀλλὰ σταθερὰν κόπωσιν, καὶ αἵτινες εὑρίσκονται συνημμέναι εἰς τὴν πολεμικὴν τοῦ Β´ Σ. Στρατοῦ ἔκθεσιν.

ΑΠ 1188)10.2.41 τῆς XV Μεραρχίας—6048)19.2.41 τῆς Ι Μεραρχίας—6844 καὶ 6846)19.2.1941 καὶ 6960)24.2.41 τῆς V Μεραρχίας, 23)2.41 ἔκθεσις Ἰορδανίδου—80)23.2.41 συγκροτήματος Κλεισούρας—124)23.2.41 τῆς V Μεραρχίας καὶ 6590 διαταγή της, 2772)3.3.41, 6903)4.3.41, 6821)4.3.41, 1603) 24.3.41 τῆς V Μεραρχίας, 521)26.3.41 τῆς Ι Μεραρχίας, 8383)7.4.41 καὶ 1747) 11.4.41 τῆς XV Μεραρχίας.

Ἡ ἀντίδρασις τῆς διοικήσεως τοῦ Σώματος ἦτο ἡ ἤρεμος ἐπιμονή, ἀνταποκρινομένη καὶ πρὸς τὴν ἐνδόμυχον τοιαύτην παντὸς Ἕλληνος: «τὸ γέρας θὰ κρατηθῇ πάσῃ θυσίᾳ».

β) Ἀψυχολόγητοι καὶ ἐπιβλαβεῖς ἀντικαταστάσεις

Σὰν πραγματικὴ βόμβα καὶ μὲ ἀνάλογον ἀποτέλεσμα πρὸς τὴν ἀπώλειαν τοῦ Κυβερνήτου, ἔφθασε εἰς τὸ μέτωπον ἡ ἀντικατάστασις τοῦ συνετοῦ καὶ διακρινομένου διὰ τὴν ψυχραιμίαν καὶ γενναιότητά του διοικητοῦ Στρατιᾶς στρατηγοῦ Δράκου Μ., τοῦ γενναιοτέρου τῶν διοικητῶν Σωμάτων Στρατοῦ στρατηγοῦ Παπαδοπούλου Δημ., διοικητοῦ τοῦ Β´ Σ. Στρατοῦ καὶ τοῦ ἀνεγνωρισμένης ἀξίας διοικητοῦ τοῦ Α´ Σ. Στρατοῦ Κοσμᾶ Γ. Αἱ διαδόσεις ὠργίαζον, μὲ ὅλα τὰ μειονεκτήματα τῶν ἠθελημένων ἢ ἀθελήτων διαβρωτικῶν διαδόσεων. Δὲν εἶνε πρᾶξις ἀσήμαντος ἡ ἀντικατάστασις τριῶν ἀνωτάτων ἡγετῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἐ-

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ ὑποστράτηγος Γ. Μπᾶκος.

γνώσθη, ὅτι οἱ ἀνωτέρω στρατηγοὶ ἀντικατεστάθησαν, διότι παρέστησαν τὴν ἀδυναμίαν ἀντιστάσεως ἔναντι καὶ τῆς νέας ἀπειλουμένης ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν. Οἱ στρατηγοὶ οὐδέποτε ἔδωσαν εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ περιεχόμενον τῶν εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον προσωπικῶν ἐγγράφων ἀναφορῶν των. Ὁπωσδήποτε, καίτοι φαινομενικῶς ἡ ἔννοια τῶν ἀντικαταστάσεων παρουσίαζε τὴν θέλησιν τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ τῆς Κυβερνήσεως εἰς συνεχῆ ἀντίστασιν καὶ ἀπεμάκρυνεν ἐκείνους, οἵτινες δὲν ἐπίστευον εἰς ταύτην, ἡ ἀπόφασις ἦτο τελείως ἀψυχολόγητος καὶ ἀπέβη εἰς ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκομένου ἀποτέλεσμα. Οἱ ἀντικαθιστάμενοι εἶχον ὁδηγήσει ἐπὶ πολύμηνον τὰ σώματά των εἰς νικηφόρον προέλασιν καὶ ἐὰν ὑπῆρχε τολμηρότερος συντονισμὸς ἡ προέλασις θὰ ἦτο ἀποφασιστική. Τέλος παρουσιάζετο εἰς τὸ στράτευμα ἕνα ἀναμφισβήτητο γεγονός, ὅτι τρεῖς ἄριστοι στρατηγοὶ εἴτε ἠρνοῦντο, εἴτε παρουσίαζον ἀδυναμίαν ἀντιστάσεως ἔναντι νεωτέρας προσθέτου ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως. Ὁ διοικητὴς τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ ἀντιστράτηγος Τσολάκογλου δὲν ἀντικατεστάθη, δηλώσας, ὡς ἐφέρετο, δυνατότητα καὶ θέλησιν μάχης κατὰ τῶν Γερμανῶν. Ἀπὸ τῆς ἀντικαταστάσεως ἐνετάθη εἰς τὴν ψυχὴν τῶν μαχητῶν ἡ ἀμφιβολία ἐκείνη, ἥτις ἐνυπῆρχε ἄλλως τε καὶ πράγματι ἐγένοντο συζητήσεις μεταξὺ στελεχῶν καὶ στρατιωτῶν. Ὁπωσδήποτε αἱ ἀντικαταστάσεις αὗται ὑπῆρξαν ἀψυχολόγητοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν ψυχικὴν ἠρεμίαν καὶ τὴν θέλησιν ἀντιστάσεως τῶν μαχητῶν καὶ κατὰ τῶν Γερμανῶν, ἐννοητέαν ὡς σκέψιν «δυνατοτήτων ἢ μή».

Ἡ τοιαύτη ἀντικατάστασις τῶν διοικητῶν Σωμάτων Στρατοῦ ἔφερε τὸν διοικητὴν τῆς III Μεραρχίας, ὑποστράτηγον Μπᾶκον Γ., ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ τῶν 7 Μεραρχιῶν, τὸν δὲ ἀντιστράτηγον Δεμέστιχαν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ. Πιστεύω ὅτι, ἐὰν οἱ ἀντικαθιστάμενοι παρέμενον εἰς τὰς θέσεις των, κατὰ τὰς κρισίμους ἡμέρας τῆς κυκλώσεως, θὰ κατέβαλλον πλέον λυσιτελῆ προσπάθειαν ἀντιστάσεως εἰς τὸ μεγαλύτερον δυνατόν, λόγῳ τῆς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐπιχειρήσεων διοικήσεως τῶν Σωμάτων Στρατοῦ.

Τὴν ἀντικατάστασιν τῶν διοικήσεων τῶν Σωμάτων ἐπηκολούθησε καὶ ἡ ἀντικατάστασις τῶν ἐπιτελαρχῶν τῶν Σωμάτων τούτων, διότι ἐθεωρήθησαν ἀλληλένδετοι καὶ σύμφωνοι πρὸς τὰς γνώμας τῶν διοικητῶν των.

Τοῦ ἐπιτελάρχου τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ ἐζήτησε τὴν ἀντικατάστασιν ὁ νέος διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς, ὁ στρατηγὸς Πιτσίκας, προτείνων ἀντ' αὐτοῦ τὸν συνταγματάρχην Γεωργούλην Σπυρ.

Τοῦτον δὲν ἐδέχθη ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος καὶ προετάθη ὁ συνταγματάρχης Μουστεράκης, ὑπηρετῶν εἰς τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ, ὅστις ὅμως ἐδήλωσεν ἀδυναμίαν λόγῳ παθήσεως τῶν ὀφθαλμῶν του.

Κατόπιν τούτου ἐπροτάθη ὑπὸ τοῦ Γεν. Στρατηγείου εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ δύο συνταγματαρχῶν τῆς πρώην Μεραρχίας του, τοῦ ἀειμνήστου συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Ἀλ. Ἀσημακοπούλου καὶ ἐμοῦ. Τὸ Γεν. Στρατηγεῖον ἔρριπτε τὸ βάρος εἰς ἐμὲ λόγῳ προελεύσεως ὅπλου. Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος ἀπήντησε περὶ τῆς ὁμοτίμου ἐκτιμήσεως ἀμφοτέρων καὶ ἀφῆκε εἰς τὸ Γεν. Στρατηγεῖον τὴν ἐκλογήν.

Οὕτω τὴν 14ην Μαρτίου εἰδοποιήθην ὅτι τοποθετοῦμαι ὡς ἐπιτελάρχης τοῦ Β΄ Σώματος Στρατοῦ.

Προσπάθειά μου, ὅπως παραμείνω εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Συντάγματος, ὅπερ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πολέμου διώκουν, δὲν ἐγένετο δεκτή.

Τὴν 16ην Μαρτίου ἀπεχωρίσθην, ὅπως εἶπον, τῶν συμπολεμιστῶν μου καὶ τοῦ ἀγαπημένου Συντάγματος, τὸ ὁποῖον παρέδιδα εἰς τὸν ὑποδιοικητὴν, καὶ εἰς θέσιν τὴν βαθυτέραν ἐξ ὅλων τῶν μονάδων τοῦ ἠπειρωτικοῦ μετώπου.

Παρέδιδα τὸ Σύνταγμα τοῦτο μὲ τὴν ἐνδόμυχον ἱκανοποίησιν, ὅτι ἡ προέλασίς του ἦτο ἀπ' ἀρχῆς νικηφόρος καὶ μὲ πληθὺν λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων καὶ μὲ τὴν πικρίαν, ὅτι δὲν ἐγένετο εἰς τὴν ζωτικωτέραν κατεύθυνσιν τοῦ Σουσίτσα πρὸς Αὐλῶνα ἡ ἐκμετάλλευσις ἐκείνη καὶ ἡ τολμηρὰ ἐνέργεια, ἡ ὁποία θὰ ἐπέφερε ἀσφαλῶς τὴν πτῶσιν τοῦ Αὐλῶνος καὶ συνεπῶς καὶ τὴν ἀχρήστευσιν τοῦ τομέως Τεπελενίου, τὸν ὁποῖον τόσον ἐπληρώσαμεν.

Ἀφῆκα τὸν τομέα τοῦ Συντάγματος εἰς προπαρασκευὴν μιᾶς ἐπιθέσεως (κατασκευὴ δρόμων διὰ βαρὺ πυροβολικὸν—συγκέντρωσις πυροβολικοῦ καὶ μονάδων πεζικοῦ), ἀλλὰ ἦτο πλέον ἀργά. Ἡ εὐκαιρία ἐχάθη καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦτο ἀπὸ τῆς θέσεως εἰς ἣν τὸ παρέδωσα δὲν ἐκινήθη παρὰ ὑποχωρητικῶς.

Οἱ εὔζωνοι, οἱ ἀγαπημένοι μου εὔζωνοι τοῦ 3)40 Συντάγματος, εἶχον δώσει ὅλην τὴν ψυχικήν των δύναμιν εἰς στερήσεις καὶ θυσίας εἰς μίαν νικηφόρον προέλασιν, τῆς ὁποίας τὸ μεγαλύτερον γέρας ἦτο ἡ κατάληψις τοῦ ἀπορθήτου, κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἰταλῶν, αὐχένος Κούτσι καὶ ἡ αἰχμαλωσία μιᾶς ἀνεξαρτήτου μονάδος, δυνάμεως Συντάγματος, μὲ ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τὸ ὑλικόν.

Ἐνθυμοῦμαι τὴν πικρίαν, τὴν ὁποίαν ᾐσθάνθησαν ἀξιωματικοὶ καὶ εὔζωνοι τοῦ Συντάγματος τούτου, διότι τὸ ἀνακοινωθὲν τοῦ Γεν. Στρατηγείου, κατὰ ἐσκεμμένην, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ τακτικήν, ἣν ἐτήρησε πάντοτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀγώνων τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Ἀρχιστρατήγου, δὲν ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ἐκέρδισε τὴν πρωτοφανῆ ταύτην μάχην.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου διατυποῦται ἡ γνώμη, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ σιωπὴ τῶν ὀνομάτων ἡγητόρων καὶ μονάδων, ἵνα μὴ λαμβάνῃ γνῶσιν τούτων ὁ ἐχθρὸς καὶ ἵνα μὴ προκαλοῦνται ἀντιζηλίαι. Ἡ ἀποσιώπησις ἐπιτρέπεται νὰ γίνεται μόνον ὅταν δὲν πρέπει νὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ θέσις τῆς νικητρίας μονάδος· ζήτημα ἀντιζηλίας δὲν ὑφίσταται, διότι εἶνε ἀρχὴ στρατιωτικὴ νὰ βραβεύωνται οἱ ἄξιοι, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν παράδειγμα πρὸς μίμησιν.

Τοιαύτη νοοτροπία δὲν ἴσχυε εἰς τοὺς ξένους στρατούς, οἵτινες ἐπεδίωκον ἀφορμὴν, ἵνα παρουσιάζουν τοὺς νικητὰς καὶ ἐπιτυγχάνοντας, πρὸς μίμησιν εἰς τὸ στράτευμα.

Εἶνε ἄλλως τε τόσον ἀφελεῖς αἱ δικαιολογίαι, ὥστε παρέλκει πᾶσα τούτων ἐξήγησις. Ἡ πρόθεσις εἶνε εὐεξήγητος, ἀλλὰ καὶ ἀψυχολόγητος δι' ὄργανον ἐπιδιῶκον τὴν νίκην καὶ μὴ ἐκμεταλλευόμενον τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας, μὲ μόνον σκοπὸν νὰ παρουσιάζεται ὡς μόνον «νικηφόρον κέντρον», ἄξιον σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης τὸ Γεν. Στρατηγεῖον, τοῦ ὁποίου εὐτυχῶς τὴν ἀπουσίαν ἐν πολλοῖς ἐξουδετέρωνε ἡ πρωτοβουλία τῶν κατωτέρων διοικήσεων, μὴ δυναμένων ὅμως νὰ ἐπιτύχωσι τὸ καίριον ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον ἀπῄτει τὴν παρουσίαν τοῦ ὑπευθύνου Ἀρχιστρατήγου ἢ τοῦ Ἐπιτελείου του.

Πρὸ τῆς μεταβάσεώς μου εἰς τὴν νέαν μου θέσιν διῆλθον δι' ἓν 24ωρον ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ παρουσιάσθην εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον.

Ἡ ἐντολὴ τὴν ὁποίαν ἔλαβον καὶ πρὸς μετάδοσιν εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος ἦτο: «Νὰ ἀμυνθῶμεν πάσῃ θυσίᾳ τοῦ κατεχομένου ἐδάφους, ἀδιαφοροῦντες τί γίνεται ἀνατολικῶς ἡμῶν, ὅτι ἔχουσι ληφθῆ πρὸς τοῦτο τὰ ἀπαραίτητα μέτρα καὶ ὅτι πιθανώτατα ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀναληφθοῦν συνδεδυασμέναι ἐπιθετικαὶ ἐπιχειρήσεις.

Ἡ τοιαύτη πρόθεσις ἀπεδείκνυε, ὅτι δὲν ἐλαμβάνετο τοὐλάχιστον τότε ὑπ' ὄψιν, καίτοι εὑρισκόμεθα ἐγγὺς τῆς ἡμερομηνίας ἐπιθέσεως ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ὁ κίνδυνος οὗτος. Δὲν ἐθεωρεῖτο, φαίνεται, τόσον ἐπικείμενος εἰς τὸ Γεν. Στρατηγεῖον, καίτοι εἶχεν ἐπιτραπῆ πλέον ἡ ἀποβίβασις Ἀγγλικῶν μονάδων.

Κατὰ τὴν διέλευσίν μου ἐξ Ἰωαννίνων, παρουσιάσθην εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς Πιτσίκαν, εἰς ὃν ἀντελήφθην τὸ αὐτὸ ἐπιθετικὸν πνεῦμα. Ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσην ζέσιν μοῦ ἐτόνιζε: «Νὰ κυττάξετε νὰ βάλετε μίαν τάξιν εἰς τὰς Μονάδας, διότι εἶνε κυριολεκτικῶς ἀνακατεμέναι (κατηγορῶν πρὸς τοῦτο τὸν ἀντικατασταθέντα ἐπιτελάρχην συνταγματάρχην Μαχᾶν Δ., ἐκ τῶν καλυτέρων τοῦ στρατεύματος). Ἐπείγομαι νὰ ἀναλάβω ἐπιχειρήσεις εἰς Τεπελένι».

Κατὰ τὴν παρουσίασίν μου εἰς τὸν ἐπιτελάρχην τῆς Στρατιᾶς ὑποστράτηγον Κωνστ. Πλατῆν (ὑφ' οὗ τὰς διαταγὰς ὑπηρέτησα ὡς διοικητὴς τάγματος εἰς Ἔδεσσαν ἐπὶ 2ετίαν καὶ ὃν ἐσεβόμην καὶ ἀγαποῦσα), ᾐσθάνθην διπλῆν ἔκπληξιν.

Πρῶτον τὴν παρουσίαν του καὶ δεύτερον τὴν γνώμην του ἐπὶ τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ἔκπληξίς μου συνίστατο εἰς τὴν τοποθέτησίν του ὡς ἐπιτελάρχου ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὅστις τὸν εἶχε ἀπομακρύνει σκληρότατα ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ ὑπαρχηγοῦ τοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ, εἶχε δὲ σχηματίσει ἕνα φάκελλον ἐναντίον του σοβαρωτάτης μορφῆς, ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ τὸν ὁδηγήσῃ καὶ εἰς τὸ στρατοδικεῖον.

Τὸν φάκελλον τοῦτον ὁ Παπάγος τὸν ἔδιδε καὶ ἐλάμβανον γνῶσιν πλεῖστοι ἀνώτεροι καὶ ἀνώτατοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἐγώ.

Ἡ πρόθεσις ἦτο ἡ δικαιολογία τῆς ἀπομακρύνσεως ἑνὸς ἀνωτάτου ἀξιωματικοῦ, οἷος ὁ Πλατῆς, καὶ μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε συνεργασθῆ διὰ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ Π. Τσαλδάρη. Τὴν ἔκπληξίν μου ταύτην διετύπωσα εἰς τὸν κ. Πλατῆν, ὁ ὁποῖος μοῦ ἀπήντησε μὲ τὸ γνωστὸν εἰς ὅσους τὸν ἐγνώρισαν ὕφος του: «Δὲν μποροῦσα ν' ἀρνηθῶ. Μ' ἐκάλεσαν καὶ μοῦ εἶπαν νὰ φύγω ἀμέσως». Κατόπιν αἱ ἐρωτήσεις περιεστράφησαν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις. Ἀγνοοῦσε τὰς ἐνεργείας τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας καὶ τοῦ 3)40 Συντάγματος καὶ τὸν κατετόπισα. Μοῦ ὡμίλησε περὶ Τεπελενίου καὶ τοῦ ἀπήντησα: «Δὲν γνωρίζω τὰς προθέσεις σας, ἀλλὰ ἰδοὺ ἡ ζωτικὴ κατεύθυνσις τοῦ Σουσίτσα. Αὐτὴ ἄγει εἰς ὑπερκέρασιν τοῦ Τεπελενίου». Μὲ θριαμβευτικὸν τόνον μοῦ ἀπήντησεν, ὅτι αὐτὸ σκέπτεται διαρκῶς καὶ χαίρεται ποὺ συμφωνοῦμε. Τὰ γεγονότα δὲν ἐπέτρεψαν νὰ φανῆ κατὰ πόσον θὰ ἐγίνετο ἐκμετάλλευσις τῆς ἀντιλήψεως ταύτης.

γ) Τὸ ἱστορικὸν ὡς διεδόθη τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ἀντιστρατήγων Δράκου, διοικητοῦ Στρατιᾶς, Κοσμᾶ, Παπαδοπούλου, διοικητῶν Α' καὶ Β' Σωμάτων Στρατοῦ.

Ἀψυχολόγητος καὶ ἐπιβλαβὴς

Δὲν εἶνε μικρὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ πραγματικὰ ὀλέθριο, νὰ ἀντικαθίστανται κατὰ

τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ἀνώταται διοικήσεις καὶ μάλιστα μὲ πεῖραν καὶ μὲ ἐμπιστοσύνην τῶν ὑφισταμένων, ἐν μιᾷ λέξει διοικήσεων νικηφόρων - συντελεστῶν νίκης μέχρι τότε καὶ ἀσφαλοῦς καὶ ἐπιτυχοῦς συνεχείας τοῦ ἀγῶνος.

Θἄπρεπε νὰ ὑπάρξῃ ἢ ἀνικανότης ἢ ἀπείθεια ἢ ἀσθένεια. Κάποιος δηλαδὴ σοβαρὸς λόγος.

Ἡ ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων θὰ ἀποδείξῃ, ὅτι οὐδεμία σοβαρὰ πρὸς τοῦτο αἰτία ὑπῆρχε καὶ ὅτι ἡ ἀντικατάστασις τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν Ἀνωτάτων Διοικήσεων τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου (παρέμενε μόνον ὁ διοικητὴς τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ Γ. Τσολάκογλου) ἀπετέλεσε θανάσιμον πλῆγμα, ἐπιπολαίαν ἐνέργειαν τοῦ Ἀρχιστρατήγου.

Μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1941 δὲν ὑπῆρχε οὐδεμία συντονιστικὴ διοίκησις τῶν ἐπιχειρούντων Α΄, Β΄, Γ΄ Σωμάτων Στρατοῦ ἐγγὺς τοῦ μετώπου.

Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ἠρκέσθη νὰ ἀποστείλῃ μόνον 3, οὕτως εἰπεῖν, παρατηρητάς: Τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς Μπαλοδῆμον διὰ τὰς πληροφορίας, Δόβαν διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ Κατσορίδην διὰ τὰς μεταφορὰς χωρὶς κανὲν μέσον, χωρὶς καμμίαν δυνατότητα. Ἀπετέλει τοῦτο τὸν προσφιλῆ καὶ γνωστὸν τρόπον ἐνεργείας πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ἀνευθύνου τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλύτερον μειονέκτημα εἰς βάρος τοῦ ἀγῶνος, διότι τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ἐνήργει κατόπιν ἑορτῆς.

Κατὰ τὸν Φεβρουάριον ὅμως αἱ ἐπιχειρήσεις εἰσῆλθον εἰς μίαν φάσιν σκληρότητος, ἡ ὁποία ἀπῄτει τὸν συντονισμὸν ἐπὶ τόπου καὶ συνεπῶς τὴν μεταφορὰν τοῦ Γεν. Στρατηγείου ἐγγὺς τοῦ μετώπου.

Θὰ ἦτο ἡ ὀρθοτέρα, ἡ ἀπαιτητὴ ὑπὸ τοῦ ἀγῶνος λύσις, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον διεφαίνετο καὶ ἡ κόπωσις τῶν τμημάτων, μαχομένων συνεχῶς ἄνευ ἀντικαταστάσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐαρινὴ διατυμπανιζομένη (καὶ δικαίως καὶ λόγῳ τρομακτικῆς, συγκεντρωτικῆς, ἰδιαίτατα ἀεροπορικῆς, δυνάμεως καὶ τοιαύτης πυροβολικοῦ) Μουσολίνειος ἐπίθεσις.

Ἀντὶ τούτου προεκρίθη καὶ πάλιν τὸ ἀνεύθυνον τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου διὰ τῆς δημιουργίας κλιμακίου Στρατιᾶς ὑπὸ τοῦ γενναιοτάτου στρατηγοῦ Δράκου Μ. μὲ ἐπιτελάρχην τὸν συνταγματάρχην Γρηγορόπουλον Θεόδ. Ὁ στρατηγός, ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς διοικήσεως τῆς Στρατιᾶς, ἤρχισε τὰς ἐπιθεωρήσεις τῶν Μεραρχιῶν, ὅπως θὰ ἔπρεπε νὰ κάμῃ ὁ οἱοσδήποτε στοιχειωδῶς σκεπτόμενος ὑπεύθυνος, μεθ' ὃ δὲ ἀνεχώρησε κατὰ τὸ τέλος Φεβρουαρίου (28 Φεβρουαρίου) εἰς Ἀθήνας καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν τότε Πρόεδρον Κυβερνήσεως ἀείμνηστον Κορυζῆν, ἀνέφερε τὴν κατάστασιν τῶν μονάδων μετώπου.

Εἰς ἐρώτησιν τοῦ Προέδρου, ποία ἡ κατάστασις, ὁ διοικητὴς Στρατιᾶς ἀπήντησε: «Αἱ μονάδες εἶνε κουρασμέναι, καὶ δικαίως, διότι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐπιχειρήσεων εὑρίσκονται εἰς τὴν γραμμὴν μάχης, χρειάζεται ἀναπροσαρμογή, τὴν ὁποίαν καὶ διέταξα».

«Ὥστε δὲν θὰ καταλάβετε τὸ Τεπελένι; μὲ προφανῆ ἀπορίαν διετύπωσε ὁ Πρόεδρος· καὶ ὅμως ἔχομεν ἀνάγκην μιᾶς ἐπιτυχίας». Διὰ τὴν προπαρασκευὴν θὰ χρειασθοῦν 20 ἡμέρες, μετὰ τὰς ὁποίας θὰ ἐπιχειρήσωμεν πρὸς κατάληψιν τοῦ Τεπελενίου καὶ βαθύτερον εἰς μεγαλυτέρας κλίμακος ἐπιχειρήσεις», ἀπήντησεν ὁ στρατηγός.

Ἀπεχαιρετίσθησαν μὲ τὴν δήλωσίν του, ὅτι τὴν ἑπομένην τὸ πρωὶ θὰ ἀνεχώρει διὰ τὴν θέσιν του, διὰ τὴν στενὴν παρακολούθησιν τῶν διαταχθέντων.

Ἕνα τηλεφώνημα, ὅμως, πρωινὸ τὸν εἰδοποιοῦσε, ὅτι πρὸ μεσημβρίας θὰ ὑπῆρχε σύσκεψις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Βασιλέως Γεωργίου. Πράγματι τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Βασιλέως, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐκάλεσε τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς νὰ ἐκθέσῃ καὶ παρουσίᾳ τοῦ Βασιλέως τὴν κατάστασιν, ὡς τὴν ἀνέφερε τὴν προηγουμένην εἰς αὐτόν. Ὁ στρατηγὸς Δρᾶκος ἐξέθηκε καὶ πάλιν τὴν κατάστασιν, τονίσας ὅτι εἶνε ἀπαραίτητος ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῶν μονάδων διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ Τεπελενίου. Ἀντελήφθη ὅμως (ὡς ἐξέθηκε καὶ εἰς τὸν ἐπιτελάρχην του Γρηγορόπουλον κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του), ὅτι τόσον ὁ Βασιλεὺς ὅσον καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος κατσούφιαζαν μὲ τὴν πρόοδον τῆς ἐκθέσεώς του, πρᾶγμα ποὺ τοῦ ἔκαμε ἐντύπωσιν.

Καὶ εἶχε δίκαιον, διότι ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας εἶχε προγραφῆ ὁπωσδήποτε, διότι ὁ Ἀρχιστράτηγος εἶχε δηλώσει, ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις Τεπελενίου θὰ ἤρχιζον ἀμέσως μὲ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ στρατηγοῦ Δράκου, ὡς διοικητοῦ Στρατιᾶς Ἠπείρου.

Καὶ τώρα ἡ σειρὰ τῶν δύο ἄλλων: Τῶν στρατηγῶν Κοσμᾶ καὶ Παπαδοπούλου. Ὁ Διάδοχος τότε Παῦλος ἔλαβε τὴν ἐντολὴν τοῦ Βασιλέως διὰ μίαν ἐπαφὴν μὲ τὰ Σώματα Στρατοῦ καὶ σχεδὸν ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ διοικητοῦ Στρατιᾶς, ἐπισκεφθεὶς διαδοχικῶς τὰ Α', Β' καὶ Γ' Σώματα Στρατοῦ. Συνωδεύετο ὑπὸ ἀξίου ἐπιτελοῦς τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Στρατηγείου (τμήματος ἐπιχειρήσεων), ὅστις εἶχε τὴν ἐντολὴν νὰ ἀναφέρῃ συνθηματικῶς, χρησιμοποιῶν φαγώσιμα (π.χ. εἰς τὸ Α' Σῶμα Στρατοῦ περάσαμε καλά, φάγαμε κοτόπουλο...) τὴν κατάστασίν των.

Εἰς τὰ Στρατηγεῖα τῶν Σωμάτων Στρατοῦ διεξήχθη συζήτησις ἐπὶ τῆς αναφερομένης ὡς λίαν πιθανῆς ἐπιθέσεως καὶ τῶν Γερμανῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ διοικηταὶ Κοσμᾶς καὶ Παπαδόπουλος ἀνέφερον εἰλικρινῶς τὰς ἀντιλήψεις των «περὶ τοῦ ἀντικτύπου καὶ ἀδυνάτου ἀντιστάσεως καὶ κατὰ τῶν δύο Αὐτοκρατοριῶν».

Ἀντιθέτως ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου ἀνέφερε, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως (καίτοι θὰ ἦτο εἰς τὴν πλέον ἐπισφαλῆ θέσιν ἅμα ὡς θὰ ἐξεδηλοῦτο ἐπίθεσις καὶ τῶν Γερμανῶν, διότι ἦτο ὁ περισσότερον γειτνιάζων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ἐπιθέσεώς των), ὅτι τὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ, τὸ ὁποῖον διοικοῦσε, θὰ ἀνθίστατο καὶ κατὰ τῶν Γερμανῶν.

Ὁ πειθαρχικὸς ἐπιτελὴς ἐνημέρωσε συνθηματικῶς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον.

Ὁ ἐπανελθὼν Διάδοχος ἐνημέρωσε τὸν Βασιλέα καὶ ἐκλήθησαν οἱ διοικηταὶ τῶν Α' καὶ Β' Σωμάτων Στρατοῦ εἰς Ἀθήνας δι' ἐπίσημον ἀναφορὰν εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον. Ὁ Ἀρχιστράτηγος φαίνεται ὅτι ἦτο πλέον δυσκίνητος· ἀντὶ τῆς ὀρθῆς μεταβάσεώς του ἐπὶ τόπου, προτίμησε τὴν πρόσκλησιν τούτων.

Σημειωτέον, ὅτι ὁ ὑπουργὸς Ἀσφαλείας Κώστας Μανιαδάκης, μὲ δικά του ἔμπιστα πρόσωπα, ἦτο ἀπολύτως ἐνήμερος περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ μετώπου, περὶ τῶν γενομένων συζητήσεων, αἵτινες μετεφράζοντο (κακῶς ἴσως—ἐξαιρέσεις ἀσφαλῶς ὑπῆρχον) εἰς φιλογερμανικὰ αἰσθήματα.

Οἱ στρατηγοὶ Κοσμᾶς καὶ Παπαδόπουλος, κατὰ τὴν ἄφιξίν των εἰς Ἀθήνας, ἐνημερώθησαν ὑπὸ τοῦ τότε Ἀρχηγοῦ Ἐπιτελείου, τοῦ Ἀρχιστρατήγου στρατηγοῦ

Π. Μελισσινοῦ, περὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος πνεύματος καὶ περὶ γενομένων προτάσεων ἐκ μέρους τῆς Γερμανίας, τῆς διακοπῆς μετὰ τῶν Ἰταλῶν ἐπιχειρήσεων. ἀναγνωριζομένης τῆς καταστάσεως οἵα ἦτο τότε εἰς τὸ μέτωπον, δηλαδὴ τῆς παραμονῆς τῶν στρατευμάτων μας ἐκεῖθεν τῆς μεθορίου. Προσέθετε ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος δὲν ἔβλεπε μὲ ἀπόλυτη ἄρνησι τὰς προτάσεις ταύτας, ἀλλὰ ἐφοβεῖτο τὸν Βασιλέα.

Ὡπλισμένοι καὶ μὲ τὰς πληροφορίας ταύτας οἱ στρατηγοὶ κατὰ τὴν μετὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου σύσκεψίν των, ἀνέφερον τὸν τρομερὸν ἀντίκτυπον, τὸν ὁποῖον θὰ εἶχεν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου μία γερμανικὴ ἐπίθεσις. Ὁ στρατηγὸς Κοσμᾶς κατέληγε ὅτι, «τὸ Α΄ Σῶμα Στρατοῦ (τὸ ὁποῖον διοικοῦσε) θὰ ἦτο τὸ Σῶμα, τὸ ὁποῖον ὀλιγώτερον θὰ ὑφίστατο ἄμεσον ἐπίδρασιν, διότι καὶ οἱ στρατιῶται του κατάγονται ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον καὶ παραπλήσια μέρη (νησιά), κατ' ἀντίθεσιν ἰδιαίτατα πρὸς τὸ Γ΄ Σῶμα Στρατοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχε Μακεδόνας, οἱ ὁποῖοι ἀναμφισβητήτως θὰ ἐκλονίζοντο ἀπὸ τὴν κατάληψιν τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν τύχην τῶν οἰκογενειῶν των ἀπὸ τὴν ὁπωσδήποτε εἴσοδον καὶ τῶν Βουλγάρων.

Ὑπέβαλε δὲ τὴν γνώμην, ὅπως μὲ Συμβούλιον Στέμματος, ἐν περιπτώσει πιθανῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως, ἐξευρεθῇ ἡ καλυτέρα διὰ τὸ Ἔθνος λύσις, μὲ βάσιν τὴν στρατιωτικὴν δυνατότητα τῆς χώρας.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν στρατηγῶν παρουσίασε ἡττοπάθειαν, οὔτε καμμίαν τυχὸν ἄρνησιν εὐθύνης διὰ τὸν ἀγῶνα ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως καὶ τῆς Γερμανικῆς μηχανῆς. Ἁπλῶς ἐρωτηθέντες, ὡς εἶχον ὑποχρέωσιν, ἀνέφερον στρατιωτικώτατα τὴν κατάστασιν. Ἐνημερώθη ἀμέσως ὁ ὑπουργὸς Ἀσφαλείας, ὅστις, βάσει καὶ τῶν πληροφοριῶν του περὶ γερμανοσυζητήσεων καὶ ἡττοπαθείας εἰς τὰ Στρατηγεῖα τῶν Α΄ καὶ Β΄ Σωμάτων Στρατοῦ, ἀνέφερε εἰς τὸν Βασιλέα καὶ ἀπεφασίσθη ἡ ἀντικατάστασίς των. Ἐκεῖ δὲ ἄνευ οὐδεμιᾶς πρὸς τοῦτο ἀνάγκης ἢ αἰτίας συμπεριελήφθη καὶ ὁ στρατηγὸς Δρᾶκος, θεωρηθεὶς ὑπεύθυνος διὰ τὰς συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο εἰς τὰς ὑπ' αὐτὸν ἀνωτάτας διοικήσεις.

Ἐντὸς ὀλίγου τὸ Β. Δ. ἀποστρατείας των ἐκοινοποιεῖτο. Ἐτοποθετήθη διοικητὴς τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ ὁ στρατηγὸς Δεμέστιχας, διοικητὴς τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ ὁ στρατηγὸς Μπᾶκος καὶ διοικητὴς Στρατιᾶς ὁ στρατηγὸς Πιτσίκας. Ἀνεξαρτήτως τῆς συγκριτικῆς ποιότητος τῶν ἀντικατασταθέντων πρὸς τοὺς ἀντικαταστάτας, ἡ ἀπόφασις τοιούτου ἀποκεφαλισμοῦ ἦτο ὀλεθρία. Ἐν ταὐτῷ ἀπεμακρύνθησαν τῶν θέσεών των ὁ ἐπιτελάρχης τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ συνταγματάρχης Θ. Πεντζόπουλος καὶ ὁ ἐπιτελάρχης τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ Δ. Μαχᾶς, θεωρηθέντες καὶ αὐτοὶ ὑπεύθυνοι καὶ συνένοχοι τῶν συζητήσεων εἰς τὰ Στρατηγεῖα των, ὁ δὲ δεύτερος καὶ διὰ τὴν ἀνάμιξιν τῶν Μονάδων τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ, ὡς ἐτόνιζε ὁ νεοτοποθετηθεὶς διοικητὴς Στρατιᾶς στρατηγὸς Πιτσίκας.

Ἀντὶ τούτων, τῇ ἐκλογῇ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ἐτοποθετήθησαν ἐπιτελάρχης τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ ὁ ἀείμνηστος συνταγματάρχης πυροβολικοῦ Γ. Βαγενᾶς ἐκ τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Κ. Συγκροτήματος, τοῦ δὲ Β΄ Σώματος Στρατοῦ ὁ μέχρι τότε διοικητὴς τοῦ 3)40 Εὐζώνων συνταγματάρχης πεζικοῦ Τσακαλῶτος Θρ.

Πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι, ἐὰν αἱ ἀντικαταστάσεις αὗται τῶν Διοικήσεων δὲν ἐλάμβανον χώραν, ἀλλοία θὰ ἦτο ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων κατὰ τὰς κρισίμους ἡμέρας τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως. Διότι οἱ γνωρίζοντες τὰ προσόντα καὶ τὰ ἐλατ-

τώματα τῶν στρατηγῶν δὲν θὰ ἀρνηθοῦν ὅτι ὑπὸ ἄλλο πρῖσμα θὰ ἐξητάζοντο αἱ ληφθεῖσαι πρωτοβουλίαι καὶ ἀσφαλῶς πρὸ τοῦ τέλους τοῦ δράματος θὰ ὑπῆρχεν ὡς ἐλαχίστη ἐκδήλωσις «ἡ ἄμεσος ἀντικατάστασις τῶν διοικητῶν τῶν Α΄ καὶ Β΄ Σωμάτων Στρατοῦ, ἀνεξαρτήτως θετικοῦ ἢ μὴ ἀποτελέσματος». Δυστυχῶς, ὅπως ἐλέχθη, ὁ Ἀρχιστράτηγος καὶ ἐν τῷ συνόλῳ του τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον (τμῆμα ἐπιχειρήσεων) ἐθεῶντο τὸ δρᾶμα, προσπαθοῦντες νὰ ἐκμαιεύσωσι γενικὰ τηλεγραφήματα τῶν Ἀνωτάτων Διοικήσεων, διὰ νὰ ἐπηρεάσωσι τὸν Βασιλέα Γεώργιον, καὶ μὴ συγκινηθέντες κατὰ τὸν συνήθη ἐκεῖνον τρόπον, ὅστις ἐπιφέρει τὴν ἄμεσον ἀναχώρησιν τοῦ προϊσταμένου Ἡγέτου πρὸς τὴν ἀσθενοῦσαν Μονάδα του.

Καὶ παρουσιάσθη τότε τὸ φαινόμενον, ὁ κληθεὶς κατὰ τὴν 19ην Ἀπριλίου στρατηγὸς Μαζαράκης νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν μετὰ τὴν αὐτοκτονίαν τοῦ ἀειμνήστου καὶ τόσον φιλοτίμου ἀνδρὸς Κορυζῆ, νὰ παρακάμψῃ ὡς ἀνωφελῆ καὶ πλημμελοῦς πίστεως τὸν Ἀρχιστράτηγον καὶ νὰ ἐπιστρατεύσῃ—τὸν ἀπόντα τοῦ ἀγῶνος ἐν ἀποστρατείᾳ διατελοῦντα στρατηγὸν Σ. Γιαλίστραν (ἀντικατασταθέντα εἰς τὴν διοίκησιν Σώματος πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου) καὶ νὰ τὸν ἀποστείλῃ εἰς τὸ μέτωπον πρὸς μελέτην τῆς καταστάσεως δι' ἀμέσου ἐπαφῆς πρὸς τοὺς διοικοῦντας τοῦτο.

Ὅμως τὴν 20ὴν Ἀπριλίου, ὅτε οὗτος ἔφθασε εἰς Ἰωάννινα, ὁ στρατηγὸς Γ. Τσολάκογλου πλέον λόγῳ τῆς ραγδαίας καταρρεύσεως τοῦ μετώπου εἶχεν ἤδη ἀποστείλει τοὺς κήρυκάς του πρὸς τοὺς Γερμανοὺς πρὸς σύναψιν ἀνακωχῆς.

δ) Ὁ Γολγοθᾶς τοῦ Β' Σώματος Στρατοῦ

Τὴν 22αν Μαρτίου παρουσιάσθην καὶ ἀνέλαβα τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιτελάρχου τοῦ Β΄ Σώματος Στρατοῦ, γιὰ νὰ ἀνέβω μαζὶ μὲ τὸ Σῶμα αὐτὸ στὸν Γολγοθᾶ, τὸν ὁποῖον μόνον ἐκεῖνοι ποὺ εὑρέθησαν σὲ τέτοιες φοβερὲς καταστάσεις δύνανται ν' ἀντιληφθοῦν. Στὸ παράρτημα φαίνονται τὰ ὀνόματα τοῦ ὡραίου, τοῦ ἀγαπημένου μεταξύ του, τοῦ διακεκριμένου ἐπιτελείου τοῦ Β΄ Σώματος Στρατοῦ. Ἔπειτα ἀπὸ τὸν ἀέρα τοῦ Εὐζωνικοῦ Συντάγματος, εὑρέθηκα στὴν ἀτμόσφαιρα ἑνὸς Σώματος, τὸ ὁποῖον, παρ' ὅλο τὸ ὕψος τῆς δόξης εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆλθε μὲ τὸ σπάσιμο τῆς μεγαλυτέρας ἐπιθέσεως τῶν Ἰταλῶν, ἐν τούτοις, ὅπως ἄλλως τε ἦτο φυσικόν, ἀπέπνεε τὴν κόπωσιν. Δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες καὶ ἀντελήφθην καὶ ἐγὼ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ἀντελήφθησαν καὶ αἱ μονάδες καὶ τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Σώματος: «Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ἀντιστρατήγου Παπαδοπούλου Δημ. ἦτο καὶ ἀψυχολόγητος καὶ ἐπιβλαβής». Ὁ ὑποστράτηγος Μπᾶκος Γ. ἀπὸ τῆς διοικήσεως μιᾶς Μεραρχίας, εἰς τὴν ὁποίαν τοῦ διέφυγον πολλαὶ εὐκαιρίαι δι' ἐκμετάλλευσιν συντριπτικῆς ἐπιτυχίας, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρξῃ οὔτε Τεπελένι, οὔτε καὶ Αὐλών, εὑρέθη ἀποτόμως εἰς τὸ ὕψος διοικήσεως τοῦ μεγίστου βάρους καὶ στρατιωτικῶς ἀπαραδέκτου ἑπτὰ Μεραρχιῶν. Αἱ I Βραχνοῦ, IV Μπουλαλᾶ, V Παπαστεργίου, XV Σπηλιωτοπούλου, XVII Ρουσσοπούλου, VI Μάρκου καὶ XI Δημαράτου εἶνε αἱ ἑπτὰ Μεραρχίαι, αἱ ὁποῖαι συνεκρότουν τὸ ἔνδοξον τοῦτο Σῶμα Στρατοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὁδηγήσει ἀπὸ νίκης εἰς νίκην ὁ ἀντιστράτηγος Παπαδόπουλος, καίτοι εἶχε ριφθῆ ὑπὸ τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως εἰς τὰ ἀπρόσιτα βουνὰ τῆς Τρεμπεσίνας καὶ τοῦ Σεντέλι. Ὁ ὑποστράτηγος Μπᾶκος Γ. εἶχε τὴν ἀτυχίαν καὶ τὴν τιμὴν ἀναλαμβάνων τὴν διοίκη-

σιν, νὰ εὑρεθῇ πρὸ τῆς τρομακτικῆς ἐαρινῆς Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως. Ἡ γενναιότης του καὶ οἱ πεπειραμένοι μέραρχοι καὶ τὸ ἄξιον τοῦ Σώματος ἐπιτελεῖον καὶ ἡ θέλησις ὅλων: «Νικηταὶ πάσῃ θυσίᾳ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν», κατέστησε νικηφόρον τὴν δυσχερεστάτην θέσιν του.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀμυντικῆς ταύτης μάχης, κατέστησαν προφανεῖς αἱ προθέσεις τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως, ἵνα ἐκμεταλλευθῇ τὴν νίκην ταύτην καὶ δὲν ἀντελήφθη ὅτι αἱ εὐκαιρίαι εἶχον ἀπολεσθῇ.

Ἀπὸ τῆς 26ης Μαρτίου ἤρξατο ἡ ἀντικατάστασις τῶν μονάδων πρώτης γραμμῆς, ἡ ὁποία ἐγένετο διὰ συγχρόνου ἐνισχύσεως τῶν ἀντικαθισταμένων μονάδων δι' ἀποστολῆς τελείως ἀκαταλλήλων καὶ ἄνευ ὁπλισμοῦ ἐκ τοῦ ἐμπέδου Ἰωαννίνων.

Ὅσοι ὑπηρέτησαν ὑπὸ Μονάδας καὶ διοικήσεις συμμαχικάς, θὰ ἐνθυμοῦνται μὲ πόσην φροντίδα προσεπάθουν νὰ ξεκουράσουν τὰς μονάδας των καὶ μὲ πόσην φροντίδα προπαρεσκεύαζον τὰς ἐπιθέσεις.

Ἀνάλογον τοιαύτην προπαρασκευὴν θὰ ἴδωμεν μόνον κατὰ τὸ 1949, κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ «Γράμμου - Βίτσι».

Κατὰ τὴν ἀντικατάστασίν των ἐπεβάλλετο καὶ ἡ ἀνασυγκρότησις τῶν ὀργανικῶν δεσμῶν, οἵτινες καλῶς ἢ κακῶς δὲν εἶχον τηρηθῆ, ὡς ἐνόμιζε ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς.

Τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως ἦτο βαρὺ καὶ ἕνα πρόβλημα ἄκρως δυσχερές, διὰ τὸ ὁποῖον τὰ Ἐπιτελεῖα ὅλων τῶν Μ. Μονάδων τοῦ Σώματος ἦσαν ἄξια ἐπαίνου. Καὶ μόνον ὁ ἀνεφοδιασμὸς ἑπτὰ Μεραρχιῶν ἀπὸ μίαν καὶ μόνην ὁδόν, τὴν ὁδὸν Ἰωαννίνων - Πρεμετῆς, βαλλομένην νυχθημερὸν ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας καὶ τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ, ἦτο πραγματικὸς ἆθλος. Μία κόλασις πυρὸς συνεκεντροῦτο κάθε νύχτα εἰς τοὺς χώρους ἀνεφοδιασμοῦ καὶ ἀπετέλει ἕνα θαῦμα ἡ θέλησις ὅλων νὰ ἐκπληρώνωσι τὴν ἀποστολήν των.

Ὅσοι εὑρίσκοντο εἰς τοὺς σταθμοὺς τούτους, ἡμιονηγοί, ὄργανα ἀνεφοδιασμοῦ, ὁδηγοὶ αὐτοκινήτων, θὰ ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὰς τραγικὰς αὐτὰς ἡμέρας, ἔναντι τῶν ὁποίων ἐθριάμβευσε ἡ θέλησίς των.

Ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσην εὐγνωμοσύνην ἀπέβλεπον εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ ἁρμοδίου γραφείου ἀντισυνταγματάρχην Φ. Παπαχαραλάμπους, τὸν ἱκανώτατον, ἀεικίνητον καὶ ὑπέροχον στρατιώτην καὶ πατριώτην καὶ τὸν ἰσάξιον βοηθόν του, τὸν γενναῖον ἀντισυνταγματάρχην Ἀθ. Τζάντζαρην.

Ὅλοι εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Σώματος εἴχομεν ἀντιληφθῆ τὴν κόπωσιν τῶν Μεραρχιῶν.

Μία διελκυστίνδα μεταξὺ τῆς Ι Μεραρχίας, ἥτις ἐζήτει ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον νὰ ἀντικατασταθῇ καὶ τῆς XVII ζητούσης νὰ ἀναβάλῃ τὴν μετάβασίν της εἰς τὴν γραμμὴν διὰ νὰ ἀνασυγκροτηθῇ ὑπῆρξε τὸ πρῶτον κακὸν μήνυμα τῆς κοπώσεως. Καὶ ὅμως ἡ XVII Μεραρχία εὑρίσκετο ἐν δικαίῳ ὅταν, ὅπως προσωπικῶς ἀντελήφθην κατὰ τὴν μετάβασίν μου εἰς τὸν χῶρον συγκεντρώσεώς της, ἐνισχύετο δι' ἀνδρῶν ἀκαταλλήλων, πραγματικὸν συνονθύλευμα, ἀνασυνεκρότει τὰ δυναμικῶς ἀνύπαρκτα Συντάγματά της καὶ τ' ἀπέστελλε τμηματικῶς εἰς τὴν γραμμὴν μάχης. Εἶνε δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ μεράρχου στρατηγοῦ Ρουσσοπούλου, τοῦ ἐπιτελάρχου τῆς Μεραρχίας ταύτης Λάμαρη καὶ τοῦ διευθυντοῦ γραφείου ἐπιχειρήσεων Καραδήμα, ἀμφοτέρων ἐξόχων ἀξιωματικῶν, ὅτι ἐβοήθησαν μὲ ὅλας τὰς δυ-

νάμεις των τὴν πρόθεσιν τοῦ Σώματος πρὸς ταχίστην προώθησιν τῆς Μεραρχίας των εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν μάχης.

Ὁ διοικητὴς τῆς Ι Μεραρχίας, ἐξ ἄλλου, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 6734)28-3-41 ἀναφορᾶς του, ἐδήλωνε ἀδυναμίαν καθορισμοῦ ἑνὸς Συντάγματος, ὅπερ διέταξε τὸ Σῶμα Στρατοῦ νὰ παραμείνῃ, διεκτραγωδῶν τὴν κόπωσιν ἁπάντων.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ὥρισε τὸ 16ον Σύνταγμα Ἰωάννου, ὑπεισελθὸν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ μεράρχου. Ἀλλὰ ἡ ἄρνησις τοῦ μεράρχου ἔδωσε ἐπιχειρήματα εἰς διαμαρτυρίας ὁπλιτῶν τοῦ Συντάγματος τούτου. Καὶ αἱ μὲν διαμαρτυρίαι κατεστάλησαν, ἀλλὰ ἡ ἀπόφασις δὲν ἐξετελέσθη, διότι ἡ Μεραρχία μεταγενεστέρως μετεφέρθη εἰς τὴν ὁμάδα Ζωϊοπούλου.

Οἱ πρῶτοι τριγμοὶ εἶχον ἀρχίσει. Ὁ δρόμος πρὸς τὸν Γολγοθᾶν εἶχε πλέον διανοιγῆ.

Ὁ ἐχθρὸς καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας ἦτο κατ' ἐξοχὴν ἐνεργητικός. Τὰ πυρὰ τοῦ πυροβολικοῦ τόσον ἔντονα, ὥστε ὡρισμένα σημεῖα νὰ δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι καθηγίασαν τοὺς ἐκεῖ ἀμυνομένους. Τὸ δασῶδες ὕψωμα 731 εἶχε μεταβληθῆ εἰς φαλακρὸν καὶ ἡ 24ωρος παραμονὴ εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἀπετέλει ἡρωισμὸν θαυμαστόν.

Αἱ ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ, κρουστικαί, ἀνιχνευτικαὶ τῆς καταστάσεως, διεδέχοντο ἡ μία τὴν ἄλλην. Ἀλλὰ ἅπασαι συνετρίβησαν. Ἡ θέλησις «νικηταὶ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν» παρέμεινε ἀκλόνητος.

Ἡ εἴδησις τῆς προσχωρήσεως τῆς Σερβίας εἰς τὸ τριμερὲς εἶχε ἐξαιρετικῶς δυσμενῆ ἀντίκτυπον ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ. Οἱ Ἰταλοὶ διὰ μεγαφώνων μετέδιδον πᾶσαν λεπτομερῆ πληροφορίαν, προκαλοῦντες τοὺς στρατιώτας νὰ ἀπορρίψωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ ἀφοπλίσωσι τοὺς ἀξιωματικούς.

Ἐλησμόνουν οἰκειοθελῶς τὸ γεγονός, ὅτι πρό τινων ἡμερῶν ἐζήτησαν ἀπὸ τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἀνακωχὴν πρὸς ταφὴν τῶν νεκρῶν των, οἱ ὁποῖοι κατὰ ἑκατόμβας ἔκειντο πρὸ τῶν γραμμῶν μας. Καὶ ἡ αἴτησίς των ἐγένετο ἀποδεκτή.

Τὴν 26ην Μαρτίου ἐπεσκέφθη τὸν σταθμὸν διοικήσεως ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς σύνδεσμος παρὰ τῷ Γενικῷ Στρατηγείῳ μετὰ τοῦ Πρίγκιπος Πέτρου, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλε εἰς τὸ μέτωπον τὸ Γεν. Στρατηγεῖον, ἵνα ἀντιληφθῶσι τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα κατόπιν καὶ τῆς νέας τροπῆς λόγῳ Σερβίας.

Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος ἀπήντησε παρουσίᾳ μου τὰ ἑξῆς, σύμφωνα ἄλλως τε καὶ πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ἣν προσφάτως εἶχον μεταφέρει εἰς αὐτόν: «Ἔναντι τῶν Ἰταλῶν ἄμυνα μέχρι θανάτου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἰδέας συμπτύξεως. Τὸ ζήτημα τῶν Γερμανῶν δὲν ἀφεώρα τὸ Σῶμα Στρατοῦ».

Ἡ ἀπάντησις αὕτη συνεκέντρωνε τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησε καὶ μέχρι τῶν ἀποφάσεων ἀνακωχῆς. «Πᾶσα θυσία νικηταὶ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν».

Προσετίθετο ὅμως καὶ μία ἐνδεικτικὴ φράσις, ἥτις δὲν γνωρίζω ἂν ἐγένετο πλήρως ἀντιληπτή, δὲν γνωρίζω δὲ ἀκόμη, ἐὰν εἰς τὴν ἀναφορὰν καὶ τὴν κατάστασιν ταύτην ὀφείλεται καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἀρχιστρατήγου νὰ μὴ διατάξῃ τὴν ἔγκαιρον σύμπτυξιν ἔναντι τῆς σαφῶς πλέον ἀναφανείσης Γερμανικῆς ἀπειλῆς.

Τὸ γεγονὸς ὅτι παρεσκευάζοντο ἐπιθετικαὶ ἐπιχειρήσεις, αἵτινες μάλιστα ἤρξαντο διὰ τοῦ Γ'. Σ. Στρατοῦ, ματαιωθεῖσαι διὰ τῆς διαταχθείσης πλέον ἐσπευσμένης συμπτύξεως, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ Γεν. Στρατηγεῖον ὑπετίμα τὸν κίνδυνον

τοῦτον ἤ, ὅπερ ἀσφαλέστερον, δὲν τὸν ἐπίστευε. Πᾶσα ἄλλη ἐκδοχὴ εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὰς ληφθείσας τότε ἀποφάσεις.

Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος, παρουσιάζων τὴν ἄμυναν «ἄνευ ἰδέας συμπτύξεως», παρουσίαζε τὴν γνώμην τῶν μεράρχων ὅτι «πᾶσα σύμπτυξις θὰ ἦγεν εἰς ἄμεσον διάλυσιν καὶ καταστροφήν». Καὶ δυστυχῶς ἡ γνώμη αὐτὴ τῶν μεράρχων ἀπεδείχθη ὀρθή.

Ὁ διοικητὴς ὅμως τοῦ ΤΣΗ ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὴν τοιαύτην γνώμην, διατυπωθεῖσαν αὐτῷ εἰς συγκέντρωσιν μεράρχων, ἣν διέταξε κατὰ τὴν ἄφιξίν του εἰς Κουσίναν τὸ 2ον δεκαήμερον Μαρτίου.

Τὴν 27ην Μαρτίου ἡ εἴδησις, περὶ ἐπαναστάσεως τῆς Σερβίας, ἀνεπτέρωσε ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ ἠθικὸν τοῦ Σώματος καὶ γενικώτερον βεβαίως τοῦ στρατοῦ.

Εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Σώματος κοινὴ ἦτο ἡ γνώμη, ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ ἐπιθυμία ὅπως διὰ κοινῆς συνεργασίας μετὰ τῶν Σέρβων, παρὰ τὴν κόπωσιν, ἐξουδετερωθεῖσαν διὰ τοῦ ἀναπτερωθέντος ἠθικοῦ, ἀπορριφθῶσιν οἱ Ἰταλοὶ καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ στρατὸς ἀδέσμευτος δώσῃ ἔντονον ἀγῶνα καὶ κατὰ τῶν Γερμανῶν μὲ τὴν ἐλπίδα οὐσιαστικῆς βοηθείας τῆς Ἀγγλικῆς ἀεροπορίας.

Ἡ εἴδησις τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Σερβίας, ἐγένετο ἐκ μέρους τοῦ Σώματος, κατ' ἀντίστροφον πλέον ἔννοιαν, ἀντικείμενον ἐντατικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν διὰ τῶν μεγαφώνων. Οἱ στρατιῶται μας προητοιμάζοντο δι' ἀναμενομένην ἐπίθεσιν.

Κατέστη πλέον καταφανὴς καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ γεγονότος τούτου καὶ εἰς τοὺς Ἰταλούς, διότι ἐγένοντο ἀντιληπταὶ παλινδρομικαὶ κινήσεις τούτων καὶ πρὸς Β. καὶ πρὸς Δ., ἤτοι εἰς τὸν τομέα Κλεισούρας καὶ ἀπὸ Γκλάβας πρὸς Βεράτιον. Αἰτήσεις μας πρὸς ἀναγνώρισιν εἰς βάθος ἔμειναν ἀνεκπλήρωτοι ἐλλείψει ἀεροπορίας. Λόγῳ τούτου δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν σαφῆ συμπεράσματα ἐπὶ τῶν προθέσεών του, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ δραστηριότης τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ καὶ αἱ ἐπιθέσεις δι' ἰσχυρῶν δυνάμεων εἰς διάφορα εὐαίσθητα σημεῖα τοῦ Σεντέλη, τῆς Τρεμπεσίνας, 731, 802, Μπούμπεσι, ἔδιδον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πιθανὸν νὰ ἤθελε νὰ διαφύγῃ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Ο ΜΗΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΡΟΥΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ. Ο ΜΗΝ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΩΣΕΩΣ

Ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἀτμόσφαιραν τὸ Β' Σ. Στρατοῦ κατέβαλε ὑπερανθρώπους προσπαθείας, ἵνα δημιουργήσῃ τὰς ἀπαραιτήτους συνθήκας ἐπιθέσεως, ἀντικαθιστῶν τὰς ἐν γραμμῇ μονάδας δι' ἀνασυγκροτουμένων ἀπὸ τὰς ἀποστελλομένας ἐνισχύσεις.

Αὗται ἤρχισαν ἀπὸ 26 Μαρτίου καὶ ἐξηκολούθησαν ἐπὶ 15θήμερον εἰς ἄνδρας καὶ κτήνη.

Ἄνδρες πάσης προελεύσεως ἐντασσόμενοι πρὸς ἐνίσχυσιν μονάδων, αἱ ὁποῖαι θὰ κατελάμβανον ἀμυντικὸν τομέα, καὶ λόγῳ ἡλικίας καὶ τρόπου ἐντάξεως, πᾶν ἄλλο ἢ ὡς θετικὴ ἐνίσχυσις ἦτο δυνατὸν νὰ θεωρηθῶσι.

Τελικῶς μέχρι τῆς 8ης Ἀπριλίου κατωρθώθη ἡ ἀντικατάστασις τῶν Μεραρχιῶν γραμμῆς καὶ ἡ κατὰ βάθος διάταξις πρὸς ἐξυπηρέτησιν καὶ τῶν ἐπιθετικῶν

προθέσεων. Παρέμεινον ἐν πρώτῳ κλιμακίῳ καὶ μὲ τὴν γραμμὴν μάχης ἐγγύτητος 200 μ. σχεδὸν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ, αἱ IV, V, XVII καὶ VI Μεραρχίαι, ἐν δὲ δευτέρῳ αἱ I, XV καὶ XI.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ προπαρεσκεύασε τὰς μονάδας του, δι' εἰδικῆς διαταγῆς μελέτης, διὰ τὴν ἐπίθεσιν, διότι μόλις τὴν 8ην 'Απριλίου!!! ἐξεδόθη ἡ διαταγὴ ἐπιθέσεως.

'Αλλὰ τοιαῦται διαταγαὶ ἦσαν πλέον ἐκτὸς πραγματικότητος. Τὰ γεγονότα παρουσίασαν τὴν ἀμείλικτον πλευράν των.

Αἱ ἐπὶ τῆς Σερβίας ἐλπίδες κατέρρευσαν παταγωδῶς. Τὰ γεγονότα ἐξειλίσσοντο ραγδαίως, ἐπιδρῶντα θανατηφόρως ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν μαχητῶν, μὲ καίριον πλῆγμα τὴν κατάρρευσιν τῆς Σερβίας καὶ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

'Η ἀρξαμένη ἐπιθετικὴ προσπάθεια τοῦ Γ' Σ. Στρατοῦ πρὸς Κάμιαν διεκόπη τὴν 8ην 'Απριλίου καὶ ἀνεμένετο ἡ στροφή του, ὥστε νὰ καταλάβη τὴν γραμμὴν Κιαφὲ - ε - Κιάριτ—Δυτ. Κλάδος τοῦ 'Αλιάκμονος καὶ νὰ δημιουργήση μέτωπον πρὸς Β.

Τοῦτο δὲν ἐγένετο παρὰ διὰ τῆς μεταγενεστέρας διαταγῆς συμπτύξεως πρὸς τὴν ὁποίαν, ὡς ἐγνώσθη ἀμέσως εἰς τὸ Β' Σ. Στρατοῦ διὰ τῆς διατηρουμένης ἐπαφῆς, τὸ Γ' Σ. Στρατοῦ ἀντετάχθη διὰ τηλεγραφικῆς ἀναφορᾶς του καθ' ἣν «ἡ εὐκαιρία παρῆλθεν πρὸς ἐκτέλεσιν ὑποχωρητικοῦ ἑλιγμοῦ μὲ τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὰ νῶτα καὶ τὰ πλευρὰ καὶ ὅτι κρίνεται ἀδύνατος καὶ συνεπῶς ἄσκοπος ὁ περαιτέρω ἀγών».

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ παρακολουθοῦν τὰς ἀντιδράσεις τῶν μαχητῶν του ἔναντι τῶν γεγονότων, ἐξέδωκε τὴν ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 8449)9-4-41 διαταγήν του περὶ τονώσεως τοῦ ἠθικοῦ.

Δυστυχῶς αἱ διαταγαὶ τῆς Στρατιᾶς ἦσαν τελείως ἀψυχολόγητοι καὶ ἔφερον τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα, κοινοποιούμεναι καὶ ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς Μεραρχίας: «Φειδὼ πυρομαχικῶν. Θὰ τσακίσωμε καὶ τοὺς Γερμανούς, εἶνε δειλοί, δὲν πολεμοῦν»!!! Ψευδεῖς πληροφορίαι, ὑποτιμῶσαι τὸν ἐχθρόν, οὐδέποτε φέρουσι τὸ ἀναμενόμενον ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετον τοιοῦτον. Διότι τὰ γεγονότα ἦσαν ἀμείλικτα. 'Η Θράκη καὶ ἡ Μακεδονία κατελήφθησαν καὶ ἐπέδρασε συντριπτικῶς ἐπὶ τῶν ἐκεῖθεν καταγομένων ὁπλιτῶν (VI, XVII, XV Μεραρχιῶν ἰδίᾳ).

'Ο ἀντίκτυπος ἤρξατο διὰ μεμονωμένων ἀντιπειθαρχικῶν κρουσμάτων. 'Η κατάστασις εἰς τὸ Σῶμα Στρατοῦ δύναται νὰ συνοψισθῇ ὡς ἑξῆς:

«Οἱ ἐκ Θράκης καὶ Μακεδονίας καταγόμενοι εἶχον τὴν ἀγωνίαν τῆς τύχης τῶν οἰκογενειῶν των.

Οἱ ἐκ Πελοποννήσου καὶ ἐκ Κρήτης καταγόμενοι πῶς νὰ εὑρεθῶσι ταχύτερον εἰς τὰς περιοχάς των, πιστεύοντες (καὶ δικαίως) οἱ τελευταῖοι ἀκραδάντως, ὅτι θὰ περιέσωναν τὴν ἰδιαιτέραν των πατρίδα, ἐὰν μετεφέρετο ἡ Μεραρχία Κρητῶν.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἀπεκαλύφθη διὰ τῆς ἀρξαμένης διαλύσεως τοῦ Γ' Σ. Στρατοῦ.

Εἰς τὸ σύνολον ἐγεννήθη ἡ ἐντύπωσις τῆς ἐπικειμένης συνθηκολογήσεως καὶ λόγῳ τῆς ἐπικειμένης κυκλώσεως τῆς Στρατιᾶς 'Ηπείρου καὶ λόγῳ τῆς ἀψυχολογήτου ἐγκρίσεως συνθηκολογήσεως τῆς Στρατιᾶς Μπακοπούλου.

Ἐπίκλησις ἐκ τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπιτελάρχου Βαγενᾶ καὶ συνταγματαρχῶν Πετρουλάκη καὶ Μαυρογένη, μεθ' ὧν ἰδιαιτέρως συνεδέετο ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ Α΄ Σ. Στρατοῦ, ὅπως ἐξασφαλισθῇ μία λύσις πρὸ τῆς ἐπερχομένης καταρρεύσεως, ἀναλαμβάνων σχετικὴν πρωτοβουλίαν.

Διὰ τῶν τηλεφωνητῶν, παρακολουθύντων τὰ διαμειβόμενα, διεχέοντο καὶ αἱ φράσεις των ἀκόμη, πρὸς τοὺς μὴ διαφωνοῦντας ἄλλως τε ἀξιωματικοὺς τοῦ ΙΙΙ Γραφείου τοῦ Γεν. Στρατηγείου.

Οἱ μέραρχοι ἔκρουον τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, ἡ IV Μεραρχία ἐδήλωνε ἀδυναμίαν ἀντιστάσεως καὶ ἡ V Μεραρχία διέρρεε.

Ἡ κατάληψις τῆς Λαρίσης κατεπτόησε τοὺς ἐκεῖθεν καταγομένους.

Πραγματικῶς ὅμως δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐντονωτέρα βοήθεια τῶν καταθλιπτικῶν γεγονότων ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν «τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Στρατιᾶς Μπακοπούλου».

Ὁ καθένας ἐξηγοῦσε ταύτην ὡς προοίμιον μιᾶς παρομοίας καὶ διὰ τὸν στρατὸν Ἠπείρου ἀποφάσεως καὶ ἀπορίας διὰ τίνα λόγον παρετείνετο ἡ μὴ κοινοποίησις τοιαύτης ἀποφάσεως. Οἱ μέραρχοι Ι καὶ IV ὡμίλουν πλέον ἀπροκαλύπτως περὶ ἀνάγκης συνθηκολογήσεως.

Παρ' ὅλα ταῦτα τὸ Σῶμα Στρατοῦ καὶ αἱ Μεραρχίαι ἀντέδρων διὰ παντὸς τρόπου εἰς τὸν κατήφορον τοῦτον τοῦ ἠθικοῦ, κατήφορον ὃν ἔφερε ἡ ὑπὸ οἱουδήποτε καθισταμένη ἀντιληπτὴ κατάστασις θανάτου.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἀνέλαβε καὶ τὴν ἐσχάτην πρωτοβουλίαν περὶ ἐκτελέσεως ἐπὶ τόπου παντὸς δι' οἱανδήποτε αἰτίαν ἐγκαταλείποντος τὰς τάξεις του, ἄνευ οὐδεμιᾶς διαδικασίας (Α.Π. 8521)11-4-41), διότι οἱ καταγόμενοι ἐκ τῶν καταληφθέντων μερῶν τῆς Μακεδονίας, οἱ ἥρωες μεταξὺ ἡρώων, ἔσπευδον πρὸς τὰ ἐκεῖ μὲ τὴν ἀγωνίαν «τί ἀπέγιναν αἱ οἰκογένειαί των».

Εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ τὸ πρόβλημα ἐτίθετο ὅπως τὸ διέβλεπον καὶ οἱ ἄλλοι σωματάρχαι, ἤτοι:

Νὰ περισωθῇ παντὶ τρόπῳ τὸ νικηφόρον γόητρον ἑνὸς στρατοῦ πολεμοῦντος ἡρωικώτατα ἐπὶ 6μηνον.

Ἀποφευχθῇ κατάρρευσις.

Ἀποφευχθῇ ἡ καταστροφὴ τῆς Ἠπείρου διὰ διελεύσεως ἀτάκτων πειναλέων στιφῶν.

Ἀποφευχθῇ ἡ εἴσοδος τῶν Ἰταλῶν ὡς νικητῶν - κατακτητῶν.

Πρὸς τοὺς ἐπιτελεῖς τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ, ἐπιμένοντας καθημερινῶς, ἀπήντησε, «ὅτι δὲν ἀναλαμβάνει οὐδεμίαν πρωτοβουλίαν, θὰ ταχθῇ ὅμως ἀλληλέγγυος πρὸς τοιαύτην ἀναλαμβανομένην ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ ὡς ἀνωτέρου του».

Ἠσθανόμην τὴν ἀγωνίαν τοῦ σωματάρχου μου, διοικητοῦ τοῦ 2)3 τοῦ στρατοῦ Ἠπείρου, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὰς ἀντιλήψεις τοῦ διοικητοῦ τῆς Στρατιᾶς καθὼς καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως νὰ μετασταθμεύσῃ εἰς Κρήτην. Διησθανόμην ὡς συμπολεμιστὴς του καὶ συνεργάτης του τὸν συναισθηματισμόν του, οὗτινος τὰς διακυμάνσεις παρηκολούθουν ὡς βαρόμετρον, ὑφιστάμενον τὴν ἐπίδρασιν θυέλλης. Δὲν μοὶ ἀπέλιπε ὅμως ἀπὸ τὸ μυαλὸ ἡ ὑποχρέωσις μιᾶς ἀντικειμενικότητος, ἀφοῦ ἡ συναισθηματικότης ἑνὸς ἐπιτελάρχου δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φθάσῃ τὴν τοιαύτην τοῦ ὑπευθύνου διοικητοῦ. Τὸν ἀπέτρεψα μὲ ὅσην εἶχα δύναμιν, ἐνισχυόμενος εἰς

τοῦτο ἀπὸ τοὺς διακεκριμένους ἐπιτελεῖς τοῦ Σώματος Τζῆμαν, Κώτσαλον καὶ Παπαχαραλάμπους (καὶ ἡ κατωτέρω ἀναφερομένη σκηνή, ἣν δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι οἱ ἐπιζῶντες, καταδεικνύει τοῦτο) ἀπὸ ἀτιμωτικὴν καὶ θανατηφόρον δι' αὐτὸν πρωτοβουλίαν. Εἰς ἰδιαιτέραν μου μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν τοῦ ὑπενθύμισα τὸ τέλος τοῦ στρατηγοῦ Χατζηανέστη.

Τὴν 9ην Ἀπριλίου ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῆς Στρατιᾶς διαταγαὶ μετακινήσεως τῆς μὲν Ι Μεραρχίας εἰς Λεσκοβίκι, τῆς δὲ ΧΙ εἰς Μέτσοβον. Τὸ Β' Σ. Στρατοῦ ἐξέδωκε τὴν ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 8452)10-4-1941 διαταγὴν καὶ ἔλαβε τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα, ὥστε διὰ τῆς μοναδικῆς ὁδοῦ νὰ ἐξασφαλίζηται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ἡ κίνησις μονάδων (διότι καὶ κίνησις μεμονωμένων ἀτόμων προὐκάλει τοὺς πολυβολισμοὺς τῶν ἀεροπλάνων), ὁπότε καὶ πάλιν αἱ ἀπαγορεύσεις τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ ἐπὶ τῆς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ ἔφθανον μέχρι Κλεισούρας.

— ὁ ἀνελλιπὴς ἐφοδιασμὸς εἰς τρόφιμα καὶ πυρομαχικά.

— ἡ ἀπόρριψις παντὸς περιττοῦ ὑλικοῦ λόγῳ προετοιμαζομένης συμπτύξεως,

— ἡ κίνησις τῶν ἐνισχύσεων!!! (ἐξηκολούθουν εἰσέτι),

— ἡ διαταχθεῖσα ταχίστη μεταφορὰ τῶν Ι καὶ ΧΙ Μεραρχιῶν παρουσίασε τὴν χαρακτηριστικῶς ἰδανικὴν ἐκτέλεσιν, χάρις εἰς τὴν ἐντατικὴν καὶ ἐξαντλητικὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐπιτελῶν τοῦ Σώματος καὶ τῶν Μεραρχιῶν.

ΤΑ ΠΡΟΗΓΗΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Οἱ ἀγωνισταὶ ἥρωες τοῦ μετώπου τούτου θὰ διηγηθοῦν λεπτομερῶς καὶ τὴν ἐποποιΐαν αὐτήν. Ἐγὼ θὰ ἀρκεσθῶ σὲ μιὰ περίληψι γιὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς εἰκόνος γιὰ τὸν ἀναγνώστη.

6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941

Τὴν αὐγὴ τῆς 6ης Ἀπριλίου, ἡ Χιτλερικὴ Γερμανία ἐξαπέλυσε κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐπίθεσίν της. Τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα εἶχον ἀρχίσει τὰς ἐχθροπραξίας οὐσιαστικῶς ἀπὸ τῆς 4.30 πρωινῆς. Τὴν 5ην πρωινὴν ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας Πρίγκιψ Ἕρμπαχ, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Ἰταλοελληνικοῦ πολέμου εὑρίσκετο εἰς Ἀθήνας, μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἀλεξάνδρου Κορυζῆ καὶ ἐζήτησε νὰ γίνη δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Προέδρου. Καὶ ὅταν τὸν ἐδέχθη τοῦ ἐπέδωκε τὸ ἄτιμον σημείωμα, διὰ τοῦ ὁποίου εἰδοποιεῖτο ἡ Κυβέρνησις: «ὅτι τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα θὰ εἰσήρχοντο μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ἐκδιώξουν τὰ Ἀγγλικὰ στρατεύματα καὶ ὅτι θὰ ἐπλήττετο πᾶσα παρ' οἱουδήποτε προβαλλομένη ἀντίστασις». Ἡ ἀπάντησις τοῦ σεμνοῦ πατριώτου: «Ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ ἐπιτρέψη τὴν εἴσοδον ταύτην. Θὰ ἀμυνθῆ τοῦ πατρίου ἐδάφους, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ θὰ προβάλη, μὲ ὅσας δυνάμεις διαθέτει, ἀντίστασιν».

Ἕνα δεύτερο ἱστορικὸ «ΟΧΙ». Στὴν ἀρχὴ τῆς διηγήσεως τῶν γεγονότων τοῦ πολέμου μας τὸ 1940, ἀνέγραψα τὸ Ἱστορικὸ Διάγγελμα τοῦ Ἐθνάρχου Βασιλέως.

Ἀξίζει γιὰ κάποια σύγκρισι μὲ τὰ Κυπριακὰ γεγονότα νὰ παραθέσω ἐδῶ ἀπὸ τὴν διαταγὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Παπάγου: «Μὲ τοὺς Βρεταννοὺς ἀδελφούς μας ἐν ὅπλοις καὶ ψυχαῖς—διότι εἶνε ἀδελφοί μας πλέον καὶ αἱ δύο χῶραι ἀκολουθοῦν ἡνωμέναι τὴν ἰδίαν φωτεινὴν λεωφόρον, ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὸν δύσκολον θρίαμβον—

θὰ διαφυλάξωμεν τὴν τιμὴν τῆς Πατρίδος ἀτενίζοντες ψηλὰ καὶ ἀντλοῦντες ὑπεράνθρωπον θάρρος ἀπὸ τὰς ψυχάς μας, αἱ ὁποῖαι διαισθάνονται πλήρως ὅτι μαχόμεθα πάντοτε ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν. Μὲ τὸ ὅπλον ἀνὰ χεῖρας καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Θεοῦ θὰ προχωρήσωμεν πρὸς τὴν νίκην, τὴν τελικὴν πλέον, τὴν λαμπροτέραν, τὴν ὡραιοτέραν Ἑλληνικὴν νίκην, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν—οὐδεὶς Ἕλλην ἀμφιβάλλει—θὰ εἶνε δική μας».

Καὶ ἡ ἔναρξις τῶν ἐπιχειρήσεων ἀναγγέλλεται μὲ τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθέν: «Ἀπὸ τῆς 5.30 πρωινῆς ὥρας τῆς σήμερον ὁ ἐν Βουλγαρίᾳ Γερμανικὸς στρατὸς ὅλως ἀπροκλήτως προσέβαλε τὰ ἡμέτερα στρατεύματα ἐπὶ τῆς Ἑλληνοβουλγαρικῆς μεθορίου. Τὰ στρατεύματά μας ἀμύνονται τοῦ πατρίου ἐδάφους».

Πραγματικὰ ἀμύνονται μὲ ἡρωισμόν, ποὺ καὶ αὐτὸς ὁ ἐχθρὸς ἀναγκάσθηκε νὰ τὸν παραδεχθῆ, ἀφοῦ τὸν ἐπλήρωσε μὲ βαρὺ τίμημα αἵματος. Τὰ ὀχυρὰ τῆς γραμμῆς Μεταξᾶ ἡμιλλῶντο τὸ ἕνα τὸ ἄλλο. Ροῦπελ, Ἰστίμπεϊ, Ἁρπαλούκι, Λύσσε, Περιθώρι.

Ἡ ἱστορία τῶν ὀχυρῶν μας θὰ παραμείνη φωτεινὴ καὶ διδακτικὴ στρατιωτικῶς. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς παρουσιάζει καὶ στὴν ἐπίθεσι τῆς δευτέρας ἀηττήτου ἕως τότε Αὐτοκρατορίας (ἡττήθη καὶ αὐτὴ ἀναλογικῶς ἀπὸ τὴν μικρὰ Ἑλλάδα) τὴν ἰδίαν θέλησιν αὐτοθυσίας. Πραγματικά, ὅπως τονίζει ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἔθνους, Βασιλεύς, ἔσφιξε τὴν γροθιά του, παράδειγμα εἰς τοὺς ἐπιγόνους, πρόμαχος τῆς ἐλευθερίας, τῆς βγαλμένης ἀπὸ τὰ «κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά». Ἔτσι ἄρχισε τὸ ἀνέβασμα τοῦ Γολγοθᾶ, ποὺ θὰ κατέληγε στὴν καταστροφὴ καὶ στὸν προσωρινὸ θάνατο, μὰ καὶ τὴν πίστιν ὅλων ἀκλόνητο γιὰ τὴν Ἐθνικὴ Ἀνάστασι.

Ἡ Στρατιὰ Μακεδονίας ὑπερήσπιζε σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν τὸ πάτριον ἔδαφος. Ἀλλὰ ὁ ἀγὼν ἦτο ἄνισος. Ὁ Γιουγκοσλαυικὸς στρατός, μὴ προπαρασκευασθεὶς διὰ τὸν ἀγῶνα, ἀποσυντίθεται ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν καὶ ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην μένει ἀκάλυπτος. Οἱ ἥρωες τῶν ὀχυρῶν ἀποκρούουν ἐπιτυχῶς τὰς ἐχθρικὰς ἐπιθέσεις, ἀλλὰ ὁ Γερμανικὸς στρατὸς εἰσελθὼν διὰ τῆς Γιουγκοσλαυίας βαδίζει πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην.

Τὸ τμῆμα Στρατιᾶς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας εὑρίσκεται πλέον εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ αἰχμαλωσία εἶνε βεβαία. Ἡ Κυβέρνησις ἀποφασίζει τὴν παράδοσιν τοῦ τμήματος Στρατιᾶς. Τὴν 3ην ἀπογευματινὴν τῆς 8ης Ἀπριλίου ὁ διοικητὴς τοῦ τμήματος Στρατιᾶς Δυτικῆς Μακεδονίας ἀντιστράτηγος Κ. Μπακόπουλος λαμβάνει τὴν ἐξουσιοδοτικὴν διαταγὴν συνθηκολογήσεως. Ἐπακολουθοῦν αἱ ὀδυνηραὶ διατυπώσεις ἀποστολῆς κηρύκων. (Ὁ ἀντισυνταγματάρχης πυροβολικοῦ Πετίνης εἶχεν ἀποσταλῆ ὡς κῆρυξ εἰς τὸν Γερμανὸν ἀντιστράτηγον Φάϊελ).

Τὴν 12.30 τῆς 9ης Ἀπριλίου οἱ στρατηγοὶ Μπακόπουλος καὶ Φάϊελ συναντῶνται εἰς τὸ Προξενεῖον Θεσσαλονίκης, συζητοῦν τοὺς ὅρους καὶ ὑπογράφουν τὸ πρωτόκολλον. Ἦτο ἡ συνθηκολόγησις αὐτή, τὸ κύκνειον ᾆσμα διὰ τὴν Στρατιὰν Ἠπείρου. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ κλονισμὸς τοῦ μετώπου ἔβαινε κατ' αὔξουσαν κλίμακα. Ἦτο ἕνα λάθος τῆς Κυβερνήσεως, ἀφοῦ ἐσκέπτετο, καὶ ὀρθῶς, τὴν συνέχειαν τοῦ ἀγῶνος. Ἔδωσε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι θὰ συνθηκολογήση καὶ εἰς Ἤπειρον. Τὰ διάφορα τηλεγραφήματα μετέπειτα πρὸς τὸν στρατὸν Ἠπείρου: Ἀντιστῆτε κλπ., Βασιλέως καὶ Ἀρχιστρατήγου οὐδεμίαν εἶχον ἀξίαν κατόπιν τῆς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως τῆς συνθηκολογήσεως. Ἡ αὐτὴ τακτικὴ ἔπρεπε νὰ ἰσχύση

καὶ διὰ τὴν Ἤπειρον ἢ μᾶλλον καὶ δι' ἀμφότερα τὰ μέτωπα: «Ἀγωνισθῆτε καὶ συνθηκολογήσετε ὅταν ἐξαντληθῆ τὸ πᾶν ἢ ἁπλῶς ἀγωνισθῆτε. Ἡμεῖς θὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα εἰς τὸ μέτωπον Κρήτης».

Δυστυχῶς δὲν ἐλήφθη τοιαύτη ἀπόφασις καὶ τοῦ λάθους τούτου ὑπῆρξαν ἐν συνεχείᾳ ἀποφάσεις ἐπικρινόμεναι καὶ δίκαι σκοπιμότητος.

11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

Ἀλλὰ τὸ δρᾶμα συνεχίζετο, καθὼς καὶ ἡ ἀγωνιώδης προσπάθεια τοῦ Σωματάρχου, ὅπως εὕρη διέξοδον τιμητικὴν πρὸ τοῦ δημιουργουμένου ἀδιεξόδου, τὸ δὲ ἐπιτελεῖον τοῦ Σώματος συνησθάνετο ὅτι εἰς οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ βοηθήση, εἰμὴ εἰς τὴν τήρησιν, ὅσον ἦτο ἀνθρωπίνως δυνατόν, τῶν μονάδων του μὲ μαχητικὴν συγκρότησιν καὶ θέλησιν. Ὁ ἐφιάλτης τοῦ δράματος πάντοτε ὁ ἴδιος, μὴ ἐπιτρέπων ἄλλην λύσιν, ἀφοῦ εἰς τὸ μυαλὸ τῶν διοικούντων ἡ σύμπτυξις ἐθεωρεῖτο τὸ θανατηφόρον δηλητήριον, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποσυνέθετε τὰς μονάδας των. Ὡς σύνθημα ἐκουδούνιζε εἰς τὰς σκέψεις τοῦ Σωματάρχου: «Εἰς τὰς ἐπάλξεις τῶν νικητῶν ἀκλόνητοι ἔναντι τῶν Ἰταλῶν».

Ὁ διοικητὴς τοῦ τμήματος Στρατιᾶς Ἠπείρου Πιτσίκας Ἰ. δὲν ἐπίστευεν εἰς τὴν δημιουργουμένην κατάστασιν. Ἀπέδιδε ταύτην εἰς ὑπερβολὰς καὶ σφαλερὰν ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως, ἄφηνε δὲ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πλέον σθεναρὰ διοίκησις τῶν διοικητῶν τῶν μονάδων θὰ ἀπέτρεπε τὴν δημιουργουμένην κατάστασιν.

Εἰς τοῦτο εἶχε πιθανὸν δίκαιο, ἀλλὰ ὡς πρώτη του ἐνέργεια ἐπεβάλλετο ἡ συγκέντρωσις ὅλων τῶν διοικητῶν τῶν Συνταγμάτων καὶ νὰ τοὺς μεταβιβάση τὴν πίστιν του ἐπὶ τὴν νίκην, ἂν τὸ ἐπίστευε.

Ἐγνώσθη δὲ προφορικῶς ὅτι προετοιμάζετο καὶ σύμπτυξις τοῦ στρατοῦ Ἠπείρου. Ἀργὰ ὅμως πλέον.

Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος κατὰ τὴν νύκτα τῆς 10ης πρὸς τὴν 11ην μὲ ἐκάλεσε ὡς καὶ τὸν διοικητὴν πυροβολικοῦ τοῦ Σώματος συνταγματάρχην Φιλιππίδην καὶ συνώψισε ὡς ἑξῆς τὰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις του:

«Αἱ ἀναφοραὶ καὶ διαταγαὶ σᾶς εἶνε γνωσταί. Διαρροὴ 8ου Συντάγματος, ἀνταρσία τάγματος 16ου καὶ 90οῦ καὶ ἡ γενικὴ κατάστασις τῶν μονάδων.

Μὲ συνέχει ἡ ἀγωνία πῶς θὰ σώσω τὴν ζωὴν 100.000 ἀνδρῶν τοῦ Σώματος, οἵτινες ἀνύψωσαν τὸ Σῶμα εἰς θυελλώδεις ἡρωισμοὺς καὶ τῶν ὁποίων ἡ τύχη διαγράφεται ὀδυνηρά.

Οἱ Γερμανοὶ διέλυσαν ἤδη τὰ Τ.Σ.Κ.Μ. καὶ Τ.Σ.Δ.Μ. (Τμήματα Στρατιᾶς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας) καὶ βαίνουν ραγδαίως καὶ ἀπειλητικῶς πρὸς τὰς γραμμὰς ἀνεφοδιασμοῦ μας.

Σύμπτυξις δὲν διετάχθη ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖται διάλυσις. Ἡ θέλησίς μου ἀκλόνητος, εἶνε ἡ κοινὴ εἰς ὅλους, ὅπως εὑρεθῶμεν νικηταὶ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν καὶ πέραν τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων.

Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς θελήσεως ταύτης οὐδεμίαν ἄλλην διαβλέπω λύσιν παρὰ τὴν ἀνακωχὴν πρὶν ἢ καταρρεύσωμεν.

Ἐπειδὴ ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς, φοβοῦμαι ὅτι δὲν ἔχει ἀντιληφθῆ τὴν κρί-

σιμον κατάστασιν καὶ συνεπῶς ὁ Ἀρχιστράτηγος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχῃ σαφῆ ἀντίληψιν τῆς καταστάσεως, θεωρῶ ὑποχρέωσιν τιμῆς μου ὡς διοικητοῦ (7) ἑπτὰ Μεραρχιῶν νὰ ἀποταθῶ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον καὶ νὰ διατυπώσω τὴν γνώμην μου ταύτην».

Ὡς καὶ ὁ ἴδιος ἀναφέρει εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν ἔκθεσίν του, ἀντετάχθην ζωηρῶς εἰς τοιαύτην πρωτοβουλίαν καὶ ὑπέρβασιν ἱεραρχίας καὶ πολὺ περισσότερον διατύπωσιν κρισίμου καταστάσεως διὰ συνθηκολόγησιν. Τοῦ ὑπέδειξα τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως πρὸ πάσης τοιαύτης ἀποφάσεως συγκαλέσῃ τοὺς ὑπευθύνους μεράρχους ἢ ἀντιπροσώπους των, ἐξουσιοδοτημένους νὰ ἀναφέρωσι ἐν συμβουλίῳ τὴν ἀκριβῆ κατάστασιν καὶ ἐνώπιον τούτων ἐκθέσῃ τὰς ἀποφάσεις του ἀφοῦ ἀκούσῃ τὰς γνώμας καὶ δυνατότητάς των, ὡς καὶ τὰς προβλέψεις των. Ὑπενθύμισα ὅτι διέθετε τοὺς 7 μεράρχους ἐπὶ τῶν 10 τοῦ στρατοῦ Ἠπείρου.

Τὴν τοιαύτην εἰσήγησίν μου ἀπεδέχθη καὶ ἐκλήθησαν οἱ μέραρχοι εἰς τὸν σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Σώματος εἰς Μπανταλόγια.

Ἐν ἀναμονῇ τούτων διετάχθην τόσον ἐγὼ ὅσον καὶ ὁ διοικητὴς πυροβολικοῦ Φιλιππίδης, ὅπως συντάξωμεν κεχωρισμένως σχέδια ἀναφορᾶς δηλωτικὰ τῆς καταστάσεως καὶ τῶν προθέσεων ὑποβολῆς προτάσεων συνθηκολογήσεως.

Εἰς τὴν τοιαύτην ἄποψιν τοῦ Σωματάρχου μου (ὡς καὶ ὁ ἴδιος τονίζει) διεφώνησα ριζικῶς καὶ ἐτόνισα, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τὸ Σῶμα Στρατοῦ, διὰ πρώτην φορὰν ἀποτεινόμενον εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον, νὰ ὑποδεικνύῃ τὴν συνθηκολόγησιν.

Συνέταξα δὲ μακροσκελὲς τηλεγράφημα, περιέχον τὴν ἀκριβῆ κατάστασιν, ὡς τὴν ἀντελαμβάνετο ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος, ἀλλὰ μὲ τὴν πραγματικὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων καὶ ἄνευ αἰτήσεως συνθηκολογήσεως.

Οἱ κληθέντες μέραρχοι ἦσαν: οἱ Βραχνὸς I, Μπουλαλᾶς IV, Δημάρατος XI, Σπηλιωτόπουλος XV, ὁ στρατηγὸς Ρουσσόπουλος XVII, λόγῳ ἀσθενείας ἀπέστειλε τὸν διοικητὴν πυροβολικοῦ συνταγματάρχην Γκούσην Γρ. Οἱ διοικηταὶ τῆς V Μεραρχίας Παπαστεργίου καὶ VI Μάρκου δὲν ἐκλήθησαν, διότι διὰ προσωπικῶν ἐπιστολῶν πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος ἀνέφερον κατηγορηματικῶς τὴν ἀνάγκην συνθηκολογήσεως.

Ἐκτὸς τούτου ὁ διοικητὴς πυροβολικοῦ τοῦ Σώματος συνταγματάρχης πυροβολικοῦ Φιλιππίδης Α., διοικητὴς πυροβολικοῦ τῆς V Μεραρχίας, ἐγνώριζε κάλλιστα τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τῆς Μεραρχίας, τῆς ὁποίας ἡγεῖτο ὁ παλαίμαχος μὲν καὶ πεπειραμένος ὑποστράτηγος Παπαστεργίου, ἀλλὰ ὁ ὁποῖος εἶχε προσπεράσει κατὰ πολὺ τὴν ἀπαιτουμένην ἡλικίαν διὰ σκληροὺς ἀγῶνας καὶ χειμῶνα.

Οἱ πρῶτοι ἀφιχθέντες διαδοχικῶς ἦσαν οἱ ἐγγύτερον εὑρισκόμενοι μέραρχοι τῶν IV καὶ I Μεραρχιῶν. Ἐκλήθην καὶ ἀνέγνωσα τὸ συνταχθὲν ὑπ' ἐμοῦ προσωπικὸν τηλεγράφημα.

Τοῦτο ἀρχικῶς δὲν ἐγένετο δεκτόν, διότι τόσον ὁ διοικητὴς πυροβολικοῦ, ὅσον καὶ ὁ μέραρχος τῆς IV Μεραρχίας ἐφρόνουν ὅτι τὸ τηλεγράφημα ἔπρεπε νὰ εἶνε σύντομον καὶ δηλωτικὸν τῆς ἀνάγκης συνθηκολογήσεως, διότι, ὡς ἐτόνιζον, εὑρισκόμεθα 12 παρὰ 1'.

Ὁ ἐν συνεχείᾳ ἀφιχθεὶς μέραρχος τῆς I Μεραρχίας ὑπερέβαλε ὑποδεικνύων

ὠμὴν ἀναφορὰν συνθηκολογήσεως καὶ ἐπαναστατικὴν ἐν ἀνάγκῃ ἀνάληψιν πρωτοβουλίας ὑπὸ τοῦ στρατοῦ.

Τὸ κυριώτερο ἐπιχείρημά των ἦτο, ὅτι ἡ ἀναμενομένη διαταγὴ συμπτύξεως θὰ ἦγε εἰς ὁριστικὴν διάλυσιν. Διετύπωσαν ὀλιγόλογον τηλεγράφημα αἰτήσεως συνθηκολογήσεως καὶ ἀνέφερον τὰς παρουσιασθείσας περιπτώσεις στάσεως, λιποτακτῶν κλπ.

Πρὸ τῆς τοιαύτης ἐπιμονῆς τῶν μεράρχων ἡ συζήτησις πλέον ὠξύνθη. Καὶ ἀρχικῶς μὲν εἰς ὕφος πειθαρχικόν, ἀλλὰ ἔντονον, ἀπετάθην πρὸς τοὺς μεράρχους καὶ ἔκαμα ἔκκλησιν πρὸς αὐτοὺς νὰ μὴ παρασύρωσι τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος εἰς ἀποφάσεις παρακαίρους, ἀλλὰ τόσον ὀδυνηράς. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν Σωματάρχην μου ἐτόνισα ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς (τὰ ὁποῖα ἐξάγονται καὶ ἐκ τῶν κρατηθεισῶν σημειώσεών μου τότε): «Δὲν μοὶ διαφεύγει διόλου ἡ κρίσιμος κατάστασις τοῦ Σώματος, οὐδὲ ἡ ἐπιθυμία σας ὅπως τὸ δοξασμένο Σῶμα εὑρεθῆ κατὰ συνθηκολόγησιν ἐκεῖθεν τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων, σημειοῦν τὴν νίκην του. Ἀλλὰ δὲν λησμονῶ, ὅτι εἶμαι ὁ ἐπιτελάρχης του, ὁ ὑπεύθυνος εἰσηγητής σας. Σᾶς ἐξορκίζω μὴ παρασυρθῆτε ἀπὸ τοὺς μεράρχους. Ἀναφερθῆτε διὰ τοῦ διατυπωθέντος τηλεγραφήματός μου. Ἡ ἐπιμονή μου δὲν προέρχεται ἀπὸ ἐγωισμόν, ὅτι τὸ συνέταξα ἐγώ, ἀλλὰ διότι δὲν ἀναφέρει συνθηκολόγησιν.

Μὴ λησμονῆτε ὅτι εἶσθε ὁ ἡρωικὸς διοικητὴς τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας. Ἔχετε τὸν καιρὸν ἐντονωτέρας ἀναφορᾶς, ἐὰν δὲν ἐδίδετο ἀπάντησις». Ὅταν δὲ εἷς τῶν μεράρχων ἐπεμβὰς ἀνέφερε ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν αὐτοὶ νὰ παραμένουν ὑπὸ τοιούτους ὅρους μέραρχοι διαλυομένων Μεραρχιῶν, τὰς ὁποίας εἶχον ὁδηγήσει εἰς ἡρωικὰς πράξεις καὶ θὰ ἐζήτουν τὴν ἀντικατάστασίν των, τότε ἐκτὸς ἑαυτοῦ τοὺς ἐφώναξα:

«Ἆ! αὐτὸς εἶνε ὁ σκοπός σας, νὰ περισώσητε τὴν τιμήν σας; Ἡ τιμὴ τῶν ἄλλων δὲν εἶνε ὀλιγωτέρα. Μὴ λησμονῆτε ὅτι ὅλοι οἱ διοικηταὶ Συνταγμάτων εἶνε συμμαθηταί μου καὶ θὰ τηλεφωνήσω νὰ σᾶς δέσουν παρὰ νὰ φύγετε».

Τότε ἐπενέβη ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος καὶ μὲ ἀπέπεμψε, διότι εἶχον ὑπερβῆ πλέον τὴν τυπικῶς ἐννοουμένην ἀντίληψιν πειθαρχίας.

Θὰ ἐνθυμῆται ὁ ἤδη ἀντιστράτηγος Τζῆμας καὶ ὁ συνταγματάρχης Κώτσαλος, ἐπιτελεῖς τοῦ Σώματος, τὴν ταραχήν μου καὶ τὰ γεγονότα, διότι τοὺς τὰ διηγήθην ἀμέσως, συμπονῶν μαζί τους διὰ τὴν κρίσιμον τοῦ δοξασμένου Σώματος κατάστασιν, διότι αὐτοὶ ἦσαν οἱ κυριώτεροι ἐνισχυταὶ στὴν προσπάθειά μου. Οἱ τρεῖς μας ἀποτελούσαμε τότε ἀρραγὲς τρόπον τινὰ μέτωπον στὴ διατύπωσι αὐτή. Τοὺς εὐγνωμονῶ διὰ τὴν σταθερὰν θέλησιν καὶ βοήθειάν των.

Μετὰ 10′ ἐκλήθην καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Σωματάρχου, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ καὶ πάλιν μὲ παρετήρησε διὰ τὴν συμπεριφοράν μου, μοῦ ἐτόνισε: «καίτοι ἐπιθυμῶ σύντομον διατύπωσιν, εὑρίσκω λογικὴν τὴν σκέψιν σου, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ συνθηκολογήσεως εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον, εἰς ὃν τὸ πρῶτον ἀποτεινόμεθα διὰ νὰ τὸν διαφωτίσωμεν ἐπὶ τῆς καταστάσεως».

Τότε διετύπωσα τὴν εἰσήγησιν: «ἐπειδὴ τὸ τηλεγράφημα τοῦτο πρέπει νὰ θεωρῆται καὶ εἶνε ἀπόρροια τῶν ἀναφορῶν τῶν μεράρχων καὶ ἐπειδὴ αἱ σχετικαὶ πρὸς τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ τηλεγράφημα ἀναφοραί των εἶνε προφορικαὶ καὶ ἔγγραφοι, τὸ σχέδιον τοῦ τηλεγραφήματος νὰ ὑπογραφῆ καὶ ὑπὸ τῶν μεράρχων, ἵνα φαίνεται οὕτως εἰς πᾶσαν στιγμὴν ἡ συνυπεύθυνος συμμετοχή των».

Πράγματι τὸ σχέδιον τοῦ τηλεγραφήματος τούτου, φέρον τὸν ἀριθμὸν 8484 11-4-41 καὶ τὸν γραφικόν μου χαρακτῆρα, φέρει ἐκτὸς τῆς μονογραφῆς τοῦ Σωματάρχου καὶ τὰς μονογραφὰς τῶν μεράρχων Μπουλαλᾶ καὶ Βραχνοῦ, τῇ ἀπαιτήσει μου, εἶνε δὲ διατυπωμένον, ὡς ἐμφαίνηται εἰς τὰ συνημμένα ἔγγραφα.

Ἐν ἀναμονῇ τῆς ἀφίξεως καὶ τῶν ὑπολοίπων μεράρχων, ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος, πειθαρχικὸς στρατιώτης, ἠθέλησε ὁπωσδήποτε νὰ κάμη κοινωνὸν τῶν προθέσεών του τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς, μὴ θέλων ἐνδομύχως παρὰ μόνον λόγῳ ἀνάγκης νὰ ὑπερβῇ τοῦτον καὶ νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον.

Τὸν ἐκάλεσε εἰς τὸ τηλέφωνον, τοῦ ἀνέφερε τὴν συγκέντρωσιν τῶν μεράρχων καὶ τὸν παρεκάλει νὰ ἀφιχθῇ εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Σώματος, ἵνα λάβη σαφῆ ἀντίληψιν τῆς δημιουργηθείσης ἀθλιότητος.

Ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς ἀπήντησε ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ ἔλθη εἰς τὸν σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Σώματος, πολλῷ δὲ μᾶλλον νὰ συζητήση μὲ κατωτέρους του, οὔτε καὶ δέχεται ὑποδείξεις ἐκ τῶν κάτω. Εἰρωνικῶς δὲ προσέθεσε: «Δὲν μᾶς μένει τώρα παρὰ νὰ ἀκούσωμε καὶ τοὺς συνταγματάρχας».

Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος Στρατοῦ ἀπήντησε μὲ ἀπόλυτον πειθαρχικότητα, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ὑποδείξεων ἐκ τῶν κάτω, ἀλλὰ περὶ ἀναφορᾶς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν καὶ τοῦ τελευταίου ἡγήτορος. Ἐζήτησε δὲ τοὐλάχιστον τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐπιτελάρχου του, ἥτις καὶ αὕτη δὲν ἐγένετο δεκτή.

Ἡ συνομιλία αὕτη, διεξαχθεῖσα παρουσίᾳ τῶν μεράρχων, τοὺς ἐξηρέθισε καὶ ὁ συνδεόμενος πρὸς τὸν στρατηγὸν Πιτσίκαν μέραρχος Μπουλαλᾶς διεδέχθη εἰς τὸ τηλέφωνον τὸν Σωματάρχην καὶ εἰς ἔντονον ὕφος τοῦ ἀνέφερε τὴν κατάστασιν, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς συνομιλίας των ἦτο ἡ πρόσκλησις τοῦ μεράρχου Μπουλαλᾶ εἰς Ἰωάννινα, ἵνα ἐκθέση τὴν κατάστασιν.

Τὸν μέραρχον Μπουλαλᾶν διεδέχθη εἰς τὸ τηλέφωνον ὁ μέραρχος Βραχνός, ὅστις προσεκάλεσε τὸν φίλον του ἐπιτελάρχην τῆς Στρατιᾶς Πλατῆν Κ. καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν αὐτὴν ἔντονον ἀναφορὰν ἐπὶ τῆς καταστάσεως.

Διηυκρινίσθη, τῇ εἰσηγήσει μου, ὅτι ὁ μέραρχος Μπουλαλᾶς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀντιπροσωπεύση τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Σωματάρχου καὶ ὅτι ὁ Σωματάρχης ὤφειλε ἐγγράφως νὰ ἀναφέρη διὰ τοῦ μεράρχου ταύτας.

Τὴν διευκρίνισιν ταύτην ἐζήτησα, διότι δὲν εἶχον ἀφιχθῆ ἀκόμη οἱ μέραρχοι Σπηλιωτόπουλος καὶ Δημάρατος, ὧν ὁ πρῶτος ἐθεωρεῖτο ὁ ἄριστος τῶν μεράρχων τοῦ Σώματος λόγῳ τῶν ἐπιτυχιῶν του καὶ ὁ δεύτερος ἐκ τῶν καλλίστων.

Ὁ μέραρχος Δημάρατος ἀφίχθη μετὰ τοῦ διοικητοῦ πυροβολικοῦ Κωτσάλου.

Εἰς τούτους ὁ Σωματάρχης ἐξέθηκε τὰς ἀντιλήψεις του καὶ ἀνέγνωσε καὶ τὸ τηλεγράφημά μου, τὸ ἐγκριθὲν ὑπὸ τῶν Μπουλαλᾶ καὶ Βραχνοῦ.

Οὗτοι διεφώνησαν, τονίσαντες ὅτι αἱ Μεραρχίαι των ἦσαν ἱκαναὶ καὶ πρὸς σύμπτυξιν καὶ δι' ἀγῶνα κατ' ἀντίθετον πρὸς τὰς ἄλλας ἀναφοράς. Ὁ μέραρχος Δημάρατος εἰδικώτερον, ἀπαντῶν εἰς τοὺς ἄλλους μεράρχους καὶ συμφωνῶν πρὸς τὸν Σπηλιωτόπουλον, ἐτόνιζεν ὅτι δὲν εἶνε ὀρθὸν τὸ Σ. Στρατοῦ νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον.

Ὁ συνταγματάρχης Κώτσαλος, διοικητὴς πυροβολικοῦ τῆς XI Μεραρχίας Δημαράτου, παρεμβὰς ἀνέφερε ὅτι ἡ κατάστασις τῆς Μεραρχίας δὲν ἦτο τόσον ρόδινος ὅπως τὴν ἀναφέρει ὁ μέραρχος (καὶ εἶχε δίκαιον, ἀφοῦ εἰς Μέτσοβον δὲν ἔ-

δωκε ἀγῶνα, ἀλλά, ὡς ἐλέγετο τότε, ἀπέστειλε κήρυκας πρὶν ἢ ἐξουσιοδοτηθῇ ὑπὸ οὐδενὸς) καὶ πρέπει νὰ ἀναφερθῇ ἡ κατάστασις, ὡς ἀνεφέρετο εἰς τὸ τηλεγράφημα.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς XVII Μεραρχίας συνταγματάρχης Γκούσης μετέφερε τὴν ἀντίληψιν τοῦ μεράρχου του ἔχουσαν ὡς ἑξῆς: «ὑπάρχει δυνατότης συμπτύξεως, ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ κίνδυνος διαλύσεως, ἐὰν παραταθῇ ὁ ἀγών, καὶ ἐπιβάλλεται ἡ λῆψις μέτρων ὑπὸ τῆς ὑπευθύνου Κυβερνήσεως». Ὅταν τοῦ ὑπεμνήσθη ἡ ἀπόφασις, ὅπως ἡ Μεραρχία καλύψῃ τὴν σύμπτυξιν τοῦ Σώματος, ἔσπευσε νὰ δηλώσῃ ἀδυναμίαν τῆς Μεραρχίας του.

Ὁ Σωματάρχης ἀντελήφθη κατόπιν τούτου πόσον δικαία ἦτο ἡ εἰσήγησίς μου, ἀνεθεώρησε τὴν ἀπόφασίν του ὅπως ἀποταθῇ εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον καὶ διέταξε ἅπαντας τοὺς μεράρχους ὅπως ἐντείνωσι τὰς προσπαθείας των καὶ διὰ τῶν σκληροτέρων μέτρων ἐπιβάλλουν τὴν τάξιν. Ἐκοινοποιήθη δὲ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 8521) 11-4-41 διαταγὴ ἐκτελέσεως ἐπὶ τόπου παντὸς ἀντιτιθεμένου ἄνευ οὐδεμιᾶς ἑτέρας διαδικασίας.

Τὸ Τ. Σ. Ἠπείρου, εἰς ἀπάντησιν τῶν διαμειφθέντων, ἐκοινοποίησε τὴν ὑπ' ἀριθ. 1480)11-4-41 διαταγήν του, διὰ τῆς ὁποίας ἀπηγόρευσε πᾶσαν συζήτησιν περὶ τοῦ πρακτέου.

Ὁ μέραρχος Μπουλαλᾶς ἐπανελθὼν ἐξ Ἰωαννίνων συνώψισε τὴν ἀπόφασιν τοῦ διοικητοῦ Στρατιᾶς εἰς τὴν ἀπάντησίν του: «εἶμαι μὲ τὸν Βασιλέα καὶ μὲ τοὺς Ἄγγλους καὶ δὲν θὰ κάμω παρὰ ὅ,τι μὲ διατάξουν».

Ἡ φράσις αὐτὴ ἐπίκρανε ἐξαιρετικὰ τὸν διοικητὴν τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἐθεωρεῖτο καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν πλέον ἀφωσιωμένων εἰς τὸν Βασιλέα, δὲν ἐξωτερίκευσε ὅμως καμμίαν διαμαρτυρίαν.

Οὕτως ἔκλεισε ἡ ἡμέρα τῆς 11 Ἀπριλίου. Παραμένει ὅμως εἰς πάντα ἀντικειμενικὸν κριτὴν ἡ ἀπορία, ἥτις καὶ τότε μοὶ ἐγεννήθη: «Πρὸ τοιαύτης καταστάσεως, ἐκδηλουμένης διὰ τοῦ ὡς ἀνωτέρω ἐκτεθέντος τρόπου, ὑπὸ ἑνὸς Σώματος Στρατοῦ διαθέτοντος τὰ 2)3 τῆς δυνάμεως Ἠπείρου, ποῖα ἦσαν τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα ἠνάγκασαν τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς νὰ ἀρνηθῇ καὶ ἐπίσκεψιν εἰς τὸν σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Σώματος καὶ ἀποστολὴν τοῦ ἐπιτελάρχου του;».

Ὁ πεπειραμένος οὗτος ἡγήτωρ καὶ γνωστὸς διὰ τὴν γενναιότητά του, ἐστέρησε καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ προσωπικὴ ἐπαφὴ μὲ τὰ δοκιμαζόμενα στρατεύματα.

Οἱ στρατηγοί του ἐκλονίζοντο πλέον. Ὤφειλε ἢ στήριξιν ἢ παραμερισμὸν ἄμεσον. Οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο ἔπραξε καὶ τὰ γεγονότα ἐξειλίσσοντο μὲ τὴν ἐκτέλεσιν διαταγῶν τῆς Στρατιᾶς, μὲ ὅλην τὴν προσπάθειαν τῶν διοικήσεων, ἀλλὰ ἄνευ τοῦ ἀπαραιτήτου ἠθικοῦ, ποὺ δυναμώνει καὶ ἠλεκτρίζει.

Καὶ τότε, ἀλλὰ καὶ τώρα, φρονῶ ὅτι ὁ σεβαστὸς καὶ γηραιὸς ἡγήτωρ τῆς Στρατιᾶς ἔπρεπε καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς προσκλήσεως νὰ προστρέξῃ εἰς τὸ Στρατηγεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει καὶ τὸ κέντρον του καὶ τὸ πλευρόν του, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγαλυτέραν του δύναμιν.

Ἡ ἱστορία τῶν τελευταίων πολέμων μᾶς παρουσιάζει τοιαύτας ἀπουσίας καὶ εἰς ἄλλους στρατοὺς πολὺ μεγαλυτέρους τοῦ ἰδικοῦ μας, ὅταν ὁ κώδων εἶχεν ἀρχίσει νὰ σημαίνῃ τὴν καταστροφήν.

Τὸ πρὸ ἔτους δημοσιευθὲν βιβλίον τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ Γκουντέριαν,

ὅστις κατεῖχε τὰς μεγαλυτέρας θέσεις εἰς τὸν Γερμανικὸν στρατόν, παρέχει επανειλημμένα παραδείγματα τοιούτων ἐπικλήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπουσίας τῶν προϊσταμένων διοικητῶν.

Μία ἐξήγησις δύναται νὰ δοθῇ: «ὁ φόβος μήπως ὑποκύψουν εἰς τὴν πραγματικότητα».

Ἀλλὰ ἡ τοιαύτη ἄρνησις ἐπικοινωνίας εἰς κρισίμους στιγμὰς μὲ τὴν σκέψιν τῆς μὴ μεταβολῆς ληφθεισῶν ἀποφάσεων παρουσιάζει ἀδυναμίαν, ἡ ὁποία τίποτε τὸ καλὸν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποφέρῃ.

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἐχρειάζετο τὸ ἠθικὸν κέντρισμα τοῦ ἀνωτέρου καὶ ἂν ἡ ἔνεσις δὲν ἔπιανε, ἀδίστακτος παραμερισμός.

Ὅταν μέραρχος τοῦ Σώματος ἀνέφερε, ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὁρίσῃ Σύνταγμα ὀπισθοφυλακῆς πρὸς ἐκτέλεσιν διαταγῆς τοῦ Σώματος καὶ ἕτερος ἀδυναμίαν ταχίστης πρὸς τὴν γραμμὴν μάχης μεταφορᾶς μονάδων του, εἰσηγήθην ἀδιστάκτως τὴν ἀντικατάστασίν των.

Ὁ Σωματάρχης, ὁ ὑπεύθυνος, δὲν ἀπεδέχθη τὴν εἰσήγησίν μου.

Τὰ γεγονότα μὲ ἐδικαίωσαν ἔστω καὶ ἂν παρουσιάσθησαν κατὰ τρόπον καθ' ὃν λύσεις σωτηρίας φαίνονται ἀδύνατοι.

Καὶ αἱ λύσεις ἀπελπισίας εἶνε προτιμότεραι.

ιι) 12η ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Τὴν 12ην Ἀπριλίου ἐκοινοποιήθη ἡ διαταγὴ τῆς συμπτύξεως τῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου (9140)12-4-41), εἰς τὴν ὁποίαν διεφαίνοντο αἱ προθέσεις τοῦ Ἀρχιστρατήγου.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐξέδωκε ἀμέσως τὴν ὑπ' ἀριθ. 8526)12-4-41 διαταγήν του διὰ τὴν σύμπτυξιν, ἥτις εἶχε προπαρασκευασθῇ βάσει τῆς προγενεστέρας διαταγῆς τοῦ Σώματος Στρατοῦ

Δυστυχῶς δὲν ἀφέθη εἰς τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἡ ἐπιβαλλομένη πρωτοβουλία λόγῳ καὶ τῆς καταστάσεως τῶν μονάδων καὶ τῆς ἀνάγκης ἐκμεταλλεύσεως τῆς μοναδικῆς ὁδοῦ.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ὑπέδειξε ὅτι μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τοῦ Σεντέλι, γραμμαὶ συμπτύξεως καὶ ἀμύνης πρέπει νὰ ὁρισθοῦν αἱ ἰσχυρότεραι καὶ ἱκανῆς ἀποστάσεως μεταξύ των, αἱ ὁποῖαι θὰ παρεῖχον μεγαλυτέραν δυνατότητα ἀντιστάσεως καὶ θὰ παρεῖχον καὶ μεγαλύτερον χρόνον ἀνασυγκροτήσεως καὶ αἴσθημα ἀνακουφίσεως καὶ ἀναπαύσεως τῶν ταλαιπωρημένων στρατιωτῶν. Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐπρότεινε δι' ἀναφορᾶς του:

— τὴν γραμμὴν Λεγκαρίτσα,

— τὴν γραμμὴν τῶν συνόρων μετὰ προγεφυρώματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπέτρεπε τὴν ἀσφαλῆ χρησιμοποίησιν τῶν γεφυρῶν τῆς Μερτζάνης. Ἀπεδείκνυε δὲ δι' ἐπιχειρημάτων ἀκλονήτων τὴν βασιμότητα τῶν προτάσεών του.

Εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τῆς Στρατιᾶς ἐπεκράτουν ἄλλαι ἀντιλήψεις καὶ ὅταν ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος διὰ τηλεφωνικῆς συνεννοήσεως μὲ τὸν ἐπιτελάρχην τοῦ Τ.Σ.Η. ἐπέμεινε εἰς τὴν πρότασίν του ἰδιαίτατα λόγῳ τοῦ ἰσχυροῦ τῆς τοποθεσίας Λεγκαρίτσα, καὶ διότι θὰ ἀπεχώρουν ἀνενοχλήτως καὶ μᾶλλον ἀνέτως αἱ ὀπίσω εὑρισκό-

μεναι Μεραρχίαι, εἰς μεγαλυτέραν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἀπόστασιν, ἡ ἀπάντησις τοῦ ἐπιτελάρχου τοῦ Τ.Σ.Η. ἦτο ὠμὴ πρὸς τὸν Σωματάρχην: «Θὰ πᾶτε ὅπου σᾶς διατάξωμεν καὶ ὄχι ὅπου θέλετε σεῖς. Δὲν θὰ ὑποδείξητε σεῖς».

Δυσπιστία; Προσωπικαὶ κοιμώμεναι ἀντιζηλίαι καὶ ἐχθρότητες; Ὁ ἐπιτελάρχης δὲν ἐσκέφθη οὔτε ἅπαξ τὸν Σαθμὸν διοικήσεως τοῦ Σώματος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς τόσον κρισίμου καταστάσεως.

Βάσει τῶν καθορισθέντων ἤρξατο μία καρκινοβατοῦσα σύμπτυξις, ἡ ὁποία ἔρριψε τὰς Μεραρχίας XV καὶ VI ἀναιτίως ἐπὶ τῶν δυσβάτων ὁδεύσεων τοῦ Μάλι Γαρονίν. Ἡ Στρατιὰ εἶχε ὁρίσει ὡς πρώτην γραμμὴν συμπτύξεως τὴν γραμμὴν Λούμνιτσα.

1940 - 1941. Τὸ Ἐπιτελεῖον Β΄ Σ. Στρατοῦ στὰ Μπαντιλόγια. Ἐπιτελάρχης Θ. Τσακαλῶτος, Δ)ντὴς Ἐπιχειρήσεων Κ. Τζήμας, βοηθός του Σ. Κώτσαλος.

Τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐγκαίρου καταλήψεως τῆς γραμμῆς συνόρων, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ μεγαλυτέρα χρονικὴ ἀνάπαυσις εἰς τὰς μονάδας, ἐχάθη.

Ἡ Ι Μεραρχία ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ὁμάδος Ζωϊοπούλου ἀντὶ τοῦ 16ου Συντάγματος, ἡ δὲ Μεραρχία Δημαράτου μετεφέρθη δι᾽ αὐτοκινήτων εἰς Μέτσοβον πρὸς κατάληψιν τῆς Κατάρας καὶ ὑποδοχὴν τῶν ἐκεῖθεν ὑποχωρούντων τμημάτων.

ιν) 13η ΑΠΡΙΛΙΟΥ - 19η ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ἡ ἑβδομὰς τῶν παθῶν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ.

Τὴν νύκτα τῆς 13—14 Ἀπριλίου ἤρχισε ἡ σύμπτυξις τῆς V Μεραρχίας, ἥτις θὰ ἐγκατέλιπε τὸ Σέντελι καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν Τρεμπεσίναν.

Ἡ ἡρωικὴ αὐτὴ Μεραρχία ἦτο ἐξ ἐκείνων, ἥτις ἐπολέμησε εἰς τὸ πλέον σκλη-

ρὸν ἔδαφος ἀφοῦ ἐστερεῖτο ἀκόμη καὶ ὕδατος καὶ τὸ χιόνι ἦτο ἐκεῖνο, ποὺ τὴν ἐξυπηρέτει εἰς τοῦτο. Ἡ Μεραρχία αὕτη δὲν εἶχε ἀντικατασταθῆ πρὸς ποιάν τινα ἀνάπαυσιν.

Οἱ βομβαρδισμοὶ ἦσαν συνεχεῖς, αἱ ἐπιθέσεις καὶ ἀντεπιθέσεις ἐπίσης καὶ ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προετοιμάσουν μαγειρευτὸν συσσίτιον.

Ἡ σύμπτυξις δὲν εἶχε προπαρασκευασθῆ καλῶς ὑπὸ τοῦ Ἐπιτελείου τῆς Μεραρχίας διὰ δρομολόγια, διὰ τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν νύκτα τὸ πᾶν ἔπρεπε νὰ εἶχε προβλεφθῆ. Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐπέφερε τροποποιήσεις εἰς τὴν κοινοποιηθεῖσαν αὐτὴν διαταγήν της, ἀλλὰ ἀντελαμβάνετο ὅτι δὲν ὑπῆρχε ὁ ὑλικὸς χρόνος τῆς ἐπιδράσεως τῶν τροποποιήσεών του. Ὅ,τι μποροῦσε ἔκαμε διὰ τοῦ τηλεφώνου.

Ἀπὸ τὰ μετόπισθεν πλέον ἡ κομμουνιστικὴ προπαγάνδα εἶχε ἀρχίσει τὴν φθοροποιὸν ἐπίδρασίν της: «Γιατί πολεμᾶμε; Ἡ Κυβέρνησις θὰ μᾶς ἐγκαταλείψη, οἱ Γερμανοὶ ἔφθασαν στὰ Γιάννινα» καὶ ὅ,τι ἄλλο ἦτο δυνατὸν νὰ φαντασθῆ ἡ τόσον γόνιμος διάνοιά των, τὰ ὁποῖα μετεφέροντο κατὰ τὸν ταχύτερον τρόπον διὰ τῶν πανικοβλήτων, οἱ ὁποῖοι ἀφθονοῦν εἰς τὰς τοιαύτας καταστάσεις.

Ὅλα αὐτὰ ἐπέτεινον τὴν σύγχυσιν τῆς συμπτυσσομένης Μεραρχίας μέσα στὸ σκοτάδι καὶ τὰ ἀνύπαρκτα δρομολόγια τῆς ἀφιλοξένου καὶ ἀποκρήμνου θρυλικῆς Τρεμπεσίνας.

Γι' αὐτὸ τὰ τμήματα μόλις ἔφθανον κάτω ἦσαν πλήρως διαλελυμένα καὶ ἀνακατεμένα, ὅλοι δὲ οἱ διοικηταὶ προσεπάθουν νὰ βάλουν κάποιαν τάξιν εἰς τὸ χάος αὐτὸ τῆς διαλύσεως.

Μ. ΔΕΥΤΕΡΑ (14 Ἀπριλίου)

Εὑρῆκε τὴν V Μεραρχίαν διαρρέουσαν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀδιαφοροῦσαν διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ἀεροπορίας.

Πᾶσα προσπάθεια τῶν ἡγητόρων ἀπέβη ματαία. Ἡ βοήθεια τῶν ἐπιτελῶν τοῦ Σώματος καὶ τῶν ἐκ Κρήτης καταγομένων ἀξιωματικῶν (ἐπίατρος Μανουσάκης ἀφαντάστως ψύχραιμος, λοχαγὸς Ψαρουδάκης, λοχαγὸς Παπαδάκης) ἀπέβη ἄνευ ἀποτελέσματος.

Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος προσεπάθησε προσωπικῶς νὰ θέση μίαν τάξιν, ἀλλὰ ἄνευ ἀποτελέσματος.

Ὁ διοικητὴς τοῦ πεζικοῦ συνταγματάρχης Παπαδόγκωνας ἔλεγε: «δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐπιβληθῆ σὲ τρελλούς».

Ἡ διαρροὴ ἐγένετο κατὰ βούλησιν καὶ μὲ τοὺς Κρῆτας ἀποφασισμένους νὰ κάμουν χρῆσιν τῶν ὅπλων ἐναντίον παντὸς ἐμποδίου.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐγκατέστησε τμῆμα μηχανικοῦ καὶ πυροβολικοῦ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Βλαχάβαν, μὲ ἐντολὴν χρήσεως ὅπλων. Ἀλλὰ χρῆσις ὅπλων δὲν γίνεται, ὡς ἀνέφερε δικαίως ὁ συνταγματάρχης Βλαχάβας, ἐναντίον Μεραρχίας.

Αἱ ὁμάδες πλέον τῶν κομμουνιστῶν εὑρίσκοντο ἐν δράσει εἰς τὰ μετόπισθεν ὅλων τῶν Μεραρχιῶν καὶ ἔνοπλοι ἐνέσπειραν τὸ κήρυγμα «πόλεμον κατὰ τοῦ πολέμου» διὰ προκηρύξεων, τὰς ὁποίας τὸ Σῶμα Στρατοῦ ὑπέβαλε καὶ εἰς τὸ Τ.Σ.Η., τὸ ὁποῖον ἐνημεροῦτο τηλεφωνικῶς, χωρὶς ὅμως νὰ ἀνησυχήση οὐδὲ νὰ στείλη ἕνα τῶν ἐπιτελῶν του, ἵνα ἔχη προσωπικὴν ἀντίληψιν.

Αἱ ὁμάδες ἀναγνωρίσεως τοῦ Σώματος εἶχον συγκεντρωθῆ ὄπισθεν τῶν συνό-

ρων δι' ἀνασυγκρότησιν καὶ πιθανὴν χρησιμοποίησιν, ὡς ἐνόμιζε ἡ Στρατιά, ἐκμεταλλεύσεως ἐπιθετικῆς προελάσεως!!!

Τῇ αἰτήσει τοῦ Σώματος καὶ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ συνταγματάρχου Ἰπ. Φίλη διετέθησαν 2 ὁμάδες εἰς γέφυραν Μέρτζανης πρὸς ἀπαγόρευσιν βίᾳ, οἱουδήποτε τμήματος ἐπιχειροῦντος ἄνευ ἐγκρίσεως τὴν διάβασιν ταύτης.

Ὁ διοικητὴς τῆς Μεραρχίας, ὁ γηραιὸς ἀείποτε γενναῖος καὶ τετιμημένος ὑποστράτηγος Παπαστεργίου, προσελθὼν συντετριμμένος εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Σώματος ἀνέφερε εἰς τὸν Σωματάρχην μίαν μόνον φράσιν: «Μεραρχία δὲν ὑπάρχει».

Ἅμα τῇ ἀφίξει μου εἰς τὸ Β' Σῶμα Στρατοῦ, εἶχον ὑποδείξει εἰς τὸν Σωματάρχην, ὅτι λόγοι φιλανθρωπίας, δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ ἀμοιβῆς καὶ διὰ τὸν μέραρχον καὶ διὰ τὴν Μεραρχίαν, ἐπέβαλλον τὴν διάθεσιν τοῦ μεράρχου εἰς ἄλλην τιμητικὴν θέσιν καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τούτου διὰ νεωτέρου. Δὲν εἰσηκούσθην τότε καὶ τὸν ἀντικατέστησε ἡ Στρατιά, ὡς ὑπεύθυνον οὕτως εἰπεῖν τῆς διαρροῆς. Ἀπόφασις ἀπολύτως ἄδικος καὶ ἀψυχολόγητος, πρὸς τὴν ὁποίαν τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἀντέδρασε. Ὁπωσδήποτε διετάχθη ὁ γηραιὸς μέραρχος, παρὰ τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν κόπωσιν, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Φιλιππίδη, ὅστις ἀπελάμβανε μεγάλου κύρους εἰς τὴν Μεραρχίαν λόγῳ τῆς γενναίας διαγωγῆς του ὡς διοικητοῦ πυροβολικοῦ, ὅπως ἐξαντλήσῃ πᾶσαν ἐπιρροήν του διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν διαρρεόντων, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ γνωρίσῃ ὅτι πᾶσα διαρροὴ ἐκεῖθεν τῶν συνόρων ἦτο ἀδύνατος ἔστω καὶ μὲ χρῆσιν τῶν ὅπλων της.

Οὕτω κατωρθοῦτο ἡ συγκέντρωσις τῶν μονάδων τῆς Μεραρχίας ταύτης πολὺ πέραν τῆς γεφύρας Πέτρανη.

Ἡ δοθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεράρχου ἀναφορὰ ἦτο ὑπερβολική.

Ἔθεσα πάντοτε τὸ ἐρώτημα, γιατί ἡ Μεραρχία αὐτή, ἡ τόσον ἡρωική, ὑπέστη τόσης ἐκτάσεως διαρροήν. Γιατί, τίποτε δὲν μποροῦσε νὰ τὴν συγκρατήσῃ;

Γνωρίζω, διότι εἶδον τὴν συγκινητικὴν κατάστασιν τοῦ γηραιοῦ μεράρχου, ἐγνώρισα τὴν λύπην ἰδιαίτατα τῶν ἐκ Κρήτης ἀξιωματικῶν, ἐγνώρισα τὴν λύπην τῶν στελεχῶν. Εἰς τὸ ἐρώτημά μου τότε δὲν ἀπήντησαν, διότι ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν μιᾶς καταστάσεως διαρροῆς, καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐμβαθύνουν.

Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὑπάρχουν ἀναμφισβητήτως σκηναὶ καὶ πανικοῦ καὶ ἀπειθαρχίας καὶ διαρροῆς. Οἱ μεγάλοι στρατοὶ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας μεταχειρίζονται διὰ τοιαύτας καταστάσεις φράσεις ὑβριστικὰς καὶ ταπεινωτικὰς διὰ τοὺς στρατιώτας των (ἀπομνημονεύματα Λούντεντοφ εἰς τὸν πρῶτον πόλεμον), ὥστε νὰ ἀπορῇ κανεὶς πῶς ἐκστομίζονται τοιαῦται φράσεις ἀπὸ ἰατρούς, οἱ ὁποῖοι εἶνε κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνοι διὰ νόσον, διὰ τὴν ὁποίαν τὰ χρησιμοποιηθέντα φάρμακα εἶνε ἀντίθετα πρὸς τὴν νόσον. Ἡ διάγνωσις τότε ὑπῆρξε κακίστη εἰς τὴν περίπτωσιν ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει.

Δὲν ἐπρόκειτο περὶ πανικοῦ, δὲν ἐπρόκειτο περὶ διαρροῆς ἐκ φόβου.

Ἡ Μεραρχία τῶν Κρητῶν, καὶ εἶνε πρὸς τιμήν των, παρουσίασε, ἀφ' ἧς ἐδόθη διαταγὴ συμπτύξεως, ἀφ' ἧς δηλαδή, ἔστω καὶ ἀργά, ὑπὸ τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως ἐδόθη τὸ ἐπίσημον σύνθημα τοῦ κινδύνου κυκλώσεως ὑπὸ τῶν ἐπερχομένων Γερμανῶν συνολικὴν ἀνταρσίαν — συνολικὴν ἀπαίτησιν — συνολικὸν σύνθημα καὶ αἴτησιν: «Μεταφορὰν στὴν Κρήτην».

Ἐζήτει ὁλόκληρος ἡ Μεραρχία, ἀπὸ τοῦ μεράρχου της μέχρι τοῦ τελευταίου στρατιώτου: «τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην, ἥτις ἔπρεπε νὰ διαφωτίσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν σύγχυσιν τῶν ἀνωτάτων διοικήσεων, καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὴν μεγαλυτέραν ὑλοποίησιν τῶν προθέσεων τοῦ Κόδρου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Β΄, ὁ ὁποῖος, κορυφὴ ὅλων, παρουσίασε τὴν ἡρωικωτέραν θέλησιν συνεχίσεως τοῦ ἀγῶνος».

Ἀλλὰ εἰς τὴν τιμητικὴν ταύτην ἀνταρσίαν τῆς V Μεραρχίας αἱ ὑπεύθυνοι ἀνώταται διοικήσεις δὲν διεῖδον τίποτε ἀπολύτως καὶ δὲν διεῖδον οὐδὲ στοιχειώδη ἀπόφασιν χορηγήσεως τῶν ἀπαιτουμένων μακρὰν τοῦ πεδίου μάχης πλέθρων γῆς, ἀφοῦ πρότασις τοῦ Σώματος, ὅπως συγκεντρωθῇ ἡ Μεραρχία νοτιώτερον καὶ ἐγγὺς τῶν Ἰωαννίνων, ἀπερρίφθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Στρατιᾶς.

Εἰς τὸ καταφανὲς σύνθημα καὶ πόθον «Στὴν Κρήτη» εἰς τὴν ἀνταρσίαν τῆς V Μεραρχίας μία μόνον λύσις, ἕνα φάρμακο: «ὅσον τὸ δυνατὸν πρὸς τὰ ὀπίσω ταχύτερον». Τὸ Σῶμα Στρατοῦ τὸ ἐζήτησε. Δὲν ἐδόθη. Καὶ ἀπέμεινε ἡ ἀνταρσία ἄνευ θετικοῦ ἀποτελέσματος καὶ μὲ ἀψυχολόγητα τότε μέτρα, ἀλλὰ καὶ συμπεράσματα. Ἂν ἡ Μεραρχία αὕτη μετεφέρετο, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ τὴν ἐπεθεώρει θὰ ἀνέφερε εἰς ἀντίθεσιν τῶν ἀναφορῶν διαρροῆς. «Ἡ Μεραρχία τῶν Κρητῶν, συγκεντρωθεῖσα καὶ μὲ ἄριστον ὡς πάντοτε ἠθικόν, ἀναμένει ἑτοίμη πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν θυσίας τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Ἔθνους».

Αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν ὤφειλον, ὡς ὑπεύθυνος ἐπιτελάρχης ἑνὸς δοξασμένου Σώματος, ὡς παράπονον μιᾶς τῶν ἡρωικωτέρων καὶ πλέον δοκιμασθεισῶν Μεραρχιῶν τοῦ Σώματος, ὤφειλον εἰς τοὺς ἀετοὺς τῆς Τρεμπεσίνας καὶ τοῦ Σεντέλι, ὤφειλον διὰ τὴν ἡρωικὴν Μεραρχίαν τῶν Κρητῶν.

Ἡ φράσις τοῦ ἐπιτελάρχου Πλατῆ, ὡς ἀπάντησις εἰς αἴτησιν τοῦ Σώματος δοθείσης μοι τηλεφωνικῶς: «Τσακαλῶτο ἡ V Μεραρχία δὲν θὰ κινηθῇ ἐντεῦθεν τῶν συνόρων», ἀπετέλεσε τὸ κύκνειον ᾆσμα, ἦτο ἡ πένθιμος καμπάνα διὰ τὴν V Μεραρχίαν τῶν ἡρώων Κρητῶν. Ἀντὶ σωτηρίου φαρμάκου, ἡ ἐκτελεστικὴ βολή.

Ἡ περίπτωσις τῆς Μεραρχίας Κρητῶν, πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ περίπτωσιν μελέτης καὶ ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων, διότι παρουσιάζει μίαν συνολικὴν ἐπίκλησιν, μίαν συνολικὴν ἀνταρσίαν ὁλοκλήρου Μ. Μονάδος, μὲ μοναδικὸν σκοπὸν καὶ πόθον νὰ μεταφερθῇ εἰς τὸ ἐλεύθερον τοῦ πατρίου ἐδάφους μέρος, ἵνα συνεχίσῃ τὸν πόλεμον.

Αἱ σκέψεις μου αὐταὶ δὲν ἀποτελοῦν ἐφεύρεσιν ἐκ τῶν ὑστέρων, πολὺ δὲ περισσότερον ἐπίκρισιν ἀνωτάτων διοικήσεων, νικηφόρων ἄλλως τε, οἱαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αὐταὶ καὶ πρὸς τὰς ὁποίας ὁ σεβασμὸς ὑπῆρξε πάντοτε ἀκατάλυτος.

Ἐκεῖνο ποὺ ἐσκέφθην τότε ὡς ἁρμόδιος ἐπιτελάρχης, ὡς καὶ ἡ διοίκησις καὶ τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Σώματος, ἔφθανε μόνον τὴν ἁρμοδιότητα καὶ τὸν χῶρον ταύτης καὶ παρουσιάσθη ὑπὸ μορφὴν αἰτήσεως τοῦ Σωματάρχου: «μεταφέρατε τὴν Μεραρχίαν πρὸς τὰ ὀπίσω». Τὸ περισσότερον δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Σώματος.

Ἂν τώρα παρουσιάζω τὴν γνώμην μου, τὴν παρουσιάζω ὡς καθῆκον, ὡς ὑποχρέωσιν ἑνός, ὅστις ἔζησε τὰς τραγικὰς ταύτας στιγμὰς μὲ μίαν καὶ μόνον πρόσθεσιν: «νὰ ἐξαχθοῦν τὰ συμπεράσματα, «ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ ὀφείλουν, στρατιωτικοὶ

ἱστορικοὶ ὀνομαζόμενοι», νὰ μὴ λησμονοῦν νὰ ἐξετάζουν μὲ τὸ καλύτερον ψυχοσκόπιον τὰς ψυχολογικὰς ἐπιδράσεις, ἀντιδράσεις καὶ διακυμάνσεις, τὰς ὁποίας προκαλοῦν γεγονότα συντριπτικῆς σπουδαιότητος».

Ἀλλά, ἂς συνεχίσωμεν τὰς ὀδυνηρὰς ἀναμνήσεις.

Οἱ κομμουνισταί, οἱ φυγάδες, οἱ πανικόβλητοι ἰδιαίτατα τῶν μετόπισθεν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνταρσία τῆς V Μεραρχίας, μετέδωσαν τὴν νόσον καὶ εἰς παραπλήσια Συντάγματα καὶ παρουσιάσθη μία ἀθλία κατάστασις ἀνυπακοῆς, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἅπασαι αἱ Μ. Μονάδες προσεπάθουν νὰ ἐπιβάλουν τὴν τάξιν.

Στρατοδικεῖα συνεστήθησαν καὶ ἐπεβλήθησαν κυρώσεις πρὸς περιστολὴν τοῦ μιάσματος.

Ἡ IV Μεραρχία εἶχε καλυφθῆ καὶ συνεπτύσσετο ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ οὐδόλως ἠνωχλήθη.

Τὸ Τ.Σ.Η. διέτασσε τὴν λῆψιν αὐστηροτάτων μέτρων.

Ἀλλὰ εἰς τοιαύτας περιπτώσεις τὸ καλύτερον καὶ συντελεστικώτερον μέτρον εἶνε τὸ κῦρος καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὰς Διοικήσεις. Παράδειγμα Μεραρχία Σπηλιωτοπούλου καὶ κατὰ συνέχειαν Ρουσσοπούλου.

Τί ἄλλη πρωτοβουλία ἀπὸ τὴν διαταγὴν τοῦ Σώματος «τυφεκισμὸς ἄνευ διαδικασίας;».

Ἀναφοραὶ καὶ διαταγαί, πιστοποιοῦσαι τὴν προσπάθειαν ὅλων τῶν Μ. Μονάδων, ὑπάρχουσι εἰς τὰς πολεμικὰς ἐκθέσεις τούτων.

Ἀλλὰ αὗται θὰ ἦσαν ἔννοιαι ἄνευ σημασίας, ἂν δὲν συνωδεύοντο διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν ἡγητόρων. Καὶ διὰ τοὺς μεράρχους του καὶ διὰ τοὺς διοικητὰς γενικῶς τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ ἦτο ὑπερήφανον, ὅτι ἐνήργει νικηφόρον ἔναντι τῶν Ἰταλῶν ἐντὸς τοῦ δημιουργουμένου χάους. Ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ ἔγιναν πολυβοληταὶ - διμοιρῖται, ὁμαδάρχαι. Καὶ ἔτσι ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται ἀπετέλουν τὸ σύνολον τῆς συνεχοῦς θελήσεως ἔναντι τῶν Ἰταλῶν.

Τὸ Τ.Σ.Η., ἐπληροφορεῖτο ἀνελλιπῶς καὶ τὴν κατάστασιν καὶ τὰ λαμβανόμενα μέτρα. Ἡ συνεχὴς προέλασις τῶν Γερμανῶν, τὰ ἀφικνούμενα διαλελυμένα τμήματα τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ καὶ ἡ γενικὴ κατάστασις ἠνάγκασε τὸν διοικητὴν Στρατιᾶς νὰ καλέσῃ τοὺς Σωματάρχας εἰς Ἰωάννινα.

Τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος ἐτήρουν ἐνήμερον τηλεφωνικῶς τῆς καταστάσεως εἰς Ἰωάννινα. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συγκεντρώσεως ταύτης ἦτο ἡ ἀναφορὰ πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον, εἰς ἣν ἀνεφέρετο ἡ γνώμη τῶν Σωματαρχῶν καὶ ἡ κατάστασις τῶν Μονάδων των.

Μ. ΤΡΙΤΗ (15 Ἀπριλίου)

Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος ἐπανῆλθε ἐξ Ἰωαννίνων κυριολεκτικῶς συντετριμμένος καὶ ἀνίκανος διὰ πᾶσαν ἐνέργειαν. Ἡ διέλευσίς του διὰ τῆς μοναδικῆς ὁδοῦ συμπτύξεως καὶ ἡ κατάστασις τῶν Μονάδων ἀπετέλεσαν δι᾿ αὐτὸν ἕνα ἀφόρητον πλῆγμα. Πραγματικὸν ράκος ἐπὶ 36 ὥρας, ἀσθενὴς ἠθικῶς εἰς τὸ κρεβάτι του ἐκστρατείας δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ λάβῃ οὐδεμίαν ἀπόφασιν καὶ αὗται ἐλαμβάνοντο ὑπ᾿ ἐμοῦ, τὰ δὲ σχέδια ὑπεγράφησαν ὑπ᾿ αὐτοῦ μετὰ 48ωρον.

Δι᾿ αὐτὸν ἦτο ἀφόρητος καὶ μέχρι τέλους ἡ σκέψις τῆς ἐπικειμένης τύχης τοῦ Σώματος τῶν 100.000 στρατιωτῶν. Ἡ κατάστασις συνεχίζετο ἡ αὐτή. Αἱ ἀναφοραὶ

συνεχεῖς. Τὸ Α΄ Σ. Στρατοῦ μᾶς ἐκοινοποίησε τὴν ὑπ' ἀριθ. 475)15-4-41 ἀναφοράν του πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον περὶ ἀνάγκης συνθηκολογήσεως.

Τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ οὐδέποτε ὑπέβαλε τοιαύτην ἀναφορὰν εἴτε ἔγγραφον εἴτε τηλεγραφικήν. Οἱαδήποτε ἐνέργειά του πρὸς τὸν Διοικητὴν Στρατιᾶς ἦτο προσωπικὴ ἐπὶ τῆς καταστάσεως ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Σώματος.

Ἡ IV Μεραρχία Μπουλαλᾶ ὑπέβαλε ἀναφορὰν 2154)14-4-41, ὅτι ἔπαυσε νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς μονάδας της. Ἡ δὲ VI Μεραρχία (22561)159 15-4-41) ἀναφορὰν περὶ στάσεως ἑνὸς τάγματος τοῦ 19ου Συντάγματος, οὗτινος οἱ ὁπλῖται κατήγοντο ἀπὸ τὴν περιοχὴν Σερρῶν.

Τὸ ἀπόσπασμα Γιαννοκοπούλου εἶχε διαλυθῆ, ἀπετέλει δὲ τοῦτο τὴν ἄκραν δεξιὰν πλαγιοφυλακὴν τοῦ Σώματος.

Μ. ΤΕΤΑΡΤΗ (16 Ἀπριλίου)

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐζήτησε καὶ πάλιν κατὰ τὴν 10ην ὥραν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 8598 ἀναφορᾶς του τὴν μεταστάθμευσιν τῆς Μεραρχίας Κρητῶν ἐκεῖθεν τῶν συνόρων, διότι ἐντεῦθεν τῶν συνόρων οὐδεμία ἦτο δυνατὴ οὔτε καὶ προεβλέπετο, ἄλλως τε, ὑπὸ τοῦ Σώματος χρησιμοποίησίς της.

Κατόπιν προσωπικῆς συνεννοήσεως τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς ἔλαβεν διαταγὴν ἐκδόσεως σχετικῶν διαταγῶν ὡς καὶ συμπτύξεως εἰς τὴν γραμμὴν Λεγκαρίτσα. Μετὰ ὀλιγόλεπτον ἐκαλούμην εἰς τὸ τηλέφωνον ὑπὸ τοῦ ἐπιτελάρχου τῆς Στρατιᾶς καὶ ἐλάμβανον τὴν ἐντολὴν παραμονῆς εἰς Λούμνιτσα τῆς V Μεραρχίας, συγκεντρωμένης, διότι εἶχε τὴν γνώμην ὅτι δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοῦτο (διὰ πρώτην φορὰν ἐκινεῖτο ἐπιτελὴς ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κρισίμου καταστάσεως) τὸν ἀείμνηστον καὶ ὀλύμπιον εἰς ψυχραιμίαν συνταγματάρχην Σῦρον, διευθυντὴν τοῦ Γραφείου Πληροφοριῶν. Σημειωτέον ὅτι ὁ μέραρχος Παπαστεργίου, κατόπιν ἐπιμονῆς τῆς Στρατιᾶς καὶ παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Μεραρχίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ Σώματος, ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ὑποδιοικητοῦ συνταγματάρχου Παπαδόγκωνα.

Κατόπιν τῶν ἀλληλοσυγκρουομένων αὐτῶν διαταγῶν, ἀνέφερα εἰς τὸν ἐπιτελάρχην, ὅτι πρέπει νὰ ἐκδοθῆ ἔγγραφος διαταγή, ἄλλως θὰ ἐκτελεσθοῦν αἱ διαταγαὶ τοῦ διοικητοῦ τῆς Στρατιᾶς.

Κατόπιν τούτου ἐπεβεβαιώθη καὶ ἐγγράφως ἡ δοθεῖσα προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Στρατιᾶς διαταγὴ συμπτύξεως πρὸς Λεγκαρίτσαν.

Διὰ τὴν V Μεραρχίαν οὐδεμία νεωτέρα διαταγὴ μεταφορᾶς της ἐκεῖθεν τῶν συνόρων, παρὰ τὴν ἐπίμονον γνώμην τοῦ νέου διοικητοῦ της Παπαδόγκωνα, ὅτι ἀντίθετος ἀπόφασις ἀποτελεῖ τὸ σύνθημα τῆς διαλύσεως τῆς Μεραρχίας καὶ τῆς κατὰ βούλησιν κινήσεως τῶν ὁπλιτῶν της καὶ στελεχῶν καταγομένων ἐκ Κρήτης.

Ἐκτὸς τῶν δοθεισῶν διαταγῶν ἐγένετο καὶ προσωπικὴ τοῦ μεράρχου ἐνημέρωσις εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Σώματος μετὰ τῆς πληροφορίας, ὅτι ὁ Σταθμὸς διοικήσεως τοῦ Σώματος θὰ μετεκινεῖτο τελευταῖος καὶ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἰδίᾳ τοῦ Σταθμοῦ διοικήσεως τῆς XVII Μεραρχίας, ἥτις συνεπτύσσετο καὶ θὰ ἠμύνετο τῆς Λεγκαρίτσα.

Ἡ IV Μεραρχία θὰ συνεπτύσσετο ἀριστερὰ τοῦ Ἀώου. Αἱ Ι καὶ XI εἶχον ἤδη μετακινηθῆ. Αἱ XV καὶ VI ἐκινοῦντο διὰ τῶν ὀρεινῶν ὁδεύσεων τοῦ Γκαρονίν.

Τὴν 19ην ὥραν ἤρχισεν ἡ μεταστάθμευσις τοῦ Σταθμοῦ διοικήσεως τῶν Μεραρχιῶν. Ἤδη εἶχε προηγηθῆ ἡ σύμπτυξις ὡρισμένων μονάδων ἀπὸ τῆς 18ης ὥρας καὶ λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης ὁμίχλης, ἡ ὁποία ἀπηγόρευε τὴν ὁρατότητα εἰς τὴν ἀεροπορίαν.

Ἐν συνεχείᾳ ἐκινήθη τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Σώματος ἀπὸ τοῦ Σταθμοῦ διοικήσεώς του ἀπὸ Μπαντιλόγιας (μετὰ συγκινητικὴν νυκτερινὴν προσευχὴν εἰς ἐκκλησάκι, εὑρισκόμενον εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ χωριοῦ) εἰς τὸν νέον Σταθμὸν διοικήσεως εἰς Βασιλικόν.

Ἡ μετακίνησις αὕτη διὰ μέσου τῶν συμπτυσσομένων μονάδων, μετὰ τῆς φυσικῆς εἰκόνος τῶν μονάδων λόγῳ τοῦ σκότους καὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως, ἐπέφερον νέον ψυχικὸν κλονισμὸν τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος, ὁ ὁποῖος ἐξέσπα εἴτε εἰς ὕβρεις εἰς περιπτώσεις διαλυτικῆς εἰκόνος, εἴτε εἰς λυγμοὺς ἀπὸ τὴν συγκίνησίν του, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορία κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας εἶχε καταστρέψει καὶ τὴν γέφυραν Πέτρανη καὶ ἐπέτεινε τὴν δυσχέρειαν, καὶ τὴν ξυλίνην γεφύραν τῆς Μέρτζανης.

Ἡ σύμπτυξις ὁπωσδήποτε ἐξηκολούθει ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν γεγονότων καὶ πληροφοριῶν.

Εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ Σώματος, ἐκτὸς τῆς διαλύσεως τοῦ τμήματος Στρατιᾶς Δυτικῆς Μακεδονίας, εἶχεν ἀρχίσει καὶ ἡ διαρροὴ καὶ τῆς ὁμάδος Μεραρχιῶν Ζωϊοπούλου.

Τὰ Συντάγματα τῆς Ι Μεραρχίας εἰς τὴν κατεύθυνσιν Κορυτσᾶς - Λεσκοβίκι παρουσίασαν μίαν ἐξαιρετικὴν διαρροὴν πρὶν ἢ τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐγκαταστήσῃ τὸ ἀπαραίτητον προγεφύρωμα Λεσκοβικίου.

Οἱ διοικηταὶ τῶν Συνταγμάτων ἐζήτησαν τὴν σύμπτυξιν ἀπὸ τῆς πρωίας τῆς 16ης, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ τὴν νύκτα τῆς 16ης—17ην.

Διετάχθησαν οἱ ἀξιωματικοί, νὰ κρατήσουν τὰς θέσεις των καὶ νὰ χειρισθοῦν αὐτοὶ τὰ αὐτόματα ὅπλα (8632)16-4-41 διαταγὴ Σώματος). Ἐξαίρεσιν παρουσίασε τὸ Ι τάγμα τοῦ 4ου Συντάγματος, ὅπερ οὐδεμίαν διαρροὴν παρουσίαζε.

Πάντως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν γεγονότων ἡ σύμπτυξις ἔγινε ἐνωρὶς ἀπὸ τῆς 16.30 ὥρας τῆς 16ης τρέχοντος.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐλήφθη καὶ ἄλλη ἀναφορὰ τῆς IV Μεραρχίας περὶ τοῦ ἠθικοῦ της, καὶ ἥτις δὲν ἐδικαιολογεῖτο πλέον, διότι οὐδεμίαν πίεσιν ὑφίστατο, ἀλλὰ καὶ ἡ 1586)16-4-41 τοῦ ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου Ἀθ. περὶ τῆς ἀπελπιστικῆς καταστάσεως τούτου.

Μὲ τὰς XV καὶ VI Μεραρχίας ἡ ἐπικοινωνία εἶχε διακοπῆ λόγῳ τοῦ ἄξονος συμπτύξεώς των. Οἱ ἀσύρματοι δὲν κατώρθωναν νὰ ἐπικοινωνήσουν καὶ διέταξα τὴν ἀποστολὴν ἐπιτελῶν τοῦ Σώματος τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Παυλοπούλου καὶ τοῦ ταγματάρχου Πετροπούλου.

Μ. ΠΕΜΠΤΗ (17 Ἀπριλίου)

Τὰ γεγονότα τῆς 16ης, ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεξιόν, ἐπέσυρον τὴν προσοχὴν τοῦ Σώματος διὰ τὴν κάλυψίν του, ἵνα ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν κίνδυνον ἀποκαλύψεως.

Ἀπεφασίσθη ἡ διάθεσις μονάδων τοῦ Σώματος διὰ τὴν ἐξασφάλισιν προγεφυρώματος Μέρτζανης.

Ἐπὶ πλέον τὴν πρωίαν, ἐκλήθη ὁ διοικητὴς τῆς Μεραρχίας Κρητῶν, ἵνα λάβη γνῶσιν ἐντολῆς τῆς Στρατιᾶς περὶ ἐγκαταστάσεως τῆς Μεραρχίας εἰς τὴν γραμμὴν Τσάρσοβα - Λεσκοβίκι. Ὁ μέραρχος, λαβὼν γνῶσιν τῆς διαταγῆς ταύτης, ὑπέβαλε ἔγγραφον ἀναφορὰν περὶ ἀδυναμίας ἐκτελέσεως τοιαύτης ἐντολῆς, ἀντιθέτως δὲ ἐτόνισε ὡς ἐπιβεβλημένην τὴν μεταφορὰν διὰ τῶν ταχυτέρων μέσων τῆς Μεραρχίας εἰς Κρήτην λόγῳ τῆς ἐπικειμένης ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καταλήψεως τῆς Ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Πᾶσαν ἄλλην ἐνέργειαν ἐτόνισε ὡς συμφοράν. Ἐζήτησε δὲ τὴν συνδρομὴν τοῦ Σωματάρχου καὶ τὴν ἔγκρισίν του, ὅπως μεταβῇ εἰς Ἰωάννινα καὶ ὑποβάλη αὐτοπροσώπως τὴν ἀναφορὰν μετὰ προσωπικῆς τοιαύτης εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς

Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος, γνώστης τῶν δυνατοτήτων τῆς Μεραρχίας καὶ πιστεύων καὶ οὗτος ὡς μοναδικὴν λύσιν τὴν μεταφοράν της εἰς Κρήτην, ἐζήτησε προσωπικῶς τηλεφωνικῶς τὴν ἔγκρισιν ταύτην τῆς παρουσιάσεως τοῦ διοικητοῦ τῆς V Μεραρχίας. Δὲν ἐνεκρίθη ὅμως αὕτη.

Μετὰ τὴν ἄρνησιν ταύτην, ὁ μέραρχος ἐκάλεσε ὁ ἴδιος προσωπικῶς τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς, μεθ' οὗ συνεδέετο καὶ ἐπανέλαβε τὴν αἴτησιν, ἥτις αὐτὴν τὴν φορὰν ἐνεκρίθη λόγῳ καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου συνδέσμου των!!!

Ὁ μέραρχος μετέβη καὶ ἐξέθηκε προσωπικῶς καὶ τὴν κατάστασιν τῆς Μεραρχίας, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τὴν Κρήτην αἴτησιν. Ἄλλως τε τὰ ἀποσπάσματα Μέρτζανης καὶ ὁ συνταγματάρχης Σῦρος προηγήθησαν τῆς ἀναφορᾶς ταύτης, εἰς πληροφορίας πρὸς τὴν Στρατιάν.

Ὁ μέραρχος, ἐπανελθὼν αὐθημερόν, συνώψισε εἰς τὸν Σωματάρχην τὰς ἐντυπώσεις του δι' ὑβριστικῶν φράσεων καὶ μὲ ἀγανάκτησιν, ἣν προὐκάλει ἡ ἀποτυχία τοῦ σκοποῦ του. Ἡ Στρατιὰ ἠρνήθη τὴν αἰτουμένην μεταφοράν. Ὁ συνταγματάρχης Παπαδόγκωνας ἐφώναζε ὅτι ἡ συμφορά, «ἥτις πλήττει τὸν στρατὸν Ἠπείρου, ὀφείλεται εἰς τὴν ἀβουλίαν τῆς Στρατιᾶς». Πάντως ἡ μερικὴ ἐπιτυχία ἦτο ὅτι ἡ Στρατιὰ διέτασσε (9359)17-4-41 διαταγὴ) τὴν συγκέντρωσιν τῆς Μεραρχίας Κρητῶν εἰς Καλπάκι.

Ἡ Στρατιὰ καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐτηρήθη ἀπολύτως ἐνήμερος τῆς καταστάσεως τοῦ Σώματος (1625)17-4-41 ἀναφορά).

Ἡ σύμπτυξις ἐξηκολούθει διὰ τῆς προσωπικῆς ἐπεμβάσεως μεράρχων καὶ συνταγματαρχῶν καὶ ἄνευ σθεναρᾶς πιέσεως τοῦ ἐχθροῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ ἀποκόλλησις εἶχε γίνει κατὰ τὴν νύκτα, ὡς ἐλέχθη, τῆς 13ης—14ην.

Κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας τῆς Μ. Πέμπτης πρὸς Μ. Παρασκευὴν ἀφίχθη ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Σπυρίδων εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Σώματος καὶ συνεσκέφθη ἰδιαιτέρως μετὰ τοῦ Σωματάρχου, ὅστις ὡς ἑξῆς μοὶ συνώψισε καὶ τότε καὶ ἀργότερον καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του καὶ τὴν κατάστασιν, ὡς διεμορφοῦτο κατὰ τὰς πληροφορίας τὰς δοθείσας αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

«Ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως Μακεδονίας διελύθη καὶ ὁ διοικητὴς τούτου ἀπεκόπη ἀπὸ τὰς Μεραρχίας του.

Ὅτι ἀπὸ τῆς 15ης οἱ Ἄγγλοι ἐγκατέλειψαν τὴν γραμμὴν Βενέτικου καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς Καλαμπάκαν.

Ὅτι ἐζήτησαν τὴν καταστροφὴν τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων - Καλαμπάκας καὶ ὅτι αἱ

Μεραρχίαι IX, X καὶ XIII νήστεις καὶ ἄνευ δυνατότητος ἐφοδιασμοῦ ἐκινοῦντο διὰ τῶν ὀρεινῶν διαβάσεων τῆς Πίνδου.

Ὅτι ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου φθάσας εἰς Ἰωάννινα συνεζήτησε μετὰ τοῦ Τ.Σ.Η. τὴν ἀνάγκην συνθηκολογήσεως, ὡς διεγράφετο ἡ κατάστασις, ἀλλὰ τὸ Τ.Σ.Η. εἶχεν ἤδη ἀποταθῆ εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τοῦ συνταγματάρχου Γρηγοροπούλου καὶ ἔλαβε ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, ὁ δὲ διοικητής του ἠρνεῖτο νὰ ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν.

Ὅτι ὁ Μητροπολίτης ἐζήτησεν ἀεροπλάνον, ἵνα μεταβῆ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ ἐκθέσῃ καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν ἐπικειμένην συμφοράν, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἐδόθη.

Ὅτι τόσον κατὰ τὴν Μ. Τετάρτην, ὅσον καὶ κατὰ τὴν Μ. Πέμπτην, ἀπηυθύνθη τηλεγραφικῶς εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως Κορυζῆν, ἀναφέρων τὴν διάλυσιν τοῦ στρατοῦ, τὴν ὁποίαν ἔβλεπε εἰς Ἰωάννινα.

Ὅτι ἱκέτευσε πάντα ἁρμόδιον διὰ νὰ σώσῃ τὸν στρατὸν καὶ τὴν Ἤπειρον, ἀλλὰ ματαίως.

Ὁ στρατηγὸς Πλατῆς τὸν παρέπεμπε εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς, μὲ τὴν ὑπόμνησιν, ὅτι ὅταν πρὸ τριμήνου ἐξέθηκε τὴν κατάστασιν ὡς τὴν προησθάνετο τὸν ἐξώρισαν.

Ὅτι πρὸ τῆς ἀρνήσεως τοῦ στρατηγοῦ Πιτσίκα, ὅπως διευκολύνῃ τὴν μετάβασίν του εἰς Ἀθήνας, τοῦ ἀπέστειλε καυστικωτάτην ἐπιστολὴν διὰ τὴν ἀβουλίαν του πρὸ τῆς ἐπικειμένης συμφορᾶς τοῦ Ἔθνους.

Προσέθεσε ὅτι ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου ἔστειλε τὸν ἐπιτελάρχην του Χρυσοχόου εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἐκθέσῃ εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ τὸν Ἀρχιστράτηγον τὴν ἀδυναμίαν περαιτέρω ἀγῶνος, τοῦ στρατοῦ κυκλωθέντος, καὶ ζητήσῃ ἄμεσον λύσιν.

Ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἡτοιμάζετο δι' ἀναχώρησιν καὶ μάλιστα τινὰ τῶν μελῶν της εἶχον ἐπιβιβασθῆ σὺν «γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ πράγμασι» ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

Ὅτι φυγάδες κατέφθανον διαρκῶς εἰς Ἰωάννινα. Διοικηταὶ Μεραρχιῶν εἶχον ἀποσταλῆ ἐκτὸς Ἰωαννίνων πρὸς ἀποφυγὴν πανικοῦ τῶν κατοίκων. Κατέληγε δὲ ὁ Μητροπολίτης ἱκετεύων τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν συνθηκολογήσεως πρὸς τοὺς Γερμανούς. «Σώσατε τὴν δυστυχισμένην Ἤπειρον, ἱκέτευε, ἐφ' ὅσον εἶνε καιρὸς ἀκόμη».

Ὁ Σωματάρχης, γνωρίζων τὰς ἀντιλήψεις μου ἐκ προτέρων συζητήσεων καὶ ἐπιμονῆς μου ἀπὸ τῆς 11ης Ἀπριλίου, ὅτι ἀπὸ τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δὲν πρέπει νὰ ἐκπεμφθῆ αἴτησις συνθηκολογήσεως, μὲ ἐκάλεσε καὶ ἀφοῦ μοὶ ἐξέθηκε τὰς νεωτέρας πληροφορίας παρουσίᾳ τοῦ Μητροπολίτου, συνεζήτει μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῶν προτάσεων τοῦ Μητροπολίτου.

Ἐξέθηκα ἤδη ὅτι ὁ Σωματάρχης εἶχεν ὑποστῆ διὰ τοὺς στρατιώτας του καὶ διὰ τὴν ἐπικειμένην τύχην των, τὸν ἴδιον ἠθικὸν κλονισμὸν καὶ πόνον ὃν ᾐσθάνετο διὰ τὴν Ἤπειρον ὁ Μητροπολίτης.

Καίτοι δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀρνηθῶ τὴν κρισιμότητα τῆς καταστάσεως, καίτοι δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐξεύρω λύσιν τινά, ἵνα ὑποδείξω, ἀφοῦ οἱ ἁρμόδιοι ἀνώτατοι διοικηταὶ δὲν ἔδιδον οὐδεμίαν προοπτικήν, διετύπωσα τὴν γνώμην ὅτι: «πᾶσα πρωτοβουλία, προερχομένη ἐκ μέρους τοῦ διοικητοῦ τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ, διοικοῦντος μὲν

τὴν μεγαλυτέραν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ ὄντος κατὰ βαθμὸν κατωτέρου, εἶνε τελείως ἀπαράδεκτος».

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι καὶ ἰδιαιτέρως κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Μητροπολίτου, μετέχων καὶ ἐγὼ ὡς Ἠπειρώτης τῆς ὀδύνης του ἀπὸ τὴν προσέγγισιν κατὰ πρῶτον λόγον τῶν Ἰταλῶν, οἵτινες πάντοτε τὴν ἐποφθαλμίουν, τοῦ ἐτόνισα: «ἀπ᾿ ἐδῶ μὴ περιμένετε τίποτε».

Ὁπωσδήποτε ὁ Σωματάρχης μου, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ἐμμόνου σκέψεώς του διὰ τὴν τύχην τῶν στρατιωτῶν του, καὶ πρὸ τῆς πράγματι παρουσιαζομένης ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἀπελπιστικῆς καταστάσεως, ἐξουσιοδότησε τὸν Μητροπολίτην νὰ μεταβῇ εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ, στρατηγὸν Δεμέστιχαν, ὑφ᾿ ὃν ἐδέχετο νὰ ταχθῇ πρὸς λῆψιν μιᾶς κοινῆς ἀποφάσεως μὲ βάσιν «τὴν τιμὴν τοῦ νικητοῦ στρατοῦ καὶ τὴν μὴ παράδοσιν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς ἐπ᾿ οὐδενὶ λόγῳ».

Ἡ τελευταία ἄλλως τε σκέψις εἶνε ἐκείνη, ἥτις συνετέλει, ὥστε τὸ Σῶμα Στρατοῦ νὰ ἐκτελῇ θρησκευτικῶς τὰς διαταγὰς τῆς Στρατιᾶς, ὡς πρὸς τὸν τρόπον συμπτύξεως. Ἐκ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Σώματος ὁ Μητροπολίτης ἀνεχώρησε διὰ τὸ Α΄ Σῶμα Στρατοῦ.

Ἐξ ὅλων τούτων ἤχθην εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι στὸ μυαλὸ τοῦ Σωματάρχου εἶχεν ὡριμάσει πλέον ἡ ἀπόφασις, ὅτι καθίσταται ἐπιβεβλημένη πρωτοβουλία, ἵνα περισωθῇ, κατὰ τὴν γνώμην του, ἐκ τῆς ἀτιμίας τὸ νικηφόρον Σῶμα του.

Ἐπειδὴ ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ κάποιος ἐπιτελὴς τῆς Στρατιᾶς ὡς σύνδεσμος καὶ μὲ τὴν ἀπωτέραν σκέψιν νὰ εἶνε ἔμπιστος ταύτης καὶ ἁρμόδιος, ὅστις θὰ ἀνέφερε πᾶν τὸ συμβαῖνον, εἰσηγήθην εἰς τὸν Σωματάρχην τὴν ἀνάγκην ὅπως ζητήσωμεν καὶ ἀποσταλῇ τοιοῦτος. Πράγματι ὁ Σωματάρχης ἐνέκρινε τὴν εἰσήγησίν μου, ὑπεβλήθη σχετικὴ ἀναφορὰ εἰς τὴν Στρατιάν, ἡ ὁποία ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ ἀπεστάλη εἰς τὸ Σῶμα Στρατοῦ ὁ ταγματάρχης Καραβίας Ι., ὅστις καὶ ἀνελλιπῶς ἀνέφερε εἰς τὴν Στρατιὰν ἐκτὸς τῶν ἀναφορῶν τοῦ Σώματος.

Μ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (18 Ἀπριλίου)

Οἱ κομμουνισταὶ διέτρεχον τὰ μετόπισθεν ἐνσπείροντες τὴν διάλυσιν, μὲ τὸ γνωστὸν σύνθημα: «πόλεμος κατὰ τοῦ πολέμου». Γηραιοὶ ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ διοικοῦντες ταῦτα δὲν ἠδύναντο νὰ παρουσιάσουν τὴν ἐπιβαλλομένην θέλησιν καὶ ἀντίδρασιν.

Τὰ γεγονότα ἠκολούθουν ἀμείλικτα τὸν καθορισθέντα δρόμον των, τόσον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς Γερμανικῆς ἀπειλῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας πλευρᾶς.

Εἶχε γνωσθῇ ἡ διάλυσις τοῦ Τ.Σ.Κ. Μακεδονίας καὶ ἡ συνθηκολόγησίς του κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Εἶχε γνωσθῇ ἡ κατάστασις τῆς ὁμάδος Μεραρχιῶν Ζωϊοπούλου, ἔνθα ἡ μὲν δυνατότης τῆς Ι Μεραρχίας ἦτο γνωστὴ (ὁ μέραρχός της ἀπὸ τῆς 11ης Ἀπριλίου ἐτόνιζε τὴν ἀδυναμίαν συνεχίσεως τοῦ ἀγῶνος), ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν λοιπῶν μονάδων δὲν ἦτο διάφορος. Τὸ 72 Σύνταγμα εἶχε διαλυθῇ λόγῳ καὶ τῆς ἀνικανότητος τοῦ διοικητοῦ του, ὡς ἐτονίζετο ὑπὸ πάντων, καὶ ἡ συγκράτησις ἐγένετο τῇ ἐπεμβάσει ψυχραίμων λοχαγῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ λοχαγὸς Τσατέρης Γρηγ., ὅπως ἐνθυμοῦμαι.

Καὶ τὸ χειρότερον ὅλων, ἐγνώσθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργείου περὶ ἀπολύσεως μονομερῶν ἐφέδρων ἀπὸ τῆς 16ης Ἀπριλίου, ἥτις ἐπέδρασε διαλυτικῶς καὶ ἔδωσε τὴν ἐντύπωσιν τῆς καταστάσεως τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως.

Βασικὴ πλέον σκέψις τῶν ἐκεῖθεν τῶν συνόρων, πῶς νὰ εὑρεθῶσι ἐντεῦθεν πρὶν ἢ καταστραφῶσι αἱ γέφυραι Μέρτζανης, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορικὴ ἐπίθεσις ἐξεδηλοῦτο καθημερινή. Οἱ ἀξιωματικοὶ εἶχον μεταβληθῆ εἰς ἀγρονόμους, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν φράσιν τοῦ στρατηγοῦ Ρουσσοπούλου.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 8632)16-4-41 διαταγῆς του εἶχε καθορίσει τὴν δημιουργίαν ὀπισθοφυλακῶν τιμῆς ἔστω καὶ μὲ μόνον ἀξιωματικοὺς καὶ βαθμοφόρους. Βάσει ταύτης ἡ ἄμυνα θὰ διεξήγετο βῆμα πρὸς βῆμα καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ θὰ ἐχειρίζοντο τὰ αὐτόματα ὅπλα.

Ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου ἀπέμειναν μόνον πυρῆνες ὑπὸ τοὺς ἀρίστους ταγματάρχας Ἀντωνόπουλον καὶ Κώνσταν, οἵτινες συνεκράτησαν λόγῳ τοῦ ἡρωισμοῦ των καὶ τῆς αὐτοθυσίας των, ὅσους ἠδύναντο.

Στρατιῶται, καταγόμενοι ἐκ τῶν καταληφθέντων μερῶν, ἔφευγον μὲ μίαν μόνον σκέψιν: «τὴν τύχην τῶν οἰκογενειῶν των», συναποκομίζοντες καὶ τὰ κτήνη διὰ τὴν ταχυτέραν κίνησίν των, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰ ὑπ' αὐτῶν μεταφερόμενα.

Μεμονωμέναι ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν ἀντιδρώντων εἰς τὴν φυγήν των ἀξιωματικῶν εἰς τὰ 1ον, 16ον, 19ον, 50όν, 33ον Συντάγματα καὶ ἀνταρσίαι. Ὁ διοικητὴς πεζικοῦ Μουστεράκης συνεκράτει τὴν κατάστασιν δι' ἀπειλητικῶν ὀπισθοφυλακῶν. Φυγάδες ἐξέτρεπον τοῦ προορισμοῦ των τὰ αὐτοκίνητα, ὥστε νὰ καθίσταται προβληματικὸς καὶ ὁ ἐφοδιασμός. Γενικῶς αἱ ἀντιδράσεις ἐκεῖναι, αἵτινες εἶνε αἱ αὐταὶ εἰς ὅλους τοὺς στρατοὺς εἰς παρομοίας περιπτώσεις. Εἶνε ὅμως ἀξιοσημείωτον ὅτι διὰ τοὺς παραμένοντας εἰς τὰς θέσεις των, παρέμενε διαρκὲς καὶ ἄσβεστον τὸ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν συναίσθημα: «νικηταὶ ὑπὲρ πᾶσαν δυσχέρειαν».

Πάντοτε ἡ Στρατιὰ ἐτηρεῖτο ἐνήμερος τῆς καταστάσεως καὶ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Σώματος. Ἀλλὰ τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος, ἀφ' ἧς ἐπείσθη ὅτι πᾶσα ἐκ μέρους τῆς Στρατιᾶς πρωτοβουλία δὲν ἦτο πιθανή, ἐβασάνιζε ἡ σκέψις τῆς συνθηκολογήσεως, τῆς σωτηρίας τοῦ Σώματος. Λόγῳ τούτου τὴν 10ην ὥραν ἐκάλεσε τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν Παπαδήμαν, μεθ' οὗ συνεδέετο διὰ φιλίας καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἀνέφερε παρουσίᾳ μου σχεδὸν τὰ ἑξῆς: «Κύριε Ὑπουργέ, αἱ στιγμαὶ δὲν δέχονται ἀναβολήν. Σᾶς ἐξορκίζω ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ἐν ὀνόματι ἑνὸς στρατοῦ, ὁ ὁποῖος ἔφθασε τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης του, λάβατε ἀποφάσεις, διότι θὰ κλάψωμεν ἐρείπια χειρότερα τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐγὼ κλαίω ἤδη πρῶτος. Ἐὰν ὑπάρχη κανείς, ποὺ δύναται νὰ μὲ ἀντικαταστήσῃ καὶ νὰ φέρῃ τὸν ἀκάνθινον στέφανον, ἂς ἔλθῃ ἵνα ταχθῶ ὑπὸ τὰς διαταγάς του ὡς στρατιώτης». Ἡ ἀπάντησις τοῦ ὑπουργοῦ ἦτο ἡ ἑξῆς, ὡς μοὶ ἀνεκοίνωσε ὁ Σωματάρχης ἀμέσως μετὰ τὴν τηλεφωνικὴν διακοπήν: «Σᾶς ὁρκίζομαι ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ κάμω γιὰ σᾶς καὶ γιὰ τὸν νικηφόρον στρατὸν ὅ,τι μπορῶ». Μετὰ ταύτην συνέταξε διὰ πρώτην φορὰν ἰδιοχείρως ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω πνεῦμα μακροσκελὲς τηλεγράφημα (τὸ ὑπ' ἀριθ. 501) 18-4-41) πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, τὸν Ἀρχιστράτηγον καὶ τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς. Μὲ διέταξε καὶ τὸ μετέδωσα εἰς τὸν συνταγματάρχην διευ-

θυντὴν τοῦ ΙΙΙ Γραφείου τοῦ Γεν. Στρατηγείου Κιτριλάκην περὶ τὴν 11ην ὥραν δι' ἐνδιαμέσου κέντρου τῶν Ἰωαννίνων. Οὐδεμία ἐπὶ τούτου ἐδόθη ἀπάντησις εἰς τὸ Σῶμα. Τὴν ἑπομένην ἐπληροφορήθημεν τὴν αὐτοκτονίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ Κορυζῆ μὲ συγκεχυμένας διαδόσεις, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ βαστάσῃ τὴν ἐπερχομένην κατάρρευσιν τοῦ Ἔθνους.

Τὴν 12ην ὥραν ὁ συνταγματάρχης ἐπιτελάρχης τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ μὲ ἐζήτησεν ἵνα καθορίσωμεν συνάντησιν μεταξὺ τῶν δύο Σωματαρχῶν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ παριστάμεθα καὶ οἱ ἐπιτελάρχαι, πρὸς λῆψιν ἀποφάσεων, διότι οὐδεμία ἐλπὶς ὑπῆρχε. Γνωρίζων τὰς προθέσεις τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ ἀπεποιήθην πᾶσαν τοιαύτην συζήτησιν καὶ τὸν παρέπεμψα εἰς τὸν ἁρμόδιον Σωματάρχην μου. Λόγῳ τούτου ἠναγκάσθη ὁ διοικητὴς τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ νὰ ζητήσῃ προσωπικῶς τὸν Σωματάρχην μου, διὰ μίαν ἐντὸς τῆς ἑσπέρας συνάντησιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἀπεδέχθη λόγῳ καὶ τῆς μετακινήσεως τοῦ Στρατηγείου τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν εἰς Πρωτόπαπα. Ὥρισαν ὥραν συναντήσεως τὴν 22αν καὶ χῶρον τὸ Καλπάκι.

Σημειῶ ὅτι τὸ Α΄ Σ. Στρατοῦ ἀπὸ τῆς Μ. Τρίτης 15ης τρέχοντος εἶχε προτείνει εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον συνθηκολόγησιν διὰ τηλεγραφήματος κοινοποιηθέντος καὶ ἡμῖν (475 τηλεγράφημα).

Ἔθεσα εἰς τὸν ἑαυτόν μου ὡς σκοπὸν νὰ ἀποτρέψω τὸν Σωματάρχην μου τοιούτων ἀναφορῶν καὶ πρωτοβουλίας. Τοῦ ὑπενθύμισα εἰς συζητήσεις μου «ὅτι ὑπῆρξε καὶ αἰχμάλωτος εἰς Γερμανίαν καὶ συνεπῶς ἡ πρωτοβουλία του θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς ἀποτέλεσμα Γερμανοφιλίας καὶ οὐχὶ ἀνάγκης». Διὰ τοιούτου τρόπου ἐψύχραινον τὸν διαρκῆ ἐφιάλτην του.

Αἱ ἐπιχειρήσεις συμπτύξεως ἐξετελοῦντο μὲ ὅσην ἀνθρωπίνην θέλησιν ἐπέβαλλε ὁ πόθος τοῦ νικητοῦ.

Κατὰ τὴν 14ην ὥραν ἀπὸ κακὴν πληροφορίαν θορυβηθεὶς ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς στρατηγὸς Πιτσίκας, μὲ ἐκάλεσε καὶ μὲ ἠρώτησε διὰ τίνα λόγον ἐγκατελείφθη ἡ γραμμὴ Λεγκαρίτσας.

Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἄνευ διαταγῆς του δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ τοῦτο. Ὅτι ἐγκατεστάθη προγεφύρωμα εἰς Λεσκοβίκι. Ὅτι θὰ καταληφθοῦν ἰσχυρῶς ὅλαι αἱ διαβάσεις τῶν συνόρων. Ὅτι τὸ ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου συγκεντρώνεται καὶ κατευθύνεται ἄνευ διαταγῆς μας εἰς Κόνιτσαν, παραβαῖνον τὴν διαταγὴν παραμονῆς ὑπὸ τὰς διαταγὰς Ζωϊοπούλου. Εἶχε διαλυθῆ ἀδόξως.

Μὲ ἠρώτησε, ἂν θὰ κρατήσουν. Τοῦ ἀνέφερον ὅτι δὲν δύναμαι νὰ τὸν διαβεβαιώσω, διότι ὅλαι αἱ πρὸς αὐτὸν πληροφορίαι, προερχόμεναι πιθανὸν ἐξ ἄλλης πηγῆς, ἦσαν ψευδεῖς. Ὑπενόουν τὸ ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου, ὅπερ ἀνέφερε ὅτι εἶχε Σύνταγμα, ἐνῷ εἶχε μόνον 3 πυρῆνας.

«Δύο ἡμέρες θέλω νὰ κρατήσετε», μοῦ ἐτόνισε. Τοῦ ἀνέφερον ὅτι ἡμεῖς θὰ προσπαθήσωμεν γιὰ 4 ἀφοῦ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων μέτρων, ἐγκατεστάθησαν ὀπισθοφυλακαὶ τιμῆς μὲ πρόθεσιν νὰ μὴ μείνῃ τίποτε εἰς τοὺς Ἰταλούς.

Τέλος μοῦ προσέθεσε ὅτι ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸν πῆρε στὸ τηλέφωνο ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ κρατήσωμε, διότι σὲ λίγες ὧρες θὰ ἐλαμβάνετο ἡ ἀπόφασις. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ὁ πόθος ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν ἦτο πῶς θὰ προστατευθοῦν ἀπὸ ἀτιμωτικὴν διάλυσιν ἢ παράδοσιν. Ἅπαντα ταῦτα ἀνέφερον αὐτολεξὶ εἰς τὸν Σωματάρχην μου.

Μετὰ ὥραν ἐκοινοποίησε ἡ Στρατιὰ διαταγήν της, ὅτι «π ρ ό τ α σ ι ς σ υ ν θ η κ ο λ ο γ ή σ ε ω ς π ρ ὸ ς Γ ε ρ μ α ν ο ὺ ς ἀ π ε ρ ρ ί φ θ η κ α ὶ ἡ Κ υ β έ ρ ν η σ ι ς ἀ π ε φ ά σ ι σ ε τ ὴ ν μ έ χ ρ ι ς ἐ σ χ ά τ ω ν ἄ μ υ ν α ν».

Ἡ τοιαύτη διαταγή, ὡς καὶ ἡ ἀναφορὰ τοῦ ἐμπίστου τοῦ Σωματάρχου ταγματάρχου Σχοινᾶ περὶ ἀθλίας καταστάσεως, ἧς ἀντίκτυπος ἦτο ἡ αὐτοκτονία τοῦ ἐκ Κρήτης ἀντισυνταγματάρχου Θεοδωράκη, ἐστερέωσαν εἰς τὸν Σωματάρχην τὴν σκέψιν ὅτι ἦτο πλέον ἐπιβεβλημένη ἡ ἐκ μέρους του πρωτοβουλία περὶ συνθηκολογήσεως.

Καὶ πάλιν προσεπάθησα νὰ τὸν ἀποτρέψω καὶ εἰς ἐρώτησίν του, ἐὰν βλέπω «δυνατότητα ἀντιστάσεως τοῦ Σώματος», τοῦ ἀπήντησα ὄχι, ἀλλὰ ὑπεύθυνοι καὶ ἁρμόδιοι πρὸς τοῦτο εἶνε οἱ μέραρχοι καὶ προσέθετον ἀκόμη ὅτι πρέπει νὰ συγκεντρώσητε καὶ ὅλους τοὺς ἐπιτελεῖς τοῦ Σώματος μήπως ὑπάρξη καμμιὰ καλυτέρα λύσις.

Νὰ ζητήση προσωπικῶς τὴν ἔγκρισιν τοῦ μεράρχου Ρουσσοπούλου, ἥτις, ὡς διετείνετο, τοῦ ἐδόθη.

Ἐνέκρινε δὲ καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἐπιτελῶν τοῦ Σώματος, ἥτις ἐπραγματοποιήθη τὴν 16ην ὥραν. Παρίσταντο οἱ συνταγματάρχαι πυροβολικοῦ Μπαλῆς, μηχανικοῦ Ἠλιόπουλος, ἀντισυνταγματάρχαι Παπαχαραλάμπους, Τζῆμας, Ζαΐμης, Λέντζος, Στεφανόπουλος, Φραγκούλης, Γιαούρτας, ταγματάρχαι Μακαρίτης, μηχανικοῦ Σύρμας, πεζικοῦ Τζάτζαρης Ἀθ. Ἀπουσίαζον ὁ ἀντισυνταγματάρχης Γιαταγάνας καὶ ὁ ταγματάρχης Πετρόπουλος, οἵτινες ἐνημερώθησαν ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ των.

Κατὰ ταύτην ἐξέθηκε τὴν κατάστασιν, τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μητροπολίτου καὶ τὰ διαμειφθέντα, τὸ ἀποσταλὲν τηλεγράφημα εἰς τὸν Ὑπουργόν, τὸ τηλεγράφημα τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον περὶ συνθηκολογήσεως, ὡς καὶ τὴν πρόσκλησιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ Δεμέστιχα περὶ συναντήσεώς των.

Κατέληγε δὲ ὅτι, μετὰ σύμφωνον γνώμην τῶν μεράρχων του, δὲν ὑπάρχει πλέον δυνατότης ἀντιστάσεως, ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐλάμβανε ἀμέσως ἀποφάσεις καὶ θὰ ἀνελάμβανε μετὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ πρωτοβουλίαν συνθηκολογήσεως πρὸς τοὺς Γερμανούς, ἵνα περισωθῇ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν τὸ γόητρον τοῦ νικηφόρου στρατοῦ καὶ ἀποφευχθῇ ἡ ἀτίμωσις διὰ τῆς πλήρους διαλύσεως.

Ἐζήτησε δὲ τὴν γνώμην τῶν παρισταμένων. Οὐδεὶς παρουσίασε λύσιν ἀλλοίαν, διότι ἅπαντας κατεῖχε τὸ φάσμα στρατιωτῶν νικητῶν νὰ καταδιώκωνται ὑπὸ τῶν χθὲς ἡττημένων.

Μόνον, ὡς ἐνθυμοῦμαι, ὁ ἀείμνηστος καὶ ἀγαπητὸς συνάδελφος ταγματάρχης Τζάτζαρης ὑπενθύμισε τὰς ὑποχρεώσεις μας πρὸς τοὺς μαχομένους Ἄγγλους, εἰς τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν, τοῦ ὁποίου ἀπήντησε ὅτι ἡ ἀδυναμία δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κάμη διάκρισιν διὰ κανένα. Καὶ ἀπεμακρύνθη. Ὁ Τζάτζαρης εἰς συζήτησιν μαζί μου ὑπέδειξε τὴν δυνατότητα νὰ αὐτοδιαλυθοῦμε καὶ νὰ ἀντιστοῦμε εἰς τὰ βουνά. Τοῦ ἀπήντησα: «Ἐσὺ ἔχεις δίκαιον, ἀλλὰ τὰ βουνὰ δὲν σηκώνουν ὅλο τὸ στρατὸ καὶ αὐτὸ χρειάζεται προπαρασκευήν». Πάντως καὶ τότε καὶ τώρα διατυπῶ τὴν ἐντύπωσίν μου σεβασμοῦ τῆς μνήμης διὰ τὸν ταγματάρχην τοῦτον, ὁ ὁ π ο ῖ ο ς ἔ θ ι γ ε ἕ ν α ζ ή τ η μ α, τ ὸ ὁ π ο ῖ ο ν ἔ π ρ ε π ε ν ὰ π ρ ο β λ ε φ θ ῇ.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΑΡΧΩΝ ΤΟΥ Α΄ ΚΑΙ Β΄ Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ, ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ ΚΑΙ ΜΠΑΚΟΥ

Σύμφωνα μὲ τὴν διαταγὴν τῆς Στρατιᾶς, τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Σώματος μετεκινεῖτο κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας πρὸς τὸν νέον του Σταθμὸν διοικήσεως εἰς Πρωτόπαπα.

Εἰς τὸ Καλπάκι, ὁπόθεν θὰ διήρχετο τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Σώματος, ἀνέμενε ὁ διοικητὴς τοῦ Α΄ Σώματος Στρατοῦ.

Ἀπεσύρθησαν εἰς ἓν τῶν αὐτοκινήτων των καὶ παρέμειναν συνομιλοῦντες ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν. Κατὰ ταύτην, ὡς μοὶ ἐξήγησε ὁ Σωματάρχης, συνεζητήθη ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἡ δημιουργηθεῖσα κατάστασις καὶ τελικῶς ἀπεφάσισαν νὰ ἀποστείλουν τηλεγράφημα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, τάσσοντες προθεσμίαν ἀποφάσεως.

Ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως θὰ ἀνελαμβάνετο πλήρης πρωτοβουλία μὲ σχηματισμὸν προσωρινῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων καὶ τοὺς Σωματάρχας Ἠπείρου, ἀφοῦ εἶχε γνωσθῆ ἡ πρόθεσις τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος. Σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως ταύτης θὰ εἶνε ἡ συνθηκολόγησις πρὸς τοὺς Γερμανοὺς μὲ βάσιν μίαν ἔντιμον εἰρήνην, ὡς ἐνομίζετο, καὶ τὴν μὴ παράδοσιν εἰς Ἰταλούς. Συνεφωνήθη μεταξύ των, ὅτι ὁ στρατηγὸς Δεμέστιχας θὰ ἐνημέρωνε, ὡς ἀρχαιότερος, πρῶτον τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς ἐπὶ τῶν ἀποφασισθέντων καὶ ἐὰν δὲν συνεφώνει θὰ ἀπεστέλλετο, ὅπως ἐτόνιζον, τὸ τελεσίγραφον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ θὰ ἐτίθεντο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ Τσολάκογλου, ὡς ἀρχαιοτέρου, μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχον ἐπικοινωνήσει τηλεφωνικῶς.

Ἀπεφάσισαν νὰ ἀποσταλῆ ἐντὸς τῆς νυκτὸς εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ, ὡς πλησιέστερον πρὸς τὰ Ἰωάννινα, ὁ κοινὸς φίλος Μητροπολίτου καὶ Μπάκου συνταγματάρχης Μαυρογιάννης, ἵνα κληθῆ ὁ Μητροπολίτης διὰ τὸν καθορισμὸν λεπτομερειῶν καὶ τὴν ἑπομένην πρωίαν θὰ ἤρχετο εἰς τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ καὶ ὁ στρατηγὸς Δεμέστιχας. Τέλος ἐτίθετο ρητῶς, ὅτι αἱ διαταγαὶ τοῦ Τ.Σ.Η. διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς θὰ ἐξετελοῦντο θρησκευτικῶς.

Μετὰ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τῶν ἀποφάσεών των, ἐκλήθην ὑπὸ τῶν Σωματαρχῶν, ὡς καὶ ὁ συνοδεύων τὸν διοικητὴν τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ διευθυντὴς τοῦ ΙΙΙ Γραφείου ἀντισυνταγματάρχης Πόρτολος καὶ οἱ Σωματάρχαι συνέταξαν τὸ γνωστὸν ὡς τηλεγράφημα τῆς νυκτὸς τῆς Μ. Παρασκευῆς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, εἰς ὃ ἐτάσσετο προθεσμία 6ωρος. Τοὺς ἀντέταξα, νομίζω τῇ ὑποδείξει τοῦ ταγματάρχου Κωτσάλου Σ., κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ σχεδίου τηλεγραφήματος, ὅτι τὸ 6ωρον δὲν εἶχε οὔτε ἔννοιαν οὔτε θέσιν, ἀφοῦ ἡ ἀπόφασίς των ἀμύνης κατὰ τῶν Ἰταλῶν ὑφίστατο μέχρι τέλους καὶ συνεπῶς ὡς πρὸς τοῦτο ἐξετελετοῦντο αἱ διαταγαὶ τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ τηλεγράφημά των εἶχε τὴν ἔννοιαν προστασίας ἔναντι τῶν Γερμανῶν. Ἀπεδέχθησαν τὴν εἰσήγησίν μου ταύτην καὶ ἐτροποποίησαν τὴν σχετικὴν φράσιν.

Ἡ ἀπόφασίς των ἄλλως τε ἐνημερώσεως τοῦ διοικητοῦ τῆς Στρατιᾶς, ὅστις μόνον 2 ἡμερῶν ἀντίστασιν ἐζήτει, ἐνόμιζον ὅτι ἀπετέλει μίαν καλὴν προοπτικήν.

Βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀπεστάλη πράγματι ὁ συνταγματάρχης Μαυρογιάννης ὑπὸ τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ καὶ ὅστις ἀφοῦ εἶδε ἰδιαιτέρως τὸν Σωματάρχην μου, με-

τέθη εἰς Ἰωάννινα, ὁπόθεν κατὰ τὴν πρωίαν τοῦ Μ. Σαββάτου ἀφίχθη καὶ πάλιν μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων.

Εἰς τὸν Σωματάρχην, κατόπιν τούτου, ἐπεκράτει ἡ γνώμη ὅτι αἱ προσπάθειαι τοῦ στρατηγοῦ Δεμέστιχα πρὸς τὸν στρατηγὸν Πιτσίκαν ἐναυάγησαν καὶ συνεπῶς ἤρχιζε ἡ ἐνέργεια τῶν ἀποφασισθέντων μετὰ τὴν ἀποστολὴν οὕτως εἰπεῖν τοῦ τελεσιγράφου.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐστερεῖτο τηλεφωνικῆς ἐπικοινωνίας λόγῳ τῆς καταστρεπτικῆς δράσεως τῆς ἀεροπορίας καὶ τῆς ἀδυναμίας κινήσεως κατὰ τὴν ἡμέραν συνεργείων, τὰ ὁποῖα ἐπολυβολοῦντο. Τριακόσια καὶ πλέον ἀεροπλάνα ὑπερίπταντο ἡμερησίως τοῦ τομέως τοῦ Σώματος, τὰ ὁποῖα ἐσφυροκόπουν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, κατερχόμενα εἰς ὕψος 10 μ. ἀκόμη καὶ ἐπεκτείνοντα τὸν πανικόν.

Μ. ΣΑΒΒΑΤΟΝ (19 Ἀπριλίου)

Τὰ μέτρα τοῦ Σώματος, ἵνα πάσῃ θυσίᾳ ἡ σύμπτυξις εἶνε καρποφόρος, μέσα εἰς μίαν κατάστασιν, ἡ ὁποία ἦτο χαώδης, ἐλαμβάνοντο συνεχῶς καὶ μετ' ἐπιμονῆς.

Οἱ ἐπιτελεῖς τοῦ Σώματος Στρατοῦ εἶχον ἀποσταλῆ ὡς σύνδεσμοι διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τοῦ Σώματος, ἀφοῦ μάλιστα μόνον διὰ τοῦ ἀσυρμάτου, καὶ τούτου πλημμελῶς, ἠδυνάμεθα νὰ συνδεθῶμεν.

Ὁ ταγματάρχης Κώτσαλος ἀπεστάλη εἰς τὴν XVII Μεραρχίαν, τὴν ὁμάδα Ζωϊοπούλου καὶ τὴν XV καὶ VI Μεραρχίας.

Πρὸ αὐτοῦ εἶχεν ἀποσταλῆ ὁ ἀντισυνταγματάρχης Παυλόπουλος καὶ ταγματάρχης Πετρόπουλος εἰς τὰς Μεραρχίας ταύτας, αἱ ὁποῖαι ἐκινοῦντο ἐπὶ δυσβάτων καὶ «ἀσπλάχνων», ἂν δύναται νὰ λεχθῆ, ὁδεύσεων. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς γεφύρας Μέρτζανης μονίμως, ὥστε νὰ κατευθύνωσι τὴν διέλευσιν, δύο ταγματάρχαι οἱ Γιαννουκάκης καὶ Καΐστης. Ὁ Σωματάρχης, προσπαθήσας κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ ἐπικοινωνήσῃ προσωπικῶς μὲ τοὺς μεράρχους, καθηλώθη ἐπὶ 3ωρον διὰ πολυβολισμῶν καὶ βομβαρδισμοῦ, σωθεὶς ὡς ἐκ θαύματος.

Ἡ σύμπτυξις συνετελεῖτο ὁπωσδήποτε χωρὶς μεγάλας δυσχερείας ἐλλείψει ἐπιγείου ἐχθρικῆς πιέσεως διὰ μεγάλων δυνάμεων. Δυστυχῶς οἱ ἐπανελθόντες ἐπιτελεῖς προσεκόμισαν ἀναφορὰς τῶν μεράρχων, ὅτι αἱ μονάδες των εὑρίσκοντο εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀντιστῶσι καὶ ἐπὶ τῶν συνόρων, διότι εἶχε ἤδη τεθῆ τὸ ψυχοφθόρον σύνθημα: «Γιατί πολεμοῦμε, ἀφοῦ οἱ Γερμανοὶ ἔφθασαν εἰς Κατάραν;».

Λόγῳ τούτου τὸ Σῶμα Στρατοῦ εἶχε λάβει ἐγκαίρως τὴν πρόνοιαν καὶ διέθεσε, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν συνόρων, μονάδας ἐφ' ὧν εἶχε ἐμπιστοσύνη, λόγῳ ἱκανότητος τῶν διοικητῶν καὶ τὰς ὁποίας εἶχε προαποστείλει, ὥστε νὰ ἀναλάβουν καὶ ἠθικῶς καὶ σωματικῶς λόγῳ ἀναπαύσεως καὶ ἀποστάσεως.

Καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μὲν ταύτης παρέμεινε ἀμετάβλητος ἡ κεντρικὴ ἰδέα ὅλων καὶ ἐφιαλτικὴ τοῦ Σωματάρχου: «Νικηταὶ μέχρι τέλους». Ἀπὸ τῆς ἑτέρας ὅμως πλευρᾶς, δηλαδὴ τῆς Γερμανικῆς κατευθύνσεως, ὅλα ἐνίσχυον τὴν γνώμην του σὺν τῇ γειτνιάσει τῶν ἐπιτιθεμένων Γερμανῶν. «Συνθηκολόγησις μὲ τοὺς Γερμανοὺς διὰ τὴν δημιουργίαν καλυτέρων ὅρων».

Ἀφ' ἧς ἀνέλαβε τὴν τόσον ἐπικίνδυνον, ὡς τοῦ ἐτόνισα πλειστάκις, δι' αὐτὸν

πρωτοβουλίαν ταύτην καὶ ἐθεώρει τοῦτο ὡς ὑπέρτατόν του καθῆκον καὶ θυσίαν ἔναντι τῶν συμπολεμιστῶν του, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ ἀποκρύψη ἀπὸ τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς, καὶ πρὸς τοῦτο οὐδεμίαν ἀντίρρησιν ἔφερε, ὅταν τοῦ ἀνέφερα ὅτι ὁ σύνδεσμος τῆς Στρατιᾶς ταγματάρχης Καραβίας ἐθεώρει ὑποχρέωσιν τιμῆς, καὶ δικαίως νὰ πληροφορήση τὸ κλιμάκιον εἰς ὃ ἀνῆκε περὶ ὅλων τῶν γεγονότων τῆς Μ. Παρασκευῆς καὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Μητροπολίτου. Ἄλλως τε ὁ στρατηγὸς Δεμέστιχας εἶχε ἤδη ἐνημερώσει τὸν διοικητὴν Στρατιᾶς, ὡς συνεφωνήθη. Οὕτως ἐνεκρίθη ἡ ἀναχώρησις τοῦ ταγματάρχου Καραβία τὸ Μ. Σάββατον.

Σημειοῦται ὅτι ὁ Σωματάρχης ἠγνόει ὅτι ὁ στρατηγὸς Δεμέστιχας δὲν ἔκαμε χρῆσιν τῶν συμφωνηθέντων διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ τηλεγραφήματος τῆς νυκτὸς τῆς Μ. Παρασκευῆς καὶ ὅτι ἀντ' αὐτοῦ μετὰ τὴν συζήτησίν του μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Πιτσίκα καὶ τὰς ἀντιρρήσεις του, ἀπέστειλε ἕτερον τηλεγράφημα μὲ μόνην τὴν ὑπογραφήν του καὶ διὰ λογαριασμὸν τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ.

Τὴν ἡμέραν ταύτην ἀξιοσημείωτοι διὰ τὸν ἱστορικὸν (ὁ ὁποῖος θὰ ἀσχοληθῆ διὰ τὰ συμπεράσματα ἑνὸς ψυχολογικοῦ παράγοντος) εἶνε αἱ ὑπ' ἀριθ. Α.Π.9415) 1407 ἀναφοραὶ τοῦ Τ.Σ.Η., κοινοποιηθεῖσαι καὶ εἰς τὸ Σῶμα, περὶ ἀπελπιστικῆς καταστάσεως τοῦ στρατοῦ, ἡ Α. Π. 8694)19-4-1941 ἀναφορὰ τοῦ Σώματος καὶ 8719)19-4-1941 ὁμοία, δι' ἧς ὑπεβάλλοντο αἱ προκηρύξεις τῶν κομμουνιστῶν «πόλεμος κατὰ τοῦ πολέμου» καὶ δι' ἧς ὑπεδεικνύοντο καὶ ὡρισμένα μέτρα.

Τὴν πρωίαν τοῦ Σαββάτου ὁ ἀφιχθεὶς Μητροπολίτης ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν ἔχων ἐπὶ πλέον ἐπιχείρημα τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν εἰς Ἰωάννινα, ὅπου συνεκεντροῦντο οἱ φυγάδες. Συνίστα τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀποστολῆς κηρύκων εἰς τοὺς Γερμανούς, πρὸς οὓς θὰ μετέβαινε καὶ ὁ ἴδιος, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως.

Τὴν πρωίαν τοῦ Σαββάτου ἐξ ἄλλου ἐλήφθη διὰ τοῦ ἀσυρμάτου πρόσκλησις τοῦ στρατηγοῦ Πιτσίκα, ὅπως μεταβῆ ὁ Σωματάρχης εἰς Ἰωάννινα. Ὁ στρατηγὸς Δεμέστιχας παρεκίνησε τὸν Σωματάρχην τηλεγραφικῶς νὰ μεταβοῦν χωρὶς νὰ τοῦ κάμη νύξιν περὶ τροποποιήσεως τοῦ τηλεγραφήματός των. Ὁ Σωματάρχης, φοβούμενος κράτησίν του εἰς Ἰωάννινα (παράδοξος σκέψις ἀφοῦ δὲν εἶχε ἕως τότε οὐδεμία ἐκδηλωθῆ ἐνέργεια διοικητική) καὶ κατεχόμενος πλέον ἀπὸ τὴν ἔμμονον ἰδέαν τῆς ἀμέσου λύσεως λόγῳ τῆς προσεγγίσεως τῶν Γερμανῶν, οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔδωσε, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπεκοινώνησε προσωπικῶς μὲ τὸν στρατηγὸν Τσολάκογλου, τὸν ὁποῖον ἐνημέρωσε ἐπὶ τῆς ἀποφάσεώς του μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Δεμέστιχα. Οὗτος ἀπεδέχθη τὴν ἀπόφασιν καὶ ἐζήτησε νὰ ἀποσταλῆ ὁ Μητροπολίτης μετὰ ἀντιπροσώπων τῶν Σωμάτων. Ἀνεμένετο δὲ ὁ στρατηγὸς Δεμέστιχας διὰ τὴν μετάβασιν εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως Τσολάκογλου. Ἐπειδὴ οὗτος ἐβράδυνε καὶ δὲν ὑπῆρχε τηλεγραφικὴ ἐπικοινωνία, ἀπεφάσισαν τὴν μετάβασίν των (Μητροπολίτης, Σωματάρχης, Μαυρογιάννης) εἰς Σταθμὸν διοικήσεως Δεμέστιχα. Ἀνεχώρησαν πράγματι, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ προχωρήσουν, διότι καθηλώθησαν ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας. Λόγῳ τούτου ἐπέστρεψαν καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων ἀνεχώρησε τὴν 20ὴν ὥραν τοῦ Μ. Σαββάτου διὰ Βοτονάσι, ὅπου ὁ Σταθμὸς διοικήσεως τοῦ στρατηγοῦ Τσολάκογλου μετὰ τῶν ἄνευ μονάδων πλέον στρατηγῶν του (Μουτούση, Ζυγούρη καὶ τῶν ἄλλων).

Συνωδεύετο ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Μπαλῆ Νικ. διοικητοῦ πυροβολικοῦ Β′ Σ. Στρατοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Μαυρογιάννη, διοικητοῦ πυροβολικοῦ τοῦ Α′ Σ. Στρατοῦ. Παράκλησιν τοῦ Σωματάρχου, ὅπως τὸν ἀντιπροσωπεύσω, δὲν ἐδέχθην. Τοῦ ἐτόνισα ὅτι ἡ παρουσία μου ἦτο ἀπαραίτητος εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως διὰ τὴν ἀπόλυτον ἀπόδοσιν τοῦ ἐπιτελείου εἰς στιγμὰς τόσον κρισίμους. Ἄλλως τε μὲ τὴν δικαιολογίαν αὐτὴν καὶ μὲ τὴν πραγματικότητα αὐτὴν δὲν ἔλαβον μέρος εἰς ὅλας τὰς συσκέψεις των.

Ὁ Σωματάρχης, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεως καὶ μὲ τὴν ἐντολὴν ἀπολύτου συμμορφώσεως, ἔδωκε γραπτὸν σημείωμα εἰς τὸν συνταγματάρχην Μπαλῆν, τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον συνίστατο ὡς ἑξῆς, ὡς ἄλλως τε ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν πολεμικὴν ἔκθεσιν τὴν ὑποβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Β′ Σ. Στρατοῦ:

«Σχηματισμός, λόγῳ ἀναχωρήσεως τῆς Κυβερνήσεως Ἀθηνῶν, προσωρινῆς τοιαύτης ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην μὲ μέλη τοὺς 3 Σωματάρχας καὶ ἐν συνεχείᾳ ἱκανῶν διὰ τὰς περιστάσεις ταύτας πολιτικῶν ἢ ἐπιστημόνων.

— Διάγγελμα πρὸς τὸν λαόν, ἵνα ἐνημερωθῇ διὰ τὴν κατάστασιν καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀποφάσεως.

— Ἀνακοίνωσις τῆς ἀποφάσεως πρὸς τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνησιν.

— Αἴτησιν ἀνακωχῆς μὲ βάσιν τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἔντιμον κατάθεσιν ὅπλων καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ παράδοσιν οὐδενός.

— Ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς τῶν αἰτήσεων τούτων, συνέχεια τοῦ ἀγῶνος ἔστω καὶ ὑπὸ τὴν ἀθλίαν κατάστασιν, δι' ὁμάδων ἐθελουσίως παραμενουσῶν μὲ μονίμους ἀξιωματικοὺς καὶ ἐφέδρους ὅσοι θὰ παρέμενον».

Εἶνε βέβαιον, ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ ψυχολογία τοῦ μετώπου ἦτο: «Δὲν ὑπάρχει ἕνας ἔντιμος διοικητὴς νὰ μᾶς σώσῃ;». Δὲν εἶνε ἄλλως τε δυνατὸν νὰ ἀναφερθῶσι ὕβρεις καὶ συζητήσεις, αἵτινες ἐγένοντο διὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἀποχώρησιν. Ἤδη ἄλλως τε πολλαὶ διοικήσεις (μὲ πρωτοπόρους πάλιν τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι ὑπηρέτησαν εἰς τὴν VII Μεραρχίαν, εἶχον τραπῆ πρὸς Ἀγρίνιον καὶ ἐκεῖθεν δι' Ἀθήνας, ἵνα μὴ εὑρεθῶσι εἰς τὰς Μονάδας των κατὰ τὴν προσέγγισιν τῶν Γερμανῶν. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 64829)16-4-41 διαταγὴ τοῦ ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν Παπαδήμα περὶ διαλύσεως τῶν μετόπισθεν (ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Βασιλέως, ὡς ἐδέχθη) εἶχε φθάσει ἤδη εἰς τὸ μέτωπον μὲ τὰ φυσικὰ ἀποτελέσματά της. Ἐκτὸς τούτου, οἱ ἀσύρματοι μετέφερον διὰ τῶν ὁπλιτῶν ἀκαριαίως πᾶσαν πληροφορίαν. Τὰ μεγάφωνα δὲ τοῦ ἐχθροῦ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν, ὁπότε τὸ ἠθικὸν τοῦ στρατοῦ πραγματικὰ ἐπλήγη καιρίως, ἐγνωστοποίουν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰς προόδους τῆς κινήσεως μὲ ἐξωγκωμένας πληροφορίας καταλήψεως καὶ καταστροφῆς πόλεων καὶ προσεκάλουν εἰς παράδοσιν. Γενικῶς ὁ πόθος τῶν διοικήσεων ἦτο ὅπως, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρχε ἄλλη λύσις ἐκτὸς τῆς ἀνακωχῆς, εὑρεθῇ ὁ στρατός μας νικητής, ὡς μέχρι τοῦδε, τῆς νίκης του σημειουμένης διὰ τῆς διατάξεως τῶν μονάδων του ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Ἡ κατάστασις καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ Σώματος, διὰ τὸν ἱστορικόν, συνοψίζονται εἰς τὰς ἀναφορὰς καὶ διαταγὰς τῶν Μ. Μονάδων: 2655)19.4.41 VI Μεραρχίας περὶ ἠθικοῦ. Α.Π. 8694)19.4.41, 8710)19.4.41, 8719)19.4.41 ἀναφοραὶ τοῦ Σώματος. Α.Π. 8714)19.4 41, 8717)19.4.41, 8713)19.4.41 διαταγαὶ τοῦ Σώματος. Α.Π. 9415)1907)19.4.41 ἀναφορὰ τοῦ Τ.Σ.Η. περὶ καταστάσεως τοῦ στρατοῦ.

Ε) ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ (20 Ἀπριλίου)

ι) Ἀ ν α κ ω χ ή

Κατὰ τὴν 10ην ὥραν περίπου ἀποκατεστάθη ἡ τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Γ' Σ. Στρατοῦ, ὁπόθεν ἐδόθησαν, ὡς καὶ ἐξ Ἰωαννίνων, αἱ κάτωθι πληροφορίαι: Ὅτι τὴν 8.45 ὥραν ἀνεχώρησε ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Μπαλῆν Ν., Β' Σ. Στρατοῦ, ἀντισυνταγματάρχην Χατζαρούλαν καὶ ἐπίλαρχον Βλάχον Κ., τοῦ Γ' Σ. Στρατοῦ, πρὸς τὸ Γερμανικὸν Στρατηγεῖον. Αἱ ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν συνεχίζοντο καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην μὲ τὸν ἴδιον ρυθμὸν καὶ ὑπὸ τὴν κάλυψιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Σώματος ἐγκατασταθέντος προγεφυρώματος Λεσκοβικίου, αἱ Μεραρχίαι συνεπτύσσοντο ἐντεῦθεν τῶν συνόρων. Ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος, ἱκανοποιῶν καὶ προσωπικὰς ἐπιστολὰς πρὸς αὐτὸν ἐνίων στρατηγῶν, ἠθέλησε ὅπως ἅπασαι μεταφερθῶσι ἐντεῦθεν τῶν συνόρων. Πράγματι, τὴν 20ὴν Ἀπριλίου ἅπασαι αἱ διοικήσεις τῶν Μ. Μονάδων καὶ τὸ ὅλον σχεδὸν τῆς δυνάμεώς των ἀπεσύρθη ἐντεῦθεν τῶν συνόρων καὶ παρέμειναν ἐκεῖθεν μόνον αἱ δυνάμεις τοῦ ἐγκατασταθέντος προγεφυρώματος τῆς πλέον συγκροτημένης XV Μεραρχίας Σπηλιωτοπούλου.

Ἡ δρᾶσις τοῦ ἐχθροῦ συνίστατο εἰς τὴν ἔντονον δραστηριότητα τῆς ἀεροπορίας, ἡ ὁποία κατήρχετο μέχρι 50 μ. διὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ πολυβολήσῃ ἀδιαφόρως, Σταθμοὺς διοικήσεως, σταθμοὺς ἀνεφοδιασμοῦ, ἀναρρωτήρια ἢ νοσοκομεῖα, ὡς καὶ εἰς ἔντονον δρᾶσιν τοῦ πυροβολικοῦ. Αἱ ἐπιθέσεις τοπικαί, μικρᾶς δυνάμεως, ἀπεκρούσθησαν ἅπασαι ὑπὸ τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων τμημάτων.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐξεδόθησαν αἱ κάτωθι ἀναφοραὶ καὶ διαταγαὶ τοῦ Σώματος, αἵτινες ἀποτελοῦσι περιεχόμενον ἐξετάσεως ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ: 1667) 20.4.41 ἀναφορὰ Μεραρχίας Ρουσσοπούλου περὶ τρομερᾶς ἐπιδράσεως τῆς ἀεροπορίας. 8729)20.4.41 ἀναφορὰ περὶ ἀδυναμίας τοῦ 33ου Συντάγματος νὰ ὑπερασπισθῇ τῶν συνόρων ὅπου ἐτάχθη. Α.Π. 98)20.4.41 ἀναφορὰ Ρουσσοπούλου περὶ μηδαμινοῦ φρονήματος ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν καὶ περὶ ἀνάγκης λήψεως μέτρων ἀμέσου λύσεως τῆς καταστάσεως. Ἀναφορὰ Σώματος δι' ἧς ὑπεβάλλετο εἰς Τ.Σ.Η. ἀναφορὰ τοῦ ἐπιτελοῦς Κωτσάλου περὶ καταστάσεως καὶ ἀναφορῶν τῶν Μεραρχιῶν πρὸς ἃς ἀπεστάλη ὡς σύνδεσμος, καθ' ἣν μόνον 24ωρος παρείχετο δυνατότης ἀντιστάσεως. 25)20.4.41 διαταγὴ τοῦ Σώματος περὶ συγκρατήσεως πάσῃ θυσίᾳ. 8733)20.4.41 περὶ καταστροφῶν. Α.Π. 501)20.4.41 12.40 ὥρας διαταγὴ τοῦ Τ.Σ.Η. περὶ ἐπικειμένης ἀποφάσεως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἑπομένην 21ην Ἀπριλίου καὶ τέλος Α.Π. 11121)20.4.41 διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ Τσολάκογλου περὶ συναφθείσης ἀνακωχῆς.

Τὰ μεσάνυκτα ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Σώματος ὁ συνταγματάρχης Μπαλῆς, ὅστις προσεκόμισε ἀντίγραφον τοῦ ὑπογραφέντος πρωτοκόλλου, τὸ ὁποῖον εἶχε τεθῇ ἀμέσως ἐν ἰσχύϊ. Ἔδωσε δὲ ἐπὶ πλέον τὰς κάτωθι λεπτομερείας:

— Ὅτι ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου δὲν συνεφώνησε εἰς τὴν λύσιν προσωρινῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην, περιοριζόμενος εἰς τὴν στρατιωτικὴν πλευρὰν τῆς καταστάσεως.

—Ὅτι πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ πρωτοκόλλου ἀνακωχῆς ἐνημερώθη ὁ στρατηγὸς Πιτσίκας καὶ γενικῶς τὸ Τ.Σ.Η. διὰ τῶν ἐπιτελῶν Χατζαρούλα (Γ΄ Σ. Στρατοῦ) καὶ τοῦ πρὸς τοῦτο ἀποσταλέντος εἰς Βοτονάσι ἐπιτελοῦς τοῦ Τ.Σ.Η. καὶ ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τούτου (Τ.Σ.Η.) προσθῆκαι τινές.

—Ὅτι κατὰ τὴν μετάβασίν του πρὸς τὸ Γερμανικὸν Στρατηγεῖον εὗρε καὶ κήρυκας παραδόσεως τῆς ΧΙ Μεραρχίας Δημάρατου τοὺς ταγματάρχην Κουβέλην καὶ λοχαγὸν Ἀμπατζόγλου, χωρὶς κἂν νὰ ἐκδηλωθῇ πίεσις.

Ὁ συνταγματάρχης Μπαλῆς ὑπέβαλε σχετικὴν ἀναφορὰν λεπτομερῆ τῶν διαπραγματεύσεων ὡς καὶ τοῦ ὑπογραφέντος πρωτοκόλλου.

Ἡ κοινοποίησις τοῦ πρωτοκόλλου ἀνακωχῆς ἔγινε δεκτὴ εἰς ὅλον τὸ μέτωπον Ἠπείρου μὲ αἴσθημα ἀνακουφίσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ προσβλητικὴν χαρὰν ἐκ μέρους, εὐτυχῶς ὀλίγων, ὁπλιτῶν, οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς ἐξετράπησαν εἰς συνεχεῖς πυροβολισμούς, οἵτινες ἔπαυσαν τῇ ἐπεμβάσει τῶν ἀξιωματικῶν διὰ τὴν τήρησιν ἀξιοπρεποῦς συμπεριφορᾶς.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐξέδωκε πρὸς τοῦτο καὶ τὰς ὑπ' ἀριθ. 8748)21.4.41 περὶ συνοχῆς τῶν τμημάτων καὶ 8750)21.4.41 διαταγὴν περὶ παραμονῆς εἰς τὰς θέσεις των καὶ ἐκεῖθεν τῶν συνόρων τῶν τμημάτων διὰ τὴν τιμητικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πρωτοκόλλου, ὡς πᾶς τις τότε ἐφαντάζετο, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ κόπωσίς των ἦτο τεραστία.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ (21 Ἀπριλίου)

Αἰχμάλωτοι

Τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπὸ τῆς 5ης πρωινῆς ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς ἀνεχώρησε δι' Ἀθήνας μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του λοχαγοῦ Παπαγιαννοπούλου καὶ ἀνθυπολοχαγοῦ Πιτσίκα. Τὸ ἐπιτελεῖον του, ὑπὸ τὸν ὑποστράτηγον Πλατῆν, αὐτομάτως ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ στρατηγοῦ Τσολάκογλου.

Ἐνωρὶς ἐπίσης ἐξεδηλώθη ἡ κακοπιστία τῶν Ἰταλῶν, οἱ ὁποῖοι ἠγανάκτουν, διότι τοὺς διέφυγε ἡ εὔκολος πλέον λεία καὶ ἡ τυμπανοκρουσία διὰ τὴν νίκην. Καίτοι εἶχε διαταχθῇ ἡ κατάπαυσις τοῦ πυρὸς καὶ ἀνεμένετο ἡ ἐκτέλεσις τῶν συμφωνηθέντων, ἤτοι ἡ παρεμβολὴ εἰς τὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα Γερμανικῆς φάλαγγος, ἡ ὁποία θὰ ἐκινεῖτο ἐνωρὶς τὴν πρωίαν, ἡ Ἰταλικὴ ἀεροπορία ἐξεδήλωσε πραγματικὴν λύσσαν βάλλουσα κατὰ παντὸς στόχου, εὐπροσβλήτου ἄλλως τε, διότι ἐχαλαρώθησαν τὰ ἀντιαεροπορικὰ μέτρα. Θύματα ὑπῆρξαν πολλά. Ἀρχικῶς ἀπεδόθη εἰς ἔλλειψιν πληροφοριῶν, διότι τμήματα τῶν Ἰταλῶν ἐρωτηθέντα, ἀπήντησαν ὅτι δὲν ἔχουν γνῶσιν τῆς ἀνακωχῆς.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ διέταξε, κατόπιν τῆς στάσεως ταύτης τῶν Ἰταλῶν, τὴν ἄμεσον λῆψιν τῶν μέτρων ἀποκρύψεως καὶ τὴν ἄμυναν κατὰ πάσης προσβολῆς. Α.Π. 8761)21.4.41 διαταγή. Π ρ ά γ μ α τ ι κ ά θ ε ἐ π ί θ ε σ ι ς τ ῶ ν Ἰ τ α λ ῶ ν σ υ ν ε τ ρ ί β η κ α ὶ σ υ ν ε λ ή φ θ η σ α ν 1 ἀ ξ ι ω μ α τ ι κ ὸ ς κ α ὶ ὀ λ ί γ ο ι σ τ ρ α τ ι ῶ τ α ι τ ο ύ τ ω ν. Μ έ χ ρ ι τ ῆ ς π α ρ ε μ β ο λ ῆ ς τ ῆ ς Γ ε ρ μ α ν ι κ ῆ ς φ ά λ α γ γ ο ς κ ά θ ε π ρ ο σ π ά θ ε ι α τ ῶ ν Ἰ τ α λ ῶ ν ἀ π έ τ υ χ ε. Ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορία δὲν ἔπαυσε τοὺς βομβαρδισμούς· ἐβομβάρδισε δὲ καὶ τὸ Νοσοκομεῖον Ἰωαννίνων, παρ' ὅλα τὰ καταφανῆ σημεῖα του, μὲ πολλὰ θύματα, ὡς καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων.

Ἡ Γερμανικὴ φάλαγξ, ἐκκινήσασα ἐγκαίρως, ἀντὶ νὰ προχωρήσῃ ἐσταμάτησε εἰς Πέραμα Ἰωαννίνων. Λόγῳ τούτου ὁ σωματάρχης, πρὸς ἀποσαφήνισιν τῆς καταστάσεως καὶ μὲ ἔντονον νευρικότητα καὶ ταραχὴν ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι ἠπατήθη, ἔσπευσε εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως τοῦ στρατηγοῦ Τσολάκογλου ὅπου καὶ ἐζήτησε νὰ τὸν συνοδεύσω. Ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἔμαθε, ὅτι ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου ἀνέφερε διὰ τηλ)κῆς ἀναφορᾶς του πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι εὑρεθεὶς πρὸ καταστάσεως ἀνυπερβλήτου προέβη εἰς συνθηκολόγησιν ἐν ὀνόματι τοῦ στρατοῦ Ἠπείρου ἀφοῦ ἐξηντλήθησαν τὰ ὅρια ἀντοχῆς, τὰ καθοριζόμενα ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ, διότι τὰ τμήματα ἢ ἀπεδεκατίσθησαν ἢ διελύθησαν.

Τὸ Α΄ Σ. Στρατοῦ εὑρίσκετο εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε ἐζήτησε νὰ τοῦ ἀποσταλῇ ὑπὸ τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ εἷς λόχος διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Στρατηγείου του ἀπὸ Ἰταλικῆς προσβολῆς. Οἱ Σωματάρχαι διὰ τὴν ἀποσαφήνισιν τῆς καταστάσεως ἔναντι τῶν Ἰταλῶν μετέβησαν εἰς Ἰωάννινα, ἐγὼ δὲ ἐπέστρεψα εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως εἰς Πρωτόπαπα.

Κατόπιν ἐξαντλητικῶν συζητήσεων περὶ ἀπαιτήσεων τοῦ Ἰταλικοῦ Στρατηγείου ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου ἠναγκάσθη νὰ ὑπογράψῃ νέον πρωτόκολλον ἄνευ ὅρων καὶ νὰ ἀποστείλῃ καὶ κήρυκας πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς πρὸς ἱκανοποίησίν των.

Πρὸ τῆς ὑπογραφῆς ταύτης ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου ἐδήλωσε ὅτι ἡ ὑπογραφή του αὕτη τίθεται μόνον ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ αἰχμαλώτου καὶ ἄνευ ἰδίας θελήσεως.

Οἱ Γερμανοί, ὡς δικαιολογίαν τροποποιήσεως τοῦ ἀρχικῶς ὑπογραφέντος πρωτοκόλλου, ἀνέφερον τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως περὶ συνεχίσεως τοῦ ἀγῶνος. Τέλος δὲ ἀπῄτησαν καὶ ἴδιον πρωτόκολλον μὲ τοὺς Ἰταλούς. Μόνον κατόπιν τούτου παρενεβλήθη ἡ Γερμανικὴ φάλαγξ εἰς τὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα κατὰ τὴν νύκτα τῆς 21ης Ἀπριλίου καὶ περὶ τὴν 23ην ὥραν, ὁπότε καὶ κατέπαυσαν αἱ μετὰ τῶν Ἰταλῶν ἐχθροπραξίαι.

Ἡ γνωστοποίησις τῶν νέων τούτων ἀπαιτήσεων, μετέβαλε ἄρδην τὴν πρώτην ἐντύπωσιν καὶ τὴν μετέβαλε εἰς συντριπτικὴν θλῖψιν καὶ ἀγανάκτησιν.

ΣΤ) ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ ΤΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΤΟΥ Β΄ Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΦΥΓΗΝ ΤΗΣ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ

ι) 22α ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Εὑρισκόμενος εἰς τὸν Σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Σώματος ἔλαβον ἐντολὴν ἐξ Ἰωαννίνων τοῦ στρατηγοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος, ὅπως τὸ μὲν Στρατηγεῖον κινηθῇ ἀμέσως ὁπωσδήποτε πρὸς Κατσικᾶ Ν. Ἰωαννίνων, αἱ δὲ Μεραρχίαι νοτίως τῆς γραμμῆς Μπισδούνι - Γουμενίτσα. Αἱ Μεραρχίαι ἔπρεπε ν' ἀλλάξουν χώρους συγκεντρώσεως καὶ ἐκοινοποίησα σχετικὴν διαταγὴν διὰ παντὸς μέσου, ἀσυρμάτου, συνδέσμου ἀξιωματικῶν, ἐπιτελῶν τοῦ Σώματος, μὲ ἐντολὴν νὰ μὴ χάσωσι οὔτε στιγμὴν διότι, ὡς μὲ ἐπληροφόρησε ὁ Σωματάρχης, μέχρι τῆς γραμμῆς ταύτης θὰ ἐγκαθίσταντο οἱ Ἰταλοί.

Διελθὼν ἐξ Ἰωαννίνων κατὰ τὴν μετακίνησιν διὰ Κατσικᾶ ἀντελήφθην τὴν πλήρη ἀβεβαιότητα διὰ τὸ μέλλον ὡς καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ συνταγματάρχου Σύρου, μεταβαίνοντος εἰς Κακαβιὰν πρὸς διαπραγμάτευσιν μὲ τοὺς Ἰταλούς.

Οἱ Γερμανοὶ ὥρισαν χώρους συγκεντρώσεως τοῦ Σώματος Στρατοῦ μέχρις ὁριστικοῦ καθορισμοῦ τῆς τύχης ἡμῶν ὑπὸ τούτων. Ἐξ αὐτοῦ καὶ νέα διαταγὴ κινήσεως τοῦ Στρατηγείου πρὸς Μέτσοβον, ὁπόθεν καὶ θὰ διέρρεον αἱ Μεραρχίαι Μακεδονίας (στρατιῶται πρὸς τοὺς χώρους καταγωγῆς των).

ιι) 23η ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΜΕΤΣΟΒΟΝ

Τὴν 23ην Ἀπριλίου ὁ Σταθμὸς διοικήσεως τοῦ Σώματος ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Μέτσοβον, ἔνθα ὑπὸ ἀφιχθέντος Γερμανικοῦ τμήματος ἐκοινοποιήθησαν αἱ διαταγαὶ παραδόσεως ὁπλισμοῦ καὶ αἰχμαλώτων. Μεθ' ὃ ἀνεπισήμως ἐπετρέπετο ἡ ἀναχώρησις τῶν ἐγγὺς καταγομένων στρατιωτῶν.

Διὰ προφορικῶν συμβουλῶν κατωρθώθη νὰ ἀποκρυβῇ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὁπλισμοῦ, ὁ ὁποῖος κατόπιν περιῆλθεν εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ μεταγενεστέρως εἰς τοὺς ἐλασίτας, πλὴν μέρους, τὸ ὁποῖον περιῆλθε εἰς τὸν ΕΔΕΣ. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται διέρρεον καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ τιμημένος στρατὸς εὑρέθη ἄνευ οὐδενὸς ἐφοδιασμοῦ. Τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Σώματος ἐν τῷ συνόλῳ του (ἀντισυνταγματάρχαι Τζήμας, Παπαχαραλάμπους, Γιαταγάνας, Λέντζος, ταγματάρχαι Κώτσαλος, Σύρμας, Τζάτζαρης, Πετρόπουλος, διοικηταὶ ὅπλων Μπαλῆς, Ἠλιόπουλος, Ζαΐμης, ἀρχίατρος Φραγκούλης) ἔταξε εἰς ἑαυτὸ τὸ καθῆκον τῆς πάσῃ θυσίᾳ ἐξυπηρετήσεως τῶν ὁπλιτῶν του διὰ στοιχειώδους ἐφοδιασμοῦ, ὅστις καθίστατο ἀνυπέρβλητος, διότι οἱ ὁδηγοὶ τῶν αὐτοκινήτων ἢ συναπεκόμισαν ταῦτα ἢ τὰ ἐγκατέλειψαν. Δὲν εἶνε ὑπερβολικὸν τὸ γεγονός, ὅτι ἐθεάθησαν στρατιῶται τρώγοντες φύλλα δένδρων. Εὐτυχῶς παρέμειναν πιστοὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικούς των οἱ ἄξιοι εὐγνωμοσύνης ὁδηγοὶ τῶν αὐτοκινήτων πυροβολικοῦ δι' ὧν κατωρθώθη ὁ ἐφοδιασμός. Τὴν αὐτὴν τιμητικὴν ὑπομονὴν ἐπέδειξεν ὁ διοικητὴς καὶ τὸ ἐπιτελεῖον τῆς Ι Μεραρχίας καὶ ὁ διοικητὴς καὶ τὸ ἐπιτελεῖον τῆς XI Μεραρχίας, οἵτινες εὑρίσκοντο εἰς περιοχὴν Μετσόβου (στρατηγοὶ Βραχνὸς καὶ Δημάρατος).

ιιι) 24—30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΤΟ Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ ΥΠΟΣΤΕΛΛΕΙ ΤΗΝ ΣΗΜΑΙΑΝ ΤΟΥ

Τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Σώματος Στρατοῦ ἐλειτούργησε μέχρι λήψεως τῆς διαταγῆς ἐλευθερώσεως ἐκ τῆς καταστάσεως αἰχμαλωσίας. Ἐφωδίασε μὲ χρήματα τὰς μονάδας του, ὥστε νὰ γίνῃ μισθοδοσία ἀξιωματικῶν, δαπανῆσαν τὸ φυλασσόμενον χρηματικὸν ποσὸν τῶν 28 ἑκατ., περισῶσαν ἀκόμη καὶ τὰ δικαιολογητικά του. Τὴν 30ὴν Ἀπριλίου ἐσχηματίσθη ἡ Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Τσολάκογλου, ὁπότε καὶ ἤρχισε ἡ ἀπελευθέρωσις πάντων, τὴν ὁποίαν ἔταξεν εἰς ἑαυτὸν ὡς ὑποχρέωσιν τιμῆς ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος Στρατοῦ μετέχων τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Σωματάρχης ἀπὸ τῆς 24ης εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς Μέτσοβον, συμμετέχων τῆς τύχης τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν του. Τὴν 28ην προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Τσολάκογλου νὰ μεθέξῃ ὡς ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης εἰς τὴν Κυβέρνησίν του, ἥτις ἤδη εἶχεν ἀποφασισθῆ μὲ πιθανὸν ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Ἀμύνης τὸν στρατηγὸν Δεμέστιχαν. Καίτοι ὁ στρατηγὸς Μπᾶκος δὲν ἐπεθύμει ταύτην, ἐδέχθη, τῇ παρακλήσει ὅλων τῶν εἰς

Μέτσοβον διοικήσεων καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ἐπιτελείου του, ἵνα περισώσῃ ὅ,τι εἶνε δυνατὸν καὶ περιορισθῇ ἡ ἀθλιότης τῶν συμπολεμιστῶν του. Ἀπεχώρησε μὲ τὴν ὑπόσχεσι ὅτι θὰ ἐπανήρχετο, ἵνα μετάσχῃ τῆς τύχης των, ἐὰν δὲν ἐπετύγχανε τὴν ἐλευθερίαν των.

ιυ) ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΗΡΩ·Ι·ΚΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Οὕτως ἔληξεν ἡ ἡρωικὴ καὶ ἄνευ προηγουμένου στρατιωτικὴ ἐποποιΐα τῆς Ἑλλάδος. (Αἱ σχετικαὶ ἀναφοραὶ καὶ διαταγαὶ ἀναγράφονται εἰς τὸ παράρτημα τῆς παρούσης ἱστορικῆς διηγήσεως). Παρὰ πάσας τὰς παρατηρηθείσας βασικὰς καὶ παντοίας ἐλλείψεις καὶ σφάλματα κατὰ τὸν νικηφόρον ἀγῶνα, παρὰ τὰς μικρότητας καὶ ἀντιδράσεις ἀπειθάρχους, συνήθεις εἰς τὰς συμφοράς, θὰ παραμένῃ ἐσαεὶ ὡς ἱστορικὸς φάρος καταυγάζων τὸν κόσμον ἡ μοναδικὴ αὐτὴ στρατιωτικὴ 6μηνος ἐποποιΐα,τὴν ὁποίαν δὲν ἐδάμασαν οὔτε αἱ στερήσεις, οὔτε αἱ ἀθλιότητες καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ φωτίζεται πᾶς λαός, ὁ ὁποῖος ποθεῖ τὴν ἐλευθερίαν του. Κορωνὶς δὲ τῆς ἐποποιΐας ταύτης, ἀρχὴ καὶ τέλος ὁ μαρτυρικὸς Βασιλεὺς Γεώργιος Β', τὸν ὁποῖον καμμιὰ συμφορὰ δὲν ἔκαμψε, οὐδὲ καὶ αἱ κατ' αὐτοῦ ἀθλιότητες. Οὗτος εἶνε ὁ ἐμπνευστής, ὁ θεμελιωτής, ὁ συνεχιστὴς τοῦ ΟΧΙ καὶ ἅπαντες οἱ ἄλλοι εἶνε συνεργάται του καὶ ἐκτελεσταί. Ὑπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὁ νεώτερος Κόδρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

1. ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑΙ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ Β΄ Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΗΦΘΕΙΣΩΝ ΔΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ὁ διοικητὴς τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ στρατηγὸς Μπάκος δὲν παρέστη εἰς τὴν δίκην τῶν στρατηγῶν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, διότι εἶχε κατακρεουργηθῆ ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἀξίζει συνεπῶς νὰ ἴδωμεν πῶς δικαιολογεῖ τὴν πρωτοβουλίαν του. Εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ ὑποβληθεῖσαν ἔκθεσιν ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πεπραγμένων τοῦ Σώματος, οὗτος παρουσιάζων τὰς ἀντιλήψεις του ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάγκην τῆς συνθηκολογήσεως, γράφει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Εἰς τοὺς μονίμους ἀξιωματικοὺς δὲν ὑπῆρχε ἡττοπάθεια καὶ ἐὰν ὁ Ἀρχιστράτηγος ἤθελε πραγματικὸν ὁλοκαύτωμα, συμφέρον ἢ ὄχι, θὰ εὕρισκε τὸ σύνολον τῶν ἀξιωματικῶν, μετόχους ἠπειροτομάχου τύμβου, (ἐὰν οὗτος ἡγεῖτο ὡς Ἀρχιστράτηγος τῶν ἐνόπλων δυνάμεων), ὡς ἐκδήλωσιν συσπειρώσεως περὶ τοὺς ἀρχηγούς, ὅταν μετέχωσι τῶν κινδύνων καὶ τῆς δυστυχίας. Ἄνευ τοιαύτης συμμετοχῆς ἐθεώρουν ἄδικον καὶ προσβλητικῆς ἀδιαφορίας τὴν συνέχειαν, δι' ἣν ἀδιαφορίαν οἱ μὲν ἔφεδροι ἀγανακτοῦσαν, οἱ δὲ μόνιμοι ἐθλίβοντο. Ἀπόδειξις τρανὴ αἱ ὀπισθοφυλακαὶ τιμῆς. Νευρικότης καὶ κόπωσις ὡδήγησαν εἰς τὴν ἀνοησίαν φυγῆς πολλῶν διοικητῶν καὶ ἀξιωματικῶν εἰς Ἀθήνας ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπῆρχε δικαιολογία μὴ αἰχμαλωσίας. Ἀκτῖνα φωτεινὴν εἰς καρτερικότητα, ἀξιοπρέπειαν καὶ ἀντοχήν, τιμητικὴν διάκρισιν παρουσίασε τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Σώματος. Παρὰ πάσας τὰς ἐλλείψεις καὶ σφάλματα, παρὰ τὰς μικρότητας καὶ ἀθλιότητας, συνήθεις εἰς συμφοράς, παραμένει ὡς ἱστορικὸς φάρος ἡ ἑξάμηνος ἐποποιΐα καὶ ἥτις ἐξησφάλισε εἰς τὸν στρατὸν

τὸν τίτλον τοῦ γενναίου καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν μαχητῶν του. Ἡ ἐποποιΐα αὐτὴ εἶνε ἔργον τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν. Ἡ σωτηρία τόσων ἀτόμων, ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ἠθικὴν ἀμοιβήν μου καὶ συνειδητὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ἀναληφθεῖσαν, ἔστω καὶ ἀργά, παρ' ὅλον τὸν πειθαρχικὸν χαρακτῆρα μου, πρωτοβουλίαν ἀνακωχῆς. Ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ἐκδήλωσιν σεβασμοῦ πρὸς τὸν νικητὴν στρατόν, ἀλλὰ καὶ ἐκδήλωσιν ἐμπράκτου ἐνδιαφέροντος».

2. Η ΦΩΝΗ ΕΚ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ. ΤΙ ΔΙΕΚΗΡΥΣΣΕ ΚΑΙ ΤΙ ΕΠΙΣΤΕΥΕ

Τί θἄλεγε ὁ στρατηγὸς Μπάκος, ἐὰν δὲν ἐκρεουργεῖτο ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ παρουσιάζετο πρὸ τοῦ δικαστηρίου τῆς πατρίδος του. Φωνογραφῶ τὰς σκέψεις του, ὅπως πολλὲς φορὲς τὶς ἄκουσα, σὰν μιὰ ὑποχρέωσι πρὸς τὴν μνήμην του.

«Ἐγκατελείφθημεν ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους, τοὺς ὁποίους ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἡ πατρὶς καὶ αἱ σκληραὶ τοῦ Ἔθνους δοκιμασίαι, ἔθεσαν εἰς ὑποχρέωσιν θέσεως καὶ τιμῆς, ὅπως ἀναλάβωσι τὰς ἐπιβαλλομένας εὐθύνας. Ὁ μόνος συνδετικὸς κρίκος μεταξὺ ἐκείνων, ποὺ δὲν ἀνελάμβανον τὰς εὐθύνας των καὶ ἐκείνων ποὺ ἐγκατελείποντο, ἦτο μιὰ ψυχρὴ διαταγή, ποὺ ἡ ἀπουσία τῶν ὑπευθύνων καθίστα ἀκόμη σκληρότερη καὶ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ μεταφρασθῇ: Πεθάνετε ὅλοι σας, διαλυθῆτε. Αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῶν συμμάχων μας. Δὲν ὑπάρχει τιμὴ διὰ τὸ στράτευμα, ἐξεταζόμενον ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὸ ἐτονίσθη. Ἀλλὰ καὶ δὲν ὑπάρχει μεγαλυτέρα σοφιστεία ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐξαγγελίαν καὶ μόνον εἰς στόμα ἀρνουμένων τὰς εὐθύνας των, εἰς τὰς σκληροτέρας στιγμὰς τοῦ Ἔθνους, δύναται νὰ εὕρῃ θέσιν. Ἕνας στρατὸς δὲν ἀποτελεῖ κάτι τὸ νεκρόν, τὸ ψυχρόν, τὸ ἀσυγκίνητον. Ὁ στρατὸς ὑφίσταται τοιαύτας ψυχολογικὰς ἐπιδράσεις, τὰς ὁποίας μόνον ψυχικαὶ πάλιν ἀνατάσεις, μόνον παραδείγματα θυσίας, αὐτοθυσίας καὶ συμμετοχῆς εἰς τὸν πόνον καὶ τὰς ἀγωνίας του δύναται πρὸς στιγμὴν νὰ δαμάσῃ, νὰ σταματήσῃ καὶ νὰ μετατρέψῃ ἀκόμη, ἂν ὑπάρχῃ συνέχεια.

Κανένας χείμαρρος, κανένας καταρράκτης δὲν ἐσταμάτησε ἀπὸ θαυματοποιόν, θεώμενον μακρόθεν καὶ μὲ μόνην τὴν ἐντολὴν «στάσου». Ἀλλὰ ἀντίθετα, ὑπάρχουν ἄπειρα παραδείγματα μικρῶν καὶ μεγάλων μονάδων, ὅπου οἱ ἡγήτορες καθίσταντο θαυματοποιοί, εἰς τὰς σκληροτέρας δοκιμασίας τῶν μονάδων αὐτῶν καὶ τὸν θάνατον μετέτρεπον εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, εἴτε διὰ αὐτοῦ τούτου τοῦ συνολικοῦ θανάτου, καθιστῶντος ἀθάνατον τὸ μεγαλούργημα, εἴτε διὰ τῆς ἀναστάσεως εἰς τὸ ἀπόλυτον τῆς ἐφεδρικῆς ἐκείνης δυνάμεως, τῆς ὁποίας τὸ βάθος καὶ συνεπῶς ἐν ἐκδηλώσει τὸ ὕψος ἀνέρχεται δυσθεώρητα καὶ ἡ ἄνοδος ἀποκτᾶ τὴν ἐπωνυμίαν «θαύματα». Καὶ τὸ θαῦμα τῶν θαυματοποιῶν ἦτο ἁπλούστατον. Δυνατὸν καὶ ἐπιβεβλημένον γιὰ τὸν καθένα. «Τὸ θαῦμα ὀνομάζεται παρουσία τοῦ ὑπευθύνου ἡγήτορος». Παλαιὰ καὶ νεώτερα στρατεύματα παρέτειναν τὴν πεῖναν των καὶ τὴν δίψαν των εἰς ἐκπληκτικὰ ὅρια ἀντοχῆς, διότι πεινοῦσαν μαζί τους καὶ διψοῦσαν οἱ ἡγήτορές των. Ἕλληνος μεγάλου ἀρχηγοῦ ἦτο ἡ χειρονομία «νὰ χύσῃ τὸ νερό, ποὺ τοὔφεραν νὰ πιῇ, ἀφοῦ δὲν ἀρκοῦσε γιὰ τοὺς στρατιώτας του». Τὰ θαύματα εἶνε ἁπλᾶ, ἀλλὰ παρουσιάζουν τὴν ψυχικήν, πνευματικὴν καὶ σωματικὴν συμμετοχήν. Ἐγκατελείφθημεν ἀπὸ ὅλους. Καὶ ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὑπήρξαμεν ἀνεξάρτητοι καὶ ἐπωμίσθημεν τὰς εὐθύνας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὰς ἠρνήθησαν.

Κατέστημεν κατ' ἀνάγκην καὶ Κυβέρνησις ἀφοῦ ὁ Βασιλεύς, σύμφωνα μὲ τὸ

Πολίτευμα, εἶνε ἀνεύθυνος. Ὁ Βασιλεὺς ἠθικῶς ὑπεύθυνος κατὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ Ἔθνους, ἔδωκε τὴν κατεύθυνσιν «Πολεμήσατε». Πῶς ἡ Κυβέρνησις Κορυζῆ ἐσημείωσε τὴν παρουσίαν της εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην; Πῶς ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Παπαδήμας Ν. ἐσημείωσε τὴν ὑποχρέωσίν του; Πῶς ὁ Ἀρχιστράτηγος Παπάγος ὑλοποίησε τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἀρχιστρατήγου τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Βασιλέως; Πῶς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Στρατηγείου ἐπολλαπλασίασε, ὡς φυσικὸς πολλαπλασιαστής, τὴν δυναμικότητα τοῦ Ἀρχιστρατήγου; Πῶς ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς Πιτσίκας Ι. ἐξεδήλωσε τὴν ἐπέμβασίν του; Πῶς ἀντέδρασε ὁ στρατευόμενος λαός, οἱ στρατιῶται μας; Τὸ μέτωπον;

—Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ηὐτοκτόνησε, παρουσιάσας εἰς τοὺς μαχομένους στρατιώτας τὴν γνώμην του ὡς ὑπευθύνου ἡγέτου. Κρῖμα, ποὺ δὲν ἦλθε νὰ αὐτοκτονήσωμε μαζί. Θὰ ὑπῆρχον πολλοί, ποὺ θὰ αὐτοκτονοῦσαν μαζί μας, ὅταν ἔβλεπον τὸν Κυβερνήτην.

—Ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Παπαδήμας Ν. διέταξε τὴν διάλυσιν τῶν μετόπισθεν ἀπὸ τῆς 16ης Ἀπριλίου, δόσας καὶ οὗτος ἐμπράκτως τὴν γνώμην του, χωρὶς ὅμως συγχρόνως νὰ αὐτοκτονήσῃ, οὐδὲ νὰ διακινδυνεύσῃ εἰς μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ μέτωπον, διὰ νὰ δείξῃ κάποιαν συμπόνιαν ἢ ἀλληλεγγύην πρὸς τὰ τέκνα τῆς πατρίδος, πρὸς τοὺς στρατιώτας, χάρις εἰς τοὺς ὁποίους ἔφερε τὸν ὑπερήφανον τίτλον: «Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν».

—Ὁ Ἀρχιστράτηγος Παπάγος, διατάσσων παράκαιρον ἀνακωχὴν εἰς τὸν τομέα τῶν ὀχυρῶν καὶ προβιβάζων εἰς θέσεις, φυγάδας τοῦ μετώπου τούτου, ὠθῶν εἰς ἀνάληψιν εὐθυνῶν ἀπὸ τὰ κατώτερα ὄργανα ἀφανῶς, διατάσσων «σκοτωθῆτε» ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διὰ διαταγῶν, ἀπουσιάζων τοῦ πόνου ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἔφερε τὸν τιμητικώτερον δι' ἕνα στρατιώτην τίτλον «Ἀρχιστράτηγος» καὶ ἀπουσιάσας καὶ ἀπὸ τὸ κύκνειον τοῦ θανάτου ᾆσμα του.

—Ὁ πολλαπλασιαστής του, τὸ ἐπιτελεῖον του, ἐπολλαπλασίαζε τὴν καταφαινομένην γνώμην του, προσκαλοῦν τοὺς ὑφισταμένους ἡγέτας (Πιτσίκαν Ι.) νὰ διατυπώσουν ἐντονώτερα τηλεγραφήματα ἐπὶ τῆς καταστάσεως καὶ ἀφήνων εἰς τούτους τὴν ἀνεπίσημον ἐντύπωσιν, ὅτι δέον νὰ ἀναλάβουν τὴν εὐθύνην τῆς ἀνακωχῆς. Ὁ τότε συνταγματάρχης Κιτριλάκης ἐτηλεφώνησε συγκεκριμένως εἰς τὸν συνταγματάρχην Μπαλοδῆμον τῆς Στρατιᾶς νὰ προβῇ ἡ Στρατιὰ εἰς ἀνακωχήν, προσθέτων ὅτι τοῦτο εἶνε τῇ ἐγκρίσει τοῦ παρισταμένου καὶ ἀκούοντος Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Γεν. Στρατηγείου Μελισσινοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Ὁ κ. Μπαλοδῆμος ἠρνήθη, ζητήσας ἠριθμημένην διαταγήν.

—Ὁ στρατηγὸς Πιτσίκας δι' ὅλης τῆς στάσεως καὶ διὰ τῶν τηλεφωνημάτων «ἀντιστῆτε λίγο ἀκόμη καὶ ἡ Κυβέρνησις θὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασίν της», ἔδωσε τὴν ἰθύνουσαν γνώμην του. Καὶ ἐζήτησε ἀκόμη ἀπὸ ἕναν ἐθελοντὴν στρατιώτην του, ἀλλὰ καὶ πολιτικόν, τὸν κ. Κανελλόπουλον, ὡς νομομαθῆ, νὰ διατυπώσῃ τοὺς καλυτέρους ὅρους τῆς πρὸς τοὺς Γερμανοὺς ἀνακωχῆς, πρᾶγμα ποὺ δὲν συνεζητήθη ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Τσολάκογλου.

—Καὶ οἱ στρατιῶται; Τὸ μέτωπον; Δημοψήφισμα ἔντονον διὰ τῆς φράσεως: «Μᾶς παραδίδετε αἰχμαλώτους, σώσατέ μας». Τὸ πάσχον καὶ στρατευόμενον Ἔθνος, ὁ λαός, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκπορρέουν ἅπασαι αἱ ἄλλαι δυνάμεις, εψήφισε, ἀπήτησε τὴν ἀνακωχήν.

Καὶ ἀφοῦ ἅπαντες ἀπουσίαζον, ἀφοῦ ἅπαντες ὑπῆρξαν ἀρνηταὶ τῶν εὐθυνῶν των, ἀνελάβομεν ἡμεῖς τὰς ἐπιβεβλημένας εὐθύνας, καὶ ὡς κυβερνῆται καὶ ὡς ἡγέται, διότι ἤμεθα παρόντες καὶ δὲν ἠθέλαμεν νὰ ἐγκαταλείψωμε τοὺς στρατιώτας μας. Μὲ μίαν ὅμως διαφοράν. Ἐπεβάλλομεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας, ὡς στρατιωτικοὶ ἡγέται, τὴν ὑποχρέωσιν τιμῆς, ἣν ἐπέβαλλε ἡ τοιαύτη θέσις καὶ ἀποστολή μας». Ἐδώσαμεν ὡς στρατὸς τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν ἀντίστασιν κατὰ τοῦ διμετώπου ἐχθροῦ. Ἐκείνην, ποὺ ἐπιβάλλεται, ἐκείνην, ποὺ ὁρίζει ὁ κανονισμός, ἐκείνην, ποὺ ὥριζε ἡ τιμὴ καὶ ἡ συνολικὴ τοῦ Ἔθνους θέλησις, ἐκείνην, ποὺ ἐπέβαλε τὸ ΟΧΙ καὶ ἡ θέσις τοῦ νικητοῦ, ἔναντι τῶν ἡττημένων Ἰταλῶν. Οἱ μαχηταὶ τοῦ μετώπου εἰς τὴν πάροδον τοῦ χρόνου δύνανται νὰ τὸ μαρτυρήσουν ἐν ψυχρῷ πλέον ὅρκῳ, ὅρκῳ τιμῆς. Καὶ ὅταν τὸ πᾶν ἐχάθη, τότε ὑποκατεστήσαμεν τοὺς ἀρνητὰς καὶ τοὺς ἀπόντας καὶ ἀνελάβομεν τὰς εὐθύνας ἐκείνων καὶ ἐσώσαμε τοὺς στρατιώτας μας ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἀπὸ τὴν δουλείαν, ἀπὸ τὴν ἐξαθλίωσιν, ψυχικὴν καὶ σωματικήν, αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των. Καὶ πιὸ πολὺ ἀκόμη, ἐδώσαμε τοὺς στρατιώτας τοῦ μέλλοντος, ἐξησφαλίσαμε τὴν συνέχειαν τῆς ἐντολῆς «συνεχίσατε τὸν ἀγῶνα», τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν, τὸν ἐξωτερικὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον οἱ ὑπεύθυνοι οὔτε προεῖδον, οὔτε προπαρεσκεύασαν. Ἐξησφαλίσαμεν μίαν ἀνακωχήν. Δὲν ἀνῆκεν εἰς ἡμᾶς νὰ προβλέψωμεν, ὅτι οἱ ἀντίπαλοί μας «θὰ ὑπερέβαινον εἰς ἀτιμίαν τοὺς ἀτίμους ἑαυτούς των» καὶ θὰ ἐπρόδιδον τὴν ὑπογραφήν των. Καὶ ὅμως, δὲν προέβησαν καὶ εἰς τὴν συνολικὴν αἰχμαλωσίαν τῶν στρατιωτῶν μας. Ἰδοὺ τὸ κέρδος, ἰδοὺ ἡ ὠφέλεια τῆς πολεμικῆς ἐνεργείας μας. Καὶ ἀκόμη, εἴχαμε νικηθῆ καὶ παρουσιάσθημεν ὡς νικηταὶ τοῦ ἑνὸς τῶν ἀξονοφόρων. Ἰδοὺ ἡ ἠθική, ἡ τεραστία τοῦ Ἔθνους ὠφέλεια, ἡ ὁποία καὶ τώρα εἶνε ἐκμεταλλευτή.

Καὶ καταλήγω: Ὡς στρατιῶται ἐκάμαμε τὸ καθῆκον μας εἰς τὸ ἀπόλυτον. Ὡς κυβερνῆται τοῦ μετώπου ἐπετύχομεν τὸ καλύτερον. Δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς ἀρνητὰς νὰ κρίνουν τὰς πράξεις μας. Ἡ ἱστορία θὰ μᾶς δικαιώση, διότι τὸ καθῆκον εἰς ἕνα Ἔθνος δὲν εἶνε μονομερές, εἶνε συνολικόν. Τίποτε δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀρνήσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς θέσεως. Καὶ ἡ θέσις, ἡ πρᾶξις, ἡ ἀνάληψις εὐθύνης δὲν εἶνε δυνατὸν ποτὲ νὰ τεθῆ εἰς σχέδια, πρὸς ἑκάστοτε ἐφαρμογήν. Ἡ πραγματικότης καὶ μόνον αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸν παράγοντα δι' ἀπόφασιν. Εἰς τὴν θέσιν, τὴν στυγνὴν πραγματικότητα, ἐθυσιάσαμεν ὅ,τι οἱ ἄλλοι ὀνομάζουν «τιμὴν τοῦ στρατιώτου». Ἀλλὰ ὑπεράνω τῆς τιμῆς τοῦ στρατιώτου ὑφίσταται ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἡγέτου καὶ ὑπεράνω ἀμφοτέρων «ἡ σωτηρία τοῦ Ἔθνους». Ἐτηρήθησαν εἰς τὸ ἀκέραιον. Ἡ ἱστορία ἂς κρίνη καὶ ἂς καταμερίση εὐθύνας, ἀλλὰ τονίζω, «δὲν ὑπάρχουν γεγονότα ἀντιγράφοντα ἄλληλα», ὑπάρχουν ἀποφάσεις μετατρέπουσαι τὰ γεγονότα εἰς ὠφέλειαν ἢ ζημίαν καὶ ὁ πόλεμος εἶνε σειρὰ τοιούτων γεγονότων καὶ ἀποφάσεων. Ἡ ἀπόφασίς μας δὲν ἐζημίωσε, ἀλλὰ ὠφέλησε τὸ Ἔθνος. Καὶ τοῦτο οὐδεὶς ἐχέφρων ἄνθρωπος δύναται νὰ τὸ ἀμφισβητήση. Αἱ ὕβρεις ἢ αἱ καταδίκαι μας ὑπὸ οἱουδήποτε, ἀπετέλουν τρόπον ἐνεργείας πολεμικῆς, ἔστω ὅτι ἐπεβάλλοντο παρὰ τὴν λύπην τὴν ἀτομικὴν καὶ πιθανὴν σύγχυσιν διὰ τοὺς ἐκπληρώσαντας εἰς τὸ ἀκέραιον τὰς εὐθύνας των, ἔναντι ἐκείνων, οἵτινες τὰς ἠρνήθησαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ πάροδος τοῦ χρόνου ἐπιβάλλει καὶ τὴν ἀποκατάστασιν, ἀποκατάστασιν, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ θὰ ἀποδείξη τὴν πραγματικότητα, θὰ παρουσιάση τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε: «Ἐ-

πράξαμεν τὸ καθῆκον μας ἔναντι τοῦ ἐντολοδόχου Ἔθνους, ἔναντι τῶν στρατιωτῶν μας εἰς τὸ ἀκέραιον. Ὑπήρξαμεν καὶ ἐμείναμεν νικηταί. Ὑψώθημεν ὑπεράνω τῆς ἀτομικῆς μας τιμῆς καὶ ἐστραγγίσαμεν μέχρι τῆς τελευταίας τρυγὸς τὸ ποτήρι τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀγωνίας μαζὶ μὲ τοὺς στρατιώτας μας, τοὺς ὁποίους ὡδηγήσαμεν εἰς τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωήν. Μένει ἀκόμη ἕνα στυγνὸν ἐρώτημα: Διατί παρελάβατε Κυβερνῆται καὶ ἐκτὸς μετώπου; Θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀπαντήσω: Διότι ἀπουσίαζε ἡ πολιτικὴ ἡγεσία, διότι αὕτη ἠρνήθη τὰς εὐθύνας της, ἢ διότι ἴσως ἐνόμιζε ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν πολιτικὴν στρατηγικήν. Ἦτο ἄλλως τε διεθνὴς ἡ τακτικὴ αὐτή. Θὰ ἠδυνάμην νὰ προσθέσω: Ἡ ἀπουσία τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας μᾶς ὤθησεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν τῶν εὐθυνῶν νὰ περισώσωμεν, νὰ βοηθήσωμεν ὅσο μπορούσαμε τοὺς στρατιώτας μας. Ὅταν αὐτὴ παρουσιάσθη, κατεθέσαμεν τὸν σταυρόν. Ἀλλὰ ἀπαντῶ εἰλικρινῶς: Ἴσως διεπράξαμεν ἕνα σφάλμα.

Τὸ μέγεθος τούτου, σεῖς κρίνατέ το. Κρίνατέ το ὅμως μὲ τὴν ψυχρὰν λογικὴν καὶ μὲ μόνον σκοπόν: «Νὰ ἀποβῇ ἡ κρίσις σας καταδικαστικὴ ἢ ἀθωωτική, ὡς ἱστορικὸν παράδειγμα δι' οἱονδήποτε μέλλον.

Ἀλλὰ εἰς τὸ σφάλμα ἐπεστράτευσα ὅλην τὴν ἐνεργητικότητά μου καὶ τὴν ἀγάπην μου διὰ τὸ στράτευμα. Ἔσωσα τὸν στρατὸν ἀπὸ τὴν ὀδύνην καὶ τὴν καταδίκην τῶν στρατοπέδων αἰχμαλωσίας, ἔσωσα τοὺς ἀναπήρους. Ἐξέδωσα ἀπόρρητον διαταγήν, ὅπως οἱ ταμίαι καταβάλουν τὰς ἀποδοχὰς εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν ἢ τὰ ἀνταρτικὰ σώματα ἀναχωρούντων ἀξιωματικῶν. Τὴν παραμονὴν τῆς παραιτήσεώς μου ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἐκάλεσα ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς εἰς τὴν αἴθουσαν συνεδριάσεως τῆς Βουλῆς καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐπεσήμανα τὸν κομμουνιστικὸν κίνδυνον, τοὺς ἐξώρκισα νὰ ὀργανωθῶμεν νὰ τὸν ἀντιμετωπίσωμεν ὅλοι μαζί. Ἐγὼ δυστυχῶς εἶμαι οὐσιαστικῶς αἰχμάλωτος τῶν Γερμανῶν. Ὅσοι ὅμως μποροῦν πρέπει νὰ σπεύσουν ἐκεῖ ὅπου ἡ Πατρίς μας ἀγωνίζεται εἰς τὰ βουνὰ ἢ τὴν Μ. Ἀνατολήν».

Ἡ προφητεία ἀποκαταστάσεως ἐγένετο ἀφοῦ οἱ διατελέσαντες ὑπουργοὶ ἐπὶ κατοχῆς προήχθησαν εἰς ἀντιστρατήγους ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ κατηγόρου ἀρχιστρατήγου Παπάγου ὅταν παρέλαβε ὡς ὑπεύθυνος Κυβερνήτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

1. Ο ΦΛΟΓΕΡΟΣ ΡΑΣΟΦΟΡΟΣ. Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΗΓΕΤΗΣ

Σὰν ἕνα μνημόσυνό του.

Πολλὰ ἐγράφησαν γιὰ τὴν ἀνάμιξι τοῦ ἀειμνήστου τούτου ἐθνικοῦ ἡγέτου εἰς τὰ γεγονότα τῆς ἀνακωχῆς καὶ συνεπῶς καὶ εἰς τὴν πορείαν τῶν γεγονότων τούτων. Κατηγορήθη, ἐσυκοφαντήθη, προσεκλήθη ὡς μάρτυς στὴ δίκη σκοπιμότητος τῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος πάσης Ἑλλάδος ἀείμνηστος Σπυρίδων, τότε Μητροπολίτης Ἰωαννίνων. Ὁ ἀκατάβλητος Ἐθνικὸς ἐργάτης.

στρατηγῶν τῆς ἀνακωχῆς. Ὁ ἀείμνηστος ἱεράρχης ποτέ του δὲν ἀρνήθηκε τὴν συμμετοχή του σ' αὐτὰ τὰ γεγονότα καὶ τὸ θεωροῦσε σὰν ἐκπλήρωσι ἱεροῦ καθήκοντος (καὶ τὸ διεκήρυσσε ἄλλως τε) ὅ,τι ἔκαμε.

Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε: «Διαρκοῦντος τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς του καὶ μέχρι τῆς ἀνακωχῆς, κατέβαλλε κάθε προσπάθεια γιὰ τὸ ἠθικὸν τοῦ ἀγωνιζομένου Ἔθνους στὴν Ἤπειρον, εἴτε ἐπρόκειτο περὶ τῶν στρατιωτικῶν μονάδων, τὰς ὁποίας διαρκῶς ἐπεσκέπτετο, εἴτε περὶ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ. Καὶ ἡ παρουσία τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἱερωμένου ἡγέτου ὁπουδήποτε τοῦ μετώπου ἀπετέλει εὐλογίαν καὶ δύναμιν καὶ παρηγορίαν. Τότε ἦτο ὁ ἐθνικὸς ἱεράρχης τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅμως, ἀπὸ τῆς ὁποίας κατέστη πλέον ὁλοφάνερη ἡ ἐπικειμένη ἐπίθεσις τῶν Γερμανῶν καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δυσθεώρητον Ἑλληνικὴν ψυχικὴν ἀνάτασιν κατὰ τὴν Ἰταλικὴν ἐαρινὴν ἐπίθεσιν, ὁ ἀείμνηστος οὗτος ἱεράρχης μετεβλήθη εἰς τὸν ἱεράρχην τῆς Ἠπείρου, τὸν ποιμενάρχην τῆς Ἠπείρου καὶ τάποτε πλέον δὲν ἀπησχόλει τὸ πνεῦμα του, τὴν ψυχήν του, τὴν καρδιά του παρὰ μόνον «ἡ σωτηρία τοῦ Ἠπειρωτικοῦ λαοῦ». Πάσῃ θυσίᾳ ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ ὁ δρόμος τῶν Ἰταλῶν, ποὺ δὲν θ' ἄφηνον τίποτε ὀρθὸ ἀπὸ τὴν ἐκδικητικὴ μανία τοῦ προσβεβλημένου ἡττημένου καὶ πρὸ παντὸς στὴν Ἤπειρο, ποὺ πάντα τὴν ἐποφθαλμιοῦσαν οἱ Ἰταλοί. Καὶ ἔκτοτε δὲν ἐσκέπτετο τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν Γερμανῶν ἐναντίον τῆς Ἰταλικῆς προχωρήσεως, διὰ τῆς ἀνακωχῆς.

Κατέφυγε εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν δι' ἐπιστολῆς χωρὶς νὰ πάρῃ καμμίαν ἀπάντησιν. Κατέφυγε στὸν διοικητὴ τῆς Στρατιᾶς στρατηγὸ Πιτσίκα καὶ τοῦ ζήτησε ἕνα ἀεροπλάνο γιὰ νὰ σπεύσῃ εἰς Ἀθήνας καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν πολιτικὴν ἐπέμβασιν. Καὶ ὅταν τοῦ τὸ ἠρνήθη, τὸν κατεκεραύνωσε μὲ μιὰ ἐπιστολή του σὰν κατάρα.

Ὁ ρασοφόρος ἡγέτης καταριότανε τὸν ἀλύγιστο στὴν πειθαρχία τοῦ στρατιώτη στρατηγό, γιατὶ δὲν καταλάβαινε τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπεμβάσεως γιὰ νὰ σωθῇ ὁ λαός του, ὁ ἠπειρωτικὸς λαός του.. Καὶ τότε σὰν χιλιοπλανώμενος Ἰουδαῖος νύκτα ἔτρεξε στοὺς στρατιωτικοὺς διοικητάς, στοὺς Σωματάρχας, προσπαθῶν νὰ τοὺς πείσῃ νὰ πάρουν αὐτοὶ πρωτοβουλία, ποὺ οἱ ἄλλοι δὲν ἔπαιρναν, γιὰ νὰ σωθῇ ὁ ἠπειρωτικὸς λαός.

Δὲν μποροῦσε ὁ φωτεινὸς αὐτὸς ἱεράρχης νὰ μὴ νοιώσῃ τὴν εὐθύνην, τὴν κατηγορία τῆς αὔριον. Πέρασε πολλὲς μπόρες στὴ ζωή του, ὥστε νὰ ἔχῃ τὴν πεῖρα καὶ τῆς σκληρότητος τῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ τῆς στυγνότητος τῶν τύπων καὶ πιὸ πολὺ ἀκόμη τοῦ φόβου τῶν εὐθυνῶν. Καὶ τὴν εὐθύνην τὴν ἔπαιρνε αὐτὸς ἐπάνω του, ζητοῦσε σὰν Πρόεδρος Κυβερνήσεως, ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, νὰ πάρῃ τὴν εὐθύνη ἐπάνω του γιὰ ὅ,τι θὰ ἐγίνετο. Ὅλα τὰ παραμέριζε γιὰ τὴν ἀντίθετο πλευρὰ καὶ παρελθὸν καὶ ἱερωσύνη καὶ τιμή, ἀφοῦ γιὰ προδοσία θὰ τὸν κατηγοροῦσαν. Ὅλα γιὰ τὴν τρανή του, τὴν μοναδική του καὶ παντοτεινὴ ἀγάπη, τὴν σωτηρία τοῦ ἠπειρωτικοῦ λαοῦ.

Οἱ δυὸ στρατηγοὶ Δεμέστιχας καὶ Μπάκος ἐκάμφθησαν καὶ τοὔδωσαν τὴν συγκατάθεσίν των γιὰ μιὰ συμφωνία μὲ τὸν στρατηγὸ Τσολάκογλου, ποὺ ἄλλως τε καὶ αὐτοὶ πίστευαν. Μὰ ἐκεῖνος πῆρε τὴν πιὸ σωστὴ ἀπόφασι, νὰ μὴ φύγῃ ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ὑποχρέωσι καὶ σὰν ἡγέτης, ποὺ ἐξήντλησε ὅλα τὰ μέσα ἀμύνης, κατέφυγε στὸ τελευταῖο τῆς ἀνακωχῆς. Ὁ ἱεράρχης καὶ ἡ εὐθύνη του παρεμερί-

σθη, τὴν ἐπωμίσθη ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου καὶ ἡ πατρίς του τὸν κατεδίκασε γιὰ τὴν ἀπόφασί του αὐτή. Ὅμως ὁ ἱεράρχης ἐπέτυχε τὸν σκοπό του, ἀλλὰ ἐλυπεῖτο, γιατὶ στὴν εὐθύνη ἔμεινε ἀπ' ἔξω...

Ὅσοι θέλησαν στὴν πρᾶξι τοῦ μαυροφορεμένου φλογεροῦ ἡγέτου ναὕρουν προδοσία εἶνε ἀνίκανοι νὰ ὑψωθοῦν στὸ δικό του ὕψος, στὸ δικό του σταυρό. Δὲν μποροῦν οἱ οἱοιδήποτε νὰ παίρνουν τέτοιες εὐθῦνες. Καὶ τέτοιες εὐθῦνες δὲν παίρνονται παρὰ ἀπὸ Μεγάλους. Καὶ Μεγάλος ὑπῆρξε καὶ στὴν περίστασι ἐκείνη, ἀφοῦ ὅλα τὰ ἐθυσίαζε γιὰ τὴν ἀγαπημένη του Ἤπειρο, γιὰ τὰ Γιάννινά του, γιὰ τὸ λατρεμένο του εἴδωλο. Ἤθελε νὰ μὴ εἰσέλθουν νικηταὶ στὰ Γιάννινα οἱ Ἰταλοί. Καὶ αὐτὸ τὸ ἐπέτυχε. Μπῆκαν ὡς ἡττημένοι, οὐραγοὶ τῶν Γερμανῶν. Ἦτο τὸ κύκνειό του ἆσμα στοὺς τόσους ἀγῶνας του γιὰ τὴν Ἤπειρο.

Καὶ ὅμως, ὅταν πέθανε, ἀντὶ νὰ σημάνουν τρία 24ωρα πένθιμα οἱ Ἠπειρώτικες καμπάνες, κόρακες ἔκραξαν, γιατὶ δὲν ἀφῆκε τὶς λίρες του, τὸ χρυσάφι του. Μὰ τὸ χρυσάφι αὐτὸς τὸ σκόρπιζε ζωντανός, γιατὶ δὲν τὄθελε νεκρὸ νὰ περιμένη τὸ δικό του νέκρωμα. Τὸ χρυσάφι! ποτὲ δὲν τὸ προσκύνησε, γιατὶ τὸ σκορποῦσε γιὰ τὴν Ἤπειρό του καὶ πιὸ πολὺ γιὰ τὰ Γιάννινά του.

Ἡμεῖς, ποὺ τὸν νοιώσαμε ἀπὸ κοντά, ὅσοι τὸν ἀγαπήσαμε χωρὶς κανένα συμφέρον καὶ χωρὶς οὔτε μιᾶς δεκάρας ὑποχρέωσι νὰ μᾶς δεσμεύη, εὐγνωμόνως, φωνάζουμε δυνατὰ μὲ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἠπειρώτου: «Γιὰ ἕνα λυπηθήκαμε, τὸ ὅτι δὲν πίστεψε κοντεινὸ τὸ θάνατό του, γιατὶ ὡραματίζετο μετὰ ἑξάμηνο τὴν ἀνάπαυσί του στὰ ἀγαπημένα του Γιάννινα καὶ ἔτσι δὲν μᾶς ἀφῆκε τὴν πνευματικὴ του διαθήκη. Αὐτὴ θᾆταν τὸ διαμάντι, ποὺ θὰ ἄφηνε, τὸ πνευματικὸ τοῦ εὐλογημένου πνεύματός του γιὰ νὰ φωτίζη ἀκόμη καὶ μὲ τὸν θάνατόν του. Οἱ μικροί! Ὅσο ζοῦσε, τοῦ φιλοῦσαν τὸ ποδάρι. Μὰ ὅταν πέθανε, τοῦ κλώτσησαν τὴν ἱεραρχικὴ του ποιμενικὴ ῥάβδον. Μὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὴν σπάσουν. Στὴν ἱστορία θὰ μείνη αἰώνια ὡς ποιμενικὴ τοῦ Ἠπειρωτάρχου καὶ Βορειοηπειρώτου φλογεροῦ ἀγωνιστοῦ καὶ ἡγέτου.

Ὁ Δήμαρχος Ἰωαννίνων ἀντὶ προπηλακισμῶν, σὰν πρῶτος τῶν Ἰωαννίνων, ὤφειλε πολὺ γρήγορα νὰ στήση σὲ προσκύνημα καὶ εὐγνωμοσύνη ὁλόρθη τὴν προτομὴ τοῦ μεγάλου τέκνου τῆς Ἠπείρου. Εἶνε ἡ ὀφειλὴ τῶν Ἠπειρωτῶν καὶ πιὸ πολὺ ἐκείνων, ποὺ λέγονται Γιαννιῶτες. Γιατί, ἂν αὐτοί, σὰν ἀπὸ καταγωγὴ ἔχουν τὴν ὀνομασία Γιαννιώτης, ὁ ἀείμνηστος ἱεράρχης, ὁ ἐθνικὸς ἡγέτης, δικαιοῦται σὰν τίτλο «Σπυρίδων ὁ ρασοφόρος Γιαννιώτης». Γιατί; Ὅταν ἡ ἀκούραστη ψυχή του βγῆκε ἀπὸ τὸ τόσο κουρασμένο κορμί του, εὑρέθησαν δίπλα του σκέψεις καὶ σχέδια γιὰ τὰ Γιάννινα. Αἰωνία ἂς εἶνε ἡ μνήμη τοῦ Δεσπότη τῶν Ἰωαννίνων.

2. Η ΠΕΜΠΤΗ ΦΑΛΑΓΞ

Μέσα στὰ γεγονότα τῆς καταρρεύσεως τοῦ μετώπου, ἀνέφερα τὰ διάφορα αἴτια, ὑλικὰ καὶ ἠθικά. Ἀνέφερα τὴν ἐπίδρασι τῶν κομμουνιστῶν. Ὅμως θὰ ὑπῆρχε παράλειψις ἐκ μέρους μου, ἐὰν δὲν ἀνέφερα καὶ τοὺς πεμπτοφαλαγγῖτες. Ἡ ἐπίδρασις τούτων κατεφάνη, ἀφ' ἧς ἤρξαντο αἱ προετοιμασίαι ἐπιθέσεως κατὰ τῆς πατρίδος μας ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Εἰς πολλὰ συντάγματα χωρὶς δισταγμόν, ἀξιωματικοί τινες καὶ κατώτεροι βαθμοφόροι, διεκήρυξαν προπαγανδιστικὰ συνθήματα ὑπὲρ τῶν Γερμανῶν, ἀλ-

λοι ἀπὸ κούρασιν καὶ σύγκρισιν ἀριθμοῦ καὶ δυνάμεων καὶ ἄλλοι ἀπὸ κατάπληξιν ἀπὸ τὰς Γερμανικὰς προόδους καὶ τὴν κατάρρευσιν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν Ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα οὔτε εἰς πατριωτισμόν, οὐδὲ εἰς ἀντίστασιν ὑστέρησαν κατὰ τὸν προηγούμενον πόλεμον. Ὁ φόβος τοῦ Γερμανικοῦ ὁδοστρωτῆρος, τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς ἐπέδρα εἰς τὰς σκέψεις πολλῶν, ὥστε πραγματικὰ νὰ εὑρίσκωνται εἰς μετρίαν σύγχυσιν καὶ νὰ διακηρύττουν ὡς παράλογον καὶ ἀκόμη περισσότερον ὡς ἀντεθνικὴν τὴν περαιτέρω ἀντίστασιν κατὰ τῆς Γερμανικῆς λαίλαπος.

Ἐπῆλθεν ἄλλως τε ἡ Γερμανικὴ ἐπίθεσις ἀμέσως μετὰ τὴν τρομοκρατικὴν ἐαρινὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἰταλῶν, διὰ τὴν συντριβὴν τῆς ὁποίας αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις τοῦ στρατοῦ μας ἀνέβησαν εἰς ὕψη δυσθεώρητα, ἀφοῦ τὰ ὑλικὰ μέσα εἶχον τόσον ὑπολειφθῆ. Νὰ τὰ ξαναθυμηθοῦμε; Ἀεροπορία ἀνύπαρκτος· πυρομαχικὰ κατὰ σταγόνας καὶ τὸ χείριστον σὺν τοῖς ἄλλοις ὁ ὁπλισμὸς τοῦ πεζικοῦ, ὅπλα καὶ ἀρκετὰ πολυβόλα ἤρχισαν ἀποδοτικῶς νὰ ψυχορραγοῦν. Εἰς τοιαύτην ἀτμόσφαιραν καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἔξοδον νικηφόρον ἀπὸ τὴν ἐαρινὴν θεομηνίαν μὲ τὴν ψυχικὴν ἀντίστασιν - θαῦμα - τὸ κορύφωμα τῆς ὅλης ἐν Ἀλβανίᾳ Ἑλληνικῆς ψυχικῆς ἀνατάσεως, οἱ πεμτοφαλαγγῖτες εὕρισκαν καὶ αὐτοὶ εὐνοϊκὸν ἔδαφος. Δυστυχῶς τὰ γεγονότα ὑπῆρξαν τόσον ραγδαῖα, ὥστε αἱ δυνάμεις δὲν ἠδύναντο νὰ ἀντιδράσουν μὲ σκληρὰ μέτρα. Καὶ ὅμως ἐπεβλήθησαν καὶ αὐτὰ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, παράδειγμα ὁ μέραρχος Σπηλιωτόπουλος, ὁ πραγματικὸς κύριος τοῦ πεδίου μάχης του, ὁ ὁποῖος ἐπέβαλεν τὸν νόμον τοῦ θανάτου καὶ τὴν ὑστάτην στιγμὴν - μέτρα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν ἀρκετὴν χρονικὴν περίοδον διὰ νὰ παρουσιάσουν τὴν ἀπόδοσίν των. Καὶ γι' αὐτό, ὅπως ἀνέφερα εἰς τὸν τομέα τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ, οἱ ἀξιωματικοί, (οἱ ἀγαπημένοι μέχρι πρό τινος ὑπὸ τῶν ὁπλιτῶν των) ἐγκαταλειφθέντες ὑπὸ τούτων, διότι ἠθέλησαν νὰ σπεύσωσι νὰ σώσωσι τὰς οἰκογενείας των ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν θηριωδίαν, ἐχειρίσθησαν μόνοι των τὰ ἀτομικὰ ὅπλα, ἰδιαίτατα τὰ αὐτόματα ὁπλοπολυβόλα καὶ πολυβόλα, ὁλοκληρώσαντες τὴν ἀνάτασιν τῆς ψυχικῆς αὐτοθυσίας.

Ἐν κατακλεῖδι καὶ οἱ «Πεμπτοφαλαγγῖτες» ἐξεπλήρωσαν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως τὸ ὑπονομευτικόν των ἔργον. Ὅσοι θὰ διαβάσουν τὰς γραμμάς μου αὐτάς, θὰ ἐνθυμηθοῦν καὶ θὰ προσπαθήσουν νὰ κρίνουν. Ὅμως ἕνα εἶνε ἀναμφισβήτητον· ὑπῆρξαν καὶ σ' αὐτὸ τὸ χάος ἀξιωματικοὶ μὲ τόσο κῦρος καὶ τόσην ἐμπιστοσύνην καὶ μὲ τόσην ἀφοσίωσιν τῶν στρατιωτῶν των, ὥστε οἱ στρατιῶται των, πρὸ τῶν αἰσθημάτων των πρὸς αὐτούς, κατεσίγησαν πᾶν ἄλλο αἴσθημα καὶ παρέμειναν περὶ αὐτοὺς συγκεντρωμένοι. Καὶ ἂν ἀνέλθωμεν ὑψηλότερον συγκριτικῶς τὰ καλῶς διοικούμενα τάγματα, διμοιρίαι, λόχοι, τμήματα, συντάγματα, παρουσίασαν ὀλιγωτέραν διαρροήν. Καὶ πιὸ ὑψηλότερα ἀκόμη ἡ Μεραρχία Σπηλιωτοπούλου ὑπῆρξε ἡ ἀπολύτως ὑποστᾶσα τὴν ἐπίδρασίν του καὶ συμπτυχθεῖσα ἀπολύτως - σχεδὸν - συντεταγμένη. Καὶ ἀπὸ τὰ Σώματα Στρατοῦ, τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ συγκριτικῶς, παρὰ τὴν ἐξαίρεσιν τῆς ὁλοκληρωτικῆς διαλύσεως μιᾶς Μεραρχίας, δι' ἣν ἔδωκα τὴν ἐξήγησιν, παρουσίασε τὴν μεγαλυτέραν συνοχήν.

Παραμένει ἀξίωμα αἰώνιον καὶ ἀτελείωτον: «Ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις τοῦ ἡγήτορος, ἰδιαίτατα κατὰ τὰς χαλεπὰς ἡμέρας τοῦ πανικοῦ».

3. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ, ΑΤΙΝΑ ΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΚΩΧΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΗΝ

α) Εἰς τὸ Σῶμα Στρατοῦ εἶχε γνωσθῆ ἡ ἀποστολὴ ὑπὸ τοῦ ἐπιτελάρχου τοῦ Γ´ Σ. Στρατοῦ Χρυσοχόου ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐκ τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, τηλεγραφήματος πρὸς τὸν διοικητήν του, βάσει τῆς δοθείσης αὐτῷ ἀποστολῆς, ὅπως ἐνεργήσῃ παρὰ τῷ Ἀρχιστρατήγῳ διὰ τὴν συνθηκολόγησιν, ὡς ἀναπόφευκτον. Διὰ τοῦ τηλεγραφήματος τούτου ἀφήνετο πρωτοβουλία, μὴ διδομένης σαφοῦς ἐντολῆς, δι᾽ ἀνωτέρους, γενικωτέρους λόγους, εἰς τὸν στρατηγὸν Τσολάκογλου, ἵνα προβῆ εἰς συνθηκολόγησιν. Περὶ τῆς ἐξουσιοδοτήσεως ἢ μὴ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου διὰ τὴν ἀποστολὴν καὶ τηλεγραφήματος τούτου ὑπῆρξεν ἔντονος διένεξις μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων. Δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ νὰ σχολιάσω.

β) Ἦτο καταφανὴς ἐκ τῶν διαφόρων τηλεφωνικῶν ἐπικοινωνιῶν μετὰ τῶν ἐπιτελῶν τοῦ Γεν. Στρατηγείου (Δ)σις ἐπιχειρήσεων κλπ.), ὅτι οὗτοι ἦσαν σύμφωνοι μὲ τοὺς στρατηγοὺς τοῦ μετώπου περὶ μιᾶς μόνης δυνατῆς λύσεως, τῆς συνθηκολογήσεως, λόγῳ τῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθε ὁ στρατὸς Ἠπείρου διὰ τῆς κυκλώσεώς του ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

γ) Ὁ ἔντονος διαπληκτισμὸς τοῦ ὑπουργοῦ Μανιαδάκη πρὸς τὸν συνταγματάρχην Δόβαν παρουσίᾳ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐκλήθη ἵνα ἀκούσῃ τὰς προτάσεις τῶν ἁρμοδίων ἐπιτελῶν του: «Δὲν ὑπάρχει ἄλλη λύσις, ἐτόνιζον οἱ πρῶτοι μὲ τὴν συναισθηματικότητα καὶ ἀλληλεγγύην πρὸς τὸν μαχόμενον στρατόν, παρὰ ἡ συνθηκολόγησις, διὰ νὰ σωθῆ ἡ τιμὴ τοῦ στρατοῦ Ἠπείρου». Καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ ὑπουργοῦ Μανιαδάκη: «Δὲν ὑπάρχει τιμὴ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπορῶ, κύριε Ἀρχιστράτηγε, πῶς τολμοῦν νὰ διατυπώνουν τοιαύτας προτάσεις», ἐτόνιζε ὁ πολὺς Μανιαδάκης.

δ) Ἡ ἀπόφασις τοῦ Μεταξᾶ, ὡς ἐπανειλημμένως ἐξεμυστηρεύθη ὁ Μανιαδάκης, «ὅπως ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως καὶ τῆς Γερμανίας, τὴν ὁποίαν ἀνέμενε, ἢ κάμψεως τελικῶς τοῦ μετώπου, μεταβῆ εἰς τὸ μέτωπον μὲ τὸν Βασιλέα ἢ ἀντιπρόσωπόν του, μὲ σκοπὸν τὴν θυσίαν εἰς ὁλοκαύτωμα ἐθελοντῶν».

ε) Ἡ διάλυσις παρακαίρως τῶν μετόπισθεν δι᾽ αὐθαιρέτου διαταγῆς τοῦ ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν ἄνευ προειδοποιήσεως τοῦ Βασιλέως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ τοῦ ὑπευθύνου Ἀρχηγοῦ τοῦ ἐμπέδου Γ. Ε. Στρατοῦ, στρατηγοῦ Ν. Μπατᾶ.

στ) Ἡ διαταχθεῖσα αἴτησις ἀποστρατείας τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ἵνα εἶνε ἐν ἀποστρατείᾳ κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν Γερμανῶν.

ζ) Ἡ ἀνάθεσις μετὰ τὴν αὐτοκτονίαν τοῦ Κορυζῆ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν στρατηγὸν Ἀλ. Μαζαράκην καὶ ἡ ἀποστολὴ ὑπὸ τούτου πρὸς μελέτην τῆς καταστάσεως τοῦ ἀντιστρατήγου Γιαλίστρα, μὴ χρησιμοποιηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου εἰς οὐδεμίαν διοίκησιν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, ὅστις ὅμως δὲν ἔφθασε παρὰ μόνον εἰς Ἰωάννινα, μὴ θελήσας νὰ προωθηθῆ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ἰδοὺ πῶς ἐξειλίχθησαν τὰ γεγονόντα ἐν Ἀθήναις.

4. ΕΘΝΙΚΗ ΚΗΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ (ἀπὸ αὐτόπτας μάρτυρας)

Τὴν Μ. Πέμπτην τοῦ 1941 καὶ γιὰ τὶς 6 τὸ ἀπόγευμα εἶχε ὁρισθῆ ἡ ἀναχώρησις τοῦ Βασιλέως καὶ ὀλίγων ὑπουργῶν.

Δύο ἀντιτορπιλλικὰ ἀναμένουν τὸν Βασιλέα. Τὰ πληρώματα ὅμως ἀρνοῦνται.

Θάλθη ἡ ὥρα τοῦ γενναίου ναυάρχου Σακελλαρίου νὰ ἐπιβάλη τὴν τάξιν.

Ἡ Μ. Παρασκευὴ εὑρίσκει τὸν Βασιλέα στὰς Ἀθήνας.

Τὸ πρωὶ γίνεται σύσκεψις στὸ Τατόϊ μετὰ τῶν Ἄγγλων στρατηγῶν, οἱ ὁποῖοι διατείνονται ὅτι δύνανται νὰ κρατήσουν ἐπὶ 4 ἑβδομάδες.

Ὁ Βασιλεὺς διατάσσει τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀναχωρήσεως. Ὁ ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Ν. Παπαδήμας ἀναφέρει τὴν κατάστασιν τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου μὲ βάσιν τὸ τηλ)μα τοῦ στρατηγοῦ διοικητοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ Μπάκου (συνταχθὲν κατὰ παράβασιν τῆς συνηθείας του ἰδιοχείρως ὑπ' αὐτοῦ) καὶ ἔχον οὕτω: «Ἀνέφερα ἐπανειλημμένως καὶ ἀναφέρω μετὰ παρρησίας· κατάστασις ἐξελίσσεται ραγδαίως ἐπὶ τὰ χείρω. Διαρροή, ἀνυπακοή, ἐγκατάλειψις ἀξιωματικῶν ἐπιτείνεται, παρ' ὅλα ληφθέντα μέτρα καὶ τυφεκισμούς. Ἐξορκίζω Ὑμᾶς ἐν ὀνόματι Θεοῦ λάβετε ἄμεσον ἀπόφασιν ἵνα μὴ θρηνήσωμεν ἐρείπια ἄνευ προηγουμένου. Οἱοσδήποτε νομίζει ὅτι δύναται νὰ φέρῃ τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου ἱκανώτερον ἐμοῦ, ἂς ὀρθολογισθῇ καὶ ἂς ἔλθῃ νὰ κλαύσῃ αὐτὸς τὴν καταστροφήν, διότι τὰ δικά μας δάκρυα ἐστείρευσαν».

Ὁ ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐπιμένει ἐπὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Γεώργιος Β΄ ἀπαντᾷ λακωνικώτατα:

«Δὲν συμφωνῶ».

Ἐν τῷ μεταξὺ καλεῖται ὁ Ἀρχιστράτηγος Ἀλέξανδρος Παπάγος, ὅστις ἐπιβεβαιώνει τὴν τραγικότητα τῆς καταστάσεως τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου.

Ἡ συζήτησις εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἔχει ὀξυνθῆ. Ὁ Πρωθυπουργὸς Ἀλέξανδρος Κορυζῆς, χλωμὸς ἀκούει νὰ τοῦ ἐπιρρίπτωνται εὐθῦναι.

Τοῦ προτείνονται ἀκολούθως δύο λύσεις:

Ν' ἀνατεθῆ ἡ Κυβέρνησις εἰς στρατιωτικοὺς παράγοντας ἢ ν' ἀναλάβῃ τὴν προεδρίαν ὁ Βασιλεὺς μὲ ἀντιπρόεδρον τὸν ἴδιον.

Τὴν 2.30 ἀπογευματινὴν τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον διακόπτεται καὶ εἰς τὸ παραπλεύρως δωμάτιον ὁ Βασιλεύς, ὁ Πρωθυπουργός, ὁ ὑφυπουργὸς Δημοσίας Ἀσφαλείας Κ. Μανιαδάκης, ὁ ὑφυπουργὸς Στρατιωτικῶν Ν. Παπαδήμας καὶ ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς ὑποστράτηγος Χρ. Καβρᾶκος συσκέπτονται ἐπ' ὀλίγον διὰ τὰ μέτρα τάξεως ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Μετὰ τὴν σύσκεψιν ὁ Βασιλεὺς μένει μόνος μὲ τὸν Πρωθυπουργόν.

Ὁ Ἀλέξανδρος Κορυζῆς, ὁ ἄσπιλος Κυβερνήτης τῶν τραγικῶν ἡμερῶν, εἶνε συντετριμμένος. Παρακαλεῖ τὸν Ἄνακτα νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῶν καθηκόντων του, ἀλλὰ ὁ Βασιλεὺς δὲν δέχεται. Ὁ Κορυζῆς προσθέτει τότε:

«Μεγαλειότατε, εἰς ὅλην τὴν ζωήν μου ὑπῆρξα τίμιος. Ὅπως ἔζησα, ἔτσι καὶ θὰ πεθάνω». Ὁ Βασιλεὺς δὲν ἀντελήφθη τὴν ἔννοιαν. Ἀργότερον ἀνησύχησε καὶ στέλλει νὰ ἐρωτήσῃ· ἦτο πλέον ἀργά.

Ὁ Πρωθυπουργὸς ζητεῖ τὴν ἄδειαν νὰ ἀποχωρήσῃ, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ. Μὲ καταφανῆ νευρικότητα ἐξέρχεται τοῦ γραφείου τοῦ Βασιλέως καὶ ἀναχωρεῖ διὰ τὴν οἰκίαν του. Ὁ ὑπουργὸς - διοικητὴς Πρωτευούσης, ποὺ τὸν συναντᾷ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, τὸν ἐρωτᾷ:

«Τί συμβαίνει Κύριε Πρόεδρε»;

«Τίποτε, ἀπαντᾶ ξηρῶς ὁ Κορυζῆς καὶ κατευθύνεται εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου κλείνεται εἰς τὸ γραφεῖον του, λέγων:

«Νὰ μὴ μὲ ἐνοχλήσῃ κανείς».

Ἡ ὥρα εἶνε 4.15΄ τῆς 18ης Ἀπριλίου 1941. Ἕνας πυροβολισμὸς ἀκούεται. Δεύτερος πυροβολισμός... Ἡ θύρα ἀνοίγεται βιαίως... Ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς εὑρίσκεται νεκρός, κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας του ἓν μικρὸν εἰκόνισμα τῆς Παναγίας.

Μεγάλη Παρασκευὴ τοῦ 1941...

Οἱ καμπάνες κτυποῦν πένθιμα...

Ἔπειτα ἀπὸ διαφόρους βολιδοσκοπήσεις, ὁ Βασιλεὺς καλεῖ τὴν 6.30 τῆς Μ. Παρασκευῆς τὸν Κώσταν Κοτζιᾶν εἰς τὸ γραφεῖον του καὶ τοῦ ἀναθέτει τὴν ἐντολὴν τοῦ σχηματισμοῦ νέας προσωρινῆς Κυβερνήσεως. Διάφοροι προσωπικότητες δέχονται νὰ συμμετάσχουν, τελικῶς ὅμως τὴν πρωίαν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ὁ Κώστας Κοτζιᾶς καταθέτει τὴν ἐντολὴν σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως. Ὁ Βασιλεὺς ἀναθέτει τότε τὴν ἐντολὴν στὸν ἀντιστράτηγον Μαζαράκην, τοῦ ὁποίου αἱ προσπάθειαι μένουν ἐπίσης χωρὶς ἀποτέλεσμα.

Κατόπιν τῆς νέας αὐτῆς ἀποτυχίας, ὁ Ναύαρχος Α. Σακελλαρίου ἀναλαμβάνει τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως μὲ πρόεδρον αὐτῆς τὸν Βασιλέα καὶ ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τὸν Ἐμμ. Τσουδερόν. Ἡ νέα Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὁρκίζεται ἀμέσως.

Τὴν 24ην καὶ 25ην Ἀπριλίου ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις ἀναχωροῦν ἐκ τῆς Πρωτευούσης. Ἡ Μεγαλόνησος εἶνε τὸ τελευταῖον καταφύγιον τοῦ ψυχορραγοῦντος Ἔθνους. Εἰς αὐτὴν θὰ συνεχισθῇ ἡ ἄμυνα τοῦ ἐλευθέρου κόσμου κατὰ τῆς βίας τοῦ Ἄξονος. Εἰς αὐτὴν θὰ δοθῇ ἡ ἀρχὴ τῆς νίκης τῶν ἐλευθέρων λαῶν.

Ἡ χώρα ὁλόκληρος πενθεῖ. Οἱ βάρβαροι προχωροῦν. Ἡ τελευταία ἀντίστασις τῶν στρατευμάτων μας εἰς τὰς Θερμοπύλας ἐκάμφθη καὶ αἱ ὀρδαὶ τοῦ Χίτλερ θὰ εἰσέλθουν ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν Πρωτεύουσαν.

27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941

Οἱ Γερμανοὶ εἰσέρχονται εἰς τὰς Ἀθήνας. Τὴν 8.30 π.μ. διὰ τῆς ὁδοῦ Κηφισιᾶς φθάνουν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν οἱ πρῶτοι μοτοσυκλεττισταὶ τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ πόλις τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς δίδει τὴν ὄψιν κοιμητηρίου. Κανὲν ἴχνος ζωῆς.

Οὔτε ἕνας Ἕλλην δὲν εὑρίσκεται εἰς τὰς ἐρημικὰς ὁδούς. Τὰ παράθυρα ὅλων τῶν οἰκιῶν εἶνε ἐντελῶς κλειστὰ καὶ ὀπίσω ἀπὸ αὐτὰ οἱ κάτοικοι τῆς πρωτευούσης εἶνε συγκεντρωμένοι γύρω ἀπὸ τὰ ραδιόφωνά των. Ἀπὸ αὐτὰ ἔρχεται ἡ τελευταία φωνὴ τοῦ σφαδάζοντος Ἔθνους: «Ἕλληνες! Προσοχή! Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς ὕστερα ἀπὸ λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας δὲν θὰ εἶνε Ἑλληνικός. Πίστις καὶ ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νίκην. Ἀδέλφια, ψηλὰ τὶς καρδιές! Πάνω ἀπ' ὅλα ἡ Ἑλλάς! Συνεχίζομεν τὸν πόλεμον στὴν Κρήτη. Ἡ νίκη εἶνε δική μας. Μὴν ἀκούσετε σὲ λίγο τὸν σταθμό, ποὺ θὰ σᾶς ἐκπέμψῃ, πιθανόν, τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Δὲν θὰ εἶνε Ἑλληνικὸς ὁ σταθμὸς αὐτός, θὰ εἶνε Γερμανικός». Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ ἀνεβαίνει τὸν Γολγοθᾶ της.

Οἱ Γερμανοὶ προχωροῦν. Τὴν 10.30 π.μ. φθάνουν εἰς τοὺς Ἀμπελοκήπους.

Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀττικοβοιωτίας, ὁ Νομάρχης καὶ οἱ Δήμαρχοι Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἀναμένουν εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Θὼν τὸν ἐντεταλμένον μὲ τὴν

κατάληψιν τῶν 'Αθηνῶν ἀντισυνταγματάρχην Σέϊμπεν, διὰ νὰ τοῦ δηλώσουν, ὅτι ἡ πόλις εἶνε ἀνοχύρωτος.

«Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις», συνεχίζει ἀπὸ τὸ ραδιόφωνον ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος, «τηλεγραφοῦν ἀπὸ τὴν Κρήτην: Ὁ πόλεμος συνεχίζεται. Συνεχίζεται καὶ θὰ συνεχισθῇ. Ζήτω ὁ Στρατός μας!».

Ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος ἀνακρούεται καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν Ἑλλήνων γονυπετοῦν πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς φυλῆς.

«Χαῖρε, ὤ! χαῖρε Ἐλευθεριά!».

Εἶνε αἱ τελευταῖαι λέξεις τοῦ ἐκφωνητοῦ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ μας Σταθμοῦ. Τὴν ἰδίαν στιγμήν, ἐπάνω εἰς τὸν Ἱερὸν Βράχον, ὑψώνεται ἡ σημαία τῶν Ναζὶ μὲ τὸν ἀγκυλωτὸν σταυρόν.

Αἱ Ἀθῆναι, ἡ Ἑλλὰς ὁλόκληρος, εὑρίσκονται ὑπόδουλοι.

Τὸ σκότος ἔχει καλύψει τὴν ἔνδοξον χώραν μας.

Ἡ Πατρὶς ὑπεδουλώθη, χωρὶς νὰ ἡττηθῇ.

Ἀλλὰ ὁ Θεὸς εἶνε κοντά της.

Ὁ ἀγὼν θὰ συνεχισθῇ στὴν Κρήτη, στὸ Ἐλ-Ἀλαμέϊν, στὸ Ρίμινι, στὰ νησιά, στὸ πάτριον ἔδαφος καὶ θὰ εἶνε σκληρός. Τοὺς Ἰταλοὺς διεδέχθησαν οἱ Γερμανοὶ καὶ τούτους οἱ κομμουνισταί. Μόνον τὸν Αὔγουστον τοῦ 1949 ἡ Ἑλλὰς θὰ ψάλῃ, ἔπειτα ἀπὸ ἐννέα ὁλόκληρα χρόνια, «Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια». Ἐνίκησε. Ἠλευθερώθη.

5) ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΤΟΥ Β΄ Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΤΟΥ

Τὸ Β΄ Σῶμα Στρατοῦ, μέσα εἰς τὸ χάος τῆς συντριβῆς καὶ τῆς ἀπελπισίας, ἐκοινοποίησε τὴν τελευταίαν ἡμερησίαν διαταγήν του. Ἡ διαταγὴ αὐτη, ἡ ὁποία συνετάγη τῇ συνεργασίᾳ μὲ τοὺς ἐπιτελεῖς τοῦ Σώματος Κώτσαλον, Τζήμαν, Παπαχαραλάμπους καὶ τὸ ἄρθρον, τὸ ὁποῖον ἐκοινοποίησα ἐνυπογράφως εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» μὲ τὸν τίτλον «Οἱ ἀετοὶ» καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἐτόνιζον τὴν θυσίαν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ 1940, παρουσιάζουν καταφανεῖς τὰς σκέψεις ἐμοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν μου ἐπιτελῶν τοῦ Β΄ Σώματος Στρατοῦ, ὡς ἐπιτελάρχου τούτου, σκέψεις κατευθυντηρίους διὰ μελλούσας ἐνεργείας καὶ αἵτινες ἀπετέλεσαν τὸ προοίμιον τῶν ἐνεργειῶν μου ὡς μέλους τῆς ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σπηλιωτόπουλον ὑπονομευτικῆς τοῦ κατακτητοῦ ὁμάδος ἀρχικῶς καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ Ἰταλίαν.

Παραθέτω κατωτέρω ὡς ἔχει τὴν ἀπὸ 26 Ἀπριλίου 1941 ἡμερησίαν διαταγὴν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ, κοινοποιηθεῖσαν εἰς Μέτσοβον:

Β΄ Σῶμα Στρατοῦ — Σ. Δ. ΜΕΤΣΟΒΟΝ
Ἐπιτελάρχης

Ἀριθ. 8773

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ
26ης Ἀπριλίου 1941

Ἀπὸ σήμερον παύει νὰ ὑφίσταται ὑλικῶς τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ. Δὲν θὰ σβήσῃ ὅμως ποτὲ ἡ ἔνδοξος ἱστορία τοῦ Σώματος τῆς ΠΙΝΔΟΥ καὶ τῆς ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ.

Ἀπευθύνων τὴν τελευταίαν μου διαταγὴν πρὸς τὰς ἡρωικὰς Μονάδας τοῦ

Σώματος μὲ τὰς 7 Μεραρχίας, ἀποτίω φόρον τιμῆς κλείων τὸ βιβλίον τῆς δόξης τοῦ Β΄ Σώματος Στρατοῦ μὲ τὴν παροῦσαν χρυσῆν, διαμνημονεύσεως τῶν κατορθωμάτων του, σελίδα.

Ἀγήρω ἡ μνήμη τῶν ἀθανάτων μας, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ ὕψους ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑ καὶ ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ δακτυλοδεικτοῦσι τὸν δρόμον τῆς ἀνθρωπότητος.

Στῶμεν εὐλαβῶς καὶ μετὰ κατανύξεως· ἂς διπλώσωμεν προσωρινῶς τὰς ἐνδόξους τῶν Μονάδων πολεμικὰς γαλανολεύκους, αἱ ὁποῖαι θ' ἀποτεθοῦν εἰς τὸ Ἡρῷον μεταξὺ τῶν λαβάρων τῆς Ἐλευθερίας, ἵνα μαρτυροῦν ἐν τῷ συνεχεῖ τοῦ Ἔθνους μας ἀγῶνι τὴν ἄφθαστον ἐν Ἀλβανίᾳ Ἐθνικὴν Ἀνάστασιν.

Συμπολεμισταί μου καὶ συναγωνισταί μου, καὶ σύντροφοι τῆς μάχης διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς μικρᾶς καὶ ἐντίμου Πατρίδος μας, ἐπιστρέψατε οἴκαδε, μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλά, ὅτι τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθῆκον εἰς τὸ ἀκέραιον ἐπετελέσατε.

Μηδεὶς ὑμᾶς ὀνειδιζέτω, ὅτι μὴ βαστάσαντες τὸ συντριπτικὸν βάρος τοῦ διπλοῦ ἀντιπάλου, ἐκάμφθητε εἰς ἕνα ἄνισον ἀγῶνα, νικηταὶ μέχρι καὶ τῆς ἀκροτάτης στιγμῆς ἔναντι τοῦ πρώτου ἐπιτεθέντος.

Τὸ ἔδαφος, εἰς ὃ μᾶς εὗρῆκε ἡ ἀναγκαστικὴ συνθηκολόγησις, μεμαρτύρηκεν περὶ τούτου ἐσαεί.

Συνάδελφοι ἀξιωματικοί, κλείσατε εἰς τὴν ψυχήν σας τὴν ὀδύνην τῆς Ἐθνικῆς συμφορᾶς καὶ γενῆτε τὸ παράδειγμα τῆς μαρτυρικῆς ἀξιοπρεπείας ἔναντι τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Καλούμεθα καὶ ἡμεῖς ν' ἀνέλθωμεν τὸν ἴδιον Γολγοθᾶν, τὸν ὁποῖον πρὸ ἡμερῶν ἀνῆλθεν ὁ Θεάνθρωπος.

Ἅπαντες, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἀνεδείχθητε ἀντάξιοι τῶν σκληρῶν γεγονότων καὶ οἱ πλεῖστοι δικαιοῦνται νὰ γεμίσουν τὰς σελίδας τῆς διαταγῆς τοῦ Σώματος Στρατοῦ.

Ὡς διοικητὴς τοῦ Σώματος ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν κατὰ τὸ διάστημα τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἀπὸ τοῦ Μαρτίου καὶ ἐντεῦθεν νὰ ἔχω καὶ ἀπολύτως προσωπικὴν ἀντίληψιν τοῦ ἔργου ἐνίων μονάδων καὶ ἡγητόρων, ὧν μετὰ πάσης ἱκανοποιήσεως

Π ο ι ο ῦ μ α ι

Ε ὔ φ η μ ο ν Μ ν ε ί α ν

Α΄. Τῶν τετιμημένων Μεραρχιῶν

Τῆς Ι Μ ε ρ α ρ χ ί α ς

4ον, 19ον, 5ον, 16ον. Σ.Π.

Διὰ τὴν ἐποποιΐαν τοῦ 731, νέον τοῦτο Σοῦλι τοῦ 1941.

Τῆς XV Μ ε ρ α ρ χ ί α ς

28ον, 33ον, 90όν. Σ.Π.

Διὰ τὴν πεισματώδη καὶ ἄκαμπτον ἀντίστασιν της ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Μπούμπεσι, τὰ θρυλικὰ τάγματα 800, 802, 710, τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀνὰ τὸ Μάλι -

Κρασόβες σύμπτυξιν καὶ τὴν ἐγκατάστασίν της ὡς ὀπισθοφυλακῆς θυσίας ἐπὶ τοῦ προγεφυρώματος Λεσκοβικίου.

Τῆς XI Μεραρχίας

13ον, 50όν. Σ.Π.

Διὰ τοὺς ἡρωισμοὺς κατὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ ΑΨΟΥ καὶ τοῦ ΣΠΑΝΤΑΡ

Τῆς XVII Μεραρχίας

66ον, 31ον, 29ον. Σ.Π.

Τὰς θρυλικὰς ἀναρριχήσεις εἰς τὸ ΣΕΝΤΕΛΙ ὄρος καὶ τὴν ὑποδειγματικὴν σύμπτυξιν ἐκ τοῦ αὐχένος ΣΙΠΚΟΥΤ.

Τῆς V Μεραρχίας

44ον, 14ον, 43ον. Σ.Π.

Διὰ τοὺς ἀκρίτας τῆς ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΣ.

Προτείνω

ὅπως εἰς τὰς σημαίας τῶν ἡρωικῶν Συνταγμάτων των ἀπονεμηθῆ τὸ χρυσοῦν Ἀριστεῖον Ἀνδρείας διὰ τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐπιχειρήσεων μέχρι τέλους τούτων ἡρωικὰ κατορθώματά των.

Τῆς IV Μεραρχίας

8ον, 9ον, 11ον Σ.Π.

Ὡς διάδοχον τῆς δόξης τῆς XVII ἐπὶ τοῦ ΣΕΝΤΕΛΙ ὄρους, καὶ διὰ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀξίαν παντὸς ἐπαίνου, διαφυγὴν διὰ δυσβάτων καὶ χιονοσκεπῶν ὁδεύσεων.

Τῆς VI Μεραρχίας

21ον Σ.Π.

Διότι ἐμοιράσθη μετὰ τῆς Ι Μεραρχίας τὰς δάφνας ἐπὶ τοῦ νεκροταφείου τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὸ ὕψωμα 731, καὶ διὰ τοὺς ἀγῶνας της ἐπὶ τοῦ ΚΙΑΦΕ-ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ.

Προτείνω

ὅπως εἰς τὰς σημαίας τῶν ἡρωικῶν Συνταγμάτων των ἀπονεμηθῆ ὁ Πολεμικὸς Σταυρὸς Α΄ Τάξεως.

Β΄. Τῶν Ἡγητόρων

1) Τοῦ ὑποστρατήγου Βραχνοῦ Βασιλείου

Διοικητοῦ τῆς Ι Μεραρχίας

Διὰ τὸ ἐξαίρετον θάρρος, τὴν ἀφοβίαν, τὴν διοικητικήν του ἱκανότητα, τὴν

ἐπίμονον καὶ σταθερὰν θέλησίν του καὶ τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴν τῆς ἀμύνης τοῦ Τομέως του.

Ἐπὶ τῆς Μεραρχίας, τὴν ὁποίαν διώκησε ὁ ὑποστράτηγος Βραχνὸς Βασίλειος, ἐθραύσθη ἡ τρομακτικὴ εἰς μέσα ἐπίθεσις τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις οὐδὲ σπιθαμὴν ἐδάφους δὲν ἐκέρδισε, παρὰ τὴν ὑπεροχήν του καὶ τὴν δυσαναλογίαν τῶν δυνάμεων.

2) Τοῦ μεράρχου συνταγματάρχου πεζικοῦ Σ π η λ ι ω τ ο π ο ύ λ ο υ Π α ν.

Διοικητοῦ τῆς XV Μεραρχίας

Διὰ τὸ ἀτρόμητον θάρρος του, τὸν ἡρωισμὸν καὶ τὴν πρὸς τὰ πρόσω φυγήν του πρὸς τὴν γραμμὴν μάχης, τὰς διοικητικὰς ἀρετάς του καὶ τὰς τακτικὰς ἐξαιρετικῶς ἐπιτυχεῖς ἐνεργείας του ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἡ Μεραρχία του οὐδέποτε ἠστόχησε. Ὁ μέραρχος οὗτος δύναται νὰ ὑπερηφανεύεται, πλὴν τῶν ἄλλων, διὰ τὰς θρυλικὰς ἀντιστάσεις τῆς Μεραρχίας του, ἐπὶ τῶν 800, 802, 710 καὶ διὰ τὴν ἐντολὴν θυσίας, ἣν ἔδωκα αὐτῷ ὡς ὀπισθοφυλακῆς ἐπὶ τοῦ προγεφυρώματος Λεσκοβικίου.

3) Τοῦ μεράρχου συνταγματάρχου ἱππικοῦ Δ η μ ά ρ α τ ο υ Σ.

Διοικητοῦ XI Μεραρχίας

Διὰ τὴν εὐψυχίαν καὶ τὴν τόλμην του, ἥτις διέκρινε πάντοτε τὴν δρᾶσιν του, τὸ ἐπιβλητικὸν τοῦ ἤθους, τὰ διοικητικά του προσόντα, τὴν τακτικήν του ἀντίληψιν καὶ τὸν ἐν γένει χαρακτῆρα του, ὧν ἕνεκα πάντοτε νικηφόρως ἡγήθη τῆς Μεραρχίας του.

Ἀντιμετώπισε τὴν σύγχρονον πρὸς τὴν κατὰ τοῦ 731 κυρίαν ἐπίθεσιν τοῦ ἐχθροῦ, σφοδρὰν ἐνέργειαν κατὰ τῆς Μεραρχίας του, ἐπὶ τοῦ ΣΠΑΝΤΑΡΙΤ δι' ἀντεπιθέσεων ἐπιτυχῶν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἐχθροῦ.

4) Τοῦ ὑποστρατήγου Ρ ο υ σ σ ο π ο ύ λ ο υ Λ.

Διοικητοῦ τῆς XVII Μεραρχίας

Διὰ τὸ ἄφοβον θάρρος του, τὰς ἡρωικὰς ἐπιθέσεις του κατὰ τῶν κλεισωρειῶν τῆς ΜΕΤΖΙΚΟΡΑΝΙ καὶ τοῦ ΣΕΝΤΕΛΙ, τὰς διοικητικάς του ἀρετάς, τὴν ἐνθουσιώδη διοίκησίν του, τὴν εὐστροφίαν του καὶ γενικῶς τὰ προσόντα ἡγήτορος Μεγάλης Μονάδος, ὧν ἕνεκα ἡ Μεραρχία του καὶ κατὰ τὴν ἀπαγκίστρωσίν της ἐκ τοῦ αὐχένος ΣΙΣΙΚΟΥΤ, ἤχθη πρὸς τὰ ὀπίσω κατὰ τρόπον ἀξιέπαινον καὶ ὑποδειγματικόν.

Χάρις εἰς τὰς ἐμφύτους ἀρετὰς τοῦ πεπειραμένου ἡγήτορος ἐπεβλήθη καὶ συνεκράτησε τὴν Μεραρχίαν του μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς.

5) Τοῦ ὑποστρατήγου Μ ά ρ κ ο υ Ν ι κ.

Διοικητοῦ VI Μεραρχίας

Διὰ τὴν εὐψυχίαν του, τὴν σταθερότητά του, τὴν ἀκλόνητον θέλησίν του καὶ τὰς τόσας λοιπὰς διοικητικὰς ἀρετάς, ὧν ἕνεκα ἡ Μεραρχία του καὶ ἀπέρριψε τὰς τόσας τοπικὰς ἐπιθέσεις, ἀλλὰ καὶ ἐπιτυχῶς ἐξετέλεσε τὴν λεπτὴν ἐπιχείρησιν τοῦ ὑποχωρητικοῦ ἑλιγμοῦ πρὸς ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ διὰ μέσου ἀτραπῶν καὶ τῆς ἀγρίας φύσεως τῶν Ἀλβανικῶν ὀρέων.

6) Τοῦ γηραιοῦ ὑποστρατήγου Παπαστεργίου Γ.

Διοικητοῦ τῆς V Μεραρχίας

Διὰ τὴν παρὰ τοὺς τόσους κόπους ἀδάμαστον ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἀντοχήν, ὡς καὶ τὴν πείσμονα ἐμμονὴν ἐπὶ τῆς χιονοσκεποῦς θρυλικῆς ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΣ, ὅπου ἐθραύσθησαν πᾶσαι αἱ ἐχθρικαὶ ἐπιθέσεις.

7) Τοῦ μεράρχου συνταγματάρχου πεζικοῦ Μπουλαλᾶ Κλ.

Διοικητοῦ τῆς IV Μεραρχίας

Διὰ τὴν εὐψυχίαν καὶ τὴν σώφρονα τόλμην του, τὴν ἄκαμπτον θέλησίν του καὶ τὰς τόσας διοικητικάς του ἀρετάς, ὧν ἕνεκα ἐπαξίως ἡγήθη τῆς Μεραρχίας του, ἀποδείξας τὸ προσωπικόν του κῦρος κατὰ τὰς δυσχερεῖς ἰδίᾳ στιγμὰς τῆς συμπτύξεως διὰ μέσου δυσβάτων ὁδεύσεων, κατορθώσας ἀπαγκίστρωσιν, ἐγγίζουσαν τὸ τέλειον.

8) Τοῦ μεράρχου συνταγματάρχου πεζικοῦ Παπαδόγκωνα Διον.

Διοικητοῦ Πεζικοῦ, ἐν συνεχείᾳ μεράρχου τῆς V Μεραρχίας

Διότι ὡς διοικητὴς μὲν πεζικοῦ ὑπῆρξεν ὁ βοηθὸς τοῦ μεράρχου κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἐπὶ τῆς ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΣ, συντελῶν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς δυσχεροῦς διοικήσεως λόγῳ τοῦ χαρακτηριστικῶς ἀποκρήμνου τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὡς διοικητὴς τῆς Μεραρχίας ἐπέδειξε ἅπαντα τὰ προσόντα ψυχραιμίας, ἐπιβολῆς, θελήσεως, ἀντοχῆς, πείρας, αὐτοθυσίας καὶ ἀποδόσεως, συντελέσας εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν Μονάδων του.

Προτείνω

ὅπως τοῖς ἀπονεμηθῇ ὁ Πολεμικὸς Σταυρὸς Β' Τάξεως ἢ ἡ προσάρτησις τοῦ κεκανονισμένου στέμματος, ἐφ' ὅσον τοῖς ἀπενεμήθη ἤδη Πολεμικὸς Σταυρὸς διὰ προγενεστέρων διαταγῶν.

Β) Τῶν διοικητῶν πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ τῶν Μεραρχιῶν.

Ι Μεραρχίας

1) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Παπαδοπούλου Κωνστ.
2) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Ὀλυμπίου Δημητρίου.

XV Μεραρχίας

1) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Κρητικοῦ Π.
2) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Μούντριχα Λ.

XI Μεραρχίας

1) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Γιαννακοπούλου Δ.
2) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Κώτσαλου Γ.

XVII Μεραρχίας

1) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Νίτσα Σ.

2) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Γκούση Γρηγ.
3) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Μουστεράκη Ι.

VI Μεραρχίας

1) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Καραμπάτου Γ.
2) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Κοτρώτσου Γ.

IV Μεραρχίας

1) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Καλοντάντανου Δημητρίου.
2) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Ματάλα Κωνστ.

V Μεραρχίας

1) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Φιλιππίδη 'Αγ.

Διὰ τὴν τόλμην των καὶ μετ' αὐτοθυσίας συμμετοχήν των εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν μεράρχων των.

Δ) Τῶν ἐπιτελαρχῶν τῶν Μεραρχιῶν.

Ι Μεραρχίας

1) 'Αντισυνταγματάρχου πεζικοῦ Κατσιμήτρου Στέφ.

XV Μεραρχίας

1) 'Αντισυνταγματάρχου μηχανικοῦ 'Αργυροπούλου 'Αρχ.

XI Μεραρχίας

1) 'Αντισυνταγματάρχου πεζικοῦ Σταθοπούλου Σπυρ.

XVII Μεραρχίας

1) 'Αντισυνταγματάρχου πυροβολικοῦ Λάμαρη Γερ.

VI Μεραρχίας

1) 'Αντισυνταγματάρχου πυροβολικοῦ Λαΐου Δημ. (ὑπαρχηγοῦ τοῦ 'Επιτελείου τοῦ Σ. Στρατοῦ πρὸς τούτου, ἤτοι ἀπὸ 2 'Ιανουαρίου μέχρι 20 Μαρτίου).

V Μεραρχίας

1) 'Αντισυνταγματάρχου πεζικοῦ Τζεραβάνη Ι.

Διὰ τὴν ἀξίαν παντὸς ἐπαίνου καὶ ἀμοιβῆς, ἀδιάκοπον βοήθειαν τῶν μεράρχων των εἰς τὸ ἐπιτευχθὲν ἔργον.

Π ρ ο τ ε ί ν ω

τούτους διὰ τὸν Πολεμικὸν Σταυρὸν Β' Τάξεως ἢ τὴν προσάρτησιν τοῦ κεκανονισμένου στέμματος, ἐφ' ὅσον τοῖς ἀπενεμήθη οὗτος.

Τῆς Ι 'Ομάδος 'Αναγνωρίσεως καὶ τῶν κάτωθι ἀξιωματικῶν της.

1) 'Επιλάρχου Μαρούγκα 'Αντ.

2) Ἰλάρχου Μελίδη Γ.

3) Ἀνθυπιλάρχου Νικητέα Σωτ.

4) Ἐφ. Ἀνθυπιλάρχου Μυλωνᾶ Ι.

5) Ὑπιλάρχου Δενιόζη Ι.

6) Ἀντισυνταγματάρχου Τομπουλίδη Σ.

7) Ἀντισυνταγματάρχου Κόντερ Μ.

8) Ἀντισυνταγματάρχου Χατζηγιάννη Χαρ.

διότι μετὰ τὴν σύμπτυξιν μετέβαινε μετὰ ὑποδειγματικῆς ψυχραιμίας καὶ αὐτοθυσίας πρὸς κατάληψιν θέσεως ὡς ὀπισθοφυλακὴ διὰ τὴν συγκράτησιν τοῦ ἐχθροῦ, διασταυρουμένη μὲ συρφετὸν φυγάδων, ἀδιαφοροῦσα πρὸς τὰς παροτρύνσεις κομμουνιστῶν «σκοτῶστε τοὺς ἀξιωματικούς σας, ποὺ πᾶνε νὰ σᾶς σκοτώσουν τζάμπα», ἀποδείξασα οὕτως ἰσχυρὰν πειθαρχίαν καὶ ἀνωτέραν ἀντίληψιν καθήκοντος καὶ πατριωτισμοῦ καὶ διότι οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνέλαβον τὸν χειρισμὸν τῶν αὐτομάτων ὅπλων.

Γ΄. ΤΩΝ ΚΑΤΩΘΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

1) Ἀρχηγοῦ πυροβολικοῦ συνταγματάρχου ΜΠΑΛΗ ΝΙΚ.

Διότι, ὡς διοικητὴς πυροβολικοῦ τοῦ Σώματος, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τέλους τῶν ἐπιχειρήσεων ἐπέδειξε ὅλην του τὴν ἱκανότητα, τὴν αὐτοθυσίαν, τὴν ψυχραιμίαν καὶ τὴν ἐνεργητικότητα διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀπόδοσιν τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ Σώματος.

Εἰς τὸ βαρὺ καὶ πολύπλοκον ἔργον του, τόσον κατὰ τὰς ἐπιθετικὰς ἐπιχειρήσεις ΜΕΤΖΙΚΟΡΑΝΙ - ΣΕΝΤΕΛΙ, ὅσον καὶ κατὰ τὰς ἀμυντικὰς ἐνεργείας, ἤτοι τὴν τρομακτικὴν τοῦ ἐχθροῦ ἐπίθεσιν.

Παρ' ὅλας τὰς δυσχερείας, διακινδυνεύσας τὴν ζωήν του, ἐξησφάλισε τὴν ἀπαραίτητον βοήθειαν τοῦ πυροβολικοῦ εἰς τὸ συντελεσθὲν ἔργον. Ἀσθενήσας, παρὰ τοῦτο, παρέμεινε ἀποσταλεὶς τῇ διαταγῇ μου εἰς νοσοκομεῖον. Τελικῶς δέ, παρὰ τὸ σφαλερὸν τῆς ὑγείας του, διέκοψε αὐτοβούλως τὴν ἄδειάν του, εὑρεθεὶς καὶ πάλιν εἰς τὴν σκοπιάν του, ὅταν ἔμαθε ἐπικειμένας νέας ἐπιχειρήσεις.

2) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Βλαχάβα Εὐθυμίου.

3) Συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Ἀποστολοπούλου Κων.

Διότι, ὡς διοικηταὶ Μονάδων πυροβολικοῦ τοῦ Σώματος, ἐπέδειξαν ψυχικὰ καὶ διοικητικὰ χαρίσματα ἱκανότητος, ψυχραιμίας καὶ αὐτοθυσίας, ἀξίας παντὸς ἐπαίνου καὶ ἀμοιβῆς, ὥστε αἱ ὑπ' αὐτῶν Μονάδες ν' ἀποδώσωσι ἄρτιον ἔργον.

4) Ἐπιάτρου Μανουσάκη Ἐμμ.

Ὅστις ἔφθανε διαρκῶς, καίτοι διοικητὴς τοῦ Β΄ Ὑγειονομικοῦ Ὄρχου, μέχρι τῆς γραμμῆς μάχης, κινούμενος ἀπὸ ὁμάδος εἰς ὁμάδα, ἵνα προλάβη ἢ θεραπεύση τὰς ὑγειονομικὰς ἀνάγκας, προκαλῶν τὴν συμπάθειαν καὶ τὸν θαυμασμὸν διὰ τὴν ἀντοχὴν καὶ αὐτοθυσίαν.

5) Λοχαγοῦ πυροβολικοῦ Μακρῆ Νικ.

Διοικητοῦ τῶν ἀντιαεροπορικῶν μέσων τοῦ Σώματος Στρατοῦ, διὰ τὸ ἄφοβον θάρρος, δι' οὗ ἀντιμετώπισε πάσας τὰς σφοδρὰς καὶ μαζικὰς ἐπιθέσεις τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, καθ' ἧς κατέφερε ἱκανὰ πλήγματα.

6) Λοχαγοῦ πεζικοῦ Παλάσκα Ἰ.

Διὰ τὴν αὐθόρμητον καὶ μὲ θυσίαν αἴτησιν συμμετοχῆς εἰς ἐπικίνδυνον ἀποστολὴν τοῦ Σώματος πρὸς σύνδεσμον μετὰ τῶν Μονάδων του, εἰς ἀμφιβόλου κατοχῆς ἔδαφος, συνοδεύων τὸν ἐπιτελῆ ταγματάρχην Κώτσαλον Σπυρ., ἐξ ἧς ὡς ἐκ θαύματος διεσώθησαν.

Ὁ λοχαγὸς οὗτος τὴν αὐτὴν αὐθόρμητον διάθεσιν ἐπέδειξε μέχρι τέλους.

Π ρ ο τ ε ί ν ω

ὅπως τοῖς ἀπονεμηθῇ τὸ Χρυσοῦν Ἀριστεῖον Ἀνδρείας, διὰ δὲ τοὺς κεκτημένους τοῦτο τὴν προσάρτησιν τοῦ προβλεπομένου στέμματος.

7) Ταγματάρχου Χ ε ι λ α δ ά κ η Ἐ μ μ.

Ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς λόχου ἡμιονηγῶν δὲν ἐφείσθη κόπων διὰ τὸν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ κανονικὸν ἐφοδιασμὸν τῶν Μεραρχιῶν ἐπὶ δυσβάτων καὶ ἀπροσίτων δρομολογίων.

8) Λοχαγοῦ Γ ε ρ α ν ί ο υ Κ ω ν σ τ.

Διότι, ὡς λοχαγὸς διοικητὴς διαβιβάσεων, ὑπῆρξεν ἄριστος εἰς ἀπόδοσιν, αὐτοθυσίαν, ψυχραιμίαν καὶ διοικητικὰ προσόντα.

Π ρ ο τ ε ί ν ω

τὴν ἀπονομὴν τοῦ Πολεμικοῦ Σταυροῦ γ΄ Τάξεως.

Δ) Τέλος ποιοῦμαι εὔφημον μνείαν τοῦ Ἐπιτελείου μου, ἤτοι:

α) Τῶν διαδοχικῶν Ἐπιτελαρχῶν τούτου.

1) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Μ α χ ᾶ Δ η μ η τ ρ ί ο υ.
2) Συνταγματάρχου πεζικοῦ Τ σ α κ α λ ώ τ ο υ Θ ρ α σ υ β ο ύ λ ο υ.

β) Ἀξιωματικῶν Ἐπιτελῶν.

III ΓΡΑΦΕΙΟΥ

1) Ἀντισυνταγματάρχου πεζικοῦ Τ ζ ή μ α Κ ω ν. (Διευθυντοῦ III Γραφείου).
2) Ταγματάρχου Πυροβολικοῦ Κ ω τ σ ά λ ο υ Σ π υ ρ.
3) Ἀντισυνταγματάρχου πεζικοῦ Π α υ λ ο π ο ύ λ ο υ Δ η μ.
4) Λοχαγοῦ πεζικοῦ Ψ α ρ ο υ δ ά κ η Ἀ ν τ ω ν. (Ἀξιωματικῶν III Γραφείου).

I ΓΡΑΦΕΙΟΥ

1) Ἀντισυνταγματάρχου πεζικοῦ Γ ι α τ α γ ά ν α Ἰ ω ά ν. (Διευθυντοῦ).
2) Ταγματάρχου πεζικοῦ Μ α κ α ρ ί τ ο υ Ἀ χ ι λ.
3) Λοχαγοῦ πεζικοῦ Γ ε ω ρ γ α κ ο π ο ύ λ ο υ Δ η μ. (Ἀξιωματικῶν I Γραφείου).

II ΓΡΑΦΕΙΟΥ

1) Ἀντισυνταγματάρχου μηχανικοῦ Λ έ ν τ ζ ο υ Κ ω ν σ τ. (Διευθυντοῦ).
2) Ταγματάρχου πεζικοῦ Π ε τ ρ ο π ο ύ λ ο υ Χ ρ. (Βοηθοῦ).

IV ΓΡΑΦΕΙΟΥ

1) Ἀντισυνταγματάρχου πεζικοῦ Π α π α χ α ρ α λ ά μ π ο υ ς Φ. (Διευθυντοῦ).

2) Ταγματάρχου πεζικοῦ Τ ζ ά τ ζ α ρ η Ἀ θ α ν. (Βοηθοῦ).

ΔΙΑΒΙΒΑΣΕΩΝ

1) Ταγματάρχου μηχανικοῦ Σ ύ ρ μ α Σ π υ ρ ί δ ω ν ο ς.

Διότι, ὑπὸ τὴν ὑποδειγματικὴν τῶν ἐπιτελαρχῶν κατεύθυνσιν, οἵτινες παρουσίασαν θέλησιν, ψυχραιμίαν καὶ ἀπόδοσιν ἀνταξίαν τῆς λεπτῆς ἀποστολῆς, τῆς θέσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ βάρους τῶν 7 Μεραρχιῶν καὶ λοιπῶν Μονάδων τοῦ Σώματος, εἰργάσθη διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν διαταγῶν μου καὶ τὴν ἀπαιτουμένην προπαρασκευήν, ἔγκαιρον κοινοποίησιν καὶ παρακολούθησιν τούτων κατὰ τὰς κρισίμους στιγμάς, ἃς διέτρεξε τὸ Σῶμα Στρατοῦ κατὰ τὴν τρομακτικὴν ἐαρινὴν ἐπίθεσιν ὅσον καὶ κατὰ τὰς ἐν συνεχείᾳ τοιαύτας, ὡς καὶ τὴν ἀγωνιώδη σύμπτυξιν, ὡς σύνολον ἄξιον τοῦ ὀνόματός του καὶ τῆς ἀποστολῆς, δυνάμενον νὰ παραμείνῃ ὡς ὑπόδειγμα ψυχραιμίας, αὐτοθυσίας, ἐργατικότητος, ἀντοχῆς, θελήσεως καὶ στρατιωτικοῦ χαρακτῆρος, κατορθῶσαν, χάρις εἰς ταῦτα, ν' ἀνταποκριθῇ, παρὰ τὸν ἐλάχιστον σχετικῶς ἀριθμόν του, εἰς βάρος τῶν 7 Μεραρχιῶν.

Π ρ ο τ ε ί ν ω

ἅπαντας τούτους διὰ τὸν Πολεμικὸν Σταυρὸν Β' Τάξεως ἢ τὴν προσάρτησιν τοῦ κεκανονισμένου στέμματος, ἐφ' ὅσον τοῖς ἀπενεμήθη οὗτος διὰ προγενεστέρας ἐγκυκλίου διαταγῆς.

Ἡ παροῦσα μου νὰ κοινοποιηθῇ διὰ τῶν Μεραρχιῶν εἰς τὰς Μονάδας ἵνα, ὅταν ὁ Θεὸς θελήσῃ καὶ ἀναπεταθοῦν καὶ πάλιν αἱ Πολεμικαὶ τῶν Συνταγμάτων Σημαῖαι, ἀποτελέσῃ αὕτη, σὺν τῇ ἀναρτήσει τῶν ἐμβλημάτων Ἀνδρείας, τὴν πρώτην τελετουργὸν Ἡμερησίαν Διαταγὴν των καὶ τὴν πρώτην ἀνάμνησιν τῶν Ἐθνικῶν μας Στρατιωτικῶν γεγονότων.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Σώματος
Γ. ΜΠΑΚΟΣ
Ὑποστράτηγος

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν
Ὁ Ἐπιτελάρχης
Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ ΣΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Θὰ σκιαγραφήσω καὶ τὸν διοικητὴν τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ, ποὺ ἔπαιξε τόσον κύριον ρόλον στὸ ζήτημα τῆς ἀνακωχῆς καὶ θὰ εἴπω πάρα κάτω τὴν γνώμην μου ἐπάνω στὰ γεγονότα τοῦ πολέμου καὶ ἰδιαιτέρως στὶς τελευταῖες τραγικὲς ἡμέρες, τὶς ἡμέρες τοῦ Γολγοθᾶ, κατὰ τὰς ὁποίας εἶχον τὴν ἐξαιρετικὴν τιμήν, ἀλλὰ καὶ ἀτυχίαν, νὰ εἶμαι ὁ ἐπιτελάρχης τοῦ πληθωρικοῦ τῶν 7 Μεραρχιῶν Β' Σ. Στρατοῦ καὶ νὰ ζήσω ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀπριλίου τὸν ἐπιθανάτιο ρόγχο του, τὴν ἀγωνίαν του, τὴν διάλυσίν του, τέλος τὴν πτῶσιν του μαζὶ μὲ τὴν Ἑλλάδα. Μὰ γι' αὐτὸ κατὰ τρόπον ἀντίστροφον θὰ παρουσιάσω τώρα τὰ πρὸ τοῦ 1940 γεγονότα

καὶ τὰς σκέψεις τοῦ Γεν. Στρατηγείου καθὼς καὶ τὰς ἀποφάσεις του, γιὰ νὰ δικαιοῦται ὁ καθένας νὰ κρίνη ἀκόμη καὶ τὴν ἀντικειμενικότητα τοῦ γράφοντος.

Α΄) ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 1940—1941

α) Στρατιωτικὴ προσπάθεια μέχρι τοῦ 1939

Μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1939 ἡ στρατιωτικὴ προσπάθεια τῆς ΕΛΛΑΔΟΣ ἐστρέφετο πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς Βουλγαρίας, μόνης ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος μόνης.

Τὸ σύνολον τῶν προπαρασκευῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀφεώρα τὸ Ἑλληνοβουλγαρικὸν θέατρον ἐπιχειρήσεων ὅπου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐργασιῶν, εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1936 ἡ ὀχύρωσις δι' ἔργων μονίμων, βραδύτερον δὲ καὶ δι' ἔργων ἐκστρατείας, τῆς ἀμυντικῆς τοποθεσίας, κατὰ μῆκος τῶν συνόρων, ἐπὶ τῆς ὁποίας προεβλέπετο νὰ δοθῆ ἡ μάχη. Ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς ὀχυρώσεως ἦτο ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γ. Ἐπιτελείου Στρατοῦ Καθενιώτης, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐπιβάλει τὴν τόσον ἀντιδημοτικὴν εἰς τὰ στελέχη μονοετῆ θητείαν διὰ νὰ ἐξοικονομήση χρήματα διὰ τὴν ὀχύρωσιν. Ἡ τοποθεσία αὐτὴ εἶχε ἀποκληθῆ ὠχυρωμένη τοποθεσία ἢ τοποθεσία Μεταξᾶ.

Ἡ Ἀλβανία δὲν ἐθεωρεῖτο σημαντικὸς στρατιωτικὸς παράγων καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἡ Ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία δὲν εἶχε λάβει σοβαρὰ μέτρα καὶ ἀπὸ ἀπόψεως διαθέσεως δυνάμεων καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ὀχυρώσεων πρὸς ἀντιμετώπισιν μιᾶς ἐνδεχομένης ἐκεῖθεν εἰσβολῆς.

β) Ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς καταλήψεως τῆς Ἀλβανίας

Ἀπὸ τῆς 7 Ἀπριλίου 1939 καὶ τῆς μετέπειτα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ διαδοχικῆς συγκεντρώσεως σοβαρῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ὑπερέβαινον τὰς ἀνάγκας μιᾶς ἁπλῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς καὶ τῆς ἐντατικῆς ἀναπτύξεως ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν τῶν ὁδικῶν καὶ σιδηροδρομικῶν δικτύων ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ λοιπῶν πάσης φύσεως στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεων, διεφάνη σαφῶς ὁ κίνδυνος, τὸν ὁποῖον διέτρεχε ἡ Ἑλλὰς καὶ ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης ἀπὸ τὴν φασιστικὴν Ἰταλίαν τοῦ Μουσολίνι. Ἡ πρόθεσις τῆς Ἰταλίας καθίστατο πλέον ἐντελῶς σαφής, ἡ δὲ Ἀλβανία ἦτο φανερὸν ὅτι θ' ἀπετέλει προγεφύρωμα καὶ βάσιν ἐξορμήσεως πρὸς κατάκτησιν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ τῆς Ἑλλάδος, εἴτε ὁλοκλήρου, εἴτε ἀρχικῶς μόνον τῆς περιοχῆς Ἠπείρου.

γ) Συνέπεια τῶν Ἰταλικῶν ἐνεργειῶν

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω δημιουργηθείσης ἐν Ἀλβανίᾳ καταστάσεως, τὸ σχέδιον ἐπιχειρήσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ μετεβλήθη τελείως καὶ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν, ὡς κυρίου πλέον ἐχθροῦ, τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ.

Ἡ Βουλγαρία παρέμεινε ὡς ἐνδεχόμενος ἀντίπαλος, δυνάμενος νὰ ἐξέλθη εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος εἴτε ταυτοχρόνως μὲ τὴν Ἰταλικὴν προσβολήν, εἴτε μεταγενεστέρως. Μὲ βάσιν ὅτι ἡ Ἰταλία, ὡς μεγάλη δύναμις, διέθετε ἰσχυρότατον στρατὸν μὲ ἄφθονα σύγχρονα μέσα, ἰδίᾳ εἰς ἀεροπορίαν, τεθωρακισμένα καὶ στό-

λον, ἐν συγκρίσει μὲ τὴν Βουλγαρίαν, ἐγένετο βάσει τοῦ σχεδίου ἐπιχειρήσεων ἡ κάτωθι κατανομὴ τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων:

Ἀλβανικὸν μέτωπον	8 Μεραρχίαι πεζικοῦ
	2 Ταξιαρχίαι πεζικοῦ
Βουλγαρικὸν μέτωπον	6 Μεραρχίαι πεζικοῦ
	1 Ταξιαρχία πεζικοῦ
Γενικαὶ ἐφεδρεῖαι	1 Μεραρχία πεζικοῦ
	1 Ταξιαρχία πεζικοῦ
	1 Μεραρχία ἱππικοῦ

Ἀνάλογος ὑπῆρξε καὶ ἡ κατανομὴ τῶν λοιπῶν μέσων ὑποστηρίξεως καὶ διοικητικῆς μερίμνης.

Ἡ Ἑλλάς, ὡς μικρὰ δύναμις, δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποβλέψῃ εἰς ἐπιθετικὸν σχέδιον κατὰ τῆς Ἰταλίας καὶ κατὰ μείζονα λόγον κατὰ τῆς Ἰταλίας καὶ Βουλγαρίας ταυτοχρόνως. Μετὰ τὴν καταπλήξασαν ραγδαίαν πτῶσιν τῆς Γαλλίας, ἡ μοναδικὴ παραμένουσα ὡς σύμμαχος τῆς Ἑλλάδος Ἀγγλία ὑφίστατο τὰ ἀνηλεῆ κτυπήματα τοῦ ἄξονος καὶ μόλις συνεκρατεῖτο ὀρθία, μὴ δυναμένη νὰ προσφέρῃ σοβαρὰν βοήθειαν οὔτε κἂν διὰ τοῦ στόλου της εἰς τὴν Μεσόγειον. Ἐπὶ πλέον διὰ τὴν ἐπιστράτευσιν τῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν συγκέντρωσιν τούτων εἰς χώρους ἐπιχειρήσεων, ὑπελογίσθη ὅτι ἀπῃτοῦντο 22 ἡμέραι διὰ τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον καὶ 15 ἡμέραι διὰ τὸ Βουλγαρικόν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι αἱ ἐχθρικαὶ ἀεροπορίαι, καὶ ἰδίᾳ ἡ Ἰταλική, δὲν θὰ διέκοπτον σοβαρῶς τὰς συγκοινωνίας μας. Ἡ πρωτοβουλία συνεπῶς τῶν ἐπιχειρήσεων ἀνῆκε ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τοὺς ἀντιπάλους τῆς Ἑλλάδος, οὐδεμία δὲ προεπιστράτευσις σοβαρῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἦτο δυνατή, διότι τοῦτο θ' ἀπετέλει ἀφορμὴν πολέμου διὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ ἡ Ἑλλὰς δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ τὴν ἀφορμὴν ταύτην. Εἰς τοῦτο ἐπέμενε ἀνενδότως ὁ Μεταξᾶς.

Λόγῳ τούτου τὸ σχέδιον ἐπιχειρήσεων τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἦτο κατὰ βάσιν ἀμυντικὸν καὶ ἀπέβλεπε:

Διὰ μὲν τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον εἰς τὴν ἐπιβράδυνσιν τῶν Ἰταλῶν καὶ τελικῶς τὴν ἀναχαίτισιν αὐτῶν πρὸ γραμμῆς τινος ποικίλης ἀναλόγως τῶν τότε δυνατοτήτων τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων μὲ τελικὸν ὀπίσθιον ὅριον ἀμύνης τὴν τοποθεσίαν ΑΡΑΧΘΟΣ Π.—ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ—ΜΕΤΣΟΒΟΝ—ΟΡΛΙΑΚΑΣ—καμπὴ ΑΛΙΑΚΜΟΝΟΣ—ΣΤΕΝΑ ΠΟΡΤΑΣ—ΒΕΡΜΙΟΝ—ΚΑΪΜΑΚΤΣΑΛΑΝ.

Διὰ δὲ τὸ Βουλγαρικὸν τὴν ἐπιβράδυνσιν ἀπὸ τῆς μεθορίου μέχρι τῆς ὠχυρωμένης τοποθεσίας ΜΠΕΛΕΣ—ΤΣΙΓΓΕΛΙΟΝ—ΟΡΟΣ ΚΑΡΑΝΤΑΝ—ΒΩΛΑΞ—ΝΕΣΤΟΣ ΠΟΤ., ἐφ' ἧς προεβλέπετο ἡ τελικὴ ἀμυντικὴ μάχη.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 27ης Ὀκτωβρίου 1940 ἡ γενικὴ κατάστασις εἶχεν ὡς ἀκολούθως:

Ἰταλικαὶ δυνάμεις:

Περιοχὴ ΚΟΡΥΤΣΑΣ—ΜΟΡΑΒΑΣ: Δύο Μεραρχίαι πεζικοῦ μετὰ βαρέος πυροβολικοῦ καί τινων ἁρμάτων.

Περιοχὴ ΕΡΣΕΚΑΣ—ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ: Μία Μεραρχία ἀλπινιστῶν μετὰ βαρέος πυροβολικοῦ καὶ 50 ἁρμάτων.

Περιοχὴ ἔναντι τῶν συνόρων Ἠπείρου: Δύο Μεραρχίαι πεζικοῦ. Μία τεθωρακισμένη Μεραρχία. Σημαντικαὶ δυνάμεις βαρέος πυροβολικοῦ. Σύνταγμα ἱππικοῦ. Τάγματα μελανοχιτώνων καὶ Ἀλβανῶν.

Περιοχὴ ΕΛΒΑΣΑΝ καὶ Βόρειος Ἀλβανία: Δύο Μεραρχίαι πεζικοῦ καὶ ἀνεξάρτητά τινα τάγματα μελανοχιτώνων.

Ἑλληνικαὶ δυνάμεις:

Περιοχὴ ἀπὸ ΠΡΕΣΠΑΣ μέχρι Γράμμου: ΙΧ Μεραρχία πεζικοῦ. IV Ταξιαρχία πεζικοῦ. Περιωρισμέναι μονάδες βαρέος πυροβολικοῦ.

Περιοχὴ ΠΙΝΔΟΥ: Μικτὸν ἀπόσπασμα 2 ταγμάτων καὶ ὀρειβατικὰς πυροβολαρχίας μὲ ἓν εἰσέτι τάγμα κινούμενον εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ τομέως τούτου.

Περιοχὴ ΗΠΕΙΡΟΥ: VIII Μεραρχία πεζικοῦ. ΙΙΙ Ταξιαρχία πεζικοῦ. Ὀρειβατικὸν καὶ βαρὺ πυροβολικόν. Ἐπὶ πλέον ἓν Σύνταγμα πεζικοῦ ἐκινεῖτο ἐξ Αἰτωλοακαρνανίας πρὸς Ἤπειρον.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀεροπορία διέθετε:

44 ἀεροπλάνα διώξεως.
46 » βομβαρδισμοῦ καὶ ἀναγνωρίσεως.
16 » στρατιωτικῆς συνεργασίας.
50 » » » παλαιά, ταχύτητος 120 χιλιομέτρων τὴν ὥραν.

Β΄) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω τακτικὴν κατάστασιν τὴν 3ην πρωινὴν ὥραν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 ἐπεδόθη τελεσίγραφον τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τὴν δὲ 0.5.30΄ ὥραν ἤρχισε ὑπὸ τῶν Ἰταλικῶν στρατευμάτων αἰφνιδιαστικὴ εἰσβολὴ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος. Ταυτοχρόνως ἀπὸ τῆς πρωίας ἐξεδηλώθη σοβαρὰ δρᾶσις τῆς Ἰταλικῆς ἀεροπορίας τόσον κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ μετώπου, ὅσον καὶ κατὰ τῶν μετόπισθεν, ἐναντίον πόλεων καὶ συγκοινωνιῶν.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καταπλήσσων τὸν κόσμον, παρὰ τὸ ὕπουλον καὶ αἰφνιδιαστικὸν τῆς Ἰταλικῆς ἐνεργείας, ἐδέχθη τὴν ἐπίθεσιν μὲ ψυχραιμίαν, ἀποφασιστικότητα καὶ γενναιότητα ἀνταξίαν τῶν ἡρωικῶν του παραδόσεων, καίτοι ἀντελαμβάνετο πλήρως τὴν ἐξαιρετικὴν σοβαρότητα τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν στιγμῶν καὶ τὸ δύσκολον τῆς θέσεώς του, ὑποχρεωμένος νὰ ἀνταπεξέλθῃ ἐναντίον μιᾶς μεγάλης δυνάμεως μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα πολεμικὰ μέσα.

Βασιλεύς, Κυβέρνησις, στρατὸς καὶ λαὸς ἡνώθησαν ὡς εἷς ἄνθρωπος ἐν τῇ σκέψει ὅτι θὰ ἐμάχοντο ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν ἐναντίον ἑνὸς ὑπούλου εἰσβολέως, ὁ ὁποῖος χωρὶς καμμίαν αἰτίαν ἀπεφάσισε νὰ ὑποδουλώσῃ μίαν χώραν μὲ τρισχιλιετῆ ἐνδοξοτάτην ἱστορίαν, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰ κατακτητικὰ σχέδια ἑνὸς παράφρονος καὶ φιλοδόξου δικτάτορος. Ἕνα μῖσος ἀπέραντον διεχύθη

εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον παντὸς τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ μία ἀγρία ἀποφασιστικότης διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ πατρίου ἐδάφους κατεῖχε καὶ τοὺς πλέον διστακτικούς.

Τὴν πρωίαν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 ἡ Ἀνωτάτη Στρατιωτικὴ Ἡγεσία μας δὲν διέθετε ἐπάρκειαν πολεμικῶν μέσων διὰ νὰ ἀντιμετωπίση ἕνα ἰσχυρότατον εἰσβολέα, ἐκράτει ὅμως εἰς χεῖρας της τὸν ἕτερον παράγοντα τῆς νίκης, τὸν πλέον ἀποφασιστικόν, τουτέστιν ἕνα ἐξαιρετικὸν ἠθικὸν καὶ μίαν ἀγρίαν πρὸς ἀντίστασιν ἀποφασιστικότητα τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἤρχιζε ὁ ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος θὰ παραμείνη ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς ὁ τραχύτερος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνδοξότερος ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ πόλεμος 1940 - 1941 περιλαμβάνει 4 διακεκριμένας περιόδους:

α) ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ. Ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου μέχρι 13 Νοεμβρίου

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἀποκληθεῖσαν μάχην τῶν συνόρων, ὡς ἑξῆς ἐξελίχθησαν τὰ γεγονότα:

ι) ΗΠΕΙΡΟΣ: Αἱ Ἰταλικαὶ Μεραρχίαι, 23η Φεράρα, 51 Σιένα καὶ 101η τεθωρακισμένη, ἐνισχυμέναι διὰ τάγματος μελανοχιτώνων καὶ βαρέος πυροβολικοῦ, ἀνέτρεψαν τὰς προκαλυπτικὰς δυνάμεις τῶν συνόρων ἀπὸ ΓΡΑΜΜΟΥ μέχρις Ἰονίου Πελάγους καὶ τὴν 1ην Νοεμβρίου ἐπετέθησαν κατὰ τῆς τοποθεσίας ΕΛΑΙΑΣ —ΚΑΛΑΜΑ. Παρὰ τὰ διατεθέντα ἄφθονα μέσα δὲν κατώρθωσαν νὰ διασπάσουν τὴν τοποθεσίαν ΕΛΑΙΑΣ, ὅπου ἡ VIII Μεραρχία, ὑπὸ τὸν ὑποστράτηγον Κατσιμῆτρον Χαρ., διεξήγαγε σκληροτάτους καὶ ἡρωικοὺς ἀγῶνας μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διατηρήση τὴν τοποθεσίαν ταύτην, καίτοι ἡ βασικὴ διαταγὴ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ καθώριζε εἰς τὴν VIII Μεραρχίαν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ φθείρη τὰς δυνάμεις της ἐπὶ τῆς τοποθεσίας ΕΛΑΙΑ—ΚΑΛΑΜΑ, ἀλλὰ νὰ συμπτυχθῇ εἰς τοποθεσίαν ΑΡΑΧΘΟΣ—ΜΕΤΣΟΒΟΝ. Ἡ ἐξαίρετη αὔτη πρωτοβουλία τοῦ ὑποστρατήγου Κατσιμήτρου, ἀναλαβόντος τὴν εὐθύνην τῆς διεξαγωγῆς ἀποφασιστικοῦ ἀγῶνος ἐπὶ τῆς τοποθεσίας ΕΛΑΙΑΣ ἐπέδρασε ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῆς εὐνοϊκῆς τροπῆς τοῦ συνόλου τῶν ἐπιχειρήσεων.

Εἰς τὸν τομέα ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ (Τσαμουριὰ) οἱ Ἰταλοὶ ἐπέτυχον τὴν βιαίαν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ καὶ ἀπώθησαν πρὸς Νότον τὰς ἐκεῖ Ἑλληνικὰς δυνάμεις (VIII Μεραρχία), αἱ ὁποῖαι τελικῶς συνεκρατήθησαν ἐπὶ τῆς τοποθεσίας ΑΧΕΡΟΝΤΟΣ ποταμοῦ. Ἀντεπίθεσις τῶν ἐκεῖ Ἑλληνικῶν δυνάμεων, ἐνισχυθεισῶν ἐν τῷ μεταξύ, ἀνέτρεψαν τοὺς Ἰταλούς, συμπτυχθέντας μέχρι τῆς περιοχῆς νοτίως ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΗΣ.

ιι) Περιοχὴ ΠΙΝΔΟΥ: Ἡ ΙΙΙ Μεραρχία Ἀλπινιστῶν Τζούλια, ἐπιτεθεῖσα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀπὸ ΓΡΑΜΜΟΥ μέχρι ΚΟΝΙΤΣΗΣ, ἀπώθησε τὰς περιωρισμένας ἐκεῖ Ἑλληνικὰς δυνάμεις καὶ ἐδημιούργησε θύλακον μεταξὺ τῶν ὀρέων ΓΡΑΜΜΟΣ καὶ ΓΚΑΜΗΛΑ μέχρι ΒΩΒΟΥΣΗΣ.

Αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις, συγκροτηθεῖσαι περὶ τὰ ἄκρα τοῦ θυλάκου καὶ ἐνισχυθεῖσαι διὰ δυνάμεων τῆς Ι Μεραρχίας ἐκ τῆς περιοχῆς ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, κατώρθωσαν, ἀντεπιτιθέμεναι πρὸς τὰ πλευρὰ τοῦ θυλάκου, νὰ ἀνατρέψουν τὰς Ἰταλικὰς δυνάμεις καὶ νὰ ἐξαλείψουν τὸν θύλακον μέχρι τῶν συνόρων, συλλαβοῦσαι αἰχμαλώτους καὶ ἄφθονον πολεμικὸν ὑλικόν. Ἡ εἰσδύσασα Μεραρχία Τζούλια, ἐπὶ τῆς

ὁποίας ἡ Ἰταλικὴ Διοίκησις ἐστήριζε τὴν ἀπὸ Βορρᾶ ὑπερκέρασιν τῆς ΗΠΕΙΡΟΥ, ὑπέστη μεγίστην φθορὰν καὶ ἀποσυνετέθη, ἠναγκάσθησαν δὲ οἱ Ἰταλοὶ νὰ μεταφέρουν ἐσπευσμένως ἐξ Ἰταλίας εἰς ΑΥΛΩΝΑ καὶ ἐκεῖθεν εἰς ΚΟΝΙΤΣΑΝ τμήματα τῆς 47ης Μεραρχίας Μπάρι.

ιιι) Περιοχὴ Β.Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ: Ἀρχικῶς αἱ Ἰταλικαὶ δυνάμεις ἀπώθησαν μερικὰ φυλάκιά μας. Ἀκολούθως αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις ἀντεπιτεθεῖσαι ανακατέλαβον τὰς ἀπολεσθείσας θέσεις καὶ ἐπὶ πλέον κατέλαβον τὰ ὑψώματα τὰ ὑπερκείμενα ἀπὸ Ἀνατολῶν τοῦ ποταμοῦ ΔΕΒΟΛΗ ἐπὶ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω χρονικὴν περίοδον οἱ Ἰταλοὶ ἐνέπλεξαν 8 ἐν συνόλῳ Μεραρχίας, ἤρχισαν δὲ προωθοῦντες πρὸς τὸ μέτωπον ἑτέρας 4 Μεραρχίας εἴτε ἐκ Βορείου Ἀλβανίας, εἴτε ἐκ τῆς Ἰταλίας.

Ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις προώθησε σημαντικώτατα τὴν συγκέντρωσιν καὶ μεταφορὰν τῶν ἐπιστρατευομένων Μονάδων καὶ τὴν 13ην Νοεμβρίου ἡ διάταξις εἶχεν ὡς κάτωθι:

ΗΠΕΙΡΟΣ: Ἐκτὸς τῆς VIII Μεραρχίας καὶ τῆς III Ταξιαρχίας, ἡ II Μεραρχία ἐπλησίαζε μὲ τὰ πρῶτα στοιχεῖα εἰς τὸ μέτωπον, ἡ δὲ III Μεραρχία εἰς τὴν ΑΡΤΑΝ. Ἅπασαι αἱ ἀνωτέρω δυνάμεις ὑπήχθησαν εἰς τὸ Α΄ Σ. Στρατοῦ (ἀντιστράτηγος Δεμέστιχας Παν.).

Περιοχὴ ΠΙΝΔΟΥ: Ἡ Ι Μεραρχία πεζικοῦ, συμπληρώσασα τὴν ἐπιστράτευσίν της, ἡ V Ταξιαρχία πεζικοῦ καὶ ἡ Μεραρχία ἱππικοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ (ἀντιστράτηγος Παπαδόπουλος Δημ.) εἶχον ἐμπλακῆ εἰς τὸν ἀγῶνα ἀπωθήσεως τῶν Ἰταλῶν πρὸς τὰ σύνορα.

Β.Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: Ἐκτὸς τῆς IX Μεραρχίας, ἡ IV Ταξιαρχία, συμπληρωθεῖσα, μετωνομάσθη XV Μεραρχία. Προωθήθησαν αἱ Χ καὶ XI Μεραρχίαι, εὑρίσκετο δὲ καθ' ὁδὸν πρὸς τὸν τομέα τοῦτον ἡ XIII Μεραρχία, ἅπασαι ὑπὸ διοίκησιν τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ (ἀντιστράτηγος Τσολάκογλου Γεώργιος), τὰ Β΄ καὶ Γ΄ Σώματα Στρατοῦ ὑπήγοντο ὑπὸ τὴν διοίκησιν Στρατιᾶς Δυτικῆς Μακεδονίας (ἀντιστράτηγος Πιτσίκας Ἰ.).

ΕΦΕΔΡΕΙΑΙ: IV Μεραρχία πεζικοῦ καὶ XVI Ταξιαρχία πεζικοῦ συνεκεντροῦντο εἰς τὴν περιοχὴν ΤΡΙΚΑΛΩΝ - ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ. Ἡ V Μεραρχία περιοχὴν Θεσσαλονίκης. Ἡ XVII Μεραρχία περιοχὴν ΚΟΖΑΝΗΣ. Οὕτως, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων προσανατολίζονται σαφῶς πρὸς τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον 11 Μεραρχίαι πεζικοῦ, 3 Ταξιαρχίαι πεζικοῦ, 1 Μεραρχία ἱππικοῦ καὶ ὁ ὄγκος τῶν μέσων ὑποστηρίξεως εἰς βάρος τοῦ πρὸς τὸ Βουλγαρικὸν μέτωπον θεάτρου ἐπιχειρήσεων. Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο θέατρον ἐπερατώθη ἡ ἐπιστράτευσις καὶ συγκέντρωσις 4 Μεραρχιῶν πεζικοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων μία, ἡ V, παραμένει εἰς Θεσσαλονίκην.

Τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς ἄνω περιόδου εἶνε:

α) Ματαίωσις τοῦ Ἰταλικοῦ σχεδίου ἀστραπιαίας εἰσβολῆς χάρις εἰς τὴν πείσμονα ἀντίστασιν τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων καὶ συνεπῶς πλήρης αἰφνιδιασμὸς ἀπὸ ἀπόψεως σχεδίων τῆς Ἀνωτάτης Ἰταλικῆς Διοικήσεως.

β) Ἀνενόχλητος συμπλήρωσις τῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ ἔγκαιρος συγκέντρωσις τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων πρὸς τοὺς χώρους τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου, γεγονὸς ὅπερ κυρίως, καὶ δικαίως, ἐφοβεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ Στρατιωτικὴ Ἡγεσία, ὅτι δὲν θὰ

ἐπραγματοποιεῖτο λόγῳ ἀποτελεσματικῆς ἐπεμβάσεως τῆς Ἰταλικῆς ἀεροπορίας.

Ἡ δυνατότης αἰφνιδιαστικῆς εἰσβολῆς τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ δυνατότης τῆς Ἰταλικῆς ἀεροπορίας καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ στόλου ὅπως ἐπιβραδύνουν κατὰ πολὺ ἢ καὶ ματαιώσουν ἀκόμη εἰς μέγα μέρος τῆς χώρας τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιστράτευσιν καὶ τὰς μεταφοράς, ὑπῆρξαν τὰ κύρια στοιχεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβασίσθη διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ σχεδίου ἐπιχειρήσεών της ἡ Ἑλληνικὴ Στρατιωτικὴ Ἡγεσία, τὰ ὁποῖα σχέδια ὑπῆρξαν οὐ μόνον ἀμυντικά, ἀλλὰ καὶ σχέδια εἰς μέγα βάθος ὑποχωρητικοῦ ἑλιγμοῦ μέχρι τῆς τοποθεσίας ΑΡΑΧΘΟΣ - ΜΕΤΣΟΒΟΝ κλπ. πρὸς κέρδος χρόνου διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἐπιστρατευομένων μονάδων. Συνεπῶς διὰ τὴν Ἑλληνικὴν στρατιωτικὴν ἡγεσίαν ἡ μὴ πραγματοποίησις ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν τῶν ἀνωτέρω δυνατοτήτων ὑπῆρξε εὐχάριστος αἰφνιδιασμός, ὁ ὁποῖος ἐβάρυνε καταφανῶς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς περιόδου ταύτης.

β) ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: Ἀπὸ 14 Νοεμβρίου μέχρι 28 Δεκεμβρίου 1940

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἔλαβε χώραν ἡ γενικὴ ἀντεπίθεσις τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ μετώπου ἀπὸ ΠΡΕΣΠΑΣ μέχρις ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ, ἡ ἀπώθησις τῶν Ἰταλῶν πέραν τῶν συνόρων, ἡ ἀποσύνθεσις πλείστων Μονάδων των καὶ ἡ κατάληψις ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εὐρείας ἐπὶ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους ζώνης μέχρι τῆς γενικῆς γραμμῆς ΠΟΓΡΑΔΕΤΣ - ΚΑΜΙΑ - ΓΡΑΝΤΕΤΣΙ - ΜΠΡΕΖΝΤΑΝΙ - ΣΕΦΕΡ ΑΓΑ·Ι·Τ - ΜΠΟΛΕΝΑ - ΒΡΑΝΙΣΤΑ - ΧΙΜΑΡΑ.

Τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς περιόδου ταύτης ὑπῆρξαν:

Ὑψηλότατος βαθμὸς ἠθικοῦ καὶ ἄριστον ἐπιθετικὸν πνεῦμα τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων.

Πλήρης αἰφνιδιασμὸς τῆς Ἰταλικῆς Διοικήσεως ἐκ τοῦ δυναμισμοῦ, τῆς αὐτοθυσίας, τῶν δυνατοτήτων καὶ τῶν ἱκανοτήτων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον ὅτι θὰ διέλυον μὲ τὰ πρῶτα αἰφνιδιαστικὰ πλήγματα. Διάλυσις πλείστων Ἰταλικῶν μονάδων καὶ σοβαρώτατος κίνδυνος πλήρους διαλύσεως τῆς Ἰταλικῆς Στρατιᾶς.

Σοβαρὰ ἐνίσχυσις τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων δι' 8 νέων ἐξ Ἰταλίας Μεραρχιῶν, ἤτοι σύνολον ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πολέμου 16 Μεραρχιῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου.

Ἀδυναμία τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως, ὅπως ἐκμεταλλευθῇ πλήρως τὰς ἀρχικάς της ἐπιτυχίας πρὸ τῆς σοβαρᾶς ἐνισχύσεως τῶν Ἰταλῶν διὰ τῶν νέων Μεραρχιῶν, κυρίως λόγῳ ἐλλείψεως αὐτοκινήτων πρὸς μεταφορὰν ἐφοδίων, πυρομαχικῶν καὶ ταχυτέραν μετακίνησιν τῶν ἐφεδρειῶν, ἐλλείψεως τεθωρακισμένων δι' ἐνέργειαν ἐπὶ πεδινοῦ ἐδάφους, ἐλλείψεως γεφυροσκευῶν πρὸς ταχυτέραν ἀποκατάστασιν τῶν καταστρεφομένων γεφυρῶν, καὶ λόγῳ ἐπελεύσεως δριμυτάτου χειμῶνος.

Ἔναντι τῶν 16 Ἰταλικῶν Μεραρχιῶν ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις ἐνέπλεξε ἑπτὰ νέας Μεραρχίας ἐξ ἐπιστρατεύσεως, ἤτοι σύνολον κατὰ τὴν περίοδον ταύτην 11 Μεραρχιῶν πεζικοῦ, 2 Ταξιαρχιῶν πεζικοῦ καὶ μιᾶς Μεραρχίας ἱππικοῦ.

Αἱ κυριώτεραι ἐπιχειρήσεις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὑπῆρξαν αἱ κάτωθι:

Περιοχὴ Γ' Σ. Στρατοῦ: Ἀπὸ 14 Νοεμβρίου ἤρχισεν ἡ ἐπίθεσις πρὸς κατάληψιν ΜΟΡΑΒΑΣ - ΙΒΑΝ, τοποθεσία, ἥτις ἐκάλυπτε τὴν ΚΟΡΥΤΣΑΝ, διὰ 5 Μεραρχιῶν (ΙΧ, Χ, ΧΙ ΧΙΙΙ, ΧV) ὑπὸ διοίκησιν Γ' Σ. Στρατοῦ. Σκληρὸς ἀγὼν

διεξήχθη ἐπὶ τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης τοποθεσίας μέχρις 21ης Νοεμβρίου, καθ' ἣν ὡλοκληρώθη ἡ κατάληψις τῆς ΜΟΡΑΒΑΣ, τὴν δὲ 22αν κατελήφθη τὸ ΙΒΑΝ, ἡ ΚΟΡΥΤΣΑ καὶ ὁ αὐχὴν ΚΙΑΦΕ-ΚΑΡΙΤ.

Ἡ ὀκταήμερος μάχη τῆς ΜΟΡΑΒΑΣ, ἥτις ἀπέληξε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νίκην, ὑπῆρξε μία τραχεῖα προσπάθεια τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων, ἀγωνιζομένων νὰ ὑπερνικήσωσι ὄχι μόνον τὰς μεγάλας δυσχερείας ἐξαιρετικῶς δυσβάτου ἐδάφους, ὅπερ ἀπὸ ἔτους εἶχον συστηματικῶς ὀργανώσει οἱ Ἰταλοί, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἰταλικῶν μέσων οὐχὶ μόνον ἀεροπορίας καὶ τεθωρακισμένων, ἀλλὰ καὶ ὑπεροχὴν πυρὸς πεζικοῦ δι' ἀγῶνα ὀρεινοῦ ἐδάφους. Ἕκαστον Ἰταλικὸν Σύνταγμα πεζικοῦ διέθετε 60 ὅλμους πεζικοῦ, ἤτοι 6 τῶν 81 χιλ. καὶ 54 τῶν 45 χιλ., ἔναντι 4 τῶν 81, ποὺ διέθετε τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα πεζικοῦ.

Παρὰ ταῦτα ἡ γενναιότης, τὸ ἐπιθετικὸν πνεῦμα καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἐκυριάρχησαν τῶν Ἰταλικῶν μέσων, ἀνέτρεψαν τοὺς Ἰταλοὺς ἐκ τῆς ἰσχυροτάτης ταύτης τοποθεσίας, κατέλαβον τὴν Ἑλληνικὴν ΚΟΡΥΤΣΑΝ καὶ ἔδωσαν τὴν πρώτην μεγάλην νίκην εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα, ἥτις ἐξύψωσε εἰς μέγιστον βαθμὸν τὸ ἠθικὸν τοῦ στρατοῦ καὶ λαοῦ καὶ ἀντιθέτως κατερράκωσε τὸ τῶν Ἰταλῶν, οἱ ὁποῖοι πανικόβλητοι ἐτρέποντο διὰ νὰ σωθοῦν πρὸς τὴν τραχεῖαν ὀροσειρὰν τῆς ΚΑΜΙΑΣ, ἐγκαταλείψαντες εἰς τὴν ΚΟΡΥΤΣΑΝ καὶ τὴν πεδιάδα αὐτῆς ἄφθονον πολεμικὸν ὑλικὸν καὶ ποικίλα ἄλλα ἐφόδια.

Δυστυχῶς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν ἐγένετο ἔγκαιρος καὶ ταχεῖα ἐκμετάλλευσις καὶ οἱ Ἰταλοὶ εἶχον τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον δι' ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν δυνάμεών των ἐπὶ τῆς δυσβάτου ὀροσειρᾶς τῆς ΚΑΜΙΑΣ, χωρὶς νὰ ὑποστοῦν πλήρη διάλυσιν ἀπὸ μίαν ἄνευ ἀναπαύλας καταδίωξιν. Ἡ μὴ ἔγκαιρος ἐκμετάλλευσις ὠφείλετο καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων μεταφορᾶς καὶ γεφυροσκευῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μὴ παρουσίαν ἐγγὺς τοῦ πεδίου τῆς μάχης τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως, ὅπως ἀντιληφθῇ ἐγκαίρως τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν καὶ ὠθήσῃ ἀποφασιστικῶς τὰ νικηφόρα στρατεύματα πρὸς ἀγρίαν ἐκμετάλλευσιν. Δυστυχῶς αἱ εὐκαιρίαι δὲν ἐπαναλαμβάνονται συνεχῶς.

Περιοχὴ Β' Σ. Στρατοῦ: ΠΙΝΔΟΣ-ΚΟΝΙΤΣΑ:

Τὸ Β' Σ. Στρατοῦ, ἔχον ὑπὸ τὰς διαταγάς του τὰς Ι Μεραρχίαν πεζικοῦ, V Ταξιαρχίαν πεζικοῦ καὶ Μεραρχίαν ἱππικοῦ, συνεχίζει, ἄνευ διακοπῆς, τὰς ἐπιθετικάς του προσπαθείας καὶ καταλαμβάνει τὴν 16ην Νοεμβρίου τὴν ΚΟΝΙΤΣΑΝ, μέχρι δὲ τῆς 21ης Νοεμβρίου ὑπερβαίνει τὴν μεθόριον κατόπιν σκληρῶν ἀγώνων ἐπὶ λίαν ὀρεινοῦ καὶ ἄνευ συγκοινωνιῶν ἐδάφους ἀπὸ ὄρους ΓΡΑΜΜΟΥ μέχρις ΑΩΟΥ ποταμοῦ, καταλαμβάνει τὴν ΕΡΣΕΚΑΝ καὶ ΜΠΟΡΟΒΑΝ, τὴν δὲ 22αν Νοεμβρίου τὸ ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ, γενόμενον κύριον ὁλοκλήρου τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας ἁμαξιτῆς ὁδοῦ ἀπὸ ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ μέχρι ΚΙΑΦΕ-ΚΑΡΙΤ. Οὕτως ἡ ἐγκαρσία, ἡ συνδέουσα τὸ Βόρειον μέτωπον τῶν Ἰταλῶν (ΚΟΡΥΤΣΑ) μὲ τὸ Νότιον (ΗΠΕΙΡΟΣ), διεκόπη καὶ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ καὶ ἐκτέλεσιν πλαγίων ἑλιγμῶν.

Περιοχὴ Α' Σ. Στρατοῦ (ΗΠΕΙΡΟΥ):

Τὴν 14ην Νοεμβρίου, πρὸς ὑποβοήθησιν τῶν κυρίων ἐνεργειῶν εἰς ΜΟΡΑΒΑΝ, ἤρχισεν ἐκ τοῦ τομέως ΕΛΑΙΑΣ ἀντεπίθεσις τῆς VIII Μεραρχίας καὶ ΙΙΙ Ταξιαρχίας πεζικοῦ καθὼς καὶ τῶν τμημάτων ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ, ἀπὸ δὲ τῆς 17 Νο-

εμβρίου εἰσῆλθε εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἡ ΙΙ Μεραρχία εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τοῦ τομέως ΗΠΕΙΡΟΥ. Ἅπασαι αἱ ἀνωτέρω δυνάμεις ὑπὸ διοίκησιν Α' Σ. Στρατοῦ.

Ἡ ἐπίθεσις τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἐπέτυχε νὰ ἀπωθήση τὰς Ἰταλικὰς δυνάμεις πρὸς Δυσμάς, τὴν δὲ 20 Νοεμβρίου ἐπετεύχθη διάρρηξις τῆς ἐχθρικῆς τοποθεσίας καὶ ἡ κατάληψις τοῦ ὄρους ΝΤΟΥΣΚΑ καὶ στενωποῦ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ. Τὴν 22αν Νοεμβρίου αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις ἔφθασαν παρὰ τὰ σύνορα εἰς τὸν ΑΩΟΝ ποταμὸν καὶ εἰς περιοχὴν ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗΣ καὶ ΦΙΛΙΑΤΕΣ.

Ἡ εὐνοϊκὴ ἐξέλιξις τῶν ἐπιχειρήσεων ἤγαγε τὴν Ἀνωτάτην τοῦ στρατοῦ ἡγεσίαν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ συνεχίση τὰς ἐπιθετικὰς ἐπιχειρήσεις ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κορυτσᾶς καὶ ἁμαξιτῆς ὁδοῦ ΚΟΡΥΤΣΑ - ΚΙΑΦΕ - ΚΑΡΙΤ - ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ - ΜΕΡΤΖΑΝΗ, δύο κύριαι κατευθύνσεις ἐνεργείας παρουσιάζοντο πρὸς ἐξέτασιν: ΦΛΩΡΙΝΑ - ΚΟΡΥΤΣΑ - ΕΛΒΑΣΑΝ (Βορεία). ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΑΥΛΩΝ (Νοτία).

Ἡ βορεία κατεύθυνσις ἐξυπηρετεῖτο ὑπὸ μιᾶς μόνον εἰσδυούσης ἁμαξιτῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία διήρχετο διὰ τοῦ βορειοτέρου ἄκρου τοῦ ὅλου μετώπου καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξυπηρετήση ἐπαρκῶς τὴν ὅλην ζώνην. Ἐπὶ πλέον διήρχετο δι' ὀρέων μεγάλων ὑψῶν καὶ συνεπῶς μέσῳ στενωπῶν, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τοῦ ἐπερχομένου χειμῶνος θὰ ἀπεκλείοντο ὑπὸ χιόνων. Δὲν ἦτο συνεπῶς κατεύθυνσις δι' εὐρεῖαν ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν, διότι δὲν ἦτο δυνατὴ κυρίως ἡ τροφοδοσία καὶ ἐν γένει ὁ ἐφοδιασμὸς ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως ταύτης.

Ἀντιθέτως ἡ νοτία ζώνη (κατεύθυνσις ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΑΥΛΩΝ) περιελάμβανε πλουσιώτερον ὁδικὸν δίκτυον, τὸ κλῖμα ἦτο ἠπιώτερον καὶ προσήγγιζε ταχύτερον πρὸς ΑΥΛΩΝΑ, σημεῖον ἰδιαιτέρας σημασίας.

Βάσει τῶν ἄνω ἀπόψεων ἀρθροῦται προοδευτικῶς ὡς ἑξῆς ἡ διάταξις τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων:

Τ.Σ.Δ.Μ. ἀπὸ ΠΟΓΡΑΔΕΤΣ μέχρι ΤΟΜΟΡΟΥ ὄρους ἀπ' εὐθείας ὑπὸ Ἀρχιστράτηγον μέ:

Γ' Σ. Στρατοῦ πρὸς βορρᾶν (XVII, IX Μεραρχίαι).

Συγκρότημα Κ, μετονομασθὲν βραδύτερον εἰς Ε' Σ. Στρατοῦ, μὲ Χ Μεραρχίαν καὶ XIII Μεραρχίαν ὡς ἐφεδρείαν.

Β' Σῶμα Στρατοῦ: Ἀπὸ ΤΟΜΟΡΟ μέχρι κοιλάδος ΑΩΟΥ συμπεριλαμβανομένης ὑπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον μὲ τὰς Μεραρχίας ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον XI, XV, I. Ἐφεδρεία ἡ Μεραρχία ἱππικοῦ καὶ ἡ V Ταξιαρχία πεζικοῦ.

Α' Σῶμα Στρατοῦ: Ἀπὸ κοιλάδος ΑΩΟΥ (ὄχι) μέχρι θαλάσσης ὑπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον μὲ τὰς (ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς) II, IV, III Μεραρχίας καὶ τὰς VIII Μεραρχίαν καὶ III Ταξιαρχίαν πεζικοῦ ὡς ἐφεδρείας.

Κατὰ τὸ μέχρι τῆς 28 Δεκεμβρίου διάστημα αἱ κάτωθι κύριαι ἐπιχειρήσεις ἐπραγματοποιήθησαν:

Γ' Σ. Στρατοῦ: Μέχρι τῆς 9ης Δεκεμβρίου κατελήφθησαν τὸ ΠΟΓΡΑΔΕΤΣ καὶ τὰ ἀμέσως Β.Δ. τούτου ὑψώματα τῆς ΚΑΜΙΑΣ, ὁπότε ἀνεκόπησαν αἱ ἐπιχειρήσεις λόγῳ ἐπελθόντος σφοδροῦ χειμῶνος καὶ χιόνων.

Συγκρότημα Κ.: Κατέλαβε τὴν ΜΟΣΧΟΠΟΛΙΝ καὶ προωθήθη ἔτι δυτικώτερον εἰς τὴν κοιλάδα ΤΟΜΟΡΙΤΣΑ ποταμοῦ καὶ κατέλαβε τὴν 11ην Νοεμ-

βρίου τὰς πηγάς του καὶ τὴν 24ην Δεκεμβρίου τὸν αὐχένα ΓΚΟΥΡΙ - ΠΡΕΡ χωρὶς περαιτέρω προώθησιν λόγῳ τοῦ χειμῶνος.

Β' Σῶμα Στρατοῦ: Ἐνισχυθὲν ἀπὸ 20 Δεκεμβρίου καὶ διὰ τῆς XV Μεραρχίας, ἀποσπασθείσης ἐκ τοῦ Γ' Σ. Στρατοῦ, διεξήγαγε ἐπιτυχῶς ἐπιθετικοὺς ἀγῶνας εἰς τὴν περιοχὴν ΣΕΒΡΑΝΙ - ΓΚΑΡΟΝΙΝ καὶ ἀσχολεῖται κυρίως μὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν συγκοινωνιῶν του, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὑποφέρει λόγῳ καὶ τῆς καταστροφῆς τῶν τεχνικῶν ἔργων τῆς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ ΜΕΡΤΖΑΝΗ - ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ.

Α' Σῶμα Στρατοῦ: Ἐνισχυθὲν ἀπὸ 8ης Δεκεμβρίου καὶ διὰ τῆς IV Μεραρχίας συνεχίζει τὴν ἐπιθετικήν του προσπάθειαν μέχρι τῆς περιοχῆς ΔΕΜΠΕΛΙ - ΓΚΟΛΙΚΟ - ΜΠΟΥΖΑΕ - ΣΕΦΕΡ ΑΓΑ·Ι·Τ, ὅπου τὴν 15ην Δεκεμβρίου, λόγῳ δριμυτάτου χειμῶνος, διακόπτει οὐσιαστικῶς τὰς ἐπιθετικὰς ἐπιχειρήσεις. Νοτιώτερον, λόγῳ τοῦ ἠπιωτέρου κλίματος, συνεχίζει τὰς ἐπιθετικὰς ἐπιχειρήσεις μέχρις 28ης Δεκεμβρίου, καθ' ἣν καταλαμβάνει τὴν γραμμὴν ΧΙΜΑΡΑ - ΒΡΑΝΙΣΤΑ - ΜΠΟΛΕΝΑ.

γ) ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: Ἀπὸ 29 Δεκεμβρίου μέχρι 26 Μαρτίου 1941

Αἱ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐπιχειρήσεις ἐντοπίζονται εἰς τὸ τετράπλευρον ΣΕΒΡΑΝΙΝ - ΓΚΑΡΟΝΙΝ - ΣΠΑΝΤΑΡΙΤ - ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ - ΣΕΝΤΕΛΙ - ΓΚΟΛΙΚΟ - ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ καὶ διεξάγονται κυρίως ὑπὸ τοῦ Β' Σώματος Στρατοῦ.

Αἱ ἑκατέρωθεν δυνάμεις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἶχον ὡς ἀκολούθως:

Ἰταλικὴ διοίκησις: Ἐνέπλεξε εἰς τὸ μέτωπον 10 νέας Μεραρχίας καὶ ἐπὶ πλέον μονάδας μελανοχιτώνων, ἤτοι ἐν συνόλῳ ἀπ' ἀρχῆς ἐπιχειρήσεων 26 Μεραρχίας.

Ἑλληνικὴ διοίκησις: Ἐνέπλεξε εἰς τὸ μέτωπον τρεῖς νέας Μεραρχίας, ἤτοι ἐν συνόλῳ ἀπ' ἀρχῆς τῶν ἐπιχειρήσεων 14 Μεραρχίας πεζικοῦ, 2 Ταξιαρχίας πεζικοῦ καὶ 1 Μεραρχίαν ἱππικοῦ.

Ἐπιχειρήσεις: Τὴν 30 Δεκεμβρίου τὸ Β' Σ. Στρατοῦ, ὑπὸ δυσμενεῖς καιρικὰς καὶ ἀνεφοδιαστικὰς συνθήκας, ἤρχισε ἐπιτιθέμενον διὰ τῶν Μεραρχιῶν I καὶ XV καὶ τῆς V Ταξιαρχίας πεζικοῦ καὶ κατέλαβε:

Τὴν 10ην Ἰανουαρίου τὴν κορυφογραμμὴν ΓΚΑΡΟΝΙΝ - ΠΟΔΓΚΟΡΑΝΙ καὶ τὸν κόμβον ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ, παρὰ τὴν σφοδρὰν ἀντίστασιν τῶν Ἰταλῶν, διαθετόντων εἰς τὸ μέτωπον τοῦτο δυνάμεις τεσσάρων Μεραρχιῶν.

Ἡ XV Μεραρχία ὁλοκληρώνει τὴν 22αν Ἰανουαρίου τὴν κατάληψιν τῆς περιοχῆς ΣΠΑΝΤΑΡΙΤ - ΓΚΑΡΟΝΙΝ καὶ διαλύει σχεδὸν τὴν VII Ἰταλικὴν Μεραρχίαν Τοσκάνα ἐν μέσῳ χιονοθυέλλης.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ I Ἑλληνικὴ Μεραρχία ἀπωθήσασα τὰς Ἰταλικὰς δυνάμεις καταλαμβάνει τὴν περιοχὴν ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ καὶ βορείας ἀντερείδας ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΣ.

Ἀπὸ 26—30 Ἰανουαρίου διεξάγονται σκληροὶ ἀγῶνες ὑπὸ δυσμενεστάτας καιρικὰς συνθήκας ἐπὶ τοῦ ὄρους ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑ (ὑψ. 1923), ὅπου τελικῶς διὰ τῶν ἀφιχθεισῶν δυνάμεων τῆς V Μεραρχίας Κρητῶν οἱ Ἰταλοὶ ἐξεδιώχθησαν δυτικῶς Τρεμπεσίνας.

Μέχρι τέλους Φεβρουαρίου δὲν ἔλαβον χώραν σοβαραὶ ἐνέργειαι λόγῳ τῶν δυ-

σμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς σοβαρᾶς ἐνισχύσεως τῶν Ἰταλῶν εἰς τὸν τομέα τοῦτον. Κατὰ τὸ διάστημα ὅμως τοῦτο, ἐκτὸς τῆς V Μεραρχίας, ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ τὴν 15ην Φεβρουαρίου ἡ XVII Μεραρχία, προερχομένη ἐκ τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ καὶ τὴν 3ην Μαρτίου ἡ VI Μεραρχία, προερχομένη ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ μετώπου, λόγῳ τῶν παρατηρουμένων σοβαρῶν συγκεντρώσεων Ἰταλικῶν δυνάμεων ἔναντι τοῦ τομέως τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ καὶ τῆς διανοίξεως νέων ὁδῶν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἕνεκεν τῶν ὁποίων ἡ Ἑλληνικὴ διοίκησις ἤρχισε νὰ ἀνησυχῇ περὶ Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως.

Ἀπὸ τῆς 3ης Μαρτίου ἤρχισε διὰ τῆς ἀφιχθείσης XVII Μεραρχίας ἐπίθεσις ἐναντίον περιοχῆς ΜΕΝΤΖΚΟΡΑΝΗΣ - ΣΕΝΤΕΛΙ καὶ μέχρι τῆς 8ης τοῦ ἰδίου μηνὸς κατελήφθη ἡ ΜΕΝΤΖΚΟΡΑΝΗ καὶ ἡ νοτία πλευρὰ τοῦ ὑψώματος ΣΕΝΤΕΛΙ, συλληφθέντων ἄνω τῶν 1000 αἰχμαλώτων καὶ ἀφθόνου πολεμικοῦ ὑλικοῦ.

Εἰς τοὺς λοιποὺς τομεῖς τῶν Α΄ καὶ Γ΄ Σ. Στρατοῦ δὲν διεξήχθησαν σοβαραὶ ἐπιχειρήσεις λόγῳ καιρικῶν συνθηκῶν καὶ σοβαρᾶς ἐνισχύσεως τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων.

ΜΕΓΑΛΗ ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΙΣ 9—25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1941

Ἀπὸ τῆς 10ης Φεβρουαρίου ἤρξαντο σημειούμεναι προοδευτικῶς αὔξουσαι συγκεντρώσεις Ἰταλικῶν δυνάμεων καὶ ὑλικῶν μὲ παράλληλον διάνοιξιν ὁδῶν εἰς τὴν περιοχὴν ΓΚΛΑΒΑΣ ἔναντι τοῦ τομέως Β΄ Σ. Στρατοῦ περιοχῆς ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΣ - ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ καὶ μέχρις ΑΨΟΥ ποταμοῦ. Λόγῳ τούτου καὶ ἡ Ἑλληνικὴ διοίκησις εἶχε μεταφέρει τὰς XVII καὶ VI Μεραρχίας εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ.

Τὴν 9ην Μαρτίου ἄρχεται ἡ μεγάλη Ἰταλικὴ ἐπίθεσις τῆς ἀνοίξεως, ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν διάρρηξιν τοῦ μετώπου μεταξὺ ΑΩΟΥ ποταμοῦ καὶ ΑΨΟΥ ποταμοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν συντριβὴν τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων.

Ἕνδεκα Μεραρχίαι πεζικοῦ καὶ μία τεθωρακισμένη εἶχον συγκεντρωθῆ μεταξὺ ΑΨΟΥ - ΑΩΟΥ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου, ὁ ἴδιος δὲ ὁ Μουσολίνι, βέβαιος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, παρηκολούθει ἀπὸ παρατηρητηρίου τὴν ἐπίθεσιν. Ἡ κυρία προσπάθεια τῶν Ἰταλῶν ἐστράφη κυρίως ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως ΓΚΛΑΒΑ - ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ ἐναντίον τῶν Ι καὶ XV Μεραρχιῶν καὶ δευτερευόντως ἐναντίον ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΣ (V Μεραρχία) καὶ ποτ. ΑΨΟΥ (XI Μεραρχία).

Ἐκτὸς τῶν ἄνω 4 Μεραρχιῶν τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ διέθετε τὴν XVII Μεραρχίαν, ἧς τὸ ἥμισυ ἐπὶ τῆς γραμμῆς εἰς περιοχὴν ΣΕΝΤΕΛΙ καὶ τὸ ἕτερον ἐφεδρεία, καὶ τὴν VI Μεραρχίαν ὁλόκληρον ἐν ἐφεδρείᾳ.

Τὴν πρωίαν τῆς 9ης Μαρτίου, μετὰ σφοδροτάτην προπαρασκευὴν μεγάλης μάζης πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων κυρίως ἐναντίον ὑψ. 731 - ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ - βόρεια κράσπεδα ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΣ, διαρκέσασαν ἐπὶ τρίωρον καὶ μὲ ἐξαιρετικὴν ὑποστήριξιν τῆς ἀεροπορίας, ἤρχισε ἡ ἐπίθεσις κυρίως ἐναντίον τῶν ὑψ. 731 - ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ, διαρκέσασα ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν μὲ ἐξαιρετικὴν ἔντασιν. Παρὰ τὴν σφοδρότητα τῆς ἐπιθέσεως, αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις, μὲ ἄφθαστον ἡρωισμὸν καὶ ἀποφασιστικότητα, διετήρησαν ἁπάσας τὰς θέσεις των, ἀποκρούσασαι τὴν Ἰταλικὴν ἐπίθεσιν μὲ σοβαρὰς διὰ τοὺς Ἰταλοὺς ἀπωλείας. Τὴν πρωίαν τῆς 10ης Μαρτίου ἐπανελήφθη εἰς τὴν αὐτὴν ἔντασιν ἡ ἐπίθεσις, συνεχισθεῖσα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν

καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν 11ην Μαρτίου καὶ τὴν νύκτα τῆς 11ης πρὸς τὴν 12ην καὶ ὁλόκληρον τὴν 12ην Μαρτίου μὲ διαρκῆ εἴσοδον νέων δυνάμεων εἰς τὸν ἀγῶνα, πλὴν ὅμως ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος, τῶν ἡμετέρων δυνάμεων διατηρησασῶν ἁπάσας τὰς θέσεις των καὶ προξενησασῶν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς τεραστίας ἀπωλείας. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὰ τμήματα τῆς Ι Μεραρχίας, ἥτις ὑφίστατο τὴν μεγαλυτέραν πίεσιν, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ὑψ. 731, ἐνισχύθησαν διαδοχικῶς ὑπὸ τμημάτων XVII καὶ VI Μεραρχιῶν, δι' ὧν ἀντικατεστάθησαν αἱ φθαρεῖσαι δυνάμεις τῆς Μεραρχίας ταύτης.

Τὴν 13, 14 καὶ 15 Μαρτίου αἱ ἐπιθέσεις συνεχίσθησαν μὲ τὴν αὐτὴν ἔντασιν, μὲ σοβαρωτάτας διὰ τοὺς Ἰταλοὺς ἀπωλείας, χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν τὴν κατάληψιν οὐδὲ βήματος ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἐδάφους. Ἀπὸ 16ης Μαρτίου κατέστη φανερὸν ὅτι ἡ Ἰταλικὴ ἐπίθεσις, λόγῳ ἐξαιρετικῶν ἀπωλειῶν καὶ τῆς μὴ ἐπιτυχίας οὐδενὸς ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ, ἔχασε τὴν ἀρχικήν της σφοδρότητα, πλὴν ἐσυνεχίσθη ἐπεκταθεῖσα πρὸς τοὺς τομεῖς XI Μεραρχίας (ΑΨΟΤ) καὶ V Μεραρχίας (ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΣ) μέχρι τῆς 25ης Μαρτίου μὲ διαρκῶς ὅμως μειουμένην ἔντασιν, ὁπότε καὶ διεκόπει χωρὶς οἱ Ἰταλοὶ νὰ ἐπιτύχουν τὴν κατάληψιν οὐδενὸς ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ ἔστω καὶ στιγμιαίως.

Οὕτω χάρις εἰς τὴν αὐτοθυσίαν τῶν ἡρωικῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων καὶ τὴν ἀνωτέραν τακτικὴν ἀντίληψιν ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν, ἡ μεγαλυτέρα ἐπίθεσις τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μουσολίνι διεκήρυξε ὅτι θὰ ἔσπαζε τὰ πλευρὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀπέτυχε πλήρως, παρὰ τὴν χρησιμοποίησιν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν κατὰ τὸν 15θήμερον τοῦτον σκληρὸν ἀγῶνα, μάζης δυνάμεων πεζικοῦ (12 Μεραρχίαι), πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπορίας καὶ ἠνάγκασε τὸν Ἰταλὸν δικτάτορα νὰ ἀποχωρήσῃ κατισχυμένος ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ πλήρως ἀπογοητευμένος, διότι ἀντελήφθη ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ νικήσῃ μόνος του τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ὁ Χίτλερ, ἀντιληφθεὶς ὅτι ἡ Ἰταλία ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξουδετερώσῃ μόνη της τὴν Ἑλλάδα, ἀπεφάσισε πλέον νὰ ἐπέμβῃ πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς καταστάσεως, διὰ νὰ ἔχῃ ἐλεύθερον τὸ δεξιὸν πλευρόν του κατὰ τὴν ἀποφασισθεῖσαν ἐνέργειαν ἐναντίον τῆς Ρωσίας.

Εὐτυχῶς ὅμως ἦτο πλέον ἀργά, διότι ἀπώλεσε πολύτιμον χρόνον τριῶν μηνῶν (Ἀπρίλιος - Ἰούνιος) διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Ἑλλάδος, χρόνον, ὁ ὁποῖος ἀπεδείχθη καταστρεπτικὸς διὰ τὴν ὅλην μετέπειτα ἐνέργειάν του ἐναντίον τῆς Ρωσίας.

Μετὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῆς Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως ἡ διάταξις τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ ὑπῆρξε ἡ ἀκόλουθος:

Ἐκ τοῦ δεξιοῦ πρὸς τὸ ἀριστερὸν VI Μεραρχία, XVII, V, IV ἐν πρώτῃ γραμμῇ, I, XI καὶ XV Μεραρχίαι ἐν Β΄ κλιμακίῳ πρὸς ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἀνάπαυσιν, λόγῳ τῶν σοβαρῶν ἀπωλειῶν καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς κοπώσεως. Αἱ ἀνωτέρω Μεραρχίαι, ἐκτὸς τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ ὄγκου τῆς Ἰταλικῆς ἐαρινῆς ἐπιθέσεως, εὑρίσκοντο ἐν πρώτῃ γραμμῇ συνεχῶς ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου.

Τῶν Α΄ καὶ Γ΄ Σ. Στρατοῦ ἡ διάταξις ὑπῆρξε ἀμετάβλητος, χωρὶς νὰ διεξαγάγουν σοβαρὰς ἐπιχειρήσεις.

δ) ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: Ἀπὸ 1 Ἀπριλίου μέχρι 23 Ἀπριλίου

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ μέχρι 12 Ἀπριλίου οὐδὲν τὸ σημαντικὸν ἔλαβε χώραν ἐν τῷ Ἀλβανικῷ μετώπῳ πλὴν τῆς μεταφορᾶς τῆς Ι Μεραρχίας εἰς ΚΙΑΦΕ-ΚΑΡΙΤ καὶ XI Μεραρχίας περιοχὴν ΜΕΤΣΟΒΟΥ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δημιουργηθείσης νέας καταστάσεως ἐκ τῆς Γερμανικῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπιθέσεως (6-4-41) καὶ ἐν συνεχείᾳ ραγδαίας προελάσεως τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων πρὸς Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν.

Ἀπὸ 12 Ἀπριλίου, λόγῳ τῆς ταχείας ἐξελίξεως τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως ἐν τῇ Ἀνατολικῇ, Κεντρικῇ καὶ Δυτικῇ Μακεδονίᾳ καὶ τοῦ κινδύνου ἀποκοπῆς τῶν δυνάμεων τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου, διετάχθη ἡ σύμπτυξις τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ Ἑλληνικῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ἔναντι τῶν Ἰταλῶν παρέμενον πάντοτε νικηφόροι, πραγματοποιηθεῖσα ὡς ἀκολούθως:

Ἀπὸ 12 Ἀπριλίου ἤρχισε ἡ σύμπτυξις τῶν δυνάμεων τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ εἰς τὴν περιοχὴν ΚΟΡΥΤΣΑΣ, ὅπερ ἐκινδύνευε περισσότερον ἐκ τῶν ἐνεργουσῶν ἐκ τῆς κατευθύνσεως ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ - ΦΛΩΡΙΝΑ - ΚΙΡΛΙ ΔΕΡΒΕΝ Γερμανικῶν δυνάμεων. Τὴν 12, 13 καὶ 14ην Ἀπριλίου ἡ σύμπτυξις ἐξελίσσεται ὁμαλῶς τοῦ συγκροτήματος τούτου, τριῶν μὲν Μεραρχιῶν του συμπτυσσομένων κατὰ τὸν ἄξονα ΚΟΡΥΤΣΑ - ΚΑΣΤΟΡΙΑ - ΓΡΕΒΕΝΑ, μιᾶς δὲ Μεραρχίας πρὸς αὐχένα ΚΙΑΦΕ - ΚΑΡΙΤ, ὅπως καλύψη τὰς νοτιώτερον εὑρισκομένας δυνάμεις τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ ἐκ τῆς κατευθύνσεως ΚΟΡΥΤΣΑΣ πρὸς ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ.

Ἀκολούθως αἱ 4 Μεραρχίαι αὗται, λόγῳ τῆς ραγδαίας προελάσεως τῶν Γερμανῶν διὰ τῶν στενωπῶν ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ - ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ ΑΛΙΑΚΜΟΝΟΣ καὶ τῆς ἀποκοπῆς τῆς ὁδοῦ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ - ΓΡΕΒΕΝΩΝ, ἠναγκάσθησαν νὰ τραπῶσι πρὸς τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν ΠΙΝΔΟΥ, ἵνα διὰ τῶν ὀρεινῶν δρομολογίων κατευθυνθῶσι πρὸς ΗΠΕΙΡΟΝ, πλὴν ὅμως λόγῳ τῆς ἀπωλείας τῶν τροχοφόρων, τῆς ἐλλείψεως ἐφοδιασμοῦ καὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως, διελύθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον.

Αἱ λοιπαὶ δυνάμεις τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου ἀπὸ τοῦ ὄρους ΤΟΜΟΡΟΣ μέχρι θαλάσσης (Β΄ καὶ Α΄ Σ. Στρατοῦ ἐν συνόλῳ 10 Μεραρχίαι ἤρξαντο τῆς συμπτύξεώς των ἀπὸ τῆς 14 Ἀπριλίου, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῶν εἰς τὴν περιοχὴν ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑ - ΣΕΝΤΕΛΙ προωθημένων δυνάμεων (V καὶ IV Μεραρχίαι). Ἡ σύμπτυξις διεξήχθη μέχρι τῶν συνόρων χωρὶς οἱ Ἰταλοὶ νὰ δυνηθῶσι νὰ διαταράξωσι τὸ σχέδιον συμπτύξεως. Ἐν τῇ προόδῳ ὅμως τῆς συμπτύξεως καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς 17 Ἀπριλίου, λόγῳ κυρίως τῆς ἐξελισσομένης ραγδαίας Γερμανικῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς ἐπικρατούσης γενικῆς ἀντιλήψεως, ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ ἔλυον ὁπωσδήποτε ὑπὲρ αὐτῶν τὴν κατάστασιν καὶ ὅτι συνεπῶς πᾶσα ἀντίστασις τῶν ἔναντι τῶν Ἰταλῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων θὰ ἦτο ματαία, ἤρχισε εἰς αὔξουσαν κλίμακα ἡ κατάπτωσις τοῦ ἠθικοῦ καὶ προσπάθεια ἀποφυγῆς τῆς θεωρουμένης ὡς βεβαίας αἰχμαλωσίας, κυρίως λόγῳ ἀποκοπῆς τῶν ὁδῶν ὑποχωρήσεως ὑπὸ τῶν προελαυνόντων Γερμανῶν.

Φορεῖς τῶν ἀντιλήψεων τούτων τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου καὶ γνῶσται τῆς γενικῆς καταστάσεως, οἱ Σωματάρχαι τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου ἤρχισαν τὰς συζητήσεις περὶ ἀνακωχῆς πρὸς διάσωσιν κυρίως ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Ἑλ-

ληνικῶν δυνάμεων τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου μὲ τὰ γνωστὰ ἀποτελέσματα συνθηκολογήσεως.

Γ') Κρίσεις καὶ συμπεράσματα

α) Γενικά

Ὁ Ἑλληνοϊταλικὸς πόλεμος ἐν Ἀλβανίᾳ, ἀποκληθεὶς πόλεμος τῆς Ἑλλάδος, λόγῳ τῆς συνολικῆς πράγματι συμμετοχῆς τοῦ Ἔθνους εἰς τοῦτον, ὑπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους νικηφόρος, διότι ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀρχικῶς μὲν ἀπέκρουσε τὴν ἰσχυρὰν καὶ αἰφνιδιαστικὴν ἐπίθεσιν τοῦ εἰσβολέως, ἀκολούθως δὲ τὸν ἐξεδίωξε δι' ἀντεπιθέσεως ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους καὶ εἰσέβαλε βαθέως ἐντὸς τοῦ κατεχομένου ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν Ἀλβανικοῦ, συλλαβὼν ἄνω τῶν 23 χιλιάδων αἰχμαλώτων καὶ ἄφθονον πολεμικὸν ὑλικόν. Ἡ πραγματοποιηθεῖσα νίκη εἶνε ἔτι περηφανεστέρα, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ ἰταμὸς εἰσβολεὺς διέθεσε πολὺ περισσότερα μέσα (25 Μεραρχίαι, ὧν μία τεθωρακισμένη, ἀφθονώτερα μέσα ὑποστηρίξεως καὶ ἰδίᾳ ἀεροπορίαν, ἔναντι 14 Μεραρχιῶν πεζικοῦ, 2 Ταξιαρχιῶν καὶ μιᾶς ἱππικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ), μέγα κῦρος μεγάλης εὐρωπαϊκῆς δυνάμεως 45 ἑκατομμυρίων καὶ εὐνοϊκώτατον διεθνὲς κλῖμα λόγῳ τῆς παντοδυναμίας καὶ τῆς κυριαρχίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ ἄξονος εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Παρὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ ἡ Ἑλλὰς ἐνίκησε, διότι:

— Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διεξήγαγε ἕνα δικαιότατον ἀμυντικὸν ἀγῶνα ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν, τὸν ὁποῖον τοῦ ἐπέβαλε ἡ μεγαλομανία καὶ τὰ κατακτητικὰ σχέδια ἑνὸς παράφρονος δικτάτορος, ὅστις ἠθέλησε νὰ ὑποδουλώσῃ ἕνα μικρόν, ἀλλὰ ἡρωικὸν Ἔθνος, μὲ ἱστορίαν χιλιετηρίδων.

— Λόγῳ ἀκριβῶς τῆς φύσεως τοῦ ἐπιβληθέντος πολέμου, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἡνώθη ὡς εἷς ἄνθρωπος, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν ἀποχρώσεων καὶ ἐσωτερικῶν διαφορῶν, ὅπως ὑπερασπίσῃ τὴν ἐλευθερίαν μὲ ἄγριον μῖσος καὶ ἐξαιρετικὴν αὐτοθυσίαν ἐναντίον τοῦ εἰσβολέως.

— Ἡ πολιτικὴ ἡγεσία εἶχε προπαρασκευάσει πολὺ καλῶς τὸ Ἔθνος πρὸς πόλεμον, ἀλλὰ καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἡγεσία ὑπὸ σταθερὰν ἀσπίδα τὰ σχέδια ἐπιχειρήσεων, ἐπιστρατεύσεως, μεταφορῶν καὶ χρησιμοποιήσεως τοῦ ὑλικοῦ, ἅτινα ἦσαν τὰ ἐνδεδειγμένα καὶ ἄρτια.

— Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ Στρατοῦ καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀξιωματικῶν ἦτο εἰς ὑψηλότατον σημεῖον, λόγῳ τῆς ὀργανώσεως ἀπὸ τοῦ 1925 καὶ ἐντεῦθεν τῶν σχολῶν πολέμου, ἐφαρμογῆς ὅπλων, εἰδικοτήτων καὶ ἀποστολῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τῆς ἐντατικῆς ἔκτοτε μέχρις ἐνάρξεως τοῦ πολέμου ἐκπαιδεύσεως.

— Τὸ μῖσος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπερ εἶχεν ἀναπτυχθῇ ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν ἀπὸ τῆς καταλήψεως ὑπὸ τούτων τῆς ΚΕΡΚΥΡΑΣ (1923) καὶ ἐντεῦθεν, μῖσος, τὸ ὁποῖον ἀνεπτύχθη ἐκ τῆς ἀσφαλοῦς διαισθήσεως τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἡ Ἰταλία ἀπετέλει τὸν κυριώτερον ἀντίπαλόν των, ὅστις ἀπέβλεπε πάντοτε εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος, ἀπετέλεσε ἕνα σοβαρώτατον παράγοντα τῆς νίκης.

— Διότι ἡ Ἰταλικὴ ἡγεσία κακῶς ἐξετίμησε τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τὰς ἰδιότητας τοῦ λαοῦ μας καὶ τὴν μεγίστην καταλληλότητα τοῦ ὀρεινοῦ ἐδάφους πρὸς ἄμυναν καὶ λόγῳ τῆς τοιαύτης ὑποτιμήσεως τοῦ ἀντιπάλου της δὲν διέθεσε τὰς ἀπαραιτήτους δυνάμεις διὰ μίαν τοιαύτης εὐρύτητος ἐκ-

στρατείαν, ἐνῷ εἶχε τοιαύτας διαθεσίμους ἐν Ἰταλίᾳ. Ἂν ἀντὶ τῶν ἓξ διατεθεισῶν ἀρχικῶς ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν Μεραρχιῶν διετίθεντο εἰσέτι ἄλλαι τρεῖς, μία ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ - ΠΙΝΔΟΣ - ΜΕΤΣΟΒΟΝ καὶ δύο εἰς τὸ μέτωπον ΗΠΕΙΡΟΥ μὲ τολμηροτέραν καὶ καταλληλοτέραν χρησιμοποίησιν τῶν ἀφθόνων μέσων των καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀεροπορίας, ἀσφαλῶς ἄλλη θὰ ἦτο ἡ ἐξέλιξις τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου. Οὐδέποτε ἡ Ἑλληνικὴ ἡγεσία ἐφαντάσθη ὅτι ἡ Ἰταλικὴ ἀεροπορία θὰ ἐπέτρεπε τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τῶν σχεδίων ἐπιστρατεύσεως καὶ μεταφορῶν μας καὶ ὅτι δὲν θὰ προσέβαλλε ἀποφασιστικῶς κέντρα ἐπιστρατεύσεως, μεγάλας πόλεις καὶ τεχνικὰ ἔργα συγκοινωνιῶν καὶ λιμένων.

— Τὴν τοιαύτην περιφρονητικὴν διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἄποψίν της ἡ Ἰταλικὴ ἡγεσία εἶχε μεταδώσει καὶ εἰς τὰ στρατεύματά της, τὰ ὁποῖα ἐγαλούχει μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς θὰ διελύετο μὲ τὰ πρῶτα πλήγματα τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἀεροπορίας. Οὕτως οἱ Ἰταλοὶ στρατιῶται, ὅταν εὑρέθησαν πρὸ μιᾶς ἀποφασιστικῆς καὶ τεχνικῶς ὠργανωμένης Ἑλληνικῆς ἀντιστάσεως, αἰφνιδιάσθησαν πλήρως καὶ ἀπώλεσαν ταχύτατα τὸ ἠθικὸν καὶ ἐπιθετικόν των πνεῦμα, ἀποδειχθὲν τελείως ἐπιφανειακόν. Ὀφείλομεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, καίτοι ἐστερημένοι ἠθικοῦ ἐρείσματος, ἐπολέμησαν σκληρὰ καὶ παρ' ὅλον τὸν δριμὴν χειμῶνα ἐκράτουν πάντοτε σταθερῶς τὰς θέσεις των.

β) Π α ρ α τ η ρ η θ έ ν τ α σ φ ά λ μ α τ α ε ἰ ς τ ὴ ν δ ι ε ύ θ υ ν σ ι ν τ ο ῦ π ο λ έ μ ο υ.

Ἡ ἀνωτάτη στρατιωτικὴ Ἑλληνικὴ ἡγεσία ἀναμφισβήτως παρουσίασε μεγάλην ὑπεροχὴν ἔναντι τῆς Ἰταλικῆς καὶ εἶχε μελετήσει καὶ προπαρασκευάσει πολὺ καλῶς τὸν ἀμυντικὸν ἀγῶνα μὲ βάσιν τὰς Ἰταλικὰς δυνατότητας, δι' ὃ καὶ ἐπέτυχε νὰ νικήσῃ ἕναν ἀντίπαλον πολὺ ἰσχυρότερον. Αἱ Ἰταλικαὶ δυνατότητες, αἱ ὁποῖαι δι' οἱονδήποτε ἐκτιμητὴν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης παρουσιάζοντο ἐξαιρετικῶς δυσμενεῖς διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν, εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὸ καταρτισθὲν Ἑλληνικὸν σχέδιον ἐκστρατείας, τὸ ὁποῖον ὀρθῶς ἦτο ἀμυντικόν, μὲ χρησιμοποίησιν μάλιστα εὑρέος ὑποχωρητικοῦ ἑλιγμοῦ πρὸς κέρδος χρόνου διὰ τὴν ἐπιστράτευσιν, συγκέντρωσιν καὶ μεταφορὰν τῶν στρατευμάτων Αἱ Ἰταλικαὶ ὅμως αὗται δυνατότητες εἶχον οὐχὶ ἀδικαιολογήτως ἐπηρεάσει τὴν ἀνωτάτην Ἑλληνικὴν στρατιωτικὴν ἡγεσίαν καὶ ὡς πρὸς τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου τούτου, τὸ ὁποῖον, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν ἀπεκλείετο καὶ παράλληλος ἐπίθεσις τῆς Βουλγαρίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, δὲν τὸ προέβλεπε εὐμενές. Λόγῳ τούτου οὐδεμία πρόβλεψις ἐπιθετικῆς ἐνεργείας ἐγένετο. Εἰς τὸν τοιοῦτον δικαιολογημένον ἀρχικῶς ἐπηρεασμὸν τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας μας, ἀπετέλεσε διὰ ταύτην τὸν πρῶτον εὐχάριστον αἰφνιδιασμόν, ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΜΟ ὅμως, τὸ ὅτι ὁ Ἰταλικὸς στρατὸς δὲν παρουσιάσθη καὶ ἀπὸ ἀπόψεως δυνάμεων καὶ ἀπὸ ἀπόψεως καλῆς χρησιμοποιήσεως τῶν μέσων, οἷος εἶχεν ἐκτιμηθῇ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου καὶ πρὸ παντὸς δὲν παρουσίασε ἀεροπορίαν, ἥτις θὰ διέλυε τὴν ἐπιστράτευσίν μας καὶ συνεπῶς ἀντιμετωπίσθη ἀποτελεσματικῶς ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις.

Τὴν τοιαύτην εὐχάριστον δι' ἡμᾶς μεταβολὴν τῶν δεδομένων δὲν ἐξετίμησε ἐγκαίρως καὶ δὲν ἐξεμεταλλεύθη ἀποφασιστικῶς ἡ ἀνωτάτη μας ἡγεσία καὶ παρέ-

μεινε περισσότερον τοῦ δέοντος ἐπηρεασμένη ἐκ τῶν ἀρχικῶν περὶ τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ ἀντιλήψεών της, ἴσως διότι εὑρίσκετο μακρὰν καὶ δὲν ἀντελαμβάνετο ἐγκαίρως τὴν μεταβολὴν τῆς ἀτμοσφαίρας εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Καὶ ἀκόμη, διότι τὸ ἐπιτελεῖον τῶν ἐπιχειρήσεων ἦτο σαφῶς ἐπηρεασμένον ἀπὸ ἀμυντικὰς ἰδέας καὶ ἡ ἰδιοσυγκρασία του συνεβιβάζετο πρὸς ταύτας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ χαθοῦν εὐνοϊκαὶ δι' ἡμᾶς εὐκαιρίαι καὶ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς Ἰταλοὺς ὁ χρόνος νὰ ἐνισχυθοῦν, ἀνασυγκροτηθοῦν, ἀναλάβουν ἐκ τοῦ πρώτου αἰφνιδιασμοῦ καὶ ἀντιδράσουν.

Πολλοὶ ἐκάκισαν τὴν παραμονὴν τοῦ Γεν. Στρατηγείου εἰς Ἀθήνας. Καίτοι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τὰς ἐνδομύχους σκέψεις Κυβερνήτου στρατιωτικοῦ καὶ Ἀρχιστρατήγου καὶ ἴσως νὰ ἐπεβλήθη ἀπὸ μιὰ ἀπόλυτον καὶ οὐχὶ ἀδικαιολόγητον ἀνάγκην, ὅπως οἱ κύριοι πρωταγωνισταὶ εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀγῶνος Βασιλεύς, Κυβερνήτης, Ἀρχιστράτηγος εὑρίσκωνται ἐν συνεχεῖ ἐπαφῇ, ἵνα δύνανται νὰ ἀντιδράσωσι ἀμέσως δι' ἀποφάσεων ταχυτάτων ἐπὶ τῶν ἀναμενομένων νέων κινδύνων ἀπὸ τῆς Βουλγαρικῆς καὶ Γερμανικῆς κατευθύνσεως, παραμένει γεγονός, ὅτι αἱ Ἀθῆναι, μὴ βομβαρδιζόμεναι, ἔδιδον τὴν ἀπαιτουμένην ἀσφάλειαν καὶ ἠρεμίαν εἰς τὸ Γεν. Στρατηγεῖον. Ἀλλὰ δὲν δύναται κανεὶς εὐχερῶς νὰ ἐννοήσῃ καὶ τὴν διαρκῆ τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἀπουσίαν καὶ τῶν κυρίων ἐπιτελῶν ἀπὸ τοῦ χώρου τῆς μάχης. Μόνον μία ταχυτάτη ἀντίληψις τῆς καταστάσεως, ἡ ὁποία μόνον διὰ τῆς ἐγγύτητος πρὸς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἐπιτυγχάνεται καὶ μία τολμηροτέρα καὶ ἀποτελεσματικωτέρα ἐνέργεια ἴσως ἔφερον μεγαλυτέραν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς σύγχυσιν καὶ κρίσιν κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ ἀγῶνος, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἰταλοὶ εἶχον πλήρως αἰφνιδιασθῇ ἀπὸ τὴν ἀποφασιστικὴν ἀντίστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ἀλλὰ ἐὰν θέλωμε νὰ ἤμεθα δίκαιοι, θὰ καταλήξωμεν ἀπὸ μίαν ἐπισταμένην μελέτην καὶ τῶν προσώπων, ἐπιτελῶν καὶ διοικήσεων, ὅτι αὗται δυστυχῶς δὲν συνεπλήρωναν ὡρισμένας ἀναμφισβητήτους ἰδιότητας ἡγήτορος, αἵτινες διέκριναν τὸν Ἀρχιστράτηγον, παρ' ὅλας τὰς περὶ τούτου ἀντιθέτους γνώμας τῶν ἀντιπάλων του. (Συνήθεις ἄλλως τε εἰς τὸν τόπον μας). Καὶ αἱ ἀναμφισβήτητοι αὗται ἰδιότητες, στερεωμέναι καὶ ἐκ τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης πρὸς αὐτὸν τοῦ Βασιλέως, ἦσαν:

α) Ἡ ἐπιβολὴ ἐπὶ τῶν κατωτέρων του καὶ ἡ μέχρι σκληρότητος, ἄνευ δισταγμοῦ, λῆψις ἀποφάσεων, ὅταν ἐνόμιζε τοῦτο πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀλλὰ ἐπιβολή, δυστυχῶς, μὴ ἑδραζομένη εἰς ἐμπιστοσύνην καὶ ἄνεσιν, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει πρωτοβουλίαν· λόγος δι' ὃν ἐχάθησαν πολλαὶ εὐκαιρίαι ὑπὸ τῶν κατωτέρων διοικήσεων.

β) Ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ στρατηγῶν τῶν μετασχόντων τοῦ πολέμου τοῦ 1940 ἐθεωρεῖτο καλύτερος καὶ ἐνισχυμένος, λόγῳ καὶ τοῦ ἐξαιρετικοῦ ὀργάνου ὅπερ διέθετε καὶ τοῦ δικαίου τοῦ ἀγῶνος. Οὐδέποτε Ἕλλην Ἀρχιστράτηγος διέθεσε καλύτερον στρατὸν μὲ παραστάτην σύσσωμον τὸ Ἔθνος.

Δυστυχῶς, καὶ τοῦτο εἶνε κοινὸν πλέον μυστικὸν εἰς τὸ στράτευμα, πιστοποιηθὲν καὶ κατὰ τὸν συμμοριακὸν ἀγῶνα, ὅτι οἱ ἐπιτελεῖς, οἵτινες τὸν ἐπλαισίωναν εἰς τὸ Γεν. Στρατηγεῖον καὶ δὴ τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων, δὲν συνεπλήρωναν τὰς ἀνωτέρω διοικητικάς του δι' Ἀρχηγὸν ἰδιότητας, διότι οἱ μὲν ὑπαρχηγοὶ δὲν ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε εἰς τοιοῦτον ἀγῶνα καὶ παρουσίασαν μίαν ἀδράνειαν ἐξικνουμένην μέχρις ἀνυπαρξίας των. Οὐδένα ρόλον ἔπαιξαν. Οἱ κύριοι μοχλοὶ τῶν ἐπιχειρήσεων (ἀξιωματικοὶ τοῦ κλάδου ἐπιχειρήσεων), ἄριστοι ἐπιτε-

λεῖς εἰρήνης καὶ γραφείου, ἤτοι διὰ προπαρασκευήν, πρᾶγμα ὅπερ κατέδειξαν τὰ πλήρη σχέδια ἐπιχειρήσεων πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου καὶ ἡ ἐπιτυχία τούτων, εἶνε κατ' ἐξοχὴν διστακτικοὶ μέχρις ἀπαισιοδοξίας, δυσκίνητοι καὶ ὄχι ἐπιτελεῖς ἑλκόμενοι καὶ λόγῳ τῆς εὐθύνης των ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς μάχης, ἀλλὰ ἀποφεύγοντες τοῦτο (οὐχὶ λόγῳ ἐλαττώματος ψυχραιμίας) καὶ χαρακτηριστικοὶ τύποι ἀποφυγῆς εὐθύνης (ἴσως διότι δὲν εἶχον τὴν πεῖραν τοῦ μαχητοῦ, ὡς οὐδέποτε διοικήσαντες). Αὐτοὺς βαρύνει κατὰ τὸ πλεῖστον, ἂν ὄχι εἰς τὸ σύνολον ἡ διαφυγὴ τῶν εὐκαιριῶν, διότι καὶ ἡ ἐπίδρασίς των ἐπὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, λόγῳ τοῦ τρόπου καθ' ὃν παρουσιάζουσι τὰ ἐπιχειρήματά των, ὑπῆρξε πάντοτε χαρακτηριστική. Ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸ Ἐπιτελεῖον ἦτο κατώτερον τῶν πολεμικῶν περιστάσεων. Αἱ περίστάσεις ἀπήτουν Ἐπιτελεῖον ἀντάξιον τῆς ἐξάρσεως τοῦ Ἔθνους καὶ ὄχι τοῦ ὑποδεκαμέτρου καὶ τοῦ βαρομέτρου, μὲ τὰ ὁποῖα ἔθετον ψυχολογικὰ φρένα ἐπὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὁ ὁποῖος ἐπίσης δὲν ηὐχαριστεῖτο καὶ δὲν ἠνείχετο συζητήσεις μὲ κατωτέρους, αἱ ὁποῖαι εἶνε πάντοτε διαφωτιστικαί.

Σὲ μιὰ Διοίκησι, ὡς εἶνε γνωστόν, ἕνα σπουδαιότατο ρόλο παίζει καὶ τὸ Ἐπιτελεῖον καὶ ὅταν ἡ προσωπικότης τῆς Διοικήσεως εἶνε δεύτερη, τότε τὸ Ἐπιτελεῖον, καθιστάμενον οὕτως εἰπεῖν τυραννικὸν στὸ μυαλὸ τοῦ διοικητοῦ, χωρὶς νἄχη τὴν οὐσιαστικὴν εὐθύνην, ἔχει ὅμως τὴν εὐθύνην, τὴν ἱστορικὴν εὐθύνην τῶν γεγονότων, χωρὶς δυστυχῶς τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς Διοικήσεως ἀπὸ τὴν πραγματικήν της εὐθύνη.

Στὴν περίπτωσίν μας, ἂν ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, ποὺ πρὸ παντὸς εἶνε ὑπεύθυνα διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπιχειρήσεων, θὰ ἴδοῦμε ὅτι δὲν ἦσαν ἐκεῖνα, ποὺ θἄπρεπε γιὰ τὴν δραματική μας περίπτωσι.

Ἐπαγγελματικῶς ὑπερεῖχον τοῦ ὑπευθύνου διοικητοῦ, ὅμως ἀπὸ τὸν καθένα τους ἔλειπαν αἱ χαρακτηριστικαὶ ἐκεῖναι ἰδιότητες, ποὺ πολλαπλασιάζουν, ποὺ συμπληρώνουν τὰ προσόντα τοῦ διοικητοῦ ἢ ἀναπληρώνουν τὰ ἐλαττώματα.

Τὰ κύρια πρόσωπα ἦσαν οἱ στρατηγοὶ Πλατῆς, Μελισσινός, Στρίμπερ, Καράσσος, συνταγματάρχης Κιτριλάκης, συνταγματάρχης Κανελλόπουλος, Ἀντισυνταγματάρχης Δόβας.

Ὁ στρατηγὸς Πλατῆς, κατηγορηθεὶς ὡς γερμανόφιλος, κακῶς ἢ καλῶς ἀπεμακρύνθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχε συμπράξει ἐπαναστατικῶς καὶ ὑπηρέτησε ὑπ' αὐτὸν ὡς ὑφυπουργός.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος, διὰ νὰ δικαιολογηθῇ, ἐπεδείκνυε τὴν σχηματισθεῖσαν δικογραφίαν ἐναντίον του. Ἀργότερον—περίεργος ἀπόφασις—σχεδὸν στὸ τέλος τοῦ πολέμου—Μάρτιος 1941 τὸν ἔστειλε ἐπιτελάρχη τοῦ στρατηγοῦ διοικητοῦ τῆς Στρατιᾶς Πιτσίκα.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐπαγγελματικῶς ἐθεωροῦντο κάλλιστοι, μὲ μιὰ ὑπεροχὴ τοῦ Δόβα, ἐπειδὴ ἦτο ἀπόφοιτος τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς Πολέμου.

Μὰ ὅλοι τους, ὅλοι τους ἀνεξαιρέτως, ἐχαρακτηρίζοντο ἀπὸ τὴν ἴδια ἔλλειψι καὶ τὸ ἴδιο ἐλάττωμα. Δὲν εἶχαν διοικήσει μάχιμον μονάδα πλὴν τοῦ Δόβα ἢ κατ' ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα (βασικὴ ἔλλειψις).

Μὰ τὸ χειρότερον δι' αὐτοὺς καὶ γιὰ ὅλη τὴν ὑπόθεσι ἦτο ὅτι ἤξευραν καλὰ νὰ μετρᾶνε, μὰ δὲν ἤξευραν νὰ πηδᾶνε (βασικὸ ἐλάττωμα).

Ὅλοι τους εἶχαν τὰ κεφάλια σκυμμένα, ποτὲ ὀρθά. Ὅλοι τους ἀπαισιόδοξοι, κανεὶς αἰσιόδοξος.

Ὅλοι τους εἰργάζοντο πάντοτε μὲ ἄλλου τὴν εὐθύνην καὶ δὲν ἔπαιρναν δική τους εὐθύνη.

Κανένα δὲν τὸν κεντοῦσε ἐκεῖνο ποὺ ζητᾶνε αἱ φευγαλέαι περιπτώσεις. Κανένας δὲν ριψοκινδύνευε. Προτιμοῦσαν τὰ κεκτημένα πάσῃ θυσίᾳ παρὰ μιὰ ἀπίθανη ἀποτυχία. Γι' αὐτὸ χάσαμε τὶς ὄμορφες, ἀλλὰ φευγαλέες, περιπτώσεις, ποὺ ἡ ἐκμετάλλευσίς των θὰ τοὺς ἐδόξαζε γιὰ πάντα δικαίως. Ὁ Παπάγος ἦτο ἄτυχος ἀπ' αὐτῆς τῆς πλευρᾶς μὰ καὶ ὑπεύθυνος, διότι δὲν ἠθέλησε στὴ μοναδικὴ περίπτωσί του «τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς» νὰ διαλέξῃ ἀετούς. Καὶ ὑπῆρχαν πάμπολλοι· ὁ καλύτερος ὅλων σὲ φρόνησι, ριψοκίνδυνος, ἦτο ὁ διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Ἀρχηγοῦ ἀντισυνταγματάρχης Ἀθ. Κορόζης, ποὺ διαρκῶς ἐπεσκέπτετο τὸ μέτωπο. Μὰ αὐτὸς δὲν εἶχε τὴν ἁρμοδιότητα νὰ ξεσηκώσῃ τὴν νάρκη. Ὅ,τι μπόρεσε ἔκαμε καὶ τοῦ ἀνήκει περισσότερον ὅλων ἔπαινος.

Ἀλλὰ καὶ πλεῖσται διοικήσεις καὶ Συνταγμάτων καὶ Μεραρχιῶν δὲν ἦσαν εἰς τὸ ὕψος τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἀγῶνος. Ἀπὸ τῆς 15 Αὐγούστου 1940, καθ' ἣν οἱ Ἰταλοὶ ἐτορπίλλισαν τὸ καταδρομικὸν «Ἕλλη», κατέστη ἀπολύτως σαφὲς εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἡγεσίαν μας, ὅτι ἡ ἐπίθεσις τῶν Ἰταλῶν ἐναντίον μας ἦτο ζήτημα χρόνου. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον προωθήθη ὑπὸ ταύτης μὲ ταχὺν ρυθμὸν ἡ πρὸς πόλεμον προπαρασκευή. Τὸ σπουδαιότατον ὅμως ζήτημα τῆς τοποθετήσεως τῶν καταλλήλων ἡγητόρων (μεράρχων καὶ διοικητῶν Συνταγμάτων) δὲν ἀντιμετωπίσθη ὡς ἔπρεπε ἐν ὄψει πολέμου καὶ πλεῖστοι τούτων ἀντικατεστάθησαν κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῶν ἐπιχειρήσεων, ἀφοῦ βεβαίως εἶχον ζημιώσει τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἐπιλογὴ δὲν ἐγένετο μὲ κριτήρια διοικητικῆς ἢ μαχητικῆς ἱκανότητος, ἀλλὰ πολιτικῆς δυστυχῶς ἀφοσιώσεως, ἐνῷ εἰς τὴν πάλην τοῦ Ἔθνους ἔπρεπε νὰ παραμερισθοῦν τοιαῦται σκέψεις.

Σημειῶ τὴν εἰκόνα, ἥτις παρουσιάσθη εἰς τὴν VIII καὶ III Μεραρχίαν, εἰς ἃς ὑπήχθην διαδοχικῶς, ὅτι ἀντικατεστάθησαν ἅπαντες οἱ διοικηταὶ τῶν Συνταγμάτων (τινὲς ἀναπληρωθέντες ὑπὸ ἐφέδρων) ἐντὸς τοῦ πρώτου 20ημέρου τοῦ Νοεμβρίου. Καὶ ὅμως ὑπῆρχον ἄριστα στελέχη ἐντὸς τοῦ στρατοῦ, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ ἀναλάβωσι λόγῳ γνωστῆς πολεμικῆς πείρας, ἱκανότητος καὶ γενναιότητος τὰς διοικήσεις Μ. Μονάδων καὶ Συνταγμάτων ἀντὶ τῶν ἀβούλων καὶ ἀκαταλλήλων. Ἡ τοιαύτη μὴ χρησιμοποίησις βαρύνει ἐξ ὁλοκλήρου τὴν πολιτικὴν ἡγεσίαν καὶ τὸν ὑπεύθυνον Ἀρχιστράτηγον. Δυστυχῶς, ἡ πολιτικὴ σκοπιμότης ὑπῆρξεν ἐπικρατεστέρα τῆς ἐθνικῆς σκοπιμότητος μὲ τὰ ἐπακόλουθα μεταγενεστέρως ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ὤθησαν πλείστους λόγῳ πικρίας εἰς πράξεις ἀντικαθεστωτικάς. Αἱ ἀκατάλληλοι διοικήσεις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀντιληφθοῦν τὰς φευγαλέας ἐκείνας τοῦ ἀγῶνος εὐκαιρίας, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν μίαν νίκην ἀποτελεσματικῶς ἀποδοτικήν. Τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Γεν. Στρατηγείου πλὴν τινων ἐξαιρέσεων καὶ ἕνα μεγάλο μέρος τῶν διοικήσεων ὑπῆρξαν κατώτερα τῆς ἀποστολῆς των. Καὶ τῆς κατωτερότητος ταύτης, ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὅτι οἱ Ἰταλοὶ δὲν ἐπεβιβάσθησαν ἐπαισχύντως τῶν πλοίων ἐπιστροφῆς, ἀλλὰ παρέμειναν καὶ ὑπέστημεν μὲ τὴν ἐπαίσχυντον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐπίθεσιν ἐκ τῶν νώτων τὴν ἀλησμόνητον παρουσίαν των ἀναισχύντου ἐπιδείξεως καὶ σκληρότητος εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος, ἀφοῦ ἐξησφαλίσθη ἡ πτῶσις

ἑνὸς νικηφόρου στρατοῦ. Συμπερασματικῶς ἐνικήσαμεν τακτικῶς, ἀλλὰ οὐχὶ στρατηγικῶς.

Δ΄) ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ ΜΕΤΑΞΑ—ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Πολλοὶ διερωτήθησαν καὶ διερωτῶνται: «Ποία ἡ ἀνάμιξις τοῦ κυβερνήτου Μεταξᾶ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940; Διηύθυνε αὐτὸς ἢ ὁ Παπάγος τὸν πόλεμον; Θὰ ἦτο τὸ ὀλιγώτερον ἐκτὸς πραγματικότητος οἱοσδήποτε, ὅστις θὰ ἐνόμιζε ὅτι ὁ στρατηγὸς Μεταξᾶς ἀφῆκε εἰς τοὺς ἄλλους νὰ προετοιμάσουν τὸν πόλεμον καὶ νὰ τὸν διεξαγάγουν. Ὁ Παπάγος, κατὰ τὴν συνήθειάν του, ἀποδίδει εἰς ἑαυτὸν τὸ πᾶν, πᾶσαν πρόβλεψιν, πᾶσαν προπαρασκευήν. Ὅ,τι καλὸν ἀνήκει εἰς αὐτόν, ὅ,τι κακὸν ἀνήκει εἰς τοὺς ἄλλους. Εἰς τὸ βιβλίον του, εἰς τὸ ὁποῖον πραγματεύεται τὸν πόλεμον τῆς Ἀλβανίας, ἀναγράφει μὲ πόσην ἐπιμονὴν ἐζήτει τὴν προεπιστράτευσιν 3 Μεραρχιῶν, ὥστε ὑπὸ τὴν κάλυψιν τούτων νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιστράτευσίν μας, ἅμα τῇ κηρύξει τοῦ πολέμου. Ἡ ἄρνησις τοῦ Μεταξᾶ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν ἀπαίτησιν αὐτὴν ἀποτελεῖ «τὸ σχέδιον Μεταξᾶ», τὸ στρατιωτικόν του σχέδιον ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀναμφισβήτητον προπαρασκευὴν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ Ἔθνους.

Καὶ τὸ σχέδιον αὐτὸ ἀπετέλει συγχρόνως καὶ τὴν ἀγωνίαν του. Διότι ἡ ἀποτυχία τοῦ σχεδίου τούτου θὰ ἔφερε τὸν Παπάγον ὡς τὸν πλέον ἀμείλικτον κατήγορον τοῦ Μεταξᾶ, μὲ τὴν κατηγορίαν «τοῦ τὰ εἶπα, δὲν μ' ἄκουσε καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορέσαμε νὰ ἐπιστρατευθοῦμε». Ὁ Μεταξᾶς ἤθελε νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν θαὔρῃ τίποτε μπροστά του (ὅπως ἄλλως τε τὸ διεκήρυξαν εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ Παλάτσο Βενέτσια ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μουσολίνι πρὶν μᾶς ἐπιτεθοῦν) καὶ συνεπῶς δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη, οὐδὲ πρόκλησις πρὸς τοῦτο νὰ συγκεντρώσῃ περισσοτέρας δυνάμεις εἰς Ἀλβανίαν, πρᾶγμα ποὺ ἀντιστρόφως ἤθελε καὶ ὁ Μουσολίνι γιὰ νὰ μὴ δώσῃ ἐντύπωσιν ἐπιθέσεως, ὥστε νὰ προκληθοῦν τὰ μέτρα ἐπιστρατεύσεώς μας εἰς χρόνον κατ' αὐτὸν ἀσύμφορον. Εὐαίσθητον σημεῖον, δυνάμενον νὰ ἀποβῇ ἀπολύτως εἰς βάρος μας, ἐὰν ἡ Ἰταλικὴ ἀεροπορία ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐπιστράτευσίν μας. Ἐντεῦθεν ἡ γνωστὴ εἰς ὀλίγους ἀγωνία τοῦ Μεταξᾶ. Ἀλλὰ ἡ Ἰταλικὴ Ἀεροπορία παρουσιάσθη πολὺ κατωτέρα τῆς φήμης της. Μερικὰ τάγματα προσέτρεξαν εἰς τὴν Πίνδον. Τὸ ἔδαφος καὶ τὰ τάγματα αὐτὰ ἐσταμάτησαν τὴν ἐπικίνδυνον προέλασιν τῆς Μεραρχίας Τζούλια καὶ τὸ σχέδιον Μεταξᾶ ἐπέτυχε.

Εἰς αὐτὸ καμμία συμμετοχὴ δὲν εἶχε οὔτε τὸ Ἐπιτελεῖον, οὔτε ὁ Ἀρχιστράτηγος. Ὁ δημιουργός του ἦτο εἷς, ὁ Μεταξᾶς καὶ ὁ φύλαξ τούτου ἄγγελος, ὁ ὁποῖος εἰς ἕνα τὸ ἐνεπιστεύθη, «εἰς τὸν πιστότερόν του συνεργάτην, τὸν Κων. Μανιαδάκην», ὅταν οὗτος ἐγένετο ὁ διερμηνεὺς τῆς αἰτήσεως Παπάγου περὶ προεπιστρατεύσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπειλῆς του περὶ παραιτήσεως διὰ νὰ διαφυλάξῃ τὴν τιμήν του (ὡσεὶ ἂν ἡ τιμὴ τῶν ἀτόμων ζυγίζῃ περισσότερον ἀπὸ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος). Ὁ Παπάγος ἐγνώρισε μόνον τὴν ἄρνησιν, ἀλλὰ ὄχι καὶ τὸ σχέδιον. Ἀντιθέτως λέγεται ὅτι διετυπώθη, λόγῳ τῆς ἀρνήσεως ταύτης, δεινὴ καὶ βαρυτάτη κατηγορία, «ὅτι πιθανὸν ὁ Μεταξᾶς δὲν θὰ πολεμοῦσε». Πρέπει κανεὶς νὰ εἶνε πολὺ δυνατὸς γιὰ νὰ ὑπομείνῃ τοιαύτην κατηγορίαν καὶ νὰ μὴ ἀποκαλύψῃ σχέδιον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀποτυχία θὰ τοῦ ἐπεφύλασσε «ἀτίμωσιν μὲ τὴν κατηγορίαν προδότου».

Ὅλα ὅμως τότε ἦλθον κατ' εὐλογίαν θεϊκήν, ὥστε ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις δύο Ἀρχηγῶν, τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Μεταξᾶ, νὰ μεταβιβασθῇ κατὰ τρόπον ἠλεκτρικῆς ἐκκενώσεως καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος.

Ὑπῆρξε ἄραγε κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος συμμετοχὴ τοῦ Μεταξᾶ; Λέγεται καὶ εἶνε ἀληθὲς ὅτι, ἅμα τῇ πρώτῃ ἐπιτυχίᾳ ἢ μᾶλλον ἅμα τῇ ἐπιθέσει, διέταξε «ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλαφρότεροι καὶ ἐμπρὸς πρὸς καταδίωξιν». Ἀλλὰ αὐτὸ δυστυχῶς οὔτε τὸ προπαρασκεύασε ὁ Ἀρχιστράτητος, οὔτε καὶ ἦτο ἀπὸ τοὺς θερμοὺς ἐκείνους ἡγήτορας, ποὺ ὑλοποιοῦν «τὸ ἐμπρὸς» τὸ σύνθημα αὐτό.

Ὅπως ἐτόνισα, οἱ συνταγματάρχαι, οἱ δεχθέντες τὴν πρώτην κροῦσιν, δὲν ἦσαν οἱ ἐνδεδειγμένοι καὶ ἕως ὅτου ἀντικατασταθοῦν «τὸ πουλὶ ἐπέταξε». Ἀλλὰ καὶ τὸ μειονέκτημα αὐτὸ θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ ἐξουδετερώσῃ ἕνας «θερμὸς ἡγήτωρ», τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία θὰ ἐθέρμανε. Τὸ προσὸν ὅμως αὐτὸ ἀπουσίαζε οὐ μόνον ἀπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἐπιτελεῖον του καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τὸ γραφεῖον ἐπιχειρήσεων. Ἐκεῖ ἐβασίλευε τὸ ὑποδεκάμετρον, τὸ ὁποῖον ὅμως διὰ τὰ βουνὰ «σφάλλει, σφάλλει ἐπικινδύνως». Γι' αὐτὸ καὶ ἡ εὐκαιρία, ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1940 ξέφυγε τελείως.

Κατὰ πόσον εἰς αὐτὸ εὐθύνεται ἢ ὄχι ὁ Μεταξᾶς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ βεβαιώσῃ κανεὶς μετὰ πεποιθήσεως. Δοθέντος ὅμως ὅτι ἐδέχετο νὰ κρατῇ διὰ τὸν α ἢ β λόγον τὸν Ἀρχιστράτηγον παρ' αὐτῷ, ὡσεὶ ἐὰν ἦτο ἀκόμη Ἀρχηγὸς Ἐπιτελείου, μετέχει μοιραίως καὶ τῆς εὐθύνης «ὅτι ἡ εὐκαιρία ἐχάθη», διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς στρατηγὸς καὶ μάλιστα θεωρῶν τὸν ἑαυτόν του «ὡς τὸν κάλλιστον στρατηγὸν ὅλης τῆς Ἑλλάδος». Ἀλλὰ ὅταν οἱ ρόδες (τὸ Ἐπιτελεῖον) θέλουν διαρκῶς λάδι γιὰ νὰ τολμήσουν νὰ βαδίσουν κάπως ταχύτερον, δὲν εἶνε δυνατὸν ἕνας ἄνθρωπος νὰ τὸ κατορθώσῃ, ἔστω καὶ ἐὰν λέγεται Μεταξᾶς. Χρειάζεται ν' ἀλλάξουν τὰ ἄλογα· ἀλλὰ τὰ καλὰ ἄλογα δὲν εὑρίσκονται εἰς οἱανδήποτε στιγμήν. Πέραν τῆς περιπτώσεως ταύτης ὁ ἀείμνηστος Μεταξᾶς δὲν ἐπενέβη εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, ὡς μὲ διεβεβαίωσε ὁ πιστός του συνεργάτης στρατηγὸς Νόμπελης. Οὗτος, κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1940, ὑπέβαλε ἕνα ὑπόμνημα πρὸς τὸν Μεταξᾶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξέθετε τὴν ἀνάγκην ἐπεμβάσεως παρὰ τῷ Ἀρχιστρατήγῳ διὰ νὰ πετάξῃ τοὺς Ἰταλοὺς στὴ θάλασσα. Εἰς τὸ ὑπόμνημά του ὁ Μεταξᾶς ἀπήντησε: Τί θέλεις νὰ κάμω τώρα, νὰ καταργήσω τὸν Παπάγο καὶ νὰ βάλω ἐσένα Ἀρχιστράτηγο;

Συνεπῶς ὡς πρὸς ταῦτα τιμὴ καὶ εὐθύνη ἀνήκει δικαίως εἰς τὸν ὑπεύθυνον Ἀρχιστράτηγον.

Ε΄) Ο ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΒΑΚΗΣ, ΩΣ Ο ΠΛΕΟΝ ΠΙΣΤΟΣ ΕΝΤΟΛΟΔΟΧΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΟΛΜΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Ὁ Ἥρως Ἀθανάσιος Διᾶκος καὶ Ι. Καραβίας

Ἐκεῖνος ποὺ ὑπέστη πιὸ πολὺ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸ βάρος τοῦ παρατόλμου σχεδίου Μεταξᾶ ἦτο ὁ ἀείμνηστος ἥρως Κώστας Δαβάκης. Οὐδεὶς ἄλλος ὅσον αὐτός. Ἀπολύτως κανείς. Σὲ ἀτέλειωτα χιλιόμετρα μετώπου στὴν Πίνδο εἶχαν ἀραχνοϋφανθῆ 3—4 τάγματα ἀπὸ τὴν ἁρμοδία Στρατιὰ Πιτσίκα. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἡ Στρατιά, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπηρετοῦσα ὀλίγον πρὸ τοῦ πολέμου, ἀνεζήτει τὸν δυνατὸ ἐκεῖνο συνταγματάρχην, ποὺ θὰ ἀνελάμβανε τὴν συντριπτικὴ εὐθύνη τῆς διοική-

σεως τοῦ μετώπου τούτου. Ὁ ταγματάρχης (τότε) Καραβίας Ἰ. στὸ ἐπιτελεῖον τῆς Στρατιᾶς ἐσάλπιζε τὴν αἰσιοδοξίαν, ἀποσταλεὶς ὡς σύνδεσμος κοντὰ στὸν ἀείμνηστο Δαβάκη, τὸν ὁποῖον καὶ τραυματισθέντα ἀντικατέστησε τραυματισθεὶς καὶ αὐτὸς ἐλαφρότερον.

Ἀναλαμβάνων τὴν εὐθύνην τῶν ὅσων διηγοῦμαι, τονίζω ὅτι πολλοὶ ἀπεποιήθησαν τὴν τιμὴν ταύτην. Ἠσθάνθησαν τὸ δέος τοῦ θεοράτου βάρους. Ὅμως ὁ ἀείμνηστος Κώστας Δαβάκης ὄχι μόνον τὴν ἐδέχθη, ἀλλὰ τὴν ἐπεζήτησε, κυριολεκτικῶς τὴν ἐκλιπάρησε. Καὶ ὅταν τοῦ ἐδόθη, τὸ κῦρος του ἐφώτισε καὶ ἡ ἡρωική του φωνὴ ἠλέκτρισε. Ἐπολλαπλασίασε τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῶν ταγμάτων. Ποτὲ δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ τὸν ἄκουσα στὴν συνεχῆ μας τηλεφωνικὴ συνδιάλεξι ἄκεφο, ποτὲ ἀνήσυχο, ποτὲ ἀπαισιόδοξο. Σκορποῦσε τὴν νικηφόρο προπαρασκευή. Σὰν τώρα κουδουνίζει στ' αὐτιά μου ἡ κατακλείς του σὲ κάθε μας τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία: «Θὰ τοὺς τσακίσω, Θρασύβουλε». Σὰν σάλπισμα παιᾶνος ἦτο ἡ φωνή του, ποὺ ἔφευγε ἀπὸ τὴν τηλεφωνική του σάλπιγγα καὶ ἀντιλάλη σ' ὅλη τὴν Πίνδο. Καὶ τὴν πίστι του τὴν μετέδωκε. Τὴν ὑπόσχεσί του τὴν κράτησε. Ὑπῆρξε ὁ δυνατός, ὁ δαμαστὴς τῶν δυσχερειῶν, Δαβάκης ὁ Τελαμόνιος τῆς Πίνδου. Τοὺς ἐκράτησε. Δὲν πέρασαν. Καὶ πληγωμένος καὶ πεθαμένος ἐσάλπιζε, ὡς ποὔσβησε ἡ φωνή του «κρατῆστε τους», «ἀφῆστε ἐμένα», σὰν νἄθελε τὸ αἷμα του νὰ θεμελιώση τὴν νίκη μὲ τὸ αἷμα τῶν συμπολεμιστῶν του. Καὶ τὴν θεμελίωσε, ὥστε νὰ κρατήση ἕως ποὺ ἔφθασε ἕνας ἄλλος ἥρως μὲ τοὺς συμπολεμιστάς του, ὁ στρατηγὸς Βραχνός, διοικητὴς τῆς Ι Μεραρχίας καὶ τοὺς σφήνωσε πλέον τοὺς Ἰταλούς. Ὁ Κώστας Δαβάκης ὑπῆρξε καὶ εἶνε εἰς τὸ ἱστορικὸν διηνεκές, ὁ πρῶτος νικητὴς τῆς Πίνδου, ὁ πρῶτος νικητὴς διοικητὴς τοῦ πολέμου 1940.

Δικαίως ἡ Καλλιθέα τὸν ἐτοποθέτησε ὀρθὸν καὶ δείχνοντας μπροστά, ὅπως ἦτο:

Ἡ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων περιμένει μιὰ τιμὴ καὶ ἕνα καθῆκον. Εἶνε ἡ ὀφειλὴ τοῦ Ἔθνους πρὸς μίαν Ἐθνικὴν Ἐκκλησίαν γιὰ τὰ δοξασμένα παιδιά της.

Κάπου μπροστὰ στὴν εἴσοδο περιμένει ἕνα σύμπλεγμα ἀδελφωμένο ἑνὸς διοικητοῦ μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του δίπλα.

Θὰ εἶνε ὁ Κώστας Δαβάκης, ὁ πρῶτος νικητὴς τοῦ 1940, σὰν ὁδηγὸς καὶ δίπλα του ὁ ὑπολοχαγός, ὁ ὁλόφωτος τότε Δωδεκανήσιος, ὁ πρῶτος νεκρὸς τοῦ 1940, ὁ ὑπολοχαγὸς Ἀλέξ. Διᾶκος καὶ ὁ ταγματάρχης τότε Ἰ. Καραβίας, ὁ κατὰ σειρὰν συρροὴν γενναῖος, ποὺ ὑπῆρξαν τὸ πρῶτο τόξο τῆς Ἑλληνικῆς ἀνατάσεως στὴν Πίνδο καὶ εἶνε καὶ οἱ τρεῖς τους παιδιὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων. Καὶ πίσω τους ὅλοι οἱ πεσόντες νεκροὶ τῆς Σχολῆς, μὲ ἀνάγλυφες τὶς μορφές τους καὶ μὲ πρωτοπόρους στὴν πορεία αὐτὴ πρὸς τὴν ὑπερτάτη θυσία, τοὺς νεοσσοὺς ἀετοὺς τῶν τάξεων 1940—1941. Ὅλοι αὐτοί, ὁδηγοὶ τῶν ἀθανάτων στρατιωτῶν μας, ποὺ πρέπει νὰ σημειωθῆ στὸ σύμπλεγμα μὲ τοὺς ἡρωικωτέρους ἀντιπροσώπους «εὐζώνους καὶ πεζοὺς φορτωμένους τὸ γυλιό».

Θὰ τὰ παρουσιάζη σ' ὅλους τὰ παιδιά της αὐτὰ ἡ Σχολή, σὰν τρανὴ ἀπόδειξι τῆς φωτεινῆς της γέννας καὶ σὰν ζωντανὸ παράδειγμα γιὰ τοὺς ἑκάστοτε νεοσυλλέκτους Εὐέλπιδας, ποὺ περνώντας τὸ κατῶφλι τῆς Σχολῆς πρέπει νἄχουν χαράξει στὸ μυαλό τους, μιὰ γιὰ πάντα, τὸ ἀκατάλυτο ἀπὸ χιλιετηρίδων Ἑλληνικὸν σύνθημα:

«Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ Πάτρης». Καὶ κάτω ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα τῶν πεζοπόρων τῆς Νίκης, δίκαιο εἶνε νὰ γραφῇ τὸ παρασύνθημα: «Τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι».

Καὶ κατὰ περίεργον σύμπτωσιν, Σπαρτιάτης θἄνε ὁ ὁδηγὸς διοικητής, ὁ δίδων τὴν ἀναφορὰν αὐτὴν τοῦ ἀθανάτου συμπλέγματος πρὸς τὸ ἀθάνατον Ἔθνος μας.

ΣΤ΄) ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΥΧΙΩΝ ΕΝ ΑΛΒΑΝΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΡΡΑΞΕΩΣ

Ἡ ἐπὶ 6μηνον ἐπιτυχὴς καὶ ἡρωικὴ προσπάθεια τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ ἐπέτυχε:

α) Ν' ἀποκαλυφθῇ ἡ Ἰταλία, ὅτι δὲν ἦτο ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὁ ἠθοποιὸς - δικτάτωρ της ἤθελε νὰ τὴν παρουσιάζῃ μὲ τὰς πομπώδεις ἀπειλὰς τῶν 8 ἑκατομμυρίων λογχῶν καὶ νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ πλαίσιον τῶν πραγματικῶν δυνατοτήτων της.

β) Ν' ἀγκιστρώσῃ 35 Ἰταλικὰς Μεραρχίας ἐπὶ 6μηνον εἰς τὸν Ἀλβανικὸν χῶρον, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸν χρόνον αὐτὸν θὰ ἠδύναντο νὰ δράσουν εἰς τὸ μέτωπον Λιβύης - Αἰγύπτου ἐπὶ μεγίστῃ ζημίᾳ τῶν ἐκεῖ ἀγωνιζομένων μὲ ἐλαχίστας ζημίας Ἄγγλων.

γ) Ν' ἀπαγορεύσῃ τὴν κατάκτησιν τῆς Βαλκανικῆς ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, τὴν κυριαρχίαν τῆς Μεσογείου καὶ τὴν ἀπειλὴν τῆς Τουρκίας, ἥτις ἐὰν κατέρρεεν, ἀμέσως ἡ Ἑλληνικὴ ἀντίστασις θὰ εὑρίσκετο εἰς δύσκολον θέσιν καὶ οὐδεὶς γνωρίζει ἐὰν δὲν ἠναγκάζετο νὰ τεθῇ παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄξονος, ὁπότε ἡ ὅλη κατάστασις θὰ ἐλάμβανε λίαν εὐνοϊκὴν τροπὴν διὰ τοῦτον.

δ) Νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ὑπόδουλον τότε ἀνθρωπότητα, ἥτις ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν Γερμανικῶν μέχρι τότε ἐπιτυχιῶν καὶ πρὸ παντὸς τῆς τόσον κατακορύφου καταρρεύσεως τῆς Γαλλίας, ἐθεώρει τὸν ἄξονα ὡς ἀήττητον.

ε) Ὁσονδήποτε καὶ ἂν φανῇ κάπως ἀπίστευτον, ἔδωσε χρόνον εἰς τὴν χαροπαλαίουσαν τότε ὑπὸ τὰ Γερμανικὰ πλήγματα Ἀγγλίαν καὶ πρὸ παντὸς ἠθικὴν δύναμιν, διότι ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξε ἡ πρώτη σύμμαχός της ἐν πολέμῳ, ἡ ὁποία ὤρθωσε κατὰ τοῦ ἄξονος τὸ ἀνάστημά της, εἰς πεῖσμα τῶν ὀρθολογισμῶν τῶν σοφῶν τῆς λογικῆς, οἵτινες εἰς τὴν πλάστιγγα τῶν ὑπολογισμῶν των ἀπέκλειον τὴν «ψυχήν».

στ) Νὰ ἀναγκάσῃ τὴν Γερμανίαν νὰ ἐπέμβῃ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1941 πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς ἐν Ἑλλάδι καταστάσεως καὶ ἐξασφάλισιν τοῦ πλευροῦ της λόγῳ τῆς ἐπικειμένης κατὰ τῆς Ρωσίας ἐπιθέσεώς της, νὰ χάσῃ πολύτιμον χρόνον, 3 περίπου μηνῶν, λόγῳ τῆς ἀντιστάσεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ ν' ἀρχίσῃ τὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τῆς Ρωσίας τὴν 21ην Ἰουνίου, γεγονὸς ὅπερ ἀπεδείχθη καταστρεπτικὸν διὰ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ρωσίας. Ἂν οἱ Γερμανοὶ ἐξεδήλωναν τὴν ἐπίθεσίν των κατὰ τῆς Ρωσίας δύο μῆνας ἐνωρίτερον, εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι ἄλλη θὰ ἦτο ἡ τύχη τῶν Γερμανικῶν ὅπλων ἐν Ρωσίᾳ.

ζ) Γενικῶς ὁ ἡρωικὸς καὶ τραχύτατος ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν Ἰταλῶν εἰσβολέων ἐπὶ τῶν ἀξένων Ἀλβανικῶν βουνῶν, ἡ ἡρωικὴ της μετέπειτα ἀντίστασις κατὰ τῶν κατακτητῶν ἐπὶ 4 ὁλόκληρα χρόνια, ἡ συνέχεια τοῦ ἀγῶνος της καὶ ἔξω τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἀφορᾷ μόνον Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ δέον νὰ κριθῇ εἰς τὸ

εὐρύτατον πλαίσιον τῆς παγκοσμίου συρράξεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἡρωικῶν τέκνων της, προσέφερε ἀνυπολογίστους ὑπηρεσίας, συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν νικηφόρον ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος τούτου ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἔγραψε νέας σελίδας δόξης εἰς τὴν μακρὰν ἱστορίαν της καὶ ἐφώτισε μὲ τὸ ἱστορικόν της ΟΧΙ τὴν ἔντρομον μέχρι τότε ἀνθρωπότητα ἐκ τῆς ἰσχύος καὶ τῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ ἄξονος».

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β΄ καὶ ὁ κυβερνήτης Μεταξᾶς ὑπῆρξαν οἱ δυὸ ἀκλόνητοι στύλοι πρωτοβουλίας, εὐθύνης καὶ ἐκτελέσεως τῶν θελήσεων καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἔθνους. Εἶνε ἄξιον προσοχῆς, ὅτι τὴν ἀντίστασίν της ἡ Ἑλλὰς ἔδωκε, ὅταν εἰς τὸν χῶρον τῶν Βαλκανίων ὅλα εἶχον καταρρεύσει· πρὸ οὐδεμιᾶς ἐπιθέσεως ἢ ἀπεφεύγετο ἐπιμελῶς ἡ ἀνάμιξις, ἢ κατέρρευσαν ἐντὸς 24ώρου μὲ ἀπότομον σβήσιμο ἑνὸς φωτός, ποὺ πρὸς στιγμὴν ἐθεωρήθη ζωηφόρον καὶ ἔδωκε ἐλπίδας.

Ζ΄) Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΜΑΣ

Θὰ ἦτο παράλειψις καὶ ἔνδειξις ἀγνωμοσύνης, ἐὰν εἰς τοὺς παράγοντας τῆς νίκης δὲν ἀνέφερον μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης κοινῆς εἰς ὅλον τὸν στρατιωτικὸν κόσμον τὸν πρὸ τοῦ 1940 μοχθήσαντα διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ στρατοῦ.

Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Γαλλικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς Στρατηγὸς Braillon μὲ τοὺς Στρατηγοὺς Π. Κλάδον, Δ. Καθενιώτην, Βῶκον, Τσαμάκον, Τσαπάραν, Ζαλάπαν καὶ Γούλαν.

τὴν ὑπέροχον συμβολὴν τῆς Γαλλικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς καὶ νὰ ἀναφέρω τὰ ὀνόματα τῶν πρωτεργατῶν ταύτης, συνεχιστῶν τῆς τοῦ Ἐντοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε συντελεστὴς προπαρασκευῆς διὰ τὸ 1912 - 1913. Μία βαθυτάτη ἀνάμνησις ὑπάρχει εἰς τὰ προπολεμικὰ στελέχη τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς ταύτης, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέχοντα μέλη οἱ στρατηγοὶ Girard, Braillon, οἱ συνταγματάρχαι καὶ ἀνώ-

τεροι ἀξιωματικοὶ Olry, Giren, Berard, Messeget, Estrme, Langlois, Loustenau, Bergeron καὶ τόσοι ἄλλοι.

Πρὸ τῆς Γαλλικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς ὑπῆρξε πράγματι μία ἀναρχία σκέψεως καὶ μία παρερμηνευομένη καὶ παραπαίουσα πεῖρα, ἡ ὁποία ἀπῄτει προσανατολισμούς, ἄνευ τῶν ὁποίων καθίστατο ἐπικίνδυνος. Ἔλειπεν ἡ ὁμοιόμορφος σκέψις καὶ ἀπόφασις τῶν ἀξιωματικῶν μας καὶ ἡ ὁμοιόμορφος ἐξωτερίκευσις τῆς σκέψεως καὶ ἀποφάσεως διὰ τὴν συνεργασίαν. Τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ ἐξεπλήρωσε μετὰ θαυμαστῆς δεξιοτεχνίας ἡ Γαλλικὴ στρατιωτικὴ ἀποστολή, δημιουργήσασα ὅλους τοὺς κλάδους καὶ τὰ κέντρα ἐκπαιδεύσεως κατωτέρων, ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν μὲ τὰς ἀπαραιτήτους καὶ διαρκεῖς ἀσκήσεις ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ τοῦ ἐδάφους. Καὶ κορωνὶς ὅλων ἡ Σχολὴ Πολέμου, τὴν ὁποίαν ἐξύψωσαν εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὥστε ἡ διέλευσις ἐκ ταύτης νὰ θεωρῆται, καὶ δικαίως, ὡς ἡ ἀσφαλὴς βάσις ἱεραρχικῆς ἀνόδου. Χάρις εἰς τοῦτο παρουσιάσθη τὸ εὐχάριστον φαινόμενον, ὥστε κατὰ τὴν προπαρασκευὴν καὶ πρὸ παντὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, οἱ ἀπόφοιτοι ταύτης, ἐπιτελεῖς πλέον, ἀπὸ τοῦ Γεν. Στρατηγείου μέχρι τῶν Μεραρχιῶν νὰ ὁμιλοῦν τὴν ἰδίαν τεχνικὴν καὶ τακτικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ ἐπιλύουν εὐχερῶς καὶ ταχέως οἱονδήποτε τακτικὸν ἢ ἐφοδιασμοῦ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ἐτίθετο κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σκληροῦ ἀγῶνος. Καὶ προβλήματα παρουσιάζει πάμπολλα τὸ πεδίον μάχης. Γι' αὐτό, ὀφείλομεν νὰ τονίζωμεν ὅτι ἕνας τῶν συντελεστῶν νίκης ἦτο καὶ ἡ προπαρασκευὴ τοῦ στρατοῦ μας ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς καὶ δίκαιος εἶνε ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη μας.

Στὴν περίοδο ἀπὸ τοῦ 1924, ἡ προπαρασκευὴ ἐπιτελῶν, ἡ προπαρασκευὴ ἐκπαιδευτῶν, ἡ προπαρασκευὴ καθηγητῶν, ἡ προπαρασκευὴ σχολείων καὶ στερεῶν ἀξιωματικῶν ἀνάγεται ἐξ ὁλοκλήρου στὴ Γαλλικὴ στρατιωτικὴ ἀποστολή, τῆς ὁποίας προΐσταντο διαδοχικῶς οἱ στρατηγοὶ Girard καὶ Braillon, ὁ νικητὴς τέλος διοικητὴς τῆς πρὸς Ἰταλίαν Στρατιᾶς συνταγματάρχης Olry. Μᾶς ἔμαθαν νὰ σκεπτώμεθα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, μᾶς ἔμαθαν νὰ ὁμιλῶμεν τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, μᾶς ἔδωσαν τὴν αὐτοπεποίθησι ἑνὸς πλήρους ἐπαγγελματικοῦ ἐφοδιασμοῦ. Πιστεύω ἀπόλυτα, ὅτι ὑπῆρξεν ἕνας συντελεστὴς καὶ ἀπὸ τοὺς πιὸ γερούς, τῆς νίκης μας εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἰταλῶν. Καὶ μὲ τὴν πίστιν μου αὐτήν, τὴν ὁποίαν πολλάκις διετύπωσα πάντοτε, στρέφω εὐγνώμονα τὴν σκέψιν μου πρὸς τοὺς καθηγητάς, ἀλλὰ καὶ τὸ σύνολον τῶν Γάλλων ἐκπαιδευτῶν, ποὺ προητοίμασαν τὸν στρατόν μας ἐκπαιδευτικῶς διὰ τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν τοῦ πολέμου 1940 - 1941.

Η΄) ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

τοῦ στρατηγοῦ Paolo Puntoni, Α΄ ὑπασπιστοῦ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας Βίκτωρος Ἐμμανουήλ, ἀποκαλουμένου «Ἡ σκιὰ τοῦ Βασιλέως» καὶ συνδέσμου Βασιλέως - Κυβερνήσεως καὶ Βασιλέως - Ἡγεσίας Στρατοῦ ἀπὸ τὸ 1939 μέχρι τῆς ἐκδιώξεως τοῦ Βασιλέως.

22 Σεπτεμβρίου 1940

Ὁ Βασιλεὺς ἔλαβε ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Ντοῦτσε σχετικῶς μὲ τὰς συνομιλίας τούτου μετὰ τοῦ φὸν Ρίμπεντροπ. Κατ' αὐτὰς συνεφωνήθη ὅπως ἡ Γερμανία ἀφήση

ἐλευθέραν τὴν Ἰταλίαν νὰ δράση ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῆς Γερμανίας ἐνδιαφερομένης μόνον διὰ τὴν περιοχὴν τοῦ Maribor, ὅπου ὑπάρχει Γερμανικὸς πληθυσμός.

3 Ὀκτωβρίου 1940

Ὁ Βασιλεὺς μοῦ ἀφηγήθη μίαν συνομιλίαν του μὲ τὸν Τσιᾶνο, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ τελευταῖος ἔδειξε ἀνυπομονησία νὰ δώση ἕνα μάθημα εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ἀμφίβολον στάσιν της.

20 Ὀκτωβρίου 1940

Ὁ Βασιλεὺς μοῦ ἔδειξε τὰ πρακτικὰ μιᾶς συσκέψεως τοῦ Badoglio μετὰ τῶν ὑπογραμματέων τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Γ. Ε. Στρατοῦ, Ναυτικοῦ καὶ Ἀεροπορίας, τοῦ στρατηγοῦ Visconti Prasca, τῶν Τσιᾶνο καὶ Jacomoni, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ντοῦτσε, καθ' ἣν ἀπεφασίσθη ὡς ἡμέρα ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἡ 26η Ὀκτωβρίου. Ἐκ τοῦ πρακτικοῦ διαβλέπεται μία μεγάλη αἰσιοδοξία, ἥτις οὐδόλως εἶνε δικαιολογημένη, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στρατευμάτων μας, τῶν εὑρισκομένων εἰς Ἀλβανίαν. Ὑποστηρίζεται μετ' ἐπιμονῆς ἡ ἀνάγκη ἀστραπιαίας ἐνεργείας, ἐκ τῆς ὁποίας λογικῶς θὰ ἐπηκολούθει ἡ σύγχυσις εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἡ 24η Ὀκτωβρίου ἀπεφασίσθη ὡς ἡμέρα προκλήσεως τοῦ «Casus Belli». Ὁ Βασιλεὺς ἐπίσης μοῦ ἔδειξε ἐπιστολὴν τοῦ Ντοῦτσε πρὸς τὸν Βασιλέα Βόριν τῆς Βουλγαρίας, εἰς ἣν ὁ Ντοῦτσε τοῦ ἀναγγέλλει τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ ὑποδεικνύει ὅτι εἶνε κατάλληλος ἡ στιγμὴ διὰ τὴν χώραν του νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ πραγματοποιήση τὰς ἐπιδιώξεις της.

Προσεπάθησα νὰ ἐμβαθύνω εἰς τὰς σκέψεις τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ ὁ Βασιλεὺς δὲν ἐδείκνυε τίποτε ἀπὸ αὐτάς.

26 Ὀκτωβρίου 1940

Ὁ ὑπουργὸς Acquapone ἀφίχθη εἰς Πίσσα. Κατὰ τὴν διάρκειαν συνομιλίας μας μοῦ εἶπεν ὅτι ὅλοι εἰς τὴν Ρώμην ὁμιλοῦν περὶ τῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνεργείας καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἐφέρετο ὡς ἡμέρα τῆς ἐπιθέσεως. (Ἡ ἡμερομηνία εἶχεν ὁρισθῆ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προαναφερθείσης συσκέψεως).

28 Ὀκτωβρίου 1940

Εἰς τὰς 3 π.μ. ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἐπέδωκεν τηλεσίγραφον πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰς 6 π.μ. ἤρχισαν αἱ ἐχθροπραξίαι.

30 Ὀκτωβρίου 1940

Ὁ Βασιλεύς, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε εἶχε μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς Γερμανούς, περιωρίσθη ἁπλῶς εἰς τὸ νὰ λάβη γνῶσιν τῶν δηλώσεων τοῦ Χίτλερ, διὰ τῶν ὁποίων οὗτος ἐνέκρινε πλήρως τὴν Ἰταλικὴν πρωτοβουλίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα, δηλώσας ὅτι εἶνε διατεθειμένος νὰ παράσχη ὅλην του τὴν ὑποστήριξιν καὶ προσέφερε δύο Μεραρχίας ἀλεξιπτωτιστῶν δι' ἐνδεχομένην ἐνέργειαν εἰς Cantia.

23 Νοεμβρίου 1940

Ὁ στρατηγὸς Soddu συναντᾶ σοβαρωτάτας δυσχερείας εἰς τὴν ὀργάνωσιν

ἀντεπιθέσεως εἰς Ἀλβανικὸν μέτωπον, διότι ἡ ἀποστολὴ πρὸς αὐτὸν στρατευμάτων ἐνισχύσεως εἶνε βραχεῖα καὶ διεξάγεται βραδέως, ἄνευ ὁπλισμοῦ, ἐλλείπουσι δὲ εἰδικότητες. Εἰς τὸ μέτωπον δὲν ὑπάρχουσι ὁδοὶ ἐφοδιασμοῦ καὶ αἱ ὑπάρχουσαι εἶνε ἀκατάλληλοι.

Ὁπωσδήποτε ὁ Soddu ἐλπίζει νὰ σταματήσῃ τὸν ἐχθρὸν ἐπὶ μιᾶς νέας γραμμῆς ἀμύνης, ἥτις ἤδη ἔχει καθορισθῆ, ἀλλὰ ἡ ὁποία ἐν τούτοις ἀφήνει εἰς τὸν ἀντίπαλον ἓν μέγα τμῆμα Ἀλβανικοῦ ἐδάφους, τὸ βάθος τοῦ ὁποίου κυμαίνεται ἀπὸ 15—60 χιλιόμ. Ἤδη προβλέπεται ἡ προαγωγὴ τοῦ Soddu εἰς στρατηγὸν Στρατιᾶς καὶ ἑπομένως ἡ ἀπομάκρυνσίς του ἐκ τῆς παρούσης θέσεως.

25 Νοεμβρίου 1940

Ἐπῆλθε ῥῆξις μεταξὺ Ντοῦτσε καὶ Badoglio. Φαίνεται ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος δὲν ἐπέδειξε καλὴν συμπεριφοράν, διότι, ἐνῷ δὲν ἔπραξε πρὶν τίποτε διὰ νὰ παρεμποδίσῃ τὸν πόλεμον μετὰ τῆς Ἑλλάδος, τώρα προσπαθεῖ νὰ ἐπιρρίψῃ τὴν εὐθύνην τῆς καταστροφῆς ἐπὶ τῶν ὤμων ἄλλων. Φαίνεται ὅτι ὑπὸ τοιοῦτον πρῖσμα ὡμίλησε εἰς τὸν Γερμανὸν στρατηγὸν φὸν Keitel κατὰ τὴν διάρκειαν συναντήσεώς των εἰς Μόναχον. Ἀργότερον εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπιβεβαιώσω τὰ παράπονα τοῦ Badoglio ἐκ τοῦ ἀντιγράφου τῶν πρακτικῶν, τὸ ὁποῖον μοῦ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Armellini. Ὁ Ντοῦτσε ἐπληροφορήθη ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Γερμανίαν καὶ κατέστη ἔξαλλος. Σήμερον θὰ συναντηθοῦν καὶ θὰ ἀποφασισθῆ ἡ τύχη τοῦ Badoglio. Ὡς φαίνεται, ἡ θέσις τοῦ Cavagnari ὡσαύτως δὲν εἶνε σταθερά. Ὁ Ντοῦτσε σκέπτεται νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐζήτησε τὴν γνώμην τοῦ μεγάλου Ναυάρχου, ὁ ὁποῖος δὲν ἐξεφράσθη κατὰ τρόπον λίαν κολακευτικὸν οὔτε διὰ τὸν Cavagnari, οὔτε διὰ τὸν Somiglio. Ὁ μεγάλος Ναύαρχος ἔχει τὴν γνώμην, ὅτι οὗτοι φέρουν τὴν εὐθύνην διὰ τὴν καταστροφὴν εἰς τὸν Taranto. Ὡς ἀντικαταστάτην προέτεινε τὸν Ναύαρχον Riccardi, ὁ ὁποῖος χαίρει μεγάλης ἐκτιμήσεως εἰς τὸ ναυτικόν.

Ὁ Starage μετέβη εἰς Ἀλβανίαν ὄχι διὰ νὰ ζητήσῃ, ὡς ἐλέχθη, εὐθύνας, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ μέτωπον καὶ νὰ διεξαγάγῃ ἀνακρίσεις εἰς ὡρισμένα τάγματα χωροφυλακῆς. Γενικῶς ὁ Βασιλεὺς φαίνεται ἥσυχος καὶ ἔχει ἀρκετὴν ἐμπιστοσύνην διὰ τὴν εὐνοϊκὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος. Συμφώνως ἀναφορᾶς τοῦ Ντοῦτσε πρὸς τὸν Βασιλέα, ὁ Χίτλερ ὑπεσχέθη νὰ στείλῃ μέσῳ Γιουγκοσλαυΐας 4.000 ὀχήματα εἰς Ἀλβανίαν καὶ 50 μεγάλα ἀεροσκάφη διὰ τὴν μεταφορὰν στρατευμάτων. Μεταξὺ ἄλλων ὁ Φύρερ θὰ ἤθελε νὰ κατασκευάσῃ μερικὰς ἀεροπορικὰς βάσεις εἰς Ἰταλίαν δι' ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, ὥστε νὰ περιορισθοῦν αἱ ἐπιθετικαί μας ἀποστολαὶ εἰς τὴ νζώνην μεταξὺ τῶν μεσημβρινῶν τοῦ Σουὲζ καὶ Γιβραλτάρ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Γιουγκοσλαυΐαν, φαίνεται ὅτι θὰ τὴν ὑποχρεώσουν νὰ παραμείνῃ ἥσυχος καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν μεταφορὰν τῶν 4.000 ὀχημάτων καὶ νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν τριμερῆ συμμαχίαν.

Ὁ Ντοῦτσε ἐλπίζει ὅτι ὅλα αὐτὰ θὰ συμβοῦν ἀφοῦ αἱ Ἰταλικαὶ δυνάμεις μόναι των θὰ ξεπλύνουν τὴν ἧτταν ποὺ ὑπέστησαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μέτωπον, δίδουσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἕνα σκληρὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν μάθημα.

26 Νοεμβρίου 1940

Τὴν 11.00 ὥραν ἔλαβον μίαν ἐμπιστευτικὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Armellini, διὰ τῆς ὁποίας μὲ εἰδοποιεῖ ὅτι τὴν πρωίαν ὁ Badoglio ὑπέβαλεν εἰς τὸν Ντοῦτσε τὴν παραίτησίν του ἐκ τῆς θέσεως τοῦ 'Αρχηγοῦ τοῦ Γεν. 'Επιτελείου. Νομίζω ὅτι ἀφορμὴ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς τοῦ 'Αρχιστρατήγου ἦτο ἄρθρον τοῦ Farinacci, δημοσιευθὲν εἰς τὸ «Regime Fascista». Τὸ ἄρθρον λέγει ὅτι ὑπαίτιος τοῦ ἐξευτελισμοῦ εἰς τὸ 'Ελληνικὸν μέτωπον εἶνε ἀποκλειστικῶς τὸ Γ. 'Επιτελεῖον, διότι δὲν ἤμεθα προετοιμασμένοι. 'Ο Μπαντόλιο ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Ντοῦτσε νὰ ἀποδοκιμάση τὸ ἄρθρον τοῦτο, ἀλλὰ ὁ Ντοῦτσε ἠρνήθη. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Μπαντόλιο εἶνε ἀσαφὴς καὶ δὲν δύναταί τις νὰ καταλάβη διατί, ἔχων γνῶσιν οὗτος τῆς καταστάσεως τῶν δυνάμεών μας εἰς 'Αλβανίαν, δὲν ἀντέκρουσε τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς 'Ελλάδος, ἢ τοὐλάχιστον—εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας,—δὲν παρητήθη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπιθέσεως. 'Οπωσδήποτε εἶνε ὀδυνηρὰ ἡ διαφορὰ αὐτὴ μεταξὺ πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀρχῆς. Πολλάκις ἀναμφιβόλως οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες ἐπεβλήθησαν τῶν στρατιωτικῶν καὶ τοὺς ἔκαναν νὰ πιστέψουν ὅτι ἡ πολιτικὴ κατάστασις εἰς τὴν 'Ελλάδα ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἡ ἐκστρατεία κατὰ τῆς 'Ελλάδος θὰ ἦτο στὴν πραγματικότητα εἷς στρατιωτικὸς περίπατος.

29 Νοεμβρίου 1940

'Εξ 'Αλβανίας καταφθάνουν ἀνησυχαστικαὶ εἰδήσεις. Ἔλαβον ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Armellini δύο ἐκπομπὰς τοῦ 'Αγγλικοῦ ραδιοφώνου. 'Ο ἐχθρὸς διὰ τῆς προπαγάνδας του ἐκμεταλλεύεται μετ' ἐπιμονῆς τὴν κρίσιν μεταξὺ Ντοῦτσε - Μπαντόλιο, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ὡς κρίσιν μεταξὺ κόμματος καὶ στρατοῦ.

3 Δεκεμβρίου 1940

Τὴν 11.00 ὥρας ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη τὸν Μπαντόλιο. Εἶνε ἐξησθενημένος καὶ ὠχρός. Φαίνεται ὅτι ὁμιλεῖ μὲ κόπον. 'Ο Βασιλεὺς μοῦ εἶπεν ὅτι ὁ Μπαντόλιο τοῦ ἀφῆκεν ὀλεθρίαν ἐντύπωσιν ἀπὸ σωματικῆς καὶ διανοητικῆς καταστάσεως. Τοῦτο μοῦ δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν παραμονήν του ὡς 'Αρχηγοῦ τοῦ 'Επιτελείου.

6 Δεκεμβρίου 1940

'Ο ραδιοφωνικὸς σταθμὸς ἀναγγέλλει τὴν παραίτησιν τοῦ Badoglio καὶ τὴν ἀντικατάστασίν του ὑπὸ τοῦ Cavagliero.

16 Δεκεμβρίου 1940

'Ο Βασιλεὺς μοῦ λέγει ὅτι ἡ Γερμανία ἀφῆκεν νὰ ἐννοηθῆ, ὅτι ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀποστείλη ἐναντίον τῆς 'Ελλάδος 10 Μεραρχίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων μηχανοκινήτους καὶ τεθωρακισμένας.

'Η ἀπόφασις αὐτὴ δὲν εἶνε εὐχάριστος εἰς τὸν Ντοῦτσε, λέγει ὁ Βασιλεύς, καὶ δὲν ἔχει ἄδικον νὰ ἐπιθυμῆ νὰ δώση ὁ 'Ιταλικὸς στρατὸς μόνος του εἰς τὸν 'Ελληνικὸν τοιοῦτον τοὐλάχιστον ἕνα τοπικὸν κτύπημα.

4 'Ιανουαρίου 1941

Καὶ εἰς 'Αλβανίαν ἡ κατάστασις ἐξελίσσεται δυσμενῶς. Προβλέπονται νέαι

Ἑλληνικαὶ ἐπιθέσεις κατὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ δεξιᾶς πτέρυγος τῆς γραμμῆς ἀναπτύξεως τῶν στρατευμάτων μας.

6—7 Ἰανουαρίου 1941

Εἰς Ἀλβανίαν, πρὸς τὸ παρόν, φαίνεται ὅτι ἀντιστεκόμεθα σταθερῶς. Παρὰ τὴν κακοκαιρίαν, διεξήχθησαν σημαντικαὶ μεταφοραί, συντόμως ὁ ἀριθμὸς τῶν Μεραρχιῶν μας εἰς Ἀλβανίαν θὰ ἀνέλθη εἰς 19. Ἐὰν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀντισταθῶμεν ἀκόμη μερικὰς ἡμέρας καὶ ἐὰν δυνηθῶμεν νὰ διασπάσωμεν τὴν γραμμὴν ἀναπτύξεως τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων, πρᾶγμα ποὺ δυστυχῶς δὲν ἐπετύχαμε μέχρι σήμερον, ἡ κρίσις θὰ παρέλθη. Τὴν Ἑλληνικὴν στάσιν θὰ ἐπηρεάση ἐπὶ πλέον ἡ ἀπόφασις τῆς Γερμανίας νὰ ἐπέμβη εἰς τὰ Βαλκάνια μέσῳ Βουλγαρίας.

Ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου ἤρχισε μεγάλη συγκέντρωσις Γερμανικῶν στρατευμάτων εἰς Ρουμανίαν. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἄγγλοι γνωρίζουν τοῦτο.

24—25 Ἰανουαρίου 1941

Εἰς Ἀφρικὴν ἡ ἐχθρικὴ πίεσις ἐνισχύεται. Εὑρισκόμεθα εἰς παραμονὴν γεγονότων, τὰ ὁποῖα δι' ἡμᾶς προμηνύονται καταστρεπτικά.

Εἰς Ἀλβανίαν ἡ κατάστασις δὲν βελτιοῦται.

2 Φεβρουαρίου 1941

Ὁ Βασιλεὺς ἔλαβε τηλεγραφήματα, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων δὲν εἶνε εὐχάριστον. Εἰς Ἀλβανίαν ἐξετελέσθη μία ἐνέργεια, ἡ ὁποία δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἀποτυχοῦσα. Εἰς Κλεισούραν ἀπωλέσαμεν οὐσιαστικῶς τὴν Μεραρχίαν «Legnano».

7 Φεβρουαρίου 1941

Μὲ ἐπεσκέφθη ὁ στρατηγὸς Gabrielli, διευθυντὴς τοῦ στρατιωτικοῦ γραφείου τοῦ Jacomoni. Ἐστάλη ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου του. Προσπαθεῖ νὰ μὲ πείση ἐπὶ ὡρισμένων πραγμάτων, τὰ ὁποῖα θεωρεῖ σημαντικώτατα. Μοῦ λέγει ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ μᾶς εἶνε λίαν πιστοὶ καὶ τὸ ἠθικόν των εἶνε καλόν. Ἡ κατάστασις, ἥτις προὐκάλεσε τὴν καταστροφήν, ἐβελτιώθη ὑπὸ τοῦ Cavagliero, τὸν ὁποῖον ἡ ἱστορία θὰ ἀναγράψη ὡς σωτῆρα τοῦ Ἑλληνικοῦ μετώπου. Εὑρισκόμεθα τώρα εἰς νεκρὰν περίοδον, ἀλλὰ τὸ ἀργότερον ἐντὸς τοῦ μηνὸς τὰ Ἰταλικὰ στρατεύματα ἐνισχυμένα θὰ δυνηθοῦν νὰ ἐξασφαλίσουν μίαν τοιαύτην ὑπεροχήν, ἥτις θὰ ἐπιτρέψη νὰ ἐπαναρχίσωμεν μίαν νικηφόρον ἐπίθεσιν..

Ὁ Soddu ἐγκατελείφθη ἀπὸ ὅλους καὶ ἀκόμη ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες πρὸ ἑβδομάδος τὸν ἀνεβίβαζον εἰς τὰ οὐράνια.

2 Μαρτίου 1941

Ὁ Ντοῦτσε μεταβαίνει ἀεροπορικῶς εἰς Ἀλβανίαν. Τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα εἰσέρχονται εἰς Βουλγαρίαν.

10 Μαρτίου 1941

Ὁ στρατηγὸς Guzzoni μεταφέρει εἰς τὸν Βασιλέα μίαν ἀλλόκοτον εἴδησιν. Οὗτος λέγει: Κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ντοῦτσε, ὅστις εὑρίσκεται εἰς Ἀλβανίαν, ὅπου

χθὲς ἤρχισεν ἡ ἐπίθεσις, δέον νὰ ἀναφέρω εἰς τὴν Α.Μ., ὅτι ὁ Ντοῦτσε δὲν θὰ στείλῃ εἰδικὰς εἰδήσεις ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐπιχειρήσεων, δεδομένου ὅτι τὰ ἐπίσημα ἀνακοινωθέντα θὰ κατοπτρίζουν τὴν ἀληθῆ κατάστασιν. Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, εἰς ὡρισμένα σημεῖα ἡ Ἑλληνικὴ διάταξις ἐρράγισεν. Οἱ Ἕλληνες ἀνθίστανται σκληρὰ κατὰ τρόπον ἀπελπιστικόν. Τὸ ἠθικὸν τῶν στρατευμάτων μας εἶνε λίαν ὑψηλόν.

11—12—13 Μαρτίου 1941

Διαγράφεται ἡ ἀποτυχία τῆς ἐπιθέσεώς μας εἰς Ἀλβανίαν.

19 Μαρτίου 1941

Ἡ ἐπίθεσίς μας εἰς Ἀλβανίαν οὐσιαστικῶς ἀπέτυχεν, ἰδιαιτέρως δὲ ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψει αἱ ἐλπίδες, τὰς ὁποίας ἐτρέφομεν.

Ἴσως ἐπετύχαμεν νὰ προξενήσωμεν σοβαρὰς ἀπωλείας εἰς τὸν ἐχθρόν, καὶ νὰ περιορίσωμεν τὴν ἐπιθετικήν του ζέσιν κατὰ τοῦ TEPELENI. Ὁ Guzzoni μὲ ἐπληροφόρησεν ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, μόλις ἀφιχθοῦν ἐνισχύσεις, θὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἐπίθεσιν.

21 Μαρτίου 1941

Ὁ Ντοῦτσε ἐπέστρεψε χθὲς ἐξ Ἀλβανίας. Μοῦ εἶπαν ὅτι ἦτο κακοδιάθετος καὶ ὅτι πάσῃ θυσίᾳ ἐρευνᾷ νὰ εὕρῃ τοὺς ὑπευθύνους διὰ τὴν κακὴν εἰσήγησιν, ποὺ τοῦ ἔκαμαν νὰ μεταβῇ εἰς Ἀλβανίαν.

24 Μαρτίου 1941

Ὁ Βασιλεὺς μοῦ ἐπέδειξεν ἀναφορὰν τοῦ Ντοῦτσε ἐπὶ τοῦ ταξιδίου του εἰς Ἀλβανίαν. Ἐγράφη ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Ντοῦτσε καὶ φαίνεται ἄκρως εἰλικρινής. Ὁ Ντοῦτσε δὲν μετριάζει τὰς δυσχερείας καὶ οὔτε προσπαθεῖ νὰ ἀποκρύψῃ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπιθέσεως, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησε. Δὲν ἐξηγεῖ ἐν τούτοις, διατί ἐπέτρεψε τὴν ἐξαπόλυσιν τῆς ἐπιθέσεως καὶ ἀκόμη διατί ἐπεθύμει ταύτην ἐφ' ὅσον, ὡς λέγει, ἐγνώριζεν ἀκόμη καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπιθέσεως, τοὺς λόγους τῆς ἀποτυχίας. Καταδεικνύει, ἐπὶ πλέον, μίαν προσεχῆ προσπάθειαν διασπάσεως τοῦ μετώπου, ἥτις θὰ ἐγένετο ὑπὸ μιᾶς Μεραρχίας, ὑποστηριζομένης ὑπὸ πολλῶν πυρῶν πυροβολικοῦ, κατὰ τὰ τέλη τοῦ μηνός. Ἐλπίζεται νὰ δημιουργηθῇ ἓν ρῆγμα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου θὰ εἰσχωρήσουν ἐπαρκῆ στρατεύματα διὰ τὴν διάσπασιν τῆς ἐχθρικῆς διατάξεως.

Ἡ ἀναφορὰ ἐπιβεβαιοῖ ὅτι ἐσχηματίσθη ἀμυντικὴ διάταξις, ὥστε οἱαδήποτε Ἑλληνικὴ ἐπίθεσις νὰ ἀποτύχῃ.

Κατὰ γράμμα ἡ ἀναφορὰ λέγει ὅτι τὸ ἠθικὸν τῶν στρατευμάτων εἶνε λίαν ὑψηλὸν καὶ μόνος του τὸ διεπίστωσεν ἀπὸ τοὺς διοικητὰς Μεραρχιῶν καὶ κάτω.

Εἰς τὸ τέλος ἡ ἀναφορὰ ὁμιλεῖ περὶ Γερμανικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἥτις θὰ ἀρχίσῃ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου. «Ἡμεῖς θὰ ἐνημερωθῶμεν, λέγει ὁ Ντοῦτσε, τοὐλάχιστον μίαν ἑβδομάδα ἐνωρίτερον τῆς ἐπιθέσεως».

28 Μαρτίου 1941

Κατόπιν τοῦ Γιουγκοσλαυϊκοῦ πραξικοπήματος, ἡ ἀνωτάτη διοίκησίς μας

διέταξε τὴν ἄμεσον ἐνίσχυσιν τῆς ἀνατολικῆς μας μεθορίου διὰ τῶν Μεραρχιῶν «Littorio», «Assietta», «Pasubio», «Friuli», «Torino» καὶ «Massina». Ἡ τελευταία αὕτη προωρίζετο διὰ τὴν Ἀλβανίαν.

Τὴν 12.00 ὥραν ὁ Ντοῦτσε ἔστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Βασιλέα, διὰ τῆς ὁποίας τὸν εἰδοποιεῖ, ὅτι ἀντήλλαξεν ἐπιστολὰς μετὰ τοῦ Χίτλερ μέσῳ τοῦ Γερμανοῦ πρέσβεως. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἀναφέρονται εἰς τὴν διεθνῆ κατάστασιν, κατόπιν τοῦ Γιουγκοσλαυϊκοῦ πραξικοπήματος.

Ὁ Χίτλερ ἀναγγέλλει τὰ ὑπ' αὐτοῦ ληφθέντα μέτρα δι' ἐνδεχομένην ἐπέμβασιν εἰς Γιουγκοσλαυΐαν. Ἀπὸ ἡμᾶς ζητεῖ:

α) Ἀναστολὴν πάσης ἐπιθετικῆς ἐνεργείας εἰς Ἀλβανίαν.

β) Νὰ ἐνισχύσωμεν δι' ἐκλεκτῶν στρατευμάτων τὰς ὁδεύσεις πρὸς Γιουγκοσλαβίαν ἐξ Ἀλβανίας.

γ) Νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν ἀνατολικήν μας μεθόριον.

Ὁ Ντοῦτσε τοῦ ἀπήντησε ὅτι ἔλαβε τὰ μέτρα αὐτά. Καὶ τοῦτο ἦτο ἀληθές.

Ὁ Βασιλεὺς θεωρεῖ τὴν κατάστασιν λίαν σοβαράν. «Φοβοῦμαι, λέγει, μίαν παράλογον ἐνέργειαν τῶν Γερμανῶν καὶ ἂν τοῦτο συμβῇ, εἰς Ἀλβανίαν ἡ κατάστασις δι' ἡμᾶς θὰ εἶνε ἔτι πλέον σκληρὰ καὶ δυσχερής».

2 Ἀπριλίου 1941

Εἰς Ἀλβανίαν οἱ Ἕλληνες ἐξαπέλυσαν ἐπίθεσιν εἰς τὸ Βόρειον τμῆμα.

Ὁ Ντοῦτσε μᾶς ἐτηλεφώνησεν ὅτι τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα διῆλθον τὴν μεθόριον Βουλγαρίας-Γιουγκοσλαυΐας καὶ τὴν πρόοδον τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων. Τὴν ἑσπέραν ὁ Ντοῦτσε μᾶς ἐτηλεφώνησεν ὅτι τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα ἔφθασαν εἰς Kumanovo καὶ ὅτι ἕτερα Γερμανικὰ τοιαῦτα διέσπασαν τὴν Ἀγγλοελληνικὴν ἀντίστασιν εἰς τὸ ὄρος Μπέλες καὶ ὅτι εὑρίσκονται εἰς τὴν κοιλάδα Struma.

23 Ἀπριλίου 1941

Διαγράφεται ἡ πλήρης ἧττα τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν στρατευμάτων εἰς τὸ Ἀλβανικὸν καὶ Μακεδονικὸν μέτωπον τὴν 22 Ἀπριλίου. Οἱ Γερμανοὶ διαβαίνουν τὰς Θερμοπύλας καὶ ἀποφασιστικῶς κατευθύνονται πρὸς Ἀθήνας καὶ Κόρινθον.

27 Ἀπριλίου 1941

Γερμανικὰ στρατεύματα εἰσῆλθον εἰς Ἀθήνας - Κόρινθον - Πάτρας.

28 Ἀπριλίου 1941

Τὰ στρατεύματά μας κατέλαβον τὴν Κέρκυραν καὶ Πρέβεζαν.

20 Μαΐου 1941

Ἔναρξις Γερμανικῶν ἐνεργειῶν κατὰ τῆς Κρήτης.

28 Μαΐου 1941

Καίτοι συναντοῦν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα, ἐν τούτοις αἱ ἐπιχειρήσεις ἐξελίσσονται εὐνοϊκῶς.

Διενεργεῖται ἡ ἀπόβασις ἑνὸς τάγματός μας ἐκ Δωδεκανήσου εἰς Ἱεράπετραν Κρήτης.

29 Μαΐου 1941

Αἱ ἐπιχειρήσεις εἰς Κρήτην διεξάγονται ἐπιτυχῶς.

2 Ἰουνίου 1941

Οἱ Ἄγγλοι παρεδέχθησαν πλήρως τὴν ἧτταν τῆς Κρήτης.

12 Ἰουνίου 1941

Ὁ Βασιλεὺς τῆς Βουλγαρίας Βόρις εἶχε συνομιλίας εἰς Ρώμην μὲ τὸν Ντοῦτσε διὰ τὸ πρόβλημα τῶν συνόρων Βουλγαρίας - Ἀλβανίας.

Θ΄) Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΙΤΑΛΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ

Κατὰ τὴν συγγραφὴν τῶν ἀναμνήσεών μου τούτων παρηκολούθησα ἀνευλαβεῖς δηλώσεις διὰ τὴν μαχητικότητα τοῦ Ἰταλοῦ στρατιώτου.

Νομίζω ὅτι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν εἰς πάντα διηγούμενον ἱστορικὰ γεγονότα νὰ ἀναγράφη μὲ ἀντικειμενικότητα καὶ ἀπόλυτον εἰλικρίνειαν ταῦτα, πολὺ δὲ περισσότερον ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ θεμελίου τῶν στρατιωτικῶν ἀποτελεσμάτων, «οἷος εἶνε ὁ στρατιώτης».

Οὐδεὶς μέχρι τοῦδε στρατιωτικὸς Ἕλλην Ἀρχηγὸς ἀνέγραψέ τι τὸ ἀνευλαβὲς κατὰ τοῦ Ἰταλοῦ στρατιώτου.

Τὸ τοιοῦτον θὰ ἦτο ἄδικον καὶ δι' αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἰταλὸν στρατιώτην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν Ἕλληνα, ὁ ὁποῖος τὸν ἀντιμετώπισε.

Δειλοὶ ἄνδρες δὲν δύνανται νὰ προβαίνωσι εἰς ἐπανειλημμένας ἐπιθέσεις καὶ ἀντεπιθέσεις, οὐδὲ νὰ παραμένωσι εἰς ἀπόστασιν 80—100 μέτρων ἐπιμόνως ἀνθιστάμενοι, ὅπως γνωρίζομεν ὅλοι οἱ ἀντιμετωπίσαντες τούτους εἰς τόσον σκληρὰ ἐδάφη τῆς Β. Ἠπείρου.

Καίτοι αὐτοὶ εἶχον μόνον ὡς ἠθικὸν στήριγμα τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ μεγαλυτέρου εἰς ἀριθμὸν λαοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου τὴν θέλησιν νὰ νικήσουν, χωρὶς τὰ δεδομένα ταῦτα νὰ συνθέτωσι τὴν ἀκατάλυτον βάσιν τῶν ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν ἀμυνομένων, ὅμως ἐπολέμησαν μὲ συνεχῆ γενναιότητα καὶ κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἐπίθεσιν—Μάρτιος τοῦ 1941—ἐκάλυψαν μὲ τὰ πτώματά των τὸ πεδίον μάχης τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ, ὥστε νὰ γίνη δεκτὴ αἴτησίς των 8ώρου ἀνακωχῆς πρὸς ταφὴν τῶν νεκρῶν των.

Εἶνε συνεπῶς ἄξιος πάσης τιμῆς ὁ Ἰταλὸς στρατιώτης καὶ ἐπολέμησε γενναίως, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐμάχετο πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνηθίκων ἀποφάσεων τοῦ Μουσολίνι.

Γιὰ τοῦτο, ὡς καθῆκον καὶ πρὸς τοὺς στρατιώτας μας, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἀντιμετώπισαν, παραθέτω τὰς διαμειφθείσας ἐπιστολὰς κατὰ τὴν κατοχήν, αἰτήσει τοῦ τότε Φρουράρχου.

Ἐγὼ τότε ἁπλῶς ἐγνωστοποίησα τὴν ἐπίσημον ἔκθεσιν, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλον διὰ τὴν μετέπειτα συγγραφὴν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου.

Καὶ τώρα τὴν ἀλήθειαν ὁμολογῶ.

Κατωτέρω αἱ σχετικαὶ ἀνταλλαγεῖσαι ἐπιστολαί:

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Τ.Τ. 23)Ρ τῇ 21η Αὐγούστου 1942 Χ.Χ.

Ἀξιότιμε κ. Συνταγματάρχα,

Κατόπιν τῆς συζητήσεώς μας θὰ ἤθελον νὰ ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίσω τὸ ὄνομα καὶ προσωπικῶς τοὺς διοικητὰς τῶν Ἑλληνικῶν Μονάδων, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ πολεμήσω εἰς τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον κατὰ τὰς ἡμέρας: 28 Ὀκτωβρίου 1940. Μετὰ τῆς Ὁμάδος μου (Ἀόστης) διῆλθον πρῶτος τὸν ποταμὸν Καλαμᾶν παρὰ τὰς ἐκβολάς του εἰς τὴν περιοχὴν Ἡγουμενίτσης.

28 Νοεμβρίου.—Μετὰ τῆς Ὁμάδος μου διετάχθην νὰ ἀντιταχθῶ εἰς τὴν προέλασιν δύο Ἑλληνικῶν φαλάγγων κατευθυνομένων πρὸς Pepel - Vodhove - Bodriske. Τομεὺς Val Xerias - Val Drino.

Συνήφθη σφοδρὰ μάχη σῶμα πρὸς σῶμα. Ἐγώ, ὅστις, ὡς στρατιώτης πρὸς στρατιώτην, ἐκτιμῶ πάντοτε τὸν ἐκπληροῦντα τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθῆκον του, μετ' εὐχαριστήσεως θὰ σφίξω τὴν χεῖρα τῶν Ἑλλήνων συναδέλφων.

Πρὸς Ὑμᾶς τὴν ἔκφρασιν τῆς συναδελφικῆς μου φιλίας καὶ ἐκτιμήσεως.

SEQUI

Συνταγματάρχην Μπαλῆν
Πρόεδρον τῆς Ε.Σ.Ι.Δ.
Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς μεταφράσεως (ὑπ.)

Ἰταλικὸν Φρουραρχεῖον
Τμῆμα Πολ. Ὑποθέσεων

Ἀθῆναι, τῇ 5 Δεκεμβρίου 1942

Συνταγματάρχα μου,

Ἡ συναδελφοσύνη, ἥτις δέον νὰ ὑφίσταται μεταξὺ τῶν πολεμιστῶν κάθε Ἔθνους, ὅταν ὁ ἀγὼν ἔχῃ παύσει, εἶνε εἰς ἐμὲ βαθύτατα αἰσθητὴ καὶ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ζητήσω νὰ ἐνδιαφερθῆτε παρὰ τῷ Ἕλληνι συνταγματάρχῃ, ὃν εἶχα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίσω, ἀφοῦ προηγουμένως τὸν εἶδα ἐν δράσει ἐπὶ τοῦ λόφου Botkobe τὴν 27ην καὶ 28ην Νοεμβρίου 1941.

Ἡ βραχεῖα ἔκθεσις, τὴν ὁποίαν θὰ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ συντάξῃ Ἑλληνιστί, εἰς τὴν γραφομηχανήν, δὲν ἀποσκοπεῖ ἐπίδειξιν πρὸς προσωπικόν μοι ὄφελος. Ὁ σκοπός μου εἶνε μόνον νὰ τὴν συμπεριλάβω εἰς τὴν δημοσίευσιν, ἥτις ἐνθυμίζει καὶ ἐξαίρει τὰ πολεμικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἔζησεν ἡ ΙΙ Ὁμὰς τῶν Λογχοφόρων μου τῆς Ἀόστης, κατὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον. Ἰδιαιτέρως ἐπιθυμῶ ὅπως θέσω εἰς φῶς τὴν γενναιότητα τοῦ Συντάγματος ἐκείνου τῶν ΕΥΖΩΝΩΝ, καθὼς καὶ τὴν τόλμην τῶν λογχοφόρων μου, οἱ ὁποῖοι ἐξώρμησαν εἰς μίαν σφοδρὰν σύγκρουσιν σώματος πρὸς σῶμα διὰ ν' ἀντισταθοῦν εἰς τὴν προώθησιν τῶν δύο φαλάγγων, αἱ ὁποῖαι ἤδη εἶχον κυκλώσει τὴν παράταξιν τῆς ἐλαφρᾶς Ταξιαρχίας, παρατεταγμένης μὲ μέτωπον πρὸς Νότον,μεταξὺ Μισρᾶ καὶ κοιλάδος Ξεριᾶς. Τὸ Σύνταγμα

«Γκουΐντε» εἶχε πολεμήσει κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας εἰς τὸ Καστάνιανη. Θὰ ἐπιθυμοῦσα πολὺ μίαν μνείαν τῶν ἐν λόγῳ μαχῶν καὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἐλαφρῶν ἐκείνων ἱππέων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀνήκω.

Ἡ προέλασις τῶν φαλάγγων μὲ διοικητὴν τὸν φίλον σας συνταγματάρχην, ἠπείλει τὸ πλευρὸν τῆς παρατάξεως τῆς τεθωρακισμένης Μεραρχίας «ΚΕΝΤΑΥΡΟΙ».

Ὁλόκληρον τὸ Σύνταγμα τῶν ἐλαφρῶν ἱππέων θὰ περιεκυκλώνετο.

Ἡ ΙΙ Ἐπιλαρχία μου Λογχοφόρων Ἀόστης, ἥτις ἐστάθμευε πλησίον τῆς Μποντρίσκε ἀπεστάλη διὰ νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὴν προέλασιν τῆς φάλαγγος, ἥτις ἐβάδιζεν ἀπὸ τὸ ΓΚΟΡΑΝΞΧΙ - ΜΙΣΧΑΡ - ΠΕΠΕΛ - ΒΟΝΤΧΟΒΕ.

Μὲ τὴν ἐπιλαρχίαν προὐχώρησε πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ΒΟΝΤΧΟΒΕ καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ἔλαβε χώραν ὁ ἀγὼν σῶμα πρὸς σῶμα.

Ὁ κ. συνταγματάρχης θὰ εἶχεν ἴσως τὴν καλωσύνην νὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐνέργειαν καὶ νὰ κάμῃ τὰς ἀντιστοιχούσας κρίσεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπολέμησαν οἱ λογχοφόροι μου, ἀποδίδων τιμὴν εἰς τοὺς τραυματίας μου καὶ πεσόντας, ὡς καὶ ἐγὼ ἔκαμα συχνά, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Ἕλληνας πολεμιστάς.

Πρὸς σᾶς θὰ εἶμαι πάντοτε εὐγνώμων διὰ τὴν τόσην σας εὐγένειαν.

Δεχθῆτε τοὺς συναδελφικοὺς χαιρετισμοὺς τοῦ ἀντισυνταγματάρχου,

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΣΕΚΟΥΙ
Ἀντισυνταγματάρχου Ἱππικοῦ
(Ὑποφρουράρχου Ἀθηνῶν)

Ἀκριβὴς μετάφρασις (ὑπ.)

Ἀγαπητὲ Θρασύβουλε,

Σοῦ στέλλω μετάφρασιν τῆς ἀπευθυνθείσης μοι ἐπιστολῆς ἀπὸ τὸν κ. Σέκουϊ, ποὺ ἐγνώρισες, διὰ νὰ λάβῃς γνῶσιν.

Μὲ πολλὴν ἀγάπην
ΜΠΑΛΗΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Σ.Τ. 23 τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1941 XXI

Ἐνδοξότατε Συνταγματάρχα,

Ὁ κοινὸς φίλος συνταγματάρχης Μπαλῆς, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γνωρίσω προσωπικῶς, μοὶ μετεβίβασε τὴν ἀναφοράν σας, τὴν σχετικὴν πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ἐνέργειαν τῆς 28ης Νοεμβρίου 1940, καὶ δὲν ἔχω λόγους νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.

Σήμερον, περισσότερον παρὰ ΠΟΤΕ, εἶμαι ὑπερήφανος—καὶ μαζί μου θὰ εἶνε ὑπερήφανοι ὅλοι οἱ ἱππεῖς «Aosta», τοὺς ὁποίους λίαν προσεχῶς θὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διοικήσω, διότι ἐπολέμησα κατὰ τοῦ λαμπροῦ ἀποσπάσματος «Εὐζώνων», τὸ ὁποῖον γενναίως ἐδιοικήσατε καὶ τὸ ὁποῖον μὲ μεγάλην τέχνην μετεχειρίσθητε εἰς τὸ πεδίον τακτικῆς.

Ἡ μοῖρα δὲν ἠθέλησε τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ τραυματισθῶ, ὅπως κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1915—18, τραῦμα διὰ τὸ ὁποῖον θὰ ἤμουν ὑπερήφανος καὶ ἀγέρωχος.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅτε οἱ ἱππεῖς μου ἐθυσιάσθησαν ἵνα ἐξουδετερώσουν τὸν κίνδυνον τῆς περικυκλώσεώς σας, μοὶ ἐδόθη ἡ ὑπερτάτη χαρὰ νὰ δυνηθῶ νὰ διαπιστώσω, ὅτι τὸ ὅπλον μου «τὸ ἱππικὸν» δύναται εἰσέτι νὰ φανῇ χρήσιμον εἴτε ἐν χρησιμοποιήσει τῶν ἵππων ἢ ἄνευ αὐτῶν, ὅτε τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐμπνέει, εἶνε ἐκεῖνο τῆς παλαιᾶς μας παραδόσεως.

Πρὸς τὸ παρὸν σᾶς ἀποστέλλω τὸ ἐγκώμιον, τὸ ὁποῖον ὁ διοικητὴς τῆς τεθωρακισμένης Μεραρχίας «Centauro» εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ στείλη μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἐπὶ τοῦ λόφου Vathove. Ἐκ τούτου ἐμφαίνεται ἡ ἐπιτυχία, τὴν ὁποίαν τὸ ἀπόσπασμά σας ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιήση, χάρις εἰς τὸν εὐφυῆ καὶ τολμηρόν σας ἑλιγμόν.

Τὰ ὅσα σᾶς γράφω εἶνε ὅλως προσωπικά, εἶνε ἐπιστολὴ ἑνὸς στρατιώτου πρὸς ἕνα μεγάλον διοικητήν, εἰς τὸν ὁποῖον εὔχομαι ὅλα τὰ καλὰ καὶ τὴν εὐτυχίαν διὰ τὴν Πατρίδα του, ἐν πλήρη συνεργασίᾳ μὲ ὅλας τὰς μεσογειακὰς χώρας, ἐπειδὴ ἡ Μεσόγειος πρέπει νὰ εἶνε ἡ θάλασσά μας.

Μὲ πολλὰς εὐλαβεῖς εὐχὰς καὶ εὐτυχίαν διὰ τὴν οἰκογένειάν σας, σᾶς σφίγγω φιλικῶς τὸ χέρι,

Ἀντισυνταγματάρχης L. SEGUI

COMANDO PIAZZA
ATENE

Posta Militare 23. li 31 Dicembre 1942. XXI

Ill. Mo COLONELLO

Il comune amico Colonello Balis, al quale devo l'onore di avervi personalmente conosciuto, mi ha trasmesso la Vortsa relazione sul fatto d'armi del 28 Novembre 1940 e non hoparole per ringraziar Vene.

Oggi più ghe mai sono fier, e con me lo saranno tutti i Lancieri «Aosta» che avrò l'onore di comandare fra non molto, di avere combattuto avendo di fronte il superdo Dictaccamento «Euzones» da Voi valorosamente comandato e magistralmente impiegato nel campo tattico.

Il destino ha voluto che in quella giornata io non sia stato ferito come nella guerra 1915—18, ne sarei stato fier ed orgoglioso.

In quella giornata, in cui i miei Lancieri si sacrificarono per evitare la minaccia del vostro aggiramento. mi fu concessa la gioia suprema di poter constatare che la mia arma, Cavalleria. puó trovore ancora il suo impiego a piedi o a cavallo quando lo spirito animatore sia quello dell'antica nostra tradizione.

Per ora vi invio l'elogio che il Comandante la Divisione corazzata «Centauro» ebbe la bontà di inviarmi subito dodpo l'azione del 28 Ottobre sulla collina di VODHOVE.—Da esso traspare il cuccesso che il vostro Distaccamento stava per conseguire per merito della Vostra manovra geniale ed ardita.

Quanto Vi comunico è del tutto personale, da soldato verso un grande Comandante, al quale auguro ogni bene e la fortuna della sua Patria in piena colladorazione con tutti i Paesi mediterranei poichè questo deve essere il nostro mare.

Con molti devoti auguri e felicità per la Vostra famiglia, Vi stringo cameratescamento la mano.

Devot. mo
Ten. Col. L. SEQUI

Ἀθῆναι τῇ 16ῃ Δεκεμβρίου 1942

Πρὸς

τὸν συνταγματάρχην κύριον Μπαλῆν

Σύνδεσμον μετὰ τῶν Ἰταλικῶν Ἀρχῶν

Ἐνταῦθα

Συνταγματάρχα μου,

Ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τὴν διατυπωθεῖσαν διὰ τῆς ἐπιστολῆς του πρὸς Ὑμᾶς, ὑπὸ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου κ. Λουδ. Σέκουϊ, ὃν εἶχα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίσω τῇ εὐγενεῖ προσκλήσει του, ἀφοῦ ἔσχον τὴν τιμὴ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσω ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης σᾶς ἀποστέλλω, κατόπιν καὶ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἀπόσπασμα ἀφορῶν τὴν δρᾶσιν τοῦ ὑπ' ἐμὲ ἀποσπάσματος κατὰ τὰς μάχας Καστάνιανη - Βάλτσιστα - Πέπελι - Βοντίνιε - Κράα.

Ὅπου ἡ ἔκθεσις αὔτη συμπληροῦται διὰ προηγουμένων γεγονότων, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάγκην ὅπως παρασχεθῇ ἡ πλήρης κατάστασις τοῦ ἀποσπάσματος καὶ αἱ δυνατότητές του κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἐνεργείας του.

Ἡ ἀφήγησις τῶν γεγονότων ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, κατά τι λεπτομερεστέρα, εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν ὑποβληθεῖσαν καὶ ὑπηρεσιακῶς. Εἶνε ἀπολύτως ἀντικειμενικὴ καὶ τὰ γεγονότα ἀναγράφονται ἀκριβῶς, ὡς τὰ ἔζησα καὶ τὰ ἀντελήφθην τότε.

Συνεπῶς ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητον ἀλήθειαν ἡ γενναιότης τῶν τμημάτων, ἅτινα ἀντιμετώπισα καὶ ἣν πάντοτε ἀνωμολόγησα οὐ μόνον κατὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας τῆς στρατιωτικῆς μας ζωῆς, ἀλλὰ καὶ μετέπειτα, διότι ἡ ἀλήθεια δέον νὰ τονίζηται πάντοτε εἰς μνήμην ἐκείνων, οἵτινες ἔδωσαν τὸ αἷμα των ὑπὲρ τῆς Πατρίδος των, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶνε αὕτη.

Γνωρίζετε δὲ ἡμεῖς ὅτι εἶδον ὅλην τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων ἐπὶ 5μηνον, καθ' ὃ διώκησα εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἀπόσπασμα μικτόν, τοποθετηθεὶς μετὰ ταῦτα ὡς ἐπιτελάρχης τοῦ Β' Σώματος Στρατοῦ.

Συνεπῶς, λόγῳ τούτου, ἀντεπεκρίθην εὐχαρίστως εἰς τὴν αἴτησιν ἑνὸς πολεμιστοῦ, οἷος ὁ Ἰταλὸς ἀντισυνταγματάρχης κ. Λουδ. Σέκουϊ, διατυπώσας τὰ γεγονότα ἀπὸ τῆς ἡμετέρας πλευρᾶς. Θὰ Σᾶς παρεκάλουν νὰ ἐξασφαλίσητε ἐκ μέρους τοῦ κ. Σέκουϊ μίαν ἔστω καὶ μικρόλογον ἀφήγησιν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν γεγονότων εἰς τὸν τομέα Ξιριὰ - Ραδάτι καὶ εἰ δυνατὸν ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως τοῦ παραλιακοῦ τομέως Χιμάρας καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Σουσίτσα συμπεριλαμβανομένης, ὅπου ἔδρασε ἡ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μπᾶκον ΙΙΙ Μεραρχία, ὑφ' ἣν ὑπηγόμην πάντοτε.

Μὲ σεβασμὸν καὶ ἀγάπην

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

ΜΙΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΜΟΥ

Σ' ὅλα αὐτὰ σὰν κατακλεῖδα πρέπει νὰ προσθέσω γιὰ κάποια ἐξήγησι τῶν ἀπιθάνων, ποὺ παρουσιάσθησαν στὸν πόλεμον τοῦ 1940—1941:

α) Εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον σχέδιον ἐπιθέσεως.

β) Οἱ Ἰταλοὶ δὲν εἶχον σχέδιον ἀμύνης.

Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ αἰφνιδιάσθησαν εἰς τὰς ἀρχικάς των προβλέψεις.

Ἕνα ἀπαραίτητο περιληπτικὸ σημείωμα

Ἡ μεγαλυτέρα Ἑλληνικὴ προσχώρησις ἐπετεύχθη μεταξὺ 25ης Δεκεμβρίου καὶ 15ης Ἰανουαρίου.

Εἰς ὡρισμένα σημεῖα αἱ θέσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εὑρίσκοντο εἰς ὕψος ἄνω τῶν 1500 μέτρων.

Χρησιμοποιηθεῖσαι δυνάμεις χρονικῶς:

28	Ὀκτωβρίου	1940	Ἰταλοὶ	6	Μεραρχίαι	Ἕλληνες	4	Μεραρχίαι
14	Νοεμβρίου	1940	»	10	»	»	7	»
30	»	1940	»	15	»	»	11	»
15	Δεκεμβρίου	1940	»	17	»	»	13	»
30	»	1940	»	21	»	»	13	»
15	Ἰανουαρίου	1941	»	25	»	»	13	»
31	»	1941	»	28	»	»	14	»
15	Φεβρουαρίου	1941	»	30	»	»	14	»
25	»	1941	»	31	»	»	15	»
31	Μαρτίου	1941	»	35	»	»	16	»

Ἀπὸ ἀπόψεως προσπαθείας καὶ πληθυσμοῦ:

Ἑλλὰς	7	ἑκατομμύρια	7	μῆνες	Ἀναλ.	βαθμ.	100
Γαλλία	104	»	10	»	»	»	10
Βέλγιον	20	»	0,6	»	»	»	3
Ὁλλανδία	69	»	0,16	»	»	»	0,2
Πολωνία	32	»	1	»	»	»	3
Νορβηγία	3	»	1	»	»	»	33
Γιουγκοσλαυΐα	14	»	0,5	»	»	»	3,5

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10ον

ΤΙΣ ΠΤΑΙΕΙ;... ΑΝ ΠΤΑΙΗ;

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΚΩΧΗΣ - ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Ὑπάρχει οὐσιαστικὴ εὐθύνη διὰ τὰ γεγονότα τῆς ἀνακωχῆς; Καὶ ἐὰν δὲν ὑπάρχη τοιαύτη, ὑπάρχει ἡ στρατιωτικὴ εὐθύνη καὶ πῶς δύναται νὰ καταμερισθῆ αὕτη;

1) Ὑπῆρξε σφάλμα ἡ ἀνακωχὴ ἢ κέρδος;

Τὸ Β' Σῶμα Στρατοῦ, ὅπως ἐξέθηκα ἤδη εἰς τὸ σχετικὸν κεφάλαιον, ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἑπτὰ ὁλοκλήρους Μεραρχίας. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀνακωχῆς παρέμεινεν ὡς συγκροτημένος στρατὸς ἔναντι τῶν Ἰταλῶν, ἀνεξαρτήτως διαλύσεων καὶ ἀθλιοτήτων τινῶν, τὸ Β' Σ. Στρατοῦ καὶ τὸ Α' Σ. Στρατοῦ τριῶν Μεραρχιῶν. Δεξιώτερα τὸ Γ' Σ. Στρατοῦ εἶχε διαλυθῆ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν Γερμανῶν. Διὰ νὰ καταλήξωμεν εἰς συμπεράσματα, πρέπει πρῶτον: νὰ παρουσιάσω τὴν προσωπικότητα τοῦ διοικητοῦ τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ, ἑνὸς τῶν πρωτεργατῶν τῆς ἀνακωχῆς. Νὰ ἀναπολήσωμεν ἀνακεφαλαιωτικῶς τὰ γεγονότα καὶ τὴν ψυχολογίαν τοῦ μετώπου. Νὰ ἀποταθῶμεν ἐπίσης εἰς τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς ἐνεργείας τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως. Νὰ παρουσιάσωμεν τέλος ὡς ἀπόρροιαν τὰ συμπεράσματα καὶ συνεπῶς καταμερισθῆ ἡ εὐθύνη εἰς πᾶσαν τὴν ἱεραρχίαν, ἂν ὑπάρχη καὶ ὅπου ὑπάρχει.

α) Ὑποστράτηγος Μπᾶκος. Μὲ τὸν Σωματάρχην μου δὲν εἶχον ὑπηρετήσει ποτέ, οὐδὲ εὑρεθήκαμε ποτὲ στὴν ἴδια φρουρά. Ὅταν ἐτοποθετήθην διοικητὴς τοῦ Συντάγματος Εὐελπίδων, ὁ στρατηγὸς ἦτο διοικητὴς τῆς ΙΙ Μεραρχίας καὶ ἐθεώρησα ὑποχρέωσίν μου νὰ παρουσιασθῶ. Οὐδεμίαν ἄλλην συνάντησιν, ἐκτὸς τῆς τυπικῆς αὐτῆς, εἶχα μαζί του. Τὸν ξανασυνήντησα στὴν Ἀλβανία, ὅταν κατὰ τὸ τρίτον δεκαήμερον τοῦ Νοεμβρίου μὲ πῆρε στὸ τηλέφωνο καὶ μοῦπε, ὅτι αἰσθάνεται ἰδιαιτέραν χαράν, διότι τὸ Σύνταγμά μου 3)40 Εὐζώνων τίθεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας, ποὺ διοικοῦσε. Ἔμεινα στὴν ΙΙΙ Μεραρχία καὶ περάσαμε μαζὶ τὰς ἐνδόξους ἡμέρας ἐπὶ πεντάμηνον. Ἡ τύχη καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου μ' ἔφερε ἀκόμη πιὸ κοντά του ὡς ἐπιτελάρχην τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ, ὅταν περάσαμε τὰς ἡμέρας τοῦ Γολγοθᾶ. Ὅταν κατόπιν, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν παρακλήσεων, παρέλαβε ὑπουργὸς Ἀμύνης, παρέλαβα τῇ ἐπιμονῇ του γενικὸς διευθυντὴς καθὼς καὶ ἄλλοι ἀναλόγους ὑπηρεσίας μὲ σκοπὸν τὴν βοήθειαν τῶν μαχητῶν τοῦ μετώπου. Ἔφυγα ἀπὸ κοντά του, παρὰ τὰς ἀντιδράσεις καὶ παρακλήσεις του, τῇ ἐπιμονῇ ἰδιαίτατα τῆς γυναίκας μου καὶ φίλων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐγνώριζον οὔτε τὸν σκοπὸν οὔτε τὴν προσπάθειαν μαζὶ μὲ τὴν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σπηλιωτόπουλον ἐπιτροπὴν ὑπονομεύσεως τοῦ κατακτητοῦ. Ἔτσι τὸν γνώρισα σὲ καλὲς πολύ, ἀλλὰ

καὶ σὲ κακὲς πολὺ ἡμέρες, ἡμέρες ποὺ γιὰ ἕνα στρατιώτη δὲν γίνονται καλύτερες, ἀλλὰ οὔτε καὶ χειρότερες.

Νομίζω πὼς μπορῶ νὰ βγάλω συμπεράσματα ἐπάνω στὴ δρᾶσι του, ἰδιαίτατα γιὰ τὴν ἀνακωχή.

Ἡ μοῖρα τοῦ ἐπεφύλαξε ἀκόμη τραγικώτερες γι᾿ αὐτὸν ἡμέρες καὶ σὲ μένα θλῖψι γι᾿ αὐτόν. Ὅταν μὲ τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι ἐσώθησαν ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ κομμουνισμοῦ σχεδὸν ὅλοι οἱ κρατούμενοι τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ, δὲν ξεύρω γιατί αὐτὸς παρέμεινε στὰ χέρια τῶν κομμουνιστῶν, ποὺ τὸν μετέφεραν στὰ Κρῶρα καὶ τὸν ἐκρεούργησαν. Ὁ ὑπασπιστής του, χαρακτηριστικῆς ἀφοσιώ-

Τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων μετὰ τοῦ Ἐπιτελάρχου.
(Θ. Τσακαλῶτος, Κ. Τζήμας, Σ. Κώτσαλος).

σεως συνταγματάρχης ἱππικοῦ Παπαδημητρίου Ι., μετέφερε ἐκεῖθεν τὸ πτῶμα του εἰς Ἀθήνας καὶ ἡ μοῖρα ἠθέλησε νὰ τοῦ ἀποδώση τὸν πρῶτον σεβασμὸν ὁ ἐπιτελάρχης του, γιατὶ τὸ αὐτοκίνητο ποὺ τὸν μετέφερε ἔμεινε ἀπὸ βενζίνη στὴν Ἐλευσῖνα ἐμπρὸς στὸ σταθμὸ διοικήσεώς μου. Μὲ ὅλον μου τὸν σεβασμὸ στὴν μνήμη του καὶ χωρὶς καμμιὰ προκατάληψι ἢ συναισθηματισμὸ ἰδού πὼς νομίζω ὅτι ἐγνώρισα τὸν στρατηγὸ Μπάκο:

Ὁ στρατηγὸς Μπάκος Γ., διοικητὴς τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας στὸν πόλεμο καὶ ἐν συνεχείᾳ διοικητὴς τοῦ μεγαλυτέρου Σώματος Στρατοῦ κατὰ τὴν μεγαλυτέραν δοκιμασίαν τῆς ἐαρινῆς ἐπιθέσεως τῶν Ἰταλῶν, ὑπουργὸς Ἀμύνης στὴν κατοχή, ὑπῆρξε ἕνας ἔντιμος, γενναῖος καὶ ἐξαιρετικὰ πειθαρχικὸς στρατιώτης. Κατ᾿ ἐξο-

χὴν ἀνθρωπιστὴς καὶ συναισθηματικὸς ἡγήτωρ. Ἀγαποῦσε τὸ στράτευμα μὲ πάθος καὶ νόμιζε τοὺς συναδέλφους του γιὰ ἀδελφούς. Παρ' ὅλες τὶς ἐκρήξεις του στὶς ἡμέρες τοῦ Γολγοθᾶ του, τίποτε ἄλλο δὲν ἐσκέπτετο παρὰ τοὺς συμπολεμιστάς του. Τὰ συναδελφικά του αἰσθήματα τὰ ἔδειξε κατὰ τὸν ἐντονώτερον τρόπον, ὅταν ἐπροστάτευσε τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τὰς οἰκογενείας τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιωματικῶν κατὰ τὸν πόλεμον, ὡς καὶ ὅλων τῶν ἀποστράτων. Τὸ Νοσηλευτικὸν Ἵδρυμα καὶ τὰ εὐεργετικὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν ἀναπήρων δεικνύουν τὰ αἰσθήματα αὐτά. Τὸ Νοσηλευτικὸ Ἵδρυμα ὅπως ξέρει ὁ ἄξιος διευθυντής του καὶ προστάτης τοῦ Νοσοκομείου τούτου Κυριακὸς καὶ οἱ ὑπέροχοι συνεργάται του Σαμαρᾶς, Συνοδινὸς καὶ ἄλλοι, ἔγινε, παρὰ τὰς ἀντιδράσεις μερικῶν στενοκεφάλων. Αἰχμάλωτος τοῦ Γκέρλιτς, ἐπίστευε στὴν ἐξαιρετικὴ τῶν Γερμανῶν δύναμι, ἀλλὰ θὰ πολεμοῦσε καὶ τούτους μὲ τὸ ἴδιο πάθος, ὅπως καὶ τοὺς Ἰταλούς, ἂν ἔβλεπε μιὰ συντελεστική, κατὰ τὴν γνώμην του, βοήθεια τῶν Ἄγγλων. Ἀντιθέτως, λόγῳ τῆς μικρᾶς βοηθείας των, ἠσθάνετο μίαν ἐνδόμυχον πικρίαν ἐναντίον των, ἂν ὄχι καὶ μῖσος, διότι ἐνόμιζε ὅτι δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τόσες θυσίες. Νομίζω ὅτι τὸ βάρος τῶν ἑπτὰ Μεραρχιῶν ὑπερέβαινε τὰς δυνάμεις του, ὥστε νὰ καμφθῇ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν γεγονότων καὶ νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν ἐνίων μεράρχων του διὰ κατεύθυνσιν, ἡ ὁποία ἦτο καὶ δική του.

Ὡς δικαιολογία του διὰ τὴν συνθηκολόγησιν τὴν δίδει ὁ ἴδιος μὲ τὰ ἴδια του τὰ λόγια στὴν ἐπίσημο ἔκθεσί του, τὰ ὁποῖα ἀντιγράφω πάλιν: «Ἡ σωτηρία τόσων ἀτόμων, ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ἠθικὴν ἀμοιβήν μου καὶ συνειδητὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ἀναληφθεῖσαν, ἔστω καὶ ἀργά, παρ' ὅλον τὸν πειθαρχικόν μου χαρακτῆρα, πρωτοβουλίαν ἀνακωχῆς. Ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ἐκδήλωσιν σεβασμοῦ πρὸς τὸν νικητὴν στρατόν, ἀλλὰ καὶ ἐκδήλωσιν ἐμπράκτου ἐνδιαφέροντος». Μ' αὐτὰ τὰ λόγια παρουσιάζει ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτόν του ἔναντι τοῦ σημαντικοῦ γεγονότος τὴν ἀνακωχῆς, ποὺ τόσον ἐπεκροτήθη ἀπὸ τοὺς μαχητὰς τοῦ μετώπου καὶ τόσον κατεκρίθη ἀπὸ τοὺς ἀπόντας τούτου. Ἠσθάνθη μίαν ἀφόρητον πικρίαν καὶ ἀγανάκτησιν διὰ τὰς ὕβρεις, ἃς ὑπέστη μὲ τὴν μεγαλυτέραν «τοῦ προδότου». Ἡ ἐμπιστοσύνη του στὸν Γερμανικὸ στρατό, αἱ νῖκαι του καὶ αἱ ὕβρεις, τὰς ὁποίας ὑπέστη προσωπικῶς, τὸν ἔκαμον νὰ παρουσιάσῃ μίαν γερμανοφίλιαν, ἡ ὁποία αὐτὸν μὲν ἔβλαψε, ἀλλὰ ὠφέλησε τὸν σκοπόν του «τὴν βοήθειαν τοῦ νικητοῦ στρατοῦ», ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ὁ Γολγοθᾶς του καὶ ὁ ἐφιάλτης του. Τὴν κατάστασίν του αὐτὴν τὴν ἔβλεπε κανείς. Εἶχε χάσει τὴν ψυχραιμίαν του τόσον, ὡς κατοχικὸς ὑπουργός, ὑπὸ τὸ βάρος τῶν πικριῶν, ὥστε ἔχασε τὴν συναίσθησιν τῆς πραγματικότητος πολλὲς φορές. Εἶχε τὴν ἀφέλειαν νὰ πιστεύῃ, «ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ ὤφειλαν νὰ τὸν ἀγαποῦν, διότι τοὺς ἔσωσε, μὲ τὴν πρωτοβουλίαν του, τὴν τιμήν των».

Βαθύτατα ἀντικομμουνιστὴς καὶ ἐνισχυμένος ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω πλευράν, ἠθέλησε κατὰ τὴν κατοχὴν νὰ ἑτοιμάσῃ ἐθελοντικὰ Σώματα κατὰ τῆς Ρωσίας, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εὔνοιαν τῶν αὐριανῶν, κατ' αὐτόν, νικητῶν, διὰ τὴν πατρίδα του. Ἐκάλεσε πρὸς τοῦτο συγκέντρωσιν συνταγματαρχῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνθυμοῦμαι τοὺς Κώτσαλον, Τσιγγούνην, Ἀνδρεάδην, Γρανίτσαν, Μουκανάκην καὶ πολλοὺς ἄλλους καὶ προέτεινεν ὅπως ἀναλάβωσι τὴν διοίκησιν τοιούτων ἀποσπασμάτων. Μόνον δύο συνταγματάρχαι ἐδέχθησαν τὴν πρότασίν του.

Αὐτόκλητος εἰς τὴν συγκέντρωσιν (εἶχα φύγει ἀπὸ βοηθός του) καὶ μὲ

Ὁ δοξασμένος Διοικητὴς τῆς VIII Μεραρχίας στρατηγὸς Χαρ. Κατσιμῆτρος, ὁ ὑλοποιήσας τὸ «ΟΧΙ» στὸν Καλαμᾶ - Καλπάκι, μὴ δεχθεὶς οὐδεμίαν σύμπτυξιν.

τὸ θάρρος τοῦ συμπολεμιστοῦ του καὶ ἐπιτελάρχου του, τοῦ ἐτόνισα: «ὅτι αἱ προθέσεις του εἶνε ἀντίθετοι πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν αἴσθημα καὶ θὰ σηκωθοῦν καὶ οἱ πέτρες νὰ τὸν χτυπήσουν καὶ νὰ τὸν καταρασθοῦν». Ἔτσι ἐματαίωσα τὴν πρόθεσίν του. Πληροφορούμενος, ἄγνωστον ἀπὸ ποίους, ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος Παπάγος τὸν ὕβριζε διὰ τὴν ἀνακωχήν, δι' ἣν ὁ στρατηγὸς Μπᾶκος τὸν ἐθεώρει ἠθικὸν αὐτουργὸν καὶ συμμέτοχον, διέταξε τὴν σύλληψίν του. Ἀλληλοδιαδόχως προσετρέξαμε ἵνα τὸν κατευνάσωμεν, ὁ στρατηγὸς Παπαδόπουλος Δημ., προκάτοχός του εἰς τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ, ὁ στρατηγὸς Καράσσος καὶ ἐγώ, τονίσας εἰς αὐτὸν «ὅτι σύλληψις τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἀποτελεῖ πρόκλησιν καὶ ἔγκλημα κατὰ τοῦ νικητοῦ στρατοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπαθαίνετο». Νομίζω ὅτι μὲ τὸν ἴδιον τόνον ὡμίλησαν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ ἐματαίωσε τὴν ἀπόφασίν του. Ἐγνώριζε καὶ ἤθελε τὰς ἀναχωρήσεις ἀξιωματικῶν εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ τὰ βουνὰ καὶ ἐπικραίνετο μόνον, διότι δὲν τὸν ἀπεχαιρέτων. Παρ' ὅλην τὴν ἀντίθετον γνώμην του περὶ μέλλοντος νικητοῦ, ἐθεώρει

ὡς ὑποχρέωσιν τῶν ἀξιωματικῶν, ἔστω καὶ ματαιοπονίαν κατ' αὐτόν, νὰ ἐργασθῶσι ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ καὶ ἰδιαίτατα κατὰ τῶν Ἰταλῶν.

Ἐδέχθη νὰ γίνη προετοιμασία ὑποχθονία ὀργανώσεως στρατοῦ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν κατακτητῶν καθ' ἡμᾶς, τῶν κομμουνιστῶν κατ' αὐτόν. Καὶ ἀπεδείχθη ὅτι εἶχε δίκαιον. Συμπέρασμα: «Ὁ γενναῖος, ἔντιμος καὶ πειθαρχικὸς οὗτος στρατιώτης ἐνήργησε βάσει τοῦ συναισθηματισμοῦ του πρὸς τὸν νικητὴν στρατὸν καὶ μὲ μόνον σκοπὸν νὰ παραμείνωμεν μέχρι τέλους νικηταὶ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν. Εἶνε ἄξιος σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης ὑπὸ τῶν συναδέλφων του, δι' ὅσα ὑπὲρ αὐτῶν ἔπραξε καὶ ἔπαθε. Τὸ γεγονὸς ὅτι οὐδεὶς συνάδελφός του τὸν ὕβρισε ποτὲ ἀποδεικνύει ὅτι τὸ σφάλμα του ἦτο μᾶλλον τυπικῆς ἐννοίας καὶ οὐχὶ οὐσιαστικῆς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνακωχήν. Ἡ φερομένη Γερμανοφιλία του τέλος, ὅπου αὕτη παρουσιάσθη, δὲν εἶχε ἐλατήρια ἀτομικοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐξυπηρετήσεως τῆς πατρίδος του ἐξ ἐσφαλμένων ὑπολογισμῶν, ὡς πρὸς τὴν πλάστιγγα τῆς νίκης, ὁπωσδήποτε ὅμως καὶ παρ' ὅλην τὴν ἐντύπωσιν ταύτην δὲν ἐβοήθησε, ἀλλὰ ὑπενόμευσε τοὺς κατακτητὰς ἀπὸ τῆς θέσεώς του, συμμετέχων εἰς τὰ συνολικὰ τοῦ Ἔθνους αἰσθήματα.

β) ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΩΣ

I) Ἡ κάμψις τοῦ στρατοῦ Ἠπείρου ἐπῆλθε καὶ ἐκ τῆς πραγματικότητος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀντιλήψεως παντὸς μαχητοῦ, ὅτι ἡ συνέχεια τοῦ πολέμου οὐδένα σκοπὸν ἐξυπηρέτει, πλέον, ὅταν οἱ Γερμανοὶ εἶχον κυκλώσει τοῦτον καὶ ἐβάδιζον νοτιώτερον.

II) Ἡ ἔγκρισις τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Στρατιᾶς Ἀνατ. Μακεδονίας, ἀψυχολόγητος τελείως ἐφ' ὅσον θὰ ἐπεδιώκετο ἡ συνέχεια τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῶν Ἰταλῶν ἐγέννησε εἰς τοὺς μαχητὰς τοῦ μετώπου τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἡ ἀνωτάτη διοίκησις, ὑπεχρεοῦτο εἰς τὴν ἰδίαν μεταχείρισιν καὶ διὰ τὸν στρατὸν Ἠπείρου, ἐκπληρώσαντα ἀπολύτως τὴν ἐντολήν, ἣν ἔλαβεν ἔναντι τῶν Ἰταλῶν, μὴ δυνάμενον ὅμως ὑφ' ἃς εὑρέθη συνθήκας νὰ παρουσιάσῃ ἀντίστασιν καὶ ἔναντι τῶν Γερμανῶν, δηλαδὴ νὰ διεξαγάγῃ διμέτωπον μὴ προετοιμασθέντα ἀγῶνα, ἔστω καὶ δι' ὀλίγας ὥρας ἀκόμη.

III) Ἡ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ψύχωσις ὅπως δι' οἱουδήποτε τρόπου μὴ δοθῇ εἰς τοὺς Ἰταλοὺς ἡ ἱκανοποίησις τοῦ νικητοῦ. Ἀπόδειξις αἱ συμπλοκαὶ καὶ ἡ αἰχμαλωσία Ἰταλῶν καὶ μετὰ τὴν ἀνακωχήν.

IV) Ἡ ἐντύπωσις στὰς ἀνωτάτας διοικήσεις τῶν Σωμάτων Στρατοῦ, ὅτι τόσον τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ὅσον καὶ ἡ Στρατιὰ ἦσαν σύμφωνοι, οὕτως εἰπεῖν, διὰ τὴν συνθηκολόγησιν, ἀλλὰ ἤθελον νὰ ἀποφύγουν καὶ τὴν εὐθύνην.

V) Ἡ ἔντονος ἐπιθυμία τῶν Κρητῶν ὅπως μεταφερθῶσι εἰς Κρήτην ἵνα ἀμυνθῶσι ταύτης προβλέποντες ἐπίθεσιν κατ' αὐτῆς. Ἀποτέλεσμα τῆς Μεραρχίας ταύτης ἡ διάλυσίς της.

VI) Διάλυσις μονάδων ἀποτελουμένων ἰδιαίτατα ἐκ μαχητῶν καταγομένων ἀπὸ τὰς καταληφθείσας ὑπὸ τῶν Γερμανῶν περιοχάς, μὲ ἔντονον καὶ διαβρωτικὸν ψυχικὸν ἐρώτημα «περὶ τῆς τύχης τῶν οἰκογενειῶν των».

VII) Ἐγκατάλειψις μονάδων ὑπὸ ἐφέδρων καὶ μονίμων ἀξιωματικῶν μὲ τὴν

ἀστείαν δικαιολογίαν «νὰ μὴ συλληφθῶσι εἰς τὰς μονάδας των καὶ αἰχμαλωτισθῶσι».

Τὸ τοιοῦτον δὲν ἐσυγχώρησε ἡ ψυχολογία τοῦ μετώπου, ὅπερ ἀπήτει κοινὴν τὴν τύχην. Εἶναι γνωστὰ καὶ κατέστησαν συνεχὴς ζωντανὴ κατηγορία τὰ τηλεγραφήματα τῶν ἁρμοδίων Διοικήσεων, ἐναντίον τῆς Διοικήσεως καὶ τοῦ ἐπιτελάρχου τῆς VII Μεραρχίας, οἵτινες ἐγκατέλειψαν τὰς θέσεις των διαρκοῦντος ἀκόμη τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῶν Γερμανῶν, μὲ τὴν δικαιολογίαν τῆς μὴ αἰχμαλωσίας. Ἡ ἔκθεσις τοῦ στρατηγοῦ Μπακοπούλου εἶνε καταπέλτης καὶ ἀπηχεῖ καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ μετώπου διὰ τοὺς ἐγκαταλείποντας τοὺς στρατιώτας των.

VIII) Τέλος ἡ συντριπτικὴ ἐντύπωσις μὲ τὰ ἀπαραίτητα σχόλια τῆς αὐτοκτονίας τοῦ Πρωθυπουργοῦ Κορυζῆ.

Σ υ μ π ε ρ α σ μ α τ ι κ ῶ ς: Διάλυσις τῆς θελήσεως ἀντιστάσεως ὡς ματαιοπονίας. Ἐπιθυμία ὅπως εὑρεθῶσιν οἱ μαχηταὶ ἐγγὺς τῶν οἰκογενειῶν των ἵνα συμμερισθῶσι τὴν ἰδίαν τύχην καὶ τὰς προστατεύσωσι. Ἡ τοιαύτη κατάστασις ἐξεδηλώθη δι' ἑνὸς γενικοῦ αἰσθήματος ἀνακουφίσεως, ὅταν ἐγνώσθη ἡ ἐπιτευχθεῖσα συνθηκολόγησις καὶ οἱ ὅροι οἵτινες ἀρχικῶς ἐφαίνοντο τιμητικοὶ καὶ εὐμενεῖς τοσοῦτον μᾶλλον καθόσον ἡ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν θέσις τῶν νικητῶν ἐφέρετο τὸ πρῶτον καταφανής. Τὴν ἐξαπάτησιν, ἤτοι τὴν μετατροπὴν τῶν ὅρων συνθηκολογήσεως, ἠκολούθησε ἕνα αἴσθημα ἀγανακτήσεως καὶ μίσους, τὸ ὁποῖον ἐκκολαφθὲν εἰς τοὺς μαχητάς, λόγῳ τῆς ἀτίμου ταύτης στάσεως τοῦ Χίτλερ, ἐκορυφώθη τόσον ἐναντίον τῶν Γερμανῶν κατὰ τὴν Κατοχήν, ὥστε νὰ περιθάλψωσι καὶ τοὺς μισητοὺς μέχρι τότε Ἰταλούς, ὅταν οὗτοι κατέστησαν οἱ διωκόμενοι τῶν Γερμανῶν κατὰ τὸ 1944. Ὅσον μπόρεσαν οἱ Ἕλληνες τοὺς ὑπενόμευσαν καὶ οἱ ἡρωϊσμοὶ ἀνεξαρτήτως φύλου ὑπῆρξαν οὐράνιοι!!!

γ) ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Κανένας ἐκτελεστὴς δὲν ἐγνώρισε καμμιὰ προπαρασκευαστικὴ ἐνέργεια τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως γιὰ τὴν θύελλα ποὺ πλησίαζε. «Τὴν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν, ποὺ ἐθεωρεῖτο βεβαία ἢ πιθανωτάτη». Αἱ μοναδικαί της ἀποφάσεις ἦσαν τελείως ἀψυχολόγητοι καὶ προκαλοῦν καὶ τώρα ἀκόμη τὴν ἀπορίαν:

I) Ἐπέτρεψε τὴν συνθηκολόγησιν τῆς Στρατιᾶς Ἀνατ. Μακεδονίας καὶ ἔδωσε ἔτσι στὸν στρατὸν Ἠπείρου τὴν σκέψιν ὅτι θὰ διατάξῃ καὶ τὴν δικήν του, εἰς παρομοίας συνθήκας. Ἀκόμη μὲ ὅλας του τὰς γνωσθείσας ἐνεργείας ἐδόθη ἡ ἐντύπωσις ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχιστράτηγος δὲν εὕρισκεν ἄλλην λύσιν. Ἀντίθετα οἱ ὑπεύθυνοι ἐπιτελεῖς του τὸν προέτρεπον πρὸς τοῦτο, καὶ ὅλο γενικῶς τὸ Γεν. Στρατηγεῖον εἶχεν ὑποστῇ τὴν κατάθλιψιν «τῆς ἀπουσίας τῶν προπαρασκευαστικῶν μέτρων ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν». Τὸ τηλ)φημα πρὸς τὸν στρατηγὸν Τσολάκογλου εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπικρατούσης ψυχολογίας.

II) Ἡ σύμπτυξις τοῦ Στρατοῦ Ἠπείρου διετάχθη, ὅταν πλέον ἦτο τελείως ἀργά. Οὐδεμία μονάς του ἐχρησιμοποιήθη δι' ἀπωτέρους σκοπούς. Τὸ κλείσιμο τῆς Κατάρας τοῦ Μετσόβου μόνον μὲ τὴν Μεραρχίαν Δημαράτου δὲν ἐδείκνυε ἀποφάσεις ἀντιστάσεως διαρκείας.

III) Δὲν παρουσιάσθη καμμιὰ θέλησις ἐπιβολῆς καὶ κυρώσεως ὑπὸ τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως ἔναντι τῶν ἐπικλήσεων καὶ τῶν προθέσεων τῶν Διοικητῶν Μ.

Μονάδων Ἠπείρου. Δὲν παρουσιάσθη οὐδεμία κίνησις ἐκ τῶν ὄπισθεν πρὸς τὰ ἐμπρός, οὐδὲ συνεκίνησε κανένα καὶ ὡδηγούμεθα εἰς τὸ μοιραῖον μόνον μὲ τηλ)κὰς διαταγάς, ὅταν ἀκόμη καὶ ἡ Στρατιὰ Ἠπείρου ἀπέστειλε τὸν συν)ρχην ὑπαρχηγὸν Γρηγορόπουλον, Θεόδ., ἵνα ἀναφέρῃ τὴν ἀπελπιστικὴν κατάστασιν.

IV) Ἀκόμη εἶναι ἀνεξήγητον πῶς ὁ Βασιλεύς, ὁ ὁποῖος ἐνσάρκωνε εἰς τὰς πλέον δραματικὰς στιγμὰς τὴν θέλησιν τοῦ Ἔθνους, ἤτοι τὸ «ΟΧΙ» ὑπὸ οἱασδήποτε συνθήκας, δὲν ἀπέστειλε τὸν Ἀρχιστράτηγον εἰς τὸ μέτωπον ἵνα ἐξηγήσῃ, νὰ θερμάνῃ, νὰ κατευθύνῃ, νὰ ἐξασκήσῃ εἰς στιγμὰς θανάτου τὴν ἐπιβαλλομένην διοίκησιν. Νὰ ἀξιοποιήσῃ τὴν ζητουμένην θυσίαν. Μήπως δὲν τὸν ἐθεώρησε κατάλληλον τότε;

V) Ὁ Ἀρχιστράτηγος, γνωστὸς διὰ τὰς σκληρὰς ἀποφάσεις του, δὲν διέταξε τὴν ἀντικατάστασιν τῶν οὑτωσεὶ πρὸς συνθηκολόγησιν κινουμένων διοικητῶν Σ.Σ. καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τοιούτων, συνεχιστῶν τοῦ ἀγῶνος μέχρις αἰχμαλωσίας. Καὶ ὅμως μὲ πόσην εὐκολίαν ἀντικατεστάθησαν στρατηγοὶ μεγάλου κύρους,ὡς οἱ Δρᾶκος, Παπαδόπουλος καὶ Κοσμᾶς, διότι ἐρωτηθέντες κατὰ τὸν Μάρτιον ἐπὶ τῶν δυνατοτήτων πρὸς Γερμανίαν, ἀπήντησαν ὅ,τι ἐνόμιζον δυνατόν, συμφέρον ἀλλὰ καὶ λογικόν. Καὶ τὸ χειρότερον ὅλων, παρουσίασε μοναδικὸν φαινόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν Ἀρχιστρατήγου, ἀπουσιάζοντος τοῦ στρατοῦ του, ὅταν τὸν προσεκάλει εἰς τὴν συνολικὴν ὑπερτάτην θυσίαν. Μόνον μία ἐξήγησις δύναται νὰ δοθῇ. Ἐτήρησε θρησκευτικῶς τὸ ἔμβλημά του: «διοίκησις ἐκ τοῦ μακρόθεν».

VI) Ὁ δ)τὴς τῆς Στρατιᾶς ἐπίσης δὲν ἔλαβε τὰ στοιχειώδη μέτρα ἀμέσου ἐκδιώξεως ἀπὸ τὰ Σώματα Στρατοῦ τῶν Διοικήσεων, αἵτινες τοῦ ἐτόνιζον «συνθηκολογήσατε» ἐὰν ἐνόμιζε ὅτι ὁ δρόμος ὃν ἠκολούθουν ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν καὶ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον.

VII) Ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἀνωτέρω ὑπάρχει μιὰ χαρακτηριστικὴ ἐνέργεια, τὸ ἀποσταλὲν ὑπὸ τοῦ ἐπιτελάρχου τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ συνταγματάρχου Χρυσοχόου, τηλεγράφημα πρὸς τὸν στρατηγόν του Τσολάκογλου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἀπεστάλη εἰς Ἀθήνας, ἵνα λάβῃ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Τὸ τηλ)μα τοῦτο ἀπεστάλη ἐν γνώσει τοῦ ἐπιτελείου τοῦ Γεν. Στρατηγείου (Κιτριλάκη - Δόβα - Κορόζη) καὶ ἔχει ὡς ἑξῆς: «Πρὸς Φρουραρχεῖον Ζ, προσωπικόν, διὰ στρατηγόν. Ἐνέργεια ἀνατίθεται ἁρμοδιότητα Στρατιᾶς Ἠπείρου. Ἐὰν ἀναλάβητε ὑμεῖς δέον πρότερον νὰ ζητήσετε ἐξουσιοδότησιν λοιπῶν διοικητῶν Σωμάτων Στρατοῦ ἀναθετόντων ὑμῖν ἐνέργειαν ὡς ἔχοντι ἐπαφὴν μὲ Γερμανούς». (Σημ. Φρουραρχεῖον Ζ—Γ΄ Σῶμα Στρατοῦ, Φρουραρχεῖον Θ—Γενικὸν Στρατηγεῖον). Ὁ συν)ρχης Χρυσοχόο ἦτο ἐκ τῶν πλέον ἐμπίστων καὶ προσφιλῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Εἶνε γνωστὸς διὰ τὴν θετικότητα καὶ διὰ τὴν σοβαρότητα τοῦ χαρακτῆρος του. Ἡ διατύπωσις προδικάζει ὅτι τοῦτο παρουσίαζε τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκδώσῃ καὶ σχετικὴν διαταγήν, λόγῳ τῆς πολιτικῆς γενικῆς καταστάσεως. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὁ συν)ρχης Χρυσοχόου θὰ ἀπέφευγε τοιαύτην διατύπωσιν. Τοῦ τηλεγραφήματος τούτου ἡ ἐξήγησις εἶνε σαφής: Ἐὰν ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου εἶνε ἔνοχος, ὁ Ἀρχιστράτηγος Παπάγος εἶνε ἠθικὸς αὐτουργός. Τοῦτο διὰ τὴν πλευρὰν ἐκείνων οἵτινες παραδέχονται εὐθύνην.

δ) ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΕΥΘΥΝΩΝ

Πῶς δέον νὰ καταμερισθοῦν αἱ εὐθύναι ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχουν τοιαῦται, ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀνακωχὴ ἀπετέλεσε σφάλμα καὶ προδοσίαν; Ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ γεγονότα, ἡ ἀπάντησις εἶνε λογικῶς ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ οὐσιαστικὴ εὐθύνη ἀλλὰ τυπική, ἐφ' ὅσον εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι δὲν ὑπῆρχε δυνατότης ἀντιστάσεως καὶ ὁ Στρατὸς Ἠπείρου ἐξήντλησε πράγματι τὰς δυνατότητάς του, ὡς ἅπαντες οἱ μαχηταὶ παραδέχονται καὶ τώρα ἀκόμη καὶ ἀπεδείχθη. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ ἀνακωχὴ ὑπῆρξε πρᾶξις ὀρθὴ ἢ ἀποτελεῖ σφάλμα ἐκείνων, οἵτινες ἐνήργησαν; Ἡ ἀπάντησις μου εἶνε καὶ τώρα ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἔδωσα εἰς τὸ δικαστήριον τῶν δοσιλόγων, τὸ ὁποῖον ἐδίκαζε τοὺς στρατηγούς. Τότε ἐδήλωσα, κληθεὶς ὡς μάρτυς ὅτι δὲν εἶμαι οὔτε μάρτυς ὑπερασπίσεως οὔτε κατηγορίας, ἀλλὰ μάρτυς τῶν γεγονότων, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἀπέρρεε ἡ ἀπόφασις τῆς δικαιοσύνης. Ἐξέθηκα ὅλην τὴν κατάστασιν, ὡς καὶ ἀνωτέρω τὴν ἐξέθηκα, ἀντικειμενικῶς καὶ ἄνευ οὐδενὸς συναισθηματισμοῦ. Ἡ μαρτυρία μου ἔκαμε εὐχάριστον ἐντύπωσιν εἰς ἅπαντας, ἡ δὲ ἐφημερὶς «Ἑστία» μετ' ἐπαίνων ἔγραφε: «ἐπὶ τέλους εὑρέθη ἕνας μάρτυς, ὅστις ἔθεσε τὰ πράγματα εἰς τὴν πραγματικήν των ἄποψιν».

Τότε μοὶ ἐτέθη ἀπὸ τὸν πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου, πῶς θεωρῶ τὴν ἀνακωχήν, ὀρθὴν πρᾶξιν ἢ ὄχι; Ἀπήντησα τότε: «Ἡ ἀνακωχὴ ἀπετέλεσε σφάλμα ὑπὸ τὴν στενωτέραν ἔννοιαν τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας». Μὲ τὴν στενὴν ταύτην ἔννοιαν ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ οὐσιαστικὴ εὐθύνη λόγῳ ἀδυναμίας ἀντιστάσεως, ὑπάρχει ἡ καθαρῶς στρατιωτικὴ εὐθύνη. Λέγεται: «Ἡ ψυχολογία τοῦ μετώπου, ὁ συναισθηματισμὸς τῶν Διοικήσεων, τὸ σύνθημα: «σώσατε τὴν τιμὴν τοῦ στρατοῦ», ποὺ ἀπετέλεσαν ἅλυσιν σύμφωνον καὶ συνυπεύθυνον ἀπὸ τῶν μαχητῶν μέχρι καὶ τοῦ Στρατηγείου, ἔπρεπε νὰ σπάσῃ εἰς τὸ ἄλλο σύνθημα: «Δὲν ὑπάρχει τιμὴ τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος». Ὅμως τὸ τοιοῦτον σύνθημα δυστυχῶς δὲν τὸ κατέστησαν οἱ ὑπεύθυνοι ἀντιληπτὸν εἰς τοὺς μαχητὰς καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὰς ὑπευθύνους διοικήσεις, διὰ τῆς παρουσίας των καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὴν ὑπερτάτην θυσίαν. Τονίζεται: «Οἱ στρατιωτικοὶ δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἀντιτίθενται εἰς τὰς πράξεις τῆς ὑπευθύνου ἐθνικῆς ἡγεσίας, ὁσονδήποτε καὶ ἂν αὕτη παρουσιάζεται παράλογος. Διότι καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ «ΟΧΙ» παραλογισμὸς ἐφάνη εἰς τὸν κόσμον. Ἀλλὰ παραλογισμὸς ὁ ὁποῖος ἐφώτισε τὸν κόσμον. Καὶ ἀφ' ἧς τὸ φῶς ἔβαινε πρὸς τὸ μοιραῖον προσωρινὸν σβήσιμον, ἔπρεπε νὰ ἐπακολουθήσουν ἀναλαμπαὶ ὁλοκαυτώματος κατὰ μέρη». Ναί: Ἀλλὰ τὸ ὁλοκαύτωμα ἀπαιτεῖ τὸν ἀρχηγὸν καὶ δὲν παρουσιάσθη ὁ Ἀρχιστράτηγος, ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνος, διὰ νὰ δώσῃ ἐπὶ τόπου τὸ παράδειγμα τοῦ ὁλοκαυτώματος. Εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις τὸν Λεωνίδα ἀπερχόμενον ἐκ Θερμοπυλῶν εἰς τὴν Σπάρτην ἀπὸ ὅπου νὰ δίδῃ διαταγὰς εἰς τοὺς 300 (τριακοσίους) νὰ πέσουν μέχρις ἑνός, ὅπως καὶ ἔπεσαν;

Ὁπωσδήποτε καίτοι τὸ ἀποτέλεσμα λόγῳ τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἔδωσε εἰς τὸ σύνολον σχεδὸν τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ ἀνακωχὴ ἀπέδωκε σημαντικὸν κέρδος, παραμένει τὸ στρατιωτικὸν σφάλμα ἔστω καὶ πρὸς θεωρητικὴν ἐξέτασιν. Καὶ τοῦ σφάλματος τούτου αἱ εὐθῦναι καταμερίζονται μεταξὺ τῶν κάτωθι διοικήσεων τοῦ μεγέθους τῆς εὐθύνης ἀφιεμένου εἰς τὴν κρίσιν ἑνὸς ἑκάστου μαχητοῦ, ὁ ὁποῖος ἤθελε ἀναπολήσει τὰ γεγονότα.

Ι) Ἀφ' ἧς ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ηὐτοκτόνησε ὑπὸ τὸ βάρος τῆς

ἐπικειμένης καταστροφῆς, ὑπέχει βαρυτάτην εὐθύνην διὰ τὰ μετέπειτα γεγονότα ὁ ἄτεγκτος Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Ν. Παπαδήμας, ὁ ὁποῖος δὲν ἐδικαίωσε τὴν φήμην του ὡς στρατιώτου, διότι κατὰ τὰς κρισίμους στιγμὰς δὲν ἔδωκε τὸ «παρὼν» εἰς τὸν μαχόμενον στρατόν. Ἄλλως τε ἦτο προφανὲς ὅτι δὲν ἐπίστευε εἰς περαιτέρω ἀντίστασιν. Εἶνε ὁ ὑπεύθυνος τῆς διαταγῆς ἀπολύσεως ἀπὸ τῆς 16ης Ἀπριλίου τῶν ὁπλιτῶν τῶν μετόπισθεν χωρὶς νὰ συμβουλευθῆ τοὺς ὑπευθύνους μαχητάς.

II) Τὴν μεγαλυτέραν ὅλων εὐθύνην ὑπέχει κατ' ἐξοχὴν ὁ ὑπεύθυνος, ὁ Ἀρχιστράτηγος, ὁ ὁποῖος οὐδεμίαν ἀντίδρασιν παρουσίασε εἰς τὰ ἐπερχόμενα γεγονότα καὶ ἠρκεῖτο εἰς τὰς ἀποστελλομένας ἐκ τοῦ μακρόθεν διαταγάς, χωρὶς τὴν ἔντονον ἐκείνην ἀντίδρασιν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ παρουσία τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Διατί δὲν ἔσπευσεν εἰς τὸ μέτωπον;

III) Ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς ἀνάλογον ὑπέχει εὐθύνην, διότι καὶ οὗτος οὐδεμίαν στρατιωτικὴν ἀντίδρασιν πραγματικὴν παρουσίασε καὶ ἠρνήθη τὰ συντριπτικά του δικαιώματα καὶ τὰς εὐθύνας, ὡς καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος.

IV) Τέλος, οἱ διοικηταὶ τῶν τριῶν Σωμάτων Στρατοῦ ὀλιγώτερον τῶν προηγουμένων, διότι εἰς αὐτοὺς καὶ μόνον εἰς αὐτοὺς δύναται νὰ καταλογισθῇ μετρία ἂν ὄχι πλήρης σύγχυσις, συνήθης εἰς ὅλα τὰ στρατιωτικὰ κλιμάκια εἰς τοιαύτας περιστάσεις.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐπιτελεῖα, καίτοι νομικῶς δὲν καθίστανται ὑπεύθυνα τῶν ἀποφάσεων τῶν διοικήσεων, τίθεται τὸ ἐρώτημα ἐὰν ἐξήντλησαν τὰς πρὸς τὰς διοικήσεις καί, γενικῶς, τὴν θέσιν των ὑποχρεώσεις. Καὶ οἱ μὲν ὑπεύθυνοι ἐπιτελεῖς τοῦ Γεν. Στρατηγείου πρῶτον μὲν ἔχουσι τὴν εὐθύνην τῆς παντελοῦς ἀπουσίας των ἀπὸ τὸ μέτωπον καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τῆς εἰσηγήσεως πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον «τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνακωχῆς».

Τίθεται ἤδη τὸ ζήτημα τῆς εὐθύνης τῶν ἐπιτελείων τῶν τριῶν Σωμάτων Στρατοῦ. Ὁ ρόλος τοῦ ἀρχηγοῦ ἑνὸς ἐπιτελείου εἶναι σαφής: «Νὰ προετοιμάζῃ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀρχηγοῦ του, παρέχων εἰς αὐτὸν εἰς πᾶσαν στιγμὴν τὰ στοιχεῖα τῆς ἀποφάσεώς του στηριζόμενα ἐπὶ πληροφοριῶν ἀκριβῶν καὶ πλήρων. Τὸ ἐπιτελεῖον ἐξ ἄλλου εἶνε ὄργανον εἰσηγήσεως καὶ παρακολουθήσεως τῆς ἐκτελέσεως καὶ ὄχι διοικήσεως. Παρ' ὅλα αὐτὰ πιστεύω ὅτι αἱ προσωπικότητες τῶν ἐπιτελῶν ὑπεισέρχονται καὶ εἰς τὴν διοίκησιν διότι διοίκησις καὶ ἐπιτελεῖον παρ' ὅλους τοὺς ξεχωριστοὺς ρόλους ἀποτελοῦν μίαν κυψέλην τῆς ὁποίας προΐσταται ὁ διοικητής. Γι' αὐτὸ θὰ ἐξετάσω τὴν τυχὸν ἠθικὴν ἔστω εὐθύνην. Καίτοι γνωρίζω τὴν ἐνέργειαν τῶν ἄλλων ἐπιτελείων, ἅτινα ἀπετέλεσαν ἀπ' ἀρχῆς σύμφωνον εἰκόνα μετὰ τῶν διοικήσεών των θὰ περιορισθῶ εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ. Τονίζεται εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος συνεχὴς ἀντίθεσις τοῦ ἐπιτελείου του ἀπὸ τῆς 11ης Ἀπριλίου, ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον ἠκούσθη εἰς τὸ Σῶμα τοῦτο ἡ λέξις «συνθηκολόγησις». Πράγματι βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς ἀξίους ἐπιτελεῖς καὶ ἰδιαίτατα τοὺς τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων Τζήμαν, Κώτσαλον καὶ Παπαχαραλάμπους, ἀντέταξα ἐπίμονον ἄρνησιν πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος, διὰ πᾶσαν αἴτησιν πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον, συνθηκολογήσεως. Τὴν 19ην Ἀπριλίου μοὶ ἐτέθη πλέον ὠμὸν τὸ ἐρώτημα ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σ. Στρατοῦ: «ὑπάρχει ἔστω καὶ ἐλαχίστη δυνατότης ἀντιστάσεως»; Ἀπήντησα ὅπως πράγματι ἦτο, «ὄχι» καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος ἀνέλαβε τὰς εὐθύνας του.

Τώρα μακρὰν τῶν γεγονότων, διηρωτήθην: Μήπως καὶ ἐγὼ ἐπηρεάσθην ἀπὸ τὸ ψυχολογικὸν κῦμα τοῦ μετώπου καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ περιορισθῶ μόνον εἰς τὸ «ὄχι», ἀλλὰ νὰ τονίζω: «ὄχι δὲν ὑπάρχει δυνατότης, ἀλλὰ ναὶ ἂς αἰχμαλωτισθοῦμε, ἄς γίνη ὅ,τι ἦτο δυνατὸν νὰ κάμη ὁ κάθε ἕνας, καὶ κάθε τμῆμα νὰ ἀποτελέση μίαν νησίδα ἀντιστάσεως «τὴν νησίδα τοῦ ὁλοκαυτώματος». Αὐτὸ ζητοῦσε ὁ Βασιλεύς, αὐτὸ ἐπεβάλλετο νὰ γίνη; Ἀλλὰ πρῶτον αὐτὸ ἀπαιτεῖ μίαν στοιχειώδη ψυχολογικὴν προπαρασκευήν, ἡ ὁποία ἔλλειψε τελείως ἀπὸ τὴν ὑπεύθυνον πηγήν. Ἀντιθέτως ὑπῆρξε βεβαιωμένη πληροφορία «τῆς ἀναχωρήσεως». Συνεπῶς εὑρίσκω ὅτι δὲν ὑπῆρχε καμμιὰ στρατιωτικὴ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν θὰ ἠδυνάμην τότε νὰ προτείνω εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος, ἐνέργειαν διὰ Σῶμα Στρατοῦ 7 Μεραρχιῶν. Διαταγή: «Ἀντιστῆτε ὅσο μπορεῖ ἕκαστος καὶ κατόπιν διαλυθῆτε καὶ γινῆτε ἀντάρτες» εἶνε ἀντίθετος πρὸς πᾶσαν στοιχειώδη λογικὴν καὶ σοβαρότητα, διότι θὰ ἦτο ὡσεὶ ἐὰν προετρέποντο οἱ μέχρι τότε νικηταί, ἀναγνωρίζοντες τὴν ἧτταν των, (διότι θὰ συνελαμβάνοντο κατὰ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν οἱ περισσότεροι ἐκτὸς τοῦ ὑλικοῦ) νὰ τραπῶσι πρὸς τὰ βουνὰ καὶ νὰ συμπήξωσι «ληστρικὰς ὁμάδας» μέχρι τῆς ἡμέρας τοὐλάχιστον, ποὺ θὰ ἐξησφαλίζετο καὶ συντονισμός, ἀλλὰ καὶ διατροφὴ ἔξωθεν. Ἀλλὰ αὐτὰ ἀποτελοῦν «θεωρίαν καφενείων καὶ ἀνευθύνων»· δὲν ἀποτελοῦν κριτικὴν τῶν γεγονότων πρὸς ἐξαγωγὴν συμπερασμάτων ὠφελίμων πρὸς μελέτην.

Ὁπωσδήποτε διὰ πάντα ἐχθρικῶς ἢ φιλικῶς διακείμενον, εὐσταθεῖ μία καὶ μόνη ἀπορία κατ' ἐμέ, κατηγορία κατ' ἄλλους. Καὶ ἡ ἀπορία ἢ κατηγορία συνοψίζεται: Ἀφ' ἧς ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν τὴν ἀναχώρησιν πρὸς Κρήτην καὶ ἐκεῖθεν ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ἔπρεπε νὰ ἐκδώση τὴν στοιχειώδη διὰ πάντα καὶ τὸν τελευταῖον νεοσύλλεκτον τῆς στρατιωτικῆς λογικῆς διαταγήν, ἐφ' ὅσον τὴν συνθηκολόγησιν ἐθεώρει ἔγκλημα, προδοσίαν, ἢ καὶ ἐπὶ τὸ ἠπιώτερον σφάλμα. Ἤτοι, ἀντὶ τῆς ἀποδοχῆς παραιτήσεως τοῦ Ἀρχιστρατήγου, διαταγὴ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ν. Παπαδήμαν καὶ τὸν Ἀρχιστράτηγον Α. Παπάγον νὰ προωθηθῶσι εἰς Ἰωάννινα καὶ ἀντιπρόσωπος καὶ ἐντολοδόχος τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως ὁ πρῶτος καὶ μὲ ἕνα ὑποτυπῶδες τακτικὸν Στρατηγεῖον (ἔφθανε ὁ ἁρμόδιος ὑπαρχηγὸς Μελησσινὸς καὶ οἱ συν)ρχαι ὑπεύθυνοι τῶν ἐπιχειρήσεων Κιτριλάκης καὶ Δόβας, διότι περὶ ἀποφάσεως θανάτου θὰ ἐπρόκειτο), ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνος Ἀρχιστράτηγος. Τότε ἡ ἀνακωχὴ ἐὰν ἐγίνετο, διότι ὁπωσδήποτε θὰ ἐγίνετο, θὰ ἐγίνετο μὲ τοὺς κατ' ἐξοχὴν ὑπευθύνους, μετὰ μίαν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον συντονιστικὴν ἐνέργειαν τῶν Σωμάτων καὶ ἀντίστασιν, μετὰ μίαν ἐπιβεβλημένην χρησιμοποίησιν (ἁπλῶς διὰ τὴν ἐκδήλωσιν οὐχὶ καὶ δι' ὠφέλειαν) τῶν εἰς Θήβας συγκεντρωμένων 40 χιλ. ἐφέδρων καὶ συνεπῶς «θὰ ἦτο ἀδιάβλητος».

Καὶ ἐὰν δὲν ἐγίνετο; Τότε θὰ διεπράττετο ἕνα στρατηγικὸν σφάλμα, τότε δὲν θὰ εἴχομεν τὴν «στρατηγικὴν νίκην» ἥν ἐξησφάλισε ἡ ἀνακωχή· τότε πράγματι «ἡ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος» θὰ ἐκηλιδοῦτο, διότι θὰ ἐκηλιδοῦτο ἡ τιμὴ τῶν νικητῶν διὰ τὸν ἁπλούστατον καὶ πραγματικὸν ῥόλον «ὅτι θὰ εἶχαν καὶ τυπικῶς, οὕτως εἰπεῖν, ἡττηθῆ» ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως οὐσιαστικῶς εἶχον ἐξαντλήσει πᾶσαν καὶ τὴν τελευταίαν δυνατότητα ἀντιστάσεως. Λέγεται, καὶ δικαίως, ὅτι ἡ ἧττα πολλάκις ἀποτελεῖ νίκην διότι ἐξασφαλίζει τὴν δόξαν. Ἧττα χωρὶς ὁλοκαύτωμα δὲν ἀποδίδει τὴν δόξαν. Καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα δὲν εἶνε ἐνέργεια διὰ 350 χιλ. μαχητάς. Πρὸ παντὸς ἡ διάλυσις δὲν ἐξασφαλίζει τὴν δόξαν.

2) ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΚΩΧΗΣ

Ἐὰν ὑπὸ τὴν στενωτέραν συνεπῶς στρατιωτικὴν ἔννοιαν (ἀπαράδεκτος διὰ γεγονότα ἐθνικῆς, ἀλλὰ καὶ συνολικῆς συμμαχικῆς ἐκτάσεως) δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀνακωχὴ ἀπετέλεσε σφάλμα, διότι ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἀντιπειθαρχικὴν ἔναντι μιᾶς ἀντιθέτου διαταγῆς τῆς Ἀνωτάτης Στρατιωτικῆς καὶ Πολιτικῆς Ἡγεσίας, ὀφείλομεν νὰ ἐξετάσωμεν ταύτην ὑπὸ τὴν στρατηγικὴν ἔκτασιν τοῦ γεγονότος διὰ νὰ κρίνωμεν διὰ τὴν ὠφελιμότητα καὶ συνεπῶς τὴν ὀρθότητα ἢ μὴ τῆς πράξεως ταύτης τῶν στρατηγῶν τοῦ μετώπου. Καὶ κατ' ἀρχήν, ὀφείλομεν ὡς καλῆς πίστεως κριταὶ νὰ παραδεχθῶμεν, ἐκεῖνο ἄλλως τε, τὸ ὁποῖον παρεδέχθησαν ἅπαντες οἱ ξένοι στρατιωτικοὶ συγγραφεῖς καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ πραγματικότητα: α) Οἱ Ἄγγλοι ἀπεκάλυψαν τὸ πλευρὸν τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου 8 ἡμέρες πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς ἀνακωχῆς. Ἦτοι στρατιωτικῶς τὸ μέτωπον τῆς Ἀλβανίας ἠμύνθη νικηφόρως ἔστω καὶ κυκλωμένο ἐπὶ 8ήμερον. Οἱ Ἄγγλοι εὑρίσκοντο εἰς Θερμοπύλας, ὅταν ἡ ἀνακωχὴ ὑπεγράφετο εἰς Ἰωάννινα, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ μονάδες, τηροῦσαι τὸ σύνολον τῶν συνόρων ἐν Ἀλβανίᾳ, δὲν εἶχον ἐπιτρέψει εἰς οὐδένα Ἰταλὸν νὰ τὰ διέλθη. β) Ὅτι αἱ δυνάμεις τὰς ὁποίας ἀπεβίβασαν οἱ Ἄγγλοι δὲν ἀπετέλουν στρατιωτικὴν βοήθειαν (μόνον τὰ νήπια στρατιωτικῆς τέχνης θὰ ἠδύναντο νὰ παραδεχθῶσι τὸ ἀντίθετον), ἀλλὰ πολιτικὸν ἑλιγμόν, ἰδιαίτατα διὰ τὴν Γιουγκοσλαυΐαν, τὸν ὁποῖον καὶ ἐπέτυχον μόνον δι' ἕνα 24ωρον ἀντιστάσεως. Ἐπέτυχον ἕνα χάρτινον πύργον τότε, ἀλλὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀντίστασιν μεταγενέστερον. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Τουρκίαν ὅπου ὅμως ἀπέτυχον, διότι οἱ Τοῦρκοι δὲν παρεσύρθησαν. Τόσον εἶνε ἀληθὲς τοῦτο, ὥστε Ἄγγλος στρατιωτικός, συνοδὸς τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἄντονυ Ἦντεν, ὁ στρατηγὸς σὲρ Φράνσις ντὲ Γκήγκαντ, ἐτόνισε εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του ὅτι: «Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις διέπραξε ἔναντι τῆς Ἑλλάδος μίαν ἀπάτην ἐγγίζουσαν τὰ ὅρια τῆς ἀτιμίας». γ) Ὅτι ὁ στρατὸς Ἠπείρου δὲν ἠπίστησεν οὔτε συναισθηματικῶς οὔτε στρατιωτικῶς ἔναντι τῶν μαχομένων Ἄγγλων, διότι οὗτοι ἀντιθέτως (ἄνευ οὐδεμιᾶς διαταγῆς τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὑφ' οὗ τὰς διαταγὰς ὑπήγοντο τὰ ὑπὸ τὸν Ἄγγλον στρατηγὸν Οὐΐλσωνα τμήματα) ὑπεχώρησαν ἀπὸ τῆς 2ας Ἀπριλίου ἀποκαλύψαντες τὸ ἑλληνικὸν πλευρόν. Καὶ ἐπὶ πλέον, οὐδὲ ἓν ἀεροπλάνον (ὡς ἀναγράφει εἰς τὸ βιβλίον του) δὲν διέθεσαν οὗτοι ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς Μονάδος, ἀλλὰ ἅπαντα ὑπὲρ τῶν τμημάτων των. Ὁ Παπάγος μάλιστα ἀναφέρει καὶ κάτι τὸ κατήγορον: «ἐάν, ἀναγράφει, οἱ Ἄγγλοι μᾶς διέθεταν τὰ ἀπαραίτητα αὐτοκίνητα καὶ ἀεροπορικὴν ὑποστήριξιν, τότε ἡ θέσις τῶν Ἰταλῶν θὰ ἦτο δύσκολος. Συνεπῶς δι' ἐκείνους ποὺ μεταχειρίζονται πομπώδεις πομφόλυγας ἡ «προδοσία», ἂν γίνη παραδεκτή, δὲν θὰ εἶνε πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἄγγλων. Ἀλλὰ γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει πρὸς τὸ μέρος οὐδενός, διότι βαρύνει εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ προέχει, ὁ τελικός σκοπός καί, συνεπῶς ἅς ποῦμε ὅτι ἐπιτρέπονται καὶ αἰσθηματικαὶ ἀτιμίαι, τὰς ὁποίας ἀναφέρει, ὡς ἄνω ὁ στρατηγός σὲρ Φρένσις. Ὁπωσδήποτε πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῶν ὅσων ἀνωτέρω ἰσχυρίζομαι παραπέμπω τοὺς τυχὸν δυσπιστοῦντας εἰς τὰ συγγράμματα τῶν στρατιωτικῶν συγγραφέων: Ἀρχιστρατήγου Ἀλ. Παπάγου: «Ὁ Πόλεμος τῆς Ἑλλάδος», Κρίστοφερ Μπάκλεϋ: «Ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Κρήτη κατὰ τὸ 1941», ἀντιστρατήγου Φοῦλλερ: «Στρατηγικὴ καὶ Τακτικὴ Ἱστορία τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου» (κεφάλαιον περὶ

Ἑλλάδος), στρατηγοῦ σὲρ Φράνσις ντὲ Γκήγκαντ: «Ἀπομνημονεύματα». Διὰ τούτων, τῶν Ἄγγλων κριτικῶν, ἔχει πρὸ πολλοῦ καταρριφθῆ ὁ μῦθος περὶ προδοσίας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ εὐθύνη ἔστρεψε κατεύθυνσιν πρὸς τοὺς Ἄγγλους. Ὁ ἁρμοδιώτερος ὅλων, ὁ μέγας Πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ, ἀναγνωρίζει, ὅτι «οἱ Βρεταννοὶ ἠνάγκασαν τοὺς Ἕλληνας διὰ παντὸς μέσου, θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου», (τόμος ΙΙΙ, σελὶς 14) νὰ συγκατατεθοῦν εἰς τήν, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1941, ἀπόβασιν ἀνεπαρκῶν δυνάμεων.

Τόσον ἀνεγνώριζεν ὁ Τσῶρτσιλ, ὅτι εἴχομεν κάμει εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ καθῆκον μας καὶ εἴχομεν ἐξαντλήσει ὅλα τὰ ὅρια ἀμύνης, ὥστε ἐδήλου, ὅτι εἴμεθα ἐλεύθεροι νὰ δεχθῶμεν τὸ Γερμανικὸν τελεσίγραφον (Τόμος ΙΙΙ, σελὶς 90). Καὶ ὅμως δὲν τὸ ἐδέχθημεν ἀντιτάξαντες τὸ δεύτερον ὑπερήφανον «Ὄχι».

Καὶ ἀκόμη μιὰ συγκινητικὴ δήλωσις τοῦ Βρεταννοῦ συγγραφέως Compton Mackenzie, εἰδικοῦ περὶ τὰ πολιτικο - στρατηγικὰ προβλήματα, εἰς ἄρθρον του εἰς τὸ περιοδικὸν «Spectator». «Ἂς μὴ ἰσχυριζώμεθα, πλέον, περὶ τῆς ὀφειλομένης ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων εὐγνωμοσύνης πρὸς ἡμᾶς τοὺς Βρεταννούς. Διαρκούσης τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος, ἡμεῖς οἱ Βρεταννοὶ εἴμεθα οἱ ὀφειλέται».

δ) Ὁ στρατηγὸς Μαζαράκης, ὁ ἀκαδημαϊκὸς καὶ θεωρούμενος σοφὸς στρατιωτικός, δὲν ἠθέλησε μετὰ τὴν αὐτοκτονίαν τοῦ Κορυζῆ καὶ μετὰ τὴν μελέτην τῆς καταστάσεως νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι δὲν εὗρε δυνατότητας περαιτέρω ἀντιστάσεως.

ε) Καὶ διὰ τοὺς πλέον ἀνευθύνους κριτικούς, ἀφ' ἧς οἱ Γερμανοὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Κατάραν, ἡ ἀντίστασις τοῦ στρατοῦ Ἠπείρου, χρονικῶς, θὰ διήρκει, ὅσον ὁ χρόνος πορείας πρὸς τὰ στρατηγεῖα Στρατιᾶς καὶ Σωμάτων Στρατοῦ, ἤτοι 24 ὥρας, διὰ τὸν βραδύτερον ρυθμόν, ἀφοῦ ἐπρόκειτο νὰ καταβάλουν ἀντίπαλον περικυκλωμένον, μὴ διαθέτοντα οὐδὲ ἕνα ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀπόλυτον ἀδυναμίαν ἀνεφοδιασμοῦ.

στ) Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ Ἀρχιστράτηγος ἠρνήθη τὰ καθήκοντά του, οἱ στρατηγοὶ τοῦ Μετώπου ὑποκατέστησαν τοῦτον εἰς τὰ καθήκοντά του καὶ ὤφειλον νὰ σκεφθῶσι: «Τί καὶ πῶς ἠδύναντο νὰ κερδίσωσι».

Καὶ ἡ ἀπόφασίς των τῆς συνθηκολογήσεως πρὸς τοὺς Γερμανοὺς καὶ τὸ ὑπογραφὲν πρωτόκολλον καὶ ἡ διατύπωσίς του: «ἐπιτρέπεται οἱ Γερμανοὶ νὰ παρεμβληθοῦν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν καὶ οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποσυρθῶσι εἰς τὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα μετὰ 20ήμερον», ἀποτελεῖ «χαρακτηριστικὴν στρατηγικὴν νίκην», διότι μετέτρεψαν τὴν ἐντὸς 24ώρου ἐπικειμένην ἀσφαλῆ ἧτταν, αἰχμαλωσίαν καί, τὸ χειρότερον, οἰκτρὰν διάλυσιν εἰς παραδεκτὴν νίκην ἔναντι τῶν Ἰταλῶν, θεόρατον ἠθικὸν ὄφελος. Ὑπὸ τὸ στρατηγικόν, συνεπῶς, τοῦτο πρῖσμα, πιστεύω ἀκραδάντως, (καίτοι δὲν μοῦ ἀνήκει οὐδεμία τιμή, διότι ἤμην ἀντίθετος ταύτης, ὡς τονίζει αὐτὸς οὗτος ὁ διοικητὴς τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ) ὅτι ἡ ἀνακωχὴ ἀπετέλεσε «στρατηγικὴν νίκην», διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀναλαβόντες τὴν εὐθύνην στρατηγοί, ἦσαν μὲν ἄξιοι ἀποτάξεως ἐκ τοῦ στρατοῦ δι' ἀντιπειθαρχικὴν ἐνέργειαν, ἀλλά, συγχρόνως, καὶ ἄξιοι τῆς ἐθνικῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης. Διότι οἱ στρατηγοί, ὅταν εἶνε ἄξιοι τῆς ἀποστολῆς των, δὲν σκέπτονται τὸ ἀτομικόν των συμφέρον, ἀλλὰ τὸ γενικώτερον συμφέρον τοῦ Ἔθνους, οὗτινος ὑπῆρξαν ἄξια τέκνα οἱ στρατηγοὶ τοῦ Μετώπου.

Αὐτὸ εἶνε τὸ συμπέρασμα μιᾶς ἀντικειμενικῆς καὶ ἄνευ πάθους κριτικῆς τῶν γεγονότων, κριτικῆς ἐπωφελοῦς καὶ οὐχὶ ἐμπαθοῦς, ὡς ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα: «Τίς πταίει;»—ἂν πταίῃ. Ἀλλὰ οὐδεὶς πταίει, εὐτυχῶς, διὰ τὸν τιμημένον στρατὸν καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι ἅπαντες ὑπῆρξαν ἀντάξιοι τοῦ μεγάλου «ΟΧΙ», ἄξιοι τῆς πατρίδος. Καὶ τρανοτέρα ἀπόδειξις, ἡ συνέχισις τοῦ ἀγῶνος. Σκοπιμότητες καὶ καταδίκαι, πρὸς ὠφέλειαν καὶ ἱκανοποίησιν «τῶν μόνων προδοτῶν καὶ ὑπευθύνων διαβρώσεως τοῦ Μετώπου, τῶν κομμουνιστῶν», οὐδεμίαν δύνανται, οὔτε πρέπει νὰ ἔχωσι «ἠθικὴν διάρκειαν», ἀλλά, τοὐναντίον, πρέπει νὰ ἐξουδετεροῦνται μὲ μίαν «ἠθικὴν ἀποκατάστασιν», ὡς ἔργον πατριωτικῆς δικαιοσύνης καὶ ἐθνικοῦ συμφέροντος.

3) ΞΕΝΑΙ ΓΝΩΜΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΠΑΚΟΗΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ

Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ παραθέσω καὶ μίαν περίληψιν μιᾶς μελέτης τοῦ δόκτορος Dhram Pal, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν περιοδικὸν «Military Review» (Σεπτέμβριος 1956) καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται γνῶμαι στρατηγῶν τῆς πλευρᾶς ἐκείνης, ἡ ὁποία ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν ἑνὸς τρελλοῦ ἡγήτορος καὶ τελικῶς ὡδηγήθη εἰς τὴν καταστροφήν. Ἐτέθη δὲ ζήτημα ἀνυπακοῆς τῶν στρατηγῶν.

Δὲν πρόκειται βέβαια περὶ οὐδενὸς παραλληλισμοῦ.

Ὑπάρχει ὅμως τοῦτο τὸ κοινόν, ὅτι, καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἰδικῆς μας, οἱ διατάσσοντες δὲν προσέτρεξαν εἰς τὸ καταρρέον μέτωπον τοῦ νικηφόρου μέχρι τότε στρατοῦ.

Τὰ ὁλοκαυτώματα, εἴπαμε, χρειάζονται τὴν παρουσίαν καὶ τὴν συμμετοχὴν τοῦ ὑπευθύνου ἀρχηγοῦ.

Ἂς ἰδοῦμε, λοιπόν, τὶς γνῶμες τῶν ἡττημένων, ὅπως τὶς παρουσίασε ὁ δόκτωρ Pal καὶ ἀκόμη τὶς ἰδικές του γνῶμες:

«Ὁ στρατηγὸς Ρόμμελ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἰσχῦον δόγμα τῆς ἄνευ ὁρίων ὑπακοῆς, ἦτο τῆς γνώμης, ὅτι εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις, πρέπει νὰ καθορίζωνται ὅρια εἰς τὴν ὑπακοήν. Ἡ θεωρία του ἦτο ἡ ἑξῆς: «Ἡ ὑπακοὴ πρέπει νὰ σταματᾷ εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ὅπου ὁ στρατηγὸς αἰσθάνεται, ὅτι εἶνε ὑπεύθυνος διὰ τὴν μοῖραν τοῦ Ἔθνους καὶ ὁπότε ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις ἐπιβάλλει ἀνταρσίαν».

Ὁ Ρόμμελ εἶχε πιστεύσει καὶ ἀποφασίσει, ἐὰν παρεβλέπετο μία τελευταία προειδοποίησίς του, ὅπως συνέβη καὶ μὲ προγενεστέρας, νὰ ἀποδεσμεύετο τοῦ ὅρκου νομιμοφροσύνης, ὡς ἐκτελῶν καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα του.

Ὑπεστήριζεν, ὅτι μόνον ὁ ἀνώτατος στρατιωτικὸς ἡγήτωρ εἶχεν ἁρμοδιότητα, δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσιν νὰ λάβῃ τὴν σοβαρὰν ταύτην ἀπόφασιν καὶ ὄχι οἱοσδήποτε ἀξιωματικός, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὴν ἐπίδρασιν ὅλων τῶν παραγόντων τοῦ πολέμου.

Συμπερασματικῶς, ὁ Ρόμμελ ἐγνωμάτευεν, ὅτι ὁ στρατηγὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀρνηθῇ ὑπακοὴν εἰς τὰς διαταγὰς καὶ νὰ ἐπαναστατήσῃ ἀκόμη, ἐὰν εἶνε πεπεισμένος, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῶν προϊσταμένων του ὁδηγεῖ τὸ Ἔθνος εἰς τὴν καταστροφήν.

Τοιαύτη θεωρία ἀποτελεῖ ἐπικίνδυνον ἄποψιν καί, κυριολεκτικῶς, δυναμίτιδα εἰς τὴν θεμελιώδη βάσιν «τῆς ἄνευ ὁρίων ὑπακοῆς».

Γιὰ νὰ ἐξηγηθῇ μία τοιαύτη θεωρία θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι αὐτὴ

ἦτο προϊὸν μιᾶς πράγματι παθολογικῆς καταστάσεως γεγονότων καὶ τῆς συνεχοῦς συρράξεως μεταξὺ τοῦ Χίτλερ καὶ τῶν στρατηγῶν του ἐπὶ θεμελιωδῶν ζητημάτων στρατηγικῆς.

Πολλοὶ τῶν στρατηγῶν εὑρέθησαν εἰς ἀπόγνωσιν, διότι, διὰ νὰ ἀπαλλαγῶσι ἐπικινδύνων καταστάσεων, ἔπρεπε νὰ ἀψηφίσωσι τὰς διαταγὰς τοῦ Χίτλερ.

Ὁ Χίτλερ ἐπέβαλλε τὴν προσκόλλησιν καὶ τὴν τακτικὴν τῆς μὴ συμπτύξεως ἐκ τῶν προκεχωρημένων θέσεων. Οἱ στρατηγοὶ ηὐνόουν τὴν ἐλαστικὴν τακτικὴν τῆς στρατηγικῆς συμπτύξεως.

Ὁ ὀρθὴ θέσις τοῦ ζητήματος εἶνε ὅτι: «Ὁ Χίτλερ καὶ ἡ Ἀνωτάτη Στρατιωτικὴ Διοίκησις, ἡ ὁποία δὲν εἶχε τὸ σθένος νὰ τὸν ἀντικρούσῃ, εὑρίσκοντο ἀπολύτως ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας των, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰς ἀπόψεις τῶν στρατηγῶν, ἀφοῦ ἡ τελικὴ μορφὴ καὶ ἡ κατάστρωσις τῶν γενικῶν γραμμῶν τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνος, εἶνε καθήκοντα τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως καὶ ὄχι τῶν διαφόρων διοικητῶν». Ὅμως, ἡ ὀρθοτέρα θέσις τοῦ ζητήματος, μὲ βάσιν πάντοτε ἀναμφισβήτητον τὴν ἀνωτέραν ὀρθὴν θέσιν, εἶνε ὅτι: «Ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις ὀλισθαίνει ἐπικινδύνως, ὅταν παραβλέπῃ τὰς ὀρθὰς ἀπόψεις τῶν στρατηγῶν, τῶν εὑρισκομένων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὅταν αὕτη εὑρίσκεται μακρὰν τούτου».

Τὸ χάσμα μεταξὺ Χίτλερ καὶ στρατηγῶν του, ἐμεγάλωσε μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς 6ης Γερμανικῆς Στρατιᾶς εἰς Στάλινγκραντ. Οἱ στρατηγοὶ εἶδον μετὰ δέους, ὅτι ἔβαινον πρὸς ἀποτυχίαν καὶ ἀτίμωσιν μὲ τὴν ἄκαμπτον τακτικήν του. Ἡ τραγωδία τοῦ Στάλινγκραντ ἀπετέλεσε τὸ φάσμα τῆς ἀγωνίας των. Εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ἀποτολμήσωσι ἀνυπακοήν.

Ὅταν ἐξετοξεύθη ἡ ἐπίθεσις τῶν Συμμάχων εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1942 καὶ ἡ κατάστασις ἐπεδεινώθη, ὁ στρατάρχης Ρόμμελ διέταξεν ὑποχώρησιν. Εἶχεν ἀρχίσει αὕτη, ὅτε ἐπενέβη ὁ Χίτλερ μὲ τὸ προσβλητικόν, δι' ἕνα ἀγωνιζόμενον, τηλεγράφημα: «Δὲν ἐγκρίνω ἄνανδρον ὑπεκφυγὴν τοῦ Ρόμμελ καὶ ἡ γραμμὴ νὰ κρατηθῇ πάσῃ θυσίᾳ».

Ὁ Ρόμμελ ἐσταμάτησε τὴν ὑποχωρητικὴν κίνησιν μὲ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀπόφασιν νὰ πολεμήσῃ καὶ ἀποθάνῃ.

Ἐπενέβη ὅμως ἕνας ἄλλος παράγων, ὁ διοικητὴς τῶν Νοτίων Δυνάμεων στρατάρχης Κέσσερλιγκ, διατάξας τὸν Ρόμμελ νὰ ὑποχωρήσῃ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν καταστροφήν του. Ὅμως, πρὸς τοῦτο, ἐπέτυχε νὰ λάβῃ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Χίτλερ.

Εἰς τὴν Ρωσίαν δύο Γερμανικὰ Σώματα Στρατοῦ, κατὰ τὴν περίοδον Ἰανουαρίου—Φεβρουαρίου 1944, ἐκινδύνευσαν νὰ περικυκλωθοῦν πλησίον τοῦ Χέρκησεν. Ὁ στρατάρχης Μανστάϊν διέταξε τὴν σύμπτυξίν των. Ὁ Χίτλερ, ἐπεμβαίνων, διέταξε τοὺς διοικητὰς Σωμάτων Στρατοῦ νὰ διατηρήσωσι τὰς θέσεις των. Οἱ σωματάρχαι δὲν ὑπήκουσαν καὶ συνεμορφώθησαν πρὸς τὴν διαταγὴν τοῦ Μανστάϊν καὶ ἀπέφυγαν τὴν μοιραίαν καταστροφήν.

.Ο στρατάρχης φὸν Κλούγκ, διοικητὴς τῶν Δυτικῶν Δυνάμεων, κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1944 διέταξε τὴν ὑποχώρησιν τῆς Β' Ὁμάδος Στρατιῶν, παρὰ τὴν ἀπαγορευτικὴν διαταγὴν τοῦ Χίτλερ. Ἀντικατεστάθη καὶ ἀνεκλήθη, προβλέπων δὲ τὸ ἀποτέλεσμα, ἔλαβε δηλητήριον.

Ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν τὴν τύφλωσιν τοῦ Χίτλερ καὶ τὴν περιφρόνησιν

πρὸς τοὺς στρατηγούς του· δὲν δύνανται ὅμως νὰ δικαιολογήσουν τὴν θέσιν τοῦ «δόγματος Ρόμμελ».

Μόνη ὀρθὴ τακτικὴ δι' οἱονδήποτε στρατηγὸν εἶνε ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἠκολούθει ὁ πεπειραμένος καὶ πλέον ψύχραιμος Κέσσερλιγκ. Οὗτος ἐπρέσβευε τρεῖς τρόπους ἐνεργείας:

— Νὰ ἑρμηνεύῃ κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τὰς δοθείσας διαταγάς.

— Διὰ περίπτωσιν ἀπολύτου διχογνωμίας, προσπάθεια ὅπως μεταπεισθῇ ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις.

— Καὶ ἐὰν τοῦτο καθίστατο ἀδύνατον, αἴτησις ἀντικαταστάσεως ἀπὸ τὴν Διοίκησιν.

Ἡ τοιαύτη τακτική, τὴν ὁποίαν ἐφήρμοσε χαρακτηριστικῶς εἰς Ἰταλίαν, εἶνε ἡ μόνη ἐνδεδειγμένη.

Πᾶσα ἄλλη, ὡς ἐκείνη ἣν ἐπρέσβευεν ὁ Ρόμμελ, ἀποτελεῖ δυναμίτιδα διὰ τὸ στράτευμα». Ἔτσι τελειώνει ὁ Pal.

Ἐγὼ νομίζω: Ὅλοι πρέπει νὰ σκεπτώμεθα, ὅτι οἱ στρατηγοὶ καὶ αὐτοὶ εἶνε στρατιῶται ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς πειθαρχίας, τῆς ὑπακοῆς. Ὅμως ἡ ὑπακοὴ αὕτη ἔχει ὅρια καὶ τὰ ὅρια ταῦτα σημαίνουν, ὅτι ἕνας στρατηγός, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται εἰς τὸ πεδίον μάχης, ὅταν βλέπῃ ὅτι τὰ σχέδια δὲν εἶνε ἐφαρμόσιμα, τὰ τροποποιεῖ, ὑπ' εὐθύνην του καὶ ὑπὸ οἱανδήποτε κύρωσιν, ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ ἐπιτύχῃ τὴν νίκην. Ἂν τὰ σχέδια ὁδηγοῦν πρὸς τὴν καταστροφήν, ὀφείλει ἐντόνως νὰ τὸ καταστήσῃ γνωστὸν καὶ ἤ, ἐν περιπτώσει ἐπιμονῆς τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως—ἡ ὁποία εἶνε ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἀνωτάτην τακτικὴν—μετέχει τῆς καταστροφῆς, ἐφ' ὅσον οἱ στρατιῶται του ἄγονται πρὸς τὴν θυσίαν, μετέχων καὶ αὐτῆς ταύτης, ἢ ἀποσύρεται μήπως καὶ διὰ τῆς ἀποφάσεώς του ταύτης συνετίσῃ τὴν πλανωμένην Ἀνωτάτην Διοίκησιν.

Ἀντιθέτως, ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις ὀφείλει νὰ εἶνε πάντοτε κάτοχος τῶν παλμῶν τοῦ Μετώπου καὶ νὰ μὴ εἶνε ποτὲ ψυχρὴ καὶ ἄκαμπτος, ἀλλὰ θερμὴ καὶ δημιουργικὴ καὶ πρὸ παντός, ὅπου τοῦτο ἐπιβάλλεται, λόγῳ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διατιθεμένων στρατευμάτων της, νὰ μετέχῃ ἐνεργῶς τοῦ ἀγῶνος καὶ νὰ γνωρίζῃ νὰ θυσιάζεται καὶ αὐτή, ἂν τὸ Ἔθνος ἐπιτάσσῃ τὴν θυσίαν.

Οὐδεὶς εἶνε ὑπεράνω τῆς τιμῆς τοῦ Ἔθνους, ὥστε νὰ θέλῃ νὰ διαφυλάξῃ τὴν τιμήν του καὶ τὸν ἑαυτόν του ἐκ τοῦ κινδύνου. Ὅμως, πρόβλημα ψυχικῆς δυνάμεως εἶνε τοῦτο καὶ ἀνωτέρας ἀντιλήψεως καθήκοντος.

Καὶ σὰν κατακλεῖδα, ἡ γνώμη τοῦ Ναπολέοντος, ἡ ὀρθοτέρα:

«Ἕνας στρατηγός, ὅταν ὁ στρατός του βρίσκεται σὲ θέσι ἀμφίβολη ἢ καὶ κακή, προσπαθεῖ νὰ τὴν βελτιώσῃ, ἂν εἶνε δυνατόν. Ἂν εἶνε ἀδύνατο, ὀφείλει νὰ συγκεντρώσῃ ὅλο του τὸ θάρρος καὶ νὰ πολεμήσῃ. Ἔτσι μονάχα ἔχει ἀκόμη κάποιαν ἐλπίδα. Θὰ νικηθῇ; Ναί. Μὰ δὲν θὰ χαθοῦν ὅλα, θ' ἀπομείνῃ ἡ τιμή».

4) Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΟΧΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ. Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΜΟΥ ΠΡΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΔΟΣΙΛΟΓΩΝ. Η ΦΩΤΕΙΝΗ ΔΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΜΠΑΚΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗ

Ἡ Κυβέρνησις τοῦ στρατηγοῦ Τσολάκογλου ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς γέννημα τοῦ στρατοῦ (στελεχῶν) τοῦ Μετώπου. Τρεῖς σωματάρχαι τοῦ στρατοῦ τοῦ Μετώπου ἔλαβον μέρος εἰς αὐτήν: Ὁ Γ. Τσολάκογλου, διοικητὴς Γ΄ Σώματος Στρατοῦ, ἀνέλαβε τὴν προεδρείαν τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Π. Δεμέστιχας, διοικητὴς τοῦ Α΄ Σώματος Στρατοῦ, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν. Καὶ ὁ ὑποστράτηγος διοικητὴς τοῦ Β΄ Σώματος Στρατοῦ Γ. Μπᾶκος τὸ ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ὁ στρατηγὸς Μπᾶκος δὲν ἤθελε νὰ μετάσχῃ τῆς Κυβερνήσεως· μετέσχε τῇ πιέσει τῶν ἀξιωματικῶν, τῶν ὁποίων ἐκδήλωσις—τῇ ἀπαιτήσει του—ὑπῆρξε σχετικὸν πρωτόκολλον, τὸ ὁποῖον ὑπεγράφη ἀπὸ τὰς εἰς Μέτσοβον εὑρισκομένας διοικήσεις. Σκέψις ὅλων ἦτο, πῶς ὑπὸ τὸν καταλληλότερον καὶ συναδελφικώτερον διοικητὴν Σώματος, τὸν ὑποστράτηγον Μπᾶκον, θὰ ἐξασφαλισθῇ, ὑπὸ τὴν Κατοχήν, ἡ ἑνότης τῶν ἀξιωματικῶν.

Καὶ εἶνε ἀναμφισβήτητον, ὅτι πολλὰ ἔπραξε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ὁ ἀείμνηστος Μπᾶκος. Ἀλλὰ καὶ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἔγινε ὑπονομεύσεως τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐξασφαλίσεως τῆς τάξεως ἅμα τῇ ἀναχωρήσει του, τὴν ὁποίαν ἀνέτρεψαν τὰ διάφορα γεγονότα. Ὅμως, ἡ μέριμνα ὑπὲρ τῶν ἀναπήρων, ἡ μέριμνα ὑπὲρ τῶν ἀξιωματικῶν μονίμων καὶ ἐφέδρων μὲ καταφανὲς δημιούργημα τὸ Νοσηλευτικὸν Ἵδρυμα, εἶνε αἱ προσπάθειαι, διὰ τὰς ὁποίας καὶ μόνον κατέστη εὐλογημένη ἡ μνήμη τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἀτυχοῦς στρατηγοῦ Γ. Μπάκου.

Πολλοὶ μέραρχοι ἀνέλαβον πρὸς τὸν ἀναφερθέντα σκοπὸν διαφόρους θέσεις: Ὁ Χ. Κατσιμῆτρος, διοικητὴς τῆς VIII Μεραρχίας, τὸ ὑπουργεῖον Γεωργίας, ὁ Α. Ρουσσόπουλος, διοικητὴς τῆς XVII Μεραρχίας, τὸ ὑπουργεῖον Ἐργασίας, ὁ Ν. Μάρκου, διοικητὴς τῆς VI Μεραρχίας, τὸ ὑπουργεῖον Δημ. Ἀσφαλείας, ὁ Σ. Μουτούσης, διοικητὴς τῆς XIII Μεραρχίας, τὸ ὑπουργεῖον Συγκοινωνιῶν, ὁ Σ. Δημάρατος, διοικητὴς τῆς XI Μεραρχίας, ὡς ἀρχηγὸς Ἀστυνομίας Πόλεων. Ἰδιαίτατα, ὁ διοικητὴς τῆς πλέον ἐπιτυχούσης Μεραρχίας Π. Σπηλιωτόπουλος, ἀνέλαβε ἀρχηγὸς τῆς Χωροφυλακῆς, ἵνα ἐξασφαλισθῇ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς τῆς προπαρασκευῆς κατὰ τοῦ κατακτητοῦ. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ὀργανώσεως, ἥτις ἐτέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ἐν Μ. Ἀνατολῇ κυβερνήσεως.

Τότε, συμμετέχων εἰς τὸν σκοπὸν καὶ εἰς τὴν μετέπειτα ὀργάνωσιν ἀνέλαβον, τῇ ἀπαιτήσει τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος, οὗτινος ἐτύγχανον ἐπιτελάρχης καὶ τῶν συμπολεμιστῶν μου, τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπουργείου Ἀμύνης, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπεχώρησα ὅταν εἶδον τὸν σωματάρχην μου, πολὺ πιστεύοντα εἰς τὴν νίκην τῶν Γερμανῶν, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ ὁμοιοβάθμου μου τότε Α. Τσιγγούνη. Εἶμαι πράγματι ὑπερήφανος διὰ τὸ ἐπιτελεσθὲν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τότε ἔργον ὑπὲρ τῶν συναδέλφων, μονίμων καὶ ἐφέδρων: ἔργον περισυλλογῆς καὶ οἰκονομιῶν καὶ πρὸ παντὸς προστασίας τῶν ἀναπήρων, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ

ἐκδηλοῦται ἡ εὐαίσθητος προσοχή μου, ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρέθην. Ὡς παραδείγματα ἀναφέρω τινὰ ἐπιτευχθέντα:

Ταμεῖον Ἀλληλεγγύης Ἀξιωματικῶν. Ἀφορμὴν μοῦ ἔδωκε τὸ γεγονός, ὅτι ἕνας ἀξιωματικὸς δὲν εἶχε νὰ θάψη τὴν μητέρα του.

Περὶ ὑποχρεωτικῆς διατροφῆς τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐθελοντῶν.

Περὶ τιμητικῆς διακρίσεως τῶν ἀναπήρων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, συνεπείᾳ τραυμάτων πολέμου.

Περὶ Ταμείου Ἀλληλοβοηθείας Ὁπλιτῶν Ἀναπήρων.

Περὶ ληπτέων μέτρων πρὸς καθορισμὸν συντάξεων μὲ πνεῦμα δικαιοσύνης.

Περὶ καταβολῆς χρηματικοῦ ποσοῦ εἰς οἰκογενείας τῶν αἰχμαλωτιζομένων.

Περὶ ἱδρύσεως «Οἴκου Παλαιῶν Πολεμιστῶν».

Περὶ τακτοποιήσεως τῶν, ἐν ἐνεργείᾳ, ἀξιωματικῶν (ἀποτελεῖ τοῦτο τὴν μεγαλυτέραν τορπίλλην κατὰ τοῦ κατακτητοῦ, διότι διατίθενται οἱ ἀξιωματικοὶ παντοῦ).

Περὶ συστάσεως «Τμήματος Στρατιωτικοῦ» παρ' ἑκάστῳ Δήμῳ, Νομαρχίᾳ καὶ Γεν. Διοικήσει.

Περὶ διαθέσεως θεραπαινίδος εἰς ἀναπήρους ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας ὡρισμένων κατηγοριῶν, συνεπείᾳ τραυμάτων πολέμου.

Περὶ συγκροτήσεως ἀνεξαρτήτου τάγματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Τιμητικὴ Φρουρὰ Ἀγνώστου Στρατιώτου».

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως καὶ μόνον τῶν ἀνωτέρω Ν. Διαταγμάτων, ἅτινα ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν καὶ δὲν κατηργήθησαν κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Κράτους, ἀποδεικνύεται πόσον χρήσιμος ὑπῆρξεν ἡ δημιουργία ἀπὸ τῆς Κατοχῆς τοῦ ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὑπὸ ἀνώτατον ἀξιωματικὸν τοῦ Μετώπου. Ἄνευ τῆς παρουσίας τοιούτου ὑπουργοῦ, οἱ ἀνάπηροι καί, γενικῶς, οἱ στρατευθέντες, θὰ ὑφίσταντο κυριολεκτικὴν ἐκμηδένισιν.

Εἶνε ἄξιον νὰ προσθέσω, ὅτι οἱ ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ ὑπῆρξαν συμπαραστάται τῆς Κυβερνήσεως τῶν στρατηγῶν τοῦ Μετώπου. Ἀλλὰ καὶ διακεκριμένοι ἐπιστήμονες καὶ πατριῶται, ὡς οἱ κ.κ. Λούβαρης καὶ Λιβιερᾶτος, παρουσίασαν τὴν αὐταπάρνησιν τῆς συμμετοχῆς. Τὸ κοινὸν αἴσθημα, ὅταν κάπως ἠρέμησε, πιστεύω, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἀντίθετον πρὸς τὴν αὐταπάρνησιν τῶν πρώτων τούτων θυμάτων ἑνὸς ὑπερτέρου καθήκοντος. Πολλὰ ἐλέχθησαν «ὑπὲρ» καὶ «κατά». Καὶ καταδίκαι καὶ φυλακίσεις καὶ προπηλακισμοὶ καὶ ἐπίμονος ἀντίληψις, ὅτι δὲν ἔπρεπε «νὰ ἀναλάβουν τὴν Κυβέρνησιν». Ἀνέφερον τὸν σκοπόν. Τῆς προπαρασκευῆς ταύτης ὁ βαθὺς μελετητής, θὰ ἀνεύρη τὰ ὠφέλιμα ἀποτελέσματα παρὰ τὰ ἐπελθόντα γεγονότα. Ὑπὸ οἱασδήποτε ὅμως σκέψεις καὶ συμπεράσματα, ἕνα θὰ μείνη ἀκλόνητον καὶ ἀσφαλὲς κατάλοιπον τοῦ ἱστορικοῦ: ὁ ἀνώτερος πατριωτισμὸς τῶν γενναίων τούτων Ἑλλήνων, οἵτινες ἐπωμίσθησαν εὐθύνας ἄνευ προοπτικῆς ἀμοιβῆς, ἀλλὰ κολασμοῦ.

Μὲ ἀνακούφισιν ἐνθυμοῦμαι, ὅτι τὸν πατριωτισμόν των αὐτὸν ὑπεστήριξα παρουσιασθεὶς ὡς μάρτυς εἰς τὴν πολιτικῆς σκοπιμότητος δίκην των, καὶ ὡς ἐτόνισα τότε, οὐχὶ ὡς μάρτυς κατηγορίας, οὐχὶ ὡς μάρτυς ὑπερασπίσεως, ἀλλὰ ὡς μάρτυς τῆς πραγματικότητος τῶν γεγονότων τοῦ Μετώπου. Καὶ τότε, ἡ αὐστηρὰ «Ἑστία» ἔγραψε εἰς τὸ φύλλον τῆς Παρασκευῆς 30 Μαρτίου 1945, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ὁ

στρατός μας ἐνίκησε». «Μέσα εἰς τὸν ὀχετόν, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἐξεχύθη εἰς τὴν δίκην τῶν δοσιλόγων, ἀπετέλεσε μίαν πραγματικὴν ὄασιν εὐπρεπείας καὶ πατριωτισμοῦ ἡ χθεσινὴ κατάθεσις τοῦ ταξιάρχου κ. Τσακαλώτου. Ἀδιαφορήσας διὰ τὰς ἀντεγκλήσεις, αἱ ὁποῖαι συνεχῶς προκαλοῦνται εἰς τὴν δίκην αὐτήν, ὁ στρατιωτικός, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ἡγηθῇ τῆς 3ης Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας εἰς τὸν ὑπέροχον ἀγῶνα της τοῦ Ρίμινι, ἐθεώρησεν ὑποχρέωσίν του, ὄχι νὰ κατηγορήσῃ ἢ νὰ ὑπερασπισθῇ τοὺς κατηγορουμένους, ἀλλὰ νὰ ἀναλάβῃ θαρραλέως τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ μεγάλου ἀδικουμένου: τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τοῦ 1940—1941. Μὲ γεγονότα, μὲ ἀποδείξεις, μὲ χάρτας ἀκόμη, ὁ κ. Τσακαλῶτος ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ στρατὸς αὐτός, ὁ ὁποῖος κατετρόπωσε τὴν «γκλοριόζα ἀρμάτα» τοῦ Μουσολίνι καὶ κατεξηυτέλισε τρεῖς Ἰταλοὺς ἀρχιστρατήγους, τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, ἐξηκολούθει ἀκόμη νὰ νικᾷ καὶ ὅταν ἡ Νοτιοσλαυΐα κατέρρεε καὶ ὅταν ἐπετέλει τὸν ἀξιοθαύμαστον ἆθλον τῆς, ὑπὸ τραγικὰς συνθήκας, συμπτύξεως καὶ ὅταν τοῦ ἐπετίθεντο οἱ στρατοὶ καὶ αἱ ἀεροπορίαι δύο μεγάλων Αὐτοκρατοριῶν».

Αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν ἔκαμε τότε ἡ κατάθεσίς μου καὶ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἡγοῦντο οἱ κατηγορούμενοι πατριῶται, ποὺ γιὰ τὰ γεγονότα τῆς ἀνακωχῆς ἀνέλαβον μόνοι των τὴν εὐθύνην των. Ἡ δίκη καὶ ἡ καταδίκη, δυνατὸν νὰ ἀπετέλουν σκοπιμότητα ἐθνικήν, ὅμως ἡ κατηγορία δὲν εἶνε δυνατόν, ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει, νὰ ὀνομασθῇ προδοσία.

ΜΕΡΟΣ Δ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

1) ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Γιὰ μένα, ὅ,τι ἔγινε μὲ σφάλματα, ὀλίγα ἢ πολλά, ὑπῆρξε τὸ τέλειον ποὺ μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀπὸ ἕνα μικρὸν Ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὑπέστη τὴν ἐπίθεσιν δύο Αὐτοκρατοριῶν, πρὸ τῶν ὁποίων, ὅλα τὰ Ἔθνη τοῦ κόσμου, εἶχον ὑποστῇ τεραστίαν κάμψιν, ἐνῷ ἡ μικρὰ Ἑλλὰς εἶχεν ὀρθώσει τὴν κεφαλήν της εἰς τόνον παραλογισμοῦ, κατὰ τοὺς λογικούς. Πολλὰ Ἔθνη εἶχον ὑποστῇ συνολικὸν κλονισμόν. Πολλοὶ στρατιωτικοί, μεγάλοι ἡγέται, γνωρίζουν, ὅτι «ὁ φόβος εἶνε κάτι τὸ τρομακτικόν, ἕνα συναίσθημα φρικαλέον, κάτι σὰν ἀποσύνθεσι τῆς ψυχῆς, σὰν ὀδυνηρὸς σπασμὸς τῆς σκέψεως καὶ τῆς καρδιᾶς». Ὅταν εἶνε κανεὶς γενναῖος, δὲν τὸν νοιώθει ἀκόμη καὶ μπροστὰ στὸν θάνατο. Τὸν νοιώθει σὲ ὡρισμένες ἀνώμαλες περιστάσεις μπροστὰ σὲ ἀκαθορίστους καὶ ἐπικειμένους κινδύνους. Τέτοιον πανικὸ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἐν τῷ συνόλῳ του, δὲν ὑπέστη οὐδὲ παρουσίασε μέχρι τὴν τελευταίαν του στιγμήν.

Ὁ Βασιλεύς, ὁ κυβερνήτης, διεκήρυξαν τὸ «ΟΧΙ», τοῦ ὁποίου τὴν ἔννοιαν ὅλοι μας νοιώθαμε: «Τὸ θεμέλιον τῆς εὐτυχίας εἶνε ἡ ἐλευθερία καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἐλευθερίας, ἡ εὐψυχία». Καὶ τὴν εὐψυχίαν αὐτήν, τὴν ἔδειξε ὅλο τὸ Ἔθνος.

Κυβερνῆται καὶ Ἀρχιστράτηγος, πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἡγέται, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἐν τῷ συνόλῳ των, ἐτέθησαν πρὸ τρομακτικῶν προβλημάτων. Διεξήγαγον πόλεμον μὲ τὴν Αὐτοκρατορίαν τῶν 8 ἑκατομμυρίων λογχῶν, μὲ Τουρκίαν οὐδετέραν καὶ ὕποπτον, μὲ Βουλγαρίαν ἐχθρικήν, μὲ Γιουγκοσλαυΐαν τρέμουσαν. Ὅταν κανεὶς εἶνε νικητής, δὲν ὑπάρχουν σφάλματα, διότι τὰ καλύπτει ἡ νίκη. Ὁπωσδήποτε δὲν ὑπάρχουν σφάλματα ὡς κατηγορίαι, ἀλλὰ μόνον πρὸς μελέτην. Ἂν παρουσίασα τὴν κριτικὴν τῆς ἀνακωχῆς μὲ τὴν ἤρεμον σκέψιν ποὺ δίδει ἡ ἀπόστασις τοῦ χρόνου, δὲν τὴν παρουσίασα ὡς κατηγορίαν ἢ συνηγορίαν, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον οἱ στρατηγοί, οἱ ἀναλαβόντες τὴν πρωτοβουλίαν ταύτην, Τσολάκογλου, Δεμέστιχας, Μπάκος, παραμένουσι εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν μαχητῶν σεβαστοὶ καὶ ἀγαπητοί.

Ἐναντίον τῶν στρατηγῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀνακωχῆς, πολλὰ ἐλέχθησαν.

Ὅμως οὐδεὶς τούτων ἐσκέφθη διαρκοῦντος τοῦ Γολγοθᾶ νὰ στραφῇ ἐναντίον τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἔθνους ἢ τῆς Κυβερνήσεως.

Τὰ λεχθέντα ἑκατέρωθεν πικρὰ λόγια, πρέπει νὰ ριφθοῦν εἰς τὸν κάλαθον τῶν σκοπιμοτήτων.

Τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν Γερμανῶν στρατάρχων, μηδὲ αὐτοῦ τοῦ Gentleman, (ὡς ὁ ἴδιος προβάλλει τὸν ἑαυτόν του ἔναντι ὑποψίας τοῦ Χίτλερ), τοῦ νικητοῦ τῆς Κριμαίας στρατάρχου Menstein, δίδουν μίαν εἰκόνα, τῆς ὁποίας τίποτε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μας δὲν ἔχομεν νὰ ζηλεύσωμεν.

Ὅταν ὁ νικηφόρος Γερμανικὸς ὁδοστρωτὴρ εὑρίσκετο ἀκόμη ἐν πλήρει ἀκμαιότητι, οἱ στρατάρχαι ἐσκέπτοντο νὰ παραμερίσουν τὸν ἀρχηγόν τους, διότι διέτασσε ἀνόητα ὁλοκαυτώματα, ἀψυχολόγητα καὶ ἀντιστρατιωτικά, ὁ ἴδιος εὑρισκόμενος ἐν ἀσφαλείᾳ.

Οἱ δικοί μας στρατηγοὶ προέβησαν εἰς τὴν ἀνάληψιν τῶν ἐπιβαλλομένων εὐθυνῶν, ἀφοῦ ἐξηντλήθησαν τὰ ὑπὸ τῶν Στρατιωτικῶν Κανονισμῶν ὅρια ἐθνικῆς τιμῆς καὶ αὐτοθυσίας.

Αἱ σύζυγοί των καὶ τὰ τέκνα των, ἰδιαίτατα τῶν ἀειμνήστων μαρτύρων στρατηγῶν Τσολάκογλου καὶ Μπάκου—εἰς πεῖσμα τῶν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων—δύνανται νὰ εἶνε ὑπερήφανα, διότι οὗτοι ἀνέλαβον τὴν ὑψίστην τιμὴν νὰ βαδίσουν τὸν Γολγοθᾶν, χάριν τῶν στρατιωτῶν των.

Ἂν κάτι δὲν ἤθελον οἱ μαχηταὶ τοῦ Μετώπου, εἶνε ὅτι δὲν τοὺς ἤθελον νὰ ἀναλάβουν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁπωσδήποτε, παρουσίασα τὸ ὀνομαζόμενον σφάλμα, διότι πρέπει νὰ σκεπτώμεθα ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ παραδειγματιζώμεθα, προετοιμάζοντες τὴν σκέψιν μας καί, ἐπὶ πλέον, διότι διετυπώθησαν βαρεῖαι κατηγορίαι ἀπὸ ὑπευθύνους, ἀλλὰ καὶ ἀναρμοδίους. Εἰς μίαν μέλλουσαν θύελλαν, εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς, δὲν θὰ ὑπάρχουν διχογνωμίαι, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν ὁλοκαυτώματα, ἂν θέλουμε νὰ ἐπιζήσωμεν νικηφόρως μιᾶς κομμουνιστικῆς ἐπιθέσεως. Εἰς τὴν πάλην τοῦ 1940 δὲν ὑπάρχουν κατήγοροι καὶ κατηγορούμενοι, ἀλλὰ ὑπάρχει νικηφόρος Μαραθώνιος, εἰς τὸν ὁποῖον μερικοὶ ὑπελείφθησαν. Ἀλλὰ ἠγωνίσθησαν εἰς τὸν αὐτὸν στίβον μὲ ὅλας των τὰς δυνάμεις. Ὑπεράνω ὅλων, νικητὴς ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β', ἄκαμπτος μέχρι τέλους εἰς τὸ «ΟΧΙ», μὲ ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῶν ἐλαττωμάτων μας. Δίπλα του ὁ

Διάδοχος, Βασιλεὺς ἤδη Παῦλος, ἕτοιμος εἰς θυσίαν ὡς ἀρχηγὸς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, ἐμποδισθείς, ἄγνωστον διατί. Ὅλα ὑπῆρξαν ὡραῖα, ὅλα ὑπῆρξαν ὑπέροχα καὶ ὅλοι μας πρέπει νὰ ὑποκλινώμεθα μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς ἐκτελεστὰς τῆς θελήσεως τοῦ Ἔθνους, οἱονδήποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρουν.

Ἡ ἀντίστασις κατὰ τὴν Κατοχὴν ἰσαξία, ἂν ὄχι μεγαλυτέρα οἱουδήποτε Ἔθνους, ἀναλογικῶς μὲ τὴν καταβληθεῖσαν καὶ προηγουμένως προσπάθειαν ἐναντίον τῶν δύο Αὐτοκρατοριῶν. Δηλαδὴ ἡ συνέχεια τοῦ ἀγῶνος ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀνακωχὴ διὰ τοὺς ὑπεράνω συμφερόντων καὶ παθῶν κριτάς, ἀποτελεῖ ἕνα ἐπεισόδιον τοῦ ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς ἤρχισε τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 καὶ ἐτελείωσε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944, διὰ νὰ ἀνοίξη τὸ ἕτερον βιβλίον τῆς ἐνάρξεως τοῦ σκληροῦ ἀγῶνος της κατὰ τοῦ ἑτέρου καὶ χειροτέρου σκέλους τῶν δικτατοριῶν: τοῦ Κομμουνισμοῦ. Γι' αὐτό, ἄλλη μιὰ φορὰ καταλήγω μὲ τὸ ὅτι εἰς τὸν πόλεμον τῆς πατρίδος μας δὲν ὑπάρχουν κατήγοροι καὶ κατηγορούμενοι, ἀλλὰ νικηταί. Τὰ δὲ σφάλματα, συνήθη ἐπεισόδια καὶ δὴ εἰς τιτάνειον ἀγῶνα, ἁπλῶς ἔχουν θέσιν πρὸς μελέτην.

2) ΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΛΑΩΝ

Σὺν συνήγορος ἀκαταμάχητος εἰς τὸ συμπέρασμά μου αὐτό, ἔρχεται τὸ προσκύνημα τῶν ἐλευθέρων λαῶν. Προσκύνημα, τοῦ ὁποίου τοὺς ψαλμοὺς μετέφερον οἱ αἰθέρες εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἀξίζει νὰ τοὺς ἐπαναλάβωμεν. Περιέχουν τὸν τόνον, κατὰ τὸν κατανυκτικώτερον χορόν, τὸν ὁποῖον ἐτάρασσε ἡ λαῖλαψ τοῦ πολέμου, χωρὶς ὅμως νὰ δυνηθῆ αὐτὴ νὰ κυριαρχήση τῆς φωνῆς του, τῆς ὡραίας καὶ ἀκουστῆς εἰς ὅλον τὸν κόσμον φωνῆς. Ἰδοὺ οἱ ψαλμοὶ αὐτοί:

«Εἴμεθα μαζί σας. Ἡ ὑπόθεσίς εἶνε καὶ ἰδική μας ὑπόθεσις. Θὰ πολεμήσωμεν κατὰ κοινοῦ ἐχθροῦ. Θὰ διέλθωμεν ἀπὸ μεγάλας δοκιμασίας, ἀλλὰ ἡ τελικὴ νίκη εἶνε ἐξησφαλισμένη. Ζήτω ἡ Ἑλλάς. Ζήτω ὁ Ἑλληνικὸς λαός», ἐτόνιζεν ἀμέσως ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος. «Θὰ σᾶς παράσχωμεν ὅλην τὴν δυνατὴν βοήθειαν μαχόμενοι ἐναντίον κοινοῦ ἐχθροῦ καὶ θὰ μοιρασθῶμεν τὴν κοινὴν νίκην», ἐτόνιζεν ὁ Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ. «Ἡ Ἑλλὰς μᾶς ἐχάρισε τὴν πρώτην κατὰ σειρὰν νίκην ἐναντίον τοῦ Ἄξονος» (Χέρμπερτ Μόρισσον, 5-12-40). «Ὁ μικρὸς λαὸς τῆς Ἑλλάδος ἔσωσε τὴν μάχην τῆς Εὐρώπης» (Ἄγγλος βουλευτής, 31-12-40). «Ἡ στρατιωτικὴ δρᾶσις εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μέτωπον ἀπερρόφησε τὸ τρίτον τοῦ συνόλου τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ». (Ἐφημερὶς Σοβιετικοῦ στρατοῦ, Ἰανουάριος 1941). «Ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος μετεβλήθησαν εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον αἱ ἀντιλήψεις περὶ τῆς θέσεως καὶ τῶν δυνατοτήτων ποὺ παρουσιάζουν οἱ μικροὶ λαοί». (Ἑλβετικὴ ἐφημερὶς στρατοῦ 26-2-41). «Εἶδα τὸν Μουσολίνι εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ἀλβανίας ταπεινωμένον. Οἱ Ἕλληνες εἶνε χαλύβδινοι εἰς τὸ σῶμα καὶ ἀδάμαστοι εἰς τὸ πνεῦμα καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖ εἰσέτι τῆς ἰσχύος» (Leland Stowe, περιοδικοῦ «Look», Φεβρουάριος 1941). «Ἡ Ἑλληνικὴ ἀντίστασις ἐνεφύσησε νέον πνεῦμα εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην καὶ ἐνέπνευσε τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους κάθε χώρας». (Ἐφημερὶς «Observer» 2-2-41). «Ἡ γενναιότης καὶ ἡ ἀποφασιστικότης τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκέρδισαν τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐλευθέρων λαῶν τοῦ κόσμου». (Ἄντονυ Ἦντεν 21-3-41).

Ἡ Ἑλλὰς εἶχε νικήσει τὴν Ἰταλίαν στὴν Ἀλβανίαν. Τὸ γόητρον τοῦ Ἄξο-

νος εἶχεν ὑποστῆ πλῆγμα. Ὀφείλει νὰ τὸ ἀνταποδώση. Ἡ χιτλερικὴ Γερμανία, ἐξ ἀρχῆς σύμφωνος γιὰ τὴν ἐπίθεσι ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ἀναλαμβάνει νὰ τερματίση τὸν ἀγῶνα. Τὰ 45 ἑκατομμύρια τῶν Ἰταλῶν δὲν μᾶς κατέβαλον. Τὸ Γερμανικὸ Ράϊχ τῶν 90 ἑκατομμυρίων θὰ μᾶς ἐπιτεθῆ τώρα. Εἰς τὰς 6 Ἀπριλίου μᾶς ἐπετέθησαν καὶ οἱ Οὖννοι. Καὶ οἱ αἰθέρες διακηρύσσουν, ἔστω καὶ ἂν στὶς 27 Ἀπριλίου ἡ μαύρη καὶ κόκκινη σημαία τοῦ διαστρεβλωμένου σταυροῦ, ὑψώνεται στὸν Ἱερὸ Βράχο. «Τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ λέγεται, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν σᾶν ἥρωες, ἀλλὰ ὅτι οἱ ἥρωες ἐπολέμησαν σᾶν Ἕλληνες. (Ἐφημερὶς «Manchester Guardian» 19-4-41). «Ἡ Ἑλλὰς μὲ τὸ θάρρος, τὰς ἐπιτυχίας της καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν παιδιῶν της, συνέβαλεν εἰς τὸ νὰ θέση ἕνα φραγμὸν εἰς τὴν ἡττοπάθειαν καὶ νὰ ἐμπνεύση εἰς τοὺς λαοὺς τὴν πίστιν εἰς τὴν τελικὴν νίκην. Ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος οὐδέποτε θὰ λησμονηθῆ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἐλεύθεροι ἄνθρωποι». «Ἡ Ἑλλὰς ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας καὶ τὴν πεποίθησιν ὅλων ἐπὶ τὴν τελικὴν νίκην. Ποτὲ εἰς τὴν ἱστορίαν της δὲν ὑπῆρξε ἐκστρατεία ἐνδοξωτέρα ἀπὸ αὐτὴν ποὺ διεξήγαγε ὁ Ἑλληνικὸς στρατός». «Ἐπολεμήσατε ἄοπλοι ἐναντίον πανόπλων καὶ ἐνικήσατε. Ἐπολεμήσατε μικροὶ ἐναντίον μεγάλων καὶ ἐπικρατήσατε. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνη ἄλλως, διότι εἶσθε Ἕλληνες. Ὡς Ρῶσοι, ὡς ἄνθρωποι, ἐκερδίσαμεν, χάρις εἰς τὴν θυσίαν σας, χρόνον διὰ νὰ ἀμυνθῶμεν. Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν». (Κρατικὸς Ραδιοσταθμὸς Μόσχας 27-4-42). Ἡ Ἑλλὰς πρώτη ἔδωκε τὸ ἀλησμόνητον μάθημα εἰς τὸν Μουσολίνι. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐθνικῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τοῦ Ἄξονος εἰς Νοτιοσλαυΐαν, αὐτὴ ἐκράτησε τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὸ ἠπειρωτικόν της ἔδαφος καὶ τὴν Κρήτην ἐπὶ 6 ἑβδομάδας, αὐτὴ ἀνέτρεψε τὴν χρονολογικὴν σειρὰν ὅλων τῶν σχεδίων τοῦ Γερμανικοῦ ἐπιτελείου καὶ αὐτὴ ἐπέφερε ριζικὴν μεταβολὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐκστρατειῶν του καί, ἴσως, εἰς τὴν ὅλην πορείαν τοῦ πολέμου», (Ἄντονυ Ἥντεν 24-9-42). «Ἐπὶ αἰῶνας ἀπὸ τοῦδε καὶ ἐμπρός, αἱ γενεαὶ τοῦ μέλλοντος θὰ διδάσκωνται, ὅτι καὶ πάλιν ὀλίγοι Ἕλληνες ἔσωσαν μὲ τὴν θυσίαν των τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν», (Νόελ Μπαῖκερ 28-10-42), «Ἡ Ἑλλὰς ἔδωκε τὸ παράδειγμα ὅπερ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν δέον νὰ ἀκολουθήση, μέχρις ὅτου οἱ σφετερισταὶ τῆς ἐλευθερίας, ὁπουδήποτε τῆς γῆς καὶ ἂν εὑρίσκωνται, ὑποστοῦν τὴν δικαίαν καταδίκην των». (Φραγκλῖνος Ρούζβελτ 28-10-42), «Ὁ ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ κατορθώματά της δημιουργοῦν δι' αὐτὴν δικαιώματα ἀναμφισβήτητα», (στρατηγὸς De Gaule 28-10-42), «Δικαίως ἐκλήθη χώρα θαυμάτων. Ἴσως τὸ μέγιστον ἐξ αὐτῶν τῶν θαυμάτων, εἶνε ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον παραμένει πιστὴ εἰς τὰς παραδόσεις της καὶ ἀνανεώνει ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα τὸ ἔνδοξον παρελθόν», (ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν Οὐέλλες 28-10-42).

Ἔτσι προσκύνησαν οἱ λαοὶ τὸ «ΟΧΙ» τῆς πατρίδος μας. Ὅλα, ἢ σχεδὸν ὅλα, ἐλησμονήθησαν ἢ ἐλησμονήθησαν αἱ ὑποσχέσεις.

Τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ καταστροφήν. Ἂν οἱ ἄλλοι λησμονοῦν τὴν ἱστορίαν αὐτήν, ἡμεῖς δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὴν λησμονήσωμεν. Πρέπει μὲ κάθε προηγουμένη σελίδα της, νὰ μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους, ὡς «ἱερὰ κιβωτὸς περιέχουσα τὴν ἐντολοδόχον διαθήκην, μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε καὶ γνώριμον ἐντολήν: τὸ «ΟΧΙ», ὡς Ἑλληνικὴ ἱστορικὴ κληρονομία». Τὴν ἡμέρα ποὺ οἱ κληρονόμοι θὰ παραβοῦν τὴν διαθήκην, θὰ ἔχουν ἀποθάνει ὡς ἐλεύθεροι, θὰ γίνουν δοῦλοι. Ἀλλὰ ὡς τώρα, ποτὲ δὲν παρουσιάσθη τοιαύτη παράβασις. Οἱ κληρονόμοι ποτὲ δὲν θὰ ἀπαρνηθοῦν

τὴν κληρονομίαν, γιατὶ εἶνε γεμάτη ἀπὸ ὅ,τι ὡραῖον, δίκαιον καὶ ἀγαθὸν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ὑπάρχει.

ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΦΙΛΩΝ ΚΑΙ ΕΧΘΡΩΝ

Καὶ μετὰ τὸν πόλεμον, εἰς τὰ διάφορα ἀπομνημονεύματα ὑπάρχουν πλέον αἱ ἀποδείξεις.

ΤΣΩΡΤΣΙΛ: Ἀναφερόμενος ὁ τότε Βρετανός Πρωθυπουργὸς εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς μέχρι τέλους 1940, ἐκθέτει τ' ἀκόλουθα: «Ἡ Ἑλληνικὴ Στρατιά, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Παπάγον, ἐπεδείξατο ὑπέροχον ἱκανότητα κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐπὶ ὀρεινῶν ἐδαφῶν, ἑλισσομένη καὶ ὑπερφαλαγγίζουσα τὸν ἐχθρόν. Λήγοντος τοῦ ἔτους, ἡ εὐτολμία τῶν Ἑλλήνων εἶχεν ἐξαναγκάσει τὴν Ἰταλικὴν Στρατιὰν νὰ καθηλωθῇ εἰς βάθος ἐκεῖθεν τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων περὶ τὰ τριάντα μίλλια. Ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, εἴκοσι ἑπτὰ Ἰταλικαὶ Μεραρχίαι εἶχον καθηλωθῇ ὑπὸ δέκα ἕξη Ἑλληνικῶν. Ἡ ἀξιέπαινος Ἑλληνικὴ ἀντίστασις κατὰ πολὺ συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ ἐμψυχώσῃ τοὺς λοιποὺς βαλκανικοὺς συμμάχους μας καὶ εἰς τὸ νὰ καταρρίψῃ τὸ γόητρον τοῦ Μουσολίνι». (Τόμος ΙΙ, σελ. 486).

Ἀλλαχοῦ, ἀναφερόμενος εἰς τὴν λῆξιν τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Ἑλληνοβρεταννικῶν δυνάμεων ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Ἑλλάδι, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ ταύτης τῶν στρατευμάτων καὶ πρὸ τῆς μάχης τῆς Κρήτης, ἐκθέτει τ' ἀκόλουθα: «...Ἐὰν κατὰ τὴν ἀφήγησιν τῆς τοιαύτης τραγωδίας ἐδημιουργήθη ἡ ἐντύπωσις, ὅτι αἱ αὐτοκρατορικαὶ καὶ Βρεταννικαὶ δυνάμεις δὲν ἔλαβον δραστικὴν βοήθειαν ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων συμμάχων των, πρέπει νὰ ὑπομνησθῇ, ὅτι κατ' αὐτὰς τὰς τρεῖς τελευταίας ἑβδομάδας τοῦ Ἀπριλίου, καθ' ἃς οἱ Ἕλληνες ἐμάχοντο ἀντιμετωπίζοντες ἀντιπάλους μὲ ἀπελπιστικὴν ὑπεροπλίαν, τοῦτο ἀπετέλει δι' αὐτοὺς τὸ ἐπιστέγασμα σκληρῶν πενταμήνων ἀγώνων ἐναντίον τῆς Ἰταλίας, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων οὗτοι εἶχον ἐξαντλήσει καὶ τὴν τελευταίαν ἰκμάδα τοῦ συνόλου τῆς ζωτικότητος τῆς χώρας. Ὑποστάντες αἰφνιδιαστικὴν ἐπίθεσιν, ὑπό, τοὐλάχιστον, διπλασίων δυνάμεων, ἀρχικῶς ἀπέκρουσαν τὸν εἰσβολέα καὶ εἶτα ἀντεπιτεθέντες, τὸν ἀπέκρουσαν τεσσαράκοντα μίλλια ἐκεῖθεν τῶν συνόρων. Διαρκοῦντος ἑνὸς βαρυτάτου χειμῶνος, ἦσαν ἀγκιστρωμένοι εἰς τὰ βουνά, ἀντιμέτωποι ἑνὸς πολυαριθμοτέρου καὶ καλύτερον ἐξοπλισμένου ἀντιπάλου. Ἡ Ἑλληνικὴ Στρατιὰ τῆς βορειδυτικωτέρας περιοχῆς δὲν διέθετεν οὔτε μεταφορικὰ μέσα, οὔτε ὁδούς, ἵνα ἐκτελέσῃ ταχὺν ἑλιγμὸν πρὸς ἀντιμετώπισιν, κατὰ τὴν ὑστάτην στιγμήν, τῆς νέας σφοδρᾶς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως, ἥτις ἀπέκοπτε τὰ πλευρὰ καὶ τὰ νῶτα. Ἡ Ἑλληνικὴ Στρατιὰ εἶχεν ἤδη ἀπομυζηθῇ, σχεδόν, εἰς τὸ ἔσχατον ὅριον, εἰς μίαν γενναίαν ἀντίστασιν τῆς πατρίδος. Δὲν διετυπώθησαν ἐπικρίσεις. Ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ συνδρομὴ ἣν οἱ Ἕλληνες μετὰ τοιαύτης πίστεως ἐπεδείξαντο πρὸς τὰ στρατεύματά μας, διήρκεσε γενναιοφρόνως μέχρι τέλους. Ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων λιμένων ἐκκενώσεως τῶν στρατευμάτων, ἀπησχολεῖτο περισσότερον μὲ τὴν διάσωσιν τῶν Βρεταννῶν, ἐλθόντων πρὸς διάσωσίν της, παρὰ μὲ τὴν διάσωσιν αὐτῶν τούτων τῶν ἰδίων. Ἡ τιμὴ τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων παραμένει ἀκηλίδωτος». (Τόμος ΙΙ, σελ. 207).

«Ἀπὸ τῆς 21ης Ἀπριλίου μέχρι πέρατος τῆς ἐκκενώσεως, εἴκοσι ἕξη ἀτμόπλοια ἐβυθίσθησαν συνεπείᾳ ἀεροεπιθέσεων. Ἐκ τούτων, τὰ εἴκοσι ἕνα ἦσαν Ἑλ-

ληνικά, συμπεριλαμβανομένων πέντε νοσοκομειακῶν. Ὁ εὐάριθμος, πλὴν δραστήριος, Ἑλληνικὸς πολεμικὸς στόλος, ἤδη ὑπήχθη ὑπὸ τὴν Βρεταννικὴν ἡγεσίαν. Ἕνα καταδρομικόν, ἕξη νεότευκτα ἀντιτορπιλλικὰ καὶ τέσσαρα ὑποβρύχια διέφυγον πρὸς Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα κατέπλευσαν τὴν 25ην Ἀπριλίου. Ἔκτοτε, ὁ Ἑλληνικὸς στόλος διέπρεψεν εἰς πολλὰς ἐκ τῶν ἐπιχειρήσεών μας τῆς Μεσογείου». (Σελ. 206).

Ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς Ἔννο φὸν Ρίντελεν, ὁ ὁποῖος ἦτο στρατιωτικὸς ἀκόλουθος εἰς τὴν Γερμανικὴν Πρεσβείαν τῆς Ρώμης ἀπὸ τοῦ 1936 μέχρι τοῦ 1943, περιγράφει ὡς ἑξῆς εἰς τὸ βιβλίον του, «Ὁ Μουσολίνι ὡς συνεταῖρος τοῦ Ἄξονος», ἐκδοθὲν τὸ 1951, τὰ προηγηθέντα τῆς Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος: «Τὸ καλοκαῖρι τοῦ 1940, μετὰ τὴν ἔξοδο τῆς Ἰταλίας στὸν πόλεμο, δὲν ὑπῆρχε καμμιὰ αἴσθησις τοῦ πολέμου σὲ μᾶς στὴ Ρώμη. Ἡ μεγάλη μᾶζα τοῦ στρατοῦ ἔμενε ἀχρησιμοποίητη. Ἀεροπορικὲς ἐπιθέσεις κατὰ Ἰταλικῶν στόχων ἦσαν ἄγνωστες. Ποῦ καὶ ποῦ κανένα ἐχθρικὸ ἀεροπλάνο ἔκανε τὴν ἐμφάνισί του.

»Αὐτὴ ἡ φαινομενικὴ ἡσυχία παρέσυρε τὸν Μουσολίνι νὰ σκεφθῆ, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ πραγματοποιήση τὰ παλαιά του σχέδια στὰ Βαλκάνια: ἡ Ἀδριατικὴ θὰ ἔπρεπε νὰ περιέλθη ὑπὸ ἀπόλυτη Ἰταλικὴ κυριαρχία. Ἡ ἐπιρροὴ τῆς Ρώμης στὸ Βαλκανικὸ χῶρο ἔπρεπε νὰ ἑδραιωθῆ καὶ νὰ ἐπεκταθῆ. Πρὸς τοῦτο, ἡ Γιουγκοσλαυΐα θὰ ἔπρεπε νὰ συντριβῆ, ἱδρυομένης ἀνεξαρτήτου Κροατίας ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ἰταλίας. Ἡ Ἀλβανία θὰ ἐπεξετείνετο εἰς τὰ νότια τῆς Γιουγκοσλαυΐας καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Κέρκυρα καὶ τὰ Ἑπτάνησα θὰ προσηρτῶντο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἔτσι, θὰ ἐδημιουργεῖτο πράγματι μία «Mare Nostrum». Αὐτοὺς τοὺς σκοπούς, τόσον ὁ Μουσολίνι, ὅσον καὶ ὁ Τσιάνο, εἶχαν ἐκθέσει στὴν Γερμανικὴ πολιτικὴ ἡγεσία, ἀλλ' αὐτὴ ἡ τελευταία, ἐπεθύμει τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης εἰς τὰ Βαλκάνια».

Μετὰ τὸν τορπιλλισμὸν τῆς «Ἕλλης», τὴν 15ην Αὐγούστου 1940, ὁ στρατηγὸς Ρίντελεν ἐφοβήθη ὅτι ἡ Ἰταλία θὰ ἐπετίθετο συντόμως κατὰ τῆς Ἑλλάδος καί, τὴν 15ην Αὐγούστου, ἀνεχώρησεν εἰς Βερολῖνον διὰ νὰ κατατοπίση τοὺς Γερμανοὺς στρατιωτικοὺς ἡγέτας.

«Ὁ Κάϊτελ—συνεχίζει ὁ στρατηγὸς Ρίντελεν—μὲ ἔστειλε στὸν Ρίμπεντροπ, ὁ ὁποῖος μὲ ἐδέχθη ἔχων στὸ γραφεῖον του μίαν τεραστίαν σφαῖραν τῆς ὑδρογείου, προκειμένου νὰ μελετήσωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν κατάστασιν εἰς τὰ Βαλκάνια.

»Οἱ φόβοι μου, φαίνεται ὅτι τὸν ἐπηρέασαν, διότι τὴν ἑπομένην—17ην Αὐγούστου—ἐδήλωσεν εἰς τὸν Ἀλφιέρι (πρεσβευτὴν τῆς Ἰταλίας εἰς τὸ Βερολῖνον), ὅτι ἡ Γερμανία ἐπεθύμει ὅπως ἡ Ἰταλία ἐγκαταλείψη κάθε σχέδιον ἐπιθέσεως ἐναντίον οἱασδήποτε Βαλκανικῆς χώρας. Ὅλαι αἱ προσπάθειαι πρέπει νὰ συντονισθοῦν καὶ ὅλαι αἱ δυνάμεις νὰ ριφθοῦν κατὰ τῆς Ἀγγλίας. Ταυτοχρόνως, ὁ Κάϊτελ μοῦ διεβίβασε παρόμοιον μήνυμα διὰ τὸν στρατάρχην Μπαντόλιο. Μόλις ἐπέστρεψα στὴν Ρώμη κατηυθύνθην εὐθὺς πρὸς τὸν Μπαντόλιο. Μόλις ἐκάθησα ἀπέναντί του καὶ τοῦ μετέδωσα τὸ μήνυμα, ἐσηκώθηκε ἐνθουσιασμένος, μὲ χτύπησε φιλικῶς στὰς ἐπωμίδας καὶ μοῦ ἀπήντησεν, ὅτι ἡ παραίνεσις τοῦ Κάϊτελ ἦταν δι' αὐτὸν μία οὐσιαστικὴ βοήθεια στὰς προσπαθείας του ν' ἀποφύγη τὸν πόλεμον στὰ Βαλκάνια.

»Πραγματικά, πρὸς στιγμήν, αἱ πολεμικαὶ προθέσεις ἐγκατελείφθησαν. Ἐν τούτοις, τὸν Σεπτέμβριον ἀπεστάλησαν τρεῖς ἐπὶ πλέον Μεραρχίαι στὴν Ἀλβανίαν.

Ὡς αἰτία πρὸς τοῦτο, ἐφευρέθη ἡ ἄποψις ὅτι αἱ ὑφιστάμεναι ἐκεῖ δυνάμεις ἦσαν τόσον ἀνεπαρκεῖς, ὥστε δὲν θὰ καθίστατο δυνατὸν νὰ προστατεύσουν τὴν Ἀλβανίαν ἀπὸ οἱονδήποτε ἀπευκταῖον. Καὶ τοῦτο, ἦτο πράγματι ὀρθόν. Κατὰ τὴν συνάντησιν τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Μουσολίνι, εἰς τὸ Μπρέννερ τὴν 4ην Ὀκτωβρίου 1940 τὸ θέμα τοῦτο δὲν ἐθίγη. Ἀλλά, παραλλήλως, δὲν ἐλέχθη τίποτε καὶ ἐπὶ τοῦ ὅτι ὁ Χίτλερ ἐσχεδίαζε τὴν ἀποστολὴν στρατιωτικῆς ἀντιπροσωπείας συνοδευομένης ὑπὸ στρατιωτικῶν μονάδων στὴν Ρουμανία. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ συνέβη ὀλίγας ἡμέρας ἀργότερον. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ προὐκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ Μουσολίνι, ὁ ὁποῖος ἀπεφάσισε μὲ τὸ ἴδιον νόμισμα νὰ πληρώση τὸν φίλον του, ἀναλαμβάνων, διὰ τῆς πυγμῆς του, τὴν πραγματοποίησιν τῆς σχεδιασθείσης ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐπιθέσεως. Οὕτω, ἐπεδίωκε ν' ἀποκαταστήση μίαν ἰσορροπίαν Γερμανοϊταλικῆς ἐπιρροῆς εἰς τὰ Βαλκάνια».

Ὁ συγγραφεὺς ἀναλύει, ἐν συνεχείᾳ, τὴν σύσκεψιν εἰς τὸ Παλάτσο Βενέτσια τῆς 15ης Ὀκτωβρίου 1940, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφασίσθη ὁριστικῶς ἡ ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ Μπαντόλιο, ἀρχικῶς, διὰ τὴν 26ην καί, ἀργότερον, διὰ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου καὶ συνεχίζει: «Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Μουσολίνι εἶχε διατάξει ὅλους τοὺς μετασχόντας εἰς τὴν σύσκεψιν, νὰ μὴ πληροφορηθῶ τὴν ἀπόφασιν, κατώρθωσα στὰς 18 Ὀκτωβρίου νὰ εἰδοποιήσω τὸ ἀνώτατον ἀρχηγεῖον μου περὶ τῆς φήμης ποὺ ἐκυκλοφόρει στὴν Ρώμη, ὅτι στὰς 26 Ὀκτωβρίου οἱ Ἰταλοὶ θὰ ἐπετίθεντο κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

»Ὁ Κάϊτελ μοῦ εἶπεν ἀργότερον, ὅτι ὁ Μουσολίνι εἰς ἕνα γράμμα του πρὸς τὸν Χίτλερ στὰς 23 Ὀκτωβρίου τοῦ διεβίβαζε τὴν ἄποψίν του, ὅτι δὲν θὰ μποροῦσε ἐπὶ μακρόν, τοῦ λοιποῦ, νὰ ἐπιτρέψη τὴν συνέχισιν τῶν Ἑλληνικῶν προκλήσεων, χωρὶς ὅμως νὰ λέγη τίποτε πέραν τούτου. Ὁ Κάϊτελ ἐπρότεινε τότε στὸν Χίτλερ, ὁ ὁποῖος εὑρίσκετο ἐκείνην τὴν ἡμέραν στὴ Γαλλία, διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν νὰ εἰδοποιήση τὴν Ἰταλικὴν Κυβέρνησιν ἢ τὸ Ἰταλικὸ ἐπιτελεῖο, νὰ «ἀφήση κάτω τὰ χέρια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα». Ὁ Χίτλερ ἀπεφάσισεν ὅμως νὰ ἐξασκήση προσωπικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ Μουσολίνι καὶ συντόμευσε τὴν διὰ τὴν 5ην Νοεμβρίου σχεδιασθεῖσαν συνάντησιν μαζί του εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου εἰς τὴν Φλωρεντίαν.

»Στὰς 27 Ὀκτωβρίου, εἰς τὰς 9 μ.μ., ἐκλήθη παρὰ τοῦ Τσιάνο εἰς τὸ «Παλάτσο Κίτζι», τὸ Ἰταλικὸν ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, ὁ Γερμανὸς ἐπιτετραμμένος πρίγκιψ Ὄττο φὸν Μπίσμαρκ καὶ εἰδοποιήθη ἐπισήμως, ὅτι ἡ Ἰταλία στὰς 28 Ὀκτωβρίου καὶ ὥραν 3ην π.μ., θὰ ἐπέδιδε ρηματικὴν διακοίνωσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἐπιζητοῦσα τὴν κατοχὴν καιρίων στρατηγικῶν βάσεων, ὁπωσδήποτε δέ, τὴν 6ην πρωϊνὴν ὥραν, θὰ εἰσήρχοντο αἱ Ἰταλικαὶ δυνάμεις ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Αὐτὴν τὴν εἴδησιν, τὴν ὁποίαν ἐτηλεγράφησεν ὁ φὸν Μπίσμαρκ ἀμέσως στὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, τὴν ἐπληροφορήθη ὁ Χίτλερ εἰς τὰς 28 τοῦ μηνὸς ἐπὶ τῆς εἰδικῆς ἁμαξοστοιχίας, ποὺ τὸν μετέφερε στὴν Φλωρεντίαν, εἰς τὸν σταθμὸν Μπολώνια, εἰς τὰς 10 τὸ πρωί, δηλαδὴ μίαν ὥραν πρὶν συναντηθῆ μὲ τὸν Μουσολίνι.

»Ὁ Μουσολίνι εἰς αὐτὴν τὴν συνομιλίαν δὲν εἶχε προσκαλέσει, οὔτε τὸν Μπαντόλιο, οὔτε ἄλλον κανένα στρατιωτικὸν ἐμπειρογνώμονα. Ἀπὸ αὐτόπτας μάρτυρας μοῦ ἐδηλώθη, ὅτι ὁ Μουσολίνι ἐκινεῖτο ἀνυπομόνως ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Χίτλερ, διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη καμμίαν πληροφορίαν διὰ νίκας εἰς τὴν

Ἑλλάδα. Ἐπέπρωτο νὰ περιμένῃ, σχετικῶς, πολὺν καιρὸν ἀκόμη! Ὀλίγας ἡμέρας ἀργότερον, αἱ Ἰταλικαὶ δυνάμεις ἐξεδιώχθησαν πίσω εἰς τὴν Ἀλβανίαν... Ἀντὶ τῆς νικηφόρου παρελάσεως εἰς τὰς Ἀθήνας, σὲ ὀλίγες ἡμέρες ἤρχισεν ἕνας ἀγὼν ὑποχωρήσεως εἰς τὴν Ἀλβανίαν... Ὡς πρῶτος ἀποδιοπομπαῖος τράγος εὑρέθη ὁ Ἀρχιστράτηγος ἐν Ἀλβανίᾳ στρατηγὸς Βισκόντι Πράσκα, ὁ ὁποῖος ἀπεστρατεύθη καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβε ὁ ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν στρατηγὸς Σοντοῦ.

»Μὲ τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὁ Μουσολίνι διέπραξεν ἕνα βαρύτατο σφάλμα, ποὺ ἀπέβη ὄχι μόνον εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰδίου του λαοῦ. Ἡ φασιστικὴ Κυβέρνησις ἐπετέθη ἐναντίον μιᾶς χώρας, ἡ ὁποία δὲν εἶχε παράσχει καμμίαν συγκεκριμένην ἀφορμήν, ἐπιδεχομένην κήρυξιν πολέμου καὶ ἀπέκρυψε τὰς προετοιμασίας ἀπὸ τὸν σύμμαχόν της.

»Διαρκοῦντος τοῦ Νοεμβρίου, ἡ κατάστασις εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐξειλίχθη περαιτέρω δυσμενῶς. Οἱ Ἕλληνες ἔθεσαν τήν, εἰς δύο Στρατιὰς αὐξηθεῖσαν, Ἰταλικὴν στρατιωτικὴν δύναμιν ἐνώπιον τοῦ κινδύνου νὰ διαλυθῇ καὶ νὰ φθάσῃ μέχρι θαλάσσης. Εἰς τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου, ὁ ἀρχιστράτηγος Σοντοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι κάθε στρατιωτικὴ ἐπιχείρησις κατέστη εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἀδύνατος καὶ ὅτι, ὅπως εἶχον φθάσει τὰ πράγματα, μόνον διὰ πολιτικῶν διαπραγματεύσεων θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ μία λύσις!

»Στὰς 4 Ἰανουαρίου 1941 ἔφθασα ἀεροπορικῶς στὰ Τύραννα, στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Ἀρχιστρατήγου Καβαλλέρο, ὁ ὁποῖος στὰς 30 Δεκεμβρίου ὑποκατέστησε τὸν Σοντοῦ. Ἐντὸς ἕξη ἡμερῶν, ἐπεσκέφθην τὸ μέτωπον μεταξὺ τῆς λίμνης Ὀχρίδος καὶ τῆς Ἀδριατικῆς, νοτίως τῆς Αὐλῶνος. Ὁ Ἰταλικὸς στρατὸς εὑρίσκετο εἰς κατάστασιν πολὺ ὀλίγον ἀξιοζήλευτον. Κακὸς ἀνεφοδιασμός, κακὴ ἰατρικὴ περίθαλψις, χαμηλὸν ἠθικόν... Συνεχῶς μετεφέροντο Μεραρχίαι ἀπὸ τὴν Νότιο Ἰταλία, τόσον ἀπὸ θαλάσσης, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀέρος... Κατὰ τὸ ταξίδι μου αὐτό, ἐπετέθησαν οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ κατέλαβον τὴν Κλεισούρα καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἐπετύγχαναν τὴν κατάρρευσιν τοῦ μετώπου, ἐὰν ἐπετίθεντο μὲ ἐφεδρικάς, νεοεισερχομένας εἰς τὸν πόλεμον, δυνάμεις. Ἐνῷ εὑρισκόμην εἰς τὸ Τεπελένι, παρ' ὀλίγον νὰ συλληφθῶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Καὶ ἂν συνέβαινε αὐτό, θὰ ἐδημιουργεῖτο μία παράδοξος κατάστασις, δεδομένου ὅτι τότε τὸ Ράϊχ δὲν εὑρίσκετο εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν μὲ τὴν Ἑλλάδα».

Ὁ στρατηγὸς Γκουντέριαν, ὁ θεωρητικὸς τοῦ «ἀστραπιαίου πολέμου» καὶ στενὸς συνεργάτης τοῦ Χίτλερ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ πολέμου, γράφει τὰ ἑξῆς εἰς τὸ ἔργον του «Ἀναμνήσεις ἑνὸς στρατιώτου» (χάϊντελμπέργκερ 1951): «Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1940, ὁ Χίτλερ διεξήγαγε διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς Γάλλους (τὸν Πεταὶν καὶ τὸν Λαβάλ) καὶ τὸν Φράνκο, διὰ τὸν τρόπον συνεχίσεως τοῦ πολέμου. Κατηυθύνθη πρὸς συνάντησιν τοῦ συμμάχου του Μουσολίνι στὴν Φλωρεντία. Κατὰ τὴν διαδρομὴν ὅμως, ἔμαθε κατάπληκτος στὸν σταθμὸν τῆς Μπολώνια, ὅτι ὁ συνεταῖρος του, ἐν ἀγνοίᾳ του, ἀνέλαβε τὴν διεξαγωγὴν ἑνὸς «ἰδιωτικοῦ» πολέμου ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Μὲ τὴν πρᾶξιν αὐτήν, περιεπλέκετο τὸ Βαλκανικὸν πρόβλημα, ἐνῷ, παραλλήλως, ὁ πόλεμος ἐπεξετείνετο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ἀκριβῶς ἐκείνην, ποὺ ἦτο ἡ πλέον ἀνεπιθύμητος διὰ τὴν Γερμανίαν.

»Ὅπως μοῦ ἐξεμυστερεύθη ὁ Χίτλερ, ἡ πρώτη συνέπεια τῆς αὐθαιρέτου ἐνεργείας τοῦ Μουσολίνι, ὑπῆρξεν ἡ ἀποσκίρτησις τοῦ Φράνκο ἀπὸ κάθε εἴδους συμ-

μαχίαν μὲ τὸν Ἄξονα. Προφανῶς, δὲν ἐπεθύμει νὰ χαράξῃ κοινὴν πολιτικὴν μὲ συνεταίρους, ποὺ ἦσαν ἀναξιόπιστοι. Ἡ δευτέρα, ἦτο ἡ ἔντασις τῶν Ρωσογερμανικῶν σχέσεων. Ἤδη αἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν εἶχαν ὀξυνθῆ, κυρίως ἕνεκα τῆς Γερμανικῆς πολιτικῆς εἰς τὴν Ρουμανίαν, γεγονὸς ποὺ ὡδήγησε στὴν ἐπίσκεψι τοῦ Μολότωφ στὸ Βερολῖνο. (Σημ. ὁ συγγραφεὺς ἀφήνει σαφῶς νὰ ἐννοηθῆ, ὅτι ἤδη ἡ ἐπίθεσις τοῦ Μουσολίνι κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπηύξησε τὴν Ρωσικὴν δυσπιστίαν διὰ τὰ σχέδια τοῦ Ἄξονος).

»Περισσότερον ὅμως ἀπὸ τὰς Ρωσικὰς διεκδικήσεις, εἶχεν ἐξαγριώσει τὸν Χίτλερ ἡ Ἰταλικὴ πολιτικὴ μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν λόγῳ συνομιλιῶν Ὀκτωβρίου 1940 καὶ νομίζω, δικαίως, ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς του. Ἡ Ἰταλικὴ ἐπίθεσις κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἦταν τόσον ἐπιπολαία ὅσον καὶ περιττή. Ἤδη στὰς 30 Ὀκτωβρίου, ἡ ἐπίθεσις τῶν Ἰταλῶν «σκάλωσε». Στὰς 6 Νοεμβρίου, ἡ πρωτοβουλία εἶχε περιέλθει πλήρως εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ὡς συνήθως συμβαίνει, ὅταν τὰ πολιτικὰ σφάλματα ὁδηγοῦν πρὸς στρατιωτικὴν καταστροφήν, ἡ ὀργὴ τοῦ Μουσολίνι διὰ τὴν ἧτταν τῶν Ἰταλῶν ἐπέπεσε κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἰδιαιτέρως κατὰ τοῦ Μπαντόλιο, ὁ ὁποῖος, ἀκριβῶς, εἶχε ταχθῆ, ματαίως δυστυχῶς, κατὰ τῆς πολεμικῆς αὐτῆς περιπετείας. Στὰ μέσα Νοεμβρίου, οἱ Ἰταλοὶ εἶχον σοβαρώτατα ἡττηθῆ, ὁπότε ὁ Μπαντόλιο ἐθεωρήθη ἐχθρὸς τοῦ καθεστῶτος καὶ προδότης. Στὰς 26 Νοεμβρίου, ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του. Στὰς 26 Δεκεμβρίου ὡρίσθη ὁ Καβαλλέρο ὡς διάδοχός του.

»Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν Ἰταλικῶν σφαλμάτων καὶ αὐθαιρεσιῶν εἰς τὰ Βαλκάνια ὑπῆρξεν ἡ συγκέντρωσις σοβαρῶν Γερμανικῶν δυνάμεων στὴν Ἀφρικὴ καὶ ἀργότερον ἡ καθήλωσίς των στὴν Βουλγαρία καὶ ἡ ἀπασχόλησίς των στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Σερβία. Ἡ κατάστασις αὐτὴ κατέστησε τὴν θέσιν μας μειονεκτικὴν εἰς τὸ ἀποφασιστικώτερον θέατρον τοῦ πολέμου. (Σημ. ἐννοεῖ τὸ Ἀνατολικὸν μέτωπον). Ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν δύο συμμάχων (Σημ. Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν), ἦτο εἰς τοιοῦτον σημεῖον ὑποτυπώδης, ποὺ δὲν θὰ ἔπρεπε ποτὲ νὰ εἶνε.

»Στὰς 6 Ἀπριλίου 1941 ἤρχισεν ἡ ἐκστρατεία τῶν Βαλκανίων... Μόνον ἕνας ἔχαιρεν ὁλοψύχως δι' αὐτὴν τὴν νέαν ἐπέκτασιν τοῦ πολέμου: ὁ Μουσολίνι! Αὐτὸς ἦτο ὁ δικός του ὁ πόλεμος, τὸν ὁποῖον, παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Χίτλερ, διεξήγαγε... Καίτοι ἡ ἐκστρατεία εἰς τὰ Βαλκάνια ἐτερματίσθη πολὺ γρήγορα, τόσον ὥστε νὰ ἐπιστρέψουν ἐγκαίρως αἱ μονάδες ποὺ εἶχαν ὁρισθῆ νὰ συμμετάσχουν στὴν ἐκστρατεία κατὰ τῆς Ρωσίας, ἐν τούτοις βέβαιον εἶνε ὅτι ἠμποδίσθη χρονικῶς ἡ ἔναρξις τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ Ἀνατολικὸν μέτωπον».

Εἰς ἄλλην μελέτην του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ πεῖρα ἐκ τοῦ πολέμου εἰς τὴν Ρωσίαν», ὁμολογεῖ σαφῶς, ὅτι ὁ πόλεμος εἰς τὰ Βαλκάνια προεκάλεσε ἀναβολὴν τῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Ρωσίας, μὲ τὰς γνωστὰς συνεπείας διὰ τοὺς Γερμανούς.

«Ἴσως—γράφει ὁ Γκουντέριαν—αἱ προοπτικαὶ τοῦ Χίτλερ νὰ νικήσῃ τὴν Ρωσίαν, πού, ἐν προκειμένῳ, δὲν ἦσαν σύμφωνοι μὲ τὰς γνώμας τοῦ ἀνωτάτου ἀρχηγείου τῆς Βέρμαχτ, νὰ ἐπραγματοποιοῦντο, ἐὰν αἱ ἐπιχειρήσεις καθίσταντο δυνατὸν νὰ ἀρχίσουν ἐγκαίρως».

Ὁ στρατάρχης Κέσερλιγκ γράφει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν μελέτην του «Ὁ πόλεμος εἰς τὸν μεσογειακὸν χῶρον»:

«Ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ἡ Ἰταλία, παρὰ τὴν ἐπὶ γεγονότων βασι-

ζομένην ἀντίθεσιν τοῦ Χίτλερ, ἤρχισε τὴν διεξαγωγὴν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων διὰ τῆς Ἀλβανίας ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἡ μονομερὴς αὐτὴ ἐνέργεια ἀπέβλεπε στὴν ἀπόκτησιν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν πλεονεκτημάτων καὶ ἐξυπηρέτει τὰ Ἰταλικὰ συμφέροντα. Περιέκλειεν ὅμως ἔλλειψιν διοράσεως ἐπὶ τῆς ἀναγκαιότητος συγκεντρώσεων ὅλων τῶν δυνάμεων στὸν κυριώτερο πυρῆνα τοῦ μεσογειακοῦ πολέμου: τὴν Βόρειον Ἀφρικήν. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐλλείψεως σωφροσύνης δὲν ἄργησαν νὰ φανοῦν.

»Ἡ Γερμανία εἶδε ἑαυτὴν ὑποχρεωμένην, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκστρατείας εἰς τὴν Ρωσίαν, νὰ στραφῇ τὴν 6ην Ἀπριλίου 1941 πρὸς τὰ Βαλκάνια, ὅπου διέλυσε τὸν Γιουγκοσλαυϊκὸ στρατὸ (17 Ἀπριλίου) καὶ ἀπεσόβησε μίαν ἀπειλουμένην καταστροφὴν τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων στὴν Ἀλβανία, διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Ἑλλάδος».

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἔρενγκαρντ Στρὰμ φὸν Σταῖτεν «Ἡ Ἑλλὰς καὶ αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον», ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς: «Εἰς τὴν Ἀλβανίαν, διὰ πρώτην φορὰν σ' αὐτὸν τὸν πόλεμον ἕνας ἀπὸ τοὺς στρατοὺς τοῦ μέχρι τότε νικηφόρου εἰς ὅλα τὰ μέτωπα Ἄξονος, ἐνικήθη ἀπὸ ἕνα μικρὸ Ἔθνος. Οἱ Ἕλληνες ἀντέστησαν καὶ ἀπέκτησαν μεγαλυτέραν μαχητικὴν δύναμιν μὲ τὴν συμπάθεια καὶ τὸν σεβασμὸν πού ἐξεδηλώθη διὰ τὸν ἡρωισμόν των ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Γερμανίας. Αἱ ἧτται εἰς τὴν Ἤπειρον ὑπῆρξαν αἱ πρῶται ποὺ ὑπέστησαν οἱ Ἰταλοί, ὑπὸ τὸ καθεστὼς τοῦ Ντοῦτσε. Σὲ λίγες ἡμέρες διέλυσαν τὸν μῦθο, ὅτι ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ μετατρέψῃ ἕνα εἰρηνικὸν λαὸν σὲ πολεμικόν. Τὸ γόητρον τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ ἐπλήγη βαθύτατα καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ τὸ γόητρον τοῦ Μουσολίνι καὶ τοῦ κόμματός του... Ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξαν μόνον αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιστάσεως. Ἕνα νέο Κράτος εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον, ποὺ μετέβαλε τὰ Βαλκάνια σὲ πολεμικὸ θέατρο, κάτι ποὺ ὤφειλεν ἡ Γερμανία ν' ἀποφύγῃ ὁπωσδήποτε. Οἱ Ἄγγλοι ἀπέκτησαν ἕνα σύμμαχο—τὸν μόνον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην—καὶ μίαν στρατηγικὴν βάσιν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου, ἀπ' ὅπου ἠδύναντο, πλέον, νὰ πλήττουν ἀποφασιστικῶς τοὺς στρατιωτικοὺς κόμβους τῆς Ἰταλίας.

»Ὅταν ὁ Χίτλερ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Φλωρεντίαν στὸ Βερολῖνον τὴν 29ην Ὀκτωβρίου, ἐξεδήλωσε σαφέστατα τὴν ὀργή του, διότι ὁ Μουσολίνι τοῦ εἶχεν ἀποκρύψει τὴν ἐπίθεσι... Ἠσθάνετο ὑποχρεωμένος νὰ δικαιολογηθῇ στοὺς συνεργάτας του καὶ εἶπεν, ὅτι προηγουμένως δὲν ἐγνώριζεν τίποτε καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ ἔδιδε τὴν ἄδειαν στὸ Μουσολίνι νὰ διεξαγάγῃ ἕνα τέτοιο πόλεμο. Τὶς προοπτικὲς καθώρισε ὡς τελείως ἀρνητικὲς διὰ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ἐξεδήλωσε τὴν ἀπόφασί του ν' ἀφήσῃ τὸν Ντοῦτσε νὰ «βγάλῃ μόνος του τὰ κάστανα ἀπὸ τὴν φωτιά»... Αὐτὴ ἡ ὀργὴ τοῦ Χίτλερ δὲν ἦταν ἠθοποιΐα, γιατὶ δυὸ χρόνια ἀργότερα ὡμίλησε, ἐν προκειμένῳ, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, παρουσίᾳ τοῦ Στρατάρχου Μάννερχαϊμ...

»Λίγες ἡμέρες μετὰ τὴν ἐπίσκεψι τοῦ Μολότωφ (Σημ. εἰς τὰς 12 Νοεμβρίου 1940) εἰς τὸ Βερολῖνον, ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸ Ἴνσμπρουκ μία συνάντησις μεταξὺ Κάϊτελ καὶ Μπαντόλιο, ποὺ ἐσχεδιάζετο ἀπὸ μακροῦ, ἀλλὰ πάντοτε ἀνεβάλλετο. Αὐτὴ ἦτο ἡ πρώτη ποὺ ἔλαβε χώραν, κατὰ τὸν πόλεμον, μεταξὺ στρατιωτικῶν παραγόντων ὑψηλοῦ ἐπιπέδου τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἄξονος. Διὰ τοὺς Ἰταλούς, ὑπῆρξε πολὺ δυσάρεστη. Ὁ Κάϊτελ κατέκρινε σφοδρότατα τὸν Μπαντόλιο, ἐπειδὴ

κανεὶς δὲν εἶχε προειδοποιήσει διὰ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. «Ἐὰν τὸ ἐγνώριζα—προσέθεσε ἐπὶ λέξει—θὰ ἔφθανα ἀεροπορικῶς εἰς τὴν Ρώμην καὶ θὰ ματαίωνα ἀντὶ πάσης τιμῆς μία τέτοια ἐκστρατεία». Ὁ Μπαντόλιο ἔμεινε σιωπηλός. Ὁ Ντοῦτσε τοῦ εἶχε ἀπαγορεύσει νὰ μιλήση...».

(Σημ. Τὸ σχέδιον τῆς Βαλκανικῆς ἐκστρατείας πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἰταλῶν ἐμονόγραψε ὁ Χίτλερ τὴν 12ην Νοεμβρίου 1940, λίγες στιγμὲς πρὶν συναντήση τὸν Μολότωφ, ποὺ εὑρίσκετο τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὸ Βερολῖνον. Ὠνομάσθη Σχέδιον «Μαρίτα» καὶ προέβλεπεν, ἀρχικῶς, μίαν ἐαρινὴν ἐπίθεσιν χωρὶς προσδιορισμένην ἡμερομηνίαν, διότι ὁ Μουσολίνι ἐξηκολούθει διαβεβαιώνων τὸ Βερολῖνον, ὅτι τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐτερμάτιζε μόνος, συντόμως καὶ ἐπιτυχῶς. Ὅταν οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τὴν Κλεισοῦραν, ὁ Χίτλερ φοβηθεὶς πανωλεθρίαν τοῦ συμμάχου του Ντοῦτσε, διέταξε ἄμεσον ἐπίθεσιν εἰς τὰ Βαλκάνια μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ χειμῶνος. Ἐν τούτοις, ἐγκατέλειψε, τελικῶς, τὸ σχέδιον αὐτὸ δι' ἀργότερα καὶ ἤρχισε ν' ἀντιμετωπίζη τὸ ἐνδεχόμενον ἐνάρξεως διαπραγματεύσεων μὲ τὰς Ἀθήνας, δεδομένου ὅτι αἱ Ἑλληνογερμανικαὶ σχέσεις μέχρι τῆς 6ης Ἀπριλίου 1941, δὲν εἶχον διακοπῆ).

«Ἡ ἐγκατάλειψις, τελικῶς, τοῦ σχεδίου ἐπιθέσεως εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐντὸς τοῦ Ἰανουαρίου, παρεῖχεν εἰς τὴν Γερμανίαν ἕνα οὐσιαστικὸν πλεονέκτημα: θὰ μποροῦσε μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς νὰ διατηρήση τὴν ἐπαφὴν μὲ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν, πιθανόν, καὶ νὰ ἔπειθεν, ὅτι, ἔναντι διαπραγματεύσεων, θὰ ἐματαίωνε ὁριστικῶς τὴν κάθοδον πρὸς τὰ Βαλκάνια.

»Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξις ἱκανοποίησεν ἰδιαιτέρως τὸ Γερμανικὸ στρατηγεῖο, τὸ ὁποῖον ἀντετίθετο εἰς τὴν σκέψιν μιᾶς ἐπιθέσεως ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Μὲ τοὺς νικηφόρους καὶ πλήρεις γενναιότητος ἀγῶνας των οἱ Ἕλληνες, εδημιούργησαν ἕνα τέτοιο θαυμασμό, ὅσον καὶ οἱ Φινλανδοὶ προηγουμένως—εἰς ἔκτασιν ποὺ δὲν θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ φαντασθῆ—ὥστε θὰ ἦταν ἀντίθετο πρὸς τὸ αἴσθημα τιμῆς τοῦ Γερμανοῦ στρατιώτου, νὰ κτυπήση ἐκ τῶν ὄπισθεν αὐτὸν τὸν ἡρωϊκὸ μικρὸ στρατὸ μὲ ὅλα τὰ δυναμικὰ μέσα τοῦ συγχρόνου πολέμου.

»Ἐπίσης, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν εἰδοποίησε τὸν Χίτλερ τὸν Ἰανουάριο διὰ τοῦ Ρίμπεντροπ, ὅτι τὸ σχέδιο «Μαρίτα» τοῦ ἔχει προξενήσει σοβαρὰν ἀμηχανίαν. Μία ἐκστρατεία τῶν Γερμανῶν ἐναντίον τῶν Ἄγγλων ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, θὰ ἦταν ἀντίθετος πρὸς τὸ αἴσθημα τοῦ Γερμανικοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ τοῦτο, διότι ἀπὸ αἰώνων ὑπῆρχαν ἰσχυραὶ συμπάθειαι διὰ τοὺς Ἕλληνας μεταξὺ τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ.

»Τὴν 21ην Φεβρουαρίου, ὁ Γερμανὸς ἐν Ἀγκύρᾳ πρεσβευτὴς φὸν Πάπεν ἐπεσκέπτετο τὸν ἐκεῖ Ἕλληνα συνάδελφόν του καὶ τὸν ἐπληροφόρει, ὅτι ἡ Γερμανία εἶνε διατεθειμένη νὰ καταβάλη κάθε προσπάθειαν καὶ νὰ ἐξαντλήση πᾶσαν ἐπιρροὴν διὰ νὰ τερματισθῆ ὁ πόλεμος εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

»Οἱ ὅροι ποὺ ἐξετέθησαν παρὰ τοῦ φὸν Πάπεν ἦσαν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἱκανοποιητικοὶ καὶ εὐνοϊκοί, προϋπέθεταν ὅμως, ὅτι ἡ τελευταία θ' ἀπέτρεπε Βρεταννικὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους της ἀπόβασιν καὶ θὰ παρεῖχε τὴν δυνατότητα εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ ἐκδιώξη τοὺς Ἄγγλους ἀεροπόρους, ποὺ ἐστάθμευαν εἰς τὰς νήσους της.

»Αὐτὴ ἡ προσπάθεια τοῦ Ράϊχ ν' ἀποφύγη τὸ σχέδιον «Μαρίτα», ἤρχισε πρὸ τῆς Γιουγκοσλαυϊκῆς μεσολαβήσεως. (Σημ. Ποὺ ἀπέτυχεν ἐπίσης). Οἱ Ἕλληνες, φαίνεται ὅτι ἐτόνισαν ἐπὶ τῶν Γερμανικῶν αὐτῶν προτάσεων, ὅτι ὑπὸ τοὺς ὅρους αὐτοὺς ἡ Ἑλλὰς εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐξέλθη τοῦ πολέμου, προφανῶς ὅμως ἐδήλωσαν,

ὅτι θὰ ἠμποροῦσε νὰ διατηρηθῇ τὸ «στάτους κβὸ»—ἡ συνέχισις τοῦ πολέμου εἰς τὴν 'Αλβανίαν—καὶ ἐδέχθησαν νὰ ἐγγυηθοῦν, ὅτι ἐφ' ὅσον χρόνον οἱ Γερμανοὶ δὲν θὰ διέβαινον τὸν Δούναβιν, οὐδεμία Βρεταννικὴ ἀπόβασις θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἐπὶ 'Ελληνικοῦ ἐδάφους. 'Ο Χίτλερ ὅμως δὲν θεωροῦσε τὴν ἐγγύησιν αὐτὴν δυνατήν, διότι ἐπίστευεν, ὅτι ἡ 'Ελλὰς δὲν θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ τηρήσῃ τὴν ἐγγύησίν της».

(Σημ. 'Ο συγγραφεὺς παραθέτει, ἐν συνεχείᾳ, ἀποσπάσματα τοῦ ἡμερολογίου τοῦ ἐν Βερολίνῳ γραμματέως παρὰ τῇ 'Ιταλικῇ Πρεσβείᾳ Μιχέλε Λάντσα μεταξὺ 3 καὶ 12 Μαρτίου, ἀπὸ ὅπου προκύπτει σαφῶς, ὅτι ἡ Ρώμη εἶχε ταραχθῇ σφόδρα ἀπὸ τὰς προσπαθείας τοῦ Βερολίνου νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὰς 'Αθήνας, χωρὶς τὴν ἔγκρισιν τῆς 'Ιταλίας. 'Ιδιαιτέρως μάλιστα ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Γερμανικὸν Στρατηγεῖον ἀντιμετώπιζε μίαν ἐκστρατείαν εἰς τὰ Βαλκάνια εἰς περίπτωσιν ἀποτυχίας τῶν εἰρηνικῶν διαπραγματεύσεων μὲ τὸ Βελιγράδιον καὶ τὰς 'Αθήνας, χωρὶς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ 'Ιταλικοῦ στρατοῦ τῆς 'Αλβανίας. 'Ο Μουσολίνι διὰ ν' ἀποφύγῃ ἕνα τέτοιο ἐξευτελιστικὸ ἐνδεχόμενο, διέταξε τὴν μεγάλην ἐαρινὴν ἐπίθεσιν εἰς τὴν 'Αλβανίαν, τὴν ὁποίαν διηύθυνε ἐπὶ τόπου προσωπικῶς, μὲ τὴν ἐλπίδα ν' ἀποκτήσῃ κάποιο γόητρο πλησίον τοῦ ἰσχυροῦ συμμάχου του. 'Η ἐπίθεσις κατέληξεν εἰς πλήρη ἀποτυχίαν καὶ ἐστοίχισε πολὺ ἀκριβὰ εἰς τὰς 'Ιταλικὰς δυνάμεις. Τότε, τὴν 1ην Μαρτίου, ὁ Χίτλερ εἰς μίαν σύσκεψιν μὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ 'Επιτελείου Χάλντερ ἀπεφάσισε τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς 'Ελλάδος, ποὺ ὡρίσθη διὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 'Απριλίου. Πολλαὶ Γερμανικαὶ πηγαὶ μαρτυροῦν, ὅτι διαρκοῦντος τοῦ Φεβρουαρίου καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν Μαρτίου, ὁ Χίτλερ ἦταν ἕτοιμος νὰ πληρώσῃ ἀκριβὰ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ πολέμου εἰς τὰ Βαλκάνια, ποὺ θὰ τὸν δυσκόλευε ν' ἀρχίσῃ τὸ σχέδιο «Βαρβαρόσσα»—τὴν ἐκστρατεία κατὰ τῆς Ρωσίας).

»"Ο,τι ἐκέρδισε ἡ μικρὴ αὐτὴ χώρα ἀπὸ τὸν πόλεμο, ὑπῆρξε κατὰ κύριον λόγον ἡ Τιμή. Δὲν πρέπει αὐτὸ νὰ ὑποτιμηθῇ ὡς κενὴ φράσις. 'Απὸ τοῦ χειμῶνος τοῦ 1940—41 γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν 'Αμερικήν, αὐτὸ ποὺ προηγουμένως δὲν ἐγνώριζεν, ἢ ποὺ οἱ εἰδήμονες ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς 'Ανατολικῆς Μεσογείου εἶχαν λησμονήσει, τουτέστιν, ὅτι ὁ "Ελλην στρατιώτης γνωρίζει νὰ πολεμᾶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του, μὲ τὸν τρόπον τῶν χωρῶν ποὺ διατηροῦν ἀρίστην καὶ μακραίωνα στρατιωτικὴν παράδοσιν. "Οταν οἱ ἐπιζῶντες ἐξῆλθον ἀπὸ ἕνα τελείως καταστραφὲν ὀχυρὸ παρὰ τὴν «Γραμμὴν Μεταξᾶ», μία Γερμανικὴ μονὰς παρουσίασεν ὅπλα. 'Ο ἴδιος ὁ Χίτλερ βεβαίωσε (Σημ. Τὸ διάσημο γλύπτη "Αρνο Μπρέκερ), ὅτι ὁ Γερμανικὸς στρατὸς διὰ πρώτην φορὰν ἐπολέμησε σκληρὰ εἰς τὴν 'Ελλάδα καὶ εὑρέθη ἐκεῖ πρὸ ἀποφασιστικοῦ καὶ σοβαροῦ ἀντιπάλου. 'Η τοιαύτη ἀξιολόγησις τῆς στρατιωτικῆς της προσφορᾶς, ὡδήγησε τὴν χώρα αὐτὴ στὸ σημεῖο νὰ θεωρῆται σήμερα (Σημ. 'Ο συγγραφεὺς ἔγραφε τὸ 1945) ὑπολογίσιμος παράγων τοῦ δυτικοῦ κόσμου».

'Ο Οὔρλιχ φὸν Χάσσελ, Πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας στὴν Ρώμη μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου, εἰς τὸ ὑπὸ τύπον ἡμερολογίου βιβλίον του «'Απὸ τὴν ἄλλην Γερμανίαν» (ἐννοεῖ τὴν Γερμανίαν τῆς ἀντιστάσεως), γράφει ὑπὸ ἡμερομηνίαν 8 Νοεμβρίου 1940: «'Εν τῷ μεταξὺ οἱ 'Ιταλοί, πρὸς κατάπληξιν καὶ ἡμῶν τῶν ἰδίων, ἐπετέθησαν κατὰ τῆς 'Ελλάδος στὰς 28 'Οκτωβρίου, διαπράττοντες ἕνα ἐγχείρημα, ποὺ δὲν θὰ ἔχῃ δι' αὐτοὺς ἱκανοποιητικὰς συνεπείας, ἰδιαιτέρως ἂν ἡ ἐξέλιξις τῆς καταστάσεως ἐξακολουθήσῃ τόσον ἄσχημα δι' αὐτούς, ὡς μέχρι τοῦδε. Τὸ πρῶτον θετικὸν ἀποτέλεσμα εἶνε, ὅτι οἱ "Αγγλοι ἐγκατεστάθησαν ἤδη στὴν Κρήτη.

»23-11-1940: Συνεχεῖς 'Ιταλικαὶ ἧτται στὴν 'Ελλάδα. Εἰς τὰς 22 Νοεμβρίου,

οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τὴν Κορυτσᾶν ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας, κάτι ποὺ δὲν θὰ μποροῦσε κανεὶς πρότερον νὰ θεωρήσῃ ὡς δυνατόν. Ἤκουσα τὸ τέλος ἑνὸς προσφάτου λόγου τοῦ Μουσολίνι, στὰς 18 Νοεμβρίου καὶ διεπίστωσα, ὅτι ἡ φωνή του ἦτο διστακτικὴ καὶ τὴν διεῖπε τόνος νευρικότητος. Ὁ καλός μας φίλος Cotso Pecori (Σημ. Ἰταλὸς ἀντιφασίστας ποὺ ἔζη εἰς τὸ Βερολῖνον) ἀποδίδει μέρος τῆς ἀποτυχίας εἰς τὰς ἐκθέσεις τοῦ Γιακομίνι «Ἀντιβασιλέως» στὴν Ἀλβανία, ὁ ὁποῖος ἔγραφεν ὡς θετικὰς πληροφορίας πρὸς τὴν Ρώμην, ὅτι εἰς τὴν Ἤπειρον οἱ Ἀλβανόφωνοι θὰ ἔκαμναν ἐπανάστασιν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, μόλις θὰ ἤρχιζεν ἡ Ἰταλικὴ ἐπίθεσις. Ὁ Βάϊτς-Σέκερ (ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γερμανίας) μοῦ εἶπεν, ὅτι ἡ ὅλη ἐπιχείρησις ὑπῆρξεν ἕνας ἄστοχος κομπασμὸς τοῦ Τσιάνο, στηριχθέντος εἰς τὰς γνώμας τοῦ Γιακομόνι.

»9-12-1940: Εἰς τὸ Φρίντριχσρούρου συνηντήθην μὲ τὸν Ὄττο φὸν Μπίσμαρκ, ποὺ ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ρώμην. Ἡ κατάστασις ἐκεῖ, μετὰ τὰς ἥττας ποὺ ἐπροξένησαν οἱ Ἕλληνες, εἶνε θλιβερά. Ἂν οἱ Ἄγγλοι ἀπεφάσιζαν νὰ διακινδυνεύσουν μίαν ἐπιχείρησιν ἐναντίον τῆς στρατηγικῆς καὶ ἐπετίθεντο κατὰ τῆς Ἰταλίας, αὐτὴν τὴν στιγμήν, θὰ συνήντων ἕνα τραγικῶς ἀσθενὲς κέντρον τοῦ Ἄξονος.

»23-12-1940: Ἡ ἀτυχία τοῦ πολέμου διὰ τοὺς Ἰταλοὺς εἰς Ἀλβανίαν, ἐδημιούργησε εἰς τὴν Ρώμην ἀτμόσφαιραν ἠθικοῦ ἐκπεσμοῦ, ἔλλειψιν πάσης πολεμικῆς διαθέσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Μεταξὺ στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν κύκλων εἰς τὴν Ἰταλίαν, αἱ ἀντιθέσεις ὀξύνονται, διαρκῶς περισσότερον. Οἱ Ἰταλοὶ ξεπέφτουν διαρκῶς εἰς τὴν συνείδησιν τῶν Γερμανῶν».

Ὁ καθηγητὴς τῆς νεωτέρας Ἱστορίας στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μπόν, Χὰνς Χάλλμαν εἰς τὸ βιβλίον του «Ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος 1820-1948», τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη εἰς τὴν Μπὸν τὸ 1949, γράφει διὰ τὴν περίοδον τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου, τὰ ἑξῆς: «Ἡ εἴσοδος τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Γαλλίας, ποὺ συνέπεσε τὴν ὥραν τοῦ ἐπιθανατίου ρόγχου της, δὲν ἄφησε βεβαίως πολλὴν αἴγλην εἰς τοὺς Ἰταλούς. Διὰ τοῦτο ὁ Ντοῦτσε ἐσκέφθη νὰ δρέψῃ εὔκολα κάπου ἀλλοῦ στεφάνους δάφνης. Καὶ ἤθελε νὰ διεξαγάγῃ ἕνα «ἰδιωτικὸ πόλεμο» εἰς τὰ Βαλκάνια, διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἀπὸ τὸν κίνδυνον ἑνὸς Γερμανικοῦ μονοπωλίου. Ἐκθέσεις τοῦ «Ἀντιβασιλέως» του Γιακομόνι ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν, τὸν διεβεβαίωναν, ὅτι μόλις οἱ Ἰταλοὶ ἐπιτεθοῦν, οἱ Ἀλβανοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἠπείρου, θὰ χτυπήσουν τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῶν ὄπισθεν. Ὅταν ὁ Χίτλερ, τὸ φθινόπωρον, ἀπέστειλε μονάδας στρατοῦ εἰς τὴν Ρουμανίαν τοῦ Ἀντωνέσκο πρὸς προστασίαν τῶν πετρελαίων, ὁ Μουσολίνι ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ τὸν συνεταῖρον του πρὸ τετελεσμένων γεγονότων. Λίαν πρωὶ τῆς ἡμέρας ποὺ θὰ συνήντα τὸν Χίτλερ στὴ Φλωρεντία, εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου 1940, ἤρχισε—πρὸ τῆς ἐκπνοῆς ἑνὸς ὀλιγοώρου τελεσιγράφου—τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

»Ἀλλὰ τὸ δύσκολο ἐγχείρημα δὲν προετοιμάσθη ἐπαρκῶς καὶ ὑπερέβη τὰς δυνάμεις του. Ἔτσι, οἱ Ἰταλοὶ ὑπέστησαν σοβαρὰς ἥττας ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι πιστοὶ στὰς ἀρχαίας παραδόσεις των ἐπολέμησαν διὰ τὸ ἐθνικὸν ἰδανικόν των μὲ ὑψίστην ἀνδρείαν καὶ στὰς 22 Νοεμβρίου κατελάμβανον τὴν Κορυτσᾶν. Πολὺ σύντομα μετενόησαν οἱ Ἰταλοὶ διὰ τὴν ἀπερίσκεπτον περιπέτειάν των, διότι δι' αὐτῆς ὁ Μουσολίνι ὑπέστη τὸν πρῶτον σοβαρὸν κλονισμόν. Οἱ Ἰταλοὶ ἦσαν τόσον κουρασμένοι, ποὺ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ γίνουν «λέοντες».

»Διὰ τὴν καθόλου πολεμικὴν κατάστασιν ἀνέκυψαν σοβαραὶ συνέπειαι, διότι οἱ Ἄγγλοι ἐξεμεταλλεύθησαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξασφαλίσουν βάσεις εἰς τὴν Κρήτην, εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὥστε νὰ προετοιμάσουν ἕνα νέον μέτωπον κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου...

»Εἰς τὴν Σόφιαν διεῖδαν τὴν στιγμὴν ὡς κατάλληλη πρὸς ἐκμετάλλευσιν, προκειμένου νὰ καταλάβουν τὴν Θράκην καὶ νὰ εὕρουν τὴν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, ποὺ πάντα ἐπιθυμοῦσαν. Ἐπειδὴ ὁ Βασιλεὺς Βόρις ἀμφιταλαντεύετο ἐπὶ μακρόν, τὸ Βερολῖνον, ἐκμεταλλευόμενον τὰς παλαιὰς ἀντιζηλίας, ἐπρότεινε στὴ Γιουγκοσλαυΐα τὴν Θεσσαλονίκη διὰ νὰ τὴν προσεταιρισθῇ. Ὁπωσδήποτε, ἡ Γερμανικὴ ἐκστρατεία εἰς τὰ Βαλκάνια ἀνεβάλλετο, ἕνεκα τῶν ἀτελευτήτων διαπραγματεύσεων μὲ τὸ Βελιγράδι, τὰς ὁποίας μὲ μεγάλην δυσπιστίαν παρηκολούθει ἡ Βουλγαρία, διότι διέβλεπε ὅτι θὰ ὤφειλε νὰ ἀναγνωρίσῃ μίαν Σερβικὴν διέξοδον πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην. Ἡ Βουλγαρία, ὅταν στὰς 2 Μαρτίου 1941 κατεκλύσθη ἀπὸ Γερμανικὰς δυνάμεις, ἀπήντησε μὲ διεκδικήσεις ποὺ θὰ τῆς παρεῖχον τὰ ὀφέλη τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Οὕτω, προκαταβολικῶς, ἡτοιμάζετο ἡ κοπὴ λωρίδων ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Ἑλλάδος. Καὶ πάλιν, ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν γενναιότατα ἰδίως στὴν «Γραμμὴν Μεταξᾶ», ἀλλ' ὑπέκυψαν ἐνώπιον τοῦ, κατὰ πολύ, ὑπερτεροῦντος αὐτῶν ἀριθμητικῶς ἐχθροῦ καὶ ὁλόκληρος ἡ χώρα κατεκτήθη παρὰ τοῦ ἀντιπάλου. Φυσικὰ ὥρμησαν ἐπάνω της οἱ παλαιοὶ ἐχθροί: Ἡ Βουλγαρία ἔθεσε χεῖρα εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θράκην καὶ τὰς νήσους Λῆμνον καὶ Σαμοθράκην, ἡ Ἰταλία προσήρτησε τὰς Ἰονίους νήσους καί, τέλος, δι' ἀεροπορικῆς ἀποβάσεως κατέκτησαν οἱ Γερμανοὶ τὴν Κρήτην. Εἰς τὴν τραχύτητα τῆς Κατοχῆς, ἀπήντησεν ἡ χώρα μὲ ἕνα ἀνταρτοπόλεμο, στὸν ὁποῖον ὅμως, ἕνα ρόλο ἔπαιξαν καὶ ἐσωτερικοπολιτικαὶ διαμάχαι».

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Βάλτερ Γκέρλιτς «Ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος 1939—1945», ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς: «Οἱ Ἰταλοὶ προεκάλεσαν ἐπεισόδια τὸ καλοκαῖρι καὶ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1940 στὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα καὶ ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν περὶ Ἀλβανικῶν διεκδικήσεων ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἠπείρου, τὰς ὁποίας ἐπεθύμουν νὰ ἱκανοποιήσουν. Ἐπὶ πλέον, ἡ κενοδοξία τοῦ Μουσολίνι, εἶχε πληγῆ σοβαρῶς ἐκ τῶν συχνῶν Γερμανικῶν πολεμικῶν ἐπιτυχιῶν. Μὲ κακοήθη χαιρεκακίαν καὶ φροῦδον ὑπερηφάνειαν, ἀπεφάσισε κατόπιν αὐτοῦ νὰ διεξαγάγῃ μὲ τὰς ἰδικάς του δυνάμεις τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὥστε νὰ φέρῃ τὸ Βερολῖνον πρὸ τετελεσμένων γεγονότων καί, μάλιστα, τόσο περισσότερον, διότι ἐγνώριζεν, ὅτι ἡ Γερμανία δὲν εἶχε κανενὸς εἴδους διαφορὰς μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἐγνώριζεν ἐπίσης—καὶ ἔχαιρεν ἐνδομύχως—ὅτι ἕνα τοιοῦτον ἐγχείρημα τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, δὲν θὰ ἐπεδοκιμάζετο ἀπὸ τοὺς Γερμανούς.

»Ὁ Μουσολίνι ἤλπισεν, ὅτι θὰ ἐμπλέξῃ εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν γαμβρὸν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας, τὸν Βόριδα τῆς Βουλγαρίας, ἐπειδὴ ἀπὸ μακροῦ ὑφίσταντο μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας ἀντιθέσεις διὰ τὴν Θράκην. Μόνος του ὁ Βόρις ἦταν ἀρκετὰ προσεκτικός, ὥστε νὰ μὴ ἀποφασίσῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς μίαν περιπέτειαν μὲ ἀβέβαιον τέλος.

»Ἡ διεξαγωγὴ τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἀφέθη εἰς τὰς ἐκεῖ στρατοπεδευμένας Ἰταλικὰς δυνάμεις τῆς 9ης καὶ 11ης Στρατιᾶς ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Βισκόντι Πράσκα. Ἡ σχεδιασθεῖσα ἀπόβασις τριῶν Μεραρχιῶν διὰ θαλάσσης εἰς

τὴν Ἀττικὴν πρὸς κατάληψιν τῶν Ἀθηνῶν, ἀπεδείχθη ἀνέφικτος. Ὁ Μουσολίνι ἐθεώρει τὴν μαχητικὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ μετριωτάτην, ὁ κόμης Τσιάνο ὑπελόγιζεν εἰς κίνημα τῶν ἐν Ἀθήναις ἰταλοφίλων ἐναντίον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ὁ πενθερός του ὠνόμαζε μὲ ὀργὴν τὸν Βόριδα τὸν 3ον, ὡς «ἡγεμόνα ἄνευ θάρρους» καὶ ἐδήλου πομπωδῶς: «Θὰ ἐνεργήσωμεν χωρὶς αὐτόν».

»Τὸν Μουσολίνι ἐμέθυσε ἡ σκέψις, ὅτι, ἐπὶ τέλους, τοῦ παρείχετο ἡ εὐκαιρία «νὰ πληρώση τοὺς Γερμανοὺς μὲ τὸ ἴδιο νόμισμα» δι' ἑνὸς ἰδικοῦ του πολέμου. Ὁ Μουσολίνι εἶχε κυρίως ὀργισθῆ, διότι ὁ Χίτλερ, χωρὶς νὰ τὸν ἐρωτήση, εἶχεν ἀποκτήσει ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ 1940 βάσεις εἰς τὴν Ρουμανίαν, περιοχὴν τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὡς ἀνήκουσαν εἰς τὴν Ἰταλικὴν «σφαῖραν ἐπιρροῆς».

»Ὅταν ὁ Χίτλερ τὴν ἰδίαν ἡμέραν (Σημ. 28ην Ὀκτωβρίου 1940) ἔφθασε εἰς τὴν Φλωρεντίαν διὰ νὰ ἐπηρεάση τὸν Μουσολίνι νὰ φανῆ λογικός, ἡ συμφορὰ εἶχε πλέον συντελεσθῆ. Ὁ Μουσολίνι προσεπάθησε νὰ «χρυσώση τὸ καταπότιον» μὲ τὴν δικαιολογίαν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀπετέλει τὴν ἀφετηρίαν διὰ τὴν Αἴγυπτον. Ἐν τούτοις, ὁ Χίτλερ πάντοτε ἠθέλησε μέχρι τότε ν' ἀποφευχθῆ ἡ ἐμπλοκὴ τῶν Βαλκανίων εἰς τὸν πόλεμον, διότι ἐπίστευεν ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ ἕνα δίκτυον συμφώνων φιλίας καὶ μὴ ἐπιθέσεως μὲ τὰς χώρας τῆς περιοχῆς, ποὺ θὰ ἐξησφάλιζε τὴν Γερμανίαν. Τώρα, ὅλα αὐτὰ τὰ σχέδια κατεστρέφοντο μὲ τὸ σκληροτράχηλον καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ συμμάχου του. Ἡ προέλασις τῶν Ἰταλικῶν στρατευμάτων ἀνεκόπη σύντομα. Πολλοὶ Ἀλβανοὶ ἐθελονταί, ἔσπευσαν νὰ πολεμήσουν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπολέμησε μὲ ἐπιμονήν. Μὲ τὸ μῖσος ποὺ ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν, οὔτε κατὰ διάνοιαν ἠγέρθη ζήτημα διχογνωμίας τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος.

»Εἰς τὴν Ἤπειρον ἤρχισεν ἡ καθ' ὅλον τὸ μέτωπον ὑποχώρησις τῶν Ἰταλῶν. Εἰς τὰς 20 Νοεμβρίου 1940 ἔστειλε ὁ Χίτλερ ἕνα, τύποις εὐγενικὸ καὶ οὐσίᾳ πλῆρες μομφῶν, ἰδιόχειρον γράμμα εἰς τὸν Μουσολίνι, εἰς τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνέλυε τὴν γενικὴ δυσπιστίαν διὰ τὸν Ἄξονα, ποὺ ἠγέρθη εἰς τὴν Γιουγκοσλαυΐαν, εἰς τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Τουρκίαν, τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῆς Ἰταλίας ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Διὰ ταύτης οἱ Ἄγγλοι ἀπέκτησαν ἀεροπορικὰς βάσεις εἰς τὴν Νότιον Ἑλλάδα καὶ ναυτικὰς εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὴν Λῆμνον. Ἐζήτησε δι' αὐτοῦ ἐπιτακτικῶς νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ προσχώρησις τῆς Γιουγκοσλαυΐας εἰς τὸν Ἄξονα καὶ ἡ εἴσοδος τῆς Ἱσπανίας εἰς τὸν πόλεμον.

»Τὸν Μάϊον τοῦ 1941 προεβλέπετο, ὅτι θὰ ἤρχιζεν ἡ μεγάλη πρὸς Ἀνατολὰς ἐκστρατεία. Ἡ κατάστασις ὅμως εἰς τὰ Βαλκάνια δὲν εἶχε ξεκαθαρισθῆ. Ἡ θέσις τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἀλβανίαν εἶχε συστηματικῶς χειροτερεύσει. Ἑλληνικαὶ δυνάμεις διεισέδυσαν ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους, περίπου 30.000 Ἰταλοὶ αἰχμάλωτοι περιῆλθον εἰς χεῖρας των... Ἑλληνικὰ ἀεροπλάνα ἐβομβάρδιζαν τὸν λιμένα τῆς Αὐλῶνος, σιγὰ-σιγὰ ἐδημιουργήθη ἡ ἀμφιβολία, κατὰ πόσον οἱ Ἰταλοί, τελικῶς, θὰ ἠδύναντο νὰ διατηρήσουν τοὺς Ἀλβανικοὺς λιμένας. Ὁ ἴδιος ὁ Μουσολίνι μετέβη εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἐνῷ ὁ Ἀρχιστράτηγος Καβαλλέρο ἀνελάμβανε προσωπικῶς τὴν διοίκησιν τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ Ἰταλικῶν στρατευμάτων. Τὸν Μάρτιον ἐξαπελύθη μία μεγάλη ἐπίθεσις, ἡ ὁποία, ἐν τούτοις, ἀπέτυχε ἀφοῦ προὐξένησε σοβαρὰς ἀπωλείας εἰς τοὺς Ἰταλούς».

Ἐφημερὶς «Τὰ Νέα», τῆς 31ης Ὀτωβρίου 1958... Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Μόσχας, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1942, κατὰ τὴν πρώτην ἐπέτειον τῆς Γερμανικῆς εἰσβολῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἕνα χαιρετισμόν, ὅπου ἐλέγετο μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ ἑξῆς: «Ἕλληνες! Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν! Καὶ πλησιάζει ὁ καιρὸς ποὺ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Ἄγγλων θὰ σᾶς πληρώσωμεν διὰ τὴν θυσίαν, μὲ μίαν Ἑλλάδα κυρίαρχον εἰς τὴν Μεσόγειον. Μίαν Ἑλλάδα μεγάλην, ὄχι μόνον πνευματικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐδαφικῶς».

3) Η ΑΙΜΑΤΗΡΑ ΕΚΑΤΟΜΒΗ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

(ἐννοητέα ὡς ἑκατόμβη ἡγητόρων)

Ἡ ἀνωτέρω ἐξιστόρησις δὲν θὰ ἦτο πλήρης, ἂν δὲν ἐδίδετο μία ἀπάντησις μὲ ἀριθμοὺς εἰς τὰ κάποτε λιβελλογραφήματα καὶ τὰς συκοφαντίας, (προελεύσεως κομμουνιστικῆς) αἱ ὁποῖαι συνοψίζονται: Οἱ μόνιμοι ἀξιωματικοὶ δὲν ἐπολέμησαν. Οἱ ἔφεδροι ἐκ μονίμων ἐπολέμησαν. Ἐπολέμησαν οἱ ἔφεδροι. Μία συκοφαντία καὶ μία διαίρεσις διὰ τὸ ὑπέρτατον καθῆκον, συκοφαντία αὐξάνουσα τὴν ἄλλην νοοτροπίαν, ὅτι «οἱ μόνιμοι ἀξιωματικοὶ δι' αὐτὸ πληρώνονται», καὶ εἰς τὴν ὁποίαν μία ἀπάντησις διὰ τοὺς κακοήθεις ἢ ἀνοήτους ὑπάρχει: «Οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν πληρώνονται γι' αὐτό, γιατὶ οὐδεὶς πληρώνεται γιὰ νὰ πεθάνῃ. Στὸν κίνδυνο τῆς πατρίδος, στὸν κίνδυνον τοῦ συνόλου, τὸ καθῆκον ἐξισοῦται ἀπολύτως. Στὸν κίνδυνον αὐτὸ οἱ ἀξιωματικοὶ ὑποχρεοῦνται νὰ παραδειγματίσουν καὶ νὰ προπαρασκευάζωνται, ἵνα ἐπιτύχουν τὸ κάλλιστον διὰ τοῦ ὀλιγωτέρου αἵματος. Καὶ ὁ ἡρωισμός, εἴτε ἀξιωματικοῦ, εἴτε στρατιώτου, τιμᾶται, διότι δὲν εἶνε μόνον ἀτομικοὶ ἡρωισμοί, ἀλλὰ προκαλοῦν τὴν συνισταμένην τοῦ ἡρωισμοῦ τῶν μαχομένων». Ἀλλὰ ἂς ὁμιλήσουν οἱ ἀριθμοί:

α) Γεγονότα. Ὑπῆρξαν προσπάθειαι, ἀγωνίαι, ἀλλὰ καὶ θυσίαι τοιαῦται τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν, ὥστε διὰ τοὺς μετασχόντας τοῦ πολέμου ν' ἀποτελῇ πανθομολογούμενον γεγονός, ὅτι ἡ ἐποποιΐα τοῦ προσφάτου πολέμου ἀποτελεῖ τὴν συνισταμένην ἀποδόσεως τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ, ὃν ἠκολούθησαν οἱ ἔφεδροι ἐκ μονίμων καὶ (ἄξιον πάσης ἐξάρσεως) οἱ ἔφεδροι καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ στρατιῶται, οἵτινες εἶνε πασίγνωστον ὅτι πολὺ ἔπραττον, ἐφ' ὅσον οἱ ἀξιωματικοὶ ἔτασσον ἑαυτοὺς προδρόμους ἢ στόχον. Ἡ μεγαλειώδης δὲ αὕτη προσπάθεια ἔναντι τῶν στερήσεων καὶ ἀφαντάστων ἐλλείψεων ἀποτελεῖ εἰς τὸ διηνεκὲς τὴν λαμπροτέραν τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν ἀπόδοσιν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἔθνους καὶ τὴν χρυσῆν τῆς ἱστορίας μας σελίδα.

β) Ἀποδείξεις τρανaὶ ἔναντι οἱουδήποτε συκοφάντου, ἀποδείξεις ἀνεξίτηλοι, λόγῳ αἵματος, αἱ ἑξῆς: Αἱ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν θυσίαι τῶν ὑπηρετούντων ὑπὸ τὰ ὅπλα κατὰ τὴν 6ην Ἀπριλίου 1941.

1) Μόνιμοι ἀξιωματικοὶ ὑπηρετοῦντες	3.500	
Νεκροὶ	384	ἤτοι 12,2%
Τραυματίαι	473	ἤτοι 13,8%

Ἡ ἀναλογία αὕτη δὲν εἶνε ἡ πραγματική, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν 3.500 περιλαμβάνει πάντας τοὺς μαχίμους, ἀλλὰ διὰ νὰ καθορισθῇ ἡ ἀναλογία ἡ πραγματική, δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ ἀριθμὸς τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν καὶ ἐφέδρων, οἵ-

τινες ὑπηρέτησαν εἰς τὰ Συντάγματα τῆς πρώτης γραμμῆς. Εἶνε γνωστόν, ὅτι εἰς ἕκαστον Σύνταγμα πεζικοῦ οἱ μὲν μόνιμοι οὐδέποτε ἀνῆλθον πλέον τῶν 15, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἀπετελεῖτο μόνον ἐξ ἐφέδρων ἀξιωματικῶν. Ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὰ Συντάγματα ὅλων τῶν ὅπλων ἐν τῇ γραμμῇ τῆς μάχης (καίτοι ἦσαν πολὺ ὀλιγώτερα) ἀνήρχοντο εἰς 80, θὰ ὑπολογίσωμεν τὴν ἀναλογίαν ἐπὶ 2.000 ἀξιωματικῶν, ὁπότε ἔχομεν τὸ συγκινητικὸν ἀποτέλεσμα:

Νεκροὶ	18.85%
Τραυματίαι	22,50%
Ἤτοι σύνολον αἵματος	40%

Πότε παρουσιάσθη τοιαύτη ἀναλογία;

2) Ἔφεδροι ἐκ μονίμων ὑπηρετήσαντες εἰς τὴν ζώνην τῶν πρόσω	1.505		
Νεκροὶ	29	ἤτοι	2%
Τραυματίαι	54	ἤτοι	4%
Σύνολον θυσίας αἵματος			6%
3) Ἔφεδροι ἐξ ἐφέδρων ὑπηρετήσαντες: 20.000 Ἐκ τούτων μὲ ἀναλογίαν 70 κατὰ Σύνταγμα πεζικοῦ καὶ 30 κατὰ Σύνταγμα πυροβολικοῦ εἰς τὴν ζώνην τῶν πρόσω	7.000		
Νεκροὶ	366	ἤτοι	5,3%
Τραυματίαι	814	ἤτοι	11,6%
Σύνολον θυσίας αἵματος			17%
4) Ὁπλῖται ὑπηρετήσαντες μὲ ἀναλογίαν 3.000 εἰς Σύνταγμα πρώτης γραμμῆς εἰς τὴν ζώνην τῶν πρόσω, τὸ ἥμισυ σχεδόν:	650.000		
Νεκροὶ	12.600	ἤτοι	3,88%
Τραυματίαι	60.000	ἤτοι	18,46%
Σύνολον θυσίας αἵματος			22,34%

Ἡ παραβολὴ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν, δίδει τὴν ἀπόδειξιν τῆς κλίμακος, τῆς θυσίας τοῦ αἵματος, ἥτις διὰ τοὺς μονίμους ἀξιωματικούς, εἶνε εἰς νεκροὺς 6πλασία τῶν ὁπλιτῶν καὶ 3πλασία τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν. Τοῦτο ἀποδεικνύει, ἐξ ἄλλου, καὶ τὸ μοναδικὸν φαινόμενον ἀριθμοῦ θυσιῶν κατωτέρων μονίμων. Τάξις 1940 Εὐελπίδων πεζικοῦ 150, νεκροὶ 90, ἤτοι πλέον τοῦ ἡμίσεος. Αἱ λοιπαὶ τάξεις δὲν ὑστέρησαν.

Τὴν μεγαλειώδη μάλιστα προσπάθειαν τοῦ τελευταίου πολέμου, παρεξηγήσας ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους, ἀπέδωσε εἰς τὸ μῖσος τῶν ἀξιωματικῶν ἔναντι τῶν Ἰταλῶν. Τοῦτο εἶναι γνωστόν, ὅτι δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα, διότι ὅπου οἱ Ἕλληνες συνήντησαν τοὺς ἀντιπάλους των, ἀτυχήσαντας, παρὰ τὴν θαυμαστήν, τῷ ὄντι, καὶ ἡρωϊκὴν των ἀπόδοσιν, τοὺς ἔδωκαν τὸ ὑστέρημά των, τὴν «μπουκιάν» των, τὰ ἐνδύματά των καὶ τὴν συναδελφικήν των ἀγάπην, ἐγγίζουσαν τὴν αὐτοθυσίαν. Συνεπῶς, ἡ πραγματικότης εἶναι ὁ μεγαλειώδης ἐθνικὸς οἶστρος τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν, οἵτινες εἶχαν, δικαιώματι ἀποστολῆς, τὸ

προβάδισμα καί, μαζὶ μὲ τούτους ἅπαντες οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται εἰς ἕνα σύνολον ἀντιστάσεως ποὺ κατέπληξε τὸν κόσμον.

4) ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΜΕΙΩΣΑΝΤΑ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ: Κατὰ τὸν διεξαχθέντα ἀγῶνα ὑπῆρξαν ἀτέλειαι καὶ σφάλματα Διοικήσεων ἀλλὰ καὶ λιποψυχίαι καὶ ἀπουσίαι ἀκόμη ἀξιωματικῶν ἐκ τοῦ πεδίου τῶν ἐπιχειρήσεων, οἵτινες, ἐν τῷ συνόλῳ των, οὐδεμίαν κύρωσιν ὑπέστησαν καὶ οὕτω, ἀξιωματικοὶ ἀποτυχόντες παταγωδῶς, ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ πάλιν εἰς δευτερευούσης ἀξίας Ὑπηρεσίας, ἀφιεμένων οὕτως αὐτοῖς τῶν ἁμαρτιῶν καί, συνεπῶς, μαραινομένου τοῦ ζήλου τῶν πρὸς θάνατον ἀγομένων ὑπὲρ τῆς πατρίδος. (Φράσεις τοῦ μετώπου: Ἀντικατεστάθη καὶ καλοπερνάει εἰς τὰς Πάτρας ἢ τὸ Ναύπλιον», «Φοβοῦνται μὴ τὸν πικράνουν», «Ἂς κρατήσουν οἱ κακόμοιροι τὶς θεσοῦλες καὶ τὰς ἀπολαυάς, ἡμεῖς ἂς σκοτωθοῦμε». Ὑπάρχει τὸ χάπι: «Εἶσθε οἱ καλύτεροι»).

Τόσαι ἀνδραγαθίαι καὶ διακρίσεις ἐρρίπτοντο εἰς τὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων, ἵνα μὴ δημιουργηθῶσιν ἀνισότητες εἰς τὰς προαγωγάς! Ἡ πικρία εὐνόητος τῶν μαχομένων, ἔναντι τῶν στοιχείων τοῦ ἀντιπάλου καὶ τῆς φύσεως. Οὐδὲ εἷς ἀνθυπολοχαγός, οὐδὲ εἷς λοχαγὸς δὲν εὑρέθη ἄξιος τῆς ἠθικῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προαγωγῆς ἣν προβλέπει ὅμως ὁ νόμος.

Σημειωτέον, ὅτι αἱ ἐφημερίδες ἀνέγραφον, μὲ ἀρχικὰ γράμματα, ἐπιτυχίας ἀξίων ἡγητόρων, ὡσεὶ ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἐγκληματιῶν, οὓς δὲν ἤθελον νὰ γνωστοποιήσωσι μέχρι τῆς συλλήψεώς των καὶ οὐχὶ περὶ θυσιῶν αἵτινες ἀνέμενον τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ὡς ἐκ ταύτης ἠθικῆς τονώσεως πρὸς νέας ἀξίας πράξεις. Ἡ παράλειψις αὐτὴ ἀποτελεῖ μίαν τῶν μεγαλυτέρων ἀδικιῶν ἔναντι τῶν μαχομένων ἀξιωματικῶν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀτυχησάντων.

Ἑτέραν ἀδικίαν ἀποτελεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ἐπετράπη εἰς τὸν Τύπον νὰ ἀδικῇ, παρουσιάζων τὴν προσπάθειαν τῶν μαχομένων ὡς εὐχερῆ, ἐφ' ὅσον παρουσίαζε τὸν ἀντίπαλον ὡς οὐχὶ ἀξιόμαχον. Καὶ ὅμως γνωρίζουν ἅπαντες οἱ διοικηταὶ Μονάδων, ὅτι ὅπου ἐγκατέλειψε ἔδαφος, ὑπέκυψε εἴτε εἰς τὸν ἑλιγμὸν εἴτε εἰς τὴν ἔφοδον μὲ ἐφ' ὅπλου λόγχην. Καὶ ἰδοὺ τὸ ἀποτέλεσμα: Ἐὰν ἐρωτηθῇ ἤδη ὁ λαός, ποῖος ἦτο ὁ ἔνδοξος διοικητὴς τοῦ Σκρᾶ ἢ οἱ ἔνδοξοι διοικηταὶ τῶν μαχῶν τοῦ τότε Μακεδονικοῦ μετώπου, θὰ τὸ διαλαλήσῃ εὐχερῶς καὶ εὐχαρίστως. Οὐδεὶς ὅμως γνωρίζει, λόγῳ τῶν ἀνωτέρω σφαλμάτων, ποῖοι οἱ ἔνδοξοι διοικηταὶ Μεγάλων Μονάδων, ποῖοι οἱ διακριθέντες, γενικῶς, ἀξιωματικοὶ εἰς τὸν σκληρότερον τῶν ἀγώνων τῆς πατρίδος μας, ἔναντι τοῦ ὁποίου οἱ ἄλλοι ὠχριοῦν. Ἀναμφισβητήτως δέ, θὰ νομίζουν ὅτι τοὺς ὁμιλοῦν περὶ ἀστρονομίας ἂν τοὺς ἐρωτήσῃ τις, ποῖαι Μονάδες καὶ ποῖοι διοικηταὶ διέσπασαν τὰς ὠχυρωμένας γραμμάς, ὁμοίους τῶν ὁποίων οὐδέποτε συνήντησε ὁ Ἑλληνικὸς στρατός. Ἀμφιβάλλω δέ, ἂν ὑπάρξῃ εἷς, ὅστις νὰ γνωρίζῃ τὸν διοικητὴν τοῦ Σώματος, ὅστις συνέτριψε τὴν τρομακτικὴν ἐαρινὴν ἐπίθεσιν, ἧς ἡγεῖτο αὐτὸς οὗτος ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους. Σφάλμα ἴσως; Παράλειψις; Ἐγκληματική, ἀναμφισβητήτως ἐσκεμμένη, πρόθεσις, ἵνα μὴ θίξωμεν τὴν ἁγιότητα!! τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου. Καὶ ὅμως, οἱ συμπατριῶται μας παρηκολούθουν εὐχερῶς, ὅτι ὁ τάδε Ἀμερικανός, Γερμανός, Ἰταλός, Ἄγγλος ἢ οἱασδήποτε ἐθνικότητος ἐλάχιστος βαθμοφόρος, διεκρίθη, τιμωμένου οὕτω προσώπου καὶ οἰκογενείας καὶ τηρουμένου ἀνημμένου τοῦ δαυλοῦ τοῦ παραδειγματισμοῦ.

Τρίτον καὶ τελικὸν σφάλμα: Παρεδόθη ὁ μαχόμενος στρατὸς εἰς τὴν πολιτικὴν σκοπιμότητα καὶ ἐγκατελείφθη εἰς τὴν τύχην του, οὐδὲ τῆς ἥττης προπαρασκευασθείσης, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ μὴ στρατευθὲν ἔθνος νὰ εὑρίσκεται ἐν πλήρει πλάνη, ἔναντι τῶν καταβληθεισῶν προσπαθειῶν τῶν ἀξιωματούχων τοῦ στρατευθέντος καὶ ἰδίως τῶν Διοικήσεών του καὶ οὕτω ὁ λαὸς νὰ περιφέρῃ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα τὴν εἰδεχθεστέραν καὶ ἀδικωτέραν τῶν συκοφαντιῶν, ἔναντι τῆς εὐγενεστέρας μερίδος τῶν τέκνων του, ἅτινα ὑπῆρξαν πιστοὶ ἐκτελεσταὶ τῆς ἐντολῆς του. Οἱ ἀριθμοὶ ὅμως κηρύττουσι συμπερασματικῶς. Μάχιμοι μόνιμοι: Εἰς τὴν ζώνην τῶν πρόσω, σχεδὸν τὸ σύνολον καὶ εἰς τὴν γραμμὴν μάχης, τὰ 2)3. Θυσίαι αἵματος 40%. Ἔφεδροι ἐκ μονίμων: Θυσίαι αἵματος 6% (διότι ἐλάχιστοι ἐκλήθησαν, ὑπαιτιότητι τοῦ τότε ὑφυπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν). Ἔφεδροι ἐξ ἐφέδρων: Θυσίαι αἵματος 17%. Στρατιῶται: Θυσίαι αἵματος 23%.

ΤΕΛΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Ἀνεξαρτήτως τῶν πάντοτε παραλείψεων, τὴν ἐποποιίαν τοῦ 1940 — 41 τὴν ἐδημιούργησε τὸ ἀνωτέρω σύνολον μονίμων, ἐφέδρων ἐκ μονίμων, ἐφέδρων ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν, ἐντολοδόχων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς παράδειγμα ἐσαεὶ ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἔταξε, ἤθελε καὶ ἐζήτει ὡς ἡγήτορας, λόγῳ τοῦ ὅτι ἦσαν καὶ θὰ εἶναι πάντοτε, θέσει καὶ φύσει, οἱ ἐθνικοὶ ἀπόστολοι, ἤτοι: τοὺς μονίμους ἀξιωματικούς. Καὶ ὅπερ τονιστέον: Ἡ θυσία αὕτη τῆς ζωῆς τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν ἐν πολέμῳ, ἀποτελεῖ τὴν συνέχειαν τῆς θυσίας ταύτης ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης, εἰσέτι. Διότι ὑπὸ τὴν συντριπτικήν, ἀνεξάντλητον, ἡμερονύκτιον κάκωσιν, ἀπὸ τοῦ 1933 ἤδη, πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ ὀργάνωσιν τοῦ στρατοῦ, ὅστις εἶχεν ὑποστῆ τόσας ἀφαιμάξεις εἰς ἀξιωματικούς, κατώρθωσαν οὗτοι νὰ ὁδηγήσουν εἰς τὴν νίκην, εἰς ἀπόδειξιν παντοτεινὴν τῆς μεγαλειώδους ἐργασίας των. Προσθέσατε εἰς τὴν ἀπόδειξιν ταύτην καὶ τὸ γεγονὸς μιᾶς πολιτικῆς ἀφοπλισμοῦ ἐπὶ οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως, ἥτις κατήργησε διὰ μιᾶς «μονοκονδυλιᾶς» 1800 θέσεις μονίμων ἀξιωματικῶν, ἃς οὐδέποτε κατώρθωσε τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον νὰ ἐπανακτήσῃ, διὰ νὰ ἔχητε τὴν ἄλλην ἀπόδειξιν τῆς αἰτίας, τῆς τρομακτικῆς τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν ἑκατόμβης, ἥτις ὅμως, ἐν ταυτῷ, βροντοφωνεῖ, ὅτι οἱ μόνιμοι ἀξιωματικοὶ εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα, κυριολεκτικῶς ἐσφαγιάσθησαν, κορωνὶς αὐτοὶ τῶν θυσιῶν τῶν πάσης κατηγορίας — ἐφέδρων ἐκ μονίμων ἢ ἐφέδρων — μαχίμων συναδέλφων των. Τὴν σάλπιγγα, αὐτὴν τὴν φοράν, τὴν κηρύττουσιν οἱ ἀριθμοί.

4) ΑΙ ΘΥΣΙΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1941—1944

Καὶ γιὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὰ παραπάνω, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ παραθέσωμε τὰς θυσίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἐκτίθενται στὴν ἔκθεσι τοῦ πολέμου, γιὰ νἄχῃ ὁ ἀναγνώστης τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα τῶν θυσιῶν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1940—1944:

ΟΙΚΟΔΟΜΑΙ: 401.000 σπίτια, δηλ. τὰ 23% τοῦ οἰκοδομικοῦ μας πλούτου, ἔχουν καταστραφῆ. Ἐκ τούτων 165.000 σπίτια ἔχουν καῆ καὶ καταστραφῆ ἀπὸ τὸν κατακτητὴ γιὰ ἀντίποινα.

1.770 πόλεις καὶ χωριά τῆς Ἑλλάδος ἔχουν καταστραφῆ, ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, ἀπὸ τοὺς κατακτητάς.

1.200.000 κάτοικοι, δηλ. τὸ 18% τοῦ πληθυσμοῦ, ἔμειναν ἄστεγοι.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ: Δίκτυον Τ.Τ.Τ. Τοῦτο, ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἀποχωροῦσαν, εἶχε καταστραφῆ κατὰ 100% καὶ τὸ ὑλικὸν κατὰ 70%.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΙ ΥΔΡΑΥΛΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ: Οἱ Βούλγαροι, ἰδιαίτατα, καὶ οἱ Γερμανοί, κατέστρεψαν σὲ σημαντικὸ μέρος τὰ ὑδραυλικὰ ἔργα τῆς Μακεδονίας ποὺ ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου μας. Γιὰ τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλονίκης, αἱ καταστροφαὶ εἶναι 22,7% καὶ γιὰ τὴν πεδιάδα Σερρῶν—Δράμας. 26,7%.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ: Οἱ γραμμὲς τῶν ΣΕΚ καὶ ΣΠΑΠ ἀφέθησαν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς κατεστραμμένες κατὰ 100%. Ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Ἀν. Μακεδονίας — Θράκης, ἦτο κατεστραμμένη κατὰ 23%.

Ὅλαι αἱ γέφυραι ἄνω τῶν 40μ. ἀνετινάχθησαν. Ἐλάχισται μικραὶ γραμμαὶ (Θεσσαλικοὶ Σιδηρόδρομοι, Γραμμὴ Ἀθηνῶν — Λαυρίου, Ἀθηνῶν — Πειραιῶς, Ἀθηνῶν — Μεγάρων, Διακοφτοῦ — Καλαβρύτων, Μεσολογγίου — Ἀγρινίου, Ἀν. Θράκης) διεσώθησαν.

ΣΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑ: Στοὺς ΣΕΚ, κατεστράφησαν τὰ 100% τῶν γεφυρῶν ἄνω τῶν 10 μέτρων, τὰ 80% τῶν μηχανοστασίων, τὰ 100% τῶν ἐγκαταστάσεων ὑδρεύσεως, τὰ 50% τῶν κτιρίων τῶν σταθμῶν καὶ τὰ 24% τῶν σηράγγων. Στοὺς ΣΠΑΠ, αἱ καταστροφαὶ στὶς μεγάλες γέφυρες εἶναι 100% καὶ στὶς μικρές, 24% στὰ μηχανοστάσια 30%, στὶς ἐγκαταστάσεις ὑδρεύσεως καὶ κτίρια σταθμῶν 10%.

ΤΡΟΧΑΙΟΝ ΥΛΙΚΟΝ: Τὸ κατέστρεψαν ἢ τὸ ἔκλεψαν οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Γερμανοί. Οἱ ΣΕΚ ἔχασαν τὰ 93% σὲ ἀτμάμαξες καὶ τὰ 98% σὲ ἐπιβατικὰ βαγόνια, σὲ φορτηγὰ καὶ σὲ σκευοφόρους. Οἱ ΣΠΑΠ ἔχασαν τὰ 78% τῶν ἀτμαμαξῶν, τὰ 75% ἐπιβατικῶν, φορτηγῶν βαγονίων καὶ σκευοφόρων καὶ τὰ 30% τῶν ὠτομοτρίς.

ΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ: Αἱ ζημίαι τοῦ ὁδικοῦ μας δικτύου ἀνέρχονται σὲ 400.000 προπολεμικῶν δραχμῶν. Ἐκτὸς τούτων, ὅλαι αἱ γέφυραι μὲ ἄνοιγμα ἄνω τῶν 6μ. ἔχουν καταστραφῆ κατὰ τὰ 90% καὶ αἱ μικρότεραι κατὰ 50%.

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΥΠΩΝ: Χάσαμε κατὰ μέσον ὅρον, εἰς ὁλικὲς καὶ μερικὲς ἀπώλειες, τὰ 80—85%. 17.000 αὐτοκίνητα.

ΛΙΜΑΝΙΑ: Ἡ καταστροφὴ ἀνέρχεται σὲ 12.584.825 δολλάρια. Τῶν κυριωτέρων λιμανιῶν αἱ ζημίαι, εἶνε αἱ ἀκόλουθοι: Πειραιεὺς 3.004.484, Βόλος 1.121.076, Θεσσαλονίκη 789.238, Κέρκυρα 219.731, Ἡράκλειον 170.404, Κατάκωλον 170.500, Καρλόβασι 89.689, Πρέβεζα 62.780, Πάτραι 31.390, Ναύπλιον 14.843.

ΔΙΩΡΥΞ ΚΟΡΙΝΘΟΥ: Οἱ κατακτηταὶ ἀνετίναξαν τὰ πρανῆ καὶ τὴν γέφυραν, βύθισαν πλοῖα καὶ πλωτὰ γεφύρια, ἔρριξαν βαγόνια σιδηροδρόμων — ὅλα αὐτὰ ἀνακατεμένα μὲ νάρκες — ἔκαμαν τὸ πᾶν γιὰ νὰ ἀχρηστεύσουν, γιὰ ὅσο καιρὸ μποροῦσαν περισσότερο, τὴν Διώρυγα.

ΠΛΟΙΑ: Ἀπὸ 583 ἐμπορικὰ ποὺ εἴχαμε τὸ 1939 χάσαμε τὰ 434. δηλ. τὰ 74%. Καὶ σὲ χωρητικότητα ἀπὸ συνολικὴ 1.933.549 τόννων, μᾶς ἀπέμειναν 525.728 τόννοι.

Ο ΔΑΣΙΚΟΣ ΜΑΣ ΠΛΟΥΤΟΣ: Ὑπέστη καὶ αὐτὸς τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κατακτητῶν. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν δασῶν μας ἐλαττώθηκε κατὰ 5.000 χιλ^2, ἤτοι κατὰ

25%. Οἱ «ἀξονικοὶ» μετέφεραν τὴν ξυλεία στὶς χῶρες τους ἢ ἔκαιγαν τὰ δάση γιὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς ἀντάρτες.

ΤΑ ΖΩΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Ἠλαττώθησαν κατὰ 60% οἱ ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι, βόες καὶ βούβαλοι.

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΖΗΜΙΕΣ: Οἱ ζημίες ποὺ μᾶς προὐξένησε ἡ ἐχθρικὴ κατοχή, ἀνέρχονται σέ 13.696.068.358 δολλάρια.

Ο ΘΛΙΒΕΡΟΣ, ΤΕΛΟΣ, ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:

Ἑλληνοϊταλικὸς πόλεμος	15.700
Ἐχθρικοὶ βομβαρδισμοὶ	3.000
Ἑλληνογερμανικὸς πόλεμος	8.000
Δυνάμεις Μ. Ἀνατολῆς	1.100
Ἐμπορικὸν ναυτικὸν	3.500
Ἀντίποινα Γερμανο - Ἰταλῶν	50.000
Ἀπὸ πεῖνα	260.000
Συμμαχικοὶ βομβαρδισμοὶ	4.000
Βουλγαρικαὶ ὠμότητες	40.000
Ἐκτελέσεις	30.000
Ἐξεπατρίσθησαν	230.000 (α)
Σύνολον:	645.300

α) (45.000 πολίτες στὴ Μ. Ἀνατολή, 15.000 στρατιωτικοί, 50.000 ὅμηροι στὴ Βουλγαρία, 30.000 ὅμηροι στὴν Ἰταλία, 90.000 στὴ Γερμανία, ἐξ ὧν 60.000 Ἑβραῖοι).

Τέλος, τὰ θύματα τῆς Β. Ἠπείρου ὑπερβαίνουν τὰς 20.000. Καὶ ὅπου ὑπῆρχον Ἕλληνες, κατέστρεψαν καὶ ἔκαψαν τὰ χωρία. Ἡ Κεντρικὴ ὅμως καὶ ἡ Β. Ἀλβανία παρέμειναν ἀνέπαφες.

Ἡ σφαγὴ τοῦ Διστόμου, καὶ τὸ δρᾶμα τῶν Καλαβρύτων, ὅπου ἔσφαξαν γυναῖκες, γέρους, παιδιά, γρηές, θὰ ἀποτελῇ τὸ αἶσχος τοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ.

Εἴχαμε φθάσει τὸ 1940 νὰ ἀριθμοῦμε πληθυσμὸν 7.385.000 καὶ τὸ 1944 εὑρεθήκαμε 6.815.000

ΑΠΩΛΕΙΑΙ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΟΠΛΩΝ:

Π. ΝΑΥΤΙΚΟΝ: 74 ἀξιωματικοί, 205 ὑπαξ)κοί, 322 ναῦται, 53 πλοῖα. Τὰ 76% τοῦ προπολεμικοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ: 144 ἀξιωματικοί.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΝ: 530 ἀξιωματικοί, 1389 ἄνδρες, 375 φορτηγά. Ἱστιοφόρα, πετρελαιοκίνητα 472.

Λυποῦμαι ποὺ δὲν ἔχω τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀδελφῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, Χωροφυλακῆς καὶ Ἀστυνομίας Πόλεων.

ΜΕΡΟΣ Ε΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

ΚΡΙΣΕΙΣ ΕΠΙΣΗΜΟΙ

1) ΜΙΚΡΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Διετύπωσα τὰ γεγονότα καί, ὅπου ἐνόμιζα, ἐτόλμησα νὰ παρουσιάσω μίαν γενικὴν κρίσιν ἐπὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐπιχειρήσεων. Ὁ Ἀρχιστράτηγος Παπάγος εἰς τὸ βιβλίον του: «Ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος», διεξοδικώτατα ἐκθέτει τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου καὶ παρατάσσει ἐπιχειρήματα καὶ ἔγγραφα. Τὸ Γραφεῖον Ἐπιχειρήσεων τοῦ 1940—41 μετέχει, κατὰ φυσικὴν ἀνάγκην, εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ βιβλίου τούτου.

Ἤδη, ἤρξαντο ἡγήτορες τινὲς (στρατηγὸς Κατσιμῆτρος Χ., διοικητὴς VIII Μεραρχίας) νὰ διατυπώνουν τὰς ἀναμνήσεις των ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου, καὶ ἐκφράζονται διάφοροι γνῶμαι. Ἐπειδὴ ὁ Ἀρχιστράτηγος καὶ εἰς τὸ ἄλλο βιβλίον του: «Ἡ προπαρασκευὴ πρὸς πόλεμον» κατηγορεῖ, συλλήβδην, τοὺς πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικούς, πρὸ αὐτοῦ, ἡγέτας, σχεδὸν ὡς ἀνικάνους (ἀποθανόντας ἤδη καὶ μὴ δυναμένους νὰ ἀπαντήσουν) καὶ ἐπειδὴ ὑπηρέτησα ὡς στενὸς βοηθὸς τινῶν ἐξ αὐτῶν πρὸ τοῦ πολέμου, τέλος, ἐπειδὴ ἀπὸ πολιτικοὺς του ἀντιπάλους διατυποῦται σὲ συζητήσεις ἡ γνώμη, ὅτι «μὲ ἄλλον Ἀρχιστράτηγον οἱ Ἰταλοὶ θὰ ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν», ἐθεώρησα ὑποχρέωσιν, διὰ τὴν πληρότητα τῆς κρίσεως οἱουδήποτε ἀναγνώστου, νὰ μεταφέρω κατωτέρω περικοπὰς ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν στρατηγῶν Καθενιώτη, Παναγιωτάκου, Μαυροσκόπη, ἥτις ἐξεδόθη καὶ ἐδημοσιεύθη, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀνεκδότου καὶ περιληπτικῆς τοιαύτης τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη. «Αἱ κυριώτεραι στρατηγικαὶ φάσεις τοῦ πολέμου 1940—1941». Εἶναι αἱ μόναι ἐπίσημοι καὶ ἀμερόληπτοι ἐκθέσεις καὶ λόγῳ τῆς προσωπικότητος τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ λόγῳ τοῦ χρόνου ἀναγραφῆς των. (Τὰ γεγονότα ζωντανά).

Ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ δὲν συνετάγη ἀκόμη ἡ ἐπίσημος πολεμικὴ ἔκθεσις. Τὸ Ναυτικὸν ἐκοινοποίησεν ἤδη τὴν πολεμικήν του ἔκθεσιν. (Ναυάρχου Φωκᾶ).

Ὅτε παρέλαβον ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ὑπελείπετο δυστυχῶς πολὺ ἡ ἀπόδοσις τῆς πολεμικῆς ἐκθέσεως, ἀφοῦ δὲν εἶχεν ἀναγραφῆ εἰσέτι ἡ ἱστορία τῶν προηγουμένων πολέμων. Εἰσηγήθην εἰς τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον διὰ τὴν ἀμερόληπτον σύνταξιν ταύτης: τὴν τοποθέτησιν ἀποφοίτων Σχολῆς Πολέμου, ἐγνωσμένου κύρους καὶ ἀκεραιότητος καὶ τὴν ὑπὸ τούτων σύνταξιν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, τὴν ὑπὸ τῆς Σχολῆς Πολέμου ἀναγραφὴν κριτικῆς, διδαγμάτων, τὴν ὑπὸ τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων, ἐν συνεχείᾳ, μελέτην καὶ προτάσεις τούτου, τέλος τὴν κύρωσιν ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου, ὥστε νὰ εἶνε αὐτη ἀπρόσβλητος. Ἀφ' ἧς ὅμως ὁ Ἀρχιστράτηγος παρέλαβε Πρωθυπουργὸς καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τότε βοηθοί του, ἤτοι τὸ ὑπεύθυνον

Γραφεῖον Ἐπιχειρήσεων τοῦ πολέμου 1940—1941, ἀνέλαβεν τὰς πρώτας θέσεις, τὸ γραφεῖον τῆς πολεμικῆς ἐκθέσεως ἀπέβαλε τὴν εἰκόνα ἀμεροληψίας λόγῳ τοποθετήσεως πλείστων ἀξιωματικῶν, οὐδεμίαν ἐχόντων πρὸς τοῦτο ἰδιότητα ἐργασίας, κῦρος καὶ ἱκανότητας, μὲ Διευθυντὴν ἀνώτατον ἀξιωματικὸν τοῦ Στρατηγείου τοῦ 1940. Ὁπωσδήποτε, ἐπιβάλλεται, ἐν καιρῷ, ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου, ὅπερ χρονικῶς θὰ εἶναι καὶ ἀντικειμενικώτερον, θεώρησις καὶ κύρωσις ταύτης, ὥστε νὰ ἔχῃ τὴν ἐπιβαλλομένην ἀμεροληψίαν, διότι ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι ἡ κατηγορία ἀλλὰ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ διδαχή: ΤΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ.

Οὐδεὶς τίθεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου ἀφοῦ μὲ σφάλματα ἢ μή, τελικὴ ἔκβασις τοῦ ἀγῶνος ἦτο ἡ νίκη, οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ εἶναι κατήγορος κατόπιν τῆς πραγματικότητος τῆς νίκης.

2) ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΚΑΘΕΝΙΩΤΗ — ΜΑΥΡΟΣΚΟΤΗ — ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ

Ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἀμύνης ἀνετέθη ἐγκαίρως, ὅτε ἀκόμη καὶ τὰ γεγονότα ἦσαν πρόσφατα, οἱ δὲ κυριώτεροι παράγοντες τοῦ πολέμου εὑρίσκοντο ἐν τῇ ζωῇ, ἡ σύνταξις «Ἱστορικοῦ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων 1940—41», εἰς ἀνώτατον στρατιωτικὸν συμβούλιον ἐκ τῶν στρατηγῶν Καθενιώτη Δ., Παναγιωτάκου Γ. καὶ Μαυροσκόπη Γ., μὲ βοηθοὺς τοὺς τότε συνταγματάρχας Γιατζῆν Δ. καὶ Γεωργόπουλον Ἀνδρ. καὶ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Κατσιμῆτρον. Εἰς τὸ «Ἱστορικὸν» τοῦτο, ὡς καὶ εἰς τὸ δημοσιευθὲν βιβλίον τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη Δ. ὑπὸ τὸν τίτλον: «Αἱ κυριώτεραι στρατηγικαὶ φάσεις τοῦ πολέμου 1940—41», ἀναγράφονται:

Ι)—ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΑΙ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙΣ». «Ἀπὸ απόψεως ἑλληνικῆς Διοικήσεως ἦτο ὑπέροχος ἡ ἀπόφασις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τοῦ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν τῶν παραμεθορίων μεραρχιῶν, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου, ἀποκρούσασα πᾶσαν προγενεστέραν αἴτησιν τοῦ μέλλοντος Ἀρχιστρατήγου. Ἡ ἐπιστράτευσις αὕτη, λήξασα τὴν 5ην Ὀκτωβρίου ἀπετέλεσε ἕνα στρατηγικὸν αἰφνιδιασμὸν διὰ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ἐδημιούργησε μίαν νέαν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον ἀντιληφθῆ, οὔτε ἡ Ἰταλικὴ Διοίκησις, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ τοιαύτη· καὶ τοῦτο, διότι δὲν ἔσπευσεν αὕτη ν' ἀντικαταστήσῃ τὰς πανικοβλήτους ὁδηγίας διὰ νέων ἐπιθετικωτέρων τοιούτων. Κατὰ τὴν μάχην τῆς Πίνδου, μετὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα, τὰ πανταχόθεν συρρεύσαντα ἑλληνικὰ τάγματα μᾶς ἔδωσαν μίαν ἀρκετὰ σοβαρὰν ἀριθμητικὴν ὑπεροχήν. Διότι ἀπέναντι τῶν 8 ταγμάτων τὰ ὁποῖα διῆλθον τὴν μεθόριόν μας, εἴχομεν συγκεντρώσει περὶ τὰ 25 ἰδικά μας τάγματα καὶ 5 ὁμάδας ἀναγνωρίσεως. Τί τὸ ὄφελος ὅμως; Κατόπιν μιᾶς πρωτοτύπου τακτικῆς ἀντιλήψεως, τοῦ νὰ συμπληρώσωμεν ἀρχικῶς ἕνα περιφερειακὸν φράγμα καὶ κατόπιν νὰ ἐπιτεθῶμεν, κατήντησεν, ὥστε τὰ διάφορα τάγματά μας νὰ παραμένουν θεαταὶ τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ διάφορα θεωρεῖα. Ὁμοίως, κατὰ τὴν μάχην τῆς Μοράβας, γιὰ λίγο καὶ θὰ εἴχαμε τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν μὲ τὸ μέρος μας, ἐκεῖ ὅμως ἀνεκαλύφθη, ὅτι, ἐνῷ τὰ τάγματά μας θὰ ἐπετίθεντο, ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν συνεχῶς πλαισιωμένην τὴν βάσιν ἐξορμήσεως, τὸ περίφημον 1Βα, σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ κτυπηθοῦν δύο μεμονωμένα τάγματα».

ΙΙ) ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΕΓΚΑΙΡΟΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ ΔΙΑ

ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΙΝ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ». «Κατηγορεῖται ὁ διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων συνταγματάρχης Κιτριλάκης Στ. ἐπὶ διαστροφῇ τῆς ἀληθείας εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν ἔκθεσίν του, ὅπου τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ἐπιρρίπτει τὴν γυμνότητα τῆς Πίνδου εἰς τὴν Κυβέρνησιν Μεταξᾶ καὶ παραμένει τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ὁ μόνος ἀνεύθυνος ἐργάτης» καὶ περαιτέρω: «Τὸ θρασύτατον Γενικὸν Στρατηγεῖον, ἐνώπιον ἑνὸς σφάλματος, προελθόντος ἐξ ἀνικανότητός του, δὲν σιωπᾶ». (Κεφ. Πίνδος).

III) ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ ΟΧΥΡΩΣΕΩΣ». «ΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ ΗΠΕΙΡΟΥ ΠΑΝΙΚΟΒΛΗΤΟΙ, ΚΥΡΙΟΛΕΚΤΙΚΩΣ, ΔΙΑΤΑΓΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ, ὡδήγησαν συνεχῶς πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὸν Ἄραχθον δηλαδὴ καὶ τὸ Μέτσοβον, καὶ εἰς τὴν μὴ φθορὰν τῶν δυνάμεων ἐπὶ τῆς τοποθεσίας Ἐλαίας. Ἡ Ἠπειρωτικὴ ὅμως Μεραρχία, δὲν ἐννοοῦσε νὰ τὸ κουνήσῃ ἀπὸ τὸ Καλπάκι, πρὸς τὸ ὁποῖον ἐστρέφοντο ὅλαι αἱ προσπάθειαι καὶ αἱ φροντίδες της. Καὶ διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ καμμιὰ ἀμφιβολία περὶ τούτου, δοθέντος ὅτι ἀργοῦσε αὐτὴ ἡ χονδροκέφαλος Ἠπειρωτικὴ Μεραρχία νὰ ὑποχωρήσῃ, τρεῖς μόλις ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπιθέσεως, ἀποστέλλεται ἡ ἑξῆς ὑπ' ἀριθμ. 13018)30-10-40 διαταγὴ πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς VIII Μεραρχίας στρατηγὸν Κατσιμῆτρον Χαρ.: —«Παρακαλῶ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι ἡ ἀποστολή σας εἶναι κάλυψις τοῦ θεάτρου Δυτ. Μακεδονίας ἀπὸ γενικῆς κατευθύνσεως Ἰωάννινα — Ζυγὸς καὶ ἀπόφραξις τῶν ἐξ Ἠπείρου πρὸς Αἰτωλοακαρνανίαν ὁδεύσεων. Στόπ. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐντολῆς προέχουσαν σημασίαν ἐνέχει ἀπόφραξις κατευθύνσεως Ζυγοῦ. Ἀπόφραξις αὕτη ἐκτελεσθήσηται ὑπὸ VIII Μεραρχίας. Προσπάθειαί σας διὰ διεκδίκησιν Ἐθνικοῦ ἐδάφους Ἠπείρου, δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἀναλώσῃ εἰς φθορὰν μέσων καθιστῶσαν προβληματικὴν ἐκπλήρωσιν ἀνωτέρω ἀποστολῶν».

»Κατόπιν, λοιπόν, τῶν σαφῶν τούτων διαταγῶν περὶ ἐγκαταλείψεως τῶν Ἐθνικοῦ ἐδάφους Ἠπείρου, δὲν πρέπει νὰ δυσανασχετῇ τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον, ἐὰν τὴν τιμὴν τῆς διασώσεως τῆς Ἠπείρου τὴν διεκδικῇ ἄλλος ἡγήτωρ».

«Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν διαταγῶν τῆς 12ης Νοεμβρίου, δὲν εἴχομεν οὐδὲν ἐπιθετικὸν σχέδιον καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἐπιδιώξεών μας ἦτο ἡ ἐξασφάλισις τῆς ὁδοῦ Κορυτσᾶς — Ἐρσέκας.

»Ὅταν τὸ δεξιὸν τῆς διατάξεως τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ ὑπερβαίνῃ τὴν μεθόριον καὶ φθάνῃ μέχρις Ἐρσέκας καὶ τὴν καταλαμβάνῃ, διατάσσεται νὰ ἐγκαταλείψῃ ταύτην, νὰ καύσῃ τὰς πλήρεις παντοίων ὑλικῶν μεγάλας ἀποθήκας τῆς Ἐρσέκας, ὅπερ ἔπραξε, διὰ νὰ ἀνακαταλάβῃ πάλιν τὴν πόλιν μετά τινας ἡμέρας. Οὐδέποτε ἄλλοτε αἱ τύχαι τῆς Ἑλλάδος εἶχον παραδοθῆ εἰς περισσότερον ἀδέξια ἐπιτελικῶς χέρια».

IV)—ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΜΟΡΑΒΑΣ» (σελ. 64). «Ἡ ἔναρξις τῆς ἐπιθέσεως τῆς Μοράβας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξακολούθησις αὐτῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν πεφωτισμένην πρωτοβουλίαν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Γ'. Σ. Στρατοῦ. Οὕτω πως ἐξηκολούθησεν ἡ μάχη ὁμαλῶς, μέχρι καταλήψεως καὶ τῆς Κορυτσᾶς τὴν 22αν Νοεμβρίου, ὁπότε ἐχάθησαν 2 ἡμέραι ἐν ἀναμονῇ δῆθεν ἐπιθέσεως ἐχθρικῶν ἁρμάτων μάχης, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἀνεφάνησαν ποτέ. Τοιοῦτος ἦτο ὁ τρόπος τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἡμετέρας διοικήσεως, εἰς τὴν μεγαλυτέραν μά-

χην, τὴν ὁποίαν εἶδον τὰ βουνὰ τῆς 'Αλβανίας καὶ καθ' ἣν πέντε 'Ελληνικαὶ μεραρχίαι ἐπετίθεντο ἐναντίον ἰσαρίθμων 'Ιταλικῶν τοιούτων, ἐπίθεσιν διαρκέσασαν ἐπὶ δέκα ὁλοκλήρους ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ 'Ανώτατος 'Αρχηγὸς δὲν εὗρεν οὔτε μίαν ἡμέραν διαθέσιμον διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ πεδίον τῆς μάχης. Καὶ οὕτω, ὄχι μόνον ἡ ἀξιοπρέπεια ἀλλὰ καὶ ἡ στοιχειώδης φιλαυτία, εἶχαν πετάξει, πλέον, ἀπὸ τὴν στέγην τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου».

V)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ ΤΗΣ 12ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ» (σελ. 74). «Οὔτε ὁ 'Αρχιστράτηγος ἐπέτρεψε νὰ λεχθῇ τι περὶ ἐπιχειρήσεων Γεωργούλη, οὔτε ὁ Κιτριλάκης καταλαβαίνει τίποτε ἀπὸ γραφόμενα εἰς τὴν ἔκθεσίν του, διότι αἱ κατευθύνσεις εἶνε μπερδεμένες. Δυστυχῶς, οὔτε τὸ πρῶτον ἦτο ἀληθές, οὔτε τὸ τελευταῖον. Διότι ὁ 'Αρχιστράτηγος ἀκούων τὰς διαμαρτυρίας τοῦ Γεωργούλη, ὄχι μόνον δὲν ἐθύμωσε, ἀλλὰ κρατῶν ταύτας μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας, τὰς ἔστειλε κατόπιν ὡς ὁδηγίας 13948. Αὐτοῦ, ἄλλως τε, ἐστηρίζετο καὶ τὸ ὅλον διοικητικὸν σύστημα τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, τὸ ὁποῖον ἐκρύβη εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς «Μεγ. Βρεταννίας», ὄχι ἐκ φόβου πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφεύγηται πᾶσα προσωπικὴ ἐπαφὴ μὲ τὸ Μέτωπον».

Σημ. Τὰ ἀνωτέρω τονίζονται, διότι κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Μεταξᾶ, ὅστις παρουσίᾳ τοῦ Βασιλέως ἔδιδε ἐντολὴν εἰς τὸν Παπάγον κατὰ τὴν 30ὴν Νοεμβρίου, «νὰ τελειώνωμεν τὸ ταχύτερον μὲ τοὺς 'Ιταλούς», ὁ 'Αρχιστράτηγος μετεκινήθη πρὸς τὰ Σώματα Στρατοῦ ἀπὸ τῆς 2ας Δεκεμβρίου ὅπου καὶ ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασίν του περὶ συνεχίσεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ μέτωπον 'Ηπείρου ὡς καὶ ἐπιθετικὴν προσπάθειαν ἐπὶ τῶν ἀξόνων 'Ιωάννινα — Τεπελένι καὶ Κόνιστσα—Κλεισούρα. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ μὲν διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς Πιτσίκας δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποβάλῃ τὰς προτάσεις του, διότι δὲν τοῦ ἐπετράπη ὑπὸ τοῦ 'Αρχιστρατήγου. 'Ο ἐπιτελάρχης ὅμως Γεωργούλης, ἐπέτυχε ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν, ὅπου εἰσηγήθη, ἀντὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ 'Αρχιστρατήγου, τὴν ἐπίθεσιν ἐπὶ τῆς γενικῆς κατευθύνσεως 'Ερσέκας πρὸς Γκλάβες καὶ Φτέρι).

VI)— ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ:«ΒΙΑΙΑ ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΣΤΕΝΩΠΟΥ ΣΙΝΤΕΛΙ» (σελ. 105). «Τὸ Β΄Σ. Στρατοῦ ἔκαμε τὸ πᾶν διὰ νὰ ἀποφύγη τὸ Σφαγεῖον Τρεμπεσίνα — Σιντέλι καὶ τὴν ἀπώλειαν 10.000 ἀνδρῶν, ἡ εὐθύνη τῆς ὁποίας βαρύνει ὁλόκληρον, τόσον τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον, ὅσον δυστυχῶς, καὶ αὐτόν, προσωπικῶς, τὸν 'Αρχιστράτηγον».

VII)— ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΔΗΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΡΙΩΝ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΩΝ» (σελ. 113). «'Ο 'Αρχιστράτηγος ἐγκαταλείψας τὸ Μέτωπον καὶ τραπεὶς εἰς φυγὴν πρὸς τὰς 'Αθήνας, εἰς παραμονὰς ἐξαγγελλομένης ὀγκώδους ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως μὲ σκοπὸν νὰ ἀποκρύψη τὰ συμβάντα εἰς τὸ Μέτωπον, δὲν ἐπέπρωτο νὰ συναντήσῃ μεγαλυτέραν ἡσυχίαν εἰς τὸ πασίγνωστον ἐν 'Αθήναις καταφύγιόν του» (Σημ. ἀπόκρυψιν ἐννοεῖ τὰς τεραστίας ἀπωλείας τῆς μεραρχίας Κρητῶν ἐπὶ τῆς Τρεμπεσίνας).

VIII)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝ. ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ» (σελ. 129). «'Ο 'Αρχιστράτηγος εἰς τὸ βιβλίον του (σ 254) λέγει: «Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις παρὰ τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως, ὅπως καὶ ἐν περιπτώσει Γερμανικῆς ἐπεμβάσεως, ἐξακολουθήσῃ, ἡ κυρία 'Ελληνικὴ προσπάθεια, νὰ ἐφαρμόζηται πάντοτε εἰς τὸ 'Αλβανικὸν θέατρον ἐπιχειρήσεων, ἵνα ὁ 'Ελληνικὸς Στρατός, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῶν εἰς τὸ Βουλγαρικὸν μέτωπον ἐπιχειρήσεων, ἐπιδιώξῃ νὰ διατηρήσῃ πάντοτε τὴν θέσιν τοῦ νικητοῦ ἔναντι

τῶν Ἰταλῶν». Συνεπῶς, ὁ Ἀρχιστράτηγος καὶ τὸ Ἐπιτελεῖον συμφωνοῦν εἰς τὸ νὰ ἀφήσωμεν τὸν κορμὸν τῆς Ἑλλάδος νὰ καῇ, ἐπικυροῦντες ἕνα πρᾶγμα τελείως ἀποδεδειγμένον: δηλαδὴ τὴν ἔναντι τῶν Ἰταλῶν νίκην. Ἡ ἀπίστευτος αὕτη στρατιωτικὴ λύσις ἦτο ἀποκύημα τῶν σκέψεων τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου καὶ ἡ ὁποία δὲν ἔκαμε τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ νὰ προπαρασκευάζῃ τὴν διάλυσιν τοῦ στρατοῦ μας, εὑρισκομένου μεταξὺ τῶν ἀπρακτούντων Ἰταλῶν καὶ τῶν ἐπιτιθεμένων Γερμανῶν».

IX)— ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΣΥΜΠΤΥΞΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΡΗΞΙΣ ΤΟΥ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ» (σελ. 160). «Παρ' ὅλον ὅτι ὁ συνταγματάρχης Πεντζόπουλος (σύνδεσμος πρὸς Σέρβους) ἀναφέρει, ὅτι τὴν 7ην Ἀπριλίου ὁ Σερβικὸς στρατὸς ἦτο διαλελυμένος, ἐν τούτοις οἱ ἰδικοί μας, κατέβαλον μίαν ἔνοχον πλέον προσπάθειαν νὰ ἐπιτεθοῦν καὶ τὴν 8ην Ἀπριλίου».

X)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «Η ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ» (σελ. 168). «Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐκστρατείας, δὲν ἐπαύσαμεν νὰ ἀναφέρωμεν πλειστάκις τὸ πόσον ἐζημίωσεν τὰς ἐπιχειρήσεις ἡ μεγάλη ἀπόστασις τοῦ Ἀρχηγοῦ, εὑρισκομένου εἰς Ἀθήνας, ἀπὸ τὰς ἐν τῷ Μετώπῳ ἐπιχειρήσεις. Κάθε φορὰ ποὺ παρουσιάζετο ἄμεσος ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἀποφασίσῃ ὁ Ἀρχηγός, κάθε φορὰ ποὺ ἐδυσκολεύοντο τὰ πράγματα, τὸ μάτι τοῦ Ἀρχηγοῦ ἦτο μακρὰν τοῦ προορισμοῦ του, καὶ ὄχι ὅπως ὑπεγράμμιζεν ὁ Κεμάλ, λέγων: «θὰ εὑρίσκωμαι ὄπισθεν ὑμῶν...» «Τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ἔλαβεν τραγικήν, σχεδόν, ἐκδήλωσιν, ὅταν ἐδυσκολεύθησαν τὰ πράγματα κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον. Διότι, παρ' ὅλον ὅτι ὁ Ἀρχηγὸς ἀπέστειλεν ἐπανειλημμένα τηλεγραφήματα, προσκαλῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, οὐδεμίαν ἐν τούτοις βαρύτητα ἠδύναντο νὰ ἔχωσι ταῦτα, ἐφ' ὅσον δὲν τὰ ἐπικυροῦσε διὰ προσωπικῆς του ἐπεμβάσεως. Διότι, ἀντὶ νὰ εὑρίσκεται εἰς τὸ Μέτσοβον ἢ τὴν Καλαμπάκαν, παρέμενεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὑπέροχον παράδειγμα ἔδωσεν ὁ Ἕλλην Ἀρχιστράτηγος Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κατὰ τὴν μάχην τοῦ Κιλκίς, ὅταν ἐξῆλθεν τῆς Θεσσαλονίκης μεταβὰς εἰς Δριμίγκλαβαν, ἀπέχουσαν ἐλάχιστα χιλιόμετρα τοῦ Μετώπου, ὥστε νὰ ἔχῃ ἄμεσον ἀντίληψιν αὐτοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ ἀπουσία τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἀπὸ τὸ Μέτωπον, προεκάλεσεν δριμυτάτας παρατηρήσεις ἐναντίον του καὶ ὅταν ἀκόμη ἦτο καιρός. Τοιουτοτρόπως, φαίνεται ὅτι εἷς ἐκ τῶν ὑποψηφίων πρωθυπουργῶν, συναντηθεὶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τὸν ἐπέπληξε δριμύτατα, διότι δὲν εὑρίσκετο ἀπὸ πολλοῦ μεταξὺ τῶν στρατευμάτων του, ὅπου τὸν ἐκάλει ἡ τιμὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Δοθέντος ὅμως ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος παρουσίασεν διαφόρους δυσχερείας διὰ τὴν μετάβασίν του, τότε ὁ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀναλαβὼν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν στρατηγὸς Παναγᾶκος, ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ τὸν συνώδευε καὶ ὁ ἴδιος, ἐὰν ἀπεφάσιζε νὰ ἀναχωρήσῃ, ὁρισθείσης μάλιστα καὶ τῆς ὥρας. Ἐν τῷ μεταξύ, κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν, ἀφικνεῖται ὁ Ἀρχιστράτηγος ἐπισείων τηλ)μα ἐκ τοῦ Μετώπου, ὅτι τὰ πάντα εἶχαν τελειώσει, ἡ συνθηκολόγησις εἶχεν ὑπογραφῆ καὶ οὕτω, τὸ ἀναμενόμενον τέλος εἶχε πραγματοποιηθῆ ἤδη. Οὕτω πράττων ὁ Ἀρχιστράτηγος, ἀπέφευγεν μὲν τὴν εἰς τὸ Μέτωπον μετάβασίν του, ἐπέσυρεν ὅμως κολοσσιαίας εὐθύνας, τόσον διὰ τὸ συμφέρον τῆς χώρας ὅσον καὶ διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τιμήν».

XI)— ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ» (σελ. α)«Ἡ ἔρευνα περιστρέφεται περὶ τὰς κυριωτέρας ἀποφάσεις τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου καὶ δὴ τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων αὐτοῦ, ἀντιπροσωπευομένου ἀπὸ δύο ἀρίστους συν)χας,

τοὺς Κιτριλάκην καὶ Δόβαν, οἱ ὁποῖοι ὑπέγραψαν, ἄλλως τε, καὶ τὴν συνοπτικὴν ἔκθεσιν αὐτοῦ. Δοθέντος ὅτι πρόκειται περὶ εὐρυμαθῶν ἀξιωματικῶν, ἔρχεται ὅλως φυσικὸν νὰ ἐρευνήσῃ τις, ἐὰν τὰ διαπραχθέντα, ἐνδεχομένως, σφάλματα προέρχονται ἀπὸ προσωπικὴν ἀνεπάρκειαν ἢ ὀφείλονται, ἐν πολλοῖς, εἰς ἀτελείας τῆς τότε παρεχομένης στρατιωτικῆς διδασκαλίας... Πρόκειται νὰ μεταχειρισθῶμεν τοὺς δύο χαρακτηριστικοὺς ἐκπροσώπους τῶν παρελθουσῶν πλανῶν πρὸς ὑπόδειξιν τῶν διαδοχικῶν των σφαλμάτων, διὰ τῶν ὁποίων, ἴσως, νὰ καταστοῦν ἐπιθετικώτεροι οἱ μέλλοντες ἐπιτελεῖς. Εἰς κάθε σελίδα ἐκ τῶν 300 τοῦ βιβλίου τούτου, θὰ μᾶς ἀναμένῃ καὶ ἀπὸ ἕνα ἐπιτελικὸν σφάλμα, ἡ ἀναγραφὴ τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν θὰ προέρχεται, ποσῶς, ἀπὸ καμμιὰν προσωπικὴν ἐμπάθειαν, ἀλλ' ἁπλούστατα, ἀπὸ ἀπρόσωπον προσκόλλησιν εἰς ἕνα εὐγενέστερον ἰδανικόν, μὲ σκοπὸν τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῶν ἐπιτελῶν μας. Δι' αὐτό, παρ' ὅλον ὅτι ἡ μελέτη αὐτὴ εἶνε ἑτοίμη ἀπὸ 3ετίας, δὲν ἔσπευσα θριαμβευτικῶς νὰ τὴν δημοσιεύσω καὶ ἐτήρησα σιγὴν ἐπ' αὐτῆς, παρ' ὅλον ὅτι εἰς τὴν λαϊκὴν γνώμην ἐκαλλιεργεῖτο ἀντίθετος διαστροφὴ τῶν γεγονότων, ἀναλόγως τῶν συμπαθειῶν ἑκάστου». (Δημ. Καθενιώτη).

3) ΕΙΣ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

('Ανέκδοτος ἔκθεσις)

Ι)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΥΠΟΧΩΡΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ» (σελ. 515). «Τὸ φάσμα τῶν εὐθυνῶν καὶ ἡ συστηματικὴ ἀποφυγὴ ἀναλήψεως τοιούτων, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ μάχεται τὸ Στράτευμα ἀπὸ πέντε ἤδη ἑβδομάδων ἀκατεύθυντον καὶ ἀκέφαλον». «Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ὅμως, ὄχι μόνον ἀπεστρέφετο παρομοίας σαφεῖς τακτικὰς λύσεις ἀλλά, πρὸς τούτοις, δὲν εἶχεν οὐδέποτε τὴν εὐκαμψίαν νὰ τροποποιήσῃ κατά τι τὴν διάταξίν του, προσαρμόζον ταύτην εἰς τὰς ἐκβιαστικὰς ἀπαιτήσεις τῆς στιγμῆς» (σελ. 589). «,Εκ πολλαπλῶν ὁδηγιῶν καὶ ἐντολῶν καταφαίνεται, ὅτι τὸ Στρατηγεῖον ἐχρησιμοποίει καὶ πάλιν τὸ προσφιλές του σύστημα τῶν ἀορίστων καὶ διφορουμένων ἐντολῶν, ἵνα ᾖ ἀπηλλαγμένον τῶν εὐθυνῶν τῶν ὁριστικῶν ἀποφάσεων, δι' ἃς μεταβιβάζει τὸ βάρος τῆς λήψεως αὐτῶν εἰς τὰς ὑφισταμένας Διοικήσεις». (σελ. 595).

ΙΙ) V—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΥΠΟΔΗΣΕΩΣ». (σελ. 675). «Κατὰ τοὺς τελευταίους τριακονταετεῖς πολέμους, ἡ μὲν φθειρίασις ἦτο τὸ ἀπαραίτητον, ἡ δὲ πεῖνα τὸ συνηθέστατον, μόνον ὅμως κατὰ τὴν 'Αλβανικὴν ἐκστρατείαν οἱ ἄνδρες, ὄχι μόνον ἐβάδισαν ξυπόλυτοι μέσα σὲ χιόνια καὶ σὲ παγωνιές, ἀλλὰ καὶ ἐδέχθησαν νὰ προσφέρωσι τὰ πτωχὰ των πέδιλα οἱ ἱστάμενοι. σὲ κείνους ποὺ εἶχαν ἐντολὴν ἐπιθέσεως. (Περίπτωσις Συντάγματος Τσακαλώτου). Καὶ παρ' ὅλα ταῦτα, τὸ ὑπέροχον αὐτὸ Στράτευμα δὲν διελύθη».

ΙΙΙ)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΑΙ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΣ ΜΟΜΦΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ» (σελ. 729). «'Αναμφισβητήτως, ὑπῆρξεν βραδύτης εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἀλλὰ τὴν βραδύτητα ταύτην ὁ ὀλιγώτερον ἐνδεδειγμένος νὰ τὴν ἐπικαλεσθῇ καὶ νὰ τὴν ἀποκαλύψῃ ἦτο τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ κυρία, ἂν ὄχι ἡ μοναδική, ἀφορμὴ βραδύτητος, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησεν νὰ ἐπιρρίψῃ εἰς ἀλλοτρίους ὤμους κατὰ τρόπον, ἄλλως τε, ἐλάχιστα γενναῖον καὶ ἀξιοπρεπῆ. 'Η πραγματικὴ ἀφορμὴ τῆς βραδύτητος ἦτο ὅτιτὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον εὑρέθη ἀνέτοιμον καὶ ἀπροπαρασκεύαστον πρὸς διεξαγωγὴν ἐπιθετικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν 'Αλ-

βανίᾳ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, τόσον πνευματικῶς ὅσον καὶ ὑλικῶς. Ἐὰν τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον εἶχε μελετήσει ἐγκαίρως τὸ συγκοινωνιακὸν δίκτυον τῆς Ἀλβανίας, θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ ἀμέσως τὴν προταθεῖσαν στρατηγικὴν λύσιν ἀπὸ τὰ Ἐπιτελεῖα τῆς Κορυτσᾶς, ἡ ὁποία τοὐναντίον τὸ ἐξένισε καὶ τὸ ἐξενεύρισε. Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον εἶχε παραμελήσει κατὰ τρόπον ἔνοχον τὴν ὑλικὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐκστρατείας».

IV)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ': «ΤΟ ΑΠΟΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΑΛΒΑΝΙΑ ΕΠΙΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ» (σελ. 818). «Διὰ τῆς 10073)15.1.1941 διαταγῆς, τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον διέταξε τὴν διάθεσιν τῆς V Μεραρχίας εἰς τὴν ζώνην τοῦ Α' Σ. Στρατοῦ. Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου ἦτο ἡ χειρίστη ἐξ ὅσων ἠδύνατο νὰ λάβῃ, τὰ δὲ ἀποτελέσματά της θὰ ἦσαν μοιραῖα ἐπὶ τῆς ὅλης ἐξελίξεως τῶν δαφνοστεφῶν ἐκείνων ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἐκτέλεσις ὅμως τῆς ἀποφάσεως ταύτης προελήφθη, χάρις εἰς τὴν ἀνδρικωτάτην στάσιν τοῦ Α' Σ. Στρατοῦ, ἐκδηλωθεῖσαν διὰ τῆς αὐστηρῶς ἀπορρήτου 94)18.1.1941 ἀναφορᾶς, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ Α' Σ. Στρατοῦ (στρατηγὸς Κοσμᾶς), διαρρηγνῦον τὰ ἱμάτιά του διὰ παρόμοια μέτρα, καταλήγει: «Τὸ Σῶμα Στρατοῦ διὰ τὴν περίπτωσιν συνεχίσεως τῶν ἐπιθετικῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς Αὐλῶνα παραιτεῖται τῆς V Μεραρχίας ὑπὲρ τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι τοῦτο θὰ πρέπει, πρὸ πάσης ἡμῶν ἐνεργείας πρὸς Αὐλῶνα, νὰ καταλάβῃ τὸ ὕψωμα Γκλάβα καὶ τὰ ΝΔ τούτου μέχρις Ἀώου ἀντερείσματα». Ἡ ἀναφορὰ αὕτη ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου καὶ ἡ V Μεραρχία διετέθη εἰς τὸ Β' Σ. Στρατοῦ. Τοιουτοτρόπως, ὅλα τὰ ὑφιστάμενα ἐπιτελεῖα βλέπουν, ὅτι ἡ ἀποφασιστικὴ κατεύθυνσις ἦτο ἡ Γκλάβα καὶ μόνον ἡ μυωπία τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ τὴν ἀλήθειαν ταύτην κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἀπαισιοδοξία καὶ ἡ διστακτικότης τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, μεγάλα στρατιωτικὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν προβλεπτικότητα, φθάνουν μέχρι τοῦ σημείου ὥστε, ἐκ τῆς ἐξαιρετικῶς εὐαρέστου καταστάσεως ἐν τῇ ζώνῃ τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ, νὰ μὴ θέλῃ νὰ ἴδῃ τοῦτο καὶ νὰ μὴ διατηρῇ εἰς τὸ πνεῦμα του τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον τὴν πλευρικὴν ἀπειλὴν ἐκ τῆς κατευθύνσεως τῆς στενωποῦ Κλεισούρας (σελ. 826). Ὁ Ἀρχιστράτηγος προσωπικῶς, κατέληξεν εἰς τὴν χειροτέραν λύσιν τῆς συνεχίσεως τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ πρὸς Δυσμὰς ἀντὶ πρὸς Βορρᾶν καὶ διὰ τῶν ἀπροσπελάστων ὀρεινῶν ὄγκων Τρεμπεσίνας καὶ Σεντέλι, εἰς περίοδον τοῦ βαρυτέρου χειμῶνος, παρ' ὅλον ὅτι δὲν εἶχεν ἐγκρίνει διεξαγωγὴν ἐπιχειρήσεων ἐν τῇ ζώνῃ ταύτῃ δίς, τόσον διὰ τῶν ὁδηγιῶν τῆς 6 Ἰανουαρίου, ὅσον καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 5349)17-1-1941 διαταγῆς, δι' ἧς, μὴ ἐγκρίνων πᾶσαν ἀνάβασιν ἐπὶ τῆς Τρεμπεσίνας, διέτασσε τὸ Σῶμα Στρατοῦ νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἀπόφραξιν καὶ μόνον, τῆς κατευθύνσεως τῆς στενωποῦ. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἦτο τόσον ἐπιπολαία, ὥστε ἐστοίχισεν εἰς τὸ μαχόμενον στράτευμα ἀπώλειαν 10 χιλ. ἀνδρῶν ἀκριβῶς (7 χιλ. τῆς V Μεραρχίας Κρητῶν καὶ 3 χιλ. τῆς I Μεραρχίας). Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ συλλάβῃ τὴν ὀρθὴν λύσιν τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως (σελ. 837). Καὶ κατόπιν ἀτερμόνων διαπραγματεύσεων καὶ συζητήσεων, ὀφειλομένων εἰς πλήρη ἐπιτελικὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, διέρρευσεν ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ Ἰανουάριος χωρὶς νὰ ληφθῇ οὐδὲν ριζικὸν μέτρον διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς στενωποῦ Κλεισούρας (σελ. 845). Τέλος, δὲν δυ-

νάμεθα νὰ μὴ παρατηρήσωμεν μίαν θλιβερὰν σύγχυσιν ἀντιλήψεων, ἡ ὁποία ἐβασίλευε εἰς τὰς ἐπιτελικὰς ἀντιλήψεις τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, μεταξὺ τακτικῶν ἐνεργειῶν καὶ στρατηγικῶν τοιούτων. Ἐπιζητοῦν, καθ' ὃ διατείνεται, νὰ ἐπιφέρῃ ἕνα ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὰς τοπικὰς ἐνεργείας τῆς στενωποῦ Κλεισούρας, δὲν διατάσσει δευτερευούσας τακτικὰς ἐπιθέσεις εἰς τὰς γειτονικὰς XV καὶ II Μεραρχίας, ἀλλὰ παρεμβάλλει μίαν τοπικὴν ἐπίθεσιν εἰς Πόγραδετς. Τοῦτο ἰσοδυναμεῖ ὡς ἐάν, προκειμένου νὰ βοηθήσωμεν τὴν ἐπίθεσιν μιᾶς Μεραρχίας εἰς Ἀγρίνιον, νὰ διατάσσωμεν ἐπίθεσιν ἑνὸς Συντάγματος εἰς Λεβαδειὰν» (σελ. 858).

V)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ': «ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΕΠΙΘΕΤΙΚΑΙ ΑΝΑΛΑΜΠΑΙ». «ΛΑΪΚΗ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΔΗΜΟΝΙΑ» (σελ. 956). «Ὁ Ἀρχιστράτηγος ἐγκατέλειψε τὸ μέτωπον καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν εἰς παραμονὰς ἐξαγγελλομένης ὀγκώδους ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως. Αἱ Ἀθῆναι συνέδεσαν τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἀρχιστρατήγου μὲ τὴν ἀναγγελίαν γενικωτέρου εὐχαρίστου γεγονότος (πτῶσις Τεπελενίου). Κατόπιν ὅμως τῆς ἐξατμισθείσης κατὰ Σεντέλι ἐπιθέσεως, ἡ ἀδημονία τοῦ τότε Κυβερνήτου, μετετράπη εἰς ἀγωνίαν. Ὁ Κυβερνήτης μὴ ἀρκούμενος εἰς κατ' ἰδίαν ἀναφοράς, ἐζήτησε τὸν κατατοπισμὸν εἰς μίαν εὐρυτέραν συγκέντρωσιν προκαλουμένην περὶ τὸν Ἄνακτα, κατὰ τὴν ὁποίαν, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ὁ Ἀρχιστράτηγος θὰ ἔδιδε τὴν πλήρη εἰκόνα τοῦ σημείου εἰς ὃ εὑρίσκοντο αἱ ἐπιχειρήσεις. Ὁ Ἀρχιστράτηγος ὅμως, ὁ ὁποῖος, διὰ τὸ μὴ ἔχειν στρατιωτικὰς ἀρετὰς καὶ πρὸς ἐπικύρωσιν μάλιστα τούτου ἐκέκτητο ὅλας τὰς διπλωματικὰς τοιαύτας εἰς ἐπίζηλον μάλιστα βαθμόν, ἐξέφυγεν τῶν εὐθυνῶν του καὶ μετεκάλεσε διὰ τὴν ἀνάληψιν τούτων, τὸν μόλις πρὸ ἑβδομάδος ἐγκατασταθέντα εἰς Ἰωάννινα ἀντιστράτηγον Δρᾶκον Μ.». Ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων ἀπετέλεσε τὴν πλήρη διάψευσιν καὶ κατάρρευσιν ὅλων τῶν σχεδίων τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου καὶ τῶν δι' αὐτῶν ἐπιδιωκομένων ἀντιπερισπασμῶν, κατάρρευσιν, ἡ ὁποία ἐπέσυρε πάντοτε τὴν ἐμπαθῆ μῆνιν τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου. Ἡ κατάρρευσις αὕτη ὅλων τῶν ἀλλοπροσάλλων τακτικῶν ἀποφάσεων καὶ ἐπισήμων ἀνοησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπεδείκνυον τὴν πλήρη στρατηγικὴν γυμνότητα τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, ἐπέβαλλε μίαν ὁμαδικὴν δικαιολογίαν. Καὶ αὕτη ἐφευρέθη διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τριῶν ἀνωτάτων Διοικήσεων (Δρᾶκος, Κοσμᾶς, Παπαδόπουλος), αἱ ὁποῖαι ὅμως οὐσιαστικῶς δὲν εἶχον δώσει οὐδεμίαν ἀφορμὴν πρὸς τοῦτο. Αἱ ἐπιχειρήσεις τῶν στενῶν Κλεισούρας καὶ ὅλης τῆς περιοχῆς ταύτης, ἀποτελοῦν μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν, τὴν καὶ ὀδυνηροτέραν, τῆς ἐκ τῶν ἄνω κακῆς διευθύνσεως τῶν ἐπιχειρήσεων. Αἱ κατώτεραι ὅμως Διοικήσεις ἔπραξαν λαμπρῶς τὸ καθῆκον των, τὰ δὲ στρατεύματα ὑπερέβησαν ἑαυτὰ εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις μαχητικῆς ἀξίας καὶ παντοίας ἀντοχῆς καὶ ἐπετέλεσαν θαύματα ἡρωισμοῦ, αὐτοθυσίας καὶ καρτερίας εἰς τὰς κακουχίας καὶ τὸν ἀφόρητον χειμῶνα ἐπὶ τῶν ἀξένων κορυφογραμμῶν τοῦ Σεντέλι καὶ τοῦ Γκόλικο (ὑψ. δ. 1735), ἐπὶ τῶν ὁποίων τὰ προσήλωσε ἡ ἀπρονοησία τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου» (σελ. 978).

VI)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ': «Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΙΣ» (σελ. 1031). «Πληροφορίαι ἐκ διαφόρων πηγῶν ἐπιβεβαιοῦσι τὴν ἄφιξιν καὶ παραμονὴν ἐν Ἀλβανίᾳ μεταξὺ τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ τοῦ Μουσολίνι. Σκοπὸς τῆς ἀφίξεώς του, ἡ παρακολούθησις τῶν ἀναληφθεισῶν ἐνεργειῶν. Ἐνῷ δὲ διὰ τῆς παρουσίας ταύτης ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ ἀντιπάλου Κράτους ἔρριπτεν εἰς τὴν προκειμένην μάχην ὅλον τὸ βάρος τοῦ προσωπικοῦ του καὶ τοῦ τῶν συνοδευόντων αὐτὸν Γερμανῶν ἀξιωματικῶν,

τὸ Ἑλληνικὸν Στρατηγεῖον ἐφρόντιζε νὰ ἀφήνῃ τὰ μαχόμενα στρατεύματα ἀκέφαλα κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης διὰ τῆς διαταχθείσης, δύο ἡμέρας πρὸ ταύτης, ἀντικαταστάσεως τῶν Σωματαρχῶν καὶ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τμήματος Στρατιᾶς Ἠπείρου καὶ ἐκ τῶν ὁποίων, μόνον ὁ στρατηγὸς Μπᾶκος ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς 8ης Μαρτίου, ὁ στρατηγὸς Πιτσίκας τὸ Τ.Σ.Η. ἀπὸ τῆς 10ης καὶ ὁ στρατηγὸς Δεμέστιχας τὸ Α΄ Σ. Στρατοῦ ἀπὸ τῆς 11ης. Τὸ δὲ πάντων ἀνοητότερον ἦτο, ὅτι αὐθημερὸν μὲ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν Διοικήσεων καὶ πρὸ τοῦ ἐκ βάθρων κλονισμοῦ τοῦ ἠθικοῦ τῶν μαχομένων, τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον διέτασσε διὰ τῆς 855)8-3-1941 διαταγῆς τὴν μελέτην συμπτύξεως τῆς Στρατιᾶς πρὸς τὴν γραμμὴν Πιέρρια - Ἀλιάκμων - Βενέτικο - Σμόλικας - Μέρτζανη - Ἀλβανικὰ σύνορα καὶ πρὸς τὸν Ἄραχθον. Καὶ ἐνῷ ὁ Ἰταλὸς Δικτάτωρ διὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς πάλης ἐγκατεστάθη 10 χιλ. ὄπισθεν τῆς γραμμῆς μάχης, ὁ Ἕλλην Ἀρχιστράτηγος παρουσίασε τὸ ἀποκαρδιωτικὸν φαινόμενον νὰ παραμένῃ εἰς Ἀθήνας, ἀντὶ νὰ ἔλθῃ νὰ ἐπιβλέψῃ τὴν μάχην. Καὶ προκειμένου περὶ μάχης, ἡ ὁποία διήρκεσε 11 συναπτὰς ἡμέρας, δὲν εὗρεν οὔτε μίαν ἡμέραν διαθέσιμον διὰ νὰ ἀπομακρυνθῇ τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ ἔλθῃ νὰ ἐπιβλέψῃ τὰ ὑπέροχα ἐκεῖνα στρατεύματα, τὰ ὁποῖα κακῇ μοίρᾳ τοῦ ἐνεπιστεύθησαν στὰ χέρια του. Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος ἀπηξίωσε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ πεδίον μάχης τῆς μεγαλυτέρας ἐν Ἀλβανίᾳ πολεμικῆς συγκρούσεως, τὸ πεδίον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ ἀντίπαλος εὐθὺς μετὰ τὴν μάχην ἐκόσμησε μὲ κολοσσιαῖον Μαυσωλεῖον, διαιωνίζων διὰ τούτου τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὑπερεντάσεώς του πρὸς καθυπόταξιν τῆς Ἑλλάδος, ἡ πρᾶξις αὐτὴ εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν χαρακτηρίζεται ὡς ἔμπρακτος ἀπόδειξις ἀπαρνήσεως τῆς Ἀρχηγίας».

VII)—ΚΕΦ. ΙΖ΄: «ΑΤΕΛΕΙΑΙ ΤΟΥ ΩΧΥΡΩΜΕΝΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ» (σελ. 1185). «Τοιουτοτρόπως, ἀφήναμεν ἀπροστάτευτον τὴν πρώτην πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ νὰ μὴ τοὺς εἶχα προειδοποιήσει; Πεσὼν καὶ ἀπομακρυνθεὶς τοῦ στρατεύματος κατόπιν ἀγῶνος πρὸς προστασίαν τοῦ ἔργου, οὗτινος εἶχον τὴν ὑπεύθυνον πατρότητα, ἠναγκάσθην νὰ γράψω ὁλόκληρον βιβλίον περὶ τῆς συγχρόνου ὀχυρώσεως. Εἶνε πράγματι ἄξιον ἀπορίας τὸ πῶς δὲν εἶχεν ἐπιτευχθῆ ἡ περάτωσις τῶν ὀχυρῶν τούτων κατόπιν τῆς παρελεύσεως τόσων ἐτῶν». «Παρ' ὅλον λοιπὸν ὅτι ἄμεσος συνέπεια θὰ ἦτο ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς, ἐκ τοῦ Βουλγαρικοῦ θεάτρου εἰς τὸ Ἀλβανικόν, μεταφορᾶς δυνάμεων, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ ταχίστη ἀπόρριψις τῶν Ἰταλῶν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον διέκοψε τὰς μεταφορὰς τὴν 15ην Νοεμβρίου, ἤτοι τὴν ἑπομένην τῆς ἀναλήψεως ἐπιθέσεως κατὰ τῶν Ἰταλῶν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «Η ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ» (σελ. 1207). «Ἡ ἄποψις τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῆς Κυβερνήσεως ἦτο: «Νὰ διαφυλάξωμεν ἀμείωτον τὴν εἰς τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον ὑπεροχήν μας, διαθέτοντες πᾶν ὅ,τι εἶνε δυνατόν». Ἐκ παραλλήλου, ἐνῷ οἱ νεαροὶ ἀκρῖται τῆς κλάσεως τοῦ 1940 μάχονται ἀπὸ τετραμήνου εἰς Ἀλβανίαν, οἱ ἀντίστοιχοι κληρωτοὶ Ἀθηνῶν εἰς Πελοπόννησον, κληθέντες μόλις πρὸ διμήνου, φθείρονται ἄνευ ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦτο ἐλλείψει... στελεχῶν! Τοιαύτη εἶνε ἡ δικαιολογία τὴν ὁποίαν ἐπισείει τὸ ἀφαντάστως ἀνικανώτατον ἐπιτελεῖον, ἐνῷ οἱ ἀνδραγαθήσαντες ὑπαξιωματικοὶ δύνανται νὰ διοικήσωσι διμοιρίας καὶ σωρεία διακριθέν-

των ἀξιωματικῶν νὰ ἀναλάβωσι τὴν διοίκησιν ἀμέσως ἀνωτέρας μονάδος διὰ τὸ γενικώτερον συμφέρον τοῦ στρατεύματος.

Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν, (ἐνῷ τὸ τοιοῦτον ἀπετέλει ἀπαράβατον καθῆκον καὶ ἱερὰν παράδοσιν εἰς ὅλους τοὺς στρατούς) ἐκαλλιεργήθη τὸ πνεῦμα τῆς ἰσοπεδώσεως καὶ τῆς μὴ διαμνημονεύσεως οὐδεμιᾶς ἡρωικῆς πράξεως, ὥστε ὁ Ἀρχιστράτηγος νὰ ἀναφέρῃ, ὅτι εἶχε εἰλημμένην ἀπόφασιν νὰ μὴ προβῇ εἰς οὐδεμίαν προαγωὴν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ» (σελ. 1215).

VIII)—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ: «ΕΚΚΕΝΩΣΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ» (σελ. 1224). «Οὐχ' ἧττον, ὁ ὑποφαινόμενος ἔχει τὴν γνώμην, ὅτι ἦτο ἐντὸς τῶν δυνατοτήτων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ νὰ διεξαγάγῃ τὸν ἀναληφθέντα ἀγῶνα ὑπὸ καλυτέρας συνθήκας καὶ μὲ μείζονα διάρκειαν, ἐὰν ἐγκαίρως ἐλαμβάνοντο τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα, ὥστε νὰ μὴ εὑρεθῶσι αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις κατανεμημέναι κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα τὴν ἀσφαλῆ κύκλωσιν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ». (Ἔκθεσις ἐπιτελάρχου Στεριοπούλου). «Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ὅμως, μέγας τεχνίτης εἰς τὸ νὰ ἐπιρρίπτῃ εἰς ξένους ὤμους τὰς ἰδικάς του εὐθύνας δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπιρρίψῃ ταύτας καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον προετίμησε νὰ παραδώσῃ τὰ πάντα, καίτοι τὸ Τ.Σ.Α.Μ. δι' ἀναφορᾶς του ἀπὸ τῆς 23ης Μαρτίου περιέγραψε τὴν ἐπικειμένην συμφοράν, ἂν δὲν ἐλαμβάνοντο ἀνάλογοι ἀποφάσεις. Ὑπενθύμιζε τὸν ἀντίκτυπον τῆς αἰχμαλωσίας 16 Ἑλλήνων στρατηγῶν 3110 ἀξιωματικῶν, 62.000 ὁπλιτῶν, 300 πυροβόλων καὶ ἀφθόνου ἄλλου ὑλικοῦ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΜΕΡΙΚΑ ΧΡΗΣΙΜΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΥΠΟΜΝΗΣΙΝ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΝ ΚΡΙΣΙΝ

Ὅποιος διαβάσῃ τὶς πάρα πάνω κρίσεις καὶ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Παπάγου «Ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος» καθὼς καὶ ἄλλα, διατυποῦντα διαφόρους γνώμας, θὰ σταθῇ μετέωρος γιὰ κάποια ἀντικειμενική του κρίσι, σὲ ἀντικρουόμενες γνῶμες ἀκόμη καὶ κατηγορίες συνεργατῶν ἢ προϊσταμένων. Γι' αὐτό, σὰν λεξικὸ ὑπομιμνήσκω παρακάτω ὀλίγα ἀξιώματα—ἀποφθέγματα μεγάλων ἡγητόρων, ἱστορικῶς ἀνεγνωρισμένων. Ἴσως βοηθήσουν.

«Ὁ χειρισμὸς ἀνθρώπων εἶνε πολὺ λεπτὸ ζήτημα. Δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ μιὰ διαταγή, τίτλον ἢ βαθμόν. Εἶνε ζήτημα ζωντανό, ἀνθρώπινο. Εἶνε ζήτημα πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς δυνάμεως· τίποτε ἄλλο».

«Ἕνας ἀξιωματικὸς ἐπιτελείου χωρὶς τὴν εὐεργετικὴ μάθησι, τὴν πεῖρα διοικήσεως, γνωρίζων, συνεπῶς, οὔτε ὀλιγώτερον οὔτε περισσότερον τὸ ἐπάγγελμά του, εἶνε ἱκανὸς δι' ὀργάνωσιν. Δὲν καταλαβαίνει τίποτε ἀπὸ πόλεμον, ὅπου αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις, ὁ πατριωτισμός, ἡ πίστις προηγοῦνται. Ἄνευ αὐτῶν ὁ στρατὸς εἶνε σῶμα χωρὶς ψυχήν».

«Ἡ νίκη κερδίζεται μὲ τὰ κατάλοιπα. Τὸ βράδυ τῆς μάχης ὅλοι εἶνε κουρασμένοι, νικηταὶ καὶ νικημένοι. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶνε, ὅτι ὁ νικητὴς ἔχει περισσο-

τέραν ἐπιμονὴν καὶ ἠθικὴν ἀπὸ τὸν νικηθέντα». (Τρανώτατο παράδειγμα ἡ Μικρασιατικὴ συμφορά. Σὲ βιβλίο ἑνὸς Γάλλου ἀναγράφεται ἡ ἀλήθεια: «Ὁ Κεμὰλ εἶνε ἕτοιμος νὰ διατάξῃ τὴν ὑποχώρησιν τῶν στρατευμάτων του. Ἀλλὰ οἱ δικοί μας ὑπεχώρησαν πρὸ 5΄ καὶ ἔτσι ἐπῆλθεν ἡ συμφορά).

«Ἡ ἑνότης διοικήσεως ἐξασφαλίζεται μὲ μίαν ἠθικὴν ἐπίδρασιν».

«Ὁ ἀρχηγός, εἰς οἱανδήποτε ἱεραρχικὴν κλίμακα καὶ ἂν εὑρίσκεται, ὁ ὁποῖος τηρεῖται μακρὰν τοῦ πεδίου μάχης, πολὺ μακρὰν τοῦ θεάτρου ἐπιχειρήσεων, παραιτεῖται τοῦ μεγαλυτέρου καὶ καλυτέρου τρόπου πληροφοριῶν καὶ ἠθικῆς ἐπιδράσεως· λιγοστεύει τὴν δύναμιν τοῦ στρατοῦ του, ἀφοῦ δὲν γνωρίζει τί ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ αἱ ἀποφάσεις του εἶνε ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου».

«Ὁ πόλεμος στὴ βάσι του εἶνε ἁρμονικὴ ἰσορροπία ὑλικοῦ καὶ ἠθικοῦ. Ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν ἐξασφαλισθῇ, ἕνας στρατὸς ὅσον καλὸς καὶ ἂν εἶνε, δὲν θὰ κατορθώσῃ τίποτε κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του».

«Μὲ ἀρίστους διοικητάς, ἕνας στρατηγὸς δὲν λογαριάζει καὶ πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐχθρῶν του».

«Ὁ στρατιώτης ἀφοσιώνεται εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ὄχι στὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος προσωρινῶς τὸν κυβερνᾶ».

«Ὑπολογίζει κανεὶς τέσσαρα στοιχεῖα στὸν πόλεμο, ἀλλὰ ὑπάρχουν χῶραι ποὺ πρέπει νὰ ὑπολογίζῃ κανεὶς καὶ ἄλλον ἕνα: «τὴν λάσπη».

«Εἰς τὸν πόλεμον, τὰ τρία τέταρτα εἶνε ὑπόθεσι ἠθικῶν δυνάμεων».

«Ἡ ἀπόλυτος στρατιωτικὴ ἀσφάλεια οὐδέποτε θὰ εἶνε δυνατή. Οὐδεμία χώρα δύναται νὰ ἀφιερώσῃ πέραν ἑνὸς ὁρίου τὸ χρῆμα της καὶ τὴν βιομηχανικήν της ἱκανότητα εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς, ἄνευ κινδύνου καταστροφῆς. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ἰδιαιτέρα χρονολογία τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἐχθροπραξίαι».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΝ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ

1. ΤΙ ΤΟΝΙΖΕΙ Ο ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΠΑΠΑΓΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΑ Η ΑΛΗΘΕΙΑ. ΠΟΙΑ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ ΤΩΝ ΠΡΟ ΑΥΤΟΥ ΑΡΧΗΓΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, ὁ Ἀρχιστράτηγος Παπάγος ἐδημοσίευσε ὀγκῶδες, σχετικῶς, βιβλίον του, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκθέτει τὰ τῆς προπαρασκευῆς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς πόλεμον τοῦ στρατοῦ μας, ἀφ' ἧς παρέλαβε Α)Γ. Ε. Στρατοῦ. Τὸ ὅλον πνεῦμα τοῦ συγγραφέως ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν προσπάθειαν, ὅπως ἐλέγχθη, νὰ παρουσιάσῃ τοὺς πρὸ αὐτοῦ πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς ἡγέτας (περίοδος 1923—1935) ὡς ἀδιαφορήσαντας πλήρως διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ στρατοῦ πρὸς πόλεμον, καὶ τονίζει, ὅτι τὸ πᾶν ὑπ' αὐτοῦ ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν περίοδον 1936—1940, χρονικὴν περίοδον, καθ' ἣν διετέλεσε ὡς ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Στρατοῦ. Καταβάλλει δὲ ἰδιαιτέρα προσπάθεια, ἵνα ἀποδειχθῇ ἡ πλήρης ἀδιαφορία καὶ ἡ ἔλλειψις διορατικότητος τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἡγητόρων τῆς περιόδου 1928—1932.

Δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ Κυβερνήτης τῆς περιόδου 1928—1932, ἔχων ὑπ'

ὄψιν τὴν τραγικὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Χώρας (ἀποτέλεσμα τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς) ἠθέλησε νὰ διαθέσῃ τὸ μεῖζον τῶν οἰκονομικῶν μέσων τῆς Χώρας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν (ἔργα πεδιάδων Σερρῶν, Θεσσαλονίκης, Γιαννιτσῶν κλπ.) ἐνῷ, παραλλήλως, ἐπετύγχανε τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἑλλάδος διὰ πολιτικῶν μέσων ἐναντίον τοῦ μοναδικοῦ της ἀντιπάλου, τῆς Βουλγαρίας, τὴν ὁποίαν ἐκύκλωσε διὰ τῶν συμμαχιῶν Σερβίας, Τουρκίας, Ρουμανίας. Ἐπίσης, διὰ ν' ἀσφαλίσῃ ἀπὸ τὴν Σερβίαν τυχὸν ἀθέτησιν τῆς συμμαχίας, ἢ ἐνεργείας ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὑπέγραψε τὸ σύμφωνον μὲ τὴν Ἰταλίαν. Σημειωτέον, ὅτι ἡ Βουλγαρία ἐδεσμεύετο τότε ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τοῦ Α΄ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου καὶ μόλις τὸ 1928 ἤρχισε νὰ ἐξοπλίζεται, ἐνῷ ἡ Ἑλλάς, τὴν ἰδίαν ἐποχήν, διέθετε ὅλο τὸ πυροβολικὸν καὶ τὸν ἐλαφρὸν ὁπλισμὸν μὲ τὰ ὁποῖα διεξήγαγε τὸν πόλεμον ἐν Ἀλβανίᾳ, διότι εἶνε γνωστόν, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1936—1940 μόνον ἀντιαεροπορικὸν πυροβολικὸν καὶ ἐλάχιστον ἀντιαρματικὸν ἐπρομηθεύθη ὁ στρατός μας.

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ἀπὸ ἀδέκαστον κριτήν, ὅτι διὰ τῶν γενομένων κατὰ τὴν περίοδον 1928—1932, ἐπετεύχθη ἡ ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ, ἡ καταπολέμησις διὰ τοῦ βασικοῦ τούτου μέσου, τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ διὰ τούτων, ὁ ἠθικὸς ἐξοπλισμὸς τῆς χώρας, ὅστις εἶνε ὁ πρωταρχικὸς συντελεστὴς τῆς νίκης.

Εἶνε ὅμως περίεργον, ὅτι ἐνῷ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν προκατόχων του, ἰδιαίτατα εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου του: 1—2 εἰσαγωγή· 7 Κεφ. Α σελ. 8—11, Κεφ. Η σελίδες 71—73, 204—206, Κεφ. Ι σελ. 353—354, εἰς τὴν σελίδα 84 ἀναγράφει ὡς δικαιολογίαν ἔναντι οἱουδήποτε κριτοῦ του: «Εἶνε δίκαιον νὰ προστεθῇ, ὅτι ἐὰν διὰ τὴν πολιτικὴν μιᾶς χώρας εἶνε δυστύχημα μέγα νὰ παροραται ὁ παράγων χρόνος εἰς τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα, εἶνε ἀσφαλῶς ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνον διὰ τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν μιᾶς χώρας νὰ διατίθενται μέχρις ἀποστραγγισμοῦ οἱ πόροι της διὰ στρατιωτικὰς δαπάνας, ἐπὶ θυσίᾳ τῶν πολιτιστικῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν καὶ μάλιστα εἰς μίαν χώραν μὲ εὐπαθῆ οἰκονομίαν, συνεπείᾳ γενικῶν καὶ εἰδικῶν συνθηκῶν, ὡς συνέβαινε μὲ τὴν οἰκονομίαν τῆς Ἑλλάδος». Καὶ μόνον ἡ περικοπὴ αὐτή, ἀποτελοῦσα ἐπιχείρημα διὰ τοὺς κριτάς του, ἀποτελεῖ ἐπιχείρημα καταδίκης τῶν δυσμενῶν κρίσεών του κατὰ τῆς πρὸ αὐτοῦ πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἡγεσίας.

Λησμονεῖται, ὅτι ἡ προπαρασκευὴ τοῦ στρατοῦ μας πρὸς πόλεμον, κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος, ἀνήκει εἰς τοὺς θεμελιωτὰς—δημιουργοὺς—ἀρχηγοὺς τούτου, Κλάδον, Μαζαράκην, Καθενιώτην, Μανέταν, Χασαπίδην, οἵτινες διαδοχικῶς μὲ ἐπιμονήν, μὲ ὑπομονὴν χωρὶς νὰ διαθέτωσι οὐχὶ μόνον εὐμενεῖς τῶν αἰτήσεών των κυβερνήσεις, ἀλλὰ οὔτε κἂν διαρκεῖς καὶ εἰς μίαν περίοδον ἀναγκῶν ἀνασυγκροτήσεως, ἐ δ η μ ι ο ύ ρ γ η σ α ν π ρ ω τ α ρ χ ι κ ῶ ς ἀ μ έ σ ω ς μ ε τ ὰ τ ὸ 1923 τ ὰ σ τ ε λ έ χ η τ ο ῦ σ τ ρ α τ ο ῦ μ α ς, μ ὲ τ ὴ ν σ τ ε ρ ε ὰ ν ἐ κ π α ί δ ε υ σ ι ν, τ ὰ ὁ π ο ῖ α ἐ κ έ ρ δ ι σ α ν τ ὸ ν π ό λ ε μ ο ν κ α ὶ ἐ ν τ ὸ ς κ α ὶ ἐ κ τ ὸ ς τ ῶ ν ὁ ρ ί ω ν τ ῆ ς Ἑ λ λ ά δ ο ς. Εἶνε κρῖμα, πῶς ὁ φίλος στρατηγὸς Δόβας, ὁ ὁποῖος ἔσχε τὴν ὑψίστην τιμὴν νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς ὑπασπιστὴς ἑνὸς δραστηρίου, σοφοῦ καὶ δημιουργικοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ στρατηγοῦ Π. Κλάδου (πρὸς ὃν καὶ προσωπικὴν εὐγνωμοσύνην ὀφείλει διὰ προστασίαν ἀπὸ πολιτικὸν κατατρεγμόν), καὶ ὁ ὁποῖος, λέγεται, ὅτι συμμετέσχε διὰ τὴν συγγραφὴν τῶν διαφόρων στοιχείων

τοῦ βιβλίου τοῦ 'Αρχιστρατήγου, ἐλησμόνησε τεραστίας προσπαθείας ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἄρχισε ἀπὸ τὸ μηδέν.

Ηὐτύχησα νὰ ὑπηρετήσω κατὰ τὴν πρὸ τοῦ Παπάγου περίοδον, διαδοχικῶς, πλησιέστατα πρὸς τοὺς ἀειμνήστους ἀρχηγοὺς τοῦ Ἐπιτελείου Π. Κλάδον, Μαζαράκην, Δ. Καθενιώτην, Χασαπίδην καὶ θὰ ἦτο ἐκ μέρους μου παράλειψις καθήκοντος ἔναντι σεβαστῶν ἀρχηγῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν δύνανται (ἀπέθανον οἱ περισσότεροι) νὰ ἀπαντήσουν εἰς τὰς κατηγορίας, ἐὰν δὲν ἐξέθετον εἰς τὸν δρόμον «τῶν ἀναμνήσεών μου» καὶ τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν τεραστίαν, τὴν ἀγωνιώδη, τὴν δημιουργικὴν προσπάθειαν τῶν στρατηγῶν τούτων, οἵτινες ἦσαν πρωτοπόροι ἢ συνεχισταὶ τῆς δημιουργίας, τῆς ξεχωριστῆς αὐτῆς ὁμάδος τῶν πρὸ τοῦ 1936 ἀρχηγῶν τοῦ 'Επιτελείου. 'Αποτελεῖ τοῦτο δι' ἐμὲ ὑποχρέωσιν ἱερὰν πρὸς τὴν μνήμην των.

Παραθέτω ἐπίσης κατὰ χρονικὴν σειρὰν τὰς ἐνεργείας τοῦ στρατηγοῦ Π. Κλάδου, τοῦ στρατηγοῦ Δ. Καθενιώτη, ἤτοι μίαν περιληπτικὴν ἀπάντησιν εἰς τὰ ἀναγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Παπάγου εἰς τὸ βιβλίον του: «Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς καὶ ἡ πρὸς πόλεμον προπαρασκευή του».

Ὁ 'Αρχιστράτηγος Παπάγος, ὅστις ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ὡς 'Αρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ 'Επιτελείου Στρατοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1936—1940, ἔθεσε κατὰ τὸ ἔτος 1953 εἰς εὐρεῖαν δημοσιότητα διὰ τῆς ἐφημερίδος «Κῆρυξ» ἔκθεσίν του περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς πρὸς πόλεμον προπαρασκευῆς του, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέγραφε ὡς προμετωπίδα καὶ εἰσαγωγήν, ὅτι: «Ἡ ἔκθεσις εἶνε σκόπιμος καὶ ἀπαραίτητος ἵνα καταδείξῃ εἰς πάντα δυνάμενον νὰ κρίνῃ μόνον ἀντικειμενικῶς τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀφ' ἑνὸς μὲν πόσον παρημελήθη ἡ στρατιωτικὴ προπαρασκευὴ τῆς χώρας μέχρι τοῦ φθινοπώρου 1935, ὁπότε ἡ Ἑλλὰς ἐκινδύνευσε νὰ περιπλακῇ εἰς πόλεμον, λόγῳ τῆς 'Ιταλοαιθιοπικῆς συρράξεως, ἀφ' ἑτέρου δέ, ποία προσπάθεια κατεβλήθη ἀπὸ τοῦ 1935 καὶ μετέπειτα πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν διαπραχθέντων σφαλμάτων καὶ δημιουργίαν ἑνὸς στρατοῦ ἀξιομάχου. Διὰ τῆς ἀνασκοπήσεως ταύτης, τῆς ἐξελίξεως τῆς στρατιωτικῆς καταστάσεως ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς μέχρι τοῦ 'Ιταλοελληνικοῦ πολέμου, θὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἔννοια τῆς δικαιοσύνης, ἀποκαλυπτομένου βάσει ἐπισήμων στοιχείων τοῦ ἔργου τῶν ὑπευθύνων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν τῆς περιόδου ταύτης. Θὰ καταδειχθῇ τὸ πόσον δύσκολον εἶνε ἡ δημιουργία στρατοῦ ἀξίου τῆς ἀποστολῆς του ἐντὸς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος, λαμβανομένης μάλιστα ὑπ' ὄψιν τῆς τόσης μέχρι τοῦ 1935 παραμελήσεως».

Διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ δὲ τήν, περὶ παραμελήσεως τῆς προπαρασκευῆς τοῦ στρατοῦ, μομφήν του κατὰ τῶν μέχρι τοῦ 1935 πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν τῆς Χώρας, ἀναγράφει ἐν τῇ ἐκθέσει του τὰ ἑξῆς:

«Τὸ γεγονὸς εἶνε, ὅτι οὐδεμία βάσις εἶχε τεθῇ εἰς τὴν πολεμικὴν προπαρασκευὴν τῆς Χώρας ἐκ μέρους τῶν πολιτικῶν, ὅτι ἐκ μέρους τῶν στρατιωτικῶν δὲν εἶχεν εἰσηγηθῇ καὶ ὑποστηριχθῇ ἡ ἀνάγκη τοῦ καθορισμοῦ τῆς βάσεως ταύτης καὶ

δὲν εἶχον ὑποδειχθῆ τὰ ἀπαιτούμενα ἀναγκαῖα μέσα. Ὅ,τι ἐδόθη ἀπὸ ἀπόψεως πιστώσεων μέχρι τοῦ ἔτους 1935, ἐδόθη ἄνευ προγράμματος προπαρασκευῆς τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης καὶ ἐν μέτρῳ δηλοῦντι τὴν νοσηρὰν πεποίθησιν τοῦ ὑπευθύνου πολιτικοῦ κόσμου ἐπὶ τὸ ἀδιασάλευτον τῆς εἰρήνης, πεποίθησιν τὴν ὁποίαν οἱ ὑπεύθυνοι στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ οὐδέποτε κατέβαλον προσπάθειαν, ὡς εἶχον καθῆκον, διὰ νὰ κλονίσωσιν, καίτοι, ἀσφαλῶς, ἔβλεπον, ὅτι ὅλα τὰ ὅμορα τῆς Ἑλλάδος κράτη καὶ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τοῦ 1928, ἡ παρ' οὐδενὸς ἀπειλουμένη Βουλγαρία, ἐνέτεινον τὰς προσπαθείας των διὰ τὸν πολεμικόν των ἐξοπλισμόν. Οὐδεμία ἔκθεσις ἢ ἀναφορὰ τινὸς ἐκ τῶν Ἀρχηγῶν τοῦ Ἐπιτελείου, ἥτις νὰ κλονίζη τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω. Τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, περὶ ἄλλα ἀσχολούμενον, οὐδὲ μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1932 ὑπέδειξεν ἢ ἀνέφερεν. Ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τὸ Λαϊκὸν Κόμμα διὰ πρώτην φοράν, διαταχθὲν τὸ Στρατιωτικὸν Συμβούλιον παρὰ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ὅπως διατυπώση ἐγγράφως τὰς ἀπόψεις του ἐπὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς ἀμύνης τῆς Χώρας, ὑπέβαλεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸ ὑπ' ἀριθ. 122)14-12-1932 Πρακτικόν, εἰς τὸ ὁποῖον διαπιστώνει «ὅτι ἡ κατάστασις τῆς ἀμύνης τῆς Χώρας εἶνε αὐτόχρημα τραγικὴ καὶ ὅτι ἡ ἔλλειψις στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς αὐτῆς εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ κινδυνεύη καὶ αὐτὴ ἡ ὑπόστασις ἡμῶν ὡς κράτους».

«Δὲν δύναται, ἐξ ἄλλου, νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι ὁ γενικὸς προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπίση ρυθμὸν ταχύτερον εἰς τὸν πολεμικὸν ἐφοδιασμόν μας καὶ διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἑξαετίαν 1929—1935, καθ' ἣν διετέθη ὡς ἔκτακτος πίστωσις, μόνον περὶ τὸ ἓν δισεκατομμύριον δραχμῶν, παρὰ τὴν αὔξουσαν διεθνῆ ἀνησυχίαν, παρατηροῦμεν, ὅτι κατὰ τὴν πρὸ αὐτῆς πενταετίαν, διετέθη διπλάσιον ποσὸν καὶ κατὰ τὴν μετὰ ταύτην, μέχρι τοῦ 1940, διετέθη ἑπταπλάσιον καὶ πλέον ποσόν, χωρὶς νὰ ὑστερῆ ἐν σχετικῇ ἀναλογίᾳ ἡ χρηματοδότησις καὶ τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης καί, τέλος, χωρὶς νὰ τεθῶσι κατὰ μέρος αἱ λοιπαὶ ἀνάγκαι τοῦ Κράτους».

«Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον εἶνε βέβαιον εἶνε ὅτι, ὅταν τὸ φθινόπωρον τοῦ 1935, μὲ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Ἰταλοαιθιοπικοῦ πολέμου ἐκλονίσθη ἡ εἰρήνη καὶ ὁ κίνδυνος πολέμου ἔκρουσε καὶ τὴν ἡμετέραν θύραν, ἡ στρατιωτικὴ ἡμῶν κατάστασις ἦτο, ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἐξεταζομένη, ἀξιοθρήνητος. Εἰς τὸ θλιβερὸν τοῦτο κατάντημα ὡδηγήθη ἡ Χώρα ἐκ τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀνικανότητος Κυβερνήσεων καὶ στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν, οἵτινες ἔφθασαν μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε οὐδ' ἁπλῆ συνεννόησις μεταξὺ αὐτῶν νὰ ἔχη ἐπέλθει, συνεννόησις ἡ ὁποία νὰ ἔθετε, τοὐλάχιστον, τὸν σκοπὸν τῆς πολεμικῆς προπαρασκευῆς, νὰ ἐξηκρίβωνε τὰς ἀνάγκας καὶ νὰ καθώριζεν ἕνα πρόγραμμα ἐφοδιαστικόν, ρυθμοῦ ἀναλόγου τῆς δυναμικότητος τῆς Χώρας. Ὁ πλήρης αἰφνιδιασμός, ὃν ὑπέστημεν τὸ 1935, εἶνε ἡ τρανοτέρα ἀπόδειξις τῆς χρεωκοπίας τῶν ὑπευθύνων, διὰ τὴν πολεμικὴν προπαρασκευήν, προσώπων».

Τὰ γεγονότα καὶ ἡ πραγματικότης ὅμως, ἦσαν ὅλως ἀντίθετα πρὸς τὰς ἄνω ἀπόψεις τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ τὰ πραγματικὰ γεγονότα ἐμφανίζει ὁ ἴδιος, ἐν τῇ ἐκθέσει του, δι' ἄλλων στοιχείων, ἅτινα περιέλαβεν εἰς ταύτην: Οὕτως, εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ἄνω ἐπικαλούμενον καὶ παρατιθέμενον ἐν τῇ ἐκθέσει του ὑπ' ἀριθ. 122) 14-12-32 Πρακτικὸν τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου, ἀναγράφεται ὁ

κάτωθι πίναξ τῶν διὰ τὴν ἐθνικὴν ἄμυνον τῆς Χώρας γενομένων δαπανῶν, κατὰ τὰ ἔτη 1923—1932 εἰς ποσοστὰ τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ:

1923—1924	26 %	1928—1929	12 %
1924—1925	23 %	1929—1930	15 %
1925—1926	26 %	1930—1931	12 %
1926—1927	25 %	1931—1932	10 %
1927—1928	17 %		

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καταδεικνύεται, ὅτι μέχρι τοῦ 1928, οὐ μόνον δὲν παρημελήθη ἡ στρατιωτικὴ προπαρασκευὴ τῆς Χώρας, ἀλλὰ διετίθεντο δι' αὐτὴν τεράστια ποσὰ τοῦ Προϋπολογισμοῦ, παρ' ὅλας τὰς ἄλλας κολοσσιαίας ἐθνικὰς ἀνάγκας, ἐξ ὧν κυριωτέρα ἡ ἀποκατάστασις τῶν προσφύγων τῆς Μικρᾶς 'Ασίας.

Ἡ τοιαύτη δέ, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, μέριμνα τῶν τότε Κυβερνήσεων διὰ τὴν στρατιωτικὴν προπαρασκευὴν τῆς Χώρας, πρέπει νὰ ἐξαρθῆ, διότι εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς ἐκθέσεώς του ὁμολογεῖ, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἴχομεν ἐπιθετικὰς δυνατότητας κατὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ ἀναγράφει σχετικῶς τὰ ἑξῆς:

«Κατὰ τὸ μέχρι τοῦ 1928 χρονικὸν διάστημα μὲ τὴν Βουλγαρίαν, σχεδόν, ἀφωπλισμένην καὶ ἐλεγχομένην παρὰ συμμαχικῆς ἐπιτροπῆς, ἦτο ὄντως δεδικαιολογημένη ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ ἰδέα ἀναλήψεως παρ' ἡμῶν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐπιθετικῶν ἐπιχειρήσεων, παρ' ὅλον ὅτι εἴχομεν κολοσσιαίας, ὡς ἐξετέθη, ἐλλείψεις καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν πάντως, ὅτι τὰ σχέδια ἐπιστρατεύσεως ἡμῶν θὰ εἶχον στηριχθῆ ἐπὶ μέσων, ἅτινα εἴχομεν καὶ θὰ ἠδύναντο νὰ ἐφαρμοσθῶσιν».

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν περίοδον 1928—1932, καθ' ἣν πράγματι κατὰ τὸν ἀνωτέρω πίνακα διετέθησαν ἀνεπαρκεῖς πιστώσεις διὰ τὴν ἐθνικὴν ἄμυναν τῆς Χώρας, δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἔλαβε χώραν, ἀφ' ἑνὸς μὲν οἰκονομικὴ κρίσις τῆς Χώρας, ἐξ ἧς ἐξήγαγον αὐτὴν τὰ προσφυᾶ δημοσιονομικὰ μέτρα (σταθεροποίησις δραχμῆς κλπ.) τοῦ ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν Καφαντάρη, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἔλαβε χώραν παγκόσμιος οἰκονομικὴ κρίσις, ἥτις συνεκλόνισε καὶ αὐτὰ τὰ πλουσιώτερα Κράτη τῆς γῆς—'Αμερικὴν καὶ 'Αγγλίαν—τὰς συνεπείας δὲ τῆς τοιαύτης οἰκονομικῆς κρίσεως ἐγνώριζεν ὁ Παπάγος, διότι εἰς τὸ ὡς ἄνω ὑπ' αὐτοῦ ἀναγραφόμενον ὑπ' ἀριθ. 122)1932 Πρακτικὸν τοῦ 'Ανωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου περιείχοντο αἱ κάτωθι περικοπαί:

«Αἱ δαπάναι πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ, ἠλαττωμένης δυνάμεως, προβλεπομένου ἐμπολέμου στρατοῦ, αἵτινες, ὡς γνωστόν, ἀνήρχοντο εἰς σεβαστὸν ποσὸν δισεκατομμυρίων, ἐδιπλασιάσθησαν λόγῳ τῆς δραχμῆς.

»Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι ἡ κατάστασις τῆς ἀμύνης τῆς Χώρας εἶνε αὐτόχρημα τραγική. Δεδομένου ὅμως, ὅτι τὰ ἀπαιτούμενα ὑπέρογκα ποσὰ διὰ τὴν ὀχύρωσιν, τὸν ἐξοπλισμὸν καὶ τὴν ἐν γένει προπαρασκευὴν τοῦ στρατοῦ ἡμῶν πρὸς πόλεμον καὶ τὴν συγκρότησιν τῶν ἀπαραιτήτων ἀποθεμάτων διὰ τὴν πρώτην περίοδον τῶν ἐπιχειρήσεων, ἅτινα δέον νὰ προβλεφθῶσι λόγῳ παντελοῦς ἐλλείψεως πολεμικῆς βιομηχανίας, δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπὶς νὰ δίδωνται ἐπὶ μακρόν, λόγῳ τῆς ἐπελθούσης δεινῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἡ μόνη ἀπομένουσα σήμερον δυνατὴ προσπάθεια διὰ τὴν βελτίωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀμύνης, εἶνε ἡ ἐκπαί-

δευσις τοῦ μαχίμου πληθυσμοῦ τῆς Χώρας καὶ τῶν στελεχῶν, δι' ἣν ἐπιβάλλεται ἡ παροχὴ τῶν ἀπαιτουμένων πάσης φύσεως μέσων».

Καίτοι δὲ οἱ κατηγορούμενοι ἐπὶ ἀδιαφορίᾳ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ διεμαρτύροντο, ὡς ἀνωτέρω, διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν ἐν τῇ Χώρᾳ πολεμικῆς βιομηχανίας, εἶνε γνωστόν, ὅτι ἀκριβῶς κατὰ τὴν δεινὴν ταύτην ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως περίοδον ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας. Ἐγνώριζε δὲ τοῦτο πολὺ καλῶς ὁ Παπάγος, διότι οὗτος τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1932 ὡς ὑποστράτηγος ὑπαρχηγὸς τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ, μετέσχε πολυμελοῦς ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου στρατηγὸν Μανέταν, ἥτις ἐμελέτησε τὴν ἵδρυσιν Ὀβιδουργείου ἐν Ἑλλάδι, εἰς δὲ τὴν ἔκθεσίν του ἀναγράφει τὰ κάτωθι, σχετικῶς μὲ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας:

«Ὡς τυγχάνει γνωστόν, ἡ μεγαλυτέρα ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας συνετελέσθη κυρίως κατὰ τὴν τελευταίαν πρὸ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, δεκαετίαν».

«Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὑλικῶν Ἐπιμελητείας παρηγγέλθη καὶ κατεσκευάσθη παρὰ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, τόσον τῆς ἰδιωτικῆς, ἧς ἐγένετο ἐκμετάλλευσις εἰς τὸ ἀνώτατον ὅριον τῶν δυνατοτήτων παραγωγῆς της, ὅσον καὶ τῆς στρατιωτικῆς, τῆς ὁποίας ἐπίσης, διὰ τῆς δημιουργίας νέων ἐγκαταστάσεων ἐργοστασίων, ηὐξήθη σημαντικῶς ἡ ἀπόδοσις».

Τέλος, ἐλησμονήθη ὅτι ἀκριβῶς κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1932 περίοδον, ὁ Βενιζέλος εἶχεν ἐξασφαλίσει τὴν Χώραν διὰ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς του, ἤτοι διὰ τῆς πρὸς τὴν Ἰταλίαν προσεγγίσεώς του καὶ διὰ συμμαχίας μὲ τὴν Τουρκίαν καὶ διὰ τῆς Βαλκανικῆς συνεννοήσεως. Τὴν ἀπόλυτον ταύτην ἐξασφάλισιν βεβαιοῖ ἐπισήμως ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ ἐκθέσει του διὰ τῶν κάτωθι:

«Τὸν Μάρτιον τοῦ 1935, ὅταν εὑρίσκοντο ἀντιμέτωποι εἰς τὸν Στρυμῶνα, οἱ στασιασταὶ ἀφ' ἑνός, καὶ τὰ νομιμόφρονα στελέχη ἀφ' ἑτέρου, οἱ Βούλγαροι γνωρίζοντες καλῶς τὴν στρατιωτικήν μας κατάστασιν, ἐπεζήτησαν νὰ ἐπιτύχωσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἐπεδίωκον, τουτέστι τὴν κάθοδον εἰς τὸ Αἰγαῖον. Τὸ ὅτι δὲν εἰσέβαλον εἰς τὸ ἔδαφός μας ὀφείλεται εἰς τὴν ἔντονον στάσιν, ἣν ἐτήρησαν τότε ἔναντι αὐτῶν τὰ σύμμαχα ἡμῶν ἐν τῇ Βαλκανικῇ Συνεννοήσει Κράτη καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως, ἡ Τουρκία».

Ἄς ἴδωμεν τώρα συγκεκριμένως, ποία ἦτο ἡ συμμετοχὴ διὰ τὴν πολεμικὴν προπαρασκευὴν τῆς Χώρας, βάσει ἐπισήμων στοιχείων, τῶν, πρὸ τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, Ἀρχηγῶν τοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

2. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ Π. ΚΛΑΔΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΝ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΑΣ

(Κατὰ προσωπικήν μου πεῖραν, διότι ὑπηρέτησα ὡς διευθυντὴς τοῦ ἰδιαιτέρου του Γραφείου, μὲ ὑπασπιστὴν τὸν φίλον καὶ κατατρεχόμενον, ὡς ἀνέγραψα, λοχαγόν, τότε, Δόβαν).

Ἡ κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1924 σχηματισθεῖσα Κυβέρνησις Παπαναστασίου μὲ ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν τὸν στρατηγὸν Κονδύλην, ἀνέθηκε τὴν ἀρχηγίαν

τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Στρατοῦ εἰς τὸν τότε ὑποστράτηγον Π. Κλάδον, μὲ δοθεῖσαν πρὸς αὐτὸν ἐντολὴν τοῦ ὑπουργοῦ Κονδύλη, τὴν σύνταξιν νέου Ὀργανισμοῦ τοῦ Στρατοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη, συμφώνως πρὸς προηγηθεῖσαν προσωπικὴν ἐπιστολὴν τοῦ στρατηγοῦ Κονδύλη, ὅστις κατὰ τὴν διετίαν 1914—16 εἶχεν ὑπηρετήσει παρὰ τῷ τότε ἐπιτελάρχῃ τῆς Μεραρχίας Σερρῶν ταγματάρχῃ Π. Κλάδῳ, ἐδόθη ἐν λευκῷ καὶ μὲ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς παροχῆς παντὸς δυνατοῦ μέσου.

Ἤρξατο τότε ἐν τῷ Γενικῷ Ἐπιτελείῳ ἔντονος προσπάθεια ἐπὶ τῶν κάτωθι:

Ἤρχισεν ἡ ἐργασία συντάξεως Νέου Ὀργανισμοῦ τοῦ Στρατοῦ ὑπὸ τοῦ

Ὁ διακεκριμένος στρατηγὸς Π. Κλάδος, ὁ νεωτεριστὴς Ἀρχηγὸς τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ βοηθουμένου, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς στρατολογικῆς ἀποδόσεως τῆς Χώρας καὶ τῶν ἀπομειnασῶν μετὰ τοὺς λήξαντας πολέμους ἐφεδρειῶν, ὑπὸ τοῦ πρώτου γραφείου τοῦ Ἐπιτελείου, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Π. Παλλίδη.

Καὶ συγχρόνως, ἤρχισαν ἔντονοι, ἢ ἀκριβέστερον πυρετώδεις, προσπάθειαι πρὸς ἐφοδιασμὸν τοῦ στρατοῦ διὰ τοῦ ἀναγκαιοῦντος ὁπλισμοῦ. Διότι, ἡ εἰς ὁπλισμὸν τότε, δηλαδὴ μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφήν, κατάστασις τοῦ στρα-

τοῦ ἦτο λυπηρά. Καὶ ὁ θαυμαστὸς διὰ τὴν ἀποφασιστικότητά του καὶ μαχητικότητά του στρατὸς τοῦ Ἕβρου—τὸ θαῦμα αὐτὸ τὸ ὀφειλόμενον τόσον εἰς τὴν τρωθεῖσαν Ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν, ὅσον καὶ τὰς προσπαθείας τῆς τότε Κυβερνήσεως Πλαστήρα - Γονατᾶ καὶ ἀκόμη, κατὰ μέγιστον ποσοστόν, εἰς τὸν τότε Ἀρχιστράτηγον Θ. Πάγκαλον, διὰ τὸν ὁποῖον, ἂν ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ λέγηται, πρέπει νὰ τῷ ἀναγνωρισθοῦν τὰ ὑπέροχα προσόντα στρατιωτικοῦ Ἀρχηγοῦ, μαζὶ μὲ μίαν στρατιωτικὴν ἰδιοσυγκρασίαν παρεμφερῆ πρὸς τὴν τοῦ ἱστορικοῦ στρατηγοῦ Μπλοῦχερ—εἶχεν ὁπλισθῆ κατὰ μέγα μέρος μὲ ὅλα τὰ εἰς τὰς ἀποθήκας εὑρεθέντα τότε ὑπολείμματα τυφεκίων, διαφόρου τύπου, μὲ ὅλα τὰ συναφῆ μεγάλα μειονεκτήματα.

Ἀλλὰ διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τοῦτον, παρουσιάσθησαν ἐμπόδια, σχεδόν, ἀνυπέρβλητα. Διότι κατὰ τὴν ἰσχύουσαν τότε διεθνῆ συμφωνίαν, ἡ ἐμπορία πολεμικῶν ὅπλων ἦτο ἀπηγορευμένη καὶ ἡ ἀγορὰ τούτων ἔπρεπε νὰ γίνῃ κρυφίως.

Αἱ σχετικαὶ προσπάθειαι διὰ τῶν κατὰ τόπους Ἑλληνικῶν Πρεσβειῶν, ὑπῆρξαν μάταιαι. Καὶ διάφορα ἄτομα, παρουσιαζόμενα εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὡς δυνάμενα νὰ προμηθεύσωσιν ὅπλα, ἀπεδεικνύοντο ὡς, εἴτε ἐν γνώσει εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ, ψευδόμενα.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ἀπέστειλε, τῇ ἐγκρίσει τοῦ ὑπουργοῦ Κονδύλη, εἰς τὴν Εὐρώπην τὸν εἰδικῶς κατηρτισμένον καὶ ἔντιμον συνταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ Ἄρην Χρόνην, διευθυντὴν τῆς Γενικῆς Ἐφορείας Ὑλικοῦ Πολέμου, μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως ἐν συνεργασίᾳ μὲ τοὺς Στρατιωτικοὺς Ἀκολούθους τῶν Ἑλληνικῶν Πρεσβειῶν, ἐξεύρῃ 100.000 τυφέκια, ἀποτελοῦντα τότε τὴν πρωτίστην ἀνάγκην τοῦ στρατοῦ.

Πραγματικῶς δέ, μετά τινα χρόνον, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ἔλαβεν ἐπιστολὴν τοῦ συνταγματάρχου Χρόνη μετὰ 2 τυφεκίων μὲ ἀριθμόν τινα φυσιγγίων, ἀποσταλέντων ὡς δειγμάτων καὶ πληροφοροῦσαν, ὅτι μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ εὑρέθησαν ὅπλα, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τυφεκίων ἐντελῶς καινουργῶν, κατασκευασθέντων ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸς χρῆσιν τοῦ εἰς Γαλλίαν κατὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) μαχομένου Ἀγγλικοῦ στρατοῦ, τὰ ὁποῖα κατόπιν τῆς λήξεως τοῦ πολέμου καὶ τῆς διὰ πολλὰ ἔτη προοπτικῆς εἰρήνης, ἐθεωροῦντο ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς περιττὰ καὶ τὰ ὁποῖα προσεφέροντο μὲ ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκοὺς ὅρους, δηλαδὴ δωρεὰν μὲ μόνην ὑποχρέωσιν νὰ πληρωθῶσιν εἰς τὴν ἀξίαν τῶν 100 ἑκατομ. φυσιγγίων, τὰ ὁποῖα, ἡλικίας τότε 6—7 ἐτῶν, θὰ ἐθεωροῦντο ἀκατάλληλα διὰ πολεμικὴν χρῆσιν μετὰ 3—4 ἔτη, ὅτε θὰ συνεπληροῦτο ἡ θεωρουμένη, τότε, ὡς ὅριον τῶν πολεμικῶν φυσιγγίων 10ετὴς ἡλικία.

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ συγκροτήσας Ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὸν ὑποστράτηγον Θ. Μανέταν ἀπέστειλεν εἰς ταύτην τὰ 2 ταῦτα τυφέκια, μετὰ τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς τοῦ συνταγματάρχου Χρόνη, πρὸς δοκιμάς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, εἰς τὸ ὑποβληθὲν πόρισμά της ἀνέφερεν ἐλλείψεις τινὰς τῶν τυφεκίων αὐτῶν καὶ ἐθεώρησεν αὐτὰ ἀκατάλληλα.

Τὸ ἐπουσιῶδες τῶν ἀναφερομένων ἐλλείψεων καὶ ἀκόμη καὶ ἄλλοι τινὲς λόγοι, ἐγέννησαν εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ δυσπιστίαν τινὰ διὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ὑποβληθέντος πορίσματος καί, ἐν ἀναμονῇ καὶ ἄλλων ἐνεργειῶν

ἐν Εὐρώπῃ τοῦ συνταγματάρχου Χρόνη, ἐμελέτα τὴν ἀνάγκην ἐπαναλήψεως τῶν δοκιμῶν ὑπὸ ἄλλης ἐπιτροπῆς.

Ταυτοχρόνως, δι' ἐπανειλημμένων ἐγγράφων καὶ τηλεγραφημάτων διετάχθησαν ἡ ἐν Παρισίοις Ἑλληνικὴ Πρεσβεία καὶ ὁ παρὰ ταύτῃ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος συνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ Χατζηπέτρος, νὰ προβοῦν εἰς ἐνεργείας πρὸς ἀποστολὴν εἰς Ἑλλάδα πρὸς δοκιμὴν ἑνός, ἐκ τῶν τότε ἐν χρήσει διὰ τὸ πεζικόν, ἅρματος Ρενώ, τύπου ἐλαφροῦ καὶ ἀπεστάλησαν πρὸς τοῦτο τηλεγραφικῶς κατόπιν αἰτήσεως τοῦ σχετικοῦ ἐργοστασίου 100.000 γαλλικῶν φράγκων. Τὸ ἅρμα τοῦτο , οὗτινος ἡ ἀποστολὴ ἐβράδυνεν ἐπί τινας μῆνας, ἐδοκιμάσθη ἐν τῇ περιοχῇ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἐπὶ διαδρομῆς πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιομέτρων καὶ ἐπὶ παντοδαποῦ ἐδάφους, ὑπὸ Ἐπιτροπῆς προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου πυροβολικοῦ Μπούφη, ἀνταποκριθὲν κάλλιστα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Ἄλλη προσπάθεια τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ πρὸς εὕρεσιν καὶ ἐφοδιασμὸν δι' ἀσυρμάτων τηλεφώνων πρὸς ἐσωτερικὸν καὶ ἀμοιβαῖον σύνδεσμον τῶν διαφόρων Μεραρχιακῶν Μονάδων, ἐδείχθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀτελεσφόρητος λόγῳ τῆς μὴ εἰσέτι γενικεύσεως παρὰ τοῖς εὐρωπαϊκοῖς στρατοῖς τῶν τότε μόλις ἀναφανέντων τηλεφώνων τούτων.

Ἐπίσης, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ τὸν ἐπανειλημμένως εἰς αὐτὸν παρουσιασθέντα γνωστὸν μεγαλοεπιχειρηματίαν κ. Μποδοσάκη Ἀθανασιάδην καὶ ἐρωτήσαντα, ἂν ἐν περιπτώσει ἐπεκτάσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπολογίσῃ ἐπὶ ὑποστηρίξεως διὰ προμηθειῶν ἐκ μέρους τοῦ στρατοῦ, ὄχι μόνον ἐνεθάρρυνεν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, ἀλλ' ἀντιληφθεὶς τὴν εὐρεῖαν ἐπιχειρηματικότητα τούτου καὶ τὴν ἐξαιρετικήν του ἱκανότητα πρὸς ἐξεύρεσιν κεφαλαίων, τὸν ὤθησε πρὸς συγκρότησιν ἐργοστασίου κατασκευῆς πυρομαχικῶν πυροβολικοῦ καὶ ἀκόμη καὶ ἑτέρου ἐργοστασίου κατασκευῆς φορτηγῶν αὐτοκινήτων.

Παραλλήλως πρὸς τ' ἀνωτέρω, ὄχι μόνον δι' ὑπηρεσιακῶν ἀναφορῶν καὶ διὰ εἰσηγήσεως πρὸς τὸ συνελθὸν τότε ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ Παπαναστασίου, Πολεμικὸν Συμβούλιον, ἀλλὰ καὶ διὰ καθημερινῶν σχεδὸν συνομιλιῶν ἢ ἀκριβέστερον ἐπικλήσεων πρὸς τὸν Πρωθυπουργόν, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου ἐζήτησε τὴν ἔγκρισιν πιστώσεως πρὸς ἔναρξιν τῆς ὀχυρώσεως τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς παρὰ ταύτην κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὡς τὸ στρατηγικώτερον καὶ νευραλγικώτερον σημεῖον διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' εἰς ὅλας τὰς ἐπικλήσεις ταύτας, ὁ πατριώτης ἐκεῖνος, ἀλλὰ μέχρις ἀπαραδέκτου ὑπερβολῆς ἰδεολόγος Πρωθυπουργός, ἀπήντα αὐτολεξεί: «Μὰ σᾶς εἶπα, στρατηγέ, ὁ καλύτερος τρόπος διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Μακεδονίαν εἶνε νὰ τὰς καταστήσωμεν εὐημερούσας, διότι τότε κανεὶς δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ μᾶς τὰς διαμφισβητήσῃ».

Καὶ τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐδέχθη, ἦτο τὸ νὰ στενοχωρήσῃ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἑταιρίας, μεθ' ἧς ἡ Κυβέρνησις ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου συνυπέγραψε τὴν σύμβασιν ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης Γιαννιτσῶν (τῆς ἀποτελούσης τεράστιον ἀμυντικὸν ἔργον προστατεῦον τὴν λωρίδα ἐδάφους, τὴν ἀποτελοῦσαν τὴν μοναδικὴν διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἀνατολικῶς τοῦ Ἀξιοῦ Νέας Ἑλλάδος), νὰ πα-

ραδεχθῆ τὴν κατασκευὴν ὑδατοφρακτῶν ἐπιτρεπόντων τήν, ἐν ἀνάγκῃ, δι' ἐκτροπῆς τῶν ὑδάτων τοῦ Ἀξιοῦ στεγανοποίησιν τῆς παροχθίας δεξιᾶς αὐτοῦ περιοχῆς. Τοῦθ' ὅπερ, ὁ ἐν λόγῳ ἀντιπρόσωπος, παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ἐδήλωσεν, ὡς γενόμενον δεκτὸν ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρον αὐτό, τὸ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐμβαλῶνον, τό, διὰ τῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης, ἐπιφερόμενον μέγα πλῆγμα κατὰ τῆς ἀμύνης τῆς Χώρας, κατόπιν τῆς μετ' ὀλίγον παραιτήσεως τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, δὲν ἐφηρμόσθη.

Ἐπὶ πλέον, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Παπαναστασίου, κατά τινα τῶν συχνῶν καὶ ἐπὶ στρατιωτικῶν πάντοτε θεμάτων μετ' αὐτοῦ συνομιλιῶν, περὶ τοῦ συμφέροντος δι' ἡμᾶς, ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, νὰ βολιδοσκοπήση τὸν ἐν Ἀθήναις Τοῦρκον Πρεσβευτὴν διὰ μίαν προσέγγισιν Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἐνίσχυσε τὸν Πρωθυπουργὸν πρὸς τὴν σκέψιν του αὐτὴν μὲ τὴν γνώμην, ὅτι μία τοιαύτη προσέγγισις θὰ ἦτο πολύτιμος δι' ἀμφότερα τὰ Ἔθνη καὶ ἰδιαιτέρως δι' ἡμᾶς καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ στρατιωτικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως, ἥτις ἐνδεχομένως ἀργότερον νὰ ἔδιδε λύσιν καὶ εἰς τὸ δημογραφικὸν ἡμῶν πρόβλημα.

Καὶ ὁ ἰδεολόγος καὶ πατριώτης Πρωθυπουργός, ἀνακοινώσας μετὰ τινας ἡμέρας εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, τὴν πραγματοποίησιν τῆς σκέψεώς του ταύτης μὲ τὴν φράσιν του πρὸς τὸν συμφωνοῦντα διὰ τὴν κοινότητα τῶν συμφερόντων τῶν δύο Ἐθνῶν, Τοῦρκον Πρεσβευτήν, «Τότε νὰ πιάσωμε τὸν Ταῦρο (δηλ. τὴν προαιώνιον Ἑλληνοτουρκικὴν ἔχθραν) ἀπὸ τὰ κέρατα», ἐνεθουσιάζετο δραματιζόμενος ἕνα μικτὸν Ἑλληνοτουρκικὸν Κράτος.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἐπερατώθη καὶ ἡ σύνταξις τοῦ Νέου Ὀργανισμοῦ καὶ κατετέθη οὗτος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Κονδύλη ἐν νομοσχεδίῳ εἰς τὴν Βουλήν.

Κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ Ὀργανισμοῦ τούτου, προβλέποντες 15, ἐν ἐνεργείᾳ Μεραρχίας (ὅσαι, ἄλλως τε, ἦσαν καὶ προπολεμικῶς κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ι. Μεταξᾶ συνταχθέντα τῷ 1913—14 Ὀργανισμὸν) ἦσαν: Ἀφ' ἑνὸς μέν, ἡ, ὅσον τὸ δυνατόν, αὔξησις τῆς ἐλαστικότητος τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ δύναται νὰ ὑποστῇ ὅσον τὸ δυνατὸν εὐχερέστερον τὴν τεραστίαν ἐν ἐπιστρατεύσει διαστολήν του καὶ ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἐπιζήτησις, ὅσον τὸ δυνατόν, μείζονος εὐχερείας ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου χειρισμῷ καὶ διαθέσει τῶν μεραρχιῶν, ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε ἀναγκῶν τοῦ πολεμικοῦ μετώπου καὶ τῆς μάχης, χωρὶς νὰ παρουσιάζηται τὸ μειονέκτημα τῆς ἑκάστοτε διαλύσεως μονίμων διοικητικῶν καὶ διαχειριστικῶν Ὀργανισμῶν (ὡς εἶναι τὰ Σώματα Στρατοῦ) καὶ συγκροτήσεις νέων τοιούτων.

Καὶ διὰ μὲν τὴν αὔξησιν τῆς ἐλαστικότητος καὶ τῆς ἱκανότητος πρὸς διαστολὴν τοῦ Στρατοῦ, ὁ Ὀργανισμὸς αὐτός, ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν ἠλάττωσε τὸν προϋπάρχοντα ἀριθμὸν τῶν 15 ἐνεργῶν Μεραρχιῶν, ἐπὶ πλέον προέβλεπε τὸν σχηματισμὸν «εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν ἐπιστρατεύσεως»,αἱ ὁποῖαι θὰ ἀνελάμβανον ἐν ἐπιστρατεύσει τὴν ὀργάνωσιν μεγάλου ἀριθμοῦ νεοσχηματιζομένων μονάδων, ἐλαφρυνομένου οὕτω τοῦ διὰ τὴν ὀργάνωσιν τούτων ἀφορήτου βάρους τῶν μαχίμων ἐνεργῶν μονάδων.

Αἱ εἰδικαὶ αὗται, πρωτοφανεῖς τότε, «Ὑπηρεσίαι Ἐπιστρατεύσεως» ἐκλήθησαν εἰρωνικῶς ὑπό τινων αὐτοσχεδίων ἐπικριτῶν τοῦ Ὀργανισμοῦ «ἔμπεδα ἐν και-

ρῷ εἰρήνης» καὶ ἐδέησε κατὰ σύμπτωσιν τότε, νὰ ἀναγνωρισθῇ (κατόπιν τῆς πείρας τῆς ἐπιστρατεύσεως τοῦ 1914) παρὰ τοῦ Γαλλικοῦ Ἐπιτελείου ἡ ἀνάγκη τῆς αὐξήσεως τῆς ἐλαστικότητος τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ διὰ παρομοίων Ὑπηρεσιῶν, ὑπὸ τὸ ὄνομα «Centres de Mobilisation» διὰ νὰ γίνωσιν ὀλίγον βραδύτερον παραδεκταὶ καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τόν, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, τίτλον «Κέντρα Ἐπιστρατεύσεως» καὶ νὰ παύσωσι αἱ παρ' ἡμῖν ἐγχώριοι ἐπικρίσεις.

Διὰ δὲ τὸν εὐχερέστερον ἐν πολέμῳ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου χειρισμὸν καὶ τὴν διάθεσιν ἀναλόγως τῆς ἑκάστοτε πολεμικῆς ἀνάγκης, τῶν Μεραρχιῶν, ἀνάγκης ἀκόμη ἐπιτακτικωτέρας διὰ τοὺς μικρούς, ὡς ὁ ἰδικός μας, Στρατός, εἰς οὓς αἱ ἐνισχυτικαὶ αὐταὶ μετακινήσεις γίνονται κατὰ κανόνα διὰ Μεραρχιῶν καὶ οὐχὶ διὰ Σωμάτων Στρατοῦ, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ (ὅστις ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1917, ὡς Διευθυντὴς τότε τοῦ ἐν τῷ Γενικῷ Ἐπιτελείῳ τμήματος τοῦ Ὀργανισμοῦ, εἶχεν ἐγκύψει καὶ μελετήσει τὸ ζήτημα, ὑποβαλὼν εἰς τὸν τότε Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ στρατηγὸν Χαραλάμπην, σχετικὸν ὑπόμνημα ἐνθουσιωδῶς γενόμενον δεκτὸν ὑπὸ τοῦ τότε Ὑπαρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ στρατηγοῦ Λεοναρδοπούλου καὶ στηριζόμενον ἐπὶ τῆς πείρας, ὄχι μόνον τῶν βαλκανικῶν πολέμων, ἀλλὰ καὶ τῶν συμβαινόντων τότε εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν πολεμικὸν μέτωπον, εἰς ὃ καὶ τοῦτο, αἱ ἐνισχυτικαὶ μετακινήσεις ἐγίνοντο, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ Μεραρχιῶν, καὶ ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῆς πείρας τοῦ ἐν τῷ Μακεδονικῷ Μετώπῳ συμμαχικοῦ στρατοῦ, καθ' ἣν καταργηθέντων τῶν Σωμάτων Στρατοῦ, ἐχρησιμοποιήθησαν ὁμάδες μεραρχιῶν), καταργῶν τὸν μόνιμον καὶ σταθερᾶς συνθέσεως εἰς ἀριθμὸν Μεραρχιῶν Διοικητικὸν Ὀργανισμὸν τοῦ Σώματος Στρατοῦ, τὸν ἀποτελοῦντα διὰ τοὺς μικρούς, ὡς ὁ ἰδικός μας στρατός, ἕνα ὀγκώδη σκληρὸν σπόνδυλον δεσμεύοντα τὴν εὐκαμψίαν του, καθώριζεν ὡς βάσιν τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Στρατοῦ τήν, ἀναλόγως πρὸς τὸν μέσον ὅρον τῆς δυναμικότητος καὶ ἀντοχῆς της, αὐτάρκη Μεραρχίαν, ἥτις, ἄλλως τε, ἀπετέλει τὴν ἀνωτέραν τακτικὴν μονάδα τὴν δυναμένην (καὶ πάλιν μετὰ δυσκολίας εἰς τὰ ἐδάφη ἡμῶν) νὰ διοικηθῇ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Καὶ μὲ τὰς 15 αὐτὰς αὐτάρκεις (διοικητικῶς, διαχειριστικῶς, μεταφορικὰ μέσα) Μεραρχίας, ὁ ἐν λόγῳ Ὀργανισμὸς συνεκρότησεν 6 ὁμάδας Μεραρχιῶν, συντεθειμένας ἐν καιρῷ εἰρήνης διὰ δὲ τὴν διοικητικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ἐπίβλεψιν ἐκ 2 ἢ 3 Μεραρχιῶν ἑκάστην.

Τρίτον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ὀργανισμοῦ αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ διάθεσις τοῦ πλείστου τῶν Μεραρχιῶν αὐτῶν εἰς τὰς παραμεθορίους περιοχάς, μέτρον κριθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ὡς ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῶν ὅλως ἰδιαζόντων καὶ μοναδικῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ συνόρων ἡμῶν.

Τὸ μέτρον τοῦτο προεκάλεσεν καὶ αὐτὸ θύελλαν δημοσιογραφικῶν διαμαρτυριῶν ἐκ μέρους διαφόρων ἐπικριτῶν. Καὶ ἐδέησε νὰ παρέλθῃ μία ὁλόκληρος 30)ετία, διὰ νὰ βλέπωμεν σήμερον ὅλον τὸν ἐν εἰρήνῃ στρατόν μας, ἑδρεύοντα παραμεθορίως.

Διὰ τὴν τοιαύτην ἐν εἰρήνῃ τοποθέτησιν τῶν Μεραρχιῶν ἐλαμβάνετο παρὰ τοῦ Ὀργανισμοῦ αὐτοῦ τὸ μέτρον, ὅπως εἰς ἑκάστην Μεραρχίαν ἀντιστοιχοῦν 2 στρατολογικαὶ περιφέρειαι τῆς χώρας, ἐξ ὧν, ἡ μὲν μία ἐν τῇ περὶ τὴν ἕδραν τῆς

Μεραρχίας, περιοχῇ, ἐξησφάλιζε διὰ τοῦ ἐπιτοπίου ἐμψύχου ὑλικοῦ της τὴν ἄμεσον καὶ πλήρη σχεδὸν ἐπιστράτευσιν τῶν μαχίμων μονάδων τῆς Μεραρχίας, ὥστε νὰ δύνανται αὗται ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀναλάβωσιν ἀμυντικὸν ἀγῶνα, ἡ δὲ ἑτέρα στρατολογικὴ περιφέρεια εὑρίσκετο ἐντὸς τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος μὲ ἐν αὐτῇ κέντρα ἐπιστρατεύσεως, προετοιμάζοντα καὶ ἐν ἐπιστρατεύσει συμπληροῦντα δι' ἀποστολῶν τὴν ἐπιστράτευσιν τῶν μαχίμων μονάδων τῆς Μεραρχίας καὶ ἐπιστρατεύοντα τοὺς μὴ μαχίμους σχηματισμοὺς καὶ τὰ ἔμπεδα αὐτῆς.

Τέταρτον: Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ «Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ», προεβλέπετο ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης τοποθετήσεως εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν τοῦ προωρισμένου διὰ τὴν ἀρχιστρατηγίαν ἐν πολέμῳ, διὰ νὰ μὴ ὁρισθῇ τὴν τελευταίαν στιγμήν, ἐν εἴδει μουσαφίρη, ὁ Ἀρχιστράτηγος.

Ὁ ἐν νομοσχεδίῳ κατατεθεὶς οὗτος εἰς τὴν Βουλὴν Ὀργανισμὸς δὲν ἐπρόφθασε νὰ συζητηθῇ, διότι μετά τινας ἡμέρας παραιτηθέντος τοῦ Ὑπουργοῦ Κονδύλη ἀνέλαβεν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ὁ στρατηγὸς Θ. Πάγκαλος μετὰ τοῦ ὁποίου ἐλθὼν εἰς προσωπικὴν διαφωνίαν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν λῆψιν πειθαρχικῶν μέτρων κατὰ ὁμάδος τινὸς ἀξιωματικῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, οἵτινες, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰ χορηγηθέντα αὐτοῖς προνόμια ἀρχαιότητος καὶ τὴν ἠθικὴν τιμήν, ἥτις πράγματι τοῖς ἀνῆκε, διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν στελέχωσιν τοῦ, ἀληθῶς, ὑπερόχου εἰς μαχητικὴν ἀπόδοσιν Σώματος Στρατιωτικῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἐνόμιζον ὅτι ἠδύναντο νὰ διαθέσωσι τὰ τοῦ Στρατοῦ κατὰ τὸ ἀρέσκον αὐτοῖς, ἐζήτησεν τὴν ἀπαλλαγήν του ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ἥτις αἴτησις ἐγένετο δεκτή.

Τ' ἀνωτέρω γεγονότα ἔθεσαν εἰς ἀσφαλῆ κίνησιν καὶ τὴν μεγάλην μηχανήν, ἡ ὁποία ὀνομάζεται «Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ» καὶ ἀκόμη τὴν ἀπὸ τότε μελέτην διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ στρατοῦ μας εἰς ἕνα μέλλοντα πόλεμον. Τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸ μέρος, ἂς τὸ κρίνῃ ὁ ἀδέκαστος καὶ ἀντικειμενικὸς ἱστορικὸς κριτής.

3. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΚΑΘΕΝΙΩΤΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΝ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΑΣ

α) ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Καὶ μὲ τὸν στρατηγὸν ἀείμνηστον Καθενιώτην ὑπηρέτησα ὡς διευθυντὴς τοῦ προσωπικοῦ του γραφείου (Γραφεῖον Ἀρχηγοῦ) καὶ εἶμαι εἰς θέσιν, κάλλιον παντός, νὰ γνωρίζω τὴν τεραστίαν τούτου προσπάθειαν, τὴν δημιουργίαν του, ὡς δύνανται νὰ τὴν βεβαιώσουν οἱ ἐπιζῶντες διακεκριμένοι ἀξιωματικοὶ στρατηγοὶ Σπηλιωτόπουλος, Στεργιόπουλος, Παντελίδης, Φιλιππίδης, Γρανίτσας καὶ πλεῖστοι ἄλλοι. Ἀποτελεῖ πραγματικὴν ὕβριν (συκοφαντίαν ἔστω καὶ ἀθέλητον) ἡ φράσις τοῦ Παπάγου, ἡ κατηγορία τοιούτων ἡρώων τοῦ καθήκοντος ἐπὶ ἀδιαφορίᾳ καὶ ἀνικανότητι. Καὶ θὰ ἀπετέλει ἐκ μέρους μου πραγματικὴν δειλίαν, ἐφ' ὅσον ἀπέθανεν ὁ ἀείμνηστος Καθενιώτης νὰ μὴ παρουσιάσω, ἔστω καὶ περιληπτικῶς, τὸ μέγα ἔργον του, τὴν καρποφόρον ἐπιτελικήν του σποράν, τὴν ὁποίαν ἐθέρισεν ὁ Παπάγος, ὡς διάδοχός του.

Ἂς ἀφήσωμεν τὰ γεγονότα νὰ ὁμιλήσουν καὶ τοὺς εὐγενεῖς κριτὰς νὰ δικάσουν.

Ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Δημ. Καθενιώτης, ὁ σκαπανεὺς Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ καὶ πρωτοπόρος τῆς «Νίκης».

Ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Καθενιώτης διετέλεσεν Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1933 μέχρι περίπου τοῦ 1936. Τὸ ἔργον του ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως ἀξιόλογον καὶ χαρακτηριστικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ νεωτάτου Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Δὲν ὑπῆρξεν οὐδεὶς τομεὺς ἐπιτελικῆς ἐργασίας εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἐκαινοτόμησεν ἡ εὐρεῖα αὐτοῦ διάνοια καὶ δὲν ὑπῆρξεν οὐδὲν ἀντικείμενον, μὲ τὸ ὁποῖον δὲν ἠσχολήθη οὗτος καὶ δὲν ἔδωκεν τὴν προσήκουσαν λύσιν καὶ δὲν ἔθεσεν ἀσφαλεῖς καὶ στερεὰς βάσεις διὰ τοὺς διαδόχους του. Ὀργάνωσις τοῦ ἐν εἰρήνῃ στρατοῦ, ὀργάνωσις τοῦ ἐν πολέμῳ στρατοῦ καὶ ἐπιστράτευσις αὐτοῦ, ἐκπαίδευσις στρατεύματος, παραγωγὴ καὶ ἐκπαίδευσις μονίμων καὶ ἐφέδρων ἀξιωματικῶν, ὀχύρωσις τῶν συνόρων καὶ σχέδια ἐπιχειρήσεων, ἐφοδιαστικὸν πρόγραμμα τοῦ στρατοῦ, ὀργάνωσις τῆς βιομηχανίας τῆς Χώρας δι' ἐξυπηρέτησιν στρατιωτικῶν ἀναγκῶν καὶ πολιτικὴ ἐπιστράτευσις, ἀκόμη καὶ ἡ κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον, τὸ πρῶτον ἐφαρμοσθεῖσα ὀργάνωσις τῆς ὑπαίθρου ἀσφαλείας διὰ τῶν ΜΕΑ καὶ ΤΕΑ. Μὲ ἅπαντα τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ἠσχολήθη ἐντατικῶς καὶ ἐπεξειργάσθη τὸ ΓΕΣ ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ὤθησιν καὶ τὴν φωτεινὴν καθοδήγησιν τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, τοῦ ὁποίου ἡ ἐργατικότης ἐκάλυπτεν 20 ὥρας τὸ 24ωρον. Καὶ εἰς τὸν ὕπνον του, ἐσκέπτετο! Τόσον βαρεῖαν ἠσθάνετο τὴν ἀποστολήν του καὶ τὴν εὐθύνην του. Ἀτυχῶς ὅμως ἡ παραμονὴ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ὑπῆρξε δυσαναλόγως μικρὰ ἐν συγκρίσει μὲ τὸν τεράστιον ὄγκον τοῦ ἔργου, ὅπερ ἑκουσίως ἔθεσεν ὡς σκοπόν του νὰ φέρῃ εἰς πέρας καὶ διάδοχος αὐτοῦ, μετὰ ὀλιγόμηνον ἐνδιάμεσον παρεμβολὴν τοῦ στρατηγοῦ Χασαπίδη, ὑπῆρξεν ὁ ἀείμνηστος Στρατάρχης Παπάγος, ὅστις, σχετικῶς, ἀναγράφει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν ἔκθεσίν του:

«Τὴν 1ην Αὐγούστου 1936 ἀνέλαβον τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου καὶ τὴν ὑψηλὴν καὶ ὑπεύθυνον ταύτην θέσιν ἀνέλαβον μὲ πνεῦμα νὰ συνεχίσω ὅ,τι ἀπὸ τοῦ 1935 καλῶς ἠκολουθήθη, ὡς πρόγραμμα ἐργασίας καὶ οὐχὶ εὐθὺς ἀμέσως νὰ ἀνατρέψω αὐτό, ὡς ἔπραξαν δυστυχῶς οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀρχηγῶν τοῦ Ἐπιτελείου ἀπὸ τοῦ 1923, μέχρι τοῦ 1935».

Διὰ τούτων τονίζεται ὅτι ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ἐξηκολούθησεν τὴν συνέχισιν τοῦ προγράμματος ἐργασίας τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη. Ἀτυχῶς ὅμως, τὴν συνέχισιν τοῦ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη ἀρξαμένου ἔργου περιώρισεν εἰς τοὺς δευτερεύοντας μόνον τομεῖς. Εἰς τοὺς κυρίους καὶ πρωταρχικοὺς τομεῖς, ἤτοι εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν ἐπιστράτευσιν τοῦ ἐμπολέμου στρατοῦ, εἰς τὸ ἐξοπλιστικὸν πρόγραμμα αὐτοῦ, εἰς τὴν ὀχύρωσιν τῆς Χώρας δὲν κατενοήθη τὸ πνεῦμα τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη καὶ ἡ οὐσία τῶν ζητημάτων, ἅτινα οὗτος εἶχε θέσει ὑπὸ μελέτην καὶ ἐκτέλεσιν, δι' ὃ καὶ ἐγκατέλειψε τὸ ἐξοπλιστικὸν πρόγραμμα καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τούτων, ἀπέβη εἰς βάρος τῆς Χώρας, ὡς ἀπέδειξαν τὰ ἐπακολουθήσαντα πολεμικὰ γεγονότα 1940—1941.

Ἡ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου ἐγκατάλειψις καὶ μεταβολὴ τοῦ ἐξοπλιστικοῦ προγράμματος καὶ τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, ἐμφαίνονται εἰς ὑποβληθέντα ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως δύο ὑπομνήματα, ἤτοι τὸ ὑπ' ἀριθ. 30379)28-10-1936 πρόγραμμα στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 39309)5-2-1937 ὑπόμνημα «περὶ τῆς συγκριτικῆς

θέσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ», ὅπερ καὶ παραθέτει αὐτούσιον εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσίν του.

Διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 30379)28-10-36 καὶ Α.Π. 39309)15-2-1937 ὑπομνημάτων τούτων τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου, καταφαίνονται τὰ κάτωθι:

α) Ἐνῷ οὗτος ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου μετεχειρίσθη τὴν Ἰταλοαιθιοπικὴν διένεξιν τοῦ Ὀκτωβρίου 1935 διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι ἡ Χώρα μας διέτρεξε τότε ἀμέσους κινδύνους ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ διὰ νὰ ἀποδώσῃ εὐθύνας διὰ τοῦτο εἰς τοὺς πρὸ αὐτοῦ πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς παράγοντας, διότι, δῆθεν, ἀφῆκαν τὴν ἐθνικὴν ἄμυναν ἀνέτοιμον, ἐν τούτοις, εἰς τὰ μετέπειτα ὑπ' αὐτοῦ ληφθέντα καὶ προταθέντα μέτρα πολεμικῆς προπαρασκευῆς οὐδόλως ἔλαβεν ὑπ' ὄψει του τὸν ἐκ τῆς Ἰταλίας κίνδυνον καὶ ἠσχολήθη μόνον διὰ τὴν λῆψιν μέτρων πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐκ τῆς Βουλγαρίας κινδύνου.

β) Ὁ ἐκ τῆς Βουλγαρίας κίνδυνος, μὴ ὑφιστάμενος ποσῶς μέχρι τοῦ ἔτους 1934, ἤρξατο ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου διὰ τῆς ἐνάρξεως ἐξοπλισμοῦ αὐτῆς μὲ γοργὸν ρυθμόν, ἀποβλέποντα εἰς συγκρότησιν ἐμπολέμου στρατοῦ 220 ταγμάτων. Ταυτοχρόνως ὅμως, μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ κινδύνου τούτου, ἂν μὴ ἀπὸ πρότερον (ἔτος 1933), ὁ τότε Ἀρχηγὸς τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ Καθενιώτης, ἐξεπόνησε τὸ σχέδιον Ἐπιστρατεύσεως 1934, διὰ τοῦ ὁποίου προέβλεπε τὴν συγκρότησιν ἐμπολέμου στρατοῦ 210 ταγμάτων, ἤτοι στρατοῦ ἰσοδυνάμου μὲ τὸν Βουλγαρικόν. Διότι ὅμως ἡ πραγματοποίησις τοῦ, διὰ τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1934, ἀπαιτουμένου ἐξοπλιστικοῦ προγράμματος, θὰ ἐβράδυνε, ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης, ὡς θέλει λεχθῆ κατωτέρω, ἐπεξειργάσθη, ἐκ παραλλήλου, καὶ ἕτερον σχέδιον ἐπιστρατεύσεως περιλαμβάνον τὸ «μίνιμουμ» τῶν ἐπιδιώξεών του, ἤτοι 165 τάγματα. Καὶ τὸ σχέδιον τοῦτο, ἀπεκλήθη σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1935.

γ) Ὁ ἐξοπλισμὸς τῶν 165 ταγμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως 1935 διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη καταρτισθέντος ἐφοδιαστικοῦ προγράμματος καὶ τῶν διὰ τῶν, βάσει τῶν προτάσεων τούτου, χορηγηθεισῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἑξαμήνου 1935, ἐκτάκτων πιστώσεων 3 δισεκατομμυρίων, ἐξησφαλίσθη ἐντὸς διετίας, ἤτοι μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1937 καὶ πολὺ πρίν, ἢ ἡ Βουλγαρία ἐξασφαλίσῃ τὸν ἐξοπλισμὸν καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ πεζικοῦ της, διότι, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸ ὡς ἄνω σχετικὸν ὑπόμνημα τοῦ Παπάγου, ἡ Βουλγαρία ἀπεπεράτωσε τὴν προμήθειαν τυφεκίων πεζικοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1938, ἐνῷ εἰς πυροβολικὸν οὐδέποτε ὑπερέβη τὸν ἡμέτερον ἐξοπλισμόν, ὑφιστάμενον ἀπὸ τοῦ 1930. (Κεφ. 14)3, σελ. 10).

δ) Ἐνῷ μίαν τοιαύτην εὐμενεστάτην κατάστασιν πολεμικοῦ ἐξοπλισμοῦ εὗρεν ὁ στρατηγὸς Παπάγος τὴν 1-8-1936, ὅτε ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγείαν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, παρὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ ἐπιταχύνῃ τὸν ρυθμὸν τοῦ ἐξοπλιστικοῦ προγράμματος διὰ τὴν ταχυτέραν ἐξασφάλισιν τῶν 210 ταγμάτων τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, ὅλως ἀντιθέτως ἐγκατέλειψε τὸ προβλέπον τὰ τάγματα ταῦτα σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1934 καὶ ἔθεσεν ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ τῆς 1-1-1937, τὸ περιωρισμένον σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1935 τῶν 165 ταγμάτων, χωρὶς νὰ ἀποβλέψῃ ἔκτοτε εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ εὐρυτέρου σχεδίου ἐπιστρατεύσεως 1934, καίτοι διέθετε πρὸς τοῦτο καὶ χρόνον καὶ πιστώσεις, διότι, εὐθὺς μετὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 30379)28-10-1936 πρόγραμμά του στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς, τῷ διετέθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνή-

σεως ἔκτακτοι πιστώσεις 935 ἑκατομμυρίων, συνολικῶς δὲ μέχρι τοῦ 1940, ὡς ἐξετέθη ἐν τοῖς προηγουμένοις, τῷ διετέθησαν πιστώσεις 3.827.901 δραχμῶν ἐπὶ πλέον τῶν κατόπιν τοῦ προγράμματος Καθενιώτη διατεθέντων ἀπὸ τοῦ πρώτου ἑξαμήνου 1935 τριῶν δισεκατομμυρίων.

ε) Διὰ τῶν πλουσίων δὲ τούτων συμπληρωματικῶν πιστώσεων ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσχερείας καὶ μὲ πλήρη ἄνεσιν τὰ 220 τάγματα πεζικοῦ τοῦ σχεδίου Ἐπιστρατεύσεως 1934, διότι συμφώνως πρὸς τὸ ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθ. 39309) 5-2-1937 ὑπόμνημά του ἐκ τῶν, κατ' αὐτόν, ἐλλειπόντων τῷ 1935 τυφεκίων πεζικοῦ ἠγοράσθησαν μέχρι τοῦ ἔτους 1937 αἱ 60.000. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ ἔτους ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν παραγγελίαν καὶ προμήθειαν καὶ τῶν ὑπολειπομένων 60.000 τυφεκίων μετὰ τῶν ἀντιστοιχούντων εἰς αὐτὰ 2.500 περίπου αὐτομάτων ὅπλων, διότι ἡ τιμὴ αὐτῶν, ἐν συνόλῳ, δὲν ὑπερέβαινε τὰ 200.000.000.

στ) Ἀντὶ ὅμως τοῦ μοναδικοῦ τούτου σκοποῦ, ἤτοι τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν 210 ταγμάτων τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἐξηνέμισε τὸ κολοσσιαῖον ποσὸν τῶν διατεθεισῶν αὐτῷ συμπληρωματικῶν πιστώσεων 4 δισεκατομμυρίων εἰς πολυετῆ ἔργα ὀχυρώσεως, ὁδοποιΐας καὶ στρατωνισμοῦ, τῶν ὁποίων ἐπαρκὴς εἰκὼν παρέχεται διὰ τῶν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 39309)5-2-1937 ὑπομνημάτων του, ἀναφερομένων εἰς ἐλλείψεις πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐν γένει στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἀκατανοήτου ταύτης ἀντιλήψεως ὑπῆρξε, νὰ εὑρεθῇ τὴν 28-10-1940 εἰς Ἤπειρον, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους, μία Μεραρχία ἀντὶ τῶν δύο, ἃς προέβλεπε τὸ σχέδιον Ἐπιστρατεύσεως 1934 τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη καὶ εἰς τὴν Πίνδον, νὰ εὑρεθῶσι τρία τάγματα ἀντὶ τῶν 9 τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη. (Κεφ. 14)3, σελ. 11).

Εἰς τὰς κατὰ τοῦ στρατηγοῦ δὲ Καθενιώτη καὶ τοῦ ἔργου του μομφάς του συμπεριλαμβάνει καὶ ὅλην τὴν τότε ἀνωτάτην στρατιωτικὴν ἡγεσίαν, διότι τὸ τότε Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον εἶχεν ἐγκρίνει διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 157)1-7-34 Πρακτικοῦ του τὰ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη ἐκπονηθέντα σχέδια ὀργανώσεως τοῦ ἐμπολέμου στρατοῦ καὶ ἐπιστρατεύσεως 1934.

Ἐπὶ τῶν συμπληρωματικῶν τούτων μομφῶν τοῦ Στρατάρχου Παπάγου κατὰ τοῦ ἔργου τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, θὰ παρεῖλκε πᾶν ἐπὶ πλέον σχετικὸν σχόλιον, κατόπιν τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων. Χάριν ὅμως τῆς μνήμης τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη καὶ διότι ὁ Παπάγος ἀπεσιώπησεν ἕτερα ἐπίσημα ἔγγραφα. ἐμφαίνοντα τὴν διορατικότητα, τὴν πνοήν, καὶ τὸ ἀσφαλὲς τῶν σκέψεων τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, εἶναι δίκαιον νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα καὶ τὰς νεωτέρας μομφὰς τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου κατὰ τοῦ ἔργου τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη καὶ τὰ ὑποστηρίζοντα τοῦτο ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ καιροῦ ἐκείνου.

Οὕτω, πρὸς ἐπίκρισιν τοῦ σχεδίου Ἐπιστρατεύσεως 1934 ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἀναγράφει τὰ ἑξῆς ἐν τῇ ἐκθέσει του: (σελ. 19—28). «Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1934 τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον εἰς ἐκτέλεσιν διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου ὅπως μελετήσῃ καὶ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του ἐπὶ τοῦ νέου σχεδίου ἐπιστρατεύσεως, συνέταξε καὶ ὑπέβαλε τὸ ὑπ' ἀριθ. 157)34 Πρακτικόν. Δὲν θὰ ἐξετάσω τὴν γνωμάτευσιν τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου παρὰ μόνον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ νέον σχέδιον ἐπιστρατεύσεως, καθ' ὅσον διὰ τὰ ζητήματα ἀλλαγῆς τοῦ παλαιοῦ ὁ-

πλισμοῦ Πυροβολικοῦ καὶ Πεζικοῦ καὶ ἐπαρκείας τῶν παρακαταθηκῶν πυρομαχικῶν, ζητήματα διὰ τὰ ὁποῖα ἐχρειάζοντο κολοσσιαῖα ποσά, ἡ γνώμη τῆς πλειοψηφίας τῶν μελῶν τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου, καίτοι ἀπολύτως ὀρθή, δὲν προσηρμόζετο πρὸς τὰς μέχρι τοῦ 1934 ἀντιλήψεις καὶ μερίμνας τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς καὶ τὰς μέχρι τοῦ ἔτους ἐπιχορηγήσεις τοῦ Ταμείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης καί, συνεπῶς εἶχε μᾶλλον θεωρητικὸν μελλοντικὸν χαρακτῆρα». (κεφ. 14)3 σελ. 12).

«Δὲν γνωρίζω ἂν τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον ἦτο εἰς γνῶσιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1923 μέχρι τοῦ 1934, οὐδὲν σχέδιον ἐπιστρατεύσεως ἦτο ἐφαρμόσιμον, πάντως, ὑποθέτω, ὅτι τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, θὰ ἐγνώριζε, τοὐλάχιστον, ὅτι πρὸ τοῦ εἰσηγουμένου σχεδίου ἐπιστρατεύσεως 1934, ὑπῆρχε τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1930, τοῦ ὁποίου αἱ ἐργασίαι, ἀπὸ ἀπόψεως μηχανισμοῦ μόνον, ἀρξάμεναι τὸν Ἰούνιον τοῦ 1930, ἐπερατώθησαν μετὰ 4ετίαν περίπου, εἰς τὸ τέλος Φεβρουαρίου 1934 καὶ ὅπερ σχέδιον, προέβλεπεν ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν συγκρότησιν ἐμπολέμου στρατοῦ ἐκ 14 Μεραρχιῶν Πεζικοῦ καὶ μιᾶς Μεραρχίας Ἱππικοῦ».

«Οὕτως ἐχόντων τῶν δεδομένων παρουσιάζεται τὸν Ἰούλιον τοῦ 1934 εἰς τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον πρὸς μελέτην καὶ γνωμάτευσιν σχέδιον ἐπιστρατεύσεως, προβλέπον τὴν συγκρότησιν ἐμπολέμου στρατοῦ ἐκ 18 Μεραρχιῶν Πεζικοῦ καὶ 5 Ταξιαρχιῶν Πεζικοῦ. Εἶτα περιορίζεται νὰ προτείνῃ, ὅπως ἐξασφαλισθῇ, ἔστω καὶ ἀνεκτὴ μόνον, ἐπιστράτευσις, τῶν ὑπὸ τοῦ νέου σχεδίου προβλεπομένων Μονάδων διὰ τῶν κάτωθι:

α) Τῆς συμπληρώσεως τῆς προμηθείας 450.000 συλλογῶν ἱματισμοῦ, ἀνθ' ὧν ὑπάρχουσι μόνον, ὡς λέγει, 120.000, ὅπερ τελευταῖον, δὲν εἶναι καὶ ἀκριβές, διότι ὁ ὑπάρχων ἐν ταῖς ἀποθήκαις ἐπιστρατεύσεως ἱματισμός, τοῦ ὁποίου παρέθεσα ἀκριβῆ κατάστασιν, ἦτο πολὺ κατώτερος. Προϋπολογίζει τὴν δαπάνην ταύτην εἰς 800 ἑκατομμύρια δραχμῶν.

β) Τῆς προμηθείας 400 ὅλμων μετὰ πυρομαχικῶν διὰ τὰ ὁποῖα προϋπολογίζει, ὅτι χρειάζεται δαπάνη ὑπερβαίνουσα τὰ 500 ἑκατομμύρια.

γ) Τῆς στοιχειώδους συμπληρώσεως τῶν ἐλλείψεων ἁρμοδιότητος Μηχανικοῦ, ἀπαιτούσης δαπάνην τοὐλάχιστον 200 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

δ) Τῆς προμηθείας, τοὐλάχιστον, 10 ἀντιαεροπορικῶν πυροβολαρχιῶν, ἀπαιτούσης δαπάνην ἀνερχομένην εἰς 300 ἑκατομμύρια.

ε) Τῆς προμηθείας ἀντιασφυξιογόνων προσωπίδων διὰ τὸ πεζικὸν μόνον, ἀνερχομένην εἰς 250 ἑκατομμύρια. Ἤτοι ἐν συνόλῳ, ζητεῖ τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον δαπάνας δύο δισεκατομμυρίων καὶ πεντήκοντα ἑκατομμυρίων διὰ νὰ κατορθωθῇ ἡ, ἔστω καὶ ἀνεκτή, ἐπιστράτευσις τῶν ὑπὸ τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως προβλεπομένων Μονάδων».

«Λησμονεῖ ὅμως καὶ παραλείπει τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον καὶ πλείστας ἄλλας ἀνάγκας ἀπαραιτήτους διαφόρων ἁρμοδιοτήτων, ὡς π.χ. ἁρμοδιότητος ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας, στερουμένης παντελῶς ὑλικοῦ, ἁρμοδιότητος πυροβολικοῦ, ὅπου ἐχρειάζοντο εἰσέτι βλητοφόρα καὶ μέσα ἕλξεως δι' ὡρισμένον, εἰσέτι, ἀριθμὸν πυροβόλων νέου ὑλικοῦ, κινητὰ συνεργεῖα, ἱπποσκευαί, σάγματα κλπ,

ἁρμοδιότητος ὑπηρεσίας αὐτοκινήτων, ὅπου ἐχρειάζοντο αὐτοκίνητα, κινητὰ συνεργεῖα, ἀνταλλακτικὰ κλπ. Λησμονεῖ, ὅτι τὸ στράτευμα ἔχει ἀνάγκην κτηνῶν εἰδικῶν κατηγοριῶν, ἅτινα δὲν ἐξευρίσκονται ἐξ ἐπιτάξεως. Λησμονεῖ ἐπίσης τὸ Συμβούλιον, ὅτι μὲ 450.000 συλλογὰς ἱματισμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνδυθῇ στράτευμα τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸ νέον σχέδιον, μὲ τὰς ὑπηρεσίας του, τὰ στοιχεῖα τῆς στρατιᾶς κλπ. προσεγγίζει τὰς 600.000 ἀνδρῶν». (Κεφ. 14)3 σελ. 13).

«Ἐν συμπεράσματι, ἂν τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον ἐνεβάθυνε περισσότερον εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα, θὰ ἔφθανε εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ἀπαιτεῖται δαπάνη διπλασία ἐκείνης, ἣν προϋπελόγισε διὰ τὴν, ἔστω καὶ ἀνεκτήν, ὡς λέγει, ἐπιστράτευσιν τῶν ὑπὸ τοῦ σχεδίου προβλεπομένων Μονάδων. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν λέγει τὸ Συμβούλιον, εἶναι τί πρέπει νὰ γίνῃ, ἂν δὲν ἐξευρεθῶσι τὰ ἀνωτέρω ἀπαιτούμενα ποσά, ὡς, ἄλλως τε καὶ δὲν ἐξευρέθησαν τότε, διότι ἡ τότε Κυβέρνησις δὲν διέθετε τίποτε, ὡς ἐπίσης καὶ δὲν λέγει, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι θὰ ἐξευρίσκοντο τὰ χρήματα ταῦτα, τί πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ ἀπόψεως σχεδίου ἐπιστρατεύσεως, μέχρις ὅτου τὰ ἀπαιτούμενα ἀνωτέρω ὑλικὰ εἰσέλθουν εἰς τὰς ἀποθήκας ἐπιστρατεύσεως, ἐκπαιδευθῶσιν οἱ ἄνδρες εἰς τὰ νέα ὑλικά, σχηματισθῇ ἐφεδρεία ἐξ αὐτῶν κλπ. κλπ.».

«Ἂν κατενόει τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, ὅτι καὶ εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω περιπτώσεις δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν σχέδιον ἐπιστρατεύσεως ἐν ἰσχύϊ, τὸ ὁποῖον, ἐν δεδομένῃ στιγμῇ, ἐλλείψει ὑλικῶν μέσων, νὰ μὴ δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ ἂν κατενόει ὅτι, τοὐναντίον, πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως, δυνάμενον νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ νὰ προχωρήσῃ εἶτα εἰς τὸ εὐρύτερον, ὅταν ἐξασφαλίσῃ τὰ πρὸς τοῦτο μέσα, θὰ ἔπρεπε τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον νὰ γνωματεύσῃ διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν σχεδίου ἐπιστρατεύσεως, δυναμένου νὰ ἐφαρμοσθῇ μὲ τὰ ὑπάρχοντα ὑλικὰ μέσα, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται περὶ προβλεπομένου στρατοῦ 100.000 ἀνδρῶν μόνον καὶ εἶτα νὰ καταστρώσῃ εὐρύτερον πρόγραμμα, ἂν ἐξησφάλιζεν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τὰ πρὸς τοῦτο οἰκονομικὰ μέσα. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 157 Πρακτικὸν τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καταδεικνύει ἅπαξ ἔτι, ὅτι τὸ Συμβούλιον τοῦτο εἰργάζετο ἄνευ προγράμματος, ἄνευ βάσεως καὶ ἄνευ λογικῆς σκέψεως». (Κεφ. 14)3-σελ. 14).

«Πάντως, οὐ μόνον δὲν ἀνεστάλησαν αἱ ἐργασίαι ἐπὶ τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως 1934, ἀλλὰ τοῦτο ἐξηκολούθησε νὰ ἀποτελῇ ἀντικείμενον ἀπασχολήσεως, τελείως ἀσκόπου, τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ καὶ τῶν Μεγάλων Μονάδων, καθ' ὅλον τὸ 1934 καὶ θὰ ἐτίθετο ἀσφαλῶς ἐν ἰσχύϊ, ἂν δὲν παρενέπιπτεν ἡ απομάκρυνσις τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ».

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐπικρίσεων, τὴν ἀφορῶσαν τὴν πρότασιν τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη καὶ τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου περὶ ἀρχικῆς διαθέσεως πιστώσεως δύο δισεκατομμυρίων καὶ 500 ἑκατομμυρίων, ἀντὶ τῆς ἀπαιτουμένης διπλασίας, ἀνέγραψεν ὁ στρατηγὸς Παπάγος, καίτοι ἐγνώριζεν τὴν ὕπαρξιν τοῦ μνημονευθέντος, ἐν τοῖς προηγουμένοις, Πρακτικοῦ τοῦ Συμβουλίου Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, εἰς τὸ ὁποῖον, ὡς παρετέθη ἀνωτέρω, ἐμφαίνεται ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Κονδύλης εἶχεν υἱοθετήσει τὴν ἀρχικὴν διάθεσιν τοῦ ὡς ἄνω ποσοῦ τῶν 2,5 δισεκατομμυρίων διὰ τὸ πρῶτον ἐφοδιαστικὸν στάδιον καὶ ἔναντι ἀπαιτουμένων συνολικῶν πιστώσεων δέκα δισεκατομμυρίων.

Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ τὸ εἰσηγητικὸν ὑπόμνημα τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη τῆς 2-7-34, εἰς τὸ ὁποῖον οὗτος ἀνέγραφε τὰ ἑξῆς διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθὲν ἐφοδιαστικὸν πρόγραμμα: «Ἡ καταγραφὴ καὶ ὁ τρόπος συμπληρώσεως τοῦ ἐλλείποντος ὑλικοῦ τοῦ στρατοῦ ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας προσοχῆς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, διότι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου ἐξήτασαν τοῦτο ἑπτὰ ὁλόκληροι ὑποεπιτροπαὶ καὶ μία γενικὴ ἐπιτροπή. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας ταύτης ἐμφαίνονται εἰς τὸν συνημμένον πίνακα, ἐξ οὗ ἐμφαίνεται, ὅτι τὸ σύνολον τῶν προβλεπομένων ἐλλείψεων ἀνέρχεται τὸ ὅλον εἰς ἑπτὰ δισεκατομμύρια, ὑποδιαιρούμενα εἰς τρεῖς σειρὰς ἐπείγοντος, ἐξ ὧν ἡ πλέον ἐνδιαφέρουσα εἶνε ἡ πρώτη, ἀνερχομένη εἰς 1.700.000».

Ἐπίσης, εἰς τὸ ἀπὸ 10-1-35 ὑπόμνημα τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη πρὸς τὸ Συμβούλιον Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, περιείχοντο τὰ ἑξῆς ἐπὶ λέξει: «Μὴ δυνάμενοι, λοιπόν, νὰ στηριζώμεθα εἰς ἐπαναλήψεις μεγάλων σφαλμάτων τοῦ ἐχθροῦ, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ Βουλγαρία, ἀργὰ ἢ γρήγορα, θὰ ἐπιστρατεύσῃ τὰ 300 γνώριμά της τάγματα πεζικοῦ ἀπέναντι τῶν ἰδικῶν μας 140 ταγμάτων τοῦ σχεδίου 1930, ἅτινα δὲν εἶνε οὔτε κἂν ὑπολογίσιμα, ἀλλὰ καὶ τῶν 200 ταγμάτων τοῦ σχεδίου 1934, τὰ ὁποῖα εἶνε ἀνεπαρκῆ». (Κεφ. 14)3, σελ. 15).

«Ἐκ τῆς πραγματικότητος ταύτης πηγάζουσι δύο εὐθῦναι τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, τὰς ὁποίας εἶνε ὑποχρεωμένον νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν Πολιτικῶν Ἡγετῶν, διότι αὗται δὲν εἶνε ποσῶς ἐξογκωμέναι.

Π ρ ῶ τ ο ν: Ὅτι αἱ δαπάναι τῶν 2.5 δισεκατομμυρίων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ πρῶτον ἀνεφοδιαστικὸν ἅλμα δὲν πρέπει νὰ συγχυσθοῦν καὶ ἐκληφθοῦν, ὡς τὸ σύνολον τῶν ἐλλείψεών μας εἰς ὑλικόν. Ἀλλ' εὐθὺς ἀμέσως, πρέπει νὰ ἐπακολουθῇ τὸ δεύτερον ἀνεφοδιαστικὸν ἅλμα ἐξ ἄλλων 3.5 δισεκατομμυρίων μὲ εὐρεῖαν χρῆσιν τῆς ὀχυρώσεως καὶ τοῦτο παρὰ τὴν ἐκπεφρασμένην γνώμην μελῶν τινῶν τοῦ Α.Π.Σ., πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ ὑποφαινόμενος, εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ δηλώσῃ ὅτι διαφωνεῖ. Πράγματι, δοθέντος ὅτι ἡ συγκέντρωσίς μας εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν θὰ εἶνε πάντοτε βραδυτέρα τῆς τῶν Βουλγάρων, μόνον εὐρεῖα χρῆσις τῆς ὀχυρωτικῆς θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀναμείνωμεν τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτῆς.

Δ ε ύ τ ε ρ ο ν: Δοθέντος ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ συνδρομὴ τῆς Τουρκίας, παρ' οἱανδήποτε ὑπόσχεσιν, θὰ περιορισθῇ πρακτικῶς μόνον εἰς τὰς ἐν τῇ Τουρκικῇ Θράκῃ ἐπιστρατευομένας δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι μόνον ἐσχάτως φαίνεται νὰ αὐξηθῶσιν εἰς 4 Μεραρχίας, ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἔναντι τῆς Βουλγαρίας ὑπεροπλίαν, δοθέντος ὅτι δὲν ὑστεροῦμεν αὐτῆς εἰς πληθυσμόν. Ὁσοσδήποτε ὅμως καὶ ἂν εἶνε ὁ πληθυσμὸς τῆς Χώρας, θὰ ἦτο παρακεκινδυνευμένον νὰ νομίσωμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ συγκεντρώσωμεν 800.000 ἐφέδρους μὲ τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα στρατολογίας, τὸ γέμον ἀπαλλαγῶν».

«Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ὅλου ζητήματος, ἐμφαίνεται ὅτι ἡ δαπάνη διὰ τὸ πρῶτον ἐφοδιαστικὸν ἅλμα τῶν 2,5 δισεκατομμυρίων, εἶνε ὑπολογισμένη κατὰ τὸν πλέον μετριοπαθέστατον τρόπον. Δοθέντος ὁπωσδήποτε, ὅτι δὲν ἀγνοοῦμεν ὅτι ἡ ἐξυπηρέτησις τῆς ἀμύνης τῆς Χώρας συνεπάγεται δαπάνας τόσον διὰ τὴν ἀεροπορίαν ὅσον καὶ διὰ τὸ σύνολον, ἔχομεν καθῆκον νὰ μὴ ἀφήσωμεν νὰ διέλθῃ ἀπαρατήρητος ἡ ἀλήθεια, ὅτι αἱ τελευταῖαι αὗται δαπάναι εἶνε βοηθητικαὶ καὶ μόνον αἱ ἀπαι-

τούμεναι διὰ τὸν στρατόν. Συνεπῶς, τὰ δύο ἢ τρία δισεκατομμύρια, τὰ προβλεπόμενα διὰ τὸν στόλον καὶ τὴν ἀεροπορίαν, δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰ 2,5 δισεκατομμύρια, τὰ ἀποτελοῦντα τὸ πρῶτον ἐφοδιαστικὸν ἅλμα τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὰ 7—8 δισεκατομμύρια τοῦ ὁλικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ αὐτοῦ». (Κεφ. 14)3, σελ. 16).

«Συνεπῶς, ἀγνοῶν τὸ ὁλικὸν διαθέσιμον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ποσόν, νομίζω ὅτι, περατώνων, ἔχω καθῆκον νὰ διατυπώσω, ὅτι τὸ εἰς τὸ στράτευμα ἀναλογοῦν ποσὸν ὀφείλει νὰ εἶνε ὑπερδιπλάσιον τῶν διατεθησομένων ἐν ἀθροίσματι διὰ τὸ Ναυτικὸν καὶ τὴν 'Αεροπορίαν».

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν φερομένην ὡς παράλειψιν ὑπὸ τοῦ 'Ανωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου ἄλλων ἀναγκῶν τοῦ στρατοῦ διαφόρων ἁρμοδιοτήτων καὶ ἀπαραιτήτων, τὰς ὁποίας παρατάσσει λεπτομερῶς, δέον νὰ λεχθῇ, ὅτι σχετικῶς μὲ ταύτας, τὸ ὑπόμνημα τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη τῆς 2-7-34, περιεῖχε ἐν σχέσει μὲ τὰς ἐλλείψεις ταύτας τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ὑπερτίμησις τῶν ἀναγκῶν εἰς ὑλικά, ἀπετέλεσε τὸ δεύτερον μέγα τεχνικὸν σφάλμα, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔθεσε παρωπίδας εἰς τὰς βλέψεις καὶ προσπαθείας μας πρὸς ἐπαύξησιν τῶν ἐπιστρατευομένων δυνάμεων. 'Αφορμὴ τοῦ σφάλματος τούτου εἶνε ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ βασικὸν λάθος τοῦ νὰ ἀπαιτῶμεν ἀποκλειστικῶς νεώτερον καὶ μόνον ὑλικόν, θεωρία ἡ ὁποία ἐξυπηρετεῖ μόνον τὰς πολεμικὰς βιομηχανίας, ἀφ' ἑτέρου δέ, νὰ προβλέπωμεν τὴν αὐτὴν ἐπαρκεστάτην ἀναλογίαν πυροβολικοῦ πρὸς πεζικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐπιστρατευομένας μονάδας. Καὶ αἱ δύο ὅμως βάσεις εἶνε ἐσφαλμέναι, διότι ὁ ἐπιστρατευόμενος στρατὸς ἀποτελεῖται κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν ἀπὸ Μονάδας πρώτης γραμμῆς, ἀπαιτούσας νέον ὑλικόν, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ἥμισυ ἀπὸ βοηθητικὰς ὑπηρεσίας, δυναμένας νὰ ἐξοικονομηθοῦν καὶ μὲ ὑλικὸν ὄχι τοῦ τελευταίου τύπου».

«Ἡ ἐπιδίωξις ὁπωσδήποτε ἀπολύτου ὁμοιομορφίας εἰς τὰς συνθέσεις Μεγάλων Μονάδων καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ προσκόλλησις εἰς τὰ ὑλικὰ τοῦ νεωτέρου τύπου καὶ μόνον, ἀπετέλεσαν τὰ δύο κύρια ἐμπόδια ἀπὸ ἀπόψεως ὑλικοῦ, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπειθανάγκαζαν μέχρι τοῦδε πρὸς παραδοχὴν σχεδίου ἐπιστρατεύσεως, ἐξόχως μειονεκτικοῦ, ἐν σχέσει μὲ τὴν ὅλην ὑφισταμένην ἐφεδρείαν εἰς ἄνδρας».

«Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, εἶνε προφανὲς διατί τὸ Γενικὸν 'Επιτελεῖον Στρατοῦ ἔστρεψε ὅλην τὴν προσοχήν του εἰς τὴν ἀνασκευὴν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ παλαιοῦ ὑλικοῦ μὲ τοὺς πλέον προσφυεῖς συνδυασμοὺς πρὸς ἀνασκευὴν τούτου, ἐμφαινομένους, ἄλλως τε, εἰς τὴν συνημμένην εἰδικὴν ἔκθεσιν ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται, ὅτι ἐξοικονομήθησαν τοιουτοτρόπως 300 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Διὰ τοῦ νέου, λοιπόν, σχεδίου ἐπιστρατεύσεως τὸ μὲν πεζικόν μας ὄχι μόνον εἶνε ἐξωπλισμένον μὲ τὰ νεώτερα ὅπλα, ἀλλὰ καὶ παραμένουσιν διαθέσιμα 40 χιλ. ὅπλα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν πρὸς ἐκπαίδευσιν ἀγυμνάστων. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀναλογίαν πυροβολικοῦ πρὸς πεζικόν, αὕτη θὰ εἶνε ἴση μὲν πρὸς τὴν ἀναλογίαν τοῦ Σερβικοῦ Στρατοῦ, διπλασία δὲ ἐκείνης τοῦ Βουλγαρικοῦ. Μόνον ἐλάχιστος ἀριθμὸς βοηθητικῶν σχηματισμῶν θὰ εἶνε ὡπλισμένος κατὰ τὸ ἥμισυ μὲν μὲ ὅπλα, κατὰ τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ μὲ περίστροφα». (Κεφ. 14)3, σελ. 17).

«Συνεπῶς, ὅταν τὸ νέον σχέδιον ἐπιστρατεύσεως ἐφαρμοσθῇ, πρᾶγμα τὸ ὁ-

ποῖον ἀπαιτεῖ διάρκειαν ἑνὸς ἔτους καὶ προϋπόθεσιν τὴν ψήφισιν τοῦ νέου Ὀργανισμοῦ, ἡ Χώρα εἶνε εἰς θέσιν νὰ διαθέσῃ ἐμπόλεμον στράτευμα κατὰ ὁλόκληρον ἥμισυ περισσότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον διέθετε μέχρι σήμερον. Τὸ ἑτοιμοπόλεμον τοῦ στρατεύματος ἀπὸ ἀπόψεως ὑλικοῦ, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συμπληρώσεως τῶν προβλεπομένων πολεμικῶν μηχανημάτων του καὶ ἐκ τῆς μονίμου παρακαταθήκης ἀρκετῶν πυρομαχικῶν. Ἐν τούτοις, παρ' ὅλον ὅτι διαθέτομεν σχεδὸν ὁλόκληρον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπαιτουμένων πυρομαχικῶν, εὑρίσκομαι εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ μὴ δύναμαι νὰ βεβαιώσω, ὅτι τὸ στράτευμά μας δύναται νὰ ἀναλάβῃ πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, προτοῦ ληφθοῦν τὰ κάτωθι μέτρα καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως, τοὐλάχιστον, τριετίας».

«Καὶ ἡ μὲν πραγματικωτάτη ἔλλειψις ὑλικοῦ ἐπιμελητείας (1½ δισεκατομμυρίου), πραγματική, διότι διαθέτομεν ἱματισμὸν μόνον δι' 120 χιλιάδας ἄνδρας, δύναται νὰ ἀναπληρωθῇ ὅταν δοθῶσιν αἱ πιστώσεις πολὺ ταχύτερον, δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ διὰ τὰς ἐλλείψεις ὑλικοῦ πυροβολικοῦ, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦσι καὶ πολὺν χρόνον πρὸς μελέτην καὶ ἀνάλογον πρὸς κατασκευήν. Αἱ ἐλλείψεις εἰς ὑλικὰ πυροβολικοῦ εἶνε ἐπὶ τοσούτῳ, περισσότερον οὐσιωδέστεραι, καθ' ὅσον εἶνε ἐγκατεσπαρμέναι, ἐλλείψει προνοίας, εἰς ὅλον σχεδὸν τὸ ὑλικὸν πυροβολικοῦ, οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ νεωτέρου ἐξαιρουμένου, ὡς στίγματα ἀχρηστεύοντα τὸ ὑπάρχον ὑπόλοιπον τοιοῦτον».

«Τοιουτοτρόπως, ἐνῷ ἔχομεν κατὰ μέσον ὅρον 7 μονάδας πυρὸς εἰς ὀβίδας, στερούμεθα πυροσωλήνων. Ἤτοι, δι' ἀμέλειαν 50 ἑκατομμυρίων ἀχρηστεύεται ὑλικὸν ἑνὸς δισεκατομμυρίου, ἀκριβῶς. Ἐνῷ ἔχομεν πεδινὰ πυροβόλα, στερούμεθα προολκαίων καὶ βληματοφόρων, ἐγκαταλειφθέντων εἰς Μικρὰν Ἀσίαν. Ἤτοι, δι' ἀμέλειαν 70 ἑκατομμυρίων καὶ μόνον, δὲν δυνάμεθα νὰ κινήσωμεν ὁλόκληρον, σχεδόν, τὸ πεδινόν μας πυροβολικόν. Ἐνῷ ἔχομεν νεώτατον βαρὺ πυροβολικόν, ἡ κίνησίς του εἶνε προβληματική, διότι στερούμεθα κινητήρων προολκαίων. Τοιουτοτρόπως, ὑπάρχουσιν ἔνιαι ἐλλείψεις ὅλως ἀδικαιολόγητοι, διότι λόγῳ μικρᾶς ἀξίας των, ἦτο ὅλως ἐπιβεβλημένον νὰ εἶχον θεραπευθῇ ἀπὸ καιροῦ. Πράγματι, ἐνῷ αὗται δὲν ὑπερβαίνουσι τὸ πολὺ τὰ 300 ἑκατομμύρια, δηλαδὴ τὸν συνήθη ἐνιαύσιον προϋπολογισμὸν τοῦ Τ.Ε.Α. (Ταμείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης), ἐν τούτοις ὅμως αὗται θὰ ἀπαιτήσουν πρὸς συμπλήρωσίν των τριετίαν ἀπὸ σήμερον, ἐφ' ὅσον ἡ θεραπεία αὐτῶν δὲν προεβλέφθη δυστυχῶς ἐν καιρῷ. Συμπέρασμα τούτου εἶνε. Ὅτι προτοῦ ληφθῶσι τὰ κάτωθι ἐνδεικνυόμενα μέτρα καὶ ἐπὶ χρονικὸν διάστημα, τοὐλάχιστον τριετίας, θὰ ἦτο εὐκταῖον νὰ ἀποφύγωμεν πᾶσαν ἔνοπλον ῥῆξιν». (Κεφ. 14)3, σελ. 18).

«Εἰδικῶς διὰ τὸ τρέχον ἔτος, καίτοι αἱ ἐντολαὶ πρὸς μελέτην τῶν διαφόρων ὑλικῶν ἐδόθησαν προκαταβολικῶς καὶ δὴ πρὸ τεσσάρων μηνῶν, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀπ' ὅσα γράφονται εἰς τὸν Προϋπολογισμόν, δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ διαθέσωμεν πραγματικῶς παρὰ ὅσα ἀφοροῦν τὸ ὑλικὸν ἐπιμελητείας, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἀπαιτοῦνται δοκιμαὶ καὶ μακροπρόθεσμοι διαγωνισμοί».

«Γενικῶς, διὰ τῆς ἐγκρίσεως, ἀφ' ἑνὸς τοῦ προϋπολογισμοῦ τρέχοντος ἔτους, προδιαθέτοντος σχεδὸν τὰ 2)3 τῶν ἐσόδων τῶν δύο ἐρχομένων ἐτῶν καί, ἀφ' ἑτέρου, διὰ τοῦ ἀνοίγματος ἀπὸ σήμερον μιᾶς πιστώσεως ἐκ 500—700 ἑκατομμυρίων

ἀπὸ ἓν πιστωτικὸν Ἵδρυμα, θὰ δυνηθῶμεν μετὰ πεποιθήσεως νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ἐντὸς τριετίας συμπλήρωσιν τῶν πλέον ἐπειγουσῶν ἐλλείψεων τοῦ ἀπαραιτήτου διὰ τὴν μάχην ὁπλισμοῦ».

Ἐπίσης, εἰς τὸ προμνησθὲν ἀπὸ 10-1-1935 ὑπόμνημα τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη πρὸς τὸ Συμβούλιον τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, ἀνέγραφεν οὗτος σχετικῶς μὲ τὰς ὑπαρχούσας ἐλλείψεις ὑλικοῦ τὰ ἑξῆς:

«Ὁ παρὰ πάντων χαρακτηρισμὸς τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ μας εἰς ὑλικὰ ὡς τραγικῆς, εἶνε, ἐν πολλοῖς, ἀληθής, ἀλλὰ καί, ἐν πολλοῖς, ὑπερβολικός, ὥστε νὰ κοπτώμεθα καὶ νὰ ἀνησυχῶμεν καὶ δι' ὑλικὰ (ὡς αἱ ὀβίδες), διὰ τὰ ὁποῖα, ἐν τούτοις, ἔχομεν συγκριτικὴν ἐπάρκειαν, μεγαλυτέραν καὶ αὐτῶν τῶν πλουσιωτέρων Κρατῶν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ βασιλεύει μία ἀπιστεύτως καὶ σοβαροφανὴς προχειρολογία ὑπευθύνων γνωματεύσεων, ἐκ παραλλήλου μὲ ἀταξίαν μέχρις ἀσυνειδησίας διὰ τὴν καταγραφὴν τοῦ ὑπάρχοντος ὑλικοῦ».

«Τὰ ἀνωτέρω ἐθεώρησα ἀπαραίτητον νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς ἔκθεσιν προοριζομένην διὰ τοὺς πολιτικοὺς ἡγέτας τῆς Χώρας, διότι ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, δὲν δύναμαι νὰ συμμερισθῶ τὸν τρόπον τῆς πατριωτικῆς προσπαθείας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι διὰ δηλώσεών των ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ καὶ ἐν τῷ Τύπῳ τείνουν νὰ παραστήσουν τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ὡς ἄοπλον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον τὴν κοινὴν γνώμην ἀποθαρρύνει, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς στρατηγοὺς ἢ τοὺς ἀπομεμακρυσμένους τῆς πατρίδος των διπλωμάτας, καταπτοεῖ, ὡς ἔχει ἀσφαλῆ δεδομένα τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ. Ἡ πραγματικότης ὁπωσδήποτε εἶνε, ὅτι εἰς τὰ ἄνω ἀναφερθέντα ὑλικὰ πυροβολικοῦ, εἴμεθα ἀνώτεροι ποσοτικῶς ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ Βουλγάρους καὶ ἰσότιμοι, ἐν ἀναλογίᾳ, μὲ τοὺς Σέρβους».

«Ἡ παρρησία αὕτη τῆς γνώμης ἐκ μέρους Ἀρχηγοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, παρουσιαζομένου διὰ νὰ ζητήσῃ συμπλήρωσιν τοῦ ὑλικοῦ του, δὲν εἶνε δυνατὸν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ βλάψῃ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τοῦ ἐφοδιασμοῦ, διότι ἐκεῖ ὅπου ἔχομεν ἐλλείψεις, αὗται ἀνέρχονται αὐτόχρημα εἰς τὸ ἀκέραιον, ὥστε νὰ μὴ ἀφήνουν ἐνδοιασμὸν περὶ τῆς ἐκβιαστικῆς ἀνάγκης διὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῶν. Τοιουτοτρόπως, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ὅλμους συνοδείας πεζικοῦ, δὲν ἔχομεν οὔτε ἕνα, ὁμοίως ἀντιαεροπορικὸν πυροβολικὸν δὲν ἔχομεν τίποτε, ὁμοίως εἰς μηδὲν ἀνάγεται ὁ ἐφοδιασμός μας, τόσον εἰς ἀντιαεροπορικὰς πολυβολαρχίας, ὅσον καὶ εἰς προσωπίδας καὶ εἰς αὐτοκίνητα πολυβόλα ἢ ἅρματα μάχης».

«Τελικῶς, εἶνε προφανὲς ὅτι καταρτίσαντες ἕνα πρόγραμμα 2,5 δισεκατομμυρίων εἰς ἀνάγκας ἑνὸς πρώτου ἐφοδιαστικοῦ ἅλματος, δὲν ὑπεπέσαμεν ποσῶς εἰς τὸν πειρασμὸν οὐδεμιᾶς ὑπερβολῆς, ἀλλὰ περιωρίσθημεν ἁπλῶς εἰς τὴν κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ μόνον θεραπείαν τῶν παντελῶν ἐλλείψεων, ἢ εἰς τὴν προμήθειαν τῶν ἀπαραιτήτων συμπληρωματικῶν παρελκομένων, ἐκείνων τὰ ὁποῖα θὰ καταστήσωσι πρακτικῶς χρησιμοποιήσιμον τὸ ἤδη ὑπάρχον πολύτιμον ὑλικόν μας, δηλ. πυροσωλῆνες καὶ ἀνασκευὴ βλημάτων, προόλκαια βλητοφόρα πεδινοῦ καὶ βαρέος, ἄνευ τῶν ὁποίων ἀχρηστοῦνται ὑλικὰ πυροβολικοῦ ὁλοκλήρων δισεκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα, καλῶς ἢ κακῶς, ἠγοράσθησαν ἡμιτελῶς». (Κεφ. 14)3, σελ. 20).

Διὰ τὸ ὡς ἄνω περιεχόμενον τῶν δύο ὑπομνημάτων τοῦ τότε Ἀρχηγοῦ τοῦ

Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, στρατηγοῦ Καθενιώτη, ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι διὰ τῆς παραβολῆς καὶ συγκρίσεως τούτου μὲ τὸ παρατεθὲν ἀνωτέρω περιεχόμενον τῶν ὑπ' ἀριθ. 30379)28-10-36 καὶ 39309)5-2-37 ὑπομνημάτων τοῦ τότε Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Παπάγου, δύναται νὰ σχηματίσῃ τις γνώμην καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἀμφότεροι ἐχειρίσθησαν τὸ ζήτημα τῶν ἐλλείψεων ὑλικοῦ τοῦ στρατοῦ, ἤτοι, ὁ μὲν μὲ ἀδιάσειστον καὶ ἐμπεριστατωμένην ἐπιχειρηματολογίαν, μὲ παρρησίαν γνώμης καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑπερβολῆς καὶ μὲ ἀποφυγὴν πάσης δυσμενοῦς ἐκφράσεως διὰ τοὺς προκατόχους του, ὁ δὲ δεύτερος, δυσφημῶν τὸ ἔργον τῶν προκατόχων του, ὡς ἔπραξεν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 39309)5-2-37 ὑπόμνημά του διὰ τὴν δῆθεν, κατ' αὐτόν, ἀνεπάρκειαν τῶν συλλογῶν ἱματισμοῦ.

Τέλος, σημειοῦμεν, ὅτι εἰς τὸ Συμβούλιον Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν μετεῖχε καὶ ὁ καθ' ὅλα εἰδικώτατος ἀείμνηστος Μεταξᾶς, ὁ ὁποῖος ἀργότερον δὲν ἐλογάριασε, καὶ δικαίως, τὰς προτάσεις τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου διὰ τὴν προεπιστράτευσιν. (Ἀλλοίμονον δέ, ἂν ἐδέχετο τότε τὴν ἐπίμονον προεπιστράτευσιν. Θὰ εἴχαμε σαρωθῆ πρὶν ἐπιστρατευθῶμεν). Εἰς τὸ Συμβούλιον δὲ τοῦτο τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν ὁ ὑπεύθυνος ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ ἐξηκολούθει ἰσχῦον τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1930. Ἄλλως τε, αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀναφερόμενος ἐν τῇ ἐκθέσει του εἰς τὸ σύνολον ἐπιστρατεύσεως 1935, ἀναγράφει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«Σχέδιον Ἐπιστρατεύσεως 1935. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐπεξεργασθὲν ἐν τῷ Ἐπιτελείῳ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ ἔτους 1935, ἐπεδίωκε νὰ δώσῃ μίαν μέσην λύσιν προπαρασκευάζον στρατὸν ἐκστρατείας βάσει τῶν ὑφισταμένων τότε καὶ τῶν ἀμέσως προσεχῶν δυνατοτήτων, κατὰ συνέπειαν, ὀλιγώτερον ἐκείνου, πρὸς ὃ ἀπέβλεπε τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1934 καί, ἀφ' ἑτέρου, νὰ μειώσῃ τὰ μειονεκτήματα, ἅτινα παρουσίαζε τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1930. Τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1935 συνεδυάσθη μὲ τὴν ἔναρξιν ἐντόνου προσπαθείας, στραφείσης πρός τε τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπισκευῆς καὶ συμπληρώσεως τοῦ παλαιοῦ ὑλικοῦ καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν παραγγελίας νέων ὑλικῶν. Ἡ παρὰ τῆς τότε Κυβερνήσεως διάθεσις ἐκτάκτου πιστώσεως τριῶν δισεκατομμυρίων διὰ τὸν στρατὸν Ξηρᾶς, γενομένη περὶ τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ 1935, ἐπέτρεψε νὰ δοθῶσι, βάσει ταύτης, ἀθρόαι ἐντολαὶ προμηθειῶν. Τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως 1935 αἱ ἐργασίαι ἐπερατώθησαν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1936, ἐτέθη δὲ τοῦτο ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1937». (Κεφ. 14)3, σελ. 21).

Τοιουτοτρόπως, εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα τῆς ἐκθέσεώς του ἐπαινεῖται τὸ ἔργον καὶ ψέγεται ὁ δημιουργός, διότι τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γενομένου ἀπεδεκτοῦ καὶ τεθέντος ἐν ἰσχύϊ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως 1935 ἡ ἐπεξεργασία ἐγένετο, ὡς ἀναγράφεται, κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1935, κατὰ τὸ ὁποῖον Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ἦτο ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἀρχίσει ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1934, ὡς προεξετέθη, τὴν ἔντονον προσπάθειαν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν, τὴν ὁποίαν ὁμολογεῖ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ στρατηγὸς Παπάγος.

Ἐπίσης, ἀναφερόμενος εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη ἐκπονηθέντα Ὀργανισμὸν τοῦ Στρατοῦ καὶ κυρωθέντα διὰ τοῦ Ν. Δ. τῆς 4-9-1935 λέγει, ὅτι:

«Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὁ Ὀργανισμὸς τοῦ 1935 παρουσιάζει βελτιώσεις,

διευκολυνούσας τὴν ἐπιστράτευσιν καὶ τὴν ἐν γένει στρατιωτικὴν ἡμῶν κατάστασιν».

Τέλος, δέον νὰ σημειωθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη ἐκδοθεῖσα ὑπ' ἀριθ. 4708)24-11-34 διαταγὴ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, δι' ἧς συνεκρότησεν εἰδικὸν Γραφεῖον ὑπὸ τὸν τότε ἀντισυνταγματάρχην Στεριόπουλον Σωτ., ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Γραφεῖον Σχεδίου 1930», καὶ μὲ εἰδικὴν ἀποστολήν: «Νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν πλήρη ἐνημέρωσιν τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως 1930, νὰ ἐξετάσῃ τὴν τμηματικὴν ἐφαρμογὴν τούτου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶνε δυνατὸν νὰ κληθῶσιν ὡρισμένος ἀριθμὸς ἡλικιῶν καὶ οὐχὶ ὁλοκλήρου τῆς πρώτης σειρᾶς ἐφεδρείας, νὰ ἐξετάσῃ τὰς διδομένας διαταγὰς πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου 1934, σημειώνων ἐξ αὐτῶν εὐαναγνώστως εἰς ποῖον σημεῖον αὗται εἶνε ἐπιβλαβεῖς καὶ μόνον διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου 1930». Κεφ. 14)3, σελ. 22).

Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ διαταγὴν τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη ἐμφαίνεται, ὅτι οὗτος διὰ προγενεστέρων ἀπὸ 8-2-1934 ὁδηγιῶν του εἶχε καθορίσει ὅπως: «Οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν III, IV καὶ V Γραφείων μὴ ἀπασχολοῦνται ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ νέου σχεδίου ἐπιστρατεύσεως, ἀλλὰ νὰ διαμοιρασθῶσιν μεταξύ των τὰς ἐργασίας τοῦ νέου καὶ τοῦ παλαιοῦ σχεδίου». Ἡ διαταγὴ δὲ αὕτη καὶ μόνη τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ γόνιμος ἐκεῖνος καὶ πολυσχιδὴς νοῦς, γνωρίζων καλῶς τὸ ἐπιτελικόν του ἔργον καὶ τὴν ἐθνικὴν ἀποστολήν του, ἐπεδίωκε ταυτοχρόνως καὶ ἐκ παραλλήλου ἐν τῇ στρατιωτικῇ προπαρασκευῇ τῆς χώρας, ἓν μεῖζον ὅριον, τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1934, καὶ ἓν ἐλάχιστον ὅριον τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1935.

Ἐκ τῶν δύο τούτων σχεδίων, ὁ διάδοχος τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, προέκρινε καὶ ἠκολούθησε τὸ «μίνιμουμ» τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, ἤτοι τὸ σχέδιον 1935, τοῦτο δὲ ἔπραξεν ὄχι διότι τῷ ἔλειψεν ὁ χρόνος ἢ αἱ δυνατότητες εἰς μέσα καὶ ὑλικὰ διὰ τὴν ἐπιδίωξιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου 1934, ἀλλὰ διότι τὸ σχέδιον 1935 δὲν ἀπῄτει οὐδεμίαν προσπάθειαν, διότι τὰ πάντα εἶχον ὀργανωθῆ καὶ τεθῆ ὑπὸ ἐκτέλεσιν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη. Ὄντως δέ, τὸ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου τεθὲν ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1937 σχέδιον ἐπιστρατεύσεως τὸ καὶ μετονομασθὲν εἶτα ἐπανειλημμένως, κατέληξε τῷ 1939 εἰς τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1939β, τὸ ὁποῖον ἐφηρμόσθη κατὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου 1940 καὶ τὸ ὁποῖον προέβλεπε, ὡς ἀναγράφει ὁ στρατηγὸς Παπάγος εἰς τὴν Ἔκθεσίν του (σελὶς 111), 15 Μεραρχίας πεζικοῦ καὶ μίαν Μεραρχίαν ἱππικοῦ, ἤτοι εἰς δυνάμεις πεζικοῦ 56 Συντάγματα ἢ 168 τάγματα, ἀντὶ τῶν 65 Συνταγμάτων πεζικοῦ καὶ τῶν 210 ταγμάτων πεζικοῦ, τὰ ὁποῖα προέβλεπε τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1934 τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη Οὕτως ἡ Ἑλλὰς ἀντιμετώπισε τὴν Ἰταλικὴν εἰσβολὴν μὲ δυνάμεις ἠλαττωμένας κατὰ 30% περίπου ἀπὸ ὅσας ἠδύνατο νὰ ἐπιστρατεύσῃ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀκεραιότητός της. (Κεφ. 14)3, σελ. 23).

Καὶ ἀκόμη ὑπάρχει ἓν σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Καθενιώτης διαρκῶς ἔκρουε τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ εἰς ὃ ἔπρεπε νὰ ἀποδοθῇ δικαιοσύνη. Ἡ «Γραμμὴ Μεταξᾶ» θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκαλῆται «Γραμμὴ Καθενιώτη»,

διότι αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ ἐμπνευστής της καὶ αὐτοῦ τὴν ἐργασίαν ἐσυνέχισαν οἱ ἀντικατασταταί του. Ἐὰν δὲ ἐφηρμόζετο ἀπολύτως ἡ σκέψις του, θὰ εἶχε δαπανηθῆ τὸ ἥμισυ τῶν δαπανηθέντων χρημάτων, ἡ ὠφέλεια καὶ ἡ ἀντίστασις θὰ ἦτο μεγαλυτέρα καὶ τὰ περισσεύοντα χρήματα θὰ διετίθεντο δι' ἄλλους σκοπούς, ἀφοῦ καὶ ὁ στρατηγὸς Παπάγος, ὁμολογεῖ ὅτι δὲν διετέθησαν τὰ ἀπαιτούμενα χρηματικὰ ποσά, ἔστω καὶ ἂν δικαιολογῆ τὴν Κυβέρνησιν Μεταξᾶ, ἐνῷ μὲ ἄλλα ἐπιχειρήματα, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, καταδικάζει τοὺς προκατόχους του.

Ὁ Καθενιώτης τόσον ἐπαθαίνετο διὰ τὴν ὀχύρωσιν, ὥστε καὶ πολυσέλιδον βιβλίον ἐδημοσίευσε διὰ νὰ θέση τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν. Δυστυχῶς, δὲν τὸ ἐπέτυχε. Ἀλλὰ ἂς ἀφήσωμεν τοὺς δύο πρωταγωνιστὰς Παπάγον καὶ Καθενιώτην νὰ ὁμιλήσωσι, καὶ διὰ τὸ θέμα τοῦτο, διὰ νὰ καταδειχθῆ ἡ ἀλήθεια.

β) Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΧΥΡΩΣΙΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ὀχυρώσεως ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἐπιτιθέμενος κατὰ τῶν προκατόχων του, συλλήβδην, ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐκθέσει του ἐπιρρίπτει τὰς εὐθύνας εἰς τοὺς ὤμους τῶν πρὸ αὐτοῦ πολιτικῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν στρατιωτικῶν Ἀρχηγῶν τῆς Χώρας, ἀναγράφων σχετικῶς ἐν τῇ ἐκθέσει του τὰ ἑξῆς (σελ. 7—8):

«Μέχρι τοῦ 1935, τὸ ζήτημα τῆς ὀχυρώσεως οὐδεμίαν εἶχε σημειώσει πρόοδον, οὔτε εἶχε, ὡς φαίνεται, ἀπασχολήσει τοὺς ἁρμοδίους καὶ ὑπευθύνους διὰ τὴν ἀμυντικὴν τῆς χώρας ὀργάνωσιν στρατιωτικοὺς ἀρχηγούς. Ἔπρεπε, εὐθὺς μετὰ τὸν Μικρασιατικὸν πόλεμον νὰ εἴχομεν μελετήσει ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, τουτέστι τὴν ὀχύρωσιν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ μελέτη αὐτη θὰ ἔδει νὰ εἶχεν ἀχθῆ ὄχι μόνον εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ γενικοῦ ἴχνους τῆς τοποθεσίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἐπίλυσιν ὅλων τῶν τακτικῶν προβλημάτων αὐτῆς, τῶν τεχνικῶν τοιούτων καὶ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν ἀπαιτηθησομένων οἰκονομικῶν μέσων διὰ τὰς κατασκευὰς καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν ὀχυρῶν. Οὐδέν, νομίζω, ἐκώλυε, νὰ γίνωσι αἱ μελέται αὐται, ἀφ' οὗ ἡτοιμάζετο προηγουμένως τὸ τεχνικὸν προσωπικὸν διὰ τὰς κατασκευάς, ὥστε εὐθὺς ὡς καθίστατο δυνατὴ ἡ χρηματοδότησις, νὰ ἤρχιζεν ἀμέσως ἡ ἐκτέλεσις».

«Παρὰ τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 122 Πρακτικόν του τῆς 14ης Δεκεμβρίου 1932, ὅτι ἡ ἀμυντικὴ κατάστασις τῆς Χώρας ἔχει πολλάκις μελετηθῆ, ἡ ἔλλειψις ὅμως τῶν ἀπαιτουμένων οἰκονομικῶν πόρων δὲν ἐπέτρεπε τὴν πραγματοποίησιν ταύτης, οὐδεμία μελέτη ὀχυρώσεως τῆς πρὸς Βουλγαρίαν μεθορίου μας εἶχε γίνει μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν, πλὴν ἀτελεστάτης τινος ἁπλῆς μελέτης ὀχυρώσεως, δι' ἐνισχυμένων ἔργων ἐκστρατείας τῶν περιοχῶν βορείως Ξάνθης, Κάτω Νέστου, Πόρτο Λάγο καὶ τῆς βορείως Κομοτηνῆς περιοχῆς τῆς Νυμφαίας, ἥτις ἐγένετο κατὰ τὸ 1924 καὶ 1925. Ἐπίσης κατὰ τὸ 1926 ἐμελετήθη ἡ ὀχύρωσις τῶν περιοχῶν Σμόλ, Μαγιαντὰγ καὶ Ἀρτζὰν διὰ κατασκευῆς ἐνισχυμένων ὡσαύτως ἔργων ἐκστρατείας. Αἱ ἀτελεῖς αὐται μελέται παρέμεναν ἔκτοτε εἰς τὸ ἀρχεῖον καὶ οὐδεμία ἔνδειξις ὑπάρχει ὅτι κατεβλήθη ἔστω καὶ μικρὰ προσπάθεια ἐνάρξεως πραγματοποιήσεως. Ἡ ὀχύρωσις τῆς Θεσσαλονίκης εἶχεν ἀτελῶς μελετηθῆ ἐπὶ τοῦ ἴχνους τοῦ παλαιοῦ ἐπὶ συμμάχων περιχαρακωμένου στρατοπέδου, ἀπὸ τακτικῆς μόνον ἀπόψεως, καὶ οὐχὶ

ἐφ' ὅλου τοῦ ἀναπτύγματος τῆς τοποθεσίας, δὲν εἶχε δὲ ἐκταθῆ εἰς τὸ τεχνικὸν καὶ οἰκονομικὸν μέρος».

«Δι' αὐτὰς λοιπὸν τὰς ἀτελεῖς μελέτας ἀναφέρει τὸ 'Ανώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 122)32 Πρακτικόν του, ὅτι ἡ ἀμυντικὴ ὀργάνωσις τῆς Χώρας εἶχε πολλάκις μελετηθῆ. Φαίνεται ὅτι τὸ 'Ανώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον εἴτε δὲν εἶχε κἂν ἴδει τὰς μελέτας ταύτας, ἀλλ' εἶχε ἀκούσει μόνον ἴσως περὶ αὐτῶν, εἴτε εὑρίσκετο τελείως ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ τί σημαίνει μελέτη ὀχυρώσεως ἀπὸ στρατηγικῆς, τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο, ὅτι, ὅταν ἐξευρέθησαν τὰ χρήματα καὶ ἀπεφασίσθη ἡ ὀχύρωσις τῆς πρὸς Βουλγαρίαν μεθορίου, ἡ ἔλλειψις πάσης μελέτης καὶ τεχνικῆς προπαρασκευῆς (τοῦ στρατοῦ ἀντιμετωπίζοντος διὰ πρώτην φορὰν τεχνικὸν πρόβλημα τοιαύτης ἐκτάσεως) καθυστέρησεν ἐπὶ ἓν ἔτος περίπου τὴν ἔναρξιν τῶν κατασκευῶν.

»Αἱ διὰ τὴν ὀχύρωσιν διάφοροι μελέται καὶ ἐργασίαι ἐν τῷ γραφείῳ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συσταθείσης ἐπιτροπῆς μελετῶν ὀχυρώσεως, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3556)2-8-35 διαταγῆς ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, διήρκεσαν μέχρις 'Ιουλίου 1936, ὁπότε μόνον ἐγένετο ἔναρξις τῶν κατασκευῶν παρὰ τῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συσταθείσης διοικήσεως φρουρίου Θεσσαλονίκης».

'Εκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι αἱ κατὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ στρατιωτικῶν 'Αρχηγῶν αἰτιάσεις τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου συνίσταντο εἰς τέσσαρας:

Εἰς ἔλλειψιν μελετῶν ὀχυρώσεως.

Εἰς μὴ προσδιορισμὸν τῶν ἀπαιτηθησομένων οἰκονομικῶν μέσων διά τε τὰς κατασκευὰς καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν ὀχυρῶν.

Εἰς τὴν μὴ τεχνικὴν προπαρασκευὴν τοῦ Στρατοῦ καὶ τὴν μὴ προετοιμασίαν τοῦ ἀπαιτουμένου τεχνικοῦ προσωπικοῦ καὶ

Εἰς τήν, λόγῳ τῶν ἐλλείψεων τούτων, καθυστέρησιν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν ὀχυρώσεως μέχρις 'Ιουλίου 1936.

'Εκ τῶν αἰτιάσεων τούτων, ἡ ἀφορῶσα τὴν μὴ τεχνικὴν προπαρασκευὴν καὶ τὴν μὴ προετοιμασίαν τοῦ ἀπαιτουμένου τεχνικοῦ προσωπικοῦ διὰ τὰς κατασκευάς, καταρρίπτεται ἀφ' ἑαυτῆς, διότι ὁ 'Ελληνικὸς στρατὸς ἀπὸ τῆς συστάσεώς του διέθετε ξεχωριστὸν ὅπλον μηχανικοῦ μὲ στελέχη διακρινόμενα πάντοτε διὰ τὴν τεχνικὴν κατάρτισίν των, ἡ ὁποία καὶ κατέστη καθολικὴ δι' ὅλα τὰ στελέχη τοῦ μηχανικοῦ κατὰ τὴν μετὰ τὸ 1923 χρονικὴν περίοδον. Διότι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ μηχανικοῦ μετεκπαιδεύοντο εἰς δύο Σχολὰς ἐφαρμογῆς Μηχανικοῦ, εἰς ἀνώτερον τεχνικὸν σχολεῖον Μηχανικοῦ καὶ μέγας ἀριθμὸς τούτων εἶχον φοιτήσει εἰς τὸ 'Εθνικὸν Μετσόβειον Πολυτεχνεῖον καὶ ἦσαν διπλωματοῦχοι τούτων. Τοῦτο, ἄλλως τε, ὁμολογεῖ εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς ἐκθέσεως ὅπου ἀναγράφεται:

«'Ο Γάλλος Στρατιωτικὸς 'Ακόλουθος, εἰς ὃν ἐπετρέψαμεν νὰ ἐπισκεφθῇ ἓν τῶν ὀχυρῶν μας, μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἔμεινε κατάπληκτος, ὅτι οὐδέποτε ἐφαντάζετο ὅτι θὰ ἔβλεπε τοιαύτην ἐργασίαν, ἐπήνεσεν ὡρισμένας διατάξεις καὶ ὡρισμένα ἐπενδύματα, ἅτινα, ὡς εἶπεν, καὶ διὰ Γάλλον ἀξιωματικὸν ἦσαν καινοφανῆ καί, τέλος, προσέθηκεν, ὅτι θὰ ὑπέβαλλεν εἰς τὴν Κυβέρνησίν του εἰδικὴν μακρὰν ἔκθεσιν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ὀχυρώσεως». (Σημειωτέον, ὅτι πρόκειται περὶ ἀξιωματικοῦ ἀνήκοντος εἰς τὰ στρατεύματα φρουρᾶς ὀχυρῶν).

«Τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ ἔλαβε τὸ 1936 τὴν ἀπόφασιν, ὅπως μὴ ἀναμείνῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν μελετῶν, ἀλλὰ χωρήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας θὰ συνεκεντροῦντο καὶ αἱ μελέται. Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ὀρθοτάτη, παρ' ὅλα τὰ μειονεκτήματά της (πιθανὰ σφάλματα, περιτταὶ δαπάναι κλπ.) ἐξηκολούθησεν ἐφαρμοζομένη καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἐπιδιώξαντος ὅπως διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ΙΚΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ, δι' ἐντατικῆς ἐργασίας καὶ διὰ πάσης δυνατῆς ἀνθρωπίνης προβλεπτικότητος, ἀμβλυνθοῦν τὰ μειονεκτήματα τῆς ἐν σπουδῇ ἐνάρξεως τῶν ἔργων. Τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα, ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων κτηθεῖσα πεῖρα καὶ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα παρέχουν, ἄλλως τε, τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ ἀρχικὰ σφάλματα ὑπῆρξαν περιωρισμένα καὶ εὐχερῶς ἐξουδετερώθησαν».

Κατόπιν τούτων καθίσταται προφανὲς ὅτι αἱ αἰτιάσεις περὶ μὴ τεχνικῆς προπαρασκευῆς τοῦ στρατοῦ καὶ περὶ καθυστερήσεως τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν ὀχυρώσεως μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1936 ὠφείλοντο εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς συμμετοχῆς ἐργοληπτικῶν ἑταιριῶν, εἰς ἃς ἀνέθεσαν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ὀχυρώσεως καὶ αἱ ὁποῖαι ἀπερρόφησαν πλεῖστον χρῆμα εἰς πολυδαπάνους περιττοὺς ὑπογείους ἐκβραχισμούς, εἰς διάνοιξιν λεωφόρων διὰ τὴν δῆθεν μεταφορὰν ὑλικῶν κλπ., ἐνῷ ὅλαι αἱ ἐργασίαι ἠδύναντο νὰ ἐκτελεσθῶσιν κατὰ πολὺ οἰκονομικώτερον τρόπον, ἀπολογιστικῶς, ὑπὸ τοῦ ὅπλου Μηχανικοῦ τοῦ Στρατοῦ, ὡς ἀναγράφει ὁ ἴδιος ἀλλαχοῦ τῆς ἐκθέσεώς του, ἀναφέρων τὰ ἑξῆς:

«Αἱ ἐργασίαι ἐξετελέσθησαν κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἐργοληπτικῶς, ἐν μέρει δὲ ἀπολογιστικῶς, ἢ (χαρακώματα, συρματοπλέγματα, τεχνητὴ ἀπόκρυψις, διευθέτησις πεδίου βολῆς κλπ.) καὶ διὰ στρατιωτικῶν τμημάτων. Ἐφ' ὅσον ἄλλως τε παρήρχετο ὁ χρόνος, ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξανον αἱ δυνατότητες ἐκτελέσεως ἀπολογιστικῶν ἐργασιῶν. Ἡ προμήθεια κυρίων τινων ὑλικῶν, π.χ. σιδήρου, τσιμέντου, σιδηρῶν ἐλασμάτων, ἐγένοντο ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Δημοσίου διὰ τῆς Διευθύνσεως Μηχανικοῦ ὑπουργείου Στρατιωτικῶν. Ἐπίσης, τὸ δημόσιον ἐπρομηθεύθη ἀριθμόν τινα μηχανημάτων καὶ μεταφορικῶν μέσων, τεθέντων εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Διοικήσεως Φρουρίου Θεσσαλονίκης καὶ δι' ὧν, μετ' ἄλλων μέτρων, ἠδύνατο νὰ κανονίζῃ τὸν ρυθμὸν τῶν ἐργασιῶν, εἴτε ἐνισχύουσα ὡρισμένους ἐργολήπτας ἔναντι χρηματικῆς ἀποζημιώσεως, εἴτε ἐκτελοῦσα ἀπολογιστικῶς ὡρισμένα τμήματα».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ἄδικος μομφὴ εἰς τὸ ἄριστον ὅπλον τοῦ Στρατοῦ, τὸ Μηχανικόν, ὅτι δὲν ἦτο τεχνικῶς κατηρτισμένον διὰ τὰς κατασκευὰς τῆς ὀχυρώσεως, ἐνῷ τὸ μέγιστον βάρος τούτων ἔπεσε εἰς τὰ στελέχη τοῦ Μηχανικοῦ καὶ οἱ ἐργολῆπται εἰσέπραξαν τὰς παχυλὰς ἀμοιβὰς τῶν κατασκευῶν ὀχυρώσεως.

Ὡς πρὸς τὴν αἰτίασιν τῆς καθυστερήσεως τῶν ἐργασιῶν ὀχυρώσεως μέχρις Ἰουλίου 1936, ἐνῷ ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἀπέδωκε ταύτην εἰς τοὺς πρὸ αὐτοῦ στρατιωτικοὺς Ἀρχηγούς, οὐδὲν ἀνέφερε περὶ τῆς συνολικῆς καθυστερήσεως τῆς ὀχυρώσεως καὶ τῆς μὴ ἀποπερατώσεως ταύτης μέχρι τῆς Γερμανικῆς εἰσβολῆς τοῦ 1941, ἥτις εὗρεν ἐλευθέρους καὶ ἄνευ οὐδενὸς πολυβολείου τοὺς διαδρόμους Ἀξιοῦ καὶ Μοναστηρίου, γεγονὸς τὸ ὁποῖον, ἀφ' ἑνὸς μὲν κατέστησεν ἄχρηστον καὶ τὴν ὑπόλοιπον ὀχύρωσιν καὶ ἤγαγε τὸν Ἀρχιστράτηγον εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης εἰς τοὺς Γερμανοὺς τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Γερμανικῆς εἰσβολῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπέφερε τὴν δούλωσιν ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλά-

δος ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως. Ἡ συνολικὴ δὲ καθυστέρησις τῶν ἐργασιῶν ὀχυρώσεως ὠφείλετο ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸν λόγον, ὅτι οὗτος μετέβαλε τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ὀχυρώσεως, τὰς δὲ ἐπενεχθείσας ὑπ' αὐτοῦ μεταβολὰς ὡς καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ὀχυρώσεως τῶν διαδρόμων Ἀξιοῦ καὶ Μοναστηρίου δικαιολογεῖ εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσίν του.

Ἐκ τῆς εἰκόνος, ἣν ἔδωκεν ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ στρατηγὸς Παπάγος διὰ τὰ πεπραγμένα του ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀχύρωσιν τῆς χώρας, προκύπτουσι τὰ ἑξῆς:

α) Ὁ στρατηγὸς Παπάγος καταλογίζει εὐθύνας εἰς τοὺς προκατόχους του Ἀρχηγοὺς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, διότι δὲν προέβλεψαν τὴν Ἰταλοαιθιοπικὴν σύρραξιν διὰ νὰ ἐπιμεληθοῦν πρὸ ταύτης καὶ προωθήσουν τὴν στρατιωτικὴν προπαρασκευὴν τῆς Χώρας καὶ οὕτως, ὑπαιτιότητί των, ὡς ἀνέφερεν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τοῦ προμνησθέντος ὑπ' ἀριθ. 39309)5-2-1937 ὑπομνήματός του, ἡ Χώρα διέτρεξε τότε ἀμέσους κινδύνους ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας καὶ Βουλγαρίας. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν ἰδίων του εὐθυνῶν, ἤτοι διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν οὐδεμιᾶς ὀχυρώσεως τῆς πρὸς Ἀλβανίαν μεθορίου διὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰταλίας κίνδυνον, ἠγνόησε τὸν κίνδυνον τοῦτον καὶ τὴν Ἰταλοαιθιοπικὴν σύρραξιν μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1939 καὶ ἀνέγραψεν ἐν τῇ ἐκθέσει του, ὡς παρετέθη ἀνωτέρω, ὅτι κατὰ τὸ θέρος 1937 ἡ κατάστασις ἐν τῇ Βαλκανικῇ δὲν ἐνέπνεε φόβους λίαν προσεχῶν περιπλοκῶν καὶ ἀντελήφθη τὸν ἐξ Ἰταλίας κίνδυνον τὸ πρῶτον τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1939, ὅτε ἠπειλήθη ἡ ἄμεσος εἰσβολὴ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Χώραν μας.

β) Ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὴν ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθ. 3556)2-8-1935 διαταγήν, δι' ἧς συνεκροτήθη ἐπιτροπὴ μελετῶν ὀχυρώσεως, ὑπὸ τῶν προκατόχων του Ἀρχηγῶν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὡς σκοπὸς τῆς ὀχυρώσεως τῆς Χώρας ἐτέθη ἡ ὀχύρωσις ἁπάσης τῆς πρὸς Βορρᾶν μεθορίου, πρῶτον πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ κλιμακίου προκαλύψεως ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀποστολῆς του, ἤτοι τῆς καλύψεως τῆς ἐπιστρατεύσεως τῶν Μονάδων τῶν παραμεθορίων περιοχῶν, τῆς συγκεντρώσεως τοῦ στρατοῦ ἐκστρατείας καὶ τῆς ἀποκρούσεως αἰφνιδιαστικῆς εἰσβολῆς τοῦ ἐχθροῦ καὶ δεύτερον πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ στρατοῦ ἐκστρατείας. Τὸν σκοπὸν τοῦτον τῆς ὀχυρώσεως ἐδέχθη ὁ στρατηγὸς Παπάγος μόνον διὰ τὴν ὀχύρωσιν τοῦ πρὸς Ἀλβανίαν θεάτρου ἐπιχειρήσεων Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ Ἠπείρου, διὰ τὴν Βουλγαρίαν δέ, μετέβαλε τὸν σκοπὸν τῆς ὀχυρώσεως εἰς ὀχύρωσιν ἀμυντικῆς τοποθεσίας ἀπαραβιάστου εἰς οἱανδήποτε ἐχθρικὴν ἐπίθεσιν καὶ διὰ τὰς ἐκ Γιουγκοσλαυΐας πρὸς τὴν Ἑλλάδα γραμμὰς εἰσβολῆς τῶν πεδινῶν διαδρόμων Ἀξιοῦ καὶ Μοναστηρίου ἐγκατέλειψε πᾶσαν πρόθεσιν ὀχυρώσεως αὐτῶν.

γ) Ἐνῷ δὲ ἡ ἐν λόγῳ ἐπιτροπὴ ὀχυρώσεως ἐμελέτησεν τὴν ὀχύρωσιν ὁλοκλήρου τῆς μεθορίου ἀπὸ Πρεσπῶν μέχρις Ἕβρου δι' ἐνισχυμένων (σκυροδέτων ἔργων ἐκστρατείας καὶ προϋπελόγισε τὴν ὅλην δαπάνην εἰς 1.600.000.000, ὁ στρατηγὸς Παπάγος οὐ μόνον περιώρισε τὴν ἔκτασιν τῆς ὀχυρώσεως μόνον εἰς τὴν ἀνατολικῶς Μπέλες Βουλγαρικὴν μεθόριον, ἀλλὰ καὶ προέβη εἰς ταύτην, οὐχὶ ὡς ἐμελετήθη αὕτη ὑπὸ τῶν προκατόχων του καὶ ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ διὰ δαπανηρῶν ἔργων μονίμου ὀχυρωτικῆς, ἥτις ἀπερρόφησε τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν διὰ τὴν ὀχύρωσιν διατεθεισῶν πιστώσεων, ἤτοι 1.457.975.336 δραχμῶν, ἔναντι

τῶν ὁποίων διὰ τὴν ὀχύρωσιν τῆς πρὸς Ἀλβανίαν μεθορίου διέθεσε διὰ τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν μόνον 70 ἑκατομμύρια καὶ διὰ τὴν Ἤπειρον μόνον ψιχία, ἤτοι 12 ἑκατομμύρια!!!!

δ) Τὴν ὀχύρωσιν τῶν πεδινῶν διαδρόμων Μοναστηρίου καὶ Ἀξιοῦ ἐγκατέλειψεν ὁ στρατηγὸς Παπάγος, καίτοι, ὡς παρετέθη ἀνωτέρω, ἐθεώρει ὡς ἐνδεχομένην τὴν Ἰταλικὴν εἰσβολὴν διὰ Μοναστηρίου, δι' ὃ καὶ εἶχε διατάξει τὴν μελέτην τῆς ὀχυρώσεως τῆς ζώνης ταύτης, ἀλλὰ τὴν διέταξε πολὺ ἀργά, ἤτοι τὸν Αὔγουστον τοῦ 1939, τὴν δὲ διὰ τοῦ διαδρόμου Ἀξιοῦ Βουλγαρικὴν εἰσβολήν, ἐπίσης προέβλεπεν ὡς ἐνδεχομένην διὰ τοῦ σχεδίου ἐπιχειρήσεων ΙΒ, διὰ τοῦ ὁποίου, ὡς ἀναγράφεται ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐκθέσει, καθωρίζετο ὅτι « εἰς τὸ Βουλγαρικὸν θέατρον ἐπιχειρήσεων αἱ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Μακεδονίᾳ ἡμέτεραι δυνάμεις εἶχον τὴν ἐντολήν, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ὠχυρωμένην τοποθεσίαν Μπέλες, Τσιγγέλη κλπ., ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἔχωσι διαθεσιμότητάς τινας, ὅπως ἐπεκτείνωσι τὴν τοποθεσίαν δυτικώτερον καὶ ἀποφράξουν τὸν διάδρομον Ἀξιοῦ, ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν Βουλγαρικαὶ δυνάμεις θὰ παρεβίαζον τὸ Γιουγκοσλαυϊκὸν ἔδαφος».

ε) Ἐὰν ἤδη ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὑπὸ τῶν ἐπιτροπῶν μελετῶν ὀχυρώσεως τῶν συσταθεισῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3556)2-8-1935 διαταγῆς Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ (Καθενιώτη) καὶ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου, αἱ δαπάναι ὀχυρώσεως ὑπελογίσθησαν:

διὰ τὴν Ἤπειρον	εἰς	24	ἑκατομμύρια
διὰ τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν	»	80	»
διὰ τὸν διάδρομον Μοναστηρίου	»	100	»
διὰ τὸν διάδρομον Ἀξιοῦ	»	350	»
διὰ τὴν Βουλγαρικὴν μεθόριον (Μπέλες — Ἕβρος)	»	»550	»

ἤτοι ἐν συνόλῳ 1.100 ἑκατομμύρια. Ἐκ τούτου καταδεικνύεται, ὅτι ὁ στρατηγὸς Παπάγος, ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου κατὰ τὴν 4ετίαν 1936 — 1940 εἶχεν ὅλην τὴν οἰκονομικὴν εὐχέρειαν καὶ ὅλον τὸν χρόνον νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ὀχύρωσιν τῆς μεθορίου τῆς Χώρας ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Καλαμᾶ εἰς τὸ Ἰόνιον Πέλαγος, μέχρι τοῦ Ἕβρου καὶ ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν 1.457.975.336 δραχμῶν, ὅπερ διέθεσε διὰ τὴν μόνιμον ὀχύρωσιν τῆς ἀνατολικῶς Μπέλες Βουλγαρικῆς μεθορίου, νὰ τῷ πλεονάσωσι δι' ἄλλας ἀνάγκας τοῦ Στρατοῦ 350 ἑκατομμύρια ἀντὶ νὰ σπαταλήσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς 115 χιλιόμετρα νέων ὁδῶν ἐπὶ ἀγώνων ὀρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς 26 χιλιόμετρα ὑπογείων στοῶν μὲ ὑπογείους ἐκβραχισμοὺς 291 χιλιάδων κυβ. μ.

στ) Ἡ τοιαύτη σπατάλη τοῦ δημοσίου χρήματος εἰς ὑπογείους στοὰς καὶ ἐκβραχισμοὺς καὶ ἡ διὰ τοῦ σχεδίου ἐπιχειρήσεων ΙΒ προαποφασισθεῖσα ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου ἐγκατάλειψις ὁλοκλήρου τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας μέχρι τῆς στενωποῦ Σερβίων καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἠπείρου μέχρι τοῦ Ἀράχθου εἰς τοὺς Ἰταλοὺς ἐν περιπτώσει εἰσβολῆς των, μαρτυρεῖ ἀπαισιοδοξίαν καὶ τὸν βαθμὸν αὐτῆς, ἥτις ἐνέπνεε τὰς ἀποφάσεις καὶ ἐνέργειας του διὰ τὴν ἀντιμέτωσιν τῶν κινδύνων ἀπὸ ἐνδεχομένην εἰσβολὴν τῶν δύο πιθανῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος.

ζ) Ἐὰν δὲν καθωδήγει τὰς τότε σκέψεις καὶ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Γενικοῦ Ἐπι-

τελείου Στρατοῦ, ἡ ἀπαισιοδοξία, τοῦτο ἠδύνατο καὶ ὤφειλεν, ἀντὶ τῆς κατασπαταλήσεως τοῦ ὡς ἄνω ποσοῦ τῶν 350 καὶ πλέον ἑκατομμυρίων εἰς ὑπογείους στοὰς καὶ ἐκβραχισμούς, νὰ ἀρκεσθῇ καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν προεκτεθεῖσαν ὀχύρωσιν ὅλης τῆς μεθορίου τῆς Χώρας δι' ἐνισχυμένων (σκυροδέτων) ἔργων ἐκστρατείας καὶ μὲ τὸ ὡς ἄνω πλεόνασμα τῶν 350 ἑκατομμυρίων εἶχεν ὅλην τὴν οἰκονομικὴν εὐχέρειαν καὶ ὅλον τὸν χρόνον νὰ προβῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς 4ετίας 1936-1940 εἰς τὴν προμήθειαν 60.000 τυφεκίων,, ἅτινα, συμφώνως πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 39309) 5-2-1937 ὑπόμνημά του πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, εἶχεν ἀνάγκην ὁ στρατὸς διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν καὶ ἐπιστράτευσιν τῶν 18 Μεραρχιῶν τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη. Πλὴν δὲ τῆς προμηθείας τῶν ὅπλων τούτων τὸ ὡς ἄνω πλεόνασμα ἐπήρκει καὶ διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ μὲ μίαν ἰσχυρὰν μονάδα ἁρμάτων μάχης (τοὐλάχιστον 1—2 συνταγμάτων ἂν μὴ πλήρους Μεραρχίας). Ἤδη ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἠδύνατο εὐχερῶς νὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν κινητὴν τεθωρακισμένην ὀχύρωσιν ἐπὶ πλέον τῆς ἀκινήτου τοῦ ἐδάφους, διὰ νὰ μὴ ἀποτελέσῃ ἡ δούλωσις τῆς Χώρας εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἁπλῆν δεκαήμερον πορείαν τῶν Γερμανικῶν μηχανοκινήτων φαλάγγων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς.

η) Συνοψιζόμεναι αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις καθιστῶσι φανερόν, ὅτι αἱ περὶ τῆς ὀχυρώσεως τῆς Χώρας ἀποφάσεις τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ κατὰ τὴν 4ετίαν 1936 — 1940 δὲν ὑπῆρξαν ἁπλᾶ σφάλματα, ὡς ἐπιεικῶς ἐδέχθη οὗτος διὰ τὸν ἑαυτόν του ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐκθέσει του, ἀλλὰ ὑπῆρξαν κολοσσιαῖαι παραλείψεις μὲ φυσικὰς διὰ τὴν Πατρίδα συνεπείας. Τὰς διὰ ταύτας δὲ εὐθύνας του δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιρρίψῃ εἰς ἄλλους. Αἱ παραλείψεις δὲ αὗται καὶ συνέπειαι, ὠφείλοντο εἰς ἀδυναμίαν ἐκτιμήσεως τῶν διὰ τοὺς πιθανοὺς ἐχθροὺς τῆς Χώρας ὑφισταμένων παραγόντων ὡς καὶ τῶν ἐσωτερικῶν δυνατοτήτων τῆς Χώρας καὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς διὰ τὴν ἐθνικὴν ἄμυναν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀπαισιοδοξίαν, ἥτις ἐκυριάρχησε τῶν σκέψεών του. Οὐδεὶς ὅμως διενοήθη νὰ τοῦ καταλογίσῃ ἀδιαφορίαν.

θ) Διὰ νὰ καταδείξωμεν ὅμως πληρέστερον καὶ κατὰ ἔτι ἀναμφισβήτητον τρόπον τὴν ἀξίαν τῶν αἰτιάσεων τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου κατὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ στρατιωτικῶν Ἀρχηγῶν εἰς οὕς, ὡς παρετέθη ἀνωτέρω, καταλογίζει εὐθύνας διὰ παντελῆ ἔλλειψιν μέχρι τοῦ 1935 μελετῶν ὀχυρώσεως τῆς Χώρας καὶ προσδιορισμοῦ τῶν διὰ ταύτην ἀπαιτουμένων οἰκονομικῶν μέσων, θὰ ἀσχοληθῶμεν δι' ὀλίγων, κατωτέρω, μὲ σχετικὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὴν ὕπαρξιν τῶν ἐπισήμων τούτων ἐγγράφων ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἐλησμόνησεν ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐκθέσει του.

Σημειωτέον, ὅμως ὅτι ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐκθέσει του, ὅτι τὸ ΝΔ τῆς 4-9-1935 «Περὶ Ὀργανισμοῦ τοῦ Στρατοῦ» προέβλεπε τὴν συγκρότησιν δύο διοικήσεων φρουρίων ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Καβάλᾳ διὰ τὴν παρακολούθησιν ἐκτελεσθησομένων ὀχυρώσεων. Εἶναι ὅμως γνωστόν, ὅτι ἡ σύνταξις τοῦ Ὀργανισμοῦ τούτου ὑπῆρξεν ἔργον τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, ὅστις κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1935 ἀντικατεστάθη εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ. Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι ὁ στρατηγὸς Πα-

πάγος κατήργησε τὴν διοίκησιν τοῦ φρουρίου Καβάλας ἅμα τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἀναλήψει τῆς ἀρχηγίας τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

Τὸ πρῶτον ἔγγραφον ὅπερ δὲν ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐκθέσει του εἶναι ἡ ὑπ' ἀριθ. Ε Π 3049)19-1-1935 διαταγὴ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, δι' ἧς εἶχε συσταθῆ τριμελὴς ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Μηχανικοῦ Ἀποκορίτην δι' ὀχύρωσιν τῆς Προκαλύψεως καὶ τῶν πόλεων Θεσσαλονίκης καὶ Καβάλας. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ὑπέβαλεν τὸν διαταχθέντα προϋπολογισμὸν διὰ πρακτικοῦ της τῆς 21-1-1935, ἤτοι μετὰ διήμερον καὶ τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὑπῆρχον προγενέστεραι μελέται προσδιορίζουσαι τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ὀχύρωσιν οἰκονομικὰ μέσα (δαπάνας) καί, συνεπῶς, εἶναι ξένος πρὸς τὴν πραγματικότητα ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι πρὸ αὐτοῦ δὲν εἶχε γίνει προσδιορισμὸς τῶν δαπανῶν τούτων. Εἰς τὸ πρακτικὸν δὲ τοῦτο ἀναγράφεται, ὅτι διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἡ Ἐπιτροπὴ ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν της τὰς κάτωθι προγενεστέρας μελέτας ὀχυρώσεως:

1) Ὑπόμνημα ὀχυρώσεως τῶν ΒΑ συνόρων τῆς Ἑλλάδος τοῦ Σεπτεμβρίου 1913 παρὰ τοῦ τότε ταγματάρχου καὶ Κυβερνήτου τῆς Χώρας κατὰ τὰ ἔτη 1936—1940 Ἰωάννου Μεταξᾶ. Συνεπῶς, αἱ περὶ ἀτελείας τῶν προγενεστέρων μελετῶν αἰτιάσεις ἀφορῶν καὶ τὴν μελέτην ταύτην τοῦ προϊσταμένου του Πρωθυπουργοῦ τῆς Χώρας.

2) Μελέτην ὀχυρώσεως Θεσσαλονίκης καὶ Καραμπουρνοῦ παρὰ τοῦ ταγματάρχου Μιχ. Βαλέτα κατὰ Μάρτιον τοῦ 1914.

3) Προϋπολογισμὸν δαπάνης πρὸς ὀχύρωσιν τοῦ Φρουρίου Θεσσαλονίκης παρὰ τοῦ ταγματάρχου Πυροβολικοῦ Διγενῆ Κ. (ἔτος 1914) ἀνερχομένης εἰς 43 περίπου ἑκατομμύρια χρυσῶν δραχμῶν.

4) Ἔκθεσιν ἐπιτροπῆς ὀχυρώσεως ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Πυροβολικοῦ Κριεζῆν Μ. (ἔτος 1926) «περὶ ὀχυρώσεως στρατοπέδου Θεσσαλονίκης» μὲ προϋπολογισμὸν δαπάνης 2435 ἑκατομμυρίων. Ἡ μελέτη αὕτη ἐγένετο τῇ διαταγῇ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, τοῦ στρατηγοῦ Π. Κλάδου).

5) Ἔκθεσιν ἐπιτροπῆς ὀχυρώσεως ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Πυροβολικοῦ Μπακιρτζῆν (ἔτος 1928) «περὶ ὀχυρώσεως στρατοπέδου Θεσσαλονίκης» μὲ προϋπολογισμὸν δαπάνης 2315 ἑκατομμύρια.

6) Ἔκθεσιν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Πυροβολικοῦ Κρητικοῦ Νικολ. (ἔτος 1934), δι' ὀχύρωσιν τῆς μεθορίου μέχρι καὶ τῶν περικεχαρακωμένων στρατοπέδων Θεσσαλονίκης καὶ Καβάλας—Ἐλευθερῶν.

Διὰ τὸν προϋπολογισμὸν τῶν δαπανῶν ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης τρεῖς τύποι ἔργων:

α) Τύπος Α' (ὀχυρὰ τύπου Ροῦπελ ἐντελῶς συγχρονισμένα) ἀξίας 60 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

β) Τύπος Β' (ὀχυρὰ συγχρονισμένα, ἧττον ἐξωπλισμένα) ἀξίας 40 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

γ) Τύπος Γ' (ὀχυρὰ ἔτι ὀλιγώτερον ἐξωπλισμένα) ἀξίας 20 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Οὕτως ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξετίμησε τὰς δαπάνας, ὡς κάτωθι:

Α) ΠΡΟΚΑΛΥΨΙΣ

Δυτικῆς Θράκης	ἑκατομμύρια	δρχ.	100
Ἀνατολικῆς Μακεδονίας	»	»	300
Διαδρόμου Ἀξιοῦ	»	»	300
Διαδρόμου Ἀψάλου	»	»	100
Διαδρόμου Μοναστηρίου, Κοζάνης καὶ ἄνω Ἀλιάκμονος	»	»	500
Σύνολον Προκαλύψεως:			1.300
Πρώτη περίοδος ἐκτελέσεως			200

Β') ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1η τοποθεσία	ἑκατομμύρια	δρχ.	2.300
2α »	»	»	200
		Σύνολον δρχ.	2.500

Γ') ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ ΚΑΒΑΛΑΣ—ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

1η Ὑπόθεσις: Χρησιμοποίησις τοῦ στρατοπέδου Καβάλας—Ἐλευθερῶν ὡς βάσεως ἐξορμήσεως ἑκατομμύρια δρχ. 800

2α Ὑπόθεσις: Ἐξασφάλισις τῆς πόλεως Καβάλας ἑκατομμύρια δρχ. 100

Δ') ΒΑΣΙΣ ΤΣΑΓΕΖΙ

Ὁλικὸν ποσὸν ἑκατομμύρια δρχ. 60

Ἤτοι ἐν συνόλῳ ἑκατομμύρια δραχμῶν 4.650 ἢ 4.000 περίπου, τῆς διαφορᾶς παρουσιαζομένης ἐκ τοῦ διαφόρου τρόπου ὀχυρώσεως τοῦ στρατοπέδου Καβάλας.

Ἐπὶ πλέον τούτων ἀνέγραφε τὸ ὡς ἄνω πρακτικόν, ὅτι: «Εἰς τὸ ἀνωτέρω ποσὸν δὲν συμπεριλαμβάνονται ἡ δαπάνη διὰ τὸν ἀπαιτούμενον ὁπλισμὸν πρὸς ἐξοπλισμὸν τῶν ὀχυρῶν (ἥτις κατὰ μίαν λίαν χονδρικὴν ἐκτίμησιν δύναται νὰ ἀνέλθη καὶ μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀνωτέρου ποσοῦ) καὶ τὰς ἀπαιτηθησομένας, τυχόν, ἀπαλλοτριώσεις καὶ ὅτι ἡ προμήθεια τῶν ὑλικῶν θὰ γίνῃ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ εἰς συμφερούσας τιμὰς καὶ ἄνευ ἐνδιαμέσων ἐπιβαρύνσεων. Σημειωτέον δέ, ὅτι εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐπιτροπὴν συμμετεῖχεν ὡς μέλος καὶ ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κρητικὸς Νικ., ὅστις εἶχε καταρτίσει τὴν ὡς ἄνω μελέτην ὀχυρώσεως τῆς μεθορίου τοῦ ἔτους 1934. Οὕτω ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1934 εἶχε μελετηθῆ πλήρως ἡ ὀχύρωσις τῆς Προκαλύψεως ἀπὸ τοῦ διαδρόμου Μοναστηρίου μέχρι τῆς Δυτικῆς Θράκης καὶ ἡ διὰ ταύτην προϋπολογισθεῖσα δαπάνη ἀνήρχετο εἰς 1.300 ἑκατομμύρια, ἤτοι εἰς τὸ αὐτὸ ποσὸν μὲ τὸ προϋπολογισθὲν καὶ ὑπὸ τῆς μετέπειτα συσταθείσης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3556)2-8-1935 διαταγῆς, Ἐπιτροπῆς Μελετῶν Ὀχυρώσεως, ἣν δὲν ψέγει ὁ στρατάρχης Παπάγος ἐν τῇ ἐκθέσει του, καί, συνεπῶς, δέχεται ὡς ὀρθὴν τὴν ὑπ' αὐτῆς ὑπολογισθεῖσαν δαπάνην.

Ἐκ τῶν ἡμερομηνιῶν συγκροτήσεως τῆς ὡς ἄνω ἐπιτροπῆς καὶ ὑποβολῆς ὑπ' αὐτῆς τοῦ ὡς ἄνω πρακτικοῦ συνάγεται, ὅτι αἱ ἐνέργειαι αὗται ἐγένοντο λόγῳ τῶν κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον 1935 λαβουσῶν χώραν συσκέψεων τοῦ Συμβουλίου

Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν. Μάλιστα δέ, ἐγένοντο κατόπιν ἐγγράφου σημειώματος τοῦ συμμετέχοντος, τοῦ Συμβουλίου τούτου, ἀρχηγοῦ τότε τοῦ Κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων Ἰωάννου Μεταξᾶ. Τὸ σημείωμα τοῦτο ἔφερεν ἡμερομηνίαν 17 Ἰανουαρίου 1935 καὶ ἐζητεῖτο δι' αὐτοῦ, ὅπως τὸ Ἐπιτελεῖον θέσῃ ὑπ' ὄψιν τοῦ Συμβουλίου, καθ' ἃ ἐπὶ λέξει εἶχε τὸ σημείωμα: «Ἔκθεσιν περὶ τῶν δαπανῶν ποὺ θὰ χρειασθοῦν διὰ πλήρη ὀχύρωσιν τῶν συνόρων μὲ δύο ἰσχυρὰ ὠχυρωμένα στρατόπεδα: τὸ α'' Θεσσαλονίκης—Πλήρης ὀχύρωσις γραμμῆς Σταυροῦ—Βερμίου ὄρους—Ὀχυρώσεως Καρᾶ Μπουρνοῦ. Τὸ β' Καβάλας—Ξάνθης—Ἐλευθερῶν Πόρτο Λάγο».

«Νομίζω ὅτι ὑπάρχουν σχετικαὶ ἐκθέσεις Ἐπιτελείου. Ἀνάγκη ὑπολογισθῇ ἡ διαφορὰ ἡ νομισματικὴ μεταξὺ τοῦ χρόνου ποὺ συνετάχθησαν αἱ ἐκθέσεις αὗται καὶ τῆς σήμερον».

Ἐκ τοῦ σημειώματος τούτου τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ μαρτυρεῖται ὅτι ὁ Κυβερνήτης τῆς τετραετίας 1936 — 1940 ἐγνώριζεν ὅτι ὑπῆρχον πρὸ τοῦ 1935 πλήρεις μελέται ὀχυρώσεων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἠγνόει τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ κατὰ τὴν τετραετίαν ἐκείνην, καὶ ἠθελημένα... καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1953, καθ' ὃ ἐδημοσίευσε τὴν ἔκθεσίν του περὶ τῆς πολεμικῆς προπαρασκευῆς τῆς Χώρας διὰ φύλλου τοῦ ἡμερησίου Τύπου. Κατόπιν δὲ τοῦ ὡς ἄνω σημειώματος τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Μεταξᾶ, ὁ τότε Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ στρατηγὸς Καθενιώτης ὑπέβαλεν εἰς τὸ Συμβούλιον Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν τὸ ἀπὸ 29-1-1935 ὑπόμνημά του τὸ ὁποῖον περιεῖχε τὰ κάτωθι:

«Κατόπιν τοῦ τεθέντος ἐρωτήματος περὶ τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν ὀχύρωσιν τῶν ζωτικῶν κέντρων τῆς παραμεθορίου, συνεστήθη ἐπιτροπὴ ἐξ ἀξιωματικῶν Μηχανικοῦ καὶ Πυροβολικοῦ, ἡ ὁποία καθώρισε τὰς ἀπαιτουμένας δαπάνας (δι' ὅσας δὲν ὑπῆρχε παρόμοιος προϋπολογισμὸς) δι' ἐνδεχομένην ἐφαρμογὴν τῶν ἀπὸ μακροῦ χρόνου ὑπαρχουσῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Ἐπιτελείῳ Στρατοῦ μελετῶν ὀχυρώσεως Θεσσαλονίκης ἢ Καβάλας ἢ τῆς Προκαλύψεως, τῆς ὁποίας τὸ πόρισμα ὑπέβαλον εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν Πολιτικῶν Ἡγετῶν.

»Αἱ μελέται αὗται ἀφοροῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ὀχύρωσιν τῆς Θεσσαλονίκης μὴ ὑπαρχούσης μελέτης διὰ τὴν ὀχύρωσιν Καβάλας, τὰ δὲ δι' αὐτὴν ἀπαιτούμενα ποσὰ ἀνέρχονται ὑπὲρ τὰ δύο δισεκατομμύρια, χωρὶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ ὁπλισμὸς τῶν ὀχυρῶν, ὁ ὁποῖος κατὰ πρόχειρον ὑπολογισμὸν τῆς ἐπιτροπῆς ἀνέρχεται εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης δαπάνης.

»Ἐν τούτοις, εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν κατάστασιν ἐλλείψεων πρώτης ἀνάγκης ἀναγράφεται ἓν ποσὸν 200 ἑκατομμυρίων ὡς ὀχύρωσις Προκαλύψεως, τῆς ὁποίας δαπάνης τὸ χρήσιμον καὶ τὸ ἐπεῖγον εἶναι ἐπάναγκες νὰ ἐκτιμηθῇ παρ' ὅλων.

»Πράγματι δοθέντος ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη, ὅταν ὁμιλῇ περὶ ὀχυρώσεως ἐννοεῖ πρωτίστως τὴν τῆς δευτέρας πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος δηλαδὴ τῆς Θεσσαλονίκης, μοὶ εἶναι ἐπιβεβλημένον νὰ ἐξηγήσω τὸ διατί παρίσταται ἀνάγκη ἀμέσου καὶ ταχείας ὀχυρώσεως τμηματικῶς τῶν συνόρων μας, πρὸ πάσης ὀχυρώσεως καὶ αὐτῆς τῆς Θεσσαλονίκης ἀκόμη.

»Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀναφέρω εἰς ἔκθεσιν προοριζομένην διὰ τοὺς πολιτικοὺς ἡγέτας τῆς Χώρας, ὅτι μόνον ἡ ὀχύρωσις τῆς Προκα-

λήψεως δύναται νὰ μᾶς παρέξῃ τὸ ἀπαιτούμενον ἔρεισμα ἵνα ὁ Νομὸς Δράμας τοὐλάχιστον, ὁ ἔχων ὑποχρεωτικὰς διαβάσεις, ἀποφύγῃ τὴν Βουλγαρικὴν εἰσβολήν.

»Βεβαίως δὲν πρόκειται περὶ τῶν Γαλλικῶν ὀχυρώσεων ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀνασκαφὴ τῆς γῆς καὶ μερικὰ μόνον μπετοναρισμένα πολυβολεῖα εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀναχαιτίσουν ἐχθρὸν καὶ μάλιστα ἐχθρὸν τοιοῦτον, μὴ διαθέτοντα ἰσχυρὸν πυροβολικόν, ὡς οἱ Βούλγαροι.

»Διὰ τοὺς λόγους λοιπὸν τούτους πρὸ πάσης ὀχυρώσεως τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Καβάλας, ἡ ὁποία εἶνε ζήτημα δισεκατομμυρίων, ἐθεωρήσαμεν ἐπιβεβλημένον νὰ προβλέψωμεν εἰς πρώτην σειρὰν ἐπείγοντος περὶ τὰ 200 ἑκατομμύρια διὰ τὴν ὀχύρωσιν τῆς προκαλύψεως τῶν Βουλγαρικῶν συνόρων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ διατεθοῦν ἀπαραιτήτως καὶ τὸ ταχύτερον, διότι ἡ ἑκατέρωθεν τούτων κατάστασις θὰ ἐξελιχθῇ, κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τῆς ἐπιστρατεύσεως, τοιαύτη, οἵα τὴν ἀνεπτύξαμεν ἀνωτέρω».

Συνεπῶς ἡ πρώτη τιμὴ ἀνήκει εἰς τὸν ἀείμνηστον Μεταξᾶν διότι ὡς ἀρχηγὸς Κόμματος ἔρριψε τὸ βάρος του τῆς ἐνισχύσεως τοῦ τότε Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, διότι τὰς αὐτὰς προτάσεις περὶ ὀχυρώσεως εἶχεν ὑποβάλει ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης καὶ πρὸ ἑξαμήνου εἰς τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον διὰ τοῦ μνημονευθέντος ἐν τοῖς προηγουμένοις ὑπομνήματός του τῆς 1-7-1934, δι' οὗ εἶχεν ὑποβάλει πρὸς ἔγκρισιν τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθὲν σχέδιον ἐπιστρατεύσεως 1934 καὶ τὸν Ὀργανισμὸν στρατοῦ τοῦ μετέπειτα ΝΔ 4-9-35. Εἰς τὸ ὑπόμνημα δὲ τοῦτο ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης ἀνέφερε τὰ κάτωθι περὶ τῆς ὀχυρώσεως.:

«Τέλος, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀχύρωσιν, προεβλέψαμεν εἰς τὸν καταρτισθέντα Ὀργανισμὸν τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ Φρουρίου Θεσσαλονίκης, ὑπηρεσίαν ἥτις θὰ προέβαινεν εἰς τὴν συγχώνευσιν τῶν ἐπανειλημμένως γενομένων μελετῶν καὶ εἰς τὴν βαθμιαίαν ἐκτέλεσιν ἔργων. Ἐν τούτοις, μέχρι τῆς ψηφίσεως τοῦ Ὀργανισμοῦ φρονοῦμεν, ὅτι εἶναι ἐπάναγκες νὰ συστηθῇ μία ἐπιτροπὴ ὀχυρώσεως, ἡ ὁποία νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκτελέσεως ὅπως συνέβη καὶ μὲ τὰς προπολεμικῶς γενομένας ὀχυρώσεις. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς περιωρισμένας δαπάνας ὀχυρώσεως, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀπαιτηθῶσι διὰ τὸ τρέχον οἰκονομικὸν ἔτος δύνανται νὰ ἐξυπηρετηθῶσι διὰ τῆς μικρᾶς ἀδιαθέτου πιστώσεως τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ, ἡ ὁποία πάντως πρόκειται νὰ αὐξηθῇ κατὰ ἄλλα 50 ἑκατομμύρια, ὑπεσχημένα παρὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν».

Ἐπὶ πλέον τῶν προεκτεθέντων διὰ τὴν στρατιωτικὴν προπαρασκευὴν τῆς Χώρας καὶ τὴν ὀχύρωσιν δέον νὰ λεχθῇ διὰ τὸν στρατηγὸν Καθενιώτην, ὅτι οὗτος καὶ μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἐκ τῆς Ἀρχηγίας τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὡς Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Στρατοῦ ὑπέβαλε τὸ ἀπὸ 10-7-35 ὑπόμνημά του πρὸς τὸ Ἀνώτατον Πολεμικὸν Συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέφερε τὰ κάτωθι περὶ τοῦ ἀνεφοδιαστικοῦ προγράμματος τοῦ στρατοῦ καὶ περὶ τῆς ὀχυρώσεως τῆς Χώρας:

«Ἐρχόμενοι τελικῶς εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ βλέπομεν, ὅτι αὐτὴ ὑποδιαιρεῖ τὰς διὰ τὸ Στράτευμα προοριζομένας δαπάνας εἰς δύο κατηγορίας: α) εἰς τὰς δαπάνας τὰς ἀπαιτουμένας δι' ἑξάμηνον αὔξησιν τῆς θητείας ἀνερχομένας εἰς 200—300 ἑκατομμύρια ἐτησίως. β) εἰς τὰς δαπάνας τὰς

ἀπαιτουμένας διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ περιορισθείσης εἰς 4 δισεκατομμύρια, ὡς πρῶτον ἐφοδιαστικὸν ἅλμα καὶ ἓξ περίπου ὡς δεύτερον τοιοῦτον. Θὰ ἐξετάσωμεν λοιπὸν διαδοχικῶς τὰ δύο ταῦτα ζητήματα. Τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς συγκεντρώσεως, τὸ ὁποῖον ὡς φρονοῦμεν, μόνον δι' ἰσχυρᾶς ὀχυρώσεως δύναται νὰ ἐξυπηρετηθῇ, ἀπαιτεῖ ὅλως ἰδιαιτέραν προσοχὴν τῶν ὑπευθύνων. Πάντως, τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀντιλήψεις μας ἐκθέτομεν εἰς τὰς συνημμένας ἐκθέσεις αἱ ὁποῖαι θέτουσι τελικῶς αὐτὸ ὡς ἑξῆς!

»Ἐν ᾗ περιπτώσει τὸ Κράτος δὲν δύναται νὰ βαστάσῃ καὶ τὰς δύο δαπάνας ὀχυρώσεως καὶ αὐξήσεως θητείας, ἀξίζει τὸν κόπον νὰ δαπανῶμεν εἰς μισθοτροφοδοσίας 250—300 ἑκατομμύρια ἐτησίως διὰ τὴν αὔξησιν τῆς θητείας καὶ πρὸς ἀπόκτησιν ἀνεπαρκῶν κινητῶν φρουρίων; Ἢ εἶναι καλύτερον νὰ διαθέσωμεν τὰ χρήματα ταῦτα διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ὀχυρώσεως, ἡ ὁποία θὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς μεταγενεστέρους μας ἀκόμη ἔν τε τῇ εἰρήνῃ καὶ κατὰ τὴν ἐπιστράτευσιν; Αἱ δαπάναι ἐφοδιασμοῦ προϋπελογίσθησαν εἰς 4 μὲν δισεκατομμύρια δι' ἓν πρῶτον ἐφοδιαστικὸν ἅλμα, εἰς ἓξ δὲ δι' ἓν δεύτερον τοιοῦτον. Δοθέντος ὅτι, καθ' ἃ ἐπανειλημμένως ἐλέχθη, πρόκειται νὰ καταβληθῇ μία ἐξαιρετικὴ προσπάθεια διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τῆς Χώρας, προσπάθεια ἡ ὁποία, ὅσον μεγαλυτέρα θὰ εἶναι, τόσον δυσκολωτέρα θὰ δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ εἰς τὸ προσεχὲς τοὐλάχιστον μέλλον, εἶναι προφανὲς ὅτι πᾶσα δαπάνη, ἡ ὁποία δὲν θὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὰς ἐπικειμένας πιστώσεις, θὰ ἀναβληθῇ ὑποχρεωτικῶς ἐπ' ἀόριστον. Ὑπάρχει, ἐν τούτοις, μία δαπάνη μὴ ἐπιδεχομένη περαιτέρω ἀναβολήν, κατὰ τὴν γνώμην μας τοὐλάχιστον. Καὶ ἡ δαπάνη αὐτὴ εἶναι ἡ τῆς ὀχυρώσεως τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Ἡ δαπάνη ἄλλως τε αὐτὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἀποδίδομεν τόσην ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα, φρονοῦμεν ὅτι ὀφείλει νὰ προβλεφθῇ ὄχι μόνον οἰκονομικῶς ἐπαρκής, ἀλλὰ καὶ νὰ καταταγῇ εἰς τὴν ἁρμόζουσαν σειρὰν προτεραιότητος, σειρὰν ἡ ὁποία θὰ προέκυπτεν ἐκ τῆς ὀρθολογιστικῆς κατατάξεως τῶν ὅλων δαπανῶν τῶν προοριζομένων διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Χώρας. Ἡ τελευταία δὲ αὐτὴ ἐξασφαλίζεται, ὡς γνωστόν, διὰ τῆς προτάξεως τῶν δαπανῶν τῶν ἀφορωσῶν τὴν ἐνέργειαν ἀμύνης ἀπὸ τὴν τῆς ἐπιθέσεως.

»Πρὸς διευκόλυνσιν ὁπωσδήποτε τῆς ἐξετάσεως ὑπὸ τῶν μελῶν τοῦ Α.Π.Σ. τῆς κατὰ βάσιν ἀνάγκης ἢ οὔ, ὀχυρώσεως, θέτω εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν δύο σχετικὰς μελέτας τοῦ ὑποφαινομένου. Ἐκ τούτων νομίζομεν, ὅτι ἀποδεικνύεται ἀρκούντως, ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Μακεδονία, ὡς χῶρος συγκεντρώσεως τοῦ στρατεύματος κατὰ τὸ σχέδιον Β, εὑρίσκεται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐχθροῦ ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαημέρου ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, προτοῦ δηλαδὴ κατορθωθῇ ἡ ἀποπεράτωσις τῶν μεταφορῶν μας συγκεντρώσεως. Ἡ Ἀνατολικὴ ὅμως Μακεδονία ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδιότητος αὐτῆς, ὡς χώρου συγκεντρώσεως διὰ τὸ σχέδιον Β, ἀποτελεῖ ἓν ζωτικώτατον τμῆμα τῆς ἑλληνικῆς γῆς, τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ὁποίου δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν καὶ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἐξασφαλίσωμεν στρατιωτικῶς. Τοιοῦτον τι δύναται νὰ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ λεχθῇ μόνον διὰ τὰ πέραν τῆς Ξάνθης ἐδάφη μας, τῶν ὁποίων ἡ συνέχεια διακόπτεται δι' αὐτῆς ταύτης τῆς βολῆς τοῦ Βουλγαρικοῦ πυροβολικοῦ μόνον, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ ἄμυνα τῶν ἐδαφῶν τούτων προβλέπεται ὑποχρεωτικῶς ἐν στενῇ συνεργασίᾳ καὶ συνεννοήσει μετὰ τῆς Τουρκίας.

»Καὶ ὅμως τοιαύτη εἶναι ἡ σημερινὴ πραγματικὴ κατάστασις, ἐφ' ὅσον δὲν

θέλομεν νὰ κλείσωμεν τοὺς ὀφθαλμούς, διότι ἡ ἀκεραιότης τῆς Ἀν. Μακεδονίας μὴ δυναμένη νὰ ἐξασφαλισθῇ, ὡς ἀποδεικνύει ἡ συνημμένη εἰδικὴ μελέτη, οὔτε ἐκ τῶν ἐγκαίρων ἐνισχύσεων τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Χώρας μας, οὔτε ἐκ τῶν πολὺ περισσότερον μεμακρυσμένων ἐνισχύσεων τῆς Τουρκίας καὶ δὴ τῆς Ἀσιατικῆς τοιαύτης, εὑρίσκεται κυριολεκτικῶς εἰς χεῖρας τῆς συμμάχου Σερβίας, τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου παραμένοντος τοιουτοτρόπως σήμερον καὶ διὰ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ὡς τῆς μόνης σανίδος σωτηρίας. Ὁ ἀντίκτυπος τῶν ἀπαραιτήτων τούτων σκέψεων εἶναι προφανὴς ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Α.Π.Σ. διὰ τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ κατανεμηθῶσιν δισεκατομμύρια, ἴσως τὰ τελευταῖα, τὰ καὶ ἀποτελοῦντα μίαν ὅλως ἐξαιρετικὴν προσπάθειαν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἀσφαλείας τῆς ἀμύνης τῆς Χώρας.

»Ἐπιτρέπεται δηλαδὴ καὶ εἶναι συγκεχωρημένον νὰ προβλέπεται, πολὺ δὲ περισσότερον νὰ δαπανήσωμεν πραγματικῶς διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χώρας ἐπιστρατευομένων μονάδων, τῶν ὁποίων ἡ μεταφορὰ θὰ εἶναι προβληματική, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει ἐξασφαλισθῆ διὰ τῆς ὀχυρώσεως τὸ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπαραβίαστον τῶν παραμεθορίων ἐπαρχιῶν καὶ δὴ τῆς περισσότερον πάσης ἄλλης ἀπειλουμένης Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Σχετικῶς ὁπωσδήποτε μὲ τὴν κατάταξιν τῶν ὅλων δαπανῶν τοῦ ἐφοδιασμοῦ παρατηροῦμεν ὅτι, ἐὰν συμφέρῃ πραγματικῶς ἀπὸ ἀπόψεως ἁπλοῦ ὑπολογισμοῦ νὰ ὑποδιαιροῦνται αὗται καθ' ἁρμοδιότητας. πυροβολικοῦ, χημικοῦ πολέμου, ὀχυρώσεως κλπ., ὡς ἄλλως τε ἐγένετο ἀνέκαθεν καὶ ὡς συνέβη καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐν τούτοις ἀπὸ ἀπόψεως διαφωτίσεως Συμβουλίων, ὡς τὸ ὑμέτερον, καὶ πολλῷ περισσότερον τοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ μὴ στρατιωτικούς, ὁ παραστατικώτερος τρόπος συντάξεως τῶν πινάκων τούτων ἐλλείψεων ὑλικοῦ, εἶναι ὁ κάτωθι:

»Δ α π ά ν α ι κ α θ α ρ ῶ ς ἀ μ υ ν τ ι κ α ί: α) Συμπλήρωσις τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν παραμεθορίων Μεραρχιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀτομικῶς φρονοῦμεν ὅτι δύνανται νὰ ἐξυπηρετηθῶσι διὰ τῶν ἤδη ἀνειλημμένων ὑποχρεώσεων εἰς 99 ἑκατομμύρια. β) Δαπάναι ὀχυρώσεως Ἀνατολικῆς Μακεδονίας.

»Δ α π ά ν α ι μ ᾶ λ λ ο ν ἐ π ι θ ε τ ι κ α ί: α) Συμπλήρωσις τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν Μεραρχιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ, χαρακτηριζομένων ὡς τοιούτων τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ Α΄ Σ. Σ. καὶ τῶν νήσων. β) Δαπάνη συμπληρώσεως τοῦ ἐπιθετικοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς Χώρας, γενικῶς, καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ στρατεύματος (μία Μεραρχία καὶ μονάδες τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοιαῦται γενικῆς ἐφεδρείας). Τοιαύτη πρέπει κατὰ τὴν γνώμην μου νὰ εἶναι ἡ τοποθέτησις καὶ ἡ προτεραιότης τῶν δαπανῶν ὀχυρώσεως μεταξὺ τῶν ὅλων τοιούτων.

»Προκειμένου ἤδη περὶ τοῦ ἀκριβοῦς κάπως καθορισμοῦ τοῦ ὑλικοῦ ποσοῦ τῶν δαπανῶν ὀχυρώσεως, δοθέντος ὅτι δὲν ἐλειτούργησεν ἡ πρὸ πενταμήνου σχεδὸν συσταθεῖσα ὀλιγομελὴς ἐπιτροπὴ ὀχυρώσεως, προφανῶς ἴσως λόγῳ τῶν μεσολαβησάντων γεγονότων, μόνον διὰ παραλληλισμοῦ πρὸς ἄλλας ὑπαρχούσας μελέτας ὀχυρώσεως Θεσσαλονίκης, δυνάμεθα νὰ δώσωμεν συμπερασματικοὺς ἀριθμούς.

»Καὶ ναὶ μὲν εἰς τὴν πρὸς τὸ Συμβούλιον Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν ἔκθεσίν μου ἐζήτουν 200 ἑκατομμύρια δι' ὀχύρωσιν Προκαλύψεως, ὡς καὶ ἡ σημερινὴ ἔκθεσις τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ ἔκθεσίς μου αὕτη γενομένη τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον προέβλεπε ἱκανοποίησιν ἀπὸ τὸ πενιχρὸν Ταμεῖον Ἐ-

θνικῆς Ἀμύνης. Παρ' ὅλον ὅμως τοῦτο, εἰς τὸν τότε γενικὸν πίνακα, ἐπὶ ἐλλείψεων ἑπτὰ ὅλων δισεκατομμυρίων δὲν παρελείψαμεν νὰ προΐδωμεν δύο δισεκατομμύρια διὰ τὴν ὀχύρωσιν, χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω τὴν ἀπόλυτον ἀξίαν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου. Σήμερον ὁπωσδήποτε καὶ ἐφ' ὅσον συζητοῦμεν ἐπὶ μιᾶς βάσεως 4 δισεκατομμυρίων αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν, εἴτε νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸ Α.Π.Σ. Ἐθνικῆς Ἀμύνης αὔξησιν τῶν 4 εἰς 5 δισεκατομμύρια, ἵνα τὸ πλεόνασμα τοῦτο διατεθῇ διὰ τὴν ὀχύρωσιν, λαμβανομένων πάντως ἐκ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῶν 5 αὐτῶν δισεκατομμυρίων, εἴτε ὡς λύσιν συμβιβάζουσαν τὰς δύο ἀπόψεις, νὰ συνδυάσω τὴν ὀχύρωσιν μὲ τὴν πρότασιν αὐξήσεως τῆς θητείας, αἵτινες εἶνε συναφέστεραι, ὡς εἶνε εὔκολον νὰ καταφανῇ ἐκ τῶν κατωτέρω: Πράγματι δοθέντος ὅτι αἱ δαπάναι δι' ἑξάμηνον αὔξησιν τῆς θητείας ἀποβλέπουν κυρίως καὶ γίνονται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἐνισχυμένας τὰς Μεραρχίας Σερρῶν καὶ Δράμας, διὰ νὰ δύνανται αὗται νὰ παίξουν ρόλον «κινητῶν φρουρίων», ἐρωτῶ: Εἶναι προτιμότερα τὰ κινητὰ φρούρια ἀπὸ τὴν μόνιμον ὀχύρωσιν, ἡ ὁποία δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς κεφαλοποιήσεως τῶν 200 αὐτῶν, τοὐλάχιστον, ἑκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπαιτήσῃ ἐτησίως ἡ αὔξησις τῆς θητείας;

»Πρὸς ἐνίσχυσιν ὁπωσδήποτε τῶν λεχθέντων προφορικῶς κατὰ τὴν προηγουμένην συνεδρίασιν καὶ ἐκ τῆς πείρας τῶν κατ' αὐτὸ συζητήσεων, ἀναγκάζομαι νὰ προσθέσω τελικῶς τὰ κάτωθι: Φρονοῦμεν λοιπὸν ὅτι τὸ νεαρόν μας Συμβούλιον δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τὴν εὐκαιρίαν, οὔτε κατέχει ἀκόμη ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν μόρφωσιν γνώμης, ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς κατὰ βάσιν ἀνάγκης τῆς ὀχυρώσεως, ἀλλ' ὅσον ἰδίως ἐπὶ τῆς ἐπιβαλλομένης ἐκτάσεως αὐτῆς. Τοῦτο δὲ διότι δὲν ἐζητήσαμεν ἀκόμη οὔτε σχέδια μεταφορῶν οὔτε σχέδια συγκεντρώσεως καὶ ἐπιχειρήσεων.

»Συμπερασματικῶς ὅμως καὶ πρὸς κατάδειξιν τῆς ἀξίας τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ ἐπίγνωσις τῶν ἀνωτέρω σχεδίων, δὲν διστάζω ποσῶς νὰ παραδεχθῶ, ὅτι καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος τοὺς αὐτοὺς ἐνδοιασμοὺς εἶχον διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ὀχυρώσεως, προτοῦ ἀπασχοληθῶ μὲ τὴν μελέτην τῶν σχεδίων τούτων. Προσθέτω μάλιστα, ὅτι ὄχι μόνο δὲν ὑπῆρξα ποτὲ φίλος τῆς ὀχυρώσεως, ἀλλ' ὅτι εἶδα μᾶλλον βαθυτάτην περιφρόνησιν πρὸς αὐτήν. Καὶ μόνον ὅταν κατεῖδον τὴν πλάνην, ὑφ' ἧς κατεχόμεθα ὅλοι μας μὲ τὸ νὰ παίρνωμεν ὡς δεδομένον καὶ νὰ θεωροῦμεν ὡς ἐξησφαλισμένην καὶ βεβαίαν τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐναντίον τῆς Βουλγαρίας ἐπιθέσεως, τότε ἠναγκάσθην νὰ καταφύγω εἰς τὴν σύνταξιν μελετῶν καὶ ἄρθρων προοριζομένων διὰ τὴν «Στρατιωτικὴν Ἐπιθεώρησιν», διὰ νὰ προκαλέσω τὴν μεταβολὴν τῆς διανοητικότητος τῶν στελεχῶν μας. Τέλος, μὲ ὅσα εἶπα, ἔγραψα καὶ ἐτόνισα εἰς τὰς διαφόρους μου μελέτας ἐπὶ τοῦ σοβαρωτάτου τούτου ζητήματος, καὶ αἱ ὁποῖαι εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Α.Π.Σ. ὁμοῦ μὲ τὴν παροῦσαν, νομίζω ὅτι ἐξήντλησα πᾶν τὸ ἐπιβαλλόμενον εἰς ἡμᾶς καθῆκον».

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὑπόμνημα τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη παρέχει πλήρη εἰκόνα τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ διὰ τὸ σύνολον τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἤτοι διὰ τὸν ἐν εἰρήνῃ Ὀργανισμὸν τοῦ στρατοῦ, διὰ τὸ σχέδιον Ἐπιστρατεύσεως αὐτοῦ, διὰ τὸν πολεμικὸν ἀνεφοδιασμόν του καὶ διὰ τὴν ὀχύρωσιν. Καταδεικνύει ἐπίσης ἐπὶ ποίων ἀδιασείστων βάσεων καὶ δεδομένων ἐστήριξεν ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης τὰς σχετικὰς μελέτας καὶ ἐρ-

γασίας του καὶ ποίας προσπαθείας καὶ μετὰ πόσης ἐπιμονῆς καὶ παρρησίας ἐπεδίωξε τὴν διάθεσιν ὑπὸ τῶν Κυβερνητῶν τῆς Χώρας τῶν ἀναγκαιουσῶν διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματός του χρηματικῶν πιστώσεων, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπέτυχεν, διότι, ὡς προεξετέθη, τὰ πρῶτα τρία δισ. διετέθησαν περὶ τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ ἔτους 1935, ἤτοι ταυτοχρόνως μὲ τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ. Ἐκ τῆς παραβολῆς δὲ τοῦ ἔργου τούτου τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη πρὸς τὸ προεκτεθὲν τοιοῦτον τοῦ διαδόχου του στρατηγοῦ Παπάγου, εἶνε εὔκολον νὰ ἀντιληφθῇ τις, ὅτι ὁ στρατηγὸς Παπάγος, μὴ πράξας οὐδὲν ἐπὶ πλέον καὶ καλύτερον τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη μελετηθέντων καὶ προγραμματισθέντων, ἀντιθέτως ἐξετράπη ἐκ τούτων καὶ ἐγκατέλειψεν ἢ μετέβαλεν ἐπὶ τὰ χείρω τὰς κυριωτέρας καὶ πλέον σημαντικὰς ἐπιδιώξεις τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ εὑρεθῇ ἡ Χώρα κατὰ τοὺς πολέμους 40—41 κατὰ πολὺ ἀσθενεστέρα διὰ τὴν ἄμυναν τῆς ἀκεραιότητός της, ἀπὸ ὅσον ἠδύνατο νὰ εἶνε καὶ ἀπὸ ὅσον εἶχε προβλέψει καὶ προπαρασκευάσει ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης. Δύναται, ὅθεν, νὰ λεχθῇ μὲ πᾶσαν βασιμότητα, ὅτι ὑπῆρξεν ἀτύχημα διὰ τὴν πατρίδα ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη ἀπὸ τὴν Ἀρχηγίαν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ κατὰ τὴν τετραετίαν 1936—1940 καὶ ἀτύχημα ἐπίσης τὸ ὅτι δὲν ἀφέθη νὰ εὑρεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ κατὰ τὴν ἐποποιΐαν 1940—41, ἧς τὰ ἀποτελέσματα εἰς τὴν τοιαύτην περίπτωσιν θὰ εἶχον διάφορον ἐπὶ τὸ εὐνοϊκώτερον μορφὴν μὲ τὴν διακρίνουσαν τὸν ἀείμνηστον στρατηγὸν Καθενιώτην στρατηγικὴν καὶ τακτικὴν κατάρτισιν, ἀποφασιστικότητα καὶ πνευματικὴν εὐστροφίαν καὶ γονιμότητα.

Ὅμως εἶνε περίεργος ἡ ἀναγραφὴ τῶν κάτωθι, ἀκριβῶς πρὸς μετριασμὸν τῆς ἐπιθέσεως:

«Ἀναγνωρίζων, ὡς ἐξέθεσα, ἄλλως τε, ὅτι κατὰ τὴν τετραετίαν 1936—40 δὲν ἐγένετο ἀπὸ ἀπόψεως στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς ὅ,τι θὰ ἠδύνατο καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε γίνει καὶ τονίζων ὅτι πιθανὸν νὰ διεπράχθησαν καὶ κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον σφάλματα, καὶ ὅτι οὐδόλως ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐμφανίσωμεν ἡμᾶς ἀλωβήτους, θὰ ὑπενθυμίσωμεν ἁπλῶς εἰς ποίαν κατάστασιν ἀπὸ ἀπόψεως στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς εὑρέθημεν τὸ 1935, μετὰ παρέλευσιν μιᾶς δωδεκαετίας ἀπὸ τοῦ Μικρασιατικοῦ πολέμου καὶ εἰς ποίαν τοιαύτην τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1940».

Ὅμως εἶνε πραγματικῶς ἀξιοσημείωτον ὅτι τόσον ὁ στρατηγὸς Κλάδος διὰ τῆς προβλέψεως καὶ τῆς μελέτης σχεδίου διὰ τὴν συγκέντρωσιν ἑτοιμοπολέμων Μεραρχιῶν εἰς τὰ σύνορα (ὅπερ τώρα γίνεται καὶ τότε ἐπεκρίθη δριμύτατα ὑπὸ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον τὴν δυνατότητα νὰ βλέπουν μακρυά), ὅσον καὶ ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης διὰ τῆς ὑποκινήσεως τῆς ὀχυρώσεως εὑρίσκονται εἰς τὴν ἐπιθυμητὴν στρατηγικῶς γραμμήν, τὴν γραμμὴν ἡ ὁποία προπαρασκευάζει τὴν ἐπιτυχίαν.

β) Συγκριτικὴ εἰκὼν

Ἐπιβάλλεται ὅμως νὰ ἐξετάσωμεν τὰ θιγέντα ζητήματα καὶ ἀπὸ τῆς ἀντιστρόφου πλευρᾶς, ἤτοι: Ἐὰν τὰ πεπραγμένα τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου κατὰ τὰ ἔτη 1936—1940 παρέχουσιν εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα νὰ μέμφεται, συλλήβδην, ὅλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς ἡγέτας τῆς Χώρας «ἐπὶ ἀδιαφορίᾳ, ἀνικανότητι καὶ χρεωκοπίᾳ». Ὁ στρατηγὸς Παπάγος εἰς τὴν ἔκθεσίν του ἀναγράφει τὰ κάτωθι: (σελ. 28).

«Ἀπὸ τοῦ 1936 μέχρι Ὀκτωβρίου 1940 κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ Ταμείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης τὸ ποσὸν τῶν 4.765.414.827 δραχμῶν. Ἂν εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο προστεθῶσι τὰ ποσὰ τῶν ἐν συνεχείᾳ διατεθεισῶν 1.457.975.336 διὰ τὴν ὀχύρωσιν καὶ 604.511.447 δραχμ. διὰ τὸν στρατωνισμὸν καὶ τὰς ἀπαλλοτριώσεις, τὸ σύνολον τῶν ἐκ τοῦ Ταμείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης διατεθεισῶν πιστώσεων κατὰ τὸ 1936—1940 ἀνέρχεται εἰς 6.827.901.000 δραχμάς, εἰς τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνεται τὸ ποσὸν τῶν 3.000.000.000 δραχμ., τὸ ὁποῖον διέθεσε τὸ Κράτος περὶ τὰ μέσα τοῦ 1935 διὰ τὸν στρατὸν ξηρᾶς καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐκ τοῦ Ταμείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης διάθεσις διὰ πληρωμὴν παραγγελιῶν ἢ κατασκευῶν ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 1936».

Συνεπῶς, ὁ στρατηγὸς Παπάγος ὁμολογεῖ, καὶ δὲν μποροῦσε νὰ πράξῃ ἄλλως, ὅτι κατὰ τὴν τετραετίαν 1936—1940 διετέθησαν διὰ τὴν πολεμικὴν προπαρασκευὴν, μόνον 3.827 ἑκατομμύρια καὶ κακῶς συμπεριέλαβεν εἰς τὴν τετραετίαν ταύτην καὶ τὸ ποσὸν τῶν τριῶν δισεκατομμυρίων, ὅπερ διέθεσε τὸ Κράτος περὶ τὰ μέσα τοῦ 1935 καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ἐγνώριζε, ὅτι διετέθη κατόπιν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν τῆς Χώρας, ληφθεισῶν κατὰ τοὺς μῆνας Ἰανουάριον - Φεβρουάριον 1935 καὶ κατόπιν ἐκθέσεως πρὸς τὸ Συμβούλιον τοῦτο τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν Γ. Κονδύλη, ἐμφαινομένης εἰς τὰ ἐστενογραφημένα πρακτικὰ τῆς Βουλῆς. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως δὲ ταύτης τοῦ Γ. Κονδύλη παραθέτομεν κατωτέρω ἀπόσπασμα τῶν ἐνδιαφερόντων σημείων, ἐφ' ὅσον ὁ στρατηγὸς Παπάγος δὲν τὰ ἀνέγραψε:

Γ. Κονδύλης, Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν: «Ὁ σκοπὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπει ἡ Κυβέρνησις, ὡς ἐξηγεῖται καὶ ἀπὸ τὴν ἔκθεσιν τὴν ὁποίαν σᾶς ἀπεστείλαμεν, δὲν εἶνε νὰ δώσῃ εἰς τὴν στρατιωτικὴν προπαρασκευὴν τῆς Χώρας ὅλην τὴν ἔκτασιν, τῆς ὁποίας εἶνε δεκτικὴ σήμερον λόγῳ τοῦ πληθυσμοῦ της. Ἐπὶ τῇ βάσει δηλαδὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν 6,5 ἑκατομ. ὑπελογίσαμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιστρατεύσωμεν ἀνέτως 650.000 στρατοῦ. Δὲν ἀποβλέπομεν σήμερον εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν καὶ τὴν κινητοποίησιν ὅλων τῶν ἐφεδρικῶν δυνάμεων τῆς Χώρας. Θὰ εἴχομεν ἀνάγκην σχεδὸν διπλασιασμοῦ τοῦ ὁπλισμοῦ εἰς πυροβόλα, πολυβόλα καὶ τὰ ἄλλα εἴδη, τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὸν στρατὸν καὶ τότε βεβαίως αἱ δαπάναι θὰ ἔφθανον εἰς μέγαν ἀριθμὸν δισεκατομμυρίων, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν δέκα δισεκατομμυρίων, περίπου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶνε σήμερον ἀνέφικτον. Ἔλεγον λοιπόν, ὅτι δὲν ἀποβλέπομεν εἰς τὴν στρατιωτικὴν προπαρασκευὴν τῆς Χώρας, καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν, διότι ἐκτὸς τῆς κολοσσιαίας δαπάνης ποὺ θὰ ἀπαιτηθῇ, ὑφίσταται καὶ ἄλλος λόγος ἐπιβάλλων τοῦτο. Ἐπὶ τοῦ παρόντος διάγομεν μίαν μεταβατικὴν περίοδον εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν πολεμικῶν μέσων. Ἡ ἐπέμβασις ἐπὶ παραδείγματι τῶν ἀεροπλάνων εἰς τὸν πόλεμον ἀλλάσσει τὴν τακτικὴν τῆς διεξαγωγῆς αὐτοῦ καὶ ἀλλάσσει κατὰ τὴν συνέπειαν καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῶν χωρῶν. Ὁ στρατὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπομεν σήμερον διὰ τῆς γενομένης μελέτης εἶναι ὁ στρατὸς τῶν 14 μεραρχιῶν, τοῦ ὁποίου τὴν κινητοποίησιν προβλέπει τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως, τὸ ὁποῖον εὕρομεν ἐκ τῆς προκατόχου Κυβερνήσεως. Ἂν ἡ χώρα ἤθελε προβῇ εἰς τὴν κινητοποίησιν ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ της αἱ μεραρχίαι θὰ ἔφθανον τὰς 25, ὁπότε θὰ ἐπήρχετο διπλασιασμὸς τῶν μεραρχιῶν τῆς εἰρήνης. Κινητοποιοῦντες τὰς ἡμίσεις δυνάμεις ἀπὸ ὅσας ἠμποροῦμεν καταρτίζομεν 14 μεραρχίας μὲ ἄνδρας 300.

000. Διὰ τὰς 14 μεραρχίας ἔχομεν τὸ ἀπαιτούμενον ὑλικὸν πολέμου, ἔχομεν, δηλαδὴ πυροβολικὸν νέον, ἀρκετόν. Δὲν δυνάμεθα βεβαίως τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν νὰ συγκριθῶμεν μὲ τὴν Γαλλίαν, ἀλλ' εὑρισκόμεθα εἰς τὴν αὐτὴν μοῖραν μὲ τὴν Γιουγκοσλαυΐαν καὶ εἰς ἀνωτέραν τοιαύτην ἀπὸ τὴν Τουρκίαν. Νομίζω ὅτι σᾶς ἐστείλαμεν τὰς ἐκθέσεις ὁπλισμοῦ τῶν ξένων στρατῶν».

Ἰωάννης Μεταξᾶς: «Θὰ παρακαλέσω νὰ μᾶς δώσητε ἀντίγραφα τῶν πινάκων αὐτῶν».

Γεώργιος Κονδύλης: «Μάλιστα, θὰ φροντίσω. Θέλετε νὰ σᾶς δώσω καὶ τῆς Βουλγαρίας τὸν ὁπλισμόν; Διότι ὀφείλω νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι τὴν ἀνάγκην τὴν ἐπιτακτικὴν τοῦ νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ κινητοποιήσωμεν τὰς 14 Μεραρχίας τὴν στηρίζω εἰς τὴν ἔντασιν τῶν προσπαθειῶν τῆς Βουλγαρίας ὑπὸ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Γκεωργῆεφ, ἥτις παρασκευάζεται κατὰ τρόπον μὴ ἀπέχοντα πολὺ ἐκείνου ποὺ παρατηρεῖ τις εἰς τὰς χώρας, ὅταν εὑρίσκωνται εἰς παραμονὰς πολέμου.

»Τὸ κίνημα ποὺ ἔφερε τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Γκεωργῆεφ εἰς τὴν ἐξουσίαν εἶνε καθαρῶς στρατιωτικόν· ὅλη ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως αὐτῆς εἶνε ἀφ' ἑνὸς νὰ ἐπιτύχῃ ἕνα συμβιβασμὸν μὲ τὴν Γιουγκοσλαυΐαν καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ κτυπήσῃ τὰς ὑπευθύνους ἐκδηλώσεις τῶν κομιτατζήδων καὶ νὰ παρασκευάσῃ στρατιωτικῶς τὴν Βουλγαρίαν. Ἡ οὐσία εἶνε ὅτι ἡ Βουλγαρία εἶνε σήμερον μία δύναμις ἀξιόλογος. Βεβαίως τὸ Ἐπιτελεῖον ἀπέναντι τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν προτείνει τὴν ἀλλαγὴν σχεδίου ἐπιστρατεύσεως, τὸ ὁποῖον δὲν ἐθέσαμεν εἰς ἐφαρμογὴν—τὸ ἔχομεν μελετήσει ἁπλῶς—προτείνει σχέδιον δι' ἐπιστράτευσιν περισσοτέρων Μεραρχιῶν. Ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδίου τούτου θὰ ἀπῄτει πολλὰ δισεκατομμύρια. Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν μόνον τοῦ σχεδίου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εὕρομεν ἀπὸ τοὺς προκατόχους, τῶν 14 Μεραρχιῶν, ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν Στρατὸν μόνον 2,5 δισεκατ. καὶ διὰ τὴν Ἀεροπορίαν 2 δισεκ., χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ τί ἀπαιτεῖται διὰ τὸ Ναυτικόν. Περίπου 2,5 δισεκ. δαπάναι ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν συλλογῶν καὶ διὰ τὰς προσωπίδας, διὰ τὴν ἐξάρτησιν κλπ. δι' ὀλίγους ὄλμους συνοδείας πεζικοῦ, δι' ὀκτὼ ἀντιαεροπορικὰς πυροβολαρχίας. Μόνον δι' αὐτὰς μᾶς χρειάζονται 2,5 δισεκ., τὰ ὁποῖα θὰ κλιμακωθοῦν εἰς τρία ἕως τέσσαρα ἔτη καὶ διὰ τῆς ἐπιβολῆς φορολογίας, διότι ἄλλως, πῶς θὰ εὑρεθοῦν τὰ 800 ἑκατομμύρια ποὺ χρειάζονται κατ' ἔτος ν' ἀναγράφωνται εἰς τὸν προϋπολογισμόν; Προτείνομεν λοιπὸν ἡμεῖς, νὰ ληφθῇ μία ἀπόφασις διὰ τὴν διάθεσιν ἑνὸς ποσοῦ διὰ πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν καὶ τὸ ποσὸν αὐτὸ θὰ κλιμακωθῇ, ὥστε εἰς 4 ἔτη νὰ δυνάμεθα νὰ λέγωμεν, ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ κινητοποιήσωμεν αὐτὰς τὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἔχομεν.

»Ἔχομεν μίαν συμμαχίαν μὲ τὴν Τουρκίαν κατὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι ἡ Βουλγαρία δὲν θὰ διαπράξῃ ποτὲ τὴν ἀνοησίαν νὰ μᾶς ἐπιτεθῇ. Μὲ τὴν σημερινήν μας στρατιωτικὴν κατάστασιν βεβαίως, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ, θὰ χαλάσῃ ἡ συμμαχία, διότι δὲν θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰς συμμαχικάς μας ὑποχρεώσεις. Ὅπως βλέπετε καὶ εἰς τὴν ἔκθεσιν, τὴν ὁποίαν σᾶς ἐστείλαμεν, αἱ ἐλλείψεις, αἱ ὁποῖαι πρόκειται νὰ συμπληρωθοῦν, τοὐλάχιστον, διὰ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, κατὰ 80% ἀναφέρονται εἰς εἴδη τὰ ὁποῖα θὰ γίνουν ἐντὸς τῆς Χώρας μας, ἡ συλλογὴ ἱματισμοῦ ἐπὶ παραδείγματι, αἱ ἀρβύλαι κλπ. Ἔδωκα ἐντολὴν εἰς τὴν Ἐπιμελητείαν νὰ μοῦ ἀναφέρῃ ἐντὸς πόσων μηνῶν δύνανται νὰ παρασκευά-

σουν τὰ Ἑλληνικὰ ἐργοστάσια τὰ εἴδη ταῦτα καὶ μοῦ ἀπήντησεν, ὅτι ἐντὸς 10 μηνῶν εἶνε εἰς θέσιν νὰ τὰ παρασκευάσουν.

»Ἐδώσαμεν μίαν παραγγελίαν εἰς τὸ Καλυκοποιεῖον 28 χιλιάδων ὀβίδων ὑπὸ ὅρους ἐξασφαλίζοντας τὸ Δημόσιον. Ἔχει προέλθει τοῦτο εἰς συμφωνίαν μὲ τὸν Σναΐδερ νὰ ἔλθη ἐδῶ νὰ ὀργανώση τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. Μοῦ ὑπεσχέθη τὸ Καλυκοποιεῖον ὅτι θὰ τὰς κάμη καλυτέρας ἀπὸ τὰς εὐρωπαϊκάς. Προῆλθον εἰς συνεννόησιν καὶ μὲ κάποιο ἐργοστάσιον διὰ τὰς προσωπίδας καὶ ἐλπίζομεν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ κατασκευή των ἐνταῦθα. Ἀλλὰ αὐτὰ ἀποτελοῦν σταγόνα ἐν τῷ ὠκεανῷ. Πρέπει νὰ προαχθοῦν καὶ αἱ ἄλλαι σιδηροβιομηχανίαι τῆς Ἑλλάδος. Δι' αὐτὸ ἐκάμαμεν μίαν ἐπιτροπήν, ἥτις θὰ ἐπιθεωρήση τὰ ἐργοστάσια αὐτὰ διὰ νὰ ἴδωμεν κατὰ πόσον δύνανται νὰ πληρώσωσι τὰς ἀνάγκας τῆς Χώρας ἐν πολέμῳ.

»Συνεπῶς τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον τίθεται σήμερον ἐδῶ, εἶνε νὰ ἀποφασισθῇ ἡ διάθεσις διὰ 3, 4, 5 ἔτη ἑνὸς ποσοῦ 4 δισεκ. δραχμῶν διὰ νὰ κατασκευασθοῦν αὐτὰ ποὺ εἶπα διὰ τὸν στρατὸν καὶ νὰ γίνη προμήθεια ἑνὸς ἀριθμοῦ ἀεροπλάνων. Διότι τότε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ ἐκπληρώσωμεν τὸν προϋπολογισμὸν τῆς Χώρας, εἴτε ὡς σύμμαχοι, εἴτε ἐν μονομαχίᾳ μὲ τὴν Βουλγαρίαν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἠμποροῦμεν νὰ ὑπερασπισθῶμεν τὴν Χώραν μας ἐναντίον τῆς Βουλγαρίας, ἢ διὰ νὰ ἠμποροῦμεν νὰ πράξωμεν τὸ καθῆκον μας εἰς μίαν συμμαχίαν, εἶνε ἐπιβεβλημένη ἡ διάθεσις τῶν 4 δισεκατομμυρίων.

»Ἄλλοτε ὁ κ. Βενιζέλος εἶχεν εἴπει, ὅτι ὅλα ἔχουν συμπληρωθῆ εἰς τὸν στρατόν, πλὴν τῶν εἰδῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ προμηθευθῇ ἡ Ἑλλὰς ἐντὸς ἑνὸς ἢ δύο ἐτῶν, ἐντὸς χρονικοῦ διαστήματος, δηλαδή, πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ κ. Βενιζέλος θὰ ἠδύνατο νὰ προβλέψη περὶ τοῦ ἐπικειμένου πολέμου, ὥστε νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ τὰ προμηθευθῇ. Νομίζω ὅτι ἡ στιγμὴ αὕτη ἔφθασε, τὴν στιγμὴν μάλιστα ποὺ μετεβλήθη τὸ καθεστὼς τῆς Βουλγαρίας καὶ βλέπομεν τοὺς κυβερνῶντας αὐτὴν ἐγκολπουμένους μίαν πολιτικὴν ἀμέσου στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς. Πρέπει ἑπομένως, ἄνευ ἀναβολῆς, νὰ ληφθῇ ἀπόφασις διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν.

»Διὰ νὰ τελειώσω ἤθελα νὰ συμπληρώσω δύο λέξεις ἀκόμη, μόνον. Διὰ τὸν χημικὸν πόλεμον ἔχομεν ἕνα ἐργοστάσιον, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ κατασκευάζη χημικὰς οὐσίας. Τὸ ἐργοστάσιον εἶνε κρατικὸν καὶ ἑτοιμάζεται πρότασις κατασκευῆς ἐργαστηρίου, τὸ ὁποῖον θὰ κάμη καὶ ἀσφυξιογόνα. Ἔχομεν καὶ μίαν πρότασιν ἀπὸ κάποιον ἐπιχειρηματίαν. Αἱ πρῶται ὗλαι δύνανται νὰ ἐξαχθοῦν ἀπὸ ἄλλας οὐσίας καὶ νὰ γίνουν ἐδῶ».

Ἐὰν ἤδη, ἔναντι τῶν ἀνωτέρω, ἐπισήμως βεβαιουμένων καὶ ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ Συμβουλίου Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν διὰ τὸ ἔργον τῶν πρὸ τοῦ 1936 κοινοβουλευτικῶν Κυβερνήσεων καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν τῆς Χώρας, χάριν τῆς προπαρασκευῆς τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, διεξέλθη τις ὅλην τὴν ὀγκώδη ἔκθεσιν τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, θὰ ἴδη ὅτι κατὰ τὴν τετραετίαν 1936—1940 δὲν ἐπραγματοποιήθη οὐδὲν ἐπὶ πλέον τῶν ὅσων ἀπεφάσισαν οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ 1935, ἤτοι ἐπὶ πλέον τῶν ὅσων ἐξετέθησαν ἀνωτέρω ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τοῦ Συμβουλίου τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν καὶ δὲν ἐπεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου Παπάγου οὐδὲν ἐπὶ πλέον τούτων, καίτοι ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1935, ὡς τονίζει, ἀνεφάνη καὶ νέος κατὰ τῆς Χώρας κίνδυνος ἐκ τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας. Συναισθανόμενος δὲ τὰς σχετικὰς

εὐθύνας του δικαιολογεῖ ταύτας καταφερόμενος καὶ κατ' αὐτῆς τῆς δικτατορικῆς Κυβερνήσεως, ἀναγράφων τὰ ἑξῆς εἰς τὴν ἔκθεσίν του: (σελὶς 83).

«Νῦν ἀφοῦ ἐξέθεσα τί πιστώσεις διετέθησαν ὑπὸ τοῦ Κράτους, κατὰ τὸ διάστημα τῆς πρὸ τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου διαρρευσάσης τετραετίας, ὀφείλω νὰ εἴπω καὶ ἂν ἔπρεπε κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον νὰ χορηγηθῶσι περισσότερα, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῶσι περισσότερα, ὅσον ἀφορᾷ τὸν πολεμικὸν ἐφοδιασμόν, καὶ τὴν ἐν γένει προπαρασκευὴν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς, θὰ ἀπήντων ἀδιστάκτως καταφατικῶς, ἰδίως ἂν κατὰ τὰ ἔτη 1936 καὶ 1937 εἶχον διατεθῆ σοβαρώτεραι πιστώσεις διὰ τὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς πολεμικὸν ὑλικὸν προμηθείας.

»Ἂν λοιπὸν διετίθεντο περισσότεραι πιστώσεις ἰδίως κατὰ τὰ ἔτη 1936 καὶ 1937, τότε βεβαίως θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι ἐπετεύχθη καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐφοδιασθῇ ὁ στρατὸς μὲ περισσότερα σύγχρονα μέσα, νὰ ἐξοπλισθῇ πληρέστερον δι' ἀντιαεροπορικῶν καὶ ἀντιαρματικῶν μέσων, νὰ ἀντικατασταθῇ μέρος τοῦ παλαιοῦ ὑλικοῦ διὰ νέου τοιούτου κλπ. Ὡς ἀπέδειξαν τὰ γεγονότα, ὁσαδήποτε χρήματα καὶ ἂν διετίθεντο μετέπειτα, ὄχι μόνον θὰ ἦτο σχεδὸν ἀδύνατος ἡ ἀνάθεσις ἐκτελέσεως παραγγελιῶν εἰς τὰς διαφόρους στρατιωτικὰς βιομηχανίας τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἔστω καὶ μὲ τὴν θυσίαν τῆς ὁμοιογενείας τοῦ ὑλικοῦ, ἣν συνεπιφέρει ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἀγορῶν, δι' ὡρισμένας κατηγορίας ὁπλισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀνελαμβάνοντο τοιαῦται, θὰ συνέβαινε ὅ,τι συνέβη μὲ τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα εἴχομεν παραγγείλει πρὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου εἰς Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Γερμανίαν, Ἰταλίαν, ἅτινα δὲν μᾶς παρεδόθησαν, ἀλλ' ἐδεσμεύθησαν ὑπὸ τῶν Κρατῶν τούτων».

Οὕτως ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἐξαγγέλλει τὴν πραγματικότητα, ὅτι μόνον κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐτῶν 1936—37 ἔδει νὰ εἶχε ληφθῆ πρόνοια καὶ νὰ εἶχε ἐξασφαλισθῆ ὁπωσδήποτε ἡ συμπλήρωσις τοῦ πολεμικοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, μόνος ὑπεύθυνος διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης τῆς Χώρας ἦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος, διότι αὐτὸς κατήρτισε τὰς λεπτομερείας τοῦ ἐξοπλιστικοῦ προγράμματος κατὰ τὴν διετίαν 1936—1937.

Διότι δὲ αἱ εὐθῦναι του αὗται δὲν τῷ διέφευγον, ὅπως ἐπίσης δὲν τῷ διέφευγεν ὅτι, δὲν ἀπηλλάσσετο τούτων οὔτε ἐλαφρύνετο ἀπὸ ταύτας μὲ τὴν προεκτεθεῖσαν μετατόπισιν αὐτῶν εἰς τοὺς ὤμους τῆς δικτατορικῆς Κυβερνήσεως, ἐπιλέγει ἐν τῇ ἐκθέσει του (σελ. 84), τὰ ἑξῆς:

«Σχετικῶς ὅμως μὲ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἀπόψεις μου καὶ εἰσηγήσεις μου περὶ ἐπισπεύσεως τοῦ ρυθμοῦ ἐξοπλισμῶν καὶ διαθέσεως μεγαλυτέρων πιστώσεων, ἰδίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1936—1937, εἶνε δίκαιον ἐπίσης νὰ προστεθῇ, ὅτι ἂν διὰ τὴν πολιτικὴν μιᾶς Χώρας εἶνε δυστύχημα μέγα νὰ παρορᾶται ὁ παράγων χρόνος εἰς τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα, εἶνε ἀσφαλῶς ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνον διὰ τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν μιᾶς Χώρας νὰ διατίθενται μέχρις ἀποστραγγισμοῦ οἱ πόροι της διὰ στρατιωτικὰς δαπάνας ἐπὶ θυσίᾳ τῶν πολιτιστικῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν καὶ μάλιστα εἰς μίαν Χώραν μὲ εὐπαθῆ οἰκονομίαν, συνεπείᾳ γενικῶν καὶ εἰδικῶν συνθηκῶν, ὡς συνέβαινε μὲ τὴν οἰκονομίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον. Ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀπὸ 1936—1940 ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ηὐξάνετο ὁ προϋπολογισμός, χωρὶς τὴν ἀποφυγὴν οὔτε εἰς τὸν ἐξωτερικὸν οὔτε εἰς τὸν ἐσωτερικὸν δανεισμόν, οὔτε εἰς φορολογίαν κεφαλαίου, ἀλλὰ ἀπὸ μόνην τὴν τακτικὴν φο-

ρολογίαν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ ηὔξανε, θὰ ὑπάρξῃ ἓν ἐπιχείρημα διὰ τὸν θέλοντα νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἡ ὀρθὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ δὲν ἐπέτρεπε οὔτε κατὰ τὰ ἔτη 1936—1937 νὰ διατεθῇ μεῖζον ποσοστὸν τῶν συνολικῶν κρατικῶν δαπανῶν διὰ στρατιωτικὰς προμηθείας. Κατηγορηματικὴ ἀπάντησις ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἐκφεύγει τῆς ἁρμοδιότητός μου.

»Τὰς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν εἰσηγήσεις μου, ἐν τῇ ἰδιότητι τοῦ στρατιωτικοῦ συμβούλου αὐτῆς, ἐποιούμην κρίνων μόνον τὰ πράγματα ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀπόψεως. Ὁπωσδήποτε ὅμως, εἴτε ἦτο δυνατὸν νὰ διατεθῶσι μεγαλύτερα ποσὰ διὰ τὴν στρατιωτικὴν παρασκευὴν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν Μεταξᾶ, καθ' ὃν χρόνον εὑρίσκετο αὕτη εἰς τὴν ἀρχήν, εἴτε ὄχι, ἓν εἶνε ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι τὸ ἔργον αὐτῆς διὰ τὴν Ἐθνικὴν ἄμυναν, συγκρινόμενον μὲ ὅ,τι ἐπετελέσθη ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ παρ' ὅλων τῶν ἀπὸ τοῦ 1923 μέχρι τοῦ 1936 διαφόρων Κυβερνήσεων τῆς Χώρας, ὑπῆρξε μέγα καὶ ἀπετέλεσεν ἱστορικὴν καμπήν, τῆς ὁποίας ἴσως οἱ ζῶντες νὰ μὴ ἔχωσι ὅλοι πλήρη τὴν συναίσθησιν, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν ἀσφαλῶς οἱ ἐπιγινόμενοι θὰ ἀναγνωρίσωσιν, ὡς μίαν τῶν μεγαλυτέρων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ πρὸς τὸ Ἔθνος».

Διὰ τῆς τοιαύτης κατακλεῖδος τῆς ἐκθέσεώς του ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἐκφεύγων τῶν συνηθειῶν του καὶ ἐπαινῶν, καὶ δικαίως, τὸν Κυβερνήτην τῆς τετραετίας 1936—1940 Μεταξᾶν, ἀντιστρέφει καὶ τὴν πραγματικότητα καὶ εὑρίσκει εὐπαθῆ τὴν Ἑλληνικὴν οἰκονομίαν κατὰ τὰ ἔτη 1936—1940, ὅτε, ὡς ἐδέχετο ὁ ἴδιος, τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα συνεχῶς ηὔξανε, καὶ δὲν εὑρίσκει εὐπαθῆ τὴν Ἐθνικὴν οἰκονομίαν κατὰ τὴν πρώτην, μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφήν, τετραετίαν, οὔτε κατὰ τὴν ἐν συνεχείᾳ τετραετίαν τοῦ 1928—1932, ὅτε ἡ παγκόσμιος οἰκονομικὴ κρίσις συνεκλόνισεν ὅλα τὰ ἐπὶ γῆς Κράτη, πτωχὰ καὶ πλούσια. Καὶ ὑπὸ τὰς τοιαύτας συνθήκας τῆς Ἐθνικῆς οἰκονομίας εὑρίσκει ὡς ὀρθὴν τὴν πολιτικὴν τῆς μὴ ἐπιβαρύνσεως τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ τὴν διετίαν 1936—1937, ὅτε ὡς ὁμολογεῖ, διπλοῦς ἐπεκρέματο ὁ κίνδυνος κατὰ τῆς Χώρας, ἔκ τε τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ δὲν εὑρίσκει οὐδεμίαν λέξιν ἐπιεικείας, ἀλλὰ κατακεραυνώνει ἐπὶ ἀδιαφορίᾳ, ἀνικανότητι καὶ χρεωκοπίᾳ, συλλήβδην, ὅλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Χώρας, διότι οὗτοι μέχρι μὲν τοῦ 1928, ὅτε δν ὑπῆρχεν εἰς τὸν διεθνῆ ὁρίζοντα οὐδεμία ἀπειλὴ τῆς εἰρήνης, συνετήρουν στρατόν, ἔχοντα, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἰδίου, ἐπιθετικὰς δυνατότητας κατὰ τοῦ τότε μοναδικοῦ ἐχθροῦ τῆς Χώρας, τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἐπὶ πλέον ἐξησφάλιζον πλήρως τὴν Χώραν διὰ συμφώνων καὶ συμμαχιῶν μὲ τὰ ὅμορα κράτη τῆς Βουλγαρίας.

Εὐθὺς δὲ ὡς ἐσημειώθησαν εἰς τὴν Βουλγαρίαν, μὲ τὴν ἄνοδον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως Γκεωργῆεφ, ἐξοπλιστικαὶ τάσεις, οἱ κοινοβουλευτικοὶ ἀρχηγοὶ τῆς Χώρας ἔσπευσαν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς νὰ χορηγήσωσι τὰς ἀναγκαίας πιστώσεις, καὶ δὴ διὰ φορολογίας, διὰ τὴν πολεμικὴν προπαρασκευὴν τῆς Χώρας, πιστώσεις ἃς ἐχειρίσθη καὶ διέθεσεν ὁ κατήγορος τῶν ἀρχηγῶν τούτων, χωρὶς νὰ ἐπαυξήσῃ τὸ παράπαν τὴν μαχητικὴν δυναμικότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ἡ ἐπαύξησις δὲ τῆς μαχητικῆς δυναμικότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, κατόπιν τῶν διατεθεισῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1935 πιστώσεων διὰ τὰς ἀπαραιτήτους δαπάνας, ἀνῆκεν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου, ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

4) ΜΙΑ ΑΞΙΑ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΓΝΩΜΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ 1940-1941, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΚΑΠΩΣ ΤΡΑΒΗΓΜΕΝΗ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ

1ον) Ὁ συνταγματάρχης Κρόζης Ἀθ. εἰς τὸν τόμον Β΄ τοῦ περισπουδάστου συγγράμματός του «Οἱ πόλεμοι 1940—41, ἐπιτυχίαι καὶ εὐθῦναι» καὶ εἰς τὸ τεῦχος 16ον, Κεφάλαιον α΄, εἶνε ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος θίγει κατὰ τὸν ὀρθότερον τρόπον τὴν ἔλλειψιν διασυμμαχικῆς διοικήσεως (Μ. Βρεταννία - Ἑλλὰς) κατὰ τὸν πόλεμον 1940—41.

Πράγματι ὑπῆρξε, ὡς πάντοτε, πρόξενος κακῶν ἡ ἔλλειψις συντονισμοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον τῶν δύο Ἐθνῶν κατὰ τῆς βίας.

Τὰ παρατιθέμενα ἐξ ἄλλου τηλεγραφήματα εἰς τὸ Κεφάλαιον Β΄ ἀποτελοῦσι μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν τῆς πλημμελοῦς ἐξετάσεως ἐκτεταμένων στρατηγικῶν σκοπῶν, ὅταν οὗτοι ἀφήνωνται νὰ ἐξουδετερώνωνται ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν περιωρισμένων ἐντολῶν, διὰ τὰς ὁποίας εἶνε ὑπεύθυνοι.

Καὶ δικαίως καταλογίζει τὴν εὐθύνην εἰς τὰς Πολιτικὰς Ἡγεσίας ἀμφοτέρων τῶν Ἐθνῶν.

2ον) Στὸ ἴδιο κεφάλαιο θίγει πάλιν ὀρθότατα ὁ συγγραφεὺς καὶ τὸ ζήτημα τῆς Ἀρχηγίας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἡ ὁποία ἐτηρήθη εἰς τελείως τυπικὴν βάσιν, ἐνῷ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, οἱ Βασιλεῖς ἦσαν πάντοτε οἱ πραγματικοὶ Στρατιωτικοὶ Ἡγέται.

Ἡ Ἑλληνικὴ Δυναστεία παρουσίασε παραδείγματα ἐντόνου αὐτοθυσίας. Ὁ τρόπος διοικήσεως τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ἰδεώδους διοικήσεως καὶ τίποτε δὲν ἠμπόδισε τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Χώρας νὰ μεταβῇ πλησίον του πρὸς συνεννόησιν. Ἡ αὐτοθυσία τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α΄ δίδει καὶ αὐτὴ μίαν εἰκόνα τῆς παρουσίας του εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Βασιλεὺς Παῦλος κατὰ τὸν συμμοριακὸν ἀγῶνα καὶ ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη ἐσημείωσαν μὲ φωτεινὴν συνέχειαν τὴν παρουσίαν των ὁπουδήποτε τοῦ ἀγῶνος μέσα στὶς νάρκες καὶ τὶς ἐνέδρες.

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἐξουδετερώθη. Ὅμως, καὶ τυπικῶς Ἀρχηγός, ἠκτινοβόλει μὲ τὴν ἀκατάβλητον ψυχικήν του δύναμιν, φθάσασαν εἰς τὸ ζενὶθ κατὰ τὴν Κατοχήν.

Δικαίως ὁ συγγραφεὺς τὸ καταλογίζει ὡς σφάλμα ἀπαρνήσεως μιᾶς τόσον τεραστίας πραγματικῆς ψυχικῆς δυνάμεως οἵα ἡ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου Β΄.

3ον) Εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον ὁ συγγραφεὺς θίγει καὶ τὴν ἐξοργιστικὴν πράγματι ἀπόφασιν τῆς παραμονῆς τοῦ Ἀρχιστρατήγου εἰς Ἀθήνας. Μὲ τὴν ὡραίαν του ἀποστροφήν, «Ἂς μείνουν αἱ δύο θλιβεραὶ περιπτώσεις 1922 καὶ 1940—41 ὡς μόναι ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τὸν ὁποῖον ἐφήρμοσαν οἱ Ἕλληνες Ἀρχιστράτηγοι, ἐστεμμένοι καὶ μή, εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τῆς μακραίωνος Ἱστορίας τοῦ Ἔθνους». Καὶ μὲ τὰ ἀναγραφόμενα ὑπὸ τὸν ὑπότιτλον: «Παραπέτασμα Καπνοῦ», ὅπου ἀναγράφονται αἱ μετακινήσεις τοῦ Ἀρχιστρατήγου εἰς τὸ μέτωπον, δίδει σαφῆ εἰκόνα τοῦ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, πολιτικῆς, στρατιωτικῆς, ἠθικῆς ὀρθοῦ.

Ὅμως ὁποθενδήποτε καὶ ἂν ὑπάρχωσι αἱ πληροφορίαι περὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀειμνήσου Μεταξᾶ νὰ κρατήσῃ τὸν Ἀρχιστράτηγον εἰς Ἀθήνας, τίποτε δὲν σώζει τοῦτον ἀπὸ τὴν ἱστορικήν του εὐθύνην, ὅτι ἀφῆκε λόγῳ τῆς ἀπουσίας του ἐκ τοῦ μετώπου τὰς τόσας εὐκαιρίας νὰ πετάξωμεν τοὺς Ἰταλοὺς εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὸ διακηρύσσω μὲ ὅλην μου τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐθύνην, ὡς διοικητὴς τοῦ Συντάγματος τὸ ὁποῖον εὑρέθη βαθύτερον ὅλων ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ διέφυγε τὸ γέρας νὰ παραδώσῃ τὴν Αὐλῶνα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Παγκόσμιον ἱστορίαν, λόγῳ ἀπουσίας διοικήσεως ἐπὶ τόπου. Δύο τάγματα, ἕνα Σύνταγμα, ζητοῦσα καὶ τότε δὲν θὰ ὑπῆρχε κατόπιν, οὔτε Τεπελένι οὔτε Τρεμπεσίνα, οὔτε Σέντελι. Θὰ εἶχαν πέσει σὰν ὥριμο φροῦτο. Ὁ Θεὸς δὲν τὸ θέλησε. Ὅμως ἂν καὶ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθῶμεν τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀναγραφομένων περὶ ἀποφάσεως Μεταξᾶ, ὁ Ἀρχιστράτηγος ἠδύνατο νὰ μὴ πειθαρχήσῃ πρὸς μίαν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία ἐστέρει τὸ μαχόμενον Ἔθνος τοῦ Ἀρχιστρατήγου του.

Ὁ κυριώτερος καὶ πιστότερος βοηθός του συνταγματάρχης Κορόζης Ἀθ. εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἄθλου τῆς διαρκοῦς τροφοδοτήσεως τῶν μαχομένων μονάδων, δίδει μίαν τῷ ὄντι τολμηρὰν καὶ εὐεξήγητον εἰκόνα ἀποκαλύπτων τὴν Ἀχίλλειον πτέρναν τῆς ἀπαραδέκτου, ὄχι μόνον ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ ἀπὸ οἱουδήποτε Στρατοῦ, ἀπουσίας τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἐκ τοῦ μετώπου εἰς δύο ἰδιαιτέρας κυρίας φάσεις, τὴν πρώτην ὁπότε οἱ Ἰταλοὶ ἐστρέφοντο πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τὴν ἑτέραν, ὅταν οἱ Ἰταλοὶ πανστρατευμένοι ἠθικῶς ἔκρουον τὸν Μάρτιον τοῦ 1941 εἰς τὸ 731 τὴν ψυχὴν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐδάμασαν, καίτοι οἱ ἀρχηγοί της, στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοί, δὲν ἠθέλησαν ὄχι μόνον νὰ συνεχίσωσι τὴν Ἑλληνικὴν κληρονομίαν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως Κόδρου, ἀλλὰ οὔτε καὶ συνεκινήθησαν ἀπὸ τὴν πρόκλησιν ἢ πρόσκλησιν τοῦ Μουσολίνι νὰ ἀναμετρηθῶσι.

Καὶ ἡ Ἀχίλλειος πτέρνα παρουσιάζεται μὲ τὴν φράσιν: «ὁ Ἀρχιστράτηγος ἠθέλησε νὰ εἶναι συμπαραστάτης του ὁ Πρωθυπουργός, ὢν δεδοκιμασμένη ἀξία περὶ τὰ στρατιωτικά», ὅπερ ἐξηγεῖται ὅτι δὲν ἐθεώρει τοὺς ὤμους του ἱκανοὺς διὰ τὸ βάρος ἄνευ συμπαραστάτου. Ἔτσι ἐξουδετερώθησαν καὶ οἱ δύο καὶ ἐστέρησαν τὸ μέτωπον μιᾶς τῶν μεγαλυτέρων δυνάμεων κατὰ τοὺς πολέμους: τὸ «παρὼν» τῆς Διοικήσεως».

Εἶνε μία ἐξήγησις. Ὅμως θὰ ἠδύνατο κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ὑπάρξῃ ἀσφαλὴς καὶ συνεχὴς ἡ συμπαράστασις τῆς δεδοκιμασμένης ἀξίας περὶ τὰ στρατιωτικά!

Εἰς ἕνα κεφάλαιον τοῦ συγγράμματός μου περὶ τῆς συμμετοχῆς τοῦ Μεταξᾶ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἐκθέτω ποία ἡ ἐπέμβασίς του βάσει στοιχείων ἐξ ἑνὸς καὶ πάλιν ἐκ τῶν πλέον ἐμπίστων συνεργατῶν τούτου, τοῦ ἱκανωτάτου, συνταγματάρχου τότε, Ζαχ. Νούμπελη.

5) ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΞΕΝΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ

ΛΙΓΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΝΤΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΜΟΝΤΓΚΟΜΕΡΥ, ΣΑΝ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΩΝ ΜΑΣ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΤΟΥ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Πάντοτε μὲ τὸ διάβασμα ἑνὸς οἱουδήποτε βιβλίου θὰ ὑπάρξη ἡ κριτική, ἀντικειμενικὴ ἢ ὄχι, ἰδιαίτατα ἀπὸ τοὺς ζήσαντας τὰ γεγονότα.

Πιὸ ἔντονος θὰ ὑπάρξη ἡ κριτικὴ γιὰ τὰ στρατιωτικά μας γεγονότα, γιὰ τὰ σφάλματά μας, γιὰ τὶς ἀτέλειές μας. Καμμιὰ φορὰ θαμπώνουν οἱ ἀτέλειές μας γιὰ τὸν ἐπιπόλαιο ἀναγνώστη ἢ ἠθελημένο κατήγορο καὶ σκεπάζουν τὶς ὄμορφες ἀνατάσεις.

Ὄχι γι' αὐτοὺς ἀλλὰ γιὰ τοὺς καλῆς πίστεως ἀναγνώστας ποὺ τυχὸν θὰ λυπηθοῦν, παραθέτω γιὰ σύγκρισι καὶ ἂς ποῦμε γιὰ παρηγοριά, λίγα ἀπὸ τὸ περίφημο βιβλίο «Memoires du Marechal Montgomery, Vicomte d' Alamein K. C.»

Ἡ σύγκρισις θὰ μᾶς δώση τὴν ἀνακούφιση τῆς Ἐθνικῆς ὑπερηφανείας γιὰ τὰ γεγονότα ποὺ ἡμεῖς τὰ φθάσαμε μέχρι τῆς δικαστικῆς, δυστυχῶς, σκοπιμότητος. Στὰ βιβλία τῶν μεγάλων ἀρχηγῶν τῶν ἡττηθέντων Χιτλερικῶν, θαῦρουν ἀθλιότητες ποὺ σὲ μᾶς δὲν φάνηκαν σχεδὸν ποτέ.

Ποτὲ δὲν θὰ νιώση κανεὶς τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν τῶν γεγονότων, ἂν δὲν τὰ ἑνώση μὲ τοὺς Ἀρχηγοὺς καὶ τὴν ψυχολογίαν τῆς καταστάσεως.

ΤΟΤΕ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΑΝΤΙΛΗΦΘΟΥΝ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ

Ἀπὸ ὅσα θὰ διαβάση παρακάτω: θὰ πεισθῆ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἀπὸ κανένα δὲν ἔχομεν νὰ ζηλεύσωμε τίποτε. Ἐπράξαμεν τὸ καθῆκον μας συγκριτικῶς καὶ ἀπολύτως εἰς τὸ τέλειον καὶ προπολεμικῶς διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ Στρατοῦ μας καὶ κατὰ τὸν πόλεμον.

α) ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΓΓΛΙΑΣ
Η Μ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ ΕΙΣΕΡΧΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΤΟ 1939

«Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1939, ὁ Βρεταννικὸς Στρατὸς ἦτο τελείως ἀνίκανος νὰ διεξαγάγη ἕνα σοβαρὸν πόλεμον ἐπὶ τῆς ἠπείρου. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἶχεν ὑπερισχύση ἡ ἰδέα ὅτι εἰς περίπτωσιν ἑνὸς ἄλλου πολέμου ἔναντι τῆς Γερμανίας, ἡ βρεταννικὴ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἄμυναν τῆς Δύσεως θὰ συνίστατο κυρίως εἰς τὴν χρησιμοποίησιν ναυτικῶν καὶ ἀεροπορικῶν δυνάμεων.

»Ἐὰν οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες ἠδύναντο νὰ φαντασθοῦν, ὅτι εἰς ἕνα παγκόσμιον πόλεμον, ἡ Μεγάλη Βρεταννία θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποφύγη νὰ ἀποστείλη τὸν Στρατόν της νὰ πολεμήση εἰς τὸ γαλλικὸν ἔδαφος, αὐτὸ ὑπερβαίνει τὴν κατανόησιν.

Κατὰ τὰ ἔτη ποὺ προηγήθησαν τοῦ πολέμου, δὲν ἔλαβον χώραν διὰ ἀρκετὸν χρόνον εἰς Ἀγγλίαν, στρατιωτικὰ γυμνάσια εἰς μεγάλα κλιμάκια. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁ κανονικὸς στρατὸς δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ λάβη μέρος εἰς ρεαλιστικὰς ἀσκήσεις.

»Ὁ στρατὸς ἐκστρατείας εἶχεν ἓν σύστημα μεταφορῶν ἀνεπαρκές, δὲν εἶχεν ὑποστήριξιν διοικητικῆς μερίμνης καὶ καμμίαν ὀργάνωσιν ἀνωτέρας διοικήσεως.

Ὅλα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ διατεθοῦν τὴν στιγμὴν τῆς ἐπιστρατεύσεως. Τὰ μεταφορικὰ μέσα ἦσαν ἀνεπαρκῆ καὶ ἔπρεπε νὰ συμπληρωθοῦν κατὰ τὴν ἐπιστράτευσιν ἀπὸ ἐπιταχθέντα πολιτικὰ ὀχήματα. Πολλὰ μεταφορικὰ μέσα τῆς Μεραρχίας μου συνίσταντο ἀπὸ φορτηγά, προερχόμενα ἐκ διαφόρων πόλεων τῆς Ἀγγλίας. Ἦσαν εἰς κακὴν κατάστασιν καὶ εὐθὺς ὡς ἡ Μεραρχία μου μετεστάθμευσεν ἐκ τῶν λιμένων ἀποβιβάσεώς της πρὸς τὴν ζώνην συγκεντρώσεως πλησίον τῶν Γαλλο - Βελγικῶν συνόρων, εἰς τὴν γαλλικὴν πεδιάδα διεσπάρησαν κατεστραμμένα καὶ βλαβέντα ὀχήματα.

»Τὸ ἀντιαρματικὸν ὑλικὸν τῆς Μεραρχίας μου συνίστατο ἀπὸ πυροβόλα τῶν δύο λιβρῶν. Ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ Πεζικοῦ ἐναντίον τῶν τεθωρακισμένων ἦτο πυροβόλον τῶν 0,8 δακτύλων. Μερικὰ μικρὰ πυροβόλα εἰς χειραμάξας, ἠγοράσθησαν ἐν σπουδῇ ἀπὸ τοὺς Γάλλους καὶ εἰς ἕκαστον τάγμα Πεζικοῦ ἐδόθησαν μερικὰ ἀπ' αὐτά. Ἐκτὸς αὐτοῦ ἕν μέρος ἀπὸ τὰ τεμάχια τῶν 25 λιβρῶν τοῦ μεραρχιακοῦ μου πυροβολικοῦ προωρίζετο νὰ παίξῃ ἕναν ρόλον εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν τεθωρακισμένων.

»Ὑπῆρχεν εἰς κάποιον μέρος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ G.Q.G. μία Ταξιαρχία ἁρμάτων. Ὡς πρὸς ἐμέ, δὲν εἶδα ποτὲ κανένα ἅρμα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος οὔτε κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ μηνὸς Μαΐου. Καὶ εἴμεθα ἡ χώρα ἥτις εἶχεν ἐφεύρει τὸ ἅρμα καὶ ἡ ὁποία πρώτη τὸ ἐχρησιμοποίησεν εἰς τὰς μάχας κατὰ τὸ 1916.

»Πρέπει νὰ ὁμολογήσω πρὸς ἐντροπήν μας, ὅτι ἐνεπλάκησαν εἰς αὐτὸν τὸν μοντέρνον πόλεμον μὲ ὅπλα καὶ ὑλικὸν τελείως ἀπηρχαιωμένα καὶ δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ θεωρήσωμεν ὑπευθύνους τοὺς ἑαυτούς μας διὰ τὰς καταστροφὰς ποὺ μᾶς ἔπληξαν εἰς τὴν ἐκστρατείαν ὅταν αἱ μάχαι ἤρχισαν τὸ 1940.

»Ποῖος ἦτο ὑπεύθυνος δι' αὐτὴν τὴν ἔλλειψιν; Κατὰ τὴν ἄποψίν μου αἱ Βρετανικαὶ Κυβερνήσεις κατὰ τὸ διάστημα μεταξὺ τῶν δύο πολέμων καὶ κυρίως αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς τὴν Ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ 1932, χρονολογίαν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀνάγκη ἑνὸς ἐπανεξοπλισμοῦ εἰς μοντέρνον ἐπίπεδον ἤρχισεν νὰ διαφαίνεται. Μέχρι τοῦ 1938 δὲν ὑπερέβη ποτὲ τὸ στάδιον τῶν συζητήσεων καὶ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1939 δὲν ἐξειλίχθη παρὰ διστακτικὰ εἰς μίαν ἀρχὴν ἐπανεξοπλισμοῦ.

»Ἐνημερωθεὶς ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς καταστάσεως τοῦ Βρεταννικοῦ Στρατοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν γενικῶς, καὶ ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῆς Μεραρχίας μου, ἐξεπλάγην ἀναγιγνώσκων μίαν ἡμέραν τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1939 εἰς μίαν γαλλικὴν ἐφημερίδα τὸν λόγον, τὸν ἐκφωνηθέντα εἰς τὸ Κοινοβούλιον ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν (Χόρε Μπέλισα), ἀγγέλλοντα τὴν ἄφιξιν εἰς Γαλλίαν τοῦ Βρεταννικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος. Ἐβεβαίωνεν τὸ Κοινοβούλιον καὶ τὸν Βρεταννικὸν λαόν, ὅτι ὁ Στρατὸς ποὺ ἀπεστείλαμεν εἰς Γαλλίαν ἦτο ἐξωπλισμένος «κατὰ τὸν πλέον τέλειον δυνατὸν τρόπον ποὺ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καλύτερος. Ὁ Στρατός μας εἶναι ἐξ ἴσου καλῶς, ἂν ὄχι καλύτερα ἐξωπλισμένος, ἀπὸ οἱονδήποτε ἄλλον στρατόν».

»Ἂς ἴδωμεν τώρα τὴν ὀργάνωσιν διοικήσεως καὶ τοῦ ἐλέγχου κατὰ τὴν ἐκστρατείαν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀνεκκλήτως ἐξαρτᾶται, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ἐπαρκοῦς ἐξοπλισμοῦ καὶ καλῆς ἐκπαιδεύσεως.

»Λαμβανομένης ὡς δεδομένης τῆς ταχύτητος τῶν ἐπιχειρήσεων, ὅλα ἠδύναν-

το νὰ χαθοῦν εἰς ἕνα μοντέρνο πόλεμον λόγῳ μιᾶς ἐλαττωματικῆς ὀργανώσεως διοικήσεως.

»Οἱ τρεῖς ἀξιωματικοὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν, πιθανῶς οἱ σημαντικοὶ κατὰ τὴν κύρυξιν τοῦ πολέμου, ἦσαν οἱ κάτωθι: Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου (Λόρδος Γκόρτ) κεφαλὴ τοῦ βρεταννικοῦ Στρατοῦ εἰς τὸ ἐπαγγελματικὸν πεδίον. Ἡ λέξις «αὐτοκρατορικὸς» προσετέθη εἰς τὸν τίτλον, τὸ 1909, δὲν ἔχει οὐδεμίαν σημασίαν σήμερον. Ὁ Διευθυντὴς στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ πληροφοριῶν (Ὑποστράτηγος Χένρυ Πόουνὰλ) ὑπεύθυνος δι' ὅλα τὰ σχέδια πολέμου καὶ διὰ τὰς πληροφορίας εἰς τὰς ὁποίας ἐβασίζοντο.

»Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, εἷς ὑποστράτηγος ἦτο ὑπεύθυνος διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς πληροφορίας. Αὐτοὶ οἱ δύο κλάδοι ἔχουν τώρα διαχωρισθῆ, ἑκάστου ἐξ αὐτῶν ὄντος ὑπὸ τὸν ἔλεγχον ἰδιαιτέρου ἀξιωματικοῦ. Ὁ γενικὸς διοικητὴς τοῦ περιφερειακοῦ στρατοῦ Ντούγκλας.

Ὁ στρατὸς ἐδιπλασιάσθη τὸν Μάρτιον τοῦ 1939, κατόπιν μιᾶς ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως ληφθείσης χωρὶς νὰ ληφθῇ ἡ γνώμη τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτελείου. Ὁ Γκὸρτ, ὁ ὁποῖος ἦτο Ἀρχηγὸς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτελείου κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχήν, μοῦ εἶπεν ὅτι δὲν εἶχε γνῶσιν αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐπληροφορήθη τοῦτο ἕνα πρωινὸν διὰ τοῦ Τύπου.

»Αὐτοὶ οἱ τρεῖς ἀξιωματικοὶ ἐγκατέλειψαν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν τὴν ἡμέραν τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου. Ὁ Γκὸρτ ἔγινε Ἀρχιστράτηγος, ὁ Πόουναλ ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου καὶ ὁ Μπρόουριγκ ἐπιτελάρχης τοῦ Βρεταννικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος.

»Εἶναι σχεδὸν ἀπίστευτον, ὅτι ἠδύνατο νὰ συμβῇ αὐτό. Εἶναι ἐν τούτοις γεγονός. Τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν ἐξεκενώθη κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὡς καὶ κατὰ τὸ 1914.

»Ἦτο πάντοτε ὑπονοούμενον εἰς τὸν στρατόν, ὅτι ὁ στρατηγὸς Διοικητὴς εἰς τὸ Ἄλντερσὸτ ἦτο ὁ Ἀρχιστράτηγος, ὁ προοριζόμενος διὰ τὴν Διοίκησιν τοῦ Βρεταννικοῦ στρατοῦ τοῦ προοριζομένου νὰ ἀποσταλῇ ἔξω τῆς χώρας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ ἐξελέγετο ὡς συνέπεια τούτου. Ὁ στρατηγὸς ΝΤΙΛ, ἦτο εἰς Ἄλντερσοτ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1939 καὶ ἐσκεπτόμεθα ὅλοι καὶ ἠλπίζαμεν, ὅτι θὰ ἀνελάμβανεν τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν. Ἀλλὰ διέτρεχεν ἡ φήμη ὅτι τὴν διοίκησιν εἶχον ὑποσχεθῆ, εἰς περίπτωσιν πολέμου, εἰς τὸν στρατηγὸν Ἄϊρον - Σαΐντ, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Γκὸρτ εἶχεν ὀνομασθῆ Ἀρχηγὸς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτελείου. Ἦτο τότε γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν ὑπερποντίων δυνάμεων, θέσις ἥτις ὑπάρχει ἀκόμη καὶ σήμερον.

»Εἶχα ἀορίστως ἀκούσει νὰ λέγεται, ὅτι εἶχε τοποθετηθῆ εἰς Κάμπερλεϊ καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ σχηματίζῃ τὸ μεγάλον γενικὸν Στρατηγεῖον του εἰς τὰ κτίρια τοῦ Σάντχορστ, μερικὰς ἡμέρας πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου.

»Αὐτοὶ οἱ δύο ὑποψήφιοι ὁ Ντὶλ καὶ ὁ Ἄϊρον - Σαΐντ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξεπλάγησαν, μανθάνοντας ὅτι ἕνας τρίτος ὑποψήφιος ἐπῆρε τὴν θέσιν: ὁ Γκὸρτ, ὁ ὁποῖος ἦτο Ἀρχηγὸς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτελείου.

»Ὁ Στρατὸς βεβαίως ἐξεπλάγη καὶ ἡ ἔκπληξις ἦτο ἀκόμη μεγαλυτέρα, ὅταν ὁ Ἄϊρον - Σαΐντ ὠνομάσθη Ἀρχηγὸς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτελείου εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γκόρτ, τὸν Μάϊον τοῦ 1940. Ἄς ἴδωμεν

τώρα τὸν 'Αρχιστράτηγον καὶ τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον του. Ὁ Γκὸρτ ἦτο ἕνας ἄνθρωπος χαριτωμένος, ἕνας φίλος σοβαρός, εἰλικρινὴς καὶ ἀνίκανος διὰ οἱονδήποτε μικρὸν ἢ ποταπόν. Ἦτο τὸ τέλειον παράδειγμα καὶ ὁ κάλλιστος τύπος ἀξιωματικοῦ τοῦ στρατεύματος. Δὲν ἀγνοοῦσε τίποτα ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἔπρεπε νὰ ξεύρῃ διὰ τὸν στρατιώτην, διὰ τὶς συνήθειές του, διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἐνδύεται, νὰ ὑποδύεται, οὔτε τὰς μικρολεπτομερείας τακτικῆς εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ἡ πλέον ἀνωτέρα διοίκησις τὴν ὁποίαν εἶχεν προηγουμένως ἐξασκήσει ἦτο μιᾶς Ταξιαρχίας Πεζικοῦ. Δὲν ἦτο ἔξυπνος καὶ δὲν ἐθορυβεῖτο μὲ τὴν διοικητικὴν μέριμναν. Ἡ προτίμησίς του ἦτο διὰ τὰς ἐνεργείας τῶν περιπόλων εἰς τὴν νεκρὴν ζώνην. Ὁ Γκὸρτ ἐγκατέστησε τὸ Στρατηγεῖον του εἰς τὸ Χάμπαρκ καὶ εἰς τὰ περίχωρα τὰ στρατηγεῖα τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν του, καταλαμβάνοντα 13 χωρία εἰς μίαν ἔκτασιν περίπου 50 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Αὐτὴ ἡ διασπορὰ ἀπαιτοῦσε ἕνα πολύπλοκον σύστημα διαβιβάσεων. Ἦτο δύσκολον νὰ συναντήσῃς κάποιον ποὺ ἐχρειάζετο καὶ ἡ διοίκησις ὑπέφερεν ἐξ ἀρχῆς. Ἦτο μία διάταξις καταπληκτική.

»Ἐσκεπτόμουν πάντοτε ὅτι ἡ τοποθέτησις τοῦ Γκὸρτ εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ Βρεταννικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1939, ἦτο ἕνα σφάλμα. Ἡ ἀποστολὴ ἦτο ὑπερτέρα τῶν δυνάμεών του. Ἦτο ἀρκετὸ νὰ διαβάσῃς τὶς ὁδηγίες ὑπογεγραμμένες ἀπὸ τὸν Χὸρ - Μπελίσα ποὺ εἶχε λάβει μὲ ἡμερομηνίαν 3 Σεπτεμβρίου 1939, διὰ νὰ τὸ διαπιστώσῃς. Αὐταὶ αἱ ὁδηγίαι θὰ ἔθετον εἰς δοκιμασίαν ἕναν ἐγκέφαλον πολὺ καλύτερον ὠργανωμένον ἀπὸ αὐτὸν τοῦ Γκόρτ. Τόσον τὸ τεθὲν πρόβλημα ἦτο δύσκολον. Τοῦ ἐζητοῦσε ἐπὶ πλέον τὸ ἀδύνατον, τὰ γενικὰ Στρατηγεῖα του θὰ ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσουν ὡς ἓν G.Q.G. καὶ νὰ ἐξασκήσουν συγχρόνως μίαν κατευθεῖαν διοίκησιν ἐπὶ τῶν μαχομένων δυνάμεων καὶ διοικητικὰς μερίμνας, αἱ ὁποῖαι τοῦ εἶχον ἀνατεθῆ».

β) ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑΙ ΑΤΕΛΕΙΑΙ

«Ὁ 'Αλεξάντερ μοῦ εἶπεν, ὅτι εἶχεν ἀνεύρει τὰ πράγματα σὲ ἕνα φοβερὸ ἀνακάτωμα ὅταν ἡνώθη μὲ τὸν στρατηγὸν 'Αϊζενχάουερ. Ἡ πρώτη Στρατιὰ εἶχεν ὑποστῆ μίαν σοβαρὰν ἐπίθεσιν εἰς τὸ μέσον τμῆμα τοῦ μετώπου της καὶ ὅλα ἐφαίνοντο ὅτι ἐπήγαινον κατὰ κρημνόν. Μὲ ἕνα γενικὸ τρόπο εὗρε τὴν ἀδράνειαν, ὄχι πολιτική, ὄχι σχέδιο, τὸ μέτωπο εἰς σύγχυσιν, οὐδεμία ἐφεδρεία, οὐδεμία ὤθησις, οὐδεμία προοπτικὴ διὰ τὸ μέλλον, τὰ στρατόπεδα ἐνισχύσεως εἰς μίαν σκανδαλώδη κατάστασιν καὶ ὅλα ὅπως πήγαιναν. Τὰ ἀμερικανικὰ στρατεύματα τὸν ἀπεγοήτευσαν. Ἦσαν ἄνευ ἐνεργητικότητος, νοητικῶς καὶ φυσικῶς καὶ τελείως ἄνευ πείρας. Ἦτο ἡ παλαιὰ ἱστορία. Μία ἔλλειψις ἐξασκήσεως ἐν συνδυασμῷ μὲ μίαν ἔλλειψιν πολεμικῆς πείρας καὶ συνυφασμένη μὲ λίαν ὑψηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον. Ἔπρεπε νὰ ἀπαλλαγοῦν τῆς λαιμαργίας των ὅπως καὶ ἡμεῖς εἴχαμεν ἀπαλλαγῆ τῆς ἰδικῆς μας. Ἤμεθα εἰς τὸν πόλεμον ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ τὸ πλεῖστον τῶν νεανικῶν σφαλμάτων μας ἦσαν μακρὰν ὀπίσω μας».

γ) Ο ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΙΤΟ ΕΙΣ ΑΝΤΙΘΕΣΙΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

«Πρὸς τὸν Διοικητὴν τῆς 8ης Βρεταννικῆς Στρατιᾶς
στρατηγὸν Μοντγκόμερυ.

»Κατὰ τὴν πρώτην ἐπέτειον τῆς ἐνδόξου μάχης καὶ μεγάλης νίκης εἰς τὸ Ἀλαμέϊν, εὐαρεστηθῆτε νὰ δεχθῆτε στρατηγὲ μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν τῆς γενναίας 8ης Στρατιᾶς τὰς πλέον ἐγκαρδίους εὐχάς μου. Μὲ τὸν ἐθνικοαπελευθερωτικὸν στρατὸν τῆς Γιουγκοσλαυΐας διαπιστώνω μετὰ χαρᾶς ὅτι, ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἀφρικανικῶν νικῶν σας, δὲν εἴμεθα τώρα μακρύτερον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου παρὰ κατὰ 200 χιλιόμετρα εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις μας ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ.

»Ἐπίσης ἑκάστην ἡμέραν αἱ συμμαχικαὶ Στρατιαί, αἱ ἐμπεπλεγμέναι εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ μεγαλυτέρου ἐχθροῦ ποὺ εἶχεν ποτέ ἡ ἀνθρωπότης — τὸν ἐπιθετικὸν γερμανικὸν φασισμὸν — ἔγιναν πλέον στενῶς συνδεδεμέναι εἰς ἕνα συνεχές μέτωπον.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ ἀδελφότης εἰς τὰ ὅπλα σφραγισμένη μὲ τὸ αἷμα τῶν καλυτέρων τέκνων τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαυΐας, θὰ συμβάλῃ ὄχι μόνον εἰς τὸν τυχὸν θρίαμβον ἐναντίον τοῦ μυσαροῦ γερμανικοῦ φασισμοῦ ἀλλὰ ἐπίσης εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς τελείας κατανοήσεως ἐκ μέρους σας, ἐκ μέρους τῶν στρατιωττῶν σας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ βρεταννικοῦ ἔθνους διὰ τοὺς πόθους τῶν λαῶν τῆς Γιουγκοσλαυΐας. Ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν τῶν πόθων, ποταμοὶ αἵματος τῶν καλυτέρων τέκνων μας ἔχουν χυθῆ. Αὐτοὶ οἱ πόθοι τείνουν εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς Γιουγκοσλαυΐας ὁμοσπονδιακῆς, νέας, ἐλευθέρας καὶ πραγματικῶς δημοκρατικῆς, βασιζομένης ἐπὶ τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἰσότητος ὅλων τῶν λαῶν ποὺ ἀποτελοῦν τὴν χώραν μας.

Εὐαρεστηθῆτε νὰ δεχθῆτε τὰ συγχαρητήριά μου μετὰ σεβασμοῦ.

Ὁ Ἀνώτατος Διοικητὴς Ἀπελευθερωτικοῦ
Στρατοῦ καὶ P.G.Y. ΤΙΤΟ»

δ) ΒΡΑΔΥΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΩ ΤΗΝ 8ην ΣΤΡΑΤΙΑΝ

«Τὴν πρωΐαν τῆς 24ης Δεκεμβρίου ἐξύπνησα ἀπὸ ἕνα σῆμα τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, τὸ ὁποῖον μὲ ἐπληροφόρει, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψω εἰς Ἀγγλίαν διὰ νὰ διαδεχθῶ τὸν στρατηγὸν Πάτζετ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς 21ης ὁμάδος Στρατιῶν, ὁμάδος Βρεταννικῶν στρατιῶν, αἵτινες προπαρεσκευάζοντο διὰ νὰ ἀνοίξουν ἕνα δεύτερον μέτωπον εἰς τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς Μάγχης. Ἀσφαλῶς ἤμουν πολὺ θλιμμένος νὰ ἀφήσω τὴν 8ην Στρατιάν, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστημένος διότι εἶχον ἐκλεγῆ δι' ἕνα τόσο μεγαλειώδη σκοπόν, τὴν εἰσβολὴν ποὺ θὰ ἐξεδικεῖτο τὴν Δουγκέρκην. Ἠσθανόμην ταυτοχρόνως μίαν ἀνακούφισιν καὶ μίαν ζωηρὰν συγκίνησιν. Μίαν ἀνακούφισιν, διότι ἤμουν ἰδιαιτέρως ἱκανοποιημένος μὲ τὴν γενικὴν κατάστασιν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ δὲν ἠδυνάμεθα παρὰ νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν εὐθύνην μας διὰ

τὴν στροφὴν ποὺ θὰ ἐλάμβανον ἐκεῖ τὰ γεγονότα. Οὐδὲν μεγάλον σχέδιον διὰ τὸ ἄνοιγμα ἑνὸς νέου θεάτρου ἐπιχειρήσεων. Οὐδὲν κοινὸν σχέδιον, οὐδεὶς συντονισμὸς διοικήσεως. Ἕνα χάος ὀργανώσεως ἀπίστευτον. Ὅλα εἶχον συνενωθῆ διὰ νὰ καθυστερήσουν τὰς ἐπιχειρήσεις μέχρι σημείου ποὺ δὲν ἤμεθα εἰς θέσιν μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ χειμῶνος νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν τὰ ἀρχικῶς ἐπιτευχθέντα πλεονεκτήματα. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι εἰς 6 μῆνας εἴχομεν:

α) Καταλάβει τὴν Σικελίαν
β) Θέσει τὴν Ἰταλίαν ἐκτὸς πολέμου
γ) Κλειδώσει εἰς Μάλταν τὸν Ἰταλικὸν στόλον
δ) Καταλάβει σχεδὸν τὸ 1)3 τῆς Ἰταλίας, συμπεριλαμβανομένης τῆς Νεαπόλεως καὶ τὰ πεδία προσγειώσεως τῆς Φότζια».

ε) ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΙΣ

«Στὶς 27 Ἀπριλίου, ἔλαβον ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν μίαν ἀναφορὰν συμφώνως τῇ ὁποίᾳ ὁ Χίμλερ εἶχε προσφέρει στὶς 24 τοῦ μηνὸς τὴν παράδοσιν διὰ μέσου τοῦ Σουηδικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ὁ Χίμλερ ἐδήλωσεν, ὅτι ὁ Χίτλερ ἦτο εἰς κατάστασιν ἀπελπιστικήν, καὶ ὅτι αὐτὸς (Χίμλερ) εἶχε κάθε δικαιοδοσίαν διὰ νὰ ἐνεργήσῃ. Δὲν ἔδωσα καμμίαν προσοχὴν εἰς αὐτὴν τὴν ἀναφοράν. Κατὰ τὴν γνώμην μου, οἱ Ρῶσοι οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ἦσαν πλέον ἐπικίνδυνοι ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς οἵτινες εἶχον πληγῆ θανασίμως. Ὁ οὐσιώδης σκοπὸς καὶ ὁ ἄμεσος ἦτο νὰ προωθηθῶμεν μὲ κάθε ταχύτητα, νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Βαλτικὴν καὶ νὰ σχηματίσωμεν ἕνα παραπέτασμα εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἦτο τὸ μόνον μέσον διὰ νὰ ἐμποδίσωμεν τοὺς Ρώσους νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ Σλέσβιγκ - Χολστάϊν καὶ κατόπιν εἰς τὴν Δανίαν. Τὰ γεγονότα ἐξειλίσσοντο τώρα μὲ ταχύτητα. Τὴν πρώτην Μαΐου, ἀργὰ τὴν νύκτα, συνελάβαμεν μίαν ἐκπομπὴν λέγουσαν ὅτι ὁ Χίτλερ ἦτο νεκρὸς εἰς τὸ Στρατηγεῖον του εἰς Βερολῖνον καὶ ὅτι εἶχεν ὁρίσει τὸν Ναύαρχον Ντένιτς διὰ νὰ τὸν διαδεχθῇ ὡς Φῦρερ. Καμμιὰ μνεία δὲν ἐγένετο διὰ τὸν Χίμλερ. Ἕνας ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν μου — συνδέσμων εἶδεν ἀργότερα αὐτὸν τὸν τελευταῖον εἰς τὸ στρατηγεῖον τοῦ Ντένιτς εἰς τὸ Φλέσμπουργκ, καὶ κατάλαβεν, ὅτι δὲν ἔπαιζε πλέον σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεων. Τὴν 2αν Μαΐου μ.μ. ὁ στρατηγὸς Μπλούμεντριτ, ὁ ὁποῖος διώκει ὅλας τὰς χερσαίας Γερμανικὰς δυνάμεις μεταξὺ τῆς Βαλτικῆς καὶ τοῦ Βέσελ ἔστειλε ἕνα μήνυμα εἰς τὸ στρατηγεῖον τῆς δευτέρας Στρατιᾶς προτείνων νὰ ἔλθῃ τὴν ἑπομένην τὸ πρωῒ νὰ προσφέρῃ τὴν παράδοσιν τῶν στρατευμάτων του. Δὲν ἦλθε ἀλλὰ ἔστειλε ἕνα νέο μήνυμα κατὰ τὸ ὁποῖον αἱ διαπραγματεύσεις θὰ ἔπρεπε νὰ λάβουν χώραν εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον. Τὴν 3ην Μαΐου, ὁ Στρατάρχης Κάϊτελ ἔστειλε μίαν ἀντιπροσωπείαν εἰς τὸ Στρατηγεῖον μου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λούνενμπουργκ ἵνα ἀρχίσῃ διαπραγματεύσεις παραδόσεως μὲ τὴν ἐξουσιοδότησιν τοῦ Ναυάρχου Ντένιτς. Αὐτὴ ἡ ἀντιπροσωπεία, ἡ ὁποία ἔφθασεν στὶς 11,1)2 περιελάμβανεν τὸν Ναύαρχον φὸν Φρίντεμπουργκ, Ἀρχιναύαρχον τοῦ Γερμανικοῦ Ναυτικοῦ, τὸν στρατηγὸν Κίντζελ ἐπιτελάρχην τοῦ Στρατάρχου Μπὸς ποὺ διοικοῦσε τὶς χερσαῖες Γερμανικὲς δυνάμεις ἐπὶ τῆς Α. καὶ Β. μου πλευρᾶς, τὸν ἀντιναύαρχον Βάγκνερ, τὸν ταγματάρχην Φράϊντελ ἀξιωματικὸν τοῦ Ἐπιτελείου.

Τελικῶς, ὁ σκοπὸς ἐπετεύχθη. Ὁ τρομερὸς ἐχθρὸς παρεδόθη ἄνευ ὅρων. Εἰς ἀγαστὴν σύμπνοιαν μὲ τὸν λαμπρόν μας σύμμαχον τὴν Ἀμερικὴν ἡ ἕνωσις ἔγινε πλήρης καὶ φιλικὴ μὲ τοὺς Ρώσους προχωροῦντας ἐξ Ἀνατολῶν. Ἡ 21η Ὁμὰς Στρατιῶν διασπάσασα τὴν διάβασιν πρὸς Βορρᾶν εἶχεν τὴν τιμὴν νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Ὁλλανδίαν καὶ τὴν Δανίαν καὶ νὰ αἰχμαλωτίσῃ εἰς διάστημα 3 ἢ 4 ἡμερῶν 2 ἑκατομμύρια στρατιωτῶν, αὐτοῦ τοῦ κάποτε ἀήττητου Γερμανικοῦ στρατοῦ».

στ) ΕΛΛΑΣ

«Ὁ Βρεταννὸς πρέσβυς sir Clifford Norton καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος Crawford, μοῦ ἐξέθεσαν τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ διαμάχη μεταξὺ «δεξιᾶς» καὶ «ἀριστερᾶς» εἶχεν καταστῆ σοβαρὸν πρόβλημα καὶ αἱ διαπραχθεῖσαι ὠμότητες ὑπὸ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς κατὰ τὰς προσφάτους ἐκλογάς, εἶχον προκαλέσει εἰς τὴν πλειονότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ βαθυτάτην ἀγανάκτησιν κατὰ τῶν κομμουνιστῶν.

»Ἄνευ τῆς παρουσίας τῶν Βρεταννικῶν στρατευμάτων, ἡ κομμουνιστικὴ μειονότης ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς ρωσικῆς ἐπιρροῆς, θὰ εἶχεν ἐπιτύχει νὰ καταλάβῃ τὴν ἀρχὴν διὰ τῆς τρομοκρατίας καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὅπλων. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Ἑλληνικὴ ἀστυνομία καὶ διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐπιβάλῃ τὸν νόμον καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν τάξιν. Αἱ πολιτικαὶ Ἀρχαὶ καὶ οἱ Βρεταννοὶ στρατιωτικοὶ ἐν Ἑλλάδι ἐθεωροῦσαν ὅτι ὑπῆρχε πραγματικὸς κίνδυνος νὰ ἀφήσουν τοὺς Γιουγκοσλαύους, τοὺς Βουλγάρους, ἢ τοὺς Ρώσους νὰ ἐπέμβοῦν εἰς τὰ ζητήματα τῆς Ἑλλάδος. Μοῦ εἶπαν, ὅτι ἡ δύναμις τοῦ βρεταννικοῦ στρατοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔπρεπε νὰ ἐξαρτᾶται μεταξὺ ἄλλων ἀπὸ τὴν ἀνάγκην προλήψεως πραξικοπήματος, ὑποστηριζομένου ὑπὸ ξένων ὅπλων. Ὑπεγράμμισα ὅμως, ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι πολιτική μας ἔπρεπε νὰ βασίζεται ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἦτο εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐπιβάλουν τὸν νόμον καὶ νὰ τηρήσουν τὴν τάξιν εἰς τὴν χώραν των καὶ ὅτι τοῦτο ἀπετέλει τὴν κυριωτέραν εὐθύνην.

»Αἱ πραγματικαί μας δυνάμεις δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα νὰ παραμείνουν ἐν Ἑλλάδι ἐπ' ἀόριστον. Ἡ πλέον ἐπείγουσα ἀποστολὴ τοῦ βρεταννικοῦ στρατοῦ ἐν Ἑλλάδι ἦτο νὰ βοηθήσῃ καὶ νὰ γυμνάσῃ τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν μὲ σκοπὸν νὰ τὸν καταστήσῃ ἱκανόν, ὅσον τὸ δυνατὸν τὸ ταχύτερον, νὰ ἐλέγχῃ τὴν κατάστασιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χώρας. Ἡ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπίθεσις θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἀναμφιβόλως, ἐὰν ἐσωτερικαὶ ἀναταραχαί, σοβαραὶ καὶ ἀδάμαστοι ἐξέσπαζαν.

»Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐξ Ἑλλάδος, ὅπου παρέμεινον μόνον δύο ἡμέρας, ἐπεθεώρησα τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν. Ἡ παράστασις, ἡ ζωηρότης, ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν στρατιωτῶν ἤρχετο εἰς περίεργον ἀντίφασιν μὲ τὴν ἀπάθειαν πολλῶν ἀξιωματικῶν. Κατὰ τὸ γεῦμα τὸ ὁποῖον ἐπηκολούθησεν, ἀστειευόμενος παρετήρησα ὅτι ἡ σωματικὴ ἀγωγὴ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ διὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς ὡρισμένης ἡλικίας.

»Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ἔλαβον ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν τὸ χρυσοῦν μετάλλιον τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας ἀπετάνθην πρὸς τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικούς. Ἐτόνισα τὴν ἀνάγκην ὑψηλοῦ ἠθικοῦ, μεγάλης πειθαρχίας, καὶ ἀναπτύξεως τῶν προσόντων, τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν διοίκησιν. Ἀνέφερα ὡς ἀξίωμα τὸ γεγονὸς ὅτι εἷς στρατὸς ἔπρεπε νὰ εἶναι ὑπεράνω τῆς πολιτικῆς καὶ πιστὸς εἰς τὴν κυβέρνησιν. Ὁ στρατιώτης ὀφείλει νὰ εἶναι πιστὸς καὶ νὰ ὑπακούῃ τὸ Κράτος καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν ὑποχρεώσεών του αὐτῶν λόγῳ τῶν πολιτικῶν του ἀντιλήψεων.

»Εἰς τὸν λόγον μου δὲν εἶπα ὅτι τὰ προσόντα ταῦτα τῆς πίστεως ἔναντι τῆς κυβερνήσεως δὲν ἐξεδηλώθησαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν τοῦ παρελθόντος.

»Τέλος, ὡμίλησα εἰς τὰς Ἀθήνας ἐνώπιον πολλῶν Βρεταννῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁ λόγος μου ἐπανῆλθεν εἰς τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἐξέθεσα εἰς Κάϊρον καὶ Παλαιστίνην. Μοῦ εἶχεν προξενήσῃ εὐνοϊκὴν ἐντύπωσιν ἡ συμπεριφορὰ τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων ἐν Ἑλλάδι, τοῦτο δὲ ἦτο ἔνδειξις τοῦ ὑψηλοῦ των ἠθικοῦ καὶ καλὸν παράδειγμα διὰ τοὺς Ἕλληνας».

ζ) ΕΓΙΝΑ ΕΝΟΧΛΗΤΙΚΟΣ ΔΙΑ ΤΟ **WHITEHALL**

«Τὴν 19ην Ὀκτωβρίου 1948 συνεκέντρωσα τὰ στρατιωτικὰ μέλη τοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὰ ἠρώτησα ἐὰν ἦσαν διατεθειμένα νὰ παραιτηθοῦν τῆς θέσεώς των ἐν σώματι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποίου θὰ εὑρισκόμην, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ στρατιωτικὴ θητεία θὰ ἦτο μικροτέρα τῶν 18 μηνῶν. Ὅλοι ἔδωσαν τὴν συγκατάθεσίν των. Ἐπ' αὐτοῦ ἐπληροφόρησα τὸν Ὑπουργὸν Πολέμου, κ. Ἐμανουὴλ Σίνγουελ, ὅστις ἐτρομοκρατήθη κάπως. Προφανῶς, ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Πρωθυπουργὸν ὅτι ἔχανεν τὸ Στρατιωτικόν του Συμβούλιον. Ἡ ὑπόθεσις ἦτο ἐπείγουσα, διότι ὁ νόμος περὶ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας (ὅστις προέβλεπεν ὑπηρεσίαν διαρκείας ἑνὸς ἔτους) θὰ ἐτίθετο εἰς ἰσχὺν ἐντὸς δύο μηνῶν (τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1949).

»Ἐκέρδισα. Ἡ ἀπόφασις ἐλήφθη τὸν Νοέμβριον. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχα ἐνημερώσει τὸν ἀντικαταστάτην μου Μπὶλ Σλὶμ μὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ προβλήματος καὶ ἔλαβεν τοὺς 18 μῆνας. Ἀγνοῶ ἐὰν ἠπείλησεν, ὅτι θὰ παραιτηθῇ τῆς θέσεώς του».

η) ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝ

«Τὸ πρῶτον ὑλικὸν τὸ ὁποῖον ἔπρεπεν νὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ στρατηγὸς ἦτο ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸ εἶναι ἀληθὲς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ζωήν. Μοῦ ἐφαίνετο ὅτι οἱ διευθυνταὶ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, δὲν τὸ εἶχον πάντοτε ἀντιληφθῆ. Νομίζουν ὅτι τὰ πρῶτα ὑλικά των εἶναι τὸ σιδηρομετάλλευμα, ἢ ὁ βάμβαξ, ἢ τὸ καουτσούκ. Ὄχι οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ τὰ ἐμπορεύματα. Ὁμιλῶν μαζί τους δὲν συνεφώνουν καὶ ἐπέμενα ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ πρῶτον βασικὸν ὑλικόν των εἶναι ὁ ἄνθρωπος.

»Πολλοὶ στρατηγοὶ δὲν ἔχουν περισσότερον πλήρως ἀντιληφθῆ αὐτὸ τὸ βα-

σικὸν ζήτημα οὔτε ἐννοήσει τὰς περιπλοκάς του καὶ αὐτὸς εἶνε ἕνας τῶν λόγων τῆς ἀποτυχίας των.

... ...

»Τὸ ἠθικὸν τοῦ στρατιώτου ἀποτελεῖ τὸν πλέον σημαντικὸν παράγοντα εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ὁ καλύτερος τρόπος νὰ ἐπιτευχθῇ ὑψηλὸν ἠθικόν, εἶναι ἡ ἐπιτυχία εἰς τὴν μάχην.

»Καλὸς στρατηγὸς εἶνε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κερδίζει τὰς μάχας του μὲ τὰς ὀλιγωτέρας δυνατὸν ἀπωλείας ἀλλὰ τὸ ἠθικὸν θὰ παραμένῃ ὑψηλὸν καὶ μετὰ ἀπὸ σημαντικὰς ἀπωλείας, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι θὰ ἐκερδίζετο ἡ μάχη καὶ οἱ ἄνδρες θὰ ἐγνώριζον, ὅτι αἱ ἀνθρώπιναι ζωαὶ δὲν ἐσπαταλήθησαν, ὅτι ὅλαι αἱ φροντίδες ἐδόθησαν εἰς τοὺς πληγωμένους, ὅτι οἱ νεκροὶ περισυνελέγησαν καὶ ἐτάφησαν μὲ σεβασμόν.

... ...

»Τὸ ἑπόμενον σημεῖον πάντοτε ὡς πρὸς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα ἦτο ἡ ἐπιλογὴ τῶν ἀρχηγῶν. Ἐχρησιμοποίησα τὸ ἓν τρίτον τοῦ χρόνου ἐργασίας μου εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀξίας των. Ὅταν πρόκειται περὶ ὑφισταμένων, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἓν ὀξὺ πνεῦμα τιμιότητος εἶνε οὐσιώδη. Ἠσχολήθην προσωπικῶς μὲ τὸν διορισμὸν τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἔπρεπε νὰ ἀναλάβουν διοίκησίν τινα, συμπεριλαμβανομένης τῆς διοικήσεως τῶν ταγμάτων καὶ τῶν Συνταγμάτων. Μοναδικόν μου κριτήριον ἦτο ἡ ἀξία καὶ ἡ ἱκανότης ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς, οὕτω δὲ ἔπραττον κατὰ τρόπον ὥστε νὰ γνωρίζω ὅλους τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ἐφρόντιζα νὰ ἔχουν ὑψηλὸν τὸ ἠθικόν των.

... ...

»Κάθε ἀξιωματικὸς ἔχει μίαν «ὀροφήν», τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ὤφειλε νὰ ὑπερβῇ, κυρίως εἰς πολεμικὴν περίοδον. Δύναται νὰ ἀποδώσῃ καλῶς, ὅταν ὑπηρετῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἑνὸς ἐξέχοντος ἀνωτέρου. Ἀλλὰ πῶς αὐτὸς θὰ διοικήσῃ, ὅταν ὁ ἴδιος θὰ γίνῃ ἀρχηγός; Εἶνε πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον δύνανται νὰ δοθοῦν συμβουλαὶ χωρὶς πραγματικὴν ὑπευθυνότητα. Εἶνε κάτι ἄλλο τὸ νὰ εἶσαι ἀρχηγὸς ὑπεύθυνος κατὰ τὴν λῆψιν τῆς τελικῆς ἀποφάσεως. Μὲ ἕνα καλὸν διοικητὴν τάγματος, δὲν θὰ εἶνε ἀπαραίτητος ἕνας καλὸς ταξίαρχος, οὔτε ἕνας καλὸς μέραρχος ἢ σωματάρχης. Τὸ νὰ κρίνῃ κανεὶς ποία εἶνε ἡ ὀροφὴ ἑνὸς ἀνδρὸς εἰς τοὺς πλέον ἀνωτέρους βαθμούς, εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ προβλήματα τὰ πλέον δύσκολα ποὺ τίθενται εἰς ἕναν Ἀρχιστράτηγον καὶ ἀφιέρωσα πολὺ καιρὸ δι' αὐτό.

... ...

»Οὐδεὶς Ἀρχιστράτηγος, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται καθημερινῶς μὲ τὰς λεπτομερείας καὶ ὁ ὁποῖος δὲν εὑρίσκει καιρὸν νὰ σκεφθῇ ἤρεμα, δὲν δύναται νὰ ἐπεξεργασθῇ ἕνα ἐπιτυχὲς σχέδιον μάχης σὲ ἀνώτατον ἐπίπεδον, οὔτε νὰ διευθύνῃ μὲ ἀποτελεσματικότητα ἐπιχειρήσεις εἰς μεγάλα κλιμάκια. Αὐτὲς οἱ ἀρχὲς ἰσχύουν ἐξ ἴσου εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Πολιτικήν. Ἐνθυμοῦμαι συχνά, ὅτι δὲν ἐγένοντο ἀντιληπταὶ ἀπὸ ὑπουργοὺς καὶ ἀπὸ ἄλλας προσωπικότητας, ποὺ ἐργάζονται εἰς τὴν κυβερνητικὴν μηχανήν. Θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναγραφῇ ἐπὶ τῶν τάφων πολλῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἐπιφορτισμένων μὲ ἀνώτερα κυβερνητικὰ καθήκοντα: «Ἐδῶ κεῖται νεκρὸς ἐξ ἐξαντλήσεως, εἷς ἄνθρωπος ὑπεραπασχολούμενος μὲ λεπτο-

μερείας. Δὲν εἶχε ποτὲ τὸν καιρὸν νὰ σκεφθῇ, διότι ἐδιάβαζε πάντοτε ἔγγραφα. Ἔβλεπε κάθε δένδρον, ἀλλὰ ποτὲ ὁλόκληρον τὸ δάσος...».

... ...

»Εἶνε οὐσιῶδες νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν ὅτι μέσα στὴν καρδιὰ τῶν ἀνθρώπων οἱ μάχες κερδίζονται κατὰ πρῶτον λόγον.

... ...

»Ἀκριβολόγησα ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ὁ ἐχθρὸς θὰ ἐπετίθετο, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ὑποχώρησις. Θὰ ἐπολεμούσαμεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ποὺ ἐκρατούσαμεν καὶ θὰ ἐφονευόμεθα ἐπὶ τόπου. Ἐνθυμοῦμαι μίαν ἐπιγραφὴν ποὺ ἐδιάβασα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν περιηγούμην αὐτὴν τὴν χώραν ὡς περιηγητὴς μετὰ τῆς συζύγου μου κατὰ τὸ 1933. Οἱ Ἕλληνες τὸ ἔχουν χαράξει εἰς τὰς Θερμοπύλας διὰ νὰ ἐνθυμίζουν τὴν θυσίαν αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπερήσπιζον τὴν διάβασιν πρὸ 2.000 ἐτῶν: «Διαβάτα πήγαινε νὰ πῇς στὴν Σπάρτην ὅτι μᾶς εἶδες κειμένους ἐδῶ ὑπακούοντας εἰς τοὺς ἱεροὺς νόμους τῆς Πατρίδος».

»Διὰ νὰ ἐξασκήσῃ τις ἐπιτυχῶς καθήκοντα ἀνωτάτης διοικήσεως, πρέπει νὰ κατέχῃ ἀπεριόριστον ἱκανότητα ἐφαρμογῆς καὶ προσεκτικῆς προπαρασκευῆς, καθὼς καὶ πίστιν, ἥτις ἐνίοτε προσπερνᾷ τὰ ὅρια τοῦ λογικοῦ.

»Ὅταν ὅλα ἐλέχθησαν καὶ ἔγιναν, τὸ μεγαλύτερον ἀπαιτούμενον προσὸν δι' ἕναν διοικητὴν ἢ ἀρχηγὸν εἶνε ἡ «ἀποφασιστικότης», πρέπει νὰ εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐκδίδῃ σαφεῖς διαταγὰς μὲ τὴν ἀπαιτουμένην παρακίνησιν διὰ τὴν ἐκτέλεσίν των. Δι' ἕνα ἀξιωματικὸν ἡ ἀμηχανία, ὁ δισταγμὸς εἶνε ὀλέθρια, δι' ἕναν διοικητὴν εἶνε ἐγκληματικά.

»Οὐδεὶς Ἀρχιστράτηγος δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιτυχίαν, ἐὰν παραμελῇ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα. Πρὸ πάντων αἱ μάχαι κερδίζονται εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνδρῶν· ἂν χάσῃ τὴν μάχην τῆς κατακτήσεως τῆς καρδίας τῶν ἀνδρῶν του, θὰ ἐκτελέσῃ ἐλάχιστα πράγματα.

»Ἀφοῦ ἀγωνισθῇ, συχνάκις ἐπὶ μακρόν, διὰ τὴν απόκτησιν πλεονεκτήματος, ἐπέρχεται ἡ ὥρα τῆς τόλμης. Μήπως τότε πρέπει νὰ τὰ παίξῃ ὅλα γιὰ ὅλα, νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τοῦ γνωστοῦ διὰ νὰ συλλάβῃ τὸ ἄγνωστον;

»Ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκαλύπτει ἢ ὄχι τὸν μεγάλον ἄνδρα πολέμου».

θ) Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

«Ἡ ἀληθινὴ δύναμις ἑνὸς Ἔθνους δὲν ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεών του. Ἔγκειται εἰς τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα, εἰς τὸν λαόν του, εἰς τὴν ἱκανότητά του δι' ἐργασίαν, εἰς τὴν ζωτικότητά του. Ἐὰν ἐξετάσω τὸ διεθνὲς πεδίον, μοῦ φαίνεται ὅτι ἕνα Ἔθνος ἔχει ἀνάγκην δύο πραγμάτων διὰ νὰ ἐπιζήσῃ καὶ νὰ μὴ βυθισθῇ εἰς ἕνα συγκεντρωτικὸν ἔλεγχον καὶ εἰς τὴν μετριότητα. Αὐτὰ τὰ δύο πράγματα, ποὺ εἶνε οὐσιώδη, εἶνε:

»α) Μία θρησκεία.

»β) Μία τάξις καλλιεργημένων, μὴ φοβουμένη νὰ υἱοθετήσῃ μίαν γραμμὴν σκέψεως καὶ ἐνεργείας ἀνεξαρτήτου καὶ ἡ ὁποία δὲν θὰ ἱκανοποιῆται νὰ ἀκολουθῇ τὴν «φωνὴν τοῦ λαοῦ». Εἶνε ἴσως καλὸν νὰ ἐξηγήσω τί ἐννοῶ ὡς θρησκείαν. Ἡ

ζωή μου ἦτο πάντοτε ἐπηρεασμένη ἀπὸ ἕνα βαθὺ θρησκευτικὸ αἴσθημα. Δὲν θὰ μποροῦσε καλύτερα νὰ ἐκφρασθῆ παρὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες φράσεις τοῦ λόγου μου, τοῦ ἐκφωνηθέντος κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ μνημείου τοῦ Ἀλαμέϊν, τοῦ ἀνεγερθέντος εἰς τὴν ἔρημον τὴν 25ην Ὀκτωβρίου 1954. Ἂς ἐνθυμηθῶμεν, ἀφοῦ ὅλα τὰ πράγματα ἐλέχθησαν καὶ ἐγένοντο, ὅτι ἕνα γεγονός, τὸ πλέον μεγάλον, παραμένει ἀναμφισβήτητον. Ἰδοὺ αὐτό. Ὑπάρχουν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον πράγματα ποὺ εἶνε ἀληθινὰ καὶ ἄλλα ποὺ εἶνε ψευδῆ. Ὑπάρχουν δρόμοι, ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀκολουθήση καὶ ἄλλοι τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθήση. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι καλοὶ καὶ ἄνθρωποι κακοί. Καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ πάρωμεν θέσιν εἰς τὴν μίαν πλευρὰν ἢ εἰς τὴν ἄλλην. Ἕνας μεγάλος πολεμικὸς ἀρχηγὸς κάποτε ἀπέλυσε τὰ στρατεύματά του μετὰ ἀπὸ μίαν μεγάλην ἐκστρατείαν μὲ τὰς λέξεις:

«Διαλέξατε σήμερον ποῖον θέλετε νὰ ὑπηρετήσητε. Ὅσον ἀφορᾷ ἐμένα καὶ τοὺς ἰδικούς μου, θέλομεν νὰ ὑπηρετήσωμεν τὸν Κύριον».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΟΥ ΑΣΦΑΛΩΣ ΘΑ ΕΧΗ ΒΓΑΛΕΙ Ο ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

Ἀπὸ τὰ παραπάνω ἀποσπάσματα βλέπετε, ὅτι συγκριτικῶς οἱ δικές μας ἀτέλειες, καὶ οἱ ἀθλιότητες ἀκόμη, ὑπῆρξαν μηδαμινὲς μπροστὰ σὲ κεῖνες τῶν μεγάλων Στρατῶν.

Οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν ἐπιτελείων μας, ὁ Ἀρχιστράτηγος, αἱ Διοικήσεις μας, οἱ στρατιῶται μας, ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἐν τῷ συνόλῳ του, ἀντέχει εἰς οιανδήποτε σύγκρισιν καὶ κατὰ τὸ μεσουράνημά του καὶ κατὰ τὴν κατάθλιψί του.

Συνταγματάρχης Πεζικοῦ Χονδρὸς Γρ. Ἐθελοντὴς τῶν ἐνδόξων πολέμων μας 1912 - 1913, ἐθελοντὴς τοῦ Ἠπειρωτικοῦ ἀγῶνος, Ἀν)γὸς μετέπειτα του Σχολείου Εὐελπίδων τὸ 1916, ἑπτάκις τραυματίας καὶ τετράκις ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προαχθεὶς εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς ἀγῶνας, ἐσφράγισε τὸν φωτεινὸν ἡρωϊκόν του δρόμον τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1941 ὡς διοικητὴς τοῦ 88ου Συντάγματος μὲ τὴν διαταγήν του πρὸς ἄμυναν εἰς τὴν θέσιν «Ράδοσι» Φλωρίνης: «Οἱ Γερμανοὶ δὲν θὰ περάσουν παρὰ ἐπάνω στὰ πτώματα μας...» Καὶ δίδων τὸ παράδειγμα, ἐπολέμησε, συνταγματάρχης αὐτός, ὡς πολυβολητής, ὅπως ἄρχισε τοὺς ἀγῶνας του ὡς ἐθελοντής. Καὶ οἱ Γερμανοὶ ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸ σῶμα του, ποὺ κρατοῦσε τὴν ἀτσαλένια ψυχή του. Εἶνε ὁ συνταγματάρχης ποὺ ἐσφράγισε τὴν Ἐθνικὴν ἄμυναν κατὰ τοῦ Γερμανικοῦ ὁδοστρωτῆρος.

6) ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΔΙΑΣΕΙΣΤΑ

Ἡ συγκριτικὴ παράθεσις καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου παραλειφθέντων πρακτικῶν καὶ ἀναφορῶν καὶ γενικῶς ἐνεργειῶν τῶν προκατόχων του (περιωρίσθην εἰς ἐκείνους, τῶν ὁποίων παρηκολούθησα τὴν φωτεινὴν προσπάθειαν διὰ τοῦ πλησιεστέρου σημείου, τοῦ γραφείου Ἀρχηγοῦ Ἐπιτελείου), ἀποδεικνύει ἀδιάσειστα, ὅτι ὁ στρατηγὸς Παπάγος ἀδικεῖ τὸν ἑαυτόν του, ἀδίκως κατηγορῶν τοὺς προκατόχους του ἐπὶ ἀδιαφορίᾳ, ἀνικανότητι, χρεωκοπίᾳ. Τὰ ἔγγραφα τὰ πιστοποιοῦντα τοῦτο καὶ ἅτινα ἠναγκάσθην νὰ παραθέσω, εἶνε ἀμείλικτος μαρτυρία καὶ συνήγορος τῶν προκατόχων του.

Ἀλλὰ καὶ περικοπαὶ ἰδικῆς του ἐκθέσεως ἀποτελοῦν συνηγορίαν, ἀνεξαρτήτως τῶν συμπερασμάτων τοῦ ἰδίου. Ὁ στρατηγὸς Παπάγος προχωρεῖ εἰς ἑκατέρωθεν ἀδικίαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν προκατόχων του διὰ τῆς φράσεως: «Δυστυχῶς δὲν τοὺς ἐζητήθη καμμία εὐθύνη». Γνωρίζων τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, εἶμαι βέβαιος, ὅτι οὗτος θὰ ἐξερρηγνύετο εἰς ἀπηνῆ ἐπίθεσιν διὰ τὴν φράσιν καὶ μόνην ταύτην καὶ θὰ ἔλεγε:

«Ἡ σύγκρισίς μου ἐπαγγελματικῶς πρὸς τὸν κατηγορήσαντά με ἐρήμην, καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς ἐρήμην (ἀφοῦ ἀπέθανεν) στρατ. Παπάγον θὰ ἔρριπτε τὴν πλάστιγγα ὑπὲρ ἐμοῦ λόγῳ σπουδῶν καὶ ἀποδείξεως τῶν ἐπαγγελματικῶν ἐφοδίων μου καὶ εἰς τὸν πόλεμον καὶ εἰς τὴν εἰρήνην. Ἄς φαντασθῶμεν, ὅσοι μὲ παρηκολούθησαν, ποία δημιουργικὴ πνοὴ θὰ ὑφίστατο εἰς τὴν 4ετίαν Παπάγου, ἐὰν παρέμενον εἰς τὴν θέσιν μου μὲ ἀσπίδας καὶ βάσεις ἀκαταλύτους, ὡς οἱ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ Κυβερνήτης Μεταξᾶς. Τότε θὰ ἐφηρμόζετο πλήρως τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως τοῦ 1934.

»Τότε θὰ ὑπῆρχαν εἰς Ἤπειρον 2 Μεραρχίαι, ὅπως προέβλεψα, ἀντὶ τῆς μιᾶς καὶ τὴν ὁποίαν ἐμείωσε ὁ στρατ. Παπάγος καὶ εἰς τὴν Πίνδον 9 τάγματα ἀντὶ τῶν τριῶν καὶ τὰ ὁποῖα ἐμείωσε ὁ στρατ. Παπάγος, τότε ἡ ὀχύρωσις θὰ ἦτο ἡ ἐπιβαλλομένη καὶ ἔγκαιρος.

»Ὁραματισθῆτε ἀκόμη κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ πολέμου, ἀντὶ τοῦ «Στρατηγείου Παπάγου μὲ τοὺς μὴ ἔχοντας, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, διοικήσει μονάδας καὶ ὡς ἐκ τούτου διστακτικοὺς ἐπιτελεῖς του», τὸ «Στρατηγεῖον Καθενιώτη μὲ τοὺς γνωστοὺς ἐπιτελεῖς - διοικητάς, τοὺς ἀετοὺς Καβράκον, Σπηλιωτόπουλον, Στεριόπουλον», ἤτοι ἀντὶ τῶν ἀπαισιοδόξων ἀμυντικῶν τοὺς αἰσιοδόξους ἐπιθετικούς. Ἂν τοῦτο συνέβαινε τότε, στὸ τέλος τοῦ ὁράματός σας θὰ ἐβλέπατε μίαν χαρμόσυνον εἰκόνα, ἤτοι τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Ἔθνους ὡλοκληρωμένην, τοὺς Ἰταλοὺς ἐπιβιβαζομένους κακὴν-κακῶς καὶ ἀπερχομένους κατησχυμένους οἴκαδε. Ὁ Θεὸς δὲν τὸ ἠθέλησεν».

Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ Καθενιώτη εἰς τὰς ἀδίκους ἐπιθέσεις τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου, ἐπιθέσεις ἀδικούσας αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνυπευθύνους συντάκτας τῆς ἐκθέσεως, τοὺς δώσαντας τὰ στοιχεῖα, τοὺς ὁποίους ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Καθενιώτης ἐθεώρει ὡς κατ' ἐξοχὴν ὑπευθύνους ἔναντι τοῦ Ἀρχιστρατήγου Παπάγου καὶ τῶν γεγονότων, διότι οὐδέποτε ἐτόλμησαν εἰσήγησιν ἐπιθετικῶν ἐπιχειρήσεων. Πρὸ τοῦ μεγέθους τοιαύτης ἀδικίας ἡ σιωπή μου, ὡς ἐτόνισα, θὰ ἦτο ἔγκλημα καὶ ἀγνωμοσύνη καὶ διὰ τοῦτο ἀπήντησα διὰ λογαριασμὸν τῶν ἀδίκως κατηγορουμένων, τῶν ὁποίων ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι ὁ πλησιέστερος συνεργάτης.

ΗΜΕΙΣ ΤΩΡΑ ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥΤΩΝ, ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ὑπέστημεν τὰς πικρίας ἀδίκου μεταχειρίσεως, τοιαύτης ἀδικίας, ὥστε νὰ ἀποτελῇ αὕτη μοναδικὴν μεταχείρισιν, εἰς ἱστορίαν πολεμικήν, πολεμιστῶν ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχηγοῦ των, θὰ ρίψωμεν τὸν πέπλον ἐπὶ τῶν ἀδίκων κατηγοριῶν τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου, ὀφειλομένων πιθανὸν εἰς πικρίαν καὶ τούτου ἀπὸ τὴν δυσμενῆ κριτικὴν τοῦ πολέμου 1940—41, ἐνῷ ὑπῆρξεν ὁπωσδήποτε ὁ νικητής. Καὶ οἱ νικηταὶ δὲν κατηγοροῦνται.

Θὰ προσθέσω ἄλλη μιὰ φορά, ἀφοῦ τονίσω ὅτι δὲν ὑπῆρξαν εἰς τὴν πατρίδα μας ἀδιάφοροι καὶ ἀνίκανοι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἡγέται καὶ ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἡγέται μέχρι καὶ τοῦ ἀειμνήστου Μεταξᾶ, ἰδιαίτατα ἀξίου εὐγνωμοσύνης, κατέβαλον τὴν ἐπιβαλλομένην προσπάθειαν ἀναλόγως καὶ τοῦ διεθνοῦς κλίματος καὶ τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας· καὶ ἔχουσιν τὸ μερίδιον τιμῆς εἰς τὴν προπαρασκευὴν πρὸς πόλεμον, ὅτι ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς πλευρᾶς οἱ ἀπὸ τοῦ 1924 μέχρι τοῦ 1940 διαδοχικῶς Ἀρχηγοὶ τοῦ Ἐπιτελείου Κλάδος, Μαζαράκης, Μερεντίτης, Βροντaμίτης, Μανέτας, Καθενιώτης, Χασαπίδης, Παπάγος ὑπῆρξαν οἱ ἄξιοι θεμελιωταὶ καὶ δημιουργοὶ τοῦ στρατοῦ μας, ὅστις ἐνίκησε, μὲ τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτούς, χρονικῶς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως γενικῶν καὶ ἐσωτερικῶν συνθηκῶν, μερίδιον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἔθνους.

Ἰδιαιτέρως δὲ ὁ στρατηγὸς Παπάγος, ὁ σταθερώτερον καὶ περισσότερον χρονικῶς ἐργασθεὶς εἶχε τὴν ἐξαι-

ρετικὴν θεϊκὴν εὔνοιαν, νὰ ὀνομασθῇ ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Νίκης. Ἠμείφθη. Ἐχάρη. Δι' αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ κατηγορῇ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἰσαξίους ἐργάτας. Τὰ σφάλματα οἱουδήποτε ἢ αἱ παραλείψεις, ἐξεταζόμεναι μὲ τὴν ἄνεσιν τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἠρεμίας, ἂς χρησιμεύσουν ὡς παράδειγμα καὶ μόνον.

Δι' οἱονδήποτε ὅμως, ὅστις θὰ θελήσῃ ἀπὸ τοῦ 1924—1940 νὰ ἀνακαλύψῃ σφάλματα διὰ νὰ κατηγορήσῃ δι' ἀδιαφορίαν ἂς τοῦ ἀντιτάξωμεν τὸν θεϊκὸν πέπλον τῆς νίκης, ἥτις τὰ ἐσάρωσε καὶ ἂς τοῦ φράξωμεν τὴν ἄδικον ἐπιθυμίαν. Καὶ ἐπὶ τοῦ πέπλου τούτου ἂς ἀναγράψωμεν: «Τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς μεγάλους ἐργάτας καὶ δημιουργοὺς τῆς νίκης καὶ τῆς δόξης τοῦ Ἔθνους, Ἀρχηγοὺς Θ. Πάγκαλον, Π. Κλάδον, Α. Μαζαράκην, Θ. Μανέταν, Δ. Καθενιώτην, Γ. Χασαπίδην καὶ τὸν μείζονα χρόνον ἐργασθέντα Στρατάρχην καὶ Ἀρχιστράτηγον τῆς νίκης Α. Παπάγον, καὶ μαζὶ μὲ τούτους τοὺς Πολιτικοὺς Ἡγέτας τοῦ τόπου, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἀείμνηστον μεγάλον Μεταξᾶν».

Καὶ διὰ τοὺς στρατιώτας μας τί νὰ εἴπωμεν; Ἂς ψάλωμεν μαζὶ μὲ τὸν Ἄγγλον ποιητὴν Κόμπτον Μάκενζι τοὺς στίχους του:

> «Στῆς Πίνδου τὰ φαράγγια
> πρέπει Ναὸς μεγάλος Δωρικὸς νὰ πυργωθῇ
> στοὺς τέσσερις ἀνέμους ἀνοικτὸς
> καὶ τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ ἡ Ζωηφόρος
> νὰ φέρνῃ σκαλιστοὺς ἕνα Εὔζωνο
> κι' ἕνα Κρητικό, τοὺς ἀρχαιοτέρους
> γυιοὺς τῆς λευτεριᾶς, ποὺ ἡ φωνή τους
> «ΑΕΡΑ - ΑΕΡΑ» βροντώτερη
> κι' ἀπὸ τὸν ἄνεμο ἀποτελεῖ τὸν τρόμο
> τῶν ἐχθρῶν της».

Εἰς τὸ 1949, ἔπειτα ἀπὸ τὴν τελικὴν Νίκην τῶν συνολικῶν ἀγώνων μας καὶ κατὰ τοῦ χειροτέρου ἐχθροῦ τῆς πατρίδος μας τοῦ Κομμουνισμοῦ, ἐπυργώσαμε ἐπάνω στὸ ὕψωμα 2520, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ξεκινοῦν τὰ μεγαλύτερα φαράγγια, τὸν «Ναὸν τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ Παναγίας».

ΒΙΒΛΙΟΝ Β΄

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄

Η ΚΑΤΟΧΗ — Η ΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ — ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ — Η ΘΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ — Η ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΠΡΟΕΛΑΣΙΣ — ΣΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟΝ ΕΔΑΦΟΣ — ΤΟ ΕΠΑΘΛΟΝ ΡΙΜΙΝΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΚΑΤΟΧΗ - Η ΔΙΑΦΥΓΗ

ΑΛΛΗ ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΔΟΥΛΟΣ

1. — 1 9 4 1

Ἡ Γερμανικὴ μπότα, μὲ τὴν σκληρὴ καὶ μακρὰν ἀπὸ κάθε ἀνθρωπισμὸ παρουσία της, εἶχε ἤδη κάμει τὴν ἐμφάνισίν της εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ σκόρπιζε στὶς ψυχὲς τὴν βορεινή της παγωνιά. Ὀπίσω της τὰ ἰταλικὰ φτερὰ ἀνέμιξαν ἀναιδῶς, προσθέτοντα στὴν ὀδύνη καὶ τὴν ἀγανάκτησι, τὴν ἀηδία γιὰ τὴν ἀναισχυντία.

Ὁ ἀγκυλωτὸς σταυρὸς εἶχε βεβηλώσει ἤδη τὴν Ἀκρόπολιν, κηρύξας ἀπ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸ σύνθημα τῆς Ἐθνικῆς ἀντιστάσεως.

Κάτω στὸ νοτιώτερον σημεῖον τῆς Ἑλλάδος, στὴν ἡρωικὴ Μεγαλόνησο, Κρητικοποῦλες ἀντικαθιστοῦσαν τοὺς ἀπόντας συζύγους των, ποὺ ἔλειπαν ἀπὸ τὸ Κρητικὸν πεδίο μάχης καὶ τῶν ὁποίων τὰ μάτια ἔσταζαν ματωμένα δάκρυα γιὰ τὴν ἀθέλητή τους ἀπουσία. Καὶ μὲ βαρκοῦλες ἀκόμη προσεπάθησαν νὰ δώσουν τὸ «παρών». Μὰ ἡ Μοῖρα δὲν θέλησε νὰ εἰσακουσθῆ ἡ εὐχή των καὶ ἡ φωνή των ἀπὸ τὸ μέτωπο ἀκόμη: «Στὴν Κρήτη».

Σιγὰ-σιγά, καὶ αὐτὴ ἡ φωτεινὴ λαμπάδα ἔσβησε, ἀφοῦ ὅμως κατηύγασε τὸν κόσμο μὲ τὸ φῶς της.

Οἱ στρατηγοὶ ποὺ ἀντικατέστησαν τὴν Κυβέρνησι καὶ ἔκαμαν ἀνακωχὴ στὸ μέτωπο, τὴν ἀντικατέστησαν καὶ στὶς πολιτικὲς εὐθῦνες. Ὁ διοικητὴς τοῦ Β' Σ. Στρατοῦ, ποὔβλεπε τὴν Κυβέρνησι αὐτὴ ὑπὸ τὴν προεδρεία τοῦ Μητροπολίτου ἢ ἄλλου πολιτικοῦ, ἀναγκάσθηκε νὰ δεχθῆ νὰ παραστήση τὸν ὑπουργὸ Ἀμύνης, ὑπὸ τὰς ἐπιμόνους παρακλήσεις τῶν ἀξιωματικῶν, ποὺ ἦσαν συγκεντρωμένοι εἰς τὸ Μέτσοβον καὶ ἀνῆκον εἰς διαφόρους Μονάδας.

Τὸν θεωροῦσαν ὡς ἐχέγγυον γιὰ κάποια προστασία των. Ἔτσι, ἐδέχθη μὲ τὴν ὑπόσχεσι, ὅτι ἐὰν δὲν ἐπιτύχη τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, θὰ γύριζε πάλιν στὸ Μέτσοβο νὰ συμμερισθῆ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν συμπολεμιστῶν του.

Ὁπουδήποτε καὶ ἂν τεθῆ ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ὑπὸ τὴν κριτικὴν τῆς ψυχρᾶς ἀποστάσεως, δὲν θὰ μπορέση νὰ τοποθετηθῆ αὕτη εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1941.

Ὁ ἐφιάλτης τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τοῦ ἀγνώστου, μαζὶ μὲ τὴν ἀγωνία τῆς τύχης τῆς οἰκογενείας, ἦτο τρομερός.

Μέσα στὴν ἀπαισία καταστροφὴ καὶ τὴν Κατοχή, ἀκούσθηκε σὰν θεία ἐπιτυχία ἡ ἐπάνοδος τῶν μαχητῶν εἰς τὰ σπίτια των. Ἔτσι ἄρχισε ἡ ἐπάνοδος τῶν «Ο-

δυσσέων» μὲ μικρὰ ἢ μεγάλη «Ὀδύσσεια» ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως τοῦ σπιτιοῦ τοῦ καθενός.

Ὁ στρατηγὸς Μπᾶκος στὸ Ὑπουργεῖο του, θέλησε σχεδὸν νὰ ἐγκαταστήση τὸ Β΄ Σ. Στρατοῦ καὶ τὴν ΙΙΙ Μεραρχίαν.

Μὲ πῆρε μὲ ἐπιμονὴ σὰν ἐπιτελάρχη τοῦ προσωπικοῦ του, γενικὸ διευθυντή.

Ὁ βασικὸς σκοπὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἦτο:

— Ἐξυπηρέτησις τῶν ἀναπήρων, τῶν τραυματιῶν.

— Ἐξυπηρέτησις τῶν πολεμιστῶν τῆς Ἀλβανίας.

— Ἐξυπηρέτησις τῶν Κρητικῶν, ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ γυρίσουν στὴν Κρήτη, γιατὶ στὴν ἀρχὴ καὶ γιὰ πολὺ τὸ ἀπηγόρευον οἱ Οὖννοι.

— Ἐξυπηρέτησις τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν ἀξιωματικῶν εἰς οἱανδήποτε κατηγορίαν καὶ ἂν ἀνῆκον.

Ὅποιος ἐξετάση μὲ προσοχὴ τὰς διαφόρους ἐγκυκλίους καὶ διαταγὰς κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ διετέλεσα κοντὰ στὸ στρατηγὸ Μπᾶκο, θὰ ἰδῆ ὅτι ὅλες κυριαρχοῦνται ἀπὸ τὸ πνεῦμα αὐτό.

Ὑπῆρξε ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη πλευρὰ ποὺ ἐβασάνιζε τὴν σκέψιν μας. Ἔπρεπε νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῶν πολεμικῶν γεγονότων καὶ βάσει αὐτῶν νὰ γίνη μιὰ ἀντικειμενικὴ ἔκθεσις ἀπὸ κριτὰς ἀντικειμενικούς, μὴ μετασχόντας τοῦ πολέμου.

Ἔτσι δημιουργήθηκε ἡ Ἐπιτροπὴ Καθενιώτη, Μαυροσκότη, Παναγιωτάκου μὲ βοηθοὺς τοὺς συνταγματάρχας Δ. Γιαντζῆν, Γεωργόπουλον, Κατσιμῆτρον καὶ καὶ μικροτέρους ἀξιωματικούς.

Ὑπέβαλον ὅλοι οἱ διοικηταὶ ἐκθέσεις μὲ τὴν τότε ψυχολογία ποὺ ἀνοίγεται καὶ δὲν κρύβει τίποτε. Ὅλες αὐτὲς ἀποτελοῦν τώρα πολύτιμα στοιχεῖα στὴν πολεμικὴ ἔκθεσι τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ποὺ ὡς Ἀρχηγὸς ἀνασυνεκρότησα μὲ ἱκανωτάτους ἀξιωματικούς. Μόλις ὅμως παρητήθην ἀπὸ Ἀρχηγός, ἐγκατέστησαν ἐκεῖ ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ 1940. Ἀσφαλῶς, ἀργότερα, θὰ χρειασθῆ μιὰ ἐπανεξέτασις τῶν συμπερασμάτων της, ὑπὸ οἱουδήποτε Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου.

Εἶχα διατάξει, ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, νὰ ἐτίθετο αὕτη διαδοχικῶς ὑπὸ τὴν βάσανον τῆς Σχολῆς Ἐπιτελῶν καὶ τοῦ κλάδου Ἐπιχειρήσεων καὶ τέλος ὑπὸ τὴν σφραγῖδα τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου.

Ἀμφιβάλλω ἂν ἡ διαταγὴ αὐτὴ ἐτηρήθη.

Ἐκτὸς τούτου, ἔπρεπε νὰ διαφυλαχθῆ σὰν περιουσία τιμῆς ἡ διαγωγὴ τῶν ἀξιωματικῶν κατὰ τὸν πόλεμον.

Γι' αὐτὸ δημιουργήθηκε μιὰ ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ στρατηγοῦ Μπακοπούλου μὲ μέλη τοὺς τότε συνταγματάρχας τῆς Ἀλβανίας καὶ μὲ εἰσηγητὴ τὸν καλύτερο, τὸν πιὸ γενναῖο καὶ ἐπιτυχόντα μέραρχο τῆς Ἀλβανίας Σπηλιωτόπουλο, ὁ ὁποῖος εἶχε προταθῆ διὰ προαγωγὴν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ.

Κατέταξε τοὺς ἀξιωματικοὺς εἰς τρεῖς πίνακας, Α, Β καὶ Γ μὲ ὡρισμένα ὀφέλη διὰ τοὺς ἐφέδρους ἐκ μονίμων.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ τοῦ Συμβουλίου γενομένη ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐγγύτητος τῶν γεγονότων ἦτο τέτοια, ὥστε μέχρι καὶ τώρα κατέστη ἀπρόσβλητος, ἀδιάφορον ἂν

μερικὰ πρόσωπα κατώρθωσαν νὰ γλυστρήσουν καὶ νὰ ἐνταχθοῦν ἀργότερα εἰς τὰ ἐνεργὰ στελέχη τοῦ Στρατοῦ, καίτοι ἀποτυχόντα.

Μία ἄλλη ἐπιτροπὴ ἔγινε ὑπὸ τὴν προεδρείαν μου, ποὺ συνεκέντρωσε ὅλας τὰς προτάσεις ἠθικῶν ἀμοιβῶν.

Ἔτσι προπαρεσκευάζοντο τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ ἦσαν χρησιμότατα κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἐλευθέρου Ἔθνους.

Κοντὰ σ' αὐτὰ μιὰ Ὑπηρεσία ὑπὸ τὸν τότε συνταγματάρχην Γρηγορόπουλον κύτταξε πῶς θὰ μποροῦσε νὰ ἐξασφαλίση τὴν διατροφὴ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀξιωματικῶν. Νὰ τὰς διασώση. Εἶνε τεραστία ἡ βοήθεια ποὺ ἐξησφάλισε.

Παράπλευρα ὅμως, μέσα σὲ λίγους μῆνες, ἄρχισε νὰ ὡριμάζη μ πρωτοβουλία τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ, Σπηλιωτοπούλου, Τσακαλώτου, Λαΐου, Φιλιππίδου, Κωτσάλου, ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπονομεύσεως τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἔγινε ἡ πρώτη σκέψις νὰ ὀργανωθοῦν κατὰ ἐπαρχίας κέντρα μερίμνης, ποὺ θὰ ἐξησφάλιζον τὴν συνοχὴ καὶ τὴν συνεννόησι τῶν ἀξιωματικῶν.

Τὰ γεγονότα ποὺ ἐπηκολούθησαν δὲν ἀφῆκαν νὰ ἐκτιμηθῆ ἡ ἀξία τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν.

Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ Μπάκου ἐναντίον ἐκείνων ποὺ τὸν ὕβριζον καθὼς καὶ τῆς Κυβερνήσεως Καΐρου, δὲν μᾶς ἠμπόδιζον νὰ βλέπωμε καθαρὰ ἕνα καθῆκον, τὸ ὁποῖον κατέστη ἐφιαλτικὸν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κατοχῆς τοῦ ἐχθροῦ.

Τὸ Νοσηλευτικὸν Ἵδρυμα, ἐξ ἄλλου, καὶ ἡ συντήρησις τῶν Νοσοκομείων εἶνε ἀπὸ τὰ κατορθώματα τῆς ἀγωνιώδους ἐκείνης ζωῆς.

Ὅ,τι μποροῦσε νὰ περιμαζευθῆ, ὅση βοήθεια μποροῦσε νὰ δοθῆ, ἐδόθη.

Ἡ γυναῖκα μου δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τὴν παρουσία μου στὸ Ὑπουργεῖο καὶ ἐπέμενε νὰ φύγω γιὰ νὰ μὴ νομίζηται ὅτι, καθ' οἱονδήποτε τρόπον, βοηθούσαμε ἐκείνους ποὺ συνθηκολόγησαν μὲ τὸν ἐχθρόν.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον εἶχε ἔμμονον ἀντίληψιν, τὴν ὁποίαν ἡ μπότα τοῦ κατακτητοῦ εἶχε μεταβάλει εἰς ἀγρίαν καὶ ἀσυγκράτητον ἀγανάκτησιν.

Ἐνθυμοῦμαι, ὅταν γύρισα ἀπὸ τὸ μέτωπο (καὶ εἶχε δίκαιο), ὅτι δὲν εἶδα ἐκείνη τὴ χαρὰ ποὺ θὰ ἦτο πλήρης, ἐὰν ὁλοκληρωτικῶς νικούσαμε. Ἡ πίκρα τῆς καταστροφῆς ἦτο μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν χαρὰ τῆς παρουσίας μου.

Ἐνεθυμούμην πολλὲς φορὲς αὐτὴν τὴν σκηνήν, γιὰ νὰ μὴ διστάζω ποτέ μου στὴν κρίσι μου, ὅτι αἱ Ἑλληνίδες ὑπερέβησαν καὶ αὐτὲς τὶς Σπαρτιάτισσες, ὅταν γνωρίζω καὶ τόσα ἄλλα παρόμοια παραδείγματα.

Μιὰ ἄλλη ἐπάνοδός μου, ἡ ἐπάνοδος μὲ τὴν Ταξιαρχία τοῦ Ρίμινι, μὲ ἀποζημίωσε μὲ τὴν μεγαλυτέραν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ.

Δὲν μποροῦσα λοιπὸν τότε νὰ ἐξηγήσω στὴν γυναῖκα μου τὴν ὑπονομευτικήν μας προσπάθεια, γιατὶ δὲν ἤθελα νὰ τὴν τοποθετήσω στὴν καθημερινὴ ἀγωνία τῶν κινδύνων.

Ὁπωσδήποτε ἔφυγα ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον καὶ μὲ ἀντικατέστησε ὁ κ. Τσιγγούνης.

Ὁ στρατηγὸς Μπᾶκος στενοχωρήθηκε, μὰ τοῦ ἐξήγησα ὅτι ἡ γραμμὴ ποὺ ἀκολουθεῖ δὲν εἶνε καλή. Τοῦ ἐτόνιζα ἀκόμη ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ παίρνῃ ἐχθρικὴν στάσιν ἐναντίον τῶν ἀξιωματικῶν ποὺ διέφευγον εἰς τὰ βουνὰ καὶ εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν. Ἂν ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ τοὺς διαγράφῃ διὰ τὴν φαινομενικὴν ἔναντι τοῦ

ἐχθροῦ δικαιολογίαν, ἰδιαιτέρως ἔπρεπε νὰ τοὺς ἐνθαρρύνη. Δὲν τοῦ ἀπέκρυψα, ὅτι καὶ ἐγὼ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν θὰ ἀναχωροῦσα. Τοῦ ὑπέδειξα τὴν ἀνάγκην ὀργανώσεως τῶν Εὐελπίδων. Τὸ ἐδέχθη ὡς ἀνάγκην προνοίας κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Τοὺς συνεκέντρωσε, δῆθεν ὡς σπουδαστάς, εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ ἐτοποθετήθην ὡς διοικητὴς τούτων.

Μετὰ δύο ἡμέρας οἱ Γερμανοὶ ἀπήτησαν τὴν ἀπομάκρυνσίν μου καὶ ἀντικατεστάθην ὑπὸ τοῦ ὑποστρατήγου κ. Στάη. Ἀργότερα ἔμαθα ὅτι τὸ σύνολον τῶν Εὐελπίδων ἀντελήφθη τὸν σκοπὸν τῆς συγκεντρώσεώς των καὶ ἐτίμησαν τὴν ἐλπιδοφόρον στολήν. Δυστυχῶς μερὶς τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἐνετάχθησαν μεταξύ των διὰ ὀργάνωσίν των καὶ συντονισμὸν τῆς δράσεώς των ἐπεδόθησαν μετὰ συγκινητικῆς, τῷ ὄντι, προσπαθείας!!! εἰς τὴν ἀπόκτησιν πτυχίου Πολυτεχνείου· εἶχον πιστεύσει φαίνεται εἰς τὸ τέρμα τῆς ἀποστολῆς των.

Ὁ στρατηγὸς Μπᾶκος τότε, μόνον ἕνα ἐχθρὸ ἔβλεπε, τοὺς κομμουνιστάς. Τοὺς δὲ Γερμανοὺς ὡς τοὺς μόνους ποὺ μποροῦσαν νὰ τοὺς ἐκμηδενίσουν.

Γι' αὐτό, ἠθέλησε νὰ κάμη ἐθελοντικὰ σώματα ὑπὸ καταλλήλους διοικητὰς γιὰ νὰ σταλοῦν νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τῶν Ρώσων. Ὅπως καὶ κάπου ἀλλοῦ ἀναφέρω, ἔκαμε εἰδικὴν συγκέντρωσιν τότε, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάλεσε ἕνα ἀριθμὸν συνταγματαρχῶν, ὑπηρετούντων εἰς τὸ Ὑπουργεῖον. Δὲν εἶχον κληθῆ, ἔμαθα τὸν σκοπὸν καὶ μετέβην αὐτόκλητος διὰ νὰ ἀντιδράσω.

Ἐξήγησε σαφέστατα τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ τὴν πεποίθησίν του, ὅτι ὅταν νικήση ἡ Γερμανία θὰ εἶνε ἕνα ἐπιχείρημα στὰ χέρια τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ μόνοι οἱ ὁποῖοι τότε ἐδέχθησαν ἦσαν δύο συνταγματάρχαι.

Τὸν ἀπέτρεψα μὲ ὅλη μου τὴν δύναμι καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν φράσιν ποὺ τοῦ εἶπα: «Προσέχετε, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν συγχωρεῖ τοιαύτας ἀποφάσεις. Θὰ σηκωθοῦν καὶ οἱ πέτρες ἀκόμη ἐναντίον ἐκείνων ποὺ θὰ τολμήσουν νὰ πολεμήσουν ἐναντίον οἱουδήποτε συμμάχου μας».

Μὲ ἄκουσε, ἀλλὰ κατάλαβα πλέον ὅτι δὲν μποροῦσα νὰ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν κρίσιν του. Ἐπίστευε εἰς τὴν νίκην τῆς Γερμανίας. Ἀντιθέτως, ὁ στρατηγὸς Τσολάκογλου ἐπίστευε εἰς τὴν νίκην τῶν συμμάχων ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας.

Φοβοῦμαι ὅτι ὁ Μπᾶκος ἔπεσε θῦμα τοῦ Γερμανοῦ Στρατιωτικοῦ Ἀκολούθου, μὲ τὸν ὁποῖον εὑρίσκετο, ὑποχρεωτικῶς ἄλλως τε, εἰς ἐπαφήν.

Πάντως, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν ποὺ παρέμεινε ὡς ὑπουργὸς (εἶχα φύγει εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν, ὅταν ἔπαυσε νὰ εἶνε ὑπουργὸς) παρέσχε τὴν μεγαλυτέραν βοήθειαν ποὺ μποροῦσε νὰ παράσχη οἱοσδήποτε ἄλλος εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν ἀξιωματικῶν, τοὺς τραυματίας, τοὺς ἀναπήρους.

Ὑπέφερε δὲ τρομερά, διότι ἐνόμιζε ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν τοῦ ἀνεγνώριζον τὴν θυσίαν.

Οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε συνηθισμένοι νὰ εὐγνωμονοῦν καὶ ἀδίκως ἀνέμενε μεταβολὴν ἑνὸς ἀκαταλύτου ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἐλαττώματος. Ἡ ἀγνωμοσύνη τῶν ἀνθρώπων δυστυχῶς εἶνε προπατορικὸν ἀκατάλυτον ἁμάρτημα. Ἐκτὸς τούτου, ἡ δημιουργία ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν, οἱωνεί, φρουραρχείων, ἀπετέλεσε μίαν καλὴν ἐργασίαν διὰ τὴν ὑπονόμευσιν τοῦ ἐχθροῦ.

2. — 1942

Κάθε μέρα πού περνοῦσε, ὡρίμαζε στὸ μυαλό μας ἡ σκέψις, ἡ ὑποχρέωσις ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ ἐπιτροπή μας πλέον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Σπηλιωτοπούλου καὶ μὲ διοικητικὰ μέλη τοὺς ἀείμνηστον Λιώσην, Κιτριλάκην, Τσακαλῶτον, Δόβαν, Τζήμαν, Φιλιππίδην προσανατολίζετο πρὸς τὴν ἀνάγκην δημιουργίας ἀντιστάσεως τῶν βουνῶν.

Ὅλοι ὅμως εἰς ὅσους ἀπετάθημεν ζητοῦσαν «τὰ πιστοποιητικά!!! διορισμοῦ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου».

Αὐτὸ μ' ἔκαμε νὰ πιστέψω, ὅτι ἀπὸ μᾶς δὲν μποροῦσε νὰ προέλθῃ ἡ κίνησις τῶν βουνῶν καὶ ἀντιθέτως ἐπίστευα εἰς τὴν χρησιμότητα τῆς διαφυγῆς εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν, τὴν ὁποίαν τόσον κατηγοροῦσαν ὡς «διαφυγὴν ἀπὸ τὴν πεῖναν».

Πληροφορίαι ἐκεῖθεν ἔφθανον, ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν εὐνοοῦσε τὴν τοσαύτην συγκέντρωσιν τῶν ἀξιωματικῶν. Εἶχε δίκαιον, μόνον διότι οἱ ἰθύνοντες δὲν ἔδιδον τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν καὶ οἱ περισσότεροι τῶν διαφυγόντων, ἢ ὑπενόμευον ἐν συνειδήσει καὶ ἀπὸ σκοποῦ ὡς κομμουνισταί, ἢ ἐπολιτολόγουν καὶ συνεπῶς δὲν παρουσίαζον τὴν ἀναμενομένην θέλησιν πρὸς δρᾶσιν.

Μὲ τὰς εἰκόνας τοῦ Βασιλέως, ἐπολιτολόγουν οἱ μὲν διὰ νὰ καλύπτωνται. Ἐναντίον τοῦ Βασιλέως ἔβαλλον οἱ ὑπόλοιποι, διὰ νὰ παρουσιάζουν τὰ δημοκρατικά τους αἰσθήματα.

Ἄλλοι τέλος, διεκήρυσσον ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀρκετὰ ἐπολέμησε, ὥστε δὲν χρειάζεται νὰ ἀποκτήσῃ ἄλλας μετοχάς.

Μεγαλύτερος ἀνεδαφισμός, μεγαλύτερον ἔγκλημα κατὰ τῆς πατρίδος δὲν μποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ τὴν ἀδράνειαν, ἀπὸ τὴν ἀποχὴν μάχης καὶ ἰδιαίτατα ἀπὸ τὴν ὠργανωμένην ἐχθρότητα ἐναντίον τοῦ Βασιλέως, ὁ ὁποῖος ὑπὲρ πάντα ἄλλον ὑπῆρξεν ὁ ἐπίμονος κήρυξ τοῦ «ΟΧΙ».

Εἶνε πρὸς τιμὴν τοῦ συνταγματάρχου Κατσώτα Π., τοῦ ἥρωος αὐτοῦ τῆς Ἀλβανίας (ὅστις ἔφεδρος ἐκ μονίμων προεκρίθη πολλῶν συνταγματαρχῶν καὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ΙΙ Μεραρχίας καὶ ἐτοποθετήθη ὡς διοικητὴς ἀποσπάσματος ταγμάτων, ὁδηγήσας αὐτὰ ἀπὸ νίκης εἰς νίκην), ὅστις διαφυγὼν εἰς Μ. Ἀνατολήν, κυριολεκτικῶς ἐξεσήκωσε μὲ τὸ μαστίγιον καὶ ἐδημιούργησε τὴν ἡρωικὴν Ταξιαρχίαν τοῦ Ἐλ Ἀλαμέϊν, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἐδόξασε εἰς τοὺς κόλπους τῆς 8ης Στρατιᾶς. Τὸν ὤθησε ἡ φιλοδοξία, ἐφώναξαν. Ἂν ἡ φιλοδοξία στὸ μυαλό τους σημαίνῃ πατριωτισμόν, ναί. Ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ τόσοι συνταγματάρχαι ἢ ἐπολιτικολόγουν εἰς Κάϊρον ἢ ἀπέτυχον. Τοῦ ὀφείλεται ἡ πρώτη τιμὴ τῆς ἀναστηλώσεως τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων. Δυστυχῶς τὸ ὡραῖο του ἔργον, ἀργότερον, ὑπέστη ἕνα δεινὸν πλῆγμα. Δὲν γνωρίζω εἰς ποίους ἀνήκει ἡ εὐθύνη. Ἂς τὸ γράψουν γιὰ τὴν ἱστορία ὅσοι τὸ ξεύρουν. Νομίζω ὅμως, ὅτι ἀρχίζοντας μὲ τὴν εὐθύνην τοῦ μεράρχου ἢ τοῦ τότε ὑπουργοῦ, βαρύνει καὶ αὐτὸν ἀρκετὸ μερίδιον.

Ξανάρχομαι στὴ συνέχεια. Αὐτὲς οἱ πληροφορίες μὲ ἔκαμαν νὰ ἀποκρούω τὴν πιθανότητα τῆς ἀνόδου μου εἰς τὰ βουνὰ τῶν Τζουμέρκων, μὲ τὴν πρόθεσι νὰ

πάρω τὴν διοίκησι τῶν εὐζώνων μου τοῦ 3)40. Ἡ ἐπιτροπή μας, μὲ τὴν συνδρομὴν τοῦ κ. Τσέλου, ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ κ. Κανελλοπούλου ἐδῶ, ἦλθε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν Κυβέρνησιν Καΐρου, ἐφωδιάσθη μὲ ἀσυρμάτους καὶ χρήματα καὶ γενικῶς ἔπαιρνε ἐντολὰς ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν Καΐρου πρὸς ἀποστολὴν ἰδιαιτέρως πληροφοριῶν. Τὰ χρήματα τὰ διεχειρίζετο ὁ κ. Κιτριλάκης μὲ τὸν κ. Δόβαν. Ὀφείλω νὰ τονίσω τὴν αὐτοθυσίαν ποῦδειχναν τότε καὶ οἱ δύο, κρύβοντας πάντοτε τὰ διάφορα σημειώματα. Μία ἔρευνα ἐπάνω τους, θὰ μᾶς ἔστελνε ὅλους στὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα. Ὡς ἐκ θαύματος, ἐσώθημεν.

Κατὰ τὸ 1942 ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας ὁ γενναῖος ταγματάρχης Ι. Τσιγάντες, ποὺ προδόθηκε ἄγνωστον ἀπὸ ποῖον ἀκόμη καὶ σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς Ἰταλούς, ἀφοῦ καὶ στὸ θάνατό του ἀπέδειξε ἄλλην μίαν φορὰν τὸν ὑπέροχο ἡρωισμό του. Ζήτησε τότε διὰ τοῦ ταγματάρχου Μαλασπίνα Σπύρου νὰ μοῦ ἀνατεθῇ ἡ ἀρχηγία μιᾶς ἐσωτερικῆς ἀντιστάσεως καὶ νὰ μοῦ δοθοῦν τὰ ἀπαραίτητα χρηματικὰ ποσά. Στὸν κ. Μαλασπίνα ἀφῆκα νὰ ἐννοηθῇ, ὅτι εἶμαι δεσμευμένος καὶ ὅτι θὰ τοὔδινα ἀπάντησιν, ἀφοῦ συνεννοούμην μὲ ἐκείνους ποὺ συνειργαζόμην. Πράγματι, ἔγινε εἰδικὴ σύσκεψις στὴν ὁποίαν διεβίβασα τὴν πρότασιν. Ἡ ἐπιτροπὴ κατέληξε ὁμοφώνως στὴν ἄρνησιν πάσης συνεννοήσεως: α) διότι ἔγινε πασίγνωστος ἡ ἄφιξις τοῦ ἀειμνήστου ἥρωος Τσιγάντε καί, συνεπῶς, πᾶσα ἐπαφὴ ἀπετέλει θανάσιμον κίνδυνον τῆς ἀποστολῆς μας, β) δοθέντος ὅτι εὑρισκόμεθα ἤδη εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν Κυβέρνησιν διὰ τοῦ κ. Τσέλου, ἔπρεπε νὰ ἀναμένωμεν εἰδικὴν πρὸς τοῦτο ἐξουσιοδότησιν. Ὡς ἐγνώσθη μεταπολεμικῶς, ὁ ἀείμνηστος Τσιγάντες ὑπέβαλεν εἰδικὴν ἔκθεσιν ἐπὶ τῆς ἀποτυχίας τῆς ἀποστολῆς του. Ἐκεῖ ἀναφέρει καὶ τὴν ἄρνησίν μας. Ἀνεγράφησαν καὶ εἰς τὸν Τύπον κατὰ τὸ 1954. Εἰς ταύτην ἀπήντησεν ὁ πλέον ἁρμόδιος, ὁ κ. Τσέλος. (Ἐφημ. «Ἔθνος», 7 Δεκ. 1954). Ἀποτελεῖ τὴν πραγματικότητα ἡ ἀπάντησίς του, τὴν ὁποίαν παραθέτω κατωτέρω. Πᾶσα ἄλλη ἐκδοχὴ εἶνε ἀνακριβής, ἂν ὄχι κακόπιστος, ὡς πρὸς τὴν ἰδικήν μας ἐπιτροπήν.

«Δὲν θὰ ἀσχοληθῶ, λέγει ὁ κ. Τσέλος, μὲ τὴν ὅλην δρᾶσιν τοῦ Ι. Τσιγάντε στὴν Ἑλλάδα, ὅπως τὴν ἔζησα καὶ ἐδῶ καὶ στὴν Μ. Ἀνατολὴν ὡς ὑπεύθυνος Ὑπουργὸς καὶ ὡς μέλος τῆς Ἑλληνοβρεταννικῆς Ἐπιτροπῆς, ποὺ ὑπετίθετο ὅτι διηύθυνε τὸν μυστικὸν πόλεμον. Οὔτε πρόκειται νὰ ἀσκήσω κριτικὴν τοῦ ἔργου του μέσα στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἡρωικὸς θάνατος τοῦ ταγματάρχου Ι. Τσιγάντε τὸν τοποθετεῖ πάνω ἀπὸ κάθε κριτικὴ καὶ τὸν καθιερώνει, παρὰ τὰ σφάλματά του, ὡς ἥρωα ποὺ δικαιοῦται τὸν σεβασμὸν ὅλων μας. Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος εἶνε ἀποφασισμένος νὰ πεθάνῃ πάνω στὴν ἐκτέλεσι τῆς ἀποστολῆς του, ὅταν μάλιστα εἶνε σχεδὸν βέβαιον, πὼς θὰ πεθάνῃ καὶ ὅταν ξέρῃ νὰ πεθάνῃ, ὅπως πέθανε ὁ Ι. Τσιγάντες, ὅλες οἱ ἐνέργειές του δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ στηρίζωνται σὲ μιὰ δική του ἁγνὴ πρόθεσι.

»Ἀλλὰ πίσω ἀπὸ τὸν Ι. Τσιγάντε ὑπῆρχαν καὶ αἱ προθέσεις τοῦ Μ.Ο. 4 τῆς συμμαχικῆς Ὑπηρεσίας, ποὺ διηύθυνε τὸν μυστικὸν πόλεμον καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἦταν ἀπεσπασμένος ὁ Τσιγάντες, κατόπιν διαταγῆς τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν τῆς ἐξορίστου Κυβερνήσεως. Καὶ ἀπὸ τὶς προθέσεις τῆς Ὑπηρεσίας αὐτῆς ἐξαρτήθηκε ἡ μορφὴ ποὺ πῆρε ὁ μυστικὸς πόλεμος στὴν Ἑλλάδα καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν δική μου καλὴ ἢ κακὴ συνεργασία μὲ τὸν Τσιγάντε καὶ τοῦ τελευταίου μὲ τὴν Ἐπιτροπὴ τῶν συνταγματαρχῶν ποὺ εἶχε τὸ ὄνομα «Θέρος».

»Θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου, γιὰ νὰ μὴ δημιουργοῦνται ἐσφαλμένες ἐντυπώσεις

γύρω ἀπὸ ἕνα ζήτημα ποὺ ἔκρινε ὅλη τὴν ἐξέλιξι τοῦ μυστικοῦ πολέμου στὴν Ἑλλάδα, νὰ δώσω μίαν μικρὰν εἰκόνα τῶν συνεννοήσεών μου μὲ τὸν Ι. Τσιγάντε καὶ τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν συνταγματαρχῶν «Θέρος» χωρὶς νὰ ἐπεκταθῶ καὶ στὰ ὅσα ἔζησα στὴ Μ. Ἀνατολὴ γύρω ἀπὸ τὴν ἀποστολὴ τοῦ Τσιγάντε.

Η ΑΠΟΒΙΒΑΣΙΣ ΕΓΙΝΕΝ ΑΜΕΣΩΣ ΓΝΩΣΤΗ

»Ἡ ἀποβίβασις τῆς ὁμάδος Τσιγάντε στὶς νότιες ἀκτὲς τῆς Πελοποννήσου ἔγινεν ἀμέσως γνωστὴ στὶς Ἀρχὲς τῆς Κατοχῆς. Πρὶν ἀκόμη φθάση ὁ Τσιγάντες στὴν Ἀθήνα, οἱ πράκτορες τοῦ ἐχθροῦ ἄρχισαν νὰ διαδίδουν τὸ γεγονὸς γιὰ νὰ καταστήσουν δύσκολη τὴν ἀποστολὴ τοῦ Τσιγάντε. Ὅταν μὲ τὴν βοήθεια τῆς Τύχης ὁ Τσιγάντες ἔφθασε σὲ ὡρισμένα μέλη τῆς ὁμάδος του, θορυβοποιὰ καὶ ἀκατάλληλα γιὰ τὴ λεπτὴ ἀποστολή τους, συμπλήρωσαν τὸ θόρυβο γύρω ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τῆς ἀποστολῆς τοῦ Τσιγάντε. Ὁ ἴδιος ὁ Τσιγάντες, τολμηρὸς σὲ βαθμὸ ποὺ γινόταν ἀπρόσεκτος, ἄρχισε νὰ κινῆται πολύ, ἔβλεπε πολλὰ πρόσωπα, ἔπαιζε μὲ τὸν κίνδυνον κάθε στιγμή. Δὲν εἶνε περίεργο, ἔτσι ποὺ ὅλοι μιλοῦσαν στὴν Ἀθήνα γιὰ τὸν Τσιγάντε, γιὰ χιλιάδες λίρες γιὰ τὴν ὀργάνωσι τοῦ Κέντρου Συντονισμοῦ τοῦ ἀγῶνος κλπ.

»Δέκα μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄφιξί του στὴν Ἀθήνα, ὁ Τσιγάντες ζήτησε νὰ μὲ δῆ καὶ μοῦ ἐξέθεσε τὶς ἐντολὲς τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Τοῦ ἐξήγησα πῶς εἶχαν τὰ πράγματα ἐδῶ καὶ τοῦ μίλησα γιὰ τὴν Ἐπιτροπὴ τῶν συνταγματαρχῶν «Θέρος», ποὺ ὅπως εἶχα εἰδοποιήσει τὸν κ. Κανελλόπουλο καὶ τὶς συμμαχικὲς ὑπηρεσίες μὲ τὸν ὑπομοίραρχο κ. Λόλα καὶ τὸν ἀπεσταλμένο τῶν Ἄγγλων κ. Ἐλευθερίου, εἶχε συγκροτηθῆ πρὸ μηνῶν καὶ εἶχε δηλώσει, ὅτι πειθαρχεῖ ἀπολύτως στὴν Κυβέρνησι τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ ἀναμένει διαταγὲς καὶ μέσα, γιὰ τὴν ὀργάνωσι τοῦ μυστικοῦ πολέμου.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΜΥΣΤΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΠΟΥ ΕΠΡΟΔΟΘΗ

»Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν συνταγματαρχῶν ἀπετελεῖτο ἀπὸ τοὺς κ.κ. Π. Σπηλιωτόπουλον, Στ. Κιτριλάκην, Εὐστ. Λιώσην, Θ. Τσακαλῶτον, Φιλιππίδην καὶ τὸν ἀντισυνταγματάρχην κ. Κ. Δόβαν. Γιὰ νὰ συγκροτηθῆ, στηρίχθηκε στὴν ἐξουσιοδότησι ἀρκετῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν ὅλων τῶν ὅπλων καὶ στὸ γενικὸ πνεῦμα τοῦ συνόλου σχεδὸν τοῦ Σώματος τῶν ἀξιωματικῶν, ποὺ ἤθελαν νὰ δράσουν καὶ περίμεναν τὶς διαταγὲς τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Μὲ τοὺς περισσοτέρους ἀπὸ τοὺς συνταγματάρχας τῆς Ἐπιτροπῆς εἴχαμε συνεργασθῆ πρὶν ἀκόμη φύγη ὁ κ. Κανελλόπουλος γιὰ τὴν Μέση Ἀνατολή, γιὰ τὴν δημιουργία μαζὶ μὲ τοὺς ἀποτάκτους ἀξιωματικοὺς μιᾶς μεγάλης ὀργανώσεως μυστικοῦ πολέμου, ποὺ θὰ ἐκάλυπτε ὅλες τὶς μορφὲς τοῦ ἀγῶνος. Εἶχεν ἀρχίσει νὰ διαμορφώνεται συστηματικὰ ἡ μυστικὴ αὐτὴ ὀργάνωσις, εἶχε συγκροτηθῆ μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ μένα, τὸν πλοίαρχον Κουντουριώτην καὶ τὸν πλοίαρχον κ. Ζάγκα γιὰ νὰ προπαρασκευάση τὴν ἐπαφὴ μὲ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ γιὰ νὰ ἐξεύρη τὰ οἰκονομικὰ μέσα, ὅταν μὲ τὴν σύλληψι τοῦ λοχαγοῦ Ἄτκινσον στὴν Πάρο, προδόθηκε ἡ κίνησις. Ὁ Κουντουριώτης συνελήφθη, ὁ Ζάγκας ἔφυγε γιὰ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ ὁ Κανελλόπουλος καταδιωκό-

μενος ἀπὸ τὶς ἀρχὲς Κατοχῆς, ἀπεφάσισεν ἐπίσης νὰ φύγῃ γιὰ τὴν Αἴγυπτο.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

»Ἐγὼ συνέχισα τὴν προσπάθεια καὶ ὠργάνωσα τὴν ὑπηρεσία πληροφοριῶν, ποὺ πῆρε τὸ ὄνομα «Ὅμηρος», σὰν τὸ ΙΙ Γραφεῖο τῆς γενικῆς Ὀργανώσεως τοῦ μυστικοῦ πολέμου. Οἱ ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιωματικοὶ συνεκρότησαν μία ἐπιτροπὴ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους των, ποὺ ἄφηναν ἐπίτηδες ἔξω τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικούς, ὥσπου νὰ ὀργανωθῇ καλὰ ἡ κίνησις. Καὶ οἱ ἀπόταχτοι ἀξιωματικοὶ εἶχαν δηλώσει καὶ στὸν Κανελλόπουλον, πρὶν φύγῃ, καὶ σὲ μένα ἀργότερα, ὅταν μπῆκα στὴν Κυβέρνησι, ὅτι δέχονται νὰ συνεργασθοῦν μὲ τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιωματικοὺς καὶ νὰ πειθαρχήσουν στὴν Κυβέρνησι τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ὁ συνταγματάρχης Δ. Ψαρρὸς καὶ ὁ πλοίαρχος Βαλασάκης εἶχαν μάλιστα ἀποδεχθῆ νὰ γίνουν μέλη τοῦ «Κέντρου Συντονισμοῦ τοῦ Ἀγῶνος».

»Τὸ Κέντρον Συντονισμοῦ τοῦ Ἀγῶνος ἦταν στὴν οὐσία ἕτοιμο ὅταν ἦλθε ὁ ταγματάρχης Τσιγάντες στὴν Ἀθήνα. Δὲν χρειαζόταν παρὰ ἡ ἐπίσημη ἀναγνώρισίς του καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν μέσων. Καὶ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ ξέρῃ ἡ Μέση Ἀνατολή.

»Ὁ Τσιγάντες μετὰ τὴν ἔκθεσι τῆς καταστάσεως ἐκ μέρους μου, ἐζήτησε νὰ παρακαλέσω ὅλους τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς ποὺ θὰ συγκροτοῦσαν τὸ Κέντρον Συντονισμοῦ τοῦ Ἀγῶνος, νὰ συγκεντρωθοῦν κάπου γιὰ νὰ τοὺς μεταβιβάσῃ τὶς ἐντολὲς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ τοὺς παραδώσῃ τὶς 10.000 χρυσὲς λίρες ποὺ ἔφερε γι' αὐτὸ τὸν σκοπὸ μαζί του καθὼς καὶ ἕνα ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης ποὺ ἔδινε ἐξουσιοδότησι στὸν φέροντα νὰ τὸν ἐκπροσωπῇ.

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΘΟΡΥΒΟΥ

»Εἰδοποίησα πρῶτα τὴν Ἐπιτροπὴν συνταγματαρχῶν «Θέρος». Ἀλλὰ ἡ ἐπιτροπὴ ἀρνήθηκε γιὰ λόγους συνωμοτικότητος μιὰ τέτοια πανηγυρικὴ συνεδρίασι ποὺ θὰ τὴν ἤξευραν ὅλα τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς Τσιγάντε. Ἡ ἀθυροστομία καὶ αἱ θορυβώδεις κινήσεις ὡρισμένων μελῶν τῆς ὁμάδος Τσιγάντε, αἱ διαδόσεις ὅτι θὰ παραδοθοῦν χιλιάδες χρυσῶν λιρῶν γιὰ τὴν ὀργάνωσι τοῦ μυστικοῦ πολέμου, εἶχαν προκαλέσει δικαίως τὸν φόβον, ὅτι αἱ Ἀρχαὶ Κατοχῆς θὰ προέβαινον, ὅπως διεδόθη τότε, στὴν ὁμαδικὴ σύλληψι τῶν περισσοτέρων ἀξιωματικῶν καὶ τὴν μεταφορά τους σὲ στρατόπεδο συγκεντρώσεως, ἂν μάθαιναν, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς Τσιγάντε πραγματοποιήθηκε.

»Γι' αὐτό, σύμφωνα μὲ τὴν γνώμην τῶν συνταγματαρχῶν, ἔπρεπε μιὰ καὶ μαθεύτηκε ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς Τσιγάντε, νὰ φανῇ ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ ἀρνήθηκαν νὰ δεχθοῦν τὴν ἐντολή, νὰ τὸ πιστεύσουν αὐτὸ τὰ μέλη τῆς ὁμάδος Τσιγάντε γιὰ νὰ τὸ διαδώσουν, νὰ τηλεγραφηθῇ στὸ Κάϊρο ἀπὸ τὸν Τσιγάντε, ὥστε νὰ γίνῃ γνωστὴ ἡ ψεύτικη αὐτὴ εἴδησις καὶ ἀπὸ τὴν κατασκοπεία τοῦ ἐχθροῦ στὸ Κάϊρο κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐντελῶς μυστικά, νὰ σχηματισθῇ τὸ Κέντρον Συντονισμοῦ, γιὰ νὰ μπορέσῃ τὴν πρώτη, τοὐλάχιστο, περίοδο νὰ δράσῃ ἀνενόχλητα ἀπὸ κάθε δίωξι τοῦ ἐχθροῦ. Ἂν ὁ Τσιγάντες δὲν ἤθελε νὰ δεχθῇ τὴν λύσι αὐτή,

ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν συνταγματαρχῶν ἐπρότεινε νὰ παραδοθοῦν τὰ χρήματα σὲ μιὰ ἐπιτροπὴ κοινῆς ἐμπιστοσύνης καὶ θὰ ἐπικοινωνοῦσαν μὲ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ γιὰ νὰ δώσῃ αὐτὴ τὴ λύσι.

ΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

»Πρέπει νὰ προσθέσω, ὅτι τὴν ἰδία ἀντίληψι εἶχαν καὶ ὁ συνταγματάρχης Ψαρρὸς καὶ ὁ πλοίαρχος Βαλασάκης, δηλώνοντάς μου ὅτι δὲν μποροῦσαν νὰ μετάσχουν σὲ μιὰ ἐπιτροπὴ ποὺ τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν της θὰ τὰ μάθαινε ἡ ὁμάδα τοῦ Τσιγάντε.

»Εἶδα τὸν Τσιγάντε καὶ τοῦ μετέφερα τὶς ἀντιλήψεις τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν. Πικράθηκε καὶ μοῦ δήλωσε ὅτι θὰ ἐπιζητήσῃ νὰ ἔλθῃ μόνος του σ' ἐπαφὴ μαζί τους γιὰ νὰ τοὺς πείσῃ. Ὡρισμένοι ἀξιωματικοὶ ἠρνήθησαν νὰ τὸν συναντήσουν, ἄλλοι τὸν εἶδαν καὶ στάθηκαν ἐπιφυλακτικοὶ γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀνέφερα.

»Ὁ Τσιγάντες ἄρχισε τότε νὰ ἀπευθύνεται πρὸς ἄλλους ἀνωτέρους καὶ ἀνωτάτους ἀξιωματικούς, ἀλλ' ὁ μεγάλος θόρυβος ποὺ εἶχε γίνει γύρω του ἔκανε τοὺς περισσότερους διστακτικούς. Τὸν εἶδα πάλι. Μοῦ κατηγόρησε τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς ὡς ἐστερημένους θάρρους καὶ ἀποφεύγοντας νὰ ἐκτελέσουν τὸ καθῆκον τους.

»Προσεπάθησα τότε νὰ τὸν πείσω, ὅτι οἱ περισσότεροι ἀξιωματικοὶ μπορεῖ νὰ μὴν ἦσαν τύποι ἐπαναστατικοὶ καὶ ἐξαιρετικὰ τολμηροὶ σὲ πρωτοβουλίες, θὰ ἐκτελοῦσαν ὅμως τὸ καθῆκον τους μὲ γενναιότητα ὅπως σ' ὅλους τοὺς πολέμους ἂν ἔπαιρναν συγκεκριμένες κυβερνητικὲς ἐντολές. Γι' αὐτό, ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νὰ γίνῃ τὸ Κέντρον Συντονισμοῦ. Δὲν εἶχε σημασία μὲ ποιὰ διαδικασία θὰ σχηματιζόταν. Κάθε ἐγωϊσμὸς ἔπρεπε νὰ παραμερισθῇ, γιὰ νὰ φτάσουμε τὸ ταχύτερο σὲ μιὰ ὠργανωμένη καὶ ἐπίσημα ἀναγνωρισμένη προσπάθεια μυστικοῦ πολέμου. Ἐπρότεινα στὸν Τσιγάντε νὰ ἀποδείξουμε ἐμεῖς, ποὺ εἴχαμε τὰ μέσα τῆς ἀσυρμάτου ἐπικοινωνίας, τὰ πρόσωπα ποὺ θὰ συγκροτοῦσαν τὸ Κέντρο Συντονισμοῦ καὶ νὰ ζητήσουμε ἀπὸ τὴν Κυβέρνησι τὴν ἔκδοσι διαταγῆς ἀπ' εὐθείας πρὸς τὰ πρόσωπα αὐτά. Ἤμουν ἀπολύτως βέβαιος, ὅτι ἡ διαταγὴ θὰ ἐξετελεῖτο ἀμέσως.

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

»Ὁ ταγματάρχης Ι. Τσιγάντες ἔβλεπα ὅτι βρισκόταν σὲ δύσκολη θέσι. Δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω τί συνέβαινε καὶ δὲν ἤθελα νὰ πιστέψω ὅτι ἀπὸ ἐγωϊσμὸ ζητοῦσε τὴν πανηγυρικὴ συνεδρίασι τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Συντονισμοῦ, γιὰ νὰ τοὺς παραδώσῃ τὴν ἐξουσία καὶ τὰ μέσα. Ὅταν τὸν πίεσα ἀρκετὰ καὶ τοῦ μίλησα μὲ ἀνάλογη πρὸς τὴν περίστασι ἔξαρσι, μοῦ δικαιολογήθηκε, ὅτι δὲν εἶχε ἀπόλυτη πρωτοβουλία στὶς ἐνέργειές του, γιατὶ δεχόταν ὁδηγίες καὶ κατευθύνσεις ἀπὸ ἕναν Ἄγγλο ἀντισυνταγματάρχη ποὺ εἶχεν ἔλθει μαζί του ὡς εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τῆς ὑπηρεσίας Μ.Ο. 4. Καὶ μοῦ δήλωσε, ὅτι θὰ προσπαθήσῃ πάλι μόνος του νὰ συγκροτήσῃ τὸ Κέντρον Συντονισμοῦ, καὶ σὲ μιὰ ἑβδομάδα θὰ μὲ συναντοῦσε γιὰ νὰ μοῦ ἀνακοινώσῃ τὰ ἀποτελέσματα.

»Πέρασαν δυὸ ἑβδομάδες καὶ ὁ Τσιγάντες ἀπέφευγε νὰ μὲ δῇ. Στὸ μεταξὺ ἄρχισε νὰ ἱδρύῃ μιὰ ἰδιαίτερη ὀργάνωσι πληροφοριῶν, κυρίως ἀπὸ κατωτέρους ἀξιωματικούς, καὶ προσπαθοῦσε νὰ προσελκύσῃ σὲ μιὰ γενικωτέρα μορφὴ ὀργανώσεως καὶ ἀνωτέρους ἀξιωματικούς. Ἡ ἐνέργειά του αὐτὴ ἦταν ἐσφαλμένη. Ἔπειτα ἀπὸ τὸ θόρυβο ποὺ εἶχε γίνει γύρω του στὴν Ἀθήνα, ὁ Τσιγάντες δὲν ἔπρεπε νὰ μείνῃ πολὺ ἐδῶ, γιατὶ κινδύνευε κάθε στιγμὴ καὶ μαζί του κινδύνευαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἡ τολμηρὴ ἰδιοσυγκρασία τοῦ Τσιγάντε καὶ ἡ περιφρόνησί του πρὸς τὸν θάνατο, τὸν καθιστοῦσαν κατάλληλον γιὰ μιὰ ἐπιχείρησι σαμποτάζ, ὡς ἐκείνη τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ποὺ εἶχεν ἀναλάβει νὰ φέρῃ εἰς πέρας. Δὲν ἦταν ὅμως ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος γιὰ κατασκοπεία καὶ συστηματικὴ ὀργάνωσι τοῦ μυστικοῦ πολέμου, ποὺ χρειαζόταν ἀθόρυβη δρᾶσι μέσα σὲ μεγάλη διάρκεια χρόνου. Δὲν νομίζω ὅτι τὸ πεῖσμα του τὸν ὡδήγησε στὶς ἐνέργειες ποὺ ἀνέφερα. Ἔπαιρνε κατευθύνσεις ἀπὸ τὴν συμμαχικὴ ὑπηρεσία στὴν ὁποία ἦταν ἀπεσπασμένος. Καὶ στὴν πρώτη περίοδο ὁ δῆθεν Ἄγγλος ἀντισυνταγματάρχης ποὺ εἶχε μαζί του τὸν ἐπηρέαζε στὶς κατευθύνσεις του.

ΔΙΑ ΝΑ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΘΗ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

»Ὁ Ἄγγλος αὐτὸς ἀντισυνταγματάρχης δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὸν νεαρὸν τότε πράκτορα τοῦ Μ.Ο. 4 Ἀριστείδην ἢ Μίλτον Γιαννακόπουλον. Ἀργότερα ὁ Τσιγάντες ἦλθε σὲ βιαιοτάτη σύγκρουσι μὲ τὸν Ἀριστείδη, ἐσκέφθη νὰ τὸν ἐκτελέσῃ καὶ τελικὰ τὸν ἐξαπέστειλε στὴ Μ. Ἀνατολή. Στὸ Κάϊρο ὁ Ἀριστείδης μιλοῦσε παντοῦ εἰς βάρος τοῦ Τσιγάντε ἐνῷ ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι πράκτορας τῆς Ἀγγλικῆς ὑπηρεσίας. Ἦλθε ἐπίσης σὲ σύγκρουσι ὁ Τσιγάντες καὶ μὲ τὸν λοχαγὸ Ρογκᾶκον, ποὺ ἦταν μέλος τῆς ὁμάδος του καὶ τὸν ἀνάγκασε νὰ φύγῃ γιὰ τὴν Μ. Ἀνατολή.

»Ἄρχισα πλέον νὰ βλέπω, ὅτι ὁ Ι. Τσιγάντες γιὰ λόγους ποὺ δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ ποὺ ἔζησα ἀργότερα στὸ Κάϊρο, ἀπέφευγε νὰ δώσῃ λύσι στὸ σχηματισμὸ τοῦ Κέντρου Συντονισμοῦ. Ἔστειλα τότε μὲ τὸν ἀσύρματο ἕνα σῆμα στὸν κ. Κανελλόπουλον καὶ σκόπευα νὰ στείλω καὶ μιὰ σχετικὴ ἔκθεσι. Ἀλλ' ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν συνταγματαρχῶν ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ στὴν Αἴγυπτο ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη της γιὰ νὰ συνεννοηθῇ ἀπ' εὐθείας μὲ τὸν Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

»Ἡ διαφυγὴ ὅμως ἀπέτυχε καὶ τότε μὲ πίεζαν ὅλοι νὰ φύγω ἐγὼ γιὰ τὴν Μέση Ἀνατολὴ νὰ κατατοπίσω τὴν ἑλληνικὴ Κυβέρνησι καὶ τοὺς Ἄγγλους καὶ νὰ γυρίσω πίσω φέρνοντας τὶς σχετικὲς διαταγὲς καὶ τὰ μέσα.

»Προσπάθησα πάλι νὰ δῶ τὸν Τσιγάντε, ἀλλὰ μὲ ἀπέφευγε. Τότε βλέποντας τί κινδύνους γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου δημιουργοῦσε ἡ πολιτικὴ τῆς μυστικῆς συμμαχικῆς ὑπηρεσίας μὲ τὴ συστηματικὴ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ἐνίσχυσι τοῦ ΕΑΜ καὶ μὲ τὸ χωρισμὸ ἀπὸ τὴν ἄλλη τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν σὲ δημοκρατικοὺς καὶ βασιλόφρονας καὶ σὲ διστακτικοὺς καὶ ὑπερβολικὰ σώφρονας ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς καὶ ζωηροὺς καὶ γενναίους κατωτέρους ἀξιωματικούς, ἀποφάσισα νὰ φύγω γιὰ τὴν Μέση Ἀνατολὴ μὲ τὴν πεποίθησι ὅτι θὰ ξεκαθάριζα ὁπωσδήποτε

τὴν κατάστασι καὶ θὰ γύριζα μὲ τὶς ἐντολὲς ποὺ θὰ ἐξυπηρετοῦσαν τὸν ἐθνικὸν καὶ τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα».

Τὰ γεγονότα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἔγιναν ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως εἰς τοὺς μεταπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας τοῦ πολιτικοῦ στίβου. Ἀποτέλεσμα τῆς συρροῆς τῶν γραφέντων καὶ ἰδίᾳ λεχθέντων δι' αὐτὰ τὰ γεγονότα ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ἦτο νὰ σχηματισθῇ εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας τὰ γεγονότα μιὰ ἀπατηλὴ ἀντίληψις εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε κατηγορούμενοι νὰ μεταβληθοῦν εἰς κατηγόρους καὶ κατήγοροι εἰς κατηγορουμένους πρὸ παντὸς ὅμως ἐσχηματίσθη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν μία συγκεχυμένη καὶ θολὴ εἰκὼν τῆς δράσεως τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν, εἰκὼν ἡ ὁποία δὲν εἶχεν καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν πραγματικότητα.

Πλεῖστοι ὅσοι διὰ τὸν α ἢ β λόγον πολιτικοὶ ἢ στρατιωτικοὶ ποὺ δὲν εὑρέθησαν παρόντες εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν κοντὰ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἢ εἰς τὸν Στρατόν, ἠθέλησαν κατὰ διαφόρους τρόπους νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἀπουσίαν των. Οὐδεὶς τοὺς κατηγόρησε, ἀλλὰ ἂς μὴ εἶνε καὶ κατήγοροι.

Πολλοὶ δυστυχῶς ποὺ δὲν βρῆκαν ἢ δὲν ἠθέλησαν νὰ βροῦν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτελέσουν τὸν ἐπικίνδυνον πλοῦν τοῦ Αἰγαίου, εἰρωνεύθησαν τοὺς διαφυγόντας εἰς Μ. Ἀνατολὴν συναδέλφους των, ἀποκαλέσαντες αὐτοὺς «Μεσανατολῖτες μαρμελατζῆδες», κατηγορήσαντες καὶ συκοφαντήσαντες αὐτούς, ὅτι διέφυγαν εἰς Μ. Ἀνατολὴν διὰ νὰ συνεχίσουν τὴν τακτικὴν τῶν κινημάτων ἢ δι' ἄλλα ὀφέλη.

Ἐξ ἄλλου, ὑπῆρχαν ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τοὺς παραμείναντας εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ ὁποῖοι κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν νὰ διαφύγουν εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσαν διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς των. Ὑπῆρχαν διάφοροι ὀργανώσεις πολιτικοστρατιωτικαί, αἱ ὁποῖαι ἀνελάμβανον τὴν ἀποστολὴν ἑλλήνων ἀξιωματικῶν καὶ πολιτικῶν εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν. Δὲν ἦτο ὅμως εὔκολον πάντοτε νὰ βασισθῇ κανεὶς διὰ τὴν διαφυγὴν εἰς τὰς ὀργανώσεις αὐτάς. Τὰ γράφω ἐξ ἰδίας πείρας, γνωρίζων τὴν περίπτωσιν αὐτήν. Ὑπῆρχαν καὶ πολλοὶ πολιτικοὶ καί τινες ἀξιωματικοὶ ἐκ τῶν ὁποίων οἱ περισσότεροι ἀνώτατοι ἢ ἀνώτεροι, οἱ ὁποῖοι εὕρισκαν προτιμωτέραν τὴν παραμονὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ τὴν τραγικὴν κατάστασιν. Ἄλλοι ἐσκέπτοντο, ὅτι ἀρκετὰ ἐπολεμήσαμε. Ἄλλοι ἐσκέπτοντο ἄκρως ἐπικίνδυνον τὸν διάπλουν τοῦ Αἰγαίου, διότι δὲν ἦτο οὔτε εὔκολον οὔτε ἀκίνδυνον νὰ διαπλεύσῃ κανεὶς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν ἀμφιβόλου φιλίας Τουρκίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Αἴγυπτον. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ περιπάτου ψυχαγωγίας, ἀλλὰ περὶ πραγματικῆς πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως, περὶ αὐτοθυσίας.

Ἡ ἐπιχείρησις αὐτὴ εἶχε διαφόρους φάσεις. Ἡ πρώτη φάσις ἦτο ἡ ἐξόρμησις τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ἀπαγκίστρωσις ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν καὶ Ἰταλικὴν παρατήρησιν καὶ ἐπιτήρησιν. Ἐὰν εἶχε κανεὶς καλὴν τύχην διέφευγε χωρὶς δυσάρεστα ἐπακολουθήματα, ἐὰν ὅμως συνέβαινε τὸ ἀντίθετον, τότε ἡ πορεία πρὸς τὸ ἐκτελεστικὸν ἀπόσπασμα ἦτο βεβαία καὶ ἀσφαλής.

Δευτέρα φάσις ἦτο ἡ ἄφιξις εἰς τὸ ὕποπτον Τουρκικὸν ἔδαφος. Κι' ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ κανεὶς καλὴν τύχην. Ἡ συνέχισις τοῦ ταξιδίου πρὸς τὴν Αἴγυπτο ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν νοοτροπίαν καὶ τὸ «κέφι» τῶν ἑκάστοτε Τουρκικῶν ἀρχῶν καὶ ἀπὸ τὰς ἑκάστοτε λαμβανομένας ἀποφάσεις τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως πότε φιλικὰς καὶ πότε ἐχθρικάς, διότι ἡ Τουρκία δὲν ἤθελε νὰ τὰ «χαλάσῃ» οὔτε μὲ τοὺς

Γερμανοϊταλοὺς οὔτε μὲ τοὺς Συμμάχους. Ἄς μὴ λησμονοῦμεν, ὅτι πολλαὶ ἀποστολαὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψουν ἄπρακτοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν συνήντησαν ἄρνησιν τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν νὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἀποβίβασιν εἰς τὸν Τσεσμὲν ἢ εἰς ἄλλην Τουρκικὴν παραλίαν. Δὲν εἶνε ὀλίγοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀναγκασθέντες ἀπὸ τὰ τουρκικὰ μέτρα νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Πατρίδα εὑρέθησαν εἰς τὰς φυλακάς, ἐκεῖθεν εἰς τὸ Γερμανικὸν στρατοδικεῖον καὶ τέλος εἰς τὸν τόπον ἐκτελέσεως.

Τρίτη φάσις ἦτο ἡ ἄφιξις εἰς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος, ὅπου ὅμως οἱ διαφυγόντες ἐξ Ἑλλάδος στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ παρελαμβάνοντο ἀπὸ τὰς βρεταννικὰς ἀρχὰς διὰ μίαν ἐξονυχιστικὴν ἀνάκρισιν καὶ παραμονὴν εἰς στρατόπεδα Χαλεπίου, μέχρις ὅτου συλλέξουν τὰς ἀσφαλεῖς των πληροφορίας περὶ τῶν φρονημάτων τῶν διαφυγόντων, ἀφοῦ αἱ ἀλληλοκατηγορίαι ἔφθαναν εἰς ὕψος ἀηδιαστικόν.

Προσθέσατε ἀκόμη καὶ τὴν προσπάθειαν χρηματισμοῦ τῶν διαφόρων καϊκτσήδων — πόσοι δὲν πούλησαν καὶ τὶς μπότες των ἀκόμη γιὰ νὰ τοὺς πληρώσουν — καὶ θὰ ἔχετε πλήρη τὴν εἰκόνα τῶν κινδύνων διαφυγῆς.

Αἱ κατηγορίαι πρέπει νὰ ἐπιστρέφωνται εἰς τοὺς κατηγόρους, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προέρχονται ἀπὸ τοὺς τελείως ἀδρανήσαντας.

Παραλλήλως, εἶνε ἄξιοι πάσης τιμῆς καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι καταφυγόντες εἰς τὰς ἐθνικὰς ὀργανώσεις ἀντιστάσεως ἐπολέμησαν διαδοχικῶς, τόσον εἰς τὰ βουνά, ὅσον καὶ εἰς τὰς πόλεις, μὲ αὐτοθυσίαν, τοὺς Ἰταλούς, Γερμανοὺς καὶ τοὺς κομμουνιστάς.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, οἱ ἀδρανήσαντες καὶ οἱ δοσίλογοι ἀκόμη πάσης μορφῆς, ἀπολαμβάνουν καὶ θέσεων καὶ τιμῶν καὶ πλούτου συσσωρευθέντος ἀπὸ τὸ αἷμα ἐκείνων ποὺ ἔθεσαν ὑπεράνω παντὸς αἰσθήματος τὴν ἔννοιαν τοῦ καθήκοντος ὅταν τοῦτο δὲν τὸ ἐπέβαλλε ὁ νόμος ἀλλὰ ὁ ἄγραφος ὑπέρτατος ἠθικὸς νόμος.

Καὶ ὅσοι ἐγκατέλειψαν τὰ πάντα διὰ τὸ ἄγνωστον θὰ ἐνθυμοῦνται καὶ τώρα μὲ ἀγωνία τὸ ξέσχισμα τῆς καρδιᾶς ὅταν ἐγκατέλειπον προσφιλῆ ὄντα, γυναῖκα—παιδιὰ—γονεῖς. Στὸ ξέσχισμα αὐτὸ οἱ κατήγοροι οἱ ἀδρανήσαντες ἔπρεπε τοὐλάχιστον νὰ ἀτενίζουν μὲ σεβασμό. Ἀλλὰ ἂς μιλήσω γιὰ τὴν δικήν μου ἀπόπειρα διαφυγῆς.

1943. Η ΔΙΑΦΥΓΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ

α) Η ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΔΙΑΦΥΓΗΣ

Κατ' ἀρχάς, ἡ Κυβέρνησις Καΐρου ἐζήτει ὄχι μόνον διαφόρους πληροφορίας περὶ τοῦ ἐχθροῦ ποὺ ἐδίδοντο μὲ τὸν ἀσύρματον, ἀλλὰ καὶ τεχνικὸ προσωπικὸ ποὺ ἀπεστέλλετο καὶ μερίμνῃ τῆς ἐπιτροπῆς μας. Ὅταν τὰ τμήματα στὴ Μ. Ἀνατολὴ ὑπῆρξαν τόσα, ὥστε ἐνόμισαν ὅτι μποροῦσαν νὰ συγκροτήσουν μίαν Μεραρχίαν, πήραμε ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸ τότε Κανελλόπουλο ἕνα ραδιοτηλεγράφημα ν' ἀποστείλωμε ἕνα ἀνώτατο ἀξιωματικὸ κατάλληλο γιὰ Μεραρχία. Λίγοι ἀσφαλῶς γνωρίζουν ποιοι εἶνε οἱ ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὑποστρατήγου Ζυγούρη. Στὴν ἐπιτροπὴ εἴπαμε οἱ περισσότεροι ὅτι πρέπει νὰ φύγῃ ὁ Σπηλιωτόπουλος, ὡς ἀποδειχθεὶς ὁ ἱκανώτερος στὴν Ἀλβανίαν καὶ δυνάμενος λόγῳ τοῦ κύρους του νὰ ἐπιβληθῇ, ἀφοῦ ἄλλως τε διετέλεσε καὶ Μέραρχος. Ὁ Σπηλιωτόπουλος, καὶ δι-

καίως, απήντησεν ότι αν ήθελαν αυτόν θα τον ώριζε ονομαστικώς ή Κυβέρνησις. Άλλως τε ζητούν ανώτατο αξιωματικό.

Βάλαμε κάτω όλους τους κατά την γνώμην μας ικανούς. Ξεδιαλέξαμε κατά σειράν τον κ. Ρουσόπουλον και τον κ. Ζυγούρην. Απεκλείσαμε κατ' ανάγκην τον πρώτον καίτοι λόγω της γνωστής του ευστροφίας θα ήτο ο καταλληλότατος για την τρικυμίαν της Μ. Ανατολής, διότι διετέλεσε Υπουργός έστω και αν τους επετέθη και έφυγε από Υπουργός. Κατελήξαμε στον κ. Ζυγούρη. Ειδοποιήθη και άνευ ουδεμιάς αντιρρήσεως έφυγε. Σε 3 ημέρες ήτο στο Κάϊρο γιατί τον πήραν με αεροπλάνο από την Συρίαν. Κατηγορήθησαν για την εκλογή οι υπεύθυνοι. Είμεθα εμείς.

Με τον χρόνο ωρίμασε ή σκέψις ότι έπρεπε νο πάη ένας από την επιτροπή στη Μ. Ανατολή, να παρουσιασθή στον Βασιλέα, να του αναφέρη την κατάστασι και να του εισηγηθή τον διορισμό ενός καταλλήλου Αρχιστρατήγου στη Μ. Ανατολή και ενός στην Ελλάδα, ώστε να αποκτήση κύρος επιβολής διά την περίπτωσιν αντιστάσεως και εν ανάγκη συντονισμού όλων των δυνάμεων. Υποψήφιοι τότε, οι Κοσμάς και Παπαδόπουλος Δημ.

Η εκλογή έπεσε σε μένα. Προετοίμασα την γυναίκα μου και ετοιμάσθηκα. Θάφευγα με το μέλος της επιτροπής, τον κ. Τζήμαν. Η ομάς μας ετέθη υπό την διοίκησιν του τότε συνταγματάρχου αειμνήστου Λιώση Ευστ. Ο πλωτάρχης Πετρίδης είχε ορισθή να μεταφέρη το πλοιάριο που θα μας έπαιρνε από μια σπηλιά στα βόρεια της Ευβοίας κοντά στην Κύμη. Ανοητοτέρα προπαρασκευή δεν μπορούσε να γίνη.

Δεν είνε εύκολο πράγμα ούτε ή διαφυγή ούτε ή εγκατάλειψις της οικογενείας με ό,τιδήποτε και αν θελήσουν να τα αντικρούσουν οι μη ψυχικώς προπαρασκευάσαντες τους εαυτούς των είτε για τα βουνά είτε για την Μ. Ανατολή.

Η σύλληψις εσήμαινε θάνατον. Αυτό το ελησμόνησαν οι εθελονταί της αδρανείας. Δεν ομιλώ για κείνους που ήθελαν και δεν μπόρεσαν.

Δεν είνε εύκολον να εγκαταλείψη κανείς την οικογένειάν του εις το άγνωστον, εις την ασφαλή καταστροφήν και προ παντός εις την καταδίωξιν και γενικώς την μήνιν του κατακτητού. Χρειάζεται πολλή, μα πάρα πολλή, δύναμις γι' αυτό. Πολλοί γι' αυτό επήραν και τις γυναίκες των, αλλά μου φαίνεται πως κανένας απ' αυτούς δεν εξετέθη σε κίνδυνο πολέμου εκεί κάτω. Απλώς ετέθη εν ασφαλεία.

Οπωσδήποτε για μένα, ήτο κάτι το ξέσχισμα ο αποχωρισμός αυτός και ή βορά της γυναίκας μου, ή οποία απετέλει για μένα ότι είχα γλυκύτερο στη ζωή, στη μήνι του κατακτητού.

Πολλές βραδυές το σκεφθήκαμε. Αισθανθήκαμε τη φοβερή αγωνία και κατελήξαμε στην απόφασι.

Τότε άκουσα από την γυναίκα μου την φράσι που δείχνει την μεγαλυτέρα αυτοθυσία που ούτε ελησμόνησα, ούτε θα λησμονήσω ποτέ σ' όλη μου τη ζωή.

«Πήγαινε και μη με σκέπτεσαι· σκέψου την Πατρίδα μας».

Πόσοι δεν άκουσαν παρόμοιες φράσεις εγκαταλείποντες γυναίκα και παιδιά. Είναι κάτι τι το ωραίο, το δυνατό, το πραγματικά θείο, αφού ή απόφασις ενώνει την ζωή με τον κίνδυνο του θανάτου.

Πόσο μεγάλες ὑπήρξατε—Ἑλληνίδες—σὲ κάθε περίστασι.

Καὶ διερωτῶμαι πολλὲς φορές, πῶς ὑπῆρξαν Ἕλληνες διαφυγόντες στὴν Μ. Ἀνατολὴ ποὺ ξέχασαν αὐτὴ τὴ θεία ἀνάτασι ἀντὶ «πινακίου» σαρκός!!!

Φθάσαμε παρ' ὅλη μας τὴν βλακώδη πορεία χωρὶς ἀπευκταῖο στὴ σπηλιὰ τῆς παραλαβῆς μας. Καὶ τὰ λιθάρια στὸ δρόμο φώναζαν, ποιοὶ εἴμαστε.

Ὁ Γιῶργος Λασπιᾶς, ταγματάρχης τότε, ποὺ ἀπετέλει μέλος τῆς ὁμάδος μας μὲ τρίτη προσπάθεια διαφυγῆς, ἔφθασε σὲ τέτοιο σημεῖο ψυχραίμου θαυμαστῆς ἀναιδείας! ὥστε σταμάτησε ἕνα ἰταλικὸ φορτηγὸ καὶ θέλοντας καὶ μὴ φορτωθήκαμε, αὐτός, ἐγὼ καὶ ὁ Τζήμας μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια γιὰ τὸ ἀνόητο κατόρθωμα!

Φορτίο, ἀσβέστης. Στὸ δρόμο κάποιος ἔξυπνος ποὺ τὸν γνώρισε τὸν προσφώνησε «ποῦ πᾶς καπετάνιε;» Δαγκωθήκαμε. Εὐτυχῶς ὁ Ἰταλὸς δὲν ἤξευρε ἑλληνικὰ καὶ παζάρευε μὲ παντομίμα νὰ πωλήση στὸν ἔμπορο Λασπιᾶ τὸ φορτίο τοῦ ἀσβέστη. Δὲν συμφωνήσανε στὰ λεπτά!!! Τὸ θυμᾶμαι κάπου - κάπου τώρα καὶ γελάω, μὰ τότε δὲν ἦτο γιὰ γέλιο.

Εὐτυχῶς φθάσαμε στὴ σπηλιὰ χωρίς, ὅπως ἔπρεπε, νὰ μᾶς πιάσουν λόγῳ βλακείας στοὺς διαφόρους μπλόκους. Ἀλλὰ δὲν χαρήκαμε τὸ τυχηρό μας. Δεκαπέντε ἡμέρες περιμέναμε στὴ σπηλιὰ συντροφιὰ μὲ τὶς κοπριές, τὴν ἄφιξι τοῦ Πετρίτη. Τὸν κατηγορούσαμε γιὰ ἀδράνεια ἢ γιὰ ἐγκατάλειψι ἐνῶ αὐτὸς εἶχε πιασθῆ προδομένος καὶ εἶχε τραβήξει τὰ τρία κακὰ τῆς μοίρας του.

Ἕνας τσομπάνος σταλμένος ἀπὸ τὸν μεγάλο πατριώτη τὸν ἀτρόμητο Μητροπολίτη Παντελεήμονα, μᾶς ἔφερνε φαγητό. Στὸ τέλος, ἀποφασίσαμε τὴν ἄδοξη ἐπιστροφὴ κατὰ ὁμάδας.

Φτιάξαμε μιὰ ὁμάδα ἐπιστροφῆς ὁ Τζήμας, ἐγώ, ὁ συμμαθητής μου Ζῶτος καὶ ὁ κατόπιν Νομάρχης δικηγόρος Μπαγλανέας.

Στὴν ἀρχὴ τραβήξαμε στὴν Κύμη. Οἱ ἄλλοι δυὸ βολεύτηκαν σὲ σπίτια. Ἐγὼ καὶ ὁ Τζήμας πήγαμε στοῦ Δεσπότη, ὅπου ἦτο ἀρχιμανδρίτης ὁ ἤδη Μητροπολίτης Δράμας, ὁ γενναῖος τῶν γενναίων Φίλιππος, τὸν ὁποῖον τόσο ὄμορφα παρουσιάζει ὁ Μητροπολίτης Παντελεήμων.

Καθήσαμε 4—5 ἡμέρες γιὰ νὰ σκορπίσουν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ κατηφορίσαμε πεζῇ.

Περπατήσαμε ἀτέλειωτες ὧρες καὶ φθάσαμε στὸ χωριὸ Λέπουρα τῆς Εὐβοίας κοντὰ στὸ Ἀλιβέρι, βράδυ. Πήγαμε συστημένοι ἀπὸ τὸν Φίλιππο στὸν παπᾶ τοῦ χωριοῦ Βασίλειον Ἀποστόλου. Τὰ πόδια μας ἦταν καταματωμένα. Αἱ εὐλογημένες κόρες του μᾶς ἔπλυναν τὰ πόδια, γιατὶ ἡμεῖς οὔτε νὰ κινηθοῦμε δὲν μπορούσαμε. Ἂς εἶνε εὐτυχισμένες σ' ὅλη τους τὴν ζωή, εὔχομαι. Στὸ Ἀλιβέρι ὁ μπλόκος ἦτο στενός. Ὁ Μπαγλανέας, ἤδη Νομάρχης, στηρίζονταν στὰ ἰταλικά του. Κάποιος τὸν γνώρισε καὶ τὸν ἔπιασε στὸ μπλόκο, ὅπου πέρασε μὲ τὸ μισθωμένο αὐτοκίνητο. Δὲν ἤθελε νὰ ξεφύγη πεζῇ. Ὅταν τὸ μάθαμε τὸ βάλαμε στὰ πόδια καὶ κρυφθήκαμε στὰ χωράφια.

Περπατήσαμε ὧρες κάμποσες καὶ κατόπιν μᾶς συνήντησε στὸ δρόμο τὸ αὐτοκίνητο χωρὶς τὸν Μπαγλανέα. Ὁ σωφὲρ πανέξυπνος κατώρθωσε νὰ μᾶς ψιθυρίση ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοκινήτου ἦτο ἀξιωματικὸς Ἰταλὸς μὲ πολιτικά. Δὲν βγάλαμε «ἄχνα». Φθάσαμε στὴν Χαλκίδα. Ἐκεῖ μᾶς μάζεψε ὁ συνταγματάρχης τότε Χρ. Γερακίνης καὶ μᾶς ἔκρυψε γιὰ 3—4 ἡμέρες, ἕως ὅτου μᾶς ἐξησφάλισε τὴν δια-

περαίωσί μας στὴν 'Αττική. Ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ἄλλη πεζοπορία Ἄλλη ἀνάβασις στὸ δρόμο, σὲ αὐτοκίνητο. Διάφορα μπλὸκ μὲ παληανθρωπιὲς καὶ σκληρότητες τῶν 'Ιταλῶν.

Φθάνοντας στὸ Πυριτιδοποιεῖον πῆρα τὸ σπίτι μου. Ἡ γυναῖκα μου εἶχε μάθει τὴν ἀποτυχία καὶ περίμενε. Ἡ πρώτη της κουβέντα: «ὄχι στὸ σπίτι». Εἶχε ὑποστῆ βασανιστικὴ ἀνάκρισι ἀπὸ τοὺς 'Ιταλούς. Χάρις στὴν ἐπιμονή της τοὺς ξέφυγε. Τὴν ρωτοῦσαν ποῦ εἶμαι καὶ ἀπαντοῦσε στερεότυπα: «Δὲν ξεύρω».

Ἔτσι κατέφυγα στὸ σπίτι ἑνὸς φίλου οἰκογενειακοῦ, τοῦ κ. Θεοχ. Σβώλου, μηχανικοῦ στὴν Λεωφόρο Συγγροῦ καὶ ἄρχισε ἐπὶ ἕνα μῆνα τὸ «κρυφτοῦλι» σὲ φίλους καὶ συγγενεῖς.

β) ΔΕΥΤΕΡΑ (ΕΠΙΤΥΧΗΣ) ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΔΙΑΦΥΓΗΣ

Κατάλαβα πλέον, ὅτι δὲν εἶχα θέσι στὸ σπίτι μου ἀλλὰ καὶ ὅλες οἱ πληροφορίες μοῦδειχναν καθαρὰ ὅτι δὲν θὰ μποροῦσα νὰ παραμείνω εἰς 'Αθήνας.

Κατὰ περίεργον δυστυχῶς καὶ χωρὶς καμμιὰ ἐξαίρεσι κανόνα, οἱ συνάδελφοι διέδιδον τὴν ἀπόπειρα καὶ οἱ καλοθεληταὶ ποὺ τ' ἄκουαν ἔσπρωχναν τὴν εἴδησι μέχρι τὸ Φρουραρχεῖο.

Γι' αὐτὸ ἐμοίρασα τὶς 40 ἡμέρες μέχρι τὴν τελική μου διαφυγή, κατὰ τὸν 'Ιούνιον, στὰ σπίτια τοῦ μηχανικοῦ καὶ ἤδη ἀνωτάτου ὑπαλλήλου τῆς ΔΕΗ κ. Θεοχάρη Σβώλου, τῆς ἐξαδέλφης τῆς γυναίκας μου Κας Μαριάνθης Κόννη, στῆς θείας τῆς γυναίκας μου Κας 'Αλεξάνδρας Μιχάλη, στῆς χήρας τοῦ λοχαγοῦ Σωκράτη Λούλη, ὅπου ἔμενε ὁ ἀδελφικός μου φίλος κ. Γιῶργος Λούλης, στοῦ ἀδελφοῦ μου ἰατροῦ τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ Χαραλάμπους καὶ τέλος, στοῦ κ. Γιώργου Παλάσκα.

Καὶ τώρα, ἄλλη μιὰ φορὰ ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνη μου πρὸς τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς αὐτοὺς ποὺ μὲ τόση αὐτοθυσία καὶ κίνδυνο θανάτου μὲ ἔκρυβαν στὸ σπίτι τους. Ἐνθυμοῦμαι μὲ τὴν πιὸ μεγάλη εὐγνωμοσύνη τὴν θεία μου Κα 'Αλεξάνδρα Μιχάλη, ποὖχε ἐκθέσει σὲ κίνδυνο καὶ τὰ παιδιά της. 'Αντιλαμβάνομαι βαθειὰ τὴν αὐτοθυσία τους αὐτή.

Δὲν ἔμεινα ποτὲ περισσότερο ἀπὸ 2—3 ἡμέρες σὲ κάθε σπίτι. Διαρκῶς γύριζα. Τὴν γυναῖκα μου τὴν ἔβλεπα τὶς περισσότερες φορὲς στὸ δρόμο γιὰ τὸν φόβο τῆς παρακολουθήσεως τοῦ σπιτιοῦ μας, στὸ ὁποῖο δὲν πάτησα ποτέ.

γ) Η ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ ΚΑΙ Η ΑΠΕΙΛΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Στὸ σπίτι τοῦ Παλάσκα ὑπέστην τὴν διαφώτισιν καὶ τὴν ἀπειλὴν τῶν κομμουνιστῶν.

Ἕνας σημαίνων κομμουνιστὴς (μοῦ σέρβιρε κάποιο ψεύτικο ὄνομα), ὁ καπετὰν Νέστορας, μοῦκαμε τὴν ὑψηλὴν τιμήν!!! νὰ μὲ ἐπισκεφθῆ δυὸ φορές. Ἄρχισε μὲ κομπλιμέντα καὶ μὲ τὴν πρότασι νὰ προσχωρήση στὸ ΕΑΜ (μοῦ ἀράδιασε καὶ κάμποσα ὀνόματα συναδέλφων μου ποὺ δυστυχῶς εἶχον προσχωρήσει), ὅπου θἄχω ἐξέχουσα θέσι, λόγῳ τῶν ὑπηρεσιῶν μου καὶ τῆς ἱκανότητός μου, τὴν ὁποίαν ἀνεγνώριζον.

Μοῦ προσέθεσε, ὅτι τόσον ἡ γυναῖκα μου καὶ τὰ ἀδέλφια μου καὶ αἱ οἰκο-

γένειές των, τοῦ ἰατροῦ ἐδῶ καὶ τοῦ ἐμπόρου στὴν Πρέβεζα (ἦτο καλὰ πληροφορημένος ὁ διαφωτιστής) θὰ ἐξασφαλισθοῦν ἀπολύτως ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ. Μιὰ ντουζίνα σπίτια θὰ εἶναι στὴ διάθεσί τους καὶ τὰ ἀπαραίτητα χρηματικὰ ποσά.

Ἠρνήθην ἀπολύτως. Καὶ τότε, ἐπέρασε εἰς τὶς ἀπειλές. Ὅτι θὰ μὲ θεωρήσουν λιποτάκτη τοῦ ἀγῶνος καὶ μιὰ ἡμέρα θὰ δώσω λόγον τῆς λιποταξίας μου.

Τοῦ ἀπήντησα, ὅτι δὲν μποροῦν νἆναι λιποτάκται οἱ ἀγωνισταί. Ὁπωσδήποτε, ἐὰν ἐγὼ ἐπιτύχω εἰς τὸν σκοπόν μου, δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ θὰ μοῦ ζητήσουν τὸν λόγο.

Ἕνα φοβήθηκα ἀπ' αὐτόν. Τὸν συνήθη τρόπο ἐνεργείας των, δηλαδή, τὴν κατάδοσιν στοὺς Γερμανούς.

Φαντάζομαι ὅτι δὲν τὄκαμαν, ἴσως παρακινηθέντες ἀπὸ τὸν Βασίλη Παλάσκα ποὺ πιθανὸν νὰ νόμιζε, ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ ἡ δική του ἐπίμονος διαφώτισις. Καὶ εἶχε πραγματικῶς διαβολικὴ ἱκανότητα. Φαίνεται πὼς ἦτο στέλεχος τοῦ ΕΑΜ. Δὲν τὸ ἤξευρα τότε. Ὁπωσδήποτε τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ τράβηξα στοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἔτσι πέρασα τὸ χρονικὸ διάστημα μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς νέας προσπαθείας μου.

δ) Η ΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΟ ΑΓΝΩΣΤΟΝ

Αὐτὴν τὴν φορὰν τὰ πράγματα πῆγαν καλύτερα. Εἴμεθα πάλιν μὲ τὸν συνταγματάρχην Λιώση. Μαζί μας ὁ Πάλλης καὶ ὁ Σύρμας, ὅπως καὶ τὴν πρώτη φορά. Ὁ Τζῆμας δὲν ἦτο μαζί μας, διότι τοῦ ἀνετέθη ἄλλη ἐντολή.

Χαιρέτησα τὴν γυναῖκα μου στὸ δρόμο. Τὸ αὐτοκίνητο ποὺ μᾶς πήγαινε στὸ Μαραθῶνα, τὸ παρηκολούθησε ὁ κουνιάδος μου Σπῦρος Μιχάλης, ὁ διακεκριμένος χειροῦργος. Ἀξίζει νὰ λεχθῇ, ὅτι αὐτός, ἀφοῦ ὑπηρέτησε—κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλους πολὺ νεωτέρους του—σὲ χειρουργεῖο ἐκστρατείας Μεραρχίας πρώτης γραμμῆς, στὴν κατοχὴ ἐτέθη, ἀμέσως μὲ τὴν κατάληψιν τῆς χώρας μας, στὴν διάθεσι τῆς Ἀγγλικῆς Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν παρασημοφορηθεὶς γι' αὐτό. Καὶ ἀποτελεῖ ἀπὸ τὰ παραδείγματα ἐκείνων, ποὺ σπούδασαν στὴν Γερμανία (ἐσπούδασε καὶ εἰργάσθη 15 ὁλόκληρα χρόνια) καὶ ποὺ δὲν θέλησαν νὰ μιλήσουν τὴν γλῶσσαν αὐτήν, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς, περιφρονοῦντες κάθε τι τὸ Γερμανικὸ σὰν διαμαρτυρία πρὸς μιὰ χώρα ποὺ διαθέτει τόσες πνευματικὲς πηγές.

Μὲ παρηκολούθησε μαζί του καὶ ὁ γνωστὸς γιὰ τὴν ζωντάνια τῶν ἔργων του καλλιτέχνης, ὁ ἀνεψιός μου Γιάννης Γεωργόπουλος, γιὰ νὰ βεβαιωθοῦν γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς διαφυγῆς μας, διατρέχοντες ὅμως μ' αὐτὴν τὴν συνοδεία τους κίνδυνον θανάτου. Φύγαμε ἀπὸ τὴν πλατεῖα Κολιάτσου. Περάσαμε μπροστὰ ἀπὸ τὰ Γερμανικὰ μπλὸκ σὰν ἐργάται. Κρυφθήκαμε κάπου στὰ δένδρα καὶ τὸ βράδυ μᾶς πέρασαν στὴν Εὔβοια. Ἕως ὅτου περάσουμε βρεθήκαμε δυὸ φορὲς ὑπὸ τοὺς Γερμανικοὺς προβολεῖς τῶν πυροβολείων τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν περιπολικῶν. Μὰ σταθήκαμε τυχεροί. Ἡ θάλασσα ποὺ ἦτο ἀρκετὰ τρικυμισμένη ἐκάλυπτε τὸ μικρὸ βαρκάκι μας. Βγήκαμε στὴ ξηρὰ καὶ ἕνας ὁδηγὸς (λυποῦμαι ποὺ δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸ ὄνομά του) μᾶς ὡδήγησε στὸ χωριὸ Στούρια ὅπου μᾶς ὑπεδέχθη καὶ μᾶς τακτοποίησε σὲ δυὸ σπίτια ὁ γενναῖος παπᾶς τοῦ χωριοῦ, Μιχαὴλ Πηλιχός, πραγματικὸς ἱερωμένος. Δυὸ φορὲς περίπολοι Ἰταλικαὶ μᾶς προσήγγισαν, μὰ δὲν κατάλαβαν

τίποτε. Μείναμε ἐκεῖ μιὰ ἑβδομάδα. Ἕνα βράδυ, μεσάνυκτα, νύκτα σκοτάδι, μᾶς ὡδήγησεν στὴν παραλία ἐπιβιβάσεως στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Εὐβοίας. Μᾶς φάγαν τὰ κατσάβραχα. Ἀφήκαμε ἐκεῖ τὰ μισὰ παντελόνια μας. Ἔπειτα ἀπὸ 6 ὥρες φθάσαμε. Ἕνα βαρκάκι, κυριολεκτικῶς, μᾶς περίμενε. Πολλοὶ διερωτήθηκαν: αὐτοῦ θὰ μποῦμε; Εἴχαμε ἑνωθῆ καὶ μὲ ἄλλη ὁμάδα. Περίπου 30. Πρὶν ξημερώση, ἀνοιχτήκαμε πρὸς τὸ ἄγνωστο. Αὐτὴν τὴν φορὰ εἶχα ξεφύγει. Εἶχεν ἀρχίσει πλέον ἡ ἐντολή: «Πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι, σκέψου τὴν πατρίδα μας». ἐντολὴ ποὺ δὲν τὴν ξέχασα ποτέ μου. Ἡ ἐντολὴ τῆς γυναίκας μου, ἡ ἐντολὴ καὶ αὐτοθυσία Ἑλληνίδος. Πόσων καὶ πόσων Ἑλληνίδων ποὺ πρόφεραν τὴν ἴδια φράσι καὶ ὑπέστησαν τὴν θυσίαν.

Μέσα στὰ πάρα πάνω γραφόμενα, ἀξίζει τὸν κόπο νὰ παραθέσω ἕνα γράμμα πρὸς τὰ παιδιά του ἑνὸς πατέρα ἀξιωματικοῦ, ὁ ὁποῖος ἔθεσε, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι, τὸ καθῆκον του πρὸς τὴν πατρίδα, ὑπεράνω ἀπὸ τὴν ἀτομική του οἰκογένεια:

11 Ἰανουαρίου 1943
Ὥρα 15η

Ἀγαπημένα μου παιδάκια, Γιάννη καὶ Γιῶργο,

Ὕστερα ἀπὸ μερικὲς μέρες θὰ βρίσκωμαι πολὺ μακρυὰ ἀπὸ σᾶς, γι' αὐτὸ θέλω νὰ σᾶς ἀφήσω γραμμένα ἐκεῖνα ποὺ δὲν μπόρεσα, λόγῳ τῆς ἡλικίας σας, νὰ σᾶς πῶ μὲ τὸ στόμα. Ἐλπίζω στὸν Παντοδύναμο νὰ γυρίσω κάποτε καὶ πάλι κοντά σας. Ἂν ὅμως, ἀλλοιῶς εἶναι τὸ θέλημά Του τότε δὲν θὰ σᾶς ξαναδῶ ποτέ μου γλυκά μου παιδάκια!!! Σᾶς ἐγκαταλείπω βρέφη καὶ φεύγω γιατὶ ἡ φωνὴ τῆς σκλαβωμένης μας Πατρίδος τὸ προστάζει, γιατὶ ἡ τιμή μου ὡς ἀξιωματικοῦ καὶ ἀτόμου, τοῦτο μοῦ ἐπιβάλλει, γιὰ τὸ ὄνομα ποὺ πρέπει ν' ἀφήσω σὲ σᾶς, τὰ παιδιά μου, στὴν κοινωνία ποὺ θὰ ζήσετε αὔριο, τέλος γιὰ τὴ λατρευτὴ μητερούλα σας ποὺ θέλω νὰ ἔχη ψηλὰ τὸ κεφάλι μεθαύριο ποὺ θὰ περάση ἡ ὀδύνη τοῦ πολέμου!!!

Ἔχω σαφεστάτη ἐπίγνωσι τῶν κινδύνων ποὺ θὰ περάσω γιὰ νὰ φθάσω στὴν Αἴγυπτο καὶ μεθέξω τοῦ μαχομένου ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Μέσα στὶς τρεῖς παραπάνω γραμμὲς σᾶς εἶπα τοὺς λόγους ποὺ μοῦ ἐπιβάλλουν νὰ φύγω, ἐπαφίεμαι δὲ σὲ σᾶς νὰ κρίνετε, ὅταν μεγαλώσετε, τὸ ὀρθὸν ἢ οὒ τῆς ἐνεργείας μου.

Λατρευτέ μου Γιάννο καὶ Γιωργή (ἔτσι σᾶς φώναζα ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ φεύγω), ἂν ὁ Θεὸς θελήση νὰ μὴν γνωρίσετε πατέρα, ἐλπίζω νὰ σᾶς χαρίση γιὰ πολλὰ χρόνια τὴ μητερούλα σας, τὴν ὕπαρξι αὐτή, γιὰ τὴν ὁποία ὅ,τι καὶ ἂν σᾶς πῶ, δὲν εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ σᾶς τὴν παρουσιάσω. Τὰ ψυχικά της ἐφόδια, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἀρτιωτάτη της μόρφωσι, εἶναι τέτοια, ὥστε εἶμαι βέβαιος, ὅτι μὲ τὴν βοήθειά σας, τῆς τελείας σας ὑποταγῆς πρὸς αὐτήν, θ' ἀποβῆτε μιὰ μέρα τίμιοι καὶ χρηστοὶ πολῖται στὴν κοινωνία καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα.

Ὁ πατέρας σας Λ. Ν.

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Στρατηγὸς **B. Paget**: Ὁ ἀξέχαστος καὶ διακεκριμένος Ἀρχιστράτηγος στὴ Μ. Ἀνατολή. Ὁ φιλέλλην κατὰ κληρονομίαν (ἔγγονος τοῦ Ἀρχιστρατήγου Τζῶρτζ κατὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ 1821), εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται βαθυτάτη ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, διότι ἀδιαφορῶν πρὸς παντοίας πιέσεις, ἐξώπλισε, τὸ 1944 καὶ πάλιν, Ἑλληνικὰς δυνάμεις διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν Ἰταλίαν διὰ τὴν τιμὴν τῶν ὅπλων μας.

Η ΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΣ ΣΥΝΟΨΙΣΩ ΠΑΛΙΝ

Ἔπειτα ἀπὸ τὴν καταστροφή, ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησίς του κατέφυγον εἰς τὴν Αἴγυπτον γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸν πόλεμον.

Ἐπάνω σ' αὐτὴν τὴν ἀναχώρησι ξεύρουμε πὼς τίποτε δὲν εἶχε προπαρασκευασθῆ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς πραγματικῆς συνεχίσεως τοῦ πολέμου, μὲ στρατιωτικὰς μονάδας.

Γι' αὐτό, ἔφυγαν ὅσοι ἤθελαν!!! μὲ μιὰ ὑπεροχὴ στὸ Ναυτικό, δικαιολογημένη ἄλλως τε, ἀφοῦ διέθετον καὶ τὰ μέσα διαφυγῆς.

Ἡ ἔλλειψις πάσης ἐννοίας προπαρασκευῆς εἶχε καὶ τὰ σοβαρά της ἐπακόλουθα, ἂν σκεφθοῦμε ποῖοι ἔφυγαν, ποῖοι δὲν ἔφυγαν καὶ γιατὶ δὲν ἔφυγαν.

Ἕνα μεγάλο «γιατὶ» δημιουργεῖται γιὰ τὴν ἔλλειψι αὐτῆς τῆς προπαρασκευῆς στὸ μυαλὸ τοῦ καθενός, ποὺ ξεύρει πὼς ὑπῆρχε Κρήτη, πὼς ὑπῆρχε Μεραρχία Κρητῶν καὶ ξεύρει ἀκόμη πὼς πάρθηκε ἡ Κρήτη ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ἀλεξιπτωτιστάς.

Ἀσφαλῶς, ἡ ἀπάντησις εἶνε: «δὲν πίστευε ἡ Πολιτικὴ καὶ ἡ Στρατιωτικὴ Ἡγεσία στὴ συνέχισι τοῦ πολέμου», ἄλλως θὰ ἤξευρε νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐφαρμογὴ ἑνὸς σχεδίου, διατάσσουσα τὸν κάθε Ἕλληνα ποὺ θἄκρινε ἀπαραίτητο νὰ ἐνταχθῆ σ' ἕνα πυρῆνα μάχης ἐκλεκτό, ποὺ θὰ συνέχιζε τὸν πόλεμο μὲ πιθανότητες ἐπιτυχίας 100% ὅπου ὁ Ἕλληνας αὐτὸς θὰ διετίθετο.

Καὶ ἐὰν ἀπὸ ἀπόψεως οἱουδήποτε Ἕλληνος, ἦτο εὔκολος ἡ ἐπιλογή, δὲν ἦτο πάλιν δύσκολος γιὰ κείνους ποὺ θἄπρεπε νὰ διοικήσουν τὸν πυρῆνα αὐτὸν κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε οἱ Μεγάλοι νὰ μὴ εὑρίσκουν ψεγάδια. Ὁ πόλεμος τῆς Ἀλβανίας δημιούργησε τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοὺς ἡγήτορας, ποὺ τοὺς διάλεξε ἡ κοινὴ βοὴ καὶ ἐπιδοκιμασία τοῦ μεγαλυτέρου πολεμικοῦ σχολείου: τοῦ πεδίου μάχης.

Μποροῦσε νὰ γίνῃ ἕνα μικρὸ προσκλητήριο. Μὰ δὲν ἔγινε.

Ἀποτέλεσμα. Ἡ πραγματικότης ζητεῖ τὸν δρόμο της καὶ τοὺς ἀνθρώπους της· πρέπει πάσῃ θυσίᾳ νὰ γίνῃ ἕνας Στρατός. Ἀλλὰ πῶς; μὲ ποῖα μέσα; διότι τοῦ Στρατοῦ αὐτοῦ τὰ στελέχη, στρατιῶται καὶ ἀξιωματικοί, εὑρίσκονται στὴν κατεχομένη πατρίδα.

Ἔτσι ἄρχισαν αἱ περιπέτειαι, χωρὶς νὰ λείψουν καὶ αἱ ἀθλιότητες καὶ αἱ ἀσχημίαι, ποὺ τὰς δημιουργοῦν αἱ διάφοροι συμφεροντολογικαὶ σκέψεις ἀτόμων καὶ ὁμάδων, αἱ διάφοροι πολιτικαὶ ἐπιδιώξεις.

Καὶ ὅλα αὐτά, μέσα σὲ μιὰ πατρίδα ὑπόδουλη καὶ μὲ τὸ ἄγρυπνο καὶ σκληρὸ μάτι τοῦ κατακτητοῦ, ποὺ ἄλλοτε ἦτο ἐπίμονον καὶ δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ ξεφύγῃ καὶ ποὺ ἄλλοτε ἄφηνε κάποια ζώνη ἀβλεψίας.

Ἔτσι ἄρχισαν τὰ μικρὰ κύματα τῆς ἐξόδου, ποὺ ἐδημιούργησαν ἕνα μέρος Ἑλληνικό, ἐλεύθερο καὶ σὲ φιλόξενο Κράτος, μὲ τὴν προστασία τῆς Ἀγγλίας, ποὺ εἶχε κάθε λόγο νὰ θέλῃ τὴν δημιουργία του.

Μποροῦσε νὰ ἦταν καὶ καλύτερο καὶ κάλλιστο καὶ πρὸ παντὸς ἐξ αὐτοῦ νὰ ἐξεπήγαζε ἕνας κάλλιστος μικρὸς στρατὸς μὲ ὅλους τοὺς ἀρίστους ἡγήτορας, μὲ τοὺς ἄξιους ἀξιωματικούς του.

Καὶ φθάνομεν εἰς ἕνα σημεῖον, τὸ πιὸ λεπτό, τῆς ἐλλείψεως προπαρασκευῆς.

Ἄρχισε ἡ ἄδικος κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν ἀπαίτησις: «Τί κάμνουν αὐτοὶ οἱ ἀξιωματικοί;».

Ἡ κομμουνιστικὴ προπαγάνδα—μὲ καθωρισμένο ἀπώτερο σκοπό της—ἔρριψε τὸ δηλητήριο σχετικῶς μὲ τὴν ἀπόδοσι τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν, διότι δὲν εἶχον γνωσθῆ αἱ αἱματηραὶ ἑκατόμβαι των. Κομμουνισταί, φυγάδες, φυγόστρατοι, συμφεροντολόγοι, ὄργανα πολιτικῶν ἐπιδιώξεων ἀπετέλεσαν μίαν ὀρχήστραν συκοφαντίας.

Ὅμως ὁ λαὸς ἤθελε τῶν συκοφαντημένων τὴν ἐξόρμησι, τὴν ἔξοδο. «Τί κάθονται, ἡ θέσις των εἶνε στὴν Αἴγυπτο ἢ στὸ βουνό».

Καὶ αὐτὴ ἡ ἀπαίτησις, μπορεῖ νὰ πῆ κανείς, ἔγινε παλλαϊκή, καταθλιπτική, μὲ τὴν σκληρὰν ἀδιαφορίαν τῆς τύχης τῶν ἐγκαταλειπομένων οἰκογενειῶν ποὺ τὸ Κράτος, κατὰ φυσικὸν λόγον, δὲν μποροῦσε νὰ προστατεύση, ἀλλ' ἀντιθέτως κατεδίωκε.

Καὶ οἱ ἀξιωματικοί, ἀκατατόπιστοι, ἀκατεύθυντοι ἔπειτα ἀπὸ τὸ χάος τῆς ἀτυχίας, τῆς περισυλλογῆς τῶν οἰκογενειῶν των μόλις γύρισαν ἀπὸ τὸ μέτωπο, παρέπαιαν μέσα σ' αὐτὴ τὴ γενικὴ ἀπαίτησι, ἀλλὰ πιὸ πολὺ ἀκόμη στὴν ἐνδόμυχη ἐπαγγελματικὴ λόγῳ Ἐθνικῆς ἀποστολῆς σκέψι: «Δὲν μποροῦμε νὰ μείνωμε ἀδρανεῖς, κάτι πρέπει νὰ κάμωμε, ἀλλὰ τί;».

Καὶ ἔτσι ὁ καθένας ἐτοποθέτησε τὸν ἑαυτό του, ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, κάπου. Ἐδῶ, ἐκεῖ, πιὸ πέρα. Πόσα δράματα κρύβονται σ' αὐτὲς τὶς ἀποφάσεις!!! Πιστεύω πὼς τὸ σύνολον τῶν ἀξιωματικῶν μας τῶν τόσον φιλοτίμων, εἶχε στὴν ψυχή του τὴν καθημερινὴ ἀγωνία, τὴν καταθλιπτικὴ ἀγωνία, τῆς ἐκτελέσεως ἑνὸς καθήκοντος, ποὺ βασανιστικῶς ἀπαιτητὸν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας, ὄχι μόνον δὲν εἶχε τὴν βάσιν, τὰ μέσα, ἀλλὰ ἀντιθέτως, ὅλα, χῶρος, ἐχθρὸς καὶ ἔλλειψις μέσων, τὸ καθιστοῦσαν ἀνεκτέλεστο.

Ὁπωσδήποτε, ἄλλοι μὲ τὴν βοήθειαν τῶν διαφόρων ὑπόπτων ἐπιδιώξεων, ἄλλοι πωλοῦντες κάθε τι ποὺ εἶχαν καὶ ἀφήνοντες στὸ ἔλεος τοῦ Ὑψίστου τοὺς δικούς των καὶ ἀρκετοί, βοηθούμενοι προνομιακῶς καὶ οἱ ἴδιοι καὶ αἱ οἰκογένειαί των, διεκινδύνευσαν τὴν διέλευσι τοῦ Αἰγαίου.

Ἄλλοι ἐνόμισαν, ὅτι τὸ καθῆκον τους εἶνε μὲ τὸ λαὸ ποὺ ὑποφέρει (ἔστω καὶ ἂν ὁ λαὸς αὐτὸς ἀπήτει τὴν κατεύθυνσι Αἰγαίου ἢ τοῦ βουνοῦ), γιατὶ ἐπίστευαν πὼς ἐκεῖ κάτω δὲν ὑπάρχει δυνατότης ἀγῶνος, παρὰ σωτηρίας.

Σ' αὐτὴ τὴν τάσι δὲν ἐτοποθέτησα ποτὲ τὸν ἑαυτό μου οὔτε ὑπὲρ τῆς μιᾶς οὔτε κατὰ τῆς ἄλλης ἀπόψεως.

Ἐτοποθέτησα τὸν ἑαυτό μου πάντοτε σ' ἕνα καθῆκον ὅπου τὸ εὕρισκα. Δὲν κατέκρινα κανένα γιὰ τὴν ἀπόφασί του. Μὰ ἐκεῖνο ποὺ δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω εἶνε ὁ χωρισμὸς τῶν ἀξιωματικῶν σὲ διάφορες πολιτικὲς ἐπιδιώξεις, ἐνῷ θἄπρεπε ὑπέρ ποτε τότε, νὰ ἀπετέλουν ἕνα ἀδιαίρετο σύνολο ἀφοῦ κανένας δὲν τοὺς χώριζεν, οὔτε στοὺς ἐπαίνους οὔτε στὶς κατηγορίες!

Ἦλθε μιὰ μέρα ποὺ νόμισα πὼς τὸ καθῆκον μὲ τοποθετοῦσε πέραν τοῦ Αἰγαίου—σύμφωνα καὶ μὲ τὴν ἀποστολὴ ποὺ πῆρα ἀπὸ πολὺ νωρὶς στὴν ὁμάδα τοῦ στρατηγοῦ Σπηλιωτοπούλου.

Πολλοὶ εὔκολα ἔκριναν ἢ κατέκριναν τὴν διαφυγὴ αὐτή. Πολλοὶ τὴν ἐθεώρησαν εὔκολη καὶ ὑπῆρξαν κατήγοροι, ἐνῷ θἄπρεπε νὰ ἦσαν αὐτοκατηγορούμενοι.

'Αλλὰ ἂς μὴ αὐταπατώμεθα. Γιὰ νὰ πάρῃ κανεὶς αὐτὴν τὴν ἀπόφασι ποὺ εἶνε βαρύτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη, λόγῳ τῶν κινδύνων καὶ τῆς ζητουμένης θυσίας ἀπὸ τὴν ἐγκαταλελειμμένη οἰκογένεια, χρειάζεται σκέψις καὶ ψυχικὴ δύναμις πιὸ μεγάλη, ἀκόμη ἀπ' ἐκείνη ποὺ χρειάζεται κατὰ τὴν μετάβασι στὸ πολεμικὸ πεδίο.

Ὁ σύνδεσμος τῆς οἰκογενείας—ὑλοποίησις τῆς πατρίδος μερικὴ—ἀποτελεῖ γιὰ τοὺς πλείστους ἕνα ἀκατάλυτο δεσμὸ ποὺ τοὺς ἔθετε τὸ δίλημμα: «ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἐγκαταλείψω; Καὶ τὰ παιδιά μου;».

Ἡ λέξις «καθῆκον» εἶνε μιὰ μαγικὴ λέξις ποὺ τοποθετήθηκε στὴν πλάστιγγα ἀπαιτητή. Μὰ γιὰ νὰ γίνῃ πραγματικότης, ὠρθώθηκαν αἱ Ἑλληνίδες εἰς ὕψη δυσθεώρητα, ποὺ αἱ Σπαρτιάτιδες στὴν ἐποχή τους μὲ τὸ «Τᾶν ἢ ἐπὶ Τᾶς» δὲν τὴ ζύγωσαν.

Αἱ γυναῖκες τῶν ἀξιωματικῶν ἢ οἱουδήποτε διαφυγόντος γιὰ νὰ πολεμήσῃ, ἔδωκαν τὸ βάρος στὴν πλάστιγγα μὲ τὴν ἱστορική τους φράσι: «Κάμε τὸ καθῆκον σου, μὴ μὲ λογαριάζῃς ἐμένα· γιὰ τὰ παιδιά μας θὰ φροντίσω ἐγώ».

Ποιὸς μπορεῖ νὰ ἀγνοήσῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς των, ποὺ ματωμένη αὐτή, πεθαμένη στὸν πόνο, ζωντάνευε τὴν ἀπόφασι τοῦ προστάτου, συζύγου, παιδιοῦ καὶ πατέρα;

Ἂν ἡ ἄφιξις πέραν τοῦ Αἰγαίου τοῦ διαφυγόντος, ἔθετε τοῦτον γιὰ τὰ ἐπιπόλαια πνεύματα σὲ ἀσφαλεστέραν μοῖραν, ὅμως ποιὸς μπορεῖ νὰ μετρήσῃ τὴν ψυχικήν του συμφορὰν γιὰ τὴν οἰκογένειάν του, ποὺ μὲ τὴν ἔξοδόν του ἐτίθετο αὐτομάτως ἀπροστάτευτος σὲ κίνδυνο θανάσιμο;

Ποιὸς δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἄφθαστη θυσία τῆς ἐγκαταλελειμμένης οἰκογενείας;

Ἔζησα αὐτὸ τὸ δρᾶμα· τὸ ἔνιωσα τὸ μαρτύριο αὐτὸ τῆς διαρκοῦς σκέψεως «τί γίνεται», μαρτύριο διπλοῦν, ἀφοῦ προσετίθετο καὶ ἡ σκέψις τῆς ἀγωνίας τῶν ἐγκαταλειφθέντων διὰ τὸν διαφυγόντα. Μαρτύριο σὲ κάθε στιγμή, σὲ κάθε ὥρα, σὲ κάθε ἡμέρα καὶ ποὺ τὸ ἔκλεισε μόνον τὸ κλάμα τῆς χαρᾶς, τῆς ἐπιστροφῆς.

Καὶ γιὰ τὸ δρᾶμα αὐτό, δὲν μποροῦν οἱ ἀπόντες νἆνε κριταί.

Ἄρχιζε ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ πῆρε κανεὶς τὴν ἀπόφασι μὲ τὴν ἀγωνία: «θὰ κατορθώσουμε νὰ διαφύγωμε ἢ θὰ πέσωμε στὰ χέρια τῶν κατακτητῶν;».

Τὰ ξενύχτια στὰ διάφορα φιλόξενα σπίτια ποὺ μετεῖχαν τοῦ κινδύνου τῆς ἀποκρύψεως...

Οὔτε καὶ ἐγὼ ξέρω, πόσες φορὲς ἑτοιμάσθηκα καὶ ξετοιμάσθηκα βλέποντας στὰ μάτια τῆς γυναίκας μου, ὅπως ὅλοι ποὺ εὑρέθηκαν στὴ θέσι μου, ἐκείνη τὴν συγκινητικὴ ἐγκατάλειψι στὴν προστασία τοῦ Θεοῦ, ποὺ σηκώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν γῆ καὶ τὸν τοποθετεῖ σὲ ἅγιο βῆμα.

Ἑτοιμαζόμεθα σὲ μιὰ ἐποχή, ποὺ τὰ μέτρα τῶν κατακτητῶν ἦσαν σκληρὰ καὶ ἡ ποινὴ θάνατος!!!

Εἶχα γιὰ σύντροφο στὴν ἀπόφασί μου αὐτὴ τὸν ἀγαπημένο συμπολεμιστὴ καὶ φίλο, τὸν στενὸ συνεργάτη στὸ Β΄ Σῶμα Στρατοῦ, ἀντισυνταγματάρχη τότε, Κώστα Τζήμα. Καὶ ἡ μέρα τῆς διαφυγῆς ἦτο ἡ 22α Φεβρουαρίου 1943. Δυστυχῶς τὴν διαφυγή μου αὐτὴ τὴν ματαίωσε ἕνα περίεργο τηλεφώνημα τῶν Κιτριλάκη καὶ Δόβα, τῶν ὁποίων καὶ τώρα τὴν ἐνέργεια ἐνθυμοῦμαι μὲ πικρίαν, γιατὶ μποροῦσε νὰ ἦταν μοιραῖο γιὰ τὴν τύχη μου καὶ τὴν τῆς οἰκογενείας μου.

Θέλησαν νὰ μὲ σταματήσουν. Γιατί; Οὔτε καὶ αὐτοὶ τὸ ξεύρουν, ἀφοῦ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ὁμάδος στρατηγὸς Σπηλιωτόπουλος, τὸ εἶχε ὁρίσει. Τὸ ἐπιχείρημά τους ἦτο: «τὸ καθῆκον μας ἦτο ἡ παραμονὴ κοντὰ στὸ λαὸ ποὺ ὑπέφερε». Τέτοιο ἐπιχείρημα ἦτο ἀντίθετο πρὸς τὴν πραγματικότητα. Τί ἐπεδίωκαν, ποτὲ δὲν τὸ ἔμαθα. Ἐγὼ τὸ ἀπέδωκα καὶ τὸ ἀποδίδω ἀδιστάκτως σ' ἕνα ἀδικαιολόγητο φόβο γιὰ τὴν ὀργάνωσί μας καὶ αὐτὸ τὸ στηρίζω στὴν ἐναντίον μου κατηγορία τους ὅτι «τοὺς ἔθετα σὲ κίνδυνο».

Μπλεγμένος ἠθικὰ μὲ τὴν ὁμάδα τῶν ὑπονομευτῶν τοῦ ἐχθροῦ, δὲν ἤθελα νὰ ἀφήσω στὴν ψυχή τους τὴν ἀγωνία. Ἐδέχθην τὴν ἀπαίτησί τους νὰ ἀναβάλω τὴν ἀναχώρησίν μου καὶ ψεύτικα εἶπα τότε στὸν ἀείμνηστο Λιώση, στὴ γυναῖκα μου καὶ στὸ φίλο μου Τζῆμα, ὅτι ἀναβάλλεται ἡ ἀναχώρησίς μου, γιατὶ παρακολουθούμεθα.

Ἔτσι ἡ ἀποστολὴ ἔφυγε χωρὶς ἐμένα. Ὅταν φύγαμε τὴν δευτέρα φορά, εἴχαμε πιὰ προδοθῆ καὶ ὑπέστημεν μὲ τοὺς Λιώση, Τζῆμαν, Πάλλη, Σύρμαν καὶ Ζῶτο μιὰ βασανιστικὴ περιπέτεια στὰ βουνὰ τῆς Εὐβοίας, ἀπὸ τὴν ὁποία κυνηγημένοι καὶ μετὰ πορείαν 80 χλμ. μὲ πόδια ματωμένα γυρίσαμε στὰς Ἀθήνας γιὰ νὰ μάθω ἀπὸ τὸ στόμα τῆς γυναίκας μου, ὅπως καὶ παραπάνω εἶπα: «κρύψου, παρακολουθεῖται τὸ σπίτι».

Καὶ ἡ περιπέτεια συνεχίσθηκε ἐπὶ 2 μῆνες γιὰ νὰ ἐπαναληφθῆ τὴν 10ην Μαΐου, μὲ ἐκβιασμοὺς λεμβούχων καὶ πρακτόρων, μὲ καρδιοχτύπια ἀπὸ Γερμανούς, ἀπὸ ἀτέλειωτη ἀναμονή, ἀπὸ τὸν καιρό, ἀπὸ τὴν πεῖναν.

Καὶ ὅταν φθάσαμε στὸν Τσεσμὲ ἡ ἀγωνία τῆς παραδόσεως στοὺς Γερμανοὺς ἢ τῆς ἀδείας συνεχίσεως...

Τὸ δρᾶμα αὐτὸ οἱουδήποτε διαφυγόντος δὲν ἦτο τόσο ἐλαφρό, ὥστε νάχη ἀπὸ πάνω του καὶ τὴν κριτικὴ τῶν ἀπόντων. Λυποῦμαι ποὺ δὲν μπορῶ, λόγῳ τῆς ἀπορρήτου ἱερότητός των, νὰ ἀναγράψω κάτι ἀπὸ ἡμερολόγια, ποὺ σ' αὐτὰ ξεσποῦσε ὁ πόνος καὶ ἡ ἀγωνία. Τέτοιοι πόνοι εἶνε ἀβάστακτοι.

Γιὰ μένα ποὺ ἡ τύχη ἐπεφύλαξε αὐτὴν τὴν ἀγωνία καὶ στὴ γυναίκα μου τὸ βάσανο τοῦ ἀβάστακτου πόνου μιᾶς 3ετίας περίπου, τώρα στὴν μακρυνὴ ἀνάμνησι, τονίζω:

«Ἡ ἔξοδος πρὸς Μ. Ἀνατολὴν ἦτο ἔξοδος πρὸς πιθανὸν θάνατον καὶ οἱ τολμήσαντες ταύτην ἀξιωματικοί, ὁπλῖται καὶ ἰδιῶται, ἐφ' ὅσον κατετάγησαν εἰς τὰς μαχομένας Ἐνόπλους Δυνάμεις, εἶνε ἄξιοι σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, διότι διεξήγαγον πρῶτοι καὶ τὸν φοβερὸν ἀγῶνα ἐκεῖ κάτω κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, τὸν πρόλογον τοῦ ἑξαετοῦς κατὰ τῶν συμμοριτῶν πολέμου.

Πάρα κάτω λεπτομερέστερα ἡ μικρή μας «Ὀδύσσεια».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΓΝΩΣΤΟΝ

1) ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἔπειτα ἀπὸ μιὰ λαχτάρα, ὅταν ἕνα νησάκι τὸ θεώρησαν οἱ καπεταναῖοι γιὰ Γερμανικὸ ὑποβρύχιο καὶ εἴχαμε ὅλοι μὲ τὴν εἴδησι αὐτὴ προετοιμάσει τὴν ψυχή μας γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο, καὶ μιὰ ἀεροπορικὴ ἀναγνώρισι ποὺ δὲν μᾶς εἶδε, φθάσαμε μετὰ 24ωρο ταξίδι στὸ Τσεσμὲ τῆς Μ. Ἀσίας. Εἴχαμε διαπλεύσει τὸ Αἰγαῖο. Τί νὰ μᾶς περίμενε ἄραγε στὴν Τουρκία; Πολλὲς διαδόσεις ὑπῆρχον, ἄλλοτε περὶ δυσμενοῦς καὶ ἄλλοτε περὶ εὐμενοῦς ὑποδοχῆς. Εὑρήκαμε καὶ τὰ δύο καὶ διαδοχικῶς εὑρεθήκαμε σὲ ἀγωνία, ἀλλὰ καὶ σὲ ἡσυχία, διότι ἡ γενικὴ στρατιωτικὴ κατάστασις ἦτο ἀκόμη ἀμφίβολος.

Βγήκαμε σὲ κάτι ξέρες. Παρ' ὀλίγο δυὸ-τρεῖς νὰ πνιγοῦν. Κοιμηθήκαμε σὲ κάποιο χωράφι. Τὸ καλοκαῖρι δὲν μᾶς προστάτευε ἀπὸ τὸ τσουχτερὸ βραδυνὸ κρύο. Πρωὶ-πρωὶ δεχθήκαμε τὴν ἐπίσκεψι Τούρκων χωρικῶν μὲ ἀπειλητικὲς διαθέσεις, ποὺ φαίνεται τὸ εἶχαν συνήθεια. Ὅ,τι μπόρεσαν ἐξάφρισαν· ἄλλου ρολόγι, ἄλλου πουλόβερ, ἄλλου σακκάκι. Ἦτο ἡ πρώτη μας ἐπαφή. Σὲ λίγο κατέφθασε, ἀπειλητικὸς καὶ αὐτός, ὁ ἀρχιφύλαξ ἑνὸς φυλακείου κοντινοῦ. Ἄρχισε τὶς ἀνακρίσεις καὶ τὶς ἀπειλητικὲς διαθέσεις. Μᾶς πῆγε στὴν πλησιέστερη (μιὰ ὥρα δρόμο) ἀστυνομικὴ ἀρχή. Νέα ἐξέτασις καὶ περιορισμὸς στὴν αὐλή, ἀλλὰ μὲ ἐλευθερία νὰ μᾶς πλησιάζῃ ὁποιοσδήποτε. Μᾶς πλησίασαν τρεῖς ποὺ γνώριζαν Ἑλληνικά. Νομίζω ὅτι ἦταν σταλμένοι ἀπὸ τὸν ἀστυνομικὸ διευθυντὴ γιὰ νὰ μάθη πληροφορίες περισσότερες. Δὲν εἴχαμε, ἄλλως τε, κανένα λόγο νὰ κρύψωμε καὶ τίποτε.

Στὴν Ἑλλάδα, ὅπως μάθαμε ἀργότερα, βούϊζε ὁ τόπος, ὅτι μᾶς ἔπιασαν οἱ Γερμανοί, ὅτι μᾶς ἐξετέλεσαν, καὶ ὅ,τι κακὸ μποροῦσε νὰ εὐχηθῇ μιὰ κακὴ ψυχή. Εἶνε περίεργο πῶς ποτὲ δὲν ἀκούσθηκε καμμιὰ καλὴ εἴδησις γιὰ τοὺς διαφυγόντας. Ἔτσι οἱ περισσότερες οἰκογένειες, ὅπως καὶ ἡ δική μου, οἱ ὁποῖες δὲν μπόρεσαν νὰ ἔχουν πληροφορίες, ὑφίσταντο μιὰ συνεχῆ ἀγωνία.

Ξαναρχόμαστε στοὺς φίλους μας τοὺς Τούρκους. Ἄρχισαν φαίνεται τὰ διάφορα τηλεφωνήματα περὶ τῆς τύχης μας. Μᾶς μετέφεραν σὲ κάποια μεγαλύτερη ἀστυνομικὴ ἀρχὴ καὶ ἀφοῦ μᾶς ὑπεχρέωσαν νὰ κάνωμε λουτρὸ καὶ μᾶς ἐπέβαλαν καὶ κούρεμα, μᾶς ἔβαλαν σὲ κάποιο δευτερώτερο ξενοδοχεῖο, ἕως ὅτου ἀποφασισθῇ ἡ τύχη μας. Φαίνεται πῶς πέσαμε σὲ κάποιο γερμανόφιλο, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ μᾶς γυρίσῃ πίσω. Εὐτυχῶς, ἐπενέβη ὁ πρόξενός μας, ὁ ὁποῖος εἰδοποιήθη ἀμέσως καὶ τέθηκε καὶ τὰ κατάφερε. Λυποῦμαι ποὺ δὲν θυμοῦμαι τὸ ὄνομα τοῦ καλλίστου αὐτοῦ προξένου καὶ ἀνθρώπου.

2) ΣΤΗΝ ΣΜΥΡΝΗ

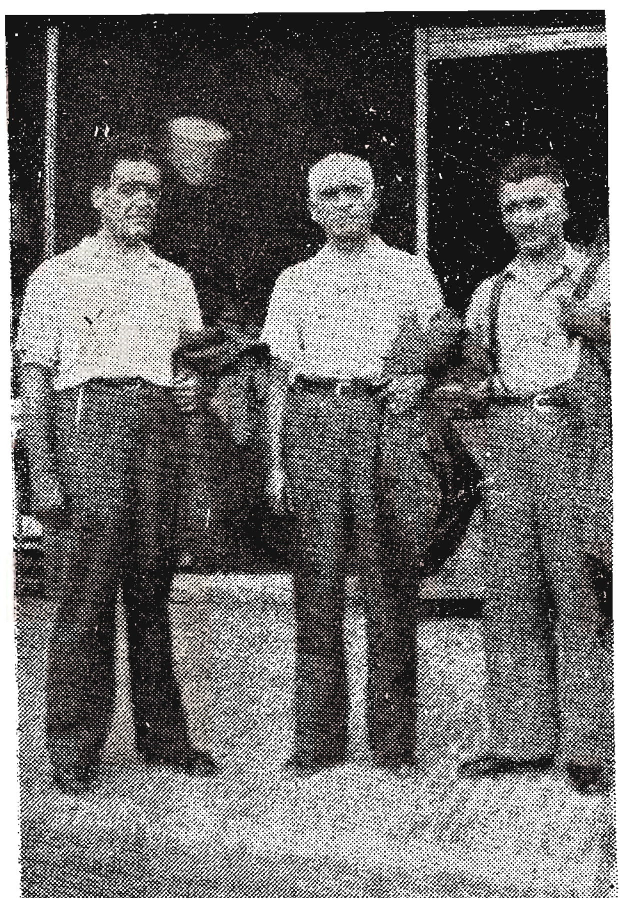
Ἀπ' ἐκεῖ ἄρχισαν οἱ καλές μας μέρες. Μᾶς μετέφεραν στὴ Σμύρνη μὲ ἕνα

καλὸ λεωφορεῖον καὶ μᾶς ἐγκατέστησαν σ' ἕνα πανδοχεῖο!!! ἀναμονῆς. Ἡ διαδρομὴ ἐφαίνετο ὡραιότερη, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ταλαιπωρία καὶ τὴν ἀναμονὴ γιὰ τὴν τύχη μας. Σὲ τρεῖς μέρες ἀνεγνώρισαν τὴν ἰδιότητά μας ὡς ἀξιωματικῶν, μᾶς μετέφεραν στὸ Φρούραρχο, ὁ ὁποῖος μᾶς δέχτηκε περίφημα καὶ κατόπιν μᾶς ἐγκατέστησαν σὲ ἕνα παραλιακὸ ξενοδοχεῖο καὶ μᾶς ἀφῆκαν ἐλευθέρους ὥσπου νὰ καθορισθῆ ἡ τύχη τῆς περαιτέρω προωθήσεώς μας. Ἔτσι εἶδα τὴν Σμύρνη, ποὺ εἶχα νὰ τὴν ἰδῶ ἀπὸ τὸν πόλεμο, ἀπὸ τὸ 1920. Νεοκτισμένη, καλή, ἀλλὰ ὄχι τόσο ὄμορφη ὅπως ἡ παλιά. Πάντως ἔβλεπε κανεὶς τὴν φροντίδα τοῦ Κράτους γιὰ τὴν πόλι αὐτή.

Ἤλθαμε καὶ σὲ συνεννόησι μὲ τὸν πλοίαρχο Βαλασάκη, σύνδεσμο τῆς Κυβερνήσεως Καΐρου, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνελάμβανε τὴν προώθησί μας στὸ Κάϊρο.

3) ΣΤΟ ΧΑΛΕΠΙ, 10 ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ 1943

Προωθηθήκαμε, ἔπειτα ἀπὸ 10ήμερον παραμονὴν στὴν Τουρκίαν, σιδηροδρομικῶς στὸ Χαλέπι. Περάσαμε ἀπὸ γνώριμα μέρη ποὺ μᾶς ἔρριχναν τόσο πίσω σὲ

Στὸ Χαλέπι, μόλις βγήκαμε ἀπὸ τὸ στρατόπεδο συγκεντρώσεως τὴν 31ην Ἰουλίου 1943: συνταγματάρχης Λιώσης Σ., συνταγματάρχης Τσακαλῶτος Θρ., ἀντισυνταγματάρχης Σύρμας Σπυρ.

ἀναμνήσεις καλὲς καὶ κακές, ἡμερῶν δόξης ἀλλὰ καὶ ἡμερῶν πικρίας. Ἡ διαδρομὴ ἦτο ἀρκετὰ κουραστική. Μόλις φθάσαμε, μᾶς πῆραν καὶ μᾶς ἔκλεισαν σὲ Ἀγγλικὸ στρατόπεδο, ὅπου ἡ ἰδιότης μας δὲν ἐλαμβάνετο διόλου ὑπ' ὄψιν. Ἐκεῖ εἶχε ἕνα ἀνακριτικὸ γραφεῖο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πέρασαν ὅλοι οἱ κρατούμενοι. Ἀπὸ τὶς ἐρωτήσεις καταλάβαινε κανεὶς πόση συκοφαντία καὶ δηλητήριο εἶχε χυθῆ. Δυστυχῶς γιὰ μᾶς, ὅταν φθάσαμε, εἶχε παραιτηθῆ ὁ Κανελλόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὴν δρᾶση μας.

Ἀπὸ τὸ Χαλέπι ἡ Κυβέρνησις καλοῦσε ξεχωριστὰ ὅσους συμπαθοῦσε πολιτικῶς. Ἡ Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν περιελάμβανε πολλοὺς ἀριστεροὺς, ποὺ εἶχαν κάθε συμφέρον νὰ παραμερίζουν τοὺς «φασίστες»!! καὶ τὄκαμναν αὐτὸ μὲ πολλὴ μαεστρία. Ὁπωσδήποτε μερικοὶ τῆς παρέας μας προωθήθησαν ἀμέσως. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὁ μακαρίτης Πάλλης, ὁ ὁποῖος εἶχε μιὰ εὐχέρεια παρουσίας ὑπηρεσιῶν. Ἐλέγετο ὅτι ἐφρόντισε ὁ κ. Κανελλόπουλος.

Ὁ ἀείμνηστος Λιώσης Εὐ. περίμενε στωϊκώτατα. Εἴχαμε μιὰ ἀγωνία, γιατὶ καὶ στὸ στρατόπεδο δούλευε ὁ ψυχρὸς πόλεμος τῶν ἀνοήτων καὶ κακοβούλων συνθημάτων. Γιὰ μένα καὶ τὸν Λιώση ἔλεγαν ὅτι θὰ μᾶς κλείσουν σὲ στρατόπεδο ὡς ἀνεπιθυμήτους.

Καθήσαμε 15 ἡμέρες, παίρνοντας τὴν καραβάνα μας στὴν οὐρὰ καὶ διαβιοῦντες ὡς στρατιῶται. Ποτέ μου, οὔτε πικράθηκα, οὔτε διαμαρτυρήθηκα γι' αὐτό. Δυστυχῶς ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς δὲν διεκρίνετο γιὰ εὐγένεια. Ἡ ὑποχρεωτική του δυσπιστία πρὸς τοὺς διερχομένους ἀγνώστους, ἡ τόση συκοφαντία, ἡ διαρκὴς ἔρευνα, τὸν ἔκαμαν σιγὰ-σιγὰ ἀκατάλληλον δεσμοφύλακα! ἢ μᾶλλον σωστὸ δεσμοφύλακα. Δυὸ φορὲς βγήκαμε στὸ Χαλέπι μὲ περιωρισμένα 4ωρα.

Σὲ 15 ἡμέρες μὲ μιὰ διαταγή, τὴν πιὸ χαρμόσυνη γιὰ μᾶς, ἐγὼ καὶ ὁ ἀξέχαστος Λιώσης, διαταχθήκαμε νὰ εἴμεθα ἕτοιμοι γιὰ μεταφορὰ στὸ Κάϊρο. Τὴν 31ην Ἰουλίου 1943 βγήκαμε γιὰ λίγο καὶ εἴδαμε τὸ Χαλέπι, ὅπου βγάλαμε μιὰ ἀναμνηστικὴ φωτογραφία ὁ Λιώσης, ἐγὼ καὶ ὁ Σύρμας, ὁ ὁποῖος ἦτο στενὸς συγγενὴς τοῦ Λιώση.

4) ΣΤΟ ΚΑΪΡΟ

Μὲ τὴν συνοδεία τὴν τιμητική!! ἑνὸς ταγματάρχου Ἄγγλου, μεταφερθήκαμε στὸ Κάϊρο σιδηροδρομικῶς. Στὸ δρόμο μᾶς φέρθηκε πολὺ καλὰ ὡς πρὸς ἀνωτέρους του καὶ μᾶς ἀπεζημίωσε γιὰ τὴν συμπεριφορὰ Χαλεπίου. Στοὺς σταθμοὺς μᾶς κατέβαζε, καὶ παντοῦ μᾶς περιποιεῖτο. Στὸ Κάϊρο μᾶς περίμενε μιὰ ἄλλη ἔκπληξι, ἀρκετὰ ὀδυνηρή. Μᾶς ἔκλεισαν σὲ μιὰ βίλλα, εἰδικὰ γι' αὐτὸ χρησιμοποιουμένη, ἔξω ἀπὸ τὸ Κάϊρο περὶ τὰ 30 χιλιόμ., ὡραία, πραγματικὴ φυλακή!! Μᾶς ἄφηναν καὶ κατεβαίναμε στὸν κῆπο ὡρισμένες ὧρες. Μὲ τὸν ἀγαπητὸ ἀείμνηστο Λιώση προσπαθούσαμε νὰ εὕρωμε «ἄκρη» στὴν συμπεριφορὰ αὐτὴ καὶ «ἄκρη» δὲν εὑρίσκαμε. Εἴχαμε μελαγχολήσει καὶ στενοχωρηθῆ στὰ γερά. Ἀπὸ τὴν δική μας Κυβέρνησι, οὔτε ἴχνος ἐνδιαφέροντος.

Ἐπὶ τέλους, ἔπειτα ἀπὸ 10ήμερον, ἀνέκρινε ἐμένα πρῶτον ὁ λοχαγὸς Μπαΐκερ μὲ ἐξαιρετικὴ δὲ εὐγένεια καὶ τάκτ. Ὅταν τελείωσε, μοῦ εἶπε ὅτι ἀπὸ «αὐ-

ριο» εἶμαι ἐλεύθερος!!! Ἦταν καιρός, γιατὶ ἡ στενοχώρια μας γιὰ τὴν ἄδικη κράτησί μας, ἦταν ἀφάνταστη. Μὰ ποτέ μας δὲν ἀγανακτήσαμε γιὰ μέτρα ποὺ ἀποτελοῦν στοιχειώδη φρόνησιν. Τὸν παρεκάλεσα νὰ μείνω, ἕως ὅτου ἀποφασίση καὶ γιὰ τὸν Λιώση. Δέχθηκε καὶ μοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι μετὰ 2ήμερο θὰ ξαναήρχετο. Βγῆκα ἀπὸ τὸ γραφεῖο του, ψυχικὰ πλέον, λυτρωμένος. Θὰ μποροῦσα νὰ περιμένω τὸν Λιώση καὶ ἕνα μῆνα. Εἴχαμε συνδεθῆ ἔπειτα ἀπὸ τόσες περιπέτειες σὰν ἀδέλφια.

Ἀλλὰ ὁ λοχαγὸς ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσί του. Ἦλθε σὲ δυὸ ἡμέρες. Καὶ ἀπὸ τότε αἱ συνθῆκαι γιὰ μᾶς ἄλλαξαν. Κυκλοφορούσαμε πλέον στὸ ὡραῖο προάστειο, ὅπου εἶνε οἱ βίλλες τῶν πλουσίων Αἰγυπτίων.

5) ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

Σὲ λίγες ἡμέρες μᾶς ἔφερε στολὴ στρατιωτικὴ καὶ ἔτσι ἔπειτα ἀπὸ τόσες ἀ-

Κάϊρον, 4 Αὐγούστου 1943: καὶ πάλιν συνταγματάρχης τοῦ δοξασμένου Στρατοῦ μας.

γωνίες, κλεισίματα καὶ ἀνακρίσεις, ἀνεγνωρίσθην, οὕτως εἰπεῖν, ὡς συνταγματάρχης τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καί, συνεπῶς, σύμμαχος. Στὸ Ὑπουργεῖο ὅμως μᾶς περίμεναν νέαι ἐκπλήξεις. Ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὰς διαφόρους θέσεις τὰς κατεῖχον ἀξιωματικοὶ τοῦ 1935 καί τινες ἀριστερίζοντες, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔβλεπαν μὲ «καλὸ μάτι» τὴν ἄφιξί μας καὶ πολὺ περισσότερο τὴν χρησιμοποίησί μας. Στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο Στρατοῦ, Ἀρχηγὸς μετὰ τὴν στάσι (τὴν μάθαμε στὸ Χαλέπι), εἶχε το-

ποθετηθῆ προσωρινῶς ὁ συνταγματάρχης Μπουρδάρας. Οἱ ἐκεῖ ὑπηρετοῦντες συνταγματάρχαι Λάϊος καὶ Λάμαρης κατέβαλαν κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦμε. Μᾶς θεωροῦσαν ἀπαραιτήτους καὶ ὡς, ἀπὸ μηχανῆς θεούς, ἐλθόντας, ἔπειτα ἀπὸ τὴν διαγωγὴν τῶν ἐξάλλων. Ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν ἦτο ὁ κ. Βύρων Καραπαναγιώτης, ὁ ὁποῖος ἦτο συμμαθητής μου. Πανέξυπνος. Μὲ δέχθηκε μὲ πολλὴν καλωσύνην καὶ κατανόησι, ὡς συμμαθητὴ καὶ ὄχι ὡς ὑφιστάμενο. Τοῦ ζήτησα νὰ μὲ τοποθετήση ὡς διοικητὴ τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας, δοθέντος ὅτι οἱ διοικηταί της εἶχον ἀντικατασταθῆ. Ἐπέμεινε ὅπως τοποθετηθῆ ὁ μακαρίτης συμμαθητής μας Στεφανάκος, καίτοι εἶχε πληροφορίες ὅτι ἦτο «ἀριστερός». Δὲν μπορῶ, μοὔλεγε, νὰ κάμω ἄλλως. Εἶνε ἀπότακτος τοῦ 1935, πρέπει νὰ τὸν χρησιμοποιήσω. Δὲν μποροῦσα νὰ κάμω τίποτε καὶ παρέμενα ἀργόσχολος, ἕως ὅτου ἀπεφασίζετο ἡ τύχη μας. Αὐτὴ σὲ δύο μῆνες χάραξε, μὲ τὴν τοποθέτησι τοῦ ἀειμνήστου Λιώση, τῇ ἐπιμονῇ τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου.

Ὡς πρώτη ἀπόδοσις τῆς τοποθετήσεως αὐτῆς, ἦτο ἡ τοποθέτησίς μας ὡς μελῶν τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ συνταγματάρχου Ἀντωνίου καὶ τοῦ ὑποστρατήγου Στανωτᾶ. Μπορῶ νὰ εἰπῶ, ὅτι ἡ συμμετοχή μας εἰς τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, ἦτο κυριολεκτικῶς εὐεργετικὴ γιὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς τοὺς μονίμους, γιατὶ εἶχαν τεθῆ εἰς πολὺ κατωτέραν μοῖραν ἀπὸ τοὺς ἀποτάκτους τοῦ 1935 καί, γενικῶς, τοὺς δημοκρατικούς. Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀτμόσφαιρα τότε. Ἀποκαταστήσαμε τῇ ἐπιμονῇ μας τὴν ἀπόλυτη ἰσοτιμία, ἂν ὄχι τὴν ὑπεροχὴ τῶν μονίμων. Ἔβλεπε ὅμως κανεὶς τὴν πολιτικὴ μελῶν τοῦ Συμβουλίου (Στεφανάκου, Παπᾶ, Μπεγέτη), πρὸς τοὺς ὁποίους κυριολεκτικῶς ἀνοίξαμε πόλεμο, βοηθούμενοι, πρὸς τιμήν του, ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο τότε Ἀρχηγὸ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἀντιστράτηγον Τζανακάκην, ὁ ὁποῖος ἔβλεπε τὴν ἀμεροληψία μας καὶ ἠσθάνετο ὡς ὑπεύθυνος τὴν ἀνάγκην τῆς δημιουργίας ἑνὸς πειθαρχημένου στρατοῦ. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἔδιδαν τὸν τόνον.

Τὸ Συμβούλιό μας ἀποκατέστησε τότε καὶ τὸν τότε ἀντισυνταγματάρχην Μανιδάκη, τὸν ὁποῖον τὸ προηγούμενο Συμβούλιο, οὗτινος συμμετεῖχε καὶ ὁ συνταγματάρχης συμμαθητής του Μπουρδάρας, εἶχε κρίνει 2 φορὲς στάσιμο, διὰ τὴν θεωρηθεῖσαν τότε ὡς λιποταξίαν, ἀναχώρησίν του ἀπὸ τὴν VII Μεραρχίαν Μακεδονίας, εὑρισκομένην εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τῶν ὀχυρῶν Ἀν. Μακεδονίας κατὰ τὸ 1941 καὶ τῆς ὁποίας ἦτο ἐπιτελάρχης. Ὁ συνταγματάρχης Λάμαρης, μὲ τὸν ὁποῖον συνεδεόμην ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο, κυριολεκτικῶς μὲ βασάνιζε νὰ τὸν ἀποκαταστήσωμε καὶ εἶχε δίκαιο.

Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι ἀρχικῶς δὲν ἤθελα νὰ ἀκούσω τίποτε. Μὰ κατόπιν σκέφθηκα ἀντικειμενικά, ὅτι ἡ ὑπόθεσίς του, κακῶς ἢ καλῶς, εἶχε κριθῆ ἀπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγο, ὁ ὁποῖος παρὰ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀναφορὰν τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος Δέδε, τὸν ἐτοποθέτησε στὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο. Τώρα ἦτο διοικητὴς Συντάγματος Πυροβολικοῦ, ἐπιτυχών. Ὑπῆρξα ὁ εἰσηγητὴς τῆς ἀποκαταστάσεώς του βοηθούμενος καὶ ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Λιώση. Συνέταξα μέσα στὸ Ἀνώτατο Στρατιωτικὸ Συμβούλιο καὶ τὸ σχετικὸ πρακτικό, γιὰ νὰ ὑπογραφῆ τελικά, διότι ὑπῆρχον ἀντιδράσεις ἀπὸ τὰ μέλη, ποὺ μετεῖχαν καὶ τοῦ προηγουμένου Συμβουλίου καὶ ποὺ τὸν εἶχαν καταψηφίσει. Ἡ συμφωνία μὲ μᾶς τοῦ Προέδρου, γύρισε εὐνοϊκὰ τὴν πλάστιγγα. Στὰ πρακτικὰ θὰ ἴδητε τὴν ἀπόδειξιν τῶν προσπαθειῶν μας. Ὅμως, γιὰ νὰ νιώση

ὁ ἀναγνώστης πῶς ἐκερδίσαμε τὸν ἀγῶνα, αὐτοὶ ποὺ ἔκριναν αὐτὸν ποὺ πολέμησε καὶ στὸ Μακεδονικὸ καὶ στὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο—πλὴν τῶν συνταγματαρχῶν τότε Παπᾶ, Μπεγέτη καὶ Μπουρδάρα, ποὺ πολέμησαν σπουδαῖα—δὲν ἔλαβον μέρος στὸν πόλεμο τοῦ 1940.

6) ΣΤΗΝ ΙΣΜΑΗΛΙΑ
Η ΠΡΩΤΗ ΜΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΑΤΑΣΕΙΣ, ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἡ Ἑλληνικὴ κατάστασις μπορεῖ κάλλιστα νὰ προσομοιωθῇ πρὸς ἕνα μεγάλο «τρελλοκομεῖο». Κανένας δὲν ἤξερε τί ἤθελε καὶ μόνον οἱ κομμουνισταὶ γνώριζαν καλὰ τί ἤθελαν, ἐνεργοῦντες μὲ σατανικότητα ἀνταξίαν των. Τὰ συνθήματα, ἄλλως τε, καὶ ἡ εἰκὼν ἦσαν ἀηδιαστικά. Μιὰ διάχυτος γνώμη ἀπὸ πλείστους ἀξιωματικοὺς καὶ μή: «Ἡ Ἑλλὰς ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολήν της». Πολλοὶ ἐθνικόφρονες δὲν ἀπέβλεπαν παρὰ εἰς τὴν καλοπέρασιν. Μέσα στὸ χάος αὐτό, ὁ ἀείμνηστος Λιώσης κατέβαλε κάθε προσπάθεια μὲ διπλοῦν σκοπόν: Τὴν δημιουργίαν πειθαρχικῶν μονάδων καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Σουδάν. Αἱ ἐνέργειαί του πλησίον τοῦ τότε Ἀρχιστρατήγου Πάτζετ, ὑπῆρξαν πράγματι συγκινητικαί. Ἀξέχαστη θὰ μοῦ μείνη ἡ συγκίνησίς του ὅταν τὸ πέτυχε. Ἦλθε ἀμέσως καὶ μοῦ τὸ ἀνήγγειλε καὶ κλάψαμε μαζὶ ἀπὸ συναδελφικὴ χαρά, γιατὶ ἐλευθερώθηκαν συνάδελφοί μας, ποὺ θὰ βοηθοῦσαν τὴν πατρίδα μας, τὴν σκλαβωμένη. Ἴσως δὲν τὸ πιστέψουν ἢ δὲν τὸ νιώσουν τὸ κλάμα μας αὐτὸ οἱ «Σουδανέζοι» συνάδελφοι. Κ α ὶ ὅ μ ω ς κ λ α ί α μ ε!! Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια.

Ἀντελήφθη ἀμέσως, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀπομακρύνη τοὺς ἀργοσχόλους ἀξιωματικοὺς ἀπὸ τὸ Κάϊρο ἀπὸ τὴν δηλητηριασμένη αὐτὴ ἀτμόσφαιρα τῶν πολιτικῶν ἀντεγκλήσεων, τῶν συκοφαντιῶν, τῶν ἀντιζηλιῶν καὶ τῆς καλοπερασιᾶς καὶ νὰ προσπαθήση νὰ τοὺς ἐπαναφέρη εἰς τὴν ἐπαγγελματική τους ἀποστολὴν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν ἐθνικήν. Ἔτσι σκέφθηκε τὴν δημιουργίαν τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας, τὸ ὁποῖον ἦτο ἕνα γενικὸ Κέντρο δι' ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας μὲ διάφορα τμήματα ἐκπαιδεύσεως πεζικοῦ, πυροβολικοῦ, διαβιβάσεων, μηχανικοῦ, μεταφορῶν καὶ διὰ τὸ ὁποῖον μὲ προώριζε καὶ μὲ ἐτοποθέτησε, τελικῶς, ὡς διοικητὴν μετὰ τὴν λῆξιν μιᾶς τριμήνου ἐκπαιδεύσεώς μου εἰς Κέντρα ἐκπαιδεύσεως Ἀγγλικὰ καὶ μιᾶς μηνιαίας εἰς Μεραρχίαν ἁρμάτων.

Ἐδίστασα ἀρχικῶς νὰ ἀναλάβω τὴν ἀποστολὴν ταύτην, διότι ὁ ἀείμνηστος Λιώσης, συνεκέντρωσε ἐκεῖ ὅλους τοὺς τρελλούς, ἐθνικόφρονας ἐξάλλους, κομμουνιστὰς σατανικούς, μαζὶ μὲ τὸν ἀρχηγόν τους Χιωτάκη καὶ μὲ μιὰ ὁμάδα, τὴν μικροτέραν, γνωστικῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων θὰ μνημονεύσω τοὺς κατὰ πάντα ἀξίους εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ὑπέροχον στάσιν των κατὰ τὴν στάσιν τοῦ Μαρτίου τοῦ 1944, συνταγματάρχην Μπαϊρακτάρην, Πάλλην, Σύρμαν, Δουκάκην, Λιάνην, Καραβίαν, Κεχαγιᾶν, Καραλῆν, Κάρτσωνα, Καραφυλλίδην Εὐ., Μπάρλαν Κίμωνα καὶ ὑπολοχαγὸν Παπακυριακόπουλον.

Τελικῶς ἐδέχθην καὶ ἀνέλαβα τὴν διοίκησίν του, τὴν ὁποίαν ἀρχικῶς εἶχε, γιὰ λίγες ἡμέρες μέχρι τέλους τῆς ἐκπαιδεύσεώς μου, ἀναλάβει ὁ συνταγματάρχης Θ., προπαρασκευάζων κατὰ τὸν πλέον ἀφελῆ τρόπον «τὴν μάχην τῶν εἰκόνων»,

γιὰ τὴν ὁποίαν θὰ μιλήσω πάρα κάτω. Γιατὶ πολὺς λόγος καὶ συκοφαντία ἐγίνετο πάνω σ' αὐτὴν τὴν ἀφελῆ τῶν ἐξάλλων μάχη, ποὺ κατέστη γνωστὴ μὲ τὸ σύνθημα: «Ὁ Τσακαλῶτος κατέβασε τὶς εἰκόνες τοῦ Βασιλέως στὴ Μ. Ἀνατολή». Καὶ νά ἡ ἀλήθεια ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα:

ι) Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Ἔπρεπε νὰ ἦτο κανείς, ἢ τυφλωμένος ἀπὸ τὸ πάθος ἢ νὰ ἀπέβλεπε σὲ σκοπιμότητα γιὰ νὰ μὴ ἀντιλαμβάνεται, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ θὰ ἐξεμεταλλεύοντο πᾶσαν εὐκαιρίαν διὰ τὴν δημιουργίαν ἐπεισοδίων, ἡ ὁποία θὰ τοὺς παρουσιάζετο. Καὶ εὐκαιρία δι' αὐτοὺς θὰ ἦτο πᾶσα πρόσκαιρος καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων, τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ, ἐκδήλωσις βασιλικῶν φρονημάτων, ἀφοσιώσεως κλπ. Δυστυχῶς, τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν μετ' ἐπιμονῆς προσεπάθουν, νὰ μὴ ἀπολεσθῆ διὰ τοὺς κομμουνιστάς, ἀρκετοὶ μυωπήσαντες ἀξιωματικοί. Σὲ μιά μας συνάντησι, πρὶν παραλάβω τὴν διοίκησί του κοντὰ στὸ στρατόπεδο Ἰσμαηλίας, στὸ ὁποῖον πλησίασε ἡ τεθωρακισμένη Μεραρχία εἰς τὴν ὁποίαν ἤμην προσκεκολλημένος γιὰ ἐκπαίδευσι, παρετήρησα τὸν Θ. νὰ κατασκευάζῃ κορνίζες, περὶ τὰς 30, γιὰ εἰκόνες τοῦ Βασιλέως. Δὲν εἶπα καθόλου τίποτε, ἀλλὰ ἄρχισα νὰ σκέπτωμαι τὴν νάρκη ποὺ παρεσκεύαζε γιὰ τὸ νεοσυγκροτημένο Κέντρο, ὁ φανατισμένος συνταγματάρχης καὶ προσωρινὸς διοικητής.

Σὲ μιὰ ἑβδομάδα παρέλαβα τὴν διοίκησι. Αἱ εἰκόνες δὲν εἶχαν τοποθετηθῆ. Συνεκέντρωσα τοὺς διοικητάς. Ἀφοῦ τοὺς ἐξήγησα τὸν τρόπον λειτουργίας τοῦ Κέντρου, τρόπον διοικήσεως τῶν διαφόρων ἀνομοιογενῶν στοιχείων, τοὺς ἐπέστησα τὴν προσοχὴν διὰ τὴν παρακολούθησιν τῶν κομμουνιστῶν. Τοὺς ὑπενθύμισα, ὅτι δυστυχῶς οἱ Πολιτικοὶ Ἀρχηγοί, μὲ τὴν συγκατάθεσιν καὶ τῆς Ἀγγλίας, κατέληξαν εἰς τὴν ἐκπληκτικὴν καὶ ἐγκληματικήν, ἐκ πρώτης ὄψεως ἀπόφασιν «τῆς μὴ ἐπανόδου τοῦ ἥρωος Βασιλέως Γεωργίου παρὰ διὰ δημοψηφίσματος», πρᾶξις ἥτις δίδει εἰς τοὺς κομμουνιστὰς τὸ ἐπιζητούμενον δικαίωμα τῆς συζητήσεως. Ὀφείλομεν συνεπῶς, ἐτόνιζα, νὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις μας ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως καὶ κατέληγα: «Εἶδα ὅτι ὁ κ. Θ. προετοίμασε περὶ τὰς 30 εἰκόνας τοῦ Βασιλέως, τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι θὰ τὰς τοποθετήσωμεν μέχρι μαγειρείου». Ἀντιλαμβάνεσθε τί ὡραία εὐκαιρία γιὰ τοὺς κομμουνιστάς. Φαντασθῆτε, καὶ ἐρωτῶ τί θὰ κάμωμε, ἐὰν εἰς τὴν στρατιωτικὴν λέσχην, ἕνας μεθυσμένος κομμουνιστὴς ἢ παριστάνων τὸν μεθυσμένον, ἀρχίσῃ νὰ ὑβρίζῃ τὸν Βασιλέα καὶ νὰ ζητᾶ μεγαλοφώνως ἢ νὰ προσπαθῆ νὰ σπάσῃ τὴν εἰκόνα του. Θὰ ἤρχιζον εἰς τὴν Λέσχην «ὁμηρικαὶ» μάχαι μεταξὺ κομμουνιστῶν καὶ βασιλοφρόνων μὲ τοὺς δημοκρατικοὺς ἀδιαφόρους. Ἄλλο ποὺ δὲν ἤθελε ὁ πολὺς ἀρχικομμουνιστὴς Χιωτάκης, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀριστερίζοντες--ἀνόητα θύματά των—δημοκρατικοί. Τοὺς ὑπενθύμισα τὴν κατάστασιν τῶν διοικήσεων εἰς τὸ ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν (διευθυνταὶ ἀριστεροί). Τοὺς ὑπενθύμισα τὴν ἀποστολή μας, τὸν σκοπὸν τῆς δημιουργίας τοῦ Κέντρου, τοὺς ἐξώρκισα νὰ εἴμεθα συνετοὶ καί, τελικῶς, τοὺς ἐπρότεινα: «Να τοποθετηθοῦν αἱ εἰκόνες τοῦ ἀειμνήστου ἥρωος Βασιλέως μας εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ἐπισήμως, ἤτοι: Γραφεῖα καὶ αἴθουσαι ἐκπαιδεύσεως καὶ ὅπου αὐται

εἶνε ἀπρόσβλητοι ἀπὸ πᾶσαν κομμουνιστικὴν κακοήθειαν, ὄχι ὅμως εἰς κέντρα ἀναψυχῆς, λέσχας ἀξιωματικῶν καὶ κέντρα ψυχαγωγίας ὁπλιτῶν. Ὁ συνταγματάρχης Θ. καὶ μόνον ἔφερε ἀντιρρήσεις μὲ ἐπιχειρήματα, ὅτι «ὁ Βασιλεὺς εἶνε ὁ Ἀρχιστράτηγός μας· ἡ Λέσχη εἶνε τὸ σπίτι τῶν ἀξιωματικῶν· δὲν μποροῦμε νὰ μὴ ἀναρτήσωμεν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως, ἀφοῦ ὅλα τὰ Κράτη εἰς τὰς λέσχας των τοποθετοῦν τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως των».

Ἀπήντησα: «Μοῦ μιλᾶς γιὰ κατάστασι συνήθη καὶ γιὰ ἔθνη μὲ κανονικὴν ζωήν. Ἐδῶ ἔχομεν ἄντρον κομμουνιστῶν. Ἂν ἀρχίσωμεν τοὺς καυγάδες, νὰ εἶσθε βέβαιοι γιὰ ἕνα πρᾶγμα: Τὸ Κέντρον θὰ διαλυθῇ καὶ θὰ εἴμεθα ὑπεύθυνοι καὶ προδόται ἔναντι τῆς ἀποστολῆς μας, ἐὰν αὐτὴ τὴ γωνιά, ὅπου δύνανται νὰ ἔρχωνται οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ νὰ ζεσταίνωνται, σὰν σὲ οἰκογένεια, ἥσυχοι καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ κάθε τι καὶ πρὸ παντὸς νὰ ἐκπαιδεύωνται γιὰ νὰ πλαισιώσουν πολεμικές μας μονάδες, τὴν ἀνατινάξωμεν στὸν ἀέρα. Ἐὰν παρ' ὅλα αὐτὰ νομίζετε ὅτι ἔχω ἄδικο στὴν πρότασί μου, τότε ἐγὼ συμμορφοῦμαι πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κ. Θ., ἀλλὰ ἂς ἑτοιμασθῶμεν γιὰ τὸ Σουδάν». Συγκινημένος δὲ κατέληγα: «Κύριοι, μὲ τὴν πρότασι Θ. εἶνε σὰν νὰ λέμε ἐμμέσως, ὅτι δὲν θέλουμε νὰ πολεμήσωμε. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν Βασιλέα μας εἶνε ἀπόλυτος. Ἀλλοίμονο εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος, ἔστω καὶ περιφρονητικῶς, θὰ προσβλέψῃ εἰς τὸ γραφεῖον μου ἢ τὰ γραφεῖα σας, πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως μας. Θὰ τὸν συντρίψω, διότι θὰ ἔχω τὸ νόμιμον δίκαιον μετ' ἐμοῦ. Ἡ ἀνάρτησις ὅμως τοῦ Βασιλέως στὴ Λέσχη, μὲ στερεῖ τοιαύτης δυνατότητος· γινόμεθα ἀνόητα παίγνια τῶν κομμουνιστῶν· φωνάζουν, ὅτι δὲν θέλουμε νὰ πολεμήσωμε, καὶ προπαρασκευάζουν τὴν διάλυσι τμημάτων μας. Λησμονεῖτε λοιπὸν τὴν διάλυσι τῶν ὡραίων μονάδων μας;».

Τὸ ἐπιχείρημα «δὲν θέλουμε νὰ πολεμήσουμε» ἀπετέλεσε πραγματικὸν μαστίγιον· ὅλοι οἱ διοικηταὶ ἐπετέθησαν ἐναντίον τοῦ συνταγματάρχου Θ.: Μπαϊρακτάρης, Σύρμας, Πάλλης, Καμπεζίδης, Παπαδημητρίου, Ἀρβανιτάκης καὶ ὁ πρῶτος ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ. Τελικῶς, ἐγένετο δεκτὴ ἡ πρότασίς μου: «ἀνάρτησις τῆς εἰκόνος τοῦ Βασιλέως εἰς τοὺς ἐπισήμους καὶ ἀπροσβλήτους χώρους».

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ Θ. ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ

Ὁ συνταγματάρχης Θ. τὴν ἐπομένην ἠθέτησε τὴν λογικὴν συμφωνίαν μας. Διέταξε καὶ ἀνήρτησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως καὶ εἰς τὰς λέσχας. Οἱ κομμουνισταὶ ἔσπευσαν νὰ διαμαρτυρηθοῦν, νὰ δεικνύουν τάσεις συγκεντρώσεως καὶ καταστροφῆς τῶν εἰκόνων τῶν λεσχῶν. Τοὺς εἰδοποίησα «νὰ μὴ τολμήσουν νὰ κάμουν τίποτε, διότι ἐντὸς 24ώρου θὰ ἀφαιρεθοῦν ἐκεῖθεν αἱ εἰκόνες». Οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τοὺς ἐπισήμους χώρους, Γραφεῖα, αἰθούσας διδασκαλίας. Ἡ ἀγανάκτησίς μου ὑπῆρξε ἀπόλυτος, διότι ἀντελαμβανόμην πλέον τὸν κίνδυνον τῆς ἀθελήτου ἢ μὴ βασιλοκαπηλείας.

Καὶ τώρα μακρὰν τῶν γεγονότων προσπαθῶ νὰ δώσω ἄλλην τινὰ ἐξήγησιν, ἀλλὰ δὲν εὑρίσκω παρὰ μόνον μίαν ἀπαράδεκτον καὶ περίεργον, παρουσίασιν βασιλικῶν αἰσθημάτων. Ἀντιθέτως, ἦτο τόση ἡ ἀφέλειά μας, ὥστε νὰ ἔχῃ τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης του τὸν λοχίαν κομμουνιστὴν Θωμάκον, δίπλα εἰς τὸ γραφεῖον

του—ὅ,τι ἐχρειάζοντο δηλαδὴ οἱ κομμουνισταὶ—μὲ κυριότητα καὶ ἐπὶ τῆς ἀποθήκης πυρομαχικῶν, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι ἦτο πατριώτης του καὶ ἐνόμιζεν, ὅτι ὁ κομμουνιστὴς θὰ τὸν σεβασθῇ. Τὸν λοχίαν αὐτόν, ἀργότερον, τὸν ἐπροφυλάκισα.

Ὁπωσδήποτε, ἀφοῦ εἰς συγκέντρωσιν διοικητῶν ἔψεξα τὸν φίλον μου συνταγματάρχην διὰ τὴν διαγωγήν του (σημειῶ ὅτι ἀμφότεροι εἴχομεν τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου) διότι δὲν ἐτήρησε τὴν συμφωνίαν μας, ἀνεκοίνωσα ὅτι διέταξα ἀθορύβως τὴν νύκτα νὰ καταβιβασθοῦν αἱ εἰκόνες ἀπὸ τὰς λέσχας, μερίμνῃ τοῦ ἐπιτελάρχου κ. Σύρμα, ἀκραιφνοῦς βασιλόφρονος.

Εἰς τὴν λέσχην τῶν ἀξιωματικῶν, τῇ ἐντολῇ μου, ἀνηρτήθη μία ὡραιοτάτη εἰκὼν τῆς Ἀκροπόλεως, πλαισιουμένη ἀπὸ τὴν σημαίαν μας ἡ ὁποία ὑπεράνω αὐτῆς, ὡς ἐπιστέγασμά της εἰς ὡραίαν σύνδεσιν, ἐκάλυπτε τὸν τοῖχον. Ἡ ἀπειληθεῖσα ρῆξις εἰς τὸ Κέντρον ἀπεσοβήθη. Ὅμως, ἐδόθη ἀναφορὰ εἰς τὸ Κάϊρον τὸ ὁποῖον ἐβούϊζε ἀπὸ τὸ σύνθημα: «Ὁ Τσακαλῶτος κατέβασε τὶς εἰκόνες τοῦ Βασιλέως».

Δυστυχῶς διὰ τὴν νοοτροπίαν καὶ τὴν κατάστασιν καὶ εὐτυχῶς διὰ τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ «σύνθημα» αὐτὸ ὠφέλησεν καὶ δὲν ἐζημίωσε, διότι πλέον, χωρὶς νὰ τὸ περιμένω, ἔπαυσαν αἱ ἐπιθέσεις, ὅτι ἕνας φασίστας διοικεῖ τὸ Κέντρον!! Ἐγὼ δι' ἐπιστολῆς μου κατετόπισα τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου ἀείμνηστον Λιώσην Εὐστ. καὶ ἔλαβα τὴν ἀπάντησιν: «Καλὰ ἔκαμες». Καὶ σὲ λίγες ἡμέρες μᾶς ἐπεσκέφθη μὲ τὴν ὀλύμπιον παρουσίαν του καὶ τὰς σοφάς του συμβουλάς. Τὸ Κέντρον ἔζησε ἀνενόχλητον εἰς τὸν προορισμὸν του καὶ τὴν ἐκπαίδευσίν του. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχασαν τὴν μοναδικὴν εὐκαιρίαν των. Ἡ διοίκησις ἐπεβλήθη ἀπολύτως, ὡς ἀμερόληπτος.

Τίποτε, οὐδὲ ἓν ἐπεισόδιον δὲν ἐσημειώθη παρὰ τὴν συνύπαρξιν τόσων γεγονότων, τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τῆς βασιλοκαπηλείας.

Ὁ Ἄγγλος Σύνδεσμος, αἰδεσιμώτατος τώρα, Μὰκ Μάννερς, διαρκῶς ἀνησυχοῦσε: «Μεγίστη ἡ δύναμις τοῦ Κέντρου Ἰσμαηλίας εἰς χῶρον, ἐγκαταστάσεις, θέσιν καὶ δύναμιν». Ἀλλὰ καθησύχαζε μὲ τὴν διαβεβαίωσίν μου: «Μὴ φοβᾶσαι· ἐφ' ὅσον κάθομαι εἰς τὴν καρέκλαν αὐτήν». Καὶ ἐδικαιώθην ἀπολύτως.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗ ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΚΑΠΗΛΕΙΑΣ

Ὀφείλω νὰ τονίσω μετ' εὐγνωμοσύνης, ὅτι καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς διοικήσεώς μου εἰς Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως, εἶχον θερμοὺς παραστάτας, πατριωτικῶς καὶ ψυχραίμως σκεπτομένους καὶ ἑτοίμους εἰς πᾶσαν θυσίαν, πρᾶγμα ὅπερ ἀπέδειξαν κατὰ τὰ ἀπαίσια στασιαστικὰ γεγονότα τοῦ Μαρτίου τοῦ 1944, ἰδιαίτατα δὲ τοὺς συνταγματάρχας τότε: Μπαϊρακτάρην, ἀείμνηστον στρατηγὸν Πάλλην, Σύρμαν, τοὺς λοχαγούς: Δουκάκην καὶ Λιάννην καὶ τὸν ταγματάρχην Κεχαγιᾶν, οἱ ὁποῖοι ἔκαμαν τὸ πᾶν διὰ νὰ συνετίσουν τοὺς ἐξάλλους «εἰκονοπολέμους», μὲ τοὺς ὁποίους συνεδέοντο πολύ.

Οἱ μύωπες τότε (δὲν πταῖνε δυστυχῶς τότε μόνον οἱ κομμουνισταὶ ὅπως θὰ ἴδοῦμε παρακάτω διὰ τὰ διαλυτικὰ γεγονότα τῆς Μ. Ἀνατολῆς), δὲν ἠθέλησαν νὰ

θεωρήσουν τοὺς ἑαυτούς των νικημένους καὶ διαρκῶς ἐμηχανεύοντο κάποιαν ἀνταπόδοσιν. Ἐνόμιζα ὅτι τὸ μόνον ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο τὸ προσωπικὸν μῖσος των ἐναντίον μου, διὰ τὸ ὁποῖον ἀδιαφοροῦσα. Σημειῶ, μετ' εὐγνωμοσύνης, ὅτι ἀπελάμβανα τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης, οὐ μόνον τοῦ 'Αρχηγοῦ τοῦ 'Επιτελείου ἀειμνήστου Λιώση ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Καραπαναγιώτη, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔδωκε ἀπόλυτον πρωτοβουλίαν διὰ τὴν διάθεσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ἄνευ διαταγῆς του, παντὸς ὁ ὁποῖος ὑπενόμευε τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κέντρου, διότι ἐγνώριζε καὶ τὸν χαρακτῆρα μου καὶ τὸν ἀσφαλῆ καὶ ἐπιτυχῆ τρόπον διοικήσεώς μου. Καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κέντρου δυστυχῶς, μέχρι τῶν στασιαστικῶν γεγονότων τοῦ 1944, τὴν ὑπενόμευον οἱ ἐν Καΐρῳ ἀργόσχολοι, διότι οἱ κομμουνισταί, ἀναμένοντες τὰ συνθήματά των, ἐπειθάρχουν προσωρινῶς, ἐφ' ὅσον δὲν τοὺς ἐδίδετο ἀφορμή, ἡ ὁποία ὑπήγετο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν ἐξεγέρσεώς των καὶ δημιουργίας ταραχῶν ἐντὸς τοῦ Κέντρου Ἰσμαηλίας. Ὁπωσδήποτε, παρηκολουθοῦντο συνεχῶς καὶ ἀγρύπνως.

Μετ' εὐγνωμοσύνης ἀκόμη ἐνθυμοῦμαι τὰς πατριωτικὰς κατευθύνσεις τοῦ κ. Βενιζέλου, Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν ὅταν τὸν συνήντησα, διὰ τὴν ἐν γένει συμπεριφοράν μας καὶ εἰδικῶς τὴν ἐναντίον τῶν κομμουνιστῶν. Ὁπωσδήποτε, ἡ πτέρυξ πεζικοῦ ὠργίαζε εἰς τὸ Κάϊρον περὶ τῶν «δημοκρατικῶν μου φρονημάτων», ὥστε νὰ ἀναγκασθῶ νὰ γράψω εἰς τὸν στρατηγὸν Στατωνᾶν ὅστις ἐφέρετο ὡς πιθανὴ συνισταμένη τῶν βασιλοφρόνων ἐνεργειῶν, «ὅτι εἶμαι ἕτοιμος νὰ παραιτηθῶ, ἐὰν νομίζῃ ὅτι κακῶς ἐνεργῶ». Ἔλαβον καὶ τούτου τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν ἐνθυμοῦμαι μὲ εὐγνωμοσύνην: «Νὰ μὴ δίνω σημασίαν εἰς τίποτε, διότι αὐτὴ εἶνε ἡ Μ. 'Ανατολή. Νὰ κάμω τὴν δουλειά μου».

Τὸν εἶδα καὶ προσωπικῶς ἀρκετὲς φορές, ἀλλὰ ἡ μόνη ὄασίς μου καὶ ἐνίσχυσίς μου ἦτο ὁ ἀδελφικῶς ἀδιάσειστα ἀπὸ τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων φίλος μου, συνταγματάρχης τότε, Γρανίτσας Β. τοῦ ὁποίου ἐδεχόμην εὐχαρίστως τὰς ἐπιθέσεις, τὰς συμβουλὰς καὶ τελικῶς τὸ ἀποψαλτήριον!! «ἔχεις δίκαιον».

Ἕνα μὲ λυποῦσε. Ἡ γνώμη τοῦ Βασιλέως. Ὁ κ. Καραπαναγιώτης μοὔλεγε, ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν μὲ χωνεύει. 'Αντελαμβανόμην ὅτι ἡ προπαγάνδα ἐδούλευε καλά. 'Επικραινόμην, ἀλλὰ δὲν ἀνησυχοῦσα, διότι ἤλπιζα ὅτι εἰς πρώτην συνάντησίν μας θὰ ἀντελαμβάνετο τὴν «ὀρθὴν κατεύθυνσίν μου καὶ διοίκησίν μου» διότι «θὰ ἐμάνθανε τὴν ἀλήθειαν». Καὶ μὲ ἐδικαίωσε πράγματι, καίτοι, ἐν τῷ μεταξύ, δημιουργήθηκε ἡ νέα ἐγκληματική, ἐμπρηστικὴ προσπάθεια, σατανικὴ πραγματικὰ γιὰ τὴν ἀνατίναξιν τοῦ Κέντρου.

'Εγίνετο ἡ προπαρασκευὴ τοῦ Κέντρου διὰ τὴν τελετὴν τῆς 25ης Μαρτίου, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ συνεκεντροῦτο ὅλη ἡ Ἰσμαηλία καὶ πλεῖστοι Ἕλληνες, Ἄγγλοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐπίσημοι μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ Πατριάρχαι 'Αλεξανδρείας καὶ 'Αντιοχείας. Ἦσαν ὅλα ἕτοιμα τὸ πρωῒ τῆς 25ης Μαρτίου καὶ ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ συγκεντροῦται. Ἔρχεται τρεχάτος ὁ ἀντισυνταγματάρχης Σύρμας, καὶ μοῦ ἀναφέρει: «Στὴν πλατεῖα τῆς συγκεντρώσεως γιὰ τὴν τελετή, ὁ συνταγματάρχης Θ. διέταξε καὶ ἀνηρτήθη ἡ εἰκὼν τοῦ Βασιλέως μας καὶ δίπλα ἡ εἰκὼν τοῦ Βασιλέως τῆς 'Αγγλίας — ἀφελής, τὸ ὀλιγώτερον, πράγματι ἐπινόησις, ἀλλὰ καὶ πόσον ἐπικίνδυνος — ὁ ταγματάρχης Χ. μὲ ἄλλους φρουροῦν κάτω τῶν εἰκόνων μὲ πιστόλια, ἀπειλοῦντες μὲ τὸ μαστίγιον καὶ ὕφος θρασύ. Κομμουνισταὶ συγκεντρώνονται, ζητοῦντες ἀπειλητικὰ τὸ κατέβασμα τῆς εἰκόνος τοῦ Βασιλέως».

Ζητοῦσε τὰς ἐντολάς μου. Οὗτοι ἐπίστευον, ὅτι δὲν θὰ τολμοῦσα νὰ ἐνεργήσω τίποτε, ἀφοῦ ἦτο ἀνηρτημένη ἡ εἰκὼν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας καὶ οὕτω, θὰ ἐθριάμβευον. Ἔτσι ἐνόμιζον οἱ δυστυχεῖς καὶ ἀφελεῖς. Ὅμως θὰ ἐθριάμβευον οἱ κομμουνισταὶ καὶ θὰ ἦτο θρίαμβος ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, ἀφοῦ ὡς ἀπεδείχθη ἀργότερον, τὸ μόνον ἀλώβητον Κέντρον ἔμεινε τὸ δικό μας, ἀφοῦ ὅλα τὰ ἄλλα ἐστασίασαν.

Πρὶν ἢ ἀποφασίσω τι, κατέφθασε ὁ Ἄγγλος Σύνδεσμος, ὁ καλὸς αὐτὸς καὶ ἔντιμος χαρακτήρ, ἀντιληφθεὶς τὴν κατάστασιν, ὁ ὁποῖος μοὶ ἀνέφερε ἐπὶ λέξει: «Οἱ Ἄγγλοι δὲν ἐννοοῦν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἐκθέσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως των εἰς διαπληκτισμοὺς καὶ δὲν θὰ πειραχθοῦν διόλου, ἂν διατάξητε καὶ καταβιβασθῇ ἡ εἰκὼν τοῦ Βασιλέως των». Ὡπλισμένος μὲ τὴν ἀναφορὰν ταύτην διέταξα τὸν ἀντισυνταγματάρχην Σύρμαν νὰ μεταβῇ καὶ νὰ καταβιβάση πρὶν ἢ συγκεντρωθῇ ὁ κόσμος, τὰς εἰκόνας, καὶ νὰ μεταφέρῃ διαταγήν μου ἀπομακρύνσεως ἐκεῖθεν τοῦ Χ., καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων. Ὁ κ. Σύρμας προσεπάθησε νὰ πείση τὸν Χ., ἀλλὰ αὐτὸς ἀντέστη. Οἱ κομμουνισταὶ προσεφέρθησαν νὰ τὸν βοηθήσουν. Ἀπέφυγε ἔξυπνα τὴν κομμουνιστικὴν παγίδα, εἰπών: «πάω νὰ ἀναφέρω εἰς τὸν διοικητήν· νὰ μὴ κουνηθῇ κανένας». Ἡ προσπάθειά του αὐτὴ ἀφώπλισε τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἀνέμεναν τὴν παρουσίαν μου. Πράγματι μετέβην ἐπὶ τόπου καὶ ἐπειδὴ ἤρχισε πλέον ὁ κόσμος νὰ συγκεντροῦται, ἀθόρυβα ἀπεμάκρυνα τὸν Χ., εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεκοίνωσα ὅτι τὸν θέτω ὑπὸ διοικητικὴν προφυλάκισιν. Εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν κομμουνιστῶν, παρήγγειλα, ὅτι τὸ ζήτημα θὰ τὸ λύσω ἀμέσως μετὰ τὴν τελετὴν καὶ νὰ μὴ τολμήσῃ κανεὶς τώρα τίποτε γιὰ νὰ μὴ γίνωμε γελοῖοι. Μιὰ διμοιρία ἀπολύτου πειθαρχίας ἦτο στὴ διάθεσί μου. Ὁ ὑποδιοικητὴς συνταγματάρχης Ε. Ἀντωνίου, ὁ ὁποῖος ἦλθε διὰ νὰ συμπληρώσῃ χρόνον διοικήσεως!! (ἀφοῦ ἐξ ἀσθενείας, ὡς ἔλεγε, εἶχε ἐγκαταλείψει τὴν μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ τηρήσῃ τὴν διοίκησι τῆς πρώτης συγκροτηθείσης Ἑλληνικῆς δυνάμεως) παρίστανε τὸν θεατήν!! Δυστυχῶς δὲν ἐπενέβη.

Ἡ τελετὴ διεξήχθη πανηγυρικῶς καὶ ἀδιατάρακτα. Ὡμίλησα περὶ τῶν ἀγώνων τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Βασιλέως καὶ τελικῶς ἐξητωκραύγασα ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλὰ ὅταν ὁ κόσμος ἀπεχώρησε, αἱ εἰκόνες κατεβιβάσθησαν διὰ νὰ προστατευθοῦν. Ἀφῆκα νὰ ξεσπάσῃ ὅλη μου ἡ ἀγανάκτησις πρὸς τὸν συνταγματάρχην Θ., ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνέμενα μεγαλυτέραν κατανόησιν λόγῳ πείρας, τὸν ἐκάλεσα καὶ τὸν παρετήρησα κατὰ τρόπον ἀνάλογον μὲ τὴν ὑπονομευτικὴν πρᾶξιν, τοῦ ἐτόνισα δὲ, ὅτι δὲν τὸν ἀπομακρύνω ὡς ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Κέντρου, διὰ νὰ μὴ δώσω μεγαλυτέραν ἔκτασιν καὶ πρὸ παντὸς γιὰ νὰ μὴ τὸ πάρουν ἐπάνω τους οἱ κομμουνισταί, ὅτι ἐπεβλήθησαν. Τοῦ ὑπέμνησα ὅμως, ὅτι εἰς τὴν πρώτην ἀνόητον καὶ τὴν παραμικροτέραν ἔστω ἐνέργειαν οἱουδήποτε, θὰ τὸν ἀπεμάκρυνα καὶ θὰ ζητοῦσα τὴν παραπομπήν του εἰς Συμβούλιον. Διέταξα καὶ ἀπεμακρύνθη ἀμέσως ἐκ τοῦ Κέντρου ὁ Χ., ἐντὸς δύο ὡρῶν.

Παρακλήσεις καὶ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συνταγματάρχου, ὁ ὁποῖος πρὸς τιμήν του μοὶ παρήγγειλε ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ὑπεύθυνος καὶ νὰ μὴ τιμωρηθῇ ὁ Χ., δὲν ἴσχυσαν προκειμένου νὰ ἀκυρώσω τὴν διαταγήν μου. Τὸ Κέντρον ἡσύχασε. Οἱ φανατικοί, χάρις εἰς τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔλαβον, δὲν κατώρθωσαν νὰ διαλύσουν τὸ Κέντρον, δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀνάψουν

τὸ φυτίλι, ποὺ τόσο θὰ ἤθελαν οἱ κομμουνισταί. Ἀλλὰ τὸ Κάϊρον, καὶ πάλιν ἐβούϊζε. Τὸ σύνθημα: «Ὁ δημοκρατικὸς Τσακαλῶτος κατέβασε τὰς εἰκόνας τῶν Βασιλέων», ξαναζωντάνεψε. Ἀλλὰ οἱ ἰθύνοντες, οὔτε κἂν νύξιν τινα ἔκαμον ἢ μοῦ ἐζήτησάν τι. Οἱ Ἄγγλοι, ἐξ ἄλλου, δίπλα μας, παρακολουθοῦσαν μὲ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνη τὴν πρόοδο τοῦ Κέντρου, ἐγκρίνοντες τὴν ἐνέργειάν μου.

Πηγαίναμε πλέον γιὰ τὸν τρίτο στὴ Μ. Ἀνατολὴ «γύρο», ποὺ ἦτο «γύρος» τῶν κομμουνιστῶν. Ἦσαν πλεῖστοι στὸ Κέντρο καὶ διαρκῶς τοὺς παρακολουθοῦσα. Μερικοὺς ἔδιωξα, μαζὶ μὲ τὸν ἔμπιστο κομμουνιστὴ λοχία Θωμάκο τοῦ Κέντρου πεζικοῦ καὶ ἀφῆκα διάχυτο τὴν ἀπόφασί μου, ὅτι θὰ τοὺς κτυποῦσα, ἂν τολμοῦσαν τίποτε. Στηριζόμουνα ἰδιαίτατα στὸ συνταγματάρχη Μπαϊρακτάρη, ποὺ ἦτο διοικητὴς τοῦ Κέντρου Πυροβολικοῦ καὶ τοὺς σώφρονας ἀξιωματικούς. Στρατολόγο εἶχα ἕνα λοχαγὸ Ἠπειρώτη, ποὺ ἀντιλαμβανόμουν ὅτι ἦτο κομμουνιστής. Χωρὶς νὰ καταλαβαίνῃ, ἐπληροφορούμην ἀπὸ τὸν ἴδιο τὰς διαθέσεις των, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τὸν ἀφῆκα σὲ ἀμφιβολία, ὅτι «θὰ κτυποῦσα». Εἶχα ἀκόμη ἕνα πτωχότατο ἐθνικόφρονα στρατιώτη βοηθητικὸ καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἐργάτης, εἶχε τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν κομμουνιστῶν. Μοῦ ἦτο ἀπολύτως ἀφωσιωμένος καὶ ἔχει τὴν ἀγάπη μου μέχρι καὶ σήμερον. Καίτοι βοηθητικός, μὲ ἀκολούθησε παντοῦ καὶ στὴν Ἰταλία καὶ στὰ «Δεκεμβριανὰ» καὶ ἀκολούθως ὅταν ἡσυχάσαμε. Μοῦ τὸν συνέστησε ὁ συνταγματάρχης Μπαϊρακτάρης. Ἀρχικῶς δὲν τὸν ἤθελα, ἀλλ' ἐπέμεινε καὶ εἶχε δίκαιο.

Εἶναι ὁ ἥρως λοχίας Σπύρος Τακούνης. Μιὰ ἡμέρα (οὐδέποτε, οὔτε ἑορτή, δὲν ἀπεμακρυνόμην τοῦ Κέντρου) μοὔδειξε ἕνα κύκλο στρατιωτῶν ποὺ εἶχαν πιάσει ὅλη τὴν περίμετρο τοῦ Κέντρου σὰν σκοποί. Οἱ κομμουνισταί, φαίνεται, ἔκαμαν κάποια προπαρασκευή. Πῆγα καὶ ξάπλωσα στὴν ἄμμο δίπλα στὸν πλησιέστερο (ἀφοῦ εἰδοποίησα τὸν Μπαϊρακτάρη νὰ μὴ φύγῃ καὶ τὸν Δουκάκη νἄχῃ τὸν νοῦ του στὰ πολυβόλα) καὶ τοῦ ἄρχισα μιὰ τέτοια διδασκαλία ποὺ διήρκεσε μισὴ ὥρα, ὥσπου στὸ τέλος τσάκισε, ἔκλαψε. Τὸν εἶχα κερδίσει. Τὸν ἔστειλα σ' ὅλους τοὺς ἄλλους νὰ τοὺς εἰπῇ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀμέσως, σὰν νὰ μὴ ἤξερα τίποτα. Ἔτσι καὶ ἔγινε. Ἔτσι διοικοῦσα. Καὶ ἔτσι αὐτοὶ καὶ ἡμεῖς προπαρασκευαζόμαστε γιὰ τὸν τρίτο «γύρο».

Μὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ θὰ τὰ διηγηθῶ στὴν ὥρα τους, τότε ποὺ ἦσαν ἐπακόλουθα τοῦ μεγαλυτέρου ἐγκλήματος τῶν κομμουνιστῶν, τῆς στάσεως καὶ διαλύσεως τῶν μονάδων κατὰ τὸ 1944.

Τώρα θὰ προσθέσω τὴν ἀπάντησι τοῦ ἡρωϊκοῦ μας ἀειμνήστου Βασιλέως στὰ ἀντεθνικὰ καμώματα καὶ κατόπιν θὰ παρουσιάσω ὅλην τὴν εἰκόνα τῆς Μ. Ἀνατολῆς ἀπὸ τῆς κατοχῆς τῆς πατρίδος μας, μὲ τὰ γεγονότα ποὺ προηγήθησαν τῆς ἐγκληματικῆς στάσεως καὶ μὲ τοὺς ὑπευθύνους, κομμουνιστὰς καὶ μή.

ιι) Η ΠΛΕΟΝ ΚΑΥΣΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΛΟΚΑΠΗΛΕΙΑ

Θὰ κλείσω τὸ θλιβερὸ τοῦτο ζήτημα τῶν εἰκόνων τοῦ ἀειμνήστου ἥρωος Βασιλέως (τὸ ὁποῖον ὁ Χ., ὡς βουλευτὴς κάποτε, μοῦ διεμήνυσε ἐμμέσως, ὅτι θὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν Βουλὴν καὶ πῆρε ἀπάντησιν, ὅτι θὰ ἀπαντήσω ὅτι δὲν ἤθελαν νὰ πολεμήσουν καὶ μαζεύθηκαν. Ἀρκετὴ βασιλοκαπηλεία ἐκεῖ. Ἐδῶ πλέον θὰ ἀπετέλει τυμβωρυχίαν), ἀναφέρων τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ τούτου τοῦ Βασιλέως.

Εἶχα τοποθετηθῆ διοικητὴς τῆς ἱστορικῆς, πλέον, Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι, τῶν ὑπολειμμάτων τότε τῶν στασιαστῶν, καὶ πρὶν ἢ ἐπιβιβασθοῦμε γιὰ τὴν Ἰταλία, ἦλθα ἀπὸ τὸν Λίβανο, ὅπου εἶχε συγκεντρωθῆ πρὸς ἐκπαίδευσιν ἡ Ταξιαρχία γιὰ νὰ παρουσιασθῶ στὸν Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου καὶ τὸν ἀείμνηστον Βασιλέα Γεώργιο, προκειμένου νὰ πάρω τὰς τελευταίας ἐντολάς των. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὸν διακρίνοντα αὐτὸν ἐνθουσιασμόν, μοῦ ἀνενέωσε τὰς εὐχάς του καὶ τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην του. Ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς μὲ κράτησε κοντά του ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ὥραν. Ἀνεπόλησε τὴν στρατιωτικὴν ζωὴ στὴν Ἑλλάδα προπολεμικῶς, τὴν ὑποχρέωσι ποὺ ἔχομε τώρα, ἐτόνισε τὴν ἀποφασιστικότητα καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη του, τὴν ἄκαμπτο θέλησί του καὶ πίστι του στὴ νίκη.

Φυσικά, μὲ τὴν εὐκαιρία, ἤλθαμε καὶ στὸ περιλάλητο ζήτημα τῶν εἰκόνων καὶ τοῦ ἐτόνισα τὴν ἐγκληματικὴ βασιλοκαπηλεία τῶν ἀνοήτων σὲ μιὰ μολυσμένη ἀτμόσφαιρα. Καπηλεία ποὺ ἀποτελεῖ προδοσία τοῦ ἀγῶνος, ἀφοῦ δίδει ἐπιχειρήματα στοὺς κομμουνιστάς.

Ἐνθυμοῦμαι καλὰ τὴν ἀπάντησί του καὶ τὴν μεταφέρω ἐπὶ λέξει: «Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, τί εἶδους ἐκδήλωσις καὶ τί ἀφοσίωσις εἶνε αὐτή. Εἶχα ἀφωσιωμένους φίλους, τὸν γενναῖον καὶ ἐντιμώτατον τὸν χαρακτῆρα Βαγενᾶν, ἄλλους οἱ ὁποῖοι εἶχαν τὴν ἀπαίτησι νὰ κάμω ὅ,τι θέλουν αὐτοί, σὰν νὰ ἤμην Βασιλεὺς κομματάρχης. Ἐκτιμῶ τὴν ἀγάπη τους, ὅ,τι θέλουν προσωπικὸ δικό μου νὰ τοὺς τὸ δώσω, ἀλλὰ νὰ μὲ ἀφήσουν ἥσυχο μὲ τὴν προστασία τους (καὶ ὑψώνοντας συγκινητικὰ τὴ φωνὴ συνέχισε): Νὰ τὶς χ... τὶς εἰκόνες μου· ἐδῶ ἤλθαμε νὰ πολεμήσουμε τοὺς Γερμανοὺς καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ σκέψι μας· ἡ σκλαβωμένη πατρὶς μας, ὁ σκλαβωμένος λαὸς ποὺ τόσο ὑποφέρει καὶ τίποτε ἄλλο. Θέλω βεβαίως νὰ μὲ σέβωνται σὰν ἀρχηγό τους, σὰν Βασιλέα τους, ἀλλὰ τέτοιες ἀηδίες δὲν μοῦ ἀρέσουν».

Τὸν παρεκάλεσα νὰ μοῦ ἐπιτρέψη νὰ μεταφέρω τὰς ἐντολάς του καὶ τὰς σκέψεις του, ἀκόμη καὶ τὰς φράσεις του. «Βεβαίως, βεβαίως, μοῦ ἀπήντησε. Θὰ τοὺς τὰ εἰπῶ καὶ ἐγώ, ὅταν ἔλθω νὰ τοὺς παραδώσω τὶς σημαῖες».

Ἔτσι χωρισθήκαμε, ἀφοῦ μοῦ ἔδωσε ὅλες του τὶς εὐχὲς καὶ μοῦ ἐτόνισε: «πάντα εἶχα καὶ ἔχω ἐμπιστοσύνη σὲ σένα, γιατὶ ἤξερα πόσο καλὸς διοικητὴς εἶσαι.Καὶ τώρα θὰ ἐπιτύχῃς καὶ θὰ ξεπλύνουμε τὰ αἴσχη ποὔχουμε κάμει καὶ γινήκαμε ρεζίλι ἐκτὸς τοῦ πόνου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Νὰ μεταφέρῃς τὶς εὐχές μου εἰς ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς σου καὶ τοὺς ὁπλίτας. Καλὴ τύχη σας».

Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀπάντησις, γνώριμη, βασιλικωτάτη, τοῦ ἀειμνήστου ἥρωος Βασιλέως, στὴν ἐγκληματικὴ βασιλοκαπηλεία. Μίλησε ὁ γυιὸς τοῦ Κωνσταντίνου μὲ τὴν γνωστὴ αὐστηρὴ γλῶσσα του. Γυρίζοντας στὴν Ταξιαρχία, ἀνεκοίνωσα τὰς βασιλικὰς ἐντολάς, μὴ παραλείψας νὰ ἀναφέρω ἐπὶ λέξει τὴν περιφρονητικὴν του φράσιν πρὸς τὰ ἀνόητα καμώματα. Εἶχε τόσον δηλητηριασθῆ τότε ἡ ἀτμόσφαιρα, ὥστε ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Ζέρβα, πολὺ ἀργότερα (ἐβεβαιώθην καὶ ἐγὼ προσωπικῶς ἀπὸ συζητήσεις μας) στὴν Ἑλλάδα, ἔμαθα ὅτι ὁ Βασιλεὺς Παῦλος δὲν πίστευε τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Βασιλέως καὶ ἀναγκάσθηκα νὰ ἀποστείλω εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐπιστολάς Του, ὅταν ἄλλοι δὲν τολμοῦσαν νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὸν ἀείμνηστον Γεώργιον.

Κλείνω ἔτσι αὐτὸ τὸ κεφάλαιον, γιὰ νὰ ἀρχίσω τὴν ἀφήγησι τοῦ δράματος

«Μέση 'Ανατολή». 'Από αὐτὰ τὰ ἐπεισόδια, τῶν ὁποίων, δυστυχῶς, εἶνε ἀδύνατον νὰ μεταφερθῇ καὶ ἡ ψυχολογικὴ ἀτμόσφαιρα, ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὸ δρᾶμα τῆς Μ. 'Ανατολῆς. Τὸ δρᾶμα στὸ ὁποῖον πραγματικοὶ δολοφόνοι κατὰ τῆς πατρίδος ἦσαν τὰ ἴδια τὰ παιδιά της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ Η ΘΑΝΑΣΙΜΗ ΠΑΛΗ

α) ΤΟ ΔΡΑΜΑ, ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ, Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

α) ΣΑΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γιὰ νὰ μπορέση κάθε ἀναγνώστης νὰ ἀντιληφθῇ καλύτερα τὸ δρᾶμα τῆς Μ. 'Ανατολῆς καὶ τὰ τραγικὰ γεγονότα, εἶνε ἀνάγκη νὰ κατατοπισθῇ προηγουμένως μὲ τοὺς σκοπούς, τὰς ἐπιδιώξεις καὶ τὰς πολιτικάς, πολιτειακὰς καὶ κοινωνικὰς πεποιθήσεις, τοῦ ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ ποὺ κατέφυγε στὴ Μ. 'Ανατολὴ ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα (ἀξιωματικοί, ὁπλῖται, ἰδιῶται) καθὼς καὶ μὲ τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἐτήρουν αἱ τότε ἐνδιαφερόμεναι Μεγάλαι σύμμαχοι Δυνάμεις, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔναντι τοῦ γενικωτέρου πολεμικοῦ σκοποῦ, δηλαδὴ τῆς συντριβῆς τοῦ "Αξονος καί, ἀφ' ἑτέρου, ἔναντι τῆς 'Ελλάδος, ὡς συμμάχου κατὰ τὸν πόλεμον καὶ ὡς στρατηγικοῦ χώρου, ἐνδιαφέροντος ἕνα ἕκαστον τῶν μεγάλων συμμάχων ('Αγγλία, Ρωσία, 'Αμερική) μετὰ τὸ νικηφόρον τέρμα τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ "Αξονος.

β) ΚΑΤΑΦΥΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

α) Διαρκοῦντος τοῦ 'Ελληνο - 'Ιταλικοῦ πολέμου ἡ τότε Κυβέρνησις Μεταξᾶ ἀπέστειλε εἰς Αἴγυπτον ὁμάδα ἀξιωματικῶν ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Οἰκονομόπουλον καὶ τοὺς λοχαγοὺς Καραβέλλαν καὶ 'Αραχωβίτην, μὲ σκοπὸν ὅπως ἀπὸ τὸν ἐκεῖ 'Ελληνισμὸν ἐπιστρατεύσουν ἐθελοντικῶς, ὀργανώσουν καὶ ἐκπαιδεύσουν 'Ελληνικὰ τμήματα, πρὸς συμμετοχὴν των εἰς τὸν ἀγῶνα ἐν 'Αλβανίᾳ. "Ητο τόσος ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ 'Ελληνικοῦ στοιχείου, λόγῳ τῶν νικῶν τοῦ στρατοῦ μας, ὥστε ἡ ἀποστολὴ ἐπέτυχε, χωρὶς πολλὰς δυσκολίας, νὰ ὀργανώση τὸ πρῶτον τάγμα τοῦ ὁποίου ἤρχισε τὴν ἐκπαίδευσιν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1941. "Ετσι ἐδημιουργήθη στὴν Αἴγυπτο ὁ πρῶτος πυρὴν τοῦ 'Ελληνικοῦ στρατοῦ.

β) Μετὰ τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατάληψιν τῆς 'Ελλάδος, αἱ ἑλληνικαὶ μονάδες αἱ εὑρισκόμεναι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ "Εβρου διὰ νὰ ἀποφύγωσι τὴν αἰχμαλωσίαν ἠναγκάσθησαν νὰ συμπτυχθοῦν ἐντὸς τοῦ Τουρκικοῦ ἐδάφους, ὅπου ἀφωπλίσθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ μετεφέρθησαν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ζίγδης. 'Η δύναμις τούτων ἦτο περὶ τὰ δύο τάγματα ὑπὸ τοὺς ταγματάρχας Καραθανάσην καὶ Κολοκούρην, τὸν λοχαγὸν Γιωτόπουλον καὶ τὰ κατώτερα στελέχη τῶν δύο ταγμάτων. 'Ο συνταγματάρχης ἀείμνηστος Ζήσης Γ., Διοικητὴς τότε τοῦ τομέως "Εβρου, ἀφοῦ ἐξησφάλισε τὰ τμήματά του ἐντὸς τοῦ τουρκικοῦ ἐδάφους, ηὐτοκτόνησε, μὴ θέλων νὰ αἰχμαλωτισθῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὅπου ἐνόμιζε ὅτι θὰ παραμείνη μέχρι τέλους τοῦ διεξαγομένου πολέμου.

γ) ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΣΥΝΘΗΜΑ ΗΤΤΟΠΑΘΕΙΑΣ

Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ὅπου τὰ 'Ελληνικὰ τμήματα παρέμειναν ἐπὶ 3μηνον, ἔλα-

βον χώραν τὰ πρῶτα σοβαρὰ γεγονότα σὲ ξένον ἔδαφος καὶ ἐρρίφθη γιὰ πρώτη φορὰ «σύνθημα ἡττοπαθείας» εἰς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, παρακινουμένους νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἑλλάδα, διότι ὅπως ἐπροπαγανδίζετο τότε, ὁ ἀγὼν διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶχε λήξει. Πρωτοστατοῦντος ἑνὸς τῶν λοχαγῶν διοικητῶν, τὸ ἥμισυ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα μὲ τὸν λοχαγὸν Γιωτόπουλον, οἱ δὲ ὑπόλοιποι, εὐτυχῶς, ὑπὸ τοὺς ταγματάρχας Καραθανάσην καὶ Κολοκούρην, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν εἰς Τουρκίαν Ἑλληνικῶν Προξενικῶν Ἀρχῶν, Ἄγγλων καὶ Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν οἱ ὁποῖοι ἦλθον πρὸς τοῦτο ἐξ Αἰγύπτου, μετεφέρθησαν εἰς Αἴγυπτον ὅπου ὠργανώθη τὸ Ιον Ἑλληνικὸν τάγμα.

Ὁ πρῶτος Ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν στὴ Μ. Ἀνατολή, ὁ φλογερὸς πατριώτης, ὁ τελευταῖος ἀντιπρόσωπος τοῦ Βασιλέως στὴ μάχη τῆς Κρήτης, ὁ ἀείμνηστος Στέλιος Δημητρακάκης, παρασημοφορῶν, παρουσίᾳ τῆς Α. Υ. τοῦ Πρίγκιπος Πέτρου, τὸν ἥρωα τῶν ἡρώων Νεοζηλανδὸν στρατηγὸν Frayberg, τὸν διοικήσαντα τὰ τελευταῖα συμμαχικὰ στρατεύματα στὴ μάχη τῆς Κρήτης. Ἡ ἔκθεσις τοῦ παρασημοφορουμένου στρατηγοῦ ποὺ ὑπέβαλε μετὰ τὴν διαφυγήν του στὴ Μ. Ἀνατολή, ἀποτελεῖ ὕμνον διὰ τὸν παρασημοφοροῦντα αὐτὸν συμπολεμιστήν του, Ἕλληνα Ὑπουργόν.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι εἰς τὰ ἑλληνικὰ αὐτὰ τμήματα ὅταν διήρχοντο ἀπὸ τὴν Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον, ἐπεφυλάχθησαν ἐξαιρετικαὶ τιμαὶ καὶ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν χωρῶν τούτων, διότι ἐθεωρήθη ὅτι ἐξεπροσώπουν τοὺς ἥρωας τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔπους καὶ τῶν ὀχυρῶν Μακεδονίας καὶ Θράκης.

Μετὰ τὴν κατάληψιν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν τῆς Κρήτης, ἡ ἐκεῖ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μὲ Πρωθυπουργὸν τὸν Τσουδερὸν καὶ ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς Γεώργιος διέφυγον, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸ τέλος Μαΐου τοῦ 1941 μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Ἄγγλων, εἰς Αἴγυπτον.

Πρῶτος Ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν ὡρίσθη ὁ ἀείμνηστος ὑπέροχος πατριώτης Στέλιος Δημητρακάκης.

Εἶχε μείνει τελευταῖος ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως Τσουδεροῦ στὴν Κρήτη κοντὰ στὸ θρυλικὸ στρατηγό, Νεοζηλανδὸ Φράϊμπεργκ, μετὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἀνεχώρησε εἰς Αἴγυπτον τὴν 3ην Ἰουνίου τοῦ 1941.

Εἶνε ὁ σύνδεσμος, τρόπον τινά, τῆς τελευταίας μάχης τοῦ Ἔθνους στὸ πατρικὸ ἔδαφος, πρὸς τοὺς ἀγῶνας ποὺ θὰ συνεχισθοῦν πλέον εἰς ξένα ἐδάφη.

Βγαλμένος ἀπὸ τὸ καμίνι τοῦ ἀγῶνος στὴν Κρήτη, ὅπου οἱ Κρητικοί, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἐπολέμησαν ὡς μία συνολικὴ ψυχὴ κατὰ τοῦ κατακτητοῦ, εἶχε τὴν φλόγα τῆς συνεχείας τοῦ ἀγῶνος μας στὴ Μ. Ἀνατολὴ καὶ διέθεσε ὡς ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ὅλας του τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις διὰ τὴν δημιουργίαν ἀξίου Στρατοῦ.

Δυστυχῶς, ὅπως θὰ ποῦμε παρακάτω, οἱ πρῶτοι συνεργάται του ὁρμῶνται ἀπὸ τὰ πολιτικά των πάθη, τὰς ἀντιζηλίας των καὶ τὰς καχυποψίας των.

δ) ΠΡΩΤΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ. ΠΡΩΤΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ

Ἡ Κυβέρνησις ἐγκατεστάθη ἀρχικῶς εἰς Κάϊρον καὶ ἤρχισε τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἐκεῖ Ἑλληνικῶν τμημάτων. Περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου 1941, ὠργανώθη διὰ τῶν πρώτων ἐκεῖ ἀξιωματικῶν τὸ ΑΒΕΣΜΑ (Ἀρχηγεῖον Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων Μέσης Ἀνατολῆς), μὲ ἀρχηγὸν τὸν ἀντιστράτηγον Τζανακάκην, ὑπαρχηγὸν τὸν ὑποστράτηγον Σκουλᾶν καὶ γεν. διευθυντὴν τὸν ἔφ. συνταγματάρχην Ἱππικοῦ Οἰκονομόπουλον, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ ὀργανώνῃ τὰ εἰς τὴν Αἴγυπτον Ἑλληνικὰ τμήματα. Παραλλήλως, ἤρχισε ἡ διαφυγὴ ἐκ τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος εἰς Αἴγυπτον Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐκ τῶν πλησίον πρὸς τὸ τουρκικὸν ἔδαφος νήσων Χίου, Μυτιλήνης, Σάμου καὶ Ἰκαρίας.

Διὰ τοῦ ἐμψύχου τούτου ὑλικοῦ συνεπληρώθη ἡ δύναμις τῶν δύο ταγμάτων καὶ συνεκροτήθη καὶ 3ον τάγμα. Ὅσοι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῶσι εἰς τὸν στρατὸν (γέροντες, γυναῖκες, παιδιὰ) συνεκεντρώθησαν εἰς στρατόπεδα, συντηρούμενοι μερίμνῃ τῶν Ἀγγλικῶν Ἀρχῶν. Διὰ τῶν ἀνωτέρω τριῶν ταγμάτων, ὠργανώθη ἡ Ι Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία, τῆς ὁποίας ἡ διοίκησις ἀνετέθη εἰς τὸν ὑποστράτηγον Μαραβέαν Βασ. διαφυγόντα εἰς Αἴγυπτον ἐκ Ρουμανίας, ὅπου καὶ προπολεμικῶς καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ὑπηρέτει ὡς Στρατιωτικὸς Ἀκόλουθος. Ὁ συνταγματάρχης Ἀντωνίου Ε. διαφυγὼν καὶ αὐτὸς ἐκ Βουλγαρίας ὅπου ὑπηρέτει καὶ προπολεμικῶς καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, ὡς Στρατιωτικὸς Ἀκόλουθος, ἐτοποθετήθη προσωρινῶς εἰς τὴν δημιουργουμένην Ἐπιτελικὴν Ὑπηρεσίαν.

Μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1942, ὁπότε ἀφίχθησαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὁ κ. Παν. Κανελλόπουλος, ἀναλαβὼν Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ πολλοὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον τὰς διοικήσεις τῶν μονάδων, ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς τῆς Μ.Α. εὑρέθη κατ᾿ οὐσίαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν ἀξιωματικῶν Τζανακάκη, Σκουλᾶ, Μαραβέα καὶ Ἀντωνίου, εἰς τὴν πλέον λεπτὴν φάσιν τῆς ἀρχικῆς ὀργανώσεώς του καὶ τῆς προπαρασκευῆς του πρὸς πόλεμον καὶ ἐν μέσῳ μυρίων δυσκολιῶν καὶ ἀντιδράσεων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὁ ἀντιστράτηγος Τζανακάκης, ἀξιωματικὸς γενναῖος, ἠθι-

κώτατος, ἐντίμου καὶ εὐθυτάτου χαρακτῆρος καὶ ἐξαίρετος πολεμιστής, εὑρίσκετο ἀπὸ ὀκταετίας μακρὰν τοῦ στρατεύματος, ἡλικιωμένος πλέον καὶ λίαν ἐπισφαλοῦς ὑγείας ἐκ τῶν τραυμάτων του καὶ τῶν κακουχιῶν τοῦ πολέμου καί, συνεπῶς, μόνον τὸ ἠθικόν του ἀνάστημα ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἀξιομάχου στρατοῦ. Τὸ βάρος συνεπῶς τῆς τεραστίας εὐθύνης ἔπιπτε κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν, ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν δύο ἑτέρων ἀξιωματικῶν, οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς, καίτοι ἦσαν ἐπαγγελματικῶς πλήρως κατηρτισμένοι, δὲν ἦσαν, ἐν τούτοις, οἱ κατάλληλοι διὰ τὴν δημιουργίαν ἐν τῇ ξένῃ στρατοῦ ἀξιομάχου ὑπὸ συνθήκας ἐξαιρετικῶς δυσκόλους, ἐν μέσῳ μυρίων ἀντιδράσεων καὶ ἀντικρουομένων συμφερόντων ἀτομικῶν, ἀλλὰ καί, γενικώτερον, διεθνῶν πολιτικῶν τοιούτων. Ἐστεροῦντο τῆς ἀπαιτουμένης πνοῆς, ἐνθουσιασμοῦ καὶ πίστεως εἰς ἕνα σκληρὸν ἀγῶνα, διότι ἐστεροῦντο τοῦ κύρους ὅπερ προσδίδει τὸ πεδίον μάχης, ἀφοῦ δὲν συμμετέσχον εἰς τὸν διεξαχθέντα ἀγῶνα ὑπὸ ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους. (Ὁ ἀείμνηστος, συνταγματάρχης τότε, Λιώσης, Στρατιωτικὸς Ἀκόλουθος εἰς Παρισίους, ἅμα τῇ κηρύξει τοῦ πολέμου ἐγκατέλειψε ἀμέσως τὴν θέσιν του καὶ ἔσπευσε εἰς τὸ προσκλητήριον τοῦ ἀγῶνος, ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν). Συνεπῶς καὶ τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐκτελεσθὲν ἔργον, ὑπῆρξεν ἀνάλογον πρὸς τὰς ὀλίγας προσπαθείας των, αἱ δὲ πρῶται τεθεῖσαι βάσεις, ὑπῆρξαν σαθραὶ καὶ ἐβάρυνον ἐπὶ τῶν μετέπειτα τραγικῶν γεγονότων.

Δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀντιληφθῶσι ἀπὸ τῶν πρώτων στιγμῶν, τὸ τεράστιον πολιτικοστρατιωτικὸν πρόβλημα τῆς δημιουργίας ἐκ τοῦ μηδενὸς στρατοῦ ἀξιομάχου, δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐπιβάλουν τὴν ἀπαραίτητον σιδηρὰν πειθαρχίαν εἰς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, οἱ ὁποῖοι ἔφεραν μαζύ των ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὰς ποικίλας πολιτικάς, πολιτειακὰς καὶ ἀτομικὰς ἀντιθέσεις των, δὲν ἤρθησαν ὑπεράνω τῶν περιστάσεων, δὲν ἐθερμαίνοντο ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἐκδικήσεως ἐναντίον τῶν κατακτητῶν καὶ συνεπῶς τῆς ταχείας ὀργανώσεως στρατοῦ, ὅπως τὸν ὁδηγήσουν εἰς τὴν μάχην καί, πρὸ παντός, δὲν ἀντελήφθησαν τὸν θανάσιμον ἀντίπαλον, τὸν Κομμουνισμόν, ὁ ὁποῖος κατὰ φυσικὸν λόγον θὰ κατέβαλλε κάθε προσπάθειαν διαλύσεως τῶν ἐθνικῶν τμημάτων.

Ἄλλως τε, ὅπως ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ πεισθῇ ἀπὸ τὰ συνημμένα ἀποδεικτικά, οὐδεμία ψυχικὴ ἑνότης ἐπεκράτει μεταξὺ τῶν πρώτων τούτων Διοικήσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ὁ ὑποστράτηγος Σκουλᾶς, ὑπαρχηγὸς τοῦ Στρατοῦ, εὑρίσκεται εἰς διαρκῆ διάστασιν πρὸς τὸν ἀείμνηστον στρατηγὸν Τζανακάκην καὶ ὁ ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν Δημητρακάκης διὰ τηλεγραφήματός του τῆς 22-10-41 πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ Λονδῖνον, ζητεῖ τὴν ἀπομάκρυνσίν του πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας, ἐμπεδώσεως τῆς πειθαρχίας καὶ ὡς ἀντιδρῶντος εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν.

Ὁ αὐτὸς ὑποστράτηγος κατηγορεῖ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου, ὅτι συνεργάζεται μὲ τὴν Γκεσταπό!! χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποδείξῃ τὴν τεραστίαν ταύτην κατηγορίαν.

Ὁ στρατηγὸς Μαραβέας, δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν στρατηγὸν Βάσσον, κατηγορεῖ μὲ τὴν σειράν του τοὺς Σκουλᾶν — Καραβίτην — Κολιγιάννην καὶ ζητεῖ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Βασιλέως. Νομίζει δέ, ὅτι εἶνε ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας.

Ὁ στρατηγὸς Βάσσος ἐπιθυμεῖ ἄλλον ὑπουργὸν Στρατιωτικῶν μὲ φρόνημα βασιλικώτερον.

Καὶ ὅταν τὰ κεφάλια κτυπιοῦνται σὰν τὰ τραγιά, τί στρατὸς μπορεῖ νὰ ἑτοιμασθῇ; Ἀντιθέτως τὸ Κ.Κ.Ε. μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Γερμανο - Ἰταλῶν, διεῖδε ἀμέσως τὴν εὐκαιρίαν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἀπὸ 20)ετίας σκοτεινῶν σκοπῶν τῆς ἐπικρατήσεώς του. Διαθέτων ὁ κομμουνισμὸς πλουσίαν συνωμοτικὴν πεῖραν 20ετοῦς παρανόμου βίου, πεπειραμένα καὶ ἱκανὰ στελέχη καὶ καλυπτόμενος ὑπὸ τὸν ψευδῆ μανδύαν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος, ὠργάνωσε εἰς τὴν κατεχομένην Ἑλλάδα τὸ ΕΑΜ καὶ ἐκτὸς τῶν κομμουνιστικῶν στελεχῶν του, ἐπαγίδευσε μὲ τὰ ψευδῆ περὶ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος συνθήματά του πολλοὺς ἐθνικόφρονας πολίτας καὶ πολλοὺς μονίμους ἀξιωματικούς.

Μόλις συνεκροτήθη Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἤρχισεν παραλλήλως καὶ ἡ ὀργάνωσις Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἀντελήφθη ἀμέσως, ὅτι ἡ δημιουργία ἐθνικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν ξένην, ἀπετέλει σοβαρώτατον κίνδυνον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν δολίων ἐπιδιώξεών του διὰ τὴν εἰς τὸ μέλλον κατάληψιν τῆς ἐξουσίας καί, γενικῶς, τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν ἐρυθρὸν φασισμόν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀντιδράσῃ ἀμέσως. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων γενικωτέρων, εὐνοϊκῶν πρὸς τοῦτο, συνθηκῶν, τὸ Κ.Κ.Ε. ἐβοηθεῖτο εἰς τὰς ἐπιδιώξεις του καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Ρωσία, τῆς ὁποίας ἦτο τυφλὸν καὶ ἀποκλειστικὸν ὄργανον, ἦτο σύμμαχος τῶν ἐλευθέρων ἐθνῶν καὶ διεξῆγε σφοδροτάτους καὶ σκληροὺς ἀγῶνας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους της, πρὸς συντριβὴν τῆς Γερμανίας.

Κατόπιν τούτου, τὸ Κ.Κ.Ε. καθώρισε τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ παίξῃ ἐν Μ. Ἀνατολῇ καὶ ὁ ὁποῖος συνίστατο εἰς τήν, πάσῃ θυσίᾳ, παρεμπόδισιν ὀργανώσεως ἐθνικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ ἀντιθέτως εἰς τὴν ὀργάνωσιν κομμουνιστικοῦ στρατοῦ, καμουφλαρισμένου ὑπὸ δημοκρατικὸν μανδύαν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, καὶ ἐν συνεργασίᾳ πρὸς τὸ Ε.Α.Μ. νὰ ἐπικρατήσῃ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐν Ἑλλάδι.

Ἀφοῦ καθωρίσθη ὁ γενικὸς σκοπός, τὸ Κ.Κ.Ε. ἤρχισε νὰ διοχετεύῃ εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν, δραστήρια αἱ ἱκανώτατα στελέχη τὰ ὁποῖα μὲ τὸν χαρακτηρίζοντα τοὺς κομμουνιστὰς ἐξαιρετικὸν φανατισμόν, ἤρχισαν τὸ διαβρωτικὸν καὶ ἀντεθνικὸν ἔργον των.

ε) ΕΥΝΟΪΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΕΝ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΡΑΣΙΝ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

ι) ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ

Δὲν προΐστατο, ὡς πολλοὶ μέχρι τοῦδε ἐτόνισαν, τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, προσωπικότης δυναμένη νὰ ἀντιληφθῇ τὸν ἐκ τοῦ Κομμουνισμοῦ ἐθνικὸν κίνδυνον. Ὁ Πρωθυπουργὸς Τσουδερός, ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Λονδῖνον ἀπὸ ὅπου, ὡς ἦτο φυσικόν, δὲν ἠδύνατο νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ στρατοῦ καὶ δὲν ἠθέλησε ν' ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ θέσις του εὑρίσκετο πλησίον τῶν ὀργανουμένων μονάδων καὶ ὅτι ἡ ὀργάνωσις ἀξιομάχου στρατοῦ ἀπετέλει τὸ κύριον μοναδικὸν ἔργον του.

Μετὰ λύπης ἐνθυμοῦμαι τὴν πρώτην παρουσίασίν μου εἰς τοῦτον, ὅταν εἶχον φθάσει εἰς Μ. Ἀνατολήν, μὲ πόσον προσποιητὸν ἐνδιαφέρον ἤκουε τὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος μας καὶ τὴν ἀγωνιώδη ἀναμονήν (ὡς ἐτόνισα καὶ εἰς αὐτόν, ὡς

καὶ εἰς οἱονδήποτε ἐπίσημον ποὺ συνήντησα) ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν διὰ σαφεῖς ὁδηγίας ἐκ μέρους του. Ἐπανειλημμένως τοῦ ἐτόνισα, ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν ἕτοιμοι εἰς πᾶσαν θυσίαν. Ὑπεσχέθη. Ἀλλὰ οὐδὲν ἐνήργησε. Συνεπῶς οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἀντιμετώπισαν δυναμικὸν κυβερνήτην ἐν τῇ ξένῃ κατὰ τὴν δυσχερεστάτην ταύτην περίοδον τοῦ Ἔθνους μας.

ιι) ΑΠΟΥΣΙΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ

Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξε ὅτι δὲν ἐζητήθη ἐγκαίρως ἐκ τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς ἀντάξιος τῶν δυσκόλων περιστάσεων, δυνάμενος νὰ καθορίσῃ σαφὲς πρόγραμμα ὀργανώσεως, ἐκπαιδεύσεως καί, πρὸς πόλεμον, προπαρασκευῆς στρατοῦ, νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἀπαραίτητον πάντοτε, ἀλλὰ ὑπέρ ποτε τότε σιδηρὰν πειθαρχίαν εἰς τὰς ἀλληλοϋποβλεπομένας, πολιτικῶς ἀντιτιθεμένας καὶ φιλοδόξους, ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου, ὁμάδας μονίμων ἀξιωματικῶν καὶ νὰ συντρίψῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεώς του τὸ κομμουνιστικὸν τέρας. Κατὰ τὴν ἄφιξίν μου εἰς Μ. Ἀνατολὴν εἶχον λάβει ἐντολὴν ἀπὸ τοὺς ἀντιστρατήγους Κοσμᾶν, Μπακόπουλον καὶ Παπαδόπουλον, διοικητὰς Σωμάτων τοῦ διεξαχθέντος ἐν Ἀλβανίᾳ νικηφόρου ἀγῶνος, ὅπως ὑποδείξω καὶ ἐκ μέρους των τὴν ἀνάγκην ταύτην. Ἀλλὰ εἰς ποῖον νὰ τὸ ὑποδείξω;

ιιι) ΜΟΝΙΜΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ

Ἡ ἀπουσία στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ ἐπέτρεψε εἰς ἀρκετοὺς ἀξιωματικούς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ ἡ ὀργάνωσις ἀξιομάχου στρατοῦ, ν' ἀναμοχλεύσουν τὰς παλαιὰς πολιτικάς, πολιτειακὰς καὶ ἀτομικὰς ἀντιθέσεις των, νὰ μεταβληθοῦν, ἀργόσχολοι οἱ πλεῖστοι, εἰς ἀντιμαχομένας καὶ ἀλληλομισουμένας μονάδας καὶ νὰ ἀποδυθοῦν εἰς ἕνα ἀγῶνα ἀλληλοεξοντώσεως. Μία μερὶς ἀξιωματικῶν δὲν ἠνείχετο εἰς τὸν στρατὸν παρὰ μόνον καθαροαίμους ἀντιβενιζελικοὺς καὶ ἐμονοπώλει τὴν ἐθνικοφροσύνην καὶ τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα ἀφοσίωσιν, χωρὶς ὅμως νὰ ὑπακούῃ καὶ εἰς τὰς σοφὰς συμβουλὰς τοῦ μάρτυρος τούτου Βασιλέως. Ἄλλη μερὶς ἐκ παλαιῶν δημοκρατικῶν καὶ ἀποτάκτων τοῦ κινήματος τοῦ 1935, ἔχουσα παλαιὰς δοσοληψίας μὲ τὴν προηγουμένην, ἐπεχείρει νὰ ἀναλάβῃ τὰς διοικήσεις, ν' ἀποξενώσῃ τοὺς ἀντιπάλους της καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ. Ἐξαίρεσιν φωτεινὴν ἐκ τούτων, ὑπερόχου συμπεριφορᾶς, ἀνωτερότητος, ἀτικειμενικότητος, αὐτοθυσίας καὶ κατανοήσεως τῶν ἀναγκῶν καὶ κινδύνων τοῦ ἔθνους, παρουσίασε ὁ γενναιόψυχος (ὁ γενναῖος τῶν γενναίων) Λ. Τσιγάντες, (τὸν ὁποῖον οὐδὲ πρὸς στιγμὴν δὲν παρέσυρε οὔτε ἡ πικρία δι' ἀηδῆ καὶ σκληρὰν μεταχείρισιν, οὔτε ἡ πολιτική του θέσις, οὐδὲ ἡ ἀπόλυτος δυνατότης του, λόγῳ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνης κρατούντων Ἑλλήνων καὶ Ἄγγλων) καὶ οἱ μικρότερον γενναῖοι ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος, λοχαγοὶ τότε, Τάσος Τσούμας, Δ. Κούρτελης, ὧν ὁ πρῶτος ἀνάπηρος βαρυτάτου τραύματος.

Ὑπῆρχε βεβαίως (ἀλλοίμονον ἂν δὲν ὑπῆρχε), πλῆθος ἀξιωματικῶν οἱ ὁποῖοι ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν φρονημάτων ἐπειθάρχουν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Βασιλέως

καὶ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπεδίωκον μετὰ φανατισσμοῦ τὴν ὀργάνωσιν ἀξιομάχου στρατοῦ, πλὴν ὅμως, ὡς συνήθως συμβαίνει εἰς παρομοίας περιστάσεις, ἐβάλλοντο ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων καὶ ἐχαρακτηρίζοντο ἀπὸ τοὺς μὲν ὡς «συνοδοιπόροι» ἀπὸ τοὺς ἄλλους δέ, ὡς κρυπτοφασίσται.

ιυ) ΕΛΛΕΙΨΙΣ ΕΠΑΡΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Ἡ ἔλλειψις πολλῶν μονάδων καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀδυναμία χρησιμοποιήσεως ὅλων τῶν ἱκανῶν ἀξιωματικῶν εἰς τὰς διοικήσεις, ἐπεδείνωνε τὴν ἀνωτέρω κατάστασιν καὶ οὕτω οἱ ἔχοντες τὴν τύχην καὶ τὴν τιμήν, ἀλλὰ καὶ τὴν λεπτοτάτην εὐθύνην νὰ διοικοῦν μονάδας, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν φρονημάτων, ἐγένοντο ὁ στόχος διαβολῶν καὶ δυσφημήσεων ὑπὸ τῶν εἰς Κάϊρον εὑρισκομένων, ἐκτὸς τῶν μονάδων, συναδέλφων των. Ἐὰν βεβαίως ὑπῆρχε Κυβέρνησις ἱκανή, καὶ ἄξιος τοῦ ὀνόματός του στρατιωτικὸς ἀρχηγός, ἡ δυσχέρεια αὐτὴ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπερπηδηθῇ διὰ τῶν κάτωθι ἁπλουστάτων μέτρων, ὅπως ἀργότερα ἀπέδειξε ἡ ἰσχυρὰ δυὰς Παπανδρέου - Βεντήρη καὶ ὅπως ἐν μέρει ἐνήργησε ὁ ἀείμνηστος Λιώσης, καίτοι μὴ διαθέτων τὴν ἐπιβαλλομένην πολιτικὴν ἐνίσχυσιν:

Ἐπιλογὴ τῶν ἱκανωτέρων διὰ τὰς διοικήσεις, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν φρονημάτων. Συγκέντρωσις τῶν πλεοναζόντων εἰς στρατιωτικὰς σχολὰς πρὸς ἐκπαίδευσιν ἐντονωτάτην, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ καιρὸς διὰ πολιτικολογίαν. Ἐναλλαγὴ εἰς τὰς διοικήσεις καὶ ἐπιτελεῖα. Ἀποστρατεία τῶν ἀνικάνων, πολιτικολογούντων καὶ ἀπειθάρχων καὶ συγκέντρωσις τούτων εἰς στρατόπεδα ἢ πόλεις μικράς, ὥστε νὰ καθίστανται ἀκίνδυνοι.

Ἡ ἐπὶ ξένης χώρας προσπάθεια ὀργανώσεως ἐθνικοῦ στρατοῦ ἀπετέλει πρόσθετον εὐνοϊκὴν συνθήκην διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι οὕτω εἶχαν πλήρη ἀσυδοσίαν καὶ ἐλευθερίαν δράσεως, μακρὰν πάσης ὠργανωμένης ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως, ὑπὸ τὴν ἔντονον ξένην προπαγάνδαν ἰδίᾳ τὴν ρωσικὴν καὶ ὑπὸ τὰ ἀδιάφορα βλέμματα τῶν Αἰγυπτίων, Παλαιστινίων καὶ Συρίων.

ν) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Ἀ γ γ λ ί α: Ἦτο ἡ κυριαρχοῦσα δύναμις ἐν Μ. Ἀνατολῇ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ ὀργανούμενος στρατὸς ἐτέλουν ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν τῶν στρατιωτικῶν της ἡγητόρων. Αὐτή, ἄλλως τε, διέθετε ἅπαντα τὰ ὑλικὰ μέσα διὰ τὴν ζωὴν καὶ ὀργάνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων καὶ τῶν καταφυγόντων εἰς Μ. Ἀνατολὴν ἰδιωτῶν. Διεξάγουσα ἕνα σκληρότατον πόλεμον ἐπιβιώσεως ἔναντι ἑνὸς ἀδυσωπήτου ἐχθροῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἄλλην ἐπιδίωξιν ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν τόσον ἐν τῇ κατεχομένῃ Ἑλλάδι, ὅσον καὶ ἐν τῇ Μ. Ἀνατολῇ τμημάτων ἀντιστάσεως κατὰ τῶν Γερμανοϊταλῶν, ὥστε ν' ἀπασχολῇ διὰ τῶν Ἑλλήνων, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρας Μεραρχίας τοῦ Ἄξονος. Θὰ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι προβλέπουσα μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου τὸν ἐκ Ρωσίας κίνδυνον θὰ ἐπεθύμει πάρα πολὺ αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις νὰ ἀπετελοῦντο ἀπὸ ἐθνικιστικά, ἤτοι ἀντικομμουνιστικὰ στοιχεῖα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως ἐκείνην, ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου ἦτο λίαν ἀβεβαία καὶ ὁ ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς Γερμανίας θανάσιμος κίνδυνος ἐκυριάρχει εἰς τὰ πνεύ-

ματα ὅλων τῶν ἰθυνόντων Ἄγγλων. Συνεπῶς, ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς οἱ Ἄγγλοι ἐνδιαφερόμενοι πρωτίστως ὅπως ἐπιζήσῃ διὰ παντὸς μέσου ἡ Ἀγγλία, ἀπέβλεπαν δευτερευόντως εἰς τὰ κοινωνικὰ φρονήματα τῶν ἀποτελούντων τὰς ὁμάδας τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν Γερμανῶν. Πιστεύω, ὅτι μεταξὺ τῆς ἀνυπαρξίας ἀγωνιστῶν κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ τῆς ὑπάρξεως τοιούτων, ἔστω καὶ κομμουνιστῶν, θὰ ἐπροτίμων ἀδιστάκτως τὴν δευτέραν λύσιν. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου, ἀσφαλῶς, ὑπεστήριξαν εἰς τὴν κατεχομένην Ἑλλάδα ἐπισήμως καὶ ἐξώπλισαν τὸ ΕΑΜ, διὰ τὰς δολίας προθέσεις τοῦ ὁποίου ἐναντίον των, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀπατῶνται. Ἡ ὕπαρξις, ἄλλως τε, ἰσχυρῶν κομμουνιστικῶν ὁμάδων ἀντιστάσεως εἰς τὴν κατεχομένην Ἑλλάδα, τοὺς ἠνάγκαζε ἴσως νὰ τηροῦν στάσιν ἀνοχῆς ἔναντι τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἔδρων εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ νὰ μὴ ἀποφασίζουν τὴν ἄμεσον συντριβήν των, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἠδύναντο νὰ πραγματοποιήσουν, ἐὰν ἤθελον.

Ἐκτὸς τούτων ἡ Γερμανικὴ προπαγάνδα ἐπιθυμοῦσα διάσπασιν τῆς Ἀγγλορωσικῆς συμμαχίας ἔκαμε τὸ πᾶν, χρησιμοποιοῦσα τὸ ἰσχυρότατον προπαγανδιστικὸν ὅπλον πρὸς ὑπονόμευσιν τῆς ἀνωτέρω συμμαχίας. Καὶ πρὸ τοιούτου κινδύνου, οἱ Ἄγγλοι ἤθελον ἴσως νὰ παρουσιάσωσι ἁπτὰ δείγματα τῆς ἴσης μεταχειρίσεως ἁπάντων τῶν ἀγωνιζομένων.

Ἐξ ἄλλου, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἡ σύμμαχος Ρωσία, ἡ ὁποία δὲν ἐπέτρεπε μίαν ἀπροκάλυπτον κατὰ τῶν ὀπαδῶν της πολεμικήν. Ἀπέβλεπε, ἄλλως τε, ὡς ἀπεδείχθη, ὅπως, μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Γερμανῶν, προλάβη νὰ τακτοποιήσῃ τὰ ἐν Ἑλλάδι ζητήματα, ὥστε νὰ μὴ κυριαρχήσουν τὰ κομμουνιστικὰ στοιχεῖα καὶ ἡ Ἑλλὰς περιέλθῃ εἰς τὴν σφαῖραν ἐπιρροῆς τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, γεγονὸς τὸ ὁποῖον θὰ ἀπετέλει θανάσιμον κίνδυνον διὰ τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας εἰς τὸν μεσογειακὸν χῶρον. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ γενικωτέρου τούτου πλαισίου, πρέπει νὰ κρίνωμεν τὴν ἑρμαφρόδιτον στάσιν ἐν Μ. Ἀνατολῇ τῶν Ἄγγλων, ἔναντι τῆς κομμουνιστικῆς δραστηριότητος τῶν Ἑλληνικῶν ὁμάδων.

Σοβιετικὴ Ρωσία: Δὲν χρειάζεται οὐδεμίαν ἀνάπτυξιν ἡ πολιτικὴ ταύτης ἔναντι τῆς Ἑλλάδος. Ὑπῆρξε, εἶνε καὶ θὰ εἶνε ἡ ἐπικράτησίς της ἐπὶ τοῦ Βαλκανικοῦ καὶ Μεσογειακοῦ χώρου, ὅστις τόσον τὴν ἐνδιαφέρει στρατηγικῶς. Ἐχρησιμοποίησε πρὸς τοῦτο ἀνεξόδως καὶ εἰς βάρος τῶν Ἄγγλων, τὰ φανατισμένα ὄργανά της, τοὺς κομμουνιστὰς τῆς Ἑλλάδος. Εἶνε, συνεπῶς, τελείως φυσικὴ ἡ ἔντονος ὑποστήριξις τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῶν σκοπῶν του πρὸς διάλυσιν πάσης ἐθνικιστικῆς μονάδος, σκοπῶν, ἄλλως τε, τοὺς ὁποίους αὐτὴ αὕτη ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις καθώριζε εἰς τὰ ἀφωσιωμένα ὄργανά της, τοὺς κομμουνιστάς.

Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι: Δὲν εἶχον εἰσέλθει ἀκόμη εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Ἄξονος, ἀλλὰ καὶ ὅταν εἰσῆλθον, ἡ περιοχὴ τῆς Μ. Ἀνατολῆς ἦτο ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐπιρροὴν τῶν Ἄγγλων. Συνεπῶς, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀναμιχθοῦν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ζητήματα τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Γερμανία—Ἰταλία: Ἦτο φυσικὴ ἡ ἔντονος προσπάθειά των ὅπως ἀποτρέψουν κάθε ὀργάνωσιν Ἑλληνικοῦ τμήματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμάχετο ἐναντίον των καί, συνεπῶς, διὰ τῶν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ ἀφθόνων καὶ δραστηρίων πρακτόρων των, ἔπραττον τὸ πᾶν διὰ νὰ δημιουργήσουν δυσκολίας καὶ τελικῶς, πάσῃ θυσίᾳ, διαλύσουν τὰς Ἑλληνικὰς μονάδας. Ὑπεστήριζον συνεπῶς τοὺς κομμουνιστὰς εἰς

τὸ φθοροποιὸν ἔργον των καὶ πάντα ἄλλον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐβοήθει εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνάπτυξιν Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ τεθέντος ἀνωτέρω γενικωτέρου πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ πλαισίου, τόσον τῶν ἡμετέρων ἐπιδιώξεων, ἀδυναμιῶν καὶ σφαλμάτων ἐν Μ. Ἀνατολῇ, ὅσον καὶ τῶν ἐπιδιώξεων καὶ ἀλληλοσυγκρουομένων συμφερόντων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, θὰ προσπαθήσω νὰ παρουσιάσω ἐν μεγάλῃ συντομίᾳ τὰ ἐν τῇ Μ. Ἀνατολῇ γεγονότα, τὰ ὁποῖα τόσον ἐπέδρασαν ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι μετέπειτα ἐξελίξεων. Διότι εἶνε γεγονὸς ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὑπὸ ἰσχυροὺς κυβερνήτας καὶ στρατιωτικοὺς ἀρχηγοὺς καὶ μὲ σῶμα ἀξιωματικῶν ὁμονοοῦν καὶ πειθαρχημένο, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὀργανωθῇ ἕνα πλῆρες σῶμα στρατοῦ ἐν Μ. Ἀνατολῇ, τὸ ὁποῖον, ἐκτὸς τῆς ἀναμφισβητήτως ἐξόχου συμμετοχῆς εἰς τὸν διεξαγόμενον ἀγῶνα καί, συνεπῶς, τῶν προσφάτων ἀπαιτητικῶν μετοχῶν ἀγῶνος, ἐρχόμενον εἰς Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, δὲν θὰ ἐπέτρεπε εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ τὸ ΕΑΜ νὰ πραγματοποιήσουν τὰ φοβερὰ γεγονότα τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1944 καὶ τὸν μετέπειτα συμμοριακὸν ἀγῶνα.

2. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΙΟΥΝΙΟΥ 1941 ΜΕΧΡΙ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1942

α) Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὑπὸ Κυβερνήτην τὸν Τσουδερὸν καὶ μὲ στρατιωτικὴν ἡγεσίαν τοὺς ἀντιστράτηγον Ε. Τζανακάκην, ὑποστράτηγον Β. Μαραβέαν καὶ συνταγματάρχην Ε. Ἀντωνίου κατεβλήθη προσπάθεια ὀργανώσεως τῶν μονάδων καὶ περὶ τὸ τέλος Μαρτίου 1942 εἶχον ὀργανωθῆ αἱ κάτωθι μονάδες:

— ΑΒΕΣΜΑ, μὲ ἕδραν τὸ Κάϊρον (Τζανακάκης).

— Γεν. Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ μὲ ἕδραν τὸ Κάϊρον (Ἀντωνίου).

— Ι Ταξιαρχία, δυνάμεως τριῶν ταγμάτων, εἰς περιοχὴν Χεντέρας (ὑποστράτηγος Μαραβέας).

— 1ον Τάγμα: Ὁπλῖται ἐξ ὁλοκλήρου Αἰγυπτιῶται Ἕλληνες.

— 2ον Τάγμα: Ὁπλῖται ἐκ τῶν συμπτυχθέντων ἐκ τῆς περιοχῆς Ἕβρου Ἑλληνικῶν τμημάτων μετὰ τὴν Γερμανικὴν ἐπίθεσιν.

— 3ον Τάγμα: Ὁπλῖται κατὰ τὸ ἥμισυ ἐκ τῶν διαφυγόντων κατὰ τὴν κατοχὴν ἐκ τῶν νήσων Σάμου, Χίου, Μυτιλήνης, Ἰκαρίας καὶ ὀλίγων ἐκ τῆς λοιπῆς κατεχομένης Ἑλλάδος καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐξ ἐπιστρατευθέντων Ἑλλήνων τῆς Αἰγύπτου.

— 1ον Σύνταγμα πεδινοῦ πυροβολικοῦ: Ὁπλῖται ἐξ ὅλων τῶν περιοχῶν τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτιοι, μὲ διοικητὴν τὸν ἀντισυνταγματάρχην Δασκαρόλην Α.

— Γενικὸν Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Χεντέρας πλησίον τοῦ Τὲλ Ἀβίβ, μὲ διοικητὴν τὸν ἀντισυνταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ Γιαβρούμην Ὅμηρον. Ὑπὸ τὸ Γ.Κ.Ε. ὑπήγετο καὶ ἓν τάγμα πεζικοῦ, χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν κατάταξιν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν ἐξ Ἑλλάδος ἀφικνουμένων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν.

— Εἰς ἑκάστην μεγάλην πόλιν τῆς Αἰγύπτου, Παλαιστίνης καὶ Συρίας, ὑπῆρχον Ἑλληνικὰ Φρουραρχεῖα.

β) Αἱ ἀνωτέρω ὀργανωθεῖσαι μονάδες ἀπησχολοῦντο μὲ στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, χωρὶς ὅμως αὐτὸ νὰ ἔχῃ λάβει τὴν ἔκτασιν μιᾶς ἐντόνου πρὸς πόλεμον προ-

παρασκευῆς, διότι δυστυχῶς ἐπεκράτει εἰς ἐνίους τῶν τότε στρατιωτικῶν ἡγητόρων ἡ ἀντίληψις, ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶχε ἐκπληρώσει τὸ στρατιωτικόν της καθῆκον καὶ ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα τμήματα, ἔπρεπε νὰ διαφυλαχθῶσι πρὸς χρησιμοποίησιν κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

γ) Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνωτέρω ὀργάνωσιν τὰ δραστήρια καὶ φανατικὰ στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε. εἶχον ἀρχίσει τὸ φθοροποιὸν καὶ ἀντεθνικὸν ἔργον των διὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς «Ἀντιφασιστικῆς Στρατιωτικῆς Ὀργανώσεως» (Α.Σ.Ο.), ἡ ὁποία ἐπωφελουμένη τῶν διενέξεων αἵτινες ὑφίσταντο μεταξὺ τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἰδιοτύπων ἐν Μ. Ἀνατολῇ συνθηκῶν, ἤρχισαν νὰ προσηλυτίζουν πλείστους ὁπλίτας καὶ ἀρκετοὺς ἀξιωματικούς, ἰδίᾳ ἐφέδρους, καὶ νὰ τοὺς ὀργανώνουν εἰς τὴν Α.Σ.Ο., ἡ ὁποία παντοῦ εἶχε τὰς διακλαδώσεις της καὶ διαρκῶς ἐνισχύετο. Αἱ συνθῆκαι δράσεώς της, ὅπως ἐξήγησα, ἦσαν ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκαὶ καὶ ἐξεμεταλλεύθησαν πλήρως τὰς μεταξὺ τῶν ἐθνικοφρόνων διενέξεις, τὰς ὑπαρχούσας δυσχερείας διὰ τὴν συντήρησιν τῶν εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως Ἑλλήνων ἰδιωτῶν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐνεργείας, τὴν ὁποίαν τοὺς ἐξησφάλιζε ἡ ἀσυδοσία εἰς τὴν ξένην χώραν.

δ) Τοιουτοτρόπως, περὶ τὰ τέλη Μαρτίου τοῦ 1942 εἶχον μὲν ὀργανωθῆ αἱ ἀναφερθεῖσαι ἐθνικαὶ στρατιωτικαὶ μονάδες, ἀλλά, παραλλήλως, εἶχεν ὀργανωθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ ἐντὸς αὐτῶν ἰσχυρὰ κομμουνιστικὴ ὀργάνωσις μὲ δραστηρίους ἀρχηγοὺς εἰς ὅλην τὴν κλίμακα τῆς Ἱεραρχίας (Διμοιρίτας, Λοχαγούς, Διοικητὰς Ταγμάτων, Ταξιαρχίας κλπ.), καὶ μὲ γενικὴν διεύθυνσιν τῆς κομμουνιστικῆς δράσεως ἐν Καΐρῳ ὑπὸ τὸν μόνιμον ταγματάρχην Χιωτάκην (ὁ ὁποῖος μοὶ ἀπεστάλη κατὰ τὸ 1943 εἰς Ἰσμαηλίαν διὰ νὰ τὸν ἐκπαιδεύσω!!! μὲ τὴν βασιλοκαπηλείαν βοηθόν, καὶ ἄλλα ἐξέχοντα κομμουνιστικὰ στελέχη). Εἰς ὅλας τὰς καιρίας θέσεις τῆς Ἱεραρχίας τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ εἶχον τοποθετηθῆ κομμουνιστικὰ στελέχη, τὰ ὁποῖα ἄλλα ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ ἄλλα ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, διότι προσεποιοῦντο τοὺς ἐθνικόφρονας, τὰ πάντα ἐγνώριζον, τὰ πάντα ἐπληροφοροῦντο καὶ τὰ πάντα ἐπηρέαζον.

Πολλὰ τούτων κατεῖχον καιρίας θέσεις πλησίον τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν, ὡς διερμηνεῖς, καὶ κατεσυκοφάντουν, κυρίως ὡς γερμανοφίλους, τοὺς πλέον δυναμικοὺς καὶ ἐπικινδύνους δι' αὐτοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ καὶ τοὺς ἐξουδετέρωναν εὐχερῶς. Ἡ κατηγορία τοῦ συνεργάτου τῶν Γερμανῶν ἐχρησιμοποιεῖτο εὐρύτατα ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἦτο λίαν ἀποτελεσματικὴ διὰ νὰ τεθῇ ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν ὁ συκοφαντούμενος εἰς τὸ περιθώριον ἢ καὶ εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως.

3. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1942 ΜΕΧΡΙ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1943

α) ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΣ ΝΕΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1942 ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Ι Ταξιαρχίας, ἡ ὁποία εἶχε τὴν ἕδραν της εἰς τὴν Τζινέϊφα τῆς Παλαιστίνης, ὁ συνταγματάρχης Κατσώτας Π., ἐνῷ εἰς τὸ Γενικὸν Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως ἐτοποθετεῖτο ὁ συνταγματάρχης Μπουρδάρας Α. μὲ προοπτικὴν νὰ ἀναπτύξῃ τὸ Γ.Κ.Ε. εἰς ΙΙ Ταξιαρχίαν. Ὁ συν-

ταγματάρχης Κατσώτας Π., ἀξιωματικὸς δραστηριότατος, γενναῖος, μὲ ἀρίστην πολεμικὴν δρᾶσιν (ὑφ' ὅλων ἀνεγνωρισμένην) καὶ διοικητικὰ προσόντα, μὲ ἐξαιρετικὸν πολεμικὸν πνεῦμα καὶ ὑπέροχος πατριώτης, ἅμα ὡς παρέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Ταξιαρχίας ἔθεσε ὡς ἱερόν, καὶ δικαίως, σκοπόν του, τὴν ταχίστην εἴσοδον ταύτης εἰς τὸν ἀγῶνα. Εἰσηγήθη τὰς ἀπόψεις του ταύτας εἰς τὰς 'Αγγλικὰς ἀρχάς, ἐζήτησε τὴν συμπλήρωσιν τῆς Ταξιαρχίας του εἰς ἔμψυχον ὑλικόν, καθὼς καὶ τὴν ἄμεσον ἔναρξιν ἐκπαιδεύσεώς της.

Πράγματι, ἡ Ταξιαρχία μετεφέρθη τέλος Μαΐου 1942 εἰς περιοχὴν Ρὰς Μπάλμπεκ (Συρίας), τεθεῖσα ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς ἐκεῖ σταθμευούσης ΙΙ Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας μὲ τὴν ἐντολήν, «ἐκπαιδευομένη ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς Ν.Ζ. Μεραρχίας εἰς τὸν ἀγῶνα ἐρήμου, νὰ καταστῇ τὸ ταχύτερον ἱκανὴ ὅπως ἐνταχθῇ εἰς τὰς μονάδας τοῦ μετώπου τῆς Δυτικῆς ἐρήμου (Λιβύη)».

Ἡ ἀνωτέρω περιοχὴ προεκρίθη δι' ἐκπαίδευσιν λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης ἐκεῖ ἐρήμου, δεῖγμα καὶ τοῦτο τοῦ ρεαλισμοῦ, ὅστις διακρίνει τοὺς Ἄγγλους κατὰ τὴν ἐκπαίδευσιν.

β) Η ΠΡΩΤΗ ΣΤΑΣΙΣ

Ὑπὸ τὴν δραστηριωτάτην καθοδήγησιν τοῦ νέου διοικητοῦ της ἡ Ταξιαρχία ἐξεπαιδεύετο μὲ ἀρίστην ἀπόδοσιν, ὁπότε τὸν Ἰούνιον ἔλαβε χώραν ἡ π ρ ώ τ η π α ρ α φ ω ν ί α, δυστυχῶς ἀπὸ ἐθνικόφρονας ἀξιωματικούς.

Οἱ τρεῖς διοικηταὶ μοιρῶν τοῦ ἐκπαιδευομένου 1ου Συντάγματος πεδινοῦ πυροβολικοῦ, λοχαγοὶ Δ..., Κ... καὶ Σ..., τέσσαρες διοικηταὶ πυροβολαρχιῶν καὶ ἕτεροι 7 κατώτεροι ἀξιωματικοί, ἐν ὅλῳ 14, ὑπέβαλον τὰς παραιτήσεις των εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Συντάγματος ἀντισυνταγματάρχην Δασκαρόλην 'Αθ. Ὡς αἰτία τῶν παραιτήσεων ἐφέρετο ἡ ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ Συντάγματος, ὅστις μόλις πρὸ 2μήνου εἶχεν ἀναλάβει τὴν διοίκησιν. Κληθέντες ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Συντάγματος, ὅπως ἀποσύρουν τὰς παραιτήσεις των, ἐπείσθησαν μόνον οἱ 7 κατώτεροι, ἐνῷ οἱ τρεῖς διοικηταὶ μοιρῶν καὶ οἱ 4 διοικηταὶ πυροβολικοῦ ἐπέμειναν, τοῦ διοικητοῦ τοῦ Συντάγματος ἀναγκασθέντος νὰ τὰς ὑποβάλῃ εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ταξιαρχίας. Ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας ἀντελήφθη τὴν σοβαρότητα τοῦ γεγονότος καὶ ἔχων πληροφορίας, ὅτι καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ἐκ τῶν ταγμάτων πεζικοῦ εἶχον παρασυρθῆ πρὸς ὑποβολὴν παραιτήσεων, ἔλαβε ἄμεσα μέτρα, ἀπεμάκρυνε τούτους τῆς Ταξιαρχίας, τοὺς παρέπεμψε εἰς στρατοδικεῖον καὶ ἀποκατέστησε τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν τάξιν, συνεχισθείσης τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς πρὸς πόλεμον προπαρασκευῆς. Πρόεδρος τοῦ Στρατοδικείου ὡρίσθη ὁ ἀείμνηστος, συνταγματάρχης τότε, Λάϊος καὶ μέλη, οἱ διοικηταὶ ταγμάτων Σωτηρίου καὶ Μεσσηνόπουλος.

Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦσαν τὰ αἴτια τῶν ἀξιωματικῶν τούτων, ἐναντίον τοῦ διοικητοῦ τοῦ Συντάγματός των, ὁ ὁποῖος, ἄλλως τε, ἦτο ἀπὸ τοὺς γενναιοτέρους πολεμιστὰς τῆς 'Αλβανίας, δὲν δύναταί τις παρὰ νὰ ἐκπλαγῇ διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἥτις ἐγένετο εἰς περίοδον ἐντατικῆς πρὸς πόλεμον προπαρασκευῆς τῆς Ταξιαρχίας καὶ δυναμένην νὰ ἔχῃ ἀνυπολογίστους ζημίας διὰ τὸν ἐκ τῆς τέφρας ἀνασυγκροτούμενον Ἑλληνικὸν στρατόν. Ὁπωσδήποτε, ἡ ζημία ὑπῆρξε μεγίστη, διότι οἱ μὲν Ἄγγλοι ἤρχισαν νὰ ἀμφιβάλλουν διὰ τὸ ἀξιόμαχον τῆς Ταξιαρχίας, οἱ δὲ κομμουνι-

σταὶ εὗρον μίαν πρώτης τάξεως εὐκαιρίαν διὰ νὰ δυσφημήσουν τοὺς ἐθνικόφρονας ἀξιωματικούς, προπαγανδίζοντες τὴν ἰδέαν, ὅτι οἱ φασίσται δὲν θέλουν νὰ πολεμήσουν καὶ διαδίδοντες τὶς γνωστές των κατηγορίες. Μὲ τὸ σύνθημα τοῦτο, βραδύτερον, οἱ κομμουνισταὶ ἐπέτυχον νὰ ἀπομακρύνουν ἀρίστους ἀξιωματικοὺς ἐκ τῶν Μονάδων κατὰ τὰ διάφορα κινήματά των καὶ ἐπετύγχανον τοῦ βασικοῦ σκοποῦ των τῆς διαλύσεως τοῦ ἐν Μ. Ἀνατολῇ στρατοῦ.

γ) ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΑΝΑΛΑΜΠΗ. ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΕΝΟΣ ΓΕΝΝΑΙΟΥ ΚΑΙ ΙΚΑΝΩΤΑΤΟΥ ΗΓΗΤΟΡΟΣ, ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ Π. ΚΑΤΣΩΤΑ

Μετὰ τὸ σοβαρὸν τοῦτο παράπτωμα, ἡ Ταξιαρχία συνεχίσασα ἔντονον τὴν ἐκπαίδευσίν της, ἐπεράτωσε ταύτην ἐπιτυχῶς καὶ κριθεῖσα πλέον ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Διοικήσεως ὡς πλήρως ἀξιόμαχος, μετεφέρθη τὴν 7ην Αὐγούστου 1942 εἰς περιοχὴν Ἀμπρίας, ἐγγὺς τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅπως συμμετάσχῃ τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἦτο ἡ περίοδος κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ Βρεταννικαὶ δυνάμεις, προσβληθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ρόμμελ, εἶχαν ἀπολέσει τὸ Τομπροὺκ καὶ συνεπτύσσοντο ἔτι ἀνατολικώτερον, ἐπὶ τῆς γραμμῆς Ἐλ Ἀλαμέϊν. Ἡ Ταξιαρχία διατεθεῖσα ἀρχικῶς διὰ τὴν ὀργάνωσιν δευτέρας γραμμῆς εἰς τὴν περιοχὴν Ἀμπρίας, μετέσχε ἀκολούθως κατὰ τὸ 3ον δεκαήμερον τοῦ Ὀκτωβρίου εἰς τὴν γενικὴν ἐπίθεσιν τῆς 8ης Στρατιᾶς, ἥτις εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διάσπασιν τῆς Γερμανικῆς διατάξεως καὶ τὴν καταδίωξιν τῶν Γερμανῶν πρὸς Τύνιδα. Συγκεκριμένως, εἰς τὴν περιοχὴν Ἀμπρίας ἡ Ι Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία παρέμεινεν καθ' ὅλον τὸν μῆνα Αὔγουστον τοῦ 1942, ἀσχολουμένη ἐντατικῶς μὲ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐσχάτης ἀμυντικῆς γραμμῆς, ἥτις ἐκάλυπτε τοὺς δυτικωτάτους καὶ στρατηγικοὺς χώρους ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ—ΔΕΛΤΑ ΝΕΙΛΟΥ—ΚΑΙΡΟΝ. Ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου 1942, προωθήθη εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἀντικαταστήσασα ἑτέραν Ἀγγλικὴν μονάδα καὶ ἀναλαβοῦσα ὑπεύθυνον ἀμυντικὸν τομέα εἰς τὸ νότιον τμῆμα τῆς τοποθεσίας ΑΛΑΜΕΙΝ. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα, ἀπὸ ἀρχῶν Σεπτεμβρίου 1942 μέχρι τῆς 23ης Ὀκτωβρίου, καθ' ἣν ἐξεδηλώθη ἡ μεγάλη ἐπίθεσις τῆς 8ης Βρεταννικῆς Στρατιᾶς εἰς ἣν συμμετέσχεν, ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα, ἰδιαιτέρως δὲ κατὰ τὴν φάσιν τῆς ἐπιθέσεως (23 Ὀκτωβρίου—2 Νοεμβρίου 1942), καθ' ἣν διὰ τῶν ἐπανειλημμένων νυκτερινῶν ἐπιθετικῶν ἐγχειρημάτων της ἐπέτυχε τὴν ἀγκίστρωσιν σοβαρῶν Γερμανϊταλικῶν Μονάδων καὶ τὴν σύλληψιν σεβαστοῦ ἀριθμοῦ αἰχμαλώτων.

Μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Γερμανῶν, ἡ Ταξιαρχία μετὰ ἀνάπαυσιν ἑβδομάδος μετεφέρθη εἰς Βεγγάζην πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐναντίον τῆς Τύνιδος ἐπιχειρήσεις, πλὴν ὅμως λόγῳ τῆς ραγδαίας προελάσεως τῆς 8ης Στρατιᾶς καὶ τοῦ σημειωθέντος, δυστυχῶς, πρώτου σοβαροῦ στασιαστικοῦ κινήματος εἰς τὸ 2ον τάγμα, δὲν ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὰς ἐν συνεχείᾳ ἐπιχειρήσεις τῶν Βρεταννῶν πρὸς διάσπασιν τῆς γραμμῆς ΜΑΡΕΘ καὶ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1943 μετεφέρθη καὶ πάλιν εἰς τὴν περιοχὴν Ἀλεξανδρείας πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ἐκπαίδευσιν, προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθῇ βραδύτερον εἰς τὰς ἀποβατικὰς κατὰ τῆς Ἰταλίας ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἐν γένει διαγωγὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ἦτο ἀρίστη, προκαλέσασα τὰ συγχαρητήρια τῆς Ἀγγλικῆς Διοικήσεως καὶ τὴν ἠθικὴν ἀμοιβὴν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν.

Χάρις, ἰδιαίτατα, εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα, τὰς ἡγετικὰς ἱκανότητας καὶ τὸ μαχητικὸν πνεῦμα τοῦ διοικητοῦ της συνταγματάρχου Κατσώτα Π. καὶ τὸν ἡρωισμὸν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν της, ἡ Ι Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία, παρὰ τὰς μυρίας ἀντιδράσεις καὶ τὴν μικρόψυχον ἐνέργειαν ἐνίων ἀξιωματικῶν, ἐπανέφερε καὶ πάλιν εἰς τὴν διεθνῆ ἐπιφάνειαν τὸ ἔνδοξον ὄνομα τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ χυθὲν Ἑλληνικὸν αἷμα εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Λιβύης ἐδόξασε καὶ πάλιν τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα καὶ συνέδεσε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος μὲ τὰς ἡρωικὰς προσπαθείας τῆς ἐρήμου. Ἡ Ἑλλὰς εἰσήρχετο καὶ πάλιν ὑπερήφανος καὶ ἔνδοξος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας ἐν μέσῳ σκληρῶς ἀγωνιζομένων ἐθνῶν.

δ) ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΗΓΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΗΡΩΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ: Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΤΣΙΓΑΝΤΕΣ ΣΒΟΡΩΝΟΣ

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἡρωικὴν δρᾶσιν τῆς Ι Μεραρχίας, μία ἄλλη ἐξαίρετος μονὰς—ὁ γνωστὸς Ἱερὸς Λόχος—ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ παλαιμάχου καὶ ὑπεραξίου ἡγέτου, τοῦ γενναίου τῶν γενναίων, τοῦ ὡραίου τὴν ψυχὴν συνταγματάρχου Τσιγάντε Σβορώνου, μετέσχε τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς 8ης Στρατιᾶς μέχρι καὶ τῆς Τύνιδος καὶ προσέθεσε καὶ αὐτὴ σελίδας δόξης εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος.

Τοιουτοτρόπως, δύο ἄξιοι, κατὰ πάντα, ἡγήτορες μετέδωκαν τὴν πίστιν των καὶ τὴν ζωηφόρον πνοήν των εἰς τὰς ἀνωτέρω μονάδας καὶ τὰς ὡδήγησαν εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος, τῆς τιμῆς καὶ τῶν κληρονομικῶν παραδόσεων. Θὰ παρέλθουν, δυστυχῶς, δύο ὁλόκληρα χρόνια γιὰ νὰ κατορθώσῃ μία ἄλλη δοξασθεῖσα Ἑλληνικὴ μονάς, ἡ ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία, νὰ κατισχύσῃ τῶν ἀθλιοτήτων καὶ νὰ συνδέσῃ τὸ τρίγωνον Ἀλβανία—Ἐλ Ἀλαμέϊν—Ρίμινι ἐντὸς αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους, πολεμῶσα κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ παρουσιάζουσα τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τὴν διεθνῆ τιμήν.

4. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1943 ΜΕΧΡΙ ΜΑΡΤΙΟΥ 1944

α) Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΩΝ ΑΘΛΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΤΙΜΙΑΣ

Τὴν περίοδον ταύτην χαρακτηρίζει μία προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως, τῶν στρατιωτικῶν ἡγητόρων καὶ τῶν Ἄγγλων πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων, λόγῳ καὶ τῶν ἐπικειμένων ἀποβατικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀντιζηλίαι καὶ ὀξυτάτη διαμάχη μεταξὺ τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν καὶ μία ἀγρία δραστηριότης τοῦ Κ.Κ.Ε., τὸ ὁποῖον ἐξεμεταλλεύετο τὴν ἄφρονα διαίρεσιν τῶν ἐθνικοφρόνων στελεχῶν, μὲ τὸν μοναδικὸν καὶ βασικὸν πάντοτε σκοπόν του, ὅπως ματαιώσῃ πάσῃ θυσίᾳ τὴν ὀργάνωσιν ἐθνικῶν μονάδων, αἱ ὁποῖαι, ἐπικειμένης τῆς ἀπελευθερώσεως, θὰ ἀπετέλουν σοβαρώτατον ἐμπόδιον εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν δολίων καὶ ἀντεθνικῶν σχεδίων πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς χώρας εἰς τὴν ἐρυθρὰν κόλασιν. Εἶνε ἡ περίοδος τῶν ἀλλεπαλλήλων κινημάτων, τῆς διαλύσεως τῶν μονάδων, τῆς καταρρακώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἐν τῇ ξένῃ, εἶνε ἡ περίοδος τῶν ἀθλιοτήτων τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Ὑπεύθυνοι; οἱ πάντες. Ἀπὸ τῆς Κυβερνήσεως μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου στρα-

τιώτου μὲ ποσοστὸν εὐθύνης ἀναλόγως τῆς θέσεως, τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ ρόλου τὸν ὁποῖον ἕκαστος διεδραμάτιζε κατὰ τὴν σκοτεινὴν καὶ ἀθλίαν αὐτὴν περίοδον. Βεβαίως, τὸ Κ.Κ.Ε. ὑπῆρξε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διαρκῶς ἐπεθύμει τὴν διάλυσιν τῶν ἐθνικῶν μονάδων, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὸ μόνον ἐμπόδιον εἰς τοὺς ἐπιδιωκομένους προδοτικοὺς σκοπούς του, ὅπως ἔπραξε, ἄλλως τε, εἰς τὴν κατεχομένην Ἑλλάδα διὰ τῆς ἐξοντώσεως παντὸς ἐθνικιστικοῦ στοιχείου. Ὅμως, ἐθνικοφρόνων τινων στελεχῶν αἱ ἀνοησίαι, αἱ μικροφιλοδοξίαι, κακίαι, ἀντιζηλίαι, ἐμπάθειαι καὶ διαιρέσεις ὑπῆρξαν τὸ βάθρον, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὰ μίσθαρνα ὄργανα τῆς προδοσίας ἐστήριζον τὸ ἀντεθνικὸν ἔργον τῆς διαλύσεως μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτοὺς δεξιοτεχνίαν εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἰδικῶν μας σφαλμάτων. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον αἱ μεταξὺ ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν διαιρέσεις, οὐδέποτε τὸ Κ.Κ.Ε. θὰ κατώρθωνε ὅσα κατώρθωσε ἐν Μ. Ἀνατολῇ, ἐπὶ μεγίστῃ ζημίᾳ τῶν ἐθνικῶν μας συμφερόντων.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ μὴ ἔχωμεν χειρότερα εἰς τὸ μέλλον, πρέπει νὰ προσέξωμεν μετ' ἐπιμονῆς τὸ σημεῖον τοῦτο τῶν ἀδυναμιῶν μας, διότι ὁ κομμουνιστικὸς κίνδυνος δὲν ἔπαυσε, οὐδὲ πρὸς στιγμήν, νὰ ἐλλοχεύῃ πάντοτε διὰ νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ μᾶς πλήξῃ θανασίμως.

β) ΜΙΑ ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΟΣ ΠΑΡΕΝΘΕΣΙΣ

Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς ἐρήμου, διὰ τὰς Ἑλληνικὰς Μονάδας, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1943 ἤρχισε μία περίοδος ἀναπτύξεως, δεδομένου ὅτι διαρκῶς ἔφθανον ἐκ τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται, ἡ δὲ εὐνοϊκὴ ἐξέλιξις τῶν ἐπιχειρήσεων ἐδείκνυε, ὅτι αἱ ἐνέργειαι πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἦσαν προσεχεῖς. Οὕτω ἤρχισεν ἡ ὀργάνωσις τῆς Ι Ἑλληνικῆς Μεραρχίας μὲ διοικητὴν τὸν ὑποστράτηγον Ζυγούρην Χρ. Οἱ δύο ὅμως διοικηταὶ τῶν Ταξιαρχιῶν δὲν ἤθελον διοικητὴν τὸν ὑποστράτηγον Ζυγούρην. Ἐφημολογεῖτο μάλιστα κίνημα, τῇ ἐγκρίσει των, δι' ἀνατίναξιν τοῦ Ζυγούρη.

Εἶνε ἀξιοσημείωτον νὰ ὑπομνησθῇ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Κανελλόπουλος, προκειμένου νὰ τοποθετήσῃ τὸν διοικητὴν τῆς συγκροτουμένης Ι Ἑλληνικῆς Μεραρχίας, ἀπετάθη ἐξ Αἰγύπτου, ὅπως ἔχω διηγηθῇ πάρα πάνω, εἰς τὴν ὑπὸ τὸ ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν τῆς ἐλευθέρας Κυβερνήσεως ὑπαγομένην ὁμάδα «Σπηλιωτοπούλου, Κιτριλάκη, Τσακαλώτου, Δόβα, Φιλιππίδη, Τζήμα», μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐκλέξῃ τὸν καταλληλότερον μέραρχον καὶ νὰ ἀναφέρῃ, προκειμένου ν' ἀποστείλῃ τὰ μέσα πρὸς παραλαβήν του. Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ ηὔχετο, ὅπως ὡς τοιοῦτος ὡρίζετο ὁ τότε συνταγματάρχης Σπηλιωτόπουλος, διακριθεὶς ὡς μέραρχος τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου. Τοῦτο ὅμως δὲν ὥριζε τὸ Ὑπουργεῖον, διότι προφανῶς, ὡς ἀπεδείχθη ἄλλως τε ἐκ τῶν ὑστέρων (τέλη 1944), προώριζε τοῦτον δι' ἄλλην πλέον λεπτὴν ἀποστολήν. Ἀνέλαβε εἰς τὰς δυσχερεστάτας στιγμάς, τῇ ἐντολῇ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Ἄγγλων, στρατιωτικὸς διοικητὴς Ἀττικῆς καὶ ἔσωσε πράγματι τότε τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ ΕΛΑΣ μὲ στρατηγικάς(!!), οὕτως εἰπεῖν, ἀπειλὰς ἐξ ἀνυπάρκτου δυνάμεώς του, χρησιμοποιήσας κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον τὴν δύναμιν, ἥτις προήρχετο ἐκ τοῦ διορισμοῦ του ὑπὸ τῆς νομίμου Κυβερνήσεως.

Ὁπωσδήποτε, ἔπειτα ἀπὸ 24ωρον μελέτην ἡ ὁμὰς εἶχε προκρίνει κατὰ πρῶ-

τον λόγον τὸν στρατηγὸν Ρουσόπουλον, ἐπειδὴ ὅμως οὗτος εἶχεν ἀναλάβει, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον, Ὑπουργὸς καὶ ἐκ φόβου διαβολῆς του, κατέληξε εἰς τὸν ὑποστράτηγον Ζυγούρην Χρ., ἐκ τῶν πλέον ἱκανῶν στρατηγῶν μας, παρ' ὅλους τοὺς ἐνδοιασμοὺς ὡς πρὸς τὴν καταλληλότητα δι' ἀνώμαλον περίοδον. Οὗτος εἰδοποιηθείς, ἀπεδέχθη ἀμέσως καὶ ἄνευ οὐδενὸς δισταγμοῦ καὶ ἐντὸς 36 ὡρῶν εὑρίσκετο εἰς Κάϊρον, ὅπου δυστυχῶς οἱ ἐνδοιασμοὶ ἐπηλήθευσαν. Ἀνέλαβε οὗτος τὴν διοίκησιν τῆς Μεραρχίας μὲ ἐπιτελάρχην τὸν ἀείμνηστον, συνταγματάρχην τότε, Λάϊον Δ.

Ὑπ' αὐτήν:

— Ἡ Ι Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία πλήρης (τρία τάγματα μὲ διοικητὰς τοὺς λοχαγὸν Τζουβάραν Στ., ταγματάρχην Παλαιοδημόπουλον Εὐστ. καὶ ἀντισυνταγματάρχην Μεσσηνόπουλον Φώτ. καὶ Σύνταγμα πεδινοῦ πυροβολικοῦ ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Δασκαρόλην Ἀθ.) ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Κατσώταν Παυσανίαν, ἐκπαιδευθεῖσα ἀρχικῶς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουὲζ δι' ἀποβατικὰς ἐπιχειρήσεις, μετεφέρθη περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λιβάνου καὶ ἤρχισεν ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ τοῦ ὀρεινοῦ πολέμου.

— Ἡ ΙΙ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ συνταγματάρχου Μπουρδάρα Α. μὲ διοικητὰς τῶν τριῶν ταγμάτων τοὺς ἀντισυνταγματάρχην Χατζησταυρῆν, ταγματάρχας Κώνσταν καὶ Σταυρουλάκην καὶ Σύνταγμα πεδινοῦ πυροβολικοῦ ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην πυροβολικοῦ Μανιδάκην Στ., σταθμεύουσα εἰς τὴν περιοχὴν ἐγγὺς τοῦ Τὲλ Ἀβίβ, συνεπληροῦτο εἰς δύναμιν καὶ ὑλικὰ καὶ συνέχιζε τὴν ἐκπαίδευσίν της.

— Ἤρχισε ἡ συγκρότησις Συντάγματος τεθωρακισμένων ὑπὸ τὸν ἐπίλαρχον Σιώτην.

— Τέλος, ὁ Ἱερὸς Λόχος ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Τσιγάντε, συνέχιζεν ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Τύνιδος.

γ) ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΩΝ ΑΘΛΙΟΤΗΤΩΝ. ΣΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΝ

Τὸ τρίτον δεκαήμερον τοῦ Φεβρουαρίου, ἐστασίασεν ἡ ΙΙ Ταξιαρχία. Ὡς ἀφορμὴ ἐχρησίμευσε ἡ μετάθεσις τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Χατζησταυρῆ, ἐνῷ ἐν τῇ πραγματικότητι, οἱ κομμουνισταὶ ἐπεζήτουν τὴν διάλυσιν. Εἶνε ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ὅτι καὶ οἱ τρεῖς διοικηταὶ ταγμάτων τῆς Ταξιαρχίας ταύτης, παλαιοὶ δημοκρατικοὶ —φανατικοὶ ἰδεολόγοι ἐπὶ Δημοκρατίας—εἶχον ἀποκτήσει ἐν Μ. Ἀνατολῇ ἀριστερὰς ἰδέας καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν κατέστησαν σὺν τῷ χρόνῳ πειθήνια ὄργανα τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των κατήρτισαν ἄριστον σχέδιον ἐκμεταλλεύσεως τῶν διχονοιῶν τῶν ἐθνικοφρόνων.

Τὸ σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν ἦτο ἁπλοῦν ἐν τῇ σατανικότητί του. Παρουσιαζόμενοι ἀρχικῶς ὡς δημοκρατικοὶ προσεκολλῶντο εἰς τοὺς ἰθύνοντας δημοκρατικοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ διέβαλλον, τεχνηέντως, ὡς «φασίστας», ἀντιδημοκρατικοὺς καὶ ὡς κινουμένους πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν δημοκρατικῶν ἀξιωματικῶν, πάντας τοὺς δυναμικοὺς καὶ ἱκανοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Δεξιᾶς (πρώην ἀντιβενιζελικούς, βασιλόφρονας, ἀντικομμουνιστάς), ἐπιτυγχάνοντες οὕτω, ἀφ' ἑνὸς τὴν διεύρυνσιν τοῦ μεταξὺ τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν χάσματος καί, ἀφ' ἑτέρου, τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῶν Διοικήσεων, ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν ἐμπόδιον

εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σατανικοῦ των σχεδίου. Παραλλήλως, κατώρθωναν νὰ προπαγανδίζουν εὐχερῶς τὰς ἰδέας των, νὰ προσελκύουν καὶ νὰ καθιστοῦν τυφλὰ ὄργανα τοὺς πλέον ἀφελεῖς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας καὶ ν' ἀναπτύσσουν μὲ γοργὸν ρυθμὸν τὰς δυνάμεις των. Εἶχον κατορθώσει νὰ δημιουργήσουν τοιοῦτον κλῖμα ἐν Μ. Ἀνατολῇ, ὥστε πᾶς ἀξιωματικὸς ἢ ὁπλίτης μὴ ἔχων, τοὐλάχιστον, ἀριστερὰς ἰδέας, νὰ θεωρῆται ἀμόρφωτος καὶ περιφρονητέος.

Πλεῖστοι ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ἐπαγιδεύθησαν διὰ τῆς προπαγάνδας ταύτης καὶ μὲ τὴν βοήθειαν καὶ τῆς ἀνοήτου στάσεως ἐνίων ἀξιωματικῶν τῆς λεγομένης Δεξιᾶς, κατέστησαν σὺν τῷ χρόνῳ φανατικοὶ κομμουνισταὶ καὶ ἐπύκνωσαν τὰς τάξεις των. Ὅσοι κατώρθωσαν νὰ διατηρήσουν τὴν ἐθνικήν των συνείδησιν, ἔγιναν ὁπωσδήποτε ἀσυνείδητα, ἐπιπόλαια ὄργανά των, ἐπὶ ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα, μέχρις ὅτου μὲ τὴν σειράν των καὶ αὐτοί, ὅταν δὲν ἦσαν ἀπαραίτητοι ἢ δὲν ἤθελαν νὰ γίνουν συνειδητὰ ὄργανα τοῦ Κ.Κ.Ε., ἐξεδιώκοντο βραδύτερον ἐκ τῶν Μονάδων κατὰ τὸν πλέον ἐξευτελιστικὸν καὶ βάναυσον τρόπον. Ὅταν ἀντελήφθησαν οὗτοι τὴν παγίδα, ἦτο πλέον ἀργά. Τὸ κακὸν εἶχε γίνει.

Τοιαύτης μεταχειρίσεως ἔτυχον καὶ οἱ τρεῖς διοικηταὶ ταγμάτων τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας (Χατζησταυρῆς, Κώνστας, Σταυρουλάκης), οἵτινες μετέσχον τῆς ἱστορουμένης ἐπαναστάσεως, γενόμενοι χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν ὄργανα τοῦ Κ.Κ.Ε., ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι ἐνόμιζον ὅτι ἠδύναντο (ὁποία ἀφελὴς ἀνοησία!!) νὰ χρησιμοποιήσουν τοὺς κομμουνιστάς, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀνοήτων φιλοδοξιῶν των, ἐνῷ εἰς τὴν πραγματικότητα, αὐτοὶ εἶχον γίνει ἀσυνείδητα τῶν κομμουνιστῶν ὄργανα, χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν στοιχειώδη ἀντίληψιν νὰ διακρίνουν τοῦτο.

Ἐν μέσῳ τῆς χαώδους καταστάσεως ἐν Μ. Ἀνατολῇ, δὲν ἦτο ἀρκετὸν νὰ ἔχῃ κανεὶς ἀπόλυτον πίστιν εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε καὶ ὀξυτάτης προσοχῆς διὰ νὰ ἀποφεύγῃ τὰς μηχανορραφίας τῶν κομμουνιστῶν.

Πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι πλεῖστοι ἀξιωματικοὶ καὶ ἐκ τῶν δύο παρατάξεων, δημοκρατικῶν καὶ βασιλοφρόνων, δὲν ἀντελήφθησαν ἐγκαίρως τὴν σατανικότητα τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ διὰ τῶν ἀνοήτων πράξεών των, τὸ ἐβοήθησαν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων του. Ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς μὴ ἀπομακρύνσεως τῶν δημοκρατικῶν διοικητῶν ταγμάτων, οἱ ὡς δημοκρατικοὶ παρουσιαζόμενοι κομμουνισταί, διέλυσαν δι' ἐπαναστάσεως τὴν ΙΙ Ταξιαρχίαν καὶ δὲν κατέστη ἔκτοτε δυνατὴ ἡ παγία ἀνασυγκρότησίς της, λόγῳ ἀλλεπαλλήλων, ἐν συνεχείᾳ κινημάτων, πλὴν ἑνὸς τάγματος, τοῦ 7ου, ὑπὸ τὸν τότε ἀντισυνταγματάρχην Παπαδόπουλον Ν., τὸ ὁποῖον ἐνετάχθη ἀργότερον εἰς τὴν ΙΙΙ ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν.

δ) ΣΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ Ι ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΝ

Τὸ πρῶτον πενθήμερον τοῦ Μαρτίου 1943, ἡ Ι Ταξιαρχία εἶχε μετασταθμεύσει εἰς Τρίπολιν (Λιβάνου), ἵνα ἀρχίσῃ ἐκπαίδευσιν εἰς τὸ ἐκεῖ σχολεῖον ὀρεινοῦ πολέμου. Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς 3ης Μαρτίου παρουσιάσθη εἰς τὸν διοικητὴν Ταξιαρχίας συνταγματάρχην Κατσώταν Ἐπιτροπὴ κομμουνιστῶν, ὑπὸ τὸν μανδύαν τῶν δημοκρατικῶν, ἐκ τοῦ ἐφέδρου ἀνθυπολοχαγοῦ Μαμαλάκη καὶ δύο ὑπαξιωματικῶν, ἡ ὁποία ἐζήτησε ὅπως ἡ Ταξιαρχία λάβῃ θέσιν, ἵνα ἀποφευχθῇ ἡ ἀντικατά-

στασις τοῦ συνταγματάρχου Χατζησταυρῆ καὶ λοιπῶν «δημοκρατικῶν» ἀξιωματικῶν τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας. Ὁ συνταγματάρχης Κατσώτας, ἀφοῦ ἐκαυτηρίασε αὐστηρότατα τὴν στάσιν ταύτην τῆς Ἐπιτροπῆς, τὴν ἐπροφυλάκισε.

Τοῦτο ἀπετέλεσε τὴν ἐπιζητουμένην οἱανδήποτε ἀφορμὴν τῆς πρὸ πολλοῦ ἀποφασισθείσης ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. στάσεως τῶν Μονάδων τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῆς, ἐν οὐσίᾳ, διαλύσεώς της. Ὑπὸ τὰ συνθήματα «διώχνουν τοὺς δημοκρατικοὺς ἀξιωματικοὺς οἱ φασίσται—δὲν λαμβάνει μέτρα ἡ Κυβέρνησις διὰ τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως οἰκογενείας τῶν ὑπηρετούντων ὁπλιτῶν ποὺ ὑποφέρουν—δὲν ἐτιμωρήθησαν ἐπαρκῶς οἱ ἀπειθαρχήσαντες ἀξιωματικοὶ πυροβολικοῦ—αἱ ἀπώλειαι τῆς Ταξιαρχίας κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις Ἀλαμέϊν ὑπῆρξαν ὑπερβολικαὶ ὑπαιτιότητι τῶν ἀξιωματικῶν» καὶ ἄλλα δημοκοπικὰ τοιαῦτα, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμουνιστῶν κατώρθωσαν νὰ παρασύρουν εἰς τὴν στάσιν πλείστους ὁπλίτας, μὴ κομμουνιστάς, καὶ νὰ παρουσιάσουν ὄγκον δυσανάλογον πρὸς τὴν πραγματικὴν των δύναμιν ἐν τῇ ὑποστηρίξει τῶν ἀπαιτήσεών των!

ε) Ο ΙΔΕΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ - ΘΥΜΑ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1942 ἀφίχθη ἐξ Ἑλλάδος ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος ἀναλαβὼν ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν μὲ εὐρύτατα δικαιώματα.

Μέσα στὴ σατανικὴ ἀτέλειωτη τοῦ Κομμουνισμοῦ προπαγανδιστικὴ παγίδα περὶ δημοκρατικῶν δικαιωμάτων καὶ ὅλων τῶν γνωστῶν συνθημάτων ἀπάτης καὶ ὑπονομεύσεως, εἶνε ἀπορίας ἄξιον πῶς ἔπεσε θῦμα καὶ αὐτὸς ὁ ἰδεολόγος καὶ ἰδεαλιστὴς κ. Π. Κανελλόπουλος, ὁ πολέμιος τοῦ κομμουνισμοῦ ἀπὸ πολλὰ χρόνια!! Ἐνόμισε ὅτι μπορεῖ νὰ συνυπάρξωμεν μαζί του στὴν ἐξαντλητικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν δημιουργία ἰσχυρῶν Μονάδων στρατοῦ στὴ Μ. Ἀνατολή, ποὺ θὰ χρησίμευαν καὶ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς πατρίδος μας.

Πῶς ἐπίστευσε—ἂν ἐπίστευσε—ὅτι θὰ κατώρθωνε νὰ δώσῃ ἄλλην κατεύθυνσιν στοὺς δούλους πρὸς τὴν Ἁγία Ρωσία των κομμουνιστάς;

Μία ἐξήγησις μπορεῖ νὰ δοθῇ στὴν τακτικὴ τοῦ ἰδεολόγου Κανελλοπούλου: «Ἡ λαχτάρα του νὰ ἐντάξῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον κόσμον στὰς ἐνόπλους δυνάμεις, ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλυτέρα δύναμις ποὺ θὰ χρησίμευε γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς πατρίδος μας». Ὡραματίζετο ὁ ἰδεολόγος καὶ ἰδεαλιστὴς αὐτὸς πατριώτης μὲ τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδος μας καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς Β. Ἠπείρου καὶ μὲ τὸ γνωστὸ ἄδολο πατριωτισμό του, ἔσπευσε νὰ παραιτηθῇ ὅταν ὁ Ἦντεν δὲν υἱοθέτησε τὶς σχετικὲς ἔντονες καὶ σαφεῖς δηλώσεις του.

Ὁ Κανελλόπουλος ἐπίστευε τότε στὴν περίπτωσι τῆς Μ. Ἀνατολῆς ὁπότε ἡ κατοχὴ μᾶς κατέστησε ὅλους ἐθελοντὰς τοῦ ἀγῶνος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐθελοντὰς πρὸς τὴν Μ. Ἀνατολήν, ἐθελοντὰς πρὸς τὰ βουνά, ἐθελοντὰς τῶν ὑπονομευτικῶν ὀργανώσεων τῶν πόλεων, ἐπίστευε ὅτι ὁ κάθε μαχητὴς πρέπει νἄχῃ γνώμη σὰν ἐθελοντὴς γιὰ τὰ συμβησόμενα.

Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι πολλοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ἀκόμη καὶ στρατιωτικοὶ διοικηταὶ Μονάδων ,εὕρισκον ὀρθὸν—ἐγὼ τὸ ἐφήρμοζα πάντοτε—νὰ κατατοπίζουν τοὺς στρα-

τιώτας γιὰ τὸν σκοπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἡ μέθοδος ἦτο ὠφέλιμος γιὰ τὴν προπαρασκευὴ τοῦ ἠθικοῦ των.

Ὅμως στὴν περίπτωσι τῶν κομμουνιστῶν δὲν μποροῦσε νὰ ὠφελήση ἡ τακτικὴ αὐτὴ τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον οἱ βασιλόφρονες ἀξιωματικοί, οἱ «φασίσται» ἄς ποῦμε, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχον τὴν τιμὴν νὰ συγκαταλέγωμαι καὶ ἐγώ, εἶχον ἀρκετὴν μυωπίαν καὶ παράλογον ἀντίληψιν ἐπὶ τοῦ τρόπου ἐνεργείας· ἀπόδειξις ἡ μεταφορά των εἰς τὸ Σουδάν.

Ἐχρειάζετο μεγάλη εὐελιξία καὶ ἐφευρετικότης γιὰ νὰ περάση κανεὶς διαρκεῖς συμπληγάδας πέτρας, διαρκεῖς σκοπέλους.

Στὴν ἐγκληματικὴ ὑπονόμευσι τῶν κομμουνιστῶν μία ὑπῆρχε ἡ τακτικὴ καὶ ἀπεδείχθη ἀλάνθαστος δι' ὅσους καὶ ὅπου τὴν ἐφήρμοσαν (παράδειγμα ΓΚΕΣ μὲ μακαρίτην Πρόκον, τάγμα Παπαδοπούλου, τάγμα Παπαμαντέλου, Κέντρον Ἰσμαηλίας):

— Τοποθέτησις τῶν κομμουνιστῶν μέσα στὰς μονίμους ὑποχρεώσεις των, ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ τὰς παραβοῦν ἀτιμωρητεί, παρὰ ἐπαναστατοῦντες.

— Σαφὴς προειδοποίησις ὅτι θὰ κτυπηθοῦν, ἂν παρανομήσουν. Κτύπημα ἀδίστακτον στὴν παρανομίαν των.

Κάθε ἄλλη τακτικὴ ἦτο ἐσφαλμένη καὶ ἐπιζήμιος. Ὁ Ὑπουργὸς Κανελλόπουλος ἐπλήρωσε τὴν τακτικήν του μὲ κτυπήματα.

Ἔτσι δὲν μπόρεσε νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὸν κανόνα· ὅποιος ἀγωνίζεται θὰ κτυπηθῆ κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπον. Καὶ κτυπήθηκε καὶ αὐτός.

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ θέλησίς του τὸν ἔφερε παρόντα εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας μας.

Στὸν Ἑλληνο - Ἰταλικὸ πόλεμο ἴσως ἦτο ὁ μόνος ἐκ τῶν πολιτικῶν Ἀρχηγῶν ποὺ ὑπηρετοῦσε ὡς ἐθελοντὴς στὸ Γ' Σ. Στρατοῦ.

Στὴν Μ. Ἀνατολὴ παρουσίασε ἔντονον «παρών». Γιὰ τὸ μερίδιο τῆς δόξης τῆς Ἑλλάδος στὴ μάχη τοῦ Ἐλ.- Ἀλαμέϊν, ἂν ὁ στρατηγὸς Κατσώτας δικαιοῦται τῶν τιμῶν ὡς Στρατιωτικὸς Διοικητής, ὁ Π. Κανελλόπουλος δικαιοῦται τῆς πρώτης θέσεως, διότι μὲ τὸν ἄκρατο πατριωτισμό του καὶ τὴ φλόγα του, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχη τὴν συγκρότησιν τῆς Ταξιαρχίας, τὴν ὤθησίν της εἰς τὴν μάχην, ὅπου καὶ τὴν παρηκολούθησε ἐκ τοῦ πλησίον.

Στὸ συμμοριτοπόλεμο ἦτο ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτας. Καὶ τώρα στὴ Βουλή, εἶνε ἀπὸ τοὺς πλέον μαχητικούς, κατὰ τῶν κομμουνιστῶν ἀντιπάλους, μὲ ἐπιχειρήματα κατ' αὐτῶν συντριπτικὰ ὥστε νὰ λουφάζουν, σύμφωνα ἄλλως τε μὲ τὴν τακτικήν των.

Ἡ πολυετὴς πεῖρα του τὸν ἔπεισε, ὅτι μὲ τοὺς κομμουνιστὰς δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐνέργεια παρὰ ἡ δύναμις.

Ὅμως τότε στὴ Μ. Ἀνατολή, δὲν μποροῦσε κανεὶς εὔκολα νὰ προφητεύση τὰ «Δεκεμβριανὰ» καὶ τὸν συμμοριτοπόλεμον.

Κατὰ τὴν στάσιν τῆς Ι Ταξιαρχίας, ὁ κ. Κανελλόπουλος μετέβη εἰς Βηρυτὸν μὲ τὸν ἐπιτελάρχην τῆς τότε συγκροτουμένης Ι Μεραρχίας ἀντισυνταγματάρχην Λάϊον, ὅπου ἐν συνεννοήσει μὲ τὸν διοικητὴν τῆς Ταξιαρχίας καὶ τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικούς της, προσεπάθουν νὰ λάβουν μέτρα καταστολῆς τῆς στάσεως. Ἡ στάσις ὅμως, ἀριστοτεχνικῶς προπαρασκευασθεῖσα ὑπὸ τῶν ἡγητόρων τοῦ Κ.Κ.Ε.

ἔλαβε, λόγῳ τοῦ προσηλυτισμοῦ κατὰ ταύτην δι' ἐντόνου προπαγάνδας καὶ δημοκοπικῶν συνθημάτων μεγάλου μέρους ἐθνικοφρόνων ὁπλιτῶν, τοιαύτην ἔκτασιν, ὥστε οὐδὲν μέτρον ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν καταστείλῃ.

Ὁπωσδήποτε ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν κ. Κανελλόπουλος διὰ νὰ κοπάσῃ κατὰ κάποιον τρόπον τὴν θύελλαν, ἀπεδέχθη καὶ ἱκανοποίησε ἓν ἐκ τῶν αἰτημάτων τῶν κομμουνιστῶν ἡγητόρων, ἤτοι τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῶν μονάδων ἀριθμοῦ ἀξιωματικῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα, ὅτι ἦσαν «δεξιοὶ φασίσται» καὶ συνεπῶς ἀνεπιθύμητοι.

Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι ἐνεκλείσθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον Μερτζεγιούμ, τοῦ ὁποίου ἔλαβον καὶ τὸ ὄνομα «ἀξιωματικοὶ τοῦ Μερτζεγιούμ» καὶ ὑπὸ τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς συναντήσουμε κατὰ τὴν μετέπειτα συνέχειαν τῶν ἐν Μ. Ἀνατολῇ θλιβερῶν γεγονότων, εἰς τὰ ὁποῖα δυστυχῶς, μέρος τούτων, ἔπαιξε σημαίνοντα ρόλον λόγῳ φανατισμοῦ καὶ ἐπιμονῆς εἰς λίαν ἐπιζημίας πεποιθήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξ ἴσου ἔβλαψαν τὴν προσπάθειαν ἀναδιοργανώσεως, βραδύτερον, τῶν ἑλληνικῶν Μονάδων. Ἐκτὸς τῆς στάσεως εἰς τὰς δύο Ταξιαρχίας καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας μικρομονάδας (φρουραρχεῖα, νοσοκομεῖα, συνεργεῖα κλπ.) ἔλαβον χώραν παρόμοιαι στάσεις μὲ τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῶν ὁποίων κατεφάνη, ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. διηύθυνε ἐξ ὁλοκλήρου τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν εἶχε πολὺ καλῶς προπαρασκευάσει, ἐκμεταλλευόμενον ἄριστα, ὅπως ἐτόνισα, τὰς μεταξὺ τῶν ἐθνικοφρόνων στελεχῶν διενέξεις. Τοιουτοτρόπως τὸ Κ.Κ.Ε. ἐπέτυχε τῶν σκοπῶν του εἰς τὴν πρώτην σοβαρὰν ἀναμέτρησιν μὲ τοὺς ἐθνικιστάς, ἀντελήφθη ἐκ ταύτης τὴν ἔκτασιν τῆς δυνάμεώς του καὶ τὴν δυνατότητά του, ἀπέκτησε αὐτοπεποίθησιν καὶ κῦρος ἔναντι τῶν ὀπαδῶν του, καὶ τῶν ἀμφιταλαντευομένων ἀριστερῶν καὶ ἤρχισε μὲ περισσοτέραν πλέον δραστηριότητα τὴν προπαγάνδαν διὰ τὸν προσηλυτισμὸν νέων ὀπαδῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς δυνάμεώς του.

Εἶνε ἀνάγκη νὰ λεχθῇ, ὅτι κατὰ τὴν πρώτην τῶν κομμουνιστῶν ἐπανάστασιν ἐτηρήθησαν τὰ προσχήματα καὶ τὸ κίνημα παρουσιάσθη ὡς δημοκρατικὴ ἀγανάκτησις, ἵνα διὰ τοῦ τρόπου τούτου παρασύρουν μεγαλυτέραν μᾶζαν ἀφελῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, ὅπως πράγματι συνέβη, ἐνῷ βραδύτερον, ὅταν διὰ τῆς σατανικῆς προπαγάνδας των ἀπέκτησαν μεγαλυτέραν δύναμιν ἡ τελικὴ ἐπανάστασίς των (Ἀπρίλιος 1944) ἐξεδηλώθη μὲ καθαρὰ κομμουνιστικὰ συνθήματα καὶ ἐπιδιώξεις. Ἠκολουθήθη δηλαδὴ ἡ τόσον ἀποδοτικὴ μέθοδος τοῦ δουρείου ἵππου, ἡ ὁποία τόσον ἀπέδωκε διὰ τοῦ ΕΑΜ ἐν τῇ κατεχομένῃ Ἑλλάδι.

στ) ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΗΣΥΧΙΑ - ΚΑΠΟΙΑ ΑΝΑΝΗΨΙΣ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΟΥΝΤΩΝ

Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως καὶ τῆς σοβαρότητος τῶν γεγονότων, ὁ Βασιλεύς, ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ οἱ Ἄγγλοι ἠναγκάσθησαν νὰ λάβωσι κατὰ τὴν γνώμην των ἐκεῖνα τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα θὰ ἐξησφάλιζον τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ πρὸ παντὸς τὴν διατήρησιν Ἑλληνικῶν μονάδων μὲ ἐθνικὴν συνείδησιν. Οὕτω:

Παρητήθη ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Κανελλόπουλος καὶ ἐκλήθη ἐκ Χαρτούμ, ὁ κατὰ πάντα ἱκανός, εὔστροφος καὶ πανθομολογουμένως γενναῖος κ. Β. Καραπαναγιώτης (πρώην ἀξιωματικὸς - συμμαθητής μου), φανατικὸς δημοκρατικὸς καὶ συνεπῶς τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν δημοκρατικῶν.

— Ἐκλήθη ἐκ Λονδίνου ὁ κ. Βενιζέλος καὶ ἀνέλαβε Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

— Ἀντικατεστάθησαν οἱ δύο ταξίαρχοι Κατσώτας καὶ Μπουρδάρας, ἅπαντες οἱ διοικηταὶ ταγμάτων καὶ ἀρκετοὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ καὶ ἐγένετο μία πρώτη ἐκκαθάρισις τῶν πλέον δυναμικῶν κομμουνιστῶν, συγκεντρωθέντων εἰς τὸν 8ον τάγμα, τὸ ὁποῖον ἀπεμονώθη εἰς Τομπρούκ.

— Ἐπὶ 20ήμερον αἱ Ταξιαρχίαι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν Ἄγγλων ταξιάρχων, οἱ ὁποῖοι ἐπεδόθησαν μετὰ δραστηριότητος εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν καὶ αναδιοργάνωσιν τῶν Μονάδων.

— Τὴν 9ην Μαΐου ἐτοποθετήθησαν ὑπὸ τοῦ νέου Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ὡς διοικηταὶ Ταξιαρχιῶν οἱ συνταγματάρχαι Παπᾶς Εὐάγ., μὲ ἐπιτελάρχην τὸν ἀντισυνταγματάρχην Χατζαρούλαν Κ. καὶ Μπεγέτης Ι. μὲ ἐπιτελάρχην τὸν ἀντισυνταγματάρχην Γεραμάνην Ἀθαν., οἵτινες τελευταίως εἶχον ἀφιχθῆ ἐξ Ἑλλάδος, ἐθεωροῦντο ξένοι πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς διενέξεις τῶν ἐθνικοφρόνων στελεχῶν καί, ἐπὶ πλέον, ἀνεγνωρίζοντο γενικῶς ὡς δημοκρατικοὶ καὶ ἱκανώτατοι ἀξιωματικοί. Ἡ ὀργάνωσις τῆς Ιης Ἑλληνικῆς Μεραρχίας ἐσταμάτησε καὶ λόγῳ ἐλλείψεως ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ εἰς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῶν ἀδιαλλάκτων ἐθνικοφρόρων ἀξιωματικῶν. Ὁ συνταγματάρχης Μπουρδάρας Α., ἐτοποθετήθη ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου ἐν Καΐρῳ ἐνῷ ὁ συνταγματάρχης Κατσώτας ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ὑπουργείου.

ζ) ΠΡΟΣΚΑΙΡΟΙ ΕΛΠΙΔΕΣ

Ἡ νέα πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἡγεσία ἐπεδόθη πράγματι μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῶν Μονάδων. Προέβη εἰς τὴν τοποθέτησιν μετριοφρόνων ἐθνικοφρόνων στελεχῶν εἰς τὰς Μονάδας, ἔκαμε μίαν πρώτην ἐκκαθάρισιν, ἀλλὰ εἰς μικρὰν ἔκτασιν, τῶν λίαν δυναμικῶν κομμουνιστικῶν στοιχείων καὶ ἤρχισε ἐντατικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Μονάδων. Δυστυχῶς ὅμως, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτην ἐπιτυχίαν της ἐτήρησε στάσιν ἤρεμον, πειθαρχικὴν καὶ παραπλανητικὴν καὶ δὲν ἐξεδήλωνε ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τὰς προθέσεις της, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐξηπάτα τὴν νέαν ἐθνικόφρονα ἡγεσίαν μὲ δῆθεν προθέσεις δημοκρατικῆς ἀφοσιώσεως πρὸς αὐτήν, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ νέα ἡγεσία ἐθεωρήθη καὶ ἦτο πράγματι δημοκρατική, οἱ νέοι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἡγήτορες δὲν ἀντελήφθησαν οὔτε τὴν ἔκτασιν τῆς κομμουνιστικῆς δραστηριότητος, οὔτε τοὺς δολίους σκοπούς της καὶ δὲν προέβησαν εἰς μίαν εὐρεῖαν καὶ πλήρη ἐκκαθάρισιν τῶν Μονάδων ἐκ παντὸς κομμουνιστικοῦ στοιχείου, ἔστω καὶ ἂν θὰ ὠργανοῦντο ὀλιγώτεραι μονάδες, λόγῳ τῆς ἐκκαθαρίσεως ταύτης.

Ἡ μὴ πραγματοποίησις εὐρείας ἐκκαθαρίσεως ὀφείλεται εἰς τοὺς κάτωθι λόγους: Οἱ κομμουνισταὶ ἀντιλαμβανόμενοι, ὅτι θὰ ἀπεμακρύνοντο τῶν Μονάδων ἐτήρουν στάσιν νομιμοφανῆ καὶ ἀπολύτου δημοκρατικῆς ἀφοσιώσεως, ἐνῷ ἐν τῇ πραγματικότητι συνέχιζον τὴν δρᾶσιν των μὲ ἐξαιρετικὴν προσοχὴν καὶ ὑπὸ ἄλλα συνθήματα. Οἱ νέοι διοικηταὶ Μονάδων, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἐξαπατώμενοι ἐκ τῆς στάσεως τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐν τῇ προσπαθείᾳ των νὰ ἀποφύγουν τὴν διάλυ-

σιν τῶν Μονάδων των, λόγῳ ἐλλείψεως ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ, δὲν ἐζήτουν τὴν απομάκρυνσιν παντὸς κομμουνιστικοῦ στοιχείου, ἀλλὰ μόνον τῶν πλέον δυναμικῶν καὶ τῶν ἐκτεθέντων. Ἐξαίρεσιν χαρακτηριστικὴν ἀπετέλεσεν ὁ μαχητὴς τοῦ Ροῦπελ ταγματάρχης Λουτεράκης. Οὗτος κληθεὶς ν' ἀναλάβῃ διοίκησιν τάγματος, ἀπήτησε ἐλευθερίαν διὰ πραγματικὴν ἐκκαθάρισιν, ὑποβαλὼν καὶ σχετικὴν ἔκθεσιν ἀκριβῆ τῶν κομμουνιστικῶν ἑλιγμῶν. Ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας Παπᾶς τὸν ἐτιμώρησε μὲ μηνιαίαν φυλάκισιν καὶ ἐζήτησε τὴν ἀποστράτευσίν του. Ὅμως ὀλίγον βραδύτερον, ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τὴν στάσιν τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας μὲ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Θρόνον ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Τσιγάντεν ὡς στρατοδίκης. Εἶνε τὸ μόνον στρατοδικεῖον ὅπερ κατεδίκασε εἰς θάνατον, μειοψηφούντων τοῦ ἐφέδρου λοχαγοῦ πεζικοῦ Μερτίκα καὶ τοῦ δικαστικοῦ Πάστρα, ἑαμίζοντος, οἱ ὁποῖοι ἐφώναζον — κατ' ἐντολὴν βέβαια — «θέλομε νὰ γυρίσωμε εἰς Ἑλλάδα δὲν ψηφίζουμε».

Οἱ συγκεντρωθέντες εἰς Μερτζεγιούμ, ἐξ ἄλλου, ἐθνικόφρονες ἀξιωματικοί, ὑποστάντες μίαν ἔντονον προπαγάνδαν τῶν πλέον φανατικῶν ἐξ αὐτῶν, ὑπέγραψαν μεταξύ των ἕνα ἀκατανόητον πρωτόκολλον τιμῆς, ὅτι θὰ τηρήσουν ἀπόλυτον πειθαρχίαν πρὸς τοὺς διευθύνοντας τὴν κίνησιν ταύτην καὶ δὲν ἠθέλησαν, πλὴν ἐλαχίστων, νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ στρατοῦ, τοποθετούμενοι ἐκ νέου εἰς Μονάδας. Ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ ἀποσταλέντες ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, τοὺς παρεκάλεσαν καὶ τοὺς ἐξώρκισαν πρὸς τοῦτο· ὁ διοικητὴς τῆς 9ης Ἀγγλικῆς Στρατιᾶς ἐπενέβη ἐπίσης. Αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς Γεώργιος, ἐπεκαλέσθη τὸν πατριωτισμόν των καὶ τοὺς προσεκάλεσε νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς Μονάδας καὶ νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν. Τίποτε ὅμως δὲν ἴσχυε, ὑπῆρξε δὲ τόσος ὁ φανατισμός των, ὥστε εἰς οὐδένα ὑπήκουσαν καὶ ἔτσι παρέμειναν, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἀχρησιμοποίητοι κατὰ τὴν πλέον κρίσιμον στιγμὴν τῆς ἀναδιοργανώσεως τοῦ στρατοῦ μας ἐν Μ. Ἀνατολῇ, γενόμενοι πεισματωδῶς οὕτω, βοηθοὶ τῶν κομμουνιστῶν, τῶν ὁποίων ἐγνώριζον τὸ «παιγνίδι» καὶ ἀπέφυγον νὰ ἀντιταχθῶσι. Γιατί; Ἦτο μόνον πεῖσμα; Ὑπάρχουσι πολλοὶ ὑπηρετήσαντες εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ πάντοτε θέσαντες τὸν ἑαυτόν τους εἰς θέσιν θυσίας, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἀναθεματίζουσι διὰ τὴν στάσιν των ταύτην, τὴν ὁποίαν ἀποκαλοῦσι προδοσίαν κατὰ τῆς πατρίδος, ἰσότιμον πρὸς τὴν κομμουνιστικήν.

Δὲν εἶμαι μεταξὺ αὐτῶν. Ὅμως ἡ ἀπόφασίς των ἦτο ἐθνικῶς, ἐξαιρετικῶς ἐπιζημία, διότι κατόπιν τῆς τοιαύτης στάσεώς των τινὲς μὲν θεωρούμενοι ἐκ τῶν πρωταιτίων κατεδικάσθησαν ἀπὸ τὰ στρατοδικεῖα, οἱ δὲ ὑπόλοιποι ἀπεμονώθησαν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων εἰς τὸ Σουδάν. Οἱ πρωτοστατήσαντες εἰς τὴν κίνησιν ταύτην ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, στερήσαντες τὸν ἀνασυγκροτούμενον στρατὸν ἀρίστων ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν, εἶνε συνένοχοι τῆς ἀπουσίας τῶν δυναμένων νὰ παραστῶσι Μονάδων εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἐν Ἰταλίᾳ πρωτίστως, καί, ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τῆς Ἑλλάδος.

Συμπερασματικῶς, ἡ περίοδος αὕτη μέχρι καὶ τοῦ τέλους Μαρτίου τοῦ 1944 χαρακτηρίζεται ἀπὸ μίαν προσπάθειαν τοῦ νέου Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας διὰ τὴν ἰσορρόπησιν τῶν ἀντιτιθεμένων ἀπόψεων μεταξὺ τῶν ἐθνικοφρόνων στελεχῶν (χωρὶς ὅμως τελικῶς νὰ τὸ ἐπιτύχουν, διότι δυστυχῶς ἐξηκολούθουν αἱ μεταξὺ τῶν δεξιῶν καὶ τῶν δημοκρατικῶν διενέξεις,

ἐπ' ὠφελείᾳ πάντοτε τῶν συστηματικῶς καὶ μετὰ φανατισμοῦ ἐργαζομένων κομμουνιστῶν) καὶ ἀπὸ μίαν ἔντονον ἐκπαιδευτικὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ταχυτέραν πρὸς πόλεμον προπαρασκευὴν τῶν Μονάδων, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον, ἐθεωρεῖτο ἐγγὺς ἡ χρησιμοποίησίς των διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ἰδίᾳ ἡ Ι Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία συμμετέσχε εἰς πλείστας γενικὰς ἀσκήσεις τῆς 9ης Στρατιᾶς, λαβούσας χώραν μὲ Μονάδας δύο Σωμάτων στρατοῦ (Πολωνικὸν Σῶμα Στρατοῦ, Γαλλικὴ Μεραρχία, δύο βρετανικαὶ Μεραρχίαι) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ὑπεριορδανίας, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Παπᾶν Εὐαγ. (τρία τάγματα πλήρη, Σύνταγμα πεδινοῦ πυροβολικοῦ, λόχος μηχανικοῦ, λόχος μεταφορῶν καὶ λοιπαὶ μικρομονάδες) ἐνισχυμένη καὶ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος πεδινοῦ πυροβολικοῦ τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ι Συντάγματος τεθωρακισμένων αὐτοκινήτων, ἠρίστευσε ἐν παντὶ (ματαίως δυστυχῶς!) καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν φάσιν ἐνεργειῶν ἐπὶ ὀρεινοῦ ἐδάφους. Κατὰ τὴν κριτικὴν ὁ διοικητὴς τῆς 9ης Στρατιᾶς στρατηγὸς Χὸμς ἐξῆρε τὰς ἐπιτυχίας τῆς Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας καὶ ἰδιαιτέρως διὰ τὰς ἀρίστας λύσεις κατὰ τὸν ὀρεινὸν ἀγῶνα, παρουσιάσας ταύτας πρὸς μίμησιν εἰς τὰ στελέχη τῶν ἄλλων συμμάχων στρατῶν.

Μετὰ τὰς ἀσκήσεις ταύτας (Ὀκτώβριος — Νοέμβριος 1943) ἡ Ἀγγλικὴ διοίκησις ἐπείσθη ἀπολύτως διὰ τὸ ἀξιόμαχον τῆς Ταξιαρχίας, ἐχαρακτήρισε ταύτην ὡς πλήρως ἑτοιμοπόλεμον καὶ διέταξε τὴν συμπλήρωσιν εἰς ποικίλα ὑλικὰ καὶ ἐφόδια, ὥστε νὰ εἶνε ἑτοίμη διὰ τὴν μεταφοράν της εἰς τὸ θέατρον ἐπιχειρήσεων τῆς Ἰταλίας. Πόσοι κόποι, πόσαι ἐλπίδες, δυστυχῶς ματαιωθεῖσαι!!!

η) ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΡΟΜΟΝ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΑΛΛ' ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΗΣ ΚΑΤΑΙΣΧΥΝΗΣ

Περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου τοῦ 1944, ἐπραγματοποιήθη ἡ μετακίνησις τῆς Ι Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας ἐκ περιοχῆς Καστίνας (ἐγγὺς Τὲλ Ἀβὶβ) εἰς τό, κατηραμένης πλέον μνήμης, Μοὺρκ - Ἐλ - Ἀρέμ, 25 χιλιόμετρα νοτίως τῆς Ἀλεξανδρείας, ἵνα συμπληρουμένη ἐκεῖ μὲ τὰ ἀπαιτούμενα ὑλικά, ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ Ἰταλικὸν μέτωπον. Ἡ κίνησις διὰ 600 αὐτοκινήτων, ὑπῆρξε ὑποδειγματικὴ ἀπὸ ἀπόψεως τάξεως, πειθαρχίας καὶ ἀπολύτου γνώσεως τῶν κανόνων μηχανοκινήσεως, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ τὸ ἐλάχιστον εἰς μίαν τόσον μακρὰν πορείαν 700 χιλιομέτρων διὰ μέσου, κατὰ τὸ πλεῖστον, τῆς ἐρήμου. Ἐξαιρετικὸς ἐνθουσιασμὸς καὶ πολεμικὴ ὁρμὴ ἐχαρακτήριζον ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας κατὰ τὴν κίνησιν ταύτην, διότι ἐπὶ τέλους ὕστερα ἀπὸ τόσας ἀθλιότητας τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ἡ Ταξιαρχία θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὴν πραγματικὴν ἀποστολήν της, ἐναντίον ἑνὸς μισητοῦ ἐχθροῦ τῶν Γερμανῶν, οἱ ὁποῖοι τόσας συμφορὰς ἐπεσσώρευον συνεχῶς εἰς τὴν πατρίδα μας.

Ἅμα τῇ ἀφίξει τῆς Ταξιαρχίας εἰς Μοὺρκ - Ἐλ - Ἀρέμ, ἤρχισε ὁ ἀνεφοδιασμός της διὰ καινουργῶν ὑλικῶν ἐκ τῶν Ἀγγλικῶν βάσεων Ἀλεξανδρείας: Πυροβόλα, ἀσύρματοι, αὐτοκίνητα καὶ πάσης φύσεως ὑλικά, τὰ πάντα καινουργῆ ἐκ τῶν ἐργοστασίων, παρεδόθησαν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, οἱ ὁποῖοι εἶχον πεισθῆ ἀπολύτως, ὅτι ἡ Ταξιαρχία οὐδένα κίνδυνον ἀναταραχῶν διέτρεχε καὶ ὅτι πλέον θὰ ἐβάδιζε ὁπωσδήποτε τὸν κληρονομικὸν τῆς τιμῆς δρόμον, μεταφερομένη εἰς τὸ Ἰτα-

λικὸν μέτωπον, ἵνα μετάσχῃ τοῦ ἀγῶνος. Πράγματι, ἦτο τοιοῦτος ὁ ἐνθουσιασμὸς ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν καὶ τοιαύτη ἡ χαρὰ καὶ ἡ δραστηριότης των, ὅπως παραλάβουν καὶ τακτοποιήσουν τὰ νέα ὑλικά, ὥστε καὶ ὁ πλέον προσεκτικὸς καὶ φιλύποπτος παρατηρητὴς νὰ μὴ δύναται τίποτε τὸ ὕποπτον νὰ διακρίνῃ. Γνωστὰ κομμουνιστικὰ στελέχη τῆς Ταξιαρχίας ἐδείκνυον τὸν αὐτὸν μὲ τοὺς ἐθνικόφρονας ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν. Εἰς συζητήσεις των ἐτόνιζον μετὰ περισσῆς πονηρίας: «τώρα τὰ πάντα ἐτελείωσαν θὰ πολεμήσωμε».

Εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ, ὅτι ἡ Ταξιαρχία παρὰ τὰς γενομένας ἐκκαθαρίσεις εἶχε τὰ κάτωθι ποσοστά, κατὰ μονάδας, κομμουνιστῶν, ἀριστερῶν ἰδεῶν καὶ συμπαθούντων.

1ον τάγμα: Διοικητὴς ἀντισυνταγματάρχης Μαλασπίνας Σ. 25%. Οἱ ὑπόλοιποι ἦσαν Αἰγύπτιοι ἐθνικόφρονες.

2ον τάγμα: Διοικητὴς ἀντισυνταγματάρχης Μαραγκάκης 20%. Οἱ ὑπόλοιποι κατὰ τὸ πλεῖστον Κρῆτες.

3ον τάγμα: Διοικητὴς ταγματάρχης Τσιριμούλας 70%!!!! καταγόμενοι κυρίως ἐκ τῶν νήσων Σάμου — Ἰκαρίας — Μυτιλήνης — Χίου.

1ον Σύνταγμα Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ: Διοικητὴς ἀντισυνταγματάρχης Δασκαρόλης 50%!!!

— Ἀντιαρματικὴ Μοῖρα: Διοικητὴς ταγματάρχης Ἀμπατζόγλου 70%!!!

— Λόχος Πολυβόλων: Διοικητὴς λοχαγὸς Βλαστὸς 50%!!!

— Λόχος Μεταφορῶν: Διοικητὴς λοχαγὸς Φουντουλάκης 50%.

— Λοιπαὶ μικρομονάδες: 50%.

Ἐκ τῶν διοικητῶν, οἱ ταγματάρχαι Τσιριμούλας καὶ Ἀμπατζόγλου, ἀριστερῶν ἰδεῶν θεωρούμενοι, ἄνευ μορφώσεως καὶ κύρους παρίστανον τοὺς διοικητὰς ἐνῷ εἰς τὴν πραγματικότητα ἦσαν ἐντελῶς ὑποχείριοι τῶν ἰθυνόντων κομμουνιστῶν ὁπλιτῶν καὶ ἐξετέλουν ἀπροφασίστως τὰς ἐντολάς των. Οἱ λοιποὶ διοικηταὶ καθὼς καὶ ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας ἦσαν, κατὰ μεγίστην πλειοψηφίαν, ἐθνικόφρονες καὶ πολὺ καλῆς ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως. Οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Ταξιαρχίας, κατὰ μεγίστην πλειοψηφίαν ἐθνικόφρονες πλὴν τοῦ ταγματάρχου πεζικοῦ Μαλαγάρη, ταγματάρχου ἐπιμελητείας Νέμπαρη, ἰλάρχου Ταβουλάρη καὶ λοχαγοῦ πεζικοῦ Ἀραχωβίτη Χρ. καί τινων κατωτέρων μονίμων καὶ ἐφέδρων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἡγετικὰ στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε. Ἰδιαιτέρως ὁ λοχαγὸς Ἀραχωβίτης, εὐφυὴς καὶ ἱκανὸς ἀξιωματικός, ἀλλὰ ἀκορέστως φιλόδοξος, ἀπετέλει μετὰ τῶν στρατιωτῶν!! Τσαμουταλίδη καὶ Ἀνδριώτη τὴν τριμελῆ ἐπιτροπὴν τῆς Ταξιαρχίας μὲ ἀρχηγὸν τὸν Ἀνδριώτην, ὡς ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς, μετ' οὐ πολύ, στάσεως. Ὁ λοχαγὸς Ἀραχωβίτης μέχρι τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ κινήματος ἐφέρετο ὡς ἐθνικόφρων δεξιός, ἦτο δὲ διὰ τοῦτο βοηθὸς τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τῆς Ταξιαρχίας ἧς ἐπιτελάρχης ἦτο πρὸ τῆς στάσεως ὁ ἀντισυνταγματάρχης Χατζαρούλας Κ. ἀξιωματικὸς ἄριστος καὶ ψυχὴ τῆς Ταξιαρχίας. Οἱ δύο στρατιῶται τῆς ἐπιτροπῆς δὲν ὑπηρέτουν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν, ἀλλὰ εἰσῆλθον ἐντὸς αὐτῆς 4 ἡμέρας πρὸ τοῦ κινήματος, κρυπτόμενοι εἰς τὴν Ἀντιαρματικὴν — τὴν κομμουνιστοκρατουμένην — Μοῖραν.

5) II ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ—ΤΑ «ΙΟΥΛΙΑΝΑ»

Ἀντιθέτως, ἡ ΙΙ Ταξιαρχία ὑπῆρξε τελείως ἀτυχής, μὴ σημειώσασα οὐδὲ ἐκπαιδευτικὴν κἂν ἐπιτυχίαν, ἀφοῦ μετὰ 2μηνον ἀπὸ τῆς τοποθετήσεως τοῦ νέου διοικητοῦ της, ἐξερράγη εἰς ταύτην ἡ καταστρεπτικὴ στάσις τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1943, ἡ ἀποκληθεῖσα, τὰ «Ἰουλιανά». Εἰς τὴν στάσιν ταύτην ἔλαβον μέρος τὸ 5ον τάγμα μὲ διοικητὴν τὸν ἀντισυνταγματάρχην Σειριδάκην καὶ τὸ 6ον, μὲ διοικητὴν τὸν ταγματάρχην Καλλιώρην Γεώργιον. Ἰδοὺ πῶς διηγεῖται τὰ γεγονότα ταῦτα ὁ γεν-

Ταξίαρχος Ἀν. Τσούμας
Ὁ ἥρως τοῦ Ἰβάν. Ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ τιμημένους ἀναπήρους μας, βαρύτατα τραυματίας.

ναῖος ἀνάπηρος αὐτόπτης μάρτυς, τότε ταγματάρχης καὶ ἤδη ταξίαρχος Τσούμας Ἀντώνιος:

«Κάθε πρᾶξις, κάθε ἐνέργεια ἔχει αἴτια καὶ ἀφορμάς. Αἴτια τῆς στάσεως τοῦ Ἰουλίου ἦτο ἡ κακοδαιμονία, ἡ ὁποία πάλιν ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς εἰσδοχῆς εἰς τὸ στράτευμα τῆς πολιτικῆς. Τὸ κίνημα τοῦ Μαρτίου 1943 εἶχε κάμει καλὰ τὴν φθοροποιό του ἐνέργεια καὶ προετοίμασε καὶ ἄνοιξε τὸν δρόμον τῶν μετέπειτα κινημάτων. Εἰς τὸν δρόμον αὐτόν, εὑρέθη ἡ στάσις τοῦ Ἰουλίου, τὰ «Ἰουλιανά», ὅπως ἀπεκλήθησαν.

»Εἰς τὴν στάσιν αὐτὴν συνέτειναν καὶ κακαὶ ἐνέργειαι ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων ὑπηρεσιακῶν ὀργάνων καὶ ἀπροσδόκητος κακοτυχία. Ἡ 5η Ἰουλίου 1943,

ἦτο ἡ ἀποφρὰς ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἐστασίασαν τὰ δύο τάγματα τῆς ΙΙας Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας. Πῶς ἔγινε αὐτὴ ἡ στάσις; Μία ἔξαψις πνευμάτων, μιὰ κακοτυχία ἐδημιούργησαν τὸ «στραπατσάρισμα» τῆς ὡραίας μας ΙΙ Ταξιαρχίας. Διοικητὴς τοῦ 5ου τάγματος ἦτο ὁ τότε ἀντισυνταγματάρχης Σειριδάκης, τοῦ 6ου ὁ ταγματάρχης Γεώργιος Καλλιώρης, τοῦ 7ου, ὁ ταγματάρχης Ὀδυσσεὺς Παπαμαντέλλος, τοῦ λόχου Πολυβόλων, ὁ ταγματάρχης Ἐλευθέριος Παπαγεωργακόπουλος, τοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ ὁ συνταγματάρχης Στυλιανὸς Μανιδάκης, ὡς ἰατρὸς δὲ τῆς Ταξιαρχίας, ὁ στρατιώτης - ἰατρὸς Μαυρογένης.

»Ἀφορμὴ τῆς στάσεως ὑπῆρξεν ἡ τιμωρία ἑνὸς στρατιώτου τοῦ 6ου τάγματος τῆς ΙΙ Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ του ταγματάρχου Γεωργίου Καλλιώρη. Ὁ στρατιώτης αὐτὸς διετάχθη νὰ μεταβῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ πεδίον τῶν ἀσκήσεων, ὅπου θὰ ἐγίνετο ἄσκησις κοινὴ συμμαχικῶν Μονάδων. (Ἡ ἄσκησις αὐτὴ εἶχε σπουδαίαν σημασίαν, διότι θὰ τὴν παρηκολούθουν προσωπικότητες στρατιωτικαὶ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τῆς Μ. Ἀνατολῆς). Ὁ στρατιώτης ὄχι μόνον δὲν ἐξετέλεσεν τὴν διαταγήν, ὄχι μόνον ἐδυστρόπησεν, ἀλλὰ καὶ ἐγκατέλειψε τὴν μονάδα του, τὸν στρατῶνα, καὶ ἐπέστρεψε ἔπειτα ἀπὸ 24 ὧρες. Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος τὸν ἐτιμώρησε μὲ 20ήμερον φυλάκισιν καὶ διέταξε τὴν ἀποστολήν του εἰς τὰς Ἀγγλικὰς φυλακάς.

Ὑπῆρχε προκατάληψις τῶν Ἑλλήνων στρατιωτικῶν κατὰ τῶν Ἀγγλικῶν φυλακῶν, διότι ἡ συμπεριφορὰ τῶν Ἄγγλων στρατιωτῶν τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας πρὸς τοὺς κρατουμένους Ἕλληνας καὶ Ἄγγλους, ἦτο βάναυσος μὲ μεθόδους σκληράς, ἐπετρέπετο δὲ καὶ ξυλοδαρμός. Οἱ Ἕλληνες στρατιῶται ἀπηχθάνοντο τὰς Ἀγγλικὰς φυλακάς, διὰ τοὺς ὡς ἄνω ἀναφερθέντες λόγους.

»Ὅταν διετάχθη ἡ ἀποστολὴ τοῦ τιμωρηθέντος στρατιώτου τοῦ 6ου τάγματος εἰς τὰς Ἀγγλικὰς φυλακάς, ἐσημειώθη εἰς τὸ 6ον τάγμα ἀναστάτωσις. Ἐκινήθη ἡ λεγομένη «ἐπιτροπὴ στρατιωτῶν» τοῦ τάγματος, τὴν ὁποίαν, δυστυχῶς, ἠνείχοντο εἰς τὰς περισσοτέρας μονάδας τοῦ στρατοῦ μας τῆς Μ. Ἀνατολῆς. Παρουσιάσθη λοιπὸν ἡ «ἐπιτροπὴ στρατιωτῶν» καὶ ἐζήτησε τὴν ἔκτισιν τῆς ποινῆς τοῦ τιμωρηθέντος στρατιώτου εἰς Ἑλληνικὰς φυλακάς. Εἰς ἀπάντησιν, ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος ἐπέβαλεν εἰς τὴν «ἐπιτροπὴν στρατιωτῶν» ποινάς. Κατόπιν τούτου, οἱ στρατιῶται ἐζήτησαν νὰ ὑποβάλουν παράπονα εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ταξιαρχίας.

»Τὴν 5ην Ἰουλίου, κατόπιν τοῦ σημειωθέντος γεγονότος, ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας Μπεγέτης ἐπεσκέφθη εἰς τὸ πεδίον τῶν ἀσκήσεων τὸ 6ον τάγμα, εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ὁποίου ὑπήγοντο οἱ τιμωρηθέντες στρατιῶται, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐπιτελάρχου ταγματάρχου Ἀθαν. Γεραμάνη, καὶ τοῦ ἐφέδρου ἀνθυπολοχαγοῦ πεζ. Ξανθάκη. Ὁ ταξίαρχος ἐζήτησε τὴν παρουσίασιν τῶν τιμωρηθέντων στρατιωτῶν καὶ κατόπιν σχετικῆς ἐξετάσεως διέταξε τὴν ἐπιβίβασίν των εἰς αὐτοκίνητα τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας καὶ τὴν μεταφοράν των εἰς τὸ πειθαρχεῖον τῆς Ταξιαρχίας, μὲ σκοπὸν νὰ ἐκτίσουν τὴν ποινήν των εἰς Ἑλληνικὰς φυλακάς. Αὐτὸς δὲ κατηυθύνθη εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας. Ἐγένετο ὅμως τραγικὴ παρεξήγησις. Οἱ στρατιῶται ἐνόμισαν, ὅτι μετεφέροντο εἰς τὰς Ἀγγλικὰς φυλακὰς καὶ εἰς κατάλληλον σημεῖον ἐδόθη ὑπὸ τῶν τιμωρηθέντων στρατιωτῶν τὸ σύνθημα τῆς φυγῆς. Οἱ στρατιῶται ἤρχισαν νὰ πηδῶσι ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητα, ὅτε εὑρέθησαν πρὸ τῶν πραγματικῶν πυρῶν τοῦ ἀποσπάσματος τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας ὑπὸ

τὸν ὑπομοίραχον Ρήγαν. Τελικῶς, ἐφονεύθη εἷς ἐκ τῶν τιμωρηθέντων στρατιωτῶν. Οἱ λοιποὶ τιμωρηθέντες στρατιῶται, δεδομένου ὅτι εἶχε προσχεδιασθῆ ἡ στάσις ἤρχισαν νὰ φωνάζουν: «Μᾶς σκοτώνουν» καὶ παρασύροντες ὅλο τὸ 6ον τάγμα καὶ μέρος τοῦ 5ου τάγματος, κατηυθύνθησαν πρὸς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας τὸν ὁποῖον ὑπερήσπιζεν ὁ διοικητὴς τοῦ λόγου πολυβόλων τῆς Ταξιαρχίας ταγματάρχης Ἐλευθέριος Παπαγεωργακόπουλος. Τότε ἐκακοποιήθησαν διάφοροι ἀξιωματικοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ ἐπιτελάρχης καὶ περισσότερον ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας Μπεγέτης, ὁ ὁποῖος τραυματισθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διεσώθη χάρις εἰς τὴν ἐπέμβασιν τῶν ψυχραιμοτέρων ἀξιωματικῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς στάσεως δὲν ἀντέδρασαν τὰ λοιπὰ τμήματα τῆς Ταξιαρχίας παρὰ μόνο τὸ 7ον τάγμα, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο μακρὰν τοῦ χώρου τῆς στάσεως.

»Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κακοποίησιν τῶν ἀξιωματικῶν, συνέλαβαν ἄλλους 5 ἀξιωματικοὺς καὶ εἴκοσι ἐννέα στρατιώτας τῆς Ταξιαρχίας, οἱ ὁποῖοι ἐδοκίμασαν ν' ἀντιταχθοῦν εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν στασιαστῶν. Κατὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ ὁ ἰατρὸς τῆς Ταξιαρχίας στρατιώτης ἰατρὸς Μαυρογένης, εὑρισκόμενος εἰς τεραστίαν ψυχολογικὴν ἀναστάτωσιν, ηὐτοκτόνησε.

»Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν καὶ προτοῦ ἐκδηλωθοῦν τὰ θλιβερὰ αὐτὰ γεγονότα τοῦ Ἰουλίου 1943, ὑπηρέτουν ὡς βοηθὸς τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν ὑποστρατήγου Ἰγνατίου Καλλέργη. Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου 1943 κατόπιν διαταγῆς τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Καΐρου κ. Βύρωνος Καραπαναγιώτου, μετέβην εἰς τὴν Βηρυτόν, ὅπου τὸν ἀνέμενον νὰ ἔλθῃ. Εἰς τὰς 3 Ἰουλίου, λοιπόν, εὑρέθην εἰς τὸν καταυλισμὸν τοῦ Ἱεροῦ Λόχου τὸν ὁποῖον διοικοῦσε ὁ τότε συνταγματάρχης πεζικοῦ Χριστόδουλος Τσιγάντες. Ὁ κ. Τσιγάντες εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ φιλοξενήσῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, ὅπου ἐπέρασα τὴν βραδυάν μου μεταξὺ τῶν συναδέλφων μου τοῦ ἡρωϊκοῦ τούτου Λόχου.

»Ὡς τότε τίποτε δὲν παρουσίαζε, ὅτι θὰ ἤρχοντο τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς ΙΙας Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας. Καμμία ὑποψία. Εἰς τὰς 4 Ἰουλίου ἀνεχώρησα ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ ἔφθασα εἰς Βηρυτόν. Συνηντήθην μὲ τὸν Ἕλληνα Φρούραρχον ἀντισυνταγματάρχην πεζικοῦ Ἰωάννην Εὐστρατίου καὶ μαζὶ μετέβημεν εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Ἕλληνος ἐμπόρου Μ. Ἐλευθεριάδου. Ἐκεῖ καταφθάνει ἕνας Ἕλλην λοχίας, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο πολὺ ταραγμένος. Ἦτο ἀγγελιαφόρος, τὸν ὁποῖον εἶχε στείλει μὲ μίαν ἐπιστολὴν ὁ ὑπολοχαγὸς τῆς ΙΙας Ταξιαρχίας Ἀθαν. Κίσσαβος. Ὁ λοχίας ἔδωσε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν κ. Ἐλευθεριάδην. Οὗτος, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν, τὴν ἐδιάβασε προσεκτικά. Ἀφοῦ τὴν ἐδιάβασε τὴν ἔδωσε εἰς τὸν παρευρισκόμενον ἀντισυνταγματάρχην πεζικοῦ Ἰωάννην Σωτηρίου. Ὁ κ. Σωτηρίου ἐδιάβασε τὸ γράμμα χωρὶς νὰ δώσῃ καμμίαν σημασίαν καὶ ὁ λοχίας ἔφυγε χωρὶς ἀπάντησιν.

»Τὴν ἑπομένην 5ην Ἰουλίου ἐξερράγη ἡ στάσις εἰς τὸ 5ον τάγμα τῆς ΙΙας Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας. Ποῦ νὰ ξέραμε τί τεραστίαν σημασίαν εἶχε ἡ μοιραία αὐτὴ ἐπιστολὴ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Κισσάβου! Εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν ὁ ὑπολοχαγὸς Κίσσαβος προειδοποιοῦσε διὰ τὰ γεγονότα ποὺ θὰ ἐπακολουθοῦσαν. Γνωρίζων τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκοντο οἱ στρατιῶται κατόπιν τῆς τιμωρίας τοῦ στρατιώτου καὶ ἐν γένει γνωρίζων τὴν ψυχολογικὴν κατάστασίν των, τὴν ἔξαψιν

τῶν πνευμάτων, καὶ τὴν σειρὰν τῶν γεγονότων, ὁ ὑπολοχαγὸς ἔδιδε σημεῖον κινδύνου. Μὲ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ κ. Σωτηρίου ἀπωλέσαμε τὴν εὐκαιρίαν νὰ προλάβωμεν τὰ στασιαστικὰ γεγονότα. Ὅταν ἔμαθα, ὅτι ἐξερράγη ἡ στάσις, ἔτρεξα καὶ βρῆκα τὸν ἀντισυνταγματάρχην Σωτηρίου καὶ διεμαρτυρήθην, διότι δὲν ἔδωσε σημασίαν εἰς τὰ γραφόμενα τοῦ ὑπολοχαγοῦ Κισσάβου καὶ διότι μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς, δὲν ἔλαβε κανὲν μέτρον, ἀφοῦ μέσα εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἐγίνετο λόγος ὅτι θὰ ἐγίνετο ἡ στάσις, καὶ ὄχι μόνον δὲν ἔλαβε κανὲν μέτρον, ἀλλὰ καὶ δὲν μᾶς εἶπε τίποτε, ὥστε νὰ ἐνεργήσωμε νὰ προλάβουμε τὴν στάσιν.

»Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἂν ὁ κ. Σωτηρίου μᾶς ἔδειχνε τὸ γράμμα θ' ἀπεφεύγετο, πιθανόν, ἡ ἔκρηξις τῆς στάσεως, διότι θὰ ἐλαμβάναμε γνῶσιν τοῦ περιεχομένου καὶ θὰ ἐσπεύδαμε εἰς τὴν Ταξιαρχίαν, ὅπου θὰ βρίσκαμε τὸν κ. Καλλιώρη, μὲ τὸν ὁποῖον μᾶς συνέδεε παλαιὰ φιλία καὶ συνυπηρεσία καὶ θὰ κατωρθώναμε νὰ τὸν πείσουμε νὰ τιμωρήση τὸν παρεκτραπέντα στρατιώτην μὲ κάθε ἄλλον τρόπον, χωρὶς νὰ θελήση νὰ τὸν στείλη εἰς τὰς Ἀγγλικὰς φυλακάς. Καὶ τοιουτοτρόπως, δὲν θὰ ἐγίνετο ἡ στάσις, οὔτε θὰ διελύετο ἡ Ταξιαρχία μας. Διότι ἡ στάσις εἶχε «ὡς ἀφορμὴν» τὴν ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς εἰς τὸν στρατιώτην τοῦ 6ου τάγματος ἀπὸ τὸν διοικητήν του καὶ τὴν ἀπειλὴν τῆς ἐκτίσεως τῆς ποινῆς εἰς τὰς ἀγγλικὰς φυλακάς.

»Τὸ ἀπόγευμα τῆς 5ης Ἰουλίου (16.30) ἦλθε εἰς τὸ στρατόπεδον ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν. Διὰ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ὑπουργοῦ ἐγένετο ἐκκαθάρισις τῆς καταστάσεως καὶ τὸ κακὸν ἐσταμάτησε. Ὁ Ὑπουργὸς ἔλαβε τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα καὶ πρώτη του ἐνέργεια ἦτο ἡ διεξαγωγὴ ἀνακρίσεων. Ἐγὼ μετέβην εἰς τὴν ἕδραν τοῦ 7ου τάγματος, τὸ ὁποῖον, χάρις εἰς τὸν διοικητήν του ταγματάρχην πεζικοῦ Ὀδυσσέα Παπαμαντέλλον, παρέμεινεν ἀμόλυντον καὶ ἤρεμον. Ἐνῷ συζητούσαμε μὲ τὸν ταγματάρχην Παπαμαντέλλον, ἦλθεν ἕνας ὑπολοχαγός, ὁ ὁποῖος τὰ εἶχε κυριολεκτικῶς χαμένα. Μᾶς λέγει: «Τὸ 5ον τάγμα βαδίζει ἀπειλητικὰ κατὰ τοῦ 7ου. Παρετήρησα, ὅτι τὸ 7ον τάγμα ἐστερεῖτο ὑποδιοικητοῦ καὶ παρεκάλεσα τὸν κ. Παπαμαντέλλον ν' ἀναλάβω τὴν ὑπηρεσίαν αὐτήν. Ὁ κ. Παπαμαντέλλος ἐδέχθη εὐχαρίστως καὶ ἐγὼ ἀνέλαβα τὴν ὑποδιοίκησιν τοῦ 7ου τάγματος. Μόλις ἀνέλαβα τὴν ὑποδιοίκησιν διέταξα νὰ ληφθοῦν μέτρα ἀσφαλείας (σκοποί, περίπολοι) καὶ πῆρα ὡς βοηθὸν τὸν ὑπολοχαγὸν Σφικάκην. Εἰς τὸ 7ον τάγμα ἐβασίλευε ἠρεμία καὶ ἡσυχία.

»Εἰς τὰς 6 Ἰουλίου παρουσιάσθηκε ἕνας ἀνώτερος ἀξιωματικὸς ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς ἐπιτροπῆς ἀπὸ κατωτέρους ἀξιωματικούς, ἕνα λοχίαν καὶ ἕνα στρατιώτην. Συνωμίλησα μὲ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς ἀνώτερον ἀξιωματικὸν εἰς τὸν ὁποῖον παρετήρησα, ὅτι δὲν εἶνε ὀρθὴ ἡ ἐνέργειά του νὰ δέχεται καὶ νὰ ἐπιτρέπη νὰ εὑρίσκωνται μαζί του ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται. Τοῦ ἐτόνισα, ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ δεχθῶ νὰ συνεχίσω τὴν συνομιλίαν, ἐὰν δὲν απομακρυνθοῦν ἀμέσως ὁ λοχίας καὶ ὁ στρατιώτης. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς κατενόησε τὴν ὀρθότητα τῶν λεγομένων μου καὶ διέταξε νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅλα τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἔμεινε μόνος ὁπότε συνεχίσθη ἡ συνομιλία μας. Ἡ συνομιλία αὕτη εἶχε καλὰ ἀποτελέσματα εἰς τὴν πορείαν τῆς καταστάσεως. Ἡ στάσις τῆς 5ης Ἰουλίου ἦτο σαφὴς ἀναρχικὴ ἐνέργεια. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν διέταξε ἀμέσως ν' ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ συλληφθέντες ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀξιωματικοί. Εἰς τὰς 7 Ἰουλίου διετάχθη ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν δύο στασιασάντων ταγμάτων. Ὁ ἀφοπλισμὸς ἀπεφα-

σίσθη νὰ γίνῃ προτοῦ συνεχισθοῦν αἱ ἀνακρίσεις. Ὁ Ὑπουργὸς διέταξε ἐπίσης νὰ γίνῃ γενικὴ ἐκκαθάρισις τῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ κάθε ὕποπτον ἢ ἀναρχικὸν στοιχεῖον. Μὲ τὰ ληφθέντα μέτρα ἀποκατεστάθη ἡ τάξις. Περισσότεροι ἀπὸ τριακόσιοι ἄνδρες μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ μερικοὶ κατώτεροι ἀξιωματικοί, ἐστάλησαν εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως ὡς ἀκατάλληλοι νὰ ὑπηρετοῦν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

»Οἱ ὑπαίτιοι τῆς στάσεως παρεπέμφθησαν εἰς τὸ στρατοδικεῖον Τριπόλεως—Ναυπλοῦς. Τέσσαρες ἐξ αὐτῶν κατεδικάσθησαν, κατὰ πλειοψηφίαν, εἰς θάνατον. Ἡ καταδικαστικὴ αὐτὴ ἀπόφασις δὲν ἐξετελέσθη, διότι κατὰ τὴν κρατοῦσαν τότε συνήθειαν ἐὰν ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφασις δὲν ἐλαμβάνετο παμψηφεί, δὲν ἐξετελεῖτο καὶ οὕτω μετετράπη εἰς ἰσόβια δεσμά.

»Μετὰ τὰ γεγονότα τῆς 5ης Ἰουλίου ἐλήφθησαν αἱ κάτωθι ἐνέργειαι, ἐκτὸς ἐκείνων ποὺ ἀνέφερα προηγουμένως, διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως: 1) Διετάχθη ἡ μετακίνησις τῶν τμημάτων τῆς ΙΙ Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας κατὰ κλιμάκια μὲ τελικὸν τόπον μετασταθμεύσεως τὴν Τρίπολιν τῆς Συρίας. Ἐπὶ κεφαλῆς εὑρίσκετο τὸ 5ον τάγμα μὲ ὑπεύθυνον ἀξιωματικὸν τὸν ταγματάρχην Δετοράκην. Ἅμα τῇ εἰσόδῳ τῶν τμημάτων εἰς τὴν Τρίπολιν παρουσιάσθη Ἄγγλος ἀξιωματικὸς-σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος διεβίβασε μέσῳ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Κισσάβου διαταγὴν τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ Τριπόλεως, Ἄγγλου ταξιάρχου Reenol, μὲ ἀπόφασιν τῆς ΙΧ Στρατιᾶς, ἐγκεκριμένην ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β', δι' ἧς διετάσσετο ἡ διάλυσις τῶν στασιασάντων τμημάτων. Διὰ τὴν συμμόρφωσιν μὲ τὴν ὡς ἄνω διαταγήν, εἰδικῶς μετακληθεῖσα Ταξιαρχία τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ ἦτο ἐπιφορτισμένη μὲ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ ἐνδεχομένως ἀνάληψιν δράσεως. Ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν στασιασάντων τμημάτων τῆς Ταξιαρχίας ἐγίνετο ὡς ἑξῆς: Ἅμα τῇ ἀφίξει ἑνὸς τμήματος εἰς καθωρισμένον σημεῖον ἐστάθμευαν τὰ αὐτοκίνητα καὶ κατήρχοντο οἱ στρατιῶται μόνον μὲ τὴν σιτοδόχον πρὸς λῆψιν φαγητοῦ· ἅμα τῇ καθόδῳ των τὰ ὀχήματα μετὰ τοῦ ὁπλισμοῦ καὶ ἀποσκευῶν, ἐκινοῦντο πρὸς σημεῖον προηγουμένως καθορισθέν. Τὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀφοπλιζόμενα τμήματα ἐνεκλείοντο εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως. Διοικητὴς τοῦ στρατοπέδου συγκεντρώσεως ἐτοποθετήθη ὁ ἀντισυνταγματάρχης πεζικοῦ Ἰωάννης Σωτηρίου». Ἐ δ ῶ τ ε λ ε ι ώ ν ε ι ἡ δ ι ή γ η σ ι ς τ ο ῦ τ α ξ ι ά ρ χ ο υ Τ σ ο ύ μ α Α.

Κατόπιν ἀνασυνεκροτήθη καὶ πάλιν ἡ ΙΙ Ταξιαρχία. Ὅμως ὁ ἐξυπνότατος ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τόσα μέτρα ἀφοπλισμοῦ, διέπραξε τὸ σφάλμα νὰ ἀναθέσῃ τὴν διοίκησιν τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὸν συνταγματάρχην πεζικοῦ Στεφανάκον Ι., ὁ ὁποῖος φανατικὸς δημοκρατικὸς μὲ πολλὴν ἀφέλειαν συμπαθοῦσε τοὺς κομμουνιστάς, ὡς φανατικοὺς καὶ τούτους δημοκρατικούς!!! Ἐπιτελάρχης ἐτοποθετήθη ὁ ἀντισυνταγματάρχης κ. Ἀθ. Κορόζης, ἱκανώτατος ὡς γνωστὸν ἀξιωματικός, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον φίλον προσκείμενον πρὸς αὐτοὺς λόγῳ τῆς, ἀπὸ τῆς καταρρεύσεως τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου, ἀντιθέσεώς του πρὸς τὸν προϊστάμενόν του Ἀρχιστράτηγον Παπάγον. Διοικητὴς τεθωρακισμένων παρέμεινεν ὁ ἀριστερὸς ἀντισυνταγματάρχης Ἀρ. Σιώτης. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ διαλυθῇ ἡ Ταξιαρχία αὐτὴ εὐχερέστατα κατὰ τὴν στάσιν τῆς Ι Ταξιαρχίας τοῦ Ἀπριλίου 1944, πρὸς ἣν προσεχώρησε.

6) ΤΕΛΙΚΟΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΝ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. ΔΙΑΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΣ

α) ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΙ

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, εἶχον ἀφιχθῆ εἰς Κάϊρον ἐκ τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος ὁ στρατηγὸς Σαράφης Στ., ὁ ἰδιώτης Τζῆμας, ἡγετικὰ στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ ὁ πολιτευτὴς Τσριμῶκος τῆς Ε.Λ.Δ. συμπράττων τότε μὲ τὸ Κ.Κ.Ε. εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ε.Α.Μ. Δὲν εἶνε γνωστόν, πῶς ἐκαμουφλάρισαν ἔναντι τῶν Ἄγγλων τοὺς πραγματικοὺς σκοποὺς τῆς ἀφίξεώς των ἐν Μ. Ἀνατολῇ, τὰ ἡγετικὰ ταῦτα στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε. Εἶνε ὅμως ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς ἦτο ἡ προσωπικὴ ἐπαφὴ καὶ συνεννόησις ἀσφαλῶς, ἄνευ ἐνδιαμέσων καὶ διαφυγῶν, μὲ τὰ ἡγετικὰ στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε. τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ ὁ καθορισμὸς εἰς ταῦτα τῆς κεντρικῆς γραμμῆς καὶ ἐντολῆς τοῦ κόμματος, δηλαδή, τῆς πάσῃ θυσίᾳ ἐπικρατήσεως τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐν Ἑλλάδι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της, ἥτις μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Ἰταλίας ἐφαίνετο προσεχής. Ἀσφαλῶς τότε, ἐδόθησαν ἐντολαὶ γενικαὶ εἰς ὅλα τὰ ἡγετικὰ στελέχη τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ὅπως ἐπιτείνουν τὰς προσπαθείας των διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Κυβερνήσεως τῶν βουνῶν (Ε.Α.Μ.), κομμουνιστοποίησιν τῶν Μονάδων καὶ τὴν κατὰ τὸ συμφέρον των διατήρησιν ἢ διάλυσίν των. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ συνέφερε τὴν κομμουνιστικὴν ἡγεσίαν ἡ παρουσία ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἐθνικῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ὁπωσδήποτε θὰ ἀπετέλουν σοβαρὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν προδοτικῶν ἐπιδιώξεών των.

β) ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

ι) ΤΟ ΠΡΟΣΧΗΜΑ

Βάσει τῶν ἀνωτέρω ὁδηγιῶν των, ὅταν ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία τῆς Μ. Ἀνατολῆς ἀντελήφθη τὸν Μάρτιον τοῦ 1944, ὅτι ἡ Ι Ταξιαρχία, ἐνισχυομένη καὶ διὰ τοῦ ΙΙ Συντάγματος πεδινοῦ πυροβολικοῦ καὶ ἄλλων Μονάδων τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας, θὰ μετεφέρετο ὁπωσδήποτε εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ἰταλίας, ὅπου μακρὰν τῆς νοσογόνου ἑστίας καὶ τῶν ἐπιδράσεων καὶ ὑπόπτων ἀκόμη Ἄγγλων τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν σκληρῶν ἀπαιτήσεων τοῦ μετώπου, θὰ ἦτο δυνατὴ καὶ ἡ ἐκκαθάρισις ἐκ τῶν κομμουνιστικῶν στελεχῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόλυτος ὑπακοὴ καὶ μεταβολὴ αἰσθημάτων καὶ νοοτροπίας τῶν ἀριστερῶν καὶ συμπαθούντων ὑπὸ τὴν ζωηφόρον ἀσφαλῶς ἐπήρειαν νικῶν καὶ δόξης ποὺ ἀνέμενον τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπεφάσισεν ὅπως διαλύσῃ τὰς μονάδας ἐν Αἰγύπτῳ ὅπου ἡ ἐνέργειά των παρουσιάζετο καὶ ἦτο πράγματι εὐκολωτέρα.

Καὶ ὡς πρώτη ἐκδήλωσις, τὴν 1ην Ἀπριλίου παρουσιάσθη ἐν Καΐρῳ εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν Τσουδερόν, ἐπιτροπὴ ἀξιωματικῶν: συνταγματάρχης Χατζησταυρῆς, ταγματάρχαι Χιωτάκης, Κώνστας, Κλαδάκης, ἐπίλαρχος Παπούλας, καὶ ἄλλοι δευτερώτεροι καὶ κρυπτόμενοι προσωρινῶς, οἱ ὁποῖοι ἠξίωσαν τὴν παραίτησίν του καὶ τὴν ἀνάληψιν τῆς Προεδρείας τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τὸν Σοφοκλῆν Βενιζέλον. Οὗτοι παρουσιάσθησαν ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ στρατοῦ, ἐν οὐσίᾳ ὅμως τῆς Α.Σ.Ο. Παραδόξως, ἀντὶ τῆς ἐπιβαλλομένης ἀμέσου κεραυνοβόλου ἐνεργείας, ὁ Τσουδερὸς παρῃτήθη καὶ ἀνέλαβε ὁ κ. Βενιζέλος. Ἀλλὰ οἱ σκοποὶ τῶν κομμουνιστικῶν στελε-

χῶν τῆς ἐπιτροπῆς δὲν ἦσαν, βεβαίως, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, διότι ἐν συνεχείᾳ παρουσιάσθησαν εἰς τὸν κ. Βενιζέλον καὶ ἐζήτησαν ὅπως συμπεριληφθοῦν εἰς τὴν νέαν Κυβέρνησιν καὶ ὡρισμένοι ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς, ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βουνοῦ. Εἰς τοῦτο ἐπρωτοστάτησεν ὁ ταγματάρχης Κλαδάκης. Ὁ κ. Βενιζέλος ἔπραξε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ πράξη καὶ ὁ Τσουδερός: τοὺς ἀπέπεμψε σκαιῶς καὶ καλέσας τὸν ἀντισυνταγματάρχην Γύπαρην Π. τοὺς ἐξεδίωξε καὶ ἐκ τῶν προθαλάμων τοῦ Ὑπουργείου, ὅπου ἤρχισαν νὰ φωνασκοῦν, δημιουργοῦντες ἐντυπώσεις διὰ τοὺς εὐνοοῦντας. Ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς ἀπεχώρησαν διαφωνήσαντες οἱ συνταγματάρχης Χατζησταυρῆς καὶ ἐπίλαρχος Παπούλας Κ., ἀντιληφθέντες, ἔστω καὶ ἀργά, τὸν σκοπὸν τῶν κομμουνιστῶν.

ιι) Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Μὲ ἀφορμὴν ὅτι ἡ νέα Κυβέρνησις δὲν ἐδέχθη τὴν εἴσοδον ὡς ὑπουργῶν ἀντι-

Νικόλαος Γερμενῆς, λοχαγὸς Πυροβολικοῦ.
Πιστὸς εἰς τὸν ὅρκον του, ἔπεσε γιὰ τὴν πατρίδα μας, θῦμα τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὴν στάσιν τῆς 6ης Ἀπριλίου 1944.

προσώπων τοῦ Κ.Κ.Ε., ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία διέταξε τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως εἰς ἁπάσας τὰς Μονάδας τῆς Μ. Ἀνατολῆς. Ἡ διαταγὴ αὕτη ἐξετελέσθη ὑφ' ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν μονάδων τῆς Μ. Ἀνατολῆς. Ἐξαίρεσιν ἀπετέλεσε τὸ Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας ὑπὸ διοίκησιν Τσακαλώτου, τὸ 7ον τάγμα ὑπὸ διοίκησιν Παπαδοπούλου καὶ ὁ 2ος λόχος πολυβόλων ὑπὸ διοίκησιν τοῦ ταγματάρχου Παπαγεωργακοπούλου Ἐλευθ. Παραλλήλως, ἡ ἐπανάστασις ἐπεξετάθη εἰς ἁπάσας τὰς μονάδας τοῦ στόλου, ναυλοχοῦντος εἰς τοὺς λιμένας Ἀλεξανδρείας καὶ Πὸρτ Σαΐδ.

Ἡ Ι Ταξιαρχία ἐπανεστάτησε τὴν νύκτα τῆς 5ης πρὸς τὴν 6ην Ἀπριλίου τοῦ 1944 καὶ εἶνε λυπηρῶς χαρακτηριστικόν, ὅτι ἡ στρατοπεδεία ταύτης ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Καραβίαν Ι. καὶ τὸν ταγματάρχην Καραδήμαν Π. εἶχεν ἀναχωρήσει τὴν μεσημβρίαν τῆς 5ης Ἀπριλίου διὰ Σουέζ, ἵνα ἐκεῖθεν μεταφερθῇ εἰς Ἰταλίαν καὶ προετοιμάσῃ τὴν ὑποδοχὴν τῆς Ταξιαρχίας. Τὸ περίεργον εἶνε, ὅτι ἐνῷ ἐν τῷ συνόλῳ οἱ ἐθνικόφρονες ἀξιωματικοὶ τῆς Ι Ταξιαρχίας ἐγνώριζον, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἡτοιμάζοντο διὰ δρᾶσιν, ἀντὶ νὰ παραμείνουν εἰς τὸ στρατόπεδον μετὰ τῶν τμημάτων των διὰ νὰ ματαιώσουν ἢ νὰ καταπνίξουν πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῶν κομμουνιστικῶν στοιχείων, μὲ πολλὴν ἀφέλειαν μετέβησαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν διὰ νὰ ἀφήσωσι τὰς ἐπὶ πλέον ἀποσκευάς των. Οὕτω παρουσιάσθη τὸ θλιβερὸν φαινόμενον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ κινήματος, ν' ἀπουσιάζῃ ἐκ τῶν 2ου καὶ 3ου ταγμάτων, σχεδὸν τὸ σύνολον τῶν διοικητῶν ὑπομονάδων καὶ διμοιριτῶν καὶ εἰς τὰ ὁποῖα τάγματα—ὡς ἦτο φυσικὸν—οἱ κομμουνισταὶ ἐπεκράτησαν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, μὴ εὑρόντες οὐδεμίαν ἀντίστασιν. Ἀντιθέτως εἰς τὸ πρῶτον τάγμα (ἀντισυνταγματάρχου Μαλασπίνα) χάρις εἰς τὴν σθεναρὰν ἀντίστασιν καὶ τῶν ἀξιωματικῶν λοχαγοῦ Κορίνα, ὑπολοχαγοῦ Κόρκα καὶ ὑπολοχαγοῦ Καρύδα, οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχουν καὶ νὰ ἐπικρατήσουν.

Θὰ ἠμποροῦσε νὰ λεχθῇ, ὅτι ἐὰν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Ταξιαρχίας εὑρίσκοντο εἰς τὰς θέσεις των, ὅπως εἰς τὸ τάγμα τοῦ συνετοῦ καὶ διορατικοῦ ἀντισυνταγματάρχου Μαλασπίνα, ἢ ἐνήργουν ἀπὸ κοινοῦ, ἀσφαλῶς ἡ τάξις καὶ ἡ πειθαρχία θὰ ἐπεβάλλοντο καὶ θ' ἀπετρέπετο ἡ ἐκδήλωσις τῆς τόσον ἀτιμωτικῆς καὶ ἐγκληματικῆς ἐπαναστάσεως, τῆς ὁποίας αἱ συνέπειαι ὑπῆρξαν θλιβεραί. Εἶνε ὅμως ἀνεξήγητον τὸ γεγονός, ὅτι ἐνῷ τὴν 5ην Ἀπριλίου παρουσιάσθησαν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ταξιαρχίας Παπᾶν οἱ ἀντισυνταγματάρχαι Μαλασπίνας καὶ Φοίφας καί τινες ἄλλοι καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ λάβῃ τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα, ὁ ταξίαρχος μὲ θυμὸ ἀπήντησε: «νὰ μὴ φοβοῦνται τὰ δημοκρατικὰ στοιχεῖα!!!». Δημοκρατικὰ στοιχεῖα ἦσαν οἱ κομμουνισταί!!!

Τὰ συνθήματα τῆς ἐπαναστάσεως ἔπαυσαν πλέον νὰ εἶνε συγκεκαλυμμένα καὶ ἦσαν σαφῶς κομμουνιστικά, διότι καὶ ἡ δύναμις τῶν κομμουνιστῶν εἶχε ἐξαιρετικῶς ἐνισχυθῆ, χάρις εἰς τὰς ἀνοησίας τῶν ἐθνικοφρόνων, ἀλλὰ καὶ ὁ καιρὸς πλέον δὲν ἐπέτρεπε διφορουμένας ἐνεργείας των, ἀφοῦ αἱ Μονάδες ἦσαν ἕτοιμοι πρὸς μεταφορὰν εἰς τὸ Ἰταλικὸν μέτωπον καὶ θὰ διέφευγον τῶν χειρῶν καὶ τῆς ἐπιρροῆς των. Εἰς τὰς μικρομονάδας ἡ κατάστασις, τῇ βοηθείᾳ καὶ τῶν Ἄγγλων, ἀποκατεστάθη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ταχέως.

Ἰδιαιτέρα μνεία πρέπει νὰ γίνῃ διὰ τὴν ἀντιαεροπορικὴν μοῖραν, τὴν διοικουμένην ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου πυροβολικοῦ Φοίφα, τῆς ὁποίας οἱ κομμουνισταί, τὴν νύκτα τῆς 5ης πρὸς τὴν 6ην Ἀπριλίου, παρουσιασθέντες εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Μοίρας Φοίφαν καὶ διοικητὴν τῆς Ι πυροβολαρχίας λοχαγὸν Γερμενῆν Ν., ἀπέτυχον οἰκτρῶς εἰς τὴν κατάληψίν της, διὰ τῆς σθεναρᾶς στάσεως τῶν διοικητῶν τῆς Μοίρας, ἰδιαιτέρως τῆς θυσίας τοῦ ἡρωικοῦ λοχαγοῦ Γερμενῆ Ν., ἀντισταθέντος προσωπικῶς κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Κατὰ τοῦ λοχαγοῦ τούτου κοιμωμένου τὴν θλιβερὰν ἐκείνην νύκτα ἐπετέθη ὁμὰς ἐκ 4 κομμουνιστῶν διὰ νὰ τὸν συλλάβῃ, ὡς

διακεκριμένον «φασίσταν». Οὗτος ὅμως ἀντισταθεὶς σθεναρῶς ἐφόνευσε διὰ τοῦ περιστρόφου του τοὺς τρεῖς, ὑποκύψας ὅμως εἰς πλῆγμα διὰ μαχαίρας, ὅπερ ὁ 4ος ἐπήνεγκε κατ' αὐτοῦ ἐκ τῶν ὄπισθεν (ἐπίσημος ἔκθεσις τῆς Μοίρας). Ἡ συμπλοκὴ αὕτη καὶ ὁ θάνατος τῶν τριῶν κομμουνιστῶν ἐξηνάγκασε τοὺς λοιποὺς κομμουνιστὰς νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Μοῖραν. Ὁ ἡρωικὸς λοχαγὸς Γερμενῆς ἦτο τὸ μοναδικὸν θῦμα τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς κατὰ τὸ ἐπαναστατικὸν τοῦτο κίνημα.

Εἰς τὸν στόλον ὅμως καὶ εἰς τὴν I Ταξιαρχίαν οἱ ἐπαναστάται ἐκυριάρχουν. Προβλήματα σοβαρὰ ἐδημιουργήθησαν δι' Ἕλληνας καὶ Ἄγγλους, ἀφοῦ διετίθεντο μονάδες τοῦ στόλου πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν ἐπαναστατῶν καὶ οὕτω εἰς ἀναπλήρωσιν ἐπαναστατημένων Μονάδων τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, αἱ ὁποῖαι ἀπουσίαζον τῶν νηοπομπῶν πρὸς Ἰταλίαν, προσετέθησαν καὶ Ἀγγλικαί. Ἡ ζημία τεραστία καὶ ἡ ἀνάγκη ἀποκαταστάσεως τῆς πειθαρχίας, ἐξαιρετικῶς ἐπείγουσα.

Οἱ Ἄγγλοι ἔθεσαν σαφῶς πρὸς τὸν κ. Βενιζέλον τὴν ἀπαίτησιν: «Ἢ ἀποκαταστήσατε τὴν πειθαρχίαν, ἢ θὰ βουλιάξουμε τὰ ἐν ἐπαναστάσει πλοῖα», διότι αἱ ἀνάγκαι τῆς Μεσογείου ἦσαν ἄκρως ἐπείγουσαι. Ἔτασσεν δὲ προθεσμίαν ὀλίγων ὡρῶν. Ὁ κ. Βενιζέλος ἀντελήφθη τὸ μέγεθος τῆς ζημίας, ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς, ἐζήτησε 2 ἡμερῶν προθεσμίαν ὑποσχεθείς, ὅτι θὰ ἀποκαθίστα τὴν τάξιν. Ἀφ' ἧς πρὸς τιμήν του ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἐχώρησε πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν γοργῶς.

Ἀντικατέστησε τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ στόλου ναύαρχον Ἀλεξανδρῆν, καίτοι φίλον του, ἀνέθηκε τὴν διοίκησιν τοῦ στόλου εἰς τὸν γενναῖον καὶ ἀποφασιστικὸν ναύαρχον Βούλγαρην, ἐκοινοποίησε τὴν ἀπόφασίν του εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς ἐζήτησε ὡς ὑποχρέωσιν τιμῆς τὴν καταστολὴν τῆς ἀνταρσίας. Εἶνε πρὸς τιμὴν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ὅτι ἀνέλαβον πλήρως τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην καὶ λεπτὴν ἐπιχείρησιν κατὰ φανατισμένων, ὡς ἀπεδείχθη, στασιαστῶν. Καὶ εἶνε ἀκόμη πρὸς τιμὴν τῶν ὀλίγων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τοῦ στρατοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐθελοντικῶς μετέσχον εἰς ταύτην. Τὰ δημιουργηθέντα κατὰ πλοῖον ἀποσπάσματα τῶν ἐθελοντῶν τούτων, ἐνήργησαν αἰφνιδιαστικῶς καὶ ἀποφασιστικῶς καὶ ἀπήλλαξαν τὸν στόλον ἐντὸς μιᾶς νυκτὸς ἀπὸ τοὺς προδότας καὶ ἀπὸ τὴν ἄδοξον καὶ ἀπαισίαν καταστροφήν του, ἤτοι τὴν καταβύθισιν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων.

Δυστυχῶς, ὡς ἦτο ἑπόμενον, ἡ ἐπιχείρησις ἐστοίχισε τὴν ζωὴν ἐκλεκτῶν τέκνων τῆς πατρίδος, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ μονάκριβοι υἱοὶ τοῦ ναυάρχου Ρουσὲν καὶ ἀντιπτεράρχου Ρέππα. Ὁ ναύαρχος Βούλγαρης καὶ ὁ πρόεδρος κ. Βενιζέλος, ἀφοῦ ἐνέκλεισαν ἅπαντας τοὺς ἀπάτριδας στασιαστάς, τῇ βοηθείᾳ τῶν Ἄγγλων, εἰς συρματοπλέγματα τῆς ἐρήμου, ἔθεσαν πάλιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος τὸν Ἑλληνικὸν στόλον, τὴν ὁποίαν ἔκτοτε ἀκολουθεῖ.

Οἱ κομμουνισταὶ τῆς I Ταξιαρχίας καὶ μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς ἐπαναστάσεως τόσον εἰς τὸν στόλον, ὅσον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς μικρομονάδας, ὀχυρωθέντες εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μοὺρκ-Ἐλ-Ἀρὲμ ἠκολούθουν μὲ πεῖσμα καὶ φανατισμὸν τὴν ἐπανάστασιν παρὰ τὰς προσπαθείας τόσον τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καὶ τῶν Ἄγγλων, ὅπως τοὺς πείσουν νὰ ἐγκαταλείψουν εἰρηνικῶς τὸν προδοτικὸν ἀγῶνα των. Πολιορκηθέντες ὑπὸ Ἀγγλικῶν μονάδων τεθωρακισμένων καὶ πεζικοῦ ἐξηκολούθουν τὴν ἄτιμον ἀνταρσίαν των ἐπὶ 20ήμερον περίπου, ἀφοῦ ἐφυλάκισαν πάντα

ἐθνικόφρονα ἀξιωματικὸν καὶ ὁπλίτην μὲ ἀπειλὴν ἀμέσου τυφεκισμοῦ των. Παρὰ τὰ διαγγέλματα τῶν Ροῦζβελτ καὶ Τσῶρτσιλ, ὅπως οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. παραιτηθοῦν τοῦ ἀντεθνικοῦ καὶ ἀντισυμμαχικοῦ τούτου ἀγῶνος, ἐνῷ χρόνῳ αἱ συμμαχικαὶ δυνάμεις ἠγωνίζοντο εἰς τὰ διάφορα μέτωπα ἐναντίον ἀδυσωπήτου ἐχθροῦ, οἱ στασιασταὶ ἐξηκολούθουν τὸ προδοτικὸν ἔργον των καὶ ἀπησχόλουν Βρεταννικὰς μονάδας διὰ νὰ τοὺς πολιορκοῦν, μονάδας προοριζομένας καὶ ταύτας διὰ τὸ Ἰταλικὸν μέτωπον. Ὅσον καὶ ἂν θελήση τις νὰ ἀναζητήση κάποιον ἐλαφρυντικὸν χαρακτηρισμὸν τῆς ἀτιμωτάτης ταύτης πράξεως, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀνεύρη καὶ θὰ τὴν χαρακτηρίση ὡς τὴν βαρυτέραν μορφὴν προδοσίας ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ, ἑνὸς ἐχθροῦ ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ ὁποίου ἐστέναζεν ἡ κατεχομένη Ἑλλὰς καὶ κάθε παρερχομένη ἡμέρα κατοχῆς της ἐστοίχιζε χιλιάδας νεκροὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς πείνης, τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν τυφεκισμῶν.

Ὁ Ἄγγλος Ἀρχιστράτηγος τῆς Μ. Ἀνατολῆς μετὰ ματαίας προσπαθείας 20 ἡμερῶν εἰρηνικῆς καταστολῆς τῆς στάσεως, ἠναγκάσθη, πρὸς ἀπελευθέρωσιν καὶ τῶν δυνάμεών του, νὰ ἐνεργήση βιαίως διὰ τὴν καταστολήν της. Μία Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία ἐπετέθη ἐναντίον τῶν στασιαστῶν, καθ' ὃν χρόνον ἀεροπλάνα ἔρριπτον προκηρύξεις παραδόσεως. Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως ἀντιληφθέντες, ὅτι θὰ ἐπλήρωναν μὲ τὴν ζωήν των καὶ ὅτι ἡ ὥρα τῶν προσφιλῶν εἰς αὐτοὺς ἀτερμόνων διαπραγματεύσεων εἶχε παρέλθει, ἠναγκάσθησαν νὰ καταθέσουν τὰ ὅπλα καὶ νὰ παραδοθοῦν, ἀφοῦ διέπραξαν καὶ τὴν τελευταίαν των ἀτιμίαν νὰ καταστρέψουν τὸ καινουργὲς ὑλικὸν τῶν ἀσυρμάτων, πυροβόλων καὶ λοιπῶν ὅπλων τῆς Ταξιαρχίας, ὡσὰν νὰ ἐπρόκειτο ταῦτα νὰ πέσουν εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν. Καὶ εἶχον πάντοτε προχειροτάτην καὶ βιαιοτάτην τὴν ὕβριν τοῦ φασίστα, τοῦ συνεργάτου τῶν Γερμανῶν κλπ. ἐναντίον παντὸς καὶ τοῦ πλέον ἀθώου ἐθνικόφρονος, ὁσάκις ἤθελον δι' οἱονδήποτε λόγον νὰ τὸν ἐξοντώσουν.

Μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς στάσεως, οἱ Ἄγγλοι συγκεντρώσαντες τὴν Ταξιαρχίαν ἐκάλεσαν διὰ τῶν μεγαφώνων ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, ὅπως ἐλευθέρως διαχωρισθοῦν εἰς κομμουνιστὰς καὶ ἐθνικόφρονας. Πλέον τῶν 1500!! ὁπλιτῶν εἰσῆλθον ἐπιδεικτικῶς εἰς τὸ συρματόπλεγμα τῶν κομμουνιστῶν, ὅπου, συγκεντρωθέντες ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, ἐνεκλείσθησαν εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῆς ἐρήμου, στερηθέντες οἰκειοθελῶς τῆς τιμῆς νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τοῦ ἀπαισίου καὶ σκληροῦ κατακτητοῦ τῆς πατρίδος των. Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως συλληφθέντες παρεπέμφθησαν εἰς τὸ στρατοδικεῖον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον, χωρὶς ὅμως νὰ ἐκτελεσθοῦν, διὰ νὰ συνεχίσουν!! βραδύτερον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ αὐτὸ προδοτικόν των ἔργον κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον. Ἡ ΙΙ Ταξιαρχία, διοικουμένη ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Στεφανάκου, διελύθη εὐκολώτατα. Μόνος ἀνέπαφος παρέμεινε ὁ λόχος πολυβόλων, διοικούμενος ἀπὸ τὸν ταγματάρχην πεζικοῦ Ἐλ. Παπαγεωργακόπουλον. Ἔτσι διελύθησαν ἀδόξως δύο ἐλπιδοφόροι Ταξιαρχίαι.

Οἱ λοιποὶ ἐθνικόφρονες ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται μετεφέρθησαν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων εἰς τὴν περιοχὴν Τιμίμι (ἐγγὺς τοῦ Τομπρούκ), χρησιμοποιηθέντες βραδύτερον διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ΙΙΙ Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ἱεροῦ Λόχου.

γ) ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μὲ τὴν καταστολὴν τῆς στάσεως καὶ τῆς Ι Ταξιαρχίας, ἔληξε ὁριστικῶς καὶ τελεσιδίκως πλέον ἡ ἐπαναστατικὴ δραστηριότης τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐν Μ. Ἀνατολῇ καὶ ἤρχισε μία νέα περίοδος ὀργανώσεως, ἐπὶ στερεῶν ὅλως βάσεων, Ἑλληνικῶν Μονάδων, διὰ τῶν ὁποίων βραδύτερον θὰ ἀποκατασταθῇ τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ ξένῃ καὶ εἰς τὰ δικαιώματά της μεταξὺ τῶν συμμάχων, ὄνομα τὸ ὁποῖον τόσον ἐταπεινώθη ἀπὸ τὰς προδοτικὰς ἐνεργείας τοῦ Κ.Κ.Ε., θὰ γραφοῦν νέαι σελίδες δόξης καὶ θὰ κτυπηθῇ τὸ κομμουνιστικὸν τέρας καὶ εἰς τὴν ἀπελευθερουμένην Ἑλλάδα κατὰ τὸν τρομερὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944.

7) ΑΙ ΝΟΜΙΜΟΦΡΟΝΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Ὅπως ἐξέθηκα εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων, αἱ μόναι μονάδες αἱ ὁποῖαι, εἰς τὸ χάος τῆς ἐπιδρομῆς καὶ τῆς διαλύσεως ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, παρέμειναν πισταὶ εἰς τὸ στρατιωτικόν των καθῆκον, αἱ μόναι μονάδες αἱ ὁποῖαι ἀπετέλεσαν ἐκπληκτικὴν καὶ ὑπερήφανον ἐξαίρεσιν: ἦσαν:

— Τὸ 7ον τάγμα, τοῦ ταγματάρχου Παπαδοπούλου Ν. (παπποῦ) μετὰ τοῦ 2ου λόχου τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας.

— Τὸ Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας, τὸ ὁποῖον ἐτέλει ὑπὸ τὰς διαταγάς μου.

Πέριξ τοῦ Κέντρου τούτου πᾶσα μονὰς εἶχεν ἀνυψώσει τὴν ἐρυθρὰν σημαίαν καὶ αἱ συστάσεις μου καὶ προτροπαί μου, τόσον εἰς τὸ Κέντρον τοῦ ναυτικοῦ ὅσον καὶ εἰς τὰ λοιπά, εἰς οὐδὲν ἴσχυσαν. Δυστυχῶς, οἱ νομιμόφρονες ἀξιωματικοὶ ἐκάμφθησαν καὶ οὕτως εἰπεῖν παρεδόθησαν, διότι οἱ διοικηταί των δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀκολουθήσουν τὴν μόνην ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλλεν ἡ κατάστασις, ἡ εὐθύνη καὶ τὸ κρίσιμον τῶν περιστάσεων καὶ ἡ ὁποία εἶνε ἡ μόνη ἐνδεδειγμένη καὶ φέρει τὸ ὄνομα θ υ σ ί α. Μὲ ταύτην ἡ διοίκησις τοῦ Κέντρου Ἰσμαηλίας κατώρθωσε ὥστε οἱ κομμουνισταὶ νὰ μὴ τολμήσουν, οἱ βασιλοκάπηλοι νὰ παύσουν τὰς βλακείας των καὶ οἱ νομιμόφρονες, πράγματι, ἀξιωματικοί, νὰ παραδειγματισθοῦν.

Ἔδωσα τὰς μόνας καὶ ἐπιβαλλομένας διαταγὰς εἰς τὸ πλυπληθοῦς καὶ ἀνομοιογενοῦς συνθέσεως (κομμουνισταί, βασιλοκάπηλοι, δημοκρατικοὶ ἀριστεροί, νομιμόφρονες καὶ ὑπερήφανοι) κέντρον τοῦτο, ἤτοι:

— Συγκέντρωσις τῶν ὅπλων καὶ ἰδίᾳ τῶν αὐτομάτων εἰς χεῖρας τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν καὶ κατάληψις τῶν ἐπικαίρων σημείων τοῦ στρατοπέδου. Τάξις πυροβόλων ἑτοίμων πρὸς βολήν. Καὶ ὑπεράνω τούτων ἔθεσα τὸν ἑαυτό μου ὡς σκοπόσημον (ὡς δύνανται νὰ ὁμολογήσουν οἱ τότε διοικηταὶ Μπαϊρακτάρης, Σύρμας, Δουκάκης καὶ ἄλλοι, διότι διέταξα συγκέντρωσιν τοῦ Κέντρου πρὸς τὸ ὁποῖον ὡμίλησα περὶ τοῦ ἐγκλήματος τῶν προδοτῶν κομμουνιστῶν καὶ τοὺς ἐτόνισα τὴν πρόθεσίν μου νὰ πνίξω εἰς τὸ αἷμα πᾶσαν ἀπόπειραν ἀντιπειθαρχικὴν καὶ τὴν ἐλαχίστην. Οἱ διοικηταὶ τῶν πυροβόλων εἶχον ῥητὴν διαταγήν μου, ὅτι εἰς τὴν ἐλαχίστην ἐκδήλωσιν τῶν κομμουνιστῶν ἐναντίον μου, «θ ὰ β ά λ ο υ ν κ α τ' α ὐ τ ῶ ν, ἀ δ ι α φ ο ρ ο ῦ ν τ ε ς δ ι ὰ τ ὴ ν π α ρ ο υ σ ί α ν μ ο υ κ α ὶ τ ῶ ν σ υ ν ο δ ε υ ό ν τ ω ν μ ε ἀ ξ ι ω μ τ ι κ ῶ ν Σ ύ ρ μ α Σ.,

Κεχαγιᾶ Α., Δουκάκη Ι., Λιάνη Κ.» (δὲν ἐνθυμοῦμαι δυστυχῶς ἄλλους).

Κατόπιν τῶν μέτρων τούτων καὶ τῆς ἀμέσου προφυλακίσεως ὡρισμένων γνωστῶν ὡς φανατισμένων στελεχῶν καὶ τῆς ἀπομακρύνσεως τούτων, οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ κινηθῇ. Ὁ λοχαγὸς τῆς Στρατολογίας Κόντος Ἰωάννης, γνωστός μοι κομμουνιστὴς τολμήσας νὰ ζητήσῃ ἀκρόασιν πρὸς ὑποβολὴν τοῦ ὑπομνήματος τοῦ βουνοῦ, ὡς ἀντιπρόσωπος ἐπιτροπῆς, ἧς προήδρευε ὁ λοχίας Θωμάκος καὶ μετεῖχε ὁ ὑπίλαρχος Γιαννακοδῆμος, ἀπεμακρύνθη σηκωτός!! οὕτως εἰπεῖν, ἐκ τοῦ Κέντρου χωρὶς νὰ ἰσχύσῃ οὐδεμία παράκλησίς του, ὅπως παραμείνῃ οὔτε αὐτὸς οὐδὲ ἡ ἐπιτροπή του!! Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀναμνησθῶ μετ' εὐγνωμοσύνης τῆς σθεναρᾶς καὶ ἀποφασιστικῆς διαγωγῆς καὶ ὑπερόχου βοηθείας, τὴν ὁποίαν ἰδιαίτατα μοὶ παρέσχον οἱ κάτωθι ἀξιωματικοὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην: ἀντισυνταγματάρχης πυροβολικοῦ Μπαϊρακτάρης Γ., ἀντισυνταγματάρχης Σύρμας Σπ., ταγματάρχης Κεχαγιᾶς Α., λοχαγὸς Δουκάκης, λοχαγὸς Λιάνης Κ. μετὰ τῶν διοικητῶν τῶν Κέντρων.

Ἀλλὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ μὴ λησμονήσω καὶ τοὺς δισταγμοὺς τῶν βασιλοκαπήλων. Ὅταν τὸ πᾶν γύρω μας κατέρρεε καὶ ὁ κίνδυνος ἦτο τρομακτικὸς διὰ τὴν ἀνατίναξιν, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ Κέντρου μας, ὅταν οὐδεμία ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Ὑπουργείου ὑπῆρχεν, ὅταν, συνεπῶς, ἡ εὐθύνη ἐπέπιπτε τρομακτικὴ ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν διοικητῶν τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ Κέντρου, ἀπηυθύνθην πρὸς τοὺς διοικητὰς τῶν πτερύγων ἐκπαιδεύσεως, Κετσέαν, Ἀρβανιτάκην, Καμπεζίδην, Πάλλην, Μπαϊρακτάρην καὶ τοὺς ἐκάλεσα νὰ ἀποτελέσωμεν τὴν ἐθνικόφρονα λαμπάδα, τὴν ἐθνικόφρονα βάσιν κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ μὲ τὴν συγκρότησιν στρατοδικείου εἰς τὸ Κέντρον πρὸς ἐκδίκασιν παντὸς τυχὸν κινηθησομένου. Δυστυχῶς ὑπῆρξαν διστακτικοί, οὐχὶ βεβαίως διὰ νὰ γίνουν ὀπαδοὶ ἢ ὄργανα τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία θὰ ἐπικρατοῦσε, ἀνεξαρτήτως χρώματος, ἀπαντήσαντες «ὅτι πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν τὰ γεγονότα τῆς Ι Ταξιαρχίας». Ἠσθάνθην πράγματι ἀγανάκτησιν διὰ τὴν στάσιν των ταύτην, ἔναντι τῆς ὁποίας ἐξαίρεσιν ἀπετέλεσε ἡ ἀνδρικὴ καὶ ἑτοίμη διὰ πᾶσαν θυσίαν ἀπάντησις τῶν ἀντισυνταγματαρχῶν Μαϊρακτάρη Γ. καὶ Σύρμα Σ., τοῦ λοχαγοῦ Δουκάκη Σ. καὶ τοῦ ταγματάρχου Κεχαγιᾶ Ἀρ.

Τὴν στάσιν των ταύτην καὶ γενικῶς τὴν βασιλοκαπηλείαν καὶ τὸν τρόπον διοικήσεως τούτων εἰς δυσχερεῖς στιγμάς, κυριολεκτικῶς ἐκαυτηρίασα, ὅταν μετατεθεὶς ὡς σύνδεσμος τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ παρὰ τῷ Ἀγγλικῷ Γεν. Στρατηγείῳ τοῦ Καΐρου, εἶχα τὴν ἐξαιρετικὴν εὐτυχίαν νὰ παραδώσω τὴν διοίκησιν εἰς τὸν ἀδελφικόν μου φίλον καὶ τὸν ἱκανώτατον κατὰ πάντα διοικητὴν συνταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ ἀείμνηστον Γρανίτσαν Βασ. (διότι ὁ ὑποδιοικητὴς συν)χης Ἀντωνίου Ε. κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν γεγονότων, συμπληρώσας, ὡς εἶπε, τὸν χρόνον διοικήσεως διὰ τὴν προαγωγήν του—οὔτε δύο μῆνας δὲν ἐκάθισε—παρουσίασε τὴν ἀπαράδεκτον εἰκόνα νὰ κάμῃ χρῆσιν παλαιᾶς διαταγῆς ἀποσπάσεώς του παρὰ τῷ Προέδρῳ τῆς Κυβερνήσεως Τσουδερῷ, ὁ ὁποῖος μάλιστα εἶχε πλέον παραδώσει, ὁ δὲ συνταγματάρχης Κετσέας διετέθη μετέπειτα (μετὰ τὴν ἀποτυχίαν μερικῶν βασιλοκαπήλων ὑπὲρ αὐτοῦ ὅπως ἀναλάβῃ διοίκησιν ἀνεξαρτήτου Μονάδος εἰς τὸν Ἱερὸν Λό-

χον). Ἀσφαλῶς θὰ ἔχωσι οἱ τότε παρόντες ἔντονον τὴν παράστασιν τῆς ἱστορικῆς ταύτης συγκεντρώσεως, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς «διδασκαλία περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως».

Πρὸ τῆς παραδόσεως τῆς διοικήσεως τοῦ Κέντρου εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ ἴδω ἀναγραφόμενον εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸ σύνθημα τοῦ ἀναλαβόντος τὴν Κυβέρνησιν κ. Γ. Παπανδρέου: «Μία πατρὶς—μία κυβέρνησις—εἷς στρατός, ἐθνικὸς στρατός». Ὑπῆρξε δι' ἐμὲ τὸ σύνθημα τοῦτο ἡ σάλπιγξ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ψυχῶν καὶ τῆς ἐλπίδος. Συνεκέντρωσα αὐτοστιγμεὶ ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς ἀνέγνωσα τὸ διάγγελμα τοῦ νέου Πρωθυπουργοῦ καὶ ἀφοῦ τοὺς ὡμίλησα προσκαλέσας εἰς συγκέντρωσιν ὅλας τὰς ψυχικάς, σωματικὰς καὶ πνευματικάς των δυνάμεις, κατέληγα τονίζων τὴν πεποίθησίν μου, τὴν πίστιν μου, ὅτι βαίνομεν πλέον πρὸς τὴν ἀνάστασιν τῶν στρατιωτικῶν Μονάδων τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Ἡ διαγωγή μου εἰς τὸ Κέντρον τοῦτο (τὸ ὁποῖον παρηκολουθεῖτο ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, οἱ ὁποῖοι ἐφοβοῦντο τὴν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν—παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις μου, πρᾶγμα ποὺ ἀργότερον ἐξετίμησαν καὶ ἐτίμησαν—στάσιν τοῦ Κέντρου, λόγῳ τῆς παρουσίας μεγίστου ἀριθμοῦ ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν κομμουνιστῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ περίφημος Χιωτάκης) μὲ ἔφερεν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Γραφείου Συνδέσμου παρὰ τῷ Ἀγγλικῷ Στρατηγείῳ μὲ τὴν λεπτοτάτην εὐθύνην, νὰ ἀπαλείψω πάσης χρησιμοποιήσεως, ἀπὸ τὰς ὑποβαλλομένας καταστάσεις, οἱονδήποτε καὶ κατ' ἐλάχιστον ὕποπτον ἀξιωματικὸν ἢ ὁπλίτην. Ὡς βοηθούς, τῇ ἐγκρίσει μου, ἐτοποθέτησαν τοὺς ἀντισυνταγματάρχην Σύρμαν, λοχαγὸν Λιάνην, ταγματάρχην Νάθαιναν, ὑπολοχαγὸν Τούλιον, οἵτινες ἀπετέλουν καὶ ἐπιτροπὴν ἐξετάσεως τῶν διατιθεμένων. Ἀλλὰ εἰς τὴν θέσιν ταύτην δὲν θὰ παρέμενον ἐπὶ πολύ, διότι ἡ διαγωγή μου εἰς τὸ Κέντρον, μὲ εἶχε ἤδη προορίσει διὰ τὴν διοίκησιν τῆς δημιουργουμένης ΙΙΙ Ταξιαρχίας, ὡς θὰ ἐκτεθῇ ἀργότερον.

8) ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

Διὰ νὰ κλείσωμεν τὸ κεφάλαιον τῶν κομμουνιστικῶν ἐγκλημάτων εἰς Μ. Ἀνατολήν, θὰ ἐξετάσωμεν τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα τῆς τηρηθείσης ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐπαναστατικῆς γραμμῆς καὶ τὰ ἐπιτευχθέντα ὑπὸ τούτων ἀποτελέσματα.

α) ΒΑΣΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΟΦΡΟΝΩΝ

Συγκεφαλαιώνω: Οἱ ἐθνικόφρονες παρουσίασαν τὴν μεγαλυτέραν εἰς τὸ Κ.Κ.Ε. βοήθειαν, λησμονήσαντες λόγῳ τῶν ἀνοησιῶν των καὶ τῶν διαιρέσεών των, τὰς ὁποίας ἐπὶ μακρὸν ἐξέθεσα, τὸ κομμουνιστικὸν ἀξίωμα: «Ὁ κομμουνιστὴς εὑρίσκεται πάντοτε εἰς ἐπιθετικὴν προπαρασκευὴν ἢ ἐπίθεσιν, ψυχρὰν ἢ θερμήν, ἀπτόητος ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν του, ἀνικανοποίητος ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν του, ἀφοῦ αὕτη ἀποτελεῖ μέρος καὶ μόνον τῆς ἐπιδιωκομένης ἀπολύτου ἐπιτυχίας, ἤτοι τῆς παγκοσμίου ἐπικυριαρχίας».

β) ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐνισχύσεως καὶ τῆς ἐντέχνου προπαγάνδας των, εἰς ἀλλε-

πάλληλα κινήματα διέλυσαν τὰς κάτωθι μονάδας καὶ δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἡγεσίαν νὰ ὀργανώσουν σοβαρὰς δυνάμεις ἀξιομάχου στρατοῦ, διὰ τῶν ὁποίων καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν κοινὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα θὰ ἦτο καταφανεστέρα καὶ ἰδιαιτέρως ἡ ἐπέμβασίς των κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἀπέκλειε τὴν κίνησιν τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ τὴν καταστρεπτικὴν δρᾶσιν του.

Ἐκφράζω δὲ καὶ μίαν τολμηρὰν γνώμην: Ἐὰν αἱ δυνάμεις τῆς Μ. Ἀνατολῆς ἦσαν ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ ἀριθμοῦ των ἐθνικόφρονες καὶ θὰ ἠδύναντο τότε νὰ σχηματίσωσι, τοὐλάχιστον, δύο Μεραρχίας μὲ τόσην δύναμιν πυρός, ἠνοῦντο δὲ αὗται μὲ τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα (τὸ ἐπρότεινα κάποτε), κάθε κίνησις κουμμουνιστικὴ θὰ ἐσαρώνετο ἐν τῇ γενέσει της ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχον οὔτε «Δεκεμβριανά», οὔτε συμμοριτοπόλεμος.

Διαλυθεῖσαι Μονάδες (κυριώτεραι):

Ιη Ἑλληνικὴ Μεραρχία

Ιη Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία

ΙΙα Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία (πλὴν τάγματος Παπαδοπούλου)

1ον Σύνταγμα πεδινοῦ πυροβολικοῦ

1ον Σύνταγμα τεθωρακισμένων αὐτοκινήτων

1η ἀντιαεροπορικὴ μοῖρα πυροβολικοῦ

1η ἀντιαρματικὴ μοῖρα πυροβολικοῦ

Μονάδες αὐτοκινήτων

Ἅπαντα τὰ Κέντρα, πλὴν τοῦ Κέντρου Τσακαλώτου.

Ἅπασαι αἱ μικρομονάδες.

Εἶνε χαρακτηριστικὸν τῆς νοοτροπίας ἐνίων διοικήσεων, ἡ διαγωγὴ τοῦ διοικητοῦ τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας, ἐθνικόφρονος καὶ ἱκανοτάτου Μπεγέτη Ι., ὁ ὁποῖος καίτοι ἐξυλοκοπήθη καὶ ἀπεμακρύνθη ταύτης κατὰ τὸν πλέον κτηνώδη ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν τρόπον, σταλεὶς ἀργότερον εἰς ἐπανασυνιστώμενον Κέντρον διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν πειθαρχίαν, εἶχε τὴν ἀφέλειαν νὰ δέχεται τὰ αἰτήματά των, νὰ συζητῇ εὐνοϊκῶς μὲ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ νὰ ὑπόσχεται ὑποστήριξίν των. Διὰ τὴν στάσιν του ταύτην, ὑπέβαλα εἰδικὴν ἀναφορὰν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον.

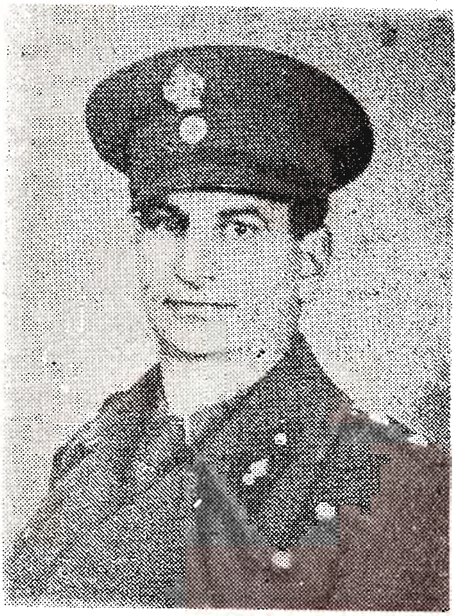
Εἶνε εὐνόητον ὅτι αἱ ἐπιτυχίαι αὗται τῶν κομμουνιστῶν ἐβοήθησαν τὴν πολιτικὴν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν ἀποφυγὴν ἐνωρίτερον δημιουργίας Βαλκανικοῦ μετώπου (καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν τοῦτο, ἀφοῦ ὁ Ἱερὸς Λόχος ἔδρα ἐπιτυχῶς διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἑλληνικῶν νήσων) ἵνα αὕτη προλάβῃ ἀπὸ βορρᾶ καὶ θέσῃ πόδα ἐπὶ τοῦ Βαλκανικοῦ χώρου, τὸν ὁποῖον νὰ ὑπαγάγῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν της, ὅπως ἔπραξε μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὰς βορειότερον ταύτης χώρας τοῦ παραπετάσματος. Ὁ λόγος αὐτὸς ὑπῆρξε ἴσως ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς τηρηθείσης ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. γραμμῆς ἐν Μ. Ἀνατολῇ.

γ) ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΜΥΩΠΙΑ Ἢ Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Παρ' ὅλα τὰ ἐπιτευχθέντα πλεονεκτήματα, τὸ Κ.Κ.Ε. διὰ τῆς πραγματοποιηθείσης ἐπαναστάσεως καὶ διαλύσεως τῶν Μονάδων ὑπέπεσε εἰς μέγα σφάλμα τὸ ὁποῖον ἐπανέλαβε καὶ βραδύτερον διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1944. Ἐὰν δὲν ἐλάμβανε χώραν ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ἀπριλίου καὶ αἱ Μονάδες μὲ τὴν σύνθεσίν των, πλεονεκτοῦσαι καταφανῶς ὑπὲρ τοῦ Κ.Κ.Ε. ἔφθανον δι' Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν αἴγλην τῶν πολεμιστῶν (ὡς ἔφθασε μὲ ἐθνικόφρονα σύνθεσιν ἡ ΙΙΙ Ταξιαρχία), τότε ἀσφαλῶς μὲ τὰς ὑπηρετούσας ἐν Ἑλλάδι δυνάμεις τοῦ ΕΑΜ, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε δύναμις ἱκανὴ νὰ τὸ ἀναχαιτίσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν σατανικῶν σχεδίων ἐπικρατήσεώς του.

Μὲ τὴν πρόωρον ἐκδήλωσιν τῶν σχεδίων του ἐν Μ. Ἀνατολῇ, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν ἐθνικοφρόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν συμπαθούντων τὸ Κ.Κ.Ε., ἀπεκαλύφθη ὁλόκληρον τὸ σατανικὸν σχέδιόν των, ἀπωλέσθη καὶ τὸ τελευταῖον ἴχνος τῶν προσχημάτων καὶ ἐλήφθησαν, ἔστω καὶ τὴν τελευταίαν στιγμήν, τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα πλήρους ἐκκαθαρίσεως τῶν κομμουνιστῶν ἐκ τῶν καιρίων θέσεων καὶ τῶν Μονάδων καὶ οὕτω, αἱ δημιουργηθεῖσαι νέαι Μονάδες, ἔστω καὶ ὀλιγώτεραι, ἦσαν ἐντελῶς ἀπηλλαγμέναι ἀπὸ τὸν κομμουνιστικὸν κίνδυνον. Ἴσως, ἀπὸ τῆς τελευταίας αὐτῆς πλευρᾶς, ἡ ἐκδηλωθεῖσα ἐπανάστασις νὰ ἐπιστοποίησε καὶ πάλιν τὴν λυπηράν, ἔστω, ἀλήθειαν τοῦ ρητοῦ: «Οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ».

9) Η ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΜΕΡΤΖΕΓΙΟΥΜ

Εἷς ἐκ τῶν γενναίων ἀξιωματικῶν μας τοῦ 1940 - 1941:
Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Δ. Κούρτελης

Πολλὰ ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν διὰ τὴν μοιραίαν αὐτὴν δίκην. Ποία ὅμως εἶναι ἡ πραγματικότης καὶ πῶς ἐξειλίχθησαν τὰ λυπηρὰ αὐτὰ γεγονότα;

Παρακάτω παραθέτω τὴν ἀκριβῆ περιγραφήν, ὅπως τὴν περιέσωσα ἀπὸ ἔγγραφον διήγησιν τοῦ ἐξαιρετικοῦ ἀξιωματικοῦ ἀντισυνταγματάρχου πεζικοῦ Κούρτελη Δ., ὁ ὁποῖος εὑρεθεὶς δίπλα στὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν ἐξασκοῦσε πραγματικὰ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν.

Μὲ εὐγνωμοσύνην ἐνθυμοῦμαι, τόσον αὐτὸν ὅσον καὶ τὸν ἤδη ταξίαρχον ἐν π.δ., τὸν γενναῖον Ἀναστ. Τσούμαν, μὲ πόσην συναδελφικὴν θέρμην μᾶς ὑπεδέχθησαν, τὸν ἀείμνηστον Λιώσην καὶ ἐμὲ στὴ δηλητηριασμένη ἀτμόσφαιρα τοῦ Καΐρου. Καὶ οἱ δυό τους ἀφοῦ ἐπολέμησαν στὴν Ἀλβανίαν, (ὁ Τσούμας κατέστη ἀνάπηρος), στὸ ἴδιο Σύνταγμα ὡς διοικηταὶ λόχων, ἀνακληθέντες ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἀειμνήστου Ἰ. Μεταξᾶ — ἀπόταχτοι τοῦ 1935 κυριολεκτικῶς ἐκλιπαρήσαντες τὴν θυσίαν — κατέφυγον εἰς Μ. Ἀνατολήν, ὅπου παρέμειναν ἀμόλυντοι ἀλλὰ καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ κάθε πικρίαν τοῦ παρελθόντος.

Ἰδοὺ πῶς διηγεῖται τὴν δίκην ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κούρτελης, ὁ ὁποῖος καὶ δι' ἄρθρου του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἕλληνες ἀγαπημένοι» — «Ταχυδρόμος» 10 Αὐγούστου 1944 — προσεπάθησε νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν συνοχὴν τοῦ στρατοῦ μας.

«Πολλοί, πάρα πολλοί, ἀκοῦν, ὅτι ἔγινε αὐτὴ ἡ δίκη εἰς τὴν Αἴγυπτον, χωρὶς νὰ γνωρίζουν ὅμως τί εἴδους δίκη ἦτο αὐτή. Ἔμαθαν ὅτι ὡρισμένοι ἀξιωματικοὶ ἐκάθησαν εἰς τὸ ἑδώλιον τοῦ κατηγορουμένου, ἐδικάσθησαν καὶ κατεδικάσθησαν ἀπὸ συναδέλφους των. Διατὶ ὅμως, διὰ ποῖον λόγον, μὲ ποῖον τρόπον καὶ πῶς, ὀλίγοι γνωρίζουν. Ἐπίσης πλάναι ἔχουν δημιουργηθῆ διὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ στρατοδικείου διὰ τὴν διαδικασίαν, τὴν σύσκεψιν τῶν στρατοδικῶν καὶ τὴν ἀπόφασιν.

»Ἡ δίκη αὐτὴ ἔλαβε τὸ ὄνομα Μερτζεγιοὺμ ἀπὸ τὸ ὁμώνυμον στρατόπεδον, ὅπου εἶχαν συγκεντρωθῆ οἱ κατηγορούμενοι Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ ἄλλοι, ὅπως θὰ δοῦμε πάρα κάτω. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητον νὰ γνωσθῆ, πῶς οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ εὑρέθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον Μερτζεγιοὺμ καὶ πῶς ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὰ ἑδώλια τοῦ στρατοδικείου Καΐρου. Κάθε δίκη δὲν εἶνε εὐχάριστος. Πολὺ δὲ περισσότερον ἡ δίκη τῶν ἀξιωματικῶν Μερτζεγιούμ, ὑπῆρξε ἐξαιρετικὰ δυσάρεστος, διότι ἀφ' ἑνὸς ἐγίνετο εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ πατρίδα μας ἦτο σκλαβωμένη καὶ ἀφ' ἑτέρου, διεξήγετο εἰς ξένην χώραν.

»Ἀποτέλεσμα τῆς «φαγωμάρας» μεταξὺ τῶν βασιλοφρόνων καὶ τῶν δημοκρατικῶν, ὑπῆρξε ἡ δημιουργία μιᾶς δυσαρέστου καὶ ἐπικινδύνου καταστάσεως. Ἠθικοὶ αὐτουργοὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἦσαν οἱ πολιτικολογοῦντες καὶ ραδιουργοῦντες παράγοντες τῶν κομμάτων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν δημιουργήσει μίαν συνωμοτικὴν ἀτμόσφαιραν εἰς τὰ πολυτελῆ ξενοδοχεῖα τοῦ Καΐρου καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας. Πολλοὶ ἀφελεῖς ἀξιωματικοὶ ἔγιναν ἕρμαιον τῶν «πολιτικάντηδων» αὐτῶν. Δυστυχῶς, αὐτὸ ἀπέβη εἰς βάρος τῆς συνοχῆς τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ στρατοῦ μας εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν μὲ ἐπακολούθημα ζημίαν τῆς ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

»Ἀταξίαι γενόμεναι εἴς τινα Ἑλληνικὰ τάγματα ἔδωκαν τὴν ἀφορμὴν νὰ ἐκδηλωθοῦν ἐνέργειαι ἀξιωματικῶν ἄκαιροι, στερούμεναι λογικῆς βάσεως. Ποῖαι ἦσαν αἱ ἐνέργειαι τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν;

»Ὅταν διετάχθη ἡ ἀντικατάστασις τοῦ συνταγματάρχου Γεωργίου Χατζησταυρῆ ἀπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματός του, οἱ στρατιῶται του, ὑποκινούμενοι καταλ-

λήλως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἐδυσφόρησαν καὶ εἶχαν τὴν κακὴν πρωτοβουλίαν, νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἀποχώρησίν του ἀπὸ τὸ τάγμα· ἡ ἀντικατάστασις ἀνεβλήθη. Ἡ ἀναβολὴ τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῆς, ὑπῆρξε ἡ μοιραία ἀφορμὴ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀξιωματικῶν. Τριάκοντα ἕξ ἀξιωματικοὶ ὑπέβαλαν παραιτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπολλαπλασιάσθησαν τὰς ἑπομένας ἡμέρας.

»Αἱ παραιτήσεις αὗται πρωτότυποι, εἶχον τὸν πάρα κάτω τύπον:

«Ὁ κάτωθι ὑπογεγραμμένος... δηλῶ ὅτι παραιτοῦμαι τῶν τάξεων τοῦ στρατεύματος, διότι ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ἐν Μ. Ἀνατολῇ, ἐξετράπη τῆς κυρίας αὐτοῦ ἀποστολῆς καὶ ἀσχολεῖται εἰς τὴν πολιτικήν...»

»Ἡ παραίτησις εἶχε τὴν ἐπιφύλαξιν, ὅτι θ' ἀπεσύρετο ἐάν:

α) ἀπεμακρύνετο ἡ ὑπὸ τὸν Ἐμμανουὴλ Τσουδερὸν Κυβέρνησις καὶ

β) ἀπεμακρύνοντο τοῦ στρατεύματος ὡρισμένοι δημοκρατικοὶ ἀξιωματικοί.

»Ἐπηκολούθησαν θλιβερὰ γεγονότα. Οἱ στρατιῶται συνέλαβον τοὺς ὑποβαλόντας παραιτήσεις ἀξιωματικοὺς (23 Φεβρουαρίου 1943) καὶ τοὺς παρέδωσαν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ταξιαρχίας. Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἐστάλησαν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων καὶ ὑπὸ συνοδείαν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μερτζεγιούμ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδημιουργήθη ἡ ἀνοικτὴ πληγὴ τοῦ Μερτζεγιούμ.

»Εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μερτζεγιοὺμ οἱ Ἄγγλοι ἐνέκλεισαν περίπου διακοσίους Ἕλληνας ἀξιωματικοὺς καὶ ὑπαξιωματικοὺς ὅλων τῶν ὅπλων καὶ τῆς χωροφυλακῆς, τῆς παραπάνω κατηγορίας.

»Ἡ κατάστασις Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν εὑρισκομένων ἐν περιορισμῷ εἰς Ἀγγλικὸν στρατόπεδον, ἦτο λυπηρὰ καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ συνεχισθῇ. Ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ κάποια λύσις.

»Ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Β. Καραπαναγιώτης, ἐσκέφθη καὶ ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν πονοκέφαλον αὐτόν. Διὰ τῆς ἡμερησίας διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν τῆς 16ης Ἰουνίου 1943, ἐτοποθετοῦντο οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὸ στρατόπεδον Μερτζεγιοὺμ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ εἰς τὰς Ιην καὶ ΙΙαν Ἑλληνικὰς Ταξιαρχίας, Ἱερὸν Λόγον κλπ. Οἱ ἀξιωματικοὶ ὅμως αὐτοὶ ἠρνοῦντο νὰ ἐκτελέσουν τὴν διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου. Ἐπὶ ἕνα καὶ πλέον μῆνα τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν προσεπάθει νὰ πείσῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς αὐτοὺς νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν διαταγήν του· ἀπεστάλησαν πρὸς αὐτοὺς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ στρατηγὸς Στανωτᾶς καὶ οἱ συνταγματάρχαι Ι. Σωτηρίου καὶ Ε. Ἀντωνίου. Ἐπίσης ἐξεδόθη καὶ διαταγὴ τῆς 9ης Στρατιᾶς, ἡ ὁποία καθώριζε τὴν ἀποκατάστασιν τῶν εἰς Μερτζεγιοὺμ εὑρισκομένων ἀξιωματικῶν. Ἡ διαταγὴ αὕτη εἶχε σκοπὸν νὰ ἐπιτύχῃ ὅ,τι δὲν ἐπέτυχεν ἡ διαταγὴ τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ διαταγὴ αὕτη ὑπογραφεῖσα ἀπὸ τὸν Ἕλληνα Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τὸν διοικητὴν τῆς 9ης Στρατιᾶς ἀντιστράτηγον Χόλμς μὲ ἀριθμὸν 9Α) 3342)7)Α 11 Ἰουνίου 1943 καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ στρατοπέδου Μερζτεγιούμ, περιεῖχε τὰ κάτωθι: «Αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις τῆς Ι καὶ ΙΙ Ἑλληνικῶν Ταξιαρχιῶν καὶ αἱ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, καθωρίσθησαν, ὅπως μετάσχουν ἐνεργῶς τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ λίαν προσεχὲς μέλλον».

»Αἱ Ι καὶ ΙΙ Ταξιαρχίαι ἔχουν ἀνάγκην ἀριθμοῦ τινος πεπειραμένων ἀξιωματικῶν διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτάς. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ὁ διοι-

κητὴς τῆς 9ης Στρατιᾶς φρονοῦν, ὅτι εἰς τοὺς ἐν Μερτζεγιοὺμ ἀξιωματικοὺς πρέπει νὰ δοθῇ ἐκ νέου ἡ εὐκαιρία νὰ ὑπηρετήσουν τὴν πατρίδα των. Θὰ συμμορφωθοῦν, συνεπῶς, πρὸς τὰς συνημμένας τῇ παρούσῃ διαταγὰς καθὼς καὶ οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὁπλῖται».

»Καὶ αὐτὴ ἡ διαταγὴ δὲν εἶχε καλυτέραν τύχην. Δὲν ἔφερε κανὲν ἀποτέλεσμα. Οἱ ἀξιωματικοὶ παρέμειναν ἀνένδοτοι καὶ ἄκαμπτοι εἰς τὴν ἀπόφασίν των νὰ μὴ ὑπακούσουν εἰς τὰς διαταγάς. Δὲν τοὺς συνεκίνησε, οὔτε ἡ παρακάτω ἐπιστολὴ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου Β΄ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν.

Ἔγραφε ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὸν κ. Καραπαναγιώτην:

«Κύριε Ὑπουργέ,

Μετὰ βαθείας ὀδύνης ἐπληροφορήθην τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἐξακολουθοῦν νὰ τηροῦν οἱ ἐν Μερτζεγιοὺμ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀναγνωρίζω τὴν ἀνοχὴν καὶ ὑπομονήν, τὴν ὁποίαν ἐπεδείξατε καὶ ὅτι ἐξηντλήσατε ὅλα τὰ μέσα, ὅπως μεταπεισθοῦν καὶ μὴ ἐμμείνωσι περισσότερον εἰς τὴν στασιαστικὴν ἐνέργειάν των, καταστρεπτικὴν διὰ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα.

»Διὰ τοῦτο, ἀποδεχθεὶς τὴν ὑμετέραν πρότασιν, ὑπέγραψα τὸ διάταγμα τῆς αὐτεπαγγέλτου διαθεσιμότητός των. Παρακαλῶ ὑμᾶς ὅπως πρὸ τῆς κοινοποιήσεώς του εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους θελήσετε νὰ ἀνακοινώσητε εἰς τούτους τὴν πλήρη μου ἀποδοκιμασίαν διὰ τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν τηροῦν καὶ τὴν τελευταίαν μου πρόσκλησιν, ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς ἐκδοθείσας διαταγάς σας.

Γεώργιος Β΄»

»Μετὰ τὴν κοινοποίησιν αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς, 19 ἀξιωματικοὶ καὶ 10 ὁπλῖται ἐδέχθησαν νὰ ἐκτελέσουν τὴν διαταγήν. Οἱ λοιποὶ ἔθεσαν ὅρους, τοὺς ὁποίους βέβαια δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δεχθῇ τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν. Ἔλεγαν οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοί, ὅτι δὲν ὑπήκουσαν, διότι ἡ βασιλικὴ ἐπιστολὴ ἦτο ἀποτέλεσμα πιέσεως ἐπὶ τοῦ Βασιλέως καὶ δὲν ἀντιπροσωπεύει τὴν θέλησίν Του. Ὅσοι ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται (περὶ τοὺς 170) δὲν συνεμορφώθησαν πρὸς τὰς διαταγὰς ἐστάλησαν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου Μ. Ἀνατολῆς εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως εἰς τὸ Σουδάν. Ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀξιωματικῶν εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως τοῦ Σουδάν, ἦτο ὁ τραγικὸς ἐπίλογος ἑνὸς ἀκατανοήτου πείσματος.

»Κατόπιν τῶν γεγονότων αὐτῶν καὶ ὅταν τὸ Ἑλληνικὸν Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν ἐβεβαιώθη πλέον, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ συμμορφωθοῦν οἱ ἀξιωματικοί, ἀπεφάσισε τὴν παραπομπὴν ἐνίων ἐξ αὐτῶν εἰς δίκην. Ἕνδεκα ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν θεωρουμένων ὡς πρωταιτίων, παρεπέμφθησαν εἰς τὸ στρατοδικεῖον. Ἦσαν αὐτοί: 1) Ταγματάρχης πυροβολικοῦ Κωνστ. Κουκλάκης, 2) Ταγματάρχης πεζικοῦ Κωνστ. Γιαννόπουλος, 3) Ταγματάρχης πυροβολικοῦ Α. Θεοχαρόπουλος, 4) Ταγματάρχης πυροβολικοῦ Ἐμμ. Πολυμερόπουλος, 5) Λοχαγὸς πεζικοῦ Ἰωάννης Νεροῦτσος, 6) Λοχαγὸς πυροβολικοῦ Παναγ. Χαιρόπουλος, 7) Λοχαγὸς πεζικοῦ Εὐστ. Κουντουρέλης, 8) Λοχαγὸς πυροβολικοῦ Κυριάκος Παπαγεωργόπουλος, 9) Λοχαγὸςπυροβολικοῦ Ἀντ. Τοράκης, 10) Ταγματάρχης μηχανικοῦ Νικόλ. Πουλόπουλος καὶ 11) Ὑπολοχαγὸς πεζικοῦ Σπυρίδων Ἠλιακόπουλος.

»Τὸ κατηγορητήριον διὰ τοὺς ὀκτώ: Γιαννόπουλον, Κουκλάκην, Θεοχαρόπου-

λον, Πολυμερόπουλον, Νεροῦτσον, Χαιρόπουλον, Κουντουρέλην καὶ Παπαγεωργόπουλον, ἐνέφερε τὰ κάτωθι: «... ὅτι στρατιωτικοὶ τυγχάνοντες, πλείονες τῶν τριῶν ὄντες ἡνωμένοι ὑπὸ κοινοῦ συμφέροντος κινούμενοι, συναπεφάσισαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἑπομένης ἀξιοποίνου πράξεως καὶ ἕνεκα ταύτης συνομολογήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαίαν συνδρομήν, ἤτοι: Ἐν Μερτζεγιοὺμ κατὰ τὰ τέλη Μαΐου ἠρνήθησαν εἰς πρώτην πρόσκλησιν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀρχηγοῦ των Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ἤτοι εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 107772) 56981)Α τῆς 11.5.43 Διαταγῆς τοῦ Ἀρχηγοῦ των Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, δι' ἧς διετάσσοντο 22 ἐκ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ Μερτζεγιοὺμ, ὅπως ἀναλάβωσιν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Ι Ἑλληνικὴν Ταξιαρχίαν, ἕτεροι, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ ἀνωτέρω κατηγορούμενοι, διατεθῶσιν εἰς Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Ἐλ - Ἀρὶς καὶ οἱ ὑπόλοιποι παραμείνωσιν εἰς στρατόπεδον Μερτζεγιούμ, ἐπιμείναντες ἅμα κατόπιν προηγουμένης συμφωνίας εἰς τὴν ὑποβολὴν ὁμαδικῆς αἰτήσεως, ὅπως προηγηθῇ πλήρης ἐκκαθάρισις τῶν Ταξιαρχιῶν, συμφώνως πρὸς ὑπόμνημα, ὅπερ οὗτοι εἶχον ὑποβάλει κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου 1943 εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ΙΧ Βρεταννικῆς Στρατιᾶς, μεθ' ἣν θὰ ἐδέχοντο νὰ ἐπανέλθωσιν ὅλοι εἰς τὰς Ταξιαρχίας καὶ νὰ ἐξαιρεθῶσιν, μόνον ὅσοι εἶχον εὐθύνας διὰ τὰ γεγονότα τοῦ Μαρτίου 1943, συμφώνως τῷ πορίσματι τῆς Βρεταννικῆς ἐπιτροπῆς, τῆς δὲ ἄνω ὁμαδικῆς ἀπειθείας ὑπῆρξαν ὑποκινηταί, γενόμενοι ὑπαίτιοι ὑποκινήσεως εἰς ὁμαδικὴν ἀπείθειαν καὶ εἰς ὁμαδικὴν ἐκ συμφωνίας ὑποβολὴν τῆς ἐν λόγῳ αἰτήσεως».

»Ἐπίσης τὸ κατηγορητήριον καὶ διὰ τοὺς ἕνδεκα ἀξιωματικούς, τοὺς παραπεμφθέντας εἰς τὸ στρατοδικεῖον Καΐρου, ἀνέφερε τὰ κάτωθι: «... ὅτι στρατιωτικοὶ ὄντες ὑπὸ κοινοῦ συμφέροντος κινούμενοι συναπεφάσισαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἑπομένης ἀξιοποίνου πράξεως καὶ ἕνεκα ταύτης συνομολογήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαίαν συνδρομὴν ἐν Μερζτεγιοὺμ κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1943, προσταχθέντες ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ των Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 110110)3.4.43 διαταγῆς του, ὅπως ἐκτελέσωσι ὑπηρεσίαν, ἤτοι 44 ἐκ τῶν ἐν Μερτζεγιοὺμ ἀξιωματικῶν ἀναλάβωσι ὑπηρεσίαν ἐν ταῖς Ι καὶ ΙΙ Ταξιαρχίαις, οἱ ὑπόλοιποι δέ, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ κατηγορούμενοι, μετακινηθῶσιν εἰς Ἱερὸν Λόχον προκειμένου νὰ διατεθῶσιν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, ἠρνήθησαν νὰ ὑπακούσωσι μὴ ἐκτελέσαντες τὴν διαταγὴν ταύτην, γενόμενοι οὕτω ἔνοχοι ἀνυπακοῆς ἐν καιρῷ πολέμου».

»Ἡ περίπτωσις εἶναι χαρακτηριστικῶς δυσάρεστος, διότι οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐπαγγελματικῶς ἄριστα κατηρτισμένοι, πολεμισταὶ τῆς Ἀλβανίας, μὲ ἦθος καὶ ἀξιολόγους ἀρετάς. Ἦτο λυπηρὸν τὸ θέαμα τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν, εὑρισκομένων εἰς τὸ ἑδώλιον καὶ κάθε Ἕλλην ἀξιωματικὸς ᾐσθάνετο διὰ τοῦτο ὀδύνην. Δυσμενῆ ἀντίκτυπον εἶχεν αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις τῆς δίκης καὶ εἰς τὴν ἀνθοῦσαν Ἑλληνικὴν παροικίαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ οἱ Ἕλληνες Αἰγυπτιῶται δὲν ἀπέκρυπτον, δικαίως, τὴν δυσφορίαν καὶ τὸν πόνον των, διότι ἐνῷ ἡ πατρίς μας ἠγωνίζετο καὶ ἐστέναζεν ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ, ἡμεῖς ἠσχολούμεθα μὲ δίκας καὶ διαμάχας ἀδελφοκτόνους.

»Τὰ γεγονότα ποὺ ἀνέφερα πάρα πάνω, ὡδήγησαν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ στρατοδικείου. Τὸ στρατοδικεῖον συνεδρίασεν εἰς τὸ Κάϊρον καὶ εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου. Ἡ σύνθεσις τοῦ στρατοδικείου ὑπῆρξεν ἡ ἀκό-

λουθος: Πρόεδρος ὁ συνταγματάρχης Μηχανικοῦ Γεώργιος Καραβίτης, τακτικὰ μέλη, ὁ ἀντισυνταγματάρχης Ἱππικοῦ Ἀθ. Κορώζης, ὁ ἀντισμήναρχος Ἀλέξανδρος Παπατσώρης, ὅστις ἀντικατεστάθη ἀπὸ τὸνταγματάρχην Πεζικοῦ Εὐστάθιον Τιβέριον, ὁ ταγματάρχης Πεζικοῦ Παναγιώτης Κρεμύδας καὶ ὁ ταγματάρχης Πεζικοῦ Δημήτριος Κούρτελης. Ἀναπληρωματικὰ δὲ μέλη, ὁ συνταγματάρχης Πεζικοῦ Κλ. Βερροιώτης, ὁ ἐπίλαρχος Ἀργυρόπουλος καὶ ὁ ταγματάρχης Πεζικοῦ Εὐστ. Τιβέριος, ὁ ὁποῖος ἀντικατέστησε τὸν ἀντισμήναρχον Ἀλ. Παπατσώρην. Δυσκολίαι καὶ δυσχέρειαι ἐγεννήθησαν κατὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ στρατοδικείου, διότι πλεῖστοι ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, ὁρισθέντες ὡς στρατοδίκαι, παρουσίασαν διάφορα κωλύματα διὰ νὰ ἐξαιρεθοῦν· ἤθελον ν' ἀποφύγουν νὰ ἐπωμισθοῦν εὐθύνας πικράς. Ἐπὶ τέλους, κατέληξεν εἰς τὴν ἀνωτέρω σύνθεσιν.

»Ἡ δίκη ἤρχισε τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943. Ἡ αἴθουσα ἦτο πλήρης Ἑλλήνων στρατιωτικῶν, Ἑλλήλων καὶ Αἰγυπτιωτῶν ἰδιωτῶν καὶ τινων ξένων Αἰγυπτίων καὶ Ἄγγλων· δὲν ἔλλειπαν οἱ ἀπαραίτητοι πράκτορες τῆς μυστικῆς Βρετανικῆς Ὑπηρεσίας, φραγκολεβαντίνοι καὶ δυστυχῶς, καὶ Ἕλληνες. Ἡ δίκη διεξήχθη κανονικῶς· ἐξητάσθησαν μάρτυρες κατηγορίας καὶ ὑπερασπίσεως· ἡ ὑπεράσπισις ἀντιπροσωπευθεῖσα ἀπὸ διακεκριμένους δικηγόρους, Ἕλληνας τοῦ Καΐρου, ἦτο δυναμικὴ καὶ θυελλώδης· ἡ ἀγόρευσις τοῦ Β. Ἐπιτρόπου καυστικὴ καὶ δριμεῖα· ἐζήτησε τὴν εἰς θάνατον καταδίκην ὀκτὼ ἐκ τῶν κατηγορουμένων καὶ παρεδέχθη μετρίαν σύγχυσιν διὰ τοὺς λοιποὺς τρεῖς. Ἡ διαδικασία ἐπερατώθη τὴν 21.30 ὥραν τῆς 21ης Σεπτεμβρίου 1943, ὁπότε οἱ στρατοδίκαι ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν συσκέψεων.

»Ἡ σύσκεψις παραταθεῖσα μέχρι τῆς 2.15 πρωϊνῆς ὑπῆρξε δραματική. Παρετηρήθη μεταξὺ τῶν στρατοδικῶν διχογνωμία. Τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἀδιάλλακτοι καὶ ἐπέμενον εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Ὁ ταγματάρχης Δημ. Κούρτελης, ἐκ τῶν ἀντιτιθεμένων εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ἐτόνισεν ὅτι «τὸ αἷμα δὲν οἰκοδομεῖ» καὶ εἰς παρατήρησιν στρατοδίκου, ὅτι «αὐτὸς ὡς ἀπόταχτος τοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαΐου 1935 ἔπρεπε νὰ σκέπτεται διαφορετικά, παρετήρησεν ὅτι «ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι ἀπόταχτος τοῦ 1935 καὶ ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη διὰ τὴν τότε δρᾶσιν του, δὲν θέλει νὰ φανῇ ἐκδικητικός» καὶ ὅτι «ἐκ πείρας γνωρίζει τὸν πόνον τοῦ καθημένου εἰς τὸ ἑδώλιον τοῦ κατηγορουμένου». Ὁ Πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου συνταγματάρχης Γεώργιος Καραβίτης ἐπρόσεχε νὰ μὴ ἐπηρεάσῃ τοὺς στρατοδίκας εἰς τὴν ἀπόφασίν των. Τέλος, ἤρξατο ἡ ψηφοφορία διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως.

»Πρῶτος ἐψήφισεν ὁ ταγματάρχης Δημ. Κούρτελης ὡς νεώτερος ἐκ τῶν στρατοδικῶν. Ἐψήφισε φανερὰ κατὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Ἐπίσης κατὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου ἐψήφισε καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου. Ἡ σύσκεψις ἔληξε τὴν 2.15 πρωϊνὴν τῆς 22ας Σεπτεμβρίου 1943. Κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον διὰ ψήφων τριῶν κατὰ δύο, τέσσαρες ἐκ τῶν κατηγορουμένων ἀξιωματικῶν, δηλαδὴ οἱ ταγματάρχαι Κ. Κουκλάκης, Α. Θεοχαρόπουλος καὶ Ἐμμ. Πολυμερόπουλος καὶ ὁ λοχαγὸς Κυρ. Παπαγεωργόπουλος.

Κατωτέρω ἡ ἀπόφασις τοῦ στρατοδικείου, ἡ ὁποία εἶχε ἀριθμὸν 223)22-9-43:

281)1943 ἐγκύκλιος Υ.Σ.

223)22.9.1943

'Απόφασις 'Εκτάκτου Στρατοδικείου Καΐρου

Διὰ ταῦτα

Κηρύσσει ἐνόχους τούς: 1) ταγματάρχην Πεζικοῦ Γιαννόπουλον Κωνστ., 2) ταγματάρχην Πυροβολικοῦ Κουκλάκην Κωνστ., 3) ταγματάρχην Πυροβολικοῦ Θεοχαρόπουλον Α., 4) ταγματάρχην Πυροβολικοῦ Πολυμερόπουλον 'Εμμ. 5) λοχαγὸν Πεζικοῦ Νεροῦτσον 'Ιωάννην, 6) λοχαγὸν Πυροβολικοῦ Χαιρόπουλον Παν., 7) λοχαγὸν Πεζικοῦ Κουντουρέλην Εὐστ., 8) λοχαγὸν Πυροβολικοῦ Παπαγεωργόπουλον Κυριάκον, τοῦ ὅτι, στρατιωτικοὶ τυγχάνοντες, πλείονες τῶν τριῶν ὄντες ἡνωμένοι, ὑπὸ κοινοῦ συμφέροντος κινούμενοι, συναπεφάσισαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἑπομένης ἀξιοποίνου πράξεως καὶ ἕνεκα ταύτης συνομολογήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαίαν συνδρομήν, ἤτοι: ἐν Μερτζεγιοὺμ κατὰ τὰ τέλη Μαΐου 1943 ἠρνήθησαν εἰς πρώτην πρόσκλησιν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ'Αρχηγοῦ των'Υπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ἤτοι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 107772)56981)Α τῆς 11.5.43 Διαταγῆς τοῦ 'Αρχηγοῦ των 'Υπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, δι' ἧς διετάσσοντο 22 ἐκ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ Μερτζεγιούμ, ὅπως ἀναλάβωσιν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Ι 'Ελληνικὴν Ταξιαρχίαν, ἕτεροι 18 μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ ἀνωτέρω κατηγορούμενοι διατεθῶσιν εἰς Κέντρον 'Εκπαιδεύσεις 'Ελ 'Αρὶς καὶ οἱ ὑπόλοιποι παραμείνωσιν εἰς στρατόπεδον Μερτζεγιοὺμ ἐπιμείναντες κατόπιν προηγουμένης συμφωνίας εἰς τὴν ὑποβολὴν ὁμαδικῆς αἰτήσεως, ὅπως προηγηθῇ πλήρης ἐκκαθάρισις τῶν Ταξιαρχιῶν, συμφώνως πρὸς ὑπόμνημα, ὅπερ οὗτοι εἶχον ὑποβάλει κατὰ τὰς ἀρχὰς 'Απριλίου 1943, εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ΙΧ Βρεταννικῆς Στρατιᾶς, μεθ' ἣν ἐδέχοντο νὰ ἐπανέλθωμεν ὅλοι εἰς τὰς Ταξιαρχίας καὶ νὰ ἐξαιρεθῶσιν, μόνον ὅσοι εἶχον εὐθύνας διὰ τὰ γεγονότα τοῦ Μαρτίου 1943, συμφώνως τῷ πορίσματι τῆς Βρεταννικῆς 'Επιτροπῆς, τῆς δὲ ἄνω ὁμαδικῆς ἀπειθείας, ὑπῆρξαν ὑποκινηταί, γενόμενοι ὑπαίτιοι ὑποκινήσεως, εἰς ὁμαδικὴν ἀπείθειαν καὶ εἰς ὁμαδικὴν ἐκ προσυμφωνίας ὑποβολὴν τῆς ἐν λόγῳ αἰτήσεως.

Δ έ χ ε τ α ι

ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω 1) λοχαγὸς Νεροῦτσος Ι. 2) λοχαγὸς Πυροβολικοῦ Χαιρόπουλος. 3) λοχαγὸς Πεζικοῦ Κουντουρέλης Εὐστ. ἐξετέλεσαν τὴν ἀνωτέρω πρᾶξιν, διατελοῦντες ἐν μετρίᾳ συγχύσει

Κ α τ α δ ι κ ά ζ ε ι

τοὺς 1) Γιαννόπουλον Κ., 2) Κουκλάκην Κ., 3) Θεοχαρόπουλον Α., 4) Πολυμερόπουλον 'Εμμ., 5) Παπαγεωργόπουλον Κ., εἰς πρόσκαιρον κάθειρξιν 20 ἐτῶν.

Κ η ρ ύ σ σ ε ι

ἀθώους τῆς ἄνω κατηγορίας ὑποκινήσεως εἰς ὁμαδικὴν ἀπείθειαν τοὺς 1) ταγματάρχην Μηχανικοῦ Πουλόπουλον, 2) λοχαγὸν Πυροβολικοῦ Τοράκην 'Αντ., 3) ὑπολοχ. Πεζικοῦ 'Ηλιακόπουλον Σπ.

Κ η ρ ύ σ σ ε ι

ἐνόχους τούς: ταγματάρχην Πεζικοῦ Γιαννόπουλον Κ., 2) ταγματάρχην Πυροβολικοῦ Κουκλάκην Κ., 3) ταγματάρχην Πυροβολικοῦ Θεοχαρόπουλον Α., 4) ταγματάρχην Μηχανικοῦ Πουλόπουλον Ν., 5) ταγματάρχην Πυροβολικοῦ Πολυμερόπουλον Ἐμμ., 6) λοχαγὸν Πεζικοῦ Νεροῦτσον Ι., 7) λοχαγὸν Πυροβολικοῦ Χαιρόπουλον Π., 8) λοχαγὸν Πυροβολικοῦ Τοράκην Ἀντ., 9) λοχαγὸν Πεζικοῦ Κουντουρέλην Εὐστρ., 10) λοχαγὸν Πυροβολικοῦ Παπαγεωργόπουλον Κυρ., 11) ὑπολοχαγὸν Πεζικοῦ Ἡλιακόπουλον Σπ., τοῦ ὅτι στρατιωτικοὶ ὄντες ὑπὸ κοινοῦ συμφέροντος κινούμενοι συναπεφάσισαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἑπομένης ἀξιοποίνου πράξεως καὶ ἕνεκα ταύτης συνολομογήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαίαν συνδρομὴν ἐν Μερτζεγιούμ, κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1943 προσταχθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ των Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 110110)3.6.43 διαταγῆς του, ὅπως ἐκτελέσωσιν ὑπηρεσίαν, ἤτοι 44 ἐκ τῶν ἐν Μερτζεγιοὺμ ἀξιωματικῶν ἀναλάβωσιν ὑπηρεσίαν, ἐν ταῖς Ι καὶ ΙΙ Ταξιαρχίαις, οἱ ὑπόλοιποι δὲ μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ παρόντες κατηγορούμενοι, μετακινηθῶσιν εἰς Ἱερὸν Λόχον προκειμένου νὰ διατεθῶσιν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, ἠρνήθησαν νὰ ὑπακούσωσι μὴ ἐκτελέσαντες τὴν διαταγὴν ταύτην, δ ώ σ α ν τ ε ς ἅ μ α π ρ ῶ τ ο ι ἀ φ ο ρ μ ὴ ν ε ἰ ς τ ὴ ν ἐ γ κ λ η μ α τ ι κ ὴ ν ἕ ν ω σ ι ν, ἣ ν κ α ὶ ἔ φ ε ρ ο ν ε ἰ ς π έ ρ α ς ὡ ς ἀ ρ χ η γ ο ὶ κ α ὶ δ ι η ύ θ υ ν ο ν α ὐ τ ο π ρ ο σ ώ π ω ς (διαγράφονται 18 λέξεις) γ ε ν ό μ ε ν ο ι ο ὕ τ ω ἔ ν ο χ ο ι ἀ ν υ π α κ ο ῆ ς ἐ ν κ α ι ρ ῷ πολέμου.

Δ έ χ ε τ α ι

ὅτι οἱ: Γιαννόπουλος Κ., Πουλόπουλος Ν., Χαιρόπουλος Π., Νεροῦτσος Ι., Κουντουρέλης Εὐστ., Τοράκης καὶ Ἡλιακόπουλος Σπ., ἐξετέλεσαν τὴν πρᾶξιν ταύτην, διατελέσαντες ἐν μετρίᾳ συγχύσει

Κ α τ α δ ι κ ά ζ ε ι

τούς: 1) Κουκλάκην Κ., 2) Θεοχαρόπουλον Α., 3) Πολυμερόπουλον Ἐμμ., 4) Παπαγεωργόπουλον Κυρ., διὰ ψήφων 3 κατὰ 2 εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου μετὰ στρατιωτικῆς καθαιρέσεως

Κ α τ α δ ι κ ά ζ ε ι

τοὺς Γιαννόπουλον Κ. καὶ Πουλόπουλον Ν. εἰς τὴν ποινὴν τῶν ἰσοβίων δεσμῶν μετὰ στρατιωτικῆς καθαιρέσεως.

Κ α τ α δ ι κ ά ζ ε ι

τὸν λοχαγὸν Χαιρόπουλον Π., εἰς τὴν ποινὴν τῶν ἰσοβίων δεσμῶν μετὰ στρατιωτικῆς καθαιρέσεως, εἰς ἣν συγχωνεύει καὶ τὴν διὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ὑποκινήσεως εἰς ὁμαδικὴν ἀπείθειαν ἐπιβληθεῖσαν 10ετῆ πρόσκαιρον κάθειρξιν.

Καταδικάζει

τούς: 1) Νερούτσον Ι., 2) Κουντουρέλην Εὐστ., εἰς τὴν ποινὴν τῆς 10ετοῦς προσκαίρου καθείρξεως μετ' ἐκπτώσεως τοῦ βαθμοῦ των. Συγχωνεύει εἰς τὴν ποινὴν ταύτην καὶ τὴν διὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ὑποκινήσεως εἰς ὁμαδικὴν ἀπείθειαν ἐπιβληθεῖσαν 10ετῆ πρόσκαιρον κάθειρξιν μετ' ἐκπτώσεως καὶ ἐπιτείνει ταύτην κατὰ ἓν ἔτος, οὕτως ὥστε θέλουν ἐκτίσει οὗτοι ἐν συνόλῳ ποινὴν προσκαίρου καθείρξεως 11 ἐτῶν μετ' ἐκπτώσεως ἐκ τοῦ βαθμοῦ των.

Ἀφαιρεῖ

ἐκ τῆς ποινῆς ταύτης τὸν χρόνον τῆς προφυλακίσεώς των ἀπὸ 2 Ἰουλίου 1943 μέχρι σήμερον ἐκ δύο μηνῶν καὶ 20 ἡμερῶν καὶ ὁρίζει ὑπόλοιπον ἐκτέας παρ' αὐτῶν ποινῆς (Νερούτσου, Κουντουρέλη) προσκαίρου καθείρξεως δέκα ἐτῶν, ἐννέα μηνῶν καὶ δέκα ἡμερῶν.

Καταδικάζει

τοὺς Τοράκην Α. καὶ Ἡλιακόπουλον Σπ. εἰς ποινὴν 10ετοῦς προσκαίρου καθείρξεως μετ' ἐκπτώσεως τοῦ βαθμοῦ των.

Ἀφαιρεῖ

ἐκ τῆς ποινῆς ταύτης τὸν χρόνον προφυλακίσεώς των ἀπὸ 2 Ἰουλίου 1943 μέχρι σήμερον ἐκ δύο μηνῶν καὶ εἴκοσι ἡμερῶν καὶ ὁρίζει ὑπόλοιπον ἐκτέας ποινῆς, προσκαίρου καθείρξεως 9 ἐτῶν, ἐννέα μηνῶν καὶ δέκα ἡμερῶν.

Κηρύσσει

ἀθώους τοὺς ἀνωτέρω κατηγορουμένους τῆς κατὰ τὸ ἐγκλητήριον ἀποδιδομένης αὐτοῖς πράξεως ἀνυπακοῆς εἰς διαταγὴν τῆς ὑπ' ἀριθ. 9)3342)Α)11-6-43 κοινῆς διαταγῆς τοῦ διοικητοῦ τῆς ΙΧ Βρεταννικῆς Στρατιᾶς καὶ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν. Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη δημοσίως ἐπ' ἀκροατηρίῳ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γενικοῦ Βασιλικοῦ Προξενείου.

Κάϊρον, τῇ 23-9-43 καὶ περὶ ὥραν 2αν πρωινὴν

Ὁ Πρόεδρος
Γεώργιος Καραβίτης
συνταγματάρχης Μηχανικοῦ

Ὁ Γραμματεὺς
Ἀλέξανδρος Ἀλεξίνης

»Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀπόφασις τοῦ περιφήμου ἐκείνου ἐκτάκτου στρατοδικείου τοῦ Καΐρου. Εὐτυχῶς διεσώθη τὸ ἐπίσημον κείμενον, εὑρισκόμενον εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Μ. Ἀνατολῆς τοῦ ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, διότι εὑρέθησαν καλοθεληταὶ συνάδελφοι, οἱ ὁποῖοι διέδωσαν, μὲ περίεργον βεβαιότητα, ὅτι ἡ εἰς θάνατον καταδίκη ὑπῆρξε γενικὴ δι' ὅλους τοὺς κατηγορουμένους καὶ πρὸ παντός, ὅτι ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις

παμψηφεί, ἐνῷ ἡ καταδίκη εἰς θάνατον ἀφοροῦσε μόνον τέσσαρας κατηγορουμένους καὶ ἡ ἀπόφασις ἐλήφθη μὲ ψήφους τρεῖς κατὰ δύο.

»Ἐὰν ἡ ἀπόφασις εἶχε ληφθῇ παμψηφεί, τότε τέσσαρα στελέχη τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ θὰ ἔπιπτον ὑπὸ τὰς σφαίρας τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος. Δὲν ἔγινε αὐτό, διότι ὑπῆρχε παράδοσις, συνήθεια, ἔθιμον εἰς τάς συμμαχικὰς δυνάμεις τῆς Μ. Ἀνατολῆς νὰ μὴ ἐκτελοῦνται αἱ θανατικαὶ καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις, ὅταν δὲν ἐλαμβάνοντο παμψηφεί. Ἦτο γνωστὸν τότε εἰς ὅλους τοὺς στρατιωτικοὺς αὐτὸ καὶ τὸ ἐγνώριζαν πολὺ καλὰ καὶ οἱ στρατοδίκαι τοῦ στρατοδικείου τῆς 22ας Σεπτεμβρίου 1943 καὶ οἱ κατηγορούμενοι ἀξιωματικοί.

»Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ στασιαστικοῦ κινήματος τοῦ Ἀπριλίου 1944, οἱ ἕνδεκα ἀξιωματικοὶ ἐξῆλθον τῶν φυλακῶν καὶ ἀποκατεστάθησαν, λαβόντες τοὺς βαθμούς των καὶ ἐπικαίρους διοικήσεις». Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἀφήγησις τοῦ στρατοδίκου Κούρτελη Δημ.

10) ΤΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΜΕΡΤΖΕΓΙΟΥΜ—ΕΛ ΑΡΙΣ

Ὡς στρατόπεδα δοκιμασίας ἢ παρεξηγήσεως τῆς πίστεως τῶν ἐθνικοφρόνων καὶ νομιμοφρόνων ἀξιωματικῶν Μ. Ἀνατολῆς

Θὰ ἀδικούσαμε τοὺς ἀξιωματικοὺς ποὖνε σφραγισμένοι μὲ τὸν ἡρωισμὸν τοῦ Ἐλ Ἀλαμέϊν, ποὺ δημιούργησαν σὲ μιὰ ἱστορικὴ Ἐθνικὴ ἀνάτασι τὸν Ἱερὸ Λόχο, τοὺς ἀξιωματικοὺς ποὖλαβαν μέρος στὸν ἀνηφορικὸ δρόμο τοῦ Ρίμινι καὶ στὸ Γολγοθᾶ τοῦ συμμοριτοπολέμου 1944—1949, ἂν ὁ ἀναγνώστης παρέμενε μὲ τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς στυγνῆς δίκης, μιᾶς στρατιωτικῆς δίκης, ἂν δὲν δώσωμε τὸ συμπλήρωμά της, τὸ ψυχολογικό της ξεκίνημα, τὰ στρατόπεδα τῆς δοκιμασίας τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν.

Καθ' ὃν χρόνον, οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν Ταξιαρχιῶν—ὅσοι ἐξεδιώχθησαν—βρίσκονται στὸ στρατόπεδο Μερτζεγιούμ, στὸ Κάϊρο περιφέρονται ἀρκετοὶ ἀξιωματικοὶ διαφόρων ὅπλων καὶ βαθμῶν, ἄλλοι ἀπόστρατοι πολλὰ χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ 1940, τέλος δὲ καὶ ἀξιωματικοὶ τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων. Ἀκόμη εἶνε καὶ μερικοὶ ποὺ ὑπηρέτησαν στὰ ἐπιτελεῖα τῶν στρατηγῶν Μαραβέα, Ζυγούρη καὶ τοῦ συνταγματάρχου Μπουρδάρα. Σ' αὐτοὺς ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς προσετέθησαν καὶ μερικοί, ποὺ λόγῳ τοῦ ὅτι ἔφθασαν στὴν Μ. Ἀνατολὴ μετὰ τὰ στασιαστικὰ γεγονότα, δὲν ἐπρόλαβαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν.

Στὰς 28 Ἀπριλίου 1943 ὑπεγράφη διαταγή, διὰ τῆς ὁποίας περὶ τοὺς 55 ἀξιωματικοί, ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀνεφέραμε πάρα πάνω, μεταβαίνουν στὸ Ἐλ Ἄρις (βρίσκεται στὴν ἔρημο, περίπου στὰ σύνορα Αἰγύπτου - Παλαιστίνης), ὅπου συγκροτεῖται!!! Σχολεῖον. Μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν περιλαμβάνονται ὁ στρατηγὸς Ζυγούρης, καὶ οἱ, συνταγματάρχαι τότε, Βαγενᾶς, Ἀντωνάκης, Παπαδόπουλος Κ. καὶ Λέγγερης Α. Τὸ μεσημέρι τῆς 3ης Μαΐου ἔγινε ἡ ἀναχώρησις τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὴν 1.45 μ. μεσονύκτιον, οἱ ἀξιωματικοὶ ἔφθασαν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ποὺ ἔφθασαν ἐκεῖ, ἀντελήφθησαν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο κἂν περὶ σχολείου, ἀλλὰ περὶ στρατοπέδου συγκεντρώσεως ἀξιωματικῶν, ἀνεπιθυμήτων εἴτε λόγῳ προγενεστέρας των ὑπηρεσίας εἰς τὸν στρατὸν Μ. Ἀνατολῆς, εἴτε βάσει συκοφαντιῶν περί... φιλογερμανικῶν φρονημάτων των.

Ἔτσι ἀρχίζει ἡ ζωὴ τῶν αἰχμαλώτων ἐν ἐρήμῳ, μὲ ὅλα τὰ γνωστὰ ἐπακόλουθα σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, δηλ. γκρίνιες, μικροφαγώματα μεταξύ τους κλπ.

Ὁπωσδήποτε οἱ Ἄγγλοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀναλάβει τὴν φρούρησιν τοῦ στρατοπέδου, ἔκαναν μερικὲς διαλέξεις «τακτικῆς» καὶ ἔτσι τὰ προσχήματα μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ, ὅτι ἐτηροῦντο ὅσον ἀφορᾶ τὸν προορισμὸν τοῦ στρατοπέδου.

Ἔτσι δημιουργήθηκε καὶ τὸ δεύτερο στρατόπεδο τοῦ Ἐλ Ἀρίς.

Συζητήσεις πολλὲς γινόντουσαν στὸ στρατόπεδο, καὶ ἦταν φυσικό, σχετικῶς μὲ τὴν κατάστασι καὶ τὸ πῶς ἔβλεπε ὁ καθένας τὴν ἐξέλιξι· ὁμοίως προστριβὲς μεταξὺ τῶν συνταγματαρχῶν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πῶς πρέπει νὰ ὑποβληθῆ τὸ Α ἢ τὸ Β ὑπόμνημα στὸ Κάϊρο καὶ ἔτσι περνοῦσαν οἱ μέρες καὶ οἱ ἀτέλειωτες νύκτες μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἐκνευρισμοῦ, ποὺ δὲν ἦταν μακρυὰ ἀπ' τὴν τρέλλα.

Οἱ συνταγματάρχαι ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸ στρατόπεδο Μερτζεγιοὺμ καὶ ἐκφράζουν τὴν γνώμην, ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ κοινοῦ σκοποῦ ὀφείλουν νὰ ἐκτελοῦν οἱ τελευταῖοι τὰς ἐντολὰς ποὺ θὰ λαμβάνουν ἀπὸ τὸ Ἐλ Ἀρίς. Μὲ αὐτὴν τὴν ἐπικοινωνίαν συνδέονται τὰ γεγονότα τοῦ Μερτζεγιούμ.

Ὅλοι τους ἦσαν γενναῖοι. Ὅλοι τους πάλευαν μὲ τὸν τρόπο τους. Δὲν ἀπετέλεσε πρόσχημα ἡ δικαιολογία τους στὴν ἄρνησιν ὑπακοῆς στὶς διαταγὲς τοῦ μεγάλου Βασιλέως Γεωργίου Β', ὅτι «τὶς θεωροῦσαν βγαλμένες ἀπὸ αἰχμάλωτο Βασιλέα καὶ συνεπῶς μὴ ἐκφραζούσας τὴν θέλησίν του».

Δὲν ἐνδιεφέροντο γιὰ τὴν ζωή τους· γιὰ κάτι ἄλλο ἐνδιεφέροντο περισσότερο, γιὰ τὴν τιμήν τους, τὴν στρατιωτικήν τους τιμὴ καὶ αὐτὴ ἔβλεπαν ὑπονομευόμενη, ἀσφαλῶς καὶ ἀνεπανορθώτως, μὲ κομμουνιστικὴ συμπαράστασι στὶς Μονάδες.

Ἤθελαν τὸν Βασιλέα μὲ Ἐθνικὸ φραγγέλιον, κτυπῶντα ἀλύπητα ἀριστερὰ καὶ τιθέμενο ἐπὶ κεφαλῆς των γιὰ τὸ πήδημα πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Θὰ τὸν ἀκολουθοῦσαν τότε ἀτέλειωτες φορὲς στὸν Ἅδη παλεύοντας κάθε στιγμὴ μὲ τὸ χάρο μὲ τίμημα κινδύνου τὴν ζωήν, μὰ ὄχι τὴν τιμήν.

Ἀλλὰ στὸ Μ. Ἀνατολίτικο σκοτάδι δὲν ἐχρειάζοντο μόνον Τελαμώνιοι Αἴαντες, ἐχρειάζοντο καὶ Ὀδυσσεῖς καὶ Δούρειοι Ἵπποι γιὰ νὰ καταστρέψουν τὸν δόλιο Κομμουνισμό.

Στὴν τακτικὴ λάθεψαν οἱ ὑπέροχοι αὐτοὶ Εὐέλπιδες—ἢ ἰσονοοῦντες πρὸς τούτους—γιατὶ ὡς Εὐέλπιδες φέρθηκαν, μὰ ὄχι ὡς ἡγήτορες.

Τοὺς τιμῶμεν λοιπὸν ἀπόλυτα ὡς Εὐέλπιδας μὰ τοὺς κατακρίνομεν ὡς ἡγήτορας, διότι ἤθελαν τὸν μεγάλο καβαλάρη γιὰ νὰ τοὺς ὁδηγήση, ἐνῷ ὅλοι ἦσαν καβαλάρηδες ὑπέροχοι, τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου ἥρωες, ὁδηγοὶ τόσων καὶ τόσων ἐθελοντῶν στρατιωτῶν.

Τὴν τιμή τους προστάτευσαν, ὅταν ἡ τιμὴ τῶν Ἑλληνίδων, ποῦνε ὅλων τιμή, εὑρίσκετο στὴ διάθεσι τοῦ ἀδυσώπητου μίσους τῶν ἀχαλινώτων χιτλερικῶν καὶ στὸ ἔλεος τοῦ κατακτητοῦ.

Τοὺς ξέφυγε τὸ σκοπόσημον καὶ δὲν θέλησαν οὔτε στιγμὴ νὰ χάσουν τὸν τίτλο τοῦ βασιλόφρονος, δὲν ἤθελαν οὔτε κἂν νὰ τὸν καμουφλάρουν, τὸν ἤθελαν σημαία καὶ σύμβολο, χωρὶς ὅμως οὔτε νὰ μποροῦν, οὔτε καὶ νὰ δοκιμάζουν νὰ τὸν ἐπιβάλουν.

Καὶ ἄλλοι παρουσίασαν στὰς διοικήσεις των ἴδια τακτικὴ καὶ στὴ Μέση Ἀ-

νατολὴ καὶ στὴν Ἑλλάδα, μὰ παρ' ὀλίγον νὰ τινάξουν στὸν ἀέρα κάθε βασιλικὴ ἐλπίδα, ποὺ ἦτο Ἐθνικὴ ἐλπίδα καὶ σωτηρία. Εὐτυχῶς ποὺ ὑπῆρχον, ἔστω καὶ ὀλίγοι, ποὺ δὲν συνεμερίζοντο τὴν ὀρθότητα τῆς τακτικῆς αὐτῆς καὶ ἔσωσαν τὴν κατάστασιν.

Ὁπωσδήποτε ἕνα τεῖχος πολυαρίθμων ἡρώων τοῦ Ἀλβανικοῦ ἀγῶνος σήκωσαν ὡς ἀσπίδα τὸ «ὄχι» τῆς τιμῆς των καὶ ἔκαμαν ἱστορικὸ σφάλμα, τὰ στρατόπεδα τοῦ Ἐλ Ἀρὶς καὶ Μερτζεγιούμ.

Ἡ ψυχολογία, τὸ ἀπαίσιο σκοτάδι τῆς Μ. Ἀνατολῆς, τοὺς θόλωσε τὸ μυαλὸ καὶ παίρνουν τὴν ἀθώωσι· ὅμως αὐτὴ «λόγῳ πλήρους συγχύσεως».

Ἡ Ἑλλὰς ἐστερήθη τὴν δύναμιν τόσων ἱκανωτάτων παιδιῶν της καὶ ὁ πόνος της ἐμάκρυνε.

11) ΝΑΥΤΙΚΟΝ—ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν μόνο λίγα λόγια γιὰ τὸ Ναυτικὸν καὶ τὴν Ἀεροπορίαν.

ΟΙ ΔΥΟ ΝΑΥΑΡΧΟΙ

α) ΝΑΥΤΙΚΟΝ: Ο ΑΣΥΓΚΙΝΗΤΟΣ ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΑΦΟΒΟΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ὁ ναύαρχος Σακελλαρίου, βράχος ψυχραιμίας καὶ γενναιότητος, πεπειραμένος ναυτικός, μὲ πολυποίκιλον πεῖραν, εἰς τὴν γενικήν, πλὴν τοῦ Βασιλέως (ἐννοῶ τὴν πλευρὰν τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας) ἀπελπισίαν, ὡδήγησε κυριολεκτικῶς μὲ τὸ μαστίγιον τὸ Ναυτικὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τὰς καταιγιστικὰς ἐφόδους τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, τὰ Στούκας.

Ὅμως αὐτὸς πρὸ τοῦ ἐθνικοῦ σκοποῦ οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπε. Ἦτο ὁ ἀσυγκίνητος ναύαρχος. Ἔδεσε, ἔδειρε, ἀλλὰ ἐπεβλήθη.

Εἶνε ἔργον του ὅτι τὸ Ναυτικὸν μετεφέρθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ συμμετέσχε εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Αὐτὸς ἰδιαίτατα καὶ ὁ ἄφοβος ναύαρχος Καββαδίας εἶνε οἱ Ἀρχηγοὶ ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλεται ἡ τιμὴ τῆς «παρουσίας τοῦ Ναυτικοῦ εἰς τὸ πεδίον μάχης».

Ὅμως τὰ πολιτικὰ πράγματα, εἶχον ἀλλάξει. Ἤδη εἶχον εἰσρεύσει εἰς τὸ Ναυτικὸν ἀπότακτοι τοῦ 1935 ἄριστοι ἐκ τούτων πολλοί, ὡς οἱ ναύαρχοι Ἀλεξανδρῆς, Τούμπας κλπ. Ἀλλὰ αὐτό, δὲν ἦτο γενικόν. Ὁ Σακελλαρίου ἦτο ὁ στόχος τῶν βασιλικῶν, διότι ἐγνώριζε τὰ ἄσχημα, τῶν δημοκρατικῶν (1935), διότι ἐθεωρεῖτο φανατικὸς βασιλόφρων καὶ εἷς ἐκ τῶν κυριωτέρων συντελεστῶν τῆς ἀποτυχίας των κατὰ τὸ 1935 καὶ τέλος τῶν κομμουνιστῶν, διότι τὸν ἐφοβοῦντο, ὅτι εἰς τὴν ἐλαχίστην ἐκδήλωσιν ὁ ἀσυγκίνητος ναύαρχος πρὸ τοῦ Ἐθνικοῦ σκοποῦ θὰ ἐγέμιζε τὰ κατάρτια ἀπὸ τούτους, ἀσφαλῶς κρεμασμένους.

Συνωμοσία λοιπὸν γενικὴ καὶ ὁ καθεὶς μὲ τὸν σκοπόν του. Οἱ Κυβερνῆται τοῦ 1935 εἶχον περισσοτέραν ἐμπιστοσύνην πρὸς τοὺς κομμουνιστὰς παρὰ πρὸς τοὺς βασιλόφρονας. Ἦσαν οἱ κομμουνισταί, ἀκόμη δημοκρατικοὶ πολῖται!!!

Τί πλάνη!! Τί ἀφέλεια!!

Ἀντὶ βασιλόφρονες καὶ δημοκρατικοὶ νὰ συνεννοηθοῦν κατὰ τῶν κομμουνι-

στῶν, ἔπαιξαν τὸ παιγνίδι τους. Ὁ ναύαρχος Σακελλαρίου ὄχι μόνον ἐξουδετερώθη, ἀλλὰ καὶ ἀπεστάλη εἰς Ἀμερικήν!!! ὥστε οὔτε διὰ τῆς παρουσίας του νὰ ἐπιδρᾶ.

Ἀπὸ ἐκείνης τῆς ὥρας ἡ τύχη τοῦ Ναυτικοῦ εἶχε κριθῆ καὶ ὡδηγήθημεν εἰς τὴν στάσιν τῶν πληρωμάτων τῆς ὁποίας, δόξα τῷ Θεῷ, ἐπεβλήθη ἡ δυὰς Βενιζέλου - Βούλγαρη.

β) ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Ἐκεῖ πλέον συνέβησαν περίπου τὰ αὐτά. Ἡ ἀεροπορία περιῆλθεν ἀπολύτως εἰς χεῖρας τῶν δημοκρατικῶν καὶ ἀντὶ νὰ στρέψουν τὴν προσοχὴν—μὲ μίαν ἐκεχειρίαν—πρὸς τὸν Ἐθνικὸν σκοπόν, διέλυσαν τὴν ἀεροπορίαν μὲ τὸ πρόσχημα τῆς προελεύσεως τῶν ἀεροπόρων ἐκ τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τοῦ Στρατοῦ!!!

Ἀποτέλεσμα: οἱ κομμουνισταὶ ἔκαμαν τὴν δουλειά τους.

Αἱ μοῖραι ἀεροπορίας—πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων—δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τέτοια ἦτο ἡ διάβρωσις, ὥστε κατὰ τὸ 1944, κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά», ἔμειναν ἀπαθεῖς καὶ οὐδέτεραι πρὸ τοῦ κινδύνου ζωῆς ἢ θανάτου τῆς πατρίδος μας. Ἡ δικαιολογία ὅτι δὲν τὴν ἐχρησιμοποίησαν οἱ Ἄγγλοι δὲν εὐσταθεῖ. Πιθανὸν νὰ μὴ τῆς εἶχαν ἐμπιστοσύνη λόγῳ τῆς κομμουνιστικῆς διαβρώσεως καὶ τῆς δημοκρατικῆς ἀντιλήψεως, τῆς ὁποίας σημαιοφόρος ἦτο ὁ Καφαντάρης ζητῶν τὴν διάλυσιν τῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι. Αὐτὴν τὴν σημαίαν ἐπίστευον τότε.

Εὐτυχῶς, ἡ τόσον αἱματηρὰ συμμετοχή της κατὰ τὸν συμμοριακὸν ἀγῶνα, ἀπέπλυνε τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν σελίδα. Ἡ ἀ ε ρ ο π ο ρ ί α, ἀπὸ τῆς καταδικαστικῆς ἀρνήσεως τοῦ 1944, ἀ ν έ β η ε ἰ ς τ ὸ μ ε σ ο υ ρ ά ν η μ α τ ο ῦ 1947—1949.

Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Ταξιαρχίαν κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά», οἱ ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν συμπεριφοράν της ἔσβησαν μετ' εὐγνωμοσύνης κατὰ τὸ 1948—1949 τὴν παλαιὰν ἐγκατάλειψιν.

Πόσα λάθη. Πόσαι συγχύσεις!!

Ὅμως εὐτυχῶς, ἡ Ἑλλὰς ἐπέζησε, διότι οἱ κομμουνισταὶ ἔκαμαν περισσότερα καὶ πρὸ παντός, ε ὐ τ υ χ ῶ ς, εἶχον πολὺ ἐγκληματίσει, ὥστε πᾶς συμβιβασμὸς ἦτο ἀπαράδεκτος. Τὸ αἷμα τὸ χυθὲν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν ἀπετέλει πλέον τὴν μεγαλυτέραν Ἐθνικὴν ἀσπίδα. Καὶ ἐσώθημεν ἀπὸ τοῦ κομμουνιστικοῦ «παραδείσου»!!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

«Η ΣΥΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΝΟΥ», ὡς ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ἐν Καΐρῳ ἐκδοθὲν τὸ 1944 τεῦχος: «Ἐκεῖ ποὺ συνετάγη τὸ Ἑλληνικὸ ἐθνικὸ συμβόλαιο».

Ἀξίζει νὰ ἀναγραφῇ καὶ ἡ σύσκεψις αὐτή, ὥστε τὰ γεγονότα νὰ ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς τοῦτο συνέχειαν.

«... Ἡ πνοὴ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος ἂς πνεύσῃ καὶ πάλιν. Εἰς τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων συμμάχων μας θὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς πατρίδος μας καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ Ἐθνικοῦ Μεγαλείου θὰ εἶνε ὁ ἱερός μας σκοπός».

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

(Ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις Μέσης Ἀνατολῆς. Κάϊρον, 27 Ἀπριλίου 1944).

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΕΛΑΒΑΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΙ

Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως	Γεώργιος Παπανδρέου
Κόμμα Φιλελευθέρων	Σοφοκλῆς Βενιζέλος Κωνσταντῖνος Ρέντης Γεράσιμος Βασιλειάδης Γεώργιος Ἐξηντάρης
Λαϊκὸν Κόμμα	Δημήτριος Λόντος
Ἐθνικὸν Λαϊκὸν Κόμμα	Σπ. Θεοτόκης
Κομμουνιστικὸν Κόμμα	Π. Ροῦσσος
Προοδευτικὸν Κόμμα	Γ. Σακαλῆς
Ἀγροτικὸν Δημοκρατικὸν Κόμμα	Α. Μυλωνᾶς
Ἕνωσις Ἀριστερῶν	Ι. Σοφιανόπουλος
Ἐθνικὸν Ἑνωτικὸν Κόμμα	Π. Κανελλόπουλος
Ἀνεξάρτητος	Φ. Δραγούμης
Πολιτικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως (Π.Ε.Ε.Α.)	Α. Σβῶλος Ἄγγ. Ἀγγελόπουλος Ν. Ἀσκούτσης
Ἐθνικὸν Ἀπελευθερωτικὸν Μέτωπον (Ε.Α.Μ.)	Μ. Πορφυρογένης Στ. Σαράφης Δημ. Στρατῆς
(Ε.Δ.Ε.Σ.)	Κομν. Πυρομάγλου
Ἐθνικαὶ Ὁμάδες Ἑλλήνων Ἀνταρτῶν (Ε.Ο.Ε.Α.)	Στ. Μεταξᾶς Α. Μεταξᾶς
Ἐθνικὴ καὶ Κοινωνικὴ Ἀπελευθέρωσις (Ε.Κ.Κ.Α.)	Γ. Καρτάλης
Ἐθνικαὶ Δυναμικαὶ Ὀργανώσεις (Ε.Δ.Ο.)	Κ. Βεντήρης Α. Σταθάτος

Π ρ ώ τ η ἡ μ έ ρ α, 17 Μαΐου 1944.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου ἐχαιρέτησε τοὺς παρισταμένους ἐκπροσώπους τῶν Πολιτικῶν Κομμάτων καθὼς καὶ τῶν Ἐθνικῶν Ἀπελευθερωτικῶν Ὀργανώσεων.

«Τὸ γεγονός, εἶπεν, ὅτι συναντώμεθα εἰς τὴν μακρυνὴν καὶ φιλόξενον αὐτὴν χώραν, καὶ ὅτι ἐρχόμεθα ἀπὸ τόσον διαφόρους προελεύσεις, ἀποδεικνύει πόσον κρίσιμοι εἶνε αἱ περιστάσεις τῆς πατρίδος μας. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς στενάζει σήμερον ὑπὸ τὸν ζυγὸν δύο ἀπανθρώπων τυράννων: τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Βουλγάρων. Καὶ ὅμως, εἰς καμμίαν ἄλλην ὥραν τῆς ἱστορίας του δὲν εἶχεν ἡρωικώτερον ἐθνικὸν φρόνημα καὶ μεγαλυτέραν προθυμίαν αὐτοθυσίας. Οἱ βάρβαροι κατακτηταὶ πλήττουν τὸ σῶμα, ἀλλὰ γιγαντώνουν τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ μας. Δὲν εἶνε ὁ ξένος κατακτητής, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ὁ ὁποῖος ὑπονομεύει θανασίμως τὸ μέλλον μας. Διότι πλήττει τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ μας καὶ προσβάλλει τὴν τιμὴν τοῦ Ἔθνους. Ἡ κατάπαυσις τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἡ συνένωσις ὅλων τῶν ἐθνικῶν μας δυνάμεων ἐναντίον τῶν βαρβάρων ἐπιδρομέων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, ἀποτελεῖ τὸν λόγον τῆς συναντήσεώς μας».

Ὁ κ. Παπανδρέου ἀναπτύσσει κατόπιν, ὅτι ἀναλαβὼν τὴν Προεδρείαν τῆς Κυβερνήσεως, ἔταξεν ὡς κυρίαν ἀποστολήν του τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, καὶ ὅτι διετύπωσεν, εἰς τὰς προγραμματικάς του δηλώσεις, τὰς γενικὰς γραμμὰς τοῦ Ἐ θ ν ι κ ο ῦ π ρ ο γ ρ ά μ μ α τ ο ς, εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὁποίου θὰ ἔπρεπε νὰ χωρήσῃ ἡ μέλλουσα Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Πρὸς θετικὴν διεξαγωγὴν τῶν συζητήσεων, προτείνει νὰ τεθῇ ὡς βάσις τὸ Ἐθνικὸν τοῦτο πρόγραμμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἕκαστος τῶν ἐκπροσώπων νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του.

Καὶ ὁ κ. Παπανδρέου προβαίνει εἰς εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν τῶν προγραμματικῶν του δηλώσεων.

Τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἀ φ ο ρ ᾷ τ ὴ ν ἀ ν α σ ύ ν τ α ξ ι ν τ ῶ ν δ υ ν ά μ ε ω ν τ ῆ ς Μ έ σ η ς Ἀ ν α τ ο λ ῆ ς. Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς χαρακτηρίζει ὡς ἔγκλημα κατὰ τοῦ Ἔθνους τὴν τελευταίαν στάσιν.

«Θὰ παρακαλέσω τὸν κ. Βενιζέλον, λέγει, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς στάσεως, νὰ δώσῃ εἰς τοὺς παρισταμένους ἐκπροσώπους μίαν πλήρη εἰκόνα τῆς ἐγκληματικῆς στάσεως, ἡ ὁποία ἔβλαψε τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα, ἐξυπηρέτησε τὸν ἐχθρόν, καὶ ἐτραυμάτισε βαρύτατα τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος».

Ὁ κ. Παπανδρέου ἀνακοινοῖ, ὅτι ἐνεργεῖται ἤδη σύντονος ἀνάκρισις πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ὑποκινητῶν τῆς στάσεως, οἱ ὁποῖοι θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρῶς. Καὶ προσθέτει:

«Ὑπεσχέθην μὲ τὴν προκήρυξίν μου, ὅτι θὰ ἐπιδιωχθῇ ἀμέσως ἡ ἀνασύνταξις, ἡ πειθάρχησις καὶ ἡ ἔμπνευσις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Εἶμαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ σᾶς πληροφορήσω, ὅτι ἡ ἐπαγγελία μου πραγματοποιεῖται. Ἡ κυανόλευκος κυματίζει καὶ πάλιν. Μονάδες τοῦ στόλου μας ἤρχισαν ἤδη τιθέμεναι εἰς πολεμικὴν ἐνέργειαν. Καὶ ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἀνασυντάσσεται καὶ σύντομος εἶνε

ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ εὑρεθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ, διὰ νὰ ἀνανεώσῃ τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος...».

Ὁ κ. Παπανδρέου εἰσέρχεται κατόπιν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀνταρτικοῦ ἀγῶνος εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος καθὼς καὶ τῆς τρομοκρατίας, ἡ ὁποία ἀσκεῖται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὕπαιθρον.

«Κόλασις εἶνε σήμερον ἡ κατάστασις τῆς πατρίδος μας, λέγει ὁ κ. Παπανδρέου. Σφάζουν οἱ Γερμανοί, σφάζουν τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας, σφάζουν καὶ οἱ ἀντάρται. Σφάζουν καὶ καίουν... Τί θὰ ἀπομείνῃ πλέον ἀπὸ τὴν ἀτυχῆ αὐτὴν Χώραν;

»Ἡ εὐθύνη τοῦ Ε.Α.Μ. εἶνε, ὅτι δὲν ἀπέβλεψε μόνον εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ προετοιμάσῃ τὴν μεταπολεμικὴν δυναμικήν του ἐπικράτησιν. Διὰ τοῦτο ἐπεδίωξε, πρῶτον, τὴν μονοπώλησιν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος. Δὲν ἐπιτρέπει εἰς κανένα ἄλλον νὰ ἀνέβη εἰς τὰ βουνὰ καὶ νὰ πολεμήσῃ τὸν κατακτητήν· ἐμποδίζει μὲ ἀπειλὴν θανάτου τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐκπληρώσουν τὸ πατριωτικόν των καθῆκον.

»Παλαιὸν παράδειγμα ὁ παριστάμενος συνταγματάρχης Σαράφης καὶ πρόσφατον, ὁ ἀπουσιάζων συνταγματάρχης Ψαρός...

»Καὶ ἐπεδίωξε, δεύτερον, τὴν τρομοκράτησιν καὶ τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἀντιπάλων του. Ἐταύτισε ἑαυτὸ μὲ τὸ Κράτος. Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Ε.Α.Μ. ἐθεωρήθησαν ἐχθροὶ τῆς πατρίδος. Ἀλλ' αὐτὸ ἠμπορεῖ νὰ συμβαίνῃ μόνον εἰς τὸν Φασισμόν, ὅπου τὸ Κόμμα ταυτίζεται μὲ τὸ Κράτος. Εἰς τὰς Δημοκρατίας ὅμως—καὶ ἡμεῖς θέλομεν νὰ εἴμεθα Δημοκρατία, καὶ ἀγωνιζόμεθα δι' αὐτὸ—εἰς τὰς Δημοκρατίας τὸ Κόμμα δὲν ὑποτάσσει, ἀλλ' ὑποτάσσεται εἰς τὸ Κράτος. Καὶ ὁ στρατὸς δὲν ἀνήκει εἰς τὸ Κόμμα, ἀλλὰ εἰς τὸ Ἔθνος.

»Μὲ τὴν τρομοκρατικὴν ὅμως αὐτὴν δρᾶσιν τοῦ Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ., ἐδημιουργήθη δυστυχῶς τὸ ψυχολογικὸν κλῖμα, τὸ ὁποῖον ἐπέτρεψε εἰς τοὺς Γερμανοὺς νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὸ τρίτον ἔτος τῆς δουλείας, ὅ,τι δὲν εἶχον κατορθώσει κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη: Τὴν κατασκευὴν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, προορισμὸς τῶν ὁποίων εἶνε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος...

»Τοιουτοτρόπως, ἐδημιουργήθη πλέον ὁ φαῦλος κύκλος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δοκιμάζεται ὁ λαός μας. Ἀνταρτικὰ σώματα, ἐθνικαὶ ὀργανώσεις καὶ Τάγματα Ἀσφαλείας, ἐξουδετεροῦνται ἀμοιβαίως. Ἡ βοήθεια τὴν ὁποίαν παρέχουν οἱ σύμμαχοι εἰς τὰς ἀγωνιζομένας ὁμάδας ἀποβαίνει σχεδὸν ματαία, καθὼς ἐπίσης ἀποβαίνουν μάταιαι καὶ ἀνιστόρητοι αἱ θυσίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ μόνον οἱ Γερμανοὶ κατορθώνουν νὰ μένουν ἀπερίσπαστοι, καγχάζοντες εἰς βάρος καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Συμμάχων...

»Αὐτὸς εἶνε ὁ φαῦλος κύκλος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν τὸ ταχύτερον νὰ ἐξέλθωμεν. Καὶ πρὸς τοῦτο, εἷς μόνον ὑπάρχει τρόπος: Ἡ κατάργησις τοῦ ταξικοῦ καὶ ἡ δημιουργία Ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

»Ποῖος θὰ εἶνε ὁ συγκεκριμένος τρόπος, δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως θέμα δημοσίας συζητήσεως. Ὅταν ὅμως σχηματισθῇ Ἐθνικὸς Στρατός, ὅταν ἡ τρομοκρατία εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὕπαιθρον καταργηθῇ καὶ ἀποκατασταθῇ πλήρως ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία, τότε ὄχι μόνον καθί-

σταται ἀδύνατος ἡ περαιτέρω αὔξησις τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, ἀλλὰ καθίσταται ἀσφαλὴς καὶ ἡ ἀχρήστευσις τῶν ὑφισταμένων. Διότι δὲν ὑπάρχει Ἕλλην, ὁ ὁποῖος θὰ διενοεῖτο νὰ τεθῇ ἀντιμέτωπος Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ὑπακούοντος εἰς τὰς διαταγὰς ὄχι ὀργανώσεων, Κομμάτων καὶ τάξεων, ἀλλὰ τῆς Ἑνιαίας Πατρίδος.

»Αὐτὸ εἶνε τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ ἡ ἀντικειμενικὴ ἐκτίμησις τῆς σημερινῆς καταστάσεως.

»Τὸ Ἐθνικόν μας συμφέρον, καθὼς καὶ τὸ συμφέρον τοῦ κοινοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, ἐπιβάλλει τὴν ἄμεσον ἔξοδον ἀπὸ τὸν δημιουργηθέντα φαῦλον κύκλον καὶ τὴν δημιουργίαν Ἐθνικοῦ Στρατοῦ ὑπακούοντος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

»Τοιουτοτρόπως οἱ Γερμανοὶ θὰ εὑρεθοῦν καὶ πάλι, μόνοι καὶ ὀλίγοι, ὅπως εἶνε, ἀντιμέτωποι ὁλοκλήρου τοῦ ἡρωικοῦ Ἔθνους...».

Καὶ ὁ κ. Πρωθυπουργός, ἀφοῦ ἀνέπτυξε συντόμως καὶ τὰ ἄλλα κεφάλαια τοῦ Ἐθνικοῦ προγράμματος, ἐπέρανεν:

«Ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις μεταξὺ ὅλων τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων, ὑφίσταται ἤδη καὶ εἶνε πλήρης.

»Τὸ μόνον ζήτημα εἶνε, ἂν εἰς αὐτὴν πρόκειται νὰ μετάσχῃ καὶ τὸ Ε.Α.Μ.

»Καὶ τὸ κύριον ἐπίμαχον θέμα, εἶνε τὸ Στρατιωτικόν, τὸ θέμα τῆς ὑλικῆς δυνάμεως.

»Ἡ ὥρα εἶνε ἱστορικὴ καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμιλήσωμεν εἰλικρινῶς καὶ ἀπεριφράστως. Ἐὰν τὸ Ε.Α.Μ., τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς μὲ τὸ σύνθημα τῆς ἀπελευθερώσεως εἶχε συγκινήσει εὐρύτατα στρώματα τοῦ λαοῦ καὶ εἶχε προκαλέσει τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς Νεότητος, τὸ ὁποῖον ὅμως σήμερον μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν πολιτικῶν του σκοπῶν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν μέσων τῆς τρομοκρατίας, ἀποτελεῖ μίαν μικράν, ὠργανωμένην καὶ ἔνοπλον μειοψηφίαν ἀπέναντι τῆς μεγάλης, ἀνοργανώτου καὶ ἀφωπλισμένης πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐάν, λοιπόν, τὸ Ε.Α.Μ. ἔχῃ τὴν πρόθεσιν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ὑλικήν του δύναμιν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε χάρις εἰς τὸν πατριωτισμὸν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἐπικουρίαν τῶν Συμμάχων μας ὡς ὄργανον ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἐξοντώσεως τῶν ἀντιπάλων του καὶ αὔριον, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας, ὡς ὄργανον δυναμικῆς ἐπικρατήσεως ἐπὶ τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τότε βεβαίως δὲν ὑπάρχει στάδιον συνεννοήσεως. Τὸ καθῆκον μας τότε εἶνε νὰ συνεγείρωμεν τὸ Ἔθνος καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἐπικουρίαν ὅλων τῶν μεγάλων Συμμάχων μας καὶ τῶν Κυβερνήσεων καὶ τῆς δημοσίας των γνώμης, εἰς τὸν διπλοῦν ἀγῶνα καὶ κατὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσβολέως καὶ κατὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ. Διότι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν κάμνει ἐπιλογὴν τυράννων. Ἀρνεῖται τὴν τυραννίαν. Ἐὰν ὅμως τὸ Ε.Α.Μ. ἔχῃ λάβει ἀπόφασιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς σκοποὺς τῆς δυναμικῆς ἐπικρατήσεως καὶ νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ πολιτικὰ μέσα τῆς πειθοῦς, διὰ τὴν μελλοντικὴν πολιτικήν του ἐπικράτησιν. Καὶ ἄν, κατὰ συνέπειαν, δέχεται νὰ ἀποξενωθῇ πάσης ἐπιρροῆς ἐπὶ τῶν ἐνόπλων μας δυνάμεων, ἐὰν δέχεται τὴν κατάργησιν καὶ τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ἀνταρτικῶν σωμάτων, καὶ τὴν δημιουργίαν Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνήκῃ μόνον

εἰς τὴν Πατρίδα καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, τότε ἡ συμμετοχὴ καὶ τοῦ Ε.Α.Μ. εἰς τὴν Ἐθνικήν μας Ἕνωσιν θὰ μπορῇ νὰ θεωρῆται γεγονός...

»Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, θὰ ἀνέκυπτε τὸ ἐρώτημα: Ποία θὰ εἶνε ἡ ἔννοια τῆς συνεργασίας καὶ ποῖαι θὰ εἶνε αἱ συνέπειαί της ἐν σχέσει πρὸς τὸ παρελθόν. Φρονῶ, ὅτι ἡ σημερινὴ ἐπίτευξις τῆς συνεργασίας μας δὲν ἠμπορεῖ νὰ σημαίνῃ, οὔτε ἀμνήστευσιν, οὔτε λήθην τοῦ παρελθόντος. Ἕκαστος νὰ διατηρήσῃ ἀκεραίους καὶ τοὺς τίτλους καὶ τὰς εὐθύνας του καὶ ἐνώπιον τῆς Ἱστορίας καὶ ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ. Καθὼς ἐπίσης καὶ ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης, ὅταν θὰ πρόκειται δι' ἐγκλήματα κοινοῦ δικαίου.

»Ἡ σημερινὴ συνεργασία μας θὰ ἀφορᾷ τὸ μέλλον καὶ θὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν δύο μεγάλων σκοπῶν μας: τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας.

»Ἀπὸ τὰς συνομιλίας αὐτῶν τῶν ἡμερῶν μὲ τοὺς παρισταμένους ἐκπροσώπους καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καὶ τοῦ Ε.Α.Μ. καὶ τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἔχω ἀποκομίσει τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἔρχονται μὲ τὴν πρόθεσιν, ὄχι νὰ ἀντιταχθοῦν, ἀλλὰ νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὸ Ἔθνος. Ἐὰν αἱ προσωπικαί μου ἐντυπώσεις ἐπιβεβαιωθοῦν καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους των λόγους. Καὶ ἐὰν οἱ λόγοι των μετουσιωθοῦν εἰς θετικὰς καὶ ὁριστικὰς πράξεις, τότε θὰ ἠμπορέσωμεν ἀσφαλῶς, ἀπὸ τὸν μακρυνὸν αὐτὸν τόπον, νὰ στείλωμεν εἰς τὴν δούλην Πατρίδα τὸ Μέγα Μήνυμα, ὅτι ἡ πλήρης ἐθνική μας ἕνωσις συνετελέσθη... Ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος παύει ὁριστικῶς καὶ ἡνωμέναι αἱ ἐθνικαί μας δυνάμεις, θὰ στραφοῦν ἐναντίον τῶν βαρβάρων κατακτητῶν, διὰ νὰ τοὺς ἐκδιώξουν ἀπὸ τὴν πολυφίλητον Γῆν μας... Καὶ ὅτι ἀκόμη, ἡ προσεχὴς ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως δὲν πρόκειται νὰ εἶνε ἐφιάλτης, ἀλλὰ Ἀνάστασις...

»Μὲ τὴν χαρμόσυνον αὐτὴν προσδοκίαν, χαιρετίζω τὴν παρουσίαν σας...».

Ὁ κ. Βενιζέλος ἐκ μέρους τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ἀφοῦ ἐχαιρέτησε τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν προθυμίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς ὑπ' αὐτὸν Κυβερνήσεως, διὰ τὴν σημερινὴν σύσκεψιν, προέβη εἰς ἀντικειμενικὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα ἐξειλίχθησαν κατὰ τὴν ἐπαναστατικὴν περίοδον τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς, ὡς καὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον κατέπνιξε τὴν στάσιν, ὁπότε καὶ παρέδωσε τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸν κ. Παπανδρέου.

Ἐχαρακτήρισε τοὺς ὑποκινητὰς καὶ ὀργανωτὰς τῆς ἐπαναστάσεως ὡς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος, ἀφοῦ ἔφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ γίνουν ὄργανα ἐκμεταλλεύσεως τῆς «πέμπτης φάλαγγος».

Εἶπεν, ὅτι ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὡς καὶ οἱ φίλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀξιοῦν τὴν συνένωσιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων μέχρι τελικῆς νίκης. Καὶ προσέθεσεν, ὅτι οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐξέλθῃ τῆς αἰθούσης ταύτης πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητος. Οὐδεμία πλέον ἀναβολὴ ἐπιτρέπεται...

Ἐδήλωσεν ἐν συνεχείᾳ ἐκ μέρους τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι ἡ συνεννόησις δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἐπάνω εἰς δύο βασικὰς προϋποθέσεις:

1) Ἡ Κυβέρνησις θὰ εἶνε ἑνιαία μὲ ἕδραν τὸ Κάϊρον.

2) Ὀργάνωσις Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ἥτις θὰ ἀντικαταστήσῃ τὰς ἤδη δρώσας ἀνταρτικὰς ὀργανώσεις, τὰς ὑπακουούσας εἰς κομματικὰ συνθήματα.

Α. ΜΥΛΩΝΑΣ, Ἀρχηγὸς τοῦ Ἀγροτικοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος:

Χαιρετίζων τὴν Διάσκεψιν, ἐλπίζει ὅτι θὰ ἀρθοῦν πάντες, μὲ γενναιοφροσύνην εἰς ἀνώτερα ἐθνικὰ ἐπίπεδα, σύμφωνα μὲ τὸν πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τονίζει ὅτι ὁ λαὸς εἶνε ἡνωμένος εἰς τὰ κεφαλαιώδη ζητήματα τοῦ πολέμου. Δηλαδὴ πρῶτον εἶνε ἡνωμένος εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, ταχθεὶς σύσσωμος καὶ σταθερὰ εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων. Δεύτερον, εἶνε ἡνωμένος εἰς τὴν ἐχθρότητα κατὰ πάσης Δικτατορίας, εἴτε τῆς Δεξιᾶς, εἴτε τῆς Ἀριστερᾶς, ποθῶν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην. Ἀπὸ τὴν θαυμαστὴν αὐτὴν ἑνότητα πηγάζει καὶ ἡ ἀποδοκιμασία ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης τῶν θλιβερῶν γεγονότων τῆς Αἰγύπτου. Ἔχει τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Διάσκεψις θὰ καταδικάσῃ τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ θὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἑνότητα εἰς τὰς Ἐνόπλους καὶ εἰς τὰς Πολιτικὰς Δυνάμεις τῆς Χώρας.

Ἐκφράζεται εὐφήμως ὑπὲρ τῶν καταστειλάντων τὸ κίνημα καὶ προκαλεῖ τὸν ἔπαινον τῆς διασκέψεως πρὸς αὐτούς. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ παρεμβαίνει ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι αὐτός, καί, ὑποθέτει ὅλοι οἱ σύνεδροι, συμφωνοῦν ὅπως ἀπονεμηθῇ τοιοῦτος ἔπαινος. Καταλήγων λέγει, ὅτι αἱ πραγματικαὶ δηλώσεις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, ἐφ' ὧν θὰ ἐπανέλθῃ εἰς ἄλλην συνεδρίασιν πηγάζουν κατὰ βάσιν ἀπὸ τὰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις τῶν συνεργαζομένων κομμάτων εἰς τὰς ὁποίας καὶ ὁ κ. Μυλωνᾶς ἐπρωτοστάτησε δηλαδὴ ὑπὲρ τῆς καθολικῆς συνεργασίας καὶ ἑνότητος ὑπὸ ὡρισμένας προϋποθέσεις, περὶ ὧν θὰ ὁμιλήσῃ εἰς ἄλλην συνεδρίασιν.

Ὁ καθηγητὴς ΣΒΩΛΟΣ, Πρόεδρος τῆς Π.Ε.Ε.Α., ἀφοῦ ἐπανέλαβε τήν, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ σύσκεψις, γενομένην ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀντιπροσωπειῶν τῆς μαχομένης Ἑλλάδος καταδίκην τῆς στάσεως ἐν Μ. Ἀνατολῇ καὶ ἐτόνισε τὴν πεποίθησίν του, ὅτι θὰ ἀπεφεύγετο αὕτη ἂν ὑπῆρχε Κυβέρνησις ἐθνικῆς ἑνότητος μὲ λαϊκὴν βάσιν καὶ κῦρος, ὑπεστήριξε μὲ πολλὴν θέρμην τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος μὲ ἑνιαῖον Ἐθνικὸν Στρατὸν καὶ ἑνιαίαν Κυβέρνησιν. Δίδων, εἶπε, τὸ παράδειγμα, ἡνώθη μὲ διαφόρων ἰδεῶν συναγωνιστὰς καὶ ἀπετέλεσαν τὴν νέαν Ἐπιτροπὴν Ἀπελευθερώσεως εἰς τὰ βουνὰ διὰ νὰ προαχθῇ ἔτσι ἡ ἰδέα τῆς συστάσεως ἑνιαίας ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία τώρα ἐπιδιώκεται, καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν νὰ ἐνταχθῇ εἰς εὐρεῖαν ἐθνικὴν κοίτην ὅλος ὁ λαός, χάριν τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν Δημοκρατίαν. Εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἔλλειψιν ἐθνικῆς ἑνότητος τῶν λαϊκῶν βάσεων, ἀπέδωσε τὰς ἐσωτερικὰς προστριβὰς καὶ ἀνωμαλίας. Ἐδήλωσεν, ὅτι τὸ πλατὺ νέον λαϊκὸν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει ἡ Ἐπιτροπὴ Ἀπελευθερώσεως, δύναται νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν παλαιότερον κόσμον, διότι σέβεται πᾶσαν πολιτικὴν ἰδέαν καὶ ζητᾶ γενικὴν συνεργασίαν, μέχρις ὅτου ὁ λαὸς αὐθεντικῶς ἐκδηλώσῃ τὰς προτιμήσεις του. Ἐπεκαλέσθη πρόσφατον δήλωσιν τοῦ κ. Τσῶρτσιλ, καθ' ἣν εἰς τὸν λαόν, καὶ ὄχι εἰς ὀλίγους ἢ πολλοὺς ἐνόπλους, ἀνήκει ἡ ἀπόφασις περὶ τῆς τύχης του καὶ ἄλλην καθ' ἥν, κάθε Ἕλλην θὰ κριθῇ ἀναλόγως τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν Ἑλληνικῶν ἐδαφῶν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἐζήτησε, ὁ

λαὸς νὰ ἀποφανθῇ ἐλευθέρως καὶ ἐπὶ τοῦ Πολιτειακοῦ ζητήματος καὶ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν τάσεων ἑκάστης μερίδος. Ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῆς ἀντιστάσεως τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν κατακτητῶν, ὡς τίτλον τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ἀλβανικὴν καὶ Μακεδονικὴν ἐποποιΐαν, συγχρόνως πρὸς τὴν δρᾶσιν τῶν δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς, ἀπέδωσε τιμὴν εἰς τὰ θύματα τοῦ ἀγῶνος καὶ κατέληξε τονίζων, ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἕνωσις πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς σκοπὸν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ νὰ στηρίζεται, διὰ νὰ εἶνε εἰλικρινὴς καὶ βιώσιμος, εἰς: α) Ἀμοιβαίαν μεταξὺ πάντων κατανόησιν καὶ ἐμπιστοσύνην, β) Πολιτικὴν ἰσοτιμίαν, γ) Ἀγάπην καὶ πίστιν πρὸς τὸν λαόν, δ) Ἀπόλυτον ἀναγνώρισιν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, καὶ ε) Υἱοθέτησιν τῆς ἰδεολογίας τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος.

Εἰσερχόμενος εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ προγράμματος τοῦ κ. Παπανδρέου ἐδήλωσεν, ὅτι σημεῖα αὐτοῦ, ὅπως λ.χ. τὸ τῆς ἑνοποιήσεως τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ ἄλλα, ἀποτελοῦν καλὴν βάσιν συνεννοήσεως, ἐπεφυλάχθη δὲ νὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀργότερα. Ἐζήτησε τὴν ἐνίσχυσιν τῶν πληθυσμῶν τῆς ὀρεινῆς Ἑλλάδος εἰς φάρμακα κλπ., δι' ἀεροπορικῶν ῥίψεων.

Τέλος, ἐπρότεινε, τὸ Συνέδριον νὰ ἐκφράσῃ, ἀφ' ἑνὸς τὴν προσήλωσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα μέχρι τέλους, ἀφ' ἑτέρου τὴν διαμαρτυρίαν του ἐναντίον τῶν Βουλγαρικῶν ὠμοτήτων εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, καί, τέλος, τὴν ἀποδοκιμασίαν του κατὰ τῶν ὀργάνων τῶν Γερμανῶν ἐν Ἑλλάδι, τὰ ὁποῖα εἶνε ἐγκληματίαι πολέμου καὶ διεδήλωσε τὴν πεποίθησίν του, ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἑνότης θὰ ἐπιτευχθῇ, διότι εἶνε λαϊκὴ ἀπαίτησις.

Ι. Α. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ (Ἀρχηγὸς τῆς «Ἑνώσεως Ἀριστερῶν»): «Εἶνε παρήγορον, ὅτι μετὰ πάροδον ὁλοκλήρου ὀκταετίας, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ καθεστὼς τῆς 4ης Αὐγούστου, κατ' ἀρχάς, καὶ ἡ ἐχθρικὴ κατοχή, μετὰ ταῦτα, κατήργησαν τὴν ἐλευθέραν πολιτικὴν ζωὴν τῆς πατρίδος μας, συνερχόμεθα σήμερον διὰ νὰ ἀνταλλάξωμεν τὰς σκέψεις μας ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς μεταπολεμικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, δυστυχῶς ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ εἰς τὴν ξένην καὶ εἰς συμμαχικὸν ἔδαφος.

»Συναισθανόμεθα ὅλοι τὴν εὐθύνην νὰ ἀποκτήσῃ ὁ τόπος Κυβέρνησιν περιλαμβάνουσαν ὅλας τὰς πολιτικὰς ἀποχρώσεις, ἡ ὁποία μὲ τὸ κῦρος τῆς οἰκουμενικότητός της καὶ τὴν πεῖραν τῆς ὑπὸ τὸν ξενικὸν ζυγὸν ζωῆς, θὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἀκρότητας, ποὺ ἐσημειώθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ θὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν πειθαρχίαν, ποὺ τόσον θανασίμως ἐτρώθη ἀπὸ τὴν ἐγκληματικὴν ἀνταρσίαν τμημάτων τοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ Στόλου εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν.

»Ἀπὸ τὴν σύσκεψίν μας πρέπει ἀφεύκτως νὰ προέλθῃ Κυβέρνησις ἐθνικῆς ἑνότητος καὶ σωτηρίας. Πολλὰ εἶνε τὰ ζητήματα ποὺ θὰ πρέπει νὰ τὴν ἀπασχολήσουν. Ἐξ αὐτῶν ὅμως τρία εἶνε τὰ προέχοντα:

»Α΄. Ἡ δημιουργία Στρατοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος καθὼς καὶ Στόλου, ἀπηλλαγμένου ἀπὸ κάθε ταξικὸν χαρακτῆρα καὶ συνεπῶς μὴ ἀνήκοντα εἰς κανένα κόμμα ἢ ἀνταρτικὴν ὀργάνωσιν, ἀλλ' εἰς τὸ σύνολον τοῦ Ἔθνους.

»Β΄. Ἡ φροντὶς διὰ τὸν ἐπαρκέστερον ἐπισιτισμὸν τοῦ τόσον ὑποφέροντος Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ

»Γ΄. Ἡ διαφώτισις τῶν Συμμάχων Κυβερνήσεων περὶ τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων τῆς Ἑλλάδος, ποὺ τόσα προσέφερεν εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα.

»Ἡ τακτοποίησις τῶν ζητημάτων μας θὰ προέλθη βεβαίως ἀπὸ τὴν σύνεσιν καὶ τὸν πατριωτισμόν μας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πολύτιμον συνδρομὴν τῶν Συμμάχων μας καὶ δὴ τῆς πατροπαραδότου φίλης Ἀγγλίας, ποὺ τόσον ὑπερήφανα ἐκράτησε τὸν ὅλον ἀγῶνα, εἰς μίαν περίοδον μάλιστα ἐντελῶς μόνη, τῆς Ἀμερικῆς ποὺ μὲ τόσον σφρῖγος εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον καὶ εἰς τὴν ὁποίαν θὰ λάχη εἰς μεγάλην κλίμακα ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς κατεστραμμένης Εὐρώπης, καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, τῆς ὁποίας ἡ συμβολὴ εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τὸ μέγεθος τῶν θυσιῶν καὶ τοῦ ἡρωισμοῦ προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν στοργὴν ὅλου τοῦ κόσμου».

Ὁ κ. ΛΟΝΤΟΣ χαιρετίζει τοὺς συνέδρους, οἵτινες συνῆλθον μακρὰν τῆς προσφιλοῦς πατρίδος εἰς τὴν φιλόξενον αὐτὴν γῆν τοῦ Λιβάνου καὶ ἐκφράζει τὴν πίστιν του, ὅτι θὰ ἀρθοῦν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱστορικῆς ὥρας.

Ἐξιστορεῖ τὸ δρᾶμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὸ τὴν κατοχήν, ὅστις ζῇ μόνον διὰ τῆς βοηθείας τῶν ἀποστελλομένων ἔξωθεν διὰ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τροφίμων, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπέτεινεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος.

Ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν ἀγανάκτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ διὰ τὴν τελευταίαν ἀνίερον στάσιν, ἥτις ἐξεδηλώθη εἰς τὰς ἐνόπλους Ἑλληνικὰς δυνάμεις τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ ζητᾶ τὴν παραδειγματικὴν τιμωρίαν ἁπάντων τῶν ἐνόχων.

Ἀποδίδει τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ εἰς τὴν κακὴν διαχείρισιν τῆς ὑπευθύνου ἡγεσίας, ἥτις ἀφῆκε τὸν ἀγῶνα εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα ἀκατεύθυντον εἰς χεῖρας ἀνευθύνων, ἀλλὰ πρὸ παντός, εἰς τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα καὶ τὰ δημιουργήματά του Ε.Α.Μ. καὶ Ε.Λ.Α.Σ., διὰ τῶν ὁποίων τοῦτο, εἰς τὴν ἀρχήν, ἐνεφανίσθη, ὅτι ἐνήργει ἀγῶνα ἐθνικόν, ἐνῷ βραδύτερον μετέβαλε τοῦτον εἰς ταξικόν, ἀποκαλῦψαν τοὺς πραγματικούς του σκοπούς.

«Δὲν εἶνε ἀκριβές, λέγει, ὅτι μόνον τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα καὶ τὸ Ε.Α.Μ. ἵδρυσαν ἐθνικὰς ὀργανώσεις καὶ ἀνταρτικὰ σώματα.

»Παραλλήλως, ἱδρύθησαν καὶ ἄλλαι ἐθνικαὶ ὀργανώσεις καὶ ἐξῆλθον εἰς τὸν ἀγῶνα ἀνταρτικὰ σώματα τούτων. Ἀληθὲς εἶνε, ὅτι τὰ Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ. ἠμπόδισαν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, ἐπιτιθέμενα κατὰ παντὸς ὅστις δὲν ἀνῆκε εἰς αὐτά, θέλοντα νὰ μονοπωλήσουν, διὰ νὰ δημιουργήσουν τὰς προϋποθέσεις τῆς τελικῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἐπιβολῆς, ὅταν θὰ ἤρχετο ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως».

Ἐξαίρει τὴν ζημίαν ἐκ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἐκ τῆς τελευταίας στάσεως.

Συμφωνεῖ μὲ τὸ ἐξαγγελθὲν πρόγραμμα τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ.

Τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, λέγει, εἶνε πρόθυμον νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἕνωσιν. Καὶ πρέπει νὰ ἐξέλθη ἐντεῦθεν ἡ ἕνωσις. Ἀλλ' αὐτὴ δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ παρὰ ἐὰν καταργηθῇ ὁ ταξικὸς στρατὸς τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. καὶ ἀντικατασταθῇ δι' Ἐθνικοῦ στρατοῦ, ἐξασφαλισθῇ δὲ ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐπιφυλάσσεται νὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ τῶν ἄλλων σημείων τοῦ προγράμματος τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ.

«Ἐλπίζω, λέγει, κ. σύνεδροι, ὅτι ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἐθνικὴ ἕνωσις διὰ τῆς προσελεύσεως καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καὶ τοῦ Ε.Α.Μ. καὶ τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν ἕνωσιν ὅλων τῶν ἄλλων, ἡ ὁποία εἶναι γεγονός.

»Οὕτω πως ἡνωμέναι αἱ ἐθνικαὶ δυνάμεις, θὰ συντελέσουν ὑπὲρ τῆς ταχυτέρας συμμαχικῆς νίκης ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀναμένει, ὄχι μόνον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἐθνικήν του ἀποκατάστασιν ὅπου μὲ τὴν βοήθειαν τῶν μεγάλων συμμάχων θὰ δημιουργηθῇ ἡ νέα Ἑλλάς».

ΣΠΥΡ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ τέως βουλευτής, ἐκπρόσωπος τοῦ Ἐθνικοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἔδωσε εἰς τὸ Συνέδριον τὴν γενικὴν εἰκόνα τοῦ ὅλου Ἑλληνικοῦ προβλήματος.

Ὑπεστήριξε ὅτι «προϋπόθεσις τῆς ἐπιτεύξεως τῆς καθολικῆς Ἐθνικῆς ἑνότητος, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν τοῦ Συνεδρίου καὶ τῶν πόθων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶναι ἡ ἀντικειμενικότης καὶ ἡ εἰλικρίνεια εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν γνωμῶν τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου.

»Τὸ παρελθὸν δέον νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον κρίσεως μόνον τοῦ κυριάρχου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ μόνον, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς μελλούσης νικηφόρου ἐλευθερίας, δύναται κυριαρχικῶς νὰ ἀποφασίσῃ.

»Τὸ παρὸν διὰ τὴν ὑπόδουλον πατρίδα συνοψίζεται εἰς τὴν γενικὴν ἀθλιότητα τοῦ λαοῦ προερχομένην ἀπὸ τὴν ὑποδούλωσιν, διὰ τὴν ὁποίαν πᾶσα προσπάθεια πρέπει νὰ καταβληθῇ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως αὐξηθῇ ἡ ἀποστολὴ τροφῶν, φαρμάκων καὶ λοιπῶν εἰδῶν διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ φθάσῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Νίκης.

»Ἀκόμη τὸ παρὸν χαρακτηρίζει ὁ ἐμφύλιος σπαραγμὸς ἐντὸς τῆς πατρίδος. Ἡ κυρία οὐσία αὐτοῦ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου εἶναι ἡ ἰδεολογικὴ βάσις καὶ τακτικὴ τοῦ πολιτικο-δυναμικοῦ συνασπισμοῦ τῆς Ἀριστερᾶς ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. Κατὰ ταῦτα ὁ συνασπισμὸς τῆς Ἀριστερᾶς ἐπιβάλλων τὴν διὰ παντὸς μέσου μονοπώλησιν τοῦ ἀγῶνος κατὰ τοῦ κατακτητοῦ, ἐπιδιώκει ταυτοχρόνως νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν δυναμικήν του ἐπιβολὴν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ὑποθέσεων, κατὰ τὸν εὔθετον χρόνον.

»Αἱ ἐλπίδες τοῦ Ἔθνους διὰ τὸ μέλλον δύνανται νὰ συνοψισθοῦν εἰς τὴν γενικὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὑγιῶν προϋποθέσεων τῶν ἐνδεδειγμένων οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων, αἵτινες καὶ τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῆς ζωῆς τοῦ Λαοῦ θὰ βελτιώσουν καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην θὰ ἐμπεδώσουν».

Ἐξετάζων μετέπειτα ὁ κ. Θεοτόκης τὴν ὅλην ἀνταρσίαν τῶν Ἐνόπλων Ἑλληνικῶν Δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς, εἶπεν ὅτι «συμφώνως πρὸς ὅ,τι ἀπὸ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν θλιβερῶν γεγονότων παρὰ τοῦ κ. Βενιζέλου προκύπτει, ἐπιβάλλεται, ὄχι μόνον ἡ αὐστηρὰ τιμωρία ὅλων τῶν ἐνόχων τοὺς ὁποίους θὰ ἐξεύρῃ ἡ σχετικὴ ἀνάκρισις ἀλλὰ καὶ ὁ αὐστηρὸς στιγματισμὸς ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς προδοτικῆς ἀνταρσίας».

Ἀκόμη ὁ κ. Θεοτόκης, ἐδήλωσεν, ὅτι «ἐλπίζει, ὅτι αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου ὅπου ἀντιπροσωπεύεται τὸ σύνολον τῆς Ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης, θὰ εἶναι τοιαῦται, ὥστε ἡ καθολικὴ ἐθνικὴ ἑνότης νὰ γίνῃ πραγματικότης, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ παύσῃ ὁ ἐμφύλιος σπαραγμὸς καὶ μὲ νέαν ἐξόρμησιν τῆς ἐθνικῆς πλέον πολεμικῆς προσπαθείας τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων Συμμάχων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τόσης στοργῆς περιέβαλον καὶ περιβάλλουν τὴν πατρίδα, καὶ ἡ

τρωθεῖσα ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων τιμὴ τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀποκατασταθῇ καὶ τοιουτοτρόπως καὶ ἡ θέλησις τῆς μεγίστης πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ ἐκπληρωθῇ».

Τελευτῶν, ἐδήλωσεν ὅτι «ἐπιφυλάσσει εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν συζητήσεων ἐν τῷ Συνεδρίῳ νὰ διατυπώνῃ ἐπὶ τῶν ἑκάστοτε παρουσιαζομένων θεμάτων τὴν γνώμην του πρὸς ἐπιτυχίαν μιᾶς καθολικῆς ἑνότητος».

Ὁ κ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ ἀφοῦ ἀνέπτυξε στὸν λόγο του τὰ αἴτια ποὺ προεκάλεσαν τὴν σημερινὴ κρίσι, διετύπωσε ὡς ἑξῆς τοὺς ὅρους ἐπὶ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ στηριχθῇ ἡ νέα Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως:

«1) Οἱ Ἔνοπλες Δυνάμεις Μέσης Ἀνατολῆς πρέπει νὰ στηριχθοῦν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἐμπρὸς στὸ καθεστὼς ψυχῶν καὶ στὴ σύνθεσι ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὴν καταστολὴ τοῦ κινήματος. Ὀργανώσεις πολιτικὲς στὸ στρατὸ δὲν εἶναι νοητές. Χωρὶς αὐστηρὰ πειθαρχημένο στρατὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἐλεύθερος λαός.

2) Ὁ Ἀνταρτικὸς Στρατὸς τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ ὑποταχθῇ στὸν ἄμεσον καὶ ἀπεριόριστον ἔλεγχον τοῦ Ἔθνους. Δημοκρατία καὶ δυναμικὴ Ὀργάνωσις ἑνὸς κόμματος ἢ μιᾶς μερίδος λαοῦ, εἶναι πράγματα ἀσυμβίβαστα. Κόμματα ποὺ ἔχουν δυναμικὲς ὀργανώσεις συντηροῦν μέσα τους τὸν ἀντιδημοκρατικὸ πειρασμό.

3) Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει, ἀποτρεπομένου κάθε τετελεσμένου γεγονότος, νὰ ἀποφανθῇ ἐλεύθερα πάνω στὸ πολιτειακό, στὸ πολιτικὸ καὶ στὸ κοινωνικό του πρόγραμμα.

4) Αὔξησις στὸ ἀνώτερο δυνατὸ σημεῖον τῆς πολεμικῆς συμβολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ στὴ νίκη τῶν Συμμάχων.

Συμπέρασμα: Ἂν ἀπὸ τὸ Συνέδριο δὲν βγῇ μία θετικὴ λύσις θὰ παίξουμε τὸ παιγνίδι τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ ἐχθρὸς ἔχει θέσει σ' ἐφαρμογὴ τὸ δεύτερο στρατηγικό του σχέδιο. Ἀπὸ τὸ πρῶτο, τὴν Νίκην, παρῃτήθη. Τὸ δεύτερο ἀποβλέπει σὲ τοῦτο: Πρὶν ἀπὸ τὴν τελικήν μας νίκη νὰ ἔχῃ μεταβληθῇ ἡ διάταξις τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ διάταξη πολέμου μεταξὺ κρατῶν σὲ διάταξη ἐμφυλίου πολέμου. Ἔχουμε καθῆκον νὰ ματαιώσουμε τὸ σχέδιον αὐτὸ τοῦ ἐχθροῦ».

Ὁ κ. ΣΑΚΑΛΗΣ ἀντιπρόσωπος τοῦ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ κ. Καφαντάρη Προοδευτικοῦ Κόμματος, εἶπε:

«Ἂν τὰ πολιτικὰ κόμματα εἶχον ἐνωρίτερα κληθῇ καὶ σχηματίσει Πανελλήνιον Κυβέρνησιν, πολλὰ θὰ ἀπεφεύγοντο καὶ μάλιστα τὸ ἐγκληματικὸν στασιαστικὸν κίνημα, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἀπότοκον ἐν πολλοῖς τῆς μακροχρονίου ἀχρηστεύσεως τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἂν καὶ ἀργά, ἡ Πανελλήνιος Κυβέρνησις θὰ ἀποβῇ παράγων χρήσιμος καὶ σωτήριος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Πρώτιστον μέλημα θὰ εἶναι ἡ ἀνάκτησις τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν Συμμάχων πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἄνευ τῆς ὁποίας οἱ πολυΰμνητοι ἆθλοι ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ αἱ ἀνεκδιήγητοι ταλαιπωρίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ ἐκινδύνευον νὰ ἀποβῶσιν ἄγονοι».

Ὁ κ. ΦΙΛΙΠ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ παραλληλίζει τὰς συνθήκας τοῦ σημερινοῦ πολέμου καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ φρονήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὰς ἀντιστοίχους συνθήκας τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ 1821—30, εὑρίσκων μεγίστας ὁμοιότητας μεταξὺ τῶν δύο ἐποχῶν, ἐξάγει δὲ τὸ συμπέρασμα, ὅτι παρὰ τὰς μεγίστας ζημίας ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, παραμένει ἀκεραία ἡ ἱκανότης τοῦ Ἔθνους πρὸς σωτηρίαν.

Καταδικάζει τὴν προσπάθειαν ὡρισμένης ἀνταρτικῆς ὀργανώσεως καὶ ὡρισμένου Κόμματος, νὰ μονοπωλήσουν τὴν κατὰ τῶν κατακτητῶν ἐν Ἑλλάδι ἀντίστασιν καὶ συνιστᾷ τὴν ἐπὶ νέων βάσεων ἀνασυγκρότησιν ἑνιαίου Ἐθνικοῦ στρατοῦ, ἱκανοῦ τὸ ταχύτερον νὰ συνεχίσῃ τὸν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων ἀγῶνα.

Συνιστᾷ ἀνεπιφύλακτον ἕνωσιν πάντων ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ κ. Παπανδρέου. Προσθέτει δὲ εἰς τὰς προγραμματικὰς σημερινὰς δηλώσεις τούτου, τὴν πρόβλεψιν περὶ εἰρηνικῆς συνεργασίας μετὰ τῶν λοιπῶν λαῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς μετὰ τὴν νίκην καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἰσχυροτέρας, ὑγιεστέρας καὶ ἀκεραιοτέρας Ἑλλάδος.

ΡΟΥΣΟΣ ΠΕΤΡΟΣ. (Ἀντιπρόσωπος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ἑλλάδος). Χαιρετίζει τὴν σημερινὴν σύσκεψιν διὰ τὴν ἕνωσιν τῶν Ἑλλήνων, ποὺ τὸ Κόμμα του τὴν ἐπεδίωξε ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν τῆς Ἑλληνικῆς ὑποδουλώσεως, τὸ 1941. Ἐκφράζει τὴν λύπη του γιατὶ ὕστερα ἀπὸ τρία χρόνια ἡρωϊκῶν ἀγώνων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, δὲν ἔγινε γνωστὴ πλατειὰ ἡ Ἑλληνικὴ ἐποποιΐα τῆς ἀντίστασης, ποὺ εἶναι, τοὐλάχιστον, ἰσάξια ἐκείνης τῶν Ἀλβανικῶν βουνῶν, καὶ γίνεται μάλιστα καὶ στὴ σύσκεψι προσπάθεια νὰ ὑποτιμηθοῦν οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ καὶ νὰ προσαχθοῦν μόνο μερικώτερα ἀρνητικὰ σημεῖα τοῦ ἀγῶνα. Τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα τῆς Ἑλλάδος, εἶπεν, «εἶναι ὑπερήφανο ποὺ ἀπὸ τὸ Μάη τοῦ 1941 ἐσάλπισε πρῶτο αὐτὸ τὸ σάλπισμα τῆς συνένωσης ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων, διὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς ἐλευθέρας λαϊκῆς θελήσεως μετὰ τὴν νίκη διενεργουμένου ἐλευθέρου δημοψηφίσματος διὰ τὸ ὑφιστάμενον πολιτειακὸν ζήτημα, καὶ ἐκλογὴν συντακτικῆς ἐθνοσυνελεύσεως. Δὲν εἰσηκούσθη, δυστυχῶς, ἀπὸ τὰ περισσότερα πολιτικὰ κόμματα, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἱστορικὴ εὐθύνη τους διὰ τὴν μὴ πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς ἑνότητος. Εὐτυχῶς μαζὶ μὲ ὡρισμένα κόμματα καὶ ὀργανώσεις, συνεπήχθη (Σεπτέμβριος 1941) τὸ Ἐθνικὸν Ἀπελευθερωτικὸν Μέτωπον (ΕΑΜ) ποὺ ἀνέλαβε τὸ ἔργο τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγῶνος χωρὶς νὰ σταματήσῃ, οὐδ' ἐπὶ στιγμήν, τὰς προσπαθείας διὰ τὴν ὁλοκλήρωσι τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος. Μετ' ὀλίγον, συνεκροτήθη τὸ ἔνοπλον τμῆμα του, ὁ ἀνταρτικὸς στρατὸς ΕΛΑΣ (Ἑλληνικὸς Ἀπελευθερωτικὸς Στρατός). Ἱστορικὲς ὑπηρεσίες τοῦ ΕΑΜ εἶνε ὅτι: α) Ἐστήλωσε τὴν ἐθνικὴ ψυχὴ καὶ ὡδήγησε εἰς λαμπροὺς ἀγῶνας, ποὺ ἔφθειραν τὸν κατακτητή, γιὰ τοὺς ὁποίους τὸ Ἔθνος ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ὑπερήφανο (διαδηλώσεις ἑκατοντάδων χιλιάδων Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐπιβίωσιν καὶ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἐπιστράτευσης, ἔνδοξες μάχες τοῦ ΕΛΑΣ ἐναντίον τοῦ κατακτητῆ κ.ἄ.). β) Δημιούργησε γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἑλλάδα τὸ πνεῦμα τῆς ὀργανώσεως καὶ πειθαρχίας ἐπὶ τῆς πλατειᾶς, δημοκρατικῆς βάσεως, ποὺ ἔφθειρε τὸν κατακτητὴ καὶ προορίζεται νὰ βοηθήσῃ καὶ εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ἀνοικοδόμησιν. γ) Ἐλευθέρωσε, σχεδὸν τὸ μεγαλύτερον, μέρος τῆς Ἑλληνικῆς γῆς».

Ὁ ὁμιλητὴς καυτηριάζει τὴν προσπάθεια τοῦ κατακτητοῦ «νὰ διασπάσῃ τοὺς Ἕλληνας ὅπως κάνει καὶ μὲ τοὺς ἄλλους λαούς, καὶ τὴ στάσι ὡρισμένων Ἑλλήνων ποὺ κατατάσσονται ἢ ἐνισχύουν τὰ προδοτικὰ Τάγματα Ἀσφαλείας, ποὺ δολοφονοῦν ἑκατοντάδες Ἕλληνες, ἐνῷ ταὐτοχρόνως προσποιοῦνται καὶ τὸν φίλον τῶν Συμμάχων».

Καταδικάζει «κάθε προσπάθεια διαίρεσης τῶν Ἑλλήνων, ἀνάλογα μὲ τὶς ὑπο-

τιθέμενες ἐξωτερικὲς προσπάθειές τους». Ὁ ὁμιλητὴς ἀντικρούει τοὺς ἰσχυρισμοὺς ὅτι «τὸ Κ.Κ.Ε. ἐζήτησε ποτὲ νὰ μονοπωλήση τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Ὁ σημερινὸς ἐθνικὸς ἀγὼν δὲν ἠμπορεῖ νὰ στηριχθῆ μόνον στὶς πλάτες ἑνὸς οἱουδήποτε κόμματος. Γι' αὐτὸ τὸ Κ.Κ.Ε. ἀγωνίζεται σταθερὰ καὶ ἀπαρέγκλιτα γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἑνότητα καὶ στὸν ἴδιο σκοπὸ ἀποβλέπει καὶ ἡ Πολιτικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἀπελευθέρωσης, ποὺ ὑποστηρίζομε ἐμεῖς οἱ κομμουνιστὲς τῆς Ἑλλάδος. Στηρίζουμε τὴν Ἐθνικὴν ἑνότητα ἐπάνω στὶς ἀκόλουθες ἀρχές:

»Ὁλοκληρωτικὴ ἐπιστράτευσις τοῦ Ἔθνους διὰ τὴν συντριβὴ τῶν κατακτητῶν στὸ πλευρὸ τῶν Συμμάχων, δίχως καμμιὰ ἐπιφύλαξι. Δημοκρατικὴ λύσις τοῦ ζητήματος τοῦ πολιτεύματος μὲ τὴν ἐλεύθερη ἐκδήλωσι τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος. Δημιουργία ἑνιαίου ἐθνικοῦ Στρατοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως. Τὴν Ἑλλάδα, λέγει, τὴ θέλουμε Λαϊκὴ Δημοκρατία.

»Τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα δὲν ἐπιδοκιμάζει καμμιὰ ἐνέργεια ποὺ ἀδυνατίζει τὴν πολεμικὴ Ἑλληνικὴ ἢ Συμμαχικὴ προσπάθεια, ὅπως τὰ τελευταῖα γεγονότα μέσα στὶς ἔνοπλες δυνάμεις τῆς Μ.Α. *ἀλλὰ* — τονίζει — ἡ πολιτικὴ εὐθύνη δι' αὐτὰ βαρύνει ἐκείνους καὶ ἰδίως τὴν Κυβέρνησι Τσουδεροῦ, ποὺ τρία χρόνια τώρα παρημπόδισε τὴν ἕνωσι τῶν Ἑλλήνων. Ἔστω καὶ ἀργά ὅμως, πρέπει νὰ ὁλοκληρωθῆ ἡ Ἐθνικὴ ἑνότης. Τὸ Κ.Κ.Ε. θέτει εἰλικρινὰ ὅλες του τὶς δυνάμεις στὴν ἐξυπηρέτησι αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ».

ΚΩΝΣΤ. ΡΕΝΤΗΣ. Βεβαιοῖ, ὅτι «ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα ἔχουν ἀπὸ μακροῦ συμφωνήσει. Ἔμεινε τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν ἀξίωσιν ὅπως ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος παραμείνη ὠργανωμένος ὡς Κομμουνιστικὸς στρατός. Ζητεῖ νὰ εἰσέλθη τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα καὶ ἐν πλήρει ἰσοτιμίᾳ εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ἐγκαταλεῖπον τὸν ἐπαναστατικὸν χαρακτῆρα του καὶ δεχόμενον, ὅπως ὁ στρατὸς μείνη ἐκτὸς παντὸς κομματικοῦ χρώματος».

Καταθέτει ἐπίσημον ἔγγραφον τοῦ ΕΑΜ χαρακτηρίζον πάντα μὴ ἀνήκοντα εἰς τὸ ΕΑΜ ὡς συνεργαζόμενον μὲ τοὺς Γερμανούς. «Συνεπῶς, τὸ ΕΑΜ — συνεχίζει — φονεύει πάντα μὴ ὀπαδόν του, ἰσχυριζόμενον ὅτι φονεύει προδότας. Ἡ ἀκρότης αὐτὴ ὤθησε πολλοὺς νὰ καταταχθοῦν εἰς τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Πολλοὶ φοροῦν πένθος εἰς τὸ περιβραχιόνιον. Εἶνε τέκνα, ἀδελφοί, ἢ γονεῖς δολοφονηθέντων ἀπὸ τὸ ΕΑΜ. Κατηγορῶ ὅτι πολλοὶ ἐξτρεμισταὶ τὸν ἀγῶνα των στρέφουν κυρίως ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς, ὅτι πᾶς μὴ ἀνήκων εἰς τὸ ΕΑΜ, εἶναι ἐχθρός, ἐδημιούργησε τὴν στάσιν εἰς τὸν Στρατὸν καὶ τὸ Ναυτικὸν ἐν Αἰγύπτῳ.

»Προτείνω:

1) Ἐμπέδωσιν τῆς πειθαρχίας εἰς τὸν Στρατὸν καὶ τὸ Ναυτικόν.

2) Ἀποχρωματισμὸν τοῦ ἀνταρτικοῦ ἀγῶνος.

3) Ἡ σχηματισθησομένη Κυβέρνησις νὰ ἔχη περιωρισμένον χαρακτῆρα μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος, ὁπότε θὰ σχηματισθῆ ἄλλη Ἐθνικῆς Ἑνώσεως ἐν Ἀθήναις.

4) Ἀποκήρυξιν τῆς δολοφονίας ὡς μέσου πολιτικῆς ἐπικρατήσεως.

5) Ἀποκρούω τὸν σχηματισμὸν κλιμακίου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὑποβάλλω σχέδιον προτάσεως συμφωνίας: Ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν θὰ γίνη δεκτὸν οὐδὲν τετελεσμένον γεγονός. Θὰ ἐφαρμοσθῆ ἡ δημοκρατικὴ ἀρχή, ἐλευθερία τοῦ Τύπου, τοῦ λόγου, τῶν πολιτικῶν πεποιθήσεων κλπ.».

Ἐξηγεῖ, ὅτι «οἱ φιλελεύθεροι εὑρέθησαν μεταξὺ δύο ἄκρων τάσεων, ἐγκαθιδρύσεως ὁλοκληρωτικοῦ κράτους καὶ μονοπωλήσεως τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, πρῶτον ἐκ δεξιῶν, ὁπότε ἐστάλησαν ὅλοι οἱ πολιτικοὶ εἰς τὰς φυλακὰς μὲ πρόθεσιν νὰ μονοπωλήση εἷς καὶ μόνον τὸν πόλεμον τῆς Ἰταλίας καὶ κατόπιν ἐξ ἀριστερῶν, ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν. Τὸ Φιλελεύθερον Κόμμα κρατεῖ τὴν μέσην ὁδόν, πρόθυμον νὰ ἡγηθῆ τῆς ἐφαρμογῆς κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων, λογικῶν καὶ ἀπηλλαγμένων οὐτοπιστικῶν πειραματισμῶν».

Ὁ κ. Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ (Κόμμα Φιλελευθέρων) λαμβάνων τὸν λόγον ἐκθέτει, ὅτι «κατελθὼν πρὸ διμήνου ἐξ Ἑλλάδος εἰς Μ. Ἀνατολὴν ἐπέστησε τὴν προσοχὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τοὺς Συμμάχους περὶ τῆς ἐπικινδύνου καταστάσεως, ἥτις εἶχε δημιουργηθῆ ἐν Ἑλλάδι ἐκ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου διὰ τὸν ὁποῖον ἔφερον εὐθύνην, καὶ τοῦτο πρὸς μεγάλην χαρὰν τῶν κατακτητῶν». Ἀναφέρει διάφορα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν ἐπὶ βλάβη τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ τὰ ὁποῖα ἐδυσχέραινον τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ταχυτέραν ἀπελευθέρωσιν τῆς σκλαβωμένης Ἑλλάδος. Ἀναφέρεται ἀκολούθως εἰς τὰ τελευταῖα τραγικὰ γεγονότα τοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ Στόλου τῆς Μ.Α. διὰ τὰ ὁποῖα, ὑποστηρίζει ὅτι «βαρυτάτην εὐθύνην φέρουν τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα καὶ ὡρισμένα μέλη τοῦ Ε.Α.Μ.». Συνεχίζων, κάμνει ἔκκλησιν πρὸς πάντας, ὅπως «λησμονοῦντες τὸ παρελθὸν συνεννοηθοῦν ὅλοι χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς πατρίδος εἰς συμβολήν, ἔτι μεγαλυτέραν, εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας. Πᾶς ὅστις δὲν προσχωρήση εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἑνότητος, θὰ εἶνε προδότης τῆς πατρίδος».

Ὁ κ. ΚΑΡΤΑΛΗΣ, ἀντιπρόσωπος τῆς Ε.Κ.Κ.Α. συμφωνεῖ, κατ' ἀρχήν, μὲ τὰς δηλώσεις τοῦ Προέδρου.

Εἶναι ψυχικῶς τραυματισμένος λόγῳ τῆς δολοφονίας τοῦ φίλου του καὶ συνεργάτου του συνταγματάρχου Ψαροῦ, θύματος κομματικῆς ἐμπαθείας τοῦ ΕΑΜ. Ἡ Ε.Κ.Κ.Α. ἔχει δύο μόνον σκοπούς: Τὴν ἐθνικὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ κοινωνικὴν δικαιοσύνην, πλὴν ὅμως τὸ τελευταῖον νὰ ἐπιδιωχθῆ ἄνευ βίας.

Ἀγωνίζεται ἡ Ε.Κ.Κ.Α. πρὸ τοῦ Ε.Α.Μ. καὶ πάντοτε ἐξετέλεσε διαταγὰς χωρὶς νὰ ἐπιφέρη ζημίας εἰς πληθυσμοὺς καὶ ἐπίσης ἔκαμε τὸ πᾶν, ὅπως συνεργασθῆ ἀπολύτως μετὰ τῶν Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ.

Ἐξιστορεῖ τὰς προσπαθείας Ψαρροῦ πρὸς συνεργασίαν καὶ συναντήσεις αὐτῶν μὲ Ἄρην καὶ διάφορα ἐπεισόδια πιστοποιοῦντα τὸ πάντοτε διαλλακτικὸν πνεῦμα τοῦ συνταγματάρχου πρὸς ἀποφυγὴν αἱματοχυσίας ἀδελφικοῦ αἵματος. Καὶ ἀποδεικνύει περιτράνως σκόπιμον ἐπίθεσιν Ε.Λ.Α.Σ. κατὰ Ε.Κ.Κ.Α. καὶ τὸ ἀβάσιμον καὶ παράλογον πάσης ἄλλης ἐκδοχῆς, σκοπούσης μόνον τὴν συγκάλυψιν ἑνὸς τραγικοῦ ἐγκλήματος. Ἀναφέρει χαρακτηριστικὴν συνομιλίαν μετὰ Σιάντου, Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Κ.Κ.Ε., δηλοῦντος: «πᾶς μὴ Ἐαμίτης, Γκεσταπίτης».

Περιγράφει τὰ τρία στάδια ἐξελίξεως Ἐαμικῆς πολιτικῆς, ἤτοι: Μέχρι Φεβρουαρίου 1943 διὰ τῆς πειθοῦς, δημιουργία εὐνοϊκῆς κοινῆς γνώμης, ἀπὸ Φεβρουαρίου 1943 μέχρι Αὐγούστου — Σεπτεμβρίου 1943, σαφὴς ἐκδήλωσις κομματικῆς ἐπικρατήσεως καὶ ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1943 καὶ ἐντεῦθεν, λόγῳ τῆς κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ε.Α.Μ. ἐπικειμένης ἀποβάσεως καὶ ἐπαρκείας Ἰταλικοῦ ὁπλισμοῦ, ἔκδηλος τάσις πρὸς καθολικὴν ἐπικράτησιν.

Ἐν συνεχείᾳ, ἀναφέρει ταξικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., ὅστις ἔκαμε ἐ λ ε υ θ ε ρ ω τ ι κ ὸ ν ἀ γ ῶ ν α «μὲ φ ε ι δ ὼ καὶ σ κ ο π ὸ ν» κ ρ α τ ε ῖ δ ὲ μ έ ρ ο ς τ ο ῦ ὁ π λ ι σ μ ο ῦ τ ο υ δ ι ὰ τ ὴ ν «μ ε γ ά λ η ν ἡ μ έ ρ α ν», ἤ τ ο ι τ ὴ ν ἐ π ι β ο λ ὴ ν βιαίως τοῦ πολιτικοῦ του προγράμματος, συνεπείᾳ δὲ τούτου προέρχεται ἡ ἐξέτασις ἐκτελέσεως τῶν ἑκάστοτε διαταγῶν τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου. Εἶναι βέβαιος, ὅτι ὅλη ἡ σειρὰ τῶν ἀπροκλήτων ἐπιθέσεων, αἵτινες ἐσκόπουν τὴν μονοπώλησιν τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τοῦ Ε.Α.Μ., θὰ θεωρηθοῦν ὡς, δῆθεν, παρεξηγήσεις.

Ἐρωτᾷ, «διατί ὀργάνωσις μὴ ἀποβλέπουσα, ὡς διατείνεται τὸ Ε.Α.Μ., εἰς πολιτικὰς ἐπιδιώξεις, ἔχει ὀνομάσει ἐν τῇ Π.Ε.Ε.Α. ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν; Ἐφ' ὅσον τὸ Ε.Α.Μ. ἰσχυρίζεται, ὅτι δὲν ἔχει τοιούτους σκοπούς, ἂς παραδώσῃ τὸν στρατόν του εἰς τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν». Περαίνων, θέτει ἅπασαν τὴν δύναμιν τῆς Ε.Κ.Κ.Α. εἰς ἀπόλυτον διάθεσιν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ «αἰτεῖ ἀπὸ τὸ Ε.Α.Μ. ἐγγυήσεις, ὄχι διὰ τὴν Ε.Κ.Κ.Α. ἥτις ἔχει ἤδη πληρώσει πολὺ ἀκριβὰ εἰς αἷμα τὸν φόρον τῶν μαρτυρίων, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας».

Ὁ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΗΣ, Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ε.Α.Μ., τονίζει πὼς «τὸ Ε.Α.Μ. ἑρμηνεύοντας σωστὰ τὸν πόθο τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔκανε ἐπανειλημμένες προσπάθειες γιὰ ἐθνικὴ ἑνότητα. Οἱ προσπάθειες αὐτές, προσέκρουσαν στὴν ἀρχὴ στὴ μυωπικὴ ὑποτίμηση ἀπὸ μέρους τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς σημασίας καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος καὶ ἰδιαίτερα τοῦ ἐνόπλου.

»Ἡ δυσπιστία καὶ ἡ προκατάληψι ἀκόμα ἐναντίον τοῦ Ε.Α.Μ. ἐκδηλώθηκαν μὲ ἄρνησι συμμετοχῆς πιὰ στὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, στὴν ἀρχή, καὶ μὲ ἐχθρότητα, ὕστερα. Αὐτὸ τὸ σοβαρὸ λάθος τοῦ πολιτικοῦ κόσμου θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῆ, ἂν θέλουμε νὰ προπαρασκευάσουμε σήμερα καλὰ τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν ἑνότητα. Ἀνασκευάζει κατόπιν ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ φέρνονται ἐκ τῶν ὑστέρων, γιὰ νὰ δικαιολογήσουν αὐτὴ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὸν ἐθνικὸ ἀγῶνα. Ἐκθέτει τὴν ἡρωϊκὴ δρᾶσι τοῦ Ε.Α.Μ. καὶ τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ποὺ ἔγραψε μερικὲς ἀπὸ τὶς πιὸ ὡραῖες σελίδες τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἀναπτύσσει διεξοδικὰ τὴν πάλη ποὺ ἔγινε ἐναντίον τοῦ ὁλοένα καὶ ἀναπτυσσομένου λαϊκοῦ καὶ ἐθνικοῦ κινήματος τοῦ Ε.Α.Μ. πάλη ποὺ τὴν ἐκμεταλλευότανε ἀριστοτεχνικὰ ὁ κατακτητής».

Ἀναφέρει, ἐν συνεχείᾳ, τὶς συκοφαντίες ποὺ εἰπώθηκαν, τὰ πλαστὰ ἔγγραφα, τὴν προσπάθεια νὰ χωρισθῆ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σὲ ἀγγλοφίλους καὶ ρωσοφίλους, ἐνῶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ τὸ Ε.Α.Μ. ἦταν στὸ πλευρὸ ὅλων τῶν Συμμάχων καὶ τὴν ἵδρυσι ὀργανώσεων μὲ καθαρὸ ἀντιναζικὸ περιεχόμενο καὶ δρᾶσιν.

«Ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτό, λέγει, τὸ κατρακύλισμα πρὸς τὴν συνεργασία μὲ τοὺς κατακτητὲς ἦταν εὔκολο. Αὐτὸ ἐκμεταλλεύτηκε ὁ κατακτητὴς γιὰ νὰ ὀργανώσῃ τὰ

Τάγματα Ἀσφαλείας καὶ νὰ ὀργανώσῃ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, βρίσκοντας συνεργάτες ὡρισμένους προδότες».

Ἐξιστορεῖ κατόπιν, πῶς ἔγιναν οἱ προστριβές ἀνάμεσα στὸν Ε.Λ.Α.Σ. καὶ στὴν Ε.Κ.Κ.Α., ποὺ ὡδήγησαν στὸ θάνατο τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ καὶ τονίζει, πὼς καὶ αὐτὸ τὸ λυπηρὸ γεγονὸς «ἀποδεικνύει τὴν ἀνάγκη ἐθνικῆς ἑνότητος, ὅπως τὴν ἴδια ἀνάγκη ἀποδείχνουν καὶ τὰ τελευταῖα θλιβερὰ γεγονότα τοῦ στρατοῦ τῆς Μ.Α. ποὺ δὲν τὰ ἐπιδοκιμάζει. Οἱ πολιτικὲς εὐθῦνες τῶν γεγονότων αὐτῶν, βαρύνουν τὴν Κυβέρνησι Τσουδεροῦ ποὺ ἐνέπαιζε ἐπὶ χρόνια τὴν πανελλήνια ἀξίωσι γιὰ ἐθνικὴ ἑνότητα».

Ὑποστηρίζει τὴν ἀνάγκη νὰ λείψῃ ἡ δυσπιστία ποὺ ὑπάρχει καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές. «Μᾶς ἑνώνει, λέγει, ἡ πίστις στὸν ἀγῶνα, ἡ ἀγάπη στὴ χώρα καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἀνάγκης ἑνότητας». Δηλώνει κατηγορηματικῶς πὼς «τὸ Ε.Α.Μ. εἶναι σταθερὰ προσηλωμένο στὴν ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας» καὶ τελειώνει λέγοντας, ὅτι «ἂν ἐπικρατήσῃ πνεῦμα πιὸ ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, θὰ καταλήξουμε σὲ συμφωνία καὶ θὰ φανοῦμε ἀντάξιοι τῶν προσδοκιῶν τοῦ λαοῦ».

Ὁ στρατηγὸς ΒΕΝΤΗΡΗΣ ἀντιπροσωπεύων τὰς στρατιωτικὰς ὀργανώσεις, ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησίν του διότι ἐκλήθη εἰς τὴν διάσκεψιν.

Ἐδήλωσε, ὅτι «εἶναι ἀπολύτως σύμφωνος μὲ τὰ ἐκτεθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου ὅσον ἀφορᾷ τοὺς λόγους, δι' οὓς συνεκροτήθη ἡ διάσκεψις, καὶ τοὺς ὑπὸ ταύτης ἐπιδιωκομένους σκοπούς».

Ἐτόνισε «τὴν σπουδαιότητα τῆς παρούσης στιγμῆς ἐντὸς τῆς ἱστορίας τοῦ Ἔθνους καὶ τὴν μεγάλην ἀνάγκην ἑνότητος».

Περιέγραψε τὴν στάσιν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἐν Καΐρῳ «ὡς μίαν μεγάλην ἐθνικὴν καταστροφήν».

Συμφώνως πρὸς τὴν γνώμην του, «τὸ Ε.Α.Μ. τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς ἱδρύθη μὲ τὸν διαδηλούμενον σκοπὸν συνεχίσεως τοῦ πολέμου διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, προσείλκυσε, τοιουτοτρόπως, κατ' ἀρχάς, ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος, ταχέως ὅμως περιῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς πολιτικῆς ἑνὸς κόμματος καὶ ἐξέκλινε ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ του σκοποῦ, διαθέσαν ὅλας τὰς δυνάμεις του εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος αὐτοῦ καὶ οὕτω κατέστησε ἑαυτὸ ἔνοχον διὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου».

Ὑπεστήριξεν «τὸν σχηματισμὸν ἐθνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων ὑπὸ ἔγκυρον στρατιωτικὴν ἡγεσίαν καὶ τὴν διάλυσιν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐνόπλων κομματικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἀπόλυτος τάξις καὶ πειθαρχία εἶναι ἀπαραίτητοι».

Ἐπέμεινεν «ἐπὶ τῆς εὐθύνης ὁλοκλήρου τοῦ Βουλγαρικοῦ Ἔθνους διὰ τὰς βαρβαρότητας, αἵτινες λαμβάνουσι χώραν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας ὑπὸ τὴν κατοχήν του, καὶ τὸ δικαίωμα τῆς Ἑλλάδος διὰ μίαν πλήρη ἐκδίκησιν μετὰ τὴν νίκην».

Ὁ κ. ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΠΥΡΟΜΑΓΛΟΥ, Ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπροσωπείας Ἐθνικῶν Ὁμάδων Ἑλλήνων Ἀνταρτῶν (Ε.Δ.Ε.Σ.), ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως. Εἶπεν ὅτι «εὑρισκόμεθα πρὸ ἑνὸς ἐμφυλίου πολέμου ἀπὸ διετίας ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὸ μιᾶς ἐγκληματικῆς ἀνταρσίας ἐν Μ.Α. Τὸ παρελθόν, εἶπε, πρέπει νὰ ἐκτεθῇ μὲ ἀντικειμενικότητα, μὲ βάσιν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰλικρίνειαν ὄχι λόγῳ μνησικακίας, ἀλλὰ πρὸς ἐξυπηρέτησιν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως.

»Ἡ ἀπόφασις τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων Ἑλλήνων Ἀνταρτῶν (Ε.Δ.Ε.Σ.) τοῦ νὰ μὴ ἐκφύγουν οὔτε στιγμὴν ἐκ τῆς χαραχθείσης γραμμῆς καὶ νὰ ἀγωνισθοῦν μόνον διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀπελευθέρωσιν, τὰς ἔφερεν πρὸς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ὀργάνωσιν Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ.».

Ἀναφέρει σειρὰν προσπαθειῶν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ. Λέγει, ὅτι ἅπασαι ἀπέτυχον διότι τὸ Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ. «διετύπωσε βασικὰ τὴν ἀπαίτησιν τῆς συγχωνεύσεως τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων εἰς τὸ Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ.». Διαδηλώνει τὴν πεποίθησίν του ὅτι «τὸ Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ., οὐδὲν ἄλλο ἦτο παρὰ μόνον ταξικὸς στρατός, πρὸς ἐξυπηρέτησιν πολιτικῶν σκοπῶν. Πρὸς τοῦτο, ἐμονοπώλει τὸν Ἐθνικὸν ἀγῶνα» καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀναπτύσσει παραδείγματα τῆς συνθέσεως τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ἀποδεικνύοντα ὅτι «διὰ μὲν τὴν ἡγεσίαν τῶν τμημάτων ἐχρησιμοποιοῦντο πάντοτε μέλη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, διὰ δὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τρομοκρατικῶν μεθόδων ἐπικεκηρυγμένοι λησταί». Τονίζει ἐπίσης ὅτι τὸ σύνθημα τοῦ Ε.Α.Μ. εἶνε: «Ὅλοι στὸ Ε.Α.Μ.! Ὅσοι δὲν εἶνε στὸ Ε.Α.Μ. εἶνε προδόται!» Ἀναφέρει παράγραφον τοῦ ὅρκου τοῦ Ε.Α.Μ. διὰ τοὺς ἀντάρτας τοῦ Ε.Λ.Α.Σ.: «Ὁρκίζομαι νὰ πατάξω τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ε.Α.Μ.».

Ἐν συνεχείᾳ, ἀναφέρει σειρὰν ὅλων τῶν γεγονότων διὰ τῶν ὁποίων ὁ ΕΛΑΣ, ἀφοῦ προηγουμένως ἐσυκοφάντει τὰς ἄλλας ἐθνικὰς ὁμάδας ὡς προδοτικάς, τὰς ἀφώπλιζε κατόπιν βιαίως ἀπὸ τῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Ταινάρου. Τονίζει, ὅτι «καθ' ὃν χρόνον Γερμανικαὶ δυνάμεις ἐπετίθεντο ἐκ διαφόρων σημείων κατὰ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τοῦ ΕΔΕΣ καὶ αὗται εἶχον ἐμπλακῆ εἰς σκληρὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Γερμανῶν, ὁ ΕΛΑΣ ἐπετίθετο καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν νώτων ταὐτοχρόνως ἐναντίον τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων εἰς Νεράϊδαν καὶ Πράμαντα». Ἐκθέτει λεπτομερείας τῆς σκληρᾶς ταύτης διμετώπου μάχης, ἡ ὁποία διήρκεσε πλέον τῶν δύο ἑβδομάδων καὶ εἰδικῶς εἰς τὴν περιφέρειαν Βουλγαρελίου—Νεράϊδας.

Ἀναφέρει, ἐπίσης, δραματικὴν τηλεφωνικὴν συνομιλίαν τοῦ ἰδίου μετὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ Κόζακα, εἰς τὴν περιφέρειαν Πραμάντων, καθ' ὃν χρόνον αἱ Ἐθνικαὶ Ὁμάδες ἐβομβαρδίζοντο ἀπὸ ἀέρος καὶ ἐδέχοντο γερμανικὰ πυρά. Εἰς αἴτησιν τοῦ ὑπαρχηγοῦ τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων ΕΔΕΣ νὰ ἑνωθοῦν ἀμφότεροι καὶ νὰ κτυπήσουν τοὺς Γερμανούς, ὁ Κόζακας ἀπήντησεν: «Ὁ Ζέρβας δι' ἡμᾶς εἶνε μεγαλύτερος ἐχθρὸς καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανούς».

Ἀναφέρει γεγονότα ἀποδεικνύοντα τὸν πρωταρχικὸν σκοπὸν τοῦ ΕΑΜ, ὅπως διὰ τοῦ ΕΛΑΣ ἐπιβάλῃ τὴν κοινωνικήν του ἐπανάστασιν. Ἀναφέρει ὠμότητας καὶ σφαγὰς μὲ θύματα τοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου καὶ καταλήγει λέγων: «Ὁ ΕΛΑΣ τρομοκρατεῖ τὴν ὕπαιθρον. Πρέπει νὰ δημιουργηθῇ πραγματικὸς ἐθνικὸς στρατὸς μὲ μόνον σκοπὸν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος». Δηλοῖ, ὅτι αἱ Ἐθνικαὶ Ὁμάδες Ἑλλήνων Ἀνταρτῶν ΕΔΕΣ, «θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ εἶνε τὸ προκεχωρημένον στρατιωτικὸν τμῆμα τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς καὶ θὰ ἐκτελοῦν πάντοτε, ὡς μέχρι τοῦδε, πιστῶς τὰς διαταγὰς τῆς ἀνεγνωρισμένης ὑπὸ τῶν Μεγάλων μας Συμμάχων Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς».

Τρίτη ἡμέρα. Ὁ ὑποστράτηγος ΣΤΕΦ. Γ. ΣΑΡΑΦΗΣ, στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ (Ἑλληνικὸς Λαϊκὸς Ἀπελευθερωτικὸς Στρατὸς) καὶ μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΕΑΜ.

'Αναπτύσσει τὸν τρόπον ὀργανώσεως τοῦ στρατοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὴν μαχητικὴν ἀξίαν ὠργανωμένου κατὰ τὸ σύστημα τακτικοῦ στρατοῦ εἰς Μεραρχίας, συντάγματα, τάγματα καὶ ἔχοντος ἐξαιρετικὴν πειθαρχίαν καὶ συνοχήν. 'Αναπτύσσει τὴν συμβολήν του εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τοῦ Στρατηγείου Μέσης 'Ανατολῆς εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ ἐνεργείας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ διὰ τὰς ὁποίας καὶ ἀπέσπασε τὰ συγχαρητήρια τοῦ Στρατηγείου Μέσης 'Ανατολῆς.

Ἡ δρᾶσις αὐτὴ συνίσταται εἰς ἐπιθέσεις κατὰ τῶν σιδηροδρομικῶν καὶ ὁδικῶν συγκοινωνιῶν τοῦ ἐχθροῦ, καταστροφὴν γεφυρῶν, προσβολὴν φαλάγγων αὐτοκινήτων πλήρων στρατοῦ καὶ ὑλικοῦ, προσβολὴν φυλακίων καὶ ἐχθρικῶν φρουρῶν, τὴν ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐχθρικῶν ἐπιθέσεων, αἵτινες ἀπεσκόπουν τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν κέντρων ἐφοδιασμοῦ των.

«'Επὶ διετίαν ὁ ΕΛΑΣ, λέγει, ἤτοι ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ 1942, ἀγωνίζεται κατὰ τῶν κατακτητῶν 'Ιταλῶν, Γερμανῶν καὶ Βουλγάρων συνεχῶς εἰς τὴν Μακεδονίαν, Ἤπειρον, Θεσσαλίαν, Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον, ἐπέφερεν εἰς αὐτὸν σκληρὰς ἀπωλείας, κατέστρεψεν ἐκτροχιάζων καὶ ἀνατινάσσων ἁμαξοστοιχίας ἰδιαιτέρως εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν 'Αθηνῶν — Θεσσαλονίκης, κατέστρεψε ἑκατοντάδας αὐτοκινήτων πλήρων πολεμικοῦ ὑλικοῦ. Αἱ ἀπώλειαι τοῦ ἐχθροῦ ὑπερβαίνουν τὰς 15 χιλιάδας ἀνδρῶν 'Ιταλῶν Γερμανῶν, Βουλγάρων εἰς νεκρούς, τραυματίας καὶ αἰχμαλώτους καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τοῦ 'Ιουνίου 1943 μέχρι τοῦ 'Απριλίου 1944: 'Ιταλοὺς 3.166, Γερμανοὺς 8.929, Βουλγάρους 466.

»Διὰ τῆς δράσεώς του ὁ ΕΛΑΣ ἀνεπτέρωσε καὶ ἐνεψύχωσε τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, συνέβαλε κατὰ πολὺ εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα, ἀπέτρεψε τὴν ἀναρχίαν, ἀπηλευθέρωσε ἕνα μεγάλο τμῆμα τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποκατέστησε τὴν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν, μὲ τὰς ἐνεργείας του δὲ εἰς τὰς πόλεις, τὸ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ ἀπέτρεψε τὴν πολιτικὴν ἐπιστράτευσιν καὶ συνέβαλε εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ζωῆς τοῦ πληθυσμοῦ».

Καταθέτει ἔκθεσιν ἐπὶ τῆς δράσεως τοῦ ΕΛΑΣ, ἀνασκευάζει τὴν κατηγορίαν τῆς μονοπωλήσεως τοῦ 'Εθνικοῦ ἀγῶνος, «ἐνῷ ἀντιθέτως τὸ ΕΑΜ ἐξ ἀρχῆς ἐπεδίωξε τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα ὅλου τοῦ Ἔθνους καὶ τὴν συγκρότησιν μιᾶς ὀργανώσεως ἀκριβῶς διὰ τὴν καλυτέραν διεύθυνσιν τοῦ ἀγῶνος καὶ ἀποφυγὴν τῶν προστριβῶν, ὅπερ δὲν ἐπετεύχθη οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητός μας».

»Αἱ συγκρούσεις ὀφείλονται εἰς ἀπροκλήτους ἐπιθέσεις ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ὀργανώσεων. Ἡ μακρὰ σύγκρουσις μετὰ τῆς 'Οργανώσεως ΕΔΕΣ ὀφείλεται εἰς ἐπανειλημμένας ἀπροκλήτους ἐπιθέσεις τῆς 'Οργανώσεως ΕΔΕΣ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος 'Ιουνίου 1943 μέχρι τοῦ 'Οκτωβρίου 1943, ὅταν μάλιστα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι στὴν ὀργάνωσιν αὐτὴν μετεῖχον ἡγετικὰ στελέχη καὶ ἀξιωματικοὶ συνεργαζόμενοι μετὰ τῆς Κυβερνήσεως Ράλλη καὶ τῆς Γκεσταπὸ καὶ οἵτινες, τῇ αἰτήσει τοῦ ΕΛΑΣ, κατὰ τὸν τερματισμὸν τῶν ἐχθροπραξιῶν, τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον, ἀπεκηρύχθησαν ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Ζέρβα».

Νομίζει ὅτι «ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ παρελθόντος, δὲν συντελεῖ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα» καὶ προσθέτει ὅτι ττὸ συμφέρον τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπιβάλλουν τὴν δημιουργίαν μιᾶς Κυβερνήσεως ἐθνικῆς ἑνότητος καὶ ἑνὸς ἑνιαίου 'Εθνικοῦ Στρατοῦ». 'Ελπίζει «στὴν ἐπίτευξιν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος διὰ τὴν καλυτέραν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος εἰς τὸ

πλευρὸν τῶν Συμμάχων, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν λύσιν τῶν ἐσωτερικῶν προβλημάτων διὰ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας».

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΣΚΟΥΤΣΗΣ, πρώην ὑπουργὸς καὶ μέλος τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως.

Ἐκφράζει τὴν χαράν του διὰ τὴν συγκέντρωσιν ἐκπροσώπων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ μαχομένων Ὀργανώσεων, τὴν παρατηρουμένην σύμπτωσιν γνωμῶν καὶ τὴν γενικὴν ἀπόφασιν πρὸς ἐπίτευξιν συνεννοήσεως. «Ἐπὶ τούτῳ, παρατηρεῖ, ὡς γνωρίζων καλῶς τὰς διεξαχθείσας ἐπὶ τόσον χρόνον ἐπανειλημμένας προσπαθείας πρὸς συνεννόησιν, ὅτι ἡ εὐθύνη τῆς μὴ μέχρι τοῦδε συνεννοήσεως δὲν βαρύνει τὴν Ἀριστεράν, ἤτοι τὸ ΕΑΜ ἢ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα». Ἐξιστορεῖ πῶς ἐπωφελήθη ὁ κατακτητὴς τῆς μὴ συμφωνίας διὰ ν' ἀποπειραθῇ τὴν διάσπασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπισείων καὶ ἐν Ἑλλάδι τὸν κίνδυνον τοῦ Κομμουνισμοῦ.

Ἰσχυρίζεται, ὅτι «ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἀνύπαρκτος ὁ κίνδυνος οὗτος, διότι οὔτε τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἐπιδιώκει ἐπικράτησιν διὰ τῆς βίας, οὔτε ἡ Ἑλληνικὴ πραγματικότης ἀνέχεται τοιαύτην». Χαρακτηρίζει τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας τῆς Κυβερνήσεως Ράλλη ὡς προδοτικὰ ὄργανα τοῦ κατακτητοῦ, ἅτινα ἔχουν προκαλέσει τὸ μῖσος ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ. Ἀναφέρει τὰς συνεννοήσεις τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ἃς τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ὑπέβαλε τὰς αὐτὰς προτάσεις, αἵτινες καὶ πάλιν ἀποτελοῦν βάσεις τῶν σημερινῶν συνεννοήσεων καὶ τὰς ὁποίας ὑπεστήριξεν ἀπὸ τότε καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς Σβῶλος καὶ ὁ ἴδιος. Θεωρεῖ ἀπαραίτητον τὴν παρουσίαν τμήματος τῆς νέας Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ἐξιστορεῖ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν Πολιτικὴν Ἐπιτροπὴν Ἀπελευθερώσεως, ἀναφέρει ὅτι ἐν ὑπαίθρῳ, οὐδεμία τρομοκρατία ἀσκεῖται, ὅτι ὁ λαὸς ἐργάζεται καὶ προσφέρει τὰ πάντα διὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, ὅτι τὸ πατριωτικὸν φρόνημα τῶν ἀνταρτῶν εἶνε ὑπέροχον. Ἰσχυρίζεται, ὅτι «αἱ προστριβαὶ μεταξὺ τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων εἶνε ἀναπόφευκτοι ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει πολιτικὴ ἑνότης».

Καταλήγων ἐκφράζει τὴν πεποίθησίν του, ὅτι «θὰ ἐπέλθη συμφωνία καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν θὰ βαδίσῃ ἡ χώρα πρὸς τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν καὶ ὅτι ὁ λαός, θὰ βραβεύσῃ ἐκείνους, οἵτινες ὑπῆρξαν πρωτοπόροι καὶ παράπλευροι εἰς τοὺς ἀγῶνας του κατὰ τοῦ κατακτητοῦ».

Ὁ κ. ΑΓΓ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ μέλος τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως, ἐτόνισεν ἐν ἀρχῇ, ὅτι «ἡ ἐθνικὴ ἑνότης θὰ εἶνε τόσον περισσότερον σταθερὰ καὶ μόνιμος, ὅσον πλησιέστερα θὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πραγματικότητα καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς κατανοήσεως ὅλων τῶν στοιχείων, ποὺ συγκροτοῦν τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν». «Ἡ κριτικὴ τοῦ παρελθόντος, προσέθεσε, εἶνε ἀπαραίτητος μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου ποὺ χρησιμεύει ὡς ὁδηγὸς μιᾶς καλύτερης πολιτικῆς διὰ τὸ μέλλον».

Ἐξετάζων τὴν σημερινὴν πολιτικὴν σύνθεσιν τῆς Ἑλλάδος, παρετήρησε ὁ κ. Ἀγγελόπουλος, ὅτι «τὸ ΕΑΜ δὲν εἶνε κομμουνιστικὸν κίνημα, ἀλλὰ εἶνε ἕνα μεγάλο λαϊκὸ κίνημα, εἶνε τὸ κίνημα τοῦ νέου κόσμου ποὺ ζητᾶ καινούργιους προσανατολισμοὺς καὶ νέα συνθήματα. Τὸ κίνημα αὐτό, ὅσοι νιώθουν πὼς βρίσκονται κοντά του, πρέπει νὰ τὸ περιβάλουν μὲ στοργὴ καὶ μὲ θέρμη καὶ νὰ τὸ κατευθύνουν εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκείνην κοίτην, ποὺ εἶνε, ἐθνικὰ καὶ κοινωνικά, ἡ συμφέρουσα. Ὁ λαὸς ζητάει ἡγεσία καὶ ὄχι ἀρνητικὴ πολιτική. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε, πὼς ὁ πο-

λιτικὸς βίος τῆς Χώρας ἔχει σταματήσει ἐπὶ μίαν δεκαετίαν καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐδημιουργήθησαν νέα κοινωνικὰ ρεύματα ποὺ δυσπιστοῦν πρὸς τὸν παλαιὸν πολιτικὸν κόσμον. Διὰ νὰ διαλυθῇ ὁ πάγος αὐτὸς τῆς δυσπιστίας, ἐπιβάλλεται ἡ ἐθνικὴ πίστις ποὺ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποτελεσματικώτερη διεξαγωγὴ τοῦ συμμαχικοῦ πολέμου καὶ θὰ ἀποβῇ ὁ δημιουργικὸς παράγων τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Χώρας».

Ἐξήγησε, ἀκολούθως, διατί μετὰ τοῦ καθηγητοῦ Σβώλου καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, διαφόρων πολιτικῶν ἀποχρώσεων, ἔλαβεν μέρος εἰς τὴν Πολιτικὴν Ἐπιτροπὴν Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως καὶ ἀνέλυσε τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους, οὔτε τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα, οὔτε κανένα ἄλλο πολιτικὸ κόμμα, ἠμπορεῖ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν κατάληψι τῆς ἐξουσίας διὰ τῆς βίας. «Αὐτὸ εἶνε, προσέθεσε, καὶ ἄκρως ἀντίθετο μὲ τοὺς σκοποὺς τῶν Συμμάχων, ποὺ πολεμοῦν γιὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ διὰ τὴν Δημοκρατίαν, καὶ μὲ τὴν τετάρτην ἐλευθερίαν ποὺ διεκήρυξεν ὁ Πρόεδρος Ροῦζβελτ, μὲ τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς βίας».

«Ἡ λαϊκὴ Δημοκρατία, εἶπεν ὁ κ. Ἀγγελόπουλος, εἶνε τὸ πλατὺ ἐκεῖνο λαϊκὸ κίνημα ποὺ θ' ἀποβῇ ὁ φορεὺς τῶν ἀναγκαίων ἐθνικῶν μεταρρυθμίσεων». «Ἡ ἐθνικὴ ἑνότης, παρετήρησε, τελειώνοντας ὁ καθηγητὴς κ. Ἀγγελόπουλος, θὰ ἐπιτρέψῃ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία τόσα ὑπέστη ἀπὸ τοὺς ξένους κατακτητάς, καὶ θὰ δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις ἐκείνας ποὺ θὰ καταστήσουν τὴν Ἑλλάδα «εὐημεροῦσαν», ὅπως ἐτόνισε ὁ μεγάλος φίλος τῆς Ἑλλάδος κ. Τσῶρτσιλ εἰς τὸ τηλεγράφημά του πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως».

Ὁ κ. Δ. ΣΤΡΑΤΗΣ, ἀντιπρόσωπος τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, ὁμιλεῖ διὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ ΕΑΜ κατὰ τὸ ἔτος 1941 ἐκ μέρους τοῦ Κομμουνιστικοῦ καὶ τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, σκοπὸς τοῦ ὁποίου εἶνε ὁ ἀγώνας διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀπελευθέρωσιν, τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν προστασίαν τῶν πολιτικῶν του ἐλευθεριῶν.

Ἀναφερόμενος εἰς τὴν μέχρι σήμερον δρᾶσιν του, λέγει ὅτι «γεμίζει τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ μαῦρα χρόνια τῆς ὑποδουλώσεως καὶ τῆς σκλαβιᾶς». «Ὁ τιτάνιος ἀγώνας, λέγει, τοῦ ΕΑΜ διήγειρε πάθη καὶ ἐγέννησε παρεξηγήσεις, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ γίνῃ περὶ αὐτοῦ σήμερα ὀρθὴ κρίσις. Τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τοῦ ΕΑΜ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὴν συμβολήν του εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Ναζιφασισμοῦ, θὰ τὸν κρίνῃ ἡ ἱστορία, ἐμπρὸς εἰς τὴν ὁποίαν, ὅσοι ἐνεργῶς ἀνεμίχθησαν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ ΕΑΜ, ἵστανται μὲ ἥρεμον τὴν συνείδησιν, ὅτι ἐξετέλεσαν τὸ καθῆκον των ἀπέναντι τῆς πατρίδος των, τοῦ λαοῦ καὶ τῆς δημοκρατικῆς των ἰδέας».

Ὁμιλεῖ κατόπιν περὶ τῆς συμβολῆς τῆς ἐργατικῆς τάξεως εἰς τοὺς ἀγῶνας περὶ τῶν ἀπεργιῶν, τῶν σαμποτὰζ κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ γενικὰ τῆς ἀντιστάσεως καὶ τῶν ἡρωικῶν θυσιῶν εἰς τὰς ὁποίας ὑποβάλλεται ὁ Ἑλληνικὸς λαός.

Ἀναφερόμενος εἰς τὴν μὴ πραγματοποίησιν μέχρι σήμερον τῆς Ἐθνικῆς ἑνότητος, παρὰ τὰς εἰλικρινεῖς προσπαθείας, τὰς ὁποίας κατέβαλε τὸ ΕΑΜ, λέγει, ὅτι «εἰς αὐτὸ ὀφείλονται τὰ θλιβερὰ ἐπεισόδια τὰ ὁποῖα ἐσημειώθησαν τόσον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσον καὶ εἰς τὸν Στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἐπεισόδια τὰ ὁποῖα ἐτραυμάτισαν τὸ Ἐθνικὸν αἴσθημα».

Καταφέρεται κατὰ τῶν Ταγμάτων 'Ασφαλείας, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτισεν ἡ Κυβέρνησις Ράλλη κατ' ἐντολὴν τῶν Γερμανῶν, καὶ ζητεῖ τὴν ἐθνικὴν καταδίκην αὐτῶν ἐκ μέρους τῆς συνδιασκέψεως.

Δηλώνει, ὅτι «τὸ ΕΑΜ εἶνε ἐναντίον πάσης δικτατορίας καὶ ἀξιώνει τὴν δημοκρατικὴν λύσιν ὅλων τῶν ζητημάτων ποὺ ἀφοροῦν τὸν 'Ελληνικὸν λαόν, συμφωνῶν κατ' ἀρχὴν πρὸς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς 'Ελληνικῆς Κυβερνήσεως».

Καταλήγων λέγει: «'Η νίκη φτερουγίζει ἐπάνω εἰς τὰς μυριάδας στρατιωτῶν τῶν συμμάχων 'Εθνῶν. Τὸ φῶς τῆς δημοκρατίας θὰ σκορπισθῆ εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον καὶ θὰ σκεπάση γιὰ πάντα τὸ σκοτάδι τοῦ Ναζιφασισμοῦ καὶ τῆς τρομοκρατίας. Μία πανανθρώπινη εἰρήνη καὶ μιὰ καινούργια κοινωνία, τῆς ἀδελφότητος, τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς, ἂς εἶνε τὸ τίμημα τοῦ αἵματος ποὺ χύνουν οἱ λαοὶ στὸν πόλεμο αὐτόν. 'Η 'Ελλάδα μας, ἡ ἀθάνατη πατρίδα μας, ἀπὸ ὅπου ἐξεπήγασε τὸ φῶς καὶ τὸ πνεῦμα, ἂς γίνη ἕτοιμη νὰ πάρη τὴν θέσι ποὺ τῆς ἀνήκει».

Τετάρτη ἡμέρα, 20 Μαΐου 1944.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, Πρωθυπουργὸς (Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου):

«Κύριοι ἀντιπρόσωποι,

'Εφθάσαμε εἰς τὸ τέρμα τῶν ἐργασιῶν μας.

»Εἰς τὰς προγραμματικάς μου δηλώσεις εἶχον εἴπει, ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ ἐθνικῶν ὀργανώσεων δὲν θὰ τηρηθοῦν μυστικαί, ἀλλὰ θὰ ἀνακοινωθοῦν εἰς τὸ Ἔθνος. 'Εὰν εὐοδωθοῦν, τὸ Ἔθνος θὰ πανηγυρίση. 'Εὰν ματαιωθοῦν, τὸ Ἔθνος θὰ γνωρίζη ποῖος ἔπταισε.

»Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι τὸ Ἔθνος θὰ πανηγυρίση. Διότι ὅλα πείθουν ὅτι ἡ συμφωνία ἐπῆλθεν. 'Αλλὰ πῶς θὰ ἀποκρυσταλλωθοῦν αἱ κοιναὶ ἀπόψεις;

»'Ως βάσις τῶν συζητήσεων ἐτέθη τὸ κείμενον τῶν προγραμματικῶν μου δηλώσεων. Περίπου τὸ σύνολον τῶν κεφαλαίων ἔγινεν ἀποδεκτόν. Διεπιστώθησαν μόνον ἐπεξηγήσεις. Νομίζω, ὅτι θὰ ἔπρεπε κατὰ τὴν ἀνακεφαλαίωσιν νὰ ἐπαναληφθοῦν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διαπιστωθῆ ἡ πλήρης ταυτότης τῶν ἀπόψεων».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1ον

'Η ἀνασύνταξις καὶ πειθάρχησις τῶν 'Ενόπλων 'Ελληνικῶν Δυνάμεων τῆς Μέσης 'Ανατολῆς ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς 'Ελληνικῆς Πατρίδος.

«Ὅλοι ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι ἡ στάσις τῆς Μέσης 'Ανατολῆς ἀπετέλεσεν ἔγκλημα ἐναντίον τῆς πατρίδος. Ὅλοι ἐπίσης ἐμείναμεν σύμφωνοι, ὅτι ἡ ἀνάκρισις πρέπει νὰ συνεχισθῆ καὶ ὅτι οἱ ὑποκινηταὶ τῆς στάσεως, πρέπει νὰ τιμωρηθοῦν ἀναλόγως πρὸς τὰς εὐθύνας των. Τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἐκινήθησαν ἀπὸ τὸ αἴτημα τῆς Κυβερνήσεως 'Εθνικῆς 'Ενώσεως, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τοὺς ἀπαλλάξη τῆς εὐθύνης. Διότι ἐάν, εἰς καιρὸν πολέμου, ἡ διαφωνία περὶ τὴν Κυβέρνησιν νομιμοποιῆ τὴν στάσιν, τότε τὸ 'Αλβανικὸν ἔπος θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ εἶχεν ὑπάρξει...

»Ποῖον θὰ εἶνε τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖον θὰ γίνη ἡ ἀνασύνταξις; Διεπιστώθη ὁμοφώνως ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἰσχύσουν πολιτικὰ κριτήρια. Θὰ ἰσχύσουν μόνον ἐθνικὰ καὶ στρατιωτικὰ κριτήρια. Καὶ μόνον μὲ αὐτὰ θὰ γίνη ἡ ἀνασύνταξις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. 'Εμείναμεν ἐπίσης σύμφωνοι, ὅτι ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς

συστάσεως τῆς Κυβερνήσεως θὰ ἐκπορευθῆ πρὸς ὅλας τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, καὶ τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος, τὸ σύνθημα, ὅτι ἡ στρατιωτικὴ πειθαρχία θὰ εἶνε ἀμείλικτος καὶ ὅτι πολιτικαὶ ἀπόψεις δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν εἰς τὸν στρατόν. Διότι ὁ στρατὸς δὲν βουλεύεται. Ὁ στρατὸς ἐκτελεῖ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

»Ἀνταποκρίνεται ἡ ἀνακεφαλαίωσις εἰς τὰς κοινὰς ἀπόψεις»; (Ἐπιδοκιμασίαι).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2ον

Ἡ ἑνοποίησις καὶ πειθάρχησις ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ἑνιαίας Κυβερνήσεως ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἡ κινητοποίησις, ὅταν ἐπιστῆ ὁ καιρός, ὅλων τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους ἐναντίον τῶν κατακτητῶν.

«Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον νομίζω, ὅτι ἡ σύμπτωσις εἶνε ἀπόλυτος. Διότι ὅλοι δεχόμεθα, ὅτι εἶνε ἀδύνατον εἰς τὸ διηνεκὲς νὰ ἀποτελέσῃ μόνιμον κατάστασιν ἡ ἀνταρτικὴ σύνθεσις καὶ ὅτι πρέπει νὰ βαδίσωμεν τὸ ταχύτερον πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἐθνικοῦ μας στρατοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ εἶνε ἀπηλλαγμένος πάσης ἐπιρροῆς κομμάτων καὶ ὀργανώσεων, θὰ ἀνήκῃ μόνον εἰς τὴν πατρίδα καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ ὅλοι ἐπίσης δεχόμεθα, ἰδίως μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου Μ. Ἀνατολῆς, τὸ ὁποῖον ὑπενθυμίζει, ὅτι πᾶσα μεταβολὴ δὲν πρέπει νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἐλάττωσιν τῆς ἀντιστάσεως, ὅτι ἡ ἄμεσος ἐπιδίωξις τῆς ἀντικαταστάσεως δὲν θὰ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος. Καὶ ἡ μία πλευρὰ ἀποδέχεται, ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀποτελέσῃ μόνιμον κατάστασιν ἡ ἀνταρτικὴ σύνθεσις καὶ ἡ ἄλλη ἐπίσης, ὅτι ἀδύνατον νὰ εἶνε τοῦτο ἄμεσος ἐπιδίωξις.

»Ἑ π ο μ έ ν ω ς ἡ σ η μ ε ρ ι ν ὴ κ α τ ά σ τ α σ ι ς θ ε ω ρ ε ῖ τ α ι μ ε τ α β α τ ι κ ή, ἡ δὲ ρύθμισις θὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν πλήρη πρωτοβουλίαν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Στρατηγείου Μ. Ἀνατολῆς». (Ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι: Σύμφωνοι, σύμφωνοι).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3ον

Ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὕπαιθρον καὶ ἡ παγίωσις τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ, ὅταν καὶ ὅπου ὁ κατακτητὴς ἀποσύρεται.

«Ὁ ὅρος «τρομοκρατία» ἐπεβεβαιώθη ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν, ἠμφισβητήθη ἀπὸ τὴν ἄλλην.

»Δὲν μᾶς εἶνε ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν. Μᾶς ἀρκεῖ ἡ κοινὴ διαπίστωσις, ὅτι εἰς τὴν ὕπαιθρον θὰ διασφαλισθῆ ἡ τάξις, ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία.

»Καὶ εἰς τὰς πόλεις ἐπίσης, θὰ καταβληθῆ προσπάθεια ὅπως ἐκλείψουν αἱ τρομοκρατικαὶ ἐκδηλώσεις.

»Ὑ π ο υ ρ γ ο ὶ τ ῆ ς ἑ ν ι α ί α ς Κ υ β ε ρ ν ή σ ε ω ς θ ὰ ε ὑ ρ ί σ κ ω ν τ α ι ε ἰ ς τ ὴ ν ἐ λ ε υ θ έ ρ α ν Ἑ λ λ ά δ α, ἀ σ κ ο ῦ ν τ ε ς τ ὴ ν δ ι ο ί κ η σ ι ν κ α ὶ τ ῶ ν σ τ ρ α τ ι ω τ ι κ ῶ ν δ υ ν ά μ ε ω ν κ α ὶ τ ῶ ν ἀ π ε λ ε υ θ ε ρ ω μ έ ν ω ν Ἑ λ λ η ν ι κ ῶ ν π λ η θ υ σ μ ῶ ν.

»Διεπιστώθη τελικῶς, ἡ ἀπόλυτος ὁμοφωνία ὅτι ἀποστολὴ τῆς Κυβερνήσεως εἶνε ἡ ἐπαφὴ καὶ ἡ καθοδήγησις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἔχει τὴν φιλοδοξίαν νὰ μεταβληθῆ εἰς ὁμογενῆ καὶ μετανάστην, ὅλοι φιλοδοξοῦμεν νὰ εἴμεθα συναγωνισταὶ καὶ ὁδηγοὶ τοῦ λαοῦ μας. Ἐκεῖ εἶνε ἡ θέσις μας. Τὸ μόνο θέμα ποὺ ἐτέθη, εἶνε ὁ χρόνος. Ὅλοι ἐμείναμεν σύμφωνοι, ὅτι, διαπιστουμένης μιᾶς πραγματικῆς καταστάσεως, ἡ ὁποία θὰ καθίστα δυνατὴν τὴν παρουσίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν θὰ ὑπάρξη ἀπώλεια οὐδὲ τοῦ ἐλαχίστου χρόνου διὰ τὴν ταχυτάτην μετάβασίν μας.

»Τὸ πνεῦμα τῆς νέας Κυβερνήσεως, θὰ εἶνε ὄχι ἡ ἄρνησις, ἀλλὰ ἡ θέσις, ὄχι τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ ἡ παρουσία».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4ον

Ἡ συνεχὴς μέριμνα διὰ τὴν ἐπαρκῆ ἀποστολὴν τροφίμων καὶ φαρμάκων εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα, ἐπίσης καὶ τὴν ὀρεινήν.

Ἡ ὁμοφωνία ὑπῆρξε πλήρης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5ον

«Ἡ ἐξασφάλισις κατὰ τὴν προσεχῆ, ἀπὸ κοινοῦ, μετὰ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων, ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἰς τρόπον ὥστε, ἀπηλλαγμένος καὶ ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, νὰ ἀποφασίση κυριάρχως καὶ διὰ τὸ πολίτευμα καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστὼς καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

»Θέμα πρῶτον: Ἐφ' ὅσον θὰ ὑφίσταται Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἡ ἐξασφάλισις καὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, θὰ εἶνε ἔργον ἰδικόν της. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐγγυηθῆ τὰ μεγάλα αὐτὰ ἀγαθὰ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

»Θέμα δεύτερον: Ἐγεννήθη ἔπειτα τὸ ζήτημα, πότε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θὰ πρέπει νὰ ἀποφασίση διὰ τὸ πολίτευμα καὶ τὴν κυβέρνησιν. Ὅλοι εἴμεθα σύμφωναι, ὅτι πρέπει νὰ ἀποφασίση εἰς τὸν συντομώτερον δυνατὸν χρόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν γνησιώτερον τρόπον, ὑπὸ συνθήκας πλήρους ἐλευθερίας.

»Ἡ λαϊκὴ ἐτυμηγορία ἐπείγει διὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι δὲν ἔχομεν οὔτε λαοπρόβλητον κυβέρνησιν, οὔτε ὁριστικὸν πολίτευμα.

»Θέμα τρίτον: Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς χώρας ἔχει δεδηλωμένην γνώμην, τὴν ὁποίαν βεβαίως διατηρεῖ καὶ συμμετέχων εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος. Ἀνήκει ἐπομένως εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐθνικῆς κυβερνήσεως ἡ ἀποσαφήνισις.

»Ἀλλά, ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω, ὅτι ἐνῷ ἀποδίδω μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ὑφισταμένην δήλωσιν, ἀποδίδω πολὺ μικρὰν εἰς τὴν νέαν ἡ ὁποία ζητεῖται».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6ον

Ἡ ἐπιβολὴ σκληρῶν κυρώσεων κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς πατρίδος καὶ κατὰ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ λαοῦ μας.

«Εἴμεθα σύμφωνοι καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Τὸ ἕκτον ὅμως αὐτὸ κεφάλαιον ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐξέτασιν ἄλλου θέματος, διότι εἶνε κεφάλαιον «μεταπελευθερωτικὸν» καὶ τίθεται ἑπομένως τὸ θέμα, ἐὰν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐπ' αὐτοῦ ἐπαγγελία τῆς Ἐθνικῆς κυβερνήσεως.

»Τὸ γεγονὸς τοῦτο πείθει, πόσον εἶνε ἀπαραίτητον νὰ μὴ δηλωθῇ, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως θὰ διαρκέσῃ μόνον μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχῃ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τὴν κρίσιμον μετάβασιν ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν, τὴν ὁποίαν ἀκριβῶς μὲ τόσην ἀγωνίαν ἀναμένει ὁ Ἑλληνικὸς λαός.

»Ὑπάρχουν βεβαίως καὶ ἄλλαι ἀπόψεις ποὺ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν. Καὶ διὰ τοῦτο φρονῶ, ὅτι τὸ καλύτερον θὰ ἦτο νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ τὴν πολιτικὴν κρίσιν τῆς νέας κυβερνήσεως τὸν χρόνον τῆς διαρκείας της».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7ον

Ἡ πρόνοια διὰ τὴν ἄμεσον ἱκανοποίησιν, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

«Ἐλέχθη ὅτι πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ σχεδίου τῆς μεταπολεμικῆς μας οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως.

Ἀπόλυτος ὁμοφωνία.

»Ἐλέχθη ὅτι πρέπει νὰ κινητοποιηθοῦν ὅλαι αἱ ἠθικαί μας δυνάμεις πρὸς διαφώτισιν τῶν Συμμάχων μας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλίσωμεν προτεραιότητα ἀνοικοδομήσεως.

Ἀπόλυτος ὁμοφωνία.

»Ἐλέχθη, ὅτι ἡ ἀνοικοδόμησις θὰ ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ ὡς προσφορὰ καὶ ὄχι ὡς δανεισμός.

»Ἡ Ἑλλὰς διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔπους ἢ ἔσωσε τὸν πόλεμον, ἢ τὸν ἐσυντόμευσε κατὰ ἕνα ἔτος, τοὐλάχιστον. Ἐάν, ἀπέναντι τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς ἐζήτει ὡς ἀντάλλαγμα τὰς συμμαχικὰς πολεμικὰς δαπάνας, ἔστω καὶ μιᾶς ἡμέρας, διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἐρειπίων της, θὰ ἦτο ὑπερβολή;

»Ἐλέχθη, ὅτι ἡ ἀνοικοδόμησις πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν ἀσφαλῆ τοποθέτησιν τῶν πολυτίμων προϊόντων μας.

»Καὶ ἐλέχθη ἀκόμη, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνόρθωσις τοῦ Ἔθνους πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν ἐλευθέραν μετάβασιν τῶν Ἑλλήνων, οὐχὶ εἰς μακρυνοὺς τόπους, ὅπου ἡ δευτέρα γενεὰ ἐξαφανίζει τὰς ἀναμνήσεις, ἀλλὰ εἰς τόπους γειτονικούς, οἱ ὁποῖοι τοὺς εἶνε γνώριμοι ἀπὸ αἰώνων καὶ ὅπου ἡ παρουσία των τοὺς μεταβάλλει εἰς δεξαμενὰς τοῦ Ἔθνους, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀντλοῦνται αἱ δυνάμεις τοῦ Κράτους».

Ἀπόλυτος ὁμοφωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8ον

«Ἡ πλήρης ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων. Αἱ μεγάλαι ὑπηρεσίαι καὶ αἱ μεγάλαι θυσίαι μας, τὰ ὁλοκαυτώματα τῆς πατρίδος μας δὲν ἠμποροῦν νὰ

ἔχουν ἄλλην δικαίωσιν εἰμὴ τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας, ἐλευθέρας καὶ μεγάλης Ἑλλάδος.

»Ὑποθέτω, ὅτι ἡ δευτέρα περικοπὴ τοῦ κεφαλαίου τούτου ἀποσαφηνίζει τὴν πρώτην. Θὰ εἶνε δυνατὸν ἑπομένως νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ ὅλους, ὡς ἡ συγκεκριμένη διατύπωσις τῶν ἐθνικῶν μας αἰτημάτων: «Ἡ πλήρης ἐθνική μας ἀποκατάστασις καὶ ἡ πλήρης ἀσφάλεια τῶν νέων μας συνόρων ἀποτελοῦν τὸ πανελλήνιον αἴτημα».

»Κύριοι ἀντιπρόσωποι,

»Ἀποκομίζω τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἐπῆλθε πλήρης σύμπτωσις ἀπόψεων ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος τῆς μελλούσης νὰ σχηματισθῇ Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

»Ἐὰν οὕτως ἔχῃ, προτείνω, ὅπως τὸ κείμενον τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος, καθὼς ἐπεξηγήθη, θεωρηθῇ ὡς τὸ Ἐθνικόν μας Συμβόλαιον, καὶ ὑπογραφῇ ὑπὸ πάντων τῶν ἀντιπροσώπων. (Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν 25 ἀντιπροσώπων).

»Κύριοι ἀντιπρόσωποι,

»Ὅταν ἀνέλαβον τὴν Ἀρχὴν ἐδήλωσα, ὅτι θεωρῶ ἀποστολήν μου τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως μὲ τὴν συμμετοχὴν ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν Ὀργανώσεων.

»Ἡ κοινὴ ἀποδοχὴ ἐθνικοῦ προγράμματος, ἐγένετο ἤδη. Ὑπολείπεται ὁ σχηματισμὸς τῆς Κυβερνήσεως.

»Ἡ ἀποστολή μου ἔληξεν. Ἐπανερχόμενος εἰς τὸ Κάϊρον, θὰ ἀνακοινώσω εἰς τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα, ὅτι εἶμαι εὐτυχής, διότι ἡ ἐντολὴ τὴν ὁποίαν ἔλαβον εὐοδώθη κατὰ τόσον αἴσιον τρόπον καὶ θὰ ὑποβάλω τὴν παραίτησίν μου. Ἡ πρωτοβουλία διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας Κυβερνήσεως θὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα.

»Κατὰ τὴν πρώτην μου ὁμιλίαν, εἶπα, ὅτι ἡ ἐποχή μας θὰ ἔπρεπε νὰ χαρακτηρισθῇ μὲ τὸ ἐπίγραμμα: «Ἕνας Λαὸς ἄξιος τῆς ἱστορίας του. Μία ἡγεσία ἀναξία τοῦ Λαοῦ». Διότι, μία ἡγεσία, ἡ ὁποία δὲν κατορθώνει, εἰς τὰς κρισίμους ὥρας τῆς ἱστορίας, νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα, εἶνε πράγματι ἀναξία τοῦ μεγάλου μας λαοῦ.

»Τὴν στιγμὴν ὅμως αὐτήν, ἡ ὁποία εἶνε πράγματι ἱστορική, ἀπευθυνόμενος πρὸς ὑμᾶς, ἔχω τὴν χαρὰν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ διακηρύξω, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἡγεσία, κατέστη ἀνταξία τοῦ λαοῦ. Πραγματοποιοῦντες τὴν Ἐθνικὴν ἕνωσιν ἐξήρθητε εἰς τὸ ὕψος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ ἥρωος καὶ τοῦ μάρτυρος, ὁ ὁποῖος στενάζει κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ τῶν δύο ἀπανθρώπων τυράννων καὶ ὅμως ἀγωνίζεται καὶ προσφέρει σκληροτάτας θυσίας καὶ διατηρεῖ ἀκλόνητον τὸ ἐθνικὸν φρόνημά του.

»Ὑπήρξατε ἄξιοι τῆς Ἑλλάδος.

»Εἶμαι εὐτυχὴς διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου μας. Καὶ διὰ νὰ πανηγυρίσωμεν τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν ὥραν, σᾶς παρακαλῶ νὰ ἀναφωνήσωμεν:

ΖΗΤΩ Η ΑΙΩΝΙΑ ΕΛΛΑΣ»

(Χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγαὶ)

Τελευταῖον Ἀνακοινωθὲν τῆς Συσκέψεως.

Βηρυτός, 21 Μαΐου 1944.

«Χθὲς 20 Μαΐου 1944 ἐτερματίσθησαν αἱ συσκέψεις τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβον μέρος οἱ ἀντιπρόσωποι ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μαχητικῶν ὀργανώσεων.

Ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Παπανδρέου ὡμίλησε τελευταῖος. Ὑπεγράμμισε τὸ ἐθνικὸν πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ὁμοθύμως ἐγένετο δεκτὸν ὡς Ἐθνικὸς Χάρτης καὶ ὑπεγράφη ὑφ' ὅλων τῶν μελῶν.

Ἡ συνεργασία τῆς μελλοντικῆς Πανελληνίου Κυβερνήσεως Συνασπισμοῦ θὰ βασισθῇ εἰς αὐτὸν τὸν Χάρτην.

Ἀφοῦ ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι, ἀνεξαιρέτως, ἐν μέσῳ γενικῶν χειροκροτημάτων, οἱ ἀντιπρόσωποι ἐξέφρασαν τὸν θαυμασμόν των καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργόν, διὰ τὴν ἱκανότητα μὲ τὴν ὁποίαν διηύθυνε τὸ ἔργον τῆς διασκέψεως, τὸ ὁποῖον ὡδήγησεν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος.

Κατὰ τὴν λῆξιν τῆς συνεδριάσεως, ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι ὄρθιοι ἐκράτησαν σιγὴν ἑνὸς λεπτοῦ εἰς μνήμην τῶν νεκρῶν αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν τραγικῶν ἀλληλοκτόνων ταραχῶν· κατόπιν ἐξητωκραύγασαν ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους καὶ τῶν Συμμάχων».

Τὴν 16ην Μαΐου 1944, τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα ἀπεστάλη πρὸς τὸν κ. Τσῶρτσιλ προσυπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν Σβώλου, διὰ τὴν Πολιτικὴν Ἐπιτροπὴν Ἀπελευθερώσεως, Πορφυρογένη, διὰ τὴν ΕΑΜ καὶ Ρούσσου διὰ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

«Ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς μαχομένης Ἑλλάδος παρὰ τῇ συνδιασκέψει διὰ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι εὐσεβάστως τὸν θαυμασμόν μας καὶ Σᾶς εὐχαριστήσωμεν διὰ τὸ ἐνδιαφέρον Σας ὑπὲρ τῆς χώρας μας καὶ τὸ μέλλον της. Τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ χρονολογεῖται ἀπὸ περισσότερον τοῦ ἑνὸς αἰῶνος παράδοσιν πολύτιμον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὴν ὁποίαν, πράξεις, ὡς αἱ ὑπὸ τῆς ὑμετέρας Ἐξοχότητος ἐπιτελεσθεῖσαι, κατέστησαν ἔτι ἰσχυροτέραν. Πιστεύομεν, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον αὐτό, ὁμοῦ μετὰ λύπης τὴν ὁποίαν τόσον δικαίως ᾐσθάνθητε διὰ τὰ πρόσφατα γεγονότα, τὰ ἐπισυμβάντα μεταξὺ τῶν δυνάμεών μας Μέσης Ἀνατολῆς, προεκάλεσε τὰς σοβαρὰς κρίσεις σας διὰ τὴν χώραν μας. Ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ, ἐν τούτοις, νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ ἀντίστασις καὶ ἡ αἱματηρὰ πάλη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ ὄρη εἶνε τοιαῦται, ὥστε νὰ ὑπερτεροῦν εἰς ἠθικὴν σημασίαν τῶν παραφρόνων πράξεων ἀνευθύνων προσώπων, αἱ ὁποῖαι πράξεις, μολονότι γεννηθεῖσαι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν διὰ τὴν ἐθνικὴν ἕνωσιν, ὡδήγησαν ἐν τούτοις εἰς ὀδυνηρὰ καὶ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ καταδικασθοῦν ἀπὸ πάντας. Ἂς εἶνε βεβαία ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, ὅτι θὰ πράξωμεν πᾶν τὸ δυνατὸν ὅπως ἐπιτύχωμεν τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα, ἡ ὁποία εἶνε ἀπαραίτητος ὄχι μόνον διὰ πλέον ἐπιτυχῆ ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς χώρας μας, ἡ ὁποία ἔπεσε θῦμα τῶν ἐπιθέσεων τῆς Ἰταλίας, τῆς Γερμανίας καὶ Βουλγαρίας. Γνωρίζομεν, ὅτι δὲν θὰ μᾶς λείψῃ ἡ

βοήθεια τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας καὶ ἰδίως τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τοῦ ἀτρομήτου 'Αρχηγοῦ της».

(Σημείωσις συγγραφέως: Τὰ κάτωθι ὅμως ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶνε βέβαια:

1) Ὅτι ὁ κ. Παπανδρέου «ἐτσουβάλιασε» τοὺς κομμουνιστάς, πρᾶγμα ποὺ ἀπεδείχθη ἀργότερον κατὰ τὸ 1948 ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ καταληφθέντος στρατηγείου Καραγιώργη καὶ

2) Ὅτι οἱ κομμουνισταὶ οὐδεμίαν σημασίαν ἔδιδον εἰς τὴν ὑπογραφήν των.)

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1ον

Ἡ ἀνασύνταξις καὶ πειθάρχησις τῶν Ἐνόπλων Ἑλληνικῶν Δυνάμεων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2ον

Ἡ ἑνοποίησις καὶ πειθάρχησις ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἑνιαίας Κυβερνήσεως, ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἡ κινητοποίησις, ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρός, ὅλων τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους, ἐναντίον τῶν κατακτητῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3ον

Ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὕπαιθρον, καὶ ἡ παγίωσις τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ, ὅταν καὶ ὅπου ὁ κατακτητὴς ἀποσύρεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4ον

Ἡ συνεχὴς μέριμνα διὰ τὴν ἐπαρκῆ ἀποστολὴν τροφίμων καὶ φαρμάκων εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα, ἐπίσης καὶ τὴν ὀρεινήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5ον

Ἡ ἐξασφάλισις κατὰ τὴν προσεχῆ, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων, ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τρόπον ὥστε, ἀπηλλαγμένος καὶ ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας νὰ ἀποφασίσῃ κυριάρχως καὶ διὰ τὸ πολίτευμα καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστὼς καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6ον

Ἡ ἐπιβολὴ σκληρῶν κυρώσεων κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς πατρίδος καὶ κατὰ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ λαοῦ μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7ον

Ἡ πρόνοια διὰ τὴν ἄμεσον ἱκανοποίησιν, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8ον

Ἡ πλήρης ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων.

ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΓΛΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΗΝΤΕΝ

«Μᾶς ἐνθαρρύνει πολὺ ἡ κατορθωθεῖσα, τέλος, πολιτικὴ ἕνωσις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Δὲν δυνάμεθα νὰ λησμονήσωμεν, οὔτε τὸ παρελθὸν τῆς χώρας αὐτῆς, οὔτε τὰ ἐκπληκτικὰ κατορθώματά της εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος πολέμου. Αὐτοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐξεσκέπασαν τὸν Μουσολίνι, καὶ οὐχὶ ἡμεῖς. Τὸν ἐνίκησαν καὶ τὸν ἐξεδίωξαν ἀπὸ τὴν χώραν των, καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἴπωμεν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι ἐλπίζομεν, ὅτι τώρα ποὺ εἶνε ἡνωμένοι, θὰ δυνηθοῦν νὰ συνεργασθοῦν μεταξύ των καὶ νὰ ἀποκαταστήσωμεν ἐκ νέου εἰς τὸν κόσμον τὴν φήμην των.

ΑΝΤΟΝΥ ΗΝΤΕΝ»

26 Μαΐου 1944. Εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων

ΜΕΡΟΣ Η΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΞΟΡΜΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ
ΜΑ·Ι·ΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1944 — ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

1) Ο ΦΛΟΓΕΡΟΣ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΩΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΜΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΜΕΤΑ ΤΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς ἀπελευθερώσεως Γ. Παπανδρέου, πρὸ τοῦ ὁποίου παρήλασεν ἡ Ταξιαρχία Ρίμινι τὴν 9-11-1944. Παραπλεύρως οἱ στρατηγοὶ Σκόμπυ καὶ Βεντήρης.

«Ἡ πνοὴ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος ἂς πνεύσῃ καὶ πάλιν... Μία Πατρίς, μία Κυβέρνησις, εἷς Στρατός, Ἐθνικὸς Στρατός...», ἦτο τὸ φλογερό του σάλπισμα ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀποπνικτικὴν κατάπτωσιν τοῦ συνόλου, σχεδόν, τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Ἀναμφισβήτητα, ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς ποὺ κατέφυγον εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν, περιοριζόμενοι εἰς ἐκείνους ποὺ διώκησαν τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, θὰ σταματήσωμεν εἰς τοὺς Βενιζέλον, Μυλωνᾶν, Βούλγαρην, Κανελλόπουλον, Καραπαναγιώτην, οἱ ὁποῖοι μὲ πατριωτισμὸν διηύθυναν ταύτας.

Οἱ κ.κ. Καραπαναγιώτης καὶ Κανελλόπουλος εὑρέθησαν πρὸ τῶν ἐγκληματικωτέρων κομμουνιστικῶν κινημάτων καὶ ἐνόμιζον, ὅτι θὰ κατίσχυον τοῦ Κομμουνισμοῦ διὰ πολιτικῶν ἐνεργειῶν, καίτοι εἶχον καὶ τὴν βοήθειαν τῶν Ἄγγλων. Καὶ λόγῳ αὐτῆς τῆς νοοτροπίας ἀπέτυχον.

Καὶ τώρα ποὺ σκέπτομαι, τόσον μακρὰν ἀπὸ τὰ γεγονότα, πῶς ὁ κορυφαῖος τῆς τάξεως τοῦ 1916 Καραπαναγιώτης, ὁ εὔστροφος καὶ παροιμιώδους γενναιότητος, δὲν ἐσήκωσε τὴν γροθιά του, ἡ ὁποία ἂν ἔπιπτε θὰ τὸν ἔφερε (ὡς τοῦ εἶπα, ἐπιμένοντας νὰ μὴ δώση τὴν διοίκησιν τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὸν συμμαθητήν μας, γενναιότατον ἀλλὰ ἀριστερόν, τὸν ἀγαθότατον κατὰ τὰ ἄλλα Στεφανάκον), νικητὴν Ὑπουργὸν διὰ τῆς Ἀλβανίας εἰς Ἑλλάδα.

Μίαν ἐξήγησιν δίδω: ὅτι τὸν ἐκράτησαν τὰ αἰσθήματά του ἔναντι παλαιῶν συμπολεμιστῶν του τοῦ 1917—1918, τοὺς ὁποίους πρώτους θὰ ἔπληττε ἡ γροθιά του. Καὶ τὴν προσήλωσίν του ταύτην τὴν ἐπλήρωσαν, ὄχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ αἱ ἔνοπλοι Δυνάμεις.

Ὁ Βενιζέλος καὶ ὁ Βούλγαρης εἰς τὸ Ναυτικὸν δὲν ἐδίστασαν καὶ ἐκέρδισαν τὴν τιμὴν τούτου διὰ τῆς αὐτοθυσίας τῶν ἀξιωματικῶν του.

Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ «ἐτσουβάλιασε» τοὺς κομμουνιστὰς καὶ τὸ ἀνωμολόγησαν οἱ ἴδιοι, ὅπως κατεφάνη εἰς ἀρχεῖα των κατὰ τὸν συμμοριακὸν ἀγῶνα, ὑπῆρξεν ὁ φλογερός, ὁ ὑ ψ ι π ε τ ὴ ς Παπανδρέου. Αὐτὸς ἐσάλπισε φλογερά: «ἡ πνοὴ τῆς Ἑλλάδος ἂς πνεύση καὶ πάλιν...», καὶ εἶχε τὴν ζωηφόρον ἀπόφασιν νὰ παραδώση τὸ μαστίγιον διωγμοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐθνικοῦ ναοῦ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, εἰς τὸν ἄκαμπτον ἡγέτην στρατηγὸν Βεντήρην, ὁ ὁποῖος ἄρχισε τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Κομμουνισμοῦ τὸ 1944 εἰς Μ. Ἀνατολὴν ὡς Ἀρχιστράτηγος, διὰ νὰ θέση τὴν σφραγῖδα τῆς νίκης ἐπ' αὐτοῦ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1949, ὡς διοικητὴς Στρατιᾶς Γράμμου - Βίτσι.

Μέσα σ' ἐκείνη τὴν καταστροφὴ ὑπῆρξε εὐτύχημα διὰ τὴν πατρίδα μας, ὅτι παρουσιάσθησαν ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς σκηνῆς ὁ ὑψιπετὴς φλογερὸς Παπανδρέου καὶ ὁ μαστιγωτής, πρὸς φίλους καὶ μή, στρατηγὸς Βεντήρης.

Μαζὶ μὲ τὸν μειλίχιον στρατηγὸν Λιώσην, ὑπῆρξαν ἡ φωτεινὴ ὁμὰς τοῦ Στρατοῦ μας εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν.

2) ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

α) ΛΙΩΣΗΣ, Ο ΜΕΙΛΙΧΙΟΣ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ

Κατὰ τὴν προεπαναστατικὴν τῆς στάσεως τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1944 περίοδον, ὁ στρατηγὸς Λιώσης, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀπελάμβανε μὲν τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν Ἄγγλων, οὐχὶ ὅμως ἀπολύτως καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ δι' αὐτό, αἱ εἰσηγήσεις του πρὸς τὸν τελευταῖον δὲν ἐλαμβάνοντο, σχεδόν, ὑπ' ὄψιν. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Καραπαναγιώτης παρὰ τὰ τεράστια προσόντα του, λόγῳ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐκλήθη εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν δεσμευμένον ἔναντι τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἀπότακτοι τοῦ 1935 ἀποκατεστάθησαν, συλλήβδην, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς κρίσεως, ἐνῷ ἀντιθέτως διὰ πάντα ἀφικνούμενον πολεμιστὴν τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου εἶχαν θεσπισθῆ προσβλητικαὶ διατυπώσεις διὰ τὴν πλήρη ἀποκατάστασίν των καὶ δὲν κατηργήθησαν αὗται, παρὰ ὅταν ὁ στρατηγὸς Λιώσης μετ' ἐμοῦ ἀπετελέσαμεν μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου. Χαρακτηριστικὸν τῆς νοοτροπίας του ταύτης, ἦτο ὅτι ἐτοποθέτησεν ὡς διοικητὴν τῆς II Ταξιαρχίας (ὑπολειμμάτων) εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ σκαιῶς ἀποπεμφθέντος συνταγματάρχου Μπεγέτη, τὸν συνταγματάρχην πεζικοῦ Στεφανάκον Ι., γενναῖον

ἀξιωματικόν, ἀλλὰ ἐπαγγελματικῶς μειονεκτοῦντα, λόγῳ μακροχρονίου ἀπουσίας του ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν καί, δυστυχῶς, ἀριστερῶν φρονημάτων. Ἱκεσίαι μου πρὸς ἀποφυγὴν τοιαύτης τοποθετήσεως καὶ ὑπόσχεσίς μου, ὅτι ὅταν ἀναλάβω ταύτην θὰ τὴν ἀνασυγκροτήσω καὶ πειθαρχήσω, δὲν ἴσχυσαν. Ἀπεμακρύνθη βραδύτερον ἀπὸ ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης ὁ ἀείμνηστος συνταγματάρχης Στεφανάκος, ὁ ὁποῖος ὅμως ὡς διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας, ἔστω καὶ ὀνομαστικῶς, μετεῖχε τοῦ

Στρατηγὸς Ε. Λιώσης
Ὁ μειλίχιος Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ κατὰ τὸ 1944 εἰς Μέσην Ἀνατολήν. Ὁ ἀξέχαστος ἀγαπημένος συμπολεμιστὴς καὶ ὁμότυχος στὶς πιὸ σκληρὲς τῆς ζωῆς μας ἡμέρες, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅμορφες ἀνατάσεις.

Ἀνωτάτου Συμβουλίου καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νὰ δηλώσῃ, ὅτι εἶνε ὁ προστάτης καὶ συνήγορος τῶν δημοκρατικῶν ἀξιωματικῶν, ὅταν ἐκρίνετο κανεὶς ἀνίκανος, δυσμενῶς.

Μετὰ τὴν καταστολὴν ὅμως τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως, ἡ θέσις τοῦ στρατηγοῦ Λιώση, λόγῳ τῶν ὀρθῶν εἰσηγήσεών του, ἑδραιώθη παρὰ τοῖς Ἄγγλοις καὶ ἦτο ὁ κατ' ἐξοχήν, οὕτως εἰπεῖν, εὐνοούμενος τοῦ Ἀρχιστρατήγου Πάτζετ. Χάρις δὲ εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην ταύτην, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ μετὰ πολλὰ διαβήματα τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν ἐκ τοῦ Σουδάν, τὴν ὁποίαν μὲ συγκίνησιν καταφανῆ μοῦ ἀνήγγειλε καὶ ἐκλάψαμε ἀπὸ χαρὰ τότε, κάποιο μεσημέρι εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Καΐρου. Ποτὲ ὅμως δὲν ἐξετίμησαν οἱ «Σουδανῖται» τὴν ἀποτελεσματικὴν βοήθειαν τοῦ μειλιχίου καὶ ὑπομονητικοῦ τούτου ὑπερόχου συναδέλφου καὶ τὴν ἀπέδωσαν, ἴσως εἰς τὴν κατασταλεῖσαν στάσιν τῶν κομμουνιστῶν. Τεραστία ὅμως ἡ πλάνη των, διότι ὑπῆρξαν ἠθικοὶ συνένοχοι τῆς στάσεως ταύτης διὰ τῆς οἰκειοθελοῦς, τότε, ἀπομακρύνσεώς των ἀπὸ τοῦ πεδίου τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῶν ἀγώνων κατὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Κομμουνισμοῦ.

Ὁ στρατηγὸς Λιώσης χρησιμοποιῶν κατὰ τὸν ὠφελιμότερον τρόπον τὴν δημιουργηθεῖσαν ἀκλόνητον ἐμπιστοσύνην τῶν Ἄγγλων καὶ βοηθούμενος ὑπὸ ἀξίων νομιμοφρόνων ἀξιωματικῶν (ἀντισυνταγματαρχῶν Λαΐου καὶ Λάμαρη) ἐπεδόθη μετὰ μοναδικῆς δραστηριότητος εἰς τὴν δημιουργίαν ἐκ τοῦ μηδενὸς νέων μονάδων μὲ τὴν κρυφὴν φιλοδοξίαν καὶ σκοπόν, ἵνα καὶ τὴν τελευταίαν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπλησίαζε ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος, καταστῇ δυνατὴ ἡ παρουσία Ἑλληνικῶν τμημάτων ἐν μέσῳ τῶν στρατῶν τῶν ἐλευθέρων Ἐθνῶν κατὰ τὴν τελικὴν φάσιν τῆς ἐπικρατήσεως καὶ ἀποκατασταθῇ, ὅσον τὸ δυνατόν, ἡ πληγεῖσα τιμὴ τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐν Ἑλλάδι κατάστασις, ὅπου ἐκυριάρχει τὸ ΕΑΜ, ἐπέβαλε τὴν ὁπωσδήποτε ὀργάνωσιν ἐθνικῶν Μονάδων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ Λιώση Ε. καὶ τῶν κυρίων συνεργατῶν του, ὑπῆρξε ἐξαιρετικὴ καὶ πάσης τιμῆς, διότι αἱ δυσχέρειαι ἦσαν τεράστιαι. Ἔπρεπε κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ νὰ καμφθοῦν αἱ ἀντιρρήσεις τῶν Ἄγγλων, οἱ ὁποῖοι, ἔπειτα ἀπὸ τόσας ἐπαναστάσεις, δὲν εἶχον πλέον ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ ἡ μειλίχιος ἐπιμονή, ἡ γλυκεία ὑπομονὴ καὶ ἡ ἤρεμος ψυχραιμία τοῦ στρατηγοῦ Λιώση, ὥστε μὲ πολλοὺς συνδυασμοὺς νὰ λυθῇ τὸ πρόβλημα τοῦ ἐμψύχου ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν, δυστυχῶς, τῶν παρασυρθέντων ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, εἶχεν αἰσθητῶς μειωθῇ. Ἔπρεπε δυστυχῶς—τὸ κυριώτερον—νὰ σωφρονισθοῦν καὶ νὰ πειθαρχήσουν οἱ ἔξαλλοι τῆς λεγομένης «Δεξιᾶς», οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν συντριβὴν τῶν κομμουνιστῶν ἦσαν ἀσυγκράτητοι εἰς ἐκδικητικότητα καὶ παραλογισμούς, καίτοι οὐδὲν ἔπραξαν διὰ τὴν πρόληψιν τῶν κομμουνιστικῶν κινημάτων καὶ παρ' ὀλίγον νὰ ἐδημιούργουν παρόμοιον μὲ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ πάλιν ἔγκλημα. Ὠργανώθησαν εἰς ὁμάδας, ἀναλόγως τῶν συμπαθειῶν των πρὸς ὡρισμένους ἀνωτάτους καὶ ἀνωτέρους ἀξιωματικούς, ἀπεμάκρυναν τοὺς προσωρινοὺς διοικητάς των καὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἐπιβάλουν ἐκ τῶν κάτω τὰς διοικήσεις τῆς ἀρεσκείας των, χωρὶς ἄλλως τε νὰ εἶνε σύμφωνοι καὶ δι' ὡρισμένον πρόσωπον. Κατηγόρουν ἐθνικόφρονας καὶ ἀρίστους ἀξιωματικοὺς ὡς κομμουνιστὰς καὶ ἐζήτουν τὴν ἀπομάκρυνσίν των καί, γενικῶς, ἐδημιούργησαν τοιοῦτον σάλον, ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ σταματήσῃ, χάρις εἰς τοὺς τρελλοὺς τούτους, κάθε προσπάθεια ὀργανώσεως νέων Μονάδων.

Συνώδευον τὸν στρατηγὸν Λιώσην, ἐνθυμοῦμαι, κατὰ μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὰ ὑπολείμματα τῆς Ι Ταξιαρχίας εἰς Τμίμι, ὅπου διεδίδετο ὅτι θὰ ἐπανεστάτουν, ἐὰν δὲν ἐτοποθετεῖτο διοικητής των ὁ συνταγματάρχης Κετσέας. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἔλαβον τὴν δέουσαν ἀπάντησιν, ἀλλὰ ὁ κίνδυνος ἐλλόχευεν. Εὐτυχῶς, ἡ ὀλύμπιος ψυχραιμία, ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ ἀντικειμενικότης τοῦ Λιώση ἐπεβλήθησαν τελικῶς καὶ κατέστη δυνατὸν νὰ ἐπιλεγοῦν διὰ τὰς διοικήσεις οἱ ἱκανώτεροι, σωφρονέστεροι καὶ καταλληλότεροι διὰ τὴν δυσκολωτάτην αὐτὴν περίοδον ἡγήτορες, ἀπεμακρύνθησαν δὲ οἱ πλέον ἔξαλλοι καὶ θορυβοποιοὶ καὶ ἤρχισεν οὕτω δυσκόλως, βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς, τὸ βαρὺ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως. Ὁ πρωτεργάτης ταύτης στρατηγὸς Λιώσης δικαιοῦται τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ στρατοῦ, καὶ γενικώτερον τοῦ Ἔθνους, διὰ τὸ ἀθόρυβον καὶ μνημειῶδες ἔργον του.

Εἶνε ὑποχρέωσις νὰ τονίσω ἐδῶ, ὅτι μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ὑπηρεσίας τοῦ τότε ἀντισυνταγματάρχου Ι. Καραβία, ἦτο ἡ διοίκησις καὶ ὁ σώφρων χειρισμὸς

τῶν εἰς Τμίμι ὑπολειμμάτων, ἄλλως θὰ ἐπήρχετο τελεία διάλυσις. Εὐτυχῶς, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ εἶχον ἐμπιστοσύνην.

β) ΒΕΝΤΗΡΗΣ, Ο ΜΑΣΤΙΓΩΤΗΣ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ

Σὰν «ἀπὸ μηχανῆς» Θεὸς ἠκούσθη εἰς Μ. Ἀνατολὴν ἡ ἄφιξις ἐκ τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος ἰσχυρῶν πολιτικῶν προσωπικοτήτων μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Γεώργιον Παπανδρέου καὶ τὸν κατ᾽ ἐξοχὴν γενναῖον καὶ αὐστηρὸν ἡγήτορα, τὸν στρατηγὸν

Ὁ στρατηγὸς Κων. Βεντήρης, ὁ μαστιγωτὴς καὶ θεμελιωτὴς Ἀρχιστράτηγος στὴ Μ. Ἀνατολή.

Βεντήρην. Τότε ἐσχηματίσθη ἡ πράγματι ἰσχυρὰ Κυβέρνησις ἐξ ὅλων τῶν κομμάτων, μὲ Πρωθυπουργὸν καὶ Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν τὸν κ. Παπανδρέου. Τότε ἀνέλαβε ὁ στρατηγὸς Βεντήρης Ἀρχηγὸς τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ μὲ ὑπαρχηγὸν τὸν τότε συνταγματάρχην Λιώσην Ε. Τότε ἠκούσθη ἡ χαρμόσυνος φωνὴ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως: «Μία Πατρίς, μία Κυβέρνησις, εἷς Στρατός, ἐθνικός, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἔθνους, στρατός». Δὲν ὑπῆρξεν ἐπικαιροτέρα καὶ πλέον ἐπωφελὴς παρουσία ἀπὸ τὴν δυάδα Βεντήρη - Λιώση. Ὁ μειλίχιος Λιώσης παρεχώρησε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν αὐστηρὸν καὶ δυνατὸν Βεντήρην καὶ κατέστη ὁ πιστὸς καὶ ἔντιμος συνεργάτης του.

Δὲν εἶνε εὔκολον νὰ γίνῃ νοητὸν τὸ ἔργον τῆς ὑπερόχου αὐτῆς δυάδος καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ πρώτου ὑπευθύνου, στρατηγοῦ Βεντήρη. Ἔπρεπε κανεὶς νὰ ζήσῃ τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἀτμόσφαιραν, τὴν ἔξαλλον καὶ ἐπικίνδυνον, ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ τὰς ἀντεθνικὰς ἀναθυμιάσεις της διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὸ σωτήριον ἔργον τοῦ μαστιγωτοῦ. Καὶ ἐσήκωσε πράγματι τὸ φραγγέλιον πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, ἀδιαφορῶν διὰ παλαιοὺς φίλους, συμπολεμιστάς, ἀγωνιστὰς τῆς δημοκρατικῆς ἰδεολο-

γίας. Ἀντελήφθη τὸ κῦρος τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως, περιεβλήθη καὶ μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην τούτου, πρὸς τὸν ὁποῖον ὑπέβαλε τὴν πίστιν του καὶ ἐκτύπησε ἀλύπητα μὲ ἕνα μόνον σκοπόν: τὴν δημιουργίαν στρατοῦ, τὴν πάσῃ θυσίᾳ συμμετοχὴν εἰς τὸν ἀγῶνα. Καὶ ἐσαρώθησαν οἱ ἐθνικόφρονες φαρισαῖοι, οἱ ἀκινδύνως καὶ μακρὰν τῶν ἀγώνων καὶ δοκιμασιῶν καπηλευόμενοι τὴν ἐθνικὴν μετόπην των καὶ τοὺς ἐσυντρόφευσαν ἀφελῆ ἢ ἀνόητα κομμουνιστῶν παίγνια, δημοκράται...

Αἱ πρῶται ἐγκύκλιοι ἀποστρατειῶν εἰς τὰς ὁποίας ἐφιγουράριζε σωρεία στρατηγῶν καὶ συνταγματαρχῶν, ἐνεποίησε τρόμον εἰς τοὺς ἐθνοκαπήλους καὶ ἀνικάνους καὶ ἀνακούφισιν εἰς τοὺς πιστοὺς τοῦ καθήκοντος. Οἱ τυχὸν ἀριστερίζοντες ἐξάρωσαν, διότι ἐγνώριζον ὅτι «ὁ Βεντήρης δὲν παίζει». Ὁπωσδήποτε, ὑπὸ τὴν νέαν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἡγεσίαν, ἡ ὁποία ἄρτι ἀφιχθεῖσα ἐκ τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος, εἶχε σαφῆ ἐπίγνωσιν τῶν κινδύνων οὓς διέτρεχε τὸ Ἔθνος, τὰ γεγονότα ἐξειλίχθησαν μὲ γοργότατον ρυθμόν, ἀποκατεστάθη ἡ τάξις, ἡ πειθαρχία καὶ ἤρχισε ταχύτατα ἡ ἀναδιοργάνωσις τῶν Ἑλληνικῶν Μονάδων, τῶν Ἄγγλων πλέον βοηθούντων ἄνευ ὑπονοιῶν καὶ ἀντιδράσεων. Οἱ δημιουργοὶ ἐπέτυχον τὴν πρώτην πραγματικὴν ἐξόρμησιν, τὴν πρώτην δημιουργίαν τοῦ μετ' ἀλβανικοῦ στρατοῦ.

Τὸ μαστίγιον τοῦ Βεντήρη, τοῦ ὁποίου ἡ σκληρότης τῶν κτυπημάτων πρὸς στιγμὴν ἐφόβισε τοὺς πολιτικοὺς προϊσταμένους του, διότι τὰ κτυπήματα δὲν ἔκαμον διάκρισιν πολιτικοῦ χρώματος, πραγματικὰ ἐθριάμβευσε καὶ εἶνε ἄξιος τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐθνικῆς ἐξορμήσεως. Ἀρχιστράτηγος πλέον ἐν τῇ Μ. Ἀνατολῇ ἐπέβαλε ἐκείνην τὴν ἀσάλευτον πειθαρχίαν, τὴν ὁποίαν τίποτε δὲν ἐσκίασε, τίποτε δὲν ἐκλόνισε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

Η ΙΙΙ Ε.Ο. ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ, Η ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΡΙΜΙΝΙ

Η ΘΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗΣ, Η ΩΡΑΙΑ ΑΝΑΤΑΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΘΥΣΙΑΝ, ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΝΕΥΜΟΡΦΟΝ ΔΡΟΜΟΝ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΣΗΜΑΙΩΝ, ΠΡΟΣ ΤΟ ΡΙΜΙΝΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΡΟΥΒΙΚΩΝΑ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ. ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

Ὁ στρατηγὸς Βεντήρης ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ Μ. Ἀνατολῆς κατέστησε πραγματικὸν ὄργανον ἀνωτέρας διοικήσεως καὶ συμμαχικῆς συνεργα-

Ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας μὲ τὸν ἀγαπημένον του σύντροφον μάχης, τὸν γενναῖον συνταγματάρχην Γερ. Λάμαρην... «Κύριε ταξίαρχε! Ἂν ὁ Γερμαναρᾶς διατάξῃ ἄβακα ἕνα χιλιοστὸν δεξιώτερα, οὔτε ἀχνάρι δὲν θαῦρουν ἀπὸ μᾶς»! «Ὄρεξι ποὖχεις Γεράσιμε. Κοιμήσου!!...»

σίας τὸ Γεν. Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ. Καὶ μὲ τὸ ὄργανον τοῦτο ἀσφαλὲς πλέον, καὶ κυψέλην δημιουργόν, μὲ κυρίους συνεργάτας τὸν πιστὸν φίλον καὶ ἄξιον βοηθὸν ὑπαρχηγὸν Λιώσην καὶ τοὺς ἀντισυνταγματάρχας Λάμαρην καὶ Λάϊον, προὐχώρησε εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν Ἑλληνικῶν μονάδων, τῶν ὁποίων ἤρχισε ἐντατικὴ ἐκπαίδευσις. Ὠργανώθησαν πέντε εἰδικὰ τάγματα περιλαμβάνοντα μόνον τὰ στελέχη (ἀξιωματικοὶ - ὑπαξιωματικοὶ) διὰ μέλλουσαν ἀνάπτυξιν ὑπὸ τὴν γενικὴν

διοίκησιν τοῦ ἀειμνήστου ἱκανωτάτου συνταγματάρχου Πρόκου Στ., ὁ ὁποῖος διεκρίθη ἀργότερον κατὰ τὸν συμμοριακὸν ἀγῶνα ἐν Ἑλλάδι ὡς διοικητὴς Ταξιαρχίας κατὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Γράμμου τὸ 1948. Ὠργανώθη τὸ πρῶτον Σύνταγμα πεδινοῦ πυροβολικοῦ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Μανιδάκην. Ἐνισχύθη ὁ Ἱερὸς Λόχος ἀπὸ τοὺς ἀφιχθέντας ἐκ Σουδὰν ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, ἀναπτυχθεὶς εἰς Σύνταγμα ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Τσιγάντεν Χριστ., τὸν ὑπέροχον τοῦτον ἡγή-

Ὁ ταξίαρχος μὲ τὸν ἐπιτελάρχην καὶ μερικοὺς ἐπιτελεῖς: Καραδήμαν, Λιάκην, Παπαηλιοῦ, Μπάλαν καὶ Πασπαράκην.

τορα καὶ χαρακτῆρα, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὁποίου ἔσχε τόσας ἐπιτυχίας εἰς τὰ Δωδεκάνησα καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, παντοῦ νικητής.

Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ δημιουργηθῇ καὶ ἡ Ταξιαρχία διὰ τὰς εἰς Ἰταλίαν ἐπιχειρήσεις. Τὰ διάφορα ὑπολείμματα τῶν διαλυθεισῶν Ταξιαρχιῶν, κατηυθύνοντο ἄνευ διοικητοῦ, μὲ προσωρινὸν διοικητὴν τὸν τότε ταγματάρχην Καραβίαν Ι. εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λιβάνου πρὸς προπαρασκευήν, ἤτοι συγκρότησιν καὶ ἐκπαίδευσιν. Ἀπεφασίσθη ὅπως εἰς τὴν συγκροτουμένην Ταξιαρχίαν δοθῇ τὸ ὄνομα ΙΙΙ Ταξιαρχία, διότι δὲν ἠθέλησαν διὰ λόγους ψυχολογικοὺς καὶ οὐσιαστικοὺς νὰ δοθῇ τὸ ὄνομα μιᾶς τῶν διαλυθεισῶν: ἢ Ι ἢ ΙΙ.

α) ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΙΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ. ΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΕΥΧΑΙ ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ. ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΣΕ ΜΙΑ ΣΚΛΗΡΗ ΑΛΛΑ ΥΠΕΡΟΧΗ ΑΝΑΒΑΣΙ

Εἰς τὴν ἀκέφαλον Ταξιαρχίαν ἔπρεπε νὰ τοποθετηθῆ διοικητὴς παρέχων ἐχέγγυα ἐπιτυχίας, ἀφοῦ ἡ δημιουργουμένη δι' Ἰταλίαν Ταξιαρχία ἦτο ἡ κόρη τῶν ἐθνικῶν ὀφθαλμῶν. Ὁ κ. Παπανδρέου κατὰ τὴν ἄφιξίν του εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ κατὰ τὴν δίοδόν του ἀπὸ τοῦ τάγματος Παπαδοπούλου, εἰς στιγμὴν ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὴν γενομένην εἰς αὐτὸν ἀνέλπιστον ὑποδοχήν, εἶχεν ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ τὸν ἐτοποθέτει διοικητὴν Ταξιαρχίας καίτοι ἀντισυνταγματάρχην ἀκόμη. Ὁ συνταγματάρχης Σταθόπουλος ἐπεθύμει τὴν τοποθέτησιν ἀκραιφνοῦς δημοκρατικοῦ διὰ λόγους σκοπιμότητος. Αἱ ὑποψηφιότητες τῶν Μπουρδάρα - Παπᾶ - Μπεγέτη ἐφέροντο ὑπὸ ἐνδιαφερομένων ὁμάδων, ἀλλὰ τὴν τελευταίαν λέξιν θὰ ἔλεγον οἱ Ἄγγλοι, καὶ πάλιν ὑπὸ δοκιμήν.

Ὁ στρατηγὸς Α)ΓΕΣ Λιώσης παρουσίασε τελικῶς ὡς μόνην ἐγγύησιν εἰς τοὺς Ἄγγλους, στηριζομένην εἰς ἐπιτυχίας εἰς τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον καὶ κατὰ τὸ στασιαστικὸν κίνημα, τὴν τοποθέτησίν μου ὡς διοικητοῦ Ταξιαρχίας καὶ τὴν ἀντικατάστασίν μου εἰς τὴν θέσιν τοῦ Συνδέσμου παρὰ τῷ Ἀγγλικῷ Στρατηγείῳ ὑπὸ τοῦ ὑπαρχηγοῦ ΓΕΣ συνταγματάρχου Γρανίτσα Β. Πρὸ ταύτης ὅμως καὶ διὰ νὰ παραμείνω εἰς τὸ Κέντρον εἶχε προταθῆ ὁ συνταγματάρχης Μπουρδάρας, ὅστις ἀφοῦ ἔκαμε ἀναγνώρισιν τῶν τμημάτων, ἠρνήθη τὴν διοίκησιν, διότι ἔτυχε δυσμενοῦς ὑποδοχῆς παρὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τῶν ἀνασυντασσομένων τμημάτων. Ὁμοίως, ἠρνήθησαν οἱ τότε συνταγματάρχαι Ἀσημακόπουλος καὶ Ἀντωνίου.

Ἡ εἰσήγησις αὐτὴ ἐγένετο ἀποδεκτὴ τόσον ὑπὸ τοῦ κ. Βεντήρη, ἀφιχθέντος ἐν τῷ μεταξύ, ὅσον καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μ. Ἀνατολῆς Πάτζετ καὶ παρεμερίσθησαν οἱ δισταγμοὶ τοῦ κ. Παπανδρέου, λόγῳ τῆς δοθείσης ὑποσχέσεώς του πρὸς τὸν κ. Παπαδόπουλον, οὗτινος ὅμως ἐγένετο δεκτὴ ἡ αἴτησις τοποθετήσεως τούτου ὡς ὑποδιοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας.

Τὴν 9ην ὥραν τῆς 9ης Ἰουνίου ἐκλήθην ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βεντήρη εἰς τὸ γραφεῖον του καὶ ἐνθυμοῦμαι μετὰ συγκινήσεως τὴν ἀξέχαστη αὐτὴ σκηνὴν καὶ στιχομυθίαν μας. Σημειῶ, ὅτι μὲ τὸν στρατηγὸν Βεντήρην οὐδεμία γνωριμία ἢ προϋπηρεσία μὲ συνέδεε. Τὸν ἐσεβόμην ἀπολύτως λόγῳ τῶν ἐξαιρετικῶν ἐπαγγελματικῶν του προσόντων καὶ τῆς πανθομολογουμένης γενναιότητός του. Εἶνε ζήτημα ἂν συνηντήθην 2 ἢ 3 φορὰς μαζί του.

Μόλις εἰσῆλθον εἰς τὸ γραφεῖον του, ἐδέχθην ἀποτόμως τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν: «Ἔχεις τὴν φιλοδοξίαν νὰ διοικήσῃς τὴν μοναδικὴν μονάδα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἐκπαίδευσίν της θὰ μεταφερθῆ εἰς τὸ Ἰταλικὸν μέτωπον;».

Ὁμολογῶ, ὅτι ἡ λέξις φιλοδοξία μοῦ ἐκτύπησε ἄσχημα καὶ ἀπήντησα: «Κάθε ἕνας ποὺ εὑρίσκεται ἐδῶ, θὰ θεωρήσῃ τιμήν του νὰ τοῦ ἀνατεθῆ τοιοῦτον καθῆκον». Ὁ στρατηγὸς μὴ εὐχαριστηθεὶς ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, μοῦ προσέθεσε ἀποτομώτερον:

«Σοῦ ἐπαναλαμβάνω, ἔχεις τὴν φιλοδοξίαν;». Πρὸ τοιαύτης ἐπιμονῆς, ἀπήντησα: «Ἡ λέξις φιλοδοξία σημαίνει δι' ἐμὲ καθῆκον. Μάλιστα, ἔχω αὐτὴν τὴν φιλοδοξίαν». Τότε μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι, μοῦ ηὐχήθη ἐπιτυχίαν καὶ μοῦ ἐτόνισε, ὅτι

θὰ μὲ βοηθήση μὲ ὅλον του τὸ κῦρος καὶ τὴν ἐπιμονὴν διὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν κυριωτέρων συνεργατῶν μου. Μοῦ συνέστησε νὰ ἐκλέξω τὸν ἐπιτελάρχην τῆς Ταξιαρχίας καὶ νὰ παρουσιασθῶ καὶ εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Παρουσιάσθην πράγματι καὶ ἐδέχθην ὑπὸ τούτου ἐνθουδιώδη συγχαρητήρια: «Περιβάλλεσαι μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμήν, μοῦ ἐτόνισε τελικῶς, νὰ ὁδηγήσης εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς τὴν μοναδικὴν τοῦ Στρατοῦ μας Μονάδα. Αἱ εὐχαί μου, τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους θὰ σὲ συνοδεύουν». Τελικῶς δὲ μὲ παρεκάλεσε, νὰ μεταχειρισθῶ μὲ καλωσύνην τὸν τοποθετούμενον ὡς ὑποδιοικητὴν συνταγματάρχην Παπαδόπουλον, εἰς ὃν εἶχε ὑποσχεθῆ τὴν διοίκησιν. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς ἐπιβάλλει τὴν συνένωσιν ὅλων τῶν δυνάμεων καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ μείνη ἥσυχος.

Ἡ τοποθέτησίς μου ὡς διοικητοῦ Ταξιαρχίας προεκάλεσε τὴν μῆνιν τῶν μνηστήρων, τῶν ἀριστεριζόντων, καὶ γενικῶς, τῶν ἀντιζήλων καὶ ἤρχισαν ἐπίμονοι ἔκτοτε αἱ εὐχαί των καὶ αἱ διαδόσεις, ὅτι θὰ διαλυθῆ ἡ Ταξιαρχία, ὅτι δὲν θὰ ἐπιβιβασθῆ καὶ ὅτι ματαίως ἀναλαμβάνω τοιαύτην ἀποστολήν, ἡ ὁποία θὰ μὲ ἀτιμάση. Φίλοι ἀδελφικοὶ ἀπὸ ἀδελφικὸν ἐνδιαφέρον κατ' αὐτοὺς δι' ἐμέ, μὲ ἀπέτρεπον νὰ ἀναλάβω τὴν ἐξόχως λεπτὴν ἀποστολήν, ἡ ὁποία θὰ μοῦ ἐστοίχιζε τὸ σβήσιμο μιᾶς ὡραίας μέχρι τότε σταδιοδρομίας. Ἄσπονδοι δὲ φίλοι, μὲ περισσὴν χαιρεκακίαν, μοῦ ἐτόνιζαν: «ποῦ πᾶς, δὲν θὰ κάμης τίποτε, θὰ διαλυθῆ ἡ Ταξιαρχία...».

Εἰς μίαν στιγμὴν ἀγανακτήσεως, εἰς τὰς πολλὰς καὶ ἐπιμόνους τοιαύτας προσπαθείας ἔδωκα τὴν ἑξῆς ἀπάντησιν:

«Ἡ τιμὴ ἡ δική μου εἶνε πολὺ μικροτέρα τῆς τιμῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀπαιτήσεών της. Εἴμεθα ἐδῶ διὰ νὰ πολεμήσωμεν. Πιστεύω μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ ἐπιτύχω».

Μόνον ὁ στρατηγὸς Γρανίτσας, μὲ τὸν ὁποῖον μὲ συνδέει ἀκατάλυτος ἀδελφικὸς δεσμὸς ἀπὸ τῶν θρανίων τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, μὲ πονοῦσε καὶ μοῦ ηὔχετο μὲ τὴν ψυχήν του.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι κατεβλήθησαν καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς προσπάθειαι διαλύσεώς της, ἀλλὰ εἶχον ληφθῆ ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας, τῇ ἐπιμόνῳ ἐπιβλέψει καὶ τοῦ ἐπιτελάρχου της, δρακόντεια μέτρα καὶ πᾶς ἐπιχειρῶν διείσδυσιν, ἐπυροβολεῖτο ἀδιστάκτως. Ἀλλὰ καὶ ὁ στρατηγὸς Βεντήρης τηρῶν τὴν ὑπόσχεσίν του ἐπεστράτευσε, λόγῳ καὶ τῶν ἐπιμόνων διαδόσεων περὶ ἀποπείρας διαλύσεώς της ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, πολλοὺς ἀστυνομικοὺς διὰ τὴν παρακολούθησιν τῶν προσεγγιζόντων τὴν Ταξιαρχίαν ὑπόπτων.

Ἐπιτελάρχην τῆς Ταξιαρχίας προσέλαβον, ἔπειτα ἀπὸ ἀρκετὰς ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου τὸν ἀντισυνταγματάρχην Λάμαρην Γερ., τὸν ὁποῖον ἐξετίμησα ἐκ τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου, ὅπου ὑπηρέτει ὡς ἐπιτελάρχης τῆς XVII Μεραρχίας ὑπὸ τὸ Β' Σῶμα Στρατοῦ. Σημειῶ, διὰ νὰ ἐκτιμηθῆ ἡ ἀντικειμενικότης μου,ὅτι ἔθεσα εἰς τὸν ἁρμόδιον Ἀρχιστράτηγον καὶ τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν ὑπ' ὄψιν των πρὸς ἐκλογὴν διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἐπιτελάρχου δύο ὀνόματα: τῶν ἀντισυνταγματαρχῶν Σ. Γκίκα καὶ Γ. Λάμαρη. Προεκρίθη ὁ δεύτερος, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος ἀπετέλεσε πρὸς τιμήν του, ἑκουσίως καὶ ἀμέσως μέλος τῆς Ταξιαρχίας, ὅταν κατὰ τὰ «Δεκεμβριανὰ» ἐζήτησα τὴν διάθεσιν ἀξιωματικῶν, ζητήσας καὶ τὸν

κ. Γκίκαν. Μοὶ διετέθη καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν ἀποσπάσματος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ταξιαρχίας.

Μὲ τὸν ἐπιτελάρχην μου ἀντισυνταγματάρχην Λάμαρην Γερ., τὸν ὑπασπιστή μου λοχαγὸν Κ. Λιάνη καὶ τὸν πιστώτερο στρατιώτη ποὺ μποροῦσε νὰ μοῦ δώση ἡ τόση μου ἀνάγκη, τὸν στρατιώτη Σπῦρο Τακούνη (ποὺ κατόπιν προήχθη σὲ λοχία γιὰ τὴν αὐτοθυσία του) ξεκίνησα νὰ ἀναλάβω τὴν διοίκησιν τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας. Ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ξεκίνημα τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1944, ξεκινᾶ ἕνας σκληρὸς εἰς θυσίας, εἰς κόπους, εἰς ἀγωνίας ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπερόχους ἀναβάσεις δρόμος, ποὺ ἀποτελεῖ ὁ δρόμος αὐτὸς καὶ μόνος, ἕνα ἱστορικὸ σταθμὸ στὴν ἱστορία τῆς πατρίδος μας. Ἄρχισε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1944 καὶ τελείωσε τὸν Αὔγουστο τοῦ 1949, ὅταν πλέον ἐτέθη ἡ πλάκα ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν συμμοριτῶν στὸν κακοτράχαλο Γράμμο.

Μὰ ἂς ξαναγυρίσουμε στὸ ξεκίνημά μας, στὴν ἀρχὴ τοῦ δρόμου μας.

β) ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΕΙΝΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ 9 ΙΟΥΝΙΟΥ—22 ΙΟΥΝΙΟΥ 1944

ι) ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Ἀφ' ἧς ἀπεφασίσθη, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας ὅλων τῶν ἐκεῖ συμμάχων, Πολωνῶν, Γάλλων κλπ., ἕνα τελευταῖον πείραμα (χάρις εἰς τὸν φιλελληνισμὸν τοῦ

Ὁ Ἀρχιερεὺς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων Παντελεήμων, ὁ εὐλογήσας τὰ ὅπλα τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας. Ὁ σεβαστός μας καὶ ἀγαπητὸς Ἱεράρχης.

᾿Αρχιστρατήγου Πάτζετ, οὗτινος ὁ πρόγονος ἐπολέμησε διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πατρίδος μας καὶ ὁ ὁποῖος ᾿Αρχιστράτηγος ἀνελάμβανε τεραστίαν εὐθύνην ἔναντι τοῦ Τσῶρτσιλ, ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας μας), τὰ ὑπολείμματα τῶν I καὶ II Ταξιαρχιῶν εἰς Τιμίμι ὠνομάσθησαν III Ταξιαρχία, ἵνα ὑπάρξῃ ἡ συνέχεια τῶν ὀ-

῾Ο ὑποδιοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας συνταγματάρχης Νῖκος Παπαδόπουλος, ὁ θρυλικὸς «Παπποῦς», ὁ μετέπειτα σωτὴρ τῆς Φλωρίνης τὸ 1949.

νομασιῶν καὶ φαίνωνται οἱ καταβαλλόμενοι σταθμοὶ προσπαθειῶν. ῾Η διαταγὴ συγκροτήσεως ὑπ᾿ ἀριθμ. 4, ἥτις ἐξεδόθη τὴν 10ην ᾿Ιουνίου, ἔχει ὡς κάτωθι:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ 1ον ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ
ΑΡΙΘ. Α.Π. 4

Δ Ι Α Τ Α Γ Η

Συνεπείᾳ τῶν ὑπ᾿ ἀριθ. 9Λ)199)7ΣΔΙ ἀπὸ 2-6-44 καὶ ἀπὸ 3-6-44, διατα-

γῶν τῆς IV Στρατιᾶς συγκροτεῖται ἀπὸ σήμερον νέα Ταξιαρχία ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία» ἐκ συγχωνεύσεως τῶν μονάδων I καὶ II Ἑλληνικῶν Ταξιαρχιῶν.

Αὕτη θὰ ἀποτελῆται ἐκ τῶν κάτωθι Μονάδων καὶ Σχηματισμῶν:

1) Στρατηγεῖον Ταξιαρχίας.

2) Διαβιβάσεις Ταξιαρχίας.

3) Τρία τάγματα ὀρεινά, περιλαμβάνοντα ἕκαστον:

— Ἐπιτελεῖον τάγματος.

— Λόχον Διοικήσεως.

— Τρεῖς ὀρεινοὺς λόχους.

4) Πεδινὸν Χειρουργεῖον.

5) Ὁμάδα Στρατονομίας.

Ἐκ τῆς II Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας:

— Τὸ Συνεργεῖον Ταξιαρχίας.

— Τὸ τμῆμα Διαβιβάσεων καὶ

— Τὰ Συνεργεῖα Γραμμῶν Συγκοινωνιῶν θὰ ἐξακολουθήσουν ὑπαγόμενα ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν μέχρι νεωτέρας διαταγῆς, διοικητικῶς καὶ οἰκονομικῶς.

Ἅπαντα τὰ λοιπὰ τμήματα τῆς II Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας θὰ διαλυθῶσι δι' ἰδίων διαταγῶν.

Οἱ Λόχοι Στρατηγείου συγχωνεύονται εἰς στρατόπεδον Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, συμφώνως τῇ πολεμικῇ συνθέσει.

Τὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς διοικήσεως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ταξιαρχίας καθορίζω ὡς κάτωθι:

Α') Διοίκησις

— Διοικητής: ὁ συνταγματάρχης πεζικοῦ Τσακαλῶτος Θρασύβουλος.

— Ὑποδιοικητής: ὁ ἀντισυνταγματάρχης πεζικοῦ Παπαδόπουλος Νικόλαος.

— Ὑπασπιστής: ὁ λοχαγὸς πεζικοῦ Λιάνης Κωνσταντῖνος.

Β') Ἐπιτελεῖον

— Ἐπιτελάρχης: ὁ ἀντισυνταγματάρχης πυροβολικοῦ Λάμαρης Γεράσιμος.

— I Γραφεῖον: διευθυντὴς ὁ λοχαγὸς πεζικοῦ Χουρμουζιάδης Σπυρίδων.

— II Γραφεῖον: διευθυντὴς ὁ λοχαγὸς πεζικοῦ Πρόκος Ἠλίας.

— III Γραφεῖον: διευθυντὴς ὁ ταγματάρχης πεζικοῦ Καραδήμας Παναγιώτης.

— IV Γραφεῖον: διευθυντὴς ὁ λοχαγὸς μηχανικοῦ Παπαηλιοῦ.

Ὁμάδος Στρατονομίας: διοικητὴς ὁ ὑπομοίραρχος Δεκανέας Ἰωάννης.

Οἱ βοηθοὶ ἐπιτελεῖς καθορισθήσονται διὰ νεωτέρας διαταγῆς μέχρις ὑποβολῆς σχετικῶν πινάκων ὑπὸ τῶν Μονάδων, ὡς διετάχθησαν.

Γ') Πεζικὸν

— I τάγμα: διοικητὴς ταγματάρχης πεζικοῦ Καραβίας Ἰωάννης, ὑποδιοικητὴς λοχαγὸς πεζικοῦ Τζοβάρας Στυλιανός.

Εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ τάγματος οἱ:

— Λοχαγὸς πεζικοῦ Σπηλιόπουλος Κυριάκος.
— Λοχαγὸς πεζικοῦ Θώμογλου Πέτρος.
— Λοχαγὸς πεζικοῦ Γκίκας 'Αλέξανδρος.
— ΙΙ τάγμα: διοικητὴς ταγματάρχης πεζικοῦ Τζανετῆς Σοφοκλῆς, ὑποδιοικητὴς λοχαγὸς πεζικοῦ Καραμπότσος Ἰωάννης.

Εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ τάγματος οἱ:
— Λοχαγὸς πεζικοῦ Δημίδης Παναγιώτης.
— Λοχαγὸς πεζικοῦ Γερακίνης Κωνσταντῖνος.
— Λοχαγὸς πεζικοῦ Κεχαγιᾶς 'Εμμανουήλ.
— Λοχαγὸς πεζικοῦ 'Αρμπούζης Διονύσιος.
— ΙΙΙ τάγμα (ὡς μετονοζάζεται τὸ 7ον τοιοῦτον). Τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος θέλει τηρήση προσωρινῶς, κατόπιν ἐκφρασθείσης ἐπιθυμίας του καὶ λόγῳ τῆς ἀπὸ 8μήνου διοικήσεώς του: ὁ ἀντισυνταγματάρχης πεζικοῦ Παπαδόπουλος Νικόλαος, ὑποδιοικητὴς ὁ λοχαγὸς πεζικοῦ Λαναρᾶς 'Αθανάσιος.

'Ο ταγματάρχης Λουτεράκης 'Ανδρέας εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ 'Επιτελείου τῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ τῆς παρουσιάσεως τοῦ λοχαγοῦ Λαναρᾶ 'Αθανασίου εἰς τὸ ὡς ἄνω τάγμα.

Δ΄) Μηχανικὸν

Ρυθμισθήσεται βραδύτερον.

Ε΄) Διαβιβάσεις

Διοικητής: ὁ λοχαγὸς μηχανικοῦ Μανιάτης Παναγ.
'Υποδιοικητής: ὁ λοχαγὸς μηχανικοῦ Φραδέλλος Γ.

ΣΤ΄) Πυροβολικὸν

Ρυθμισθήσεται βραδύτερον.

'Η ὀργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Στρατηγείου καὶ τοῦ Στρατοπέδου ρυθμισθήσεται δι' ἄλλης διαταγῆς, ὡς καὶ ἡ τοῦ πεδινοῦ χειρουργείου.

Οἱ διοικηταὶ Μονάδων ν' ἀναφέρωσι τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν τῶν στελεχῶν τῶν Μονάδων ὑποβάλλοντες ἡμῖν κατάστασιν ταύτης ἐντὸς τῆς σήμερον.

Στρατόπεδον, τῇ 10ῃ 'Ιουνίου 1944

'Ο Ταξίαρχος

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

Παραλῆπται: Αἱ ἐν τῇ διαταγῇ Μονάδες, Γραφεῖα καὶ Διευθύνσεις.
Κοινοποιεῖται: 210 Β.Μ.Σ. Γ.Ε.Σ.

'Εκ τοῦ Τμίμι τὰ ὑπολείμματα ταῦτα ἐκινήθησαν, διὰ τὴν συγκρότησιν καὶ ὀργάνωσιν εἰς Ταξιαρχίαν, εἰς Συρίαν καὶ ἤρξατο αὕτη εἰς τὸ στρατόπεδον 'Ινσαρίγια Ν. Σαΐντας, ἔξωθι τῆς Βηρυτοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σιδῶνα, ὅπου ἐπερατώθη ἡ συγκέντρωσίς των καὶ ὅπου συγχρόνως ἀφίχθην τὴν 9ην 'Ιουνίου μὲ τὸν Υ)ΓΕΣ

ὑποστράτηγον Λιώσην. Ἡ συγκρότησις ἐγένετο τῇ ἐποπτείᾳ τῆς IX Βρετανικῆς Στρατιᾶς. Τὴν 9ην Ἰουνίου, αὐθημερόν, ὁ ὑπαρχηγὸς τότε τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὑποστράτηγος Λιώσης Ε. μὲ παρουσίασε ἐπισήμως στὰ τμήματα τῆς ΙΙ Ταξιαρχίας ὡς τὸν ὁρισθέντα διοικητήν των. Τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην ἐξέφρασε ὁ Λιώσης σὲ μένα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόλυτον πίστιν ἐξέφρασα καὶ ἐγὼ εἰς τὸν ἐπίσημον αὐτὸν χῶρον μὲ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι: θὰ περάσωμεν στὴν Ἰταλία. Ἦτο ἡ ἱερὰ ὑπόσχεσις πρὸς τὴν δούλη πατρίδα. Συγχρόνως, παρουσίασε καὶ τὸν ὑποδιοικητὴν συνταγματάρχην Παπαδόπουλον καὶ τὸν ἐπιτελάρχην ἀντισυνταγματάρχην Λάμαρην Γερ. Διοικηταὶ ταγμάτων ὡρίσθησαν: Ι τάγμα ταγματάρχης Καραβίας Ι., ΙΙ τάγμα ταγματάρχης Τζανετῆς Σ., ΙΙΙ τάγμα ταγματάρχης Λουτεράκης Α.

Ἡ συγκρότησις διήρκεσε ἀπὸ τὰς 11—18 Ἰουνίου. Τὴν 19ην Ἰουνίου ἡ Ταξιαρχία παρέλαβε τὸν ὁπλισμόν της καὶ τὴν ἐπεθεώρησα ἔνοπλον. Ἦτο μία ἀπὸ τὰς πλέον συγκινητικὰς τῆς ζωῆς τῆς Ταξιαρχίας ὥρας, γιατὶ μόλις εἶχε συγκεντρωθῇ καὶ πρὶν κἂν νὰ τὴν ἐπιθεωρήσω, χωρὶς καμμία εἰδοποίησι περὶ τοῦ ἐρχομοῦ του, φάνηκε νὰ ἔρχεται ἀπὸ μακρυά, ἀνεμίζοντας τὸ ράσο, σημαία σὲ τέτοιες στιγμές, ὁ ὑπέροχος Ἱεράρχης Παντελεήμων, σὰν ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ. Περιέτρεξε ὅλην τὴν παράταξιν τῆς Ταξιαρχίας, εὐλογῶντας τὰ ὅπλα της καὶ ἀφοῦ ἀπηύθυνε τὰ εὐλογημένα λόγια του ὁ ἐμπνευσμένος τοῦ Θεοῦ ἀπόστολος τὴν ἡμέραν ἐκείνη, ἀνεγνώσθη ἡ πρώτη μου ἡμερησία διαταγὴ—διαταγὴ ἠθικῆς προπαρασκευῆς, διὰ τὴν ὁποία ἔδωκα τότε τὸ ὄνομα: «Ταξιαρχία ἐξαγνισμοῦ».

Στὴ διαταγή μου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐτόνιζα:

«Ἐντὸς ἐλαχίστου χρόνου χάρις εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ὅλων, τὰς ἐντολὰς τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, χάρις εἰς τὴν εὐμενεστάτην βοήθειαν τοῦ Ἄγγλου Ἀρχιστρατήγου Πάτζετ, μιὰ νέα Ταξιαρχία ἀνεγεννήθη. Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία. Ἡ Ταξιαρχία εἰς τὴν ὁποίαν ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκωμεν καὶ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς πρέπει νὰ νιώθωμεν βαθειὰ μέσα μας ὡς Ταξιαρχίαν τοῦ ἐξαγνισμοῦ. Πάλιν μία Ταξιαρχία, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ βγαλμένη ἀπὸ τὸ ἀπαραίτητον χειρουργεῖον, στέκεται ἕτοιμη μὲ τὰ ὅπλα στὰ χέρια, ὅπλα ποὺ μᾶς ἐνεπιστεύθησαν πεπεισμένοι πὼς αὐτὴ τὴ φορὰ θὰ τὰ τιμήσωμεν καὶ θὰ τὰ στρέψωμεν οὐχὶ ἀδελφοκτόνα, ἀλλὰ ἐχθροκτόνα, ἐκδικητικὰ ἐχθροκτόνα...

Ἡ Ταξιαρχία ἐξαγνισμοῦ εἰς ὅλους πρέπει νὰ φωνάξῃ: Ἰδοὺ ἡμεῖς. Ἕτοιμοι μὲ τὸ ὅπλον στὰ χέρια, λίγο ἀκόμη καὶ ἐρχόμαστε, λίγο ἀκόμη καὶ θὰ φωνάξωμεν: Ἀδέλφια σκλαβωμένα!! Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ἡ Ταξιαρχία τοῦ ἐξαγνισμοῦ, ἔρχεται ἐκτελοῦσα τὰς στρατιωτικὰς ἐντολὰς τῶν προϊσταμένων Ἀρχῶν καὶ τὴν εὐχὴν ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὴν μὴ ἐκπληρωθεῖσαν εἰσέτι ἐντολήν σας».

Αἱ σκέψεις ὅλων μας, ἡ ψυχή μας ἐστράφη πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐδώκαμεν ὅρκον πίστεως, ὅρκον ποὺ ἐτηρήθη μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ θυσίαν. Ἔτσι ἐσχηματίσθηκε ἕνα μικρό, τὸ πρῶτο Ἑλληνικὸ τμῆμα. Τὴν 3ην Ἀπριλίου τοῦ 1939 οἱ Ἰταλοὶ ἀπεβιβάσθησαν εἰς Ἀλβανίαν, ἀπειλοῦντες τὴν πατρίδα μας. Τὴν 19ην Ἰουνίου 1944 ἕνα Ἑλληνικὸ τμῆμα παρετάχθη ἔνοπλο, ἕτοιμο νὰ ἀποβιβασθῇ εἰς τὸ Ἰταλικὸ ἔδαφος συνεχίζον ὁριστικῶς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον τὸ Ἔθνος διεκήρυξε

τὴν 28ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1940. Ἔτσι ξανάρχισε ἡ ἐπιστροφὴ πρὸς τὴν δόξαν.

Ἔτσι ἄρχισε τὴ ζωή της ἡ ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία μας. Καὶ ἔτσι θέλησε ὁ Θεὸς ν' ἀρχίση ἡ ἀνταπόδοσις. Τὴν Ταξιαρχίαν ἀπετέλεσαν: Τρία τάγματα, πεδινὸν χειρουργεῖον, 3 γενικοὶ λόχοι μεταφορῶν, 1 λόχος ἐνισχύσεων (καὶ στὸ Ἰταλικὸ ἔδαφος προσετέθη ὁ 3ος λόχος φρουρῶν Ἰταλίας), τὸ Σύνταγμα πεδινοῦ πυροβολικοῦ καὶ ἔμπεδον ἐνισχύσεων.

Ἡ Ταξιαρχία, συγκεκριμένως, ἀπετελεῖτο: Ἐξ ὑπολειμμάτων τῆς Ταξιαρχίας Ἕβρου (συμπτυχθείσης εἰς Τουρκίαν) συνεχῶς ὑπηρετούντων ὡς ἐφέδρων ἀπὸ τοῦ 1938 ἢ τοῦ 1940. Ἐξ Αἰγυπτιωτῶν καὶ Δωδεκανησίων ὑποχρεωτικῶς στρατευθέντων. Ἐκ καταφυγόντων εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ ὑποχρεωτικῶς στρατευθέντων, καταγομένων δὲ ἐκ πάσης γῆς Ἑλλάδος. Ὑπῆρχον ὁπλῖται 50 ἐτῶν καὶ 18 ἐτῶν. Ἴσως οὐδεὶς γνωρίζει τὸ γεγονός, ὅτι ἐκ τῶν 16.000 ὁπλιτῶν τῶν ἐγγεγραμμένων, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκροτήσεως τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὰ μητρῷα τοῦ στρατοῦ τῆς Μ. Α., μόνον 3.500 κατωρθώθη νὰ συγκεντρωθῶσι πρὸς συγκρότησιν τῆς Ταξιαρχίας ταύτης. Οἱ λοιποὶ καὶ εἶνε κρῖμα ποὺ ἀποτελεῖ πραγματικότητα (πλὴν ἐκείνων ποὺ συνεκρότουν διαφόρους ὑπηρεσίας καὶ κέντρα) ἦσαν ἢ στασιασταὶ ἀριστεροὶ ἢ φυγοπόλεμοι. Εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο ἔγκειται βασικῶς ἡ ἠθικὴ ἀξία τῶν ὁπλιτῶν τῆς Ταξιαρχίας.

Ἕνα μικρὸ ἐκστρατευτικὸ σῶμα Ἑλληνικὸ δημιουργήθηκε, γιατὶ δυστυχῶς οἱ κομμουνισταὶ γνωρίζοντες τί ἐπιζητοῦν καὶ οἱ ἐθνικόφρονες ἀσυνειδήτως ἐνεργοῦντες, ἠμπόδισαν νὰ συγκροτηθῆ ἕνα ὁλόκληρο σῶμα στρατοῦ.

ιι) ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

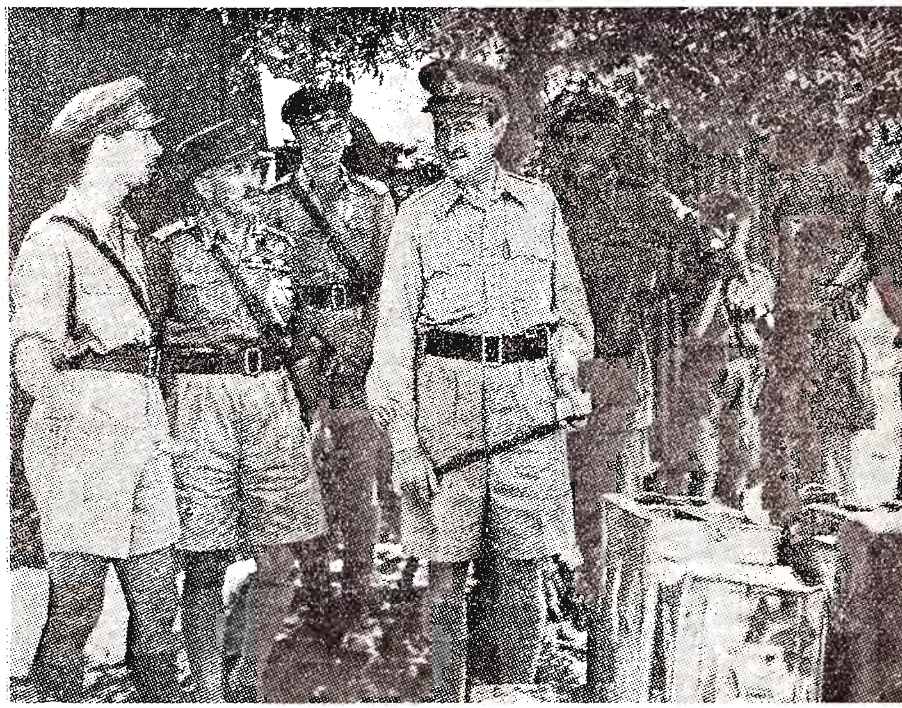
Τὴν 22αν Ἰουνίου ἡ Ταξιαρχία μετεκινήθη εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Τριπόλεως (Πεσμετζὲ - Ἀμτούν), ὅπου ἀρχίσαμεν τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν πάλην, ὅπως κερδίσωμεν τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην τῶν Ἄγγλων, οἵτινες ἐπώπτευον τὴν πρόοδόν μας, νὰ σπάσωμεν τὴν ἐπιφυλακτικότητά των. Ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ταξιάρχου Μόφφατ, πεπειραμένου, θετικοῦ καὶ ἰσχυροῦ ἡγήτορος, ἡ Ταξιαρχία ἐξεπαιδεύετο εἰς τὸν ὀρεινὸν πόλεμον. Ὁ ταξίαρχος Μόφφατ ὑπῆρξε πράγματι ὁ μοχλὸς τῆς δυνάμεως τῆς Ταξιαρχίας.

Μετὰ 10ήμερον περίπου, ἤτοι τὴν 4ην Ἰουλίου, ἐζήτησα τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ὑπαρχηγοῦ τοῦ ΓΕΣ ὑποστρατήγου Λιώση, ἵνα διαπιστώση τὴν πρόοδόν μας. Ὅλαι μου αἱ προσπάθειαι εἶχον συγκεντρωθῆ, ὅπως ἐπιτύχω τὰς δύο βάσεις τῆς μελλούσης ἐπιτυχίας μας: «Τὴν πειθαρχίαν—τὸ ἠθικόν». Οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἀπεμακρύνθην τῆς Ταξιαρχίας διὰ τὴν ἐλαχίστην ἀναψυχήν, ὅπως ἄλλως τε καὶ εἰς τὸ Κέντρον Ἰσμαηλίας, καὶ ἐκέρδισα.

Ὁ στρατηγὸς Λιώσης, ἀφιχθεὶς τὴν 7ην Ἰουλίου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου ἐπιτελάρχου τῆς ΙΧ Βρεταννικῆς Στρατιᾶς, παρέμεινε παρακολουθῶν καὶ ἐπιθεωρῶν ἐπὶ 4ήμερον, ἀντιληφθέντες τὴν κατάστασιν καὶ τὰς ἐλλείψεις. Ἡ ἐντύπωσις τοῦ Ἄγγλου ἐπιτελάρχου συνωψίζετο εἰς τὰς λέξεις: «εἰκὼν ἐργατικότητος, πειθαρχίας, τάξεως, ὑγείας». Ὁ στρατηγὸς Λιώσης εἰς μακρὰν του ἔκθεσιν ἐτόνιζεν, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις καὶ τὸ ἠθικὸν καθιστῶσι τὴν Ταξιαρχίαν ἰσχυρὰν δι'

οἱανδήποτε ἀποστολήν. Καὶ κατέληγεν ὑποδεικνύων τὴν ταχυτάτην ἀπομάκρυνσίν της ἀπὸ τὴν Μ. Ἀνατολήν, ἵνα ἀποφευχθοῦν τὰ συγκεντρωμένα βέλη τῆς κομμουνιστικῆς ἐντατικῆς προσπαθείας. Πρῶται φωτειναὶ ἀκτῖνες αἱ ἐντυπώσεις αὗται διὰ τὸν ἀναγεννώμενον στρατόν μας.

Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ἐκθέσεως ταύτης, τὴν 12ην Ἰουλίου ἀφίχθη εἰς τὸ

Ὁ Ἀρχιστράτηγος Β. Paget ἐπιθεωρῶν τὴν Ταξιαρχίαν πρὸ τῆς ἐπιβιβάσεώς της διὰ τὸ Ἰταλικὸν ἔδαφος. Παραπλεύρως του, ὁ ἐκπαιδευτὴς ταξίαρχος Μόφφατ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ Κ. Λιάνης καὶ Γλύπτης (Κέδροι—Λιβάνου).

στρατόπεδόν μας, ὅπως διαπιστώση ἰδίοις ὄμμασι τὴν πρόοδόν μας, ὁ Ἀρχιστράτηγος Πάτζετ, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς ΙΧ Στρατιᾶς Χόλμς. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἐκεῖνο, ὅπερ ἀνεμένετο. Ἐπεβεβαιώθη τὸ ἄρτιον τῆς ἐκπαιδεύσεως, πειθαρχίας, καὶ τὸ ὑψηλὸν ἠθικὸν καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος ἐπισήμως μοὶ ἀνεκοίνωσε τὴν 15ην Ἰουλίου 1944 διὰ τῆς ἐπιστολῆς του:

«Φίλε συνταγματάρχα Τσακαλῶτε, εἶμαι εὐχαριστημένος διὰ τὴν εὐκαιρίαν, τὴν ὁποίαν εἶχον νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ὑμετέραν Ταξιαρχίαν καὶ νὰ ἴδω τὰς προόδους σας εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν διὰ τὸν νέον ρόλον σας. Μεγάλην ἐντύπωσιν μοῦ ἐπροξένησεν ἐπίσης ἡ προθυμία καὶ τὸ ἄριστον ἠθικὸν τῶν στρατιωτῶν σας. Ἔχω δώσει διαταγὰς διὰ τὴν ἄμεσον χορήγησιν ὅλου τοῦ ὑλικοῦ πρὸς ἀρτίαν συμπλήρωσιν τῆς πολεμικῆς σας συνθέσεως καὶ ἐλπίζω, ὅτι προσεχῶς θὰ τὸ λάβητε. Στέλλω τὰς καλυτέρας μου εὐχὰς εἰς σᾶς καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς ὑφ' ὑμᾶς εἰς τὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν καὶ

ἐλπίζω, ὅτι συντόμως θὰ ἔχητε τὴν εὐκαιρίαν νὰ πολεμήσητε διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος.

Εἰλικρινέστατα ὑμέτερος Μπέρναρ Πάτζετ
Ἀρχιστράτηγος Δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς»

Ἡ Ἐπιστολὴ αὐτὴ ὑπῆρξε ὁ πραγματικὸς ἀρραβών, ὑπόσχεσις τοῦ Ἀρχιστρατήγου πρὸς τὴν Ταξιαρχίαν διὰ τὴν πολεμικὴν χρησιμοποίησίν της. Ἀλλὰ δὲν ἠρ-

Ὁ ὑπαρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ Ε. Λιώσης κατὰ τὴν ἐπιθεώρησίν του εἰς τοὺς Κέδρους τοῦ Λιβάνου.

κέσθη εἰς τοῦτο. Εἰς τὸ 15θήμερον εἰκονογραφημένον περιοδικὸν «Ἀέρα», ἔδωκε τὴν κάτωθι ἀνακοίνωσιν:

Γενικὸν Στρατηγεῖον Μ. Ἀνατολῆς, 26 Ἰουλίου 1944

«Μόλις πρὸ ὀλίγου ἐπεσκέφθην τὴν ΙΙΙ Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν καὶ ἐνεκαρδιώθην ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν ἠθικὸν τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν των ἐκγύμνασιν. Ἡ ὀξυδέρκεια καὶ ἡ σωματικὴ ἱκανότης τῶν στρατιωτῶν καὶ τὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον τῆς μαχητικότητος, εἶνε ἀξιοσημείωτα καὶ ὀφείλονται κατὰ πολὺ εἰς τὸν διοικητήν των. Ἐλπίζω ὅτι σύντομα ἡ Ταξιαρχία θὰ λάβη μέρος εἰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ὅταν θὰ ἔλθη αὐτὴ ἡ στιγμή, εἶμαι πεπεισμένος ὅτι κάθε ἄνδρας θὰ πολεμήση ὡς πραγματικὸς Ἕλλην διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀγαπητῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ὑπέφερε τόσον φοβερὰ ὑπὸ τὴν Γερμανικὴν κατοχήν, ἀλλὰ τῆς ὁποίας τὸ πνεῦμα δὲν ἐνικήθη, οὔτε θὰ νικηθῇ ποτέ.

Β. Πάτζετ, Ἀρχιστράτηγος Μ. Ἀνατολῆς»

Τὴν 22αν Ἰουλίου ἐπηκολούθησε καὶ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἕλληνος Ἀρχιστρα-

τήγου Κ. Βεντήρη, ὅστις ἀπεκόμισε τὰς ἰδίας ἐντυπώσεις καὶ ἐτόνισε τὴν χαράν του. Ἦτο ἡ πρώτη ἀμοιβὴ τῶν κόπων μας, αἱ ἐντυπώσεις τῶν ἀνωτέρων ἀρχηγῶν μας. Μέσα σ' ἕνα μῆνα, τονίζω μέσα σ' ἕνα μῆνα ἀκριβῶς, εὑρισκόμην εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ γράψω εἰς ἡμερησίαν διαταγήν μου:

«Χθὲς ἔληξαν αἱ ἀσκήσεις καὶ ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ στρατηγοῦ Ἀρχηγοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ κ. Βεντήρη. Ὡς ταξίαρχος αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ συγχαρῶ ἅπαντας τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν εὐχάριστον εἰκόνα. Ἡ ἀπόδοσις ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ λήξῃ ἡ ἐκπαίδευσις».

Ἐπηκολούθησε καὶ δευτέρα ἐπίσκεψις τοῦ Ἀρχιστρατήγου Πάτζετ τὴν 2αν Αὐγούστου, παραμονὴν προωθήσεώς μας εἰς Βηρυτόν, διὰ νὰ βεβαιωθῇ, ὅτι ἡ συμπλήρωσις εἰς ὑλικὰ ὑπῆρξε πλήρης. Καὶ τότε, εἰς συγκέντρωσιν τῶν ἀξιωματικῶν ἠκούσαμεν τὸν μεγαλύτερον ἔπαινον ἐκ μέρους τοῦ διοικητοῦ τοῦ σχολείου, Μόφφατ, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τὴν ἐκπαίδευσίν μας καὶ εἰς εἰδικὰ ὀρεινὰ ἐδάφη τοῦ Λιβάνου. Ὁ γηραιὸς οὗτος ἡγήτωρ, ὁ ὁποῖος τόσον ἐβοήθησε τὰ πρῶτα βήματά μας, ἐτόνισε: «Δὲν θὰ ἤθελον οὐδέποτε νὰ εἶμαι ἀντίπαλος τῆς ΙΙΙ Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας». Καὶ ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχιστρατήγου Πάτζετ τὴν μεγαλυτέραν ὑποθήκην, τὴν ὁποίαν οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐλησμόνησε κανεὶς ἐξ ἐκείνων, ποὺ εἶχε τὴν μεγάλην τιμὴν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν «Ταξιαρχίαν τοῦ ἐξαγνισμοῦ». Οὗτος μᾶς ἐτόνισε τότε:

«Ἦλθα σήμερον νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ καὶ νὰ σᾶς ἐκφράσω προσωπικῶς τὰς καλυτέρας μου εὐχὰς διὰ τὸ μέλλον. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἑνωθῆτε μὲ τὰ στρατεύματα τοῦ στρατηγοῦ Ἀλεξάντερ στὴν Ἰταλία καὶ θὰ ἔχετε τὴν εὐκαιρίαν τὴν ὁποίαν περιμένετε τόσο πολύ, νὰ λάβετε μέρος στὴν τελικὴν ἧττα τοῦ ἐχθροῦ. Ὡμίλησα στὸν στρατηγὸ Ἀλεξάντερ ὅτι εἶσθε ἕτοιμοι νὰ λάβετε τὰς θέσεις σας μεταξὺ τῶν Βρεταννικῶν στρατευμάτων στὴ γραμμὴ μάχης. Εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ διακριθῆτε αὐξάνοντες τὴν δόξαν τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων. Ἐλπίζουμε καὶ πιστεύουμε νὰ ἐπιτύχουμε τὴν τελικὴν νίκην καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος συντόμως. Ἕως ὅτου φθάσῃ ἡ μεγάλη αὐτὴ ἡμέρα πρέπει νὰ πολεμήσωμεν μὲ θάρρος, ἀποτελεσματικότητα καὶ ἀντοχήν. Τέλος, μὴ λησμονῆτε, ὅτι κρατεῖτε εἰς χεῖρας σας τὴν τιμὴν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος».

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια μᾶς ἀπεχαιρέτησε ὁ Ἀρχιστράτηγος Πάτζετ καὶ ἀπ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἐτόνιζα πάντοτε: «Δὲν ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ εἴμεθα κάτω τοῦ καλλίστου».

Δυστυχῶς, μᾶς ἔλλειπε ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μεγάλου Βασιλέως μας, ὁ ὁποῖος, ἄγνωστον διὰ ποίους ἀπαραδέκτους λόγους δημοκρατικῆς σκοπιμότητος, ἠμποδίσθη νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ καὶ νὰ παραδώσῃ τὰς πολεμικὰς σημαίας εἰς τὰ τάγματα τῆς Ταξιαρχίας, ὡς μοὶ εἶχε δηλώσει κατὰ τὴν τελευταίαν μου παρουσίασιν πρὸς λῆψιν τελικῶν διαταγῶν, ὅταν ἐπερατοῦτο ἡ ὀργάνωσις τῆς Ταξιαρχίας.

ιιι) ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ

Ἀπὸ τῆς 3ης Αὐγούστου ἤρξατο ἡ προετοιμασία ἀναχωρήσεως. Οἱ στρατιῶ-

ται μας ἀνεβίωσαν τὰς συγκινητικὰς σκηνὰς τῶν Σπαρτιατῶν, ὅταν ἡτοιμάζοντο πρὸς μάχην. Καθαριότης, χορός, τραγούδια, ἐθνικὸς ὕμνος. Τὴν πρωΐαν τῆς 4ης Αὐγούστου, ἐκινήθημεν πρὸς Βηρυτὸν καὶ Χάϊφαν σιδηροδρομικῶς καὶ δι' αὐτοκινήτων. Μόνον μία παραφωνία ὑπῆρξεν: ἡ τοῦ λοχίου Σταύρου Δ., ἀνεψιοῦ τοῦ συνταγματάρχου Α. Μπουρδάρα. Παρὰ τὰς συστάσεις τοῦ διοικητοῦ του ταγματάρχου Τζανετῆ, θεωροῦντος τοῦτον ἀριστερίζοντα καὶ ὑπείκων εἰς παράκλησιν τοῦ θείου του, ἐχορήγησα εἰς τοῦτον, κατ' ἐξαίρεσιν, ὀλιγοήμερον ἄδειαν διὰ Κάϊρον. Ἐπανῆλθεν. Ἀλλὰ διὰ νὰ παρουσιάσῃ τὴν παραφωνίαν τῆς προτροπῆς πρὸς στάσιν καὶ τῆς ἀπειθαρχίας πρὸς ἐπιβίβασιν εἰς τὰ αὐτοκίνητα. Ὁ κ. Τζανετῆς, ἐδικαιώθη, δυστυχῶς. Διέταξα τὴν ἄμεσον σύλληψίν του καὶ τὴν παραπομπήν του εἰς ἔκτακτον στρατοδικεῖον, τὸ ὁποῖον συνεκρότησα (ἀπὸ ἀξιωματικοὺς φιλελευθέρων φρονημάτων, διὰ τὴν ἀποφυγὴν ἐπιθέσεων, μὲ Πρόεδρον τὸν ταγματάρχην Λουτεράκην καὶ μέλη τοὺς λοχαγὸν Ἀποστολάκην Μ., λοχαγὸν Θώμογλου Π., λοχαγὸν Γρηγορόπουλον Δ., Δικ. Κανελάκην καὶ ὑπολοχαγὸν Κόρκαν Ι. Ἡ ἀπόφασις ἐξεδόθη τὴν 9ην ὥραν τῆς 5ης Αὐγούστου) ἅμα τῇ ἐπιβιβάσει μας εἰς τὰ ἀτμόπλοια. Κατεδικάσθη παμψηφεὶ εἰς θάνατον καὶ ἀπεστάλη συνοδείᾳ εἰς Κάϊρον, διὰ νὰ ἀποφυλακισθῇ ἐντὸς ὀλίγου!!! τῇ διαταγῇ τοῦ τότε Γενικοῦ Διευθυντοῦ Σπύρου Σταθοπούλου.

Ἡ σύνθεσις τῆς Ταξιαρχίας ἦτο: Λόχος Στρατηγείου, 3 τάγματα, Σύνταγμα Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ, Πεδινὸν Χειρουργεῖον, Ἀπόσπασμα Διαβιβάσεων, Διμοιρία Προστασίας, Στρατονομικὸν Ἀπόσπασμα, Μουσική, Συνεργεῖον Ἐπισκευῶν, Ἀνεξάρτητος Λόχος Ἐνισχύσεων καὶ μὲ συνολικὴν δύναμιν 3377 ἐ ξ ὧ ν 213 ἀ ξ ι ω μ α τ ι κ ο ὶ καὶ 70 ἀ ν θ υ π α σ π ι σ τ α ί, 24 π υ ρ ο β ό λ α τ ῶ ν 25 λ ι β ρ ῶ ν, 150 ὁ π λ ο π ο λ υ β ό λ α Μ π ρ έ ν, 873 Σ τ έ ν, 18 ὅ λ μ ο υ ς τ ῶ ν 3'', 27 ὅ λ μ ο υ ς τ ῶ ν 2'', 2014 τ υ φ έ κ ι α, 123 π ε ρ ί σ τ ρ ο φ α, 70 Π ί α τ, 662 α ὐ τ ο κ ί ν η τ α κ α ὶ 98 δ ί κ υ κ λ α ἐπεβιβάσθησαν ἀπὸ τῆς 07,00 μέχρι τῆς 12ης ὥρας τῆς 5ης Αὐγούστου τοῦ Ὀλλανδικοῦ ὑπερωκεανείου «Ρούϊς». Τὴν ὅλην ἐπιβίβασιν παρηκολούθησε μὲ φανερὰν τὴν συγκίνησιν μέχρι τελευταίας στιγμῆς τοῦ ἀπόπλου μας, ὁ ὑπέροχος φίλος, ὁ ἀείμνηστος στρατηγὸς Λιώσης, ἐκφράσας τὰς εὐχὰς ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην του ἐπὶ τὴν ἐπιτυχίαν μας, εἰς συγκέντρωσιν ἀξιωματικῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Τότε, καὶ μία συγκινητικὴ διελκυστίνδα προεκλήθη μεταξὺ τοῦ ἀειμνήστου γενναίου λοχαγοῦ Ἰωάννου Νερούτσου, μὴ ἀποτελοῦντος μέλος τῆς Ταξιαρχίας, ἀλλὰ κρυβέντος ἵνα μετάσχῃ τοῦ ἀπόπλου καὶ ἀνακαλυφθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐλέγχου. Ἐπέμεινε νὰ παραμείνῃ. Ἀλλὰ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ τοῦτο, οὐδὲ ὁ παριστάμενος στρατηγὸς Λιώσης. Ἠναγκάσθη νὰ ἀποβιβασθῇ κλαίων καὶ μὲ συμμετοχὴν ἰδικήν μας εἰς τὴν συγκίνησίν του.

Ὁ Λιώσης ὡς Υ)ΓΕΣ ὑπῆρξε ὁ ἀπ' ἀρχῆς μοχλὸς τῆς ὠθήσεως πρὸς συγκρότησιν τῆς Μονάδος ταύτης. Ἡσύχασεν ὅταν τὴν εἶδε ἐπιβιβαζομένην μὲ τόσον ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀπεμακρύνθη μὲ καταφανῆ συγκίνησιν καὶ μὲ ἀπόλυτον πίστιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν της. Κατὰ τὴν ἐπιβίβασιν ἐπεσκέφθη τὴν Ταξιαρχίαν καὶ ὁ ἐκπαιδευτής της ταξίαρχος Μόφφατ, ὁ ὁποῖος κυριολεκτικῶς ἀπεθεώθη. Ἦτο καὶ δι' αὐτὸν ἡ ἀμοιβὴ τῶν κόπων του.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 5ης Αὐγούστου, ἀλλὰ καὶ τῆς 6ης, παρέμεινε τὸ

ἀτμόπλοιον εἰς τὴν προβλῆτα τῆς Χάϊφας, διότι τὸ δρομολόγιον ἐτροποποιήθη καὶ καθυστερήσαμεν 24 ὥρας.

Ἅμα τῇ ἐπιβιβάσει τῆς Ταξιαρχίας ἐξέδωκα τὴν κάτωθι ἡμερησίαν διαταγήν:

«Ἀπὸ σήμερον ἡ ΙΙΙ ΕΟΤ εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς πατρίδος μας. Εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὰς ψυχὰς ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ σήμερον ἡ ἐντολὴ μία. Τὴν εἶπεν εἷς μεγάλος Ἀρχηγός. Ἰδοὺ αὐτή: «Μὴ λησμονῆτε ὅτι κρατεῖτε εἰς τὰς χεῖρας σας τὴν τιμὴν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος». Τέλος, τὸ σύνθημα τῆς Ταξιαρχίας ἕν: «Ἐκδικηθῆτε». Χάϊφα, 5 Αὐγούστου 1944.

Τὸ πρωῒ τῆς 7ης Αὐγούστου κατὰ τὴν 04.45 ὥραν τὸ ὑπερωκεάνειον «Ρούϊς» ἀπέπλευσεν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Χάϊφας, συνοδευόμενον ἀπὸ δύο ἀντιτορπιλλικά. Ὁ πλοῦς ἐσυνεχίσθη ἐγγὺς τῶν ἀφρικανικῶν παραλίων τὴν 7-8-9 καὶ 10 Αὐγούστου ὁπότε ἔκαμψε πρὸς τὸ Ἰταλικὸν ἔδαφος, ἄνευ οὐδενὸς ἐπεισοδίου, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀσκήσεις χρησιμοποιήσεως τῶν λέμβων ἐν περιπτώσει τορπιλλισμοῦ.

ιν) Η ΑΤΟΜΙΚΗ ΜΟΥ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΣΤΗ ΜΑΧΗ

Γιὰ μιὰ διοίκησι μιᾶς μονάδος ὡς ἡ ΙΙΙ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ποὺ θὰ ἐλάμβανε μέρος εἰς ἕνα πόλεμον ὅπου τόσα μέσα θὰ διετίθεντο, ὅπου καὶ τὰ ἅρματα μάχης ἦσαν μονάδες συνήθεις, δὲν θὰ ἀρκοῦσε σὲ μένα, οὔτε ἡ ἐπαγγελματική μου κατάρτισις τῶν δικῶν μας Σχολῶν (εἰδικαὶ καὶ Σχολὴ Πολέμου) ἀπὸ τὰς ὁποίας πέρασα, οὐδὲ καὶ ἡ πεῖρα ποὺ ἀπέκτησα, τόσον προπολεμικῶς μὲ τὰς διοικήσεις εἰς μονάδας καὶ ἐκπαιδευτικὰ κέντρα, ὅσον καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ὡς διοικητὴς Συντάγματος καὶ γιὰ λίγο ὡς ἐπιτελάρχης Σώματος Στρατοῦ. Ἀρκετὸ σχολεῖο γιὰ μένα ἦτο καὶ ἡ συμμετοχή μου, κατὰ τὴν κατοχήν, στὴν ἀντίστασι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ἦτο ἐξαιρετικὴ ὠφέλεια ἡ παρακολούθησις καὶ Σχολῶν καὶ Μονάδων στὴ Μ. Ἀνατολή.

Στὰς 30 Αὐγούστου μὲ διαταγὴ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ εὑρέθηκα μὲ τοὺς συνταγματάρχας Λιώσην καὶ Κετσέαν εἰς τὸ Γενικὸν Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως. Μετὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ταύτην ἐπηκολούθησε ἡ κάτωθι σειρὰ ἐκπαιδεύσεώς μου:

Εἰς τὴν Χ Τεθωρακισμένην Μεραρχίαν,

Εἰς τὴν Σχολὴν Τακτικῆς Ἁρμάτων, εἰς τὸ Ντεϊρ - Σουναϊδ, παρὰ τὴν Γάζαν,

Εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Βασιλικοῦ Σώματος Τεθωρακισμένων, εἰς Ἀμπασίαν, παρὰ τὸ Κάϊρον.

Ἦτο ὠφέλιμον δι' ἐμέ, νὰ παρακολουθήσω ἀσκήσεις τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας καὶ Μεραρχίας, σχολείου παραλλαγῆς καὶ νὰ ἐπιβῶ κατὰ τὰς ἀσκήσεις ἑνὸς ἅρματος καὶ πολὺ περισσότερον νὰ κάμω τὴν γνωριμίαν τῶν ναρκοπεδίων, βολῆς ὅλμων ἀπὸ κάρριερ, βολῆς ὅλμου τῶν 4,2'', ἀντιαρματικοῦ πίατ, φιάλης Μολότωφ καὶ διαφόρων ὁδῶν ναρκῶν. Εἰς Τὲλ - Ἀβὶβ παρηκολούθησα ἄσκησιν βιαίας διαβάσεως ποταμοῦ μὲ ὅλα τὰ συγχρονισμένα ὑλικὰ καὶ μέσα. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, εἶδον ἐκπαιδευτικῶς ὅλους τοὺς τύπους τῶν ἁρμάτων, ὅλους τοὺς τύπους τῶν μηχανῶν, τὰς βλάβας των κατὰ τὴν μάχην καὶ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ἐπιδιορθώ-

σεως, τὴν ἄμεσον καὶ ἔμμεσον βολήν των. Δηλαδή, ὅλος ὁ ὁπλισμὸς μιᾶς συγχρόνου ἐμπολέμου Ταξιαρχίας, μοὶ ἦτο καθ' ὅλα γνώριμος, ὡς καὶ αἱ νέαι μέθοδοι μάχης καθὼς καὶ ὅλα τὰ ὅπλα ὑποστηρίξεως κατὰ τὴν μάχην. Ὅλαι αἱ ἀσκήσεις ἐγένοντο μετὰ πραγματικῶν πυρῶν. Ἡ ἐκπαίδευσίς μου αὕτη διήρκεσε ἐπὶ 2μηνον καὶ δύναμαι νὰ τονίσω, πόσον μοῦ ἦτο ὠφέλιμος διὰ τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴν τῶν ἐντολῶν τὰς ὁποίας ἀνέλαβον. Μοῦ ἔδωσε τὴν ἀπαραίτητον αὐτοπεποίθησιν, τὴν ἐμπιστοσύνην στὸν ἑαυτόν μου, ὅτι δὲν εἶμαι ξένος στὸ πεδίον τῆς μάχης ποὺ μᾶς ἀνέμενε, στὸ πεδίο τῆς μάχης ποὺ προσεγγίζαμε.

Οἱ δύο ἀδελφοί.
Τίποτε, κανένα σύννεφο, δὲν σκοτείνιασε φιλίαν 46 ἐτῶν.

γ) ΣΑΝ ΜΙΚΡΗ ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ ΕΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΣ Τ' ΑΔΕΛΦΙΑ

Πολλὲς φορὲς στρατιῶται μου στὴ Μ. Ἀνατολή, μὲ ρώτησαν: «Πῶς συμβαί-

νει νᾶσθε ἀδέλφια μὲ τὸν στρατηγὸν Γρανίτσα, ἀφοῦ ἔχετε ἄλλο ὄνομα;» Καὶ τὴν ἐρώτησίν των τὴν ἐβάσιζαν γιατὶ ἐκεῖ κάτω, ὅπως καὶ τὶς περισσότερες φορὲς ἡ πρόσκλησίς μας, ἡ προσφώνησίς μας ἦτο: «ἀδελφέ». Μόνο καμμιὰ φορὰ γιὰ νὰ τοῦ ἀστειεύωμαι καὶ γιὰ νὰ τοῦ δίνω προβάδισμα!! προσέθετα καὶ τό: «πρωτότοκε ἀδελφέ». Ἔδιδα λοιπὸν τὴν ἀπάντησιν στοὺς στρατιώτας ποὺ μὲ ρωτοῦσαν. «Μὰ ἁπλούστατα, εἴμεθα ἀπὸ ἄλλο πατέρα μὰ ἀπὸ τὴν ἴδια μάννα». Μὰ αὐτοὶ δὲν μποροῦσαν νὰ νιώσουν τὴν βαθύτερη ἔννοια τῆς ἀπαντήσεώς μου, γιατὶ οὔτε πλέον τοὺς ἐνδιέφερε τέτοιο βάθος μὰ οὔτε καὶ δυνατὸ ἦταν.

Ἀσφαλῶς ἀντελαμβάνοντο μιὰ ἀνθρώπινη μάννα. Μὰ ἐγώ, στ' ἀλήθεια, ἀσυναίσθητα καὶ σιγὰ - σιγά, πῆρα καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος τὴν ὀρθή της ἔννοια: ἐννοοῦσα τὴν θεία μάννα, τὴν ἀγάπην μας. Μιὰ ἀδιατάρακτος πραγματικὰ ἀδελφικὴ φιλία μᾶς ἥνωνε μέσα στὴν ἐθνικὴ ἐκκλησία, τὴν Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, ποὺ τίποτε, καμμιὰ σκιὰ μέχρι σήμερον, δὲν τὴν ἐσκίασε. Ἀγάπησε καὶ αὐτὸς τὴ μάννα μου, ὅπως καὶ ἐγὼ τὴν δική του, σὰν πραγματική μας μάννα, ποὺ ἦτο καὶ αὐτὸ ἕνας πρόσθετος σύνδεσμος. Περάσαμε μαζὶ πολλὰ χρόνια, ἐκεῖ ὅπου τὰ διάφορα ὅπλα ποὺ ἀνήκαμε μποροῦσαν νὰ τὸ ἐπιτρέψουν. Στὸν πρῶτο πόλεμο ἤμεθα μαζὶ στὴν ἴδια Μεραρχία, τὴν IX, ὅπου αὐτὸς διοικοῦσε μιὰ πυροβολαρχία καὶ ἐγὼ ἤμουνα στὸ ἐπιτελεῖό της. Στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο, μαζὶ στὴ Σχολὴ Πολέμου, μαζὶ ὡς μαθηταὶ πρῶτον, ὡς καθηγηταὶ τοῦ Πεζικοῦ ἐγώ, τοῦ Πυροβολικοῦ αὐτός, στὰ ἑπόμενα χρόνια. Ἡ θεϊκή μας μάννα, ἡ ἀγάπη μας, ἔτσι ὅλο καὶ δυνάμωνε καὶ πῆρε τὴν θεία της ἀπόδοσι στὴ Μ. Ἀνατολή. Παλαίψαμε στὴν κατοχὴ ἀπὸ δύο διάφορα πόστα, μὰ γιὰ τὸν ἴδιο σκοπό, τὴν ὑπονόμευσι τοῦ ἐχθροῦ. Ἐγὼ μὲ τὸν ἀσύγκριτο τότε στρατιωτικὸ Σπηλιωτόπουλο καὶ αὐτὸς μὲ τὸν ἄφθαστο Δαμασκηνό, ἀφθάστους καὶ τοὺς δύο σὲ κίνδυνο καὶ **αὐτοθυσία.**

Ἀπὸ αὐτά μας τὰ πόστα μὲ ξεχωριστὴ ἐντολὴ ὁ καθένας εὑρεθήκαμε στὴ Μ. Ἀνατολή. Εἶναι πραγματικὰ θεία μοῖρα ποὺ σοῦ δίνει στὶς πιὸ δύσκολες καὶ τραγικὲς ἡμέρες τῆς ζωῆς, κοντά σου, ἕναν ἀδελφό. Στ' ἀλήθεια, στὶς πιὸ κρίσιμες ἡμέρες τῆς στάσεως τὸ 1944 καὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι, ὑπῆρξε γιὰ μένα ὁ πιὸ πολύτιμος βοηθός. Ἡ ἀδελφική του κριτική, ὁ δριμύς του ἔλεγχος, δριμύτατος ἰδίᾳ ὅταν ἦτο ἀπληροφόρητος, καὶ πίστευε, δυστυχῶς, κοινοὺς φίλους μέσα στὴν κολασμένη ἐκείνη ἀτμόσφαιρα, αἱ ἀδελφικαί του συμβουλαὶ καὶ ἡ βοήθεια ἦταν μία πραγματικὴ γιὰ μένα δύναμις. Καὶ ἡ ἀγωνία του, ὅταν πῆρα τὴν διοίκησι τῆς Ταξιαρχίας ποὺ τὴν ἐξεδήλωσε μὲ τὴν ἐπίκλησι: «Φ ο β ο ῦ μ α ι, ἀ δ ε λ φ έ, γιὰ σένα» ἦτο ἡ μεγαλυτέρα ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης του καὶ βοήθεια. Ἐφοβεῖτο ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς μήπως ἐπαναστατήσῃ ἡ Ταξιαρχία καὶ ἀτιμασθῶ, γιατὶ γύρω — ἂς μὴ φαίνεται παράξενο — αἱ εὐχαὶ ἐχθρῶν καὶ φίλων!! ἦσαν νὰ ἐπαναστατήσῃ ἡ Ταξιαρχία. Καὶ κανεὶς δὲν πίστευε, ὅτι ἡ Ταξιαρχία θὰ περάσῃ. Ἐκεῖνοι ποὺ πίστευαν ἦσαν καὶ οἱ πιὸ ὑπεύθυνοι: ὁ Ἀρχιστράτηγος Πάτζετ καὶ οἱ στρατηγοὶ Βεντήρης καὶ Λιώσης.

Τότε τοὔδωσα σὰν ἐξομολόγησι φυλακτὴ γιὰ πιὸ πέρα, γιὰ τὴν ἀπίθανη περίπτωσι ποὺ οἱ ἐχθρόφιλοι θὰ ἐδικαιώνοντο: «Ἀ δ ε λ φ έ, ἡ τ ι μ ὴ ἡ δ ι κ ή μ α ς ε ἶ ν ε μ η δ α μ ι ν ὴ μ π ρ ο σ τ ὰ σ τ ὴ ν τ ῆ ς π α τ ρ ί δ ο ς μ α ς κ α ὶ ἐ κ ε ί ν ω ν τ ῶ ν ἀ γ α π η μ έ ν ω ν μ α ς π ο ὺ ἐ κ ε ῖ κ ά τ ω ε ἶ ν ε σ τ ὸ ἔ λ ε ο ς τ ῶ ν ἐ χ θ ρ ῶ ν μ α ς. Ἤ λ θ α μ ε ἐ δ ῶ γ ι ὰ

νὰ ἀγωνισθοῦμε, μὲ οἱανδήποτε θυσίαν καὶ κίνδυνο. Μὰ ἡ Ταξιαρχία ἀδελφὲ θὰ περάσῃ, θὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐντολήν της. Ἄλλως, τὸ βαπόρι, ποὺ οἱ ἐχθροὶ πιστεύουν ὅτι θἄνε τὸ κέντρον ἐπαναστάσεως, θὰ βουλιάξῃ». Δὲν ἀπετέλει τοῦτο ἐκδήλωσι παλληκα-

Ὁ ἀδελφός μου ὑποναύαρχος - ἰατρὸς Τσακαλῶτος Χαρ., διαφυγὼν τὸ κυνήγημα τῶν Γερμανῶν, στήριγμά μου μὲ τὴν ἀγάπη του, στὴν ἀβάστακτη ἀγωνία μου γιὰ τὴν τύχη τῆς συντρόφου μου.

ριᾶς, ἀφοῦ ἐξομολόγησι πρὸς ἀδελφοὺς ἦταν, ἀλλὰ μιὰ παρμένη ἀπόφασι. Τὸ ἀγκάλιασμά μας, αἱ εὐχαί του, ἦταν ἡ σφραγὶς τοῦ ἀποχωρισμοῦ μας πρὸς τὸ ἄγνωστον. Εἶναι πραγματικὴ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, νἄχῃς τέτοια ἠθικὴ δύναμι κοντὰ σου στὶς τραγικὲς τῆς ζωῆς σου ἡμέρες.

Καὶ μαζὶ μ' αὐτόν, ὁ ἀδελφός μου ὁ γενικὸς ἀρχίατρος τοῦ Π.Ν. Τσακαλῶτος Χαρ. ποὺ καὶ αὐτὸς ξέφυγε στὴ Μ. Ἀνατολή, γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν σύλληψι ὑπὸ τῶν Γερμανῶν γιὰ τὴν ἐθνική του δρᾶσι καὶ ποὺ προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας ὡς Διευθυντὴς Νοσοκομείου, σὰν παλαίμαχος τῶν πολεμικῶν καραβιῶν μας ποὺ

ἦταν καὶ γι' αὐτό, πολύπειρος στὴν νοοτροπία τῶν ναυτῶν μας. Καὶ ἦταν τόσο δύσκολα τότε! Πόσο πονοῦσε! Πόσο ἀνησυχοῦσε! Ἔκλαιε σὰν παιδί! Μὰ πίστευε. Αὐτῶν ὅλη ἡ καρδιὰ καὶ ἡ ἀγωνία εἶχαν συγκεντρωθῆ στὰ μάτια των. Γεμισμένα ἀπὸ κλάμα μοῦδιναν τὴν μεγαλύτερη εὐχή, διατυπωμένη «ὁ Θεὸς μαζί σου ἀδελφέ μου». Καὶ αἱ εὐχαὶ τῶν ἀδελφῶν (ὑπῆρχαν καὶ ἄλλοι ἀρκετοὶ ποὺ πονοῦσαν) εἰσακούσθηκαν. Ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὰ δύσκολα βήματά μας.

Ὁ στρατηγὸς Γρανίτσας, καὶ μὲ κάποια ἔντονη χαρὰ τὸ σημειώνω αὐτό, προσέφερε ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας στὴ Μ. Ἀνατολή, γιὰ κάθε προπαρασκευὴ γιὰ τὸν πόλεμο, γιὰ τὴν ἀνασυγκρότησι τοῦ στρατοῦ μας.

Στὸ Κέντρον Ἰσμαηλίας διοικητὴς (ὁ Θεὸς μοῦ ἐπεφύλαξε καὶ αὐτὴ τὴ χαρὰ νὰ παραδώσω σ' αὐτὸν τὴν διοίκησι τοῦ Κέντρου) στὸ Ἀγγλικὸ Στρατηγεῖο ὡς Σύνδεσμος τοῦ Ἐπιτελείου μας, λόγῳ τῆς γνωστῆς ψυχραίμου ἱκανότητός του καὶ γενικῶς τῆς ἐμπιστοσύνης ποὺ ἐνέπνεε καὶ ἀργότερον, ὡς διοικητὴς τῶν Ἑλληνικῶν Μονάδων Μ. Ἀνατολῆς (μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν). Εἶναι ἀπὸ τοὺς συντελεστάς, τοὺς πρώτους τῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ στρατοῦ μας. Τὴν δὲ σφραγῖδα τῆς προσωπικότητός του τὴν κατέδειξε, ὅταν ἐπελέγη καὶ ἐτοποθετήθη, κατ' ἀπόλυτον ἐπιλογήν, ὡς ὁ πρῶτος ἀρχηγὸς τοῦ ὅπλου τῶν ΣΕΜ.

Αἱ ἀνεκτίμητοι ὑπηρεσίαι ποὺ προσέφερε στὸν συμμοριακὸν ἀγῶνα τὸ ὅπλον αὐτό, ὀφείλονται κατὰ τὸ πλεῖστον στὴν παρουσία τοῦ στρατηγοῦ Γρανίτσα ὡς ἀρχηγοῦ του.

Καὶ ὁ μεγαλύτερός του τίτλος — ποὺ δὲν τοῦ τὸν ἀμφισβήτησε κανεὶς — εἶναι ὅτι κανεὶς διάδοχός του ὡς τώρα, δὲν παρουσίασε τὴν δική του πεῖρα, τὴν ἰσχυρὰ καὶ δικαία διοίκησι καὶ ἀπόδοσι.

Γιὰ ὅλα του αὐτὰ τὰ προσόντα καὶ γιὰ τὴν ἀδιατάρακτη ἀγάπη του, ὑπῆρξε γιὰ μένα μιὰ δύναμις στὴ Μ. Ἀνατολή. Καὶ δὲν εἶχα ἄδικο ὅταν ἀπαντοῦσα στὸ ἐρώτημα: «Εἴμεθα ἀπὸ τὴν ἴδια μάννα». Ἀφοῦ καὶ τῆς μάννας ἡ πιό χαρακτηριστικὴ ἐκδήλωσι εἶναι ἡ «ἀγάπη».

Πολλοὶ θὰ ἰδοῦν σ' αὐτή μου τὴν ἀφήγησι μιὰ ἐπιθυμία μου ἴσως, νὰ παρουσιάσω τὸν ἰσάδελφό μου στρατηγὸ Γρανίτσα ἢ τὸν ἀδελφό μου Γενικὸν Ἀρχίατρο καὶ ἤδη ναύαρχο Χαράλαμπο. Ὄχι! Αὐτὸ θἆταν ἐπιπολαία ἐξήγησις. Ἀδιάφορον γιὰ ποιά αἰτία παρουσιάζω τὶς ἐξαιρέσεις — τὶς πολύτιμες ἐξαιρέσεις ποὺ παρουσιάσθηκαν στὴ Μ. Ἀνατολὴ ἀπὸ ἡγέτες τοῦ βαθμοῦ τοῦ συνταγματάρχου καὶ ἄνω ποὺ ὑποτίθεται, ὅτι πῆγαν ἐκεῖ κάτω γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸν πόλεμον. Δυστυχῶς, αἱ τόσαι ἀθλιότητες τῆς κολασμένης ἀτμοσφαίρας καὶ αἱ κομμουνιστικαὶ ἀναθυμιάσεις ἔπνιξαν πολλές, καλές ἴσως, θελήσεις. Ὅταν, λοιπόν, παρ' ὅλες τὶς ἀθλιότητες κατορθώνει κάποιος καὶ δὲν στραβώνεται, εἶναι μεγάλο τὸ κέρδος.

Καὶ αὐτὸ θέλησα νὰ παρουσιάσω μ' αὐτό μου τὸ κεφάλαιο σὰν κριτική, ἀλλὰ καὶ σὰν παράδειγμα. Γιατὶ στὸ στρατὸ τ' ἀδέλφια σὲ τέτοιες ἡμέρες, δὲν πρέπει νἆναι δυό, ἀλλὰ νἆναι πολλά. Καὶ τότε ὅλα πᾶνε κατ' εὐχὴν καὶ κανένας ἐχθρὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπικρατήση. Ἂς εἶνε λοιπὸν αὐτὰ σὰν παράδειγμα καὶ τίποτε ἄλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΟ ΜΙΚΡΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν πρὸς τὴν προστασίαν του ὑπὸ τῶν Ἐθνικοφρόνων μαχητῶν τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ἕνα μικρὸν Ἑλληνικὸν ἐκστρατευτικὸν σῶμα προπαρασκευάζεται, ἐκπαιδεύεται, φρονιματίζεται, γιγαντοῦται ἐν τῇ πίστει πρὸς τὴν πατρίδα, ἕτοιμον νὰ ἀποπλύνῃ τὴν ἀτιμίαν τῶν ἔναντι τῆς στεναζούσης Ἑλληνικῆς πατρίδος καὶ τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, κομμουνιστικῶν ἐγκλημάτων.

Ἀπετελέσθη τοῦτο:

Ἀπὸ μίαν Ταξιαρχίαν Πεζικοῦ εἰδικῆς συνθέσεως.

Ἀπὸ ἕνα Σύνταγμα Πυροβολικοῦ αὐτοκινήτου ἕλξεως.

Ἀπὸ Μονάδα Ἐνισχύσεων.

Ἀπὸ Λόχον Διαβιβάσεων.

Ἀπὸ Λόχον Μεταφορῶν.

Ἀπὸ Συνεργεῖον Ἐπισκευῶν

Ἀπὸ Χειρουργεῖα καὶ χειρουργικὴν Μονάδα.

καὶ γενικῶς ἀπὸ ὅλους τοὺς σχηματισμούς, οἱ ὁποῖοι πλαισιώνουν μίαν ἀνεξάρτητον μεγάλην Μονάδα.

Τὸ Ἑλληνικὸν τοῦτο ἐκστρατευτικὸν σῶμα μετέφερε τὰς πολεμικάς του σημαίας ἀναπεπταμένας ἀπὸ τοῦ Τάραντος μέχρι τοῦ Ρουβίκωνος.

Τοῦ ἠρνήθησαν τὴν χαρὰν νὰ διέλθῃ ἐκ Ρώμης — παρὰ τὰς πρὸς τοῦτο προσπαθείας μου — λόγῳ φόβου διενέξεων μεταξὺ τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν μας.

Ὁπωσδήποτε αἱ σημαῖαι του ἐστήθησαν νικηφόροι πέραν καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Ρουβίκωνος.

Πάρα κάτω εἰς τὴν διήγησίν μας θὰ ἀναφέρω τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος μὲ τὴν δρᾶσιν τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας, τὴν ὁποίαν ἄλλως τε ὅλα τὰ λοιπὰ ὅπλα ἐνίσχυον ἀφοῦ ὑπήγοντο ὑπ' αὐτήν.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ. ΣΤΟ ΕΔΑΦΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΡΟΜΕΩΝ ΤΗΣ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Η ΘΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

α) Η ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Ὁ Θεὸς ἐπεφύλαξε εἰς τὴν μικρὰν Ἑλληνικὴν Ταξιαρχίαν, τὴν ὑπερτάτην χαρὰν νὰ μεταφέρῃ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν — Θεία Δικαιοσύνη — ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἰταλίας, ἀπὸ τοῦ Τάραντος στὸ Ρουβίκωνα. Τὴν 10ην Αὐγούστου διὰ τοῦ μεγαφώνου τοῦ πλοίου, ἐπὶ τῇ προσεγγίσει εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ μισητοῦ ἐχθροῦ, ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 4.584 διαταγή μου περὶ τοῦ τρόπου συμπεριφορᾶς ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους. Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἀναγνωσθῇ αὐτὴ εἰς τὸ σχετικὸν παράρτημα τῶν ἀποδείξεων τῶν ἀναγραφομένων.

Τὴν 7.30΄ τῆς 11ης Αὐγούστου τὸ πλοῖον μας ἀφίχθη εἰς τὸ λιμένα τοῦ Τάραντος καὶ τὴν 9.30΄ ἤρχισε ἡ ἀποβίβασις μὲ χαρακτηριστικὴν πειθαρχίαν, τάξιν καὶ μεγάλην ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν, ἡ ὁποία ἐφαίνετο εἰς τὰ πρόσωπα ὅλων. Ἡ ἀποβίβασις ἐπερατώθη τὴν 11.30΄ ὥραν. Εἰς τὴν ἐκφόρτωσιν ἐχρησιμοποιοῦντο—«πρώτη θεϊκὴ τιμωρία»—Ἰταλοὶ στρατιῶται. Ἀνέφερα τὴν ἄφιξιν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸν Ἀρχιστράτηγον. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ραδιοφώνου ἀνήγγειλε εἰς τὴν σκλαβωμένην Ἑλλάδα (καὶ τὸ πρῶτον ἐμάθαινε ἡ ἀγωνιῶσα γυναῖκα μου, τὴν τύχη μου ἔπειτα ἀπὸ δύο χρόνια. Χαρά της καὶ ἀγωνία, συγχρόνως. Χαρά της, γιατὶ μάθαινε, ἐπὶ τέλους, καὶ ἐβεβαιοῦτο κατὰ τόσο ἐπίσημο τρόπο, ὅτι ζῶ· ἀγωνία, γιατὶ τὸ πεδίον τῆς μάχης εἶναι πάντοτε σκληρό), πλήρης ὑπερηφανείας: «Ἔχω νὰ ἀναγγείλω μίαν εὐχάριστον εἴδησιν εἰς τὸ Ἔθνος. Τὸ Ἐκστρατευτικὸν Ἑλληνικὸν Σῶμα δὲν εὑρίσκεται πλέον στὴ Μ. Ἀνατολή, εὑρίσκεται στὴν Ἰταλία, καὶ κατέχεται ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἀπόφασι, ὅπως ἀποπλύνῃ τὴν ντροπὴν καὶ ἀνανεώσῃ τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος. Ἐκφράζω δημοσίᾳ τὴν βαθεῖαν μου εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸ Στρατηγεῖον Μ. Ἀνατολῆς, στὴ θερμὴ στοργὴ τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ ταχίστη ἐπίτευξις τοῦ εὐχαρίστου αὐτοῦ ἀποτελέσματος καὶ ἀπονέμω δημόσιον ἔπαινον πρὸς τοὺς ἡγήτορας τοῦ στρατοῦ μας. Ὅταν πρὸ δύο μηνῶν ἀνελάβομεν τὴν Προεδρίαν τῆς Κυβερνήσεως, ὑπεσχέθημεν τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ στρατοῦ καὶ ἤρχισεν αὐτή». Ἐπὶ πλέον ἐλήφθη εἰς τὴν Ταξιαρχίαν τὸ ἑξῆς μήνυμά του:

«Πάλλονται αἱ καρδίαι μας στὸ ἄγγελμα, ὅτι ἡ κυανόλευκος κυματίζει στὴν Ἰταλία, ἔναντι τῶν κοινῶν ἐχθρῶν. Στὴν πορεία πρὸς τὴν δόξαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, σᾶς συνοδεύουν αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ προσδοκίαι τοῦ Ἔθνους».

Ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ ἀτμοπλοίου, παρουσιάσθη εἰς τὸν ταξίαρχον ὁ Ἄγγλος ἀντισυνταγματάρχης Μὰκ Γκάσλουν ἀπεσταλμένος τοῦ στρατηγοῦ Φράϋμπεργκ, εὑρισκομένου εἰς τὴν γραμμὴν μάχης, ἵνα διαβιβάσῃ τοὺς χαιρετισμούς του καὶ βοηθήσῃ τὴν Ταξιαρχίαν εἰς τὴν πρώτην ἐγκατάστασίν της. Ἡ Ταξιαρχία ἐτηλεγράφησε εἰς τὸν στρατηγόν: «Ἔπειτα ἀπὸ τέσσαρα χρόνια μιὰ Ἑλληνικὴ μονάς, ἡ ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία εὑρίσκεται καὶ πάλιν κοντά σας» καὶ ὑπέβαλε τὰς εὐχαριστίας της.

Ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἡ Ταξιαρχία κατηυλίσθη εἰς ἀπόστασιν 10 χιλμ. Β. τοῦ Τάραντος καὶ ἀπὸ τῆς ἑπομένης ἤρχισε καὶ πάλιν τὴν ἐκπαίδευσίν της, ἡ ὁποία διήρκεσε ἀπὸ 12—20 Αὐγούστου. Μᾶς ἐπεσκέφθη ἐπίσης καὶ ὁ ἀντισυνταγματάρχης ΠΕΡΝΙΝΣ, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ διοικητοῦ τῆς 8ης Στρατιᾶς Ὄλιβερ Λίς. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 38)2)16.8.44 διαταγῆς τοῦ Στρατηγείου τοῦ 2ου Νεοζηλανδικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος, ἡ Ταξιαρχία ὑπήχθη ὑπὸ τὰς διαταγάς του. Τὴν 17ην Αὐγούστου, ἡ Ταξιαρχία παρετάχθη πρὸς ἐπιθεώρησιν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Φράϋμπεργκ. Κατὰ τὴν παράταξιν ταύτην διὰ πρώτην φορὰν ἐκυμάτισαν καὶ ἐπὶ Ἰταλικοῦ ἐδάφους αἱ πολεμικαὶ σημαῖαι τῶν ταγμάτων της. Ἀνεξερεύνητοι πράγματι αἱ θεῖαι βουλήσεις... Ἡ Ἑλλὰς τὴν ὁποίαν ἠθέλησαν νὰ ὑποδουλώσουν οἱ Ἰταλοί, ἦλθεν διὰ τῶν τέκνων της νὰ πολεμήσῃ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των. Ὁ Φράϋμπεργκ ἐξέφρασε τὸν ἐξαιρετικὸν ἐνθουσιασμόν του ἀπὸ τὴν παράστασιν τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὴν ἐξαιρετικήν του ἐντύπωσιν, διότι οἱ στρατιῶται τὸν κοίταξαν κατάματα. Ὡμίλησε μὲ καταφανῆ χαράν, διότι θὰ εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγάς του

καὶ πάλιν Ἕλληνας καὶ ἐνεθυμήθη τὴν ἀγάπην ποὺ ἐξεδήλωσαν οὗτοι πρὸς τοὺς Νεοζηλανδούς, τῶν ὁποίων πολλοὺς ἀπέκρυψαν καὶ τελικῶς ἐφυγάδευσαν μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. «Ὁ Νεοζηλανδικὸς λαὸς οὐδέποτε θὰ τὸ λησμονήσῃ», ἐτόνισε ὁ στρατηγός. Μὲ ἐνθουθιασμὸν δὲ ζητωκραυγάσας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἐπέταξε ἀπὸ τὴν χαράν του τὸ πηλίκιόν του εἰς τὸν ἀέρα εἰς ἔνδειξιν ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης.

Ἐξ ἄλλου, ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας, ἐτονίσθη ἡ συμμετοχὴ τοῦ στρατηγοῦ Φράϋμπεργκ εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 6—28 Ἀπριλίου εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ μέχρι 30 Μαΐου 1941 εἰς τὴν Κρήτην καὶ κατέληξε εἰς τὴν ἀπόλυτον χαρὰν καὶ τὴν πίστιν του διὰ τὴν Ταξιαρχίαν, διότι ὑπήχθη ὑπὸ τὰς διαταγάς του. Εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ταξιαρχίας, ἐγνωστοποιήθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἡ προσεχὴς μεταστάθμευσις τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὸν χῶρον τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Σώματος. Ἡ πλήρης συγκέντρωσις τῆς Ταξιαρχίας συνεπληρώθη τὴν 18ην Αὐγούστου, διότι τὴν προτεραίαν εἶχον ἀφιχθῆ τὰ ὀχήματα ταύτης, τὰ ὁποῖα μετεφέροντο δι' ἑτέρου ἀτμοπλοίου.

Τὴν 19ην Αὐγούστου ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. Ζ)1693)19.8.44 διαταγὴ τῆς περιφερείας Τάραντος, περὶ μετασταθμεύσεως τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὴν περιοχὴν Σπολέτο, ἐγγὺς τῆς ζώνης ἐπιχειρήσεων καὶ ἀπεστάλη ἀπὸ τὴν 21ην ἡ σχετικὴ στρατοπεδία. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐλήφθη ἀπὸ τὸν στρατηγὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς τὸ κάτωθι τηλεγράφημα: «Ἄκρως ἀπόρρητον. Προσωπικὸν διὰ Ταξίαρχον Τσακαλῶτον ἀπὸ στρατηγὸν Λές. Στέλλω εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ταξιαρχίαν ἐγκάρδιον καλῶς ὡρίσατε εἰς τὴν 8ην Στρατιὰν καὶ σᾶς εὔχομαι τὴν καλυτέραν τύχην. Ὄλιβερ Λίς».

Ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας, δὲν ἔπαυσα νὰ σφυρηλατῶ καθημερινῶς, μὲ ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονὴν τὸ ἠθικὸν τῆς Ταξιαρχίας. Ἀπετέλεσε τοῦτο τὴν μεγαλυτέραν μου προσπάθειαν. Ὁ ἀδελφικός μου φίλος στρατηγὸς Γρανίτσας, τονίζων τὴν δυσχέρειαν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης, ἔλεγε: «Ἡ προπαρασκευὴ τῆς μονάδος ταύτης πρὸς **πόλεμον θὰ εἶνε μεγαλύτερον κατόρθωμα ἀπὸ** τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς ταύτης τῆς μάχης». Καὶ ἡ γνώμη του αὐτὴ ἦτο ἡ μεγαλυτέρα ἀλήθεια. Δὲν ἦτο μόνον προπαρασκευὴ διὰ τὴν μάχην ἔπειτα ἀπὸ ὁλοκλήρου 4ετίας ἀπουσίαν καὶ ἄρνησιν συμμετοχῆς εἰς ἀγῶνας (στάσις Μ. Ἀνατολῆς), ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησις τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς ἠρεμίας ἔναντι τῶν Ἰταλῶν, τοὺς ὁποίους δικαίως τόσον ἐμισοῦμεν ὅλοι μας. Σήμερον, ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια ποὺ γράφω τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, μὲ εὐγνωμοσύνην στρέφω τὴν σκέψιν μου πρὸς ὅλους τοὺς συμπολεμιστάς μου τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας, διότι μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ἐτήρησαν τὰς σχετικὰς ὁδηγίας μου (ἀριθ. πρωτ. 4584) τὰς ὁποίας προσωπικῶς ἐκοινοποίησα διὰ μεγαφώνου τοῦ πλοίου τὴν 10ην Αὐγούστου τοῦ 1944 ἐπὶ τῇ προσεγγίσει μας εἰς τὸ Ἰταλικὸν ἔδαφος. Καὶ τὰς ἐτήρησαν ἀκόμη εἰς μεμονωμένας περιπτώσεις ποὺ προεκλήθησαν ἀπὸ Ἰταλούς, ποὺ δὲν ἠθέλησαν νὰ τοὺς πωλήσουν ζητηθέντα εἴδη. Συνεκρατήθησαν μὲ μιὰ βλασφημία: «τί νὰ σοῦ κάμω..., φταίει ὁ Τσακαλῶτος».

Ὁπωσδήποτε ἦτο συγκινητικὴ ἡ συμπεριφορὰ τῶν μελῶν τῆς Ταξιαρχίας ἔναντι τῶν πεινασμένων Ἰταλοπαίδων καὶ πτωχῶν Ἰταλῶν. Ἐμοιράζοντο καὶ ἐδῶ τὸ συσσίτιό τους. Μόλις μοὶ ἐγνώσθη ἡ προσεχὴς μετακίνησίς μας ἀπὸ τοῦ Τάραν-

τος εἰς τὴν περιοχὴν Σπολέτο καὶ Φολίνο, Β. τῆς Ρώμης, ἐζήτησα ὅπως τηρηθῇ ἡ δοθεῖσα ἄλλοτε ὑπόσχεσις εἰς τὴν διαλυθεῖσαν ΙΙ Ταξιαρχίαν καὶ ἡ Ταξιαρχία μας παρελάση διὰ τῆς κυριωτέρας ὁδοῦ τῆς Ρώμης μὲ ἀναπεπταμένας τὰς Ἑλληνικὰς σημαίας της, ὡς μίαν ἀμοιβὴν καὶ ἀνταπόδοσιν ἔναντι τοῦ Ἰταλικοῦ δολοφονικοῦ ἐγκλήματος. Διημείφθη σχετικὴ ἀλληλογραφία μου μὲ τὸν στρατηγὸν Φράϋμπεργκ (ἴδε εἰς τὸ παράρτημα τὰς σχετικὰς ἐπιστολάς). Δυστυχῶς, διὰ λόγους ψυχολογικοὺς καὶ πολιτικῆς ἔναντι τῶν Ἰταλῶν, οἱ ὁποῖοι πλέον ἦσαν σύμμαχοι!!, ὡς μοὶ ἐτόνιζεν ὁ στρατηγός, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἡ αἴτησίς μου αὐτή, ἀλλὰ ἐνεκρίνετο ἡ ἀποστολὴ στρατιωτῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Ρώμης. Δοθέντος ὅτι δὲν ἦτο αὕτη ἡ πρόθεσίς μου, δὲν ἀπεδέχθην τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. «Ἢ ὅλοι ἢ κανεὶς» καὶ δὲν ἔδωκα οὐδὲ εἰς ἕνα στρατιώτην ἄδειαν ἐπισκέψεως.

Ὁπωσδήποτε, ἀπὸ 23ης Αὐγούστου ἤρξατο ἡ ὑπερήφανος διαδρομὴ τῆς Ταξιαρχίας, τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας, ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους, ἀπὸ Νότου πρὸς Βορρᾶν, διαδρομὴ 650 χιλιομέτρων καὶ πλέον διὰ τοῦ δρομολογίου Τάρας — Τζόγια — Νικάντρο — Βιτόντο — Ἄντρια — Κανόζα — Σερνιόλα — Φότζια Σὰν Σεβέρο — Τέρμολι — Βάστο — Ὀρτόνα — Πεσκάρα — Πόπολι — Ἀκουΐλα — Ριέτι — Σπολέτο. Μονάδες ἄλλαι ἐκινήθησαν ὁδικῶς καὶ ἄλλαι σιδηροδρομικῶς. Τὴν νύκτα τῆς 23ης Αὐγούστου ἡ φάλαγξ ἐστάθμευσεν εἰς Κανόζα. Τὴν 24ην εἰς Βάστο. Τὴν 25ην εἰς Ἀκουΐλα. Τὴν δὲ ἑσπέραν τῆς 26ης εἰς Φολίνο 6 χιλιόμετρα Β. τοῦ Σπολέτο. Ἡ διαδρομὴ αὕτη ἦτο ὑπερήφανος, χαροποιός, πατριωτική. Τὰ Ἑλληνικὰ τραγούδια γεμίζανε τὸν ἀέρα, διαρκῶς καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν δυνάμωναν διὰ μέσου κατῳκημένων χώρων καὶ οἱ πόρτες καὶ τὰ παράθυρα ἄνοιγαν διάπλατα γιὰ νὰ ρωτήσουν οἱ Ἰταλοί: «τί συμβαίνει, ποιοί εἶνε;» καὶ νὰ παίρνουν τὴν ἀπάντησιν: «ΓΚΡΕΤΣΙ». Ἦτο ἡ πρώτη μας μεγάλη ἀμοιβὴ καὶ χαρά. Τὴν δεύτερη ὁ Θεὸς μᾶς τὴν ἐπεφύλασσε στὴν ἐπιστροφὴ μας εἰς Ἀθήνας, στὰ ἅγια χώματα τῆς πονεμένης πατρίδος μας.

Μετὰ τὴν συγκέντρωσίν της, ἐλήφθη διαταγὴ τῆς ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχίας, ὅτι ἡ Ταξιαρχία ὑπήχθη τακτικῶς ὑπὸ ταύτην.

Τὴν 27ην Αὐγούστου ἀπεστάλη εἰς τὸν διοικητὴν τῆς 8ης Στρατιᾶς τὸ κάτωθι τηλεγράφημα: «ΙΙΙ Ε Ο Τ συγκεντρωθεῖσα καθωρισθέντα χῶρον ἀπὸ 26ης ἑσπέρας, ὑποβάλλει ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν εἰς τὴν ἡρωϊκὴν καὶ ἔνδοξον 8ην Στρατιάν. Ἀναμένει ἀνυπομόνως εἰσέλθῃ εἰς μάχην».

Ἡ ἀπάντησις δὲν ἤργησε καὶ ἐλήφθη τὸ κάτωθι τηλεγράφημα τοῦ στρατηγοῦ Λίς: «Ἐκ μέρους 8ης Στρατιᾶς μετ' εὐγνωμοσύνης ἀποδέχομαι ὑμετέρους ἐγκαρδίους χαιρετισμούς. Σᾶς καλωσορίζομεν νὰ πολεμήσητε μὲ αὐτὴν τὴν Στρατιὰν ὡς τμῆμα τῆς μεγάλης Ν.Ζ. Μεραρχίας καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ταχέως θὰ ἑτοιμασθῆτε διὰ μάχην ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ Φράϋμπεργκ. Ἡ ΙΙΙ Ε Ο Τ οὖσα ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ Μονὰς ἥτις ἐπιστρέφει εἰς εὐρωπαϊκὸν ἔδαφος, θὰ παίξῃ τὸ μέρος της εἰς τὴν συμμαχικὴν νίκην καὶ θὰ κερδίσῃ νέας τιμὰς διὰ τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα. Καλὴ τύχη. Ἡ Ἑλλὰς θὰ νικήσῃ». (Ἡ τελευταία φράσις ἀνεγράφετο ἑλληνιστί).

Ἡ ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχία ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὑπήχθημεν, ἐκινεῖτο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὑποστρατήγου Οὐέϊρ ἐκ Σιένας εἰς τὴν περιοχὴν Φαλκουέρα — Τζέστ, ὄπισθεν τῆς παρατάξεως τῆς 8ης Στρατιᾶς, ὡς ἐφεδρεία τῶν Βρεταννικῶν Μονάδων.

Τὴν 28ην Αὐγούστου ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας ἐκλήθη εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ν.Ζ. Μεραρχίας, ἵνα ἐνημερώση τοῦτον ὁ στρατηγὸς Φράϋμπεργκ περὶ τῆς πιθανῆς χρησιμοποιήσεώς της μετὰ τῆς ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχίας. Ἡ πρόθεσις τοῦ στρατηγοῦ ἦτο νὰ μετασταθμεύση ἡ Ταξιαρχία εἰς Τζέστ, νὰ διεξαχθῇ μία ἄσκησις ἀμυντικῆς ἐγκαταστάσεως ὁλοκλήρου τῆς Ταξιαρχίας καὶ λειτουργίας τοῦ σχεδίου πυρὸς πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ, διότι ὡς πρώτη ἐντολὴ μάχης θὰ ἦτο ἡ ἀνάληψις ἀμυντικοῦ τομέως. Πράγματι, βάσει τῶν προφορικῶν ὁδηγιῶν, ἡ Ταξιαρχία μετεκινήθη καὶ κατηυλίσθη τὴν 30ην Αὐγούστου 3 χιλιόμετρα Ν. Τζέστ, ἀπὸ τῆς 16ης ὥρας. Τὴν 31ην Αὐγούστου, ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας παρουσίασε εἰς τὸν στρατηγὸν Φράϋμπεργκ τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἐπιτελείου καὶ τῶν Μονάδων. Τὴν 2αν Σεπτεμβρίου ἔλαβε χώραν ἄσκησις τῆς Ταξιαρχίας, ἵνα πεισθῇ αὐτοπροσώπως ὁ στρατηγὸς Φράϋμπεργκ διὰ τὸν βαθμὸν ἐκπαιδεύσεως ταύτης. Ἐπηκολούθησε, τρόπον τινά, καὶ προφορικὴ ἐξέτασις ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, ἰδιαίτατα τῶν Διοικήσεων.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐπείσθη ὁ στρατηγός, ὅτι ἤμεθα πλέον ὥριμοι διὰ συμμετοχὴν εἰς μάχην καὶ ἀνεφέρθη πρὸς τοῦτο.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀνεφύη καὶ μία διχογνωμία μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ: Κατὰ τὴν συζήτησίν του πρὸς τὸν συνταγματάρχην διοικητὴν τοῦ πεδινοῦ Συντάγματος πυροβολικοῦ Μανιδάκην, τοῦ ἐγνωστοποίησε, ὅτι πιθανὸν τὸ Σύνταγμα νὰ διατεθῇ μακρὰν τῆς Ταξιαρχίας δι᾽ ὑποστήριξιν ἄλλης Μονάδος. Ὁ Μανιδάκης ἐδέχθη τοῦτο ἀδιαμαρτυρήτως, ἂν ὄχι καὶ ἀσμένως. Ὅταν μοὶ ἐγνώσθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Φράϋμπεργκ, κατέκρινα τὸν συνταγματάρχην Μανιδάκην διὰ τὴν ἀδιαμαρτύρητον ἀποδοχήν, ἐπεξήγησα τοὺς ψυχολογικοὺς *ἀσυμφόρους λόγους καὶ κατέληγα ὅτι τὸ ἐκστρατευτικὸν σῶμα θὰ ἐμάχετο συνολικῶς ἄνευ οὐδεμιᾶς οἱασδήποτε ἐκτροπῆς ἐκ τοιαύτης γραμμῆς, τὸ δὲ πυροβολικόν της θὰ ἀπετέλει τὸν πυρῆνα στοιχισμοῦ οἱουδήποτε διατιθεμένου αὐτῇ πυροβολικοῦ. Παρεκάλουν δὲ τὸν στρατηγὸν νὰ ἄρῃ τυχὸν ληφθεῖσαν ἀντίθετον ἀπόφασιν.* Ὁ στρατηγὸς κατενόησε πλήρως τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος καὶ συνεμορφώθη πρὸς τὴν διατυπωθεῖσαν παράκλησίν μου.Πάντως, τὸ Σύνταγμα πυροβολικοῦ μετεκινήθη ἐνωρίτερον τῶν λοιπῶν Μονάδων, τὴν 3ην Σεπτεμβρίου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ποταμοῦ Μετασῦρο πρὸς ὑποστήριξιν Μονάδων τοῦ Ι Καναδικοῦ Σώματος Στρατοῦ μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὴν μάχην.

Ἀπὸ τῆς συγκεντρώσεώς μας εἰς τὴν περιοχὴν Τζέστ, ἠκούετο ὁ κρότος τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῆς ὑπεριπταμένης ἀεροπορίας. Ὁ στρατηγὸς Φράϋμπεργκ μοὶ ἀπέστειλε ὡς σύνδεσμον τὸν ἐξαίρετον καὶ πολλάκις τραυματίαν ἀντισυνταγματάρχην Ν. Ζηλανδὸν Aked, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τὴν Ταξιαρχίαν καὶ μετέπειτα εἰς Ἑλλάδα, πιστὸς φίλος καὶ σύμβουλος πάντοτε. Ὑπῆρξε παντοῦ καὶ πάντοτε γενναῖος, ἀδιαφορῶν δι᾽ οἱονδήποτε κίνδυνον, τραυματισθεὶς εἰς μίαν τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Ταξιαρχίας. Ἦτο ἐξ ἐκείνων ποὺ εἶχαν πολεμήσει στὴν Ἑλλάδα τὸ 1941.

Μὲ μοναδικὴν σκέψιν πάντοτε τὴν διατήρησιν τοῦ ἠθικοῦ, ἐξέδωκα τὴν 2αν

Σεπτεμβρίου ἡμερησίαν διαταγὴν προπαρασκευῆς, οὕτως εἰπεῖν, τῆς μάχης μας πρὸς τοὺς Γερμανοὺς καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐτόνιζον τὰς ὑποχρεώσεις μας καὶ ἔναντι τῆς Ἱστορίας μας καὶ ἀκόμη, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐκδικηθῶμεν τὰς τόσας σκληρότητας τῶν Γερμανῶν. Ἐτόνιζον δὲ εἰς τοὺς ἀξιωματικούς, ὅτι ὤφειλον νὰ εἶνε εἰς τὸν στίβον τῆς τιμῆς, οἱ ἐμπνευσμένοι ὁδηγοί, οἱ ὁδηγοὶ τοῦ καθήκοντος, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς θυσίας, εἰς δὲ τοὺς στρατιώτας νὰ συσπειρωθοῦν περὶ τοὺς ὑπερόχους ἡγήτοράς των καὶ ὑπενθύμιζον τὸ Ἑλληνικὸν «Ἀέρα». Σημειῶ, ὅτι ἡ ὅλη διαγωγὴ καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν ὁπλιτῶν τῆς Ταξιαρχίας ἦτο τοιαύτη, ὥστε εἶχον ἀπόλυτον πεποίθησιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν.

Ἀλλὰ ἡ ὑπέροχη συμπεριφορὰ τῶν ὁπλιτῶν μας ἔκαμε τοιαύτην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Ἰταλούς, ὥστε νὰ ἐκφράζωνται μὲ τὰ κολακευτικώτερα λόγια καὶ μὲ ἀπορίαν διὰ τὰς κατηγορίας ἐναντίον μας ὑπὸ τοῦ Μουσολινικοῦ καθεστῶτος. Ἦτο συγκινητικὸν τὸ θέαμα, οἱ στρατιῶται μας νὰ καταυλίζωνται ἐγγὺς ἀμπελώνων καὶ νὰ μὴ θίγωσι οὔτε ἕνα σταφύλι. Ὡς ἀνταμοιβὴν τῆς τοιαύτης ὑπερόχου συμπεριφορᾶς, διέταξα τὰς Διοικήσεις νὰ ἀγοράζωσι ὅλα τὰ σταφύλια τῆς ἐγγὺς περιοχῆς καὶ οἱ στρατιῶται νὰ κόπτωσι κατὰ βούλησιν. Καὶ οἱ στρατιῶται μας τὰ ἐμοιράζοντο μὲ τοὺς Ἰταλόπαιδας καὶ τοὺς πτωχοὺς Ἰταλούς.

β) ΠΡΟ ΤΗΣ ΓΟΤΘΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ. ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΣΤΗ ΜΑΧΗ Ἢ Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΚΑΛΑΜΑ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ ΤΟΥ 1940 ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΤΑΛΙΚΟΝ ΡΟΥΒΙΚΩΝΑ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ ΤΟΥ 1944

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΣΗΜΑΙΩΝ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ, ΑΠΑΡΧΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΣΗΜΑΙΩΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΑΣ

Κατόπιν διαταγῆς τῆς ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχίας, διετάχθη ἡ μεταστάθμευσις τῆς Ταξιαρχίας πρὸς τὴν περιοχὴν Ν. Φανό. Τὴν πρωίαν τῆς 5ης Σεπτεμβρίου ἐκινήθη ὁλόκληρος ἡ Ταξιαρχία ὁδικῶς ἐκ τῆς περιοχῆς Τζέστ καὶ ἀφίχθη τὴν 18ην ὥραν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σάντα Μαρία Πιετράφικα, ὅπου καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς V Καναδικῆς Μεραρχίας, προσωρινῶς ὡς ἐφεδρεία αὐτῆς. Τὸ πυροβολικὸν τῆς Ταξιαρχίας τεθὲν πλέον ὑπὸ τὰς διαταγάς της ἤρχισε ἀπὸ τῆς 11.30 ὥρας τῆς 5ης Σεπτεμβρίου νὰ βάλλη κατὰ τῶν ἐχθρικῶν θέσεων ἐπὶ τοῦ Κοριάνο. Ἤδη ἡ Ταξιαρχία εὑρίσκεται ἐντὸς τῆς ζώνης ἐπιχειρήσεων καὶ εἰς ἀπόστασιν 8 χιλμ. ἀπὸ τῆς γραμμῆς μάχης καὶ ὑπὸ τὴν ἐχθρικὴν ἀεροπορίαν, χωρὶς ὅμως αὐτὴ νὰ ἔχη ὑπεροχήν.

Εὑρισκόμεθα ἔναντι τῆς περιφήμου Γοτθικῆς γραμμῆς. Αὕτη εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ 1944. Εἶχε ἀρχίσει ἡ προπαρασκευή της ἐπὶ ἑνὸς μετώπου 450 χιλμ., νοτίως τοῦ Ἄρνο - Φλωρεντίας καὶ βορείως τῶν πόλεων Ἀρέτσο, Ἄνω Τιβέρεως, Πέργκολας καὶ Ἀγκούς, ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1943. Ἀντιαρματικαὶ τάφροι, ἐκτεταμένα ναρκοπέδια καὶ χαρακώματα καὶ πυργίσκοι κατεστραμμένων ἁρμάτων, κατέστησαν ἰσχυροτάτην τὴν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν τῶν Γερμανῶν.

Ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1944 εὑρίσκοντο εἰς Ἰταλίαν δύο Στρατιαί, ἡ V καὶ ἡ VIII, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἀλεξάντερ, δυνάμεως 20 Μεραρχιῶν καὶ 8 Ταξιαρχιῶν.

Ἡ VIII Στρατιὰ διετίθετο ἀνατολικῶς καὶ ἡ V δυτικῶς. Ὁ Ἀλεξάντερ ἀπεφάσισε πρῶτα τὴν ἐπίθεσιν διὰ μόνης τῆς VIII Στρατιᾶς καὶ διὰ ταυτοχρόνου ἐπιθέσεως τῶν 3 Σωμάτων Στρατοῦ (1ον Καναδικόν, 2ον Πολωνικόν, 5ον Βρεταννικόν. Δύναμις VIII Στρατιᾶς, 11 Μεραρχίαι καὶ 4 τεθωρακισμέναι Ταξιαρχίαι).

Οἱ Γερμανοὶ διέθετον δύο Στρατιὰς τὴν Χ καὶ XIV (28 Μεραρχίαι, ἐξ ὧν 2 Ἰταλικαὶ) ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ Κέσερλιγκ. Κατὰ τὸ σχέδιον τῶν συμμάχων, τὸ 2ον Πολωνικὸν Σῶμα θὰ διετίθετο πρὸς κατάληψιν τοῦ ΒΔ τοῦ Πεζάρο ὑψιπέδου. Τὸ 1ον Καναδικὸν Σῶμα πρὸς κατάληψιν τοῦ Δ. Πεζάρο ὑψιπέδου καὶ ἐκεῖθεν ἐπέκτασις καὶ ἐπὶ τοῦ τομέως τοῦ Πολωνικοῦ Σώματος, μὲ σκοπὸν νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς κυρίας ὁδοῦ πρὸς Κατόλικα καὶ ἐκεῖθεν προέλασις κατὰ μῆκος αὐτῆς πρὸς Ρίμινι. Τὸ 5ον Βρεταννικόν, ἔτι δυτικώτερον, ἐπὶ τοῦ ὀρεινοῦ ἐδάφους. Ἡ δυτικῶς V Στρατιὰ θὰ ἐβοήθει τὰς ἐπιθετικὰς ἐνεργείας τῆς VIII Στρατιᾶς, προπαρασκευάζουσα τὴν διάσπασιν τῦ κέντρου τῆς Γερμανικῆς τοποθεσίας κατὰ τὸν ἄξονα Φλωρεντίας - Βολωνίας. Ὁ Ἀλεξάντερ ἤλπιζε, ὅτι ἡ ἐπίθεσις τῆς VIII Στρατιᾶς θὰ ἠνάγκαζε τοὺς Γερμανοὺς νὰ ἀποσύρουν δυνάμεις ἀπὸ τὸ κέντρον διὰ νὰ ἀποτρέψουν τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἀριστεροῦ των (ἀνατολικοῦ) πλευροῦ, ὁπότε θὰ ἐξετοξεύετο ἡ 5η Στρατιά.

Οἱ Γερμανοὶ εἶχον διαθέσει 19 Μεραρχίας διὰ τὴν ἄμυναν τῆς κυρίας τοποθεσίας.

Τελικῶς, ἡ διάταξις τῆς VIII Στρατιᾶς: Τὸ 2ον Πολωνικὸν Σῶμα κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Μετάουρο ἀπὸ Ἀδριατικῆς ἐπὶ μήκους 12 χιλμ. (2 Μεραρχίαι, 1 Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία). Τὸ 1ον Καναδικὸν ἐπὶ μετώπου 3.500 μ. (1 Μεραρχία καὶ 5 Τεθωρακισμέναι Μεραρχίαι). Τὸ 5ον Ἀγγλικὸν Σῶμα ἐπὶ μετώπου 40 χιλμ. (4 Μεραρχίαι πεζικοῦ, 1 Τεθωρακισμένη μὲ 2 Τεθωρακισμένας Ταξιαρχίας). Ἐφεδρεία, ἡ ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχία ὑφ' ἣν ὑπήχθη ἡ ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχία μας. Ἔναντι τῆς VIII Στρατιᾶς ἡ Χ Γερμανικὴ μὲ τὸ 56ον Σῶμα ἀριστερὰ (ἀνατολικῶς) μὲ 5 Μεραρχίας πεζικοῦ, ἐξ ὧν ἡ 1 ἠλαττωμένης συνθέσεως καὶ τὸ 31ον Σῶμα Στρατοῦ ὀρεινῆς συνθέσεως εἰς τὸ δεξιόν. Τὸ 56ον εἶχε 3 Μεραρχίας ἐν πρώτῃ γραμμῇ καὶ 1 Μεραρχίαν ἐφεδρείαν εἰς Βολωνίαν. Κατεβλήθη προσπάθεια ὑπὸ τῶν συμμάχων ὅπως τὸ σχέδιον (κίνησις κλπ.) τηρηθῇ μυστικόν. Αἱ προκαταρκτικαὶ ἐπιχειρήσεις διεξήχθησαν ἀπὸ τῆς 15ης Αὐγούστου ἕως 23ης Αὐγούστου. Ἡ κυρία ἐπίθεσις τῆς Στρατιᾶς ἤρχισε μίαν ὥραν πρὸ τοῦ μεσονυκτίου τῆς 25ης Αὐγούστου, ὁπότε ἡ ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία ἐκινεῖτο εἰς τὴν περιοχὴν Σπολέτο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχίας, ἥτις ἐκινεῖτο ἐκ τῆς περιοχῆς Σιένα πρὸς Τζέστ.

Μέχρι τῆς αὐγῆς τῆς 26ης Αὐγούστου οὐδεμία παρουσιάσθη ἀντίστασις. Οἱ Γερμανοὶ εὑρίσκοντο εἰς μίαν ἀνασυγκεντρωτικὴν κίνησιν καὶ λόγῳ τούτου ὑπεχρεώθησαν νὰ παραχωρήσουν ἔδαφος. Τοὺς εἶχε διαφύγει ἡ μυστικὴ συγκέντρωσις τῆς VIII Στρατιᾶς. Ἡ ἀπόστασις ταύτης ἀπὸ τῆς Γοτθικῆς τοποθεσίας, ἦτο 20 χιλμ. καὶ οἱ Γερμανοὶ ἀνέμενον ἐπίθεσιν, ὅταν θὰ προσήγγιζεν. Τὴν 30ὴν Αὐγούστου, οἱ σύμμαχοι διέβησαν τὸν ποταμὸν Φόγκλι καὶ κατέλαβον προκεχωρημένας θέσεις. Τὴν 1ην Σεπτεμβρίου ἐλήφθη ἡ ἐπαφὴ ἐπὶ μετώπου 36 χιλμ. ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τοῦ Μόντε Κάρλο. Τὴν 1ην Σεπτεμβρίου, τὸ Πολωνικὸν Σῶμα κατέλαβε τὸ Πεζάρο καὶ ἀπώθησε τὸν ἐχθρὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Κόγκα. Οἱ Γερμανοὶ ὑπέστησαν πολλὰς ἀπωλείας. Ἀντιληφθέντες τὸν κίνδυνον, ἐπήνδρωσαν τὴν λοφοσειρὰν τοῦ

Κοριάνο διὰ μιᾶς Μεραρχίας ἀλεξιπτωτιστῶν, μιᾶς τεθωρακισμένης, τῆς XXVI. καὶ τῆς XXIX τῶν Γρεναδιέρων καὶ ἐπέτυχον τῇ βοηθείᾳ καὶ τῶν βροχῶν νὰ ἀποκρούσουν τὴν ἐπίθεσιν, ἀπὸ τῆς 4—12 Σεπτεμβρίου. Τὴν 3ην Σεπτεμβρίου τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα πεδινοῦ πυροβολικοῦ ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ 1ου Καναδικοῦ Σώματος εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ποταμοῦ Ματαούρα καὶ ἀπὸ τῆς 11.30 τῆς 5ης Σεπτεμβρίου, ὡς ἐλέχθη, ἔβαλλε κατὰ τῶν ἐχθρικῶν θέσεων ἐπὶ τοῦ Κοριάνο, ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἡ Ταξιαρχία ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς 5ης Καναδικῆς Τεθωρακισμένης Μεραρχίας εἰς περιοχὴν Σάντα Μαρία Πιετράφικα.

Τὴν 6ην Σεπτεμβρίου ἡ τακτικὴ κατάστασις παρουσιάζετο ὡς ἑξῆς: Τὸ Καναδικὸν Σῶμα μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Πεζάρο ἀπώθησε διὰ σκληρῶν μαχῶν τοὺς Γερμανοὺς ΒΔ καὶ ἀπὸ τριημέρου κατέχει τὴν γραμμὴν Ριτσιόνε - ὑψώματα ἀμέσως Ν.Α. τοῦ Κοριάνο. Λόγῳ μὴ προχωρήσεως τοῦ ἀριστεροῦ του—5ον Ἀγγλικὸν Σῶμα—ἀλλὰ καὶ λόγῳ σοβαρᾶς ἀντιστάσεως τῶν Γερμανῶν, ἡ ἀποστολή του μετεβλήθη προσωρινῶς εἰς ἀμυντικήν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐξεχούσης, ἥτις ἐδημιουργήθη ἐκ τῆς καθυστερήσεως τοῦ 5ου Βρεταννικοῦ Σώματος καὶ μέχρι προωθήσεως τούτου. Τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ Ταξιαρχία οὖσα ἐφεδρεία τῆς ἐν γραμμῇ V Καναδικῆς Τεθωρακισμένης Μεραρχίας τίθεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς I Καναδικῆς Μεραρχίας πεζικοῦ.

Τὴν 15ην ὥραν τῆς 7ης Σεπτεμβρίου ὁ ταξίαρχος καλεῖται ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μεραρχίας ταύτης ὑποστρατήγου Βὸξ εἰς τὸ παρὰ τὴν Κατόλικα κύριον στρατηγεῖον του. Ἐκεῖ ἔλαβε τὴν ἐντολήν, ὅπως ἀντικαταστήσῃ κατὰ τὴν νύκτα τῆς 8)9 Σεπτεμβρίου τὴν ἐν γραμμῇ ΙΙΙ Καναδικὴν Ταξιαρχίαν. Ἡ Ταξιαρχία μας ἔπρεπε πρὸς τοῦτο νὰ εἶνε ἑτοίμη πρὸς ἐκκίνησιν διὰ τὴν περιοχὴν Κατόλικα. Πράγματι, ἡ Ταξιαρχία ἤρχισε ἀντικαθιστῶσα μίαν Καναδικὴν ἀπὸ τῆς 20ῆς ὥρας τῆς 8ης Σεπτεμβρίου. Καὶ ἡ ἀντικατάστασις συνεπληρώθη μέχρι τῆς 23ης ὥρας. Ἀπὸ τῆς 12ης ὥρας ἀφίχθη καὶ τὸ Σύνταγμα πυροβολικοῦ τῆς Ταξιαρχίας καὶ κατέλαβε τὰς θέσεις βολῆς πρὸς ὑποστήριξιν. Σταθμὸς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας 2 χλμ. Ν.Α. τοῦ Ριτσιόνε. Ἡ ἀντικατάστασις ἐγένετο ὑπὸ ἐξαιρετικὰς συνθήκας, διότι τοὺς 12 λόχους τῆς Καναδικῆς Ταξιαρχίας ἀντικατέστησαν 9 ἰδικοί μας εἰς τὸ αὐτὸ μέτωπον. Μόνον χάρις εἰς τὴν ἐπιμονήν μου ἔμειναν οἱ διοικηταὶ λόχων καὶ μερικοὶ ἀξιωματικοὶ ἐκ τῶν ἀντικαθιστωμένων. Ὁμοίως ἀφέθησαν δύο οὐλαμοὶ πολυβόλων, οἱ ὅλμοι καὶ 12 ἀντιαρματικὰ ἀντὶ τῶν 24. Τὰ ἅρματα ἀπεσύρθησαν. Ὑπῆρξε σφάλμα τῆς Διοικήσεως ὁ τρόπος καὶ ἡ σπουδὴ ἀντικαταστάσεως, χωρὶς τὴν συμπαράστασιν τῶν ἀντικαθιστωμένων, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας, τὸ πρῶτον θὰ ἐλάμβανον γνῶσιν καὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν συνηθειῶν τοῦ ἐχθροῦ. Ἐκτὸς τούτου, ἤρχισαν ὀργάνωσιν σχεδίων πυρὸς καὶ μέτρων ἀσφαλείας ὑπὸ δυσμενεῖς ὅρους καὶ κατὰ τὴν νύκτα. Παρ' ὅλον τοῦτο, ἡ Ταξιαρχία εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀπόλυτον αὐτοπεποίθησιν καὶ μὲ στερρὰν ἀπόφασιν νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς Γερμανοὺς τὴν θέλησίν της, ὅπως νικήσῃ.

Οἱ Γερμανοὶ ἤρχισαν βάλλοντες ἀπὸ τῆς 3ης ὥρας μέχρι τῆς 6.30 ὥρας μὲ ὅλμους καὶ πυροβολικὸν καὶ ἀφοῦ προσεπάθησαν νὰ διέλθουν διὰ τῶν κενῶν, ἐπετέθησαν διὰ λόχου κατὰ τοῦ 3ου λόχου τοῦ 3ου τάγματος μὲ ἀπασχόλησιν τῶν λοιπῶν μονάδων τῆς Ταξιαρχίας. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν δοκιμασίαν (ἀπώλειαι 9

νεκροί, 21 τραυματίαι) ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται, καίτοι εὑρέθησαν ἀπροσανατόλιστοι, ἀπεδείχθησαν ἀντάξιοι τῶν προσδοκιῶν τῆς Ταξιαρχίας καὶ γενικώτερον τῆς Ἑλλάδος. Τραυματίαι σοβαρώτατα οἱ ὑπολοχαγοὶ Πανόπουλος (μετὰ δίμηνον ὑπέκυψεν) καὶ Κολουμβάκης.

Τὴν 10ην Σεπτεμβρίου ἐπανελήφθη ἡ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ 2ου τάγματος μετὰ καταιγιστικοῦ πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων, ἐφ' ὅλης τῆς γραμμῆς καὶ τοῦ Σταθμοῦ Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας. Ὁμοίως, ἐβομβαρδίσθη καὶ ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Καὶ πάλιν ἀπεκρούσθη ἡ ἐπίθεσις μὲ ἀπωλείας 2 νεκροὺς καὶ 10 τραυματίας μας, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ ὑπολοχαγοὶ Νιάνιος καὶ Τσάγκος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, προσανατολίσθημεν μὲ τὸ ἔδαφος καὶ προέβημεν εἰς συστηματικωτέραν ὀργάνωσιν τοῦ σχεδίου πυρὸς ἀμύνης. Τὴν μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας ταύτης ἐφονεύθη ἐπὶ τοῦ παρατηρητηρίου του ὁ Διοικητὴς τῆς ΙΙΙ μοίρας τοῦ ΙΙΙ Συντάματος πεδινοῦ πυροβολικοῦ ταγματάρχης Στεφανάκης. Εἰς τὸ πεζικὸν ὑπηρέτει καὶ ὁ ἀδελφὸς τούτου, ὁ ὁποῖος εἰς πρόσκλησίν μου, ὅπως ἀποσυρθῇ ἐκεῖθεν τῆς πρώτης γραμμῆς ἠρνήθη ἐπιμόνως—ἀπηχῶν καὶ οὗτος τὸ πνεῦμα τῆς Ταξιαρχίας—τραυματισθεὶς καὶ οὗτος ἀργότερον ἐπικινδύνως, ἀλλὰ διασωθείς, τελικῶς.

Ὁ μέραρχος ἀντιληφθεὶς τὸ σφάλμα του, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς πραγματικότητος, ἠναγκάσθη νὰ περιορίσῃ τὸ μέτωπον τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἠδυνήθησαν τὰ τάγματά της νὰ σχηματίσωσι καὶ τὴν ἐπιβαλλομένην ἐφεδρείαν, ἡ δὲ Ταξιαρχία νὰ ἐξασφαλίσῃ κάποιο βάθος καὶ κλιμάκωσιν, ὥστε νὰ προβῇ καὶ εἰς ἐπιθετικὰς ἀναγνωρίσεις. Ἐν ταυτῷ, ἀπέστειλε τὸ κάτωθι τηλεγράφημα πρὸς τὴν Ταξιαρχίαν: «Μόλις τώρα ἔλαβον ἀναφορὰν χθεσινοβραδυνῆς μάχης. Εὖγε. Στρατηγὸς διοικητὴς Ι Καναδικῆς Μεραρχίας Βόξ».

Ὁ ἐχθρὸς ὑπερέχων τῶν θέσεών μας εἶχε καλλίστην παρατήρησιν ἐπὶ τῶν γραμμῶν μας.

Τὰ τάγματα, παρ' ὅλον τοῦτο, χρησιμοποιοῦντα καταλλήλως, ὅσον τὸ δυνατόν, τὸ ἔδαφος, ἀπέστειλαν κατὰ τὴν 11ην Σεπτεμβρίου περιπόλους δυνάμεως διμοιρίας πρὸς τοὺς συνοικισμοὺς Σὰν Λορέντζο καὶ Μοναλντίνι πρὸς ἐξακρίβωσιν ἂν κατέχωνται, καὶ σύλληψιν αἰχμαλώτων. Ἐγένοντο δεκταὶ ὑπὸ σφοδρῶν πυρῶν πεζικοῦ, πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων, οὓς οἱ Γερμανοὶ μετέφερον ἐπὶ κάριερ. Οὗτοι κατὰ τὴν ἡμέραν ἀπέκρυπτον περίφημα τὰ ὅπλα των. Ἐκ τῶν ἀναγνωρίσεων ἀπεδείχθη, ὅτι οἱ συνοικισμοὶ οὗτοι κατέχονται ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καλυπτομένου ἐντὸς τῶν οἰκιῶν καὶ ἔχοντος ἰσχυρὸν σύστημα πυρός. Οἱ διοικηταὶ τῶν Ταξιαρχιῶν εἴχομεν προσανατολισθῆ προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ι Καναδικῆς Μεραρχίας ἐπὶ τῶν προθέσεών του πρὸς ἐπίθεσιν διὰ τὴν κατάληψιν τῆς περιοχῆς Ρίμινι.

Τὴν νύκτα τῆς 11—12 Σεπτεμβρίου ἀπεστάλησαν νέαι περίπολοι ὑπὸ ἀξιωματικούς. Μία τούτων, ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Κόρκαν Ι. (τὸν γενναιότατον τοῦτον ἀξιωματικὸν ὅστις συνέχισε τὸν ἡρωισμόν του καὶ κατὰ τοὺς μετέπειτα ἀγῶνας ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τρόπον ὑπερόχως συιγκινητικόν), διετάχθη ὅπως εἰ δυνατὸν καταλάβῃ τὸν συνοικισμὸν Μοναλντίνι. Δυστυχῶς, μὴ ὑποστηριχθεῖσα καλῶς ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ ὑπέστη σοβαρωτάτας ἀπωλείας (4 νεκροὶ καὶ 15 τραυματίαι) μὲ τὸν διμοιρίτην Κόρκαν βαρύτατα τραυματισμένον. Ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν τιμὴν πρὸς τὸν ἡρωισμὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ τούτου τὸ γεγονός, ὅτι ὁ λοχίας Μακανδρέου, ψυχορραγῶν εἶπε: «Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ μὲ τέτοιον ἀξιωματικὸν ἀξίζει νὰ πεθάνη

κανεὶς» καὶ ἔδωκε τὴν ὡραίαν του ψυχήν. Ἐπρότεινα τὸν ὑπολοχαγὸν Κόρκαν τηλεγραφικῶς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, προβιβάσας ἅπαντας τοὺς ὁπλίτας τῆς διμοιρίας ταύτης. Αὐτὴ ἔδωκε εἰς τὴν Ταξιαρχίαν καὶ τὴν χαρὰν τῆς συλλήψεως τῶν πρώτων Γερμανῶν αἰχμαλώτων. Ὁ ὑπολοχαγὸς Κόρκας, καίτοι μὲ πολλαπλᾶ τραύματα, μετὰ πάροδον ὀλίγων ἡμερῶν ἐδραπέτευσε κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὸ Νοσοκομεῖον καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα.

Κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας τῆς 13ης, ἐξεπέμφθησαν καὶ νέαι περίπολοι, αἱ ὁποῖαι καὶ αὖθις διεπίστωσαν, ὅτι κατείχετο ἰσχυρῶς ἡ γραμμὴ Σ. Λορέντζο - Μοναλντίνι - Μοντιτσέλι. Ὁ ἐχθρὸς καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐβελτίωσε τὰς θέσεις του δι' ἀνορύξεως νέων ὀρυγμάτων καὶ πολυβολείων εἰς περιοχὴν Σ. Λορέντζο. Ὅλαι αἱ προσπάθειαί του, ἐξ ἄλλου, ὅπως διασπάσῃ τὴν γραμμήν μας ἀπέβησαν μάταιαι. Οἱ ὁπλῖται μας ἐμάχοντο μὲ τὴν δικαιολογημένην ἐκείνην ἐκδικητικὴν λύσσα, τὴν ὁποίαν ἀπήτει ἡ τόσον βάρβαρος διαγωγὴ τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν κατεχομένην πατρίδα μας, ἐναντίον καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν πεινασμένων παιδιῶν της.

Ἐδόθη κατὰ τὴν 13ην Σεπτεμβρίου ἡ δυνατότης, λόγῳ καὶ τῆς ἐπικειμένης ἐπιθέσεως, προσωπικῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐδάφους ὑφ' ὅλων μας μέχρι καὶ τῶν ἀρχηγῶν ὁμάδων, καθ' ὅσον τὸ πρὸ ἡμῶν ἔδαφος ἦτο γεμᾶτο ἀπὸ οἰκίας καὶ δένδρα, οἱ δὲ χάρται δὲν ἀπέδιδον τὴν ἀκριβῆ μορφὴν τοῦ ἐδάφους. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ᾐσθάνθην τὴν ἐξαιρετικὴν χαρὰν νὰ ἀνακρίνω προσωπικῶς αἰχμαλωτισθέντα Γερμανὸν ὑπολοχαγόν. Τοῦ ἀπαρίθμησα τὰ ἐγκλήματά των, τὰς κακουργίας των, τὴν βαρβαρότητά των, καταλήγων ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα θὰ τὰ πληρώσουν ἀσφαλῶς καὶ ταχύτατα. Εἶνε ἀνάγκη νὰ τονίσω διὰ νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς τὰς τόσας δυσκολίας, ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἶχε ἐξαιρετικὰς πηγὰς πληροφοριῶν τοὺς πολυπληθεῖς φίλους του μεταξὺ τῶν Ἰταλῶν ποὺ ἀφῆκε ὀπίσω του καὶ ποὺ τὸν ἐπληροφόρουν γιὰ κάθε λεπτομέρεια ποὺ τὸν ἐνδιέφερε. Μόνο ἕνα δὲν μποροῦσαν νὰ τοῦ δώσουν οἱ κατάσκοποί του: τὸ ὕψος τοῦ ἠθικοῦ φρονήματος ποὺ κρύβεται στὴν ψυχὴ τοῦ νέου του ἀντιπάλου.

Ἡ Καναδικὴ Μεραρχία ἐπεβεβαίωσε καὶ ἐγγράφως τὴν προφορικὴν διαταγήν της διὰ τὴν ἐπίθεσιν πρὸς κατάληψιν τοῦ Ρίμινι. Ἡ διαταγὴ ὥριζε ὅτι ἡ Μεραρχία μετὰ τῆς 21ης Ταξιαρχίας ἁρμάτων καὶ τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. θὰ ἐπιτεθῇ πρὸς Β.Δ. κατεύθυνσιν ἵνα περικυκλώσῃ τὸ Ρίμινι ἀπὸ Δ. Ὥριζε διὰ τὴν ἐπίθεσιν 4 φάσεις. Π ρ ώ τ η: Κατάληψις τοῦ ὑψώματος Μπελβιεντέρε - Σ. Μαρτίνο - Σ. Κορέντζο. Δ ε υ τ έ ρ α: Κατάληψις ὑψώματος Λὰ Κορσιφίτσιο - Φορτινάτα. Τ ρ ί τ η: Ἐκμετάλλευσις πρὸς σχηματισμὸν προγεφυρώματος ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μαρέτσια καὶ ἀποκοπὴ τῶν ὁδῶν Ρίμινι - Ραβέννα καὶ Ρίμινι - Φόρλι. Τ ε τ ά ρ τ η: Ἐξασφάλισις τοῦ διαδρόμου μεταξὺ τῶν ὑψωμάτων δυτικῶς καὶ τῆς θαλάσσης.

Τὸ ἔδαφος ἐναντίον τοῦ ὁποίου διετάχθη νὰ ἐπιχειρήσῃ κατὰ τὴν νύκτα ἡ Ταξιαρχία μεταξὺ Ριτσιόνε καὶ τοῦ ποταμοῦ Μοριάνο, ἦτο ἔδαφος πεδινόν, διακεκομμένον πλῆρες ἀγροικιῶν, δένδρων καὶ φυτειῶν, τελείως ὠργανωμένον διὰ χαρακωμάτων καὶ πολυβολείων καὶ συνεπῶς, τόσον ἡ προχώρησις ὅσον καὶ ὁ προσανατολισμὸς καὶ ὁ σύνδεσμος τῶν τμημάτων κατὰ τὴν νύκτα ἦτο δυσχερέστατος. Πλεῖσται τῶν οἰκιῶν εἶχον μεταβληθῆ εἰς πραγματικὰ φρούρια μὴ δυνάμενα κατὰ τὴν νύκτα νὰ ἐξουδετερωθῶσι ὑπὸ τῶν πυρῶν μας. Μόνιμα πολυβολεῖα ἐκ μπετὸν ἢ πυργίσκων ἁρμάτων μάχης ἦσαν εἰς κάθε διασταύρωσιν ὁδοῦ. Τὸ καμουφλάρισμα

ἦτο πραγματικὰ ἀριστοτεχνικόν. Πυροβολεῖα καὶ πολυβολεῖα εἶχον τὴν ὄψιν, ἀπὸ ἀποστάσεως ἀκόμη καὶ 100 μέτρων, εἰρηνικῶν καὶ ἀκινδύνων οἰκιῶν. Ἡ ναρκοθέτησις ἦτο πραγματικὰ διαβολική. Πόρτες, παράθυρα, δένδρα, θάμνοι, τὰ πάντα. εἶχον ναρκοθετηθῆ. Αἱ χρησιμοποιηθεῖσαι ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἀπειράριθμοι νάρκαι—δυστυχῶς ἦσαν αἱ περισσότεραι ξύλιναι—δυσχερέστατα ἀνεκαλύπτοντο. Οἱ Γερμανοὶ ὑπῆρξαν πράγματι ἀριστοτέχναι εἰς τὴν ἀμυντικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐδάφους των. Καὶ κάθε τρύπα ἀκόμη ποὺ ἐδημιουργεῖτο σὲ τοῖχο ἀπὸ τὸ δικό μας πυροβολικὸ ἀπετέλει γι' αὐτοὺς πολεμίστρα. Οἱ στρατιῶται μας ὅμως, εἶχον εἰδοποιηθῆ περὶ ὅλων τῶν σατανικῶν παγίδων τῶν Γερμανῶν εἰς ἀπίθανα μέρη, ὥστε νὰ προφυλάσσωνται.

Ἀλλὰ ἡ μεγαλυτέρα προφύλαξις ἦτο ἡ ἡμέρα τοῦ Σταυροῦ, ἡ 14η Σεπτεμβρίου, ἡμέρα τῆς ἐπιθέσεως διὰ τὴν κατάληψιν τῆς γραμμῆς Μπατάρα - Μαλντόνι - Μοναλντίνι - Μοντιτσέλι. Δὲν ὑπῆρχε οὐδὲ εἷς εἰς τὴν Ταξιαρχίαν ταύτην ὁ ὁποῖος νὰ μὴν ἐπίστευε εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Σταυροῦ, εἰς τὴν βοήθειαν τῆς ἡμέρας τοῦ Σταυροῦ. Ἀπὸ τῆς 21ης ὥρας τῆς 13ης, διοικητής, ὑποδιοικητὴς καὶ ἐπιτελάρχης προωθήθησαν εἰς τοὺς προκεχωρημένους Σταθμοὺς Διοικήσεως τῶν 1ου καὶ 2ου ταγμάτων. Ὁ διευθυντὴς τοῦ ΙΙΙ Γραφείου ἐπιχειρήσεων ταγματάρχης Καραδήμας Π. ἐστάλη εἰς τὸ 3ον τάγμα. Ἔπρεπε ὅλαι αἱ διατιθέμεναι ψυχικαὶ καὶ πνευματικαὶ δυνάμεις νὰ τεθῶσι ἐν δράσει διὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ὥστε νὰ κερδηθῆ ἡ νίκη.

Τὰ τάγματα θὰ ἐπετίθεντο: Τὸ 3ον (τάγμα Λουτεράκη Ἀνδρ.) ἀπὸ τῆς 2ας πρωινῆς, ἵνα καταλάβῃ τὴν Μπατάρα καὶ ἀκολούθως τὸ Μαλντόνι. Τὸ 1ον τάγμα (ἀντισυνταγματάρχης Καραβίας Ἰ.) ἀπὸ τῆς 2.30 πρωινῆς ἵνα καταλάβῃ τὸ Μοναλντόνι καὶ κατόπιν πρὸς τὴν καμπὴν Μαράνο. Καὶ τὸ 2ον τάγμα (ταγματάρχης Τζανετῆς) ἀπὸ τῆς 4ης ὥρας ἵνα καταλάβῃ τὸ Μοντιτσέλι καὶ κατόπιν δι' ὑπερκεράσεως τὸ Σὰν Λορέντζο.

Τὸ 3ον τάγμα διετάχθη καὶ ἐκινήθη ταχύτερον, διότι οἱ Καναδοὶ εἶχον ἀποκαλύψει τὸ πλευρόν του. Ὀλίγον μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἀκριβῶς τὴν 0,30 ὥραν τῆς 14ης Σεπτεμβρίου μία διμοιρία ὑπὸ τὸν γενναῖον ὑπίλαρχον Μπουρδάκον κατέλαβε τὴν Μπατάραν εἰς διάστημα μιᾶς ὥρας. Ὑπελείπετο ἡ κατάληψις τοῦ Μοναλντόνι, ἵνα ἐκεῖθεν διευκολυνθῆ ἡ κίνησις τοῦ 1ου τάγματος. Κατὰ τὰ ἐξημερώματα εἶχε συντελεσθῆ καὶ ἡ κατάληψις τούτου. Τὸ 1ον τάγμα κατόπιν προπαρασκευῆς τοῦ πυροβολικοῦ ἐπετέθη τὴν 02.00 ὥραν διὰ τοῦ λόχου Θώμογλου κατὰ τοῦ χωρίου Μοναλντόνι. Τὴν 07.00 ὥραν κατέλαβε κατόπιν σκληροῦ ἀγῶνος τὴν βορείαν παρυφὴν καὶ ὡλοκλήρωσε τὴν κατοχὴν τοῦ χωρίου. Τὴν 9.30 ὥραν, τῇ βοηθείᾳ δύο διμοιριῶν τοῦ λόχου Σπηλιωτοπούλου ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Κορίναν καὶ 3 συμμαχικῶν ἁρμάτων, τὸ 2ον τάγμα ἐξεδήλωσε τὴν ἐπίθεσίν του τὴν 03.45 ὥραν διὰ τοῦ λόχου Ἀρμπούζη, τοῦ ἡρωικωτάτου καὶ ἐξαιρετικοῦ τούτου ἀξιωματικοῦ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, κατὰ τοῦ συνοικισμοῦ Μοντιτσέλι, βοηθοῦν ἔτσι τὴν προχώρησιν τοῦ 1ου τάγματος. Τὴν 4.30 κατέλαβε τὸν συνοικισμὸν πλὴν μιᾶς οἰκίας, ἡ ὁποία μετεβλήθη εἰς φρούριον. Ἐκεῖ συνελήφθησαν καὶ Γερμανοὶ ἀλεξιπτωτισταί. Τὰ ἐνοχλητικώτερα πυρὰ προήρχοντο ἀπὸ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας του, τὸ ὁποῖον οἱ Γερμανοὶ ἐχρησιμοποίουν ὡς παρατηρητήριον καὶ πολυβολεῖον.

Ὁ ἀγὼν εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην παρουσιάζετο τραχύτερος, διότι τὸ τάγμα

ἠνωχλεῖτο σοβαρῶς διὰ πλευρικῶν πυρῶν ἐκ τοῦ χωρίου Σ. Λορέντζο. Μία ἴλη Βρεταννῶν Δραγώνων δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ προχωρήση καὶ τὸ δεξιόν του ἀκάλυπτον, ἐβάλλετο εὐχερῶς. Οἱ ἥρωες ὑπολοχαγοὶ Παλιεράκης καὶ Κατσάρος καὶ 27 ὁπλῖται τοῦ 2ου τάγματος ἐφονεύθησαν εἰς ἀπόστασιν μικροτέραν τῶν 5 μέτρων ἀπὸ τῶν ἐχθρικῶν χαρακωμάτων. Ὁ ὑπέροχος καὶ ἐνθουσιώδης ἔφεδρος ὑπολοχαγὸς Κατσάρος ἐφονεύθη εἰς τὴν θύραν τοῦ κατεχομένου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κτιρίου. Πέντε ἀξιωματικοί, οἱ Πούλμαν, Σταθόπουλος, Γαζαῖος, Χατζηπέτρου καὶ 58 ὁπλῖται ἐτραυματίσθησαν. Αὐτὸς οὗτος ὁ ὑποδιοικητὴς τοῦ τάγματος λοχαγὸς Καραμπότσος ἐτραυματίσθη σοβαρώτατα καὶ ἠχρηστεύθη τὸ χέρι του, προχωρήσας καὶ πέραν τῆς γραμμῆς τῶν τμημάτων μας. Ἦτο χαρακτηριστικῶς γενναῖος. Ὁ τραυματισμός του ἐπέφερε (λόγῳ καὶ τῆς ἰδιότητός του ὡς διοικητοῦ, οὕτως εἰπεῖν, τῆς γραμμῆς μάχης τοῦ τάγματος καὶ τῆς γνωστῆς εἰς τὸ τάγμα γενναιότητός του) πραγματικὴν σύγχυσιν. Ἡ κατάστασις ἦτο κρίσιμος. Διετέθη ὁ μοναδικὸς λόχος ἐφεδρείας ὁ λόχος Πρόκου, καὶ ἔσπευσαν εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ 2ου τάγματος, διαδοχικῶς, ὁ ὑποδιοικητὴς καὶ τελικῶς ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας, ἵνα ἐνισχύσωσι διὰ τῆς παρουσίας των τοὺς ἀγωνιζομένους.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας, τόσον ὁ διοικητὴς τῆς Μεραρχίας, ὅσον καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος, γνωρίζοντες τὴν σκληρότητα ἐδάφους ὀργανώσεως καὶ τὴν λύσσαν τῶν Οὔννων ἐπεσκέφθησαν τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας καὶ διέταξαν τὸν ἐπιτελάρχην ταύτης νὰ διαβιβάση εἰς τὸν ταξίαρχον τὰ συγχαρητήριά των. Χάρις εἰς τὰς καταβληθείσας προσπαθείας ὁ ἀγὼν ἐκερδήθη μὲ πάλην σῶμα πρὸς σῶμα.

Παλίρροια τοπικῶν γεγονότων ἔλαβε χώραν εἰς τὴν ζώνην τῆς Ταξιαρχίας. Δὶς τὸ Μοντιτσέλι, Σ. Λορέντζο, Μοναλντίνι ἀνακατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ δὶς περιῆλθον καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν κατοχήν μας καί, τελικῶς, ἐκρατήθησαν παρὰ τὰς λυσσώδεις προσπαθείας τῶν Γερμανῶν, τὰς ἀντεπιθέσεις καὶ τὰ φονικὰ πυρὰ τῶν πολυβόλων καὶ τῶν ὅλμων. Τὸ πεζικόν μας ἐθριάμβευσε. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, ἡ Ταξιαρχία κατέλαβε τὴν καθορισθεῖσαν γραμμὴν Μπατάρα - Μαλντόνι - Μοναλντίνι - Μοντιτσέλι καὶ ὑπέβαλον τὸ κάτωθι τηλεγράφημα εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως:

«14 Σεπτεμβρίου ὥρα 18.05 ἀριθ. 5927. Ταξιαρχία μαχομένη ἀπὸ 2ας μεταμεσονυκτίου ὥρας καὶ συνεχίζουσα τὸν ἀγῶνα ἐπολέμησε τοὺς Οὔννους σῶμα πρὸς σῶμα καταλαβοῦσα ταχθέντας ἀντικειμενικοὺς σκοπούς. Ἀπέκρουσε λυσσώδεις προσπαθείας των, ἐπιβαλοῦσα τεραστίας ἀπωλείας ἐχθροῦ καὶ ὑποστᾶσα πολλάς. Ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ὑπερέβησαν πᾶσαν προσδοκίαν. Θυσίαι τῆς σήμερον νεκροὶ 2 ἀξιωματικοὶ ὑπολοχαγοὶ Παλλιαράκης καὶ Κατσάρος, ὁπλῖται 27, τραυματίαι 5 ἀξιωματικοί, ὁπλῖται 58. Ἐχθροῦ αἰχμάλωτοι 4 καὶ νεκροὶ ἐπὶ τόπου 30. Τσακαλῶτος».

Ἡ πρώτη μετὰ τῶν Οὔννων γιγαντομαχία, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν μὲ πραγματικὴν λύσσαν, ἀπέδειξε καὶ πάλιν τὴν ἀθάνατον ψυχὴν τοῦ Ἕλληνος, ὅστις εἰς τὴν σύγκρουσιν αὐτὴν ἔβλεπε τὴν μάχην - ἐκδίκησιν καὶ ᾐσθάνετο ὅτι οἱ ὀλίγοι τῆς Ταξιαρχίας ἦσαν ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἔλαχεν ἡ τιμὴ τῆς ἐκδικήσεως καὶ ἐκπληρώσεως τοῦ πόθου ὁλοκλήρου τοῦ στενάζοντος ὑπὸ τοὺς Γερμανοὺς λαοῦ.

Τὴν ἡμέραν τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπετελέσθη τὸ θαῦμα αὐτό. Ὁ

Σταυρὸς μᾶς ἐβοήθησε. Ἡ πρώτη μεγάλη μάχη τῆς Ταξιαρχίας ἐκερδήθη. Ὁ ἐχθρὸς ἀπωθήθη πρὸς τὸν ποταμὸν Μοράνο.

Τώρα μὲ τὴν ἀπόστασιν τοῦ χρόνου, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνη ἀντιληπτὴ ἡ προσπάθεια τῶν ὀλίγων, τῶν ἐκλεκτῶν. Ἴσως, ἡ κάτωθι διαταγή, ἡ ἀναγραφομένη εἰς τὸ σχετικὸν παράρτημα, τῆς ὁποίας ὀλίγαι περικοπαί, ὡς αἱ κατωτέρω, νὰ δώση εἰκόνα τῆς προσπαθείας των, τῆς αὐτοθυσίας των, τοῦ ἡρωισμοῦ των:

«14 Σεπτεμβρίου 1944 ὥρα 23.30. Ζώνη ἐπιχειρήσεων ἐπὶ Ἰταλικοῦ ἐδάφους.

Ἡ μεγάλη θρησκευτικὴ ἡμέρα τοῦ Σταυροῦ εἶνε ἡ ἡμέρα ἡ ὁποία θὰ ἀναγραφῇ εἰς τὸ ἡμερολόγιον τῆς Ταξιαρχίας ὡς «14 Σεπτεμβρίου, ἡμέρα δόξης τῆς Ταξιαρχίας». Οὐδέποτε μονὰς ὀρεινῆς συνθέσεως, οἵα ἡ ἰδική μας, μὲ μόνα μέσα τὸ πυροβολικόν της, μίαν διμοιρίαν ὅλμων καὶ τρεῖς διμοιρίας πολυβόλων, ὁπλισμὸν πολὺ κατώτερον ἐκείνου τὸν ὁποῖον διεθέτομεν ἐν Ἀλβανίᾳ, ἔλαβε ἐντολήν:

1) Νὰ κρατήση εἰς κατ' ἐξοχὴν ἐνεργητικὴν καὶ θεριζομένην ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν πυρῶν τοποθεσίαν, ζώνην μέχρι χθὲς ὁλοκλήρου Μεραρχίας, μὲ ἀνύπαρκτον προστασίαν εἰς τὸ ἐπικίνδυνον δεξιὸν πλευρόν, ἤτοι τὴν παθητικὴν παρουσίαν μιᾶς ἴλης ἁρμάτων, ζώνην ἣν διετήρουν πρὸ ἡμῶν δυνάμεις 15 λόχων, 24 ἀντιαρματικῶν ὅλμων, πολυβόλων μετὰ ἁρμάτων.

2) Νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τὴν νύκτα ἀφιεμένη εἰς τὰ μόνα μέσα της καὶ νὰ ἐκτελέση κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ταύτης ἀγῶνας κατῳκημένων τόπων καὶ δασῶν, εἰς ἔδαφος τὸ ὁποῖον ὑπερήσπιζον Οὖννοι ἀποφασισμένοι μετὰ φρενοβλαβοῦς λύσσης νὰ ἀποθάνωσι παρὰ νὰ παραδοθοῦν καὶ εἰς τὸ ὁποῖον κάθε δένδρον ἦτο καὶ ἐνέδρα, κάθε παράθυρον καὶ αὐτόματον ὅπλον. Ἡ Ταξιαρχία ἐν τῷ συνόλῳ της διὰ τὰς ἀποστολὰς ταύτας–ὦ ἀθάνατη Ἑλλὰς–διέθετε μόνον 110 ὁπλοπολυβόλα καὶ 18 ὅλμους ὅταν ἔναντί της οἱ Γερμανοὶ διέθετον τὰ ἐκλεκτώτερα τμήματα, ἀποφασισμένα εἰς θυσίαν καὶ τῶν ὁποίων εἷς ἕκαστος στρατιώτης ἦτο καὶ ἓν αὐτόματον ὅπλον. Ἡ Ταξιαρχία ἐγνώριζεν ὅτι εἶχε ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν ἀσπίδα: Ἑλλάς. Εἶχε τὴν ψυχήν: Ἑλλάς. Εἶχε τὴν ἐντολήν: Ἑλλάς. Εἶχε τὴν ἀποστολήν: Ἑλλάς. Εἶχε τὴν σκέψιν: Σκλαβωμένη Πατρίς. Εἶχε τὴν ἀπόφασι νὰ νικήση καὶ ἐνίκησε.

Ἀπὸ τῆς 8ης Σεπτεμβρίου, ἀφ' ἧς εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα οὐδεὶς ἡσύχασε, διότι τὸ πυροβολικὸν τοῦ ἐχθροῦ τὸν ἔφθανε ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκετο. Δὲν ὑπάρχει νὺξ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Οὖννοι νὰ μὴ προσεπάθησαν νὰ διασπάσουν μίαν οἱανδήποτε θύραν τῆς Ἑλληνικῆς γραμμῆς. Τὰ πτώματά των ἐκάλυψαν τὰς γραμμάς, ἀλλὰ καὶ αἱ θυσίαι μας, θυσίαι τῆς μικρᾶς Ταξιαρχίας, ὑπῆρξαν ἐξαιρετικαί, διότι ὁ κατακλυσμὸς τῶν πολυβόλων καὶ τῶν ὅλμων ὑπῆρξεν ἐκπληκτικῶς ἔντονος καὶ θεριστικός. Ἡ Ταξιαρχία ἀπεδεκατίσθη, ἀλλὰ ἡ ψυχικὴ δύναμις ἐξουδετέρωσε τοῦτο.

Ἡ 14η Σεπτεμβρίου, ἡ θρησκευτικὴ ἑορτή, ὑπῆρξε τὸ κορύφωμα τῶν προσπαθειῶν τῆς Ταξιαρχίας, διότι κατὰ ταύτην, χάρις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν, ἡ Ταξιαρχία ἐξεπλήρωνε τὴν ἀποστολήν της, μαχομένη ἐπὶ 24ωρον, ἐν συνεχείᾳ τῶν ἀπὸ τῆς 8ης τοῦ μηνὸς ἀγώνων της. Ἡ Ταξιαρχία ἠνδραγάθησε ἐν τῷ συνόλῳ

της. Τὸ Πεζικὸν ἐβροντοφώνησεν. Ἀμύνομαι τῶν πυλῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὑπήρξατε ἀντάξιοι τῶν προσδοκιῶν ἐκείνων ποὺ μᾶς ἀπέστειλαν. Μὴ πικραίνεσθε διὰ τοὺς ἀπόντας. Δὲν εἶνε ἡ ὥρα των. Θ. Τσακαλῶτος».

γ) Ο ΑΓΩΝ ΚΑΤΑΛΗΨΕΩΣ ΤΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΡΙΜΙΝΙ

15 Σεπτεμβρίου

Ἡ Μεραρχία ἀναγνωρίσασα τὴν σκληρότητα τοῦ ἀγῶνος, διέθεσε εἰς τὴν Ταξιαρχίαν πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς ἐνέργειας της μίαν ἴλην ἁρμάτων (16 ἅρματα) τύπου Τσῶρτσιλ. Ἐκ τούτων, διετέθησαν εἰς τὰ τάγματα βάσει τῶν ἐντολῶν καὶ τοῦ ἐδάφους, εἰς τὸ 1ον τάγμα 6 ἅρματα καὶ εἰς τὰ 2ον καὶ 3ον ἀνὰ 3 ἅρματα. Ἀπὸ τῆς 7ης πρωινῆς ἤρχισε ἡ ἐπίθεσις τῆς Ταξιαρχίας μὲ βάσιν τὴν συνέχειαν τῆς ἀποστολῆς της, ἤτοι τὴν πίεσιν τοῦ ἐχθροῦ μὲ ὑπερκερατικὴν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ προσπάθειαν, πρὸς ἀποκοπὴν τῆς ὑποχωρήσεώς του. Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς ἀεροδρόμιον Ρίμινι καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ πόλις τοῦ Ρίμινι. Ἀριστερά, τὸ 3ον τάγμα θὰ ἐκινεῖτο πρὸς Μαλντόνι — Κόντι — Καζαλέτσο — Μπαρότι — χωρίον Καζαλέτσι, τὸ ὁποῖον θὰ κατελάμβανε. Εἰς τὸ κέντρον: Τὸ 1ον τάγμα. Θὰ ἐκινεῖτο πρὸς Μολαλντόνι — Καμπὴ Μοράνο — Τραμουντάνα. Δεξιά, τὸ 2ον τάγμα, θὰ ἐκάλυπτε τὸ δεξιὸν τῆς Ταξιαρχίας, κινούμενον πρὸς τὴν δεξιὰν γωνίαν τοῦ ἀεροδρομίου.

Τὸ 1ον τάγμα τὴν 16ην διῆλθεν τὸν ποταμὸν Μοράνο αἰφνιδιαστικῶς καὶ κατόπιν ἐξουδετερώσεως διαφόρων ἀντιστάσεων, κατέλαβε τὸν συνοικισμὸν Τραμουντάνα καὶ ἀκολούθως τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ ἀεροδρομίου Ρίμινι. Ὁ ἀγὼν διὰ τὴν κατάληψιν τῆς γωνίας αὐτῆς ὑπῆρξε πεισματώδης. Οἱ Γερμανοὶ ἠμύνθησαν σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμήν. Εἶχον ὀχυρωθῆ εἰς χάνδακα τοῦ ἀεροδρομίου καὶ εἰς συνοικισμόν. Τὰ ἅρματα ὑπῆρξαν ζωτικῆς βοηθείας. Οἱ Γερμανοὶ ὑπέκυψαν κατὰ τὴν 19ην ὥραν. 20 αἰχμάλωτοι, ἀρκετὰ πολυβόλα ὑπῆρξαν ἡ συγκομιδὴ τοῦ τάγματος τούτου. Καίτοι τὸ τάγμα εἶχεν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν Τραμουντάναν, ἐπέδειξε θαυμαστὴν πρωτοβουλίαν καὶ προωθήθη καταλαβὸν τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ ἀεροδρομίου. Τόσον ἐπιτυχὴς ἦτο ἡ ἐπίθεσις, ὥστε ὁ Καναδὸς Σύνδεσμος ἐδήλωσεν διὰ τὴν ἀριστοτεχνικὴν κίνησιν: «ἀσκήσεις κάμετε ἢ πραγματικὴν μάχην»; Ἡ συνεργασία δὲ ἁρμάτων καὶ πεζικοῦ ὑπῆρξε ἀρίστη, καίτοι διὰ πρώτην φορὰν ἐγένετο. Τὸ 2ον τάγμα ἐπιτεθὲν ἀπὸ τῆς 14.30 ὥρας κατέλαβε τὴν γραμμὴν π. Μοράνο καὶ 500 μ.Δ. Τέλος, τὸ 3ον τάγμα ἐκινήθη τὴν 15.30 ὥραν, κατέλαβε, ἀρχικῶς μέν, τὸ συγκρότημα ἀμυντικῶν ἐρεισμάτων τῆς περιοχῆς «Ἐκκλησία Καζαλέτσο» ἔνθα ἠμύνοντο πεισματωδῶς οἱ Γερμανοί, τελικῶς δέ, τὴν 18.35 ὥραν, ὡλοκλήρωσε τὴν κατάληψιν τοῦ χωρίου ἐνεργῆσαν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν παρυφῶν τοῦ χωρίου.

Οὕτω εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας ἡ Ταξιαρχία κατεῖχε τὴν γραμμὴν Καζαλέτσο — ΝΔ γωνίαν τοῦ ἀεροδρομίου — γέφυραν ποταμοῦ Μοράνο, ἐν ἐπαφῇ μὲ τὸν ἐχθρόν, ὁ ὁποῖος κατεῖχε τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ τὴν ΝΑ γωνίαν τοῦ ἀεροδρομίου.

Ἔναντι τῆς Ταξιαρχίας, ὅπως ἐξηκριβώθη, ἐμάχοντο τὰ ἐκλεκτὰ τμήματα τῆς Γερμανικῆς Μεραρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν. Τρεῖς ἀξιωματικοὶ νεκροὶ μὲ ἐξέχουσαν ἡρωϊκὴν μορφὴν τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Κυριακόπουλον, 8 ὁπλῖται νεκροί, 3 ἀξιωματικοὶ τραυματίαι καὶ 22 ὁπλῖται, ὑπῆρξεν ἡ πληρωμὴ εἰς τὴν θυσίαν τῆς

πατρίδος. 'Ανέφερα τὴν μάχην διὰ τοῦ κάτωθι τηλεγραφήματος: «1ον τάγμα διαβὰν ποταμὸν Μοράνο αἰφνιδιαστικῶς, ἐξηκολούθησεν ὁρμητικῶς τὴν προέλασίν του μέχρι καὶ τῆς ὠχυρωμένης τοποθεσίας ἀεροδρομίου Ρίμινι, ἣν καὶ κατέλαβε. 'Εκυρίευσε 10 αὐτόματα ὅπλα. Τέσσαρες ἀξιωματικοὶ καὶ 50 στρατιῶται Γερμανοὶ νεκροί· τριάκοντα δὲ Γερμανοὶ συνελήφθησαν ἐγείραντες τὰς χεῖρας των μέχρι Σταθμοῦ Διοικήσεως.

'Η ἀνάτασις τῶν Γερμανικῶν αὐτῶν χειρῶν, εἶναι τὸ προσκύνημα τῆς 'Ελλάδος, ἐπιβληθὲν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης».

16 Σεπτεμβρίου. 'Ο Σταθμὸς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας προωθήθη πρὸς Ριτσιόνε. Λόγῳ πείσμονος ἀντιστάσεως τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῆς καθηλώσεως τῶν ἀριστερῶν μας Καναδικῶν τμημάτων, ἡ προώθησις τῆς Ταξιαρχίας εἶναι βραδεῖα καὶ μεθοδικὴ πρὸς ἀποφυγὴν σοβαρῶν ἀπωλειῶν. Τὸ 3ον τάγμα ἀριστερὰ κατόπιν συνεχοῦς ἀπὸ πρωΐας ἀγῶνος κατέλαβε τὴν 18ην ὥραν τὸν συνοικισμὸν Λατόζα καὶ Βαρόσι, προώθησε δὲ περιπόλους εἰς Μπανκίνι καὶ Τσιεκιέτι δυτικῶς τοῦ ἀεροδρομίου, πρὸς βοήθειαν τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ τῶν Καναδῶν. Τὸ 1ον τάγμα διετήρησε τὰς θέσεις του παρὰ τὰς προσπαθείας τῶν ἔναντί του Γερμανῶν, μὴ δυνάμενον νὰ προχωρήσῃ ἐντὸς τοῦ ἀεροδρομίου λόγῳ θεριστικῶν βολῶν ἀπὸ τῆς Α. πλευρᾶς, πληθύος ναρκῶν καὶ παγίδων. Τὸ 2ον τάγμα κατόπιν ἀγῶνος ἐξορμήσεως ἀπὸ πρωΐας, τῇ βοηθείᾳ ἁρμάτων καὶ τοῦ πυροβολικοῦ μας, κατέλαβε τὴν 10ην ὥραν τὴν ΝΑ γωνίαν τοῦ ἀεροδρομίου. 'Αμφότερα τὰ 1ον καὶ 2ον τάγματα ἐξεκαθάρισαν τὰς ἐχθρικὰς ἀντιστάσεις τῆς Ν. πλευρᾶς καὶ συνεδέθησαν. Τὸ δεξιὸν τοῦ 2ου τάγματος ἐκαλύφθη διὰ κάριερ, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπέβαινον ἐκλεκτοὶ ὑπαξιωματικοί, διότι ἡ ἴλη τῶν Δραγώνων δὲν ἠδύνατο νὰ διαβῆ τὸν ποταμὸν Μοράνο. Οἱ Γερμανοὶ κατέχοντες τὰ κτίρια τοῦ ἀεροδρομίου τὰ εὑρισκόμενα ἐγγὺς τῆς Α. πλευρᾶς, ἐθέριζον ἅπαν τὸ ἀεροδρόμιον.

17 Σεπτεμβρίου, Κυριακή. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐσυνεχίσθη διὰ τῶν 2ου καὶ 3ου ταγμάτων ἡ συστηματικὴ προώθησις ἑκατέρωθεν τοῦ ἀεροδρομίου πρὸς ὁλοκληρωτικὴν τούτου κατάληψιν. Τὸ 2ον τάγμα κατώρθωσε, τῇ ὑποστηρίξει ἁρμάτων καὶ τοῦ πυροβολικοῦ μας, νὰ ἐξουδετερώσῃ συστηματικῶς τὴν ἀνατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου κατῳκημένην περιοχὴν καὶ τὴν 15.30 ὥραν, κατέλαβε διὰ λόχου τὰ οἰκήματα τῆς Α. πλευρᾶς τοῦ ἀεροδρομίου, ὅπου καὶ καθηλώθη. Τὸ 1ον τάγμα ἐβοήθει διὰ τῶν πυρῶν του. Καὶ τὸ 3ον τάγμα προωθήθη ὁλόκληρον εἰς τὰς θέσεις τῶν περιπόλων του, καλῦψαν ἰσχυρῶς τοὺς Καναδούς.

18 Σεπτεμβρίου. Τὸ 3ον τάγμα, ἐλαφρυνθὲν ἀπὸ ὑποχρεωτικὴν κάλυψιν τοῦ δεξίοῦ τῶν Καναδῶν λόγῳ προχωρήσεώς των (68ον Καναδικὸν τάγμα) προωθήθη καὶ κατέλαβε τὴν 20ην ὥραν τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ ἀεροδρομίου. Τὸ 2ον τάγμα ἐσυνέχισε τὴν ἐπίθεσίν του ἀπὸ πρωΐας καὶ κατέλαβε τὴν ΒΑ γωνίαν τοῦ ἀεροδρομίου ὡς καὶ τὸν συνοικισμὸν Καλομπαρόνι, μέχρι καὶ τῆς καμπῆς τοῦ ποταμοῦ Ροντέλα. Δεξιά του ἡ ἴλη Δραγώνων ἐκάλυψε τὸ δεξιὸν τοῦ τάγματος μέχρι τοῦ ποταμοῦ. Οὕτω, συνετελέσθη ἡ πλήρης κατάληψις τοῦ ἀεροδρομίου. Τὸ 1ον τάγμα ἐτηρήθη ὡς ἐφεδρεία τῆς Ταξιαρχίας διὰ τὴν μετέπειτα χρησιμοποίησίν του.

Κατόπιν τῆς καταλήψεως καὶ τῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ ἀεροδρομίου, ἡ Μεραρχία ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ μετώπου τὴν ἴλην Δραγώνων καὶ ἡ εὐθύνη τῆς Ταξιαρχίας

ἐπεξετάθη μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἡ νὺξ τῆς 18ης Σεπτεμβρίου εὗρε τὴν Ἑλληνικὴν Ταξιαρχίαν, κατέχουσαν τὴν γραμμὴν 2 χιλμ. — Β. πλευρὰ ἀεροδρομίου — νοτίαν ὄχθη ποταμοῦ Ροντέλα μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἡ ταξιαρχία κατόπιν καὶ τῆς νέας ζώνης εὐθύνης ἐξέδωκε τὴν ὑπ' ἀριθ. ΕΠΕ 82)18-9-44 διαταγὴν διὰ τὴν συνέχειαν τῆς ἐπιθέσεως τοῦ ποταμοῦ Ροντέλα.

δ) ΤΟ ΕΠΑΘΛΟΝ ΤΟ ΡΙΜΙΝΙ, Η ΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΘΡΥΛΩΝ

19 Σεπτεμβρίου. Ἀπὸ τῆς 6.30 ἤρχισεν ἡ ἐκτέλεσις τῆς διαταγῆς τῆς Ταξιαρχίας καὶ τὰ τάγματα ὑποστηριζόμενα ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ μας, ὑπὸ τῶν μοιρῶν Σπανογιαννάκη καὶ Παπαστάθη τὸ 2ον τάγμα, καὶ ὑπὸ τῆς μοίρας Φραγκογιάννη τὸ 3ον τάγμα, σπανίας γενναιότητος καὶ ἱκανότητος ἀξιωματικῶν πυροβολικοῦ καὶ τῶν εἰς τὴν διάθεσίν των ἁρμάτων μάχης, ἐκινοῦντο ἀνατρέποντα τὰς διαδοχικὰς ἀντιστάσεις, πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Ρίμινι ἀπὸ τῆς ὁποίας κατὰ τὴν νύκτα ἀπεῖχον μόνον 4 χιλμ. Τὸ 1ον τάγμα προωθήθη εἰς τὴν καμπὴν τοῦ ποταμοῦ Ροντέλα. Τὴν 15.30 ἐξέδωσα πρὸς τὰ τάγματα τὴν κάτωθι τηλεφωνικὴν διαταγήν, ἐπιθυμῶν νὰ κεντρίσω ἀκόμη περισσότερον τὴν ὁρμὴν τῶν μαχομένων:

«Καναδοὶ ἁμιλλῶνται μετὰ Ταξιαρχίας εἰσέλθωσι πρῶτοι εἰς Ρίμινι. ΣΤΟΡ. Ρίμινι δέον νὰ εἶνε τὸ ἔπαθλον τῶν ἀπὸ δεκαημέρου σκληρῶν ἀγώνων τῆς Ταξιαρχίας ΣΤΟΡ. Προχωρῆτε συνετῶς ἀλλὰ σταθερῶς καὶ ταχέως εἰς ἀντικειμενικὸν σκοπὸν ἡμερησίας διαταγῆς. Τσακαλῶτος, συνταγματάρχης».

Τὰ τάγματα συνεχίζοντα τὴν προχώρησίν των μέχρι τῆς 10ης ἑσπερινῆς κατέλαβον τὴν γραμμήν: 2 χιλμ. ΝΑ Ρίμινι — Καζλντάνι — Καζαλτόζ. Τὸ ἑσπέρας ἐλήφθη τὸ κάτωθι τηλεγράφημα τοῦ στρατηγοῦ Φράϋμπεργκ:

«Ἔχω ἀκούσει τὰ κατορθώματα τῆς Ταξιαρχίας σας ἀπὸ τὸν διοικητὴν τῆς Καναδικῆς Μεραρχίας στρατηγὸν Γαυέϊερ καὶ στέλλω πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἄνδρας τῆς Ταξιαρχίας σας, τὰ προσωπικά μου συγχαρητήρια, τοὺς καλυτέρους μου χαιρετισμούς. Ἀναμένω ἀναφορὰν τῆς Ταξιαρχίας, ὅτι αὕτη πρώτη εἰσῆλθεν Ρίμινι». Τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ἐκοινοποίησα αὐτοστιγμεί, ἵνα ἐπιτείνω τὸν ζῆλον καὶ τὴν ὁρμήν διὰ τὸ ἔπαθλον Ρίμινι. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς 19—20, αἱ θέσεις τῶν ταγμάτων ἐβάλλοντο δραστικῶς δι' ὅλμων, καθ' ὅλον δὲ τὸ βάθος τῆς Ταξιαρχίας διὰ βαρέος πυροβολικοῦ.

20 Σεπτεμβρίου. Οἱ Γερμανοὶ προβάλλουσι λυσσώδη ἀντίστασιν πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Ρίμινι. Ἔχουν συγκεντρώσει τοὺς ἐπιλέκτους σκοπευτάς των. Ἡ ἐπιμονὴ καὶ τὸ πνεῦμα των ὑπερβαίνει κάθε προηγούμενον. Ναρκοπέδια καλύπτουσι τὴν πόλιν τοῦ Ρίμινι, μὲ νάρκας δυσκολοανιχνευομένας, λόγῳ τοῦ ξυλίνου περιβλήματός των. Ἡ Ταξιαρχία δὲν ὑπεστηρίζετο παρὰ μόνον ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ της, διότι τὸ σύνολον τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ Καναδικοῦ Σώματος ὑποστηρίζει

τὰ Καναδικὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα ἀριστερά μας μάχονται πρὸς κατάληψιν τῆς ὠργανωμένης τοποθεσίας Φορτουνάτο (3 χιλμ. ΝΔ Ρίμινι). Κατόπιν τούτου ἀπεφάσισα τὴν συγκέντρωσιν τοῦ πυροβολικοῦ εἰς διαδοχικὰς προσπαθείας διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Σάντα Μαρίας καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ Α τούτου συνοικισμοῦ. Τὸ 3ον τάγμα διὰ τοῦ λόχου Ἀποστολάκη, βοηθούμενον καὶ ὑπὸ ἁρμάτων, ἐπετέθη τὴν 16.00 ὥραν καὶ τὴν 17.15 κατώρθωσε νὰ καταλάβῃ τὴν Σάντα Μαρία. Τὸ 2ον τάγμα, ἐν συνεχείᾳ, ὑποστηριζόμενον ὑπὸ δύο μοιρῶν πυροβολικοῦ καὶ ἁρμάτων μάχης ἀνέτρεψε τὰς ἐχθρικὰς ἀντιστάσεις καὶ μέχρι τῆς 20ης ὥρας κατέλαβε τὸν συνοικισμὸν 1200 μ. Ν. Ρίμινι. Ἀμφότερα τὰ τάγματα καθηλώθησαν ἐπὶ τῆς ἄνω γραμμῆς ἀπὸ σφοδρὰ πυρὰ τῶν Γερμανῶν, ἐκ γραμμῆς ἀμέσως Ν. τοῦ ποταμοῦ Ἀούζα. Λόγῳ ἀποκαλύψεως τοῦ ἀριστεροῦ, διὰ παρεκκλίσεως τῶν Καναδῶν, προωθήθη τὸ 1ον τάγμα πρὸς κάλυψιν τοῦ κενοῦ. Ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας (κύριον Στρατηγεῖον) προωθήθη εἰς Μιραμάρε.

Ἡ νὺξ τῆς 20 Σεπτεμβρίου μᾶς εὗρε πέραν τοῦ ποταμοῦ Ροντέλα καὶ ἐγγὺς τοῦ Ρίμινι. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἐπληρώθη μὲ 29 τραυματίας ἐξ ὧν 4 ἀξιωματικοὶ καὶ 9 νεκρούς. Δὲν ἀπέμενε πλέον παρὰ τὸ ἅλμα πρὸς τὸ Ρίμινι. Τὸ ἅλμα πρὸς τὸ ἔπαθλον τῶν ἀπὸ τῆς 8ης Σεπτεμβρίου σκληρῶν ἀγώνων τῆς Ταξιαρχίας. Τὰ τάγματα βάσει ἐπιμόνων ὑποδείξεων τῆς Ταξιαρχίας ἐτήρουν τὴν ἐπαφὴν πρὸς τὸν ἐχθρὸν δι' ἰσχυρῶν περιπόλων. Ἡ τύχη τῆς πόλεως εἶχε κριθῆ. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα οὐδεὶς ἐκοιμήθη, διότι ἡ 20—21 Σεπτεμβρίου ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸ προσεχὲς νικηφόρον ἅλμα. Ἡ πόλις πλέον ἦτο δική μας. Οἱ Καναδοὶ δὲν ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ μᾶς διεκδικήσουν τὸ ὡραῖον ἔπαθλον.

Ἡ ἐντύπωσις τῆς Ταξιαρχίας ἦτο, ὅτι ὁ ἐχθρὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς θὰ συνεπτύσσετο. Τὴν ἐντύπωσιν ταύτην διατυπώνει ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 88) 20-9-44 ὥρα 21.00 διαταγῇ ἐν ᾗ συνιστᾷ τὴν ἐκπομπὴν περιπόλων πρὸς τήρησιν στενῆς ἐπαφῆς μὲ τὸν ἐχθρόν. Καθορίζει τὴν ἐπίθεσιν τῶν 2ου καὶ 3ου ταγμάτων, τοῦ μὲν 2ου ἀπὸ θαλάσσης καὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, τοῦ δὲ 3ου τάγματος πρὸς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Εἰς τὸ 1ον τάγμα δίδεται ἡ ἐντολὴ νὰ παρακάμψῃ τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς δυτικῆς παρυφῆς καὶ ἅπαντα νὰ σπεύσωσι πρὸς κατάληψιν τῶν γεφυρῶν Μαρέτσια διερχομένων ἀπὸ τὴν βορείαν παρυφὴν τῆς πόλεως.

21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ — Η ΜΕΓΑΛΗ ΝΙΚΗ
ΤΟ ΡΙΜΙΝΙ

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς παρακολουθεῖται ἀγρύπνως ἡ κατάστασις, μὲ μίαν βαθυτάτην διαίσθησιν, ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ ἀποσυρθοῦν πέραν τοῦ Ρίμινι. Οὗτοι μέχρι τῶν πρωϊνῶν ὡρῶν διατηροῦν τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ μετώπου διὰ πυρῶν πυροβόλων καὶ ὅλμων ἐπ' αὐτοκινήτων, βάλλοντες ἐναντίον τῶν ἀποπειρωμένων νὰ προωθηθῶσι περιπόλων μας κυρίως ἐπὶ τῶν ὁδεύσεων, διότι οἱ ἐδαφικοὶ χῶροι, ὑπονομευμένοι διὰ ναρκῶν καὶ παγίδων δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν κίνησιν κατὰ τὴν νύκτα. Τὸ 2ον τάγμα προωθῆσαν τὰς περιπόλους του ἔφθασε τὴν 06.45 ὥραν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἀούζα, χωρὶς νὰ συναντήσῃ σοβαρὰς ἀντιστάσεις. Τμήματα Γερμανικά, παραμένοντα πρὸς ἐπιβράδυνσιν, ἐξοντώνονται. Τὸ

Ἡ θρυλικὴ πόλις τοῦ Ρίμινι, τὸ ἔπαθλον τοῦ ἀγῶνος τῆς III Ταξιαρχίας.

τάγμα διστάζον νὰ προχωρήσῃ ἀναφέρει ζητοῦν ὁδηγίας. Αἱ πληροφορίαι καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ταγμάτων δὲν ἀνέφερον σκληρὰς ἀντιστάσεις. Ὁ ταξίαρχος καὶ τὸ ἐπιτελεῖον ἐμμένοντα εἰς τὴν σχηματισθεῖσαν ἐντύπωσιν ριψοκινδυνεύουσι τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς πληροφορίας μὲ κίνδυνον νὰ προσκρούσωσι εἰς ὀργάνωσιν μιᾶς ἐκτεταμένης πόλεως, ὡς τὸ Ρίμινι. Καὶ διατάσσεται τηλεφωνικῶς καὶ διὰ τοῦ ἀσυρμάτου ταχυτάτη προέλασις καὶ διείσδυσις εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Θεὸς ἐβοήθησε καὶ ἡ ἐντύπωσις ἀπεδείχθη ἀκριβής.

Ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς διαταγῆς ταύτης τῆς Ταξιαρχίας ἤρχισε πλέον ἡ ἅμιλλα μεταξὺ τῶν ταγμάτων. Δὲν ὑπῆρχε ἅμιλλα πρὸς ξένα τμήματα. Ὑπῆρχε πλέον

τὸ φιλότιμο τῆς Μονάδος. Καὶ ἤρχισε δρόμος ταχύτητος. Τὰ τάγματα ἀνατρέποντα κάθε ὑπόλειμμα ἀντιστάσεως, ἀψηφοῦντα τὰς ἐνδεχομένας Γερμανικὰς ἐνέδρας καὶ παγίδας, ἕνα ἔβλεπον: τὴν πόλιν καὶ τὴν εἴσοδόν των, ἕκαστον πρῶτον. Τὸ 2ον τάγμα προηγούμενον ἐν τῇ διατάξει εἰσῆλθεν πρῶτον ἐν τῇ πόλει, ἔχον ἐν πρώτῳ κλιμακίῳ τοὺς λόχους Γερακίνη καὶ Παπαγεωργίου. Ὁ τελευταῖος οὗτος κατέλαβε τὸ Δημαρχεῖον εὑρισκόμενον εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς πόλεως καὶ ὕψωσε τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν. Ταὐτοχρόνως τὸ 3ον τάγμα, ἁμιλλώμενον εἰς δρόμον ταχύτητος διὰ προωθουμένου λόχου τοῦ Ἀποστολάκη προχωρεῖ πρὸς τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ καταλαμβάνει τὰ σημαντικώτερα κτίρια τοῦ τμήματος τούτου καὶ ὑψώνει ἐκεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν.

Ὁ διοικητὴς τοῦ 2ου τάγματος ταγματάρχης Θ. Τζανετῆς, εἰσελθὼν μετὰ τοῦ τάγματος πρῶτος εἰς τὴν πόλιν Ρίμινι ἐκ τοῦ δεξιοῦ.

Τὴν 7.30 ὥραν ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως τοῦ Ρίμινι, παρουσιάσθη εἰς τὸν προωθημένον τοῦτον λόχον τοῦ 3ου τάγματος καὶ τοῦ ἀνέφερε, ὅτι εἶνε ἕτοιμος νὰ παραδώση τὴν πόλιν. Συνετάχθη δὲ ἀμέσως τὸ κάτωθι:

Πρωτόκολλον παραδόσεως τῆς πόλεως Ρίμινι εἰς τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις:

«Ἐν Σάντα Μαρία ντὲ λὰ Κολονέλι, σήμερον τὴν 21ην Σεπτεμβρίου ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος Πέμπτην τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ τεσσαρακοστοῦ τετάρτου ἔτους (1944) καὶ ὥραν 7.30 ἡ κάτωθι ὑπογεγραμμένη ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Μπορτόνι Γκομπέριο ὡς Προέδρου καὶ 1) Μπορτόνε Ρόμολο 2) Ντὲλ Πράτο Μπάντζιο, ὡς μελῶν, ἁπάντων μελῶν τοῦ ἀντιφασιστικοῦ κόμματος ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως (τῶν λοιπῶν ἐγκαταλειψάντων ταύτην) παρουσιασθέντες εἰς τὰς προπορευομένας Ἑλληνικὰς δυνάμεις, ἤτοι εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ 2ου λόχου 3ου τάγματος ΙΙΙ ΕΟΤ, λοχαγὸν Ἀποστολάκην Ν.

Π α ρ α δ ί δ ο μ ε ν

τὴν πόλιν τοῦ Ρίμινι ἄνευ ὅρων εἰς τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις. Ἐπαφίεται ἐν λευκῷ ἡ τήρησις τῆς τάξεως καὶ ἡ προστασία τοῦ πληθυσμοῦ.

Ὁ ταχθεὶς ὑπὸ τῆς Μοίρας διὰ τὴν ὡραίαν ἀποστολὴν ταγματάρχης Λουτεράκης Α., διοικητὴς τοῦ 3ου τάγματος, ὅπως παραλάβῃ μετὰ τοῦ λοχαγοῦ του ἀειμνήστου Ἀποστολάκη τὴν πόλιν τοῦ Ρίμινι.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρὸν εἰς τὴν Ἑλληνικήν, Ἰταλικὴν καὶ Ἀγγλικήν, ὑπογράφεται ὡς ἕπεται:

Ἐξ ὧν τὸ ἓν παρεδόθη εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ παραλαβὼν
Ἀποστολάκης Μιχ.
Λοχαγὸς

Οἱ παραδίδοντες
Μπορτόνι Γκομπέριο
Μπορτόνι Ρόμελο
Ντὲλ Πράτο Μπιάντζιο»

Ἐ θ ε ω ρ ή θ η
Ὁ Διοικητὴς τοῦ τάγματος Λουτεράκης Ἀνδρ.
Ταγματάρχης

Τὸ 1ον τάγμα συνεχίζον καὶ τοῦτο τὴν κίνησίν του μὲ διάταξιν ταχείας προχωρήσεως, κατώρθωσε νὰ φθάσῃ, προωθοῦν τὴν διμοιρίαν κάριερς καί, ἐν συνεχείᾳ, τὸν λόγον Θώμογλου ,ταὐτοχρόνως μὲ τὸ 3ον τάγμα, εἰς τὴν δυτικὴν περιοχὴν τῆς πόλεως καὶ νὰ ὑψώσῃ καὶ τοῦτο τὸ πολεμικὸν του λόβαρον παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τιβερίου, ἣν καταλαμβάνει ἄθικτον, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διώρυγος, ποὺ διήκει κατὰ μῆκος τῆς βορείας πλευρᾶς τῆς πόλεως καὶ ἀκριβῶς ἐγγὺς τῆς θέσεως, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἄλλοτε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ εἶχε προσφωνήσει τὰς ρωμαϊκὰς λεγεῶνας μετὰ τὴν ἱστορικὴν διάβασιν τοῦ Ρουβίκωνος. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον τάγμα δὲν ἐσταμάτησε εἰς τὴν πόλιν, προώθησε τὰ κάριερς ὑπὸ τὸν ὑπερόχως γενναῖον ὑπολοχαγὸν Κορίνναν μέχρι τῆς γεφύρας 1000, ΒΔ. Ἀούζα παρὰ τὰ σφοδρὰ πυρὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἅτινα θερίζουν ἀπὸ ὁλόκληρον τὴν κατεχομένην γραμμὴν τοῦ π. Ἀούζα.

Οὕτω, μέχρι τῆς 09.00 ὥρας ὁλόκληρος ἡ πόλις εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τῆς ΙΙΙ ΕΟΤ ὡς δίκαιον ἔπαθλον τῶν ἐπὶ 15θήμερον σκληρῶν ἀγώνων της κατὰ τοὺς ὁποίους ἐξεδίωξεν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἀπὸ πολυβολείου εἰς πολυβολεῖον, τοὺς σκληρῶς ἀμυνομένους ὑπο εὐνοϊκάς, λόγῳ τοῦ ἐδάφους, συνθήκας Γερμανούς, ὑπὸ τὴν κάλυψιν πληθύος ναρκοπεδίων, τὰ ὁποῖα ἐξεκαθάρισε διὰ τῶν ἐκ τῶν 18 μόνον ἀνδρῶν διμοιριῶν Μηχανικοῦ τῶν ταγμάτων της καὶ δυστυχῶς συχνότερον, ἀφοῦ ἐπότισε μὲ ἄφθονον αἷμα τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος τὴν γῆν τῆς Ἰταλίας ἀπὸ Ριτσόνε — Ρίμινι εἰς βάθος 15 χιλμ. Δὲν ὑπελείφθη ἡ Ταξιαρχία μὲ τὰ γλίσχρα μέσα της τῶν ἰσχυροτέρων εἰς ὁπλισμὸν καὶ μέσα γενικῶς Καναδικῶν καὶ Ν. Ζηλανδικῶν Ταξιαρχιῶν, ἀλλ' ἀντιθέτως, εὑρίσκετο πάντοτε πρώτη ἐν τῇ ἐπιθετικῇ διατάξει ἀπασχολουμένη διαρκῶς λόγῳ τῆς τοιαύτης προχωρήσεώς της μὲ τὴν κάλυψιν καὶ τῶν πλευρῶν της. Δὲν ἀπώλεσεν οὐδὲ σπιθαμὴν ἐκ τοῦ κατακτηθέντος ἐδάφους παρὰ τὰς λυσσώδεις τῶν Οὔννων ἀντεπιθέσεις, οἱ ὁποῖοι πάντοτε ἐσυνήθιζον, ἐκ προηγουμένης πεῖρας, νὰ ἀνακαταλαμβάνουν κατὰ τὴν νύκτα ἐδάφη ἅτινα ἔχανον. Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι πολὺ γρήγορα παρητήθησαν τῶν αἱματηρῶν των νυκτερινῶν ἀντεπιθέσεων, ἀρκούμενοι εἰς τὰ θανατηφόρα πυρὰ τῶν ὁλμοβόλων των καὶ τὰ ἀσφαλῆ πολυβόλα των ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων πολυβολείων των.

Οἱ ὑπέροχοι στρατιῶται μας συμπεριεφέρθησαν πρὸς τοὺς ἐγκληματίας Οὔννους, ὅπως εἰς τὸ παρελθὸν εἰς Ἀλβανίαν. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν κατάρρευσιν τῶν Ἰταλῶν, ὅπως πάντοτε, ὅπως καὶ εἰς τὸ μέλλον. Ὑπέροχοι, μεγαλόψυχοι μὲ μόνην ἐκδίκησιν ὅτι ὑπενθύμιζον τὰς θηριωδίας τῶν συναδέλφων των εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ τοιαύτη των στάσις, προεκάλεσεν ἔκπληξιν τοῦ Νεοζηλανδοῦ γενναίου Συνδέσμου ἀντισυνταγματάρχου Ἄϊκετ, ὑπηρετήσαντος εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ γνωρίζοντος τὰ ἐγκλήματα τῶν Γερμανῶν. Δὲν πίστευε στὰ μάτια του: «Οἱ Ἕλληνες στρατιῶται νὰ δίδουν τσιγάρα καὶ ψωμὶ εἰς τοὺς αἰχμαλώτους. Μόνον εἰς τοὺς πραγματικὰ μεγάλους τὴν ψυχὴν συναντᾶ τις τέτοια συμπεριφορά». Καὶ ἡ ἐκδίκησις κατὰ τῶν Ἰταλῶν; Καὶ αὐτὴ δὲν ἔλλειψε κατὰ τὸν ὡραῖον Ἑλληνικὸν τρόπον: «Ἐφόρεσαν στὸ ἄγαλμα τοῦ Καίσαρος ἕνα μπερεδάκι μαῦρο καὶ τοὔβαλαν στὸ χέ-

ρι ἕνα μάτσο λουλούδια. Νὰ τὰ πᾶς στὸ Μουσολίνι, ἔγραψαν, καὶ νὰ τοῦ δώσῃς καὶ τὰ 'συχαρίκια, πῶς οἱ Ἕλληνες πῆραν τὸ Ρίμινι». Ἄλλοι στρατιῶται, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὶς γελοῖες ἐπιγραφὲς «Βιντσερέμο» μὲ τὰς ὁποίας οἱ στρατιῶται τοῦ Μουσολίνι ἐγέμισαν τὴν Ἑλλάδα, ἔγραψαν καὶ αὐτοὶ ἐπιγραφὲς «Βιντσερέμο ἀπὸ τὴν ἀνάποδη» «Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν». Οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τὴν θρυλικὴν πόλιν τοῦ Ρίμινι.

Ρίμινι! Κατὰ τὴν δεκαπενθήμερον μάχην διὰ τὴν πόλιν ταύτην ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ἐφάνησαν ὑπέροχοι. Οἱ σταθμοὶ διοικήσεων ὅλων, ἀπὸ τοῦ ταξιάρχου μέχρι τῶν διοικητῶν λόχων, ἦσαν τόσον προωθημένοι, ὥστε νὰ εἰσπράξωσι!! τὰς παρατηρήσεις τῶν προϊσταμένων των μεράρχου καὶ τοῦ διοικητοῦ σώματος, διὰ τὴν αὐθαίρετον ταύτην ἀπουσίαν!! Δικαία ἡ παρατήρησις στρατιωτικῶς ἀλλὰ ἀνεδαφικὴ διὰ τὸ σκληρὸν ἔδαφος, διὰ τὸν σκληρὸν ἀντίπαλον, διὰ τὸν σκληρὸν ἀγῶνα, διὰ τὸ ὀλιγάριθμον καὶ διὰ τὸν ἐλαφρὸν ὁπλισμὸν τῆς Ταξιαρχίας. Ἡ παρουσία τῶν διοικήσεων, ἡ συνεχὴς συμμετοχὴ εἰς τὸν κίνδυνον ἐδυνάμωναν τὴν μικρὰν δύναμιν. Τὸ παράδειγμα ἀποτελεῖ καὶ θὰ ἀποτελῇ πάντοτε τὸ μεγαλύτερον κίνητρον μάχης.

Ἀπετέλεσε δὲ ἐξαιρετικὴν ἱκανοποίησιν ὅλων, ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τῆς Ταξιαρχίας ἡ ταχυτάτη μεταφορὰ τῶν τραυματιῶν μας εἰς τὴν χειρουργικὴν μονάδα καὶ τὸ χειρουργεῖον, τὰ ὁποῖα λειτουργοῦντα ὑπὸ τὴν εὐλογημένην ἱκανότητα, ἡρωϊσμὸν καὶ αὐτοθυσίαν τοῦ ὑπερόχου ἐπιστήμονος καὶ Ἕλληνος Ἀρχιάτρου Νικ. Βρυώνη, χειρουργοῦντος ὑπὸ καταιγισμὸν βολῶν πυροβολικοῦ, ἔσωσεν, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιάτρου Καστανάκη Γ., σχεδὸν τὸ σύνολον τῶν τραυματιῶν μας. Ἅπαντες ὑπῆρξαν ὑπέροχοι κατανοοῦντες πλήρως, ὅτι δὲν διεξήγαγον μίαν συνήθη μάχην ἀλλὰ μίαν μάχην ἐξαγνισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, μίαν μάχην ἐφάμιλλον τῶν ἀγώνων τῆς Ἀλβανίας, τῆς ὁποίας ἡ αἴγλη εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἀπαλείφεται ἀπὸ τοὺς συμμάχους, μία μάχην τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ἐπανέδωκε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν (ὁσονδήποτε καὶ ἂν φαίνεται τοῦτο παράξενον) τὰ ἀμφισβητούμενα δικαιώματα, λόγῳ ἀπουσίας ἀπὸ τοῦ πεδίου μάχης καὶ εἰς τοὺς συμμάχους τὴν κλονισθεῖσαν ἐκτίμησιν. Καὶ ἀκόμη, ἂς ποῦμε, μία μάχην ἐκδικήσεως τῶν τόσων θυμάτων ἀθώων τῆς Γερμανικῆς ἐν Ἑλλάδι θηριωδίας καὶ ἀλαζονείας. Ἠθέλησαν οἱ μαχηταὶ τῆς ΙΙΙ ΕΟΤ διὰ τοῦ 15θημέρου ἀγῶνος νὰ ἀποδείξουν εἰς τοὺς Οὕννους καὶ τοὺς δορυφόρους των Ἰταλούς, πόσον ἠπατήθησαν ὅταν ἐνόμιζον, ὡς εὔκολον λείαν τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία πρώτη τοὺς ἐφώτισε καὶ πρώτη τοὺς ἐδίδαξε διὰ τοῦ αἵματός της καὶ τῶν ἀγώνων της τὴν ἀνάγκην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.

Αὐταὶ αἱ ἰδέαι, αὐτὰ τὰ συναισθήματα ἐθέρμαιναν τὴν ψυχὴν τῶν ἡρώων τῆς ΙΙΙ ΕΟΤ καὶ ὡδήγησαν τὸν Κατσάρον, τὸν Παλιαράκην, τὸν Παπακυριακόπουλον καὶ τόσους ἄλλους νεκροὺς της ὁπλίτας καὶ ἀξιωματικοὺς ἐπὶ τῶν Γερμανικῶν χαρακωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν εἰσόδων τῶν οἰκιῶν - φρουρίων τοῦ Μοντιτσέλι. Ἡ πάλη ἐκεῖ διεξήχθη σῶμα πρὸς σῶμα, ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας εὑρέθησαν νεκροὶ μὲ τὸ μαχαῖρι εἰς τὰς χεῖρας των ἢ ἐμπηγμένο ἐπὶ τοῦ πτώματος κάποιου Γερμανοῦ. Ὁ ἀγὼν ἦτο πραγματικὸς ἀγὼν ἡρώων. Ἡ ἡμερησία διαταγὴ Ταξιαρχίας ὑπ' ἀριθ. 89 ἐκδοθεῖσα αὐθημερόν, παρουσιάζει τὴν πραγματικὴν εἰκόνα. Ἀξίζει νὰ ἀνα-

γραφοῦν ὀλίγαι περικοπαί της. Εἶνε καταφανὴς ἡ ψυχολογία. Ἡ διαταγὴ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ρίμινι, 21 Σεπτεμβρίου 1944.

Δοξασμένοι συμπολεμισταί,

I. Σήμερον ἀσφαλῶς, δυνάμεθα νὰ φωνάξωμεν μὲ ὅλο τὸ δικαίωμα καὶ μὲ ὅλην τὴν χαρὰν «ἐξεπληρώσατε κατὰ τὴν πρώτην φάσι τῶν ἀγώνων τῆς Ταξιαρχίας κατὰ τὴν μάχην τῆς διασπάσεως τῆς Γοτθικῆς γραμμῆς, πιστὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Βασιλέως, τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βεντήρη...»

II. Ἐνθυμηθῆτε: Τὴν 11.45 τῆς 5ης Σεπτεμβρίου, ἡ μικρὰ ἐκστρατευτικὴ μονὰς ἤρξατο τὸ πῦρ ἐναντίον τῶν Οὔννων... Ἀπὸ τῆς 9ης Σεπτεμβρίου καὶ τῆς 02.00 ὥρας τὸ πεζικὸν τῆς Ταξιαρχίας ἤρξατο τῶν πυρῶν του ἐναντίον τῶν ἐπιτιθεμένων μὲ λύσσαν Οὔννων, ἵνα κατακλύσουν διὰ τῶν παταιγιστικῶν πυρῶν των καὶ καταβάλουν τὴν μικρὰν Ταξιαρχίαν. Ἐνικήθησαν. Ἦτο μαζί μας ὁ Θεός μας. Ὄχι ὁ Θεὸς τοῦ Ἡλίου, τῶν ἀγρίων Οὔννων, ἀλλὰ ὁ μεγάλος. ὁ Μόνος Θεός...

Μᾶς ἐδόθη μία ζώνη σκληρὰ καὶ διὰ τοῦτο ἡ τιμὴ μεγαλυτέρα. Τὴν ζώνην ταύτην τὴν ἐποτίσαμεν μὲ πολὺ αἷμα. Τα τάγματα ἡμιλλῶντο τὸ ἓν τὸ ἄλλο...

Μίαν ζώνην 10 χιλμ. ἀπὸ Ριτσιόνε μέχρι Ρίμινι διατρέξαμε ὑπὸ τὴν φονικὴν ἀπειλὴν τῶν εἰς κάθε μας βῆμα τεθωρακισμένων καὶ χαλυβδίνων πολυβολείων...

Ὁ δρόμος ὑπῆρξε σκληρός, τραχύς, αἱματηρός. Τὸ αἷμα 85 νεκρῶν μας καὶ 204 τραυματιῶν μας, ἐχάραξεν ἀνεξιτήλως τὸν δρόμον τοῦτον εἰς αἰωνίαν δόξαν τῆς ἀθανάτου Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀσπαίρουσα καὶ πονεμένη ὑπὸ τὸ πέλμα τῆς Γερμανοβουλγαρικῆς λερναίας ὕδρας, ἀντιπροσωπεύθη διὰ τοῦ μικροῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ καλοῦ, διεκδικοῦσα, ὅπως πάντα, τὸν ἀθάνατον τῆς δάφνης κότινον διὰ τὸ σταυρωμένον σῶμα της...

Μὴ λυπᾶσθε διὰ τὸ τόσον αἷμα, διότι εἰς τὸν αἱματηρὸν δρόμον της, ἡ πατρίς μας ἤναψε τοὺς φάρους, τοὺς φωτίζοντας τὸν δρόμον τοῦτον καὶ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ κόσμου. Εἶνε αὐτός, Ἀλβανία, Μακεδονία, Κρήτη, Ἒλ Ἀλαμέϊν, Ἰταλία.

Ἡ III ΕΟΤ ἀνεπέτασε τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ εἶνε τοῦτο ἱστορικὴ ἐκδήλωσις ἰδανικῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, συνοψιζομένη: «Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων, δοξάσατε τὴν πατρίδα...

Θ. Τσακαλῶτος, συνταγματάρχης πεζικοῦ»

Τὴν 18ην ὥραν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως Ρίμινι ἐγένετο ἐπίσημος τελετή, καθ' ἣν ἀπεδόθησαν τιμαὶ εἰς τὰς πολεμικὰς τῶν ταγμάτων σημαίας. Παρέστησαν Καναδοὶ καὶ Νεοζηλανδοὶ ἀξιωματικοί. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τελετῆς, τόσον τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν καὶ οἱ ὅλμοι, ὅσον καὶ τὸ συμμαχικὸν τοιοῦτον ἐμαίνοντο κυριολεκτικῶς, συμμετέχοντα εἰς τὴν συνεχιζομένην 1000 μ. Β. τῆς πόλεως Ρίμινι μάχην. Σὰν νὰ ἀπέδιδε καὶ ὁ Θεὸς τοῦ πολέμου τιμὰς στὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν. Στὴν Α.Μ. τὸν ἀείμνηστον Βασιλέα, τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου καὶ τὸν Ἀρχιστράτηγον Βεντήρην ἀνεφέρθη τηλεγραφικῶς ἡ κατάληψις:

«Ἀριθ. 8104 Ταξιαρχία μὲ πρωτοπόρον 2ον τάγμα ἀνατρέψασα ἀντιστάσεις Ν. Ρίμινι, εἰσῆλθεν 7.15

σήμερον καὶ προχωρεῖ ἐκκαθαρίζουσα πόλιν. Προτείνω ὅπως τιμηθῶσι Σημαῖαι ταγμάτων μὲ Ταξιάρχην Ἀριστείου Ἀνδρείας διὰ σκληροὺς ἀπὸ 15θημέρου ἀγῶνας διὰ μέσου Γοτθικῆς τοποθεσίας, διὰ σκληρὰς ἀπωλείας της καὶ διὰ σημερινὸν ἔπαθλον τῶν ἀγώνων της.

Θ. Τσακαλῶτος».

Τὰ τηλεγραφήματα τῶν προϊσταμένων μας ὑπῆρξαν ἡ ἀναγνώρισις τῶν κόπων μας. Θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου πρὸς τὴν θυσίαν τῶν ἡρώων, νὰ ἀναγράψω ὀλίγα:

— Τοῦ Διοικητοῦ Στρατιᾶς Λίς.

«Προσωπικὸν διὰ συνταγματάρχην Τσακαλῶτον ἀπὸ στρατηγὸν Λίς:

Ἐνικήσαμεν μίαν μεγάλην νίκην. Κατόπιν σφοδροτάτων μαχῶν μετὰ τὸ Ἀλαμέϊν καὶ τὸ Κασίνο ἐνικήσαμε 10 Μεραρχίας Γερμανικὰς καὶ εἰσχωρήσαμεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ ἐν Ἰταλίᾳ ἦτο συγκεντρωμένο ἐναντίον μας καὶ ἀπεδεκατίσθη τρομερά. Συγχαίρω τὴν ΙΙΙ ΕΟΤ διὰ τὴν πολύτιμον συμβολήν της εἰς ἐπιτυχίαν μας καὶ σᾶς εὐχαριστῶ».

— Τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ι Καναδικοῦ Σώματος.

«Β. 88. Προσωπικὸν διὰ Ταξίαρχον.

Ἐκ μέρους Ι Καναδικοῦ Σώματος Στρατοῦ συγχαίρω ὑμᾶς καὶ τὰ γενναῖα τμήματά της ἐπὶ καταλήψει τοῦ Ρίμινι. Ἀπὸ τῆς εἰσόδου σας εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ὑπεμείνατε σφοδρὰ πυρά, ἀπεκρούσατε ἐχθρικὰς ἀντεπιθέσεις καὶ προελάσατε εἰς ἑκάστην παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν. Αἱ ἐπιχειρήσεις ὑμῶν ἐβοήθησαν μεγάλως διὰ τὴν τελικὴν ἔκβασιν τῆς μάχης. Παρακαλῶ διαβιβάσατε τὰς εὐχαριστίας μας εἰς ἅπαντας τοὺς ὑπὸ τὴν διοίκησίν σας ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας. Στρατηγὸς Μπέρνς».

— Τοῦ στρατηγοῦ διοικητοῦ τῆς Ι Καναδικῆς Μεραρχίας.

«Ἀγαπητὲ συνταγματάρχα. Τώρα ποὺ ἔληξεν ἡ μάχη Ρίμινι, ἐπιθυμῶ νὰ προσφέρω εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν ΕΟΤ εἰλικρινὰ συγχαρητήρια ἐκ μέρους ἐμοῦ καὶ τῆς Ι Καναδικῆς Μεραρχίας πεζικοῦ διὰ τὰς μεγάλας μαχητικὰς ἰδιότητας, γενναιότητα καὶ θάρρος τὰ ὁποῖα ἐπεδείξατε ἅπαντες. Ἡ ἀποστολή σας ἦτο ἐξαιρετικῶς δύσκολος καὶ τὴν ἐξεπληρώσατε μετὰ διακριτικότητος. Ἡ Ἑλλὰς θὰ εἶνε λίαν ὑπερήφανος διὰ τὰ κατορθώματα τῆς ΙΙΙ ΕΟΤ, νῦν καὶ εἰς τὰς μελλούσας ἐπιχειρήσεις. Βόξ, ὑποστράτηγος διοικητὴς Ι.Κ.Μ.».

— Τοῦ στρατηγοῦ Φράϋμπεργκ. ΙΙ Ν.Ζ. Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος.

«Ἔχω ἀκούσει τὰ κατορθώματα τῆς Ταξιαρχίας σας ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Γουέϊρ καὶ στέλλω πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἄνδρας τῆς Ταξιαρχίας σας τὰ προσωπικά μου συγχαρητήρια, τοὺς καλυτέρους χαιρετισμούς μου».

Τὰ τηλεγραφήματα αὐτὰ ἦσαν ἄμεσα, διότι προήρχοντο ἀπὸ τοὺς διοικητὰς τοῦ πεδίου μάχης. Ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἐλήφθησαν:

Τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μέσης Ἀνατολῆς, τοῦ ὑπερόχου φιλέλληνος Πάτζετ.

«2168 διοικητὴν ΙΙΙ ΕΟΤ. Στέλλω πρὸς ὑμᾶς καὶ ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ Ταξιαρχίᾳ σας τὰ θερμότερα συγχαρητήρια, τόσον ἐμοῦ ὅσον καὶ τῆς διοικήσεως Μ. Ἀνατολῆς, διὰ τὴν ὑπέροχον ἐπιτυχίαν τῆς καταλήψεως τοῦ Ρίμινι. Ἐπετελέσατε πολλὰ διὰ τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος. Πάτζετ, Ἀρχιστράτηγος».

— Τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

«Παρακολουθῶ μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας σας πλησίον τῶν μεγάλων μας συμμάχων. Τὸ ἔθνος μας εἶνε ὑπερήφανον διὰ τὰ ἡρωϊκὰ τέκνα του καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ σημερινοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τῶν βαρβάρων, ἡ ὀρεινή μας Ταξιαρχία θὰ εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὴν καρδίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰς δέλτους τῆς Ἱστορίας μας. Τὸ γόητρον τῆς Ἑλλάδος ὡς πολεμικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ ἔθνους ἐπεκυρώθη ἀκόμη μίαν φοράν. Ἡ κατάληψις τοῦ Ρίμινι ἀποτελεῖ καμπὴν εἰς τὴν σημερινὴν φάσιν τοῦ ἀγῶνός».

Καὶ ἕτερον: «Συνταγματάρχην Τσακαλῶτον. Ἐκρατήσατε τὸν λόγον σας. Ἀνανεώσατε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος. Ἡ δόξα τοῦ Ρίμινι στεφανώνει μὲ δάφνας τὰς κεφαλάς σας. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος, σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ ἀπονέμομεν εἰς ἐνδόξους ὑμῶν σημαίας τὸν Ταξιάρχην τοῦ Ἀριστείου Ἀνδρείας. Ζήτω ἡ αἰωνία Ἑλλάς. Παπανδρέου, Πρόεδρος Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν».

— Τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου.

«Ἀριθ. 20830. Συνταγματάρχην Τσακαλῶτον. Παρακαλῶ διαβιβάσατε πρὸς ὅλους τοὺς ὑφ' ὑμᾶς τὰ θερμότερα συγχαρητήριά μου διὰ τὰς λαμπρὰς πράξεις σας. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἴμεθα ὑπερήφανοι δι' ὑμᾶς καὶ διὰ τὴν ΙΙΙ ΕΟΤ καὶ ἐνθυμούμεθα τοὺς τετιμημένους νεκρούς. Ἀνεβιώσατε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος καὶ ἐκρατήσατε καὶ πάλιν ὑψηλὰ τὴν τιμὴν τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων. Εὔχομαι πρὸς ὅλους σας καὶ πιστεύω ταχεῖαν ἐπάνοδον εἰς τὸ ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν ἔδαφος. Παῦλος».

Καὶ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως, ὡς ἐπιστέγασμα τῶν ἀνωτέρω.

«Ἀπὸ Πρόεδρον Κυβερνήσεως. Πρὸς ΙΙΙ ΕΟΤ. Κοινοποιῶ κατωτέρω τηλεγράφημα τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Β' διὰ Ταξίαρχον Τσακαλῶτον: Εἰς ὑμᾶς ἀντάξιον ἀρχηγὸν ἡρωικῆς Ταξιαρχίας, εἰς ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας ἐκφράζω μετὰ συγκινήσεως θερμὰ συγχαρητήρια. Ἀπὸ βουνῶν Ἀλβανίας καὶ μαρτυρικῆς Κρήτης, μετεφέρατε Ἑλληνικὴν δόξαν εἰς Ἀλαμέϊν καὶ ἐκεῖθεν εἰς ὄρη Ἰταλίας, ἵνα αὕτη παραμείνῃ αἰωνία. Ἀπονέμομεν τὴν τιμήν, ὅπως σημαῖαι φέρουσι Ταξιάρχην Ἀριστείου Ἀνδρείας, ἔστωσαν ἐσαεὶ ἀπόδειξις εὐγνωμοσύνης Ἔθνους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β' — ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ»

Ἅπαντα τὰ τηλεγραφήματα ταῦτα ἐκοινοποιοῦντο εἰς ἅπαντας τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἀπετέλουν μεγάλην δύναμιν τοῦ ἠθικοῦ των. Εἶνε χαρακτηριστικὸν τοῦτο, ὅτι μεταβὰς κατὰ τὴν 25ην Σεπτεμβρίου εἰς τὸν λόχον Ἀποστολάκη διὰ νὰ προσκαλέσω τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Στεφανάκην, ἀδελφὸν τοῦ φονευθέντος ταγματάρχου Στεφανάκη, νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸ β' κλιμάκιον (ἐνισχύσεις τῆς Ταξιαρχίας), διότι αἱ δύο ἀδελφαί του καὶ ἡ μήτηρ του οὐδένα ἄλλον εἶχον προστάτην, ἐθεώρησε τοῦτο

ὡς προσβολὴν τοῦ φονευθέντος ἀδελφοῦ του καὶ ἀπεποιήθη τὴν πρότασίν μου. Ἐκοινοποίησα διὰ γενικῆς διαταγῆς τοῦτο εἰς τὴν Ταξιαρχίαν εἰς τὴν ὁποίαν τὸ σύνολον ἐσκέπτετο ὅπως αὐτός. Ἡ ὑψηλὴ αὕτη σκέψις ἐπρυτάνευε εἰς ἅπαντας ἐν τῇ Ταξιαρχίᾳ. Ὑπῆρξε μία ψυχολογία τόσον ἀνωτέρα, ὥστε νὰ εἶνε ἀνεξήγητος εἰς τοὺς μακρὰν ταύτης, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦντες τὸ μῖσος των ἀπὸ μακράν, προσεπάθουν νὰ παρεμβάλλουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἠθικὰς ἀμοιβὰς τῶν ἡρώων τῆς Ταξιαρχίας.

Ἐνθυμοῦμαι καὶ τώρα μετὰ πικρίας, τὴν προσπάθειαν συναδέλφων εἰς τὰς Ἀθήνας, μετὰ τὸ πέρας καὶ τῆς 2ας ἐνδόξου σελίδος τῆς Ταξιαρχίας, τὴν νίκην της κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, νὰ προαχθῶσι εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποστρατήγου, δικαιώματι ἀπούσης ἀρχαιότητος!! ἀλλὰ χαραγμένων ἀνεξιτήλως, κατ' αὐτούς, εἰς τὴν Ἐπετηρίδα ὅτε ἐδέχθησαν τὸ περιφρονητικὸν ράπισμα τοῦ τότε ἀντιβασιλέως ἀειμνήστου Δαμασκηνοῦ, ὅστις ἐπέταξε στὰ μοῦτρα τῶν ἐνδιαφερομένων τὸ σχετικὸν διάταγμα μὲ τὴν δήλωσιν: Κανέναν ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἄκουσα νὰ ἀγωνισθῇ. Μόνον ἕνα γνωρίζω, τὸν συνταγματάρχην Τσακαλῶτον Θρ. Ἔσπευσαν νὰ μὲ προσθέσουν διὰ νὰ παρασυρθοῦν καὶ οὗτοι, ἀλλὰ ἦτο ἀργά, διότι παρεισέφρυσαν ἄλλα γεγονότα.

Ὁ ἐπιτελάρχης τῆς Ταξιαρχίας Λάμαρης, τὸ ἐπιτελεῖον ταύτης (Καραδήμας, Μπάλας, Λιάνης, Τσάγκος) καὶ ἅπαντες οἱ διοικηταὶ θὰ ἐνθυμοῦνται ἀντιθέτως τὴν χειρονομίαν μου, τὴν ὁποίαν τοιαύτης ἀντιλήψεως συνάδελφοι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐννοήσουν. Θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα ὑποστράτηγος, διότι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Ρίμινι ἀπεφάσισε παμψηφεί, τῇ προτάσει τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βεντήρη, τὴν προαγωγήν μου μετὰ μίαν πρὸς στιγμὴν ἀντίθεσιν τοῦ Σβώλου καὶ ἀπάντησιν περίπου τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως: «Βραβεύομεν τὴν μάχην τῶν Θερμοπυλῶν, διότι τοιαύτη ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ μάχη τοῦ Ρίμινι».

Μόλις μὲ ἐπληροφόρησαν τηλεγραφικῶς διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην μὲ τὰ σχετικὰ συγχαρητήρια, ἀπέστειλα ἀμέσως τὸν τότε λοχαγὸν τοῦ ἐπιτελείου μου Γ. Μπάλαν μὲ προσωπικὴν ἐπιστολήν μου πρὸς τὸν κ. Παπανδρέου, παρακαλῶν ὅπως σταματήσῃ τὴν κοινοποίησιν τοῦ σχετικοῦ Β.Δ., διότι δὲν ἤθελον νὰ προκαλέσω καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀντιζηλίαν εἰς τὴν ὡραίαν καὶ τόσον μοναδικὴν αὐτὴν μονάδα διὰ τῆς προτάξεώς μου εἰς ἠθικὰς ἀμοιβάς.

Ἀργότερον, μοῦ ἠρνήθη τὴν ἐπικυρωθεῖσαν ταύτην ἀμοιβήν! καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος Παπάγος!!! Καὶ ὅμως αὐτὸς ἐπεζήτησε ἐπίμονα καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἀργότερον καὶ τοῦ Στρατάρχου εἰς βάρος ὅλων τῶν συμπολεμιστῶν του, διὰ τοὺς ὁποίους, ὄχι μόνον ἠρνήθη νὰ εἰσηγηθῇ τὰς δικαιωματικὰς προαγωγάς των, ἀλλὰ τοὺς ἀφήρεσε ὡς Ἀρχιστράτηγος - Στρατάρχης δι' ὑπομνήματός του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν τὸ ἀπὸ τοῦ 1912 ὑφιστάμενον δικαίωμα τῆς τιμητικῆς συντάξεως, ἥτις ἀπενέμετο ἐφ' ὅρου ζωῆς--καὶ εἰς τὰς οἰκογενείας των— εἰς τοὺς διοικητὰς Μ. Μονάδων ἐν πολέμῳ. Ἔτσι καὶ οἱ παλαιότεροι Καλλάρης, Σωτήλης, Δαμιανός, καὶ οἱ νεώτεροι Μαζαράκης, Καθενιώτης, Τσιμικάλης, Πιτσίκας, Δράκος, Κοσμᾶς, Παπαδόπουλος, Σπηλιωτόπουλος καὶ λοιποί, ἐστερήθησαν κεκτημένων δικαιωμάτων.

Ἀλλὰ ἂς στρέψωμεν αὐτὴν τὴν πικρὰν σελίδα τῶν μικροτήτων καὶ ἂς ἐπανέλθωμεν στὴ διήγησι γιὰ τὴν παρουσία τῶν ἡρώων μας.

22α Σεπτεμβρίου. Ἡ Ταξιαρχία διετάχθη ὑπὸ τῆς Ι Καναδικῆς Μεραρχίας νὰ διατηρήσῃ τὰς καταληφθείσας θέσεις της, μὴ συνεχίζουσα τὴν προέλασίν της καθ' ὅσον θὰ τὴν ὑπερέβαινον Καναδικαὶ Μονάδες, ἵνα ἀναπαυθῇ.

Ἡ πόλις τοῦ Ρίμινι ἦτο ἐν μέρει κατεστραμμένη καὶ σχεδὸν ἔρημος, διότι τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων εἶχεν ἀπομακρυνθῆ καὶ λόγῳ τοῦ διεξαγομένου ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τοῦ φόβου τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα τόσον εἶχε συκοφαντήσει τὸ φασιστικὸν κόμμα ὡς σκληρά, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐνδομύχου φόβου πιθανῆς ἐκδικήσεώς των, διὰ τὰ τόσα ἐγκλήματά των εἰς τὴν ὑποδουλωμένην πατρίδα των.

Δὲν εἶχον φαίνεται μάθει εἰς τὴν γωνίαν ταύτην, τὴν θείαν συμπεριφορὰν τῶν Ἑλλήνων ὑποδούλων εἰς τοὺς κατακτητάς των, ὅταν οὗτοι κατέρρευσαν καὶ ἀπετέλουν τὸ θήραμα τῆς ἐκδικητικῆς μήνιος τῶν σκληρῶν Οὔννων. Ὁπωσδήποτε ἀπετέλεσε διὰ τὴν Ταξιαρχίαν μίαν μεγάλην εὐχαρίστησιν ἡ 48ωρος παραμονὴ εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ ἡ γνωσθεῖσα, ὡς ἐπικειμένη, ἀνάπαυσίς της.

23 Σεπτεμβρίου. Βάσει νεωτέρας διαταγῆς ἡ Ταξιαρχία συνεκεντρώθη εἰς περιοχὴν νοτίως Ρίμινι μέχρι Μιραμάρε ὡς ἐφεδρεία. Ὁ διοικητὴς τῆς Ι Καναδικῆς Μεραρχίας ἐξέδωκε διαταγὴν παρατηρήσεως διὰ τὴν ἐγγὺς τῆς γραμμῆς μάχης προώθησιν τοῦ Σταθμοῦ Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῶν ταγμάτων. Ἀλλὰ τοιαύτη διαταγὴ ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερον ἔπαινον διὰ τὰς διοικήσεις τῆς Ταξιαρχίας. Ὁ μέραρχος μοῦ ἐγνώρισεν, ὅτι ἡ Ταξιαρχία θὰ παραμείνῃ ὡς ἐφεδρεία καὶ δι' ἀνάπαυσιν ἐπὶ 15θήμερον. Ἔχων τὴν πεῖραν καὶ προηγουμένων περιπτώσεων, δὲν μποροῦσα νὰ πιστεύω εἰς τοιαύτην ἀνάπαυσιν καὶ ἐπιμόνως παρεκάλεσα τὸν μέραρχον νὰ μοῦ ἐξασφαλίσῃ μιᾶς ἑβδομάδος ἀνάπαυσιν δι' ἀνασυγκρότησιν, καθαριότητα, ἀποφθειρίασιν καί, εἰδικώτερον, διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Νοσοκομείου τῶν τραυματιῶν (150 χιλμ. νοτιώτερον), διότι οἱ ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας ἦσαν ἐξαιρετικὰ συνδεδεμένοι μεταξύ των καὶ ἀπετέλει σφοδρὰν ἐπιθυμίαν τούτων καὶ κατὰ πολὺ περισσότερον καὶ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἐμοῦ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τούτους, ἵνα ἀντιληφθῶμεν τὴν κατάστασίν των. Ἐκτὸς τούτου, ἦτο ἐπάναγκες ὅπως συμπληρωθῶσι τὰ ἀρκετὰ σημαντικὰ κενὰ (24 ἀξιωματικοὶ καὶ 300 στρατιῶται ἀνεμένοντο βάσει τῆς διαταγῆς τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βεντήρη). Ὁ μέραρχος μὲ ἐβεβαίωσε μετὰ πεποιθήσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἠπατήθη καὶ δυστυχῶς οἱ φόβοι μου πολὺ συντομώτερον ἀπὸ ὅ,τι ἐφοβούμην ἐπηλήθευσαν.

24 Σεπτεμβρίου. Ὁπωσδήποτε κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπέστειλα διαδοχικῶς πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν τραυματιῶν, διότι ἐθεώρουν τοῦτο οὐσιῶδες διὰ τὸ ἠθικὸν καὶ ἀκόμη διὰ νὰ εὑρεθοῦν οἱ ὁπλῖται μακρὰν τοῦ συνεχοῦς κανονιοβολισμοῦ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

25 Σεπτεμβρίου. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς δυνάμεως τῆς Ταξιαρχίας λόγῳ τῶν ἀπωλειῶν αὐτῆς, ἀφίχθησαν ἐνισχύσεις προερχόμεναι ἐκ τοῦ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Μούντριχαν, Ἑλληνικοῦ Κέντρου Ἐνισχύσεως Μάχης, ὅπερ εὑρίσκετο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος. Μοὶ εἶνε καὶ τώρα ἀπορίας ὑπόθεσις, ἡ ἀπόφασις τοῦ συνταγματάρχου τούτου, ὅστις ἀπέστειλε τοὺς πλέον ἀνήλικας, ἀνεκπαιδεύτους στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸ πρῶτον βάπτι-

σμα πυρὸς ἐκρύβησαν ὄπισθεν τῶν παλαιμάχων τῆς Ταξιαρχίας, οἱ ὁποῖοι σὰν μ α ν-ν ά δ ε ς τοὺς ἐκάλυπτον.

Διεμαρτυρήθην τηλεγραφικῶς πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον Βεντήρην, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπετίμησε δριμύτατα. Εἰς τὰ παραρτήματα θὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης τὰς ἀποδείξεις τῆς τοιαύτης ἐπικινδύνου ἀδιαφορίας. Ἀντιθέτως, οἱ διοικηταὶ Μονάδων δι' οἱουδήποτε μέσου προσεπάθουν νὰ συντηρῶσι τὸ ἠθικὸν τῶν Μονάδων των.

ε) ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΡΟΥΒΙΚΩΝΑ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

26 Σ ε π τ ε μ β ρ ί ο υ. Μέσα σὲ 4 ἡμέρες οἱ φόβοι μου ἐπηλήθευσαν καὶ μάλιστα κατὰ κάπως δραματικὸν τρόπον. Ἡ Ταξιαρχία ἦτο σχεδὸν διαλελυμένη. Ἐπίσκεψις πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀνασυγκρότησις, μιὰ γενικὴ ἐπισκευή. Σὲ μιὰ στιγμὴ κατὰ τὰς 11 τὸ πρωὶ ὁ ἐπιτελάρχης τῆς Ταξιαρχίας μὲ εἰδοποιεῖ, ὅτι ὁ διοικητὴς τῆς ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχίας ἐτηλεφώνησε νὰ ἑτοιμασθῇ ἕνα τάγμα, δι' ἀμέσους ἐντὸς τῆς νυκτὸς ἐπιχειρήσεις. Τοῦ ἀπήντησα θυμωμένος: «ὅτι αὐτὸς εἶνε τρελλός· δὲν

Ὁ διοικητὴς τοῦ 1ου τάγματος, ὁ θρυλικὸς Καραβίας Ι.,
ὁ ἀετὸς τοῦ Ρουβίκωνος.

ἔχομεν οὔτε τέσσαρας ἡμέρας ἀναπαύσεως· δὲν ἔχω ἄλλως τε σχέσιν μαζί του, ἀφοῦ εἶμαι ἐφεδρεία». Ἀλλὰ σὲ λίγο παίρνομε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 43126 Σεπτεμβρίου διαταγὴν τοῦ 1ου Καναδικοῦ Σώματος, βάσει τῆς ὁποίας ἡ Ταξιαρχία ἐπανέρχεται ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχίας καὶ προφορικῶς τοιαύτην τοῦ μεράρχου νὰ μεταβῶ εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως διὰ νὰ λάβω τὰς διαταγάς του. Ἔφυγα φουρτουνιασμένος. Ὁ ἐπιτελάρχης μου προαισθανόμενος τρικυμίαν λόγῳ τῆς καταστάσεως τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῆς πιθανῆς μου ἀρνήσεως νὰ συμμορφωθῶ πρὸς διαταγὴν ἐπιχειρήσεων, μὲ ἠκολούθησε παρὰ τὴν πρὸς τοῦτο ἀρχικῶς ἄρνησίν μου. Εἶχε ἄλλως τε δίκαιον, διότι πράγματι ἡ συνάντησίς μου μὲ τὸν μέραρχον ἦτο δρα-

ματική. Ὁ διοικητὴς τῆς ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχίας ἦτο ἕνας ὑπέροχος στρατιώτης μὲ ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, συνηθισμένος εἰς τυφλὴν ὑπακοὴν καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐννοήσῃ, πῶς εἷς ὑφιστάμενός του τοῦ ἔφερε ἀντίρρησιν. Διημείφθη τότε εἰς τόνον ἔντονον ἡ κάτωθι περίπου συζήτησις:

Μέραρχος: Θὰ ἑτοιμάσητε ἀμέσως ἕνα τάγμα πρὸς ἀντικατάστασιν ἑνὸς Ν. Ζ. τάγματος.

Ταξίαρχος: Σᾶς ὑπενθυμίζω, ὅτι ἡ Ταξιαρχία εὑρίσκεται πρὸς ἀνάπαυσιν καθ' ὑπόσχεσιν τοῦ μεράρχου δι' ἓν 15θήμερον. Μόλις παρῆλθον 4 ἡμέραι, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπανέλθωσι εἰς τὴν μάχην;

Μέραρχος: Σᾶς τονίζω ὅτι ἐτέθητε ὑπὸ τὰς διαταγάς μου καὶ ὀφείλετε νὰ ἐκτελέσετε τὴν διαταγήν μου.

Ταξίαρχος: Διὰ νὰ εἶνε ἐκτελέσιμοι αἱ διαταγαὶ πρέπει νὰ στηρίζωνται εἰς ὡρισμένα βασικὰ δεδομένα. Ταῦτα δὲν ὑφίστανται. Οἱ στρατιῶται εἶνε κυριολεκτικὰ σκορπισμένοι καὶ θὰ χρειασθῇ τοὐλάχιστον ἕνα 24ωρον διὰ νὰ συγκεντρωθοῦν μόνον. Οἱ λόχοι καταγίνονται νὰ ἐνσωματώσωσι τὰς ἀφιχθείσας ἐνισχύσεις. Πῶς εἶνε δυνατὸν ὑπὸ τοιούτους ὅρους νὰ λάβουν μέρος εἰς ἐπιχειρήσεις;

Μέραρχος (εἰς ὕφος ἔντονον): Σᾶς καθιστῶ ὑπεύθυνον, ἐὰν δὲν μοῦ διαθέσητε τὴν ζητουμένην δύναμιν διὰ τὴν ἀναβολὴν τῶν ἐπιχειρήσεων ὁλοκλήρου τοῦ Σώματος Στρατοῦ!!!

Ταξίαρχος (φαίνεται πὼς ἡ ἀγανάκτησίς μου ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔφθασε εἰς ὅριον μὴ ἐπιτρεπτόν, διότι ὁ ὄπισθεν καὶ παραπλεύρως μου ἱστάμενος ἐπιτελάρχης μου, ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ μοῦ τραβήξῃ τὸ χιτώνιον ἵνα μετριάσω τὴν ἀγανάκτησίν μου. Ὁπωσδήποτε ἀπήντησα): Ἐφ' ὅσον καὶ ἕνας Ἕλλην στρατιώτης παραμένει ζωντανός, σὲ κανένα δὲν θὰ δοθῇ τὸ δικαίωμα νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις ἐσταμάτησαν ἐξ ὑπαιτιότητός μας. Πότε τὸ θέλετε τὸ τάγμα;

Μέραρχος: Ἐντὸς 24ώρου (μοὶ ἐξήγησε δὲ προφορικῶς, ὅτι τὸ τάγμα θὰ ἀντικαθίστα ἕνα τάγμα τοῦ 24ου Ν.Ζ. Συντάγματος).

Ταξίαρχος: Καίτοι λησμονεῖτε τὴν κατάστασίν του, ἐν τούτοις, ἐφ' ὅσον ἐθέσατε τοιαύτην ἀπειλήν, θὰ τὸ ἔχετε ἀπόψε.

Ἐχωρίσθημεν πλέον μὲ τὸν μέραρχον ἀνακουφισμένον (ἀκόμη καὶ τώρα δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τί συνέβαινε στὰ τμήματα τῆς «γραμμῆς», ὥστε νὰ ζητῇ πάσῃ θυσίᾳ ἀμέσως ἕνα τάγμα) καὶ μὲ μένα ἀποφασισμένον νὰ τηρήσω τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν. Ἐκάλεσα ἀμέσως στὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας τὸν ἡρωικὸν ταγματάρχην διοικητὴν τοῦ 1ου τάγματος Καραβίαν, τοῦ ἐξήγησα τὴν στιχομυθίαν καὶ τοῦ ἀπήτησα ὡς ζήτημα τιμῆς τὴν συγκέντρωσιν τοῦ τάγματός του—ἔστω καὶ ἂν οἱ στρατιῶται του μαζευθοῦν ἀπὸ τὸν δρόμον—καὶ τὴν κίνησίν του τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς 16ης ὥρας. Διέταξα δὲ τὴν ἄμεσον ἀποστολὴν ἀναγνωρίσεων εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ 24ου Ν.Ζ. τάγματος διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν λεπτομερειῶν ἀντικαταστάσεως καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ἐδάφους διαρκούσης τῆς ἡμέρας. Πρὸς τιμὴν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου τονίζω, ὅτι ἀφοῦ ἔδωκε διαταγὰς εἰς τὸν ὑποδιοικητήν του περὶ συγκεντρώσεως

τοῦ τάγματος εἰς ὡρισμένον χῶρον ἐκινήθη καὶ εὑρέθη μετὰ τὴν καθωρισμένην ἀναγνώρισιν, τὴν 14.30 ὥραν εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ Ν.Ζ. τάγματος.

Τὴν 17ην ὥραν ἐλήφθη καὶ ἡ ἔγγραφος διαταγὴ τῆς Μεραρχίας ὑπ' ἀριθμ. 99)26.ΙΧ.44, διὰ τῆς ὁποίας καθωρίζοντο ὅτι: ἀντὶ τοῦ αἰτηθέντος τάγματος!!

α) Ἡ Ταξιαρχία (πλὴν δύο ταγμάτων) ἔχουσα ὑπὸ τὰς διαταγάς της τὸ ΙΙΙ Σ.Π.Π., μίαν ἴλην ἁρμάτων καὶ μίαν διμοιρίαν πολυβόλων, θ' ἀντικαταστήση τὸ 24ον Ν.Ζ. τάγμα τὴν νύκτα τῆς 26—27 Σεπτεμβρίου.

β) Ἀποστολὴ νὰ ἐγκαταστήση προγεφύρωμα ἐπὶ τῆς Β. ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Οὔζο (ἀμέσως Ν. ποταμοῦ Ρουβίκωνος) καὶ νὰ ἐκκαθαρίση τὴν περιοχὴν μέχρι τοῦ βορειότερον διαρρέοντος Φιουμετσίνο.

Τὴν 21.30 ὥραν, ἡ ἀντικατάστασις τῶν ἀποχωρούντων Νεοζηλανδῶν συνετελέσθη, τὸ δὲ πυροβολικὸν εἶχεν ἐγκατασταθῆ 3 χιλμ. Ν. ποταμοῦ Ρουβίκωνος. Ἡ Ταξιαρχία, μεριμνῶσα πάντοτε διὰ τὴν ταχυτέραν διακομιδὴν τῶν τραυματιῶν της, προώθησε καὶ τὴν χειρουργικήν της μονάδα. Ἐπὶ πλέον δοθείσης τῆς καταστάσεως τοῦ τάγματος, ἀπώλειαι, νέαι ἐνισχύσεις, ἀπουσίαι ὁπλιτῶν του, διετέθη εἰς τοῦτο καὶ ὁ ἐφεδρικός, ἐκτὸς ταγμάτων, λόχος ἐνισχύσεων τοῦ λοχαγοῦ Κόλλια. Ἡ ἐκτέλεσις τοιούτων διαταγῶν ἀπήτησεν ἐξαιρετικὴν ἱκανότητα καὶ θέλησιν, ἀπέδειξε δὲ καὶ πάλιν τὴν αὐτοθυσίαν, τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸ ὑψηλὸν ἠθικὸν τῶν μονάδων τῆς Ταξιαρχίας, τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ὁπλιτῶν της.

Διάβασις Ρουβίκωνος. 27 Σεπτεμβρίου. Ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ τῆς 11ης ὥρας εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς Τόρρε Πεντρέρε 5 χιλμ. Β. Ρίμινι. Τὸ 1ον τάγμα, βάσει σχετικῆς διαταγῆς τῆς Ταξιαρχίας, ἐπετέθη ἀπὸ τῆς 6.30 ὥρας (μὲ ἐπιτιθέμενον ἀριστερὰ τὸ 25ον Ν.Ζ. τάγμα) ὑποστηριζόμενον ὑπὸ τῆς ἴλης ἁρμάτων καὶ τοῦ Συντάγματος πυροβολικοῦ τῆς Ταξιαρχίας, αἰφνιδιαστικῶς διέβη τὸν Ρουβίκωνα διὰ δύο λόχων του, τῶν λόχων τῶν ἀειμνήστων λοχαγῶν Γκίκα καὶ Σπηλιοπούλου, καὶ ὄχι μόνον ἐξησφάλισε τὸ ζητούμενον προγεφύρωμα, ἀλλὰ προήλασε εἰς βάθος 8 χιλμ. διὰ μέσου κατῳκημένων τόπων, καταλαβὸν τὴν πόλιν Μπελάρια, ὅπου ὁ ἐχθρὸς ἦτο ἰσχυρότατα ὠργανωμένος καὶ ἐξετόξευε σφοδρὸν πῦρ ἀνασχέσεως πυροβολικοῦ καὶ ἐξαδύμων ὅλμων, τόσον φονικῶν, τῶν ὁποίων αἱ ὀβίδες ἐκρηγνυόμεναι εἰς ἄπειρα θραύσματα, ἐπροκάλουν καταστρεπτικώτατα ἀποτελέσματα εἰς ἀκτῖνα 200 μ. περίπου.

Τὸ τάγμα προήλασε μέχρις 1 χιλμ. νοτίως τοῦ ποταμοῦ Φακμπίνο σταματῆσαν τὴν προέλασίν του, διότι τὸ ἀριστερόν του Ν.Ζ. τάγμα ὑπελείφθη αὐτοῦ κατὰ 1 ὁλόκληρον χιλμ. Ἐκεῖ, ἐγκατέστησεν ἀμέσως ἀρίστην ὀργάνωσιν σχεδίου πυρῶν καὶ παρατηρητηρίων πυροβολικοῦ. Ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας προωθήθη εἰς Τζιέα Μαρίναν, 2 δὲ χιλμ. νοτίως συνεκέντρωσε ἡ Ταξιαρχία καὶ τὰ ἕτερα δύο τάγματά της, ὡς ἐφεδρείαν της. Ἡ ἐνέργεια τοῦ τάγματος καὶ ἡ ταχύτης του, ὑπερέβησαν πᾶσαν προσδοκίαν μου. Ἐκέντριζε τὸ τάγμα ἡ φιλότιμος ἐπιθυμία ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ἔκκλησίν μου, ὅπως μὴ ὑπολειφθῆ τῆς ὑποσχέσεως, ἣν ἔδωσα εἰς τὸν μέραρχον, ὑποσχέσεως διαμαρτυρίας, ὅτι ἐφ' ὅσον καὶ εἷς Ἕλλην εὑρίσκεται ἐν ζωῇ, δὲν θὰ δεχθῶμεν τὴν εὐθύνην διὰ ματαίωσιν ἢ καθυστέρησιν ἐπιχειρήσεων. Ἐκτὸς τούτου, ὁ ἱστορικὸς χῶρος, ὁ ἱστορικὸς ποταμὸς Ρουβίκων ὑπεδαύλιζε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ τάγματος ὅπως διαβῆ πρῶτον τὸν ἱστορικὸν τοῦτον ποταμόν. Καὶ ἡ ἐνέργειά του, ἡ προέλασίς του ἦτο τόσον ραγδαία, ὥστε τὴν ἐπο-

μένην ὁ σταθμὸς τοῦ Λονδίνου ἐξέπεμπε πρὸς ὅλον τὸν κόσμον: «Τ ά γ μ α Ἑ λ λ η ν ι κ ὸ ν δ ι α β ὰ ν τ ὸ ν Ρ ο υ β ί κ ω ν α κ α τ ε δ ί ω ξ ε τ ὸ ν ἐ χ θ ρ ὸ ν ἐ ν τ ὸ ς μ ι ᾶ ς κ α ὶ ἡ μ ι σ ε ί α ς ὥ ρ α ς ε ἰ ς β ά θ ο ς 8 χ ι λ μ.». Καὶ ἐπρόκειτο περὶ τάγματος, τὸ ὁποῖον ἦτο διασκορπισμένον πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ἐπίσκεψιν τραυματιῶν καὶ τὸ ὁποῖον συνεκεντρώθη ἐντὸς 6ώρου, διότι ὁ διοικητὴς τῆς Ν.Ζ. Μεραρχίας ταξίαρχος Γουέϊρ παρουσίασεν ἀπόλυτον τὴν ἀνάγκην ταύτην διὰ τὰς καθορισθείσας ἐπιχειρήσεις τοῦ στρατοῦ. Ἐξ οὗ καὶ τὰ ἐνθουσιώδη συγχαρητήρια καὶ ἐπισκέψεις τῶν προϊσταμένων εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας.

Ἡ ἐκδοθεῖσα διαταγή μου πρὸς τὸ τάγμα τοῦτο εἶνε χαρακτηριστική: «Καὶ πάλιν ἡ Ταξιαρχία ἐνεπιστεύθη εἰς σᾶς τὴν λεπτὴν ἀποστολήν, ἣν ἀπήτησεν ἡ αἴτησις βοηθείας τῆς Ν.Ζ. Μεραρχίας, ἵνα κατορθώση νὰ προελάση αὕτη. Παρὰ τὸ δυσχερέστατον τῆς ἀπαιτουμένης ἐνεργείας, μὲ τοὺς στρατιώτας σκορπισμένους, μὲ τὰς ἐνισχύσεις μὴ ἐνταχθείσας καὶ μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ κινηθῆτε ἐντὸς 6ώρου καὶ ἀντικαταστήσητε σκληρῶς δοκιμαζόμενον Νεοζηλανδικὸν τάγμα, ἐξεπληρώσατε τὴν ἐντολὴν ταύτην μετὰ τόσης ὁρμῆς, ὥστε ὁ διοικητὴς τῆς Ν.Ζ. Μεραρχίας Γουέϊρ προσεπάθησε νὰ μὲ ἀνεύρη, ἵνα μὲ συγχαρῆ καὶ παντοιοτρόπως ἐξεδήλωσε τὴν χαράν του διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν βοήθειαν, κατὰ τρόπον ταχὺν καὶ ἀποτελεσματικόν. Τοῦτον ἠκολούθησε ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος Στρατοῦ, παρακαλέσας νὰ μεταβῶ νὰ τὸν συναντήσω εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως, ὅπου ἐδέχθην καὶ αὐτοῦ τὰ συγχαρητήρια:

«Δὲν μὲ ἐξέπληξε, μοῦ εἶπε, διότι ἀπωθήσατε τὸν ἐχθρὸν εἰς βάθος 8 χιλμ. διὰ μέσου ἐξαιρετικῶς δυσχεροῦς ἐδάφους, δασώδους καὶ κατωκημένου καὶ ὅπου τὸ ἀδελφὸν πυροβολικόν, μάτην προσεπάθει νὰ εὕρη παρατήρησιν ἵνα βοηθήση τὸ πεζικόν».

Ἔπαυσα νὰ μεταχειρίζωμαι τὴν λέξιν «συγχαίρω» ὡς μὴ ἀποδίδουσαν ὅ,τι παρουσιάζουσιν οἱ ἀξιωματικοί. Ἔφθασαν τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀποδόσεως. Εἶνε εὐνόητον πῶς ὑπὸ τὸ φονικώτατον πῦρ, οἱ ἡρωικοὶ στρατιῶται ἀκολουθοῦσι ὑπερόχους ἡγήτορας. Μὲ ἐξαιρετικὴν ἱκανοποίησιν συγκαταλέγω εἰς τὴν σειρὰν τῶν γενναίων σας καὶ τὸν γνωστὸν ὡς γενναῖον ὑποδιοικητὴν λοχαγὸν Δουκάκην Σ. μόλις χθὲς ἐλθόντα καὶ ἀποδείξαντα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τὴν γνωστὴν γενναιότητα, δραστηριότητα καὶ ἱκανότητα. Τὸ πεζικὸν καὶ πάλιν ἔδωκε τὸν φόρον τοῦ αἵματος, 1 ἀξιωματικὸν καὶ 4 ὁπλίτας νεκρούς, 3 ἀξιωματικοὺς καὶ 15 ὁπλίτας τραυματίας. Χάρις εἰς τὴν γενναιότητα ὅλων σας, τὴν ἑτοιμότητα τοῦ Σπηλιοπούλου, τὴν ψυχραιμίαν τοῦ Γκίκα, ἐκάμφθησαν αἱ δυσκολίαι καὶ ὁ ἐχθρὸς ἀπωθήθη. Σᾶς ἀξίζουν τὰ συγχαρητήρια μεράρχου καὶ σωματάρχου ὡς ταῦτα ἐξεδηλώθησαν.

28 Σ ε π τ ε μ β ρ ί ο υ. Λαμβάνεται νέα διαταγὴ τῆς Μεραρχίας «ὅπως ἡ Ταξιαρχία ἐπιτιθεμένη μεταξὺ τῆς 22ας καὶ 24ης ὥρας ἐκμεταλλευθῆ τὴν ἐπιτυχίαν της. Τὴν ἐπίθεσιν θὰ ὑποστηρίξωσι ἓξ Συντάγματα τῶν 25 λιβρῶν, ἓν μίντιουμ καὶ ἕνα βαρέος πυροβολικοῦ». Ἀπὸ τὴν ὑποστήριξιν ταύτην γίνεται ἀντιληπτόν, πόσας ἐλπίδας ἡ Μεραρχία τοποθετεῖ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν μονάδων καὶ τῶν ἐπιτυχιῶν των. Δυστυχῶς ὅμως, ἕνεκα ραγδαίας ἀκαταπαύστου βροχῆς, λόγῳ τῆς ὁποίας καθίσταται ἀδύνατος, μέσα στὴν φοβερὴ λάσπη, πᾶσα κίνησις τροχοφόρων καὶ ἀρ-

μάτων, ἡ ἐπιχείρησις ἀναστέλλεται διὰ διαταγῆς τῆς Μεραρχίας μέχρι βελτιώσεως τοῦ καιροῦ.

Παρ' ὅλα ταῦτα τὸ 1ον τάγμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἔκαμνεν ἔναρξιν τῆς νέας ἐπιχειρήσεως, ἐξορμᾶ ἀψηφοῦν πάντα κίνδυνον καὶ συνεχῶς μαχόμενον πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ἄνευ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἁρμάτων καὶ πρὸ τῆς λήψεως τῆς διαταγῆς ἀναστολῆς. Ὁ διοικητὴς τῆς Ν.Ζ. Ταξιαρχίας μοὶ ἀποστέλλει ἐκπληττόμενος τὸ κάτωθι τηλ)μα: «Νεοζηλανδικὰ τεθωρακισμένα αὐτοκίνητα ἀναφέρουν, ὅτι στρατιῶται τοῦ 1ου τάγματος ἐκθέτουν τοὺς ἑαυτούς των ἄνευ λόγου». Τὸ τάγμα παραμένει εἰς τὰς θέσεις του, δεχόμενον πυρὰ πυροβολικοῦ καὶ ὄλμων. Τόσον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ὅσον καὶ κατὰ τὰς 29ην καὶ 30ὴν Σεπτεμβρίου συνεχίσθησαν ἑκατέρωθεν βολαὶ ὄλμων καὶ πυροβολικοῦ μὲ μεγάλην ὑπεροχὴν τοῦ συμμαχικοῦ πυροβολικοῦ. Ἡ ἀεροπορία τῶν συμμάχων, ὁσάκις ἐπιτρέπουν αἱ καιρικαὶ συνθῆκαι (καὶ δυστυχῶς ὄχι συχνὰ) ἐπεμβαίνει, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορία εἶνε ἀνύπαρκτος.

στ) Η ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Τὴν 1ην Ὀκτωβρίου, ἡ Ταξιαρχία διετάχθη ὅπως κατὰ τὴν νύκτα τῆς 1ης πρὸς τὴν 2αν, ἀντικαταστήση τὸ 28ον Ν.Ζ. τάγμα ἀποτελούμενον ἀπὸ Μαορί. Διετάχθη πρὸς τοῦτο τὸ 2ον τάγμα, τὸ ὁποῖον ἀρχίσαν τὴν ἀντικατάστασιν τὴν 20.30, ἐπεράτωσε ταύτην τὴν 22.45 ὥραν. Οὕτω ἡ Ταξιαρχία διὰ δύο ταγμάτων της κατέχει γραμμην μάχης, ἐνῷ τὸ 3ον παραμένει ἐφεδρικόν.

Τὴν 2αν Ὀκτωβρίου προωθεῖται τοῦτο πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐπὶ τόσας ἡμέρας δοκιμασθέντος 1ου τάγματος εἰς κόπωσιν καὶ ἀπωλείας. Ἡ ἀντικατάστασις ἐγένετο παρὰ τὴν ραγδαίαν βροχήν. Ὁ ἐχθρὸς διαρκῶς σφυροκοπεῖ τὰς θέσεις μας, ὥστε καθημερινῶς νὰ ὑπάρχουν νεκροὶ καὶ τραυματίαι. 3 νεκροὶ καὶ 7 τραυματίαι εἶνε τὸ τίμημα μόνον μιᾶς ἡμέρας. Ὁ ἐχθρὸς συνεχίζει καὶ κατὰ 3ην καὶ 4ην Ὀκτωβρίου τὸν βομβαρδισμὸν ὅλων τῶν θέσεών μας, μέχρι καὶ τοῦ Σταθμοῦ Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας. Κοιμοῦμαι στὴν ἴδια σκηνὴ μὲ τὸν ἐπιτελάρχην Λάμαρην. Συνηθίσαμε νὰ κοιμώμεθα παρὰ τοὺς βομβαρδισμούς. Τὴν 4ην Ὀκτωβρίου τὸ βράδυ, αἱ ὀβίδες ἔσκαζαν εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων ἀπὸ τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Σταθμοῦ Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας, ἐπὶ μισὴ ὥρα. Ὁ Λάμαρης βρῆκε τὴν ὥρα νὰ κάμη χιοῦμορ καὶ τὸν ἀκούω νὰ μὲ ρωτᾶ: «Κύριε ταξίαρχε». (Λέγε Γεράσιμε). «Ἂν αὐτὸς ὁ βλάξ, ὁ Γερμαναρᾶς, ποὺ ζητεῖ νὰ μᾶς ἀνακαλύψη, εἶχε τὴν ἔμπνευσι νὰ πῆ ἄβαξ ἕνα χιλιοστὸ δεξιώτερα, δὲν θὰ ἔκαμε κανεὶς τὸν κόπο νὰ μᾶς εὕρη». Τὸν ἔστειλα στὸ διάβολο: «Πυροβολητὴς δὲν εἶσαι; τί ἄλλο θὰ μποροῦσες νὰ πῆς»! Καὶ ἔσκασε στὰ γέλια. Δίπλα μας, ἦτο ἐγκατεστημένο καὶ τὸ βαρὺ πυροβολικὸ ποὺ μᾶς ὑπεστήριζε. Σὲ κάθε βολή του ὅλο τὸ ἔδαφος ἐσείετο. Ἀλλὰ παρ' ὅλον αὐτό, «ἐκοιμώμεθα μακαρίως». Τί περίεργος ἀλήθεια μηχανὴ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα. Τίποτε δὲν τὸ ταράσσει, ὅταν τὸ πνεῦμα εἶνε ἥσυχο!

Οἱ Γερμανοὶ δὲν παρέλειπον τὰς ἐπιθέσεις των. Τὴν 5ην Ὀκτωβρίου, μία Γερμανικὴ περίπολος ἐπεχείρησε νὰ ἀναγνωρίση τὰς γραμμάς μας κατὰ τὰς 4 τὸ πρωί. Ὁ ὑπολοχαγὸς διμοιρίτης Πούλμαν τὴν ἀφῆκε νὰ πλησιάση εἰς ἀπόστασιν

δεκάδος μέτρων καὶ κατόπιν, ἔβαλε αἰφνιδιαστικῶς δι' ὁπλοπολυβόλων καὶ χειροβομβίδων. Τὸ σύνολόν της ἐτραυματίσθη, ἀλλὰ ἀφῆκε καὶ 3 νεκρούς. Τὴν 17ην ὥραν 5 τραυματιοφορεῖς Γερμανοὶ φέροντες περιβραχιόνια Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ σήματα τούτου, ἐκινήθησαν ἄνευ εἰδοποιήσεως πρὸς τὰς θέσεις τῆς διμοιρίας, παρέλαβον τοὺς νεκρούς των καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀποφεύγοντες νὰ παρατηρήσωσι πρὸς τὰς θέσεις τῆς διμοιρίας. Ὁ διμοιρίτης μετὰ τῶν ἀνδρῶν του παρηκολούθησε τὸ θέαμα τοῦτο ἀπὸ ἀποστάσεως 10 μ., μὲ ποιάν τινα ὁμολογουμένως ἔκπληξιν καὶ μὲ πραγματικὴν ἀνωτερότητα ψυχῆς, χωρὶς νὰ τοὺς διακόψη εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔργον των. Καὶ ὅμως, εἶχε νὰ ἐκδικηθῆ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἕνα νεκρὸν καὶ 4 τραυματίας. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἐκινήθησαν 3 Γερμανικὰ ἅρματα πρὸς τὰς θέσεις μας, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν πυρῶν μας ἠναγκάσθησαν νὰ συμπτυχθῶσι. Ἀλλὰ καὶ τὰ τάγματά μας δὲν ἄφηναν μὲ τὰς ἐνεργητικωτάτας περιπόλους των τὸν ἐχθρὸν ἥσυχον, καθ' ὅλην τὴν νύκτα.

Κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας ἐπικειμένης συνεχείας τῶν ἐπιχειρήσεων ἐγένετο συγκέντρωσις τῶν διοικητῶν εἰς ἀναφορὰν Ταξιαρχίας, ὅπου συνεζητήθη ἡ μελλοντικὴ δρᾶσις της καὶ ἡ κατάστασις τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν. Τὴν 6ην Ὀκτωβρίου διὰ διαταγῆς τῆς Μεραρχίας, γνωστοποιεῖται ὅτι ἡ VIII Στρατιὰ θὰ ἐσυνέχιζε τὴν ἐπίθεσίν της τὴν 8ην Ὀκτωβρίου ἀνεξαρτήτως καιρικῶν συνθηκῶν.

Ὁ στρατηγὸς Φράϋμπεργκ ἀφιχθεὶς εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας ἐξηγεῖ τὴν ἐπιχείρησιν. Ἡ ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχία θὰ ἐγκαταστήση προγεφύρωμα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σκολορικόζο διὰ τὴν διέλευσιν ὅλων τῶν ὅπλων, μὲ πρώτην φάσιν τὸν ποταμὸν Βαλτόνα συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Σὰν Ἄντζελο. Ἡ δευτέρα φάσις προβλέπεται διὰ τὴν νύκτα τῆς 9ης πρὸς τὴν 10ην. Εἰς τὴν Ταξιαρχίαν ἐδόθη ἐντολὴ ἐκτελέσεως παραπλανήσεως κατὰ τὴν νύκτα τῆς 7ης—8ης Ὀκτωβρίου. Ὡς ἀποστολή της δὲ κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς Μεραρχίας, «τὸ μέγιστον ὅριον πιέσεως ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιχειρήσεως τῆς ΙΙ Μεραρχίας, μὲ ἀπολύτως στενὴν πρὸς τοῦτο ἐπαφήν».

Ὁ στρατηγὸς Φράϋμπεργκ ἐπωφελήθη ἵνα ἐκφράση ἄλλην μίαν φορὰν τὴν ἱκανοποίησίν του διὰ τὸ συντελούμενον πολεμικὸν ἔργον. Δυστυχῶς αἱ ἀπώλειαι εἰς νεκροὺς καὶ τραυματίας ἐσυνεχίζοντο. Αἱ εἰδήσεις περὶ ἐνάρξεως ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ἔφθανον μέχρις ἡμῶν, ἐγέμιζον μὲν τοὺς πάντας μὲ αἴσθημα χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλὰ ἤρχισε καὶ ἕνα αἴσθημα ἐντόνου νοσταλγίας διὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα μὲ ἐκδήλωσιν:

«Γιατί νὰ μὴν πᾶμε νὰ πολεμήσωμεν στὴν πατρίδα, ἀντὶ νὰ πολεμῶμεν γιὰ νὰ ἐλευθερώσουμε τοὺς Ἰταλούς»;

Ἡ νοσταλγία ἦτο πλέον ἔντονος εἰς τοὺς νεοσυλλέκτους τοῦ ἀγῶνος, οἱ ὁποῖοι ἔβλεπον τὰς τόσας θυσίας. Τὸ βάπτισμα τῶν πυρῶν διὰ τούτους ὑπῆρξε ἀρκετὰ δραματικόν, λόγῳ τοῦ ἐντόνου καὶ φονικοῦ πυρὸς ἰδίᾳ τῶν 6δύμων ὅλμων. Παρετηρήθησαν φαινόμενα ἀστείας καλύψεως ὑπὸ κλίνας καὶ εἰς ἐπιθέσεις νὰ κρύπτωνται ὄπισθεν τῶν παλαιμάχων, οἱ ὁποῖοι μὲ πραγματικῶς προστατευτικὴν αὐτοθυσίαν ἐκάλυπτον καὶ προητοίμαζον τοὺς νέους τούτους.

Ἡ εἰκὼν αὕτη μοῦ ἔδωκε τὴν κάτωθι φράσιν εἰς μίαν διαταγὴν τῆς 4ης Ὀκτωβρίου:

«Εἰς τὴν Ταξιαρχίαν αὐτήν, ἣν συνεκρότησε μία θέλησις, μία πίστις, μία ἐν-

τολὴ θυσίας, φαίνεται ὅτι ἔκαμαν προσκλητήριον ὅλαι αἱ χαρακτηριστικαὶ Ἑλληνικαὶ εὐγενικαὶ ἰδιότητες».

Καὶ ἡ ἐπίπληξις: «μὴ ἔρχεσαι τώρα, διότι βομβαρδιζόμεθα», φωνάζει τὴν ἀγάπην. Οἱ σύμμαχοι ζητοῦν ἀπὸ τὰ χειρουργεῖα μας τὴν νοσηλείαν καὶ τῶν ἰδικῶν των. Αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν ὑγειονομικῶν μας μονάδων προκαλοῦν τὴν ἔκπληξιν. Κοντὰ στοὺς ἐπαίνους διὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς μάχης, οἱ ἔπαινοι διὰ τὴν τάξιν, τὴν πειθαρχίαν. Πράγματι, οἱ στρατιῶται μας συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς γείτονας Ν. Ζηλανδοὺς ἢ Καναδοὺς ἀπεδείχθησαν ἄγγελοι. Ἡ λεηλασία ἐκ μέρους των εἶνε συστηματική. Οἱ Καναδοὶ καταστρέφουν διὰ τὴν χαρὰν τῆς καταστροφῆς. Ὁλοκλήρους ἀποθήκας ὡραιοτάτης πορσελάνης τὰς μετέβαλον εἰς συντρίμμια. Καὶ οἱ Ἰταλοί; Προσέρχονται ἀκόμη γιὰ νὰ τύχουν ἰατρικῆς βοηθείας ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐδολοφόνησαν, ζητοῦν τὴν ζωὴν ἀπὸ ἐκείνους τῶν ὁποίων ἐθανάτωσαν τοὺς ἀδελφούς. Καὶ οἱ Ἕλληνες τὴν παρέχουν, λησμονοῦντες τὸν ἐχθρόν!!!

Ἡ καθορισθεῖσα ἐπίθεσις διὰ τὴν 8ην Ὀκτωβρίου δὲν ἐγένετο λόγῳ τοῦ καιροῦ, οὔτε καὶ κατὰ τὰς μετέπειτα ἡμέρας. Ὁ ἐχθρὸς διαρκῶς ἐκπέμπει περιπόλους καὶ τὰ πυρά του μᾶς προξενοῦν ἀπωλείας, ἡ δὲ διαρκὴς παραμονὴ εἰς τὴν γραμμὴν μάχης, κόπωσιν. Αἱ ἀπώλειαι ἔφθασαν ἤδη τοὺς 110 νεκροὺς καὶ 280 τραυματίας. Ἡ κόπωσις εἶνε καταφανής, βοηθούσης καὶ τῆς νοσταλγίας. Αἱ ἀναφοραὶ τῶν διοικητῶν μονάδων δὲν μὲ ἱκανοποιοῦν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης. Εἰς τὸ τάγμα (3ον Τζιοβάρα), διαταχθὲν νὰ ἀντικαταστήσῃ τάγμα γραμμῆς μάχης, ἐξεδηλώθη κόπωσις φθάνουσα μέχρι διαμαρτυρίας. Ὁ ταγματάρχης οὗτος, παρὰ τὴν γενναιότητά του, δὲν ἐξασφαλίζει τὴν ἐξουδετέρωσιν. Καὶ ἐχρειάσθη ἡ ἀποστολὴ τοῦ ὑποδιοικητοῦ, μὴ εὐδοκιμήσασα, καὶ τελικῶς ἡ ἐπέμβασίς μου διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὸ ἠθικόν. Σχετικὴ ἀναφορὰ Τζιοβάρα εἰς τὸ παράρτημα εἶνε ἐνδεικτική.

Ὁπωσδήποτε, τὰ συμπτώματα ταῦτα μὲ ἐμβάλλουν εἰς σκέψιν καὶ ἀποφασίζω νὰ ζητήσω τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ἀναμενομένου δι' ἐπιθεώρησιν ἀρχηγοῦ Βεντήρη διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς Ταξιαρχίας.

9η Ὀκτωβρίου. Ἀφίχθησαν εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας ὁ Α)ΓΕΣ στρατηγὸς Βεντήρης μετὰ τοῦ ἀμέσως βοηθοῦ του, στρατηγοῦ Λιώση. Εἰς τούτους ἐγένετο ἀπόλυτος ἐνημέρωσις ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ταξιαρχίας, τῶν ἀπωλειῶν, τοῦ ἠθικοῦ της καὶ τῆς παρατηρουμένης νοσταλγίας. Κατέληγα προτείνων, ὅπως ἐφ' ὅσον πλέον διεξάγονται ἀγῶνες πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, προβῆ οὗτος εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας διὰ τὴν μετακίνησιν τῆς Ταξιαρχίας καὶ τὴν συμμετοχήν της εἰς τὸν ἀγῶνα. Τοῦτο θὰ ἦτο καὶ πρὸς τὸ γενικώτερον συμφέρον, ἀλλὰ καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν. Ἄλλως τε, τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ἐγνώριζον τοὺς βαθυτέρους καὶ ἀπώτερους σκοποὺς τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἡ παρουσία τῆς Ταξιαρχίας, εἰς οἱονδήποτε ἀγῶνα κατὰ τούτων, θὰ προσέθετε τὸ βάρος τῶν 3.500 ἀτόμων ἐμπειροπολέμων καὶ ἀποφασισμένων δι' ἀγῶνα ζωῆς ἢ θανάτου. Τὸ βράδυ τῆς ἡμέρας ταύτης, τὴν 23ην ὥραν ἐπεσκέφθησαν οἱ στρατηγοὶ καὶ ἐγὼ τὸ 1ον τάγμα εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ ὁποίου, παρέμενε καὶ ὁ ὑποδιοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας.

Ἡ διάταξις τῆς Ταξιαρχίας παρέμεινε καὶ κατὰ τὴν 10ην Ὀκτωβρίου ἀμε-

τάβλητος, ἐν ἀναμονῇ βελτιώσεως τοῦ καιροῦ διὰ γενικὴν ἐπίθεσιν. Λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους (οἰκίαι, ἀγροκτήματα, δένδρα), τὰ τμήματα τῆς Ταξιαρχίας εὑρίσκονται ἐν στενωτάτῃ ἐπαφῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ εἰς μερικὰ σημεῖα εἰς ἀπόστασιν κάτω τῶν 10 μέτρων. Ἡ τοιαύτη ἐγγύτης δημιουργεῖ κατάστασιν κοπώσεως καὶ ἐκνευρισμοῦ, διότι πρέπει νὰ εὑρίσκωνται διαρκῶς ἐν συναγερμῷ καὶ ἰδιαίτατα κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ Γερμανοὶ χρησιμοποιοῦν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα ἐπιλέκτους σκοπευτάς, πρᾶγμα ποὺ ἀπαγορεύει κάθε κίνησιν, ἰδιαίτατα τὴν ἡμέραν. Τὰ τμήματά μας ὅσον καὶ οἱ Γερμανοί, λόγῳ τῆς κακοκαιρίας ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τῶν βλημάτων ἐλαφροῦ πυροβολικοῦ, ὅλμων καὶ αὐτομάτων ὅπλων, ἔχουσι ὀργανωθῇ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ σημεῖον στηρίγματος κυκλικῆς ἀμύνης λόγῳ τῶν ἐνδιαμέσων κενῶν. Ἡ διάταξις τῶν Γερμανῶν εἶνε πολὺ διεσπαρμένη, αἱ νησῖδες των εἶνε δυνάμεως 3—4 ἀνδρῶν μὲ αὐτόματα ὅπλα, ἄφθονα πυρομαχικὰ καὶ ἀρίστην παρατήρησιν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, κατώρθωσαν νὰ ἀποφύγουν τὰς ἀπωλείας, τὰς ὁποίας θὰ ἐδημιούργει εἰς αὐτοὺς τὸ ὑπερέχον καὶ συνεχῶς βάλλον συμμαχικὸν πυροβολικόν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἀφήνουν μόνον παρατηρητὰς καὶ οἱ ἄλλοι καλύπτονται εἰς σκέπαστρα. Πρὸ αὐτῶν ὅμως τὸ σχέδιον πυρὸς εἶνε πλῆρες, συμπληρούμενον κυρίως δι' ὅλμων, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶνε ἑξάδυμοι καὶ τὰ πυρά των εἶνε ἀκριβέστατα καὶ θανατηφόρα. Φραγμοὶ τοιούτων ὅλμων ἀπεδείχθησαν ἀδιάβατοι, αἱ πλεῖσται δὲ τῶν ἀπωλειῶν τῆς Ταξιαρχίας προέρχονται ἐξ αὐτῶν. Οὐδεμία ἡμέρα παρέρχεται χωρὶς νὰ καταβληθῇ ὁ φόρος τοῦ αἵματος εἰς νεκροὺς 2 ἢ 3 καὶ τραυματίας 4—7. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ στρατιῶται ἀναμένουν μὲ εὐχὴν τὴν καλυτέρευσιν τοῦ καιροῦ πρὸς ἐπίθεσιν. Κατὰ τὴν νύκτα, διμοιρίαι εὑρισκόμεναι πρὸς ἀνάπαυσιν μακρὰν τῆς γραμμῆς μάχης, ἀλλὰ γνῶσιν ἔχουσαι ἀπολύτως τοῦ ἐδάφους, αναλαμβάνουν δραστηρίαν ἐνέργειαν περιπολικῶν καὶ νυκτερινῶν ἐγχειρημάτων. Αἱ περίπολοι χρησιμοποιοῦν ἀντιαρματικὰ τύπου Πίατ, ἀποτελεσματικὰ διὰ τὴν καταστροφὴν οἰκιῶν. Ἡ ἀναφερομένη ὡς ἄνω διασπορὰ τῶν Γερμανῶν καθίσταται πραγματοποιήσιμος λόγῳ τοῦ ἐμπειμοπολέμου, ὅπερ τοὺς διακρίνει καὶ τοῦ φανατισμοῦ μὲ τὸν ὁποῖον μάχονται. Οὐδεὶς τῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων παρουσίασε σημεῖα καταπτώσεως τοῦ ἠθικοῦ, ἀντιθέτως ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν εἰς τὴν νίκην, βαυκαλιζόμενοι μὲ τὰ ὑπὸ τῆς προπαγάνδας των διατυμπανιζόμενα περὶ νέων ὅπλων. Ἡ τοιαύτη νοοτροπία των προδίδει ἀναμφισβητήτως μίαν βαθεῖαν πίστιν πρὸς τοὺς ἀρχηγούς των.

Παρ' ὅλον ὅτι ἡ γραμμὴ δὲν ἔπαυσε νὰ εἶνε ἐνεργητική, οἱ στρατηγοὶ Βεντήρης καὶ Λιώσης, συνοδευόμενοι ὑπ' ἐμοῦ, ἀπὸ τῆς 6.30 πρωινῆς καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν περιῆλθον ὅλα τὰ τμήματα γραμμῆς μάχης καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ τὰς μονάδας πυροβολικοῦ.

Οὕτως εἶχον ἀπόλυτον καὶ προσωπικὴν ἀντίληψιν ὅλων τῶν συνθηκῶν μάχης, ἀλλὰ καὶ τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως καὶ ἀποδόσεως τῶν ὁπλιτῶν ὡς καὶ τῆς συμπαραστάσεως τῶν νεοσυλλέκτων, τοὺς ὁποίους μὲ τόσην ἀδιαφορίαν, ἂν μὴ ἐλαφρότητα, ἀπέστειλε πρὸς τὸν θάνατον ὁ ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν καλυτέρων, συνταγματάρχης...

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀφίξεως τοῦ στρατηγοῦ Βεντήρη, ἐπρότεινα καὶ ἔγιναν δεκταὶ προτάσεις μου περὶ παρασημοφορίας τῶν ὑπὲρ τὴν Ταξιαρχίαν διοικήσεων

καὶ συμπολεμιστῶν συμμάχων ἀξιωματικῶν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν συμπαράστασιν καὶ ἐνδιαφέρον των διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Ταξιαρχίας. Ἰδιαιτέραν πάντοτε μέριμναν ἐπέδειξεν ὁ διοικητὴς τοῦ Ι Καναδικοῦ Σώματος Στρατοῦ Μπέρνς καὶ ὁ ἐπιτελάρχης του ταξίαρχος Σμίθ.

Μὲ ἐχαροποίησε, ἰδιαιτέρως, ληφθὲν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τηλεγράφημα τῆς κοινότητος Ἰσμαηλίας, μὲ τὸν Πρόεδρον τῆς ὁποίας κ. Ἐμμ. Σπανούδην, μὲ συνέδεον ἰδιαίτεροι δεσμοί. Αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του ἀπετέλουν μίαν πατριωτικήν, φλογερὰν ὄασιν εἰς ἡμᾶς καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν ἀδελφικήν των συμπαράστασιν εἰς τὴν ἀφόρητον νοσταλγίαν καὶ ἀγωνίαν διὰ τοὺς ἐν πατρίδι πάσχοντας. Ἐθεώρησα τὴν Ἰσμαηλίαν, ὅπου ὑπηρέτησα ὡς διοικητὴς τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὁποῖον παρέμεινε ἀκλόνητον κατὰ τὰς συνολικὰς ἐπαναστάσεις ἁπασῶν τῶν γύρω μονάδων κατὰ τὸ 1944, ὡς τὴν ὑγιᾶ ἀφετηρίαν διὰ τὴν ἐξόρμησίν μας διὰ τὸν ἐξαγνισμὸν τῶν ὅπλων, διὰ τὴν τιμήν, διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐτηλεγράφει ὁ Σπανούδης: «Ἑλληνικὴ Κοινότης Ἰσμαηλίας, λίαν ὑπερήφανος δι' ἡρωικὰς πράξεις ἃς ἐπεδείξατο ἡ ὑπὸ τὴν ἐξαίρετον διοίκησιν ὑμῶν ἡρωικὴ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία, στέλλει ὑμῖν καὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρας σας τὰς καλυτέρας της εὐχὰς καὶ προσευχόμεθα εἰς τὸν ὕψιστον νὰ σᾶς φυλάττη γιὰ νὰ μπῆτε θριαμβευτικῶς στὴν ἀγαπημένην μας Ἀθήνα. Πρόεδρος Σπανούδης».

Ἡ τελευταία του εὐχή, κατὰ θεῖαν βούλησιν, ἐξεπληρώθη ἐντὸς μηνός.

11 Ὀκτωβρίου. Ἐξηκολούθησε ἡ τακτικὴ τῶν ἐπιθέσεων διὰ περιπόλων, αἱ ὁποῖαι, ὡς πάντοτε, ἀπεκρούσθησαν. Μὲ κάποιαν λύπην ἔλαβα γνῶσιν τὴν ἡμέραν ταύτην, ὅτι καὶ πάλιν τὰ τμήματα τῆς ΙΙ Ν.Ζ. Μεραρχίας ἀντικαθίστανται, ἔστω καὶ δι' ὀλιγοήμερον ἀνάπαυσιν, ἀντικαθιστάμενα ὑπὸ μονάδων τῆς V Τεθωρακισμένης Μεραρχίας, ἐνῷ ἡ Ταξιαρχία παρέμενε ἐν γραμμῇ μάχης, τιθεμένη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ συγκροτήματος τοῦ ἐξαιρέτου ταξιάρχου Κάμπερλαν.

12 Ὀκτωβρίου. Τὴν 10.30 μὲ ἐπεσκέφθη εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεώς μου ὁ διοικητὴς τοῦ Καναδικοῦ Σώματος καὶ μὲ κατετόπισε προσωπικῶς ἐπὶ τῶν προσεχῶν γενικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Σώματος. Μετὰ μίαν ὥραν ἀφικνεῖται ὁ στρατηγὸς Φράϋμπεργκ, ὅστις περιέστρεψε τὴν συζήτησιν γενικῶς ἐπὶ τῶν μελλουσῶν ἐπιχειρήσεων, ἀφήσας νὰ ὑπονοηθῇ ὅτι ἡ Ταξιαρχία θὰ λάβῃ μέρος μετὰ τῆς Μεραρχίας του εἰς ἄμεσον ἐπίθεσιν. Γνωρίζων κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν δυνατότητα τῆς Ταξιαρχίας, τὴν ἀνάγκην ἀναπαύσεως καὶ ταύτης, τὴν ἀνάγκην ἐξουδετερώσεως τῆς νοσταλγίας, ἐσκέφθην ὅτι τοιαύτη διάθεσις ἐγγυμόνει κινδύνους καὶ ἀπεφάσισα νὰ προβῶ εἰς ἐνεργείας παρὰ τῷ διοικητῇ τοῦ Σώματος διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς Ταξιαρχίας. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ πρόσκλησίς μου εἰς γεῦμα ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος μοῦ ἔδωσαν τὴν τοιαύτην εὐκαιρίαν.

13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ. ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ. 500 ΠΥΡΟΒΟΛΑ ΧΑΙΡΕΤΙΖΟΥΝ ΤΟ ΧΑΡΜΟΣΥΝΟΝ ΓΕΓΟΝΟΣ

Εἰς τὰς 18.30 ἔφθασε διὰ τοῦ ραδιοφώνου ἡ μεγάλη εἴδησις τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Πρωτευούσης καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ συγχαρητήρια τηλεγραφήματα τῶν προϊσταμένων Ἀρχῶν, κατέφθανον ἀλλεπάλληλα. Ἐξέπεμψα ἀμέσως τὸ κάτωθι τηλεγράφημα πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς Ταξιαρχίας:

«Συμπολεμισταί. Σηκώσατε τὴν καρδιάν σας καὶ εὐχαρι-

στήσατε τὸν Θεόν. Αἱ Ἀθῆναι ἠλευθερώθησαν. Ζήτω ἡ Ἑλλάς. Ζήτω ἡ ἐλευθέρα Ἑλλάς. Διέταξα τὸ πυροβολικὸν νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς Γερμαναράδες διὰ 21 βλημάτων τὸ χαρμόσυνον γεγονός.

Ταξίαρχος ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ»

Ὁ καθεὶς δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν φρενίτιδα, τὸ κλάμα ἀλλὰ καὶ τὴν νοσταλγίαν. Ὁ καθένας μας εὑρίσκεται νοερῶς στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας. Μόνον τὰ σώματά μας εὑρίσκοντο εἰς τὴν θέσιν τῆς μάχης. Αἱ ψυχαί μας, ὅλη μας ἡ ὕπαρξις ἐπέταξε γιὰ νὰ εὑρεθῇ καὶ αὐτὴ παροῦσα καὶ νὰ ψάλῃ μὲ ὅλους τοὺς Ἕλληνας τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη, Ἀληθῶς Ἀνέστη». Τὸ σῆμα τῆς βαρβαρότητος εἶχεν ἐπὶ τέλους ὑποσταλῆ ἀπὸ τὸν ἱερὸν χῶρον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος, τὸν Παρθενῶνα. Τὸ χαρμόσυνον γεγονὸς δὲν ἐχαιρετίσθη δι' 21 βλημάτων ὡς ὥριζα, διότι ὁ διοικητὴς τοῦ Σώματος πρὸς τιμὴν τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπηύξησε τὴν αἴτησιν τῆς Ταξιαρχίας καὶ μοὶ ἐγνωστοποίησε ἀμέσως, ὅτι ὅλον τὸ πυροβολικὸν τοῦ Σώματος, θὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν χαιρετιστήριον κατὰ τῶν Οὔννων ταύτην βολὴν καὶ καθώριζε τὴν ὥραν. Ἐγνωστοποίησα τοῦτο ἀμέσως εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν μονάδων: «Ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς Ταξιαρχίας ἅπαν τὸ πυροβολικὸν Σώματος θὰ γνωστοποιήσῃ τὴν 20.45 στοὺς Οὔννους, ὅτι ἡ πόλις τοῦ φωτὸς εἶδε τὸ φῶς τῆς ἀπελευθερώσεως».

Πράγματι εἰς τὰς 20.45 ἀκριβῶς τῆς 13ης Ὀκτωβρίου, πεντακόσια πυροβόλα ἤρχισαν καταιγισμὸν κατὰ τῶν Γερμανῶν, διαρκέσαντα ἐπὶ 2'. Ἀσφαλῶς, αἱ ἔνδοξοι Ἀθῆναι οὐδέποτε ἐφαντάζοντο, ὅτι τὴν ἀπελευθέρωσίν των θὰ ἐχαιρέτιζον ἐκεῖνο τὸ βράδυ παρὰ τὸν Ρουβίκωνα μὲ 500 πυροβόλα Ἄγγλοι, Νεοζηλανδοί, Καναδοί, Ἕλληνες κ.ἄ. Καλυτέραν χαιρετιστήριον βολὴν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὀνειρευθῶμεν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ Ταξιαρχίᾳ ἐμακάριζον ἑαυτούς, διότι ἡ μοῖρα τοὺς ἐπεφύλαττε τὴν στιγμὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀναστάσεως νὰ εὑρίσκωνται ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, τιμωροὶ καὶ ἐκδικηταὶ ἐκείνων ποὺ ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ ἔτη κατετυράννησαν τὴν πατρίδα μας.

Ἡ Ταξιαρχία ἐξεδήλωσε τὴν χαράν της διὰ τῶν κάτωθι τηλεγραφημάτων:

1ον) «Πρόεδρον Κυβερνήσεως καὶ Γεν. Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ.

Κατάστασις ἀμετάβλητος. Ἡμέρα σήμερον, ἡμέρα μόνον χαρᾶς. Παρὰ σκληροὺς βομβαρδισμοὺς ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ, οὐδεμία ἀπώλεια. Ταξιαρχία λαβοῦσα γνῶσιν 19ην ὥραν ἀνάστασιν πόλεως φωτός, ἑορτάζει τὸ Πάσχα τῆς ἐλευθερίας. Ἀκούσασα προκήρυξίν σας ἀναφέρει ἄλλην μίαν φοράν. Πιστεύουσα εἰς Ἑλλάδα, θὰ ἐκτελῇ πάντοτε τυφλὰ τὰς ἐντολὰς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ἤτοι Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀναφέρει ἐπὶ πλέον: Σῶμα Στρατοῦ μετέχον χαρᾶς μας ἀπεδέχθη μετὰ συναδελφικῆς λεπτότητος αἴτησιν Ταξιαρχίας καὶ ἐγνωστοποίησε βαρβάρους Οὔννους διὰ 500 πυροβόλων, ὅτι πόλις φωτὸς καὶ πάλιν εἶδε τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας».

2ον) «Διοικητὴν Καναδικοῦ Σώματος Στρατοῦ.

Ταξιαρχία ὑποβάλλει θερμὰς εὐχαριστίας, διότι ἀπεδέχθητε μετὰ τόσης εὐμενείας αἴτησίν της καὶ ἠθελήσατε μετέχοντες τῆς χαρᾶς της, νὰ γνωστοποιήσητε

εἰς τοὺς Οὔννους δι' ὅλου τοῦ πυροβολικοῦ σας, ὅτι πόλις φωτός, χάρις εἰς θυσίας μεγάλων συμμάχων, ἀπηλλάγη τοῦ σκότους τῆς βαρβάρου δουλείας. Ἡ Ταξιαρχία θὰ τηρήση πάντοτε τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀδελφικῆς σας ταύτης λεπτότητος ἐνδόξων συμπολεμιστῶν».

3ον) «Στρατηγὸν-Διοικητὴν Ἀθηνῶν Σπηλιωτόπουλον.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν διὰ τῶν στομίων τῶν ὅπλων τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἐκπέμπεται πρὸς τοὺς Ἰταλικοὺς αἰθέρας ἡ ἀθάνατος φωνὴ τῆς μαχομένης Ἑλλάδος, ἀπευθύνομεν δι' ὑμῶν ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν εἰς τὸν ἤδη ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν λαόν».

4ον) Τέλος πρὸς τὸν Μακαριώτατον Δαμασκηνόν, ἀπεστάλη τὸ κάτωθι τηλεγράφημα ,ὅπερ συνέταξα συνολικόν, διὰ τὴν γνωστοποίησιν, τοὐλάχιστον, τῶν δυνάμεων τῶν μαχομένων Διοικητῶν Μανάδων:

«Τὴν στιγμὴν αὐτὴν καθ' ἣν Ταξιαρχία ἐκπληροῦσα τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μάχεται ἐπὶ Ἰταλικοῦ ἐδάφους εἰς πλευρὸν μεγάλων συμμάχων μας, ἑνώνουσα Ἑλληνικὸν αἷμα μετὰ τούτων, ἠνώρθωσε τὰς ψυχάς μας εἰς προσκύνημα εἴδησις ἐλευθερίας Ἀθηνῶν. Σκέψις Ταξιαρχίας στρέφεται καὶ πάλιν εὐγνώμων πρὸς ἀρχηγὸν Ἐκκλησίας. Συγκροτουμένη τὸν Ἰούνιον Ταξιαρχία, ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐξήτησε εὐχὰς πονεμένου λαοῦ καὶ εὐλογίαν ὑμῶν. Ἐν ταυτῷ ὑπεσχέθη φανῇ ἀνταξία ὑμῶν. Ἐτήρησε τὸν λόγον της, ἀλλὰ καὶ ἐντολὴν Ἑλληνίδων συζύγων: «Πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι, σκέψου τὴν πατρίδα μας». Ἅπασα ΙΙΙ Ταξιαρχία δι' ἐμοῦ καὶ διοικητῶν μονάδων της ἀπευθύνει δι' Ὑμῶν εὐλαβῆ καὶ ταπεινὸν χαιρετισμὸν λαὸν Ἀθηνῶν καὶ ἀναφέρει: Ἀπὸ ταξιάρχου μέχρι στρατιώτου, πιστεύουσα εἰς Ἑλλάδα καὶ μόνον Ἑλλάδα, ἐκλιπαροῦσα διαταγὰς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ἤτοι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ ἐκπληρώση μέχρι τέλους τὰς ἐντολάς του. Μαζί σας φωνάζει: Ζήτω ἡ ἀθάνατος ἐλευθέρα Ἑλλάς. Ζήτω ἡ Μ. Βρετταννία. Ζήτω ὁ Βασιλεύς. Ταξίαρχος Τσακαλῶτος, ἐπιτελάρχης Λάμαρης, ὑποδιοικητὴς Παπαδόπουλος, διοικηταὶ Μονάδων, Μανιδάκης, Λασπιᾶς, Καραβίας, Τζανετῆς, Λουτεράκης, Τζουβάρας, Καραδῆμας, Μανιάτης, Σιγάλας, Καστανάκης, Βρυώνης, Δημόπουλος». Ἔστειλα ἀκόμη ἕνα τηλεγράφημα πρὸς τὴν γυναῖκα μου ποὺ μοίρασε μαζί μου τὸν πόνον, ἀγωνίαν καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ χωρισμοῦ, μὲ τὴν ἀθάνατον φράσιν της: «Πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι, σκέψου τὴν πατρίδα μας». Αἱ σκέψεις μου ἦσαν ἀνακατεμένες· δὲν μποροῦσαν νὰ χωρίσουν. Γιατὶ μαζὶ μὲ τὴν πατρίδα καὶ αὐτὴ συνεχωνεύετο καὶ ἦτο πάντοτε δίπλα της.

Ἔτσι ἑωρτάσαμε καὶ χαιρετίσαμε τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν, ἐνῷ δίπλα μας κυλοῦσε ὁ ἱστορικὸς Ρουβίκων, γκρεμισμένο σύμβολο μιᾶς ἐποχῆς αὐταρχικῆς, ποὺ τὸ πνεῦμα της τὸ βάρβαρο, θέλησαν νὰ ἀναστήσουν μὲ θεατρικὴ ἀναίδεια, στὰς ἡμέρας μας, παληάτσοι καὶ κακοῦργοι. Πιθανὸν στὸ διάβασμα τῶν τηλεγραφημάτων καὶ τοῦ τρόπου ἐκδηλώσεως τῆς χαρᾶς, πολλοὶ νὰ εἴπουν: «ὑπερβολές»!

Αὐτοὺς τοὺς παραπέμπω στὴ νοσταλγία μας, στὴν ἀγωνία μας, στὸν κίνδυνο ποὺ περνοῦσε ὁ καθένας, κίνδυνο ποὺ παρουσίαζε τὰ φτερὰ τοῦ θανάτου. Κοντὰ στὸ θάνατο ὁ ἄνθρωπος, ὁ τόσο σκληρὸς γιὰ τὸν ἄλλο, γιατί ὑπερασπίζεται τὴν ζωή

του, γίνεται ἀπόλυτα αἰσθηματικὸς ἔξω ἀπ' αὐτήν. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ σύνδεσμος τῶν συμπολεμιστῶν εἶνε στερεὸς καὶ πολύχρονος.

14 Ὀκτωβρίου. Ἐξηκολούθησαν αἱ ἐπίμονοι ἐπιθέσεις τῶν Γερμανῶν μὲ ἀναγνωρίσεις δυνάμεως λόχου αὐτὴν τὴν φοράν, γιατί, πάσῃ θυσίᾳ, ἤθελαν νὰ ἐξακριβώσουν τὰς προθέσεις μας. Αἱ ἀναγνωρίσεις αὗται διαρκοῦσαν σχεδὸν ὅλην τὴν νύκτα ἀρχίζοντας ἀπὸ τῆς 22ας ὥρας καὶ κατόπιν.

15 Ὀκτωβρίου. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν δική μας πλευρὰ δὲν ὑστερούσαμε. Ἰδιαίτατα τὰ τάγματα τῆς Ταξιαρχίας, ἡ ὁποία εἶχε ἐντολὴ νὰ πιέζῃ ὅσο περισσότερον, καὶ συνεπῶς βαθύτερον, τὸν ἐχθρὸν γιὰ νὰ μὴ χάσωμε τὴν ἐπαφή. Γι' αὐτὸ τὶς ἀναγνωρίσεις μας διέταξα καὶ τὶς συνώδευαν ἅρματα μάχης. Τὴν ἡμέραν αὐτήν, τὸ 3ον τάγμα ἀντικατέστησε τὸ 2ον τάγμα στὴ γραμμὴ μάχης.

Ὅπως ἀνέφερα καὶ πάρα πάνω, τὸ τάγμα αὐτὸ στὴ διαταγὴ προωθήσεώς του καὶ πάλιν στὴ γραμμὴ μάχης, παρουσίασε μιὰ πειθαρχικὴ διαμαρτυρία—ἂν μποροῦμε νὰ τὴν ὀνομάσουμε πειθαρχική—γιατὶ ποτὲ δὲν ἐφαντάζετο ὅτι θὰ πήγαιναν μπρός, ἔπειτα μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ μυαλό τους ἔτρεχε πίσω καὶ διαταγὴ κινήσεως πρὸς τὴν ἐπιστροφὴ περίμεναν ὅλοι. Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος Τζιοβάρας, ἄπειρος ἀκόμη σὲ τέτοιες περιστάσεις καὶ διοικήσεις, καὶ μὲ τέτοιο ὑλικό, δὲν ἠδυνήθη ἀμέσως νὰ καταπνίξῃ τὰς διαμαρτυρίας, Ἀργότερα, ὑπῆρξεν ὁ πεπειραμένος γενναιότατος διοικητὴς κατὰ τῶν συμμοριτῶν. Ἡ ἐπέμβασις τοῦ ὑποδιοικητοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος προεκάλεσε, δὲν ἀπέδωκε τίποτα παρὰ μία ἄστοχον φράσι γιὰ τὸν Τζιοβάρα, πρᾶγμα ποὺ τὸν ἔκαμε νὰ ὑποβάλῃ ἀναφορὰν σὲ μένα ἐναντίον του, ζητῶν ἱκανοποίησιν διὰ τὴν προσβολήν.

Καὶ ἐχρειάσθη ἡ προσωπική μου ἐπέμβασις. Σὲ μένα δὲν μποροῦσαν τίποτε ν' ἀρνηθοῦν γιατὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ παρέμεινα κοντά τους,παρὰ τὰς συνηθείας τῶν προκατόχων μου καὶ πάντοτε τοὺς μίλησα γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἐγκατέλειψα ποτὲ τὸ στρατόπεδον καὶ κατὰ τὴν συγκρότησιν ἀκόμη, οὔτε γιὰ μιὰ ὥρα διασκεδάσεως. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὅπως παντοῦ καὶ πάντοτε, ἄλλως τε, ἐχρειάζοντο εἰδικὴ μεταχείρισι. Ἐθελονταί, ἡλικίας ἀπὸ 55—18 ἀνάμικτοι, ἐκ πάσης γῆς Ἑλλάδος, νοσταλγοὶ πατρώου ἐδάφους καὶ οἰκογενειῶν, μοναδικοὶ μέτοχοι στὴ μάχη, ἀφοῦ τὸ δικό μας ἐκστρατευτικὸν σῶμα ἀπετέλει ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν, ἐδικαιοῦντο στοργῆς, προσοχῆς καὶ διαρκοῦς, μπορῶ νὰ εἴπω συμμετοχῆς στὸν σκοπὸ καὶ τὰς προθέσεις. Δὲν μοῦ ἠρνήθησαν ποτέ, ὅ,τι καὶ ἂν τοὺς ζήτησα, οὔτε καὶ ἐκείνη τὴν ὥρα, ἀλλὰ πάντοτε σ' ὅλη μου τὴν διοίκησι φέρθηκα πατρικὰ στοὺς ὑφισταμένους μου καὶ μὲ δικαιοσύνη. Τοὺς ἔδιδα τὴν ψυχήν μου καὶ τὴν συντρόφευε ἡ δική τους καὶ ποτὲ δὲν ἀπέτυχα.

Ἔτσι καὶ τώρα. Μὰ ὅπως εἶπα καὶ πάρα πάνω τὸ μυαλό μου ἐδούλεψε γιὰ νὰ εὕρω τὴν λύσιν πρὸς τὴν ἐπιστροφή. Ἡ νοσταλγία τόσων ἐτῶν ἀναμονῆς, εἶναι ὁ πλέον ἐπικίνδυνος σύμβουλος. Ἀθελήτως τίθεται τὸ ἐρώτημα: «Νὰ πεθάνω τὴν τελευταία ὥρα ποὺ πρόκειται νὰ ἰδῶ τοὺς δικούς μου; Ἂς τοὺς ἰδῶ καὶ ἂς πεθάνω». Ἕνας καλὸς διοικητὴς μπορεῖ πάντοτε ν' ἀντιληφθῇ τὸν ἀφανῆ αὐτὸν κίνδυνον.

Ἀπεφάσισα νὰ ἀντιδράσω. Τὴν εὐκαιρίαν μοῦ τὴν ἔδωσε ὁπωσδήποτε ἡ τιμητικὴ πρόσκλησις τοῦ διοικητοῦ τοῦ Καναδικοῦ Σώματος στρατηγοῦ Μπέρνς, νὰ

γευματίσω μαζύ του, παίρνοντας μαζύ μου δύο ἀξιωματικούς. Πῆρα τὸν Ἐπιτελάρχη μου Λάμαρην καὶ τὸν ὑπασπιστὴ λοχαγὸ Λιάνη. Τὸ γεῦμα, ἀφοῦ ἄλλως τε ἦτο τιμητικό, διεξήχθη σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἰδιαιτέρως θερμή. Ὅταν τελείωσε τοῦ ἐζήτησα ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν καὶ τοῦ ἐξέθηκα περίπου τὰ ἑξῆς:

«Στρατηγέ, ἀπὸ ὅ,τι κατάλαβα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ἀφήγησι τοῦ στρατηγοῦ Φράϋμπεργκ, εἶναι ἀποφασισμένος νὰ μᾶς σύρῃ στὴ Μεραρχία του γιὰ τὰς ἐπιθετικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἔτσι ἡ Ταξιαρχία, παραδίδεται σὲ μιὰ διελκυστίνδα ἀπὸ τὴν Καναδικὴ στὴν Ν.Ζ. Μεραρχία, χωρὶς καμμιὰ ἀνάπαυσι μέχρι σήμερον. Μία ὑπόσχεσις ἀναπαύσεως δὲν ἐτηρήθη. Ὁ ὁπλισμὸς τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἡ δύναμίς της ὑπῆρξαν πολὺ κατώτερα ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν ἀπὸ τὴν χρονικὴν συνέχειαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀριθμητικήν της δύναμι καί, πρὸ παντός, ἀπὸ τὸ σκληρότατα ὠργανωμένο τῶν κατῳκημένων τόπων, ἔδαφος. Παρ' ὅλα ταῦτα, ἡ συναίσθησις τῆς εὐθύνης καὶ τοῦ πόθου ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔδωκαν εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας τὴν ψυχικὴ δύναμι νὰ ἐξουδετερώσουν τὰς τόσας ἐλλείψεις καὶ χάρις εἰς τὴν θείαν βοήθειαν νὰ ἐπιτύχουν. Τὸ τίμημα ὑπῆρξε πολύ, ὑπερμέτρως πολύ. Ἑκατὸν εἴκοσι νεκροὶ καὶ 310 τραυματίαι ὑπῆρξε τὸ αἱματηρὸν τίμημα τῆς ὑπερανθρώπου ταύτης προσπαθείας. Ἤδη αἱ Ἀθῆναι ἠλευθερώθησαν καὶ ἀγῶνες προβλέπονται ἢ διεξάγονται εἰς τὴν πατρίδα μας. Εἶναι ἀκατανόητον γιὰ τὸν στρατιώτη ποὺ λείπει 4 χρόνια ἀπὸ τὴν πατρίδα του, εἶναι ἀκατανόητον, ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τόσους σκληροὺς ἀγῶνας, παραμένει καὶ μάχεται εἰς τὴν μισητὴν γι' αὐτὸν Ἰταλίαν. Ἡ νοσταλγία εἶναι ἀφόρητος. Στρατηγέ, ἐπολεμήσαμε γιὰ κάτι πάρα πάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐπολεμήσαμε γιὰ νὰ ξεπλύνουμε καὶ τὰ αἴσχη τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ὑπῆρξε γιὰ μᾶς, γιὰ τὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ στρατὸ ὁ ἐξαγνισμός. Ὁ Θεὸς μᾶς ἐπεφύλαξε τὴν ἐπιτυχίαν μέχρι τοῦδε, μὴ ὠθῆτε τὴν Ταξιαρχίαν εἰς ἀδυνάμους προσπαθείας. Σᾶς ἐξορκίζω, ἐξορκίζω τὸν στρατιώτην νὰ μὲ καταλάβῃ καὶ νὰ στρέψῃ τὴν Ταξιαρχίαν πρὸς τὴν πατρίδα, νὰ τὴν στρέψῃ, ὡς εἶνε τώρα δοξασμένη, καὶ μὲ τὸ κῦρος τῆς ἐπιτυχίας, διὰ νὰ εἶνε ὠφέλιμος».

Τόσον ἡ δική μου συγκίνησις, ὅσον καὶ τοῦ ἐπιτελάρχου Λάμαρη ποὺ παρηκολούθει τὸν συγκινητικὸν αὐτὸν μονόλογον, ἦτο τεραστία. Ἐπέδρασε καὶ ἐπὶ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σώματος, ὁ ὁποῖος μοῦ ἀπήντησε: «Ἐκτιμῶ τὴν εἰλικρίνειά σου ὡς στρατιώτου, ἐκτιμῶ τὴν κατάστασιν, ὡς μοῦ τὴν ἀναφέρατε. Συμφωνῶ καὶ σᾶς δηλῶ ὅτι: ἡ Ταξιαρχία σας δὲν θὰ χρησιμοποιηθῇ πλέον. Θὰ συνεννοηθῶ πρὸς τοῦτο μὲ τὸν διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς». Ἐφύγαμε συγκινημένοι καὶ καθησυχασμένοι.

Ὁ στρατηγὸς Μπὲρνς ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσί του. Ἐξετίμησε πράγματι τὴν εἰλικρίνειάν μου. Ἀμέσως τὴν ἑπομένην τῆς συνομιλίας, ἐλήφθη διαταγὴ τοῦ συγκροτήματος Κάμπερλαντ, βάσει τῆς ὁποίας θὰ ἤρχιζε ἀπὸ τῆς νυκτὸς τῆς 16ης Ὀκτωβρίου ἡ ἀντικατάστασις τῶν ταγμάτων τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἡ κίνησίς των εἰς περιοχὴν Τζέσι. Πόσο ἐπίκαιρος ἦτο αὐτὴ ἡ αἴτησις, ποὺ μᾶς ἔφερε σὲ 20 ἡμέρες εἰς Ἀθήνας. Ποιὸς νὰ προδικάσῃ τὰ «Δεκεμβριανά»; Ἄνευ τῆς Ταξιαρχίας, τολμῶ νὰ εἰπῶ, αἱ Ἀθῆναι θὰ περιήρχοντο ὑπὸ τὸ κομμουνιστικὸ σκοτάδι. Ἀλλὰ εὐτυχῶς, ὁ Θεὸς ἐφώτισε τὸν σωματάρχην καὶ ἐδέχθη τὴν αἴτησίν μου. Βάσει ταύτης κατὰ τὴν νύκτα τῆς 16—17, τὸ 3ον τάγμα ἀντικατεστάθη ἐκ τῆς γραμμῆς ὑπὸ τμημάτων τοῦ 27ου Συντάγματος λογχοφόρων (Λάνεζερς). Τὴν νύκτα τῆς

17 — 18 ἀντικατεστάθη ὑπὸ τμημάτων τοῦ αὐτοῦ Συντάγματος, τὸ 1ον τάγμα. Ὁμοίως ἀπεσύρθησαν ἐκ τοῦ μετώπου αἱ ἀναγνωρίσεις καὶ τὰ παρατηρητήρια τοῦ III Συντάγματος Πυροβολικοῦ, ἐπανερχόμενα εἰς τὸ Σύνταγμά των. Τὴν 19ην Ὀκτωβρίου ἐκινήθησαν τὰ ὑπόλοιπα τμήματα τῆς Ταξιαρχίας ἐκτὸς τοῦ μετώπου. Βάσει δὲ τῆς ὑπ' ἀριθ. 175)18.10.44 διαταγῆς Ταξιαρχίας, τὴν νύκτα τῆς 19ην ἐκινήθησαν αἱ Μονάδες τῆς Ταξιαρχίας 3ον—1ον τάγματα, III Σύνταγμα Πυροβολικοῦ, (αἱ λοιπαὶ ἐκινήθησαν τὴν νύκτα τῆς 20ῆς). Καίτοι ἡ κίνησις ἐγένετο τὴν νύκτα, ἦτο ὑποδειγματικὴ καὶ τὰ τμήματα ἔφθασαν τὴν 02.00 (20ης) εἰς τοὺς χώρους σταθμεύσεώς των. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τοῦ μετώπου δι' ἡμερησίας διαταγῆς, ἐξέθετον τὸ πολεμικὸν ἔργον τῆς Ταξιαρχίας καὶ τὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν μᾶς ἔδωκαν οἱ διοικηταὶ Μπέρνς τοῦ 1ου Καναδικοῦ Σώματος, Φράϋμπεργκ τῆς Ν.Ζ. Μεραρχίας καὶ Βόξ.τῆς Ι Καναδικῆς Μεραρχίας,ὑπενθύμιζον δὲ ὅτι τὸ αἷμα 120 νεκρῶν καὶ ὑπερτριακοσίων τραυματιῶν ἐχάραξεν ἀνεξίτηλον τὸν δρόμον τῆς Ταξιαρχίας.

Τὴν 9ην ὥραν τῆς 19ης τρέχοντος, ἔλαβε χώραν εἰς τὸ νεκροταφεῖον (τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη χάρις εἰς τὰς συγκινητικὰς ἐνεργείας τοῦ ὑπιάτρου Νικολοπούλου, εἰς ἀμφιθεατρικὴν θέσιν ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ πρὸς Ριτσιόνε—Ρίμινι καὶ ἐγγὺς τοῦ πρώτου Σταθμοῦ Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας καὶ τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομα «Ρίμινι») ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ τῶν πεσόντων τῆς Ταξιαρχίας, κατὰ τὴν ὁποίαν παρέστησαν ἀντιπροσωπεῖαι τῶν Μονάδων καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ Καναδικοῦ Σώματος. Ἡ ἀναγνωσθεῖσα ἡμερησία διαταγὴ τῆς 19.10.44 ἐμφανίζεται εἰς τὸ σχετικὸν παράρτημα. Ἐτονίζετο εἰς ταύτην, ὅτι «ἐπὶ 44 ἡμέρας συνεχῶς, ἡ Ταξιαρχία διεξῆγε σκληρὸν κατὰ τῶν μισητῶν Οὔννων ἀγῶνα. Ἐρχόμεθα διὰ νὰ προσευχηθῶμεν. Διὰ νὰ παραδειγματισθῶμεν καὶ νὰ ὁρκισθῶμεν ὅρκον ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον. Ὁρκιζόμεθα στὴ μνήμη σας τὴν ἱερά, ὅτι ἡ αὐτοθυσία σας θὰ εἶνε παράδειγμα γιὰ τὸν μέλλοντα ἀγῶνα. Πιστεύομεν ὅτι οἱ ἀγῶνες μας δὲν ἐτελείωσαν. Ἐδῶ ἡ Ταξιαρχία ἐξήγνισε σφάλματα. Κάπου ἀλλοῦ θὰ ἀναλάβη νὰ ἐκδικηθῆ ἐπὶ τοῦ πατρίου ἐδάφους γιὰ ὅ,τι ἔκαμαν, γιὰ τὰ φαρμάκια ποὺ ἐπότισαν τὸ πάτριον ἔδαφος».

Εἰς τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁποίους διεξήγαγε κατόπιν ἡ Ταξιαρχία, εἴτε συνολικῶς, εἴτε οἱ ἄνδρες της, ὁ καθένας ἀξιωματικὸς καὶ ὁπλίτης ὁπουδήποτε, καὶ ἂν εὑρέθη, ἐτήρησεν τὸν δοθέντα ὅρκον. Οὐδεμία παραφωνία ὑπῆρξε. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ σύνθημα ἀναγνωρίσεως μεταξὺ των «Ρίμινι» παραμένει εἰσέτι ὡς σύνθημα ἱεροῦ καθήκοντος πρὸς τὴν πατρίδα.

Ὁ διοικητὴς τοῦ Καναδικοῦ Σώματος προσεφώνησε ὡς ἑξῆς:

«Συνταγματάρχα Τσακαλῶτε, ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῆς III ΕΟΤ. Οἱ συνάδελφοί σας ποὺ κεῖνται ἐδῶ ὑπέστησαν τὴν μεγάλην θυσίαν διά τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ κτυπήματα ποὺ ἐδώσατε ἐδῶ, ἐβοήθησαν νὰ ἐλευθερώσουν τὴν πατρίδα σας. Ἦσαν τόσο μεγάλα, ὅσο θὰ ἦσαν ἐὰν ἐκτυπούσατε ἐπὶ τοῦ πατρίου ἐδάφους. Τώρα ἔχετε τὴν ἀμοιβήν σας εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς νίκης».

Ἔτσι ἔκλεισεν ὁ ἀγὼν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ μίαν δρᾶκα Ἑλλήνων ποὺ ἐθεοποίησαν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἁγιοποίησαν τὸ καθῆκον. Αἱ διάφοροι διαταγαὶ τῆς Ταξιαρχίας, ποὺ ἐξέδωκα καὶ αἱ ὁποῖαι ἐμφαίνονται εἰς τὸ σχετικὸν παράρτημα, απο-

τελοῦν τὸ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ἀφηγήσεως ταύτης, διότι μόνον δι' αὐτῶν θὰ τοποθετηθῆ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀτμόσφαιραν καὶ θὰ κατανοήσῃ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παρουσιάσῃ ἡ ἀφήγησις γεγονότων. Ἐκτὸς τούτου, ἀπαραίτητον βοήθημα ἀποτελοῦν τὰ διάφορα τηλεγραφήματα τῶν προϊσταμένων Ἀρχῶν καὶ αἱ ἀπαντήσεις μου εἰς ταῦτα.

Ὅμως χρειάζεται νὰ προσθέσω καὶ τὰ λίγα πάρα κάτω, σὰν ἀπάντησι σὲ κείνους ποὺ κατηγόρησαν ἀπὸ τὴν στήλην τῶν ἐφημερίδων τὴν Διοίκησιν στὴ Μ. Ἀνατολή:

«Ποτὲ στὸ πεδίο τῆς μάχης ἡ κατάστασις δὲν παρουσιάζεται ρόδινος καὶ ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχὴ ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως γιὰ νὰ θερμομετρῇ πάντοτε τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνδρῶν».

Δὲν ἦτο καὶ τόσον εὔκολος ἡ διατήρησις τοῦ ἠθικοῦ αὐτοῦ, μέσα στὴ σκληρότητα τῆς μάχης μὲ τοὺς Γερμανούς, μέσα στὸ χειμῶνα καὶ ἀνάμεσα σὲ ἄγνωστα στρατεύματα (τὰ συμμαχικὰ) καὶ ὑπὸ ἀγνώστους Διοικήσεις.

Ἔπειτα, ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς πατρίδος μας ἐκέντριζε ἐπικινδύνως τὴν νοσταλγίαν τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν ἐλευθέραν πατρίδα καὶ αἱ ἀπώλειαι ἔδιδον στὸν καθένα τὴν βασανιστικὴν σκέψιν: «Θεέ μου, νὰ περισωθῶ, τώρα ποὺ τελειώνει ὁ ἀγών».

Σὲ μένα καὶ στὸ ἐπιτελεῖο μου (ἰδιαίτατα ὑποδιοικητὴ Παπαδόπουλο, Ἐπιτελάρχη Λάμαρη καὶ διευθυντὴν ἐπιχειρήσεων Καραδῆμα), ἀνῆκε ἡ τεραστία ἀποστολὴ νὰ διατηρήσωμε τὸ ἠθικόν, ὄχι μόνον τῶν ὁπλιτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν Διοικήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπεβαρύνοντο μὲ τὴν μαχητικὴν διεύθυνσιν τῶν Μονάδων.

Καὶ αὐτὴ ἡ τόσον δύσκολη καὶ λεπτὴ ἀποστολὴ ἐτηρήθη θρησκευτικῶς ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως μέχρι διαλύσεως τῆς Ταξιαρχίας, ἡ ὁποία καθ' ὅλην τὴν διαδρομήν της ἐφώτισε τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα, τόσον ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου ἔλαβον μέρος εἰς ἀγῶνα τόσον σκληρόν, νεοσύλλεκτοι καὶ ἀπειροπόλεμοι, ὅσον καὶ εἰς Ἀθήνας («Δεκεμβριανὰ») καὶ δὲν ἐσκοτείνιασε, ἀλλὰ μετεδόθη ὡς φῶς εἰς τὴν ΙΙ Μεραρχίαν.

Διὰ τοὺς διαφόρους ἐκ τοῦ μακρόθεν καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐπικριτὰς εἰς φλυαρίας καὶ συγγράμματα, ἀξίζει νὰ παρουσιάσω τὰς δυσχερείας ταύτας διὰ δικαίαν καὶ ἀμερόληπτον κρίσιν τῶν ἐπιτυχιῶν. Ἰδοὺ τί γράφει ἐπὶ λέξει ὁ διοικητὴς τοῦ 2ου τάγματος εἰς ἐπιστολήν του τὴν 11.10.44 πρὸς τὸν γενναῖον ὑποδιοικητὴν τοῦ τάγματος καὶ βαρύτατα τραυματίαν, λοχαγὸν τότε, Καραμπότσον. Εἶνε χαρακτηριστικὴ ἡ λύπη ἀξιωματικοῦ διοικητοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ τότε καὶ τώρα θεωρεῖται διακεκριμένος. Καὶ ἦτο καὶ ψύχραιμος:

«Ὁ Κος Πατσουράκος θὰ σοῦ εἰπῇ τὴν ἀγωνίαν μας. Ἀκόμη εἴμεθα καλά. Ἀλλὰ ὡς πότε θὰ βαστᾶνε οἱ ἱεροὶ δεσμοί; Πίστευσέ με, ἔρχονται στιγμὲς ποὺ παρακαλῶ νὰ σκοτωθῶ, πρὶν ἀρχίσῃ νὰ παίζεται τὸ δρᾶμα τῆς τιμῆς. Ὅλοι ἔχομε μεταβληθῆ εἰς μαχητὰς ἢ μέλη περιπόλων. Ξεύρεις πὼς δὲν εἶμαι ἥρως, ἀλλὰ τώρα γυρίζω τὸ βράδυ ἀπὸ διμοιρία σὲ διμοιρία μὲ χειροβομβίδα στὸ χέρι, γιὰ νὰ πνίξω τὰ παράπονα ποὺ γεμίζουν τὶς καρδιὲς τῶν ἀθώων, τῶν ἁγνῶν παιδιῶν μας, προτοῦ ἐκδηλωθοῦν. Εἶνε συγκινητικὸ νὰ βλέπῃς τὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλουν γιὰ νὰ μὴ ἀφήσουν μπροστά μου νὰ φανερωθῆ στὰ μάτια τους ἡ ἀγωνία των καὶ τὸ παράπονό των.

Δηλαδή, τώρα παίζεται τὸ δρᾶμα τῆς ἀγωνίας. Ἄς εὐχηθοῦμε νὰ μὴ ἐπακολουθήση ἄλλο χειρότερο δρᾶμα, τὸ δρᾶμα τῆς τιμῆς.

Ἐλπίζω σὲ λίγες ἡμέρες νὰ μπορέσω νὰ ἔλθω νὰ σᾶς ἰδῶ.

Ὅσα μοῦ ἔγραφες, τὰ εἶχα ὑπ' ὄψιν μου.

Τοὺς προήγαγα ὅλους τοὺς ὁπλίτας, ἀλλὰ μόνον στοὺς καλοὺς ἔδωσα ἀριστεῖον ἀνδρείας καὶ σ' ὅλους σχεδὸν τοὺς τραυματίας. Αὐτὴ εἶνε ἡ τιμητικὴ διάκρισις τῶν καλῶν».

Τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν μοῦ παρέδωσε ὁ γενναῖος καὶ βαρέως τραυματισθεὶς —ἀνάπηρος ἔκτοτε—ὑποδιοικητὴς κ. Καραμπότσος, τὸ μεγαλύτερον θεμέλιον τοῦ 2ου τάγματος, εἰς ἐπίσκεψίν μου εἰς τὸ νοσοκομεῖον μὲ τὴν προσθήκην: «Κύριε ταξίαρχε, ἔχετε τὸ νοῦ σας».

Τὴν ἀγωνίαν αὐτήν, τὴν ἐξουδετέρωσα ὅπως ἐξέθεσα δι' ἐπισκέψεώς μου ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν σωματάρχην... μὲ τὸν ἐπιτελάρχην μου Λάμαρην, ὅπου εἰς μίαν πραγματικὰ δραματικὴν στιχομυθίαν, ἀπήτησα καὶ ἐνεκρίθη ὡς ἀνταπόδοσις τῆς νίκης μας εἰς Ρίμινι καὶ Ρουβίκωνα ἡ ἐπιβαλλομένη ἀνάπαυσις, τὴν ὁποίαν ἐπηκολούθησε ἡ ἀποστολή μας εἰς τὴν ἐλευθέραν, ἀλλὰ ἐαμοκρατουμένην Ἑλλάδα εἰς τὴν ὁποίαν, δυστυχῶς, μᾶς ἐπερίμεναν ἄλλοι σκληροὶ ἀγῶνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΘΕΙΑ ΑΜΟΙΒΗ — Η ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΥΡΙΩΝ

α) Η ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΩΡΑ. ΤΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΒΕΝΤΗΡΗ ΚΑΙ Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ ΩΣ ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΙΙΙ Ε. Ο. ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

Ἀπὸ τῆς 20ῆς Ὀκτωβρίου ἡ Ταξιαρχία εὑρίσκεται συγκεντρωμένη εἰς τὴν περιοχὴν Τζέσι, ἐν ἀναμονῇ διαταγῶν διὰ τὴν κίνησίν της. Εἰς Τζέσι ἐλήφθη ἡ κάτωθι τηλεγραφικὴ διαταγὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βεντήρη: «Ἀναλαβόντες καὶ πάλιν τὰ καθήκοντά μας τόσον ἐγὼ ὅσον καὶ ὁ ἐπιτελάρχης, θεωροῦμεν καθῆκον μας νὰ ἐκφράσωμεν εἰς ἅπαντας ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρας τῆς Ταξιαρχίας τὴν πλήρη ἱκανοποίησίν μας διὰ τὸ ὑψηλὸν πνεῦμα μαχητικότητος. Τὰ ἐθνικὰ αἰσθήματα καὶ πειθαρχία ἅτινα εὕρομεν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν, ἀποτελοῦν πηγὴν ἐθνικῆς ὑπερηφανείας καὶ πίστεως».

Τὴν 22αν Ὀκτωβρίου ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 2931)21.10.44 διαταγὴ τῆς VIII Στρατιᾶς διὰ τὴν μετακίνησιν τῆς Ταξιαρχίας πρὸς Τάραντα. Ἡ κίνησις ἤρχισε τὴν 06.00 τῆς 24ης, ὁδικῶς καὶ ἀτμοπλοϊκῶς (ὑλικὰ κλπ.). Ἠκολούθησε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ὡραίαν παραλιακὴν ὁδόν. Τὴν 18ην ὥραν τῆς 26ης Ὀκτωβρίου ἡ Ταξιαρχία συνεκεντρώθη εἰς τὴν περιοχὴν Τάραντος πλὴν τοῦ 2ου τάγματος τὸ ὁποῖον συνεκεντρώθη τὴν 27ην Ὀκτωβρίου. Οὕτω, ὁλόκληρος ἡ Ταξιαρχία εὑρίσκεται συγκεντρωμένη εἰς τὴν περιοχὴν Τάραντος, προπαρασκευαζομένη διὰ

τὴν εἰς Ἑλλάδα μεταφοράν της. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐλήφθη τὸ κάτωθι τηλεγράφημα τοῦ Ἀνωτάτου Συμμαχικοῦ Στρατηγείου Ἰταλίας:

«Πρὸς τὴν ΙΙΙ ΕΟΤ Μ.Α. 1781. Διὰ τὸν διοικητὴν Ταξιαρχίας ἀπὸ στρατηγὸν Ἀλεξάντερ. Τώρα ποὺ ἐγκαταλείπετε τὴν διοίκησίν μου, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐκφράσω πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τοὺς ἡρωικοὺς στρατιώτας σας τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν θαυμασμόν μου διὰ τὸν ρόλον ποὺ ἐπαίξατε εἰς τὴν μεγάλην μας νίκην κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Λυποῦμαι διότι ἐγκαταλείπετε τὰ στρατεύματά μου, ἀλλὰ εἶμαι εὐτυχής, διότι ἐπιστρέφετε εἰς τὴν πατρίδα σας καὶ εὔχομαι εἰς ὅλους σας καὶ ἀτομικῶς εἰς ἕνα ἕκαστον: Καλὴν Τύχην». Εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ἀπήντησα μεταξὺ ἄλλων:

«Ὅταν ἐτέθημεν ὑπὸ τὰς διαταγάς σας αἰσθάνθημεν τὸ δέος τῆς μεγάλης τιμῆς. Χάρις εἰς τὰς διαταγάς σας, ἅπασαι αἱ προϊστάμεναι Διοικήσεις μᾶς ἐβοήθησαν καὶ ἡ μικρὰ Ταξιαρχία ἔπαιξε καὶ αὐτὴ τὸν μικρὸν ρόλον της εἰς τὸν μεγάλον ρόλον τῶν ἐνδόξων στρατευμάτων σας».

Ἡ 28η Ὀκτωβρίου μᾶς εὗρῆκε ὅλους συγκεντρωμένους εἰς μίαν κατανυκτικὴν δοξολογίαν. Ὑπῆρξε ἀσφαλῶς ἡ πλέον συγκινητικὴ μυσταγωγία ἀπὸ τῆς, εἰς τὴν ξένην, διαφυγῆς μας, ἀλλὰ καὶ ἡ πλέον χαροποιός. Ἡ ἐπικειμένη ἐπιστροφὴ μᾶς ἔφερε τὰ δάκρυα στὰ μάτια. Εἰς τὸν Τάραντα ἐλήφθη καὶ ἡ κάτωθι ἐπιστολὴ ἀπο τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ συγκροτήματος Κάμπερλάντ:

«Ἀγαπητέ μου Ταξίαρχε, Λυποῦμαι ποὺ δὲν εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσω εἰς τοὺς γενναίους ἄνδρας σας, πρὶν φύγουν. Θὰ ἐκτιμοῦσα πράγματι πάρα πολύ, ἂν τοὺς ἐλέγατε ὅτι ἤμην πολὺ ὑπερήφανος ποὺ εἶχα τὴν ὑπέροχόν σας Ταξιαρχίαν ὑπὸ τὴν διοίκησίν μου. Ἐξετελέσατε ἕνα θαυμάσιον ἔργον καὶ ἐδώσατε μίαν λαμπρὰν μάχην κατὰ τὸ ὀλίγον χρονικὸν διάστημα ποὺ ἤσθε ὑπ' ἐμέ...». Καὶ ἡ κατακλείς: Τὴν 29ην Ὀκτωβρίου ἐλήφθη τὸ κάτωθι τηλεγράφημα τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βεντήρη:

«Α.Π. 1353. Αἱ ἓξ ἑβδομάδες Ρίμινι—Ρουβίκωνος προστίθενται εἰς τὴν στρατιωτικὴν μας δόξαν εἰδικαῖς σελίσιν. Αἰσθάνομαι ὡς Ἕλλην εὐγνωμοσύνην διὰ τὰ ἀπὸ Ἰουνίου μέχρι 18 Ὀκτωβρίου ἐκτελεσθέντα. Ξέμουντζουρώσατε τὸ συγκρότημα Μ. Ἀνατολῆς καὶ ἐπροβιβάσατε τὴν Ἑλλάδα. Ἐδώσατε θάρρος εἰς τοὺς Ἕλληνας (ποὺ εἶχαν καθημαγμένη τὴν ψυχήν). Οὐδέποτε ἄλλοτε ἴσως ἔτυχε εἰς στρατιωτικοὺς νὰ ἐκτελέσουν εἰς μίαν τόσον πνιγηρὰν ἀτμόσφαιραν ἔργον τόσης σημασίας: εἰς προπαρασκευήν, ἐκτέλεσιν μαχῶν, μὲ ἄνευ προηγουμένου ἐπιμονὴν καὶ προσφορὰν τῆς ζωῆς εἰς θυσίαν. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐκάματε τοὺς στρατιώτας αὐτοὺς ἥρωας. Ἀνάλογα ἐπετέλεσεν, ἀλλὰ εἰς πολὺ μικρὰν ἀκτῖνα ὁ Ἱερὸς Λόχος. Νὰ ἀναγνωσθοῦν τὰ ἀνωτέρω εἰς τοὺς λόχους καὶ πυροβολαρχίας. Βεντήρης».

'Ανεγνώσθησαν καὶ δὲν ὑπῆρχαν καλύτερα λόγια ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ 'Αρχιστρατήγου, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκλείσθη ἡ ἐν 'Ιταλίᾳ δρᾶσις τῆς III Ε.Ο. Ταξιαρχίας.

Ο ΛΟΡΔΟΣ ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ ΕΞΑΙΡΕΙ ΤΗΝ ΝΙΚΗΝ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΡΙΜΙΝΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑΝ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ.—Εἰς τὴν «'Επίσημον 'Εφημερίδα τοῦ Λονδίνου» ἐδημοσιεύθη ἔκθεσις τοῦ Στρατάρχου 'Αλεξάντερ ἐπὶ τῶν μαχῶν τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων ἐν 'Ιταλίᾳ ἀπὸ τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1943 μέχρι τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1944.

'Η ἔκθεσις τονίζει, ὅτι ἡ παράδοσις τῶν 'Ιταλῶν οὐδέποτε ηὔξησε τὰς δυσκολίας τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν 'Ιταλίαν. Εἴκοσι ἕνα ἔτη φασιστικῆς διαφθορᾶς κατέστρεψαν κάθε σπινθῆρα πατριωτικοῦ αἰσθήματος μεταξὺ ἑνὸς λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκ φύσεως δὲν εἶνε πολεμικός. 'Ο λόρδος 'Αλεξάντερ ἀναφέρει, ὅτι ἡ παράδοσις τῆς 'Ιταλίας δὲν ὠφείλετο εἰς λαϊκὴν δυσαρέσκειαν, ἀλλ' εἰς πραξικόπημα τοῦ Γενικοῦ 'Επιτελείου τῆς 'Ιταλίας τὸ ὁποῖον διὰ τῆς προσχωρήσεως τῆς 'Ιταλίας εἰς τὸ ἀντίπαλον στρατόπεδον ἐπίστευε ὅτι ἡ 'Ιταλία μὲ ἐλαχίστην ἐνεργὸν συμβολὴν θὰ ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀξίωσίν της, ὅπως συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν νικητῶν.

Μεταξὺ τῶν στρατευμάτων 26 χωρῶν τὰ ὁποῖα ἐπολέμησαν εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῶν συμμάχων εἰς τὴν 'Ιταλίαν ἦτο ἡ III 'Ορεινὴ 'Ελληνικὴ Ταξιαρχία, καθὼς καὶ Κύπριοι. 'Ο Στρατάρχης περιγράφει τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν θέσεων τῆς Γοτθικῆς γραμμῆς εἰς τὰς ὁποίας περιελαμβάνετο τὸ Ρίμινι, ὡς τὴν σκληροτέραν τῶν μαχῶν, ἐξ ὅσων ἐδοκίμασεν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ VIII Στρατιά.

Καὶ ὁ στρατάρχης 'Αλεξάντερ συνεχίζει:

«Οἱ Γερμανοὶ μολονότι κλονισθέντες, ἦσαν στερρῶς ἀποφασισμένοι νὰ μὴ φεισθοῦν οἱασδήποτε προσπαθείας, ὅπως κρατήσουν τὸ Ρίμινι καὶ εἶχον συγκεντρώσει ἰσχυρὰς δυνάμεις ἐπὶ τῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία διήκει ἀπὸ τοῦ ὄρους, ὅπου ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Σὰν Μαρίνο, μέχρι τῆς θαλάσσης πρὸ τοῦ Ρίμινι.

Παρὰ τὰς ἐνισχύσεις αὐτὰς ἡ VIII Στρατιὰ ἐξηκολούθει νὰ ἐπιτελῇ σταθερὰς προόδους. Μετὰ τὴν τριήμερον μάχην, τὸ ὕψωμα τοῦ Σὰν Φορτουνᾶτο ἐξεκαθαρίσθη καὶ τὴν ἰδίαν νύκτα οἱ Ἕλληνες εἰσῆλθον εἰς τὸ Ρίμινι. Ὑπῆρξα εὐτυχὴς διότι ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ ἐλάμπρυνεν τόσον συντόμως τὰς τύχας τῆς ἡρωϊκῆς χώρας, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ὁ μοναδικὸς σύμμαχος, ὁ ὁποῖος ἠγωνίσθη παρὰ τὸ πλευρὸν μας κατὰ τὰς σκοτεινοτέρας ἡμέρας τῆς 'Αγγλίας, διότι νέα νίκη εἰς τὴν 'Ιταλίαν

θὰ προσετίθετο εἰς τὴν δόξαν τὴν ὁποίαν εἶχεν κερδίσει εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας».

β) ΚΑΙ ΟΛΙΓΑΙ ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΛΕΙΠΟΥΝ ΠΟΤΕ

Καὶ ὅμως ὑπῆρξε Ἕλλην ἀξιωματικὸς καὶ δὴ συνταγματάρχης, ὁ ὁποῖος (δὲν ἔφθανε τὸ σφάλμα του, τοῦ τρόπου τῆς ἐνισχύσεως καὶ μὴ τῆς Ταξιαρχίας) ἠνέχθη νὰ ἀκούῃ εἰς τὴν λέσχην ἀδιαμαρτυρήτως Ἄγγλον ἀξιωματικὸν νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ Ταξιαρχία δὲν ἔκαμε τὰ ὅσα τῆς ἀποδίδουν εἰς ὅλην τὴν Ἰταλίαν. Μόλις τὸ ἔμαθον ἐθεώρησα ὑποχρέωσιν ὅπως τιμωρήσω ἀμφοτέρους πανηγυρικῶς. Ἐκάλεσα τὸν διευθυντὴν τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων, διακεκριμένον, ταγματάρχην (τότε), κ. Καραδῆμαν καὶ τὸν διέταξα νὰ προβῇ εἰς διάλεξιν περὶ τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Ταξιαρχίας, εἰς γενικὴν συγκέντρωσιν Ἑλλήνων καὶ Ἄγγλων ἀξιωματικῶν, περὶ τοὺς 200, τὴν ὁποίαν ἐξησφάλισα εὐχερέστατα.

Τὸν διέταξα ὡς καταπλεῖδα νὰ τονίσῃ ἐκ μέρους μου:

«Εἶνε ἐκπληκτικόν, ὅτι εὑρέθη Ἄγγλος ἀξιωματικὸς διαφωνῶν πρὸς τοὺς προϊσταμένους του στρατηγοὺς Βόξ, Γουέϊρ, Φράϋμπεργκ, Λίς, Ἀλεξάντερ καὶ Τσῶρτσιλ καὶ ἀκόμη ἐκπληκτικώτερον, ὅτι εὑρέθη Ἕλλην ἀξιωματικὸς καὶ δὴ συνταγματάρχης, ὁ ὁποῖος ἠνέχθη τοιαύτην διαστροφὴν τῆς αἱματηρᾶς ἱστορίας μιᾶς Ἑλληνικῆς Μονάδος».

Διότι πράγματι οὐδέποτε Ἑλληνικὴ Μονὰς μέσα εἰς τόσον μικρὸν διάστημα ἔλαβε τόσα εὔσημα καὶ τόσους σοβαροὺς ἐπαίνους, ὅσα ἔλαβε ἡ Ταξιαρχία μας καὶ μάλιστα, ὄχι ὡς φιλοφρονήσεις τυπικάς, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνωτάτους στρατιωτικούς, διοικητὰς τῶν συμμάχων πρὸς τὴν ὑφισταμένην των Ἑλληνικὴν Μονάδα.

Ἄξιζε συνεπῶς ἡ τιμωρία αὐτὴ ,ὡς δικαιοσύνη πρὸς τὸ τόσον αἷμα. Καὶ ὁ μὲν Ἄγγλος ἔσπευσε νὰ καταπιῇ τὴν γλῶσσαν του, καὶ νὰ ζητήσῃ μυριάκις συγγνώμην, ὁ δὲ Ἕλλην συνταγματάρχης, μὴ τολμήσας κατὰ τὴν συγκέντρωσιν νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐνοχήν του, ἐψέλλισε μετὰ τὴν διάλυσιν ταύτης: «ἂν ἤξευρα τί θὰ εἰπῆς δὲν θὰ σὲ ἄφηνα». Ἐλησμόνησε ὅμως ὅτι οὐδεμίαν ἁρμοδιότητα ἢ ἐπιβολὴν εἶχε ἐπὶ τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν μου.

γ) ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΕΠΕΙΤΑ ΑΠΟ ΑΓΩΝΙΩΔΗ ΑΝΑΜΟΝΗΝ

Καθ' ὅλην τὴν παραμονὴν εἰς τὸν Τάραντα συνεχίζεται συστηματικῶς ἡ προπαρασκευὴ τῶν μονάδων μὲ ἐξαιρετικὴν προθυμίαν. Οἱ σχετικοὶ πίνακες παρουσιάζουν τὴν δύναμιν τῆς Ταξιαρχίας, ἀριθμητικῶς καὶ ὑλικῶς, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Διοικήσεων. Κυριώτερος ὅλων, ὁ πίναξ αἵματος τῶν ἀγώνων τῆς μικρᾶς Ταξιαρχίας.

Διάφοροι διαδόσεις περὶ ἀντιδράσεων ἐν Ἑλλάδι τῶν ἀριστερῶν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Ταξιαρχίας, ἔθεσαν ὅλους μας εἰς ἀγωνίαν. Τὰς διαδόσεις ἐπεβεβαίωσε ὁ ἀφιχθεὶς ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως συνταγματάρχης Λάϊος, ὅστις ἐστάλη ἵνα ἀντιληφθῇ προσωπικῶς τὴν κατάστασιν τῆς Ταξιαρχίας, ἡ ὁποία ἐφέρετο ἐξαιρετικῶς φασιστική!! καὶ νὰ μεταδώσῃ ὁδηγίας τούτου περὶ τῆς ἀνάγκης ἀπολύτου πειθαρχίας. Τοιαύτης συστάσεως, οὐδεὶς τῆς Ταξιαρχίας εἶχεν ἀνάγκην. Ὁπωσδήποτε τὴν 10ην ὥραν τῆς 5ης Νοεμβρίου συνεκέντρωσα τὴν Ταξιαρχίαν καὶ τῆς ὡμίλησα, τονίζων καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Προέδρου τῆς Κυ-

βερνήσεως. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. Ε. Π. 192)5.11.44 διαταγὴ περὶ τοῦ τρόπου ἐπιβιβάσεως.

Ἀπὸ τῆς 12.30 ὥρας τῆς 5ης Νοεμβρίου ἤρχισε ἡ εὐλογημένη ἔναρξις πρὸς ἐπιστροφήν. Δυστυχῶς, δὲν ἐγένετο σύγχρονος ἡ μεταφορὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ συνολικῶς τοῦ ὅλου ὁπλισμοῦ (κάριερς, πυροβολικὸν). Τὴν 9ην ὥραν τῆς 6ης Νοεμβρίου ἤρχισεν ἡ ἐπιβίβασις τῶν Μονάδων ἐπὶ τοῦ πλοίου «Ἀλκαντάρα», καὶ ἡ φόρτωσις τοῦ ὑλικοῦ των. Ἐπεβιβάσθησαν τά: 1ον, 2ον, 3ον, τάγματα, τὸ ΙΙΙ Σύνταγμα πεδινοῦ Πυροβολικοῦ, Ἀγγλικὸς λόχος μεταφορῶν, τὸ Χειρουργεῖον, τὸ Νοσοκομεῖον, ὁ λόχος Διοικήσεως, Διαβιβάσεις, Διμοιρία προστασίας, Στρατονομία, Ὑγειονομικὸν τμῆμα, Χειρουργικὴ μονάς, ἡ Μουσική, ἤτοι 205 ἀξιωματικοί, 89 ἀνθυπασπισταί, 2530 ὁπλῖται. Ἡ ἐπιβίβασις τῶν ἀνδρῶν ἐπερατώθη τὴν 18ην ὥραν, τῶν δὲ ὑλικῶν τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς 7ης τρέχοντος. Ἡ συγκίνησις ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ἐπιβιβαζομένων τοῦ πλοίου διὰ τὴν Ἑλλάδα, εἶνε αὐτονόητος.

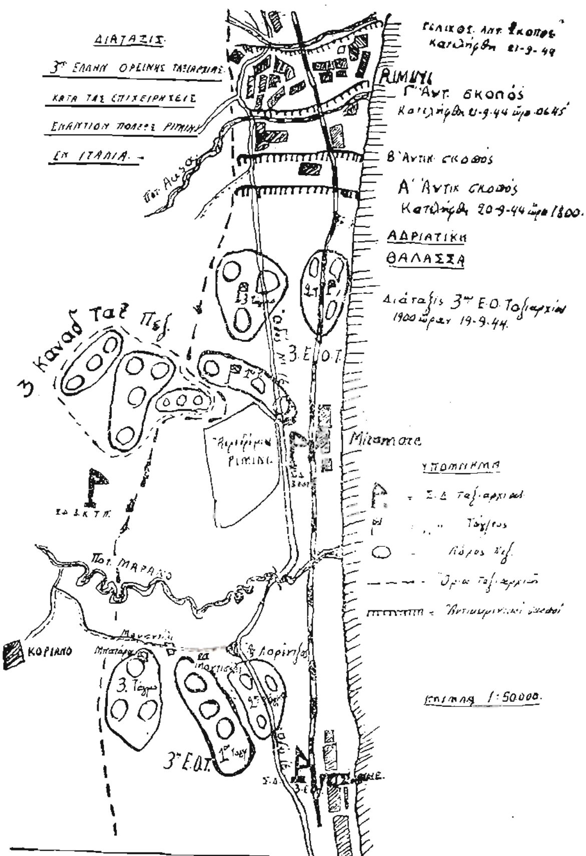
Τὴν 5ην ὥραν τῆς 7ης Νοεμβρίου τὸ πλοῖον «Ἀλκαντάρα» συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «Πίνδος» (τί σύμπτωσις ἑνώσεως πρὸς τὸ 1940) ἀποπλέει διὰ τὴν εὐλογημένην ἐπιστροφὴν πρὸς τὴν ἀγαπημένην πατρίδα, πρὸς τὰ ἀγαπημένα πρόσωπα. Ἀπὸ τῆς 6ης ὥρας τῆς 8ης Νοεμβρίου τὸ πλοῖον διαπλέει τὰ νότια παράλια τῆς Πελοποννήσου. Τὴν 11ην ὥραν ἀπηυθύνθην διὰ τοῦ μεγαφώνου τοῦ πλοίου πρὸς τοὺς ὁπλίτας, ἀνεφέρθην εἰς τὸ ἔπος τῆς Ἀλβανίας, τὰ δεινὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὸ τὴν κατοχήν, τὴν δρᾶσιν τῆς Ταξιαρχίας, καθώριζα τὴν νέαν γραμμὴν διαγωγῆς, ἅμα τῇ ἀφίξει, ἐπίμονοι καὶ μακρὰν πάσης πολιτικῆς ἀποχρώσεως, ὑπομονετικοὶ πρὸς πᾶσαν πρόκλησιν καὶ κατέληγον, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ παρουσιασθῶμεν πρὸ τοῦ ἀξίου πάσης τιμῆς καὶ σεβασμοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὴν 14ην ὥραν τὸ πλοῖον φθάνει εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Ἡ συγκίνησις ἐπιτείνεται.

Μὰ ἂς ἐνθυμηθῶμεν θρησκευτικῶς τὰς ἡμερομηνίας, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν σταθμοὶ εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ταξιαρχίας.

Ἐξοπλισμὸς 19 Ἰουνίου—Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου. Ἐπιβίβασις 6 Αὐγούστου—Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος. Ἄφιξις εἰς Ἰταλίαν 15 Αὐγούστου—Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Πρώτη μάχη 14 Σεπτεμβρίου—Ὕψωσις Τιμίου Σταυροῦ. Μάχαι Ρίμινι 20 Σεπτεμβρίου—Εὐσταθίου τοῦ μεγάλου. Ἄφιξις εἰς Πειραιᾶ 8 Νοεμβρίου—Τῶν Ταξιαρχῶν. Ὅσοι μποροῦν νὰ πιστέψουν, ἂς πιστέψουν. Ὅσοι ἀποτελούσαμε τὴν εὐλογημένην ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. πιστεύαμε ἀπολύτως εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ μας.

Ἡ 8η Νοεμβρίου ἀπετέλεσε ὡς ἡμέρα ἀφίξεως εἰς τὴν πατρίδα τὴν πλήρη ἠθικὴν ἱκανοποίησιν μαρτύρων Ἑλλήνων, οἵτινες ἀπὸ πάσης γωνίας τῆς δούλης Ἑλλάδος, ἐγκαταλείποντες προσφιλῆ των πρόσωπα ἐτρέποντο πρὸς τὴν Μ. Ἀνατολὴν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπισήμου ὁδηγίας, ἐξ ἀτομικῆς μόνον πρωτοβουλίας καὶ μὲ τὸν μοναδικὸν σκοπὸν ὅπως πολεμήσωσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος των.

Μόλις τὸ πλοῖον ἠγκυροβόλησε ἀνῆλθεν ἐπ' αὐτοῦ ὁ συνταγματάρχης Λαΐος μετὰ τοῦ Ἄγγλου συνταγματάρχου Φέρτθ ἐκ μέρους τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, οἱ ὁποῖοι διεβίβασαν πρὸς τὴν Ταξιαρχίαν τὰς εὐχὰς καὶ τὰ συγχαρητήρια τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, δὲν παρέλειψαν ὅμως νὰ παρακαλέσουν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς πειθαρχίας. Πόση, ἀλήθεια, προπαγάνδα ἐναντίον μας ἐγένετο!! Οἱ κομμουνισταὶ ἐμαίνοντο ἐναντίον μας!! Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἀνήγγειλε κἂν τὴν διέλευσίν μας διὰ τῶν Ἀθηνῶν, φοβουμένη ἐπεισόδια. Ἔγραψα ἐπιστολὴν πρὸς τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ (συνημμένη εἰς τὸ παράρτημα), δι' ἧς τὸν διεβεβαίουν περὶ τῆς ἰδανικῆς πειθαρχίας τῆς Ταξιαρχίας. Ἐκανονίσαμε τὰ τῆς ἀποβάσεως ἀμέσως καὶ τὰ τῆς παρελάσεως καὶ μεταφορᾶς εἰς τοὺς στρατῶνας τοῦ Γουδί. Τὴν 20ὴν ὥραν ἅπαντα τὰ τμήματα τῆς Ταξιαρχίας ἀποβιβασθέντα, συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν περιοχὴν Ἁγίου Γεωργίου Κερατσινίου ὅπου καὶ διενυκτέρευσαν ἐν ὑπαίθρῳ.

Σχεδιάγραμμα ἐπιχειρήσεων τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Η ΘΕΙΑ ΑΜΟΙΒΗ, Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΚΛΑΜΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

Ἀπὸ τῆς 7ης πρωινῆς ἤρχισε ἡ προπαρασκευὴ διὰ τὴν ἐπικειμένην παρέλασιν. Τὴν 9ην πρωινὴν ὅλα τὰ τμήματα τῆς Ταξιαρχίας ἐπεβιβάσθησαν 110 αὐτοκινήτων διατεθέντων ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν Ἀρχῶν καὶ ἔφθασαν μέχρι Ρούφ ὅπου καὶ ἀπεβιβάσθησαν. Εἰς Ρούφ ὅλη ἡ Ταξιαρχία ἔλαβε σχηματισμὸν παρελάσεως

Ἡ πιὸ εὐλογημένη ἡμέρα: 9η Νοεμβρίου 1944.

καὶ τὴν 10.15 ἤρχισε ἡ «θεία ἀμοιβή», ἡ παρέλασις διὰ τῶν ὁδῶν Πειραιῶς—Ὁμονοίας—Πανεπιστημίου—Βασιλίσσης Σοφίας—Στρατῶνας Γουδί. Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν, σ' ἕνα ξέσπασμα ἀπολυτρώσεως ἀπὸ τοῦ κομμουνιστικοῦ βραχνᾶ, πληροφορηθεὶς τὴν ἄφιξιν τῆς Τα-

ξιαρχίας κατέκλυσε τὰς ὁδοὺς παρελάσεως. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Ταξιαρχίας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς μὲ τὴν μουσικήν, ἐμφάνισις ὕστερα ἀπὸ 4 χρόνια συντεταγμένης καὶ δοξασμένης μονάδος μὲ τοὺς ὑπερήφανους ἄνδρας της καὶ τὰς ἐνδόξους πολεμικὰς σημαίας των, προεκάλεσε θύελλαν ἐνθουσιασμοῦ. Μιὰ ἀνθρωποθάλασσα συνεχὴς ἐδονοῦσε τὴν ἀτμόσφαιραν μὲ τὰς ζητωκραυγάς της. Συγγενεῖς, γονεῖς, ἀδελφοὶ καὶ φίλοι ἐπέπεσαν πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς Ταξιαρ-

Ἡ θεία ἀμοιβὴ 4ετοῦς ἀγωνίας: Ἡ εὐλογία τῆς πίστεως.

χίας μόλις τοὺς ἐγνώριζον καὶ τοὺς ἐνηγκαλίζοντο καὶ τοὺς κατεφίλουν. Ἑλληνίδες δὲν ἔπαυον νὰ ραίνουν μὲ ἄνθη τοὺς νικητάς. Οἱ ἄνδρες ἐξαιρετικῶς συγκινημένοι ἐβάδιζον σεμνοί, ἀλλὰ ὑπερήφανοι καὶ μὲ ἔκδηλον τὴν χαράν των.

Οὐδέποτε πολεμισταὶ ἔτυχον τοιαύτης ὑποδοχῆς. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐφάνη ὑπέροχος ἀποδείξας, ὅτι γνωρίζει νὰ τιμᾶ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀνεβίωσαν τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος καὶ τὸ ἐσυνέχισαν εἰς τὸ Μαράνο, εἰς τὸ Μοντιτσέλι, τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ρίμινι, τὸ Ρίμινι, τὸν Ρουβίκωνα, τὴν Μπελάρια. Στὸ συνημμένο χάρτη φαίνεται ἡ διάταξις τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις στὴν Ἰταλία.

Πρὸ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, ἵστατο ὁ Πρωθυπουργὸς Παπανδρέου, ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Σκόμπυ, περιέργως ὀπίσω τούτων ὁ Ἀρχιστράτηγος Μ. Ἀνατολῆς Βεντήρης καὶ παραδόξως, δεξιὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὁ ἀντικαταστάτης του Ὀθωναῖος (εὐτυχῶς δι' ὀλίγας ἡμέρας) διὰ νὰ ἐξευμενισθοῦν οἱ κομμουνισταί. Τότε ὁ Θεὸς μοὶ ἐπεφύλαξε τὴν μεγαλυτέραν χαράν. Εὑρισκόμενος πρὸ τῶν ἐπισήμων, δὲν εἶχον ἀντιληφθῆ ὅτι παραπλεύρως των, τελείως παραμορφωμένη ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὶς στερήσεις, εὑρίσκετο ἡ γυναῖκα μου. Κάποτε τὴν κατάλαβα. Ἔσκυψα τὸ πρόσωπο καὶ ἔκλαψα. Ἔκλαψα

ἀπὸ χαρά. Ἔκλαψα ἀπὸ εὐγνωμοσύνη σὲ κείνην ποὺ μὲ τόση αὐτοθυσία μοὖπε «πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι, σκέψου τὴν πατρίδα μας», καὶ ποὺ ἐστέκετο συγκινημένη, σκιὰ ζωῆς.

Αἱ τιμημέναι σημαῖαι ταγμάτων τῆς Ταξιαρχίας, προκαλοῦσαι τὸν ὑπερήφανον ἐνθουσιασμὸν τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν τὴν 9ην Νοεμβρίου 1944.

Ἡ παρέλασις ἐτελείωσε. Ἐπροχώρησα καὶ ἀνέφερον διαδοχικῶς εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀδιαφορῶν, διότι οὗτος δὲν εὑρίσκετο ἐν γραμμῇ τιμῆς, εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον Βεντήρην:

«Ἡ διαταγή σας ἐξετελέσθη» καὶ στὸ στρατηγὸ Σκόμπυ «αἱ διαταγαί σας θὰ ἐκτελεσθοῦν». Ὁ στρατηγὸς Βεντήρης, ὁ μόνος ἐξ ὅλων ποὺ ἤξερε τὴν προσπάθειαν, ὁ μαστιγωτής, ὁ ἐμψυχωτής, ὁ προπαρασκευαστὴς τοῦ στρατοῦ Μ. Ἀνατολῆς, μ' ἀγκάλιασε καὶ μὲ ἐφίλησε. Ἦτο τὸ ἐπίσημο ἀγκάλιασμα.

Καὶ ἔπειτα, ἔπειτα ἡ ἀμοιβή, ἡ θεία ἀμοιβὴ συνεπληρώθη στὸ ἀγκάλιασμα μὲ τὸν ὑπέροχόν μου σύντροφο, στὸ κλάμα μας, τὸ χαρούμενο ἡνωμένο κλάμα τῆς συναντήσεώς μας καὶ πάλιν. Ἔτσι ἐτελείωσε ἕνα ἔνδοξο κεφάλαιο τῆς III Ε. Ο.

Ἔπειτα ἀπὸ μίαν 4ετίαν ἀναπεπταμέναι αἱ σημαῖαι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐζυγίσθησαν πλέον αἱ σημαῖαι τοῦ ἀναγεννωμένου στρατοῦ μας.

Ταξιαρχίας γιὰ νὰ ἀνοίξῃ ἕνα ἄλλο, ἐξ ἴσου αἱματηρό, ἀλλὰ πιὸ ἀπαίσιο. Σὲ λίγες μέρες θὰ ἄρχιζε ὁ Γολγοθᾶς τῶν «Δεκεμβριανῶν».

Τότε, ποὺ ὅλα ἦσαν ἄδολα καὶ ἀντικειμενικὰ ἀνέγραψαν καὶ γιὰ τὸν ταξίαρχον: «Ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας κ. Θρ. Τσακαλῶτος ποὺ ὑπῆρξεν ἀντικείμενον τῶν θερμοτέρων καὶ συγκινητικωτέρων ἐκδηλώσεων τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, εἶνε ὁ δαφνοστεφανωμένος σεμνὸς στρατιώτης τῆς Ἀλβανικῆς ἐποποιΐας. Διοικητὴς τότε τοῦ 3)40 Εὐζώνων ἔγραψε τὰς λαμπροτέρας σελίδας μὲ τοὺς θρυλικοὺς εὐζώνους του. Διὰ τὴν ἐξαίρετον δρᾶσιν του ἡ ἀνωτέρα διοίκησις τὸν ἐτοποθέτησε, διαρκοῦντος τοῦ πολέμου, ἐπιτελάρχην τοῦ Β΄ Σώματος Στρατοῦ. Ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Αἴ-

γυπτον, εὗρε καὶ πάλιν τὴν θέσιν ποὺ τοῦ ἥρμοζεν, ἀναλαβὼν τὴν διοίκησιν τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, ἡ ὁποία μὲ τοὺς θριάμβους της ἐχάρισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα νέας δάφνας».

Τὸ γλυκύτερον κλάμα μετὰ τὴν παρέλασιν τῆς 9ης Νοεμβρίου 1944.

1) ΣΑΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΑΣ ΔΥΟ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Δὲν εἶνε ἄσχημο νὰ ξεδιπλώνῃ κανεὶς τὰ αἰσθήματα ἱστορικῶν ἡμερῶν ποὺ δείχνουν τὴν ψυχολογίαν, ποὺ παρουσιάζουν τὴν ψυχὴ στὶς πιὸ τραγικὲς ἡμέρες λύπης, ἀλλὰ καὶ τὶς πιὸ μεγάλες ὧρες χαρᾶς. Περίεργο καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις καὶ στὴν ἀπέραντη λύπη μὰ καὶ στὴν ἀνείπωτη χαρά, ἡ καρδιὰ ξεχείλιζε καὶ τὸ ξεχείλισμά της ἔβγαινε σὲ δάκρυα στὰ μάτια. Μὰ κάποια μεγάλη διαφορὰ στὰ δάκρυα αὐτά: πικρά, πολὺ πικρὰ στὴ λύπη, μὰ τόσο γλυκὰ στὴ χαρά. Καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτά, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ εὕρῃ ἔντονα, παρὰ στὴ μάννα ἢ στὴν σύζυγο; Ἰσότιμα στὴν ἔνταση, ὁσονδήποτε ἂν συνηθίσαμε νὰ λέμε πὼς τῆς μάννας ἡ ἀγάπη εἶνε πιὸ δυνατή. Μὰ ἂς μὴ λησμονοῦμε, πὼς περισσότερες γυναῖκες σκοτώνονται γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ συζύγου παρὰ γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ παιδιοῦ. Μὰ ἂς δοῦμε τὶς δύο συναντήσεις ποὺ δίδουν τὴν ψυχολογίαν τῶν Ἑλληνίδων:

Π ρ ώ τ η: Τὸ αἴσθημα γιὰ τὴν πατρίδα, ἦτο πιὸ ἔντονο ἀπὸ μιὰ ἀγάπη ποὺ τὴν ἤξευρα τόσο ἀπόλυτα ὄμορφη καὶ δυνατή. Αὐτό, ὅσο καὶ νὰ τὸ ζυγίσω, δὲν μπορῶ νἆὕρω τὴν λύσι. Ἂς προσπαθήσουν οἱ ἀναγνῶσται νὰ καταλάβουν τὴν ψυχολογίαν τῶν Ἑλληνίδων, τόσο δοσμένων στὴ θυσία. Γύρισα κατὰ τὸν Μάϊο τοῦ

1941 ἀπὸ τὸ Μέτωπο ὅπου εὑρέθηκα καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν προηγουμένη τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἰταλῶν καὶ ἔμεινα ὡς τὴν τελευταία σκηνὴ τοῦ δράματος. Εἶχα τὴν συνείδησί μου καὶ τὸ πνεῦμα μου ἥσυχο, ὅτι ἔκαμα ἀπόλυτα τὸ καθῆκον—ἀφοῦ μοῦ τὸ ἀνεγνώρισαν δυνατὰ ὅλοι καὶ εἶνε τόσο δύσκολο σὲ μᾶς—ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ψυχὴ βαρειά. Κτύπησα τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου καὶ περίμενα τὴν ἀμοιβὴ τῶν ἀγώνων μου ἐπὶ 7μηνον, ἡμέρα καὶ νύκτα, στὴ χαρὰ τῆς συναντήσεως ποὺ πίστευα ποὺ θὰ μοῦ ἠρέμιζε τὴν ψυχή. Ἡ πόρτα ἄνοιξε καὶ παρουσιάσθηκε ἡ ἀγαπημένη μου σύντροφος. Ναὶ καὶ ὄχι. Ἦτο περισσότερο ἡ Ἑλληνίδα παρὰ ἡ ἀγαπημένη σύζυγος. Ἕνα λυπημένο καὶ ἄτονο «γύρισες»;!! καὶ ἔπειτα σᾶν μετάνοιωμα τὸ ἀγκάλιασμα ποῦταν συγχρόνως καὶ ἕνα ἀγκάλιασμα συγγνώμης, γιατὶ ἡ Ἑλληνίδα εἶχε ἐπισκιάσει τὴν σύζυγο. Τὸ «τᾶν ἢ ἐπὶ τὰς» κυριαρχοῦσε τότε στὶς ψυχὲς τῶν Ἑλληνίδων. Καὶ ὅμως ἡμεῖς ποὺ κρατήσαμε ἐκεῖ ψηλὰ τιμημένα τὰ ὅπλα ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκε ἡ πατρίς μας, ξεύραμε πολὺ καλὰ ὅτι τάχαμε δοξάσει!!

Δ ε υ τ έ ρ α: Πέρασαν μῆνες ὑποχθονίου ἀγῶνος καὶ μιὰ ἡμέρα ἦλθε ὁ ἀποχαιρετισμός. Θυμᾶμαι ἀκόμη καὶ τώρα ἔντονα τὰ λόγια: «Πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι. Σκέψου τὴν πατρίδα μας». Καὶ πάλιν ἦλθε δεύτερο τὸ ἀγκάλιασμα τῆς ἀγάπης. Ἡ Ἑλληνίδα εἶχε ἐπισκιάσει τὴν σύζυγο. Ἡ ψυχολογία κυριαρχοῦσε στὸν πόνο τῆς δουλείας.

Καὶ κάποτε, ἔπειτα ἀπὸ χρόνια ἀτέλειωτα, χρόνια ποὺ κάθε μέρα παρουσίαζε τὸ χαμὸ τοῦ ἑνὸς στὸ μυαλὸ τοῦ ἄλλου—στὸν πόλεμο ὁ ἕνας, στὸ πέλμα τοῦ κατακτητοῦ ἡ ἄλλη—ὁ Θεὸς ἔφερε τὴν δεύτερη συνάντησι. Δραματικὴ στ' ἀλήθεια.

Σὲ μιὰ παρέλασι τιμῆς, ὁ σύζυγος παρατηροῦσε, χωρὶς νὰ νιώθη τὸ ἀντίκρυσμα, γιατὶ δὲν τὄξευρε ὅτι ἦτο ἐκεῖ. Καὶ κάποτε τὰ βλέμματα συναντήθηκαν καὶ τὰ μάτια βούρκωσαν καὶ τὰ λεπτὰ τῆς παρελάσεως ἦσαν ἀτέλειωτα καὶ ἡ συνάντησις!! καὶ τὸ σφιχταγκάλιασμα!! Σ' αὐτὴν τὴν ἀνείπωτη χαρά, ἡ ὑπερηφάνεια τῆς Ἑλληνίδας ἀνάμικτος μὲ τὴν ἀγάπην τῆς γυναίκας, παρουσίασαν τὴν πιὸ ἔντονη ἕνωσι αἰσθήματος ποὺ μπορεῖ νὰ παρουσιάση ἡ ζωή μας. Ποιὸ ὄργανο μπορεῖ νὰ μετρήση τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδιᾶς τὰ τινάγματα πρὸς τὴν λύπη, πρὸς τὴν χαρά;!! Κανένα. Μόνον ὁ ἑαυτός μας.

Ἐκεῖ μέσα μας θαῦρουμε τὸ μέτρημά τους. Καὶ τὸ μέτρημα αὐτὸ εἶνε Θ ε ῖ ο!! γιατὶ εὐλογημένο εἶνε τὸ αἴσθημα ποὺ μετριέται. Εὐλογημένο στὴν ἕνωσί του ἀπὸ τὸ Θεό μας, ὅπως πιστεύουμε οἱ Χριστιανοί.

2) ΜΙΑ ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ ΣΑΝ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ

Πολλοὶ φίλοι ζυγίζοντες τὰ κατορθώματα τῆς Ταξιαρχίας καὶ τὴν συμμετοχὴ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῶν ἀξιωματικῶν της, ἔθεσαν σᾶν ἀξιοπρόσεκτο ἔργο, σᾶν κάτι τὸ ξεχωριστό, σᾶν κατόρθωμα τὸ γεγονὸς ὅτι κατάφεραν «τὰ συντρίμμια νὰ τὰ ἀνυψώσουν σὲ ἥρωας». Στοὺς μακρυνοὺς τώρα ἀναγνώστας κατορθωμάτων τοῦ παρελθόντος, δίδω στὸ ἀληθινὸ αὐτὸ γεγονὸς μιὰ ἐξήγησι, σᾶν ὑπόμνησι καὶ γιὰ κάθε μέλλοντα ἡγήτορα ποὺ θὰ εὑρεθῆ σὲ δύσκολες περιπτώσεις.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι: «Ὁ Ἕλλην εἶνε ἄριστος στρατιώτης παρὰ τὸ ὅτι εἶνε βαθύτατα ἀτομικιστής. Φθάνει εὔκολα στὸν ἡρωισμὸ καὶ στὴν αὐτοθυσία, ὅταν πολεμᾶ γιὰ τὴν ἐλευθερία του. Ἕτοιμος συνεχῶς νὰ θέτη τὰ πάντα ὑπὸ συ-

ζήτησιν, νὰ τὰ ἀμφισβητῇ, νὰ τὰ κρίνῃ ἀπεριόριστα μὲ ἀντιμαχομένας ἐπιχειρηματολογίας. Θέλει νὰ ξεύρῃ γιὰ ποιὸ λόγο ἀγωνίζεται καὶ νὰ πείθεται κάθε φορά, ὅτι ὁ λόγος αὐτὸς εἶνε ὀρθὸς καὶ δίκαιος.

Αὐτὸ τὸ τελευταῖο ποτὲ δὲν τὸ ξέχασα ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ παρέλαβα τὴν διοίκησι τῶν καταλοίπων τῆς ἐγκληματικῆς ἐπαναστάσεως καὶ πάντα καὶ διαρκῶς τὸ ἐξηγοῦσα, γιατὶ πράγματι εἰς τὰς ἀντιμαχομένας ἐπιχειρηματολογίας καὶ τάσεις, ἦτο μία φοβερὴ δυσκολία. Καὶ ὅταν τὸ ἐξηγοῦσα, δὲν ξέκοβα κατόπιν γιὰ νὰ διασκεδάσω, ἀλλὰ κρατιόμουν κοντὰ σ' ἐκείνους ποὺ δίδασκα γιὰ νὰ τοὺς τονώσω μὲ τὴν παρουσία μου, μὲ τὴν συμμετοχή μου, μὲ τὸ ἀτομικό μου παράδειγμα.

Καὶ δὲν τὸ ξέχασα ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ παρέλαβα τὴν Διοίκησι τῆς Ταξιαρχίας, μέχρι τὴν ἡμέρα ποὺ (καὶ αὐτὴ ἦτο μία ἐπίμονος συνέχεια, ποὺ ὁ ἀγὼν ἀρχίζοντας κατὰ τοῦ Κομμουνισμοῦ στὴ Μ. Ἀνατολὴ) ἐτελείωσε μὲ πλήρη νίκη τὸν Αὔγουστο τοῦ 1949 στὰ κατσάβραχα τῆς πολυτραγουδισμένης Πίνδου—στὸ εὐλογημένο ἐκκλησάκι τοῦ 2520. Ἔτσι ἐκεῖνοι ποὺ πίστεψαν, ἐνίκησαν ἐκείνους ποὺ ἠρνοῦντο τὰ πάντα.

Ὁ ἔξοχος πολιτικὸς καὶ ξεχωριστὸς δημοσιογράφος
καὶ ἄνθρωπος Π. Τσιμπιδάρος, ὁ ψάλτης τῆς ἐλευθερίας.

3) ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΡΙΜΙΝΙ. Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ Π. ΤΣΙΜΠΙΔΑΡΟΥ ΣΑΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΣ

Τὴν τελευταία σελίδα, τὴν θεία ἀμοιβή, τὴν ἐξύμνησε τὴν ἄλλην ἡμέρα ἕνας ὑπέροχος Ἕλλην, ὁ κ. Π. Τσιμπιδάρος, ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμό. Ἡ

ὁμιλία του ἀποτελεῖ τὴν συνισταμένην τῆς χαρᾶς ποὺ παρουσίασε ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Καὶ ὁ τίτλος του «Φῶς τοῦ Ρίμινι» ἀπετέλεσε μιὰ ὄμορφη πραγματικότητα. Ἰδοὺ αὐτή:

«ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΡΙΜΙΝΙ

1944 — 11 Νοεμβρίου

Καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος προχθές, ὅπως εἶχεν ἀνατείλει κάποιαν φθινοπωρινὴν ἡμέραν τοῦ 1913. Ὑπεδεχόμεθα τότε τὸν νικητὴν στρατὸν δύο ἀπελευθερωτικῶν πολέμων, ποὺ ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὴν Μελοῦναν, διὰ νὰ χαράξῃ τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Νέστον. Ὑπεδεχόμεθα προχθὲς τοὺς νικητὰς ἑνὸς πολέμου ποὺ ἐπρόκειτο νὰ κρίνῃ τὴν τιμήν μας καὶ αὐτήν μας τὴν ὕπαρξιν εἰς τὸ διηνεκές. Τοὺς νικητὰς δύο ἐχθρῶν, ποὺ ἐζήτησαν νὰ μᾶς ἀφανίσουν ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς.

»Καὶ ἦτο ὁ ἥλιος αὐτὸς ποὺ ἐξεπρόβαλε προχθὲς ἀπὸ τὸ φρύδι τοῦ Ὑμηττοῦ ἕνας καινούργιος ἥλιος γεμᾶτος ἀπὸ θεῖον φῶς, ἀπὸ φῶς ὑπερκόσμιον, ἕνας Ἑλληνικὸς ἥλιος, φωτίζων τὸ αἰώνιον Ἑλληνικὸν θαῦμα, τὴν Ἑλληνικὴν ἀποθέωσιν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀθανασίαν. Ἥλιος Ἑλληνικῆς πίστεως καὶ Ἑλληνικῆς αἰσιοδοξίας, καὶ Ἑλληνικοῦ θριάμβου ἥλιος.

«...Καὶ διηγοῦντο οἱ οὐρανοὶ δόξαν Ἑλλάδος...».

»Καὶ ἐξεχύθησαν ποταμοὶ φωτός. Καὶ κρουνοὶ φωτός. Καὶ καταρράκται φωτός. Καὶ ἐδονήθη ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ καρδιὰ ἀπὸ δόνησιν Ἑλληνικήν. Καὶ ἠκούσθη ὁ κραδασμὸς τῆς πανελληνίου συνειδήσεως, ποὺ εἶνε πάντοτε μουσικὴ καὶ ἁρμονία καὶ λατρεία πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὕμνος πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐθνικὸν εὐαγγέλιον, εὐαγγελιζόμενον τὰ ἐθνικὰ πεπρωμένα.

»Καὶ ἐφύτρωσαν ἀμέσως καὶ εὐωδίασαν ὅλα τὰ ἄνθη ποὺ φυτρώνουν πάντοτε στὸ θερμοκήπιον τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς στὶς μεγάλες ὧρες της καὶ στὶς ἱστορικὲς στιγμές της. Καὶ ἐπληρώθη ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ μῦρα Ἑλληνικὰ καὶ ἀρώματα Ἑλληνικὰ ποὺ ἀνανεώνονται πάντοτε ἀπὸ τρεῖς χιλιάδας χρόνια, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ ἐπολιτογραφήθη στὴν Ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος ἡ μαγικὴ λέξις «Ἑλλὰς» ὡς πανάχραντος βωμὸς τῆς οἰκουμένης.

»Καὶ ἐλούσθημεν ὅλοι προχθὲς εἰς ἕνα Ἑλληνικὸν λουτρόν.

»Ἦτο τὸ λουτρὸν ποὺ μᾶς ἐχάρισεν ἡ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία τοῦ Ρίμινι. Καὶ κάτι περισσότερον. Ἦτο ἐθνικὸν βάπτισμα, μέσα εἰς τὸν Ἰορδάνην, πανελληνίου κατανύξεως καὶ ἀγαλλιάσεως.

»Καὶ ὠρθώθη ὁ Αἰγάλεως καὶ ἔσκυψεν ἡ Πάρνης καὶ ἡ Πεντέλη καὶ ὁ Ὑμηττὸς διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸ θεῖον ὅραμα ποὺ ἐξετυλίγετο μέσα εἰς τὰς λεωφόρους τῆς αἰωνίας πόλεως τοῦ Περικλέους. Καὶ ἐφρικίασε φρικίασιν Ἑλληνικὴν εἰς τὸν περίβολον τοῦ Πανεπιστημίου ὁ Φερραῖος, καὶ ηὐλόγησε τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος ὁ Γρηγόριος ὁ Ε΄, καὶ τοὺς ἔστειλαν ἀσπασμὸν οἱ Ἱερολοχῖται ἀπὸ τὸ μνημεῖον των, καὶ ὕμνον ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς. Καὶ ἐσείσθησαν ἐπάνω εἰς τὰ βάθρα των, ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, οἱ Ἑλληνικώτεροι τῶν Ἑλλήνων θεῶν, ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἀτενίζοντες τὴν Ἑλληνικὴν ἀλκὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν συνέχειαν. Καὶ ἐφαιδρύνθησαν αἱ αὐστηραὶ μορφαὶ τῶν

Πατριαρχῶν τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως: τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος, ποὺ φρουροῦν τὴν εἴσοδον τῆς Ἀκαδημίας. Διότι ἔβλεπαν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ποὺ ἐκήρυξαν εἰς τὸν Κρίτωνα εἶνε σύμβολον πίστεως τῶν ἐπιγόνων.

«Πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων, τιμιώτερον ἐστὶν ἡ πατρίς...».

»Καὶ ὁ Γέρος τοῦ Μωριᾶ παρηκολούθησεν ἀόρατος καὶ καβαλάρης τὴν ἐθνικὴν μυσταγωγίαν ποὺ τοῦ ἐθύμιζε τὸ Βαλτέτσι καὶ τὰ Δερβενάκια. Αἱ Ἀθῆναι μετεβλήθησαν ξαφνικὰ εἰς ἐθνικὸν ναόν, ὅπου ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ ἐδέχετο τὴν μετάληψιν ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τῆς Ἑλλάδος.

»Ὥρα μυροφόρα. Ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς ὅλον τὸ ἄφθαστον μεγαλεῖον του.

Φῶς τὰ χέρια, φῶς τὰ πόδια
Κι' ὅλα γύρω του ἦταν φῶς.

»Ἑορτὴ ἑορτῶν καὶ πανήγυρις πανηγύρεων.

»Ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς νίκης. Ἐθνικὴ πανήγυρις τῆς Ἐλευθερίας.

»Καὶ πῶς νὰ μὴ σεισθοῦν τὰ Ἑλληνικὰ στήθη καὶ πῶς νὰ μὴ βουρκώσουν τὰ μάτια μὲ τὰ ἅγια δάκρυα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐφροσύνης καὶ πῶς νὰ μὴ δημιουργηθῇ μιὰ πολύβους θάλασσα, ποὺ τὴν συνταράσσει ἡ θύελλα καὶ ἡ τρικυμία τῶν εὐγενεστέρων ψυχικῶν ἐκρήξεων;

»Ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἐπερνοῦσαν τὰ Ἑλληνικὰ νιᾶτα τὰ ξενητεμένα, ἐπερνοῦσεν ἡ Ἑλληνικὴ ἄνοιξις, ἐπερνοῦσε ἡ Ἑλληνικὴ δόξα—τὸ Ἑλληνικὸν μέλλον ἐπερνοῦσεν. Ἐπερνοῦσεν ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν αἰωνίαν της ἄνθησιν καὶ εἰς τὸν αἰώνιον ρόλον της καὶ εἰς τὴν ὡραιοτέραν ἀποστολήν της—τὴν ἀποστολὴν τῆς θυσίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τὴν διεκδίκησιν. Ἐπερνοῦσαν οἱ νικηταὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ἐκδικηταὶ τοῦ μαρτυρίου της καὶ οἱ ἐκδικηταὶ τῶν δικαίων της. Ἐπερνοῦσαν οἱ ὀλυμπιονῖκαι τῶν διεθνῶν ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ποὺ ἐπροκήρυξεν ἡ κινδυνεύουσα ἐλευθερία τοῦ κόσμου.

»Ἐπερνοῦσε τὸ Ρίμινι.

»Ἄχ! καὶ νὰ ξέρατε καημένα παιδιὰ τί ψυχικὸ σεισμὸ ἐδοκίμασε ἐκείνη ἡ ἀνθρώπινη θάλασσα ποὺ ἦρθε νὰ σᾶς ὑποδεχθῇ καὶ νὰ σᾶς καμαρώση, νὰ ξέρατε τί χρέος ἦλθε νὰ σᾶς ξεπληρώση. Ποτὲ μάννα δὲν ἐχάϊδεψε τὰ παιδιά της μὲ τέτοια στοργή, μὲ τέτοια λαχτάρα, μὲ τέτοιον πόνον, ὅπως σᾶς ἐχάϊδεψε τὸ βλέμμα ἐκείνων ποὺ σᾶς εἶδαν νὰ περνᾶτε προχθὲς σὰν ἀρχαῖοι ἔφηβοι, ποὺ βγαίνουν νικηταὶ ἀπὸ τὸ Στάδιον τῆς Ὀλυμπίας. Στὸ πρόσωπό σας, στὸ βλέμμα σας, στὸ βάδισμά σας, στὴν στάσι σας, ἦτο ζωγραφισμένη ἡ ἀνωτέρα συναίσθησις τοῦ καθήκοντος, ποὺ ἐπήγατε νὰ ἐπιτελέσετε. Ἦτο ζωγραφισμένη ἡ Ἑλλάς.

»Καὶ τὸ ἐπιτελέσατε. Διότι μᾶς χαρίσατε τὸ Ρίμινι. Ἡ δάφνη καὶ ὁ κότινος μὲ τὸν ὁποῖον ἐστεφάνωσε τὰ Ἑλληνικά σας μέτωπα ἡ ἑλλανόδικος ἐπιτροπὴ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλευθερίας, εἶνε δάφνη καὶ κότινος, μὲ τὴν ὁποίαν ἐστεφανώθη ἡ Ἑλλάς. Εἶνε δῶρον ἰδικόν σας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ὑπήρξατε ἄξια τέκνα τῆς ἀξίας μητέρας.

»Τί κι' ἂν ἤτανε γραφτὸ τῆς Ἑλλάδος, νὰ δοκιμάση μέσα σὲ 20 χρόνια τὸ μαρτύριον ἑνὸς ἐθνικοῦ Γολγοθᾶ; Νὰ δεχθῇ στὰ 1922 ὡς ἡττημένους τοὺς

βετεράνους 6 ὁλοκλήρων ἐτῶν ποὺ ἐφώτισαν τὴν Ἑλλάδα μὲ τὰ κλέη τους! Τί κι' ἂν ἦταν γραφτὸ τῆς Ἑλλάδος νὰ δεχθῆ στὰ 1941 ὡς ἡττημένους τοὺς νικητὰς τῆς Πίνδου, νὰ δεχθῆ τοὺς συγγραφεῖς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔπους, πεινασμένους καὶ διψασμένους, χωρὶς ὅπλα καὶ χωρὶς κανόνια καὶ χωρὶς σημαῖες!

»Εἶνε ἀρκετὸ ὅτι μᾶς ἐδώσατε τὸ Ρίμινι.

»Μετὰ τὴν Πίνδον ἡ μάχη καὶ ἡ νίκη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐναντίον τριῶν εἰσβολέων. Καὶ μετ' αὐτήν, τὸ Ἐλ Ἀλαμέϊν. Καὶ ὕστερα τὸ Ρίμινι - πυρσός, τὸν ὁποῖον σεῖς ἀνάψατε, πύραυλος τὸν ὁποῖον σεῖς ἐξετοξεύσατε διὰ νὰ δονήση καὶ πάλιν τὰ κύματα τῶν αἰθέρων μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ τὴν ἐμφανίση εἰς τὸ προσκήνιον τοῦ παγκοσμίου θαυμασμοῦ αἰωνίαν μυροφόρον τοῦ καθήκοντος, κορυφαίαν τοῦ χοροῦ ποὺ ψάλλει τὰ χρονικὰ τῆς ἐλευθερίας - ζωοδότην, φωτοδότην καὶ αἱμοδότην τῆς ἀνθρωπότητος.

»Σᾶς εἶδαν οἱ ἀθάνατοι πολεμισταὶ τοῦ ἀθανάτου Ἀλβανικοῦ ἔπους καὶ ἀναγαλλίασεν ἡ ψυχή τους, διότι ἐτελειώσατε σεῖς, ὅ,τι ἄρχισαν ἐκεῖνοι. Διότι ἐπατήσατε σεῖς τὴν χώραν τῶν λύκων καὶ τῶν κενταύρων.

»Ξεκινήσατε ὅλοι σας μὲ μίαν μονάχα ἀπόφασιν, νὰ σκοτωθῆτε. Νὰ σκοτωθῆτε. Νὰ σκοτωθῆτε διὰ νὰ ἀποπλύνετε τὸν ῥύπον τοῦ κινήματος τῆς Αἰγύπτου. Εἴχατε μέσα στὴν ψυχήν σας χαραγμένα τὰ αἰώνια λόγια τοῦ Μιστράλ:

«Ἂν εἶνε νὰ πεθάνης διὰ τὴν Ἑλλάδα
ἅγια εἶνε ἡ δάφνη. Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει».

»Καὶ ἐκάματε τὸ θαῦμα τοῦ Ρίμινι. Καὶ ὑψώσατε τὴν Ἑλλάδα μέχρις ἑβδόμου οὐρανοῦ ἀπὸ τὸ τελευταῖο σκαλοπάτι τῆς ἀβύσσου ποὺ εἶχε κατρακυλήσει. Καὶ ἄκουσαν οἱ Ἰταλοί, καὶ ἄκουσαν οἱ Γερμανοὶ μίαν λέξιν, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν νέον πολεμικὸν παιᾶνα: — Ἀέρα! — Ἀέρα!

»Ἡ γριὰ Πίνδος ἔσκυψε νὰ σᾶς ἀγκαλιάση γιατὶ ἐσυνεχίζατε τὴν ἰδικήν της δόξαν καὶ ὑψώνατε τὴν γαλανόλευκη γιὰ νὰ τὴν θωπεύσουν αἱ Ἰταλικαὶ αὖραι, τὴν ἰδίαν γαλανόλευκη ποὺ ἔβλεπε τὸ Ἔθνος προχθές, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ του, καὶ ἐψιθύριζεν: Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι τοῦ Ἔθνους.

»Στὰ πρόσωπα τὰ δικά σας χαιρετᾶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅλα τὰ Ἑλληνόπουλα ποὺ ἐδονήθησαν ἀπὸ τὴν λατρείαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Χαιρετᾶ τὰ θαλασσοπούλια μας καὶ τοὺς Ἰκάρους μας ποὺ ἐπὶ τόσα ἔτη θαλασσοδέρνονται καὶ ἀνεμοδέρνονται γιὰ τὴν τιμὴ καὶ τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος. Χαιρετᾶ ὅλους ἐκείνους ποὺ βρῆκαν τὸν θάνατον στοὺς αἰθέρας καὶ στὰ βάθη τῶν θαλασσῶν. Ἀλλὰ χαιρετᾶ ἰδιαιτέρως τὰ εὐγενῆ σφάγια τοῦ Ρίμινι, τοὺς συμπολεμιστάς σας ποὺ ἐθάψατε μὲ δάκρυα στὸ ξένο χῶμα καὶ ποὺ δὲν εἶχαν τὴν τύχην νὰ ξαναϊδοῦν τὸν Ἑλληνικὸν ἥλιον.

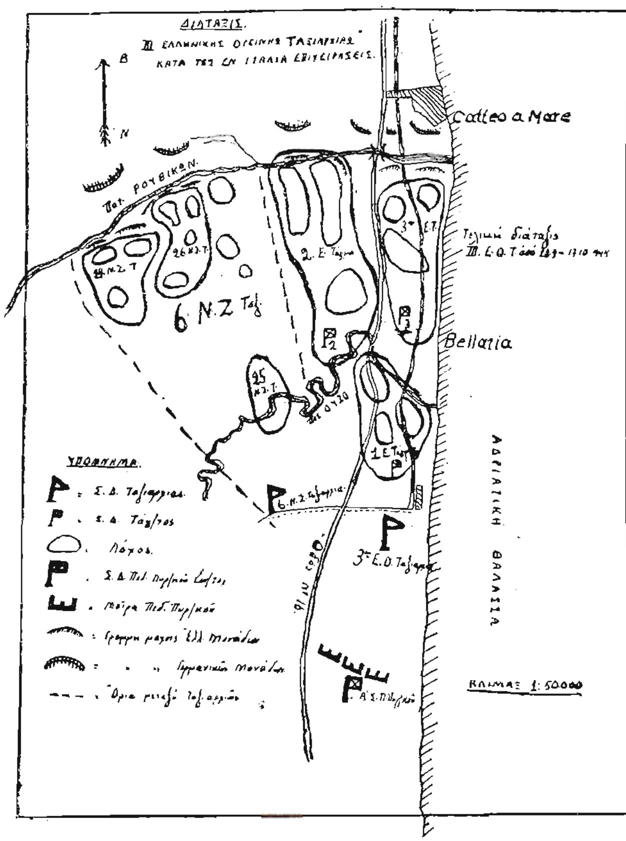
»Καὶ τώρα, νέα καθήκοντα καὶ νέοι προορισμοί, νέα στάδια ἀγῶνος καὶ δόξης.

»Ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ ζήση. Εἶνε ἀξίωσις καὶ ἐπιταγὴ τῆς Πίνδου. Ὅταν σεῖς ἐπολεμήσατε στὰ ξένα, ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐσφάδαζεν ὁ λαός. Οὔτε μιὰ μέρα ὅμως, οὔτε μιὰ στιγμὴ δὲν ἔπαψε τὸν ἀγῶνα. Τοῦ ἀνήκει κάθε τιμή. Τοῦ ἀνήκει τὸ δικαίωμα νὰ ζήση.

»Ἡ Πίνδος μᾶς ἄνοιξε τὸν δρόμον. Ἡ ἐθνικὴ ἕνωσις ἐμπρὸς στὸν κίνδυνον μᾶς ἐχάρισε τὴν Πίνδον. Ἡ ἰδία ἕνωσις, ἡ ἰδία ἀδέλφωσις, θὰ μᾶς δώσουν μίαν

Ἑλλάδα ἀξίαν τῆς Πίνδου ποὺ ὀφείλομεν νὰ τὴν παραδώσωμεν στὰ παιδιά μας, ὅπως μᾶς τὴν παρέδωσαν μὲ τόσες θυσίες οἱ πατέρες μας καὶ οἱ πάπποι μας. Αὐτὸ εἶνε τὸ χρέος ὅλων μας. Διότι σ' ὅλους μας ἀνήκει ἡ Ἑλλὰς ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη.

-Τὴν διεκδικεῖ ἡ αἰωνιότης».

Σχεδιάγραμμα ἐπιχειρήσεων τῆς III Ταξιαρχίας εἰς τὴν Ἰταλίαν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ΄

« ΠΡΟΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ » - « ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ »

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Η ΨΕΥΔΟΑΝΑΚΩΧΗ

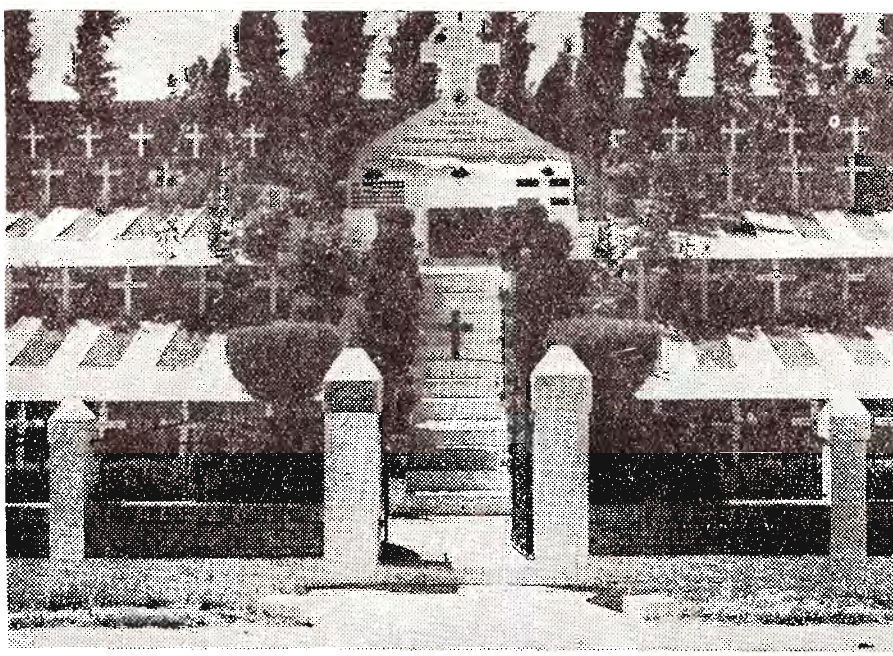
ΜΕΡΟΣ Θ΄

Α) « ΠΡΟΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ »

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΤΗΝ 18ην ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1944

«'Ασπαζόμεθα τὴν ἱερὰν γῆν τῆς ἐλευθέρας πατρίδος...

»Οἱ βάρβαροι, ἀφοῦ ἐβεβήλωσαν, ἐπυρπόλησαν καὶ ἐδήωσαν ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ ἔτη, πιεζόμενοι πλέον ἀπὸ τὴν γενικὴν συμμαχικὴν νίκην καὶ τὴν ἐθνικὴν

Οἱ ἅγιοι, ἀξέχαστοι συμπολεμισταί μας, ποὺ ἀφῆκαν στὴν 'Ιταλία τὴν ἐντολὴ γιὰ κάθε προσκυνητή των: «Ὦ ξεῖν ἀγγέλλειν Ἕλλησι, ὅτι τῆδε κείμεθα, τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι».

μας ἀντίστασιν, τρέπονται εἰς φυγήν. Καὶ ἡ Κυανόλευκος κυματίζει μόνη εἰς τὴν 'Ακρόπολιν...

»'Από τὰ βάθη τῆς 'Ιστορίας οἱ 'Ελληνικοὶ ἀγῶνες πανηγυρίζουν τὴν ἐπάνοδον τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα της. Καὶ στεφανώνουν τὴν γενεάν μας. Διότι ὁλόκληρος ὁ λαός μας ὑπῆρξεν ἀγωνιστὴς τῆς 'Ελευθερίας. Δὲν εὑρίσκεται, ἀσφαλῶς, εἰς τὴν κατεχομένην Εὐρώπην ἄλλο παράδειγμα, τόσον καθολικῆς ἀντιστάσεως, καὶ τόσον ἀκλονήτου αἰσιοδοξίας διὰ τὴν τελικὴν Νίκην.

»Ἀλλὰ πρὸς σέ, περισσότερον, λαὲ τῶν Ἀθηνῶν, λαὲ τῆς περιφερείας τῆς Πρωτευούσης, ἀνήκει ὁ ἐθνικὸς ἔπαινος. Ἐδῶ ἐπάλλετο ἡ ἀδάμαστος καρδία τῆς Ἑλλάδος. Ἐδῶ ἦσαν εὐτυχεῖς ὅσοι ἐπροκινδύνευαν καὶ κατεθλίβοντο, ὅσοι δὲν εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ κινδυνεύσουν...

Pitsone τῆς Ἰταλίας. Μνημόσυνον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1959, χοροστατοῦντος τοῦ ἥρωος τῆς Κατοχῆς Μητροπολίτου Δράμας κ. Φιλίππου καὶ μὲ τιμητικὴν φρουρὰν Ἰταλῶν.

»Καὶ πρὸς σᾶς Νέοι καὶ Νέαι, ἐκφράζομεν τὸν θαυμασμόν μας. Εἴχατε μεταβάλει εἰς καθημερινὴν συνήθειαν τὴν πρόκλησιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ θανάτου. Ἐμπρὸς εἰς τὰ στόμια τῶν πυροβόλων του ἐξητωκραυγάζατε τὴν Ἑλλάδα!

»Ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἔχει καταστῆ ἄξιος τῆς πατρίδος. Μὲ τὸ πέρασμα τῶν καιρῶν, εἰς τὸ περίλαμπρον ἔπος τῆς Ἀλβανίας θὰ προστεθῇ καὶ ὁ μῦθος τῆς καθολικῆς ἀντιστάσεως...

»Ἄπειρα ὅμως ὑπῆρξαν τὰ θύματα τῶν βαρβάρων... Ὑποκλινόμεθα εὐλαβῶς ἐνώπιον τῶν ὀνομαστῶν καὶ ἀνωνύμων μαρτύρων τῆς Ἐλευθερίας. Εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους, αἰωνία θὰ εἶνε ἡ μνήμη των....

»Καὶ ἐκτὸς τῆς δούλης πατρίδος, εἰς τὸ κοινὸν συμμαχικὸν μέτωπον τῆς Ἐλευθερίας, τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος ἐξηκολούθησαν τὸν ἀγῶνα.

»Καὶ τὸ Πολεμικὸν καὶ τὸ Ἐμπορικὸν Ναυτικόν μας ἐπὶ τέσσαρα ἔτη μάχονται, προσφέρουν σκληροτάτας θυσίας καὶ ἐπιτελοῦν ἡρωϊκὰ κατορθώματα.

»Καὶ ἡ ἀπαράμιλλος Ἀεροπορία μας εὑρίσκεται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τὴν συμμαχικὴν ἡγεσίαν ὑπόδειγμα.

»Καὶ ὁ στρατός μας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς μᾶς ἔδωσε τὸ Ἐλ Ἀλαμέϊν, τὸν Ἱερὸν Λόχον καί, προχθές, τὴν δόξαν τοῦ Ρίμινι.

»Ἡ ἐλευθέρα πατρὶς ἀναμένει μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν τὰ ξενητεμένα παιδιά της, τὰ ὁποῖα σήμερον μὲ τόσην ἀκαταμάχητον νοσταλγίαν στρέφουν πρὸς τὰς ἀκτάς μας ἀνυπόμονα τὰ ὑγρὰ βλέμματά των...

»Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐθνικῆς χαρᾶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀπευθύνωμεν εὐγνώμονα χαιρετισμὸν καὶ πρὸς τοὺς Μεγάλους Συμμάχους μας. Ὑπῆρξαν σταθεροὶ καὶ θερμοὶ παραστάται μας καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος. Καὶ εἰς ἡμέρας δοκιμασίας καὶ εἰς ἡμέρας χαρᾶς εὑρίσκοντο εἰς τὸ πλευρόν μας. Ὅταν ὁ κατακλυσμὸς τῶν βαρβάρων ἐκάλυπτε τὴν πατρίδα μας καὶ οἱ στρατιῶται τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ἐγκατέλειπαν τὴν Ἑλλάδα, μᾶς ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ ἐπανέλθουν ἐλευθερωταί. Καὶ σήμερον τηροῦν τὸν λόγον των. Τοὺς ἐκφράζομεν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους.

»1) Ὁ ἀγὼν συνεχίζεται. Ἀλλὰ ὁ ἀγὼν συνεχίζεται. Οἱ βάρβαροι ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὸ μέτωπον τῆς ἐλευθερίας δίδει τὴν τελευταίαν του μάχην ἐναντίον τοῦ ναζισμοῦ. Εἰς τὴν τελικὴν αὐτὴν φάσιν τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλευθερίας ἐναντίον τῆς βαρβαρότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκόμη καὶ οἱ χθεσινοὶ ἡττημένοι προσπαθοῦν νὰ παρεμβληθοῦν παριστάνοντες τοὺς «συνεμπολέμους», ἡ Ἑλλάς, ὁ ἔνδοξος πρωταγωνιστής, δὲν δύναται ν' ἀπουσιάση. Μέχρι τῆς τελικῆς νίκης θὰ εἴμεθα συμπαραστάται τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας.

»2) Ἡ λογοδοσία τοῦ παρελθόντος. Ἡ Κυβέρνησις ἐπανερχομένη εἰς τὴν ἐλευθέραν πατρίδα, ὀφείλει νὰ λογοδοτήση διὰ τὸ παρελθὸν καὶ νὰ χαράξη τὰς κατευθύνσεις τοῦ μέλλοντος.

»Ἀχάριστος εἶνε σήμερον ἡ ἀναδρομὴ εἰς τὸ παρελθόν. Ἀρκούμεθα εἰς τὴν διαπίστωσιν, ὅτι ἐκληρονομήσαμεν ἐρείπια εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ ἔνοπλον διαίρεσιν εἰς τὴν δούλην πατρίδα... Σύμφωνα μὲ τὸν πικρὸν λόγον τοῦ ἡγέτου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, «ἡ αἴγλη τῆς Ἑλλάδος εἶχεν ἀμαυρωθῆ».

»Καὶ σήμερον, ἡ Κυβέρνησις εὑρισκομένη ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διακηρύξη, ὅτι καὶ ἡ συμμαχικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἐπανεύρει τὴν παλαιάν της αἴγλην. Καὶ αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις μας παλλόμεναι ἀπὸ πίστιν πρὸς τὴν πατρίδα, καθ' ἡμέραν δοξάζονται. Καὶ ἡ σημερινὴ πάνδημος συγκέντρωσις ἀποδεικνύει, ὅτι ἔχομεν ὑπερνικήσει τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ ὅτι ἔχει ἐπιβληθῆ ἡ ἰδέα τῆς Ἐθνικῆς ἑνώσεως. Περισσότερον ὅμως ἐνδιαφέρει τὸ μέλλον...

»3) Αἱ κατευθύνσεις τοῦ μέλλοντος. Ἐθνικὴ ἀποκατάστασις.

»Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λιβάνου διεκηρύξαμεν, ὅτι κύριος σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως εἶνε ἡ ἐθνικὴ ἀπελευθέρωσις καὶ ἀποκατάστασις.

»Ἡ Ἐθνικὴ ἀπελευθέρωσις, εὐτυχῶς, συντελεῖται. Ὑπολείπονται ἀκόμη εἰς

τὴν Χώραν μας βάρβαροι, ἀλλὰ δὲν εἶνε μακρὰν ἡ ἡμέρα τῆς πλήρους ἀπολυτρώσεως.

»Οἱ Βούλγαροι εἶχαν ἐλπίσει, ὅτι μὲ τὰ τεχνάσματα τῆς τελευταίας στιγμῆς, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς συμμάχους καὶ νὰ παραμείνουν εἰς τὰ ἱερά μας ἐδάφη. Μὲ τὸ διάγγελμα τῆς 28ης Σεπτεμβρίου ἐξ Ἰταλίας, εἴχαμεν ἤδη ἐξαγγείλει, ὅτι «ἀπετέλει ἀπόφασιν ὅλων τῶν μεγάλων συμμάχων μας, καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανnίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Σοχιετικῆς Ρωσίας, ὅπως οἱ Βούλγαροι ἀμέσως, ἄνευ ὅρων, καὶ ἄνευ συζητήσεων, ἐγκαταλείψουν τὰ Ἑλληνικὰ ἐδάφη».

»Καὶ ἡ διαβεβαίωσίς μας ἐν τῷ μεταξύ, ἔχει ἐπαληθεύσει. Οἱ Βούλγαροι διετάχθησαν καὶ ἠναγκάσθησαν ν' ἀποδεχθοῦν, ὅπως ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν, ἐγκαταλείψουν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην εἰς τὰς ὁποίας ἀπεστάλησαν ἤδη Ὑπουργοί, ἀντιπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν.

»Πρὸς τὰ θύματα τῶν βαρβάρων τῆς Βαλκανικῆς, τοὺς ἀδελφούς μας τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, εἴτε εὑρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Βουλγαρίας, εἴτε εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, εἴτε παρέμειναν ἐπὶ τόπου καὶ ἐδοκιμάσθησαν περισσότερον, ἡ Κυβέρνησις συμμεριζομένη τὴν βαθυτάτην Ἐθνικήν των συγκίνησιν, τοὺς παρέχει τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι θὰ εἶνε στοργικὸς συμπαραστάτης διὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὰς ἐρημωθείσας ἑστίας των καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς οἰκονομικῆς των ζωῆς.

»Ἀλλὰ σκοπός μας δὲν εἶνε μόνον ἡ Ἐθνικὴ ἀπελευθέρωσις. Εἶνε ἐπίσης καὶ ἡ Ἐθνική μας ὁλοκλήρωσις. Τὸ Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου, τὸ ὁποῖον ἔχουν συνυπογράψει ὅλα τὰ κόμματα, ὅσα μετέχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὁρίζει ὡς περιεχόμενον τοῦ Ἐθνικοῦ μας προγράμματος «τὴν πλήρη Ἐθνικήν μας ἀποκατάστασιν καὶ τὴν πλήρη ἀσφάλειαν τῶν νέων συνόρων μας».

»Ἡ Βόρειος Ἤπειρος ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον τμῆμα τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἔχει προσφάτως καθαγιασθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν ἡρώων μας.

»Τὰ Δωδεκάνησα θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ ὑπάρχει ἐπὶ πλέον καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀσφαλείας. Γνωρίζομεν, ὅτι χωρὶς καθολικὸν σύστημα ἀσφαλείας, ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια τῶν συνόρων δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀποτελέση ἐπαρκῆ ἐγγύησιν. Ἐφ' ὅσον ὅμως καὶ μετὰ τὴν καθιέρωσιν τοῦ συστήματος τῆς γενικῆς ἀσφαλείας, πρόκειται νὰ διατηρηθοῦν τὰ σύνορα τῶν Κρατῶν, καὶ ἡ Ἑλλὰς θὰ διατηρήση τὰ σύνορά της καὶ θὰ διεκδικήση τὴν πλήρη ἀσφάλειάν των. Διότι ὑπέστη ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς, τρεῖς εἰσβολὰς ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους καὶ μίαν ἀπὸ τὸν Ἰταλικὸν φασισμόν. Καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας της, νὰ ἀποκτήση, ἐπὶ πλέον, τὸ αἴσθημα τῆς πλήρους τοπικῆς ἀσφαλείας διὰ τὸ μέλλον...

»Ὁμιλῶν διὰ τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, εἶχεν εἴπει: «Ἡ Ἑλλὰς στερεῖται σπονδυλικῆς στήλης».

»Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ τὴν ἀποκτήση...

»1) Οἰκονομικὴ ἀποκατάστασις. Παραλλήλως πρὸς τὴν ἐθνικήν μας ἀποκατάστασιν ἡ Κυβέρνησις τάσσει εἰς τοὺς πρώτους σκοπούς της τὴν μέριμναν διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Χώρας.

»Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δουλείας καθολικὴ ὑπῆρξεν ἡ κατάρρευσις τῆς Ἐθνι-

κῆς μας οἰκονομίας καὶ ἀπάνθρωποι αἱ στερήσεις τοῦ λαοῦ μας.

»Ἡ Κυβέρνησις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μας εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κατέβαλεν ἀδιαλείπτους προσπαθείας διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἐπαρκοῦς βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

»Ὑπεστηρίξαμεν πάντοτε καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν εὐγνωμόνως, ὅτι εὕρομεν πρόθυμον συναντίληψιν ἐκ μέρους τῶν Μεγάλων Συμμάχων, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς περιπτώσεις τῶν κατεχομένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀποτελεῖ μοναδικὴν περίπτωσιν καὶ ὡς τοιαύτη πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὴν προτεραιότητα τῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὴν κοινὴν συμμαχικὴν ὑπόθεσιν. Πρώτη ἀντετάχθη εἰς τὸν Ἄξονα, ἐνῷ τὸ μέλλον ἐφαίνετο σκοτεινόν, καὶ ἐνίκησε τὸν Φασισμὸν καὶ καθυστέρησε τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Ναζισμοῦ ἐναντίον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Καὶ τοιουτοτρόπως, ἢ ἔσωσε τὸν πόλεμον ἢ ἐσυντόμευσε τὴν νίκην.

»Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐπίσης τὴν θλιβερὰν προτεραιότητα τῶν θυσιῶν. Κατάκειται εἰς ἐρείπια. Μόνον ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας εἶνε ὀρθία, ἀντέχει καὶ μάχεται...

»Δικαιοῦται ἑπομένως νὰ διεκδικήσῃ καὶ τὴν προτεραιότητα τῆς ἀνοικοδομήσεως. Ἡ προτεραιότης αὐτὴ μᾶς ἀνεγνωρίσθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου.

»Ἡ ἄρσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἡ ἀποστολὴ τροφίμων καὶ φαρμάκων ἀπετέλεσαν πράγματι μοναδικὸν προνόμιον τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὀφείλομεν εἰς τὴν προνομιακὴν αὐτὴν μέριμναν τῶν Μεγάλων Συμμάχων, καθὼς καὶ τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, διὰ τὴν ὁποίαν εἴμεθα βαθύτατα εὐγνώμονες, τὴν ἐπιβίωσιν τῆς φυλῆς μας.

»Τὴν ἰδίαν προτεραιότητα ζητοῦμεν καὶ διὰ τὸ μέλλον.

»Γνωρίζομεν βεβαίως, ὅτι ὁ πόλεμος συνεχίζεται καὶ αἱ μεταφοραὶ εἶνε βεβαρυμέναι. Ἀλλὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ ἔκκλησις τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν παροχὴν ἀμέσου ἐπισιτιστικῆς βοηθείας καὶ περιθάλψεως, καθὼς καὶ διὰ τὴν ταχεῖαν καὶ πλήρη οἰκονομικήν της ἀνασυγκρότησιν, εὑρίσκει καὶ πάλιν θερμοτάτην ἀπήχησιν.

»Δὲν πρόκειται βεβαίως νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἰδεῶδες μας ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν προπολεμικήν μας οἰκονομίαν. Ἡ Ἑλλὰς ἦτο καὶ τότε ἡ πτωχοτέρα Χώρα τῆς Εὐρώπης, μὲ τὸ μικρότερον ἐθνικὸν εἰσόδημα. Ὀφείλομεν νὰ ἀποβλέψωμεν διὰ τὸ μέλλον εἰς τὴν σοβαρὰν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος καὶ ταυτοχρόνως εἰς τὴν δικαίαν διανομήν του. Τὸ ἰδεῶδες μας εἶνε νὰ πραγματοποιήσωμεν συγχρόνως καὶ τὴν οἰκονομικὴν εὐημερίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην. Πιστεύομεν εἰς τὴν Λαοκρατίαν. Ἡ λαοκρατία δὲν σημαίνει μόνον δικαίωμα ψήφου. Σημαίνει ἐπίσης δικαίωμα ζωῆς, δικαίωμα εὐημερίας, δικαίωμα πολιτισμοῦ. Καὶ ὁ λαός μας μὲ τοὺς ἀπαραμίλλους ἀγῶνας καὶ τὰς σκληροτάτας θυσίας του κατέκτησε τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ ἀνήκῃ τὸ μέλλον.

»Νέος Κόσμος θὰ ὑψωθῇ ἀπὸ τὰ ἐρείπια...

»5) Θὰ ὑπάρξῃ Κράτος. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιδίωξιν καὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀποκαταστάσεως θὰ χρειασθῇ τὸ ἀπαραίτητον ὄργανον: τὸ Κράτος.

»Ἀνήκει διὰ τοῦτο εἰς τοὺς ἀμέσους καὶ θεμελιώδεις σκοποὺς μας ἡ ἀποκατάστασις τῆς λειτουργίας τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους.

»Ἐπὶ μίαν ὀκταετίαν τὸ ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν Κράτος εἶχε καταλυθῆ ἀπὸ τὴν Δικτατορίαν καὶ τὴν Κατοχήν. Ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ ὑπάρξῃ!

»Εἰς τὰ καθεστῶτα τοῦ Φασισμοῦ τὸ Κράτος ὑποτάσσεται εἰς τὸ Κόμμα. Εἰς τὰ ἐλεύθερα λαοκρατικὰ πολιτεύματα, τὸ Κόμμα, ἡ Ὀργάνωσις, ὑποτάσσονται εἰς τὸ Κράτος. Εἰς τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα ἡ πλειοψηφία κυβερνᾷ, ἡ μειοψηφία ἐλέγχει, ἀλλὰ τὸ Κράτος, αἱ Δημόσιαι λειτουργίαι δὲν ἀνήκουν οὔτε εἰς τὴν πλειοψηφίαν, οὔτε εἰς τὴν μειοψηφίαν. Ἀνήκουν εἰς τὴν Ἰδέαν τῆς πατρίδος καὶ ὑπηρετοῦν τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ.

»Εἰς τὸ Κράτος δικαίου κύριος εἶνε ὁ Νόμος.

»Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος εἰς τὸ παρελθὸν δὲν ὑπενομεύθη μόνον ἀπὸ τὸν Φασισμόν. Ὑπενομεύθη καὶ ἀπὸ τὴν συναλλαγήν.

»Ὑπῆρξαν εἰς τὸ παρελθὸν περίοδοι ἀκμῆς καὶ περίοδοι πτώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς ἑνώσεως ἔχει ἀπόφασιν νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς λαμπροτέρας ἡμέρας του. Ἡ τάξις, ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία τοῦ λαοῦ, θὰ κατοχυρωθοῦν. Τὸ σύνθημα θὰ εἶνε: Ἐλευθερία καὶ Νόμος. Διότι τὰ αἰώνια ἀμετακίνητα συστατικὰ τῆς ἀληθοῦς Πολιτείας εἶνε ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ Δικαιοσύνη.

»Ἐν τῇ μερίμνῃ πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ Ἔθνους, μὲ κριτήρια ἀποκλειστικῶς Ἐθνικὰ καὶ στρατιωτικά, ὅπως προσδιορίζει τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου.

»Θὰ ἀποδοθοῦν αἱ δίκαιαι τιμαὶ εἰς τοὺς γενναίους ἀγωνιστὰς τῶν ἀνταρτικῶν μας δυνάμεων, καὶ τὰ στελέχη των θὰ εὕρουν τὴν πρέπουσαν θέσιν εἰς τὸν ἀνασυντασσόμενον τακτικὸν στρατόν.

»Βάσις τοῦ Ἐθνικοῦ μας στρατοῦ διὰ τὸ μέλλον, ὅπως συνέβαινεν ἀνέκαθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς ἐλευθέρους λαούς, θὰ εἶνε ἡ τακτικὴ στρατολογία. Ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διεκδικεῖ τὴν τιμὴν νὰ εἶνε ὑπερασπιστὴς τῆς πατρίδος.

»Τὸ γνώριμον κινηματικὸν πνεῦμα τῶν ἐνόπλων μας δυνάμεων θὰ καταλυθῆ. Θὰ γίνῃ συνείδησις καὶ πρᾶξις, ὅτι ὁ στρατὸς δὲν βουλεύεται. Βουλεύεται μόνον ὁ κυρίαρχος λαός, τοῦ ὁποίου τὴν θέλησιν ἐκφράζει ἡ Κυβέρνησις. Καὶ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως ἐκτελεῖ ὁ Στρατός.

»Θὰ γίνῃ συνείδησις καὶ πρᾶξις, ὅτι ὁ στρατὸς δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα, οὔτε εἰς κόμματα.

»Ἀνήκει μόνον εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὑπακούει μόνον εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

»Θὰ ἐπιδιωχθῆ ἐπίσης ἡ ἀνασύνταξις τῶν Σωμάτων τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας.

»Καὶ κατὰ τὰς δύο περιόδους τῆς δουλείας τοῦ Ἔθνους, τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς, εἰς τὰ Σώματα τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ ἰδίως εἰς τὴν Χωροφυλακήν, παρουσιάσθησαν συμπτώματα ἠθικῆς κρίσεως.

»Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ τὰ καταδικάσωμεν ἐν τῷ συνόλῳ των, διότι ὑπῆρξαν πολλοί, καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἐν μέσῳ δυσχερεστάτων καταστάσεων, ἐπετέλεσαν μ' ὅλα ταῦτα τὸ ἐθνικόν των καθῆκον.

»Θὰ εἶνε ὅμως αὐστηροτάτη ἡ ἐκκαθάρισις καὶ ἀνασύνταξις, ὥστε νὰ ἐμ-

πνεύσουν διὰ τὸ μέλλον πλήρη ἐμπιστοσύνην, ὅτι δὲν θὰ εἶνε ὄργανα τυράννων πρὸς δίωξιν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ φρουροὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν.

»Θὰ γίνη ἐπίσης γενικὴ ἀνασύνταξις τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν μας. Καὶ τῆς Δικαιοσύνης, καὶ τῆς Διοικήσεως, καὶ τῶν Πνευματικῶν Ἱδρυμάτων μας, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων Ὀργανισμῶν Δημοσίου Δικαίου.

»Κατὰ τὴν σκοτεινὴν περίοδον τῆς δουλείας τοῦ Ἔθνους, ὁ Λαός μας ὑπῆρξεν ἀξιοθαύμαστος. Ἔδωκεν ἀπαράμιλλα δείγματα ἰδεαλισμοῦ καὶ αὐτοθυσίας. Ἀλλὰ ὑπῆρξε κρίσις τῆς Ἡγεσίας.

»Ἡ ἡγέτις Τάξις, κατὰ μέγα μέρος, δὲν ἀπεδείχθη ἀξία τοῦ λαοῦ. Εἰς τὸν καιρὸν τῆς Δικτατορίας, καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος καὶ τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα Ἀνώτατα Ἱδρύματά μας, ἐκτὸς ὀλίγων λαμπρῶν ἐξαιρέσεων, περίπου ἐχρεωκόπησαν.

»Ἐπροτίμησαν νὰ γίνουν ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα, μεριμνῶντα διὰ τὰ βιοτικὰ συμφέροντα τῶν μελῶν των. Καὶ ἐλησμόνησαν, ὅτι ἡ πρώτη ἀποστολὴ τῶν Ἀνωτάτων Ἱδρυμάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὰς Δημοκρατίας ἀποτελοῦν τὴν ἡγέτιδα τάξιν, εἶνε νὰ γίνωνται θεματοφύλακες τῶν ὅρων τῆς ὑπάρξεως τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν τοῦ Ἔθνους.

»Καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς ὅρους τῆς ὑπάρξεως εἰς τὰς πρώτας ἠθικὰς ἀξίας, καὶ ἡ Ἐθνικὴ καὶ ἡ πολιτική μας ἐλευθερία.

»Διὰ τοῦτο, θὰ προνοηθῇ ὥστε ἡ ἡγέτις τάξις, νὰ μὴ ἔχη μόνον ἐπαγγελματικὴν ἐπάρκειαν. Νὰ ἔχη κατ' ἐξοχὴν χαρακτῆρα. Νὰ ἔχη ὑψηλὸν φρόνημα. Ν' ἀποτελῆται ἀπὸ Ἐθνικὰς καὶ ἠθικὰς προσωπικότητας, αἱ ὁποῖαι θὰ γνωρίζουν νὰ προμαχοῦν εἰς τὰς ἐπάλξεις τῶν ἰδεῶν καὶ νὰ πίπτουν, ὅταν χρειασθῇ καὶ νὰ γίνωνται τὸ παράδειγμα...

»6) Οἱ ἔνοχοι θὰ τιμωρηθοῦν. Ἀλλὰ τὸ Κράτος τοῦ Δικαίου δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεμελιωθῇ διὰ τὸ μέλλον, ἐὰν δὲν ἔχη συντελεσθῇ ἡ ἠθικὴ κάθαρσις τοῦ παρελθόντος. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκτὸς τῶν ἐκκαθαρίσεων τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, ἐκτὸς τῶν πειθαρχικῶν ποινῶν, θὰ χρειασθῇ ἐπίσης καὶ ἡ ἱκανοποίησις τοῦ Ἐθνικοῦ αἰτήματος πρὸς ἐπιβολὴν τῶν δικαίων ποινικῶν κυρώσεων.

»Τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου ἐπαγγέλλεται τὴν ἐπιβολὴν σκληρῶν κυρώσεων κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ λαοῦ μας. Μὲ τὸ Διάγγελμα τῆς 4ης Σεπτεμβρίου, ἡ Κυβέρνησις ἐπανέλαβεν τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι «ἡ Ἐθνικὴ Νέμεσις θὰ εἶναι ἀδυσώπητος».

»Καὶ τώρα θὰ τηρήση τὴν ὑπόσχεσίν της. Ὁ νόμος τῆς ἐπιβολῆς τῶν δικαίων κυρώσεων ἔχει δημοσιευθῇ καὶ θὰ τεθῇ ἀμέσως εἰς ἐφαρμογήν. Ἔχουν προνοηθῇ ὅλαι αἱ ἐγγυήσεις, ὥστε νὰ μὴ μεταβληθῇ εἰς ὄργανον ἐκδικήσεως καὶ ἱκανοποιήσεως παθῶν.

»Ἐμπνευστὴς τῶν ποινῶν θὰ εἶνε ἡ συνείδησις τοῦ Ἔθνους.

»Δὲν πρόκειται βεβαίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως συνέβη εἰς ἄλλας χώρας, περὶ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐνόχων, περὶ μερίδων λαοῦ, αἱ ὁποῖαι ἠπίστησαν πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ προσεχώρησαν εἰς τὸν κατακτητήν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε καθολικὴ ἡ πίστις πρὸς τὴν συμμαχικὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐλάχιστα τὰ περιστατικὰ τῆς προδοτικῆς συνεργασίας μὲ τὸν ἐχθρόν. Ἀλλὰ ἀκριβῶς δι' αὐτό, διότι εὑρίσκοντο εἰς πλήρη ἀντί-

θεσιν πρὸς τὸ καθολικὸν αἴσθημα τοῦ λαοῦ, θὰ πρέπει νὰ ὑποστοῦν αὐστηρὰν καταδίκην.

»Ἡ ἐκκαθάρισις τῶν εὐθυνῶν τοῦ παρελθόντος, θὰ ἱκανοποιήση τὸ καθολικὸν Ἐθνικὸν καὶ ἠθικὸν αἴτημα, θὰ ἐξυγιάνη τὴν ἀτμόσφαιραν, θὰ ἐξατμίση τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ καὶ θὰ θεμελιώση ἀσφαλέστερον τὸ μέλλον τῆς Ἐθνικῆς μας ἀναγεννήσεως.

»7) Ὁ λαὸς ἀνακτᾶ τὰς ἐλευθερίας του. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ἀνήκει κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς πρώτους καὶ θεμελιώδεις σκοπούς μας.

»Ὁ λαὸς ἀνακτᾶ τὰς ἐλευθερίας του καὶ γίνεται ὁ κυρίαρχος τῆς Χώρας του.

»Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἔχει ἀπόφασιν νὰ χωρήση εἰς τὴν ταχυτέραν δυνατὴν ἐνέργειαν καὶ δημοψηφίσματος καὶ ἐκλογῶν συντακτικῆς συνελεύσεως, καθὼς καὶ δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἐκλογῶν. Καὶ ἀποτελεῖ ζήτημα τιμῆς διὰ τὴν Κυβέρνησιν, ὅπως ἡ λαϊκὴ ἐτυμηγορία ἐκδηλωθῆ κατὰ τρόπον ἀπολύτως γνήσιον.

»Εἶνε πλέον καιρός, ἔπειτα ἀπὸ τὴν μακρὰν περίοδον τῆς δουλείας, ὅπως ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἀπηλλαγμένος πάσης ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, ἀποφασίση κυριάρχως καὶ διὰ τὸ πολίτευμα καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστὼς καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τοὺς δημοτικοὺς καὶ κοινοτικοὺς ἄρχοντάς του.

»Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ προχωροῦμεν μὲ τὰ τεκμήρια τοῦ παλαιοῦ παρελθόντος, τὰ ὁποῖα εὐλόγως τίθενται ὑπὸ ἀμφισβήτησιν.

»Ὑπάρχει ἐπείγουσα ἀνάγκη νομιμότητος.

»Τὸ ἔθνος χρειάζεται ὁριστικὸν πολίτευμα καὶ λαοπρόβλητον κυβέρνησιν, ὥστε ν' ἀναληφθῆ μετὰ σταθερότητος ἡ προσπάθεια τῆς μεγάλης δημιουργίας τοῦ μέλλοντος.

»8) Ἡ Ἐθνικὴ ἕνωσις. Ἕως τότε, μόνον ἡ Ἐθνικὴ ἕνωσις σώζει!

»Ἀπέδωκεν ἤδη ὑπὲρ τοῦ τόπου μέγα ἀγαθόν. Ηὐξήθη τὸ διεθνὲς κῦρος τῆς Ἑλλάδος καὶ συνετελέσθη ἡ ὁμαλὴ μετάβασις ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἡ ὁποία ἀπὸ ὅλους σχεδὸν ἐθεωρεῖτο ἀπίστευτος, ὥστε σήμερον νὰ προσλαμβάνη περίπου, τὰς διαστάσεις τοῦ «θαύματος».

»Πρὸς ὅλους τοὺς συντελεστὰς του, ἀπευθύνομεν δημόσιον ἔπαινον καὶ τοὺς ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐπειθάρχησαν εἰς τὰς ἐντολάς της καὶ ἐδικαίωσαν τὴν ἐμπιστοσύνην της.

»Παρόμοια «θαύματα» ἡ Ἐθνική μας ἕνωσις θὰ δυνηθῆ νὰ ἐπιτελέση, ἐὰν συνεχισθῆ μὲ τὴν ἰδίαν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν ἰδίαν πίστιν καὶ εἰς τὸ μέλλον.

»Ὅλοι οἱ μεγάλοι σκοποί, τοὺς ὁποίους ἀνεπτύξαμεν, χωρὶς τὴν Ἐθνικὴν ἕνωσιν, δὲν ἠμποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν, ἐνῶ μὲ τὴν ἕνωσιν θὰ εὐοδωθοῦν ἀσφαλῶς, εἰς τρόπον ὥστε ἀπὸ τὸ σημερινὸν χάος νὰ προέλθη ἕνας Νέος Ρυθμὸς ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς δουλείας, ἕνας Νέος Κόσμος, ἄξιος φορεὺς τῆς Ἐθνικῆς μας ἀναγεννήσεως.

»Ἡ ἐποχή μας ἀνήκει βεβαίως εἰς ἄλλον αἰῶνα, ἔχει ὅμως πολλὰς ὁμοιότητας μὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ 21.

»Καὶ σήμερον, ὅπως καὶ τότε, ἐξερχόμεθα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα πλήρεις ἀπὸ δόξαν, ἐρείπια καὶ διχόνοιαν. Γνωρίζομεν, ποῦ ὡδήγησε τότε ἡ διαίρεσις καὶ ὀφείλομεν νὰ ἐμπνευσθῶμεν ἀπὸ τὸ παράδειγμα, διὰ νὰ τὸ ἀποφύγωμεν...

»Ὅταν πρὸ ἑξαμήνου ἔφθασα εἰς Κάϊρον, διεκήρυξα ὅτι μετέβαινα ὡς σταυροφόρος τῆς Ἐθνικῆς μας ἑνώσεως.

»Σήμερον, ἐπιστρέφων εἰς τὴν ἐλευθέραν πατρίδα, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, διακηρύττω καὶ πάλιν, ὅτι ἐπανέρχομαι σταυροφόρος τῆς Ἐθνικῆς ἑνώσεως. Καὶ εἶμαι εὐτυχὴς ὅτι ἔχει πραγματοποιηθῆ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ διαρκέση μέχρι τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας, ἡ ὁποία θὰ καθιερώση τὸ ὁριστικὸν πολίτευμα καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ μέλλοντος.

»Μὲ τὴν εὐθύνην τοῦ Κυβερνήτου διακηρύττω, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ γίνη κοινὴ συνείδησις, ὅτι χωρὶς τὴν Ἐθνικήν μας ἕνωσιν, τὰ ὑπέρμετρα συμφέροντα τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ μας, διατρέχουν τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

»Μόνον ἡ Ἐθνικὴ ἕνωσις σώζει.

»Ἀλλὰ εὐτυχῶς, δὲν ὑπάρχει κανεὶς λόγος ἀνησυχίας. Ὅλαι αἱ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι συνεργάζονται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἔχουν ἀποδείξει ὅτι κατέχονται ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς Ἐθνικῆς ἑνώσεως.

»Καὶ διὰ τοῦτο θὰ διαρκέση.

»Καὶ ὅπως ἐθαυματούργησε μέχρι τοῦδε, θὰ θαυματουργήση καὶ εἰς τὸ μέλλον.

»Λαὲ τῶν Ἀθηνῶν:

»Ἑορτάζομεν σήμερον τὴν Ἀνάστασιν.

»Μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν σοῦ ἀπευθύνω τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν τῆς πατρίδος.

Καὶ χαιρετίζω ἐπίσης τὸ ἡρωικόν, μαχόμενον, ἐλευθερούμενον Ἔθνος.

Ζήτω ἡ Αἰωνία Ἑλλάς!

Ζήτωσαν οἱ Μεγάλοι μας Σύμμαχοι!

Ζήτω ἡ Ἐλευθερία!»

Β) ΤΑ «ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ»

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΔΟΞΑΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΜΑΤΩΜΕΝΗ ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΙΙΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

ΙΙΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΡΙΜΙΝΙ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ο ΣΥΝΝΕΦΙΑΣΜΕΝΟΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

1) ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο ΣΩΤΗΡ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

Εἰς τὰς 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1944, εἶχεν ἀποσυρθῆ καὶ ὁ τελευταῖος Γερμανὸς ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Τὴν χαρμόσυνο αὐτὴ εἴδησι ἐχαιρετήσαμε, ὅπως ἀνέφερα, μὲ ὅλα

Ὁ στρατηγὸς Π. Σπηλιωτόπουλος, ὁ Ἀθηναϊκός.

τὰ πυροβόλα τοῦ Συντάγματος πυροβολικοῦ τῆς Ταξιαρχίας, ποὺ τὰ συνώδευσαν— σὰν τιμὴ πρὸς τὴν Ταξιαρχία καὶ γενικώτερα πρὸς τὴν Ἑλλάδα—στὸ μέτωπο τῆς Ἰταλίας, ὅλα τὰ πυροβόλα τῆς VIII Στρατιᾶς. Καὶ τὰ πυροβόλα χαρμόσυνα ἀντι-

λαλοῦσαν στὶς καρδιές μας: «Ἐλευθερώθηκαν αἱ Ἀθῆναι».

Ὁ διακεκριμένος στρατηγὸς Σπηλιωτόπουλος ποὺ ὡρίσθηκε ἀπὸ τὴν ἐλευθέρα Κυβέρνησι Στρατιωτικὸς Διοικητὴς τῶν Ἀθηνῶν, διαρκούσης τῆς κατοχῆς, ἀφοῦ κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὴν σύλληψι αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του, κατώρθωσε μὲ διάφορα ψέμματα νὰ περισώσῃ καὶ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν καταστροφήν.

Ὅμως τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τῶν Γερμανῶν, ἐπηκολούθησεν ὁ κομμουνιστικὸς κίνδυνος, ἡ Ἐλασοκρατία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ, νὰ τὴν **σώσῃ**. Καὶ πραγματικῶς, μὲ διάφορες διαπραγματεύσεις, μὲ ἀπειλές, μὲ ἐξογκω-

Ὁ ἥρως λοχαγὸς Γ. Σπηλιωτόπουλος, υἱὸς τοῦ στρατηγοῦ Σπηλιωτοπούλου. Τὸν ἐσεβάσθησαν αἱ σφαῖραι εἰς Ἀλβανίαν, εἰς Μ. Ἀνατολήν, εἰς Ἰταλίαν, κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά», καὶ καθ' ὅλον τὸν συμμοριακὸν μέχρι τοῦ 1948 ἀγῶνα, ὁπότε ἔπεσε στὸ «Πάτωμα» τοῦ Γράμμου μὲ ἄλλους δύο ἥρωας λοχαγούς, ὄρθιος.

μένες καὶ ἀνύπαρκτες δυνάμεις καὶ μὲ στρατηγήματα, πραγματικὰ ἐτσουβάλιασε τοὺς κομμουνιστὰς μέχρι τῆς ἡμέρας ποὺ ἀφίχθησαν, ἐπὶ τέλους, αἱ δυνάμεις τῆς Ταξιαρχίας καὶ πρὸ ἡμῶν αἱ Ἀγγλικαί. (400 περίπου ἀλεξιπτωτισταί). Κανεὶς δὲν γνωρίζει ἀκόμη τὶς συνταρακτικὲς ἀγωνίες τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, γιατὶ δὲν παρέδωσε στὴν δημοσιότητα τὶς ἄγνωστες λεπτομέρειες τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου. Ἂν

ὅμως στὴν πατρίδα μας ἴσχυον αἱ ἀμοιβαί, αἱ ἠθικαὶ ἔστω καὶ μόνον αὐταὶ—ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἰσχύουν κατ' ἐξαίρεσιν ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου—ἂν ἴσχυεν ἡ ἀπονομὴ τίτλων, ὡρισμένως στὸν στρατηγὸ Σπηλιωτόπουλον θὰ ἐδίδετο ὁ τίτλος τοῦ «Ἀθηναϊκοῦ», γιατὶ κέρδισε μὲ τὴν γνωστὴ εὐστροφία του καὶ αὐτοθυσία του τὴν πρώτην μάχην κατὰ τῶν Ἐλασιτῶν, ἀφοῦ τοὺς ἔκαμε νὰ περιμένουν, ὥσπου πλέον ἔχασαν τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἀπολύτου ἐπικρατήσεως.

Ἀξίζει ὅμως τὸν κόπον νὰ διηγηθοῦμε ἐδῶ, ὅ,τι σωστὸ ξεύρομε ἀπὸ τὰ τραγικὰ ἐκεῖνα γεγονότα, ποὺ ἀποδεικνύουν ὅλην τὴν δρᾶσιν τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν ὁμάδων του, γιὰ νἄχωμε συνέχεια γεγονότων.

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ 1944

ΙΟΥΝΙΟΣ 1944

Ἡ κατάστασις στὴν Ἑλλάδα ἐμφανίζεται εἰς γενικὰς γραμμάς, ὡς κάτωθι:

Ὁ πόλεμος ἐναντίον τῶν Γερμανῶν συνεχίζεται καθ' ὅλην τὴν Χώραν, εἰς τὴν ὕπαιθρον ἰδιαίτατα, ὑπὸ τῶν ἐνόπλων τμημάτων τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ὡς καὶ τῶν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν Ἐθνικῶν τοῦ Ἀντὼν-Τσαούς.

Εἰς τὰς πόλεις ὑπὸ τῶν διαφόρων Ἐθνικῶν ὀργανώσεων.

Τὰ τάγματα Ἀσφαλείας, καίτοι ὄργανα τῆς Κατοχικῆς Κυβερνήσεως καὶ συνεργαζόμενα μετὰ τῶν Γερμανῶν, ἀναγνωρίζεται, ἐν τούτοις, ὅτι ἀπετέλεσαν σοβαρὸν παράγοντα ματαιώσεως τῶν σχεδίων τῶν κομμουνιστῶν. Εἶναι ἄλλως τε ἡ μόνη πραγματικὴ δύναμις ὑπολογίσιμος. Ὑπῆρξεν περίεργος ἡ ψυχολογία τῶν ἐθνικοφρόνων πολιτῶν σχετικῶς μὲ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Οὐδεὶς ἐπεθύμει τὴν ἔνταξίν του εἰς αὐτά, διότι συνειργάζοντο ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς μὲ τὸν Γερμανὸν καὶ οὐδεὶς ἐπεθύμει τὴν διάλυσίν των, διότι τὰ ἐθεώρει ὡς τὸ ἀντίρροπον τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου.

Ἐξ ἄλλου, τὰ Τμήματα τῶν ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ μετὰ φανατισμοῦ καὶ σατανικότητος μάχονται κατὰ τῶν Ἐθνικῶν Ὀργανώσεων καὶ κατ' ἐλάχιστα κατὰ τῶν Γερμανῶν, ὅταν χρειάζεται νὰ προκαλοῦν ἀντίποινα καὶ ἀπαθλίωσιν. Ὡς ἐκ τούτου, δημιουργεῖται χάος καὶ μία ἐμπόλεμος κατάστασις μὲ αἱματηροτάτας συνεπείας. Τὸ ἐθνικὸν φρόνημα πέφτει καθημερινῶς λόγῳ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν κομμουνιστῶν, ἐνῷ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε ἀκμαῖον, λόγῳ τῶν συμμαχικῶν νικῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Δύσιν. Τὰ ζωηρότερα ἐθνικόφρονα στοιχεῖα τῆς ὑπαίθρου ἔχανον τὰ μέσα καὶ τὴν δύναμιν ν' ἀντιδράσωσι κατὰ τῶν τεράτων τῶν ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ καὶ ὡς πρόσφυγες ἐν ἀθλίᾳ καταστάσει, συρρέουσιν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν. Ἡ Κατοχικὴ Κυβέρνησις εἶνε ἀνίσχυρος ν' ἀντιδράσῃ καὶ ὡς ἐκ τούτου, τὸ χάος εἰς τὴν Πρωτεύουσαν μεγαλώνει.

Αἱ Ἐθνικαὶ Ὀργανώσεις μὲ στελέχη τοῦ ἄλλοτε ἐνεργοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ ἐφεδρικοῦ τοιούτου, δὲν κάμπτονται καὶ διὰ παντὸς μέσου ὀργανοῦνται, ἐξοπλίζονται καὶ μάχονται κατὰ τοῦ ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ καὶ ἐμψυχώνουσι τοὺς ἐθνικόφρονας πολίτας.

Τὸ ἔργον των ὅμως εἶνε ἀσύνδετον καὶ ἀσυντόνιστον, ἑκάστη ἐνεργεῖ κατὰ τὴν κρίσιν της καί, ὡς ἐκ τούτου, τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεώς των δὲν εἶνε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο καὶ ἔπρεπε νὰ εἶνε, πλὴν τῆς περιοχῆς Ἠπείρου, ὅπου ἐπικρατεῖ ὁ Ζέρβας.

Αὐτῆς τῆς τραγικῆς καταστάσεως εἶνε ἐν γνώσει ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, διότι πρὸ μηνὸς κατέφυγον ἐκεῖ ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Παπανδρέου καὶ ὁ στρατηγὸς κ. Βεντήρης, διορισθεὶς Ἀρχιστράτηγος τῶν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ Ἐθνικῶν Δυνάμεων.

Τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα εἶνε νὰ ὁρισθῇ Ἀρχηγὸς εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀθηνῶν μὲ ἀποστολὴν νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ἀντίστασιν κατὰ τῶν ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ πρὸς ἀποτροπὴν καταλήψεως ὑπ' αὐτῶν τῆς περιοχῆς ὁπότε θὰ ὡλοκληροῦτο τὸ ἔργον τῆς ὑποδουλώσεως καὶ ἐξοντώσεως παντὸς ἐθνικόφρονος στοιχείου, νὰ σταλῶσιν ὅπλα ἐκ Μ. Ἀνατολῆς διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τῆς Ἀστυνομίας, Χωροφυλακῆς καὶ τῶν Ἐθνικῶν Ὀργανώσεων καὶ μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ληφθῇ πᾶν μέτρον, ὥστε κατὰ τὴν προσεχῆ ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν ν' ἀποφευχθῶσιν αἱ ἄσκοποι συγκρούσεις, νὰ περιορισθῇ ἡ αἱματοχυσία, νὰ σωθῶσιν τὰ μεγάλα ἔργα — φράγμα Μαραθῶνος, ἠλεκτρικὸν ἐργοστάσιον, λιμὴν Πειραιῶς — ἀπὸ τὴν ἀπειλουμένην ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καταστροφήν.

Εὐτυχῶς διὰ τὴν πατρίδα μας, ὁ Θεὸς ἐβοήθησεν ὥστε νὰ στερεοποιηθῇ ἐν Καΐρῳ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἡ ὁποία δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς ἀποφάσεις της, αἱ ὁποῖαι παρεῖχον ἐγγύησιν, ὅτι καὶ μὲ τὰς προσπαθείας ὅλων τῶν ἐν τῇ δούλῃ πατρίδι ἐθνικῶς σκεπτομένων, θὰ ἐξησφαλίζετο ἡ νίκη, ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ, ἥτις καὶ θὰ ἐπέτρεπε τὴν ἐν καιρῷ ἐγκατάστασίν της.

ΙΟΥΛΙΟΣ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1944

Ἡ ἀγωνία εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον, ὁπότε ἐλήφθη ἀπὸ τὸν ὑποστράτηγον Παναγιώτην Γ. Σπηλιωτόπουλον ἡ ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 1012)... διαταγὴ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τῆς ὁποίας διωρίζετο Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀττικῆς μὲ ἐντολὴν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ ἐσωτερικῆς πλευρᾶς, τὴν τήρησιν τῆς τάξεως κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὸν χρόνον μέχρις ἀφίξεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων.

Ὁ στρατηγὸς Π. Σπηλιωτόπουλος, ὅπως εἰς ἄλλην σελίδα ἀνέγραψα, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Καΐρῳ Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ μακρόν, ἀπὸ τοῦ 1942 εἶχεν ἐργασθῇ κατὰ τὴν Κατοχήν, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁμάδος Τσακαλώτου — Κιτριλάκη — Δόβα — Τζήμα — Φιλιππίδη, διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἐθνικοῦ ἀγῶνος, καθὼς καὶ τὴν συγκέντρωσιν καὶ ἀποστολὴν πληροφοριῶν.

Τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀνελάμβανε τώρα ἦτο βαρύτατον, τὰ μέσα ἐλάχιστα, ἡ κατάστασις χαώδης καὶ ἡ πρόθεσις τοῦ ΕΑΜ νὰ καταλάβῃ τὰς Ἀθήνας ἀδίστακτος. Τὸ ὑπέρτατον πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον ἐπέβαλλε θυσίας καὶ ἐν γνώσει αὐτῶν δὲν ἀπεθαρρύνθη ἀλλὰ μετ' ἀκλονήτου πίστεως διὰ τὴν νίκην, ἐπωμίσθη τὰς εὐθύνας καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν ἀγῶνα μετὰ τόλμης καὶ ἀποφασιστικότητος ἐμψυχώνων καὶ παραδειγματίζων τοὺς ὑπ' αὐτόν.

Ἡ εἴδησις τοῦ διορισμοῦ τοῦ τόσον ἐκτιμωμένου ἀπὸ τοὺς πολεμιστὰς ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας τοῦ Ἑλληνο - Ἰταλικοῦ πολέμου οἱ ὁποῖοι — πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων — ἔβλεπον πλέον τὸν ὑπεύθυνον Ἀρχηγὸν τῆς νομίμου Κυβερνήσεως, καταλλήλως διαδοθεῖσα ἐνεψύχωσε τὰ ἐθνικόφρονα στοιχεῖα, κατέστησε πειθαρχικὰς τὰς διαφόρους Ὀργανώσεις, ἐξησφάλισε τὴν ἀμέριστον καὶ πρόθυ-

μον συνδρομὴν τῆς 'Αστυνομίας καὶ Χωροφυλακῆς καὶ καθημερινῶς, παρ' ὅλας τὰς ἀντιδράσεις τῶν ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, καὶ τοὺς κινδύνους ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, ἐσυνεχίζετο ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ κερδίσωμεν τὴν νίκην.

Πρῶται ἐνέργειαι τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως ἦσαν ἡ ὀργάνωσις Ἐπιτελείου, ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ στρατιωτικὴ ὀργάνωσις τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων, ἡ σύνταξις ἑνὸς σχεδίου ἐνεργείας προβλέποντος τὴν διατήρησιν τῆς περιοχῆς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ ἀγὼν κατὰ πάσης ἐπιθετικῆς ἐνεργείας τῶν ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ πρὸς κατάληψιν τῆς περιοχῆς.

Ἡ Χωροφυλακὴ καὶ ἡ Ἀστυνομία δέχονται διαταγὰς μόνον παρὰ τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως καὶ αἱ διάφοροι κρατικαὶ ὑπηρεσίαι ἐπιζητοῦν τὴν ἀμέριστον παροχὴν τῶν ὑπηρεσιῶν των.

Ἕνας καταφανὴς ὀργασμὸς κατορθώνεται εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ πλὴν ἐλαχίστων λιποταξιῶν καὶ λιποψυχιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν, τὸ ἐθνικὸν φρόνημα ἐξυψώνεται καὶ ἡ πίστις ἑδραιοῦται.

Ἐνῷ ἡ κατάστασις διαμορφώνεται ὡς ἀνωτέρω, καὶ συνεχίζονται αἱ συγκρούσεις μετὰ τῶν ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ, τὰ ὁποῖα δὲν ἤθελον ν' ἀναγνωρίσωσι τὰς διαταγὰς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ πειθαρχήσωσι εἰς τὸν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν φθάνει ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς, ὡς σύνδεσμος, ὁ ἀντισυνταγματάρχης Γεώργιος Ροῦσσος μὲ ὁδηγίας τῆς Κυβερνήσεως καὶ χρήματα διὰ τὴν ἀγορὰν ὅπλων ἐκ πάσης πηγῆς.

Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν διορίζονται ὡς πολιτικοὶ ἐκπρόσωποι οἱ Φιλ. Μανουηλίδης καὶ Λουκᾶς Ἀκρίτας, πολύτιμοι συνεργάται καὶ ἐνθουσιώδεις πατριῶται.

Ἡ συνεργασία μετ' αὐτῶν ὑπῆρξε ἁρμονικὴ καὶ λίαν ἀποδοτικὴ καθ' ὅλον τὸν χρόνον μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς Κυβερνήσεως. Εἰργάσθησαν μὲ θάρρος καὶ ἐνθουσιασμόν. Ἀμφότεροι ἔδειξαν πολιτικότητα καὶ πλεῖστα ὅσα δυσχερέστατα προβλήματα ἐχειρίσθησαν μὲ τὴν ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῶν κρισίμων περιστάσεων δεξιοτεχνίαν καὶ ἔφερον αὐτὰ εἰς αἴσιον πέρας.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1944

Δυστυχῶς, λόγῳ φιλοδοξίας τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχηγῶν τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ὡς καὶ μερικῶν παλαιῶν ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν προελεύσεως Βενιζελικῆς, ἤρχισε ζωηροτάτη ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἐν Καΐρῳ Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ. Σκοπός των ἦτο, νὰ γίνῃ ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει Κυβέρνησις ἐν Ἀθήναις μὴ ἀναγνωρίζουσα τὴν ἐν Καΐρῳ καὶ νὰ ὁρισθῇ στρατιωτικὸς διοικητὴς ἐκ τῶν δημοκρατικῶν ἀξιωματικῶν. Ἡ προκληθεῖσα σύγχυσις, θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν τορπιλλισμὸν τοῦ ἔργου καὶ τὴν δημιουργίαν χάους.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ΕΑΜ καὶ ὁ ΕΛΑΣ ἀνησυχήσαντα, διότι εἶδον νὰ μὴ πραγματοποιῆται ὁ σκοπός των, δηλαδὴ ἡ κατάληψις τῆς Ἀρχῆς καὶ ἡ δημιουργία τετελεσμένων γεγονότων, ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζωνται πᾶν μέσον πρὸς ἐπικράτησίν των. Ἡ προπαγάνδα των ἐμεγάλωσε, ὁ ἐκφοβισμὸς καὶ αἱ ἀπειλαὶ ἔφθασαν εἰς τὸ κατακόρυφον. Δὲν δέχονται τὸν διορισμὸν τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ καὶ μέχρι τῶν Γερμανῶν ἔφθασαν προδίδοντες αὐτόν, ἡ ὀργάνωσίς των εἰς μαχητικὰς ὁμά-

δας αὐξάνει ἐνῷ αἱ ἐπιθέσεις κατὰ τῶν Ἐθνικῶν Ὀργανώσεων πολλαπλασιάζονται, διὰ δὲ τῆς Πολιτοφυλακῆς των προβαίνουν εἰς συλλήψεις. Ἡ κατάστασις τραγικὴ καὶ οἱ φιλήσυχοι ἐθνικόφρονες πολῖται φοβοῦνται μίαν νέαν νύκτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου!!

Αἱ Μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ ἤρχισαν ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑλλάδος νὰ ἔρχωνται πέριξ τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ πλέον σημαίνουσα Μονάς των, ἡ ΙΙ Μεραρχία τοῦ ΕΛΑΣ, δυνάμεως 6 χιλιάδων ἀνδρῶν, συνεκεντρώθη εἰς τὴν περιοχὴν Μενιδίου μὲ τάγμα της εἰς τὴν περιοχὴν Κορωπί — Μαρκόπουλο. Πᾶσα ἐπαφὴ πρὸς τὰ ἔξω τῶν Ἀθηνῶν, σχεδὸν ἀπηγορεύθη παρ' αὐτῶν.

Κατὰ τὸ μέχρι τῆς 20ῆς Σεπτεμβρίου διάστημα, ἡ ἀντίδρασις κατὰ τοῦ ΕΑΜ δὲν εἶχε τὰ ποθούμενα ἀποτελέσματα, καθ' ὅσον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῶσιν ἀρκετὰ ὅπλα καὶ ἡ ἐλπὶς ἦτο νὰ φθάσωσι ἐγκαίρως τ' ἀποσταλέντα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Πράγματι, ἐλήφθη τηλεγράφημα τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἀποστέλλονται τοιαῦτα καὶ διὰ Συνδέσμων - ἀξιωματικῶν διαβιβάζονται ὁδηγίαι αὐτῆς. Ἡ παραλαβὴ τῶν ὅπλων ἔπρεπε νὰ γίνη εἰς τὰς παρὰ τὴν Μονὴν τῆς Κερατέας ἀκτάς, νύκτα, ἐντὸς ὡρῶν καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν Γερμανῶν καὶ τοῦ ΕΛΑΣ. Ἦτο ἐπιχείρησις δυσχερεστάτη. Εἶνε ἀπίστευτον καὶ ἀξιοθαύμαστον τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔργον. Ἀξίζει νὰ μνημονευθῇ, ὅτι χάρις εἰς τὴν ἐπιτελικὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν τολμηρὰν ἐνέργειαν τῶν διατεθέντων ἀξιωματικῶν καὶ τμημάτων, τὰ ὅπλα παρελήφθησαν καὶ μετεφέρθησαν εἰς Ἀθήνας, ὡς ἐπίσης, ὅτι τὰ τμήματα τῆς ὀργανώσεως Χ καὶ αἱ δεκάδες τῶν ἀξιωματικῶν, οἱ ὁποῖοι διετέθησαν, ἐξετέλεσαν τὸ καθῆκον των μετὰ αὐτοθυσίας καὶ τόλμης παραδειγματικῆς. Ἔδωσαν μάχην πρὸς τοὺς κομμουνιστὰς κατὰ τὴν ἐκφόρτωσιν καὶ ἀντὶ 50 πακέτων σιγαρέττων διῆλθον διὰ τοῦ Γερμανικοῦ Μπλὸκ Μαρκοπούλου ἐφωδιασμένοι μὲ ταυτότητας ἀστυνομικῶν καὶ τινες μετημφιεσμένοι εἰς μοναχούς. Ἄνευ τῆς παραλαβῆς καὶ μεταφορᾶς τῶν ὅπλων ἴσως νὰ ἐχάνετο ἡ νίκη.

Τὰ ὅπλα διετέθησαν εἰς τὴν Ἀστυνομίαν καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν μαχίμων ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ, κατὰ τὴν νύκτα δὲ ἐξεπαιδεύθησαν οἱ ἀστυφύλακες.

Ἡ ὀργάνωσις τῶν Ἐθνικῶν Ὀργανώσεων συνεχίζεται. Τὸ ΕΑΜ ἐπληροφορήθη τὴν ἄφιξιν τῶν ὅπλων. Ἡ Στρατιωτικὴ Διοίκησις καταλλήλως ἄφησε νὰ γίνη πιστευτὸν πρὸς αὐτούς, ὅτι ἐλήφθησαν 8.000 αὐτόματα καὶ ὅπλα καὶ ὅτι ὀργανοῦνται 9 Συντάγματα πεζικοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ 3 εἰς Πειραιᾶ.

Ἡ Κυβέρνησις ἀναγγέλλει διὰ τοῦ ραδιοφώνου τὸν διορισμὸν τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, ὡς Ἀρχηγοῦ τῶν Βρεταννικῶν Δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐνεργήσωσι εἰς Ἑλλάδα. Ὁ στρατηγὸς ἐγκρίνει ἀμέσως τὸν γενόμενον ἤδη διορισμὸν τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ καὶ θέτει ὑπὸ τὰς διαταγάς του τὰς Ν. τῆς γραμμῆς Λουτρακίου, Ὠρωποῦ μονάδας τοῦ ΕΛΑΣ.

Τὸ ΕΑΜ ἀντιδρᾷ, δὲν ἀναγνωρίζει τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ, ἀρνεῖται ν' ἀναγνωρίση τὸν Στρατιωτικὸν Διοικητήν. Λαμβάνει παρὰ τοῦ Σβώλου ὁδηγίας νὰ ὑπακούσουν μόνον εἰς τὸν Ἔβερτ. Θορυβεῖ, ἀπειλεῖ, ἐπιτίθεται καὶ μάχεται λυσσωδῶς. Ἐπιζητεῖ καὶ ἐπιτυγχάνει ἐπανειλημμένας ἐπαφὰς μετὰ τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ. Παρουσιάζει κατάστασιν ἡττοπαθείας καὶ εὑρίσκεται πρὸ ἀδιεξόδου. Πιστεύει εἰς τὴν ὀργάνωσιν 12 Συνταγμάτων πεζικοῦ διὰ τῶν 8 χιλιάδων ὅπλων,

κλονίζεται τὸ ἠθικόν του καὶ λόγῳ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ, δέχεται πλέον τὴν ἀναγνώρισιν καὶ πειθαρχεῖ, φαινομενικῶς.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944

Οἱ Γερμανοὶ συνεχίζουν τὴν ἀποχώρησιν μὴ παρενοχλούμενοι ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, βορείως τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ ΕΛΑΣ συγκεντροῦται πρὸς τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν κατάληψίν των.

Διὰ καταλλήλων ἐνεργειῶν σώζονται ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τὸ φράγμα Μαραθῶνος καὶ τὸ ἠλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Πειραιῶς.

Πρὸς τὸν ΕΛΑΣ ἐκδίδονται διαταγαὶ νὰ μὴ εἰσέλθῃ εἰς Ἀθήνας καὶ νὰ καταδιώξῃ τὸν ὑποχωροῦντα ἐχθρόν. Ἐπιτελεῖς ἀξιωματικοὶ ἐπιβλέπουν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν. Φοβεῖται καὶ δὲν τολμᾷ νὰ μὴ σεβασθῇ τὰς διαταγάς. Εὑρίσκει ὡς σοβαρὰς τὰς ἐθνικὰς ἐν Ἀθήναις δυνάμεις καὶ διστάζει ν' ἀναμετρηθῇ μετ' αὐτῶν.

Ἡ πεποίθησις τοῦ ΕΑΜ, ὅτι πράγματι ἐλήφθησαν 8 χιλιάδες ὅπλα καὶ ἡ συμμόρφωσις πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ κατόπιν πιέσεως τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ, ὑπῆρξαν οἱ σοβαρώτεροι παράγοντες οἱ ὁποῖοι συνέβαλον εἰς τὴν νίκην.

Τὰ ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ παρ' ὅλας τὰς συμφωνίας συνεχίζουν τὰς ἐπιθέσεις κατὰ τῶν Ἐθνικῶν Ὀργανώσεων καὶ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας.

Αἱ ἀπόρρητοι διαταγαὶ τῆς Κυβερνήσεως εἶνε κατηγορηματικαί: Καμμία ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ ΕΑΜ καὶ καμμία συνεργασία διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως. Ἀτυχῶς, μερικοὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ δὲν πειθαρχοῦν ἔχοντες τὴν γνώμην, ὅτι ἐφ' ὅσον 5 ὑπουργοὶ τοῦ ΕΑΜ συμμετέχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, πρέπει ἡ τάξις νὰ τηρηθῇ καὶ διὰ τῶν Μονάδων αὐτοῦ. Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις ἀποκρούεται μὲ ἀγανάκτησιν καὶ λαμβάνονται κυρώσεις ἐναντίον των.

Διὰ τὸν συντονισμὸν τῶν ἐνεργειῶν, φθάνει ὁ Βρεταννὸς συνταγματάρχης Σέπερτ, ὡς σύνδεσμος τοῦ Σκόμπυ μετὰ τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ. Συνεργάζονται ἁρμονικώτατα καὶ προσφέρουν ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀπελευθερώσεως.

Δυστυχῶς, μὲ τὸ αἷμα του, κατὰ τὸν Δεκέμβριον, ὁπότε φονεύεται, ἐπισφραγίζει τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας εὑρίσκονται εἰς δυσχερεστάτην θέσιν, διότι ἔχουσι ἀποκηρυχθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς προδοτικά.

Καταλλήλως ὅμως, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς τὰ εἰδοποιεῖ νὰ συνεχίσωσι τὰς ὑπηρεσίας των μὲ τὴν δήλωσιν—οὐχὶ ἀκριβῆ—ὅτι θὰ τύχωσι συγγνώμης. Χρειάζονται αὐτὰ ὡς ἀντίπαλοι κατὰ τοῦ ΕΑΜ, τὸ ὁποῖον ἐπιμόνως ζητεῖ τὴν διάλυσίν των.

Τὴν 22αν Σεπτεμβρίου ὁ κ. Ζαλοκώστας, ἐκτελῶν χρέη Πολιτικοῦ Συμβούλου τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ, Συνδέσμου καὶ ἀντιπροσώπου του διὰ τὸν χειρι-

σμὸν πλείστων ὅσων δυσκόλων καὶ σοβαρωτάτων θεμάτων, πληροφορεῖ αὐτόν, ὅτι ὁ κ. Στέφ. Στεφανόπουλος, τὸν εἰδοποίησεν ὅτι ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς Φέλμυ διὰ τοῦ κ. Μαυρομμάτη, διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας διαμηνύει, ὅτι ἐπιθυμεῖ συνάντησιν μετ' αὐτοῦ. Πρὸ πολλοῦ χρόνου, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς εἶχε θίξει τὸ ζήτημα τῶν μετὰ τῶν Γερμανῶν διαπραγματεύσεων εἰς τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ, ὅστις ἐγκρίνει ν' ἀκούσῃ προτάσεις αὐτῶν καὶ νὰ τὰς διαβιβάσῃ εἰς Κάϊρον. Δὲν δέχεται προσωπικὴν ἐπαφὴν καὶ ἀναθέτει εἰς τοὺς κ.κ. Χρῆστον Ζαλοκώσταν καὶ Λουκᾶν Ἀκρίταν, ὅπως συναντηθῶσι μετ' ἀντιπροσώπου αὐτοῦ καί, βάσει τῶν ὁδηγιῶν του, συζητήσωσιν.

Ἡ συνάντησις γίνεται τὴν ἑπομένην εἰς τὸ σπίτι τοῦ κ. Χ. Ζαλοκώστα, ὅπου προσῆλθον ὁ κ. Μαυρομμάτης μὲ τὸν Γερμανὸν ταγματάρχην δόκτορα Ρόλαντ Βέμπερ, διευθυντὴν τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ Στρατηγείου ἐν Ἀθήναις καὶ κάτοχον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ συζήτησις ἦτο μακρά. Ὁ Γερμανὸς θέτει διαφόρους ὅρους καὶ γενικῶς τηρεῖ στάσιν ἄκαμπτον. Αἱ προτάσεις του εἶναι σκληραὶ καὶ ὄχι ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν δυσμενῆ διὰ τοὺς Γερμανοὺς στρατηγικὴν κατάστασιν. Οἱ ἰδικοί μας ἀντιπρόσωποι δὲν ἀναλαμβάνουν οὐδεμίαν δέσμευσιν. Εἰς τὸ τέλος τῶν συζητήσεων ὁ Γερμανὸς δίδει γραπτὸν σημείωμα, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὰς προτάσεις των πρὸς τοὺς Ἄγγλους, τὸ ὑπογράφει καὶ ἀποχωρεῖ. Αἱ προτάσεις ἐτηλεγραφήθησαν εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Σκόμπυ καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἄγγλων καὶ τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Ἀττικῆς,ἀλλὰ δὲν ἐδόθη συνέχεια, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐγένοντο διάφοροι ἐνέργειαι τοῦ ΕΑΜ, αἱ ὁποῖαι ἐτορπίλλισαν τὰς διαπραγματεύσεις. Πάντως οἱ Γερμανοὶ κατὰ τὰς συζητήσεις ἔδειξαν σχετικὴν μετριοπάθειαν.

Τελικῶς, ἡ Στρατιωτικὴ Διοίκησις λαμβάνει διαταγήν, ὅτι μία Βρεταννικὴ Ταξιαρχία ἀλεξιπτωτιστῶν, θὰ προσγειωθῆ εἰς Μέγαρα.

Προπαρασκευάζει μυστικὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ μεταφοράν της εἰς Ἀθήνας.Πρὸς τοῦτο ἐπιτάσσονται τὰ αὐτοκίνητα τῆς Ἑταιρείας Μεταφορῶν καὶ ἄλλων Ἐθνικοφρόνων ἰδιοκτητῶν. Τὰ εἰς Σκαραμαγκᾶ πλωτὰ μέσα χρησιμοποιοῦνται καὶ ἡ ὁδὸς Ἀθηνῶν — Ἐλευσῖνος ἐπισκευάζεται παρὰ τὴν λίμνην Κουμουνδούρου, ὅπου εἶχον γίνει καταστροφαὶ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Τὴν ἡμέραν τῆς προσγειώσεως, βάσει τοῦ σχεδίου, γίνεται ἡ μεταφορά. Ἡ Διοίκησις αὐτῆς ἐγκαθίσταται εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Τμήματα αὐτῆς περιπολοῦν εἰς τὴν πόλιν, ἐμπνέουν πλέον ἀπόλυτον τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ἐξασφαλίζεται ἡ τάξις, τῇ συνεργασίᾳ τῆς Ἀστυνομίας καὶ τῆς Χωροφυλακῆς.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὸν Ὀκτώβριον καὶ ἡ ὑποχώρησις τῶν Γερμανῶν συνεχίζεται. τὸ δὲ πέρας προβλέπεται διὰ τὸ 2ον δεκαήμερον. Ἡ ἔντασις τῶν προσπαθειῶν αὐξάνει, ἡ ἀγωνία κορυφοῦται, τὸ φρόνημα ὅμως τώρα εἶνε ἀκμαῖον, παρ' ὅλας τὰς θηριωδίας τοῦ ΕΛΑΣ, ὁ ὁποῖος, ἰδίᾳ εἰς Πελοπόννησον κατέσφαξε χιλιάδας ἐθνικόφρονας.

Αἱ τελευταῖαι διαταγαὶ διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως ὑπὸ τῶν Ὀργανώσεων, τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῆς Ἀστυνομίας, ἐκτελοῦνται μὲ ἀκρίβειαν καὶ οἱ πάντες εἶνε ἕτοιμοι νὰ ἐκτελέσωσι μετὰ θάρρους τὸ καθῆκον των. Αἱ Ἐθνικαὶ Ὀργανώσεις καταλαμβάνουσι, βάσει τοῦ σχεδίου των, τὰς προβλεπομένας εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως θέσεις των.

Τότε, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως ἔρχονται ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς οἱ κ.κ. Θεμ. Τσάτσος καὶ Ι. Ζεῦγος, ὁ δεύτερος διὰ λογαριασμὸν τοῦ ΕΑΜ. Ἐπίσης καὶ ὁ ταξίαρχος Π. Κατσώτας, διοριζόμενος ἐπιτελάρχης τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ.

Πρωταγωνιστὴς εἰς τὴν ὑποδοχὴν καὶ προώθησίν των εἰς Ἀθήνας εἶνε ὁ ἀστυνομικὸς κ. Ἔβερτ. Ἐπακολουθοῦν διάφοροι σύσκέψεις τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ μὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς κ.κ. Φιλ. Μανουηλίδη καὶ Λουκᾶν Ἀκρίταν. Ὁ σκοπὸς τῶν ἐνεργειῶν καὶ προτάσεων τοῦ Ζεύγου εἶνε νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ ὁ ΕΛΑΣ. Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἀρνεῖται. Ζητεῖ τότε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Χωροφυλακὴν διὰ τοῦ διορισμοῦ τοῦ συνταγματάρχου τοῦ πεζικοῦ Λελούδα Σπυρ., γνωστοῦ ὡς Ἐαμίτου, στενοῦ φίλου τοῦ Σαράφη καὶ Συνδέσμου αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις ΕΑΜ. Ἀπόλυτος ἄρνησις καὶ πάλιν χάνει δὲ καὶ τὸν ἑλιγμὸν του αὐτὸν ὁ Ζεῦγος.

Φθάνει πλέον ἡ 12η Ὀκτωβρίου. Οἱ Γερμανοί, τὴν ἑπομένην ὁριστικῶς θὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἀθήνας. Διαταγαὶ εἰς τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας δίδονται νὰ παραδώσωσι τὰς ὑπηρεσίας των τὴν νύκτα τῆς 12—13 εἰς τὴν Ἀστυνομίαν καὶ τὴν Χωροφυλακὴν καὶ νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς τοὺς στρατῶνας τοῦ Γουδί. Πειθαρχοῦν ἀπολύτως. Αἱ Ἐθνικαὶ Ὀργανώσεις εἶνε εἰς τὰς ὁρισθείσας θέσεις των καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς τὸ ἔργον των. Τὰ τμήματα τῆς Εἰδικῆς Ἀσφαλείας περιορίζονται καὶ αὐτὰ εἰς τὸ Γουδί.

Τὴν πρωΐαν τῆς 13ης Ὀκτωβρίου ἀναχωρεῖ καὶ τὸ τελευταῖον Γερμανικὸν τμῆμα, ἡ κυανόλευκος ἀνυψοῦται εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ὁ λαὸς ἔξαλλος κυκλοφορεῖ εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς καὶ μὲ κλάματα ἑορτάζεται ἡ ἀπελευθέρωσις!!!

Τὸ ραδιόφωνον ἐμψυχώνει τὸν λαόν, ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν Κυβέρνησιν εἶνε κανονικὴ καὶ ἀναμένεται αὐτὴ μετὰ 3—4 ἡμέρας.

Τὴν χαρὰν τοῦ λαοῦ τραυματίζουν αἱ αἰφνιδιαστικαὶ καὶ μελετημέναι σφοδρόταται ἐπιθέσεις τοῦ ΕΑΜ κατὰ τῶν Ἐθνικῶν Ὀργανώσεων, τῶν ἐγκατεστημένων εἰς κτίρια τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἰδίᾳ κατὰ τῶν ὀπαδῶν τοῦ ἤδη θρυλικοῦ·

Ἡ τάξις ἀποκαθίσταται ἀλλ' ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ συμφιλίωσις εἶνε ὄνειρον ἀπραγματοποίητον καὶ ὅτι τὸ μέλλον διαγράφεται σκοτεινότερον.

Τὴν 18ην Ὀκτωβρίου φθάνει ἡ Κυβέρνησις μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ καὶ τὸ ἔργον τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως, ὡς Ἀνωτάτης Ἀρχῆς, λήγει πλέον.

Μὲ τὰ λίγα αὐτὰ μπορεῖ ὁ καθένας ν' ἀντιληφθῇ μὲ ποίαν μοναδικὴν πραγματικὰ ἱστορικὴν καὶ συντριπτικὴν εὐθύνην εἶχε περιβληθῇ ὁ στρατηγὸς Σπηλιωτόπουλος, ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἦσαν παρόντες καὶ ἐγνώριζον τὸ κῦρος καὶ τὴν ἐπιρροήν του, οἱ δὲ Ἐλασῖτες καθημερινὰ εἰς τοὺς τοίχους διέτασσον: «σκοτῶστε τὸν Σπηλιωτόπουλον».

Καὶ μαζί του, ἡ οἰκογένειά του ἡ σεμνὴ καὶ γενναία Κα Σπηλιωτοπούλου, ἡ τόσον δοκιμασθεῖσα ἀργότερον μὲ τὸν ἡρωϊκὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ των λαχαγοῦ Γιώργου Σπηλιωτοπούλου στὸ Γράμμο, ἡ κόρη τους Ἀθηνᾶ καὶ ὁ νεανίσκος ἀλλὰ ἰσχυρὸς τὴν ψυχὴν ἀδελφός τους Νώντας Σπηλιωτόπουλος, ποὺ δὲν λογάριασαν

τίποτε μέσα στὴν πατριωτική τους ἔξαρσι καὶ ἔθεσαν τὸν ἑαυτό τους εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἔθνους, διασωθέντες ὡς ἐκ θαύματος.

Ὅμως δυστυχῶς τέτοιοι τίτλοι διεγράφησαν ἢ ἐλησμονήθησαν ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους νὰ ἐφορεύωσι ἐπὶ τοῦ παραδειγματισμοῦ τῶν νεωτέρων.

ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΡΑΣΟ: Ο «ΠΑΤΕΡ ΗΛΙΑΣ»

Τὸ εὐλογημένο ράσο. Ὁ Πάτερ Ἠλίας. Ὁ φλογερὸς πατριώτης, ὁ στρατιώτης τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος (ἀξιωματικὸς ἄλλοτε μόνιμος).

Στὸ δρόμο μου, ἀπὸ τὰ νιάτα μου, τὸ εὐλογημένο ράσο ἀνέμιζε πάντοτε φλογερὸ καὶ φωτεινό, σὰν νἆταν ὁδηγὸς ἑνὸς σκληροῦ, ἀλλ' ὅμως καὶ τόσον ὡραίου δρόμου.

Πάντοτε στὶς πιὸ κρίσιμες ἡμέρες θὰ τὄβρισκα μπροστά μου σὰν νἄθελε νὰ μοῦ εἰπῇ: «ἐν τούτῳ νίκα», ἀφοῦ τὸ ράσο μὲ τὸ σταυρὸ ἑνώθηκε πάντοτε στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο.

Καὶ τὸ μαρτύριό του, ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς τὸ σταύρωμα.

Δὲν μποροῦσε κατὰ τὸν συννεφιασμένο Νοέμβριο τοῦ 1944 νὰ μὴ ἔχω τὸν ὁδηγό μου.

Ἡ Ταξιαρχία εἶχε ἐγκατασταθῆ στὴν περιοχὴ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ, τὴν ὁποίαν καθηγίασε μὲ τὴν συνεχῆ πορεία του πρὸς τὸν κίνδυνο καὶ τὴν θυσία τῆς ζωῆς κάθε ἡμέρα, κάθε ὥρα, κάθε λεπτὸ ἕνας φλογερὸς ρασοφόρος, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ, ὁ φλογερὸς «Πάτερ Ἠλίας» ποὺ εἶχε ἀρχίσει τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Κομμουνισμοῦ στὴν κακή του γέννα, στὴ Ρωσία.

Αὐτοῦ ἡ φυσιογνωμία ἐδέσποζε, αὐτοῦ τὸ παράδειγμα ἐφώτιζε τὶς ἡμέρες ποὺ ἤλθαμε στὴν περιοχή.

Οἱ δύο λέξεις «Πάτερ Ἠλίας», ἡ Βιβλικὴ αὐτὴ μορφή, ὁ Ἠλίας Ἀποστολίδης ἅδραξε στὴν περιοχὴ αὐτὴ τὴν σημαία τῆς Ἑλλάδος στὰ στιβαρά του χέρια (ἀξιωματικὸς στὰ πρῶτα του χρόνια, ὅταν ὁ Κομμουνισμὸς πλημμύρισε τὴν γενέτειράν του Ρωσία) καὶ σκέπασε ὄχι μόνο τὰ ὅρια τῆς ἐνορίας του, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀθήνας.

Τότε, στὴν τραγικώτερη περίοδο τῆς πατρίδος μας, ὅταν ἡ Γερμανικὴ μπότα ἔγινε ἀσήκωτη, βαρειά, πραγματικὴ διαβόλου μπότα, καὶ ὁ κάθε Ἕλλην ᾐσθάνετο τὸ θάνατο στὴ ψυχή του καὶ ζητοῦσε αὐτοὺς τοὺς φλογεροὺς ἡγέτας...

Αὐτὸς ὁ ταπεινὸς ρασοφόρος, αὐτὴ ἡ γλυκειὰ μορφή, περιφρονοῦσε τοὺς κατακτητάς καί, μαζί τους, τὸν θάνατο μὲ μιὰ ἀνατριχιαστικὴ πρόκλησι.

Πόσα Ἑλληνόπουλα δὲν κέρδισε ἀπὸ τὸ θάνατο, πόσες Ἑλληνίδες ἀπὸ τὴν ἀτιμία, γιατὶ τὸ φλογερό του ράσο ἐτύφλωνε μὲ τὸ φῶς του.

Καὶ στὴν ἀνάστασι μαζὶ μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» προκαλοῦσε τὸν κατακτητή, κατηρᾶτο τὸν κομμουνιστή, καὶ δυνάμωνε τὸ ποίμνιό του, ψάλλοντας καὶ τὸν «Ἐθνικὸ ὕμνο» καὶ φωνάζοντας: «Ζήτω ἡ Ἑλλάς», ποὺ ἦτο σὰν ἡλιακὴ ἀκτὶς στὴν ἀβάσταχτη καταχνιά.

Αὐτοῦ τοῦ φλογεροῦ ρασοφόρου τὴν μορφὴ ἀντικρύσαμε στὴν ἄφιξί μας στὴν περιοχή.

Ὅμορφος οἰωνὸς γιὰ τὴν νίκη μας.

Καὶ διερωτῶμαι: «Γιατί ἡ ἐνορία του δὲν τοὔστησε στεφανωμένη ἀκόμη τὴν μορφή του, μπροστὰ στὸ Ναό, ἀπὸ ὅπου ἄφηνε τοὺς κεραυνούς του γιὰ νὰ τὴν ἀποκαλύψη ὁ ἴδιος, τώρα ποὺ ζῆ, σὰν μιὰ χειρονομία παραδειγματισμοῦ»;

Μὰ κάποτε, ἀσφαλῶς θὰ στηθῆ.

2) Η ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ ραδιόφωνο σὰν ἄγγελμα χαρᾶς ἀνοιχτὰ εἶχε τονίσει: «Ἡ μεγάλη νίκη τῶν Ἑλλήνων ἐξαίρεται ὑπὸ τῶν συμμαχικῶν κύκλων, ὡς μία ἀπὸ τὰς πλέον ἀποφασιστικὰς τῆς ἐν Ἰταλίᾳ ἐκστρατείας.

»Ἡ μάχη ἐξειλίχθη εἰς μίαν ἀπὸ τὰς σκληροτέρας τῶν μαχῶν τῆς Ἰταλίας. Τοῦτο καταφαίνεται ἀπὸ τὸν φανατισμὸν μὲ τὸν ὁποῖον ὑπερήσπισαν τὸ Ρίμινι, ἀλεξιπτωτισταὶ καὶ θωρακισμέναι Μονάδες, αἵτινες ἐπὶ ἕνα μῆνα προέτασσον λυσσώδη ἄμυναν. Οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τὴν πόλιν, ἡ ὁποία ἐπὶ μακρὸν ἔφερε τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα Ἀριμένιον, τὴν πόλιν ὅπου ὁ Καῖσαρ προσηγόρευε τὰ στρατεύματά του μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ρουβίκωνος».

Μὲ τέτοιες μετοχὲς καὶ χαροποιὲς δονήσεις, ἡ μικρὰ ΙΙΙ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ἡ Ταξιαρχία ποὺ πῆρε τὸ ὄνομα τῆς θυσίας της καὶ τῆς νίκης της, τὸ ὄνομα «Ρί-

μινι» διέσχισε τὴν 9ην Νοεμβρίου 1944 τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰς Ἀθήνας ἀμειβομένη ἀπὸ τὸ κλάμα τῆς χαρᾶς τοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸν ποὺ ἦταν σὰν ξέσπασμα ἀνακουφίσεως καὶ ἐλπίδος, στὴν Ἐαμίτικη ἀπειλή.

Ὅμως, λίγοι ἤξευραν στὴν Ταξιαρχία ἢ ἔνιωθαν τὰ σύννεφα ποὺ ἦσαν συγκεντρωμένα ἀπάνω ἀπὸ τὴν χαρούμενη Ἀθήνα. Περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔνιωθα τὰ σύννεφα ἀπειλητικὰ ἐγώ, ὁ ὑπεύθυνος διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας. Αἱ διάφοροι εἰδήσεις ποὺ ἔφθαναν σὲ μᾶς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ἀποστολὴ τοῦ συνταγματάρχου τότε ὑπαρχηγοῦ τοῦ ΓΕΣ Λαΐου στὸν Τάραντα ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργόν, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ γιὰ τὰς ἀντιλήψεις τῆς Ταξιαρχίας, «ὅτι δὲν εἶνε φασιστική»! (μεμονωμέναι ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως σὲ κάποια διασκέδασι στὴν πόλι εἶχον ἐξογκωθῆ καὶ θορυβήσει), ἡ ἀγωνιώδης ἀναβολὴ τῆς ἐπιβιβάσεως, ἡ ἀποστολὴ μόλις φθάσαμε στὸν Πειραιᾶ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, τοῦ βοηθοῦ του ταξιάρχου Φὲρθ γιὰ νὰ προκαλέση καὶ αὐτὸς ὑπεύθυνο δήλωσί μου περὶ πειθαρχίας τῆς Ταξιαρχίας, ἀποτελοῦσαν ἀρκετὰς ἐνδείξεις, ὅτι ὁ οὐρανὸς τῶν Ἀθηνῶν ἦτο συννεφιασμένος. Ὁ φόβος ἀπὸ τὴν μεριὰ τῆς Ταξιαρχίας, μήπως καὶ ἀποτελέση αὐτὴ στοιχεῖον ἐπιβολῆς δυναμικὸ καὶ ἀπειλητικό, προεκάλεσε τὴν παράλογη ἀπόφασι, νὰ μεταφέρουν τὴν Ταξιαρχίαν σ' ἕνα ἐπικείμενο πεδίον μάχης, χωρὶς τὰ πυροβόλα της, τοὺς ὅλμους της, τὰ κάριερς καὶ πολυβόλα, χωρὶς δηλαδὴ τὴν πραγματικὴν δύναμίν της.

Τότε, δὲν εἶχα νιώσει αὐτὸν τὸν διαχωρισμό, μὰ ἀργότερα ὅταν μοὔλειπαν ἀπὸ τὴν μάχη καὶ τὰ ζητοῦσα ἐπιμόνως, ἔφθασα μέχρι τοῦ σημείου νὰ θεωρήσω συνένοχο καὶ τὸν Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως, κ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος μοῦ ἀπήντησε: «Ἐκεῖ ἔφθασες, νὰ μὲ θεωρῇς συνένοχο»;

Εἶχε ἀσφαλῶς δίκαιο, ἀπόλυτα δίκαιο, μὰ μὲ παρέσυρε τὸ προηγούμενο τῆς ἀποστολῆς στὸν Τάραντα τοῦ συνταγματάρχου Λαΐου. Ἡ μόνη παρηγοριὰ στὴ σκέψι μου ἦτο ἡ παρουσία ὡς στρατιωτικοῦ διοικητοῦ τοῦ στρατηγοῦ Σπηλιωτοπούλου καὶ ὅτι ὁ ΕΛΑΣ διετάχθη νὰ κρατήση τὰς δυνάμεις του ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴ Ἀττικῆς, γιὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἡ σύγχυσις. Ὅμως, ὁ παραμερισμὸς τοῦ στρατηγοῦ Σπηλιωτοπούλου, ὁ παραμερισμὸς τοῦ νικητοῦ στὴ Μ. Ἀνατολή, Ἀρχηγοῦ τοῦ Στρατοῦ Βεντήρη καὶ ἡ παρουσία, δίπλα στὸν Σκόμπυ καὶ τὸν Πρωθυπουργό, τοῦ Ὀθωναίου, θεωρουμένου ὡς ἀριστερίζοντος, μοῦ φανέρωσε πὼς τὰ σύννεφα ἦσαν ἀπειλητικὰ καὶ πώς, ἀργὰ ἢ γρήγορα, θὰ ξεσποῦσε ἡ μπόρα. Ἀπὸ τὸ βαπόρι ἀκόμη προετοίμασα τὴν Ταξιαρχία ἐπὶ τοῦ ποιά πρέπει νἆναι ἡ διαγωγή της. Λίγες μέρες μοῦ χρειάσθηκαν στὰς Ἀθήνας γιὰ νὰ κατατοπισθῶ ἀπολύτως.

Ὁ Πρωθυπουργός, ποὺ μὲ τόσους ὕμνους, ἐπαινοῦσε τὴν Ταξιαρχία, γιὰ λόγους οὐδετερότητος δὲν τὴν ζύγωσε οὔτε μιὰ φορά. Ὁ συνταγματάρχης Κατσώτας, ὁ ἥρως τοῦ Ἐλ Ἀλαμέϊν, προέβαινε εἰς τὰς ἑξῆς ἀνακοινώσεις πρὸς τοὺς ξένους ἀνταποκριτάς:

«Σήμερα θὰ κτυπηθῇ ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ καὶ θὰ ἡττηθῇ, διότι ἠθέλησεν νὰ καταλάβη βίᾳ τὴν ἐξουσίαν. Κατὰ τὸν ἴδιον καὶ σκληρότερον τρόπον θέλει κτυπηθῇ καὶ ἡ Δεξιά, ἐὰν τώρα ἢ εἰς τὸ μέλλον θελήση νὰ καταλάβη διὰ τῆς βίας τὴν ἐξουσίαν». Περιττὴ καὶ ἄδικος προειδοποίησις. Καὶ ἡ Ταξιαρχία; Κανεὶς ποτὲ δὲν ἔνιωσε τὸ βάθος πίστεως αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Εἶχον κυριολεκτικῶς ἀνεβῆ

ψηλότερα ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀπὸ τὰ μίση. Ἦσαν οἱ νικηταί, στὴν Ἰταλικὴ χώρα, τῶν Γερμανῶν. Ὁ λαὸς τοὺς ἀνέβασε τόσο ψηλά, ὥστε δὲν μποροῦσαν νὰ προδώσουν τὴν ἐμπιστοσύνην του. Καὶ ποτὲ δὲν πρόδωσαν καὶ κανένας δὲν λύγισε στὰ πέντε χρόνια ποὺ ἐπηκολούθησαν μὲ τοὺς σκληροὺς ἀγῶνας καὶ παντοῦ καὶ ὡς ἰδιῶται ὑπῆρξαν Ἐθνικοί ἀπόστολοι.

Κάθε διαταγή μου ἐτηρεῖτο θρησκευτικῶς· ὅ,τι καὶ ἂν τοὺς ζήτησα, τὸ ἐδέχθησαν. Ἡ ἐμπιστοσύνη τους μοῦ ἔδιδε τὴν μεγαλυτέραν δύναμιν καὶ μὲ συγκίνησιν τὴν θυμοῦμαι. Καὶ τώρα, ὅπου καὶ ἂν συναντηθοῦμε ἀναγνωριζόμεθα μὲ τὸ σύνθημα: «εἶμαι Ριμινίτης». Τοὺς ἐζήτησα: «Καὶ ὅταν ἀκόμη σᾶς ὑβρίζουν, θὰ ἀνεχθῆτε τὴν ὕβριν!! θὰ μοῦ ἀναφέρετε καὶ θὰ ἐκτιμήσω ἐγὼ ἂν ὑπάρχῃ περίπτωσις νὰ ξεπλύνωμεν ὅλοι μαζὶ τὴν ὕβριν». Ξεύρω ὅτι ζητοῦσα πολλά. Ἀλλὰ ἤξευρα πλέον, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ζητοῦσαν κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ εὐκαιρία γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν. Ἐγὼ ὅμως ἤμην ἀποφασισμένος νὰ μὴ τοὺς δώσω αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα. Παρακολουθοῦσα τὰ σύννεφα νὰ κατέρχωνται ἀπειλητικά. Στὶς διαταγές μου καὶ ἀναφορὲς ποὺ παραθέτω στὸ τέλος τοῦ μέρους αὐτοῦ — σὰν πολύτιμη ἱστορικὴ ἀπόδειξι — εὑρίσκει κανεὶς καὶ τὴν ψυχολογία τῶν ἡμερῶν καὶ τὴν προσπάθειάν μας. Ἀκόμη δέχθηκα, νὰ κλεισθοῦν στοὺς στρατῶνας των οἱ νικηταί!! γιὰ νὰ μὴν προκαλῇ καὶ αὐτὴ ἡ παρουσία των. Καὶ πῆγα καὶ πιὸ πέρα ἀκόμη. Στὴν ἑορτὴ τῆς Ἁγίας Βαρβάρας — ἑορτὴ τοῦ πυροβολικοῦ τῆς Ταξιαρχίας — προσεκάλεσα καὶ ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ. Μὰ ὅ,τι καὶ ἂν ἔκαμα, ἢ προσπαθοῦσαν ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ, ὁ συννεφιασμένος Νοέμβριος προεμήνυε τὴν ἀπαισία καταιγίδα του.

Στὶς ἀδελφικὲς προσκλήσεις αὐτοὶ ἀπήντησαν μὲ τὸ ἔνοπλο συλλαλητήριο τῆς 3ης Δεκεμβρίου. Ὁπωσδήποτε καὶ τώρα ἐνθυμοῦμαι μὲ συγκίνησι καὶ εὐγνωμοσύνη, ὅτι οἱ ἄνδρες τῆς Ταξιαρχίας παραδειγματιζόμενοι ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς των ἐτήρησαν θρησκευτικῶς τὴν κατεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν τοὺς ἔδωκα τὴν 11ην ὥραν τῆς 8ης Νοεμβρίου ἀπὸ τοῦ μεγαφώνου τοῦ πλοίου, ὁπότε ὑπενθύμισα τὰ δεινὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ Ἐθνικὸν ἔργον τῆς Ταξιαρχίας, τὸ ἔργον ποὺ μᾶς ἀναμένει καὶ τοὺς ἐκάλουν νὰ συμβάλωμεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν ἕνωσιν. Τέλος, ὑπενθύμιζον ὅτι ἔπρεπε νὰ τηρήσωμεν ἄψογον στάσιν ὡς φόρον τιμῆς ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, περισσότερον τοῦ ὁποίου, οὐδεὶς ἐδοκιμάσθη.

Τὸ «καλῶς ἤλθατε ἐλευθερωταί μας», «καλῶς ἤλθατε ἥρωες τοῦ Ρίμινι», τὸ παραλήρημα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ ὑπῆρξαν ἡ ἀνταμοιβὴ ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς Ταξιαρχίας στὴν καταιγίδα ποὺ ξέσπασε.

Ἡ Ταξιαρχία εἶχε συγκεντρωθῆ στοὺς στρατῶνας τοῦ Γουδί, ὅπου δὲν παρημέλησε τὴν ἐκπαίδευσίν της, παρ᾿ ὅλη τὴν ἀπαραίτητο ἀνάγκη ἀδειῶν, ἀλλὰ ἰδιαίτατα ἐπρόσεχε τὴν ἀσφάλειά της. Ὁ Μητροπολίτης Καρυστίας Παντελεήμων ποὺ εἶχεν εὐλογήσει τὰ ὅπλα μας στὴ φιλόξενη Σιδῶνα, ηὐλόγησε καὶ πάλιν τὰ ὅπλα μας παρουσίᾳ καὶ τοῦ στρατηγοῦ Βεντήρη ὁ ὁποῖος τὴν εἶδε στὴ μάχη τῆς Ἰταλίας.

Πολλὲς φορές ἀναλόγως τῆς πολιτικῆς συγχύσεως, ἡ Ταξιαρχία ἐτίθετο εἰς ἐπιφυλακὴν ἀλλὰ καὶ σχέδιον συναγερμοῦ ἡτοιμάσθη ἐν περιπτώσει ταραχῶν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν. Τὴν Ταξιαρχίαν ἐπεσκέφθησαν ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν Κανελλόπουλος καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Στόλου ναύαρχος

Βούλγαρης. Στὶς 24 Νοεμβρίου μᾶς ἐκοινοποιήθησαν τηλεγραφικῶς εὐχαὶ τοῦ 'Αρχιστρατήγου Μ. 'Ανατολῆς Πάτζετ καὶ τοῦ διοικητοῦ τῆς VIII Στρατιᾶς στρατηγοῦ Μακρύρη. Στὶς 27 Νοεμβρίου, μὲ λύπη μας μάθαμε τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ στρατηγοῦ Βεντήρη — πολιτικὴ σκοπιμότης — καὶ τὴν ἀναχώρησίν του μὲ δῆθεν ἀποστολὴ στὸ Λονδῖνον. Μᾶς ἐκοινοποίησε τὴν κάτωθι ἡμερησίαν διαταγήν του ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει του ἐκ τοῦ Γενικοῦ 'Επιτελείου Στρατοῦ:

«—Τὸ Γενικὸν 'Επιτελεῖον Στρατοῦ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 146504)23.11.44 Διαταγῆς του κοινοποιεῖ ἡμερησίαν διαταγὴν τοῦ 'Αρχιστρατήγου ΒΕΝΤΗΡΗ ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει του ἐκ τοῦ Γενικοῦ 'Επιτελείου Στρατοῦ.

'Ημερησία Διαταγὴ 146504)23-11-44

Πρὸς τοὺς 'Επιτελεῖς, τὴν ΙΙΙ Ταξιαρχίαν καὶ τὰς Μονάδας
τοῦ Στρατοῦ Μέσης 'Ανατολῆς.

'Απηυθύνθην εἰς σᾶς πρὸ ἑπτὰ μηνῶν, ὅταν μακρὰ σειρὰ σφαλμάτων καὶ παραζάλης εἶχεν ἀποσυνθέσει τὰ 'Ελληνικὰ πράγματα τῆς Μ. 'Ανατολῆς καὶ μεταβάλει εἰς θλιβερὸν συρφετὸν τὰ ὑπερήφανα στρατιωτικά μας Τμήματα. 'Απεκρίθητε εἰς τὴν πρόσκλησίν μου, μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ σταθερότητα σιδηράν.

'Επὶ ἑπτὰ μῆνας ὑπὸ τὸ ἀφόρητον καῦμα τοῦ τροπικοῦ, ὑπὸ τὸ αὐστηρὸν ὄμμα τῶν αἰωνίων πυραμίδων, ἐδώσατε τὸ παράδειγμα θαυμαστῆς φιλεργίας, ἀδαμάστου θελήσεως, ὑπερόχου πατριωτικῆς ἐξάρσεως. Καρπὸς τῆς μεγάλης αὐτῆς προσπαθείας ὑπῆρξε ἡ ραγδαία ἐξυγίανσις τῆς καταστάσεως παρὰ τὸν Νεῖλον, ἡ δημιουργία ἐπιτελικοῦ ὀργανισμοῦ ἐπισύραντος τὴν γενικὴν ἀναγνώρισιν διὰ τὴν ὑποδειγματικὴν λειτουργίαν καὶ ἀπόδοσιν, ἡ συγκρότησις στρατιωτικῶν Μονάδων ἰσαξίων πρὸς τὰς καλυτέρας συμμαχικάς, καὶ σεῖς ὅλοι κατόπιν, ἐστήσατε παρὰ τὸν Ρουβίκωνα τὸ λαμπρὸν τρόπαιον ποὺ ἀποκατέστησε τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν καὶ τοὺς 'Εθνικοὺς τίτλους τῆς 'Ελλάδος, τρόπαιον χάρις εἰς τὸ ὁποῖον ἐξησφαλίσθη ἡ, ἴσως ἕως τώρα, καθυστεροῦσα ἀπομάκρυνσις τῶν Βουλγάρων ἀπὸ τὰ 'Ελληνικὰ ἐδάφη. 'Αξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες, ἀναλαμβάνων τώρα ἄλλην ἀποστολήν, ἀποχωρίζομαι ἀπὸ σᾶς μὲ συγκίνησιν καὶ μὲ ὑπερηφάνειαν, ὅτι κατὰ τὸ γόνιμον αὐτὸ ἱστορικὸν ἑπτάμηνον διετέλεσα ἐπὶ κεφαλῆς ὑμῶν.

'Απερχόμενος δὲν ἔχω νὰ ἀπευθύνω καλύτερον χαιρετισμόν, παρὰ τὴν ἀνανέωσιν τῆς πρώτης ἐκκλήσεώς μου. Ὄρθιοι εἰς τὰς θέσεις σας, πιστοὶ εἰς τὸ στρατιωτικὸν χρέος, προσηλωμένοι εἰς τὸ στρατιωτικὸν καθῆκον, μὲ τὴν ἰδίαν πάντοτε ἄοκνον ἐργατικότητα, κρατήσατε ὑψηλὰ τὴν σημαίαν τοῦ ἀναγεννωμένου 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ, τὴν ὁποίαν ἐφέρατε πυριφλεγῆ καὶ ἔνδοξον ἀπὸ τὸ ΡΙΜΙΝΙ.

Μὲ τὰ τίμια διάσημα τῆς 'Εθνικῆς καὶ τῆς Παγκοσμίου ἀναγνωρίσεως εἰς τὰ στήθη, σταθῆτε μέχρι τέλους ἄξιοι ὑμῶν αὐτῶν, τῶν 120 ἀνδρῶν ποὺ ἀφήσατε εἰς τὴν 'Ιταλικὴν γῆν, παραμείνατε πρότυπο καὶ παράδειγμα διὰ τὰς νέας 'Ελληνικὰς Μονάδας ποὺ θὰ συνταχθοῦν βαθμιαίως παρὰ τὸ πλευρόν σας.

'Υποστράτηγος ΒΕΝΤΗΡΗΣ Κ.»

3) Ο ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 1944

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου ἡ δύναμις τῆς Ταξιαρχίας ἦτο ἡ κάτωθι εἰς διοίκησιν,

ἀξιωματικούς, ὁπλίτας καὶ ὁπλισμόν. Εἶνε καταφανὴς ἡ ἔλλειψις τῶν πυροβόλων της καὶ τοῦ βαρέος ὁπλισμοῦ της, ποὺ τόσον ἐβάρυνε εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις.

III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν Διοικήσεων καὶ Ἐπιτελείου Ταξιαρχίας

α)α	Βαθμὸς ὅπλων ἢ Σώματος	Ὀνοματεπώνυμον	Ὑπηρεσία ἣν ἐκτελεῖ
1.	Συνταγματάρχης Πεζικοῦ	Τσακαλῶτος Θρασύβουλος	Διοικητὴς Ταξιαρχίας
2.	Συνταγματάρχης Πεζικοῦ	Παπαδόπουλος Νικόλαος	Ἀρχηγὸς Πεζικοῦ Ταξιαρχίας
3.	Ἀντ)ρχης Πυροβολικοῦ	Λάμαρης Γεράσιμος	Ἐπιτελάρχης Ταξιαρχίας
4.	Λοχαγὸς Πεζικοῦ	Λιάνης Κωνσταντῖνος	Ὑπασπιστὴς Ταξιαρχίας
5.	» »	Καλαποθάκης Ἰωάννης	Ὑπασπιστὴς Ἀρχηγοῦ Πεζικοῦ
6.	» »	Γιαννόπουλος Βασίλειος	Διευθυντὴς Ι Γραφείου
7.	Λοχαγὸς Μηχανικοῦ	Μπάλλας Γεώργιος	» ΙΙ Γραφείου
8.	Ταγματάρχης Πεζικοῦ	Καραδήμας Παν.	» ΙΙΙ Γραφείου
9.	Λοχαγὸς Μηχανικοῦ	Παπαηλιοῦ Χρηστ.	» IV Γραφείου
10.	Ταγματάρχης Ἐπιμελητείας	Πασπαράκης Γεώργιος	» Ἐπιμελητείας
11.	Λοχαγὸς Δικαιοσύνης	Κονελλάκης Ἐλευθέριος	» Δικαστικοῦ
12.	Ταγματάρχης Πεζικοῦ	Καραβίας Ἰωάννης	Διοικητὴς 1ου Ὀρειν. Τάγ)τος
13.	» »	Τζανετῆς Σοφοκλῆς	» 2ου » »
14.	» »	Καραβίτης Κωνσταντῖνος	» 3ου » »
15.	Συντ)ρχης Πυροβολικοῦ	Μανιδάκης Στυλ.	» ΙΙΙ Σ.Π. Πυροβολικοῦ
16.	Ταγματάρχης Πεζικοῦ	Λουτεράκης Ἀνδρ.	Βοηθὸς Ἀρχ. Πεζικοῦ
17.	» Ὑγειονομικοῦ	Κασταγάκης Γεώργ.	Δ)τὴς Χειρουργείου Ἐκστρατείας
18.	» Πεζικοῦ	Μπουσπαρέλης Ι.	Βοηθὸς 6ου Τάγματος Φρουρ.
19.	Λοχαγὸς Πεζικοῦ	Γρηγορόπουλος Διον.	» Λόχου Διοικήσεως
20.	Ἀνθυπολοχαγὸς Πεζικοῦ	Ἀλέπης Δημ.	» Διμοιρίας Προστασίας
21.	Λοχαγὸς Πυροβολικοῦ	Δημόπουλος Παν.	» Συνεργείου Ταξιαρχίας
22.	Ἀνθυπ)στὴς Χωροφυλακῆς	Διαβάτης Γεώργ.	» Στρατονομίας
23.	Ὑπολοχαγὸς Αὐτοκινήτων	Δήμας Χαρ.	» Συνεργείου Τ. Α.
24.	Λοχαγὸς Πεζικοῦ	Κόλλιας Κωνστ.	» Ἀνεξαρτήτου Λόχου
25.	Ταγματάρχης Ὑγειονομικοῦ	Βρυώνης Νικ.	Χειρουργεῖον Μονάδος
26.	Ἀντισ)ρχης »	Σιγάλας Γ.	Διευθυντὴς Νοσοκομείου
27.	Ἀνθυπίατρος »	Νικολόπουλος Κωνστ.	» Ὑγειονομ. Τμήματος
28.	Ταγματάρχης Μηχανικοῦ	Μανιάτης Παναγιώτης	» Δ)σεως καὶ Δ)τὴς Μηχανικοῦ

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΩΝ

	Ἀξιωματικοὶ	Ἀνθ/σταὶ	Ὁπλῖται	Σύνολον
1ον Τάγμα	32	10	474	516
2ον »	38	10	664	720
3ον »	36	9	475	520
III Σ.Π.Π.	33	8	481	552
Χειρουργεῖον	12	6	163	181
Νοσοκομεῖον	16	1 1|13α	77	91 1|93
Λόχος Διοικήσεως	30	2	54	86
Διαβιβάσεις	5	—	56	58
Διμοιρία Προστασίας	1	—	30	31
Στρατονομία	—	2	12	14
Ὑγειονομικὸν Τμῆμα	1	—	18	19
Χειρουργικὴ Μονὰς	1	—	5	6
Μουσικὴ	—	—	21	21
Σύνολον	205	56	2530	2788
		13α		α) 13 ἀδελφαὶ

Ὁπλισμοῦ Α.Α. Μονάδες	Τυφ. Νο 4	Ὅπλα Μπρὲν	Ὑπολ. ΣΤΕΝ	Περιστροφ. Νο 38	Πιστ. φωτ.	ὀλμ. 2	ΠΙΑΤ Πυρ. 3	
1. 1ον Τάγμα	472	34	126	28	22	9	6	16
2. 2ον »	456	34	126	28	22	9	6	16
3. 3ον »	474	34	126	28	22	9	6	16
4. III Σ.Π.Π.	365	27	284	37	9	1	—	14 24
5. Χειρουργεῖον Ταξιαρχίας	30	—	72	16	—	—	—	—
6. Συνεργεῖα	61	9	60	6	—	—	—	4
7. Ἀπόσπασμα Διαβιβάσεως	37	8	32	5	—	—	—	1
8. Λόχος Διοικήσεως	105	3	39	37	1	—	—	3
9. Διμοιρία Προστασίας	—	—	16	2	—	—	—	—
10. Στρατονομία	—	1	6	1	—	—	—	—
11. Συνεργεῖον Τ. Α.	10	—	—	—	—	—	—	—
12. Ὑγειονομικὸν Τμῆμα	—	—	—	—	—	—	—	—
13. Χειρουργικὴ Μονὰς	—	—	—	—	—	—	—	—
14. Λόχος Ἐνισχύσεως	74	9	22	4	1	—	1	—
Σύνολον	2084	159	910 22 932	199	77	28	18	71 24

Ἡ Ταξιαρχία διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 7715 τῆς 31ης Δεκεμβρίου διαταγῆς της κοινοποιεῖ διαταγὴν τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, διὰ τῆς ὁποίας ἅπαντα τὰ τμήματα τίθενται ἐν ἐπιφυλακῇ. Παρακολουθοῦμε τὴν ἐξέλιξι τῆς καταστάσεως.

Τὸ συλλαλητήριον πού, παρὰ τὴν ἀπαγόρευσι τῆς Κυβερνήσεως, προεκάλεσε ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία στὴν πλατεῖαν Συντάγματος, εἶχε πολλὰ θύματα μεταξὺ τῶν πολιτῶν. Ἡ κατάστασις διαρκῶς ἐπιδεινοῦται. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ΕΑΜ ἐξακολουθοῦν προκαλοῦντες τὸ νόμιμον Κράτος, διὰ συλλήψεων ἀθώων πολιτῶν, καταλήψεως ἀστυνομικῶν τμημάτων καὶ ἐκτελέσεως συνεχῶς ἀθώων ἐθνικιστῶν κατὰ τὸν πλέον

ἄγριον καὶ ἀπάνθρωπον τρόπον. Ὅλαι αἱ προσπάθειαι τῶν Ἄγγλων καὶ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς εἰρηνικὴν διευθέτησιν τῶν πολιτικῶν ζητημάτων προσέκρουσαν εἰς τὴν πλήρη ἄρνησιν τῶν Ἐαμοκομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι φέρονται ἀποφασισμένοι νὰ καταλάβωσι τὴν Ἀρχὴν διὰ παντὸς μέσου. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχρέωσαν μέρος τοῦ λαοῦ τῶν διαφόρων συνοικιῶν, νὰ κατέλθη καὶ συμμετάσχη εἰς τὰς μαχητικὰς διαδηλώσεις του εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως. Εἶνε χαρακτηριστικόν, ὅτι τὴν ἐπίθεσιν μὲ χειροβομβίδας καὶ αὐτόματα ὅπλα, αἰφνιδιαστικῶς, κατὰ τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων, διηύθυνεν ἕνας Γερμανὸς ἀξιωματικός, ἀνήκων εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ὁ ὁποῖος ἐχειρίζετο βαρὺ πολυβόλον.

Ὁ ΕΛΑΣ—σύμφωνα μὲ πληροφορίας μας—συγκεντροῦται ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀθηνῶν μὲ σκοπὸν τὴν κατάληψιν τῆς Ἀρχῆς. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας προσβλέπουν ἤρεμοι, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀγωνίαν, πρὸς τὸν ἐπερχόμενον ἐμφύλιον πόλεμον. Ἡ στάσις των ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς των εἶνε ὑποδειγματική, οὐδετέρα καὶ ἀμερόληπτος ἔναντι τῶν πολιτικῶν γεγονότων ὡς ἁρμόζει εἰς στρατιωτικὴν μονάδα. Καμμιὰ ἀφορμὴ ποὺ νὰ παρεξηγεῖτο. Χαρακτηριστικαὶ διὰ τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως εἶνε αἱ κάτωθι δηλώσεις τοῦ Τσῶρτσιλ:

«ΤΟ ΕΑΜ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΔΕΝ ΕΣΕΒΑΣΘΗΣΑΝ ΤΑΣ ΥΠΟΓΡΑΦΑΣ ΤΩΝ»

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ὁ κ. Τσῶρτσιλ προέβη εἰς τὰς κάτωθι δηλώσεις, σχετικῶς μὲ τὴν ἐν Ἑλλάδι κατάστασιν:

«Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε συγκεντρωθεισῶν πληροφοριῶν, τὰ γεγονότα ἔχουν ὡς ἑξῆς:

»Τὸ ΕΑΜ ἐξήγγειλεν, ὅτι θὰ προβῆ εἰς τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου διὰ τὴν Κυριακὴν 3 Δεκεμβρίου. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀρχικῶς ἐπέτρεψε τοῦτο, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἠκύρωσε τὴν σχετικὴν ἄδειαν, ὅταν τὸ ΕΑΜ ἐξήγγειλεν, ὅτι θὰ προβῆ εἰς γενικὴν ἀπεργίαν. Ἡ ἀπεργία ἐν τῇ πραγματικότητι ἤρχισεν ἐνωρίς, τὴν 3ην Δεκεμβρίου. Ἀργότερον, τὴν πρωίαν, συνεκροτήθη συλλαλητήριον τοῦ ΕΑΜ καὶ προχώρησε πρὸς τὴν κυριωτέραν πλατεῖαν τῶν Ἀθηνῶν, παρὰ τὴν κυβερνητικὴν ἀπαγόρευσιν. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε πληροφοριῶν, δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ εἴπω ποῖος ἤρχισε πρῶτος πυροβολῶν. Ἡ Ἀστυνομία ἔσχε ἕνα νεκρὸν καὶ τρεῖς τραυματίας. Τὰ τελευταῖα αὐθεντικὰ νέα ἀναφέρουν, ὅτι τὰ θύματα τῶν διαδηλωτῶν εἶνε 11 νεκροὶ καὶ 60 τραυματίαι. Τὸ συλλαλητήριον ἐξηκολούθησεν καὶ τὸ ἀπόγευμα, ἀλλὰ δὲν ἠκούσθησαν ἄλλοι πυροβολισμοὶ καὶ εἰς τὰς 4.30 τὸ πλῆθος διελύθη καὶ ἡ τάξις ἀποκατεστάθη. Εἶνε λυπηρόν, ὅτι ἓν τοιοῦτον γεγονὸς ἔλαβε χώραν εἰς Ἀθήνας ἕνα μόνον μῆνα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των καὶ τὸν ἀνεφοδιασμόν των. Ἡ Ἑλλὰς ἀντιμετωπίζει ἀπελπιστικὰ οἰκονομικὰ καὶ δημοσιονομικὰ προβλήματα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, τὸν ὁποῖον προσπαθοῦμε νὰ σταματήσωμεν. Ἡμεῖς καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ σύμμαχοί μας κάμνομεν τὸ πᾶν διὰ νὰ δώσωμεν βοήθειαν καὶ τὰ στρατεύματά μας ἐνεργοῦν διὰ νὰ ἀποφευχθῆ ἡ αἱματοχυσία, ἀλλ' ἐνίοτε εἶνε ἀνάγκη νὰ γίνη χρῆσις βίας πρὸς ἀποφυγὴν μείζονος αἱματοχυσίας.

»Ἡ εὐθύνη ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, κοινῇ συμφωνίᾳ ὅλων τῶν συμμάχων,

ἀνήκει εἰς ἡμᾶς καθ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖ στρατιωτικὴν σφαῖραν διὰ τὰς ἐκεῖθεν διεξαγομένας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις. Μέχρις ὅτου λάβωσι χώραν γενικαὶ ἐκλογαί, ὑπὸ ἐλευθέρας καὶ τιμίας συνθήκας, τὸ κῦρος τῆς συνταγματικῆς Κυβερνήσεως πρέπει νὰ γίνη γενικῶς ἀποδεκτὸν καὶ νὰ ἐνισχυθῆ ἀπὸ ὁλόκληρον τὴν Χώραν. Αἱ ἔνοπλοι Δυνάμεις πρέπει νὰ ὑπακούουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Οὐδεμία Κυβέρνησις δύναται νὰ ἔχη στερεὰς βάσεις, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἰδιωτικὰ στρατεύματα ἐξαρτώμενα ἀπὸ ὁμάδας, κόμματα καὶ ἰδεολογίας, ἀντὶ νὰ ἀνήκουν εἰς τὸ Κράτος καὶ τὸ Ἔθνος. Αἱ διαπιστώσεις αὗται δέον νὰ εἶνε σαφεῖς εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἀριστερὰν καὶ εἰς τοὺς ἡγέτας τοῦ Κομμουνισμοῦ, οἱ ὁποῖοι προετίμησαν νὰ παραιτηθοῦν τῆς Κυβερνήσεως παρὰ νὰ στέρξουν εἰς τὰ μέτρα ἐκεῖνα, πρὸς τὰ ὁποῖα εἶχον ἤδη συμφωνήσει διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς πολιτικῆς τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων ἀπὸ κανονικὰ Ἐθνικὰ στρατεύματα. Ἐπιπροσθέτως, οἱ ἡγέται τοῦ ΕΑΜ ἐκήρυξαν καὶ παρώτρυναν εἰς γενικὴν ἀπεργίαν, ἡ ὁποία ἤδη ἐμποδίζει τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ σύμμαχοί μας, προσπαθοῦμεν νὰ διαθρέψωμεν. Ἡ θέσις μας εἶνε ἀπολύτως σαφής. Ἐναπόκειται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ν' ἀποφασίση περὶ βασιλευομένης ἢ ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας.

»Ὅπως ἐπίσης ἰδική του ὑπόθεσις εἶνε, ἐὰν ἐπιθυμῆ Κυβέρνησιν Δεξιᾶς ἢ Ἀριστερᾶς. Μέχρις ὅτου εὑρεθῆ ὁ λαὸς εἰς θέσιν ν' ἀποφασίση ἐλευθέρως, δὲν θὰ διστάσωμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰς ἐν Ἑλλάδι σοβαρὰς ἐνόπλους δυνάμεις μας, αἵτινες θέλουν ἐνισχυθῆ, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐμπεδωθῆ ὁ νόμος καὶ ἡ τάξις. Πιστεύομεν, ὅτι ἡ ἐν προκειμένῳ Κυβέρνησις τῆς Α. Μεγαλειότητος (ἡ Ἀγγλικὴ) πρέπει νὰ ὑποστηρίξη τὴν συντριπτικὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶνε πρωταρχικὴ ἀνάγκη νὰ ληφθῆ πρόνοια διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀμέσων ἀναγκῶν καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συνθηκῶν ἐκείνων, ἡ ἐξασφάλισις τῶν ὁποίων θὰ παράσχη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τὴν εὐχέρειαν νὰ κερδίση τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Καὶ διὰ τὰς δύο περιπτώσεις ἐπιθυμοῦμεν νὰ βοηθήσωμεν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ ἐργαζόμεθα συνεχῶς μὲ ἐμπειρογνώμονας, οἰκονομολόγους καὶ ἄλλους, διὰ νὰ παράσχωμεν τὴν βοήθειάν μας κατὰ πάντα δυνατὸν τρόπον. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τοῦτο ὅταν αὐτόματα ὅπλα, τὰ ὁποῖα ἐτρομηθεύσαμεν πρὸς χρῆσιν κατὰ τῶν Γερμανῶν, χρησιμοποιοῦνται τώρα διὰ τὴν ἀπόπειραν ἐπιβολῆς διὰ τῆς βίας μιᾶς κομμουνιστικῆς δικτατορίας, χωρὶς ὁ λαὸς νὰ δύναται νὰ ἐκφράση τὴν θέλησίν του.

»Εἰς τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ, μετὰ τοῦ ὁποίου εὑρισκόμεθα εἰς συνεχῆ ἐπικοινωνίαν, ἔχει ἀνατεθῆ ἐν λευκῷ ἡ ἐκκαθάρισις τῆς καταστάσεως καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως».

Ἡ κατάστασις συνεχῶς ἐπιδεινοῦται. Παρὰ τὴν προκήρυξιν τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ὁ ΕΛΑΣ ἀπομακρυνθῆ τῶν Ἀθηνῶν, οἱ ὀπαδοί του συνεχίζουν τὰ ἐγκλήματά των, συνεχίζουν τὴν συγκέντρωσιν ὀπαδῶν των ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἀρχίζουν πλέον τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Βρεταννῶν. Τὸ Ἀγγλικὸν Στρατηγεῖον ἀντιληφθὲν κατὰ τὴν 5ην Δεκεμβρίου τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως καὶ τὸ ἐπικίνδυνον τῆς θέσεώς του, διέταξε ὅπως ἡ

Ταξιαρχία κατέλθη εἰς τὸ Μετοχικὸν Ταμεῖον Στρατοῦ, ὅπου ἦτο ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ. Βάσει τῆς διαταγῆς αὐτῆς, ἡ Διοίκησις τῆς Ταξιαρχίας μὲ τὰ 1ον καὶ 2ον τάγματά της, κατῆλθον ἐπ' αὐτοκινήτων καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ Παλαιὰ Ἀνάκτορα—Πανεπιστήμιον—Μετοχικὸν Ταμεῖον Στρατοῦ καὶ εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σίνα καὶ Βησσαρίωνος μέγαρον, ὅπου ἐστεγάζετο τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ τοῦ ΕΛΑΣ, ἀφοῦ προηγουμένως συνέλαβε καὶ ἀφώπλισε 30 Ἐλασίτας. Ὁ Ἀθηναϊκὸς λαὸς ἐδέχθηκε μὲ ἱκανοποίησι καὶ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην τὴν εἴδησιν τῆς καθόδου τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὴν πόλιν, διὰ τὸ ταχὺ τέρμα τῶν ἐγκλημάτων τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀνεγράφετο διὰ τὴν Ἀγγλίαν:

«Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ποὺ τὰ ἡρωικὰ τέκνα τῆς Μεγ. Βρεταννίας δὲν διστάζουν νὰ χύσουν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως, ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς στρέφει εὐγνώμονα βλέμματα πρὸς τὴν μεγάλην μας Σύμμαχον. Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ποὺ παρακολουθοῦμε μὲ βαθειὰ συγκίνησι τὴν ὀδυνηρὰ αὐτὴ θυσία, μιὰ φράσι μόνο προφέρουμε: «Εἴμεθα εὐγνώμονες».

Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας κατέβηκαν στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως, ἐκτελοῦντες ἕνα ἱερὸν πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον. Ἔνιωθαν μὲ πίκρα, ὅτι ἡ μπόρα ξέσπασε, μὰ εἶχαν ἤρεμη τὴν συνείδησί τους, γιατὶ ἀπὸ τὴν μεριά τους κατέβαλαν κάθε προσπάθεια, μὲ ὑπέροχο πραγματικὰ ἠρεμία, γιὰ νὰ ἀποφευχθῆ κάθε ἀφορμὴ ποὺ ζητοῦσαν οἱ κομμουνισταί. Μὰ αὐτοὶ ἐβάδιζον πρὸς τὸν σκοπόν τους. Τὴν 23ην ὥραν, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, τὰ τμήματα τῆς Ταξιαρχίας ἐπανῆλθον εἰς τοὺς στρατῶνας Γουδί. Ἡ Ταξιαρχία παρακολουθοῦσε τὰς κινήσεις τῶν κομμουνιστῶν γύρω της μὲ ἔντονο προσοχή, γιατὶ ἀντελαμβάνετο τοὺς σκοπούς των καὶ ἤθελε νὰ τοὺς προλάβη. Αὐτοὶ κατεῖχαν μὲ δύναμι τάγματος περίπου τὸ ἀντέρεισμα Κοτοπούλη (100 μέτρα ἀπὸ τὴν Ταξιαρχία) καὶ διαρκῶς ἐνισχύοντο. Ὀργανώνουν τὰς θέσεις των μὲ χαρακώματα, διευθετοῦν τὰς θέσεις βολῆς αὐτομάτων ὅπλων καὶ ὅπλων ἐντὸς οἰκιῶν. Ὅλαι αἱ ἐνέργειαί των ἐπιδιώκουν τὴν πλήρη κύκλωσιν τῆς Ταξιαρχίας γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν ὑπὸ τὰς καλυτέρας συνθήκας. Γι' αὐτό, ζήτησα τὴν ἔγκρισι τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ καὶ μοῦ ἐδόθη αὔτη νὰ ἐπιτεθῶμεν καὶ νὰ τοὺς ἀπωθήσωμε. Συγχρόνως, εἶδα τὸν Πρωθυπουργὸ καὶ πῆρα τὴν σχετικὴν κατωτέρω ἀπόφασίν του ἐκδοθεῖσαν μπροστά μου, τὸ ἀπόγευμα τῆς 5ης Δεκεμβρίου καὶ ποὺ πῆρε ἀριθμ. Α.Π. 480 τῆς ἄλλης ἡμέρας:

«ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἐξουσιοδοτοῦμε τὸν Διοικητὴ τῆς ΙΙΙ Ε. Ο. Ταξιαρχίας, ὡς καὶ ἅπαντα τὰ ἔνοπλα Ἐθνικὰ τμήματα, ἵνα, ὁσάκις εὑρίσκονται ἀντιμέτωπα στασιαστῶν,, ποιούντων χρῆσιν τῶν ὅπλων των κατὰ τῶν νομίμων Ἐθνικῶν Δυνάμεων, μεταχειρί-

ζωνται πᾶν μέσον πρὸς ἐπιβολὴν τῆς τάξεως ποιούμενοι χρῆσιν καὶ τῶν ὅπλων των, ἐφ' ὅσον τοῦτο διατάσσεται ὑπὸ τοῦ 'Αρχιστρατήγου Σκόμπυ.

'Αθῆναι τῇ 5ῃ Δεκεμβρίου 1944

'Ο Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
καὶ 'Υπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ»

4) ΑΙ ΖΩΝΑΙ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

Πολλοὶ θὰ διερωτῶνται πῶς δὲν ἀντέδρασαν οἱ Ρῶσοι κατὰ τὴν ἐπέμβασιν τῶν Ἄγγλων, ὅπως κρατηθῇ ἡ 'Ελλὰς ἐλευθέρα καὶ δὲν ἐβοήθησαν κατὰ τρόπον ἀποδοτικώτερον τοὺς κομμουνιστάς.

Τὴν ἐξήγησιν θὰ τὴν εὕρωμεν εἰς τὰ προκαταρκτικὰ τῆς Διασκέψεως τῆς Γιάλτας.

Συγκεκριμένως, τὸν 'Οκτώβριον τοῦ 1944 ὁ Τσῶρτσιλ μετέβη ἐπίτηδες εἰς τὴν Μόσχαν καὶ συνηντήθη μὲ τὸν Στάλιν, διὰ νὰ συζητήσῃ διὰ τὰ συμφέροντα τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καὶ τῆς ἐπιδράσεώς των εἰς τὰ διάφορα Ἔθνη. 'Η συζήτησις ἔπαιρνε μάκρος. Σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ Τσῶρτσιλ μισοσοβαρά, μισοαστεῖα, πῆρε ἕνα χαρτὶ καὶ ἔγραψε:

Ρουμανία ἐπιρροὴ Ρωσίας	90 %
Ρουμανία ἐπιρροὴ ὑπολοίπων	10 %
'Ελλὰς ἐπιρροὴ Μεγ. Βρεταννίας	90 %
'Ελλὰς ἐπιρροὴ ὑπολοίπων	10 %
Γιουγκοσλαυΐα ἐπιρροὴ Ρωσίας	50 %
Γιουγκοσλαυΐα ἐπιρροὴ ὑπολοίπων	50 %
Βουλγαρία ἐπιρροὴ Ρωσίας	75 %
Βουλγαρία ἐπιρροὴ ὑπολοίπων	25 %
Οὐγγαρία ἐπιρροὴ Ρωσίας	50 %
Οὐγγαρία ἐπιρροὴ ὑπολοίπων	50 %

'Ο Στάλιν τὸ ἀπεδέχθη ἀμέσως. 'Ο Ρούζβελτ ὅταν τὸ ἔμαθε διεμαρτυρήθη. 'Η ἀλήθεια ὅμως εἶνε, ὅτι κατὰ τὴν σύσκεψιν τῆς Γιάλτας τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1945 αὐτὸ τὸ χαρτὶ τοῦ Τσῶρτσιλ, ὑπῆρξε τὸ ἐπίσημον, σχεδόν, συμφωνητικὸν διὰ τὰς ζώνας ἐπιρροῆς ἑκάστης Μ. Δυνάμεως.

5) ΟΙ ΕΘΝΟΦΥΛΑΚΕΣ

Ὅσοι ἔζησαν τὴν ἐποχὴν τῶν «Δεκεμβριανῶν», δὲν μποροῦν νὰ λησμονήσουν τὴν ὡραίαν ἀνάτασιν τοῦ Ἔθνους, τὴν ὁποίαν παρουσίασαν τὰ τέκνα του ποὺ πῆραν τὸ ὄνομα «'Εθνοφύλακες».

Αὐτοὶ εἶνε, ποὺ θὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα, πραγματικοὶ 'Εθνοφύλακες μὲ τὸ μεγαλύτερον ποσοστόν των ἐκ τῶν 'Αλβανομάχων, ὥσπου νὰ κατορθώσῃ τὸ Ἔθνος νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν νεωτέρων κλάσεων.

Νομίζω, ὅτι τίποτε καλύτερον δὲν μπορεῖ νὰ παρουσιάση τὴν ἀνάτασιν αὐτὴν τοῦ Ἔθνους—τοὺς Ἐθνοφύλακάς του—ἀπὸ τὸ ἄρθρον τοῦ διακεκριμένου καὶ πεφωτισμένου δημοσιογράφου καὶ πατριώτου Νίκου Βεντήρη, ὑπὸ τὸν τίτλον «ΜΙΑ ΟΥΡΑ», ποὺ ἐδημοσιεύθη τὴν 13ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1945.

Τὸ παραθέτω αὐτούσιον. Δὲν χρειάζεται ἄλλη πλέον ἱστορικὴ παρουσίασις τοῦ ἔργου των:

ΜΙΑ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΗ ΟΥΡΑ. ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΕΓΕΙΡΕΤΑΙ

«Τὰ ὅρια τοῦ Κράτους ἐσημειοῦντο μὲ σειρὰς «ἐχίνων»—πρόχειρα συρματοπλέγματα—μεταξὺ πλατείας Συντάγματος, Μακρυγιάννη, βορείας ὄχθης Ἰλισοῦ, Ἀμπελοκήπων, Λυκαβηττοῦ, Κήπου Κλαυθμῶνος. Ἡ κυρία Βρεταννικὴ δύναμις, μερικαὶ χιλιάδες ἀνδρῶν, ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ φρουρῇ τὸ Χασάνι καὶ τὰ κράσπεδα τοῦ Πειραιῶς.

Δράκες Ἄγγλων ἀλεξιπτωτιστῶν, στερεῶν σὰν τοὺς στρατιώτας τοῦ Οὐέλλιγκτον, ὀλίγοι ἀπτόητοι χωροφύλακες εἰς τοῦ Μακρυγιάννη, οἱ ἀστυφύλακες τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας, καὶ οἱ ὡραῖοι ἡμίθεοι τοῦ Ρίμινι, μὲ τὰς δάφνας τῆς νίκης νωπὰς ἀκόμη εἰς τὰ μέτωπα, ἐπρότασσον τὰ στήθη των ἐναντίον τοῦ στασιαστικοῦ τυφῶνος, ἐνῷ τὰ ἀστυνομικὰ τμήματα τῆς περιφερείας, εἶχον τραγικῶς ὑποκύψει τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο.

Ἡ Μεγάλη Ἑλλὰς ἦσαν δύο πλατεῖαι καὶ πέντε δρόμοι, βαλλόμενοι πανταχόθεν, μὲ ἕνα ἀγωνιῶντα πληθυσμόν, χωρὶς φῶς, νερὸ καὶ ψωμί, ἀναμένοντα ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν τὴν μοῖραν του, ἐνῷ ἡ Ἀττικὴ ἀντηχοῦσε ἀπὸ τὸ βῆμα τῶν κόκκινων φαλάγγων ποὺ συνέρρεαν.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ὁ ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Λεωνίδας Σπαῆς, μὲ τὴν παροιμιώδη ψυχραιμίαν του καὶ τὴν εὐκίνητον δρῶσαν νοημοσύνην, ἐπέτυχεν—ἐνώπιον πολλῶν καὶ εὐλόγων ἀντιρρήσεων—νὰ καλέση «ἡλικίας» εἰς ἐπιστράτευσιν.

Ὑπελογίζετο, ὅτι θὰ παρουσιάζοντο, ἐν ἐπιτυχίᾳ, μερικαὶ ἑκατοντάδες.

Τότε συνέβη τὸ ἀπίστευτον. Μέσα εἰς τὸν ἀσφυκτικὸν ἐκεῖνον ἐφιάλτην τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀπαισιοδοξίας, ἀνεπήδησε μιὰ ἀπὸ τὰς εὐγενεστέρας ἐξορμήσεις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Εἶχαν ὁρισθῆ ὡς σημεῖον προσελεύσεως τὰ Παλαιὰ Ἀνάκτορα. Οἱ καλούμενοι ὤφειλαν νὰ φέρουν μαζὶ τὴν κουβέρταν, ἐσώρρουχα, καραβάναν, μαχαιροπήρουνα. Ὁ χῶρος ἐβάλλετο συνεχῶς ἀπὸ ὅλμους.

Οἱ ἀραιοὶ διαβάται εἶδαν ἐξαφνικὰ ὀγκώδη οὐρὰν γύρω ἀπὸ τὸ αὐστηρὸν παλαϊκὸν κτίριον. Ἦτο μία οὐρὰ Ἑλλήνων ποὺ δὲν ἐζητοῦσαν οὔτε δέματα, οὔτε χρήματα. Ἔσπευδαν—ποῖος πρῶτος—νὰ προτάξουν τὰ τίμια στήθη των διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία, κυνηγημένη, μαστιγωμένη, αἱμόφυρτος, εἶχε καταφύγει μὲ κομμένα φτερὰ εἰς τὴν ὑστάτην ἀπομείνασαν γωνίαν τοῦ Κράτους τῶν «ἐχίνων». Ἦσαν Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι, πέραν ἀπὸ τὸ θολὸν πεδίον τῆς κακῆς ἐμφυλίου μάχης, ἠτένιζαν τὴν Ροδόπην, τὸ Αἰγαῖον, τὴν Αὐλῶνα, ἐκεῖνο τὸ ὅραμα τῆς πατρίδος, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἴδιοι, μὲ τὴν ἀστραπὴν τῆς λόγχης των καὶ οἱ ἀδελφοί των, μὲ στοίχους τάφων, εἶχαν χαράξει πρὸ τεσσάρων ἐτῶν κάποια μακρυνά, ἀκατάλυτα ὅρια μεγαλείου καὶ δόξης.

Ἦσαν οἱ Ἐθνοφύλακες.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν οὐρὰν ἐβγῆκαν τὰ τάγματα, χωρὶς στολὰς καὶ χωρὶς χλαίνας, μὲ πολιτικὰ πανταλόνια, γυμνητεύοντα καὶ στερούμενα, εἰς τὰς κακουχίας τοῦ σκληροῦ χειμῶνος καὶ εἰς τὴν φωτιὰν μὲ τὸν ὑποτυπώδη ἀτομικὸν ὁπλισμὸν τοῦ 1912, χωρὶς πολυβόλα καὶ αὐτόματα, ποὺ ἔδειξαν εἰς τοὺς στασιαστὰς τὸ σιδηροῦν θάρρος των εἰς τοὺς Ἀμπελοκήπους καὶ εἰς τὴν Καισαριανήν, τοὺς ἔφραξαν παντοῦ, ἄσειστον τεῖχος, τὸν δρόμον, μέχρις ὅτου ἔλαβαν μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ σαρώματος.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν οὐράν, ἐβγῆκαν τὰ κουρελιάρικα ἀλλ' ἐνθουσιώδη καὶ ἀπείρως καρτερικὰ «περίπολα», ποὺ ἐφρούρουν ἐπὶ μῆνας τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας τῶν Ἀθηναίων.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν οὐράν, ἐβγῆκαν τὰ ἀκούραστα μεταβατικὰ ἀποσπάσματα ποὺ ἀποκατέστησαν μέχρι συνόρων τὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους, τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς βωμοὺς καὶ τὰς ἑστίας τῶν Ἑλλήνων, ἀνεβοκατέβαινον τὰ βουνὰ καὶ τοὺς λόγγους, ἐξορκίζοντα παντοῦ τὸν ἐφιάλτην, ἐγκαρδιώνοντα τοὺς πληθυσμούς, ἀποτελεσματικά, ἀλλὰ μετριοπαθῆ καὶ δίκαια, δεχόμενα νὰ λιθοβολοῦνται εἰς τὴν Λειβαδιὰν ἀπὸ τὴν κόκκινην θρασύτητα, χωρὶς ν' ἀπαντοῦν, κατ' Ἀγγλικὴν ἐντολήν, καὶ ἀκόμη δολοφονούμενα εἰς ἄλλα σημεῖα, χωρὶς νὰ παραφέρωνται.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν οὐρὰν ἐβγῆκαν αἱ λαμπραί, ὑποδειγματικαὶ ὡς παλαίμαχοι, Μεραρχίαι, τὰς ὁποίας μὲ ἀγάπην ἐκαμάρωσε προσφάτως ὁ Ἀλεξάντερ, καὶ τῶν ὁποίων ἡ λόγχη λάμπει, ὡς ἀκτὶς ἐλπίδος, εἰς τὸν ἥλιον τοῦ Ἑλληνικοῦ βορρᾶ.

Οἱ Ἐθνοφύλακες

Σπανίως Ἕλληνες προσέφεραν ἑαυτοὺς εἰς τὴν πατρίδα των μὲ τόσην ἀνιδιοτέλειαν, θέρμην καὶ ὁρμήν.

Δὲν ἐζήτησαν ποτὲ καμμίαν ἀμοιβήν. Καὶ πάντως, δὲν ἔλαβαν καμμίαν. Δὲν ἐδόθη ν' ἀκούσουν ποτὲ ἀπὸ ἐπίσημα χείλη δημόσιον ἔπαινον. Συχνὰ ὑπουργοί, ἐνώπιον τοῦ ἐκβιασμοῦ τῆς κόκκινης τυραννίας, τοὺς ἀπηύθυναν ἀναιτίους «αὐστηρότητας» καὶ στρυφνὰς διδαχάς. Καὶ ἀπαύστως, οἱ ἀναστηλώσαντες τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἐπιτρέψαντες εἰς ἡμᾶς ὅλους νὰ κάμνωμεν χρῆσιν καὶ κατάχρησιν αὐτῆς, δέχονται ἐπὶ μῆνας διασυρμοὺς καὶ προπηλακισμοὺς ἀπὸ ἀνθρώπους λησμονήσαντας, ὅτι, χωρὶς αὐτούς, θὰ ἦσαν σήμερον εὐτυχεῖς νὰ λείχουν, ἔστω καὶ αἱμοσταγῆ μπόταν ἀγροίκων καπεταναίων.

Δὲν γνωρίζομεν ἄν, εἰς τὰ γενναῖα των στήθη, δοκιμάζουν οἱ ἐθνοφύλακες πικρίαν. Ἂν ναί, ἂς ἐνθυμοῦνται πόσον συχνὰ οἱ πληθυσμοὶ τῆς ἐπαρχίας τοὺς ἔσχισαν τὰ ἀμπέχονα, εἰς παραλήρημα εὐγνωμοσύνης καὶ χαρᾶς, ὅταν ἀντίκρυζαν τὸν «στρατόν», καὶ μὲ πόσην λαχτάρα ἐφύλαγαν τὰ κομματάκια ὡς ἅγια κειμήλια. Ἂς γνωρίζουν, ὅτι τὸ αἴσθημα δὲν μετεβλήθη.

Ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς γίνη κύριος τοῦ οἴκου του, ὅταν φτιάση τὸ κράτος ποὺ θέλει, ὅταν οἱ συκοφάνται θὰ ἔχουν σιγήσει, ἡ πατρὶς δὲν θὰ λησμονήση τὰ φυλαγμένα ῥάκη τῶν ἀμπεχόνων.

Οἱ νέοι τῆς οὐρᾶς τῶν Παλαιῶν Ἀνακτόρων, ὑπὸ τοὺς ὅλμους, θὰ ἠμποροῦν τότε νὰ λέγουν:

—Ὑπηρέτησα ἐθνοφύλαξ. Καὶ θὰ γνωρίζουν, ὅτι θὰ εἶνε τοῦτο τίτλος ἀφθάρτου τιμῆς.

Μεθαύριον, 15 Σεπτεμβρίου, θὰ «παραδώσουν» εἰς τὴν Χωροφυλακήν. Ἄς μὴ περιμένουν λόγους ἐπισήμου εὐαρεσκείας. Δὲν πρέπει σήμερον νὰ ἐνοχληθῇ τὸ μένος τοῦ κ. Παρτσαλίδη, οὔτε ἡ χολὴ τοῦ νηχομένου μικροῦ διαβόλου τοῦ Καρτεσίου, οὔτε ἡ χώνευσις τοῦ κ. Λαμπράκη.

Ὅταν ὅμως ἡ Ἑλλὰς ἐπανεύρῃ ἑαυτήν, ὅταν ἡ ἀξία καὶ ἡ τιμὴ ἀνέβη εἰς τὴν θέσιν της, οἱ ἐθνοφύλακες θὰ ἔχουν τὴν ἡμέραν των.

Καὶ ἡ οὐρά των θὰ εἶνε προβάδισμα.

Β.»

6) Η ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΙΣ. ΕΝΑ ΣΦΑΛΜΑ ΜΑΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΚΟΣΤΙΣΕ

Ἀξίζει γιὰ τὴν ψυχολογία, τὴν ἀμέσως πρὸ τῆς τρομακτικῆς ἐγκληματικῆς ἐξορμήσεως τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὰ «Δεκεμβριανὰ» καὶ κατόπιν κατὰ τήν, ἀπαισίας μνήμης, τριετίαν τῶν σκληρῶν ἀγώνων μας κατὰ τῶν συμμοριτῶν, νὰ σημειώσω μιὰ προσπάθειά μου ὡς διοικητοῦ Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι μὲ τὴν δυνατότητα καὶ τὸ κῦρος τοῦ διοικητοῦ τῆς μόνης στρατιωτικῆς μονάδος πραγματικὰ ὠργανωμένης, ἡ ὁποία ὅμως δυστυχῶς δὲν ἐτελεσφόρησεν.

Οὐδέποτε ἐπίστευσα, ὅτι μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν, ἰδιαίτατα, τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐνταχθῆ στὸ ΕΑΜ, δὲν ὑπῆρχον οἱ Ἐθνικῶς ἐπανακτήσιμοι.

Ἐγνώριζα πλείστους ἐκ τούτων. Ἤμην τότε διοικητής, εἴτε γνώστης, εἴτε λόγῳ θέσεως, (Ἐπιτελάρχης Β' Σ. Στρατοῦ) τῶν ἡρωισμῶν των κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940—41. Ἐγνώριζον τὴν πατριωτικήν των φλόγα. Ἐθεωροῦσα τὴν ἔνταξίν των εἰς τὸ ΕΑΜ ὡς μιὰ θέλησι νὰ συνεχίσουν τὸν πολεμικὸν γιὰ τὸ Ἔθνος ἀγῶνα, ἀντιληφθέντες ἀργὰ τὰ «γκρανὰζ» τοῦ Κομμουνισμοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα πλέον μοιραίως εἶχον περιπλακῆ.

Στὸ μυαλό μου διαρκῶς τριγυρνοῦσε τὸ ὄνομα τοῦ ἥρωος Εὐτυχίδου καὶ ἄλλων ποὺ ἦσαν παραδείγματα αὐτοθυσίας.

Ἐσκεπτόμην νὰ τοὺς κερδίσω, ἀλλὰ ἔπειτα ἀπὸ μίαν πολύμηνο ἀπαραίτητη Ἐθνικὴ δίαιτα.

Στοῦ Ἠπειρώτου Γ. Παλλάσκα τὸ σπίτι καὶ τῶν ἀδελφῶν του, μὲ τοὺς ὁποίους συνεδεόμην ἀδελφικὰ ἀπὸ ἀνθυπολοχαγός, ἐκρυπτόμην διαδοχικῶς κατὰ τὴν κατοχήν. Δημοκρατικοὶ κατὰ παράδοσιν (ὁ ἀδελφός τους Μιχάλης σκοτώθηκε στὴν Οὐκρανία, Σχολῆς Εὐελπίδων, τάξεως 1917, σύγχρονος στὴ Σχολή), ἔβλεπον τὸν ἀγῶνα ἄνευ χρώματος καὶ προσπαθοῦσαν νὰ μὲ πάρουν ὡς ἕνα τῶν Ἀρχηγῶν τοῦ ΕΑΜ.

Μὰ τί σχέσι ἔχει ἕνας χριστιανὸς μὲ τὸν διάβολο; Τί συμμαχία νὰ κάμωμε; Εὑρέθηκα στὴ Μ. Ἀνατολή. Ὁ ὑπολοχαγὸς πεζικοῦ Ι. Π., συμπολεμιστής μου τοῦ 1940—41, χρησιμοποιηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ ὡς ἐπιτελάρχου Σώματος κατὰ τὰς κρισιμωτέρας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου σὲ ἀποστολὴν θανάτου, ἐνετάχθη στὸ ΕΑΜ. Δὲν γνωρίζω ἂν ἐγκλημάτισε. Ὁπωσδήποτε, δὲν κατεδικάσθη ποτέ. Καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Εὐτυχίδης ἀποτελοῦν ἐντίμους πολίτας καὶ ὁ Εὐτυχίδης ἔδειξε τὶς ἱκανότητές του καὶ στὸν ἐμπορικὸ τομέα.

Πρὸ τῆς ἐξορμήσεως τῶν κομμουνιστῶν μοῦ ἐγένοντο προτάσεις νὰ οὐδετεροποιήσω τὴν Ταξιαρχίαν, ὅπως ἔγινε στὴν 'Αεροπορία. Πόσο λίγο μὲ γνώριζαν!

Αἱ προσπάθειαί των ὑπῆρξαν μάταιαι καὶ στὰς 2 Δεκεμβρίου τοῦ 1944 πῆρα τὸ κατωτέρω γράμμα ποὺ παραθέτω ὡς μιὰ βάσι ἐρεύνης οἱουδήποτε ἱστορικοῦ. Ἦτο μιὰ προειδοποίησις γιὰ τὸ τρομερὸ ἔγκλημά τους: τὰ «Δεκεμβριανά».

2-12-44

«'Αγαπητὲ Θράσο,

Εἶνε λυπηρὸ τὸ γεγονὸς τῆς διάσπασης τῆς 'Εθνικῆς 'Ενότητας, γιατὶ μπορεῖ νὰ μᾶς σπρώξη σὲ καινούργιο ματοκύλισμα τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ, ποὺ τόσο αἷμα ἔδωσε στὸ βωμὸ τῆς λευτεριᾶς.

Πρέπει ὅλοι ἐμεῖς ποὺ πονᾶμε στὸν τόπο μας νὰ νιώσουμε, ὅτι σ' αὐτὸ μᾶς σπρώχνουν οἱ δοσίλογοι, οἱ ἐπαγγελματίες δικτατορίσκοι καὶ οἱ ἀπόλεμοι ἀξιωματικοὶ ἢ οἱ δειλοὶ μὲ τὴν παρασκηνιακὴ ὑποστήριξι τοῦ ἑνὸς κόμματος τῶν κύκλων τοῦ χρηματιστηρίου μιᾶς μεγάλης χώρας, ποὺ κι' αὐτὸ χρόνια πολλὰ ἔχει ποὺ δὲν κρίθηκε ἀπὸ τὸ λαό. 'Εκεῖ ποὺ φθάσαν τὰ πράγματα, μπορεῖς νὰ προσφέρης μιὰ τεράστια ὑπηρεσία στὸ Ἔθνος μας. Κρατᾶς στὸ χέρι σου τὴ ζωὴ χιλιάδων 'Ελλήνων, ποὺ θὰ χαθοῦν ἀπὸ τὰ δυό μας στρατόπεδα σὲ μιὰ σύγκρουση. Εἶνε γνωστό, ὅτι σ' ἀκολουθοῦν οἱ περισσότεροι ἀξιωματικοί, ἂν ὄχι σχεδὸν ὅλοι, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Ταξιαρχίας. Σὰν ἀδελφός, καὶ συμπολεμιστὴς σ' ἐξορκίζω στὸν πατριωτισμό σου καὶ στὴν ἀγάπη σου γιὰ τὴν Τούλα, νὰ ζητήσης τὴν διάλυσι τῆς Ταξιαρχίας μαζὶ μὲ ἡμᾶς καὶ τὴν ἔνταξή μας ὅλων στὸ νέο στρατὸ ποὺ πρέπει νἆνε στὰ χέρια ἀξιωματικῶν σὰν καὶ σένα καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν ποὺ πονᾶν τὸ στρατὸ καὶ τὸ Ἔθνος. Ἔτσι θ' ἀναδειχτῆς «'Εθνικὸς ἥρωας» καὶ «Συμφιλιωτής».

Ἂν παρασυρθῆς ἀπὸ τὴ δίκαιη λύπη σου, γιὰ τὴν μονάδα ποὺ μὲ τόσους κόπους καὶ θυσίες ἔφτιαξες καὶ δὲν θέλεις νὰ διαλυθῆ ξεχνώντας καὶ τὸ δικό μας πόνο γιὰ 11 Μεραρχίες καὶ μιὰ Ταξιαρχία 'Ιππικοῦ ποὺ φτιάξαμε ἀπὸ τὸ μηδέν, μπορεῖ χωρὶς νὰ τὸ θελήσης, νὰ χαρακτηρισθῆς κάποτε ἀπὸ τὰ 2)3—3)4 τῶν τόσο φλογερῶν πατριωτῶν, «ἐμπρηστὴς» τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ποὺ τυπικὰ βέβαια τὴν εὐθύνη, θὰ τὴν ἔχη ἐκεῖνος ποὺ θὰ δώση καὶ σὲ σένα διαταγὲς γιὰ τὸ χτύπημά μας.

Αὐτὴν τὴν ἔκκλησι σοῦ τὴν ἀπευθύνουν καὶ ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ ἐνετάχθησαν στὴν 'Εθνοφυλακή.

'Ο Θεὸς καὶ ὁ πατριωτισμός σου εὔχομαι νὰ σὲ βοηθήσουν.

Μὲ ἐκτίμησι καὶ σεβασμὸ

Ι. Π.»

'Επηκολούθησαν τὰ τρομακτικὰ γεγονότα. Καὶ εἶνε ὥρα νὰ ἀποκαλύψω τὸ ὑπόμνημα ποὺ ὑπέβαλα τότε καὶ παραθέτω κατωτέρω.

Ἴσως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ι. Π. καὶ ὁ Εὐτυχίδης, θὰ τρίψουν τὰ μάτια τους.

Δυστυχῶς τὰ γεγονότα, τὸ ὑπάρχον 'Εθνικὸν κλῖμα, ὡς καὶ τὸ ὅτι «τὸ αἷμα ποὺ ἔχυσαν οἱ ἐγκληματίαι κομμουνισταὶ» ἦτο ζεστὸ ἀκόμη, δὲν ἐπέτρεψαν νὰ υἱοθετηθῆ, οὔτε κατ' ἐλάχιστο αὐτό.

Ἦτο ἡ ἐποχὴ πλέον ποὺ καὶ ἐγὼ εἶχον κηρύξει τὸ σύνθημα: «ἡ ἀμφιβολία, προκειμένου περὶ ἀξιωματικῶν, ἐκφεύγει τοῦ γενικοῦ κανόνος, δὲν εἶνε ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ ἐναντίον τούτου».

Παραθέτω πάρα κάτω τὸ σχετικὸν ὑπ' ἀριθ. Ε.Π. 1257 ὑπόμνημά μου. Ὅλα αὐτὰ δίδουν καὶ τὴν ψυχολογίαν τῶν γεγονότων:

«ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
Ἀριθ. Ε.Π. 1257 — Ἀθῆναι, τῇ 9ῃ Δεκεμβρίου 1944

Ο ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΣΠΑΗΝ

καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ἐνταῦθα

«Ὑποβολὴ προτάσεων περὶ τρόπου χρησιμοποιήσεως Μονάδων»

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω, ὅτι δι' ὑφισταμένου νόμου, ὅστις δὲν γνωρίζω ἂν κατηργήθη, τυγχάνω μέλος τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου. Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά μου ταύτην καί, συνεπῶς, λόγῳ τῶν ἐκ ταύτης ὑποχρεώσεων, δοθέντος ὅτι δὲν βλέπω οὐδεμίαν σύγκλησιν τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ εἰσηγούμην εἰς τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον (τὰ ὁποῖα ἀνέφερον ἤδη εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου καὶ εἰς τὸν προϊστάμενόν μου στρατηγὸν Ἀκράϊτ) ἀναφέρω καὶ ὑμῖν, ἵνα ἔχητε ὑπ' ὄψιν συνοπτικῶς τὰς προτάσεις μου ὡς καὶ τὴν γνώμην μου, ἐπὶ τῆς ταχυτέρας λύσεως τῆς καταστάσεως ἄνευ τόσης αἱματοχυσίας. Ὑμῖν ἐναπόκεινται αἱ ἀποφάσεις.

Ι) Πληροφορίαι.

α) Ἐκ διαφόρων συζητήσεων ἔχει δοθῆ ἡ ἐντύπωσις τῆς φράσεως: «οἱ Ἄγγλοι δὲν μᾶς ἀκοῦν, ἔχουν τὸ σχέδιό τους. Δὲν μποροῦμε νὰ ἐπέμβωμεν».

β) Ἐκ συλληφθέντων αἰχμαλώτων - ἀξιωματικῶν τοῦ ΕΛΑΣ, πρᾶγμα ἄλλως τε πασίγνωστον, διεπίστωσα ὅτι πλεῖστοι ἀξιωματικοὶ (εἴτε μόνιμοι, εἴτε ἔφεδροι) πραγματικοὶ ἐθνικόφρονες καὶ πολεμισταί, εὑρίσκονται εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ΕΑΜ, διὰ δύο βασικὰς αἰτίας:

Διὰ ν' ἀποφύγωσι τὴν σφαγίασιν τῶν οἰκογενειῶν των καὶ συγγενῶν των, μὴ δυνάμενοι πλέον ν' ἀποδεσμευθῶσι. Πρόκειται περὶ πολεμιστῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὴν ἔχωσι λησμονήσει καὶ οἱ ὁποῖοι, βαρέως φέρουσι τὴν δολοφονικὴν κηδεμονίαν τοῦ τυχόντος ἀλήτου πολιτικοῦ καθοδηγητοῦ.

—Διότι, ἰδίᾳ οἱ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ καὶ μέχρι τοῦ ταγματάρχου, ἐπίστευσαν ἀκραδάντως, ὅτι μοχθοῦντες καὶ πολεμῶντες, κρίνονται καὶ θὰ κριθῶσιν πάλιν ὑπὸ ἀχρήστων ἀξιωματικῶν, λόγος δι' ὅν, ἡ ἀγανάκτησίς των κορυφοῦται μέχρι παραφροσύνης.

—Διότι ἐφαντάσθησαν, ὅτι ἡ κίνησις τοῦ ΕΑΜ εἶνε δημοκρατικὴ καὶ οὕτω, ἔπεσαν θύματα ἐκείνων, οἵτινες εἰς οὐδὲν ἄλλο πιστεύουσι, παρὰ εἰς τὴν βίαν καὶ εἰς τὴν διὰ ταύτης κατάκτησιν τῆς ἐξουσίας.

Εἶνε κοινὸν μυστικὸν ὅτι χρησιμοποιοῦσι Γερμανούς, Βουλγάρους, Ρώσους καὶ πάσης φύσεως διεθνιστάς, παρουσιάζοντες, ἀντιθέτως, ὡς φασίστας, διὰ τὴν ἐξουδετέρωσίν των, ἐκείνους οἱ ὁποῖοι κατ' ἐξοχὴν ἐπολέμησαν τὸν Φασισμὸν μὲ τὸ ὅπλον ἀνὰ χεῖρας καί, δυστυχῶς, τὸ κατώρθωσαν, ἐν πολλοῖς.

—Ἐπὶ πλέον, καὶ τοῦτο ἔχει ἀνάγκην προσοχῆς. Ὑπάρχουσιν ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ πολεμῶντες μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ, προελθόντες ἐκ προαγωγῶν του κλπ., εἰς οὓς μάλιστα ἐδόθη ρητὴ ὑπόσχεσις μονιμότητός των, οἵτινες μάχονται μετὰ φανατισμοῦ, ἀμυνόμενοι οὕτω τῆς μελλούσης ζωῆς των.

ΙΙ) Ἐντυπώσεις καὶ ἐνέργειαι ἐκ τοῦ ἀγῶνος.

Λόγῳ τῆς ἐντυπώσεως (ψευδοῦς ἢ ἀληθοῦς), ὅτι «οἱ Ἄγγλοι δὲν μᾶς ἀκοῦν», παριστάμεθα πρὸ τοῦ ἑξῆς περιέργου φαινομένου:

α) Ὅτι ἐγκατελείφθησαν οἱ Ἄγγλοι νὰ μάχωνται μόνοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

β) Ἡ μόνη σχεδὸν δύναμις συμπαραστάτις τῶν Ἀγγλικῶν δυνάμεων, ἐκτελοῦσα τὰς διαταγὰς τῆς νομίμου Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Σκόμπυ, εἶνε ἡ μικρὰ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., ἥτις ἀφοῦ παρουσιάσθη τὸ μὲν ὑπ' αὐτῶν τῶν ὑπευθύνων, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ΕΑΜ ὡς μονόπλευρος, ὡδηγήθη οὕτω εἰς τὴν μῆνιν καὶ τὴν λύσσαν τῶν Ἐαμιτῶν καὶ ὡς ἐγκαταλειφθεῖσα νὰ μάχεται μόνη, ὑφίσταται τὰς συνεχεῖς ἐφόδους των.

Ἐκ τῆς τοιαύτης καταστάσεως γεννᾶται ἡ ἐντύπωσις εἰς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, ὅτι ἡ Ταξιαρχία ρίπτεται πρὸς βοράν, διὰ νὰ ἐξουδετερωθῇ καὶ ἀπαλλαγῶσι ταύτης οἱ ἀνωτέρω. Ἀντιθέτως, ὅτι οἱ Ἄγγλοι τὴν μεταχειρίζονται μετὰ συγκινητικῆς πατρικῆς μερίμνης, χωρὶς οὐδεμίαν προσπάθειαν τῆς Κυβερνήσεως, ἵνα ἐνισχυθῇ.

Ἡ τοιαύτη ἐντύπωσις δὲν ἀπετέλεσεν ἀκόμη ὁμοίαν τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῶν συνταγματαρχῶν - διοικητῶν Μονάδων. Εἶνε ἐντύπωσις ὅμως, ἀπαύγασμα τῆς πραγματικότητος.

γ) Δηλῶ ἐν ταυτῷ ὑπευθύνως ὡς διοικητὴς Ταξιαρχίας, ὑπαγόμενος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, ὅτι οἱ Ἄγγλοι ὅπου συνήντησαν εἰς τὸ σχέδιον ἐνεργείας των τὴν Λογικήν, τὴν ἀπεδέχθησαν αὐτοστιγμεὶ καὶ ἀπολύτως.

Συνεπῶς, θ' ἀπεδέχοντο καὶ οἱονδήποτε σχέδιον καλυτέρας ἐνεργείας ὑπὸ τὸν ὅρον, ὡς φαντάζονται, νὰ παρουσίαζεν, οὐχὶ λόγους ἀλλὰ πράξεις. Ἤτοι, ἐνέργειαν τμημάτων Ἑλληνικῶν τῇ βοηθείᾳ Ἄγγλων, ὅπερ μεταφράζεται «εἰς ἔφεσιν ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων νὰ διατρέξωσι κάποιον κίνδυνον, διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ μελλούσης σφαγῆς των».

Οὕτω π.χ. ἀντὶ νὰ κάθεται τὸ Σχολεῖον Εὐελπίδων θεατής, ὠχυρωμένον πρὸ τῆς τυπικότητος τῆς ἀναμονῆς Ἀγγλικῆς διαταγῆς, θὰ ἠδύνατο νὰ προσφερθῇ (κατ' ἐμὲ θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ πράξῃ μόνον του καί, συνεπῶς, νὰ ὑπάρχῃ ἔμπρακτος συμπεριφορά), νὰ καταλάβῃ ἀμέσως τὸν λόφον Στρέφι, οὗτινος ἡ κατάληψις ὑπὸ τῶν Ἐλασιτῶν κυριολεκτικῶς τὸ ἀτιμάζει, ὡς καὶ τὸν Λυκαβηττόν, ἐνισχῦον τοὺς δέκα (10) δυστυχισμένους Ἄγγλους στρατιώτας παρατηρητάς.

Ὁμοίως, φαντάζομαι ὅτι θὰ ἐγίνετο δεκτὴ εὐχαρίστως πᾶσα ἔμπρακτος προσφορὰ ἐκ μέρους οἱουδήποτε Ἑλληνικοῦ τμήματος.

III) Προτάσεις.

Μὲ τὰς ἀνωτέρω σκέψεις ὑποβάλλω ὑμῖν πρὸς ἐξουδετέρωσιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω μειονεκτημάτων, τὰς κάτωθι προτάσεις, ἀγόμενος μόνον ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς καὶ μόνον πλευρᾶς καὶ συνεπῶς τῆς λύσεως τοῦ παρουσιαζομένου προβλήματος.

1) Συγκέντρωσις ἐντὸς 48ώρου, τὸ βραδύτερον, ἁπάντων τῶν ὑπαρχόντων Ἑλληνικῶν τμημάτων Στρατοῦ, Χωροφυλακῆς, Ἀστυνομίας Πόλεων, Εὐνοφυλακῆς, Σχολῆς Εὐελπίδων, κρατουμένων ἀξιωματικῶν καὶ εὐζώνων, ἀξιωματικῶν ἄνευ στρατοῦ (οἵτινες δέον ν' ἀποτελέσωσι τοὺς κατ' ἐξοχὴν μαχητικοὺς πυρῆνας) καὶ ὑπαγωγὴ τούτων ὑπὸ ἑνιαίαν στρατιωτικὴν διοίκησιν (δὲν εἶνε ἡ ὥρα διοικήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὸν συντονισμόν, στρατιωτικαὶ διοικήσεις κλπ.), διότι κατὰ φυσικὸν λόγον στρατιωτικὸς διοικητὴς εἶνε ὁ Ἀρχιστράτηγος. Ἀναμφισβητήτως, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε, αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις θὰ ὑπάγωνται ὑπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον Σκόμπυ.

2) Ἀνάληψις ὑπὸ τῶν δυνάμεων τούτων βάσει ἑνὸς σχεδίου ἐγκρινομένου ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, μιᾶς ζώνης καθωρισμένης τῶν Ἀθηνῶν, μὲ ἐντολὴν δραστηρίας καὶ ταχυτάτης ἐκκαθαρίσεως.

Οἱ Ἄγγλοι θὰ διαθέσωσι, νὰ εἶσθε βέβαιος, ἀμέσως τὰ πρὸς τοῦτο ἅρματα μάχης.

3) Ἄμεσος ἐπαναφορὰ εἰς τὰς Ἀθήνας τοῦ τετιμημένου Ἱεροῦ Λόχου, τὸν ὁποῖον διοικεῖ γενναῖος συνταγματάρχης, γνωστὸς διὰ τοὺς ἀγῶνας του ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, ἐὰν θέλητε, καὶ οὗτινος μετέχουσι οἱ δημιουργοὶ τοῦ ἔπους Ἀλβανίας—Μακεδονίας—Κρήτης—Ἐλ Ἀλαμέϊν.

4) Ἐν ταυτῷ, ἄμεσος ἀνακοίνωσις τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡ Ἱερὰ Ταξιαρχία τοῦ Ρίμινι καὶ ὁ Ἱερὸς Λόχος, ἀποτελοῦσι πραγματικῶς ἀξίας τῆς πατρίδος κατ' ἐξοχὴν νομιμοφρόνους μονάδας, ἑτοίμους πάντοτε διὰ πᾶσαν θυσίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὅτι δὲν εἶνε μονόπλευρα ἀλλὰ Ἑλληνικά, ἕτοιμα ν' ἀγκαλιάσουν οἱονδήποτε συνάδελφον, μόνιμον εἴτε ἔφεδρον, ὅστις ἐπολέμησε ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ εἶνε δολοφόνος.

5) Νὰ προσκαλέσῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς τούτους νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς τάξεις τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ΕΑΜ, ὅτε βλέπουσι φανερὰ τοὺς σκοπούς των καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὃν ἀποκηρύσσουσι καὶ καταδικάζουσι καὶ αἱ τρεῖς Μεγάλαι Δυνάμεις.

6) Νὰ κοινοποιηθῇ ἄμεσος δήλωσις, ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι καί, γενικῶς, οἱ ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι παρέμεινον εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ κριθῶσι ὑπὸ ἀξιωματικῶν πραγματικῶς πολεμιστῶν, συνταγματαρχῶν, ἀντισυνταγματαρχῶν.

Ὑπὸ τοῦ ἰδίου Συμβουλίου θὰ κριθῶσι καὶ οἱ ἔφεδροι ἀξιωματικοί, ὁπουδήποτε καὶ ἂν ἐπολέμησαν οὗτοι, διὰ τὴν μονιμοποίησίν των.

7) Διὰ προκηρύξεων ν' ἀνακοινοῦνται, συνεχῶς, αἱ δηλώσεις τοῦ Τσώρτσιλ καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ριπτομένων πρωΐαν καὶ ἑσπέραν ἀπὸ ἀεροπλάνων, διότι λόγῳ διακοπῆς ρεύματος εὑρίσκονται εἰς ψευδαίσθησιν. Οὕτω, τοὺς ἔχει δηλωθῇ

κατὰ πληροφορίας αἰχμαλώτων, ὅτι ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. διελύθη, ἡ Ἀεροπορία προσεχώρησε εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ ἕπεται συνέχεια.

8) Νὰ κληθοῦν διὰ προκηρύξεων οἱ συνοικισμοί, ἰδίᾳ Καισαριανή, Βύρων, Γκύζη, Νέα Ἰωνία, Κοκκινιὰ κλπ., οἵτινες ἀποτελοῦν ὁρμητήρια, ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν ἐνόπλων Ἐλασιτῶν, τασσομένης πρὸς τοῦτο συντόμου προθεσμίας, ἵνα μὴ ὑποστῶσι οἱ ἀθῶοι τὰς συνεπείας ἑνὸς ἐπιβεβλημένου βομβαρδισμοῦ.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ἔχωμεν ἀποτελέσματα πρακτικὰ καὶ ψυχολογικά.

9) Καίτοι ἐκφεύγει τῆς ἁρμοδιότητός μου, νὰ δηλωθῆ διὰ νὰ ἡσυχάσουν οἱ ὀλιγώτερον ὑπεύθυνοι, ὅτι θὰ δικασθοῦν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν στασιαστῶν καὶ ὡς τοιοῦτοι, νοητέον, οἱ γνωστοὶ Διεθνισταί, οἱ Γερμανοί, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ πάσης ἐθνικότητος, οἵτινες συνελήφθησαν, ὡς καὶ οἱ γνωστοὶ δολοφόνοι καὶ ἐκτελεσταί.

10) Τέλος, ἄμεσος πρόσκλησις ἐθελοντῶν ἐκ τῶν κλάσεων, ἃς θὰ καλέσητε.

Ἀναφέρω δὲ ὑμῖν διὰ νὰ γνωρίζητε: ὅτι εἶνε ἐν ἰσχύϊ Ἀγγλικὸς κανονισμός, ὁ ὁποῖος περιέχει τὰ κάτωθι:

«Ἀφ' ἧς ἀρχίζει ὁ ἀγών, ὁ μοναδικὸς σκοπὸς εἶνε ἡ Νίκη. Οἱ Νόμοι, οἱ τύποι, δὲν ὑφίστανται, τοὺς ἀντικαθιστᾶ ἡ ἐπιτυχία».

Βεβαιωθῆτε ὅτι οἱ Ἄγγλοι, οἱ κατ' ἐξοχὴν πρακτικοί, δὲν θὰ σᾶς ἀρνηθοῦν οἱανδήποτε προσφερομένην βοήθειαν.

Τὰς ἀνωτέρω προτάσεις ὑποβάλλω καὶ ὡς ὑποχρέωσιν ἔναντι τῆς ἀπαιτήσεως τῆς ὑγιοῦς κοινῆς γνώμης, ἥτις ῥίπτει εἰς τὴν ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἀπαιτήσεις ἐκτὸς τῆς ἁρμοδιότητός της καὶ τῶν δυνατοτήτων της.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης»

Θὰ μπορούσαμε νὰ στερήσωμε δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου τοὺς ἐγκληματίας κομμουνιστὰς πολλῶν δυναμικῶν των στελεχῶν.

Ἀργότερον, ὡς ὑπαρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου κατόπιν παρουσιάσεως τοῦ μεράρχου τοῦ ΕΑΜ Ε. Καλαμπαλίκη, τοῦ ἐντίμου στρατιώτου, ἀποκηρύξαντος τοὺς κομμουνιστὰς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὑπῆρξα καὶ διαβιβαστὴς παρομοίας προσπαθείας. Ὁ ὑπουργὸς τότε Στράτος τὴν ἐξήτασε εὐμενῶς, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἀρξάμενοι ἐπιθέσεις τὴν ἐματαίωσαν.

Καὶ ὅμως, δὲν ἦτο χίμαιρα. Ὑπάρχουν αἱ ἀποδείξεις. Μοῦ παρουσίασαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1948 ὡς διοικητοῦ τοῦ Α' Σώματος Στρατοῦ κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς Ρούμελης ἕνα λόχο κρατουμένων Ἐαμιτῶν. Μετὰ πρόχειρον προσωπικὴν ἐξέτασιν, ὅτι ἐπολέμησαν μόνον κατὰ τῶν Γερμανῶν, τοὺς ἐχρησιμοποίησα. Ἠρίστευσαν.

Ὡς διοικητὴς πάλιν τοῦ Α' Σ. Στρατοῦ ἐχρησιμοποίησα καὶ τὸ περίφημον, τὸ ἔνδοξον τάγμα 596 τῶν Μακρονησιωτῶν.

Ὑπῆρξαν θυελλώδεις κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, τοὺς ἐξετίναξαν κυριολεκτικῶς στὰ βράχια τοῦ Γράμμου. Ἂς βγάλη ὁ καθεὶς τὰ συμπεράσματά του.

Ἀναμφισβήτητα, ἡ δηλητηρίασις σὲ πλείστους ἦτο βαθειά, ὅμως ὑπῆρχε καὶ ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἐξ αὐτῶν, ποὺ μὲ τὴν ἀποτοξίνωσι θὰ ἐπανεύρισκον τὸν δρόμον των.

7) ΤΑ ΤΑΓΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Μὲ ἀφορισμοὺς εἶνε γνωστὰ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας, μὲ ἀφορισμοὺς ἐκπεμπομένους ἀπὸ τὰ ραδιόφωνα καὶ τὰς ἐκπομπὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Κατηγορία, ἡ συνεργασία μὲ τοὺς Γερμανούς, ἀλλὰ οὐσιαστικῶς, ἡ σκοπιμότης.

Κάθε οἰκογένεια ἔχει καὶ τὸ θῦμα της. Ἕνα ἀπὸ τὰ θύματα τῶν κομμουνιστῶν καὶ τὸ παιδὶ τῆς ἀδελφῆς μου: ὁ φοιτητὴς Γ. Λίλας, 17 ἐτῶν.

Εἶμαι ἀπὸ κείνους ποὺ χωρὶς νὰ τὰ ἀναθεματίζω συμβούλευα, σ' ὅσους μὲ ρωτοῦσαν, νὰ μὴ κατατάσσωνται εἰς τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Ἀδιάβλητος, ἔλεγα εἰς τοὺς ἐρωτῶντας με ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας συμπολεμιστάς μου, πρέπει νὰ εἶνε ἡ συμμετοχή των καὶ κρυστάλλινα Ἐθνική.

Ἴσως εἶχα μέσα μου καὶ κάποια ἀγανάκτησι ἢ πικρία, γιατὶ ὑπῆρξαν αἰτία —εὑρισκόμουνα τότε στὴ Μ. Ἀνατολή— νὰ τυφεκίσουν οἱ Γερμανοὶ ἢ οἱ κομμουνισταί, ἄγνωστον ἀκόμη, τὸ παιδὶ τῆς ἀδελφῆς μου, ἕνα 17χρονο λεβέντη, ποὺ ὑπέσχετο διηνεκῆ χαρὰ στοὺς γονεῖς του μὲ τὰ ψυχικὰ καὶ πνευματικά του χαρίσματα.

Ὅμως τὸ αἷμα αὐτό, τὸ αἷμα μου, δὲν μπορεῖ νὰ μὲ ἀποτρέψη ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικὴ κρίσι.

Δὲν γνωρίζω τίνος ἦτο ἡ ἀρχικὴ ἰδέα τῆς συγκροτήσεώς των. Ὁπωσδήποτε, δὲν ἦτο τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ Μπάκου. Νομίζω, πὼς ἦτο τῶν ὑπερόχων πατριωτῶν Πρωθυπουργοῦ Ράλλη καὶ τοῦ στρατηγοῦ ἥρωος τοῦ Τουλοῦ Μπουνάρ Διαλέτη Δ.

Μὰ ὅποιος καὶ ἂν ἦτο, τὸ ὄνομά του πρέπει νὰ προφέρηται μ' εὐγνωμοσύνην καὶ ἱστορικῶς, πρέπει ν' ἀναφέρηται ὡς εὐλογημένη ἀπόφασις.

Χρειάζεται πραγματικὰ μεγάλη ψυχικὴ δύναμις γιὰ νὰ ἀποφασίση κανεὶς νὰ ἀντιταχθῆ ἐναντίον τοῦ δολιωτέρου ἐχθροῦ τῆς πατρίδος του, ὑπὸ τὸ πέλμα ἀδιστάκτων κατακτητῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἀφόρητον καταιγίδα τῶν ἀφορισμῶν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἀναθέματος τῶν ἀντιφρονούντων.

Αὐτὸς ποὺ τὰ συνεκρότησε καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐνετάχθησαν εἰς αὐτά, ἔβλεπαν κατακάθαρα ὅτι ἂν δὲν πολεμοῦσαν τὸν δολιώτερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐχθροὺς—τὸν ἰσάξιο τῶν Βουλγάρων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐξυγίσθη, κομμουνισμὸ—τὴν ἡμέρα ποὺ οἱ ἄλλοι λαοὶ θὰ ἀπέκτων τὴν ἐλευθερίαν των, ἡ Ἑλλὰς θὰ εἰσήρχετο στὸ ἀπαίσιο «κομμουνιστικὸ σκοτάδι».

Ἐπροπηλακίσθησαν, ὑβρίσθησαν, ἀφωρίσθησαν τὰ μέλη τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Δὲν ὁμιλῶ διὰ τὰς κακούργους ἐξαιρέσεις, ὁμιλῶ διὰ τὸ σύνολον τῶν πατριωτῶν, τοὺς ὁποίους διοικοῦσαν διακεκριμένοι ἀξιωματικοί, ὅπως ὁ συνταγματάρχης ὑποδιοικητὴς καὶ κατὰ τὸ τέλος διοικητὴς τῆς V Μεραρχίας Κρητῶν Παπαδόγκωνας, εὑρών, ὁ ἥρως οὗτος τοῦ ἑξαμήνου Ἀλβανικοῦ ἀγῶνος, τὸν θάνατον κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά», ἐγγὺς τοῦ Σ. Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι, ἀπὸ σφαῖραν Βουλγαροκομμουνιστῶν.

Καὶ οὗτοι ἠγωνίσθησαν τὸν δίκαιον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα καὶ εἶνε ἄξιοι σεβασμοῦ, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἀγωνισταὶ τῶν πεδίων μάχης ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ, ξηρᾶς, θαλασσῶν, ἀέρος, γιατὶ ἔσωσαν ὁλόκληρες πόλεις καὶ περιοχὰς ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν σφαγήν.

Ἀλλὰ καὶ πιὸ πολὺ ἀκόμη, ἄνευ τούτων, οἱ κομμουνισταὶ θὰ εἶχαν ἐπικρατήσει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ὁ ἀγὼν μετέπειτα θὰ ἦτο σκληρότερος πολιτικῶς, διότι θὰ παρουσιάζοντο ἐπικρατοῦντες.

Ὁ κατὰ τοῦ μεγαλυτέρου ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος ἀγών των, ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ Κομμουνισμοῦ, ὅστις κατὰ παράδοσιν, σκοπὸν καὶ ἐντολήν, προδίδει τὴν πατρίδα μας, τοὺς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ μετέχωσι τοῦ δαφνίνου στεφάνου τῶν ἀγωνιστῶν τῆς πατρίδος καὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν συγχρόνων των.

Τοὺς κακουργήσαντας—ὅσοι ὑπῆρξαν—τοὺς ἐτιμώρησε ἡ περιφρόνησις ἡ δικαία καὶ ἡ τύψις τῆς συνειδήσεώς των, διὰ τὰ ἀθῶα θύματα ποὺ ἐδημιούργησαν.

Ὁ μέλλων ἱστορικὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως κατὰ τὴν κατοχὴν τῆς πατρίδος μας, πρέπει νὰ ἐρευνήση πολὺ τὴν πλευρὰν «Τάγματα Ἀσφαλείας», νὰ μετρήση τοὺς κινδύνους καὶ τὰς σφαγὰς ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων καὶ διὰ τὸν μοναδικὸν αὐτὸν σκοπὸν συνεκροτήθησαν τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας, ἵνα ἡ ἱστορία του εἶνε δικαία καὶ ἀντικειμενική.

Ἂς μὴ παρασυρθῆ ὁ ἱστορικὸς ἀπὸ ἀναθέματα καὶ ἀφορισμούς, διότι οὗτοι εἶνε ἡ φωνὴ τῆς σκοπιμότητος, προκαλουμένη ὑπὸ τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας.

Ἂς ἀκούση, τοὐναντίον, προσεκτικὰ τὴν φωνὴν ποὺ καὶ ἀκόμη θὰ ἀκούη ἀπὸ

τὰ πηγάδια καὶ τοὺς κρημνούς, ἀπὸ τὰς χαράδρας καὶ ἀπὸ κάθε χωριὸ καὶ πόλιν.

Εἶνε ἡ φωνὴ τῶν θυμάτων τοῦ ἀπαισίου Κομμουνισμοῦ.

Τότε καὶ μόνον θὰ μπορῇ μὲ κατακάθαρη σκέψι νὰ γράψῃ τὴν ἀλήθειαν, τὴν Ἱστορίαν ἐπάνω εἰς τὰ ἀπαραίτητα τότε καὶ εὐεργετικὰ διὰ τὸ Ἔθνος «Τάγματα Ἀσφαλείας».

Ὁ Ἀρχηγὸς τῶν δυνάμεων Ἑλλάδος, ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἀθηνῶν, Ἄγγλος στρατηγὸς Ronald Scobie, πρωτεργάτης τῆς σωτηρίας τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

1) Η 6η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, ΗΜΕΡΑ ΕΞΟΡΜΗΣΕΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Τὴν 6ην Δεκεμβρίου, ἡ μνημονευθεῖσα δύναμις τῆς Ταξιαρχίας ηὐξήθη κατὰ 215 ἄνδρας—τόση ἦτο ἡ δύναμις τοῦ 6ου τάγματος Μπουσμπουρέλη, συγκειμένου ἐκ δύο λόχων, τὸ ὁποῖον ἔφθασε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ταξιαρχίας.

Διὰ νὰ ἀποφύγωμε τὴν κύκλωσι τῆς Ταξιαρχίας, ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. Ε.Π. 480)6.12.44 διαταγὴ περὶ ἀπωθήσεως τῶν κομμουνιστῶν ἀπὸ τοῦ ὑψώματος Κοτοπούλη, ποὺ ὑπέρκειτο ἐφαπτομένως σχεδὸν—μία χαράδρα χώριζε—τῶν στρατώνων μας. Οἱ κομμουνισταί, ἀντιληφθέντες τὰς προπαρασκευαστικὰς κινήσεις μας, ἤρχισαν βάλλοντες κατὰ τῶν ταγμάτων μας, τραυματίσαντες ὁπλίτας μας.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρχισε πλέον ὁ ἀγὼν μὲ τὸν γνώριμον εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας μας τρόπον. Ἦτο ἡ 14η ὥρα.

Τὴν 14ην ὥραν τὰ δύο τάγματα τῆς Ταξιαρχίας, 2ον καὶ 3ον, ἐκινήθησαν πρὸς κατάληψιν τοῦ ὑψώματος Κοτοπούλη.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀντελήφθησαν ἀμέσως ὅλον τὸ βάρος τῆς θυελλώδους ἐνεργείας τῆς Ταξιαρχίας. Ἠπατήθησαν ἀσφαλῶς ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῆς ἀξίας τῆς μονάδος ἐκείνης, ἡ ὁποία ἀντιμετώπισε στὴν Ἰταλία νικηφόρους μονάδας ἀπὸ τὰ καλύτερα στρατεύματα τοῦ Χίτλερ, ὡς ἡ I Μεραρχία Ἀλεξιπτωτιστῶν. Παρεξήγησαν τὴν εὐγενικὴ καὶ σεμνὴ συμπεριφορὰ τῶν μαχητῶν μας, οἱ ὁποῖοι μὴ γνωρίζοντες παρὰ μόνον τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἔδωσαν τὴν παραμικροτέραν ἀφορμὴν εἰς παρεξηγήσεις. Μία κόλασις πυρὸς ἐξαπελύθη κατὰ τῶν κομμουνιστῶν παρὰ τῶν τμημάτων τῆς Ταξιαρχίας, τὰ ὁποῖα κατόπιν μὲ τὴν συνήθη των ὑπέροχον ἐξόρμησιν, κατελάμβανον τὸν ἀντικειμενικό τους σκοπό. Τρία ἅρματα μὲ τρία τεθωρακισμένα αὐτοκίνητα Ἀγγλικῶν μονάδων, ἐβοήθησαν τὴν ἐνέργειαν τῶν ταγμάτων μας.

Ἐλήφθη μέριμνα—παρ' ὅλας τὰς ἀντιρρήσεις ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἄγγλου Συνδέσμου, νὰ μὴ χρησιμοποιοῦνται οἱ χωροφύλακες, θεωρούμενοι, ὅτι ἐξετέλεσαν τὰς διαταγὰς τοῦ κατακτητοῦ—ὥστε δύο λόχοι χωροφυλακῆς, ἀκολουθοῦντες τὰ τμήματά μας, νὰ ξεκαθαρίζουν συστηματικῶς τὰς καταλαμβανομένας περιοχὰς καὶ νὰ ἀποκαθιστοῦν τὴν τάξιν εἰς ταύτας.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ ἀντερείσματος Κοτοπούλη, τὰ τάγματα ἐσυνέχισαν τὴν προχώρησίν των καὶ μέχρι τῆς 17.30 ὥρας κατέλαβον τὴν γραμμὴν Ἄλσος Συγγροῦ—Β. καὶ ΒΑ. παρυφὴ Καισαριανῆς—ὕψωμα Ἀλεποβοῦνι, τὴν ὁποίαν καὶ ὠργάνωσαν ἀμυντικῶς. Ταυτοχρόνως, μία διμοιρία τοῦ 1ου τάγματος, κατέλαβε τὸ Νοσοκομεῖον τῶν Παίδων καὶ ἡ διμοιρία προστασίας, τὸ Λαϊκὸν Νοσοκομεῖον, γιὰ τὴν κάλυψιν τῆς Ταξιαρχίας. Ἔτσι ὁ ἄμεσος κίνδυνος κυκλώσεως τῆς Ταξιαρχίας ἐξηφανίσθη. Ὁ ἀπελευθερωθεὶς πληθυσμὸς κυριολεκτικῶς ἀνέπνευσε ἀπὸ τὴν μέχρι τότε τυραννίαν τῶν ἐγκληματιῶν. Ἡ διαγωγὴ τῶν ἀνδρῶν τῆς Ταξιαρχίας ἔναντι τῶν κομμουνιστῶν, ὑπῆρξε, ὡς πάντοτε, ἐξαιρετική. Οἱ τραυματίαι των μετεφέροντο καὶ ἐνοσηλεύοντο ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας.

Εἴχαμε στὴν πρώτη αὐτὴ ἐξόρμησι 3 νεκροὺς καὶ 6 τραυματίας ὁπλίτας. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχον διπλασίους.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ὁ Πρωθυπουργὸς ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τὸ κάτωθι διάγγελμά του: Τὸ «κατηγορῶ» κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, τῶν Βουλγαροφρόνων ἐγκληματιῶν:

«Μὲ βαθεῖαν θλῖψιν ἀπευθύνομαι σήμερον πρὸς τὸ Ἔθνος... Διότι δυστυχῶς ἡ Ἐθνική μας Ἕνωσις ἔχει πλέον διασπασθῆ.

»Γνωρίζει ὁ Ἑλληνικὸς λαός, μὲ πόσην πίστιν ἐπαλαίσαμεν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λιβάνου, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως.

»Ἀπὸ τότε ἐκηρύτταμεν τὸ σύνθημα:

»Μία Πατρίς, μία Κυβέρνησις, ἕνας Στρατός, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος καὶ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

»Ἡ ἐπίτευξις τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως ὑπῆρξεν εὐτυχὲς γεγονός. Καὶ ἀπέδωσε, κατὰ τὸ τρίμηνον τῆς Κυβερνήσεως, μέγα ἀγαθὸν ὑπὲρ τῆς Χώρας. Ἐπραγματοποίησε τὸ «θαῦμα» τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως. Καὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους, ὑψώθη ὁ αἶνος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς

Ἑνώσεως διὰ τὴν εὐτυχῆ αὐτὴν καὶ ἱστορικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Χώραν.

»Καὶ ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὴν ἐλευθέραν Πατρίδα, ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον της. Μὲ τὰς προγραμματικὰς κατευθύνσεις τῆς 18ης Ὀκτωβρίου, καθώρισε τοὺς σκοπούς της. Μαζὶ μὲ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν οἰκονομικῶν ἐρειπίων, ἔχει νὰ ἐκτελέση καὶ τὸν δεύτερον ἆθλον:

»Τὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν ἀνώμαλον περίοδον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως εἰς τὸ ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου, εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Νόμου, εἰς τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας.

»Συνεπεῖς πρὸς τὰς ἐπαγγελίας μας ἐκηρύξαμεν τὴν ἀποστράτευσιν τῆς Πολιτοφυλακῆς τοῦ ΕΑΜ, καθὼς καὶ τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων. Καὶ ἐκηρύξαμεν ἐπίσης τὴν ἐπιστράτευσιν τῆς κλάσεως τοῦ 1936, ὅπως ἀπαρτίση τὴν Ἐθνοφυλακήν, ἡ ὁποία νὰ ἀναλάβη τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ Νόμου. Αἱ κυβερνητικαὶ ἀποφάσεις, εἶχον ληφθῆ ὁμοφώνως. Καὶ δικαίως ἠλπίσαμεν, ὅτι, ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου, θὰ συνετελεῖτο ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους Δικαίου, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἐγγυητὴς τῶν ἐλευθεριῶν καὶ προστάτης τῆς ἀσφαλείας τοῦ λαοῦ.

»Καὶ ἀπροόπτως ἐπῆλθεν ἡ κρίσις. Διατί;

»Ποῖος ἔπταισεν;

»Ἡ εὐθύνη ἑνὸς ἐμφυλίου πολέμου, εἰς τὸν ὁποῖον μᾶς ὁδηγοῦν εἶναι τραγική. Καὶ τὸ Ἔθνος πρέπει νὰ γνωρίζη, ποῖος ἔπταισεν. Ἡ ἐπαγγελία τῆς ἀποστρατεύσεως τῶν ἀνταρτικῶν μας δυνάμεων περιέχεται εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν ἐξηρτήθη τότε ἀπὸ κανένα ὅρον. ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ ΕΤΕΘΗΣΑΝ ΟΡΟΙ. Ἐζητήθη, ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅπως τεθῆ ἐκτὸς ὑπηρεσίας, ὁλόκληρον τὸ Σῶμα τῆς Χωροφυλακῆς. Τοιαύτη ἐπαγγελία, δὲν περιείχετο εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικάς μας δηλώσεις. Εἰς τὰς δηλώσεις μας περιείχετο μόνον ἡ ἐπαγγελία τῆς αὐστηρᾶς ἐκκαθαρίσεως. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, διὰ νὰ ἀποδείξωμεν τὴν ἀπόλυτον καλήν μας πίστιν, διὰ νὰ ἐμπνεύσωμεν πλήρη ἐμπιστοσύνην χάριν τῆς παγιώσεως τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως, ἀπεδέχθημεν τὸν ὅρον. Μᾶς ἐζητήθη κατόπιν, ὅπως οἱ ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐτοποθετοῦντο εἰς τὴν προσωρινὴν Ἐθνοφυλακήν, τὴν συγκροτουμένην ἀπὸ τὴν κλάσιν τοῦ 1936, ἐγκρίνωνται ἀπὸ τοὺς Ὑπουργοὺς τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς.

»Εἰς τὰς παλαιὰς συμφωνίας μας, δὲν ὑπῆρχε τοιαύτη ὑποχρέωσις. Ὑπῆρχε μόνον ἡ ὑποχρέωσις, ὅπως ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος εἶνε πρόσωπα κοινῆς ἐμπιστοσύνης.

»Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, ἀπεδέχθημεν καὶ αὐτὸν τὸν ὅρον, χάριν τῆς παγιώσεως τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνότητος. Καὶ ὅταν κατὰ λάθος, λόγῳ τοῦ ἐπείγοντος, ἐστάλησαν ἀξιωματικοὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ὡς στελέχη τῆς Ἐθνοφυλακῆς, χωρὶς προηγουμένην ἔγκρισιν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ὄχι μόνον προέβημεν εἰς τὴν ἄμεσον ἀνάκλησίν των, ἀλλὰ ἀποφασίσαμεν ἀμέσως μεταβολὰς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν. Ἐδέχθημεν τὰς παραιτήσεις καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ καὶ τοῦ προσωπάρχου. Καὶ ἀναθέσαμεν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν εἰς τὸν στρατηγόν, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπρότεινον.

»Συνέχεια ἀξιώσεων.

»Ἀλλὰ μᾶς ἐζητήθη ἀκόμη μαζὶ μὲ τὴν ἀποστράτευσιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνά-

μεων καὶ ἡ διάλυσις τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου. Τοιοῦτος ὅρος δὲν περιέχεται εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικάς μας δηλώσεις.

»Ἀπηντήσαμεν, ὅτι ἀποτελοῦν τακτικὸν στρατόν. Καὶ ὅτι ἀκόμη ὁ πόλεμος συνεχίζεται καὶ αἱ δύο αὐταὶ στρατιωτικαί μας Μονάδες εἶνε αἱ μόναι, τὰς ὁποίας διαθέτομεν, μέχρι τῆς ὀργανώσεως τοῦ τακτικοῦ μας στρατοῦ, πρὸς συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν κοινὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα. Καὶ ἰδίως τοὺς ἀνεκοινώσαμεν, ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ γνώμη καὶ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου.

»Καὶ ἐν τούτοις, ἐπεδιώξαμεν πάλιν νὰ εὕρωμεν μίαν ἱκανοποιητικὴν λύσιν. Μᾶς ἐπροτάθη νὰ διατηρηθοῦν αἱ μονάδες τῶν ἀνταρτικῶν μας δυνάμεων. Καὶ μᾶς ἠξιώθη προσθέτως, ὅπως ἡ δύναμις τῆς Μονάδος τοῦ ΕΛΑΣ, εἶνε ἴση πρὸς τὸ σύνολον τῶν δυνάμεων τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τῆς μονάδος τοῦ ΕΔΕΣ. Καὶ ἀπεδέχθημεν καὶ αὐτὴν τὴν πρότασιν.

»Εἴχαμεν, κατόπιν τούτου, ἐλπίσει ὅτι τὰ ἐπίμαχα θέματα διηυθετήθησαν καὶ ὅτι θὰ ἐβαδίζαμεν ὁμαλῶς πρὸς τὸ μέλλον.

»Καὶ ὅμως, ἀπροόπτως ἐπῆλθεν ἡ κρίσις. Διατί;

»Τὴν 1ην Δεκεμβρίου, συμφώνως πρὸς τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν ὁλοκλήρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἔπρεπε ἡ Πολιτοφυλακὴ τοῦ ΕΑΜ νὰ παραδώσῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὸ νέον Σῶμα τῆς Ἐθνοφυλακῆς. Ἀλλὰ ἡ Πολιτοφυλακὴ ἠρνεῖτο νὰ παραδώσῃ. Καὶ τότε ἐκρίναμεν, ὅτι ἡ διαταγὴ τῆς παραδόσεως, ἔπρεπε νὰ ὑπογραφῆ ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Καὶ ἐθεωρήσαμεν τὴν συνυπογραφήν, θέμα ἐμπιστοσύνης. Ἀλλὰ οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, παρὰ τὴν ὁμόφωνον προηγουμένην ἀπόφασιν, δὲν ὑπέγραψαν.

»Καὶ ἐπῆλθεν ἡ κρίσις.

»Καὶ τώρα, ἐνώπιον τῆς συνειδήσεως τοῦ Ἔθνους, τίθεται τὸ ἐρώτημα: ΠΟΙΟΣ ΠΤΑΙΕΙ;

»Τὸ Ἔθνος γνωρίζει, ὅτι ἐξηντλήσαμεν ὅλας τὰς προσπαθείας μας διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνότητος. Ἐπροτιμήσαμεν νὰ ἐκτεθῶμεν εἰς σφοδρὰς ἐπικρίσεις διὰ τὴν ὑπέρμετρον ὑποχώρησίν μας εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐπτόησεν ἡ ἐπίκρισις, διότι ἀρχὴ τοῦ πολιτικοῦ βίου μας, δὲν εἶνε ἡ δημοτικότης ἀλλὰ τὸ χρέος.

»Παρεμείναμεν σταθεροὶ εἰς τὴν προσπάθειαν, διότι ἐγνωρίζαμεν ποία κατάρα διὰ τὸν τόπον θὰ ἦτο ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Καὶ σήμερον, ἔχομεν τὴν συνείδησιν ἤρεμον, ὅτι δὲν ἐπταίσαμεν. Ὁλόκληρος ἡ εὐθύνη τοῦ Ἔθνους βαρύνει τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς.

»Διότι ἐπανελήφθη, δυστυχῶς, ἡ περιπέτεια τοῦ Λιβάνου. Καὶ πάλιν, ἐπεκράτησαν οἱ ἀδιάλλακτοι. Φαίνεται ὅτι ἐδέχοντο νὰ ὑπάρχῃ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὅρον, ἡ ὁλικὴ δύναμις νὰ εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας των. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν ἔφθασαν αἱ προθεσμίαι τῆς ἀποστρατεύσεως, ἐξηγέρθησαν. Καὶ ἐπέβαλαν τὰς θελήσεις των. Καὶ ὁδηγοῦν τὴν χώραν, μὲ τὰ ἔνοπλα συλλαλητήρια, μὲ τὴν γενικὴν ἀπεργίαν, μὲ τὴν ἀνασύστασιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς ἐμφύλιον πόλεμον.

»Τοιουτοτρόπως, ἔγιναν ἔνοχοι. Εἰς μάτην κατηγοροῦν ἀπὸ χθὲς τὴν Κυβέρ-

νησιν, ὅτι προετοιμάζει τὸν Φασισμόν. Ὅτι ἀπειλεῖ τὰς λαϊκὰς ἐλευθερίας, ὅτι ἐστράφη πρὸς τὴν Ἀντίδρασιν.

»Ὁ Νόμος τῆς ἀνασυντάξεως τοῦ στρατοῦ μας, ἐψηφίσθη ὁμοφώνως ἀπὸ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Καὶ ὅταν ὁ στρατός μας ἀνασυντάσσεται, κατὰ τρόπον σύμφωνον καὶ μὲ τὴν γνώμην των, μὲ ποίαν ὑλικὴν δύναμιν ὁδηγοῦμεν εἰς τὸν Φασισμόν;

»Ὅλοι οἱ οἰκονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ νόμοι τῆς Κυβερνήσεως ἐπροτάθησαν ἀπὸ τοὺς ὑπουργοὺς τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ ἐψηφίσθησαν ὁμοφώνως ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Πῶς λοιπὸν ἐστράφημεν πρὸς τὴν Ἀντίδρασιν;

»ΟΧΙ. Ἡ Κυβέρνησις παραμένει σταθερὰ εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικὰς κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποτελοῦν παραχώρησιν πρὸς τὴν Ἄκραν Ἀριστεράν, ἀλλὰ πολιτικὴν πίστιν μας.

»Παραμένομεν πάντοτε θανάσιμοι ἐχθροὶ τοῦ Φασισμοῦ, πολέμιοι τῆς Ἀντιδράσεως, σημαιοφόροι τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

»Καὶ ἀπόδειξις παρέχεται, σήμερον ἀκόμη, εἰς τὴν διαμάχην τῆς Πολιτοφυλακῆς τοῦ ΕΑΜ καὶ τῆς Ἐθνοφυλακῆς τοῦ λαοῦ. Ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ ὑποστηρίζει τὴν Πολιτοφυλακήν, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς μίαν Ὀργάνωσιν.

»Ἡμεῖς ὑποστηρίζομεν τὴν Ἐθνοφυλακήν, ἡ ὁποία ἐνσαρκώνει τὴν ἰδέαν τοῦ λαοῦ. Κηρύττουν τὴν λαοκρατίαν μὲ λέξεις καὶ ἡμεῖς τὴν καθιστῶμεν πρᾶξιν.

»Ἰδοὺ οἱ ὑπεύθυνοι.

»Ἐν ὀνόματι τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους κατηγοροῦμεν τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ὅτι ὁδηγεῖ εἰς ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ θανάσιμον συμφορὰν τῆς πατρίδος.

»Ἀλλὰ συγχρόνως, θέλομεν νὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς τοὺς παλαιοὺς ὀπαδούς των. Ἀπευθυνόμεθα πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ ΕΛΑΣ, τῆς Πολιτοφυλακῆς, καθὼς καὶ πρὸς τὰ μέλη τοῦ ΕΑΜ διὰ νὰ τοὺς εἴπωμεν: «Ἐπαλαίσατε, κατὰ τὴν περίοδον τῆς λαϊκῆς ἀντιστάσεως ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ. Καὶ προσθέσατε ἐνδόξους τίτλους εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐθνικῶν μας ἀγώνων. Καὶ ἐπαλαίσατε ἐναντίον τοῦ Κράτους. Ἀλλὰ τὸ Κράτος τότε, ἦτο τῆς Κατοχῆς. Καὶ ὠφείλατε νὰ παλαίσετε.

»Σήμερον, καλεῖσθε ἐπίσης, ἀπὸ τοὺς παλαιούς σας ἡγέτας νὰ παλαίσετε ἐναντίον τοῦ Κράτους. Σήμερον ὅμως, εἶνε τὸ Κράτος τῆς Ἑλλάδος. Ἠμπορεῖτε νὰ τὸ πράξετε; Μὲ τὴν γενικὴν ἀπεργίαν βυθίζετε σήμερον εἰς δυστυχίαν τὸν λαόν μας. Καὶ μὲ τὴν στασιαστικὴν ἀνασύστασιν τοῦ ΕΛΑΣ ἐγκαινιάζετε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἀφήνει ἀνοικτὰ τὰ σύνορα εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος.

»ΝΕΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, εὐγενεῖς καὶ γενναῖοι ἀγωνισταὶ τῶν Ἐθνικῶν μας ἀγώνων, εἶνε δυνατὸν νὰ πλήξετε τὴν πατρίδα εἰς τὴν καρδίαν; Ἡ πατρὶς ἔχει ἐπιζήσει ἀπὸ τὰ πλήγματα καὶ τῶν τριῶν βαρβάρων κατακτητῶν. Νέοι τῆς Ἑλλάδος, μέλη τοῦ ΕΑΜ. Δὲν μπορεῖτε νὰ στρέψετε τὰ ὅπλα ἐναντίον τῆς πατρίδος. Κατὰ τὸ στάδιον τῆς δουλείας, ἡ φωνὴ τῆς Ὀργανώσεως ἦτο συγχρόνως καὶ φωνὴ τῆς πατρίδος. Καὶ ὠφείλατε νὰ ὑπακούετε. Σήμερον, δυστυχῶς, ἄλλη εἶνε ἡ φωνὴ τῆς Ὀργανώσεως καὶ ἄλλη ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος.

»Ὀφείλετε νὰ ὑπακούσετε εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ Κυβέρνησις γνωρίζει, ὅτι ἔχει εἰς τὸ πλευρόν της, τὴν μεγίστην πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τοὺς ἐκπροσώπους ἐνταῦθα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας διὰ τὴν ἀμέριστον αὐτῶν συμπαράστασιν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Ἀλλὰ θέλομεν εἰς τὸ πλευρόν μας ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Διότι ἀγωνιζόμεθα διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡνωμένοι, ὀφείλομεν νὰ ὑπερνικήσωμεν τὴν θανάσιμον κρίσιν, νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν Νόμον καὶ νὰ βαδίσωμεν πάλιν ἀποφασιστικοὶ πρὸς τὸ μέλλον.

»Μὲ τὴν βοήθειαν ὅλων τῶν τέκνων της, καθὼς καὶ τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας, ἡ πατρὶς θὰ ἐπανεύρῃ τὸν δρόμον της.

ΖΗΤΩ Η ΑΙΩΝΙΑ ΕΛΛΑΣ».

Ἡ Ταξιαρχία ἐξαντλήσασα ὅλα τὰ μέσα ἀψόγου συμπεριφορᾶς εἶχε πλέον ἀπὸ τῆς ἀμυντικῆς στάσεως περάσει εἰς τὴν ἐπίθεσίν της. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 7712) 2-12-44 διαταγὴ τῆς Ταξιαρχίας ἀποδεικνύει τὴν κατεύθυνσίν της. Ἀλλὰ καὶ ἡ προκήρυξις τῆς ἄλλης ἡμέρας, τῆς 3ης Δεκεμβρίου, πρὸς τοὺς κομμουνιστὰς ποὺ παρατίθεται εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην, δείχνει τὴν σταθερὰν θέλησίν της.

Ἀλλὰ συγχρόνως, ἡ Ταξιαρχία στὰς 6-12-44 ἀπηύθυνε στὸν Ἄγγλο ταξίαρχο Ἀκράϊτ, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ὑπήγετο, μία ἀναφορὰ εἰς τὴν ὁποίαν ἐτόνιζεν, ὅτι δὲν εἶνε καιρὸς γιὰ τυπικοὺς δισταγμούς, δηλαδὴ διὰ τὴν συνέχειαν τῶν περιοριστικῶν μέτρων ποὺ ἐπεβλήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Καὶ ἐτονίζετο: Ὑπάρχουσι στὴ διάθεσί μας 1500 εὔζωνοι καὶ 500 χωροφύλακες ἐθελονταί, ὅταν ἔχετε νὰ τοὺς ὁπλίσετε. Τὸ σφάλμα τους εἶνε ὅτι ἦσαν ἀντικομμουνισταί. Εἶνε συνεπῶς, προτέρημα. Καὶ κατέληγε μὲ τὴν αἴτησι ὅπλων γιὰ νὰ ὁπλισθοῦν. Δυστυχῶς, δὲν εἰσηκούσθη.

Μὲ ἄλλη ἀναφορὰ ἡ Ταξιαρχία ζητοῦσε τὰ μέσα νὰ διεξαγάγῃ ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν φωληὰν τῶν κομμουνιστῶν, τὴν Καισαριανήν.

Αἱ πληροφορίαι μας, ἔδωκαν στὶς 7 Δεκεμβρίου, ὅτι ἰσχυραὶ δυνάμεις τῶν κομμουνιστῶν συνεκεντρώθησαν στὸ νοσοκομεῖον «Σωτηρία» καὶ τὴν μονὴν Ἀστέρι - Ὑμηττοῦ, γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς Ταξιαρχίας.

Εἴπαμε ἤδη, ὅτι ἡ Ταξιαρχία ἐστερεῖτο τοῦ πυροβολικοῦ της — τοῦ βαρέος ὁπλισμοῦ της — γι' αὐτὸ σταμάτησε τὴν προχώρησιν τοῦ 2ου καὶ 3ου τάγματος πρὸς ἐκκαθάρισιν τοῦ Παγκρατίου — Καισαριανῆς καὶ ἔστρεψε τὴν προσοχήν της στὴ νέα ἀπειλή. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ αἱ ἐπιχειρήσεις διεξήχθησαν μὲ τὸν 2ον Λόχον τοῦ 1ου τάγματος καὶ μὲ τὸ 6ον τάγμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς μονῆς Ἀστερίου καὶ τοῦ νοσοκομείου «Σωτηρία», ἀπὸ ὅπου μᾶς ἐπετέθησαν δύο τάγματα τῶν κομμουνιστῶν, τὸ 111)43 καὶ ἓν τάγμα τοῦ 34ου Συντάγματος.

Μᾶς ἐβοήθησαν οἱ Ἄγγλοι μὲ τρία ἅρματα.

Οἱ κομμουνισταὶ μᾶς ἐπετέθησαν εἰς τὸ Ἀλεποβούνι καὶ εἰς τὸ ἄλσος Συγγροῦ.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συγκρούσεων, ἦτο ἡ κατάληψις τοῦ νοσοκομείου Συγγροῦ μέχρι τοῦ ρεύματος Καισαριανῆς.

Τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἔφθασαν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν τὰ κάριερς τοῦ 1ου τάγματος καὶ ἐτέθησαν εἰς τὴν

διάθεσιν τῆς Ταξιαρχίας οἱ 500 χωροφύλακες ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ συνταγματάρχου Χαρ. Δουκάκη, στρατωνισθέντες εἰς τὸ Σχολεῖον Χωροφυλακῆς καὶ τοὺς στρατῶνες Ἱππικοῦ καὶ Ὀρειβατικοῦ Πυροβολικοῦ. Τοὺς ἐδόθη διαταγὴ νὰ ὀργανώσουν τὴν ἄμυναν τῶν κτιρίων καὶ νὰ καλύψουν τὴν διάταξιν τῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ Β. καὶ ΒΑ.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐστάλη μὲ τὸν ἀριθμὸ 484)7-12-44 μία ἀναφορὰ στὸν Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως, μὲ τὴν ὁποίαν ὑπεβάλλετο ἡ ἀνάγκη, κατόπιν καὶ τοῦ νέου ἀγῶνος καὶ τῶν νέων θυμάτων (3 ἀξιωματικοί, 4 στρατιῶται νεκροὶ) ὅπως κοινοποιήση τὰς ἀποφάσεις προαγωγῆς τῶν νεκρῶν, ὡς εἶχε δώσει ὑπόσχεσιν.

Τὴν 8ην Δεκεμβρίου στὰς 06.30΄ τὸ πρωΐ, τὸ 2ον τάγμα τῆς Ταξιαρχίας ἐδέχθη ἐπίθεσιν ἀπὸ τὰ πλευρὰ καὶ τὰ νῶτα ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς «Ἐφορείας Ὑλικοῦ Πολέμου», ἀπὸ τὸ 2ον τάγμα τοῦ 6ου Συντάγματος τῶν κομμουνιστῶν, τὸ ὁποῖον, κατὰ περίεργον τῆς μοίρας ἀπόφασιν, διοικοῦσε ὁ ταγματάρχης Πεζικοῦ Βαζαῖος, καλὸς ἀξιωματικὸς στὴν Ἀλβανίαν, τὸν ὁποῖον ὅμως ἔσωσα ἀπὸ ἀφανισμὸ καὶ τὸν δέχθηκα στὸ Σύνταγμά μου, ὅταν τὸν ἔδιωξαν ἀδίκως ἀπὸ τὸ 6ον Σύνταγμα τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας ὡς ὑπεύθυνον καὶ αὐτὸν γιὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Σκουτάρας.

Τώρα ἀπέδιδε τὴν εὐγνωμοσύνη καὶ πρὸς ἐμένα καὶ δὲν εἶχε κανένα δισταγμὸ νὰ διοικῆ Σύνταγμα, ποὔφερε ἐγκληματικά, τὸ τιμημένο ὄνομα ἑνὸς ἀπὸ τὰ πιὸ ἡρωϊκὰ Συντάγματα τοῦ στρατοῦ μας, τοῦ 6ου Πεζικοῦ. Οἱ κομμουνισταὶ ἐχρησιμοποίησαν τὴν ὑπόνομον τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ ἔφθασαν εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ τάγματος. Ἔπειτα ἀπὸ ἕνα ἀγῶνα μὲ χειροβομβίδας, χάρις στὰς προσπαθείας ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, ἡ ἐπίθεσις ἀπεκρούσθη καὶ κατόπιν ἀντεπιθέσεως τῶν τμημάτων τῆς Ταξιαρχίας, τὴν 10.45 ὥραν, οἱ κομμουνισταὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ τὸ 2ον τάγμα ὡλοκλήρωσε τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιοχῆς ἀπὸ Ἐφορείας Ὑλικοῦ Πολέμου μέχρι καὶ τοῦ Ἀρεταιείου καὶ Προσφυγικοῦ Νοσοκομείων, τὰ ὁποῖα κατέλαβε, καὶ οὕτω ἐξησφάλισε ἀπὸ ἀνατολῶν τοὺς στρατῶνας τοῦ 1ου Συντάγματος, ὅπου εὑρίσκετο ἡ 23η τεθωρακισμένη Ἀγγλικὴ Ταξιαρχία.

Ταυτοχρόνως, ἀπὸ τῆς 9.30 ὥρας ὁ 3ος λόχος τοῦ 1ου τάγματος, βοηθούμενος ἀπὸ τρία Ἀγγλικὰ ἅρματα προέβη εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιοχῆς τοῦ Θῶν καὶ κατέλαβε τὰ κτίρια ἐπὶ τῆς ΝΑ γωνίας Ἀλεξάνδρας — Κηφισσίας, διότι εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς ἐβάλλετο ἡ ὁδὸς ἀνεφοδιασμοῦ τῆς Ταξιαρχίας, ἡ ὁποία διήρχετο ἐκ τοῦ Νοσοκομείου τῶν Παίδων.

Παντοῦ ἡ Ταξιαρχία συνελάμβανε αἰχμαλώτους, οἱ ὁποῖοι ἐνεκλείοντο εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως καὶ ἐκεῖθεν μετεφέροντο ὑπὸ τῶν Ἄγγλων σὲ στρατόπεδα τῆς Αἰγύπτου.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ὥραν, ἀπὸ 9.30 πρωΐ, δύο διμοιρίαι τοῦ 6ου τάγματος μὲ τρία ἅρματα, ἐνήργησαν καὶ κατέλαβον κατόπιν ἀγῶνος τὸ ἀπόγευμα, τὴν 14.30 ὥραν, τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἐπειδὴ ἀπ' ἐκεῖ οἱ συμμορῖται ἔβαλλον μὲ πυροβόλα κατὰ τοῦ Σχολείου Χωροφυλακῆς.

Ἀφοῦ ἐξεκαθάρισαν τὸ νοσοκομεῖον, τὸ παρέδωσαν πρὸς ἐξασφάλισιν σὲ τμῆμα χωροφυλακῆς,, δυνάμεως ἐξ ἑνὸς ἀξιωματικοῦ καὶ 70 χωροφυλάκων. Μὲ αὐτὲς τὶς ἐνέργειες ἡ Ταξιαρχία εὐρύνει διαρκῶς τὴν κατεχομένην ζώνην της καὶ διασπᾷ τὸν ἐπιδιωκόμενον ὑπὸ τῶν Ἐλασιτῶν κλοιὸν κατὰ τῶν στρατώνων τῆς Τα-

ξιαρχίας, περιορίζουσα καὶ τὰς βολὰς τῶν αὐτομάτων ὅπλων ἐναντίον των.

Παρ' ὅλα ταῦτα, οἱ στρατιῶτες βάλλονται ὑπὸ αὐτομάτων ὅπλων καὶ ὅλμων καὶ προξενοῦνται ἀπώλειαι σὲ ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας. Τὴν ἄμυναν τῶν στρατώνων ἔχει ἀναλάβει τὸ ΙΙΙ Σύνταγμα Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ πυροβόλα δὲν εἶχον ἔλθει ἀκόμη ἀπὸ τὴν 'Ιταλίαν.

Μόλις ἤρχισε ὁ ἀγὼν τῶν 'Αθηνῶν, ἔπειτα ἀπὸ μία δραματικὴ συζήτησι στὸ δωμάτιο τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως (Ξενοδοχεῖον «Μ. Βρεταννίας»), ὁ ὁποῖος κατὰ φυσικὴν συνέπειαν εὑρίσκετο εἰς ἀπόγνωσιν διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, παρουσίᾳ τοῦ προσωπάρχου Σπαῆ, τοῦ ἀειμνήστου Λιώση καὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Κατσώτα, ἐτέθη ζήτημα τοποθετήσεως ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν.

Οἱ Διοικηταὶ Μονάδων τῆς Ταξιαρχίας ἐζήτουν νὰ ἀνατεθῆ σὲ μένα τὸ Ὑπουργεῖον, πρᾶγμα ποὺ ἦτο εὐκολώτερον τότε νὰ ἐπιτευχθῆ.

Δὲν τὸ δέχθηκα. Μὲ ρώτησε ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἂν εἶχα ἀντίρρησιν γιὰ τὸν ὑποστράτηγον Σπαῆ. Δὲν ἔφερα καμμίαν ἀντίρρησιν. Αὐτὸς τὸ ἐπεδίωκε συνεχῶς, γιατὶ ὅταν πηγαίναμε στὸν Πρόεδρο, μοῦ ζήτησε νὰ ὑποστηρίξω τὴν ὑποψηφιότητά του. Γιὰ μένα ἦτο ἀδιάφορον, ποῖος τότε θὰ παρίστανε τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ δὲν τοὔδωκα καμμίαν ἀπάντησιν.

'Εν τῷ μεταξὺ ἐγένετο ἡ πρόσκλησις καὶ ἡ συγκέντρωσις στὰ Παλαιὰ 'Ανάκτορα ἐφέδρων, στοὺς ὁποίους ἐδόθη τὸ ὄνομα «'Εθνοφύλακες».

Τέτοια προσπάθεια ἐκτὸς τῶν 'Αθηνῶν, ὅπου στὰ τάγματα ἐτοποθετήθησαν ἀξιωματικοί, τῇ εἰσηγήσει τοῦ συνταγματάρχου τότε Γεωργούλη, ἀπέτυχε. Τὰ τάγματα δὲν ἀντέστησαν στὶς ἐπιθέσεις ἀπὸ μέσα καὶ ἀπὸ ἔξω τῶν 'Ελασιτῶν, καὶ διελύθησαν. Ὅλος ὁ ὁπλισμὸς πέρασε στὰ χέρια των.

'Ο κ. Γεωργούλης τότε, εἶχε μία ἔμμονο ἰδέα περὶ συνεργασίας ἢ συνεννοήσεως μὲ τὸ ΕΑΜ, πρᾶγμα ποὺ ἐτόνισεν εἰς τὸν στρατηγὸ Σπηλιωτόπουλο, Στρατιωτικὸν Διοικητήν, ὅταν τὸν κάλεσε νὰ ἀναλάβη ὑπηρεσίαν.

Στὶς 9 τοῦ Δεκεμβρίου, οἱ κομμουνισταὶ ἔβαλλον μὲ λύσσαν κατὰ τῶν στρατώνων τῆς Ταξιαρχίας καὶ μὲ ὅλμους καὶ μὲ πυροβόλα τῶν 37. Τὰ σφοδρότερα πυρὰ προήρχοντο ἀπὸ τὸ συγκρότημα τοῦ νοσοκομείου «Σωτηρία». Ὡς ἦτο φυσικόν, ὅλη ἡ λύσσα τῶν 'Ελασιτῶν ἐστρέφετο κατὰ τῆς Ταξιαρχίας.

'Απὸ τῆς πλευρᾶς τῆς δικῆς μας διεχέετο ἡ ἐντύπωσις, ὅτι «δὲν μᾶς ἀκοῦν οἱ Ἄγγλοι» καὶ οὕτω ἀπεφεύγετο ἢ ἐξουδετεροῦτο κάθε ἐπιβαλλομένη ἐνέργεια.

'Η Ταξιαρχία διὰ νὰ ἀντιδράση σ' αὐτὴ τὴν ὕποπτο καὶ ἐπικίνδυνο ἐντύπωσι, ὑπέβαλε ὅπως τὴν εἴδατε πάρα πάνω διὰ τοῦ ὑπουργοῦ κ. Σπαῆ στὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο τὴν ὑπ' ἀριθ. Ε. 1297)9-12-44 ἀναφοράν.

Στὶς 10 τοῦ Δεκεμβρίου, ἡ Ταξιαρχία εἶχε μίαν ἐνίσχυσιν. Τὸ 6ον τάγμα της ἐνισχύθη ἐκ 12 ἀξιωματικῶν καὶ 320 ὁπλιτῶν ἐκ τῶν ἐπιστρατευομένων 'Εθνοφυλάκων.

Συγχρόνως, διετέθησαν, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἄγγλου 'Αρχιστρατήγου, τὰ πρῶτα νεοσυσταθέντα τάγματα 'Εθνοφυλακῆς, τὸ 141ον ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Καριοφυλάκην Γεώργ. καὶ τὸ 142ον ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Δημ. 'Ιατρίδην, μὲ ἐντολὴν νὰ μὴ διατίθενται εἰς ἐπιθετικὰς ἐπιχειρήσεις. Γι' αὐτό, διε-

τέθησαν διὰ τὴν ἄμυναν τῶν στρατώνων Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ, Νοσοκομείου Παίδων, Νοσοκομείου «Ἕλενας» καὶ Κρατικοῦ Νοσοκομείου. Ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ 142ου τάγματος Ἐθνοφυλακῆς ἦσαν στελέχη τῆς Ὀργανώσεως τοῦ θρυλικοῦ Γρίβα, τὰ ὁποῖα κατόπιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ φασιστικοῦ ζυγοῦ, ἀπέστειλεν ἵνα καταταγῶσι εἰς τὰς νέας Ἐθνικὰς ἐνόπλους δυνάμεις. Τὸ αὐτὸ τάγμα, ἀργότερον, ἐνισχύθη ὑπὸ 6 ἀξιωματικῶν καὶ 80 περίπου χωροφυλάκων, συμπτυχθέντων μετὰ πολύωρον ἡρωϊκὴν μάχην εἰς τὰ κτίρια τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας Ἀθηνῶν. Εἰς ταῦτα ἐκοινοποιεῖτο ἡ 7893)10-12-44 διαταγὴ «καλοσωρίσματος» τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἐτονίζοντο αἱ κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι κατέληγον: «Σύνθημα: Ἑλλάς», «Παρασύνθημα: Ὀπίσω, ποτέ». Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἡ Ταξιαρχία ἐκοινοποιοῦσε μία προκήρυξι στοὺς Ἐλασίτας πρὸς διάψευσιν τῆς προπαγάνδας των, ὅτι κακοποιοῦνται οἱ συλλαμβανόμενοι.

Τὴν παραθέτω κατωτέρω, γιατὶ εἶνε χαρακτηριστικὸν, ὅτι ὁ δολοφόνος τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ὑπιλάρχου Ζαφείρη (καὶ ἄλλοι δολοφόνοι γνωστοί) ὑπηρετοῦντος στὴν Ταξιαρχία, ὁ συλληφθεὶς Ἐλασίτης ὑπολοχαγὸς Τούτουνας, ποὺ ἦτο φυσικὸν νὰ μὴ διαφύγῃ τὴν ἐκδίκησιν ἑνὸς ἀδελφοῦ, ἐνοσηλεύετο εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ταξιαρχίας, χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε. Εἶνε τοῦτο ἀπόδειξις τοῦ ὑψηλοῦ φρονήματος τῆς Ταξιαρχίας.

«ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙ

Ἀπάντησις εἰς κακοηθείας

Διαδίδεται ἡ ἄτιμος συκοφαντία, ὅτι ἡ Ταξιαρχία δὲν συμπεριφέρεται καλῶς εἰς τοὺς αἰχμαλώτους καὶ λόγῳ τούτου δὲν θέλουν νὰ παραδοθοῦν πολλοί, καίτοι βλέπουν ποὺ μᾶς ἔφερε ὁ Διεθνισμὸς καὶ ἡ ὑποταγὴ μερικῶν εἰς τοὺς Γερμανοὺς καὶ Βουλγάρους, ὧν πολλοὺς συνελάβομεν.

Δηλῶ ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς τιμῆς μου, λόγῳ τιμῆς τοῦ συνόλου τῆς Ταξιαρχίας, ὅτι ἅπαντα τ' ἀνωτέρω εἶνε κακοήθεις ἀτιμίαι, συνέχεια, ἄλλως τε, καὶ τῶν προηγουμένων. Ἐπ' αὐτοῦ δέχομαι καὶ τὴν πλέον αὐστηρὰν ἀπὸ οἱονδήποτε ἐξέτασιν.

Ἡ Ταξιαρχία ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἕλληνας καὶ ὄχι δολοφόνους. Εἰς τοὺς κόλπους της περιλαμβάνει μόνον Ἕλληνας πάσης ἰδεολογίας. Ἡ Ταξιαρχία ἔχει μόνον ἕνα σύνθημα, τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὴν πολιτικήν. Ἀπόδειξις τούτου εἶνε ὁ διοικητὴς τάγματος Γεωργιάδης, ὅστις συλληφθεὶς βάλλων, οὔτε κἂν ἐκακοποιήθη καὶ εἶνε σῶος.

Ὁ ὑπολοχαγὸς Τούτουνας, δολοφόνος τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ὑπιλάρχου Ζαφείρη, ὑπηρετοῦντος ἤδη ἐν τῇ Ταξιαρχίᾳ, οὐ μόνον δὲν ἐκακοποιήθη, ἀλλὰ ὡς τραυματίας περιθάλπεται εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ταξιαρχίας. Ὁ μετ' αὐτοῦ συλληφθεὶς πολιτικὸς καθοδηγητὴς καὶ γνωστὸς ὡς ἐκτελεστὴς καὶ ὑπεύθυνος ἀπείρων φόνων Σόλλας, εἶνε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ αὐτὸ νοσοκομεῖον.

Ὅστις θέλει νὰ πεισθῇ, δύναται νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ.

Ἡ Ταξιαρχία δὲν εἶνε οὔτε Ταξιαρχία τιμωρῶν, ἀλλ' οὔτε κἂν δικαστῶν.

Εἶνε μόνον Ταξιαρχία Ἑλλήνων στρατιωτῶν. Προΐστανται ταύτης συνταγματάρχαι καὶ διοικηταὶ μονάδων, ὅλοι ἀπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας μέχρι

τοῦ τελευταίου ἀνθυπολοχαγοῦ, ὑπηρέται καὶ ἐκτελεσταὶ τῆς λαϊκῆς θελήσεως καὶ τοῦ πόθου τῶν Ἑλληνίδων ἡρωΐδων, λόγος δι' ὃν μετέβη καὶ ἐξήγνισε τὴν Ἑλλάδα, πολεμήσασα τὸν Φασισμὸ καὶ τὸν Χιτλερισμό.

Ἐκτελέσατε τὴν διαταγὴν διὰ τὴν κατάθεσιν τῶν ὅπλων.

Προσέχετε τὴν εὐθύνην σας.

Πρέπει νὰ ἑνώσωμε τὰς δυνάμεις μας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν Γερμανῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐχθρῶν μας.

Ὁ καιρὸς ἐπείγει. Θὰ εἴμεθα ἀπόντες καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν ἀγῶνα καὶ τότε πολλὲς φορὲς θὰ συντριβῆτε ἠθικῶς καὶ θὰ μετανοήσητε διὰ τὴν ἀπουσίαν μας, ἀλλὰ θὰ εἶνε ἀργά.

Ἡμεῖς οἱ διοικηταὶ τῆς Ταξιαρχίας δὲν εἴπαμε ποτὲ ψέμματα, καὶ οὐδέποτε ὑπηρετήσαμε κόμμα.

Εἴμεθα μόνον Ἕλληνες.

Θὰ μᾶς εὕρητε σὲ κάθε πόλεμον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ποτὲ ὑπὲρ κόμματος.

Εἶνε καιρὸς νὰ συνετισθῆτε.

Πρὸς Θεοῦ καταστρεφόμεθα.

Οὔτε, ἄλλως τε, πρόκειται νὰ ἐπιτύχετε.

10 Δεκεμβρίου 1944

Ἡ

ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ».

Ἡ λύσσα ὅμως τῶν κομμουνιστῶν ἀπέβλεπε εἰς τὴν διάλυσιν τῆς Ταξιαρχίας, διότι ἀντελαμβάνοντο τὸ τεράστιον κέρδος των ἐκ τῆς διαλύσεώς της.

Δύο τάγματά των τὸ 1)16 καὶ τὸ 2)34 ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ 3ου τάγματος γιὰ νὰ καταλάβουν τὸ ὕψωμα Ἀλεποβοῦνι στὶς 04.30 τὸ πρωί. Ἄλλα τμήματά των ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ νεκροταφείου Ζωγράφου.

Τὸ Ἀλεποβοῦνι κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἐλασιτῶν, ἀρχικῶς, καὶ ἡτοίμασαν διὰ τοῦ 5ου λόχου των τοῦ τάγματος Καισαριανῆς, τὴν κατάληψιν τοῦ ἄλσους Συγγροῦ, ἀναθαρρήσαντες ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν στὸ Ἀλεποβοῦνι. Ἀλλὰ μόλις ἐξημέρωσε, τμήματα τῆς Ταξιαρχίας, ἐπετέθησαν τῇ βοηθείᾳ καὶ κάριερς, ἀνέτρεψαν παντοῦ τὸν ἐχθρὸν καὶ τὰ ὑπέρτερα εἰς δύναμιν τμήματά του καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ συμπτυχθῇ μὲ μεγάλας ἀπωλείας.

Στὸ συγκρότημα τῆς «Σωτηρίας» οἱ Ἐλασῖται εἶχον συγκεντρώσει, βοηθούμενοι καὶ ἀπὸ βαθμοφόρους Γερμανούς, δύο τάγματα, τὰ 111)42 καὶ 11)34 μὲ σκοπὸν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς Ταξιαρχίας, βοηθούμενοι ἀπὸ ὄλμους καὶ πολυβόλα. Ἡ πρόθεσις ἦτο καταφανής: ἐξάντλησις τῆς Ταξιαρχίας μὲ διαρκεῖς ἐπιθέσεις ἀπὸ ὅλας τὰς κατευθύνσεις.

Ἡ Ταξιαρχία γιὰ νὰ προλάβη τὴν ἐνέργειαν ταύτην, διέταξε τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ συγκροτήματος «Σωτηρία» μὲ τμήματα τοῦ 1ου τάγματος (3ου λόχου Σπηλιωτοπούλου, μὲ 3 ἅρματα καὶ 5 κάριερς, ὑπὸ τὸν γενναῖον λοχαγὸν Κορίνναν Ἀνασ. καὶ 31 τεθωρακισμένα αὐτοκίνητα) καὶ μὲ διλοχίαν Ἐθνοφυλακῆς, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Σμπῶκον Ἐμ. τοῦ 1ου)141 τάγματος, γιὰ νὰ διατηρῇ τὰ ἐκκαθαριζόμενα.

Τὴν ἐπιχείρησιν ἀνέθεσε στὸν πεπειραμένον καὶ γενναῖον ταγματάρχην Σῖμον Δουκάκην, ὑποδιοικητὴν 1ου τάγματος. Κατὰ διαβολικὴν σύμπτωσιν, ἀπέναντί του στὴ «Σωτηρία» διοικητὴς ἦτο ὁ Ἐλασίτης μαθητής του, ἀπὸ τοὺς πιὸ φανατισμένους, Γεωργιάδης. Ἡ ἐπιχείρησις ἄρχισε ἀπὸ τὰς 7.30΄ καὶ διήρκεσε μέχρι τῆς 18ης ὥρας. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπερήσπισαν τὴν «Σωτηρία» κτίριον πρὸς κτίριον. Οἱ ἀσθενεῖς συνεκεντρώθησαν σὲ ἕνα θάλαμο διὰ νὰ ἀποφύγουν τὰς ἀπωλείας των.

Ἀπὸ τὰ Ἐλασίτικα τάγματα ἐλάχιστοι διεσώθησαν. Χάρις στὴν ἀριστοτεχνικὴ ἐνέργεια τοῦ Δουκάκη, 15 ἀξιωματικοὶ καὶ 300 Ἐλασῖται συνελήφθησαν καὶ αὐτὸς ὁ Γεωργιάδης, ἐξαντλήσας τὰ πυρομαχικά του. Δυστυχῶς, τοῦ ἐφείσθησαν τὴν ζωὴν καὶ τὸν εὑρήκαμε ἀργότερα στὸ συμμοριακὸ ἀγῶνα, ὡς διοικητὴ συμμοριακῆς Ταξιαρχίας.

Τὰ τμήματα τῆς Ταξιαρχίας ἔδειξαν ὅλην τὴν πεῖραν των τοῦ ἀγῶνος ἐντὸς οἰκημάτων, τὴν ἀποκτηθεῖσαν στὴν Ἰταλίαν.

Αἱ προϋποθέσεις τοῦ ἐχθροῦ ἀνετράπησαν. Τὸ ἠθικόν των ἐκλονίσθη. Αἱ ἀπώλειαί μας ἦσαν δυστυχῶς 1 ἀξιωματικὸς καὶ 8 στρατιῶται, νεκροί.

Τὴν ἀγωνίαν τῆς μάχης αὐτῆς τὴν ὑπέστη, κατὰ φοβερὸν τρόπον, καὶ ἡ σύζυγος τοῦ διοικητοῦ ποὺ ἦλθε τὸ πρωῒ γιὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἄνδρα της καὶ περίμενε ὅλη τὴν ἡμέρα μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια τὸ ἀποτέλεσμα, μὲ τὶς διάφορες διαδόσεις.

Μὲ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ νικητοῦ συζύγου της ἀπεζημιώθη.

Τὴν ἰδίαν ἡμέρα κατελήφθη καὶ τὸ Σχολεῖον Γυμναστικῆς καὶ ἐβελτιώθη ἡ κατάστασις ἀμύνης τῆς Ταξιαρχίας.

Εἶνε φανερόν, ὅτι τὴν τρομερὰν ἀπειλὴν ἀντιμετώπιζον ἐλάχισται Ἀγγλικαὶ δυνάμεις καὶ ἡ μοναδικὴ μονάς, ἡ ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία, αἱ ὁποῖαι ἐπάλαισαν ἐπὶ 40 ἡμέρας κατὰ ἀφαντάστως ὑπερτέρων δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν ἐπίσημον Ἀγγλικὴν ἔκθεσιν ὑπερέβαιναν τὰς 27.000 καὶ ἦσαν ὡπλισμένοι μὲ ἀρτιώτατον Ἰταλικὸν καὶ Γερμανικὸν ὁπλισμόν.

Κυκλωμένη ἡ Ταξιαρχία καὶ στερουμένη τοῦ συνόλου τῶν ὅπλων ὑποστηρίξεως (σύνολον πυροβολικοῦ της, 24 πυροβόλα, σύνολον ὅλμων της, σύνολον τεθωρακισμένων εὑρίσκοντο εἰς Ἰταλίαν) ἀντέτασσε εἰς τὴν λύσσαν τῶν κομμουνιστῶν τὴν ἀπόλυτον θέλησιν ὁπλιτῶν καὶ ἀξιωματικῶν καὶ τὴν πίστιν των εἰς τὸ σύνθημα τῆς Ταξιαρχίας: «Ἑλλὰς καὶ τὸ παρασύνθημα ποτὲ πίσω», καὶ τὴν ἀκλόνητον ἀλληλοεμπιστοσύνην των. Ἡ ἀντοχή των ὑπῆρξε μοναδική, ἐγγίζουσα τὰ ὅρια τοῦ ἀπιστεύτου.

Στὴ μάχη τῶν Ἀθηνῶν ἔπαιξε πρωταρχικὸν νικηφόρον ρόλον.

2) 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, Η ΚΡΙΣΙΜΟΣ ΗΜΕΡΑ

Τόσον οἱ σύμμαχοί μας, ὅσον καὶ ἡ ΙΙΙ Ταξιαρχία ἐδοκίμασαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Δεκεμβρίου καταστάσεις ἐξαιρετικὰ ἐπικινδύνους καὶ εὑρέθησαν εἰς

δυσκολωτάτην θέσιν, μειονεκτοῦντες καταφανῶς ἔναντι τῶν, κατὰ πολὺ ὑπερτέρων, κομμουνιστικῶν δυνάμεων, τροφοδοτουμένων διὰ συνεχῶν ἐνισχύσεων.

Αἱ ἀπώλειαι ἐκ τῶν συνεχῶν μαχῶν ὑπῆρξαν ὀδυνηραὶ καὶ ἐτέθη ὑπὸ σκέψιν ἡ ἀπόφασις ἀποχωρήσεως τῶν 'Αγγλικῶν δυνάμεων (καὶ τῶν ὑπὸ τὰς διαταγάς των 'Ελληνικῶν) ἀπ' 'Αθηνῶν, πρὸ τῆς ἀπειλῆς αἰχμαλωσίας των ἢ ἐκμηδενισμοῦ.

Οἱ Ἄγγλοι εἶχον δοκιμασθῆ σκληρῶς, ὅπως ἀποδεικνύει μετὰ ὀδυνηρᾶς χαρακτηριστικότητος τὸ νεκροταφεῖον Φαλήρου.

'Ο ἐφοδιασμὸς καθίστατο δύσκολος. 'Ενίσχυσις δὲν ἀνεμένετο, διότι διεξήγοντο ἀκόμη ἐπιχειρήσεις εἰς 'Ιταλίαν καὶ εἰς τὸ Δυτικὸν Μέτωπον οἱ Γερμανοὶ ἀνθίσταντο μετὰ πείσματος.

Πυκναὶ φάλαγγες κομμουνιστῶν ἐσημειώθησαν ὑπὸ τῆς 'Αγγλικῆς ἀεροπορίας, κινούμεναι νυχθημερὸν ἀπὸ τῆς περιοχῆς Κορίνθου — Λαμίας καὶ Θηβῶν πρὸς 'Αθήνας.

'Η δική μας ἀεροπορία, δυστυχῶς δὲν ἐπενέβαινε. Ἦτο οὐδετέρα!!!

Αἱ 'Αγγλο-'Εθνικαὶ δυνάμεις, συγκριτικῶς ἐλάχιστοι.

Λόγῳ τῆς δραματικῆς καὶ αὐτόχρημα τραγικῆς καταστάσεως, οἱ Ἄγγλοι ἔλαβαν τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐκκενώσουν τὰς 'Αθήνας καὶ νὰ συμπτυχθῶσι ὁμοῦ μετὰ τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας εἰς περιοχὰς τοῦ Δέλτα τοῦ Φαλήρου καὶ τοῦ ἀεροδρομίου Χασανίου, ὅπου τῇ βοηθείᾳ τοῦ στόλου, θὰ ἀντιμετώπιζον τὰς ἐχθρικὰς ἐπιθέσεις καὶ ἐὰν ἡ κατάστασις ἐξειλίσσετο ἀπελπιστικῶς, νὰ ἦτο εὔκολος ἡ ἐπιβίβασις.

α) Η ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΥΣΚΕΨΙΣ ΠΕΡΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΕΩΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΑΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

Τὴν 22.30 ὥραν τῆς 11 Δεκεμβρίου ἐκλήθην ἐπειγόντως εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς 23ης Ταξιαρχίας στὰ 'Ηλύσια, προκειμένου νὰ λάβω γνῶσιν μιᾶς ἐξαιρετικῶς ἐπειγούσης διαταγῆς τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ.

Εἰς τὴν σύσκεψιν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν ὅλοι οἱ διοικηταὶ τῶν 'Αγγλικῶν μονάδων μετέσχον ἐκ μέρους τῶν 'Ελληνικῶν Δυνάμεων:

'Ο διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας συνταγματάρχης Τσακαλῶτος Θ.

'Ο ἐπιτελάρχης ἀντισυνταγματάρχης Λάμαρης Γερ.

'Ο διευθυντὴς 'Επιχειρήσεων ταγματάρχης Καραδήμας.

'Ο ὑπασπιστὴς λοχαγὸς Λιάνης Κ.

'Ο διερμηνεὺς ἀνθυπολοχαγὸς Γλύπτης.

Κατὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην μοῦ ἀνεκοινώθη (ἀφοῦ ὁ στρατηγὸς 'Ακρόϊτ, διοικητὴς ἐπιχειρήσεων 'Αθηνῶν συνώψισε καὶ τὴν ἀδυναμίαν ἐφοδιασμοῦ ἀπὸ 15θημέρου), ἡ ἀπόφασις τοῦ 'Αγγλικοῦ Στρατηγείου περὶ ἐκκενώσεως τῆς πόλεως τῶν 'Αθηνῶν καὶ συγκεντρώσεως τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δελτα Φαλήρου, ἐν ἀναμονῇ εὐνοϊκῶν συνθηκῶν.

Μοῦ ἐδόθη 2ωρος προθεσμία διὰ νὰ σκεφθῶ καὶ νὰ ἀναφέρω καὶ ἡ συνέχισις διεκόπη τὴν 20.30' διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν 02.00 τῆς 12 Δεκεμβρίου.

Ἅπαντες οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ ἐμείναμεν κυριολεκτικῶς ἐμβρόντητοι μὲ τὸ ἄκουσμα τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

Σὰν κινηματογραφικὴ σκηνὴ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό μας, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκτελέσεως μιᾶς τοιαύτης διαταγῆς. Τὰ ἐγκλήματα μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν κομμουνιστῶν στὶς ἐλεύθερες περιοχὲς καὶ πρὸ παντὸς τὴν πιθανὴ ἀπώλεια τοῦ ἀγῶνος.

Ἔπρεπε ἡ ἀντίδρασις νὰ εἶνε ἔντονος. Στὸ γενναῖο στρατηγὸ Ἀκράϊτ εἶχα ἀρνηθῆ καὶ κάποια ἄλλη ἐντολή του, τὴν 5ην Δεκεμβρίου, νὰ χρησιμοποιήσω τὴν Ταξιαρχίαν σκορπίζοντας τὰ τάγματά της στὶς διάφορες συνοικίες τῶν Ἀθηνῶν.

Τοῦ ὑπέδειξα τότε καὶ ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήση, ὅτι ἡ Ταξιαρχία θὰ ἐμάχετο μὲ συγκεντρωμένας δυνάμεις διὰ νὰ ἀποδώση ἔργον, διότι ἄλλως, τὰ ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν της, δὲν θὰ ἦσαν διόλου ὠφέλιμα.

Σκέφθηκα μὲ τοὺς βοηθούς μου, ὥσπου νὰ περάση ἡ ὥρα καὶ ξαναμπήκαμε στὴ συγκέντρωσι μὲ τὴν στερρὰ ἀπόφασιν νὰ ἀντιδράσω πάσῃ θυσίᾳ ἐξηγώντας τὰ βασικὰ μειονεκτήματα, τὰ καταστρεπτικὰ μιᾶς τοιαύτης ἀποφάσεως.

Πράγματι ἐτόνισα, σχεδὸν ἐπὶ λέξει, τὰ ἑξῆς, μὲ καταφανῆ συγκίνησι γιὰ τὸν σκοπὸ καὶ τὴν πιθανὴ ἀπόρριψι τῆς προτάσεώς μου:

«Ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., τὴν ὁποίαν διοικῶ εἶνε ἀποφασισμένη νὰ ἀμυνθῆ μέχρι τέλους ἐπὶ τοῦ πατρίου ἐδάφους. Διεξάγει μέχρι σήμερον ἕνα ἄπελπιν ἀλλὰ νικηφόρον ἀγῶνα ἔναντι τῶν ὑπερτέρων ἐχθρικῶν δυνάμεων καὶ δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλείψη τοὺς νεκρούς της, τοὺς τραυματίας της καὶ τὸν ἀπελευθερωθέντα πληθυσμόν, εἰς τὴν μῆνιν τῶν κομμουνιστῶν - ἐγκληματιῶν.

»Ἡ ἀπόφασίς σας, περὶ συμπτύξεως τῆς Ταξιαρχίας θὰ σημάνη διὰ τὸν ἐχθρὸν Νίκην, τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε δὲν ἐπέτυχε διὰ δὲ τὰ τμήματά μου, ἐγκαταλείποντα ὅ,τι ἔχουν προσφιλέστερον, συντριπτικὴν κατάπτωσιν τοῦ ἠθικοῦ.

»Ἐὰν ἡ ἀπόφασις τῆς ἐκκενώσεως τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ὁριστική, θὰ σᾶς παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς δώσητε τὰ ὅπλα σας διὰ νὰ συνεχίσωμεν μόνοι μας τὸν ἀγῶνα. Εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ πολεμήσωμεν παρὰ νὰ ἐγκαταλείψωμεν προσφιλῆ πρόσωπα».

Τελικῶς, διετύπωσα τὴν θερμὴν παράκλησιν νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ.

Ἡ ὑπερήφανος αὐτὴ ἀπάντησις ἐδημιούργησε μίαν συγκινητικὴν κατάστασιν εἰς τοὺς συγκεντρωμένους καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξητάσθη ὁ τρόπος ἀντιμετωπίσεως τῆς καταστάσεως, ὑποδείξας εἰς τὸν στρατηγὸν τόν, κατὰ τὴν γνώμην μου, τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διεξάγωνται αἱ ἐπιχειρήσεις διὰ νὰ εἶνε ἀποτελεσματικαί.

Συμφώνως τῇ διαταγῇ του, ὑπέβαλον ἐν συνεχείᾳ — καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι διοικηταὶ — ἐγγράφως Ἔκθεσιν ἐπὶ τῶν διενεργουμένων ἐπιχειρήσεων.

Τὴν τοιαύτην Ἔκθεσιν παραθέτω κατωτέρω:

«ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐπὶ τῶν διενεργουμένων ἐπιχειρήσεων

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ὑμῖν τὰς κάτωθι σκέψεις:

Ἀπὸ τῆς 8ης Δεκεμβρίου ἡ Ταξιαρχία μάχεται μετὰ τῶν Ἀγγλικῶν δυνάμεων εἰς ἕνα συγκινητικὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν δολοφόνων διεθνιστῶν.

Γνωρίζω καὶ τὰς δυσχερείας ἀλλὰ καὶ τὰς προσπαθείας τῶν στασιαστῶν νὰ ἐπιτύχωσι τὸ παιγνίδι «Ἀθῆναι», ἵνα ἐντυπωσιακῶς πλέον ἐπιβάλουν τὴν θέλησίν των.

Μέχρι τοῦδε, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν, ἀγόμεθα εἰς ἀγῶνα ἐσωτερικῆς ἐκκαθαρίσεως, ἀλλὰ ἐν ταὐτῷ καὶ τριβῆς.

Μόνον ἡ Ταξιαρχία ἔχει ἐκτὸς μάχης:

Νεκροὶ ἀξιωματικοὶ 1, ὁπλῖται 23.

Τραυματίαι ἀξιωματικοὶ 11, ὁπλῖται 134, (κάριερς καταστραφέντα, 4).

Καὶ τούτους βέβαια ἐκ τῶν μαχητικωτέρων.

Πρόκειται περὶ ἐργασίας ἄνευ τέλους, διότι αἱ Ἀθῆναι κατήντησαν ἡ ὑποδοχὴ ὅλων τῶν στασιαστῶν τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο εἶνε πρόδηλον.

Δὲν νομίζω ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θὰ κατορθώσωμεν τάχιστα τὸ ποθούμενον καὶ πρακτικῶς καὶ ψυχολογικῶς, ἐφ' ὅσον ἔστω καὶ συντριβόμενοι ἀνανεοῦνται, ἀφοῦ ἀνενόχλητοι κατέρχονται ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος.

Ὅταν αἱ δυνάμεις ἡμῶν φθάσωσι τὸ ἀπαιτητὸν σημεῖον, θὰ ὑπέβαλον τὴν πρότασιν, ὅπως οἱ σκοποί μας ἀποβλέψουν:

α) Εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῆς διαρκοῦς συγκεντρώσεώς των.

β) Εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν Ἀθηνῶν ἀγόμενοι ἀπὸ ἀσφαλῶν βάσεων ἐξορμήσεως.

γ) Ἀπὸ τοῦδε, εἰς τὴν διαρκῆ δι' ἀπειλητικῶν καὶ παραινετικῶν προκηρύξεων παράλυσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν στασιαστῶν.

ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΙΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ

Φρονῶ ὅτι διὰ τμημάτων, ἅτινα ἤδη ἐπιστρατεύονται ἢ ἄλλων τοιούτων, πλαισιωμένων κατὰ ὁμάδα ὑπὸ ἀξιωματικόν, δέον νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐπέκτασις τῆς ἤδη κατεχομένης στενωποῦ τοῦ Δαφνίου διὰ τῆς καταλήψεως τῆς γραμμῆς τῶν ὑψωμάτων Σκαραμαγκᾶ—Κορυδαλὸς—Ἅγιος Νικόλαος καὶ Β.Α. (οὐχὶ συνεχῶς).

Οὕτω, θὰ παρεμποδισθῇ ἡ κίνησίς των, ὥστε νὰ δημιουργῆται ὁλόκληρος κύκλος ἀπὸ Θηβῶν, ὁπόθεν πάλιν δυνάμεθα νὰ τοὺς ἐπιτηρῶμεν.

ΒΑΣΙΣ ΕΞΟΡΜΗΣΕΩΝ

Ὡς τοιαύτη ἐννοητέα:

Ἡ ἤδη ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας κατεχομένη τοποθεσία ἐπεκτεινομένη διὰ τῆς καταλήψεως τῶν Τουρκοβουνίων τῆς ἐκκαθαρίσεως Καισαριανῆς — Βύρωνος καὶ ὑψωμάτων Προφήτου Ἠλία — Οἰκία Μὶς Λούγκαν — Συνοικισμὸς Ὑμηττοῦ — Κατσιπόδι — Στρατίκι — Λόφος Σικελίας.

Ἐκ τῆς βάσεως ταύτης δύνανται νὰ ἐξορμοῦν μικρὰ τμήματα.

— Ἐκ τριῶν ἁρμάτων ἢ τεθωρακισμένων.

— Ἐκ δύο διμοιριῶν ἐπὶ τεθωρακισμένων αὐτοκινήτων, διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ὡρισμένων περιοχῶν.

Τὰ ἀποτελέσματα φρονῶ, ὅτι θὰ εἶνε καὶ πρακτικὰ διὰ χρήσεως τῆς βίας, ἀλλὰ καὶ ψυχολογικά, ὡς ἐκ τῆς θέας τούτων.

Ἐὰν αἱ ἐπιδρομαὶ αὗται συνδυασθοῦν καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐνεργειῶν, τότε ἡ ἐκκαθάρισις θὰ συντελεσθῇ πλήρως καὶ αὐτομάτως διὰ τῆς ἀναθαρρήσεως καὶ τῶν κατοίκων.

ΧΡΗΣΙΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

Βεβαίως αὕτη δέον νὰ ἐξακολουθήσῃ διὰ τοῦ βομβαρδισμοῦ τῶν κτιρίων συγκεντρώσεως, ἐκτὸς τοῦ βομβαρδισμοῦ τῶν ἀλλαχοῦ κινήσεών των.

Οὗτοι ἐπωφελοῦνται καὶ συγκεντροῦνται εἰς μεγάλα κτίρια.

Χθὲς καὶ σήμερον συνεκεντρώθησαν περὶ τοὺς 1.000 εἰς χῶρον Β.Δ. στρατώνων τῆς Ταξιαρχίας, μὲ αὐτονόητον σκοπόν.

Ἀθῆναι, τῇ 12 Δεκεμβρίου 1944

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης»

Ὁ στρατηγὸς διέλυσε τὴν συγκέντρωσιν καὶ ὑπεσχέθη νὰ μεταφέρῃ τὰ λεχθέντα εἰς τὸν στρατηγόν—τὸν ὑπέροχον τοῦτον ἡγέτην—Σκόμπυ.

Καθημερινῶς, κάθε βράδυ, ἐπιβαίνων ἑνὸς κάριερ μὲ ἕνα ἐπιτελῆ μου, μετέβαινον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ εἰς τὸ Μετοχικόν, ὅπου τὸ Ἀγγλικὸν Στρατηγεῖον, διὰ νὰ δώσω ἀναφορὰν τῶν γεγονότων τῆς ἡμέρας.

Ἡ κίνησις αὐτὴ ἦτο μία μικρὰ ἐπιχείρησις, διότι διαρκῶς κατὰ τὴν διαδρομὴν ἐβαλλόμεθα ὑπὸ ἐλευθέρων σκοπευτῶν.

Κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας συνεσκέφθην μὲ ὅλους τοὺς ἐπιτελεῖς καὶ τοὺς διοικητὰς τῶν μονάδων καὶ τοὺς κατετόπισα ἐπὶ τῆς πιθανῆς δραματικῆς ἀποφάσεως περὶ ἐκκενώσεως τῶν Ἀθηνῶν, τῆς δοθείσης ἀπαντήσεως καὶ τῶν πιθανοτήτων μας ἀντιστάσεως, ἄνευ τοῦ βαρέος ὁπλισμοῦ μας.

Ἡ ἀπόφασις ἦτο ὁμόφωνος, νὰ ἀμυνθῶμεν ἔστω καὶ μόνοι μας καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἔλθουν, τὸ γρηγορώτερον τὰ πυροβόλα μας.

Στὶς 12 ἡ ὥρα παρουσιάσθην στὸν Πρωθυπουργό, τὸν κατετόπισα λεπτομερῶς, τοῦ ἀνέφερα δυνατότητες καὶ ἀποφάσεις καὶ τοῦ ὑπέβαλα τὴν γνώμην, νὰ ἐνισχύσῃ παρὰ τῷ Σκόμπυ, ὡς Πρωθυπουργός, τὴν πρότασίν μου καὶ τὴν ἀνάγκην ταχύτητος μεταφορᾶς τοῦ ὁπλισμοῦ.

Ὁ Πρωθυπουργὸς Παπανδρέου ἔμεινε κατάπληκτος καὶ ἐδήλωσε, ὅτι ὁπωσδήποτε θὰ προβῇ εἰς τὰς ἐπιβεβλημένας ἐνεργείας.

Στὶς 13 Δεκεμβρίου παρουσιάσθην μὲ τὸν στρατηγὸν Ἀκράϊτ καὶ μὲ τὸν ἐπιτελάρχην Λάμαρην εἰς τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ πάλιν ἀνέφερον, τὰ ὅσα ἐτόνισα τὴν προηγουμένην εἰς τὸν ἀμέσως προϊστάμενόν μου στρατηγόν, καὶ τὸν ἐξώρκιζα νὰ μὴ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἀπόφασίν του.

Ἐπὶ τοῦ χάρτου τῶν Ἀθηνῶν διεξήχθησαν συζητήσεις περὶ τοῦ ἐπιβαλλομένου τρόπου ἐπιχειρήσεων.

Ἐπέμεινα ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν, καθὼς καὶ τῆς προσβολῆς Καισαριανῆς καὶ Κοκκινιᾶς, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμέναι αἱ οἰκογένειαι τῶν κομμουνιστῶν.

Τοιαύτη προσβολή, ἐπέμεινα, θὰ καταρρίψη τελείως τὸ ἠθικὸν τῶν συμμοριτῶν, διότι διὰ πρώτην φορὰν θὰ πονέσουν δι' ἀπώλειαν περιουσιῶν καὶ προσφιλῶν προσώπων.

Συγχρόνως, ἐπέμενον ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως μετάσχη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀεροπορία τῶν ἐπιχειρήσεων—δυστυχῶς παρέμεινε μέχρι τέλους οὐδετέρα—καὶ ἐπανῆλθον ἐπὶ τῆς ἐπανειλημμένης αἰτήσεως τῆς Ταξιαρχίας περὶ μεταφορᾶς, τὸ ταχύτερον, τῶν πυροβόλων της.

Θὰ ἀντιστῶμεν, κατέληγα, καὶ ἄνευ ἐφοδιασμοῦ ἐπὶ 15θήμερον, καὶ μόλις ἔλθουν τὰ πυροβόλα μας σᾶς ὑπόσχομαι νὰ τοὺς συντρίψωμεν.

Ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ, ὁ ὁποῖος μετὰ θρησκευτικῆς προσοχῆς μὲ ἄκουσε, ἀνανεώνων τὴν πληροφορίαν περὶ ἀδυναμίας ἐφοδιασμοῦ καὶ ἀφοῦ μὲ ηὐχαρίστησε διὰ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ἀπόφασίν μας, ὑπεσχέθη νὰ φέρη, ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον, τὰ πυροβόλα. Θὰ ἐσκέπτετο δὲ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεώς του περὶ συμπτύξεως.

Εἶχε καταστῆ ὅμως φανερόν, ὅτι αὕτη θὰ ἀνεβάλλετο καὶ θὰ ἐματαιοῦτο.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὑπέβαλον καὶ ἐγγράφως τὰς προτάσεις μου, τὰς ὁποίας καὶ παραθέτω κατωτέρω:

«ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
Ἀριθ. πρωτ. 516

Ἀπολύτως ἀπόρρητος

Εἰς οὐδένα δέον νὰ κοινοποιηθῆ.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΟΘΕΙΣΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ, ΠΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗΝ
ΣΥΜΠΤΥΞΕΩΣ, ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΑΚΡΑ·Ι·Τ

Α΄

Ἐπανέρχομαι ἐπὶ τῆς δοθείσης ἀναφορᾶς μου καὶ ὑμῖν καὶ εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον ΣΚΟΜΠΥ, ὅτι ἤδη ὑπὲρ ποτέ, θὰ ἀποτελέση κεφαλαιῶδες σφάλμα ἡ σύμπτυξις τῆς Ταξιαρχίας.

Θὰ θεωρηθῆ ὡς ἧττα. Ἡ δὲ κατάληψις τῶν ἀφεθησομένων στρατώνων της, θὰ διατυμπανισθῆ ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ὡς τεραστία νίκη τῶν Ἑλασιτῶν!

Ἡ σύμπτυξις, ἄλλως τε, προϋποθέτει ἄμεσον ἐκκένωσιν τραυματιῶν, αἰχμαλώτων, κρατουμένων.

Ἐπαναλαμβάνω: θεωρῶ ὡς ἀρχὴν ἀποδείξεως ἀδυναμίας καὶ ἥττης πᾶσαν σύμπτυξιν τῆς Ταξιαρχίας.

Β΄

Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὅμως ὁπωσδήποτε τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, ἡ Ταξιαρχία

ἀπ' ἀρχῆς τονίσασα τὴν σημασίαν ΓΚΥΖΗ—ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ θὰ προβῇ ἐντὸς τῆς σήμερον εἰς τὴν ἐξασφάλισιν διὰ τμημάτων της τοῦ Λυκαβηττοῦ, ἔναντι τοῦ ὁποίου θὰ ἐπιχειρήσῃ.

Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ ἡμῶν.

Ἡ Ταξιαρχία δύναται ἐπίσης νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ τὰς κατεχομένας θέσεις καὶ τὴν ἐπέκτασιν μέχρι πλατείας ΡΗΓΙΛΛΗΣ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

1) Νὰ διατεθῇ ἀμέσως εἰς τὴν Ταξιαρχίαν ὁ ἀντισυνταγματάρχης ΓΚΙΚΑΣ Σ. (πάσης δευτερευούσης ὑπηρεσίας τιθεμένης κατὰ μέρος πρὸ τῆς πολεμικῆς) ἵνα ἀναλάβῃ διοίκησιν ὑποτομέως.

2) Νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ταξιαρχίας τὰ 2 νέα τάγματα Ἐθνοφυλακῆς (143—144).

Διὰ τούτων:

α) Θὰ καταληφθῇ δι' ἑνὸς τάγματος ἡ γραμμὴ ἀπὸ Ἐφορείας μέχρι Στρατιωτικῆς Λέσχης—πλατεῖα Ρηγίλλης.

Διοικητὴς τοῦ τάγματος τούτου θὰ εἶνε ἀπαραιτήτως ὁ ἀντισυνταγματάρχης Ζηργάνος Εὐστ. ἐκλέγων τοὺς ἀξιωματικούς του.

Βεβαίως, ἐν τ' αὐτῷ, νὰ καταληφθῇ ὑπὸ Ἀγγλικῶν τμημάτων τὸ Στάδιον, ὡς ἐλέχθη.

β) Τὸ ἕτερον τάγμα θὰ ἀπαγγιστρώσῃ δυνάμεις τῆς Ταξιαρχίας δι' ἐνεργητικωτέρας ἐπιχειρήσεις.

Γ'

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΑΙ, ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΑΙ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ

1) Ἐπὶ κεφαλῆς ἑκάστης ὁμάδος νὰ τίθηται ἀξιωματικός.

2) Νὰ μεταφερθῶσι ἐκ Τάραντος διὰ τοῦ ταχίστου μέσου, πυροβόλα, κάριερς, ὅλμοι, πυρομαχικὰ τῆς Ταξιαρχίας.

3) Νὰ διατίθηνται τῇ Ταξιαρχίᾳ ἀφθόνως πυρομαχικὰ καὶ 12 ἅρματα καὶ τεθωρακισμένα ἤτοι 4 οὐλαμοί.

Δ'

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΑΙ

α) Ἐπειδὴ οἱ ἄνδρες τῆς Ἐθνοφυλακῆς διετέθησαν ἄνευ κλινοσκεπάσματος καὶ χλαίνης, νὰ ληφθῶσι ἐκ τῶν χωροφυλάκων καὶ ἀστυφυλάκων ἀνὰ μία.

β) Νὰ ληφθῶσι ἐκ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων 500 ὅπλα μὲ ἀνάλογα φυσίγγια καί, εἰ δυνατόν, αὐτόματα ὅπλα.

Ε'

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΜΑΧΗΣ

Νὰ ἀντικατασταθῶσι αἱ δημιουργηθεῖσαι ἐκ τῆς μάχης ἀπώλειαι:

2 ὅλμοι τῶν «3».

4 κάριερς.

ΣΤ'

ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐπαναλαμβάνω, ἔστω καὶ ἐὰν πρόκειται περὶ μπλόφας, ἐλλείψει δυνάμεων

ἐπὶ τοῦ παρόντος ἢ μᾶλλον λόγῳ τῆς συγκεντρώσεως μεγίστων δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ, ὅτι θὰ εἶνε τακτικὸν σφάλμα ἡ ἐκδήλωσις ἀδυναμίας, σφάλμα γενικωτέρας ἐπιδράσεως.

Ἡ κατάληψις οἰκιῶν ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας ἀπαιτεῖ περισσότερες δυνάμεις καὶ πυρομαχικά.

Θὰ τηρήσωμεν πάσῃ θυσίᾳ τὰς θέσεις μας.

Θὰ τὰς ἐκκενώσωμεν μόνον ὑπὸ πίεσιν.

Λόγοι προστασίας ἐπιβάλλουν τὴν ἐκκένωσιν ἀπὸ τοῦδε τραυματιῶν, αἰχμαλώτων, κρατουμένων.

Ζ΄

ΕΙΔΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

Μάχεται ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἔναντι ὑπερτέρων δυνάμεων.

Ὅπου συνήντησε τὸν ἐχθρὸν τὸν συνέτριψε, εἴτε ἀμυνομένη, εἴτε ἐπιτιθεμένη.

Ἔχει πλείστας ἀπωλείας, ὡς τὸ συνημμένον δελτίον.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως, παρ' ὅτι μένει εἰς τὸ ὕπαιθρον, χωρὶς τσιγάρα καὶ κονιάκ, τὸ ἠθικὸν παραμένει ἰδεωδῶς ἄριστον.

Ἡ διδομένη προθεσμία ἀμύνης, αἰσιοδοξῶ ὅτι θὰ ὑπερνικηθῇ καὶ δι' ἐνεργητικῶν προσπαθειῶν, ἐὰν ἡ ἀεροπορία ἐκτελῇ ἀμέσως τὰς αἰτήσεις τῆς Ταξιαρχίας.

Συγκεκριμένως, δέον νὰ ἐπιτηρῶνται δι' ἀεροπορίας καὶ βομβαρδίζωνται σφοδρῶς αἱ περιοχαί:

α) Ἁγίας Παρασκευῆς.

β) Ἁγίου Ἰωάννου Κυνηγοῦ καὶ Γέρακας.

γ) Καισαριανῆς.

Αἱ ἀνωτέρω τοποθεσίαι γέμουσι αὐτομάτων ὅπλων, ὅλμων, πυρομαχικῶν καὶ Σταθμῶν Διοικήσεώς των. Ἐκεῖθεν βάλλει καὶ πυροβολικόν.

δ) Νὰ ἐπιβλέπωνται τὰ Τουρκοβούνια διαρκῶς, μέχρι καταλήψεώς των.

Συνημμένως καὶ προτάσεις μου, ἅμα τῇ συγκεντρώσει δυνάμεων.

Ἀθῆναι, τῇ 14ῃ Δεκεμβρίου 1944

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ.
Συνταγματάρχης

Π α ρ α λ ῆ π τ α ι:

Ἀρχιστράτηγος κ. Σκόμπυ
Στρατηγὸς κ. Ἀκράϊτ

ΥΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ:

1) Πρόεδρον Κυβερνήσεως καὶ
Ὑπουργὸν Στρατιωτικῶν

2) Ἀρχηγὸν Γ. Ε. Στρατοῦ ὑποστράτηγον κ. Λιώσην Ε.

ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. Γραφεῖον Ι»

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΑΠΩΛΕΙΩΝ ΜΕΧΡΙ 13-12-44

	Νεκροί:		Τραυματίαι:	
Μονάδες	Ἀξιωματικοί	Ὁπλῖται	Ἀξιωματικοί	Ὁπλῖται
ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχία	1	23	11	133
Χωροφυλακή	2	10	12	34
Τάγματα Ἀσφαλείας	1	4	9	17
Ἐθνοφυλακή	1	5	2	18
Γενικὸν Σύνολον	5	42	34	202

Σ. Δ. τῇ 14-12-44
Τὸ Ι Γραφεῖον
Ὑπ.

Μετὰ τὴν σύσκεψιν Σκόμπυ, ἀνέφερον ἀμέσως προφορικῶς εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου, ἀείμνηστον στρατηγὸν Λιώσην καὶ ὑπέβαλον εἰς αὐτοὺς καὶ ἀντίγραφον τῶν ὑποβληθεισῶν πρὸς τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ, προτάσεων.

Εἶχον ἤδη ζητήσει προγενεστέρως διὰ τηλεγραφικῆς ἀναφορᾶς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν εὐζώνων ἢ τὴν διάλυσιν τούτων, διότι προέβαινον καὶ εἰς πράξεις ἀντιπατριωτικάς. Στὸ τέλος τοῦ Μέρους τούτου παραθέτω τὴν ὑπ' ἀριθ. 510)12 Δεκεμβρίου, 4ην σχετικὴν ἀναφοράν.

Ὡς ἀποτέλεσμα τῶν προτάσεών μου ἦτο ἡ διάθεσις τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Γκίκα Σ., ὁ ὁποῖος πρὸς τιμήν του ἔσπευσε νὰ παρουσιασθῇ ἐγκαταλείψας τὸ Ἐπιτελεῖον ἀμέσως καὶ ἀνέλαβε διοίκησιν συγκροτήματος ἐκ τοῦ 6ου τάγματος 1)141 λόχου καὶ Σχολείου Χωροφυλακῆς καὶ τμημάτων Χωροφυλακῆς, στρατώνων Ἱππικοῦ καὶ Ὀρεινοῦ Πυροβολικοῦ. Δυστυχῶς, τὸ συγκινητικὸν αὐτὸ παράδειγμα, ἄλλοι ἀξιωματικοὶ κληθέντες ὀνομαστικῶς, ἠρνήθησαν νὰ ἀκολουθήσωσι. Ἂς μὴ ἀναφέρωμεν τὰ ὀνόματά τους!! Ὁπωσδήποτε εἶνε εὔκολον νὰ ἀντιληφθῇ ὁ καθένας τί θὰ ἐπηκολούθει, ἐὰν ἐξετελεῖτο ἡ διαταγὴ τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, περὶ προσωρινῆς, ἔστω, ἐκκενώσεως τῶν Ἀθηνῶν.

β) ΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΔΙΑΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΜΜΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΟΙΟΥ

Αἱ προθέσεις τῶν κομμουνιστῶν ἀπέβλεπον κατὰ τὴν 13ην καὶ 14ην Δεκεμβρίου εἰς τὴν κατάληψιν τῶν στρατώνων τοῦ 1ου Συντάγματος Πεζικοῦ, διὰ νὰ ἀχρηστεύσουν τὸ Ἀγγλικὸν πυροβολικόν, μὲ ἀπώτερον σκοπὸν εὐρύνσεως τοῦ μετώπου των καὶ κυκλώσεως τῆς Ταξιαρχίας ἐκ τῶν νώτων.

Ἡ ἐχθρικὴ ἐπίθεσις κατὰ τῆς 23ης Ἀγγλικῆς Ταξιαρχίας ἐπέτυχε ἀρχικῶς· οἱ κομμουνισταὶ εἰσῆλθον εἰς τοὺς στρατῶνας ὅπου ἔθεσαν πῦρ εἰς τὰς ἀποθήκας βενζίνης, συνέλαβον ἀρκετοὺς Ἄγγλους αἰχμαλώτους καὶ ἐπλησίασαν εἰς ἀπόστασιν 30 μ. ἀπὸ τὰ πυροβόλα.

Ἡ ἐπέμβασις τμημάτων τῆς Ταξιαρχίας μας ἀπὸ τὴν Ἐφορείαν Ὑλικοῦ Πολέμου, ὑπῆρξεν ἄμεσος. Οἱ Ἐλασῖται ἐξεδιώχθησαν καὶ κατὰ τὴν διέλευσίν των ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖον «Ἕλενα» ὑπέστησαν ἀρκετὴν φθορὰν καὶ ἐγκατέλειψαν αἰχμαλώτους εἰς χεῖρας τοῦ ἐκεῖ 149ου τάγματος Ἐθνοφυλακῆς.

Οἱ Ἐλασῖται συνεπτύχθησαν εἰς τὰς προσφυγικὰς πολυκατοικίας ἐπὶ τῆς ΒΑ ἄκρης τοῦ Λυκαβηττοῦ. Αἱ πληροφορίαι μας ἦσαν, ὅτι ἡτοιμάζοντο καὶ πάλιν δι' ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς μονάδος.

Εἶχον συγκεντρωθῇ ἐκεῖ 600 Ἐλασῖται. Ἡ Ταξιαρχία δὲν διέθετε παρὰ μόνον δύο λόχους τοῦ 1ου τάγματος.

Εἶχε ὅμως ἀπόλυτον πεποίθησιν εἰς τοὺς ἄνδρας της καὶ διέταξε τὴν ἐκκαθάρισιν καὶ ἐξουδετέρωσιν τῆς ἀπειλῆς.

Ἀπὸ τῆς 11ης ὥρας τῆς 14ης Δεκεμβρίου, ἤρχισεν ἡ ἐπίθεσις ὑπὸ τοῦ 1ου λόχου τοῦ 1ου τάγματος μὲ διοικητὴν τὸν γενναῖον καὶ ἐμπειρότατον λοχαγὸν Θώμογλου καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τριῶν ἁρμάτων καὶ κάριερς. Ἐκινήθησαν ἀπὸ τοὺς στρατῶνας τῆς Ταξιαρχίας. Ἡ ἐπίθεσις ἐσυνεχίσθη μέχρι τῆς 17ης ὥρας κατὰ τοῦ συγκροτήματος τῶν πολυκατοικιῶν καὶ παρὰ τὴν πείσμονα ἀντίστασιν τῶν Ἐλασιτῶν ἐκ τῶν ἀσφαλεστάτων καὶ ἰσχυρῶν κτιρίων, ὁ λόχος χάρις εἰς τοὺς ἐμπείρους μαχητὰς καὶ τὸν ἄξιον διοικητήν των κατέλαβε δύο μεγάλα οἰκήματα καὶ διέκοψε τὴν ἐπίθεσιν λόγῳ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ἁρμάτων, ἐγκατασταθεὶς ἀμυντικῶς. Σ' ὅλο τὸ ἄλλο μέτωπο τῆς Ταξιαρχίας, ποὺ ἀπετέλει πλήρη κύκλον, βολαὶ ὅλμων καὶ πολυβόλων, ἑκατέρωθεν.

Οἱ στρατῶνες βάλλονται συνεχῶς ὡς καὶ ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας. Αἱ δυσχέρειαι εἶνε μέγισται εἰς τοὺς ἀνεφοδιασμούς.

Οὐδέποτε τακτικὴ κατάστασις ὑπῆρξε τόσο δύσκολος καὶ περίπλοκος, ὅσον ἡ ἀντιμετωπιζομένη ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ τῆς 6ης Δεκεμβρίου. Ἐὰν ἀντιμετωπίζεται νικηφόρως, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ἐξαίρετον ἠθικὸν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, τὴν ἀνωτέραν κατανόησιν τῶν τραγικῶν διὰ τὴν πατρίδα μας περιστάσεων καὶ τὴν ἀνωτέραν μαχητικὴν ἱκανότητα καὶ πεῖραν τοῦ ἀγῶνος κατῳκημένων τόπων, ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν. Ἦσαν πράγματι ἀριστοτέχναι πολεμισταί.

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῇ κανείς, ὅτι οἱοδήποτε ἄλλο τμῆμα Ἑλληνικόν, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνταπεξέλθη, ὅπως ἡ Ταξιαρχία, ἐναντίον ἐχθροῦ δεκαπλασίου καὶ ὑπὸ συνθήκας ἀγῶνος τραγικὰς (διαρκῶς κυκλωμένη καὶ βαλλομένη).

Μοῦ εἶνε καὶ τώρα ἀκατανόητος ἡ συμπεριφορὰ—ἡ οὐδετερότης—τῆς ἀεροπορίας μας σὲ τέτοιες τραγικὲς στιγμὲς—ζωῆς ἢ θανάτου—τῆς πατρίδος μας.

Στὰς 15 Δεκεμβρίου τὸ πρωΐ, ὁ λόχος Θώμογλου μὲ οὐλαμὸν ἁρμάτων συνέχισε τὴν ἐπίθεσίν του καὶ κατέλαβε ὅλο τὸ συγκρότημα τῶν πολυκατοικιῶν Κουντουριώτη. Συνέλαβε τότε 100 αἰχμαλώτους.

Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν, βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 7938)15-12-44 διαταγῆς τῆς Ταξιαρχίας, μία διλοχία τοῦ 141 τάγματος ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Καρυοφιλάκην ἐγκατεστάθη σ' αὐτὲς ἀμυντικῶς, συνδεθεῖσα, μετὰ τοῦ 142 τάγματος εἰς τὸ νοσοκομεῖον «Ἕλενα Βενιζέλου» καὶ μετ' Ἀγγλικοῦ λόχου, ἐγκατεστημένου εἰς τὸν Λυκαβηττόν. Τὸ τάγμα τοῦτο εἶχε τὶς περισσότερες ἀπώλειες εἰς νεκροὺς καὶ τραυματίας.

Μὲ αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν ἐσταθεροποιήθη προοδευτικῶς τὸ μέτωπο ἀπὸ Λυκα-

βηττοῦ—νοτία κορυφὴ—Λεωφόρου 'Αλεξάνδρας καὶ Κηφισίας καὶ ἐκεῖθεν διὰ Νοσοκομείου Παίδων μέχρι «Σωτηρίας» καὶ ηὐρύνθη ἡ ἀμυντικὴ περίμετρος τῆς Ταξιαρχίας. Πᾶσα πλέον ἀπειλὴ κυκλώσεως δὲν ἦτο εὔκολη.

'Η Ταξιαρχία ἐβάλλετο ἰδίως ἀπὸ τὸν συνοικισμὸ 'Ελληνο-Ρώσων, Γηροκομείου καὶ ἀπὸ τὸν συνοικισμὸν ΒΑ Τουρκοβουνίων.

Τὰς διατεθείσας δυνάμεις ὠργάνωσα εἰς τρία συγκροτήματα: α) τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Γκίκα Σ., β) τοῦ ἀντισυνταγματάρχου 'Ιατρίδη Δημ. καὶ γ) τοῦ συνταγματάρχου Παπαδοπούλου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ 2ον καὶ 3ον τάγματα τῆς Ταξιαρχίας.

'Ως ἐφεδρεία παρέμεινε στὴν Ταξιαρχία τὸ 1ον τάγμα. Τὴν ἄμυναν τῶν στρατώνων τῆς Ταξιαρχίας εἶχον οἱ ἄνδρες τοῦ ΙΙΙ Συντάγματος Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Μανιδάκην.

῎Αρχισαν πλέον ν' ἀνατέλλουν καλύτερες ἡμέρες, ἀφίχθησαν σοβαραὶ 'Αγγλικαὶ ἐνισχύσεις καὶ συνεχίζετο ἀθρόα καὶ ἐνθουσιώδης ἡ προσέλευσις εἰς τὰ τάγματα 'Εθνοφυλακῆς.

Οἱ 'Ελασῖται χάνουν διαρκῶς ἔδαφος καὶ πρὸ παντὸς χάνουν τὸ ἠθικόν των. Προσπαθοῦν νὰ τρομοκρατήσουν μὲ συλλήψεις καὶ φόνους.

Στὰς 16 καὶ 17 τοῦ Δεκεμβρίου, δὲν προέβησαν σὲ καμμιὰ ἐνέργεια. Μόνον ἐσημείωσαν τὰ σπίτια τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἐστράφη ἐναντίον των ἡ μανία τῆς καταστροφῆς.

'Ως πρῶτος στόχος ἡ κατοικία τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διέφυγε τὴν σύλληψιν, ὡς ἐκ θαύματος, ἡ σύζυγός μου μὲ τὴν αὐτοθυσία τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Κοντομίχαλου, ὁ ὁποῖος ἔσπευσε νὰ τὴν παραλάβη καὶ νὰ τὴν μεταφέρη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μ. Βρεταννίας, ὅπου μετεφέρθησαν καὶ αἱ οἰκογένειαι τοῦ ὑποδιοικητοῦ καὶ τοῦ ἐπιτελάρχου τῆς Ταξιαρχίας Παπαδοπούλου καὶ Λάμαρη ὡς καὶ τοῦ συνταγματάρχου Μανιδάκη. Μετὰ ἀπὸ τὶς μεταφορὲς ἐπέπεσαν εἰς τὴν κατοικίαν μου οἱ 'Ελασῖται, οἱ ἀγωνιζόμενοι διὰ τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ!! καὶ δὲν ἄφησαν οὔτε βελόνα. Τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν εὑρέθησαν καὶ καμμία ἀποζημίωσις δὲν ἐδόθη σὲ κανένα γιὰ τὶς καταστροφές.

Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐξέδωκε τὴν ὑπ' ἀριθ. 705)26-12-44 διαταγήν του ἀπόρρητον, τὴν ὁποίαν παραθέτω κατωτέρω, δι' οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἀξιωματικῶν. ῞Ομως ἐπειδὴ διεπιστώθη, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐνίσχυσις δὲν θὰ ἦτο γενική, ἀπὸ πνεῦμα συναδελφότητος δὲν ἐδέχθημεν καμμίαν βοήθειαν. 'Αλλὰ καὶ ἀργότερα, καίτοι συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα στὸ 'Υπουργεῖο, τίποτε δὲν ἔγινε. Καὶ ὅμως ἐδόθησαν ἀποζημιώσεις ἀπὸ 'Ιταλοὺς καὶ Γερμανούς. 'Ακόμη καὶ πλουσιώτατος, ὡς αἰχμάλωτος, ἀπεζημιώθη!! Οὐδεὶς ὅμως ἐκ τῶν πτωχῶν τῆς περιφήμου Ταξιαρχίας.

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
Ἀριθ. πρωτ. Α.Π. 705)26-12-44

Ἀπόρρητος προσωπική

ΙΙΙ Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν

Ἐνταῦθα

Ἐπὶ τῇ προόψει καταβολῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τῆς πλήρους ἀποζημιώσεως εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας τῆς ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχίας, διὰ ζημίας ἃς ὑπέστησαν εἰς τὴν περιουσίαν των ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν, διότι ἀντιτίθενται εἰς τὰς διεθνιστικάς των ἐνεργείας καὶ ἐκτελοῦσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἔθνους.

Α΄) ΔΙΑΤΑΣΣΩ

Τὰ κάτωθι διὰ τὴν ἄμεσον ἐπούλωσιν στοιχειωδῶν ἀναγκῶν (εἴδη ἱματισμοῦ, ὑποδήσεως, στρωμνῆς κλπ.).

Ἐγκρίνω

Ὅπως ὁ διοικητὴς τῆς ΙΙΙ Ε. Ο. Ταξιαρχίας ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ.:

1ον) Διατάσσῃ τὴν χορήγησιν μιᾶς προκαταβολῆς εἰς ἀξιωματικὸν ἢ ὁπλίτην τῆς Ταξιαρχίας, ὑποστάντα ζημίας καὶ διὰ ποσὸν μὴ ὑπερβαῖνον ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τὸ 1)10 (ἓν δέκατον) τῶν ζημιῶν ἢ καὶ ὀλιγώτερον, κατὰ τὴν κρίσιν του καὶ βάσει λεπτομερειῶν καθορισθησομένων ὑπ' αὐτοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, διὰ τὴν καλυτέραν κατασφάλισιν τῆς χορηγουμένης προκαταβολῆς. Ἡ προκαταβολὴ αὐτὴ θὰ συγκερασθῇ μὲ τὴν ὁριστικὴν ἀποζημίωσιν.

2ον) Προβῇ ἅμα τῷ πέρατι τοῦ ἐμφυλίου ἀγῶνος εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων φθορᾶς καὶ ὑποβάλῃ σχετικὴν ἔκθεσιν μετὰ τῆς γνώμης του.

Β΄) ΚΑΘΟΡΙΖΩ

Δι' ἀμφοτέρας τὰς ἄνω περιπτώσεις, ὅπως ἐπισυνάπτεται καὶ γνωμάτευσις ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν του, ἧς ἀπαραιτήτως θὰ μετέχωσι οἱ ἐπιτελάρχης καὶ ἐπιμελητὴς τῆς Ταξιαρχίας κ.κ. ἀντισυνταγματάρχης Γερ. Λάμαρης καὶ ταγματάρχης Ἐπιμ. Πασπαράκης, οἵτινες καὶ τυγχάνουσι ὑπεύθυνοι εἰσηγηταὶ τῆς Ταξιαρχίας.

Ἡ παροῦσα διατάσσεται κατ' ἐξαίρεσιν, λόγῳ τῶν θυσιῶν ἃς ὑφίσταται ἡ Ταξιαρχία, τῆς ἐκδηλουμένης ὑπὸ τῶν διεθνιστῶν λύσσης ἐναντίον της καὶ διὰ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐπιβαλλομένου ἐνδιαφέροντος. Ἡ Ταξιαρχία νὰ ἐκδώσῃ πρὸς τοῦτο ἀνάλογον προκαταβολικὸν ἔνταλμα.

Ἀθῆναι, τῇ 17 Δεκεμβρίου 1944

Ὁ Πρόεδρος καὶ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ»

Ἀπὸ πολιτικῆς πλευρᾶς ἀξίζει νὰ σημειωθοῦν:

Ὁ μεγάλος Ἄγγλος μαχητὴς Τσῶρτσιλ ἐδήλωσεν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, «ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς συνδιαλλαγῆς δὲν περιλαμβάνει ἀποφυγὴν ἢ ὑποταγὴν εἰς τὴν ἀπειλὴν ἐνόπλου ἀνταρσίας καὶ βίας».

Ἀμέσως μετὰ τὴν δήλωσιν αὐτὴν ἡ ἡγεσία τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐπεφόρτισε τὸν Πορφυρογένην νὰ συναντηθῆ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ καὶ νὰ ἐξακριβώση τὰς Βρεταννικὰς ἀντιλήψεις.

Ἡ συνάντησις ἔγινε πράγματι εἰς τὰς 12 Δεκεμβρίου εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Σκόμπυ. Κατὰ ταύτην, ὁ στρατηγὸς ὑπῆρξε πρὸς τὸν Πορφυρογένην σαφὴς καὶ κατηγορηματικός, καὶ προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους δηλώσεις:

1) Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ δέον νὰ ἐκτελέσουν τὰς διαταγάς του, ὡς στρατεύματα ὑπὸ τὴν διοίκησίν του, συμφώνως πρὸς τὴν συμφωνίαν τῆς Γκαζέρτας. Αἱ διαταγαὶ αὗται ἦσαν καὶ παραμένουν, νὰ ἐκκενωθῆ ἡ Ἀττική.

2) Ἐπὶ πλέον, διαταγαὶ δέον νὰ ἐκδοθοῦν διὰ ὅλους τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ ΕΛΑΣ, ὅπως ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ παύσουν τὴν ἀντίστασιν καὶ παραδώσουν τὰ ὅπλα των.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν εἶνε πολὺ γνωστὸς καὶ ἂν ἡ παράδοσις δὲν εἶνε ἀνάλογος δὲν θὰ θεωρηθῆ, ὅτι ὁ ὅρος οὗτος ἐξετελέσθη.

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς προτάσεις ταύτας ἦτο νὰ ἐπαναληφθῆ ὁ βομβαρδισμὸς ἐκ μέρους τῶν Ἐλασιτῶν μὲ μεγαλυτέραν σφοδρότητα.

Ἡ κατάστασις ὅμως εἰς Ἀθήνας εἶχε βελτιωθῆ καὶ ἐσυνεχίζετο ἡ ἀπώθησις τῶν Ἐλασιτῶν.

Εἰς τὰς 18 Δεκεμβρίου, τὸ Ἀγγλικὸν Στρατηγεῖον, διέταξε ὅπως ἡ Ταξιαρχία ἐπιχειρήση πρὸς τὰς φυλακὰς Ἀβέρωφ καὶ διευκολύνη τὴν ἔξοδον τῶν ἐκεῖ κρατουμένων (600 περίπου), καθ' ὅσον εἶχον περικυκλωθῆ ὑπὸ τῶν Ἐλασιτῶν καὶ ἐκινδύνευον νὰ φονευθοῦν πολλοὶ τούτων. Πρὸς τοῦτο διετέθησαν δύο λόχοι μετὰ 6 ἁρμάτων μάχης, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Ἰατρίδη, οἱ ὁποῖοι τὴν 13.30 ὥραν ἐδημιούργησαν δίοδον καλυπτομένην ὑπὸ πυρῶν τῶν ἁρμάτων καὶ λόχων καὶ ἐξησφάλισαν οὕτω τὴν ἔξοδον τῶν φυλακισμένων, καθὼς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς φρουρᾶς. Σύνδεσμοι ἁρμάτων — πεζικοῦ ἦσαν ὁ νῦν ταξίαρχος (λοχαγὸς τότε) Βαρδάνης Δημ. καὶ ὁ ἥρως ὑπολοχαγὸς Παππᾶς, ὅστις, δυστυχῶς ἀργότερον, ἐφονεύθη εἰς Γράμμον.

Ἅπαντες διέρρευσαν πρὸς τὴν 23ην Τεθωρακισμένην Ταξιαρχίαν ἐντὸς τῶν στρατώνων τοῦ 1ου Συντάγματος Πεζικοῦ. Δυστυχῶς, ὀλίγοι τῶν κρατουμένων συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν στασιαστῶν λόγῳ κάποιας συγχύσεως. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ ἀείμνηστος διοικητής μου, διοικητὴς τοῦ Β΄. Σ. Στρατοῦ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940, στρατηγὸς Γ. Μπᾶκος, ὁ ὁποῖος ὡδηγήθη μετ' ἄλλων ἐθνικοφρόνων πολιτῶν εἰς τὰ Κρῶρα, ὅπου ἅπαντες καὶ ἐξετελέσθησαν κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον.

Ἐθλίβην βαθύτατα διὰ τὸ φοβερὸ ἀτυχὲς τοῦτο γεγονός.

Ἀργότερον, κατὰ ἀνεξιχνίαστον τῆς Μοίρας ἀπόφασιν, ὅτε ὁ πιστὸς βοηθός του κατὰ τὴν κατοχήν, συνταγματάρχης Τεθωρακισμένων Ι. Παπαδημητρίου, μετέφερε τὸ πτῶμα του ἀπὸ τὰ Κρῶρα εἰς Ἀθήνας πρὸς ταφήν, ἐσταμάτησε λόγῳ ἐλ-

λείψεως βενζίνης ἐγγὺς τοῦ Σταθμοῦ Διοικήσεώς μου, τοῦ Σταθμοῦ Διοικήσεως τοῦ διοικητοῦ τοῦ Συντάγματος στὴ Μεραρχία του καὶ ἐπιτελάρχου τοῦ Σώματός του στὴν Ἀλβανίαν.

Ἐκεῖ στὴν Ἐλευσῖνα, ὅπου ὁ Σταθμὸς τῆς Διοικήσεώς μου, ὁ ἐπιτελάρχης του μὲ τὸν πιστὸν βοηθόν του παρέστησαν εἰς τὴν ἀπονομὴν τιμῶν, τὰς ὁποίας τόσον ἐδικαιοῦτο ὁ ὑπέροχος αὐτὸς συνάδελφος - στρατιώτης, ὅστις ἀνῆλθεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν τῆς κατοχῆς ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν του, τοὺς ὁποίους κυριολεκτικῶς ἔσωσε ἀπὸ τὴν ἀπαθλίωσι.

Στὰς 19 καὶ 20 Δεκεμβρίου, οἱ Ἐλασῖται ἔβαλλον σφοδρότατα μὲ ὅλμους καὶ αὐτόματα ὅπλα.

Τὰ 141ον καὶ 142ον τάγματα Ἐθνοφυλακῆς ὑπήχθησαν ὑπὸ τὴν 23ην Τεθωρακισμένην Ἀγγλικὴν Ταξιαρχίαν, τακτικῶς, καὶ ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Ταξιαρχία ἀπηλλάγη τοῦ ὑποτομέως Λυκαβηττοῦ — Κρατικοῦ Νοσοκομείου.

Τὴν 21ην Δεκεμβρίου τὸ συγκρότημα Γκίκα μὲ μίαν ἐπιχείρησι ἀπὸ τῆς 08.00′ ὥρας μέχρι τῆς 17.30′ ἐκαθάρισε τὴν κατωκημένην περιοχὴν μεταξὺ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ ἐπαύλεως Θὼν καὶ ἀπὸ λεωφόρου Κηφισσίας μέχρι ὁδοῦ Μεσογείων.

Στὴν διάθεσι τῆς Ταξιαρχίας ἐτέθη τὸ 148ον τάγμα Ἐθνοφυλακῆς ὑπὸ τὸν γενναῖον ἀντισυνταγματάρχην πολ. διαθεσιμότητος, Ζηργάνον.

Οἱ Ἐλασῖται ἤρχισαν νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ νάρκας καὶ αἱ ἀπώλειαί μας καθημερινῶς ηὐξάνοντο.

Οἱ στασιασταὶ κατεῖχον καὶ μᾶς ἔβαλλον ἀπὸ τὸ Καρακοβούνι.

Στὰς 24 Δεκεμβρίου μία περίπολος κάριερς ἔφθασε στὴν μονὴν Ἀστέρι.

Κάθε μας ἐπιχείρησις ηὔξανε τοὺς αἰχμαλώτους.

Εἰς τὰς 25 καὶ 26 ἐπεκράτησε ἡσυχία. Εἰς τὰς 27 Δεκεμβρίου νέα ἐπιχείρησις τοῦ συγκροτήματος Γκίκα πρὸς Τσακὸ διὰ «Σωτηρίας» — Καρακοβούνι, ἠνάγκασε τοὺς ἐλασίτας νὰ συμπτυχθοῦν πρὸς Ἅγιον Κυνηγόν.

γ) ΜΑΧΗ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

Εἰς τὰς 28 Δεκεμβρίου, κατόπιν συνεννοήσεως καὶ τῇ διαταγῇ τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, ἀπεφασίσθη ἐπὶ τέλους ἡ ἐκκαθάρισις τῶν περιοχῶν Καισαριανῆς— Παγκρατίου — Βύρωνος.

Μᾶς διετέθη ἐπὶ πλέον, τὸ 155ον τάγμα Ἐθνοφυλακῆς ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην πεζικοῦ Δουράτσον. Ἡ ἐπιχείρησις αὐτὴ ἀνετέθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 605 ἀπὸ 28.12.44 διαταγῆς τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὸ συγκρότημα τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας Παπαδοπούλου, ὁ ὁποῖος διέθετε δύο γενναίους καὶ πεπειραμένους ἀξιωματικοὺς τῆς Ταξιαρχίας, τὸν ἀντισυνταγματάρχην Λασπιᾶν Α. ὑποδιοικητὴν τοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ καὶ τὸν ταγματάρχην πεζικοῦ Λουτεράκην Α. διοικητὴν τοῦ 3ου τάγματος, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἐπιχειρήσεων στὴν Ἰταλίαν.

Τοῦ διετέθη σχεδὸν ἅπασα ἡ ὀργανικὴ δύναμις τῆς Ταξιαρχίας: τὰ 2ον καὶ 3ον τάγματα, ὁ 1ος λόχος τοῦ 1ου τάγματος, τὸ 148ον τάγμα Ἐθνοφυλακῆς, δύο λόχοι χωροφυλακῆς (200 ἄνδρες), τρεῖς οὐλαμοὶ ἁρμάτων (9 ἅρματα), οὐλαμὸς τεθωρακισμένων αὐτοκινήτων καὶ πυρὰ Ἀγγλικῆς πυροβολαρχίας.

Αἱ Ἀγγλικαὶ μονάδες θὰ ἐπετίθεντο ταυτοχρόνως ἐπὶ τῶν κατευθύνσεων:

1) Κατσιπόδι — συνοικισμὸς Ὑμηττοῦ.

2) Κατσιπόδι — Α΄ Νεκροταφεῖον.

3) Στάδιον καὶ Ἀρδηττὸς πρὸς Παγκράτι.

Τὸ συγκρότημα Παπαδοπούλου ἐπετέθη τὴν 7.30΄ ὥραν τῆς 29ης Δεκεμβρίου, αἰφνιδιαστικῶς. Ὁ ἀγὼν στὴν Καισαριανὴ διεξήχθη ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν. Ἦτο ὁ σκληρότερος ἀγὼν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπιθέσεως τῶν συμμοριτῶν. Οἱ κομμουνισταὶ ἐμάχοντο ὑπὲρ τῶν ἑστιῶν των. Ἡ προσβολὴ ἐναντίον τούτων αἰφνιδιαστικῶς τοὺς προεκάλεσε ἀρκετὴν σύγχυσιν. Ἡ μάχη τῆς Καισαριανῆς παρηκολουθεῖτο στενώτατα ὑπὸ τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ ἐπιτελείου τῆς Ταξιαρχίας, διὰ πᾶσαν ἐπέμβασιν.

Μέχρι τῆς 17.00΄ ὥρας εἶχε ὁλοκληρωθῆ ἡ κατάληψις τοῦ συνοικισμοῦ Καισαριανῆς μέχρι τῆς ὁδοῦ Φορμίωνος καὶ ὁ συνοικισμὸς Συγγροῦ μέχρι τῆς ὁδοῦ Ὑμηττοῦ, μὲ τὸ δεξιὸν εἰς τὴν πλατεῖαν Ὑμηττοῦ.

Ἡ Ταξιαρχία διὰ προκηρύξεως, τῆς ὁποίας παραθέτω ἀντίγραφον, προσεκάλεσε τοὺς Ἐλασίτας νὰ παύσουν τὸν ἀγῶνα:

«ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

Ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ,

Ἡμεῖς οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., φτωχὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ, ποὺ τόσα χρόνια πολεμήσαμε τὸν ἀπαίσιον Χιτλερισμὸ καὶ Φασισμό, σᾶς ἐκαλέσαμε προχθὲς νὰ καταθέσετε τὰ ὅπλα καὶ ὅλοι μαζὶ νὰ κάνωμε Ἐθνικὸν Στρατό, νὰ σπεύσωμε στὰ βόρεια σύνορά μας, νὰ πολεμήσωμε τοὺς ἀπαισίους Γερμανοβουλγάρους.

Μερικοὶ μᾶς ἀκούσατε καὶ ἤλθατε, τοὺς ἐστείλαμε ἀμέσως εἰς τὰ τάγματα Ἐθνοφυλακῆς καὶ κατετάγησαν στρατιῶται.

Μερικοὶ ἐξακολουθεῖτε τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, ὑπακούετε ἀκόμη εἰς τοὺς Γερμανούς, Ἰταλοὺς καὶ Βουλγάρους, ποὺ ἔχετε εἰς τὰς τάξεις σας. Ὑπακούετε σὲ μερικοὺς μωροδόξους στρατιωτικοὺς ἀρχηγούς σας καὶ σὲ μερικοὺς πολιτικάντηδες ποὺ θέλουν νὰ ἐπιβάλουν τὴν χειροτέραν δικτατορίαν.

Ξέρομε, θὰ μᾶς ἀπαντήσετε, ὅτι σᾶς σκοτώνουν οἱ καθοδηγητές, ὅταν ἐκδηλωθῆτε. Εἶσθε ὅμως πολλοί, τὰ ὅπλα σας στρέψατε ἐναντίον των γιὰ νὰ ἀπαλλάξητε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ κακόν.

Χθὲς τὸ ραδιόφωνον ἐξήγγειλε, ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ βαδίζουν ἐναντίον τῆς Ἠπείρου.

Ὅτι τριακόσιοι Βούλγαροι εἰσῆλθον εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν καὶ σφάζουν. Ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις ἀπήντησεν, ὅτι δὲν εἶνε τακτικὸς στρατὸς καὶ δὲν ἔχει εὐθύνην.

Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν εὐθύνην, ποὺ δὲν στρέφομεν τὰ ὅπλα ἐναντίον των παρὰ ἀλληλοσκοτωνόμεθα;

Γιατὶ οἱ Βούλγαροι ποὺ εἶχαν φασιστικὸ καθεστὼς καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ τὸ ἔχουν καὶ εἶχαν συμμάχους τοὺς Γερμανούς, δὲν καλοῦν ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς ἀρχηγούς σας, τοὺς κομμουνιστάς, νὰ μποῦμε στὴν Βουλγαρία καὶ νὰ ρίξωμε τὸ καθεστώς των καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὸν Κομμουνισμὸν ἐκεῖ πρῶτα;

Σᾶς κάνομεν ἔκκλησιν πάλιν, καταθέσατε τὰ ὅπλα τώρα, ποὺ εἶνε καιρὸς ἀκόμη γιὰ νὰ μὴ φέρετε τὴν σφραγῖδα τοῦ Ἐφιάλτου εἰς τὸν αἰῶνα.

Παρ' ὅλα ταῦτα, σᾶς τονίζομεν: Σεῖς προστατεύετε τοὺς λωποδύτας, τοὺς δολοφόνους, τοὺς ἐμπρηστάς, τοὺς πάσης φύσεως κακοποιοὺς καὶ παίρνετε ἐπαίνους ἀπὸ τὸν Χίτλερ.

Ἡμεῖς ὅμως, ὡς γνήσιοι Ἕλληνες καὶ παιδιὰ τοῦ λαοῦ, θὰ ἐπιβάλωμε τὸ Κράτος τοῦ Νόμου, θὰ ἀποδώσωμε τὰς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ καὶ θὰ ἐκδιώξωμε τοὺς Γερμανοβουλγάρους ἀπὸ τὸ πάτριον ἔδαφος, εἴτε τὸ θέλετε, εἴτε ὄχι.

Οἱ Ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται τῆς

ΙΙΙ. Ε.Ο. Ταξιαρχίας»

Οἱ Ἐλασῖται ὅμως, ἦσαν πιστοὶ εἰς τοὺς συμμάχους των Βουλγάρους.

Ἡ μάχη τῆς Καισαριανῆς ὑπῆρξε ἀποφασιστικὴ δι' ὅλην τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ Καισαριανὴ μετὰ τῶν συνοικισμῶν Συγγροῦ — Παγκρατίου καὶ Ἀναλήψεως ἀπετέλει τὸ ἰσχυρότερον κέντρον ἀμύνης τῶν στασιαστῶν, ἀποκαλουμένη, κομπαστικῶς, τὸ «Στάλιγκραντ» τῶν Ἀθηνῶν. Διέθετον τὰς μεγαλυτέρας καὶ καλυτέρας δυνάμεις των. Ἑκάστη οἰκία, εἶχε μεταβληθῆ εἰς φρούριον, αἱ ὁδοὶ ἦσαν πλήρεις ὁδοφραγμάτων, νάρκαι δὲ καὶ παγίδες συνεπλήρωνον μετὰ συρματοπλεγμάτων τὴν ἰσχυρὰν ὀργάνωσιν.

Οἱ Ἐλασῖται ἠμύνθησαν μετὰ λύσσης, γνωρίζοντες ὅτι ἡ πτῶσις τῆς Καισαριανῆς θὰ ἐβάρυνε πολὺ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ συνόλου τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἀθηνῶν καὶ κυρίως ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ των. Ἡ ἐξαιρετικὴ πεῖρα τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τῆς Ταξιαρχίας, ἡ ἀνωτέρα τεχνικὴ καὶ τακτική των κατάρτισις καὶ πρὸ πάντων, τὸ ἐξαιρετικὸν ἠθικόν, ἐνισχυόμενον ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι διὰ τῆς πτώσεως τοῦ «Στάλιγκραντ» τῶν Ἀθηνῶν, θὰ ἀνέπνεε ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἦσαν στοιχεῖα πρὸ τῶν ὁποίων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀντιστοῦν οἱ Ἐλασῖται καὶ ἐκάμφθησαν τελικῶς, ὑποστάντες τοιαύτην φθοράν, ὥστε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς νὰ ὑποχωρήσουν πανικόβλητοι, ὄχι μόνον ἀπὸ τὰς περιοχὰς ἐπιθέσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς συνοικισμοὺς Ἀναλήψεως — Βύρωνος καὶ Ζωοδόχου Πηγῆς. Ἡ σύμπτυξις ἐγένετο διὰ τοῦ Ὑμηττοῦ — δύσβατος ἡμιονικὴ διὰ ΚΑΡΕΑ — καὶ οὕτω ὁλόκληρον τὸ βαρὺ ὑλικὸν ἐγκατελείφθη περισυλλεγὲν εἰς μεγάλας ποσότητας (2 πυροβόλα τῶν 75,4 πυροβόλα τῶν 37,10 πολυβόλα, 5 ὅλμοι, 400 τυφέκια, 5 αὐτοκίνητα πολυτελείας, 10 φορτηγὰ αὐτοκίνητα).

Συνελήφθησαν 400 αἰχμάλωτοι, ὧν πολλοὶ ἀξιωματικοί, καὶ αἱ ἐγκαταλειφθεῖσαι μεγάλαι ποσότητες τροφίμων, πάσης φύσεως, διενεμήθησαν εἰς τὸν ἐξηντλημένον ἐκ πείνης πληθυσμόν, καθὼς καὶ φάρμακα καὶ πολλὰ εἴδη ἱματισμοῦ καὶ ὑποδήσεως.

Δυστυχῶς, ἡ Ταξιαρχία ἐπλήρωσε καὶ πάλιν εἰς αἷμα: Ἐκτὸς τῶν τραυματιῶν μας, ἐφονεύθησαν 3 ἀξιωματικοὶ καὶ 4 στρατιῶται.

Κατὰ τὰς 30 καὶ 31 Δεκεμβρίου συνεπληρώθη ἡ ἐκκαθάρισις καὶ ἡ κατάληψις τῶν συνοικισμῶν. Ἀπεστάλησαν περίπολοι πρὸς συνοικισμὸν Κοπανᾶ καὶ Ὑμηττοῦ καὶ συνεδέθησαν μὲ Ἀγγλικὰ τμήματα.

Ἐσυνεχίσθη ἡ ἔρευνα καὶ ἡ περισυλλογὴ ὑλικοῦ καὶ τροφίμων καὶ ἐλήφθησαν μέτρα διὰ τὴν τροφοδοσίαν τοῦ πληθυσμοῦ.

Τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Ταξιαρχίας, ὠργανώθησαν συσσίτια διὰ τῶν ἀνευρεθέντων τροφίμων καὶ τῶν ἀποσταλέντων ὑπὸ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ἡ τάξις ἀποκατεστάθη ἀπολύτως καὶ ἦτο καταφανὴς ἡ χαροποιὸς ἠρεμία τῶν κατοίκων. Ἡ Ταξιαρχία μέσα στὴν ἀγωνία τοῦ ἀγῶνος, δὲν ἔπαυε νὰ ζητῇ προστατευτικὰ μέτρα διὰ τὰ θύματα, διὰ νὰ μὴ λησμονηθοῦν ἔπειτα.

Εἶνε χαρακτηριστικαὶ αἱ ἀναφοραὶ τῆς Ταξιαρχίας τὰς ὁποίας παραθέτω κατωτέρω. Μία φράσις μου, προεκάλεσε τὴν ἀντίδρασιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν ἔκδοσιν τῆς κατωτέρω ἐκτιθεμένης ΑΠ 606)24-12-1944 διαταγῆς του.

Ἐν ταυτῷ ὅμως, ἐξέδωκε καὶ τὴν ἀπὸ 23 Δεκεμβρίου διαταγὴν ἐπαίνου τῆς Ταξιαρχίας, παρατιθεμένην ὡσαύτως:

«ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Ἀριθ. Ε.Π. 1290 Ἀθῆναι, τῇ 22 Δεκεμβρίου 1944

Η III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΑΡΧΗΓΟΝ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΝΤΑΥΘΑ

«Ὑποβολὴ ἀναφορᾶς περὶ προστατευτικῶν μέτρων».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω συνημμένως ἀναφορὰν (ἢ ἀντίγραφον) τῆς ὑπ' ἀριθ. Ε.Π. 18 ἀναφορᾶς τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Ἰατρίδη Δημ.

Πάντοτε ἀποδεικνύεται πρὸς ἔπαινον τῶν ἀξιωματικῶν (καίτοι τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν ὑπευθύνων πολιτικῶν ἡγητόρων τοῦ Ἔθνους), ὅτι τοὺς καλοὺς ἐργάτας ἀνέκαθεν συνέχει καὶ ἀπασχολεῖ ὁ πόνος, ἡ σκέψις, ἡ μέριμνα ὑπὲρ ἐκείνων, οὓς ὁδηγοῦσι, ὡς ῥήτορες, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπερτάτου πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος, δι' ὃ τὴν πρώτην διαταγὴν δίδει ὁ ὑπεύθυνος Κυβερνήτης, ὅστις δυστυχῶς μεταγενεστέρως λησμονεῖ.

Οὕτω, οἱ παθόντες εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, μὴ δυνάμενοι εὐχερῶς νὰ φθάσωσι τὴν θύραν τῶν κυβερνητῶν, κρούουσι τὴν πάντοτε πρόθυμον ἀλλὰ ἀνίσχυρον καὶ πτωχὴν θύραν τῶν ἡγητόρων των, ἀλλὰ χωρὶς νὰ λαμβάνωσι τίποτε, παρὰ τῶν κατ' ἐξοχήν, ἐν τῇ πραγματικότητι, προλεταρίων ἀξιωματικῶν των.

Τούτου ἕνεκεν, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι τοὺς συνέχει ἡ μέριμνα καὶ ὁ πόνος.

Τοιαύτη ἔνδειξις καὶ ἡ ἀναφορὰ τοῦ ἀνέκαθεν ἀγωνιστοῦ Ἰατρίδου Δημητρίου.

Ἐπὶ τούτου, ἀπησχόλησα ἄλλοτε τὸ Ὑπουργεῖον διὰ τῆς συνημμένης ὑπ' ἀριθ. Ε.Π. 633)12-9-44 ἀναφορᾶς μου.

Ἔλαβα τὴν ἀψυχολόγητον καὶ προσβλητικὴν ἀπάντησιν (ὄχι δι' ἐμέ, ὅστις

ἀδιαφορῶ), ἀλλὰ διὰ τοὺς νεκρούς, ὅτι «ὑποβάλλω δημοφιλεῖς προτάσεις».

Ἡ ἀπάντησις φέρει τὴν ὑπογραφὴν συνταγματάρχου τινός, ὀνόματι Σταθοπούλου, ὅστις παρίστανε τὸν γενικὸν διευθυντήν, ὀνόματι, διότι περὶ ἄλλα ἐτύρβαζε.

Πέραν ταύτης, δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε παρὰ τοῦτο: «Τὰ δικαιώματα ἐκείνων, οἵτινες πίπτουσι ὁπωσδήποτε ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους ἢ δίδουσι τὸ αἷμα των, εἶνε ἀπαράγραπτα ἐσαεὶ καὶ δέον νὰ τίθενται εἰς πρώτην μοῖραν, πρὸ παντὸς δὲ δέον νὰ ἐξετάζωνται ὑπ' ἐκείνων ἀκριβῶς τῶν ἀξιωματικῶν, εἰς οὓς ἔπεσεν ἀνέκαθεν ἡ τύχη ἀλλὰ καὶ τὸ συντριπτικὸν βάρος νὰ κάμωσι ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς, χρῆσιν τοῦ τρομακτικοῦ δικαιώματος, τῆς πρὸς τὸν θάνατον ὁδηγήσεως».

Ἄλλως, ξένοι πρὸς τοῦτο, ἔστω καὶ ἀξιωματικοί, εἶνε ἀσυγκίνητοι, διότι δὲν ἔζησαν τὴν κατάστασιν.

Ὑμῖν ἐναπόκειται ν' ἀποφασίσητε.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

Τ.Σ.

Κοινοποιεῖται: Συγκρότημα Β' (ἀντισυνταγματάρχου Ἰατρίδου Δημητρίου)»

«ΑΡΙΘ. Ε.Π. 18 Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῃ Δεκεμβρίου 1944

Τὸ

Β' Συγκρότημα ἀντισυνταγματάρχου Ἰατρίδου Δημητρίου

Πρὸς

τὴν ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχίαν,

Ἐνταῦθα

«Περὶ μέτρων προστασίας τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ταγμάτων Ἐθνοφυλακῆς».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω,ὅτι ἀφ' ἧς συνεκροτήθησαν τὰ τάγματα Ἐθνοφυλακῆς, ὁ Ἀρχηγὸς τούτων συνταγματάρχης Κ. Γεωργούλης, ἐκοινοποίησεν ἀναφοράν του, δι' ἧς ὑπεδείκνυε τὴν λῆψιν μέτρων προστασίας καὶ ἐνισχύσεως τῶν Ἐθνοφυλάκων.

Ἔκτοτε ἐπηκολούθησαν τὰ γεγονότα, καί τελικῶς, παρέμειναν εἰς τὰ τάγματα αὐτά, ὁπλῖται ἐθνικῶς καὶ μόνον σκεπτόμενοι μὴ ὀρρωδήσαντες πρὸ τῶν ἀπειλῶν τῶν κομμουνιστῶν, περὶ διώξεως οἰκογενειῶν κλπ.

Ἤδη, μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῆς καταστάσεως τοῦ ἀγῶνος, τὰς ἀπωλείας, τὴν κόπωσιν, οἱ ἄνδρες οὗτοι ὁσημέραι καθίστανται πλέον συνειδητοὶ ἐκτελεσταὶ τοῦ καθήκοντος, ἡ δὲ ἐν γένει συμπεριφορά των ἐπέσυρεν τοὺς ἐπαίνους, τόσον ὑμῶν ὅσον καὶ τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ ἐγγράφως.

Ἐκτὸς ὅμως τούτων, ὑποβάλλω τὴν παράκλησιν ὅπως ληφθῶσιν ἀπὸ τοῦδε προστατευτικὰ μέτρα διὰ τὰς οἰκογενείας τῶν πιστῶν αὐτῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀγνοοῦν σήμερον τὴν κατάστασίν των, καὶ δὴ τῶν νεκρῶν καὶ τραυματιῶν, ἅτινα μέτρα ἔστω καὶ ἂν δὲν δύνανται, ὑφ' ἃς συνθήκας διατελοῦμεν, νὰ ἐφαρμοσθοῦν ἀπὸ

τοῦδε, θὰ ἐξαγγελθῶσι πάντως δεδομένου ὅτι τοῦτο θὰ εἶνε πολὺ συντελεστικὸν εἰς τὴν ἔτι περισσότερον ἐξύψωσιν τοῦ φρονήματός των.

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν — ΙΑΤΡΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Τὸ Ι Γραφεῖον ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. — Ἀντισυνταγματάρχης»

Τ.Σ.

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ — ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
Ἀριθμ. Πρωτ. Α.Π. 606
Ἀριθ. Σχετ. Ε.Π. 22357

Πρὸς
τὸν Διοικητὴν ΙΙΙ Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας
συνταγματάρχην Τσακαλῶτον Θρασύβουλον
Ἐνταῦθα

Εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1290)22-12-44 ἀναφορὰν σας «περὶ προστατευτικῶν μέτρων» γράφετε ὅτι, «τὴν πρώτην διαταγὴν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπερτάτου πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος, δίδει ὁ ὑπεύθυνος Κυβερνήτης, ὅστις δυστυχῶς, μεταγενεστέρως λησμονεῖ». Καὶ προσθέτετε ὅτι «οἱ παθόντες εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος δὲν δύνανται νὰ φθάσωσι εἰς τὴν θύραν τοῦ Κυβερνήτου».

Ἐκφράζων τὴν ἔκπληξίν μου διὰ τὴν ἀπαράδεκτον αὐτὴν ἀναφοράν σας, παραγγέλλω ὅπως δώσητε ἐπ' αὐτῆς ἐξηγήσεις.

Ἀθῆναι, τῇ 24 Δεκεμβρίου 1944

Ὁ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν
Τὸ Γραφεῖον Ὑπουργοῦ
Τ.Σ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: ΙΙΙ Ὀρ. Ταξιαρχία ὑποβάλλει ἀναφορὰν «περὶ προστατατευτικῶν μέτρων».

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ: Γραφεῖον Προέδρου Κυβερνήσεως
Ἀρχηγὸν Γ.Ε.Σ.
Γραφεῖον Προσωπάρχου»

«ΔΙΑΤΑΓΗ

Ἡ Κυβέρνησις παρακολουθεῖ μετ' ἄκρας ὑπερηφανείας τὸ μοναδικὸν τακτικὸν Ἑλληνικὸν τμῆμα στρατοῦ, τὴν ΙΙΙ Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν, πρωτοπόρον μαχητὴν μετὰ τῶν λοιπῶν συγκροτουμένων Τμημάτων, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἔθνους.

Παρηκολούθησε τὴν συγκρότησίν της εἰς τὸν Λίβανον. Ὑπῆρξε ταχυτάτη.

Παρηκολούθησε τὴν εἴσοδόν της εἰς τὸν πόλεμον, ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐθαύμασε τὰ κατορθώματά της. Ἔσωσε τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ κατάληψις τοῦ ΡΙΜΙΝΙ, τοῦ ΡΟΥΒΙΚΩΝΟΣ καὶ τῆς ΜΠΕΛΑΡΙΑΣ ἐχειροκροτήθη ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, ὡς νέον ἔπος Ἀλβανικόν.

Ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται τῆς ΙΙΙ Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας: Ἐστὲ

ὑπερήφανοι. Εἶσθε γνήσια τέκνα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶσθε ἄξιοι τῆς πατρίδος. Ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ,

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἐκφράζει δι' ἐμοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους.

Ἀθῆναι, τῇ 23ῃ Δεκεμβρίου 1944

Ο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

3) ΜΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΘΡΥΛΙΚΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΖΕΡΒΑ

Μία ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες ἐνέργειες τῆς Ταξιαρχίας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σκληροῦ ἀγῶνος, ἦτο τὸ παρατιθέμενον ὑπόμνημα πρὸς τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφιστᾶτο ἡ προσοχή του ἐπὶ τῶν κινδύνων τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα.

Δυστυχῶς, ὅπως θὰ φανῇ ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν, ἄλλη ἦτο ἡ γνώμη τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ.

Ὅμως οἱ φόβοι τῆς Ταξιαρχίας ἐπηλήθευσαν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι τὸ ὑπόμνημα τοῦτο συνέταξα κατόπιν ἐπισταμένης ἐξετάσεως τῆς γενικῆς καταστάσεως, μὲ τὸν τότε διοικητὴν τοῦ 1ου τάγματος Καραβίαν, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχα συνυπηρετήσει καὶ εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τῆς Στρατιᾶς Κοζάνης κατὰ τὸ 1940 πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου. Εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν κρίσιν του:

«ΥΠΟΜΝΗΜΑ — Ἀπολύτως προσωπικὸν
Πρὸς — Εἰς οὐδένα ἀνακοινωθῇ.
ΤΟΝ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΣΚΟΜΠΥ — Οὔτε καὶ εἰς τὸν Σύνδεσμον

Σεβαστέ μου Κε Ἀρχιστράτηγε,

Μοῦ ἐδώσατε πολλάκις τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς ἐνοχλήσω. Μὲ λύπην μεγάλην Σᾶς ἐνοχλῶ σήμερον, κάμνων χρῆσιν τῆς καλωσύνης Σας αὐτῆς.

Ἰδοὺ διατί:

Ἤδη, δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἐπιτίθενται ἐναντίον τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα. Ἐπιτραπήτω μοι νὰ ὑποβάλω τὰς κάτωθι ἀνησυχίας καὶ γνώμας:

1) Ὁ ΕΛΑΣ συγκεντρώσας περὶ τὰς 15 χιλιάδας στρατοῦ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας (μὲ στοιχεῖα Βουλγαρικὰ) ἐξ Ἀλβανίας (Ἀλβανοὺς) καὶ ἐκ Θεσσαλίας (Ἕλληνας κομμουνιστὰς) ἐπιτίθεται ἀπὸ τρεῖς κατευθύνσεις ἐναντίον τῆς Ἠπείρου, ἀπὸ Βορρᾶ, Ἀνατολῶν καὶ Ν. Ἀνατολῶν, μὲ σκοπὸν νὰ διαλύσῃ τὰς Ἐθνικοφρόνους δυνάμεις τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, νὰ κυριεύσῃ τὸν ὁπλισμόν των, νὰ ὁπλίσῃ καὶ ἑτέρας δυνάμεις καὶ εἶτα νὰ κινηθῇ πρὸς τὴν Ἀττικήν, νὰ καταλάβῃ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσῃ Δικτατορίαν.

Οἱ πολιτικοί του ἀρχηγοὶ διατηροῦν ἐπαφὴν μεθ' ὑμῶν, δῆθεν διαπραγματευόμενοι ἀνακωχὴν διὰ νὰ μὴ τοὺς κτυπήσετε καίρια ἐν Ἀθήναις, ὥστε νὰ διατηροῦνται αἱ ἑστίαι ἀντιστάσεως ἐν Ἀθήναις καὶ νὰ εἶνε εὐκολωτέρα ἡ κατάληψίς των, ἅμα τῇ καθόδῳ τῶν δυνάμεών του ἐξ Ἠπείρου.

Δυνατότητες διαλύσεως τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα καὶ συγκέντρωσις τῶν δυνάμεών των ἐν Ἀττικῇ, νομίζω 30θήμερον.

Προτεινόμενα μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως:

α) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ διορίσῃ ἐπισήμως τὸν στρατηγὸν Ζέρβαν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Ἠπείρου καὶ νὰ τὸν ἐξουσιοδοτήσῃ δι' ἐπιστράτευσιν, ὥστε ὁ ἀνταρτικός του στρατὸς νὰ μεταβληθῇ εἰς τακτικὸν στρατόν, πρὸς ἀποφυγὴν ἐξωτερικῶν διπλωματικῶν ἀντιθέσεων, ἵνα δύναται νὰ τὸν ἐνισχύσῃ.

β) Νὰ ἐκκαθαρισθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀεροπορία ἀμέσως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, νὰ τὴν ἀναλάβουν Ἐθνικόφρονα στοιχεῖα καὶ ν' ἀποσταλῇ ἀμέσως πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ὁπότε ὑπάρχει πιθανότης νὰ διαλυθῇ ὁ ΕΛΑΣ, δεδομένου ὅτι θὰ κτυπηθῇ εἰς ἀνοικτὸν πεδίον καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ καταθέσῃ παντοῦ τὰ ὅπλα.

γ) Ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ Πυροβολικοῦ τῆς Ταξιαρχίας νὰ κτυπηθοῦν ἡ Καισαριανή, ὁ Βύρων, τὸ Παγκράτι, νὰ ὑποστηριχθῶμεν δι' ἁρμάτων πρὸς κατάληψιν τούτων καὶ ἐγκατάστασιν ταγμάτων Ἐθνοφυλακῆς, ὥστε νὰ συγκεντρωθῇ ἡ Ταξιαρχία αὕτη πρὸς Ψυχικὸν — Τουρκοβούνια διὰ τὴν ταχυτέραν ἐκκαθάρισιν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐὰν ἀκόμη διαλυθῇ ὁ Ζέρβας, νὰ ἔχωμεν καταλάβει τὰς βορείας διαβάσεις καὶ τὰς ΒΔ τοιαύτας τῆς Ἀττικῆς, διὰ νὰ ἐμποδίσωμεν πᾶσαν κίνησιν τοῦ ΕΛΑΣ πρὸς Ἀθήνας, μέχρις ὀργανώσεως στρατοῦ διὰ τὴν ἐξόρμησιν πρὸς διάλυσιν τοῦ ΕΛΑΣ.

Στρατηγέ μου,

Ὡς Ἕλλην καὶ ὡς συμπολεμιστής σας, ἀναφέρω, ὅτι οὐδέποτε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ λέγουν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ προσπαθοῦν νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς πάντας.

Σᾶς ὑποβάλλω θερμὴν παράκλησιν νὰ μὴ μοῦ καταλογίσετε, ὅτι ἐξέρχομαι τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ ταξιάρχου. Ἐστὲ ἐπιεικὴς μαζί μου. Ἀλλὰ εἶμαι ὁ διοικητὴς τῆς μόνης μαχίμου τακτικῆς μονάδος, Ἕλλην, ὅστις ὑπάγεται καὶ μάχεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς Ὑμῶν. Ἔπειτα δεχθῆτε τὴν ἀναφορὰν ταύτην, ἔστω καὶ ὡς ἀναφορὰν ἑνὸς ἀξιωματικοῦ Πληροφοριῶν ἐκ τῶν ὑφ' ὑμᾶς ὑπηρετούντων, γνώστου κάπως τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων.

24-12-1944
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ»

«ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΞΗΡΑΣ ΚΑΙ Μ. ΕΛΛΑΔΟΣ Δ.Κ.Μ.
Ἀριθ. Πρωτ. 703360
27 Δεκεμβρίου 1944

Π ρ ο σ ω π ι κ ὸ ν
κ α ὶ ἀ π ό ρ ρ η τ ο ν

ΠΡΟΣ: ΤΑΞΙΑΡΧΟΝ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΝ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΝ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

Ἀγαπητὲ ταξίαρχε,

1.— Ὁ στρατηγὸς κ. Σκόμπυ ἀνέγνωσε μετ' ἐνδιαφέροντος τὰ δύο σας ἔγγραφα ἡμερομηνιῶν 23 καὶ 24 Δεκεμβρίου 1944, καὶ μοὶ ἀνέθεσε νὰ σᾶς απαντήσω ὡς ἑξῆς, εἰς τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρετε ἐντὸς τῶν ἐγγράφων αὐτῶν.

2.— α) Α ὔ ξ η σ ι ς τ ῆ ς Π.Σ. τ ῆ ς Ὀ ρ ε ι ν ῆ ς Τ α ξ ι α ρ χ ί α ς. Τὰ συνδεδυασμένα Ἀρχηγεῖα τῶν Ἐπιτελείων εἰς Οὐασιγκτῶνα συνεφώνη-

σαν διὰ τὴν παροχὴν 40.000 μόνον πλήρων ἐξαρτήσεων ὁπλισμοῦ καὶ ἐνδύσεως, ὁπλισμοῦ δὲ μὲ βάσιν ἐλαφρῶν μόνον ὅπλων, διὰ τὰς Ἑλληνικὰς μονάδας. Οὐδεμία μνεία ἐγένετο ἐὰν εἰς τὴν συμφωνίαν αὐτὴν ἐπρόκειτο νὰ συμπεριληφθοῦν αἱ ὑπάρχουσαι ἤδη Ἑλληνικαὶ μονάδες ἢ ὄχι, ἀλλὰ ἐκ τῶν ὅσων γνωρίζομεν, φαίνεται ὅτι δὲν συμπεριλαμβάνονται.

Ὡς ἐκ τούτου, δὲν θὰ ἦτο φρόνιμον εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν νὰ προτείνωμεν αὔξησιν τῆς Π.Σ. τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀντίρρησις ὅπως ἡ Ταξιαρχία αὕτη παραμένη πλήρης ἀπὸ ἀπόψεως ἀνδρῶν, ὑλικοῦ, ὀχημάτων, καὶ συμπληροῖ τὰς ἐλλείψεις της εἰς ὅλα τὰ ἀνωτέρω, μόλις ταῦτα διατίθενται.

β).— Π ρ ο σ ω π ι κ ὸ ν

Κατὰ τὴν παροῦσαν περίοδον ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται δὲν πρέπει νὰ κατατάσσωνται ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Ταξιαρχίαν ὡς ἐθελονταί. Ἔχετε ἐξουσιοδοτηθῆ νὰ μεταθέσετε τακτικοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας ἐκ τοῦ 6ου τάγματος φρουρῶν ὡς ἐνισχύσεις διὰ τὴν Ταξιαρχίαν. Ἐπίσης ἅπασαι αἱ ἐνισχύσεις ἐκ τοῦ Ε.Κ.Ε.Μ. ἔχουν κληθῆ ἐπειγόντως.

Ἐπιπροσθέτως, ἔχομεν ζητήσει ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Γ.Ε.Σ. νὰ ἐγκρίνη τὴν ἐθελουσίαν μετάθεσιν ἀνδρῶν ἀπὸ τὴν Ἐθνοφυλακὴν εἰς τὴν ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., ὁπλιτῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς κληθείσας κλάσεις.

Τονίζεται, ὡς δέον νὰ καταστῇ σαφές, ὅτι ὁ ἀριθμὸς προσωπικοῦ μονάδος τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ὑπερβαίνῃ τὴν Π.Σ.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος φρονεῖ, ὅτι δὲν ἔφθασεν ἀκόμη ὁ καιρός.

γ) —Ἐ π ί π ε δ ο ν ἀ ξ ι ω μ α τ ι κ ῶ ν.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος συμφωνεῖ ὅπως ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀξιωματικῶν, διὰ τὸ ἐπιτελεῖον καὶ τὰς Μονάδας, δέον νὰ γίνη ἐκ τοῦ εὐρυτέρου δυνατοῦ πεδίου καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο συζητεῖται μὲ τὸ Ἑλληνικὸν Γ.Ε.Σ.

Ἐν τῷ μεταξὺ 150 ἀξιωματικοὶ ἐκλήθησαν ὅπως ἀποσταλοῦν ἀπὸ τὸ ἀπόθεμα ἀξιωματικῶν τῆς Μ.Α., ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον.

δ).—Ἀ ρ γ ο π ο ρ ί α ὑ π ὸ τ ο ῦ Ε Λ Α Σ.

Ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι ὁ ΕΛΑΣ προσπαθεῖ νὰ κερδίσῃ χρόνον καὶ δυνατόν, κατόπιν τούτου, νὰ προσπαθήσῃ νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ ἀναβάλωμεν τὴν γενικὴν ἐπίθεσιν. Οὐδεμία τους προσπάθεια θὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ ἐκφύγωμεν τῶν γραμμῶν μας, ὅταν θὰ εἴμεθα ἕτοιμοι.

Λυπούμεθα διότι ἐπῆλθε νέα καθυστέρησις διὰ τὴν ἄφιξιν τῶν πυροβόλων τοῦ ΙΙΙ ΕΣΠΠ, ἀλλὰ νῦν ἐπληροφορήθημεν, ὅτι ἀναμένονται νὰ φθάσουν τὴν 28ην Δεκεμβρίου 1944.

ε) —Ὀ ν ο μ α σ ί α τ ο ῦ σ τ ρ α τ η γ ο ῦ Ζ έ ρ β α.

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συμφωνήσωμεν εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ στρατηγοῦ ΖΕΡΒΑ ὡς στρατιωτικοῦ διοικητοῦ ΗΠΕΙΡΟΥ.

στ).—Χρησιμοποίησις τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας.

Ἔστω καὶ ἐὰν τὸ ἐπεθύμει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἐκκαθάρισις τώρα, τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας, καὶ νὰ μὴ μεταβληθοῦν αἱ μοῖραι εἰς μαχίμους μονάδας.

ζ).—Μελλοντικὴ χρησιμοποίησις τῆς III Ε.Ο.Τ.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος φρονεῖ, ὅτι αἱ ἀπόψεις ὑμῶν ἐπὶ τῆς μελλοντικῆς χρησιμοποιήσεως τῆς III Ε.Ο.Τ., περιέχουν πολλὰ βάσιμα στοιχεῖα καὶ ὡς ἐκ τούτου διεβιβάσθησαν εἰς τὸν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Ἀθηνῶν στρατηγὸν Χάουκεσγουόρθ πρὸς γνῶσιν καὶ μελέτην.

Ἀναμφιβόλως ὁ στρατηγὸς θὰ τοὺς δώσῃ τὴν δέουσαν προσοχήν, θέτων εἰς ἐφαρμογὴν τὸ σχέδιον ἐκκαθαρίσεως τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν.

3.—Ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ, ἐκτιμᾷ πλήρως τὸ εὐγενὲς ἔργον, τὸ ὁποῖον ὑμεῖς ὡς καὶ ἡ Ταξιαρχία ὑμῶν ἐπιτελέσατε καὶ ἐπιτελεῖτε καὶ αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐλπίζει ἐπίσης ὅτι αἱ συζητήσεις αἱ ὁποῖαι λαμβάνουν χώραν νῦν, θὰ φέρουν εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὑπ. ΒΛΑΚΕ, ταγματάρχης
δι' Ἐπιτελάρχην
(ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ταξιάρχου Φὲρθ)»

Εἶνε χαρακτηριστικαὶ αἱ ὑποδείξεις διὰ τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως Ζέρβαν καὶ διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορίας.

Δυστυχῶς, δὲν ἐγένοντο δεκταὶ καὶ ὁ Ζέρβας διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν αἰχμαλωσίαν κατέφυγε μὲ τὰ τμήματά του καὶ κατοίκους τῆς Ἠπείρου εἰς Κέρκυραν.

Εὐτυχῶς, ἐγένοντο δεκταὶ αἱ προτάσεις διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Καισαριανῆς καὶ τὰ ἀποτελέσματα γενικῶς ἐπὶ τῶν κομμουνιστῶν, ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀνεμένοντο.

Στὰς 25 Δεκεμβρίου ἀναλαμβάνει Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ὁ ψύχραιμος καὶ πεπειραμένος στρατηγός, ὁ ὑπέροχος Νέστωρ κατὰ κοινὴν ἀναγνώρισιν, Γεώργιος Δρομάζος καὶ μᾶς ἐκοινοποίησε τὴν κατωτέρω ἐκτιθεμένην διαταγήν του:

Στὰς 30 Δεκεμβρίου ἡ Κυβέρνησις κοινοποιεῖ τὴν τελευταίαν προκήρυξίν της πρὸς τοὺς Ἐλασίτας, τὴν ὁποίαν παραθέτω: Ἀκόμη παραθέτω τὴν διαταγὴν τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ Ἀκράϊτ. Οὗτος μοὶ ἐζήτησε συγχρόνως, καὶ προφορικῶς καὶ ἐγγράφως, νὰ ὑποβάλω προτάσεις δι' ἀπονομὴν ἠθικῶν ἀμοιβῶν:

4) Ο ΣΥΝΕΤΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΔΡΟΜΑΖΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ Γ.Ε.Σ.

«III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ
Ἀριθ. Πρωτ. 1295

Μόνον δι' ἀξιωματικοὺς
ΔΙΑΤΑΓΗ

Κοινοποιῶ συνημμένως τὴν ἀπὸ 25-XII-44 διαταγὴν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

Αἱ διδόμεναι κατευθύνσεις εἶνε αἱ τηρηθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ τῆς συγκροτήσεώς της.

Καί, συνεπῶς, καὶ τὴν ὑπερτάτην ταύτην περίοδον, καθ' ἣν ἐπρωτοπόρευε, ἀρχικῶς ὡς μόνη στρατιωτικὴ Ἑλληνικὴ μονὰς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην, ὀφείλει νὰ δώσῃ τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἀποτελέσασα προσκαίρως τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν ἄνευ Σώματος, ποθεῖ, ἐλπίζει καὶ εὔχεται ταχύτατα νὰ ἴδῃ ἀναγεννώμενον, ὡς ἤδη ἀναγεννᾶται, ἄλλως τε, διὰ τόσων ταγμάτων Ἐθνοφυλακῆς, τὸ ὑγιὲς Ἑλληνικὸν Σῶμα, ὁ Ἐθνικὸς Ἑλληνικὸς Στρατός, ἵνα ἀναπετάσῃ ἔναντι τοῦ ἐχθροῦ τὰς ὅλας του σημαίας, τὰς συμπτυχθείσας προσωρινῶς, καὶ οὕτω, αἱ τρεῖς τετιμημέναι σημαῖαι τῆς Ταξιαρχίας, πολλαπλασιασθῶσι.

Ἐστὲ δὲ βέβαιοι ὅτι πολλαπλασιάζονται.

Ἀθῆναι, τῇ 26-12-44

Ο

Τ Α Ξ Ι Α Ρ Χ Ο Σ

Τσακαλῶτος Θρασύβουλος

Συνταγματάρχης»

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν

Τὸ I Γραφεῖον

Παραλῆπται: Πίνακος Γ.

«ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ

Γραφεῖον Ἀρχηγοῦ

Ἀριθ. Πρωτ. 31010

ΜΟΝΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΑΡΧΗΓΟΥ Γ.Ε.Σ.

25. XII. 1944

Κατόπιν τοῦ ἀπὸ 24 Δεκεμβρίου ἐ.ἔ. διατάγματος, ἀναλαμβάνω τὰ καθήκοντα τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

Αἱ στιγμαὶ εἶνε δυσχερεῖς, εἶνε ἀνάγκη ἐπιτακτική, ἀνάγκη Ἐθνικὴ νὰ δημιουργήσωμεν Στρατὸν ἰσχυρόν, ὄργανον τοῦ Κράτους, νὰ κατασταλῇ ἡ στάσις, νὰ ἐπιβληθῇ ἡ τάξις καὶ νὰ μεταφέρωμεν τοῦτον εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσωμεν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων μας συμμάχων, ἵνα λάβῃ μέρος εἰς τὸ τελικὸν κτύπημα.

Στηρίζομαι εἰς τὸ Σῶμα τῶν Ἑλλήνων Ἀξιωματικῶν, οἵτινες πάντοτε εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις ἐδείχθησαν ἀνώτεροι τῶν προσδοκιῶν τοῦ Ἔθνους.

Ἔχομεν τὴν διαβεβαίωσιν τῶν μεγάλων μας συμμάχων Ἄγγλων, ὅτι θὰ μᾶς παράσχουν πᾶσαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν βοήθειαν.

Ἵνα ἐπιτευχθῇ τοῦτο Α Π Α Ι Τ Ω:

1.— Σ ι γ ὴ ν δ ι ὰ τ ὸ π α ρ ε λ θ ό ν: Περικλείει τοῦτο ὑπερβολάς, σφάλματα, εὐθύνας. Συζητήσεις ἐπὶ τούτων, μόνον νέαν διαίρεσιν καὶ διενέξεις θὰ προκαλέσουν. Ἂς ἀσχοληθῇ περὶ τούτων ἡ δικαιοσύνη τῆς πατρίδος. Ἡμεῖς δὲ ἂς ἐπιβλέψωμεν πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἂς ἐργασθῶμεν μετὰ σταθερότητος καὶ συνεχῶς διὰ τὴν δημιουργίαν στρατοῦ ἰσχυροῦ, ἀξίου τῶν προσδοκιῶν τοῦ Ἔθνους.

2.— Ἕ ν ω σ ι ν πραγματικήν, στηριζομένην εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν καὶ σεβασμόν. Σ ύ μ π ν ο ι α ν κ α ὶ π ε ι θ α ρ χ ί α ν, στοιχεῖα ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἑνὸς στρατοῦ ὁμονοοῦντος καὶ πειθαρχημένου, ἱκανοῦ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἔθνους καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν συμμάχων μας.

3.— Ἐργασίαν μετὰ δραστηριότητος καὶ μεθόδου, ἵνα ταχέως φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα.

Κατόπιν τούτων, προσκαλῶ ἅπαντας ὑμᾶς ὅπως συμμορφούμενοι πρὸς τὰ ἀνωτέρω, ἐπιδοθῆτε μὲ πίστιν καὶ ἐνθουσιασμὸν ἐπὶ τὸ ἔργον.

Ἀθῆναι, τῇ 25 Δεκεμβρίου 1944

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν
Ὁ
Δ)τὴς Γραφ. Ἀρχηγοῦ
Τ.Σ.

Ο
ΑΡΧΗΓΟΣ Γ.Ε.Σ.
ΔΡΟΜΑΖΟΣ Γ.
Ἀντιστράτηγος

Περίληψις: Ἡμερησία Διαταγὴ Ἀρχηγοῦ ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του.
Παραλῆπται: Οἱ τῶν Γενικῶν Διαταγῶν.
Κοινοποίησις: 210 Βρετ. Μον. Συνδ.
Γραφεῖον Ἀρχηγοῦ
Γραφεῖον Ὑπασπιστοῦ»

«ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

Ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Λ.Α.Σ.,

Ἀπὸ 20ημέρου ἐστρέψατε τὰ ὅπλα ἐναντίον τῆς πατρίδος.

Τὰ ὅπλα αὐτὰ τὰ εἴχατε πάρει μὲ τὴν βοήθειαν τῆς μεγάλης μας συμμάχου Ἀγγλίας, γιὰ νὰ τὰ στρέψετε ἐναντίον τῶν Γερμανῶν.

Δυστυχῶς, οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν ἀνενόχλητοι καὶ τὰ ὅπλα τὰ ἐστρέψατε ἐναντίον τῶν συμμάχων μας, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ 4 χρόνια μᾶς ἐβοήθησαν γιὰ νὰ ζήσωμε καὶ οἱ ὁποῖοι μᾶς προστατεύουν, ἀφ' ὅτου ἐγίναμε Κράτος.

Οἱ πολιτικοί σας ἀρχηγοὶ δὲν ἐτήρησαν τὸν λόγον τους, διότι θέλουν νὰ ἐπιβάλουν τὴν Δικτατορίαν εἰς τὸν τόπον μας.

Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, ὅπως ὁ Τζήμας, εἶνε ὄργανα τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας.

Διέταξε εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, στὰ Σχολεῖα, νὰ διδάσκουν τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν.

Οἱ στρατιωτικοί σας ἀρχηγοὶ εἶνε μερικοὶ φιλόδοξοι ἀποτυχόντες, οἱ ὁποῖοι θέλουν καὶ αὐτοὶ νὰ διοικήσουν τὴν δύσμοιρον Ἑλλάδα.

Ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Λ.Α.Σ.

Χθὲς τὸ ραδιόφωνον ἐξήγγειλεν, ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ βαδίζουν ἐναντίον τῆς Ἠπείρου. Βούλγαροι εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ σφάζουν. Ὁποία προσβολή!!! Οἱ νικηταὶ μετεβλήθησαν εἰς ἡττημένους. Γιατί;

Εἰς τὰς τάξεις σας ὑπηρετοῦν Γερμανοί, Βούλγαροι, καὶ Ἰταλοί, ὑπὸ τὸ πρόσχημα δῆθεν, ὅτι εἶνε κομμουνισταὶ καὶ ὑπακούετε εἰς αὐτούς.

Ἕλληνες, γιατί δὲν σᾶς καλοῦν οἱ Βούλγαροι κομμουνισταὶ νὰ πᾶτε στὴν Βουλγαρία νὰ ἐπιβάλετε ἐκεῖ τὸ κομμουνιστικὸ καθεστὼς πρῶτα; νὰ ρίξετε τὴν Κυβέρνησίν των, ποὺ ἦταν σύμμαχος μὲ τοὺς Γερμανούς; νὰ διαλύσετε τὸν στρατόν της καὶ νὰ τὸν κάμετε μὲ καθοδηγητὰς καὶ καπεταναίους; Ὄχι, δὲν σᾶς καλοῦν, μπήκανε μέσα εἰς τὰς τάξεις σας ἐκμεταλλευόμενοι τὴν φιλοδοξίαν, τὴν βλακείαν καὶ ἀσυνειδησίαν τῶν μωροδόξων ἀρχηγῶν σας γιὰ νὰ διαλύσουν τὴν πατρίδα μας, νὰ μᾶς πάρουν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον σᾶς καλεῖ διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ στρέψετε τὰ ὅπλα ἐναντίον τῶν Γερμανῶν, τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Ἰταλῶν ποὺ ἔχετε στὰς τάξεις σας καὶ ὕστερα νὰ καταθέσετε τὰ ὅπλα καὶ νὰ καταταγῆτε εἰς τὸν Ἐθνικὸν Στρατὸν καὶ νὰ πᾶμε ὅλοι μαζὶ ἐναντίον τῶν Γερμανοβουλγάρων.

Ὅποιος παρουσιασθῆ καὶ καταθέση τὸ ὅπλον ἐντὸς 48ώρου ἀμνηστεύεται.

Θὰ δικασθοῦν μόνον οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ δολοφόνοι.

Ὅσοι συνεχίσουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον θὰ δικασθῶσιν ὡς στασιασταὶ ἐν ὥρᾳ πολέμου καὶ προδόται τῆς πατρίδος. Ἡ περιουσία των θὰ δημεύεται ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους.

Ἀπευθύνομαι τελευταίας πρὸς τὸν λαὸν τῆς ὑπαίθρου. Γνωρίζω ὅτι σᾶς ἐπεβλήθη τυραννία, ἔχετε ὑπομονή. Μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἔχομεν ὀργανώσει ἤδη 5 Ταξιαρχίας ἀρτίως ἐξωπλισμένας καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἐπιβληθῆ τὸ Κράτος τοῦ Νόμου.

Εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν θὰ σᾶς ἀποδοθοῦν αἱ ἐλευθερίαι γιὰ νὰ ἐκλέξητε τὸ πολίτευμά σας καὶ τὴν Κυβέρνησίν σας. Τὸ Ἔθνος μας θὰ καταλάβη πάλιν τὴν πρέπουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν συμμάχων Ἐθνῶν, τὴν θέσιν ποὺ δικαιοῦται τὸ τόσον αἷμα.

Τὸ Κράτος τοῦ Νόμου θὰ ἐπιβληθῆ, ἡ Ἑλλὰς θὰ γίνη μεγάλη, εἴτε τὸ θέλουν, εἴτε ὄχι, οἱ ὀλίγοι στασιασταὶ καὶ οἱ ἐχθροί της.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
Γ. Παπανδρέου

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ»

«ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ Ι
Ἀριθ. Πρωτ. 5.

ΔΙΑΤΑΓΗ

Κοινοποιῶ κατωτέρω μεθ' ἱκανοποιήσεως συγχαρητήριον τηλεγράφημα Βρεταννοῦ στρατηγοῦ — Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Ἀθηνῶν ὡς καὶ τοῦ στρατηγοῦ — διοικητοῦ τοῦ Συγκροτήματος ΑΡΚ, ἵνα λάβωσι ἅπαντες γνῶσιν.

Ἀθῆναι, τῇ 2ᾳ Ἰανουαρίου 1945

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν
Τὸ Ι Γραφεῖον

Ο ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ)ΛΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

Παραλῆπται: Πίνακος Γ'
Κοιν)ται: Γ.Ε.Σ. (ὑ.τ.ἀ.) Γραφεῖον Ὑπουργοῦ

ΑΠΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΙΝ ΑΘΗΝΩΝ

Πρὸς ΙΙΙ Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν.

312357 Β

GO 152 (.) Ἐμπιστευτικὸν (.) Ὁ ἀντιστράτηγος Lt. Gen. L.L.I. Hawkesworth ἐπιθυμεῖ νὰ διαβιβάση εἰς τὸν συνταγματάρχην Τσακαλῶτον καὶ τοὺς

ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας τὰ θερμὰ συγχαρητήριά του διὰ τὸ ἐξαίρετον ἔργον .τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τριῶν τελευταίων ἡμερῶν κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ τομέως των εἰς Ν.Α. περιοχὴν τῶν 'Αθηνῶν. (.) Παρακαλῶ διαβιβάσατε εἰς πάντας τοὺς ὑπὸ τὰς διαταγάς σας τὰς εὐχαριστίας μου καὶ συγχαρητήρια διὰ τὸ ἐξαίρετον πνεῦμα καὶ μαχητικότητα.(.)»

«ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΑΡΚ ΦΟΡΣ
31 Δεκεμβρίου 1944

Πρὸς Διοικητὴν ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

'Επιθυμῶ νὰ ἐκφράσω εἰς ὅλους τοὺς ἄνδρας τῆς Ταξιαρχίας σας τὴν ἐκτίμησίν μου διὰ τὴν λίαν ἐξαίρετον καὶ ἡρωϊκὴν ὑπηρεσίαν, ἣν ἐπετέλεσαν ἀφ' ἧς ἤρξαντο αἱ ἐχθροπραξίαι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

'Η πρώτη σας ἐπίθεσις, δι' ἧς ἐπετεύχθη ἡ ἐκκαθάρισις τῆς ὅλης περιοχῆς τῶν ΚΟΥΠΟΝΙΩΝ καὶ ἡ ἐξασφάλισις ζωτικῶν σημείων εἰς τὰ πέριξ τῶν 'Αθηνῶν, ἀπέβη μία ἀνεκτίμητος ἐπιτυχία διὰ τὰς μετέπειτα ἐπιχειρήσεις, δι' ἧς παρημποδίσθη ἡ διείσδυσις τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἀπέδωκε μίαν σταθερὰν βάσιν, ἀφ' ἧς ἐξαπελύθη ἡ μετέπειτα ἐπίθεσις, ὅταν ὁ καιρὸς ἦλθεν.

Διαρκούσης τῆς περιόδου, καθ' ἣν ἤμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μένωμεν ἐν ἀμύνῃ ὁπότε περισσότεραι ἐνισχύσεις μετεφέρθησαν, σεῖς μὲ τὰς συνεχεῖς ἐπιθετικὰς ἐνεργείας ἐκρατήσατε πλήρη τὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐντὸς τῶν ὁρίων σας καὶ εἴσθε κατὰ μέγα μέρος συντελεσταὶ διὰ τὴν ἐξάρθρωσιν τοῦ ἠθικοῦ, ὅπερ παρετηρήθη μεταξὺ τῶν τάξεων αὐτοῦ.

"Οταν τέλος, ἡ στιγμὴ ἔφθασε διὰ νὰ ἐπιτεθῆτε καὶ πάλιν, ἡ θαρραλέα καὶ ἔντεχνος κατάληψις τῆς ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, τοῦ «Στάλινγκραντ» τῶν Κουκουέδων, ὑφ' ὑμῶν, ἦτο ἀρχικῶς ἡ αἰτία διὰ τὴν πλήρη κατάρρευσιν καὶ ἧτταν τῶν ἐχθρῶν μας εἰς ὅλην τὴν νοτιοανατολικὴν περιοχὴν τῶν 'Αθηνῶν, ἥτις ἀναμφιβόλως ἦτο ἑστία ἐνεργείας κομμουνιστῶν.

Πρὸς μεγάλην μου λύπην ἡ Ταξιαρχία σας πρόκειται συντόμως νὰ ἀπέλθῃ τῆς διοικήσεώς μου. 'Η συνεργασία μαζὶ σας ἦταν τιμὴ καὶ εὐχαρίστησις δι' ἐμὲ καὶ θὰ ἤμην εὐγνώμων, ἂν θὰ διεβιβάζατε εἰς ὅλους τοὺς ἄνδρας σας τὸν λίαν εἰλικρινῆ μου θαυμασμὸν διὰ τὴν μεγάλην γενναιότητά των καὶ τὰς ἐξόχους μαχητικάς των ἱκανότητας.

Τὰς πλέον καλυτέρας μου εὐχὰς εἰς σᾶς ὅλους δι' ἓν εὐτυχὲς καὶ ἐπιτυχὲς νέον ἔτος. 'Ελπίζω νἄρθῃ ταχέως ὁ καιρός, ὁπότε ὁμοῦ καὶ πάλιν θὰ βαδίσωμεν πρὸς τὴν Νίκην κατὰ τοῦ κοινοῦ μας ἐχθροῦ, τῶν Γερμανῶν.

R.H.B. ARKWRICHT
'Υποστράτηγος»

'Επὶ πλέον μοὶ ἐκοινοποίησε προσωπικὸν τηλεγράφημα διὰ τὴν ὑποβολὴν προτάσεων ἠθικῶν ἀμοιβῶν.

'Απήντησα ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκτελέσω διαταγὴν καὶ νὰ ὑποβάλω προτάσεις δι' ἠθικὰς ἀμοιβάς, διότι ἐπρόκειτο περὶ ἐμφυλίου πολέμου. Σκεπτόμενος ἐπὶ τῆς ἀποφάσεώς μου ταύτης τώρα, εὑρίσκω ὅτι ἔσφαλα καὶ ἠδίκησα τοὺς ἀξιωμα-

τικοὺς καὶ ὁπλίτας, τοὺς διακριθέντας κατὰ τὴν μάχην ταύτην, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ 'Αρχιστράτηγος τοῦ ΕΛΑΣ εἶχε προαχθῆ. 'Επέδρασε ἐπάνω μου ἡ γενικὴ τότε κατάστασις καὶ ἡ πικρία, διότι ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶχε κοινοποιήσει τὰς ἀποφάσεις της διὰ τοὺς ἡρωϊσμοὺς τοῦ Ρίμινι.

5) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ—ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ—ΔΙΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

'Η Βρεταννικὴ Κυβέρνησις λόγῳ τῆς συνεχίσεως τοῦ ἀγῶνος ἀπεφάσισε νὰ ἐπέμβη προσωπικῶς δι' ἀμέσου ἐπαφῆς της εἰς 'Αθήνας, ὅπου νὰ προσπαθήση νὰ ἐξεύρη λύσιν συμβιβασμοῦ καὶ καταθέσεως τῶν ὅπλων.

Κατὰ τὰς 26 Δεκεμβρίου ἀφίχθησαν εἰς 'Αθήνας οἱ κ.κ. Τσῶρτσιλ καὶ Ἧντεν, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου 'Αλεξάντερ, καὶ προεκλήθη σύσκεψις γιὰ τὴν ὁποίαν ἀξίζει νὰ ἀναφέρωμεν μερικά, παρμένα ἀπὸ ὅσα ἐγράφησαν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὰ παρηκολούθησαν στενά. Οἱ κομμουνισταὶ ἔβαλον κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ εὐτυχῶς, ἀνεπιτυχῶς.

«'Η ἄφιξις εἰς 'Αθήνας τῶν κ.κ. Τσῶρτσιλ καὶ Ἧντεν, συνοδευομένων ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου 'Αλεξάντερ, ἐχαιρετίσθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὅλως ἰδιαιτέρως. Πρὸ τοῦ ξενοδοχείου τῆς «Μεγάλης Βρεταννίας», ὅπου μετέβη καὶ συνειργάσθη μὲ τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν κ. Παπανδρέου καὶ τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ, συνεκροτήθη ὀγκώδης διαδήλωσις, τῶν διαδηλωτῶν ἐπευφημούντων ζωηρῶς τοὺς πολιτικοὺς ἡγέτας τῆς Μ. Βρεταννίας.

Σκοπὸς τοῦ Χριστουγεννιάτικου ταξειδίου τοῦ Βρεταννοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Τσῶρτσιλ ἦτο, ἀφοῦ ἐσχημάτιζε ἰδίαν ἀντίληψιν τῆς καταστάσεως, νὰ ἐπεδίωκε τὴν ἐξεύρεσιν βάσεως συνεννοήσεως καὶ καταθέσεως τῶν ὅπλων ὑπὸ τῶν στασιαστῶν.

Μετὰ τὰς πρώτας ἐπαφὰς τὰς ὁποίας εἶχε, ἐπέτυχε τὴν σύγκλησιν διασκέψεως, εἰς τὴν ὁποίαν προσῆλθον, δοθεισῶν πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Στρατηγείου Σκόμπυ εἰδικῶν ἀδειῶν, οἱ 'Αρχηγοὶ τοῦ ΕΛΑΣ.

'Επετεύχθη οὕτω ἡ πρώτη ἐπαφὴ τῶν στασιαστῶν μετὰ τῶν 'Ελασιτῶν καὶ συνεκροτήθη τὴν 4ην ἀπογευματινὴν τῆς 26ης Δεκεμβρίου εἰς τὸ 'Υπουργεῖον 'Εξωτερικῶν, ἡ πρώτη σύσκεψις, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ, παρισταμένων τοῦ Βρεταννοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Τσῶρτσιλ, τοῦ ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν 'Εξωτερικῶν κ. Ἧντεν, τοῦ Στρατάρχου 'Αλεξάντερ, τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Λίπερ, τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, τοῦ κ. Χάρολντ Μὰκ-Μίλαν καί, ὡς παρατηρητῶν, τοῦ 'Αμερικανοῦ πρεσβευτοῦ κ. Μὰκ-Βῆ, τοῦ Γάλλου κ. Μαλὲν καὶ τοῦ 'Αρχηγοῦ τῆς Σοβιετικῆς Στρατιωτικῆς 'Αποστολῆς, ἀντισυνταγματάρχου Ποπώφ.

Οἱ Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι ἦσαν ὁ 'Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, ὁ Πρωθυπουργὸς Παπανδρέου, ὁ στρατηγὸς Πλαστήρας, ὁ Καφαντάρης (τῶν Προοδευτικῶν), ὁ Σοφούλης (Φιλελευθέρων), ὁ Μάξιμος (τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος) καὶ ὁ Δραγούμης (ἀνεξάρτητος).

'Ο ΕΛΑΣ μετέσχε τῆς συσκέψεως διὰ τριῶν ἐκπροσώπων του, τῶν Σιάντου, Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Κ.Κ.Ε., τοῦ στρατηγοῦ Μάντακα καὶ τοῦ Παρτσαλίδη, ἀμφοτέρων μελῶν τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΕΛΑΣ. Κατὰ τὴν εἴσοδόν των εἰς τὸν χῶρον τῆς συσκέψεως, ὑπέστησαν ἔρευναν ὑπὸ τῶν Βρεταννικῶν ὀργάνων ἀσφαλείας.

Ὁ προεδρεύσας τῆς συσκέψεως Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, εἰς τὸν εἰσαγωγικὸν λόγον του εἶπεν, ὅτι ἦτο πεπεισμένος, ὅτι θὰ διεδήλωνε τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἔθνους, ἐὰν διεκήρυττε, ὅτι ἦτο βαθέως καὶ τὰ μέγιστα εὐγνώμων πρὸς τὸν κ. Τσῶρτσιλ, προσωπικῶς, καὶ πρὸς τὴν Βρεταννικὴν Αὐτοκρατορίαν διὰ τὴν συνέχισιν ἐπιδείξεως τοῦ πατροπαραδότου ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ διότι ἀντεπροσωπεύθη κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν τριῶν

Ὁ Ἀντιβασιλεὺς Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, ἐπιθεωρῶν τὴν ΙΙΙ Ταξιαρχίαν.

μεγάλων Συμμάχων. Τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ κατὰ τὴν μεγαλυτέραν τῆς χριστιανοσύνης ἡμέραν, ἀπέσπασε τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Μ. Βρεταννίας ἀπὸ τὰ πολυσχιδῆ καθήκοντά του καὶ τὸν ἔφερε εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐπίλυσιν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἔπρεπε νὰ εἶχον προκύψει. Καταλήξας ἐξέφρασε τὴν εὐχήν, ὅπως ἐξευρεθῇ βάσις συνεννοήσεως διὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς ἐθνοκτόνου στάσεως.

Ὡμίλησεν ἔπειτα ὁ Βρεταννὸς Πρωθυπουργὸς κ. Τσῶρτσιλ, ὁ ὁποῖος εἶπεν τὰ ἑξῆς:

«Κύριοι, ἀπόψε ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας μας σοβαρὰ ζητήματα. Σήμερον ἡ Ἑλλὰς εἶνε δυνατὸν νὰ καταστῇ Ἔθνος ἡνωμένον διὰ νὰ βαδίσῃ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ἡνωμένων Ἐθνῶν τοῦ κόσμου πρὸς τὴν Νίκην. Αὔριον, ἐὰν αἱ προσπάθειαί μας

ἀποτύχουν, θὰ ὑποχρεωθῶμεν νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τὸ τραχὺ καθῆκον καὶ ἡμεῖς οἱ Βρεταννοὶ θὰ ἔχωμεν ν' ἀναλάβωμεν μέγα μέρος τοῦ καθήκοντος τῆς διασώσεως τῆς πόλεως τῶν 'Αθηνῶν ἀπὸ τὴν ἀναρχίαν καὶ τὰς οἰκτρὰς συνθήκας, αἵτινες ἤδη ἐπικρατοῦν καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν ἐπαρκῆ περιοχὴν ἀσφαλείας γύρω ἀπὸ τὴν πόλιν, ἵνα δυνηθῇ ὁ λαὸς τῶν 'Αθηνῶν νὰ ἀνταπεξέλθη εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν καὶ νὰ αἰσθανθῇ, ὅτι ἀπολαμβάνει εἰρήνης, ὅτι ἀπολαμβάνει ἀσφαλείας, ὅτι ἔχει τὴν ἐλευθερίαν του. Δὲν ὀφείλεται εἰς δισταγμὸν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός της, τὸ ὅτι ἐζητήσαμεν τὴν σύσκεψιν ταύτην, ἀλλὰ διότι ἠλπίσαμεν, ὅτι ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ λύσις τῶν σημερινῶν δυσχερειῶν.

»Αἱ Βρεταννικαὶ δυνάμεις ἦλθον εἰς τὴν 'Ελλάδα ἐν γνώσει καὶ κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Προέδρου Ροῦζβελτ καὶ τοῦ Στρατάρχου Στάλιν καὶ καθὼς ἤλπισα, τῇ προσκλήσει ὅλων τῶν 'Ελλήνων, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ΕΛΑΣ. 'Η Μ. Βρεταννία δὲν θέλει ὑλικὰ ὀφέλη ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα καὶ δὲν ἔχει τὴν πρόθεσιν νὰ ἐπέμβη εἰς τὴν ἐκλογὴν παρὰ τῶν 'Ελλήνων τῆς μορφῆς τῆς διακυβερνήσεώς των.

»Φυσικῷ τῷ λόγῳ τώρα, ποὺ ὅλα αὐτὰ τὰ τραγικὰ πράγματα ἔχουν συμβῆ, ἔχομεν χρέος τιμῆς νὰ φέρωμεν τὸ ζήτημα αὐτὸ εἰς καλὸν τέρμα.

»'Οφείλομεν φυσικὰ νὰ ζητήσωμεν ἐδῶ τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὅρων τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ.

»'Ελπίζομεν, ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ συγκροτηθῇ μία 'Ελληνικὴ Κυβέρνησις ἐπὶ εὐρυτάτων βάσεων, διαθέτουσα ἐπαρκῆ ἔνοπλον δύναμιν 'Εθνικοῦ 'Ελληνικοῦ στρατοῦ καὶ 'Ελληνικὴν ἀστυνομίαν ἵνα διατηρηθῇ ἡ τάξις μέχρις ὅτου δίκαιαι καὶ ἐλεύθεραι ἐκλογαὶ διενεργηθοῦν εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν, ἢ τουλάχιστον εἰς μέγιστον μέρος αὐτῆς.

»Τὸ μόνον πρᾶγμα ποὺ θὰ ἐπιθυμοῦμεν ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα εἶνε νὰ διατηρηθῇ ἡ μακρόχρονος φιλία μας. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ζητοῦμεν εἶνε νὰ ζήσετε εὐτυχεῖς καὶ ἐλεύθεροι καὶ ν' ἀποκτήσετε εὐδαιμονίαν καὶ καταλάβετε τὴν θέσιν σας εἰς τὴν σύνοδον τῶν 'Ηνωμένων 'Εθνῶν, ἀντάξιοι τῶν 'Ελλήνων, οἱ ὁποῖοι ἔθραυσαν τὴν 'Ιταλικὴν ἰσχὺν καὶ ἐπολέμησαν μετὰ τόσης γενναιότητος κατὰ τῆς συντριπτικῶς ὑπερτέρας ἰσχύος τῆς Γερμανίας. Σᾶς ζητῶ νὰ πιστεύσετε, ὅτι ὁμιλῶ ἐξ ὀνόματος τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅτι ὁμιλῶ μὲ εἰλικρίνειαν ἀπὸ βάθους καρδίας».

'Εν συνεχείᾳ ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἀνεφέρθη εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἰδέας τῆς συσκέψεως καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα, ὅτι αὕτη θὰ ἠδύνατο νὰ διασφαλίσῃ τὰ 'Ελληνικὰ σύνορα ἀπὸ παντὸς κινδύνου εἰς τὸν Βορρᾶν καὶ ὅτι θὰ ὑπεβοήθει τὴν 'Ελλάδα νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι καλύτερον θὰ ἠδύνατο, πρὸ τῶν ὀμμάτων ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

«'Επειδὴ — συνέχισεν — τὰ μάτια ὅλου τοῦ κόσμου στρέφονται αὐτὴν τὴν στιγμὴν πρὸς τὴν τράπεζαν αὐτήν, ἡμεῖς οἱ Βρεταννοὶ πιστεύομεν, ὅτι ὁ,τιδήποτε καὶ ἂν συνέβη εἰς τὴν ἀγριότητα τῆς μάχης, οἱαιδήποτε καὶ ἂν ὑπῆρξαν αἱ παρεξηγήσεις, θὰ διατηρήσωμεν τὴν παλαιὰν φιλίαν μεταξὺ τῆς 'Ελλάδος καὶ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ἡ ὁποία ἔπαιξε τόσον σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς 'Ελληνικῆς ἀνεξαρτησίας».

Μετὰ τὸν Βρεταννὸν Πρωθυπουργόν, ὁ Στρατάρχης 'Αλεξάντερ ἐξέφρασε τὴν ὀδύνην, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ἀντικρύζων τοὺς στρατιώτας του μαχομένους

εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐν ταυτῷ τὰς θερμὰς ἐλπίδας του, ὅτι ἡ διάσκεψις αὕτη θὰ ἐξεύρῃ ἱκανοποιητικὴν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς Ἑλλάδος.

«Γνωρίζω πολὺ καλά, προσέθεσε, τὸ ἐπιτελεσθὲν ὑπὸ τῶν ὑμετέρων στρατευμάτων ἔργον, τῶν στρατευμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐπολέμησαν τόσον καλῶς καὶ τόσον ἡρωϊκῶς ὑπὸ τὰς διαταγάς μου εἰς τὸ Ἐλ - Ἀλαμέϊν καὶ ἐσχάτως εἰς τὸ Ρίμινι. Ἀντὶ νὰ διοχετεύσω στρατεύματα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας εἰς τὰς Ἀθήνας, θὰ ἔπρεπε ἐσεῖς νὰ διοχετεύσετε Ἑλληνικὰς Ταξιαρχίας εἰς τὴν Ἰταλίαν, διὰ νὰ ὁδεύσουν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν νικηφόρων στρατευμάτων μου ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ».

Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος Μάξιμος, ἀφοῦ ηὐχαρίστησε τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συσκέψεως, ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ἐξευρέσεως τρόπου καὶ βάσεων συνεννοήσεως.

Εἶτα ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Παπανδρέου ἀφοῦ ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ηὐχαρίστησε τὴν Μ. Βρεταννίαν διὰ τὰ ἀνεξάντλητα αἰσθήματα φιλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας προσφερθείσας πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἐντεῦθεν, εἶπεν:

«Ὅταν ἐξερράγη ἡ παροῦσα κρίσις, ἡ Μ. Βρεταννία ἐτέθη παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀόπλου Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠγωνίσθη διὰ τὴν Ἐθνικὴν ἑνότητα ἀκόμη καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Λιβάνου καὶ ἐπεθύμησεν ὁλοψύχως τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐκ νέου τῆς εἰρήνης. Ἤδη, εὔχεται ὅπως ἐκ τῆς παρούσης συνδιασκέψεως ἀνατείλῃ ἐκ νέου ἡ εἰρήνη».

Ὁ Παρτσαλίδης (Κ.Κ.Ε.) ἐξέφρασεν ἐπίσης τὰς εὐχαριστίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν κ. Τσῶρτσιλ καὶ ὑπεγράμμισε τὴν πεποίθησίν του, ὅτι «αἱ παροῦσαι προστριβαὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν Βρεταννικῶν στρατευμάτων δὲν πρόκειται νὰ διαταράξουν τὴν πατροπαράδοτον φιλίαν μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν». «Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐξηγέρθη, εἶπε, διότι ἐπίστευσεν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τοῦ Φασισμοῦ, καὶ εἰς τὸ δικαίωμα τῶν λαῶν νὰ ζοῦν ἐλευθέρως συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχάς, αἵτινες διετυπώθησαν ἀπὸ τὸν Χάρτην τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τὴν δήλωσιν τῆς Τεχεράνης». Προσέθεσε δὲ ἀκολούθως, ὅτι «ἐφ' ὅσον ἡ σύσκεψις ἦτο μία σύσκεψις τῶν Ἑλληνικῶν πολιτικῶν κομμάτων, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε προσκληθῇ καὶ τὸ Ε.Α.Μ.».

Ὁ κ. Ἦντεν ἐπεξηγήσας, εἶπεν ὅτι «ἡ σύσκεψις δὲν ἀπεσκόπει εἰς τὸ νὰ περιλάβῃ ἐν ἑαυτῇ τοὺς ἐκπροσώπους ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν κομμάτων, ἀλλὰ μόνον τοὺς κυριωτέρους ἐκπροσώπους ὅλων τῶν ἀποχρώσεων τῆς Ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης. Εἰς τὴν σύσκεψιν πάντως, προσέθεσε, θὰ ἠδύνατο νὰ προσκληθοῦν τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν συσκεπτομένων καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ ἄνδρες».

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ Βρεταννὸς Πρωθυπουργὸς εἶπεν, ὅτι οἱ παριστάμενοι ξένοι ἀντιπρόσωποι θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀποχωρήσουν καὶ προσέθεσεν: «Ἠρχίσαμεν τὴν ἐργασίαν. Ἤδη φροντίσατε νὰ τὴν τελειώσετε σεῖς».

Ἐπὶ πλέον ὁ Τσῶρτσιλ προέβη εἰς τὰς κάτωθι δηλώσεις πρὸς τοὺς δημοσιογράφους.:

«Βεβαίως αἰσθανόμεθα, ὅτι ἡ πολιτική μας ἦτο ἡ ὀρθή. Δύο εἶνε τὰ ὑφιστάμενα ἐρωτήματα: Τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν, εἶνε ἐὰν ἔδει τὰ Βρεταννικὰ στρατεύματα νὰ

ἔλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἕτερον εἶνε, τὸ τί θὰ ἔπρεπε νὰ πράξωμεν, ὅταν ἐξερράγη ὁ ἐμφύλιος πόλεμος.

»Τὸν Αὔγουστον ἀντήλλαξα τηλεγραφήματα μὲ τὸν Πρωθυπουργόν, ὡς ἀποτέλεσμα δὲ τούτου ἦτο ἡ ἐπέλευσις τῆς συμφωνίας, βάσει τῆς ὁποίας θὰ ἔπρεπε νὰ ἔλθωμεν ὅσο τὸ δυνατὸν ταχύτερον διὰ νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὴν ἐκδίωξιν τῶν Γερμανῶν ἐκ τῆς Χώρας, νὰ εἰσαγάγωμεν τρόφιμα εἰς αὐτὴν καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν διανομήν των, οὕτως ὥστε ὅλα τὰ πράγματα νὰ λυθοῦν ἐν ἠρεμίᾳ, ὡς τοῦτο θὰ συνέβαινε εἰς οἱανδήποτε χώραν ὑπὸ ὁμαλὰς περιστάσεις.

»Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἐτέθη ὑπ' ὄψιν τοῦ Στρατάρχου Στάλιν ὅστις καὶ συνήνεσεν ὡς πρὸς τοῦτο. Ἀναμφισβητήτως, εἶνε λίαν ἐπιθυμητόν, ὅπως τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς ὑδρογείου παραμείνῃ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἐπανέλθῃ ἐκ νέου εἰς τὴν κανονικὴν ζωήν. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ στρατιωτικὴ συνδιάσκεψις τῆς Γκαζέρτας, ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἤρχισαν νὰ ἐγκαταλείπουν τὴν Πελοπόννησον. Προσεκλήθημεν νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ μιᾶς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἐξεπροσώπει ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα συμπεριλαμβανομένου τοῦ Κ.Κ.Ε., καὶ τοῦ Ε.Α.Μ. Ἐδέχθημεν μίαν πρόσκλησιν Κυβερνήσεως ἐκπροσωπούσης ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ κόμματα. Ἡ σύσκεψις ἔλαβε χώραν εἰς τὴν Γκαζέρταν καὶ εἰς τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἐξητάσθη ἡ στρατιωτικὴ ἄποψις τοῦ ζητήματος, ἔσχομεν δὲ εἰς τὴν συνδιάσκεψιν ὡς ἐκπρόσωπον τοῦ ΕΛΑΣ τὸν στρατηγὸν Σαράφην. Καὶ οὕτω, ἐσυνεχίσαμεν τὸ ἔργον μας.

»Ἐτηλεγραφήθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἡ φανταστικὴ ἱστορία, ὅτι ὑποστηρίζομεν μίαν φασιστικὴν Κυβέρνησιν καὶ ὅτι προσπαθοῦμεν νὰ ἐπιβάλωμεν ἕνα εἰδικὸν τρόπον διακυβερνήσεως τῆς χώρας ἐπιχειροῦντες νὰ ἐπαναφέρωμεν τὸν Βασιλέα, ἐπιχειροῦντες νὰ ἐπιτύχωμεν κάποιο πλεονέκτημα ἢ κάποιον ἔλεγχον διαρκῆ ἢ ἐπιρροὴν ἰδικήν μας ἐξ αὐτοῦ.

»Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἱστορίαι στεροῦνται οἱασδήποτε βασιμότητος. Δὲν ζητοῦμεν τίποτε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἀποβλέπομεν εἰς πλεονεκτήματα, ἐγωϊστικῶς. Δὲν ἀποβλέπομεν εἰς κατακτήσεις ἐδαφῶν. Δὲν ἐζητήσαμεν βάσεις, οὔτε τίποτε ἄλλο παρόμοιον. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ὑλικὰ ὀφέλη, μᾶλλον θὰ ἐδίδαμεν παρὰ θὰ ἐπαίρναμεν. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν τίποτε, οἱασδήποτε μορφῆς, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν φιλίαν της. Αὐτὸ εἶνε τὸ μόνον ποὺ θέλομεν.

»Ἀφοῦ ἐνεπλάκημεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἀνελάβαμεν εὐθύνας. Ἐξετοπίσαμεν τοὺς στασιαστὰς ἀπὸ τὸ καθαυτὸ κέντρον τῆς πόλεως.

»Ἔχομεν ἀρκετὰ στρατεύματα ἐνταῦθα καὶ καθ' ὁδόν, οὕτως ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ καταστῶμεν ἀπολύτως κύριοι τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀττικῆς, ἡ ὁποία τὴν περιβάλλει. Ὅσον δὲ ταχύτερον ὀρθοφρονήσῃ ἡ ἑτέρα παράταξις, τόσον ταχύτερον θὰ σταματήσῃ ἡ μάχη. Ὅταν ἤλθομεν ἐνταῦθα, ἐφαντάσθημεν ὅτι τὸ καλύτερον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκάμνομεν, θὰ ἦτο νὰ συγκαλέσωμεν μίαν διάσκεψιν. Ἡ διάσκεψις ἤρχισε τὴν παρελθοῦσαν νύκτα. Προσεκαλέσαμεν τὸν ΕΛΑΣ νὰ ἔλθῃ καὶ οἱ Ἀρχηγοί του, πράγματι ἦλθον, οὕτως δὲ ἐθέσαμεν τοὺς Ἕλληνας εἰς ἐπαφὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ. Μετὰ τὴν πρώτην ἐπαφὴν καὶ ἀφοῦ πλεῖστοι ὡμίλησαν, οἱ λόγοι τῶν ὁποίων, ὡς γνωρίζετε, ἐδημοσιεύθησαν εἰς ὁλόκληρον τὴν ὑφήλιον, ἀπεχωρήσαμεν, ἐκεῖθεν. Μεθ' ἡμῶν εἴχομεν ὡς παρατηρητὰς ἐκπροσώπους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Πάντες ἀπεχωρήσαμεν μετὰ ταῦτα. Κα-

τόπιν τούτου ἤρχισαν αἱ συζητήσεις παρισταμένων τῶν Ἑλλήνων μόνον, αἱ ὁποῖαι διήρκεσαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τούτων, ἦτο ἡ ἐκ νέου συνάντησίς των σήμερον. Οὗτοι συνδιασκέπτονται ἤδη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Δὲν γνωρίζω ἐπακριβῶς εἰς ποῖα ἀποτελέσματα θὰ καταλήξουν.

»Εἴμεθα ἀπολύτως ἀποφασισμένοι, ὅπως ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ αὕτη ἐκκαθαρισθῇ ἀπὸ ἐνόπλους, οἱ ὁποῖοι δὲν εὑρίσκονται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον οἱασδήποτε ἀνεγνωρισμένης Κυβερνήσεως καὶ ὅτι ἐπιπροσθέτως, ἱκανὴ περιοχὴ περὶ τὴν ἐκκαθαρισθεῖσαν τοιαύτην, πρέπει νὰ ἐκκαθαρισθῇ ἐπίσης. Θὰ χρησιμοποιήσωμεν δσασδήποτε δυνάμεις χρειασθῶσι πρὸς τοῦτο διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν ἀντικειμενικόν μας αὐτὸν σκοπόν».

Ἐρώτησις: Τίθεται ζήτημα ἀμνηστείας διὰ τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ ΕΛΑΣ;

Ἀπάντησις: Προφανῶς, ἐὰν δοθῇ τέρμα εἰς τὰς ἐχθροπραξίας, πρέπει νὰ μὴ γίνουν προγραφαί, οὔτε ἀπὸ τοὺς μὲν οὔτε ἀπὸ τοὺς δέ.

Ἐρώτησις: Ἠμπορεῖτε νὰ ὑποδείξητε τί θὰ συμβῇ ἐὰν δὲν ἐπιτευχθῇ συμφωνία;

Ἀπάντησις: Ἐὰν δὲν ἐπιτευχθῇ συμφωνία, **τὰ πυροβόλα θὰ ἐξακολουθοῦν** νὰ βάλλουν, ὅπως γίνεται τώρα. Τὰ στρατεύματα θὰ ἐκκαθαρίσουν τὴν περιοχὴν αὐτήν. Θ' ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἀσφάλειαν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν τάξιν εἰς τὴν Ἀττικήν. Ὡς πρὸς τὸ ἐὰν θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ κάποια ψηφοφορία εἰς τὴν περιοχὴν ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ ἀπελευθερωθῇ καὶ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς ἀνωμαλίας καὶ τοὺς κινδύνους, αὐτὸ εἶνε ζήτημα πρὸς μελέτην. Καὶ φυσικὰ πρέπει νὰ περιμένωμεν ὅτι συντομώτατα ὁ Πρόεδρος Ροῦζβελτ, ὁ Στρατάρχης Στάλιν καὶ ἐγώ, θὰ συναντηθῶμεν μαζὶ μὲ τοὺς συμβούλους μας, ὁπότε θὰ ἐπανεξετάσωμεν τὴν κατάστασιν, διότι ἐὰν δὲν ἠμπορέσετε νὰ ἐπιτύχετε δημοκρατικὰ θεμέλια ἱκανοποιητικὰ καὶ ἐμπνέοντα ἐμπιστοσύνην, πιθανῶς νὰ χρειασθῇ προσωρινῶς νὰ ἀποκτήσετε διεθνεῖς θεματοφύλακας μιᾶς οἱασδήποτε μορφῆς. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ βλέπωμεν ὁλοκλήρους λαούς, νὰ παρασύρωνται πρὸς τὴν ἀναρχίαν.

Ἐρώτησις: Θὰ ἠμπορούσατε νὰ μᾶς διαφωτίσετε ἐπὶ τῆς στάσεως τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Ἀντιβασιλείας;

Ἀπάντησις: Ἔχετε ἀπολύτως δίκαιον νὰ ἀναφέρετε τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι ἀποτελεῖ τὴν θέλησιν ὅλων τῶν κομμάτων ἢ σχεδὸν ὅλων τῶν κομμάτων, καὶ τῶν κυριωτέρων στοιχείων τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζουν πᾶν ὅ,τι ἀπομένει ἀκόμη ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν λοιπόν, ἀποδειχθῇ, ὅτι ἀποτελεῖ τὴν θέλησίν των νὰ ὑπάρχῃ Ἀντιβασιλεία, θέλω νὰ ἐλπίζω, ὅτι θὰ συνεμορφοῦτο. Ἀλλὰ δὲν ἀπόκειται εἰς ἐμὲ νὰ εἴπω τὸ τί θὰ ἔκαμνε ἢ τί δὲν θὰ ἔκαμνε. Περὶ ἑνὸς πράγματος εἶμαι βέβαιος· ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθῃ ἐδῶ, ἐκτὸς ἐὰν διὰ δημοψηφίσματος ἐκφρασθῇ ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς του.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν συμμάχων ἀντιπροσώπων ἐπηκολούθησε μέχρις ἀργὰ τὴν νύκτα, συζήτησις, καθ' ἣν ἀνεπτύχθησαν αἱ κάτωθι γνῶμαι:

Ὁ ΣΙΑΝΤΟΣ εἶπεν, ὅτι «ἐμεῖς θεωροῦμε πὼς εὑρισκόμεθα σ' ἕνα ἀπρόκλητο πόλεμο ἐκ μέρους τῆς Δεξιᾶς, στὸν ὁποῖον τὴν Δεξιὰν συντρέχουν οἱ Ἄγγλοι. Ἐὰν πρόκειται νὰ μοῦ πῆτε ἐδῶ, ὅ,τι μᾶς εἴπατε καὶ στὸν Λίβανο, ἐμεῖς φεύγουμε καὶ θὰ συνεχίσουμε τὸν ἀγῶνα μέχρι τέλους!! Ἂν θέλετε νὰ συζητήσετε, ν' ἀρχίσουμε ἀπ' ἀρχῆς. Γιὰ τοὺς ὅρους τοῦ κ. Σκόμπυ, ἐκάμαμε ἰδιαίτερες συζητήσεις.

Αὐτοὶ ἀφοροῦν τὸν Ἑλληνοαγγλικὸ πόλεμο; Ἐμεῖς ἤλθαμε ἐδῶ νὰ συζητήσουμε ἄλλα πράγματα: τί εἴδους συμφωνία θὰ κάνουμε. Ἂν πάρετε ὡς βάσι τοὺς ὅρους Σκόμπυ, εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ τοὺς συζητήσουμε, εἴτε μὲ τὸ λόγο, εἴτε μὲ τὸ τουφέκι».

Ὁ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ συνιστᾷ ἡ συζήτησις νὰ πάρη πιό ἥρεμο χαρακτῆρα. «Δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῆ σήμερα Κράτος χωρὶς Ἀντιβασιλεία, θεσμὸς ποὺ θὰ φέρη τὴν σύνδεσιν τῶν κομμάτων διὰ νὰ ἀποφευχθοῦν τὰ καννιβαλικὰ συστήματα ποὺ ἐφαρμόζονται τόσον ἀπὸ τὴν Ἀριστεράν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ΚΟΛΩΝΑΚΙ».

Ὁ ΣΟΦΟΥΛΗΣ λέγει, ὅτι «ἡ ἔννοια τοῦ λόγου τοῦ κ. Τσῶρτσιλ, δὲν ἦτο ζήτημα τῆς Ἀντιβασιλείας, διότι ἀρχίζομεν ἀπὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον δὲν ἐθίγη, ἐνῷ ἐθίγη τὸ ζήτημα τῆς συνεννοήσεως».

Εἰς ἐπιμονὴν τοῦ Καφαντάρη διὰ τὴν Ἀντιβασιλείαν ὁ Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ λέγει ὅτι «ἐὰν ἡ Ἀντιβασιλεία πρόκειται νὰ εἶνε ἡ ἀπαρχὴ τῆς εἰρηνικῆς λύσεως, εἶμαι σύμφωνος. Ἐγὼ ὅμως βλέπω ὅτι δὲν ὑπάρχει ἔδαφος, ὕστερα ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἶπαν οἱ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Πιστεύουν ὅτι ἔχουν τὴν παμψηφίαν τοῦ λαοῦ καὶ ὅτι αὐτοὶ ἀπηλευθέρωσαν τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' αὐτὰ εἶνε οὐτοπίες. Ἐγὼ δὲν παραδέχομαι, ὅτι τὰ ἀνταρτικὰ σώματα ἀπηλευθέρωσαν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλὰς ἀπηλευθερώθη ἀπὸ τὴν γενικὴν ἐξέλιξι τοῦ πολέμου. Ἂν νομίζουν, ὅτι τὰ ἀνταρτικὰ σώματα ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα, ἐγὼ ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι αὐτὰ ἔκαμαν καὶ μεγάλας καταστροφάς».

ΣΙΑΝΤΟΣ (ἐντόνως): Δὲν σᾶς ἐπιτρέπω νὰ ὑβρίζετε τοὺς ἡρωϊκούς μας ἀντάρτες.

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Κάθησε κάτω!

Ὁ θόρυβος ἐξακολουθεῖ καὶ ὁ Σοφούλης διαμαρτυρόμενος, ἀποσύρεται.

Ὁ Καφαντάρης διαμαρτύρεται ἐπίσης καὶ λέει στὸν Σιάντον, ὅτι εἶνε δικαίωμα κάθε ρήτορος νὰ ἔχη ἐλευθερίαν γνώμης, καὶ συμφωνεῖ μὲ τὸν Πλαστήραν, ὅτι τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐζημίωσαν τὰ ἀνταρτικὰ σώματα.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Μακαριώτατε. Θὰ γίνη συζήτησις ἐνταῦθα ἢ συμπλοκή; Προήδρευσα καὶ ἄλλοτε συνεδριάσεων, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ἀντιθέσεις, ἀλλὰ τὸ θέαμα τοῦτο δὲν παρουσιάσθη.

Ἀποκατασταθείσης σχετικῆς ἡσυχίας ὁ Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ λέγει, ὅτι «ἐμεῖς συζητοῦμε καὶ ἔξω χύνεται αἷμα. Πᾶσα βραδύτης εἶνε εἰς βάρος τοῦ λαοῦ. Οὐδεμία ἐτέθη βάσις πρὸς συνεννόησιν, ὕστερα ἀπὸ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἤρχισε ἡ Ἄκρα Ἀριστερά».

Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Ἤλπιζα, Ἀρχηγέ, ὅτι ἤλθατε ἐδῶ, διὰ νὰ φέρετε κάποιαν παρηγορίαν.

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Ναί, ἀλλὰ ὅταν βλέπω τὸ μέγεθος τῆς σφαγῆς ποὺ γίνεται, ὅταν μονοπωλοῦν αὐτοὶ τὸν πατριωτισμόν, δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἀνεχθῶ.

Ὁ Μ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἐπεμβαίνων, παρατηρεῖ τὸν Σιάντον διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὡμίλησε.

Συνεχίζων ὁ Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ λέγει: «Μήπως οἱ κύριοι τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς νομίζουν, ὅτι ἐγὼ εἶμαι δεξιός; Ὅλη μου ἡ ζωὴ δείχνει, πὼς εἶμαι ἀριστερός. Καὶ πάντοτε ὑπερήσπισα τὰς λαϊκὰς ἐλευθερίας καὶ τὰς σοσιαλιστικὰς ἰδέας. Ἐδῶ ὅμως γίνεται ἀγὼν «ξεπαστρέμματος» τῆς μιᾶς παρατάξεως. Σκοτώνονται

γυναικόπαιδα καὶ καίονται χωριά. Γιατὶ εὑρίσκονται καμμένα τόσα χωριὰ στὴν Ἑλλάδα; Ἂν ἔπρεπε νὰ βγοῦν ἀντάρτες, ἔπρεπε νὰ βγοῦν γιὰ νὰ σώσουν τὴν Ἑλλάδα, ὄχι νὰ τὴν καταστρέψουν. Ἐὰν θέλουν νὰ εἰρηνεύσωμεν, νὰ ἀρχίσωμε μὲ ἐκλογὰς ἐλευθέρας. Καὶ λέγω τοῦτο, διότι αὐτοὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι ζητεῖται νὰ ἐπιβληθῇ δικτατορία, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποκλείεται, ὅπως τὸ εἶπαν ὁ κ. Τσῶρτσιλ καὶ ὁ κ. Ἦντεν. Ἂν ὑπῆρχε τέτοιος κίνδυνος, θὰ ἤμην καὶ ἐγὼ μαζί των. Νὰ καταθέσουν ὅλοι ἀμέσως τὰ ὅπλα καὶ νὰ γίνουν ταχέως ἐλεύθερες ἐκλογές.

»Ἂν συμφωνοῦν στὸ νὰ κατατεθοῦν τὰ ὅπλα, νὰ γίνῃ Ἐθνικὸς στρατὸς καὶ νὰ διεξαχθοῦν ἐλεύθερες ἐκλογές, συνεννόησις καὶ ἐπομένως, ἐσωτερικὴ γαλήνη, ἔχει καλῶς. Ἄλλως, τὰ πάντα, καὶ τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος μαζί, πᾶνε χαμένα».

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως):

Μακαριώτατε, ὑπάρχουν σήμερα δύο θέματα: Τὸ θέμα τῶν εὐθυνῶν τοῦ παρόντος καὶ τὸ θέμα τοῦ μέλλοντος. Ἐνόμιζα ὅτι δὲν θὰ συνεζητεῖτο τὸ θέμα τῶν εὐθυνῶν καὶ ὅτι θὰ ἐνετοπίζετο ἡ συζήτησις εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν λύσεων πρὸς εἰρήνευσιν τῆς χώρας. Οἱ προηγηθέντες ὅμως ὁμιληταί, ἔθεσαν τὸ ζήτημα τῶν εὐθυνῶν καὶ ἐπεχείρησαν μάλιστα νὰ διαστρέψουν τὴν ἀλήθειαν. Ὀφείλω διὰ τοῦτο νὰ λάβω τὸν λόγον. Εἰς μάτην προσπαθοῦν νὰ μεταθέσουν τὰς εὐθύνας τῆς σημερινῆς αἱματηρᾶς τραγωδίας. Τὸ ὄνομα τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως θὰ μείνῃ πάντοτε εἰς τὴν Ἱστορίαν συνυφασμένον μὲ τὴν προσπάθειαν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Καὶ οἱ ἀδιάλλακτοι ἡγέται τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς θὰ παραμείνουν οἱ ἔνοχοι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Καὶ διὰ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ὑπάρχουν πλήρεις ἀποδείξεις.

»Εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου ἐτέθησαν αἱ ἀρχαί, τὴν πραγμάτωσιν τῶν ὁποίων σταθερῶς ἐπεδίωξα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ εἶνε ἡ διάλυσις τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων, ἡ δημιουργία Ἐθνικοῦ στρατοῦ, ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας, ἡ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως, τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ μας, ὥστε ἀπηλλαγμένος πάσης ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, ν' ἀποφασίσῃ ἐλευθέρως καὶ διὰ τὸ πολίτευμα καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του. Τὰς ἀρχὰς αὐτὰς ἐπανελάβαμεν καὶ εἰς τὸν προγραμματικὸν λόγον τῆς Κυβερνήσεως τῆς 18 Ὀκτωβρίου. Αὐταὶ ὑπῆρξαν αἱ κοιναί μας ἐπαγγελίαι. Ποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πραγματικότης; Ὑπῆρχεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ ὁλόκληρος ἡ χώρα ἐστέναζεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς Ἐαμικῆς τρομοκρατίας. Οἱ ἀντάρται τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἡ Ἐαμικὴ πολιτοφυλακὴ ἀπετέλουν τὸ Κράτος. Καὶ ἐξηκολούθουν καὶ αἱ συλλήψεις καὶ αἱ ἐκτελέσεις τῶν πολιτῶν οἱ ὁποῖοι ἐβαρύνοντο μόνον μὲ τὴν εὐθύνην, ὅτι δὲν συνεμερίζοντο τὴν τρομοκρατικὴν πολιτικὴν τῆς ἐνόπλου μειοψηφίας. Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην μόνον, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της, ἔγιναν χιλιάδες συλλήψεων καὶ πλῆθος ἐκτελέσεων. Καὶ ἐν τούτοις, ἐκάμαμεν ὑπομονήν. Ἠθέλαμεν νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι διετρέχαμεν μίαν μεταβατικὴν περίοδον καὶ ὅτι μετὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ἀποστράτευσιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ τῆς Ἐαμικῆς πολιτοφυλακῆς, θὰ ἀποκαθίστατο τὸ ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου εἰς τὴν Χώραν. Δι' αὐτὸ εἴχομεν ζητήσει προθεσμίαν δύο μηνῶν ἀπὸ τὸ Ἔθνος πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ Κράτους καὶ τῆς οἰκονομίας μας. Ὅλην μας τὴν προσοχὴν εἴχαμε συγκεντρώσει εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀποστρατεύσεως καὶ διὰ τοῦτο αἱ προθεσμίαι τῆς ἀποστρατεύσεως ἔμειναν ἀμετακίνητοι. Ἀλλά, διὰ νὰ

πραγματοποιηθῇ ἡ ἀποστράτευσις καὶ ὁ ἀφοπλισμός, δὲν ἠρκέσθημεν μόνον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κοινοῦ προγράμματος. Ἐπροθυμοποιήθημεν καὶ εἰς ἄλλας βαρείας ὑποχωρήσεις. Ἐδέχθημεν πρῶτον τὴν ἀμνηστείαν τῆς στάσεως τῆς **Μ. Ἀνατολῆς**, τὴν ὁποίαν τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου, τὸ φέρον τὰς ὑπογραφάς των, ἐχαρακτήριζεν ἔγκλημα κατὰ τῆς πατρίδος καὶ ἐπέβαλλε τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων. Ἐδέχθημεν τὴν διάλυσιν τῆς Χωροφυλακῆς, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὁποίας, ἐν μέσῳ δυσχερεστάτων περιστάσεων, εἶχεν ἐπιτελέσει πλήρως τὸ καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα. Ἐδέχθημεν ἐπίσης ὅπως οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ νέου Σώματος τῆς Ἐθνοφυλακῆς τίθενται ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῶν ὑπουργῶν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Καὶ συνέβη εἰς μίαν περίπτωσιν, ἀπὸ ἕνα πίνακα 290 ἀξιωματικῶν νὰ διαγραφοῦν οἱ 280 καὶ νὰ ἐγκριθοῦν μόνον 10. Καὶ ὅταν κατὰ λάθος τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν εἶχεν ἀποστείλει εἰς τὰς ἐπαρχίας μερικοὺς ἀξιωματικούς, χωρὶς τὴν προηγουμένην των ἔγκρισιν, παρητήθησαν ἀμέσως καὶ ὁ ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ὁ γενικὸς διευθυντής. Καὶ ἀνέλαβε τὸ Ὑφυπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ὁ στρατηγὸς Σαρηγιάννης, τὸν ὁποῖον ἐπρότειναν διὰ νὰ τοὺς παρέχῃ πλέον πλήρη ἐμπιστοσύνην. Καὶ ἦλθε κατόπιν τὸ ζήτημα τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου.

»Εἰς τὸν κοινὸν προγραμματικὸν λόγον μας, οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ ἀποστρατεύσεως τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου. Ἡ ἀποστράτευσις τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων, δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ κανένα ὅρον. Ἐν τούτοις, ἐκ τῶν ὑστέρων, ἐκ μέρους τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς ἐτέθη τὸ ζήτημα τῆς συγχρόνου καὶ αὐτῶν διαλύσεως.

»Διεμαρτυρήθην καὶ ἐδήλωσα, ὅτι τοῦτο ἦτο ἀδύνατον. Συνεζητήθη τότε τὸ ἐνδεχόμενον τῆς χορηγήσεως ἀδειῶν εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς Ταξιαρχίας.

»Ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τῆς λύσεως αὐτῆς ἐξεδηλώθη ὁμόφωνον τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καθὼς καὶ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον.

»Καὶ τότε, διὰ νὰ τοὺς ἱκανοποιήσωμεν πάλιν, ἐπροτείναμεν νὰ διατηρηθῇ μία Ταξιαρχία τοῦ ΕΛΑΣ ὡς ἀντίστοιχος δύναμις τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας. Οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς ἀπεδέχθησαν τὴν πρότασιν, ἀλλὰ ἐζήτησαν ἐπιπροσθέτως, ὅπως ἡ δύναμις τῆς Ταξιαρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, εἶνε ἴση πρὸς τὸ σύνολον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τῆς μονάδος τοῦ ΕΔΕΣ. Καὶ ἀπεδέχθημεν καὶ αὐτὴν τὴν πρότασιν. Καὶ ὑπεγράψαμεν ἐνώπιόν των διαταγὴν πρὸς τὸν ὑφυπουργὸν Σαρηγιάννην, ὅπως μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμφωνίας. Καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας, περίπου μιὰ ἑβδομάδα πρὸ τῆς στάσεως, οἱ ὑπουργοὶ Ζεῦγος, Σβῶλος καὶ Τσιριμῶκος μὲ ἐπεσκέφθησαν καὶ μοῦ ἐπέδωκαν κείμενον συμφωνίας, τὸ ὁποῖον εἶχαν συντάξει οἱ ἴδιοι καὶ εἶνε αὐτὸ τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον ἔχω εἰς χεῖρας μου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναγράφουν πράγματι τὴν διατήρησιν τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους ὅρους τῆς συμφωνίας μας. Ὑπῆρξα πράγματι εὐτυχὴς καί, ὑπὸ τὸ κράτος βαθείας συγκινήσεως, τοὺς συνεχάρην διὰ τὴν ἱστορικὴν πράγματι ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ κοινοῦ προσεφέραμεν εἰς τὴν Χώραν, ἐξασφαλίζοντες τὴν ὁμαλὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν περίοδον τῆς Ἐθνικῆς ἀντιστάσεως εἰς τὸ ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου. Μὲ ἐβεβαίωσαν τότε, ὅτι ἡ μεγαλυτέρα τιμὴ ἀνήκει εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ὁποίου ἡ δημοκρατικὴ συνείδησις καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰς λαϊκὰς ἐλευθερίας, ὡδή-

γησαν εἰς τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα. Ἐν τούτοις, τὴν ἑπομένην, Τρίτην τὸ ἀπόγευμα, μὲ ἐπεσκέφθη ἀπροόπτως ὁ ὑπουργὸς Ζεῦγος, ὁ ὁποῖος μοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι ὑπαναχωροῦν καὶ δὲν ἀποδέχονται πλέον τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας μου. Τότε ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Ἄκρα Ἀριστερά, ἀπεφάσισε νὰ μεταβάλῃ κατεύθυνσιν. Διότι ἐπλησίαζαν αἱ προθεσμίαι τῆς ἀποστρατεύσεως. Ἐνώπιον αὐτῆς ἐτέθη τὸ δίλημμα, νὰ δεχθῇ τὴν ἀποστράτευσιν καὶ τὸν ἀφοπλισμόν, ἢ νὰ στασιάσῃ. Ἐφ' ὅσον ἤλπιζαν, ὅτι ἀπετέλουν τὴν πλειοψηφίαν τοῦ λαοῦ, οἱ διαλλακτικοὶ ἐπεκράτουν καὶ ἐβάδιζαν πρὸς τὰς ἐκλογάς. Ὅταν ὅμως ἐπείσθησαν, ἀπὸ τὰς λαϊκὰς ἐκδηλώσεις, ὅτι ἀποτελοῦν μικρὰν μειοψηφίαν, οἱ ἀδιάλλακτοι ἐπεκράτησαν καὶ ἀπεφάσισαν τὴν στάσιν. Καὶ ἡ στάσις ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τῆς Κυριακῆς. Ὑπάρχουν δύο πράξεις αἱ ὁποῖαι τὴν ἀποδεικνύουν. Εἶνε ἡ διάλυσις τῆς Ἐθνοφυλακῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀπὸ τὸν στρατὸν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ εἶνε ἡ ἀνακήρυξις τοῦ στρατοῦ τοῦ ΕΛΑΣ ὡς ἀνεξαρτήτου καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ ἀπὸ τὸν σύμμαχον Ἀρχιστράτηγον.

»Καὶ ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ἐλήφθη τὴν ἑσπέραν τοῦ Σαββάτου. Καὶ δι' αὐτό, ἀπηγορεύθη τὸ συλλαλητήριο τῆς Κυριακῆς, τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπε εἰς τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ Κράτους καὶ τὸ πραξικόπημα πρὸς κατάληψιν τῆς Ἀρχῆς. Δι' αὐτὸ ἐπεχειρήθη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ συλλαλητηρίου ἡ ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς οἰκίας μου, ὅπου ἐσημειώθησαν θύματα. Δι' αὐτὸ κατόπιν ἐπεχειρήθη ὁ ἀφοπλισμὸς τῆς Ἀστυνομίας, ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆς ὁποίας ἀνηρπάγησαν αὐτόματα ὅπλα, γεγονὸς τὸ ὁποῖον τὴν ὑπεχρέωσεν εἰς ἄμυναν. Δι' αὐτὸ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, Κυριακήν, Δευτέραν καὶ Τρίτην, ἐνηργεῖτο ἐπίθεσις καὶ κατάληψις τῶν ἀστυνομικῶν τμημάτων τῆς πόλεως καὶ σφαγὴ τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀστυνομίας καὶ τῆς Χωροφυλακῆς. Καὶ τότε μόλις καὶ ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ ἀπεφάσισαν νὰ ὀργανώσουν τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Κράτους καὶ τοῦ λαοῦ. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ματαία εἶνε ἡ προσπάθεια τὴν ὁποίαν καταβάλλετε, νὰ μεταθέσετε τὰς τρομερὰς σας εὐθύνας. Εἰς οὐδένα θὰ ἐπιτρέψω νὰ παραμορφώσῃ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν. Θὰ μείνω εἰς τὴν ἱστορίαν ὁ πρωταγωνιστὴς τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Καὶ θὰ μείνετε οἱ ἐγκληματίαι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Οἱ ἔνοχοι τῆς ἀντεθνικῆς καὶ τῆς ἀντιλαϊκῆς στάσεως.

Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Σταματῶ εἰς τὸ σημεῖον τῆς χορηγήσεως τῶν ἀδειῶν εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς Ταξιαρχίας. Διατί μετεβλήθη ἡ ἀπόφασίς σας;

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ἐξήγησα ὅτι ἡ διάλυσις τῆς Ταξιαρχίας ἔθιγε τὸ Ἐθνικὸν αἴσθημα καὶ ἐπίσης ἀπεκρούετο ἀπὸ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον. Καὶ τοὺς λόγους τούτους ἀπεδέχθησαν καὶ οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Εἶνε ἑπομένως προφανές, ὅτι ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπίλυσις τοῦ θέματος τῆς Ταξιαρχίας, ἀποτελεῖ πρόφασιν.

Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Δὲν ἐξετάζω ἂν εἶχαν δεχθῆ ἢ ὄχι τὴν διάλυσιν τῆς Ταξιαρχίας, ἀλλὰ γνωρίζω, ὅτι ἡ Ταξιαρχία εἶνε σχηματισμὸς πραιτωριανῶν!!! Ὅτι ἐπολέμησεν εἶνε βέβαιον. Ἀλλὰ εἶνε τῆς 4ης Αὐγούστου, μοναρχικοί.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ὥστε καταλογίζετε τὴν εὐθύνην εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ὄχι εἰς τοὺς στασιαστάς.

Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Λέγετε ὅτι ἐκάματε πολλὰς ὑποχωρήσεις καὶ νομίζετε, ὅτι δι' αὐτῶν ἠδύνασθε νὰ ἐπιτύχετε τὴν ἀναίμακτον ἀπελευθέρωσιν τῆς Χώρας. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἔπρεπε ν' ἀποφύγετε τὴν σύγκρουσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Ταξιαρχίας.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ἐκφράζω τὴν ἔκπληξίν μου διὰ τὰς γνώμας σας.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Νομίζω ὅτι αὐτὴ ἡ στιγμὴ δὲν εἶνε διὰ νὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν ἀνεύρευσιν τῶν ὑπευθύνων. Ὅπως χαρακτηριστικὰ εἶπεν ὁ κ. Καφαντάρης, ἡ Ταξιαρχία εἶνε σῶμα πραιτωριανῶν. Τότε ἀνέκυψε καὶ τὸ ζήτημα τῆς Ταξιαρχίας, ὡς λύσις τοῦ ὁποίου εὑρέθη ἡ συγκρότησις μικτῶν τμημάτων.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐτερματίσθη ἡ σύσκεψις τῆς πρώτης ἡμέρας. Ἡ σύσκεψις ἐπανελήφθη τὴν 11.30 π.μ. τῆς ἑπομένης ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ, μετασχόντων εἰς ταύτην, ἐκτὸς τῶν κ.κ. Παπανδρέου (Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως), στρατηγοῦ Πλαστήρα, Θ. Σοφούλη (Ἀρχηγοῦ Φιλελευθέρων) Γ. Καφαντάρη (τῶν Προοδευτικῶν), Μαξίμου (τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος), Φ. Δραγούμη (ἀνεξαρτήτου) καὶ τῶν ὑπουργῶν τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου κ.κ. Π. Κανελλοπούλου, Στ. Στεφανοπούλου, τοῦ κ. Στ. Γονατᾶ, τῶν πρώην ὑπουργῶν κ. κ. Π. Ράλλη, Ι. Σοφιανοπούλου, Ἀλ. Μυλωνᾶ, Α. Ἀλεξανδρῆ, Κ. Τσαλδάρη καὶ Σ. Θεοτόκη. Ἐκ μέρους τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς προσῆλθον οἱ κ.κ. Σιάντος καὶ Παρτσαλίδης.

Ἡ συνεδρίασις ἤρχισε ἄνευ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπὶ τῶν συζητηθέντων θεμάτων τὴν προηγουμένην ἡμέραν.

Ι. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Τὸ ζήτημα τῆς Ἀντιβασιλείας πρέπει νὰ λυθῇ ἐντὸς τῆς ἡμέρας.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ὅλα τὰ κόμματα ἐξέφρασαν τὰς γνώμας των πρὸς τὸν Βασιλέα, ὁ ὁποῖος μελετᾷ τὸ ζήτημα.

Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐξεδηλώθη ὑπὲρ τῆς Ἀντιβασιλείας. Ὁ Βασιλεὺς ἀρνεῖται κατὰ τρόπον ἀσύγγνωστον.

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ: Τὸ ζήτημα τῆς Ἀντιβασιλείας ὑπὲρ τῆς ὁποίας κηρύσσομαι, πρέπει νὰ λυθῇ μετὰ τὴν κατάθεσιν τῶν ὅπλων ὑπὸ τῶν στασιαστῶν.

Σ. ΓΟΝΑΤΑΣ: Ἐὰν ἡ Ἀντιβασιλεία ἀποτελῇ ἕναν ὅρον τῶν στασιαστῶν, καλὸν θὰ ἦτο νὰ γίνῃ. Θ' ἀπετέλει οὕτω παράγοντα ὑποχωρήσεως εἰς τὰς ἀξιώσεις των καὶ θὰ ἐπήρχετο διευκόλυνσις τῆς καταστάσεως.

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Εἰς τὸ Κάϊρον καὶ τὴν Ἰταλίαν, οἱ ἐκπροσωποῦντες τὸ ΕΑΜ εἶχαν τὴν γνώμην, ὅτι τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἦτο ἐπαρκὲς διὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων τῆς Ἀντιβασιλείας. Δὲν νομίζω ὅτι τὸ παρὸν συνέδριον συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ κ. Τσῶρτσιλ διὰ νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο.

ΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Τάσσομαι ὑπὲρ τῆς Ἀντιβασιλείας, ἀλλ' ὄχι διὰ σήμερον. Πρῶτον εἶνε τὸ θέμα τῆς καταθέσεως τῶν ὅπλων.

Οἱ κ.κ. Κ. Τσαλδάρης καὶ Π. Ράλλης, συμφωνοῦν μετὰ τοῦ κ. Στεφανοπούλου.

Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τὸν ἐκήρυξεν ἡ μειοψηφία τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Τὸ ζήτημα τοῦτο πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ, ἄλλως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θὰ μᾶς κατηγορήσῃ, ὅτι βυζαντινολογοῦμεν.

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν Ἀντιβασιλείαν, ἀλλὰ διὰ νὰ παραιτηθῇ ἡ Κυβέρνησις. Ἑπομένως, ἐξεταστέον εἶνε: Συμφέρει νὰ γίνῃ; Θὰ θεωρηθῇ τοῦτο νίκη τῶν ἐπαναστατῶν ἢ ὄχι;

Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Δὲν ἠμπορεῖ τὸ πολίτευμα νὰ λειτουργήσῃ χωρὶς ρυθμιστήν. Οὔτε ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀντιβασιλείαν.

»Ὁ μόνος τρόπος, ἡ ἐπάνοδος τοῦ Βασιλέως, εἶνε λάδι εἰς τὴν φωτιάν. Πῶς θὰ γίνῃ ἡ κατάθεσις τῶν ὅπλων; Ἀμφιβάλλω ἂν ἡ κατάθεσις τῶν ὅπλων θὰ ἐπετυγχάνετο ἀπὸ μίαν ἀπόφασιν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Τώρα ὑπάρχει ὑπὲρ ποτὲ ἀνάγκη ρυθμιστοῦ τοῦ πολιτεύματος.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως): Ὑποστηρίζετε, ὅτι ἡ ἔλλειψις Ἀντιβασιλείας καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῆς σημερινῆς κρίσεως. Διότι λείπει ὁ ρυθμιστὴς τοῦ πολιτεύματος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπεδίωκε συμβιβασμόν. Ποῖος εἶνε ὁ κύριος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον σήμερον ζητεῖται ἡ Ἀντιβασιλεία; Δὲν εἶνε βεβαίως ἡ ἄσκησις νομοθετικῆς, οὔτε ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.Εἶνε ὁ σχηματισμὸς Κυβερνήσεως.

»Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ Κυβερνητικὸν ζήτημα.

»Ποία εἶνε ἡ σύνθεσις τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως; Οἱ στασιασταὶ τὴν ἐμφανίζουν ὡς Κυβέρνησιν προσωπικήν. Ἀλλὰ εἶνε πράγματι προσωπικὴ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις;

»Ὄχι. Εἶνε Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἐκτὸς μόνον τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ τοῦ κ. Καφαντάρη, ὁ ὁποῖος ἠρνήθη συμμετοχήν. Διότι εἰς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν συμμετέχουν τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων μὲ τρεῖς ὑπουργούς, τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, τὸ Ἀριστερὸν Μέτωπον καὶ ἀνεξάρτητοι πολιτικοί.

»Καὶ πρέπει νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα προηγήθησαν τῆς στάσεως. Ὅταν ἔβλεπα, ὅτι αἱ ὑπεράνθρωποι προσπάθειαι, τὰς ὁποίας εἶχον καταβάλει πρὸς διατήρησιν τῆς συνεργασίας μὲ τὴν Ἄκραν Ἀριστερὰν καὶ πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἀπέβαιναν μάταιαι, διότι ἡ Ἄκρα Ἀριστερά, ἀντιληφθεῖσα πλέον ὅτι ἀποτελεῖ τὴν μειονότητα τοῦ λαοῦ ἠρνεῖτο τὴν ἀποστράτευσιν καὶ τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν ἐνόπλων της δυνάμεων, τότε δὲν ἠρκέσθην εἰς τὴν παλαιὰν ἐμπιστοσύνην τῶν συνεργαζομένων πολιτικῶν κομμάτων. Ἐκάλεσα τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ ἀνεκοίνωσα, ὅτι εἰσήλθομεν εἰς τὴν κρίσιν. Ὅτι ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ ἔχει πλέον ἀποφασίσει τὴν στάσιν ἐναντίον τοῦ Κράτους. Ὅτι, σκληρὸν καὶ ἀχάριστον εἶνε πλέον τὸ καθῆκον, τὸ ὁποῖον θὰ ὀφείλωμεν νὰ ἐπιτελέσωμεν. Ἀλλὰ ἀκριβῶς δι' αὐτό, ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠμπορεῖ νὰ περιβάλλεται μὲ ἠλαττωμένην καὶ ἀμφίβολον ἐμπιστοσύνην τῶν συνεργαζομένων κομμάτων. Ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ ἀλληλεγγύη θὰ πρέπει νὰ εἶνε ἀπόλυτοι, ἢ ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑποβάλῃ ἀμέσως τὴν παραίτησίν της, διὰ νὰ ἔλθουν ἄλλοι, περιβαλλόμενοι μὲ τὴν κοινὴν ἐμπιστοσύνην.

»Ἀπηυθύνθην ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς τῶν Φιλελευθέρων καὶ παρεκάλεσα τὸν ὑπουργὸν κ. Ἀβραὰμ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων κ. Σοφούλην καὶ νὰ ἀνακοινώσῃ τὰς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως.

»Καὶ ὁ Ἀβραάμ; Συναντήσας τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, ἐπέστρεψε καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ὅτι τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ὄχι μόνον «ἀνεπιφυλάκτως», ἀλλὰ «μετ' ἐνθουσιασμοῦ» τάσσεται εἰς τὸ πλευρὸν

τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἀπειλουμένης στάσεως. Τὸ ἴδιον ἐπανέλαβε καὶ εἰς ἐμὲ ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅταν τὴν ἐπομένην τὸν ἐπεσκέφθην.

»Τὸ Λαϊκὸν κόμμα, διὰ τῶν ὑπουργῶν του, οἱ ὁποῖοι μετεῖχον εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐξεδήλωσεν ἐπίσης τὴν ἀπόλυτον ὁμοφωνίαν του.

»Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ τοὺς ὑπουργοὺς τοῦ Ἀριστεροῦ Μετώπου καθὼς καὶ ἐν γένει μὲ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

»Καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπερασπισταὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ Ἔθνους καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ μας ἐναντίον τῆς ἀντεθνικῆς καὶ ἀντιλαϊκῆς στάσεως.

»Ἔκτοτε, ποῖον ἦτο τὸ κοινὸν καθῆκον;

»Τὸ κοινὸν καθῆκον ἦτο νὰ γίνεται καθ' ἡμέραν συμπαγέστερον τὸ Ἐθνικὸν μέτωπον, νὰ ἐνισχύεται καθ' ἡμέραν περισσότερον ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸν σκληρὸν ἀγῶνα.

»Καὶ ὅμως συνέβη τὸ ἀντίθετον! Ἐνῷ ἐπετέλει μὲ αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν τὸ Ἐθνικόν της καθῆκον, ἐνῷ ἀνήρχετο εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Μαρτυρίου, ἤρχισε ταυτοχρόνως νὰ βάλλεται καὶ ἐκ τῶν νώτων!

»Ἀπόψεις κομματικαὶ καὶ προσωπικαὶ ἤρχισαν νὰ ἐπικρατοῦν ἀπέναντι τῶν Ἐθνικῶν ἀπόψεων. Καὶ ἀντὶ νὰ διαλύεται, ὡς ὤφειλεν, τὸ ΕΑΜ, τὸ ὁποῖον ἦτο ἔνοχον τῆς προδοτικῆς στάσεως, ἤρχισεν ἡ ἀποσύνθεσις εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἐθνικοῦ Μετώπου. Ἀντὶ νὰ βάλλωνται οἱ στασιασταί, ἐβάλλετο τὸ Ἔθνος!

»Καὶ ἀνεγνώσαμεν δηλώσεις πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ὅτι «χρειάζεται ρυθμιστὴς τοῦ πολιτεύματος, διὰ νὰ ἐπιδιώξῃ συμβιβασμὸν μεταξὺ τῶν δύο ἀντιμαχομένων παρατάξεων». Ὑπάρχουν λοιπὸν «δύο ἀντιμαχόμεναι παρατάξεις», ἠθικῶς ὁμότιμοι; Ἀλλά, δι' ἡμᾶς δὲν ὑπάρχουν δύο ἀντιμαχόμεναι παρατάξεις. Ὑπάρχει ἀφ' ἑνὸς τὸ Ἔθνος, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ Στάσις. Τὸ Ἔθνος τὸ ὁποῖον πλήττεται καὶ ἡ Στάσις ἡ ὁποία προδίδει!

»Καὶ δὲν συνέβη μόνον αὐτό. Χθὲς τὴν ἑσπέραν κατὰ τὴν σύσκεψιν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν προσῆλθεν ἀκόμη καὶ συνήγορος τῆς στάσεως!

»Κατηγόρησε τὴν Κυβέρνησιν, διατί δὲν ἀπεδέχθη τὴν διάλυσιν τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, τὴν ὁποίαν ἠξίωσεν ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ καὶ παρέσχε τοιουτοτρόπως τὴν ἠθικὴν βάσιν καὶ τὴν δικαίωσιν τῆς στάσεως.

»Αὐτὴν τὴν συνηγορίαν, αὐτὴν τὴν ἠθικὴν δικαίωσιν τῆς στάσεως, τὴν ὁποίαν προσέφερεν ὁ κ. Καφαντάρης καὶ ἡ ὁποία ηὔφρανε τὸν κ. Σιάντον, ἔχω καθῆκον νὰ καταγγείλω ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους.

»Εἰς μάτην ἐξήγησα χθές, ὅτι τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὁμοφώνως ἀπέκρουσε τὴν διάλυσιν τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καθὼς ἐπίσης τὴν ἀπέκρουσε καὶ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον, τὸ ὁποῖον τὴν ἐθεώρει ἔνδοξον Ἑλληνικὸν τμῆμα τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ.

»Ὁ κ. Καφαντάρης ἐπέμενε. Ἰσχυρίσθη δεκάκις, ὅτι ἐφ'

ὅσον εἰς μίαν φάσιν τῶν μακρῶν διαπραγματεύσεων ἔγινε λόγος περὶ χορηγήσεως ἀδειῶν εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, ἔπρεπε τελικῶς νὰ διαλυθῆ. Εἰς μάτην ἐπανελάμβανον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ εἶχεν ἀποδεχθῆ τὴν διατήρησίν της μὲ ἀντίστοιχον διατήρησιν μιᾶς Ταξιαρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, ἰσοδυνάμου μὲ τὸ σύνολον τῶν δυνάμεων τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τῆς Μονάδος τοῦ ΕΔΕΣ. Εἰς μάτην τοῦ ἐπεδείκνυα τὸ πρωτότυπον κείμενον τὸ ὁποῖον οἱ ὑπουργοὶ Ζεῦγος, Σβῶλος καὶ Τσιριμῶκος εἶχαν συντάξει οἱ ἴδιοι. Ἐπέμενε πάντοτε καὶ πλειοδοτῶν, ἀπεκάλεσε τὴν Ταξιαρχίαν τοῦ Ρίμινι «Σῶμα Πραιτωριανῶν».

»Αὐτὴ ὑπῆρξε χθὲς ἡ συμβολή του εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἔθνους ἐναντίον τῆς στάσεως.

»Καὶ ἐπανέρχομαι εἰς τὸ θέμα τῆς Ἀντιβασιλείας. Διατί λοιπὸν ἡ Ἀντιβασιλεία θεωρεῖται σήμερον ἀπαραίτητος; Διὰ νὰ ἐπιδιώξη τὸν σχηματισμὸν νέας Κυβερνήσεως. Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις σᾶς προσφέρει τὴν λύσιν.

»Ποῖος θὰ εἶνε ὁ ἐνδεχόμενος Ἀντιβασιλεύς, ἐὰν ἀποφασισθῆ ἡ Ἀντιβασιλεία; Θὰ εἶνε ὁ Μακαριώτατος, ὁ ὁποῖος τώρα προεδρεύει τῆς συσκέψεως. Ποίους θὰ συμβουλευθῆ; Προφανῶς τὸν πολιτικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος παρίσταται.

»Μακαριώτατε, ὡς Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, σᾶς ὑποβάλλω τὴν παραίτησίν μας καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ ἀναλάβετε ἀμέσως τὴν πρωτοβουλίαν, συμβουλευόμενοι, τὸν παριστάμενον πολιτικὸν κόσμον, διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας Κυβερνήσεως.

»Εἶνε ἆρα γε, τόσον ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ διατάγματος τῆς Ἀντιβασιλείας, ὅταν μὲ τὴν δήλωσιν τῆς Κυβερνήσεως, παρέχωμεν ἀμέσως τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ κυβερνητικοῦ ζητήματος; Ἔχομεν ἤρεμον τὴν συνείδησιν, ὅτι ἐπετελέσαμεν τὸ καθῆκον μας ἀπέναντι τῆς Χώρας.

»Προσεφέραμεν, πρῶτον, τὴν μεγάλην ὑπηρεσίαν τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως τοῦ Ὀκτωβρίου. Χωρὶς ἐκείνην τὴν ὑπηρεσίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τίτλον ἀπαράγραπτον τῆς Κυβερνήσεως, δὲν θὰ ὑπῆρχεν σήμερον ἐδῶ, οὔτε Κυβέρνησις Ἑλληνική, οὔτε δυνάμεις Βρεταννικαί, διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὰς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ μας ἀπὸ τὴν τρομοκρατικὴν τυραννίαν τῆς ἐνόπλου μειοψηφίας.

»Ἐξηντλήσαμεν ἔπειτα ὅλας τὰς προσπαθείας μας διὰ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

»ΕΠΡΟΤΙΜΗΣΑΜΕΝ νὰ ἐπικριθῶμεν ἀκόμη ἀπὸ τὰ συνεργαζόμενα κόμματα διὰ τὰς ὑπερμέτρους ὑποχωρήσεις μας, παρὰ νὰ παραλείψωμεν οἱανδήποτε προσπάθειαν καὶ θυσίαν, ἡ ὁποία θὰ ἦτο δυνατή, διὰ νὰ γίνη ὁμαλὴ ἡ μετάβασις ἀπὸ τὴν περίοδον τῆς Ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, εἰς τὸ ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου.

»Καὶ κατόπιν, ὅταν ἐσήμανε ἡ κρίσιμος ὥρα, ὅταν παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας μας, ἀπεφασίσθη τὸ πραξικόπημα ἐκ μέρους τῆς ἐνόπλου Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ἐχωρήσαμεν σταθερῶς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ μας καθήκοντος, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐπέτασσε ν' ἀδιαφορήσωμεν πρὸς τὴν προσωπικὴν τύχην μας καὶ ὑπερασπισθῶμεν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις τὴν ἀκεραιότητα τοῦ Ἔθνους καὶ τὰς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ μας.

»Δηλοῦμεν ἐπίσης, ὅτι ἀναλαμβάνομεν καὶ ἀπέναντι τοῦ Βασιλέως τὴν εὐθύνην διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας Κυβερνήσεως.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, προσέρχονται οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ ἡ σύσκεψις συνεχίζεται.

Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Ὅσα εἶπον χθὲς περὶ τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας δὲν ἀποτελοῦν ἐνθάρρυνσιν τῶν στασιαστῶν. Ὅταν τὸ ΕΑΜ ἐβιαιοπράγει εἰς τὴν Ρούμελην, πρῶτος ἐγὼ ἐξανέστην, καθ' ἣν ἐποχὴν ὅλοι εἰσήρχοντο καὶ ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ ΕΑΜ. Ὅταν αἱ ὑπερβασίαι τῶν Ἐαμιτῶν, ἔφθασαν εἰς τὸ Παγκράτι καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὸ Κολωνάκι καὶ τὴν Ὁμόνοιαν, τότε ἐθορυβήθησαν μερικοὶ καὶ αὐτοὶ εἶνε ποὺ φωνάζουν σήμερον, περισσότερον. Δὲν ἔχω κανένα λόγον νὰ ἐνδιαφέρωμαι διὰ τὴν παραίτησιν τῆς Κυβερνήσεως, οὔτε καὶ θὰ συμμετάσχω εἰς τυχὸν ἀνασχηματισμόν.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως): Δὲν γνωρίζω ποίους ὑπαινίσσεται ὁ κ. Καφαντάρης. Ἂν πρόκειται περὶ ἐμοῦ, τὸν πληροφορῶ, ὅτι εὑρίσκεται εἰς πλάνην. Οὐδέποτε εἰσῆλθον ἢ ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ ΕΑΜ. Ἀνέκαθεν μένω πιστὸς εἰς τὰς βασικὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας ἔχω ἐξαγγείλει καὶ αἱ ὁποῖαι περιέχονται καὶ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου καὶ εἰς τὸν προγραμματικὸν λόγον τῆς 18 Ὀκτωβρίου καὶ αἱ ὁποῖαι συνίστανται εἰς τὴν κατάργησιν τῆς τρομοκρατίας, εἰς τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν Ὀργανώσεων, εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν Κράτους Δικαίου. Αὐτὰς τὰς ἀρχὰς ὑπεστήριξα, ὅταν πρὸ διετίας συνηντήθην μὲ τὸν κ. Σιάντον, ὁ ὁποῖος μοῦ ἐπρότεινε τὴν ἡγεσίαν τοῦ ΕΑΜ. Αὐτὰς ὑποστηρίζω καὶ σήμερον, διότι ἀπατελοῦν παγίαν μου πίστιν. Χθὲς ὁ κ. Καφαντάρης ὠνόμασε τὴν Ταξιαρχίαν «σῶμα πραιτωριανῶν» καὶ κατελόγισε τὴν εὐθύνην εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διότι δὲν ἀπεδέχθη τὴν διάλυσίν της. Ἀπήντησα χθὲς καὶ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἐναντίον τῆς διαλύσεως ἀπεφάνθη ὁλόκληρον τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον. Καὶ διότι ἡ λύσις ἡ ὁποία προσεφέρετο, δημιουργίας Ταξιαρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, ἰσοδυνάμου πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἄλλων ἐνόπλων Σωμάτων, ἀπετέλει, ἐὰν ὑπῆρχε καλὴ πίστις, πλήρη ἱκανοποίησιν. Ἀλλὰ τὰ πράγματα δυστυχῶς ἀποδεικνύουν, ὅτι ἐδῶ δὲν ὑπῆρχε καλὴ πίστις. Εἶχε ληφθῆ ἀπόφασις τῆς στάσεως καὶ ἁπλῶς ἐχρησιμοποιοῦντο προφάσεις.

Ἀρχιεπίσκοπος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ: Κατὰ τὴν χθεσινὴν συνεδρίασιν, οἱ κ. κ. ἀντιπρόσωποι τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς εἶπαν, ὅτι θὰ καταθέσουν τὰ ὅπλα, εἰς νέαν Κυβέρνησιν τῆς ἐμπιστοσύνης των. Παρακαλοῦμεν ν' ἀναπτύξουν τὰς ἀπόψεις των.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Τὸ ζήτημα τῆς καταθέσεως τῶν ὅπλων εἶνε ζήτημα Ἄγγλων καὶ δικό μας. Κανένα ὅπλο δὲν παραδίνουμε, ἂν δὲν γίνη Κυβέρνησις ποὺ θὰ ἐκπροσωπῆ ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Δὲν εἶσθε ἁρμόδιοι, νὰ μᾶς καλέσετε νὰ καταθέσωμε τὰ ὅπλα. Εἶνε διατεθειμένος ὁ πολιτικὸς κόσμος νὰ σχηματίση νέαν Κυβέρνησιν; Ἂν ναί, πάει καλά.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Γιατί νὰ γίνη αὐτὴ ἡ ἀναταραχή, ἀφοῦ δὲν εἶσθε διατεθειμένοι νὰ καταθέσετε τὰ ὅπλα;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Θέλουμε, ἡ νέα Κυβέρνησις νὰ συμφωνήση στὸ πρόγραμμα καὶ στὴ σύνθεσι ποὺ θὰ προτείνουμε καὶ τότε θὰ καταθέσουμε τὸ ὅπλα.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Κανεὶς δὲν θὰ εἶνε εὐτυχέστερος ἀπὸ ἐμέ, ἂν ἡ παραίτησις τῆς Κυβερνήσεως, διευκολύνη τὴν εἰρήνευσιν τῆς Χώρας.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Χθὲς εἴπαμε καθαρά, ὅτι τὸ πρῶτο βῆμα εἶνε ἡ Ἀντιβασιλεία. Βλέπω, σήμερα τὸ ἀποφεύγετε...

Π. ΡΑΛΛΗΣ: Τὸ θέτετε ὡς ὅρον;

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Μάλιστα. Ὡς πρῶτο καὶ βασικὸ ὅρο.

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ὁ κ. Σιάντος ξεκίνησε ἀπὸ μία προϋπόθεσι, ποὺ εἶνε ἀπαράδεκτος. Καὶ θέλω νὰ ξέρω, τί λέει γι' αὐτὴν ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Χώρας. Ὁ κ. Σιάντος εἶπε, ὅτι ὁ διεξαγόμενος πόλεμος εἶνε πόλεμος μεταξὺ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν Ἄγγλων. Ἀποτελεῖ τάχα πόλεμον κατὰ τῶν Ἄγγλων ἡ αἰχμαλωσία χιλιάδων γυναικοπαίδων ποὺ μεταφέρονται εἰς Θήβας καὶ ἄλλας περιοχὰς ὑπὸ ἀθλιεστάτας συνθήκας; Αὐτὸ εἶνε Γερμανικὴ μέθοδος, εἶνε φασισμός. Ἀφοῦ κ. Σιάντο, λέτε, ὅτι ἔχετε τὸ λαὸ μαζί σας, γιατί κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας, εἰσέρχονται χιλιάδες λαοῦ εἰς τὴν ἰδικήν μας ζώνην καὶ δὲν ἔρχονται πρὸς τὴν ἰδικήν σας; Αὐτὸ τὸ καμουφλάρισμα τῆς λαοκρατίας ποὺ ἔχετε, ἔληξε. Ὅταν ἦλθα ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, ἀπέκρυψα τὰς σφαγὰς χιλιάδων ἀνθρώπων ποὺ ἐκάματε, ὡς καὶ ἐκείνων ποὺ ἐκλείσατε εἰς στρατόπεδα. Ἔπρεπε τότε νὰ εὑρεθῇ μία διέξοδος εἰς σᾶς ἀπὸ τὰς εὐθύνας τοῦ παρελθόντος. Θὰ ἤμεθα εὐτυχεῖς τότε, νὰ μπαίναμε εἰς νόμιμον πολιτικὸν βίον.

»Βρέθηκε νὰ ἔχετε τόσα ὅπλα καὶ πολεμεφόδια ποὺ ὅλος ὁ κόσμος ἀπορεῖ, πῶς δὲν τὰ ἐξαντλήσατε κατὰ τῶν Γερμανῶν, ἀφοῦ λέτε πὼς τοὺς πολεμήσατε. Μία λύσις τοῦ προβλήματος ὑπάρχει: νὰ καταθέσουν οἱ στασιασταὶ τὰ ὅπλα. Τότε μόνον θὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὸν φασισμόν.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Διακόπτει γελῶν.

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Μὴ γελᾶτε κ. Παρτσαλίδη. Εἶσθε ἀρκετὰ εὐφυὴς διὰ νὰ ξέρετε, ὅτι εἶσθε φασίστας καὶ εἶμαι ἀρκετὰ τίμιος ὥστε νὰ εἶμαι δημοκράτης.

»Ἀπορεῖ ὅλος ὁ κόσμος, πῶς συνέβη νὰ ὀχυρώσετε μέσα στὰς Ἀθήνας σπίτια, ὅταν ἐπὶ Γερμανῶν δὲν ὑπῆρχε οὐδὲ ἓν ὠχυρωμένο; Ἐνῷ ἡμεῖς ἤμεθα ἀνύποπτοι καὶ ἐφροντίζαμεν διὰ τὴν ἀσφάλειάν σας καὶ συνεργαζόμεθα κοντά σας μὲ ἀθωότητα, ἐσεῖς ὠχυρώνατε τὴν Ἀθήνα. Ἐσκοτώθηκαν ἀπὸ τὰ νῶτα κ. Σιάντο, ἄοπλοι ναῦται, ποὺ ἐπὶ τέσσερα χρόνια τώρα, πάλευαν μέσα στὶς θάλασσες γιὰ τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐλευθερίας.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Εἶπα καὶ χθὲς καὶ σήμερα, πὼς αὐτὰ ποὺ πρέπει νὰ κάνουμε εἶνε νὰ βροῦμε μιὰ λύσι ποὺ θὰ μᾶς βγάλη ἀπ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Νὰ μὴ ἀνατρέχουμε σὲ περασμένα πράγματα.

»Ναί, κάνουμε συλλήψεις γιατὶ θέλουμε νὰ ἐξασφαλίσουμε τοὺς δικούς μας. Ἀποτελεῖτε ἕνα κράτος ἀπὸ τὸ Σύνταγμα ὥς τὴν Ὁμόνοια καὶ κάνετε καὶ σεῖς συλλήψεις. Μᾶς λέτε γιατί ὠχυρώσαμε τὴν Ἀθήνα. Τὴ στιγμὴ ποὺ συζητούσαμε διὰ ἀφοπλισμὸ ἐμεῖς, πιάναμε δεκάδες αὐτοκίνητα ποὺ ἔδιναν ὅπλα στοὺς Χῖτες. Ἐμεῖς δὲν τρῶμε χορτάρια, ὠχυρώσαμε τὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ ἀμυνθοῦμε.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ποῦ εἶνε οἱ Χῖτες; Παρακαλοῦμε τὸν Μακαριώτατον νὰ ἀπαγορεύση τὶς συκοφαντίες.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως): Μακαριώτατε, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ κατεύθυνσις εἰς τὴν συζήτησιν. Ἐκλήθημεν ἐδῶ, διὰ νὰ ἐξετάσωμεν ἐὰν ὑπάρχη τρόπος εἰρηνεύσεως τῆς Χώρας. Γίνεται συζήτησις περὶ Ἀντιβασι-

λείας καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀντιβασιλεία καὶ ἡ Κυβέρνησις εἶνε μέσα. Ὁ σκοπὸς εἶνε τὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐφαρμόση ἡ Κυβέρνησις.

»Ὑπάρχουν διὰ τοῦτο δύο τρόποι ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος. Ἢ θὰ εἴπωμεν: Ἂς γίνη Ἀντιβασιλεία καὶ κατόπιν ἡ Ἀντιβασιλεία, ἂς σχηματίση μίαν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία θὰ προσπαθήση νὰ καθορίση ἕνα κοινὸν πρόγραμμα. Ἀλλὰ τοιαύτη ἀντιμετώπισις ὄχι μόνον ἀπαιτεῖ χρόνον, ἀλλὰ καὶ στερεῖται σοβαρότητος. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀντιστρόφως πρέπει νὰ εἶνε ἡ μέθοδος. Πρέπει, πρῶτον, νὰ ἐξετασθῇ, ἐὰν εἶνε δυνατὴ συμφωνία ἐπὶ κοινοῦ προγράμματος. Κατόπιν θ' ἀναζητηθῇ ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν ἐφαρμογήν του. Καὶ κατόπιν ἡ Ἀντιβασιλεία διὰ τὸν διορισμὸν τῆς Κυβερνήσεως.

»Τὴν μέθοδον αὐτήν, πρέπει κυρίως ν' ἀποδεχθοῦν οἱ φίλοι τῆς Ἀντιβασιλείας. Διότι καὶ ὅσοι ἀκόμη ἔχουν ἀμφιβολίας διὰ τὴν χρησιμότητά της, ἐφ' ὅσον θὰ ἀπετέλει μόνον προσπάθειαν καὶ προσδοκίαν, θὰ ἐπείθοντο ἀσφαλῶς, ἐὰν περιεῖχε τὴν βεβαιότητα τῆς ἐπιλύσεως τῆς ἐσωτερικῆς κρίσεως. Καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε τότε καμμία δύναμις, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμποδίση τὴν καθιέρωσίν της. Θὰ πρέπει διὰ τοῦτο νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐπιμάχων ζητημάτων διὰ νὰ ἴδωμεν ἐὰν εἶνε δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις συμφωνίας.

»Καὶ ἐπειδὴ ἔχω μακρὰν πεῖραν αὐτῶν τῶν διαπραγματεύσεων, ἀναλαμβάνω τὴν πρωτοβουλίαν τῆς τοποθετήσεως τῶν ζητημάτων.

»ΘΕΜΑ 1ον. Σύνθεσις τῆς Κυβερνήσεως. Ἐννοεῖ ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ νὰ μετάσχη τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατὰ ποίαν ἀναλογίαν;

ΘΕΜΑ 2ον. Ποία θὰ εἶνε ἡ τύχη τῶν σημερινῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ Κράτους, τῆς Ἀστυνομίας, τῆς Χωροφυλακῆς, τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τῶν νέων ταγμάτων τῆς Ἐθνοφυλακῆς;

ΘΕΜΑ 3ον. Ποία θὰ εἶνε ἡ σύνθεσις τῶν στελεχῶν τοῦ νέου Ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ;

ΘΕΜΑ 4ον. Τὰ ἀνταρτικὰ σώματα τοῦ ΕΛΑΣ θ' ἀποστρατευθοῦν μόνον ἢ καὶ θ' ἀφοπλισθοῦν; Καὶ θ' ἀφοπλισθοῦν πραγματικῶς ἢ εἰκονικῶς; Διότι ὁ κ. Σιάντος εἰς μίαν συνομιλίαν μας εἶχε δηλώσει ὅτι «κάθε ὅπλον ἀντάρτου εἶνε ζήτημα τιμῆς γιὰ τοὺς ἀντάρτας, ἀποστρατευόμενοι νὰ μὴ παραδώσουν τὰ ὅπλα».

Αὐτὰ εἶνε τὰ ἐρωτήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀφείλουν νὰ δώσουν ἀπάντησιν.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Διαφωνοῦμε ριζικὰ πρὸς τὸ σκοπὸ καὶ τὰ μέσα. Γιὰ μᾶς ὁ Βασιλεὺς εἶνε ὑπόλογος. Θέλομε Ἀντιβασιλεία.

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ: Ἂν θελήσετε, ἀπαντήσετε σὲ ὅ,τι σᾶς ἐρωτοῦμε.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Πρῶτα θὰ μᾶς πῆτε σεῖς τί θὰ γίνη μὲ τὴν Ἀντιβασιλεία.

Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ διεξάγεται μακρὰ συζήτησις. Ὁ Πρόεδρος κατατοπίζει τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς ἐπὶ τῆς διεξαχθείσης κατὰ τὴν ἀπουσίαν των συζητήσεως διὰ τὴν Ἀντιβασιλείαν, εἰπὼν ὅτι ἡ πλειοψηφία ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς Ἀντιβασιλείας, τινῶν ἐκ τῶν μελῶν κηρυχθέντων ὑπὲρ τῆς ἀναβολῆς.

ΣΙΑΝΤΟΣ: (εἰρωνικῶς): Δηλαδή; Πρῶτα θ' ἀποφασίσετε γιὰ τὴν Ἀντιβασιλεία.

Οἱ κ.κ. ΜΥΛΩΝΑΣ καὶ ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ἐπιμένουν νὰ γίνη ἐκ νέου συζήτησις περὶ Ἀντιβασιλείας.

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Σ' ἐ μ ᾶ ς τ ο ὺ ς σ τ ρ α τ ι ω τ ι κ ο ὺ ς δ ὲ ν ἀ ρ έ σ ο υ ν τ ὰ π ο λ λ ὰ λ ό γ ι α. Ἔ ξ ω χ ύ ν ε τ α ι α ἷ μ α. Π ρ έ π ε ι ν ὰ δ ώ σ ω μ ε ἀ π ά ν τ η σ ι σ τ ὸ ν Ἄ γ γ λ ο Π ρ ω θ υ π ο υ ρ γ ό. Οἱ κύριοι τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς θέλουν νὰ καταθέσουν τὰ ὅπλα; Ἂς θεωρηθῇ λυμένο τὸ ζήτημα τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ ἂς προχωρήσωμε, ἀφοῦ θέσωμε σαφῶς τὰ ζητήματα. Διότι ἡ κατάθεσις τῶν ὅπλων ἐπείγει.

Ὁ κ. Σιάντος ἀναπτύσσει μετὰ ταῦτα τὰς ἀπόψεις τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς διὰ τὴν λύσιν τῆς κρίσεως, μὲ νέαν κυβέρνησιν.

Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος, ὁ κ. Σιάντος καὶ εἰς τὸ σημεῖον ποὺ ὁμιλεῖ περὶ τῆς νέας Κυβερνήσεως καὶ τοῦ προγράμματος λέγει καθαρά, ὅτι «ἡ ρῆξις δὲν προῆλθεν ἀπὸ ζήτημα τῆς Ταξιαρχίας ἡ ὁποία ἁπλῶς ἀπετέλεσε πρόφασιν».

Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀπόψεων τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ἡ συνεδρίασις ἐλύθη.

Μετὰ τὰς ὡς ἄνω συσκέψεις καὶ ἐνῷ ἀνεμένετο, ὅτι οἱ στασιασταὶ θὰ διηυκόλυνον τὴν ἐξεύρεσιν λύσεως, ἀντιθέτως μετήρχοντο τὰ ἴδια σκληρὰ μέτρα καὶ αἱ σφαγαὶ καὶ ἐκτελέσεις ἐθνικοφρόνων πολιτῶν ἐσυνεχίζοντο, ἐπαυξανόμεναι καθημερινῶς.

Ὁ διεθνὴς τύπος ἐκαυτηρίαζε τὴν τακτικὴν των αὐτήν, πλὴν μεμονωμένων περιπτώσεων ἐργατικῶν βουλευτῶν, οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦντες τὴν πραγματικὴν κατάστασιν, ηὐνόουν διὰ λόγων τὴν τακτικὴν τῶν κουκουέδων.

Δι' ὃ καὶ ὁ τότε ὑφυπουργὸς Τύπου τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου κ. Πέτρος Γ. Γαρουφαλιᾶς, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς «Ἑνώσεως Σοσιαλιστῶν», ἀπηύθυνε τὴν 29ην Δεκεμβρίου 1944 τὴν κάτωθι τηλεγραφικὴν ἔκκλησιν πρὸς τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα Ἀγγλίας, πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Δευτέρας Διεθνοῦς, πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἐργατικὴν Ὁμοσπονδίαν καὶ πρὸς τὸ προεδρεῖον τῆς Ἀγγλικῆς Συνεργατικῆς Συνομοσπονδίας.

«Κατὰ τὰς κρισίμους καὶ τραγικὰς στιγμὰς ποὺ διέρχεται σήμερον ἡ Ἑλλὰς ἀγωνιζομένη τὸν ἀγῶνα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ της ἐναντίον τῆς ὡπλισμένης μικρᾶς μειοψηφίας τῶν ἀδιαλλάκτων τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ἐπιζητούσης νὰ ἐπιβάλῃ τὴν κομματικήν της δικτατορίαν, τὸ Κόμμα « Ἕνωσις τῶν Σοσιαλιστῶν» ἀπευθύνει θερμὴν ἔκκλησιν, ὅπως ταχθῆτε μὲ τὸ μέρος τοῦ λαοῦ καὶ ἐνισχύσητε ἠθικῶς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν πολιτικῶν του ἐλευθεριῶν. Μὲ ἔκπληξιν καὶ θλῖψιν ἡ «Ἕνωσις τῶν Σοσιαλιστῶν» ἤκουσεν λόγους ἐργατικῶν βουλευτῶν, ἐχθρῶν ἐκ πεποιθήσεως οἱασδήποτε δικτατορίας, εἴτε τῆς ἄκρας δεξιᾶς, εἴτε τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, νὰ εὐνοοῦν ἐν Ἑλλάδι τὴν προμελετημένην ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς ἐπίθεσιν ὡπλισμένης κομματικῆς ὀργανώσεως ἐναντίον τοῦ ἀόπλου λαοῦ. Ἐνισχύουν μόνον τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ὑποδουλώσεώς της. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς αἰσθάνεται βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν, διότι δὲν ἐγκατελείφθη παρ' αὐτῆς. Ἀξιοῖ, ὅπως οἱ Σοσιαλισταὶ ὅλου τοῦ κόσμου στιγματίσουν τὴν βέβηλον ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῆς ζωῆς του.

Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς «Ἑνώσεως Σοσιαλιστῶν» καὶ Ὑφυπουργὸς Τύπου

ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑΣ»

Παραλλήλως, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Χριστόφορος

ὁ Β΄ καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Αἰγύπτου ἀπηύθυναν τὸ κάτωθι τηλεγράφημα πρὸς τοὺς Φραγκλῖνον Ροῦζβελτ, Πρόεδρον τότε τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τὸν Στρατάρχην Ἰωσὴφ Στάλιν, Πρόεδρον τότε τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν, τὸν τότε Βρεταννὸν Πρωθυπουργὸν Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ, τὸν τότε Πρόεδρον τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Κυβερνήσεως, Στρατάρχην Σμὰτς καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων:

«Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ Κοινότητες τῆς Αἰγύπτου, ἀντιπροσωπεύουσαι τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Χώρας ταύτης ἀπευθύνονται πρὸς τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ἵνα διαδηλώσουν, ὡς εἷς ἄνθρωπος, τὰ ἑξῆς καὶ ἐκφράσουν τὴν γνώμην τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν τελευταίων τρομερῶν γεγονότων ἐν Ἑλλάδι:

Ἀποδοκιμάζουν πλήρως ὡς ἀντεθνικὴν καὶ ὡς σαφῶς ἀντισυμμαχικὴν τόσον εἰς τὰς προθέσεις της, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἀποτελέσματά της, τὴν ληστρικὴν ἐπιχείρησιν τῆς μικρῆς ὡπλισμένης μειοψηφίας τοῦ ΕΑΜ. Γερμανοί, Ἰταλοὶ καὶ Βούλγαροι ὑπηρετοῦν εἰς τὰς τάξεις της καὶ ὀρθῶς ὁ Βρεταννὸς Πρωθυπουργὸς ἐχαρακτήρισεν ὡς γκάγκστερς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ἐγκληματικὴν ταύτην ὀργάνωσιν.

Οἱ ἐν Αἰγύπτῳ Ἕλληνες, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, παρηκολούθησαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἀνάπτυξιν τῶν συμμοριῶν τούτων. Ἡ δρᾶσις τῶν πρακτόρων της ὑπῆρξε πεμπτοφαλαγγική. Τὰ κινήματα τοῦ Μαρτίου 1943 καὶ Ἀπριλίου 1944 ὑπῆρξαν τὸ ἔργον των. Τὴν σημερινήν των δρᾶσιν διηυκόλυναν ὑπὸ τὸ πρόσχημα ψευδοῦς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως ἡ περιέλευσις εἰς τοὺς Ἐαμίτας τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις ὑπὸ διάφορα κωμικὰ προσχήματα τῶν τιμίων Ἐθνικοφρόνων ἀγωνιστῶν τῆς Ἀλβανίας, τῆς Θράκης, τῆς Κρήτης, τοῦ Ἐλ Ἀλαμεῒν καὶ τοῦ Ρίμινι, τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Ἀεροπορίας.

Ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ ἔτη ἡ προσπάθεια τοῦ ΕΑΜ παρέλυσε τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα ἐσαμποτάρησε καὶ ἠχρήστευσε ζηλευτὰς μονάδας, αἱ ὁποῖαι, ἔστω καὶ τὴν δωδεκάτην ὥραν, ἀπαλλαγεῖσαι ὀλίγων ἑκατοντάδων ταραξιῶν, ἔγραψαν τὴν χρυσῆν σελίδα τοῦ Ρίμινι καὶ τοὺς μετέπειτα ἀγῶνας τοῦ Ναυτικοῦ.

Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Αἰγύπτου ὁλόκληρος βδελύσσεται τοὺς ἀπάτριδας αὐτοὺς οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων ἄγονται ἀπὸ ἔνστικτα λαφυραγωγήσεως τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ λαοῦ καὶ δὲν ἐξαιρεῖ τοὺς ὀλίγους παρασυρθέντας ἰδεολόγους, οἵτινες πρὸς ἀνεπίκαιρον καὶ βιαίαν ἐπιβολὴν τῆς ἰδεολογίας των, παραβλέπουν τὰς τεραστίας καταστροφὰς αἱ ὁποῖαι παραλύουν τὴν πολεμικὴν προσπάθειαν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἄνευ αὐτῶν θὰ εἶχεν ἀναπτυχθῆ ὑπερόχως ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀπελευθερώσεως.

Ὁ Ἀλεξανδρείας ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Β΄,
ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν
Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας».

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΤΟΥ Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑ

Ὁ στρατηγὸς Νικόλαος Πλαστήρας ἀπηύθυνε τὴν κάτωθι ἔκκλησιν πρὸς τοὺς στασιαστὰς διὰ τὴν ἄμεσον κατάπαυσιν τῆς στάσεως:

«Ἔπειτα ἀπὸ 12ετῆ περίπου ἐξορίαν, ἐπανελθὼν εἰς τὴν φιλτάτην πατρίδα,

ἐνόμιζον ὅτι θὰ εὕρισκον, τουλάχιστον, ἐν μέσῳ ἐρειπίων τὰ ὁποῖα ἐγκατέλιπεν ἡ ἀνηλεὴς κατάκτησις, τὴν ἠρεμίαν καὶ τὴν ψυχικὴν γαλήνην ἑνὸς λαοῦ μαρτυρικοῦ, τὸν ὁποῖον ἐν τῇ σκληρᾷ συμφορᾷ, θὰ περιέβαλλεν ὁ φωτοστέφανος τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔπους καὶ τῆς ἡρωικῆς Ἀντιστάσεως. Ἀλλοίμονον ὅμως, ἡ κακὴ μοῖρα ἠθέλησε νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀνείπωτον αὐτὴν συμφορὰν διὰ μιᾶς νέας θεομηνίας: τῆς Στάσεως.

Μία ὀλιγάριθμος κακοποιὸς σπεῖρα ἐξ ἀναρχι-

Ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Ἀλεξάντερ, Διοικητὴς τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων στὸ μέτωπο τῆς Ἰταλίας, κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς Ἀθήνας τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944. Παραπλεύρως, ὁ Πρωθυπουργὸς Νικ. Πλαστήρας καὶ ὁ ἀχώριστος ὑπασπιστής του Μ. Μινιουδάκης.

κῶν στοιχείων παρεσκεύασεν ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ ἐξαπέλυσε κατὰ τοῦ Ἔθνους ἄγριον ἐμφύλιον πόλεμον, ἀφοῦ παρέσυρε ἕνα ἀριθμὸν πατριωτῶν Ἑλλήνων, εἴτε διὰ δόλου εἴτε διὰ βίας.

Θλίβομαι βαθύτατα ὅταν ἀναλογίζωμαι, ὅτι ἄνευ δικαιολογημένης αἰτίας χύνεται ἀφειδῶς τόσον πολύτιμον Ἑλληνικὸν αἷμα καὶ ἐπισωρεύονται ἐρείπια ἐπὶ ἐρειπίων. Συνεχεῖς ἀγῶνες μου ἐπὶ 35ετίαν ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν καὶ ὑπὲρ τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ εἰς τὸ πολιτικὸν πεδίον παρέχουν, φρονῶ, εἰς ἐμέ, ἁπλοῦν ἰδιώτην σήμερον, τὸ δικαίωμα νὰ κάμω τὴν ὑστάτην ἐπίκλησιν πρὸς τοὺς παρασυρθέντας συμπολεμιστάς μου ἀφ' ἑνός, μὲ τοὺς ὁποίους τόσοι πατριωτικοὶ ἀγῶνες μὲ συνδέουν, καὶ πρὸς τὰ πολυπληθῆ ἀφ' ἑτέρου θύματα τῆς Μικρασιατικῆς συμφορᾶς, τὰ ὁποῖα γνωρίζουν ὅτι κατὰ τὰς σκληρὰς ἐκείνας ἡμέρας τῆς δυστυχίας των, ἡ ψυχή μου ἐπόνεσεν μέχρις αἵματος καὶ ὅτι ἡ στοργή μου καὶ ἡ ἀγάπη μου πρὸς αὐτοὺς κατέχει πάντοτε τὴν ψυχήν μου.

Καὶ κάμνω τὴν ἔκκλησιν αὐτήν, ὅπως ἐγκαταλείψητε ἀμέσως, τὴν ἀδελφοκτόνον στάσιν, ἀποσυρόμενοι εἰς τὰς ἑστίας σας, διὰ νὰ ἀφεθῇ ἀπερίσπαστον τὸ Κράτος εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀναδιοργανώσεως.

Μὴ λησμονῆτε ὅτι ὁ πόλεμος εὑρίσκεται εἰς τὴν τελευταίαν καὶ σκληροτέραν φάσιν του καὶ ὅτι τὸ χρέος καὶ τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους ἐπιβάλλουν ταχεῖαν ἀνασύνταξιν τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν μεγάλων συμμάχων μας Βρεταννικῆς Αὐτοκρατορίας, Ἀμερικῆς καὶ Ρωσίας. Προσφέρετε τοιουτοτρόπως καὶ μίαν ἄλλην μεγάλην ὑπηρεσίαν. Προλαμβάνετε τὴν σύγκρουσιν μὲ τοὺς ἡρωϊκοὺς στρατιώτας τῆς μεγάλης φίλης καὶ συμμάχου μας Μεγάλης Βρεταννίας, τῆς ὁποίας ἡ βοήθεια πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ μας, προκαλεῖ τὴν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην τῆς πατρίδος. Συμβάλλετε ἐπίσης εἰς τὴν κοινὴν συμμαχικὴν προσπάθειαν, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς σκληρᾶς δυστυχίας τοῦ λαοῦ μας καὶ τὴν οἰκονομικήν του ἀποκατάστασιν. Θὰ ἦτο κρῖμα ἐὰν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ποὺ ἔδωκε τὸ πρῶτον θανάσιμον κτύπημα κατὰ τοῦ Φασισμοῦ, δὲν εὑρεθῇ εἰς τὴν θέσιν του, ὅταν μετ' ὀλίγον θὰ δοθῇ τὸ τελικὸν πλῆγμα.

Οἱ συνεχεῖς ἀγῶνες μου ὑπὲρ τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν, ἡ εἰλικρίνεια μὲ τὴν ὁποίαν πάντοτε ἐξέφρασα τὰς σκέψεις μου καὶ ἡ ἄκαμπτος ἐμμονή μου εἰς τὰς δημοκρατικὰς ἀρχάς, μοῦ δίδουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐλπίζω, ὅτι οἱ λόγοι μου θὰ εὕρουν εἰς τὰς ψυχάς σας ἀπήχησιν.

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ»

6) ΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΛΕΗΛΑΣΙΑΣ ΤΩΝ «ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΑΤΡΙΩΤΩΝ»!!

(Ὅπως ἀνεγράφοντο εἰς τὸν Τύπον, τότε)

Η ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ κ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΥ

«Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐγκλημάτων, τῶν πυρπολήσεων, τῶν λεηλασιῶν καὶ τῶν διαρπαγῶν, αἱ ὁποῖαι εἶνε τὸ κύριον ἔργον τῶν ἐνόπλων ὁπαδῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, συμπεριελήφθη καὶ ἡ οἰκία τοῦ διοικητοῦ τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι, συνταγματάρχου Θρασυβούλου Τσακαλώτου. Ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας κ. Τσακαλῶτος κατώκει εἰς μίαν γωνιαίαν οἰκίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Δ. Καλλιφορνᾶ, παρὰ τὸ δασύλλιον Παγκρατίου.

Οἱ Ἐλασῖται τρομοκράται, μένεα πνέοντες ἐναντίον τοῦ ἥρωος διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας, ἐξέσπασαν ἐναντίον τῆς οἰκίας. Οὕτω προχθές, ὁμὰς τρομοκρατῶν ἐπέδραμεν ἐναντίον τῆς οἰκίας καὶ ἀφοῦ τὴν ἐλεηλάτησεν, διήρπασεν ὅλα τὰ ὑπάρχοντα καὶ τέλος τὴν ἐπυρπόλησεν».

Ἡ ἐξαπολυθεῖσα τρομοκρατία ὑπὸ τῶν ἀναρχικῶν καὶ κομμουνιστῶν στρέφεται

κατὰ πρῶτον λόγον ἐναντίον τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀστυνομικῶν καὶ τῶν ἀξιωματικῶν. Ἀμυδρὰν ἰδέαν παρέχουν αἱ κάτωθι περικοπαί, ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἀστυνομίας κ. Ἔβερτ:

«Ἡ Πολιτοφυλακὴ τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ 10ημέρου προβαίνει εἰς συλλήψεις τῶν οἰ-

Ὁ συμμετασχὼν εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις, ἥρως τῆς Ταξιαρχίας, ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγὸς Τ. Κοντομίχαλος, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται ἡ σωτηρία τῆς συζύγου μου 5΄ πρὶν ἢ οἱ συμμορῖται, σπεύσουν νὰ τὴν συλλάβουν.

κογενειῶν τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται ἔγκυοι γυναῖκες, ἀνήλικα τέκνα, ἀσθενεῖς κλπ. Τὰ συλλαμβανόμενα πρόσωπα κρατοῦνται ὑπὸ αὐστηρὰν ἀπομόνωσιν εἰς διάφορα σημεῖα τῆς περιοχῆς τῶν Ἀθηνῶν, ἀπειλούμενα ὅτι θὰ ἐκτελεσθῶσιν, καθ' ἣν περίπτωσιν οἱ προστάται των ἀστυνομικοὶ δὲν σπεύδουσι νὰ ἐνισχύσωσι τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ τοῦ ΕΛΑΣ. Ὡσαύτως, αἱ οἰκίαι τῶν ἀστυνομικῶν εἰς τὰς Ἐλασοκρατουμένας περιοχάς, ἔχουν λεηλατηθῆ ἀγρίως, ἀφαιρεθέντος παντὸς ἀντικειμένου ἐξ αὐτῶν. Αἱ συλλήψεις τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀστυνομικῶν ἐξακολουθοῦν καθημερινῶς, διατυπωθείσης τῆς ἀπειλῆς, ὅτι αὗται θὰ ἐπεκταθοῦν καὶ εἰς τοὺς παντὸς βαθμοῦ συγγενεῖς των.

Μεταξὺ τῶν λεηλατηθεισῶν οἰκιῶν, περιλαμβάνεται καὶ ἡ οἰκία τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀστυνομίας, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἀστυνομικοῦ διευθυντοῦ Ἀθηνῶν.

Εἶνε καταπληκτικὴ ἡ σκληρότης τῶν μέτρων ἐναντίον ἀθώων ὑπάρξεων τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οὔτε οἱ Οὗννοι κα-

τακτηταὶ δὲν ἔθεσαν εἰς ἐφαρμογὴν τοιαύτας ἀγρίας μεθόδους, τὰς ὁποίας δὲν ἀναφέρει ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία. Αἱ συλλαμβανόμεναι οἰκογένειαι μεταφέρονται εἰς διάφορα σημεῖα τῆς Ἐλασοκρατουμένης περιοχῆς καὶ εἰδικῶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἁγίας Λαύρας, εἰς τὸ κέντρον «Ἴλιον Τρωὰς» τῆς περιοχῆς Κυψέλης καὶ εἰς τοῦ Γκύζη.

ΛΕΗΛΑΣΙΑΙ — ΑΠΑΓΩΓΑΙ — ΦΟΝΟΙ

Ἐκ τῶν συγκεντρωθεισῶν πληροφοριῶν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀστυνομίας ἐλεηλατήθησαν αἱ οἰκίαι τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Κοντάκου, τοῦ τέως ὑπουργοῦ Σκυλλακάκη, ἡ πολυκατοικία ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων 89, ἀπαχθέντων ὅλων τῶν ἐνοίκων, γυναικῶν καὶ παιδίων, ἐν συνόλῳ 104 ἀτόμων, ἐπυρπολήθη ἡ οἰκία τοῦ ἀστυνόμου Δεμοίρου, τοῦ ἀστυφύλακος Παπαδοπούλου, τοῦ ἀστυνομικοῦ διευθυντοῦ Α΄ κ. Οἰκονομάκου, ἐπυρπολήθη ἡ οἰκία καὶ τὸ ὀδοντιατρεῖον τοῦ κ. Μαυρίκου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μιαούλη 4, ἐπυρπολήθη ἐπὶ τῆς Χαλκοκονδύλη καὶ Πατησίων πολυκατοικία, ἐβλήθησαν δι' ὅλμων ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (Καρύτση) καὶ οἰκίαι ἐπὶ τῶν ὁδῶν Κολοκοτρώνη, Λέκκα, Θησέως, Ρόμβης, προξενηθεισῶν ζημιῶν, ἀνετινάχθη τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς καὶ Πρωτογένους οἴκημα, εἰς τὸ ὁποῖον διέμενον ἀρκεταὶ οἰκογένειαι, ἐπυρπολήθη ἡ οἰκία τοῦ κ. Κρίκου, Ἁγίας Εἰρήνης 1, ἐπίσης αἱ οἰκίαι εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν Ἑρμοῦ, Αἰόλου καὶ Ἀθηνᾶς 3 καὶ 5, ἀνετινάχθησαν καταστήματα εἰς τὰς ὁδοὺς Εὐαγγελιστρίας, Μιλτιάδου, Αἰόλου, Ἀθηναΐδος καὶ Εὐριπίδου, ἐλεηλατήθησαν αἱ οἰκίαι τῶν ἀστυνόμων Βασιλείου καὶ Ἀρβανίτη.

Ὑπὸ τῶν Ἐλασιτῶν ἀπήχθησαν οἱ ἐθνικισταὶ Ἀρμένη Παπαζιάν, Μυράν, Παπαζιὰν Ἀρβαλοὺς καὶ Κομπασιὰν Σέρκο. Ἐπίσης ἀπήχθησαν ὁ ὑγειονομικὸς ἀξιωματικὸς τῆς Ἀστυνομίας Παπαποστόλου, ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα τοῦ ὑπαστυνόμου Τσήλιου, τὰ τέκνα τοῦ ἀστυνόμου Μαβιτζῆ, αἱ σύζυγοι τῶν ἀστυνομικῶν Γιαννακοπούλου, Μαντζάρου, Χανιωτάκη, Τσάκωνα, Βασιλείου, αἱ σύζυγοι καὶ τὰ τέκνα τῶν ἀστυνομικῶν Μαγγουρέλη, Δεμοίρου, Δουδουμοπούλου, Ἄνθη Παπαδάκη, Ἀθανασίου καὶ οἱ γονεῖς τῶν Παπαδοπούλου καὶ Τσάκωνα.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐφονεύθησαν οἱ ἀστυνομικοί: Οἰκονομόπουλος, Γερόσταθος, Κοσκινᾶς, Καραΐνδρος, Πανόπουλος, Πρασσᾶς, Σκόρδος, Κουμουρᾶς, Μιχαλόπουλος, Κουτσουρᾶς, Ἀναγνωστάκης, Μάρκου, Λαμπρόπουλος, Χριστοφορᾶτος, Κοντόπουλος, Τσάκωνας, Παπαγεώργος, Πρωτοπαπᾶς, Μαντζαμόρτας, Μαρτῖνος, Τριανταφύλλης, Καροῦσος, Πέτσας καὶ εἷς ἀστυφύλαξ ἀγνώστου ἐπωνύμου, καθόσον παρεμορφώθη τελείως ὑπὸ τῶν Ἐλασιτῶν.

Οἱ τραυματισθέντες ἀστυνομικοὶ ἀνέρχονται εἰς 80, ἐξ ὧν 13 ἀξιωματικοὶ καὶ 67 ἀρχιφύλακες καὶ ἀστυφύλακες.

Η ΛΥΣΣΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

Ἡ ἰδία λύσσα ἐξεδηλώθη καὶ κατὰ τῆς Χωροφυλακῆς, ἡ ὁποία ἔχει μέχρι τῆς στιγμῆς 42 νεκροὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας καὶ 150 τραυματίας, ὡς καὶ πλῆθος ἀγνοουμένων.

Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἀντεθνικοῦ κινήματος, οἱ ἔνοπλοι Ἐλασῖται ἐπετέθησαν ἐναντίον τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰουλιανοῦ κτιρίου, ἔνθα ἐστεγάζοντο αἱ Ὑπηρεσίαι

τοῦ Ἀρχηγείου Χωροφυλακῆς. Ἐναντίον τοῦ κτιρίου ἐχρησιμοποιήθησαν ὅλμοι, βαρέα πολυβόλα, αὐτόματα, χειροβομβίδες, ἐνῷ εἰδικοὶ τρομοκράται ἐξεσφενδόνιζαν δέσμας μὲ δυναμίτιδα. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ἀλλεπαλλήλους κομμουνιστικὰς ἐπιθέσεις, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τοῦ Ἀρχηγείου μὲ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Χωροφυλακῆς συνταγματάρχην κ. Παπαργύρην, ἀντέστησαν ἐπὶ δύο ἡμέρας. Τὸ κτίριον, ὑποστὰν μεγίστας φθορὰς ἀπὸ τὰ συνεχῆ πυρὰ τῶν Ἐλασιτῶν, ἐγκατελείφθη χωρὶς νὰ καταληφθῆ ὑπὸ Ἐλασιτῶν, φονευθέντων καὶ τραυματισθέντων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, περιλαμβανομένου μεταξὺ τῶν τραυματιῶν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς συνταγματάρχου κ. Παπαργύρη, τραυματισθέντος εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας. Μάχαι σφοδραὶ πολύνεκροι καὶ πολυήμεροι συνήφθησαν μεταξὺ Ἐλασιτῶν καὶ τμημάτων Χωροφυλακῆς, ὅπου ἐχρησιμοποιήθη καὶ πυροβολικόν, χωρὶς νὰ δυνηθοῦν οἱ κομμουνισταὶ νὰ καταβάλουν τὴν ἡρωικὴν ἀντίστασιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν τῆς Χωροφυλακῆς.

Εἰς τὸ τμῆμα Μεταγωγῶν καὶ τὸ Σχολεῖον Χωροφυλακῆς ἐγένοντο ἐπίσης συνδυασμέναι ἐπιθετικαὶ ἐπιχειρήσεις μεγάλης δυνάμεως στασιαστῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπέτυχον χάρις εἰς τὴν γενναιότητα καὶ ἀποφασιστικότητα τῶν ὁπλιτῶν τῆς Χωροφυλακῆς καὶ παρ' ὅλον ὅτι αὕτη ὑπέστη μεγάλας ἀπωλείας, εἰς νεκροὺς καὶ τραυματίας, ἐπροξένησε μεγίστην φθορὰν εἰς τοὺς τρομοκράτας, οἱ ὁποῖοι οὐδὲν κτίριον τῆς Χωροφυλακῆς κατώρθωσαν νὰ καταλάβουν.

Ἐπίθεσιν λυσσώδη ὑπέστη καὶ τὸ κτίριον τῆς ὁδοῦ Ἄνδρου τῆς Ἀνωτέρας Διοικήσεως Χωροφυλακῆς. Τὸ Σῶμα τῆς Χωροφυλακῆς θρηνεῖ ἐκ τῶν μέχρι τῆς στιγμῆς συγκεντρωθεισῶν πληροφοριῶν, 7 νεκροὺς ἀξιωματικούς, 35 ἀξιωματικοὺς τραυματίας, 35 νεκροὺς ὁπλίτας καὶ 115 τραυματίας, οἱ δὲ ἀγνοούμενοι ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ καὶ χωροφύλακες ὑπερβαίνουν τοὺς τετρακοσίους.

ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΕΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΕΙΧΟΝ ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΕΙ ΤΑ ΜΕΓΑΡΑ ΤΗΣ Μ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΘΑ ΠΡΟΕΒΑΙΝΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΤΙΝΑΞΙΝ

Ἐνεποίησε ζωηροτάτην κατάπληξιν ἡ ἀποκαλυφθεῖσα ὑπονόμευσις τῶν Μεγάρων τοῦ ξενοδοχείου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ, εἰς τὸ ὑπέδαφος τῶν ὁποιων καὶ κατὰ μῆκος τῶν ὑπονόμων ἀνεκαλύφθησαν τεράστιαι ποσότητες ἐκρηκτικῶν ὑλῶν.

Αἱ ἐκρηκτικαὶ ὗλαι εἶχον συνδεθῆ διὰ σύρματος, τὸ ὁποῖον εἰς δεδομένην στιγμὴν θὰ μετέδιδε ἠλεκτρικὸν ρεῦμα καὶ θὰ ἐπήρχετο ἡ ἀνατίναξις.

Βάσει στοιχείων τὰ ὁποῖα κατεῖχον αἱ ἁρμόδιαι Ἀρχαὶ ἐγένετο ἔρευνα εἴς τινα οἰκίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Νίκης ἀρ. 16, ὅπου συνελήφθη Γερμανὸς ἀξιωματικός, ὅστις θὰ προέβαινε εἰς τὴν ἀνατίναξιν ὡς εἰδικός, δεδομένου ὅτι οἱ κομμουνισταί, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐν γνώσει τῆς ὑπονομεύσεως ἢ καὶ παρασκευάσαντες ταύτην, ἠγνόουν τὸν τρόπον τῆς ἀνατινάξεως. Εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀνευρέθη πλῆρες ἀρχεῖον τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ τοῦ Ε.Α.Μ., ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἔγγραφα κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ Ἄρης Βελουχιώτης ἐζήτει κατευθύνσεις περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν θὰ ἐστρέφετο κατὰ τῶν Ἄγγλων.

Τὸ βάρος τῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν ὑπολογίζεται, τοὐλάχιστον, εἰς ἕνα τόνον, αἱ δὲ θρυαλλίδες καὶ ἡ δυναμῖτις ἔφερον Γερμανικὰ σήματα.

Βρεταννοὶ σκαπανεῖς ἀσχολοῦνται ἤδη εἰς τὴν ἀνεύρεσιν ὑπολειπομένων τινῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν.

Ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν ἀποκορύφωσιν τῶν ἐγκληματικῶν σχεδίων τῶν κομμουνιστῶν εἶνε τὸ γεγονὸς τῆς προσυνεργασίας τούτων κατὰ τὴν Γερμανικὴν κατοχὴν διὰ τὴν ἀνατίναξιν τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῆς πρωτευούσης».

Ἡ ἐκδήλωσις τῆς κακουργίας τῶν κομμουνιστῶν ἔλαβε τὴν χειροτέραν της μορφὴν μετὰ τὸ ναυάγιον τῶν διαπραγματεύσεων μὲ ἀθρόας ἀπαγωγάς, μὲ αἰχμαλωσίαν χιλιάδων γυναικοπαίδων καὶ γερόντων, μέχρι ἡλικίας 80 ἐτῶν.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ βυθισθῇ ἡ Χώρα εἰς τὴν αἱματηροτέραν τῶν ἐσωτερικῶν συρράξεων ποὺ ἐγνώρισε ποτέ ὁ Τόπος, εἰς δὲ τὰ δεινὰ καὶ τὴν καταστροφὴν ποὺ ἐπεσώρευσεν ἡ Κατοχὴ νὰ προστεθοῦν τὰ δεινὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ σπαραγμοῦ.

7) ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ἐν τῷ μεταξύ, διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνὸς ὡς Ἀντιβασιλεύς, ὅστις ἀνέθεσε τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸν στρατηγὸν Πλαστήραν. Ὁ στρατηγὸς Πλαστήρας ἀναλαβὼν τὴν Κυβέρνησιν, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τὸ κάτωθι διάγγελμα, ριφθὲν καὶ ἀπὸ ἀεροπλάνων εἰς τοὺς στασιαστάς:

«Ἀπευθύνομαι πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι παραπλανηθέντες ἔστρεψαν τὰ ὅπλα κατὰ τῆς μητρὸς πατρίδος, διὰ νὰ τοὺς καλέσω νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸ καθῆκον καὶ τὴν φρόνησιν. Εἶνε γνωστὸν ἀπὸ μηνὸς ἤδη, πόσα ἐρείπια σωσσωρεύονται καὶ πόσον αἷμα ἀδελφικὸν χύνεται. Ἡ ὡραία μας Πρωτεύουσα, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ ἐχθροί μας ἀκόμη ἐσεβάσθησαν, ἐρειπώνεται καὶ λεηλατεῖται παραδοθεῖσα εἰς τὸ πῦρ καὶ εἰς τὸν σίδηρον κατὰ τρόπον ἀδίστακτον καὶ ἀνηλεῆ, ξένον ἐντελῶς πρὸς τὰ ἤπια ἤθη τῆς χώρας μας καὶ τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις.

Καὶ προβάλλεται ὡς ἀφορμή, ὁ δῆθεν κίνδυνος ἐπιβολῆς Δικτατορίας εἰς τὴν Χώραν. Ὅμως τόσον αὐτή, καθ' ἑαυτήν, ἡ ὕπαρξις ὀγκωδεστάτης δημοκρατικῆς πλειοψηφίας, ὅσον καὶ αἱ διαβεβαιώσεις ἐπισήμων ἐκπροσώπων τῆς συμμαχικῆς παρατάξεως, ὅτι κανενὸς εἴδους Δικτατορία δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν κατασιγάσει τὸν φόβον καὶ τὰς ὑποψίας παντὸς Ἕλληνος. Σήμερον ὅμως, ὁπότε διωρίσθη κατὰ πρότασιν τῆς συμμαχικῆς παρατάξεως Ἀντιβασιλεύς, ὁ ὁποῖος ἐκ τοῦ προσώπου του παρέχει πᾶσαν ἐγγύησιν ὅτι ἐν πλήρει ἀμεροληψίᾳ, θὰ ἀσκήσῃ τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνωτάτου ρυθμιστοῦ τοῦ πολιτεύματος, ἡ δὲ Κυβέρνησις τῆς ὁποίας προΐσταμαι ἔχει σύνθεσιν δημοκρατικήν, κανεὶς δισταγμὸς καὶ καμμία καχυποψία δὲν ἔχουν πλέον θέσιν.

Παρακαλῶ, ὅθεν, τοὺς παραπλανηθέντας νὰ πιστεύσουν ἀπὸ σήμερον, τοὐλάχιστον, εἰς τὸν λόγον μου, ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρχει ἐπιβολῆς βιαίας καταστάσεως καὶ νὰ καταθέσουν ἄνευ καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς τὰ ὅπλα, προσερχόμενοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ νομίμου Κράτους διὰ νὰ συντελέσουν εἰς τὴν ταχυτέραν ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλότητος.

Ἂς ἔχουν πάντως ὑπ' ὄψιν των ὅλοι, ὅτι ἡ τάξις θὰ ἐπιβληθῇ συντόμως καὶ ὁπωσδήποτε εἰς ὅλον τὸ Κράτος καὶ ὅτι ἡ νομιμότης καὶ ἀσφάλεια θὰ ἐπικρατήσουν

καθ' ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν, μέχρι τῆς ἡμέρας διενεργείας ἐλευθέρων ἐκλογῶν.

Θὰ ἔλθη τότε ἡ ὥρα ὅπου καὶ οἱ παραπλανηθέντες θὰ πεισθοῦν, πόσον ἀνύπαρκτος καὶ προβληματικὴ ὑπῆρξεν ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἤγειρον τὰ ὅπλα κατὰ τῆς πατρίδος καὶ ἐβύθισαν τὴν Χώραν εἰς τὸ πένθος καὶ τὴν συμφορὰν καὶ ἡ μεγαλυτέρα των τιμωρία θὰ εἶνε ἡ τύψις τῆς συνειδήσεώς των καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἀδίκως χυθέντος ἀδελφοῦ αἵματος, ἡ ὁποία θὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς καὶ πέραν τοῦ τάφου.

Ἀθῆναι τῇ 5ῃ Ἰανουαρίου 1945

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ»

Ἡ Κυβέρνησις Πλαστήρα ἤρχισε ἀμέσως τὰς συνεννοήσεις της μετὰ τοῦ Ἄγγλου πρεσβευτοῦ Λῆπερ, τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου της.

Τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, διὰ νὰ ἐνισχύσῃ ταύτην εἰς τὴν προσπάθειά της, ἐξέδωκε τὸ κάτωθι ἀνακοινωθέν:

«Τὸ Λαϊκὸν Κόμμα ἔθεσε πάντοτε τὸ συμφέρον τῆς Χώρας ὑπεράνω πάσης ἄλλης σκέψεως. Ὑπὸ τὰς παρούσας κρισίμους στιγμάς, τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς διέρχεται, δηλοῖ ὅτι θέλει παράσχῃ τὴν συνδρομήν του εἰς τὴν νέαν Κυβέρνησιν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ταχείας ἀποκαταστάσεως ὁμαλοῦ πολιτικοῦ βίου. Ἔναντι τῆς καταστρεπτικῆς διὰ τὴν Χώραν στάσεως, τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, τὸ ὁποῖον ἔκαμε ὅλας τὰς θυσίας καὶ ὑποχωρήσεις, διὰ νὰ ἐπέλθῃ συμφιλίωσις, ἔχει καθορίσει σαφῶς τὴν θέσιν του, δηλοῦν, ὅτι διὰ νὰ ἐξασφαλισθοῦν αἱ ἐλευθερίαι τοῦ λαοῦ καὶ διὰ νὰ ὑπάρξωμεν ὡς Ἔθνος καὶ ὡς Κράτος, πρέπει νὰ δημιουργηθῇ Ἐθνικὸς στρατός, ἀνήκων καὶ ὑπηρετῶν τὴν πατρίδα, νὰ κατασταλῇ ἡ ἀντεθνικὴ στάσις, ἄνευ οὐδενὸς συμβιβασμοῦ καὶ νὰ ἐπιβληθοῦν κυρώσεις».

8) ΑΝΤΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ

Αἱ δηλώσεις τοῦ Καφαντάρη κατὰ τὴν σύσκεψιν, καθ' ἣν ἀπεκάλεσε τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν Ταξιαρχίαν, «Πραιτωριανούς», παρασυρόμενος ἀπὸ τὸ ἀσίγητον πάθος του καὶ τὸ μῖσος ἐναντίον τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου Β΄, μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ἀνάληψιν ὑπ' αὐτοῦ τῆς Προεδρίας τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, προεκάλεσαν θύελλαν διαμαρτυριῶν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν καὶ αἰτήσεις καὶ πιέσεις, ἵνα μηνυθῇ ὁ διεθνιστὴς Καφαντάρης καὶ ἀκόμη νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς ἐσχάτης προδοσίας, λόγῳ ὑπονομεύσεως τοῦ ἀγῶνος. Ἀναμφισβητήτως τοιαύτη κατηγορία ἠδύνατο κάλλιστα νὰ εὕρῃ βάσεις, διότι τοιαύτη ἐπίθεσις κατὰ τὴν σύσκεψιν, οὐδὲν τὸ καλὸν προοιώνιζε. Ἀναμφισβητήτως, ἐπεθύμει τὴν διάλυσίν της. Καὶ τὰ ἐπακόλουθα θὰ ἦσαν ἀπολύτως ἐκ τῶν προτέρων νοητά.

Ὅμως δὲν ἠθέλησα νὰ ἐκφύγω ἀπὸ τὴν γνώμην μου. Κατεσίγασα τοὺς πάντας καὶ ἐκοινοποίησα τὴν κατωτέρω διαταγήν μου:

III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
Ἀριθ. πρωτ. 8200

ΔΙΑΤΑΓΗ

Παρηκολουθήσατε ὅλοι τὴν ἄφιξιν τοῦ δημιουργοῦ τῆς Νίκης, τοῦ Μεγάλου ΤΣΩΡΤΣΙΛ.

Παρηκολουθήσατε ἀσφαλῶς τὰς συζητήσεις.

Ἄλλαι σᾶς ἱκανοποίησαν, ἄλλαι σᾶς πίκραναν καὶ ἄλλαι προεκάλεσαν τὴν ἀγανάκτησιν ὑμῶν.

Μεταξὺ ἐκείνων ποὺ προεκάλεσαν τὴν ἀγανάκτησιν ἦσαν αἱ δηλώσεις τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Προοδευτικῶν κ. Γ. Καφαντάρη, ὅστις ἐχαρακτήρισε τὴν Ταξιαρχίαν ὡς «Ταξιαρχίαν Πραιτωριανῶν» καὶ ὡς τοιαύτην «4 Αὐγουστιανὴν» καὶ «Μοναρχικήν».

Ἡ μόνη συγκατάβασις, ἣν ἔκαμε ὁ κ.Γ. Καφαντάρης, εἶνε ὅτι παρεδέχθη, ὅτι πολεμήσατε.

Παρουσιάσθησαν μέχρις ἐμοῦ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ζητοῦντες νὰ μηνύσω ἐκ μέρους τῆς Ταξιαρχίας τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Προοδευτικοῦ Κόμματος ἢ τουλάχιστον ν' ἀπαντήσω εἰς αὐτὸν ὡς ἁρμόζει εἰς τοιαύτην κατηγορίαν.

Συμπολεμισταί,

Εἰς οὐδένα πρόκειται ν' ἀποταθῶ, εἰς οὐδένα πρόκειται ν' ἀπαντήσω.

Ἀπαντῶ μόνον σὲ σᾶς, διότι αὐτὸ ἐνδιαφέρει ἐμὲ ὡς διοικητήν σας.

Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπάντησίς μου:

Σᾶς παραπέμπω ἁπλῶς εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 7230 διαταγήν μου ἀπὸ 8 Νοεμβρίου, ὁπότε σᾶς ὡμίλησα ἀπὸ τοῦ μεγαφώνου τοῦ πλοίου ὅταν ἀντικρύσαμε τὰ ἀκρογιάλια τῆς ματωμένης ποικιλοτρόπως πατρίδος μας.

Σᾶς παραπέμπω ἀκόμη στὶς ὑπόλοιπες διαταγές μου ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἐνθυμεῖσθε τὸ σύνθημα:

ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ — ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ.

Εἴπαμε ὅτι θὰ εἴμεθα οἱ Ἐθνικοὶ Ἀπόστολοι.

Στὸ σύνθημα αὐτὸ ἡ Μικρὰ Ταξιαρχία ἐξακολουθεῖ καὶ πάλιν νὰ δίδη τὸ αἷμα της τὸ πολύτιμο, μαχομένη ἐναντίον τῶν πάσης φύσεως «Διεθνιστῶν», διὰ νὰ θρέψη καὶ νὰ φυτρώση μιὰ νέα, μία πραγματικὰ ἐλεύθερη, μιὰ Μεγάλη ΕΛΛΑΣ.

Σᾶς εἶπα μὴ πονῆτε γιὰ τὸ αἷμα ποὺ χύνεται, γιατὶ ξεύρετε γιατὶ χύνεται.

Τὴν ἀπάντησι γιατὶ χύνεται τὴν ἔδωσαν στρατιῶται τῆς Ταξιαρχίας ποὺ ἔλαβαν μέρος εἰς τὴν ἄμυναν τοῦ Ἀλεποβουνίου. Ἐκεῖ εἶνε ὅλο τὸ πνεῦμα τῆς Ταξιαρχίας, ὅλο της τὸ μεγαλειῶδες πνεῦμα. Σᾶς τὸ παρουσιάζω:

Ἐπὶ τοῦ Ἀλεποβουνίου ἐφονεύθησαν:

5 Γερμανοί.

7 Βούλγαροι καὶ

13 Ἐλασῖτες.

Οἱ στρατιῶται τῆς Ταξιαρχίας ἐτοποθέτησαν ἐπὶ τῶν τάφων των τὰς κάτωθι πινακίδας:

Γερμανοί: Ἔπεσαν ἡρωικῶς μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος των.

Βούλγαροι: Ἔπεσαν ἡρωικῶς μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος των.

Ἕλληνες: Ἐνθάδε κεῖνται 13 προδόται, Ἕλληνες, οἵτινες συμμαχήσαντες μὲ τοὺς Βουλγάρους ἐπολέμησαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν καταστροφήν της.

Καὶ ἀκόμη εἰς ἕνα τάφο δολοφονηθέντος:

«Ἐνθάδε κεῖται εἷς ἄγνωστος Ἕλλην, ὅστις, βασανισθείς, ἐσφάγη».

Αὐτὸ εἶνε τὸ μεγαλειῶδες πνεῦμα τῆς Ταξιαρχίας. Τὸ ἔδωσαν οἱ τοποθετήσαντες τὴν πινακίδα, μόνοι των, ἄνευ οὐδεμιᾶς προτροπῆς.

Ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εὐλογεῖ τὰς προσπαθείας σας.

Μὴ λυπᾶσθε ἐὰν τώρα ὑπάρχουν παραφωνίαι.

Κλείσατε τὰ ὦτα σας εἰς τὰς συκοφαντίας καὶ συγχωρήσατε καὶ αὐτὸν τὸν κ. Γ. Καφαντάρην, τὸν «ὑβριστήν» σας.

Ἀσφαλῶς δὲν σᾶς γνωρίζει. Κάποιος συκοφάντης θὰ τοῦ παρουσίασε τὴν Ταξιαρχίαν, ὅπως τὸν συνέφερε.

Ἡμεῖς οἱ «Πραιτωριανοὶ» δὲν τοῦ κάμνομεν τὴν προσβολὴν νὰ τὸν ὀνομάσωμεν «Διεθνιστήν», διότι ἡ προσβολὴ θὰ ἦτο ἄδικος, πολὺ ἄδικος. Διότι προσέφερε καὶ αὐτὸς πολλὰς Ἐθνικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸ παρελθόν.

Τοῦ ἐδώσατε τὸ ὄνομα αὐτό, ὅταν ἐμάθατε τὴν ἐξαγγελθεῖσαν ἀνὰ τὸν κόσμον ὕβριν διὰ τὸ χυνόμενον αἷμα σας. Τὸν παρέσυραν. Μὴν εἶσθε ἄδικοι. Σᾶς ἀπαγορεύω νὰ εἶσθε ἄδικοι. Ἔχετε τὴν φωνὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν γνωρίζετε, σᾶς ὠνόμασε: «Ἱερὰν Ταξιαρχίαν τοῦ Ρίμινι».

Καὶ γνωρίζετε ὅλοι, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν δίδει τίτλους εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε.

Ἂς εἶνε λοιπὸν αὐτό, ἡ μόνη πρὸς τὸν κ. Καφαντάρην καὶ οἱονδήποτε ἄλλον παρασυρόμενον, ἀπάντησις.

Συγχωρήσατε ὅλους καὶ κάμετε τὸ καθῆκον σας.

Ἐστὲ μεγαλόψυχοι καὶ μεγάθυμοι, ὡς μέχρι τοῦδε.

Τὰς τάξεις σας τὰς ἐπύκνωσαν χιλιάδες γενναῖοι Ἐθνοφύλακες. Ξεύρετε ποῖοι εἶνε; Εἶνε ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ποὺ πολέμησαν γενναῖα πάντα καὶ ἐδημιούργησαν τὴν Ἐθνικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, τὴν δοξασμένην, ἔστω καὶ ματωμένην, Ἱστορίαν.

Αὐτοὶ ἐπύκνωσαν τὰς τάξεις μας, αὐτοὶ οἱ γενναῖοι ἔφεδροι προγενέστεροί σας ἢ συμπολεμισταί σας, ποὺ ἔτρεξαν εἰς τὸ Ἐθνικὸν προσκλητήριον.

Αὐτοὶ ἥνωσαν τὸ αἷμα τους μαζί σας καὶ πρὸ ἡμερῶν καὶ χθὲς ἀκόμη.

Τί μεγαλυτέρα ἱκανοποίησις;

Αὐτὴ εἶνε ἡ πραγματικότης. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ Πανελλήνιον.

Ἀλλὰ ἀκόμη, ἂν ὑπάρχουν παραφωνίαι, ὑπάρχουν τόσαι συμφωνίαι, ὥστε νὰ πνίγωνται αἱ πρῶται.

Καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ σᾶς κοινοποιῶ τηλεγραφικὰς διαταγὰς ἑνὸς πανθομολογουμένως γενναίου στρατιώτου, ποὺ νιώθει τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς θυσίας καὶ ποὺ ἦλθεν πάλιν νὰ προσφέρῃ τὸν ἑαυτόν του στὴν πατρίδα, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἑνὸς ἄλλου γενναίου στρατιώτου, τοῦ διοικητοῦ τοῦ Καναδικοῦ Σώματος Στρατοῦ.

Εἶνε καὶ αὐτὴ ἐπίκαιρος.

Συμπέρασμα: Ἀφῆστε τὴν καρδιά σας ἀνοικτὴ καὶ τὰ αὐτιά σας μόνον εἰς τὸ σύνθημα: «Ἐλεύθερη Ἑλληνικὴ Πατρὶς — Μεγάλη Πατρίς».

Μεγάλη, γιατὶ τὸ αἷμα χύθηκε παντοῦ πολύ.

Αὐτὴ ἡ Πατρὶς θὰ ἀναστηθῇ εἰς πεῖσμα ὅλων τῶν Διεθνιστῶν.

Καὶ τώρα, ἂς ἀπαντήσωμεν ἡμεῖς οἱ «Πραιτωριανοὶ» εἰς τὸν κ. Γ. Καφαντάρην καὶ εἰς μέλλοντα τοιοῦτον κήρυκα:

« Τὸ 1 9 4 5 ἀνατέλλει»

« Ζήτω ἡ ἀθάνατη Ἑλλάς».

« Ζήτω ἡ Μ. Βρεταννία, ἡ ὑπέροχος χώρα τῶν ἐλευθέρων δογμάτων.

« Ζήτω ἀκόμη ἡ μικρὰ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. καὶ ἡ μεγάλη πλέον, γενναία Ἐθνοφυλακὴ ποὺ πύκνωσε τὰς τάξεις μας».

30 Δεκεμβρίου 1944

Ο

Τ Α Ξ Ι Α Ρ Χ Ο Σ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ.

Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

9) ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΡΙΜΙΝΙ
Η ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Τὴν 31ην Δεκεμβρίου ἀφίχθη ἐξ Ἰταλίας ὁλόκληρον τὸ Σύνταγμα Πυροβολικοῦ (πυροβόλα) καὶ τὰ κάριερς καὶ οἱ ὅλμοι τῶν 2ου καὶ 3ου ταγμάτων. Ἡ Ταξιαρχία κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, ἀπετέλεσε συγκρότημα ὑπὸ τὸ τίτλον «Συγκρότημα Ρίμινι», ἐνισχυθεῖσα καὶ ὑπὸ τῶν κάτωθι μονάδων:

IV Ταξιαρχίας Ἐθνοφυλακῆς τοῦ συνταγματάρχου Ἀντωνοπούλου, ἐκ τῶν 148ου τάγματος Ζηργάνου, 155ου ἀντισυνταγματάρχου Λουράτσου, καὶ 157ου τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Χριστοδουλάκη.

Διὰ τῶν τμημάτων τούτων ἐγένετο ἡ ἀντικατάστασις τῆς Ι Βρεταννικῆς Ταξιαρχίας, μὲ ἐπιτήρησιν τῶν διαβάσεων Ὑμηττοῦ πρὸς Ἀλεποβοῦνι, ἐκκαθάρισιν τῆς περιοχῆς Κουπονίων — Ζωγράφου διὰ πλήρους ἀφοπλισμοῦ παντὸς ἐνόπλου στασιαστοῦ ὡς καὶ τῶν συνοικισμῶν Μέτς — Νεκροταφείου — Κυνοσάργους.

Τὸ Σύνταγμα Πυροβολικοῦ ἐξησφάλιζε τὰς ἀπαιτουμένας βολάς.

Τὴν 1ην Ἰανουαρίου ἡ Ταξιαρχία ἐκοινοποίησε τὴν κάτωθι διαταγὴν διὰ τῆς ὁποίας ἐτόνιζε τὴν πίστιν διὰ τὴν Νίκην:

«ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ

Δ Ι Ο Ι Κ Η Τ Η Σ Δ Ι Α Τ Α Γ Η

Ἀριθ. πρωτ. 1

Συμπολεμισταί,

Ἀνέτειλε τὸ 1945 καὶ φωτίζει ἐρείπια ποὺ συσσωρεύουν στὴν πατρίδα μας οἱ Γερμανοβούλγαροι καὶ οἱ Διεθνισταί. Μὰ ὄχι γιὰ πολύ.

Τὴν πίστιν σας τὴν ξεύρω. Τὸ σύνθημά σας τὸ νιώθω, γιατὶ εἶνε καὶ δικά μου.

Θἄθελα νὰ σηκώσω τὴν ψυχήν μου σὲ ἀτέλειωτες εὐχὲς γιὰ κάθε ἀτομικὴ καὶ οἰκογενειακὴ εὐτυχία ἑνὸς ἑκάστου ἀπὸ σᾶς, ποὺ τὴν ἀξίζουν οἱ τόσοι κόποι σας καὶ θυσίαι.

Μὰ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἀτομικὴ εὐτυχία, μερικὴ εὐτυχία, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ εὐτυχία Ἐθνική.

Γι' αὐτό, ἐλᾶτε ὅλοι μαζὶ νὰ ἑνώσωμε τὶς εὐχές μας γιὰ τὴν συνολικήν μας οἰκογένεια, γιὰ τὴν μεγάλη μας οἰκογένεια, γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας.

Εἴθε νὰ θελήση ὁ Θεός, τὸ 1945, ἀτέλειωτα φωτεινό, νὰ σκορπίση τὸ σκοτάδι ποὺ μᾶς πλάκωσε καὶ νὰ φωτίση πρόσωπα καὶ πράγματα.

Ἡ ΙΙΙ Ταξιαρχία τὸ εὔχεται, τὸ ἐλπίζει, τὸ πιστεύει.

Ἀθῆναι, τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου 1945

Ο

ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ.

Συνταγματάρχης»

Ἡ 28η Ἀγγλικὴ Ταξιαρχία ἡτοιμάζετο δι' ἐκκαθάρισιν τῶν συνοικισμῶν Γηροκομείου, Παυλίδου καὶ Τουρκοβουνίων.

Μέχρι τῆς 4ης Ἰανουαρίου εἶχον οὗτοι ἐκκαθαρισθῆ, ὡς καὶ ἡ καταληφθεῖσα περιοχή, γενικῶς, ἀπὸ συρματοπλέγματα, νάρκας καὶ ὁδοφράγματα.

Μέτρα τροφοδοσίας τοῦ πληθυσμοῦ ἐλήφθησαν καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς ἐπανῆλθεν ἤρεμος καὶ κανονικός. Ἡ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν ἔβαινε πρὸς πλήρη ἐκκαθάρισιν ἀπὸ τοὺς Ἐλασίτας, οἱ ὁποῖοι ἔχασαν τελείως τὸ ἠθικόν των καὶ ἀπεχώρουν πανικόβλητοι, ἔξω τῆς πόλεως.

Τὸ κτύπημα τῶν συνοικισμῶν Καισαριανῆς — Βύρωνος ὑπῆρξε θανατηφόρον.

Ἡ ἀποστολὴ Ἀγγλικῶν ἐνισχύσεων ἔδιδε σαφῆ τὴν θέλησιν τῆς Μ. Βρετανίας καὶ οἱ Ἐλασῖται ἀντελήφθησαν, ὅτι ἔχασαν τὸ παιγνίδι των.

Ἀφίχθη ἡ IV Βρεταννικὴ Μεραρχία.

Ἡ Ταξιαρχία ἐγκατέστησε ἀναγνωρίσεις καὶ παρατηρητήρια εἰς τὸ Ψυχικόν, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου.

Ἤρχισεν πλέον μὲ γοργὸν ρυθμὸν ἡ ἐκκαθάρισις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ πλήρης ἧττα τῶν κομμουνιστῶν, τὴν ὁποίαν, ἄλλως τε, προέβλεπον οὗτοι ἀπὸ τῆς 11ης Δεκεμβρίου, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κατωτέρω κοινοποιουμένου περιστατικοῦ:

Τὴν 17ην ὥραν τῆς 11ης Δεκεμβρίου, ὁ Νεοζηλανδὸς ἀντισυνταγματάρχης ΕΥΚΕΤ, Σύνδεσμος παρὰ τῇ Ταξιαρχίᾳ, προσεκόμισεν, ἐν ἀντιγράφῳ, ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως, συντεταγμένην ὑπὸ ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ τοῦ ΕΛΑΣ μὲ ἡμερομηνίαν 11 Δεκεμβρίου, ὥρα 11, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο ὅτι κατεῖχε πλήρως τὴν στρατιωτικὴν τέχνην. Ἀπεδίδετο εἰς ἕνα τῶν τεσσάρων ἀξιωματικῶν τοῦ ΕΛΑΣ Μάντακαν, Σαράφην, Πυριόχον, Λαγκουράνην.

Εἰς τὸ ἔγγραφο τοῦτο ἐξετίθετο μὲ πᾶσαν εἰλικρίνειαν καὶ ἀντικειμενικότητα ἡ κατάστασις τοῦ στρατοῦ τοῦ ΕΛΑΣ ἐν Ἀθήναις καὶ αἱ μέγισται δυσκολίαι, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζοντο, λόγῳ τῆς ἡρωϊκῆς ἀντιστάσεως τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας καὶ τῆς συνεχοῦς ἐνισχύσεως τῶν Βρεταννικῶν στρατευμάτων. Καὶ κατέληγε μὲ τὴν πρότασιν, ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ ζητηθῆ εἰρηνικὴ διευθέτησις, διότι δὲν ὑπῆρχε δυνατότης ἐνόπλου ἐπικρατήσεως.

Ἦτο ἡ πρώτη γιὰ μᾶς ἀπόδειξις τῆς ἥττης των.

Τὴν 5ην Ἰανουαρίου, βάσει διαταγῆς τῆς IV Βρεταννικῆς Μεραρχίας, 194)

5-1-1945, ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 6ης Ἰανουαρίου, θὰ παρελάμβανεν αὕτη τὸν τομέα τοῦ συγκροτήματος Ρίμινι, τὸ ὁποῖον ἔπαυε ὑφιστάμενον.

Ἡ ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχία θὰ παρέμενε μὲ τὰς ὀργανικάς της δυνάμεις, διὰ νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐξόρμησίν της ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν. Αἱ Ἀθῆναι εἶχον ἀπελευθερωθῆ ἀπὸ τὸν κομμουνιστικὸν βραχνάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

α) Η ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΙΣ ΠΡΟΣ ΘΗΒΑΣ

Τὴν 06.45΄ ὥραν τῆς 7ης Ἰανουαρίου, ἅπασα ἡ Ταξιαρχία μετὰ τοῦ πυροβολικοῦ της, βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. Επ.Ε. 1)6-1-1945 διαταγῆς ἐπιχειρήσεων πρὸς κατάληψιν τῆς περιοχῆς «Ἐλευσὶς — Μάνδρα — Μαγούλα — Ἀσπρόπυργος», ἐκινήθη πρὸς Ἐλευσῖνα καὶ μέχρι τοῦ ἀπογεύματος ἐγκατεστάθη, ἄνευ ἀντιστάσεως, μὲ τὸ 1ον τάγμα εἰς Μάνδραν, τὸ 2ον εἰς Ἐλευσῖνα, τὸ 3ον εἰς Μαγούλα, τὸ 6ον εἰς τὸν Ἀσπρόπυργον, τὸ πυροβολικὸν εἰς τὴν περιοχὴν Ἐλευσῖνος καὶ μὲ τὸν Σ. Διοικήσεώς καὶ τοὺς λοιποὺς Σχηματισμούς της, εἰς τὴν Ἐλευσῖνα. Τὴν διοίκησιν τοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ ἀνέλαβε ἀπὸ τῆς 6ης Ἰανουαρίου ὁ ὑποδιοικητὴς τούτου ἀντισυνταγματάρχης Λασπιᾶς Ἀθ.

Ἡ Ἐλευσὶς ἀπετέλει τὸ κύριον κέντρον ἐφοδιασμοῦ τῶν Ἐλασιτῶν καὶ ἦτο πλήρης παντοειδοῦς ὑλικοῦ, πολεμικοῦ καὶ τροφίμων, ἅτινα περισυνελέγησαν ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας εἰς μεγάλας ποσότητας.

Μεταξὺ τοῦ ὑλικοῦ περιλαμβάνονται 5 πυροβόλα τῶν 75 καὶ ἄφθονα αὐτόματα ὅπλα καὶ τυφέκια.

Βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. Επ.Ε. 3)7-1-45 διαταγῆς ἐπιχειρήσεων, ἡ Ταξιαρχία συνεκρότησε ἀπόσπασμα ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Παπαδόπουλον, ἐκ τῶν 1ου καὶ 3ου ταγμάτων, μὲ ἐντολὴν ἐκκαθαρίσεως τῆς περιοχῆς Χάνι Κάζα — Ἐρυθραὶ καὶ Βίλλια.

Τὴν 09.00΄ τῆς 8ης Ἰανουαρίου ἐκινήθη τὸ 1ον τάγμα, τὸ ὁποῖον ἀνέτρεψεν ἐχθρικὴν ἀντίστασιν εἰς τὴν περιοχὴν Χάνι Κάζα καὶ κατέλαβε τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τὰς Ἐρυθράς.

Τὴν αὐτὴν ὥραν, τὸ 3ον τάγμα ἐκινήθη πρὸς τὸ χωρίον Βίλλια, τὸ ὁποῖον κατέλαβε τὴν 13ην ὥραν.

Οἱ πληθυσμοὶ ἐπεφύλαξαν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν εἰς τὰ ἀπελευθερώσαντα αὐτοὺς τμήματα τῆς Ταξιαρχίας.

Συνελήφθησαν πολλοὶ αἰχμάλωτοι καὶ ἄφθονο ὑλικόν, μεταξὺ τοῦ ὁποίου 2 πυροβόλα τῶν 75 καὶ 1 τῶν 105.

Κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ταξιαρχίας τὸ 145ον τάγμα Ἐθνοφυλακῆς ὑπὸ τὸν γενναῖον συνταγματάρχην πεζικοῦ Χρ. Ἰωάννου, τὸ ὁποῖον ἀντικατέστησε τὰ εἰς Μαγούλαν καὶ Μάνδραν τμήματα τῆς Ταξιαρχίας. Κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας, ἀπηλευθερώθησαν 110 ὅμηροι εὑρεθέντες εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

Μοῦ εἶνε ζωντανὴ ἡ εἰκὼν τούτων καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ ἀπὸ σκηνῆς διδασκάλου, τοῦ προσφιλοῦς εἰς τὸ κοινὸν ἠθοποιοῦ Κυριακοῦ, τὸν ὁποῖον μὴ δυνάμενον νὰ σταθῇ εἰς τὰ πόδια του καὶ ἀφοῦ τοῦ ἐδόθη ἡ ἐπιβαλλομένη ὑγειονομικὴ περίθαλψις, ἐστείλαμεν δι' αὐτοκινήτου εἰς τὸ σπίτι του.

Ἐκεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὸ Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας ἡ περιποίησις τῶν ὁμήρων προεκάλει κλάματα χαρᾶς.

β) ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Τ ὴ ν 10ην Ἰ α ν ο υ α ρ ί ο υ, βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. Επ.Ε. 6)9-1-45 διαταγῆς τῆς Ταξιαρχίας, ὁ ἀνεξάρτητος λόχος τῆς Ταξιαρχίας, Κόλλια, μὲ μίαν ἴλην τεθωρακισμένων αὐτοκινήτων, Ἀγγλικήν, ἐκινήθησαν τὴν 07.30′ ὥραν διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κορίνθου.

Τὴν 12.30′ ἔφθασαν εἰς τὴν «Κακὴν Σκάλαν» ὅπου οἱ Ἑλασῖται εἶχαν καταστρέψει τὴν ὁδόν. Ἡ ἀκολουθοῦσα τὸν λόχον, διμοιρία σκαπανέων τοῦ 2ου τάγματος, ἀποκατέστησε τὴν ὁδὸν καὶ ἐσυνεχίσθη ἡ ἐκκαθάρισις.

Ἡ διατεθεῖσα δύναμις ἐκρίθη ἀνεπαρκὴς καὶ τὴν 11ην Ἰανουαρίου κατόπιν διαταγῶν τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, ἐκινήθη τὴν 06.30′ ὥραν τὸ 2ον τάγμα (μεῖον λόχος) ἐπ' αὐτοκινήτων, ἐνισχυθὲν καὶ διὰ μιᾶς πυροβολαρχίας τοῦ ΙΙΙ Συντάγματος Πυροβολικοῦ διὰ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου. Ὁ λόχος Κόλλια ἐτίθετο ὑπὸ τὰς διαταγάς του.

Τὴν 10.15′ ὥραν κατέλαβε τὸ Καλαμάκι καὶ τὰ Ἴσθμια, ὡς καὶ τὰ ὑψώματα Β.Α. τῆς διώρυγος.

Τὴν 11.45′ ὥραν ἐξεδηλώθησαν πυρὰ αὐτομάτων ὅπλων καὶ ὅλμων τῶν Ἑλασιτῶν, οἱ ὁποῖοι κατεῖχον τὰ ΝΑ ὑψώματα τῆς διώρυγος. Μετὰ προπαρασκευὴν πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων, ἐπεχειρήθη παρὰ τῶν τμημάτων τῆς Ταξιαρχίας ἡ διάβασις τῆς διώρυγος μὲ τὴν ὑπάρχουσαν ἐκεῖ μοναδικὴν λέμβον.

Ἐξεδηλώθησαν σφοδρὰ πυρὰ τῶν Ἑλασιτῶν καὶ ἡ διάβασις ἐματαιώθη. Ἐφονεύθησαν τρεῖς, ἐτραυματίσθησαν ἑπτὰ καὶ ἐπνίγη ἕνας ἀξιωματικός μας.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ ἐκκαθάρισις τῆς καταληφθείσης περιοχῆς Μεγάρων — Ἰσθμοῦ Κορίνθου, ἀπέδωσε 120 αἰχμαλώτους καὶ ἄφθονον πάλιν ὑλικόν.

Ἑξῆντα ὅμηροι ἀπηλευθερώθησαν ἀπὸ τὰ τέρατα αὐτά.

Τὴν 12ην Ἰανουαρίου, τὸ 2ον τάγμα διὰ προχείρων μέσων διεπεραίωσε 2 λόχους του ἐκεῖθεν τοῦ Ἰσθμοῦ, ἄνευ ἀντιστάσεως. Αἱ ἀπελευθερούμεναι ὑπὸ τῶν τμημάτων τῆς Ταξιαρχίας περιοχαὶ ἐτίθεντο ὑπὸ τὴν ἀσφάλειαν μονάδων Ἐθνοφυλάκων.

Πρὸς τοῦτο, ἐτέθη ἀπὸ τῆς 10.00 ὥρας εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ταξιαρχίας τὸ 147ον τάγμα ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Μαντζουράνην Βασ.

Οὕτω καθίσταντο ἐλεύθερα ἅπαντα τὰ τάγματα τῆς Ταξιαρχίας διὰ νὰ κινηθοῦν πρὸς οἱανδήποτε κατεύθυνσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

1) Η (ΨΕΥΔΟ)ΑΝΑΚΩΧΗ

Τὴν 22.30΄ ὥραν τῆς 11 Ἰανουαρίου τοῦ 1945 συνήφθη ἀνακωχὴ μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἐλασιτῶν, τῆς ὁποίας ἡ ἐφαρμογὴ ἄρχεται ἀπὸ 00.1 ὥρας τῆς 15ης Ἰανουαρίου.

Τοῦτο ἐκοινοποιήθη εἰς τὴν Ταξιαρχίαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 5)12-1-45 διαταγῆς τῆς IV Ἀγγλικῆς Μεραρχίας Γουέϊρ ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὑπήγετο ἡ Ταξιαρχία.

Βάσει τῆς ἀνακωχῆς, αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ θὰ συγκεντρωθοῦν εἰς ὡρισμένας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὸν ὁπλισμόν των. Οἱ Ἐλασῖται εἶχον χάσει πλέον τὸν 2ον γῦρον των. Ἡττήθησαν καὶ πάλιν. Ἡ Ἑλλὰς ἐνίκησε, ἢ ἐνόμιζε, τοὐλάχιστον, τοῦτο, μὴ φανταζομένη τὴν μέλλουσαν συμφοράν.

Κατὰ τὰς 12, 13 καὶ 14 Ἰανουαρίου, ἡ Ταξιαρχία προέβη εἰς ἀνακατανομὴν τῆς διατάξεώς της εἰς τὴν ἀπὸ Βιλλίων μέχρι Κορίνθου καταληφθεῖσαν περιοχήν.

Τὴν 15ην Ἰανουαρίου, ἤρχισε ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὅρων τῆς Ἀνακωχῆς. Τὴν 13.30΄ διῆλθον δι' Ἐρυθρῶν πρὸς Καπαρέλι 800 ἀντάρται τῆς III Μεραρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, κατευθυνόμενοι πρὸς βορρᾶν. Τὴν 13.00΄ ὥραν διῆλθον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ πρὸς Πελοπόννησον 445 ἀντάρται τοῦ 6ου Συντάγματος Ἐλασιτῶν, ὑπὸ τὸν κομμουνιστὴν ταγματάρχην Βαζαῖον Ἐμ., ὁ ὁποῖος ὑπηρέτησε ὑπὸ τὰς διαταγάς μου κατὰ τὸν ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν ἀγῶνα, δεχθεὶς νὰ τὸν ἐντάξω ὑπὸ τὸ Σύνταγμά μου, ἔπειτα ἀπὸ μίαν ἀποτυχίαν του εἰς τὸ 6ον Σύνταγμα Πεζικοῦ, εἰς ὃ ὑπηρέτει.

Τὴν 23.30΄ ὥραν διὰ Λουτρακίου καὶ Ἰσθμοῦ πρὸς Πελοπόννησον, διῆλθον 568 ἀντάρται, ἀνήκοντες εἰς τὰς VIII καὶ IX Ταξιαρχίας τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν κομμουνιστὴν συνταγματάρχην πυροβολικοῦ καὶ συμμαθητήν μου εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων, Τσικλητήραν Σπυρ. Οὗτος, ὡς διεδίδετο, εἶχε προσχωρήσει εἰς τὸν ΕΛΑΣ διὰ νὰ σβήσῃ δοσίλογον διαγωγήν του.

Ὁ περίφημος ΕΛΑΣ, ὅλα τὰ συγχωροῦσε, ἀκόμη καὶ τὰ Ἐθνικὰ ἐγκλήματα, ἀφοῦ εἶνε ὁ μεγαλύτερος, ἐν τῷ συνόλῳ του, Ἐθνικὸς ἐγκληματίας, ἀρκεῖ νὰ ἐγίνετο κανεὶς δικός του.

Ὅλοι οἱ ἀντάρται πέρασαν σὲ κακὴ κατάστασι, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Εἰς τὰς 16 Ἰανουαρίου, τὴν 14.00 ὥραν διῆλθον τοῦ Ἰσθμοῦ 640 ἀντάρται τοῦ 9ου Συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, μετακινούμενοι εἰς τὴν περιοχὴν Τριπόλεως.

Ἐξ ἄλλου, ὁ διοικητὴς τῆς II Μεραρχίας τοῦ ΕΛΑΣ καὶ κατόπιν Δήμαρχος Ἐλευσῖνος!! μὲ τὸ ἐπιτελεῖον του, προσήρχοντο ἔνοπλοι πρὸς Ἐλευσῖνα — Ἀθήνας.

Ὁ ἀείμνηστος γενναῖος λοχαγὸς Γ. Σπηλιωτόπουλος εὑρίσκετο μὲ τὴν διμοιρίαν του, ἔξωθι τῆς Μάνδρας. Μόλις πλησίασαν, τοὺς ἐδήλωσε, ὅτι δὲν μποροῦν νὰ περάσουν, ἂν δὲν καταθέσουν τὰ ὅπλα των, μπροστά του. Ὁ Ἐλασίτης μέραρχος Ρῆγος καί τινες ἐπιτελεῖς, ἐδυστρόπουν καὶ ἤρχισαν φωνασκοῦντες, νομίζοντες ὅτι θὰ ἐκβιάσουν τὸν Σπηλιωτόπουλον.

Αὐτός, ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως, τοὺς ἐδήλωσε: «Στὴν περιοχὴ τοῦ Στρατηγείου τῆς III Ε.Ο.Τ., δὲν περνᾶνε Ἐλασῖτες ἔνοπλοι. Μὴ τολμήσετε νὰ κινηθῆτε,

διότι θὰ μετανοήσετε». Συγχρόνως διέταξε καὶ ἐτέθη τὸ πολυβόλον του πρὸς πυροβόλησιν.

Πρὸ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως τοῦ ἀειμνήστου Σπηλιωτοπούλου, οἱ Ἐλασῖτες κατέθεσαν τὰ ὅπλα καὶ τότε μόνον τοὺς ἄφησε καὶ πέρασαν.

Ἦλθεν ἀμέσως καὶ μοῦ διηγήθη ὡς ἑξῆς, ὅπως ἐνθυμοῦμαι καλά, τὸ ἐπεισόδιον:

«Κύριε Ταξίαρχε, παρέβην λίγο τὴν Βάρκιζα. Μὰ νὰ μοῦ περάσουν κορδωμένοι, δὲν τὸ σήκωνε ἡ ψυχή μου».

Γελάσαμε καὶ τοῦ ἀπήντησα:

«Ὦ, γι' αὐτὸ ἤμην βέβαιος. Καλὰ τοὺς ἔκαμες».

Κατόπιν διαταγῆς τῆς IV Βρεταννικῆς Μεραρχίας ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ 149ου τάγματος Ἀλεβιζάτου, τὸ 141ον τάγμα Ἐθνοφυλακῆς.

Τὸ 145ον τὴν 08.00 ὥραν ἐπεβιβάσθη διὰ Θεσσαλονίκην.

Κατωτέρω παραθέτω τὴν κοινοποιηθεῖσαν Ἀνακωχήν:

«III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ III

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ἀριθ. πρωτ. 267

Κοινοποιῶ κατωτέρω ὅρους Ἀνακωχῆς, κοινοποιηθέντας διὰ 48)13-1945 Διαταγῆς τῆς Μεραρχίας, πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν.

Ἐλευσὶς τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 1945
Ο

Παραλῆπται: Πίνακος Γ.

Ο ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ.
Συνταγματάρχης»

Περίληψις: Ἀνακωχὴ μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ
Πρός: Διαφόρους

IV Βρεταννικὴ Μεραρχία
48
13 Ἰανουαρίου 1945

1.—Συνημμένως ἀντίγραφον τῶν ὅρων τῆς Ἀνακωχῆς μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ, ἥτις τίθεται ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 001 ὥρας τῆς 15ης Ἰανουαρίου 1945.
2.—Ὁδηγίαι θὰ ἐκδοθοῦν ἀργότερον, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐνέργειαν τῶν τμημάτων μας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὰς καθορισθείσας περιοχάς, ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸ ἀντίστοιχον ἄρθρον τῆς συμφωνίας.
3.—Εἰς τὴν περίπτωσιν οἱασδήποτε ἐχθρικῆς ἐνεργείας ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ μετὰ τὴν ἀνακωχήν, κατάλληλος ἐνέργεια θὰ ληφθῇ ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους διοικητῶν.
4.—Μέχρι νεωτέρας διαταγῆς, ἅπαντες θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ὁπλοφοροῦν, πάντοτε.

ΟΡΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΞΗΡΑΣ, ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ Ε.Λ.Α.Σ.

Συνεφωνήθησαν μεταξὺ τῶν κάτωθι ὑπογραψάντων, ἀντιστρατήγου ΣΚΟΜΠΥ, Ἀρχιστρατήγου Δυνάμεων Ξηρᾶς, Ἑλλάδος καὶ κ.κ. ΖΕΥΓΟΥ καὶ ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗ καὶ ταγματαρχῶν τοῦ ΕΛΑΣ ΜΑΚΡΙΔΗ καὶ ΑΘΗΝΕΛΛΗ, διὰ λογαριασμὸν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΛΑΣ, τὰ ἑξῆς:

1.— Διὰ νὰ κατορθωθῇ ἡ ἐνέργεια συζητήσεων μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΛΑΣ — ΕΑΜ διὰ τὴν διακανόνισιν τῶν ἐκκρεμούντων ζητημάτων, αἱ ἐχθροπραξίαι θὰ σταματήσουν τὴν 001 ὥραν τῆς 15ης Ἰανουαρίου 1945.

2.— Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ, αἱ εὑρισκόμεναι πρὸς τὸ παρὸν Α. καὶ Ν. τῆς γενικῆς γραμμῆς τῆς ὁδοῦ ΙΤΕΑΣ — ΑΜΦΙΣΣΗΣ — ΛΑΜΙΑΣ — ΔΟΜΟΚΟΥ—ΦΑΡΣΑΛΩΝ καὶ ἐκεῖθεν Α κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ χωρίον ΑΜΠΕΛΙΑ καὶ ἐκεῖθεν κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἢ ἡμιονικῆς ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ — ΑΚΡ. ΚΑΒΟΣ — ΚΟΥΤΣΟΥΜΙΤΟΥ, θὰ ἀποσυρθοῦν καὶ θὰ παραμείνουν Δ. καὶ Β. τῆς γραμμῆς αὐτῆς, οὕτως ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐλευθέρα χρησιμοποίησις τῶν ὁδῶν αὐτῶν. Θὰ ἐγκαταλείψουν ἁπάσας τὰς πόλεις καὶ χωρία τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο. Ἡ ἀπόσυρσις αὐτὴ καὶ ἡ ἀποχώρησις, θὰ ἔχουν συμπληρωθῇ μέχρι τῆς 001 ὥρας τῆς 18ης Ἰανουαρίου 1945.

3.— Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ, αἱ εὑρισκόμεναι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Θεσσαλονίκης, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ παράρτημα Β, θὰ ἀποσυρθοῦν καὶ θὰ παραμείνουν ἔξω τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐγκαταλείπουσαι τὴν Θεσσαλονίκην.

Ἡ ἀποχώρησις αὕτη θὰ συμπληρωθῇ μέχρις τῆς 001 ὥρας τῆς 17ης Ἰανουαρίου 1945.

4.— α) Ἄνδρες τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ, οἱ ὁποῖοι ζοῦν ἔξω τῆς Πελοποννήσου, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι νῦν εὑρίσκονται εἰς Πελοπόννησον θὰ ἀποσυρθοῦν ἐκεῖθεν. Ἄνδρες τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ, τῶν ὁποίων μόνιμος κατοικία εἶνε ἡ Πελοπόννησος ἀλλ' οἱ ὁποῖοι νῦν εὑρίσκονται ἔξω αὐτῆς, θὰ μεταφερθοῦν ἐντὸς αὐτῆς καὶ ἐκεῖ θὰ τελοῦν ὑπὸ τὸν περιορισμὸν τοῦ ἄρθρου 5. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΛΑΣ, οἵτινες καὶ ὑπογράφουν κατωτέρω, θὰ εἰδοποιήσουν τὸν Ἀρχιστράτηγον ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπογραφὴν περὶ τῆς δυνάμεως καὶ τοποθεσίας τοιούτων ἀνδρῶν, καθὼς καὶ περὶ τῆς μεθόδου καὶ δρομολογίων τῆς ὑποχωρήσεως καὶ πάντα ταῦτα θὰ ἐπιτηροῦνται ὑπὸ τῶν Βρεταννικῶν Ἀρχῶν.

β) Ἅπασαι αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ, αἱ εὑρισκόμεναι εἰς ΖΑΚΥΝΘΟΝ — ΕΥΒΟΙΑΝ — ΚΥΘΗΡΑ — ΚΥΚΛΑΔΑΣ καὶ ΣΠΟΡΑΔΑΣ θὰ ἀποσυρθοῦν.

Οἱ αὐτοὶ ἐνδιαφερόμενοι ἀντιπρόσωποι ὡς ἄνω θὰ εἰδοποιήσουν τὸν Ἀρχιστράτηγον ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπογραφὴν περὶ τῆς δυνάμεως καὶ τοποθεσιῶν τοιούτων δυνάμεων καθὼς καὶ περὶ τῆς μεθόδου καὶ δρομολογίων ὑποχωρήσεως.

γ) Προσωπικὸν καὶ δυνάμεις ἀποσυρθεῖσαι συμφώνως πρὸς τοὺς περιορισμοὺς τοῦ ὡς ἄνω ἄρθρου, θὰ ἀποσυρθοῦν καὶ θὰ παραμείνουν Δ. καὶ Β. τῆς γραμμῆς, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸ ἄρθρον 2, ἀνωτέρω.

δ) Αἱ ἀποχωρήσεις αὗται δέον νὰ ἔχουν συμπληρωθῇ μέχρι τῆς 001 ὥρας τῆς 24ης Ἰανουαρίου 1945.

5.— Ἅπαντες οἱ ἄνδρες τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ, τῶν ὁποίων ἡ μόνιμος κατοικία εὑρίσκεται ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου καὶ οἱ ὁποῖοι πρὸς τὸ παρὸν εὑρίσκονται ἐντὸς αὐτῆς, θὰ ἀποσυρθοῦν καὶ θὰ παραμείνουν Ν. τῆς γενικῆς γραμμῆς ἀπὸ ΠΥΡΓΟΥ καὶ ΑΡΓΟΥΣ.

Ἡ ἀποχώρησις αὕτη θὰ συμπληρωθῇ μέχρι τῆς 001 ὥρας τῆς 19ης Ἰανουαρίου 1945.

6.— Αἱ κάτωθι διευθετήσεις γίνονται ὅσον ἀφορᾷ τοὺς αἰχμαλώτους:

α) Ἅπαντες οἱ στρατιωτικοὶ οἱασδήποτε ἐθνικότητος συμπεριλαμβανομένων Ἑλλήνων ἀστυνομικῶν καὶ χωροφυλάκων, συλληφθέντες ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, θὰ ἀποσυρθοῦν. Ὁ ὅρος αὐτὸς θὰ συμπεριλάβη ἅπαν τὸ ἔνοπλον Ἑλληνικὸν προσωπικόν, τὸ ὁποῖον συνελήφθη ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ ὅρος αὐτὸς πάντως δὲν συμπεριλαμβάνει τοὺς πολίτας τοὺς συλληφθέντας ὑπὸ τῆς Πολιτοφυλακῆς τοῦ ΕΑΜ.

β) Ἀντίστοιχος ἀριθμὸς αἰχμαλώτων τοῦ ΕΛΑΣ θὰ ἀφεθῆ ἐλεύθερος ὑπὸ τῶν Βρεταννικῶν ἀρχῶν.

γ) Κατὰ τὴν καταγραφὴν τῶν ὡς ἄνω ἀριθμῶν, δὲν θὰ συμπεριληφθοῦν οἱ βαρέως τραυματίαι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀποδοθοῦν ὁπωσδήποτε ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀριθμοῦ.

δ) Ἅπαντες οἱ Βρεταννοὶ πολῖται, συλληφθέντες, θὰ ἀποδοθοῦν ἀνεξαρτήτως τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν ἐνεργησάντων τὴν σύλληψιν, τοῦ τόπου τῆς συλλήψεώς των ἢ τῆς παρούσης τοποθεσίας.

ε) Αἱ ὡς ἄνω συμφωνίαι θὰ τεθοῦν ἐν ἰσχύϊ εἰς τοιοῦτον χρόνον καὶ ἐν συμφωνίᾳ μὲ τὰς ὁδηγίας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐκδοθοῦν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου.

7.— Οἱαδήποτε παράλειψις ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΑΣ νὰ τηρήση τοὺς ὅρους τῆς συμφωνίας ἢ οἱαδήποτε ἐπίθεσις εἰς οἱονδήποτε τμῆμα τῆς Ἑλλάδος ἐναντίον Βρεταννῶν, Ἀποικιακῶν ἢ Ἰνδῶν στρατιωτῶν ἢ προσωπικοῦ οἱασδήποτε Ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἀστυνομίας ἢ χωροφυλακῆς, θὰ θεωρηθῆ ὡς παράβασις τῆς ἀνακωχῆς.

Ὑπεγράφη ἐν Ἀθήναις τῇ 22.30 ὥρᾳ, 11-1-1945.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Β΄

Περιοχὴ πέριξ τῆς Θεσσαλονίκης ἀναφερομένη εἰς τὸ ἄρθρον 3 τῆς προαναφερθείσης συμφωνίας.

Ἀπὸ τῆς θαλάσσης, κατὰ μῆκος τῆς Δ. ὄχθης ΑΞΙΟΥ μέχρι τοῦ λόφου ΜΑΛΙΣΚΟΠΟΥ, εἰς τὸ σημεῖον ἔνθα ὁ σιδηρόδρομος ἀπὸ Θεσσαλονίκης πρὸς ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΝ, ἀφήνει τὸν ποταμὸν καὶ ἐκεῖθεν, κατὰ μῆκος τῆς ὑδατίνης γραμμῆς τοῦ λόφου ΑΜΠΡΙ εἰς τὸ σημεῖον 208μ. εἰς τὰς συντεταγμένας 707621 καὶ ἐκεῖθεν, Β.Α. εἰς τὸ κέντρον τῆς λίμνης ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗΣ καὶ ἐκεῖθεν, κατὰ μῆκος τῆς ὑδατίνης γραμμῆς εἰς τὰ ΚΟΚΚΙΝΑ ΧΩΜΑΤΑ συμπεριλαμβανομένου τοῦ χωρίου ΞΥΛΟΚΕΡΑΤΑ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς τὸ 32ον χλμ. ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ — ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ΠΑΛΑΙΟΜΑΝΝΑ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς τὸ 30ον χλμ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ΑΣΣΥΡΟΥ εἰς ΞΥΛΟΠΟΛΙΝ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς τὸ σημεῖον 1 χλμ. Β. τοῦ χωρίου ΠΟΛΥΔΕΝΔΡΗ καὶ ἐκεῖθεν, γύρω τῆς Β. κλιτύος τοῦ ὄρους ΜΑΥΡΗ ΡΑΧΗ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ΜΙΚΡΟ ΠΟΥΡΝΑΡΙ (573) καὶ ἐκεῖθεν, εἰς σημεῖον 1 χλμ. Β. τοῦ χωρίου ΛΟΦΙΣΚΟΣ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ΔΥΟ ΤΟΥΜΠΕΣ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν εἰς τὴν διασταύρωσιν τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ΛΑΓΚΑΔΙΚΗ πρὸς ΝΕΑΝ ΜΑΔΥΤΟΝ καὶ τῆς ἀπ' εὐθείας ὁδοῦ ἀπὸ ΣΤΙΒΕΣ εἰς ΣΚΟΛΑΡΙΟΝ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ΑΣΠΡΕΣ ΠΕΤΡΕΣ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ΜΠΙΛΤΣΙΒΟΣ καὶ ἐκεῖθεν ,εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὴν θάλασσαν εἰς ΜΕΣΗΜΕΡΙΣΤΙΚΗ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ παταμοῦ ΚΟΥΜ ΡΕΜΜΑ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

Γενικὴ γραμμὴ ΠΥΡΓΟΥ — ΑΡΓΟΥΣ

Μία γραμμὴ ἀπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ΑΛΦΕΙΟΥ εἰς τὴν συνένωσιν τοῦ ποταμοῦ αὐτοῦ μετὰ τοῦ ΛΑΔΩΝΟΣ καὶ ἐκεῖθεν, κατὰ μῆκος τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ΛΑΔΩΝΟΣ εἰς σημεῖον 5 χλμ. Ν. τῆς ὁδικῆς γεφύρας τῆς ὁδοῦ ΟΛΥΜΠΙΑΣ — ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς μίαν συνεχῆ ἀπόστασιν Ν.τῆς ὁδοῦ τῆς ὡς ἄνω γεφύρας εἰς ΚΑΡΚΑΛΟΝ καὶ ἐκεῖθεν,πρὸς ΒΥΤΙΝΑΝ καὶ ΛΕΒΙΔΙ καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ ἀπὸ ΛΕΒΙΔΙ εἰς ΚΑΚΟΥΡΙ καὶ πρὸς ΑΓΙΟΝ ΝΙΚΟΛΑΟΝ εἰς σημεῖον 5 χλμ. τοῦ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ καὶ ἐκεῖθεν, πρὸς Ν. κατεύθυνσιν κατὰ μῆκος τῆς ὑδατίνης γραμμῆς τοῦ ὄρους ΒΟΥΝΟ ΜΠΑΡΜΠΕΡΙ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ΨΗΛΗ ΛΙΘΑΡΙ καὶ ἐκεῖθεν, εἰς ΜΥΛΟΥΣ καὶ ἐκεῖθεν, Α. πρὸς τὴν θάλασσαν.

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ — ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ
'Αριθ. Πρωτ. 268 — ΔΙΑΤΑΓΗ

Ι.—'Εν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 267)14-1-45 διαταγήν μου κοινοποιῶ κατωτέρω τὴν ὑπ' ἀριθ. 48)14-1-45 διαταγὴν τῆς Βρεταννικῆς Μεραρχίας διὰ τὴν ἀκριβῆ πρὸς αὐτὴν συμμόρφωσιν.

ΙΙ.— 'Εφιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν διοικητῶν ὅλης τῆς Ταξιαρχίας ὅπως οὐδὲν ἐπεισόδιον ἐκ μέρους μας ἢ παράβασις σημειωθοῦν, δίδοντα λαβὴν εἰς παρεξηγήσεις.

ΙΙΙ.— Πᾶσα νεωτέρα ὁδηγία Βρεταννικῆς Διοικήσεως ἐπὶ τῶν ὅρων τῆς ἀνακωχῆς, κοινοποιηθήσεται ἀμέσως ὑμῖν.

ΙV.— 'Αναφέρατε τηλεγραφικῶς λῆψιν.

'Ελευσὶς 14η 'Ιανουαρίου 1945

Ο
ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ.
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

Περίληψις: 'Ανακωχὴ μὲ τὸν ΕΛΑΣ — ΙV Βρεταννικὴ Μεραρχία
48)14-1-45

ΠΡΟΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ.

'Εν συνεχείᾳ πρὸς ἡμέτερον ἔγγραφον 48 ἡμερ. 13-1-45:

1.— Αἱ ὁδηγίαι αὗται συμπεριλαμβάνουν τὴν ἐνέργειαν τῶν τμημάτων μας κατὰ 001 ὥραν τῆς 15 'Ιανουαρίου 1945.

ΦΑΣΙΣ Ι. Θὰ εἶνε ἡ περίοδος ἀπὸ 001 τῆς 10ης 'Ιανουαρίου μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν ὑποχωρήσεων ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, ὡς καθορίζεται εἰς τὴν ὑπογραφεῖσαν συμφωνίαν.

ΦΑΣΙΣ ΙΙ. Θὰ εἶνε ἡ περίοδος, ἡ ἀρχομένη ἅμα τῇ λήξει τοῦ χρονικοῦ ὁρίου διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀποχωρήσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ, ὡς καθορίζεται εἰς τὴν συμφωνίαν.

ΦΑΣΙΣ Ι.

2.—Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται νῦν ἐκτὸς τῶν γραμμῶν μας, θὰ ἔχουν ἐλεύθερον καὶ ἀπεριόριστον δικαίωμα κινήσεως ἵνα δυνηθοῦν νὰ φθάσουν εἰς τοὺς τομεῖς των, ὡς περιγράφεται εἰς τὴν συμφωνίαν, συμφώνως πρὸς τὰς καθορισθείσας ἡμερομηνίας.

3.— Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται νῦν ἔξω τῆς περιοχῆς μας θὰ δυνηθοῦν νὰ διέλθουν διὰ τῶν γραμμῶν μας, μόνον ὡς συντεταγμένα τμήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐλέγχωνται αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν τμημάτων μας.

4.— Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἐξ Εὐβοίας θὰ μεταφερθοῦν διὰ καϊκίων εἰς ΒΟΛΟΝ καὶ ΔΕΝ θὰ ἐπιτραπῇ ἡ μετάβασίς των διὰ ξηρᾶς.

5.— Εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ θὰ ἐπιτραπῇ νὰ μεταφέρουν τὰ ὅπλα καὶ πυρομαχικὰ τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ φέρουν ἐπ' αὐτῶν καὶ νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ἴδιά των μεταφορικά μέσα, διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ πολεμικοῦ των ὑλικοῦ.

6.— Οἱοσδήποτε λιποτάκτης τοῦ ΕΛΑΣ ὅστις παραδίδεται εἰς τμήματά μας, θὰ ἀφοπλίζεται καὶ θὰ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιστρέφῃ οἴκαδε.

7.— Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑποχωρήσεώς των εἶνε ὑπεύθυνοι διὰ τὴν τροφοδοσίαν τῶν ἰδίων δυνάμεών των.

ΦΑΣΙΣ ΙΙ

8.— Ἅμα τῇ λήξει τῶν περιόδων ὑποχωρήσεως τοῦ ΕΛΑΣ, ὡς καθορίζεται εἰς τὴν ὑπογραφεῖσαν συμφωνίαν, οἱ Σχηματισμοὶ καὶ αἱ Μονάδες θὰ ἀναλάβουν πλήρη ἔλεγχον εἰς τοὺς τομεῖς, οἵτινες θὰ καθορισθοῦν ἀργότερον. Οἱοσδήποτε ἔνοπλος Ἐλασίτης, εὑρισκόμενος εἰς τὴν περιοχὴν μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ χρονικοῦ ὁρίου τοῦ καθοριζομένου διὰ τὴν ὑποχώρησιν, θὰ ἀφοπλίζεται καὶ θὰ συλλαμβάνεται ὡς παρανόμως ὁπλοφορῶν πολίτης.

Τοῦτο θὰ θεωρηθῇ ὡς παράβασις τῆς ἀνακωχῆς.

Ὑπογραφὴ δυσανάγνωστος
Ἀντισυνταγματάρχης
Ἐπιτελάρχης»

Κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ πρωτοκόλλου τῆς συμφωνίας τῆς Βάρκιζας, ὁ Γ. Σιάντος, εἶπεν τὰ ἑξῆς:

«Καὶ ἡμεῖς θεωροῦμεν τὸν τερματισμὸν τῶν συζητήσεων τῆς συνδιασκέψεως καὶ τὸ ἀποτέλεσμά της ὡς ἕνα σοβαρώτατον ἐθνικὸν γεγονός. Εἴμεθα πολὺ εὐχαριστημένοι, (σημείωσις συγγραφέως: καὶ πῶς νὰ μὴν εἶνε εὐχαριστημένοι πολύ;), διὰ τὴν κατανόησιν ποὺ ἐπεδείχθη ἐδῶ ἀπὸ τὴν κυβερνητικὴν ἀντιπροσωπείαν, ἐφ' ὅλων τῶν προτάσεών μας, καθὼς ἐπίσης εἴμεθα πολὺ εὐχαριστημένοι καὶ ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συμφωνίας ταύτης. Πιστεύω ἐπίσης, ὅτι θὰ εἶνε ἐφεξῆς εὐχαριστημένος ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τὴν συμφωνίαν αὐτήν, διότι πραγματικὰ τερματίζει μίαν ἀνώμαλον περίοδον καὶ διαγράφει καινούργιους ὁρίζοντας Ἑλληνικῆς ἐργασίας, ὁρίζοντας ἀνοικοδομήσεως τῆς Ἑλλάδος, ὁρίζοντας οἱ ὁποῖοι θὰ ὁδηγήσουν εἰς τὴν προκοπὴν τοῦ τόπου μας. Καὶ ἐγὼ ἐκφράζω, ἐκ μέρους τῆς ἀντιπροσωπείας μας, καὶ πάλιν τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὴν βοήθειαν ποὺ παρέσχον εἰς τὴν ἐργασίαν μας αὐτὴν οἱ ἀξιότιμοι ἐκπρόσωποι τῆς Μεγάλης Βρεταννίας».

ΤΟ Κ.Κ.Ε. ΕΝΩ ΥΠΕΓΡΑΦΕ ΤΗΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑΝ ΤΗΣ ΒΑΡΚΙΖΑΣ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΩΣ ΤΗΝ ΠΑΡΕΒΙΑΖΕ

Διὰ τῶν ἐπισήμων αὐτῶν διαβεβαιώσεων καὶ διακηρύξεών της, ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ, βοηθήσαντος καὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ παράγοντος, κατώρθωσε νὰ ἐξασφαλίση τὴν νομιμότητα τοῦ ΚΚΕ, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Δεκεμβριανῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως.

Τὸ ΚΚΕ ὅμως, ἐνῷ διεκήρυσσεν τὴν πίστιν του καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του εἰς τὴν Δημοκρατίαν καὶ τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῆς χώρας, συγχρόνως ἔδιδε ἐντολὴν ἀποκρύψεως τοῦ καλυτέρου ὁπλισμοῦ τοῦ ΕΛΑΣ. Ἰδοὺ τί ἐπ' αὐτοῦ ἔχει γράψει ὁ Καραγιώργης εἰς τὸ προσωπικόν του σημείωμα τῆς 18-3-58, πρὸς τὸν Ν. Ζαχαριάδην:

«Νομίζω, ὅτι ὁ Λίβανος—Καζέρτα θὰ ἦταν ἡ ἀρχὴ κατηγορίας (θερμιντοριακῆς) γιὰ τὸ κόμμα μας, ἂν δὲ μεσολαβοῦσε ὁ Δεκέμβρης, ἀφ' ἑνός, καί, ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἀπόφαση τῆς κομματικῆς μας ἡγεσίας νὰ κρυφτοῦν τὰ ὅπλα..... Ἐξ ἄλλου εἶνε δυστύχημα, ὅτι ἡ σημαντικὴ ἀπόφαση τῆς Ἡγεσίας γιὰ τὴν ἀπόκρυψη τοῦ ὁπλισμοῦ, δὲν συνοδεύτηκε τεχνικὰ καὶ ἀπὸ ἀπόφαση νὰ βγοῦν στὸ ἐξωτερικό, ὅλοι αὐτοὶ ποὺ τὰ ἔκρυψαν. Αὐτὸ ἦταν ὁλότελα δυνατὸ καὶ γιὰ τὴν Ρούμελη, ἀκόμη ἴσως καὶ γιὰ τὸ Μωρηᾶ».

Η ΒΑΡΚΙΖΑ ΕΛΙΓΜΟΣ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε. ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΝ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΚΤΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΟΥ

Εἰς τί ἐχρησίμευσεν ἡ συμφωνία τῆς Βάρκιζας διὰ τὸ ΚΚΕ εἶνε σήμερον γνωστὸν καὶ εἰς τὸν πλέον ἁπλοϊκὸν Ἕλληνα. Ὁμοίως, εἶνε πασίγνωστον, τί ἐκόστισε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἡ «μεταβαρκιζιανὴ» πολιτικὴ τοῦ ΚΚΕ. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἀντὶ νὰ ἀνοίξη τοὺς ὁρίζοντας τῆς ἀνοικοδομήσεως καὶ τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης καὶ ἡσυχίας, ἤνοιξε χιλιάδας τάφων καὶ ἐπεσώρευσεν ἐρείπια ἐπὶ ἐρειπίων εἰς τὴν χώραν μας.

Ἡ Βάρκιζα ἔδωσε τὴν δυνατότητα εἰς τὸ ΚΚΕ νὰ προπαρασκευάση ἀνετώτερα τὸν συμμοριτοπόλεμον.

Ἐπ' αὐτοῦ, εἶνε λίαν ἀποκαλυπτικὰ τὰ ἐπίσημα κείμενα τοῦ ΚΚΕ. Εἰς τὴν εἰσήγησιν τῆς 5ης Ὁλομελείας τῆς Κ. Ε. τοῦ ΚΚΕ (Ἰανουάριος 1945) ἐτονίσθη ὡς ἑξῆς ὁ ρόλος τῆς συμφωνίας τῆς Βάρκιζας εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ συμμοριτοπολέμου: «Ὁ ΕΛΑΣ, ὅπως ἦταν τότε προσανατολισμένος πολιτικὰ καὶ φτιαγμένος ὀργανωτικά, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ πολεμήση καί, τότε, ἡ ἧττα θἆταν συντριφτικὴ καὶ θἄμαστε χωρὶς τὴ Βάρκιζα, ποὺ μᾶς ἔδωσε τὴν δυνατότητα νὰ ἀποσυνταχθοῦμε πολιτικὰ καὶ ὀργανωτικὰ καὶ νὰ προχωρήσουμε πατώντας, στερεὰ τώρα, στὸ καινούργιο ξεσήκωμα μὲ τὸ Δημοκρατικὸ Στρατὸ Ἑλλάδος».

Ὁμοίως, εἰς ἄρθρον του δημοσιευθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ πάλη γιὰ τὴ λευτεριὰ καὶ τὴν δημοκρατία στὴν Ἑλλάδα», ὁ Ζαχαριάδης ἔγραψε τὸ 1949 ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἑξῆς:

«Γιὰ μᾶς ἡ συμφωνία τῆς Βάρκιζας ἀποτελοῦσε μιὰ ὑποχώρηση ποὺ θὰ μᾶς ἐπέτρεπε νὰ ἀνασυντάξουμε τὶς δυνάμεις μας καὶ νὰ ξαπολύσουμε μιὰ καινούργια ἐπίθεση».

Καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς 6ης ὁλομελείας τῆς Κ.Ε. (Ὀκτώβριος 1949) γράφει ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἑξῆς:

«Ὕστερα ἀπ' τὴ στρατιωτική μας ἧττα, τὸν Δεκέμβρη τοῦ 1944, ἡ συμφωνία τῆς Βάρκιζας στάθηκε ἀπαραίτητος ἑλιγμὸς γιὰ τὴν ἀνασύνταξη τῶν λαϊκῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων». (Βλ.«Ἡ νέα κατάσταση καὶ τὰ καθήκοντά μας».—Ἔκδοσις Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε.σελ.6).

Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια τῆς κομμουνιστικῆς δολιότητος.

Τὴν 17ην Ἰανουαρίου, ἡ Ταξιαρχία ὑπήχθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς 46ης Βρεταννικῆς Μεραρχίας, ἡ ὁποία διὰ δυνάμεών της ἐκ Πατρῶν καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, θὰ κατελάμβανε τὴν περιοχὴν Πελοποννήσου.

Τὴν 18ην Ἰανουαρίου, τὴν 13.00 ὥραν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Κόρινθον τὸ 2ον τάγμα μετὰ μοίρας πυροβολικοῦ. Τὴν δὲ 14.30, ἐγένετο ὑποδοχὴ τοῦ διοικητοῦ καὶ τοῦ ἐπιτελείου τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν κατοίκων της, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ὑπέροχον μητροπολίτην της καὶ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπον εἰς Ἀμερικήν, Μιχαήλ.

Οὗτος, μετὰ ἐνθουσιώδη προσφώνησιν, μοῦ ἐπεφύλαξε τὴν πλέον συγκινητικὴν δωρεάν. Μοῦ ἐνεχείρισε μίαν πολύτιμον παλαιὰν εἰκόνα τῆς Παναγίας, τῆς ὁποίας ἔκτοτε δὲν ἀπεχωρίσθην, καθ' ὅλον τὸν ἐπακολουθήσαντα συμμοριακὸν ἀγῶνα.

Ἦτο καταφανὴς ἡ ἀνακούφισις τῶν κατοίκων, διότι ἀπηλλάγησαν τῶν Ἐλασιτῶν. Κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Μητροπολίτου, ἐλήφθησαν τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα, διὰ τὴν ἀνακούφισιν τοῦ πληθυσμοῦ.

Διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως τμημάτων τῆς Ταξιαρχίας εἰς Κόρινθον, αὕτη ἐξετείνετο ἀπὸ ταύτης, μέχρι Θηβῶν. Εἰς τὴν Κόρινθον ἐγκατεστάθη ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τοῦ διοικητοῦ πεζικοῦ συνταγματάρχου Παπαδοπούλου. Εἰς τὰς Ἐρυθράς, ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Γκίκα. Τὸ ΙΙΙ Σύνταγμα πυροβολικοῦ εἰς Ἐλευσῖνα. Εἰς τὰς 26 Ἰανουαρίου, τὸ 2ον τάγμα ἀντικατεστάθη ἀπὸ τῆς 15.30 ὥρας ἐκ τῆς περιοχῆς Κορίνθου ὑπὸ μονάδων τῆς 46ης Βρεταννικῆς Μεραρχίας καὶ μετεφέρθη εἰς Ἐλευσῖνα. Ἡ μετ' αὐτῆς μοῖρα πυροβολικοῦ, ἐγκατεστάθη εἰς Μεγάλο Πεῦκο.

Ἡ ὑπὸ τὸν ὑπέροχον χειροῦργον καὶ γενναῖον Ἕλληνα ἀρχίατρον Βρυώνην (ἐθελοντὴν εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ Ἰταλίαν), ὁ ὁποῖος ἔσωσε τόσους καὶ τόσους τραυματίας μὲ τὴν εὐλογημένην του ἐπέμβασι, χειρουργικὴ μονάς, ἡ ὁποία συνώδευε τὰ τμήματα Κορίνθου, ἐπανῆλθε εἰς Ἐλευσῖνα.

Ἤδη, ἐκτεινόμεθα ἀπὸ Μεγάρων μέχρι Θηβῶν.

Τὴν 12.30 τῆς 27ης Ἰανουαρίου, ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς 46ης Βρετανικῆς Μεραρχίας, ἐπεσκέφθη τὴν Ταξιαρχίαν, διὰ νὰ ἀπευθύνῃ προσωπικῶς τὰ συγχαρητήριά του καὶ τὴν ἀπόλυτον ἱκανοποίησίν του ἀπὸ τὴν ἐν γένει διαγωγὴν τῆς Ταξιαρχίας, πρὸ καὶ κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις.

Εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας ἐν Ἐλευσῖνι κατέφθανον διαταγαὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ διοικήσεών μας, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὴν μεγαλυτέραν ἱκανοποίησιν τῆς Ταξιαρχίας διὰ τὴν ἐν Ἰταλίᾳ δρᾶσιν της, ὡς αἱ τῶν στρατηγῶν Ἀλε-

ξάντερ, Μακρύρη, Φράϋμπεργκ, διοικητῶν τοῦ μετώπου τῆς Ἰταλίας—1ης Στρατιᾶς καὶ Νεοζηλανδικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος.

Μέχρι τῆς 8ης Φεβρουαρίου, οὐδεμία ὑπῆρξε μεταβολὴ εἰς τὴν διάταξιν τῆς Ταξιαρχίας.

Τὴν 9ην Φεβρουαρίου τὰ 147—149 τάγματα τῆς Ἐθνοφυλακῆς ὑπήχθησαν ὑπὸ τὴν σχηματισθεῖσαν VI Ταξιαρχίαν Πετροπούλου Β.

Τὴν 10ην Φεβρουαρίου, ἐπεσκέφθη τὴν Ταξιαρχίαν εἰς Ἐλευσῖνα ὁ Πρωθυπουργὸς Πλαστήρας. Τοῦτον συνώδευε καὶ ὁ Α)ΓΕΣ στρατηγὸς Δρομάζος. Ὑπῆρξε συγκινητικὴ πράγματι ἡ σκηνή, καθ' ἣν ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας ὡς εὔζωνος διοικητὴς τοῦ 3)40 Εὐζώνων προσεφώνησε τὸν εὔζωνον διοικητὴν τοῦ 5)42 Εὐζώνων Πλαστήραν καὶ κατόπιν ὡμίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ εὐζώνου Πλαστήρα. Εἶνε σκηναὶ ἀλησμόνητοι, αἱ ὁποῖαι παραδειγματίζουν. Τὰ λόγια ποὺ ἀπηύθυνε ὁ πεπειραμένος οὗτος Ἀρχηγὸς στοὺς στρατιώτας καὶ στὸν κόσμο, ἦσαν πατρικαὶ συμβουλαὶ περίφημοι.

Εἰς τὰς 12 Φεβρουαρίου, ἐγκατεστάθη ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας συγκρότημα Μεγάρων ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην τεθωρακισμένων Γκίκαν Σ.

Κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου ἡ διλοχία τοῦ 6ου τάγματος συμπληρωθεῖσα, ἀνεπτύχθη εἰς 183 τάγμα Ἐθνοφυλακῆς ὑπὸ τὸν ἀντισυνταγματάρχην Ι. Μπουσμπουρέλην, τεθὲν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς 6ης Ταξιαρχίας.

Ἡ Ταξιαρχία προετοιμάζεται πλέον διὰ τὸν τρίτον της ρόλον—τὸν εἰρηνικόν, τὸν δημιουργικόν, διὰ τὴν νεκρανάστασιν τοῦ στρατοῦ μας. Ἡ ἀντοχὴ τὴν ὁποίαν ἐπέδειξαν οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας, ὑπῆρξεν μοναδική, ἐγγίζουσα τὰ ὅρια τοῦ ἀπιστεύτου. Διεξήχθησαν κρισιμώτατοι ἀγῶνες, οἵτινες δέον νὰ καταταγῶσι μεταξὺ τῶν κρισιμωτέρων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ἡ Ταξιαρχία, ὅταν ὁ στρατός μας δὲν ὑπῆρχε καὶ ἦτο ἡ μοναδικὴ στρατιωτικὴ μονὰς (ἐκτὸς τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἰδιότυπον τοιαύτην καὶ ἐκδήλωσιν τῆς αὐτοθυσίας τῶν μονίμων καὶ ἐφέδρων ἀξιωματικῶν) ἔπαιξε τὸν σημαντικώτερον ρόλον καὶ διὰ τὴν τιμὴν τῶν ὅπλων καὶ διὰ τὴν νίκην τούτων.

Καὶ ὅμως, εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Ταξιαρχίας ἠρνήθησαν καὶ τὰς στοιχειώδεις, τὰς καὶ ἐπιβαλλομένας ἀμοιβὰς καὶ ἐχρειάσθη ἔντονος ἐπέμβασις τοῦ Ἀρχιστρατήγου τότε Βεντήρη, διὰ νὰ ὑλοποιηθῇ ἕνα μέρος τούτων.

Ὁπωσδήποτε, κατὰ τὴν μάχην τῶν Ἀθηνῶν—πλὴν τῶν Ἀγγλικῶν Μονάδων—ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς μετέσχον οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ Μακρυγιάννη καὶ ἄλλα τμήματα τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων καί τινα τμήματα Ἐθνοφυλακῆς.

Ἐπολέμησαν γενναῖα καὶ δικαίως ἀπενεμήθησαν, ἰδιαίτατα εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς τοῦ Μακρυγιάννη, ἠθικαὶ ἀμοιβαὶ καὶ διακρίσεις.

Τὸ ἔργον ὅμως τὸ ὁποῖον ἐξετέλεσαν οἱ ὀλίγοι ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας, παρ' ὅλας τὰς καὶ μέχρι τοῦδε ζηλοφθονίας καὶ παραγνωρίσεις, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν δρᾶσιν ἄλλων τμημάτων. Δὲν ὑπάρχει ὅμοιον προηγούμενον εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὸ ἀνεγνώρισε.

Θὰ ἀπετέλει ἱστορικὴν ἀδικίαν, ἀσυγχώρητον, ἡ παραγνώρισις ἑνὸς τοιούτου

άθλου καὶ ἀσέβειαν πρὸς τὴν μνήμην τῶν ὑπερτριακοσίων νεκρῶν τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῶν διπλασίων τραυματιῶν, ὧν τὰ τραύματα ἀποτελοῦσι καταφανῆ δείγματα τῆς αὐτοθυσίας των.

Εἰς τούτους ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ἀνήκει ὁ ἔπαινος.

«Οὐδέποτε τόσον ὀλίγοι, προσέφερον τόσα πολλὰ διὰ τὴν πατρίδα των».

Ἡ Ταξιαρχία διὰ τὴν νίκην, τὴν παγκοσμίως ὑμνηθεῖσαν, τοῦ Ρίμινι, δικαίως προσέλαβε τὸν τίτλον «Ταξιαρχία Ρίμινι» μεταβιβασθέντα εἰς τὸ 3ον Σύνταγμα Πεζικοῦ Ρίμινι, μὲ ἐπίτιμον διοικητὴν τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα Παῦλον. Διὰ τὴν μάχην καὶ τὴν νίκην τῶν Ἀθηνῶν, δικαιοῦται τὸν τίτλον τῆς «Ἀθηναϊκῆς». Ὅμως οὐδεὶς θὰ πιστεύσῃ, ὅτι τὸ ἀπονεμηθὲν αὐτῇ Μετάλλιον τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου δὲν παρεδόθη ἀμέσως εἰς τὸ φέρον τὸ ὄνομά της Σύνταγμα, διὰ νὰ μὴ παραστῇ καὶ τιμηθῇ ὁ διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας, θεωρούμενος, κακῶς, ἐχθρὸς τοῦ διοικοῦντος τότε Στρατάρχου Παπάγου. (Τοῦτο δύναται νὰ βεβαιώσῃ ὁ τότε Δήμαρχος κ. Νικολόπουλος, ὁ ὁποῖος μὲ ἐκάλεσε διὰ νὰ τοῦ ἀναπτύξω τὸν τεχνικόν, ἐπίσημον τρόπον παραδόσεως. Καὶ τοῦ ἀπήντησα, ὅτι δὲν θὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐπίσημος τελετὴ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ Ἀμύνης).

Καὶ δὲν ἔπεσα ἔξω. Τὸ μετάλλιον παρεδόθη τὸ 1957, δηλαδὴ μετὰ 4ετίαν!! ἐπὶ Κυβερνήσεως Καραμανλῆ.

Ἐδῶ ποὺ κλείνει τὸ κεφάλαιον τῶν αἱματηρῶν προσπαθειῶν τῆς Ταξιαρχίας, θεωρῶ σὰν ὑποχρέωσι νὰ παρουσιάσω τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ταξιαρχίας καὶ τὸν σωτήριον ρόλον της.

2) ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ
Ο ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ ΝΙΚΟΣ ΒΡΥΩΝΗΣ

Ο ΣΩΤΗΡ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ.
Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΩΝ

Ἀλλοίμονο στὴν Μονάδα ποὺ δὲν διαθέτει Ὑγειονομικὴ Ὑπηρεσία, ἀνταξία τῶν δυσχερειῶν τοῦ ἀγῶνος. Εἶνε πραγματικὴ κατάρα γιὰ τὸ ἠθικὸ καί, γενικῶς, τὴν ψυχικὴ δύναμιν τῶν πολεμιστῶν.

Μὲ πόνο ἐνθυμοῦμαι, πόσο αἷμα καὶ ζωὲς ἐπῆγαν χαμένες στὸν πόλεμο τοῦ 1940 (τὸ εἶδα καὶ ἀπὸ τὸ ἑξάμηνο πόστο μου ὡς διοικητοῦ τοῦ 3)40 Εὐζώνων ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ πολέμου καὶ ὡς ἐπιτελάρχης τοῦ Β΄ Σώματος Στρατοῦ κατὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον), ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία, πολλάκις, καὶ τὴν κακὴν λειτουργίαν τῆς Ὑγειονομικῆς μας Ὑπηρεσίας.

Εἶνε κρῖμα ποὺ ἄξιοι ὑγειονομικοὶ ἡγήτορες, δὲν ἔγραψαν τὰς ὠφελίμους παρατηρήσεις των, ξέχωρα ἀπὸ ἐπίσημες ἐκθέσεις, ποὺ δυστυχῶς δὲν εἶνε σὲ μᾶς, ὅσον ἄλλαι, ἐκμεταλλεύσιμες.

Μὰ κλείνοντας τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγώνων τῆς Ταξιαρχίας, τόσον στὴν Ἰταλίαν, ὅσον καὶ στὰ «Δεκεμβριανά», θέλω νὰ τονίσω τὶς εὐγνώμονες, τὶς ἔντονα εὐγνώμονες σκέψεις μου, πρὸς τὴν εὐλογημένη Ὑγειονομικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ταξιαρχίας καί, εἰ-

Ὁ διακεκριμένος ἐπιστήμων, ὁ ἀκούραστος καὶ γενναῖος ἀρχίατρος Νῖκος Βρυώνης, ὁ σωτὴρ τῶν παιδιῶν τῆς Ταξιαρχίας. Οἱ τραυματίαι καὶ ὅλοι μας, τὸν εὐγνωμονοῦμεν!

δικώτερα, τὸν ἀρχίατρον Βρυώνην Νικ., ποὺ ἔχει δικαίωμα στὸν τίτλον: «Ὁ σωτὴρ τοῦ αἵματος τῆς Ταξιαρχίας».

Καὶ δὲν εἶνε τοῦτο ὑπερβολή. Ὕμνους ἀξίζει ὁ ἰδεώδης αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ ἐπιστήμων γιὰ τὴν ὡραία πλευρὰ ποὺ παρουσίασε στοὺς κινδύνους τῆς πατρίδος μας.

Τὴν ζωὴν τὴν δικήν του δὲν τὴν λογάριασε, οὔτε καὶ τὴν ζωὴν τῆς οἰκογενείας του. Σκοπός του καὶ ἀποστολή του: «Ἡ ζωὴ ἐκείνων ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν πατρίδα μας».

Ἔφεδρος, χωρὶς καμμία ὑποχρέωσι, ἐπέβαλε αὐτὸς στὸν ἑαυτό του καὶ στὴν

Κατοχὴ καὶ στὴ Μ. Ἀνατολὴ τὴν ὑποχρέωσι τῆς αὐτοθυσίας καὶ τὴν σήκωσε κατάψηλα.

Διέφυγε κυνηγημένος ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἀφοῦ, ἐν τῷ μεταξύ, ἔβαλε σὲ κίνδυνο τὴν ζωὴν τῆς οἰκογενείας του.

Ἀπετέλεσε ἐκ τῶν πρώτων τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ταξιαρχίας.

Χειροῦργος διακεκριμένος, ἦτο κυριολεκτικῶς κύριος τοῦ πεδίου τῆς μάχης, μὲ τὰ μέτρα ποὺ ἐλάμβανε, μὲ τὴν χειρουργική του μονάδα.

Χάρις εἰς τὴν χειρουργική του ἱκανότητα καὶ τὰ ὑγειονομικὰ μέτρα, κυριολεκτικῶς ἐμηδένισε τὴν θνησιμότητα τῶν τραυματιῶν μας.

Εἶδα τραυματίας ἑτοιμοθανάτους καὶ δὲν πίστευα, ὅτι θὰ γλυτώσουν.

Εἶχε κατορθώσει, οἱ τραυματίαι νὰ εὑρίσκουν τὴν ἀπαραίτητον περίθαλψιν καὶ τὴν μεταφοράν των μέσα σὲ λίγα λεπτὰ ἀπὸ τὸν τραυματισμόν τους. Καὶ μετὰ τὴν ἐπέμβασίν του καὶ τὴν δυνατότητα διακομιδῆς, τοὺς ἔστελνε 150 χιλμ. ὀπίσω, ὅπου τὸ Νοσοκομεῖον, ὑπὸ τὸν ἤδη καθηγητὴν κ. Σιγάλαν.

Ἀλλὰ κοντὰ στὸν ἐπιστήμονα, εἰργάζετο καὶ ὁ ἄνθρωπος. Αὐστηρὸς ἀλλὰ καὶ γεμᾶτος ἀγάπη γιὰ τὸν ἄρρωστό του.

Καὶ ὁ ἐπιστήμων αὐτός, ὁ ἐθελοντὴς αὐτός, δὲν κουράσθηκε.

Μὲ τὴν ἰδία αὐτοθυσία καὶ ἀφοσίωσι διεξεδίκησε ἀπὸ τὸν θάνατον τοὺς τραυματίας μας, κατὰ τὰς σκληρὰς ἡμέρας τῆς μάχης τῶν Ἀθηνῶν: «Τὰ Δεκεμβριανά».

Καὶ ὅταν πλέον ἤρχισε ὁ συμμοριτοπόλεμος, δὲν ἐννοοῦσε νὰ εὑρίσκεται ἔξω. Ἐδούλευε, ἐδούλευε, ἐδούλευε, διευθύνων τὸ Νοσοκομεῖον ποὺ ἀπὸ τοὺς τραυματίας τῆς Ταξιαρχίας κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά», πῆρε τὸ ὄνομα «Νοσοκομεῖον Ρίμινι».

Καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ πολεμικὴ περίοδος ἔληξε, τότε ἐδημιούργησε τὸ Κέντρον Ἀποκαταστάσεως Τραυματιῶν, γιὰ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εἶνε ὑπερήφανος ὡς ἐπιστήμων, ὡς Ἕλλην καὶ ὡς ἄνθρωπος.

Μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Βασιλίσσης καὶ μὲ τὴν ἀκατάπαυστο βοήθειαν τῆς πολυτίμου συζύγου του Κας Λέλας Βρυώνη, ποὺ τὸν παρέστεκε στὴν δημιουργία του καὶ ἐνίσχυε τοὺς τραυματίας μὲ τὴν γυναικείαν της καλωσύνην καὶ μὲ τὰς γνώσεις τῆς προϊσταμένης νοσοκόμου προεκάλεσε ἀκόμη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον πλείστων εὐυπολήπτων ἀτόμων καὶ κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ τὸ Κέντρον αὐτό.

Ἀλλὰ ἡ ἐπιστημονική του φιλοδοξία δὲν ἐσταμάτησε. Ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς Βασιλίσσης ἐθριάμβευσε καὶ σὲ λίγους μῆνας τὸ μεγαλύτερο δημιούργημά του, τὸ Νοσοκομεῖον Ἀτυχημάτων «Ἅγιος Παῦλος» στὴν Κηφισσιὰ θὰ τεθῆ ἐν λειτουργίᾳ. Θἆνε ἀπὸ τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου καὶ τὸ μοναδικὸ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὄμορφή του σιλουέττα ὀρθώνεται σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὸν ἄξιο μηχανικὸ κ. Τριανταφυλλίδη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΗΓΕΤΑΙ ΔΙ' ΕΥΓΝΩΜΟΝΑ ΑΝΑΜΝΗΣΙΝ

1.—ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΜΠΥ—ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΠΑΤΖΕΤ

Οἱ Ἕλληνες μετ' εὐγνωμοσύνης θὰ ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὸν ψύχραιμον, συνετόν, σεμνὸν καὶ γενναῖον ἡγέτην κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά», τὸν Ἄγγλον στρατηγὸν Σκόμπυ, τὸν Ἄγγλον σωτῆρα τῶν Ἀθηνῶν. Ἀπετέλεσε μίαν δύναμιν νίκης, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε. Ἡ ὑπομονή του, ἡ ἐπιμονή του, ἡ εὐστροφία του, ἀπετέλεσαν προσόντα ἀπαραίτητα εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν συμμοριτῶν, κατὰ τὰς σκληρὰς ἐκείνας ἡμέρας, τὰ «Δεκεμβριανά».

Δικαίως, λοιπόν, ὁ Ἀθηναϊκὸς λαὸς καί, γενικώτερον, ὁ Ἑλληνικός, μετ' εὐγνωμοσύνης ἀναφέρει τὸ ὄνομά του.

Παραπλεύρως τούτου δέον νὰ τιμῶνται καὶ οἱ στρατηγοὶ Γουέϊρ καὶ Ἄκράϊτ τῆς 46ης Βρεταννικῆς Μεραρχίας καὶ 23ης Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν οἱ ἄξιοι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως βοηθοὶ καὶ ἐκτελεσταὶ τῶν διαταγῶν του.Καὶ μαζὶ μὲ τούτους, καὶ ὁ ἐπιτελάρχης του, ταξίαρχος Φέρθ, ὁ γλυκύς, συνετὸς καὶ σταθερὸς οὗτος ἐπιτελής.

Ὑπεράνω δὲ τούτων, μετὰ προσευχῆς δέον νὰ ἀπευθύνωμεν—ὑπὸ οἱασδήποτε περιστάσεις—τὴν σκέψιν μας πρὸς τοὺς τόσους νεκρούς, οἱ ὁποῖοι ἀναπαύονται εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Νεκροταφεῖον τοῦ Φαλήρου καὶ οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν τὴν ζωήν των, καὶ ἐβοήθησαν ὅπως ἡ πατρὶς μας παραμείνη ἔξω τοῦ κομμουνιστικοῦ «παραδείσου».

Εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρέπει ὡσαύτως νὰ κατέχη ἐξέχουσαν θέσιν ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Μ. Ἀνατολῆς Πάτζετ, ὁ ἀπόγονος τοῦ φιλέλληνος καὶ ἀγωνιστοῦ τοῦ 1821—24 στρατηγοῦ Τζώρτζ, ὁ φιλέλλην οὗτος ἡγέτης, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν εὐθύνην, ἔπειτα ἀπὸ τὰ στασιαστικὰ ἐγκλήματα τῆς Μ. Ἀνατολῆς νὰ παραδώση καὶ πάλιν τὰ ὅπλα εἰς Ἕλληνας στρατιώτας καὶ νὰ δημιουργήση τὴν ΙΙΙ Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν, ἡ ὁποία ἀπέπλυνε τὸ αἶσχος. Μετὰ εὐγνώμονος σεβασμοῦ πρέπει νὰ ἀναφέρεται τὸ ὄνομά του. Ἄνευ αὐτοῦ, δὲν θὰ ὑπῆρχον Ἑλληνικαὶ Ἐθνικαὶ Μονάδες. Δὲν θὰ ὑπῆρχον κἂν στρατιωτικαὶ μονάδες διὰ νὰ ἀναστηλώσουν τὴν τιμὴν καὶ τῶν ὅπλων καὶ τῆς Ἑλλάδος. Κάποια ἰδιαιτέρα ἀνάμνησις δέον νὰ ἐξασφαλισθῆ, τόσον διὰ τὸν ὑπέροχον τοῦτον Ἀρχιστράτηγον, ὅσον καὶ διὰ τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ, ὅταν θὰ συγκεντρωθῆ τὸ ἀπαραίτητον ὑλικὸν τῶν σκληρῶν μας ἀγώνων πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἐπιγιγνομένων.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἰδικῆς μας, βαθυτάτη εὐγνωμοσύνη καὶ διαρκὲς προσκύνημα ὀφείλεται εἰς τὴν μνήμην τῶν νεκρῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι, οἱ ὁποῖοι

ἔδωσαν τὴν ζωήν των, ὅταν οὐδεμία ἄλλη Μονὰς ὑφίστατο διὰ τὸν συνεχιζόμενον ἀγῶνα.

Ἀξιωματικοὶ δέ, τοὺς ὁποίους μετὰ τιμῆς πάντοτε ἐνθυμοῦμαι, εἶνε ὁ ὑποδιοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας Νῖκος Παπαδόπουλος, ὁ «Παπποῦς», ὁ ἐπιτελάρχης Γερ. Λάμαρης, ὁ διακεκριμένος ἐπιτελὴς Καραδῆμας, ὁ διοικητὴς τοῦ Συντάγματος πυροβολικοῦ Μανιδάκης Στ., ὁ ὑποδιοικητὴς τούτου Λασπιᾶς Ἀθ., οἱ διοικηταὶ τῶν ταγμάτων 1ου Καραβίας, 2ου Τζανετῆς, 3ου Λουτεράκης καὶ Καραβίτης, οἱ γενναῖοι ὑποδιοικηταὶ ταγμάτων καὶ διοικηταὶ λόχων λοχαγοὶ Καραμπότσος, Τζοβάρας, Λαναρᾶς, Δουκάκης, Γκίκας, Θώμογλου, Κορίννας, Ἀρμπούζης, Γερακίνης, οἱ διοικηταὶ μοιρῶν Σπανογιαννάκης, Φραγκογιάννης, Μπάρλας, Παπαστάθης, ὁ ὑπίατρος Καστανάκης, ὁ διοικητὴς Διαβιβάσεων Μανιάτης, ὁ διευθυντὴς Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν Παν. Δημόπουλος καὶ ὁ ὑπίατρος Σιγάλας.

2.—ΙΔΙΚΟΙ ΜΑΣ ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΡΓΑΤΑΙ

Ο ΘΡΥΛΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ, ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ, ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΖΕΡΒΑΣ

Ὅταν κλείνωμεν τὸ ἕνα κεφάλαιον τοῦ ἀγῶνος, τὸ σκληρὸ καὶ ἀλησμόνητο τῆς Κατοχῆς καὶ τῶν ἀγώνων τῆς Ταξιαρχίας γιὰ ν' ἀνοίξωμε ἕνα ἐξ ἴσου σκληρό, τὸ κεφάλαιον τῶν συμμοριτικῶν ἐγκλημάτων, δὲν μποροῦμε νὰ μὴ σταθοῦμε μὲ κατάνυξι στοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως καὶ στὸ θρυλικό της Ἀρχηγό, Ναπολέοντα Ζέρβα.

Δημιούργημα τριπλῆς βάσεως, τῆς Σουλιώτικης κληρονομίας, τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων καὶ τῆς μεγαλυτέρας Σχολῆς, τῆς τοῦ πεδίου μάχης, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ἔλειψε, ὑπῆρξε ὁ ἀλησμόνητος στρατηγὸς Ζέρβας, ὁ ἐνδεδειγμένος λόγῳ ψυχικῶν προσόντων, ὁ ὁποῖος προωρίσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ παίξῃ ἕνα τόσο μεγάλο καὶ ἱστορικὸ ρόλο κατὰ τὴν πιὸ ἀγωνιώδη ἐποχὴ τῆς πατρίδος μας.

Ἔσωσε κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὰ ἐγκληματικὰ νύχια τῶν ἀδιστάκτων κομμουνιστῶν τὴν Ἤπειρο καὶ θὰ παρέδιδε ἐλευθέραν τὴν πολυπαθῆ Β. Ἤπειρο στὴν Μητέρα Ἑλλάδα, ἂν δὲν συνεμάχει ὁ προδότης Κομμουνισμὸς μὲ τοὺς Ἀλβανούς, ὅπως συνεμάχησε καὶ μὲ τοὺς Βουλγάρους, καὶ δὲν ἐδίσταζε νὰ τοὺς παραδώσῃ τὰ αἱματοβαμμένα Ἑλληνικὰ ἐδάφη, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην.

Ἀντέστη ὁ θρυλικὸς στρατηγὸς Ζέρβας μὲ τοὺς ἐκλεκτούς του κατὰ τριῶν ἀδυσωπήτων ἐχθρῶν, Ἰταλῶν - Γερμανῶν - κομμουνιστῶν. Καὶ ἐνίκησε, ὅταν ἀκόμα αἱ ἐπιθέσεις ἐγίνοντο, ἐν ἀγαστῇ συμφωνίᾳ, Γερμανῶν, Ἰταλῶν καὶ κομμουνιστῶν.

Καὶ στὸν διμέτωπον καὶ στὸν τριμέτωπον ἀγῶνα, ἐνίκησε ὁ θρυλικὸς Ζέρβας καὶ οἱ ἐκλεκτοί του Πέτρος Νικολόπουλος (ὁ μετέπειτα Α)Γ.Ε.Σ.), ὁ τετιμημένος ἐπιτελάρχης του τότε,ὁ ὑπέροχος καὶ σεμνὸς μέραρχός του Κωνσταντινίδης, ὁ Ἀγόρος, ὁ Ζῶτος, ὁ Παπαδᾶτος, ὁ Κατσαδήμας, ὁ Βῆτος, ὁ Κρίκας, ὁ Ζῆκος, ὁ γενικὸς ἀρχίατρος Παπαδόπουλος, ὅλοι τους γεμᾶτοι φλόγα καὶ θέλησι ἀντιστάσεως.

Ἀλλὰ καὶ ὡς πολιτικὸς ἀκόμη, δὲν ξέφυγε οὔτε κατὰ κεραίαν ἀπὸ τὴν ἀντικομμουνιστικὴν διορατικότητά του ὁ θρυλικὸς ἥρως, προτιμήσας νὰ ἀποσυρθῇ τῆς

πολιτικῆς, παρὰ νὰ συμμαχήση μὲ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως δυστυχῶς ἔκαμαν ἄλλα μεγάλα, Ἐθνικῆς παραδόσεως καὶ μεγαλύνσεως τοῦ Ἔθνους, κόμματα.

Δὲν ἀνήκει σὲ μένα νὰ ἱστορήσω τὸν θρυλικὸ ΕΔΕΣ καὶ τὸν Ἀρχηγό του.

Ὑπῆρξεν ὁ Κολοκοτρώνης τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Κατοχὴν καὶ ἐπολέμησε σκληροτέρους ἀπὸ τὸν Ἰμπραὴμ ἐχθρούς.

Ὁ θρυλικὸς στρατηγὸς Ναπολέων Ζέρβας κατὰ μίαν ἐπίσκεψίν του εἰς Ἤπειρον, τὴν ὁποίαν ἔσωσε ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ Κομμουνισμοῦ, φωτογραφούμενος μετὰ τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ κ. Σοφ. Βενιζέλου καὶ τοῦ, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχήν, Γενικοῦ Διοικητοῦ Ἠπείρου κ. Τσιρώνη.

Κάποτε, ἡ Ἤπειρος θὰ τοῦ στήση τὴν γενειοφόρο θρυλικὴ μορφή του γιὰ προσκύνημα.

Ἐγὼ τώρα τοῦ παρουσιάζω τὰ ἴδια του τὰ λόγια,ὅπως μίλησε λίγους μῆνες πρὶν ἀποσυρθῆ στὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία, στὸ Συνέδριο τῶν συμπολεμιστῶν του.

Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ποὺ ξεπετιέται ἀπὸ τὰ λόγια αὐτοῦ τοῦ μεγάλου τέκνου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ στρατηγοῦ Ναπολέοντος Ζέρβα, εἶχε εὐθυγραμμισθῆ καὶ ἡ ΙΙΙ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία.

Εἶχα ζητήσει καὶ ἤλπιζα, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἰταλία, νὰ τεθῶ ὑπὸ τὰς δια-

ταγάς του μὲ τὸν σκοπὸ—καὶ θὰ ἦτο πραγματικότης—νὰ σαρώσουμε τοὺς κομμουνιστάς.

Δυστυχῶς δὲν ἔγινε, ἀφοῦ ἡ πολιτικὴ σκοπιμότης ἐπέβαλλε νὰ μὴ συνοδευθοῦμε ἀπὸ τὴν Ἰταλία μὲ τὰ βαρειά μας ὅπλα, ὥστε νὰ κινδυνεύσωμε νὰ γονατίσωμε εἰς τὰς λυσσώδεις συνολικὰς ἐπιθέσεις τοῦ κομμουνιστικοῦ τέρατος.

Μὰ ἂς ἀφήσωμε τὸν θρυλικὸ ἥρωα νὰ μιλήσῃ στοὺς γενναίους του, αὐτός, ὁ γενναῖος τῶν γενναίων:

«Γιορτάζουμε ἀπόψε, ἀγαπητοὶ συμπολεμισταί, μέσα σὲ ἀδελφικὴ ἀτμόσφαιρα, ποὺ τὴ δημιουργοῦν ἄσβηστες κοινὲς ἀναμνήσεις, τὴν 13ην ἐπέτειο τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος μας. Τοῦ ἀγῶνος γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς πατρίδος ἀπὸ τὴν Χιτλερικὴ καὶ τὴ φασιστικὴ τυραννία καὶ τὴ σωτηρία της ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ ἀπειλή.

»Γιὰ τὸν ἀγῶνα μας αὐτόν, μποροῦμε νὰ εἴμαστε ὑπερήφανοι!

»Ὑπῆρξε μοναδικὰ Ἐθνικὸς ἀγὼν ἀντιστάσεως. Στοὺς σκοπούς του, στὴν οὐσία του, στὴ μορφή του καὶ σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις του. Ἀγὼν Ἐθνικὸς ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα, ἀπὸ τὴν 23ην Ἰουλίου τοῦ 1942, ὡς τὸ τέλος, ὡς τὴν ἄνοιξι τοῦ 1945, ποὺ καταθέσαμε τὰ ὅπλα μας, πειθαρχοῦντες στὶς διαταγὲς τῶν νομίμων Ἀρχῶν τῆς Χώρας.

»Ὑπῆρξε, ὅμως, καὶ κάτι ἄλλο, ὁ ἀγὼν τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων τοῦ ΕΔΕΣ:

»Ἕνας σταθμὸς στὴν Ἱστορία, ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου. Καὶ αὐτὸ ποὺ λέω, δὲν εἶνε, οὔτε ρητορικὴ ὑπερβολή, οὔτε ἀλόγιστη μεγαλοστομία.

»Γιατί, δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶτε, ἀποτελέσατε, Σεῖς, ἀγαπητοὶ συμπολεμισταί, μίαν ἱστορικὴν πρωτοπορία στὴν τρομερώτερη, στὴν πιὸ κρίσιμη φάσι τοῦ ἀγῶνος τῶν λαῶν γιὰ τὴν προάσπιση τῆς ἐλευθερίας. Τὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελέσατε τότε, κατὰ τὰ τρία ἐκεῖνα χρόνια, ξεπερνᾶ τὰ πλαίσια ἑνὸς Ἐθνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ πολέμου, μιᾶς πατριωτικῆς ἐξεγέρσεως. Καί, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν γεγονότων ποὺ ἐπακολούθησαν καὶ ποὺ ἐδικαίωσαν πανηγυρικὰ κάθε πρᾶξι καὶ ἐνέργειά μας, προσλαμβάνει νόημα καὶ ἀξία παγκοσμίου συμβόλου.

»Πουθενὰ ἀλλοῦ, σὲ καμμιὰν ἄλλην χώραν τῆς Εὐρώπης, δὲν ἔγινε αὐτὸ ποὺ ἔγινε τότε στὰ βουνὰ καὶ στὶς πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὸ ποὺ ἐκάματε σεῖς, οἱ ἀγωνισταὶ τοῦ ΕΔΕΣ. Ἡ διμέτωπη μάχη ποὺ ἐτολμήσατε νὰ δώσητε, ἡ μάχη ποὺ ἐκράτησε τρία ὁλάκληρα χρόνια, εἶνε περίπτωσις μοναδική, γεγονὸς χωρὶς προηγούμενον. Χτυπήσατε τὸν κατακτητὴ καὶ δημιουργήσατε τὴν ἐλεύθερη ὀρεινὴ Ἑλλάδα. Καὶ μὲ τὸ ἴδιο θάρρος, τὴν ἴδια καρτερία, τὸν ἴδιο φανατισμό, ἀντιμετωπίσατε τὴν κομμουνιστικὴ συνωμοσία, ἐπολεμήσατε τὴν μπολσεβίκικη βαρβαρότητα, ποὺ φαινόταν τότε νὰ ἀπειλῇ μόνον τὴν Ἑλλάδα, ἐνῷ, στὴν πραγματικότητα, προπαρασκεύαζε τὴν ὑποδούλωση ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Καὶ μὲ τὴν ὑπέροχη ἀδιαλλαξία σας, πρὸς τὴ μιὰ κατεύθυνσι, ὅσο καὶ πρὸς τὴν ἄλλη, ἐγράψατε μίαν ἀπὸ τὶς ὡραιότερες σελίδες τῆς Ἱστορίας τῶν λαῶν.

»Ναί, δικαιολογημένα μπορεῖτε νὰ εἶσθε ὑπερήφανοι.

»Ἐπράξατε τὸ καθῆκον σας καὶ σὰν Ἕλληνες καὶ σὰν ἄνθρωποι.

»Ἦρθε, βέβαια, ἔπειτα ἡ συκοφαντία τῶν λιποτακτῶν, τῶν ἀπολέμων καὶ τῶν ἀνάνδρων γιὰ νὰ σπιλώσῃ τὸν ἀγῶνα σας. Καὶ ὅταν ἡ τακτικὴ αὐτὴ ἀπέτυχε, μιὰ

συστηματική συνωμοσία σιωπῆς θέλησε νὰ ρίξη στὴ λήθη καὶ στὴν ἄγνοια, ὅ,τι γενναιότερο πραγματοποιήθηκε στὴ χώρα μας, κατὰ τὴν περίοδο τῆς Κατοχῆς.

»Ἐμεῖς, ὅμως, ἀγαπητοὶ συμπολεμισταί, δὲν ἐπολεμήσαμε, οὔτε γιὰ τὴν δόξα, οὔτε γιὰ τὴν ὑστεροφημία. Ἀκούσαμε τὴ φωνὴ τῆς συνειδήσεώς μας καὶ ἐπολεμήσαμε. Καὶ μᾶς φτάνει γιὰ ἀμοιβὴ ἡ ἐπίγνωση, ὅτι ἐπιτελέσαμε τὸ καθῆκον μας. Ἀργὰ ἢ γρήγορα, ἀναπόδραστα πάντως, ἡ Ἱστορία θὰ ἀναγνωρίση τὴν σημασία τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων τοῦ ΕΔΕΣ, ὅπως καὶ τὴ θυσία τῶν Ἐδεσιτῶν στὶς πόλεις.

»Ἐφέτος ἔκλεισαν δέκα χρόνια ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας πολέμου. Στὸ διάστημα αὐτό, θελήσαμε νὰ μεταφέρουμε τὸν ἀγῶνα μας στὸ πολιτικὸ πεδίο. Ἡ πρωτοβουλία—δὲν διστάζω νὰ τὸ ὁμολογήσω—ἦταν δική μου. Καὶ ἡ προαίρεσις—σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστέψητε—ἀγαθή. Ἔβλεπα τότε, τὸ 1945, ὅπως ἐβλέπατε καὶ σεῖς, ἀγαπητοὶ συμπολεμισταί, ὅτι οὔτε μὲ τὴν συντριβὴ τοῦ Δεκεμβριανοῦ κινήματος, εἶχεν ἐξουδετερωθῆ ὁ κομμουνιστικὸς κίνδυνος. Ἔβλεπα νὰ ἐπέρχεται ἡ μεγάλη συμφορά. Καὶ θέλησα νὰ θεμελιώσω ἕνα νέον Ἐθνικὸν προμαχῶνα. Ἴσως, ὅμως, ὁ δρόμος ποὺ ἐδιάλεξα νὰ μὴν ἦταν ὁ σωστός. Καὶ πιθανῶς, πρέπει νὰ διέπραξα σφάλματα στὴ διεξαγωγὴ τοῦ ἀγῶνος μας ὑπὸ τὴν νέα του μορφή, τὴν πολιτική.

»Δὲν ἤμασταν καμωμένοι γιὰ νὰ μποῦμε σὲ καλοῦπι κομματικό. Καὶ οὔτε μπορούσαμε νὰ τὰ βγάλουμε πέρα μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ὁ Κομμουνισμός, δημιουργώντας τὸ χάος, εἶχε νεκραναστήσει.

»Ἡ πολιτική μας προσπάθεια ἀπέτυχε καὶ δὲν διστάζω νὰ καταλογίσω σὲ μένα τὸν ἴδιον ὅλην τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἀποτυχία.

»Ἐπαύσαμε ἀπὸ καιρὸ νὰ εἴμαστε κόμμα, ν' ἀποτελοῦμε πολιτικὸν ὀργανισμό.

»Ὅμως, παρὰ τὶς ἀντιθέσεις ποὺ μπορεῖ νὰ δημιουργήθηκαν μεταξύ μας, παρὰ τὶς διαφωνίες καὶ τὶς διχογνωμίες μας, ὑπάρχει ἀναμφισβήτητα κάτι τὸ ἀνεκτίμητο, ποὺ ὅλοι διατηρήσαμε: Εἶνε τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀντιστάσεως. Ὁ ἱερὸς κρῖκος ποὺ μᾶς ἑνώνει πάντα, ὁ ἀκατάλυτος δεσμὸς ποὺ σφυρηλατήθηκε στὴν ἀλησμόνητη τετραετία τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγῶνος καὶ ποὺ τὸν διαφυλάσσουν ἀόρατοι φρουροί, αἱ ψυχὲς τῶν νεκρῶν μας. Ἔχουμε, ἀγαπητοὶ συμπολεμισταί, ἕνα προνόμιο ἀναφαίρετο, σὰν σπάνιο τίτλο τιμῆς: Ὅτι ὑπήρξαμε οἱ Ἐδεσῖτες ἀγωνισταὶ καὶ ὅτι εἴμαστε οἱ ἀντάρτες τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων τοῦ ΕΔΕΣ. Καὶ ἔτσι ὅποιον δρόμον καὶ ἂν τράβηξε ὁ καθένας μας, στὰ χρόνια ποὺ μεσολάβησαν ἀπὸ τότε, νοερὰ καὶ ψυχικὰ ξανασμίγουμε πάντα ὅλοι στὸ ἴδιο σταυροδρόμι. Ἀμετάβλητο μένει τὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς ἐπαφῆς μας: Εἶνε ἡ ἀγάπη μας γιὰ τὸν τόπο αὐτόν, εἶνε ἡ λατρεία μας γιὰ τὴν ἐλευθερία, εἶνε ἡ ἀκούραστη Ἐθνικὴ ἐπαγρύπνησίς μας, ποὺ ὅλα μαζὶ ἀποτελοῦν τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀντιστάσεως.

»Σήμερα, παρὰ τὰ φαινόμενα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, καὶ ἡ πατρίδα μας καὶ ὅλος ὁ ἐλεύθερος κόσμος, ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ τὸ πνεῦμα αὐτό. Ὅσο ὁ κόσμος τοῦ κνούτου θὰ κυβερνᾶ τὴν μισὴ ὑφήλιο καὶ ὅσο ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ κοινωνικὴ ἀδικία θὰ ἐπιτρέπη μέσα στὶς ἴδιες τὶς δημοκρατικὲς χῶρες νὰ γεννιοῦνται καὶ ν' ἀναπτύσσωνται πεμπτοφαλαγγιτικὲς ἰδεολογίες, τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιστάσεως, ποὺ φορεύς του στὴν Ἑλλάδα εἴσαστε Σεῖς, οἱ λίγοι διαλεκτοί, θὰ μείνη πάντα ὁδηγὸς καὶ ἀσπίδα γιὰ τὶς δύσκολες ὧρες.

»Ὁ ἐχθρὸς—τὸ ξεύρετε ὅλοι καλά, γιατὶ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, σεῖς τὸν πολεμήσατε ὅσο κανένας ἄλλος — δὲν εἶνε σήμερα λιγώτερο ἐπικίνδυνος, ἀπ' ὅ,τι ἦταν τὸ 1942 ἢ τὸ 1945. Ὁ ἐχθρὸς αὐτὸς ἔχει πάντα τὴ δυνατότητα τῆς αἰφνιδιαστικῆς δράσεως στὴν κατάλληλη στιγμή.

»Οἱ σκοποί του μένουν ἀμετάβλητοι. Καὶ γιὰ νὰ τοὺς πετύχη, δὲν ὑπάρχει πονηρία ποὺ νὰ μὴ μετέρχεται, οὔτε ἀνομία ποὺ νὰ μὴ εἶνε ἱκανὸς νὰ διαπράξη.

»Σήμερα, τὸν βλέπουμε νὰ παρουσιάζεται μὲ τὴ μάσκα τοῦ «εἰρηνοποιοῦ».Καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι στὸν κόσμο, πρόθυμοι νὰ γελαστοῦν. Ἐμεῖς, ὅμως, δὲν αἰσθανόμαστε κἂν τὴν ἀνάγκην νὰ φράζουμε, τὰ αὐτιά μας γιὰ νὰ μὴν ἀκούσωμε τὰ τραγούδια τῶν σειρήνων — τραγούδια σὰν αὐτὰ ποὺ ἀκούστηκαν πρὶν λίγες μέρες στὴ Γενεύη.

»Τὴν κομμουνιστικὴ ἀπάτη τὴν ἔχομε μάθει σ' ὅλες της τὶς μορφές. Ξέρουμε πόσο γρήγορα καὶ ξαφνικὰ μπορεῖ νὰ πέση ἡ μάσκα μὲ τὸ ἀγαθὸ χαμόγελο καὶ νὰ προβάλη τὸ ρύγχος τοῦ δράκου. Οἱ ἀφελεῖς, ὡστόσο, δὲν λείπουν, οὔτε ἀπὸ τὸν τόπον μας, μὰ οὔτε καὶ ἀπὸ τὴν Ἐθνικόφρονα παράταξίν μας. Ὅπως δὲν λείπουν οἱ καιροσκόποι, οἱ ἀδίστακτοι, οἱ ἀρριβίστες τῆς πολιτικῆς, ποὺ δὲν ἔχουν ἀντίρρησι νὰ βάζουν τὸ λύκο στὸ μαντρί, μὲ τὴ σκέψι μήπως ἔτσι καταφέρουν καὶ ἁρπάξουν καὶ αὐτοί, μέσα στὴν ἀναστάτωσι, κανένα πρόβατο.

»Καὶ αὐτὸ μᾶς δείχνει, τί θανάσιμοι κίνδυνοι μποροῦν νὰ προκύψουν σὲ κάθε στιγμὴ καὶ πόσο ἀπαραίτητη εἶνε ἡ ἐπαγρύπνησις τῶν ἀγωνιστῶν.

»Εὔχομαι, σὲ ὅλα αὐτά, νἄρθουν τὰ πράγματα καὶ νὰ μὲ διαψεύσουν. Ἀλλ' ὅταν βλέπω, πὼς στὴν γεμάτη εἰλικρίνεια πρότασι τοῦ Ἀϊζενχάουερ, ποὺ ἡ ἀποδοχή της θὰ ἀποκαθιστοῦσε τὴν εἰρήνη, οἱ Μπολσεβῖκοι ὄχι μόνον δὲν δίδουν ἀπάντησιν, ἀλλὰ κάνουν, πὼς οὔτε κἂν τὴν ἄκουσαν, αὐτὸ μοῦ ξαναφέρνει στὴ μνήμη τὶς χίλιες δυὸ περιπτώσεις τὶς δικές μας... Ὅταν οἱ Βελουχιώτηδες ἔκαναν πὼς δὲν ἄκουγαν, ἢ σιωποῦσαν, στὶς ἑκάστοτε προτάσεις μας γιὰ μιὰ τιμία συνεργασία καὶ γιὰ ἕνα κοινὸ ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐπιδρομέων. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλα προβλήματα ἀμεσώτατα, καθαρῶς Ἑλληνικά, ποὺ μονάχα μὲ μιὰ νέα καθολικὴ ἀναζωπύρωσι τοῦ πνεύματος τῆς ἀντιστάσεως μποροῦν νὰ λυθοῦν. Εἶνε ὁ ἀγῶνας τῆς Κύπρου γιὰ τὴν ἕνωσι, ποὺ πρέπει νὰ μᾶς ἔχη, προπαντὸς ἐμᾶς, φλογεροὺς συμπαραστάτας.

»Οἱ Κύπριοι ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἐλευθερία τους σκληρά. Καθῆκον μας τώρα εἶνε καὶ ἐμεῖς ν' ἀποδείξουμε, ὅτι δὲν ξεχάσαμε νὰ ἀγωνιζώμεθα γιὰ τὴν ἐλευθερία.

»Ὅπως ἐπίσης, ἐπιτακτικὸ Ἐθνικὸ καθῆκον εἶνε, νὰ μὴ λησμονοῦμε, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἀλύτρωτοι, ὅτι σφάζεται καὶ ἐξανδραποδίζεται ἡ σκλαβωμένη ἐπαρχία μας, ἡ Βόρειος Ἤπειρος, καί, συνεπεῖς στὸν ὅρκο μας, δὲν πρέπει νὰ παύσωμε νὰ διακηρύττουμε ἀκούραστα τὴν ἀπόφασή μας, νὰ τὴ λυτρώσουμε ἀπὸ τὸν ἀφανισμό.

»Ἀγαπητοὶ συμπολεμισταί,

»Τὰ χρόνια ἔχουν περάσει. Μακρυνὴ πρέπει νὰ σᾶς φαίνεται ἡ ἐποχή, ὅπου βροντοῦσαν τὰ ὅπλα σας στὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ φλόγα σας, ὅμως, τὸ ξέρω, δὲν ἔσβησε, οὔτε θὰ σβήση ποτέ.

»Ἡ ἀποστολή σας σήμερα διαγράφεται ὁλοκάθαρη. Πρέπει νὰ μείνετε οἱ δια-

φωτισταὶ καὶ οἱ πρωτοπόροι τῆς Ἐθνικῆς παρατάξεως καὶ μὲ ἀκλόνητη πίστη στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ δημοκρατικά μας ἰδεώδη, π ο ὺ τ ὰ ἐ ν σ α ρ κ ώ ν ε ι ὅ σ ο κ α ν έ ν α ς π ο τ ὲ Π ρ ό ε δ ρ ο ς Δ η μ ο κ ρ α τ ί α ς, ὁ Β α σ ι λ ε ὺ ς Π α ῦ λ ο ς, νὰ φρουρῆτε τὸ Ἐθνικό μας καθεστὼς καὶ νὰ στηρίζετε κάθε κυβερνήτη, π ο ὺ ἐ ξ α σ φ α λ ί ζ ε ι σ τ ὴ Χ ώ ρ α σ τ α θ ε ρ ὴ κ ι ὁ μ α λ ὴ π ο λ ι τ ι κ ὴ ζ ω ὴ κ α ὶ π ο ὺ δ ο υ λ ε ύ ε ι γ ι ὰ ν ὰ γ ν ω ρ ί σ η ὁ λ α ό ς μ α ς, μ ι ὰ ζ ω ὴ π ι ὸ δ ί κ α ι η κ α ὶ π ι ὸ ε ὐ τ υ χ ι σ μ έ ν η.

»Ὅσο γιὰ μένα, θὰ ἤθελα νὰ φανῆτε γενναιόψυχοι, καὶ νὰ μὴ μὲ ἀναγκάσετε νὰ διευκρινίσω, ἂν ἐγὼ ἐγκατέλειψα τὴν Πολιτικὴ ἢ ἂν ἡ Πολιτικὴ μὲ ἐγκατέλειψε. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη συνέβη τὸ δεύτερο, δὲν νομίζω πὼς ἔχασα πολλὰ πράγματα. Τὸ βέβαιον πάντως εἶνε, ὅτι βρίσκομαι πιὰ καὶ θὰ μείνω ἔξω ἀπὸ τὴν Πολιτική.

»Ποτὲ ὅμως, δὲν θὰ μὲ βρῆτε, σὲ ὥρα κρίσιμη, μακρυὰ ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης — τῆς μάχης ἐναντίον κάθε βίας, τῆς μάχης γιὰ τὴν Ἐλευθερία καὶ τὴ Δημοκρατία.

Ζ ή τ ω τ ὸ Ἔ θ ν ο ς
Ζ ή τ ω ὁ Β α σ ι λ ε ύ ς».

Ὅμως, γιὰ συμπλήρωσι τῶν ἀνωτέρω, νομίζω χρήσιμο γιὰ τὸν ἀναγνώστη νὰ παραθέσω καὶ ἕνα γράμμα τοῦ ἀειμνήστου Ναπολέοντος Ζέρβα, ποὺ δείχνει τὸν πόνο του γιὰ τοὺς συμπολεμιστές του καὶ μὲ τὸ ὁποῖο κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου:

«Ἀγαπητέ μου Θρασύβουλε,

Τὸ γράμμα σου ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 23ης Ἰουλίου, ἐπετείου τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐνόπλου μας ἀγῶνος, ἦταν γιὰ μένα ἡ μεγαλύτερη ἱκανοποίησις γιὰ δύο λόγους:

Πρῶτα, γιατὶ τὸ γράφει ἕνας τίμιος, ἁγνός, σεμνὸς καὶ γενναῖος μαχητὴς καί, δεύτερο, γιατὶ σὺ εἶσαι γιὰ μένα ἡ μοναδικὴ ὄασις μέσα στὴν παντελῆ ἐρημιά, ποὺ ἠθελημένα σχημάτισαν οἱ μικροὶ καὶ φθονεροί, ἀγνοήσαντες ἕνα κόσμο ποὺ ἔκανε σὲ μιὰ δύσκολη στιγμὴ τῆς χώρας μας τὸ καθῆκον.

Σὲ βεβαιώνω, ἀγαπητέ μου Θρασύβουλε, ὅτι δὲν ἔχω καμμιὰ μνησικακία, ὡς ἄτομο. Ἄλλως τε, ἔζησα μιὰ ζωὴ γεμάτη ἐναλλαγὲς καὶ εἶδα πολλὰ καὶ εἰσέπραξα πολλὲς φορὲς μὲ τὸ καζάνι ἀχαριστία καὶ ἀγνωμοσύνη. Αἰσθάνομαι ὅμως τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράζω τὴν ἀγανάκτησί μου, διὰ τὴν καθολικὴ αὐτὴ περιφρόνησι πρὸς τοὺς μαχητάς μας, διότι πιστεύω πὼς ἔτσι, ἴσως, κάποτε φέρωμε στὰ λογικά τους ἐκείνους, ποὺ τόσο κτυπητὰ δείχνουν τὴν ἀδιαφορία καὶ τὴν περιφρόνησί τους.

Τοῦτο γιὰ τὸ καλὸ τῆς πατρίδος πρῶτα, γιὰ τὸ δικό τους, δεύτερο.

Ἀλλοίμονο, ἂν ὅσοι, χωρὶς ὑπολογισμὸ καὶ χωρὶς κανένα νόμο καὶ καμμία ἀνάγκη, ἔσπευσαν νὰ πυκνώσουν τὶς τάξεις τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Ἐθνικῆς τιμῆς, ἀλλοίμονο, λέγω, ἂν αὐτὸς ὁ τίμιος κόσμος τῶν μαχητῶν, ματώση μέσα του. Ἀλλοίμονο, ἂν ἀπὸ τὸ ἄδικο ποὺ τὸν πνίγει, σκεφθῆ σὰν ἕνας ἄνθρωπος. Τότε αὔριο, ὕστερα ἀπὸ κάμποσο καιρό, ἂν καμμιὰ ἄλλη περιπέτεια μᾶς βρῆ, αὐτὸς ὁ ἀδικηθείς, ὁ τόσον περιφρονηθείς, μὴ φανῆ σὲ κανένα μας παράξενο, ποὺ θὰ θελήση νὰ ἐκδικηθῆ. Τρέμω μιὰ τέτοια ὥρα.

Νὰ γιατί ἡ δική σου ἀναγνώρισι, χύνει βάλσαμο μέσα στὶς ψυχὲς τῶν συμπο-

λεμιστῶν μας. Ἂν αἱ περιστάσεις τὸ ἐπέτρεπαν, θὰ ἔδιδα πλήρη δημοσιότητα στὸ γεμᾶτο ἁγνότητα καὶ μεγάλο πατριωτικὸ αἴσθημα γράμμα σου. Τώρα περιορίζομαι νὰ λέγω στὸν στενὸ κύκλο τῶν φίλων μου: «διαβάστε γιὰ νὰ ξέρετε, ποιός εἶνε ὁ Τσακαλῶτος καὶ γιὰ νὰ ξεχωρίζετε τοὺς τιμίους καὶ σεμνοὺς μαχητάς, νὰ ξεχωρίζετε τοὺς πραγματικὰ γενναίους, ἀπὸ τοὺς ἐπιτηδείους καὶ τοὺς ἐκμεταλλευτάς».

Πάντα μὲ ἀδελφικὴ μεγάλη ἀγάπη

Ναπολέων Ζέρβας»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

ΠΡΟΣ ΔΙΑΛΥΣΙΝ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΡΟΛΟΝ ΤΗΣ

Τὰς προσπαθείας τῆς Ταξιαρχίας κατὰ τὰ «Δεκεμβριανὰ», τονίζει ὡς κατακλεὶς ἡ κατωτέρω διαταγὴ τοῦ διοικητοῦ τῆς 46ης Βρεταννικῆς Μεραρχίας Στρατηγοῦ Γουέϊρ.

Τὴν παραθέτω, ὡς καὶ τὴν ἀπάντησιν τῆς Ταξιαρχίας, ὡς ἔχουσι.

Μὲ τὰς διαταγὰς αὐτὰς κλείνουν τὰ αἱματηρὰ γεγονότα, ἅτινα πληροῦσι τὸν δεύτερον ρόλον τῆς Ταξιαρχίας.

Τῆς διαταγῆς ταύτης ἐπιστέγασμα, τὸ τηλεγράφημα τοῦ Στρατάρχου Ἀλεξάντερ, ὅπερ παρατίθεται πρῶτον.

Αἱ ἀνωτέρω διαταγαὶ ἐκοινοποιήθησαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2466)4-3-45 διαταγῆς τῆς Ταξιαρχίας:

1.—«ΑΠΟ ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΝ ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ
ΠΡΟΣ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

Παρακαλῶ διαβιβάσατε τὸ ἀκόλουθον εἰς τὸν διοικητὴν τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἐκ τοῦ Στρατάρχου ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ (.)

Δύνασθε, δικαίως, νὰ εἶσθε ὑπερήφανοι διὰ τὸ ἔνδοξον ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπιτελέσατε κατὰ τὴν νικηφόρον ἐκστρατείαν τῆς Ἰταλίας τοῦ 1944, ὁπότε, μετὰ τῶν ὑμετέρων συμμάχων διεσπάσατε τὴν Γοτθικὴν γραμμὴν καὶ προηλάσατε εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ΠΑΔΟΥ. Ἂν καὶ ἡ διακεκριμένη Ταξιαρχία σας πρόκειται νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν ζωὴν εἰς τὰς σελίδας τῆς Ἱστορίας, τὸ ὄνομα αὐτῆς θὰ ζῇ αἰωνίως διὰ τῶν ἐνδόξων κατορθωμάτων αὐτῆς εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης (.). Ὑμεῖς οἱ στρατιῶται τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι ἐδώσατε τὴν φήμην εἰς τὴν τόσον ἔνδοξον Ταξιαρχίαν σας, θὰ καταλάβητε τώρα τὴν θέσιν σας εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου αἱ γνωσταὶ στρατιωτικαὶ ἱκανότητες ὑμῶν θὰ εἶνε ἀνεκτίμητοι εἰς τὴν χώραν σας διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν ὑμῶν καὶ τὴν καθοδήγησιν τῶν νέων Ἐθνικῶν Δυνάμεων (.). Δι' αὐτό, ὡς μέγα καὶ ὑπεύθυνον ἔργον ὑμῶν σᾶς προσφέρω τὰς εὐχάς μου, γνωρίζων, ὅτι ὡς καλοὶ πατριῶται καὶ ἀληθεῖς στρατιῶται θὰ πράξετε τὸ καθῆκον σας».

2.— Τηλεγράφημα τοῦ διοικητοῦ τῆς 46ης Βρεταννικῆς Μεραρχίας.

«ΑΠΟ ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΝ WEIR
C.E. C.B.E. P.S.O.
ΠΡΟΣ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

Ἀγαπητὲ Τσακαλῶτε,

Αὔριον θὰ ἐγκαταλείψετε τὴν διοίκησίν μου καὶ σᾶς γράφω τὸ μικρὸ αὐτὸ μήνυμα, διὰ νὰ σᾶς καταστήσω γνωστόν, ὅτι ὁ ἀποχωρισμὸς τῆς Ταξιαρχίας σας ἀπὸ αὐτὴν τὴν Μεραρχίαν, δὲν μένει ἀπαρατήρητος.

Πιστεύω, ὅτι ἡ αὔριον φέρνει μίαν νέαν ἐποχὴν διὰ τὴν Ταξιαρχίαν σας καὶ τὸ ὄνομα τῆς ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΕΙΝΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ, θὰ ἐξαφανισθῆ διὰ νὰ ἐμφανισθῆ ἡ Ταξιαρχία ἐκ νέου, ὑπὸ νέον ὄνομα.

Σεῖς ὁ ἴδιος, οἱ ἀξιωματικοί σας καὶ οἱ ἄνδρες σας θὰ εἶνε ἱκανοποιημένοι, γνωρίζοντες ὅτι τὸ ὄνομα τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., θὰ ζήση διὰ παντὸς εἰς τὴν σκέψιν ἡμῶν τῶν Βρεταννῶν, οἱ ὁποῖοι εἴχομεν τὴν τιμὴν νὰ πολεμήσωμεν μαζί σας εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ ὄνομά της θὰ εὕρη τὴν θέσιν του εἰς τὴν ἔγγραφον Ἱστορίαν τῆς Βρεταννικῆς VIII Στρατιᾶς. Γνωρίζω, ὅτι ἐκφράζω τὰ αἰσθήματα τοῦ στρατηγοῦ Φράϊμπεργκ ὅταν εἴπω, ὅτι ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. θὰ ἔχη στενωτάτην σχέσιν μετὰ τῆς ΙΙ Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας, ὅταν γραφῆ ἡ Ἱστορία.

Καὶ τώρα, διὰ τὸ μέλλον σας. Ἡ Ἑλλὰς εἶνε, πράγματι, πολὺ τυχερή, διότι ἔχει ἕνα Σχηματισμὸν τόσον καλῶς ἐκπαιδευμένον καὶ ἱκανὸν εἰς τὰ ὅπλα καὶ ὁ ὁποῖος ἐπέτυχε τόσον εἰς τὴν μάχην, διὰ νὰ τὸν χρησιμοποιήση ὡς στελέχη διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Ἐθνικοῦ της Στρατοῦ.

Τολμῶ νὰ εἴπω, ὅτι διὰ τῆς πολεμικῆς ἱκανότητός σας, τῶν γνώσεών σας ἐπὶ τῶν μαχῶν καὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἱκανότητος, οἱ ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῆς Ταξιαρχίας σας, θὰ ἐπιτύχουν νὰ θέσουν τὸν τακτικὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν ἐπὶ σταθερωτέρων βάσεων.

Τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον σᾶς ἀναμένει εἶνε μέγα καὶ ὑψίστης σπουδαιότητος διὰ τὴν μεγάλην σας χώραν. Θὰ παρακολουθήσω τὴν πρόοδόν σας μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος.

Θὰ ἐπιτύχετε, τὸ γνωρίζω.

Δὲν θὰ σᾶς εἴπω χαίρετε, ἀλλὰ «πρὸς τὸ παρόν», εἰς τὸ ἐπανιδεῖν.

Θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν σχέσιν μου μὲ τὴν Ταξιαρχίαν σας, ὡς ἕνα ξεχωριστὸν ἐνθύμιον τοῦ πολέμου. Πρὸς τὸν κάθε ἕνα ἰδιαιτέρως καὶ πρὸς ὅλους, εὔχομαι τὰς καλυτέρας εὐχὰς διὰ τὸ μέλλον, καὶ εἴθε, ὅπως ὁ κάθε ἕνας ἀπὸ σᾶς ἰδιαιτέρως καὶ ὅλοι, λάβετε ὅλην τὴν βοήθειαν καὶ καθοδήγησιν, τῶν ὁποίων ἔχετε ἀνάγκην, διὰ τὸ μεγάλο ἔργον τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἀναλάβετε διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ διακαής μου ἐπιθυμία εἶνε νὰ ἴδω τὴν μεγάλην σας χώραν μὲ τὸν εὐγενῆ καὶ περιποιητικὸν λαόν της, ἀνευρίσκουσαν τὴν πλήρη εἰρήνην, εὐημερίαν καὶ εὐτυχίαν.

Θὰ σᾶς εἶμαι εὐγνώμων, ἐὰν ἐκοινοποιῆτε τὸ περιεχόμενον τοῦ μηνύματος αὐτοῦ εἰς ἅπαντας τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας.

Εἰλικρινέστατα ὑμέτερος,
C.E. WEIR»

Εὐθὺς ἀμέσως ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. ΑΠ. 98007)4-3-45 διαταγὴ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, διὰ τῆς ὁποίας συγκροτεῖται μία πλήρης ἐμπόλεμος Μεραρχία Πεζικοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν δίδεται τὸ ὄνομα «ΙΙ Μεραρχία Ἀθηνῶν».

Ὡς πυρὴν διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Μεραρχίας ταύτης, θὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

Μονάδες ὑπὸ συγκρότησιν καὶ χῶρος ἀναπτύξεως.

Στρατηγεῖον ΙΙ Μεραρχίας Ἐλευσὶς

2ον Σύνταγμα Ἀναγνωρίσεως Μενίδι

21η, 22α καὶ ΙΙΙ Ταξιαρχίαι, μὲ πυρῆνα ἑκάστης, ἕνα τάγμα τῆς Ταξιαρχίας, Χαλκὶς — Κόρινθος — Χαϊδάρι.

2ον Σύνταγμα Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ, Μεγάλο Πεῦκο

2ος Λόχος Μηχανικοῦ

2α, 2β, 2γ Λόχος Σκαπανέων

2α, 2β, 2γ Λόχος Διαβιβάσεων — Χαϊδάρι καὶ

2ος Μικτὸς Λόχος Μεταφορῶν — Ν. Φιλαδέλφεια.

2ον Πεδινὸν Χειρουργεῖον καὶ Ὑγειονομικὸν Τμῆμα

2ον Μεραρχιακὸν Συνεργεῖον

Ἐφορεία ΙΙ Μεραρχίας.

Τὴν 1ην Μαρτίου ἔλαβε χώραν εἰς τὴν περιοχὴν Ἐλευσῖνος — Μάνδρας — Οἰνόης, ἄσκησις Ταξιαρχίας ὑπὸ τὴν συνθηματικὴν ὀνομασίαν «ΑΘΗΝΑ», πρὸς τιμὴν τῆς Ταξιαρχίας, ὅπερ ἦτο τὸ σῆμα τῆς Ταξιαρχίας, ἐγκριθὲν πρὸ τῆς ἐπιβιβάσεώς της δι' Ἰταλίαν ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β'.

Σκοπὸς τῆς ἀσκήσεως ἦτο νὰ καταδειχθῶσι:

— Ἡ ἔκτασις καὶ ἡ ἀποτελεσματικότης τῶν συγχρόνων μέσων διαβιβάσεων.

— Ὁ τρόπος κινήσεως Μηχανοκινήτου Μονάδος καὶ ἐπεμβάσεως τῶν Συνεργείων.

— Ἡ ταχεῖα ἀνάπτυξις καὶ ἐπέμβασις τοῦ Μηχανοκινήτου Πυροβολικοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἡ ἐπέμβασις τῶν βαρέων ὅλμων πρὸς ἄμεσον ὑποστήριξιν τῶν ἐμπλεκομένων Μονάδων Πεζικοῦ.

Ἡ ἄσκησις — ἐπίδειξις αὐτή, ἤρχισε τὴν 07.00 ὥραν καὶ ἐπερατώθη τὴν 13.00 ὥραν.

Τὴν ἄσκησιν παρηκολούθησαν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ἀξιωματικοὶ τοῦ Γ.Ε.Σ., τῶν Ταξιαρχιῶν Ἐθνοφυλακῆς καὶ πολλοὶ Ἄγγλοι ἀξιωματικοί.

Ὑπῆρξαν θερμὰ τὰ συγχαρητήρια καὶ αἱ εὐχαριστίαι ὅλων τῶν παρισταμένων καί, ἰδιαίτατα, τοῦ Α)ΓΕΣ διὰ τὴν ἄμεμπτον εἰκόνα τῆς Ταξιαρχίας.

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΚΡΟΥΣ

Τὴν 18ην Μαρτίου καὶ ὥραν 10.30', χοροστατοῦντος τοῦ ὑπερόχου Ἱεράρχου καὶ ἀτρομήτου ἀγωνιστοῦ Μητροπολίτου Καρυστίας Παντελεήμονος, ἐτελέσθη εἰς τὸν πρὸ τοῦ μνημείου τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου χῶρον, ἐν Ἐλευσῖνι, μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν πεσόντων τέκνων τῆς Ταξιαρχίας κατὰ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἑλλάδι ἐπιχειρήσεις.

Παρέστησαν, ὁ 'Αντιβασιλεὺς ἀείμνηστος Δαμασκηνός, ὁ Πρωθυπουργὸς Πλαστήρας, ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, οἱ 'Αρχηγοὶ τοῦ Γενικοῦ 'Επιτελείου Στρατοῦ, πλεῖστοι ἀξιωματικοί, οἱ συγγενεῖς τῶν πεσόντων καὶ πλῆθος κόσμου.

Μετὰ τὸ προσκλητήριον τῶν νεκρῶν καὶ τὴν παρουσίασιν, οὕτως εἰπεῖν, τούτων ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας, ὁ 'Αντιβασιλεὺς ἐπεφύλαξε τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ ὁμιλήσῃ καὶ νὰ πλέξῃ τὸ ἐγκώμιον τῆς Ταξιαρχίας.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΧΑΡΑΝ

Τὴν 25ην Μαρτίου τοῦ 1945, πρώτην πραγματικὴν χαρούμενην 'Εθνικὴν ἑορτὴν ἀπὸ τῆς ἐπαράτου ἡμέρας τῆς Κατοχῆς, ἔλαβε χώραν παρέλασις ὁλοκλήρου τῆς Ταξιαρχίας ἐπ' αὐτοκινήτων πρὸ τοῦ 'Αντιβασιλέως, τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ.

'Η Ταξιαρχία διὰ πρώτην φορὰν παρουσιάσθη τόσον ἐπιβλητική, ὁλόκληρος μετὰ τῶν μηχανοκινήτων μέσων της, εἰς τὸν λαὸν τῶν 'Αθηνῶν.

'Ο λαὸς ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του ἤμειψε τὴν Ταξιαρχίαν, ὑποδεχόμενος ταύτην, ἐρχομένην ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς 'Ιταλίας, ἐπεφύλαξε εἰς τὴν Ταξιαρχίαν διὰ δευτέραν φορὰν τὴν αὐτὴν ἀμοιβήν, μετὰ τὰς ἡρωϊκάς της πράξεις πρὸ τῶν ὀμμάτων του, κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά».

Αὐτὴ ἦτο ἡ τελευταία ἐνέργεια τῆς τόσον πιστὰ καὶ σκληρὰ ἀγωνισθείσης ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχίας.

'Απὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἔπαυσε ὑφισταμένη.

'Επέρασε εἰς τὴν 'Ιστορίαν τῆς 'Ελλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΙΑΨΕΥΣΙΣ

1) ΜΙΑ ΛΥΠΗΡΑ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΙΣ

Εἶνε λυπηρόν, ὅτι τρεῖς ἀνώτατοι ἀξιωματικοί, ποὺ λένε ὅτι ἔγραψαν ἱστορίαν, ἀπέφυγαν μὲ χαρακτηριστικὴν σιγὴ τὴν παρουσία τῆς Ταξιαρχίας τοῦ ΡΙΜΙΝΙ κατὰ τὰ ἱστορικὰ διὰ τὴν πατρίδα μας γεγονότα, τὰ «Δεκεμβριανά», ὅπως θὰ παραμείνουν στὴν 'Ιστορία, τὰ γεγονότα τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1944.

Κρῖμα, ποὺ οἱ δύο ἀπὸ αὐτούς, ἀνεγνωρισμένοι πολεμισταί, ἠδίκησαν μίαν Μονάδα, τῆς ὁποίας — ὑπὸ οἱασδήποτε παραλείψεις συγγραφέων — ὁ δρόμος ἀνεγράφη ὡς ἱστορικός.

Καὶ οἱ δύο τους, θὰ πρέπει νὰ διαβάσουν τοῦ κ. Τσιμπιδάρου τὸ ραδιοφωνικὸ μήνυμα, γιὰ νὰ νιώσουν τὸ μέγεθος τῆς παραλείψεώς των, νὰ ζήσουν τὴν ψυχολογίαν, τὴν ἠθικῶς τεραστία δύναμι, πούφερε ἡ παρουσία τῆς νικητρίας Ταξιαρχίας.

Θὰ πρέπει νὰ θυμηθοῦν ἀκόμη, ὅτι ἡ Ταξιαρχία αὐτὴ πῆρε τὴν διαταγὴν ἀπὸ τὴν 'Αγγλικὴν διοίκησι, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὑπήγετο, νὰ συμπτυχθῆ πρὸς τὸ Φάληρον καὶ νὰ εἶνε ἕτοιμη νὰ ἐπιβιβασθῆ μὲ τὰς ἄλλας 'Αγγλικὰς Μονάδας.

'Ετόνισε τότε ἡ 'Αγγλικὴ διοίκησις, ὅτι δὲν διαθέτει πυρομαχικά. Καὶ ἀνε-

λήφθη τότε ἡ τεραστία εὐθύνη ἀπὸ τὸν διοικητὴν της καὶ τοὺς συνεργάτας του, νὰ μὴ ἐκτελεσθῆ ἡ διαταγὴ καὶ νὰ ὑποσχεθοῦν, ὅτι θὰ ἀγωνισθοῦν, χωρὶς κανέναν ἐφοδιασμὸ ἐπὶ 15 ἡμέρας. Δὲν ἀμφισβητῶ τὸν ἡρωϊσμὸ τοῦ Μακρυγιάννη, τὸν ἡρωϊσμὸ τῆς αἱματοβρέκτου Χωροφυλακῆς, μὰ ἀμφισβητῶ τὴν παρουσιαζομένην **ὁλοκληρωτικὴν νικηφόρο** ἐπίδρασι.

Μὲ ἕνα κέντρο ἀντιστάσεως, δὲν ἐσώζοντο αἱ Ἀθῆναι.

Μόνον ἡ Ταξιαρχία διέθετε ἐπιθετικὴν δυνατότητα, τὴν ὁποίαν ἀπέδειξε κυνηγώντας τοὺς συμμορίτας μέχρι τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Θηβῶν.

Ἂν ἔφευγε ἡ Ταξιαρχία....

Νὰ γιατὶ θεωρῶ λυπηρὰ παράλειψι, ἀπ' αὐτοὺς ποὺ λένε, ὅτι γράφουν Ἱστορίαν.

Ἂν γράφουν τὴν ἱστορίαν τῆς δικῆς των Μονάδος, τότε ἄλλος θἄπρεπε νἆνε ὁ τίτλος. Μένει ἀκόμη ὁ ὑποστράτηγος Ζαφειρόπουλος μὲ τὸν «Ἀντικομμουνιστικὸν ἀγῶνα 1945—1949».

Δὲν ξέρω ποία ἀνάγκη τὸν ἔφερε (ἀφοῦ ἔδωκε πολλὰ «συγχωροχάρτια» μὲ τὸ σύγγραμμά του καὶ μὲ ἐπιστημονικὴ ἐμβρίθεια δικαιώνει φίλους του ἀποτυχόντας,ἐνῶ μαστιγώνει νικητὰς στὸ ἴδιο μέρος — «τὸ Βίτσι» — καί, ἀκόμη, καθίσταται, γενικῶς, κριτὴς ὅλων τῶν διοικήσεων — ἴσως γιατὶ ἡ κρίσις των γι' αὐτὸν δὲν ἦτο εὐνοϊκή), νὰ θυμηθῆ, γράφοντας γιὰ τὰς προαγωγὰς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, νὰ κακίσῃ, μὲ πολλὴν ἀφέλειαν, ἐνέργειαν τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι, ὅτι ἐπρότεινε πολλοὺς διὰ προαγωγὴν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ καὶ νὰ παραθέτῃ γιὰ δικαιολογητικὸν του μία τελευταία παράγραφο ἐπιστολῆς τοῦ στρατηγοῦ Βεντήρη, χωρὶς νὰ παραθέτῃ ὅλην τὴν ἐπιστολὴν ποὺ εἶνε ὕμνος. (Εἶνε περίεργο, πῶς, γράφοντας γιὰ τὸ Γράμμο, ἀπέφυγε νὰ παραθέσῃ μία χαρακτηριστικὴ διαταγὴ τοῦ αὐτοῦ στρατηγοῦ Βεντήρη, καίτοι κατὰ 5 χρόνια πλησιεστέραν του).

Δικαιολογία φέρει ἀκόμη, ὅτι ὁ Στρατάρχης Παπάγος δὲν ἐπρότεινε γιὰ τὸν Ἀλβανικὸ ἀγῶνα κανένα, γιὰ διακεκριμένες πράξεις.

Στὸ ζήτημα αὐτὸ ὑπάρχουν πολλὲς γνῶμες καὶ βέβαια, οἱ πολλοὶ ποὺ χειρίζονται αὐτὸ τὸ ζήτημα, μὴ ἀνδραγαθήσαντες, δὲν ἐπιτρέπουν στοὺς ὁμοιοβάθμους των τὸ ἅλμα, ποὺ θὰ τοὺς ἀφήσῃ πίσω· δὲν ἐπιτρέπουν, δὲν ἀνέχονται τὸ προβόδισμα.

Ἡ δικαιολογία Παπάγου, δὲν ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς ἐπιχείρημα.

Ἡ διοίκησίς του (καὶ γι' αὐτὸ εἶχε πάντοτε αὐτοκρατορικὰ δικαιώματα καὶ ὅταν δὲν τὰ εἶχε τὰ ζήτησε γιὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν Ἀρχιστρατηγία τὸ 1949, ὅταν ἡ νίκη πλέον ἀνέβαινε) ἐστηρίζετο ὄχι στὸν ἔπαινο καὶ στὴν ἀμοιβή, ἀλλὰ στὸν φόβο καὶ στὶς ποινές. Τέτοιος τρόπος διοικήσεως εἶνε καταδικασμένος εἰς ἀποτυχίαν, γιατὶ ἀπὸ τοὺς ἀδυνάτους χαρακτῆρας πνίγει κάθε πρωτοβουλία, ἐνῶ καὶ αὐτοὺς δυναμώνει ὁ καλὸς λόγος, ὁ ἔπαινος, ἡ ἀμοιβή. Σὲ κανένα Στρατὸ δὲν ἔγινε.

Ἂν τὸ μεγάλο αὐτὸ μειονέκτημα τῆς τοιαύτης διοικήσεως τοῦ Παπάγου δὲν ἐφάνη, εἶνε γιατὶ στὴν πρώτη του Ἀρχιστρατηγία τὸ ἐξουδετέρωνε «ὁ συνολικὸς τοῦ Ἔθνους ἐνθουσιαστικὸς ξεσηκωμὸς στὴν ἄδικη ἐπίθεσι». Ἀλλὰ γιὰ τοὺς «εἰδότας» ἦτο καταφανές, πολὺ καταφανές.

Καὶ στὴ δεύτερή του Ἀρχιστρατηγία, στὴ μεγάλη ἀναμέτρησι «Βίτσι - Γράμμου», στὸ πεδίο τῆς μάχης, εὑρίσκετο ὁ στρατηγὸς Βεντήρης ποὺ ἤξευρε καὶ νὰ

τιμωρῆ, ἀλλὰ πρὸ παντὸς νὰ ἐπαινῆ καὶ νὰ ἀμείβη. Αἱ διαταγαί του εἶνε ἀριστούργημα τοῦ εἴδους τούτου.

Ὁ στρατηγὸς Ζαφειρόπουλος, κακίζων μίαν σωτηρίαν ἐνέργειαν τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι, εὑρίσκεται ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου, εὑρίσκεται μακρὰν ἀπὸ τὴν ψυχολογία καὶ τὴν δύναμι τοῦ «Μετώπου τοῦ Ρίμινι καὶ τοῦ Ρουβίκωνος». Μὲ ποιό μέτρο μπορεῖ νὰ κρίνη;

Μὰ ἀξίζει ἐδῶ νὰ θυμηθοῦμε τὴν ἱστορικὴν ἀπάντησι τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ καὶ ὑπουργοῦ Ἀμύνης κ. Παπανδρέου.

Ὁ Παπανδρέου εἰσηγεῖτο τὴν προαγωγὴ ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας· ὅλο τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο ἐνέκρινε ὁμοφώνως, μὲ μιὰ παραφωνία.

Ὁ ὑπουργὸς τότε Σβῶλος — ποιός ξεύρει γιὰ ποιά αἰτία — ἠρώτησε: «μὰ γιὰ μιὰ μάχη θὰ προαγάγωμε ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ τὸν Τσακαλῶτο»;

Εἶχε λησμονήσει ὅτι μέχρι τότε εἶχαν γίνει τόσες μάχες ποὺ τὰ τηλεγραφήματα τῶν ἀνωτέρων διοικήσεων, ἦσαν πλήρη θαυμασμοῦ.

Καὶ ὁ Παπανδρέου ἀπήντησε:

«Δὲν πρόκειται γιὰ μιὰ μάχη, ἀλλὰ γιὰ τὴν μάχη τῶν Θερμοπυλῶν». Καὶ πράγματι, οἱ 3000 μαχηταὶ ἀνανέωσαν στὴν ξένη τὸ παράδειγμα τῶν Θερμοπυλομάχων.

Καὶ ὁ Σβῶλος συνεφώνησε ἀμέσως καὶ ἡ προαγωγὴ ἐνεκρίθη παμψηφεί.

Μὰ γιὰ μάθημα ὑπενθυμίζω ἀκόμη, ὅτι μόλις μοῦ ἐκοινοποιήθη ἡ ἀπόφασις ἔστειλα στὸν κ. Παπανδρέου μὲ τὸν ἤδη συνταγματάρχην καὶ τότε λοχαγὸν τοῦ ἐπιτελείου μου Μπάλλα, μιὰ ἐπιστολὴ γιὰ νὰ μὴ κοινοποιηθῆ ἡ προαγωγή. Καὶ δὲν ἐκοινοποιήθη, σὰν ἀποδοχὴ τῆς παρακλήσεώς μου ποὺ τότε ἦτο ἀπαίτησις.

Καὶ ἡ αἰτία; Ἂς τὴν μάθουν ὅσοι θέλουν νὰ διδαχθοῦν.

Ἤθελα ὡς διοικητής, νὰ προβαδίσουν στὶς προαγωγὲς οἱ νεκροὶ καὶ οἱ κατώτεροί μου.

Αὐτὸ ἦτο ἕνας τρόπος διοικήσεως, ποὺ μόνον ἐγὼ ἐγνώριζα πόσον ἐξετιμήθη ὡς χειρονομία ἀγάπης — ἀλληλεγγύης καί, πρὸ παντός, μερίμνης διὰ τοὺς διοικουμένους. Ἡ κριτικὴ εἶνε εὔκολος, ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσον ἡ διοίκησις τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ μάχης πεδίου, ὀχυρώσεως Γερμανικῆς, καὶ μὲ Γερμανοὺς ἀντιπάλους καὶ σὲ ἐποχή, ποὺ προηγουμένως καὶ αὐτὴ ἡ τιμὴ τῶν ὅπλων ἐκηλιδώθη καὶ ἐξεπλύθη στὸ Ρίμινι. Αἱ διαταγαὶ Βεντήρη ἀξίζουν νὰ διαβασθοῦν.

Τέτοιες, λοιπόν, κρίσεις σὰν τοῦ κ. Ζαφειροπούλου, εἶνε ἐπικίνδυνες καὶ δὲν μπαίνουν σὲ καλούπια τὰ διάφορα γεγονότα τῆς μάχης.

Αἱ διοικήσεις ἐπὶ Βενιζέλου εἶχον τὸ δικαίωμα ἀπονομῆς ἐπὶ τόπου ἠθικῶν ἀμοιβῶν καὶ ἐθριάμβευσαν.

Αἱ διοικήσεις ἐπὶ Γούναρη καὶ ἐπὶ Παπάγου δὲν εἶχον αὐτὸ τὸ δικαίωμα, ἠδίκησαν καὶ ἠτύχησαν, ἐν πολλοῖς.

Ἂς κάμη τὴν συγκριτικὴ αὐτὴ μελέτη οἱοσδήποτε καὶ ἂς βγάλη τὰ συμπεράσματά του.

Ὅμως ἕνα εἶνε ἀσφαλέστατα βέβαιον: «σὲ μιὰ νέα ἀγωνιστικὴ ἀναμέτρησι θὰ ἀναβιώσουν οἱ νόμοι τῶν ἠθικῶν ἀμοιβῶν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, γιὰ νὰ καταργηθοῦν ἔπειτα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ θάχουν διαφυλάξει τὸν ἑαυτόν τους, σὰν πολύτιμα στουρνάρια ἀπὸ τὸν κίνδυνον».

Τὸ αἷμα, ἡ αὐτοθυσία δὲν ἔχουν μέτρο. Οἱ ἀποστολὲς δὲν εἶνε ἴδιες. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσοπεδώση τὸν ἀριθμό, γιὰ κάθε Μονάδα.

Γι' αὐτό, ὑπάρχει ὁ συντονιστής, ὁ 'Αρχιστράτηγος, ὁ ὁποῖος ὅμως, νόμῳ δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπορρίπτη. Διότι τότε ζημιώνει τὸν ἀγῶνα.

Εἶνε στὴ φύσι τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐπιδιώκη τὴν ἀμοιβή, ποὺ γενικώτερα λογαριάζεται στὸ μεγάλο αἴσθημα τῆς ἀγάπης, τῆς πατρικῆς ἐκδηλώσεως.

Ἡ στέρησις, ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνο, παρουσιάζει κάποιο ἀντίθετο αἴσθημα ποὺ ζημιώνει τὸ ἀνθρώπινο δυναμικό.

'Αλλὰ τὸ μεγαλύτερο κατόρθωμα τῆς Ταξιαρχίας, γιὰ τὸ ὁποῖον τὸ κάθε μέλος της, ἐδικαιοῦτο περισσότερον ἀπὸ «προαγωγὴν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ» τῆς Ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης, ἦτο ἡ Ἐθνική των ἀνάτασις.

Πότε; Ὅταν παντοῦ ἐσηκώνετο ἡ κόκκινη σημαία στὴν Ἑλλάδα, στὴ Μ. 'Ανατολή, στοὺς στρατωνισμούς, στὰ πλοῖα. Ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἐπνίγετο εἰς τὸ κόκκινο χρῶμα τοῦ αἵματος.

'Εχρειάσθη διὰ τὴν διοίκησιν, τοὺς ἀξιωματικοὺς της καὶ τοὺς ὁπλίτας της, δύναμις ἐπιβολῆς, ἤτοι ἀπόφασις πραγματοποιήσεως τοῦ σκοποῦ, παρ' ὅλας τὰς ἀντιξοότητας.

'Εχρειάσθη διὰ τῆς διοικήσεως νὰ ἐξασφαλισθῆ τὸ ἄριστον ἠθικόν. Καὶ ἠθικὸν εἶνε μία διανοητικὴ ἰδιότης ποὺ εἶνε ἰδιότυπος εἰς τὰ ἀνθρώπινα ὄντα, διότι εἶνε τὸ προϊὸν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς συνειδήσεως. Τὸ ὑψηλὸν ἠθικὸν ἐνέχει τὴν ἱκανοποίησιν, εἰς τὸ νὰ θριαμβεύη, παρ' ὅλους τοὺς κινδύνους, τὰς ἀποθαρρύνσεις, τὰς δυσκολίας, καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα, νὰ φέρη εἰς πέρας ὅλον τὸ ἔργον.

Καὶ ἐχρειάσθη ἀκόμη, καὶ ἐπετεύχθη ἡ ἀπόλυτος νομιμοφροσύνη.

Ἡ κριτικὴ εἶνε εὔκολος, ἀλλὰ ἡ διοίκησις καὶ ἡ νίκη εἶνε... ἀσυλλήπτως δύσκολοι. Εἶνε ἀνάγκη, σὰν καθῆκον πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὑπερόχους Ριμινίτας ποὺ πολέμησαν ἀπὸ τοῦ 1943—1949, νὰ τονίσω ὅτι:

—Ἐκ τῶν 16.000 ὁπλιτῶν τῶν ἐγγεγραμμένων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκροτήσεως τῆς Ταξιαρχίας εἰς μητρῶα τοῦ Στρατοῦ Μ. 'Ανατολῆς, μόνον 3.500 κατωρθώθη νὰ συγκεντρωθῶσι πρὸς συγκρότησιν τῆς Ταξιαρχίας ταύτης. Καὶ ἀντιμετώπισαν ἐπιτυχῶς, κατὰ τὴν συγκρότησιν, τὴν δολοφονικὴν μανίαν τῶν ἀναρχικῶν καὶ τῶν φιλοδόξων.

Καὶ ἀκόμη, ὅτι τὸ πλεῖστον τούτων ἦσαν κλάσεων 1933 καὶ παλαιοτέρων καὶ ἐξ ἐκείνων ποὺ ὑπηρέτουν συνεχῶς ἀπὸ τὸ 1938 ἢ τὸ 1940.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἀμοιβῶν, τὸ Κράτος οὐδὲ τὰ ἐπιδόματα τὰ ἐφεδρικὰ τῶν οἰκογενειῶν των δὲν τοὺς ἔδωκε, ὅπως εἶχε ὑποχρέωσιν. Φαίνεται ὅτι οἱ ἁρμόδιοι ἐσκέπτοντο, ὅπως καὶ ὁ ὑποστράτηγας κ. Ζαφειρόπουλος: τὴν «ἰσοπέδωσιν».

Ὅμως, καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμὸν τοῦ κ. Ζαφειροπούλου, ἐὰν εἶχον τὴν τιμὴν τότε νὰ εἶμαι ἐγὼ ὁ ὑπουργὸς 'Αμύνης θὰ τοὺς προήγαγον ὅλους, ἀνεξαιρέτως, διὰ πανηγυρικῆς τελετῆς εἰς τὸ Στάδιον. Καὶ ἂς εἶνε ὁ καθεὶς βέβαιος, ὅτι

ὁ ᾿Αθηναϊκὸς λαὸς καὶ ὁ ῾Ελληνικὸς λαός, ἐν τῷ συνόλῳ του, θὰ ἐχειροκρότει!!

῎Ετσι κλείνεται καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦτο!!

῞Ομως, καίτοι θἄθελα νὰ ἀποφύγω μιὰ μελανὴ σελίδα καὶ σὰν κόλαφον πρὸς ἐκείνους ἐκ τῶν ἁρμοδίων, οἱ ὁποῖοι σκέπτονται ὅπως ὁ ὑποστράτηγος Ζαφειρόπουλος, παραθέτω αὐτουσίαν κατωτέρω μίαν ἀναφορὰν μου ὡς διοικητοῦ τοῦ Α΄. Σ. Στρατοῦ γιὰ τοὺς Ριμινίτας αὐτούς.

῎Αν κάμῃ κανεὶς τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ αἵματος τῶν ὑπερόχων τούτων ῾Ελλήνων ἀπὸ τοῦ 1944—1949, θὰ διαπιστώσῃ ὅτι ἀπὸ τοὺς 3.500, μόλις τετρακόσιοι!! διέφυγον τὸν φόρον τοῦ αἵματος.

᾿Αξίζει νὰ διαβασθῇ ἡ κατωτέρω ἀναφορά μου:

«ΘΕΜΑ: ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟΛΥΘΕΝΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΡΙΜΙΝΙΤΩΝ.
ΠΡΟΣ Γ.Ε.Σ. (Γραφεῖον ᾿Αρχηγοῦ)
ΚΟΙΝ. Γραφεῖον Διοικητοῦ—ΒΙ)ΑΣΣ

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΝ
Α΄.Σ.Σ.)53693)1020)ΒΙ
Β΄.Σ.Σ.)902)18-3-47

῾Υποβάλλω ὑπὸ τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν ῾Υμῶν:

1.— Μοὶ ἀνεφέρθη, ὅτι τέως ὁπλῖται ΙΙΙ Ταξιαρχίας ΡΙΜΙΝΙ ἀπολυθέντες καὶ μὴ δυνηθέντες νὰ ἐπαναπατρισθῶσι διὰ διαφόρους λόγους παραμένουσιν ἐνταῦθα, διαβιοῦντες ὑπὸ ἐλεεινὰς συνθήκας ἐλλείψει στέγης καὶ πόρων ζωῆς.

2.— ᾿Ιδοὺ ἡ κατάστασις, ὡς μοῦ τὴν παρέστησαν ἀξιόπιστα πρόσωπα. Διανυκτερεύουσιν εἰς σπήλαια, στοὰς καὶ λοιποὺς ἐλευθέρους χώρους. Σιτίζονται πενιχρότατα, ἐλλείψει ἐργασίας. Διώκονται παρὰ τῶν ᾿Αστυνομικῶν ὀργάνων ὡς χρεῶσται πρὸς τὸ Δημόσιον διὰ τὴν ρακώδη καὶ μοναδικὴν στολήν, ἣν ἔλαβον κατὰ τὴν ἀπόλυσίν των.

3.— Τὸ τελευταῖον τοῦτο, εἶχον καθορίσει δι᾿ ἐπιτροπῆς, ὡς Διοικητὴς ΙΙ Μεραρχίας, ὅτι ἔπρεπε νὰ ρυθμισθῶσι αἱ ὑποχρεώσεις, αἵτινες καὶ διεγράφησαν εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου. ῾Η μετάθεσίς μου ἐπέφερε τὴν ἀνωμαλίαν νὰ μὴ ὁλοκληρωθῇ τὸ μέτρον, καὶ ἐδημιουργήθη τὸ λυπηρὸν φαινόμενον, νὰ διώκωνται, δίκην ἀλητῶν, διὰ μίαν ρακώδη στολὴν ἄτομα, τοσαύτας προσενεγκόντα ὑπηρεσίας εἰς τὴν Πατρίδα.

᾿Εν ἀναμονῇ γενικωτέρας διαταγῆς διέταξα:

α) Τὴν συγκρότησιν ἑνὸς κοιτῶνος διὰ τὴν διανυκτέρευσιν προσωρινῶς τῶν ἀποδεδειγμένως στερουμένων στέγης καὶ μέχρις ἐξευρέσεως τοιαύτης ὑπὸ τούτων.

β) Τὴν προσωρινὴν παῦσιν τῆς διώξεως ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων Διοικήσεως Πρωτευούσης καὶ Περιοχῆς Σ. Στρατοῦ διὰ ζητήματα χρεώσεώς των διὰ τὴν παραληφθεῖσαν στολήν των, ἣν ἄλλως τε, μεταγενεστέρως, ἀπολυθέντες ὁπλῖται, παρέλαβον κατόπιν διαταγῶν τοῦ ῾Υπουργείου.

4.— ῞Ινα δοθῇ τέρμα εἰς τὴν λυπηρὰν ταύτην κατάστασιν, ἥτις παρουσιάζει καὶ ἡμᾶς εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ὡς ἀναλγήτους, ἐπικαλοῦμαι τὴν ῾Υμετέραν ἐπέμβασιν καὶ τὴν διὰ μιᾶς γενικῆς Διαταγῆς, διαγραφὴν εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου.

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
῾Υποστράτηγος
Διοικητής»

2) ΑΚΑΤΑΝΟΗΤΟΙ ΚΑΙ ΥΠΟΠΤΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ

Μέσα στὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Κομμουνισμοῦ, ὑπῆρξαν καὶ Ἐθνικαὶ ἢ συναδελφικαὶ ἐνέργειαι ἀκατανόητοι.

α) ΕΘΝΙΚΑΙ. Ὁ ὑποστράτηγος Σαρηγιάννης ἦτο γνωστὸς ὡς ἀξιωματικὸς ἱκανὸς καὶ ἔντιμος. Ὅμως ἡ ἀριστερά του προσήλωσις τὸν ὤθησε εἰς ἐνέργειαν ἀκατανόητον.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολιτικῶν συνομιλιῶν, προετάθη καὶ παρέλαβε ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν.

Ἡ πρώτη διαταγή του ἦτο νὰ μὲ καλέση παρουσίᾳ τοῦ ἐπιτελάρχου Λάμαρη καὶ τοῦ διευθυντοῦ Ἐπιχειρήσεων Καραδήμα καὶ νὰ μοῦ δώση προφορικὴν διαταγήν, νὰ μετακινήσω τὴν Ταξιαρχίαν πρὸς Πάρνηθα διὰ νὰ ἀποφράξωμεν τὰς διόδους!!

Ὁ σκοπὸς ταύτης, ἦτο ὕποπτος. Ἡ στέρησις τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν μόνην Ἑλληνικὴν δύναμιν, θὰ ἐπέτρεπε εἰς τοὺς κομμουνιστὰς νὰ γίνουν κύριοι τῆς πόλεως.

Ἔλαβε ἀπάντησιν, ὅτι, «τοιαύτη μετακίνησις δὲν ἔχει κανένα τακτικὸν νόημα καὶ ὁπωσδήποτε ὑπάγομαι ὑπὸ τὸ Ἀγγλικὸν Στρατηγεῖον, οὗτινος καὶ μόνον ἐκτελῶ διαταγάς».

Παρέκαμψα οὕτω τὴν καταστρεπτικὴν διαταγήν.

Εὐτυχῶς, κατόπιν καὶ τῆς διαλύσεως τῶν ταγμάτων Ἐθνοφυλακῆς, ὅπου ἐτοποθέτησε ἀξιωματικοὺς ἀριστεροὺς καὶ ἄνευ ἀγωνιστικῆς πίστεως, ἀπήλλαξεν τὸ Ὑπουργεῖον τῆς παρουσίας του, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος.

β) ΣΥΝΑΔΕΛΦΙΚΑΙ.

1) Ἀξίζουν νὰ ἀναφερθοῦν παρὰ τὸν προσωπικόν των χαρακτῆρα.

Μετὰ τὴν νίκην τῶν Ἀθηνῶν, τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀπεφάσισε τὴν προαγωγήν μου παμψηφεὶ διὰ δευτέραν φοράν, διὰ διακεκριμένας πράξεις.

Διετάχθη ὁ τότε ὑφυπουργὸς κ. Σπαῆς νὰ συντάξη τὸ σχετικὸν διάταγμα.

Μοῦ τὸ ἔδειξε· ὅμως, δὲν τὸ ἐκοινοποίησε, διότι ἤθελε νὰ συνδυάση πρὸς τοῦτο ἰδικήν του, ἀπὸ τοῦ 1920, προαγωγὴν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, ὥστε νὰ προαχθῇ εἰς ἀντιστράτηγον!!!

Καὶ τοῦτο μὲν δὲν ἐπέτυχε.

Ἐπέτυχε ὅμως τὴν παράνομον κατακράτησιν τοῦ σχετικοῦ διατάγματος προαγωγῆς, τὸ ὁποῖον οὕτω, οὐδέποτε εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν μὲ ἐξέπληξε, οὔτε μὲ πείραξε.

Ἡ ἠθικὴ ἐπέβαλλε τὴν προαγωγὴν Κατσώτα — Τσιγάντε — Τσακαλώτου.

2) Μόλις παρῆλθε ὁ κομμουνιστικὸς κίνδυνος τὸ 1944 μερικοὶ συνάδελφοι καὶ συμμαθηταί μου, ἐνεθυμήθησαν τὴν ὑπὸ τὸ Σχολεῖον ἀρχαιότητά των.

Ἐπὶ ὑπουργοῦ Θ. Μανέτα, συνέταξαν σχετικὸν διάταγμα προαγωγῆς 15 συνταγματαρχῶν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποστρατήγου καὶ οἱ συνταγματάρχαι Κώτσαλος καὶ Μαχᾶς, τὸ προσεκόμισαν πρὸς ὑπογραφὴν εἰς τὸν Ἀντιβασιλέα. Ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, ἀφοῦ τὸ ἐδιάβασε (ὡς ὁ ἴδιος μοῦ διηγεῖτο τὸ γεγονός), τὸ ἐπέστρεψε εἰπών:

«Δὲν τοὺς γνωρίζω· τοῦ μόνου ποὺ ἀκούω τὸ ὄνομα ὡς ἀγωνιζομένου καὶ εἰς τὴν ξένην καὶ ἐδῶ, εἶνε τοῦ συνταγματάρχου Τσακαλώτου· δὲν βλέπω τὸ ὄνομά του». Καὶ τὸ ἐπέταξε.

Ἔσπευσαν νὰ τοῦ ἀπαντήσουν, ὅτι «θὰ συμπεριληφθῆ» καὶ ἀνεχώρησαν.

Ὁ ὑπουργὸς Μανέτας ἐνέκρινε, ἀλλὰ ἀναχωρῶν εἰς περιοδείαν δὲν ὑπέγραψε νέον διάταγμα. Νεώτερα γεγονότα ἐματαίωσαν καὶ τὴν προαγωγήν ταύτην. Εὐτυχῶς, τὸ κακὸ «ἐτρίτωσε».

3) ΣΑΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΣ ΠΡΟΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΘΛΙΒΕΡΑ

Ἔπειτα ἀπὸ τὴν προηγηθεῖσαν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων, θὰ φαντάζεται ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁπωσδήποτε ἀξιοποιήθησαν αἱ δύο προτάσεις πρὸς προαγωγὴν διὰ διακεκριμένας πράξεις.

Ἀπ' αὐτὴν τὴν πλάνην θὰ βγάλη τὸν ἀναγνώστην ἡ κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. 51) 19-1-1951 ἀπόρρητος ἀναφορὰ τοῦ διοικήσαντος τὴν Στρατιὰν Γράμμου — Βίτσι, τοῦ νικητοῦ τοῦ 1949 κατὰ τῶν συμμοριτῶν, στρατηγοῦ Κ.Βεντήρη. Ἐκ τούτου δύναταί τις νὰ συμπεράνη, ὅτι καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀριστεῖς τῆς Ταξιαρχίας ἡ αὐτὴ διαγωγὴ ἐτηρήθη, διότι εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀναφορὰν οὐδεμία ἀπάντησις ἐδόθη.

Καὶ ἡ κατακλείς: Ὁ ὑποστράτηγος Καραβίας Ι., ἀπεστρατεύθη διότι δὲν τοῦ ἐσυγχωρήθη, ὅτι εἶχε κερδίσει λίγες θέσεις καὶ δὲν ἀνῆκε εἰς καμμίαν ὀργάνωσιν πρᾶγμα ποὺ παρουσίαζε ὀξεῖαν ἀντίθεσιν.

Λάμαρης — Λουτεράκης — Καραδήμας, ἀπεστρατεύθησαν. Ἐθεωρήθησαν πλέον ἄχρηστοι!!! ἀλλὰ μετὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον!! Ἀλβανία — Ἐλ Ἀλαμέϊν — Ρίμινι — «Δεκεμβριανὰ» — «1948 — 1949», ὑπῆρξαν μετοχαὶ ἄνευ ἀξίας!!!

Θὰ δικαιωθοῦν κάποτε. Πρέπει, ἔστω καὶ ἐν ἀποστρατείᾳ, πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ δικαίου.

«ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΣΤΡΑΤΟΥ — Ἀθῆναι 19-1-1951
Ἀριθ. Πρωτ. 51 — ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ
ΚΥΡΙΟΝ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ, ΑΡΧΗΓΟΝ Γ.Ε.Σ.

Ὑποβάλλεται

Διὰ τοῦ ἀπὸ 29-XI-1950 Β. Διατάγματος καὶ κατόπιν προτάσεως Ἀρχιστρατήγου ἀπενεμήθησαν εἰς τοὺς διακριθέντας ἐν Μ. Ἀνατολῇ τιμητικαὶ διακρίσεις, κατόπιν μακρῶν ἐξετάσεων ἢ ἀναβολῶν ἀπὸ τοῦ 1945 μέχρι σήμερον, καὶ οὐδεὶς ἀπέμεινε μὲ προβιβασμὸν διὰ διακεκριμένας ὑπηρεσίας.

Δὲν ὑπάρχει λόγος ἐπαναλήψεως τῶν συμβάντων εἰς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον στρατὸν μὲ τὰς ὀδυνηρὰς του συνεπείας, διπλωματικάς, πολιτικὰς καὶ στρατιωτικάς, αἱ ὁποῖαι παρ' ὀλίγον νὰ βυθίσουν τὸν Τόπον εἰς καταστροφήν.

Ὅμως, ἀπὸ Μαΐου καὶ μέχρι σχεδὸν τοῦ τέλους 1944 συνετελέσθησαν σπουδαῖαι μεταβολαί.

Ἐπεβλήθη πειθαρχία ἀξιόλογος, στερεὰ καὶ τάξις, ἐργασία γόνιμος.

Ριζικὴ ἐκκαθάρισις στελεχῶν.

Ἐπετεύχθη ἡ τοσάκις ματαιωθεῖσα ὀργάνωσις καὶ ἀποστολὴ τοῦ μικροῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος εἰς τὸ θέατρον ἐπιχειρήσεων Ἰταλίας, θέρος 1944.

Συμμετοχή του εἰς τὴν προέλασιν, κατάληψιν Ρίμινι εἰς ἣν διεκρίθη δι' ἐπιτυχῶν ἀγώνων καὶ ἀ ξ ι ο σ η μ ε ι ώ τ ο υ α ὐ τ α π α ρ ν ή σ ε ω ς καὶ παραμονὴ μέχρι Νοεμβρίου ἐπὶ τοῦ Μετώπου Ρουβίκωνος.

Ἀμέσως κατόπιν, ἀπὸ Δεκεμβρίου, διὰ τῆς παρουσίας του ἐν Ἀθήναις, καὶ τῶν σκληρῶν ἀγώνων του, συνετέλεσεν, ὡς εἶνε γνωστόν, εἰς τὴν ἀποτροπὴν τῆς ὁριστικῆς καταλύσεως τοῦ Κράτους.

Ὁ ὑπογράφων δὲν ζητεῖ διὰ τὰ ἀνωτέρω τίποτε. Ἡ Πατρὶς τοῦ ἔχει δώσει περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι ἀξίζει, ἀλλ' ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τιμητικὴ διάκρισις διὰ τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Στρατοῦ — Γενικοῦ Ἐπιτελείου καὶ ἰδίᾳ τὸν συνταγματάρχην Τσακαλῶτον, διευθύναντα ἐπὶ τόπου τὰς ἐπιχειρήσεις ἐν Ἰταλίᾳ — Ἑλλάδι, ἴσως θὰ ἐγεννῶντο παρεξηγήσεις.

Ὑπάρχουν καὶ τὸ παράσημον Σωτῆρος, τοῦ Ταξιάρχου Ἀριστείου, τὸ παράσημον Γεωργίου — Κωνσταντίνου (ἀπονεμηθὲν ἤδη εἰς τοὺς ὑποστράτηγον Πάτερην, ἀστυνομικὸν Ἔβερτ 28-11-1950).

Ἀντιστράτηγος Βεντήρης»

Οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ἀκόμη, ὅτι ἅπασαι αἱ ἀποφάσεις περὶ προαγωγῆς διὰ διακεκριμένας πράξεις ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης μελῶν τῆς Ταξιαρχίας, τεθεῖσαι ὑπὸ τὴν κρίσιν καὶ τοῦ νέου ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σπανόπουλον, Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐπικυρωθεῖσαι παμψηφεί, καὶ κατὰ τρόπον πανηγυρικὸν καὶ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, μετὰ μανίας ἐπολεμήθησαν καὶ μέχρι σήμερον παρανόμως δὲν ἐξετελέσθησαν.

Ἂν τἄγραψα αὐτά, ἐπαναλαμβάνω, τἄγραψα παρὰ τὸν προσωπικόν των χαρακτῆρα γιὰ νὰ ἀποτελέσουν παράδειγμα στὸ μέλλον — διότι ἔτσι ἐγίνετο πάντοτε καὶ εἰς τὸ παρελθὸν — γιὰ κάθε μαχητή. «Μόνη γραμμὴ του πρέπει νἄχῃ τὴ συνείδησί του καὶ μεγαλυτέρα ἱκανοποίησι τὴν ἐπιτυχίαν του. Νὰ μὴ ξαφνιάζεται δὲ γιὰ τίποτε.

Ἂς τὸ προσέξῃ αὐτὸ προσεκτικὰ ὁ ὑποστράτηγος Ζαφειρόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐστενοχωρήθηκε καὶ τὸ ἀνέγραψε εἰς τὸ περίφημον!! βιβλίον του, ὅτι ἐπρότεινα πολλοὺς γιὰ προαγωγή. Πόση ἀρνητικὴ δύναμι στ' ἀλήθεια χρειάζεται, γιὰ νὰ γράψῃ κανένας τέτοια...!!

Καὶ κάτι ἀκόμη. Ὁ ὑποδιοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας θρυλικὸς συνταγματάρχης «Παπποῦς» ἐκινδύνευσε προκειμένου νὰ γίνῃ ὑποστράτηγος. Ἔπρεπε, κυριολεκτικῶς, νὰ μεταχειρισθῶ ὅλην μου τὴν ἐνεργητικότητα γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχω.

Καταραμένη σειρὰ ἀρχαιότητος. Εἶχε δίκηο ὁ στρατηγὸς Καθενιώτης ποὺ ἐφώναζε: «στοὺς ἀνωτάτους βαθμοὺς δὲν ὑπάρχει σειρὰ ἀρχαιότητος».

4) Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΥΒΡΙΣΤΑΙ ΤΟΥ

Ἀλλὰ μένει καὶ κάτι ἄλλο γιὰ νἆνε πλήρης ἡ ἀπάντησις εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν ὡραίαν!!! ἀντίληψιν τοῦ ὑποστρατήγου τῆς ἰσοπεδώσεως τῶν ἀξιῶν μὲ τοὺς ἀναξίους. Μένει ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ὁ στρατηγὸς Βεντήρης, ποὺ ἀνεστήλωσε τὴν πατριωτικὴν ὑπερηφάνειαν καὶ ἀποκατέστησε τὴν στρατιωτικὴν τιμήν.

Ἡ ἀμοιβή του ἦταν αἱ ὕβρεις, αἱ ἀηδεῖς ἐπιθέσεις καὶ τὸ κορύφωμα νὰ τὸν βάλουν, αὐτὸν τὸν Ἀρχιστράτηγον τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ὡς κοινὸν ἐπισκέπτην παρακολουθοῦντα τὴν παρέλασιν τῆς Μονάδος του ποὺ νίκησε. Ἡ νικηφόρος του Μονὰς παρήλαυνε πρὸ τοῦ στρατηγοῦ Ὀθωναίου!! Τί σχέσιν εἶχεν αὐτός; Στὸ διάβολο τέτοια πολιτικὴ σκοπιμότης. Καὶ ὁ Βεντήρης, ἦτο ὀπίσω. Ὁ νικητὴς ὀπίσω ἀπὸ τοὺς ὑπονομευτάς. Μοῦ ἦρθε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι καὶ αἰσθάνομαι καὶ τώρα ἱκανοποίησιν ἀπόλυτη, ὅταν θυμᾶμαι, ὅτι ἀδιαφορώντας γιὰ κάθε τύπο μετὰ τὴν παρέλασι, στάθηκα «προσοχή» μπροστὰ στὸν Ἀρχιστράτηγό μου — εἰς πεῖσμα οἱασδήποτε ἀηδοῦς ἢ ἄλλης τυπικῆς ὑποχρεώσεως — καὶ ἐφώναξα:

«Κ ύ ρ ι ε Ἀ ρ χ ι σ τ ρ ά τ η γ ε, ἡ δ ι α τ α γ ὴ Σ α ς ἐ ξ ε τ ε λ έ σ θ η». Ἔσκυψε καὶ μὲ φίλησε. Ἔτσι ἀμείβουν οἱ γενναῖοι. Τώρα, πῶς τὸν ἤμειψαν αὐτόν, ἂς μιλήση τὸ κατωτέρω ἄρθρον:

«Τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἶχε διαλυθῆ, μέσα εἰς ἀναθυμιάσεις σήψεως. Δὲν εἶχεν ἡττηθῆ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν. Κανένα ἄλλως τε ἀτύχημα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὁσονδήποτε βαρύ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποσυνθέση τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἑνὸς στρατοῦ, εἰς τὸ παρουσιασθὲν ἐκεῖ κάτω σημεῖον. Τριῶν ἐτῶν ἀναρχικὴ διάβρωσις, τροφοδοτουμένη μὲ τὰς γνωστὰς ἐξ Ἑλλάδος «ἀποστολάς», εὐλογουμένη καὶ θωπευομένη ἀπὸ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ πολιτικήν, μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι ἀπετέλει λαμπρὰν μέθοδον ὑπονομεύσεως τοῦ Γεωργίου, εἶχεν ἀπολήξει εἰς τὸ τρίτον, κατὰ σειράν, κίνημα.

Τμήματα συμπαρατεταγμένα ἐπὶ ξένου ἐδάφους, μεταξὺ Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν, ἕτοιμα νὰ ἀναχωρήσουν διὰ τὴν Ἰταλίαν, ἔλυσαν τοὺς ζυγοὺς τῆς πειθαρχίας, ἠρνήθησαν νὰ πολεμήσουν διὰ «ξένα συμφέροντα», ἠξίωσαν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἰνδιῶν.

Οἱ σύμμαχοι ἔχασαν, ἐπὶ τέλους, τὴν ὑπομονήν των. Οἱ στασιασταί, ὁδηγούμενοι ἀπὸ μηδενιστάς, πράκτορας τοῦ ἐχθροῦ, κατέστρεψαν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν πολύτιμον ὑλικὸν πολέμου, ὅμοιον τοῦ ὁποίου εἰς πολὺ ὀλίγας ἀτυχεῖς μάχας εἶχεν ἀπολεσθῆ.

Ἡ ὑπόθεσις κατήντησεν εἰς τὰ συρματοπλέγματα. Ὁ ἔνδοξος Ἑλληνικὸς Στρατός, θεματοφύλαξ τῆς δόξης τῆς Ἀλβανίας, ἐλπὶς τῆς δούλης πατρίδος, ὡδηγήθη, κατὰ μέγα μέρος, εἰς ἐξευτελιστικὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

Ἡ πτῶσις ἦτο φρικτή. Ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Ροῦζβελτ ἐδήλωναν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἐκπέσει τῆς Συμμαχίας.

Τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔγιναν ἀσφυκτικά. Ὁ ἐκεῖ Ἑλληνισμὸς ἐμαίνετο ἀπὸ ἀγανάκτησιν. Οἱ φαυλοκράται καὶ οἱ μηχανορράφοι, ποὺ εἶχαν ὑποθάλψει τὴν σῆψιν, ἔτρεμαν. Οἱ ἀξιωματικοί, ἰδίως οἱ νεώτεροι, δὲν εἶχαν μοῦτρα νὰ ἐμφανισθοῦν δημοσίᾳ. Δὲν ἠμποροῦσαν νὰ εἰσέλθουν εἰς κέντρα. Ἐγίνοντο δεκτοὶ μὲ ψιθύρους. Οἱ σύμμαχοι στρατιωτικοὶ ἀπέστρεφαν τὸ πρόσωπο.

Ὁ Ἄγγλος Ἀρχιστράτηγος ἐδήλωνεν ὠμῶς:

«Μᾶς ἐκουράσατε πέραν παντὸς ὁρίου. Δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν πλέον τὴν συγκρότησιν Ἑλληνικῶν τμημάτων».

Ἐκείνας τὰς ἡμέρας, εὑρέθη εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, μόλις φθάσας ἐξ Ἑλλάδος, ἕνας Ἕλλην ὑποστράτηγος. Ἔφερε διάσημα καὶ οὐλὰς τραυμάτων ἀπὸ τοὺς Ἑλληνικοὺς πολέμους. Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὅμως δὲν εἶχε χρησιμοποιηθῆ. Ἡ

Δικτατορία ἐπέμενε νὰ τὸν κρατῇ καὶ τότε — ἀπὸ τριετίας —, ὑπὸ ἐκτόπισιν εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὡς «δημοκρατικόν».

Εἰς τὸν στρατιώτην αὐτὸν ἀνέθεσεν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Λιβάνου τὴν ἀρχηγίαν τοῦ «Στρατοῦ». Δηλαδή, τοῦ τραγικοῦ μηδενός. Τοῦ ἀπομείναντος ἀξιοδακρύτου συρφετοῦ. Τοῦ διασυρμοῦ τῶν πάντων. Τῆς ἐσχάτης ἀποκαρδιώσεως. Τῆς βαθυτάτης καταπτώσεως.

Οἱ παρακολουθήσαντες, ἐκείνην τὴν ἐποχήν, τὰ γεγονότα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀφηγοῦνται μὲ ἔκπληξιν καὶ συγκίνησιν τὸ συντελεσθὲν θαῦμα:

Τὸν ἄνεμον ὑγείας καὶ ρώμης ποὺ ἀνεπήδησεν ἐξαφνικὰ ἀπὸ τὴν ἔρημον καὶ συνεπῆρεν εἰς θύελλαν ἀναδημιουργίας τὸν συρφετόν. Τὴν ραγδαίαν ἀναστήλωσιν τῆς πειθαρχίας. Τὴν ἀνόρθωσιν ἑνὸς ὑπερηφάνου αἰσθήματος καθήκοντος. Τὴν περιφρονητικὴν ἀποδίωξιν τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ πολιτικαντισμοῦ ἀπὸ τὰς τάξεις. Τὴν ἀποκατάστασιν τῆς στρατιωτικῆς καὶ τῆς πατριωτικῆς ὑπερηφανείας.

Ἐντὸς ἐλαχίστων ἑβδομάδων, ὁ Ἄγγλος Ἀρχιστράτηγος — ποὺ δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ περὶ νέου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ — καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς τοῦ Λιβάνου, εἶχαν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ καμαρώσουν, τρίβοντες τοὺς ὀφθαλμούς, ἕνα λαμπρὸν Ἑλληνικὸν τμῆμα, παρελαῦνον εἰς κάποιαν ἄκρην τῆς ἐρήμου, ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν παρουσίαν τῶν πυραμίδων. Καὶ τὰ τάγματα ἔβγαιναν ὡς διὰ μαγείας, τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο, ἀπὸ τὸ χάος — ἐν μέρει ἀπὸ τὸ αἶσχος τῶν συρμάτων — φτιαγμένα ἀπὸ φωτιὰν καὶ σίδηρον, μὲ τὰς σημαίας ἀναπεπταμένας. Τάγματα στελεχῶν, κέντρα ἐκπαιδεύσεως, τὸ Σύνταγμα Καταδρομῶν μὲ τετραπλασιασμένην δύναμιν, ἡ ὑπέροχος μηχανοκίνητος μονὰς Χωροφυλακῆς, συγκροτηθεῖσα ἀπὸ ἄνδρας διεσπαρμένους πρίν, καὶ ἀχρηστευμένους, ἀνὰ ἕνα ἀπὸ Τύνιδος μέχρις Συρίας, ἡ ΙΙΙ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία τοῦ Τσακαλώτου, τοῦ Παπαδοπούλου, τοῦ Λάμαρη, τοῦ Μανιδάκη.

Ὄχι πολὺν χρόνον ὕστερα, μεταξὺ Ἀδρία καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους, ἐκεῖθεν τοῦ Ρουβίκωνος ποταμοῦ, ὑψώθη στήλη Ἑλληνικοῦ φωτός, ἰσοϋψὴς πρὸς ὅ,τι ἐνδοξότερον εἶχε παρουσιάσει τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος.

Οἱ πρῶτοι στρατιῶται τῆς Βρετανικῆς αὐτοκρατορίας, οἱ Καναδοί, εἶχαν αἱματηρῶς ἀποκρουσθῆ, τὴν προηγουμένην, εἰς ἰσχυρὰν ἔφοδον πρὸ τῶν ὠργανωμένων θέσεων τοῦ Ρίμινι, ἐνῷ ἀριστερώτερα, ἀνεπτύσσετο γενικωτέρα ἐπιθετικὴ κίνησις κατὰ τοῦ στερεοῦ Γερμανικοῦ μετώπου.

Ὁ Καναδὸς σωματάρχης ἔδωσε τότε τὸν λόγον εἰς τοὺς ἄνδρας τοῦ Τσακαλώτου καὶ τοῦ Παπαδοπούλου.

Ὤφειλαν νὰ ὁρμήσουν, χωρὶς ἅρματα μάχης καὶ μὲ ἀνεπαρκῆ ὑποστήριξιν πυροβολικοῦ, ἐναντίον σιδηροπαγῶν φωλεῶν καὶ συγκροτημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπερήσπιζαν οἱ φημισμένοι ἀλεξιπτωτισταὶ τοῦ Κέσερλιγκ.

Ἦτο τὸ Ρίμινι!

Ἡ Ταξιαρχία ἐξέπλυνε, μὲ αἷμα καὶ ἀστραπάς, τὴν ντροπὴν τῶν τριῶν κινημάτων.

Ὁ κόσμος ἐχαιρέτιζεν πάλιν τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Τσῶρτσιλ ἔτρεχεν εἰς τὴν Μόσχαν νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἄμεσον ἀπομάκρυνσιν — ἐπὶ μακρόν, ἕως τότε καθυστεροῦσαν — τῶν Βουλγάρων ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ ἐδάφη.

Ὀλίγας ἡμέρας πρίν, ὁ ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Προπαγάνδος Καρτάλης, παρεπιδημῶν εἰς Λονδῖνον, ἐξεπλήρωνε τὴν «ἀποστολήν» του, βεβαιῶν ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει διεκδικήσεις!

Μετὰ τὸ Ρίμινι αἱ διεκδικήσεις καὶ οἱ τίτλοι τοῦ γένους εὑρίσκοντο πάλιν ὄρθιοι.

Τί ἦτο δὲ τὸ Ρίμινι;

Ἦτο ἡ φυσικὴ ἔκφρασις, εἰς τρόπαιον, τῆς νέας προσωπικότητος τοῦ στρατεύματος.

Ἦτο τὸ πνεῦμα τῆς σκληρᾶς ἐργατικότητος. Τῆς μεθοδικῆς ἀκριβείας. Τῆς ἀγερώχου προσηλώσεως εἰς τὸ χρέος. Τοῦ ἐνθέου Ἑλληνικοῦ πατριωτισμοῦ, πέραν καὶ ἄνω κομματισμῶν καὶ πολιτικολογιῶν.

Τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖον εἶχαν διαποτισθῆ, ἕως μυχιαιτάτων, καὶ σφραγισθῆ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὁπλῖται τῶν νέων τμημάτων, ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τὴν διάλυσιν.

Αὐτὸ τὸ πνεῦμα μετέφερεν ἐδῶ ὁ ἔνδοξος πυρὴν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὸ εἶδε, τὸ ἐθαύμασε, καὶ τὸ ἠγάπησε, ὑπὸ τὴν μορφὴν στρατιωτῶν, ὅμοιοι τῶν ὁποίων, εἰς παράστημα, ἦθος καὶ στρατιωτικὴν ἀποτελεσματικότητα, δὲν ἐβάδισαν ἄλλοτε, ἀπὸ τῶν Βαλκανικῶν ἐκστρατειῶν, εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν ἄσφαλτον. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα εἶνε σήμερον ἡ ψυχή, τὸ παράδειγμα, ἡ δύναμις, ἡ σφραγὶς τῶν ἀναγεννημένων Ἑλληνικῶν Μεραρχιῶν. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα δίδει ἠθικὴν καὶ σωματικὴν ἰσχὺν εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς νὰ ὑπερνικοῦν ἕνα συντριπτικὸν μόχθον ἐκπαιδεύσεως καὶ ὑπηρεσίας ἀσφαλείας, εἰς δὲ τὰ στελέχη, ἰδιαιτέρως, νὰ καταπνίγουν δικαίας ἀπογοητεύσεις διὰ τελματώδεις στασιμότητας, ἀνεπαρκεῖς ἀνωτέρας διοικήσεις, στερήσεις, παραγκωνισμούς.

Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ὑπερήφανον πνεῦμα στρατιωτικῆς καὶ Ἐθνικῆς ἐξάρσεως, ἀνενδότου φιλεργίας, καταφρονήσεως τῆς Πολιτικῆς, δὲν συγχωρεῖ ἡ Πολιτική.

Ἐναντίον αὐτοῦ λυσσοῦν οἱ κομματάρχαι οἱ συνηθισμένοι, ἄλλοτε, νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ στράτευμα, ὡς ὄργανον διὰ τὰς ὀρέξεις των.

Ἐναντίον αὐτοῦ ἀφρίζουν καὶ προσπαθοῦν νὰ βάλουν οἱ κομματάρχαι, οἱ συκοφάνται, τὰ δημοσιογραφικὰ περιτρίμματα.

Διότι, διὰ πρώτην φοράν, αἰσθάνονται τὸν στρατὸν ἀπρόσιτον, ὡς ὀρθὸν φρούριον. Ἀφωσιωμένον εἰς τὸ ἔργον του. Πειθαρχοῦντα εἰς τὸ Κράτος. Ἀπορρίπτοντα μακρὰν κάθε ἀπόπειραν πολιτικῆς διεισδύσεως.

Ἐντεῦθεν ἡ λύσσα. Ἐντεῦθεν τὸ ἀνακύλημα τοῦ βορβόρου. Ἐντεῦθεν ἡ ἐκτόξευσις ἐκτραχηλισμένων ὕβρεων τὰς ὁποίας ἐπιτρέπει τὸ καλοκάγαθον μειδίαμα τῆς ἐλευθερίας εἰς τοὺς ἀναξίους αὐτῆς, εἰς τοὺς μαστρωπούς, τοὺς βοῶντας περὶ τυραννίας! Ἐντεῦθεν ἡ προσπάθεια, ὅπως ἐπαναληφθοῦν ἐδῶ εἰς βάρος τῶν νέων μεραρχιῶν μας, τὰς ὁποίας ἔχει ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὸ Ἔθνος, εἰς βάρος ὁλοκλήρου τοῦ νέου στρατιωτικοῦ μας σχηματισμοῦ, αἱ μέθοδοι διαβρώσεως καὶ ἀποσυνθέσεως ποὺ τόσον θλιβερῶς ἐθριάμβευσαν ἐπὶ τρία ἔτη παρὰ τὸν Νεῖλον.

Πλανῶνται ἐν τοσούτῳ οἱ θρασεῖς βωμολόχοι, οἱ ἀποχαλινωμένοι συκοφάνται καὶ οἱ πολιτικοὶ κηδεμόνες των, ἂν φαντάζωνται — ἀκριβῶς— ὅτι ἠμποροῦν ἐδῶ νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ ἱστορίαι τῆς Αἰγύπτου.

Μὲ αἷμα, καὶ μὲ φωτιάν, καὶ μὲ δάκρυα, καὶ σπαραγμούς, ἐδίδαξεν ἡ πεῖρα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ποῦ ὁδηγοῦν οἱ λαμπροὶ αὐτοὶ προπομποὶ μὲ τὰς ἐντίμους

μεθόδους των καὶ ποῖα κόκκινα λάβαρα σαλεύουν, ὀλίγον πίσω ἀπὸ τὴν ράχην των.

Τὸ εἶδε εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τὸ εἶδε καὶ ἐδῶ.

Τὸ στράτευμα δὲν εἶνε μόνον ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ Ἔθνους καὶ ἡ ἔνοπλος συνοδεία τῶν δικαίων του. Εἶνε τὸ σιδηροῦν τεῖχος ποὺ κλείνει τὸν δρόμον εἰς τὸν ἀναρχικὸν βρυκόλακα. Εἶνε τὸ ξίφος τοῦ Κράτους.

Τὰ χέρια ποὺ ἀγωνίζονται νὰ λυγίσουν ἢ νὰ θραύσουν αὐτὸ τὸ ξίφος, εἶνε πάρα πολὺ μικρά».

Τέλος, γιὰ νὰ καταλάβη πᾶς ὁ χειριζόμενος Ἐθνικὰς πράξεις, ποιές εἶνε οἱ ὀρθὲς ἐνέργειες διὰ πολεμικὰς ὑπηρεσίας, παραθέτω πρὸς παραδειγματισμὸν μίαν ὡραίαν ἀπόφασιν τῆς Πολιτικῆς Ἡγεσίας:

«Ἀναγκαστικὸς Νόμος ὑπ' ἀριθ. 3307)1944
Περὶ ἀνακλήσεως εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ προαγωγῆς
εἰς ὑποστράτηγον τοῦ ἀντισυνταγματάρχου
Ζέρβα Ναπολέοντος».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ Συντάγματος καὶ τὸ ἄρθρον 5 τῆς ἀπὸ 22 Ὀκτωβρίου 1941 Συντακτικῆς Πράξεως, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

ΑΠΕΦΑΣΙΣΑΜΕΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΣΣΟΜΕΝ

Ἄρθρον μόνον

Παρέχεται ἡ ἐξουσιοδότησις, ἵνα διὰ Β.Δ. ὁ ἀντισυνταγματάρχης Ζέρβας Ναπολέων ἀνακληθῇ εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ προαχθῇ εἰς ὑποστράτηγον διὰ τὰς ἐξαιρετικάς του ὑπηρεσίας κατὰ τὸν Ἐθνικὸν ἀγῶνα τῆς ὑπὸ κατοχὴν Ἑλλάδος. Ὁ διαρρεύσας, ἀπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ οὕτω ἀνακαλουμένου ἀξιωματικοῦ μέχρι τῆς ἀνακλήσεως αὐτοῦ χρόνος, λογίζεται ὡς τοιοῦτος ὑπηρεσίας δι' ἁπάσας τὰς περιπτώσεις πλὴν τῶν ἀποδοχῶν. Ἡ σειρὰ ἀρχαιότητος αὐτοῦ κανονισθήσεται διὰ Β. Διατάγματος.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Ἀν. Νόμου ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, ἡ δὲ δημοσίευσις καὶ ἐκτέλεσις αὐτοῦ, ἀνατίθεται εἰς τὸ Ἡμέτερον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ἐν Καΐρῳ, τῇ 11η Αὐγούστου 1944
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'
Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον
Ὁ Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Τὰ μέλη

Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ, Π. ΡΑΛΛΗΣ, Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ, Δ. ΛΟΝΤΟΣ, Χ. ΣΓΟΥΡΙΤΣΑΣ, Θ.ΤΣΑΤΣΟΣ Κ. ΡΕΝΤΗΣ, ΦΙΛ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, καὶ Α. ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ σφραγὶς τοῦ Κράτους.
Ἐν Καΐρῳ τῇ 16η Αὐγούστου 1944
Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς
Θ. ΤΣΑΤΣΟΣ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ

ΜΙΑ ΔΙΔΑΧΗ ΑΠΟ ΠΕΙΡΑ, ΣΑΝ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

1) Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ—Η ΗΓΕΣΙΑ

Πολλὰ ἐγράφησαν διὰ τὸν τρόπον διοικήσεως, μιὰ φορὰ ποὺ αὐτὸς δὲν μπαίνει σὲ κανόνα, ἀφοῦ, ἄλλως τε, τὸ ὄργανον διοικήσεως δὲν εἶνε πάντοτε τὸ ἴδιο, γιατὶ ποτὲ οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε οἱ ἴδιοι στὶς διάφορες ἐποχὲς καὶ μάχες μὲ τὴν γενικὴν ψυχολογικὴν ἀτμόσφαιραν.

Δυὸ λόγια καὶ ἀπὸ μένα δὲν θὰ κάμουν κακό, σᾶν ἀπάντησι σὲ κείνους ποὺ χωρίς, στὰ δραματικὰ γεγονότα τοῦ συμμοριτοπολέμου, νὰ διοικήσουν Μ. Μονάδας, ἔκριναν μὲ περισσὴ ἀφέλεια συμμαχητάς μας, διοικήσαντας Μ. Μονάδας.

Π ρ ῶ τ ο ν: Γράφω ἐδῶ τὴν γνώμη κάποιου σοφωτέρου, ποὺ χωρὶς νὰ ἀποτελῆ κανόνα, ὅμως δίδει μιὰ ὀρθὴ κατεύθυνσιν, τοῦ Ἀμερικανοῦ JOHN BUCHAN. Γράφει αὐτός :

Ἡ γ ε σ ί α: Ἐ ν πρώτοις, χρειάζεται γενναιοψυχία, ἡ δύναμις τ ο ῦ ν ὰ ὑ π ο μ έ ν η, ὅ τ α ν χ ά ν ε τ α ι ἡ ἐ λ π ί δ α, ἡ δ ύ ν α μ ι ς τ ο ῦ ν ὰ ἀ ν α λ α μ β ά ν η μ ί α ν ἀ π έ λ π ι δ α εὐ θ ύ ν η ν κ α ὶ ν ὰ τ ο λ μ ᾷ τ ὰ π ά ν τ α.

Χ ρ ε ι ά ζ ε τ α ι αὐταπάρνησις, μία ἔφεσις ποὺ νὰ ἀφήνη νὰ χαθοῦν τὰ ἐγκόσμια συμφέροντά σου κ ι' ἀ κ ό μ η ἡ φ ή μ η σ ο υ κ α ὶ ἡ τ ι μ ή σ ο υ, π ρ ο κ ε ι μ έ ν ο υ ν ὰ ἐ κ τ ε λ έ σ η ς τ ὴ ν ἀ π ο σ τ ο λ ή ν σ ο υ.

Ἐκεῖνος ποὺ ἀσχολεῖται μονάχα μὲ τὴν φήμην του, δὲν θὰ μπορέση ποτὲ νὰ κινήση βουνά.

Χρειάζεται ὑπομονή, ὑπερτάτη ὑπομονή, στὶς ἀναποδιὲς καὶ στὶς παρεξηγήσεις, καὶ ὅταν οἱ ἄλλοι σὲ σκοτίζουν καὶ σοῦ προβάλλουν ἐμπόδια.

Χ ρ ε ι ά ζ ε τ α ι ἀντίδρασις στὴν ἧτταν, μιὰ ἀνδρικὴ αἰσιοδοξία ποὺ βλέπει ὅλα τὰ γεγονότα σ' ὅλη τὴ θλιβερὴ γυμνότητά τους καί, ἐν τούτοις, τολμᾶ νὰ ἐλπίζη.

Χ ρ ε ι ά ζ ε τ α ι νἄχης νιώση πὼς ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐπίτευξι ἑνὸς μεγάλου σκοποῦ πρέπει νὰ συνεχίζεται αἰωνίως, σὲ τρόπο ποὺ μιὰ ἀποτυχία νὰ μὴ σὲ κάνη νὰ νομίζης, πὼς ὅλα τελείωσαν ἀλλὰ νὰ βλέπης τὸν ἑαυτό σου μονάχα σᾶν ἕνα συντελεστὴ ἑνὸς σκοποῦ, στὸν ὁποῖον ἔχεις ἐκ τῶν προτέρων ἀφιερωθῆ.

Τ έ λ ο ς, γ ι ὰ ν ὰ δ ι ο ι κ ή σ η ς, π ρ έ π ε ι π ρ ω τ ί σ τ ω ς ν ἄ χ η ς ἠ θ ι κ ὰ χ α ρ ί σ μ α τ α.

Σημ.: Ἀξίζει πράγματι νὰ προσέξη κανεὶς τὴν δευτέρα παράγραφο τῆς παραπάνω ὑπομνήσεως στοὺς διοικοῦντας, γιατὶ κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμο, πολλοὶ ἀνώτεροι καὶ ἀνώτατοι ἀξιωματικοί, ἐνῶ ἐπρόκειτο γιὰ τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνατον τῆς Ἑλλάδος, προέβαλον τὴν τιμήν τους, ὅτι δηλ. ἐκινδύνευε, ἂν ἀνελάμβανον μιὰ διοίκησι ἀμφιβόλου ἐπιτυχίας τῶν ἐνεργειῶν.

Καὶ αὐτὸς δυστυχῶς ὁ Στρατάρχης Παπάγος, ὡς εἶνε γνωστόν, ἠρνήθη νὰ

παραλάβη τὴν 'Αρχιστρατηγίαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1948, ὡς ἔγραψε ὁ τότε ὑπουργὸς Γ. Στράτος, κηδόμενος τῆς τιμῆς του καὶ τοῦ κύρους του καὶ ἐδέχθη τὸ 1949, ὅταν πλέον ἡ νίκη ἦτο ἀσφαλεστάτη.

Δεύτερον: Ἡ δική μου πλευρά. Νὰ γιατί ἐπέτυχα εἰς τὰς διοικήσεις μου.

— Ἐπίστευα ἀπόλυτα στὴ Θεία προστασία καὶ παρουσία, γιατὶ ὁ ἀγὼν μας ἦτο δίκαιος. Τὴν πίστι μου αὐτὴ τὴν μετέδιδα μέχρι τὸν τελευταῖο στρατιώτη, ζητώντας τὴν προσευχὴ στὸν Προστάτη Θεό μας, στὴν Ὑπέρμαχον Στρατηγόν, ἀμέσως μετὰ τὴν μάχην.

— Προσπαθοῦσα νὰ ἐκλέγω ἱκανούς, ἐργατικούς, ἐντίμους τὸν χαρακτῆρα συνεργάτας καί, πρὸ παντός, αἰσιοδόξους. Σὰν παράδειγμα αἰσιοδόξων ἐπιτελῶν, παρουσιάζω εἰς τοὺς συναδέλφους καὶ τὴν Ἱστορίαν, τοὺς ἤδη στρατηγοὺς Πρίντζον, Τζήμαν, Γ. Κετσέαν, συνταγματάρχην Καραδήμαν, Κατσαδήμαν, Γεωργιάδην, Μανιάτην, Μουργέλαν, Σορόκον.

Τοὺς ἐμπιστευόμην, τοὺς πρόσεχα, τοὺς ἀγαποῦσα. Καὶ ὅταν τοὺς ἔδιδα οἱανδήποτε κατεύθυνσιν ἢ ἀπόφασιν, ἤμην ἀπολύτως ἥσυχος.

Τοὺς ἄφηνα πρωτοβουλίαν ἐπιδιώκοντας νὰ παρουσιάσω τὰς ἐπιτυχίας των· ποὺ δὲν φθονοῦσα! Οὔτε ἐφοβούμην τὴν προβολήν των.

Δὲν ἀγωνιοῦσα ποτέ μου, μήπως ἐπισκιασθῶ ἀπὸ κανένα καὶ ἦτο χαρά μου νὰ τονίζω, ὅτι «αὐτὴ ἡ καλὴ ἰδέα, ἦτο τοῦ τάδε συνεργάτου μου».

Ἐπίστευα, ὅτι ἡ διοίκησις Μ. Μονάδος εἶνε ἔργον, κατ' ἐξοχήν, συντονισμένης συλλογικῆς προσπαθείας, τῆς ὁποίας ἤμην ὁ πατρικὸς συντονιστὴς καὶ ἀμερόληπτος διοικητής, ὅσο μποροῦσα καί, πρὸ παντός, ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνος διὰ τὴν διατήρησιν εἰς ὑψηλὸν σημεῖον τοῦ ἠθικοῦ τῆς Μονάδος, ποὺ διοικοῦσα. Σ' αὐτὸ ἔδιδα ὅλο τὸ βάρος τῶν συνολικῶν δυνατοτήτων μου.

Ἐπεδίωκα τὴν βοήθειαν καὶ τὴν ἀμοιβὴν γιὰ τοὺς ὑφισταμένους μου καὶ ὄχι τὸν ἔλεγχον ποὺ πληγώνει καὶ καταρρακώνει τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀπόδοσιν.

Εὑρισκόμουνα, τέλος, πάντοτε κοντὰ σὲ κείνους, ποὺ εἶχα τὴν τιμὴ νὰ διοικῶ, μὲ χαρούμενη καρδιὰ καὶ αἰσιοδοξία, γεμᾶτος ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς συναδελφοσύνης, δηλαδὴ μὲ καλωσύνη καὶ ἀγάπη.

2) Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Μὲ κάποια εἰρωνία καὶ περιφρόνησι ἀκοῦμε ἀκόμη πολλοὺς ἀξιωματικοὺς νὰ λένε γιὰ τὸν τρόπο διοικήσεως: «αὐτὸ εἶνε νοοτροπία Μ. Ἀνατολῆς· τρόπος διοικήσεως Μ. Ἀνατολῆς».

Ἀκόμη καὶ ἄρθρα στρατηγῶν ἐγράφησαν μὲ τὰ ὁποῖα κατακρίνονται αἱ διοικήσεις τοῦ στρατοῦ μας, διότι ἐφαρμόζουν μεθόδους «Μ. Ἀνατολῆς».

Οἱ ἀξιωματικοὶ ποὔχουν τέτοιες ἀντιλήψεις, ἂν ἦσαν στὴ Μ. Ἀνατολή, ἀσφαλῶς ἀπέτυχαν, καί, ἂν δὲν ἦσαν, θὰ ἀπετύγχανον ὁπωσδήποτε μὲ τέτοια νοοτροπία.

Ἄλλο διοίκησις στὸν Ἀλβανικὸ πόλεμο καὶ ἄλλο διοίκησις στὴ Μ. Ἀνατολή, ἰδιαίτατα γιὰ τὰς Ἑλληνικὰς ἐνόπλους δυνάμεις. Στὴν Ἀλβανίαν ἀπητοῦντο τὰ ὀρθόδοξα προσόντα ἀπὸ ἕνα διοικητή. Ὅμως μπορῶ νὰ εἴπω, ὅτι ἐπέτυχαν πιὸ

πολὺ στὴν 'Αλβανίαν, ὅσοι εἶχον — χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀκόμη τέτοια κατηγορία — νοοτροπίαν Μ. 'Ανατολῆς. 'Αλλὰ τέτοια διοίκησις θέλει: α) χαρακτῆρα ἔντιμον καὶ σταθερόν, δηλαδὴ «φωτεινὸν παράδειγμα», β) προσόντα πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν καὶ γ) ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονήν, πραγματικὰ πατρικήν, τοῦ διοικητοῦ.

Δὲν εἶμαι ὁ δικηγόρος τῆς Μ. 'Ανατολῆς, οὔτε κανεὶς μ' ἔταξε νἆμαι, ὅμως γιὰ τοὺς μὲ τόσην ἀφέλειαν κρίνοντας, ὑ π ε ν θ υ μ ί ζ ω:

Στὴ Μ. 'Ανατολὴ μαζεύθηκε ἐθελοντικῶς «κάθε καρυδιᾶς καρύδι» καὶ σὲ κάθε γωνία, ὑπῆρχε καὶ ἕνα χωνὶ κομμουνιστικό. Οἱ νόμοι εἶχον ἀτονήσει, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἰσχύος τῶν κυρώσεων. Ἂς μὴ φαντάζωνται οἱ κρίνοντες, ὅτι ὅσοι εὑρέθησαν ἐκεῖ, εἶχον σκοπὸν «νὰ πολεμήσουν τὸν κατακτητή».

Οἱ περισσότεροι ἔκαμαν πολιτικὴν εἰς ὁποιοδήποτε μέρος καὶ ἂν θὰ εὑρίσκοντο καί, συνεπῶς, ἔσπειραν τὴν διχόνοια. Καὶ γι' αὐτό, ἀπέτυχαν ἀριστεῖς ἀξιωματικοὶ ἢ καὶ ἄλλοι, ποὺ νόμιζαν, ὅτι ἡ διαταγὴ ποὺ τοὺς ὥριζε διοικητάς, ἀρκοῦσε καὶ ὅτι ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου, ἦτο δική τους ἡ ζωή.

Καὶ τέλος, στὴ Μ. 'Ανατολή, ἀνεδείχθη ἀρχηγὸς ἐκεῖνος ποὺ μπόρεσε, νὰ κατακτήσῃ τοὺς νοσταλγοὺς καὶ τοὺς ἀπωλέσαντας πᾶσαν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὰς διοικήσεις, νὰ τοὺς ἑνώσῃ, νὰ τοὺς ἀγαπήσῃ καὶ ν' ἀγαπηθῇ ἀπ' αὐτοὺς τόσο, ὥστε νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ ἐθελουσίως στὴν ἀνάτασι ὅλων τῶν δυνάμεών των.

Κ α ὶ δ ὲ ν ἦ τ ο σ ύ ν η θ ε ς π ρ ᾶ γ μ α ν' ἀ γ α π ᾶ ς, ο ὔ τ ε κ α ὶ ε ὔ κ ο λ ο ν' ἀ γ α π η θ ῇ ς ἐ κ ε ῖ κ ά τ ω.

Γι' αὐτό, ὁ τρόπος διοικήσεως τῶν ἐπιτυχόντων ἐκεῖ κάτω, ἦτο ὁ καλύτερος, ὁ ἐνδεδειγμένος γιὰ ἐκεῖ καὶ γιὰ παντοῦ, ὁ ἰδανικὸς μὲ βάσι «ν' ἀγαπᾶς» γιὰ «ν' ἀγαπηθῇς».

'Αλλὰ οἱ κατήγοροι τῆς Μ. 'Ανατολῆς, ἂς κάμουν ἕνα προσκλητήριο στὸ συμμοριακὸ ἀγῶνα καὶ θὰ ἰδοῦν, ὅτι στὴν τελικὴ ἀναμέτρησι μὲ τοὺς συμμορίτας, ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἀειμνήστου Στρατάρχου Παπάγου ἔπεσε σὲ τρεῖς Μεσοανατολίτας: Βεντήρην, Τσακαλῶτον, Μανιδάκην (Στρατιὰ — Α΄.Σ.Στρατοῦ—Β΄.Σ.Στρατοῦ).

Καὶ ἀκόμη στὴ σκληρὴ αὐτὴ δοκιμασία, οἱ Μεσοανατολῖται τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τῆς Ταξιαρχίας, μικροὶ - μεγάλοι, εὑρέθησαν ἀγκαλιασμένοι μὲ τοὺς ἀριστεῖς τῶν ὁπουδήποτε ἀγωνισθέντων συναδέλφων των, καὶ οὔτε βῆμα πίσω, κανεὶς τους δὲν ἔκαμε.

Μὰ ἀφοῦ ἔκαμα τὸν δικηγόρο τῶν Μεσοανατολιτῶν — κανεὶς δὲν μοῦ τὸ ζήτησε, κανεὶς δὲν μοῦ τὸ ἀπηγόρευσε — ἂς κάμω καὶ τὸν δικηγόρο τῶν παραμεινάντων ἐδῶ.

Ὅσοι ἐκ τούτων, τύχῃ ἀγαθῇ — κανεὶς δὲν ὑποτιμᾶ τοὺς ἄλλους — ἔλαβον μέρος εἰς ὁμάδας ἀντιστάσεως ἢ εἰς τὰς ἐνόπλους ὀργανώσεις πόλεων (Χ, ἰδιαίτατα) ἐπροβάδισαν ἀνέτως, διότι εἶχον τὴν πεῖραν διοικήσεως ἐπάνω σ' ἐκείνους ποὺ ἐθελοντικῶς ἐτέθησαν στὴν διάθεσί τους, ἕτοιμοι πάλιν νὰ τοὺς ἐγκαταλείψουν.

Εἶχαν ἰδῆ τὴν διοίκησι, τὴν πιὸ δύσκολη, τὴν πιὸ ἐναλλασσομένη, τὴν διοίκησι ἀνθρώπων ποὺ μιὰ μέρα ἦσαν 100 καὶ ποὺ τὴν ἄλλη μποροῦσαν νἆνε 10.

Καὶ ἐχρειάζετο τότε μιὰ κολλητικὴ οὐσία, ἡ δική των, ἀόρατος, ποὺ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ μὴ ξεκολλάῃ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ἕνας Γρίβας, δὲν εἶνε τυχαῖος, οὔτε διοίκησε κατὰ τὸν ὀρθόδοξον τοῦ «στά-

σου προσοχὴ» τρόπον ἢ διέταξε, «πήγαινε» ἢ «10 ἡμέρες φυλάκισι», διότι ἔτσι λέγει ὁ Κανονισμός!

Ἕνας τέτοιος ἀξιωματικός, δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ Διγενής.

Ἂν στὴ Μ. Ἀνατολὴ εἴχαμε καμμιὰ 10ριὰ τέτοιας νοοτροπίας διοικήσεως, τότε θἀρχόμαστε στὴν Ἑλλάδα μ' ἕνα Σῶμα Στρατοῦ δι' Ἀλβανίας καὶ Γιουγκοσλαυΐας καὶ ἡ Β. Ἤπειρος θἆταν δική μας.

Ἂν στὸ συμμοριακὸ πόλεμο μποροῦσαν ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ-διοικηταί, νὰ εἶνε ἀπόφοιτοι τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, τῆς Ταξιαρχίας, τῶν Ἐθνικῶν ἀντιστάσεων, τῶν Χ καὶ τῶν ΡΑΝ, ὁ συμμοριακὸς πόλεμος (μὴ μὲ μυκτηρίσετε) θὰ τελείωνε (παρ' ὅλας τὰς πολιτικὰς ἀθλιότητας), στὸ τέλος τοῦ 1947.

Συμπέρασμα: Δὲν ὑπάρχει νοοτροπία ἢ διοίκησι Μ. Ἀνατολῆς, ἀλλὰ ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς ἐπιτυχόντας στὴ Μ. Ἀνατολὴ — στὰς Ἐθνικὰς ἀντιστάσεις, στὰς Ἐθνικὰς ὀργανώσεις — στὸ συμμοριακὸ ἀγῶνα — ἀπὸ τοὺς παραμείναντας στὴν Ἑλλάδα, ἡ ἀπὸ καταβολῆς Μ. Ἀλεξάνδρου διοίκησις, ἡ ὡς παράδειγμα παντοῦ: «Χύνεις τὸ μοναδικὸ ποτῆρι νεροῦ ποὺ μποροῦσες νὰ πιῇς ὡς ἀρχηγός,γιατὶ δὲν ἔχουν οἱ συμπολεμισταί σου νὰ πιοῦν».

Ἀλλὰ γιὰ νὰ μπορῇς νὰ τὸ κάμῃς αὐτό, πρέπει νἄχῃς τὸ θεϊκὸ προσὸν «ν' ἀγαπᾷς» καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν «ν' ἀγαπιέσαι».

Καὶ τότε εἶσαι πάντοτε ὁ ἄριστος διοικητὴς ἢ ἡγέτης, διότι αὐτὸ τὸ χάρισμα σοῦ ἀτσαλώνει τὰ ἐπαγγελματικά σου ἐφόδια, ἀφοῦ ἡ ἀγάπη τῶν ὑφισταμένων σου, σοῦ δίδει τὴν ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεώς σου, τὴν ἀπόδειξι ὅτι «δύνασαι νὰ τολμήσῃς».

3) ΣΑΝ ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Η ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΣ

Ἕνας λαμπρὸς συμμαθητής μου, ὁ συνταγματάρχης τοῦ Ἱππικοῦ Μιχ. Δημητρίου, στὸ βιβλίο του «Ὄρθιοι στὴν καταιγίδα», προτάσσει αὐτὸ ποὺ πάρα κάτω, ἀντιγράφοντάς το ἀπ' ἐκεῖ, παραθέτω σὰν ἐπίλογο, σὰν ἀπάντησι ὅλης τῆς ἀδικηθείσης Ταξιαρχίας (ὁπλιτῶν καὶ ἀξιωματικῶν της).

«Ἡ γαλήνη τῆς συνειδήσεως, ὅταν ἔρχεται σἂν ἔπαθλο ἑνὸς τιμίου ἀγῶνα ζωῆς καὶ μιᾶς μόνιμης διακονίας στὸ Δίκαιο καὶ στὴν Ἀλήθεια, εἶνε ἀπόκτημα πολύτιμο, ποὺ δὲν παραβάλλεται μὲ καμμιὰ φανταχτερή, ἀλλὰ πρόσκαιρη ἀπόλαυση. Εἶνε σἂν νὰ κατοίκησε στὴν ψυχή σου ὁ ἴδιος ὁ Θεός».

Εἶνε ἀνάγκη νὰ προσθέσω ὅτι νιώθαμε τὸ Θεὸ νὰ μᾶς γεμίζῃ, ἀφοῦ πολεμούσαμε γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν Ἁγία γιὰ τῆς Πατρίδος τὴν Ἐλευθερία;

ΜΕΡΟΣ Ι΄

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΣΤΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΝΕΚΡΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΑΣ

1) ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΒΕΝΤΑΛΙΑΣ III ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΕΙΣ ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ

Ἀπὸ τῆς 26ης Μαρτίου καὶ βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 98007)4-3-45 Ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν (ΓΕΣ) συνεκροτήθη μία ἐμπόλεμος μεραρχία πεζικοῦ, ὑπὸ τὸ ὄνομα, «ΙΙ Μεραρχία Ἀθηνῶν».

Ὡς πυρὴν διὰ τὴν συγκρότησίν της ἐχρησιμοποιήθη ἡ ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχία, πλαισιώνουσα τὰς συγκροτουμένας νέας Μονάδας τῆς Μεραρχίας.

Τὸ ΙΙΙ Σ. Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ ἀνέπτυξε δι' ἑκάστης μοίρας του 2 μοίρας πυροβολικοῦ.

Αἱ συγκροτηθεῖσαι Ταξιαρχίαι ἔλαβον τὸ ὄνομα: 3η Ταξιαρχία Ρίμινι, 21η Ταξιαρχία Ἐνεργοῦ Στρατοῦ, 22α Ταξιαρχία Ἐνεργοῦ Στρατοῦ. Διοικητὴς τῆς ΙΙ Μεραρχίας ὡρίσθην ἐγώ. Ἐπιτελάρχης ταύτης, ὁ ἀντισυνταγματάρχης Λάμαρης Γερ., Ὑποδιοικητὴς τῆς Μεραρχίας ὁ συνταγματάρχης Πεζικοῦ Παπαδόπουλος Ν., Ἀρχηγὸς πυροβολικοῦ ὁ συνταγματάρχης Μανιδάκης Σ., ἀμφότεροι δὲ μὲ ἁρμοδιότητα διοικητοῦ Ταξιαρχίας. Ὑπασπιστὴς ὁ λοχαγὸς Λιάνης Κ. Διευθυντὴς Διαβιβάσεων ὁ ταγματάρχης Μανιάτης Π. Προσωπάρχης ὁ ἀντισυνταγματάρσης Κ. Βλάχος. Κατόπιν συνεννοήσεως μετ' ἐμοῦ του Α)Γ.Ε.Στρατοῦ,ἐτοποθετήθησαν ὡς διοικηταὶ Ταξιαρχιῶν ἀξιωματικοὶ ἀμφοτέρων τῶν κομμάτων, ἵνα δοθῆ καὶ ἡ ἀμερόληπτος ἐνέργεια διὰ τὴν πρώτην, μεταπολεμικῶς, συγκροτηθεῖσαν Μεραρχίαν. Οὕτω ἐτοποθετήθησαν:

Διοικητὴς τῆς 3ης Ταξιαρχίας Ρίμινι, ὁ συνταγματάρχης Ἀντωνόπουλος Μ. Ἕδρα Χαϊδάρι. Ἐπιτελάρχης ὁ ἀντισυνταγματάρχης Πεζικοῦ Καραβίας Ι. Διοικητὴς τῆς 21ης Ταξιαρχίας, ὁ συνταγματάρχης Πυροβολικοῦ Λαδᾶς Λ., πρότυπον σεμνοῦ στρατιώτου. Ἕδρα Χαλκίς. Ἐπιτελάρχης ὁ ταγματάρχης Πεζικοῦ Καραδήμας Π.

Διοικητὴς τῆς 22ας Ταξιαρχίας, ὁ συνταγματάρχης Πεζικοῦ Τσιγγούνης. Ἐπιτελάρχης ὁ ἀντισυνταγματάρχης Πυροβολικοῦ Δασκαρόλης Ἀθ. Ἕδρα ἡ Κόρινθος.

2ον Σύνταγμα Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ. Ἕδρα Μ. Πεῦκο. Διοικητὴς ὁ ἀντισυνταγματάρχης Πυροβολικοῦ Λασπιᾶς Ἀθ.

Τεθωρακισμένον Σύνταγμα. Ἕδρα Ἐλευσίς. Διοικητὴς τοῦ Τεθωρακισμένου Συντάγματος ὡρίσθη ὁ ἀντισυνταγματάρχης Γκίκας Σ.

Τῶν λοιπῶν Μονάδων τῆς Μεραρχίας, διοικηταὶ ἐτοποθετήθησαν, ἐκ τῶν

ἀξιωματικῶν τῆς Ταξιαρχίας, οἱ Μανιάτης, Μπάλας, Καραβίτης, Λουτεράκης. Σχεδὸν τὸ σύνολον τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ταξιαρχίας ἐχρησιμοποιήθη. Ἔναρξις λειτουργίας τῆς Μεραρχίας ὡρίσθη ἡ 25η Μαρτίου τῶν δὲ Ταξιαρχιῶν ἀπὸ τῆς ἑπομένης.

Ἅμα τῇ τοποθετήσει μου ὡς διοικητοῦ τῆς μοναδικῆς Μεραρχίας, ἤρξαντο τὰ παράπονα τῶν θεωρουμένων ἀρχαιοτέρων μου. Εἰδικώτερον, οἱ τότε συνταγματάρχαι Δημάρατος καὶ Γεωργούλης ὑπέβαλον καὶ σχετικὴν ἀναφοράν.

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γ.Ε. Στρατοῦ στρατηγὸς Δρομάζος παρ' ὅλας τὰς πιέσεις, δὲν ἐνέδωσε τονίζων: «Δὲν θὰ πάρω τὴν Μεραρχίαν ἀπὸ κεῖνον ποὺ τὴν ἐδημιούργησε εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τῆς Ἰταλίας».

Καὶ τώρα, γράφων τὰς ἀναμνήσεις ταύτας, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τόν, κατ' ἐξαίρεσιν, δίκαιον τοῦτον προστάτην, τῶν προσπαθειῶν μας.

Δὲν λησμονῶ ἀκόμη, ὅτι ὅταν ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολὴ τοῦ πρώτου Στρατιωτικοῦ Ἀκολούθου εἰς Λονδῖνον μὲ ἐκάλεσε καὶ μοῦ ἀνεκοίνωσε, ὅτι ἡ ἀπόφασίς του ἦτο δι' ἐμέ, ὡς ἀμοιβὴ τῶν κόπων μου.

Τοῦ ἀνέφερον, ὅτι τὸ καθῆκον μου δὲν ἐτελείωσε, διότι πρέπει νὰ προπαρασκευασθῇ ἡ Μεραρχία, ἵνα ἀντιμετωπίσῃ τὸν Κομμουνισμόν, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπειλὴ δὲν ἔληξε καὶ τὴν ὁποίαν προέβλεπον ὡς ἐπικειμένην.

Δὲν ἐπέμεινε. Ἀπέστειλε τότε τὸν συμμαθητήν μου συνταγματάρχην Γρηγορόπουλον Θ.

2) ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΥΣΤΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ Α.Μ. ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΓΕΩΡΓΙΟΝ Β΄ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ

Ὅπως διηγήθηκα πάρα πάνω, κατεβλήθη προσπάθεια τῆς ἀμεροληπτου τοποθετήσεως διοικητῶν Ταξιαρχιῶν, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ ἀπόλυτος ἰσορροπία καὶ πρὸ παντὸς τὸ «ἀκομμάτιστον» εἰς τὴν πρώτην δημιουργηθεῖσαν Μεραρχίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ἡ ἀποστολὴ τῆς Μεραρχίας ἦτο ἀρκετὰ λεπτή. Δὲν ἦτο μόνον ἡ ἐκπαίδευσις τῆς Μεραρχίας μὲ τὴν λεπτότητά της, ὡς τῆς πρώτης ἐκπαιδευτικῆς μεταπολεμικῆς τοιαύτης, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς (Στρατηγὸς RAULINS), ἀφοῦ κατηργοῦντο ἄρδην τὰ μέχρι τότε γνωστά, προπολεμικὰ πλέον, συστήματα καὶ εἰσήγοντο τὰ νέα τοιαῦτα τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ Μονάδες τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας, εἶχον ἐπὶ πολύμηνον ἀσκηθῆ καὶ λόγῳ τούτου ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται, ἦσαν πραγματικὰ ἐκπαιδευτικὰ στελέχη τῆς Μεραρχίας. Ἀλλὰ μία λεπτοτάτη ἀποστολὴ ἦτο ἐπίσης ἐξ ἴσου σημαντική: Ἡ τήρησις τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς συνοχῆς εἰς μίαν πολιτικὴν ἀτμόσφαιραν ἠλεκτρισμένην καὶ μὲ διοικητὰς διαφόρου πολιτικῆς νοοτροπίας καὶ φανατισμένους.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φανατισμοῦ τούτου, εἶχον γευθῆ ἤδη εἰς Μ. Ἀνατολήν.

Καὶ ἀκόμη ἡ τήρησις τῆς τάξεως εἰς τὴν ἐκτεταμένην περιοχὴν τῆς Μεραρχίας, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς περιοχῆς Κορίνθου ἔφθανε μέχρι Χαλκίδος καὶ συμπεριελάμβανε τὴν πολυκύμαντον Πρωτεύουσαν καὶ μὲ ἐπικείμενον μάλιστα τὸ Βασιλικὸν δημοψήφισμα, ἦτο ὑπόθεσις ἐξαιρετικὰ δυσχερής.

Πολλοὶ ἰθύνοντες ἐφοβοῦντο, μήπως τὰ ἀποτελέσματα τοῦ δημοψηφίσματος

ἀνετρέποντο ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι, τύποις, ὅπως ἀπεδείχθη, παρέδωσαν τὸν ὁπλισμόν των.

Ἡ εὐθύνη ἐπέπιπτε εἰς τοὺς ὤμους τῆς διοικήσεως τῆς Μεραρχίας διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ διὰ τὸ ἀδιατάρακτον τοῦ δημοψηφίσματος. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι καὶ ὁ ἀείμνηστος Στρατάρχης Παπάγος εἰς μίαν ἐπίσκεψίν μου (μὲ τὸν ἐπιτελάρχην τῆς Μεραρχίας Λάμαρην Γ.) κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐκ τῆς ἐξορίας, μοῦ ἀπεκάλυψε τοιούτους φόβους, τοὺς ὁποίους ὅμως ἐγὼ ἀντέκρουσα, ἔχων πεποίθησιν εἰς τὰ στελέχη τῆς Μεραρχίας — ἀξιωματικοὺς καὶ ὑπαξιωματικοὺς — διότι ἦσαν ἐν τῷ συνόλῳ σχεδόν, ἡ «ΙΙΙ Ταξιαρχία», ἡ ὁποία μὲ περιέβαλλε μὲ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην.

Δυστυχῶς, εἰς τὰς διοικήσεις τῶν Ταξιαρχιῶν, ἰδιαίτατα δὲ εἰς τὴν τοῦ συνταγματάρχου, τότε, Τσιγγούνη Ἀλ. δὲν ἐπεκράτει ἡ ψύχραιμος ἀντίληψις, ἀλλά, ἐν πολλοῖς, ὁ ὑπονομευτικὸς ἐκεῖνος φανατισμός, ὁ ὁποῖος, καίτοι ἐπιφανειακὸς — ἀθέλητος βασιλοκαπηλεία — ἐπέφερε ἐν τούτοις δυσμενῆ ἀποτελέσματα.

Αἱ Μονάδες τῆς Ταξιαρχίας ταύτης ἦσαν καταυλισμέναι ἀπὸ τῆς Κινέτας μέχρι καὶ πέραν τοῦ Ξυλοκάστρου κατὰ μῆκος τῆς κεντρικῆς ἀρτηρίας. Καθ' ὅλην τὴν γραμμήν, αἱ Μονάδες εἶχον ἀναρτήσει τὰς εἰκόνας τοῦ Βασιλέως Γεωργίου ἀπὸ τοῦ ἀντισκήνου τῶν διοικήσεων μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μαγειρείων.

Ὁ τότε ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν Μερεντίτης Ἀλ. εἶχε συγκεντρώσει ὅλα τὰ παράπονα, μαζὶ μὲ τὴν ἰδικήν του ἀγανάκτησιν, διὰ τὴν τοιαύτην κατάστασιν, διότι ὅλοι ἐφοβοῦντο ἐπέμβασιν τῶν Μονάδων εἰς τὸ δημοψήφισμα, διὰ τὸ ὁποῖον τόση διχογνωμία ὑπῆρχε, ὡς γνωστόν. Τὰ θορυβωδέστερα παράπονα τὰ ἐδημιούργουν οἱ κομμουνισταί, διαισθανόμενοι τὸ δυσμενές, διὰ τὸν ἀπώτερον σκοπόν των. ἀποτέλεσμα τοῦ δημοψηφίσματος.

Ὁ λαός, μὲ τοιαύτας ἐπιδείξεις, ἐφανατίζετο κατὰ εὐνοϊκὸν ἢ ἀντίστροφον τρόπον.

Πολλαὶ παρατηρήσεις μοῦ ἐγένοντο τότε καὶ ἀμφιβολίαι ἐπεκράτησαν διὰ τὴν Ταξιαρχίαν ταύτην. Μάλιστα, λόγῳ ἀκαμψίας τῆς διοικήσεως καὶ βραδύτητος εἰς τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως, συγκριτικῶς μὲ τὰς ἄλλας Ταξιαρχίας, ὁ τότε ὑπαρχηγὸς τοῦ Γ.Ε.Σ. στρατηγὸς Βεντήρης μοὶ διεβίβασε ἐπιθυμίαν τοῦ ὑπευθύνου διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν Ἄγγλου στρατηγοῦ ROLINS, ἀντικαταστάσεως τοῦ διοικητοῦ τῆς 22ας Ταξιαρχίας.

Ἀντέστην ἐπιμόνως ἵνα μὴ δοθῇ πολιτικὴ χροιὰ εἰς τὴν ἀντικατάστασιν ταύτην.

Ὁπωσδήποτε, εἶχον βοηθοὺς εἰς τὴν προσπάθειάν μου τὸν ὑποδιοικητὴν Παπαδόπουλον, τὸν διοικητὴν πυροβολικοῦ Μανιδάκην, τὸν ἐπιτελάρχην Λάμαρην, τὸν διοικητὴν Συντάγματος Πυροβολικοῦ Λασπιᾶν, τὸν συνταγματάρχην Τεθωρακισμένων Γκίκαν, τὸν ἀντισυνταγματάρχην Τεθωρακισμένων Βλάχον, τὸν προσωπάρχην τῆς Μεραρχίας καὶ τοὺς ἐπιτελάρχας τῶν ταξιαρχιῶν Καραδήμαν Π., Καραβίαν Ι. καὶ Δασκαρόλην Ἀθ.

Ὑπεράνω δὲ ὅλων, τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου στρατηγὸν Δρομάζον, ὁ ὁποῖος μὲ περιέβαλλε μὲ τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην του.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο ἠλεκτρισμένη εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μεραρχίας.

Εἰς μίαν διαδρομὴν τοῦ τότε Ἀντιβασιλέως ἀειμνήστου Δαμασκηνοῦ, διὰ τὸν

ὁποῖον διεδίδετο, ὅτι ἀντετίθετο εἰς τὸ δημοψήφισμα, ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν μέχρι Κορίνθου, ὅτε τὸν συνώδευον ὡς ὁ ἁρμόδιος διοικητὴς τῆς Μεραρχίας τῆς περιοχῆς αἱ ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως ἦσαν ἔντονοι.

Ὁ Μακαριώτατος στραφεὶς πρὸς ἐμένα καὶ γελῶν, μοῦ εἶπεν: «Ἀπευθύνονται πρὸς χάριν τοῦ Βασιλόφρονος Μεράρχου;»

«Ὄχι, Μακαριώτατε, ἀπαντῶ· ἀπευθύνονται πρὸς τιμὴν τοῦ πιστοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Βασιλέως, τοῦ Ἀντιβασιλέως!!» Γέλασε μὲ καλωσύνη.

Σὲ μιὰ τέτοια ἀτμόσφαιρα ἡ ΙΙ Μεραρχία κατέβαλλε κάθε προσπάθεια καὶ γιὰ ἐκκαθάρισι ἀπὸ τὸν ὁπλισμὸ τῶν συμμοριτῶν καὶ γιὰ τὴν τάξι καὶ πειθαρχία καὶ γιὰ τὴν ἐκπαίδευσίν της.

Οἱ παλαίμαχοι τῆς Ταξιαρχίας, πεπειραμένοι καὶ ἐπὶ τῶν κομμουνιστικῶν δολιοτήτων, δὲν ἔπαυσαν νὰ παρακολουθοῦν καὶ νὰ ἐξουδετερώνουν τὰς ἐνεργείας τῶν κομμουνιστῶν.

Στὴν Ἐλευσῖνα, ὅπου τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μεραρχίας, αἱ δυσχέρειαι ἦσαν περισσότεραι, διότι ἐξ αὐτῆς κατήγετο καὶ ὁ μέραρχος τῆς ΙΙ Μεραρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπανελθὼν μετὰ τὴν συνθήκην τῆς Βάρκιζας, καὶ ὅπου πλεῖστοι ἐργάται, ἦσαν φανατικοὶ κομμουνισταί. Ὅμως τίποτε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κλονίση τὴν ἀποστολήν, τὴν δύναμιν τῆς Μεραρχίας.

Εἰς τὴν παρουσίαν αὐτῆς ὀφείλεται καὶ ἡ τάξις κατὰ τὸ δημοψήφισμα καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς ἀμεροληψίας τῶν ψηφοφόρων.

Ὡς διοικητὴς τῆς Μεραρχίας, ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μοναδικήν, οὕτως εἰπεῖν, πολιτικὴν ἐνέργειαν ἢ συνωμοσίαν—μὴ ἐκδηλωθεῖσαν—καθ' ὅλην τὴν στρατιωτικὴν ζωήν μου.

Διεδόθη μετ' ἐπιτάσεως, ὅτι προπαρασκευάζετο ἡ ἄνοδος τοῦ Σοφιανοπούλου εἰς τὴν προεδρίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἵνα ματαιώση τὸ δημοψήφισμα.

Ὁ Σοφιανόπουλος ἐθεωρεῖτο ἀριστερός. Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν, ἔπειτα ἀπὸ τὰ πρόσφατα ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν, νὰ γίνη ἀνεκτὸς καί, ὁ κατ' ἐλάχιστον, εὐνοῶν τούτους.

Πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου ὁ στρατηγὸς Σπηλιωτόπουλος ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐπεμβάσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἐν περιπτώσει τοιούτου ἐνδεχομένου.

Πράγματι, μετέδωσε τὰς σκέψεις του εἰς τὸν διοικοῦντα τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τοῦ Σκαραμαγκᾶ, ἤδη ναύαρχον Ι. Τούμπαν τὸν ὁποῖον ἐπεσκέφθην εἰς Σκαραμαγκᾶν, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ 3ου τάγματος ταγματάρχην καὶ ἤδη ταξίαρχον Λουτεράκην Ἀνδρ., ὅστις συνωμίλησεν μετ' ἐμοῦ καὶ ἐμείναμε ἀπολύτως πρὸς τοῦτο σύμφωνοι τεθέντες οὕτως εἰπεῖν, ἐν συναγερμῷ.

Ἐνημέρωσα περὶ τούτου τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικούς, τοὺς ἀμέσους συνεργάτας μου καὶ διοικητὰς Μονάδων, εἰς οὓς εἶχον ἐμπιστοσύνην διὰ τὴν ὀρθήν των ἀντίληψιν.

Εὐτυχῶς, δὲν ἐχρειάσθη ἡ ἐπέμβασίς μας, διότι ἡ πρόθεσις Σοφιανοπούλου ἀπεκρούσθη ἐξ ἄλλων πολιτικῶν πλευρῶν.

Διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ γενικῶς τὴν κατάστασιν τῆς Μεραρχίας, ἐνημέρωσα τὸν Βασιλέα Γεώργιον Β΄. τοῦτο δέ, διότι ἐφοβούμην μήπως αἱ ἀμφιβολίαι Πα-

πάγου περὶ σεβασμοῦ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ δημοψηφίσματος, τὸ ὁποῖον ὁπωσδήποτε προεβλέπετο εὐνοϊκόν, μεταδιδόμεναι, προεκάλουν τὴν ἀνησυχίαν τοῦ Βασιλέως. Ἄς σημειωθῇ, ὅτι τοιαύτη ἐπικοινωνία διὰ τὸ τότε ἐπικρατοῦν κλῖμα — ἧτο ἀκόμη ἔντονος ἡ κατηγορία τῶν «Πραιτωριανῶν» — ἧτο ἐπικίνδυνος καὶ ἀτομικῶς καί, γενικώτερον, διὰ τὴν διοικουμένην Μονάδα.

Αἱ ἀναφοραί μου καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Βασιλέως παρατίθενται πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γεγονότων τούτων, διότι ὑπῆρξε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του, τοιαύτη ἀμφισβήτησις εἰς τὸ ἀνακτορικὸν περιβάλλον, λόγῳ τῶν συνεχῶν συκοφαντιῶν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ παραδώσω ὅλας τὰς ἀναφοράς μου καὶ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Βασιλέως πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοιούτων ἀθλιοτήτων. Δυστυχῶς, δὲν λείπουν οἱ κόρακες καὶ ἀργότερον ἔμαθον μέχρι ποίου ὕψους ἔφθανον. Ἀλλὰ ἂς τοὺς ἀφήσωμεν ἀγνώστους καὶ εἰς τὸ κοκκίνισμά τους, ὅταν θὰ διαβάσουν τὴν περικοπὴν αὐτὴν (ἂν τὴν διαβάσουν).

Ὑπὸ οἱασδήποτε προϋποθέσεις, ἡ πεποίθησις τῶν διοικούντων τὴν Μεραρχίαν (διοικητοῦ καὶ διοικητῶν Μονάδων) περὶ τῆς ἀπολύτου πειθαρχίας τῆς μεγάλης ταύτης Μονάδος, ἀπεδείχθη κατὰ πάντα ἀληθής.

Καὶ ἡ Μεραρχία, μόλις συγκροτηθεῖσα ἀπέδειξε τὴν στερεότητά της, ἡ ὁποία ὁσάκις, ἐν συνεχείᾳ, διωκεῖτο καλῶς κατὰ τὸν συμμοριακὸν ἀγῶνα, ἀπέδιδε τὰ τόσον ὠφέλιμα ἀποτελέσματά της.

Παραθέτω κατωτέρω τὴν πρώτην ἐπιστολήν μου πρὸς τὸν ἀείμνηστον Βασιλέα Γεώργιον. Αἱ ἄλλαι παρατίθενται εἰς τὸ εἰδικὸν παράρτημα:

Ἰταλικὸν μέτωπον, τῇ 22ᾳ Ὀκτωβρίου 1944.

«Μεγαλειότατε,

Ἀνέφερον ἤδη εἰς τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα, ὅτε ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Βηρυτοῦ, ἀνέφερον ἐπίσης κατὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Ρίμινι. Συμπληρῶ ἤδη καὶ πάλιν τὴν ἀναφοράν μου:

Ἡ III Ταξιαρχία διεξήγαγε ἀκαταπαύστως τοὺς ἀγῶνας της ὑπὸ τὸ 1ον Καναδικὸν Σῶμα Στρατοῦ καὶ διαδοχικῶς μετὰ τῆς 1ης Καναδικῆς, τῆς 2ας Νεοζηλανδικῆς καὶ συγκροτήματός τινος.

Εἰσῆλθε εἰς τὴν μάχην τὴν 5ην Σεπτεμβρίου. Ἐξῆλθε τὴν 19ην Ὀκτωβρίου.

Εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως εἶχον τὴν λεπτότητα νὰ συγχαροῦν διαδοχικῶς, ὁ μέραρχος, ὁ διοικητὴς Σ.Στρατοῦ καὶ αὐτὸς ὁ διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς. Σᾶς ὑποβάλλω τοῦ τελευταίου τούτου καὶ τὴν τηλεγραφικὴν διαταγήν. Τοῦ ὑπέβαλον τὴν εὐγνωμοσύνην μας. Τῶν λοιπῶν εἶνε παρόμοιαι.

Αἱ θυσίαι ὑπῆρξαν αἱ κάτωθι:

Νεκροί:	7 ἀξιωματικοὶ	119 στρατιῶται
Τραυματίαι:	26 ἀξιωματικοὶ	292 στρατιῶται
Ἀσθενεῖς:	3 ἀξιωματικοὶ	65 στρατιῶται

Ἀποσταλεῖσαι ἐνισχύσεις: 202 στρατιῶται.

Ἐμερίμνησα καὶ κατεσκευάσθη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς κεντρικῆς πρὸς PIGIONE, σεμνὸν ἀλλὰ καὶ ἐπιβλητικὸν νεκροταφεῖον ὅπου μετεφέρθησαν ἅπαντες οἱ νεκροί.

Φέρει ἐπιγραφήν: «Ὦ ξεῖν ἀγγέλλειν Ἕλλησι...».Η θέσις τοῦ νεκροταφείου PARK MARTIN, πρῶτος Σταθμὸς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας. Μόλις ἐξήλθομεν τῆς μάχης ἐτελέσαμεν μνημόσυνον. Εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ παρεστῇ ὁ διοικητὴς τοῦ Σ. Στρατοῦ καὶ ἀντιπρόσωποι Στρατιᾶς καὶ Νεοζηλανδικοῦ.

Ὡμίλησεν ὁ διοικητὴς τοῦ Σ. Στρατοῦ. Ὅ,τι ἐπεβάλλετο νὰ γίνῃ ἔγινε. Ὑποβάλλω τὴν προσφώνησίν του.

Ὅλοι ἐτήρησαν τὴν ὑπόσχεσίν των. Ἐλπίζω καὶ πιστεύω, ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ ἡ ΙΙΙ Ταξιαρχία τὸ καθῆκον της πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν πάντοτε, μὴ γνωρίζουσα τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον τὴν ἀποστολήν της.

Ἤδη κινούμεθα πρὸς Τάραντα. Θὰ μεταφερθῶμεν πιθανῶς κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου εἰς Ἑλλάδα.

Δὲν γνωρίζω ὅμως ἀκόμη εἰς ποῖον μέρος.

Ἀναφέρων τὰ ἀνωτέρω, φρονῶ ὅτι ἐκπληρῶ ἐπιθυμίαν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ἐκφρασθεῖσαν ὅτε ὑπέβαλον τὰ σέβη μου κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, διὰ τὴν ἐνημέρωσιν Ὑμῶν.

Μὲ ἀπόλυτο σεβασμὸ
Θ. Τσακαλῶτος»

3) ΕΘΝΟΦΥΛΑΚΗ

Ὅπως καὶ στὸ κεφάλαιο «Δεκεμβριανὰ» διηγήθηκα, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τούτων κατεβλήθη προσπάθεια ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Νοεμβρίου 1944, διὰ τὴν δημιουργίαν «Μονάδων Ἐθνοφυλακῆς» αἱ ὁποῖαι, ἀρχικῶς, θὰ ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τῶν Μονάδων Χωροφυλακῆς, ἡ ὁποία εἶχε τόσον διαβληθῆ διὰ τὴν ἀντικομμουνιστικήν της διάθεσιν.

Ὁ σκοπὸς ἦτο νὰ δημιουργηθοῦν ἀρχικῶς 3 Ταξιαρχίαι, μὲ 14 τάγματα Ἐθνοφυλακῆς.

Ὅπως ὅμως ἀνέφερον, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον συνεκροτήθησαν ἀπὸ ἀπόψεως στελεχῶν καὶ ὁ ἐλλοχεύων Κομμουνισμός, ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὐτοδιάλυσιν τῶν ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν ταγμάτων καὶ τὴν ἁρπαγὴν τοῦ ὁπλισμοῦ των ὑπὸ τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ.

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συμφωνίας τῆς Βάρκιζας, ἤρχισε ἡ ἐκ νέου συγκρότησις τῶν τμημάτων Ἐθνοφυλακῆς, διὰ προσκλήσεως καὶ κατατάξεως, κατόπιν ἐπιλογῆς, μόνον ἐθνικοφρόνων ἐφέδρων καὶ ἐθελοντῶν, οἵτινες εἶχον προστρέξει καὶ κατὰ τὰ «Δεκεμβριανά».

Μέχρι τοῦ Μαρτίου τοῦ 1945 συνεκροτήθησαν:

Τρεῖς Ἀνώτεραι Στρατιωτικαὶ Διοικήσεις, τρεῖς διοικήσεις Μεραρχιῶν, 13 Ταξιαρχίαι Ἐθνοφυλακῆς καὶ 65 τάγματα ταύτης. Ὁμοίως, συνεκροτήθησαν:

Αἱ Στρατιωτικαὶ Διοικήσεις Ἀττικῆς — Λαμίας — Πατρῶν — Τριπόλεως — Βόλου — Βερροίας — Σερρῶν — Ἰωαννίνων — Πρεβέζης — Δράμας—Ξάνθης — Ἀλεξανδρουπόλεως — Αἰγαίου καὶ Κρήτης.

Ἀποστολὴ ἦτο ἡ ἐμπέδωσις τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας εἰς τὴν περιοχήν των καὶ ἡ ἐκπαίδευσις, ἔπειτα ἀπὸ μίαν 4ετῆ νέκρωσιν.

Ἡ Ἐθνοφυλακὴ — βοηθούντων καὶ τῶν Βρεταννικῶν στρατευμάτων — ἀνέλαβε μετὰ τὴν συμφωνίαν τῆς Βάρκιζας, τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Χώρας ἀπὸ τῶν Ἐλασιτῶν καὶ τὴν παραλαβὴν τοῦ ὁπλισμοῦ των, ὅσον βεβαίως, (ἰδίως πεπαλαιωμένον), οἱ Ἐλασῖται παρέδωσαν.

Ἔδωσε τὸ αἴσθημα τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας κατώρθωσε δὲ νὰ ἀνεύρῃ καὶ πολλὰς ἀποθήκας.

Ὁ μεταπολεμικὸς στρατός, ἀπετελέσθη ἐκ τῆς ΙΙ ἐμπολέμου Μεραρχίας καὶ ἐκ τῶν Μονάδων Ἐθνοφυλακῆς, αἵτινες, ἀργότερον, μετωνομάσθησαν, ὡς καὶ πρότερον, εἰς τὰ γνωστὰ Σώματα Στρατοῦ (Α.Β.Γ.) καὶ Μεραρχίας, ἀποδυθεὶς εἰς τὸν σκληρότερον ἀγῶνα τὸν ὁποῖον προεκάλεσαν οἱ συμμορῖται ἀπὸ τοῦ 1946—1949, ὁπότε καὶ συνετρίβησαν.

Ἐπακολουθοῦν αἱ ὑπόλοιποι ἐπιστολαὶ πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν γραφομένων:

«ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΡΟΥΜΠΙΚΟΝΕ 14 Ὀκτωβρίου 1944

Μεγαλειότατε,

Ηὐδοκήσατε νὰ παρακολουθήσετε μετὰ τόσου ἐνδιαφέροντος τὴν προσπάθειαν τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς δοθείσης ἐντολῆς.

Ηὐδοκήσατε νὰ ἀποστείλητε συγχαρητήρια καὶ εὐχάς.

Ηὐδοκήσατε ἀκόμη νὰ μὲ τιμήσητε διὰ τοῦ Ταξιάρχου τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος.

Εὐαρεστηθῆτε νὰ πιστεύσητε, ὅτι μετὰ συγκινήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης ἐδέχθην τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος.

Σᾶς ἀναφέρω, ὅτι πράγματι ἡ προσπάθεια τῆς Ταξιαρχίας ὑπῆρξε σκληρά, πολὺ σκληρά, ὑπὲρ τὰς δυνάμεις της καὶ τὸν ὁπλισμόν της καί, ὡς ἐκ τούτου, σκληροτέρα.

Τὴν ἐπροστάτευσαν αἱ εὐχαὶ τῶν καλῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ἐντολὴ Ὑμῶν, ἡ ἐντολὴ τῆς Ἑλλάδος ἐξετελέσθη μὲ φανατισμὸν καὶ μὲ πίστιν ἀδάμαστον.

Ὁ δρόμος στρωμένος μὲ πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν λύσσαν τῶν Οὔννων, μὲ νάρκας, πολυβολεῖα, πυροβολεῖα καὶ τόσας ἄλλας τῶν Οὔννων ἐπιθέσεις, ἀγωνιζομένων μὲ τμήματα ἅτινα ἀποτελοῦν τὴν «τιμὴν καὶ τὴν δόξαν των», ἐστρώθη μὲ αἷμα, μὲ αἷμα πολύ.

Ἡ μικρὰ παρατακτὴ δύναμις τῶν 900 ἀνδρῶν ἀπεδεκατίσθη. Μέχρι τοῦδε:

Νεκροὶ	Ἀξιωματικοὶ 7	Ὁπλῖται 119
Τραυματίαι:	Ἀξιωματικοὶ 25	Ὁπλῖται 280
Ἀσθενεῖς	Ἀξιωματικοὶ 2	Ὁπλῖται 48,

εἶνε αἱ θυσίαι της. Ἀλλὰ ἡ μικρὰ Ταξιαρχία ἐξήγνισε τὸ αἶσχος καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ πιστά, τυφλὰ νὰ ἐκτελῇ τὴν ἐντολὴν τῆς Ἑλλάδος.

Μεγαλειότατε,

Κάποτε, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀλβανίας, ὅταν τὸ Σύνταγμα τῶν Εὐζώνων, ποὺ ὁ Θεὸς καὶ ἡ τύχη, τὸ ὤθησαν βαθύτερα ὅλων, Σᾶς ὑπέβαλα κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Συντάγματος μίαν πίπαν, τὸ σῆμα τῶν Εὐζώνων.

Σήμερον, ἑορτὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡμέραν καθ' ἣν ἡ πόλις τοῦ φωτὸς εἶδε τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας, Σᾶς ὑποβάλλω τὸ σῆμα τῆς Ταξιαρχίας, τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶ.

Μόλις χθὲς ἐνεκρίθη ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον.

Εἰς τὸ μέγεθος ὃ Σᾶς ὑποβάλλω, ἔγινεν μόνον εἷς μικρὸς ἀριθμός, ὡς ἀναμνηστικὸν δοθὲν εἰς τοὺς διοικητάς, ὑφ' οὓς ὑπήχθημεν, Καναδοὺς καὶ Νεοζηλανδούς.

Ὁ Ἀνώτατος Ἀρχηγὸς εἴσθε Ὑμεῖς καὶ τὸ ὑποβάλλω εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἀγώνων τῆς Ταξιαρχίας.

Εὐδοκήσατε νὰ τὸ δεχθῆτε.

Ἀλλὰ θὰ ὑπέβαλλα εὐλαβῆ τὴν παράκλησιν, ἐφ' ὅσον περιβάλητε τὴν κατωτέρω αἴτησιν τῆς Ταξιαρχίας διὰ τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλῆς ἐγκρίσεως, νὰ διατάξητε ἕναν ἀξιωματικόν Σας, νὰ ὑποβάλη εἰς τὸν Μέγαν Τσῶρτσιλ ἕνα ἀντίτυπον τοῦ σήματος τούτου, εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης.

Μὲ βαθύτατο σεβασμὸ

Ο

Ταξίαρχος»

«Κύριε συνταγματάρχα, Ἐν Λονδίνῳ τῇ 27ῃ Ὀκτωβρίου 1944

Ἀνακοινῶ ὑμῖν τὴν λῆψιν τῆς ἀπὸ 14ης τρέχ. ἀναφορᾶς ὑμῶν, τῆς ὁποίας ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεύς, μετὰ μεγίστης ἱκανοποιήσεως ἔλαβε γνῶσιν.

Ἐπίσης ἐλήφθη καὶ τὸ συνημμένον ἀναμνηστικὸν μετάλλιον τὸ ὁποῖον ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης εὐηρεστήθη νὰ ἀποδεχθῇ, μὲ ἐπεφόρτισε δὲ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰς θερμὰς Αὐτῆς εὐχαριστίας.

Τὸ πρὸς τὸν Ἄγγλον Πρωθυπουργὸν ἀναμνηστικὸν μετάλλιον μετὰ τῆς ὑμετέρας ἐπιστολῆς, διεβιβάσθη εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, σᾶς ἐσωκλείω δὲ ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Ἰδιαιτέρου Γραμματέως τοῦ Ἄγγλου Πρωθυπουργοῦ, ἐξ ἧς ἐμφαίνεται ὅτι ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἀπήντησεν ὑμῖν ἀπ' εὐθείας.

Πρὸς ὑμετέραν πληροφορίαν σᾶς ἀνακοινῶ, ὅτι ὁ κ. Τσῶρτσιλ εἰς τὸν χθεσινόν του λόγον, ἐν τῇ Βουλῇ, ἔκαμεν εὔφημον μνείαν τῆς ἡρωϊκῆς δράσεως τῆς ὑφ' ὑμᾶς Ταξιαρχίας.

Μετὰ φιλικῶν χαιρετισμῶν καὶ διακεκριμένης ὑπολήψεως

Πρὸς τὸν συνταγματάρχην κ. Θρ. Τσακαλῶτον Ρωσσέτης»

C O P Y

«PRIME MINISTER

10, Downing Street
Whitehall
27 October 1944

Dear Sir,

You wrote to Mr. Martin on the 24th. October enclosing a letter from Colonel Thrasyvoulos Tsakalotos, Commanding Officer of the Third Greek Mountain Brigade, together with a silver badge, which he wished to present to the Prime Minister.

Mr. Churchill has been delighted to accept this badge and has sent a telegram to Colonel Thrasyvoulos Tsakalotos, thanking him for the gift.

Yours truly
(Signed) J. R. Colville

Monsieur R. B. Rosetti»

Λονδῖνον, 3 Ἰανουαρίου 1945

«Κύριε συνταγματάρχα,

Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀπὸ 15ης Δεκεμβρίου ἀναφοράν σας. Εἶμαι ὑπερήφανος δι' ὅσα γράφετε διὰ τὴν ἡρωϊκὴν δρᾶσιν τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ σᾶς παρακαλῶ, νὰ γνωρίσητε αὐτὸ εἰς ὅλους.

Διὰ λόγους ἀσχέτους πρὸς τὴν θέλησίν μου, μὴ εὐτυχήσας νὰ εὑρίσκωμαι πλησίον τοῦ λαοῦ Μου κατὰ τὴν σκληρὰν αὐτὴν δοκιμασίαν, αἰσθάνομαι ὡς πραγματικὴν παρηγορίαν, τὸ ὅτι ὁ Ἐθνικός μας στρατὸς ἀνεδείχθη ἄξιος τῆς ἐνδόξου ἱστορίας του.

Μὲ Ἕλληνας ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας πιστῶς ἀφωσιωμένους εἰς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ καθήκοντος, ἡ Ἑλλὰς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποθάνῃ.

Γεώργιος Β΄.

Συνταγματάρχην Θρ. Τσακαλῶτον,
διοικητὴν τῆς ΙΙΙ Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας.
Ἀθήνας»

«ΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Ἐλευσὶς 7 Μαΐου 1945

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα
τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Γεώργιον Β΄.
Λονδῖνον

Μεγαλειότατε,

Ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ἀλλὰ καὶ τῷ πέρατι τοῦ πολέμου ἐν Εὐρώπῃ, παρακαλῶ ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ δεχθῆτε εὐλαβεῖς εὐχὰς ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος καὶ τῆς προσωπικῆς Σας εὐτυχίας, ἀλλὰ καὶ εὐχάς, ὅπως τὸ «ΟΧΙ», ὅπερ ἐξηγγείλατε τότε, τὸ ἔνδοξον καὶ νικηφόρον, ἀποδώσῃ καὶ τοὺς ἀναμενομένους ὑφ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων καρπούς.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω εἰς τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα, ὅτι ἡ ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία δίδει τὴν τελευταίαν της προσπάθειαν εἰς τὴν γένεσιν τῆς ΙΙ Μεραρχίας Ἀθηνῶν.

Αὐτὴ συγκροτεῖται μὲ πυρῆνα ἐκπαιδευτικὸν τὴν ΙΙΙ Ταξιαρχίαν.

Ἤδη συντελεῖται ἡ συγκρότησίς της εἰς ὁπλίτας, ἐντὸς ὀλίγου δέ, μᾶς παραδίδονται τὰ ὅπλα.

Ἡ σύνθεσίς της προβλέπει:

3 Ταξιαρχίας Πεζικοῦ
1 Σύνταγμα Πυροβολικοῦ
1 Σύνταγμα Τεθωρακισμένων
Διαβιβάσεις
Μηχανικὸν
Συνεργεῖα
Χειρουργεῖα
Ἐφορείαν καὶ λοιποὺς βοηθητικοὺς σχηματισμούς.

Ἀπὸ 21ης Μαρτίου, ἤρξατο τυπικῶς ἡ ἔναρξις τῆς δράσεώς της, καὶ ἤδη, ἀπὸ 2ας Μαΐου, ἡ ἐκπαίδευσίς της.

Ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν δυσκολίαι τεράστιαι. Ἐλπίζω νὰ ὑπερνικηθοῦν.

Δυστυχῶς, ὁ ρυθμὸς δὲν ὑπῆρξε ταχύς, ὡς εἰς τὸ Διάγγελμα Ὑμῶν συνεβουλεύατε, ἀλλὰ μᾶς συνέχει ἡ πίστις, ὅτι ἡ Μεραρχία αὕτη καί, ἐν συνεχείᾳ, ἡ XI Θεσσαλονίκης καὶ IX Κοζάνης, γρήγορα θὰ συγκροτηθοῦν.

Ὑπεσχέθην εἰς ἅπαντας, ὅτι ἡ ἰδία πίστις καὶ θάρρος θὰ μᾶς κατευθύνουν διὰ τὴν συγκρότησιν καὶ τῆς Μεραρχίας ταύτης, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ ἡ Μονὰς αὕτη πραγματικὸν Ἐθνικὸν στρατόν, ὑπηρέτην τοῦ Ἔθνους, ὡς ἐδήλωσε καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος Σκόμπυ, καὶ ὄχι τύραννος.

Ἀπὸ τὴν γραμμήν, ἣν ἠκολουθήσαμεν ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τῆς III Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, ἥτις προσφέρει ἤδη τὴν τελικήν της ἀπόδοσιν, γραμμὴν καθαρῶς στρατιωτικὴν καὶ Ἐθνικήν, δὲν πρόκειται νὰ παρεκκλίνωμεν εἰς πεῖσμα συκοφαντιῶν καὶ ἀδικιῶν ἐπιμόνων.

Νομίζω, ὅτι οὕτω προσφέρομεν πραγματικὰς ὑπηρεσίας.

Ἴσως θὰ ἦτο εὐχερεστέρα ἡ συγκρότησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἐὰν καὶ ἡ Ἀγγλικὴ Ἀποστολὴ ἀνελάμβανε δικαιώματα καὶ καθήκοντα, ἅτινα εἶχεν ἄλλοτε ἡ Γαλλικὴ Ἀποστολή.

Ἡ ἐκλογὴ προσώπων ἐμπνεομένων ἀπὸ πάθος πρὸς τὸ καθῆκον, θὰ ἔδιδε πραγματικὴν εὐεργετικὴν πνοήν, ἀλλὰ εἶνε τόση ἡ συσσώρευσις τῶν προσωπικῶν ἀπαιτήσεων, ὥστε πράγματι αἱ δυσχέρειαι εἶνε τεράστιαι.

Ἴσως ὁ χρόνος, ἀμβλύνων τὰ πάθη, νὰ ἐπιφέρῃ τὴν χαλάρωσιν καὶ τῶν ἀπαιτήσεων, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεις.

Τὸ ἐπ' ἐμοί, ὡς διοικητὴς τῆς Μεραρχίας ταύτης, θὰ καταβάλω καὶ πάλιν ὅλην μου τὴν προσπάθειαν, ἵνα ὅλοι, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου, ἐνστερνισθῶσι τὸ σύνθημα: «Καθῆκον — Πατρίς», ἀδιαφοροῦντες διὰ πᾶν ὅ,τι εἶνε ἔξω τοῦ στρατιωτικοῦ καθήκοντος.

Οὐδὲ στιγμὴ ἀναπαύσεως, οὔτε ὑπῆρξεν ἕως τώρα δι' ἡμᾶς ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τῆς III Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, οὔτε θὰ ὑπάρξῃ τοιαύτη. Μᾶς θερμαίνει μιὰ ἠθικὴ ἱκανοποίησις καὶ ἡ σκέψις, ὅτι συνεχίζομεν ἀκόμη τὸ «ΟΧΙ», ὥστε νὰ ἀποδώσῃ τοὺς καρπούς του.

Μὲ βαθύτατο σεβασμὸ
Θρ. Τσακαλῶτος»

Λονδῖνον, 1 Ἰουνίου 1945

«Φίλε συνταγματάρχα,

Πολὺ ἐχάρην, λαμβάνων τὴν ἀπὸ 7ης Μαΐου ἐκτενῆ ἐπιστολήν σας, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὰς διττάς σας εὐχάς.

Μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος ἀνέγνωσα τὴν λεπτομερῆ ὑμῶν ἔκθεσιν περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς νεοσυστάτου II Μεραρχίας, καὶ εἶμαι εὐτυχής, ὅτι εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν τετιμημένην III Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν, ἀνετέθη τὸ σοβαρὸν τοῦτο ἔργον.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὑπὸ ἀρχηγὸν ὡς ὑμεῖς, ἀφωσιωμένον εἰς τὸ στρατιωτικὸν καθῆκον καὶ ἐμπνεόμενον ὑπὸ ἀκραιφνοῦς καὶ ἀδόλου πατριωτισμοῦ, ἡ II Μεραρχία θὰ καταστῇ ἀνταξία τῆς III Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, ἥτις διὰ τῶν ἡρωϊκῶν της κατορθωμάτων ἐδόξασε τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος.

Πολὺ θὰ εὐχαριστηθῶ, ἐὰν μὲ τηρῆτε ἐνήμερον τῆς περαιτέρω γενησομένης ἐργασίας, ἣν ἐπιθυμῶ νὰ παρακολουθήσω.

Ἐλπίζω, ὅτι ἤδη τά, κατ' ἀρχάς, παρουσιασθέντα προσκόμματα, θὰ ἤρθησαν καὶ ὅτι ὁ ρυθμὸς θὰ ἐπιταχυνθῇ εἰς τρόπον ὥστε, ἡ Ἑλλὰς συντόμως νὰ ἔχῃ πάλιν τὸν στρατόν της, συγκεκροτημένον.

Γεώργιος Β΄.»

«III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ καὶ
ΙΙ ΕΜΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
Δ Ι Ο Ι Κ Η Τ Η Σ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ

25ης Μαρτίου 1945

Ι) Ἔπειτα ἀπὸ τέσσαρα χρόνια δουλείας, ἔπειτα ἀπὸ τέσσαρα χρόνια καταστροφῶν καὶ φρίκης,ἔπειτα ἀπὸ τέσσαρα χρόνια βασάνων ψυχικῶν καὶ σωματικῶν, ἰδοὺ καὶ πάλιν ἡ 25η Μαρτίου εὐαγγελίζεται τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἔθνους μας.

Ἡ σημερινὴ ἡμέρα, ἡ σημερινὴ 25η Μαρτίου, εἶνε ξεχωριστή, εἶνε σᾶ νᾶνε ἡ πραγματικὴ 25η Μαρτίου 1821, γιατί, ἂν τότε ἡ ἀνάστασις τοῦ γένους ἤρχιζε μετὰ τόσα πάμπολλα χρόνια, ἂν τώρα τὰ χρόνια τῆς δουλείας ὑπῆρξαν λιγώτερα, ἡ φρίκη καὶ αἱ βάσανοι, δὲν ὑπῆρξαν κατώτεραι.

Κάθε λεπτὸν ὑπῆρξεν καὶ ὥρα ψυχικῶν μαρτυρίων, κάθε ὥρα ὑπῆρξε ἡμέρα, κάθε ἡμέρα ἦτο μὴν καὶ κάθε μὴν ὑπῆρξε καὶ ἕνας ἀτέλειωτος χρόνος ψυχικῶν βασάνων ἀλλὰ καὶ ἀντιδράσεως κατὰ τριῶν ἰσαξίων καὶ ἰδεώδους σκληρότητος, βασανιστῶν:

«Γερμανοὶ — Βούλγαροι — Ἰταλοί».
εἶνε τὰ ὀνόματά τους.

Οὐδέποτε Ἑλληνικὴ ψυχή, οὐδέποτε Ἑλληνικὴ Ἱστορία δύναται νὰ διδαχθῇ, δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἂν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, δὲν παραδίδωνται εἰς τὸ μῖσος μας, εἰς τὴν περιφρόνησιν καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἀκατάλυτον προσοχήν μας ὡς θανασίμων ἐχθρῶν, αἱ τρεῖς αὗται κατηραμέναι φυλαὶ «Γερμανοὶ — Βούλγαροι — Ἰταλοί».

ΙΙ) Ἀπελυτρώθημεν ἀπὸ τὴν ἀπαισίαν ταύτην τριάδα.

Χαρῆτε, ἂς χαρῶμεν ὅλοι μας ἀπὸ τὴν πρώτην, μετὰ τὴν δουλείαν, 25ην Μαρτίου.

Σήμερον ἡ Ἑλλὰς χαίρεται καὶ ἀναγεννιέται βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς, ὑψωμένη ἀπὸ συντρίμμια, ψυχικά, σωματικά, ἀντικειμενικά.

ΙΙΙ) Ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. δικαιοῦται σήμερον νὰ ἀγαλλιᾶ καὶ νὰ ὑπερηφανεύεται διότι ὑπῆρξεν «πιστή, πιστὴ πάντα, πιστὴ θυγατέρα τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, ὅταν αὐτὴ ἦτο ὑπερδυστυχισμένη. Δύναται νὰ εἶνε ὑπερήφανος, διότι ἐπὶ τῶν σημαιῶν της ζυγίζονται αἱ σημαῖαι τῆς πρώτης ἀναγεννωμένης ἐμπολέμου Μεραρχίας, μὲ κληρονομίαν τὸ ὑπερδοξασμένον ὄνομα, «ΙΙ Μεραρχία Ἀθηνῶν».

Οὕτω, ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. διασπωμένη, παραχωρεῖ ἀπὸ σήμερον τὸ ἔνδοξον Σῶμα της καὶ τὸ ὄνομά της εἰς ἄλλο ἔνδοξον ὄνομα.

ΙV) Τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας ὁ δρόμος, ὑπῆρξε τραχύς, ἀλλὰ ὑπεράγαν ἔνδοξος.

Ἀπὸ τῶν συντριμμάτων καὶ τῆς ἠθικῆς καταισχύνης τοῦ Μποὺργκ—Ἐλ—Ἄραμπ εἰς τὴν προπαρασκευὴν καὶ ἀνασύνταξιν τῆς Συρίας καὶ τοῦ Λιβάνου.

'Από τοῦ Λιβάνου διὰ τοῦ Αἰγαίου εἰς τὸν Τάραντα καὶ ἀπὸ τοῦ Τάραντος μὲ ὑψωμένας τὰς σημαίας, διὰ τοῦ κατηραμένου ἐδάφους, εἰς Ρίμινι καὶ Ρουβίκωνα καὶ ἀπὸ τοῦ Ρουβίκωνος μὲ δοξασμένας καὶ τετιμημένας τὰς σημαίας ὑπερηφάνως εἰς τὴν ἱστορικὴν Πρωτεύουσαν τῆς πατρίδος μας καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν 'Ιστορίαν, εἰς τὸ διηνεκές.

V)'Αλλὰ καὶ τῆς ΙΙ Μεραρχίας, ὑφ' ἧς τὴν σκέπην καὶ τὸ τιμητικὸν ὄνομα διατελοῦμεν πλέον, ὁ δρόμος δὲν ὑπῆρξε ὀλιγώτερον ἔνδοξος, ἀλλ' ἀντιθέτως, μεγαλύτερος, ὑπεροχώτερος καὶ σκληρότερος.

'Από τῶν Βαλκανικῶν πολέμων εἰς τὸν πρῶτον παγκόσμιον τοιοῦτον. Ἤτοι, ἀπ' 'Αθηνῶν εἰς τὰ ὑψίπεδα τῆς Μακεδονίας καὶ πάλιν εἰς 'Αθήνας εἰς μίαν θριαμβευτικὴν ἐπάνοδον.

Νέα ἐξόρμησις ταύτης, πλέον μακρά, εἰς ἕνα γῦρον, πλέον, οὐχὶ 'Ελληνικὸν ἀλλὰ Εὐρωπαϊκόν, διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς Οὐκρανίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μ. 'Ασίαν καὶ νέα ἱστορικὴ ἐπάνοδος.

Τρίτη ἐξόρμησις, καὶ πάλιν νικηφόρος, εἰς 'Αλβανίαν.

'Η ἐπιστροφή της ἀπὸ τότε γίνεται σήμερον καὶ ὁ πρῶτος της πυρὴν εἴμεθα ἡμεῖς, εἶνε ἡ ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχία.

Καὶ αἱ σημαῖαι τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. εἶνε πλέον ἀπὸ σήμερον καὶ αἱ πρῶται σημαῖαι τῆς ΙΙ Μεραρχίας.

VI) Σημαῖαι καὶ ὄνομα εἶνε βαρεῖα κληρονομία διὰ τοὺς ἔχοντας τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκουν εἰς τὴν ἀνασυγκροτουμένην ΙΙ Μεραρχίαν.

Καὶ ὅπως τὸ διέπον πνεῦμα εἰς τὴν ΙΙΙ Ε.Ο.Ταξιαρχίαν ἦτο τὸ ἔμβλημα «Πατρὶς — Καθῆκον», τὸ αὐτὸ θὰ εἶνε καὶ διὰ τὴν ΙΙ Μεραρχίαν. 'Η αὐτὴ ἀκατάλυτος δυάς.

Καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο δύναται νὰ συνοψισθῇ εἰς τὰ λόγια, ἅτινα πρὸ ὀλίγου ἀπηύθυνεν εἷς Μεγάλος Βρεταννός:

«Πρέπει νὰ ἀνασυγκροτηθῇ Στρατὸς καὶ νὰ γίνῃ ἔργον τεράστιον ἀναδιοργανώσεώς του. 'Ο Στρατὸς πρέπει νὰ ἀνασυγκροτηθῇ ἐπὶ βάσεων ἀκομματίστων, ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης σκέψεως, πλὴν τῆς δημιουργίας δυνάμεως ποὺ νὰ εἶνε ὁ ὑπηρέτης καὶ ὄχι ὁ τύραννος τοῦ Ἔθνους».

'Η ΙΙΙ Ε.Ο. Ταξιαρχία ἔζησε μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ καὶ ἐθριάμβευσε μὲ τὴν πίστιν αὐτήν. Μὲ τὴν ἀπόλυτον καὶ τώρα πίστιν, ἐλπίδα καὶ εὐχήν, ὅτι τὸ αὐτὸ πνεῦμα θὰ ἐπικρατήσῃ καὶ εἰς τὴν ΙΙ Μεραρχίαν ἑνώνω τὰς εὐχάς μου, μὲ τὰς εὐχὰς ὅλων σας ὑπὲρ τοῦ ἀναγεννωμένου εἰς τὸ ἀνιστάμενον Ἔθνος, Στρατοῦ καὶ εὔχομαι:

'Η ΙΙΙ 'Ελληνικὴ 'Ορεινὴ Ταξιαρχία ἔζησε, ἀπέρχεται ἤδη εἰς τὴν 'Ιστορίαν, κλείουσα τὴν σελίδα της ἀπὸ σήμερον.

Ζήτω ἤδη ἡ ΙΙ Μεραρχία 'Αθηνῶν.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

«ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ — Ἡμερησία Διαταγὴ 15-6-1946
Ἀριθ. Πρωτ. 5594

Ι.—Μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, «Περιβάλλεσαι μὲ ἐξαιρετικὴν εὐθύνην», ἀνέλαβον τὴν 9ην Ἰουνίου 1944 τὴν Διοίκησιν τῆς ΙΙΙ Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας.

Τότε ὑπήρξαμεν οἱ ὀλίγοι, οἵτινες ἐπιστεύσαμεν εἰς τὸ αἴσιον τῆς ἀποστολῆς της, ὅτι τὰ συντρίμμια θὰ ζωντανέψουν, θὰ θεριέψουν, θὰ ἐξαγνισθοῦν.

Οἱ παλαιοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας ταύτης, θὰ ἐνθυμοῦνται τὰ πρῶτα μου λόγια: «Ἐντὸς ἐλαχίστου χρόνου, χάρις εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ὅλων μας, τὰς ἐντολὰς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Προϊσταμένων Ἀρχῶν, χάρις εἰς τὴν εὐμενεστάτην βοήθειαν τοῦ Ἄγγλου Ἀρχιστρατήγου ΠΑΤΖΕΤ, μία νέα Ταξιαρχία ἀνεγεννήθη: ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκωμεν καὶ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς πρέπει νὰ νιώθουμε βαθειὰ μέσα μας ὡς Ταξιαρχίαν τοῦ ἐξαγνισμοῦ».

Καὶ ὅταν ἡ Ταξιαρχία αὕτη, ἐπιβιβαζομένη τῶν πλοίων διὰ τὸ πεδίον τῆς τιμῆς, εἰσήρχετο συγχρόνως καὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν, ἐτόνιζα τότε, πρὶν ἢ τύχωμεν τῆς ὑψίστης τύχης καὶ τιμῆς νὰ πατήσωμεν τῶν βρωμερῶν Ἰταλῶν τὸ ἔδαφος, διὰ τῆς ἀπὸ 10ης Αὐγούστου 1944 ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου διαταγῆς μου, ἐτόνιζα τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐπέκειτο ἡ ὑπερτάτη χαρά, ἡ ὑπερτάτη τιμὴ δι' ἡμᾶς τοὺς μέχρι τότε ἐστερημένους πατρίδος, ὡς ὑποδούλους ὑπὸ τὸ πέλμα τριῶν βρωμερῶν κατακτητῶν:

> «Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, λίγο ἀκόμη, καὶ αἱ σημαῖαι μας θὰ κυματίσουν ὑπερήφανα ἐπὶ Ἰταλικοῦ ἐδάφους».

Εὐλογημένη ἀνταπόδοσις, πραγματικὴ θεϊκὴ δωρεά, διὰ τὰς ὁποίας θὰ σκιρτήσουν ἀπὸ χαρὰ οἱ ὑπόδουλοι ἀδελφοί μας. Συσφιγχθῶμεν ἤδη περὶ αὐτάς, ὡς εἷς κλοιός, ἀκλόνητος, ἀδιάσπαστος, Ἑλληνικὸς κλοιὸς καὶ ἂς ἀναβιώση καὶ πάλιν, πλάϊ στοὺς συμμάχους μας, τὸ Ἀλβανικὸν Ἔπος, ἡ Μακεδονία, ἡ Κρήτη, τὸ Ἐλ Ἀλαμέϊν. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἐντολή μας, αὐτὸ θέλει ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνισμός.

Καὶ γρήγορα, νὰ εἶσθε βέβαιοι γι' αὐτό, θὰ περάσουμε καὶ τὴν ἄλλη μικρὴ θάλασσα ποὺ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ ἀκρογιάλια. Ἐκεῖ θὰ εὕρωμεν πλέον τὴν ὑπερτάτην ἀμοιβὴν τῶν κόπων μας, ἐνῷ μᾶς περιμένει τὸ γλυκύτερο κλάμα τῆς ἐπιστροφῆς.

Ἀλλὰ ἐκεῖ θὰ πυκνώσουν τὰς τάξεις μας καὶ ἄλλαι σημαῖαι — πολλαὶ σημαῖαι—διότι κοντὰ σὲ μᾶς τοὺς πρωτοπόρους, θὰ ἀναβιώση ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός. Ἐμπρός, λοιπόν, διὰ τὴν θυσίαν, διὰ τὴν ζωήν, διὰ τὴν ἀνάτασιν, τὴν ἐγγίζουσαν τὴν Ἐθνικὴν ἀνάστασιν. —ΖΗΤΩ Η ΑΘΑΝΑΤΗ, Η ΔΟΞΑΣΜΕΝΗ ΕΛΛΑΣ, ΖΗΤΩ Η ΥΠΕΡΟΧΗ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ, ΖΗΤΩ Η ΕΥΝΟΟΥΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΗΝ ΤΥΧΗΝ ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ.

ΙΙ.—Ἔπειτα ἀπὸ δύο χρόνια ἀκριβῶς,

Παραδίδω

τὴν διοίκησιν τῆς Μονάδος ταύτης ὑπὸ τὸ ὄνομα πλέον ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ, εἰς ἣν ἐνσωματώθη καὶ ἀνεπτύχθη καὶ ἧς ἡ μία τῶν Ταξιαρχιῶν κρατεῖ τὸ δοξασμένον

ὄνομα «ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΡΙΜΙΝΙ», ἵνα ἀναλάβω τὴν διοίκησιν τῆς Σχολῆς Ἐπιτελῶν βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. Ε.Π. 326143)24-5-1946 διαταγῆς Γ.Ε.Σ.

Ἐξακολουθοῦν εἰσέτι ὑπηρετοῦντες εἰς τὴν ΙΙ Μεραρχίαν ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἣν ἐπλαισίωσαν Ἀλβανομάχοι — Μακεδονομάχοι — Κρητομάχοι καὶ Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται.

Τὴν στιγμὴν ποὺ παραδίδω τὴν διοίκησιν ταύτης, αἱ ἀναμνήσεις αὐταὶ μοῦ δίδουν τὸ δικαίωμα νὰ θεωρῶ τὸν ἑαυτόν μου ὑπερήφανο καὶ εὐτυχισμένο, ὡς διοικητή, ὡς ἀξιωματικὸ καὶ ὡς Ἕλληνα, διότι: οἱ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ ποὺ ἐθέσαμε ὅταν ξεκινούσαμε γιὰ τὸ σκληρὸν ἔργον μας, ἐξεπληρώθησαν ἐξ ὁλοκλήρου.

Ὁ ἐξαγνισμὸς μὲ τὰς θυσίας καὶ τοὺς ἀφθάστους ἡρωϊσμοὺς νεκρῶν καὶ ζώντων ὑπῆρξε ὁ πρῶτος τεθεὶς ἀντικειμενικὸς σκοπός. Ἡ 15η Μαΐου, ἡ ἑορτὴ τοῦ ἀναγεννηθέντος στρατοῦ μας, ἐπέπρωτο νὰ εἶνε ἡ ἡμέρα ἐκπληρώσεως τοῦ δευτέρου ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ, διότι κατὰ ταύτην ἐγένετο ἡ ζύγισις τῶν σημαιῶν ὅλου τοῦ στρατοῦ μας ἐπὶ τῶν σημαιῶν τῆς Ταξιαρχίας τοῦ ΡΙΜΙΝΙ, ὡς ἐπίστευον.

Καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Νίκης, μία τῶν σημαιῶν τούτων ἀντιπροσώπευσε τὸν Στρατὸν μας εἰς Λονδῖνον μὲ σημαιοφόρον τὸν ἀδελφὸν τοῦ φονευθέντος ταγματάρχου ΣΤΕΦΑΝΑΚΗ.

ΙΙΙ.— Παραδίδων πλέον τὴν ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ, ἀνθοῦσαν καὶ εὐημεροῦσαν, ὡς προπολεμικῶς, ἤτοι ἀναγεννηθεῖσαν, δὲν ἔχω παρὰ ὡς διοικητὴς τῆς, πάντοτε ἐνδόξου ΙΙ Μεραρχίας, εὐχαριστίας καὶ μόνον εὐχαριστίας ν' ἀπευθύνω.

α) πρὸς τοὺς ἑκάστοτε διοικητὰς τῆς παρὰ τῇ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. καὶ τῇ ΙΙ Μεραρχίᾳ, Βρεταννικῆς Ἀποστολῆς, ἀπόντας καὶ παρόντας:

Ταγματάρχην ΠΙΑΡΣ
Ἀντισυνταγματάρχην ΕΚΚΕΤ
Ἀντισυνταγματάρχην ΓΚΑΜΠ
Ἀντισυνταγματάρχην ΠΑΟΥΛ

καὶ πρὸς τὸν ἤδη διοικητὴν ταύτης, ἀντισυνταγματάρχην ΣΛΕΣΟΡ καὶ δι' αὐτοῦ, πρὸς ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, διὰ τὴν ἀδελφικὴν πράγματι καὶ πεφωτισμένην συνδρομήν, ἣν μοὶ παρέσχον εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. καὶ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ΙΙ Μεραρχίας.

β) Πρὸς τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰσέτι εἰς τὴν ΙΙ Μεραρχίαν, τὸν τέως ὑποδιοικητὴν τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. συνταγματάρχην ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΝ ΝΙΚΟΛΑΟΝ, τὸν ἐπιτελάρχην ταύτης ΛΑΜΑΡΗΝ ΓΕΡΑΣΙΜΟΝ, τὸν διοικητὴν τοῦ ΙΙ Συντάγματος Ἀναγνωρίσεως ΓΚΙΚΑΝ ΣΟΛΩΝΑ, τοὺς διοικητὰς καὶ ὑποδιοικητὰς τῶν ταγμάτων ΚΑΡΑΒΙΑΝ — ΛΟΥΤΕΡΑΚΗΝ — ΚΑΡΑΒΙΤΗΝ — ΔΟΥΚΑΚΗΝ καὶ ταγματάρχην ΠΑΣΠΑΡΑΚΗΝ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας ταύτης, οἵτινες εἰσέτι ὑπηρετοῦν εἰς τὴν ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ καί, ἀκόμη, εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκωνται οὗτοι διὰ τὰς θυσίας καὶ τοὺς κόπους εἰς οὓς ὑπεβλήθησαν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωχθέντος πατριωτικοῦ σκοποῦ καὶ ἔξω καὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ εὐχάς, ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας των.

γ) Εὐχαριστίας, ἀκόμη, πρὸς τοὺς διοικητὰς τῶν Ταξιαρχιῶν συνταγματάρχας ΤΣΙΓΓΟΥΝΗΝ — ΛΑΔΑΝ, καὶ τοὺς διοικητὰς Μονάδων καὶ Γραφείων τῆς Μεραρχίας: ἀντισυνταγματάρχην ΤΖΗΜΑΝ, ἀντισυνταγματάρχην ΛΑΣΠΙΑΝ,

ἀντισυνταγματάρχην ΚΑΡΣΑΚΗΝ, ταγματάρχην ΔΑΣΚΟΥΛΙΑΝ, ταγματάρχην ΓΙΑΝΝΙΤΣΗΝ, ταγματάρχην ΜΑΝΙΑΤΗΝ, ταγματάρχην ΠΙΚΟΥΛΑΚΗΝ, λοχαγὸν ΛΑΖΑΡΙΔΗΝ, ἴλαρχον ΚΑΤΣΑΔΗΜΑΝ, ταγματάρχην ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ, ταγματάρχην ΣΟΡΩΤΟΝ, ἀντισυνταγματάρχην ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ, καί, δι' αὐτῶν, πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, οἵτινες ἐπύκνωσαν τὰς τάξεις τῆς Μεραρχίας, ἀπὸ τῶν διοικητῶν τῶν Ταξιαρχιῶν, μέχρι τοῦ τελευταίου Ἀλβανομάχου ἢ κληρωτοῦ, διότι πράγματι ἐνεστερνίσθησαν τὸ σύνθημα τῆς ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ: «ΚΑΘΗΚΟΝ — ΠΑΤΡΙΣ», ὅταν μόνον αὐτη ὑφίστατο, καὶ μακρὰν πάσης πολιτικῆς ἐξετέλεσαν τὸ καθῆκον των ὑπὸ εἰδικῶς δυσχερεῖς συνθήκας.

Εἰδικῶς αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εὐχαριστήσω ἰδιαιτέρως τὸν διοικητὴν τῆς ΙΙΙ Ταξιαρχίας ΡΙΜΙΝΙ συνταγματάρχην ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΝ ΜΙΧΑΗΛ καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς ταύτης, διὰ τὸ βάρος ὅπερ ὑπέστησαν τῆς διαρκοῦς ἐν ἐπιφυλακῇ, ἡμέρας καὶ νυκτός, ὑπηρεσίας καὶ διότι χάρις εἰς τὴν ἀκλόνητον ἀντίληψιν τοῦ καθήκοντος, ἀνταπεκρίθησαν εἰς πᾶσαν αἴτησιν τῶν Προϊσταμένων Ἀρχῶν καὶ τοὺς ἐπιτελάρχας ΚΑΡΑΒΙΑΝ, ΚΑΡΑΔΗΜΑΝ καὶ ΤΣΙΤΣΕΚΛΗΝ, διότι ὑπῆρξαν οἱ συνετοὶ σύμβουλοι καὶ βοηθοὶ τῶν Ταξιαρχιῶν.

IV.— Τέλος, θὰ ἤθελον ἀκόμη νὰ προσθέσω τὰς κάτωθι συμβουλὰς ἢ ὑπομνήσεις, ἔστω:

α) Ἔχετε διαρκῶς ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι δὲν δικαιούμεθα νὰ ζῶμεν μὲ ἀναμνήσεις καὶ νὰ ἐπαναπαυώμεθα ἐπὶ δαφνῶν, ὅπως ἐμφαντικώτατα ἐτόνισε ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Βρεταννικῆς Ἀποστολῆς, στρατηγὸς ΡΟΛΙΝΣ. Ὑπάρχει ἀνάγκη συνεχοῦς προσπαθείας πρὸς δημιουργίαν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ οἰκοδομήματος, **ὅπερ ὀνομάζεται ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ.**

β) Ἔχετε ἀκόμη ὑπ' ὄψιν σας, ἐκεῖνο ὅπερ τόσον ἐπιμόνως ἐτόνισα καὶ οἱωνεὶ ἐπεσφράγισε ὁ αὐτὸς στρατηγὸς ΡΟΛΙΝΣ:

«Ὅτι ἡ Μεραρχία ἀποτελεῖ τὴν βιτρίναν τοῦ στρατοῦ μας, πρὸς τὴν ὁποίαν, φίλια καὶ ἐχθρικὰ ὄμματα, ἀνιχνεύουσι».

γ) Μὴ λησμονῆτε ποτέ σας, ὑπὸ οἱασδήποτε περιστάσεις καὶ οἱασδήποτε συνθήκας, τὴν ὑποθήκην τοῦ Ἀρχιστρατήγου ΣΚΟΜΠΥ, ἅμα ὡς ὑπήχθημεν ὑπὸ τὰς διαταγάς του:

«ΣΤΡΑΤΟΣ — ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ — Μακρὰν πάσης πολιτικῆς ἀναμίξεως εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν ὄργανον τοῦ ΕΘΝΟΥΣ, ἐκτελοῦν ἀδιστάκτως τὰς διαταγὰς τῆς ἑκάστοτε νομίμου Κυβερνήσεως».

Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐπαναλαμβάνω ὅτι εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὴν ὑψίστην τιμήν, ὅτι

σᾶς διώκησα, μεταβαίνω εἰς τὴν νέαν μου θέσιν καὶ θὰ μετέχω τῆς χαρᾶς σας διὰ τὴν συνεχῆ ἐπιτυχίαν καὶ πρόοδον, ἣν πιστεύω ἀπολύτως.

Μὲ τὴν πίστιν αὐτὴν εὔχομαι μαζί σας:

ΖΗΤΩ Η ΕΝΔΟΞΟΣ ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ.

ΖΗΤΩ Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ.

ΖΗΤΩ Η ΑΘΑΝΑΤΗ ΠΑΤΡΙΣ ΜΑΣ, ΕΛΛΑΣ.

ΖΗΤΩ Η ΑΡΩΓΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΑΣ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ.

Σ.Τ.Γ. 912 τῇ 15η Ἰουνίου 1946

Ο

ΜΕΡΑΡΧΟΣ

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ
ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1940 - 1941

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ

Στὰ ἀποδεικτικὰ αὐτὰ εὑρίσκονται ἀρκετὰ στοιχεῖα ποὺ συμπληρώνουν τὰ ἱστορούμενα:

— Τὸ σχέδιον ἐπιχειρήσεων τῶν Ἰταλῶν.

— Ὁ πίναξ τῶν μαχίμων στοιχείων τοῦ μετώπου κατὰ τὴν 6.4.41.

— Ἡ διαταγὴ τοῦ Ὑπουργοῦ Παπαδήμα τῆς 17.4.41 περὶ ἀποστρατεύσεως τῶν μετόπισθεν.

Ὅλα χρήσιμα καὶ μερικὲς διαταγὲς τῶν προϊσταμένων γιὰ τὸ 3)40 Εὐζώνων ποὺ ἡ ἀνάγνωσίς των θὰ ἀποτελέση ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιζώντων εὐζώνων καὶ ἀξιωματικῶν τοῦ Συν)τος τούτου.

Ὅμως ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο. Ὑπάρχει ἡ κατάστασις τοῦ μετώπου κατὰ τὸ Μεσουράνημα τοῦ Στρατοῦ μας τὸ ὁποῖον διεδέχθη ἡ κατάρρευσις.

ΜΕΣΟΥΡΑΝΗΜΑ

Ἐσκέφθην πολὺ ἂν πρέπει νὰ παραθέσω τὰς ἀποδείξεις τῆς καταστάσεως τοῦ μετώπου κατὰ τὸ μεσουράνημα τοῦ Στρατοῦ μας, γιατὶ μπαροῦν μερικοὶ νὰ τὰς μεταφράσουν ὡς ἀθλιότητας, ἐνῷ εἶνε ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει θεία ἀνάτασις.

Δύο αἰσθήματα καθήκοντος μὲ ὠθοῦν πρὸς τοῦτο.

ΕΝΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΒΑΝΟΜΑΧΟΥΣ. Ὑπὸ οἱασδήποτε μερικὰς ἀθλιότητας—κανένας Στρατὸς ἐν τῷ συνόλῳ του δὲν ἀποτελεῖ μονολιθικὴν ψυχικὴν τελειότητα, ἀφοῦ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν τὴν αὐτὴν ψυχικὴν ἀντίστασιν - παραμένει μετὰ τὴν ἀφαίρεσίν των τὸ μεσουράνημα ἑνὸς Στρατοῦ ὁ ὁποῖος ἀμύνεται ὅταν οἱ Ἀρχηγοί του (Ἀρχιστράτηγος καὶ Ὑπουργὸς) εἶνε ἐκτὸς μετώπου, ὅταν ὁ ἐχθρὸς ἔχει ἀποκόψει πᾶσαν ἑλικτικὴν ἄμυναν φθάσας μέχρι τοῦ Μετσόβου καὶ συντρίβων διὰ τῆς ἀεροπορίας του καὶ τὴν ἐλαχίστην κίνησιν, ὅταν δύο Αὐτοκρατορίαι τοῦ ἐπετέθησαν, ἡ μὲν μία συνεχίζουσα τὴν ἀτιμίαν της, ἡ δὲ δευτέρα ὑπερβάλλουσα τὴν πρώτην δι' ἐπιθέσεως ἐκ τῶν νώτων. Ἱστορικῶς πλέον ὑπὸ οἱασδήποτε μικρὰς ψυχικὰς ἀβαρίας δικαιολογημένας δι' ἀνθρώπους τῶν ὁποίων κατελάμβανον τοὺς βωμοὺς καὶ προετοίμαζον τὴν ἐγκληματικὴν πολλοστὴν εἰσβολὴν τῆς βουλγαρικῆς ὑαίνης - ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ἐμεσουράνησε πίπτων.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ. Πρὸς τοὺς ἀειμνήστους Στρατηγοὺς Μπάκον καὶ Τσολάκογλου οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον μίαν πρωτοβουλίαν, ἥτις ἀπῄτει οὐρανίαν αὐτοθυσίαν ἀφοῦ διεκύβευσαν προσωρινῶς τὴν τιμήν των - ἡ ζωή των δὲν ἔσχε τότε βαρύτητα - διὰ νὰ περισώσουν τοὺς συμπολεμιστάς των, πρωτοβουλίαν ἀφοῦ ἐτήρησαν τὰς ἐντολὰς τῶν Στρατιωτικῶν κανονισμῶν καὶ τῆς Ἐθνικῆς τιμῆς. Περὶ ἀνακωχῆς ἐπρόκειτο τότε καὶ οὐχὶ προδοσίας. ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΗΤΙΜΑΣΑΝ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗΝ ΤΩΝ ΑΦΟΥ ΣΥΝΕΛΑΒΟΝ ΤΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ.

ΤΟΥΤΟ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΟΥΣΙ ΤΑ ΑΝΑΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ. Ἐκ τούτων ἐπὶ πλέον πᾶς ἀντικειμενικὸς κριτὴς θὰ πεισθῇ ὅτι ἡ δίκη τῶν Στρατηγῶν τοῦ μετώπου ἀπετέλει σκοπιμότητα καὶ μόνον.

Δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ Μεσουράνημα νὰ θεωρηθῇ ἡ διαγωγὴ ἑνὸς Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξακολουθεῖ νὰ ἀγωνίζεται καὶ ἀκόμη μετὰ τὴν ἀνακωχήν, θέλων νὰ τηρήσῃ μέχρι τέλους ἔναντι τῶν Ἰταλῶν, τὴν θέσιν τοῦ νικητοῦ.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνέβηκαν εἰς τὰ ἀναμενόμενα ὕψη ὑπερτάτης τιμῆς ἀφοῦ ἐγκαταλειπόμενοι ἐχειρίζοντο αὐτοὶ οὗτοι τὰ αὐτόματα ὅπλα.

Ἀπὸ τὰ παρατιθέμενα ἔγγραφα ὁ ἀναγνώστης θὰ ἀντλήση διδάγματα ἀλλὰ καὶ θὰ ἀντιληφθῇ κάπως τὴν ψυχολογικὴν ἐκείνην εἰκόνα τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ δώση κανεὶς κατ' ἄλλον τρόπον.

Ὅλοι μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς,ἀκόμη καὶ οἱ ἀναχωροῦντες—ἀφοῦ ἰδιαίτατα οἱ Μακεδόνες ἔσπευδον διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὰς οἰκογενείας των κατὰ τῶν ὀπαισίων Βουλγάρων, οἱ δὲ Κρητικοὶ διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι τοῦ νοτιωτάτου Ἑλληνικοῦ ἐδάφους - ὑπῆρξαν ὑπέροχοι μαχηταί.

Εἰς τὰ παρατιθέμενα ταῦτα ἔγγραφα θὰ ἴδη κανεὶς τὴν χαρακτηριστικὴν ΧΙΤΛΕΡΙΚΗΝ ΑΤΙΜΙΑΝ. Οὗτοι, ἀφοῦ ὑπέγραψαν ἀνακωχήν, ἠρνήθησαν τὰς ὑπογραφάς των καὶ ἐξηνάγκασαν τὸν Στρατηγὸν Τσολάκογλου, αἰχμάλωτον πλέον καὶ ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν στρατιωτῶν νὰ ὑπογράψη συνθηκολόγησιν παραδόσεως ἄνευ ὅρων, διὰ νὰ ἱκανοποιήσουν καὶ τὴν καταρρακωθεῖσαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἀντίστασιν φιλοτιμίαν τῶν Ἰταλῶν, δηλαδὴ νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ Ἕλλην Στρατηγὸς νὰ ζητήση καὶ ἀπὸ αὐτοὺς συνθηκολόγησιν!!!

Οὐδέποτε ἡ Ἱστορία ΑΝΕΓΡΑΨΕ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥΔΕ ΤΟΙΑΥΤΗΝ ΑΤΙΜΟΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΝ.

Ὑπὸ οἱασδήποτε προϋποθέσεις καὶ τὰ ἀναφερόμενα γεγονότα, ἡ διαγωγὴ Διοικήσεων, ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ μέχρι τῆς χιτλερικῆς ἀτιμίας ὑπῆρξεν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοιαύτην τοῦ Μεγάλου Γερμανικοῦ Στρατοῦ ὅπου Στρατηγοὶ καὶ Στρατάρχαι ὑπενόμευον τὴν ἀνωτάτην ἡγεσίαν, ΘΕΙΑ!

Ἡ σύγκρισίς του μὲ οἱονδήποτε Στρατὸν δὲν θὰ τὸν κάμη ποτὲ νὰ ντραπῇ. Ἀναλογικῶς ἐστάθη σὲ βάθρο ὑψηλότατο.

Κανεὶς ἀντικειμενικὸς κριτὴς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ ἀμφισβητήση. Ἀφοῦ δὲν τοῦ τὸ διημφεσβήτησαν οἱ ἐχθροί του.

Πιστεύω ὅπως ἐξέθηκα καὶ πάρα πάνω ὅτι τὰ ἔγγραφα ποὺ παραθέτω εἶνε πρὸς ὕμνον τοῦ μετώπου τῆς Ἀλβανίας, ἀφοῦ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός, κυκλωμένος καὶ μετὰ τὴν ἀνακωχὴν καὶ τὴν ἄτιμον παρασπονδίαν τῶν Χιτλερικῶν, δηλαδὴ καὶ τὴν 22αν Ἀπριλίου, ἀνθίστατο κατὰ τῶν Ἰταλῶν. Καὶ νομίζω, ὅτι εἶνε εὐτύχημα ἡ ἀτιμία αὐτή, διότι μὲ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔναντι τοιούτων ἀτιμιῶν προυπαρεσκεύασε τὴν βάσιν τῆς νέας ἐξορμήσεως. (Ἐθνικὴ ἀντίστασις-ἀγῶνες ἐν τῇ ξένῃ)

Ἡ ψυχολογικὴ εἰκὼν (καὶ αὐτὸ τὸ σημειώνω διὰ τοὺς ἀναγνώστας οἱ ὁποῖοι μὲ κάποιαν ταχύτητα θὰ σπεύσουν νὰ βγάλουν δυσμενῆ συμπεράσματα ἀπὸ τὰ ἔγγραφα καὶ πιὸ πολὺ ἀκόμη γιὰ τοὺς ἐπιπολαίους ἐπικριτὰς οἱ ὁποῖοι προέρχονται κατὰ κανόνα ἀπὸ τοὺς μὴ μετασχόντας οὐδενὸς ἀγῶνος) τοῦ μετώπου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πρέπει νὰ ληφθῇ ἐν τῷ συνόλῳ της καὶ νὰ μὴ ἀντιγράψωμεν τὸν Μουσσολίνι καὶ Χίτλερ εἰς τὰς ἀδίκους διὰ τοὺς λαοὺς των κρίσεις,λόγῳ ἀποτυχίας τῶν μωρῶν καὶ ἐγκληματικῶν φιλοδοξιῶν των.

Θὰ πρέπει πράγματι νὰ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ὁ Μουσσολίνι λόγῳ τῶν ἀποτυχιῶν του καὶ ἀνατροπῆς τῶν ἀτίμων σχεδίων του (περὶ περιπάτου), ὕβρισε τὸν Ἰταλὸ στρατιώτην ὡς κακὸν μαχητὴν καὶ τὸν λαὸν τοῦ ὁποίου εἶνε τέκνον ὡς ἀνίκανον νὰ μεγαλουργήση.

Ὅμως ἦτο τυφλὸς καὶ ἄδικος. Διότι παρ' ὅλην τὴν ἐγκληματικὴν θέσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς πατρίδος των, οἱ Ἰταλοὶ στρατιῶται ἐπολέμησαν γενναῖα καὶ ἐκάλυψαν τὰ πεδία τῶν μαχῶν μὲ τὰ πτώματά των, ἔστω καὶ ἐὰν ἡττήθησαν.

Ὁ ἄλλος δικτάτωρ καὶ αὐτὸς κληρονόμος φαίνεται «τοῦ μετ' ἐμὲ ἡ καταστροφή» ἐζήτει τὴν καταστροφὴν τῆς Γερμανίας ὡς κράτος ἀνάξιον νὰ ζῇ ἀφοῦ δὲν ἐπέβαλε τὴν κοσμοκρατορίαν: Καὶ αὐτὸς ὁ Λούντεντορφ μετὰ τὸν πρῶτον πόλεμον ἐξύβρισεν εἰς τὸ σύγγραμμά του τοὺς Γερμανοὺς στρατιώτας διὰ τὴν διαγωγήν των κατὰ τὴν κατάρρευσιν. Καὶ ἦτο ἄδικος ὑβριστής, διότι οἱ Γερμανοὶ στρατιῶται ἐπολέμησαν καίτοι πάλιν δὲν ὑπῆρχε ἠθικὴ βάσις.

Ἀλλὰ ἡ Ἑλλὰς ὡς συνολικὴ εἰκὼν ἀγῶνος λαμβανομένη, ἤρχισε ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1940 καὶ ἐσυνέχισε ἀκατάπαυστα καὶ μέ τοὺς ἀπαισίους κομμουνιστὰς μέχρι τοῦ 1949.

Καὶ ἦσαν τὰ ἴδια στελέχη καὶ ὁπλῖται, ὁ ἴδιος λαὸς ὁ ὁποῖος καμφθεὶς ἀπὸ τοὺς δύο κολοσσοὺς ἐσήκωσε καὶ πάλιν τὸ κεφάλι του.

Εἰς ἕνα ἀγῶνα, εἶνε ἄλλη ἡ ψυχολογία τοῦ στρατιώτου, ἄλλη τῶν ἡγητόρων, ἄλλη τῆς Κυβερνήσεως.

Ἕνα μέρος ὁπλιτῶν, ἐπειδὴ ἔβλεπον τὸ μάταιον τῆς αἱματοχυσίας εἰς τοιοῦτον κλοιόν, δὲν εἶχον πρὸ αὐτῶν πλέον, παρὰ τὴν ἀτομικὴν των οἰκογένειαν τῆς ὁποίας ἡ τύχη τοὺς ἔφερεν εἰς πλήρη σύγχυσιν.

Οἱ ἡγήτορες ἤθελον καὶ τὸ αἷμα νὰ περισώσωσι καὶ τὴν θέσιν τοῦ νικητοῦ ἔναντι τοῦ ἑνὸς τῶν κολοσσῶν νὰ διατηρήσωσι.

Ἡ Κυβέρνησις ὅμως ἔβλεπεν μακρὰν τὴν συνέχειαν καὶ τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος, μὲ τὴν ψυχρότητα τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἔβλεπε ὀρθότερα.

Οὔτε τὰ ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα στελέχη τοῦ μετώπου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δεχθῶμεν τὴν σκοπιμότητα αὐτήν.

Ἡ σκέψις μας τότε θερμὴ λόγῳ τοῦ πυρὸς τοῦ πεδίου μάχης ἤθελε Βασιλέα-Ἀρχιστράτηγον-Ὑπουργὸν Στρατιωτικῶν εἰς τὸ πεδίον μάχης, ἵνα καὶ αὐτοὶ δώσωσι τὸ παράδειγμα μετέχοντες εἰς τὴν θυσίαν, τὸ ὁλοκαύτωμα, τὸ ὁποῖον διέταζαν.

Ἀλλὰ τὸ πλῆθος δὲν ὁλοκαυτώνεται· ὁλοκαυτώνονται ὁμάδες - φρούρια - ὄχι μεγάλαι Μονάδες. Αὗται ἀμύνονται μέχρις ἐσχάτων καὶ τοῦτο ἔγινε εἰς τὸ ἀπόλυτον καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύουσι τὰ ἔγγραφα.

Τὸ μέτωπον λοιπόν ἐνόμιζεν, ὅτι ὁ διάδοχος Παῦλος, γενναῖος καὶ αὐτός, θὰ μποροῦσε νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἀλλὰ οἱ κρίνοντες ὀρθῶς ἀπεφάσισαν, καὶ δικαίως, ὅτι μόνον ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, ὁ σαλπιγκτὴς ἐν ὀνόματι τοῦ λαοῦ του - τοῦ ΟΧΙ - ἦτο ἐνδεδειγμένος νὰ ζητήσῃ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ του, μὲ τὸν διάδοχον Παῦλον μαζί του.

Συνεπῶς, ὑπὸ τοιούτους ὅρους, τὰ γινόμενα ἦσαν μεσουρανήματα καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύει διὰ τὸν δίκαιον κριτὴν ἡ παράθεσις τῶν ἐγγράφων.

Καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν, ὅτι ἡ διαγωγὴ Διοικήσεων, ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ὑπῆρξε ΘΕΙΑ!

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ

Ἕλληνες,

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς γράφει διὰ τοῦ αἵματός του τὴν μεγαλειωδεστέραν σελίδα τῆς ἤδη τόσον ἐνδόξου Ἱστορίας τῆς Πατρίδος μας, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ σᾶς ἐκφράσω μὲ συγκίνησιν τὴν βαθεῖαν Μου εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀνδρικὴν καὶ θαρραλέαν στάσι σας, διὰ τὸ ὑψηλόν σας καὶ ἀκατάβλητον φρόνημα, διὰ τὴν ἀπαράμιλλον εὐψυχίαν σας, διὰ τὴν ἀσάλευτον πίστιν ἐπὶ τὸ δίκαιον τοῦ Ἱεροῦ μας ἀγῶνος καὶ τὴν ἀπόλυτον αἰσιοδοξίαν ἐπὶ τὴν τελικὴν αὐτοῦ εὐτυχῆ ἔκβασιν.

Ὁ Λαός Μου κατεδείχθη ἀντάξιος τοῦ Στρατοῦ Μου. Τὰ Μετόπισθεν ἐστάθησαν εἰς τὸ ὕψος τῶν Μετώπων.

Ἕλληνες,

Μὲ τέτοιες καρδιές, μέ τέτοιες χαλύβδινες θελήσεις, μέ τέτοιες ἀποφάσεις καρτερίας καὶ αὐτοθυσίας, θὰ ἀντισταθῶμεν λυσσαλέως κατὰ τῶν ἐχθρικῶν μυριάδων, κατὰ τῶν ἐχθρικῶν μηχανῶν,ἐκτελοῦντες οὕτω πιστῶς τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα ὑπέρτατον καθῆκον. Ὅλοι ὁμοῦ, Βασιλεύς, Στρατός καὶ Λαός, ἀποτελοῦμεν ἕνα θαυμαστὸν Ἐθνικὸν σύνολον, ἑνιαῖον, συμπαγές, ἀκλόνητον, μὲ κοινόν παλμὸν καὶ ἀποφασιστικότητα.

Τὴν ὥραν ταύτην τῆς ὑψίστης Ἐθνικῆς μας ἀνατάσεως, στῶμεν μὲ εὐλάβειαν πρὸ τοῦ Θεοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ὑπερμάχου μας Στρατηγοῦ.

Πρὸ τῶν ἀθανάτων φαλάγγων τῶν ἡρώων μας τόσων Ἑλληνικῶν γενεῶν.Πρὸ ἐκείνων ποὺ προασπίζουν μέ τὰ στήθη των τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Αἰωνίας Ἑλλάδος. Ὅλη μας ἡ σκέψις ἂς στραφῆ ὑψηλὰ ἐκεῖ, ὅπου διεξάγεται, ὡραία, ἀκτινοβόλος, ἐπική, ἡ ἄμυνα τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους τῆς Πατρίδος.

Ζήτω ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός.

Ἐν τοῖς Ἀνακτόροις Ἀθηνῶν τῇ 11η Ἀπριλίου 1941

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β

ΣΧΕΔΙΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ
ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΟΝ G
ΠΟΛΙΤΙΚΟ - ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Ἡ πολιτικοστρατιωτικὴ ὑπόθεσις ἀφορᾷ:

— Ἐπίθεσιν πρὸς κατάληψιν τῆς Ἠπείρου.

— Προληπτικῶς ἢ συγχρόνως κατάληψιν τῶν Νήσων ΚΕΡΚΥΡΑΣ, ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ, ΖΑΚΥΝΘΟΥ ὑπὸ δυνάμεων προερχομένων ἐξ ΙΤΑΛΙΑΣ.

— Γιουγκοσλαβία οὐδετέρα.

Μέρος Ι
ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ὑπόθεσις

Αἱ παροῦσα ὁδηγίαι, ἀφορῶσαν ἐνδεχομένην ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος πρὸς κατάληψιν τῆς ΗΠΕΙΡΟΥ.

ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΣΚΟΠΟΣ: Κατάληψις τῆς ΗΠΕΙΡΟΥ, ἤτοι τῆς περιοχῆς μεταξὺ ΠΙΝΔΟΥ-ΑΡΑΧΘΟΥ-ΑΡΤΗΣ-ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ: Ἀμυντικὴ στάσις εἰς τὴν ΗΠΕΙΡΟΝ μὲ μίαν πρώτην ἀντίστασιν ἐγγὺς τῶν συνόρων καὶ μεγαλυτέραν τοιαύτην ἐπὶ τῆς γραμμῆς - ἀριστερὰ ὄχθη ΚΑΛΑΜΑ - κόμβος ΚΑΛΠΑΚΙ - ΒΔ κλιτύες ΓΚΑΜΗΛΑΣ κόμβος ΚΟΝΙΤΣΗΣ - ΓΡΑΜΜΟΣ.

Δυνατὴ ἐπιθετικὴ ἐνέργεια ἐκ Μακεδονίας κατὰ τῶν νώτων τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων τῶν δρωσῶν εἰς ΗΠΕΙΡΟΝ.

Γεωγραφικὴ θέσις τῆς ΗΠΕΙΡΟΥ ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως. Ἡ ζώνη τῆς ΗΠΕΙΡΟΥ παρουσιάζεται ὡς εὐρὺς θύλαξ τριγωνικῆς μορφῆς, περιοριζόμενος ὑπὸ τῆς γραμμῆς ΠΙΝΔΟΣ - ποταμὸς ΑΡΑΧΘΟΣ - θάλασσα καὶ Ἀλβανικὰ σύνορα, αὐλακοῦται δὲ μὲ κατεύθυνσιν Β-Δ-Ν-Α ὑπὸ μιᾶς μόνον ἐγκαρσίας ὁδοῦ ΠΕΡΑΤΙ-ΚΑΛΠΑΚΙ - ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΦΙΛΙΠΠΙΑΣ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον (Φιλιππιάς)

εἶνε τὸ σημεῖον συναντήσεως τῶν ὁδῶν ἀπὸ ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΠΡΕΒΕΖΑ καὶ ΑΡΤΗΣ.

Συρροὴ ἢ διαρροὴ ἑλληνικῶν δυνάμεων δύναται νὰ λάβῃ χώραν μόνον ἀπὸ δύο διαβάσεις:

— Ἐξ Ἀνατολῶν διὰ ΜΕΤΣΟΒΟΥ (προελεύσεως ἐκ Θεσσαλίας).

— Ἀπὸ Νότου δι' ΑΡΤΗΣ - ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ (προελεύσεως ἐξ Ἀθηνῶν).

Ἡ στάσις μας θὰ εἶνε: Ἐπίθεσις ἐν ΗΠΕΙΡΩ. Ἄμυνα ἐν ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

ΙΔΕΑ ΕΛΙΓΜΟΥ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ

α) Προέλασις διὰ τοῦ ὄγκου τῆς δυνάμεώς μας ἐν τῇ κατευθύνσει ΚΑΛΠΑΚΙ - ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΑΡΤΑ.

β) Ἔμφραξις δι' ἑτέρων δυνάμεων τῆς διαβάσεως ΜΕΤΣΟΒΟΥ καὶ τῆς νοτίας ἐξόδου τῆς ΗΠΕΙΡΟΥ.

ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΤΩΝ Μ. ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΡΩΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΗΠΕΙΡΟΥ.

α) Σῶμα Στρατοῦ ΤΣΑΜΟΥΡΓΙΑΣ:

— Αἱ Μεραρχίαι ΦΕΡΑΡΑ καὶ ΚΕΝΤΑΥΡΟΣ θὰ ἐκχυθῶσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου ΜΠΟΡΓΚΟ ΤΕΛΙΝΙ - ΠΕΡΑΤΙ ἵνα προελάσωσι κατὰ τὸ μῆκος τῆς κατευθύνσεως ΚΑΛΠΑΚΙ - ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΑΡΤΑ.

— Ἡ Μεραρχία ΣΙΕΝΑ θὰ προελάσῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου ΣΤΟΥΓΚΑΡΑ ὄρος - ΣΑΡΑΚΙΝ ὄρος ἵνα φθάσῃ νοτίως ΚΑΛΑΜΑ καὶ νὰ γίνῃ κυρία τῆς ὁδοῦ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ - ΙΩΑΝΝΙΝΑ μεθ' ὃ θὰ κατευθυνθῇ πρὸς ΙΩΑΝΝΙΝΑ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸν ἑλιγμὸν τῶν Μεραρχιῶν ΦΕΡΑΡΑ καὶ ΚΕΝΤΑΥΡΟΣ.

β) Μεραρχία ΑΛΠΙΝΙΣΤΩΝ ΤΖΟΥΛΙΑ:

Θὰ ἐξορμήσῃ ἐκ τῆς ζώνης ΕΡΣΕΚΑ - ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ καὶ θὰ ἐμφράξῃ τὰς διαβάσεις ΜΕΤΣΟΒΟΥ - ΔΡΙΣΚΟΥ.

γ) ΠΑΡΑΛΙΑΚΟΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ: Ἐκ τῆς συνοριακῆς ζώνης μεταξὺ ΣΑΡΑΚΙΝ ὄρους καὶ θαλάσσης θ' ἀποβλέψῃ εἰς τοὺς κάτωθι ἀντικειμενικοὺς σκοπούς:

— Σύνταγμα Ἱππικοῦ ΑΟΣΤΗΣ (ἑλισσόμενον κατὰ μῆκος τῆς παραλίας) ΠΡΕΒΕΖΑ.

— Σύνταγμα Γρεναδιέρων ΦΙΛΙΠΠΙΑΣ.

— Σύνταγμα Ἱππικοῦ ΜΙΛΑΝΟΥ - ΑΡΤΑ.

δ) Ἐφεδρεία (Μεραρχία ΠΙΕΜΟΝΤΕ). Ἐν τῇ ζώνῃ ΚΟΡΥΤΣΑ - ΚΙΑΦΕΚΙΑΡΙΤ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΣΤΡΑΤΟΥ ΑΛΒΑΝΙΑΣ.

ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΝ:

α) Τὸ Πυροβολικὸν τοῦ Σ.Σ. θὰ καταμερηθῇ εἰς τὰς Μ.Μ. συμφώνως πρὸς τὸ παράρτημα 3. Εἴσοδος ἐν δράσει συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς τῶν διοικητῶν τῶν Μ.Μ. ἀφ' ὧν ἐξαρτῶνται.

β) Ὁλόκληρος ἡ μᾶζα τοῦ Πυροβολικοῦ δέον νὰ συντρέξῃ τὴν ἀρχικὴν ἐπίθεσιν διὰ ἐνεργειῶν βραχειῶν, βιαίων καὶ συγκεντρωτικῶν ἐπὶ τῶν τμημάτων τῆς ἐχθρικῆς ἀμυντικῆς τοποθεσίας τὰ ὁποῖα ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσι τὴν προέλασιν τοῦ πεζικοῦ.

γ) Ἡ διέλευσις τοῦ Πυροβολικοῦ διὰ τῆς ἐγκαρσίας ΜΠΟΡΓΚΟ ΤΕΛΙΝΙ - ΚΑΛΠΑΚΙ ὑπόκειται εἰς ἐνδεχομένην ἀνάγκην ἀμέσου ἐπεμβάσεως τῆς τεθωρακισμένης Μεραρχίας.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ:

α) Ὀργάνωσις τῶν διαβιβάσεων (παράρτημα 4).

β) Συνθῆκαι χρησιμοποιήσεως τῶν μέσων ἀναλόγως τῶν διαταγῶν τοῦ Διοικητοῦ Μηχανικοῦ.

— Πρὸς ταχεῖαν ἀποκατάστασιν ἐνδεχομένων καταστροφῶν κατὰ μῆκος τῶν δρομολογίων ΠΕΡΑΤΙ - ΚΑΚΑΒΙΑ - ΚΑΛΠΑΚΙ - ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΑΡΤΑ.

— Κατασκευὴ διαβάσεων διὰ γεφυροσκευῆς ἐπὶ τοῦ ΚΑΛΑΜΑ.

2 γεφυριδίων εἰς τὸν τομέα τοῦ παραλιακοῦ συγκροτήματος.

1 γεφύρας ἐκ γεφυροσκευῆς εἰς τὴν ζώνην ΒΡΥΣΟΥΛΑ (διὰ τὴν Μεραρχίαν ΣΙΕΝΑ) καὶ τροχοφόρα τοῦ παραλιακοῦ Συγκροτήματος.

1 γεφυρίδιον εἰς τὸν τομέα τῆς Μεραρχίας ΣΙΕΝΑ.

— Σύνδεσις μεταξὺ τῶν ὁδῶν ΔΕΛΒΙΝΟΝ — ΚΟΝΙΣΠΟΛΙΣ καὶ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ — ΙΩΑΝΝΙΝΑ.

—'Αποκατάστασις τῶν καταστροφῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ —ΙΩΑΝΝΙΝΑ.

Εἰδικὴ χρησιμοποίησις τῶν στρατευμάτων τοῦ Μηχανικοῦ συμφώνως πρὸς τὸ παράρτημα 5.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ: Κύριαι ἀποστολαί: 'Αεροπορία βομβαρδισμοῦ ἐκτὸς τῶν εἰδικῶν ἀποστολῶν τῶν δοθεισῶν ὑπὸ τοῦ Στρατοῦ 'Αέρος, δέον νὰ ἐπέμβῃ ἐπὶ τῶν κάτωθι στόχων:

α) 'Αμέσως πρὸ τῆς ἐπιθέσεως ἀμυντικαὶ ὀργανώσεις, συγκεντρώσεις στρατευμάτων καὶ τεταγμέναι πυροβολαρχίαι ἐγγὺς τῆς μεθορίου κατὰ τὴν ἑξῆς σειρὰν ἐπείγοντος:

1ον 'Αμυντικὰ ἔργα εἰς τὰς διαβάσεις ΚΑΚΑΒΙΑ καὶ γέφυρα ΠΕΡΑΤΙ εἰς τὸ τμῆμα τῶν συνόρων ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν ΚΟΝΙΣΠΟΛΙΝ, εἰς τὸν λόφον ΚΑΠΕΣΤΙΤΣΑ.

2ον 'Αμυντικαὶ ὀργανώσεις μεσολαβοῦσαι μεταξὺ τῶν διαβάσεων τούτων.

3ον 'Αμυντικαί ὀργανώσεις ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ — ΦΙΛΙΑΤΩΝ — ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ — ΜΕΤΣΟΒΟΥ — ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ — ΦΛΩΡΙΝΗΣ.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΙΝ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ:

1ον Στρατεύματα ἐν κινήσει ἐπί τῶν ὁδῶν ἢ ἐν στάσει ὡς σχεδιαγρ.

. . . .

ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ: 'Ανάπτυξις καὶ λειτουργία τῶν ὑπηρεσιῶν θὰ γίνῃ βάσει τῶν κατωτέρω κατευθύνσεων:

α) Εὐρεῖα ἀνεφοδιαστικὴ αὐτονομία (3—4 ἡμερῶν τρόφιμα) εἰς πάσας τὰς μονάδας πεζικοῦ, ἱππικοῦ καὶ ὀρειβατικοῦ πυροβολικοῦ. β) Εὐρεῖα χρησιμοποίησις τῶν ἐντοπίων φορτηγῶν κτηνῶν. γ) Πυρομαχικά:

1 Μονὰς πυρὸς διὰ τὸ Μεραρχιακὸν Πυροβολικόν.

2 Διὰ τὸ Πυροβολικὸν Σώματος

1 Διὰ τὰ ὅπλα πεζικοῦ

Σ.Δ. 'Αρχικῶς Τακτικὸν Στρατηγεῖον εἰς ΛΙΜΠΟΧΟΒΟΝ, μετέπειτα ΔΕΡΒΙΣΑΝΑ.

ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ
ΜΕΤΩΠΟΥ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

Εἰς τὸ μέτωπον Κορυτσᾶς διαρκούσης τῆς ἐπιθετικῆς ἐπιχειρήσεως ἐν ΗΠΕΙΡΩ θὰ τηρηθῇ ἀμυντικὴ στάσις ἐνεργητική. 'Αποστολὴ τῆς Μεραρχίας ΠΑΡΜΑ καὶ τῶν Μεραρχιῶν ἐνισχύσεως (XXVI Σῶμα Στρατοῦ).

—'Εξασφάλισις τῆς ἀκεραιότητος τῆς ΚΟΡΥΤΣΑΣ καὶ ἀσφάλεια τοῦ ἀριστεροῦ πλευροῦ τῆς ἀναπτύξεως διὰ τὴν ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν κατὰ τῆς ΗΠΕΙΡΟΥ.
ΤΟΜΕΥΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ: Βόρειον ὅριον
Νότιον

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΜΥΝΗΣ: α) 'Εντατικὸς καταιγισμὸς πυρὸς ἐπὶ τῆς μεθορίου καὶ ἐπὶ τῶν ὁδῶν αἵτινες εὐκολώτεσον ἄγουσι πρὸς ΚΟΡΥΤΣΑΝ ἰδίως πρὸς τὰ 'Ελληνικὰ σύνορα. β) "Αμυνα μέχρις ἐσχάτων ἐπὶ τοῦ μετώπου ΜΑΛΙ ΔΑΤ—ΜΟΡΟΒΑ—ΓΡΑΜΜΟΣ. γ) Σχηματισμὸς κινητῆς ἐφεδρείας ἐκ ταχέων στοιχείων, ἐπὶ κεντρικῆς θέσεως εἰς χεῖρας τῆς Διοικήσεως δι' ἑλιγμὸν ἢ ἀντεπίθεσιν.

ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΝ: Συγχρόνως μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιχειρήσεων ἐν ΗΠΕΙΡΩ ἀπαγορεύσεις ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἐπὶ στόχων ἀνακαλυπτομένων πέραν τῶν συνόρων.

Αἱ διαταγαὶ 'Επιχειρήσεων τῶν Διοικητῶν τῶν Μ.Μ. νὰ περιέλθωσιν ἡμῖν μέχρις 24 ὥρας τῆς 25.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ — ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Τ.Τ. 461 τῇ 11η)3)1941

'Αγαπητὲ Τσακαλῶτε,

'Επὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῶν παρελθόντων ἀγώνων τοῦ 40ου Συντάγματος ἐπωφελοῦμαι ἵνα σὲ συγχαρῶ διὰ τὴν μέχρι τοῦδε δρᾶσιν σου εὐχόμενος ὅπως ἡ ὑπὸ τὰς διαταγάς σου Μονὰς γράψῃ καὶ πάλιν νέας σελίδας δόξης ἀντάξίας τοῦ τετιμημένου παρελθόντος της.

Φιλικώτατα: Α. ΠΑΠΑΓΟΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ 'Εν 'Αθήναις τῇ 11)3)1941

Φίλε Κύριε Συνταγματάρχα,

Μὲ ἐξαιρετικὴν συγκίνησιν ἔλαβα χθὲς τὸ τσαρούχι - πίππα ποὺ οἱ Εὔζωνοι καὶ οἱ 'Αξιωματικοί σου μοῦ ἔστειλαν.

Αὐτὰ εἶνε τὰ αἰσθήματα ἐδῶ ὅλου τοῦ κόσμου — ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν — ἀλλὰ τὰ δικά σας εἶνε ἄφθαστα. Οὔτε κακουχίαι, οὔτε χιόνια, οὔτε βουνὰ οὔτε συρματοπλέγματα σᾶς ἐκράτησαν πουθενά. 'Εμπρὸς καὶ πάντα ἐμπρός.

Σὲ ἀφήνω ἀφοῦ σοῦ σφίξω τὸ χέρι ἐσένα, ὅλων τῶν 'Αξιωματικῶν σου καὶ τῶν Εὐζώνων σου καὶ μὲ τὶς εὐχές μου ὁ Θεὸς νὰ σᾶς βοηθήσῃ καὶ σᾶς ὁδηγήσῃ γρήγορα στὴν τελικὴ «Νίκη».

Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΙΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ — ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ

'Αγαπητὲ Θρασύβουλε,

Σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ χαιρετήσῃς ὅλους τοὺς 'Αξιωματικούς σου καὶ τοὺς ἀγαπημένους μου Τσολιάδες γιὰ τοὺς ὁποίους καὶ γιὰ σένα θὰ ὑπερηφανεύωμαι πάντοτε.

Σοῦ στέλλω κάτι ποὺ σὲ ἀφορᾷ.

Τ.Τ. 912 7-3-41

Σὲ ἀσπάζομαι: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚΘΕΣΕΩΣ Α'. ΣΩΜ. ΣΤΡΑΤΟΥ

ΙΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ

Διὰ τοῦ δεξιοῦ τοῦ 'Αποσπάσματος (40 Συντάγματος Εὐζώνων) συνεχίσασα τὸν ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας ἀρξάμενον σκληρὸν ἀγῶνα πρὸς κατάληψιν τῆς ἰσχυρᾶς διὰ συρματοπλέγματος ὠργανωμένης καὶ κατεχομένης τοποθεσίας τοῦ ΜΑΛΙ—Ε—ΤΖΟΡΕΤ ἐξετόπισε τὸν ἐχθρὸν ἐκ τῶν θέσεών του διὰ τῆς λόγχης, χρησιμοποιηθεισῶν ψαλίδων διὰ τὴν ἀποκοπὴν τῶν συρματοπλεγμάτων.

'Η διὰ λίαν ἀνεπαρκοῦς Πυροβολικοῦ κατάληψις τῆς ἀνωτέρω ἰσχυρᾶς ὠργανωμένης τοποθεσίας, ὀφείλεται εἰς τὴν δεξιὰν καὶ θαρραλέαν διοίκησιν καὶ ἱκανότητα τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 'Αποσπάσματος, ὅστις διευθύνων τὸν ἀγῶνα ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐνεψύχωνε καὶ ἐνεθάρρυνε διὰ τοῦ παραδείγματός του ἅπαντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν 'Αξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας καὶ ὅστις ἀναπτύσσων ἀξιοζήλευτον πρωτοβουλίαν καὶ ἀποφασιστικότητα κινεῖται ἀμέσως καὶ δραστηρίως πρὸς ΚΟΥΤΣΙ μολονότι πρὸς τὸ δεξιόν του πλευρὸν ἀπὸ ΠΑΠΑΘΙΑΣ εἶνε ἐγκατεστημένον ἀμυντικῶς πλῆρες Τάγμα Μελανοχιτώνων τοῦ ἐχθροῦ ἔναντι τοῦ ὁποίου ἐκαλύφθη.

Τὴν ἑπομένην 20ὴν Δεκεμβρίου διὰ καταλλήλου καὶ ἐπιδεξίου ἑλιγμοῦ αἰχμαλωτίζει ὁλόκληρον τὸ ἀπὸ ΠΑΠΑΘΙΑΣ ἐχθρικὸν Τάγμα.

Αἱ ἀνωτέρω ἐπιχειρήσεις διεξήχθησαν ἐν μέσῳ χιόνων καὶ ἐπὶ λίαν δυσβάτου ἐδάφους. Εἰς χεῖρας τῆς Μεραρχίας, ἐπιχειρούσης ἄνευ τινὸς διακοπῆς ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς ἀπὸ θαλάσσης μέχρι τοῦ ὄγκου ΠΑΠΑΘΙΑΣ ζώνης ἐνεργείας της, περιῆλθον πλῆθος αἰχμαλώτων καὶ ἄπειρον πολεμικὸν ὑλικόν.

ΙΥ ΜΕΡΑΡΧΙΑ

Κατέλαβε τὸ χωρίον ΓΚΟΥΣΜΑΡΙ, προώθησε ἐλαφρῶς τὸ κέντρον της ὁλοκληρώνουσα τὴν κατάληψιν τοῦ ὑψώματος 1200.

Περιῆλθον εἰς χεῖρας της πολλοὶ αἰχμάλωτοι, τέσσαρα πυροβόλα καὶ ἄφθονον παντοειδὲς ὑλικόν.

ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ

Οὐδεμία ἐνέργεια ἀξιοσημείωτος.

ΓΕΝΙΚΑ

Ψῦχος δριμύ.

'Η ἐχθρικὴ ἀεροπορία δραστηριωτάτη ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ μετώπου τοῦ Σ. Στρατοῦ καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν Τομέα τῆς ΙΙΙ Μεραρχίας.

20-12-40

Γ. ΚΟΣΜΑΣ — ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ

ΙΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΓΡΑΦΕΙΟΝ Ιβ΄. Ἀριθ. Ε.Π. 1349)319

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1941

Κατόπιν τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. Ε.Π. 7357)807)13-2-41 Διαταγῆς Α΄. Σώματος Στρατοῦ καὶ ἔχων ὑπ᾽ ὄψιν μου τὴν δρᾶσιν τῶν Μονάδων Πεζικοῦ τῆς Μεραρχίας ἀπὸ τῆς 30ης Νοεμβρίου ἡμέρας, καθ᾽ ἣν Αὕτη εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα, μέχρι σήμερον.

ΠΟΙΟΥΜΑΙ ΕΥΦΗΜΟΝ ΜΝΕΙΑΝ τοῦ 40οῦ Συντάγματος Εὐζώνων (ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ 40οῦ Συντάγματος Εὐζώνων (μεῖον 1)40) καὶ 1)42 Ταγμάτων Εὐζώνων) διότι τοῦτο ἐν συνεχείᾳ πρὸς προηγουμένας ἐπιτυχεῖς ἐπιχειρήσεις του πρὸς ἐκδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ ἐκ τῶν ὑψωμάτων Νοτίως καὶ Βορείως Πέπελι, ἀνέλαβε τὴν δύσκολον ἐπιχείρησιν πρὸς κατάληψιν τοῦ αὐχένος Μάλι Τζόρατ — Μάλι Ἰτέρας ἰσχυρῶς κατεχομένου ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ προστατευομένου διὰ σημείων στηρίγματος ὠργανωμένων ἀμυντικῶς καὶ διὰ σειρᾶς συρματοπλεγμάτων ἑκατέρωθεν τῆς στενωποῦ ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν ὄγκων Μάλι Τζόρατ καὶ Παπαθιᾶς.— Τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἔφερεν εἰς ἐπιτυχὲς πέρας διὰ συνεχῶν σκληρῶν ἀγώνων καὶ ὑπὸ δυσμενεστάτας καιρικὰς καὶ ἐδαφικὰς συνθήκας καὶ μὲ ἀκάλυπτον τὸ δεξιὸν πλευρόν του, ἐκτοπίσαν τὸν ἐχθρὸν διὰ τῆς λόγχης ἐκ τῶν ἐχυρῶν αὐτοῦ θέσεων, ὑποστὰν καὶ ἀπωλείας σοβαρὰς εἰς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας καί μείωσιν τῆς δυνάμεώς του ἐκ κρυοπαγημάτων καὶ κακουχιῶν. Ἐκυρίευσε πυροβόλα τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἄφθονον πολεμικὸν ὑλικὸν καὶ ἐξηνάγκασε εἰς παράδοσιν ὁλόκληρον τὸ 141ον Τάγμα Μελανοχιτώνων μετὰ τοῦ Διοικητοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν του καὶ ἅπαντος τοῦ ὁπλισμοῦ του.

Ἡ κατάληψις τοῦ αὐχένος τούτου μετὰ τῶν ἑκατέρωθεν ὀρεινῶν ὄγκων ἀποτελούντων τὸ σοβαρώτερον ἔρεισμα τῆς ὠχυρωμένης τοῦ ἐχθροῦ τοποθεσίας Μάλι — ε Κιπαρόϊτ — Μάλι Τζόρατ — Μάλι Ἰτέρας καὶ ἐπιτευχθεῖσα διὰ τῆς ἡρωϊκῆς προσπαθείας τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τοῦ ἄνω Συντάγματος καὶ διὰ τῆς λίαν ἀξιολόγου συνδρομῆς τοῦ Ὀργανικοῦ Πυροβολικοῦ τῆς Μεραρχίας (Μοίρας Ταγ)ρχου Πυρ)κοῦ Καμπίτη Παναγ. ἐκ τῶν Πυρ)χιῶν τῶν λοχαγῶν Πυροβολικοῦ Δημοπούλου Π. καὶ Κυριακοπούλου Γεωργίου καὶ Μοίρας ταγματάρχου Πυροβολικοῦ Κωστάκη Δημητρίου ἐκ τῶν Πυροβολαρχιῶν τῶν λοχαγῶν Πυροβολικοῦ Δημοπούλου Παναγιώτου, Παπανικολάου Γερασίμου καὶ Λαμπροπούλου Μιχαὴλ) συνετέλεσαν εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Α΄. Σώματος Στρατοῦ ταχθέντος τῇ Μεραρχίᾳ ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ καὶ τὴν προώθησιν τῆς διατάξεως αὐτῆς μέχρι τῆς Γραμμῆς Χιμάρα — Βράνιστα — Μπολένα, ἀφ᾽ ἧς τὸ 40ὸν Σύνταγμα ὑπὸ δυσμενεστάτας καιρικὰς συνθήκας καὶ ἐλλειπῆ διατροφὴν λόγῳ ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν ἐφοδιασμοῦ ὑπὸ τῆς Μεραρχίας, διετήρησε τὰς θέσεις του καὶ τὸ ἠθικόν του ἀκμαιότατον παρὰ τὴν συνεχῆ πίεσιν τοῦ ἐχθροῦ.

Διὰ τὰς διακεκριμένας ταύτας πράξεις ἐπί τοῦ Πεδίου τῆς Μάχης

ΠΡΟΤΕΙΝΩ

Ὅπως ἀπονεμηθῇ εἰς τὴν Σημαίαν τοῦ Συντάγματος τὸ Χρυσοῦν Ἀριστεῖον Ἀνδρείας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1940 — ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1941

Τὸ 40ὸν Σύνταγμα Εὐζώνων (2 τάγματα 40ὸν καὶ 1 τάγμα τοῦ 42ου Εὐζώνων) ἀποτελοῦν ἀπόσπασμα μετὰ μιᾶς καὶ ἡμισείας Ὀρειβ. Πυροβολαρχίας ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Τσακαλώτον Θρ. διετέθη τῇ ὑπ᾽ ἐμὲ Μεραρχίᾳ διὰ τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. Α.Π.Δ.:Ε. 56)25-11-40 Δ)γῆς τοῦ Α.Σ.Στρατοῦ. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο συνεχίζον προηγουμένας του ἐνεργείας ἐξετόπισε τὸν ἐχθρὸν ἐκ τῶν ὑψωμάτων Νοτίως καὶ Βορείως Πέπελι ἔνθα διετάχθη ὑπὸ τῆς Μεραρχίας ἡ ὑπέρβασίς των ὑπὸ τοῦ 6ου Σ. Πεζικοῦ καὶ ἡ διάθεσίς των ὡς ἐφεδρεία αὐτῆς.

Μεταγενεστέρως πορεύεται διὰ Μουρτζίνας πρὸς Δέλβινα ὅπου τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1940 διὰ τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. Ε.Π.Ε. 41)10-12-40 Διαταγῆς ἐπιχειρήσεων τῆς Μεραρχίας, διατάσσεται νὰ τεθῇ εἰς κίνησιν πρὸς Τατιζάτι — Καλιάσι καὶ ὑπερβῇ τὸ Συγκρότημα Α΄. καὶ ΙΙΙ ὁμάδων ἀναγνωρίσεως εὑρισκομένων ἐν ἐπαφῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐπιχειρήσῃ πρὸς κατάληψιν τοῦ αὐχένος Μάλι—ε—Τζόρες — Μάλι — Ἰτέρας — Παπαθιά, κατεχομένων ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

Μετὰ πολυήμερον ἀγῶνα καὶ ὑπὸ καιρικὰς καὶ ἐδαφικὰς συνθήκας λίαν δυσμενεῖς καταλαμβάνει τὴν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεχομένην φύσει ἰσχυρὰν θέσιν καὶ

ὠχυρωμένην διὰ σειρᾶς συρματοπλεγμάτων καὶ αἰχμαλωτίζει ὁλόκληρον τὸ 141 τάγμα Μελανοχιτώνων μετὰ τοῦ ὁπλισμοῦ του καὶ 2 ὀρειβ. Πυροβόλων.

Ἐν συνεχείᾳ ἀπωθεῖ διαδοχικῶς τὸν ἐχθρὸν μέχρι τῆς γραμμῆς Βράνιστα—Μπολένα ἣν γραμμὴν διετάχθη νὰ κρατήσῃ μέχρι νεωτέρας διαταγῆς. Ταύτην ἐκράτησε ἐν στενῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπαφῇ μέχρι τῆς 11ης Ἰανουαρίου 1941 ὁπότε διετάχθη ἡ ἀντικατάστασίς των.

Ὁ συνταγματάρχης Τσακαλῶτος διοικητὴς τοῦ ἀποσπάσματος τούτων ἐνισχυθέντος καὶ δι' ἑτέρων τριῶν Ὀρειβατικῶν Πυροβολαρχιῶν, εἰς ἁπάσας τὰς προαναφερθείσας ἐνεργείας:

Ἐπεδείξατο

—Διοικητικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν ἱκανότητα πλήρη.

Τακτικὴν ἀντίληψιν καὶ ἐνέργειαν ἀρίστην.

Εὐψυχίαν καὶ τόλμην ἀξιόλογον καὶ ἐπαινετήν.

—Ἐν γένει προσόντα ἠθικὰ καὶ ἐπαγγελματικά, ἀρίστου ἡγήτορος Πεζικοῦ καὶ Γενικοῦ ἀξιωματικοῦ.

Σὺν τοῖς ἄλλοις τὸν διέκρινε κῦρος καὶ ἐπιβολὴ εἰς ἅπαντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὧν τὸ ἠθικὸν διετήρησεν ἀκμαῖον διὰ τοῦ προσωπικοῦ του κύρους, παρὰ τὰς ἐξαιρετικῶς δυσχερεῖς καιρικὰς καὶ ἐδαφικὰς συνθήκας ὑφ' ἃς διετέλει τὸ ἀπόσπασμά του καθ' ἅπαν τὸ ἀνωτέρω χρονικὸν διάστημα καὶ ἰδίᾳ παρὰ τὸν ἀνεπαρκῆ ἀνεφοδιασμὸν τοῦ ἀποσπάσματος ὑπὸ τῆς Μεραρχίας προελθόντα ἐξ ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν.

Εἰς ἁπάσας τὰς ἐνεργείας του τὸν διέκρινε, θετικότης, ἀποφασιστικότης, ἐν ταὐτῷ μεθοδικότης καὶ νοικοκυροσύνη δι' ὧν ἐπέτυχε εὔρυθμον λειτουργίαν τοῦ ἀποσπάσματός του καὶ ἀντιμετώπισεν ὅλας τὰς δυσχερείας χωρὶς ν' ἀπασχολήσῃ κουραστικῶς τὴν Μεραρχίαν.

Τ.Τ. 912 12-1-1941
Ο
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ 76 ΜΟΝΑΔΟΣ
Γ. ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Π Ι Ν Α Ξ

Μαχίμων Στοιχείων τοῦ Ἀλβανικοῦ Μετώπου καὶ τοῦ Μετώπου πρὸς τοὺς Γερμανοὺς κατὰ τὴν 6.4.1941

Ὅπλον	Μονὰς	Ἀλβανικὸν Μέτωπον	Γερμανικὸν Μέτωπον	Σύνολον
Πεζικοῦ	Τάγματα Πεζικοῦ	139	44	183
	Λόχοι Πολυβόλων	2	2 ½	24½
	Βαρέα Πολυβόλα	26	6	32
	Ὅλμοι τῶν 81	184	44	228
	Πυροβόλα Συνοδείας	88	6	94
Ὀρειβατικὸν Πυροβολικὸν	Πυροβόλα 75)19	155	16	171
	» 105)19	122	2	114
	» 75 Σκόντα	16	26	42
	» 105 »	7	—	7
	» 75 Δαγκλὴ	16	23	39
	» 65	14	16	30
Πεδινὸν Πυροβολικὸν	Πυροβόλα 75 ἱπποκίνητα	84	80	164
Βαρὺ Πυροβολικὸν	Πυροβόλα 85 Μ.	28	20	48
	» 105 Μ.	44	—	44
	» 155 Β.	48	12	60
	» 150 Σκόντα	11	6	17
	» τῶν 6 δακτύλων	—	25	25
	» 120 Ντεμπὰνζ	—	6	6
	» Κροὺπ 105 Μ.	—	3	3
Ἐνεργὰ Ἀντιαρματικὰ μέσα	Πυροβόλα 37	6	18	24
	» 47	16	10	26
	» 75 Δαγκλὴ	8	—	8
	» 75 Πεδινοῦ	—	88	88
	Ὁπλοπολυβόλα 20	—	2	2
	Τυφέκια 14	122	—	122
Ἱππικὸν	Ἶλαι τῶν τεσσάρων οὐλαμῶν	6	4	10
	Ἶλαι τῶν τριῶν οὐλαμῶν	32	4	36
	Ἶλαι Πολυβόλων	10	2	12
	Ὅλμοι 81	10	6	16
Μηχανικὸν	Λόχοι Διαβιβάσεων	43	11	54
	Λόχοι Σκαπανέων	18 ½	7	25½
	Τάγματα Μηχανικοῦ	5	1	6
	Τάγματα Ὁδοποιῶν	3	—	3
	Γεφυροσκευαὶ	3 ½	½	4
Μηχανοκίνητα	Ἅρματα Μάχης	—	24	24
	Ἅρματα Μπρέν.	—	24	24
	Λόχοι Πολυβόλων	—	4	4
	Λόχοι Μοτοσυκλεττιστῶν	—	3 ½	3½
Ἀντιαεροπορικὸν Πυροβολικὸν (Εἰς ὁλόκληρον τὴν Χώραν)	Πυροβόλα 20 Ε.Κ.			52
	» 20 Β.Κ.			56
	» 37			54
	» 88			24
	» 80			4
	Προβολεῖς			18
	Ἀκουστικὰ			6
	Πυροβόλα 94			16
	» 40			18
	Α)Α Πολυβολαρχίαι			10

Παρατήρησις. Οἱ ἀνωτέρω Λόχοι Πολυβόλων εἶναι τῶν Ταγμάτων Πολυβόλων καὶ Ἀνεξάρτητοι.

Ἐπιστρατευθεῖσα περίπου δύναμις

Μάχιμος 350.000
Ἐν τῷ συνόλῳ 550.000

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰουνίου 1947
Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

«ΛΟΓΟΣ ΜΟΥΣΣΟΛΙΝΙ» τῆς 10ης Ἰουνίου 1941 ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Ὁ Στρατὸς τῆς Ἀλβανίας ἠρίθμει τὸν μῆνα τοῦ Ἀπριλίου τὰς ἀκολούθους Μεραρχίας:

1) ΤΖΟΥΛΙΑ, 2) ΠΟΥΣΤΕΡΙΑ, 3) ΤΡΙΝΕΝΤΙΝΑ, 4) ΚΟΥΝΕΕΝΣΕ (Μεραρχία Ἀλπινιστῶν), 5) ΚΕΝΤΑΥΡΩΝ (τεθωρακισμένη Μεραρχία), 6) ΑΡΕΤΣΟ, 7) ΚΑΛΙΑΡΙ, 8) ΜΟΔΕΝΗΣ, 9) ΠΙΝΕΡΟΛΟ, 10) ΠΙΕΜΟΝΤΕ, 11) ΣΙΕΝΑ, 12) ΜΠΑΡΙ, 13) ΤΑΡΟ, 14) ΦΕΡΡΑΡΑΣ, 15) ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ, 16) ΚΑΖΑΛΕ, 17) ΜΕΣΣΗΝΗΣ, 18) ΛΕΝΙΑΝΟ, 19) ΣΦΟΡΤΣΕΣΚΑ, 20) ΚΟΥΝΕΟ, 21) ΦΟΡΛΙ, 22) ΛΥΚΩΝ τῆς Τοσκάνης, 23) ΚΥΝΗΓΩΝ ΤΩΝ ΑΛΠΕΩΝ, 24) ΜΠΡΕΝΕΡΟ, 25) ΑΚΟΥΙ.

Εἰς τὰς δυνάμεις ταύτας δέον νὰ προσθέσωμεν τρία Συντάγματα Ἱππικοῦ (ἤτοι δύναμις μιᾶς Μεραρχίας) 4 Συντάγματα Βερσαλλιέρων (ἤτοι δύναμις δύο Μεραρχιῶν), 1 Σύνταγμα Γρεναδιέρων καὶ ὁμάδα ταγμάτων Μελανοχιτώνων (ἤτοι 1—2 Μεραρχίας):

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Μεμονωμένα τάγματα Μελανοχιτώνων διέθετον σχεδὸν ὅλαι αἱ Μεραρχίαι ἀνὰ ἓν καὶ πολλαὶ ἀνὰ δύο, ἐπὶ πλέον ὑπῆρχον πολλὰ τάγματα ΚΑΡΑΜΠΙΝΙΕΡΩΝ καὶ ΤΕΛΩΝΟΦΥΛΑΚΩΝ μνημονευόμενα εἰς ἄλλα σημεῖα τοῦ λόγου τοῦ Ἰταλοῦ δικτάτορος.

. . . .

Εἰς Ἀλβανίαν μετεφέρθησαν ἐν συνόλῳ 631270 ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, 15.951 αὐτοκίνητα, 83.072 κτήνη, 720.478 τόννοι ὑλικοῦ.

. . . .

Ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἀπαριθμήσεως τῶν ἐχθρικῶν Μεραρχιῶν παρελείφθησαν αἱ Μεραρχίαι ΠΑΡΜΑΣ μνημονευομένη εἰς ἄλλο σημεῖον τοῦ λόγου τοῦ Ἰταλοῦ δικτάτορος—, αἱ ἐξ ἐπαφῆς διαπιστωθεῖσαι Μεραρχίαι ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ καὶ ΠΟΥΛΙΕ ἐν τῇ ζώνῃ τοῦ Γ! Σ.Σ. Ἐπίσης ἡ ἔκθεσις τοῦ Π.Σ.Η. ἀναφέρει τὴν ὕπαρξιν καὶ τῶν ἐχθρικῶν Μεραρχιῶν ΑΡΕΖΟ, ΑΛΜΠΙΑ, ΜΠΕΛΟΥΝΟ καὶ ΛΟΓΚΑΝΟ.

Ὁ ἐχθρὸς συνεπῶς διέθετεν τοὐλάχιστον 32 Μεραρχίας ἂν μὴ 36 τοιαύτας ἀνασυγκροτημένας καὶ πλήρους δυνάμεως καὶ ἀριθμούσας τουλάχιστον 250—260 τάγματα ἐν συνόλῳ.

Σεβαστέ μοι κ. Συνταγματάρχα, Σ.Δ. 29-3-41

Χάνοντας ἀπὸ κοντά μας τὸν ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ἠγαπήσαμε πιὸ πολὺ ἀπὸ τὰ προσφιλέστερά μας πρόσωπα, τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν στοργὴν πρὸς ὅλους γενικῶς,ἐκεῖνον ποὺ μὲ τὸ παράδειγμά του πάντα μᾶς ὤθει στὸ ἐκτελεῖν ὡραίας καὶ μεγάλας πράξεις, ἐκεῖνον ποὺ μᾶς ἐδίδαξε τὴν ἀλάθητον πολεμικὴν τέχνην, ἠσθάνθημεν κάτι ποὺ πολλὲς φορὲς νοιώθει ἡ ψυχὴ χωρὶς νὰ δύναται τὸ χέρι νὰ τὸ γράψῃ. Ἡ φωτογραφία σας μὲ τὴν ἀφιέρωσιν μοῦ ἔδωσε τὴν μεγαλύτερη χαρά. Θὰ μοῦ μένη πάντα νὰ μοῦ ὑπενθυμίζη τὸν ἄνθρωπον Διοικητήν, τὸν στοργικὸν Πατέρα ἀπὸ τὸν ὁποῖον τόσα ἐδιδάχθην κατὰ τοὺς 5 μῆνας.

Εὔχομαι ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δίδη πάντα καλὴν τύχην, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ὡραίας μας Πατρίδος, δόξαν καὶ πᾶσαν ἄλλην ποθητὴν εὐτυχίαν. Οἱ Τσολιάδες τῶν Μ. Σ.Δ. καθὼς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὑποβάλλουν τὰ σέβη των εἰς τὸν καλὸν καὶ στοργικόν των Πατέρα.

Στὸν Σεβαστὸν μου Στρατηγὸν τὰ Σέβη μου.

Μὲ σεβασμὸν καὶ εὐγνωμοσύνην
ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ: Ἀξ)κὸς Διαβιβάσεων

ΚΟΥΤΣΙ 30ῇ Μαρτίου 1941

Σεβαστέ μου κύριε Συνταγματάρχα,

Ἤθελα νὰ σᾶς γράψω ἀμέσως μόλις ἔμαθα ὅτι φεύγετε ἀλλὰ τὸ ἀπρόοπτον ἀφ' ἑνὸς τῆς ἀναχωρήσεως καὶ ἡ βαθεῖα ἀφ' ἑτέρου συγκίνησις δὲν μὲ ἄφησαν οὔτε κἂν νὰ σᾶς πῶ δύο λέξεις στὸ τηλέφωνο, ἔστω δυὸ λέξεις γιὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.

Ἀπὸ τὶς συζητήσεις ποὺ εἶχα τὴν τιμὴν νὰ κάμω μαζί σας πιστεύω νὰ ἐκαταλάβατε τί ἀντιπροσωπεύατε γιὰ μένα καὶ γιὰ ὅλους γενικῶς τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Σχολῆς. Ἤσαστε τὸ πρότυπον στὸ ὁποῖον προσπαθούσαμε νὰ μοιάσουμε ὅσο περισσότερο μπορούσαμε.

Δυστυχῶς, μᾶς ἐφύγατε πάρα πολὺ γρήγορα καὶ δὲν μένει παρὰ ὡς καλύτερη ἀνάμνησις τῆς ζωῆς μας τὸ διάστημα ποὺ ὑπηρετήσαμε ὑπὸ τὰς διαταγάς σας.

Ὅσο γιὰ μένα, εἶμαι ἀρκετὰ καλὰ, ἀλλὰ ὄχι τόσο γιὰ νὰ μπορῶ νὰ προσφέρω τὶς μικρές μου ὑπηρεσίες κατὰ τὸν τρόπον ποὺ θέλω.
Τελειώνοντας Σᾶς εὔχομαι νέους θριάμβους.

Μετὰ βαθυτάτου Σεβασμοῦ
Δ. ΠΑΠΑΡΡΟΔΟΥ, λοχαγός.

Σ. Δ)σεως Περιοχὴ «Γκιολέκα»: 29-3-41

Συνταγματάρχα μου,

Ζητῶ συγγνώμην πρῶτα γιατὶ ἄργησα τόσο πολὺ γιὰ νὰ σᾶς γράψω.
Εὔχομαι νὰ εἶσθε πάντα καλὰ καί ὁ δημιουργηθεὶς θρῦλος νὰ ξεπεράση κι' αὐτὰ τὰ σύνορά μας.
Ἡ στενοχώρια μας καὶ ἡ λύπη εἶνε τόση μεγάλη ποὺ θὰ χρειασθῆ πολὺς χρόνος γιὰ νὰ μετριασθοῦν. Σᾶς χάσαμε πάνω στὴν ὥρα ποὺ σᾶς χρειαζόμαστε.
Δὲν μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε σὲ τί κατάσταση βρεθήκαμε ὅλοι μας ὅταν ἐφύγατε. Ἐπνίξατε ὅμως τὸν πόνο μας, ὑπολογίζοντας τὸ γενικώτερο καλὸ ποὺ θὰ προσφέρετε στὴν Πατρίδα.
Ἐμάθαμε ὅτι ἐπήγατε στὴν Ἀθήνα, αὐτὸ μὲ ἔκανε νὰ εὐχαριστηθῶ πάρα πολύ, γιατὶ ἔτσι μπορέσατε νὰ ζήσετε μερικὲς στιγμὲς εὐτυχίας κοντὰ στὸ προσφιλέστερο πρόσωπο ποὺ ἔχετε, στὴν Σεβαστή μου Κυρία, μὲ τὸν σπάνιο χαρακτῆρα, στὴν γενναία Ἠπειρώτισσα.
Ἐστενοχωρήθηκα ποὺ ἀποχωρίζομαι καὶ τοῦ ἀγαπητοῦ Τζουμάκα ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ λύπη μου ἐμετριάσθηκε, γιατὶ ξέρω ὅτι θὰ βρῆ τὸ πρόσωπο ποὺ ὑπῆρξε γιὰ μένα ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός μου, ὁ σοφὸς διδάσκαλος, ὁ εὐσυνείδητος καὶ ἀκούραστος... στρατιώτης.
Τὰ καλὰ ποὺ ἀπεκόμισα θὰ μείνουν βαθειὰ ριζωμένα, οἱ συμβουλές σας θὰ μείνουν ὑποθῆκες.
Δὲν μπορῶ νὰ ξεχάσω ποτὲ τὴν καλωσύνη σας, τὴν μαεστρία σας.
Τελειώνων σᾶς ὁρκίζομαι πίστιν εἰς τὸ ὄνομά σας, ποὺ θὰ μοῦ εἶνε ὡς Σύμβολον τῆς μιμήσεως.
Πρόθυμος πάντα στὰς Διαταγάς Σας.
Ὑποβάλλω τὰ σέβη μου.

ΑΛΕΚΟΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

---

912 τῇ 29ῃ Μαρτίου 1941

Σεβαστέ μοι κ. Διοικητά, Τὰ Σέβη μου.

Θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ἀποκαλῶ Διοικητή μου, διότι χωρὶς νὰ θέλω νὰ σᾶς κολακεύσω, ὁ μόνος πραγματικὸς Διοικητής μου, μέχρι σήμερον εἶσθε σεῖς.
Τὸ καθῆκον κ. Διοικητὰ μᾶς ὑποχρεώνει ὄχι στὸν πόλεμον μόνον, ἀλλὰ καὶ στὴν Εἰρήνην, νὰ ὑπακούωμε εἰς τοὺς ἀνωτέρους μας.
Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὑπακοὴν μέχρι τῆς ἀφοσιώσεως ὑπάρχει διαφορά.
Σεῖς κατωρθώσατε μὲ τὸν πατρικὸν καὶ φιλικόν σας τρόπον νὰ μᾶς σκλαβώσητε ὅλους, ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου μέχρι τοῦ τελευταίου στρατιώτου.
Ὅταν θὰ φεύγατε ἀπὸ τὸ Σύνταγμα, ἤθελα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὰ τόσα δείγματα τῆς καλωσύνης σας, πρὸς ἐμένα. Ἡ συγκίνησις ὅμως δὲν μὲ ἄφινε νὰ ἀρθρώσω λέξιν.
Τώρα καὶ ἡ πέννα ἀκόμη ἀρνεῖται νὰ γράψη αὐτὸ τὸ ὁποῖον αἰσθάνομαι. Σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστέψητε, ὅτι τὸ Σύνταγμα μὲ τὴν ἀναχώρησίν σας ἔχασε.
Ἔχασε πάρα πολύ. Ἀπὸ τὴν μαχητικότητά του, ἀπὸ τὴν ὁρμήν του καὶ ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ του ἐπέδρασε κάπως ἡ ἀναχώρησίς σας.
«Χάσαμε τὸν Διοικητήν μας», ἀκούω μόλις πάω εἰς κανένα λόχον, ἀπ' ὅλους τοὺς Εὐζώνους τοῦ Συντάγματος.
Τὸ πιὸ ἀξιόμαχον τμῆμα τοῦ Συντάγματος, τὸ ΙΙ τάγμα μας, φεύγει δι' ἀντικατάστασιν τοῦ 1)6 τάγματος εἰς Μάλι — Καλαράτ. Ἐνῶ τὸ ΙΙΙ τάγμα παραμένει ἐν γραμμῇ εἰς Μπολέναν. Τὸ Ι τάγμα ἦλθε καὶ ἀντικατέστησε τὸ ΙΙΙ)24 τάγμα Μπολένας καὶ ἔτσι τὰ 2 τάγματα τοῦ Συντάγματος ποὺ τοῦ ἀπέμεναν, εὑρίσκονται ἐν γραμμῇ, χωρὶς νὰ ξεκουρασθοῦν, ἔστω καὶ λίγο, ἐνῶ τὸ καλύτερον, τὸ πιό ξεκούραστο μᾶς τὸ παίρνουν.
Δὲν θὰ τὸ πιστέψητε, ὅτι ὅλοι λένε, πὼς ἀφοῦ μᾶς ἔφυγε ὁ Διοικητής μας, ποιός θὰ ἐνδιαφερθῆ πλέον;

Μὲ ὠνομάζατε αἰσιόδοξον. Εἶμαι ἀκόμη. Ἀλλὰ γιὰ τὸν ἀγῶνα μας γενικῶς, ἀνησυχῶ γιὰ τὴν τύχην τοῦ Συντάγματος. Σὲ χέρια ποὺ δὲν μποροῦν νὰ τὸ ὁδηγήσουν καλά, μόλις φύγατε ἐφάνη αὐτό, μὲ τίς ὑποχρεώσεις ποὺ ἐδημιούργησε ὑπὸ τὴν Διοίκησίν σας, βλέπω ὄχι καλὴν τὴν τύχην του. Εὔχομαι νὰ διαψευσθῶ.

Κύριε Διοικητά, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ φύγατε τὸ γέλοιο ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ ὅλους μας. Καὶ αὐτὸς ὁ Παπακωνσταντίνου ἀκόμη, ποὺ γελοῦσε πάντα, ἔπαψε νὰ γελᾶ. Ὁ κ. Τζουμάκας, τὸν ὁποῖον σᾶς στέλνομε σὰν ἕνα εἶδος συνδέσμου, θὰ σᾶς τὰ ἀναφέρῃ λεπτομερῶς.

Μαζευόμεθα δύο - τρία βράδυα καὶ τὰ λέγαμε μόνοι μας καὶ θυμώμαστε τὰ παληά. Πάντως, κ. Διοικητά, νὰ εἶσθε βέβαιος, ὅτι ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ, τὸ ὄνομά σας, στὸ Σύνταγμα θὰ ζήσῃ καὶ τὸ Σύνταγμα ποὺ σεῖς διοικούσατε δὲν θὰ τ' ἀφίσουμε νὰ ἀτιμασθῇ.

Μετὰ Σεβασμοῦ

ΚΑΛΑΜΠΟΚΗΣ (φονευθεὶς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν)

ΜΝΗΜΟΝΙΟΝ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ	ΒΑ	Τ.Σ.Η		᾿Αντ)γος	Πιτσίκας
»	ΔΑ	Α΄. Σ.Σ.		᾿Αντ)γος	Δεμέστιχας
»	ΖΕ	Β΄. Σ.Σ.		῾Υποσ)γος	Μπάκος
»	Ζ	Γ΄. Σ.Σ.		᾿Αντ)γος	Τσολάκογλου
»	ΑΕ	Μεραρχία	I	῾Υποσ)γος	Βραχνὸς
»	Π	»	V	῾Υποσ)γος	Παπαστεργίου
»	ΔΟ	»	IV	Συν)χης	Μπουλαλᾶς
»	Λ	»	XVII	῾Υποσ)γος	Ρουσσόπουλος
»	ΑΜ	»	VI	῾Υποσ)γος	Μάρκου
»	ΑΝ	»	XV	Συν)χης	Σπηλιωτόπουλος
»	Χ	»	XI	Συν)χης	Δημάρατος

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀντιγραφῆς
ΤΟ
ΙΙΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΟΥ Β΄ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΩΝ. ΤΖΗΜΑΣ ᾿Αν)ρχης

ΑΝΑΦΟΡΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΓΑΙ ΜΕΡΑΡΧΙΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΗΘΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ Α΄. Σ΄. ΣΤΡΑΤΟΥ

ΥΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ: ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ: ΑΡΙΘ. Α.Π. 21598)1511

ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ—ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Τ.Τ. 415 τῇ 11ῃ Ἀπριλίου 1941

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ι.— Μὲ κατάπληξιν πληροφοροῦμαι ὅτι τὸ ἠθικὸν ἐνίων ἀνδρῶν τῶν Συνταγμάτων ἐμφανίζεται σοβαρῶς κλονισμένον καὶ ὅτι τερατώδεις διαδόσεις κυκλοφοροῦσι μεταξὺ τῶν ὁπλιτῶν, οἵτινες ἢ παρεξήγησαν τὴν μεταφορὰν ὑλικῶν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀποσκευῶν ἀξιωματικῶν ἢ ἔπεσαν θύματα κακοβούλων διαδόσεων.

ΙΙ.— Εἶνε γνωστὸν ὅτι διετάχθη ἡ ἐκκένωσις τοῦ μὴ δυναμένου νὰ μεταφερθῇ ὑλικοῦ γενικῶς τῶν Μονάδων, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῶν κτηνῶν ἵνα αἱ Μονάδες καταστῶσιν εὐκίνητοι.

ΙΙΙ.— Τὸ μέτρον τοῦτο προνοίας, τόσον διὰ προχωρητικὰς ἢ ἐν ἀνάγκῃ καὶ δι' ὑποχωρητικὰς κινήσεις, εἶνε δυνατὸν νὰ ἐγένετο καὶ ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως κακοβούλων ἀνδρῶν ἢ ν' ἀποτελῇ ἐκδήλωσιν λιποψυχίας τινῶν.

ΙΥ.— Δὲν ἐπιθυμῶ ν' ἀποκρύπτεται ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τοὺς ἄνδρας διὰ τὴν γενικωτέραν κατάστασιν, ὅταν μάλιστα ἡ ἐξέλιξις ταύτης προεβλέπετο ὑπὸ τῶν ἡγετῶν μας. Ἐπιθυμῶ ὅμως ἐξ ἀντιθέτου καὶ διατάσσω νὰ ἐκδηλωθῇ ἅπασα ἡ ἐπιβαλλομένη ἀντίδρασις κατὰ τὸν πλέον ἐνεργητικὸν τρόπον ὑπὸ τῶν Διοικητῶν τῶν Μονάδων προσωπικῶς ὡς καὶ ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν.

Δέον νὰ ἐννοηθῇ ἀπὸ τοὺς ἄνδρας καὶ νὰ τοὺς γίνῃ πεποίθησις ἀπόλυτος, ὅτι εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς δέον νὰ εἶνε συσπειρωμένοι γύρω ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς των περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν, ὑπακούοντες πάντοτε εἰς τὰς διαταγάς των, διότι οἱαδήποτε ἀταξία ἢ ἀτομικὴ πρωτοβουλία ἐκτὸς τοῦ πνεύματος τῶν διαταγῶν ἔχει πάντοτε καταστρεπτικὰς συνεπείας.

Δέον ἐπίσης νὰ πιστεύσωσι ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὁπλῖται εἶνε συνδεδεμένοι πλήρως ψυχικῶς καὶ ἠθικῶς καί ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ θὰ εὑρίσκωνται πάντοτε μαζί των καὶ διοικηταί των.

Πᾶσα ἄλλη σκέψις καὶ πᾶσα διάφορος ἀντίληψις εἶνε κακόβουλος καὶ πρέπει νὰ παταχθῇ ἀνακαλυπτομένων τῶν διαδοσιῶν ἢ τῶν ὑποσκαπτόντων ἐκ προθέσεως τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνδρῶν.

Υ.— Εἰδικώτερον, ἐπειδή, οἱ ἄνδρες τῶν Συνταγμάτων τῆς Μεραρχίας κατάγονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ περιοχῶν καταληφθεισῶν ἤδη ὑπὸ Γερμανικῶν Στρατευμάτων δέον νὰ καταβληθῇ εἰδικὴ προσπάθεια ὑπὸ τῶν Διοικητῶν προσωπικῶς καὶ ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν, ἵνα μὴ ἀπογοητευθῶσι. Τοὐναντίον δέον νὰ ἐμπνευσθῶσι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς συνεχίσεως τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν οἰκογενειῶν των καὶ ἀπὸ τὸ πνεῦμα ὅπως καὶ δι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν λόγον δέον νὰ παμείνωσι συσπειρωμένοι πέριξ τῶν ἀξιωματικῶν των, δεδομένου ὅτι δὲν ἔχουσι ἄλλην οἰκογένειαν πλὴν τῆς Στρατιωτικῆς οἰκογενείας μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος των.

ΥΙ.— Ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω πνεῦμα δέον νὰ ἐκδηλωθῇ συνεχὴς ἡ ἐπέμβασις πασῶν τῶν Διοικήσεων, αἵτινες δέον νὰ ἐπικοινωνῶσιν συχνότατα μὲ τοὺς ἄνδρας των. Πᾶσα ὕποπτος πληροφορία ἢ κίνησις νὰ μοὶ ἀναφέρεται ἐπειγόντως.

VII.—Ἐκ παραλλήλου δέον νὰ προβῶσιν αἱ Μονάδες ἐπειγόντως εἰς τὴν ὀργάνωσιν τμήματος π.χ. λόχου ἢ τάγματος τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης ἐφ' οὗ αὗται θὰ δύνανται νὰ στηριχθῶσιν εἰς οἱασδήποτε δυσκόλους στιγμὰς καὶ νὰ ληφθῶσι μέτρα πρὸς σύλληψιν παντὸς ὅστις θὰ διενοεῖτο νὰ διαρρεύσῃ εἴτε πρὸς τὰ ἐμπρὸς εἴτε πρὸς τὰ ὀπίσω (τοποθέτησις εἰδικῶν φυλακίων ἐπὶ τῶν ὁδεύσεων — ἐπιτήρησις ἐνεδρῶν).

VIII.—Ἀναφέρατε λῆψιν καὶ τηρήσατέ με ἐνήμερον τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν.

Ν. ΜΑΡΚΟΥ: Ὑποστράτηγος

ΧΥ ΜΕΡΑΡΧΙΑ: ΕΠΙΤ. ΓΡΑΦ. ΜΕΡΑΡΧΟΥ: ΑΡΙΘ. Α.Π. 3155

ΕΞ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΑΥΣΤΗΡΩΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ

Ι.— Ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἐπιστολῶν διεπιστώθη, ὅτι, εὐτυχῶς ἐλάχιστοι, στρατιῶται γράφουσιν εἰς τοὺς οἰκείους των «καλὴν ἀντάμωσιν», κατόπιν τῆς ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν. Αὐτὸ μαρτυρεῖ λιποψυχίαν καὶ ὑπονοεῖ ὅτι, ὡς ἡττημένοι, θὰ πᾶνε εἰς τὰ σπίτια των. Τοιαύτη ἐκδήλωσις ἑπόμενον ἦτο νὰ παρουσιασθῇ καὶ οἱ μειωμένου ἠθικοῦ στρατιῶται ὑπῆρχον καὶ πρότερον καὶ ἀπέκρυπτον τὴν δειλίαν των.

Εἶνε ἀνάγκη οἱ Διοικηταὶ τῶν Μονάδων καὶ Σχηματισμῶν, ὅπως παρακολουθῶσιν ἀγρύπνως τὸ φρόνημα τῶν ἀνδρῶν καὶ νὰ λάβωσι πᾶν μέτρον πρὸς τόνωσιν αὐτοῦ, ὡς κατ' ἐπανάληψιν διὰ τῶν διαταγῶν μου ἐτόνισα «πολεμήσατε τὴν προπαγάνδαν».

Θὰ λυπηθῶ πολὺ ἐὰν εὑρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πατάξωμεν πᾶσαν ἐκδήλωσιν λιποψυχίας, ἀλλ' ἡ τιμὴ τῆς Πατρίδος ἐπιβάλλει νὰ λάβωμεν σκληρὰ μέτρα κατὰ τῶν ἡττοπαθῶν καὶ δι' αὐτὸ εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν παρατηρηθῇ ὁμαδικὴ ἢ μεμονωμένη ἐγκατάλειψις τῆς θέσεως, εἰς ἣν ἕκαστος ἐτάχθη, ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΩ ΥΜΑΣ, ὅπως ἐκτελῆτε ἐπὶ τόπου πάντα φεύγοντα τῆς γραμμῆς, ἐφ' ὅσον ἡ σύλληψις καὶ ἡ παραπομπή του εἰς τὸ Στρατοδικεῖον εἶνε ἀνέφικτος.

Ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ἔσχατον ὡς ἄνω μέτρον καὶ ἐντέλλομαι, ὅπως τῆς ἐξουσιοδοτήσεως γίνῃ χρῆσις μετὰ μεγίστης συνέσεως καὶ ψυχραίμου ἐκτιμήσεως τῆς καταστάσεως.

ΙΙ.— Αἱ Μονάδες καὶ Σχηματισμοὶ θὰ ἀναφέρωσι περὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν ἀνὰ πενθήμερον καὶ ἐκτάκτως, ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη.

Ἀναφέρατε λῆψιν.

Τ.Τ. 518 τῇ 13ῃ Ἀπριλίου 1941

ΠΑΝ. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Συν)ρχης Πεζικοῦ

ΑΡΙΘΜ. Α.Π. 2159)705 — Σ.Δ. 14ῃ Ἀπριλίου 1941

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ

ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ—ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Η ΙΥ ΜΕΡΑΡΧΙΑ

ΠΡΟΣ

ΤΟ Β΄. ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

«Περὶ διευκρινίσεως τῆς ἀποστολῆς τῆς Μεραρχίας».

... ...

Ἐὰν πρόκειται νὰ συμπτυχθῶ ἐπὶ ἄλλης τοποθεσίας ὀφείλω ἐπίσης ν' ἀναφέρω ὅτι μὲ τὰς ἰδίας δυνάμεις δὲν δύναται ἡ Μεραρχία ν' ἀντιμετωπίσῃ σταθερὰν ἄμυναν ἐπὶ ταύτης, λόγῳ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν τμημάτων καὶ ἀπειλῆς τῶν ἐχθρικῶν ἁρμάτων. Λέγω ἠθικῆς καταστάσεως διότι τὸ νοσογόνον μικρόβιον ἀναπτύσσεται ραγδαίως καὶ μεταδίδεται εἰς τὸν μαχόμενον στρατόν, ὡς διεπιστώθη ἀπὸ τὴν παρουσιασθεῖσαν σήμερον κατάστασιν τῶν συμπτυσσομένων Μονάδων τῆς Υ Μεραρχίας ἔνθα οὐδεὶς ὀργανικὸς δεσμὸς ὑπῆρχε τὸ δὲ πλεῖστον τῶν ἀνδρῶν αὐτῆς ἐβάδιζε μὲ πρῶτον προορισμὸν ΙΩΑΝΝΙΝΑ. Ἐὰν τηρῆται σήμερον ἡ συνοχὴ τοῦ 8ου καὶ 9ου Συνταγμάτων Πεζικοῦ κατόπιν τῶν ληφθέντων μέτρων, δὲν δύναμαι διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους νὰ πιστεύσω τοῦτο καὶ δι' αὔριον καὶ μάλιστα μετὰ ἐνδεχομένην σύμπτυξιν τῶν Μονάδων ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐὰν διαταχθῇ ὑποχωρητικὸς ἑλιγμὸς μόνη δυνατὴ νὰ τηρηθῇ πρόσκαιρος γραμμὴ εἶνε ἡ τοιαύτη ΚΡΑΜΠΟΣΑ ΚΑΝΑΡΙΤ ἀντέρεισμα ΚΟΥΚΙΑΡΙ πρὸς Β. Α. ἐπειδὴ προστατεύεται ἀπὸ ἀντιαρματικὸν κώλυμα.

Πᾶσαι αἱ πρὸ αὐτῆς γραμμαὶ ὑπερκερῶνται εἰς μέγα βάθος ὑπὸ τῶν ἁρμάτων.

3) Δὲν δύναμαι ν' ἀποβλέψω μετ' ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν

ἄμυναν τοῦ 11ου Συντάγματος κατόπιν τριῶν ἀναφορῶν τοῦ Διοικητοῦ Μεραρχιακοῦ Πεζικοῦ περὶ τοῦ ὅτι τὸ ἠθικὸν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν λόγῳ τῆς συνθέσεώς του εἶνε μηδέν.

4) Δὲν δύναμαι νὰ εἶμαι βέβαιος, κατόπιν ἀναφορᾶς ὑπευθύνου τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 9ου Συντάγματος, ὅτι τὰ ἐν γραμμῇ τμήματα αὐτοῦ θὰ τηρήσουν τὴν συνοχήν των μετὰ τὴν μέλλουσαν νὰ λάβῃ χώραν σύμπτυξιν τῆς XYII Μεραρχίας κατὰ τὴν νύκτα.

5) Ἐλλείψει τηλεφωνικῶν ὑλικῶν συνδέομαι μὲ τὰς Μονάδας μόνον μὲ τὸν ἀσύρματον, οὐδεὶς δὲ σύνδεσμος μεταξὺ Συνταγμάτων καὶ ταγμάτων ὑφίσταται ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει καὶ ἡ συνεχὴς διακοπὴ τῶν τηλεφωνικῶν συγκοινωνιῶν ὑπὸ τῶν βομβαρδισμῶν.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἀντικειμενικὴν ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως παρακαλῶ ὅπως λάβητε τὰ ἐνδεικνυόμενα ὑπὸ τῶν περιστάσεων μέτρα καὶ διατάξητε σχετικῶς.

ΚΛΕΑΝΘ. ΜΠΟΥΛΑΛΑΣ: Συν)ρχης Πεζικοῦ

ΑΡΙΘ. Α.Π. 2169)715 — Σ.Δ. 16η Ἀπριλίου 1941

Η

ΙΥ ΜΕΡΑΡΧΙΑ Πρὸς Τὸ Β΄. Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ

«Περὶ τοῦ ἠθικοῦ τοῦ Στρατεύματος».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν ἐπιδεινοῦται ἐφ' ὅσον παρέρχονται αἱ ὧραι μέχρι σημείου ὥστε, χωρὶς νὰ νομισθῶ ἀπαισιόδοξος καὶ ὑπερβολικός, νὰ μὴ δύναμαι νὰ ὑπολογίζω εἰς οὐδεμίαν μακρὰν ἀντίστασιν εἰς περίπτωσιν ἐπιθέσεως τοῦ ἐχθροῦ.

Συγκεκριμένως ἡ κατάστασις εἶνε ἡ ἀκόλουθος:

ΙΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ: Λόγῳ τῆς συνθέσεώς του εἰς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας μόλις συγκρατεῖται ἐπὶ τῶν θέσεών του, ἔχει διαρκῆ διαρροὴν ἀνδρῶν. Ἐὰν παραμένῃ ἐπὶ τῶν θέσεών του τοῦτο συμβαίνει διότι ἐλπίζει εἰς λίαν προσεχῆ εὐρεῖαν σύμπτυξιν.

9ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ: Τὸ ΙΙΙ τάγμα του συμπτυχθὲν ἐκ ΣΕΝΤΕΛΙ εἰς ΤΡΕΜΠΕΣΙΝΑΝ ἐν πλήρει διαλύσει. Περισυλλέγονται τὰ ὑπολείμματα, τῶν λοιπῶν διαρρευσάντων μετὰ τῆς Υ Μεραρχίας. Τὸ Ι τάγμα Μελανουρέα ἐσταμάτησε τὴν ἀρξαμένην μετὰ τῆς Υ Μεραρχίας διαρροήν, πλὴν τοῦτο ἔχει εἰς μέγα βαθμὸν κλονισμένον τὸ ἠθικόν του. Τὸ ΙΙ τάγμα (Γούτα) τεταγμένον ἐπὶ ὑψομ. 370—1620 χθὲς τὴν νύκτα ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ ἐχθροῦ ἐγκατέλειψεν τὰς προκεχωρημένας θέσεις του μάχης συμπτυχθὲν ἐπὶ τῆς κυρίας γραμμῆς ἀντιστάσεως. Τὸ ὕψωμα 1620 κατόπιν πιέσεως τοῦ ἐχθροῦ ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν ἡμετέρων συμπτυχθέντων εἰς λόφον 1000 μέτρα ὄπισθεν.

8ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ: Διατηρεῖ τὴν συνοχήν του πλὴν ὁ Διοικητὴς αὐτοῦ ἐξεδήλωσε βασίμους φόβους ἂν ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀποθαρρύνσεως θὰ κατορθώσῃ ἐπὶ πολὺ νὰ διατηρήσῃ τὴν συνοχὴν ταύτην.

16ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ: Τεταγμένον ἐπὶ τῆς κυρίας γραμμῆς ἀντιστάσεως. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος μοὶ ἐξέφρασε χθὲς βασίμους φόβους ἂν θὰ δυνηθῇ νὰ καταλάβῃ ἄλλην γραμμὴν λόγῳ τοῦ κλονισμοῦ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν. Ἄλλως σήμερον εἶχεν τὴν πρώτην ἐκδήλωσιν τῆς καταστάσεως διὰ τῆς διαρροῆς τῶν μεταγωγικῶν ἑνὸς τάγματος (ἀνδρῶν μετὰ τῶν κτηνῶν).

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω παρακαλῶ ὅπως διατάξητε ὅ,τι ἐγκρίνητε.

ΚΛΕΑΝΘ. ΜΠΟΥΛΑΛΑΣ: Συν)ρχης Πεζικοῦ

Ἀριθ. 1535)14-4-41 — Ἐξ. Ἐπεῖγον—ἀπολ. προτερ.
Ἀριθ. 223 Α.Π. 2151.

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ.

Ἀπαγκίστρωσις καὶ ἐγκατάστασις ἐπὶ νέας τοποθεσίας ἐγένοντο κανονικῶς ἄνευ πιέσεως ἐχθροῦ. Ἀπὸ 8ης ὥρας σήμερον ἐχθρὸς βάλλει κατὰ διαλείμματα

δραστικῶς διὰ πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων νέαν τοποθεσίαν 11ου καὶ ἀριστεροῦ 9ου. Παρατηρεῖται κλονισμὸς ἠθικοῦ εἰς λόχον 11ου Συντάγματος ἀποτελούμενον ἀπὸ ὁπλίτας ἐνισχύσεως ἐξ Ἐσωτερικοῦ. Διέταξα λῆψιν ἀμέσου ἐπεμβάσεως καὶ δραστικῶν μέτρων.

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΔΟ΄ IV Μεραρχία: ΜΠΟΥΛΑΛΑΣ

Ἀριθμ. Α.Π. 2155 — Τηλ)κῶς—Κρυπτογραφικῶς

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ.

Ὑποβάλλω περίληψιν ἀναφορῶν Μονάδων ΣΤΟΠ Ἑνδεκάτου ΣΤΟΠ. Ἀπὸ 8 μέχρι 11 ὥρας δραστικὴ βολὴ Πυροβολικοῦ ἐπὶ νέας τοποθεσίας ΣΤΟΠ Ὥραν 12 ἐχθρικὰ ἀεροπλάνα 3 ἐβομβάρδισαν Σταθμὸν Διοικήσεως ΣΤΟΠ Ἠθικὸν ἀνδρῶν καὶ Ἀξιωματικῶν πολὺ μειωμένον ΣΤΟΠ Διέρρευσαν 50 ὁπλῖται ΣΤΟΠ Ἐστάλη ἀπόσπασμα πρὸς σύλληψίν των ΣΤΟΠ Ἐχθρὸς μέχρι 11 ὥρας κατέλαβε ἐγκαταλειφθεῖσαν τοποθεσίαν προχωρῶν πρὸς νέαν ΣΤΟΠ Ἐνάτου ΣΤΟΠ Κατέχει καλῶς τοποθεσίαν ΣΤΟΠ Ἀπὸ 8 μέχρι 12 ὥρας δραστικὴ βολὴ Πυροβολικοῦ ἐπὶ 370 καὶ βορείως ΣΤΟΠ Ἐχθρὸς προχωρήσας κατέλαβε 12 ὥραν Μετζγκόρανη καὶ προχωρεῖ πρὸς 370 καὶ Τρεμπεσίναν ΣΤΟΠ Ἠθικὸν καλὸν ΣΤΟΠ Διαρρεύουν ἐν ἀταξίᾳ εἰσέτι τμήματα I Μεραρχίας ΣΤΟΠ Πλεῖστοι ἄνδρες αὐτῶν ἄνευ ὅπλων ΣΤΟΠ Διοικητὴς 9ου φοβεῖται συνέχισιν διαρροῆς 1)9 τάγματος εἰς περίπτωσιν συμπτύξεως τμημάτων XVII Μεραρχίας κατὰ τὴν νύκτα δι᾽ ἁμαξιτῆς ΣΤΟΠ.

Ἀποσπάσματος Ἀντωνοπούλου ΣΤΟΠ Ἀντωνόπουλος ἀσθενήσας εὑρίσκεται ΜΟΥΣΙΜ ΣΤΟΠ ΙΙ)9 τάγμα του μὲ ἐπὶ κεφαλῆς ταγματάρχην κατέχει καλῶς 1620 μέχρι 1923 ΣΤΟΠ.

Σ.Δ. 14-4-41, ὥρα 15 — ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Δ.Ο.:ΜΠΟΥΛΑΛΑΣ

Ἀριθ. 1553)15-4-41 — Ἀπολύτου προτεραιότητος

Ἀριθ. 224 Α.Π. 2156

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Ἐπὶ 8579)Διαταγῆς σας.

Κατόπιν κλονισμοῦ ἠθικοῦ 11ου Συντάγματος διέταξα τάγμα 8ον μετασταθμεύσῃ νύκτα σήμερον εἰς περιοχὴν ΓΚΡΑΜΠΟΣΑ ΚΑΜΑΡΙΤ πρὸς ἐξασφάλισιν διαβιβάσεων αὐχένος ΜΑΠΕΣΙΟΒΑΣ καὶ ΜΠΡΕΖΝΤΑΝΗΣ καὶ... ... σημείου στηρίγματος ἐπὶ ὑψ. 366 (1000 μέτρα νοτίως Κλεισούρας). Τηρῶ χεῖρας μου δύο τάγματα 8ον εἰς περιοχὴν ΡΙΜΠΑΣ Ἓν τούτων προσανατολισμένον ὄπισθεν 16. Μεγαλυτέρα ἐφεδρεία ἀδύνατον νὰ οἰκονομηθῇ λόγῳ ἐκτάσεως μετώπου καὶ μαχητικῆς καταστάσεως 11ου.

14-4-41 ὥρα 14 — ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Δ.Ο.:ΜΠΟΥΛΑΛΑΣ

Ἀριθ. 1536)14-4-41

Ἀριθ. 225 Α.Π. 2150

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Παρελθοῦσαν νύκτα ἐσημειώθη νέα διαρροὴ ὁπλιτῶν I τάγματος 9ου Συντάγματος. Περὶ τοὺς 60 ὁπλῖται ἐγκατέλειψαν λάθρα θέσεις των συναποκομίζοντες δύο πολυβόλα. Διοικητὴς 9ου μετέβη ἐπὶ τόπου πρὸς λῆψιν ἀμέσων μέτρων. Ὁμοίως ἐπὶ τόπου ἐστάλη εἰσηγητὴς Στρατοδικείου.

14-4-41 — ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Δ.Ο. IV Μεραρχία: ΜΠΟΥΛΑΛΑΣ

'Αριθ. 1527, 'Αριθ. 282 Α.Π. 9125 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ 'Εξ. ἐπεῖγον

Μοὶ ἀνέφερον ὅτι εἰς Ι τάγμα 14 παρετηρήθη ἀθρόα διαρροή. Παρακαλῶ διατάξατε φρουράς Πετράνης — Λιερτζάνης συλλαμβάνωσι διαρρέοντας τυχὸν ἐκεῖθεν.

Διέθεσα Συν)ρχην 14 τρίτος (;) τάγμα 43 Συν. Πεζ.

Ὥρα 03.40 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Π. V Μεραρχία: ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ

'Αριθ. 1511)13-4-41

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

'Αριθμ. 215 Α.Π. 9151

Κατὰ πληροφορίας ἀξιωματικοῦ ἡμῶν στρατιῶται σταθμεύσεως Μουτσέλι τάγματος IV Μεραρχίας ἤρξαντο διαρρέοντες πρὸς ὀπίσω ἀπὸ χθὲς κατὰ μικτὰς ὁμάδας πληροφορηθέντες παρὰ Διοικητοῦ τάγματος τὴν ἐνδεχομένην σύμπτυξιν ΣΤΟΠ Αἰτιολογοῦσιν ἀποχώρησιν ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιθυμοῦν συλληφθῶσι αἰχμάλωτοι παρ' 'Ιταλῶν προτιμῶντες τοιαύτην παρὰ Γερμανῶν.
13-4-41
Ὥρα 3 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Π.: V Μεραρχία: ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ

'Αριθ. Α.Π. 22561)1591 ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ—ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Τ.Τ. 415 15-4-41

Η VI ΜΕΡΑΡΧΙΑ πρὸς ΤΟ Β΄. ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

«Περί σημειωθείσης ἀντιπειθαρχικῆς στάσεως τῶν ὁπλιτῶν Ι τάγματος 19ου Σ.Π.»

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὑμῖν ὅτι ἡ Μεραρχία πληροφορηθεῖσα σήμερον, παρ' ἐπιτελοῦς ἐπισκεφθέντος τὸ Σύνταγμα, ὅτι τάγμα 19ου Σ.Π. διελύθη, ἀπέστειλεν εἰς τὸν Σ.Δ. τοῦ Συντάγματος τὸν ἐπιτελῆ καὶ διεπίστωσεν ὅτι τὸ Ιον τάγμα τοῦ ἀνωτέρω Συντάγματος κατὰ τὴν χθεσινὴν νύκτα διαφυγὸν τῶν χειρῶν τῶν ἁρμοδίων διοικήσεων καὶ ὅτι σήμερον ἀνασυνετάχθη παρὰ τὸν Σ.Δ. τοῦ Συντάγματος.

Τὸ Σύνταγμα δὲν ἀνέφερεν ἐπισήμως ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ἀντιπειθαρχικῆς ἐκδηλώσεως δι' ὃ καὶ διετάχθη ν' ἀναφέρῃ ἡμῖν ἐπειγόντως καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ὑπευθύνων τῆς ἀνωτέρω στάσεως τοῦ τάγματος.

Αἱ πληροφορίαι ἡμῶν μὴ ἐπισημοποιηθεῖσαι εἰσέτι, φέρουσι τοὺς ἄνδρας ἐπηρεασθέντας ἐκ φημῶν ὅτι ἡ χρησιμοποίησίς του χθὲς εἰς τὸν τομέα τῆς XVII Μεραρχίας εἶχεν ὡς σκοπὸν τὴν θυσίαν τούτου διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς συμπτύξεως.

'Επίσης ὡς ἀναφέρει ἐπισήμως Δ)τῆς 25ου Συντάγματος Πεζικοῦ ἡ 'Ομὰς 'Αναγνωρίσεως ὑπέστη ἰσχυρὸν κλονισμὸν καὶ ὅτι δὲν εἶναι εἰς ἀξιόμαχον κατάστασιν.

Μέχρι τῆς στιγμῆς δὲν κατωρθώσαμεν νὰ συνδεθῶμεν μὲ 'Ομ. 'Αναγνωρίσεως παρὰ τὴν ἀποστολὴν συνδέσμου. 'Υποθέτομεν ὅτι εὑρέθη ἀπ' εὐθείας δεύτερον σταθμὸν πορείας.

'Επελήφθημεν ἐπειγόντως ἀνωτέρω γεγονότος καὶ θὰ ἀναφέρωμεν ὑμῖν λεπτομερῶς προσεχῶς. Δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅτι ἀνωτέρω γεγονότα καὶ ἡ σημειωθεῖσα πρὸ τριημέρου διαρροὴ ἑνὸς σχεδὸν λόχου τοῦ 21 Σ. Πεζικοῦ, περὶ οὗ ἀναφέρομεν ὑμῖν καὶ θέλομεν ὑποβάλει τὸ πόρισμα τῆς διαταχθείσης ἐξετάσεως, ἔχουσιν ἐπιδράσει σημαντικῶς ἐπὶ τῆς μαχητικότητος τῆς Μεραρχίας, λόγῳ καὶ τῶν γενικωτέρων συνθηκῶν τῆς ἐξελίξεως τῆς Στρατ. καταστάσεως καὶ τοῦ τόπου καταγωγῆς τοῦ συνόλου τῶν ἀνδρῶν τῆς Μεραρχίας.

Ν. ΜΑΡΚΟΥ

'Αριθ. 1625)18-4-41
'Αριθ. 236, Α.Π. 335

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Σταθ. Διοικήσεως VI ἐγκαθίσταται ΣΑΓΚΟΣΤΙΒΙΤΣΙ 9ον Σ. Πεζικοῦ καὶ

Μοῖρα Πυροβολικοῦ ἐν πορείᾳ σήμερον πρὸς ΟΓΚΡΕΝΙ—......ΤΣΤΡΑ... ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου ἀγνοοῦμεν εἰσέτι... τμήματα κινοῦνται... καὶ δὶς ἐν τάξει. Ἐπαφὴ μετὰ ἐχθροῦ δὲν ὑπάρχει.

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Α.Ν.

Ἐλήφθη 17-4-41, ὥρα 22.42

Ἀριθ. 1586

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

ΙΙον τάγμα διαθέτει ὀλίγους ἀξιωματικοὺς μετὰ ὑπηρετῶν αὐτῶν. Στόπ.Μοῖρα Πυροβολικοῦ, Πυροβόλα δύο, βλήματα 20. Στόπ. 66ον Σύνταγμα.
16-4-41, ὥρα 12.47

Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου

Ἀριθ. 1575 ἐξ. ἐπεῖγον — ἀμ. ἀποκρ.

Ἀριθ. 232, Α.Π. 1791

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Ταγματάρχης Ἐπιτελείου μου Ἀντωνόπουλος ἔρχεται Σ. Στρατοῦ κομίζων ἀναφορὰν σοβαρωτάτου περιεχομένου.
15-4-41, ὥρα 21

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Α.Ν.

Ἀγαπητὲ Γιῶργο,

Σοῦ γράφω διὰ τὰ ἑξῆς ζητήματα.

1ον.— Οἱ ἄνδρες ἀπὸ σήμερον θὰ εἶνε νηστικοὶ κατόπιν τῆς ἀλλαγῆς κατευθύνσεως Γέφυρα Μετζισιοράνης ἀντὶ τῆς προηγουμένης πρὸς Λεσκοβίκιον. Συνεπῶς ἐφοδιασμὸς ἀδύνατος. Ἐζήτησα νὰ προωθήσητε ΑΜΕΣΩΣ τρόφιμα Βορείως Λέσοβας καὶ νὰ δυνηθοῦν αὔριον (σήμερον γιόκ) νὰ φάνε, ἀντὶ πάσης θυσίας πρέπει νὰ προωθηθοῦν. Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον ἂν μὲ τὰς τόσας μετακινήσεις 15—20 ὥρας πορείας ἡμερησίως καὶ τὰς διαδοχικὰς ΣΥΝΕΧΕΙΣ ΚΑΤΑ ΠΡΟΤΙΜΗΣΙΝ δοθείσας εἰς τὴν Μεραρχίαν μας καλύψεις, τὸ 25 π.χ. ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας εὑρίσκεται ἐν συνεχεῖ προκαλύψει, 19,21 γυρίζουν σὰν τὴν ἄδικη κατάρα ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνό. Τέλος πάντων.

Ἀλλὰ ἤδη ἔρχεται τὸ προσωπικὸν ζήτημα. Δὲν φαντάζομαι νὰ εἶνε δίκαιον νὰ συλληφθοῦν αἰχμάλωτοι τῶν Ἰταλῶν!! Διότι μὲ τὰ γεγονότα ὡς ἐξελίσσονται ἐκεῖ θὰ καταλήξωμε. Εἶνε δὲ κρῖμα νὰ φθάσω ἕως ἐδῶ καὶ νὰ μείνω ἔξω τοῦ νυμφῶνος, δηλ. τῆς γεφύρας Μερτζανί!! Λοιπὸν πρέπει νὰ μοῦ ἀλλάξῃς αὔριον τὸν Σ.Δ. τῆς Μεραρχίας, Νοτίως Γεφύρας Μετζισιοράνης. Μὴν δεσμεύεσαι ἀπὸ τύπους, διότι δὲν ἀξίζει χάριν τῶν τύπων νὰ αἰχμαλωτισθῶ ἔχοντας οἱ προϊστάμενοί μου. Ἄλλως τε οἱ σχηματισμοί μου θὰ διαταχθοῦν σήμερον νὰ κινηθοῦν ἀπὸ τῆς νυκτὸς ὡς τὴν πρωΐαν τῆς αὔριον Ν. Γεφύρας. Ἀπαραίτητος διότι ἄλλως δὲν θὰ γίνῃ τίποτα. Θὰ ἐπέλθῃ τόση συγκέντρωσις εἰς τὴν Γέφυραν ὥστε θὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος. Μὴ μὲ βάζῃς λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἀνωμαλίαν. Περιμένω ἐναγωνίως διὰ τοῦ ἀσυρμάτου καθορισμὸν ἀπ... Σ.Δ. Νοτίως Γεφύρας ὅπου θέλεις, ἀλλὰ Νοτίως πρὸς Θεοῦ!!! Τὸ γοργὸν καὶ χάριν ἔχει. Σ.Ο.Σ., Σ.Ο.Σ. Περιμένω ραδιοτηλεγράφημα... καὶ δή... θέλεις καὶ τρόφιμα. Μὴ μὲ ξεχάσῃς.

Μὲ ἀγάπην καὶ ὁ Θεὸς βοηθός. Καλὸ Πάσχα ὅπερ ἐλπίζω νὰ θελήσῃς νὰ κάμω Νοτίως Γεφύρας!!!

Μὲ ἀγάπη

ΝΙΚΟΣ (Μάρκου) Στρατηγὸς Διοικητὴς VI ΜΕΡ)ΧΙΑΣ

Στρατηγέ μου,

Σᾶς ἱκετεύω καὶ παρακαλῶ νὰ ἀναλάβητε ἀμέσως, εἰ δυνατόν, τὴν λύσιν τοῦ φοβεροῦ δράματος ποὺ διέρχεται τόσον ἡ Πατρίς μας ὅσον καὶ ὁ Στρατός, ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖται νὰ αἰχμαλωτισθῇ ὑπὸ τῶν δειλῶν καὶ ἀνάνδρων Ἰταλῶν.

Εἶνε ἡ 12η ὥρα τῆς ἀγωνίας καί ἡ ἐπέμβασίς σας δέον νὰ ᾖ ἄμεσος διότι ἴσως βραδύτερον νὰ εἶνε ἀργά.

Οἱ δικοί μας ἐδῶ, καίτοι ἔχουν πεισθῆ ἀπολύτως καὶ μᾶς ὑπερβάλλουν διὰ τὸν τρόπον τῆς λύσεως, ἐν τούτοις ἄγνωστον διατὶ εἶνε ἐξαιρετικὰ διστακτικοὶ καὶ ἐπομένως, ἂν περιμένετε ἀπὸ ἐδῶ ἐνίσχυσιν, θὰ περιμένετε ἐπὶ ματαίῳ.

Σᾶς ἐξορκίζω καὶ αὖθις ἐκ μέρους τῶν ἐδῶ συναδέλφων νὰ τολμήσητε τώρα ποὺ εἶνε καιρός.

Τὸ παρελθόν σας καὶ ὁ χαρακτὴρ σας ἐγγυῶνται ὅτι δὲν θὰ κωφεύσητε καὶ Σεις. Σήμερα μὲ εἶχε πάρει εἰς τὸ τηλέφωνον ὁ ἐπιτελάρχης τῆς VIII Μεραρχίας καὶ μοῦ ἐξέπεμψε τὸ Σ.Ο.Σ. καὶ ὅτι ἐντὸς τῆς ΣΗΜΕΡΟΝ ἢ τὸ πολὺ ΑΥΡΙΟΝ πρέπει νὰ λυθῆ τὸ δρᾶμα, ἄλλως θὰ θρηνήσωμεν μεγάλας συμφοράς.

Τολμήσατε, Στρατηγέ μου. Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί.

19-4-41 Μετὰ Σεβασμοῦ: ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

(Ἐπιστολὴ Συνταγματάρχου Πετρουλάκη Α.Σ.Στρατοῦ πρὸς Στρατηγὸν Μπάκον)

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Ἀριθ. 1655, Ἀριθ. 104, Α.Π. 33658

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Λόγῳ ἀποκαλύψεως πλευρῶν Μεραρχίας καὶ καταστάσεως ἠθικοῦ ἀνδρῶν ἐπιβάλλεται ταχεῖα σύμπτυξις ταύτης στόπ. Κατόπιν συνεννοήσεως μεταξὺ Μεραρχιῶν ἀπεφασίσθη σύμπτυξις δι' αὔριον, ὀπίσω προγεφυρώματος ἐγκαθισταμένου ὑπὸ XV Μεραρχίας μετὰ ὁποίας συνεννοήθημεν στόπ.

19-4-41, ὥρα 23 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Α.Μ. (VI)

Ἀριθ. 1667, Α.Π. 99

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Ἀνάγκη μεγίστη προσέλθη αὔριον ἀεροπορία μας ὑπεράνω γεφυρῶν ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ - ΜΠΟΥΡΑΖΑΝΗΣ πρὸς ἀπαγόρευσιν ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Ἐπίδρασις ἐπὶ μειωμένου ἠθικοῦ ἀνδρῶν τρομερά.

Ἐλ. 20-4-41, ὥρα 20.30 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Λ (XVII)
(Θὰ λάβη γνῶσιν ὁ Διοικητὴς καὶ ὁ ἀποκρυπτογραφήσας)'

Ἀριθ. 650

ΜΕΡΑΡΧΟΥΣ ΔΙΟΙΚΗΤΑΣ XVII ΚΑΙ IV ΜΕΡΑΡΧΙΩΝ

Παρακαλῶ συνεννοηθῆτε μετὰ λοιπῶν Ἀνωτάτων Διοικητῶν καί ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργήσατε ἐπειγόντως διὰ λόγους φιλανθρωπίας, ἵνα τερματισθῆ τὸ ταχύτερον ὁ ἀδικαιολογήτως παρατεινόμενος σπαραγμὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀποδοθῆ εἰς τὴν Μητέρα γῆν καὶ τὴν Ἱστορίαν τὸ σεπτὸν πτῶμα της καὶ ἵνα τὸ σάβανόν της καλύψη καὶ ἡμᾶς τοὺς ὑπερασπιστάς της κατὰ τὸν εὐπρεπέστερον τρόπον.

20-4-41 9ον Σύν)γμα: Β. ΚΕΤΣΕΑΣ, Συν)ρχης

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἐκ τοῦ Α.Σ. Στρατοῦ: πρὸς Στρατηγὸν ΜΠΑΚΟΝ

Στρατηγέ μου,

Σᾶς ἐξορκίζω ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Πατρίδος νὰ προχωρήσητε εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων, χωρὶς νὰ λαμβάνετε ὑπ' ὄψει ὅ,τι λέγουν οἱ ἄλλοι.

Αἱ ἀπόψεις μου εἶνε ἀπόψεις ὁλοκλήρου τοῦ Στρατοῦ μας πλὴν τῶν α ὑ λ ο δ ο ύ λ ω ν οἵτινες παραπαίουν.

Ὁ Βασιλεὺς ἐπαναστατήσας κατὰ Στρατοῦ καὶ λαοῦ ἔκαμε κυβέρνησιν ὑπ' αὐτοὺς διὰ πλήρη ἐνταφιασμὸν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ τηλεγράφημα δὲν ἐστάλη διότι

δὲν εἶχαν διαβιβάσεις, ὡς λέγουν, παρὰ πάντα νόμον ἠθικῆς ἐξ ἧς ἐπεβάλλετο ἐφ' ὅσον ἔφερε τὴν ὑπογραφήν σας, νὰ σταλῇ. Φέρον τοῦτο τὴν ὑπογραφήν του διὰ τῆς τελευταίας παραγράφου ἐδέχετο ἐπανάστασιν πρὸς Σωτηρίαν τῆς Πατρίδος. Ἤδη ἴσως ἄλλαξε ἀπόψεις, ἀλλ' αὐτὸ ἐνδιαφέρει αὐτοὺς καὶ ὄχι ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς ὅλους.

Ὁ Βασιλεὺς — πρωθυπουργὸς εἶνε γιὰ 2 ἡμέρας ὅσαι χρειάζονται διὰ νὰ φθάσῃ ὁ Γερμανικὸς Στρατὸς εἰς Ἀθήνας, συνεπῶς γιὰ σαχλαμάρες δὲν ἀξίζει τὸν κόπον ν' ἀσχολῆται κανείς. Τὸ δρᾶμα τοῦ Στρατοῦ δέον νὰ τελειώσῃ σήμερον.

Συνεννοηθῆτε μετὰ τοῦ κ. Τσολάκογλου καὶ ἀποστείλατε προτάσεις καὶ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς διότι π ρ έ π ε ι δυστυχῶς ὡς ἔφεραν οἱ δοσίλογοι τὰ πράγματα.

Δὲν ἔχομεν καιρὸν οὐδὲ λ ε π τ ὸ ν τῆς ὥρας. Πᾶσα ἐπίθεσις θὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν τὴν ἄμεσον διάλυσιν καὶ καταστροφήν.

Ἐκπροσωπῶ τὰς γνώμας ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν τοῦ Σ. Στρατοῦ πλὴν τῶν γνωστῶν σας προσώπων — νεκροθαπτῶν καὶ ἀβούλων, σᾶς ἐξορκίζω διὰ τὴν ἄ μ ε σ ο ν κ α ὶ δ ρ α σ τ ι κ ω τ ά τ η ν ἐ ν έ ρ γ ε ι α ν ἐ ν τ ὸ ς τ ῆ ς ν υ κ τ ό ς.

Ζητοῦμεν ἄ μ ε σ ο ν ἀ ν α κ ω χ ὴ ν καὶ σᾶς ἐξουσιοδοτοῦμε πρὸς τοῦτο ἀπολύτως. Σχηματισμὸν ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως καὶ οὐχὶ Στρατιωτικῆς ἵνα διαπραγματευθῇ τὴν συνθηκολόγησιν.

Μετὰ σεβασμοῦ: Μαυρογιάννης

20-4-41

Στρατηγέ μου,

Ἐν συνεχείᾳ προηγουμένης μου ἐπιστολῆς Σᾶς ἱκετεύω καὶ ἐγὼ νὰ τολμήσετε τὰ ΠΑΝΤΑ μόνος Σας ἐν ἀνάγκῃ, διότι ἔχετε μαζύ Σας ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας τοῦ Σ.Σ.— Τὸ δρᾶμα πρέπει νὰ κ λ ε ί σ η σ ή μ ε ρ ο ν διότι κ ί ν δ υ ν ο ι μ ε γ ά λ ο ι δ ι α λ ύ σ ε ω ς τ ο ῦ Σ τ ρ α τ ο ῦ μ ᾶ ς ἀ π ε ι λ ο ῦ ν.

Σώσατε τὸν Στρατὸν καὶ Ἑλλάδα.

Μετὰ σεβασμοῦ: Πετρουλάκης

Βελλᾶ 20-4-41, ὥρα 12

Ἀγαπητὲ Θρασύβουλε,

Ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ζητήματος σὲ παρακαλῶ γράψε μου ἂν εἴχατε καμμίαν ἀπάντησιν καὶ γενικῶς πῶς ἀντιμετωπίζεται ἡ κατάστασις.

Χθὲς τὸ βράδυ ἐπῆγα εἰς τὰ δύο Συν)τα Πεζικοῦ 43—44 καὶ τοὺς ὡμίλησα ὅτι πρέπει νὰ ἔχουν πειθαρχίαν καὶ ὑπομονὴν καὶ ὅτι ἐντὸς μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν θὰ δοθῇ κάποια λύσις.

Παρετήρησα ὅτι ὑπάρχει τάσις νὰ φύγουν πρὸς θάλασσαν. Τοὺς ὑπέμνησα τὰς δυσχερείας κ.λ.π. Τὸ 43 εἶνε μᾶλλον ἐν ἀταξίᾳ. Τὸ 14 κατὰ τὴν χθεσινὴν νύκτα συνεκεντρώθη ἐκ Χάνι Γαϊδάρου εἰς περιοχὴν Χρυσοράχη. Σήμερον τὸ ἑσπέρας θὰ μετακινήσω τὸν Σταθμὸν Διοικήσεώς μου εἰς Ζίτσαν. Ἐγὼ θὰ μεταβῶ τὰς πρωϊνὰς ὥρας αὔριον. Εἰπὲ εἰς τὸν Στρατηγόν μας ὅτι ἡ Μεραρχία Κρητῶν ὡς καὶ ἡ τοιαύτη τῶν Νήσων γενικῶς ἔχουσι κάπως ἰδιάζουσαν θέσιν. Ἂν νομίζῃ σκόπιμον, νὰ μελετηθῇ μία σύμπτυξις ταύτης πρὸς Ἡγουμενίτσαν κλπ. πρὸς ἐπιβίβασιν (ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε κάπως δυνατὸν) καὶ ἐφ' ὅσον οἱ ὅροι τοῦ ἐχθροῦ εἶνε ἄκρως δυσμενεῖς. Προβλέπω ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ τὸ συγκρατήσωμεν τό... παληάσκερο, ὁπότε τρεπόμενον καθ' ὁμάδας πρὸς τὴν θάλασσαν θὰ διαρπάσῃ τὰ χωρία διὰ νὰ φύγῃ. Περιμένω νέα. Τηλεφων. σύνδεσμός μας δὲν ἐπετεύχθη λόγῳ ἐξαιρετικῆς δράσεως ἀεροπορίας.

Μὲ ἀγάπη καὶ σοῦ εὔχομαι ἡμέρας καλυτέρας

Τὰ σέβη μου εἰς τὸν Στρατηγόν.

ΠΑΠΑΔΟΓΚΩΝΑΣ

Πρωτόπαππας 22α Ἀπριλίου 1941

Ο

Ἀντισ)ρχης Πεζ. Παυλόπουλος Δημ.

Πρὸς Τὸ Β΄.Σ. Στρατοῦ

Ἐ ν τ α ῦ θ α

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὅτι διαταχθεὶς χθὲς διὰ τὴν ὁδήγησιν Γερμανικῆς φάλαγγος εἰς γέφυραν Μέρτζιανης παρετήρησα τὰ κάτωθι:

1) Κατὰ τὴν ἀναμονὴν τῆς Γερμανικῆς φάλαγγος παρὰ τὸ 19ον χλμ. τῆς ἁμαξιτῆς Ἰωάννινα — Μέρτζιανη:

Κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἐστάθμευον ἄνδρες κατὰ μικρὰς ὁμάδας διαφόρων Μονάδων διαρρέοντες ἄνευ διαταγῆς πρὸς Ἰωάννινα.

Ἡ διαρροὴ ἀνδρῶν ἐσυνεχίσθη καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Πρὸς στιγμὴν αὐτη εἶχεν ἀποκοπῆ λόγῳ τῆς πληροφορίας συνάψεως ἀνακωχῆς, ἀλλ' ἡ ἐξαιρετικῶς ἔντονος καὶ συνεχὴς ἐπέμβασις τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας ἐπέτεινε τὴν διαρροήν. Εἰδικώτερον περὶ τὴν 16ην ὥραν λόγῳ δημιουργηθέντος πανικοῦ ἐκ τῆς διαδόσεως, ὅτι οἱ Ἰταλοὶ εἶχον δῆθεν φθάσει εἰς Καλπάκι, κατῆλθον πρὸς Ἰωάννινα μὲ μεγάλην ταχύτητα περὶ τὰ 20 αὐτοκίνητα πλήρη ἀνδρῶν φυγάδων, ἐνσπείροντα κατὰ τὴν διαδρομήν των τὸν πανικόν. Ταῦτα ἠκολούθουν φάλαγγες μεταγωγικῶν καί ἀνδρῶν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Τὴν διαρροὴν τμημάτων τινῶν κατώρθωσα νὰ συγκρατήσω πρὸς στιγμήν, δεδομένου ὅτι πολλοὶ διέφευγον ἀπομακρυνόμενοι τῆς δημοσίας ὁδοῦ.

Περὶ τὴν 10.30 ὥραν ἐπολυβολήθημεν ὑπὸ 6 ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων ἱπταμένων εἰς λίαν χαμηλὸν ὕψος διὰ τριῶν ἐφορμήσεων.. Συνέπεια τούτου ὑπῆρξεν ἡ ἀνάφλεξις τῶν δύο εἰς τὴν διάθεσίν μας αὐτοκινήτων καὶ ἡ πρόσκαιρος ἀχρήστευσις αὐτῶν. Ὁμοίως ἐπολυβολήθημεν ὑπὸ ἑνὸς ἀεροπλάνου περὶ τὴν 14ην ὥραν.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἰδίᾳ δὲ μέχρι τῆς 14ης ὥρας, ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορία, ἐβομβάρδισε καὶ ἐπολυβόλησεν ἐπανειλημμένως ἅπασαν τὴν περιοχὴν σταθμεύσεως τῶν Μονάδων καὶ σχηματισμῶν, ὡς καὶ τὴν ἁμαξιτὴν ὁδόν, κατὰ τρόπον ὥστε οὐδεμία κίνησις ἦτο δυνατὴ εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας, ἡ δὲ παραμονὴ καθίστατο ἀφόρητος.

Ἡ ἐπέμβασις τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας ἦτο ἐντελῶς ἀκώλυτος, ὡς ἐὰν ἐξετέλει ἀσκήσεις, καθ' ὅσον οὐδὲν φίλιον ἀεροπλάνον ἐσημειώθη ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν.

2) Κατὰ τὴν διαδρομὴν πρὸς Μέρτζιανην (μετὰ τὴν 18ην ὥραν):

Κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ ὑπῆρχον αὐτοκίνητα καταστραφέντα ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Παντοῦ διεκρίνοντο τὰ σημεῖα τῆς ἐντόνου δράσεώς της.

Ἐπληροφορήθην ὅτι τὰ θύματα τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας ἦσαν πολλά. Ὅλοι, ὅπως ἠρώτησα, διεδήλουν ὅτι ἡ κατάστασις ἦτο ἀφόρητος λόγῳ τοῦ ἀπὸ ἀέρος κινδύνου.

(ὑπογραφὴ)

Δ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ἀντ)ρχης

Ἀγαπητὲ Θρασύβουλε,

«Μὲ πραγματικὴ χαρά, ὅταν θὰ ἔλθω, θὰ δῶ τὸν Στρατηγό μας, τὸν Μπάκο. Δὲν θὰ λησμονήσω τὸν τίμιο ἀξιωματικὸ ποὺ τόσα προσέφερε. Ὁ Θεὸς νὰ ἐνισχύῃ καὶ αὐτὸν εἰς τὸν Γολγοθᾶν τοῦ μαρτυρίου. Θὰ πίωμεν τὸ ποτήριον τῆς πικρίας ἕως τὸ τέλος ἐκτελοῦντες τὸ καθῆκον μας ὅσο ὀδυνηρὸ καὶ ἂν εἶνε...

Μετὰ τὴν ἀχαρακτήριστον καὶ ἐπαίσχυντον ἀπόδρασιν ὅλων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἔμεινα μόνος. Ἀλγῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἐνόμισα πὼς ἔπρεπε νὰ μείνω ἐδῶ νὰ συμμερισθῶ τὸν πόνο τῶν χριστιανῶν μου καὶ νὰ ζήσω μαζί τους τὶς ἡμέρες τῆς δυστυχίας. Ἔτσι ἤτανε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ...

Ἔμεινα μόνος, μόνος γιὰ νὰ παρηγορήσω, ν' ἀνακουφίσω, νὰ ζήσω τὸν πόνον των, τὰς στερήσεις των, τὴν ἀπόγνωσιν, τὴν πεῖναν, τὴν δυστυχίαν.

Τὰς ἐγκαρδίους μου εὐχὰς καὶ προσρήσεις εἰς τὸν Στρατηγόν».

Μὲ πολλὴν ἀγάπην

ΣΠΥΡΙΔΩΝ (Μητροπολίτης Ἰωαννίνων)

«Θερμοτάτη παράκλησιν ὅπως τὸ συνημμένον γράμμα σταλῆ ἐπειγόντως στὸ σπίτι τῆς ἀδελφῆς μου, στὸν Βύρωνα).

ΑΝΑΦΟΡΑΙ Β'. ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΑΣ ΑΡΧΑΣ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8435 Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ Ἐπιτελεῖον—Γραφεῖον Π΄
Πρὸς Τ.Σ.Η.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 9095 Α διαταγῆς ὑμῶν ὅτι τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἀπὸ τῆς 10ης ἐν προνοίᾳ πρὸς μελέτην διέταξε τὰς ἐφεδρικάς της δυνάμεις νὰ ἐκτελέσουν τὰς ἀναγκαίας ἀναγνωρίσεις καὶ προσηνατόλισε ἀποκλειστικῶς τοὺς Μεράρχους διὰ τὰς πιθανὰς κατευθύνσεις.

Διετάχθη δὲ ἤδη ἡ συμπληρωματικὴ καὶ πληρεστέρα μελέτη.

Πλὴν ὅμως τὸ Σῶμα Στρατοῦ αἰσθάνεται ὡς διαρκῆ ἀπειλὴν ὄπισθέν του τὴν τελείως ἐπισφαλῆ ἀπὸ τοῦ ἐναερίου κινδύνου γέφυραν τῆς Πέτρανης καὶ συνεπῶς τὸ ζήτημα τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ.

Ὡς ἰδεώδη γραμμὴν τὸ Σῶμα Στρατοῦ προτείνει καὶ παρακαλεῖ ὅπως γίνη δεκτὴ τὴν κατάληψιν διὰ τῆς XV Μεραρχίας καὶ ὀλίγων ἑτέρων τμημάτων τῆς γραμμῆς «Λεγγαρίτσα — ΜΑΛΙ ΠΙΣΚΑΛΙΤ — ΜΑΛΙ ΡΟΔΟΜΙΤ πρὸς Κιάφε — Κιόμιτ.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ἔχωμεν πρὸ ἡμῶν: τὸ κώλυμα τοῦ Λαγγαρίτσα μὲ τὴν βαθυτάτην διακοπὴν τοῦ ἐδάφους. Θὰ ἀπαλλαγῶμεν τῆς γεφύρας Πέτρανη ἣν θὰ καταστρέψωμεν.

Θὰ ἀπαλλαγῶμεν τῶν δύο κατευθύνσεων ἀπὸ Κλεισούρας καὶ ἀπὸ Μοναστήρο. Θὰ ἀπαλλαγῶμεν τῆς ἐπικινδύνου κατευθύνσεως ἣν ἐδημιουργήσαμεν διὰ τὸν ἐφοδιασμόν μας δηλαδὴ τῆς διπλῆς ὁδοῦ ἀπὸ Πετράνη.

Τελικῶς θὰ ἀναγκάσωμεν τὸν ἐχθρὸν νὰ βαδίση ἐπὶ ὀρεινῶν διαβάσεων καὶ θὰ ἐξασφαλίσωμεν πληρέστερον τὸν ἐφοδιασμόν μας.

Τὴν ὁρισθεῖσαν ὑφ' ὑμῶν γραμμὴν θὰ καταλάβωμεν ὡς ἐνδιάμεσον τοιαύτην.

Διὰ τοῦ ὡς ἀνωτέρω τρόπου θὰ ἐξυπηρετήσωμεν καὶ πιθανώτερον γενικὸν ἑλιγμόν.

Τ.Τ. 152 — 11 Ἀπριλίου 1941
Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον Στρατηγοῦ Ἀριθ. Α. 8484 Κρυπτογραφικῶς
ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΙΑΦΩΤΙΣΕΩΣ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ

Πρὸς
Ἀρχιστράτηγον Παπάγον
Διοικητὴν Τ.Σ.Η.

Σῶμα Στρατοῦ αἰσθάνεται ἀνάγκην ἀλλὰ καὶ ὑποχρέωσιν ἐπικοινωνήση πρὸς προϊστάμενόν του καὶ Νικητὴν Ἀρχιστράτηγόν του, νικητὴν τοῦ ἐκ Δυσμῶν εἰσβολέως, νικητὴν ἠθικῶς τοῦ ἐκ Βορρᾶ ΣΤΟΠ. Ἀναφέρω μετὰ ψύχραιμον μελέτην τῆς ἐδῶ καταστάσεως καὶ κατόπιν προσωπικῆς ἐπαφῆς μετὰ ἑπτὰ Μεράρχων ΣΤΟΠ. Γεγονότα ἐξελιχθέντα παρ' ἐλπίδα τόσον ραγδαίως, ἐπέδρασαν ἐφ' ὅλων καὶ ἐπικρατεῖ γενικὴ ἀνησυχία. ΣΤΟΠ. Ἐχθρὸς δὲν παραλείπει διὰ μεγαφώνων νὰ ἀνακοινοῖ εἰς στρατιώτας ἐλαχίστην λεπτομέρειαν προόδου Γερμανικῶν στρατευμάτων ΣΤΟΠ. Ἐξ ὑποκλοπῶν καταφαίνεται διαρκὴς δραστηριότης ἐχθρικῶν ἀσυρμάτων καὶ μεταβίβασις παντὸς γεγονότος ΣΤΟΠ. Ἐκ Γ΄ Σώματος Στρατοῦ μετεδόθη πληροφορία ἐπαφῆς Ἀλβανικὰ σύνορα Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν ΣΤΟΠ.

Σήμερα Διοικητὴς Λόχου αὐτομόλησε ἐχθρόν. Ἐν ἐπαφῇ τμήματα κατάγονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ καταληφθέντων μερῶν ΣΤΟΠ. Σῶμα Στρατοῦ νικηφόρον μέχρι τοῦδε ὑπὸ πεφωτισμένην Ἀρχιστρατηγίαν σας μίαν μόνον σκέψιν ἔχει νὰ περισώση τὴν τιμήν του καὶ τὴν ἀξιοπρέπειάν του ἀπαλλασσόμενον τῆς μεγαλυτέρας δυστυχίας τοῦ νὰ παραδοθῇ ὑπὸ τὴν πίεσιν δύο εἰσβολέων νικηφόρον αὐτό, εἰς τὸν ἡττημένον τῆς χθές. ΣΤΟΠ. Πιστὸν μέχρι τέλους διαταγάς σας καὶ μόνον, ἐξορκίζει ἀδιαφορήσητε πρὸς πᾶσαν εἰσήγησιν ἢ πίεσιν προερχομένην ἀπὸ οἱανδήποτε ΣΤΟΠ. Λάβετε σεῖς τὴν ἀπόφασιν ἥτις θὰ ἐξασφαλίση καὶ ἐν τῇ πιθανῇ δυστυχίᾳ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Στρατοῦ μὲ τὸν ὁποῖον σᾶς συνέδεσαν ἐσαεὶ οἱ ἐπικοὶ ἡρωϊσμοὶ τοῦ αἵματος καὶ ἐποποιΐαι τῶν Μάλι ΣΤΟΠ. Ἥσυχοι καὶ μετ' ἐμπιστοσύνης πρόσωπόν σας ἀναμένομεν πιστὰ ἀπόφασίν σας.

ΣΤΟΠ. Ἀναφέρω φράσεις μαχητῶν, πᾶσα σύμπτυξις ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀτίμωσιν διάλυσιν καὶ ἀναρχίαν ΣΤΟΠ. Οὐδεὶς πιστεύει πλέον εἰς νικηφόρον συνέχισιν ἀγῶνος ἐναντίον 2 ἐπιδρομέων.
11-4-1941, ὥρα 14

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

(Τηλεγράφημα διατυπωθὲν ὑπὸ ἐπιτελάρχου Θ. Τσακαλώτου κατὰ δραματικὴν συζήτησιν Σωματάρχου καὶ Μεράρχων. Φέρει τὰς μονογραφὰς τοῦ Στρατηγοῦ Βραχνοῦ καὶ Μπουλαλᾶ).

Ἀριθ. Πρωτ. Α.ΙΙ.8520 — Ἐπεῖγον

Β΄. ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ, Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ Β.Α.

Ἐπὶ 9119 διαταγῆς ΣΤΟΠ. ἀνέφερον διὰ 8504 κρυπτογραφικῶς ΣΤΟΠ. Ταχυδρομικῶς ἐκδοθεῖσα διαταγὴ ΣΤΟΠ.

2.2.152—12 Ἀπριλίου 1941 — Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἐξαιρετικῶς ἐπεῖγον

Ἀριθ. 1485)11-4-1941, Ἀριθ. 588, ΑΠ. 9119

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Ἐπιτελάρχης Σ.Στρατοῦ ἐγνωστοποίησεν Διευθυντὴν ΙΙΙ Γραφείου Στρατιᾶς, ὅτι στρατιῶται 21ου καὶ 9ου Συνταγμάτων ἐγκατέλειψαν τάξεις.
Ἀναφέρατε ἀμέσως τίνα μέτρα ἔλαβε Μεραρχία καὶ Σ. Στρατοῦ. Λάβετε ἄμεσα μέτρα ἀποκαταστάσεως τάξεως ἐφαρμόζοντες αὐστηρότατα Νόμον κατὰ παντός. Ὑπὸ παρούσας στιγμὰς ἀνάγκη τηρήσεως αὐστηρᾶς πειθαρχίας.
Ἐλ. 12)4)41 — 12)4)41, ὥρα 10.15
ὥρα 11.10 — ΦΡΟΥΡ. Β.Α. (ΤΣΗ)

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8504 — Κρυπτογραφικῶς

Β. ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΡΟΣ Β.Α.

Κατ' ἀναφορὰν VI Μεραρχίας ἐγκατέλειψαν γραμμὴν μάχης 150 στρατιῶται μετὰ 2 ἀξιωματικῶν διαρρεύσαντες ὀπίσω. Συλληφθέντες ἀπεστάλησαν θέσιν των πλὴν ἀξιωματικῶν ΣΤΟΠ. Κατ' ἀναφορὰν IV διέρρευσαν 60 στρατιῶται ΣΤΟΠ. Ἐλήφθησαν μέτρα ἀποκαταστάσεως γραμμῆς ἔκτης ΣΤΟΠ. Ἐγκατέστησα Πέτρανην Διμοιρίαν Μηχανικοῦ μὲ ἐντολὴν συλλήψεως παντὸς φυγάδος καὶ ἐν ἀντιστάσει τυφεκισμοῦ ἐπὶ τόπου ΣΤΟΠ.
Προτείνω τὴν ἄμεσον ἐγκατάστασιν Λεγγαρίτσαν XV ΣΤΟΠ.
τ.τ.152 12 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ, Ἀριθ. Πρωτ. Α.Β. 8542 — ΤΗΛ)ΚΗ ΕΠ)ΣΙΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

Ἐπὶ Α.Π. 4288 διαταγὴ στόπ.
Ὑποβάλλονται πάντοτε αἱ ἀντικειμένου τούτου ἐκδιδόμεναι διαταγαί μου στόπ.
Τ.Τ. 152 τῇ 13η Ἀπριλίου 1941, ὥρα 14
Κοινοποίησις: ΙΙΙ Γραφεῖον

Φρουραρχεῖον ΖΕ.

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 8581

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

Τοποθεσία ἀντιστάσεως (χάρτης 1.50.000 ΣΤΟΠ ὕψ. 1192 (Βορείως — ΓΚΟΛΙΚΟ) ὕψ. 739 — ὕψ. 274 (ΒΑ ΠΕΣΤΑΝΙ — ὕψ. 370 (βορείως ΑΘΟΥ)— ὕψ. 1620 (ΒΑ ΜΕΓΚΟΡΑΝΗΣ, 2,5 χιλμ.) ὕψ. 648 — ΜΠΕΝΤΟΥΣΙΑΣ — ΤΟΓΛΙΑΡΙ — ὕψ. 753, ὕψ. 926. — ὕψ. 936 — ΣΠΙΒΑΡΙΖΝΤΟΑΓΛΙΑΝ — ΜΑΛΙ ΤΟΠΟΤΙΑΝΙΤ (ὕψ. 1237) ΜΠΡΕΓΚΟΥ ΛΙΠΕΣ καὶ ἐκεῖθεν ΜΟΥΖΕΝΣΚΑ —ΡΑΝΤΟΒΙΜΣΚΑ.

Ὅρια IV καὶ XV Μεραρχιῶν ΤΣΕΠΟΒΑ εἰς τὴν IV — ΦΡΑΤΤΑΡΙ εἰς τὴν XV, μεταξὺ XV καὶ Ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου δεξιὰ ὁ ποταμὸς ΑΜΠΟΥΜ ΣΤΟΠ.

Σ.Δ. IV ΛΟΥΜΝΙΤΣΑ XV ΡΑΜΠΑΝ, Γιαννακοπούλου ΦΡΑΖΖΕΡΙ ΣΤΟΠ.

Προβλεπομένη τοποθεσία ἀμύνης διὰ τὴν ἡμέραν τῆς 15ης ΣΤΟΠ XVII Μεραρχία ἐπὶ τοῦ μετώπου ὕψ. 1920 (ΤΡΕΜΠΕΝΙΤΣΑ) — ἀντέρεισμα 2 χλμ. Ν. ΠΟΝΤΟΡΑΝΗΣ — ΓΚΟΡΙΖΑ ὕψ. 737.

VI Μεραρχία ΣΕΛΓΚΟΥ ΓΑΡΟΝΙΝ — ΜΠΛΕΖΕΝΣΚΑ Σ.Δ. δι' αὔριον XVII. Προκεχωρημένος ΜΠΕΝΤΟΥΣΙΑ καὶ εἶτα ΚΟΥΤΑΛΙ.

VIης ΜΕΡΤΙΝΙ

Vης ΚΟΣΙΝΑ

βαρὺ πυροβολικόν:

Εἰς τοποθεσίαν ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ 2 πυροβολαρχίαι 105 καλι μία 155. Περὶ τὴν ΦΟΥΡΚΑΝ — Νοτίως ΠΕΓΚΑΡΙΤΣΑ 1 πυροβολαρχία 155 — Προωθημένη πυροβολαρχία τῶν 105 κλιμακωμένη μεταξὺ ΓΚΟΡΙΖΑΣ — ΜΠΕΝΤΟΥΣΙΑΣ ΣΤΟΠ.

Ἀπὸ πρωΐας 16ης οὐδὲν τμῆμα συμπτυσσομένων Μεραρχιῶν εὑρίσκεται βορείως τοποθεσίας ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 14η Ἀπριλίου 1941

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8561 Τηλ)κῶς—Κρυπτογραφικῶς

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ (V)

Ἀναφέρω σύμπτυξιν τμημάτων Φρουραρχείου Π ἀπὸ Πούντα Νόροτ, 1178, Ἄρτα ντὲ Μέντζο ΣΤΟΠ. Ὁμοίως τμημάτων Φρουραρχείου ΔΟ ἀπὸ Σέντελι ΣΤΟΠ. Ἐπραγματοποιήθη κατὰ διάρκειαν νυκτὸς κανονικῶς ΣΤΟΠ.

Ἐχθρὸς ἀπὸ πρωΐας σήμερον ἐπετέθη ἰσχυρῶς κατὰ 731 καὶ 717 ΣΤΟΠ. Ἐπίθεσις ἀπεκρούσθη μέχρι στιγμῆς ΣΤΟΠ. Ἐξακολουθεῖ βάλλει ἰσχυρῶς διὰ πυροβολικοῦ ἐφ' ὁλοκλήρου μετώπου Φρουραρχείου ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152, 14-4-41, ὥρα 9.15΄

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8694

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

Τ.Σ.Η.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ἐν συνεχείᾳ τῇ ὑπ' ἀριθ..... ἀναφορᾷ μου ὅσον ἀφορᾷ τὴν παρατηρηθεῖσαν κατάστασιν τοῦ 66ου Συντάγματος τὰ κάτωθι:

Σᾶς ἀνέφερον ἤδη περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου Ἀθ. ὅπερ διέρρευσε μὲ ἀποτέλεσμα ν' ἀπομείνη ἐκ τῶν 4 ταγμάτων 3 τάγματα ἄνευ δυνατότητος μαχητικῶς καὶ ἀπὸ τὴν Μοῖραν Πυροβολικοῦ 1 πυροβόλον καὶ μόνον.

Ὁ Συνταγματάρχης Γιαννακόπουλος εὑρέθη εἰς Λεσκοβίκι ἵνα ἐπικοινωνήση

μεθ' ἡμῶν ὅτε ἀνέφερε καὶ τὴν κατάστασιν. Διετάχθη ν' ἀναμείνη διαταγὰς μου. Ἐν τῷ μεταξὺ προσῆλθεν ὁ Ἀντισυνταγματάρχης Διοικητὴς τοῦ 66ου Συντάγματος Κουρκουλᾶκος Νικ. εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεώς μου εἰς τὸ Βασιλικὸν τὴν νύκτα τῆς 17ης καὶ ἀνέφερεν ὅτι τὸ Σύνταγμα δὲν δύναται καὶ οὔτε θέλει νὰ πολεμήση καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ ἔθεσε ἐν κινήσει πρὸς Κόνιτσαν ἐζήτει δὲ διαταγὰς διὰ τὰ περαιτέρω.

Τὸν διέταξα νὰ τὸ συγκεντρώση ἀμέσως καὶ νὰ κατορθώση ν' ἀποφράξη τὴν διάβασιν Κόνιτσα — Ἁγ. Κωνσταντῖνος — Ἀρτσίστα καὶ ν' ἀναχωρήση ἀμέσως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν.

Τὴν 18ην καί ὥραν 20.30 ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. Α.Σ. 5366 διαταγὴ ὑμῶν.

Ἐπεκοινώνησε ἀμέσως τὸ ἐπιτελεῖον μου μετὰ τοῦ τοιούτου τοῦ 20 καὶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ὅτι ἐπεκοινώνησε μετὰ τοῦ Ἀπ)τος Γιαννακοπούλου.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὸ ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου ἔπαυσε ὑφιστάμενον ὡς ἐξηρτημένον τμῆμα διὰ τὸ Σῶμα Στρατοῦ.

Τὴν 6ην ὥραν τῆς 19ης προσῆλθον εἰς Σ.Δ. μου οἱ Συνταγματάρχης Γιαννακόπουλος καὶ Ἀντ)ρχης Κουρκουλᾶκος οἵτινες ἀνέφερον ὁ μὲν πρῶτος ὅτι «τὸ Σύνταγμα δὲν δύναται ν' ἀναλάβη οὐδεμίαν ἐντολὴν καὶ πρέπει νὰ εὑρεθῇ μία λύσις». Ὁ δεύτερος ὅτι «τὸ Σύνταγμα τῷ ἐδήλωσε ὅτι δὲν δύναται νὰ πολεμήση καὶ ἐζήτει τὴν πρόληψιν γεγονότων ἐπαναστατικῶν».

Τοὺς διέταξα νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς τὸ Σύνταγμα νὰ διαβεβαιώσωσι ὅτι καταβάλλεται κάθε προσπάθεια διὰ τὸν Στρατόν μας καὶ νὰ προσπαθήσουν ὠθοῦντες καὶ ἕνα τάγμα εἰς τὸ Μεσοβοῦνι νὰ καταστήσουν ἀξιόμαχον τὸ Σύνταγμα.

Τ.Τ. 152, 14η Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀριθ. πρωτ. 3719

Β´ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙ

ΠΡΟΣ

Τ.Σ.Η.

Ὑποβάλλονται κομμουνιστικαὶ προκηρύξεις ὑποβληθεῖσαι ὑπὸ V Μεραρχίας.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ τὰς ὑποβάλλω πρὸς γνῶσιν ὑμῶν.

Τ.Τ. 152, 14η Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8583 Τηλ)κῶς—Κρυπτογραφικῶς

Β´ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

Ἐν συνεχείᾳ ἀναφορᾷ 8564 στόπ.

Διαρροὴ ὁπλιτῶν Υ Μεραρχίας βαίνει αὐξανομένη φθάσασα ἤδη ἀριθμὸν 400 μὲ 2 ἀξιωματικοὺς ἐφέδρους συλληφθέντας στόπ.

Οὗτοι ἐπιβάντες βιαίως κατερχομένων αὐτοκινήτων κατευθύνοντο νοτίως στόπ. Ἐναντίον αὐτοκινήτου ὑγειονομικοῦ μεταφέροντος τραυματίας μὴ δεχθέντος παραλάβη ἐκ τούτων ἐπυροβόλησαν ἀνεπιτυχῶς στόπ.

Δι' ἀποστολῆς ἀξιωματικῶν ἐπιτελείου μου κατωρθώθη συγκράτησις Ν. γεφύρας ΠΕΤΡΑΝΗΣ στόπ.

Διὰ λόχου Μηχανικοῦ ΝΤΑΡΔΕΣΙ ἐνεργεῖται ἀφοπλισμὸς στόπ.

Διέταξα ἄμεσον μετάβασιν ἐπὶ τόπου Διοικητοῦ Μεραρχίας στόπ.

Αἴτια διαρροῆς φόβος κυκλώσεως ἐκδηλούμενος μὲ ἀοριστίας στόπ. Ἠθικὸν Μεραρχίας τοιοῦτον ὥστε ἐπὶ παρόντος ἀδύνατον ὑπολογίζω στόπ. Διέταξα ἐν ἀναμονῇ καὶ ἐγκρίσεώς σας ὅπως Υ Μεραρχία αὔριον ἑσπέρας προεκταθῇ χῶρον σταθμεύσεως XVII ἀντὶ δὲ ταύτης παραμείνη ὄπισθεν ὁρισθείσης τοποθεσίας XYII στόπ. Μέραρχος ΙΥ ἀναφέρει ὅτι Συντάγματος ἑνδεκάτου ἠθικὸν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν πολὺ μειωμένον. Διέρρευσαν 50 ὁπλῖται. Ἀπεστάλη ἀπόσπασμα πρὸς σύλληψίν των στόπ. Ἐνάτου ἠθικὸν καλόν. Φοβεῖται συνέχισιν διαρροῆς πρώτου τάγματος στόπ.

Ἀνάγκη ληφθῶσιν μέτρα γέφυραν ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ πρὸς συγκράτησιν βίᾳ

στόπ. Σῶμα Στρατοῦ δὲν διαθέτει ἐκεῖσε τμῆμα. Προτείνω ἀποστολὴν μιᾶς ἢ δύο ἰλῶν Σώματος αἵτινες εἶνε πρὸς τοῦτο συγκεντρωμέναι ἐγγὺς ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ. Διέταξα ἐν ταὐτῷ Συνταγματάρχην Βλαχάβαν ἀπαγορεύσῃ διὰ βίας τὴν κάθοδον παντὸς φυγάδος ἐκεῖθεν ΝΤΑΡΔΕΣΙ στόπ.
Τ.Τ. 152 τῇ 14η Ἀπριλίου 1941, ὥρα 18.25

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Κοινοποίησις: ΙΙΙ Γραφεῖον

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ — Τηλ)κῶς—Κρυπ)κῶς

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8564

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ: ΣΤΡΑΤΙΑΝ

Ἐκ 14ου Σ.Π. παρετηρήθη ἀθρόα διαρροὴ πρὸς τὰ ὀπίσω ὁπλιτῶν. Ἐκ τάγματος 9ου ἐφεδρικοῦ πλέον τῶν 60 στόπ.
Ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου ἀπουσιάζουσι ἀπὸ χθὲς 20 ὁπλῖται.
Διέταξα ΙΥ Μεραρχίαν ἐκτελέσῃ ἐπὶ τόπου δύο φυγάδας στόπ. Εἰς ΠΕΤΡΑΝΗΝ ἐγκατέστησα φρουρὰν συλλαμβάνῃ φυγάδας στόπ.
Μέχρις ὥρας συνελήφθησαν 30 στόπ.
Τ.Τ. 152 τῇ 14η Ἀπριλίου 1941, ὥρα 10.10
Κοινοποίησις: ΙΙΙ Γραφεῖον

Φρουραρχεῖον ΖΕ, Β΄ Σ.Στρατοῦ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8598 — Ἐν Τ.Τ. 152 τῇ 15η Ἀπριλίου 1941, ὥρα 04.05

ΤΟ Β΄. ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΠΡΟΣ
ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ
Τ.Τ. 197

«Περί τῶν συμβάντων εἰς τὴν Υ Μεραρχίαν καὶ τῆς καταστάσεως τῶν λοιπῶν Μονάδων».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 9214)1212) Διαταγῆς ὑμῶν ὅτι τὰ συμβάντα τῆς Υ Μεραρχίας καὶ τὰ τῆς καταστάσεως τῆς ΙΥ ἔχουσι ὡς κατωθι:

Ι.— Υ ΜΕΡΑΡΧΙΑ

Ἡ Μεραρχία αὕτη διὰ τηλεγραφήματός της μοὶ ἀνέφερε ἀθρόαν διαρροὴν στρατιωτῶν της χωρὶς ἐν ταὐτῃ νὰ δικαιολογῇ καὶ τὴν αἰτίαν. Περὶ τούτου ἀνέφερον ὑμῖν διὰ τηλεφωνικῆς ἀναφορᾶς.

Ἅμα ὡς ἤρχισαν οἱ διαρρέοντες νὰ καταφθάνουν εἰς τὸ ὕψος τῆς ΠΕΤΡΑΝΗΣ, ἀπέστειλα τὸν Συνταγματάρχην Φιλιππίδην Ἀρχηγὸν Πυροβολικοῦ τῆς Μεραρχίας ταύτης ὡς καὶ 3 ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἐπιτελείου μου διὰ τὴν συγκέντρωσίν των καὶ τροφοδότησιν πρὸς ἠρεμίαν των.

Ἐν ταὐτῷ δὲ ἐγνώρισα αὐτοῖς ὅτι πᾶσα προσπάθεια πρὸς ὑπέρβασιν ὡρισμένης γραμμῆς θὰ παταχθῇ διὰ τῶν ὅπλων.

Διέταξα δὲ πρὸς τοῦτο ἐγκατάστασιν τμήματος Μηχανικοῦ εἰς ΠΕΤΡΑΝΗΝ καὶ Πυροβολικοῦ εἰς ΝΤΑΡΔΕΣΙ.

Ἐν ταὐτῷ ὁ Μέραρχος νὰ κινηθῇ πρὸς ἀποκατάστασιν μιᾶς τάξεως πραγμάτων.

Ἀπὸ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ σκότους ἤρξατο διαρροὴ ὁλοκλήρου τῆς Μεραρχίας οὐδενὸς τμήματος μὴ δυναμένου νὰ θεωρηθῇ ὡς συγκεκροτημένου. Τοῦτο μοὶ ἀνέφερε προσωπικῶς ὁ Διοικητὴς τῆς Μεραρχίας διὰ τῆς φράσεως «Δὲν ὑπάρχει Υ Μεραρχία».—

Τοῦτ' αὐτὸ δὲ ὁ Διοικητὴς Πεζικοῦ τῆς Μεραρχίας Συνταγματάρχης Παπαδόγκωνας ἐγνωστοποίησε εἰς τὸν ἐπιτελάρχην μου διὰ μελανωτέρων χρωμάτων καὶ ὅτι οὔτε αὐτὸς οὐδὲ ἕτερος ἀξιωματικὸς μηδὲ τῶν Συνταγματαρχῶν ἐξαιρουμένων ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλῃ καὶ τὴν ἐλαχίστην τάξιν εἰς Στρατιώτας ὧν τινὲς ἔστρεψαν τὰ ὅπλα ἐν ἀπειλῇ ἐναντίον τῶν ἀξιωματικῶν των.

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους δὲν ὑπῆρχε καὶ ἡ δυνατότης ἀντικαταστάσεως Διοικήσεων.
Διέταξα τὴν πρὸς περιοχὴν ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ κατεύθυνσίν των καὶ κάλυψίν των αὔριον, οἱ δὲ ἀξιωματικοί των νὰ μεταβῶσιν καὶ τοὺς συντάξωσι.
II.— ΙΥ ΜΕΡΑΡΧΙΑ.

Ἡ κατάστασις μοὶ ἀνεφέρθη διὰ τοῦ συνημμένου ἀντιγράφου ἀναφορᾶς της. Διέταξα τὴν συγκέντρωσιν τοῦ 31ου Συντάγματος εἰς ΡΙΜΠΑΝ.
Διέταξα τὴν ΧΥΙΙ Μεραρχίαν νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ἐνδεχομένην ἀπειλὴν τοῦ πλευροῦ της ἐν περιπτώσει διαρρεύσεως τοῦ 9ου Συντάγματος.
Πάντως θὰ ὑπάρξωσι οὕτω ἐκεῖ συγκεντρωμένα τὰ τρία Συντάγματα τῆς ΙΥ Μεραρχίας, τὸ 16ον Σ.Π. καὶ τὸ 31ον Σ.Π.
III.— ΧΥ ΜΕΡΑΡΧΙΑ.

Τὴν 4ην ὥραν τῆς σήμερον ὁ Διοικητὴς τῆς Μεραρχίας μοί ἀνέφερεν ἀπὸ τηλεφώνου ἔναρξιν ἀπειθείας τοιαύτης εἰς τὸ 33ον Σύνταγμα Πεζικοῦ ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ὑπολογίζῃ πλέον ἐπ' αὐτοῦ.
Κατόπιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω μετὰ ἐπισταμένην ἐξέτασιν τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως, διὰ ληφθησομένης προσωπικῆς ἐπαφῆς πρὸς τοὺς Διοικητὰς τῶν ΧΥΙΙ, ΧΥ Μεραρχιῶν θὰ μελετήσω τὴν ἄμεσον βαθυτέραν σύμπτυξιν Ἀνατολικῶς ΛΕΓΚΑΡΙΤΣΑ ὥστε νὰ ὑπάρχῃ ἀρκετὸν βάθος.
Τὰς ἐκθέσεις τῶν Διοικητῶν τῶν Μεραρχιῶν περὶ τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων θὰ ὑποβάλω ἅμα τῇ λήψει των.
Συνημμένως ἀντίγραφα τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθεισῶν διαταγῶν μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

Α.Π. 9214)1212, ΑΠ. 8598, 15-4-41

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Ὑποβάλατε ἅμα λήψει παρούσης δι' ἀξιωματικοῦ Ἔκθεσιν ἐπὶ συμβάντων V Μεραρχίας καὶ τῆς καταστάσεως IV Μεραρχίας καὶ τῶν λοιπῶν ὑφ' ὑμᾶς Μονάδων ΣΤΟΠ. Ἔκθεσις περιέλθῃ ἡμῖν μέχρι τῆς 8ης ὥρας 15ης Ἀπριλίου ΣΤΟΠ.
Τ.Τ. 197 15-4-41, ὥρα 1

Ι. ΠΙΤΣΙΚΑΣ: Ἀν)γος

Α.Π. 8624 15-4-41, Α.Π. 28 16-4-41 — Ἄκρως Ἐπεῖγον

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΣ

Στασιάσαν ΙΙΙ τάγμα 33ου Συντάγματος Πεζικοῦ 14ην ὥραν... αὐχένα 1450 Β.Α. Χότοβας κινούμενον πρὸς Φρατάρι.
XV Μεραρχία: κ. Σπηλιωτόπουλος — 15-4-41, ὥρα 21.50
Φρουραρχεῖον Α.Ν.

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙ
Ἀριθ. 1550, Ἀριθ. 228, Α.Π. 3161

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΣ

Διοικητὴς 33ου Συντάγματος ἀναφέρει: ΙΙΙ τάγμα διαταχθὲν κινηθῇ ἐκ Λιούμνιτσας εἰς αὐχένα Φρατάρι ὥραν 20ὴν ἠρνήθη μετὰ φωνῶν... ΣΤΟΠ. Συστάσεις Διοικητοῦ καὶ μέτρα οὐδὲν ἐπέφερον. Ἄνδρες ἐτράπησαν πρὸς Φράσερι καὶ ἁμαξιτὴν ὁδὸν ζητοῦντες ἐπανέλθωσι Φλώριναν. Κατόπιν τούτου τήρησις νέας γραμμῆς ἐπὶ μακρόν. (;) Πρωΐαν ἀναφέρω ἐπὶ καταστάσεως ὑπολοίπου Συντάγματος.

ἐλήφθη ὥραν 5.40' — 15-4-41, ὥρα 3.30

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Α.Ν.
XV Μεραρχία: κ. Σπηλιωτόπουλος

8622, 15-4-41, ὥρ. 23

ΤΣΗ καὶ Στρ. Μπάκον

Στρατηγὸς Μάρκου καὶ Μέραρχος Σπηλιωτόπουλος ἐτηλεφώνησαν ἵνα ἀναφέρω ὑμῖν ἐπὶ λέξει ΣΤΟΠ. Κατάστασις στρατιωτῶν των τοιαύτη ὥστε ἀδύνατον ἀναλάβωσι ἀγῶνα. Δὲν εἶνε ὥρα πλέον συνδεδυασμένων ἑλιγμῶν ΣΤΟΠ. Ἀπὸ

στιγμῆς εἰς στιγμὴν κατάστασις τμημάτων των χειροτερεύει ΣΤΟΠ. Ἀνάγκη λήψεως ταχείας καὶ ἀποτελεσματικῆς ἀποφάσεως.
Νὰ δοθῇ εἰς Στρατηγὸν Μπάκον

Ἐπιτελάρχης Β΄: ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

(Τὸ τηλεγράφημα τοῦτο εἶνε ὡς μοῦ τὸ ὑπηγόρευσε ὁ ἀείμνηστος Στρατηγὸς Λάϊος τοῦ ἐπιτελείου τότε τῆς VI Μεραρχίας)

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8619

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΡΟΣ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ, Κοινοποίησις ΔΑΠ)Η

Ἐχθρικὴ Ἀεροπορία ἀναγνωρίσεως λίαν δραστηρία ΣΤΟΠ. Βομβαρδισμοῦ ὁμοίως ΣΤΟΠ. Ἀεροπλάνον καθέτου ἐφορμήσεως κατέστρεψε γέφυραν ΠΕΤΡΑΝΗΣ ΣΤΟΠ.

15 Ἀπριλίου 1941

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. 24

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον Ι ΠΡΟΣ Τὴν Στρατιὰν Ἠπείρου

Ὑποβολὴ ἀναφορᾶς XV Μεραρχίας περὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν τμημάτων της.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω τὴν συνημμένην ἀναφορὰν τῆς XV Μεραρχίας ἐν συνεχείᾳ καὶ τῶν ὑπ᾽ἀριθ.Α.Π.3598)15-4-41 καὶ τῆς ὑπ᾽ἀριθ. 23)13-4-41 ἀναφορῶν μου καὶ ν᾽ ἀναφέρω ὅτι παρ᾽ ὅλην τὴν αἰσιοδοξίαν τὴν ὁποίαν θέλω νὰ τηρῶ καί νὰ ἐλπίζω διὰ τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῆς καταστάσεως καὶ παρ᾽ ὅλα ὅσα συνέβησαν μὲ τὴν διαρροὴν τῆς V Μεραρχίας διὰ τὴν ἀνασύνταξιν τῆς ὁποίας καταβάλλονται ἐξαιρετικαὶ προσπάθειαι, δὲν δύναμαι ν᾽ ἀποκρύψω, κατόπιν μάλιστα καὶ τῆς ὑποβαλλομένης ἀναφορᾶς τοῦ Μεράρχου Σπηλιωτοπούλου Π., ὅτι πᾶσα ἐκδοχὴ περὶ ὑπερβολῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν ὁπλιτῶν τῶν ὑπ᾽ ἐμὲ Μεραρχιῶν δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα.

Τοῦτο δὲ διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιστατικῶν τῶν γνωστῶν ἡμῖν περὶ κλονισμοῦ τοῦ ἠθικοῦ κατόπιν καὶ τῆς καταλήψεως τῆς Μακεδονίας ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, παρουσιάζεται ἤδη ἡ περίπτωσις τῆς XV Μεραρχίας ἧς ὁ Διοικητὴς Σπηλιωτόπουλος Π., ὡς γνωστόν, λίαν ψύχραιμος καὶ ἐνθουσιώδης, μὲ ἐβεβαίωνε ὡς προχθὲς ἀκόμη, ὅτι «ἐπὶ τῆς Μεραρχίας του δύναμαι νὰ βασίζωμαι ἀπολύτως δι᾽ οἱανδήποτε ἀποστολὴν λόγῳ τοῦ ἀρίστου ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν του.

Ἤδη ὁ αὐτὸς Μέραρχος κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου.

Μὲ τὰ ἀνωτέρω θέλω νὰ καταλήξω εἰς τὸ ἑξῆς: «Δυστυχῶς τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνδρῶν ἔχει κατὰ βάσιν κλονισθῆ καί ἂν τοῦτο ἐμφανίζεται εἰς πολλοὺς ὡς σημεῖον εὐχάριστον, «χθὲς ἀκόμη, ἐπανειλημμέναι ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ συνετρίβησαν», δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τις τοῦτο καὶ διὰ τὴν αὔριον. Ἐν μιᾷ λέξει κατέστη ρευστὸν καὶ μετὰ πίστεως καὶ πεποιθήσεως δὲν δυνάμεθα νὰ στηριζώμεθα ἐπ᾽ αὐτοῦ.

Εἶμαι ὑποχρεωμένος συνεπῶς εἰς τὰς κρισίμους καὶ ἱστορικὰς ταύτας στιγμὰς ἃς διέρχεται ἡ Πατρίς μας, (καίτοι ἀποκαλύπτων ὑμῖν καὶ τὰς ἐσωτερικὰς μου σκέψεις εἶνε πιθανὸν κατόπιν τῶν ὅσων ἐκθέτω νὰ παρεξηγηθῶ ἀπὸ τινας ὅτι ὑπερβάλλω τὰ πράγματα· ἀλλὰ περὶ τούτου ἐναπόκειται ὑμῖν νὰ κρίνετε) εἶμαι ὑποχρεωμένος ἐπαναλαμβάνω νὰ τονίσω τελικῶς: «Πρὸς ἀποφυγὴν δυσαρέστων ἐκπλήξεων δυναμένων νὰ καταλήξουν εἰς τραγικότητα δέον νὰ διαταχθῇ ταχεῖα καὶ συνεχὴς σύμπτυξις καὶ ἐπωφεληθῶμεν οὕτω τῆς μέχρι σήμερον διστακτικότητος τοῦ ἐχθροῦ καὶ τοῦ ὁπωσδήποτε συγκρατουμένου ἀκόμη ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν ὧν τὸ σύνολον σχεδὸν εἶνε ἔφεδροι καὶ οὐ μόνον δὲν δύνανται νὰ ἐπιβληθῶσι καὶ νὰ ἀνυψώσωσι τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνδρῶν των εἰς περιπτώσεις κρισίμους ἀλλὰ ρυμουλκοῦνται κυριολεκτικῶς ὑπὸ τούτων.

Τ.Τ. 152 15 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 9621

Κρυπτογραφικῶς

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

ἀπολύτου προτεραιότητος
ἀμέσου ἀποκρυπτογραφήσεως.

XV ἀνέφερε ἐξετέλεσε σήμερον ἕνα λοχίαν, ἕνα στρατιώτην 90ὸν ΣΤΟΠ.

33ον διέρρευσαν πρὸς Φράσαρι 700 ΣΤΟΠ ὡς ἀναφέρει ἀποστέλλει δι' ἀξιωματικοῦ 'Επιτελείου της ἀναφορὰν 60 βαρυτάτου περιεχομένου ΣΤΟΠ. Ζητεῖ ἀποστολὴν ἑνὸς τμήματος ἱππικοῦ ὁμάδος του καταλλήλως ἐκλεγομένου πρὸς ἐπιβολὴν φυγάδας ΣΤΟΠ.
Κοινοποίησις: Στρατηγὸν Μπᾶκον ΣΤΟΠ.
Τ.Τ. 152 15 'Απριλίου 1941

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Γραφεῖον Μεράρχου, 'Αριθ. Α.Π. 1800 — "Ακρως ἐπείγουσα
'Εν Τ.Τ. τῇ 15ῃ 'Απριλίου 1941 — Αὐστηρῶς Προσωπική

Η XV ΜΕΡΑΡΧΙΑ
ΠΡΟΣ
ΤΟ Β' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Γραφεῖον Στρατηγοῦ

Περὶ τῆς καταστάσεως εἰδικῶς τοῦ 33ου Σ. Πεζικοῦ καὶ γενικῶς τῆς Μεραρχίας.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 1789) 15-4-41 ἀναφοράν μου, νὰ ὑποβάλω ἀντίγραφον τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 1613)15-4-41 ἀναφορᾶς τοῦ 33ου Σ. Πεζικοῦ καὶ νὰ προτείνω τὰ κάτωθι:

'Ως ἔχει ἡ κατάστασις τοῦ Συντάγματος σήμερον ἐπιβάλλεται ἡ ἐναπομένουσα δύναμις αὐτοῦ νὰ κινηθῇ συντεταγμένη μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ νὰ συγκεντρωθῇ εἰς χῶρον περιοχῆς Νοτίως ΜΕΡΤΖΑΝΗ.

Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν νὰ ληφθῶσιν μέτρα παραδειγματικῆς τιμωρίας ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν.

'Η Μεραρχία προτείνει δι' ὠργανωμένου τμήματος καὶ εἰς κατάλληλον θέσιν τοῦ νέου χώρου του νὰ ἀφοπλισθῇ.

'Η Μεραρχία οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ἔχει πλέον ἐπὶ τῆς ἐναπομενούσης δυνάμεως τοῦ Συντάγματος.

Λόγῳ τῆς διατάξεως τῶν ὑπολοίπων Συνταγμάτων ἐν τῇ τοποθεσίᾳ καὶ τῶν ἀποστάσεων ἡ Μεραρχία δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ μέτρα σκληρὰ ἐναντίον τοῦ 33ου Σ. Πεζικοῦ χρησιμοποιοῦσα τμήματα μάχιμα ἐκ τῶν ἀνωτέρω.

'Ατυχῶς παρετηρήθη μεγάλη διαρροὴ καὶ εἰς τὸ 90 Σ.Πεζικοῦ καὶ μέχρι σήμερον οἱ φυγάδες ὑπερβαίνουσι τοὺς 250 ὁπλίτας. Συνελήφθησαν περὶ τοὺς 30 ὑπὸ τῶν φυλακίων μας ἐξ ὧν δύο κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ ἐστάλησαν εἰς τὸ Σύνταγμα διὰ νὰ ἐκτελεσθῶσιν.

'Εκ τοῦ 28ου Σ. Πεζικοῦ μέχρι σήμερον διέρρευσαν ἐννέα μόνον ὁπλῖται. Εἰς τὸ Πυροβολικὸν καὶ τοὺς σχηματισμοὺς δὲν ἐσημειώθη ἐπὶ τοῦ παρόντος διαρροή.

'Η Μεραρχία προτείνει ὅπως μετὰ τὴν σύμπτυξιν τῶν Μονάδων τῶν εὑρισκομένων σήμερον πρὸ τῆς ΙΥ καὶ ΧΥ Μεραρχίας, ἐπακολουθήσῃ εὐρυτέρα εἰς βάθος σύμπτυξις ὡς καὶ διὰ τοῦ 'Επιτελάρχου μου ἀνέφερον διότι τὸ φρόνημα τῶν ἀνδρῶν εἶνε ρευστὸν καὶ εἶνε λίαν ἐνδεχόμενον νὰ ἐπακολουθήσουν θλιβερώτεραι συνέπειαι.

Π. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

'Αριθ. Α.Π. 1613 — 'Εξαιρ. 'Επείγουσα 15 'Απριλίου 1941
'Εν Τ.Τ. 518

Τὸ 33ον Σύνταγμα Πεζικοῦ Πρὸς τὴν XV Μεραρχίαν (Γραφ. Μεράρχου) Τ.Τ. 518 «Περὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τοῦ Συντάγματος».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι, ὡς μοὶ ἀνέφερεν τὸ ΙΙΙ τάγμα, ἔφθασεν τὴν 7ην ὥραν τῆς σήμερον εἰς τὸν νέον χῶρον σταθμεύσεώς του μὲ τὴν κάτωθι δύναμιν:

1) 'Αξιωματικοὶ 26
2) 'Οπλῖται 138
3) Κτήνη 57
4) Πυροβόλα 7

'Η ὑπόλοιπος δύναμις τοῦ τάγματος διέρρευσεν πρὸς κατεύθυνσιν Κιάφιζέζι ὡς ἐπληροφόρησαν τὸ Σύνταγμα τινὲς τῶν ἐπανελθόντων ὁπλιτῶν. Σήμερον τὴν πρωΐαν μετέβην εἰς τὰ Ι καὶ ΙΙ τάγματα μετὰ τοῦ κ. 'Αρχηγοῦ Πεζικοῦ καὶ 'Επιτελάρχου τῆς Μεραρχίας, ἀφιχθέντων ἐνταῦθα κατόπιν διαταγῆς σας.

Ὡμίλησα εἰς τοὺς λόχους τῶν ταγμάτων ὡς καὶ ὁ κ. Ἀρχηγὸς Πεζικοῦ, τονίσαντες τὴν σημασίαν τοῦ σημερινοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς καταστάσεως. Οἱ ὁπλῖται τῶν λόχων μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀπεδέχθησαν τὰς ἐκτεθείσας ἀπόψεις κατὰ τὰς γενομένας ὡς ἄνω ὁμιλίας ζητωκραυγάζοντες ὑπὲρ τῆς Πατρίδος. Κατόπιν τούτου διέταξα συμφωνοῦντος καὶ τοῦ Ἐπιτελάρχου τῆς Μεραρχίας ὅπως κινηθῶσιν τὰ τάγματα σήμερον εἰς τοὺς καθορισθέντας χώρους σταθμεύσεως. Παραδόξως τὴν 11ην ὥραν παρουσιασθέντες ἐνώπιόν μου οἱ Διοικηταὶ τῶν I, καὶ II ταγμάτων, ἀνέφερον ὅτι ἀντελήφθησαν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ τῶν ταγμάτων, ὅτι οἱ ὁπλῖται των δὲν εἶναι προδιατεθειμένοι νὰ ἀκολουθήσωσι τοὺς ἀξιωματικούς των καὶ ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πορείας των θὰ διαρρεύσωσι φθάνοντες εἰς τὸν τελικὸν χῶρον προορισμοῦ μὲ μικρὰν δύναμιν ἄνευ μαχητικῆς ἀξίας.

Κατόπιν τῶν ὡς ἄνω ἀνέστειλα τὴν κίνησιν τῶν ταγμάτων διὰ σήμερον.

Ὁ ὑποφαινόμενος ἔχει τὴν γνώμην ὅτι ὡς διεμορφώθη ἡ κατάστασις τὸ Σύνταγμα ἔχασεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν μαχητικότητά του, ἀποτελοῦν ἐπὶ πλέον στοιχεῖον μολύνσεως διὰ τὰ ἄλλα τμήματα.

Τοῦτο ἐγένετο ἀφ' ἑνὸς λόγῳ τῶν ἀνησυχητικῶν διαδόσεων ἐπὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Συντάγματος ὅστις καθημερινῶς σχεδὸν ἀνέπτυσσεν εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας τὸ καθῆκον μας πρὸς τὴν Πατρίδα, καὶ τὴν ψυχικὴν ἑνότητα ποὺ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν παροῦσαν κατάστασιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν παθητικὴν στάσιν τῶν ἀξιωματικῶν τῶν λόχων καὶ Διοικητῶν τῶν ταγμάτων οἵτινες καίτοι μέχρι σήμερον ἔδωκαν δείγματα ἀνδρείας, ἐν τούτοις εἰς τὴν παροῦσαν κρίσιμον στιγμήν, διὰ τῆς παθητικῆς στάσεώς των, συνέβαλον εἰς τὴν διαρροήν.

Κατόπιν τῶν ἄνω, δύο λύσεις ὑπάρχουν:

1) Νὰ βληθῶσιν τινὲς ἐκ τούτων ὑπὸ ἄλλου τμήματος, διότι οὐδεὶς ἐκ τοῦ Συντάγματος εἶναι προδιατεθειμένος νὰ προβῆ εἰς τοιαύτην ἐνέργειαν, τῶν ὑπολοίπων συλλαμβανομένων καὶ ἀποστελλομένων ὅπου δεῖ.

2) Νὰ ἀποσυρθῶσιν τὰ τάγματα ὄπισθεν καὶ ἐκεῖ νὰ συλληφθῶσι καὶ νὰ τυφεκισθῶσιν οἱ πρωταίτιοι.

Ὁ ὑποφαινόμενος ἀτυχήσας, παραλαβὼν τὸ Σύνταγμα ὅπερ κεκμηκὸς λόγῳ τοῦ ὅτι μάχεται συνεχῶς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐπιχειρήσεων, παρακαλῶ ὅπως ληφθῇ ἐκ νέου ὑπ' ὄψιν ἡ αἴτησίς του περὶ ἀντικαταστάσεώς του ἐκ τοῦ Συντάγματος καθ' ὅσον μὲ τὴν ἀτυχῆ ταύτην περιπέτειαν ὑπέστη ἠθικὸν πλῆγμα, εἰς τὴν τόσον μέχρι τοῦδε ἐπιτυχῆ στρατιωτικήν του σταδιοδρομίαν.

Δὲν παραγνωρίζω τὰς συνθήκας ὑφ' ἃς διατελοῦμεν κατὰ τὰς κρισίμους στιγμὰς τῆς Πατρίδος μου καὶ διὰ τοῦτο εἶμαι προδιατεθειμένος νὰ πολεμήσω εἰς τὴν πρώτην γραμμήν, ἐὰν ἤθελον διαταχθῆ.

Πάντως ἡ θέσις μου εἶναι τραγικὴ ὡς Διοικητοῦ Συντάγματος, μὲ ἀξιωματικοὺς παθητικῶς δεχομένους τὰ πάντα ἀπὸ στρατιώτας συνωμότας κατὰ τῆς Πατρίδος.

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν — Α. ΓΡΙΒΕΑΣ

Ὁ Ἐπιτελάρχης — Συνταγματάρχης

Ἀριθ. Πρωτ. 8636

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΠΡΟΣ ΙΣΗ

Ὑποβάλλω ἀναφορὰν Γιαννακοπούλου ἔχουσαν ὡς ἑξῆς ΣΤΟΠ. Διαρροὴ σοβαρωτάτη συμπτυσσομένη πρὸς ΝΑ. ΣΤΟΠ. Λόγῳ μὴ ἀναφορᾶς του ποῦ ἀκριβῶς εὑρίσκεται, διέταξα XV καλύψη πλευρόν της ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 16 Ἀπριλίου 1941 — Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ ΣΤΟΠ

Διαρροὴ σοβαρωτάτη ΣΤΟΠ. Συμπτύσσομαι πρὸς ΝΑ

Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8631

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον Ἐπιτελάρχου ΠΡΟΣ Τ.Σ.Η.

Ἀφιχθεὶς ἔλαβον γνῶσιν ἑξῆς καταστάσεως ΣΤΟΠ. Κατὰ μῆκος ὁδοῦ Πέτρανης — Μερτζάνης κατάστασις φρικώδης μὲ στρατιὰν της ὅλων Μονάδων ΣΤΟΠ XV Μεραρχία ἀναφέρει στασιάσαν III τάγμα 33ον ἐκινήθη ἀπὸ χθὲς πρὸς Φράσερι ΣΤΟΠ. Ὑπόλοιπον Συντάγματος οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ΣΤΟΠ 90ου Συν-

τάγματος φυγάδες πλέον 250 ΣΤΟΠ 28ου μέχρι στιγμής ὀλίγοι ΣΤΟΠ VI ἀναφέρει ΣΤΟΠ. Τάγμα 19ον διελύθη καταβαλλομένης προσπαθείας ἀνασυντάξεως ΣΤΟΠ. Ὁμὰς ἀναγνωρίσεως ὑποστάσα κλονισμὸν δὲν εἶνε ἀξιόμαχος ΣΤΟΠ. Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου ἀναφέρει ὅτι διαρροὴ ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν βαίνει βαθμὸν λίαν ἐπικίνδυνον ΣΤΟΠ. Μεραρχία ἐτυφέκισε 2 ΣΤΟΠ. Μέτρα τοιαῦτα διετάχθησαν ἐφ' ὅσον μονάδες ἐξασφαλίσωσι τμήματα ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης διότι ἄλλως ὁπλῖται στρέφουσι ὅπλα κατ' ἀξιωματικῶν ΣΤΟΠ. Σύμπτυξις ὁπωσδήποτε παρακολουθήση ἐπιβαλλόμενον ρυθμὸν ἔστω καὶ ἐὰν ὑπάρξη ἀνάγκη οἱ ἀξιωματικοὶ ἐγκαταλειπόμενοι νὰ λάβωσι μὲ μικρὰς ὁμάδας χειρισμὸν αὐτοὶ οὗτοι αὐτομάτων ὅπλων.

Τ.Τ. 152 16 Ἀπριλίου 1941 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8630 Λίαν ἐπεῖγον

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον Ἐπιτελάρχου ΠΡΟΣ Φρουραρχεῖον ΒΑ

Λόγῳ ρευστῆς τακτικῆς καταστάσεως καὶ δυσχερείας τηλεφωνικῆς ἐπικοινωνίας ὡς συνέβη χθὲς ἐπὶ 18ωρον παρίσταται ἀπόλυτος ἀνάγκη ὅπως ἀνώτερος ἀξιωματικὸς ἐπιτελείου σας καί δὴ ἀναλόγου βαθμοῦ ἐξουσιοδοτημένος πλήρως παρακολουθῆ ἐπὶ τόπου καὶ μεταδίδη ἐγκαίρως ἀποφάσεις σας.

Τ.Τ. 152 16 Ἀπριλίου 1941

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΝ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ

Κατάστασις Στρατοῦ δὲν ἐγγᾶται περαιτέρω συνέχισιν πολέμου, οὔτε κἂν ἀμυντικοῦ ΣΤΟΠ.

Ἐπράξαμεν πᾶν τὸ ἀνθρωπίνως δυνατὸν καὶ διὰ τὴν Νίκην καὶ τελευταίως διὰ τὴν πρόληψιν πλήρους διαλύσεως ΣΤΟΠ. Κατάστασις δὲν ἐπιδέχεται ἀναβολήν. Ἐπανειλημμέναι ἐκκλήσεις μας δὲν ἔτυχον ἀπαντήσεως.

Πρὸς πρόληψιν ἀτιμώσεως ἐνδόξου Στρατοῦ διὰ διαλύσεως καὶ παραδόσεως εἰς Ἰταλούς, ὧν μέχρι χθὲς ἦτο νικητής, πρὸς πρόληψιν ἀναρχίας καὶ Κρατικῆς διαλύσεως εἰς περίπτωσιν ἀποσυνθέσεως Στρατοῦ ἥτις ἐπίκειται ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, ἐπιβάλλεται ὅπως κατάστασις λυθῆ ἐντὸς 12 ὡρῶν διὰ προτάσεως συνθηκολογήσεως πρὸς Γερμανούς. Τοῦτο ἀπαιτεῖ δι' ἡμῶν σύσσωμος Στρατὸς Ἠπείρου.

Ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῆς σημασίας καὶ σοβαρότητος τοῦ ἀνωτέρω διαβήματος ἐπιβεβλημένου ἐκ τῆς καταστάσεως, παρακαλοῦμεν προλάβητε ἐπερχομένην καταστροφήν.

Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει Στρατὸς Ἠπείρου θ' ἀναλάβη τὴν εὐθύνην ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Πατρίδος.

Μεγάλη Παρασκευή, ὥρα 22.15, Δεμέστιχας 18-4-41 ΜΠΑΚΟΣ

(Σημ.: Συνετάχθη καὶ ὑπεγράφη εἰς Καλπάκι κατὰ συνάντησιν δύο Σωματαρχῶν. Ἐλήφθη ὑπὸ Ἀρχιστρατήγου Δεμέστιχα πρὸς ἀποστολὴν ἀλλὰ τελικῶς δὲν ἀπεστάλη).

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 41 Τ.Τ. 152 τῇ 20.4.41

ΠΡΟΣ

Τὸν Ἀντιστράτηγον κ. Πιτσίκαν Ἰωάννην Διοικητὴν Στρατιᾶς Ἠπείρου
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ἐν ἀντιγράφῳ ἀναφορὰν τοῦ Στρατηγοῦ Διοικητοῦ τῆς ΧΥΙΙ Μεραρχίας πρὸς γνῶσιν ὑμῶν.

Τὴν ἀποφυγὴν τῶν δυσαρέστων τούτων συνεπειῶν ἐξελιπάρησε κατὰ τρόπον βασανιστικὸν δι' ἐπανειλημμένων ἀναφορῶν του πρὸς ὑμᾶς ὁ ὑπογεγραμμένος, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη.

Ἤδη τὰ πράγματα ἀκολουθοῦσι τὴν ἀναμενομένην φορὰν ἔναντι τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς ἄνθρωπος ὁ δυνάμενος ν' ἀντιδράση.

Πᾶς τις ὅστις σᾶς ἀνέφερε τὸ ἀντίθετον διέπραξε ἔγκλημα ἔναντι τῆς Πατρίδος, δι' ἣν δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἁρμόδιος νὰ κρίνω.

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

᾿Αριθ. 1659)20-4-41 ᾿Αμέσου ἀποκρυπτογραφήσεως

᾿Αριθ. Α.Π. 98 Διοικητὴν Ζ.Ε.

Κατάστασις διαρρεόντων τμημάτων καὶ ἐκτὸς γραμμῆς ἀνδρῶν Μεραρχιῶν διὰ τῆς Γεφύρας ΜΕΡΤΖΙΑΝΗΣ κακίστη.

Πυροβολισμοὶ συνεχεῖς. Κόπωσις μεγίστη. Φρόνημα μηδαμινὸν ἀνδρῶν καὶ ἀξιωματικῶν... ἀντιστάσεως ὑπολοίπων τμημάτων ἀμφίβολος. Παρακαλῶ ληφθῶσι μέτρα ἀμέσου λύσεως πρὸς πρόληψιν...

20.4.41, ὥρα 13 Φρουραρχεῖον Λ.: Διοικητὴς

Νὰ λάβη γνῶσιν μόνον ὁ κ. Δ)τὴς καὶ ὁ ἀποκτυπτογράφος. Στρατηγὸς ΡΟΥΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

᾿Απολύτου προτεραιότητος

῾Υπουργὸν Στρατιωτικῶν ᾿Αρχιστράτηγον Τ.Σ.Η.

᾿Ανέφερα ἐπανειλημμένως καὶ ἀναφέρω μετὰ παρρησίας κατάστασις ἐξελίσσεται ραγδαίως ἐπὶ τὰ χείρω. Διαρροή, ἀνυπακοή, ἐγκατάλειψις ἀξιωματικῶν ἐπιτείνεται παρ᾿ ὅλα ληφθέντα μέτρα καί τυφεκισμούς. ᾿Εξορκίζω ὑμᾶς ἐν ὀνόματι Θεοῦ λάβετε ἄμεσον ἀπόφασιν ἵνα μὴ θρηνήσωμεν ἐρείπια ἄνευ προηγουμένου. Οἱοσδήποτε νομίζει ὅτι δύναται νὰ φέρη τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου ἱκανώτερον ἐμοῦ ἂς ὀρθολογισθῇ καὶ ἂς ἔλθη νὰ κλάψη αὐτὸς τὴν καταστροφὴν διότι τὰ δάκρυα τὰ δικά μας ἐστείρευσαν.

Μεγάλη Παρασκευή, 18 ᾿Απριλίου 1941, ὥρα 11.10

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: ῾Υποστράτηγος

᾿Αριθ. Πρωτ. Α.Π. 8693 Τηλ)κῶς δι᾿ ἀξ)κοῦ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

Μέραρχος XVII ἀναφέρει ὅτι τμήματά του ἤρχισαν διαρρέοντα ἀπὸ γραμμῆς Λεγκαρίτσα ΣΤΟΠ.

Κατ᾿ ἀναφορὰν 6ου, 66ου Συντάγματος ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου κατελθὸν περιοχὴν Μπόροβας εἶχεν ἤδη διαρρεύσει πλὴν ἐλαχίστων ΣΤΟΠ. ᾿Αντ)ρχης Θεοδωράκης ἐκ Κρήτης ηὐτοκτόνησε ἐπηρεασθεὶς ἀπὸ διαρροὴν Μεραρχίας. Μεραρχίαι XV (πλὴν 33) καὶ VI ἔλαβον ἐντολὰς ὡς χθεσινὴ ἑσπερινὴ ἀναφορά μου ΣΤΟΠ.

Κοινοποίησις: ΙΙΙ Γραφεῖον Τ.Τ. 152 18-4-41 ὥρα 10

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: ῾Υποστράτηγος

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ—ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ ᾿Αριθ.Πρωτ. 8729 Τ.Τ. 152 τῇ 20᾿Απριλίου 1941

ΤΟ Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΡΟΣ

ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

«῾Υποβολὴ ἀναφορᾶς καταστάσεως 33ου Συντάγματος Πεζικοῦ».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ τὴν ὑποβάλω πρὸς γνῶσιν ὑμῶν. Τὸ Σύνταγμα τοῦτο κατόπιν τῶν ἐντολῶν καὶ προσπαθειῶν τοῦ Σώματος κατωρθώθη νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὴν ἀναφερομένην θέσιν.

Θὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια ἐπὶ τῶν συνόρων.

῾Η σύμπτυξις τῶν λοιπῶν Μονάδων βαίνει κανονικῶς, ἀπόψε ἡ XV θὰ καταλάβη τὸ προγεφύρωμα.

᾿Εκ τῆς XVII Μεραρχίας θὰ παραμείνη μόνον ἓν Σύνταγμα ἐπὶ τοῦ προγεφυρώματος, ἅπαντα δὲ τὰ ὑπόλοιπα θὰ καταλάβουν θέσιν ἐπὶ τῆς καθορισθείσης ἀμυντικῆς γραμμῆς τῶν συνόρων.

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: ῾Υποστράτηγος

'Αριθ. Α.Π. 1625 'Εν Τ.Τ. 518 τῇ 18 'Απριλίου 1941

Τὸ 33ον Σύν)γμα Πεζικοῦ Πρὸς τὸ Β΄ Σῶμα Στρατοῦ

'Επιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙον Τ.Τ. 518

«Περὶ δυνατοτήτων τοῦ Συντάγματος».

Λαμβάνω τὴν τιμήν ν' ἀναφέρω, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 8679) 17-4-41, Διαταγῆς 'Υμῶν ὅτι τὸ Σύνταγμα ἔχει δυνατότητας ὅπως φέρει εἰς πέρας τὴν ἀποστολήν του ὡς κλιμακίου συμπτύξεως τῆς ΤΣΑΡΣΟΒΑ, ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ, ΤΣΕΛΕΠΟΥΡΑ τμημάτων τῆς XV Μεραρχίας.

Διὰ τὴν περαιτέρω ὅμως ἐξασφάλισιν τῆς κατεχομένης τοποθεσίας, εἰς περίπτωσιν προσβολῆς ταύτης σοβαρῶς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τὸ εὖρος τοῦ μετώπου, ὅπερ τοῦτο κατέχει καὶ ἡ δύναμίς του δὲν παρέχομαι δυνατότητα ἐξασφαλίσεως ταύτης.

Παρακαλῶ ὅπως ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει αἱ προηγούμεναι ἀναφοραὶ τοῦ Συντάγματος περὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν του.

'Αθανάσιος Γριβέας: Συν)ρχης Πεζικοῦ

'Αριθ. Α.Π. 8704 Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

'Επὶ Α.Π. 9324)1386)19-4-41 ΣΤΟΠ. Τμήματα XVII Μεραρχίας συνεπτύχθησαν ἀπὸ Λεγκάριτσαν ἄνευ διαταγῆς τοῦ Σ. Στρατοῦ ΣΤΟΠ. Μεραρχία διετάχθη ἀναφέρῃ σχετικῶς ΣΤΟΠ. Πρὸς ἐξασφάλισιν τοποθεσίας διετάχθη νὰ κινήσῃ διατεθεῖσα αὐτῇ διὰ διαταγῆς σας XVII 'Ομ. ἀναγνωρίσεως. ΣΤΟΠ. 'Ομοίως ἓν τῶν Συνταγμάτων της νὰ μὴ ὠθηθῇ ἀνατολικώτερον Φούρκας, ἀλλὰ παραμείνῃ περιοχὴν ταύτην ἀπαγορεῦον καὶ τὴν διάβασιν ἀπὸ Φούρκας πρὸς Μοναστήρι Δέλβινο ΣΤΟΠ.

Σ.Δ. 152 19-4-1941, ὥρα 2.25΄

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

'Αριθ. Πρωτ. Α.Π. 8720 Τηλ)κῶς — κρυπτογραφικῶς

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ 'Επιτελεῖον—Γραφεῖον ΙΙΙ ΠΡΟΣ Φρουραρχεῖον ΒΑ

'Επὶ Α.Π. 9401 ΣΤΟΠ.

Περίπου διάταξις πρωΐας σήμερον ΣΤΟΠ.

XVII Μεραρχία: Περιοχὴ Σεράνι, Τσάρσοβα 3 Συντάγματα Πεζικοῦ, ὧν ἓν ἐπὶ ὑψωμάτων ἀνατολικῶς Περιοχῆς Τσάρσοβες ΣΤΟΠ XVII ὁμὰς ἀναγνωρίσεως πρὸς Φούρκαν ΣΤΟΠ VI Μεραρχία Περιοχὴν Κοβάτσιτσι, Ραντομίστι ΣΤΟΠ. ῞Εν Σύνταγμα ταύτης περιοχὴν Λεσκοβικίου Λάσοβας ΣΤΟΠ. 'Επί ἀκριβοῦς διατάξεως ἐλλείψει ἐπαφῆς μὲ ἀσύρματον σήμερον δὲν ὑπάρχουσι στοιχεῖα ΣΤΟΠ. XV Μεραρχία ἐν κινήσει πρὸς προγεφύρωμα Λεσκοβικίου μὲ ὑπολογισμὸν ἀφίξεως περιοχὴν ταύτην κατὰ χθεσινὴν ἀναφορὰν τῆς ἑσπέρας σήμερον ΣΤΟΠ Σύνταγμα ταύτης 33ον δύο ταγμάτων ———— ἐπὶ Μέρτζανη — Καλόγερος εἰς κλιμάκια συμπτύξεως ΣΤΟΠ. V Μεραρχία περιοχὴν Βρουτισμένη, Χρυσορράχη ΣΤΟΠ. Βαρὺ πυροβολικὸν περιοχὴν ἐλαίας πλὴν μοίρας 105 ἐπὶ περιοχῆς Μπουραζάνι ΣΤΟΠ. 'Απόσπασμα Γιαννακοπούλου περιοχὴν Κονίτσης ὡς εἰδικὴ ἀναφορὰ ΣΤΟΠ. Σ.Δ.Σ.—— Πρωτόπαππα ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 19-4-41

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ ΕΠΙΤΕΛΑΡΧΗΣ 'Αριθ. Πρωτ. Α.Π. Τ.Τ. 152 20-4-41

Ο

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΟΥ Β΄ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗΝ ΣΤΡΑΤΙΑΣ

«'Υποβολὴ ἀναφορᾶς 'Επιτελοῦς μου ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ὡς τελευταίαν κατακλεῖδα τῆς καταστάσεως τοῦ Στρατοῦ μας τὴν συνημμένην ἔκθεσιν τοῦ ἀποσταλέντος ἐπιτελοῦς μας τα-

γματάρχου Πυροβολικοῦ Κωτσάλου Σπύρου, ὅστις ἀντελήφθη ἀπολύτως τὴν κατάστασιν καὶ ἐπεκοινώνησε προσωπικῶς μὲ τοὺς Μεράρχους.

Συνημμένως καὶ ἀντίγραφον τηλεγραφήματος μου πρὸς τοὺς Διοικητὰς τῶν Μεραρχιῶν πρὸς τόνωσίν των διότι ἐξέπεμψαν πραγματικὸν Σ.Ο.Σ., διὰ τοῦ Ἐπιτελοῦς μου.

Εἰδικῶς ὁ Στρατηγὸς Διοικητὴς τῆς XVII Μεραρχίας ἀναφέρει ὅτι μόνον δι' ἓν 24ωρον εἰσέτι ἐγγυᾶται διὰ τὰ τμήματά του, διότι μετεβλήθη, ὡς χαρακτηριστικῶς ἐτόνισε, εἰς ἀγροφύλακα.

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἐν Πρωτοπαππᾷ τῇ 20ῃ Ἀπριλίου 1941

Ταγματάρχης τοῦ Πυροβολικοῦ Κώτσαλος Σπυρίδων

ΠΡΟΣ

ΤΟ Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

«Περὶ ἐκτελέσεως ἐντολῆς».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι, ἀποσταλεὶς ἀπὸ χθὲς πρὸς ἐξασφάλισιν, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν Μεραρχιῶν, τῆς ἐκτελέσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 8722)19-4-41 διαταγῆς ὑμῶν ἀπεκόμισα τὰς κάτωθι ἐντυπώσεις:

1) Ἐκ τῆς XVII Μεραρχίας οὐδεμία ἱκανότης ἀντιστάσεως διότι διαρρέουν οἱ στρατιῶται. Ὁ κ. Μέραρχος μοὶ ἐδήλωσεν ὅτι τὸ ἠθικὸν τῶν στρατιωτῶν ἔχει ἐπὶ τοσοῦτον καταπέσει ὥστε ἀρνοῦνται νὰ πολεμήσωσι. Σχετικῶς ἀναφέρει καὶ ραδιογραφικῶς εἰς τὸ Σ. Στρατοῦ σήμερον.

Τὸ 31ον Σ. Πεζικοῦ διαταχθὲν νὰ καταλάβῃ τὴν γραμμὴν μάχης, τὴν τοποθεσίαν ἐπὶ τῶν συνόρων, ἠρνήθη. Αὐτοβούλως ἐφόρτωσαν τὰ μεταγωγικὰ καὶ ἔφευγον. Τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ἐπιτελάρχου τῆς Μεραρχίας συνεκρατήθησαν πρὸς στιγμήν.

Ὁ κ. Μέραρχος μὲ ἐπεφόρτισε ν' ἀναφέρω εἰς τὸν Στρατηγὸν Διοικητὴν τοῦ Σ. Στρατοῦ, ὅτι τὸ κέρδος χρόνου τῆς ἀμύνης διά τινας ἡμέρας ἐπί τινος τοποθεσίας, ὡς ἡ διαταγὴ μόνον διὰ καθημερινῶν πορειῶν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ. Διότι ἄμυνα σχετικὴ δὲν εἶνε δυνατή.

Τελικῶς εἰς τὴν σχετικὴν συζήτησιν μοὶ ἐγνώρισε ὅτι πρὸς συγκράτησιν τῆς καταστάσεως ταύτης μετεβλήθη εἰς ἀγροφύλακα πρὸς συγκράτησιν τῶν μονάδων.

2) Ὁ Διοικητὴς τῆς XV Μεραρχίας μοὶ ἐδήλωσε ὅτι, οἱ ἄνδρες του ἀπέδωσαν πᾶν ὅ,τι ἦτο ἀνθρωπίνως δυνατὸν ἐπὶ ἑξάμηνον πόλεμον.

Παρὰ τοὺς τυφεκισμοὺς εἰς οὓς προέβη τὰς πρώτας ἡμέρας πρὸς καταστολὴν ἀνταρσιῶν, συνεκράτησε μὲν πρὸς στιγμὴν τὴν κατάστασιν, ἀλλὰ ἤρξαντο διαρροαὶ τοιαῦται, ὥστε ὅλοι βλέπουσι πρὸς τὰ ὀπίσω διαισθανόμενοι τὸν μάταιον πόλεμον.

3) Ὁ Διοικητὴς τῆς VI Μεραρχίας τὴν αὐτὴν περίπου κατάστασιν περιέγραψε, καθ' ὅσον εἰς τὸ ὑπὸ τὰς διαταγάς του 66ον Σύνταγμα, ὀνομαστικὸν ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου, ὡς σημεῖον συγκεντρώσεως ἐδόθη ἡ ΚΟΝΙΤΣΑ κατόπιν τῆς διαρροῆς.

4) Κατάστασις τμημάτων.

Πάμπολλοι καθ' ὁμάδας διαρρέουν κυρίως ἐπὶ τῆς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ. Μεταμελοῦνται δῆθεν πρὸς στιγμὴν, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ δικαιολογήσωσι τὸν ἄνισον ἀγῶνα.

Ἡ τελευταία δρᾶσις τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας μὲ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῆς ἰδικῆς μας, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐκλόνισε τὸ νευρικόν των σύστημα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε δὲν ἔχει καμμίαν ἱκανότητα ἀντιστάσεως.

Τὸ γεγονὸς ὅτι πολλοὶ κατάγονται ἐκ τῶν καταληφθέντων μερῶν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ἐπέδρασε ὥστε ὁμιλοῦν περὶ προσφυγικῆς καταστάσεως.

5) Ἡ γνώμη καὶ τῶν τριῶν Μεράρχων εἶνε ἡ ἄμεσος συνθηκολόγησις πρὸς τοὺς Γερμανούς, ἵνα περισωθῇ ἡ ἔνδοξος Στρατιὰ κυνηγήσασα τοὺς Ἰταλοὺς ἐπὶ ἑξάμηνον καὶ προληφθῇ πλήρης διάλυσις, ὄχι μόνον Στρατοῦ καὶ Κράτους, ἀλλὰ καὶ μεταβολὴ εἰς ληστὰς διεσπαρμένων φυγάδων εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

ΚΩΤΣΑΛΟΣ

ΔΙΑΤΑΓΑΙ Β'. ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΑΠΟ 10 ΜΑΡΤΙΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8400

ΟΔΗΓΙΑΙ

Ι. Ἐπὶ τῇ προόψει ἀναλήψεως λίαν προσεχῶς εὐρέων ἐπιθετικῶν ἐπιχειρήσεων ὁλοκλήρου τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς, ἐν συνεργασίᾳ ἀπὸ Βορρᾶ μετὰ δυνάμεων τοῦ Σερβικοῦ Στρατοῦ, παρέχω ὑμῖν τὰς κατωτέρω ὁδηγίας πρὸς πρῶτον προσανατολισμὸν τῶν Διοικήσεων.

ΙΙ. Τὸ Τ.Σ.Η. προτίθεται:
εἰς πρώτην περίοδον ν' ἀχθῇ μέχρι τῆς γραμμῆς (χάρτης 1:100.000) ΣΚΡΑΠΟΝΙΑ (679) — Τρυγ. ΤΡΕΠΑΝΙ (905) — 1002 — ΦΡΑΤΤΑΡΙ — ΚΟΥΤΑ — ΒΑΙΖΑ — κλπ. μὲ σταθερὰν προσπάθειαν βορείως ΑΩΟΥ.

Εἰς δευτέραν περίοδον νὰ καταλάβῃ ΑΥΛΩΝΑ καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τὸ ΒΕΡΑΤΙΟΝ.

Αἱ νοτίως ΑΩΟΥ δυνάμεις θὰ ἐνεργήσωσι κυρίως κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος τοῦ ΣΟΥΣΙΤΣΑ π.

ΙΙΙ. Τὸ Σῶμα Στρατοῦ (Μεραρχίαι VI—XV—XVII—V καὶ IV ἀρχικῶς) προτίθεται νὰ ἐνεργήσῃ:
εἰς πρώτην φάσιν πρὸς κατάληψιν (χάρτης 1:50.000) ΚΙΑΦ — Ε — ΤΡΕΠΕΛΙ εὐρέως — ΜΠΟΣΚΕΤΟ — ΣΙΑΛΕΣΙ — ΓΚΟΛΕΜΙ ὠθοῦν ἀναλόγως τὰς Β. ΑΨΟΥ δυνάμεις. Ἐν εὐνοϊκῇ ἐξελίξει προώθησις μέχρι ΚΙΑΦ — Ε—ΣΚΟΣΕΣ— ΒΟΚΟΠΟΛ — ΠΡΙΕΛ.

Εἰς δευτέραν φάσιν δὲ πρὸς κατάληψιν ΜΠΡΕΓΚΟΥ ΜΠΟΥΖΙΤ — ΜΠΡΕΓΚΟΥ ΜΟΡΤΟΛΟΖΙΤ. Προώθησις τοῦ ἀριστεροῦ μέχρι ΜΠΕΣΙΕΤ — ΝΤΡΑΓΚΟΤΙ — ΜΟΝΑΣΤΙΡ ΚΟΝΤΡΑ.

Μετὰ ταῦτα τὸ συγκρότημα ΤΣΙΟΡΟΚΙΑΦΙ βορείως ἐκ τῆς κατευθύνσεως ἀπὸ ΤΡΕΠΕΛΙ — ΜΠΟΣΚΕΤΟ πρὸς ΠΑΡΑΜΠΟΑΡ, καὶ νοτίως ἐν τῇ κατευθύνσει ΜΠΡΕΓΚΟΥ ΜΠΟΥΖΙΤ — ΓΚΑΒΑ — 1002. Προώθησις τοῦ δεξιοῦ εἰς τὸ ὕψος ΜΠΑΡΓΚΟΥΛΑΣ τοῦ ἀριστεροῦ μέχρι ΛΟΥΦΤΙΝΙΑ ἐκκαθαριζομένων τῶν κατὰ μῆκος ΑΩΟΥ ἀντιστάσεων μέχρι ΜΠΕΣΙΣΤΙ — ΝΤΡΑΓΚΟΤΙ — ΜΟΝΑΣΤΙΡ — ΚΟΝΤΡΑ.

IV Δυνάμεις — κατευθύνσεις — Ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ πρώτης φάσεως:
VI ΜΕΡΑΡΧΙΑ: Κατεύθυνσις.
ΜΠΡΕΓΚΟΥ — ΓΚΠΙΟΥΛΑΣΙ — ΚΙΑΦ — Ε — ΣΚΟΤΕΣ.
Α.Σ. α) ΚΙΑΦ — Ε — ΤΡΕΠΕΛΙ ὑψ. 740.
β) ΚΙΑΦ — Ε — ΣΚΟΣΕΣ.
XV ΜΕΡΑΡΧΙΑ: Κατεύθυνσις.
Κυρία ΚΙΑΦ — Ε —ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ — ΜΠΟΣΚΕΤΟ — ΒΟΚΟΠΟΛ (Β.Δ. ΒΑΤΣΙΝΕ 1000 μ.) Βοηθητικὴ κατεύθυνσις κορυφογραμμὴ πρὸς ΣΙΑΛΕΣΙ.
Α.Σ. α) ΜΠΟΣΚΕΤΟ — ΣΙΑΛΕΣΙ.
β) ΒΟΚΟΠΟΛ — 817 — ΣΙΑΛΕΣΙ.
XVII ΜΕΡΑΡΧΙΑ:
Α.Σ. ΓΚΟΛΕΜΙ ἐνεργοῦσα ἐπὶ τῶν κατευθύνσεων ὑψ. 1060 — 1030 — ΚΙΑΦ— Ε — ΣΙΣΙΚΟΥΤ καὶ ὑψ. 717 — ΜΟΝΑΣΕΡΟ.

Αἱ XI καὶ I Μεραρχίαι κατὰ τὴν φάσιν ταύτην ἐν δευτέρῳ κλιμακίῳ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Τ.Σ.Η. καὶ εἰς χῶρον καθορισθησόμενον.
κατὰ τὴν δευτέραν φάσιν:
XVII ΜΕΡΑΡΧΙΑ: Κατεύθυνσις:
ΚΙΑΦ — Ε — ΣΙΣΙΚΟΥ — ΚΙΑΦ — Ε — ΜΟΥΡΙΖΙΤ (817).
Α.Σ. ΜΠΡΕΓΚΟΥ — Ε — ΣΕΛΤΣΚΑ — ΜΠΡΕΓΚΟΥ ΜΠΟΥΖΙΤ ἀντέρεισμα ἀπὸ 827 πρὸς ΤΣΙΑΦΑΝΙ (ΝΔ χωρίου ΛΑΙΤΙΖΑ 2,500μ.).
V ΜΕΡΑΡΧΙΑ: Κατεύθυνσις 1178 — ΜΟΡΤΟΛΟΖΙ ΝΤΙ ΣΟΤΤΟ — ΤΣΙΛΒΟΣΙΚΑ ΤΕΠΕΛΕΝΕΣ.
Α.Σ. ΜΠΡΕΓΚΟΥ ΜΟΡΤΟΛΟΖΙΤ — ΛΟΥΦΤΙΝΙΑ — ΜΑΡΙΤΣΑΙ (συμβολὴ ΛΟΥΦΤΙΝΙΑ — ΑΩΟΥ).

Κατὰ τὴν φάσιν ταύτην ἡ IV Μεραρχία θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν κατάληψιν τοῦ ὑψ. 1232 ἀντέρεισμα πρὸς ΚΑΤΩ ΜΠΕΣΙΣΤ καὶ ἀντερεισμάτων ΜΟΝΑΣΤΙΡ — ΚΟΝΤΡΑ.

Ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεως τῆς καταστάσεως προώθησις πρὸς ΛΟΥΦΤΙΝΙΑ καὶ κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος τοῦ ΑΩΟΥ.

V. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΥΡΩΝ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ

Διὰ τὴν πρώτην φάσιν: Τὰ πυρὰ εἰς τὴν VI Μ.Π. 4 Μ.Ο.Π.
Τὰ πυρὰ εἰς τὴν XV Μ.Π. 7 Μ.Ο.Π. καὶ 3 πυροβολαρχιῶν τῶν 155.
Εἰς τὴν XVII Μ.Π. 3 Μ.Ο.Π. σὺν 1 Μ.Π.Π. σὺν 1 πυροβολαρχίας τῶν 155.
Εἰς τὴν V Μ.Π. 2 Μ.Ο.Π.
Εἰς τὴν IV 2 Μ.Ο.Π. σὺν 1 πυροβολαρχίας πεδινῆς.

Διατιθέμενα πυρομαχικὰ πυροβολικοῦ διὰ τὴν πρώτην φάσιν ¾ μονάδος πυρός. Βάσει τούτου νὰ μελετηθῇ ἀντιστοίχως ὁ ἑλιγμὸς τοῦ πεζικοῦ.

VI Ἐκτέλεσις:

Κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν φάσιν ταυτόχρονος ἐνέργεια τῶν ἐπιτιθεμένων Μεραρχιῶν. Διὰ τὰς μετὰ τὴν δευτέραν φάσιν ἐνεργείας ἐκδοθήσονται ἐν καιρῷ διαταγαί μου.

Ἀπὸ ἀπόψεως χρόνου:

Διὰ τὴν προπαρασκευὴν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἀναγκαίων ἀναγνωρίσεων μέχρι καὶ τῆς 10ης τ.μ.

Ἀπὸ 11ης ἡ XV Μ.Π. δέον νὰ ᾖ ἑτοίμη πρὸς ἐκκίνησιν διὰ τὴν λῆψιν τῆς ἐπιθετικῆς της διατάξεως.

Ἡ XVII δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζῃ ἐπὶ τοῦ (620).

Ἡ δὲ VI Μ.Π.θὰ τηρήσῃ ἓν Σύνταγμα Πεζικοῦ εἰς περιοχὴν ΚΙΑΦ—Ε—ΣΟΦΙΟΥΤ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Σ.Σ.

VII. ΤΗΡΗΣΙΣ ΑΥΣΤΗΡΟΤΑΤΗΣ ΕΧΕΜΥΘΕΙΑΣ:

Τῆς παρούσης θὰ λάβωσι γνῶσιν μόνον Διοικηταὶ Μεραρχιῶν — Ἐπιτελάρχαι — Διευθυνταὶ ΙΙΙ Γραφείων. Εἰς τὰ ὑφιστάμενα κλιμάκια νὰ δοθοῦν μόνον αἱ ἀναγκαῖαι καὶ ἀπαραίτητοι ἐνδείξεις περὶ τοῦ ἔργου των.

8 Ἀπριλίου 1941 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ, Ἀριθ. Α.Π. 8449

ΔΙΑΤΑΓΗ

Κοινοποιῶν κατωτέρω τὴν ὑπ' ἀριθ. Π. 1043)9-4-41 Διαταγὴν τοῦ Τ.Σ.Η.:
Ἐντέλλομαι
τὴν πρὸς ταύτην συμμόρφωσιν ὑφ' ἁπάντων τῶν ἡγητόρων.

Πέποιθα ὅτι οἱ πάντες ἀντιλαμβάνονται τὸ λεπτὸν τοῦτο ζήτημα καὶ τίνα ἐπίδρασιν ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς διατηρήσεως ἀκμαίου τοῦ ἠθικοῦ τῶν ὁπλιτῶν.

Ἡ ἐκδήλωσις, ὄντως τοῦ πατρικοῦ ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ κατωτάτου ἡγήτορος εἶνε ἐκείνη ἥτις θὰ συσπειρώσῃ, τὸν στρατιώτην περί αὐτὸν καὶ οὐ μόνον μεμψιμοιρία δὲν θὰ παρουσιασθῇ ἀπὸ οὐδένα κατὰ τὰς τραχείας ἡμέρας τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ἐμφιλοχωρήσῃ ποτὲ εἰς αὐτὸν ἡ ἰδέα ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ Σώματός του, ποιούμενος χρῆσιν μέσων ἀπαδόντων εἰς τὸν Ἕλληνα μαχητήν, ὃν μέχρι στιγμῆς ἐξύμνησε ὅλος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος.

Τῆς παρούσης μου καὶ τῆς κοινοποιουμένης διαταγῆς τοῦ Τ.Σ.Η. νὰ λάβωσι γνῶσιν ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοί.

Τ.Τ. 152 τῇ 9ῃ Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8434 τηλ)κῶς—κρυπ)κῶς

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΑΕ

Πρώτη καὶ ἑνδεκάτη Ὁμάδες Ἀναγνωρίσεως νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς περιοχὴν ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ τμήματος Στρατιᾶς ὑπὸ Συνταγματάρχην Ἱππικοῦ Φόλην ΣΤΟΠ.

Ι Ὁμὰς Ἀναγνωρίσεως Ἀηδονοχῶρι, ΧΙ Βασιλικὸν ΣΤΟΠ Κούζης ἐφίππων στοιχείων ἀπὸ σήμερον ΣΤΟΠ. Λοιπῶν στοιχείων μὴ δυναμένων κινηθῶσιν ἐφίππως ἑσπέρας αὔριον διὰ κατερχομένων κενῶν αὐτοκινήτων ΣΤΟΠ. Μεραρχίαι Ι καὶ ΧΙ καθορίσωσι ἀναγκαιοῦντα.

152, 9 Ἀπριλίου 1941

Αὐτοκίνητα διὰ μεταφορὰν Πεζῶν καὶ ὑπολοίπων δι' ὑλικά των καὶ ἐν συνεχείᾳ ἑτέρων ὑλικῶν.

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

152, 9 Ἀπριλίου 1941

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8521 Κρυπτογραφικῶς

Αὐστηρῶς Προσ)κή

ΔΙΑΤΑΓΗ

Χθὲς ἑσπέρας παρετηρήθη ἀδικαιολόγητος λιποψυχία ἐνίων στρατιωτῶν διαρρευσάντων ὀπίσω ἄνευ οὐδεμιᾶς αἰτίας. Διέταξα ἐγκατάστασιν ἁπάσας διαβάσεις τμημάτων μὲ ἐντολὴν ἀπαγορεύσεως διὰ τῆς βίας παντὸς ἀδικαιολογήτως διαρρέοντος. Παρακαλῶ ἅπαντας τοὺς Διοικητὰς ἀπὸ Μεράρχου μέχρι Διοικητοῦ Λόχου ἐρχόμενοι διαρκῶς ἐπαφὴν μὲ στρατιώτας δώσωσι εἰς αὐτοὺς νὰ ἐννοήσωσι, νὰ τοὺς ἐξορκίσωσι ὅτι τὸ συμφέρον ἁπάντων ἐπιβάλλει κρισίμους ταύτας στιγμὰς παραμείνωσι ἀκλόνητοι ὡς μέχρι τοῦδε. Μόνον οὕτω θὰ ἀπορρεύση τὸ μεγαλύτερον δυνατὸν κέρδος καὶ περισωθῇ τιμὴ καὶ ἀξιοπρέπεια Ἕλληνος στρατιώτου καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ εἰσβολέως. Εἶνε ὑπερτάτη Ἐθνικὴ ἀνάγκη ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος τῆς Πατρίδος καὶ παιδιῶν μας τηρήσωμεν τὴν θέσιν τοῦ Νικητοῦ ἔναντι τῶν πρὸ ἡμῶν ἀντιπάλων. Διὰ περίπτωσιν τυχὸν ὑπαρχόντων μὴ δυναμένων ἐννοήσωσι παροῦσαν, ἐξουσιοδοτῶ πάντα ἀνώτερον, ὅπως ἐκτελῇ ἐπὶ τόπου πάντα φεύγοντα τῆς γραμμῆς βάσει τῆς ἐντολῆς τοῦ τυφεκισμοῦ παντὸς διαρρέοντος πρὸς ἐχθρόν. Μεράρχοις ἐναπόκειται νὰ κρίνωσι πότε ἐπιβάλλεται τοιοῦτον μέτρον ὅπερ ἀποτελεῖ μέτρον ἐσχάτης ἀνάγκης καὶ ἐφ' ὅσον κρίνωσι ὅτι δὲν εἶνε δυνατὴ ἢ διὰ Στρατοδικείων ἄμεσος ἐπιβολὴ τῆς πειθαρχίας.

Ἀπαγορεύω πᾶσαν συζήτησιν ἀπὸ τηλεφώνου δι' αἴτησιν πληροφοριῶν.

Ζητῶ τὴν ἐμπιστοσύνην ὅλων ὡς μέχρι τοῦδε. Πᾶσαν ἀπόφασίν μου θὰ τὴν ἔχετε ἐγκαίρως.

Τ.Τ. 152, 11 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον Γραφεῖον ΙΙΙ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΩΣ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8452 ΔΙ' ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΥ

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ι. Κατόπιν Διαταγῶν τοῦ Τ.Σ.Η. καὶ διὰ λόγους προνοίας ἡ ΧΙ Μεραρχία μὲ τὰς ἤδη ὑπὸ τὰς διαταγὰς της δυνάμεις συγκεντροῦται εἰς χῶρον ἀνατολικῶς ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ/ὡς εἰδικὴ διαταγή μου καί κινεῖται ἀπόψε.

Ἡ Ι Μεραρχία πλὴν τῶν δυνάμεων τοῦ 16ου Σ.Π. καί, Μοίρας Πυρ)κοῦ διατεθειμένων ἤδη εἰς τὴν ΧΥΙΙ Μεραρχίαν διετάχθη ὅπως ἐντὸς 6 ὡρῶν εἶνε ἑτοίμη νὰ κινηθῇ, ἵνα πιθανῶς ἐξασφαλίσῃ τοποθεσίαν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν γεφυρῶν ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ.

ΙΙ. Αἱ ΙΥ καὶ ΧΥ Μεραρχίαι διετάχθησαν ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὴν τοποθεσίαν ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ, ΣΕΒΡΑΝΙ, ΛΑΠΑΝΙ. Ἡ ΧΥ Μεραρχία ἀπὸ ΣΕΒΡΑΝΙ (ναὶ) καὶ ἀνατολικῶς μέχρι ΛΑΠΑΝΙ καὶ ἡ ΙΥ Δυτικῶς.

ΙΙΙ. Διὰ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἤθελεν παρὰ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ὅλων μας διαταχθῇ διὰ λόγους γενικωτέρους ἡ ἀποχώρησίς μας ἐκ τοῦ ἤδη μετώπου ἢ ὑποχωρητικοῦ ἑλιγμοῦ ἡ ΥΙ Μεραρχία θὰ ἔχῃ κατεύθυνσιν τὴν κορυφογραμμὴν ΚΙΑΦ — Ε — ΣΟΦΙΟΥΤ — ΓΑΡΟΝΙΝ μέχρι ΣΕΒΡΑΝΙ (ἅπαντα ναί). Ἡ ΧΥΙΙ Μεραρχία τὴν ἁμαξιτὴν ὁδὸν πρὸς ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΝ καὶ ἀμέσως ἀνατολικῶς ταύτης.

Ἡ Υ Μεραρχία ΜΠΑΛΙ — ΠΟΝΤΓΚΟΡΑΝΙ — ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ, ἐξασφαλίζουσα σταθερῶς τὴν κορυφογραμμὴν ΤΡΕΠΕΣΙΝΑΣ πρὸς κάλυψιν τῆς ἁμαξιτῆς.

ΙΥ. Διαδοχικῶς καταληπτέαι γραμμαὶ καθορισθήσονται μεταγενεστέρως ἐν περιπτώσει τοιαύτης ἀνάγκης.

Υ. Αἱ Μεραρχίαι νὰ μελετήσωσι ἀπὸ τοῦδε τὸν τρόπον κινήσεώς των ἐπὶ τῶν κατευθύνσεών των, ὥστε οὐδεμία ἀταξία νὰ παρατηρηθῇ κατὰ τὰς ἐνεργείας των.

Νὰ μελετηθῇ καὶ ὀργανωθῇ ἡ ἄρσις τῶν τηλεφωνικῶν γραμμῶν καθ' ὅσον καλώδιον ἕτερον δὲν ὑπάρχει. Οἱ ἀσύρματοι νὰ λειτουργῶσι ἀμέμπτως καθὼς καὶ οἱ ὀπτικοί.

ΥΙ. Τονίζεται ἰδιαιτέρως ὅτι ἡ παροῦσα ἀποτελεῖ μόνον πρόβλεψιν καὶ δίδεται μία ἔνδειξις μόνον διὰ μελέτην τοῦ Ἐπιτελείου ὑμῶν.

VII. Νὰ τηρηθῇ ἀπολύτως τὸ ἀπόρρητον τῆς παρούσης μεταξὺ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Μεραρχίας καὶ τοῦ Ἐπιτελάρχου διὰ λόγους εὐνοήτους.

Τ.Τ. 152, τῇ 10ῃ Ἀπριλίου, ὥρα 12

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8505 — Προσωπική

ΔΙΟΙΚΗΤΗΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

Ἐγκαταστήσατε ἀμέσως εἰς γέφυραν Πέτρανης Διμοιρίαν ἐκλεκτῶν στρατιωτῶν ὑπὸ συνετὸν καὶ ψύχραιμον ἀξιωματικόν.

Ἐντολὴ ταύτης. Νὰ συλλαμβάνῃ πάντα ὁπλίτην διαρρέοντα ἀδικαιολογήτως.

Πᾶς ἀνθιστάμενος θὰ πυροβολῆται βάσει γενικῆς ἐντολῆς δι' ἀντίστασιν κατὰ σκοπῶν.

Σ.τ. 152, 12 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ — Ἐξ. ἐπείγουσα

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ι. Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 9140)12.4.41 Διαταγῆς τοῦ Τ.Σ.Η. τὸ Σῶμα Στρατοῦ θὰ συμπτυχθῇ λαμβάνον τὴν κάτωθι διάταξιν:

1) IV, XV Μεραρχίαι καὶ Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου ἐπὶ τῆς τοποθεσίας Κλεισούρα, Τόγλιαρι, Ἀετὸς πρὸς ΚΙΑΦ — Ε — ΚΑΡΙΤ.

2) V Μεραρχία εἰς περιοχὴν εἰς χῶρον ΜΟΚΡΙΤΣΑ, ΧΟΤΟΒΑ, ΓΚΟΕΤΙΒΙΕΤΙ, ΚΟΣΙΝΑ.

3) XVII Μεραρχία εἰς περιοχὴν ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ, ΜΕΡΤΖΙΑΝΗ.

4) VI Μεραρχία περιοχὴν ΓΚΑΝΤΟΥΤΣΕ, ΡΟΓΙΑΝΙ, ΚΑΚΙΝΑΣ.

ΙΙ. ΡΥΘΜΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ:

1) Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς αὔριον κατάληψις τῆς καθοριζομένης ὡς ἄνω ἐδαφίου τοποθεσίας ὑπὸ IV καὶ XV Μεραρχιῶν καὶ τοῦ Ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου ὡς κάτωθι:

α) IV Μεραρχία: Διὰ τῶν ἐν γραμμῇ δυνάμεών της καὶ ἐφεδρικῶν τοιούτων θὰ καταλάβῃ τὴν γραμμήν: Νοτία ὄχθη Ἀώου ὡς ἔχει σήμερον καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑψοδ. 370, ὑψ. 1620, Μουτσεό, Τόγλιαρι, Τοπαγιανέζ ἐν συνδέσμῳ ἀριστερὰ μετὰ Α΄ Σ. Στρατοῦ καὶ δεξιὰ μετὰ τῆς XV Μεραρχίας.

Ὅρια πάσης ἐνεργείας μετὰ XV Μεραρχίας Τοπαγιάν, Φράτταρι εἰς XV Μεραρχίαν.

Ἐντὸς τῆς νυκτὸς τῆς 13 πρὸς 14ην τρέχοντος θὰ ἄρξηται τῆς ἀπαγκιστρώσεως τῶν πέραν τῆς ὡς ἄνω γραμμῆς τμημάτων της. Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 14ης τρέχοντος εἰς τὴν διάθεσίν της καὶ τὸ 16ον Σ. Πεζικοῦ.

β) XV Μεραρχία: Διὰ τῶν δυνάμεών της θὰ καταλάβῃ ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς αὔριον τὴν γραμμὴν Μάλι Τοπογιανίτς, Μπρέγκου Λίπες μέχρι συμβολῆς Ἀμποὺμ καὶ Ὀσοὺμ ἐν συνδέσμῳ ἀριστερὰ μετὰ τῆς IV Μεραρχίας καὶ δεξιὰ μετὰ Ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου.

Εἰς τὴν διάθεσίν της τεθήσεται καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ της ἀπὸ 15ης ἑσπέρας.

γ) Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου.

Παρακολουθοῦν τὴν κίνησιν τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ Γ΄.Σ.Στρατοῦ(XVI Μερ)χία) θὰ ἀχθῇ μέχρι τῆς γραμμῆς Μουτένσια,Ροντοβήτσκα,ἣν καὶ θὰ ἐξασφαλίσῃ ἐπεκτεῖνον τὸ δεξιὸν τῆς XV Μεραρχίας.Ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του εἰς τὴν ὡς ἄνω γραμμὴν ὑπαγωγὴ ὑπὸ τὸ Σ. Στρατοῦ. Εἰς τὴν ὡς ἄνω γραμμὴν δέον νὰ εὑρίσκεται ἀπὸ πρωΐας 14ης τρέχοντος ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ συνδέηται δεξιὰ μετὰ τῆς XVI Μεραρχίας, ἥτις θὰ εὑρίσκηται ἀπὸ Κιάφ — Ε—Κάριτ ἀπὸ πρωΐας 14ης τρέχοντος.

2) V Μεραρχία: α) Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 13ης φυσιογνωμία τῆς γραμμῆς μάχης ἀμετάβλητος ἀπολύτως.

β) Ἀπὸ τῆς νυκτὸς τῆς 13—14 ἀπαγκίστρωσις ὅλων τῶν Δ. τῆς κορυφογραμμῆς Τρεμπεσίνας τμημάτων καὶ ἐξασφάλισις τῆς Τρεμπεσίνας ἰσχυρῶς

διὰ τῶν ἀπαραιτήτων δυνάμεων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας τῆς 14ης ἀπὸ 1920—1308 ἐν στενῷ συνδέσμῳ μετὰ τῆς XVII Μεραρχίας.

Κατὰ τὴν νύκτα ταύτην (13—14) νὰ κινηθῶσι καὶ πᾶν τμῆμα ἢ σχηματισμὸς τῆς Μεραρχίας μὴ ἀναγκαιοῦν διὰ τὴν κατοχὴν τῆς Τρεμπεσίνας.

γ) Ἀπὸ τῆς 18ης ὥρας τῆς 14ης τρέχοντος ἅπαντα τὰ ἐπὶ Τρεμπεσίνας τμήματα τῆς V Μεραρχίας τίθενται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς XVII Μεραρχίας πρὸς ρύθμισιν τῆς συμπτύξεώς της ἐν συνδυασμῷ πρὸς χρησιμοποίησιν καὶ τῶν δυνάμεων τούτων διὰ τὴν κάλυψιν κατὰ τὴν σύμπτυξίν της τῶν λεπτομερειῶν συμπτύξεως τῶν τμημάτων V Μεραρχίας καθοριζομένων ὑπὸ τῆς XVII.

δ) Ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῶν τμημάτων τούτων τῆς V Μεραρχίας ἐντεῦθεν Κλεισούρας θὰ ἐπανέλθωσι εἰς τὴν Μεραρχίαν των κατευθυνόμενα εἰς τὸν ὁρισθέντα διὰ ταύτην χῶρον.

3) XVII ΜΕΡΑΡΧΙΑ:

α) Ἐντὸς τῆς νυκτὸς τῆς 13ης πρὸς 14ην κίνησις τοῦ 16ου Συντάγματος εἰς περιοχὴν Κλεισούρας εἰς διάθεσιν IV Μεραρχίας ἐν συνεννοήσει μετὰ V Μεραρχίας πρὸς γνῶσιν της.

β) Ἀπὸ τῆς 18ης ὥρας 14ης τρέχοντος ἀνάληψις καὶ τῆς... λύσεως κορυφογραμμῆς Τρεμπεσίνας μέχρι 1920.

γ) Ἀπὸ τῆς νυκτὸς 14ης πρὸς 15ην ἔναρξις ἀπαγκιστρώσεως Μεραρχίας καὶ συγκεντρώσεως εἰς ὁρισθέντα χῶρον χρησιμοποιοῦσα ὅλα τὰ εἰς τὴν ζώνην της δρομολόγια μέχρι Κλεισούρας καὶ ἐκεῖθεν τὴν ἁμαξιτὴν ὁδόν.

Κατὰ τὴν διέλευσίν της ἀπὸ περιοχὴν Λούμνιτσα νὰ θέση διάθεσιν V τὰς ὡς ἄνω δυνάμεις της.

δ) Λεπτομέρειαι κινήσεως μερίμνη Μεραρχίας καί ἐν στενῷ συνδέσμῳ μετὰ τῆς VI.

ε) Πυροβολικὸν βάσει εἰδικῆς διαταγῆς μας.

στ) Παρισταμένης ἀνάγκης θὰ ἑλιχθῆ ὑποχωρητικῶς πρὸς ἀπαγκίστρωσιν τμημάτων της.

4) VI Μεραρχία:

α) Ἀπὸ τῆς νυκτὸς τῆς 14ης πρὸς 15 τρέχοντος ἔναρξις ἀπαγκιστρώσεως ἐν συνδέσμῳ ἀριστερὰ μετὰ XVII καὶ καλυπτόμενα ἀπὸ Β.Α. εὐθὺς ὡς ἤθελεν ἀποκαλυφθῆ λόγῳ τῆς συμπτύξεως τοῦ Ἀπ)τος Γιαννακοπούλου.

β) Τελικῶς θὰ ἀχθῆ εἰς καθοριζόμενον χῶρον συγκεντρώσεως συμπτυσσομένη κατὰ τὸν ἄξονα τῆς κορυφογραμμῆς Γαρονίν, Φράσαρι, Μπόροβα.

γ) Παρισταμένης ἀνάγκης μέχρι τῆς εἰσόδου της εἰς κατεχομένην γραμμὴν ὑπὸ XV Μεραρχίας θὰ ἑλιχθῆ ὑποχωρητικῶς πρὸς ἀπαγκίστρωσιν τμημάτων της.

5) Πυροβολικὸν εἰς εἰδικὴν διαταγήν μου. Ὁμοίως διὰ τὸ Α)Αερ. Πυροβολικόν.

III. Καταστροφαὶ εἰς εἰδικὴν διαταγήν μου, ὡς καὶ δι' Ἀντιαρματικὴν ἄμυναν.

IV.—Σ. Δ)σεως.

— Σ. Στρατοῦ ἀμετάβλητος.
—XV Μεραρχίας: Ραμπάνι
—IV » Κούκιαρι
—XVII » Λεσκοβίκι
—V » Κοσίνα
—VI » Κούκιναι.
—Ἀπ)τος Γιαννακοπούλου: Φράσαρι.

V.— Διαβιβάσεις: εἰς εἰδικὴν διαταγήν μου.

Σ.Δ. 152, τῇ 12ῃ Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. 8534 ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ III

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΔΘ

Κατόπιν ἀναφορᾶς II περὶ διαρρεύσεως τμημάτων σας. ΣΤΟΠ. Προσκαλῶ ὑμᾶς ἐπέμβητε προσωπικῶς καὶ ὠθήσατε διοικήσεις εἰς τὴν τήρησιν συνοχῆς στρατεύματος ΣΤΟΠ. Ἐξηγηθῇ ὁπλίτας σας ὅτι διαρροή των καὶ ἀδικαιολόγητος καὶ ἀτιμωτικὴ πρᾶξις ΣΤΟΠ. Τηρεῖτε με ἐνήμερον καταστάσεως ΣΤΟΠ.
Τ.Τ. 152, 13 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθμ. Πρωτ. 8535 ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΑ ΔΟ, Π, ΑΝ, ΑΜ, Λ.

Ἐγκαταστήσατε τὰ Στρατοδικεῖα ὑμῶν εἰς τοὺς Σταθμοὺς Διοικήσεώς σας. ἵνα εἰσαγάγητε εἰς δίκην πάντα συλλαμβανόμενον φυγάδα. Ἐκδίκασις ἐντὸς 24 ὡρῶν.

152, 13 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. 8563 ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

ΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΙΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

Εἷς Λόχος Μηχανικοῦ σταθμεύων περιοχὴν Πετράνης νὰ τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ἀν)χου ΛΕΝΤΖΟΥ πρὸς περισυλλογὴν τῶν φυγάδων οὓς νὰ ἀφοπλίζῃ. Νὰ ἐγκαταστήσῃ φυλάκια εἰς τὰς ἑκατέρωθεν ΑΩΟΥ διαβάσεις ν᾽ ἀσκῇ τὸν ἔλεγχον τῶν διερχομένων πρὸς τὰ ὀπίσω αὐτοκινήτων. Εἰς τὴν διάθεσίν του ὁ Ἀνχ. Ψαρουδάκης τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Σώματος.

Τ.Τ. 152 14 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

13ης Ἀπριλίου 1941

Ἀξιωματικοί, Ὑπαξιωματικοὶ καὶ Στρατιῶται,

Μὲ τὴν ψυχὴν θλιμμένην πληροφοροῦμαι ὅτι τινὲς τῶν Στρατιωτῶν καὶ Ἀξιωματικῶν ἐλάχιστοι εὐτυχῶς εἰς τῶν ὁποίων τὰς φλέβας δὲν τρέχει αἷμα Ἑλληνικό, ηὐτομόλησαν πρὸς τὸν ἐχθρόν, τὸν ἐχθρὸν τὸν ὁποῖον ἕως χθὲς κατεδίωκον ἀνηλεῶς.

Ἐπίσης εἶνε γεγονὸς ὅτι ὁπλῖται τινὲς ἔχασαν τὴν ψυχραιμίαν των λόγῳ τῆς Γερμανικῆς εἰσβολῆς εἰς τὴν Μακεδονίαν μας τὴν ἀγαπημένην μας αὐτὴν χώραν καὶ διέρρευσαν πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἀπευθύνομαι προσωπικῶς πρὸς ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς Στρατιώτας οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων μὲ γνωρίζετε προσωπικῶς.

Οἱ Μακεδόνες θὰ μὲ θυμώσαστε ὡς Διοικητὴν τοῦ ΥΙ Συντάγματος Ὀρειβατικοῦ Πυροβολικοῦ ἐπὶ ὁλόκληρα χρόνια, ὡς Διοικητὴν Πυροβολικοῦ τοῦ Δ΄ Σ. Στρατοῦ, ὡς Διοικητὴν Πυροβολικοῦ τοῦ Γ΄Σ. Στρατοῦ.

Οἱ Θεσσαλοὶ θὰ μὲ θυμώσαστε ἀσφαλῶς ὡς Διοικητὴν τοῦ 1ου Συντάγματος Ὀρειβατικοῦ καὶ κατόπιν ὡς Μέραρχό σας στὴν Ι Μεραρχία.

Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Νησιῶτες ὡς Διοικητὴν τῆς ΙΙ Μεραρχίας.

Πιστεύω πὼς μὲ ξέρετε καλὰ οἱ περισσότεροι ἐξ ὑμῶν καὶ ἔχετε ἐμπιστοσύνη σὲ μένα.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς γλυκειᾶς μας Πατρίδος σᾶς προσκαλῶ νὰ ἐμπιστευθῆτε τὴν τύχην σας στὰ χέρια τῶν Ἀξιωματικῶν σας καὶ τὰ δικά μου. Μὴ παρασύρεσθε ἀπὸ τοὺς Ἐπιτηδείους ποὺ σᾶς κλονίζουν τὴν πίστιν σας στὰ ἰδανικά μας καὶ τὴν ψυχραιμίαν σας.

Μὴ παρασύρεσθε ἀπὸ τοὺς λιποψύχους.

Διερχόμεθα μίαν κρίσιμον καμπήν.

Αἱ στιγμαὶ εἶνε ἱστορικαί.

Εἰς τὰς κρισίμους στιγμὰς μόνον ἡ συνοχή, ἡ πειθαρχία καὶ ψυχικὴ ἑνότης ὅλων μας θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὴν ἀτίμωσιν καὶ τὸν ἐξευτελισμόν.

Σταθῆτε λοιπὸν ἀκλόνητοι ὅπως ἐπὶ 5 ὁλοκλήρους μῆνας ἐσταθήκατε βράχοι πρὸ τόσων κινδύνων καὶ κακουχιῶν.

Συσπειρωθῆτε ὅλοι γύρω ἀπὸ τοὺς ἡγήτοράς σας μὲ τοὺς ὁποίους σᾶς συνέδεσε τόσο αἷμα καὶ τόσες θυσίες καὶ γύρω σὲ μένα τὸν Πατέρα σας.

Σᾶς ὁμιλῶ σὰν πραγματικός σας Πατέρας αὐτὴν τὴν στιγμήν, διότι εἶμαι πραγματικῶς ὁ Πατέρας σας.

Ὅλη μου τὴ ζωὴ ἀπὸ Ἀνθυπολοχαγὸς τὴν πέρασα μαζί σας μέσα στὸν Στρατῶνα καὶ ἀνάμεσα σὲ σᾶς ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μου.

Σᾶς παρακαλῶ νὰ ἀκούσητε μὲ προσοχὴ τὰ Πατρικά μου αὐτὰ λόγια.

Μόνον ἡ πειθαρχία, ἡ συνοχὴ καὶ ἡ ψυχραιμία θὰ μᾶς σώση ἀπὸ τὴν ἀτίμωσιν. Ἐμπιστευθῆτε σὲ μένα τὸν Πατέρα σας καὶ θὰ σᾶς ὁδηγήσω σὲ λιμάνι ἀσφαλές, θὰ σᾶς ὁδηγήσω στὴν τιμὴ καὶ στὴν ἀξιοπρέπεια.

Μὴ λησμονῆτε στιγμὴ τὰ λόγια μου καὶ ὅτι εἴμαστε Ἕλληνες.

Πρὸς Θεοῦ μὴ θελήσητε νὰ ἀτιμασθοῦμε ἔπειτα ἀπὸ τόσες δόξες καί τόση λαμπρὴ Ἱστορία.

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8596

Ὑποστράτηγον Παπαστεργίου

Κατόπιν 23)11)15-4-41 διαταγῆς Φρουραρχείου ΒΑ παρουσιασθῆτε πρωΐαν αὐτῷ στόπ. Θὰ ἀναπληρωθῆτε ἐν τῇ Διοικήσει τῆς Μεραρχίας ὑπὸ Συνταγματάρχου Παπαδόγκωνα στόπ.

Μεταβιβάσατε αὐτῷ προφορικὰς διαταγάς μου περὶ ἀνασυγκροτήσεως καὶ πειθαρχίας καὶ συγκεντρώσεως περιοχὴν Β, ΜΕΡΤΖΙΑΝΗΣ στόπ.

Τ.Τ. 152, τῇ 14ῃ Ἀπριλίου 1941, ὥρα 00.01

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν: Τὸ ΙΙΙ Γραφεῖον
Κοινοποίησις: ΙΙΙ Γραφεῖον

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. 8597 Κρυπ)κῶς

ΠΡΟΣ

ΤΟΥΣ ΔΙΟΙΚΗΤΑΣ V, IV VI XV Μεραρχιῶν

Κατόπιν ὑποβληθεισῶν μοι ἀναφορῶν σας περὶ παρατηρηθείσης συνολικῆς (V Μεραρχίας) ἢ μερικῆς διαρροῆς τμημάτων σας προβῆτε εἰς τὴν βάσει ἐκδοθεισῶν διαταγῶν μου ἄμεσον ἐνέργειαν ἀνακρίσεων πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν πρωταιτίων, ὑποβάλατέ μοι δὲ ἀμέσως ἔκθεσιν λεπτομερῆ περὶ τῶν αἰτίων γενικῶς ἅτινα ἐπροκάλεσαν ταύτην.

Τ.Τ. 152 14 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. 8584

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ ΣΥΝ)ΡΧΗΝ ΒΛΑΧΑΒΑΝ

Μεμονωμένοι ἄνδρες ἢ καὶ μικραὶ ὁμάδες ἰδίᾳ τῆς V Μεραρχίας ἐκ τῶν Συνταγμάτων 14ου, 43, 44 καί τινες τοῦ 9ου τῆς IV Μεραρχίας διαρρέουσι πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ἐγκαταλείψαντες τὰς τάξεις των. Ἐκ τῆς διαθεσίμου δυνάμεως ὑμῶν συγκροτήσατε ὅσῳ τὸ δυνατὸν μεῖζον συγκεκροτημένον τμῆμα ἐξ ἐκλεκτῶν στρατιωτῶν μετὰ πολυβόλων καὶ προβῆτε σύλληψιν, ἀφοπλισμὸν τούτων καὶ περιορισμόν.

Εἰς πάντα ἀρνούμενον θὰ ἐπιβάλληται οὗτος διὰ βίας καὶ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀποπειραθῇ χρῆσιν ὅπλου του νὰ πυροβολῆται ἀμέσως.

Τ.Τ. 152 14 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8595

Συν)ρχην Βλαχάβαν

Λόγῳ τοῦ ὄγκου τῆς διαρροῆς τῶν στρατιωτῶν τῆς Υ Μεραρχίας, διέταξα

τὴν συγκέντρωσιν ταύτης πολὺ ὀπίσω εἰς τὴν περιοχὴν ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ. Κατὰ συνέπειαν προσπαθήσατε διὰ τῆς πειθοῦς νὰ ἐπαναφέρητε τούτους εἰς τὴν πειθαρχίαν χρησιμοποιοῦντες βαθμοφόρους σας καὶ πειθαρχικοὺς στρατιώτας.

Ἐγκαταστήσατε τούτους διὰ τῶν ἀξιωματικῶν των ἐὰν ὑπάρχουσι καὶ τῇ ὑποδείξει ἀξιωματικῶν σας εἰς καταλλήλους χώρους παρέχοντας κάλυψιν.

Μεταβιβάσατέ τους διαταγήν μου ὅπως καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν αὔριον παραμείνωσιν ἀκίνητοι πρὸς ἀποφυγὴν ἀπωλειῶν ἐκ τῆς ἀεροπορίας.

Αὔριον θὰ συντάξωσι τούτους οἱ ἀξιωματικοὶ των πρὸς ἀποκατάστασιν εἰ δυνατὸν ὀργανικῶν δεσμῶν καὶ γενικῶς ψυχικῆς ἠρεμίας.

Τῆς παρούσης νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ στρατιῶται.

Τ.Τ. 152 τῇ 14 Ἀπριλίου 1941, ὥρα 24

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν: Τὸ ΙΙΙ Γραφεῖον

Κοινοποίησις: ΙΙΙ Γραφεῖον

Γ. ΜΠΑΚΟΣ: Ὑποστράτηγος

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8562

Κρυπτογραφικῶς

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΑΜ

Τάγμα 19ου Συντάγματος κινηθῇ πρὸς περιοχὴν ΜΠΑΛΑΜΒΑΟ διάθεσιν Φρουραρχείου Λ ΣΤΟΠ. Τόπος τελικοῦ προορισμοῦ κατόπιν συνεννοήσεως μὲ Φρουραρχεῖον Λ ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 14-4-41, ὥρα 9,15

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π.Ε. 8580

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΑ ΑΜ, Λ

Ὥραν ἀπαγκιστρώσεως ἐν ἐπαφῇ τμημάτων ὁρίζω 2αν 15ης τρέχοντος στόπ.

Τ.Τ. 152, τῇ 14-4-41

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8534 Ἀπόρρητος

Πρὸς

ΙV ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ

Ἐπὶ ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 2159)707 14-4-41 ἀναφορᾶς ὑμῶν, γνωρίζομεν κάτωθι:

1) Εἰς τὰς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοποθεσίας δυνάμεις ὑμῶν συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ 16ον Σύνταγμα Πεζικοῦ. Ὡσαύτως τὸ Πυροβολικὸν καὶ ἅπαντα τὰ ἀντιαρματικὰ μέσα τὰ συμπτυχθησόμενα καὶ παρακολουθοῦντα τὴν σύμπτυξιν XVII Μεραρχίας ὡς εἰδικαὶ διαταγαί.

2) Ἡ Μεραρχία διὰ τῶν δυνάμεών της καὶ τῶν διατεθησομένων τοιούτων ὡς ἄνω (16ου Συντάγματος Πεζικοῦ, Πυροβολικοῦ, ἀντιαρματικῶν μέσων) δέον νὰ διατηρήσῃ τὴν τοποθεσίαν Κλεισούρας ὡς αὕτη καθωρίσθη ἐν συνδέσμῳ δεξιὰ μετὰ XV Μεραρχίας καὶ ἀριστερὰ μετὰ Α΄ Σ. Στρατοῦ.

Ὁ ὑψοδ. 1620 δύναται νὰ κρατηθῇ καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ὑπόλοιπος τοποθεσία. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο νὰ δοθῇ ἰδιάζουσα σημασία.

3) Δι' αὔριον πρὸ τῆς τοποθεσίας ὑμῶν θὰ εὑρίσκωνται τμήματα XVII Μεραρχίας στοιχίζοντα τοποθεσίαν ἀπὸ 1920 — ἀντέρεισμα 2 χ.μ. νοτίως Ποτζκόρανης, ἀντέρεισμα Γκόριζας, ὄπισθεν δὲ εἰς περιοχὴν Ρίμπας τὸ 312 Σύνταγμα Πεζικοῦ.

4) Ἐπὶ τοῦ 31 Συντάγματος Πεζικοῦ δύνασθε νὰ ὑπολογίζητε διὰ τὴν κατοχὴν παρισταμένης ἀνάγκης τῶν ὑψωμάτων Ρίμπας διὰ τὴν ἀπόφραξιν τῆς ἐξόδου τῆς στενωποῦ Κλεισούρας.

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ ἐπὶ ὑποχωρητικοῦ ἑλιγμοῦ οὐδεμίαν ἔνδειξιν ἔχει παρὰ προϊσταμένης ἀρχῆς καὶ συνεπῶς δέον νὰ τηρηθῇ ὁπωσδήποτε ἡ τοποθεσία Κλεισούρας.

Τίθεται ὑπ' ὄψει ὑμῶν ὅτι ἡ XVII Μεραρχία θὰ εὑρίσκηται ἀπὸ τῆς 16ης εἰς περιοχὴν Κοσσίνας ἑτοίμη δι' ἐπέμβασιν καὶ παρισταμένης ἀνάγκης διὰ τυχὸν ἐνίσχυσιν.

5) Ἡ Μεραρχία νοτίως ΑΩΟΥ διὰ δευτέραν γραμμὴν καὶ διὰ ἕξ τμημάτων 11ου Συντάγματος νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τοποθεσίαν Μέρτζανη καὶ τὴν ἀπὸ Μαλεβιόβας διάβασιν.

6) Ἡ XVII Μεραρχία ἐν συνεννοήσει μὲ IV Μεραρχίαν νὰ διατάξῃ ἀπὸ τῆς αὔριον ὅπως τὸ 31 Σύνταγμα στοιχίσῃ τὴν τοποθεσίαν Ρίμπας πρὸς ἀπόφραξιν ἐνδεχομένως στενωποῦ Κλεισούρας.

7) Ἡ Μεραρχία νὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν τμημάτων λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ὑφίσταται ἀπὸ ἀντιπάλου, ὅστις καὶ σήμερον εἰς τὸν τομέα XYII Μεραρχίας ἔλαβε παραδείγματα τῆς Ἑλληνικῆς ἀνδρείας.

Τ.Τ. 152 τῇ 14ῃ Ἀπριλίου 1941 — Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ ΓΡΑΦΕΙΟΝ Ἐπιτελάρχου, Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8632

ΔΙΑΤΑΓΗ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΑ ΔΟ, Λ, ΑΜ, ΑΝ

ΠΡΟΣ

Ἅπαντας τοὺς Ἀξιωματικοὺς καί Στρατιώτας

Διαταχθεὶς ἑλιγμὸς θὰ ἐκτελεσθῇ ὁπωσδήποτε βάσει διαταγῶν ἐγκαίρως ἐκδιδομένων ΣΤΟΠ. Μονάδες ἀμυνθῶσι βῆμα πρὸς βῆμα ὅπου εἰς τοῦτο παρίσταται ἀνάγκη ΣΤΟΠ. Ἔχομεν πρὸς τοῦτο ὅλα τὰ μέσα, ἄφθονα πυρομαχικὰ καὶ Πυροβολικὸν ΣΤΟΠ. Σκοπὸς ἐγκατάστασις ἐπὶ γραμμῆς συνόρων μας πρὸς ἄμυναν πατρίου ἐδάφους. ΣΤΟΠ. Ἀξιωματικοὶ αἰρόμενοι ὅπως πάντοτε εἰς ὕψος περιστάσεων δέον ἐν ἀνάγκῃ εἰς καθορισθεῖσαν γραμμὴν χειρισθῶσιν αὐτοὶ οὗτοι τὰ αὐτόματα ὅπλα. ΣΤΟΠ. Τελικὴ ἐντολή μου καὶ ὡς σύνθημα τοῦ ἡρωϊκοῦ μέχρι τοῦδε Β΄ Σώματος Στρατοῦ ὅπου στεκόμεθα νὰ μὴ περάσῃ ὁ μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς ἡττημένος ἐχθρός.

Σκεφθῆτε ὅτι δὲν ἐτόλμησε νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν ἑλιγμόν μας.

Τ.Τ. 251 16-4-41 — Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8635

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΑ ΔΟ, Λ, ΑΝ

Κατόπιν Α.Π. 9267)1260)16.4.41 διαταγῆς ΤΣΗ Φρουραρχεῖον Λ καταλάβῃ ἐντὸς σήμερον τοποθεσίαν ΛΟΥΜΝΙΤΣΑ ἐξασφαλίζουσα αὐχένα ΜΟΥΣΚΕΣ μέχρις ΜΟΚΡΙΤΣΑ (ναί). Νὰ στοιχίσῃ τοποθεσίαν ΛΕΓΚΑΡΙΤΣΑ ΣΤΟΠ ὑπὸ διαταγάς του 16ον Σ. Πεζικοῦ V Μ.Ο.Π. ΧΙβ. Μ.Ο.Π. μετὰ Δ)σεως ΧΙ Σ.Ο.Π. ΣΤΟΠ. Φρουραρχεῖον ΑΝ νὰ στοιχίσῃ τοποθεσίαν ΠΑΓΚΡΙΑ—ΦΡΑΣΣΕΡΙ ΜΑΛΙ ΚΕΛΚΕΖ ΡΑΝΤΟΒΙΤΣΚΑ ΣΤΟΠ καὶ καταλάβῃ ταύτην μετὰ ἀπαγκίστρωσιν ἐν γραμμῇ τμημάτων σας κατὰ τὴν νύκτα σήμερον 16—17 ΣΤΟΠ. Ὑπὸ διαταγάς της Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου οὗτινος Σ.Δ. ΦΡΑΣΣΕΡΙ ἵνα συνδεθῇ μετὰ ὁμάδος Μεραρχιῶν εἰς περιοχὴν ΡΑΝΤΟΒΙΤΣΚΑ — ΚΑΤΑΝΙ Φρουραρχεῖον ΔΟ νὰ προετοιμάσῃ διαπεραίωσιν τμημάτων της Δυτικῶς ΑΩΟΥ ὁπόθεν κινηθῇ ὁλόκληρος ἐν τῇ κατευθύνσει ΜΑΛΕΣΙΟΒΑ ΠΟΛΙΤΣΑΝΗ — καὶ κατὰ μῆκος ἀριστερᾶς ὄχθης ΑΩΟΥ.

Ἀπόσπασμα μεταξὺ ΝΕΜΕΡΣΚΑΣ Δυτικῶς ΑΩΟΥ καὶ κορυφογραμμῆς Σύνταγμα Πεζικοῦ μετὰ Μοίρας Πυροβολικοῦ. Ἐκτέλεσις καὶ ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἐπωφελούμενοι καιροῦ. Ἀπαγκίστρωσις τὴν νύκτα. Τοποθεσία ΛΟΥΜΝΙΤΣΑ — ΜΑΛΙ ΚΕΛΚΕΣ δὲν θὰ ἐγκαταλειφθῇ ἄνευ διαταγῆς μου. ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 16 Ἀπριλίου 1941.

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. 8637 Κρυπτογραφικῶς:

ΠΡΟΣ

VI ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ

Μεραρχία καταλάβη δι᾿ ἑνὸς Συντάγματος μετὰ Μοίρας Πυροβολικοῦ γραμμὴν ΜΑΛΙ ΚΕΛΚΕΣ — ΡΑΝΤΟΒΙΤΣΚΑ εἰς ἐπέκτασιν τῆς ἀριστερὰ XV Μεραρχίας ΣΤΟΠ. Ἐξασφαλίσατε διάβασιν ΦΡΑΣΣΕΡΙ ἀπὸ Δυσμῶν ΣΤΟΠ. Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου διαρρέει πρὸς Ν.Α. Σύνδεσμος εἰς ΚΑΛΤΑΝΙ μετὰ ὁμάδος Μεραρχιῶν ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 16 Ἀπριλίου 1941 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π.Ε. 8642

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΑΜ

Ἐν συνεχείᾳ ΑΠ. 8637 πρὸς ΑΜ καὶ 8635 πρὸς ΑΝΣΤΟΠ VI Μεραρχία νὰ καταλάβη τὴν γραμμὴν ΚΡΕΣΟΒΑ — ΜΑΛΙ ΠΙΣΚΑΛΙΤ — μὲ ἰδιάζουσαν σημασίαν εἰς τὰς διαβάσεις ΜΑΛΙ ΚΕΛΚΕΣ — ΡΑΝΤΟΜΙΤ ἐξασφαλίζουσα τὰς ἀπὸ Β.Δ. διαβάσεις ΣΤΟΠ. Σύνδεσμοι δεξιὰ εἰς ΖΑΡΚΑΝΙ μὲ ὁμάδα Μεραρχιῶν ΣΤΟΠ καὶ ἀριστερὰ εἰς περιοχὴν ΚΡΕΣΟΒΑΝΗ μὲ XVII Μεραρχίαν ΣΤΟΠ Σ.Δ. ΓΚΟΣΤΙΒΙΣΤΙ διὰ τὴν 17ην καὶ ΣΟΝΙΟΛΑΣΙ διὰ τὴν 18ην ΣΤΟΠ. Κίνησις καὶ ἐν ἡμέρᾳ καιροῦ ἐπιτρέποντος ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 16 Ἀπριλίου 1941 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π.Ε. 8638

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Π

Εἰς ἐκτέλεσιν διαταγῆς Τ.Σ.Η. ΣΤΟΠ Μεραρχία συγκεντρωθῆ ταχέως περιοχὴν Νοτίως ΛΕΣΚΟΒΙΚΙΟΥ ἑτοίμη νὰ ἐγκατασταθῆ ἐπὶ γραμμῆς ὑψώματα Ἀνατολικῶς ΤΣΑΡΣΟΒΑΣ — ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ ΛΙΚΕΡ (1576) ἐν εἴδει προγεφυρώματος τοῦ διαδρόμου ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ ΣΤΟΠ. Διοικητὴς Μεραρχίας ἀναφέρει συγκέντρωσιν ἄνω περιοχὴν καὶ δυνατότητας ἐκτελέσεως ἀποστολῆς του ΣΤΟΠ. Σ.Δ. ΣΕΡΑΝΙ ἀπὸ 17ης

Τ.Τ. 152 16 Ἀπριλίου 1941 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π.Ε. 8643

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΑ Λ, ΑΝ, ΑΜ, ΔΟ

Ἀναφέρατε ἀνὰ δίωρον κατάστασίν σας ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 16 Ἀπριλίου 1941 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. ΑΠ. 8675

ΠΡΟΣ

Τὸν Ταγματάρχην ΚΑΙΛΗΝ

Τμήματα συγκεκροτημένα καὶ μεμονωμένοι ἄνδρες διερχόμενοι διὰ γεφύρας ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ κατευθύνονται ὡς κάτωθι:

XVII Μεραρχίας περιοχὴν ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΥ ἐκτὸς τῆς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ.
XV Λαχανόκαστρον

VI Μεραρχίας περιοχὴν ΚΟΥΡΕΝΤΑ.
Υ εἰς ΧΡΥΣΟΡΡΑΧΗΝ.
ΧΙ πρὸς Ἰωάννινα.
Τ.Τ. 152 17 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8650 ἀπολύτου προτεραιότητος,κρυπ)κῶς δι'ἀσυρμάτου.

ΠΡΟΣ

ΧV ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ

Ἐπωφελούμενοι καιροῦ συμπτυχθῆτε ἀμέσως διὰ δυνάμεών σας κατὰ ἄξονα Κοσόβα, Κοβάτσιστι, Λεσκοβίκι ΣΤΟΠ.

Ἀποστολὴ ὑμῶν μετὰ ἄφιξιν περιοχὴν Λεσκοβικίου ἐξασφάλισις προγεφυρώματος Λεσκοβικίου ἀπὸ Τσάρσοβη διὰ Λεσκοβικίου πρὸς Τσελεμοῦρα. ΣΤΟΠ. Περιοχὴν ρεύματος Τσάρσοβας διάθεσίν σας ἐπὶ πλέον Σύνταγμα πεζικοῦ ἐκ XVII ἥτις διετάχθη πρὸς τοῦτο νὰ καταλάβη ἀνάλογον θέσιν μετὰ Σ.Δ. Σεράνι ΣΤΟΠ. XVII μετὰ VI ἐξασφαλίσωσι ἀπὸ ἑσπέρας σήμερον τοποθεσίαν ἀνατολικῶς Λεμάριτσα, Μάτι Πισκάλιτ ΣΤΟΠ. Σταθμὸς Διοικήσεώς σας ἀπὸ ἀφίξεως περιοχὴν Λεσκοβικίου Μπουραντάνι ΣΤΟΠ.

Διαδοχικῶς τηρῆτε ἐπικοινωνίαν δι' ἀσυρμάτων μὲ Σ. Στρατοῦ ΣΤΟΠ. VI Μεραρχίαν ἐφ' ὅσον ἐπικοινωνῆτε ἀνακοινώσατε παροῦσαν ΣΤΟΠ.
Τ.Τ. 152 — 17-4-41, ὥρα 14.30΄

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Α.Π. Ε.Π.Ε. 8658, Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

XVII ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ

Δυνάμεις ὑμῶν βορείως καὶ νοτίως Ἀώου ἐπωφελούμεναι καιροῦ συμπτυχθῶσι ἀνατολικῶς Λεγγαρίτσα πρὸς κατάληψιν τοποθεσίας Λεγγαρίτσα, Μάλι Πίσκαλι ΣΤΟΠ. Δεξιὸν ὅριον Μεραρχίας Συρακάντιον (ναὶ) Μάλι Ποστενάνιτ (ὄχι) ΣΤΟΠ. Σύνταγμα πεζικοῦ ὑμῶν μετὰ μοίρας πυροβολικοῦ κινηθῆ ταχύτερον περιοχὴν ρεύματος Τσάρσοβας τιθέμενον ὑπὸ διαταγὰς ΧV Μεραρχίας ἀπὸ ἀφίξεώς της, ἥτις θὰ καταλάβη προγεφύρωμα συγκροτήματος Μέρτζανης ἀπὸ Τσάρσοβας διὰ Λεσκοβίκι πρὸς Τσελεγκοῦρα ΣΤΟΠ.

Μεραρχία μεριμνήση δι' ἐξασφάλισιν ἁπασῶν προβλεπομένων καταστροφῶν ΣΤΟΠ.

Σταθμὸς Διοικήσεως ἀπὸ αὔριον περιοχὴν Χάνι Μερτσὲκ ΣΤΟΠ. Ἀναφέρατε λῆψιν ΣΤΟΠ. Διατιθέμενον Σύνταγμα μετὰ μοίρας πυροβολικοῦ XV δώσατε ἐντολὴν ταχθῆ ἀνατολικῶς Πέρι Τσάμοβες ποταμοῦ διοριζόμενος Μελασίνε ΣΤΟΠ.
Σ.Δ. 152 17-4-41, ὥρα 14.

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. 8664 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

VI ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ

Μεραρχία ἀχθῆ ταχύτερον περιοχὴν Κοβάτσιστι — Ραντομήτσι πρὸς κατάληψιν γραμμῆς Κρέσοβα Ραντομήτσι μὲ προωθημένα τμήματα Μάτι Πάσκαλι πρὸς ἀπόφραξιν διαβάσεως ἀπὸ Β.Δ. ΣΤΟΠ. Σύνδεσμος ἀριστερὰ μετὰ XVII κατεχούσης τοποθεσίαν ἀνατολικῶς ἀμέσως Λεκραρίτσα μέχρι Οὔρα Κάντιον ΣΤΟΠ. Σύνδεσμος δεξιὰ μετὰ ὁμάδος Μεραρχιῶν μερίμνη ὁμάδος, ἥτις κατέχει γραμμὴν Ράντομιτ, ὑψώματα νοτίως Μπόροβη, Γράμμος ΣΤΟΠ. Γραμμὴν ταύτην ὁμὰς Μεραρχιῶν ἔχει ἐντολὴν τηρήση μέχρις 19ης τοὐλάχιστον ΣΤΟΠ. Ἐν περιπτώσει συμπτύξεώς της Μεραρχία δέον ἔχει ὑπ' ὄψει ὅτι κινηθήσεται κατὰ ἄξονα Πεδιάνι, Λεσκοβίκι, Γέφυρα Μερτζάνης δημοσία πρὸς Ἰωάννινα ΣΤΟΠ. Σ. Διοι-

κήσεώς σας Ποστενάνι (Β.Δ. Λεσκοβικίου) ΣΤΟΠ XV συμπτυσσομένη ἀπὸ σήμερον θὰ καταλάβη τελικῶς προγεφύρωμα Πέρι Τσάρσοβες, Λεσκοβίκι, πρὸς Τσελεγκοῦρα διὰ κάλυψιν συμπτύξεώς σας δοθησομένης διὰ μόνης ἐνδείξεως συμμεταχθῆτε ΣΤΟΠ.

Νὰ ἐπιδιώκητε διαρκῶς ἐπαφὴν δι' ἀσυρμάτου ΣΤΟΠ.

Ε.Δ. 152 17-4-41, ὥρα 14.43'

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. 8668 Ἐπεῖγον

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Π

Κατόπιν ὑπ' ἀριθ. ΑΠ 9359)1332 τῆς 17-4-41 διαταγῆς ΤΣΗ ἡ Μεραρχία θὰ συγκεντρωθῆ εἰς περιοχὴν ΧΡΥΣΟΡΡΑΧΗ ΒΡΟΝΤΙΓΜΕΝΗ ΓΡΙΠΑΝΙ διὰ δύο σταθμῶν πορείας: Δρομολογιον ἡ ἁμαξιτὴ ὁδὸς μέχρις ΕΛΑΙΑΣ καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν χῶρον της. 1ος Σταθμὸς περιοχὴ ΜΑΓΡΟΒΟΥΝΙ — ΑΝΩΡΕΒΕΝΑ. Ἐφοδιασμὸς ὑμῶν ἀπὸ αὔριον μερίμνη Τ.Σ.Η.

Τ.Τ. 152 17 Ἀπριλίου 1941, ὥρα 16.40'

ΦΡ. Ζ.Ε.

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8679 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

Διοικητὴν 33ου Σ.Π.

Συν)ρχην Γριβέαν

Ι Διὰ δυνάμεώς σας ἀχθῆτε εἰς περιοχὴν ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ὑψ' 610 μὲ ἀποστολὴν τὴν ἐγκατάστασίν σας νοτίως Σαρανταπόρου, ὡς κλιμακίου συμπτύξεως τῶν ἐπὶ ΤΣΑΡΣΟΒΑΣ — ΛΕΣΚΟΒΙ — πρὸς ΤΣΕΛΕΠΟΥΡΑ δυνάμεων τοῦ δημιουργηθησομένου προγεφυρώματος ὑπὸ τῆς Μεραρχίας σας, ἥτις ἔλαβε τὴν ἐντολὴν ταύτην. Κλιμάκιον τοῦτο ἐκταθῆ μεταξὺ συμβολῆς ΑΩΟΥ — ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΥ καὶ ὑψ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ. Ἀνατολικώτερον ἡ Ὁμ. Μεραρχιῶν ἐπὶ Νας ὄχθης ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΥ. Σ.Δ. XV Μεραρχίας ἀπὸ ἀφίξεως εἰς περιοχὴν ΛΕΣΚΟΒΙΚΙΟΥ ΧΑΝΙ ΜΠΟΥΡΑΖΑΝΙ.

Σ.Δ. ὑμῶν ΜΑΖΙ.

ΙΙ. Εἰς Μπουράζανη ὑπάρχει τηλεφωνικὸν Κέντρον μας ἔνθα νὰ εὑρίσκεται σύνδεσμός σας πρὸς διαβίβασιν διαταγῶν. Βραδύτερον θὰ ἐνισχυθῆτε καὶ διὰ πυροβολικῶν.

ΙΙΙ. Τυχὸν αἰτήσεις σας καὶ δυνατότητες ἀναφέρατε. Ἀπὸ ἀφίξεως Μεραρχίας σας εἰς περιοχὴν ΛΕΣΚΟΒΙΚΙΟΥ ὑπὸ ταύτην.

Ἀναφέρατε λῆψιν.

Τ.Τ. 152 17-4-41, ὥρα...

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΕΙΟΝ Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8714

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς μερικὰς διαταγὰς περὶ συμπτύξεως Μεραρχιῶν καθορίζω τελικὴν διάταξιν τούτων ὡς κάτωθι:

1.—ΔΙΑΤΑΞΙΣ. Ἐπὶ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ ΣΥΝΟΡΩΝ.

Ι) Ἡ XVII Μεραρχία ἐγκατασταθήσεται ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου ΜΕΡΟΠΗ 1956 ναὶ ποταμὸς ΑΩΟΣ μέχρι ὕψους ΣΥΚΙΑΣ.

Ἀποστολὴ Μεραρχίας: Ἡ ἐξασφάλισις τῆς γραμμῆς συνόρων ἐπὶ μετώπου τούτου.

Ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης νὰ ἐγκατασταθῆ ἰσχυρῶς ἀποφράσσουσα πᾶσαν διείσδυσιν ἐχθρικῶν δυνάμεων εἰς Πάτριον ἔδαφος. Ἰδιάζουσα σημασία ἐπὶ τῆς

διαβάσεως δημοσίας καὶ τοιαύτης Μολυβδοσκεπάστου. Τὴν γραμμὴν ταύτην ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἐγκαταλείψῃ.

2) XY ΜΕΡΑΡΧΙΑ.

Συγκεντρωθήσεται ἅμα τῇ εἰσόδῳ της Νοτίως συνόρων εἰς περιοχὴν ΛΑΧΑΝΟΚΑΣΤΡΟΝ.

Ἀποστολὴ Μεραρχίας: Ἡ ἐξασφάλισις τῆς διαβάσεως Κονίτσης, ΑΡΤΣΙΣΤΑΣ ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΩΝ. Νὰ στηριχθῇ δεξιὰ ἐπὶ ΓΚΑΜΗΛΑΣ καὶ συνδεθῇ εἰς ΣΥΚΙΑΝ μετὰ τῆς XYII Μεραρχίας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ 33ον Σύνταγμα Πεζικοῦ τεταγμένον ἤδη ἐπὶ τῆς γραμμῆς ΜΕΡΤΖΑΝΗ — ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ὅπερ θὰ ἀχθῇ εἰς τὴν διάθεσιν ταύτην διὰ τοῦ δρομολογίου ΚΟΝΙΤΣΑ ἡμιονικὴ γέφυρα ΑΩΟΥ — ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ — ΓΟΡΙΤΣΑ. Ὁπωσδήποτε δύναται νὰ κατευθύνῃ ἐγκαίρως τμῆμα εἰς τὴν διάθεσιν ταύτην καὶ ἐκ τῶν ὑπολοίπων δυνάμεών της, ἅμα τῇ εἰσόδῳ της νοτίως Συνόρων, τὰς διαβάσεις ἀπὸ ΓΚΑΜΗΛΑΣ μέχρι ΣΥΚΙΑΣ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἐγκαταλείψῃ.

3) YI ΜΕΡΑΡΧΙΑ.

Συγκεντρωθήσεται ἅμα τῇ διελεύσει της ἐκ τῶν συνόρων εἰς τὴν περιοχὴν ΚΟΥΡΕΝΤΑ — ΣΟΥΡΟΠΟΥΛΙ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Τ.Σ.Η.

4) Y ΜΕΡΑΡΧΙΑ. Εἰς τὴν περιοχὴν ΧΡΥΣΟΡΡΑΧΗ—ΖΙΤΣΑ εἰς τὴν διάθεσιν ὁμοίως τοῦ Τ.Σ.Η.

5) Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου διατεθὲν εἰς ὁμάδα Μεραρχιῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 9366)18-4-41 διαταγῆς τοῦ Τ.Σ.Η. καὶ εὑρεθὲν ἀπὸ 17-4-41 ἐν διαρροῇ πρὸς Κόνιτσαν διετάχθη ν' ἀνασυγκροτηθῇ καὶ ν' ἀναφέρῃ δυνατότητας χρησιμοποιήσεώς του.

YI. Ἀπόσπασμα ΙΥ Μεραρχίας. Ἅμα τῇ εἰσόδῳ του ἐντεῦθεν τῶν συνόρων διὰ τῆς διαβάσεως ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟΥ νὰ διαταχθῇ ὑπὸ τῆς XYII Μεραρχίας νὰ κατευθυνθῇ εἰς περιοχὴν ΒΗΣΣΑΝΗΣ καὶ ἀφοῦ ἐγκατασταθῶσι τμήματα τῆς XYII εἰς τὴν διάβασιν ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟΥ. Σ.Δ. ΙΥ Μεραρχίας ΚΑΤΩ ΜΕΡΟΠΗ.

II.—ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΝ: α) Ὀρειβατικόν.

Ἡ XYII Μεραρχία. Τὴν Yγ Μ.Ο. Πυροβολικοῦ νὰ τὴν κατευθύνῃ εἰς τὴν Μεραρχίαν της ἐν τῷ καθοριζομένῳ διὰ τῆς παρούσης χώρῳ συγκεντρώσεως τῆς Yης.

Τὴν XIβ Μ.Ο. Πυροβολικοῦ νὰ κατευθύνῃ πρὸς περιοχὴν ΜΕΤΣΟΒΟΥ εἰς διάθεσιν XI Μεραρχίας ὅπου αὕτη εὑρίσκεται.

Διὰ τὴν Ιγ Μ. Πυροβολικοῦ καὶ 16ον Σύνταγμα Πεζικοῦ Ι Μεραρχίας θὰ διατάξω διὰ νεωτέρας διαταγῆς.

β) ΒΑΡΥ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΝ.

Νὰ παραμείνῃ περιοχὴν συνόρων ἐπ' ὠφελείᾳ XY κατ' ἀρχὴν διὰ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ προγεφυρώματος ΛΕΣΚΟΒΙΚΙΟΥ καὶ μετέπειτα ἐπ' ὠφελείᾳ XYII Μεραρχίας καὶ XY Μοῖρα Βαρ. Πυροβολικοῦ 105 κατὰ σειρὰν προτιμήσεως ὑπὲρ τῆς XYII.

Τὸ ὑπόλοιπον συγκεντροῦται εἰς περιοχὴν ΕΛΑΙΑΣ ὡς καὶ τὸ τῆς ὁμάδος Μεραρχιῶν.

γ) ΠΕΔΙΝΟΝ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΝ.

Εἰς τὴν διάθεσιν XYII Μεραρχίας μία Μοῖρα Πεδινοῦ Πυρ)κοῦ (32 Μ.Μ.Π.).

III. Ἀντιαεροπορικὸν Πυροβολικόν.

Ὡς ἡ ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 23102)18-4-41 διαταγή μου κοινοποιουμένη συνημμένως.

IY. Ἀντιαρματικὴ ἄμυνα.

Τὰ ἀντιαρματικὰ τῶν 37 εἰς XYII.

Y. Καταστροφαί. Ἐπὶ τοῦ ἄξονος ΠΡΕΜΕΤΗ—ΜΕΡΤΖΑΝΗ μερίμνῃ XYII Μεραρχίας.

Μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν τμημάτων XY Μεραρχίας ἐπὶ τοῦ προγεφυρώματος αὕτη θὰ ἀναλάβῃ τὰς καταστροφὰς τῶν γεφυρῶν ὡς καὶ τὰς τοιαύτας τοῦ ἄξονος ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ — ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ. Ἐπὶ τούτου αἱ δύο Μεραρχίαι νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπαφὴν ὡς καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Διοίκησις Μηχανικοῦ μετ' ἀμφοτέρων τῶν Μεραρχιῶν.

YI. ΡΥΘΜΟΣ ΣΥΜΠΤΥΞΕΩΣ.

α) YI Μεραρχίας καὶ XYII Μεραρχίας (τμημάτων της βορείως συνόρων), καθορισθήσεται διὰ νεωτέρας διαταγῆς κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῆς Ὁμάδος Μεραρχιῶν καὶ κατόπιν διαταγῆς τοῦ Γ.Σ.Η.

β) XY Μεραρχίας, ἐκ τοῦ προγεφυρώματος ΛΕΣΚΟΒΙΚΙΟΥ κατόπιν διαταγῆς τοῦ Σώματος τοῦ ρυθμοῦ καθορισθησομένου τότε ὑπὸ τῆς Μεραρχίας.

Δυνάμεις ἐπὶ πλέον διὰ τὴν ἄμυναν τούτου 16ον Σύνταγμα Πεζικοῦ καὶ Μοῖρα Ὀρειβατικοῦ Πυροβολικοῦ XYII Μεραρχίας εἰς ΤΣΑΡΣΟΒΑΝ.

YII. Σ. Διοικήσεως.

Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ: ΠΡΩΤΟΠΑΠΠΑ.

XYII Μεραρχίας, ἀπὸ τῆς εἰσόδου της ἐντεῦθεν τῶν συνόρων ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ.

Υ. Μεραρχίας. ΖΙΤΣΑ.
ΥΙ. Μεραρχίας. ΚΟΥΡΕΝΤΑ.
ΧΥ. Μεραρχίας. Άμα εγκαταστάσεις της επί τού προγεφυρώματος. ΧΑΝΙ—ΜΠΙΟΥΡΑΖΑΝΙ, μετά την είσοδόν της έντεῦθεν συνόρων ΛΑΧΑΝΟΚΑΣΤΡΟΝ.
ΥΙΙΙ. Ἀναφέρατε λῆψιν Γ. ΜΠΑΚΟΣ
Τ.Τ. τῇ 152 τῇ 19η Ἀπριλίου 1941

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8725 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

Ἀπ)μα Γιαννακοπούλου

Κόνιτσαν

Συγκεντρούμενοι περιοχὴν Κονίτσης προβῆτε ἄμεσον ἀνασυγκρότησιν τμημάτων σας ΣΤΟΠ. Τάγμα ὑμῶν περὶ οὗ προφορικὴ ἀναφορά σας ἀχθῇ Μεσοβούνι ἐν ἀναμονῇ διαταγῶν ΣΤΟΠ. Ἀναφέρατε ἐπὶ δυνατοτήτων χρησιμοποιήσεως ΣΤΟΠ.
Σ.Δ. 152 18-4-41, ὥρα 12

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8721 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ Ἀπόρρητον

ΠΡΟΣ

ΧΥΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 8714)19-4-41 Διαταγήν μου ἡ Μεραρχία εὐθὺς ὡς ἤθελον ἀφιχθῆ τμήματα ΧΥ Μεραρχίας ἐπὶ προγεφυρώματος Λεσκοβικίου διαπεραιώση νοτίως Μερτζάνης ἕν τῶν Συν)των της μετ' ἀναλόγου πυρ)κοῦ διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς της περὶ ἧς ἡ ἀνωτέρω διαταγή.
Τ.Σ. 152 19-4-1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
Δ)σις Διαβιβάσεων Ἀριθ. Α.Π. 12515

ΔΙΑΤΑΓΗ

Κατόπιν ὑπ' ἀριθ. 47189)18-4-1941 διαταγῆς Φρουραρχίου ΒΑ., οὐδεμία συνδιάλεξις τηλεφωνικὴ πρὸς Ἀθήνας θὰ ἱκανοποιῆται εἰμὴ μόνον κατόπιν ἐγκρίσεως ἁρμοδίου Γραφείου Φρουραρχείου ΒΑ.
Τ.Τ. 152 τῇ 19η Ἀπριλίου 1941

Ε.Ο.Δ. ὁ Ἐπιτελάρχης: ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡ
Συν)ρχης Πεζικοῦ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8713 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Λ.

Ἐφιστῶ προσοχὴν ὑμῶν ὅτι δυνάμεις ὑμῶν προγεφυρώματος εἰς ὕψος ΤΣΑΡΣΟΒΑΣ (Ἀπόσπασμα Κετσέα καὶ 16η Σ.Λ. μετὰ Μοίρας Πυρ)κοῦ καὶ XIV ὁμὰς ἀναγνωρίσεως) δὲν θ' ἀποσυρθῶσιν ἐκεῖθεν ἄνευ διαταγῆς ὑμῶν ΣΤΟΠ. Ἀναφέρατε λῆψιν.

Τ.Τ. 152, 16 Ἀπριλίου 1941, ὥρα 11.20΄

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8722 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ Ἀπόρρητος

ΔΙΑΤΑΓΗ

1) Τὸν Ταγματάρχην τοῦ Ἐπιτελείου μου Κώτσαλον Ἐπ., ἀποστέλλω ὡς σύνδεσμον εἰς τὰς Μεραρχίας VI, XV, XVII.

2) Οὗτος γνώστης τῶν ἀντιλήψεών μου δέον ἐν συνεννοήσει μὲ τὰς ἄνω Μεραρχίας καὶ τὴν ὁμάδα Μεραρχιῶν νὰ ἐξασφαλίση τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἑλιγμῶν τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 8714)19-4-40 Διαταγῆς μου διὰ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν δὲν εἶνε δυνατὴ ἐπαφὴ ἄμεσος καί ταχεῖα (τηλέφωνον, ἀσύρματος) τῶν Μεραρχιῶν μετὰ τῶν Σ. Στρατοῦ.

Τ.Τ. 152 τῇ 19-4-41 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8714 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ Ἐπείγουσα

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς μερικὰς διαταγάς μου περὶ συμπτύξεως Μεραρχιῶν.

Καθορίζω τελικὴν διάταξιν τούτων ὡς κάτωθι:

Ι. ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΕΠΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ ΣΥΝΟΡΩΝ.Ἐγκατασταθήσεται ἰσχυρῶς.

1) XVII Μεραρχία ἐπὶ μετώπου Μερόπη 195..., ποταμὸς Ἀῶος μέχρις ὕψους Συκιᾶς.

Ἀποστολὴ Μεραρχίας: Ἡ ἐξασφάλισις τῆς γραμμῆς συνόρων ἐπὶ μετώπου τούτου. Ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης νὰ ἐγκατασταθῇ ἰσχυρῶς ἀποφράσσουσα πᾶσαν διείσδυσιν ἐχθρικῶν δυνάμεων εἰς πάτριον ἔδαφος. Ἰδιάζουσα σημασία ἐπὶ τῆς διαβάσεως δημοσίας καὶ τοιαύτης Μολυβδοσκεπάστου. Τὴν γραμμὴν ταύτην ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἐγκαταλείψη.

2) XV Μεραρχία: Συγκεντρωθήσεται ἅμα τῇ εἰσόδῳ της νοτίως Συνόρων εἰς περιοχὴν Λαχανόκαστρον, Ἐλαφότοπος.

Ἀποστολὴ Μεραρχίας: Ἡ ἐξασφάλισις τῆς διαβάσεως Κονίτσης, Ἀρτσίδας, Κάτω Σουδενῶν. Νὰ στηριχθῇ δεξιὰ εἰς Γκαμήλαν καὶ νὰ συνδεθῇ εἰς Ἐμμιὰν μετὰ τῆς XVII Μεραρχίας.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δύναται νὰ χρησιμοποιήση 33ον Σύν)γμα πεζικοῦ τεταγμένον ἤδη ἐπὶ γραμμῆς Μερτζάνη, Καλόγηρος ὅπερ θὰ ἀχθῇ εἰς διάβασιν ταύτην διὰ τοῦ δρομολογίου Κόνιτσα, ἡμιονικὴ γέφυρα Ἀώου, Ἁγ. Κωνσταντῖνος, Γορίτσα. Ὁπωσδήποτε δύναται νὰ κατευθύνη ἐγκαίρως τμῆμα εἰς τὴν διάβασιν ταύτην καὶ ἐκ τῶν ὑπολοίπων δυνάμεών της ἅμα τῇ εἰσόδῳ της νοτίως συνόρων.

Τὰς διαβάσεις ἀπὸ Γκαμήλας μέχρι Συκιᾶς ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἐγκαταλείψη.

3) VI Μεραρχία συγκεντρωθήσεται ἅμα τῇ διελεύσει της τῶν συνόρων. Εἰς περιοχὴν Κούρεντα — Σουλόπουλον εἰς διάθεσιν τοῦ Τ.Σ.Η.

4) Υ Μεραρχία εἰς περιοχὴν Χρυσορράχη, Ζίτσα, εἰς διάθεσιν ὁμοίως τοῦ Τ.Σ.Η.

5) Ἀπ)σμα Γιαννακοπούλου: διετέθη εἰς ὁμάδα Μεραρχιῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 9366)18-4-41 Διαταγῆς τοῦ Τ.Σ.Η. καὶ εὑρεθὲν ἀπὸ 17 ἐν διαρροῇ πρὸς Κόνιτσαν διετάχθη ἀνασυγκροτηθῇ καὶ νὰ ἀναφέρῃ δυνατότητα ἐνδεχομένης χρησιμοποιήσεως.

6) Ἀπ)μα IV Μεραρχίας:

Ἅμα τῇ εἰσόδῳ του ἐντεῦθεν συνόρων διὰ τῆς διαβάσεως Μολυβδοσκεπάστου νὰ διαταχθῇ ὑπὸ τῆς XVII Μεραρχίας νὰ κατευθυνθῇ εἰς περιοχὴν ΒΗΣΣΑΝΗΣ καὶ ἀφοῦ ἐγκατασταθῶσι τμήματα XVII ἐπὶ τῶν διαβάσεων Μολυβδοσκεπάστου Σ.Δ. ΙΥ Μεραρχίας: ΚΑΤΩ ΜΕΡΟΠΗ ΙΙ Πυρ)κόν.

α) Ὀρειβατικόν.

Ἡ XYII Μεραρχία τὴν ΥΙ Μ.Ο. Πυρ)κοῦ νὰ τὴν κατευθύνη εἰς Μεραρχίαν της ἐν τῷ καθοριζομένῳ διὰ τῆς παρούσης χώρῳ συγκεντρώσεως τῆς V.

Τὴν ΧΙβ Μ΄.Ο. Πυρ)κοῦ νὰ κατευθύνη πρὸς περιοχὴν Μετσόβου εἰς διάθεσιν XI Μεραρχίας ὅπου αὕτη εὑρίσκεται.

Διὰ τὴν Ιγ Μ. Πυρ)κοῦ καὶ 16Σ Σύν)μα πεζικοῦ Ι Μεραρχίας θὰ διατάξῃ διὰ νεωτέρας διαταγῆς.

Β) ΒΑΡΥ ΠΥΡ)ΚΟΝ:

Θὰ παραμείνη περιοχὴν συνόρων ἐπ' ὠφελείᾳ XV κατ' ἀρχὴν διὰ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ προγεφυρώματος Λεσκοβικίου καί μετέπειτα ἐπ' ὠφελείᾳ XVII Μεραρχίας καὶ XV Μοῖρα Βαρ. Πυρ)κοῦ 105 κατὰ σειρὰν προτιμήσεως ὑπὲρ τῆς XVII.

Τὸ ὑπόλοιπον συγκεντροῦται εἰς περιοχὴν Ἐλαίας ὡς καὶ τὸ τῆς ὁμ. Μεραρχιῶν.

γ) Πεδινὸν Πυρ)κόν: Εἰς τὴν διάθεσιν XVII Μεραρχίας μία Μοῖρα Πεδ. Πυροβολικοῦ (Β2 Μ.Π.Π.).

ΙΙΙ. Ἀντιαρεοπορικὸν Πυρ)κόν: ὡς ἡ ὑπ' ἀριθ. ... Διαταγή μου κοινοποιουμένη συνημμένως.

IV. Ἀντιαρματικὴ ἄμυνα. Τὰ ἀντιαρματικὰ τῶν 37 εἰς XVII.

V. Καταστροφαί. Ἐπὶ τοῦ ἄξονος Πρεμετὴ Μέρτζανη μερίμνη XVII Μεραρχίας.

Μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν τμημάτων XV Μεραρχίας, ἐκ προγεφυρώματος αὕτη ἀναλάβη καὶ καταστροφὰς γεφυρῶν ὡς καὶ τοιαύτας ἄξονος Λεσκοβίκι — Μερτζάνης. Ἐπὶ τούτου αἱ δύο Μεραρχίαι νὰ ἔλθωσι εἰς ἐπαφὴν ὡς καὶ ἡ καθ'ἡμᾶς Δ)σις Μηχ)κοῦ μετ' ἀμφοτέρων.

VI. Ρυθμὸς συμπτύξεως.

α) VI Μεραρχίας καὶ XVII Μεραρχίας (τμημάτων της Βορείως συνόρων) καθορισθήσεται διὰ νεωτέρας διαταγῆς κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῆς Ὁμ. Μεραρχιῶν καὶ κατόπιν διαταγῆς τοῦ Τ.Σ.Η.

β) XV Μεραρχίας ἐκ τοῦ προγεφυρώματος Λεσκοβικίου κατόπιν διαταγῆς τοῦ Σώματος τοῦ ρυθμοῦ καθορισθησομένου τότε ὑπὸ τῆς Μεραρχίας.

Δυνάμεις ἐπὶ πλέον διὰ τὴν ἄμυναν τούτου 16α πεζ. καὶ Μ.Π. Πυρ. XVII Μεραρχία εἰς Τσάρσοβαν.

VII. Σ. Διοικήσεως.

Σ. Στρατοῦ: Πρωτόπαππα.

—XVII Μεραρχίας: ἀπὸ εἰσόδου της ἐντεῦθεν συνόρων Βασιλικόν.

—V Μεραρχίας. ΖΙΤΣΑ.

—VI Μεραρχίας: ΚΟΥΡΕΝΤΑ.

—XV Μεραρχίας ἅμα ἐγκαταστάσει της προγεφυρώματος: Χάνι, Μπουραζάνι μετὰ τὴν εἴσοδόν της ἐντεῦθεν συνόρων Λαχανόκαστρον.

—VIII. Ἀναφέρατε λῆψιν.

Τ.Τ. 152 τῇ 19-4-1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8717 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον Ἐπιτελάρχου

ΠΡΟΣ

XVII Μεραρχίαν

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 795 ἀναφορᾶς ὑμῶν γνωρίζω τὰ κάτωθι:

Τὸ Σῶμα Στρατοῦ οὐδέποτε ἠμφεσβήτησε, τὰς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν του διαθέσεις τοῦ Ὑποστρατήγου Ρουσσοπούλου Γ., ὅπως γνωρίζει ἐπίσης τὰς ἐπὶ τοῦ ἀτόμου του πεποιθήσεις τοῦ Σώματος.

Ἐν τῇ συμπτύξει ὅμως ἀπὸ Λεγγαρίτσαν ἐμφιλοχώρησε παρεξήγησις διότι καὶ διαταγὴ τοῦ Τ.Σ.Η. ἔχει κοινοποιηθῆ ὑμῖν, ἀλλὰ ἐγκαίρως καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 8689 διαταγή μου.

Ὁ Στρατηγὸς Διοικητὴς τοῦ Σώματος ἐνέκρινε τὴν πρότασιν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Μεραρχίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰσχυρὰν κατάληψιν τῆς Τσάρσοβας τοσούτῳ μᾶλλον διότι τοῦτο συνεδυάζετο καὶ μὲ τὴν ἀκολουθοῦσαν σύμπτυξιν καὶ τὴν κατὰ βάθος διάταξιν, ἥτις θὰ ἐξησφάλιζε τοῦτο. Τὴν προφορικὴν ἔγκρισιν ἐπηκολούθησε ἡ ὡς ἄνω διαταγή μου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Δ)τὴν τοῦ III Γραφείου σας οὗτος ἐν τῇ γενικῇ προσπαθείᾳ τῆς καταλήψεως ἐγκαίρως ἰσχυρῶν διαβάσεων τῶν συνόρων εἰδοποιήθη νὰ ἔχῃ τὴν προσοχὴν του, ὥστε ὅταν αἱ δεξιὰ τοῦ Ἀώου δυνάμεις θὰ συνεπτύσσοντο εἰς Τσάρσοβαν καὶ τὰ 4 τάγματα τοῦ ἀποσπάσματος Κετσέα δὲν εἶχεν τόσην ἀνάγκην διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς του νὰ προπαρασκευάσῃ ἕνα τάγμα πρὸς κατάληψιν τῆς διαβάσεως Μολυβδοσκεπάστου μέχρι βεβαίως ἀφίξεως τῶν δυνάμεων ὑμῶν.

Τοῦτο ὡς ἁπλῆν ὑπόδειξιν πρὸς μελέτην.

Παρ' ὅλα ταῦτα τὸ Σῶμα Στρατοῦ εἶχε τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ παρὰ τὴν γενομένην παρεξήγησιν θὰ ἐκτελεῖτο ἡ ἐντολὴ περὶ προστασίας τῆς συμπτύξεως.

Τ.Τ. 152 19 Ἀπριλίου 1941

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ.Πρωτ.Α.Π.8727 Ἐπιτελεῖον—Γραφεῖον III — Τηλ)κῶς—Κρυπ)κῶς

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Λ.

Δυνάμει Α.Π. 9408)1400 διαταγῆς Τ.Σ.Η. XVII ὁμὰς ἀναγνωρίσεως διὰ σύμπτυξίν της ἀπὸ ἤδη θέσει πρὸς Μερτζάνην τίθεται ὑπὸ διαταγὰς ὁμάδος Με-

ραρχιῶν ΣΤΟΠ. Διοικητὴς ὁμάδος διαταχθῇ ἔλθη ἐπαφὴν μὲ ὁμάδα ΣΤΟΠ.
Σ.Δ. 152 19 Ἀπριλίου 1941, ὥρα 23.15'

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Α.Π. Ἀπολ. προτερ. ἐδόθη εἰς ἐπιτελάρχην Λάμαρην 01.50'

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ

Κατόπιν διαταγῆς Τ.Σ.Η. τίθεμεν διάθεσίν σας XVII Ο.Α. εὑρισκομένην περιοχὴν ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ ΣΤΟΠ.

Διὰ ταύτης ἐξασφαλίσατε ἀμέσως γραμμὴν ΛΕΓΓΑΡΙΤΣΑ ἣν ἐγκατελείψατε ἄνευ διαταγῆς τοῦ Σ. Στρατοῦ. Ἓν τῶν Συνταγμάτων ὑμῶν νὰ παραμείνῃ τουλάχιστον εἰς τὸ ὕψος ΦΟΥΡΚΑΣ πρὸς ἀπαγόρευσιν καὶ τῆς διαβάσεως ἀπὸ ΦΟΥΡΚΑΣ πρὸς ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ — ΔΕΛΒΙΝΟ.

Ἀναφέρατε ἐκτέλεσιν.

Τ.Τ. 152 19-4-41, ὥρα 01.40' Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. Τ.Τ. 152 τῇ 20-4-41 Κρυπτογραφικῶς

ΠΡΟΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΑΣ ΜΕΡΑΡΧΙΩΝ

Παρὰ τὴν ἀντίθεσιν Διοικητοῦ Στρατιᾶς ἔχων ὑπ' ὄψιν ὡς ὑποχρεωτικὴν ἐντολὴν ἐξουσιοδότησίν σας λόγῳ οἰκτρᾶς καταστάσεως ἀνδρῶν ἀρνουμένων νὰ πολεμήσωσι ἀνέλαβον μὲ συντριβὴν πρωτοβουλίαν μετὰ λοιπῶν Σωματαρχῶν καὶ ἀπεστάλησαν σήμερον πρωίαν κήρυκες πρὸς Γερμανοὺς πρὸς συνθηκολόγησιν. Ἐξορκίζω τοὺς πάντας συγκρατήσωμεν ὅ,τι δυνατόν, ἵνα τηροῦντες σύνορα ἔναντι Ἰταλῶν μέχρι λήψεως ἀποφάσεως περισώσωμεν ὅ,τι ἀπομένει ἀπὸ τιμήν.

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

ΣΗΜ.: (Λόγῳ κινδύνου ὑποκλοπῆς εἰς τὸ τηλ)μα πρὸς Μεραρχίαν δὲν ἀνεγράφη φράσις — οἰκτρᾶς καταστάσεως ἀνδρῶν — παρέμεινε μόνον εἰς τὴν κοινοποίησιν πρὸς τὴν Στρατιάν).

Β' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8733 Ἀπόρρητος

Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον III καὶ Δ)σις Μηχανικοῦ

ΔΙΑΤΑΓΗ

I. Διὰ τὰς καταστροφὰς ἐκεῖθεν Μερτζάνης ὡς καὶ γεφυρῶν Μερτζάνης, Μεσογεφυρῶν, Μπουραζάνης τὴν ἔγκαιρον πυροδότησιν θὰ διατάξῃ ἡ XV Μεραρχία.

II. Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔχουσι διατεθῆ οἱ κάτωθι ἀξιωματικοί: Ὑπολοχ. Μηχανικοῦ Ντινόπουλος Ἐπόπτης καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ Μηχανικοῦ Σκελιούμπακας, Σάββας καὶ εἷς ἕτερος οἵτινες δέον νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ Ἐπιτελεῖον XV Μεραρχίας, ἵνα ἐγκαίρως διαταχθῇ ἡ ἐπανατοποθέτησις τῶν γεμισμάτων.

Τ.Τ. 152 20-4-41

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8728 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον III κρυπτογραφικῶς

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Λ.

Ἐντὸς νυκτὸς 20ης πρὸς 21ην καταλάβατε καθοριζομένας δι' Α.Π. 8714) 19-4-41 διαταγῆς μου θέσεις ΣΤΟΠ.

Μεραρχία συγκεντρωθῇ καθοριζόμενον χῶρον διὰ διαταγῆς ταύτης θέτουσα διάθεσιν XV 16ον Σύνταγμα μετὰ Μοίρας Πυρ)κοῦ εἰς διάθεσιν Ὁμάδος Μεραρχιῶν XVII Ο.Α. ὡς αἱ εἰδικαὶ διαταγαί μου ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 20 Ἀπριλίου 1941 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8748

ΔΙΑΤΑΓΗ

I. Λόγῳ τῆς τροπῆς τῶν γεγονότων, οἱ Σωματάρχαι τοῦ Στρατοῦ τοῦ με-

τώπου Ἀλβανίας ἀνελάβομεν τὴν πρωτοβουλίαν καὶ προήλθομεν εἰς συνεννοήσεις μὲ τὸν Γερμανικὸν Στρατὸν πρὸς συνθηκολόγησιν.

II. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεννοήσεως ταύτης εἶνε τὸ κάτωθι:

α) Γερμανικὴ Μεραρχία θὰ παρεμβληθῆ ἐντὸς τῆς αὔριον μεταξὺ τοῦ ἤδη μετώπου μας μεταξὺ ἡμῶν καὶ Ἰταλῶν.

β) Αἱ ἐχθροπραξίαι μετὰ τῶν Γερμανῶν κατέπαυσαν, μετά τινας δὲ ὥρας ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συμφωνίας γενομένης τὴν 18ην τῆς σήμερον καὶ μετὰ τῶν Ἰταλῶν μερίμνῃ τοῦ Γερμανικοῦ Στρατηγείου.

γ) Τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους δέον νὰ ἀποσυρθοῦν εἰς τὰ σύνορά των ἐντὸς δεκαημέρου.

δ) Τὰ ὑλικὰ θὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς ἀποθήκας μερίμνῃ ἡμῶν.

ε) Οὐδεὶς θεωρεῖται αἰχμάλωτος. Οἱ Ἕλληνες στρατιῶται μερίμνῃ ἡμῶν ἀπολυόμενοι κανονικῶς θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἑστίας των.

Οἱ ἀξιωματικοὶ φέροντες τὸν ὁπλισμόν των θὰ ὑπόκειντai εἰς περιορισμόν τινα.

III. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω καθορίζω τὰ κάτωθι:

α) Οἱ Διοικηταὶ τῶν Μεραρχιῶν καὶ Διοικηταὶ Μονάδων νὰ μεριμνήσωσιν ὥστε κατὰ τὴν διέλευσιν τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων οἱ στρατιῶται μας νὰ παρουσιάζουν ὄψιν πειθαρχημένου καὶ συγκεκροτημένου στρατοῦ, τόσον κατὰ τὴν διέλευσιν τῶν Γερμανῶν ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐγγὺς παραμονὴν τούτων μετὰ τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων.

β) Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς συνοχῆς τῶν τμημάτων ὥστε νὰ μὴ δοθῇ ἡ ἐντύπωσις στρατοῦ διαλελυμένου καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ οἱ στρατιῶται θὰ παραμείνωσιν ὑπὸ τὰς τάξεις. Νὰ ἀπαγορευθῇ πᾶς πυροβολισμός.

IV. Ἡ ὁδήγησις τῆς φάλαγγος τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων καὶ ἡ ὑπόδειξις τῶν θέσεών μας, θὰ γίνῃ ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ Ἐπιτελείου καὶ τοιούτων τῶν οἰκείων Μεραρχιῶν.

Ἐκ τοῦ Σώματος θὰ διατεθῶσι πρὸς τοῦτο οἱ:

Ἀν)ρχης Παυλόπουλος, Ταγ)ρχης Κώτσαλος, Λοχαγὸς Γεράνιος.

Ἡ XV Μεραρχία, ἥτις γνωρίζει τὴν κατεχομένην γραμμὴν θὰ συμπληρώσῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς Ἐπιτελεῖς τοῦ Ἐπιτελείου μου ἀναμένοντας εἰς Χάνι Μπουραζάνι.

Τ.Τ. 152 τῇ 21ῃ.4.41, ὥρα 1η. Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ τηλ)κῶς—κρυπ)κῶς

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8750 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον III.

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝ

Κατόπιν νέας τροπῆς καταστάσεως διὰ σύμπτυξίν σας ἐκδοθῇ σχετικὴ διαταγὴ ΣΤΟΠ. Ἐπὶ 1890 κρυπτογραφικὴ ΣΤΟΠ.

Ὑπ'ἀριθ. Α.Π. 8733)20-4-41 Διαταγὴ περὶ καταστροφῶν δὲν ἰσχύει ΣΤΟΠ. Σ.Δ. 152 21-4-41, ὥρα 10.30΄

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
Ἐπιτελάρχης

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ τηλ)κῶς—Κρυπ)κῶς

Ἀριθ. Πρωτ. 8768 Ἐπιτελεῖον — Γραφεῖον III

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΑ Π, ΑΜ, ΑΝ

Ἐπὶ Α.Π. 1664 ΣΤΟΠ.

Κινήσεις μέχρι νεωτέρας διαταγῆς δέον πραγματοποιοῦνται μόνον νύκτα ΣΤΟΠ. Φρουραρχεῖον Λ συγκεντρωθῇ περιοχὴν Βασιλικὸν ἄνευ τακτικῆς ἐντολῆς διὰ συγκέντρωσιν ἢ τακτοποίησιν τμημάτων ΣΤΟΠ. Ὁμοίως Φρουραρχεῖον ΑΝ εἰς καθορισθέντα χῶρον ἄνευ τακτικῆς ἐντολῆς ΣΤΟΠ. Ἀπόσπασμα Γιαννακοπούλου εἰδοποιηθῇ ὑπὸ XV κατευθυνθῇ Βρύση Πασᾶ μέχρι νεωτέρας διαταγῆς ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 152 21-4-41, ὥρα 22. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
Ἐπιτελάρχης

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

᾿Αριθ. Πρωτ. Α.Π. 8759 ᾿Επιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΑ ΑΝ, Λ, ΑΜ, Π, ΑΟ

Μηχανοκίνητος Γερμανικὴ φάλαγξ 10΄ διῆλθε 19ον χ.μ. ἀνερχομένη ΣΤΟΠ.
Σ.Δ. 152 21-4-41 ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
᾿Επιτελάρχης

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

᾿Επιτελεῖον — Γραφεῖον ΙΙΙ ᾿Αριθ. Πρωτ. Α.Π. 8765

XVII Μεραρχία διὰ συντόνου πορείας νὰ συγκεντρωθῇ εἰς περιοχὴν ΚΗΠΩΝ χρησιμοποιοῦσα τὰ δρομολόγια ᾿Ανατολικῶς τῆς κορυφογραμμῆς ΒΙΓΛΑ — ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ. Νὰ μὴ χρησιμοποιήση τὴν ἁμαξιτὴν ὁδόν.

XV Μεραρχία τιθεμένη ἀμέσως ἐν πορείᾳ ν᾿ ἀχθῇ εἰς περιοχὴν ΔΙΚΟΡΦΟΝ — ΜΑΝΑΣΗ.

Ιη Μεραρχία ἐκκινοῦσα ἀμέσως, ν᾿ ἀχθῇ εἰς περιοχὴν ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ—ΔΟΛΙΑΝΗ. Τελικὸς χῶρος Σταθμεύσεως.

Ιη Μεραρχία περιοχὴ ΑΝΘΟΧΩΡΙ Ν.Δ. ΜΕΤΣΟΒΟΥ.

XV ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ.

XVII περιοχὴ ΔΕΜΑΤΙ.

Τοὺς ἐνδιαμέσους νὰ καθορίσουν αἱ Μεραρχίαι. ῞Απαν πεδινὸν καὶ τὸ βαρὺ Πυροβολικὸν μερίμνη Δ)σεως Πυρ)κοῦ διὰ τῆς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ μεταξὺ ΤΣΟΥΜΑΣ — ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑΣ.

᾿Εκκίνησις τοῦ Βαρέος Πυρ)κοῦ πρώτου.

Μηχανικὸν μερίμνη Δ)σεως Μηχανικοῦ νὰ κινηθῇ μέχρι γεφύρας ΜΠΑΛΤΟΥΜΗ. ᾿Εκεῖθεν κατόπιν νεωτέρων Διαταγῶν. Μεραρχίαι τὸ ταχύτερον νὰ εὑρεθῶσι ᾿Ανατολικῶς τῆς ἁμαξιτῆς ΕΛΑΙΑ—ΜΕΡΤΖΑΝΗ.

—Μέτρα καλύψεως Παθητικῆς ἀεραμύνης νὰ λαμβάνωνται ὄχι ὅμως καὶ ἐνεργητικῶς.

— Κίνησις καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν.

᾿Εξ ἑκάστου τέρματος Σταθμοῦ πορείας ἀναφέρατε στάθμευσιν καὶ Σ. Διοικήσεως.

Σ.Δ. Σώματος Στρατοῦ ἀπὸ 20.00 ὥρας σήμερον ΜΕΤΣΟΒΟΝ.
Πρωτοπαππᾷ τῇ 22 ᾿Απριλίου 1941 ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

᾿Αριθ. Πρωτ. 8766 Κρυπτογρ. — Ραδιογρ.

ΠΡΟΣ

ΟΜΑΔΑ ΜΕΡΑΡΧΙΩΝ

Κατόπιν διαταγῆς ΤΣΗ XVI Μεραρχία ἀχθῇ ταχύτερον περιοχὴν ΚΗΠΩΝ ΣΤΟΠ.
22-4-41 Φρουραρχεῖον ΖΕ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
᾿Επιτελάρχης

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

᾿Αριθ. Πρωτ. Α.Π. 8764 Κρυπτογραφικῶς

ΠΡΟΣ

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Λ

῞Αμα λήψει τεθῆτε κίνησιν πρὸς περιοχὴν Κήπων ΣΤΟΠ. Δρομολόγια ὀρεινὰ ἀνατολικῶς ἁμαξιτῆς ἀπαραιτήτως ΣΤΟΠ.
Τ.Τ. 152 22-4-41, ὥρα 16.30΄ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
᾿Επιτελάρχης

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

᾿Αριθ.Πρωτ.Α.Π.8762 ᾿Επιτελεῖον—Γραφεῖον ΙΙΙ Κρυπτογραφικῶς

ΔΙΑΤΑΓΗ

Μέσα παθητικῆς σας ἀμύνης συνεχισθῶσι μέχρι νεωτέρας διαταγῆς ΣΤΟΠ. ᾿Ενεργητικὰ μέσα δὲν θὰ λειτουργῶσιν ΣΤΟΠ.
Τ.Τ. 152 22 ᾿Απριλίου 1941, ὥρα 10΄. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ
᾿Επιτελάρχης

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
᾿Αριθ. Α.Π. 8768

ΧΥ καὶ ΧΥΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ

Διαταγὴ κινήσεως διὰ περιοχὴν ΜΕΤΣΟΒΟΥ ἀκυροῦται.
Κινηθῆτε ἀμέσως χρησιμοποιοῦντες ἅπαντα δρομολόγια καὶ ἀχθῆτε συντόμως νοτίως γραμμῆς ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΗΣ — ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.
Λόγος εὐνόητος. Σ.Δ. Σώματος ΚΑΤΣΙΚΑ.

Τ.Τ. 152 22-4-41 — Ὁ ᾿Επιτελάρχης Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ: Συν)ρχης

Ν. 744 Α.Π.

Διοίκησιν τῆς 3ης Μεραρχίας ᾿Αλπινιστῶν

ΖΟΥΛΙΑ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ. ᾿Αποκοπὴ γενομένη ὑπὸ Ἑλλήνων

ΟΔΗΓΙΑΙ

Τὸ δυσάρεστον γεγονὸς τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἀποκοπῆς ἐν πλήρη ἡμέρᾳ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ᾿Αώου (πραγματικὸν ὄνειδος δι᾿ ἡμᾶς), δεικνύει ἀφ᾿ ἑνὸς ὅτι δὲν ἠσκήθη εἰς ἑκάστην στιγμὴν ἡ πρέπουσα ἐπιμελὴς ἐπαγρύπνησις, ἐξ ἄλλου δὲ ἀποτελεῖ ἕνα μάθημα διὰ τὸ μέλλον.

Πρέπει ἀκόμη καί εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος κατὰ τὴν νύκτα νὰ ἀσκῆται πᾶσα δραστηριότης καὶ ἐνεργητικότης, ἵνα γεγονότα τοῦ εἴδους αὐτοῦ νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνωνται.

Ἅρματα μάχης καὶ περίπολος ἐν κατοπτεύσει κατὰ τὴν νύκτα καθὼς καὶ περίπολος ἐν ἐνέδρᾳ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας πρέπει νὰ ἐξασφαλίζουσιν συνεχῶς τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῆς κοιλάδος, ἵνα διαπιστώνεται κάθε κίνησις ἐχθρικῆς δράσεως διὰ νὰ εἶνε δυνατόν, ὅπως λαμπρότατα ἐπετυγχάνετο κατὰ τὸ παρελθὸν εἰς αὐτὸν τὸν τομέα ὅταν ἦτο ἐμπεπιστευμένος εἰς τὴν Ζούλια.

Νὰ ἐμποδίσωμεν καὶ ἀποκρούσωμεν πᾶσαν εἰς βάρος μας ἐνέργειαν τοῦ ἐχθροῦ ἀποσκοποῦσαν τὴν σύλληψιν αἰχμαλώτων.

Ὑπενθυμίζω ἐπίσης ὅτι καὶ εἰς τὰς φάσεις ἀντιστάσεως δὲν πρέπει νὰ ἀκινητοῦμεν καὶ νὰ ἀδρανοῦμεν, ἀλλὰ πρέπει νὰ δρῶμεν καὶ νὰ φαινώμεθα δριμεῖς, διὰ νὰ ἐπιτυγχάνωμεν εἰσέτι δι᾿ αὐτῆς τῆς στάσεως μίαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ.

Ὅσον διὰ τοὺς ἄλλους τομεῖς ἡ ἄμυνα φραγμοῦ τῆς κοιλάδος τοῦ ᾿Αώου ἀπαιτεῖ μίαν συνεχῆ περισυλλογὴν νέων καὶ πληροφοριῶν καθὼς καὶ τὴν συνεχῆ διατήρησιν τοῦ ὑλικοῦ ἀκόμη συνδέσμου μὲ τὰ πλέον προκεχωρημένα τμήματα.

Ὁ Μέραρχος Διοικητής: ΜΑΡΙΟΣ ΤΖΙΡΕΤΙ

(᾿Απὸ ὑποκλοπὴν ᾿Ιταλικῆς διαταγῆς)

ΔΙΑΤΑΓΑΙ ΤΟΥ Τ.Σ.Η. ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑΙ ΤΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 8517

(Ἀπολύτως προσωπικὸν)

ΕΚ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΥ ΒΑ 11-3-41, 21.35, Ἐλήφθη 23.30 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Θ

ΑΘΗΝΑΣ

Ἀναφέρω ὅτι εἰς Μονάδας Β΄ Σώματος Στρατοῦ ἀπό τινων ἡμερῶν παρατηρεῖται τελεία ἀνάμιξις ΣΤΟΠ. Ἀνάγκη ὅπως ἀπομακρυνθῇ ὁ Ἐπιτελάρχης Συν)ρχης Μαχᾶς Δ. ΣΤΟΠ. Προσωπικῶς παρακαλῶ κ. Ἀρχιστράτηγον ὅπως ἀντ' αὐτοῦ διαθέσῃ Συν)ρχην Πεζικοῦ Γεωργούλην Σ., ὅστις μέλει ἀποτελέσῃ πολύτιμον βοηθὸν Διοικητοῦ Σώματος Στρατοῦ τούτου.

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

Ἀριθ. 1505)12-4-41, Ἀριθ. 606, Α.Π. 4288

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Κατόπιν σημειωθέντων κρουσμάτων ἐγκαταλείψεων θέσεως λάβετε αὐστηρὰ μέτρα διὰ τήρησιν πειθαρχίας καὶ συνοχὴν στρατευμάτων. Κατὰ ἐγκαταλείποντος τάξεις του νὰ ἐφαρμόζεται ἀμέσως ὁ Νόμος.

Ἐλήφθη 12.4.41, ὥρα 22.35΄. ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Α.Π. 8528

ΔΙΑΤΑΓΗ

Κοινοποιῶ κατωτέρω τὴν ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 9131)12-4-41 Διαταγὴν τοῦ Τ.Σ.Η. πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν.

Τ.Τ. 152, τῇ 12ῃ Ἀπριλίου 1941, ὥρα 18. Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀριθ. 1500)12-4-41, Ἀριθ. 591, Α.Π. 9131

Ἀμέσου ἀποκρυπτογραφήσεως

Ἐξ. ἐπείγουσα.

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ κλπ.

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς Α. Π. 9130 διαταγὴν ποιοῦμαι ἔκκλησιν εἰς πατριωτικὰ αἰσθήματα Ἀξιωματικῶν ἰδιαιτέρως, ὅπως κατὰ σημερινὰς κρισίμους στιγμὰς ἐπιδείξωσι πᾶσαν δραστηριότητα καὶ ἐκδηλώσωσι ἅπαντα ἐνθουσιασμόν, ὅπως δι' ὑποταγῆς ὅλων εἰς θέλησιν πατρίδος ὁδηγήσωσι στράτευμα πρὸς νίκην καὶ δόξαν. Μοναδικὴ σκέψις Ἀξιωματικῶν καὶ στρατεύματος ἔσεται ἐκτέλεσις καθήκοντος καὶ διαταγῶν μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης σιδηρᾶς συνοχῆς καὶ πειθαρχίας, διότι οὕτω δύναται σωθῇ τιμὴ στρατοῦ καὶ Ἔθνους.

12-4-41, ὥρα 17.45΄ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

Α.Π. 9389)1381 Ἐπείγουσα

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Ὁμὰς Μεραρχιῶν ἀναφέρει, ὅτι τάγματα ἀποσπάσματος Γιαννακοπούλου κινοῦνται ὅπως ἀχθῶσι νοτίως Ἀώου ΣΤΟΠ. Δ)τὴς ἀποσπάσματος καὶ Συν)τος δὲν ἠκολούθουν τάγματα ΣΤΟΠ. Τάγματα διετάχθησαν παραμείνουσι περιοχὴν Λεσκοβικίου διάθεσιν ὁμάδος Μεραρχιῶν συμφώνως Α.Π. 9366)18-4-41 Διαταγῇ μου ΣΤΟΠ.

Ἀναφέρατε ποῦ ὀφείλεται ἀταξία καὶ διατάξατε ἄμεσον παρουσίασιν εἰς ἀπόσπασμα Δ)τοῦ τούτου καὶ Συν)τος ΣΤΟΠ.

Τ.Τ. 197, 18.4.41, ὥρα 22.50΄ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ (Στρατιὰ)

'Αριθ. 1588)16-4-41, 'Αριθ. 647, Α.Π. 9972 'Επεῖγον

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

'Επὶ Α.Π. 8622

Λυποῦμαι πολὺ διὰ διαφυγὴν Μεραρχιῶν χειρῶν Μεράρχων. Πρότασίς σας ἰσοδυναμεῖ μὲ καταστροφήν. 'Εξορκίζω πάντας σώσωμεν τιμὴν ὅπλων καὶ πατρίδος.

Ὥρα 13.50΄ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ (Στρατιὰ)

'Αριθ. 1589)16-4-41, 'Αριθ. 645, Α.Π. 4419

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Κατόπιν παρουσιασθέντων κρουσμάτων καὶ εἰς XV Μεραρχίαν, ἐφαρμόσατε καὶ εἰς ταύτην διαταχθέντα αὐστηρὰ μέτρα διὰ V.

Διαδικασία περατωθῇ ἐντὸς 6 ὡρῶν.

15-4-41, ὥρα 13.55΄ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ (Στρατιά)

'Αριθ. 23)11

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ

Διατάξατε ὑποστράτηγον Παπαστεργίου παρουσιασθῇ ἡμῖν ἐντὸς τῆς αὔριον. Τοῦτον ἀναπληρώσῃ ἐν τῇ Δ)σει τῆς Μεραρχίας Συν)ρχης Παπαδόγκωνας.

15-4-41 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ (Στρατιά).

Β΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Γραφεῖον 'Επιτελάρχου.

Κοινοποιῶ κατωτέρω τὴν ὑπ' ἀριθ. 9130 Διαταγὴν Τ.Σ.Η. πρὸς γενικὴν κοινοποίησιν, ἐξήγησιν καὶ κατανόησιν ἀπόλυτον καὶ ἐκτέλεσιν.

Τ.Τ. 152, 12 'Απριλίου 1941 Γ. ΜΠΑΚΟΣ

'Αριθ. 1497)12-4-41, 'Αριθ. 590, Α.Π. 9130 'Εξαιρ. ἐπείγουσα

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΖΕ κλπ.

Συμβιβασμὸς μετὰ ἀντιπάλων ὑπὸ ὅρους ἐξασφαλίζοντας τιμὴν πατρίδος καὶ στρατεύματος ἀδύνατος. Κατάθεσις ὅπλων σημαίνει τελεία ἐξουθένωσις Ἔθνους καὶ Στρατοῦ ὑπὸ τὰς χειροτέρας συνθήκας. Κατόπιν τούτων σύσσωμον Ἔθνος συμφώνως πρὸς διαταγὰς Βασιλέως καὶ Κυβερνήσεως ἐξακολουθήσῃ ἀγῶνα μέχρις ἐσχάτων ἡνωμένον καὶ ἀδιάσπαστον. Σωτηρία Ἔθνους καὶ Στρατοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἡρωϊκὸν Στρατόν. Ἕλληνες 'Αξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, συνεχίσατε ἔνδοξον κα νικηφόρον προσπάθειαν μετὰ ἰδίου ζήλου, ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως, ὡς μέχρι τοῦδε, μὲ τὴν πεποίθησιν καὶ ἀπόφασιν ὅτι προσπάθεια ἐχθροῦ θραυσθῇ πρὸ σθεναρᾶς θελήσεως Ἔθνους ἐπιθυμοῦντος παραμείνῃ ἐλεύθερον.

Κοινοποίησις παρούσης ἅπαντας 'Αξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας.

12-4-41, ὥρα 12.05 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

'Αριθ. 1480)11-4-41, 'Αριθ. 581, Α.Π. 9109 'Επεῖγον

ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΑ ΔΑ, ΖΕ.

Περιῆλθεν εἰς γνῶσιν μου ὅτι, μεταξὺ στρατεύματος καὶ ἰδίᾳ 'Αξιωματικῶν διεξάγεται συζήτησις κατόπιν τελευταίων γεγονότων περὶ πρακτέου.

Κατάστασις ὑπὸ ἁρμοδίων ἀντιμετωπίζεται κατὰ προσήκοντα τρόπον. Μοναδικὴ σκέψις 'Αξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ἔσεται ἐκπλήρωσις καθήκοντος καὶ ἀποστολῆς μετὰ τοῦ μεγαλυτέρου φανατισμοῦ, ὡς μέχρι σήμερον. 'Απαγορεύω πᾶσαν συζήτησιν καὶ ἀξιῶ ὅπως, 'Αξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται, ἵστανται πρὸ τῶν θέσεών των ἀπολύτως ἤρεμοι καὶ ψύχραιμοι. 'Εν ἀνάγκῃ ἐφαρμόσατε Νόμον Δ.Ξ.Θ.

11-4-41, ὥρα 13.05 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ ΒΑ

ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΓΡΑΦ. Δ)ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΑΣ 'Αριθ.Α.Π.32)20

'Εξ. ἐπείγουσα 'Απόρρητος—Προσωπική

ΔΙΑΤΑΓΗ

Πολλοὶ τῶν Διοικητῶν τῶν Μ. Μονάδων, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν κατάστασιν διαρροῆς τῶν Μονάδων των, μοῦ ὑποβάλλουν αἰτήσεις, προτάσεις ἢ ἐκκλήσεις περί συνθηκολογήσεως ἢ περὶ λήψεως μέτρων πρωτοβουλίας ἄνευ διαταγῶν τῶν προϊσταμένων ἀρχῶν μου.

Τὸ τοιοῦτον ἀντίκειται πρὸς τὰς ἀρχάς μου, πρὸς τὸν ὅρκον μου καὶ πρὸς τὸν Στρατιωτικόν μου χαρακτῆρα.

Ἔχω ἐκθέσει δι' ἐπανειλημμένων ἀναφορῶν μου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν 'Αρχιστράτηγον τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀνωτέρω Δ)τῶν Μ. Μονάδων καὶ τὰς ἰδικάς μου καὶ ἔχουν οὗτοι, (Κυβέρνησις καὶ 'Αρχιστράτηγος), ὅλα τὰ στοιχεῖα νὰ λάβουν ἀποφάσεις καὶ θὰ λάβουν τοιαύτας λίαν συντόμως.

Συνεπῶς οἱ Δ)ταὶ τῶν Μ. Μονάδων καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐν ἀναμονῇ τῶν ληφθησομένων ἀποφάσεων νὰ ἀσχοληθοῦν ἐντατικῶς εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως, συνοχῆς καὶ τῆς πειθαρχίας τῶν Μονάδων, ἐξορκίζοντες τοὺς πάντας νὰ πειθαρχήσουν καὶ νὰ ἔχουν μικρὰν ὑπομονήν, διότι οὕτω μόνον οἱ ὅροι πιθανῆς ἀνακωχῆς, θὰ εἶνε ἀνεκτοὶ καὶ ὑποφερτοί.

Ὁ ἐπισυμβὰς αἰφνίδιος θάνατος τοῦ ἀειμνήστου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πιθανῶς ν' ἀναβάλῃ ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας τὴν λῆψιν τῆς ἀποφάσεως.

Θὰ τηρῶ τοὺς προαναφερθέντας Δ)τὰς Μ. Μονάδων ἐνημέρους τῆς ἐξελίξεως τῶν γεγονότων.

Τ.Τ. 197 τῇ 19ῃ 'Απριλίου 1941

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τ.Σ.Η.
Ι. ΠΙΤΣΙΚΑΣ, 'Αντιστράτηγος

'Αριθ. Ε.Π. 4561)1356 ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΩΣ

Α'. ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ: VIII ΜΕΡΑΡΧΙΑ

Τὴν Δ)σιν τῆς ΙΙ Μεραρχίας ἀνατίθημι εἰς τὸν Συν)ρχην Πεζικοῦ Γιατζῆν Δ., τοῦ Ὑποστρατήγου Λάβδα, τέως Δ)τοῦ τῆς Μεραρχίας, εἰσαχθέντος εἰς Νοσοκομεῖον καὶ διακομισθέντος εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

27ῃ 'Απριλίου 1941 ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΝ Β.Α.

ΑΝΑΦΟΡΑΙ Α΄ Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΠΕΡΙ ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΕΩΣ.—ΔΙΑΤΑΓΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΛΥΣΕΩΣ ΜΕΤΟΠΙΣΘΕΝ.—ΔΙΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΩΝ.—ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΣΑΙ ΔΙΑΤΑΓΑΙ.—ΔΙΑΤΑΓΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΜΥΝΗΣ ΠΕΡΙ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.—ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΤ)ΡΧΟΥ ΚΟΡΟΖΗ ΑΘ. ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΑΛΕΝΤΟΣ ΤΗΛ)ΤΟΣ ΕΚ ΤΟΥ ΓΕΝ. ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΤ)ΓΟΝ ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΙΝ.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΥΝ)ΡΧΟΥ ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΥ ΓΡ. ΥΠΑΡΧΗΓΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ Τ.Σ.Η.

Ἀριθ. 1569. Ἀριθ. 475. Α.Π. 11271 — Ἐξαιρετικῶς ἐπείγουσα

Φρουραρχεῖον ΒΑ

Κοινοπ. Φρουραρχ. Θ καὶ ΖΕ

Δημιουργηθεῖσα κατάστασις θὰ ἐπιφέρῃ ἀναποφεύκτως... καὶ ἄδοξον διάλυσιν Στρατοῦ ὧν δὲν εἶναι ἄξιος. Ἅπαντα ἱεραρχία Σ. Στρατοῦ προτείνει...... .... ὡς μόνην ἀπομένουσαν λύσιν ἄμεσον ἀνακωχὴν μετά... ἐπὶ ὅρῳ μὴ εἰσόδου Ἰταλῶν Ἑλληνικὸν ἔδαφος.

15.4.41. Ὥρα 5.10΄. Φρουραρχεῖον Δ.Α. Α΄ Σ. Στρατοῦ

(Ἀντίγραφον τοῦ περιφήμου τηλεγραφήματος τοῦ Ἐπιτελάρχου Χρυσοχόου Ἀθ. πρὸς τὸν Διοικητήν του Στρατηγὸν Τσολάκογλου, ἀποσταλέντος ἐκ τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου).

Φρουραρχεῖον Ζ—Προσωπικὸν διὰ Στρατηγὸν

«Ἐνέργεια τυγχάνει (ἀνατίθεται) ἁρμοδιότητα Στρατιᾶς. Ἐὰν ἀναλάβητε ὑμεῖς δέον πρότερον νὰ ζητήσητε ἐξουσιοδότησιν λοιπῶν Διοικητῶν Σωμάτων Στρατοῦ, ἀναθετόντων ὑμῖν ἐνέργειαν ὡς ἔχοντα ἐπαφὴν μὲ Γερμανούς».

Ἀπὸ Φρουραρχεῖον Θ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΜΗΜΑ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ. Ἀριθ. πρωτ. 1018

Πρὸς τὸν Ἀντισυνταγματάρχην Ἱππικοῦ Κορόζην Ἀθαν.

Ἵνα ὑποβάλῃ ἔκθεσιν περὶ τῶν ὅσων γνωρίζει διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκ τοῦ Φρουραρχείου Θ ἀποστολῆς τηλεγραφημάτων κρυπτογραφικῶν (κρυπτογραφημένων μὲ τὸ κρυπτογραφικὸν λεξικὸν τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου) πρὸς τὸ Γ΄ Σ. Στρατοῦ (Ἀντ)γον Τσολάκογλου).

Ἀθῆναι τῇ 3 Μαΐου 1943 — Ὁ Διευθυντής: Β. ΛΕΛΑΚΗΣ
Ὑποστράτηγος

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον: Κ. Δόβας
(Ἔχει παραδοθῆ διὰ πρωτοκόλλου εἰς τὸ γραφεῖον πολεμικῆς ἐκθέσεως).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25ῃ Ἰουνίου 1943—ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ

Ὁ Ἀντισυνταγματάρχης Ἱππικοῦ Κορόζης Ἀθανάσιος

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης (Γρ. Πολεμικῆς Ἐκθέσεως)

«Ὑποβολὴ Ἐκθέσεως» — Ἐνταῦθα

Λαμβάνω τὴν τιμήν, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 1018)3.Υ.43 διαταγῆς Ὑμῶν, νὰ ὑποβάλω συνημμένως Ἔκθεσιν ἐπὶ τῶν ὅσων γνωρίζω διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκ τοῦ Φρουραρχείου Θ ἀποστολῆς 2 κρυπτογραφικῶν τηλεγραφημάτων ὑπὸ τοῦ Ἐπιτελάρχου τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ συν)ρχου Χρυσοχόου πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ Ἀντιστράτηγον Τσολάκογλου κατὰ τὴν 18ην καὶ 19ην Ἀπριλίου 1941. Κοινοποίησις: Ἀντιστράτηγον κ. Καθενιώτην Δημ. (ὑ.Ε.ἀ.)

ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΣΩΝ ΓΝΩΡΙΖΩ ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΕΚ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΥ Θ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ 2 ΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΠΙΤΕΛΑΡΧΟΥ ΤΟΥ Γ΄ Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΥΝ)ΡΧΟΥ ΧΡΥΣΟΧΟΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗΝ ΤΟΥ Γ΄ Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑΣ 18ην ΚΑΙ 19ην ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941.

Ι. Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς 18ης Ἀπριλίου ἦλθεν εἰς τὸ Γραφεῖον μου ὁ Συν)ρχης Χρυσοχόου. Λόγῳ τῶν φιλικῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι μᾶς συνέδεον καὶ τοῦ ὅτι ὁ ὁμιλῶν ἀπὸ τὸ τηλέφωνον τοῦ Γραφείου μου δὲν ἠκούετο ἀπὸ ἄλλους, μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν διευκολύνω νὰ ἐπικοινωνήσῃ τηλεφωνικῶς μὲ τὸν Στρατηγόν του σχετικῶς μὲ τὴν ὑπηρεσιακὴν ἀποστολὴν δι' ἧς εἶχεν ἐπιφορτισθῆ παρὰ τούτου. Ἐζήτησα γραμμήν, ἀλλ' ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν ὅτι λόγῳ τῶν βομβαρδισμῶν εἶχον διακοπῆ αἱ τηλεφωνικαὶ ἐπικοινωνίαι. Ἀνεκοίνωσα τοῦτο εἰς τὸν Συν)ρχην, ὅστις ἐζήτησε νὰ στείλῃ τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ διαβιβασθῇ διὰ τοῦ ἀσυρμάτου, ἂν δὲν ἀπεκαθίσταντο ἐν τῷ μεταξὺ αἱ τηλεφωνικαὶ ἐπικοινωνίαι. Μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν διευκολύνω καὶ διὰ τὴν κρυπτογράφησιν, ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν εἶχε φέρει μαζί του κώδικα. Ἐκάλεσα τὸν προϊστάμενον τοῦ Κρυπτογραφικοῦ Τμήματος Λοχαγὸν Λύραν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐζήτησα νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Συν)ρχου ἕνα Κρυπτογράφον. Ὁ Συν)ρχης συνέταξε κατ' ἰδίαν τὸ τηλεγράφημα. Ἐθεώρησα καλὸν νὰ συστήσω εἰς αὐτὸν ὅτι ἀπὸ ὅ,τι ἤκουσεν ἢ εἶδεν εἰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον δὲν πρέπει ν' ἀναφέρῃ παρὰ μόνον ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἀρχιστράτηγος. Κατόπιν τῆς διακοπῆς ταύτης ὁ Συν)ρχης μοὶ ἐπέδειξε τὸ τηλεγράφημα μόλις τὸ ἐτελείωσεν. Ἐδέχθη τὴν γνώμην μου ὅπως διαγράψῃ μίαν περίοδον εἰς ἣν ἀνεφέροντο αἱ κρατοῦσαι παρὰ τῷ Ἀρχηγῷ τοῦ Ἐπιτελείου καὶ τῷ ΙΙΙ Γραφείῳ ἀντιλήψεις. Τοιουτοτρόπως τὸ ὡς ἄνω τηλεγράφημα διεμορφώθη ὑπὸ τοῦ Συν)ρχου τελικῶς ὡς ἑξῆς:

Φρουραρχεῖον Ζ—Ἀπόρρητος—Προσωπικὴ διὰ τὸν Στρατηγὸν

Ἔφθασα Ἀθήνας σήμερον. Κατόπιν σημερινῶν τηλεγραφημάτων Μπάκου καὶ Πιτσίκα Κορυζῆς ηὐτοκτόνησεν. Αὐτοκτονία Κορυζῆ καὶ φημολογηθεῖσα ἀναχώρησις Βασιλέως καὶ Κυβερνήσεως, προὐκάλεσαν σύγχυσιν. Ἀρχιστράτηγος παρὰ τὸ ὅτι γνωρίζει καλῶς κατάστασιν Στρατοῦ, ἀρνεῖται ν' ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν, διότι εἶνε συγχρόνως καὶ Ἀρχιστράτηγος ἀφιχθέντων Ἀγγλικῶν Στρατευμάτων. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ ταχέως πρότασις Μητροπολίτου Ἰωαννίνων.

Χρυσοχόου

Ἐν τῷ μεταξὺ παρουσιάσθη ὁ ὑπὸ τοῦ Λοχαγοῦ Λύρα ἀποσταλεὶς Κρυπτογράφος Καψαμπέλης. Ἔθεσα αὐτὸν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Συν)ρχου, ἀφοῦ προηγουμένως τὸν κατετόπισα ἐπὶ τοῦ ὅτι πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ τον σύνδεσμον μεταξὺ Στρατηγοῦ καὶ Ἐπιτελάρχου τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ, κρυπτογραφῶν τηλεγράφημα τοῦ δευτέρου πρὸς τὸν πρῶτον. Τὸ τηλεγράφημα αὐτό, τῷ προσέθεσα, δὲν εἶνε βέβαια τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, πάντως ὅμως ἡ ὑποχρέωσις ἐχεμυθείας δὲν εἶνε διάφορος. Μετὰ τὴν κρυπτογράφησιν ὁ Καψαμπέλης ἐπέστρεψε τὸ σχέδιον εἰς τὸν Συντ)ρχην καὶ ἠρώτησε πῶς θὰ κλεισθῇ τὸ τηλεγράφημα, διότι ὑπῆρχε διαταγὴ νὰ μὴ γίνωνται δεκτὰ πρὸς μεταβίβασιν τηλεγραφήματα μὲ ἀνοικτὰς ὑπογραφάς. Εὕρομεν καὶ οἱ τρεῖς ἀπὸ κοινοῦ τὴν λύσιν νὰ προστεθῇ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Συν)ρχου—ἥτις νὰ ἐκρυπτογραφεῖτο—ἡ φράσις «ἐκ τοῦ Φρουραρχείου Θ» τιθεμένη ἐκτὸς κειμένου. Μετὰ τ' ἀνωτέρω ἀμφότεροι ἀπῆλθον τοῦ Γραφείου μου.

ΙΙ. Διηυκόλυνα τὸν Συν)ρχην Χρυσοχόου εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀνωτέρω τηλεγραφήματος ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ἡ ἐμπιστευτικὴ καὶ ἰδιαιτέρα συνομιλία Σωματάρχου καὶ Ἐπιτελάρχου του ἀποτελεῖ ἀπόλυτον δικαίωμα, μὴ ὑποκείμενον εἰς ἔλεγχον καὶ δὴ ὅταν ὁ Ἐπιτελάρχης εὑρίσκεται εἰς ἐπίσημον ἐμπιστευτικὴν ἀποστολήν. Ἄλλως τε:

—Ὁ Συν)ρχης Χρυσοχόου περιωρίσθη νὰ τηλεγραφήσῃ ἐξ ὅσων ἤκουσε καὶ εἶδεν ἐν τῷ Γενικῷ Στρατηγείῳ μόνον τὸ ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος δὲν ἀναλαμβάνει καμμίαν πρωτοβουλίαν διὰ συνθηκολόγησιν. Αἱ λοιπαὶ πληροφορίαι περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις καταστάσεως ἦσαν γνωσταὶ ἤδη εἰς τὸ Μέτωπον ἀπὸ τὸν Συν)ρχην Γρηγορόπουλον ἀναχωρήσαντα ἐξ Ἀθηνῶν τὴν 17ην Ἀπριλίου.

—"Ο τε 'Αντιστράτηγος Τσολάκογλου καὶ ὁ Συν)ρχης Χρυσοχόου ἦσαν πρόσωπα ἰδιαιτέρας ἐμπιστοσύνης τόσον ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ 'Αρχιστρατήγου. 'Επὶ πλέον ὁ Συν)ρχης Χρυσοχόου ἀπὸ 20ετίας συνεδέετο στενώτατα προσωπικῶς καὶ οἰκογενειακῶς μετὰ τοῦ 'Αρχιστρατήγου. 'Ωμίλουν πρὸς ἀλλήλους οἰκείως, προσαγορευόμενοι καὶ ἐνώπιον τρίτων ἀκόμη μὲ τὰ μικρὰ των ὀνόματα. 'Ο 'Αρχιστράτηγος ἦτο ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Συν)ρχου Χρυσοχόου ὡς 'Επιτελάρχου τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ κατὰ τὸν 'Ιταλικὸν πόλεμον. Τὴν 18ην 'Απριλίου τὸ ἀπόγευμα ὑπέγραψε διαταγὴν δι' ἧς τῷ ἀνέθετε καθήκοντα Β΄ 'Υπαρχηγοῦ τοῦ 'Επιτελείου τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, ἡ ὁποία δὲν ἐκοινοποιήθη λόγῳ τοῦ ὅτι περιελάμβανε καὶ διάταξιν ἀφορῶσαν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ 'Αρχηγοῦ τοῦ 'Επιτελείου τοῦθ' ὅπερ ἀνεστάλη. 'Επόμενον ὅθεν ἦτο νὰ νομίζω, κατόπιν τοῦ τοιούτου συνδέσμου 'Αρχιστρατήγου καὶ Χρυσοχόου, ὅτι ὁ δεύτερος κατὰ τῆς ἰδιαιτέραν των συνομιλίαν τῆς 18ης, τὴν προηγηθεῖσαν τῆς ἀποστολῆς τοῦ τηλεγραφήματος, εἶχεν ἀναφέρει ὅλας τὰς ἐν τῷ Μετώπῳ συζητήσεις καὶ σκέψεις ὡς καὶ τὴν ἀνάμιξιν τοῦ Μητροπολίτου 'Ιωαννίνων.

III. Περὶ τὰ μεσονύκτιον τῆς 18ης πρὸς τὴν 19ην ὁμιλῶν μὲ ἀνώτερον 'Αξιωματικὸν τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, κατέχοντα ἐξαιρετικὴν θέσιν ἐν τῷ 'Επιτελείῳ, εἶπον εἰς αὐτὸν ὅτι κάποια ζύμωσις φαίνεται νὰ γίνεται εἰς τὸ Μέτωπον, ὡς ἀντελήφθην ἀπὸ ἓν τηλεγράφημα σταλὲν πρὸ ὀλίγων ὡρῶν ἀπὸ τὸν Συν)ρχην Χρυσοχόου πρὸς τὸν 'Αντιστράτηγον Τσολάκογλου. 'Ο 'Αξιωματικὸς οὗτος ἀπαντῶν εἶπεν ὅτι ἓν τοιοῦτον ζήτημα δὲν εἶνε ὑπόθεσις τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ, ἀλλὰ τοῦ Τ.Σ.Η. ἢ τοὐλάχιστον ἀπὸ κοινοῦ τῶν Α΄, Β΄, Γ΄ Σ. Στρατοῦ, ἄλλως θὰ ἐδημιουργεῖτο εἰς τὰ νῶτα τῶν Α΄, Β΄ Σ. Στρατοῦ τετελεσμένον γεγονὸς χωρὶς ταῦτα νὰ ἐρωτηθῶσι. Μὴ δυνάμενος, λόγῳ τοῦ προκεχωρημένου τῆς ὥρας, νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ τὸν Συν)ρχην Χρυσοχόου ἵνα τῷ μεταβιβάσω τὴν ἐνδιαφέρουσαν ταύτην γνώμην ἐζήτησα νὰ σταματήσω τὴν διαβίβασιν τοῦ τηλεγραφήματος. 'Εν τῷ μεταξὺ ἀπεχωρίσθημεν. Μετά τινα ὥραν μοὶ ἀνέφερον ὅτι ἀποκατασταθείσης κατὰ τὴν νύκτα τῆς τηλεφωνικῆς ἐπικοινωνίας, τὸ τηλεγράφημα εἶχε φθάσει εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. 'Εζήτησα ἀμέσως εἰς τὸ τηλέφωνον τὸν Διοικητὴν τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ καὶ εἶπον εἰς αὐτὸν νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψει του τὴν τελευταίαν παράγραφον τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ 'Επιτελάρχου του, διότι, ὡς προβλέπω, θὰ λάβῃ νεώτερον τηλεγράφημά του. Κατὰ τὴν μετὰ τοῦ ὡς ἄνω ἀνωτέρου 'Αξιωματικοῦ συνομιλίαν μου, τὰς πρὸς ἀνάκλησιν τοῦ σταλέντος τηλεγραφήματος ἐνεργείας μου καὶ τὴν μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ τηλεφωνικὴν συνδιάλεξίν μου ἦτο παρὼν καὶ ἕτερος 'Αξιωματικὸς τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου. Τὴν 19ην 'Απριλίου εἰδοποίησα λίαν πρωῒ τὸν Συν)ρχην Χρυσοχόου νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Γραφεῖον μου. Βραδύνοντος τούτου ἐκλήθην εἰς τὸ τηλέφωνον ὑπὸ τοῦ 'Αντιστρατήγου Τσολάκογλου, ὅστις μοὶ εἶπεν ὅτι δὲν ἔλαβεν ἀκόμη τὸ δεύτερον τηλεγράφημα τοῦ 'Επιτελάρχου του καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ εἰδοποιήσω τοῦτον σχετικῶς. "Οταν μετ' ὀλίγον ἦλθεν ὁ Συν)ρχης Χρυσοχόου τῷ ἐξέθεσα τὴν ἄποψιν τοῦ μεθ' οὗ συνωμίλησα κατὰ τὴν νύκτα ἀνωτέρου 'Αξιωματικοῦ. Συνεφώνησε πρὸς τὴν ἄποψιν ταύτην καὶ συνέταξε δεύτερον τηλεγράφημα, διὰ τοῦ ὁποίου συνίστα εἰς τὸν Στρατηγόν του νὰ μὴ ἀναλάβῃ οὗτος μεμονωμένως πρωτοβουλίαν. Τὸ δεύτερον τοῦτο τηλεγράφημα εἶχεν ὡς ἑξῆς:

Φρουραρχεῖον Ζ. 'Απόρρητος—Προσωπικὴ διὰ τὸν Στρατηγὸν

'Ενέργεια τυγχάνει ἁρμοδιότητος Στρατιᾶς. 'Εὰν ἀναλάβητε σεῖς δέον πρότερον νὰ λάβητε ἐξουσιοδότησιν λοιπῶν Διοικητῶν Σ. Στρατοῦ ἀναθέτουσαν ὑμῖν ἐνέργειαν ὡς ἔχοντα μέτωπον μὲ τοὺς Γερμανούς. Χρυσοχόου

'Επρόκειτο καὶ πάλιν περὶ τηλεγραφήματος προσωπικοῦ τοῦ Συν)ρχου Χρυσοχόου, κρυπτογραφηθέντος πάλιν ὑπὸ τοῦ Καψαμπέλη καὶ ἀποσταλέντος διὰ τοῦ ἀσυρμάτου ἕνεκα διακοπῆς τῆς γραμμῆς. Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Συν)ρχου, ἥτις καὶ πάλιν ἐκρυπτογραφήθη, ἐτέθη ἐκτὸς κειμένου ἡ φράσις «ἐκ τοῦ Φρουραρχείου Θ». Εἰς τὸν Καψαμπέλην, κληθέντα νὰ παραλάβῃ τὸ δεύτερον τοῦτο τηλεγράφημα πρὸς κρυπτογράφησιν, ἐπανέλαβον τὴν περὶ ἐχεμυθείας σύστασιν.

ΙΥ. Τὴν 20ὴν 'Απριλίου, ὅτε ἦλθεν εἰς τὸ Γραφεῖον μου ὁ Συν)ρχης Χρυσοχόου, τῷ συνέστησα ν' ἀναφέρῃ, ἂν δὲν τὸ ἔχῃ κάνει, εἰς τὸν 'Αρχιστράτηγον τί ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸν Στρατηγόν του. Παρουσιάσθη ἀμέσως εἰς τὸν 'Αρχιστράτηγον καὶ ἐπέστρεψεν εὐχαριστημένος ἐκ τῆς συνομιλίας του ταύτης. Κατόπιν μετέβην καὶ ἐγὼ παρὰ τῷ 'Αρχιστρατήγῳ καὶ τῷ ἐξέθεσα τὰ διατρέξαντα. Δὲν ἔδωσεν εἰς τὸ γεγονὸς σημασίαν, ἁπλῶς εἶπεν ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ αὐτὸν εἶνε ὡσὰν νὰ μὴ τῷ ἀνεφέρθη τίποτε.

Υ. Τὴν 21ην 'Απριλίου τὸ ἀπόγευμα ἦλθεν εἰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ὁ Διοικητὴς τοῦ Τ.Σ.Η. 'Εν τῷ Γραφείῳ τοῦ 'Αρχιστρατήγου καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ, τοῦ

Ὑφυπουργοῦ τῆς Ἀσφαλείας, τοῦ Συν)ρχου Κιτριλάκη, τοῦ Ἀντ)ρχου Δόβα καὶ ἐμοῦ, ὁ Διοικητὴς τοῦ Τ.Σ.Η. ἐξέθεσε τὰ διατρέξαντα ἐπιδείξας καὶ ἓν τηλεφώνημα, τὸ ὁποῖον εἶχε δοθῇ εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸν σταθμὸν διοικήσεως τοῦ Γ΄ Σ. Στρατοῦ. Ἦτο τοῦτο παραποίησις τοῦ δευτέρου τηλεγραφήματος τοῦ Συν)ρχου Χρυσοχόου καὶ πρὸ παντὸς εἶχεν ἀφαιρεθῆ ἡ ὑπογραφὴ τοῦ ἀποστολέως. Κληθεὶς ὁ Συν)ρχης Χρυσοχόου ἀνέφερεν ὅτι δὲν ἦτο τὸ ἰδικόν του τηλεγράφημα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπεβεβαίωσα καὶ ἐγώ. Ὁ Ἀντ)ρχης Δόβας ἐξετάσας ἀνέφερεν ὅτι τηλεγράφημα τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου δὲν ἐστάλη καὶ ὅτι ἀνεῦρεν ἓν τηλεγράφημα τοῦ Συν)ρχου Χρυσοχόου εἰς τὸν ἀσύρματον. Ὁ Ἀρχιστράτηγος δὲν ἀπέδωσεν ἄλλην σημασίαν οὔτε καὶ ἐνδιεφέρθη νὰ κρατήσῃ τότε τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀντ)ρχου Δόβα ἀνευρεθὲν εἰς τὸν ἀσύρματον ἀντίγραφον τοῦ δευτέρου τηλεγραφήματος.

YI. Ὁ Ἀρχιστράτηγος ἀποχωρῶν ἐκ τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου ὡμίλησεν εἰς τοὺς Διευθυντὰς τῶν Ἐπιτελικῶν Γραφείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἤμην καὶ ἐγώ, ἐκφράσας τὴν πλήρη ἱκανοποίησίν του. Μ' ἐκάλεσε καὶ μοὶ ἀνέθεσε νὰ συντάξω ἐπιστολήν του πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα Διοικητὴν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀγγλικῆς Ἀεροπορίας. Ὀλίγον πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν Γερμανῶν εἰς Ἀθήνας μοὶ ἀνέθεσε νὰ φροντίσω παρὰ τῇ Α΄ Ἀνωτέρᾳ Στρατ. Διοικήσει διὰ τὴν εἰς τὸν Τύπον δημοσίευσιν τοῦ Β.Δ. τῆς ἀποστρατείας του μετ' ἀπονομῆς Βασιλικῆς εὐαρεσκείας. Μ' ἐζήτησεν εἰς τὸ τηλέφωνον μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν Γερμανῶν καὶ ὡμιλήσαμεν περὶ τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα ἐλαμβάνοντο διὰ τὴν ἀποστράτευσιν. Μ' ἐζήτησε πάλιν ἐπανειλημμένως εἰς τὸ τηλέφωνον ἀλλ' ἀπουσίαζον, ὅταν δ' ἐπέστρεψα προσεπάθησα νὰ τὸν πάρω, δὲν τὸ κατώρθωσα ὅμως, διότι δὲν ἐγνώριζον ὅτι εἶχεν ἀλλάξει ἀριθμόν. Ἐν τῷ μεταξὺ συνελήφθη καὶ ἠσθένησε, μὴ ἐπιτρεπομένης ὑπὸ τῆς Ἀσφαλείας τῆς ἐπισκέψεως εἰς κανένα. Διῆλθον καὶ ἄφησα τὸ ἐπισκεπτήριόν μου εἰς τὸν σκοπὸν χωροφύλακα. Ὅταν ἀπεφυλακίσθη ἤρχισε νὰ μὲ ψέγῃ εἰς διαφόρους διὰ τὰ τηλεγραφήματα τοῦ Χρυσοχόου καὶ διὰ δῆθεν προσωπικὰς ἐναντίον του ἐπιθέσεις ἐκ μέρους μου. Τῷ ἔστειλα ἐπιστολὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 Ἰουλίου 1941. Μ' ἐκάλεσεν ἐξωργισμένος εἰς τὸ τηλέφωνον καὶ ἐζήτησε νὰ μεταβῶ εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ μοὶ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολήν μου. Ἐπῆγα καὶ μετὰ ζωηροτάτην συζήτησιν ἤρχισε νὰ ἠρεμῇ. Ἀπεχωρίσθημεν μὲ τὴν δήλωσίν του ὅτι εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν τηλεγραφημάτων τοῦ Χρυσοχόου μοῦ κατελόγιζεν ἐπιπολαιότητα. Μετὰ δευτέραν ἐπιστολήν μου, θέτουσαν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των ὅσον ἀφορᾷ τὰς δῆθεν ἐναντίον του προσωπικὰς ἐπιθέσεις μου, μ' ἐζήτησεν εἰς τὸ τηλέφωνον μὲ φιλικὸν τόνον καὶ μ' ἐκάλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Μετέβην. Ὡμιλήσαμεν καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν τηλεγραφημάτων. Ἐπανέλαβε τὰ περὶ ἐπιπολαιότητός μου εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Μοῦ ἐζήτησε νὰ τοῦ δώσω ἀντίγραφον τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Ι Γραφείου ὡς καὶ μερικὰ ἄλλα στοιχεῖα ἐκ τῆς προπολεμικῆς περιόδου. Μὲ παρεκάλεσε ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς παρ' ἐμοῦ συνταχθείσης Ἐκθέσεως τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ 1936—1938 διὰ τρίτου τόμου ἀναφέροντος τὴν ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ 1938 μέχρι τοῦ πολέμου. Ἀπεχωρίσθημεν καλῶς. Ἐν τῷ μεταξὺ ἠσθένησα ἀπὸ καρδιακὸν νόσημα. Τὸ ἔμαθε καὶ μ' ἐπῆρεν εἰς τὸ τηλέφωνον, μοῦ ηὐχήθη περαστικὰ εἰς φιλικὸν τόνον καὶ μ' ἐνδιαφέρον. Ἐν τούτοις συνέχισε νὰ μὲ ψέγῃ εἰς διαφόρους διὰ τὰ τηλεγραφήματα καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον θίγοντά με βαρέως.

Δὲν ἐννοῶ διατί ὁ Ἀρχιστράτηγος ἐδημιούργησεν ἐκ τῶν ὑστέρων θόρυβον διὰ τὰ τηλεγραφήματα τοῦ Συν)ρχου Χρυσοχόου καὶ πρὸ παντὸς δὲν ἐννοῶ διατί εἰς τὸν θόρυβον αὐτὸν ἀνέμιξε καὶ ἐμὲ καταλογίζων μοι ἐκ τῶν ὑστέρων εὐθύνας, τὰς ὁποίας τότε εἶχεν ὅλον τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ τὰς ζητήσῃ ἢ τοὐλάχιστον νὰ τὰς ὑποσημειώσῃ εἰς τὴν ἀποχαιρετιστήριον συγκέντρωσιν τῶν Διευθυντῶν τῶν Γραφείων ἢ ἰδιαιτέρως καλῶν με εἰς τὸ γραφεῖον του. Ἡ ἐν Ἀθήναις παρουσία τῶν Ἄγγλων δὲν ἀπετέλει βεβαίως κώλυμα διὰ μίαν τοιαύτην ἐνέργειαν.

Πιστεύων ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅτι οὐδεμία ἀντικειμενικὴ καὶ θετικὴ ἔρευνα ἐπὶ οἱασδήποτε καταστάσεως δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ ἀναλύσεως καὶ τῆς ἀναγωγῆς τῶν γεγονότων εἰς τὰς πρωταρχικὰς αὐτῶν αἰτίας, ἄνευ τῆς ἐρεύνης τοῦ ὅλου ψυχοδιανοητικοῦ περιβάλλοντος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξελίσσονται ταῦτα, ἐπιφυλάσσομαι ν' ἀναφέρω ἐν τῷ πρέποντι χρόνῳ καὶ ἄλλα περιστατικὰ καταδεικνύοντα ὁποῖαι διαθέσεις καὶ γνῶμαι ἐπεκράτουν κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας—ἀπὸ τῆς 17ης Ἀπριλίου—ἐν τῷ Γενικῷ Στρατηγείῳ καὶ διατὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Συν)ρχου Χρυσοχόου ἀποσταλέντα εἰς τὸν Διοικητήν του τηλεγραφήματα δὲν ἀπετέλεσάν τι τὸ ἀπροσδόκητον καὶ τὸ ἀντίθετον πρὸς τὰς σκέψεις ὅλων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπισημαίνω ἰδιαιτέρως τὸ γεγονὸς ὅτι ὄχι μόνον ἐγὼ ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ Ἀνώτερος Ἀξιωματικὸς μεθ' οὗ συνωμίλησα κατὰ τὴν νύκτα τῆς 18ης πρὸς τὴν 19ην Ἀπριλίου ἔκρινεν ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον ν' ἀναφέρῃ εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον ὅ,τι ὁ Συν)ρχης Χρυσοχόου ἐτηλεγράφησε τὴν πρώτην φορὰν εἰς τὸν προϊστάμενόν του Στρατηγόν. Δὲν ἔκρινε κἂν ἀναγκαῖον νὰ ὑποδείξῃ εἰς ἐμὲ τὸ καθῆκον ὅπως ἀναφέρω ἐγὼ εἰς τὸν Ἀρχιστρά-

τηγον, οὔτε ἔστω νὰ μ' ἐρωτήσῃ ἂν ἔλαβε γνῶσιν οὗτος. Ἐπιπροστίθημι, τέλος, ὅτι ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου περιστατικοῦ κατέστη ἐνήμερος ὁ Ἀρχιστράτηγος παρ' ἐμοῦ εὐθὺς ἀπὸ τῆς 20ῆς Ἀπριλίου ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς μου τῆς 22ας Ἰουλίου 1941.

Ἡ παροῦσα Ἔκθεσις συνετάγη κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 1018)3.Υ.43 διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25ῃ Ἰουνίου 1943

Ἀντ)ρχης Ἱππικοῦ: ΚΟΡΟΖΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΕΠΙΤΕΛΑΡΧΗΝ Β' Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΘΡ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΝ

«Σεβαστὲ καὶ ἀγαπητέ μου Στρατηγέ,

Πάντοτε ὅταν σᾶς ἐνθυμοῦμαι ἔρχεται εἰς τὴν μνήμην μου μία ἀλησμόνητος εἰκών. Ἐπαναβλέπω τὴν συγκέντρωσιν Ἀξ)κῶν εἰς τοῦ Πρωτόπαππα μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν. Εἶχα ἐκφράσει μία ταπεινὴ γνώμη, νὰ συνεχίσωμε πολεμοῦντες μέχρις ἐσχάτων. Ἕνας μὲ διέκοψε ἀντειπὼν «Μὲ τοὺς Νοσοκόμους θὰ πολεμήσητε Γιατρέ;» Ἐγὼ σᾶς κύτταξα καὶ τότε μοῦ φάνηκε πὼς εἶδα εἰς τὸ πρόσωπό σας ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἡρωϊκοῦ μας Β' Σ. Στρατοῦ, ὅλην τὴν πίστιν του, ὅλην τὴν ἐνδόμυχο χαρά του καὶ τὴν ἐπιδοκιμασία του εἰς τὰ λόγια ποὺ ἔλεγα.

Ἡ ψυχή σας ἀγανάκτησε ἀμέσως, σὰν ἀκούσθηκε ἡ ἀντίρρησις τοῦ λαλήσαντος. Διέκοψε τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαρὰν ποὺ ἐδοκιμάζατε ἀκούοντάς με.

Ἐζωγραφίστηκε τότε εἰς τὸ πρόσωπό σας μία ἄλλη ἔκφρασις θυμοῦ, μία ἔκφρασις ἀηδίας καὶ ἀγανακτήσεως δι' αὐτὸν ποὺ μὲ διέκοψε. Ἀκούω ἀκόμη τὰ λόγια σας, ἦσαν εὐγενικῶς αὐστηρά, κεραυνοὶ ὅμως νὰ τὸν κάψουν.

«Κρῖμα—εἴπατε—ποὺ δὲν αἰσθανθήκατε τὴν μεγάλη καρδιὰ ποὺ σᾶς μιλεῖ καὶ τὴν ὑψηλὴ πνοὴ αὐτοῦ τοῦ πολεμιστῆ».

Εἴπατε τότε καὶ μία πολὺ μεγάλη λέξη τιμητικὴ γιὰ μένα, ποὺ ἐντρέπομαι νὰ τὴν θυμοῦμαι, διότι τέτοιος δὲν ὑπῆρξα ποτέ, ἁπλῶς ἀκολουθοῦσα κατὰ δύναμιν τὸ παράδειγμά σας ὅλων.

Καὶ στρεφόμενος ἔπειτα πρὸς τὸ μέρος μου ξαναεῖδα πιὸ καθαρὰ εἰς τὸ πρόσωπό σας καὶ πιὸ συγκινητικὴν τὴν ἔκφρασιν ἀφθάστου πόνου καὶ συγκινήσεως. Εἶδα τὰ μάτια σας νὰ βουρκώνουν, τὸ βλέμμα σας ἔφευγε σὲ ἔκστασιν, κύριος οἶδε τί ὅραμα θλιβερὸν γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας εἶδεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ μεγάλη καρδιά σας καὶ γι' αὐτὸ μία ἄπειρος λύπη ζωγραφίστηκε εἰς τὸ πρόσωπό σας. Ἔσκυψα καὶ ἐγὼ τότε, διότι φαίνεται καὶ ἐγὼ ἐπνίγηκα κατ' ἀντανάκλασιν εἰς τὴν ἴδιαν θάλασσαν τοῦ πόνου, σὰν κατάλαβα, ὅτι ὅλα εἶχαν λήξει κι' ἔπρεπε νὰ παραδοθοῦμε.

ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ—Γεν. Ἀρχίατρος»

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΠΟ ΤΟΥ Τ.Σ.Η. ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΜΟΥ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ ΠΑΡΑ ΤΩ ΓΕΝΙΚΩ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΩ ΤΗΝ 16ην ΑΠΡΙΛΙΟΥ

(Συντ)ρχου Θ. Γρηγοροπούλου)

Τὴν νύκτα τῆς 15ης Ἀπριλίου καὶ μεταξὺ τῆς 22ας καὶ 24ης ὥρας ἐγένετο εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Τ.Σ.Η.ἐν Ἰωαννίνοις συγκέντρωσις τῶν Διοικητῶν τῶν Σωμάτων Στρατοῦ, καθ' ἣν παρέστησαν:

ὁ Ἀντιστράτηγος ΠΙΤΣΙΚΑΣ Ι., Διοικητὴς τοῦ Τ.Σ.Η.
ὁ Ἀντιστράτηγος ΔΕΜΕΣΤΙΧΑΣ Π., Διοικητὴς τοῦ Α' Σ.Σ.
ὁ Ὑποστράτηγος ΜΠΑΚΟΣ ΓΕΩΡΓ., Διοικητὴς Β' Σ.Σ.
ὁ Ὑποστράτηγος ΠΛΑΤΗΣ ΚΩΝ., Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Τ.Σ.Η.
ὁ ὑποφαινόμενος Συνταγματάρχης τοῦ Πυροβολικοῦ ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ Θ. Ὑπαρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Τ.Σ.Η.
ὁ Ἀντισυνταγματάρχης Ἱππικοῦ ΜΠΑΛΟΔΗΜΟΣ ΑΝΔ. Διευθυντὴς τοῦ ΙΙΙ Γραφείου Ἐπιτελείου Τ.Σ.Η.

Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ταύτην ἐξετέθη ὑπὸ τῶν Διοικητῶν Σωμάτων Στρατοῦ ἡ κατάστασις τῶν Μονάδων χαρακτηρισθεῖσα ὡς δυσχερεστάτη ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικοῦ, κατόπιν τῶν σημειωθέντων ἀθρόων κρουσμάτων διαρροῆς ὁπλιτῶν εἰς πολλὰς τῶν Μονάδων, εἴς τινας δὲ καὶ ἀρχομένης διαλύσεως καὶ ὡς ἐγκυμονοῦσα σοβαρωτάτους κινδύνους, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπεκτάσεως τῆς διαλύσεως ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν Μονάδων.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας, μὴ καθισταμένης πλέον δυνατῆς εἰς τὸ ἐγγύτατον μέλλον τῆς ἀποτελεσματικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων, συγχρό-

νως δὲ καὶ τῆς εἰς τὰ νῶτα τῆς Στρατιᾶς προσεγγιζούσης σοβαρᾶς ἀπειλῆς ἐκ τῆς ραγδαίας προελάσεως τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ, οἱ Διοικηταὶ τῶν Σωμάτων Στρατοῦ ὑπέβαλον τὴν παράκλησιν ὅπως ζητηθῇ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἡ ἐξεύρεσις τὸ ταχύτερον δυνατὸν μιᾶς λύσεως, ἥτις θὰ ἀπήλλασσε τὸν Στρατόν, νικητὴν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου Ἰταλικοῦ Στρατοῦ, παρομοίων κινδύνων, ἡ πραγματοποίησις τῶν ὁποίων θὰ ἰσοδυνάμει μὲ πλήρη διάλυσιν καὶ καταστροφὴν καὶ θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ καταισχύνην τῆς μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐνδόξου Στρατιᾶς.

Αἱ ἀνωτέρω ἀπόψεις διετυπώθησαν καὶ ἐγγράφως ἐπὶ μιᾶς συνοπτικῆς ἐκθέσεως ὑπογραφείσης εἰς τὸ Σχέδιον ὑπὸ τῶν τριῶν Διοικητῶν Τ.Σ.Η., Α΄ καὶ Β΄ Σωμάτων Στρατοῦ, ἥτις ἐκρίθη σκόπιμον ἵνα ἀποσταλῇ εἰς Ἀθήνας εἰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον δι' Ἀξιωματικοῦ ἐνημέρου τῆς ἐν γένει καταστάσεως τοῦ Τ.Σ.Η. καὶ δυναμένου νὰ παράσχῃ καὶ πᾶσαν ἄλλην σχετικὴν πρὸς τὰς ἀνωτέρω πληροφορίαν. Ὡς τοιοῦτος ὡρίσθη ὁ ὑποφαινόμενος.

Μετὰ τῆς ἀνωτέρω ἐκθέσεως μοὶ παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τ.Σ.Η. Ἀντιστρατήγου ΠΙΤΣΙΚΑ καὶ ἕτερος φάκελλος περιέχων διάφορα σχετικὰ μὲ τὴν κατάστασιν τῶν Μονάδων τῆς Στρατιᾶς στοιχεῖα, ἤτοι ἀναφορὰς τῶν Σωμάτων Στρατοῦ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν Μονάδων καὶ τῶν διαφόρων σημειωθέντων κρουσμάτων ἀπειθαρχίας καὶ διαλύσεως, ἐπιστολὰς Διοικητῶν Μεγάλων Μονάδων πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ Τ.Σ.Η. κλπ., ἵνα ἐνδεχομένως παρουσιάσω τὰ στοιχεῖα ταῦτα πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον καὶ τοὺς Ὑπουργὸν Στρατιωτικῶν καὶ Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἐὰν τυχὸν ἤθελον κληθῆ παρ' αὐτῶν πρὸς πλήρη τούτων προσανατολισμὸν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν Μονάδων τοῦ Τ.Σ.Η.

Τὴν 3ην ὥραν τῆς 16ης ἀνεχώρησα δι' αὐτοκινήτου ἐξ Ἰωαννίνων καὶ περὶ τὴν 17ην ὥραν καὶ 30΄ ἀφικόμην εἰς Ἀθήνας.

Τὴν 18ην ὥραν ἐπαρουσιάσθην εἰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον καὶ τὴν 19ην ὥραν ἐγενόμην δεκτὸς παρὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου.

Διαμειφθέντα κατὰ τὴν πρώτην συνάντησιν

Εἰς τὸν Κον Ἀρχιστράτηγον ἀνέγνωσα τὴν ἔκθεσιν τῶν Ἀντιστρατήγων καὶ ἀνέφερον ὅτι εἶχον ἐν τῷ φακέλλῳ μου καὶ πολλὰ ἄλλα ἐπίσημα στοιχεῖα (περὶ ὧν ἀνωτέρω), διὰ τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ πλήρη εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῶν Μονάδων τοῦ Τ.Σ.Η.

Ὁ Κος Ἀρχιστράτηγος μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ἦτο τελείως ἐν γνώσει τῆς ἐπικρατούσης καταστάσεως, ὑπῆρχεν ὅμως δυσκολία διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἀνακωχῆς καὶ συνθηκολογήσεως μετὰ τῶν Γερμανῶν λόγῳ τοῦ ὅτι ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι Ἀγγλικὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἦτο ζήτημα τιμῆς νὰ μὴ ἐγκαταλείψωμεν. Ἐν τούτοις λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς καταστάσεως εἰς ἣν ἔχουσι περιέλθει τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἀνεγνωρίζετο ἡ ἀνάγκη συνθηκολογήσεως, χωρὶς ὅμως νὰ ἐκτεθῶμεν ἔναντι τῶν Ἄγγλων. Προσέθεσεν ἐντὸς δύο - τριῶν ἡμερῶν θὰ εὑρίσκετο διέξοδος διὰ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς ἀρχῆς ὑπὸ ἑτέρας, ἥτις θὰ παρεῖχεν εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον ἐξουσιοδότησιν νὰ προέλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Γερμανῶν. Πάντως ἡ παλαιὰ Κυβέρνησις θὰ ἐγκαθίστατο εἰς μίαν Ἑλληνικὴν νῆσον πιστοποιοῦσα οὕτως ὅτι ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή.

Κατόπιν τούτου ἀνέφερον εἰς τὸν Κον Ἀρχιστράτηγον, ἔχων ὑπ' ὄψει τὰ διαμειφθέντα κατὰ τὴν γενομένην σύσκεψιν τῆς προτεραίας τὴν κατάστασιν τῶν Μονάδων τοῦ Τ.Σ.Η. ὡς εἶχεν ἐκτεθῆ ὑπὸ τῶν Διοικητῶν Σωμάτων Στρατοῦ, ἥτις μάλιστα εἶχεν ἔτι πλέον χειροτερεύσει κατὰ τὴν 16ην (ὁπότε εὑρισκόμην ἐν ταξιδίῳ), ὡς μὲ ἐπληροφόρησαν εἰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον, ὅτι ἐφόσον ἀναγνωρίζεται ἡ δυσχερεστάτη θέσις εἰς ἣν εὑρίσκονται αἱ Μονάδες τοῦ Τ.Σ.Η. καὶ ἔχει ληφθῆ ἤδη ἡ ἀπόφασις ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως περὶ ἧς μοὶ ὡμίλησεν ὁ Κος Ἀρχιστράτηγος, ἐνδείκνυται νὰ πραγματοποιηθῇ αὕτη τὸ ταχύτερον καθόσον κάθε παρερχομένη ἡμέρα καὶ ὥρα ἦτο εἰς βάρος μας.

Ὁ Κος Ἀρχιστράτηγος μὲ διεβεβαίωσεν ὅτι θὰ προσεπάθει ἐφόσον τῷ ἦτο δυνατὸν ὅπως ἡ ἀνωτέρω λύσις πραγματοποιηθῇ ἐντὸς τῆς ἑπομένης. Τέλος μὲ διέταξε νὰ παραμείνω εἰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον προκειμένου νὰ μὲ καλέσῃ ἐκ νέου ἀφοῦ προηγουμένως συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Δευτέρα συνάντησις μετὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου

Τὴν 20.30΄ τῆς αὐτῆς (16ης Ἀπριλίου) ἐκλήθην παρὰ τῷ Ἀρχιστρατήγῳ, ὅστις μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν δέχεται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἐγκατα-

λείψη τοὺς Ἄγγλους καὶ ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ἀποδεχθῇ τὴν λύσιν τῆς συνθηκολογήσεως ὡς ἀτιμάζουσαν τὴν Ἑλλάδα ἐφ' ὅσον τὰ Ἀγγλικὰ Στρατεύματα ἐξηκολούθουν παραμένοντα ἐν Ἑλλάδι. Ἐπροτίμα νὰ διαλυθῇ ἔστω ὁ Στρατός, νὰ καταστραφῇ, νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἀκόμη καὶ ἀτιμασθῇ ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως, πάντως νὰ μὴ προέλθῃ εἰς συνθηκολόγησιν μετὰ τῶν Γερμανῶν καὶ τοῦτο ἵνα ἡ Ἑλλὰς διατηροῦσα ἄσπιλον τὴν τιμήν της τύχῃ μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, ἐφ' ὅσον ἡ Ἀγγλία θὰ ἤθελεν ἐξέλθει νικήτρια, τῆς πλήρους ὑποστηρίξεώς της καὶ μὴ κατηγορηθῇ ὅτι δὲν ἐτήρησε τὴν ὑπογραφήν της. Δεδομένου ὅτι, ὡς ἐξελίσσετο ἡ κατάστασις, ἡ Στρατιὰ Ἠπείρου μετ' ὀλίγον χρόνον θὰ ἐκυκλοῦτο καὶ θὰ ἐστερεῖτο τῶν βάσεών της, ὁ Κος Ἀρχιστράτηγος παρεδέχετο ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο τίποτε νὰ γίνῃ πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἀνωτέρω πάντως ὅμως ἔπρεπε νὰ ἀφεθῶσι νὰ ἐξελιχθῶσι τὰ γεγονότα.

Τὰ ἀνωτέρω μὲ διέταξε νὰ ἀναφέρω ρητῶς εἰς τὸν Ἀντιστράτηγον Πιτσίκαν ὡς Διαταγήν του εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὰς ὑποβληθείσας τηλεγραφικὰς ἀναφορὰς του ἐπὶ τῆς καταστάσεως καὶ τὴν τελευταίαν κομισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ὑποφαινομένου ἔκθεσιν.

Εἰς τὸν Κον Ἀρχιστράτηγον ἀπήντησα, ἔχων ὑπ' ὄψει καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῶν Ἀνωτέρων Διοικήσεων, ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἦτο καὶ ἡ τιμὴ τῆς ἐμπολέμου Ἑλλάδος καὶ ὅτι ἦτο σκληρόν, Στρατὸς ἀγωνισθεὶς νικηφόρως ἐπὶ ἑξάμηνον ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν νὰ ἐγκαταλείπεται εἰς τὸν ἄνισον ἀγῶνα ὃν ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου ὑπὸ τῆς Γερμανίας διεξάγει χωρὶς οὐδεμία νὰ τῷ παρασχεθῇ βοήθεια καὶ νὰ κινδυνεύῃ νὰ διαλυθῇ ἀδόξως μεταβαλλόμενος εἰς συρφετόν, νὰ καταστραφῇ καὶ αἰχμαλωτισθῇ ἢ διασκορπισθῇ εἰς ὁμάδας ἀτάκτων ἐπιζητούντων διὰ τῆς λῃστείας νὰ διατραφῶσι, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀσφαλὲς ἀπὸ ὅλας τὰς Στρατιωτικὰς Διοικήσεις. Ἔναντι τοιούτου Στρατοῦ εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὑρισκομένου ἐθεωρεῖτο ὅτι ὁ Ἰταλικὸς Στρατὸς θὰ εἶχε τὴν εὐχέρειαν τῆς ἀκωλύτου προελάσεως ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους καὶ τῆς εὐκόλου ἀποκτήσεως νικῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔδει ὁπωσδήποτε νὰ ἀποφευχθῇ, καθ' ὅσον ἀπετέλει πραγματικὸν ἐφιάλτην εἰς ὅλας τὰς μαχομένας μονάδας ἓν τοιοῦτον ἐνδεχόμενον δυνάμενον νὰ ἔχῃ ὀλεθρίας συνεπείας.

Ἀπ' ἐναντίας ἡ ζητουμένη ὑπὸ τῶν Ἀνωτέρων Στρατιωτικῶν Διοικήσεων ἔγκαιρος ἐξεύρεσις μιᾶς λύσεως, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀκόμη ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ἦτο νικητὴς ἔναντι τῶν Ἰταλῶν καὶ εὑρίσκετο εἰσέτι ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους, παρουσίαζε πολὺ ὀλιγώτερα μειονεκτήματα τῶν ἀνωτέρω. Προσέθεσα, ἐπίσης, ὅτι διὰ τὰ στελέχη τῶν ἐν τῷ μετώπῳ Μονάδων ἀπετέλει σκληρὰν δοκιμασίαν ἡ κατάστασις εἰς ἣν περιῆλθον αἱ Μονάδες των, ὥστε νὰ μὴ δύνανται πλέον νὰ ἐγγυῶνται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς των καὶ ὅτι ἐλήφθησαν παρὰ τῶν Διοικήσεων καὶ ἰδίως παρὰ τῆς Διοικήσεως τοῦ Τ.Σ.Η. σοβαρώτατα καὶ αὐστηρότατα μέτρα πρὸς περιστολὴν τῆς διαρροῆς καὶ ἐπαναφορὰν τῆς τάξεως καὶ πειθαρχίας πλὴν ὅμως ἀτυχῶς παρ' ὅλα ταῦτα ὡς ἀνέφερον αἱ Διοικήσεις οὐδεμία βελτίωσις ἠδύνατο νὰ ἀναμένηται, ἀλλ' ἀπεναντίας διαρκὴς χειροτέρευσις τῆς καταστάσεως ὀφειλομένη εἰς τὰς γνωσθείσας Γερμανικὰς ἐπιτυχίας, τὴν κατάληψιν ὅλης τῆς Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης ἐξ ὧν τὸ μεῖζον μέρος τῶν ἀνδρῶν τῆς Στρατιᾶς κατήγετο, τὴν γενομένην γνωστὴν διασκόρπισιν τῶν δυνάμεων Τ.Σ.Δ.Μ. καὶ Τ.Σ.Κ.Μ., τὴν καταφανῆ ἄμεσον ἀπειλὴν κυκλώσεως καὶ ἀποκοπῆς ἐκ τῶν βάσεων ἀνεφοδιασμοῦ τῶν Τμημάτων τοῦ Τ.Σ.Η. κατόπιν τῆς ραγδαίας Γερμανικῆς προελάσεως, τὴν παντελῆ ἔλλειψιν φιλίας ἢ συμμάχου Ἀεροπορίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐντατικωτάτην καὶ σκληροτάτην δρᾶσιν τῆς ἐχθρικῆς Ἀεροπορίας, τῆς ὁποίας 250—300 ἀεροπλάνα ἐκάλυπτον καθ' ἡμέραν τὰς Ἑλληνικὰς γραμμὰς καὶ τὰ μετόπισθεν, δημιουργοῦντα μεγάλας ἀπωλείας καὶ ἰδίως ἐνσπείροντα τὸν πανικὸν καὶ τέλος εἰς τὴν ἐπικρατήσασαν ἐντὸς βραχυτάτου σχεδὸν χρόνου (10—15 Ἀπριλίου) ἀντίληψιν εἰς τοὺς ὁπλίτας τῶν περισσοτέρων Μονάδων περὶ τοῦ ἀσκόπου καὶ ἀδυνάτου πάσης κατὰ τῶν Γερμανῶν ἀντιστάσεως.

Τέλος ἀνέφερον ὅτι οἱ ἐν τῷ Μετώπῳ ἡγήτορες δὲν ἐφρόνουν ὅτι ἔπρεπε νὰ προδοθῶσιν οἱ σύμμαχοι Ἄγγλοι, ἀλλ' ἐπεζήτουν νὰ ἐξασφαλίσωσιν ἀπὸ κινδύνων καταστροφῆς καὶ ἀτιμώσεως τὰ ἴδια αὐτῶν τμήματα καὶ ὑπέβαλον τὴν εὐχὴν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὅπως λάβῃ τὰ ἐνδεικνυόμενα πρὸς τοῦτο μέτρα.

Τρίτη συνάντησις μετὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου

Κληθεὶς καὶ πάλιν, ἐπαρουσιάσθην ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιστρατήγου περὶ τὴν 22αν ὥραν παρισταμένων ἀρχικῶς τῶν Συνταγματαρχῶν Πεζικοῦ Ζήρου Ἀσμ., Προσωπάρχου τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν καὶ Ἀντωνάκη, Διοικητοῦ τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Ἀθηνῶν καὶ δημοσιογράφου Διάκου, ἀγνώστου μοι προσωπικῶς

μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης. Βραδύτερον προσῆλθον οἱ Κοι Παπαδήμας, Ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Μανιαδάκης, Ὑφυπουργὸς τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας.

Κατὰ τὴν γενομένην συζήτησιν ἐπεζητήθη κυρίως νὰ δικαιολογηθῇ διατί ἡ Κυβέρνησις δὲν λαμβάνει τὴν ἀπόφασιν τῆς συνθηκολογήσεως λόγῳ τῶν ὑφισταμένων ὑποχρεώσεων ἔναντι τῶν Ἄγγλων καὶ τελικῶς ὁ Κος Ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἀναγνωρίζων τὴν δυσχερῆ καὶ τραγικὴν θέσιν εἰς ἣν εἶχε περιέλθει καὶ ἐπρόκειτο ἐντὸς ὀλίγου νὰ περιαχθῇ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός, μέχρι τοῦδε νικητής, εἶπεν ὅτι ἀπερχομένης τῆς Κυβερνήσεως προσεχῶς θὰ δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ζητουμένη παρὰ τοῦ Στρατοῦ λύσις τῆς συνθηκολογήσεως, ἐζήτησεν ὅμως νὰ καταβληθῇ προσπάθεια ἵνα ὁ Στρατὸς συγκρατηθῇ καὶ παραμείνῃ ἐν συνοχῇ ἐπὶ 4—5 ἡμέρας, μεθ' ὃ θὰ ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ζητουμένη λύσις. Ἐπ' αὐτοῦ συνεφώνησαν ὁ Ὑφυπουργὸς Δημ. Ἀσφαλείας καὶ ὁ Κος Ἀρχιστράτηγος. Βλέπων ὅτι ἴσως ἔχει παρεξηγηθῇ τὸ Σῶμα τῶν στελεχῶν ἠναγκάσθην νὰ τονίσω καὶ πάλιν ὅτι τὸ Σῶμα τῶν Ἀξιωματικῶν θεωρεῖ ὑποχρέωσίν του νὰ ἐπιζητήσῃ ὅπως διατηρήσῃ ὑποχείρια τὰ Τμήματά του καὶ πειθαρχικὰ ὄχι ἐπὶ 4 ἡμέρας, ἀλλὰ εἰ δυνατὸν ἐπὶ 104 ἡμέρας καὶ ὅτι καταβάλλει πᾶσαν ἀνθρωπίνην προσπάθειαν διὰ τὴν συγκράτησιν καὶ τὴν ὁμαλὴν σύμπτυξιν,ἐὰν δὲ συζητῇ περὶ ἀνάγκης συνθηκολογήσεως, τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν ἔχει περιέλθει ἤδη καλῶς ἢ κακῶς ὁ Στρατός, ὅστις κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἡγητόρων δὲν εἶχε πλέον τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιτελέσῃ τὰς ἀπαιτουμένας πράξεις ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας διὰ τὴν ἐπὶ βραχὺ ἔτι χρονικὸν διάστημα συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος. Τούτων λεχθέντων, ἔληξεν ἡ τρίτη καὶ τελευταία συνάντησίς μου μετὰ τοῦ Κου Ἀρχιστρατήγου.

Διάφοροι ἄλλαι πληροφορίαι περιελθοῦσαι εἰς γνῶσιν μου εἰς Γενικὸν Στρατηγεῖον κατὰ τὴν 16ην καὶ τὴν πρωΐαν τῆς 17ης Ἀπριλίου.

1) Χειροτέρευσις τῆς καταστάσεως τῶν Μονάδων τοῦ Τ.Σ.Η. ὡς συνήγετο ἀπὸ τηλεφωνικὰς συνεννοήσεις καὶ κρυπτογραφικὰς ἀναφορὰς τοῦ Τ.Σ.Η.

2) Ἐπιδείνωσις τῆς καταστάσεως ἐν Δυτικῇ Μακεδονίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ κατόπιν τῆς περιελθούσης εἰς τὸν Γενικὸν Στρατηγεῖον πληροφορίας περὶ ἐκκενώσεως ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν δυνάμεων τῆς περιοχῆς Καλαμπάκας, τῆς πλήρους διασκορπίσεως τῶν δυνάμεων τοῦ Τ.Σ.Κ.Μ. καὶ τῆς πρὸς τὴν Πίνδον ἐκτροπῆς τοῦ μείζονος μέρους τῶν δυνάμεων τοῦ Τ.Σ.Δ.Μ. τοῦ ὑπολοίπου (Πεδινοὶ Σχηματισμοὶ) αἰχμαλωτισθέντος ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Κατ' ἀναφορὰν τοῦ Τ.Σ.Η. αἱ Διοικήσεις τῶν Τ.Σ.Κ.Μ. καὶ Τ.Σ.Δ.Μ. μετὰ τῶν Ἐπιτελείων των εἶχον συμπτυχθῇ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς 16ης εἰς Ἰωάννινα.

3) Ἔλλειψις συνδέσμου μετὰ τῶν εἰς Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν Ἀγγλικῶν δυνάμεων, ὧν ἡ ἀκριβὴς θέσις καὶ κατάστασις παρ' οὐδενὸς ἐν τῷ Γενικῷ Στρατηγείῳ ἐφαίνετο γνωστή.

4) Παντελὴς ἔλλειψις δυνάμεων Ἑλληνικῶν πρὸς παρεμπόδισιν τῆς πρὸς Νότον πρὸς Ἀττικοβοιωτίαν Γερμανικῆς προελάσεως.

5) Τέλος κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 16ης καὶ ἰδίως τὴν πρωΐαν τῆς 17ης εὐρύτατα ἐκυκλοφόρει ἐν τῷ Γενικῷ Στρατηγείῳ ἡ διάδοσις ἔχουσα ἐπίσημον ἢ ἡμιεπίσημον προέλευσιν περὶ προετοιμασίας τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως δι' ἀναχώρησιν ἐξ Ἀθηνῶν διὰ Κρήτην τὴν ἑσπέραν τῆς 17ης Ἀπριλίου.

Ὑποβληθεῖσαι ἀναφοραὶ παρὰ τοῦ Ὑποφαινομένου εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ Τ.Σ.Η.

α') Ἐξ Ἀθηνῶν κατὰ τὴν νύκτα τῆς 16ης πρὸς τὴν 17ην. Ἐκ τῶν συνομιλιῶν ἃς ἔσχον μετὰ τοῦ Κου Ἀρχιστρατήγου καὶ τῆς προσωπικῆς μου ἀντιλήψεως ἐπὶ τῆς ἐπικρατούσης καταστάσεως, ἐσχημάτισα τὴν σαφῆ ἐντύπωσιν ὅτι τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον καὶ ἡ Κυβέρνησις γενικώτερον οὐδὲν ἠδύναντο ἢ ἐσκέπτοντο νὰ πράξωσι διὰ τὸν ἐν Ἠπείρῳ Στρατὸν εἰς ὃν εἶχον δώσει τὴν ἐντολὴν τῆς συνεχίσεως τοῦ ἀγῶνος μὲ τὴν προοπτικὴν μόνον τῆς μετά τινας ἡμέρας μεταβολῆς τῆς καταστάσεως διὰ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς συνθηκολογήσεως. Κατὰ τὴν τραγικὴν ἐκείνην περίοδον ἀπὸ ἀπόψεως Στρατοῦ, μόνον ἡ Στρατιὰ Ἠπείρου ἀπετέλει ὑπολογίσιμον παράγοντα, ὅστις παρ' ὅλην τὴν ἀρξαμένην διάλυσιν διετήρει εἰσέτι τὴν θέσιν τοῦ νικητοῦ ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου καὶ ἀπετέλει τὴν μόνην συγκεκροτημένην δύναμιν, ἥτις ὡλοκλήρου τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἂν ὄχι ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, ἡ κατάστασις ἐπαρουσιάζετο ὡς δυναμένη νὰ μεταβληθῇ ἄρδην μὲ τὸν ἀσφαλῆ πλέον κίνδυνον νὰ ἐκλείψῃ

οὕτω καὶ τὸ τελευταῖον Στρατιωτικὸν Ἑλληνικὸν Συγκρότημα, ὅπερ διετήρει μέχρι τῆς στιγμῆς ἀναπεπταμένην καὶ ὑπερήφανον τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν.

Τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο ἔπρεπε πάσῃ θυσίᾳ νὰ ἀνατραπῇ. Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἔμελλε νὰ εἶναι ἡ κατάληξις ἐπεβάλλετο ὅπως ἡ Στρατιὰ Ἠπείρου διατηρηθῇ συγκεκροτημένη, μὲ συνοχὴν καὶ νικήτρια μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ἔναντι τῶν Ἰταλῶν, καθ' ὅσον ταῦτα καὶ μόνον θὰ ἦσαν τὰ σοβαρώτερα ἀτοῦ, τὰ ὁποῖα ἡ μαχομένη Ἑλλὰς θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην διὰ τὸ Ἔθνος στιγμήν, καθ' ἣν εἰς πάντα τὰ ἄλλα μέτωπα ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τῆς χώρας εἶχε τελείως καταρρεύσει καὶ ὁ ἄμεσος κίνδυνος ἐκ τῆς Γερμανικῆς προελάσεως ἐπαρουσιάζετο ἐγγύτατα καὶ ἄκρως ἀπειλητικός.

Οὕτως ἀντιλαμβανόμενος τὴν κατάστασιν καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰ κατὰ τὰς μετὰ τοῦ Κου Ἀρχιστρατήγου συνομιλίας μου διαμειφθέντα καὶ τὴν ὅλην κρατοῦσαν ἀτμόσφαιραν, ἐκάλεσα εἰς τὸ τηλέφωνον τὸν Διευθυντὴν τοῦ ΙΙΙ Γραφείου τοῦ Ἐπιτελείου Τ.Σ.Η. Ἀντισυν)χην Μπαλοδῆμον, εἰς ὃν ἀνεκοίνωσα τὰς ἀνωτέρω ἐντυπώσεις μου μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως τὰ ἀναφέρει εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Στρατιᾶς καὶ προκαλέσῃ ἀμέσως κατόπιν αὐτῶν τὰς Διαταγάς του. Ἰδιαιτέρως ἐζήτησα ὅπως διαταχθῇ ἵνα ἅπασαι αἱ Διοικήσεις καὶ Ἐπιτελεῖα κινηθῶσι πρὸς τὰς μαχομένας Μονάδας καὶ ἐπιζητήσωσι πάσῃ θυσίᾳ νὰ συγκρατήσωσι τὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν.

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω συνεννοήσεώς μου, ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 9318)7311) 16.4.41 Διαταγὴ τοῦ Τ.Σ.Η. συνοψίζουσα τὰς ἀνωτέρω ἀντιλήψεις μου καὶ ἔχουσα οὕτω:

Α΄-Β΄ ΣΩΜΑΤΑ ΣΤΡΑΤΟΥ—ΟΜΑΔΑ ΜΕΡΑΡΧΙΩΝ

«Γνωστὸς Ἀξιωματικὸς Ἐπιτελείου μου ἀποσταλεὶς Ἀθήνας ἀναφέρει στόπ. Ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ νὰ διατηρήσωμεν συνοχὴν Στρατοῦ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θὰ λάβωσι χώραν γεγονότα, ὧν ἡ καλὴ ἔκβασις θὰ εἶναι συνέπεια τῆς καταστάσεως τοῦ Τ.Σ.Η., τοῦ μόνου ἄλλωστε ἀτοῦ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κράτους στόπ. Ἐκλιπαρεῖ καταβολὴν πάσης ἐνεργητικότητος ἐκ μέρους Διοικήσεων Ἐπιτελείων καὶ στελεχῶν πρὸς συγκράτησιν Στρατοῦ στόπ. Ἐνεργήσατε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην μὲ ὅλον τὸν πατριωτισμὸν ποὺ σᾶς διέπει.

ΠΙΤΣΙΚΑΣ»

β΄) Ἐξ Ἰωαννίνων (Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ Τ.Σ.Η.). Ἀναχωρήσας ἐξ Ἀθηνῶν τὴν 13ην ὥραν τῆς 17ης Ἀπριλίου, ἔφθασα τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς 18ης εἰς Ἰωάννινα. Τὴν 7ην ὥραν περίπου συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ΙΙΙ Γραφείου ὁ Ἀντ)γος ΠΙΤΣΙΚΑΣ, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου Ὑποστράτηγος ΠΛΑΤΗΣ Κ. καὶ παρισταμένου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ ΙΙΙ Γραφείου Ἀντισυνταγματάρχου Μπαλοδήμου ἀνέφερα εἰς τὸν Κον Ἀντιστράτηγον λεπτομερῶς τὰ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποστολῆς μου ἐκθέσας πάντα τὰ ἀνωτέρω διαμειφθέντα μετὰ τοῦ κ. Ἀρχιστρατήγου κατὰ τὰς τρεῖς συναντήσεις μου μετὰ φωνογραφικῆς ἀκριβείας.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 21 Ἀπριλίου 1941.

Θ. ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ, Συν)χης Πυροβολικοῦ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ. ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ 1ον & Δ)ΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ. Ἀριθ. πρωτ. 64829

Ἐξαιρετικῶς ἐπείγουσα

ΔΙΑΤΑΓΗ

Πρὸς εὐχερεστέραν διεξαγωγὴν τῆς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ζώνην τῶν μετόπισθεν.

Ἐντελλόμεθα

Ι. Τὴν χορήγησιν διμήνου κανονικῆς ἀδείας εἰς τοὺς ἐφέδρους ἀγυμνάστους ὁπλίτας τοὺς κληθέντας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 161)16.3.41 Ε.Δ.Υ.Σ., καθὼς καὶ εἰς τοὺς διὰ τῆς αὐτῆς Ἐγκυκλίου κληθέντας ἐφέδρους μεταφερθέντας ἐξ Ἀεροπορίας, τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ δυναμένους νὰ κάμωσι χρῆσιν ταύτης.

ΙΙ. Τὴν χορήγησιν μηνιαίας κανονικῆς ἀδείας εἰς τοὺς ἐφέδρους ἐξ ἐφέδρων καὶ ἐφέδρους ἐκ Μονίμων Ἀξιωματικούς, τοὺς μὴ ἀπαραιτήτους κατὰ τὴν κρίσιν τῶν Διοικητῶν των, διὰ τὴν περαιτέρω ὁμαλὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑπηρεσίας.

Δι' ἅπαντας τοὺς Ἀξιωματικοὺς τούτους νὰ ὑποβληθῶσιν ἡμῖν (Δ)σιν Προ-

σωπικοῦ) ὀνομαστικαὶ καταστάσεις μετὰ πλήρων στρατολογικῶν στοιχείων καὶ τῆς διευθύνσεως κατοικίας των.

III. Διὰ τοὺς ἐναπομείναντας ὁπλίτας, μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς ἄνω ἀδείας, αἱ Μονάδες νὰ ἀναφέρωσι τηλεγραφικῶς ἡμῖν (Γ.Ε.Σ. Γραφ. I)Β΄) τὸν ἀριθμὸν τούτων κατὰ κλάσιν.

Ἀθῆναι, τῇ 16 Ἀπριλίου 1941 — Ὁ Ὑφυπουργός: Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

Περίληψις: Περὶ ἀποσυμφορήσεως τῶν Μετόπισθεν.

Παραλῆπται: Α΄ Α.Σ.Δ. Τηλ)κῶς. Ἅπασαι αἱ Σ.Δ. ὑπὸ τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργείου (Τηλ)κῶς). Ἅπασαι αἱ ὑπὸ τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Υ.Σ. τελοῦσαι Μονάδες καὶ Ὑπηρεσίαι.

Κοινοποίησις: Γ.Ε.Σ. (Γραφεῖα I, III, IY, YI, Ἀρχηγοῦ) Γ.Σ. Γραφεῖα I, IY. Ἁπάσας Δ)σεις Υ.Σ.

ΔΙΑΤΑΓΗ κ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ 17.4.1941

Ἀξιωματικοί, Ὑπαξιωματικοὶ καὶ Στρατιῶται,

Ὅτε τὴν 26ην Ὀκτωβρίου ὁ πρεσβευτὴς μιᾶς μεγάλης αὐτοκρατορίας ἐξυπνήσας τὴν 3ην πρωϊνὴν τὸν μακαρίτην Μεταξᾶν ἐζήτησε τὴν ὑποδούλωσιν τῆς χώρας μας, ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος ἠγέρθη σύσσωμον κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως Ἰταλοῦ, προτιμῆσαν ἔνδοξον θάνατον παρὰ ἀτίμωσιν καὶ ὑποδούλωσιν.

Οὐδεὶς ὅμως καὶ τότε ἐφαντάζετο ὅτι θὰ νικήσωμεν. Ἐν γνώσει ὅτι τὴν ἑπομένην σμήνη ἰταλικῶν ἀεροπλάνων θὰ κατέστρεφον τὸ πᾶν εἰς τὴν χώραν μας καὶ ὅτι αἱ τεθωρακισμέναι φάλαγγες θὰ εἰσήρχοντο ἐντὸς τῶν ἐδαφῶν μας, προετιμήσαμεν τὸν ἔνδοξον θάνατον παρὰ τὴν ὑποδούλωσιν.

Καὶ ἐπὶ πλέον καὶ οὐδεὶς ἐφαντάζετο ὅτι τὰ ἀεροπλάνα τῶν Ἰταλῶν δὲν θὰ συνωδεύοντο καὶ ὑπὸ ἑτέρων σμηνῶν τῆς συμμάχου των Γερμανίας.

Καὶ ἐν τούτοις δὲν ἐδειλιάσαμεν, ἀλλὰ θέντες τὴν τιμὴν ὑπὲρ τὴν νίκην, ἐπολεμήσαμεν.

Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς, ἡ μεγαλειώδης ἀπόφασίς μας ἐν γνώσει τῆς ἀδυναμίας μας, εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου διὰ τὴν Ἑλλάδα μας.

Καὶ ὁ Θεὸς ἔκαμε τὸ θαῦμα του, χάρις εἰς τὴν μὴ ἄμεσον ἐπέμβασιν τῶν γερμανικῶν δυνάμεων, εἰς τὴν πλήρη ἀνικανότητα τῶν Ἰταλῶν, εἰς τὴν βοήθειαν εἰς ἀεροπλάνα, ὑλικὸν καὶ τρόφιμα τῆς Ἀγγλίας—ἣν καὶ εὐγνωμονοῦμεν διὰ τὴν ἄνευ οὐδενὸς ὅρου βοήθειάν της—καὶ κυρίως χάρις εἰς τὴν ἰδικήν σας ἀνδρείαν, ὄχι μόνον ἀπεκρούσθη ὁ ἐχθρός, ἀλλὰ καὶ τὸν κατεδιώξατε κατησχυμένον μακράν, ἐντὸς τοῦ ἀλβανικοῦ ἐδάφους.

Ὑπέστητε τὰ πάνδεινα. Ἐπεινάσατε, διέβητε ὄρη ἀπόκρημνα, διενυκτερεύσατε εἰς χιόνας πλέον τοῦ μέτρου, ἀλλὰ ὠθούμενοι ἀπὸ τῶν λαμποτέρων αἰσθημάτων ἀνδρείας καὶ φιλοπατρίας, ἐνικήσατε καὶ ἐξηυτελίσατε μίαν ὁλόκληρον αὐτοκρατορίαν.

Τὰ ἅρματά της καὶ τ' ἀεροπλάνα της ἀπεδείχθησαν ἀνίσχυρα πρὸ τῆς ψυχῆς σας, τοῦ θάρρους σας καὶ τῆς λόγχης σας καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν συμμάχων μας, ἐμείνατε νικηταὶ ἐπὶ τῶν ἀλβανικῶν ὀρέων.

Ἀλλὰ μίαν πρωΐαν μετὰ πέντε ὁλοκλήρων μηνῶν πόλεμον καὶ νίκης, ἐξύπνησε τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεώς μας ὁ Πρεσβευτὴς καὶ τῆς ἑτέρας δυνάμεως τοῦ Ἄξονος, ὅστις ἄνευ οὐδεμιᾶς δικαιολογίας δὲν τοῦ ἔθεσε κἂν ὅρους, ὡς ὁ πρῶτος, ἀλλὰ τοῦ ἐδήλωσεν ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὰ γερμανικὰ στρατεύματα εἰσέβαλον εἰς τὴν χώραν μας. Ἡ κατάστασις δι' ἡμᾶς δὲν ἤλλαξεν. Εἴχομεν ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἀποφασίσει νὰ ἀποθάνωμεν ἐλεύθεροι. Ἐὰν δὲν μᾶς ἐπετέθησαν καὶ αὐτοὶ τότε μαζὶ μὲ τοὺς Ἰταλούς, ἦτο διότι ἦσαν βέβαιοι ὅτι ἤρκουν οἱ πρῶτοι.

Αἱ ἐλπίδες των ὅμως διεψεύσθησαν καὶ μᾶς ἐπετέθησαν χθές. Καὶ ἀκόμη μίαν φορὰν σύσσωμος ὁ λαὸς καὶ ὁ Στρατὸς ἐξηγέρθη καὶ κατὰ τοῦ δευτέρου ἐπιδρομέως. Οἱ ὀλίγοι στρατιῶται τῶν ὀχυρῶν τῆς Μακεδονίας μας ἐπολέμησαν ὄχι μόνον ὡς ἥρωες, ἀλλὰ καὶ κάτι περισσότερον, ὡς Ἕλληνες. Καὶ δὲν ἐκάμφθησαν πρὸ τῶν δεκαπλασίων ἐχθρῶν, παρὰ μόνον ὅταν οὗτοι διελθόντες διὰ Γιουγκοσλαυΐας, εἰσῆλθον, παρακάμπτοντες αὐτοὺς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

Ἀπεφασίσαμεν πάντως νὰ μὴ ὑποδουλωθῶμεν, ἠμύνθημεν νοτιώτερον βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ Ἀγγλικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα ἔσπευσαν νὰ χύσουν καὶ αὐτὰ τὸ αἷμα των ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ κόσμου καὶ τῆς Χώρας μας.

Ὅλων ὁ νοῦς καὶ ἡ σκέψις—ἰδιαιτάτα δὲ ἐμοῦ—ἐστρέφοντο καὶ στρέφονται πρὸς σᾶς ἀνδρεῖοι οἵτινες νικηταὶ τοῦ ἑνὸς ἐπιδρομέως ἐπλήττεσθε ἀπὸ τὰ πλευρά σας παρὰ τῶν συμμάχων των.

Ὅλοι μας, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ γέροντες, παρὰ τοὺς συνεχεῖς παρὰ ἀερο-

πλάνων βομβαρδισμούς μας, δὲν ἐσκεπτόμεθα τίποτε ἄλλο παρὰ Σᾶς, τοὺς μέχρι χθὲς Νικητὰς καὶ ἤδη ἀπειλουμένους παρὰ τῆς μεγαλυτέρας τῶν καταστροφῶν.

Ἀλλὰ καὶ ὅλοι εἴμεθα ἀποφασισμένοι ν' ἀποθάνωμεν παρὰ ν' ἀτιμασθῶμεν. Διὰ τοῦτο καὶ συνεχίζομεν τὸν πόλεμον. Καὶ θὰ τὸν συνεχίσωμεν καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἔτι μακρύτερα μὲ πλήρη πεποίθησιν ὅτι εἰς τὸ τέλος θὰ νικήσωμεν. Δι' αὐτὴν ταύτην τὴν συνέχισιν τοῦ πολέμου, ἐπιβάλλεται ἡ ἀναχώρησις ἐντεῦθεν τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἀκολουθῶν τούτους ἀποχωρίζομαι ὑμῶν. Δὲν σᾶς ἐγκαταλείπω. Ἀναχωρῶ ἵνα συνεχίσωμεν τὸν πόλεμον μὲ πλήρη βεβαιότητα λιὰ τὴν τελικὴν Νίκην. Οὐδεὶς ὑμῶν θὰ λιποψυχήσῃ. Πολεμοῦμεν ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν. Πολεμοῦμεν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας μας. Εἶνε βέβαιον, ὅτι θὰ δικαιωθῶμεν.

Μ. Πέμπτη, 17 Ἀπριλίου 1941. Ὥρα 5 μ.μ.

Ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν: Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

Ἐξαιρ. ἐπείγουσα. Δι' εἰδικοῦ Ἀγγελειαφόρου

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Τμῆμα Ι - Γραφεῖον 1ον. Ἀριθ. Πρωτ. 158133

ΔΙΑΤΑΓΗ

Διευκρινίζοντες τὰς ἐκδοθείσας Διαταγὰς ἡμῶν περὶ ἀποσυμφορήσεως τῶν μετόπισθεν, Ἐντελλόμεθα τὰ κάτωθι:

Ι. Θὰ συνεχισθῇ ἡ εἰς ὁπλίτας τμηματικὴ χορήγησις:

α') Τῶν ἀναρρωτικῶν ἀδειῶν ἡ διαταχθεῖσα διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 175877)13.4. 1941 καὶ 175885)1175889 - 175890)16.4.1941 Διαταγῶν Υ. Σ.

β') Διμήνου κανονικῆς ἀδείας εἰς τοὺς κληθέντας ἀγυμνάστους δι' 161)16.3. 1941 Ε.Σ.Υ.Σ. ἡ διαταχθεῖσα δι' 64829)16.4.1941 Δ.Υ.Σ.

γ') Διμήνου κανονικῆς ἀδείας ἡ διαταχθεῖσα δι' 64830)16.4.1941 Δ.Υ.Σ. ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς ἀφικνουμένους ἐκ τῆς ζώνης τῶν Πρόσω ἐφέδρους ἐν γένει Ἀξιωματικοὺς κλάσεων 1925 καὶ παλαιοτέρων καὶ ὁπλίτας ἀνεξαρτήτως κλάσεως, διαλυθεισῶν Μονάδων, ἐφ' ὅσον οὗτοι δὲν κατάγονται ἐκ καταληφθεισῶν περιφερειῶν.

ΙΙ. Εἰς οὐδένα ἕτερον Ἔφεδρον Ἀξιωματικὸν ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν καὶ μέχρι νεωτέρας διαταγῆς θέλει χορηγηθῇ κανονικὴ ἄδεια.

Αἱ τυχὸν χορηγηθεῖσαι τοιαῦται εἰς Ἀξιωματικοὺς διὰ τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς καὶ Περιχώρων νὰ ἀνακληθῶσι τηλεγραφικῶς πάραυτα ὡς καὶ αἱ χορηγηθεῖσαι τοιαῦται διὰ Πελ)νησον, Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ Εὔβοιαν.

ΙΙΙ. Οἱ ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν λαμβάνοντες ἄδειαν ὁπλῖται θὰ ὁδηγῶνται παρὰ βαθμοφόρων συντεταγμένοι καὶ θὰ ἐπιβιβάζωνται ὑπ' εὐθύνην τῶν Διοικητῶν Μονάδων εἰς τοὺς πλησιεστέρους Σταθμοὺς ἐπιβιβάσεως ἐξασφαλιζομένης διὰ προηγουμένης συνεννοήσεως μεθ' ἁρμοδίων ὀργάνων Σιδ. Σταθμῶν κλπ. τῆς ἀμέσου αὐτῶν ἀναχωρήσεως διὰ τοὺς τόπους προορισμοῦ των παρεχομένης αὐτοῖς ἀναλόγους μισθοτροφοδοσίας.

Ἀθῆναι τῇ 19 Ἀπριλίου 1941 Ὁ Ὑφυπουργός: Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

Περίληψις: Περὶ τρόπου ἀποσυμφορήσεως τῶν μετόπισθεν.

Παραλῆπται: Α' Ἀνωτ. Στρατ. Δ)σις. Ἅπασαι αἱ ὑπὸ τὸ Υ. Σ. ὑπαγόμεναι Μονάδες καὶ Ὑπηρεσίαι.

Κοινοποίησις: Γεν. Στρατηγεῖον, Γεν. Ἐπιτ. Στρατοῦ, Φρουραρχεῖον Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, Ἅπασαι αἱ Δ)σεις καὶ Τμήματα Υ.Σ., Ι Τμῆμα Προσωπικοῦ.

ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941

Ἕλληνες Ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται,

Εἰς τὴν φωνὴν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος ἐσπεύσατε πλήρεις ἀποφασιστικότητος, θελήσεως καὶ ὁρμῆς, εἰς δὲ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐχύσατε ἀφθόνως τὸ αἷμα σας περιάγοντες τὰς Σημαίας ἀπὸ νίκης εἰς νίκην. Τὰ ἡρωϊκά σας κατορθώματα θὰ μένουν μνημεῖα αἰώνια αὐτοθυσίας καὶ ἡρωϊσμοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸν

ἀγῶνα ἐναντίον μας τοῦ ἰσχυροτέρου στρατοῦ ἀπὸ ὅσους εἶδον οἱ αἰῶνες καὶ μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς Γιουγκοσλαυΐας καὶ τὴν ἐκ τῶν νώτων πάλην πρὸς τοῦτον, ἐδημιουργήθη τεραστία διαφορὰ ἀριθμοῦ καὶ πολεμικῶν μέσων, ἡ δὲ ἀπόλυτος κυριαρχία τῆς ἀντιπάλου ἀεροπορίας μετέτρεψε τὸν ἀγῶνα εἰς μίαν ἄσκοπον καὶ ἄδικον σφαγὴν τῶν ἡρωϊκῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν. Ἐν τοσούτῳ ἀντετάξατε τὴν φιλότιμον καὶ καρτερικὴν ἀντίστασιν ἐκτιμηθεῖσαν καὶ παρὰ τῶν ἀντιπάλων σας, ἡ συνέχισις τῶν ἐχθροπραξιῶν θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πλήρη καταστροφὴν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων καὶ συνέχισιν τῶν ἀνατινάξεων, τὸ ὁλοκαύτωμα τῶν γυναικοπαίδων, τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν ἀπαθλίωσιν.

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἡ ὑπέροχος προσπάθειά σας δὲν ἐκρίθη σκόπιμον νὰ συνεχισθῇ, ὡς ἐξαντληθείσης καὶ τῆς ἐσχάτης ἀμύνης.

Ἑκάστη παρερχομένη ὥρα θὰ ηὔξανε, ὡς γνωστόν, τὴν ἄδικον καὶ ἄσκοπον θυσίαν ἡρωϊκῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν.

Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ἀγωνισθεὶς μέχρις ἐσχάτων, συνῆψε ἀνακωχὴν κατὰ κεκανονισμένα.

Ὁ γενναιόφρων ἀντίπαλος ἐξεδήλωσεν ὅλην τὴν ἐκτίμησίν του τηρήσας ἀμείωτον τὴν τιμὴν τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων, ὡς ἤξιζε εἰς ἡρωϊκὸν Στρατόν.

Γενναῖοι Ἕλληνες στρατιῶται, σφίξατε ἀκόμη τοὺς δεσμοὺς τῆς πειθαρχίας καὶ ὅταν μετ' ὀλίγον εἰσέλθετε εἰς τὰς ἑστίας σας μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλὰ θὰ ἐπιδοθῆτε εἰς τὰ ἔργα εἰρήνης, ἵνα θεραπεύσωμεν ταχέως τὰς πληγὰς τῆς αἱμασσούσης Πατρίδος μὲ τὴν πίστιν ἐπὶ τὸ εὐτυχὲς μέλλον τῆς Ἑλλάδος.

Τ.Τ. 197 τῇ 21η Ἀπριλίου 1941

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τ.Σ.Η.: Γ. ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ, Ἀντιστράτηγος

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

Τῆς συναφθείσης συμφωνίας μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Γερμανῶν

— Ἀναχώρησις ἐπιτροπῆς ἐκ ΒΟΤΟΝΑΣΙ τὴν 20ην Ἀπριλίου 1941 (Πάσχα) ὥραν 8.45΄ ἐπὶ δύο αὐτοκινήτων καί μιᾶς μοτοσυκλέττας.

— Ἐπιτροπὴ συνεκροτήθη μὲ Πρόεδρον Συνταγματάρχην Πυροβολικοῦ Μπαλῆν Νικόλαον, Διοικητὴν Πυροβολικοῦ Β΄.Σ. Στρατοῦ.

Μέλη Ἔφ. Ἀντ)ρχης Πυρ)κοῦ Λαγᾶς Γεώργιος Ἐπιτελ. Σ.Σ.Σ., Ἐπίλαρχος Βλάχος Κων. Ἐπιτελ. Γ.Σ.Σ.

Προσελήφθη ὡς διερμηνεὺς ὁ ἔφ. ὑπίλαρχος Μπαλτατζῆς διαγγελεὺς Γ.Σ.Σ.

— Ὕψωσις λευκῶν σημαιῶν πρὸ τῆς τοποθεσίας ΚΑΤΑΡΑΣ τὴν 9.40΄.

— Ἐπαφὴ μὲ τὸ 1ον Κλιμάκιον τῆς τεθωρακισμένης Μεραρχίας Σώμ. Ἀδόλφου Χίτλερ ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Σκαπίνι τὴν 10.15΄ ὥραν πέραν τοῦ Τοῦνελ ΚΑΤΑΡΑΣ περὶ τὰ 500 μέτρα.

Ἐκεῖ ἀνευρέθησαν κήρυκες τῆς ΧΙ Μεραρχίας Δημαράτου, ἵνα παραδοθῇ ἡ Μεραρχία εἰς τοὺς Γερμανοὺς (Ταγμ)ρχης Πυρ. Κουβέλλης Μ. καὶ Λοχ. Πυρ. Ἀμπατζόγλου). Οὗτοι, μὴ γνωρίζοντες νὰ ἐνεργήσωσι, ἐκρατοῦντο σχεδὸν ὡς αἰχμάλωτοι. Ἀπηλευθερώθησαν καὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἐπροχώρησε εἰς τὸν ἔργον της.

Εἶτα προσῆλθε ὁ λοχαγὸς Γερμανός... ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Κλιμακίου εἰς ὃν ἐγνώρισε σχετικῶς ἡ ἐπιτροπὴ καὶ παρουσίασε τὰ σχετικὰ ἔγγραφα. Παρεκλήθημεν νὰ ἀναμένωμεν ἐκεῖ, ὅτι θ' ἀναφέρῃ καὶ θὰ ἀναμένῃ Διαταγάς. Δι' ἀσυρμάτου ἐγένετο μεταβίβασις πρὸς τὸν Δ)τὴν τῆς Μεραρχίας Ὑποστράτηγον Ντήτριχ. Τὴν 10.45΄ εἰδοποιήθημεν, ὅτι ὁ Στρατηγὸς θὰ ἔλθῃ εἰς ΚΑΤΑΡΑΝ.

Ἀγωνιώδης ἀναμονὴ μέχρι τῆς 18ης ὥρας, ὅτε προσῆλθε ὁ Στρατηγός. Ἐπαρουσιάσθησαν τὰ ἔγγραφα. Ἐξετέθη αὐτῷ ἡ ἐντολὴ καὶ παρεδόθη πρὸς ἀποστολὴν τὸ τηλεγράφημα πρὸς Χίτλερ. Προυτάθη ἡ ἐπέμβασις τῶν Γερμανῶν διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν Ἰταλῶν καὶ μὴ εἴσοδόν των εἰς Ἑλληνικὸν ἔδαφος. Ἐγένετο δεκτόν. Προυτάθη ἡ μετάβασις εἰς ΒΟΤΟΝΑΣΙ, κατόπιν ἐπιθυμίας, ὅπως γνωρίσῃ τὸν Τσολάκογλου. Ἐγένετο δεκτὸν καὶ ἀνελθὼν ὁ ὑποφαινόμενος εἰς τὸ αὐτοκίνητον τοῦ Στρατηγοῦ μετὰ τοῦ Λαγᾶ καὶ συνοδείᾳ τῶν δύο Ἑλληνικῶν αὐτοκινήτων καὶ λοιπῆς Γερμανικῆς συνοδείας αὐτοκινητιστῶν καὶ δύο αὐτοκινήτων, ἐγένετο ἡ μετάβασις εἰς ΒΟΤΟΝΑΣΙ, ἀφοῦ ἐξαπεστάλη ὁ Ἐπίλαρχος Βλάχος μὲ τὴν μοτοσυκλέτταν, ὅπως εἰδοποιήσῃ τὸν Τσολάκογλου.

Ὁ Τσολάκογλου ἀνέμενε ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὴν 18.30΄ (συνάντησις) ὥραν μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του. Εἰς δωμάτιον τῆς κατοικίας τοῦ Τσολάκογλου, ἐγένετο ἡ συ-

ζήτησις καὶ ἀμέσως ὁ Τσολάκογλου ὑπηγόρευσε τὸ πρωτόκολλον, ὅπερ ὑπεγράφη καὶ ἐτέθη ἐν ἰσχύει τὴν 19.30΄ ὥραν.

Ἀναχώρησις τοῦ Ντῆτριχ ἐκ ΒΟΤΟΝΑΣΙ συνοδείᾳ τοῦ Τσολάκογλου τὴν 20ην ὥραν μετὰ τῆς λοιπῆς συνοδείας του.

Ἀναχώρησις τοῦ ὑποφαινομένου ἐκ ΒΟΤΟΝΑΣΙ, ἀμέσως διὰ τὴν θέσιν μου (Σ.Δ)σεως Σ.Σ.) εἰς ΠΡΩΤΟΠΑΠΠΑ ἄμεσος (20 ὥ.).

Ὁ ἀποσταλείς εἰς Γερμανοὺς ἀντιπρόσωπος
Ν. ΜΠΑΛΗΣ
Συντ)ρχης Πυρ)κοῦ

ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΕΠ)ΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦ. II & III Ἀρ. Πρωτ. 17277

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ

Καθιστῶ γνωστὸν εἰς ἅπαντας τοὺς Ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, ὅτι κατὰ ρητὴν προφορικὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἐνταῦθα ἐκπροσώπου τοῦ Γερμανοῦ Ἀρχιστρατήγου, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰ τμήματα τῆς ὑπ' ἐμὲ Στρατιᾶς ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται μετά τινας ἡμέρας, θ' ἀπολυθῶσι.

Ἡ Πατρίς ζητεῖ τὴν ὑψίστην καὶ ὑστάτην ὑπηρεσίαν τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ συνόλου τουτέστιν:

ΕΝΤΕΤΑΓΜΕΝΟΙ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΩΣΙΝ ΕΙΣ ΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΥΜΩΝ ΜΕ ΕΔΡΑΙΑΝ ΤΗΝ ΥΠΕΡΗΦΑΝΕΙΑΝ ΤΩΝ ΤΙΜΙΩΣ ΑΓΩΝΙΣΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟ ΕΝΤΙΜΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΑΝΤΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΥΠΕΡΤΕΡΟΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΟΝ.

Χαρακτηρίζω ὡς πρᾶξιν ἀπεργαζομένην κατὰ τῆς Πατρίδος συμφορὰς πᾶσαν ἀπομάκρυνσιν ἀξιωματικῶν ἢ ὁπλιτῶν τῶν τμημάτων των.

Ἡ ἀποστράτευσις ἀρξομένη εὐθὺς μετά τινας ἡμέρας θὰ θεραπεύσῃ τὰς ψυχικὰς ταλαντεύσεις, ὁ δὲ μεσολαβῶν χρόνος ἐπιβάλλεται διὰ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν τμημάτων καὶ τὸν κανονικὸν ἐφοδιασμόν, ὅστις, ὡς γνωστόν, προσέκρουσεν εἰς τεραστίας δυσχερείας.

Ὁ μαχητικὸς Ἑλληνικὸς Στρατὸς, δὲν πρέπει νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὰς στιγμὰς ταύτας, θέαμα συμφυρομένου ὄχλου, ἐγκαταλείπων πρὸ ἀνυπάρκτων σπερμολογιῶν τοὺς ταγούς των καὶ τὰ πολύτιμα ὑλικὰ τοῦ στρατοῦ, ἅτινα ἀνήκουσι καὶ μετὰ τὴν ἀνακωχὴν εἰς τὴν γλυκειά μας Ἑλλάδα.

Τ.Τ. 197, τῇ 21 Ἀπριλίου 1941 — Γ. ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ: Ἀντισ)γος

ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ III Ἀριθ.Α.Π. 11521
ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ Τ.Σ.Η., Τ.Σ.Δ.Μ. καὶ Τ.Σ.Κ.Μ.

Ἀπὸ 18ης ὥρας σήμερον συνήφθη ἀνακωχὴ μεταξὺ Ἑλληνικῶν καὶ γερμανικῶν Στρατευμάτων ΣΤΟΠ.

Ἐντὸς νυκτὸς 20 πρὸς 21 ἐπεμβάσει Γερμανοῦ Ἀρχιστρατήγου συνάπτεται ἀνακωχὴ καὶ μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ἰταλικῶν Στρατευμάτων ΣΤΟΠ.

Ἑλληνικὸς Στρατὸς θ' ἀποσυρθῇ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα καὶ δὲν θὰ εἰσέλθῃ Ἰταλικὸς Στρατὸς Ἑλληνικὸν ἔδαφος ΣΤΟΠ. Στρατὸς δὲν θεωρεῖται αἰχμάλωτος πολέμου ΣΤΟΠ.

Αὔριον θὰ διέλθῃ μηχανοκίνητος φάλαγξ ἐκ Μετσόβου καὶ Ἰωαννίνων πρὸς Ἀργυρόκαστρον πρὸς Πρεμετὴν καὶ πρὸς Λεσκοβίκιον διὰ νὰ παρεντεθῇ μεταξὺ ἡμῶν καὶ Ἰταλῶν. Ἡ ὁδὸς πρέπει νὰ εἶνε ἐλευθέρα ἀπὸ κάθε αὐτοκίνητον ἢ φάλαγγα.

Τ.Τ. 212, τῇ 20ῃ Ἀπριλίου 1941 — Γ. ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΣΥΝΑΦΘΕΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ
ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ

Οἱ ὑπογεγραμμένοι Στρατηγοὶ τοῦ ἀνδρείου Γερμανικοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ αν-

δρείου Ἑλληνικοῦ τοιούτου ΝΤΗΤΡΙΧ καὶ ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ ἀντιπροσωπεύοντες τὰς ἀντιστοίχους Στρατιάς, συνελθόντες εἰς ΒΟΤΟΝΑΣΙ σήμερον 20ὴν Ἀπριλίου 1941 καὶ ὥραν 19ην συνωμολόγησαν τὰ κάτωθι:

1) Παύουν αἱ ἐχθροπραξίαι μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γερμανίας τὴν 18ην ὥραν τῆς σήμερον καὶ μετ' ὀλίγας ὥρας παύουν αἱ ἐχθροπραξίαι μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας μερίμνη τοῦ Γερμανοῦ Ἀρχιστρατήγου.

2) Ἐπιτρέπεται ἡ διέλευσις Γερμανικοῦ Στρατοῦ ἀπὸ τῆς ἕω τῆς αὔριον Δευτέρας (21 Ἀπριλίου), ἵνα παρεμβληθῇ μεταξὺ Ἰταλικῶν καὶ Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων καὶ ἵνα διευκολυνθοῦν τὰ κάτωθι συμπεφωνηθέντα:

α) Τὰ Ἑλληνικὰ Στρατεύματα ὑποχρεοῦνται ν' ἀποσυρθῶσι μέχρι τῶν παλαιῶν Ἑλληνο - Ἀλβανικῶν συνόρων εἰς χρονικὸν διάστημα 10 ἡμερῶν.

β) Αἱ Στρατιαὶ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας θ' ἀποστρατευθῶσι, τῶν ἀνδρῶν παραδιδόντων τὸν ὁπλισμόν των εἰς ἀποθήκας ὁρισθησομένας παρὰ τῆς Στρατιᾶς καὶ εἶτα θὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς ἑστίας των.

γ) Οἱ ἀξιωματικοὶ θὰ φέρωσι τὴν ἐξάρτησιν καὶ τὸν ὁπλισμόν των τιμητικῶς, μὴ θεωρούμενοι ὡς αἰχμάλωτοι. Ὁ Στρατὸς θὰ ρυθμισθῇ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ θὰ διοικῶνται βάσει τῶν Ἑλληνικῶν Νόμων.

δ) Ὁ ἐφοδιασμὸς γενικῶς τοῦ Στρατοῦ θὰ συνεχισθῇ μερίμνῃ αὐτοῦ.

Ὑπογραφαὶ

Γ. ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ: Ἀντιστράτηγος

ΝΤΗΤΡΙΧ

Δ)τὴς τῆς τεθωρακισμένης Μεραρχίας Σώματος

Ἀδόλφου Χίτλερ. Λ.Σ.Σ.Α.Η.

Ἐν Μετώπῳ τῇ 21η Ἀπριλίου 1941

Πρωτόκολλον παραδόσεως

Μεταξὺ τῆς Ἀνωτέρας Διοικήσεως τῶν Γερμανικῶν Στρατευμάτων ἐν Ἑλλάδι, ἀντιπροσωπευομένης ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἀντιστράτηγον... καὶ τὴν Ἀνωτέραν Διοίκησιν τῆς Βασιλικῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας, ἀντιπροσωπευομένης ἀπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον Στρατηγὸν Τσολάκογλου, συνεφωνήθησαν τὰ κάτωθι:

1) Ἡ Ἀνωτέρα Διοίκησις τῶν Γερμανικῶν Στρατευμάτων ἐν Ἑλλάδι ἀποδέχεται τὴν ἄνευ ὅρων παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας.

2) Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βασιλικὴν Στρατιὰν Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας εἶνε αἰχμάλωτοι πολέμου. Τὰ ὅπλα, ὁλόκληρον τὸ πολεμικὸν ὑλικὸν καὶ ἅπαντα τὰ εἴδη ἐφοδιασμοῦ τῆς Στρατιᾶς αὐτῆς εἶνε λεία πολέμου τοῦ Γερμανικοῦ Στρατεύματος.

3) Ἡ Ἀνωτέρα Διοίκησις τῶν ἐν Ἑλλάδι Γερμανικῶν Στρατευμάτων ἀναγνωρίζει ὅτι, τὰ Ἑλληνικὰ Στρατεύματα ἠγωνίσθησαν γενναίως καὶ ἐκράτησαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν τὴν Στρατιωτικὴν τιμήν.

Ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ διατηροῦν τὸν ὁπλισμόν των καὶ τὰς ἐξαρτύσεις των.

4) Ἡ Ἀνωτέρα Διοίκησις τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων ἀφ' ἑνὸς θὰ μεριμνήσῃ δι' ὅλων τῶν μέσων, ὅπως διακοπῶσιν αἱ ἐχθροπραξίαι, παύσῃ κάθε διασπορὰ καὶ καταστροφὴ ὑλικοῦ, αἱ δὲ ὁδοί, αἱ εὑρισκόμεναι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στρατιᾶς νοτίως τῆς ζώνης διαχωρισμοῦ (ἰδὲ παράγραφον 9), νὰ ἐπισκευασθῶσι ἀμέσως.

Ἡ ἀνωτέρω Γερμανικὴ Διοίκησις, ἀφ' ἑτέρου, θὰ διατάξῃ τὴν παῦσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα εὐθὺς ὡς τὸ πρωτόκολλον τοῦτο ἀναγνωρισθῇ καὶ ὑπογραφῇ.

5) Ὁ ἔκπλους παντοειδῶν πλοίων ἐκ τῶν λιμένων περιοχῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου, δέον ν' ἀπαγορευθῇ ἀμέσως. Ἡ Ἀνωτέρα Ἑλληνικὴ Διοίκησις θὰ μεριμνήσῃ, ἵνα τὰ ἐν τοῖς λιμένοις εὑρισκόμενα πλοῖα παραμείνωσιν αὐτόθι μέχρι νεωτέρας Διαταγῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων.

6) Οἱ Ἕλληνες αἰχμάλωτοι πολέμου θὰ παραμείνωσι πρὸς τὸ παρὸν εἰς

χώρους συγκεντρώσεως. Μετὰ τὸ πέρας τῶν πολεμικῶν διαπραγματεύσεων, προβλέπεται ἡ ἀπελευθέρωσις ἁπάντων τῶν Μονίμων καὶ ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν, Ὑπαξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν.

7) Ἡ Ἀνωτέρα Ἑλληνικὴ Διοίκησις θέλει μεριμνήσει, ἵνα τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα παραμείνωσιν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν ἀξιωματικῶν των, ὡς καὶ διὰ τὴν λῆψιν μέτρων διὰ τὴν κανονικὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὅρων ἀνακωχῆς.

Ὁ ἐφοδιασμὸς καὶ ἡ ἰατρικὴ περίθαλψις τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ Στρατευμάτων, θὰ γίνηται μερίμνῃ τῆς Ἀνωτέρας Ἑλληνικῆς Διοικήσεως.

8) Ἡ Ἀνωτέρα Διοίκησις τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων θὰ ὁρίσῃ πληρεξούσιον Ἐπιτελεῖον Σύνδεσμον, πρὸς διακανονισμὸν τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ὅρων παραδόσεως μετὰ σχετικοῦ Γερμανικοῦ Συνδέσμου ὁρισθησομένου ἀργότερον.

Ὁ Σύνδεσμος οὗτος θὰ ἐπιδώσῃ τὸ ταχύτερον δυνατὸν μίαν συνολικὴν κατάστασιν ἐμφαίνουσαν τὴν δύναμιν, ἐξοπλισμὸν καὶ Στρατιωτικὴν συγκρότησιν τῆς τέως Στρατιᾶς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας.

9) Μὲ τὴν Βασιλικὴν Ἰταλικὴν Ἀνωτέραν Διοίκησιν ἐν Ἀλβανίᾳ θὰ ὁρισθῇ ζώνη διαχωρισμοῦ, ἵνα ἐπιτευχθῇ μία ταχεῖα παῦσις ἐχθροπραξιῶν ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ μετώπου καὶ ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν ἄνευ προστριβῆς ἐκτέλεσις τῆς παραδόσεως.

Ὁποῖον πολεμικὸν ὑλικὸν καὶ ὁποῖα ὅπλα θὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν Ἀνωτέραν Ἰταλικὴν Διοίκησιν, θέλει διακανονισθῇ βραδύτερον.

Ὁ	Ὁ
Στρατηγὸς Διοικητὴς τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας.	Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τῶν ἐν Ἑλλάδι Γερμανικῶν Στρατευμάτων.

ΣΥΜΒΑΣΙΣ ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

Μεταξὺ τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως τοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ Ἰταλικοῦ Στρατοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας ἀφ' ἑτέρου.

Ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις τῆς Βασιλικῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας, ἀντιπροσωπευομένη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Στρατηγοῦ Τσολάκογλου προέβη εἰς διάβημα παρὰ τῇ Ἀνωτάτῃ Διοικήσει τῶν Γερμανικῶν Σωμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἀνωτάτῃ Ἰταλικῇ Διοικήσει τοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ, μὲ τὴν παράκλησιν τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἄνευ ὅρων συνθηκολογήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς Μακεδονίας— Ἠπείρου.

ΑΡΘΡΟΝ 1ον:. Ἡ Ἀνωτάτη Γερμανικὴ καὶ Ἰταλικὴ Διοίκησις ἀποδέχονται τὴν τοιαύτην ἄνευ ὅρων παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας.

ΑΡΘΡΟΝ 2ον: Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Στρατιὰν Ἠπείρου — Μακεδονίας εἶνε αἰχμάλωτοι πολέμου. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐπιδειχθείσης ἀνδρείας ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ τῆς ὡς ἐκ τούτου διατηρήσεως τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς, διατηροῦσιν οἱ Ἕλληνες Ἀξιωματικοί, ξίφος καὶ ἐξάρτυσιν.

Ἅπαντες οἱ Ἰταλοὶ αἰχμάλωτοι πολέμου, οἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας, πρέπει νὰ παραδοθῶσιν ἀμέσως εἰς τὰ Ἰταλικὰ στρατεύματα. Οἱ Ἕλληνες αἰχμάλωτοι πολέμου, θὰ συγκεντρωθῶσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς Στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἠπειρωτικοῦ ἐδάφους καὶ τῶν Ἰονίων νήσων, προβλέπεται ἡ ἀπελευθέρωσις ἁπάντων τῶν Ἀξιωματικῶν, Ὑπαξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν.

ΑΡΘΡΟΝ 3ον: Ἡ Ἀνωτάτη Ἑλληνικὴ Διοίκησις φροντίζει, ὅπως τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα παραμείνωσιν ὑπὸ τὴν Διοίκησιν τῶν Ἀξιωματικῶν αὐτῶν καὶ ὅπως λάβωσι πάντα τὰ μέτρα διὰ τὴν τακτικὴν διεκπεραίωσιν τῆς συνθηκολογήσεως.

Ὁ ἐφοδιασμὸς καὶ ἡ ἰατρικὴ περίθαλψις τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ στρατευμάτων εἶνε κατ' ἀρχὴν ἔργον τῆς Ἀνωτάτης Ἑλληνικῆς Διοικήσεως.

ΑΡΘΡΟΝ 4ον: Τὰ ὅπλα, ἅπαν τὸ πολεμικὸν ὑλικὸν καὶ αἱ προμήθειαι τῆς Στρατιᾶς ταύτης συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀεροπορικοῦ ὑλικοῦ ὡς καὶ αἱ ἐπίγειοι ἐγκαταστάσεις τῆς ἀεροπορίας εἶνε λεία πολέμου.

ΑΡΘΡΟΝ 5ον: Ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων φροντίζει μὲ πᾶν μέσον, ὅπως αἱ ἐχθροπραξίαι καταπαύσωσιν ἄνευ χρονοτριβῶν, ὅπως πᾶσα καταστροφὴ ἢ ἐκμηδένισις πολεμικοῦ ὑλικοῦ καὶ προμηθειῶν παύσῃ καὶ ὅπως αἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Στρατιᾶς ὑπάρχουσαι ὁδοὶ ἐπισκευασθῶσι πάραυτα.

ΑΡΘΡΟΝ 6ον: Ὁ ἀπόπλους πλοίων πάσης φύσεως ἐκ τῶν λιμένων καὶ πᾶσα ἀεροπορικὴ ἐπικοινωνία ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Στρατιᾶς Μακεδονίας — Ἠπείρου πρέπει ν' ἀπαγορευθῇ μὲ ἄμεσον ἰσχὺν τοῦ ὅρου τούτου. Ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς εἶνε ὑπεύθυνος, ὅπως κατασχεθῶσι τὰ εἰς τοὺς λιμένας εὑρισκόμενα πλοῖα συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν φορτίων των, ὡς καὶ τῶν λιμενικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ὅπως ταῦτα παραμείνωσιν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων, μέχρις ὅτου ληφθῇ ὁριστικὴ ἀπόφασις περὶ αὐτῶν.

ΑΡΘΡΟΝ 7ον: Ἡ Ἀνωτάτη Διοίκησις τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων ὁρίζει πληρεξουσίους ἐπιτελικοὺς συνδέσμους, οἵτινες κανονίζουσι τὰς λεπτομερείας τῆς διεκπεραιώσεως τῆς συνθηκολογήσεως μετὰ τῶν Γερμανικῶν καὶ Ἰταλικῶν ὑπηρεσιῶν, αἵτινες θὰ κατονομασθῶσιν.

Οἱ ἐπιτελικοὶ οὗτοι σύνδεσμοι παραδίδουσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐνωρίτερον μίαν (συγκεντρωτικὴν) κατάστασιν τῆς δυνάμεως, ἐξοπλισμοῦ καὶ πολεμικῆς συνθέσεως τῆς μέχρι τοῦδε Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας.

ΑΡΘΡΟΝ 8ον: Ἡ κατάπαυσις τῶν ἐχθροπραξιῶν μεταξὺ τῶν Γερμανικῶν Στρατευμάτων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων τῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας, παραμένει ὡς καθορίζεται ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ παραδόσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου. Ἡ κατάπαυσις τῶν ἐχθροπραξιῶν μεταξὺ Ἰταλικῶν στρατευμάτων καὶ τῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας, τίθεται ἐν ἰσχύϊ μόνον τὴν 23ην Ἀπριλίου 18 ὥρα, ἐκτὸς ἐὰν τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα πρὸ τοῦ Ἰταλικοῦ Μετώπου κατέθεσαν τὰ ὅπλα προηγουμένως ἤδη.

ΑΡΘΡΟΝ 9ον: Διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης τίθεται ἐκτὸς ἰσχύος τὸ πρωτόκολλον παραδόσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου τὸ συνταχθὲν μεταξὺ τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ τοῦ Ἀνωτάτου Διοικητοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας.

διὰ τὴν Ἰταλικὴν Ἀνωτάτην
Διοίκησιν ἐν Ἀλβανίᾳ
ΦΕΡΡΕΡΟ

Διὰ τὴν Γερμανικὴν Ἀνωτάτην
Στρατιωτικὴν Διοίκησιν
ΓΙΟΝΤΑ

Ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Ἑλληνικῆς
Στρατιᾶς Ἠπείρου — Μακεδονίας
ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ

Θεσσαλονίκη 23 Ἀπριλίου 1941

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ

Εἰς τὴν τόσον σκληρὴ ἀλλὰ καὶ πολὺ μεγάλη στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀναχωρῶ εἰς Κρήτην μετὰ τοῦ ἡρωϊκοῦ Βασιλέως τῆς Χώρας, ἀνταξίου Συμβόλου τοῦ Μεγάλου Ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον συνεχίζει τὸ Ἔθνος, αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἰπῶ, ὅτι εἶμαι ἀληθῶς ὑπερήφανος διὰ τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν πολιτικὴν πρᾶξιν, ἡ ὁποία συμβολίζει κατὰ τὸν πληρέστερον τρόπον τὴν ἄκαμπτον Ἑλληνικὴν ψυχὴν καὶ διαδηλώνει τὴν σταθερὰν θέλησιν ὅλων μας νὰ μὴ ὑποταχθῶμεν εἰς τοὺς ἐπιδρομεῖς.

Ἀμυνόμεθα κατὰ μιᾶς ἀδίκου ἐπιθέσεως, ἀλλὰ καὶ πρωτοφανοῦς ἀτιμίας, ὁποία εἶνε ἡ ἐναντίον μας ἐκ τῶν νώτων ἐπίθεσις μιᾶς αὐτοκρατορίας ἑκατὸ ἑκατομμυρί-

ων, διὰ νὰ σώσῃ τὴν ἄνανδρον σύντροφον αὐτῆς, τὴν ὁποίαν εἴχομεν νικήσει.

Ἀπὸ τῆς δοκιμασίας τοῦ τραχυτάτου αὐτοῦ ἀγῶνος κατὰ τῆς φυλῆς μας, τὸν ὁποῖον ἀποδοκιμάζουν καὶ βδελύσσονται πάντες οἱ ψυχικῶς ἀνώτεροι καὶ ἐλεύθεροι λαοὶ τῆς Γῆς, θὰ ἐξέλθωμεν Νικηταί, Δοξασμένοι καὶ Μεγαλωμένοι. Ἡ ἠθικὴ δύναμις τῆς χώρας μας οὐδέποτε ἄλλοτε ἔφθασεν εἰς τὸ ὕψος της τὸ σημερινόν.

Ἡ ἄνευ ἐξουσιοδοτήσεως ὑπογραφεῖσα μὲ τοὺς Γερμανοὺς στρατιωτικὴ ἀνακωχὴ εἶνε, φαίνεται, βεβιασμένη πρᾶξις κοπώσεως, δικαιολογημένης ὕστερα ἀπὸ ἄνισον ἀλλὰ νικηφόρον ἑξάμηνον ἀγῶνα, καὶ εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς συντριπτικῆς πιέσεως, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτὸς ἐχθρὸς ἤσκησε κατὰ τοῦ γενναίου Στρατοῦ μας. Ὁ ἀγὼν εἶνε γεμᾶτος ἀπὸ ὑλικὰς καταστροφὰς καὶ ἀπὸ ἄνανδρα πλήγματα κατὰ τῶν ἀμάχων.

Αἱ ζημίαι δὲν πτοοῦν γενναίους ἀνθρώπους. Αὐτὲς ἀποκαθίστανται καὶ θὰ ἀποζημιωθοῦν. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες θὰ συμμερισθῶμεν τὰς ζημίας καὶ θὰ τὰς διανείμωμεν μὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ τὰς ὑποστοῦν.

Τοῦτο εἶνε ἱερὰ καὶ ἀπαράβατος ὑποχρέωσις.

Καρτερεῖτε. Ἔτσι αὐξάνουν τὰ ἠθικὰ κέρδη τῆς χώρας, διὰ τῶν ὁποίων σύντομα θ' ἀνεγερθῇ ἡ Νέα Μεγάλη Ἑλλάς. Τὰ Ἔθνη, τὰ ὁποῖα τηροῦν τὴν τιμήν των καὶ σέβονται τὰς φιλικάς των ὑποχρεώσεις, ἀποκτοῦν τίτλους, ἐξυπηρετοῦντας τὰ συμφέροντά των. Οἱ τίτλοι μας αὐτοὶ εἶνε γραμμένοι μὲ αἷμα καὶ περιγράφουν θυσίας καὶ ὑπερτάτους ἡρωϊσμούς. Ὀφείλομεν νὰ τοὺς σεβασθῶμεν καὶ νὰ τοὺς περιφρουρήσωμεν.

Νὰ εἶσθε βέβαιοι, ὅτι γρήγορα ξημερώνει λαμπρὰ Ἐθνικὴ Ἡμέρα, ἡ μεγαλυτέρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀθῆναι 23 Ἀπριλίου 1941

Ε.Ι. ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ

Τὰ σκληρὰ πεπρωμένα τοῦ πολέμου ἀναγκάζουν Ἡμᾶς σήμερον, ὅπως ὁμοῦ μετὰ τοῦ Διαδόχου τοῦ Θρόνου καὶ τῆς νομίμου Κυβερνήσεως τῆς Χώρας, ἀπομακρυνθῶμεν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ μεταφέρωμεν τὴν Πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους εἰς Κρήτην, ὅπόθεν θὰ δυνηθῶμεν νὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἡ θέλησις τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου καὶ τὸ καθῆκον τῆς περιφρουρήσεως τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Χώρας ἐπέβαλον ἡμῖν νὰ ἀναλάβωμεν μετὰ τὴν ἀπρόκλητον ἐπίθεσιν, ἣν ὑπέστημεν ἐκ μέρους δύο αὐτοκρατοριῶν.

Ἡ θέλησις Ἡμῶν, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ποικιλοτρόπως διατρανωθεῖσα, μέχρι σήμερον προϋπέθετε τὴν μέχρις ἐσχάτων ἀντίστασιν τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, ἅτινα παρὰ τὸν ἄνισον ἀγῶνα, ἰδίως μετὰ τὴν γερμανικὴν εἰσβολὴν εἰς τὰ ἐδάφη μας, πεισμόνως ἠγωνίσθησαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἔχοντα συνεπίκουρα καὶ τὰ Βρεταννικὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἔσπευσαν εἰς βοήθειάν μας, καὶ τὰ ὁποῖα λαμπρῶς ἠγωνίσθησαν, καὶ ἀγωνίζονται ἀκόμη ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ὑπὲρ μιᾶς δικαίας ὑποθέσεως.

Τὰ στρατεύματα Ἡμῶν ἐξηντλημένα ἐπὶ τοῦ τραχέος καὶ νικηφόρου πολέμου, τὸν ὁποῖον διεξῆγον ἐπὶ ἓξ μῆνας ἐναντίον κατὰ πολὺ ἰσχυροτέρου ἐχθροῦ, γράψαντα τὰς ἐνδοξοτέρας σελίδας τῆς στρατιωτικῆς ἱστορίας, ἐσυνέχισαν τὸν κατὰ τῆς Γερμανίας ἀγῶνα μετ' ἀφαντάστων ἡρωϊσμῶν.

Ἀγνοοῦμεν ἀκόμη ὑπὸ ποίας συνθήκας ἐπακριβῶς, εὑρεθεὶς ὁ στρατὸς τῆς Ἠπείρου ὑπέγραψεν ἀνακωχὴν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐν ἀγνοίᾳ Ἡμῶν, τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ πρᾶξις αὕτη κατ' οὐδὲν δεσμεύει τὴν ἐλευθέραν βούλησιν τοῦ Ἔθνους, τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν συνέχισιν ἀγῶνος δι' ὅλων τῶν ὑπολειπομένων ἡμῖν δυνάμεων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὑπάτων ἐθνικῶν συμφερόντων.

Ὑποχρεωμένοι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νὰ μεταβῶμεν εἰς Κρήτην, δὲν τὸ πράττομεν εἰμή, ἵνα ἐλευθέρως καὶ ἀπὸ ἐλευθέρας Ἑλληνικῆς γῆς δυνηθῶμεν νὰ συνεχίσωμεν τὸν κατὰ τῶν εἰσβολέων ἀγῶνα μέχρι τῆς τελικῆς νίκης, ἥτις καὶ θὰ

ἐπιβραβεύσῃ πλήρως τὰς μεγάλας θυσίας τοῦ Ἔθνους.

Μὴ ἀποθαρρήσετε, Ἕλληνες, οὐδὲ κατὰ τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν στιγμὴν τῆς ἱστορίας μας. Θὰ εἶμαι πάντοτε μεταξὺ ὑμῶν. Τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος μας καὶ ὁ Θεὸς θὰ βοηθήσουν ὅπως ἐπιτύχωμεν δι' ὅλων τῶν μέσων τὴν τελικὴν νίκην, παρὰ τὰς δοκιμασίας, τὰς θλίψεις, τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἀπὸ κοινοῦ ἐδοκιμάσαμεν καὶ θὰ δοκιμάσωμεν ἐν τῷ μεταξύ.

Μείνατε πιστοὶ εἰς τὴν ἰδέαν μιᾶς ἡνωμένης, ἀδιαιρέτου, ἐλευθέρας Πατρίδος. Ἐντείνατε τὰς θελήσεις σας. Ἀντιτάξατε τὴν Ἑλληνικήν σας ὑπεροηφάνειαν κατὰ τῆς ἐχθρικῆς βίας καὶ τῶν ἐχθρικῶν δελεασμῶν. Θαρρῆτε, αἱ καλαὶ ἡμέραι θὰ ἐπανέλθουν.

Ζήτω τὸ Ἔθνος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄

Ἐν τοῖς Ἀνακτόροις Ἀθηνῶν τῇ 22ᾳ Ἀπριλίου 1941.

Μερικὴ Ἐγκύκλιος — Ἀπόρρητος

Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 51 ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

ΔΙΑΤΑΓΗ

Κοινοποιοῦμεν ὑμῖν τὴν συνημμένην Ἐγκύκλιον.

Ταύτην ἐπέβαλεν ἡ ἔν τινι μεμψιμοιρία ἐνίων συναδέλφων καὶ ἰδίᾳ ἡ ἀποθάρρυνσις ἑτέρων.

Ζητοῦμεν νὰ μελετηθῇ μετὰ προσοχῆς.

Οἱ μεγαλύτεροι ἂς διαφωτίζωσι τοὺς νεωτέρους των.

ΣΚΟΠΟΣ: Ἡ διατήρησις τῆς ἐπιβαλλομένης ἀλληλεγγύης μεταξὺ τοῦ ὑγιεστέρου σώματος ἑνὸς Ἔθνους καὶ δὴ δυστυχοῦντος.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Ἡ τοῦ Ἔθνους μας βοήθεια εἰς τὰς στιγμὰς τῆς δυστυχίας μὲ πρότυπον τοὺς ἀξιωματικούς.

Ἀθῆναι τῇ 11η Ἰουνίου 1941

Ὁ Πρόεδρος
Γ. ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ

Ὁ Ὑπουργὸς
Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: (Περὶ τῶν νῦν ὑποχρεώσεων τῶν Ἀξιωματικῶν τῶν τέως στρατιῶν Ἠπείρου καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας).

ΠΑΡΑΛΗΠΤΑΙ: Ἀξιωματικοὶ τῶν τέως στρατιῶν Ἠπείρου καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ: Γραφεῖον κ. Προέδρου Κυβερνήσεως, Γραφεῖον Γεν. Διευθυντοῦ Υ.Ε.Α., Γεν. Διεύθυνσιν Ὑπ. Ἀσφαλείας, Γραφεῖον Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ

ΠΡΟΣ

Ἅπαντας τοὺς κ.κ. Ἀξιωματικοὺς τῶν τέως Στρατιῶν
Ἠπείρου καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας

Ἐνομίσαμεν ὑποχρέωσίν μας νὰ ἀπευθύνωμεν τὴν παροῦσαν πρὸς ὑμᾶς, οἵτινες ἐσφυρηλατήσατε τὴν τιμὴν τῶν ὅπλων πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰς τὸ Ὕψιστον καθῆκον πρὸς τὴν Πατρίδα, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὸν πατριωτισμόν Σας καὶ τὴν ἐγνωσμένην σωφροσύνην Σας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ὡς γνωστὸν Ὑμῖν, τὸ Ἔθνος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἔνοπλον ἀπέδειξε πᾶσαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς στιβαρὰς χεῖράς σας, ἀλλὰ καὶ πειθαρχίαν καὶ πνεῦμα αὐτοθυσίας ἀντάξιον τῶν παραδόσεων τριῶν χιλιάδων ἐτῶν καὶ ταὐτοχρόνως ἔχυσεν ἄφθονον αἷμα εἰς τὸ νεῦμα μας.

Αὐτονόητον ὅτι ἀπορρέουν ὑποχρεώσεις ὅλων μας πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ὅστις μᾶς προσέφερε τὰ τέκνα του καὶ κάθε θυσίαν.

Μέχρι σήμερον ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ μεθ' ἡμῶν ἀπεδείξαμεν τὸ συναίσθημα τῆς ἀλληλεγγύης ὡς ὑπεύθυνοι ἡγήτορες, συνεταυτίσαμεν τὴν τύχην μας μὲ τὴν δικήν των, παρεμείναμεν παρήγοροι εἰς τὰς πικρὰς ἡμέρας μαζύ των συνεπονέσαμεν καὶ συνεμερίσθημεν τοὺς κινδύνους καὶ τὰς στερήσεις των.

Ἐπὶ πλέον δὲν ἐδιστάσαμεν πρὸ προφανοῦς ἀδίκου καὶ ἀσκόπου ἀγῶνος νὰ ἀποφασίσωμεν τὴν συνθηκολόγησιν,ὡς ἐπιβεβλημένον καθῆκον καὶ ἐθνικὴν ἀνάγκην

Τὴν ἀνάγκην ταύτην ἔβλεπον πάντες οἱ Στρατηγοί μας, μηδ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Στρατηγοῦ ΠΙΤΣΙΚΑ, ὅστις παρ' ἐλπίδα καὶ λόγῳ ἰδιοσυγκρασίας καὶ χαρακτῆρος δὲν συγκατετέθη εἰς τὴν ὑπογραφὴν τῆς συνθηκολογήσεως τῆς ἀνακωχῆς. Πρὸς διαφώτισίν σας κοινοποιοῦμεν ἀπόσπασμα ἀναφορᾶς τοῦ Τ.Σ.Η. ἀπὸ 19 Ἀπριλίου πρὸς τὸν τότε Πρωθυπουργὸν καὶ τὸν Ἀρχιστράτηγον ἔχον οὕτω:
Ἀριθ. Α.Π. 9415)1407

ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ

»Ἀναφέρω κάτωθι: 1) Ἡ κατάστασις τοῦ Στρατοῦ ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικοῦ... βαίνει ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἐπὶ τὰ χεῖρω. Μὲ βαθύτατον πόνον καὶ αἱμάσσουσαν καρδίαν διαπιστώνω τὸ τραγικὸν τοῦτο γεγονός. Σωρεῖαι ἀναφορῶν τῶν διαφόρων διοικήσεων μοὶ περιέρχονται ἀνὰ πᾶσαν ὥραν...

Εἶναι προφανὲς εἰς τὸ κατάντημα τοῦτο ἑνὸς Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος μέχρι πρὸ 3 ἡμερῶν ἀκόμη δὲν ἐγνώριζε κάματον ψυχικὸν καὶ σωματικόν, νὰ παρουσιάζηται σήμερον ράκος. Δὲν πρόκειται μόνον περὶ ὁπλιτῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ στελεχῶν ἀκόμη.

Ἔχει καθήσει ἔμμονος ἰδέα εἰς τὴν ὁλότητα σχεδὸν τοῦ Στρατεύματός μας ὅτι ὁ πόλεμος εἶνε ἄσκοπος, ὅτι πᾶσα ἀντίστασις ματαία καὶ ὡς μόνη διέξοδος δὲν ἀπομένει εἰμὴ ἡ συνθηκολόγησις.

Μέχρι τοιούτου σημείου ἔχει εἰσχωρήσει τὸ μικρόβιον τοῦτο, ὥστε νὰ παρατηρῆται τὸ θλιβερὸν φαινόμενον, συντάγματα ἅτινα ἠγνόουν τί θὰ πῆ θυσία καὶ κάματος ν' ἀρνοῦνται σήμερον νὰ παραμένωσιν ἐν προφυλακαῖς, μὴ ὑπαρχούσης κἂν ἐπαφῆς.

2) Ἡ κατάστασις αὕτη χειροτερεύουσα ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν μὲ ἀπελπίζει καὶ μὲ θέτει εἰς ἄκραν ἀνησυχίαν ὅταν σκέπτωνται ὅτι... εἶνε ἐνδεχόμενον ν' ἀπορρίψη τὰ ὅπλα. Συνέβη καὶ τοῦτο δυστυχῶς εἰς Κιάφ - ε - κιάριτ.

3)... Τὰ αἴτια τοῦ καταντήματος εἶνε πολλαπλᾶ. Ἐπείγει ἡ θεραπεία τῆς καταστάσεως διότι θὰ εὑρεθῶμεν πρὸ θλιβερᾶς εἰκόνος τοῦ Στρατοῦ μας...

Κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν διεπεραιώθησαν μονάδες συντεταγμέναι, τώρα ὑπάρχει φόβος νὰ μὴ παρουσιασθῆ τὸ φαινόμενον τοῦτο.

Λύσιν δὲν δύναμαι νὰ προτείνω οὔτε καὶ νὰ ἀναλάβω τὴν προτεινομένην ὑφ' ὅλων τῶν ὑπ' ἐμὲ διοικήσεων τῆς ἀνεξαρτητοποιήσεώς μου διὰ νὰ συνθηκολογήσω...

Ἀντιστράτηγος ΠΙΤΣΙΚΑΣ

Τὴν συνθηκολόγησιν τῆς 20ης Ἀπριλίου (ὥρα 23) κολακευόμεθα οἱ τρεῖς διοικηταὶ Σωμάτων Στρατοῦ καὶ οἱ Μέραρχοί μας νὰ πιστεύωμεν ὡς μίαν τῶν πολυτιμοτέρων ὑπηρεσιῶν μας ποὺ παρέσχομεν ποτὲ εἰς τὴν Πατρίδα.

Τὴν συνθηκολόγησιν ἐπηκολούθησεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἡ ἀποστολὴ τούτων εἰς τὰς ἑστίας των.

Ἀλλ' αἱ ὑποχρεώσεις πρὸς τοὺς συμπολεμιστάς μας καὶ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν δὲν ἐτελείωσαν.

Ἔχομεν ὑποχρέωσιν τιμῆς νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἔχομεν καθῆκον νὰ ἀνακουφίσωμεν, νὰ προστατεύσωμεν ἀπὸ δηλητηριώδη κοινωνικὰ κηρύγματα, νὰ τὸν καθοδηγήσωμεν καὶ οὐχὶ νὰ ἀναμένωμεν νὰ παρασυρθῶμεν ἀπὸ νοσηρὰ στοιχεῖα.

Ἂν εἰς τὰς μάχας ἐφάνημεν γενναῖοι καὶ πρόθυμοι εἰς θυσίας, ἡγηθέντες τοῦ Στρατοῦ, εἰς τὴν κρίσιμον ταύτην καμπὴν τοῦ Ἔθνους δέον νὰ ἡγηθῶμεν ὅπως προλάβωμεν σάρωμα τῶν πάντων, διὰ τῆς ἐπιδράσεώς μας ἐπὶ τὸ καθῆκον, διὰ τῆς ὑπομονῆς μας, διὰ τῆς ἐπιμονῆς μας, διὰ θυσίας ἐν ἀνάγκῃ, χάριν τοῦ Λαοῦ, ὅστις ἐδείχθη ἄξιος καλῆς τύχης καὶ καλοῦ μέλλοντος.

Μὴ σᾶς πνίγῃ ἡ ἐθνικὴ συναισθηματικότης, ὥστε νὰ εἶσθε ἐν ἀπογνώσει. Αἰσιοδοξήσατε, ὡς αἰσιοδοξοῦμεν. Ἐλπίσατε, ὡς ἐλπίζομεν. Πιστεύσατε εἰς τὸ εὐτυχὲς μέλλον τῆς Ἑλλάδος, ὡς πιστεύομεν.

Μὴ εἶσθε ἀνυπόμονοι. Μὴ σταυρώνητε τὰς χεῖρας.

Ἡ ζωτικότης τῆς φυλῆς ἐδῶ θὰ φανῆ καὶ αὐτὴ θὰ μᾶς σώση.

Ἀναντιρρήτως εἶσθε κουρασμένοι. Χρειάζεται ὅμως ἐργασία, δύναμις, καταβολὴ μόχθων, δραστηρία ἐνέργεια, ἅτινα ὀφείλομεν νὰ καταβάλωμεν χάριν τῆς Πατρίδος καὶ χάριν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Κατόπιν τούτων καὶ ἄλλων εὐνοήτων λόγων κάμνομεν ἐπίκλησιν τῶν πατριωτικῶν σας συναισθημάτων, ἵνα πειθαρχικοί, νομιμόφρονες, ὑπομονητικοί, ἐπίμονοι, ἄγρυπνοι, ἀνιδιοτελεῖς, εὐσυνείδητοι καὶ τίμιοι ἐπιδοθῆτε μὲ ζῆλον εἰς ἃ καθήκοντα σᾶς καλέση ἡ Πατρίς.

Ἀποδείξατε ὅτι εἶσθε ἱκανοὶ διὰ κάθε ἐργασίαν καὶ ὅτι ἔχετε συναίσθησιν τῶν ὑποχρεώσεών σας πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν.

Μὴ μιμηθῆτε τοὺς μεμψιμοίρους καὶ ἀργοσχόλους τῶν καφενείων. Ἀποφύγετε τὰς κρίσεις, αἵτινες δηλητηριάζουσι τὰς κοινωνίας. Διδάξατε διὰ τοῦ παραδείγματός σας τὴν εὐσυνείδητον ἐπιτέλεσιν τοῦ καθήκοντός σας. Ἐπιδείξατε πρωτοβουλίαν καὶ ἐνεργητικότητα καὶ μὴ περιορίζησθε λόγῳ ἀναρμοδιότητος εἰς ἀδράνειαν. Τὴν ἁρμοδιότητα ὑπαγορεύει τὸ συμφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὡς συνόλου καὶ Ἔθνους.

Ἀθῆναι τῇ 8ῃ Ἰουνίου 1941. Οἱ τέως διοικηταὶ τῶν Σωμ.Στρατοῦ εἰς τὸ Μέτωπον.

Ἀντιστάτηγοι: ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ Γ. Γ΄.Σ. Στρατοῦ, ΔΕΜΕΣΤΙΧΑΣ Π. Α΄. Σ. Στρατοῦ, Ὑποστράτηγος: ΜΠΑΚΟΣ Γ. Β΄.Σ. Στρατοῦ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ ΓΡΑΦ. ΓΕΝ. Δ)ΝΤΟΥ Ἀρ.Πρωτ. 48476

Ἀντιστράτηγον Καθενιώτην Δημ.
Πρόεδρον τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτ. Συμβουλίου.

Ἐνταῦθα

Βάσει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 63 Ν. Δ)τος περὶ συστάσεως τοῦ Ἀνωτ. Στρατιωτ Συμβουλίου (ἄρθρον 10), ἀφορῶντος τὴν ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως διερεύνησιν τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ τελευταίου πολέμου, παρακαλοῦμεν ὅπως, ἀνεξαρτήτως τῆς γενικῆς ἐξετάσεως τοῦ ὅλου πολέμου, ἐπιληφθῆτε τὸ ταχύτερον τῆς λεπτομεροῦς διερευνήσεως τῆς τελευταίας περιόδου τοῦ πολέμου τούτου τῆς ἀφορώσης τὸ ἀλβανικὸν μέτωπον καὶ ἥτις κατέληξεν εἰς τὴν συνθηκολόγησιν τῶν δυνάμεων τοῦ μετώπου τούτου.

Ἐνδιαφέρει νὰ διαπιστωθῆ κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ μὴ ἐπιδεκτικὸν ἀμφιβολιῶν ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων ἅτινα προηγήθησαν τῆς συνθηκολογήσεως καί τὰ κατ' αὐτὴν μέχρι καὶ τῆς πλήρους ἀποστρατεύσεως τῶν μονάδων, ἡ γενικὴ κατάστασις καὶ ἡ προοδευτικὴ μείωσις τῆς μαχητικῆς ἀξίας τοῦ στρατεύματος· καὶ τὰ αἴτια εἰς ἃ ὠφείλετο αὕτη διὰ τὴν διαπίστωσιν τούτων δὲν θὰ περιορισθῆτε μόνον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν τότε διοικήσεων ἀλλὰ δύνασθε κατὰ τὴν κρίσιν σας νὰ ἐπεκταθῆτε εἰς τὴν ἐξέτασιν παντὸς τὸν ὁποῖον ἠθέλετε κρίνει ἀναγκαῖον. Ἡ ἐξέτασις αὕτη δέον νὰ εἶνε ἔνορκος. Ὁμοίως τυχὸν διασωθέντα ἔγγραφα (διαταγαί, ἀναφοραὶ κ.λ.π.), δέον νὰ προσκομισθῶσι ὑπὸ τῶν ἐχόντων ταῦτα καὶ νὰ ἐπισυναφθῶσιν εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐξέτασιν ἐν ἀντιγράφῳ.

Τελικῶς δέον ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἐξετάσεως νὰ καθορισθῆ κατὰ πόσον ἐκ τῆς μειώσεως τῆς μαχητικῆς ἐν γένει ἀξίας τοῦ στρατεύματος ἐπεβάλλετο καὶ ἦτο συνεπῶς δεδικαιολογημένη ἢ οὐ ἡ σύναψις συνθηκολογήσεως μετὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Ἰουλίου 1941

Ο	Ο
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝ. ΑΜΥΝΗΣ
Γ. ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ	Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΥΠΟΥΡΓ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ Ἀριθ. Πρωτ. 42.950

ΔΙΑΤΑΓΗ

Διὰ τὴν πληρεστέραν οὐ μόνον ἀπόδοσιν τοῦ δικαίου, ἀλλὰ καὶ πιθανῶς μελλούσης χρησιμοποιήσεως ἀξιωματικῶν, οἵτινες κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ἔδωσαν τὸ μέτρον τῆς ἀποδόσεώς των,

ΚΑΘΟΡΙΖΩ τὰ κάτωθι:

α) Ἡ Πολεμικὴ Ἔκθεσις θὰ ὑποβάλη εἰς τὰ συμβούλια (Ἀνώτατον καὶ Ἀντιστρατήγων), ἀποσπάσματα τῶν ὑποβαλλομένων ἐκθέσεων δι' ὅ,τι ἀφορᾷ κρί-

σεις προσώπων προϊσταμένων ἢ ὑφισταμένων, ἵνα ταῦτα χρησιμοποιηθῶσι ὡς στοιχεῖα κρίσεως μετὰ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων τοιούτων.

β) Τὰ συμβούλια ὅπου λόγῳ δυσμενῶν κρίσεων, καὶ κακῆς ἀποδόσεως (ἐπαγγελματικὴ ἀνικανότης — δειλία) ἐκ τῶν ὑποβληθεισῶν ἐκθέσεων πρόκειται ν' ἀποφανθῶσι δι' αὐτεπάγγελτον ἀποστρατείαν νὰ ἐγγράφωσι ἐν ταὐτῷ τὴν ἀπόφασιν «ἐγγραφῆς εἰς τὴν Β΄ σειρὰν ἐφεδρείας».

Διὰ τοὺς ἀποστρατευομένους δι' οἱανδήποτε ἄλλην αἰτίαν, ἀλλὰ δυναμένους νὰ προσφέρωσι καὶ εἰς τὸ μέλλον τὰς ὑπηρεσίας τοῦ βαθμοῦ των νὰ ἀναγράφηται ἡ ἔνδειξις «ἐγγραφὴ εἰς τὴν α΄ σειρὰν ἐφεδρείας».

Τέλος, διὰ τοὺς προτεινομένους πρὸς ἀποστρατείαν μὲ τὸν ἀνώτερον βαθμὸν δέον ν' ἀναγραφῇ ἂν ἐν περιπτώσει μελλούσης χρησιμοποιήσεως ἔχει τὰς ἱκανότητας τοῦ βαθμοῦ εἰς ὃν προάγεται.

Ὅσοι κατὰ τὸν πόλεμον διώκησαν εὐδοκίμως μονάδας ἀνωτέρας τοῦ βαθμοῦ των, (Συν)ρχαι: ἀποσ)τα συνθέσεως μεγαλυτέρας τοῦ Συν)τος: Στρατηγοί: Σ. Στρατοῦ), ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρξε δυσμενὴς κατ' αὐτῶν κρίσις μέχρι τῆς ἀποστρατείας των, θεωροῦνται αὐτοδικαίως ὡς ἔχοντες τὰς ἱκανότητας ταύτας.

Ἀθῆναι τῇ 18ῃ Ἰουνίου 1941 — Ὁ Ὑπουργός: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΥΠΟΥΡΓ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ ΓΡΑΦ. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΜΗΜ. Ι Ἀρ. Πρ.Ε.Π.5023

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ κ. ΚΑΘΕΝΙΩΤΗΝ Δ.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς τὰ κάτωθι:

«Εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ ἱστορικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνατεθέντος Ὑμῖν καὶ εἰς τοὺς ὑφ' Ὑμᾶς Ἀντ)γους ἔργου καταρτισμοῦ ἐκθέσεως τῶν κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον συμβάντων».

Πολλοὶ ἀσφαλῶς ἔχουσι συμφέρον ὅπως εἰ δυνατὸν ἡ ἔκθεσις αὕτη μὴ ἴδη τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἵνα μὴ γνωσθῶσι τυχὸν εὐθῦναι των: Ἐπιχείρημα τῆς προσπαθείας των: «Νὰ μὴ γνωσθῶσι λόγῳ πολιτικῆς σκοπιμότητος τὰ διαπραχθέντα σφάλματα ἵνα μὴ εἴπω ἐγκλήματα».

Ὑμεῖς ὅμως, ὅστις ἐπὶ 10μηνον ἤδη μελετᾶτε ἔστω καὶ τὰς ἀλληλοσυγκρουομένας ἐκθέσεις, ἔστω καὶ τὰς προσπαθείας διαστρεβλώσεως τῆς ἀληθείας, θὰ ἐπείσθητε ἀσφαλῶς ὅτι: δὲν ὑπάρχουν μόνον λάθη ἢ σφάλματα ἅτινα ἰδίᾳ βαρύνουν τὰς ἀνωτάτας βαθμίδας τῆς τε στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς Ἱεραρχίας ἀλλὰ ὑπάρχει ἐν ταὐτῷ καὶ τεραστία προσπάθεια καὶ μεγαλειώδης ἀπόδοσις Ἀξιωματικῶν τε καὶ στρατιωτῶν.

Φρονῶ ὅτι εἶνε ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ γνωσθῇ καὶ τοῦτο ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον καὶ μάλιστα μὲ τὸ κῦρος τῆς ἐγνωσμένης ἀμεροληψίας.

Διότι, ἐὰν ὑπῆρξαν οἱ ἀνίκανοι, ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἱκανώτατοι, ἂν ὑπῆρξαν λιπόψυχοι ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἥρωες.

Ὑμῖν ἐναπόκειται νὰ ἐξουδετερώσητε τὴν ἐγκληματικὴν παράλειψιν ταύτην τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὅστις οὐδὲ ἕνα Ἀνθ)γὸν δὲν παρουσίασεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὡς ὑπερβάντα τὸ καλῶς ἐννοούμενον καθῆκον, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνήθεις ἡρωϊσμούς.

Ὑπῆρξαν δὲ τόσοι καὶ τόσοι τοιοῦτοι ἀπὸ τοῦ κατωτάτου βαθμοῦ μέχρι καὶ τῶν Διοικητῶν διαφόρων μονάδων μικρῶν τε καὶ μεγάλων.

Ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω ὅρους ἐπανέρχομαι ἐπὶ τῆς παρακλήσεώς μου ὅπως ἡ ἔκθεσις ὑμῶν περατωθῇ τὸ ταχύτερον ἐφ' ὅσον σχεδὸν ἅπασαι αἱ διοικήσεις ὑπέβαλον τὰς ἐκθέσεις των.

Διὰ τὴν περίπτωσιν ἀρνουμένων ἢ καθυστερούντων παρακαλῶ ὅπως ἀνεξαρτήτως τῶν διαταγῶν ἐὰν κρίνητε σκόπιμον ἐνεργήσητε καὶ ὑμεῖς διὰ τῶν ὑφ' ὑμᾶς Συν)ρχῶν καὶ διὰ προσωπικῆς ἐπεμβάσεως ἐξακριβωθῶσι οἱ ἀρνούμενοι, ἀλλὰ καὶ ἐπιταχύνουσι οἱ καθυστεροῦντες.

Ἄλλως τε οἱ ἀρνούμενοι τὴν ὑποβολὴν εἶνε περιττοὶ κατὰ τὴν γνώμην μου, διότι ἡ ἄρνησίς των πάντοτε, ὑπὸ οἱονδήποτε ἐπιχείρημα, ἀποτελεῖ προσπάθειαν καλύψεως εὐθύνης, ἀτυχίας ἢ ἀνικανότητος.

Ἀθῆναι τῇ 11)7)42

Ὁ Ὑπουργὸς

Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΩΝ 'Αριθ. Πρωτ. 176

ΠΡΟΣ

ΤΟΥΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΝΤΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 25)2-7-41 Δ)γῆς 'Υ.'Ε. 'Αμύνης, διετάχθησαν οἱ ἐπιτελάρχαι Μεγάλων Μονάδων νὰ ὑποβάλωσι τάχιστα τὰ ἡμερολόγια τῶν Μονάδων ἐὰν περιεσώθησαν ταῦτα ἢ ἐν ἀπὸ μνήμης ἱστορικόν, ἐφ' ὅσον τ' ἀρχεῖα των εἶχον ἀπολεσθῆ ἢ ἦτο δυσχερὲς νὰ μεταφερθῶσιν ἐνταῦθα.

Κατόπιν τούτου ὑπεβλήθη ἀρκετὸς ἀριθμὸς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐργασιῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐὰν ἐξασφαλίζεται ἐπαρκέστατα ἡ ψυχρὰ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων, ἐν τούτοις πλειστάκις δὲν ἀναφέρονται χαρακτηριστικῶς ἐξαιρετικαί τινες ἐνέργειαι τῶν ὑφισταμένων Συν)των, καὶ ἀπαράμιλλοι ἐπιθέσεις τούτων. Τοῦτο δὲ προφανῶς, διότι ἐχαρακτηρίσθη ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξιστόρησις εἶνε ἔργον τῶν ἐπισήμων ἐκθέσεων καὶ ὄχι τῶν συντόμων ἡμερολογίων.

'Εν τῷ πνεύματι λοιπὸν τοῦ νὰ περισωθῶσιν αἱ ὡραῖαι αὗται πράξεις τῶν διαφόρων Συνταγμάτων, τὸ ὑπὸ τὴν Προεδρίαν μου Συμβούλιον προτίθεται νὰ προκαλέσῃ ἐν καιρῷ τὰς προσωπικὰς καταθέσεις τῶν διοικησάντων τὰ περισσότερα τῶν Συν)των, πρὸς ὑποβοήθησιν δὲ τοῦ ἔργου τούτου προσκαλοῦνται οἱ ἀποδέκται τῆς παρούσης, νὰ προβῶσιν ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν σύνταξιν ἑνὸς συντόμου ἱστορικοῦ, συντασσομένου ἰδίως ἀπὸ μνήμης καὶ δὴ ἐφ' ὅσον ἐχάθησαν τ' ἀρχεῖα τῆς Σχετικῆς Μονάδος.

Τὸ συντομώτατον τοῦτο ἱστορικὸν θὰ εἶνε ὅλως ἄσχετον πρὸς τὰς ὑποβληθείσας ἱεραρχικῶς ἢ συντασσομένας ἤδη ἐκθέσεις, θὰ περιορίζηται δὲ εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν κάτωθι ζητημάτων:

α) 'Από ποίας περιοχὰς ἐπεστρατεύθησαν τὰ διάφορα Συν)τα, καὶ τὴν γενικὴν κατάστασιν αὐτῶν ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἐπιστρατεύσεως ἀπὸ ἀπόψεως ἐφοδιασμοῦ, ἠθικοῦ καὶ ἐκπαιδεύσεως ἀνδρῶν.

β) Τὰς χρονικὰς περιόδους καθ' ἃς τὰ Συν)τα ἐξετέλεσαν τὰς μεταφορὰς των εἰς τοὺς χώρους συγκεντρώσεως, τὸν χρόνον παραμονῆς εἰς αὐτούς, καθὼς καὶ τὴν περίοδον πορειῶν διὰ τὴν ἔνταξιν τῶν διαφόρων Συν)των εἰς τοὺς χώρους μάχης.

Αἱ δύο αὗται παράγραφοι νὰ εἶνε συντομώταται, χωρὶς νὰ παρεμβληθῶσιν διαταγαί, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπεβάρυνον τὸ ὅλον ἱστορικόν. Τοὐναντίον ν' ἀναφερθῶσιν ἁπλῶς ἐξαιρετικά τινα συμβάντα, ἐὰν ὑπάρχωσι τοιαῦτα, ἀπαραιτήτως δὲ αἱ καιρικαὶ συνθῆκαι, ὑφ' ἃς ἔλαβον χώραν αἱ πορεῖαι αὗται.

γ) Τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν τακτικῶν ἐντολῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν εἰς τὰ Συν)τα ἀνὰ τὰ διάφορα πεδία τῶν μαχῶν καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐξετελέσθησαν αἱ ἐντολαὶ αὗται. Πάντως διὰ τὴν περίοδον καθ' ἣν τὰ Συν)τα δὲν εὑρίσκοντο ἐν ἐπαφῇ, ἀλλὰ εἶχον ἀποσυρθῆ ἐν ἐφεδρείᾳ ἢ πρὸς ἀνάπαυσιν, αὕτη θ, ἀναφέρεται συντομώτατα καὶ χρονολογικῶς καὶ μόνον.

Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν τακτικῶν ἐντολῶν, τὰ τάγματα καὶ οἱ λόχοι θ' ἀναφέρωνται διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Διοικητοῦ των. Θ' ἀναφέρωσι δὲ ἐπίσης καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀξιωματικῶν τῶν προταθέντων ἐνδεχομένως πρὸς ἀπονομὴν ἠθικῆς ἀμοιβῆς, ἵνα συμπεριληφθῶσιν εἰς ἰδιαίτερον Πίνακα. Καθὼς ἐπίσης νὰ ἐπισυναφθῶσι καὶ αἱ ληφθεῖσαι ἢ ἐκδοθεῖσαι διαταγαὶ ἐὰν περιεσώθησαν αὗται.

Τὸ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον συντασσόμενον σύντομον ἱστορικὸν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβῇ τὸ πολὺ τὰς δέκα σελίδας. Θὰ ὑποβληθῇ δὲ μέχρι 15ης 'Οκτωβρίου ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ παρὰ τῷ 'Υπουργείῳ 'Εθνικῆς 'Αμύνης γραφεῖα τοῦ Συμβουλίου, μὴ παραλειπομένου νὰ ὑποβληθῇ καὶ εἰς τὴν προϊσταμένην ἀρχὴν τῶν Μονάδων ὁμοῦ μὲ τὰς λοιπὰς ἐκθέσεις.

Πάντως ἡ ἔγκαιρος ὑποβολὴ τοῦ αἰτουμένου ἱστορικοῦ, θέλει ὑποβοηθήσει κατὰ πολὺ τὸ ἔργον τοῦ Συμβουλίου πρὸς περίσωσιν τῶν ὡραίων πράξεων τοῦ στρατεύματός μας, καὶ θ' ἀπαλλάξῃ τοῦτο ἀπὸ ἀτελευτήτους προσωπικὰς καταθέσεις ἢ θὰ περιορίσῃ κατὰ πολὺ τὴν ἔκτασιν αὐτῶν.

'Αθῆναι Σεπτέμβριος 1941

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Δ. ΚΑΘΕΝΙΩΤΗΣ: 'Αντ)γος

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1

Σήμερον τὴν 4ην Ἰουλίου 1941, ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος Παρασκευὴν καὶ ὥραν 9.30, τὸ Συμβούλιον τῶν Ἀντιστρατήγων συγκείμενον ἐκ τῶν:

Ἀντιστρατήγων, 1) Κεθενιώτη Δημ., ὡς Προέδρου, Μαυροσκότη Γ., Παποδοπούλου Δ. καὶ Κοσμᾶ Γ. ὡς μελῶν, συνελθὸν εἰς τὸ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ε.Α. Γραφεῖον του, κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 48412)1-7-41 Δ)γῆς Υ.Ε. Ἀμύνης

ΑΠΟΦΑΙΝΕΤΑΙ

ὡς κάτωθι ἐπὶ τῶν τεθέντων αὐτῷ ἐρωτημάτων:

1ον ΕΡΩΤΗΜΑ: Συμφέρει ν' ἀναβληθῇ δι' εὐθετώτερον χρόνον ἡ γενικὴ κρίσις τῆς πολεμικῆς δράσεως τῶν τε μονίμων καὶ ἐφέδρων ἐκ μονίμων Ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς, Θαλάσσης καὶ Ἀέρος καὶ ἀπὸ τίνος βαθμοῦ; (Ἀνώτατοι, Ἀνώτεροι κλπ.).

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ: Τὸ Συμβούλιον ἀποφαίνεται διὰ ψήφων τριῶν κατὰ μιᾶς ὅτι κατ' ἀρχὴν ἡ κρίσις πρέπει νὰ γίνῃ δι' ἅπαντας τοὺς ἀξιωματικοὺς Ξηρᾶς, Θαλάσσης καὶ Ἀέρος, ἤδη ὅτε τὰ γεγονότα εἶνε νωπά.

Οὐχ' ἧττον τὸ Συμβούλιον, μὴ γνωρίζον, ἂν συμφέρῃ ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως νὰ γίνῃ τοιαύτη κρίσις, ἐπαφίεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον νὰ λάβῃ ὁριστικὴν ἀπόφασιν.

Πάντως, ἐφ' ὅσον τὸ Ὑπουργεῖον ἀποφασίσῃ τὴν τοιαύτην κρίσιν, τὸ Συμβούλιον προτείνει νὰ γίνῃ μόνον διὰ τοὺς Ὑποστρατήγους, Συν)ρχας, Ἀντ)ρχας καὶ ταγ)ρχας τῆς Ξηρᾶς, βάσει δεδικαιολογημένης ἐκθέσεως τοῦ οἰκείου Διοικητοῦ καὶ δεδικαιολογημένης γνωματεύσεως τοῦ Συμβουλίου, ὡς εἰς ἀπάντησιν ἐπὶ ἐρωτήματος 5ου.

Διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς Θαλάσσης καὶ Ἀέρος ἡ κρίσις νὰ ἀναβληθῇ δι' εὐθετώτερον χρόνον.

Ἐφ' ὅσον δὲν γίνῃ ἡ κρίσις τῶν Ἀξιωματικῶν τὸ Συμβούλιον προτείνει ὅπως ἀπὸ τοῦδε, μερίμνῃ τοῦ Ὑπουργείου, δι' ὅλους τοὺς βαθμούς, ὑποχρεωτικῶς διὰ τοὺς Ὑποστρατήγους καὶ Ἀνωτέρους Ἀξιωματικοὺς Ξηρᾶς, Θαλάσσης καὶ Ἀέρος καὶ κατὰ προτίμησιν τῆς Ξηρᾶς, σχηματισθῇ φάκελλος δι' ἕκαστον, ἐμφαίνων τὴν κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον δρᾶσιν του.

ΕΡΩΤΗΜΑ 2ον: Συμφέρει νὰ τεθῇ εἰς αὐτεπάγγελτον ἀποστρατείαν ἕνας Ἀξιωματικὸς ἐν γένει Ξηρᾶς, Θαλάσσης ἢ Ἀέρος δι' ὃν ὑπάρχει δυσμενὴς πολεμικὴ ἔκθεσις ἢ τοῦ ἀφῃρέθη ἡ Διοίκησις διὰ λόγους ἀνεπαρκείας;

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ: Τὸ Συμβούλιον παμψηφεὶ ἀποφαίνεται ὅτι συμφέρει νὰ τεθῶσιν εἰς αὐτεπάγγελτον ἀποστρατείαν οἱ ἀξιωματικοὶ ταύτης.

Πάντως τὸ μέτρον τοῦτο νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἐπὶ τῶν Ἀξιωματικῶν ἐκείνων, οἵτινες ὑπηρέτησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ τὰ μετόπισθεν ἐν συγκρίσει πρὸς τούς, ὡς ἄνω, ἀναφερομένους Ἀξιωματικοὺς ἔστω καὶ ἐὰν διὰ τοὺς τελευταίους τούτους δὲν ὑπάρχουν ἐκθέσεις δυσμενεῖς, ἀλλὰ βάσει τῆς αἰτίας, δι' ἣν ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ παρέμειναν.

Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ παρόντος ἐρωτήματος δέον νὰ γίνῃ, ἐφ' ὅσον δὲν ἐνεργηθῇ κρίσις τῶν Ἀξιωματικῶν, ὡς εἰς τὸ 1ον ἐρώτημα ἐκτίθεται ὥστε, ἂν ἐνεργηθῇ, ἐπάναγκες τυγχάνει καὶ οὗτοι νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ οἰκείου Συμβουλίου.

ΕΡΩΤΗΜΑ 3ον: Συμφέρει ἔφεδροι ἐκ μονίμων ὑπηρετήσαντες λίαν εὐδοκίμως εἰς μαχίμους Μονάδας ἢ εἰς Ἐπιτελεῖα Μονάδων (Μεραρχιῶν ἢ Σωμάτων Στρ.) τῆς ζώνης τῶν ἐπιχειρήσεων ἢ εἰς ἀντιστοίχους Μονάδας τοῦ Ἀέρος ἢ Θαλάσσης νὰ ἀμειφθῶσι καὶ κατὰ τίνα τρόπον;

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ: Τὸ Συμβούλιον παμψηφεὶ ἀποφαίνεται ὅτι συμφέρει καὶ εἶνε ἐπάναγκες νὰ ἀμειφθῶσι μόνον Ἀξιωματικοὶ ἔφεδροι ἐκ μονίμων ἀποταχθέντες διὰ πολιτικοὺς λόγους καὶ οἵτινες ὑπηρέτησαν εὐδοκίμως εἰς μαχίμους Μονάδας ἢ εἰς Ἐπιτελεῖα Μεγάλων Μονάδων τῆς Ζώνης τῶν Ἐπιχειρήσεων ἢ εἰς ἀντιστοίχους Μονάδας τοῦ Στρατοῦ Ἀέρος καὶ Θαλάσσης ἐπανερχόμενοι, ἄνευ ὑλικῶν ἀμοιβῶν, εἰς τὸν Στρατὸν καὶ τασσόμενοι εἰς τὴν σχετικὴν σειρὰν ἀρχαιότητός των, ἥτις ἀπορρέει ἐκ τῆς θέσεως ἣν εἶχον, ὅτε ἐξῆλθον τοῦ Στρατοῦ. Ἡ τοιαύτη ἐπαναφορά, νὰ ἐνεργηθῇ κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ οἰκείου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου ὡς κατωτέρω προτείνεται:

Πᾶς ἕτερος ἔφεδρος ἐκ μονίμων ὑπηρετήσας εὐδοκίμως, ὑφ' οὓς ὅρους καὶ οἱ ἀποταχθέντες διὰ πολιτικοὺς λόγους δύναται νὰ προβιβασθῇ ἐν ἐφεδρείᾳ κατόπιν δεδικαιολογημένης γνωματεύσεως τοῦ Συμβουλίου.

Ἐξαίρεσις διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τῆς κατηγορίας ταύτης δύναται νὰ γίνῃ δι' ὅσους ἔχουν ὑποβληθῆ προτάσεις ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, οἵτινες ὑπαχθήσονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διὰ πολιτικοὺς λόγους ἀποταχθέντων.

ΕΡΩΤΗΜΑ 4ον: Προβιβασμοὶ ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ ἀξιωματικῶν Ξηρᾶς, Θαλάσσης καὶ 'Αέρος συμφέρει νὰ γίνωσι καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ;

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ: Τὸ Συμβούλιον ἀποφαίνεται παμψηφεὶ ὅτι πρέπει νὰ γίνωσι προβιβασμοὶ εἰς πάντα βαθμὸν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται ἢ ἐξετελέσθησαν πράξεις σύμφωνοι πρὸς τὸν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προβιβασμὸν ἰσχύοντα Νόμον. Οἱ προβιβασμοὶ οὗτοι νὰ ἐνεργηθῶσι μετὰ γνωμάτευσιν τοῦ 'Ανωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου ἐξακριβοῦντος τὰ γεγονότα ταῦτα, ἐν ἀνάγκῃ καὶ δι' ἀνακρίσεως.

ΕΡΩΤΗΜΑ 5ον: Πῶς δέον νὰ συγκροτηθῶσι τὰ Συμβούλια διὰ τὴν χρῆσιν τῶν στοιχείων ὑπ' ἀριθ. 1, 3 καὶ 4;

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ: Τὸ Συμβούλιον παμψηφεὶ ἀποφαίνεται ὅτι, λόγῳ τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων, δέον νὰ συγκροτηθῶσιν:

1) Ἓν Συμβούλιον ἐξ ἀποστράτων 'Αντιστρατήγων ἀνεγνωρισμένης ἀξίας ὑπὸ τὸν τίτλον «ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ», ἀντὶ τοῦ Συμβουλίου 'Επικρατείας.

—Τὸ Συμβούλιον τοῦτο νὰ ἐκτελέσῃ καὶ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ Ν. Δ)τος ὑπ' ἀριθ. 63)15-5-41 (Σύνταξις ἱστορικοῦ ἐπιχειρήσεων), ὅπερ κρίνεται ἀπαραίτητον, ἰδίᾳ ἐφ' ὅσον δὲν γίνῃ κρίσις τῶν 'Αξιωματικῶν ὡς εἰς τὸ ἐρώτημα 1ον διαλαμβάνεται.

2) Ἓν Συμβούλιον ἐξ 'Αντιστρατήγων ἢ 'Υποστρατήγων ἐν ἐνεργείᾳ διοικησάντων νικηφόρως Σώματα Στρατοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «'Ανώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον» διὰ τὴν κρίσιν τῶν ἐν τοῖς ἐρωτήμασιν 1, 2, 3 καὶ 4 ἀναφερομένων ἀξιωματικῶν, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς 'Υποστρατήγους καὶ 'Ανωτέρους 'Αξιωματικοὺς τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς, Θαλάσσης καὶ 'Αέρος.

3) Ἓν Συμβούλιον ἐξ 'Υποστρατήγων καὶ Συνταγματαρχῶν εὐδοκίμως διοικησάντων Μεραρχίας διὰ τὴν κρίσιν τῶν ἐν τοῖς ἐρωτήμασιν 1, 2, 3 καὶ 4 ἀναφερομένων ἀξιωματικῶν, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς κατωτέρους ἀξιωματικοὺς καὶ 'Ανθυπασπιστὰς τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς, Θαλάσσης καὶ 'Αέρος.

Προκειμένου περὶ 'Αξιωματικῶν Θαλάσσης καὶ 'Αέρος τῶν ἄνω Συμβουλίων νὰ συμμετέχωσι καὶ ἀξιωματικοὶ ἀντιστοίχου βαθμοῦ καὶ 'Αέρος.
'Αθῆναι τῇ 4ῃ 'Ιουλίου 1941

'Ο Πρόεδρος: Δ. ΚΑΘΕΝΙΩΤΗΣ 'Αντ)γος ΤΑ ΜΕΛΗ: Γ. ΜΑΥΡΟΣΚΟΤΗΣ, Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΚΟΣΜΑΣ, 'Αντ)γοι.

'Ο Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου 'Αντ)γων

'Ακριβὲς 'Αντίγραφον

(ὑπογραφὴ δυσανάγνωστος)

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ

Κατὰ τὴν κατοχήν, μαζὶ μὲ τὴν ὑπονόμευσιν τοῦ ἐχθροῦ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀριστέως Μεράρχου τοῦ πολέμου 1940—1941 Στρατηγοῦ Σπηλιωτοπούλου, ἔταξα εἰς τὸν ἑαυτόν μου ὅσο μποροῦσα (καὶ λόγῳ τοῦ συνδέσμου μου πρὸς τὸν ἀείμνηστον Μπάκον, διοικητὴν τῆς III Μεραρχίας καὶ ἐν συνεχείᾳ διοικητὴν τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ) λόγῳ καὶ τῆς ὑποχρεώσεώς μου ὡς Δ)τοῦ ἀποσπάσματος ἐπὶ 5μηνον καὶ Ἐπιτελάρχου τοῦ Β΄ Σ. Στρατοῦ:

α) «ὁπωσδήποτε δι' οἱουδήποτε τρόπου νὰ ἱκανοποιηθοῦν τὰ θύματα πολέμου καὶ οἱ ἀνάπηροι.

Αἱ εἰσηγήσεις μου καὶ αἱ ἀποφάσεις μου (ὅπου ὑπῆρξε τοιαύτη δυνατότης) ἀπετέλουν τὴν ἀπόδειξιν ἑνὸς βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ ἱεροῦ καθήκοντος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν παρεξέκλινα οὐδὲ κατὰ κεραίαν. Αἱ παρατιθέμεναι ἀναφοραὶ καὶ διάφορα στοιχεῖα ἔχουσι τὴν σφραγῖδα τῆς συμμετοχῆς μου,

β) νὰ περισωθοῦν αἱ ἠθικαὶ περιουσίαι τῶν ἀξιωματικῶν.

Ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς Γεώριος ὁ Β΄, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης, ἐξεχώρησεν εἰς τὸν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Κρήτης τὰ δικαιώματά του (Ἀναγκαστικὸς Νόμος 3031 τοῦ 1941).

Θὰ ἦτο πραγματικὸν ἔγκλημα ἂν δὲν περιεσώνοντο αἱ ἠθικαὶ περιουσίαι τῶν ἀξιωματικῶν».

Καὶ τώρα μὲ τὴν πάροδον τόσου χρόνου θεωρῶ τὸν ἑαυτόν μου εὐτυχῆ διότι ἐπετέλεσα τότε ἕνα ἱερὸν καθῆκον ἔναντι τῶν συμπολεμιστῶν μου καὶ γενικώτερον τῶν συναδέλφων μου. Ὑπῆρξα ὁ εἰσηγητὴς ἀποδόσεως δικαιοσύνης πρὸς τοὺς ὑπηρετήσαντας εἰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον (ἀναφορὰ 8 Ἰαν. 1942), ἐναντίον τῶν ὁποίων ἐστρέφοντο αἱ ἐπιθέσεις τῶν μαχητῶν τῆς ζώνης τῶν πρόσω.

Τότε ἀκούσαμε πλεῖστα ὅσα. Γιὰ τὴν ψυχολογία παραθέτω χαρακτηριστικὰς ἀναφοράς.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι πλέον ἱστορία, ἀλλὰ καὶ διδασκαλία.

Τὰ ἀτομικὰ τὰ ἀναφερόμενα ἦσαν διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην ἀμυντικὴν παρουσίασιν τῶν πραγματικῶν γεγονότων.

Τέλος μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς διαφυγῆς μου καὶ καθ' ὃν χρόνον ὑπῆρξε μακρὰ προπαρασκευὴ πρὸς τοῦτο, δὲν ἔπαυα νὰ κάνω τὸ καθῆκον μου πρὸς τοὺς συμπολεμιστάς μου.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐν Χανίοις 14 Μαΐου 1941. Τεῦχος Μόνον. Ἀριθ. Φύλλου 160

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

Ἀναγκαστικὸς Νόμος ὑπ' ἀριθ. 3031)1941.

«Περὶ ἀποκαταστάσεως Ἀξιωματικῶν, Ἀρχικελευστῶν καὶ Ὑπαξιωματικῶν τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ καὶ Ἀξιωματικῶν, Ἀρχισμηνιῶν καὶ Ὑπαξιωματικῶν τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας, ἐξελθόντων ἐκ τούτων διὰ πολιτικοὺς λόγους».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἄρθρον 1ον. Παρέχεται τὸ δικαίωμα εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργὸν ὅπως διὰ προκαλουμένων παρ' αὐτοῦ Βασιλικῶν Διαταγμάτων ἀνακαλῇ ὀνομαστικῶς εἰς τὴν ἐνεργὸν τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ Ὑπηρεσίαν Ἀξιωματικούς, Ἀρχικελευστὰς καὶ Ὑπαξιωματικοὺς τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ ἐξελθόντας τῶν Τάξεων αὐτοῦ διὰ πολιτικοὺς λόγους.

Ὁ διαρρεύσας χρόνος ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῶν οὕτως ἀνακαλουμένων Ἀξ)κῶν καὶ Ἀρχικελευστῶν καὶ Ὑπαξιωματικῶν λογίζεται ὡς τοιοῦτος ὑπηρεσίας δι' ἁπάσας τὰς περιπτώσεις ἄνευ ἀποδοχῶν.

Ἄρθρον 2ον. Τὸ αὐτὸ ὡς ἀνωτέρω δικαίωμα, παρέχεται καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας Ὑπουργόν, ὅπως διὰ προκαλουμένων παρ' αὐτοῦ Βασιλικῶν Διαταγμάτων ἀνακαλῇ ὀνομαστικῶς εἰς τὴν ἐνεργὸν τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας ὑπηρεσίαν Ἀξιωματικούς, Ἀρχισμηνίας καὶ Ὑπαξιωματικοὺς ἐξελθόντας ταύτης διὰ πολιτικοὺς λόγους, καθὼς καὶ ἀποστρατευθέντας καθ' οἱονδήποτε τρόπον Ἀξιωματικοὺς ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1932 καὶ μετέπειτα, χωρὶς νὰ παραπεμφθοῦν εἰς Πειθαρχικὸν Συμβούλιον.

Ὁ διαρρεύσας χρόνος ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῶν οὕτως ἀνακαλουμένων Ἀξιωματικῶν Ἀρχισμηνιῶν καὶ Ὑπαξιωματικῶν, λογίζεται ὡς τοιοῦτος ὑπηρεσίας δι' ἁπάσας τὰς περιπτώσεις, ἄνευ ἀποδοχῶν.

Ἄρθρον 3ον. Οἱ κατὰ τὰ ἄνω ἄρθρα Ἀξιωματικοί, Ἀρχικελευσταί, Ἀρχισμηνίαι καὶ Ὑπαξιωματικοὶ ἀποκαθίστανται αὐτοδικαίως εἰς τὴν οἵαν σειρὰν ἀρχαιότητος, κατεῖχον πρὸ τῆς ἀπομακρύνσεως αὐτῶν βάσει τοῦ τότε ἰσχύοντος Νόμου (περὶ σειρᾶς ἀρχαιότητος Ἀξιωματικῶν).

Ἄρθρον 4ον. Οἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἀνακαλούμενοι εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν τοῦ Β. Ναυτικοῦ καὶ τῆς Β. Ἀεροπορίας Ἀξιωματικοί, Ἀρχικελευσταί, Ἀρχισμηνίαι καὶ Ὑπαξιωματικοὶ προάγονται διὰ Διαταγμάτων προκαλουμένων ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας Ὑπουργῶν εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ἄνευ τῆς διαδικασίας τῆς καθοριζομένης ὑπὸ τοῦ Νόμου «Περὶ στρατιωτικῆς ἱεραρχίας καὶ στρατιωτικῶν προβιβασμῶν».

Ἡ προαγωγή των αὕτη λογισθήσεται διὰ Διαταγμάτων προαγωγῆς των ἀφ' ἧς χρονολογίας προήχθησαν νεώτεροί των, μόνον ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα οὐδὲ καὶ διὰ τὰς ἀποδοχάς.

Ἄρθρον 5ον. Ἐν ἀπουσίᾳ τῶν Ὑπουργῶν Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας τὰ ἀνωτέρω δικαιώματα παρέχονται εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, ἐν ἀπουσίᾳ δὲ καὶ τούτου εἰς τὸν Γενικὸν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Κρήτης, εἰς τὸν ὁποῖον, εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἀνατίθεται νὰ ἐνεργῇ δι' ἀποφάσεων ὑποκειμένων, ἐν καιρῷ εἰς τὴν κύρωσιν αὐτῶν διὰ Βασιλικῶν Διαταγμάτων.

Ἄρθρον 6ον. Αἱ Διατάξεις τοῦ Α.Ν. 3031 τῆς 9.5.41 «Περὶ ἀποκαταστάσεως Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν ἐξελθόντων τοῦ στρατεύματος διὰ πολιτικοὺς λόγους», ἐφαρμόζονται καὶ διὰ τοὺς Ὑπαξιωματικοὺς τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς, τοὺς ἐξελθόντας τοῦ Στρατεύματος διὰ πολιτικοὺς λόγους.

Ἄρθρον 7ον. Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Χανίοις τῇ 13 Μαΐου 1941 — ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Ὁ Πρόεδρος: ΕΜ. Ι. ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ. Τὰ Μέλη: ΣΤ. Μ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ, ΠΑΝ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, Α. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΣ, Θ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ, Ε. Γ. ΣΕΚΕΡΗΣ, Γ. Ε. ΚΟΡΤΖΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ σφραγὶς τοῦ Κράτους.

Ἐν Χανίοις τῇ 13ῃ Μαΐου 1941

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός: ΣΤ. Μ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ. Τμῆμα V

Ἀριθ. Πρωτ. 23542. Αὔξ. ἀριθ. ἐγκ. 16

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

Πρὸς ἁπάσας τὰς Στρατιωτικάς, Ναυτικάς, Ἀεροπορικὰς Ἀρχὰς καὶ Ἀρχὰς Ἑλληνικῆς Χωροφυλακῆς.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 23

«Περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ ἀπονομῆς ἠθικῶν ἀμοιβῶν διατάξεων»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα ὑπ' ἀριθ. 1)1941, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1ον. Ἅπασαι αἱ γενόμεναι προτάσεις πρὸς ἀπονομὴν ἠθικῆς ἀ-

μοιβῆς εἰς Ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, ἐφ' ὅσον προέρχονται ἐκ Διοικητῶν Μαχίμων Μονάδων μέχρι καὶ τῶν Μεραρχιῶν, θεωροῦνται βάσει τοῦ παρόντος ὡς ἐκτελεσθεῖσαι, τῆς σχετικῆς Ἡμερησίας Διαταγῆς Μεραρχίας ἐχούσης θέσιν Διατάγματος απονομῆς. Ὁμοίως καὶ αἱ ὑπὸ τῶν Σωμάτων Στρατοῦ, ἐφ' ὅσον ἀφορῶσι μαχίμους Ἀξιωματικούς.

Διὰ τοὺς μὴ μαχίμους τοιούτους δέον ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἀντίγραφα τῶν σχετικῶν προτάσεων πρὸς ἀπόφασιν.

Ὁμοίως πᾶσα ἄλλη πρότασις ὑποβληθεῖσα ἐκτὸς τῶν Μονάδων τούτων, ἀπαιτεῖ τὴν κύρωσιν τοῦ Ὑπουργοῦ Ἀμύνης.

Ἄρθρον 2ον. Εἰδικῶς διὰ τὰς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προτάσεις. Διὰ μὲν τοὺς νεκροὺς ἡ σχετικὴ πρότασις ἀποτελεῖ δικαίωμα ἀποκτηθὲν καὶ παραμένει μόνον ὁ τύπος καὶ κύρωσις διὰ Διαταγῆς τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

Διὰ τοὺς ζῶντας καὶ ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ μαχίμων ἀναλαβόντων διοίκησιν μέχρι καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ταγματάρχου, θὰ ἀποφασισθῇ δι' Ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἀπαραιτήτως ἐκ τριῶν Συνταγματαρχῶν τοῦ Πεζικοῦ, οἵτινες ἀποδεδειγμένως διώκησαν Σύνταγμα Πεζικοῦ, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν εὐδοκίμως.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του, εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Μαΐου 1941

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος: Γ. ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ

Τὰ Μέλη: Α. Λιβιεράτος, Π. Δεμέστιχας, Κ. Λογοθετόπουλος, Πλ. Χατζημιχάλης, Σ. Μουτούσης, Χ. Κατσημῆτρος, Λ. Ρουσσόπουλος, Δ. Πολύζος, Ν. Μάρκου, Ἰάσ. Παπαδόπουλος, Γ. Μπάκος.

Ἀριθ. Πρωτ. 42829. Αὔξ. Ἀριθ. Ἐγκ. 41 ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ. Πρὸς ἁπάσας τὰς Στρατιωτικὰς Ἀρχὰς καὶ Ἀρχὰς Ἑλληνικῆς Χωροφυλακῆς

Περίληψις: «Περὶ ὑποβολῆς προτάσεων ὑπὸ τῶν Διοικητῶν τῶν Μονάδων δι' ἅπαντας τοὺς Ἀξιωματικοὺς καὶ διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ πολέμου». Ὀκτώβριος 1940—Ἀπρίλιος 1941

Πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 63)41 Ν.Δ. «περὶ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου» ἅπαντες οἱ Διοικηταὶ Μονάδων ἢ σχηματισμῶν νὰ ὑποβάλωσι ἐντὸς 10 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήψεως συντόμους ἐκθέσεις διὰ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς Ἀξιωματικούς. Αὗται περιληπτικαὶ οὖσαι θ' ἀναφέρωνται λίαν συντόμως εἰς τὰ κάτωθι ἀντικείμενα:—Χαρακτήρ.—Γενικὴ μέχρι τοῦ πολέμου διαγωγή, ἤτοι ἡ τοιαύτη εἰς τὸν τελευταῖον βαθμὸν ὃν κατεῖχε πρὸ τοῦ πολέμου.—Ὑπηρεσίαι προσφερθεῖσαι κατὰ τὸν πόλεμον.—Ἱκανότης διοικήσεως (διὰ τοὺς μαχίμους) τμήματος ἀντιστοίχου τοῦ βαθμοῦ των καὶ ἂν ἐκ τῆς ἀποδόσεώς του κρίνεται κατάλληλος διὰ τὴν Διοίκησιν Μονάδος ἀνωτέρου βαθμοῦ.— Θ' ἀναγραφῇ ἰδιαιτέρως ἡ διαγωγὴ ἡ ἐπιδειχθεῖσα κατὰ τὴν σύμπτυξιν καὶ κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον αἰχμαλωσίαν.—Διὰ τοὺς φυγάδας θὰ ὑποβληθῇ εἰδικὴ ἀναφορά.—Τελικῶς, ἐν συμπεράσματι θ' ἀναφέρεται κρίσις τοῦ ἐκθέτοντος διὰ τὸν Ἀξιωματικόν.

Αἱ αὐταὶ ἐκθέσεις θὰ ὑποβληθῶσι διὰ τοὺς ἐφέδρους ἀξιωματικούς.

Διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς τὸ Γεν. Στρατηγεῖον θὰ ὑποβάλουν ἐκθέσεις διὰ μὲν τοὺς Ἀξιωματικοὺς οἱ Διευθυνταὶ τῶν γραφείων, διὰ τοὺς τελευταίους τοιούτους οἱ Ὑπαρχηγοί.

Ἐὰν Διοικητὴς Μονάδος ἢ οἱοσδήποτε Ἀξιωματικὸς παρετήρησέ τι δι' Ἀξιωματικὸν ἀνήκοντα εἰς ἄλλην ὁμάδα εἴτε ὑπὲρ αὐτοῦ εἴτε καὶ κατὰ τούτου νὰ ὑποβάλῃ ἰδίαν ἔκθεσιν.

Ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν διατελεσάντων Διοικητῶν Μονάδων ὅπως αἱ ὑποβαλλόμεναι ἐκθέσεις συνταχθῶσι μετὰ συντομίας καὶ ἀκριβείας καὶ σαφηνείας, ἵνα ἔστω καὶ ἐν περιπτώσει μεταγενεστέρας χρησιμοποιήσεως γνωρίζῃ ἡ ὑπηρεσία ποῖοι κατὰ τὴν συμφορὰν παρουσίασαν προσόντα πραγματικοῦ Διοικητοῦ καὶ ποῖοι ἀντιθέτως ἐστεροῦντο τοιούτων.

Ἀθῆναι τῇ 27 Μαΐου 1941 ΓΕΩΡΓ. Κ. ΛΑΔΑΣ, Ταγματάρχης

Ὁ Ὑπουργός: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Ἀριθ. πρωτ. 48527

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ὑπ' ἀριθ. 352 Ν.Δ. «Περὶ συστάσεως Στρατ. Συμβουλίων καὶ καθορισμοῦ ἁρμοδιότητος τούτων», συγκροτῶ τὰ κάτωθι Συμβούλια ταῦτα ὡς ἀκολούθως:

Α΄ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΩΝ: 1) Ἀντ)γος Καθενιώτης Δημ., 2) Ἀντ)γος Μαυροσκότης Γεώργ., 3) Παναγιωτάκις Γ., ὡς τακτικὰ μέλη καὶ 4) Ἀντιναύαρχος Ραζηκώτσικας Ἰω. ὡς ἀναπληρωματικὸν μέλος.

Εἰσηγητὰς τοῦ Συμβουλίου τούτου ὁρίζω: 1) Συν)ρχην Πεζ. Γιατζῆν Δημ., διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς, 2) Πλοίαρχον Χρυσάνθην διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς Ναυτικοῦ, καὶ 3) Σμήναρχον Θεοδωρακόπουλον Κ. διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τῆς Ἀεροπορίας.

Β΄ ΣΤΡΑΤ. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ: 1) Ἀντ)γος Παπαδόπουλος Δημ., 2) Ἀντ)γος Κοσμᾶς Γ., Ἀντ)γος Μπακόπουλος Κ., ὡς τακτικὰ μέλη καὶ 4) Ἀντιναύαρχος Οἰκονόμου Δ. ὡς ἀναπληρωματικό.

Εἰσηγητὰς τοῦ Συμβουλίου τούτου ὁρίζω: 1) Συν)ρχην Πυρ)κοῦ Βαγενᾶν Γ., διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τῆς Ξηρᾶς, 2) Πλοίαρχον Κονιάλην Χ. διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Ναυτικοῦ, 3) Σμήναρχον Ἀβέρωφ Ν., διὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Ἀεροπορίας.

Γ΄ ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ: 1) Ὑποστράτηγος Ρουσσόπουλος Ἀν., 2) Ὑποστράτηγος Παπακωνσταντίνου Κ., 3) Βραχνὸς Β., ὡς τακτικὰ μέλη, καὶ 4) Ὑποστράτηγος Ζυγούρης Χρ., 5) Ὑπον)ρχος Δελαγραμμάτικας ὡς ἀναπληρωματικά.

Εἰσηγητὰς τοῦ Συμβουλίου τούτου ὁρίζω: 1) Συν)ρχην Πεζ. Τσακαλῶτον Θρ. διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τῆς Ξηρᾶς, 2) Πλοίαρχον Μεζεβίρην Γρ., διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Ναυτικοῦ, καὶ 3) Σμήναρχον Ἀβέρωφ Ν. διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τῆς Ἀεροπορίας.

Ἀθῆναι τῇ 9ῃ Αὐγούστου 1941 — Ὁ Ὑπουργός: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Ἀριθ. πρωτ. Α.Π. 169

ΔΙΑΤΑΓΗ

Λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἀξιωματικοί τινές, ὧν ἀφῃρέθη ἡ Διοίκησις κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπιχειρήσεων δι' ἀνικανότητα, ὑποβάλλουσιν ἤδη παράπονα προσπαθοῦντες ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ ἀποδώσωσι τὴν ἀφαίρεσιν τῆς διοικήσεως εἰς ἄλλα αἴτια, γνωρίζω ὑμῖν τὰ κάτωθι:

α) Ἀ φ α ί ρ ε σ ι ς Δ ι ο ι κ ή σ ε ω ς.

Πᾶσα ἀφαίρεσις διοικήσεως, λαβοῦσα χώραν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπιχειρήσεων κατ' ἀπόφασιν ἁπάσης τῆς Στρατιωτικῆς Ἱεραρχίας, δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἤδη ὑπὸ κρίσιν. Συνεπῶς θεωρεῖται ὡς καλῶς τότε γενομένη. Μία τοιαύτη ἀπόφασις δὲν δύναται νὰ κριθῇ ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ δὴ ἐκτὸς τῆς ἀτμοσφαίρας τῶν τότε γεγονότων καὶ περιστατικῶν, οὐδὲ ὑπῆρξεν ἀπόρροια ἑνὸς ἢ πλειόνων ξηρῶν γεγονότων, ἀλλὰ ἀποτέλεσμα ἀποκρυσταλλωθείσης βαθμηδὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπιχειρήσεων γνώμης τῶν ἀμέσως προϊσταμένων διοικήσεων περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἀξιωματικοῦ, διαμορφωθείσης ἐντὸς τῆς ζωντανῆς τότε ἀτμοσφαίρας τῶν γεγονότων.

Ἑπομένως πᾶσα αἴτησις παραπόνων ἀξιωματικοῦ, ἀφορῶσαν ἀφαίρεσιν διοικήσεως, διαβιβαζομένη ἡμῖν, δὲν θὰ ἐξετάζηται παρ' ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως, ἂν καλῶς ἢ κακῶς ἐγένετο ἡ ἀφαίρεσις τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ θὰ ἀποτελῇ ἓν τῶν στοιχείων διὰ τὴν πληρεστέραν μόρφωσιν τῆς γνώμης τοῦ Συμβουλίου διὰ τὸν ἀξιωματικὸν τοῦτον. Ὅπως ἐξ ἄλλου ἕτερον στοιχεῖον τῆς κρίσεως τοῦ Συμβουλίου θὰ ἀποτελῇ καὶ ἡ τυχὸν εἰς μετέπειτα ἐπιχειρήσεις ἐπιδειχθεῖσα διαγωγὴ καὶ ἀπόδοσις τῶν ἀξιωματικῶν, ὧν προηγουμένως εἶχεν εἰς ἑτέραν Μονάδα ἀφαιρεθῆ ἡ διοίκησις. Μόνον εἰς περίπτωσιν ἀφαιρέσεως τῆς διοικήσεως ἀξιωματικοῦ τινὸς ὑπὸ διοικήσεως κατωτέρας Μονάδος, μὴ ἐπικυρωθείσης ὑπὸ τῆς ἁρμοδίας Στρατιωτικῆς Ἱεραρχίας, δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον κρίσεως τοῦ Ἀνωτέρου

Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καὶ κατὰ μείζονα λόγον τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἂν καλῶς ἢ κακῶς ἔλαβε χώραν ἡ ἀφαίρεσις τῆς Διοικήσεως.

β) Καταρτισμὸς φακέλλων ἀξιωματικῶν.

Ὁ καταρτισμὸς τῶν φακέλλων δὲν ἀποσκοπεῖ ἁπλῶς τὴν συγκέντρωσιν τῶν στοιχείων τῶν ἀφορώντων τὴν δρᾶσιν ἑκάστου ἀξιωματικοῦ, ἀλλὰ ταὐτοχρόνως καὶ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν γνώμης διὰ τὸν ἀξιωματικὸν τοῦτον.

Τόσον ἡ συγκέντρωσις τῶν στοιχείων ὅσον καὶ ἡ κρίσις τοῦ οἰκείου Συμβουλίου ὑπάρχει πᾶν συμφέρον νὰ πραγματοποιηθῶσιν ἐντὸς λογικῶν ὁρίων χρόνου ἀπὸ σήμερον, ἵνα μὴ ἡ πάροδος τοῦ χρόνου μειώσῃ τὴν βαρύτητα, ἣν ἐπέχουσι τὰ γεγονότα καὶ ἵνα κριταὶ τῶν κρινομένων ἀξιωματικῶν ὦσιν, ὅπως σήμερον, ἡγήτορες ζήσαντες τὰ γεγονότα ταῦτα.

Δοθέντος ὅμως ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, ἃς διερχόμεθα, οὔτε προαγωγαί, ἀλλ' οὔτε καὶ κυρώσεις εἶναι δυναταί, οἱ κεκανονισμένοι Πίνακες (Προακτέων, Στασίμων, Ἀποστρατευτέων) δὲν θὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἀλλὰ θὰ παραμείνωσι παρ' ὑμῖν διὰ μελλοντικὴν ἐνέργειαν.

Ὡς στοιχεῖα κρίσεως τῶν ἀξιωματικῶν θέλουσι χρησιμοποιηθῆ τὰ ἀφορῶντα τὴν δρᾶσιν τῶν ἀξιωματικῶν ἀποσπάσματα τῶν ὑποβαλλομένων ἐκθέσεων, ἡ ἐπιδειχθεῖσα παρ' αὐτῶν προθυμία συμμετοχῆς των εἰς τὸν ἀναληφθέντα παρὰ τοῦ Ἔθνους ἀγῶνα, καὶ αἱ ἐπιβαλλόμεναι συμφώνως προγενεστέρᾳ μου διαταγῇ ἐκθέσεις περὶ τῆς δράσεως καὶ ἀποδόσεως ἑκάστου ἀξιωματικοῦ.

Ἰδιαιτέρως παρίσταται ἀνάγκη ὅπως διαλευκανθῇ ἡ θέσις τῶν ἀξιωματικῶν τῶν βαρυνομένων μὲ κατηγορίας συγκεκριμένας, ὅτι ἐγκατέλειψαν τὰς Μονάδας των ἢ τὰ Νοσοκομεῖα καὶ τοὺς τραυματίας των ἢ τὰς Ἀποθήκας, αἵτινες τοῖς ἦσαν ἐμπιστευμέναι, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ἡ μέχρι τοῦδε διαγωγή των ἦτο καλλίστη.

γ) Εἰδικὴ Κατηγορία Ἀξιωματικῶν.

Ὑπάρχουσιν ἀξιωματικοὶ οἵτινες θὰ εἶχον ἤδη προαχθῆ ἀπὸ τοῦ τέλους Μαρτίου 1941, ἐὰν δὲν καθυστέρει λόγῳ τῶν διεξαγομένων τότε ἐπιχειρήσεων καὶ ἀντικαταστάσεων Μονάδων ἡ ὑποβολὴ τῶν προτάσεων. Ἔργον δικαιοσύνης εἶναι νὰ καταρτισθῇ ὁ πίναξ τῶν ἀξιωματικῶν τούτων, ἵνα οὗτοι ἐν καιρῷ δικαιοῦνται προαγωγῆς, ἀφ' ἧς ἔδει νὰ εἶχε πραγματοποιηθῇ αὕτη.

Τέλος ἐπιθυμῶ νὰ παρακαλέσω ἅπαντα τὰ Συμβούλια καὶ ἰδίᾳ τὸ Στρατ. Διοικητ. Συμβούλιον καὶ τὸ Ἀνώτατον Στρατ. Συμβούλιον ὅπως ἐνστερνισθῶσι πλήρως τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπονομῆς στοιχειώδους δικαιοσύνης εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀξιωματικῶν διὰ τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν φιλοτίμων, ἱκανῶν καὶ καταλλήλων ἀξιωματικῶν, ἀπὸ τοὺς ἀνικάνους, ἀκαταλλήλους καὶ ἀπροθύμους.

Τοῦτο εἶναι ἔργον δικαιοσύνης, στοιχειῶδες καθῆκον ἀπέναντι τῆς ὁλότητος τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ Στρατεύματος καὶ ἀποτελεῖ βασικὴν ἀνάγκην διὰ τὴν θεμελίωσιν καὶ διαμόρφωσιν, ἐκ τῆς ἐμπράκτου δοκιμασίας τοῦ τελευταίου πολέμου σώματος ἀξιωματικῶν ἀνταξίου τοῦ προορισμοῦ του καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ Ἔθνους.

Ἀθῆναι τῇ 25ῃ Ὀκτωβρίου 1941

Ὁ Ὑπουργός: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀθῆναι τῇ 8ῃ Ἰανουαρίου 1942

Ο ΣΥΝ)ΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης—Γραφεῖον Ὑπουργοῦ—Ἐνταῦθα

«Περὶ ἀπονομῆς δικαιοσύνης εἰς Ἀξιωματικούς, οὓς ἠγνόησαν οἱ προϊστάμενοί των»

Λαμβάνω τὴν τιμήν, ὡς πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν ἠθικῶν ἀμοιβῶν γνωμοδοτικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις συνεκροτήθη ὅπως συντονίσῃ (βάσει καὶ τῶν ἀπονεμηθεισῶν ἐπὶ τὸ δικαιότερον) εἰς τὴν ἀπόφασιν Ὑμῶν τὰς ἠθικὰς ἀμοιβὰς νὰ ἀναφέρω Ὑμῖν τὰ κάτωθι:

«Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος κ. Παπάγος ἐτιμήθη διὰ τὴν ἐποποιΐαν τοῦ Ἀλβανικοῦ Μετώπου τόσον διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολεμικοῦ Σταυροῦ ὅσον καὶ Συμμαχικοῦ τοιούτου. Εἶναι γνωστὸν ἐπίσης ὅτι ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου του ἐτιμήθη ὡσαύτως μὲ μετάλλιον ἐξαιρέτων πράξεων.

Ὡς Πρόεδρος τῆς γνωμοδοτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἠθικῶν ἀμοιβῶν, παρετήρησα παραδόξως ὅτι ἀπουσιάζουσι χαρακτηριστικῶς τοῦ πίνακος τῶν ἠθικῶς ἀμειφθέντων Ἀξιωματικοὶ θεωρούμενοι ὡς ἀριστεῖς ὑπηρετήσαντες εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Ἀρχιστρατήγου ὡς οἱ Συν)χαι Κιτριλάκης, Κανελλόπουλος, Γρανίτσας, Ἀντ)χαι Δόβας Κορόζης καὶ ἄλλοι, οἵτινες μάλιστα ἀπετέλεσαν ἐπ' ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα τὸ ἐν τῇ ζώνῃ τῶν πρόσω προκεχωρημένον κλιμάκιον τοῦ Γενικοῦ Στρατη-

γείου, ἐνῷ Ἀξιωματικοὶ Ὑπηρεσιῶν τοῦ Στρατηγείου εἶναι παρόντες εἰς τὸν τιμητικὸν τοῦτον πίνακα.

Ἔχων ὑπ' ὄψιν μου καὶ τὴν σχετικὴν διαταγὴν ὑμῶν, στηριζομένην εἰς ἀπόφασίν σας, ὅπως τοὐλάχιστον παραμείνῃ ὡς ἀπόδειξις ἐπιδειχθεισῶν θυσιῶν καὶ προσπαθειῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα, ἡ κατὰ τοὺς διεθνεῖς κανόνας παράδοσις τῶν ἐνσήμων τούτων, ἅτινα ἀποτελοῦσι κειμήλια δι' οἰκογενείας καὶ ἀπογόνους καὶ δὴ παραδεδεγμένα ὑπὸ προϊσταμένων, οἵτινες τὴν ἀγωνίαν καὶ τὰς προσπαθείας κατέβαλον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀνέφερον τόσον εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου Γεν. Στρατηγείου Ὑποστράτηγον Μελισσηνὸν Π. ὅσον καὶ τὸν Ὑπαρχηγὸν τούτου Ὑποστράτηγον Καράσσον Χρ. τὴν γενομένην παράλειψιν καὶ συνεπῶς τὴν ἀδικίαν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐπεφύλαξε τὴν ἀπόφασίν του ἐκ τῆς ἐγκρίσεως ἢ μὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ οὐδὲν ἔπραξε, ὁ δὲ δεύτερος ἐκράτησεν ὑπὸ σημείωσιν τὴν προφορικὴν ἀναφοράν μου διὰ νὰ γνωματεύσῃ.

Ἀμφότεροι οὐδὲν ἔκτοτε ἀπεφάσισαν.

Δὲν γνωρίζω ποῖαι αἱ τελικαὶ γνῶμαι των. Παραμένει ὅμως ὡς βάσις ὅτι: ἀνεξαρτήτως θελήσεως ἢ μὴ τῶν ἀμέσων προϊσταμένων παραμένουσι τὰ δικαιούμενα πρόσωπα καὶ τὰ ὑποχρεοῦντα γεγονότα - προσπάθειαι καὶ ἀγωνίαι.

Ἐπιτραπήτω μοι νὰ φρονῶ ὅτι δὲν ἀποτελεῖ δικαίωμα τοῦ Ἀνωτέρου νὰ κρίνῃ κατὰ βούλησιν ἐπὶ σκοπιμότητι ἢ μή, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν εἰς οἱανδήποτε κατάστασιν καὶ ἂν εὑρίσκηται ἡ ἀπονομὴ δικαιοσύνης πρὸς τοὺς ὑφισταμένους ἵνα μὴ ὑπάρχῃ τὸ πικρὸν παράπονο, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπορία.

Τούτου δοθέντος ἐφ' ὅσον ἐλλείπει ὁ Ἀρχιστράτηγος ἀρνούμενος ἴσως τὰς ὑποχρεώσεις του, ὑπάρχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καὶ ὁ Ὑπουργός, ἁρμόδιοι ὑπὲρ πάντα ἄλλον καὶ λόγῳ τῶν συνεχῶν ἐν τῇ ζώνῃ τῶν πρόσω ἀγώνων του ἵνα ἀποφασίσωσιν.

Ἡ σκέψις τῶν ἀρνουμένων ὅτι οὔπω καιρὸς δὲν ἀνταποκρίνεται οὔτε πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀγωνισθέντων οὔτε πρὸς στοιχειώδη δικαιοσύνης ἀπόφασιν. Θὰ ἦτο δὲ ἡ μεγαλυτέρα τῶν ἀδικιῶν καὶ ἡ μεγαλυτέρα τῶν ἀρνήσεων πρὸς τοὺς ὁπωσδήποτε ἀγωνισθέντας νὰ κριθῶσι (ὅταν κατ' αὐτοὺς ὁ καιρὸς) ὑπὸ ἀναρμοδίων ἀγνοουμένων καὶ ἀγνοούντων πρόσωπα καὶ προσπαθείας.

Ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω ὅρους ὑποβάλλω ὑπὸ τὴν ὑμετέραν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν ὅπως ἡ ὑπ' ἐμὲ ἐπιτροπὴ ἐγκριθῇ καὶ συντάξῃ κατάστασιν τῶν κατὰ τὴν γνώμην της (βάσει τῶν ἀπονεμηθεισῶν προτάσει αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιστρατήγου λοιπῶν ἀμοιβῶν) δικαιουμένων τοιαύτην, ἥτις νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸν ἔλεγχον ὑμῶν τὴν ἀπόφασιν, τὴν ἀπονομὴν καὶ δικαιοσύνην.

Τὴν παροῦσαν ὑποβάλλω ὡς συναδελφικὴν ὑποχρέωσιν, ἵνα ἀναφέρω παράλειψιν, ἥτις πιθανὸν νὰ μὴ εἶναι γνωστὴ ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς.

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ, Συν)ρχης Πεζικοῦ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΤΜΗΜΑ Ι. Ἀριθ. πρωτ. 35005

Πρὸς τὸν Συν)ρχην Πεζικοῦ Τσακαλῶτον Θρασ.

Πρόεδρον Ἐπιτροπῆς ἀπονομῆς ἠθικῶν ἀμοιβῶν — Ἐνταῦθα

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 8.1.42 ἀναφορᾶς ὑμῶν κοινοποιοῦμεν παρὰ πόδας τὴν ὑπ' ἀριθ. 35002)8.1.42 Διαταγὴν ἡμῶν, ἀφορῶσαν τὸ ἐν περιλήψει ἀντικείμενον, πρὸς γνῶσιν.

Ἀθῆναι τῇ 14 Ἰανουαρίου 1942 — Ὁ Ὑπουργὸς: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΤΜΗΜΑ Ι. Ἀριθ. πρωτ. 35002 — Ἐ π ε ί γ ο υ σ α

Δ Ι Α Τ Α Γ Η

Τὰ τῆς ὑποβολῆς προτάσεων ἀπονομῆς ἠθικῶν ἀμοιβῶν εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ τέως Γεν. Στρατηγείου, ρυθμίζω ὡς κάτωθι:

1. Οἱ Διευθυνταὶ τῶν Γραφείων, Διοικηταὶ Ὅπλων καὶ Διευθυνταὶ ὑπηρεσιῶν νὰ ὑποβάλωσι προτάσεις ἀπονομῆς ἠθικῆς ἀμοιβῆς, διὰ τοὺς ὑπὸ τὰς διαταγάς των διατελέσαντας ἀξιωματικούς, εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου Γ. Σ. Ὑπο-

52

στράτηγον Μελισσηνὸν Ν., ὅστις ἀφοῦ γνωματεύσῃ ἐπ' αὐτῶν νὰ τὰς ὑποβάλῃ εἰς τὸ Υ.Ε.Α. (Δ)σις Προσωπικοῦ Τμῆμα Β).

ΙΙ. Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου νὰ ὑποβάλῃ ὁμοίας προτάσεις διὰ τοὺς Ὑπαρχηγοὺς τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Γεν. Στρατηγείου τοὺς Διευθυντὰς Γραφείων, Διοικητὰς Ὅπλων καὶ Δ)ντὰς Ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ.

ΙΙΙ. Ὁ ὑποσ)γὸς Μελισσηνὸς Π. θὰ χρησιμοποιήσῃ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης τὸν Δ)τὴν τοῦ Ιου Γραφείου τοῦ τέως Γεν. Στρατηγείου, ὡς ἁρμόδιον, ὡς καὶ οἱονδήποτε ἕτερον ἀξιωματικὸν τοῦ Γραφείου τούτου.

Ἀθῆναι τῇ 8 Ἰανουαρίου 1942 — Ὁ Ὑπουργός: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ — Ἀθῆναι, τῇ 9ῃ Φ)ρίου 1942

Ἀριθ. πρωτ. ΕΜΠ. 32

Τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης—Γραφεῖον Ὑπουργοῦ

«Περὶ καθορισμοῦ Εἰσηγητῶν».

Λαμβάνω τὴν τιμήν, κατόπιν τῆς κοινοποιηθείσης ἡμῖν ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου περὶ συγκροτήσεως τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διὰ τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ Ν.Δ. προβλεπομένων, νὰ παρακαλέσω ὅπως, εὐαρεστηθῆτε καὶ ὁρίσητε ὡς εἰσηγητὰς ἐκ τοῦ Στρατοῦ τῆς ξηρᾶς τοὺς κάτωθι ἀξιωματικούς:

Μέραρχος Σπηλιωτόπουλος Π. ὡς βοηθὸς τοῦ Συμβουλίου, προϊστάμενος τῶν καθ' ὅπλον εἰσηγητῶν διὰ τὸν συντονισμὸν τῶν ἐργασιῶν (Γενικὸς Εἰσηγητὴς), βοηθοὶ δὲ τούτου οἱ κάτωθι:

1. Διὰ τὸ Πεζικὸν Συν)ρχης Τσακαλῶτος Θρ.
2. Διὰ τὸ Πυροβολικὸν Συν)ρχης Παπαδόπουλος Κ.
3. Διὰ τὸ Μηχανικὸν Ἀν)ρχης Κοντώσης Ἀν.
4. Διὰ τὸ Ἱππικὸν Συν)ρχης Νομικός.
5. Διὰ τὴν Ἐπιμελητείαν καὶ τῶν ἐξαρτωμένων ὑπηρεσιῶν Διαχειρίσεως Συν)ρχης Δημακόπουλος Δημ.
6. Διὰ τὸ Ὑγειονομικὸν Σῶμα καὶ τὴν Διαχείρισιν Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας Γεν. Ἀρχίατρος Γκινάκας Ἐπ.

Τοὺς φακέλλους τῆς Στρατολογίας θὰ εἰσηγηθῇ ὁ Ἀξιωματικὸς τοῦ Πεζικοῦ, τῶν Αὐτοκινήτων καὶ τῶν ἀρχιτεχνιτῶν πάσης ἁρμοδιότητος ὁ Ἀξιωματικὸς τοῦ Πυροβολικοῦ, τοὺς δὲ τοῦ Ἐλέγχου ὁ Ἀξιωματικὸς τῆς Ἐπιμελητείας.

Τοὺς εἰσηγητὰς διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς Θαλάσσης, Ἀέρος καὶ Χωροφυλακῆς θέλω προτείνει ὑμῖν διὰ νεωτέρας ἀναφορᾶς.

Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Ἀντιστράτηγος

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΤΜΗΜΑ Ι. Ἀριθ. πρωτ. ΕΠ. 5968

ΔΙΑΤΑΓΗ

Λαβόντες ὑπ' ὄψει τὴν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. Ε.Π. 32)9.2.42 ἀναφορᾶς τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου ὑποβληθεῖσαν ἡμῖν πρότασιν καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 937 Ν. Δ)τος,

Ὁρίζομεν

ὡς κάτωθι τοὺς Εἰσηγητὰς τοῦ Ἀνωτάτου Στρατ. Συμβουλίου διὰ τὸν Στρατὸν τῆς Ξηρᾶς.

Ιον. Μέραρχος Σπηλιωτόπουλος Γ. ὡς βοηθὸς (Γενικὸς Εἰσηγητὴς) τοῦ Α.Σ. Συμβουλίου μὲ βοηθοὺς καθ' ὅπλον καὶ Σῶμα τοὺς ἑξῆς:

Διὰ τὸ Πεζικόν: Στρατολογίαν καὶ Ἀρχειοφύλακας τὸν καὶ μέχρι τοῦδε Εἰσηγητὴν τοῦ τέως Ἀν. Σ. Συμβουλίου Συν)ρχην Τσακαλῶτον Θρ.

Διὰ τὸ Πυροβολικὸν καὶ τὰς ἁρμοδιότητας Ἀρχιτεχνιτῶν κλπ. τὰς ὑπαγομένας εἰς αὐτὸ ὡς καὶ τὸ Σῶμα τῶν Αὐτοκινήτων τὸν Συν)ρχην Πυροβολικοῦ Παπαδόπουλον Κων.

Διὰ τὸ Μηχανικὸν καὶ τὰς ἁρμοδιότητας τὰς ὑπαγομένας εἰς αὐτὸ τὸν Ἀντισυνταγματάρχην Μηχανικοῦ Κοντώσην Ἀν.

Διὰ τὸ Ἱππικόν, Κτηνιατρικὸν καὶ Ἀρχιτεχνίτας, πεταλωτάς, τὸν Συν)ρχην Ἱππικοῦ Νομικὸν Ἰάσονα.

Διὰ τὸ Ὑγειονομικὸν καὶ τὰς ἁρμοδιότητας τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας, τὸν Γενικὸν Ἀρχίατρον Γκινάκα Ἐπαμ.

Διὰ τὴν Ἐπιμελητείαν καὶ τὰς λοιπὰς ἁρμοδιότητας τῆς Διαχειρίσεως τὸν Συν)ρχην Ἐπιμ. Δημακόπουλον Π.

ΙΙον. Διὰ τὸ Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον θὰ παραμείνῃ Εἰσηγητὴς ὁ καὶ μέχρι τοῦδε μὲ ἀντικαταστάτας τοὺς Ἀντ)ρχας Πεζ. Μεσσηνόπουλον καὶ Τζίμαν, μὲ βοηθοὺς δὲ διὰ τὴν ἀπόλυτον τακτοποίησιν τῶν φακέλλων τοὺς λοχαγοὺς Πεζικοῦ Νερούτσον Ἰωάννην, Πυρ)κοῦ Δημόπουλον Παν., Ἱππικοῦ Ἴλαρχον Σαμουλίδην, τοῦ Μηχανικοῦ Γεράνιον Ι., Ὑγειονομικοῦ Ἰατρὸν Τζόβελον Π., Φαρμακευτικοῦ Ἐπιφαρμακοποιὸν Κωνσταντόπουλον Δημ., διὰ τὴν Ἐπιμελητείαν καὶ τὴν Διαχείρισιν ὁ Ταγ)ρχης Ἐπιμ. Μπισύλλας Κ.

Ἅπαντες οἱ ἀνωτέρω πλὴν τοῦ Μεράρχου Σπηλιωτοπούλου, ὅστις θὰ ἀναπληρωθῇ εἰς τὴν προεδρίαν τοῦ συμβουλίου κρίσεως ἐφ. ἀξιωματικῶν ὑπὸ τοῦ Συν)ρχου Πεζικοῦ Λιώσῃ Εὐστ., δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς λοιπῆς τυχὸν ἀνατιθεμένης αὐτοῖς ὑπηρεσίας, οἱ δὲ προϊστάμενοι Εἰσηγηταὶ νὰ καθορίσωσι τὰ τῆς ὑπηρεσίας των.

Ἀθῆναι τῇ 17)2)42 — Ὁ Ὑπουργός: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀθῆναι τῇ 28 Δεκεμβρίου 1942

Ὁ Συν)ρχης Πεζικοῦ Τσακαλῶτος Θρασύβουλος

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης—Γραφεῖον Γεν. Διευθυντοῦ—Ἐνταῦθα

«Περὶ τῆς ἀνάγκης ἀπονομῆς δικαιοσύνης εἰς φονευθέντας ἐν πολέμῳ».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω Ὑμῖν, ὅτι βάσει διαταγῆς τοῦ κ. Ὑπουργοῦ εἶχε καταρτισθῇ Ἐπιτροπὴ 22μελὴς διὰ τὴν μελέτην μιᾶς δικαίας γενικῶς τῶν θυμάτων πολέμου ἐξυπηρετήσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ταύτης μετέσχον ὡς Δ)τὴς Θυμάτων Πολέμου.

Πρὶν ἢ ὑποβληθῇ τὸ πόρισμα καίτοι ἡ μελέτη ταύτης εἶχε περατωθῆ, ἡ Ἐπιτροπὴ κατηργήθη καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς δὲν ἔλαβε γνῶσιν τῶν πορισμάτων ταύτης.

Ἐπειδὴ ἀσφαλῶς εἶναι ἄγνωστος ἡ ὑφισταμένη ἀδικία μεταξὺ τῶν ζώντων θυμάτων πολέμου καὶ τῶν φονευθέντων τοιούτων, θεωρῶ ὑποχρέωσιν ὅπως ὑποβάλω ὑμῖν τὴν εἰσηγητικὴν ἔκθεσιν, ἥτις ὑπεβλήθη εἰς τὴν τότε Ἐπιτροπὴν ὑπ' ἐμοῦ.

Τὰ πορίσματα ταύτης, οὐχὶ καταφρονητέα, δὲν ἀπομακρύνονται κατὰ πολὺ τῆς παρούσης εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως, ἀλλὰ συμπληροῦσι ταύτην διὰ διαφόρων εὐεργετημάτων καὶ μέτρων παροχῆς ἐργασίας διὰ τὴν ὠφέλειαν καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ τοῦ Κράτους.

Πάντως περιληπτικῶς, ἀναφέρω, ὅτι προτείνεται ὅπως καθορισθῇ τιμητικὴ σύνταξις ὡς ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ ἀνταμοιβὴ τῆς ἐμπολέμου θυσίας ἀνεξάρτητος τῆς κανονικῆς διὰ τοὺς δημοσίους γενικῶς λειτουργοὺς τοιαύτης.

Ὑποβάλλων τὴν παροῦσαν, παρακαλῶ ὅπως ὁ κ. Ὑπουργός, ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ του μερίμνῃ ὑπὲρ τῶν φονευθέντων, εὐαρεστηθῇ καὶ μελετήσῃ τὸ ζήτημα, διότι εἶνε ἀντίθετον πάσης ἠθικῆς καὶ λογικῆς ἐννοίας, οἰκογένεια μονίμου (ἢ καὶ ἐφέδρου) ἀξιωματικοῦ οἱουδήποτε βαθμοῦ καὶ τοῦ ἀνωτάτου τοιούτου ἢ δημοσίου ὑπαλλήλου φονευθέντος νὰ εὑρίσκηται οἰκονομικῶς εἰς τὸν ἀντίποδα τῆς οἰκογενείας τοῦ ἐκπληροῦντος θητείαν ἐφέδρου Ἀνθ)γοῦ ἔχοντος 25% ἀναπηρίαν (δύο δάκτυλα ἄχρηστα), ὅστις καὶ αὐτὸς λαμβάνει ἐφ' ὅρου ζωῆς μισθὸν ἐνεργείας τοῦ βαθμοῦ του (προαγόμενος καὶ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ταγ)ρχου) ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκογένειά του ἅμα τῷ θανάτῳ του λαμβάνει ἐπὶ πλέον τῶν ἀποδοχῶν ἐνεργείας καὶ τὰ μερίσματα Μετοχικοῦ Ταμείου. Τοὺτ' αὐτὸ ἰσχύει κατὰ μεγαλυτέραν μειονοκτικὴν ἀναλογίαν καὶ διὰ τοὺς φονευθέντας στρατιώτας ἔναντι τῶν ζώντων ἀναπήρων τοιούτων.

Ἤδη ὅτε ἀκόμη εἶνε νωπαὶ αἱ θυσίαι αὗται ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνάγκαι τῶν ὑποστάντων ταύτας πλέον ἐπιτακτικαὶ ἐπιβάλλεται νὰ ληφθῇ μία μέριμνα δικαιοσύνης διά τε τοὺς ἀναπήρους καὶ φονευθέντας βάσει τῆς ἑκάστου θυσίας, πρὶν ἢ ὁ χρόνος ρίψῃ ταύτας εἰς τὸν καιάδα τῆς λήθης καὶ τῆς ἀδιαφορίας.

Τούτου ἕνεκεν ὑποβάλλω ὑπὸ τὴν Ὑμετέραν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν τὴν συνημμένην ἔκθεσιν.

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

'Αθῆναι τῇ 20 Δεκεμβρίου 1942

'Ο Συν)χης Πεζικοῦ Τσακαλῶτος Θρασ.

Πρὸς τὸ 'Υπουργεῖον 'Εθνικῆς 'Αμύνης—Γραφεῖον 'Υπουργοῦ—'Ενταῦθα

«Περὶ ἐνεργείας διοικητικῆς ἐξετάσεως διὰ βραδύτητα ἐργασιῶν Νοσηλευτηρίου Μ. Τ. Στρατοῦ».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω συνημμένως ἀντίγραφον προτάσεώς μου κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Νοσηλευτηρίου του Μετοχικοῦ Ταμείου τοῦ Στρατοῦ καὶ ν' ἀναφέρω συμπληρωματικῶς τὰ κατωθι:

«'Από τοῦ παρελθόντος Μαΐου ὁ κ. 'Υπουργὸς τῆς 'Εθνικῆς 'Αμύνης ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν τῆς συμπληρώσεως δι' ὡρισμένων κατασκευῶν του Νοσηλευτηρίου 'Αξιωματικῶν, ἵνα εὑρίσκωσιν εἰς τοῦτο περισσότεροι καλυτέραν νοσηλείαν.

Παρῆλθον ἔκτοτε 8 περίπου μῆνες καὶ δὶς ὁ κ. 'Υπουργος ἐν δικαίᾳ ἀπορίᾳ διηρωτήθη πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον διὰ τίνα λόγον αὐτὴ ἡ βραδύτης, ἐνῷ διέθεσε τὰ χρηματικὰ μέσα ἀφειδῶς καὶ ἄνευ περιοριστικῶν διατάξεων προμηθείας τῶν ὑλικῶν.

Κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἀνέφερον ποῖα τὰ αἴτια, ἀλλὰ ὡς ἦτο φυσικὸν δὲν ἐγενόμην ἀκουστὸς διὰ λόγους εὐθιξίας ἢ μὴ προσώπων. 'Επίστευον ὅμως ὅτι τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον δὲν ἔχει τὴν εὐθύνην τῆς παρακολουθήσεως τῆς προόδου τῶν ἐργασιῶν, γνώμην ἣν ἐξέφρασε ἄλλως τε ὁ Δ)ντὴς τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου τοῦ Στρατοῦ, καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδεμίαν θέσιν θὰ εἶχε περαιτέρω εἰσήγησίς μου. 'Εφ' ὅσον ὅμως διὰ τῆς ἀναθέσεως ἐμοὶ τῆς παρακολουθήσεως τῆς προόδου τῶν ἐργασιῶν ὑπὸ τοῦ Δ. Σ., οὐσιαστικῶς ἐγένετο σχεδὸν παραδεκτὴ ἡ ἐν τῷ συνημμένῳ πρακτικῷ ἀναγραφομένη πρότασίς μου καὶ ἐπὶ πλέον ἀπερρίφθη καὶ ἡ γνώμη τοῦ Δ)ντοῦ τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου περὶ τῆς ἀναρμοδιότητος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Θεωρῶ καθῆκον μου νὰ ἐκθέσω ὡρισμένας λεπτομερείας αἵτινες καθιστῶσι τινὰς ὑπευθύνους καὶ χρονικῆς βραδύτητος, ἀλλὰ καὶ οἰκονομικῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ συντελουμένου ἔργου. Οὕτω:

α) 'Αφ' ἧς ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς δευτέρας τοῦ κ. 'Υπουργοῦ παρατηρήσεως ἀνετέθη εἰς τὸ Νοσηλευτήριον ἡ δι' ἐπιτροπῶν του ἀγορὰ τῶν ἀπαιτουμένων ὑλικῶν, ταῦτα ἠγοράσθησαν ἐντὸς τῆς καταπληκτικῆς ταχύτητος τοῦ 5θημέρου καὶ μὲ τιμὰς ἐξαιρετικῶς συμφερούσας συγκριτικῶς λαμβανομένας διὰ διαγωνισμοῦ σχεδόν.

β) Τούτου γενομένου ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ ὑλικὰ ὑπῆρχον καὶ ἠδύναντο ν' ἀγορασθῶσιν ἀφ' ἧς διετάχθη ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν καὶ αἱ ἐπανειλημμέναι προτροπαὶ περὶ ἀγορᾶς τῶν ὑλικῶν.

Παραδόξως ὅμως ἐκ στενοῦ πνεύματος ἐπιτεύξεως καλυτέρων τιμῶν δὲν ἠγοράσθησαν ἐγκαίρως τὰ ὑλικὰ μὲ ἀποτέλεσμα:

—ἀγορὰ τούτων εἰς μεγαλυτέρας τιμὰς λόγῳ τοῦ ὁποίου ἐπιβαρύνεται τὸ Δημόσιον μὲ μεγαλυτέρας δαπάνας.

—βραδύτητα λόγῳ συγκεντρώσεως ὑλικῶν,

γ) ἀνετέθη ἡ ἐργασία εἰς ἀκατάλληλον ἐργολάβον, ἴσως καὶ πάλιν πρὸς ἐπίτευξιν οἰκονομιῶν, μὲ ἀποτέλεσμα ἐλαττώσεως τῆς ἐργατικότητος τῶν ἐργατῶν του, οἵτινες ὡς διεπίστωσα, δὲν παρουσιάζουσι τὴν δέουσαν ἀπόδοσιν καίτοι καὶ ἡμερομίσθιον λαμβάνουσι καὶ πρὸ παντὸς συσσιτοῦσι κατὰ τρόπον ὃν εἰς οὐδεμίαν ἐργασίαν δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι καὶ ἐκ τῶν πλέον πλουσιωτέρων καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχῶν κατοχῆς.

Φρονῶ ὅτι ἡ ἐργατική των μειονεκτικὴ ἀπόδοσις νὰ μὴ ὀφείλεται εἰς ἀνικανότητα τῶν ἐργατῶν τούτων, ἀλλὰ εἰς τὴν προσπάθειάν των παρατάσεως τῆς ἐργασίας (ἔστω καὶ ἂν πληρώνωνται μετρικῶς βάσει τῆς ἀποδόσεως) ἵνα τυγχάνωσι τοῦ συσσιτίου τὸ ὁποῖον βεβαίως παρέχεται ἀνεξαρτήτως ἀποδόσεως καὶ ὁπωσδήποτε ἔστω καὶ μὲ ὡριαίαν ἐργασίαν.

'Επὶ πλέον πιστεύω, ὡς παρακολουθήσας τὰς ἐργασίας ἔστω καὶ ἄνευ ἁρμοδιότητος ἐπεμβάσεως, ὅτι πᾶσα προώθησις τῶν ἐργασιῶν προῆλθεν ἐκ τῆς ἐξαιρετικῆς καὶ μοναδικῆς φροντίδος τοῦ ἀναρμοδίου ἀλλὰ βοηθοῦντος ἐξ ὑπερβάλλοντος ζήλου Διευθυντοῦ τοῦ Νοσοκομείου κ. Κυριακοῦ, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἀσφαλῶς αἱ ἐργασίαι δὲν θὰ προωθοῦντο οὔτε καὶ μέχρι τοῦ νῦν σημείου.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν βραδύτητα βεβαίως δὲν ὑπεισέρχονται παρὰ διοικητικαὶ εὐθῦναι, ὡς πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ὅμως ἐπιβάρυνσιν φρονῶ ὅτι δέον νὰ ἐξακριβωθῇ ποῖον ἐκ τῶν ἐπιβλεπόντων τὰς ἐργασίας βαρύνουσι αὗται, ποῖον τὸ μέγεθος τῆς οἰκονομικῆς ἐπιβαρύνσεως καὶ μέχρι ποίου σημείου ἰσχύει τὸ ἀνεύθυνον ἔστω καὶ μετὰ εἰλικρινῆ ὁμολογίαν τῶν σφαλμάτων.

'Υπὸ τοὺς ἀνωτέρω ὅρους ὑποβάλλω τὴν γνώμην:

α) Ὅπως διαταχθῇ διοικητικὴ ἐξέτασις πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν τυχὸν ὑπευθύνων.

β) Διαταχθῇ ὁ ἐπιβλέπων μηχανικὸς ὅπως διὰ συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ἐργολάβου καθορίσῃ τὸν τρόπον τῆς ταχυτέρας ἀπαλλαγῆς τοῦ Δημοσίου ἐκ τῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ συσσιτίου, καθοριζομένου κατωτάτου ποσοῦ ἐργατικῆς ἀποδόσεως, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον εἰς τὴν ἀναφερομένην τυχὸν ἀδικαιολόγητον οἰκονομικὴν ἐπιβάρυνσιν ἐκ τῆς μὴ ἐγκαίρου ἀγορᾶς τῶν ὑλικῶν προστίθεται ἀναμφισβητήτως αὐτὴ ἡ ἀφανὴς μὲν εἰς τὸ κονδύλιον τοῦτο, ἀλλὰ εὐκόλως διαπιστουμένη ἐπιβάρυνσις τῆς τροφοδοσίας ἐπὶ ὁλόκληρον 8μηνον ἡμιεργαζομένων σχεδὸν ἐργατῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν παρ' ὅλα ταῦτα εὑρίσκωμαι ἐν ἀδίκῳ, ἡ ἐξέτασις θὰ συντελέσῃ, ἂν μὴ τί ἄλλο εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι τοὐλάχιστον ἐκ τῆς ἀργοπορίας προῆλθε μόνον ζημία τροφοδοτικὴ καὶ οὐχὶ καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τῶν ὑλικῶν.

Ἐὰν πάλιν ἤθελε διαπιστωθῇ ὅτι τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον δὲν ἔχει ἁρμοδιότητα παρακολουθήσεως τῶν ἐργασιῶν, ὡς ὁ Διευθυντὴς τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου φρονεῖ, παρακαλῶ ὅπως ἀπαλλαγῶ τῆς ἀνατεθείσης μοι παρακολουθήσεως τῶν ἐργασιῶν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ὑμῖν ἐναπόκειται ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ ἀποφασίσητε ἐὰν ἡ παροῦσα ἔχῃ ἢ μὴ τὴν θέσιν της καὶ δοθῇ συνέχεια ἢ μή.

Τελικῶς ἀναφέρω ὅτι ὡς ἔχει ἤδη τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐνεργεῖ ἄνευ νομίμου, τρόπον τινά, ἐξουσιοδοτήσεως καὶ ἐφ' ὅσον δὲν τροποποιεῖται τὸ Ν.Δ. καὶ κοινοποιηθῇ ὁ ὀργανισμός.

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ—ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

Τμῆμα ΙΥ - Γραφεῖον Β΄. Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π. 10404)27

Πρὸς τὸ Μετοχικὸν Ταμεῖον Στρατοῦ—Ἐνταῦθα

Ι. Ἐν σχέσει μὲ τὴν παρατηρουμένην βραδύτητα τῶν ἐργασιῶν τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἱδρύματος περὶ ὧν πλειστάκις ἐγένοντο ὑμῖν συστάσεις ὅπως αὗται ἀχθῶσιν εἰς πέρας μέχρι τέλους Ὀκτωβρίου π. ἔ. ἐφ' ὅσον καὶ αὗται αἱ στοιχειώδεις ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων προβλεπόμεναι διατυπώσεις εἰς τὰς ἐν γένει ἐνεργείας σας ἤρθησαν διὰ νομοθετήματος καὶ τοῦτο ἀκριβῶς, ἵνα λόγῳ τῶν ἀνωμάλων συνθηκῶν περὶ τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων ὑλικῶν καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐργασίας μὴ παρουσιασθῶσιν ἐμπόδια εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς κατασκευῆς τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἱδρύματος ἀναφέρατε:

Ὑπαίτιον τοιαύτης ἀδικαιολογήτου καθυστερήσεως ἐργασίας ὡς ἐπίσης εἰς ποῖον σημεῖον εὑρίσκονται σήμερον αἱ ἐργασίαι, τί ὑπολείπεται εἰσέτι νὰ γίνῃ καὶ ποῖον χρονικὸν διάστημα ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει αἱ ἐργασίαι δέον ἀνυπερθέτως νὰ περατωθῶσι τὸ πολὺ μέχρι τέλους Φεβρουαρίου.

ΙΙ. Δοθέντος ἤδη ὅτι ἐκ τῆς βραδύτητος ταύτης ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐργασία ἐπεβαρύνθη διὰ τῆς τροφοδοσίας τοῦ ἀπασχολουμένου εἰς αὐτὴν πάσης φύσεως προσωπικοῦ ὄχι μόνον ἀλλὰ καὶ ἡ προτιμηθεῖσα μέθοδος ἀγορᾶς τῶν ἐν γένει ὑλικῶν σὺν τῇ προόδῳ τῆς ἐργασίας καὶ οὐχὶ εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν, ἐπεβάρυνε δυσαναλόγως τὴν ὅλην δαπάνην τοῦ ἔργου, ἀναφέρατε συγκεκριμένως ἐὰν ἐξ ἐνεργειῶν τινῶν τῶν ὑμετέρων ὀργάνων, κακῶν τυχὸν προβλέψεων, ἢ ἀδιαφόρου παρακολουθήσεως τῶν ἐργασιῶν ὑπέστη ζημίαν τὸ Δημόσιον ἢ τὸ Μετοχικὸν Ταμεῖον, καί ποίαν, γνωστοῦ ὄντος ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον εἰδικῶς τοὐλάχιστον διὰ τὸ Νοσηλευτικὸν Ἵδρυμα παρεῖχε σχεδὸν ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα, ἐνέκρινε ὅλας τὰς προτάσεις τὰς ἀφορώσας τὰ ἀναμιγνυόμενα εἰς τὰς ἐργασίας πρόσωπα καὶ γενικῶς παρέσχε ὑμῖν τὴν δυνατότητα νὰ ἀντιληφθῆτε ὅτι ἐθεώρει τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἱδρύματος ὡς ἕνα τῶν κυριωτέρων τευ σκοπῶν.

Συνημμένως διαβιβάζομεν ἀναφορὰν τοῦ Συν)ρχου Τσακαλώτου Θ. περὶ καθυστερήσεως ἐργασιῶν.Ταύτην σὺν τῇ ἀναφορᾷ νὰ ὑποβάλητε ἡμῖν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἀθῆναι τῇ 13 Ἰανουαρίου 1943 — Ὁ Ὑπουργός: Γ. ΜΠΑΚΟΣ

Ἀθῆναι τῇ 12η Φεβρουαρίου 1943

Ὁ Συν)ρχης Πεζικοῦ Τσακαλῶτος Θρασ.

Πρὸς τὸν Ἀντιστράτηγον Κον Παναγιωτάκον Ἀλέξ.

Πρόεδρον τοῦ Δ. Συμβουλίου Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ—Ἐνταῦθα

«Περὶ ληπτέων μέτρων διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Νοσηλευτηρίου».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω κατόπιν τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τοῦ Δ. Συμβουλίου ὅτι κατὰ τὴν γνώμην μου ληπτέα μέτρα διὰ τὴν ταχυτέραν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐργασιῶν ἐπισκευῆς τοῦ Νοσηλευτηρίου εἶναι τὰ κάτωθι:

1) Μεγαλυτέρα παρακολούθησις τῶν ἐργασιῶν ὑπὸ τῶν ἐντεταλμένων μηχανικῶν.

2) ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΩΣ αὔξησις τῶν ἐργατῶν τῶν ἀσχολουμένων μὲ χωματουργικὰς ἐργασίας κατεδαφίσεως καὶ κτισίματα, διότι πραγματικῶς χρονίζουν. Ἡ διδομένη δικαιολογία ὅτι δέον νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ ὑλικὰ τῶν κατεδαφιστέων μικροοικημάτων καὶ συνεπῶς ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο χρόνος, δὲν νομίζω ὅτι εὐσταθεῖ, διότι ἡ ταχύτης κατεδαφίσεως καὶ μεταφορᾶς ὑλικῶν θὰ εἶναι εἰς ὄφελος τῶν ἄλλων ἐργασιῶν.

3) Καθορισμὸς ὁπωσδήποτε ἑνὸς κατωτάτου ὁρίου ἀποδόσεως ἑκάστου τεχνίτου, ὁπότε καὶ μόνον νὰ ὑποχρεοῦται τὸ Νοσηλευτήριον νὰ τοὺς τροφοδοτῇ.

Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του ὅτι αἱ ἐργασίαι τοῦ Νοσηλευτηρίου εἶναι ἀδύνατον ἐν τῷ συνόλῳ νὰ περατωθῶσι πρὸ τοῦ τέλους Ἰουνίου ἴσως καὶ πλέον.

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ, Συν)ρχης Πεζικοῦ

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ: 1ον ΣΤΑΣΙΑΣΤΙΚΑ

Σ' αὐτὰ τὰ ἀποδεικτικὰ «Μ. Ἀνατολῆς», θαὔρη ὁ ἀναγνώστης ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, διαταγάς, ἀναφοράς, ἀνακοινωθέντα τῶν ἐπαναστατῶν, προκηρύξεις τῶν Βενιζέλου καὶ Παπανδρέου.

Φαίνεται τοῦ καθενὸς ἡ ψυχολογία καὶ ἡ ὡς ἐκ τούτου στάσις καὶ ἐνέργεια.

Φαίνονται αἱ ἀθλιότητές μας, αἱ κυμαινόμεναι ψυχικαὶ διαθέσεις, ἀλλὰ καὶ αἱ ὡραῖαι ἀνατάσεις καὶ ἡ πάλη τῶν ἐθνικοφρόνων πρὸς τοὺς ἐγκληματίας.

Ὅταν προσέξῃ κανεὶς τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τῆς λεγομένης ἐπιτροπῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος θὰ ἰδῇ ὅτι τὰ περισσότερα μέλη εἶναι ἀεροπόροι.

Κάποιος συνδυασμὸς πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ὡς ἐκ τούτου μὲ τὴν ἀδράνειαν τῆς ἀεροπορίας κατὰ τὰ Δεκεμβριανά.

Ἐκ τούτων — ἄλλως τε — τοὺς Γιωργακόπουλον καὶ Μανιὰν ἀντιμετωπίσαμεν ὡς συμμορίτας.

Θὰ εὕρῃ ἀκόμη καὶ τὴν ἀκλόνητον πίστιν τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας μέσα στὸ χάος τῶν ἐγκληματιῶν.

Αἱ διαταγαί του καὶ αἱ ἀναφοραί του εἶνε χαρακτηριστικαὶ μὲ τὴν ἱκανοποίησιν ὅτι μόνον αὐτὸ ἀπὸ ὅλα τὰ κέντρα ἑτοίμασε λόχον διὰ πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις.

Καὶ τὸ χειρότερον θαὔρῃ σ' αὐτὸ καὶ τὴν περίεργη νοοτροπία τῶν Ἐθνικοφρόνων.

Εἶνε χαρακτηριστικὸν ὅτι ἡ ἀναφορὰ τῆς 4ης Ἀπριλίου τοῦ 1944 ὑπ' ἀριθ. 190 εἶχε ὑφ' ὅλων ἐγκριθῆ καὶ ἐπηκολούθησαν κατόπιν αἱ ἀκατανόητοι ἀναφοραὶ σὰν νἄθελαν ἡ Κυβέρνησις νἄχῃ τὴν ἔγκρισι καὶ τοῦ Στάλιν!!!

Παραθέτω ἀκόμη γιὰ ἐπιβεβαίωσι τοῦ ὑπονομευτικοῦ γεγονότος καὶ τὴν διαταγὴ πρὸς τὸν Διευθυντὴν πεζικοῦ Θ... Εἰς οὐδένα σκοπὸν πάθους μου ἢ κἂν πικρίας ἀποβλέπει ἡ ἀναγραφή, ἀφοῦ καὶ οἱ δύο μας εἴμεθα ἐχθροὶ τῶν κομμουνιστῶν. Εἶνε χρήσιμος ὅμως γιὰ τὴν ἀποκάλυψι τῆς τρέλλας τῆς «Μ. Ἀνατολῆς».

Τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος εἶχαν πράγματι τρελλαθῆ καὶ δυστυχῶς μόνον ὀλίγοι δὲν ἔχασαν τὸ σκοπόσημον.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡ)ΚΩΝ Γ.Ε.Σ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ Ἀριθ. Πρωτ. 8687)845

ΠΡΟΣ

τὸν Συν)ρχην Τσακαλῶτον Θρασύβουλον

παρὰ τῇ Σχολῇ Τακτικῆς Ἁρμάτων
Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Μ.Α.

—Armoured Tactical School M.E.T.C.

Ι. Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 7850)808)18-9-43 Δ)γὴν Υ.Σ. λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὅτι, τελικῶς, θέλετε φοιτήσει εἰς τὰ κάτωθι Κέντρα Ἐκπαιδεύσεως συμφώνως τῇ ὑπ' ἀριθ. 11855)2)ΜΤ) (A.L.S.) 25.9.43 Διαταγῇ Γενικοῦ Στρατηγείου:

1ον) Σχολὴν Τακτικῆς Τεθωρακισμένων — Κέντρον ἐκπαιδεύσεως Μ.Α. (Armoured Tactical School M.E.T.C.) ἀπὸ 4—16.10.43.

2ον) Ἔμπεδον Ἐκπαιδεύσεως Σώματος Τεθωρακισμένων Μ.Α. (Royal Armoured Corps Base Depot) εἰς Ἀμπασσίαν ἀπὸ 18—30.10.43.

3ον) 10ην Τεθωρακισμένην Μεραρχίαν (10th Armoured Division) ἀπὸ 1—13.11.43.

ΙΙ. Μετὰ τὴν εἰς 10ην Τεθωρακισμένην Μεραρχίαν ἐκπαίδευσιν ὑμῶν θέλετε παρουσιασθῆ εἰς τὸ ΚΑΜΠΡΙΤ Κέντρον Προπαρασκευῆς καὶ Ἐκπαιδεύσεως Ἀξιωματικῶν εἰς ὃ ἐτοποθετήθητε, ὡς Διοικητὴς τούτου, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 8306)816) 23.9.43 Δ.Υ.Σ.

Κάϊρον τῇ 4.Χ.43

ΕΝΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γ.Ε.Σ.

ΛΑΜΑΡΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ

Ἀντ)ρχης Πυρ)κοῦ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡ)ΚΩΝ ΓΕΝ. ΕΠ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΓΡΑΦ. Ι, 'Αριθ. Πρωτ. 17815

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ι. Κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 9.32)Α61) A.L.S)19.4.44 Διαταγῆς τοῦ 'Αρχιστρατήγου τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων Μέσης 'Ανατολῆς καὶ τῇ ἐγκρίσει τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως τὰ ζητήματα τὰ ὑπερβαίνοντα τὴν ἁρμοδιότητα καὶ τὴν πεῖραν τοῦ Βρεταννικοῦ Προσωπικοῦ 'Επιτελείου θὰ διαχειρίζωνται ὑπὸ 'Έλληνος Γενικοῦ Προσωπάρχου μέσῳ Γενικοῦ 'Επιτελείου Στρατοῦ.

'Ως τοιαῦτα θεωροῦνται:

— 'Επιλογὴ καὶ τοποθέτησις 'Αξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν.
— 'Εφαρμογὴ διατάξεων τῶν Κανονισμῶν περὶ πειθαρχίας.
— 'Εφαρμογὴ τῶν Διοικητικῶν καὶ Ποινικῶν ἀποφάσεων καὶ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ προσωπικὸν μονάδων καὶ σχηματισμῶν ἢ ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι σχέσιν μὲ τὴν ἀσφάλειαν τούτων.

ΙΙ. Διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν 'Αξιωματικῶν θὰ συγκροτηθῇ 'Επιτροπὴ τοποθετήσεων τούτων ἧς αἱ προτάσεις ὑπόκεινται ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν καὶ τοῦ 'Αρχιστρατήγου.

'Η ἐπιτροπὴ αὕτη θὰ εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Βρεταννικοῦ Κανονισμοῦ προβλεπομένη 'Επιτροπὴ 'Επιλογῆς.

'Η ἐκλογὴ τῶν προσώπων τῆς ἐπιτροπῆς θέλει γίνει προτάσει τοῦ 'Αρχηγοῦ τοῦ Γ.Ε.Σ. καὶ τῇ ἐγκρίσει τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ 'Άγγλου 'Αρχιστρατήγου, ἀποτελουμένη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῶν Διοικητῶν Μονάδων ἢ Διευθυντῶν ὑπευθύνων ὑπηρεσιῶν (Δ)τὴς 'Υπηρεσ. Πληροφοριῶν, Γεν. Δ)ντής, Γεν. Προσωπάρχης κ.λ.π.).

ΙΙΙ. Τὰ καθήκοντα τοῦ ἐντεταλμένου Γενικοῦ Προσωπάρχου παρὰ τῷ Γ.Ε.Σ. (ἔχων ἁρμοδιότητα 'Υπαρχηγοῦ), θὰ ἀναλάβῃ ὁ πρὸς τοῦτο διατεθεὶς ἡμῖν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 109188)5587)6.5.44 διαταγῆς τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν Συν)ρχης ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ μέχρι τοῦδε Διοικητὴς τοῦ Κ.Ε.Ι.

ΙΥ. 'Ο Συν)ρχης Τσακαλῶτος Θρασύβουλος, παρουσιασθεὶς ἤδη ἡμῖν θὰ προβῇ εἰς πάσας τὰς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένας προεργασίας οὕτως ὥστε συμφώνως καὶ τῇ ἐντολῇ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως νὰ δύναται ἡ οὑτωσὶ δημιουργουμένη ὑπηρεσία νὰ λειτουργήσῃ ἀπὸ τῆς ἐπανόδου τούτου.

Υ. 'Εντὸς τῆς ἑβδομάδος θὰ ἔχῃ περατωθῇ ἡ ἐργασία αὕτη καὶ ἡ παράδοσις τῆς Διοικήσεως τοῦ Κ.Ε.Ι. εἰς τὸ νέον Διοικητὴν τούτου Συν)ρχην ΓΡΑΝΙΤΣΑΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ. Νὰ μοὶ προτείνῃ τοὺς ἀμέσους βοηθούς του, ἵνα προκαλέσω τὰς διαταγὰς τοῦ 'Αρχιστρατήγου διὰ τὴν τοποθέτησίν των.

'Επιθυμῶ ὅπως δήποτε τὴν ταχίστην ἔναρξιν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, ἵνα προωθήσωμεν ὡς τάχιστα τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν Μονάδων.

ΥΙ. Τὰ τοῦ τρόπου συνεργασίας τοῦ Γεν. Προσωπάρχου μετὰ τῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ 'Υπουργείου διὰ τὴν πληρεστέραν καὶ ἀπρόσκοπτον παρουσίασιν τῶν ἀπαιτουμένων διαταγῶν ἡμῖν θὰ κανονίσω διὰ μεταγενεστέρας διαταγῆς κατόπιν συνεννοήσεώς μου καὶ ἐντολῶν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

'Εν Καΐρῳ τῇ 10η Μαΐου 1944

'Ο 'Αρχηγὸς τοῦ Γ.Ε.Σ.

ΛΙΩΣΗΣ ΕΥΣΤ.

Συν)ρχης Πεζ.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ — ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Β. 'Ελληνικὴν Πρεσβείαν Λονδίνου Διὰ Κον Πρόεδρον Κυβερνήσεως.

'Υποστράτηγος Σκουλᾶς εὑρίσκεται ἀπὸ μακροῦ εἰς διάστασιν μετὰ Στρατηγοῦ Τζανακάκη. Κατάστασις αὕτη περιῆλθε γνῶσιν οὐχὶ μόνον 'Ελλήνων, ἀλλὰ καὶ 'Άγγλων φίλων μας. Συμφέρον ὑπηρεσίας καὶ ἐμπεδώσεως πειθαρχίας τυγχάνει ἀπομάκρυνσις ἐντεῦθεν Σκουλᾶ ἀντιδρῶντος ἐν πολλοῖς εἰς ἔργον μας. Δὲν θὰ εἶνε ὅμως σκόπιμον νὰ ἐμφανισθῇ ἐκδιωκόμενος ἐντεῦθεν ἢ ἀποστρατευόμενος. Εἰσηγοῦμαι τηλεγραφήσητε Πρέσβυν καλέσῃ Σκουλᾶν καὶ ἐρωτήσῃ ἂν θέλῃ μεταβῇ Καναδᾶν διὰ μελέτην ἐνδεχομένης ἐπιστρατεύσεως 'Ελλήνων 'Αμερικῆς. Οἱαδήποτε ἀλλαχοῦ τοποθέτησις θέλει ἀπηχήσει οὐχὶ εὐνοϊκῶς, δι' αὐτὸ καὶ εἰση-

γήθην καὶ ἀπονομὴν Πολεμικοῦ Σταυροῦ διὰ νὰ μὴ θεωρηθῆ ὅτι ἐκδιώκεται. Ἀνωτέρω μέτρῳ συμφωνεῖ Ὑπουργὸς Νικολαΐδης εἰσηγούμενος ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἐμοῦ.

22)10)41 ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ: Ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ Μ.Α.

ΥΠΑΡΧΗΓΟΣ Κάϊρον τῇ 6η)10)41

Κύριε Ὑπουργέ,

Πληροφοροῦμαι ἐκ πηγῆς θετικῆς τὴν ὁποίαν, κατόπιν ὑποσχέσεως τιμῆς τὴν ὁποίαν ἔδωκα, δὲν δύναμαι νὰ κατονομάσω, ὅτι ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν ἔφεδρ. Συν)ρχης ἱππικοῦ Χαρ. Οἰκονομόπουλος συνεργάζεται στενῶς μετὰ τῆς Γκεσταπό.

Ἐπειδὴ δέ, ἡ στενὴ αὕτη συνεργασία μετὰ τῶν Γερμανῶν τοῦ ἀναφερομένου ἀξιωματικοῦ παρεμβάλλει σοβαρὰς δυσχερείας εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα, κατὰ τὰς αὐτὰς πάντοτε πληροφορίας, ὑπάρχει δὲ ὁ κίνδυνος νὰ κλονισθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν συμμάχων πρὸς ὁλόκληρον τὸν Β.Ε.Σ.Μ.Α., ὑποβάλλω ὑμῖν τὰς πληροφορίας ταύτας, διότι ἡ παραμονή του εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν δημιουργεῖ κινδύνους καὶ εὐθύνας.

Προστίθημι, ὅτι τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν ἔχει γνῶσιν καὶ ἡ ἁρμοδία Ἀγγλικὴ ὑπηρεσία, ἥτις δὲν ἀποκλείεται νὰ παρακολουθῇ καί τὸν ἀναφερόμενον Συνταγματάρχην, πᾶσα ἑπομένως ἀκριτομυθία ἡμῶν, ἂν δὲν μηδενίσῃ, θὰ δυσχεράνῃ πάντως τὸ ἔργον τῆς παρακολουθήσεώς του.

Ὁ Ὑπαρχηγὸς Β.Ε.Σ.Μ.Α.

ΑΧΙΛ. ΣΚΟΥΛΑΣ: Ὑποστράτηγος

Κάϊρον 6 Δεκεμβρίου 1942

Ἀγαπητέ μου Στρατηγέ,

Ἔλαβον τὴν ἀπὸ 14 Νοεμβρίου ἐπιστολήν σας, μόλις σήμερον καὶ μοῦ ἔκανε μεγάλην χαρὰν νὰ μάθω ὅτι ἐπὶ τέλους ἔφθασε εἰς τὸν προορισμόν της μία τῶν ἐπιστολῶν μου. Χαίρομαι φοβερὰ νὰ μάθω ὅτι ὅλοι σας εἶσθε καλὰ καὶ ἐλάβατε καὶ γράμμα τοῦ υἱοῦ σας. Ἡ ὑγεία εἶναι τὸ πᾶν στὸν Κόσμο αὐτόν, τ' ἄλλα διορθώνονται. Διαφόρους ἀτιμίας καὶ ἀηδίας ἔκαναν ἐδῶ τὰ γνωστὰ παλαιὰ ὄργανα τῆς γνωστῆς Κλίκας καὶ μᾶς ἔβαλαν σὲ μεγάλας ἀνησυχίας. Εὐτυχῶς ἐνεργὸς ἐπέμβασις τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἀπεμάκρυνε ἀπ' ἐδῶ μερικοὺς ταραξίας καὶ ἔτσι ἐλπίζω τὰ πράγματα νὰ ἡσυχάζουν. Εἶνε φοβερόν, τὴν ὥραν ποὺ ἡ Πατρίς μας στενάζει ὑπὸ τὸν βαρὺ ζυγὸ τῶν κατακτητῶν νὰ εὑρίσκωνται ἄνθρωποι νὰ ζητοῦν καὶ νὰ ἐργάζωνται γιὰ προσωπικὸν καὶ μόνον συμφέρον.

Ἀναγκάσθηκα κι' ἐγὼ νὰ ἐγκαταλείψω τὴν παθητικήν μου στάσιν καὶ νὰ ἐνεργήσω δραστικώτερα ἐναντίον των, παρὰ τὰς ἀρχάς μου, ὡς στρατιώτης νὰ ἀνακατεύωμαι σὲ ἔργα μὴ τοῦ στρατοῦ.

Ἐλπίζω ὅλα νὰ ἡσυχάζουν καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Λαός,ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου νὰ ἐκφέρῃ τὴν ἐτυμηγορίαν του. Χρειάζεται ὅμως ἕνας Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν στρατιωτικὸς καὶ μὲ μεγαλύτερον σθένος καὶ φρόνιμα Βασιλικώτερον. Ἐδῶ ὁ βίος μας εἶνε ἥσυχος καὶ μᾶλλον εὐχάριστος.

Σᾶς ἔχω φοβερὰ ἐπιθυμήσει. Εἶνε δυστυχῶς λίγοι οἱ καλοὶ ἄνθρωποι. Ἂν τύχῃ νὰ εἴδητε τὴν Α.Β.Υ. τὴν Πριγκίπισσα Φρειδερίκην, σᾶς παρακαλῶ νὰ τῆς ὑποβάλητε τὰ σέβη μου. Τὰ πολεμικὰ γεγονότα τὰ θεωρῶ ἄριστα βεβαίως, πρέπει νὰ ἔχωμεν ἀκόμη μεγάλην ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονήν, ἀλλὰ διὰ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ κανεὶς οὔτε τὴν παραμικρὴν ἀμφιβολίαν. Ὁ υἱός μου ἐδραπέτευσε ἐξ Ἑλλάδος καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν εὑρίσκεται εἰς τὴν Σμύρνην, τὸν περιμένω ἐδῶ μέραν μὲ τὴν ἡμέραν. Τὰ σέβη μου εἰς τὴν δεσποινίδα Νίτσαν. Μετ' ἀπείρων φιλικωτάτων χαιρετισμῶν διατελῶ μὲ πολλὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην.

ΒΑΣΣΟΣ: Ὑποστράτηγος

Υ.Γ. Ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ Βάσσου πρὸς τὸν ἐπίσης Στρατηγὸν Κορτζᾶν εὑρισκόμενον εἰς Κέϊπ-Τάουν τῆς Ἀφρικῆς.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Ἀπὸ τὸν Στρατηγὸν ΜΑΡΑΒΕΑΝ (Παλαιστίνη) εἰς τὸν Στρατηγὸν ΒΑΣΣΟΝ Στρατιωτικὸν Ἀκόλουθον, Κάϊρον τῇ 3.1.42.

Πρώτη παράγραφος ἀναφέρεται εἰς εὐχὰς Ν. Ἔτους, τὸ γράμμα ἔπειτα ἀκολουθεῖ:

Εἶμαι πολὺ ταραγμένος ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατηγείου Καΐρου. Τοῦτο θὰ τὸ ἐννοήσης ἐκ τοῦ ἀντιγράφου τοῦ ὑπομνήματος τὸ ὁποῖον ὑπέβαλα ἐπὶ τοῦ ζητήματος.

Τὸ σχέδιον εἶνε σατανικόν. Ὑποδύονται ὅτι ἐνδιαφέρονται ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως ἵνα ἐπιτύχουν τὰ καταχθόνιά των σχέδια, τὰ ὁποῖα εἰς οὐδὲν ἕτερον ἀποβλέπουν ἢ τὴν ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΝ;

Ὁ Στρατηγὸς ΣΚΟΥΛΑΣ, ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ, ΚΑΛΛΙΓΙΑΝΝΗΣ καὶ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ἔγιναν «οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ Βασιλέως», ἀλλὰ δὲν χάνουν εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλοῦν ἐναντίον του, δι' ὁμιλιῶν καὶ διὰ διαδόσεων προπαγάνδας ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας καὶ μᾶς κατηγοροῦν ὡς ἐχθροὺς τοῦ Βασιλέως.

Μία ἄμεσος ἐκκαθάρισις τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου τοῦ Καΐρου δέον νὰ λάβῃ χώραν, ἄλλως θὰ παρακμάσωμεν καὶ θὰ γίνωμεν περίγελοι.

Διὰ τούτων τῶν μέσων προσπαθοῦν νὰ μετατρέψουν τὴν σύνθεσιν τῶν Δ)σεων ἵνα ἐπιτύχουν τοὺς σκοπούς των. Ἴσως θὰ στραφοῦν καὶ πρὸς ἐμέ.

Ὅλοι οἱ Δ)ταὶ καὶ Λοχαγοί, οἵτινες ἐπαρουσιάσθησαν εἰς ἐμὲ ἔχουν διαμαρτυρηθῆ διὰ τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἀρχηγείου Καΐρου καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ὑποβάλουν παραιτήσεις ἐὰν τὸ Γεν. Ἀρχηγεῖον δὲν σταματήσῃ νὰ ἐμπαίζῃ μὲ τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἐδῶ ἀξιωματικῶν.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Πατρίδος, σὲ ἱκετεύω νὰ τηλεγραφήσῃς εἰς τὸν Βασιλέα, ἵνα οὗτος λάβῃ σταθερὰ μέτρα καὶ τὴν μετάθεσιν τῶν ὑπευθύνων, ἄλλως οἱ Σύμμαχοί μας καὶ οἱ στρατιῶται μας, θὰ μᾶς περιγελοῦν.

Εἶμαι ὑπερήφανος γιὰ τὰ στρατεύματά μου καὶ τοὺς Ἀξιωματικούς, ἀλλ' ἐπεχείρησαν νὰ ξεσκεπάσουν πράγματα, ὅπερ σημαίνει νὰ δώσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν χαριστικὴν βολήν.

Δίδω σῆμα κινδύνου, οἱ Ἀξιωματικοὶ εἶνε ἐναντίον τοῦ ΚΑΛΛΙΓΙΑΝΝΗ, ὅστις ἐστάλη ὡς τοπικὸς ἐπιτηρητής.

Δὲν ὑποβάλλω τὴν παραίτησίν μου, καθότι φοβοῦμαι ὅτι ἡ Ταξιαρχία θὰ διαλυθῇ, ὁπότε ἀλλοίμονον εἰς τὴν Χώραν μας καὶ εἰς τὰ ὄνειρά μας γι' αὐτήν.

Τὸ κακὸν ἔχει ἐγκαθιδρυθῆ εἰς τὸ Κέντρον (τοῦτο σημαίνει ΑΒΕΣΜΑ) Καΐρου καὶ μέτρα δέον νὰ ληφθῶσι.

Παρακαλῶ κρατήσατε τὸν κ. Νικολαΐδην πληροφορημένον. Γράψε ὅπως νομίζεις εἰς τὸν Βασιλέα πρὸς χάριν μου (ἐκ μέρους μου).

ΜΑΡΑΒΕΑΣ, Στρατηγὸς

ΓΕΝΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΩΝ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ 1)γ Ἀριθ. Πρωτ. 7886 ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΥΣΑ

ΔΙΑΤΑΓΗ

Κοινοποιῶ κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. Α)1)624)24-3-1943 ἔγγραφον τοῦ Γραφείου Συνδέσμου καὶ ΕΝΤΕΛΛΟΜΑΙ τὴν ἄμεσον κοινοποίησιν τούτου εἰς ἅπαντας τοὺς Ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας τῆς δυνάμεώς σας.

Ἐν Στρατοπέδῳ τῇ 24 Μαρτίου 1943

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ΠΑΝΟΣ

Συν)ρχης Πεζικοῦ

Περίληψις: Πολιτικαὶ κατευθύνσεις τοῦ Κου Τσῶρτσιλ.

Αἱ Πολιτικαὶ κατευθύνσεις τοῦ Κου Τσῶρτσιλ πρὸς ἃς δέον νὰ συμμορφωθῶσιν πάντες οἱ ἐνδιαφερόμενοι τῆς παρούσης Ἑλληνικῆς κρίσεως.

1) Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ὑποστηρίζει ἀπεριορίστως τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν παροῦσαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

ΙΙ) Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἐγκρίνει τὰς δηλώσεις τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ, ὅτι δὲν ἐξασκοῦν δικτατορικὴν Ἀρχὴν καὶ προτίθενται νὰ ἀφήσουν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ καθορίση τὰς μελλοντικὰς πολιτικὰς συνθήκας του.

ΙΙΙ) Ἀποτελεῖ πρόγραμμα τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ἡ διατήρησις καὶ ἐνίσχυσις τῆς προσωπικῆς ἐξουσίας τοῦ Βασιλέως παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ Στρατῷ τῷ Ἑλληνικῷ Ναυτικῷ καί τῇ Ἑλληνικῇ Ἀεροπορία.

ΙΥ) Ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις ἐγκρίνει τὴν εὔρυνσιν τῆς βάσεως τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸν ὁποῖον σκοπὸν συζητήσεις λαμβάνωσι χώραν κατ' αὐτὰς μετὰ τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν.

Αἱ τελευταῖαι ταραχαὶ τῶν Ἑλληνικῶν Ταξιαρχιῶν, ἦλθον εἰς γνῶσιν προσωπικῶς τοῦ Κου Οὐΐνστον Τσῶρτσιλ, ὅστις ἀποδοκιμάζει τὰ μέγιστα παρομοίας ταραχὰς ἐν καιρῷ πολέμου καὶ ἀποβλέπει εἰς πάντας, ἵνα μεριμνήσωσι διὰ τὸν ἄμεσον τερματισμὸν τῆς σημερινῆς ταραχῆς διὰ τῆς ἐνασκήσεως τῆς ψυχραιμίας καὶ κοινοῦ νοός.

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς μεταφράσεως

Ἀριθ. Πρωτ. Α.)1)624)24-3-1943

Βλ. Βαλασάκης
Ἀνθ)γὸς

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΙΣΜΑΗΛΙΑΣ

Η ΔΙΑΤΑΓΗ 17 Νοεμβρίου 1943

Ἐκτελῶν τὴν ὑπ' ἀριθ. 8306)816)23-9-43 διαταγὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ἀνέλαβον σήμερον τὴν διοίκησιν τοῦ «ΚΕΙ».

Τὸν προορισμὸν τοῦ Κέντρου τούτου τὸν γνωρίζετε. Εἶνε μία ἐκπαιδευομένη ἐφεδρεία ἀξιωματικῶν γιὰ τὸν σκοπὸ ποὺ ὅλοι μας ἐπεζητήσαμε διὰ τῆς διαφυγῆς ἀπὸ τῆς ὑποδούλου καὶ δυστυχισμένης πατρίδος μας.

Νὰ τονίσω συνεπῶς τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐκπαιδεύσεως; Νομίζω ὅτι παρέλκει. Ὁπωσδήποτε ὅμως ἀντιλαμβάνεται ἕκαστος ὅτι ὑπάρχει τρόπον τινὰ ἀνάγκη ἀναπροσαρμογῆς τῶν γνώσεών του βάσει νεωτέρων δεδομένων διὰ πιθανὴν διοίκησιν τμημάτων, ἂν βεβαίως ἡ ὀργάνωσις καὶ ἡ σύνθεσις δὲν εἶνε αὐτή, ἣν ἐγνωρίσαμεν ὡς διοικηταί, κατὰ τὸν εἰς τὰ ἐδάφη μας πόλεμον. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ θὰ ὑπάρξη εὐκαιρία νὰ ἀντλήσωμεν διδάγματα καὶ ἀπὸ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν συνέχειαν τούτου, ἀφοῦ παραστάται μας εἰς τὰς ἐκπαιδευτικὰς προσπαθείας μας θὰ εἶνε Ἄγγλοι Ἀξιωματικοί.

Συνεπῶς, ἀνανεώνοντας τὰς γνώσεις μας, ἐνισχύομεν τὴν αὐτοπεποίθησίν μας καὶ θὰ ἐξασφαλίσωμεν εἰς τὸ μέλλον τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ διοικουμένου τμήματος, ὅπερ εἶνε ἡ βάσις τῆς ἐπιτυχίας. Τὸ ἀντιλαμβάνεσθε αὐτὸ καὶ ἂς μὴ ἐπεκτεινώμεθα. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον θὰ ἤθελα ὅλοι μας νἄχωμε ὑπ' ὄψιν μας, μέσα στὶς στενόχωρες στιγμὲς τῆς νοσταλγίας ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνυπομόνου νοητῆς, ἄλλως τε, ἐπιθυμίας μαχίμου διοικήσεως (ὅπερ ἀδύνατον λόγῳ τῆς ἀνυπαρξίας ἀναλόγων μονάδων), εἶνε τοῦτο:

«Ἂς πάρωμε ὡς βάσιν ὅλοι μας τὸ ἀναμφισβήτητον γεγονὸς ὅτι:

α) Εὑρισκόμεθα εἰς καλυτέραν μοῖραν ὅλων τῶν συμπατριωτῶν μας ποὺ στενάζουν ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ κατακτητοῦ, ὅπερ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διαφύγουν.

β) Εἴμεθα εἰς τὴν διάθεσιν τῆς πατρίδος μας ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν χρησιμοποιήσιμοι καὶ ἕτοιμοι πρὸς ἐκτέλεσιν ἐντολῶν διὰ πολεμικὴν ἀποστολήν.

γ) Καὶ κυρίως ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει τὰ βλέμματά του μητρικά, ἀλλὰ καὶ ἀπαιτητικὰ σὲ μᾶς ποὺ εἴμεθα ἐδῶ κάτω, ὅτι μᾶς παρακολουθεῖ ἐπίμονα καί διερευνητικὰ καὶ ὅτι ἀναμένει ὁπωσδήποτε τὴν συμμετοχήν μας εἰς τὰς διὰ τὴν ἐλευθερίαν του καταβληθησομένας προσπαθείας.

Στὴν ἐντολὴ ὅμως αὐτή, ἂν δὲν τὴν λησμονήσωμε ποτέ μας, θὰ ἀνταποκριθοῦμε ἔχοντας ὑπ' ὄψιν ἐκεῖνο ποὺ ὁ Κανονισμὸς ζητεῖ καὶ ἀπὸ τὸν μικρὸν ἀκόμη ὁμαδάρχην (Καν. ὁμάδος... 2—α) ὅτι:

«Η νομιμοφροσύνη ἀποτελεῖ οὐσιώδη κριτὴν τοῦ ἡγήτορος. Ἐὰν ὁ ἡγήτωρ δὲν εἶνε νομιμόφρων πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του, δὲν δύναται ν' ἀναμένη νομιμόφρονα ὑποστήριξιν ἐκ μέρους τῶν κατωτέρων του».

Προσθέσατε ἀκόμη ὅτι ὁ ἡγήτωρ πρέπει νὰ κατανοῆ τὴν πειθαρχίαν καὶ νὰ διοικῆ σταθερῶς, ἀλλὰ καὶ μετὰ συνέσεως καὶ δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως ἴσως οὐδέποτε ἄλλοτε, ἔχει μεγαλυτέραν ἐφαρμογὴν διὰ τὸν μικρὸν στρατόν μας τῆς Μ. Ἀνατολῆς, διὰ τοὺς ἀναλαμβάνοντας οἱανδήποτε διοίκησιν, ὁ ἐπίλογος τοῦ Ἀγγλικοῦ κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἐντολὴν πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς του. «Γνωρίσατε τοὺς ἄνδρας σας καὶ φροντίσατε δι' αὐτούς. Βαδίσατε μὲ τοὺς ἄνδρας σας, ὁδηγήσατέ τους καὶ πολεμήσατε μετ' αὐτῶν. Προσκολληθῆτε εἰς τοὺς ἄνδρας σας καὶ προχωρήσατε εἰς τὴν μάχην».

Ἂν σκεφθοῦμε ὅλοι ὅσοι εὑρισκόμεθα ἐδῶ, ὅτι ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδιότητός μας καὶ τῶν ὑποχρεώσεών μας, προσεθέσαμεν ἀκόμη, διὰ τῆς ἀπὸ τῆς ὑποδούλου πατρίδος διαφυγῆς, καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐθελοντοῦ εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα, δηλαδὴ τῆς ἐμπράκτου ἀποδείξεως τῆς ἀπολύτου κατανοήσεως τῶν ὑποχρεώσεών μας, ὡς Ἑλλήνων, θὰ πεισθοῦμε ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν πρέπει νὰ ἔχη θέσιν εἰς τὸ μυαλό μας, παρὰ «ἡ ἐντολὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ», ἥτις εἶνε ἀπόρροια τῶν πρὸς τὸν ἐνταῦθα στρατόν του ἐλπίδων καὶ πεποιθήσεων, καὶ διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ταύτης ἡ πιστὴ καὶ πειθαρχικὴ ἐκτέλεσις τῶν διαταγῶν καὶ κατευθύνσεων τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.

Τὸ ἐγὼ ἂς παραμερίση εἰς τὸ σύνολον. Ἄλλως τε ὁ πόλεμος δὲν εἶνε ἀγὼν μεμονωμένων ἀτόμων καὶ οὐδέποτε ἐπολεμήσαμεν ὡς ἄτομα, ἀλλὰ ὡς γενικώτερον σύνολον, ὅπερ ὀνομάζεται Ἑλληνικὸς Στρατός.

Πᾶς τις συνεπῶς, ὅστις μεταχειρίζεται τὴν λέξιν «ἐγὼ» διὰ νὰ παρουσιάση τὰς πράξεις μονάδος, ἣν διώκησε, ἢ πᾶς τις ὅστις ὑπόσχεται μεγάλας πράξεις μεταχειριζόμενος τὴν αὐτὴν λέξιν «ἐγὼ», ψεύδεται πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ εἶνε «ἠθικὸς κλέπτης τῶν συνολικῶν προσπαθειῶν».

Ἐρρέτω λοιπὸν τὸ ἐγώ. Δίπλα μας τὸ καλύτερον παράδειγμα πρὸς μίμησιν διά τε Ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας ὁ Ἀγγλικὸς Στρατὸς, τὸν ὁποῖον ἔχομεν, ἄλλως τε, ὡς βάσιν διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν μας. Ἂς ἐπωφεληθῶμεν τῆς αὐκαιρίας ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Εἶχον τὴν τιμὴν καὶ τύχην, κατόπιν διαταγῶν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἐγκρίσεως τοῦ Ἀγγλικοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, νὰ παρακολουθήσω ἐκπαίδευσιν καὶ ἀσκήσεις εἰς Κέντρα Ἐκπαιδεύσεως καὶ Μονάδας Ἀγγλικὰς σχεδὸν ἐπὶ δίμηνον.

Σᾶς διαβεβαιῶ, ὅτι ἐνόμιζον ὅτι εὑρισκόμην εἰς ἐκκλησίαν λειτουργοῦσαν καὶ οὐχὶ εἰς πολυασχόλους πολεμικὰς μονάδας, ταῦτα δὲ διότι ἐπρυτάνευε δι' ἕκαστον «ὁ αὐτοσεβασμός, ὁ ἀλληλοσεβασμός, ἡ ἀθόρυβος καὶ ἀκατάβλητος ἐργατικότης, ἡ ἀπολύτως ἀκριβὴς ἔννοια τοῦ καθήκοντος ὑπὸ πάντων, ἡ κατανόησις τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν ὑφ' ἃς διατελοῦμεν, ὁ βαθὺς πατριωτισμός, ἡ μέριμνα διοικούντων πρὸς τοὺς διοικουμένους καὶ βασικῶς ἡ ἀπόλυτος δικαιοσύνη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ ὅ,τι εἶνε ξένον πρὸς τὸ Στρατιωτικὸν καθῆκον».

Τὰ στοιχεία διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχουν καὶ εἰς ἡμᾶς, «ὀλίγη καλὴ θέλησις καὶ διαρκὴς σκέψις τοῦ σκοποῦ δι' ὃν ἤλθομεν ἐδῶ».

Τὰ ἀνωτέρω εὐνόητον ὅτι ἀφοροῦν ἅπαντας τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὸ Κέντρον τοῦτο διότι διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Κέντρου καὶ διὰ τὴν εὔρυθμον λειτουργίαν, θὰ συμβάλουν καὶ διὰ τὴν ἐσωτερικήν του ζωήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκπαιδευτικήν του ἀποστολὴν καὶ οἱ ἀνήκοντες εἰς αὐτὸ ὁπλῖται.

Ἐπιθυμῶ νὰ κατανοήσωμεν ὅλοι μας, ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται, ὅτι ὅσον καλυτέρα προσπάθεια τόσον καλύτερα τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἀποτελέσματα, τόσον συνεπῶς μεγαλυτέρα προσέγγισις πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, τὴν ὑφισταμένην ἐντολὴν καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Θέλω νὰ κατανοήσωμεν ἅπαντες ὅτι ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται ἀποτελοῦν τοὺς ἀρρήκτους συνεργάτας, εἰς οἱανδήποτε μονάδα καὶ ἂν εὑρισκώμεθα τοῦ Ἐθνικοῦ ἐργαστηρίου, ὅπερ ὀνομάζεται Ἑλληνικὸς Στρατός.

Ἀλλὰ ὅπως καὶ εἰς κάθε ἐργοστάσιον οἱονδήποτε καὶ ὁπουδήποτε τοῦ κόσμου καὶ ἂν ὑφίσταται ὁ ἐργάτης, ὁ τεχνίτης, ὁ ἀρχιτεχνίτης, ὁ μηχανικός, ὑπακούουν τυφλὰ ἕκαστος εἰς τὸν προϊστάμενόν του, διὰ τὴν ἀσφαλῆ καὶ ἐπωφελῆ κίνησιν τοῦ ἐργοστασίου οὕτω καὶ ἐδῶ ἀπαιτεῖται πειθαρχία συνειδητὴ καὶ εὐχαρίστησις διὰ τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὑπόσχομαι εἰς πάντας, νὰ εἶμαι τὸ παράδειγμα, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξασφαλίζων τὴν βάσιν τῆς ἐργασίας «τὴν δικαιοσύνην καὶ συνεπῶς, ὁ δικαιούμενος νὰ ἀπαιτήσω θέσει καὶ ὑποδείγματι τὴν ἐπιβαλλομένην ἐργασίαν».

Καὶ ἀποτεινόμενος εἰδικῶς πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καθ' ἣν ἀναλαμβάνω τὴν διοίκησιν τοῦ Κέντρου, διαβεβαιῶ ὡς πάντοτε εἰς οἱαν-

δήποτε μονάδα ἔπραξα (καὶ ὑπάρχουν παρ' ἡμῖν Σάμιοι στρατιῶται ὑπηρετήσαντες ὑπ' ἐμὲ εἰς τὸ 18ον Σύνταγμα καὶ γνωρίζοντες τοῦτο), ὅτι διὰ τοὺς ἐννοοῦντας τὸ καθῆκον των θὰ εἶμαι ὁ πατρικὸς Διοικητὴς εἰς τὸν ὁποῖον δύνασθε νὰ καταφεύγητε μὲ τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα ὅτι θὰ τὸν εὑρίσκητε πάντοτε διατεθειμένον νὰ ἀκούση καὶ νὰ ἐξασφαλίση τὴν δικαιοσύνην. Ἀρχικὴ βάσις ὅμως πάντοτε ἡ ἐργατικότης, ἡ φιλότιμος ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος καὶ ἡ ἐξωτερικὴ παράστασίς μας ὁπουδήποτε, μὴ λησμονοῦντες ὅτι μεταφέρομεν διὰ τῆς παρουσίας μας τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἕλληνος εἰς τὴν ξένην.

Προσβλέψατε εἰς τοὺς βαθμοφόρους σας ὡς φίλους. Ἐὰν νομίζητε ὅτι ἀδικεῖσθε, τηρήσατε τοὺς ἀπαιτουμένους τύπους πειθαρχίας καὶ μεταφέρατε εὐθαρσῶς, ἀλλὰ καὶ εἰλικρινῶς, τὰ παράπονά σας μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ εὕρητε δικαιοσύνην. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ θὰ ἀκούσω καὶ τοιαῦτα ἐναντίον μου ἄνευ μνησικακίας καὶ θὰ σᾶς διευκολύνω νὰ περιέλθουν ταῦτα εἰς πάντα προϊστάμενόν μου ἀφικνούμενον εἰς τὴν μονάδα δι' ἐπιθεώρησιν. Ἀλλὰ σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξη τοιαύτη περίπτωσις ποτέ, διότι θὰ βοηθήσω τοὺς πάντας, ὡς παράδειγμα, εἰς τὴν καλυτέραν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΩΣ: Ἐργατικότης, φιλοτιμία, ἐξωτερικὴ παράστασις, κατανόησις τῶν συνθηκῶν ὑφ' ἃς εὑρισκόμεθα, ἀκριβὴς ἔννοια τοῦ καθήκοντος, ἐπιθυμία πρὸς μάθησιν, πιστὴ ἐκτέλεσις τῶν διαταγῶν τῶν προϊσταμένων, ἰδοὺ αἱ βάσεις, αἱ κατευθύνσεις τοῦ Κέντρου.

Οἱ Διοικηταὶ καὶ οἱ ἐκπαιδευταὶ τῶν Σχολῶν, ὧν γνωρίζετε ὅλοι σας τὴν ἐξαιρετικὴν ἐπαγγελματικὴν πεῖραν, βεβαιωθεῖσαν ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν, ὅτι θὰ εἴμεθα τὸ παράδειγμα.

Ὅταν ἐνστερνισθῶμεν τὰ ἀνωτέρω, τότε καὶ μόνον τότε θὰ εἴμεθα ἕτοιμοι, εἴτε ἐνταῦθα, εἴτε ἀλλαχοῦ, ὅπου τόσον προσδοκῶμεν τοῦτο, νὰ διοικήσωμεν τὰ ἐμπιστευθησόμενα ἡμῖν τμήματα, τότε μόνον θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσωμεν τὴν ἱερὰν ἀποστολήν μας, ἀλλὰ καὶ τότε μόνον θὰ εἴμεθα ἄξιοι τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πονοῦσαν καὶ δυστυχισμένην πατρίδα μας, ὅταν ἐπιστῆ ἡ εὐλογημένη ὥρα τοῦ ἀντιστρόφου ἅλματος, τοῦ ἅλματος τῆς τελικῆς ἀντεπιθέσεως γιὰ τὴν ἀνάτασι τῆς σταυρωμένης πατρίδος μας καὶ τὴν ἀπαλλαγήν της ἀπὸ τοῦ σταυροῦ τοῦ μαρτυρίου εἰς τὸν ὁποῖον τὴν καθήλωσαν οἱ ἀπανθρωπότεροι πολιτισμένοι βάρβαροι τοῦ αἰῶνος μας Γερμανοὶ καὶ Βούλγαροι μὲ πρωτοπόρους τοὺς ὑφισταμένους ἤδη τὴν θείαν δικαιοσύνην Ἰταλούς.

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας.

Η ΔΙΑΤΑΓΗ — 2-12-43

Ἀφ' ἧς ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τοῦ Κέντρου δὲν ἔκαμα τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ συστήσω ἕνα πρᾶγμα «τὴν Ἑλλάδα», νὰ κλείσωμε ὅλοι στὴν καρδιά μας τὴν Ἑλλάδα.

Τί τὰς θέλουμε τὰς συζητήσεις γιὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν ὑπὸ κρίσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς μεγάλους Ἐθνάρχας τῶν Δημοκρατικῶν Κρατῶν, μᾶς τὰ εἶπε ὅλα ὁ Χάρτης τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ ἐτόνισαν ὅλοι στὰ τόσα διαγγέλματά τους. «Ὁ κάθε λαὸς θὰ ἀποφασίση γιὰ τὴν τύχη του, γιὰ τὴν διοίκησί του, γιὰ τὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνική του κατεύθυνσι».

Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ, γιὰ ποιόν λοιπὸν ἤλθαμε ἐδῶ ἡμεῖς, παρὰ γιὰ τὸν δυστυχισμένον αὐτὸν λαό, ἀπὸ ποιόν ἄλλον μπορούσαμε νὰ πάρουμε ἐντολὴ παρὰ ἀπ' αὐτόν. Τί εἶνε αἱ φωναὶ τῶν συγγενῶν μας, τῶν φίλων, τῶν γειτόνων μας, «πηγαίνετε ἐκεῖ κάτω, προσπαθήσετε νὰ μᾶς βοηθήσετε», παρὰ μιὰ φωνὴ τοῦ λαοῦ.

Ποιός λοιπὸν θὰ μποροῦσε νὰ προδώση τὴν θέλησι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ οἱοσδήποτε καὶ ἂν εἶνε, ποιός εἶνε τόσο δυνατὸς ν' ἀντιστῆ στὴν θέλησί του;

Κάθε συζήτησις δὲν ἔχει τὴν θέσιν της, γιατὶ καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀκόμη μιὰ ἔνδειξι ἀμφιβολίας ποὺ καὶ αὐτὴ δὲν ἐπιτρέπεται.

Καὶ γιὰ τελευταία φορὰ σᾶς τονίζω, αἱ σκέψεις μας ἔστωσαν «ὅ,τι θελήση ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ τώρα καὶ κατόπιν», ἡ σκέψις μας ἔστω «ἡ Ἑλλάς» μὰ τώρα ὁ λαός μίαν ἐντολὴν ἔχει δώσει, «πολεμῆστε γιὰ τὴν ἐλευθερία μου».

Ἂς κυτταχθοῦμε λοιπὸν σὰν ἀδέλφια, καὶ ἂς ἑτοιμαζώμεθα νὰ βοηθήσωμε γιὰ τὴν ἐλευθερία του καὶ νὰ πᾶμε ἀγκαλιασμένοι κάτω γιὰ νὰ τοῦ εἰποῦμε: «Ἑλληνικὲ λαέ, ἰδοὺ ἡμεῖς, ἐκπληρώσαμε τὴν ἐντολήν σου, διάταξε τί θέλεις νὰ κάμωμε».

Ἐλπίζω πὼς θὰ νοιώσητε ὅλοι βαθμοφόροι καὶ μὴ τοῦ Κέντρου τούτου τὴν ἀλήθεια τῶν ὅσων σᾶς τονίζω, καὶ θὰ εἰπῆτε μέσα σας «δίκαιο ἔχει, ἂς ἑτοιμαζώμεθα γιὰ τὴν Ἑλλάδα».

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Λονδῖνον 9 Δεκεμβρίου 1943.

«Τάϊμς» 9 Δεκεμβρίου δημοσιεύουν εἰς περίοπτον θέσιν ἄρθρον διπλωματικοῦ ἀνταποκριτοῦ των ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων Καΐρου. Ἀνταποκριτὴς ἀναφέρει συνομιλίας κ. Ἤντεν μετὰ Α.Μ. Βασιλέως ὡς καὶ Πρωθυπουργῶν Ἑλλάδος καὶ Γιουγκοσλαυΐας. Τελειώνει δὲ ἀνταπόκρισίν του ὡς ἑξῆς:

«Ὡς φαίνεται τὸ ἐν Ἑλλάδι προκληθὲν σκάνδαλον διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τῶν ἀνταρτῶν, δηλαδὴ τῆς Ε.Λ.Α.Σ. κατὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Συνταγματάρχου Ζέρβα δυνάμεων, καθ' ἣν στιγμὴν αὗται ἔβαλλον κατὰ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων, καὶ ὁ ἐπακολουθήσας κατὰ τὴν σύγκρουσιν θάνατος Βρεταννοῦ ἀξιωματικοῦ συνέτεινε κατά τι εἰς τὴν ἐπαναφορὰν ἑνιαίας δράσεως. Εἰς τοῦτο ἐπίσης ἐβοήθησε καὶ ἡ ἔκκλησις τοῦ Στρατηγοῦ Οὐΐλσον. Ἐν Καΐρῳ ὁ κ. Σοφοκλῆς Βενιζέλος Ὑπουργὸς Ναυτικῶν οὗτινος αἱ παραδόσεις βεβαίως δὲν εἶνε βασιλόφρονες προέβη εἰς ραδιοφωνικὴν ἔκκλησιν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν νὰ ἀποφεύγῃ ἐπιδίωξιν πολιτικῶν σκοπῶν καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγὼν συνεχίζεται καὶ νὰ ἐνθυμῆται ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ διχόνοια εἶνε ἴσως ἡ μεγαλυτέρα τραγῳδία ἣν ἐγνώρισε τὸ Ἔθνος μας. Τέλος δὲ ὅτι οὐδεμία ἀξίωσις μονοπωλήσεως τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος εἶνε παραδεκτή».

Ἀριθ. 172 Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΝ Δ)ΤΗΝ ΠΤΕΡΥΓΟΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

Συμφώνως τῇ σχετικῇ διαταγῇ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ἐλήφθησαν ὅλα τὰ μέτρα διὰ τὸν κατὰ πανηγυρικώτερον τρόπον ἑορτασμὸν τῆς Ἐθνικῆς ἑορτῆς ἡμῶν τῆς 25ης Μαρτίου.

Ἅπαντα καθωρίσθησαν κατόπιν σχολαστικῆς μετὰ τῶν Διοικητῶν τῶν Σχολῶν συζητήσεως, ὁπότε ἐξητάσθη καὶ ἡ τελευταία λεπτομέρεια τῆς προπαρασκευῆς. Οὐδεὶς ἐκ τῶν Διοικητῶν ἔφερεν ἀντιρρήσεις τινὰς γενικωτέρας φύσεως, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἦσαν γνωσταὶ αἱ κατευθύνσεις καὶ αἱ διαταγαὶ τῶν προϊσταμένων ἡμῶν συγκεντρούμεναι εἰς τὴν ἐντολήν: «ἀποφυγὴ πάσης πολιτικολόγου ἐνεργείας».

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου μοὶ ἐδώσατε πολλάκις ἀφορμὴν νὰ σᾶς τὸ ὑπενθυμίσω.

Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου διὰ τὰς ἐργασίας τοῦ Α.Σ. Συμβουλίου σᾶς ἐπέστησα τὴν προσοχὴν ἐπὶ διαδόσεων καθ' ἃς «Ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντός σας ἔδιδον τὴν ἐντύπωσιν συζητήσεων μὲ δικαιολογίαν ἀντιδράσεως κατὰ πιθανῆς προετοιμασίας ἀντιφρονούντων».

Σᾶς ἐγνωστοποίησα εἰσέτι, ὅτι ἀφήνετο νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ὑμεῖς εἶσθε εἴτε ἀσυναισθήτως, εἴτε μή, ὁ ἐντολεὺς τούτων.

Σᾶς ὑπέδειξα εἰσέτι καὶ τὸ ἀνωφελὲς τοιούτων ἀνοησιῶν των, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχεν ἡ δυνατότης ἐκ μέρους οὐδενὸς ἐν τῷ ΚΕΙ.

Διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς 25ης Μαρτίου ἐγένοντο αἱ κάτωθι ἐνέργειαι:

«Ἡ Διοίκησις τοῦ ΚΕΙ προέβη εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ στρατοπέδου οὐδὲν λησμονήσασα καὶ καταβαλοῦσα μίαν μόνον προσπάθειαν νὰ ἀποφευχθῇ πᾶσα ἔστω καὶ πόρρωθεν σκέψις πολιτικολογίας.

Ὅλαι αἱ σημαῖαι τῶν Συμμάχων μας ἀνηρτήθησαν.

Ὁ ὑφιστάμενος θεσμὸς τῆς Βασιλείας οὔτε ἐλησμονήθη οὔτε περιεφρονήθη, ἀλλὰ προεβλέφθη ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εὐπρεπείας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας, ἀλλὰ καὶ τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν καθ' ἃς πᾶσα πολιτικολογία ἐντὸς τῶν Μονάδων ἐγγίζει τὸ σαμποτάζ.

Οὕτω, κάτωθι τῆς μεγάλης εἰκόνος τῆς Ἀκροπόλεως εἰς τὴν τιμητικὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ἀνηρτήθη καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς πλευρᾶς μεγάλη Ἑλληνικὴ σημαία μὲ ἀνάλογον κατὰ φυσικὸν λόγον στέμμα, τὸ ὁποῖον βεβαίως, δὲν ἀντιπροσωπεύει Δημοκρατίαν, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἡ Σημαία ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἑλλάδα, ὑφ' ἣν ἅπαντες ἐγκολποῦνται.

Φαίνεται τοῦτο δὲν σᾶς ἐφάνη ἀρκετὸν καὶ προέβητε εἰς τὰς κάτωθι ἐνεργείας:

α) Προσεπαθήσατε νὰ ἐξηγήσητε διαταγήν μου περὶ παρατάξεως εἰς δικαιοδοσίαν σας ἐπὶ τοῦ χώρου τελετῆς, ἵνα καλύψητε διὰ νομιμοφανείας τὴν μελετωμένην πρόθεσίν σας περὶ πολιτικολόγου ἐνεργείας.

β) Ὅταν σᾶς ὑπεδείχθη ὑπὸ τοῦ Ἐπιτελάρχου κ. Σύρμα ὅτι τοῦτο ἀνάγεται εἰς ἁρμοδιότητα τοῦ Ὑποδιοικητοῦ ἀπεστείλατε τὸν Διοικητὴν τῆς Σχολῆς Πυροβολικοῦ πρὸς ἐμέ, ἐνῷ ἠδύνασθε νὰ παρουσιασθῆτε ὑμεῖς, ἵνα ὑποδείξῃ τὴν ἀνάγκην ἀναρτήσεων τῶν εἰκόνων τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως.

γ) Ἐπὶ τῇ ἐξηγήσει καὶ πάλιν δι' αὐτοῦ τῶν λόγων δι' οὓς ἀντενδείκνυνται ἐνέργειαι ἔχουσαι σφραγῖδα πολιτικολογίας. Ἐνεκρίνατε αἴτησιν τοῦ Λοχ. Σ. διὰ τὴν ἀνάρτησιν εἰκόνων εἰς τὸν χῶρον τῆς τελετῆς καὶ διὰ τὴν κατοχύρωσιν (περίεργος ἀντίληψις) ἀνεμίχθη εἰς τοιαύτην ἐνέργειαν καὶ τὸ πρόσωπον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Μ. Βρεταννίας, οὗτινος ἀνηρτήθη ἡ εἰκών.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης αὐτόματος ὑπῆρξεν ἡ πρόκλησις, διότι καὶ τὸ πρόσωπον δὲν ἦτο τὸ ἐνδεδειγμένον οὐδὲ ὁ προκλητικὸς τρόπος καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἀλληλοεκυττάζοντο.

Ὁ Ἐπιτελάρχης κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ὑποδείξας τὸ ἄτοπον, ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν «ἐκτελεῖ τὰς διαταγὰς τοῦ Συνταγματάρχου Θ.». Ὑπομνήσας ὅτι ὑπάρχει Διοίκησις τοῦ Κ.Ε.Ι. ρυθμίζουσα τὰ τοῦ Κ.Ε.Ι., ἔτυχε παρομοίας ἀπαντήσεως.

Ὁ λοχαγὸς Σ. Δημ. ἐξετέλεσε τὴν διαταγήν σας ἢ ἄδειάν σας καὶ παρέμεινε παρὰ τὰς εἰκόνας φρουρὸς προκλητικός.

Κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὑποδιοικητοῦ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἵνα τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὸν Διοικητήν, ἠρνήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγήν του.

Ὅταν μοὶ ἀνεφέρθη ἐρεθισμὸς ἔσπευσα ἐπὶ τόπου ἵνα προλάβω ἐπεισόδια.

Καὶ ἔναντι ἐμοῦ ὁ λοχαγὸς ἐτήρησε τὴν αὐτὴν στάσιν.

Τούτου ἕνεκεν, τὸν ἔθεσα ὑπὸ διοικητικὴν προφυλάκισιν καὶ συγχρόνως ἀπέστειλα ὑμῖν φύλλον πορείας διὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἐκ τοῦ στρατοπέδου.

Ὁ λοχαγὸς οὗτος ἐθεάθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Λέσχην ἐπιδεικτικῶς τὴν ἑσπέραν.

Συμπέρασμα: εἴτε δὲν ἠθελήσατε, εἴτε δὲν ἠδυνήθητε νὰ ἐπιβάλητε τὴν πειθαρχίαν. Ἀποτέλεσμα: ἀξιωματικοὶ τῆς ἀντιθέτου παρατάξεως ἐζήτησαν τὴν καταστροφὴν τῆς εἰκόνος.

Ἡ ἐπέμβασις τῆς Διοικήσεως προέλαβε τὰ χειρότερα καὶ ἡ ἑορτὴ διεξήχθη ὡς προεβλέφθη.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐπιπολαίας ἐνεργείας σας προέκυψαν: α) Ὑποκαταστήσατε ἐσκεμμένως τὴν Διοίκησιν, β) Παρεσύρθητε ἐκ τῶν κάτω, γ) Ἐδημιουργήθη μία ἀτμόσφαιρα ἀναταραχῆς, ἥτις δὲν ὑπῆρχε.

Μὴ λησμονῶν τὸ παρελθόν σας, τὸ ὁποῖον σεῖς δυστυχῶς ἐλησμονήσατε, ἀνάγων τὰς ἐνεργείας σας εἰς ἐπιθυμίαν ἥτις ἄγει ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης εἰς ἀψυχολογήτους πράξεις, ἐπιεικῶς ἀποβλέπων εἰς τὴν ἐνέργειάν σας, τιμωρῶ ὑμᾶς διὰ 40ημέρου φυλακίσεως.

Ἡ ποινὴ αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖ οὐδένα περιορισμὸν τῶν ἐκπαιδευτικῶν σας καθηκόντων εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου.

26-3-44 Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι ἀξιωματικοί, ὑπακούοντες εἰς τὴν ἐθνικὴν καὶ στρατιωτικὴν συνείδησίν μας, διερμηνεύοντες τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Μ. Ἀνατολῆς, ἀπεδέχθημεν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀνατεθεῖσαν ἐντολὴν τῆς μεγάλης μάζης τῶν συναγωνιστῶν μας καὶ συνεκροτήσαμεν ἐπιτροπὴν ἐνόπλων δυνάμεων Μ. Α. πρὸς πραγμάτωσιν καὶ καθιέρωσιν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος.

Σκοπὸς τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι νὰ διατρανώσῃ, ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν φάσιν τοῦ ἐθνικο-ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγῶνος, τὴν ἀμετάτρεπτον θέλησιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Μ.Α. νὰ ἐπιδιώξουν καὶ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος καὶ τὴν πολιτικὴν καθιέρωσίν της. Ἐπίσης νὰ ἐξουδετερώσουν κάθε ἐμπόδιον πρὸς διατάραξιν τῆς ἐν τῇ οὐσίᾳ, ὑφισταμένης ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος πανεθνικῆς ἑνότητος τοῦ λαοῦ μας.

Ἡ συγκρότησις ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἡ πρόσκλησις αὐτῆς πρὸς ἑνότητα τῶν προσπαθειῶν ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους ἀποτελεῖ ἤδη ἀποφασιστικὸν βῆμα πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὡς ἄνω σκοποῦ, εὑρίσκει τὰς ἐνόπλους δυνάμεις Μ. Α. παρὰ τὸ πλευρόν της, μὲ τὴν στερρὰν ἀπόφασιν, ὅπως ἐπιτύχουν τὴν πανεθνικὴν ταύτην ἑνότητα καὶ θεωροῦν ἀναγκαῖον, ὅπως παραμερισθῇ ἀμέσως κάθε φαινομενικὸν ἢ καὶ πραγματικὸν ἐμπόδιον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως γενομένων πρὸς ὑμᾶς προτάσεων, ἐπιτευχθῇ ἀμέσως συμφωνία.

Δὲν θὰ ἦτο περιττὸν ἴσως, νὰ ὑπογραμμίσωμεν ὅτι, εἰς τὴν παροῦσαν ἐνέργειάν μας οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ κινούμεθα ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἀμέσου ἀποκαταστάσεως πανεθνικῆς ἑνότητος, ὡς βασικοῦ καὶ ἀπαραιτήτου παράγοντος: α) Διὰ τὴν πρόληψιν ἀνωμαλιῶν, ὁ κίνδυνος τῶν ὁποίων ἐνυπάρχει εἰς τὴν παράτασιν τῆς θολῆς ἀτμοσφαίρας, τὴν ὁποίαν δημιουργεῖ ἡ ἀρνη-

τικὴ ἢ παρελκυστικὴ στάσις τῆς κυβερνήσεως Καΐρου, ἔναντι τῆς προτάσεως ἣν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὴν ἡ πολιτικὴ ἐπιτροπὴ ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως. β) Διὰ τὴν ἀποκατάστασιν καὶ σταθεροποίησιν ἑνὸς πλήρους καὶ ἀποτελεσματικοῦ συντονισμοῦ τῆς ἀπελευθερωτικῆς προσπαθείας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ γ) Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ὁμαλῆς καὶ ἐλευθέρας πολιτικῆς ζωῆς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος.

Ἡ ἡμετέρα ἐπιτροπὴ διερμηνεύουσα τέλος τὴν θέλησιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Μ.Α. τὴν ἀπορρέουσαν ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς θελήσεως ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ, προσκαλεῖ τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν ἐν Καΐρῳ καὶ τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὴν ὑπουργούς, ὅπως ἐξαιρόμενοι εἰς τὸ ὕψος τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν συντελέσωσι ἐντὸς τοῦ ταχυτάτου δυνατοῦ χρονικοῦ ὁρίου εἰς τὴν ἑνοποίησιν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ τοῦ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως ἀντιπροσωπευούσης τὸν ἀγωνιζόμενον λαόν, μὲ βάσιν τὴν πολιτικὴν ἐπιτροπὴν ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως καὶ μὴ θελήσωσι νὰ φέρωσι τὰς βαρυτάτας εὐθύνας τοῦ ἐμφυλίου σπαραγμοῦ.

Τὸ παρὸν ὑπόμνημα δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἔκκλησιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὸν χωρισμὸν τῶν εὐθυνῶν εἰς τυχὸν ἀσύμφορον ἐνέργειάν σας.

Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἑνότητος Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων Μ.Α.:
Γ. ΤΖΑΝΕΤΑΚΗΣ Ἀντισμήναρχος, Ν. ΚΑΒΕΛΛΑΡΗΣ Ἀντισμήναρχος, Α. ΠΑΠΑΤΖΩΡΗΣ Ἀντισμήναρχος, Μ. ΚΛΑΔΑΚΗΣ Τ)ρχης Πεζ., Ι. ΧΙΩΤΑΚΗΣ Ταγματάρχης Πεζικοῦ, Κ. ΠΑΠΟΥΛΑΣ Ἐπίλαρχος, Ι. ΜΑΝΙΑΣ Ἐπισμηναγός, Ν. ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Ἐπισμηναγός, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Ἐπισμηναγός, Σ. ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ Λοχ. ἰατρός, Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Ὑπολοχαγὸς Πεζικοῦ, Η. ΑΝΔΡΙΤΣΟΣ Ἀνθ)γὸς Πυροβολικοῦ.

Ι. Τὸ παρὸν ὑπόμνημα ὑποβάλλεται ἐν ἀντιγράφῳ:

α) Εἰς τὸν κ. Ἐμμ. Τσουδερόν, πρόεδρον ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως Καΐρου, διὰ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

β) Εἰς τοὺς παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει διαπιστευμένους ὑπουργοὺς τῶν Κυβερνήσεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Μ. Βρεταννίας, τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, τῆς Γαλλικῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀπελευθερώσεως.

ΙΙ. Τὸ παρὸν ὑπόμνημα ἐγχειρίζεται ἐν ἀντιγράφῳ:

α) Εἰς τὸν κ. Σοφ. Βενιζέλον,

β) Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Συντονισμοῦ Ἀγῶνος.

ΙΙΙ. Τὸ παρὸν ὑπόμνημα ἐν ἀντιγράφῳ παρακαλεῖται τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως Καΐρου ὅπως διαβιβάσῃ εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι πολιτικὴν ἐπιτροπὴν μέσῳ τοῦ συμμαχικοῦ στρατιωτικοῦ συνδέσμου, καὶ φυλάσσεται ἐν ἀντιγράφῳ πρὸς παράδοσιν εἰς τυχὸν ἐν Μ.Α. ἀφιχθησομένων ἐκπροσώπων τῆς ἐν Ἑλλάδι πολιτικῆς ἐπιτροπῆς Ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΑΟ

Ὁ Λαϊκὸς Στρατός, ποὺ κάθε μέρα ὀγκώνεται, αὐξήθηκε τόσο πολὺ τελευταῖα, ποὺ ἡ ἀνάγκη σχηματισμοῦ κεντρικῆς Κυβερνήσεως στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα ἔγινε ζήτημα ἐξαιρετικὰ ἐπεῖγον.

Ὅλες οἱ προσπάθειες τοῦ Ε.Α.Μ. γιὰ Ἐθνικὴ ἑνότητα, ἐπὶ διόμιση χρόνια τώρα, σκοντάφτουν πάντα σὲ ἐμπόδια πολιτικῶν μεροληψιῶν καὶ κακῆς θελήσεως. Γιὰ τέτοιους λόγους ἀπέτυχαν καὶ οἱ τελευταῖες μας προσπάθειες, τὸν Αὔγουστο τοῦ 43 στὸ Κάϊρο καὶ μετὰ στὶς 15 Δεκεμβρίου.

Αἱ ἐπιθέσεις τοῦ Ζέρβα κατὰ τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. εἶνε παράδειγμα τοῦ πῶς ἐπωφελοῦνται οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὴν ἀντίδραση ποὺ φέρνουν οἱ διάφοροι πολιτικοὶ στὶς Λαϊκὲς ἑνωτικὲς προσπάθειες. Στὶς 29 Φεβρουαρίου τὸ Ε.Α.Μ. ὑπέγραψε συμφωνητικὸ μὲ τὸν Ζέρβα παρ' ὅλο ποὺ ὁ ΕΛΑΣ εἶχε νικήσει.

Ἀνταποκρινόμενοι στὴ Λαϊκὴ θέληση καὶ ἀπαντῶντες σὲ πρόσκληση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ε.Α.Μ. σχηματίζομε αὐτὴν τὴν ἐπιτροπὴ ποὺ ἔχει ἀπόφαση: Νὰ ἡγηθῇ τῆς προσπάθειας ὅλων τῶν Ἑλλήνων γιὰ σχηματισμὸ ἑνωμένης Κυβερνήσεως, καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν Λαϊκὴ κυριαρχία.

Μόλις ξεκαθαριστῇ ὁ τόπος ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ φροντίσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ καθοδήγηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀπὸ Ἐθνικὴ Κυβέρνηση, τὴ στιγμὴ τοῦ δημοψηφίσματος πάνω στὸ συνταγματικὸ ζήτημα. Ἡ Ἐπιτροπὴ θ' ἀντισταθῇ σὲ κάθε ἀπόπειρα ἐπιβολῆς ἀντιλαϊκῶν δικτατορικῶν λύσεων, ἀπὸ ὁπουδήποτε καὶ ἂν προέρχεται.

Ὁ Λαϊκὸς Στρατὸς ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀποτελεῖ τμῆμα

τοῦ Ἑνιαίου Ἐθνικοῦ Στρατοῦ καὶ θ' ἀποδειχθῆ, εἴμεθα βέβαιοι, ἡ καλύτερη μονάδα του.

Γιὰ τὴ βοήθεια τῶν θυμάτων πολέμου ἡ Ἐπιτροπὴ βασίζεται σὲ βοήθεια Συμμαχική.

Πρὸς ἐπίτευξη τῶν ἀνωτέρω, ἡ Ἐπιτροπὴ καλεῖ ὅλα τὰ κόμματα, ὅλες τὶς ὀργανώσεις, καὶ τὸν κύριο Τσουδερὸ νὰ συμβληθοῦν μαζί της ὥστε νὰ σχηματισθῇ Κυβέρνηση Ἐθνικῆς Ἑνότητος.

Καλεῖ ἐπίσης ἡ Ἐπιτροπὴ ὅλους τοὺς Ἕλληνας Ἀξιωματικοὺς νὰ προσχωρήσουν καὶ νὰ ἑνωθοῦν μὲ τὸν Ἑνιαῖο Ἐθνικὸ Στρατό.

Ἡ Ἐπιτροπὴ εὐχαριστεῖ ὅλες τὶς λαϊκὲς ὀργανώσεις γιὰ τὴν τεράστια δουλειὰ ποὺ κάνανε καὶ ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ κάνουν γιὰ τὸν τόπο, γιὰ τὸν Λαό, καὶ γιὰ τὸν ἀγῶνα τὸν συμμαχικό. Ἰδιαίτερα ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποτείνεται στὸν Ἑλληνικὸ Λαϊκὸ Ἀπελευθερωτικὸ Στρατό, στὸ Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο, στὴν Ἑνιαία Πανελλαδικὴ Ὀργάνωση Νέων καὶ στὴν Ἐθνικὴ Ἀλληλεγγύη.

Ἡ Πολιτικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως ζητάει τὴν βοήθεια τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν στὸ δύσκολο ἔργο ποὺ ἀναλαμβάνει.

Εὐριπίδης Μπακιρτζῆς, Γεώργιος Σιάντος, Ἐμ. Μάντακας, Ἠλίας Τσιριμῶκος, Κ. Γαβριηλίδης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ

1. Συντονισμὸς τοῦ ἀγῶνος στὸ πλευρὸ τῶν Συμμάχων.
2. Ξεκαθάρισμα τοῦ τόπου ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Βουλγάρους, ἀποκατάστασις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας.
3. Ρύθμισις τῶν συνόρων, ἀποκατάστασις Κυβερνήσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Λαϊκῆς ἐκλογῆς καὶ σύμφωνα μὲ τὶς διακηρύξεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Τεχεράνης.
4. Ξεκαθάρισμα τοῦ τόπου ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ φασισμὸ καὶ τὶς μονάδες τῶν προδοτῶν.

Καθήκοντα:

1. Διοίκησις τῶν μονάδων ποὺ ἀναγνωρίζουν τὴν Ἐπιτροπὴ ὥστε νὰ σχηματισθῇ Ἑνιαῖος Ἐθνικὸς Στρατός.
2. Διοίκησις τῶν ἐλευθέρων περιοχῶν, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, μὲ βάση τὶς τοπικὲς αὐτοδιοικήσεις.
3. Περιφρούρησις τῶν Λαϊκῶν ἐλευθεριῶν, τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς θρησκείας.
4. Ἀνταπόκρισις στὶς ὑλικὲς ἀνάγκες τοῦ Λαοῦ καὶ εἰδικὰ τῶν θυμάτων πολέμου.
5. Προετοιμασία τῆς Λαϊκῆς κυριαρχίας καὶ καταπολέμησις κάθε ἀντιδράσεως ποὺ θὰ ἐμπνέεται ἀπὸ κομματικοὺς καὶ δικτατορικοὺς σκοπούς.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν ὅλα αὐτὰ ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ συνεχίσῃ τὶς προσπάθειές της γιὰ σχηματισμὸ Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητος.

Ἡ ὁλομέλεια τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ ἐκδίδῃ ἀποφάσεις μὲ ἰσχὺν νόμου.

Ἡ σύνθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς ἀλλάζει μόνον δι' ἰδίας ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ προκαλέσῃ τὸ ταχύτερον, τὴν σύγκληση Ἐθνικοῦ Συμβουλίου ποὺ θ' ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ, διαλεγμένους ἐλεύθερα ἀπὸ τὸν λαό. Τὴν προκήρυξι τῶν ἐκλογῶν θὰ κάνῃ ἡ Ἐπιτροπή.

Ἡ ἕδρα τῆς Ἐπιτροπῆς εἶνε στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα.

Ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ὁρκίστηκαν νὰ ὑπηρετήσουν τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Ἀγῶνα τοῦ λαοῦ γιὰ τὰ κυριαρχικά του δικαιώματα.

Ε. Μπακιρτζῆς, Γ. Σιάντος, Ἐμ. Μάντακας, Ἠλ. Τσιριμῶκος, Κ. Γαβριηλίδης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ (ΕΑΜ) ΥΠ. ΑΡ. 3 (31.3.44)

Συνεχίζοντας τὴ σειρὰ τῶν ἀνακοινωθέντων, ἀνακοινώνουμε τὶς παρακάτω τελευταῖες εἰδήσεις:

1) Σ' ὅλα τὰ πολεμικά μας καράβια τὰ πληρώματα ὑπόβαλαν στὴ Κυβέρνησι Καΐρου ὑπομνήματα ζητώντας ἀπ' αὐτήν, τὴν ἀναγνώρισι καὶ τὴν ἄμεση συνεννόησι μὲ τὴν Ἐθνικὴ Κυβερνητικὴ Ἐπιτροπή.

2) Ἡ Ταξιαρχία μας βράζει.

3) Ἡ Ναυτεργατική μας Ἕνωσι ἔστειλεν ἀντιπροσωπεία της στὸν Τσουδε-

ρό, δηλώνοντάς του πὼς ἂν δὲν ἀναγνωρίσῃ τὴν Ἐθνικὴ Κυβερνητικὴ Ἐπιτροπή, θὰ κατέβη σ' ἀπεργία.

4) Σχηματίσθηκε Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἑνότητος Ἀξιωματικῶν ἀπὸ 14 μέλη. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνήκουν σ' ὅλα τὰ ὅπλα Στρατοῦ, Ναυτικοῦ καὶ Ἀεροπορίας.

α) Τζανετάκης Ἀντ)χος, β) Κλαδάκης Ταγ)ρχης, γ) Βρατσαφούλης Ἀντ)ρχης, δ) Παπατσόρης Ἀντ)ρχος, ε) Γαρουφαλιᾶς Ταγ)χης, στ) Μανιᾶς Ἐπ)γός, ζ) Παπούλας Ταγ)χης, η) Χιωτάκης Ι. Ταγ)χης, θ) Γεωργακόπουλος Ἐπ)γός, ι) Νικολακόπουλος Ἐπ)γός, ια) Αὐγερινὸς Λογ)γὸς ἰατρός, ιβ) Ἀνδρῖτσος Ἀνθ)γός, ιγ) Σπαθάρης Ἀνθ)χος.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ παρουσιάσθηκε στὸν Τσουδερό, σήμερα τὸ πρωΐ ζητώντας του ἄμεσην ἀναγνώρισι τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς.

Καλοῦμε κάθε τίμιον ἀξιωματικό, νὰ ὑπογράψη τὴν ἐξουσιοδότησι τῆς Ἐπιτροπῆς.

Κ.Γ.—Α.Σ.Ο. Καμπρὶτ Αἰγύπτου (31.3.44)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ

Πρὸς 1) Φρουραρχεῖον Καντάρας, 2) Συμμαχικὰς Κυβερνήσεις.

Αὐτὴν τὴν στιγμὴν πληροφορούμεθα ὅτι συνελήφθη εἰς Κάϊρον ἡ Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Ἑνότητος Ἑλληνικῶν Δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς, τὴν ὁποίαν ἐξουσιοιδοτήσαμεν ἐμεῖς οἱ δύο (2) Ἀξιωματικοὶ τοῦ Φρουραρχείου Καντάρας ὅπως διαβιβάσουν ὅπου δεῖ τὴν ἀπόφασίν μας ὅπως ἐπιβληθῆ ἡ προτεινομένη ὑπὸ τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς Ἑλλάδος—Ἑνότης.

Κατόπιν τῆς συλλήψεως τῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις ὑπέβαλε εἰρηνικώτατα ὑπόμνημα κυκλοφορῆσαν χθές, διαπιστώνομεν μὲ λύπη μας ὅτι ἡ Κυβέρνησις Καΐρου σαμποτάρει ἐπισήμως τὴν κίνησίν μας πρὸς Ἐθνικὴν Ἑνότητα.

Διαπιστώνομεν κατάστασιν πρωτοφανῆ στὰ χρονικὰ τοῦ Ἔθνους μας μὲ ἐπίσημον διαιρέτην τοῦ λαοῦ μας τὴν Κυβέρνησιν Καΐρου.

Κατόπιν τῶν ἄνω παρακαλοῦμεν ὅπως διαβιβάσητε πρὸς τὴν Κυβέρνησι Καΐρου τὴν ἀπαίτησιν τῶν Ἀξιωματικῶν Ἐθνικῆς Ἑνότητος ἵνα ἀφεθῆ ἐλευθέρα ἡ συλληφθεῖσα Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἑνότητος.

Ἀξιοῦμεν τὴν ἄμεσον μεταφορὰν ἐξ Ἑλλάδος ἀντιπροσώπων τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς λῆξιν τῆς ἐκκρεμότητος.

Ἡ Ὑποεπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἑνότητος

1.4.44 ὑπ)γὸς Μπαρδάνης, ἀρχισμην. Στρατηγάκης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ. Δ)ΣΙΣ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ & ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ. Τμῆμα Ιον. Ἀριθ. πρωτ. Α.Π. 1522)111

ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ - ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ. Ἐδακτυλογραφήθη παρ' ἀξιωματικοῦ.

Κατεπείγουσα

Πρὸς τὸν κ. ΔΙΟΙΚΗΤΗΝ ΤΟΥ Κ.Ε.Ι.—ΙΣΜΑΗΛΙΑΝ

Ι. Ἅμα λήψει παρούσης προβῆτε εἰς τὴν σύλληψιν τῶν εἰς τὸ Φρουραρχεῖον Καντάρας ὑπηρετούντων: 1ον) Ὑπολ)γοῦ Πυρ)κοῦ ΜΠΑΡΔΑΝΗ Ἰωάννου, 2ον) Ἀρχισμηνίου ΣΤΡΑΤΗΓΑΚΗ Νικολάου, 3ον) Λοχίου Πυρ)κοῦ ΓΛΑΡΟΥ Ἠλία.

ΙΙ. Τούτους μετὰ τὴν σύλληψίν των, θέλετε ἀποστείλει ἀμέσως καὶ διὰ τοῦ ταχυτέρου δυνατοῦ μέσου ὑπὸ συνοδείαν εἰς Κάϊρον, ὅπου θέλετε παραδώσει αὐτοὺς εἰς τὸν Βασιλικὸν Ἐπίτροπον τοῦ Στρατοδικείου Καΐρου.

ΙΙΙ. Ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Στρατοδικείου Καΐρου νὰ προβῆ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν ἄμεσον προφυλάκισιν αὐτῶν.

ΙΥ. Δι' ἑτέρας μου Δ)γῆς θέλω διατάξει τὴν ἐνέργειαν τῶν δεόντων ἐναντίον τῶν περὶ ὧν πρόκειται στρατιωτικῶν.

Υ. Τὸ Φρουραρχεῖον Καντάρας τίθεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς ὑμῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης διαταγῆς.

Ἀναφέρατε τὴν ἐκτέλεσιν.

Ἐν Καΐρῳ τῇ 2ᾳ Ἀπριλίου 1944.

Ὁ Ὑπουργός: ΒΥΡΩΝ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ἐν Στρατοπέδῳ τῇ 5.4.44. Ὁ Λοχαγὸς Πεζ. Πιστικίδης Βασίλειος

Πρὸς τὸ Κ.Ε. Ἰσμαηλίας — Ἐνταῦθα

«Περὶ ἐκτελέσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 193 Δ)γῆς Ὑμῶν»

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀρ. Α.Π. 193 Διαταγῆς Ὑμῶν, συνώδευσα καὶ παρέδωσα τούς: 1ον) Ὑπολοχαγὸν Πυρ)κοῦ Μπαρδάνην Ἰωάννην, 2ον) Λοχίαν Γλαρὸν Ἠλίαν, εἰς τὸ Φρουραρχεῖον Καΐρου.

Λόγῳ ὅμως τῆς ἐκεῖ ἐπικρατούσης καταστάσεως τὴν 3.4.44 τὰ ἐνοχοποιητικὰ ἔγγραφα, ἤτοι Ὑπόμνημα καὶ Διαμαρτυρίαν τῶν ἀνωτέρω οὐδαμοῦ παρέδωσα.

Ταῦτα συνημμένως ὑποβάλλω Ὑμῖν.

ΠΙΣΤΙΚΙΔΗΣ: Λοχαγὸς

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΓΕΝΙΚΟΣ Δ)ΝΤΗΣ 7 Ἀπριλίου 1944

Ἀγαπητὲ Θρασύβουλε,

Τὸ Φρουραχεῖον Καΐρου παραπονεῖται ὅτι τοῦ στέλνετε ἀξιωματικοὺς χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διά τίνα λόγον ἀποστέλλονται καὶ οὔτε οἱ συνοδοὶ ἐπὶ κεφαλῆς γνωρίζουν.

Οὕτω χθὲς ἀπεστάλησαν 5 μ' ἕναν ταγματάρχην ἐπὶ κεφαλῆς καί σήμερον 2 μὲ ἐπὶ κεφαλῆς Ἀνθυπολοχαγόν. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι μάλιστα κι' ἀπέδρασαν.

Συνεπῶς σὲ παρακαλῶ νὰ κανονίσῃς τὰ πράγματα, ὥστε νὰ συνοδεύωνται καὶ μὲ ἐμπιστευτικὰ ἔγγραφα περιλαμβάνοντα τὴν αἰτίαν.

Δὲν ἠμπορῶ νὰ συνέλθω ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος ποὺ κατέφερον πάλιν οἱ ἀπεχθεῖς προδόται κατὰ τῆς δυσμοίρου Πατρίδος.

Σὲ φιλῶ
ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΣΥΝ)ΡΧΗΣ

Κ.Ε. Ἰσμαηλίας Ἡμερησία Διαταγὴ τῆς 4ης Ἀπριλίου 1944

Λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰς συνθήκας ὑφ' ἃς εὑρισκόμεθα καὶ τὴν ἔκτακτον περίοδον ἣν διανύομεν.

ΚΗΡΥΣΣΩ

τὸ Στρατόπεδον εἰς κατάστασιν πολιορκίας καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 226, 227 καὶ 259 τοῦ Στρατιωτικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος

ΣΥΝΙΣΤΩ

ἐν τῷ Στρατοπέδῳ τοῦ Κ.Ε.Ι. ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΣΤΡΑΤΟΔΙΚΕΙΟΝ, οὗ διορίζω Πρόεδρον τὸν Ἀντ)ρχην Πυρ)κοῦ Μπαϊρακτάρην Γεώργιον καὶ μέλη: Τακτικά 1) Μόν. Ταγ)ρχην Πεζ. Κριεκούκην Παναγιώτην, 2) Ἔφεδ. Ταγ)ρχην Πεζ. Κεχαγιὰν Α., 3) Μόν. Λοχαγὸν Πεζικοῦ Πιστικίδην Βασίλειον, 4) Ἔφ. Ὑπ)γὸν Πυρ. Πάτζαλην Ἰωάννην. Ἀναπληρωματικά: 1) Μόν. Ταγ)ρχην Πυρ. Ἀραποστάθην Θεόδωρον, 2) Μόν. Ὑπ)γὸν Πεζ. Κοκκώνην Γεώργιον, 3) Ἔφ. Ἀν)γὸν Πυρ. Θεοδωρίδην.

Τὰ καθήκοντα τοῦ Β. Ἐπιτρόπου ἀναθέτω εἰς τὸν Ἀστυνόμον Κορωνάκον Διονύσιον μὲ βοηθὸν τὸν Ὑπομ)ρχον Ἀνδριτσόπουλον Δημήτριον. Χρέη Γραμματέως θὰ ἐκτελῇ ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Στρ. Δικαιοσύνης Ρήγας Μικές. Τὰ καθήκοντα τοῦ Εἰσηγητοῦ ἀναθέτω εἰς τὸν Ὑπομ)ρχον Τραϊφόρον Βασίλειον.

Τόπον συνεδριάσεως ὁρίζω τὸ Κ.Ψ. Ἀξ)κῶν.

Εἰς τὸ Στρατοδικεῖον τοῦτο θὰ παραπέμψω πάντα ἀξ)κὸν ἢ ὁπλίτην ὑφ' οἱανδήποτε ἰδιότητα διαμένοντα ἐν τῷ Στρατοπέδῳ διὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Στρατιωτικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος προβλεπομένας πράξεις, ὡς καὶ διὰ πᾶσαν ἑτέραν πρᾶξιν δυναμένην νὰ βλάψῃ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Στρατοπέδου.

Ο
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

Προσωπική

Κ.Ε. 'Ισμαηλίας 'Αριθ. 190 Στρατόπεδον 4 'Απριλίου 1944

ΠΡΟΣ

Τὸν Κύριον 'Υπουργὸν Στρατιωτικῶν

Κάϊρον

«Περὶ διατηρήσεως τῆς πειθαρχίας».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν καὶ εἰς τὰ πέριξ 'Ελληνικὰ Στρατόπεδα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Κάϊρον ἐξεδηλώθη στρατιωτικὴ ἐνέργεια καὶ ἀποστολὴ ὑπομνημάτων ὑπὸ ἐπιτροπῆς αὐτοκαλουμένης ὅτι ἀντιπροσωπεύει τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς Μ.Α. τὸ Κ.Ε.Ι. ἐν τῷ συνόλῳ του πλὴν ἐλαχίστης μειονότητος, ἔλαβε τὴν κάτωθι θέσιν.

1. Εἰς οὐδένα ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα ὅτι τὸ ἀντιπροσωπεύει.

2. Πειθαρχεῖ ἀπολύτως εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ νῦν 'Υπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ συνεπῶς τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις θέλει συγκροτηθῆ κατὰ τρόπον νόμιμον τῇ ἐγκρίσει τῶν Ἄγγλων καὶ οὐχὶ τῇ πιέσει ἐπιτροπῆς, ἥτις μόνον ὡς ἐπιτροπὴ «'Εθνικοῦ διχασμοῦ» δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ.

3. Διαμαρτύρεται μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς του, διότι εἰς χρόνον καθ' ὃν ἀνέτειλε ἐλπὶς πρὸς νέαν δόξαν καὶ καθῆκον, ἀνεπετάσθησαν ἐν τῷ Στρατῷ πολιτικὰ συνθήματα, ἀντίθετα τοῦ πολεμικοῦ καθήκοντος, ἅτινα δίδουσι τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπιθυμία πρὸς πόλεμον καὶ οὕτως ἐγενόμεθα ἕρμαια τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ ἐχθροῦ.

4. Πειθαρχημένον, ἡνωμένον καὶ ἐθνικόφρον, θέτον ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, ὑπὲρ πᾶσαν ἰδεολογίαν τὴν τιμὴν τῆς Πατρίδος πιστεύει ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ἐντολὴν πράγματι τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ, μὴ ἀναμιγνυόμενον εἰς πολιτικὰ συνθήματα καὶ ἓν ἔχον σύνθημα «ὅλα κατ' ἐντολὴν τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ μόνον».

5. 'Οπωσδήποτε ἐντὸς τοῦ Στρατοπέδου θὰ τηρηθῇ δι' οἱασδήποτε θυσίας ἡ Στρατιωτικὴ πειθαρχία.

6. 'Υποβάλλει τὴν εὐχήν, ὅπως ἡ Νόμιμος Κυβέρνησις, ἥτις ἀντιπροσωπεύει κατὰ τεκμήριον τὸν 'Ελληνικὸν λαὸν ἀφοῦ ὅλοι οἱ πολιτικοὶ 'Αρχηγοὶ τῆς 'Ελλάδος ἀνεγνώρισαν ταύτην, εὐλαβουμένη τὸν πόνον τῶν 'Εθνικοφρόνων 'Αξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, χωρήσῃ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς πατρίδος, παραμερίζουσα πᾶσαν ἀκρότητα καὶ ἀπειθαρχίαν ὁπουδήποτε καὶ ἂν αὗται ὑπάρχωσι. Πάντως, ἐπιθυμοῦσι, αἰτοῦνται, ἱκετεύουσι τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἀπαραιτήτων κυρώσεων, αἵτινες θὰ θέσωσι τέρμα εἰς ἐκνόμους ἐνεργείας.

7. Διακηρύττουσι δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων των, ὅτι μίαν καὶ μόνην ἐπιθυμίαν ἔχουσι, μίαν εὐχὴν ὑποβάλλουσι «τὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ πόλεμον ὃν δύνανται νὰ ἀναλάβωσι καὶ ὡς ἀξιωματικοί, ἤτοι ὡς Διοικηταὶ τμημάτων, ἀλλὰ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ὡς ἄτομα, ἤτοι ἁπλοὶ στρατιῶται».

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

'Αριθ. Ε.Π. 25 Στρατόπεδον 6 'Απριλίου 1944

'Η Μικτὴ 'Εκπαιδευτικὴ Μονὰς Πρὸς τὸ Κ.Ε.Ι.

ΕΝΤΑΥΘΑ

«Περὶ διευκρινίσεως τῆς 2ας παραγράφου ὑπομνήματος Κ.Ε.Ι. ἐπὶ τῆς καταστάσεως».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι εἰς τὸ ἀπὸ 4 'Απριλίου ἐ.ἔ., ὑποβληθὲν ὑπόμνημα παρὰ τοῦ Κ.Ε.Ι. πρὸς τὸ 'Υπουργεῖον Στρατιωτικῶν, τὸ συνταχθὲν κατόπιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῶν Διοικήσεων τοῦ Κ.Ε.Ι, ὅτι εἰς τὴν 2αν παράγραφον τούτου περὶ ὑπακοῆς εἰς τὸν 'Υπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τὴν νόμιμον Κυβέρνησιν κλπ., νοεῖται περὶ τῆς νομίμου Κυβερνήσεως τῆς πηγαζούσης ἐκ τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος καὶ ἀπολαυούσης τῆς ἐγκρίσεως τῶν Συμμαχικῶν Κυβερνήσεων.

ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

Ἀριθ. Ε.Π. 83 Ἐν Στρατοπέδῳ τῇ 6 Ἀπριλίου 1944

Ἡ Διοίκησις Σχολῶν Πεζικοῦ Πρὸς τὸ Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας (Κ.Ε.Ι.) ΕΝΤΑΥΘΑ

«Περὶ διευκρινίσεως τῆς 2ας παραγράφου ἐπὶ τῆς ἀπὸ 4-4-44 ἀναφορᾶς ὑμῶν πρὸς τὸν Κον Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι ἡ 2α παράγραφος τῆς ἀπὸ 4-4-44 ὑποβληθείσης ἀναφορᾶς τοῦ Κ.Ε.Ι. πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν, κατόπιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῶν διαφόρων διοικήσεων τοῦ Κ.Ε.Ι., ἡ ἀναγράφουσα ὅτι «θὰ πειθαρχήσωμεν εἰς τὸν νῦν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν κλπ.», τὸ πνεῦμα τῶν Σχολῶν τοῦ Πεζικοῦ εἶνε ὅτι θὰ πειθαρχήσωμεν πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Στρατιωτικῶν Κυβερνήσεως συγκροτηθησομένης συμφώνως τῷ ἰσχύοντι Συντάγματι καὶ τυγχανούσης τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν Συμμαχικῶν Κυβερνήσεων.

ΚΕΤΣΕΑΣ ΘΕΜ.

Συν)ρχης Πεζ.

Ἀριθ. Ε.Π. 16 Ἐν Στρατοπέδῳ τῇ 6 Ἀπριλίου 1944

Ἡ Σχολὴ Διαβιβάσεων Πρὸς τὸ Κ.Ε.Ι.

ΕΝΤΑΥΘΑ

«Περὶ διευκρινίσεως τῆς 2ας παραγράφου τῆς ἀπὸ 4-4-44 ἀναφορᾶς Ὑμῶν».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὅτι, εἰς τὴν ἀπὸ 4-4-44 ὑποβληθεῖσαν ἀναφοράν, ἐκ μέρους ὑμῶν καὶ κατόπιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῶν Διοικήσεων τοῦ Κ.Ε.Ι., πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν καὶ εἰς τὴν φράσιν «Θὰ πειθαρχήσωμεν εἰς τὸν νῦν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τὴν νόμιμον Κυβέρνησιν...» Τὸ πνεῦμα τῆς Σχολῆς εἶνε ὅτι θὰ πειθαρχήσωμεν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, ὅστις θὰ προέρχεται ἐκ Κυβερνήσεως συγκροτηθησομένης συμφώνως πρὸς τὸ ἐν ἰσχύϊ Σύνταγμα, τυγχανούσης τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν Συμμαχικῶν Κυβερνήσεων.

Σ. ΧΕΙΛΑΡΗΣ

Ταγμ. Μηχανικοῦ

ΑΠΟ: Δ)τὴν 75ης Ὑποπεριοχῆς.
ΠΡΟΣ: (1) Κ.Ε.Ι., (2) Ἑλληνικὸν Φρουραρχεῖον.
ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ: 210 Β.Μ.Σ.

G 335 (.) Ἄκρως ἀπόρρητον (.) Δ)τὴς Περιφερείας διατάσσει ἀκόλουθον τηλεγράφημα Ἀρχιστρατήγου Μ.Α. περιέλθη γνῶσιν ἡμῶν ἀμέσως (.).

Ἀρχὴ τηλ)τος (.) Πρὸς πρόληψιν πολιτικοῦ ἀναβρασμοῦ ὑποσκάπτοντος τὴν μαχητικότητα Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἀνέλαβον προσωρινῶς μετὰ τοῦ Συν)ρχου ΛΙΩΣΗ, ὡς Ἐπιτελάρχου μου, ἄμεσον διοίκησιν αὐτοῦ (.).

Ἅπαντες Ἀξ)κοὶ καὶ ὁπλῖται δέον κατανοήσωσι ὅτι πρωτίστως καὶ πρὸ πάντων εἶνε στρατιῶται ἀγωνιζόμενοι, διὰ τὸν συμμαχικὸν σκοπὸν ἀντικείμενον τοῦ ὁποίου εἶνε ἡ ὁλοσχερὴς ἧττα τῶν ἐχθρῶν μας (.) Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ μας καὶ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν δυστυχοῦντα Ἑλληνικὸν λαόν, ἐκτὸς ἐὰν ὡς ΕΛΛΗΝΕΣ στρατιῶται διατηρήσωμεν τὴν πειθαρχίαν εἰς τὸ ἀνώτατον ἐπίπεδον αὐτῆς ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς μαχητικῆς ἱκανότητος (.) Ἐὰν ἐπιτρέψητε εἰς τοὺς ἑαυτούς σας νὰ ἐκτραπῶσι τοῦ καθήκοντός σας διὰ λόγους πολιτικοὺς βοηθεῖτε τὸν ἐχθρόν, ὅστις ἀγωνίζεται πάντοτε νὰ δημιουργήσῃ διχονοίας μεταξύ σας (.) Τέλος (.)

ΠΑΤΖΕΤ: Ἀρχιστράτηγος

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ Κ.Ε.Ι. 7ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Στρατιῶται,

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, ἀφ' ἧς ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τοῦ Κ.Ε.Ι., πολλάκις σᾶς ἐτόνισα ὅτι προπαρασκευαζόμεθα διὰ νὰ εἴμεθα ἕτοιμοι.

Πλειστάκις, στρατιῶται, μοὶ ἐζητήσατε ὅτι ἕνα πόθον εἴχατε, νὰ πολεμήσητε διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκλαβωμένης Πατρίδος.

Σᾶς ὑπεσχέθην ὅτι θὰ κατέβαλλον πρὸς τοῦτο κάθε προσπάθειαν. Τὴν ὑπόσχεσιν τὴν ἐτήρησα. Ἡ αἴτησις ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἅμα ἦλθεν ἡ πρὸς τοῦτο στι-

γμή. Εἰς τὸν 3ον λόχον ἔλαχεν ἡ τιμὴ καὶ ἡ τύχη νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ Κ.Ε.Ι. μετέχον τῆς 1ης Ταξιαρχίας, ἥτις ἐντὸς ὀλίγου ἄγεται πρὸς πόλεμον, ἵνα ἐκδικηθῇ τοὺς δολοφόνους.

Ἡμεῖς οἱ παραμένοντες ἐνταῦθα τοὺς ζηλεύομεν, ἀλλὰ καὶ ὑπερηφανευόμεθα. Πιστεύομεν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι διαδοχικῶς θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ δική μας ἡμέρα. Ὡς διοικητὴς τοῦ Κ.Ε.Ι., αἰσθάνομαι τὴν μεγαλυτέραν ἱκανοποίησιν διὰ τὴν τιμὴν ταύτην.

Ὁσονδήποτε καὶ ἂν μερικοὶ διαστρέφουν τὴν ἀλήθεια,ν κατὰ τὴν διοίκησίν μου δὲν ἐγνώρισα οὔτε ἀριστερούς, οὔτε δεξιούς, οὔτε μέσους. Ἐχώρισα ὅμως πειθαρχικοὺς καὶ ἀπειθάρχους στρατιώτας καὶ οὐδέποτε ἐπέτρεψα εἰς τοὺς ἀπειθάρχους στρατιώτας νὰ ἀσχημονοῦν, εἰς βάρος τῆς φιλοπατρίας τῶν συναδέλφων των.

Πᾶσαν ἄλλην σκέψιν παραμέρισα καὶ μίαν μόνον ἐθεοποίησα καὶ ἐτήρησα ὡς θρησκείαν, τὴν ἐντολὴν «Προπαρασκευὴ πρὸς πόλεμον μὲ σύνθημα ΕΛΛΑΣ».

Στρατιῶται,

Ὅπως δὲν σᾶς κρύβω τὴν χαράν μου διὰ τὴν ἀποστολὴν ταύτην, διὰ τὴν τιμὴν αὐτὴν ποὺ γίνεται στὸ Κ.Ε.Ι. δὲν σᾶς κρύβω τὴν ἀνησυχίαν, ἣν εἶχον διὰ τὴν πιθανήν, λόγῳ τῶν τελευταίων γεγονότων, ἀναστολὴν τῆς τιμῆς ταύτης. Εὐτυχῶς παρῆλθεν.

Τὰ γεγονότα τὰ γνωρίζετε, μία μειονότης ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, ἐνόμισαν ὅτι ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλουν τὰς θελήσεις των.

Τὰ ὀνόματα τὰ γνωρίζετε. Ἕνας μικρὸς ἀριθμὸς ἐξ ὑμῶν νομίζων ὅτι ἐκτελεῖ ἡρωϊκὰς πράξεις, διένειμε λαθραίως τὰς προκηρύξεις ταύτας, ἐν γνώσει ὅτι ἡ ὁλότης πάσης ἰδεολογικῆς ἀποχρώσεως (πλὴν τῶν ἀναρχικῶν), δὲν ἐνδιεφέρετο, ὡς ἀπεδείχθη, διὰ τὴν ἰδίαν των ἰδεολογίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδεολογίαν ΕΛΛΑΣ.

Κατὰ περίεργον ὅμως σύμπτωσιν ἀνέγνωσέ τις καὶ ὀνόματα ἀτόμων ἅτινα δὲν ἀντίκρυσαν τὸν ἐχθρὸν ἢ ποτὲ ἢ ὅσον οἱ ἄλλοι.

Οἱ βετεράνοι τῆς πολεμικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 1911 ἵστανται μὲ τὸ ὅπλον παρὰ πόδας, δὲν ἀνεφέροντο ὡς ἀντιπρόσωποι.

Οὔτε ὁ συνταγματάρχης Λιώσης, οὔτε Μπεγέτης, οὔτε Παπαδάκης, οὔτε Μπουρδάρας, οὔτε Παπᾶς, οὔτε Κατσώτας, οὔτε Βόγλης, οὔτε Γρανίτσας, οὔτε Ἀσημακόπουλος, οὔτε Λάϊος, οὔτε Λάμαρης, οὔτε Νάθαινας, οὔτε Μαλασπίνας, οὔτε Πρόκος, οὔτε Παπαδόπουλος, οὔτε Στεφανάκος, οὔτε Κορόζης, οὔτε Μανιδάκης, οὔτε Τσιγάντες, οὔτε Μεσσηνόπουλος, οὔτε, οὔτε, οὔτε. Οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ αὐτοκληθῇ ἀντιπρόσωπος τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Ἐκ τῶν διοικητῶν τοῦ Κ.Ε.Ι., οὐδεὶς ὤρθωσε τοιοῦτον ἀνάστημα καὶ τὸ μόνον ὅπερ ἀπήτησαν ἐν ἀπολύτῳ ὁμοφωνίᾳ ἅπαντες οἱ ἐθνικόφρονες ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, ὧν τὴν θέλησιν πιστῶς ἐξετέλεσα, τὴν πειθαρχίαν· ἤτοι, τὴν τήρησιν νόμων, κανόνων καὶ διαταγῶν προϊσταμένων ἀρχῶν ὅπερ μεταφράζεται μὲ μίαν φράσιν «εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ πολεμήσωμεν διὰ τὴν πατρίδα μας».

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ μὲ διέταξε νὰ ἀνακοινώσω εἰς ἅπαντας ὅτι ἡ στάσις τοῦ Κ.Ε.Ι., ἀπολύτως στρατιωτικὴ ἦτο καὶ κατ' ἐξοχὴν πατριωτική, ἐπεδοκιμάσθη δὲ ὑφ' ὅλων τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν, στρατιωτῶν καὶ πολιτῶν.

Ἄλλωστε ταξιαρχίαι καὶ Γ.Κ.Ε.Σ. εὑρέθησαν ἐν τῇ αὐτῇ γραμμῇ. Μοὶ ἐτόνισεν ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ἤτοι ὡς κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνος εἰσηγητὴς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ὅτι δὲν θὰ παύσῃ νὰ χαράσῃ τὴν λεωφόρον τοῦ καθήκοντος εἰς ἣν καὶ μόνην πρέπει νὰ βαδίσῃ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς πάσης ἰδεολογικῆς ἀποχρώσεως, ἡνωμένος καὶ ὅτι τὰ μονοπάτια ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀμφιβόλου ἀποδόσεως τοῦ εἶνε ξένα καὶ ἀπορριπτέα.

Ἔναντι τῆς στάσεως ταύτης οἱ ὀλίγοι ἀμετανόητοι, διὰ νὰ μὴ μεταχειρισθῶ ἄλλας φράσεις, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὸν ἐξευτελισμόν, ὃν ὑφιστάμεθα ἔναντι τῶν ξένων στρατευμάτων ἅτινα δικαίως μᾶς ἀφοπλίζουν, ὡς ἀναξίους νὰ φέρωμεν ὅπλα, ἀφοῦ ταῦτα τὰ στρέφωμεν ἐναντίον τῶν βαθμοφόρων ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν μας, ἐστράφησαν εἰς ὕβρεις καὶ ἀπειλὰς ἐντὸς τοῦ Κ.Ε.Ι., ἐναντίον τῶν δύο ἀρχαιοτέρων Συνταγματαρχῶν, κοπτόμενοι ἀντιθέτως δι' ἀξιωματικὸν καὶ στρατιώτην οἵτινες δὲν ἀντίκρυσαν ποτὲ τὸν ἐχθρόν.

Δὲν μνησικακοῦμεν διὰ ταύτας, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, διότι εἴχομεν τὴν τύχην καὶ τὴν τιμὴν νὰ τρέψωμεν τὸν φασισμὸν πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀποσπασμάτων μας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς ἀπουσίαζον οἱ λιβελλογράφοι.

Ἅπαντες οἱ διοικηταὶ τοῦ Κ.Ε.Ι., ἐκτύπησαν τὸν φασισμὸν μὲ τὸ ὅπλον ἀνὰ χεῖρας καὶ ὄχι μὲ τὸν ὕπουλον καὶ φοβούμενον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας κάλαμον.

Ὅσον ἀφορᾷ, τοὺς δολοφονίαν ἀπειλοῦντας, τοὺς περιφρονοῦμεν, ἔχομεν ὡς ἀσπίδα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὴν τιμὴν καὶ τὸ καθῆκον καὶ τὴν ἰδέαν «Ἑλλάς».

Οἱ διοικηταὶ τοῦ Κ.Ε.Ι. δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀτιμάσουν τὰ ὀνόματά των, διότι

κατ' εὐχάριστον σύμπτωσιν, ἄλλοι διώκησαν μεγάλα ἀποσπάσματα, ἄλλος διώκει ὅλον τὸ πυροβολικὸν ἀέρος, ἄλλοι ὡς διοικηταὶ εἰδικῶν ὅπλων ἀντέταξαν εἰς τὸν ἐχθρὸν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν ἀνθρωπίνως νὰ ἀντιτάξουν.

Γύρω σας οἱ συνάδελφοί σας ἀξιωματικοὶ ἔφεδροι καὶ μόνιμοι παιδιὰ ἀπὸ τὰ πτωχότερα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἂν ἕνας ἕκαστος ἐξετασθῇ εἶνε καὶ μία πολεμικὴ ἱστορία. Κάποτε οἱ ὀλίγοι τὸ λησμονοῦν καὶ παρασύρουν τοὺς πολλούς. Νομίζουν ὅτι ἐκτελοῦν κατόρθωμα, ἀλλ' ἐγκληματοῦν ἐναντίον τῆς πατρίδος των.

Στρατιῶται, ὅσοι ἀπὸ σᾶς ἐπολέμησαν ἢ θὰ πολεμήσουν ἐνθυμηθῆτε τοῦτο: Ὅπου τὸ αἷμα ἔρρευσεν ἢ ρέει, οὐδεμία ἀναγραφὴ ὑπάρχει, οὔτε κομμουνιστοῦ οὔτε δημοκρατικοῦ, οὔτε Βασιλόφρονος, οὔτε βαθμοφόρου, οὔτε ἀξιωματικοῦ, οὔτε ἐφέδρου, οὔτε μονίμου ΤΟ ΑΙΜΑ ΚΑΛΥΠΤΕΙ ΜΟΝΟΝ ΜΙΑ ΣΗΜΑΙΑ, ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ πατρὶς ἕνα ἔχει σύμβολον, αὐτὴν τὴν σημαίαν.

Στρατιῶται τοῦ 3ου Λόχου, ὅπου εὑρεθῆτε ἂν εἶνε κοντά σας ἀτενίσατέ την ἂν εἶνε μακρυά σας ὁραματισθῆτε την.

Εἶνε ὁ μεγαλύτερος σύντροφός σας εἰς τὴν αὐτοθυσίαν τῆς ζωῆς. Εἶνε ἡ συγκεντροῦσα ὅ,τι ἀγαπημένο ἔχετε στὴν ψυχήν σας.

Πιστεύσατέ την καί ἀκολουθήσατέ την, ὅπου σᾶς ὁδηγεῖ, μόνον ὑπ' αὐτὴν μπορεῖτε νὰ ὑπερηφανεύεσθε ὅτι εἶσθε Ἕλληνες.

Ἂν ἀφαιρέσῃ κανεὶς τὴν ἐθνικὴν ὑπόστασιν μεταφέρεται εἰς τὴν τάξιν τοῦ πράγματος τοῦ προορισμένου πρὸς πώλησιν.

Ἀλλὰ ἡ λέξις Ἕλλην, δημιουργεῖ ὑποχρεώσεις, ὑποχρεώσεις τρισχιλιετοῦς ἱστορίας. Μὴ τὸ λησμονῆτε Σεῖς οἱ τυχεροὶ οἱ λαβόντες τοιαύτην τιμήν.

Ἡμεῖς οἱ ἀναμένοντες τὴν σειράν μας, σᾶς συνοδεύομεν ἅπαντες μὲ τὶς μεγαλύτερες εὐχὲς καὶ εἶνε εὐχὲς γιὰ τὴν πατρίδα.

Σᾶς εὐχόμεθα τὸ πόδι σας νὰ πατήσῃ γρήγορα τὸ πάτριον ἔδαφος καὶ κάθε πάτημά σας νὰ εἶνε πάτημα ἐλευθερίας.

ΖΗΤΩ ὁ 3ος ΛΟΧΟΣ.

Ο
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΟΥ Κ.Ε.Ι.
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συν)ρχης Πεζικοῦ

(Ἡ διαταγὴ αὕτη ἐκοινοποιήθη ἐπὶ τῇ συγκροτήσει Λόχου δι' ἐπιχειρήσεις).

Ἀριθ. Πρωτ. 196 — Ἐν Στρατοπέδῳ τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1944

ΤΟ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΙΣΜΑΗΛΙΑΣ
ΠΡΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΑΙΡΟΝ

«Αἴτησις διαχωρισμοῦ τοῦ Στρατοῦ Μ. Ἀνατολῆς εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ πολεμήσωσι καὶ εἰς τοὺς μή».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὅτι, ἀπὸ τῆς τελευταίας προσωπικῆς ἀναφορᾶς ἡμῶν, αἱ διαδόσεις ἐπετάθησαν.

Ὅλαι αὐταὶ αἱ διαδόσεις, δὲν ἀποτελοῦν, παρὰ πραγματικὰ ἠθικὰ κτυπήματα διὰ τοὺς ἐθνικόφρονας ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας.

Ὁ διαδιδόμενος ἀφοπλισμὸς τῶν τμημάτων, ἀποτελεῖ πραγματικῶς τὴν χαριστικὴν βολήν, δι' ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τῆς κατατάξεώς των εἰς τὸν Στρατόν, ἐθεοποίησαν τὴν ἰδέαν ΠΑΤΡΙΣ καὶ δι' αὐτήν, τὴν ἰδέαν ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ.

Συντετριμμένοι, ἀλλὰ καὶ ἀποφασισμένοι δι' οἱανδήποτε θυσίαν, ἐπανέρχονται καὶ πάλιν, ἵνα τονίσουν, ὅτι θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Νομίμου Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία θὰ προέλθῃ οὐχὶ ἐκ πιέσεως τῶν ἀδιορθώτων, ἀλλὰ ἐκ τῆς θελήσεως τῶν πρὸς τοῦτο ὑπευθύνων καὶ τῶν Συμμάχων ἡμῶν, τὸν ἑαυτόν των, ΥΠΟ ΟΙΑΝΔΗΠΟΤΕ ΜΟΡΦΗΝ, ΕΙΤΕ ΒΑΘΜΟΦΟΡΟΥ, ΕΙΤΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ.

Ἀναμένομεν, καθ' ὃ ἐθνικόφρονες Ἀξιωματικοί, τὸν σχηματισμὸν τῆς Νομίμου Κυβερνήσεως, ἵνα δι' ὅλων μας τῶν δυνάμεων ἐνισχύσωμεν ταύτην.

Μία τότε ὅλων μας ἡ εὐχή: Νὰ προβῇ εἰς προσκλητήριον τοῦ Στρατοῦ τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ χωρίσῃ τοῦτον, εἰς τὴν μερίδα ἐκείνων ποὺ θέλουν νὰ πολεμή-

σουν, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πρὶν ἢ τελειώσῃ ὁ πόλεμος, μάχονται ὑπὲρ κοινωνικῶν συστημάτων (παρακαίρως).

Τὴν ἔκκλησιν ταύτην ποιοῦμαι Ὑμῖν, ὡς ἑνιαίαν εὐχὴν τοῦ Κ. Ἐκπαιδεύσεως.

Βεβαιωθῆτε, ὅτι τὸ ἠθικὸν τῶν πρώτων θὰ εἶνε τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἐξουδετερώνῃ εἰς τὸ ἀπόλυτον τὴν πιθανὴν ἔλλειψιν, ἑνὸς ἀριθμοῦ νομίζοντος ὅτι προεκηρύχθησαν ἐκλογαὶ εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συντ)ρχης Πεζικοῦ

Ἀριθ. 370 Ἐν Στρατοπέδῳ τῇ 10-4-44

Τὸ Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας Πρὸς τὴν 75ην Περιφέρειαν (Ἀγγλικὴν)
«Περὶ λήψεως ὑπ' ἀριθ. 335 ἐμπιστευτικῆς Δ)γῆς»

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὅτι ἔλαβον γνῶσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 335 ἐμπιστευτικῆς Δ)γῆς ὑμῶν.

Αὕτη ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὰ αἰσθήματά μας καὶ πρὸς τὰς εὐχάς μας.

Τὸ Κ.Ε.Ι. ἀπὸ τῆς συγκροτήσεώς του, οὐδὲν ἐπέδειξεν παρὰ τὴν πειθαρχίαν ἣν ἐτήρησεν πάντοτε.

Τὴν ἐτήρησε καὶ εἰς τὰς δυσκόλους στιγμάς, ὅταν γύρω του τὰ ὑπόλοιπα Ἑλληνικὰ Στρατόπεδα ἐστασίασαν.

Ὡς ἀνέφερον ὑμῖν προσωπικῶς, ἀναφέρω καὶ πάλιν ὅτι ἐν τῷ Κ.Ε.Ι. θὰ τηρηθῇ ὁπωσδήποτε ἡ πειθαρχία.

Τὸ Κ.Ε.Ι. εἶνε ἕτοιμον νὰ ἐκτελέσῃ αὐτοστιγμεὶ καὶ ἀδιστάκτως πᾶσαν διαταγὴν ὑμῶν.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ: ΑΡΧΗΓΟΝ ΓΕΝ. ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συν)ρχης Πεζικοῦ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΙΣΜΑΗΛΙΑΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ Στρατόπεδον τῇ 12 Ἀπριλίου 1944

ΜΕΛΕΤΗ

ΕΠΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΕΙΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ

1. ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι τὰ γνωστὰ στρατόπεδα Καμπρίτ, Κασσασίν, Κέντρον Διαλογῆς, Ἕλλη ἐστασίασαν, ἀλλὰ δυστυχῶς κατώρθωσαν νὰ παρασύρουν τὰς διοικήσεις εἰς τὴν ἀναγνώρισιν οὕτως εἰπεῖν τῆς στάσεώς των, μεταβληθείσας εἰς τυφλὰ ὄργανά των.

Δὲν γνωρίζω ποῖοι οἱ λόγοι, οἵτινες ἤγαγον εἰς τοιαύτας ἀποφάσεις, πάντως ἡ δικαιολογία «διὰ νὰ μὴ διασαλευθῇ ἡ τάξις», ὅταν πλέον ὑπάρχει στάσις εἶνε τὸ ὀλιγώτερον γελοία, παιδαριώδης καὶ μόνον πολῖται δύνανται νὰ τὴν προφέρουν καὶ οὐχὶ ἀξιωματικοί. Ὁπωσδήποτε τὰ γεγονότα ἔχουσι ὡς ἑξῆς:

α) ΚΑΜΠΡΙΤ: Ὁ Ἐπιθεωρητὴς Συν)ρχης Μπεγέτης πρῶτος ἐδέχθη τὰς ἀπαιτήσεις τῶν στασιαστῶν καὶ μάλιστα τὰς εὑρῆκε καὶ δικαιολογημένας. Κατὰ μεγαλύτερον λόγον ἐδέχθη ταύτας ὁ Δ)τὴς τοῦ Κάμπριτ ταγματάρχης Πεζικοῦ Ἠλίας.

β) ΚΑΣΣΑΣΙΝ: Τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ὑπὸ τὸν ἔφ. Ἀνθ)γὸν Χρηστάκον ἐπιτροπάς του ἐδέχθη ὁ Δ)τὴς τούτου Ἀντ)ρχης Βαρδῆς Ὀδ. φρονῶν ὅτι ἔπρεπε διὰ τῆς τοιαύτης ἀποδοχῆς νὰ τηρηθῇ ἡ τάξις. Πάντως ἡ ἐπιτροπὴ ὑφίσταται καὶ οὐδὲν κατ' αὐτῆς ἐνεργήθη καὶ σήμερον ὡς μοὶ ἐδήλωσεν φιλικῶς ὁ Δ)τὴς τοῦ Τάγματος Κασσασίν δὲν θεωρεῖ σκόπιμον οὐδεμίαν κατ' αὐτῆς ἐνέργειαν.

γ) ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ ΕΛΛΗ: Κυβερνήτης καὶ Ὕπαρχος μετὰ δύο ἀξιωματικῶν των ἐγκατέλειψαν τὸ στρατόπεδον οἰκείᾳ βουλήσει, ἀφοῦ ὁ πρῶτος ἐδέχθη καὶ ἐπιτροπὰς καὶ αἰτήματα. Ὁ Ἀντ)οχος Φονταρᾶς διοικεῖ τὸ στρατόπεδον Οἱ ὑπόλοιποι ἀξιωματικοὶ κρατοῦνται.

δ) ΙΙ ΛΟΧΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ: Ἡ αὐτὴ κατάστασις. Ὁ Δ)τὴς του Τ)ρχης Φλέγκας ὑποκατεστάθη ὑπὸ ἐπιτροπῆς λοχίου.

ε) ΚΕΝΤΡΟΝ ΔΙΑΛΟΓΗΣ: Ὁμοίως ἐγένοντο δεκτὰ τὰ ὑποβληθέντα αἰτήματα.

στ) Μόνον εἰς τὸ Κ.Ε.Ι. καὶ εἰς Γ.Κ.Ε.Σ., δὲν ἐγένοντο δεκταὶ ἐπιτροπαὶ καὶ αἰτήματα.

Δὲν γνωρίζω στρατὸν εἰς ὃν οὗτοι πιστεύουσιν εἴτε ὀνομάζεται σοβιετικός, εἴτε Ἐαμικός, ἔνθα θὰ ἠδύναντο νὰ παρουσιάσωσι ἀτιμωρητὶ τοιαῦτα διαβήματα. Φαντάζομαι ὅτι ἡ τιμωρία των θὰ ἦτο ἀμείλικτος καὶ ἐπιτόπιος καὶ εἶνε ἀπορίας ἀξία ἡ τοιαύτη διπροσωπία.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἐὰν κρίνῃ κανεὶς ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι τῶν γεγονότων, θὰ καταμερίσῃ τὰς εὐθύνας ὡς ἑξῆς (οὐχὶ βέβαια εἰς βαρύτητα):

α) Οἱ δεχθέντες τὰς ἀναφοράς,

β) αἱ ἐπιτροπαί,

γ) οἱ ἀναρχικοὶ οἱ ἐπιβληθέντες.

ΙΙ. ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΑΞΕΩΣ.

Διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς τάξεως καὶ τῆς πραγματικῆς πειθαρχίας καί οὐχὶ τῆς φαινομενικῆς τοιαύτης, ἣν ἐπαγγέλλεται ὁ Δ)τὴς τοῦ 4ου Τάγματος Κασσασίν, δέον τὰ κάτωθι μέτρα νὰ ληφθῶσι.

1. Ἄμεσος τοποθέτησις εἰς ἅπαντα τὰ στρατόπεδα, μηδὲ τῆς Ἕλλης ἐξαιρουμένης, ἧς ὁ Δ)τὴς ἔδειξε τοιαύτην διαγωγήν, πραγματικῶν Διοικητῶν, οἵτινες γνωρίζουσι τί ἐστί πειθαρχία καὶ δὲν καπηλεύονται ταύτην, ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε περιστάσεων.

Εἰς τὴν ἀντικατάστασιν ἐννοῶ πρώτιστον τὸν Συν)ρχην Μπεγέτην, οὗτινος τὸ παράδειγμα ἔδωκε θάρρος.

Παραμονὴ τῶν νῦν Διοικήσεων ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, μόνον διὰ τὸν κατατοπισμὸν τῶν νέων Διοικητῶν, μεθ' ὃ ἀπομάκρυνσις καὶ παραπομπὴ εἰς ἀνακριτικὰ συμβούλια «διότι παρέβησαν τὸ καθῆκον των καὶ ἐδειλίασαν πρὸ τῆς εὐθύνης καὶ τῶν τυχὸν κακοποιήσεων».

2. Ἄμεσος προφυλάκισις τῶν ἐπιτροπῶν ἑκάστου στρατοπέδου καὶ τῶν ἐν συνεχείᾳ κακοποιούντων τὴν πειθαρχίαν, ἤτοι τῶν στασιαστῶν καὶ ἄμεσος παραπομπὴ εἰς στρατοδικεῖα μὲ ὑποχρεωτικὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων ἐν περιπτώσει ἐκδηλώσεως ἀντιδράσεων ὑπὸ τῶν ὁμοφρονούντων, ἀφοπλισμὸς καὶ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

ΙΙΙ. ΓΕΝΙΚΩΤΕΡΑ ΜΕΤΡΑ:

1. Δι' ἐμπεριστατωμένης ἐξετάσεως χωρισμός:

α) Τῶν ἀναρχικῶν στοιχείων, ἅτινα εἰς οὐδὲν πιστεύουσι παρὰ εἰς τὴν ἀλητείαν, τὴν ἀναρχίαν, τὸ χάος καὶ ἀπόρριψιν τούτων εἰς μέρος ὁπόθεν δὲν δύνανται νὰ βλάψωσι μέχρις ἀποκαταστάσεως εἰρηνικῆς περιόδου. Πρὸ παντὸς ὅμως, δέον νὰ ἀναλάβωσι μίαν ἐργασίαν, ὥστε νὰ συνηθίσωσι νὰ ἐργάζωνται.

Μετὰ ταῦτα:

β) Καθορισμὸς δι' ὀνομαστικῆς καὶ κεχωρισμένης προσκλήσεως ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἄνευ ἐπικοινωνίας τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλον, ἵνα μὴ ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν (ὥστε οἱ μὴ ἐξετασθέντες νὰ μὴν ἐπικοινωνήσωσι μετὰ τῶν ἐξετασθέντων), τῶν ὁπλιτῶν καὶ τοὺς πράγματι ἐπιθυμοῦντας τὸν πόλεμον, ἤτοι τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος καὶ εἰς τοὺς μή.

2. Δι' ὁμοίας προσκλήσεως τῶν ἀξιωματικῶν εἰς τοὺς πραγματικοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ εἰς τοὺς δηλητηριασμένους, τοὺς πιστεύοντας μόνον εἰς τὴν πολιτικήν.

3. Ἄμεσος μετὰ τοῦτο πλαισίωσις τῶν μονάδων διὰ τῶν καλῶν ἀξιωματικῶν.

4. Ἔκτακτος σύγκλησις τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καὶ καθορισμὸς τῆς χρησιμοποιήσεως ἑνὸς ἑκάστου ἀναλόγως τῶν ἐπαγγελματικῶν του καὶ τῶν ἠθικῶν του ἰδιοτήτων καὶ ἀνεξαρτήτως ἰδεολογικῶν τοιούτων διὰ τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ γνωστοποίησις δι' ΕΔΥΣ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Α.Σ. Συμβουλίου.

5. Ἀποκλεισμὸς ὁπωσδήποτε καὶ πάσῃ θυσίᾳ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν ἐκείνων, οἵτινες ὁπωσδήποτε ἔλαβον μέρος εἰς οἱανδήποτε ἀντιπειθαρχικὴν στάσιν εἴτε ἀριστεροὶ ὀνομάζονται οὗτοι εἴτε δεξιοί.

6. Διάγγελμα Βασιλέως προσυπογραφόμενον ὑφ' ὅλου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐν ᾧ θὰ ἐκτίθενται:

α) Ὅτι οὐδένα ἄλλο σκοπὸν ἐκτελοῦμεν ἐνταῦθα παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἐλευθερίαν του.

β) Ὅτι οὔτε ὁ Βασιλεύς, οὔτε ἡ Κυβέρνησις, ἐπιδιώκουσι τὴν δημιουργίαν ὁπαδῶν καὶ νὰ παύσουν οἱ καπηλευόμενοι εἴτε τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως, εἴτε τὴν δῆθεν ἐπιθυμίαν πρὸς πόλεμον.

7. Ἀνασυγκρότησις ἐντὸς τοῦ μηνὸς τοῦ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ μονάδων καὶ ἀποστολὴ τούτων πάσῃ θυσίᾳ (τοῦτο ἐστὶ ὁ πρωταρχικὸς ὅρος), εἰς τὸ μέτωπον οὐχὶ ὡς Ταξιαρχία, ἀλλὰ ὡς μονάδας ἐντεταγμένας εἰς τοιαύτας συμμαχικάς.

8. Μετὰ ἕνα μῆνα ἀπὸ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὸν ἀγῶνα ἀνασυγκρότησις εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ταξιαρχίας ὡς ἠθικὴν ἀμοιβήν.

9. Χρησιμοποίησις εἰς τὰς μονάδας μετώπου μαχίμων μονίμων καὶ ἐφέδρων κατ' ἀναλογίαν δύο μόνιμοι πρὸς ἕναν ἔφεδρον, ἵνα οἱ μόνιμοι ἔχουσι τὴν εὐθύνην τῆς καλῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνος.

10. Τοποθέτησις εἰς τὰ Φρουραρχεῖα καὶ δὴ καὶ τὰ μικρότερα ἀξιωματικῶν ἐθνικοφρόνων, ἵνα παύσωσι τὸ Φρουραρχεῖα νὰ γίνωνται τὰ προπαγανδιστικὰ κέντρα τῶν ἀναρχικῶν τῇ ἀνοχῇ ἀνικάνων Φρουράρχων ἢ συνενόχων.

ΙΥ. ΜΕΤΡΑ ΔΙ' ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥΣ:

α) Ἅπαντες οἱ πλεονάζοντες ἐκ μονάδων ἀξιωματικοὶ θὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς στρατόπεδα ἐκπαιδεύσεως, εἰς ἃ θὰ ἐπιβληθῇ πραγματικὴ ἐξακρίβωσις τῶν ποιοτήτων των ἐπιβαλλομένης μιᾶς πειθαρχίας Ἀγγλικῆς. Κατάταξις τούτων ποιοτική, ὥστε καὶ ἡ χρησιμοποίησις νὰ ᾖ ἀνάλογος.

β) Οὐδεὶς ἀξιωματικὸς νὰ χρησιμοποιῆται εἰς ὑπηρεσίαν πληροφοριῶν, ἂν δὲν ὑπάρχῃ δικαιολογημένη γνωμάτευσις τοῦ Διοικητοῦ του καὶ τῶν προϊσταμένων του περὶ:

—τῶν ἐπαγγελματικῶν δυνατοτήτων,
—πρὸ παντὸς τῶν ἠθικῶν του τοιούτων,
—τοῦ χαρακτῆρος του,
—τῆς γενναιότητός του.

Νὰ ἀποκλεισθῇ πᾶς τις, ὅστις δὲν ἔλαβε μέρος, ἔστω καὶ εἰς μίαν μάχην λαμβανομένου τούτου ὡς ἀπόδειξιν τῆς ψυχικῆς του ἀντιστάσεως καὶ θελήσεως αὐτοθυσίας.

Τὰ ἀνωτέρω μέτρα θὰ τὰ ἐφήρμοζε καὶ ὁ οἱοσδήποτε στρατός, ἂν ἐπρόκειτο πράγματι νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν ὀλίγοι ἀναρχικοὶ ἐδημιούργησαν, ἐπιβληθέντες τῶν ἄλλων, οὐχὶ διότι ἦσαν δειλοί, ἀλλὰ πιστεύουν ἀκραδάντως εἰς τὴν ἀτιμωρησίαν τῶν κινουμένων καὶ συνεπῶς εἰς τὴν μῆνιν, τὴν ἐκδίκησιν, τὸν διωγμὸν ἐκ μέρους των.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συν)ρχης Πεζικοῦ

Στρατόπεδον τῇ 13ῃ Ἀπριλίου 1944

Τὸ Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Ἰσμαηλίας Πρὸς τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ
(Γραφεῖον Ἀρχηγοῦ)

«Περὶ καταστάσεως τῶν ἐγγὺς στρατοπέδων». Κάϊρον

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὑμῖν τὰ κάτωθι:

Ι. Κατὰ πληροφορίας ἐξακριβωμένας, τὴν 11-4-44 εἰς τὸ 4ον Τάγμα Φρουρῶν, ἀναρχικοὶ ἐτραυμάτισαν διὰ μαχαίρας δύο ὑπαξιωματικοὺς Ἐθνικόφρονας, διεξάγονται δὲ ἤδη ἀνακρίσεις παρὰ τοῦ ἐκεῖ Ἄγγλου Συνδέσμου.

ΙΙ. Ἐκ τῶν εἰς τὸ Κέντρον Κατατάξεως καὶ Διαλογῆς μεταφερθέντων κινηματιῶν, ἀπέδρασαν μέχρι τοῦδε 39 ὁπλῖται καὶ 3 ἀξιωματικοὶ ἀναρχικοί, οἱ 1) ἐφ. ἀνθ)γὸς Χατζηγεωργίου, 2) ἔφ. ἀνθ)γὸς Κόλλας καὶ 3) ἔφ. ἀνθ)γὸς Ἀργυρούδης, ὑπάρχουσι δὲ πληροφορίαι, ὅτι θὰ δραπετεύσωσι καὶ πολλοὶ ἄλλοι, εὐθὺς ὡς λάβωσι τὸν μισθόν των.

Ἐπειδὴ ἐπαπειλεῖται ἡ διασάλευσις τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας εἰς τὰς γειτονικὰς φρουράς, παρακαλῶ ὅπως ἐνεργήσητε καὶ ληφθῶσι ἐγκαίρως μέτρα ἀσφαλῆ διὰ τὴν πρόληψιν πάσης διαταραχῆς τῶν πειθαρχούντων στρατοπέδων, ληφθῶσι δὲ αὐστηρὰ μέτρα κατὰ τῶν δραστῶν τοῦ 4ου Τάγματος.

ΙΙΙ. Ὁ ἔφ. Ἀνθ)γὸς Παπαγεωργόπουλος, μεταφερόμενος συνοδείᾳ ἐκ τοῦ Κ.Ε.Ι. διὰ τὸ Φρουραρχεῖον Καΐρου, ἐδραπέτευσε καὶ προσέφυγε εἰς 4ον Τάγμα ὅπου καὶ διαμένει.

Παρακαλῶ ὅπως διατάξητε τὴν σύλληψιν τοῦ ἐν λόγῳ ἀνθ)γοῦ μέσῳ τοῦ ἐκεῖ Ἄγγλου Συνδέσμου καὶ ἀποσταλῇ οὗτος εἰς Κ.Κ.Δ., ἔνθα καὶ οἱ λοιποὶ στασιασταί.

Ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν πέριξ Κέντρων ἀνέφερον ὑμῖν προφορικῶς. Ἐπανέρχομαι καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς λήψεως τῶν ἀπαιτουμένων στοιχειωδῶν μέτρων.

Ἅπαντες οἱ συγκεντρωθέντες εἰς Τάγματα Κασσασὶν καὶ Ἐπιλογῆς, ἔχουσι κυριολεκτικῶς ἀποθρασυνθῆ καὶ ἁμιλλῶνται φαίνεται ποῖος δέον νὰ παρουσιάσῃ τὰς περισσοτέρας μετοχάς, ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὴν διάλυσιν. Παρουσιάζουν μίαν

νοσηρὰν ὑπερηφάνειαν καὶ ἀπειλοῦν φθάνοντες καὶ μέχρις ὀργίων.

Διακηρύττουσι προγραφὰς πρὸς τρομοκρατίαν. Ἐκ ταύτης σημειωτέον πάντοτε ὑπάρχουσι διὰ τοὺς ἀδυνάτους χαρακτῆρας τὰ ἐπιδιωκόμενα ἀποτελέσματα ὑποταγῆς. Ἀντιθέτως ὅμως, γεννᾶται καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἡ πικρία «ὥστε ἡμεῖς λοιπὸν εἴμεθα οἱ πταῖσται».

Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη ταχείας ἀποφάσεως.

Παρακαλῶ ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ ἀποφασίσητε. Δὲν εἶνε τόσον δύσκολον τὸ ἔργον. Ἡ σύλληψις τῶν ἐπιτροπῶν ὡς καὶ τῶν γνωστῶν στελεχῶν ἀρκεῖ, ἄλλωστε, οὗτοι οὐδέποτε ἐσκέφθησαν καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα, ἀλλὰ συμφέρον πρὸς ἑαυτούς.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Συν)ρχης Πεζικοῦ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΝΟΠΛΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἐντολῇ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως σχηματίσας Κυβέρνησιν τῆς ὁποίας ὁ χαρακτὴρ θὰ εἶνε αὐστηρῶς τεχνικὸς μὲ μόνον καὶ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τὴν ταχυτέραν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σύγκλησιν τῶν ἁρμοδίων ἀντιπροσώπων διὰ τὴν ἄμεσον συγκρότησιν Κυβερνήσεως Πανελληνίου Ἐθνικῆς ἑνότητος σύμφωνα μὲ τὴν ἔκδηλον ἐπιθυμίαν τοῦ ἔθνους, ἀπευθύνομαι κατὰ πρῶτον πρὸς τὰς ἐνόπλους ἑλληνικὰς δυνάμεις Μέσης Ἀνατολῆς, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι κατὰ τὴν ὑστάτην ταύτην στιγμὴν θὰ συνέλθωμεν ὅλοι καὶ κανενὸς τὴν προσοχὴν δὲν θὰ διαφύγῃ ἡ συναίσθησις τῶν κινδύνων πρὸ τῶν ὁποίων εὑρισκόμεθα.

Αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις καὶ δὴ ὑφ' ἃς συνθήκας διατελοῦσι σήμερον εἶναι ὑποχρεωμέναι νὰ ὑπακούωσι πάντοτε καὶ μάλιστα ὅταν ἡ διαταγὴ προερχομένη ἀπὸ τὴν ἀνωτάτην συμμαχικὴν διοίκησιν ἐμπνέεται μόνον ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ βαρύτατα πληγέντος καθήκοντος τῆς πειθαρχίας, χωρὶς κανένα ἐπηρεασμὸν ἀπὸ οἱασδήποτε πολιτικὰς ἀντιλήψεις.

Διὰ τοῦτο εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ κάμω ἔκκλησιν πρὸς τὰς ἐνόπλους μας δυνάμεις νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς δοθείσας εἰς αὐτὰς διαταγὰς τῶν ἀρχηγῶν τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων.

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἥτις θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς σημερινῆς κυβερνήσεως καὶ θὰ στηρίζεται εἰς τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον, εἶνε μόνη ἁρμοδία καὶ θὰ ἔχῃ ὅλον τὸ κῦρος καὶ τὴν δύναμιν, νὰ λύσῃ κυριαρχικῶς μὲ ὁδηγὸν τὸ ἐθνικὸν μόνον συμφέρον, ὅλα τὰ σοβαρὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα αἱ τελευταῖαι ἀνωμαλίαι ἐδημιούργησαν.

Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν στιγμὴν ἂς ἀναλογισθῶμεν ὅλοι τὰς εὐθύνας μας. Ἂς ἀνασυνταχθῶμεν τάχιστα μὲ τὴν ἀσφαλῆ πρόβλεψιν ὅτι λίαν συντόμως θὰ ζητηθῇ ἡ συμμετοχή μας εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν τῆς πατρίδος μας ἀγῶνα καὶ ἂς μὴ μείνωμεν ἀνένδοτοι εἰς μίαν στάσιν ἡ ὁποία παρατεινομένη θὰ ἀμαυρώσῃ τὸ ἔνδοξον ὄνομα τὸ ὁποῖον τὸ ἔθνος μας διὰ ποταμῶν αἱμάτων ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς μάχης ἐδημιούργησεν.

17 Ἀπριλίου 1944 ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Κ.Ε.Ι. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ Ἀριθ. Α.Π. 33)23.4.44 ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΓΕΝ. ΕΠΙΤ. ΣΤΡΑΤΟΥ 1ον Γραφεῖον Ἀριθ. Α.Π. 9695 21 Ἀπριλίου 1944

1. Ἵνα τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν σχηματίσῃ πλήρη καὶ ἀκριβῆ εἰκόνα τῶν τελευταίων γεγονότων, ὑποβάλατε μέχρι τῆς 27ης ἱσταμένου, πλήρη καὶ λεπτομερῆ ἔκθεσιν ἐπὶ τῶν γεγονότων, ἀφ' ἧς ἡμέρας Ἀξ)κοὶ καὶ ὁπλῖται διετύπωσαν πολιτικὰ αἰτήματα. Ἡ ἔκθεσις δέον νὰ διαλαμβάνῃ:

α) Τὴν στάσιν γενικῶς τῶν ἀξ)κῶν καὶ ὁπλιτῶν.

β) Ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν ἀξ)κῶν καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ὁπλιτῶν οἵτινες διαφωνοῦντες ἠρνήθησαν νὰ ὑπογράψωσι τὸ μανιφέστον ὅπερ τοῖς ὑπεβλήθη.

2. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς πειθαρχίας καὶ ἀποφυγὴν πιθανῶν ἐπεισοδίων, θὰ χορηγῆτε Φύλλα Πορείας εἰς ἀξ)κοὺς καὶ ὁπλίτας μὴ συμφωνοῦντας ἢ μὴ ὑπογράψαντας τὸ μανιφέστον, ὅπερ τοῖς ὑπεβλήθη. Οἱ ἀξ)κοὶ καὶ ὁπλῖται τῆς χωροφυλακῆς θὰ μεταβοῦν εἰς Γ.Κ.Ε.Σ.

3. Ἀναφέρατε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀξ)κῶν καὶ ὁπλιτῶν, οἵτινες θὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὰ κέντρα ἐκπαιδεύσεως.

(Ὑπογραφὴ) Ε. ΛΙΩΣΗΣ, Συν)ρχης

Ἀρχηγὸς Γ.Ε.Σ.

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΙΣΜΑΗΛΙΑΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ 18ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1944

Στρατιῶται,

Οἱ ἀμετανόητοι ἐξακολουθοῦντες ἀνάλγητοι πρὸ τῆς συμφορᾶς ἣν ἐξαπέλυσαν, ἀντὶ νὰ μάχωνται μὲ τὰ ὅπλα ἀνὰ χεῖρας κατα τοῦ ἐχθροῦ, ὡς ειχομεν ὑποχρέωσιν , μάχονται διὰ τῶν προκηρύξεων καὶ ὕβρεων διαρκῶς περὶ δύο πρόσωπα τοῦ Κ.Ε.Ι. βάλλοντες τοὺς γηραιοὺς Διοικητάς των Συνταγματάρχας.

Δὲν ὑπάρχει ὕβρις τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἐξαπέλυσαν καὶ ἀπειλὴ τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἐξετόξευσαν.

Στρατιῶται,

Ἀλλοίμονον! αὐτὸ εἶνε τὸ κατάντημά μας. Αὐτὸ εἶνε τὸ κατάντημα ἑνὸς ἀνὰ τὸν κόσμον μέχρι χθὲς τετιμημένου Στρατοῦ. Ὑβρίζονται ἄνθρωποι ὡς ὁ γενναῖος καὶ τετιμημένος Συν)ρχης ΚΕΤΣΕΑΣ Θ., ὅστις ἀφοῦ ὡς ἐθελοντὴς πολεμᾶ ἀπο τοῦ 1912, εἶχε τὴν τιμὴν καὶ τὴν τύχην πολεμῶντας τὸν Φασισμό, νὰ κρατήση κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἐπίθεσιν, τὴν ἐπίθεσιν ἣν ἀπελπισθεὶς ὁ ἀνισόρροπος ἀρχηγὸς τῶν Φασιστῶν, ἐξαπέλυσεν.

Ὅσοι πράγματι ἐπολέμησαν γνωρίζουν κάλλιστα ὅπως καὶ ἐγὼ τὸ 731 τὸν τάφον τοῦτον τοῦ Μουσσολίνι.

Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ. Ἀπειλαὶ καὶ ὕβρεις μόνον πίκραν ἀφήνουν εἰς τετιμημένους ἡγήτορας, πίκραν διὰ τὸ κατάντημα ἀδελφῶν.

Στρατιῶται,

Οἱ αὐτοὶ χαρτομάχοι προσκαλοῦν νὰ παύσωμεν τὴν οὐδετερότητα, ἣν τηρεῖ τὸ Κ.Ε.Ι. Καὶ εἰς τοῦτο ἀπαντῶ:

Εἶναι ψεῦδος ὅτι τὸ Κ.Ε.Ι., τηρεῖ οὐδετερότητα ἢ ἀδιαφορίαν. Τοῦτο ποτέ. Τὸ Κ,Ε.Ι. ἐν τῷ συνόλῳ του, ἤτοι ἅπαντες οἱ Ἐθνικόφρονες Ἀξ)κοὶ καὶ στρατιῶται ἀδιαφόρως ἰδεολογικῶν φρονημάτων ἀνεπέτασαν, πλὴν ὀλίγων τρελλῶν, τὴν σημαίαν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος τηρήσαντες καὶ τηροῦντες τὴν πραγματικὴν ἐντολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἥτις εἶνε μία: «Κάμνομεν πόλεμον πρὸς τὸν ἐχθρὸν τῆς Πατρίδος, πόλεμον διὰ τὴν σκλαβωμένην Πατρίδα».

Ἕνα εἶνε τὸ σύνθημα καὶ τὸ παρασύνθημα τοῦ Κ.Ε.Ι., ἀνέκαθεν «Ἑλλὰς— Ἐλευθερία».

Ὑπὸ τὸ σύνθημα αὐτὸ θὰ εὕρητε ἅπαντας τοὺς Διοικητὰς τῶν Σχολῶν ἡνωμένους ἀξιαρρήκτως, ὡς πραγματικοὺς ἐκτελεστὰς τὶς ἐντολὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Θὰ εὕρητε καὶ τὸν ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΝ καὶ τὸν ΚΕΤΣΕΑ καὶ τὸν ΜΠΑ·Ι·ΡΑΚΤΑΡΗ καὶ τὸν ΣΥΡΜΑ καὶ τὸν ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΝ καὶ τὸν ΧΕΙΛΑΡΗΝ καὶ τὸν ΚΑΠΕΤΖΙΔΗΝ. Ὅπου εὑρίσκεται ὁ εἷς εἶνε καὶ ὁ ἄλλος. Εἶνε πραγματικοὶ ἐκτελεσταὶ τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος πάντοτε ἀνὰ τὰ βουνὰ Μακεδονίας, Θράκης, Μικρᾶς Ἀσίας, Ἀλβανίας.

Ὅταν ἡ σάλπιγξ ἐσάλπισεν ὑπῆρξαν παρόντες καὶ θὰ εἶνε πάντοτε παρόντες ἀδιαφοροῦντες διὰ τὸ σαρκίον καὶ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν τιμήν.

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτη δὲν ὑπάρχει ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ, ΚΕΤΣΕΑΣ, ΜΠΑ·Ι·ΡΑΚΤΑΡΗΣ καὶ ΣΥΡΜΑΣ, ὑπάρχουν οἱ ἐθνικόφρονες, οἱ πραγματικοὶ πολεμισταί, οἱ πραγματικοὶ ἱεροφάνται τοῦ καθήκοντος.

Αὐτὴν τὴν γραμμὴν ἣν ἐχάραξεν τὸ Κ.Ε.Ι., οὐδείς, οὐδείς, οὐδεὶς εἶνε δυνατὸν νὰ τὴν τροποποιήση, διότι οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ τὴν ἀτίμωσιν.

Στρατιῶται,

Οὐδέποτε ἐνδιεφέρθην διὰ τὰ φρονήματά σας καὶ οὐδέποτε σᾶς ἔκρυψα τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν σᾶς τὴν κρύβω τὴν κραυγὴν πόνου.

Στρατιῶται,

Δὲν θέλω νὰ κατηγορήσω κανέναν, διότι τοῦτο ἐναπόκειται εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἶνε ἁρμόδιοι νὰ λάβουν ἀποφάσεις.

Οὐδεὶς ὅμως δύναται νὰ διαμφισβητήση τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς κατηραμένης, μιᾶς ἐγκληματικῆς τρέλλας.

Στρατιῶται,

Πᾶς ἐχέφρονῶν διερωτᾶται ἂν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν προεκηρύχθησαν ἐκλογαὶ ἢ ἂν μία ἀσθένεια, ἥτις διετάραξε τὰς φρένας μας διεσάλευσε τὸ παν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε, ὅτι ἡ Ταξιαρχία διὰ τὴν ὁποίαν χθὲς ἀκόμη σᾶς ἐκοινοποίησα τὰ συγχαρητήρια τοῦ Ἄγγλου Ἀρχιστρατήγου κατὰ τὰς τελευταίας ἀσκήσεις, ἀντὶ νὰ εὑρίσκεται μὲ τὸ ὅπλον ἀνὰ χεῖρας ἔναντι τοῦ ἐχθροῦ μαχομένη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας γονέων — ἀδελφῶν — γυναικῶν — τέκνων, κατάκειται ἐξουθενωμένη, ἀφωπλισμένη διαλελυμένη καὶ ἀδελφοκτονουμένη. Αἷμα ἀδελφικὸν ἔρρευσεν ἔστω καὶ ὀλίγον.

Οἱ φίλοι ἀποροῦν καὶ λυποῦνται καὶ οἱ Γερμανοβούλγαροι καγχάζουν ἀπὸ χαρὰν διότι ἐπέτυχον εἰς τὸ παιγνίδι των.

Αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη ἀλήθεια αὐτὸ εἶνε τὸ πραγματικὸν ἀποτέλεσμα. Οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ ἀρνηθῇ ὅτι τὰ Στρατόπεδά μας ἀπεμονώθησαν καὶ δικαίως ὡς μολυσμένα καὶ ἄνευ ἀξίας.

Καὶ πρὸ τῆς πραγματικότητος καμμία ἀνακρίβεια δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ ἐπὶ ἐλάχιστον νὰ ζήσῃ.

Στρατιῶται,

Ἀκούσατε τοὺς Διοικητάς σας, οὐδέποτε θὰ σᾶς μιλήσουν παρὰ τὴν γλῶσσα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς τιμῆς. Χθὲς ἀκόμη σᾶς ἐκοινοποίησα διάγγελμα τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

Γνωρίζετε ὅτι οἱ Ἄγγλοι ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τῶν Ἑλληνικῶν Μονάδων.

Ἂς ἀφήσωμεν λοιπὸν εἰς τοὺς μεγάλους τὰς μεγάλας ἀποφάσεις καὶ ἡμεῖς ἂς περιορισθῶμεν εἰς ἓν καὶ μόνον εἰς τὸ καθῆκον μας, μὲ μίαν σκέψιν καὶ ἓν μόνον σύνθημα «Ἑλλὰς — Ἐλευθερία». Εἶνε σύνθημα τὸ ὁποῖον ὥρισε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διὰ ἅπαντα τὰ παιδιά του πάσης ἰδεολογικῆς πλευρᾶς, διὰ τὰ παιδιὰ του τὰ ὁποῖα φέρουν τὸ τετιμημένον ἀλλὰ καὶ βαρὺ ὄνομα «Ἕλληνες».

Μὴ τὸ λησμονῆτε ποτέ.

Ἡ παροῦσα μου θὰ ἀναγνωσθῇ ἐν συγκεντρώσει ὑπὸ τοῦ Δ)τοῦ τῆς Μ.Ε.Μ. καὶ θὰ ἐπεξηγηθῇ.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Συν)ρχης Πεζικοῦ

ΑΝΟΙΚΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟ ΚΑΙ ΚΕΤΣΕΑ

Ὑποσπιστὲς τοῦ ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ καὶ τοῦ ΜΕΤΑΞΑ,Τσακαλῶτε καὶ Κετσέα,

Σᾶς βάζουμε καὶ τοὺς δυὸ μαζὶ γιατὶ εἴσαστε τὸ ἴδιο γιὰ μᾶς. Τὸ γράμμα μας αὐτὸ εἶνε μιὰ ἔκφραση τῆς τεράστιας ἀγανάκτησης γιὰ τὰ τρομοκρατικὰ μέτρα ποὺ πήρατε τὶς κρίσιμες αὐτὲς στιγμὲς τοῦ Λαοῦ μας.

Ἔτσι ἀποδειχθήκατε πέρα γιὰ πέρα προδότες καὶ παρ' ὀλίγο δολοφόνοι τῶν παιδιῶν τοῦ Λαοῦ μας.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΕ, Εἶσαι ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ Λαοῦ μας γιατί:

1) Ἔδιωξες τὸν λοχαγὸ Κοντὸ ἀπὸ τὸ ΚΕΙ, ἐπειδὴ παρουσιάστηκε πειθαρχικώτατα γιὰ νὰ σοῦ ὑποβάλῃ ὑπόμνημα, μὲ τὴ γνώμη μιᾶς σημαντικῆς μερίδας Ἀξιωματικῶν τοῦ ΚΕΙ.

2) Ἔδιωξες τὸν Στρατιώτη Ζαγκαρέτο γιὰ τὸν ἴδιο σχεδὸν λόγο

3) Γιατὶ προφυλάκισες ἄδικα τὸν Ὑπολοχαγὸ Μπαρδάνη Γιάννη

4) Γιατὶ στέλνεις στὸ Σουδὰν τρεῖς τίμιους Ἀξ)κοὺς τοῦ 4ου τάγματος

5) Γιατὶ διάταξες ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπ' τὴν Ἰσμαηλία ὁ Ὑπολοχαγός Πάγκαλος καὶ ὁ Ἀρχισμηνίας Στρατηγάκης.

ΚΕΤΣΕΑ, Εἶσαι ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ Ἑλλ. Λαοῦ γιατί: ἐσὺ προετοίμαζες δῶ καὶ 8 μῆνες τὸ αἱματοκύλισμα τοῦ ΚΕΙ, ὁπλίζοντας λίγους ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν ἐγκληματίσει ἀπέναντι στὸν Ἑλλ. Λαό. Εἶσαι ὑπεύθυνος γιατὶ ἐσκάρωσες μὲ τὸν Τσακαλῶτο τὸν ἀφοπλισμὸ τῶν φαντάρων τοῦ ΚΕΙ μὲ μιὰ ψεύτικη κλεψιὰ ἀτιμάζοντας τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων μπροστὰ στοὺς Συμμάχους. Εἶσαι ἐγκληματίας, γιατὶ κρατῶντας χειροβομβίδα πλησιάζεις φαντάρους προκλητικὰ σὰ θρασύδειλος ποὺ εἶσαι.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΕ ΚΑΙ ΚΕΤΣΕΑ, ὕστερα ἀπ' τὴ φασιστικὴ τρομοκρατία ποὺ ξαπλώνεται στὸ ΚΕΙ ὁ Νταρλὰν καὶ ὁ Πυσσὲ ἂς σᾶς εἶνε ἐφιάλτης.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΟΣ

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΝ. ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΕΡ ΜΠΕΡΝΑΡΤ ΠΑΤΖΕΤ, ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ.

Γενικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς 23η Ἀπριλίου 1944.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἀπριλίου ἐ.ἔ. διεμορφώθη σοβαρὰ κατάστασις ἀνησυχίας εἰς τὰς πλείστας τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ. Ἡ ἀνησυχία ὀφείλεται ἀπολύτως εἰς ἐσωτερικὰς πολιτικὰς διαφορὰς μεταξὺ αὐτῶν τούτων τῶν Ἑλλήνων.

Ὅπως τόσον συχνάκις συμβαίνει εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἐγένοντο σφοδραὶ προσπάθειαι εἴς τινας κύκλους νὰ παρουσιάσωσι διαφορετικὰ τὴν κατάστασιν. Αἰσθάνομαι συνεπῶς ὡς ἀρχιστράτηγός σας ὅτι πρέπει νὰ σᾶς δώσω τὴν ἀληθῆ εἰκόνα, ὥστε νὰ μὴν ἔχετε ἀμφιβολίαν περὶ τῆς πραγματικῆς καταστάσεως.

Εἰς δύο προηγουμένας εὐκαιρίας ἐντὸς τῶν δώδεκα τελευταίων μηνῶν, ἔλαβε χώραν ἀνταρσία διὰ λόγους πολιτικοὺς μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων. Εὐτυχῶς αἱ περιπτώσεις αὗται διευθετήθησαν χωρὶς νὰ ἐπηρεασθῆ σοβαρῶς ἡ πολεμικὴ προσπάθεια κατὰ τοῦ κοινοῦ μας ἐχθροῦ, τῶν Γερμανῶν.

Τὴν 6ην Ἀπριλίου κατόπιν ἑτέρων ἀντιπειθαρχικῶν πράξεων ὑπὸ Ἑλληνικῶν τμημάτων περιοχῆς Καΐρου, αἱ πολιτικαὶ διαφοραὶ τῆς 1ης Ἑλληνικῆς Ταξιαρχίας ἐξέσπασαν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν καὶ ἀριθμὸς ἀνθρώπων τῶν ἄκρων ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Ταξιαρχίας κατόπιν συλλήψεως τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν καὶ ὅλων ἐκείνων, οἵτινες εἶχον διαφόρους πρὸς αὐτοὺς πολιτικὰς ἀντιλήψεις. Ἡ Ταξιαρχία εὑρίσκετο εἰς παραμονὰς ἀναχωρήσεως διὰ θαλάσσης, διὰ νὰ λάβη μέρος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις. Τοιαῦται πράξεις ἀπειθαρχίας, ἀναμφιβόλως, συνιστῶσαι ἔνοπλον στάσιν, κατέστησαν τὴν Ταξιαρχίαν ἀνίκανον νὰ προωθηθῆ. Ἀκολούθως ἐξέδωσα διαταγάς, ἵνα καταθέσωσι τὰ ὅπλα ὡς πρῶτον βῆμα διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς πειθαρχίας καὶ ἵνα αὕτη καὶ πάλιν καταστῆ ἱκανὴ πρὸς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν. Αἱ διαταγαὶ αὗται καθὼς καὶ αἱ ἀκολουθήσασαι ταύτην παρηκούσθησαν καὶ οἱ διοικοῦντες τὴν Ταξιαρχίαν ἔταξαν τὰ ὅπλα των κατὰ τρόπον ὥστε τὸ στρατόπεδον τῆς Ταξιαρχίας νὰ ἀποτελέση ἐχθρικὴν ἀμυντικὴν περιοχήν. Βρεταννοὶ ἀξιωματικοί, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν τὸ στρατόπεδον διὰ νὰ διαπραγματευθῶσιν εἰρηνικὴν λύσιν, ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν ὅπλων τῶν στασιαστῶν, γενόμενοι ἀντικείμενον ἀπροκαλύπτου ἐχθρότητος καὶ ἀγενείας ἐκ μέρους τῶν ἡγητόρων.

Κατὰ τὴν διάρκειαν προσωπικῆς μου ἐπισκέψεως εἰς τὴν περιοχὴν ἐξέδωσα καὶ πάλιν διαταγὰς ἵνα ἡ Ταξιαρχία καταθέση τὰ ὅπλα. Αἱ διαταγαὶ αὗται παρηκούσθησαν.

Ἀκολούθως ἐρρίφθη εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τῆς ΡΑΦ ἔκκλησις τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος καὶ φυλλάδια παρέχοντα τὴν ἀληθῆ εἰκόνα τῆς καταστάσεως, ἀλλὰ δὲν κατέστησαν ἱκανὰ νὰ λύσωσι τὴν στάσιν.

Ἡ καταστρεπτικὴ κατάστασις πραγμάτων τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἐδημιουργήθη ὑπὸ μιᾶς ἰσχυρᾶς ἀνευθύνου μειονότητος, οἵτινες ἐπέτρεψαν εἰς τὰς πολιτικὰς αὐτῶν πεποιθήσεις καὶ φιλοδοξίας νὰ ἐμποδίσωσι τὸν πρωταρχικὸν σκοπὸν ὅλων μας, τὴν ἧτταν τῆς Γερμανίας. Παρομοία κατάστασις πραγμάτων συνέβη καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικόν, ὅπου τὰ πληρώματα μερικῶν πλοίων ἠρνήθησαν νὰ ἀποπλεύσωσι πρὸς ἐκτέλεσιν ἐπειγούσης ὑπηρεσίας νηοπομπῆς.

Δὲν δύναμαι νὰ ἐπιτρέψω τὴν συνέχισιν τῆς παρούσης σοβαρᾶς ἐπεμβάσεως εἰς τὴν πολεμικὴν ἡμῶν προσπάθειαν, ἐὰν δὲ αἱ διαταγαί μου δὲν ἐκτελεσθῶσι, θὰ ἀναγκασθῶ νὰ ἀφαιρέσω διὰ τῆς βίας τὰ ὅπλα καὶ τὸ πολεμικὸν ὑλικὸν ὅπερ ἡμεῖς ἐδώσαμεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ταξιαρχίαν, ἥτις ἀπειλεῖ σήμερον νὰ τὰ χρησιμοποιήση ἐναντίον μας.

Τὸ περιεχόμενον τῆς εἰδικῆς ταύτης Ἡμερησίας Διαταγῆς θὰ γίνη γνωστὸν εἰς ἅπαντας τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, δέον ὅμως νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐμπιστευτικόν.

(Ὑπογρ.) ΜΠΕΡΝΑΡΤ ΠΑΤΖΕΤ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ 27 Ἀπριλίου 1944

Ι.—Εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ Κ.Ε.Ι. ὡς Κέντρον ἐθνικοφρόνων παρουσίασε κατὰ τὴν τελευταίαν περιπέτειαν ἓν σύνολον αὐτοσεβασμοῦ καὶ προσηλώσεως πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Τὴν ἐντύπωσίν μου ἀνέφερον κατὰ τὴν τελευταίαν συγκέντρωσιν ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου, τοῦ ὁποίου τὰς προσπαθείας ἀνέκαθεν κατὰ κόρον σᾶς ἐτόνιζα.

Ἡ ἐντύπωσις αὕτη πανηγυρικῶς ἐκδηλουμένη ἀπετέλει οἱονεὶ τὰ συγχαρητήρια τοῦ ὑποφαινομένου ὡς Δ)τοῦ.

ΙΙ.—Εἶνε ἐξ ἄλλου ὅμως καὶ πάλιν ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ Κ.Ε.Ι. ἐξησφάλισε τὴν

έσιν ταύτην χάρις είς έπανειλημμένα, έπίμονα, συνεχῆ καὶ ἀποτελεσματικὰ μέτρα τῶν Δ)σεων ἔναντι τῶν ἀναρχικῶν καὶ ἅτινα δύνανται νὰ συνοψίζωνται εἰς τὸ «προνοεῖν καὶ προλαμβάνειν».

Συνεπῶς αἱ Δ)σεις ἱκανοποίησαν καὶ τὴν πλέον κακοπιστον δύναταί τις εἰπεῖν σκέψιν, ἀρθεῖσαι εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων.

Οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πρὸς τιμήν των ἔδωσαν τὸ παράδειγμα.

III.—Ἤλπιζα ὅτι δι' ἅπαντας θὰ ἦτο ἀρκετὴ ἱκανοποίησις ἡ ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον πανθομολογουμένη πατριωτικὴ στάσις τοῦ Κ.Ε.Ι., στάσις ἐθνικοφρόνων.

Ἐκώφευσα εἰς ἀνοησίας καὶ παλληκαρισμούς, ὅτι ἐπεβλήθη ἡ θέλησις ἐνίων εἰς τὴν Δ)σιν κλπ. φληναφήματα ὡσεὶ ἐὰν στρατιῶται 30ετοῦς μόχθου εἶχον ἀνάγκην γνώμης μειρακίου πείρας διὰ νὰ ἐκτελέσουν τὸ καθῆκον των.

Ἀντιπαρέρχομαι λοιπόν, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ προσωπικῶν ὑποθέσεων δι' ἃς αἱ Δ)σεις τοῦ Κ.Ε.Ι. ἐσυνήθισαν τόσον, ὥστε νὰ διασκεδάζουν ἐπὶ τούτων.

IV.—Ἤδη ὅμως δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ.

Μερικοὶ ἀμετανόητοι καὶ πραγματικῶς ἀναίσθητοι εὑρίσκουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὀρχῶνται ἐπὶ τῆς δυστυχίας καὶ παλληκαρίζοντες διὰ πολιτικολογιῶν.

Εἰς αὐτοὺς ἰδοὺ καὶ πάλιν ἡ ἀπάντησις:

Πᾶς ἐθνικόφρων Ἕλλην οἱασδήποτε ἰδεολογίας μὴ προπαγανδίζων ταύτην, ἀλλὰ πιστεύων τὴν Ἑλλάδα, Ἑλλάδα μὲ Θράκην, μὲ Μακεδονίαν, μὲ καλυτέρευσιν συνόρων, μὲ τὰς ἐπιβαλλομένας θυσίας, εὑρίσκεται ἐν τῇ γραμμῇ ἣν ἀνέκαθεν ἐχάραξε τὸ Κ.Ε.Ι. καὶ λόγῳ τούτου ἐπάταξε πᾶσαν πολιτικολογίαν.

Ἀντιθέτως, πᾶς πολιτικολογῶν πράγματι προδίδει, καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι γίνεται εἴτε ἑκουσίως, εἴτε ἀκουσίως ὄργανον τοῦ ἐχθροῦ καὶ πρὸ παντὸς τῶν Βουλγάρων δι' οὓς οἱ λογαριασμοὶ εἶνε οὐ μόνον γενικοὶ (συμμαχιῶν δηλαδή), ἀλλὰ πρὸ παντὸς μερικοί.

Ὅστις τὴν κόκκινη σημαίαν προσκυνᾷ καὶ τὸ διακηρύττει ἀσφαλῶς θὰ εἶνε βδελυκτέος καὶ ἀπὸ τοὺς χρησιμοποιοῦντας ταύτην, διότι ὁ ἄπατρις πάντοτε περιφρονεῖται. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οἱ καταβιβάζοντες τὸν ΒΑΣΙΛΕΑ εἰς τὴν θέσιν τοῦ κομματάρχου, φρονοῦντες ὅτι κατόρθωμα ἢ λατρείαν ἐκδηλοῦν τραγουδοῦντες ὅ,τι διαιρεῖ, καὶ αὐτὸς τὸ ὀλιγώτερον ἀσχημονεῖ.

Διὰ τελευταίαν φορὰν καλῶ τοὺς ἀμετανοήτους οἱασδήποτε πλευρᾶς νὰ ἀνανήψουν. Ἂν ὅμως παρ' ὅλα ταῦτα θὰ ὑπάρξουν καὶ πάλιν ἀσχημονοῦντες, τοὺς προειδοποιοῦμεν ὅτι τὸ Κ.Ε.Ι. δὲν δύναται νὰ βαστάξῃ τὴν ἐλαφρότητά των.

Οὐδεὶς εἶνε τόσον ἱκανὸς ἢ δυνατός, ὥστε νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Δ)τὴν τοῦ Κ.Ε.Ι. καὶ τὰς Δ)σεις του νὰ ἐξέλθουν τῆς γραμμῆς ἣν ἐχάραξαν οὗτοι μὲ τὸ σύνολον τῶν ἀξιωματικῶν μὲ σύνθημα «ΕΛΛΑΣ».

Παρακαλῶ τὰς Δ)σεις νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ὅτι εἰς τὴν πρώτην τοιαύτην ἐκδήλωσιν πᾶς ἀνόητος θὰ ἀποπεμφθῇ τοῦ Στρατοπέδου ἀποστελλόμενος πρὸς τὰ κέντρα ὅπου συγκεντροῦνται οἱ μὴ θέλοντες τὸν πόλεμον, ἀλλὰ κραυγάζοντες μόνον «θέλομεν νὰ πολεμήσωμεν». Εἶνε ἡ περίπτωσίς των.

Ὁπωσδήποτε νὰ ἐννοηθῇ, ὅτι ἡ παροῦσα ἀφορᾷ μόνον μία δεκάδα ἀξιωματικῶν, οὓς εἰ δυνατόν, οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ νὰ φρονηματίσουν.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣ. Συντ)ρχης Πεζικοῦ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΙΣΜΑΗΛΙΑΣ 28-4-44

«Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ἀξιωματικῶν καθ' ἣν ἀνεγνώσθη ἡ προκήρυξις τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου».

«Κύριοι, χθὲς ἀκόμη σᾶς ἐκοινοποίησα, ἀφοῦ εἶδα τοὺς Διοικητὰς τῶν Σχολῶν, τὰς ἀντιλήψεις μου λόγῳ μιᾶς ἀμετανοήτου διαγωγῆς ἐλαχίστων ἀξιωματικῶν καὶ παρεκάλεσα νὰ συγκεντρώσω τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐξηγήσω ταύτην.

Ἀλλὰ σήμερον ὑπάρχει πρόσωπον καὶ στόμα, τὸ ὁποῖον ὡμίλησε ἐκ τοῦ ἐπισημοτέρου βήματος, τὸ ὁποῖον ἔχουν δημιουργήσει τὰ Ἔθνη, ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

Θὰ τὴν ἀκούσητε· τὴν ἀνέγνωσα εἰς τὰς ἐφημερίδας. Ἐὰν καὶ εἷς δὲν ἔλαβε γνῶσιν ταύτης, εἶνε ἀρκετὸν τὸ κέρδος τῆς συγκεντρώσεως.

«Ἀνάγνωσις προκηρύξεως»

Μία πατρίς, μία κυβέρνησις, ἕνας στρατός.

Καὶ μόνον αὐτὴ ἡ ἀπόφασις ἀρκεῖ νὰ γεμίσῃ τὸ μυαλὸ ὅλων τῶν πραγματικῶς ἐθνικοφρόνων μὲ ἀγαλλίασι.

Ὁσονδήποτε καὶ ἂν ὑπερηφανευώμεθα ὅτι τὸ Κ.Ε.Ι. ἐτήρησε τὴν γραμμὴν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, διαισθάνομαι ὅτι ὑπάρχουν οἱ ὀλίγοι, ἀδιάφορο ποίας πλευρᾶς, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπεθύμουν τὴν α ἢ β λύσιν καὶ τὸ ἐκδηλώνουν μὲ τὴν στάσιν τους, μὲ τὰ λόγια τους, μὲ τὴν προπαγάνδα τους.

Ἀκούει κανεὶς λόγια, ὅπως «ποῦ θὰ πᾶνε, θὰ ἐπιτύχουμε». Τί νὰ ἐπιτύχουν; Τὴν καταστροφὴν ἢ τὴν ἀτίμωσι;

Τίποτε δὲν τοὺς συγκινεῖ πέραν τοῦ ἀτομισμοῦ των· καὶ δυοῖν θάττερον, ἢ εἶνε τρελλοὶ καὶ ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν τρελλῶν ἔστω καὶ προσωρινῶς ὡς ἀσθενῶν, ἢ διὰ τὸ συμφέρον των ἀγνοοῦν τὴν Ἑλλάδα, ὁπότε καὶ πάλιν δέον νὰ ἐξουδετερωθοῦν.

Πῶς; Τὸ σύνθημα τὸ ἔδωκε ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως: «Μία πατρίς, μία Κυβέρνησις, ἕνας Στρατός». Περὶ τὸ σύνθημα αὐτὸ ἂς ἑνωθοῦμε ὅλοι μας, ἂς πειθαρχήσουμε ὅλοι μας.

Τὸ Κ.Ε.Ι. ἐπέδειξε τὰς ἀντιλήψεις του, ἤδη ἂς δείξῃ ὅτι πραγματικῶς αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν θρησκείαν του, τὴν πίστιν του, τὴν ἐλπίδα του

Καὶ ὅταν αὐτὸ γίνῃ πραγματικότης, τότε οἱ ὀλίγοι θὰ παραμερισθοῦν ὁπωσδήποτε καὶ ἀσφαλῶς θὰ γίνῃ πραγματικότης ἡ ἄλλη μας ἐπιθυμία, ἣν διεκήρυξε ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ζωήν μας: «ἡ πλήρης ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων».

Ὅσοι τὸ λησμονήσουν, βεβαιωθῆτε ὅτι θὰ ἔχουν τὸ ἀσφαλὲς δικαίωμα ἐπὶ τῆς λέξεως «προδότης».

Οὐδεὶς ὅμως δύναται νὰ προσάψῃ εἰς ἑαυτὸν τοιοῦτον στίγμα ἀφοῦ οὔτε καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά του δὲν τοῦ ἀνήκει, διότι καὶ τὸ ὄνομα Ἕλλην δὲν εἶνε κτῆμα του, εἶνε κοινὸν κτῆμα μας καὶ ἡμεῖς ποὺ τὸ σεβόμεθα δὲν πρέπει νὰ τὸ λησμονήσωμεν.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ κ. ΓΕΩΡΓ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

«Θεωροῦμεν ἀποστολήν μας τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Αἱ διαπραγματεύσεις δὲν θὰ τηρηθοῦν μυστικαί. Τὸ σύνθημα θὰ εἶνε ΜΙΑ ΠΑΤΡΙΣ, ΜΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ, ΕΝΑΣ ΣΤΡΑΤΟΣ. Ποῖαι αἱ μεγάλαι γραμμαὶ τοῦ Ἐθνικοῦ προγράμματος.

Ὁ Στρατὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα, οὔτε εἰς κόμματα, οὔτε εἰς ὀργανώσεις, οὔτε εἰς τάξεις. ΑΝΗΚΕΙ ΜΟΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΘΝΟΣ. Οἱ ὑποκινηταὶ τῆς στάσεως θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρῶς καὶ θὰ ἀρχίσῃ ἀμέσως ἡ ἀνασύνταξις καὶ ἡ πειθάρχησις. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος μας καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ Ἐθνικοῦ Μεγαλείου θὰ εἶνε ὁ ἱερὸς μας σκοπός.

ΚΑΙΡΟΝ, 27 (Ε.Υ.Ε.).— Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γεώργιος Παπανδρέου προέβη χθὲς εἰς τὰς ἀκολούθους προγραμματικὰς δηλώσεις:

—«Ὅταν πρὸ ἡμερῶν ἐξ Ἀθηνῶν ἐφθάσαμεν εἰς Κάϊρον, διεκηρύξαμεν, ὅτι ἐρχόμεθα ὡς σταυροφόροι τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Σήμερον, ὁπότε ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς μᾶς ἀνέθεσε τὴν Προεδρίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν αὐτὴν δήλωσιν.

Θεωροῦμεν ἀποστολήν μας τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, μὲ τὴν

συμμετοχὴν ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων.

Αἱ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους των δὲν θὰ τηρηθοῦν μυστικαί, ἀλλὰ θ' ἀνακοινωθοῦν πρὸς τὸ Ἔθνος. Ἐὰν εὐοδωθοῦν, τὸ Ἔθνος θὰ πανηγυρίσῃ. Ἐὰν ματαιωθοῦν, τὸ Ἔθνος θὰ γνωρίζῃ ποῖος ἔπταισε.

Τὸ σύνθημα θὰ εἶνε:

ΜΙΑ ΠΑΤΡΙΣ, ΜΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ, ΕΝΑΣ ΣΤΡΑΤΟΣ.

Ἡνωμένη ἡ Ἑλλὰς θὰ βαδίσῃ πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Μεγαλεῖον. Διῃρημένη, θὰ κρημνισθῇ εἰς τὸ βάραθρον τῆς καταστροφῆς. Ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς τὸ ἔχει προφητεύσει:

«Ἂν μισῆσθε ἀνάμεσά σας, δὲν σᾶς πρέπει λευτεριά..».

★

Αἱ μεγάλαι γραμμαὶ τοῦ Ἐθνικοῦ προγράμματος, τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποίου ἀναμένει ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, εἶνε αἱ ἀκόλουθοι:

1. Ἡ ἀνασύνταξις καὶ πειθάρχησις τῶν ἐνόπλων Ἑλληνικῶν δυνάμεων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

2. Ἡ ἑνοποίησις καὶ πειθάρχησις, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἑνιαίας Κυβερνήσεως, ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἡ κινητοποίησις, ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρός, ὅλων τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους ἐναντίον τοῦ Κατακτητοῦ.

3. Ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὕπαιθρον καὶ ἡ παγίωσις τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ ΛΑΟΥ, ὅταν καὶ ὅπου ὁ κατακτητὴς ἀποσύρεται.

Ὑπουργοὶ τῆς Ἑνιαίας Κυβερνήσεως θὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἀσκοῦντες τὴν διοίκησιν καὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἀπελευθερουμένων Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

4. Ἡ συνεχὴς μέριμνα διὰ τὴν ἐπαρκῆ ἀποστολὴν τροφίμων καὶ φαρμάκων εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα.

5. Ἡ ἐξασφάλισις, κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων, τῆς Τάξεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, εἰς τρόπον ὥστε, ἀπηλλαγμένος καὶ ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, ν' ἀποφασίσῃ κυριάρχως καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

6. Ἡ ἐπιβολὴ σκληρῶν κυρώσεων καὶ κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς Πατρίδος καὶ κατὰ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ Λαοῦ μας.

7. Ἡ πρόνοια διὰ τὴν ἄμεσον ἱκανοποίησιν μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἡ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως θὰ καταβάλῃ ἀπὸ τοῦδε πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως μὲ τὴν γενναίαν βοήθειαν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας ἀνοικοδομηθοῦν τὰ ἐρείπια καὶ θεμελιωθῇ ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων ἡ Ἐθνικὴ Οἰκονομία τοῦ μέλλοντος, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ηὐξημένον Ἐθνικόν μας εἰσόδημα, δικαίως κατανεμόμενον, νὰ ἐγγυᾶται ἀνώτερον ἐπίπεδον εὐημερίας καὶ πολιτισμοῦ τοῦ Λαοῦ μας.

8. Ἡ πλήρης ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων.

Αἱ μεγάλαι ὑπηρεσίαι καὶ αἱ μεγάλαι θυσίαι μας, τὰ ὁλοκαυτώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν ἄλλην δικαίωσιν, εἰμὴ τὴν δημιουργίαν ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ πλήρης Ἐθνική μας ἀποκατάστασις καὶ ἡ πλήρης ἀσφάλεια τῶν νέων μας συνόρων ἀποτελοῦν τὸ πανελλήνιον αἴτημα.

★

Γνωρίζομεν πόσον κρίσιμοι εἶνε οἱ καιροί, τοὺς ὁποίους ἀντιμετωπίζομεν. Ἀλλὰ ὅσον δυσχερέστεραι εἶνε αἱ περιστάσεις, τόσον ἐπιτακτικώτερον γίνεται τὸ καθῆκον.

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ, ΥΠΑΚΟΥΟΜΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΩΝΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Πρὸς ὅλους τοὺς Μεγάλους Συμμάχους μας ἀπευθύνομεν θερμοτάτην ἔκκλησιν, ὅπως μὲ τὴν συμπαράστασιν καὶ τὴν στοργήν των, βοηθήσουν τὸ ἔργον μας.

Καὶ ζητοῦμεν ἀμέριστον τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ΕΘΝΟΥΣ, διὰ νὰ τὸ ὑπηρετήσωμεν...».

Η ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

ΚΑΙΡΟΝ, 27 (Ε.Υ.Ε.).—Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου ἀπηύθυνε τὴν κάτωθι προκήρυξιν:

Ἀναλαμβάνοντες σήμερον τὴν Ἀρχὴν θεωροῦμεν ὡς κυρίαν ἀποστολήν μας τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Ὅπως εἶνε μία ἡ Πατρίς, μία ὀφείλει νὰ εἶνε καὶ ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος καὶ εἷς ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός, εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Στρατὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα, οὔτε εἰς κόμματα, οὔτε εἰς ὀργανώσεις, οὔτε εἰς τάξεις.

ΑΝΗΚΕΙ ΜΟΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

Ὁ Στρατὸς δὲν βουλεύεται. Βουλεύεται μόνον Ο ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΛΑΟΣ καὶ τὴν θέλησιν αὐτοῦ ἐκφράζει ἡ νόμιμος Κυβέρνησις, τῆς ὁποίας τὰς διαταγὰς ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ ὁ Στρατός.

Δυστυχῶς, στρατιῶται καὶ ναῦται μας, τοὺς ὁποίους ὁ μεγαλομάρτυς Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀνέμενεν Ἐλευθερωτάς, λησμονήσαντες τὰς μεγάλας των παραδόσεις καὶ τὸ Ἐθνικὸν καθῆκον, παρεσύρθησαν ἐν ὥρᾳ πολέμου εἰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἔβλαψαν τὸν κοινὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ ὑπηρέτησαν τὸν ἐχθρόν.

Ἐχρειάσθη ἡ θερμὴ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῶν μεγάλων πολεμικῶν της ὑπηρεσιῶν ἐκ μέρους τοῦ ἐνδόξου Ναυάρχου τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων τῆς Μεσογείου, διὰ νὰ μὴ θρηνήσωμεν ἄπειρα θύματα καὶ νὰ μὴ καταστῇ ἀνεπανόρθωτος ἡ ἐθνικὴ συμφορά.

Πρὸς τὸν Ναύαρχον Βούλγαρην καὶ τοὺς γενναίους συντρόφους του, οἱ ὁποῖοι μὲ πατριωτισμὸν καὶ αὐτοθυσίαν ἐπετέλεσαν τὸ θλιβερὸν καθῆκον τῆς καταστολῆς τῆς στάσεως, ἡ ΠΑΤΡΙΣ ἀπονέμει δημόσιον ἔπαινον.

Καὶ συνοδεύομεν μὲ τὸν σπαραγμὸν τῆς ψυχῆς μας τὰ θύματα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Οἱ ὑποκινηταὶ τῆς στάσεως θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρῶς, ἀναλόγως μὲ τὰς εὐθύνας των. Καὶ θὰ ἀρχίσῃ ἀμέσως ἡ ἀνασύνταξις, ἡ πειθάρχησις καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν πολεμικῶν μας δυνάμεων. Θὰ κυματίσῃ ἡ Κυανόλευκος καὶ θὰ καλέσῃ τὰ τέκνα της.

Δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τὴν καταισχύνην τῶν τελευταίων ἑβδομάδων γενικὴ θὰ εἶνε ἡ ἀνάνηψις.

Ἡ πνοὴ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος θὰ πνεύσῃ καὶ πάλιν.

Εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας θὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ.

Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος μας καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ Ἐθνικοῦ Μεγαλείου θὰ εἶνε ὁ ἱερός μας σκοπός.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΤΟΥ Κ.Ε.Ι., 15 Μαΐου 1944

Συμπληροῦται ἑξάμηνον ἀφ' ἧς παρέλαβον τὴν διοίκησιν τοῦ Κ.Ε.Ι. Ὡς γνωστόν, παραλαμβάνω Γενικὸς Προσωπάρχης παρὰ τῷ Γ.Ε.Σ. Εἶνε μιὰ θέσις ποὺ δὲν προβλέπεται, μὰ ἔχει τὸ ἀντίστοιχό της στὸ Γενικὸ Στρατηγεῖο.

Μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι εἶνε ὁ ἐντολοδόχος τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου καὶ ἐν ταὐτῷ ὁ ἁρμόδιος καὶ ὑπεύθυνος εἰσηγητὴς παρὰ τῷ Ἀρχηγῷ τοῦ Γ.Ε.Σ., δηλαδὴ παρὰ τῷ ἀντιπροσώπῳ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὅστις χειρίζεται τὰ Ἑλληνικὰ ζητήματα.

Ἔτσι ἄλλος στὴ θέσι μου θἄβλεπε τὴν προσωπικὴ ἱκανοποίησι. Ἐγὼ βλέπω τὴν βαρειὰ εὐθύνη ἀπὸ ἕνα ἔργο ποὺ ἔχει νὰ κάμῃ μὲ πρόσωπα καὶ τὰ πρόσωπα δὲν ἔχουν ἄκρη.

Ἂν ὑπάρχῃ ἱκανοποίησις θὰ πρέπει νὰ εὑρεθῇ ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ Κ.Ε.Ι., τοῦ ὁποίου τὸν Διοικητὴν περιέβαλον μὲ τόσην ἐμπιστοσύνην.

Καὶ πρὸς τὸ σύνολον τοῦ Κ.Ε.Ι. ἔχω νὰ κάμω μίαν ὑπόσχεσιν, ἀλλὰ εἰς τὸ τέλος.

Πρὸ τούτου ἔχω νὰ κάμω ἕνα ἀπολογισμὸν οὐχὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀπολογίας, ἀλλὰ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς διδασκαλίας μὲ βάσιν αὐτὰ ταῦτα τὰ γεγονότα καὶ μόνον. Διδασκαλίαν ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως καὶ ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων μιᾶς σταθερᾶς διοικήσεως, ἡ ὁποία νοιώθει τὰς ὑποχρεώσεις, γνωρίζει τί θέλει καὶ τί ἐπιδιώκει.

Ὅταν παρέλαβον τὴν διοίκησιν τοῦ Κ.Ε.Ι., σᾶς ὑπενθυμίζω τὴν Η.Δ. καὶ σᾶς παραπέμπτω εἰς δύο σημεῖα: «Νομιμοφροσύνη καὶ ὅτι ἐγὼ θᾶμαι τὸ παράδειγμα. Νομιμοφροσύνη καὶ ὅταν ἔγινε ἡ ἐναρκτήριος διάλεξις, ἐδιάλεξα ὡς θέμα, διοίκησις καὶ ἐκπαίδευσις, καὶ ἐδίδαξα τότε, ἀλλὰ δυστυχῶς ὑπῆρξαν πολλοὶ οἱ ὁποῖοι δὲν ἤκουσαν. Εἶπα τότε.....

....

Θέλετε τώρα καὶ τί ἐγίνετο ἀντιθέτως.

Ξεύρετε τὶς πλευρὲς τὶς διάφορες τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀκοῦτε καὶ τὰς προσπαθείας των.

Ἕνα μέρος ἀξιωματικῶν, οἱ δεξιοὶ ἂν θέλετε, ἔλεγον:

—Μὰ αὐτὸς ὀφείλει νὰ εἶνε δικός μας.

—Οἱ μεσαῖοι. Εἶνε δικός μας.

—Οἱ ἀναρχικοὶ καὶ οἱ ἀριστεροί, ὅτι «πάσῃ θυσίᾳ πρέπει νὰ γίνῃ δικός μας», ἀλλὰ αὐτοὶ ἐγνώριζον τί ἤθελον. Μόνον αὐτοὶ ἔνοιωσαν τὴν δύναμιν μιᾶς διοικήσεως καὶ ὅταν οἱ ἄλλοι οἱ ἄπιστοι ὑπενόμευον, αὐτοὶ ἐνόμιζον ὅτι ὀφείλουν νὰ κερδίζουν.

Ἀλλά, κύριοι, ἡ Διοίκησις δὲν εἶνε κάτι τι τὸ καλουποειδές. Εἶνε κάτι τὸ ρευστὸν ἀπὸ ἀπόψεως τρόπου χειρισμοῦ, ἀλλὰ σταθεροῦ ἀπὸ ἀπόψεως ἀπονομῆς δικαιοσύνης.

Οὐδεὶς κανὼν σταθερὸς δύναται νὰ ἰσχύσῃ διὰ μίαν διοίκησιν. Ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Διοικητοῦ, τὰς ἱκανότητάς του, τῶν συνθηκῶν καὶ τόσων καὶ πόσων ἄλλων λεπτομερειῶν.

Ὑπεσχέθην νὰ εἶμαι παράδειγμα καὶ προκαλῶ οἱονδήποτε νὰ μοῦ εἰπῇ ἂν ἐκλονίσθην εἰς τὴν γραμμὴν ἣν ἐχάραξα.

Οἱ ὡρισμένοι ἔθετον τὴν πατρίδα κομμουνιστικήν, οἱ ἄλλοι κομφουκικὴν καὶ ἄλλοι κατὰ τὰς κρίσεις των.

Ἀλλὰ ἐγώ, κύριοι, ἀντέταξα τὴν πατρίδα μόνην, κατάμονη, χωρὶς αὐτὴ τὴν ἐπένδυσι, γιατὶ τὸ θεωρῶ σὲ στιγμὲς πολεμικὲς ἐγκληματικόν.

Στὶς ἰδέες σας τὶς νοσηρὲς σᾶς ἐσήκωσα σύμβολο τὴν Ἀκρόπολι καὶ προκαλῶ οἱονδήποτε νὰ μοῦ εἰπῇ ὅποιος καὶ ἂν εἶνε, σ' ὅποια φατρία καὶ ἂν εἶνε, ἂν ποτὲ ἐπένδυσα τὴν λέξιν πατρίδα μὲ κάτι τι ἄλλο.

Θέλετε γιατί; Διότι δὲν ἐχόρτασα τὴν ἐλευθερία καὶ μὴ σᾶς κακοφαίνεται, τὴν δουλεία τὴν ἔνοιωσα δύο φορές· παιδί, ὅταν Τουρκόδουλος ἔφευγα γιὰ νὰ γίνω ἀξιωματικὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τώρα, ὅταν στὴν πιὸ εὐτυχισμένη στιγμὴ τοῦ σταδίου μου εἶμαι καὶ ἐγὼ ὅπως καὶ σεῖς ἐξόριστος.

Τί δὲν εἴπατε γιὰ μένα, δὲν ὑπάρχει ἐπίθετο ποὺ νὰ μὴ μοῦ τὸ προσεκολλήσατε καὶ κάποιος ἀπὸ σᾶς ἀκόμη ἔφθασε νὰ μὲ πειράξῃ ἐκεῖ ποὺ πιὸ πολὺ μὲ πονοῦσε, ἐνθυμίζοντάς μου ὅτι ἐγκατέλειψα τὴν γυναῖκα μου μὲ λίγες δραχμές.

Ἐγὼ ἤθελα τὸν καθένα σας ἕνα μικρὸ Κλεμανσώ, ἕνα μικρὸ Τσῶρτσιλ, ποὺ στὴν ἰδέα Ἑλλάς, θάβει ὅλα τ' ἄλλα, μὰ σεῖς ἐκάματε πολιτικήν.

Ἐγὼ διοικοῦσα, σεῖς πολιτεύεσθε.

Ἐγὼ ἱκέτευα, σεῖς ἐσαρκάζατε.

Ἐγὼ προσηυχόμην, σεῖς ἀσχημονεῖτε.

Δὲν ὑπῆρξε τίποτε ποὺ νὰ μὴ τὸ πρόσεξα, ποὺ νὰ μὴ τὸ πάταξα, ὅταν πίστευα ὅτι ἦτο ἐπιλήψιμον γιὰ τὴν πατρίδα.

Εἷς καὶ μόνον μ' ἔνοιωσε ἐδῶ μέσα καὶ αὐτὸς εἶνε ὁ ἐπιτελάρχης μου Σύρμας. Τὸν εὐγνωμονῶ.

Καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπασπισταί μου μ' ἐπίκραναν, γιατὶ τὸ δηλητήριο δίπλα τους τσάκιζε τὴν σκέψι.

Θέλετε τί εὑρῆκα; Τὸν Κοντὸ ὑπασπιστή· τὸν πέταξα.

Λοχαγοὺς ἀναρχικούς· τοὺς πέταξα.

Σιτιστή, τὸν πρόεδρο τῶν ἀναρχικῶν, τὸν πέταξα. Καὶ δὲν ὑπάρχει εὐκαιρία ποὺ νὰ μὴ ἐπωφελήθην γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Κ.Ε.Ι.

Μιὰ εὐκαιρία κλοπῆς τῶν ὅπλων, διὰ τὴν ὁποίαν ἐδήλωσα ἐγγράφως ὅτι θεωρῶ ὑπεύθυνον τὸν ἀνθ)γὸν Γρηγοριάδην, ὅταν ἄλλοι δὲν τολμοῦσαν, τὴν ἐπωφελήθην.

Οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπικρίνῃ τὰς πράξεις, διότι οἱ ἐπικριταὶ σταμάτησαν σὲ εἰκονομαχίες, πίπτοντας ἔτσι θύματα τοῦ πόθου τῶν ἀναρχικῶν καὶ μεταβαλλόμενοι εἰς κομματάρχας δι' ἀρχηγὸν ποὺ οὐδέποτε σᾶς ἐζήτησε νὰ τὸν κατεβάσητε τόσο χαμηλά.

Σὲ συγκέντρωσι ἐπίσημη σᾶς ἐφώναξα, μὲ τοποθετεῖτε ἐκεῖ ποὺ θέλετε, στὴ μερίδα σας ὁ καθένας, μὰ αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ ποτέ. Ἐλᾶτε στὴν Ἑλλάδα. Ὑπεσχέθην νὰ εἶμαι ὁ ἀπρόσωπος Διοικητὴς διὰ τοὺς καλῆς πίστεως· ὑπῆρξα.

Κάθε προσπάθεια ἔγινε γιὰ νὰ κλονισθῇ ἡ διοίκησις πρὸς κέρδος τῶν ἀναρχικῶν.

Ὑπῆρξαν στιγμὲς, σᾶς ἐξομολογοῦμαι, ὅτε ἐλύγισα, ὅτι ἐπόνεσα, ἔκλαψα, διερωτώμενος μὰ ἐκεῖ ποὺ πρέπει νὰ εἴμαστε ἰσχυροί, γιατὶ νὰ ὑπάρχῃ ὁμαδικὴ τρέλλα, γιατί δὲν βλέπουν στὸ τέλος ὅτι μόνον μία εἶναι ἡ γραμμή, «ἡ γραμμὴ Ἑλλάς».

Ὁπωσδήποτε τίποτε δὲν μ' ἔβγαλε ἀπὸ τὴν γραμμὴ ποὺ ἐπιθυμεῖ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, οὔτε ἐκτίμησι προσώπων, οὔτε φιλία, οὔτε ὑπολογισμοὶ ἀτομικοὶ (τί νὰ φιλοδοξήσω ἄλλως τε);

Καὶ ἰδοὺ ὁ πραγματικὸς ἀπολογισμός.

Ἀρχίσαμε μὲ τὴν σκέψι: «στρατόπεδο συγκεντρώσεως, δυσπιστία, κακομοιριά, ἀλλὰ καὶ ἀμυντικὴ ἀναμονή».

Τὸ ἔργον ὑπῆρξε δυσχερές, δυσχερέστατον, ἀλλὰ πάντως τὸ Κ.Ε.Ι. ἔζησε, ἐδίδαξε, συνέτισε, κατηύθυνε. Καὶ πιστεύω ὅτι, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ ἔξωθι ἐγκληματικὴ προπαγάνδα, ἡ γενική, τὸ Κ.Ε.Ι. θὰ ἦτο ἀπρόσβλητον, διότι ὁ δρόμος ποὺ ὥρισε ἦτο ὁ ἴσιος.

Ὁπωσδήποτε ἐφθάσαμε εἰς τὰ γεγονότα καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὴν κατεύθυνσιν ὁ Διοικητής, ἔπρεπε ἡ ψυχικὴ αὐτὴ συστοιχία νὰ λειτουργήσῃ κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε ἡ δύναμις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ νἆνε τοιαύτης ἐντάσεως καὶ νὰ ἐπιβληθῇ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρξῃ καμμία οὔτε ἡ ἐλαχίστη σκιά, ἥτις νὰ ἐπισκιάσῃ. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ μὴ προεβλέφθη...

Ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε, κύριοι, ἕνα στρατόπεδον, τοῦ ὁποίου ἡ γραμμὴ ὑπῆρξε ἄκαμπτος, διότι ἡ γραμμὴ αὐτὴ ἦτο ἠθική.

Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου ἐξετιμήσῃ ἡ στάσις καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ κάποτε θὰ ἐκτιμηθῇ πιὸ πολύ.

Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει τὴν θέσιν του ἐνταῦθα εἶνε ὅτι αἱ Διοικήσεις εἶνε σύμφωνοι.

Μὰ ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπῆρξε καὶ μία τεραστία ἐκτίμησις ἀπὸ μέρους τῶν Ἄγγλων καὶ μία ἠθικὴ ἐνίσχυσις ἄνευ προηγουμένου. Θὰ ἤμην ἀχάριστος ἂν δὲν τὴν ἐξέφραζα μπροστά σας. Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολή:

Il est vrai C/ant que en quittant ce centre ou votre aide et votre eollaboration était absolue dans tous les sens je tiens à vous exprimer toute ma reconnaissance et encore je vous prie de oroire que, étant auprès de vous je sent's bien tous vos efforts·

C' est à vous qu' il tombait le lourd devoir de demolir les revolutionnaires et toujours vous avez trouvé les solutions satisfaisantes.

Ce que je peux dire encore c' est que les officiers qui voient bien et sont les plusieurs ils comprennent votre tâche.

Θᾶμαι εὐτυχὴς ὁπουδήποτε καὶ ἂν σᾶς συναντήσω. Θὰ εἶμαι εὐτυχὴς ἂν κατορθώσω νὰ σᾶς ἀποδείξω τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

Κύριοι, μὴ ἀνησυχῆτε ἀπὸ τὸ ἔγκλημα, θὰ ὑπάρξῃ ὁ ἐξαγνισμός, καὶ ὁ ἐξαγνισμὸς εἶνε ἡ δημιουργία ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον μονάδων πρὸς πόλεμον γιὰ νὰ ἐξουδετερωθῇ τὸ αἶσχος ἢ ἡ τρέλλα, ἂν θέλετε.

Καὶ ἰδιὰ τὸν ἐξαγνισμὸν τοῦτον ἔχομεν τὸν μεγαλύτερον βοηθόν, αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀρχιστράτηγον Πάτζετ, τὸν ἀπόγονον τοῦ Ριχάρδου Τζώρτς, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη Ἀρχιστράτηγος ὑπὸ τῆς ἐν Τροιζηνίᾳ Κυβερνήσεως τὸ 1824, ὅταν ἀπηλευθέρωσε τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα καὶ κατέλαβε τὸ ὀχυρὸν τῆς Βονίτσης.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος ἔδωκε τὴν ἑξῆς ἐντολήν: «Πᾶν στρατιωτικὸν ζήτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ νὰ θεωρηθῇ ὑπὸ ὅλων τῶν μονάδων τῆς ἀμέσου εὐνοίας μου».

Ἰδοὺ ἔχομεν τὴν βάσιν. Ἂν κάμωμεν τὴν νέαν ἐξόρμησιν, θὰ εἶνε ἡ τελική, ἡ ἐξαγνισμένη. Ἂς μὴ λησμονήσωμεν πῶς μᾶς περιμένουν. Σκεφθῆτε τοὺς δυστυχισμένους.

Ξεύρετε πολὺ καλὰ ὅτι ἡ θέσις εἰς ἣν μεταβαίνω εἶνε ἐξαιρετικὰ ἀκάνθινος.

Θὰ ὑπάρξῃ μόνον ἡ ἱκανοποίησις, ἂν ἐπιτύχῃ ἡ προσπάθειά μου καὶ ἡ ἀναμενομένη βοήθεια τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου.

Ὁπωσδήποτε ὅμως σᾶς δίδω μίαν ὑπόσχεσιν, ἣν οὔτε θὰ λησμονήσω, οὔτε θὰ παραβῶ, τὴν χρεωστῶ:

α) Εἰς τὸ Κ.Ε.Ι., οὗτινος ἡ ἀποστολὴ ὑπῆρξεν ἱερά. β) Εἰς τοὺς συναδέλφους ἐν τῷ συνόλῳ των. γ) Καὶ πρὸ παντὸς τὴν χρεωστῶ εἰς τοὺς συναδέλφους, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε ἀμφέβαλαν καὶ ὅσον ὀλίγοι καὶ ἂν εἶνε τοὺς εὐγνωμονῶ.

Καὶ ἡ ὑπόσχεσις εἶνε μία. Οὐδέποτε θὰ ὑπάρξῃ ἐκ μέρους μου εἰσήγησις, ἡ ὁποία νὰ μὴ ἐνέχῃ τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ δίκαιον.

Καὶ οὐδέποτε θὰ παύσῃ νὰ μὲ ὁδηγῇ ἡ σκέψις τῆς ὅσον οἷόν τε ταχυτέρας συγκροτήσεως τῶν μονάδων.

Εἶνε τὸ ἔργον βαρὺ καὶ ἀκανθῶδες. Θὰ τὸ ὑποστῶ. Ἴσως οἱ περισσότεροι ἐξ ὑμῶν νὰ εἶσθε οἱ τυχεροὶ καὶ θὰ βοηθήσω εἰς τοῦτο.

Ἀπὸ μένα μία θὰ εἶνε ἡ εὐχὴ καὶ γιὰ κείνους ποὺ μ' ἔνοιωσαν, ἀλλὰ καὶ γιὰ κείνους ποὺ μὲ πίκραναν: Ἡ τύχη τους νἄνε καλή, νἄνε συνολικῶς καλή, θἄνε γιὰ τὸ καλὸ ὅλων μας.

Καὶ κάποτε, ὅταν θὰ γυρίσωμεν εἰς τὴν σκλαβωμένην πατρίδα μας, στὴν κινηματογραφική μας ταινία θὰ περάσῃ καὶ τὸ Κ.Ε.Ι. Καὶ τότε μακρυὰ ἀπὸ κάθε προκατάληψι θὰ μὲ δικαιώσητε ἐν τῷ συνόλῳ.

Τώρα ἐδικαιώθη τὸ Κ.Ε.Ι., τότε θὰ δικαιώσητε τὸν Διοικητήν του, ὅστις ᾐσθάνθη καὶ τὴν τιμήν, ἀλλὰ καὶ τὸ βάρος τῆς διοικήσεως ἑνὸς Κέντρου, τοῦ ὁποίου ἡ τύχη ἦτο ἀμφίβολος λόγῳ πολλῶν λεπτομερειῶν.

Θἄνε ἡ ἀμοιβή μου. Τὴν περιμένω.

Θ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

2ον) ΤΟ ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ 2α

Τολμῶ νὰ ἀναγράψω ὅτι ἀφ' ἧς ὁ ἀείμνηστος συντ)ρχης Λιώσης Ε. ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου μετ' ἐμοῦ ἀπετελέσαμεν μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτ. Συμβουλίου, κυριολεκτικῶς ἤλλαξε τοῦτο κατεύθυνσιν καὶ σκοπόν.

Ἔπαυσε τὸ μονόπλευρον ἐνδιαφέρον καὶ ἐτέθη τὸ γενικόν, συμπεριλαμβάνον τοὺς εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ εἰς κατεχομένην Ἑλλάδα.

Ἦτο κυριολεκτικῶς ἐκπληκτικὸν οἱ μὲν ἀξιωματικοὶ τοῦ 1935 (ἀπόστρατοι τοῦ κινήματος) καὶ οἱασδήποτε ἀπομακρύνσεως δημοκρατικοὶ νὰ ἐπαναφέρωνται μὲ μόνην αὐτὴν τὴν ἰδιότητα καὶ νὰ ἀνακτοῦν βαθμούς, τοὺς ὁποίους οὔτε πόρρωθεν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκτήσουν, ἀντιθέτως οἱ Ἀλβανομάχοι ἔπρεπε νὰ παραμείνουν ἕνα τετράμηνον, νὰ κριθοῦν ὑπὸ τοῦ Α. Σ. Συμβουλίου διὰ νὰ προαχθοῦν.

Ὁ συντ)ρχης Στεφανάκος ἀριστερίζων ἐδήλου εἰς Α.Σ. Συμβούλιον, ὅτι εἶνε ὁ προστάτης τῶν δημοκρατικῶν.

Ὅμως ἔναντι τοιούτων ἀντιλήψεων ὑπῆρχον δύο ἰδεώδεις στρατιῶται: Ὁ ὀλύμπιος Λιώσης Ε., ὅστις ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ Ἀρχηγοῦ Γ. Ε. Στρατοῦ ἦτο ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου, ὁσάκις δὲν παρίστατο ὁ Ὑπουργός, καὶ ὁ ὑπέροχος πατριώτης ἀντιστρ. Τζανακάκης Ἐμμ., ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀντιληφθῆ καλῶς τὴν κατάστασιν τοῦ στρατοῦ τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ ΒΕΣΜΑ (Βασιλ. Ἑλλ. Στρ. Μέσης Ἀνατολῆς) ἐφιλοδόξει νὰ τὸν καταστήσῃ ἱκανὸν διὰ τὴν χρησιμοποίησίν του διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος μας.

Μετ' εὐγνωμοσύνης ἐνθυμοῦμαι ὅτι πάντοτε συνετάσσετο μὲ τὰς προτάσεις ἡμῶν. Οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀντίθετος.

Συνεπῶς μὲ τὴν βοήθειαν καὶ τοῦ σεμνοῦ καὶ τόσον λογικοῦ καὶ ἀμερολήπτου ἐθνικόφρονος στρατιώτου Γεν. Δ)ντοῦ κ. Παπαδάκη Ν. εἴχομεν τὴν πλειοψηφίαν εἰς τὸ Ἀν. Στρατιωτικὸν Συμβούλιον.

Οἱ ὑπόλοιποι ἐκυμαίνοντο ἰδίᾳ προκειμένου περὶ κρίσεως διαφόρων δημοκρατικῶν ἀξιωματικῶν.

Εἰς τὸ παράρτημα τοῦτο θὰ προσέξῃ ὁ ἀναγνώστης ὡρισμένα παρατιθέμενα πρακτικὰ τοῦ Α. Σ. Συμβουλίου. Ἔχω ἀκόμη (καὶ αἰσθάνομαι ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν πρὸς τοῦτο) τὰ χειρόγραφα, διότι εἶνε διατυπωμένα ὑπ' ἐμοῦ.

Τὰ συζητούσαμε πάντοτε πρὸ τῆς ὑποβολῆς μὲ τὸν ἀείμνηστον στρατηγὸν Λιώσην Ε.

Θὰ μπορῇ οἱοσδήποτε νὰ διακρίνῃ εἰς ταῦτα ὅτι τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτ. Συμβουλίου διέκρινε μία προσήλωσις θρησκευτικὴ διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ στρατοῦ ἐννοητέου ὡς συνόλου ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκωνται τὰ στελέχη του μόνιμα ἢ ἔφεδρα, ἀξιωματικοὶ ἢ ὑπαξιωματικοί.

Ἡ ἔκκλησις τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτ. Συμβουλίου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

—Τὸ εἰδικὸν πρακτικὸν προτεινομένων μέτρων διὰ τοὺς ὁπλίτας.

—Τὸ εἰδικὸν πρακτικὸν ὑπ' ἀριθ. 3.

—Τὸ εἰδικὸν πρακτικὸν ὑπ' ἀριθ. 4.

—Τὸ εἰδικὸν πρακτικὸν ὑπ' ἀριθ. 5 περὶ καταργήσεως τοῦ περιοριστικοῦ 4μήνου διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἐξ Ἑλλάδος ἀφικνουμένων μὲ τὰς συγκινητικάς του διατάξεις (παρ. 5 καὶ 6) περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι μονίμων καὶ ἐφέδρων ἀξιωματικῶν.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 εἰδικὸν πρακτικὸν μὲ τὰς ὑπ' ἀριθ. α, β καὶ γ παραγράφους περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι παραμενόντων.

—Τὸ εἰδικὸν πρακτικὸν ὑπ' ἀριθ. 7 περὶ μονιμοποιήσεων ἐφέδρων μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν ὑπ' ἀριθ. β παράγραφον δι' ἧς καταφαίνεται ἡ μέριμνα ὑπὲρ τῶν ἐν Ἑλλάδι εὑρισκομένων.

—Τὸ εἰδικὸν πρακτικὸν ὑπ' ἀριθ. 8 διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἐφ. ὑπαξιωματικῶν.

—Τὸ εἰδικὸν πρακτικὸν ὑπ' ἀριθ. 9 περὶ προπαρασκευῆς τῶν ἀξιωματικῶν, ἀποτελοῦσι τὰς ἀποδείξεις ὅτι εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν ἔπνεε καὶ ὑγιὴς ἄνεμος.

Νομίζω ὅτι μὲ κάποιαν ἔκπληξιν θὰ μελετήσουν τὰ πρακτικὰ ταῦτα οἱ μὴ δυνηθέντες νὰ διαφύγωσι ἀξιωματικοί, ἀλλὰ καὶ πιστεύω ὅτι μὲ ὑπερήφανον ἱκανοποίησιν θὰ τὰ ἀναπολήσωσιν οἱ ἐπιζῶντες τῶν μελῶν τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου Μ. Ἀνατολῆς.

Διὰ τοὺς ἀειμνήστους νεκροὺς τούτου ἡ ἀναγνώρισις τῆς προσπαθείας των ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων των θὰ εἶνε ἕνα ὡραῖον τρισάγιον διὰ τούτους.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ. ΤΜΗΜΑ ΙΙ. ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 125081)2056.

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸν ὑπ' ἀριθ. 3222)43 Α.Ν. «περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας», ὡς οὗτος συνεπληρώθη καὶ ἐτροποποιήθη μεταγενεστέρως,

ΣΥΓΚΡΟΤΟΥΜΕΝ

Τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν: 1) Ὑποφαινομένου ὡς Προέδρου, 2) Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ Στρατοῦ ἀντ)γου ΤΖΑΝΑΚΑΚΗ ΕΜΜ. ὡς μονίμου Ἀντιπροέδρου, 3) Γεν. Διευθυντοῦ Υ. Σ. συντ)ρχου Πεζικοῦ ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, 4) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελ. Στρατοῦ συντ)ρχου Πεζικοῦ ΛΙΩΣΗ ΕΥΣΤ., 5) Διοικητοῦ Ι. Ε.Τ. συντ)ρχου Πεζ. ΠΑΠΠΑ ΕΥΑΓΓ., 6) Διοικητοῦ ΙΙ Ε.Τ. συντ)ρχου Πεζικοῦ ΣΤΕΦΑΝΑΚΟΥ Ι., 7) Διοικητοῦ Κ.Ε.Ι. συντ)ρχου Πεζικοῦ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΥ ΘΡ., ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου ΧΡΥΣΟΥΛΗ ΕΛΕΥΘ. ὡς εἰσηγητοῦ ὅπερ συνερχόμενον εἰς τὴν τακτικὴν αὐτοῦ συνεδρίασιν τὴν 13ην Δεκεμβρίου ἐ.ἐ. καὶ ὥραν 9 π.μ. θέλει προβῆ εἰς τὴν σύνταξιν τῶν κάτωθι πινάκων:

1) Ἀξ)κῶν προακτέων κατ' ἐκλογήν. 2) Ἀξ)κῶν προακτέων κατ' ἀρχαιότητα. 3) Ἀξ)κῶν διὰ πρώτην φορὰν κριθέντων μὴ προακτέων. 4) Ἀξ)κῶν κριθέντων στασίμων. 5) Παράπονα ἀξιωματικῶν. 6) Ἐφ. ἀξ)κῶν παραλειφθέντων λόγῳ μὴ συμπληρώσεως 4μήνου. 7) Ἐφ. ὑπολ)γῶν ὅπλων καὶ Σωμάτων κατ' ἐκλογήν. 8) Ἀξ)κῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν Α. Ν. 3013)41. 9) Ἀξ)κῶν Χωροφυλακῆς προακτέων κατ' ἐκλογὴν καὶ κατ' ἀρχαιότητα.

Κάϊρον τῇ 10-12-43 — Ὁ Ὑπουργὸς ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΥΡΩΝ

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν: Τὸ ΙΙ Τμ. Προσωπικοῦ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ. ΤΜΗΜΑ ΙΙ. Ἀριθ. Πρωτ. 104193)694.

Ἄκρως ἐπείγουσα

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸν ὑπ' ἀριθ. 3222)43 Α. Ν. «περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας», ὡς οὗτος συνεπληρώθη καὶ ἐτροποποιήθη μεταγενεστέρως,

Συγκροτοῦμεν

τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον ἐκ τῶν:

1. Ὑποφαινομένου ὡς Προέδρου. 2. Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ Στρατοῦ, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουήλ, ὡς μονίμου Ἀντιπροέδρου. 3. Γενικοῦ Δ)ντοῦ Υ.Σ. συντ)ρχου Πεζικοῦ Παπαδάκη Ν. 4. Ἀρχηγοῦ Γ.Ε. Στρατοῦ, συντ)χου Πεζικοῦ Λιώση Εὐσταθίου. 5) Δ)τοῦ ΙΙ.Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζικοῦ Στεφανάκου Ἰωάννου. 6. Δ)τοῦ Κ.Ε. Ἰσμαηλίας, συντ)ρχου Πεζικοῦ Τσακαλώτου Θρασ. 7) Δ)τοῦ Γ.Κ.Ε.Σ., συντ)ρχου Πυροβ. Πρόκου Στεφάνου. 8. Τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Μονάδων Αἰγύπτου, συντ)ρχου Πεζικοῦ Μπεγέτη Ι. ἀναπληροῦντος τὸν κωλυόμενον Δ)τὴν Ι.Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχην Παππᾶν Εὐάγγελον. 9. Ἐπιθεωρητοῦ Πυροβολικοῦ, συντ)ρχου Πυροβ. Λεκανίδη Στεφάνου, διὰ τὴν κρίσιν ἀξιωματικῶν Πυροβολικοῦ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀντ)ρχου. 10. Δ)τοῦ Σωμάτων Ἀσφαλείας, συντ)ρχου Χωροφυλακῆς Μπριλλάκη Στυλιανοῦ, διὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀξιωματικῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας. 11. Ἐπιθεωρητοῦ Ὑγειον. Ὑπηρεσίας Υ. Σ., ἀρχιάτρου Βόου Παντελῆ, διὰ τὴν κρίσιν τῶν ὑγειονομικῶν ἀξιωματικῶν, μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀρχιάτρου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου ὡς εἰσηγητοῦ, ὅπερ συνερχόμενον τὴν 13ην Μαρτίου ἐ.ἐ. καὶ ὥραν 9ην, θέλει προβῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν κάτωθι ζητημάτων:

1) Συντάξεως πινάκων προακτέων, κατ' ἀρχαιότητα, μονίμων ἀνθ)γῶν ὅπλων καὶ Σωμάτων, προαχθέντων κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον ἔτους 1940. 2) Συντάξεως πινάκων προακτέων, κατ' ἐκλογήν, ἐφέδρων ἀνθ)γῶν, ὅπλων καὶ Σωμάτων, προαχθέντων κατὰ τὸ ἔτος 1940. 3) Συντάξεως πινάκων προακτέων, κατ' ἐκλογήν, ἐφέδρων ἀνθ)στῶν, προερχομένων ἐκ τῶν Σχολῶν ἐφ. ἀξ)κῶν καὶ ὀνομασθέντων ἀνθ)στῶν, κατὰ τὰ ἔτη 1937 ἕως 1940, ὡς ἀποτυχόντων εἰς τὸ πρακτικὸν στάδιον. 4) Συντάξεως πινάκων κατωτέρων ἐν γένει ἀξ)κῶν, συμπληρωσάντων δεκαετῆ ὑπηρεσίαν ἐν τῷ κατεχομένῳ βαθμῷ. 5) Συντάξεως πινάκων προακτέων, κατ' ἐκλογὴν καὶ ἀρχαιότητα, μονίμων ἀξ)κῶν, ὅπλων καὶ Σω-

ματων, δικαιουμένων ἀναδρομικῆς προαγωγῆς, λόγῳ προαγωγῆς νεωτέρων των. 6) Συντάξεως πινάκων προακτέων, κατ' ἐκλογὴν ἐφέδρων ἀξ)κῶν, ὅπλων καὶ Σωμάτων, συμπληρωσάντων πολυετῆ ὑπηρεσίαν ἐν τῷ κατεχομένῳ βαθμῷ. 8) Ἐξετάσεως παραπόνων ἀξ)κῶν. 9) Συντάξεως πινάκων προακτέων ἀξ)κῶν, μονίμων καὶ ἐφέδρων, καταληφθέντων ὑπὸ τοῦ ὁρίου ἡλικίας.

Κάϊρον τῇ 9-3-44 — Ὁ Ὑπουργὸς ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΥΡΩΝ

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν: Τὸ ΙΙ Τμ. Προσωπικοῦ.

Ἀριθ. πρωτ. 111463)1544 — ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Αὔξ. ἀριθ. ἐγκυκλ. 41 — ΤΜΗΜΑ ΙΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Πρὸς ἁπάσας τὰς Στρατιωτικὰς ἀρχὰς

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3271)1944

«Περὶ τροποποιήσεως τῶν ἄρθρων 1 καὶ 2 Α.Ν. 3081)42 «περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 22 τοῦ Συντάγματος καὶ τὸ ἄρθρον 5 τῆς ἀπὸ 22 Ὀκτωβρίου 1941 Συντακτικῆς πράξεως, προτάσει τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1ον.—Τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 τοῦ Α. Ν. 3081)42 «περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας» τροποποιοῦνται ὡς ἀκολούθως:

Διαρκοῦντος τοῦ παρόντος πολέμου τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ὡς Προέδρου, τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὡς μονίμου Ἀντιπροέδρου καὶ τοῦ ἐπιτελάρχου Ἐνόπλων Δυνάμεων Μ. Α., τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, τῶν Διοικητῶν τῶν Μεγάλων Μονάδων, θεωρουμένων ὡς τοιούτων τῶν Ταξιαρχιῶν καὶ τῶν ἀνωτέρων τούτων Μονάδων, καὶ τῶν Διοικητῶν τῶν Κέντρων Ἐκπαιδεύσεως ὡς μελῶν. Οἱ ἀνωτέρω μετέχουσι τοῦ Συμβουλίου, ἐφ' ὅσον φέρουσι βαθμὸν συνταγματάρχου καὶ ἄνω.

Τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον συγκαλεῖται κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ἀσκεῖ δὲ ὅλας τὰς κατὰ τὴν κειμένην νομοθεσίαν ἀνατεθειμένας αὐτῷ ἐξουσίας καὶ ἁρμοδιότητας.

Εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ συμμετοχὴ τινῶν τῶν ἄνω ὁριζομένων μελῶν, δύναται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν νὰ ἀντικαθιστᾷ τὰ κωλυόμενα μέλη δι' ἄλλων ὁμοιοβάθμων των ἢ ἀνωτέρου βαθμοῦ ἀξιωματικῶν ἐν ἐνεργείᾳ.

Τὸ Συμβούλιον θεωρεῖται ἐν ἀπαρτίᾳ, ὅταν τὰ παρόντα εἰς τὴν συνεδρίασιν στρατιωτικὰ μέλη εἶνε πλείονα τῶν ἀπόντων τοιούτων, εἰς ἣν δὲ περίπτωσιν κωλύονται τόσον ὁ Πρόεδρος ὅσον καὶ ὁ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁριζόμενος μόνιμος Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου προεδρεύει ὁ κατὰ βαθμὸν ἀνώτερον ἢ ὁ ἀρχαιότερος τῶν ὑπολοίπων μελῶν αὐτοῦ.

Πᾶσα ἀπόφασις λαμβάνεται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν παρόντων μελῶν, ἐν ἰσοψηφίᾳ δὲ ὑπερισχύει ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ Προεδρεύοντος.

Ἄρθρον 2ον.—Ὁ Α. Ν. 3222)43, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη διάταξις ἀντικειμένη τῷ παρόντι καταργοῦνται.

Ἄρθρον 3ον.—Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Α. Νόμου ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως

του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, τὴν δὲ δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἀνατιθεμεν εἰς τὸ ἡμέτερον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ἐν Καΐρῳ τῇ 9η Ἰουνίου 1944

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Τὰ Μέλη: Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ, Π. ΡΑΛΛΗΣ, Α. ΜΥΛΩΝΑΣ, Γ. ΣΑΚΑΛΗΣ, Κ. ΛΑΜΠΡΙΝΙΑΔΗΣ

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

Ἐν Καΐρῳ καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, σήμερον τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1943, ἡμέραν Παρασκευήν, συνῆλθεν εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν τῆς Ε΄ αὐτοῦ Συνόδου τὸ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 125081)2056)10-12-43 διαταγῆς ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, συνωδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ Α. Νόμου 3222)43 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3081)42 Α. Ν. περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας», συγκροτηθὲν Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ τῶν:

1) Μονίμου Ἀντιπροέδρου, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουὴλ, ὡς Προέδρου. 2) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ, συντ)ρχου Πεζικοῦ Λιώση Εὐσταθίου. 3) Διοικητοῦ Ι.Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζικοῦ Παππᾶ Εὐαγγέλου. 4) Γεν. Διευθυντοῦ Ὑπ. Στρατιωτικῶν, συντ)ρχου Πεζικοῦ Παπαδάκη Νικολάου. 5) Διοικητοῦ Κέντρου Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας, συντ)ρχου Πεζικοῦ Τσακαλώτου Θρ. 6) Διοικητοῦ ΙΙ.Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζικοῦ Στεφανάκου Ἰωάννου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου, ὡς εἰσηγητοῦ.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΗΦΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΛΙΤΑΣ

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ γενικώτερον ἡ Κυβέρνησις διὰ Ν. Διαταγμάτων, διὰ ληφθεισῶν ἤδη ἀποφάσεών της εἴτε ληφθησομένων τοιούτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐκδοθησομένων διαταγῶν της, καθώρισε τήν τε μέριμναν, ἀλλὰ καὶ τὴν τηρητέαν κατεύθυνσιν διὰ τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα ἠθικὰς ἀμοιβὰς (προαγωγὰς κλπ.) διά: α) τοὺς μονίμους ἀξιωματικούς, β) τοὺς ἐφέδρους ἀξιωματικούς.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς βαθμοφόρους ὁπλίτας ἐξεδήλωσε τὴν αὐτὴν μέριμναν: α) διὰ τῆς προαγωγῆς μονίμων ὑπαξιωματικῶν, β) διὰ τῆς προαγωγῆς ἐφέδρων ὑπαξιωματικῶν, γ) διὰ τῆς μονιμοποιήσεως ἐν καιρῷ ἐφέδρων ὑπαξιωματικῶν.

Τελικῶς δὲ καὶ διὰ τοὺς ἁπλοῦς στρατιώτας, δι' οὓς οἱ ὑφιστάμενοι νόμοι οὐδένα φραγμὸν θέτουσι διὰ τὴν ἠθικὴν ἀμοιβήν, ἤτοι τὴν προαγωγὴν διὰ προσφερθείσας ὑπηρεσίας εἰς οἱονδήποτε ἐν συνεχείᾳ βαθμόν.

Ἀλλὰ καὶ οἰκονομικῶς ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐξεδήλωσε τὴν μέριμνάν του διά τε ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας.

Τὸ Ἀνώτατον Στρατ. Συμβούλιον συνεπῶς ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης οὐδεμίαν ἔχει πρότασιν νὰ ὑποβάλη εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, ἁπλῶς μόνον νὰ φέρη εἰς σκέψιν πρὸς ἀπόφασιν: α) Τὴν αὔξησιν κατά τι τοῦ μισθοῦ τῶν κατωτέρων ἀξιωματικῶν, ἐφέδρων καὶ μονίμων. β) Τοῦτ' αὐτὸ διὰ τοὺς ἀξιωματικούς. γ) Διὰ τοὺς στρατιώτας μίαν αὔξησιν ἀκόμη ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν οἰκογενειῶν των πρὸς ἃς ὅλοι ἀποβλέπουν ἅμα τῇ ἀπολύσει των καὶ χειρισμὸν ἐπὶ τὸ ἀφθονώτερον τῆς πολυετοῦς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ὥστε ὅταν προβλέπεται διὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς ἔτος, διὰ τούτους νὰ ἀπαιτῆται μόνον ἑξάμηνον. Τὸ Ἀνώτατον Στρατ. Συμβούλιον δὲν τολμᾷ νὰ προτείνη ποσοστὸν αὐξήσεως, διότι τοῦτο ἀνάγεται εἰς πλευρὰν οἰκονομικὴν δι' ἣν καὶ θέσει καὶ ἰδιότητι εἶνε ἀναρμόδιον νὰ ὑποβάλη ἔστω καὶ πρότασιν.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω τὸ Α. Σ. Συμβούλιον θέτον ὑπ' ὄψιν καὶ σκέψιν τοῦ κ.

Ὑπουργοῦ αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τονίσῃ, ὅτι ἅπασαι αἱ προτάσεις του καὶ αἱ εὐχαί του πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν περιλαμβάνουσιν αὐτομάτως καὶ πάντοτε οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ Μ. Ἀνατολῇ, ἀλλὰ τοὺς εἰς οἱανδήποτε γωνίαν τῆς γῆς μαχομένους Ἕλληνας εἴτε εἰς τὰ ἀνταρτικά, εἴτε εἰς τὸν στρατόν, εἴτε τὰς ὀργανώσεις ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ καὶ παρακαλεῖ ὅπως ὁ κ. Ὑπουργὸς δι' οἱουδήποτε τρόπου νομίσῃ σκόπιμον καὶ περιβάλῃ διὰ τῆς ἐγκρίσεώς του τὰς ὑποβαλλομένας εὐχάς, γνωστοποιήσῃ δὲ τὰς ἀποφάσεις του εἰς πάντας τοὺς μαχομένους.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρόν, ὅπερ ὑπογράφεται δεόντως.

Ὁ Πρόεδρος — Τὰ μέλη

Ε. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ὑπ' ἀριθ. 3

Ἐν Καΐρῳ καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν σήμερον τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1943, ἡμέραν Παρασκευήν, συνῆλθεν εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν (ὑπ' ἀριθ. 3), τῆς Ε΄ αὐτοῦ Συνόδου τὸ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 125081)2056)10-12-43 Διαταγῆς Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, συνῳδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ Α.Ν. 3222)43 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3081)42 Α. Ν. περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Στρατ. Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας», συγκροτηθὲν Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον συγκείμενον ἐκ τῶν: 1) Μονίμου Ἀντιπροέδρου, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουήλ, ὡς Προέδρου. 2) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ συντ)ρχου Πεζικοῦ Λιώση Εὐσταθίου. 3) Διοικητοῦ Ι.Ε. Ταξιαρχίας συνταγματάρχου Παππᾶ Εὐαγγέλου. 4) Γεν. Διευθυντοῦ Ὑπ. Στρατιωτικῶν συντ)ρχου Πεζικοῦ Παπαδάκη Νικολάου. 5) Διοικητοῦ Κέντρου Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας συντ)ρχου Πεζικοῦ Τσακαλώτου Θρ. 6) Διοικητοῦ ΙΙ.Ε. Ταξιαρχίας συντ)ρχου Πεζικοῦ Στεφανάκου Ἰωάννου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου, ὡς εἰσηγητοῦ.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΕΞΙΣΩΣΕΩΣ ΕΝΙΩΝ ΕΦΕΔΡΩΝ ΕΚ ΜΟΝΙΜΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΟΝΙΜΟΥΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ ΤΩΝ

Ἡ Κυβέρνησις ἀποβλέψασα εἰς τὴν ἀπονομὴν δικαιοσύνης καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν μιᾶς τάξεως πραγμάτων ἐν τῷ στρατεύματι, ἥτις εἶχε διαταραχθῆ διὰ τῆς ἀδίκου ἀπομακρύνσεως ἐκ πολιτικῶν λόγων τόσου μεγάλου ἀριθμοῦ ἀξ)κῶν ἐψήφισε τὸν ὑπ' ἀριθ. 3013)3157 νόμον.

Διὰ τούτου ὅμως ἠθέλησε ἐν ταὐτῷ, λόγῳ καὶ τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν, νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ τὴν ποιοτικὴν τοῦ στρατοῦ πλευρὰν καὶ παραπέμπει τοὺς ἀξιωματικοὺς περὶ ὧν ὁ ἀνωτέρω μνημονευόμενος νόμος εἰς τὸ Ἀν. Στρατ. Συμβούλιον διὰ τὴν ἐπιλογήν των οὕτως εἰπεῖν καὶ κατάταξίν των.

Τὸ Συμβούλιον ἡμῶν ἐν τῇ κρίσει του εὑρίσκει ἀξιωματικούς: α) οἵτινες ἀναμφισβητήτως ὑπάγονται εἰς τὰς διατάξεις περὶ πολιτικῶς ἀδικηθέντων. β) οἵτινες ἀναμφισβητήτως τυγχάνουσι ἄριστοι πολεμισταί.

Ἀλλ' ὅμως κρινόμενοι ἤδη διὰ τὸν βαθμὸν εἰς ὃν ἀποκαθίστανται δὲν συγκεντροῦσι τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ ἀπαραίτητα ἐπαγγελματικὰ ἐφόδια διὰ τὴν ἐνάσκησιν διοικήσεως τοῦ βαθμοῦ εἰς ὃν ἀποβλέπουσι, διότι κανονικῶς φρονοῦν ὅτι θὰ ἦτο κτῆμα των.

Τίθεται λοιπὸν τὸ δίλημμα εἰς τὸ Ἀνώτ. Στρατ. Συμβούλιόν μας, ἐὰν ἐφαρμόσῃ κατὰ γράμμα ἤτοι τύποις καὶ οὐσίᾳ τὸν νόμον ἢ νὰ ἀδικήσῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς ἢ ἀντιθέτως νὰ ἀδικήσῃ οὕτως εἰπεῖν τὸ στράτευμα.

Τὸ Συμβούλιόν μας ὅμως κλίνει ὑπὲρ τῶν ἀξιωματικῶν, ἤτοι ὑπὲρ τῆς ἀπονομῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης πρὸς τὴν πλευρὰν ταύτην διὰ τοὺς κάτωθι λόγους: α) Διότι τῆς ποιότητος τῶν κρινομένων ὑπάρχουσι πλεῖστοι ἄλλοι. β) Διότι προηγούμενα ἡμῶν Συμβούλια δὲν ἔκριναν, καὶ δικαίως ἴσως, μὲ πνεῦμα ἀπολύτου τυπικότητος. Ἀλλὰ γ) καὶ κυρίως διότι πιστεύει, ὅπερ ἀσφαλῶς καὶ οἱ κρινόμενοι προτάσσουν ὅτι: «Ἐὰν οὗτοι ὑστεροῦν

τοῦτο δὲν ὀφείλεται εἰς αὐτούς, ἀλλὰ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονὸς τῆς πολιτικῆς ἀπομακρύνσεως (ἤτοι τῆς ἀπὸ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ πεδίου ἀπουσίας των) καὶ συνεπῶς ἡ ἀπόλυτος τήρησις τῆς μιᾶς διατάξεως, ἤτοι τῆς ἐπαγγελματικῆς ἱκανότητος μειώνει ἀσφαλῶς τὴν πλήρη τήρησιν τῆς πρώτης διατάξεως τῆς πολιτικῆς ἀποφάσεως, ἥτις κατὰ βάσιν ἀποτελεῖ καὶ τὸν πρῶτον καὶ τὸν μόνον σκοπὸν τῆς κυβερνητικῆς ἀποφάσεως.

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους τὸ Ἀνώτ. Στρατ. Συμβούλιον φρονεῖ ὅτι ἐφ᾽ ὅσον δὲν ὑπάρχουσι ἀτιμωτικοὶ εἴτε ἄλλοι ἠθικοὶ λόγοι δέον νὰ ἀποκαθιστᾷ πλήρως τοὺς ἀξιωματικοὺς τούτους, ἀλλὰ ἐν ταὐτῷ ὅμως δέον νὰ ἐξουσιοδοτηθῇ νὰ συντάσσῃ πρὸς γνῶσιν ὑμῶν πίνακα ἐκείνων, οἵτινες δὲν συγκεντροῦσι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ ἀπαιτούμενα ἐπαγγελματικὰ ἐφόδια πρὸς ἐξάσκησιν διοικήσεως τοῦ βαθμοῦ των, ἵνα ἀποφευχθῇ τοιαύτη τοποθέτησις εἰς μονάδας.

Ὑπάρχει καὶ ἡ λύσις τῆς πλήρους ἀποκαταστάσεώς των εἰς τὸν βαθμὸν τῶν συγχρόνων των, ἀλλὰ ὡς ἐφέδρων, λύσις ἥτις αὐτομάτως ἐνέχει ἐν ἑαυτῇ καὶ τὴν γνώμην περὶ ἀναλόγου χρησιμοποιήσεώς των.

Ἀλλὰ καίτοι ὀρθὴ ἡ λύσις αὐτὴ ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς πλευρᾶς μειώνει τὴν ἀπονομὴν τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης καὶ συνεπῶς τὸ Α. Σ. Συμβούλιον παμψηφεὶ προτείνει ὅπως ἐξουσιοδοτηθῇ καὶ ὑποβάλῃ ὑμῖν πίνακα τῶν προσωρινῶς μὴ συμπληρούντων τὰ ἀπαιτούμενα ἐπαγγελματικὰ ἐφόδια καὶ εἰς οὓς κατὰ φυσικὸν λόγον δέον νὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία ἐκπαιδεύσεώς των.

Ἐξυπακούεται ὅτι τοῦτο δέον νὰ ἀφορᾷ καὶ πρότερον κριθέντας τοὺς μέχρι καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀντ)ρχου ἀποκατασταθέντας, ἐξαιρουμένων τῶν ἐκ τῶν Σχολῶν Πολέμου καὶ ἐφαρμογῆς ἐξελθόντων.

Ἀλλὰ ἐπὶ πλέον δι᾽ ἀπορρήτου διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου νὰ γνωσθῇ εἰς ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς ἐφέδρους καὶ μονίμους ἡ σκέψις, ἥτις ἄγει τὸ Ὑπουργεῖον νὰ μὴ τηρηθῶσιν ἀπολύτως αἱ διατάξεις τοῦ Νόμου προαγωγῶν, ἀλλὰ ὅτι πρόκειται περὶ κρίσεως προσωρινῆς καὶ ὅτι ἡ τελικὴ κρίσις θὰ ὑπάρξῃ δι᾽ ἅπαντας, ὅταν ὅλαι αἱ πράξεις τῶν ἀξιωματικῶν ὁπουδήποτε ἐξετελέσθησαν τεθῶσιν ἐν καιρῷ, ἤτοι ὅταν ἀναγεννηθῇ ἡ πατρίς, ὑπὸ τὴν κρίσιν ἑνιαίου Συμβουλίου.

Κατωτέρω σχετικὸν σχέδιον Νόμου διὰ τὴν δυνατότητα τῆς ἀνωτέρω προτάσεως:

«Ἐὰν καίτοι δὲν συγκεντροῦσι τὰ ἀναγκαῖα ἐπαγγελματικὰ προσόντα διὰ νὰ προαχθῶσιν εἰς τὸν ἀνώτερον βαθμὸν ἐφ᾽ ὅσον νεώτεροι ἔχουν προαχθῇ, συγκεντροῦσι ὅμως τοιαῦτα ἠθικὰ καὶ διὰ λόγους ἰδίᾳ πολεμικῶν καὶ γενικῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσιῶν, δέον μὲν νὰ ἀποκατασταθῶσιν ἐν τῷ βαθμῷ, ἀλλὰ προσωρινῶς νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξασκήσωσι διοίκησιν μονάδος τοῦ βαθμοῦ εἰς ὃν ἀποκατεστάθησαν.

Ἐφ᾽ ᾧ συνετάγη τὸ παρόν, ὅπερ καὶ ὑπογράφεται δεόντως».

Ὁ Πρόεδρος Ε. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ　　　Τὰ μέλη

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ὑπ᾽ ἀρι. 4.

Ἐν Καΐρῳ καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν σήμερον τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1943, ἡμέραν Παρασκευήν, συνῆλθον εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν (ὑπ᾽ ἀριθ. 4), τῆς Ε΄ αὐτοῦ Συνόδου τὸ διὰ τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. 125081)2056)10-12-43 Διαταγῆς Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, συνωδᾷ ταῖς διατάξεσι τοῦ Α.Ν. 3222)43 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 3081)42 Α. Ν. περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Στρατ. Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας», συγκροτηθὲν Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον συγκείμενον ἐκ τῶν: 1) Μονίμου Ἀντιπροέδρου, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουήλ, ὡς Προέδρου. 2) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ συντ)ρχου Πεζικοῦ Λιώση Εὐσταθίου. 3) Διοικητοῦ Ι.Ε. Ταξιαρχίας συνταγματάρχου Παππᾶ Εὐαγγέλου. 4) Γεν. Διευθυντοῦ Ὑπ. Στρατιωτικῶν συντ)ρχου Πεζικοῦ Παπαδάκη Νικολάου. 5) Διοικητοῦ Κέντρου Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας συντ)ρχου Πεζικοῦ Τσακαλώτου Θρ. 6) Διοικητοῦ ΙΙ.Ε. Ταξιαρχίας συντ)ρχου Πεζικοῦ Στεφανάκου Ἰωάννου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου, ὡς εἰσηγητοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΗΘΙΚΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ

Εἶνε γνωστὸς ὁ σκοπὸς ὃν ἐπιδιώκει ὁ νόμος περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν αἵτινες κατ' ἐξοχὴν ὑποκινοῦσιν τὴν ἅμιλλαν.

Τοῦ ἤδη ὑφισταμένου νόμου καὶ κακὴ χρῆσις ἐγένετο κατὰ τὸ μέχρι καὶ τῆς μάχης τῆς Κρήτης χρονικὸν διάστημα τοῦ παρόντος πολέμου, ἀλλὰ καὶ αἱ διατάξεις τούτου δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικότητα, διότι δὲν δίδουσι τὴν εὐχέρειαν τοῦ ἐπωφελοῦς τῶν ἠθικῶν ἀμοιβῶν, χειρισμοῦ. Ἐκτὸς τούτου 2 μετάλλια (ἀριστεῖον ἀνδρείας καὶ μετάλλιον Στρατιωτ. ἀξίας μετονομασθὲν μόνον εἰς ἐξαιρέτων πράξεων), ἔχουσι τὴν αὐτὴν ταινίαν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον λόγῳ ἐλλείψεως ἐνταῦθα τῆς ταινίας ταύτης κατηργήθη ἀνεπισήμως καὶ ἐφαρμόζεται ἄλλη ταινία ἀλλὰ ἀπαιτεῖται τροποποίησις τοῦ 2ου.

Τὸ ὑφιστάμενον ἄλλοτε μέτρον τῆς ἀπονομῆς τοῦ Πολεμικοῦ Σταυροῦ ὑπὸ τῶν Διοικητῶν τῶν Ν. Μονάδων ἀπεδείχθη λυσιτελέστερον.

Μὴ ἐφαρμοζόμενον ἤδη στερεῖ τοὺς Διοικητὰς τῶν Μ. Μονάδων ἑνὸς διοικητικοῦ μέτρου ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος.

Πρὸς ἐξασφάλισιν συνεπῶς τοῦ καλυτέρου χειρισμοῦ τοῦ μέτρου τούτου, τὸ Α. Σ. Συμβούλιον προτείνει τὴν τροποποίησιν τοῦ νόμου τούτου καὶ τὴν ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον προσαρμογὴν τῶν διατάξεων τούτου πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον πολεμικὸν σκοπόν. Ἴσως δὲ δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ προβλεφθῇ ὡς καὶ δι' ὅλους τοὺς πολέμους μας ἕνα γενικὸν μετάλλιον οὗτινος ὁ τύπος νὰ γίνῃ διὰ διαγωνισμοῦ μεταξὺ ὁπλιτῶν ἢ ἀξ)κῶν τοῦ Στρατοῦ μας ἐπὶ χρηματικῷ ἐπάθλῳ 50 λιρῶν καὶ ὅπερ νὰ ἐκφράζῃ τοὺς ἀγῶνας ὅλων τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἀδελφωμένων εἰς τὰς ἐποποιΐας Ἀλβανίας — Μακεδονίας — Κρήτης — Μ. Ἀνατολῆς.

Τοῦτο θ' ἀπονέμεται διὰ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, εἰς ἅπαντας τοὺς ἐπιστρατευθέντας καὶ ὁπουδήποτε ὑπηρετήσαντας μὴ βαρυνομένους βεβαίως μὲ κατηγορίας καὶ μετὰ 4μηνον πραγματικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἰσχύος διὰ τὸ μετάλλιον νίκης τοῦ παρελθόντος πολέμου.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρόν, ὅπερ καὶ ὑπογράφεται δεόντως.

Ὁ Πρόεδρος Ε. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ — Τὰ μέλη

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ὑπ' ἀριθ. 5

Ἐν Καΐρῳ καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν σήμερον τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1943, ἡμέραν Παρασκευήν, συνῆλθεν εἰς είδικὴν συνεδρίασιν (ὑπ' ἀριθ. 5), τῆς Ε΄ αὐτοῦ Συνόδου τὸ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 125081)2056)10-12-43 Διαταγῆς Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, συνῳδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ Α.Ν. 3222)43 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3081)42 Α. Ν. περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Στρατ. Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας», συγκροτηθὲν Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον συγκείμενον ἐκ τῶν: 1) Μονίμου Ἀντιπροέδρου, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουὴλ, ὡς Προέδρου. 2) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ συντ)ρχου Πεζικοῦ Λιώση Εὐσταθίου. 3) Διοικητοῦ Ι.Ε. Ταξιαρχίας συνταγματάρχου Παππᾶ Εὐαγγέλου. 4) Γεν. Διευθυντοῦ Ὑπ. Στρατιωτικῶν συντ)ρχου Πεζικοῦ Παπαδάκη Νικολάου. 5) Διοικητοῦ Κέντρου Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας συντ)ρχου Πεζικοῦ Τσακαλώτου Θρ. 6) Διοικητοῦ ΙΙ.Ε. Ταξιαρχίας συντ)ρχου Πεζικοῦ Στεφανάκου Ἰωάννου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου, ὡς εἰσηγητοῦ.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΟΥ 4ΜΗΝΟΥ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗΝ ΤΩΝ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΦΙΚΝΟΥΜΕΝΩΝ ΜΟΝΙΜΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ.

Ἡ Κυβέρνησις ἀποφασίσασα τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῶν ἀξιωματικῶν τῶν διὰ πολιτικοὺς λόγους ἀπομακρυνθέντων τοῦ στρατεύματος, ἀσφαλῶς ἀπέβλεψεν οὐ μόνον εἰς

τὴν ἀπόδοσιν δικαιωμάτων, ἀλλὰ ἐν τ' αὐτῷ εἰς τὸ νὰ ἄρῃ πᾶσαν αἰτίαν, ἥτις ὑφισταμένη θὰ ἦτο ἐπιζημία τῆς πολεμικῆς δυνατότητος τοῦ Στρατοῦ.

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους, ὁ ὑφιστάμενος περιορισμὸς τοῦ 4μήνου διὰ τὴν προαγωγὴν νεοσφικνουμένων μονίμων ἀξιωματικῶν εἰς τὸν βαθμὸν τῶν νεωτέρων συγχόνων των, εἶνε ἀντίθετος τοῦ σκοποῦ εἰς ὃν ἀπέβλεψε διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν πρώτων.

Τούτου ἕνεκεν τὸ Α.Σ. Συμβούλιον φρονεῖ ὅτι εὑρίσκεται ἐντὸς τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Κυβερνήσεως, ἤτοι τῆς δημιουργίας ἑνὸς ἀρτίου Στρατοῦ διὰ τῆς ἐξουδετερώσεως πάσης αἰτίας ἀντιθέτου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον προτείνον τὴν κατάργησιν τοῦ 4μήνου.

Τὸ Α.Σ. Συμβούλιον, εὑρίσκει ὅτι ὀρθότερον θὰ ἦτο ἡ παρεμβολὴ ἑνὸς χρονικοῦ διαστήματος μηνὸς δι' ἅπαντας ὥστε κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Α.Σ.Συμβουλίου εἰς ὃ ἅπαντες παραπέμπονται νὰ παρουσιάζηται τοὐλάχιστον καὶ μία ἔστω καὶ τυπικὴ πρότασις προαγωγῆς, ἣν πάντοτε ἀπήτησεν ὁ βασικὸς νόμος διὰ τὴν προαγωγὴν οἱουδήποτε ἀξιωματικοῦ.

Ἴσως ὅμως δὲν θὰ ἦτο ἀντίθετος τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ὅπως διὰ μιᾶς νομοθετικῆς διατάξεως αἱ γινόμεναι προαγωγαὶ ἐπεκτείνωνται καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι τόσον μονίμους ὅσον καὶ ἐφέδρους.

Ὁ λόγος διττός: α) Ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ἡ νόμιμος Κυβέρνησις πρὸς ἣν καὶ ἐκεῖνοι ἀποβλέπουν, μεριμνᾷ καὶ ἔχει ὑπὸ τὴν σκέπην της ἅπαντας.

β) Θὰ ἀπεφεύγετο ἡ ἅμα τῇ ἀποκαταστάσει τοῦ Ἔθνους μας ἀναγκαστικῶς δημοσίευσις προαγωγῶν, αἵτινες ὁπωσδήποτε καὶ ὑπὸ οἱανδήποτε προϋπόθεσιν θὰ ἐπιφέρουν μίαν δυσάρεστον ἐντύπωσιν παρὰ τῷ λαῷ διὰ τοὺς ἀξιωματικούς, οἵτινες καίτοι δικαιοῦνται πάσης ἀμοιβῆς ἔχουν δυστυχῶς ἐναντίον των τὴν γενομένην ἀπὸ πάσης πλευρᾶς διὰ διαφόρους σκοπούς, ἐγνωσμένην συκοφαντίαν.

Μία ἐξ ἄλλου περιοριστικὴ ἐν τῷ νομοθετήματι διάταξις ἀπὸ τοῦδε θὰ ἔδιδεν ἀντιθέτως τὴν ἄμεσον εὐχέρειαν ἀκυρώσεως προαγωγῆς ἐκείνου δι' οὗ ἡ κατὰ τὴν κατοχὴν ἢ καὶ τὴν κατάρρευσιν διαγωγὴ δημιουργεῖ στοιχεῖα λήψεως τοιούτου μέτρου.

Τοιοῦτον μέτρον δὲ δὲν θὰ προεκάλει τὴν γενικὴν δυσφορίαν.

Ἐξ ἄλλου ὅταν οἱ ἀποτελοῦντες τὸ στράτευμα τεθῶσιν ἴσοι ὑπὸ γενικὸν κριτήριον, θὰ ἔχωσι ἤδη λυθῇ τοιαῦτα ὡς ἀνωτέρω ζητήματα καὶ θὰ κρίνωσιν ἅπαντες ἀπὸ τῆς βάσεως εἰς ἣν ὀφείλουσι νὰ εὑρίσκωνται διὰ τὴν τελικὴν κρίσιν.

Τὴν ἀνωτέρω σκέψιν ἐνόμισε τὸ Α. Σ. Συμβούλιον ὡς ἀρκούντως δεδικαιολογημένην πρὸς ὑποβολὴν τῇ ἀποφάσει τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρόν, ὅπερ καὶ ὑπογράφεται δεόντως.

Ὁ Πρόεδρος Ε. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ — Τὰ μέλη

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ὑπ' ἀριθ. 6.

Ἐν Καΐρῳ καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν σήμερον τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1943, ἡμέραν Παρασκευήν, συνῆλθεν εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν (ὑπ' ἀριθ. 6), τῆς Ε' αὐτοῦ Συνόδου τὸ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 125081)2056)10-12-43 Διαταγῆς Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, συνωδᾷ ταῖς διατάξεσι τοῦ Α.Ν. 3222)43 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3081)42 Α. Ν. περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Στρατ. Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας», συγκροτηθὲν Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον συγκείμενον ἐκ τῶν: 1) Μονίμου Ἀντιπροέδρου, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουήλ, ὡς Προέδρου. 2) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ συντ)ρχου Πεζικοῦ Λιώση Εὐσταθίου. 3) Διοικητοῦ Ι.Ε. Ταξιαρχίας συνταγματάρχου Παππᾶ Εὐαγγέλου. 4) Γεν. Διευθυντοῦ Ὑπ. Στρατιωτικῶν συντ)ρχου Πεζικοῦ Παπαδάκη Νικολάου. 5) Διοικητοῦ Κέντρου Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας συντ)ρχου Πεζικοῦ Τσακαλώτου Θρ. 6) Διοικητοῦ ΙΙ.Ε. Ταξιαρχίας συντ)ρχου Πεζικοῦ Στεφανάκου Ἰωάννου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου, ὡς εἰσηγητοῦ.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΒΟΛΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΕΠΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΠ' ΑΝΔΡΑΓΑΘΙΑ ΔΙΑ ΠΡΑΞΕΙΣ ΛΑΒΟΥΣΑΣ ΧΩΡΑΝ ΕΝ ΑΛΒΑΝΙΑ — ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗ.

Εἶνε γνωσταὶ καὶ παγκοίνως ἀναγνωρισθεῖσαι αἱ ἐποποιΐαι 'Αλβανίας, Μακεδονίας καὶ Κρήτης.

Κατ' αὐτὰς ἀναμφισβήτητα πάμπολλαι ἡρωϊκαὶ πράξεις ἐμφανεῖς καὶ ἀφανεῖς, ὧν αἱ πρῶται ἐπέσυρον καὶ τὴν τυπικὴν ἀναγνώρισιν διὰ τῆς ὑποβολῆς καὶ σχετικῶν προτάσεων ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ.

Ὁ τέως 'Αρχιστράτηγος διὰ τὰς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ 'Αλβανίᾳ πράξεις, ἀπέφυγε νὰ λάβη ἀποφάσεις, ἀποβλέπων εἰς τὴν κατὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου συγκριτικὴν μελέτην τούτων.

Ἡ τοιαύτη ἀπόφασις ἔπνιξε τὴν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἀνδραγαθίας ἐλπίδα ἁμίλλης καὶ ἐγέννησε τὴν πικρίαν εἰς τοὺς προταθέντας.

'Αντιθέτως ἡ Κυβέρνησις ἐγκατασταθεῖσα ἐν Κρήτῃ ἄλλως ἔκρινε καὶ δικαίως ἐπὶ τοῦ λεπτοῦ τούτου κατ' ἐξοχὴν ζητήματος τῆς ἀνδραγαθίας καὶ προέβη εἰς μεμονωμένας προαγωγὰς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ ἐνίων ἀνθ)γῶν χωρὶς ὅμως νὰ τηρηθῶσιν ἐπακριβῶς καὶ αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ προβλέποντος νόμου.

Λόγῳ τούτου τὸ Συμβούλιόν μας εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀντιμετωπίσῃ δίκαια παράπονα καὶ ἄλλων ἀξ)κῶν καὶ μάλιστα καὶ ἀνωτέρων βαθμῶν αἰτούντων καὶ δικαίως τὴν λῆψιν τοῦ αὐτοῦ μέτρου.

Τὸ Α.Σ. Συμβούλιον ἐξετάσαν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν προταθέντων ἀξ)κῶν, ἀλλὰ ἰδίᾳ τῆς τοιαύτης τῆς πολεμικῆς σκοπιμότητος, διεπίστωσεν ὅτι οὔτε διὰ τὰς ἐν Κρήτῃ πράξεις δὲν εἶνε δυνατὴ ἡ συγκέντρωσις ἀναμφισβητήτων καὶ ἀπροσβλήτων στοιχείων ἁπάντων τῶν ἀνδραγαθησάντων.

Τούτου ἕνεκεν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ ἀποφυγῆς καὶ πικρίας καὶ δικαίων παραπόνων τῶν ἀπὸ 'Αλβανίας μέχρι Κρήτης ἀνδραγαθησάντων καὶ μετὰ μελέτην ἐξονυχιστικὴν τοῦ ζητήματος προτείνει:

α) Νὰ παύσῃ πᾶσα προαγωγὴ ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ διὰ πράξεις 'Αλβανίας μέχρι Κρήτης, δι' ἔλλειψιν στοιχείων.

β) Νὰ περιορισθῇ ἡ προαγωγὴ αὕτη εἰς πράξεις λαβούσας ἢ λαμβανούσας χώραν ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς Μ. 'Ανατολὴν καὶ ἐντεῦθεν, διότι θεωρεῖ ἄσκοπον τὴν ἀναβολὴν καὶ ἀπὸ τότε ἀποφάσεων τοιούτων, διότι τοῦτο θὰ ἀπέβαινεν εἰς βάρος τοῦ πολεμικοῦ σκοποῦ.

γ) Νὰ γνωσθῇ εἰς ἅπαντας τοὺς ὁπωσδήποτε προταθέντας, ὅτι αἱ προτάσεις αἱ προγενέστεραι ἀποτελοῦσι διὰ τοὺς κτήτορας ἀναφαιρέτους πολεμικὰς μετοχὰς ἃς θὰ κληθῶσι ἅμα τῇ ἀποκαταστάσει τῆς πατρίδος μας νὰ προσκομίσωσι εἰς τὸ τότε συγκροτηθησόμενον Στρατ. Συμβούλιον ἐκ πολεμιστῶν ὅλων τῶν μετώπων διὰ τὴν συγκριτικὴν ἐξίσωσιν ἁπασῶν τῶν προτάσεων.

Εἰς τοῦτο θὰ μεταβιβασθῶσι καὶ αἱ πραγματοποιηθησόμεναι οὐχὶ πρὸς μεταβολήν, ἀλλὰ διὰ τὴν βάσιν συγκρίσεως.

δ) Αἱ ἤδη γινόμεναι διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐν Κρήτῃ, ἵνα μὴ ληφθῇ τὸ λυπηρὸν μέτρον τῆς ἀκυρώσεως, νὰ θεωρηθῶσι καὶ αὗται προσωριναὶ καὶ νὰ τεθῶσι διὰ τὴν τελικὴν κρίσιν μεταγενεστέρως μεθ' ὅλων τῶν λοιπῶν τῶν μετώπων 'Αλβανίας, Κρήτης καὶ τῆς κατακτηθείσης Ἑλλάδος.

Διὰ τοῦ μέτρου τούτου τὸ Α. Σ. Συμβούλιον πιστεύει ὅτι θὰ ἀποκατασταθῇ μία δικαία τάξις πραγμάτων καὶ ἀποβλέπον εἰς τὴν πολεμικὴν πλευρὰν τοῦ ζητήματος, ἤτοι τὴν ὁπωσδήποτε ἀπαιτουμένην ὕπαρξιν ἁμίλλης, προτείνει ταῦτα εἰς ἀπόφασιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, ἥτις νὰ κοινοποιηθῇ δι' ἐγκυκλίου διαταγῆς του.

'Εφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρόν, ὅπερ καὶ ὑπογράφεται δεόντως.

Ὁ Πρόεδρος Ε. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ — Τὰ μέλη

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ὑπ' ἀριθ. 7

Ἐν Καΐρῳ καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, σήμερον τὴν 18ην Δεκεμβρίου 1943, ἡμέραν Σάββατον, συνῆλθεν εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν (ὑπ' ἀρ. 7), τῆς Ε' αὐτοῦ Συνόδου τὸ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 125081)2056)10-12-43 διαταγῆς Υ. Σ., συνῳδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ Α. Ν. 3222)43 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2081)42 Α. Ν. «περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας», συγκροτηθὲν Ἀνώτατον Στρατ. Συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ τῶν: 1) Μονίμου ἀντιπροέδρου, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουήλ, ὡς Προέδρου. 2) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ, συντ)χου Πεζ. Λιώση Εὐσταθίου. 3) Διοικητοῦ Ι. Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζ. Παππᾶ Εὐαγγέλου. 4) Γεν. Διευθυντοῦ Υ.Σ., συντ)χου Παπαδάκη Νικολάου. 5) Διοικητοῦ Κέντρου Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας, συντ)ρχου Πεζ. Τσακαλώτου Θρ. 6) Διοικητοῦ ΙΙΙ Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζ. Στεφανάκου Ἰωάννου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου, ὡς εἰσηγητοῦ.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΜΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΕΦΕΔΡΩΝ

Εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς πείρας ὅτι, ὅ,τι ἀποτελεῖ διὰ τοὺς μονίμους ἀξιωματικοὺς ἡ ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προαγωγή, ἀποτελεῖ διὰ τοὺς ἐφέδρους τοιούτους ἡ ἀπόφασις τῆς μονιμοποιήσεως διὰ παρομοίαν των ἡρωικὴν ἐκδήλωσιν, ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς μὴ ἐπιθυμοῦντας τοιαύτην, οἵτινες ὅμως καὶ μὴ ἀποδεχόμενοι τὴν μονιμοποίησιν ἐνίοτε ὑπερηφανεύονται διὰ τὴν ἀπόφασιν.

Τὸ μέτρον τοῦτο ἴσχυσε δι' ὅλους μας τοὺς πολέμους ἀπὸ τοῦ 1912 καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἀπετέλεσε πλὴν τῆς αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν ὑποκειμενικῆς τῶν προσώπων ἀμοιβῆς, συμβολικὴν πρᾶξιν ἀναγνωρίσεως τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰς ἡρωικὰς πράξεις καὶ τοῦ δευτέρου μεγάλου κλάδου τῶν ἀξιωματικῶν, τοῦ συμπληρωματικοῦ τῶν μονίμων, ἤτοι τῶν ἐφέδρων τοιούτων.

Ἡ παραμονὴ μονιμοποιηθέντων εἰς τὸν στρατόν, τὸν ἐπροίκισε μὲ κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν γενναίους ἢ παντοιοτρόπως ἐργασθέντας.

Ἡ πεῖρα καὶ πάλιν ἀπέδειξε διὰ τῆς ἀποδόσεως τούτων ὅτι καὶ ἐν εἰρήνῃ οἱ οὑτωσὶ εἰσαχθέντες εἰς τὸ στράτευμα ἐσυνέχισαν τὰς καλάς των προσπαθείας καὶ δὴ μὲ τὸ κῦρος τοῦ πολεμιστοῦ.

Ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνθήκας τὸ μέτρον τῆς μονιμοποιήσεως καὶ καλῶς νομοθετικῶς προβλέπεται, ἀλλὰ καὶ δέον νὰ ἐφαρμόζεται καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ πάντοτε διὰ δικαίας ἐκλογῆς, ἵνα καὶ μεταξὺ τῶν ἐφέδρων οὗτοι ἀναγνωρίζωνται, ὡς δικαίως ἀμειβόμενοι.

Ἀλλὰ ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀπαιτουμένων στοιχείων, τὸ Α. Σ. Συμβούλιον καὶ ἐπὶ τοιούτων αἰτήσεων ἐπὶ πράξεων Ἀλβανίας μέχρι Κρήτης, τὸ Α. Σ. Συμβούλιον εὑρέθη εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν κρίσεως οἵαν καὶ διὰ τοὺς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ.

Δοθέντος ὅτι καὶ ἡ μονιμοποίησις ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἀνάλογον τῆς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προαγωγῆς, τὸ Α. Σ. Συμβούλιον ἀντιμετωπίζει καὶ ὑποβάλλει εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τὸν χειρισμὸν καὶ τοῦ μέτρου τῆς μονιμοποιήσεως ἀνάλογον πρὸς τὸ παρόμοιον τῆς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προαγωγῆς (περὶ οὗ τὸ πρακτικὸν ὑπ' ἀρ. 5) ἤτοι:

α) Νὰ παύσῃ πᾶσα μονιμοποίησις ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ διὰ πράξεις Ἀλβανίας μέχρι Κρήτης. β) Νὰ γνωσθῇ εἰς ἅπαντας τοὺς ὁπωσδήποτε προταθέντας ἢ προταθησομένους πρὸς μονιμοποίησιν ἐφ. ἀξιωματικοὺς ὅτι ἡ Κυβέρνησις τὸ ζήτημα τοῦτο θεωρεῖ ὡς ὑποχρέωσιν ἀμοιβῆς τῶν τοιούτων ἀξιωματικῶν καὶ ὅτι θὰ τὸ θέσῃ ὡς ἕνα κύριον μέλημά της θέτουσα ἁπάσας τὰς προτάσεις ὑπὸ τὴν κρίσιν ἁρμοδίου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου εἰς ὃ θὰ συμμετάσχωσιν ἀξιωματικοὶ ὅλων τῶν μετώπων μηδ' αὐτοῦ τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος, ἥτις διὰ τῶν ἀνταρτικῶν ἀποτελεῖ καὶ ἐκεῖ σεβαστὸν μέτωπον ὅπερ καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἀντικείμενον μερίμνης τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ Ἀνώτατον Στρατ. Συμβούλιον μάλιστα φρονεῖ ὅτι τῶν τοιούτων τυχὸν ἀποφάσεών της δέον νὰ γνωρίσῃ καὶ εἰς τοὺς ἰθύνοντας τὰ ἀνταρτικά.

γ) Αἱ γινόμεναι ἤδη μονιμοποιήσεις νὰ μὴν ἀκυρωθοῦν (πλὴν τῶν τοιούτων γινομένων βάσει ἐλλιπῶν στοιχείων ἤτοι βεβιασμένα), διότι θὰ ἦτο λυπηρόν, ἀλλὰ νὰ γίνη γνωστὸν διὰ διαταγῆς τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ὅτι ἀποτελοῦσι καὶ αὗται προσωρινὴν ἀπόφασιν τεθησομένην εἰς τὸ γενικὸν κριτήριον τῶν πράξεων πρὸς μονιμοποίησιν ὅλων τῶν μετώπων Ἀλβανίας — Μακεδονίας — Κρήτης — Μ. Ἀνατολῆς, ἀνταρτικῶν καὶ ἡρωικῶν συναγωνιστῶν κατεχομένης πατρίδος. Ἐννοεῖται τὸ μέτρον τοῦτο ἀφορᾶ, ἀφοῦ προβλέπεται ἄλλως τε καὶ διὰ τοὺς ὁπλίτας, δι' οὓς τὸ Α. Σ. Συμβούλιον κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπολύτως τρόπον δέον νὰ ἐξετάζηται.

Τὸ Α. Σ. Συμβούλιον φρονεῖ ὅτι οὕτως ἀντιμετωπίζεται ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ στρατοῦ τὸ μέτρον τοῦτο τὸ ἀφορῶν τὸν μέγαν κλάδον τούτου, ἤτοι τοὺς ἐφέδρους ἀξιωματικούς, οἵτινες ἀνέκαθεν τόσας πολυτίμους ὑπηρεσίας προσέφερον εἰς τὴν πατρίδα ὡς συμπληρωματικοὶ ἡγήτορες τοῦ γενναίου στρατοῦ μας.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρόν, ὅπερ καὶ ὑπογράφεται δεόντως.

Ὁ Πρόεδρος Ε. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ Τὰ μέλη

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ὑπ' ἀριθ. 8

Ἐν Καΐρῳ καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, σήμερον τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου 1943, ἡμέραν Δευτέραν, συνῆλθεν εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν (ὑπ' ἀριθ. 8), τῆς Ε΄ αὐτοῦ Συνόδου, τὸ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 125081)2056)10-12-43 διαταγῆς Υ. Σ., συνῳδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ Α. Ν. 3222)43 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3081) 42 Α. Ν. περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας, συγκροτηθὲν Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ τῶν: 1) Μονίμου Ἀντιπροέδρου, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουήλ, ὡς Προέδρου. 2) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ, συντ)ρχου Πεζ. Λιώση Εὐσταθίου. 3) Διοικητοῦ Ι. Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζ. Παππᾶ Εὐαγγέλου. 4) Γεν. Διευθυντοῦ Υ. Σ., συντ)χου Πεζ. Παπαδάκη Νικολάου. 5) Διοικητοῦ Κέντρου Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας, συντ)ρχου Πεζ. Τσακαλώτου Θρ. 6) Διοικητοῦ ΙΙ Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζ. Στεφανάκου Ἰωάννου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου, ὡς εἰσηγητοῦ.

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗΝ ΕΦΕΔΡΩΝ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Τὸ ζήτημα τῆς προαγωγῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν ἐκτὸς τῆς ὑποκειμενικῆς πλευρᾶς τοῦ ζητήματος, ἤτοι τῆς ἀμοιβῆς βαθμοφόρων διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας των ἔχει καὶ τὴν ἀντικειμενικήν του ἄποψιν, ἥτις δέον κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν νὰ ἐξετασθῆ.

Ἐκ τῆς τελευταίας δὲ ταύτης πλευρᾶς δέον νὰ ἐξετασθῆ ἐντὸς τοῦ γενικωτέρου πλαισίου, ἤτοι τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὸ σύνολον τῶν ἀποτελούντων τὸν στρατὸν ἀτόμων ἀφ' ἑνός, ἀλλὰ καὶ τῆς δημιουργηθησομένης ἐκ τῆς προαγωγῆς καταστάσεως ἀναλογικῶς πρὸς τὰς δυνάμεις Μ. Ἀνατολῆς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρουσιαζομένων ὡς ἐχόντων τὰ προσόντα ὑπαξιωματικῶν δὲν δύναται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ν' ἀπορροφηθῆ ὑπὸ τῶν μαχίμων τμημάτων καὶ συνεπῶς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ προαγωγή των ὡς ἀνταποκρινομένη εἰς ὑπηρεσιακὰς ἀνάγκας.

Ἀλλ' ἐξ ἄλλου δὲν δύναται κανεὶς νὰ παρίδη καὶ τὰς προσπαθείας, ἀλλὰ καὶ τὴν πολυετῆ ὑπηρεσίαν, ἥτις ἀθελήτως προκαλεῖ τὴν ἐπιθυμίαν ποιᾶς τινος ἀναγνωρίσεως, ἤτοι τῆς ἀμοιβῆς.

Ἀγόμενον ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης σκέψεως τὸ Α. Σ. Συμβούλιον, ἐκτελοῦν τὴν ἐντολὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ διὰ τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν τοῦ τεθέντος ἐρωτήματος ἐπὶ τῶν προαγωγῶν τῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ μελετῆσαν κατὰ τὸν ἐξονυχιστικώτατον τρόπον τάς τε αἰτήσεις τῶν δικαιούχων, οὕτως εἰπεῖν, τὰς προτάσεις τῶν Μονάδων, τὰς προτάσεις τοῦ Ἐπιτελείου, τὰς προτάσεις τοῦ ἁρμοδίου γραφείου, κατέληξε νὰ προτείνη μέτρα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπέχουσι τῶν τοιούτων τῶν ἀξιωματικῶν.

Διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι μόνιμοι ἀξιωματικοὶ καίτοι ἐξελθόντες τῶν Σχολείων εἴτε προαγωγικά, εἴτε πολεμικὰ (πεδία μαχῶν) ὀνομάζονται ταῦτα, παρέμειναν ἐπὶ 10ετίαν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν μετὰ στρατιωτικὴν μάλιστα πραγματικὴν ζωὴν ὑπερτριακονταετίας.

Εἶνε γνωστὸν ἐπίσης ὅτι διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ τις, ἀπαιτεῖται χρονικὸν διάστημα 5ετίας.

Μὲ βάσιν λοιπὸν τὰ παραδεκτὰ ταῦτα ὅρια, τὰς ἀνάγκας τῶν μονάδων, τὸν χρόνον ὑπηρεσίας τῶν ὑπαξιωματικῶν, τὰς κλάσεις εἰς ἃς ἀνήκουν, ἀλλὰ καὶ τὰς πολεμικὰς ὑπηρεσίας ἃς προσέφερον οἱ προτεινόμενοι ὑπαξιωματικοί, προτείνει:

α) Τὴν προαγωγὴν τῶν μέχρι καὶ τοῦ τέλους 1935 προαχθέντων ὑπαξιωματικῶν ἐφ' ὅσον συγκεντροῦσι τὰ πρὸς προαγωγὴν προσόντα.

β) Τὴν ὀνομασίαν ὡς δοκίμων, ἀνθυπασπιστῶν τῶν προαχθέντων μέχρι καὶ τοῦ 1940 ὑπαξιωματικῶν καὶ τὴν χορήγησιν ὡς ἐπιδόματος τῶν 2)3 τῆς διὰ τῆς προαγωγῆς τῶν πρώτων ἐξ αὐτῶν διαφορᾶς μισθοῦ, ἤτοι λοχίου καὶ ἀνθ)στοῦ, ἐφ' ὅσον καὶ οὗτοι συγκεντροῦσι τὰ πρὸς προαγωγὴν προσόντα.

γ) Τὴν διαδοχικὴν μετάπτωσιν τῶν ὑπολοίπων ὡς καὶ τῶν τῆς 2ας κατηγορίας, ὅταν συμπληροῦσι οἵαν καὶ αἱ προηγούμεναι ὡς ἄνω κατηγορίαι ὑπηρεσίαν, εἴτε εἰς δοκίμους ἀνθ)στάς, εἴτε εἰς ἀνθ)στάς, κατόπιν σχετικῶν προτάσεων.

Τέλος βασικῶς προτείνει ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν ὅτι ἡ προαγωγὴ ἢ ἡ ὀναμασία εἰς οὐδὲν θὰ μεταβάλῃ τὴν ὑπηρεσιακὴν αὐτῶν κατάστασιν εἴτε ὡς ὁμαδαρχῶν, εἴτε ὡς ἀρχηγῶν στοιχείων κλπ., ἵνα μὴ ἡ προαγωγὴ ἀποβῇ καὶ ἐπὶ ζημίᾳ τῆς διοικήσεως τῶν τμημάτων.

Τὴν τελευταίαν ταύτην πρότασιν ποιεῖται τὸ Α. Σ. Συμβούλιον ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔχον ὑπ' ὄψει βασικὴν τοιαύτην διάταξιν τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, ἥτις ἐπιτρέπει τὴν ἀνάθεσιν διοικήσεως καὶ κατωτέρου τμήματος τοῦ ὃν κατέχει τις βαθμοῦ, ἀλλὰ ἀφ' ἑτέρου καὶ κυρίως διότι τοῦτο καὶ πρὸς τὰς συνθήκας τοῦ στρατοῦ μας ἀνταποκρίνεται, ἀλλὰ πρὸ παντὸς πιστεύει ὅτι ἀνταποκρίνεται καὶ πρὸς ἐπιθυμίαν αὐτῶν τούτων τῶν ἐνδιαφερομένων, δοθέντος ὅτι κοινὴ καὶ διάχυτος ὑπάρχει ἡ ἐπιθυμία διοικήσεως ἑνὸς οἱουδήποτε τμήματος ἑτοίμου πρὸς πόλεμον. Ἄλλως τε οὕτω συμπληροῦσι καὶ τὴν ἐκπαίδευσίν των.

Πάντως ὅμως τὸ Α. Σ. Συμβούλιον φρονεῖ καὶ προτείνει ὅτι ἅπαντες δέον νὰ ὑποστῶσι μίαν βραχεῖαν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν ἐν Σχολείῳ, ἧς τὰς λεπτομερείας θὰ κανονίσῃ τὸ Γ. Ε. Στρατοῦ.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρόν, ὅπερ καὶ ὑπογράφεται δεόντως.

Ὁ Πρόεδρος Ε. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ — Τὰ μέλη

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ (ὑπ' ἀριθ. 9)

Ἐν Καΐρῳ καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, σήμερον τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου 1943, ἡμέραν Δευτέραν, συνῆλθεν εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν (ὑπ' ἀριθ. 9), τῆς Ε' αὐτοῦ Συνόδου, τὸ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 125081)2056)10-12-43 διαταγῆς Υ. Σ., συνωδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ Α. Ν. 3222)43 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3081) 42 Α. Ν. περὶ συγκροτήσεως Ἀνωτάτου Συμβουλίου ἁρμοδιότητος Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας» συγκροτηθὲν Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ τῶν: 1) Μονίμου Ἀντιπροέδρου, ἀντιστρατήγου Τζανακάκη Ἐμμανουήλ, ὡς Προέδρου. 2) Ἀρχηγοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ, συντ)ρχου Πεζ. Λιώση Εὐσταθίου. 3) Διοικητοῦ Ι. Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζ. Παππᾶ Εὐαγγέλου. 4) Γεν. Διευθυντοῦ Υ. Σ., συντ)χου Πεζ. Παπαδάκη Νικολάου. 5) Διοικητοῦ Κέντρου Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας, συντ)ρχου Πεζ. Τσακαλώτου Θρ. 6) Διοικητοῦ ΙΙ Ε. Ταξιαρχίας, συντ)ρχου Πεζ. Στεφανάκου Ἰωάννου, ὡς μελῶν καὶ τοῦ ἐπιλάρχου Χρυσούλη Ἐλευθερίου, ὡς εἰσηγητοῦ.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΟΣΟΝ ΟΙΟΝ ΤΕ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Εἶνε γνωστὴ εἰς τὸ Α. Σ. Συμβούλιον, ὡς διάχυτος ἄλλως τε οὖσα, ἡ γνώμη, ἀλλὰ καὶ ἡ δικαία ἴσως αἴτησις ἀξιωματικῶν, ὅπως χρησιμοποιηθῆ εἰς διοικήσεις ἢ ὑπηρεσίας ὅσον οἷόν τε περισσότερος ἀριθμὸς τούτων.

Ἀλλ' εἶνε γνωστὸν ἐπίσης εἰς τὸ Α. Σ. Συμβούλιον καὶ ἡ ἔντονος μέχρι παραλογισμοῦ ἐπιθυμία τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν ἀξιωματικῶν, ὅπως χρησιμοποιηθῶσιν εἰς διοίκησιν μαχίμου μονάδος καὶ δὴ μάλιστα ἀναλόγου τοῦ βαθμοῦ των.

Τὴν τοιαύτην ἐπιθυμίαν, ἤτοι τὴν τοποθέτησίν των εἰς Ταξιαρχίας, τὸ Α. Σ. Συμβούλιον ἀποδίδει ἀναμφισβητήτως εἰς πόθον συμμετοχῆς ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει μεγαλυτέρα πιθανότης πρὸς πόλεμον.

Ἀλλὰ εἶνε καὶ ἀναμφισβήτητος ὁ νόμος τοῦ ἀδιαχωρήτου, ἤτοι τῆς ἀδυναμίας ἀπορροφήσεως 2.300 καὶ ἐπέκεινα ἀξιωματικῶν διὰ τῶν δύο Ταξιαρχιῶν μας ἢ τῶν ἄλλων ὑπηρεσιῶν.

Αἱ προσπάθειαι τοῦ κ. Ὑπουργοῦ νὰ συμβιβάσῃ τὰ ἀσυμβίβαστα εἶνε γνωσταί, ὡς καὶ γνωσταὶ εἶνε αἱ προσπάθειαι τοῦ Ἐπιτελείου ὅπως βάσει τῶν ἐντολῶν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ προπαρασκευάσῃ ὅ,τι εἶνε δυνατὸν πρὸς πόλεμον, ὅπερ κατὰ φυσικὸν λόγον ἀπορροφᾷ καὶ μέρος τῶν ἀχρησιμοποιήτων ἀξιωματικῶν. Ὁ Ἱερὸς Λόχος, τὸ Γεν. Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως καὶ Σχολῶν, τὸ Κέντρον Ἐκπαιδ. Ἰσμαηλίας, εἶνε ζωνταναὶ ἀποδείξεις τῶν προσπαθειῶν τούτων.

Παρ' ὅλα ταῦτα τὸ Α. Σ. Συμβούλιον διαισθανόμενον τὴν ὑφισταμένην δυσχέρειαν ἠθέλησε νὰ μὴ κλείσῃ τὴν παροῦσαν σύγκλησίν του χωρὶς νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν προσπάθειαν ταύτην τοῦ προϊσταμένου του Ὑπουργείου, τὴν γνώμην του ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου.

Λύσεις προυτάθησαν ἀνεπισήμως πολλαὶ ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε συζητούντων ὡς ἐνδιαφερομένων. Ἰδοὺ αὐταί:

— Χρησιμοποίησις κατ' ἀρχαιότητα.
— Χρησιμοποίησις τῶν μὴ μετασχόντων τοῦ τελευταίου πολέμου.
— Χρησιμοποίησις τῶν ἐχόντων πολεμικὴν πεῖραν.
— Χρησιμοποίησις κατὰ τρόπον ἀνάμικτον.
— Χρησιμοποίησις ἀνωτέρων βαθμῶν εἰς κατωτέρας μονάδας.
— Χρησιμοποίησις πλειόνων ἀξιωματικῶν εἰς τὴν αὐτὴν μονάδα καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Τὸ Α. Σ. Συμβούλιον οὐδεμίαν τῶν ἀνωτέρω λύσεων δύναται νὰ προκρίνῃ καὶ συνεπῶς νὰ προτείνῃ, διότι ἑκάστη παρουσιάζει πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντὸς διότι φρονεῖ ὅτι διὰ τὴν ἐπιλογὴν οὕτως εἰπεῖν πρὸς τοποθέτησιν εἰς τμήματα ὑπεισέρχεται ἡ ἁρμοδιότης αὐτοῦ τούτου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.

Καὶ εἰς τὴν ἁρμοδιότητα ταύτην ἀποβλέπον, ἀλλὰ καὶ τὴν διευκόλυνσιν ταύτης τὸ Α. Σ. Συμβούλιον παραμένον ἐν τῇ ἀποκλειστικῇ του ἁρμοδιότητι, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὸν πολεμικὸν σκοπὸν καὶ μόνον προτείνει:

α) Ὅπως ὅταν ὁ κ. Ὑπουργὸς νομίσῃ τοῦτο ἐπωφελὲς ἐξουσιοδοτηθῇ τὸ Α. Σ. Συμβούλιον καὶ γνωμοδοτήσῃ πρὸς ἐπωφελῆ χρησιμοποίησιν τῶν ἀξιωματικῶν.

Νὰ γνωσθῇ εἰς ἅπαντας τοὺς ἀξιωματικοὺς ὅτι ἐγγίζει τὸν παραλογισμὸν ἡ ἔντονος ἐπιθυμία τῆς τοποθετήσεως ὅλων εἰς μάχιμα τμήματα καὶ ὅτι ἡ διατήρησις τῆς ἐκπαιδεύσεώς των ἀποτελεῖ καὶ αὐτὴ πολεμικὴν προπαρασκευήν.

Μὲ βάσιν τὴν ἀνωτέρω σκέψιν προτείνει τὸν ἐντατικώτερον χειρισμὸν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μέτρου διὰ τῆς προπαρασκευῆς πάντων τῶν ἀνωτέρω ἀξιωματικῶν εἰς δημιουργούμενα ἐκπαιδευτικὰ ὀλιγόχρονα τμήματα ἀνωτέρων τακτικῶν καὶ εἰδικῶν σπουδῶν μὲ διαλέξεις γενικῆς τακτικῆς καὶ γενικῆς μορφώσεως καὶ βασικὸν σκοπὸν τόν τε πλουτισμόν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπασχόλησιν τῶν ἀξιωματικῶν, ὥστε ν' ἀποφεύγωνται τὰ ἐκ τῆς ραστώνης μειονεκτήματα. Διὰ τοὺς συνταγματάρχας θὰ ἠδύνατο νὰ ληφθῇ εἰδικὴ μέριμνα συνδεδυασμένης ἐκπαιδεύσεως καὶ παρὰ τοῖς Ἄγγλοις.

β) Ἐν τ' αὐτῷ δύνανται παρ' ἑκάστῃ μαχητικῇ μονάδι μέχρι τάγματος νὰ λειτουρ-

γήσωσι ἐκπαιδευτικαὶ οὕτως εἰπεῖν διοικήσεις, οὐδένα ἄλλον ἔχουσαι σκοπὸν παρὰ τὴν παρακολούθησιν ἐκπαιδεύσεως καὶ γενικῶς πρακτικῶν ἀσκήσεων.

γ) Νὰ γίνη ἐπωφελὴς χρησιμοποίησις τῆς ἐντόνου ἐπιθυμίας τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν καὶ νὰ ἐπεκταθῇ τὸ υἱοθετηθὲν ἤδη μέτρον τῶν κομάντος ἢ λόχων τύπου ἱεροῦ τοιούτου ὧν δύνανται νὰ συγκροτηθῶσι πλείονες βεβαίως τοῦ ἑνὸς ἀπετελοῦντες μονάδας ἐκτὸς τῆς Ταξιαρχίας.

Πρὸς τοῦτο νὰ γίνη ὑποχρεωτικὴ περισυλλογὴ καὶ ἡ κατάταξις τῶν περιφερομένων ἄνευ ἐργασίας ἀνθυπολοχαγῶν καὶ ὑπολοχαγῶν ἐφέδρων καὶ μονίμων, ἐκ δὲ τῶν λοχαγῶν μόνον ἐκείνων οἵτινες δὲν ὑπερβαίνουσιν ὡρισμένην ἡλικίαν καὶ τῶν ταγματαρχῶν μόνον τῶν ἐπιθυμούντων.

Ἡ ὑποχρέωσις ἐνυπάρχει εἰς τὴν διαφυγὴν τῶν ἐνταῦθα, ἤτοι εἰς τὴν οὕτως εἰπεῖν δήλωσιν τῆς χρησιμοποιήσεώς των πρὸς πόλεμον.

Εἰς τὰ οὕτωσὶ δημιουργούμενα τμήματα νὰ γνωσθῇ ὅτι θὰ χρησιμοποιηθῶσιν εἰς ἀποστολὰς ἐκτὸς τῶν Ταξιαρχιῶν τὰς ἀπαιτούσας δεξιότητα καὶ τόλμην οὐχὶ συνήθεις ἐκπληρώσεως καθήκοντος καὶ ἀποβλεπούσας εἰς πράξεις πρὸς ἀπελευθέρωσιν πατριωτικοῦ ἐδάφους.

δ) Τὴν παράτασιν τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὸ Κ.Σ.Ι. διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες δὲν ἐφοίτησαν εἰς Σχολὰς Ἐφαρμογῆς, προτιμωμένων εἰς τὰς μαχίμους μονάδας τῶν ἀποφοιτησάντων ἐκ τοιούτων Σχολῶν.

Τέλος τὴν ἵδρυσιν «ἐφεδρικῶν Ταξιαρχιῶν ἢ Μεραρχίας μόνον στελεχῶν», αἵτινες λαμβάνουσαι τὴν σύνθεσίν των μὲ τὴν λειτουργίαν μόνον τῶν προβλεπομένων Διοικήσεων Ἐπιτελείων καὶ Διοικητῶν μέχρι λόχου θὰ καταγίνωνται μὲ προϊσταμένους τοὺς ἐφέδρους ταξιάρχας οὕτως εἰπεῖν εἰς ἐργασίας τακτικῶν θεμάτων.

Τὸ Α. Σ. Συμβούλιον φρονεῖ ὅτι ἡ υἱοθέτησις τῶν ἀνωτέρω προτάσεων θὰ μειώσῃ κατὰ πολὺ τὴν ὑφισταμένην κατάστασιν καὶ θὰ δώσῃ μίαν δικαίαν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἔντονον ἐπιθυμίαν τῶν ἀξιωματικῶν πρὸς χρησιμοποίησίν των.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρόν, ὅπερ ὑπογράφεται δεόντως.

Ὁ Πρόεδρος Ε. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ — Τὰ μέλη

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 10
ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

24 Δεκεμβρίου 1943

Τὸ Α. Σ. Συμβούλιον γνωρίζει τὰς προσπαθείας τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, γνωρίζει τὰς προσπαθείας της ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, γνωρίζει τὰς δυσχερείας, γνωρίζει τὰς ἀδυναμίας, γνωρίζει καὶ αἰσθάνεται τὴν γενικὴν κατάστασιν.

Παρ' ὅλα ταῦτα, ἐν γνώσει ὅτι οὔτε τι τὸ νέον μεταφέρει, οὔτε τι τὸ νέον προσθέτει, ἐπιθυμεῖ τρόπον τινὰ νὰ μεταφέρῃ τὰς ἐπικλήσεις, τὰς ἐπιθυμίας, τὴν πικρίαν, τὴν ἀνησυχίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγωνίαν τῶν ἐδῶ καταφυγόντων ὁπλιτῶν καὶ ἀξιωματικῶν ὑπὲρ ἐκείνων, οἵτινες ἔμειναν ἐκεῖ κάτω καὶ πένονται πεινῶντες, ἐπιθυμεῖ νὰ μεταφέρῃ τὴν φωνὴν τῶν μονάδων, τὴν φωνὴν τῶν στρατιωτῶν πρὸς τὸν Ὑπουργόν των καί:

Ποιεῖται ἔκκλησιν πρὸς τὸν κύριον Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἐντείνωσι τὴν ἀκατάπαυστον ἐπιθυμίαν καὶ προσπάθειάν της:

α) Γενικώτερον ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

β) Καὶ κατὰ δεύτερον λόγον μερικώτερον ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν τῶν πάσης φύσεως μαχομένων, εἴτε οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς Αἰγύπτου, εἴτε ἀνήκουν εἰς τὰς πάσης φύσεως ἀνταρτικὰς μονάδας καὶ γενικῶς τῶν οἰκογενειῶν τῶν ὁπουδήποτε μαχομένων, διότι αὗται ἐν τῇ γενικῇ πείνῃ ἔχουσιν ἐγκαταλειφθῆ εἰς τὴν φιλευσπλαγχνίαν τοῦ οἱουδήποτε συνέλληνος, προτιμήσασαι ἐν τῇ ἀποφάσει των ὅπως ἐγκαταλειφθῶσι ὡς ἄλλαι Σπαρτιάτιδες εἰς τὸν φυσικόν των θά-

νατον ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ τοῦ καθήκοντος πρὸς τὸ σύνολον, ὅπερ ὀνομάζεται «Ἑλληνικὸν Ἔθνος».

Τὸ Α. Σ. Συμβούλιον: Ἀντιστρ. Τζανετάκης Ἐλ., συντ)ρχαι Λιώσης Ε., Παππᾶς Ε., Παπαδάκης Ν., Τσακαλῶτος Θρ., Στεφανάκος Ι.

Σημ. Τὴν ἔκκλησιν ταύτην παρουσιασθεὶς παρέδωκε αὐτοπροσώπως ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου.

ΤΑ ΑΔΙΑΣΕΙΣΤΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΣΟΥΔΑΝ ΚΑΙ ΜΕΡΤΖΕΓΙΟΥΜ Ἤ Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ ΤΟΥ ΚΙΒΔΗΛΟΥ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Ι) ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

Ἐν Καΐρῳ σήμερον τὴν.... Φεβρουαρίου 1944 οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι ὑποστρ. Καλλέργης Ἰγν. Συνταγματάρχαι Παπαδάκης Νικ., Κατσώτας Π., Λεκανίδης Σ., Ρογκόπουλος Γ., Στεφανάκος Ἰ., Μπουρδάρας Ἀλκ., Καλλιγιάννης Ἠλ., Χατζησταυρῆς Γ., Μπριλλάκης Στ. καὶ ἀντισυνταγματάρ. Χατζαρούλας Κ., Τσαγγαράκης Ἐμ. καὶ Σωτηρίου Ἰ., συνελθόντες καὶ ἀνταλλάξαντες τὰς σκέψεις των συνεφώνησαν ἐπὶ τῶν κάτωθι:

Καὶ ἀπεφάσισαν

Α) Νὰ ἐνισχύσουν τὴν Κυβέρνησιν διὰ τῶν νομίμων πάντως μέσων ἵνα αὐτή:

1) Ἐπιδιώξῃ καὶ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Μέσης Ἀνατολῆς.

2) Ἐπιδιώξῃ καὶ ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου Δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς ἐπιτύχῃ τοῦ συντονισμοῦ δράσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μαχομένων ὁμάδων ἀντιστάσεως.

3) Ἀπομακρύνῃ ἐκ τοῦ Στρατοῦ πάντα τὰ στελέχη ἐκεῖνα ἅτινα, δικτατορικὴν ἐξακολουθοῦντα ἔχοντα νοοτροπίαν, ἀποτελοῦν ἀπειλὴν κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

4) Χρησιμοποιήσῃ διὰ τὴν πλαισίωσιν τοῦ Στρατοῦ πάντας τοὺς Δημοκρατικοὺς ἀξιωματικούς, τοὺς σεβομένους τὴν θέλησιν τοῦ κυριάρχου Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Β) Δηλοῦσιν ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς τιμῆς των ὅτι εἰς οὐδεμίαν ἐξωστρατιωτικὴν ὀργάνωσιν ἀνῆκον ἢ ἀνήκουσιν.

Σημείωσις συγγραφέως: Ἅπαντες οἱ ἀνωτέρω ἀξιωματικοὶ ὑπῆρξαν φανατικοὶ δημοκρατικοὶ καὶ ἀπότακτοι, τὸ σύνολον σχεδόν, τοῦ κινήματος 1935.

Τὸ πρακτικὸν τοῦτο ἐπεδόθη καὶ εἰς τὸν ὑπουργὸν Στρατιωτικῶν κ. Β. Καραπαναγιώτην.

ΙΙ) ΥΠΟΜΝΗΜΑ!!!

Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι ἀξιωματικοί, ὑπακούοντες εἰς τὴν Ἐθνικὴν καὶ στρατιωτικὴν συνείδησίν μας, διερμηνεύοντες τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Μέσ. Ἀνατολῆς, ἀπεδέχθημεν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀνατεθεῖσαν ἐντολὴν τῆς μεγάλης μάζης τῶν συναγωνιστῶν μας καὶ συνεκροτήσαμεν ἐπιτροπὴν ἐνόπλων δυνάμεων Μέσ. Ἀνατολῆς, πρὸς πραγμάτωσιν καὶ καθιέρωσιν τῆς Ἐθνικῆς ἑνότητος.

Σκοπὸς τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι νὰ διατρανώσῃ ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν φάσιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγῶνος τὴν ἀμετάκλητον θέλησιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Μ. Ἀνατολῆς νὰ ἐπιδιώξουν καὶ ἐπιτύχουν τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος καὶ τὴν πολιτικὴν καθιέρωσίν της. Ἐπίσης νὰ ἐξουδετερώσουν κάθε ἐμπόδιον πρὸς διατάραξιν τῆς ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑφισταμένης καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος πανεθνικῆς ἑνότητος τοῦ Λαοῦ μας.

Ἡ συγκρότησις ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἡ πρόσκλησις αὐτῆς πρὸς συντονισμὸν τῶν προσπαθειῶν ὅλων τῶν Δυνάμεων τοῦ ἔθνους, ἀποτελεῖ ἤδη ἀποφασιστικὸν βῆμα πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὡς ἄνω σκοποῦ, εὑρίσκει τὰς ἐνόπλους δυνάμεις Μ. Ἀνατολῆς παρὰ τὸ πλευρόν της, μὲ τὴν στερρὰν ἀπόφασιν ὅπως ἐπιτύχουν τὴν πανεθνικὴν ταύτην ἑνότητα καὶ θεωροῦν ἀναγκαῖον ὅπως παραμερισθῇ ἀμέσως κάθε φαινομενικὸν ἢ πραγματικὸν ἐμπόδιον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως γινομένων πρὸς ὑμᾶς προτάσεων, ἐπιτευχθῇ ἄμεσος συμφωνία.

Δὲν θὰ ἦτο περιττὸν νὰ ὑπογραμμίσωμεν ὅτι εἰς τὴν παροῦσαν ἐνέργειάν μας

οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ κινούμεθα ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ πόθου τῆς ἀμέσου ἀποκαταστάσεως πανεθνικῆς ἑνότητος, ὡς βασικοῦ καὶ ἀπαραιτήτου παράγοντος:

α) Διὰ τὴν πρόληψιν ἀνωμαλιῶν, ὁ κίνδυνος τῶν ὁποίων ἐνυπάρχει εἰς τὴν παράτασιν τῆς θολῆς ἀτμοσφαίρας τὴν ὁποίαν δημιουργεῖ ἡ ἀρνητικὴ ἢ παρελκυστικὴ στάσις τῆς Κυβερνήσεως Καΐρου, ἔναντι τῆς προτάσεως ἣν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὴν ἡ πολιτικὴ ἐπιτροπὴ ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως.

β) Διὰ τὴν ἀποκατάστασιν καὶ σταθεροποίησιν ἑνὸς πλήρους καὶ ἀποτελεσματικοῦ συντονισμοῦ τῆς ἀπελευθερωτικῆς προσπαθείας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ

γ) Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ὁμαλῆς καὶ ἐλευθέρας πολιτικῆς ζωῆς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος.

Ἡ ἡμετέρα ἐπιτροπὴ διερμηνεύουσα τέλος τὴν θέλησιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Μ. Ἀνατολῆς, τὴν ἀπορρέουσαν ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς θελήσεως ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους, προκαλεῖ τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν ἐν Καΐρῳ καὶ τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὴν ὑπουργούς, ὅπως ἐξαιρόμενοι εἰς τὸ ὕψος τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν συντελέσωσι ἐντὸς τοῦ ταχυτάτου δυνατοῦ χρονικοῦ ὁρίου εἰς τὴν ἑνοποίησιν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως ἀντιπροσωπευούσης τὸν ἀγωνιζόμενον λαὸν μὲ βάσιν τὴν πολιτικὴν ἐπιτροπὴν ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως καὶ μὴ θελήσωσι νὰ φέρωσι τὰς βαρυτάτας εὐθύνας τοῦ ἐμφυλίου σπαραγμοῦ.

Τὸ παρὸν ὑπόμνημα δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἔκκλησιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸν χωρισμὸν τῶν εὐθυνῶν εἰς τυχὸν ἀσύμφορον ἐνέργειάν σας.

Κάϊρον 30 Μαρτίου 1944

Ἡ ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἑνότητος
Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς.

Γ. Τζανετάκης ἀντισμήναρχος, Α. Παπατσώρης ἀντισμήναρχος, Ν. Καβελάρης ἀντισμήναρχος, Μ. Κλαδάκης ταγματάρχης, Π. Γαρουφαλιᾶς ταγ)ρχης, Ι. Χιωτάκης ταγ)ρχης, Ι. Μανιᾶς ἐπισμηναγός, Ν. Νικολακόπουλος ἐπισμηναγός, Γ. Γιωργακόπουλος ἐπισμηναγός, Παπούλας ἐπίλαρχος, Σ. Αὐγερινὸς ἰατρός, Α. Παπαδόπουλος ὑπολοχαγός, Η. Ἀνδρίτσος ἀνθυπολοχαγός.

Τὸ παρὸν ὑπόμνημα ὑποβάλλεται:

α) Εἰς τὸν κ. Ἐμ. Τσουδερὸν Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργ. Συμβουλίου τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως Καΐρου διὰ τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

β) Εἰς τοὺς παρὰ τῇ Ἑλλην. Κυβερνήσει διαπιστευμένους ὑπουργοὺς τῶν Κυβερνήσεων, Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, Μ. Βρεταννίας, Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, Γαλλικῆς Ἐθν. Ἐπιτροπῆς ἀπελευθερώσεως.

γ) Εἰς τὸν κ. Σοφ. Βενιζέλον.

δ) Ἐπιτροπὴν συντονισμοῦ ἀγῶνος.

ε) Διαβιβάζεται εἰς Πολιτικὴν Ἐπιτροπὴν Ἑλλάδος.

Σημείωσις συγγραφέως:

1) Οἱ Καβελάρης καὶ Παπούλας ἀντιληφθέντες, ὡς λέγεται, μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ὑπομνήματος, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ ἐλάμβανε διαταγὰς ἀπὸ ὁπλίτας ἀπεχώρησαν τῆς ἐπιτροπῆς ἀφοῦ ἀπεμονώθησαν παρὰ στρατιωτῶν ἐπὶ ἕν 24ωρον.

2) Πόση πραγματικὴ κομμουνιστικὴ ἀναισχυντία τῶν ὑπονομευτῶν τοῦ διεξαγομένου ἀγῶνος, καὶ μὴ ἐνδιαφερομένων νὰ πολεμήσωσι, ἀπαιτεῖται διὰ νὰ παρουσιάζουν τοὺς ἑαυτούς των ὡς διερμηνεύοντας τὴν θέλησιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Μ. Ἀνατολῆς.

III) ΔΥΣΤΥΧΩΣ ΚΑΙ Ο ΝΙΚΗΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛ ΑΛΑΜΕΙΝ!

Οἱ συν)ρχαι Κατσώτας καὶ Λεκανίδης παρουσιάσθησαν τὴν 8.30′ ὥραν τῆς 3ης Ἀπριλίου τοῦ 1944 εἰς τὸν Πρόεδρον Κυβερνήσεως Τσουδερὸν (τὸ ἀναγράφει ὁ ἴδιος εἰς τὸ βιβλίον του) καὶ ἐζήτησαν:

Τὴν παραίτησιν τοῦ ὑπουργοῦ Λ. Καραπαναγιώτη, ἡ διοίκησις τοῦ Στρατοῦ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον, νὰ διορισθῇ ἀρχηγὸς Στρατιωτικὸς πλήρως ἐξουσιοδοτημένος, τὸν ὁποῖον θὰ ἐκλέξουν οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί.

Σημ. συγγραφέως: Τὸ 1ον δεκαήμερον Ἀπριλίου συνελήφθησαν οἱ Στρατηγὸς Καλλέργης, Συντ)ρχης Χατζησταῦρος, Συντ)ρχης Στεφανάκος. Ἀντ)ρχης Κώνστας, ἀντ)ρχης Βρατσαφόλης, ταγμ)ρχης Σταυρουλάκης, ὁ στρατ. δικαστ. σύμβουλος Ἀγγελινὸς καὶ ὁ ὑπολοχ. Πετράκος καὶ μετεφέρθησαν εἰς Ἀσμάραν Ἐρυθραίας, μὲ μέλη τοῦ συνδέσμου ΕΑΣ.

IY) Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΣΤΕΦΑΝΑΚΟΣ!!!

'Εζήτησε τὸ πρῶτον 5θήμερον 'Απριλίου (ἐγκαταλείψας πρὸς τοῦτο τὴν ταξιαρχίαν του καὶ μεταβὰς ἀπὸ Παλαιστίνης εἰς Κάϊρον), ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν Καραπαναγιώτην, ὅπως ἡ 'Ελληνικὴ Κυβέρνησις συνεργασθῇ μὲ τὴν Π.Ε.Ε.Α. (Συνταγματάρχης Μπακιρτζῆς, Μάντακας, Σιάντος, Τσιριμῶκος, Γαβριηλίδης).

Σ η μ. Σ υ γ γ ρ α φ έ ω ς:

Πόσοι σωτῆρες, γιὰ τὴν σταύρωσιν τῆς 'Ελλάδος!! γιὰ τὴν ὑποδούλωσίν της εἰς τὸν κομμουνισμόν, ἂν δὲν ὑπῆρχον σ' αὐτὸ τὸ τρελλοκομεῖο καὶ οἱ ὀλίγοι ἐκλεκτοί.

"Ενας ἀπὸ τοὺς δημοκρατικοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Μ. 'Ανατολῆς βαθύτατα πικραμένος, διότι δὲν ἀνεκλήθη κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940—41, οὐδὲ ἠδυνήθη νὰ πολεμήσῃ καὶ μεταγενεστέρως, γράφει κάπου σὰν ἐπικήδειο τοῦ ἐγκλήματος τῆς Μ. 'Ανατολῆς:

«Σὲ μερικὲς θλίψεις νὰ κλαύσῃ κανείς, φαίνεται νὰ μὴν εἶναι ἀρκετό.

Ν' ἀφήσῃ κανεὶς τὰ δάκρυά του νὰ κυλήσουν γιὰ μιὰ παροδικὴ λύση εἶναι ἀνακουφιστικό.

Τὸ νὰ αἰσθάνεται ὅμως τὴν καρδιά του νὰ κλαίῃ συνεχῶς ἐφ' ὅσον αὐτὴ θὰ πάλλῃ, εἶνε ἀνυπόφορον».

Πόσο δίκαιο ἔχει σ' αὐτό. "Ομως δυστυχῶς πολὺ ἀργά!!! "Ας κάμῃ καὶ ὁ ἴδιος τὴν αὐτοκριτικήν του! καὶ ὅλοι μας.

'Οπωσδήποτε ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ ὅ,τι διαβάζει, θὰ συμφωνήσῃ καί αὐτὸς μαζί μου διὰ τὸν τίτλο τοῦ βιβλίου μου «πῶς κερδίσαμε τὸν ἀγῶνα 1940—1949.

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΑΓΩΝΩΝ
ΙΙΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑΝ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΤΑ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΤΙΘΕΝΤΑΙ, ΕΧΟΥΝ ΣΚΟΠΟΝ ΝΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΟΥΝ ΥΠΕΡ ΠΑΝ ΑΛΛΟ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ, ΓΙ' ΑΥΤΟ ΠΑΡΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΑΥΤΕΣ ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΣΗΜΕΙΟΥΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΝΟ, ΑΛΛΑ ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΑΡΑ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ Δ)ΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΓΡΑΦ. ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑΡΧΟΥ ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 51

ΔΙΑΤΑΓΗ

Πρὸς πλήρωσιν τῶν κάτωθι κενῶν θέσεων τοποθετοῦμεν

... ...

2) Διοικητὴν Ταξιαρχίας τὸν Συν)ρχην Πεζικοῦ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΝ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΝ

... ...

Εἰς τούτους νὰ χορηγηθῶσι τὰ φύλλα πορείας τὸ ταχύτερον διὰ τὰς νέας των θέσεις.

Ἐν Καΐρῳ τῇ 2ᾳ Ἰουνίου 1944

Ο
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΓΕΩΡΓ.

ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ 9 Ἰουνίου 1944

Συνάδελφοι Ἀξιωματικοί, Συμμαχηταὶ Ὁπλῖται,

Ἀπὸ τῆς σήμερον τὰ ὑγιᾶ ὑπολείμματα τῶν κακῇ τῇ μοίρᾳ διαλυθεισῶν Ταξιαρχιῶν, ἐνσωματοῦνται εἰς τὴν διὰ αὐτῶν ἀναγεννωμένην «ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΟΡΕΙΝΗΝ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΝ».

Εἰς ἐμὲ ἔλαχε ἡ τιμὴ καὶ ἡ τύχη νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς ταύτης.

Ἀνήκομεν ἤδη ὅλοι μας εἰς τὴν Ταξιαρχίαν τοῦ ἐξαγνισμοῦ, πρὸς τὴν ὁποίαν στρέφονται τὰ βλέμματα, οἱ πόθοι καὶ αἱ εὐχαὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὅλοι εἶνε παρόντες εἰς τὸν διεξαγόμενον ἀγῶνα. Μαζὶ μὲ τοὺς Ἄγγλους καὶ Ἀμερικανοὺς τοὺς δυνατοὺς Συμμάχους μας, τὰ ἀδελφὰ ὅπλα Ἀεροπορία καὶ Ναυτικόν, εἶνε παρόντα.

Μόνον ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός, ὅστις ἐδημιούργησε μὲ τὴν ἄφθαστον γενναιότητά του τὴν Ἱστορία τῆς τελευταίας εἰκοσιπενταετίας ὁ Στρατὸς ὅστις ἐδημιούργησε τὸ ἔπος «ΑΛΒΑΝΙΑ — ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ — ΚΡΗΤΗ — ΑΛΑΜΕΙΝ» ἀπουσιάζει.

Ὁπωσδήποτε εἰς τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλληνικὴν Ταξιαρχίαν ἔλαχεν ὁ κλῆρος νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ Πανελλήνιον.

Ἡ ἐντολὴ ὅλων τῶν προϊσταμένων «ΒΑΣΙΛΕΩΣ, ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ καὶ Στρατηγῶν ἀρχηγῶν τῶν Ἐπιτελείων εἶνε σαφής» γρήγορα, γρήγορα, γρήγορα γιὰ νὰ παρουσιάσητε εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς τὴν «ΕΛΛΑΔΑ» καὶ ἡ ἐπίκλησις τῆς Ἑλλάδος «ἐλάτε ἐπὶ τέλους».

Κανένας ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ξεχάσῃ οὔτε τὴν ἐντολήν, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴν ἐπίκλησιν.

Δὲν μπροροῦμε νὰ γίνωμεν κατώτεροι τῆς τιμῆς τοῦ νὰ ἀνήκωμεν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν τοῦ ἐξαγνισμοῦ. Ἡ τιμὴ πράγματι εἶνε ἄφθαστη καὶ δι' αὐτὸ καὶ ἡ προσπάθεια πρέπει νὰ εἶνε ἐπίμονος καὶ ἀτελείωτη. Πειθαρχία ἀπόλυτος, ἐργασία ἐντατική, ἐμπιστοσύνη τυφλὴ παντὸς κατωτέρου εἰς τὸν ἀνώτερον, ἐνδιαφέρον πατρικὸν καὶ ἀγάπη παντὸς ἀνωτέρου πρὸς τὸν κατώτερον εἶνε αἱ γνωσταὶ βάσεις διὰ τὴν προσπάθειάν μας. Δίπλα μας ὁ Ἀγγλικὸς Στρατός, ὅστις μᾶς περιβάλλει μὲ τόση στοργὴν καὶ ἐκτίμησιν εἶνε τὸ μεγαλύτερον παράδειγμα πρὸς μίμησιν καὶ ἅμιλλαν. Τοιαύτης γραμμῆς οὐδεὶς δέον νὰ παρεκκλίνῃ, οὐδεὶς εἰς τὴν Ταξιαρχίαν δύναται νὰ εἶνε μέτριος, ὅλοι ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα κάλλιστοι.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Γ.Ε.Σ., θὰ βοηθήσωσι τὴν Ταξιαρχίαν, ὥστε νὰ μὴ τῆς λείψη τίποτε. Ὁ Ἄγγλος Ἀρχιστράτηγος μᾶς τιμᾷ μὲ τὴν εὐμένειάν του καὶ τὴν συνεχῆ βοήθειαν. Ἔχομεν λοιπὸν ὅλα τὰ δεδομένα νὰ βαδίσωμεν ἥσυχοι καὶ ἐλπιδοφόροι διὰ τὸ ἀποτέλεσμα. Εἴμεθα ἐγγὺς τῆς ἀποστολῆς διὰ τὸ καθῆκον, καὶ εἰς ἡμᾶς ἐναπόκειται νὰ συντομεύσωμε τὸν χρόνον.

Τόσον ἡ Διοίκησις, ὡς καὶ οἱ ἄμεσοι συνεργάται καὶ οἱ Δ)ταὶ Ταγμάτων, θὰ δώσωμε τὸν τόνον πρὸς τοῦτο. Εἶνε ὅλοι τους γνωστοὶ παλαίμαχοι τῶν ἀγώνων μας.Οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἔχουν ἐπίσης τὴν πεῖραν τοῦ τελευταίου Ἑλληνικοῦ Ἔπους καὶ τίποτε δὲν λείπει. Οἱ ὁδηγοὶ εἶνε ἄριστοι, ἡ πίστις ὑπάρχει, ὅλα μᾶς μειδιοῦν πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν. Τὸ ἐπ' ἐμοί, ὑπόσχομαι εἰς ὅλους νὰ εἶμαι τὸ παράδειγμα ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην οὐδέποτε θὰ λησμονήσω.

Ἐμπρὸς λοιπόν, ὅλοι μας ἐπὶ τὸ ἔργον γιὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν, ἐπὶ τὸ ἔργον γιὰ τὴν προπαρασκευήν, ἐπὶ τὸ ἔργον γιὰ τὸ τελικὸν ἅλμα. Στὴν Ὀρεινὴν Ἑλληνικὴν Ταξιαρχίαν ἔλαχε ἡ τιμὴ καὶ ἡ τύχη αὐτή. Ἂς φανοῦμε ἀντάξιοι τῆς τιμῆς ταύτης.

Μία διάπυρος εὐχὴ μᾶς συνοδεύει, θὰ μᾶς βοηθήση, θὰ μᾶς θεριέψη, εἶναι ἡ εὐχὴ ὅλου τοῦ Πανελληνίου καὶ ἡ εὐχὴ αὐτὴ εἶνε «Ζήτω ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία».

Ο
ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

(Ἡ παροῦσα μου νὰ ἀναγνωσθῆ κατὰ λόχους ὑπ' αὐτῶν τῶν Διοικητῶν τῶν Λόχων).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΕΙΝΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ 19ης ΙΟΥΝΙΟΥ 1944

(Ὁμιλία ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ κατὰ τὴν ἔνοπλον συγκέντρωσιν ὁλοκλήρου τῆς Ταξιαρχίας τὴν 18ην ὥραν).

ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ,

Πρὸ δύο καὶ πλέον μηνῶν μία Ταξιαρχία ἐβάδιζε πρὸς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς, ἵνα παρουσιάση καὶ ἐκεῖ τὴν ἀποῦσαν Ἑλλάδα, τὴν Ἑλλάδα ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἀπουσιάζει ἀπὸ τὸ σκλαβωμένο καὶ τὸ χιλιοματωμένο πατρικὸ ἔδαφος.

Κακῆ τῆ μοίρα ἐγκληματικαὶ ἐνέργειαι κατέστρεψαν ἕνα ἔργον τόσης προσπαθείας ἐν τῆ ξένη.

Οἱ ὑπεύθυνοι ἀνεπαίσθητα ἢ μή, βοηθήσαντες κατὰ τρόπον ἀπαίσιον τὸν ἐχθρόν, εὑρίσκονται ἤδη πρὸ τῆς δικαιοσύνης τῆς Πατρίδος μας.

Καὶ διερωτώμεθα ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἁπάσης γῆς, δὲν κατάλαβαν λοιπὸν ὅτι οἱ ἐχθροὶ πάσης πλευρᾶς τῆς Ἑλλάδος κτυποῦν τὸ μεσουράνημά της, τὸν Ἐθνικό της Γολγοθᾶ ποὺ τίποτε, μὰ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ σβήση, ὅπως τίποτε δὲν ἔσβησε τὸν Χριστιανικὸ Γολγοθᾶ; Δὲν κατάλαβαν λοιπὸν ὅταν ἀντέγραφον καὶ τὰ λόγια ἀκόμη τῆς Ἀντιαγγλικῆς προπαγάνδας, ὅτι μόνον ἕνα σκοπὸν ἔχουν οἱ ἐχθρότεροι τῆς πατρίδος μας, νὰ προκαλέσουν διὰ τῆς διαγωγῆς μας, τὴν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης τῶν Μεγάλων μας Συμμάχων Ἄγγλων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μόνον χειρονομίας στοργῆς καὶ πατρικῆς ὑπομονῆς ἔχομεν ἴδει, διότι δὲν μᾶς θέλουν ἀγαπητοὺς φίλους δυνατῶν συμμάχων.

Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν Ἕλληνες, ποὺ νὰ μὴ τὸ νοιώθουν καὶ νὰ μὴ θεριεύουν ἀπὸ ἀγανάκτησι;

Μὰ ἂς μὴ μοιρολογοῦμεν. Ἐντὸς ἐλαχίστου χρόνου, χάρις εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ὅλων, τὰς ἐντολὰς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν προϊσταμένων ἀρχῶν, χάρις καὶ εἰς τὴν εὐμενεστάτην βοήθειαν τοῦ Ἄγγλου Ἀρχιστρατήγου, μία νέα Ταξιαρχία ἀνεγεννήθη, ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία.

Ἡ Ταξιαρχία εἰς τὴν ὁποίαν ἔχομεν τὴν τιμὴν καὶ τὴν τύχην ν' ἀνήκωμεν καί τὴν ὁποίαν ἡμεῖς πρέπει νὰ νοιώθουμε βαθειὰ μέσα μας «Ὡς Ταξιαρχίαν τοῦ ἐξαγνισμοῦ».

Πάλιν μία Ταξιαρχία, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ βγαλμένη ἀπὸ τὸ ἀπαραίτητον Χειρουργεῖον, στέκεται ἕτοιμη μὲ τὰ ὅπλα στὰ χέρια, ὅπλα ποὺ μᾶς ἐνεπιστεύθη καὶ πάλιν ἡ Πατρὶς καὶ οἱ μεγάλοι Σύμμαχοι Ἄγγλοι, πεπεισμένοι πὼς αὐτὴ τὴν φορὰ θὰ τὰ τιμήσωμεν καὶ θὰ τὰ στρέψωμεν, οὐχὶ ἀδελφοκτόνα, ἀλλὰ ἐχθροκτόνα, ἐκδικητικὰ ἐχθροκτόνα.

Κυττάξατε τὴν Ταξιαρχία· γι' αὐτὸ τὴν συνεκέντρωσα σήμερον· ἀλληλοκυτταχθῆτε καὶ ὁ καθένας ἂς βάλη στὸ μέγα ἠθικὸ κεφάλαιον αὐτό, ὅλη του τὴν ἐμπιστοσύνη, ὅλη τὴν ἐλπίδα.

Πρὶν ἰδῶ σᾶς σήμερον, εἶδα ἕνα-ἕνα τοὺς ἀξιωματικούς σας· εἶδα τοὺς ὑπαξιωματικούς. Εἶμαι ἐνθουσιασμένος. Εἶνε ὅλοι τους ἀγωνισταὶ εἰς τὰ πεδία τῆς τιμῆς τῆς Ἑλλάδος. Εἶνε κάλλιστοι ὅπως καὶ σεῖς. Δὲν ὑπάρχει μέτριος εἰς τὴν Ταξιαρχίαν τοῦ ἐξαγνισμοῦ.

Δόσατέ τους τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν ἀπόλυτη πειθαρχία.

Μὴ τοὺς κρύβετε τίποτε, ὅπως δὲν κρύβετε στ' ἀδέλφια σας· οὔτε πόνο, οὔτε πίκρα, ἀλλ' οὔτε καὶ παράπονο.

Αὐτοὶ θὰ σᾶς δώσουν τὴν ἀδελφική τους ἀγάπη. Τοὺς τὸ ἐζήτησα. Θὰ τὴν ἔχετε. Ἔτσι θὰ ἐξασφαλίσωμε τὴν ἐπιτυχία.

Εἴμεθα λίγοι· ἔπρεπε νἄμαστε οἱ περισσότεροι, νὰ εἴμεθα ὅλοι. Ἡ μοῖρα ἡ κακὴ δὲν τὸ θέλησε. Δὲν πειράζει.

Οἱ Ἕλληνες πάντα ἐπολέμησαν λίγοι πρὸς τοὺς πολλούς.

Τὰς τάξεις μας, ζητοῦν ἐπιμόνως νὰ τὰς πυκνώσουν καὶ ἄλλοι.

Τετρακόσιοι (400) στρατιῶται ἔρχονται ἤδη νὰ μᾶς συμπληρώσουν· στρατιῶται σὰν καὶ σᾶς ἀπὸ τὰ σχολεῖα ἐκπαιδεύσεως.

Ὅλοι μᾶς δίδουν τὴν ἐνίσχυσί τους, ἄλλοι τὴν ὑλικὴν καὶ τὸ Πανελλήνιον τὴν ἠθικήν.

Ἀπὸ τοὺς προϊσταμένους κατευθύνεται ὁ ἄνεμος τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς πειθαρχίας, τῆς ἀμοιβῆς ἀλλὰ καὶ τοῦ κολασμοῦ.

Ἤδη ἐκ τῆς ἐντολῆς των καὶ ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς στοργῆς, ἔγινε τὸ πρῶτο βῆμα, ἰδοὺ αὐτὸ «ἡ σημερινὴ παράταξίς μας».

Ἀπὸ αὔριον ἀρχίζει τὸ δεύτερον βῆμα «ἡ ἐκπαίδευσις», καὶ ὅταν ἐντὸς μηνὸς τελειώση καὶ αὐτό, τότε πλέον ἀρχίζει τὸ τρίτον καὶ τιμητικώτερον βῆμα, τὸ βῆμα πρὸς τὸ καθῆκον τῆς τιμῆς.

Τὸ βῆμα αὐτὸ πρέπει νὰ εἶνε ταχὺ καὶ ἀσφαλές.

Μὴ λησμονῆτε ὅτι κάθε Ἕλλην εὑρισκόμενος ὑπὸ τὸ ἀπαίσιον πέλμα τοῦ κατακτητοῦ εἶνε καὶ ἕνας μελλοθάνατος ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν καὶ τὴν σατανικὴν ἐκλογὴν τοῦ κατακτητοῦ.

Οἱ μελλοθάνατοι ἀδελφοί μας, εὑρισκόμενοι πρὸ τοῦ βαρβαρωτέρου ἐπινοήματος, πολιτισμένου δῆθεν κράτους, οἱ μελλοθάνατοι ὅμηροι μᾶς καλοῦν. Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἔθνους καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ὁ μάρτυς Δαμασκηνός, μαζὶ μ' ὅλον τὸν Ἑλληνισμὸν, μᾶς εὐλογεῖ ἀπὸ τὸ κελλὶ τῆς φυλακῆς, τοῦ πόνου του, τοῦ μαρτυρίου του, εἰς τὸ ὁποῖον τὸν ὡδήγησε ὁ ἄφθαστος πατριωτισμός του.

«Ἡ Ταξιαρχία τοῦ Ἐξαγνισμοῦ εἰς ὅλους αὐτοὺς πρέπει νὰ φωνάζη». Ἰδοὺ ἡμεῖς. Εἴμεθα μὲ τὸ ὅπλον στὰ χέρια, λίγο ἀκόμη καὶ ἐρχόμαστε, λίγο ἀκόμη καὶ θὰ φωνάξωμε:

ΑΔΕΛΦΙΑ ΣΚΛΑΒΩΜΕΝΑ

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ἡ Ταξιαρχία τοῦ ἐξαγνισμοῦ ἔρχεται, ἐκτελοῦσα τὰς στρατιωτικὰς ἐντολὰς τῶν προϊσταμένων ἀρχῶν καὶ τὴν εὐχὴν ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὴν μὴ ἐκπληρωθεῖσαν εἰσέτι ἐντολήν σας.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

Χάϊφα 4 Αὐγούστου 1944

Κύριοι Ἀρχηγοί,

Τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία κινεῖται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς της, Διοικητής, Ὑποδιοικητὴς καὶ Ἐπιτελάρχης στρέφουν τὴν σκέψιν των πρὸς Ὑ μ ᾶ ς τοὺς Ἀρχηγοὺς τοῦ Στρατοῦ μας.

Ὅ,τι ἦτο ἀνθρωπίνως δυνατὸν νὰ γίνη, ἔγινε καὶ ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἕνας ἠθικὸς ἀδιάρρηκτος κλοιός, συναισθανομένη τὸ βάρος καὶ τὴν εὐθύνην τῆς ἀποστολῆς, πιστεύει ἀπόλυτα καὶ ἐλπίζει ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τοὺς πόθους ὅλων.

Θὰ ἠθέλομεν νὰ σᾶς διαβεβαιώσωμεν ὅτι, ὅπως καὶ διὰ τὸ πρῶτον ἅλμα προ-

παρασκευῆς. ἔτσι καὶ γιὰ τὸ δεύτερον τῆς ἐκτελέσεως, θὰ δώσωμεν τὸ ἀπόλυτον.
Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ ὑποβάλητε εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον, τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ τὸν Βασιλέα τὸν βαθύτατον σεβασμὸν μας μὲ τὴν εὐχὴν ὅπως γρήγορα ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἀξιωθῆ τῆς τιμῆς τῆς παρουσίας των εἰς εὐαερώτερον καὶ Ἐθνικώτερον ἔδαφος.
Ἔχομε μιὰ κρυφὴ ἐλπίδα, ὅτι ἂν θελήση ὁ Θεὸς καὶ εὐλογήση τὰς προσπαθείας μας, ὅπως τὸ πιστεύομεν, ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. δὲν θὰ μείνη μόνη, ἀλλὰ θὰ εἶνε ὁ πρῶτος Ἐθνικὸς πυρὴν γύρω τοῦ ὁποίου θὰ ἀναβιώση καὶ πάλιν καὶ ἀπὸ τὴ Μ.Α., ἀλλὰ καί τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός, ὁ Ἐθνικὸς Στρατός, ὁ ἐγγυητὴς τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ΠΑΤΡΙΔΟΣ.
Διὰ τὸν πυρῆνα, διὰ τὴν ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. Σᾶς τὸ ὑποσχόμεθα.

Μὲ βαθύτατον Σεβασμὸν
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ
Δ)τὴς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

Γ.Ε.Σ. Γραφ. Ἀρχηγοῦ — Ἡ Δ)γὴ 5-8-1944

Ἀξιωματικοί, Ὑπαξιωματικοὶ καὶ Στρατιῶται τῆς 3ης Ταξιαρχίας,
Τὸ 1940 καὶ 41 ἡ Πατρίς μας τῶν 8 ἑκατομμυρίων, ἀντετάχθη ἡρωϊκῶς εἰς δύο μεγάλας δυνάμεις 130 ἑκατομμυρίων διὰ τὴν Ἐλευθερίαν καὶ Ἐθνικὴν της τιμήν.
Ἦτο ἑπόμενον πρὸ τοῦ ὄγκου νὰ ὑποκύψη. Οἱ Ἕλληνες ὅμως, δὲν ἐσταμάτησαν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐχθρῶν κατακτητῶν, παντοῦ ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκοντο.
Σεῖς ἤλθατε εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν, διὰ νὰ σᾶς δοθῆ αὐτὴ ἡ εὐκαιρία καὶ ἰδοὺ σήμερον ἀναχωρεῖτε μὲ τὴν ὡραίαν σας μονάδα, διὰ ν' ἀντιμετωπίσετε τοὺς ἐχθροὺς βασανιστὰς τῶν σκλαβωμένων ἀδελφῶν μας, ἀκόμη μιὰ φορὰ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.
Τὰ δακρυσμένα βλέμματα ὅλων τῶν ἀδελφῶν μας, σᾶς παρακολουθοῦν μὲ ἀγωνίαν, αἱ εὐχαὶ ὅλων μας σᾶς συνοδεύουν καὶ ἀπὸ τὴν Πατρίδα τὰ χέρια τείνονται μὲ ἐλπίδα καὶ ἱκεσίαν πρὸς ἐσᾶς καὶ ἀπὸ σᾶς ζητοῦν νὰ τῆς ἀποδώσητε τὴν ἐλευθερίαν.
Εἰς σᾶς ἔλαχεν ὁ τιμημένος κλῆρος νὰ εἶσθε οἱ πρωτοπόροι καὶ σᾶς ζηλεύω μὴ ἔχων τὴν τιμὴν αὐτὴν τώρα μαζί σας.
Ἡ ὥρα ἡ καλὴ καὶ εὐλογημένη μὲ γρήγορα Ἐλεύθερη Πατρίδα.
Χάϊφα 5-8-1944

Ο
Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου Δ.Μ.Α.
ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΛΙΩΣΗΣ
ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

(Ἀνεγνώσθη τὴν 6ην Αὐγούστου τὴν 12ην ὥραν ἀπὸ τοῦ μεγαφώνου τοῦ πλοίου).

Ἀριθ. 1 — Χάϊφα 5 Αὐγ. 1944

ΠΡΟΣ Γ.Ε. ΣΤΡΑΤΟΥ Γραφ. Ἀρχηγοῦ

Ἐκτέλεσις ἐντολῆς.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὅτι, ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἐκτελοῦσα τὴν ἐντολὴν ὑμῶν, ἤρξατο τῆς ἐπιβιβάσεως αὐτοκινήτων ἐν τῷ καταβλισμῷ της, ἀπὸ τῆς 10ης ὥρας τῆς 4ης Αὐγ. καὶ κινηθεῖσα σιδηροδρομικῶς ἀπὸ Τριπόλεως εἰς Χάϊφαν, ἐπεράτωσε τὴν ἐπιβίβασίν της ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου τὴν 12ην ὥραν τῆς 5ης Αὐγ.
Ἡ κίνησις ἐγένετο μετὰ ἐνθουσιασμοῦ ἄνευ προηγουμένου, μετὰ συγκινητικοῦ καὶ ὑπερόχου ἠθικοῦ καί ἄνευ ἀπουσίας οὐδενός.
Δυστυχῶς μοναδικὴν καὶ ἄτιμον ἐξαίρεσιν ἀπετέλεσε ὁ λοχίας Σταύρου Δ., ἀρνηθεὶς νὰ ἐπιβῆ τοῦ αὐτοκινήτου. Οἱ στρατιῶται ἀπήτησαν τὴν ἐπὶ τόπου ἐκτέλεσίν του. Ὁ Διοικητὴς τοῦ τάγματος Τζανετής, τὸν ἐπροφυλάκισε. Τοῦτον παρέπεμψα εἰς τὸ Στρατοδικεῖον νὰ δικασθῆ ἐντὸς 24 ὡρῶν. Ἐγκατελείφθη εἰς τὸ ὀπισθότμημα. Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἀναφέρω.
Ὁ λοχίας οὗτος δὲν εἶνε δειλός, διότι χαρακτηρισθεὶς ὡς τοιοῦτος ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ τάγματος, ἀπήντησε «σὺ εἶσαι δειλός». Δυστυχῶς ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ἐξετέλεσε ἐντολὴν. . . . . Τὴν ἀπέρριψα ἀσυζητητὶ καὶ διέταξα οὐδεμία τούτου νύξις κἂν νὰ γίνεται. Ἡ δικαιοσύνη θὰ πράξη τὸ καθῆκον της.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

31 Αὐγ. 1944. Προσωπικὴ ἀπόρρητος

Στρατηγὸν Φράϊμπερ
Δ.)τὴν Ν. Ζηλανδικοῦ Σώματος

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναφέρω ὅτι, ἀφ' ἧς τὸ Ἑλληνικὸν Ἐκστρατευτικὸν Σῶμα, οὗτινος ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἔχω τὴν διοίκησιν, ἀπεβιβάσθη εἰς τὸ Ἰταλικὸν ἔδαφος, διησθανόμην τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Στρατιωτῶν, ὅπως διέλθωσι διὰ τῆς Ρώμης, οὐχὶ ὅμως ὡς ἐκδίκησιν, ἀλλὰ δι' ἀπόσβεσιν μιᾶς βδελυρᾶς Ἰταλικῆς πράξεως εἰς Ἀθήνας, ἤτοι τῆς βεβηλώσεως τῆς Ἀκροπόλεως διὰ τῆς Ἰταλικῆς σημαίας, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μόνον τῇ βοηθείᾳ τοῦ Γερμανοῦ.

Τοιαύτη ἄδεια ὄχι μόνον δὲν ἐδόθη, ἀλλὰ ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ ἡ κάθοδος εἰς τὸν Τάραντα, ὅπου ὅλα τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα κατήρχοντο εἰς τὴν πόλιν ταύτην. Ὡς στρατιώτης εὕρισκον τὴν ἀπόφασιν, δικαίαν ἐπιβεβλημένην, λογικήν, καὶ οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τῆς Ταξιαρχίας ἐπείσαμεν τοὺς στρατιώτας περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἀναλήψεως ταύτης. Οὐδεὶς διεμαρτυρήθη καὶ ἡ μόνη ἐκδήλωσις ἦτο αἱ αἰτήσεις τοῦ Δ)τοῦ των. Εὕρισκον ὅμως ὡς ἐπιβεβλημένην τὴν διαταγήν, διότι ἕκαστος στρατιώτης καὶ ἀξιωματικὸς Ἕλλην, ἦτο φυσικόν, νὰ θεωρῆται ὡς ἀσκὸς συμπεπυκνωμένης ἐπιθυμίας ἐκδικήσεως τῶν Ἰταλῶν δι' ὅσα ἔπαθεν ἐκ τούτων καὶ μάλιστα μετὰ τήν, ἐν τῷ Ἀλβανικῷ μετώπῳ, ἐπιδειχθεῖσαν μεγαλοψυχίαν ἔναντι τῶν Ἰταλῶν αἰχμαλώτων.

Ἐπίστευον ἀκόμη ὅτι ἡ Ταξιαρχία θὰ διήρχετο διὰ Ρώμης. Διαταγαὶ Στρατιωτικαὶ τὴν ἔφερον ἀντιπαρελθοῦσαν. Οὐδεμία ἐπ' αὐτοῦ ἐπίκρισις ἢ σχόλιον. Δὲν σᾶς κρύβω ὅτι οἱ στρατιῶται ἐπόνεσαν καὶ διηρωτήθησαν διατί δὲν διέρχονται διὰ τῆς Ρώμης. Εἶνε οἱ λόγοι ἐξ ὧν παρασυρθείς, σᾶς ὑπέβαλον τὴν αἴτησιν ἀποστολῆς ὁπλιτῶν εἰς τὴν Ρώμην διὰ νὰ ἐλαττώσω τὸ παράπονόν των. Εἴχατε τὴν καλωσύνην νὰ δεχθῆτε τὴν αἴτησιν ταύτην ὡς Ἕλλην Διοικητὴς καὶ μὲ συνεκίνησε ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐφθάσατε διὰ τὴν αἴτησιν ταύτην μέχρι τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου.

Καὶ χθὲς ἀκόμη μὲ διετάξατε ὅτι διὰ λόγους ἠθικοὺς δέον νὰ μεταβῶσι εἰς Ρώμην. Ἐπὶ τῆς λέξεως ἠθικοῦ σᾶς παρακαλῶ, ἵνα εὐαρεστηθῆτε καὶ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ σταματήσω. Ὅταν σᾶς ὑπέβαλα τὴν αἴτησιν εὑρισκόμεθα 125 χλμ.τῆς Ρώμης. Ἤδη εὑρισκόμεθα 300. Τότε δὲν εἶχα δικαιολογίαν ν' ἀντιτάξω εἰς τοὺς στρατιώτας μου σοβαράν, διότι εὑρισκόμεθα ἐγγὺς τῆς Ρώμης. Ἤδη ἔχω, διότι εὑρισκόμεθα μακρὰν αὐτῆς καὶ ἐγγὺς τῆς γραμμῆς μάχης καὶ δύναμαι ν' ἀντικρούσω ἐπιθυμίας καὶ παράπονα λογικώτατα καὶ φυσικώτατα. Πιθανὸν νὰ ὑπάρχωσι στρατιῶται καὶ ἀξιωματικοί τινες, οἵτινες νὰ ἔχωσι τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἴδωσι τὴν Ρώμην. Οὗτοι εἶνε μικροὶ τὴν ἡλικίαν καὶ πρόκειται περὶ ἐπιθυμίας, ἣν θὰ εἶχον περιηγηταί. Ὡς Δ)τὴς ὅμως μιᾶς Μονάδος, δὲν δύναμαι νὰ παρασυρθῶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, διότι ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Ρώμην ὡς Ἑλλάς. Ἂν ἐπρόκειτο νὰ δώσω διαταγὴν εἰς τοὺς ὀλίγους τούτους στρατιώτας, ὡς Ταξίαρχος θὰ ἔλεγα «ἀπαγορεύω εἰς πάντας νὰ ἔχουν ἐπιθυμίαν περιηγητοῦ, ἐπιθυμῶ νὰ ἔχουν τοιαύτην Ἑλλήνων». Γνωρίζετε, ἴσως, Στρατηγέ μου, ὅτι πρὸ ἑξαμήνου ἀπεστάλη ἐνταῦθα εἷς λόχος, βάσει διαταγῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, ἵνα τύχῃ καὶ οὗτος τῆς τιμῆς νὰ μεταφέρῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ρώμην. Τὰ γνωστὰ σφάλματά μας, ἴσως δὲν ἐπέτρεψαν τοῦτο. Τὰ σφάλματα ταῦτα, ἀπεμάκρυναν πρὸς στιγμὴν τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἤδη χάρις εἰς τὴν χειρονομίαν τῆς ὑπερόχου Μεγάλης Βρεταννίας, μία Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένην ἀδελφικὴν Διοίκησίν σας καὶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Μεραρχίας ἐκείνης, ἥτις ἔδωσε τὸ αἷμα της διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ποιὸν τῶν στρατιωτῶν τὸ εἴδατε κατὰ τὴν ὅλην διαδρομήν. Ἐσκόρπισαν τὴν ἐκδίκησίν των μοιράζοντες τὸν ἄρτον των, μὲ ἐκείνους οἵτινες εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὴν Κατοχὴν ἔσπασαν τὰ χέρια τῶν μικρῶν παίδων, ἅτινα πεινῶντα ἐζήτουν λίγο ψωμί. Οἱ στρατιῶται ἀντελήφθησαν ἀπολύτως ὅτι δὲν ἦλθον ἐδῶ ὡς ἐκδικηταί, ἀλλὰ ἵνα ἀγωνισθοῦν εἰς τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων των, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος των. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ὡς Στρατιώτης πρὸς Στρατιώτην σᾶς ἀναφέρω τὰ κάτωθι:

Διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ ἠθικοῦ ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, εὐαρεστηθῆτε καὶ θελήσητε σεῖς καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος καὶ παρελάσῃ πρὸ Ὑμῶν ἐν Ρώμῃ εἷς Λόχος Ἀξιωματικῶν καὶ Στρατιωτῶν ἀποτελούμενος ἐξ ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν Μονάδων τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἐξ ἐκείνων μόνον, οἵτινες ἐπολέμησαν εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Ἐπὶ κεφαλῆς ταύτης θὰ εἶνε μία πολεμικὴ σημαία καὶ ὁ Δ)τὴς τῆς Ταξιαρχίας μὲ τὸν Ἐπιτελάρχην του. Ἀμφότεροι ἐκτελέσαντες τὸ καθῆκον των εἰς Ἀλβανίαν. Ἀναλαμβάνω τὴν εὐθύνην ἀπέναντί σας διὰ τὴν ἀπόλυτον σιγὴν τῶν στρατιωτῶν μας. Σᾶς ἀνέφερα προηγουμένως, Στρατηγέ, τὴν ἀντίληψίν μου Στρατιώτου

πρὸς Στρατιώτην (τοσοῦτο μᾶλλον, καθ' ὅσον ὡς σᾶς ἀνέφερον ἅμα τῇ πρώτῃ παρουσιάσει μου, δὲν θὰ ὑπάρξῃ τίποτε ἐν τῇ Ταξιαρχίᾳ τὸ ὁποῖον νὰ μὴ σᾶς καθίσταται γνωστόν, οἱοδήποτε καὶ ἂν εἶναι τοῦτο). Ἐὰν ὅμως παρ' ὅλα ταῦτα, πολιτικοὶ λόγοι ἢ οἱαδήποτε ἄλλη σκοπιμότης, ἀπαγορεύουσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας, οὓς πρῶτος ἐγὼ ἀναγνωρίζω καὶ μετ' ἐμοῦ ὁλόκληρος ἡ Ταξιαρχία, παρακαλῶ ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ ἐγκρίνητε ὅπως μὴ ἀποσταλῇ οὐδεὶς μὲ ἄδειαν.

Ὑμῖν ἐναπόκειται ἤδη νὰ ἀποφασίσητε.

Στρατόπεδον 31-8-44

Ο

ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

---

3 Σεπτεμβρίου 1944

Στρατηγέ μου,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναφέρω ὅτι ἔλαβον τὴν ἀπὸ 2 Σεπτεμβρίου 1944 ἐπιστολήν σας.

Ἀντιλαμβάνομαι ἀπολύτως τὸ ζήτημα ὡς εἴχατε τὸν κόπον νὰ τὸ ἐκθέσητε.

Τώρα ἔχομε τὰ βλέμματα ἐστραμμένα ἀλλαχοῦ.

Τοῦτο εἶνε ἀρκετὸν καὶ μᾶς γεμίζει χαρᾶς. Δὲν νομίζω πλέον ὅτι θὰ δοθῇ εὐκαιρία δι' ἀδείας μακρὰν τῆς ἕδρας τῆς Μεραρχίας. Πάντως, κατὰ φυσικὸν λόγον, ἐὰν δὲν ὑπάρξωσιν εἰδικοὶ περιορισμοὶ δι' ἡμᾶς, θὰ ἰσχύσουν αἱ διαταγαὶ ὑμῶν, αἱ ἀφορῶσαι ὅλας τὰς ὑπὸ διαταγάς σας Μονάδας καὶ αἵτινες θὰ ἐκτελεσθῶσι μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ εὐχαριστήσεως οἱαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αὗται.

Μὲ ὅλας τὰς εὐχαριστίας διὰ τὸν κόπον εἰς ὃν ὑπεβλήθητε.

Μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΤΗΛ)ΚΩΣ

ΠΡΟΣ

Α.Μ. ΒΑΣΙΛΕΑ

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΑΡΧΗΓΟΝ Γ.Ε.Σ.

ΚΑΙΡΟΝ

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς εὐχὰς ὅλων ὑμῶν ὡς τὴν μεγαλυτέραν ἐνίσχυσιν, ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἐπιβιβασθεῖσα ἀπὸ χθὲς μετὰ συγκινητικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, βαδίζει πρὸς ἐκτέλεσιν ἐντολῶν σας ὡς πρωτοπόρος Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἕτοιμος διὰ πᾶσαν θυσίαν παραπλεύρως μεγάλων καὶ δοξασμένων Συμμάχων μας.

Στρατόπεδον τῇ 6ῃ Αὐγούστου 1944.

Ο

ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 4480 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ 5-8-44

Ἀπὸ σήμερον ἡ ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος μας. Εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὰς ψυχὰς ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ σήμερον ἡ ἐντολὴ μία. Τὴν εἶπεν εἷς Μεγάλος Ἀρχηγὸς μας. Ἰδοὺ αὕτη:

«Μὴ λησμονῆτε ὅτι κρατεῖτε εἰς τὰς χεῖρας σας τὴν τιμὴν καὶ τὸ μέλλον τῆς ΕΛΛΑΔΟΣ».

Τέλος, τὸ σύνθημα τῆς Ταξιαρχίας ἕν: «ΕΚΔΙΚΗΘΗΤΕ».

Χάϊφα τῇ 5ῃ Αὐγούστου 1944

ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙΤΕΛ. ΓΡΑΦ. ΙΙΙ

Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π.Ε. 2 Γεν. Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ

Ὥραν 07.30 11ης Αὐγούστου ἀφίχθημεν προορισμόν μας. Ἐνθουσιασμὸς Ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν καθ' ὅλην διάρκειαν πλοῦ ἀπερίγραπτος. Συγκινητικὴ εἰς ἐκδηλώσεις ὁπλιτῶν ἡ ἄφιξις προορισμόν μας. Μόνον ὡς Ἐθνικὸς παλμὸς δύναται χαρακτηρισθῇ παρουσιαζομένη εἰκὼν Ταξιαρχίας.

Τάρας τῇ 11η Αὐγούστου 1944

ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΓΡΑΦ. ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π.Ε. 89

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ 21ης Σ)βρίου 1944, Ὥρα 08.00 ΡΙΜΙΝΙ

Δοξασμένοι συμπολεμισταί,

Σήμερον ἀσφαλῶς δυνάμεθα νὰ φωνάξωμεν μὲ ὅλο τὸ δικαίωμα καὶ μὲ ὅλην τὴν χαρὰν «Ἐξεπληρώσαμεν κατὰ τὴν πρώτην φάσιν τῶν ἀγώνων τῆς Ταξιαρχίας κατὰ τὴν μάχην τῆς διασπάσεως τῆς ΓΟΤΘΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ, πιστὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βεντήρη».

Καὶ θὰ ἐπακολουθήσῃ ἤδη ἡ δευτέρα φάσις, ἡ φάσις τοῦ καλπασμοῦ ὡς τὴν ὠνόμασε ἡ 2α Νεοζηλανδικὴ Μεραρχία μας.

Ἐνθυμηθῆτε,

Τὴν 1135 τῆς 5ης Σεπτεμβρίου ἡ Μικρὰ ἐκστρατευτικὴ Μονὰς ἤρξατο διὰ τοῦ ἀσυγκρίτου ΙΙΙ Συντάγματος Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ της τὸ πῦρ ἐναντίον τῶν Οὔννων.

Τὸ Σύνταγμα ΜΑΝΙΔΑΚΗ μὲ τὸ «Ἀρχίσατε πῦρ» ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς Ἑλληνικῆς χαρᾶς».

Ἀπὸ τῆς 9ης Σεπτεμβρίου καὶ τῆς 02.00 ὥρας τὸ πεζικὸν τῆς Ταξιαρχίας ἤρξατο τῶν πυρῶν του ἐναντίον τῶν ἐπιτιθεμένων μὲ λύσσαν Οὔννων, ἵνα κατακλύσουν διὰ τῶν καταιγιστικῶν πυρῶν των καὶ καταβάλουν τὴν μικρὰν Ταξιαρχίαν. Ἐνικήθησαν. Ἦτο μαζί μας ὁ Θεός μας, ὄχι ὁ Θεὸς τοῦ Ἡλίου τῶν ἀγρίων Οὔννων, ἀλλὰ ὁ μεγάλος, ὁ μόνος Θεός.

Ἔκτοτε ἤρξαντο οἱ σκληροὶ ἀγῶνες τῆς μικρᾶς Ταξιαρχίας ἐν ἀμύνῃ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐν τῇ ἐπιθέσει πρὸς διάσπασιν τῆς Γοτθικῆς γραμμῆς.

Μᾶς ἐδόθη μία ζώνη σκληρὰ καὶ διὰ τοῦτο ἡ τιμὴ μεγαλυτέρα.

Τὴν ζώνην ταύτην τὴν ἐγνωρίσαμε, διότι τὴν ἐποτίσαμε μὲ αἷμα, μὲ πολὺ αἷμα.

Τὰ τάγματα ἡμιλλῶντο τὸ ἕν τὸ ἄλλο καὶ τὸ ἄφθαστον Πυροβολικόν, μὲ ὅλους τοὺς συμπαραστάτας, διαβιβαστάς, τραυματιοφορεῖς, σκαπανεῖς, ὁδηγοὺς ἐξησφάλιζε καὶ τὴν προχώρησιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὀλιγωτέρας θυσίας.

Μίαν ζώνην βάθους 10 χιλιομέτρων ἀπὸ ΡΙΤΣΙΟΝΕ μέχρι τοῦ ΡΙΜΙΝΙ διατρέξαμε ὑπὸ τὴν φονικὴν ἀπειλὴν τῶν εἰς κάθε βῆμα τεθωρακισμένων καὶ χαλυβδίνων πολυβολείων, τῶν κατὰ μῆκος τῆς παραλίας ἀριστοτεχνικῶς καμουφλαρισμένων πυροβολείων μὲ τὴν σατανικὴν ὑπονόμευσιν τοῦ ἐδάφους καὶ μὲ ὑπούλους νάρκας περιβεβλημένας εἰς ξύλινα κυτία, ἵνα μὴ ἀνακαλύπτωνται.

Μόνον τὸ ΙΙΙ Τάγμα κατὰ τὴν 20 Σεπτεμβρίου ἡλίευσε 350 τοιαύτας, ἀφοῦ ὑπέστη ἐξ αὐτῶν καὶ τὴν μεγαλυτέραν θυσίαν καὶ ἀνάλογον ἀριθμὸν τὸ ΙΙ Τάγμα πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κατεσπαρμένων.

Ὁ δρόμος ὑπῆρξε τραχύς, ἀλλὰ εἰς τὸ τέλος ὡς ἔπαθλον τῆς Ἑλλάδος τὸ ΡΙΜΙΝΙ.

Ἐπ' αὐτοῦ πρῶτον τὸ ΙΙ Τάγμα ἀνεπέτασε τὴν Ἑλλάδα τὴν 07.15΄ ὥραν τῆς σήμερον καὶ τὰ ἄλλα δύο Τάγματα ἔτρεχον διὰ νὰ τὸ βοηθήσωσι καὶ μετ' ὀλίγον ἀνεπέτασαν καὶ αὐτὰ τὰς σημαίας των.

Ναί! Ὁ δρόμος ὑπῆρξε σκληρός, τραχύς, αἱματηρός.

Τὸ αἷμα 75 νεκρῶν μας καὶ 204 τραυματιῶν μας, ἐχάραξε ἀνεξιτήλως τὸν δρόμον τοῦτον εἰς αἰωνίαν δόξαν τῆς «Ἀθανάτου Ἑλλάδος», ἡ ὁποία ἀσπαίρουσα καὶ πονεμένη ὑπὸ τὸ πέλμα τῆς ἀπαισίας Γερμανο-βουλγαρικῆς Λερναίας Ὕδρας ἀντιπροσωπεύθη διὰ τῆς μικρᾶς ἐκστρατευτικῆς Μονάδος εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ καλοῦ, διεκδικοῦσα ὅπως πάντα τὸν ἀθάνατον τῆς δάφνης κότινον διὰ τὸ σταυρωμένον σῶμα της.

ΡΙΜΙΝΙ

Τὰ τάγματα ἀνεπέτασαν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν των.

Μὴ λυπᾶσθε διὰ τὸ τόσον αἷμα. Ἔχασε ἡ Ἑλλὰς ἀγωνιζομένη πρὸς τέρατα αἷμα πολύ, ἀλλὰ εἰς τὸν αἱματηρὸν δρόμον της ἥναψε τοὺς φάρους τοὺς φωτίζοντας τὸν δρόμον τοῦτον καὶ ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ κόσμου. Εἶνε αὐτὰ ΑΛΒΑΝΙΑ — ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ — ΚΡΗΤΗ — ΕΛ ΑΛΑΜΕ·Ι·Ν — ΙΤΑΛΙΑ.

Ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ἀνεπέτασε τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ εἶνε τοῦτο ἡ Ἱστορικὴ ἐκδήλωσις ἰδανικῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ συνοψιζομένη: «Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων δοξάσατε τὴν Πατρίδα».

Ἐνθυμηθῆτε,

Εἰς τὸν αἱματηρὸν δρόμον ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., διὰ τῶν ἡρωϊκῶν Ταγμάτων της εἶχε τὴν ὑψίστην τύχην νὰ ἴδη ἀντιπροσώπους τῶν Οὕννων μὲ ἐπὶ κεφαλῆς ἀξιωματικόν των, νὰ προσέρχωνται μὲ ὑψωμένα τὰ χέρια εἰς τὰς γραμμάς της, προσκύνημα τῆς Ἀθανάτου Ἑλλάδος μας ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ὁποίας ἐζήτουν μὲ τὸν ὑψωμὸ αὐτὸν «φεισθῆτε τῆς ζωῆς μας». Ποῖοι; Ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τῆς ὑπερφιάλου Γερμανίας;

Ἡ Λερναία Ὕδρα προσκυνᾶ τὴν Μικρὰν Ἑλλάδα. Ἦτο καιρός!

Καὶ ἀκόμη δίπλα σ' αὐτοὺς ἐμαζεύατε τὰ αὐτόματα ὅπλα των.

Ἡ Ταξιαρχία δύναται οὕτω διὰ τῶν Ταγμάτων της νὰ προσθέση εἰς τὰ τόσα ὀνόματα τοῦ σκληροῦ δρόμου της καὶ τὸν πασίγνωστον τῆς Γοτθικῆς τοποθεσίας ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τῶν Μ. Συμμάχων μας, τὸ ΡΙΜΙΝΙ.

Συμπολεμισταί,

Ἐστὲ ὑπερήφανοι, διότι σὲ σᾶς πρώτους ἔλαχε ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα αὐτή!

Ἐζήτησα ἀπὸ τοὺς μεγάλους Συμμάχους μας νὰ μᾶς δώσουν τὴν Βρεταννικὴν Σημαίαν, τὴν Καναδικὴν Σημαίαν καὶ τὴν Νεοζηλανδικὴν Σημαίαν, ἵνα οἱ γενναῖοι τοῦ 2ου Τάγματος ἀναρτήσουν παραπλεύρως τῆς ἤδη εἰς τὸ Δημαρχεῖον τοῦ ΡΙΜΙΝΙ κυματιζούσης Ἑλληνικῆς, εἰς ἔνδοξον τῶν τόσων διὰ τὸ ΡΙΜΙΝΙ ἀγώνων.

Διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην τιμητικὴν τῶν Ταγμάτων ἐκδήλωσιν

ΚΑΘΟΡΙΖΩ

Τὸ 2ον Τάγμα ἐντὸς τῆς ἡμέρας θὰ μεταφέρη ἐκ τοῦ χθεσινοῦ Σ.Δ. του εἰς τὸν νέον τοιοῦτον ἐν ΡΙΜΙΝΙ τὴν σημαίαν τοῦ Τάγματός του.

Θὰ τῆς ἀπονεμηθῶσι τιμαὶ ἔστω καὶ ὑπὸ τῶν ὀλίγων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τοῦ Σ.Δ. του, ὡς ἀντιπροσώπων τῶν Ἰταλομάχων τοῦ ΙΙ Τάγματος καὶ τῆς Ταξιαρχίας.

Τοῦτ' αὐτό, ἐν συνεχείᾳ, θὰ πράξωσι καὶ τὰ ἄλλα Τάγματα, διὰ τὴν ἀπονομὴν τιμῶν εἰς τὰς σημαίας των.

Καθιστῶ γνωστὸν ὑμῖν, ὅτι ἐπρότεινα τηλεγραφικῶς εἰς τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα, τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ τὸν Ἀρχιστράτηγον, ὅπως ἀπονείμωσι εἰς τὰς Σημαίας τῶν Ταγμάτων «τοῦ ἀριστείου ἀνδρείας τὸν Ταξιάρχην» εἰς ἀπόδειξιν τῶν σκληρῶν ἀγώνων, τῶν σκληρῶν θυσιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὠχυρωμένου ἐπάθλου ΡΙΜΙΝΙ.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τιμῶν εἰς τὴν σημαίαν τοῦ ΙΙ Τάγματος, θὰ παραστῶ μετὰ τοῦ Διοικητοῦ Πεζικοῦ καὶ Πυροβολικοῦ καὶ τῶν Ἐπιτελείων των.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν τιμῶν, οἱ Διοικηταὶ τῶν Ταγμάτων θὰ προσκαλέσωσι τοὺς ὀλίγους ἐγγὺς ἥρωάς των νὰ ὑψώσωσι πρὸς τὸν δίκαιον Θεόν μας τὴν εὐχὴν «ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΣ, Η ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΕΛΛΑΣ».

Ζήτω ἡ ὑπέροχος Μεγάλη Βρεταννία, Ζήτω ὁ Καναδᾶς, Ζήτω ἡ Νέα Ζηλανδία, Ζήτω ἡ δοξασμένη ΥΙΙΙ Στρατιά.

Ἂς εἶνε βέβαιοι ὅτι ἡ φωνή των θ' ἀκουσθῇ ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον.

ΖΗΤΩ Η ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ!!

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

III ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ Δ)ΤΗΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ—ΠΡΟΣ)ΚΗ

Ἀριθ. Α.Π. 454

ΠΡΟΣ

ΤΟΥΣ ΔΙΟΙΚΗΤΑΣ ΜΟΝΑΔΩΝ

I.—Κατὰ τὴν χθεσινὴν ἀναφορὰν τῆς Ταξιαρχίας διεπιστώθη μία διακαὴς ἐπιθυμία ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ὅπως ἡ III Ε.Ο.Τ. λάβη μέρος εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἀγῶνας.

II.—Ὁπωσδήποτε παρετήρησα κατὰ τὰς διαφόρους μου ἐπισκέψεις ὅτι ἡ ἐπιθυμία αὕτη εἶνε ἀνάμικτη πρὸς ἀνησυχίαν κατόπιν τῶν ἀναγραφομένων περὶ τῶν εἰς τὴν Πατρίδα μας γεγονότων καὶ ἰδίᾳ τὰ εἰς τὴν Θράκην διαδραματιζόμενα.

III.—Ὅ,τι ἔχομεν νὰ κάμωμεν ὡς Διοικηταὶ Μονάδων, ἐγένετο, ἤτοι ἀναφορὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ταξιαρχίας, ὡς ὀφείλει εἷς ἐχέφρων Διοικητὴς νὰ πράξῃ.

IY.—Ἀφ' ἧς τοῦτο ἐγένετο, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν αὐστηρὰν στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν, καὶ ἰδοὺ αἱ ἀποφάσεις μου:

1) Ζητῶ τὴν ἀπόλυτον, τὴν τυφλήν, τὴν ἄνευ συζητήσεων ἐμπιστοσύνην ὅλων σας, ἐπὶ τὴν Διοίκησιν τῆς Ταξιαρχίας, ἥτις ἔχει καὶ αὐτὴ συναισθήματα.

2) Ὑπενθυμίζω, ὅτι ἅπαντες ἀποτελοῦμεν Μονάδα Ἑλληνικῆς ἀποστολῆς ἄνευ περιορισμοῦ, ἄνευ σκέψεων, ἄνευ συζητήσεων, ἄνευ προβλέψεων, αἵτινες ἀνήκουν εἰς ἄλλους, Ἡμεῖς ἀνήκομεν εἰς τὸ Γενικὸν Ἀγγλικὸν Στρατηγεῖον.

3) Ἀπαγορεύω πᾶσαν συζήτησιν δυναμένην νὰ κλονίσῃ ὁπωσδήποτε τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνδρῶν μας, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον.

Ἀντιπροσωπεύομεν τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον τὴν Ἑλλάδα ὁπουδήποτε καὶ ἂν ταχθῶμεν.

4) Ἐξορκίζω, τηρήσατε ἑαυτοὺς εἰς τὸ ἄφθαστον σημεῖον τῆς αὐτοθυσίας εἰς ὃ εὑρίσκεσθε καὶ ὅπερ ἀπεδέχθητε ὡς ἐντολὴν καὶ παρασύρατε τοὺς πάντας.

5) Μία ἐντολή, συνεχής, ἐπίμονος, αὐστηρὰ ἀσυζήτητος «Δὲν πολιτικολογοῦμεν, θὰ ἐκτελέσωμεν τὴν στρατιωτικήν μας ἐντολὴν μόνον αὐτὴν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο αὐτήν, μὲ τὴν αὐτὴν θυσίαν, ἣν ὡς τώρα».

Οἱ ἄνδρες θὰ ἐνστερνισθῶσιν τὴν ἄποψιν ταύτην, μὲ βάσιν ὅτι δὲν ὑπάρχουσι ὅρια παραμονῆς ἢ μὴ ἐνταῦθα, δὲν ὑπάρχωσι πόθοι οὓς δύνανται νὰ θέσωσι οἱ στρατιῶται.

Οἱ Διοικοῦντες ἔχουσι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ αἰσθήματα, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύνην.

Υ.—Οἱ Διοικηταὶ Μονάδων, ἐξηγοῦντες τὴν παροῦσαν πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς των, θὰ προσθέσωσι:

«Ἡ διαταγὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν ἐπίκλησιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταὐτῷ τὴν τελευταίαν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀπόφασιν καὶ ἐντολὴν τοῦ Ταξιάρχου».

Ζώνη Ἐπιχειρήσεων τῇ 6 Ὀκ)βρίου 1944

Ο

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ III Ε.Ο.Τ.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ III Ἀριθ. Α.Π. 496 ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ—ΠΡΟΣ)ΚΗ

Ζώνη Ἐπιχειρήσεων τῇ 6ῃ Ὀκ)βρίου 1944

Η

III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΝΕΑΠΟΛΙΝ

«Ἔκθεσις ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ταξιαρχίας».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι, ἡ Ταξιαρχία μάχεται ἀπὸ 5 Σεπτεμβρίου παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας.

Τὴν 23ην ἰδίου μηνὸς ἐτέθη διὰ 15θήμερον ἀνάπαυσιν, ἥτις ὅμως τὴν 25ην διεκόπη λόγῳ τακτικῶν ἀναγκῶν, ἀναγνωριζομένων πλήρως καὶ ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας.

Μετὰ τὴν ἐπὶ ἕνα συνεχῆ μῆνα διεξαγωγὴν ἐπιχειρήσεων παρὰ τῆς Ταξιαρ-

χίας, κατὰ τὴν σημερινὴν ἀναφορὰν αὐτῆς παρέστησαν, ὡς συνήθως, οἱ Διοικηταὶ τῶν Ταγμάτων, ὁ Ἀρχηγὸς Πεζικοῦ, ὁ Διοικητὴς τοῦ ΙΙΙ Συντάγματος Πυροβολικοῦ, ὁ Ἐπιτελάρχης καὶ ὁ Διευθυντὴς ΙΙΙ Γραφείου.

Ἐκτὸς τῶν συζητηθέντων ζητημάτων σχετικῶς μὲ τὰς συνεχιζομένας ἐπιχειρήσεις, ἄνευ ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἐπιβαλλομένης, ὡς ἐκ τούτου συνεχοῦς, ἐντατικῆς καὶ προσωπικῆς προσπαθείας τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἄλλων ὑπηρεσιακῶν ζητημάτων, ἠθέλησα νὰ ἔχω καὶ τὴν γνώμην τῶν ἀνωτέρω Διοικητῶν.

α.—Ἐπὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν.

β.—Τὰς ἀντιλήψεις τῶν Διοικητῶν σχετικῶς μὲ τὸ ἐπικρατοῦν εἰς τὰ τμήματά των πνεῦμα, ἐν περιπτώσει συνεχίσεως παρὰ τῆς Ταξιαρχίας ἐπιχειρήσεων, ἐπὶ μακρὸν σχετικῶς διάστημα, ἐν Ἰταλίᾳ.

Ἐκ τῆς συγκεντρώσεως ταύτης προέκυψαν τὰ κάτωθι καθ' ὁμόφωνον γνώμην, ἅτινα θεωρῶ καθῆκον μου νὰ ὑποβάλω ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν:

1.—Τὸ ἠθικὸν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἄριστον παρὰ τοὺς κόπους, τὰς κακουχίας καὶ τὰς ἀπωλείας (ἀπώλειαι 35% τῆς παρατακτέας δυνάμεως Πεζικοῦ, μὲ 113 τούτων νεκρούς).

2.—Μετὰ τὰς ἀπὸ ραδιοφώνου καὶ τῶν ἐφημερίδων εἰδήσεις, ὅτι ἤρχιζε καὶ συνεχίζεται μὲ ταχὺν ρυθμὸν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Στρατευμάτων Συμμαχικῶν, διακαὴς διαφαίνεται, εἰς ὅλους, ὁ πόθος συμμετοχῆς εἰς τὰς ἐκεῖ διεξαγομένας ἐπιχειρήσεις, ὑποχρεώσεως ἐπιβαλλομένης καὶ ἐκ λόγων ἱστορικῶν καὶ Ἐθνικοῦ ἐγωϊσμοῦ τῶν στελεχῶν καὶ ὁπλιτῶν τῆς Ταξιαρχίας, μοναδικοῦ πυρῆνος Ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

Ἡ εἴδησις Ἐπιτροπῆς εἰς Θράκην μὲ Βούλγαρον ἀντιπρόσωπον ἐδημιούργησε πένθος εἰς τὴν Ταξιαρχίαν.

Μία εἴδησις ταχείας ὁπωσδήποτε συμμετοχῆς εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα ἐν Ἑλλάδι, θὰ ἀνυψώσῃ τὸ ἠθικὸν ὅλων εἰς βαθμὸν ἄνευ προηγουμένου. Πάντως θεωροῦν ζήτημα τιμῆς τὴν συμμετοχήν των εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρώας γῆς, ὡς ὑπεσχέθητε ἀπὸ ραδιοφώνου.

3.—Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν δὲν ἐκπληρωθῇ ὁ πόθος οὗτος εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον ἢ δὲν καθορισθῇ τουλάχιστον σαφῶς τὸ χρονικόν του ὅριον, τὸ ἐπιθετικὸν πνεῦμα, εὑρισκόμενον ἤδη εἰς ὑψηλότατον σημεῖον, θ' ἀρχίσῃ μειούμενον μὲ ρυθμὸν ἀνάλογον τῆς ἐπὶ μακρότερον ἐνταῦθα παραμονῆς μας.

4.— Ἐν περιπτώσει ἐξακολουθήσεως τοῦ ἀμυντικοῦ ἀγῶνος, ὡς ἤδη ἤρχισε νὰ διαφαίνεται, λόγῳ καιρικῶν συνθηκῶν, ἡ Ταξιαρχία εὑρισκομένη διαρκῶς ἐν τῇ γραμμῇ μάχης δέον μετὰ 10ήμερον ν' ἀντικατασταθῇ διὰ 15θήμερον τουλάχιστον ἀνάπαυσιν, ἀνασυγκρότησιν καὶ θεραπείαν τῶν ποικίλων ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἀναγκῶν της.

5.—Τ' ἀνωτέρω δέον ἐπὶ πλέον ἐξετασθῶσιν καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀδυναμίας συμπληρώσεως δημιουργηθέντων ἐκ τῶν ἀπωλειῶν κενῶν οὔτε ἀριθμητικῶς οὔτε ποιοτικῶς. Αἱ ἀποσταλεῖσαι ἐνισχύσεις συμπληρώσασαι ἐν μέρει μόνον ἀριθμητικῶς δημιουργηθέντα κενά, δὲν συμπληροῦν ταῦτα ποιοτικῶς οὐδὲ κατὰ ¼ τῶν ἀπωλειῶν.

Ἅπαντες οἱ ἀποσταλέντες μέχρι σήμερον πρὸς ἐνίσχυσιν, εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον μειράκια ἀγύμναστα, ἀναμφισβητήτως ὅμως πλήρη ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐπιθετικοῦ πνεύματος. Τοῦτο ὅμως εἰς τοὺς σκληροὺς μετὰ τῶν λίαν ἐμπειροπολέμων Γερμανῶν ἀγῶνας μας, δὲν εἶνε ἀρκετὸν καὶ χρειάζεται ἐμπειρία πολεμική, σωματικὴ ἀντοχὴ καὶ μακρὰ ἐκπαίδευσις.

6.—Ἤδη, λόγῳ τῶν ἀπωλειῶν, ἤρξατο μεταβαλλομένη ἡ σύνθεσις τῆς Ταξιαρχίας.

7.—Ἐὰν συνεχισθῇ ἐπὶ μακρὸν ἡ συμμετοχὴ τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὰς ἐν Ἰταλίᾳ ἐπιχειρήσεις θὰ δημιουργηθῇ εἰς ταύτην ὀξύτατον τὸ ζήτημα τῆς συμπληρώσεως τῶν ἀπωλειῶν, εἰς βαθμὸν δυνάμενον νὰ ἐξανεμίσῃ πλήρως τὴν μαχητικὴν ἀξίαν τῆς Ταξιαρχίας.

Ἀντιθέτως, συμμετοχὴ τῆς Ταξιαρχίας εἰς τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνας, ἀπαλλάσσει αὐτὴν τοῦ τοιούτου σοβαροῦ ζητήματος, καθ' ὅσον καὶ αἱ μέλλουσαι ἀπώλειαι οἱουδήποτε βαθμοῦ εἶνε ἀπολύτως δικαιολογημέναι, ὡς διδόμεναι ἐπὶ πατρίου ἐδάφους καὶ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ εὕρεσις ἐμπειροπολέμων μαχητῶν ἐπὶ τόπου λύει τελείως τὸ ζήτημα τῶν ἐνισχύσεων καὶ ποσοτικῶς καὶ ποιοτικῶς.

Ὑποβάλλων ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν ἅπαντα τ' ἀνωτέρω, κατόπιν καὶ τῆς ἐκφρασθείσης ἐπιθυμίας τῶν Διοικητῶν τῶν Μονάδων, παρακαλῶ ὅπως εὐαρεστούμενοι μᾶς καταστήσητε κοινωνοὺς τῶν ἐν προκειμένῳ ἀντιλήψεών σας, ἵνα συμφώνως ταύταις κατευθύνωμεν τὰς προσπαθείας μας.

Συνημμένως προφορική διαταγή μου είς τους Διοικητάς τῶν Μονάδων διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην ἀντίδρασιν ἔναντι τῆς νοσταλγίας τῶν ὁπλιτῶν μας.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

Α.Π. 515 — 21 Ὀκτωβρίου

ΠΡΟΣ

ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΝ ΠΕΖΙΚΟΥ

ΤΖΑΒΑΡΑΝ ΣΤΥΛ.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 21 Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., ἀναφορᾶς ὑμῶν, γνωρίζω ὑμῖν τὰ κάτωθι:

Οὐδεὶς διημφεσβήτησε ποτὲ τὸν ἀπέραντον πατριωτισμόν σου.

Οὐδεὶς διημφεσβήτησε τὴν γενναιότητά σου καὶ γνωρίζετε μάλιστα ὅτι ὑπάρχει καὶ ἐκδήλωσις τῆς Ταξιαρχίας ἐπὶ τούτου.

Οὐδεὶς διημφεσβήτησε τὰ συναδελφικὰ αἰσθήματά σου, τὸν ἄριστον χαρακτῆρα σου, τὸ συναδελφικόν σου πνεῦμα καὶ πρὸ παντὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀτομικῆς θυσίας ὑπὸ οἱανδήποτε μορφὴν ἐκδηλουμένης.

Παρεῖλκε συνεπῶς ἡ ἀναφορὰ αὐτη.

Πράγματι, χθὲς ἐπρόκειτο περὶ ἀτυχοῦς ἐρωτήσεως, ἀτυχοῦς ἀπαντήσεως μιᾶς προκαταλήψεως ἄγνωστον πόθεν προερχομένης καὶ συνεπῶς, μιᾶς ἐπεμβάσεως τοῦ ἐκτιμῶντος ὑμᾶς ἀπολύτως Συνταγματάρχου Παπαδοπούλου Ν., ὅστις ἐνόμιζε ὅτι αὐτη ἐξησφάλιζε τὸ κῦρος τῆς Διοικήσεως τῆς Ταξιαρχίας διὰ τῆς ἀποδείξεως, ὅτι δὲν ἔσφαλε ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῆς γενικῆς καταστάσεως.

Πέραν τούτου, δὲν συντρέχει οὐδεὶς λόγος ἀποδείξεων, διότι καί τὰς διαταγάς σας γνωρίζω καὶ τὰς προσπαθείας σας.

Γνωρίζετε τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ταξιάρχου διὰ τὴν ἱκανότητα καὶ ἀπόδοσιν.

Σᾶς ἐπεφύλασσε τὴν διοίκησιν τοῦ 3ου τάγματος.

Πρὸς τιμήν σας τὴν ἀπεποιήθητε ὑπὲρ ἀρχαιοτέρου συμμαθητοῦ σας. Ἡ Ταξιαρχία καὶ τὴν χειρονομίαν ταύτην ἀναγράφει εἰς τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐνεργητικόν.

Πέραν τούτου, ἰδοὺ ἡ συμβουλή μου: «Δὲν ἀδικεῖται τὸ 3ον τάγμα, ἀντίληψις ἐξ ἧς ὡρμήθητε καὶ ἐδημιουργήθη ἡ ἀτυχὴς παρεξήγησις. Τὸ 3ον τάγμα ἔχει τὴν θέσιν του ἰσαξίαν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα, καὶ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν κοινὴν ἐκτίμησιν ὡς καί τὰ ἄλλα. Μᾶς ἀναμένουν προσπάθειαι καὶ ἄλλαι, ἴσως καὶ σκληραὶ ἴσως ὄχι. Ὁπωσδήποτε προσπάθειαι, αἵτινες ἔχουσιν ἀνάγκην, ὡς βάσιν τὴν σύμπνοιαν, τὴν ἀγάπην, τὴν ἠρεμίαν. Ἔσχομεν ὅλοι μας ἀρκετὰς ἡμέρας ἀγωνίας καὶ προσπαθειῶν, ὥστε νὰ δικαιοῦται εἷς ἕκαστος καὶ πρὸ παντὸς ὑμεῖς οἱ Διοικηταὶ τῶν μονάδων μιᾶς ἡσυχίας διὰ ψυχικὴν καὶ πάλιν προπαρασκευήν.

Δὲν ἐπιθυμῶ οἱ Διοικηταὶ Μονάδων νὰ εὑρίσκωσι περιπτώσεις πικρίας.

Ἡ ἐκτίμησις εἶνε γενική. Τοῦτο ἔστω ἀρκετόν.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
20.10.44

Ἀριθ. Α.Π. 515. ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ. 21.10.44

Στρατόπεδον τῇ 21 Ὀκτωβρίου 1944

Ὁ Ταγματάρχης Πεζικοῦ Τζαβάρας Στυλιανὸς

Πρὸς τὴν ΙΙΙην Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν—Ἐνταῦθα

«Περὶ τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ ὑποφαινομένου πρὸς τὸν κ. Ἀρχηγὸν Πεζικοῦ».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ Τάγματος καὶ μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Στρατηγοῦ Βεντήρη ἀνέφερον τὰ κάτωθι εἰς τὸν Ἀρχηγὸν Πεζ. κ. Συνταγματάρχην Παπαδόπουλον.

Ἰδοὺ πῶς ἔχει ἡ διαλογικὴ συζήτησις:

Ἐρωτ.: κ. Ἀρχηγέ, τί ἀνέφερον οἱ διοικηταὶ 1ου καὶ 2ου τάγματος περὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ὁπλιτῶν τῶν ταγμάτων των;

Ἀπάντ.: κ. Τζαβάρα,δὲν γνωρίζω τί ἀνέφερεν ὁ κ.Καραβίας εἰς τὸν Στρατηγόν, πάντως ὁ κ. Τζανετῆς οὐδὲν ἀνέφερεν.

Ἐρωτ.: Θὰ μὲ δεχθῇ ἄρα γε, κ. Ἀρχηγέ, ὁ Στρατηγὸς νὰ τοῦ ἀναφέρω ὡρισμένα πράγματα;

Ἀπάντ.: Ἀσφαλῶς ὄχι.

Ἐρωτ.: κ. Ἀρχηγέ, ἂν δὲν μὲ δεχθῇ σᾶς παρακαλῶ θέσατε ὑπ' ὄψιν τοῦ Στρατηγοῦ τὰ κάτωθι:

1) Ἡ ἐφημερὶς «Φῶς» ἀνέγραψεν ὅτι ἡ Θράκη διοικεῖται ἀπὸ ἀντιπροσώπους Βουλγαρίας, Τουρκίας, Ἑλλάδος. Βεβαίως μᾶς ἐκοινοποιήθη τὸ τηλεγράφημα τῆς Κυβερνήσεως, πλὴν ὅμως ἡ διάψευσις δὲν εἶναι κατηγορηματική.

2) Ἠκούσαμεν ἀπὸ ραδιοφώνου ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτῶν Ἄρης Βελουχιώτης ὡμίλησε μετὰ τὸν κ. Κανελλόπουλον πρὸς τὸν λαὸν τῶν Πατρῶν. Βεβαίως ἂν εἶναι ἀληθῆ ὅσα ἀποδίδονται εἰς τὸν ἄνω ἀρχηγόν, δὲν εἶναι οὔτε σωστὸν οὔτε δίκαιον νὰ ἀναφέρωνται τοιαῦται πρόσωπα ἐκ τοῦ ραδιοφώνου.

3) Ἐμάθαμε ὅτι ἐδόθη ἀμνηστία εἰς ἅπαντας τοὺς στασιαστάς. Εἶναι τοῦτο ἀληθὲς ἢ ὄχι;

Ἀποτέλεσμα τῶν ἀνωτέρω εἶναι, ὡς μοὶ ἀνεφέρθη, ὅτι ἤρχισε ἡ ἑξῆς συζήτησις μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν.

1) Ὅτι διάφορα μέλη τῆς Κυβερνήσεως ἀνήκοντα εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ΕΑΜ καταβάλλουν κάθε προσπάθεια ὅπως ἡ Ταξιαρχία μὴ γυρίση εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ οὕτως αὕτη θὰ ἀποδεκατισθῆ καὶ θὰ προσπαθήσουν νὰ παρουσιάσουν τοὺς ἀντάρτας ὡς ἀπελευθερωτὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ ὄχι τὴν Ταξιαρχίαν, ἥτις θέσασα ὑπὲρ ἄνω ὅλων τὴν Ἑλλάδα μάχεται νῦν σκληρῶς ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ταύτης.

2) Ὅτι ἡ ὅλη προσπάθεια τοῦ Γραφείου Πληροφοριῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι νὰ μειώση τὸ ἔργον τῆς Ταξιαρχίας, φθάσαν νὰ εἴπη ὅτι ἡ Ταξιαρχία μας ἁπλῶς συνέβαλε εἰς τὴν πτῶσιν τοῦ Ρίμινι.

3) Μεταξὺ τῶν Μακεδόνων καὶ Θρακῶν ἐγεννήθη τὸ παράπονον καὶ ἐξεδηλώθη διὰ συζητήσεως ὅτι δῆθεν ὑπεγράφη καὶ σύμφωνον μεταξὺ Βουλγαρίας καὶ διαφόρων μελῶν τῆς ΕΑΜ διὰ τὴν αὐτονόμησιν τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ ὅτι ἐνῷ αὐτοὶ χύνουν τὸ αἷμα των στὴν Ἰταλία γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὰ σπίτια των πωλοῦνται κατὰ τοιοῦτον τρόπον καὶ ναὶ μὲν ἔλαβον γνῶσιν τοῦ τηλεγραφήματος τῆς Κυβερνήσεως, πλὴν ὅμως ἡ διάψευσις δὲν ἦτο κατηγορηματική.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, κ. Ἀρχηγέ, ἀναφέρατε εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἀποσιωπᾶται τὸ ἔργον τῆς Ταξιαρχίας, ἥτις μαχομένη διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος χύνουσα αἷμα καὶ ἀποδεκατίζεται ἐνῷ ἀντιθέτως ἐξυμνεῖται τὸ ἔργον τῶν ἀνταρτῶν καὶ δὴ τῶν τοῦ ΕΑΜ, διὰ τοὺς ὁποίους τόσα φημολογοῦνται.

Δὲν ἠσχολήθην ποτὲ μὲ τὴν πολιτικήν, ἀλλὰ οὔτε θὰ ἀσχοληθῶ, πλὴν ὅμως ὡς Ἕλληνες δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν ποτὲ σὲ οἱονδήποτε νὰ καταστρέψη τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα.

Ἐπίσης δέον νὰ γνωρίζη ὁ Στρατηγὸς ὅτι οἱ νέοι στρατιῶται, οἵτινες συνεπλήρωσαν τὰς ἀπωλείας μας, καίτοι κατέχονται ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, εἶναι ἀνεκπαίδευτοι καὶ δὲν ἔχουσι τὴν ἁρμόζουσαν ψυχραιμίαν νὰ ἀντιμετωπίσωσι ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐχθρὸν καὶ οὕτω κατὰ τὰς συνεχεῖς ἐχθρικὰς κρούσεις εἰς δύο διμοιρίας μου, μόνον οἱ παλαιοὶ στρατιῶται ἔμεινον ἄγρυπνοι, ὑπερασπιζόμενοι τὴν γραμμήν, ἐνῷ οἱ νέοι ἐκρύπτοντο καὶ ὡς ἐκ τούτου, πέρασα στιγμὰς πικρίας.

Τὴν 11ην ἢ 12ην Δεκεμβρίου, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Ταξιάρχου ἠρωτήθην, ἂν δύναται τὸ Τάγμα νὰ ἀναλάβη ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν, ἀπήντησα ὅτι δύναμαι μόνον διὰ δύο λόχων, καθότι ὁ ἕτερος, ἀποτελούμενος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ νέους, δὲν ἔχω καὶ τόσην πεποίθησιν ὅτι θὰ φέρη εἰς πέρας τὴν ἐνδεχομένην ἀποστολήν.

Ἐξελθὼν τοῦ γραφείου τοῦ κ. Ταξιάρχου μετέβην εἰς τὸν κ. Ἀρχηγὸν καὶ ἀνέφερον τί μὲ ἠρώτησεν ὁ Ταξίαρχος καὶ τί τοῦ ἀπήντησα.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς μοῦ εἶπε ὡρισμένας φράσεις, τὰς ὁποίας ἐν καιρῷ θὰ καταστήσω γνωστάς.

Οὕτω ἔχει ἡ διαλογικὴ συζήτησις μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ.

Ὑποβάλλω ὅθεν τὴν παράκλησιν, ὅπως μοῦ γνωσθῆ ἡ κατηγορία βάσει τῆς ὁποίας ὁ κ. Ἀρχηγὸς ἐζήτησε τὴν ἀντικατάστασίν μου, προκειμένου νὰ ἐνεργήσω τὰ δέοντα καὶ ἐπικαλούμενος τὴν μαρτυρίαν ἁπάντων σχεδὸν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τῆς Ταξιαρχίας, ἀποδείξω τὴν ἀλήθειαν καὶ αἰτήσω τὴν τιμωρίαν τῶν συκοφαντῶν μου.

Συνημμένως ὑποβάλλω τὴν διαταγήν μου πρὸς τοὺς Ἀξιωματικοὺς καὶ ἀντίγραφον τῆς ὁμιλίας μου πρὸς τοὺς ὁπλίτας τὴν 10ην Ὀκτωβρίου 1944, ἡμέραν καθ' ἣν ἔλαβε χώραν ἡ διαλογικὴ συζήτησις μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ.

Τί ἔπραξα δὲ διὰ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν ὁπλιτῶν τοῦ Τάγματος δύναται ν'ἀναφέρω παρατηρητής,ὅστις εἶδε πῶς πήγαιναν οἱ στρατιῶται διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ 2ου Τάγματος καὶ μὲ τί ἐνθουσιασμὸν ἐνήργησαν αἱ περίπολοι τὴν ἑπομένην.

Διὰ τὴν ψυχικὴν δύναμιν τοῦ ὑποφαινομένου, ὅστις ἐδέχθη χωρὶς καὶ τὸ πα-

ραμικρὸν παράπονον νὰ κλεισθῇ εἰς κλωβὸν αἰχμαλώτων μετὰ Ἰταλῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον διὰ τὴν Ἑλλάδα, θὰ καταθέσουν οἱ ὑφιστάμενοί μου, οἵτινες μὲ ἔβλεπον μὲ τὸ χαμόγελο πάντοτε ἐν πρώτῃ γραμμῇ.

ΤΖΑΒΑΡΑΣ ΣΤ.

Ὁμιλία τοῦ Διοικητοῦ 3ου Τάγματος
Πρὸς τοὺς ὁπλίτας τοῦ Τάγματος τὴν 10ην Ὀκτωβρίου 1944

Στρατιῶται,

Ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀντίληψίν μου ὅτι ἔνιοι τῶν ὁπλιτῶν τώρα ποὺ ἤρχισεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος, συζητοῦν μεταξύ των ὅτι ἡ Ταξιαρχία πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἑλλάδα.

Οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ ὁπλῖται, οἵτινες ἤρχισαν τὴν συζήτησιν ταύτην ἀσεβοῦν πρὸς τὴν μνήμην τῶν 42 νεκρῶν μας καὶ πρὸς τὸ χυθὲν αἷμα τῶν 110 τραυματιῶν μας.

Πρέπει νὰ γνωρίζητε ὅτι πολεμῶντας εἰς τὴν Ἰταλίαν, πολεμᾶτε διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ σεῖς εἴσαστε οἱ Ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος.

Καθε ἄλλη συζήτησις ἐκτὸς τῆς μετὰ τυφλῆς ὑπακοῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐντολῆς ἥτις ἐδόθη ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν πρὸς τὴν Ταξιαρχίαν, εἶναι ἔγκλημα καὶ προδοσία. Ἐγκληματοῦμεν ἔναντι τῆς Ἑλλάδος καὶ προδίδομεν τὸ αἷμα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πεσόντων ἡρώων μας, οἵτινες μὲ τὸ αἷμα των ἐπεσφράγισαν τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔδωσαν τὸ δικαίωμα εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς Συμμάχους μας τὰ δίκαια δικαιώματά της.

Μοῦ ἀνεφέρθη ὅτι ἐγεννήθη συζήτησις διὰ τὸ ζήτημα τῆς διοικήσεως Θράκης τὸ ἀναγραφὲν εἰς τὴν ἐφημερίδα. Σᾶς ἐκοινοποίησα τὸ τηλεγράφημα τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπαντῶ εἰς τοὺς συζητήσαντας τοῦτο: ὅτι δὲν φαντάζομαι νὰ εὑρεθῇ Ἕλλην νὰ προβῇ εἰς τοιαύτην συμφωνίαν καὶ ἂν εὑρεθῇ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι Ἕλλην· ἀσφαλῶς θὰ εἶναι πράκτωρ τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ ἂν παρ' ἐλπίδα εὑρέθησαν ἄνθρωποι, οἵτινες ἀκούοντες εἰς τὸ ὄνομα Ἕλληνες ἔφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ συζητοῦν ἢ καὶ νὰ ὑπογράφουν σύμφωνα διὰ τὴν Θράκην, ἐγὼ ὡς Διοικητής σας σᾶς βεβαιῶ ὅτι θὰ τιμωρηθοῦν σκληρά.

Μοὶ ἀνεφέρθη ὅτι Ἀξιωματικὸς ἤκουσε συζήτησιν δύο ὁπλιτῶν ὅτι δῆθεν μέλη τῆς Κυβερνήσεως ἀνήκοντα εἰς τὴν ὀργάνωσιν ΕΑΜ ἐνεργοῦν γιὰ νὰ μὴ πάῃ ἡ Ταξιαρχία εἰς τὴν Ἑλλάδα,καθ' ὅσον θέλουν νὰ πᾶν τοὺς δικούς των, οἵτινες εἶνε κλεισμένοι εἰς στρατόπεδα καὶ ὅτι θέλουν νὰ παρουσιάσουν τοὺς ἀντάρτες ὡς ἐλευθερωτὰς τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὄχι τὴν Ταξιαρχίαν τὴν ὁποίαν μισοῦν. Ἀπαντῶ εἰς τούτους καὶ λέγω εἰς ἅπαντας ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶνε ψεῦδος καθ' ὅσον τὴν παραμονὴν τῆς Ταξιαρχίας ἐν Ἰταλίᾳ τὴν ὑπαγορεύει τὸ Ἐθνικὸν συμφέρον καὶ ἐξ ἄλλου ἡμεῖς ὑπαγόμεθα εἰς τὴν 8ην Στρατιὰν καὶ αὐτὴ θὰ ἀποφασίσῃ πότε ἡ Ταξιαρχία θὰ μεταφερθῇ εἰς Ἑλλάδα, οὐδεμία δὲ προσπάθεια γίνεται γιὰ νὰ ἐξέλθουν οἱ στασιασταὶ τῶν στρατοπέδων ἐκ μέρους οἱουδήποτε μέλους τῆς Κυβερνήσεως.

Ἔχοντες πλέον ἐξησφαλισμένην τὴν ζωὴν καὶ προστασίαν τῶν οἰκείων μας ἀπελευθερωθέντων ἤδη ἀπὸ τὸν βαρβαρικὸν ζυγὸν ἔδει νὰ μᾶς δώσῃ νέον θάρρος καὶ νέαν ὁρμὴν πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος μέχρι τῆς τελείας καταστροφῆς τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ ἐκδίκησις γιὰ μᾶς τώρα ἀρχίζει. Πρέπει νὰ ἀνταποδώσωμεν τὰ ἴδια.

Εἶναι ἀνάγκη στρατιῶται νὰ ὑπερνικηθῇ ἡ νοσταλγία τῆς ἐπανόδου πρὸ τοῦ Ἐθνικοῦ μας συμφέροντος.

Ἡ μόνη νοσταλγία γιὰ ὅλους μας ἂς εἶναι πότε θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα νὰ πᾶμε νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὸ 2ο Τάγμα γὰ νὰ βρεθῶμεν καὶ πάλιν ἀντιμέτωποι τῶν μισητῶν ἐχθρῶν μας καὶ νὰ τοὺς δώσωμεν ἓν ἀκόμη μάθημα τί ἐστὶ Ἕλλην στρατιώτης.

Μὴ σκέπτεσθε τίποτε ἄλλο ἢ μὴ πῶς θὰ ἐκπληρώσωμεν τὴν ἀποστολήν μας μέχρι τέλους, ὅπως τὸ ἀπαιτοῦν ἡ μητέρα μας καὶ ἡ τιμὴ τῆς ἀδελφῆς μας.

Μὴ συζητῆτε γιατὶ ἀσεβεῖτε πρὸς τοὺς νεκρούς μας.

Μὴ συζητῆτε γιατὶ ἐγκληματεῖτε ἔναντι τῆς Ἑλλάδος.

Ζήτω ἡ Ἑλλάς μας.

3ον ΟΡΕΙΝΟΝ ΤΑΓΜΑ Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π. 555

ΔΙΑΤΑΓΗ

Κύριοι Ἀξιωματικοί,

Ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀντίληψίν μου ὅτι, τὸ γεγονὸς τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος μας, ἐγέννησεν εἰς τὰς ψυχάς, εὐτυχῶς ὀλίγων, ὁπλιτῶν τοῦ Τάγματος, τὴν φθοροποιὸν ἰδέαν τῆς ἀντικαταστάσεώς μας ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ μετώπου καὶ τὴν ἐπάνοδόν μας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τοῦτο ἴσως συνέτειναν καί τινες διαδοθεῖσαι ἀδέσποτοι, ἀπὸ ἀνεύθυνα πρόσωπα, φῆμαι περὶ δῆθεν ἀντικαταστάσεώς μας.

Πάντοτε ὁσάκις ἀνεφύοντο τοιούτου εἴδους ἀντιλήψεις μεταξὺ τῶν τμημάτων μας, εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα καταστροφὴν καὶ ἀθλιότητα.

Ἡ ἔναρξις τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος μας ἔδει νὰ μᾶς ἐξυψώση τὸ ἠθικόν, νὰ μᾶς δώση δύναμιν καὶ καρτερίαν ἀκατάβλητον, διότι βλέπομεν ἤδη καθαρὰ τοὺς καρποὺς τῶν ἀγώνων μας.

Ἔχοντες πλέον ἐξησφαλισμένην τὴν ζωὴν καὶ προστασίαν τῶν οἰκείων μας, ἀπελευθερωθέντες ἤδη ἀπὸ τὸν βαρβαρικὸν ζυγὸν τῶν Οὕννων, ἔδει νὰ δώση νέον θάρρος καὶ νέαν ὁρμὴν πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος μέχρι τῆς τελείας καταστροφῆς τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ ἐκδίκησις γιὰ μᾶς τώρα ἀρχίζει. Πρέπει νὰ ἀνταποδώσωμεν τὰ ἴσια. Πρέπει νὰ ἐκδικηθοῦμε τὰ μαρτύρια καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς 3½ καὶ πλέον ἐτῶν βαναύσου δουλείας.

Ἀδελφωμένοι μὲ τὰ ἀπελευθερωτικὰ Συμμαχικὰ στρατεύματα, πρέπει νὰ φθάσωμεν μαζὶ μέχρι τοῦ τέλους.

Εἶναι προσβολὴ δ' ἡμᾶς καὶ τὸ ἔθνος μας νὰ εἴπωμεν:

«Δὲν σᾶς ἔχωμεν πλέον ἀνάγκην. Ἐμεῖς τώρα θὰ πᾶμε στὴν πατρίδα μας ποὺ μᾶς ἐλευθερώσατε».

Σκεφθῆτε νὰ γεννηθῆ μιὰ τέτοια ἰδέα εἰς τοὺς συμμάχους μας καὶ ἀναλογισθῆτε τὴν ντροπὴν καὶ αἰσχύνην ποὺ θὰ μᾶς προσάψη.

Σκεφθῆτε νὰ δώσωμεν ἀφορμὴν γιὰ ἕνα τέτοιο πρᾶγμα καὶ ἀναλογισθῆτε τὴν καταφρόνησιν καὶ τὴν Ἐθνικὴν καταστροφήν.

Σήμερα, ποὺ ὅλος ὁ κόσμος μιλάει τόσο κολακευτικά, θὰ μᾶς σιχαθῆ πιὰ ἀνεπανορθώτως.

Προσκαλῶ

ὅθεν πάντας τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Τάγματος διὰ τῆς στάσεώς των, διὰ λόγων καὶ ἔργων, ἀναλογιζόμενοι τὰς τεραστίας εὐθύνας ἔναντι τοῦ ἀξιώματός των καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ συμφέροντος, νὰ ἐξαλείψουν παντελῶς τὴν ἀναφυομένην αὐτὴν καταστρεπτικὴν ἰδέαν καὶ πείσουν τοὺς ἄνδρας των ὅτι ὁ ἀγὼν ἐν Ἰταλίᾳ εἶναι ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἐχθρὸς εἶναι ἕνας: εἶναι οἱ Γερμανοί. Τί σημαίνει ἂν αὐτοὶ εὑρίσκονται στὴν Ἑλλάδα ἢ στὴν Ἰταλία; Σκοπός μας εἶναι ἡ κατασυντριβὴ τοῦ ἐχθροῦ ὅπου καὶ ἂν ὑπάρχη.

Δὲν ἀποτελοῦμε παρὰ μιὰ μικρὴ Μονάδα μέσα στὸ κολοσσιαῖο συμμαχικὸ στρατιωτικὸ συγκρότημα, ἀποτελούμενον ἀπὸ Ἄγγλους, Καναδούς, Πολωνούς, Ἰνδοὺς καὶ λοιπούς, οἱ ὁποῖοι πολεμοῦν τέσσαρα χρόνια ὄχι γιὰ νὰ ἐλευθερώσουν τὴν πατρίδα των, διότι εἰς τοὺς πλείστους εἶνε ἐλεύθερα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων χωρῶν, μία τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ Ἑλλάς. Τί θὰ ἔλεγον αὐτοὶ ἐν πλήρει δικαίῳ, ὅταν ἐνῷ τὰ 9)10 τῆς πατρίδος μας εἶναι ἀκόμη σκλαβωμένα, ζητούσαμε νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ πᾶμε στὴν Ἑλλάδα;

Ὄχι, εἶναι ἀνάγκη ἡ νοσταλγία τῆς ἐπανόδου μας νὰ ὑπερνικηθῆ πρὸ τοῦ Ἐθνικοῦ μας συμφέροντος. Ἡ Ταξιαρχία μας εἶναι Ταξιαρχία ἐξαγνισμοῦ, ὅπως πολλάκις τὴν ὠνόμασε ὁ Ταξίαρχος καὶ ὡς τοιαύτη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρασυρθῆ ἀπὸ ἀδυναμίας. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτελέση τὸ καθῆκον της ὅπου καὶ ἂν ταχθῆ καὶ θὰ τὸ ἐκτελέση.

Σ. Δ. τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1944

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος
ΤΖΑΒΑΡΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ
Ταγματάρχης Πεζικοῦ

Ὀκτώβριος 1944 Ε. 1487—1.11.44

Ἀπὸ Στρατηγεῖον Συμμαχικῆς Στρατιᾶς Ἰταλίας 291110

Πρὸς 3 Ε.Ο.Τ.

Ἀπόρρητον Στόπ. ΜΑ 1756 Στόπ. Ἀκόλουθον ἀπὸ Πρωθυπουργὸν Οὐΐνστον

Τσῶρτσιλ Στόπ. Διὰ Συνταγματάρχην Θρασύβουλον Τσακαλῶτον, διοικητὴν 3ης Ε.Ο.Τ. Στόπ. Ἀποδέχομαι μετ' εὐχαριστήσεως τὸ σῆμα τῆς 3ης Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, τὸ ὁποῖον μοῦ ἀπεστείλατε ἐξ ὀνόματος τῶν ἀνδρῶν σας καὶ σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν εὐγενικὴν ἐπιστολήν, ἡ ὁποία συνώδευσε αὐτὸ Στόπ. Εὔχομαι πρὸς Ὑμᾶς καὶ πρὸς τοὺς ὑφ' ὑμᾶς ἄνδρας κάθε ἐπιτυχίαν εἰς τὰς ἐπικειμένας ἐπιχειρήσεις.

Ἐπιστολὴ Ὑπουργοῦ Κου Γαρουφαλιᾶ Π.

Ἐν CAVA DEI TIRRENI, 10 Ὀκτωβρίου 1944

Ἐν CAVA DEI TIRRENI

10η Ὀκτωβρίου 1944

Ἀγαπητέ μου Θρασύβουλε,

Μὲ ὑπερηφάνεια καὶ ἀδελφικὴ συγκίνησι παρακολούθησα τὴ δόξα σου καὶ τοὺς θριάμβους σας, ποὺ ἔδωσαν στὴ Ἑλλάδα καὶ στὸν Ἑλληνικὸ Λαό, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κατάπτωσι καὶ τὴ μείωσι τοῦ κινήματος Καΐρου, τὸ δικαίωμα νὰ σηκώση πάλι ψηλὰ τὸ μέτωπό της. Ἡ Ἤπειρος ὁλόκληρος εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὰ ἴδια μὲ μένα αἰσθήματα καὶ θὰ καμαρώνη γιατὶ παιδί της, ποὺ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα της βρέθηκε νὰ ξαναζωντανέψη τὸν ἑλληνικὸ θρῦλο.

Μόλις πῆρα τὸ γράμμα σου πῆγα ἀμέσως στὸν κ. Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως σχετικῶς γιὰ τὴν μελλοντικὴ δρᾶσι τῆς Ταξιαρχίας ποὺ μοῦ ἔγραφες. Τὸ ζήτημα ἐκανονίσθηκε καὶ θὰ ἔλαβες σχετικὲς διαταγὲς καθὼς μὲ διεβεβαίωσε.

Ἐπίσης κατέβαλα κάθε προσπάθεια γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐπ' ἀνδραγαθία ἱκανοποιήσεως τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῆς προαγωγῆς σου εἰς Ὑποστράτηγον. Ἐξεδηλώθησαν ἀντιδράσεις τῶν διαφόρων ἀξιωματικῶν μὲ τὸν ἰσχυρισμὸν πὼς μὲ μιὰ μάχη δὲν πρέπει νὰ γίνη αὐτὴ ἡ ἰδιαίτερη μεταχείρισις. Ὁ κ. Παπανδρέου πρὸς τιμήν του ἀπήντησε πὼς μιὰ μάχη ἦταν καὶ οἱ Θερμοπύλες. Ἐλπίζω εἰς τὸν ὁριστικὸν διακανονισμὸν τοῦ ζητήματος, μόνον ποὺ συντομώτατα, σὲ πολὺ ἐλάχιστες ἡμέρες ἀναχωρεῖ ἡ Κυβέρνησις γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Βορείου Ἠπείρου, ἔκανα ἁπλῶς ἐκεῖνο ποὺ κάθε πραγματικὸς Ἠπειρώτης θὰ ἔκανε. Εἶμαι εὐτυχὴς γιατὶ συνετέλεσα νὰ ἀντιμετωπισθῆ τὸ ζήτημα μὲ ἐνεργητικότητα καὶ μὲ συντονισμένη κατεύθυνσι.

Σοῦ στέλλω τοὺς θερμοὺς χαιρετισμούς μου καὶ τὰ ἀδελφικά μου συγχαρητήρια. Πολλοὺς χαιρετισμοὺς εἰς τὸν Συνταγματάρχην κ. Παπαδόπουλον καὶ τὸν Ταγ)ρχην κ. Λουτεράκην.

Σὲ φιλῶ: ΠΕΤΡΟΣ

ΤΟΥΛΑΝ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΥ

Ἀθήνας

Εἴμεθα εὐτυχισμένοι ποὺ ἀπηλλάγητε ἀπὸ τὰ τέρατα. Ἡ Ταξιαρχία ἐκπληροῦσα τὰς ἐντολὰς τῶν Σπαρτιατίδων Ἑλληνίδων «σκεφθῆτε τὴν πατρίδα μας, μὴ μᾶς σκέπτεσθε» εἶνε ὑπερήφανος διότι ὑπῆρξε ἀνταξία τῆς αὐτοθυσίας σας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τοῦ ὁποίου ἐκτελεῖ ἐντολάς. Σκέψεις μας διαρκῶς κοντά σας. Παπαδόπουλος, Λάμαρης, Καραβίας, Τσάγγος, Σπηλιωτόπουλος, ὅλοι καλὰ ἀναμένοντες στιγμὴν ἐπιτεθοῦμεν ἐχθροῦ καὶ πάτριον ἔδαφος ΣΤΟΠ. Ζήτω ἡ ἀθάνατη Ἑλλὰς ΣΤΟΠ. Ζήτωσαν αἱ Σπαρτιάτιδες Ἑλληνίδες. Ζήτω ἡ Μ. Βρεταννία.

14-10-44

Ταξίαρχος ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ
ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ SIR BERNARD FREUBERG V.C.
ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ 2ας ΝΕΟ - ΖΗΛΑΝΔΙΚΗΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ

Μετὰ μεγάλης λύπης ἀποχαιρετοῦμεν τὴν 3ην Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν. Ἐν Ἰταλία, γενναίως καὶ ἐπιτυχῶς μαχόμενοι, ἀπεκτήσατε φήμην διὰ τὴν ὁποίαν ἠμπορεῖτε δικαίως νὰ ὑπερηφανεύεσθε. Ὅταν ἡ 3η Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία ἐτέθη ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἡμῶν, τὸ ἠσθάνθημεν ὡς τιμήν, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ αἰσθήματα ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ καὶ φιλίας τὰ ὁποῖα ἐγεννήθησαν μεταξὺ τῆς 2ας Ν. Ζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὰ πεδία μαχῶν τῆς Ἑλλάδος, Κρήτης καὶ Ἀλαμεϊν ἐνισχύθησαν ἔτι περισσότερον διὰ τοῦ

κοινοῦ ἀγῶνος εἰς τὸ Ἰταλικὸν πεδίον μάχης. Διὰ τῶν κατορθωμάτων σας εἰς Ρίμινι καὶ Ρουβίκωνα, προσεθέσατε ἔτι μίαν σελίδα εἰς τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν τοῦ Στρατοῦ σας· ἐφάνητε ἀντάξιοι τῶν μεγάλων παραδόσεων Ἔθνους τὸ ὁποῖον ἀνέκαθεν ἐπίστευσεν ὅτι ἡ «Ἐλευθερία σημαίνει Εὐτυχίαν».

Τώρα φεύγετε ἐξ Ἰταλίας διὰ τὴν γῆν τῆς Πατρίδος σας. Συναποκομίζετε ὅλας μας τὰς ἐγκαρδίους εὐχάς,ὄχι μόνον διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν,ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν διὰ τὸν ὁποῖον τρέφομεν βαθεῖαν καὶ αἰωνίαν ἐκτίμησιν.Καλὴν τύχην καὶ εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρας τῆς 2ας Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ΚΙΑ ΟΡΑ ΚΑΤΟΛΑ.

Ρίμινι, Ἰταλία, 20 Ὀκτωβρίου 1944 Ἀντιστράτηγος Διοικητὴς

2ου Νεο - Ζηλανδικοῦ Ἐκστρ. Σώματος
B. FREUBERG

Διεύθυνσιν Ἐφημερίδος «Ἐμπρὸς»
Ἀθήνας

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ σημερινῆς ἑορτῆς ἀνασυγκροτήσεως Στρατοῦ παρακαλῶ τὸν ἀκόμη Συνταγματάρχην Τσακαλώτον Διοικητὴν πραγματικῶς πρώτης μονίμως ἀνασυγκροτηθείσης Ἑλληνικῆς μονάδος Ταξιαρχίας Ρίμινι δεχθῆ προσωπικῶς καὶ διαβιβάσῃ Ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας Ταξιαρχίας του ὁλοψύχους μου εὐχὰς καὶ ὁλόψυχα συγχαρητήρια διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀναστήλωσιν Ἑλληνικῆς τιμῆς καὶ σωτηρίαν Ἑλλάδος ἀπὸ ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν.

Κατεύθυνσις καὶ δρᾶσις Ταξιαρχίας ἔστωσαν μία ἐπὶ πλέον παράδοσις καὶ φάρος ὁδηγὸς ἀναγεννωμένου Στρατοῦ ἀναλαμβάνοντος σήμερον ἔργον βαρύτερον τοῦ πρὶν προστασίαν ὑπάρξεως Ἔθνους καὶ φυλῆς.

14 Μαΐου 1946 Στρατηγὸς ΚΛΑΔΟΣ

21-9-46 Πάτραι

Ἀγαπητέ μου Θρασύβουλε,

Εἶχα τυχαίως μετὰ τὸ μεσημέρι σήμερα ἀνοίξει τὸ ράδιο, ὅταν ἔλαβα τὴν μεγάλην ψυχικὴν εὐχαρίστησι νὰ σὲ ἀκούσω ὁμιλοῦντα. Ἐμίλησες ἐξαιρετικῶς καλά, ὡ ρ α ῖ α, πολὺ ὡραῖα καὶ τὰ γεγονότα καὶ αἱ διαταγαὶ ποὺ ἀνέφερες, ἐστήριξαν ἀδιασείστως τὰ λεγόμενά σου.

Δὲν σοῦ κρύβω, ὅτι συνεκινήθην· ἀπὸ χαρὰ γιὰ σένα καὶ ἀπὸ ἀγανάκτησιν τῆς στρατιωτικῆς διοικητικῆς χρεωκοπίας τοῦ τόπου μας, ἡ ὁποία ἀφήνει ἀκόμη σὲ καὶ τοὺς τότε μετὰ σοῦ ἀξίους συναγωνιστάς σου, εἰς τὸν ἴδιον ὡς τότε βαθμόν σας.

Μὲ ἀγάπη πατρικὴ καὶ μὲ κάποιαν ὑπερηφάνειαν ποὺ σὲ εἶχα κάποτε ὑπ' ἐμὲ καὶ ποὺ σὲ ἐξετίμησα ἔκτοτε ὀρθῶς.

Στρατηγὸς Π. ΚΛΑΔΟΣ

Πρέπει ὁ λόγος σου ἀπαραιτήτως νὰ δημοσιευθῆ. Μοῦ φαίνεται ἀναγκαῖον καὶ ἀπὸ στρατ. ἠθικῆς καὶ διοικητικῆς καὶ ἀκόμη καὶ Ἐθνικῆς ἀπόψεως καὶ κατὰ 2ον λόγον καὶ ὡς ράπισμα κατὰ τῶν ὑπευθύνων διὰ τὸν παραγκωνισμόν σου καὶ τῶν ἀξίων συναγωνιστῶν σου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΔΕΙΞΙΝ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΑΣ ΝΙΚΑΣ ΤΗΣ ΙΙΙ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ, ΕΠΕΙΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ.

Β.Ν. ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΝΟΣ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ Δ)ΝΤΗΣ

Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ,

Πῆρα τὸ γράμμα σου μὲ τὴν ἡμερησίαν σου διαταγὴν τῆς 14ης Σ)βρίου.

Ὅλες αὐτὲς τὶς ἡμέρες ζῶ μέσα σ' ἕνα ὄνειρο. Οἱ λεπτομέρειες φθάνουν ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, τὰ δὲ συγχαρητήρια καὶ σχόλια ἁμιλλῶνται εἰς ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ.

Ἐγὼ κρατῶ τὰ πιὸ διαλεχτὰ ἀπὸ ὅσα ἐδόθησαν εἰς δημοσιότητα.

Τοῦ Βασιλέως μας Ἀντάξιε ἀρχηγὲ ἡρωϊκῆς Ταξιαρχίας. Ὁ Θεὸς σὲ ἐβοήθησε νὰ ἐπιτύχης. Δόθηκες ὅλος μὲ τὴν ψυχή σου, μὲ τὴν καρδιά σου στὴν πιὸ τιμημένη ἐξόρμησι. Ἡ ὑφήλιος σὲ ἀντήμειψε καὶ ἡ πατρίδα μας σὲ εὐγνωμονεῖ.

Ἤσουνα καὶ εἶσαι τὸ καμάρι στὴν φαμιλιά μας. Ἐγὼ δὲ ἀπὸ μικρὴ σὲ ξεχώριζα, τὰ λεπτὰ καί εὐγενικά σου αἰσθήματα, ὁ πόνος, ἡ ἀγάπη γιὰ ὅλους μας, ὅλα, ὅλα ἔδειχναν τὴν ἐξαιρετικὴ πλάση σου. Δὲν μπορέσαμε νὰ σὲ νοιώσουμε, τὸ ἀντιλαμβάνομαι τώρα, ὅταν περνοῦν ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ μυαλό μου, μιᾶς φράσεώς σου στὸ σπίτι σας στὴν ὁδὸν Καρνεάδου στὸ Κολωνάκι. Πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε. Μοὔλεγες πρόσεξε: "Ἂν ἡ Τούλα πάθη τίποτε, ἐγὼ θὰ πεθάνω, καὶ ἔλεγα τότε. Μὰ τόση θυσία καὶ τόση μεγάλη ἀγάπη, καὶ τὰ ἐζύγιζα μὲ τὸν δικό μου, τῶν ἄλλων, καὶ ἔλεγα, ξεχωρίζει. Εἶνε πλασμένος μὲ ἄλλο προζύμι. Ἂν καὶ παιδιὰ τῆς ἴδιας μάνας δὲν τὸν φθάνω.

Ἡ ἀγάπη σου, ἡ μόνη ἡ πραγματική, ἔδωσε κι' αὐτὴ τὴν ἀμοιβή, ὑπέφερε ἀδελφούλη μου, ὑποφέρει ἀγαπημένε μου ἀδελφέ, πονεῖ!

Ἀξίζει νὰ τὴν ἔχης φυλαχτό. Ἔχε την. Ποιός θὰ σὲ παρηγορήση; Ἐγώ;

Τώρα πιὰ σὲ νοιώθω. Σὲ φιλῶ πολὺ-πολὺ

ΜΠΑΜΠΗΣ

Β.Ν. ΝΑΥΤ. ΝΟΣΟΚΟΜ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ Δ)ΝΤΗΣ 14-11-44

Μεγάλε μου ἀδελφέ,

Ἀφοῦ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν μπορῶ νὰ βρῶ τὶς φράσεις, τὰ λόγια γιὰ νὰ ἐπαινέσω νὰ σοῦ πῶ καὶ ἐγὼ κάτι γιὰ τὸν θριάμβό σου, ἀντιγράφω τὴν Γαλλικὴν ἔκδοσιν τῆς ἐφημερίδος Αἰγύπτου.

Οὐδέποτε Ἑλληνικὸς στρατὸς προὐκάλεσε παρόμοιαν ἐνθουσιασμόν, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε στρατιωτικὸν Ἑλληνικὸν τμῆμα ἐνεφανίσθη τελειότερον.

Καὶ τώρα ἀδελφούλη μου σὲ νοιώθω κοντὰ στὴ χαρά σου, τὴν εὐτυχία σου. Ἐδόξασα προχθὲς τὸν Θεόν μας, ἐφίλησα μὲ κλάμα εὐγνωμοσύνης τὸ φανταστικὸ ὁμοίωμά του. Μὲ ἄκουσε! Εἶχα τόση μεγάλη ἐμπιστοσύνη τῆς θελήσεώς του, εἶχα τόση μεγάλη πεποίθησι ποὺ πάντα σοὔγραφα, σοὔλεγα, γιὰ θυμήσου τὰ γράμματά μου τῆς Ἀλβανίας! Γιὰ θυμήσου, τὰ λόγια μου στὴ σκηνὴ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Θαρθῆ ἡ ἡμέρα ποὺ θὰ διέλθης τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν θριαμβευτὴς καὶ δεξασμένος.

Τὸ ὄνειρο τῆς μάνας μας ἐπαλήθευσε, αἱ εὐχαὶ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ποὺ τόσο σὲ πονεῖ, τόσο σὲ ἀγαπᾶ, εἰσηκούσθησαν. Καὶ τώρα τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον νὰ σὲ νοιώθω χαρούμενον καὶ εὐτυχισμένον, κοντὰ στὴ Τούλα μας, ποὺ καὶ ἡ ἴδια εὐτυχισμένη καὶ αὐτὴ θὰ σοῦ δώση τὴν ἀγάπη της ποὺ τόσο τὴν στερήθηκες. Τούλα μου.

Ὅλα ἦλθαν κατ' εὐχὴν καὶ ὅπως παρακαλέσαμε τὸν Θεό. Εἶμαι πολὺ-πολὺ εὐτυχισμένος ποὺ σᾶς νοιώθω πάλι καὶ τοὺς δύο σας στὴ φωλιούλα σας.

Μὲ πολλὰ φιλιὰ
Ὁ ἀδελφός σας
ΜΠΑΜΠΗΣ

Σεβαστοί μου καὶ πολυαγαπημένοι μου θεία Τούλα καὶ θεῖε Θρασύβουλε,

Καλῶς ἤλθατε δοξασμένε θεῖε Θρασύβουλε. Καλῶς ἤλθατε ξανὰ στὴν πατρίδα σας τὴν Ἑλλάδα. Ὅλοι καλωσορίζουν καὶ χαιρετοῦν μὲ δάκρυα στὰ μάτια τὴν ἔνδοξον Ταξιαρχίαν.

Μόλις μᾶς εἶπαν πὼς ἡ «Ταξιαρχία τοῦ Ρίμινι» ἔφθασε στὴν Ἀθήνα, μόλις μάθαμε πὼς ἐπιστρέψατε πάλι στὴν Ἑλλάδα μας, φέρνοντας μαζί σας τόση δόξα, μᾶς κατέλαβε ὅλους τέτοια συγκίνησι, ποὺ δὲν μπορούσαμε νὰ ἀρθρώσουμε μιὰ λέξι. Ἤλθατε μετὰ ἀπὸ δύο σχεδὸν χρόνια, δοξάζοντας τὴν Ἑλλάδα μας. Ὅλος ὁ κόσμος μιλάει γιὰ τὸ Ρίμινι. Ἡ νίκη τοῦ Ρίμινι στεφάνωσε Σᾶς μὲ δόξα καὶ δάφνες καὶ μᾶς, μᾶς πλημμύρισε ἀπὸ συγκίνησι καὶ ὑπερηφάνεια. Ἐπιθυμῶ τόσο πολὺ νὰ δῶ καὶ νὰ φιλήσω τὸν νικητὴ τοῦ Ρίμινι. Ἐὰν ζούσαμε πολλὰ χρόνια πίσω, στὴν ἀρχαία ἐποχή, θὰ ἤσαστε τώρα πιὰ ἕνας ἡμίθεος. Μὰ καὶ σήμερα κάτι τέτοιο εἶσθε στὰ μάτια μας. Ζήλευα τόσο πολὺ ὅλους τοὺς Ἀθηναίους ποὺ παρευρέθησαν στὴν νικηφόρον ἐπιστροφή σας. Καί τί δὲν θὰ ἔδιδα γιὰ νὰ βρεθῶ κι' ἐγὼ σ' ἕνα δρόμο τῶν Ἀθηνῶν νὰ σᾶς ἔβλεπα. Νὰ ζητωκραύγαζα κι' ἐγὼ μαζί μ' ὅλο ἐκεῖνον τὸν κόσμο, νὰ ἔρριχνα κι' ἐγὼ λίγα ἄνθη στὸ δοξασμένο μέτωπό σας. Θεία Τούλα μου καλῶς δεχθήκατε τὸ ἡμίθεο παλληκάρι. Τὸν ἥρωα ποὺ χάρισε τόση δόξα στὴν Ἑλλάδα. Ἐλᾶτε, χαρῆτε γιὰ τὸ παλληκάρι σας, τὸν γενναῖο Θρασύβουλο. Πρέπει νὰ εἶσθε ὑπερήφανη πολὺ ὑπερήφανη. Ἔχετε ἕναν ἄνδρα ὄχι κοινό. Ἕναν ἄνδρα ἥρωα, τὸ παλληκάρι, τὸν νικητὴ τοῦ Ρίμινι. Τὸν νικητὴ τοῦ Ρίμινι!!! Ξεύρετε τί θὰ πῆ αὐτό; Εἶνε ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος μας ὁ Θρασύβουλός σας.

Εἶνε τὸ ἡμίθεο παλληκάρι, ποὺ κατετρόπωσε τοὺς ἄγριους ἐχθροὺς στὴν Ἰταλία καὶ ἀφοῦ στεφάνωσε τὸ μέτωπό του μὲ δάφνες χάρισε στὴν Ἑλλάδα ἕνα τόσο πολύτιμο δῶρο. Τὸ δῶρο τῆς νίκης τοῦ Ρίμινι. Τὸ ὄνομά σας θεῖε μου θὰ μείνη ἀθάνατο, καὶ ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος μας θὰ ἀφιερώση σελίδες γιὰ Σᾶς. Θὰ περάσουν χρόνια, αἰῶνες κι' ἀκόμη θὰ μιλοῦν γιὰ τὴν νίκη τῆς ΙΙΙ Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας. Σᾶς γράφω καὶ τὸ χέρι μου τρέμει. Τὰ μάτια μου βούρκωσαν. Θεῖε μου νὰ μᾶς ζήσετε χίλια χρόνια. Εὔχομαι γιὰ Σᾶς κάθε μέρα. Πρέπει νὰ ζήσετε γιὰ τὴ θεία Τούλα καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Τί νὰ σᾶς γράψω; Δὲν μπορῶ νὰ ἐκφράσω σ' ἐτοῦτο τὸ χαρτὶ ὅ,τι αἰσθάνομαι. Ὅ,τι μ' ἔκαμε νὰ αἰσθανθῶ ἡ νίκη σας στὸ Ρίμινι. Εὔχομαι ἡ Παναγία νὰ βρίσκεται πάντοτε μαζί σας καὶ νὰ ζήσετε χίλια χρόνια μαζὶ μὲ τὴν θεία Τούλα.

Ἂς ἐλπίζουμε πὼς κάποια μέρα ὅλοι μαζὶ θὰ καθήσουμε στὸ τραπέζι. Θεῖε μου δοξασμένε θὰ σᾶς βάλωμε στὸν κόπο νὰ μᾶς ἐξιστορήσετε τὶς νίκες σας ἐκεῖ κάτω στὴν Ἰταλία. Τὰ κατορθώματά σας θὰ τὰ ἀκοῦμε μὲ βαθὺ σεβασμὸ καὶ θὰ προσπαθοῦμε μὲ τὴν φαντασία μας νὰ φέρωμε στὸ μυαλό μας τὶς μάχες.

Θεῖε μου πόση δόξα φέρατε στὴν Ἑλλάδα. Κάνετε νὰ ἑνωθοῦμε. Ἔχω τόση πεποίθησι πὼς ἐσεῖς μόνον θὰ μπορέσετε νὰ μᾶς ἑνώσετε. Πόσο θὰ λυπᾶσθε μ' αὐτὸ τὸ κατάντημά μας! Σεῖς δώσατε τὸ αἷμα σας στὴν Ἰταλία καὶ μεῖς ἐδῶ ξεχνοῦμε. Εἴμεθα τόσο ἀγνώμονες. Ἂς ἐλπίζουμε πὼς θὰ φτιάσωμε μιὰ Ἑλλάδα ἑνωμένη, μιὰ Ἑλλάδα ἀνταξία τῶν παιδιῶν της, ποὺ ἔχυσαν τὸ αἷμα τους γιὰ νὰ χαρίσουν τὴν δόξα τοῦ Ρίμινι. Σήμερα πρωΐ - πρωΐ ἔφυγε καὶ τὸ 3)40 γιὰ τὴν Κέρκυρα. Μαζὶ μ' αὐτὸ καὶ τὰ παιδιὰ τῆς θείας Λόπης ὁ Γιαννάκης καὶ Τάκης, ποὺ εἶνε γενναῖοι ἀντάρτες.

Σ' ὅλους τοὺς δικούς μας τὰ σέβη μου καὶ φιλιά.

Φιλῶ μὲ σεβασμὸ τὸ χέρι τοῦ νικητοῦ τοῦ Ρίμινι καὶ τῆς γυναίκας του.

Ἀθηνᾶ

ΟΙ ΑΞΕΧΑΣΤΟΙ ΣΥΜΠΟΛΕΜΙΣΤΑΙ ΜΑΣ, ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ ΕΣΑΕΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ:

ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
3η ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΡΙΜΙΝΙ

Κ Α Τ Α Σ Τ Α Σ Ι Σ

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΑΞ)ΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘ)ΣΤΩΝ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ΕΙΣ ΙΤΑΛΙΑΝ

1) Ταγ)χης Στεφανάκης Ἰωάννης
2) Λοχαγὸς Καραγεωργίου Ἡρακλῆς
3) Ὑπολ)γὸς Περάκης Ἰωάννης
4) » Ράπτης Ἰωάννης
5) » Πανόπουλος Ἀθανάσιος
6) » Μάρος Θωμᾶς
7) » Κατσαρὸς Γεώργιος
8) » Παλιεράκης Κωνστ.
9) Ἀνθ)γὸς Παπακυριακόπουλος Νικόλ.
10) Ἀνθ)γὸς Γκιάλας Γεώργιος
11) » Εὐσταθίου Παντελῆς
12) » Μαμουνάκης Ἰωάννης
13) » Παπαδόπουλος Σπυρίδων
14) » Χρονέος Νικόλαος
15) » Γρηγορίου Δημήτριος
16) » Μαρκάκος Λεωνίδας
17) Ἀνθ)στὴς Βαρβάκης Μιλτιάδης
18) » Κοντὸς Κωνσταντῖνος

ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
3η ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΡΙΜΙΝΙ

Κ Α Τ Α Σ Τ Α Σ Ι Σ

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

1) Ἐπιλοχίας Μακρανδρέου Μιχαὴλ
2) » Ἔξαρχος Γεώργιος
3) » Ρήνας Ἀδαμάντιος
4) » Βδελλᾶς Νικόλαος
5) » Γλυνέλης Χρῆστος
6) » Βάσσος Παναγιώτης
7) » Τσελεπιδάκης Κλ.
8) » Ἀρβανίτης Ἀντώνιος
9) » Μαλιάκας Παναγιώτης
10) » Μόσχος Νικόλαος
11) » Κατσικάβαλος Κυριάκος
12) Λοχίας Λασκαρίδης Σταῦρος
13) » Γιακουμῆς Παναγιώτης
14) » Τσαγγίδης Γεώργιος
15) » Κρατζῖνος Κωνστ.
16) » Παπαγιάνναρος Ἐμμανουὴλ
17) » Καραγιάννης Ἰωάννης
18) » Ποδάρας Δημήτριος
19) » Λαγκαδινὸς Κωνστ.
20) » Παντελιᾶς Ἐμμανουὴλ
21) » Σερτσετάκης Δημήτριος
22) » Ντάγκινης Κωνστ.
23) » Γκαραβέλης Δημήτριος
24) » Τσίγκας Βασίλειος
25) » Σκουλικαράκης Γεώργιος
26) » Γάγγας Γεώργιος
27) » Φουρναράκης Γεώργιος
28) » Τζιράκης Μιχαὴλ
29) Λοχίας Μπορμπίδης Ἰωάννης
30) » Κόντζαλης Γεώργιος
31) » Κοντζαδάκης Ἐμμανουὴλ
32) » Ντῖνος Κωνστ.
33) » Κακοσούρης Βασίλειος
34) » Παπαναστασίου Κωνστ.
35) » Κόκκινος Παντελῆς
36) » Τζέμος Κωνστ.
37) » Μίγλης Δημήτριος
38) » Βρόντος Γεώργιος
39) » Μπουλᾶς Παντελῆς
40) » Ἀγαπητὸς Γεώργιος
41) » Βορειᾶς Στυλιανὸς
42) » Τσιγάρας Κωνστ.
43) » Δρίτσας Ἀναστάσιος
44) » Μπιζάνης Θεοφάνης
45) » Παπασπηλίου Ἀλέξανδρος
46) » Ξημεριωτάκης Ἐλευθέριος
47) » Δεμερτζῆς Ἠλίας
48) » Καλυμνιὸς Ἐμμανουὴλ
49) » Μάλλιος Ἀναστάσιος
50) » Κανίρης Ἰωάννης
51) » Μεντζέλος Γεώργιος
52) Δεκανεὺς Κότσιας Ἰωάννης
53) » Χατζηβασιλείου Δημήτρ.
54) » Βορνᾶς Ἀντώνιος
55) » Πουρνάρας Γεώργιος
56) » Δήμας Θεόδωρος

57) Δεκανεὺς Καριάμης Σταμάτιος
58) » Γερασίμου Σταμάτιος
59) » Τσατσάνης Γεώργιος
60) » Ἀγγελίδης Νικόλαος
61) » Μπενιχάκης Ζαχαρίας
62) » Ἀλαγιάννης Δημήτριος
63) » Χαμιλάκης Ἱπποκράτης
64) » Νικολούδης Κλεόβουλος
65) » Κατζάκης Σπυρίδων
66) » Ζινουδάκης Εὐτύχιος
67) » Γιαννουλῆς Φανούριος
68) » Περίφανος Ἀλέξανδρος
69) » Μαστρογιαννάκης Μιχαὴλ
70) » Διμάδης Ἀλέξανδρος
71) » Βαρδαξῆς Προκόπιος
72) » Πετρίδης Δημήτριος
73) » Τσικούρης Περικλῆς
74) » Ἀνδρεάκης Ἰωάννης
75) » Πουλάκος Γεώργιος
76) » Μπάμπαλης Ἰωάννης
77) » Βελάνιος Γεώργιος
78) » Παπαγεωργίου Ἀθανάσιος
79) » Ματθιουδάκης Γεώργιος
80) Δεκανεὺς Σταμοῦλος Γεώργιος
81) » Κουγκρῆς Γεώργιος
82) » Γαλουτζῆς Ἐμμανουὴλ
83) » Φορσᾶτος Δημήτριος
84) » Βλάχος Ἀδαμάντιος
85) » Ζαχαρίνης Ἰωάννης
86) » Κονταγιάννης Ἰωάννης
87) » Ρεμίτης Χρῆστος
88) » Λουκᾶς Κωνστ.
89) » Χατζηστέργης Στέργιος
90) » Χατζηγιάννης Ἀντώνιος
91) » Ραυτόπουλος Παναγιώτης
92) » Τερζάκης Γεώργιος
93) » Μορφέτας Κωνστ.
94) » Μάρακας Ἀντώνιος
95) » Καραμαρούδης Σταμάτιος
96) » Βιτάλης Ἰωάννης
97) » Τσαγκᾶς Βασίλειος
98) » Γκόγκολας Χαράλαμπος
99) » Βασιλάκης Παντελῆς
100) » Ματθιουδάκης Ἰσίδωρος
101) » Μανέτας Δημήτριος
102) » Χουζούρης Γεώργιος

Κ Α Τ Α Σ Τ Α Σ Ι Σ

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΟΠΛΙΤΩΝ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

1) Ὑποδεκανεὺς Κριτσωτάκης Ἀπόστ.
2) » Μαντουρανάκης Νικόλ.
3) » Θεοφίλου Παρασκευᾶς
4) » Χρυσῆς Παναγιώτης
5) » Ἀτσάλης Ἰωάννης
6) » Βερικέτης Παντελῆς
7) » Καρβουναράκης Γρηγ.
8) » Καλαϊτζάκης Ἐμμανουὴλ
9) » Πεχλιβανίδης Ζήσης
10) » Μπέλλας Γεώργιος
11) » Καπετανάκης Μάρκος
12) » Κατσούλας Χρῆστος
13) » Ἐγγλέζος Εὐστράτιος
14) » Καραμαλῆς Ἀθαν.
15) » Σιράκης Παντελῆς
16) » Βαβούρης Νικόλαος
17) » Εὐθυμιάδης Μηνᾶς
18) » Φακῆς Ἰωάννης
19) » Λαβίδας Μιχαὴλ
20) » Κλάδος Ἀντώνιος
21) Στρατιώτης Ρήγας Λεωνίδας
22) Στρατιώτης Τακτικὸς Χαράλαμπος
23) » Φαμέλης Ἐμμανουὴλ
24) » Τσαγανὸς Ἐμμανουὴλ
25) » Κρίτσος Δημήτριος
26) » Σακλᾶς Πραξιτέλης
27) » Κουφαλιᾶς Δημήτριος
28) » Ἠλίας Ἀθανάσιος
29) » Κούβαρας Ἰωάννης
30) » Βεζυρίδης Ἰωάννης
31) » Θεοδωρίδης Μιχαὴλ
32) » Χατζηαντώνης Ἀντών.
33) » Ντουρῆς Εὐστράτιος
34) » Παναγιωτίδης Κυριάκος
35) » Γυφτογιάννης Θεοχάρης
36) » Χατζαντώνης Δημήτριος
37) » Παπαποστόλου Στέργ.
38) » Μαρῆς Δημήτριος
39) » Διακογεωργίου Χαράλ.
40) » Λαμπρινὸς Ἐμμανουὴλ
41) » Φαρμάκης Κωνστ.
42) » Πεδιᾶς Νικόλαος
43) » Κασιώτης Μιχαὴλ
44) » Παμπρῆς Κωνστ.

45) Στρατιώτης Πεχλιβανίδης Νικόλ.	49) Στρατιώτης Κωνσταντάρας Νικόλ.
46) » Μπούρδαλης Σπυρ.	50) » Λεοντής Δημήτριος
47) Πυρ)τὴς Ζαβουδάκης Ἀντώνιος	51) » Γαρυφαλίδης Νικόλ.
48) Στρατιώτης Ρόμβος Ἀντώνιος	52) » Μπελέλης Ἀλέξανδρος

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΑΡΙΘ. Α.Π. 447 Ἀπόρρητος—Προσωπική

Σ.Δ. τῇ 15ῃ Νοεμβρίου 1944 Η ΙΙΙ ΕΛΛ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ & ΥΠΟΥΡΓΟΝ
ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

ΕΝΤΑΥΘΑ

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω τὴν κάτωθι ἔκθεσιν κατόπιν προφορικῆς διαταγῆς Ὑμῶν.

ΕΚΘΕΣΙΣ

«Ἐπὶ τῶν γεγονότων ἅτινα δικαιολογοῦσι τὴν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προαγωγὴν τῶν προτεινομένων Ἀξιωματικῶν».

Εἶνε κοινὸν μυστικὸν καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἀδικηθέντων Ἀξιωματικῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπορίαν τῶν Διοικητῶν ἐκείνων οἵτινες εἶχον τὴν τιμὴν καὶ τὴν τύχην νὰ ὁδηγήσωσι ἐπιτυχῶς ἡρωϊκὰ Τμήματα εἰς τὸν Ἀλβανικὸν ἀγῶνα, ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος κ. Παπάγος Ἀλ. διέπραξε σφάλμα τεραστίας ἐκτάσεως, πνίξας τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Νόμου «περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν», οὗτινος σκοπὸς καὶ τίτλος «ἡ ἅμιλλα».

Τὰ ὀδυνηρὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποφάσεώς του θὰ τὰ ἔβλεπε ἐὰν ἡ καταστροφὴ δὲν ἐπέβαλε τὸν πέπλον τοῦ πένθους εἰς ὅλα.

Εἶνε γνωστὴ ἡ δημιουργὸς πνοὴ ἣν ἐσκόρπισε ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου «περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν» κατὰ τὸ 1918, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἄμεσα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς τιμῆς ἀποτελέσματα, ἀνεξαρτήτως τῶν μεταγενεστέρων, δριμείας ἐπικρίσεως, ἐκθέσεων διὰ ὑπερβολὰς λόγῳ πολιτικῆς σκοπιμότητος.

Εἶνε γνωστὸν, ὅτι οὐδέποτε ἔπαυσε ὑφιστάμενος ὁ Νόμος «περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν».

Ἀλλὰ εἶνε ἐξ ἄλλου ἀπαίτησις καὶ δικαίωμα ὁ ἔπαινος καὶ ἡ ἠθικὴ ἀμοιβή, ἀλλὰ καὶ ζωτικὴ πράγματι ἀνάγκη εἰς χώραν ὡς ἡ Ἑλλάς, ὅπου οἱ ἀγῶνες ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς γεννήσεώς της, θὰ παύσωσι τότε μόνον, ὅταν ὁ ὁλοκληρωτικὸς θάνατος τὴν σβήσῃ διὰ παντὸς ἀπὸ τοῦ κόσμου, πρᾶγμα ὅπερ δὲν θὰ γίνῃ ποτέ, δοθέντος τοῦ πόθου ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας.

Πιστεύω ἀπολύτως, ὅτι ἐὰν κατὰ τὸ 1920—1922, κατὰ τὸν Ἀλβανικὸν ἀγῶνα καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἐφηρμόζετο ὁ Νόμος περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν, θὰ ἔπαυε ὑφιστάμενος ἐν τοιαύτῃ ὀξύτητι ὁ περὶ ἐπετηρίδος ἀγών, ἡ περὶ ἀρχαιότητος συντηρητικότης τῶν εὐτυχησάντων ἢ τῶν μὴ τυχηρῶν, ἀγὼν ὁ ὁποῖος κατηνάλωσε πολλὴν ζωτικότητα σοφῶν Ἀντιστρατήγων μας, ὡς οἱ Μαζαράκης, Καθενιώτης, Μανέτας, Κλάδος κ.τ.λ., ὧν μάλιστα εἷς δὲν ἔπαυσε νὰ φωνάζῃ στεντορείᾳ τῇ φωνῇ, ὁ ἄσπιλος κ. Καθενιώτης, ὅτι ἀρχαιότης μεταξὺ ἀνωτάτων καὶ ἀνωτέρων δέον νὰ ὑφίσταται ὑπὸ ὡρισμένας προϋποθέσεις.

Ὅτε παρέλαβον τὴν Διοίκησιν τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., ἐγνώριζα ὅτι ὑφίστατο εἷς Νόμος περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν, οὗτινος τὴν ἐφαρμογὴν ὁ Ἀντιστράτηγος Βεντήρης Κ. ἐτόνισεν ὅτι, θὰ ἐπιδιώξῃ πιστά, ἐπισύρας τὴν προσοχήν μου ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς πιστῆς ἐφαρμογῆς του.

Γνωρίζω τὰς ἐπικρίσεις τῶν ἐνδιαφερομένων. Συνίστανται:

α) «Προϋτάθη σχεδὸν τὸ σύνολον».

β) Καὶ εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐγένοντο ἡρωϊσμοί, ἀλλὰ δὲν ἐφηρμόσθη ὁ Νόμος «περὶ ἀνδραγαθίας».

Εἶνε βεβαίως αἱ φωναὶ τῶν μὴ δικαιουμένων προαγωγῆς.

Καίτοι ἐν Ἀλβανίᾳ εἶμαι ἐκ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἀδικηθέντων καὶ τοῦτο διότι ἐπὶ 2½ μῆνας ἐγκαταλειφθεὶς εἰς τὰ ὄμματα μόνον τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶχον τὸ ἐπίγειον ὄμμα τοῦ Μεράρχου ἢ Ἐπιτελοῦς, ὅστις θὰ παρουσίαζε τὸ ὑπέροχον ἔργον τοῦ 40οῦ Εὐζώνων, ἐν τούτοις εἶμαι ἐκ τῶν πρώτων, ὅστις ἠγανάκτησε, διὰ τὸν στραγγαλισμὸν τῶν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ προϋταθέντων, ἤτοι τὸν στραγγαλισμὸν τῆς ἠθικῆς, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἁμίλλης.

Ἔστω καὶ τώρα δέον νὰ κριθῶσι οὗτοι πρὶν ἢ ἀκυρωθῶσι τὰ σχετικὰ διατάγματά των (ἔστω καὶ ὑπὸ παρανόμου Κυβερνήσεως ἐκδοθέντα, ὀλίγον φῶς εἰς τὴν παρανομίαν της) καὶ ἀκόμη βάσει τῶν συμπερασμάτων τοῦ Πανελληνίου κύρους

Στρατηγοῦ Καθενιώτη, τοῦ γνωστοῦ ὡς Σκαπανέως Ἀρχηγοῦ Ἐπιτελείου, ἂς δοθῇ ἡ δέουσα ἱκανοποίησις πρὸς τοὺς ἀδικηθέντας, ἤτοι καὶ μὴ προκριθέντας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς προτάσεις ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ διὰ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ ἐπιχειρήσεις, ἐπειδὴ εἶμαι ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνος ἔναντι τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βεντήρη Κ. καὶ ὑμῶν ὡς Πρωθυπουργοῦ, ἀναφέρω τὰ κάτωθι:

1ον) Ὑφίσταται εἷς Νόμος περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν καὶ τὸν ἐφήρμοσα βάσει τοῦ ἀπολύτου νομίμου δικαιώματός μου, ὡς Διοικητοῦ Μ. Μονάδος, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἔχων ἐπίγνωσιν τῆς συντριπτικῆς εὐθύνης μὲ τὴν ὁποίαν ἤμην ἐπιφορτισμένος ἔναντι τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἔναντι τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ γενικώτερον τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἐναπέθηκε τὴν τιμήν της εἰς δρᾶκα ἐθελοντῶν.

2ον) Ἡ ἐν τῷ Στρατεύματι ἀρχαιότης δὲν εἶνε ἀσάλευτος διότι: Ἄλλως πως εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Σχολὴν καὶ ἄλλως ἐξερχόμεθα.

— Ὑπάρχουσι στάσιμοι, ὑπάρχουσι προακτέοι κατ' ἀρχαιότητα, ὑπάρχουσι προακτέοι κατ' ἐκλογήν, ἀποστρατευτέοι.

Καὶ ὅταν δι' ἐπαγγελματικὴν ἱκανότητα ἐπιτρέπεται ἡ μεταβολὴ τῆς ἀρχαιότητος μόνον διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς δὲν ἐπεζητεῖται.

3ον) Ποῖοι οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ΙΙΙ Ταξιαρχίαν Ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται.

Ἅπαντες οἱ μετασχόντες τοῦ Ἀλβανικοῦ ἀγῶνος, τοῦ Μακεδονικοῦ, τοῦ Κρητικοῦ, τοῦ Ἀφρικανικοῦ. Καὶ ἐκεῖ ἅπαντες ὑπῆρξαν γενναῖοι.

4ον) Δηλῶ ἐν πάσῃ ἐπιγνώσει τοῦ τί ἀναφέρω: ὅτι διὰ τοὺς ὁπλίτας αἱ προαγωγαί μου, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς λοιπούς, αἱ προτάσεις μου, ὑπῆρξαν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἕνα ἀκόμη εὐγενείας κίνητρον.

5ον) Ὅτι Διοικηταὶ παλαίμαχοι, ὡς ὁ Παπαδόπουλος — Λάμαρης — Καραβίας κ.τ.λ., ὁμοφώνως ἐγνωμάτευσαν, ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς.

6ον) Καὶ ἤδη ποίους ἐπρότεινα;

Ἐπρότεινον ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν ὁδηγῶν — ἡρώων τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔπους.

Ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπώλησαν καὶ τὸ πετσί τους, διὰ νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα.

Ἐκείνους ποὺ ὑλοποίησαν τὸ «πατρός τε καὶ μητρὸς καὶ πρὸ παντὸς τέκνων τιμιώτερον καὶ ἁγιώτερον ἡ Πατρίς».

Ἐκείνους ποὺ πέρασαν τὸ Αἰγαῖον μὲ μίαν φελοῦκαν εἰς πεῖσμα ἀπειλῶν θανάτου αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, σφίξαντες κατὰ τρόπον ἀπάνθρωπον δι' ἄλλους, δι' ἐμὲ ὑπεράνθρωπον, τὸ ἀνθρώπινον φίλτρον.

Ἐκείνους ποὺ ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὴν ἰδέαν Ἑλλάς.

Ἐκείνους ποὺ ἔδωκαν πνοὴν εἰς τὰ ἠθικὰ συντρίμματα.

Ἐκείνους ποὺ ἐπέρασαν διὰ δευτέραν φορὰν τὸ Αἰγαῖον, ὁδηγούμενοι καὶ ὁδηγοῦντες εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς.

Ἐκείνους ποὺ ἔπνιξαν τὰ αἰσθήματα τὰ ἐκδικητικὰ τῶν στρατιωτῶν των, ἔναντι τῶν Ἰταλῶν.

Ἐκείνους ποὺ ἐξήγνισαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἐκείνους ποὺ μετέφερον ἐπ' ὤμου στρατιώτας των τραυματίας καὶ νερὸ διὰ ν' ἀποφύγουν τὸν κίνδυνον τῶν ὁπλιτῶν των.

Ἐκείνους ποὺ ἐδημιούργησαν τὸ Ρίμινι.

Ἐκείνους ποὺ ἀπεθέωσε ὁ Ἑλληνικὸς Λαός.

Ἐκείνους ποὺ ὑπέστησαν τὴν πικρίαν νὰ βλέπουν προαγομένους Ἀξιωματικοὺς ἀχρήστους καὶ μὲ μόνα ἐφόδια τὰς πολιτικάς των ραδιουργίας.

Ἐκείνους, οἵτινες ἐμετρήθησαν μὲ τὴν ζυγαριὰν τῆς κινίνης.

Ἐκείνους ποὺ ὑπέστησαν καὶ ὑφίστανται τὴν μῆνιν τῶν συναδέλφων των, διότι ἐπέτυχον.

Ἐκείνους διὰ τοὺς ὁποίους τὸ ὑπεύθυνον προσωπικὸν τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, δὲν εἰσηγήθη οὔτε τὴν ἀπονομὴν ἑνὸς μεταλλίου ἐξαιρέτων πράξεων.

Ἐκείνους πού, παρ' ὅλα ταῦτα, παραμένουν τυφλὰ πιστοὶ εἰς τοὺς διευθύνοντας τὴν Ἑλλάδα, ἔστω καὶ ἀδικούμενοι.

Τέλος, ἐκείνους δι' οὓς ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀπήτησε τὴν προαγωγήν των.

Δέχομαι τὴν εὐθύνην τῆς ἀπολογίας, ἔναντι οἱουδήποτε κατηγόρου ὁσονδήποτε αὐστηροῦ καὶ ἂν ἤθελεν εἶνε, ἐφ' ὅσον ὑπάρξῃ τοιοῦτος, ὅστις θὰ ἀνορθώσῃ ἑαυτὸν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς συγκρίσεως μὲ ἐξαϋλωθέντας.

Ἐξετέλεσα πλήρως τὰς κατευθύνσεις τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ ὑπέχων ἔναντι αὐτοῦ πλήρη τὴν εὐθύνην, εἶμαι ἥσυχος.

Οἱ προτεινόμενοι εἶνε ἥρωες. Θὰ ἔπρεπε διὰ λόγους ἠθικοὺς νὰ προαχθῇ τὸ σύνολον. Οἱ προτεινόμενοι εἶνε περιωρισμένοι μὲ βάσιν ὄχι ὅτι καὶ οἱ ὑπόλοιποι

δὲν ἔχουν κάθε δικαίωμα, ἀλλὰ ἔρχονται εἰς δευτέραν σειρὰν ἐπείγοντος καὶ πρέπει νὰ θυσιασθοῦν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔναντι τῆς σκοπιμότητος, καίτοι δὲν τὴν **ἐννοῶ.**

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
ΣΥΝ)ΡΧΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ Ἀριθ. Πρωτ. 6308

Ἀθῆναι 17-11-1944 Ἐμπιστευτικὴ

ΠΡΟΣ

Τὴν Α.Ε. Κύριον Πρόεδρον Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
καὶ Ὑπουργὸν Στρατιωτικῶν.

Ἐνταῦθα

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω, ὅτι ὀφείλω νὰ ἐπισύρω τὴν προσοχήν σας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἠθικῶν ἀμοιβῶν τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τοὺς διακριθέντας ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Ἡ ἄμεσος λειτουργία τοῦ σχετικοῦ νόμου συνδέεται ἀναποσπάστως, ὡς προϋπόθεσις καὶ ζωτικὸν κίνητρον, μὲ τὴν ἀρχομένην προσπάθειαν πρὸς δημιουργίαν ἑνὸς στρατοῦ νέου καὶ ὑγιοῦς, ἐργαζομένου μὲ ὄρεξιν καί παλμόν, ἱκανοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του. Ἡ στρατιωτικὴ σύνταξις θὰ στηριχθῇ ἀναμφιβόλως εἰς ἀρχὰς ριζοσπαστικὰς ἀπηλλαγμένας ἀπὸ τὴν ἀρτηριοσκληρωτικὴν μέθοδον, ἡ ὁποία ἐπὶ μακρὸν ἐμάρανε ἄλλοτε τὸ στράτευμα καὶ ἁρμονιζομένας πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναδημιουργικοῦ ὀργασμοῦ ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐμφορεῖται ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία ὁλόκληρος. Μία βασικὴ ἐκ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν εἶνε ἡ ἔγκαιρος ἀπονομὴ ἀμοιβῶν εἰς τοὺς διαπρέποντας ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε πάντοτε καὶ παραμένει τὸ ὑπέρτατον κριτήριον τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τοῦτο ὄχι μόνον διὰ τὴν ἁπλῆν ἀπόδοσιν δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὀρθὴν κατάταξιν τῶν στελεχῶν, τὴν ἐπωφελεστέραν χρησιμοποίησίν των, καὶ τὴν ζωογονητικὴν ἐπίδρασιν τῆς ἁμίλλης ἐπὶ τοῦ συνόλου. Ὅλοι οἱ στρατοὶ τῆς ἱστορίας εἰς τὰς μεγάλας δημιουργικὰς ἐποχάς των, διωκήθησαν μὲ τὴν ἀρχὴν αὐτήν. Τὸ γεγονὸς, ὅτι κάθε γρεναδιέρος τοῦ Ναπολέοντος ἐγνώριζεν ὅτι εἰς τὸν γυλιόν του ὑπῆρχε μία στρατορχικὴ ράβδος, ἂν ἦτο ἄξιος νὰ τὴν ἀποκτήσῃ, ἀπετέλεσεν ἕνα ἀπὸ τὰ θετικώτερα ἠθικὰ κεφάλαια διὰ τὴν θαυμαστὴν ἀπόδοσιν τῶν Γαλλικῶν αὐτοκρατορικῶν στρατιῶν καὶ τὸ ἴδιον πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ὡς οὐσιώδης ὅρος εἰς κάθε ἄλλην ἐποχὴν καὶ τόπον. Σήμερον εἰς ὅλους τοὺς στρατοὺς καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν βρετανικὸν μόνον οἱ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης διακρινόμενοι προβιβάζονται, ὥστε οἱ Ταξίαρχοι τοῦ βρεταννικοῦ στρατοῦ νὰ μὴ ὑπερβαίνουν τὸ 42ον ἔτος ἡλικίας.

Εἰδικώτερον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ὁ προβιβασμὸς ἀθρόως τῶν διακριθέντων εἰς Σκρά, Ρωσίαν καὶ μιᾶς δεκάδος νεαρῶν στρατηγῶν διὰ τὴν Μακεδονίαν — Μ. Ἀσίαν, τὸν Ἰούλιον 1920 ἀπετέλεσε κέντρισμα καὶ παρόρμησιν, διὰ τὸν διαπρέψαντα στρατόν μας.

Ἡ ΙΙΙ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία διεκρίθη εἰς τὸ Ρίμινι—Ρουβίκωνα κατὰ τρόπον ἀληθῶς ἀσυνήθη. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἐθνικῶν καὶ πολιτικῶν ἀποτελεσμάτων τὰ ὁποῖα ἐξησφάλισεν ἡ ἐπιτυχία της, ὀφείλω νὰ σημειώσω ἀπὸ τῆς καθαρῶς στρατιωτικῆς πλευρᾶς, ὅτι ἡ λαμπρά της ἐπίδοσις παρὰ τὸ πλευρὸν δοκιμασμένων συμμαχικῶν μονάδων καὶ ἔναντι ἐχθροῦ παρατάξαντος ἐκεῖ τμήματα ἐξόχως ἐμπειροπόλεμα καὶ ἐξαιρετικῶς πείσμονα εἶνε ὄχι ἔκφρασις ἡρωϊκῆς ἐξάρσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ καρπὸς ἐργασίας, καταρτισμοῦ, ἐκπαιδεύσεως, ἐξαιρετικῶν. Ὅσοι ἡγήτορες κατώρθωσαν, ἐντὸς τοῦ ἀνωτέρου αὐτοῦ συνόλου, νὰ διακριθοῦν, πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀληθεῖς ἀριστεῖς. Καθὼς, δὲ ὀφείλεται εἰς ὁλόκληρον τὴν Ταξιαρχίαν τιμητικὴ ἀναγνώρισις ὡς εἰς πρότυπον Ἑλληνικὴν μονάδα, ἡ ὁποία ὄχι τυχαίως εὑρέθη ὅπου διέπρεψε καὶ ἀποκατέστησε τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος, — μολονότι καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη θεωρεῖται συστατικὸν τῶν στρατιωτικῶν προσόντων — ἔτσι καὶ εἰς τοὺς ἀριστεῖς τούτους ἀνήκουν αἱ ἀνάλογοι ἀμοιβαί. Βεβαίως, πολλὰ θέματα ἐκκρεμοῦν καὶ θὰ χρειασθῇ νὰ τακτοποιηθοῦν διὰ τὴν ἀξιολόγησιν καὶ ἀνασυγκρότησιν τοῦ σώματος τῶν Ἀξιωματικῶν. Εἶνε ὅμως, ἀκριβῶς, οὐσιῶδες καὶ ἐπεῖγον νὰ ἀρχίσωμεν μὲ τὴν ἄμεσον ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν εἰς τὴν πρόσφατον περίπτωσιν τῆς μάχης τοῦ Ρίμινι, ὡς πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ ἀναγνώρισις παρίσταται τόσον ὁμόθυμος καὶ τόσον ζωηρά. Τὸ γεγονὸς ὅτι πρὸ 2μήνου ἐνεκρίνατε τὰς σχετικάς μου προτάσεις ἐδημιούργησε καὶ εἶδος προσθέτου κεκτημένου δικαιώματος εἰς τὴν συνείδησιν τῆς μονάδος. Τὸ δεδομένον δὲ τοῦτο

ἀποτελεῖ ἕνα ἀκόμη λόγον ὅπως τὸ ταχύτερον τεθῇ εἰς λειτουργίαν ὁ νόμος περὶ ἀμοιβῶν διὰ τὴν ἔνδοξον αὐτὴν περίπτωσιν, ὡς πρώτη πρᾶξις δικαιοσύνης καὶ ὀργανώσεως, ὡς ζωοποιὸς ἀφετηρία διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος.

Ὑποστράτηγος ΒΕΝΤΗΡΗΣ

Ἀντιστράτηγος Βεντήρης — Ἀθῆναι 4.Μαρτίου 1952

Ἐπίτιμος Γεν. Ὑπασπιστὴς Α.Μ. Βασιλέως

ΠΡΟΣ

τὸν κύριον Ναύαρχον Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Ἀμύνης

Ἐνταῦθα

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω, ὅτι τὸν Σεπτέμβριον 1944 εὐθὺς μετὰ τὸ τρόπαιον Ρίμινι τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλληνικοῦ ἐκστρατευτικοῦ Σώματος ἐπρότεινα— κανονικῶς καὶ μεθ' ἁπάντων τῶν σχετικῶν — νὰ προαχθῇ διὰ διακεκριμένας ὑπηρεσίας ἐπὶ τοῦ πεδίου μάχης εἰς ὑποστράτηγον ὁ διοικητὴς τῆς ΙΙΙ Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας συνταγματάρχης Τσακαλῶτος.

Πλὴν τοῦ ἄθλου τούτου ἐπὶ τοῦ πεδίου μάχης Ρίμινι, ἔναντι τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων τοῦ στρατάρχου VON BLASKOWITZ καὶ μετέπειτα εἰς τὸ μέτωπον Ρουβίκωνος, εἶχεν ὁ συνταγματάρχης Τσακαλῶτος ἐπιτελέσει τὸν ἆθλον νὰ συγκρατήσῃ τὴν Μεγάλην αὐτὴν Μονάδα ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῶν Μονάδων, αἵτινες εἶχον στασιάσει 4.ΙΥ.1944 εἰς BUG EL ARAB· τοὺς συνεκρότησεν, ὠργάνωσεν, ἔδωκε πνοήν, πίστιν, ἠθικόν, αὐταπάρνησιν· τοὺς ἐξεπαίδευσεν ἐντατικῶς, ὥστε τόσον ὁ Βρεταννὸς ἀρχιστράτηγος PAGET ὅσον καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου Τριπόλεως (Ν. Συρίας) μετὰ διαδοχικὰς ἐπιθεωρήσεις τελείως ἀσφαλεῖς διὰ τὴν μεγάλην καὶ τραχεῖαν ἀποστολὴν τοῦ νεοπαγοῦς Σώματος· καὶ τί δὲν ἐχρειάσθη ὅμως διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον αὐτό. Ἡ πάροδος τοῦ χρόνου δὲν κατορθώνει νὰ ἐλαττώσῃ τὸ ἔντονον χρῶμα.

Μεταγενεστέρως, αἱ Μονάδες αὐταὶ ἀμέσως μετὰ τὸν Ρουβίκωνα ἐσπευσμένως μετακληθεῖσαι εἰς Ἀθήνας ἐπέτυχον μὲ τὰς μάχας των εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν δυτικὸν Ὑμηττὸν ἐπὶ ἑβδομάδας νὰ κατατροπώσουν τοὺς συμμορίτας — Δεκέμβριον — Ἰανουάριον 1944—45— καὶ νὰ σώσουν τὸν τόπον. Καὶ ἀμέσως κατόπιν ἡ περίφημος αὐτὴ Μονὰς ἀνεπτύχθη εἰς τὴν ΙΙ Μεραρχίαν αὐστηρῶς προσηλωθεῖσα εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν.

Ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου 1944 τόσον ἡ Κυβέρνησις Μ. Ἀνατολῆς, ὅσον καὶ αἱ διάδοχοι — ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω προτάσεώς μου — ἀναγνωρίζουσαι ὑπέβαλον διάταγμα προβιβασμοῦ του διὰ νὰ τὸ ἀποσύρουν. — Ἂν δὲν ἀπατῶμαι 2 Ἀνώτατα Συμβούλια 1945 ἔκριναν τὴν διὰ διακεκριμένας πράξεις προαγωγήν του καὶ πάλιν ἐματαιοῦτο ἢ ἔμενεν ἐκκρεμής.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ 1950 καὶ συνεκροτήθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀρχιστρατήγου εἰδικὸν ὑπὸ τὴν προεδρίαν μου συμβούλιον — ὡς ἀρχηγοῦ Στρατοῦ καὶ ΓΕΣ ἐν Μ. Ἀνατολῇ — πρὸς κρίσιν τῶν προτάσεων Μ. Ἀνατολῆς. Ὑπεβλήθη τὸ ἀποτέλεσμα. Εἰδικῶς διὰ τὸν κ. Τσακαλῶτον ὑπέβαλα κατὰ τὸ συμβούλιον ἐκεῖνο 1950 χωριστὴν πρότασιν, ἵνα λάβῃ συνέχειαν ἡ ἀπὸ 6ετίας ἐκκρεμοῦσα πρότασις.Δὲν ἐδόθη συνέχεια καὶ τότε.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν μόνον ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης εἶνε εἰς θέσιν νὰ δώσῃ τέλος· εἰς τὴν πρότασίν μου 1950 ἀναγράφονται πρὸς διευκόλυνσιν, αἱ περιπτώσεις τῆς ἠθικῆς του ἀμοιβῆς, ὅτι λόγῳ μεταγενεστέρας του δράσεως καὶ τιμητικῆς διακρίσεως, πρέπει νὰ τύχῃ ἄλλων τῶν ἑξῆς:

α΄) ἢ νὰ λογισθῇ ἡ ἀρχαιότης του εἰς τὸν βαθμὸν ὑποστρατήγου ἀφ' ἧς ἡ πρότασίς μου φθινοπ. 1944.

β) ἢ ὁ Ταξιάρχης τοῦ ἀριστείου

γ) ἢ ὁ ἀνώτερος Ταξιάρχης Σωτῆρος, ἄλλως θὰ ἦτο ἄτοπον ἡ περίοδος ἐκείνη νὰ μείνῃ ἄνευ σφραγῖδος.

ΚΩΝΣΤ. ΒΕΝΤΗΡΗΣ

Ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλλην, Στρατοῦ καὶ Γ.Ε.Σ. Μ. Ἀνατολῆς 1944

III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΑΡ.ΠΡΩΤ. 1481 'Αθῆναι τῇ 2-2-1945

ΠΡΟΣ

Τὸ 'Υπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν Γραφεῖον Γεν. Διευθυντοῦ «Περὶ τῆς τύχης τῶν προτάσεων τῆς III Ε.Ο.Τ.».

'Απαντῶν εἰς αἴτησιν τῆς III Ε.Ο.Τ., περὶ τῆς τύχης τῶν ὑπ' αὐτῆς ὑποβληθεισῶν προτάσεων διὰ τὰς ἐν 'Ιταλίᾳ ἐπιχειρήσεις, προτάσεις ὧν φαίνεται τινὲς ἀπωλέσθησαν, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παράσχω τὰς κάτωθι πληροφορίας:

I.—ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΜΕΤΑΛΛΙΑ

'Ενέκρινα ἁπάσας τὰς προτάσεις τῆς Ταξιαρχίας ὡς αὗται διετυπώθησαν ὑπ' αὐτῆς.

II.—ΠΡΟΑΓΩΓΑΙ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

1.—'Ενέκρινα τὴν προαγωγὴν τοῦ ὑπολοχαγοῦ Κόρκα Ι. καὶ ἐκοινοποίησα τὴν προαγωγήν του τηλεγραφικῶς.

2.—'Ενέκρινα τηλεγραφικῶς τὴν προαγωγὴν τῶν ὑπολοχαγῶν Πανοπούλου καὶ Πετρονώτη, δι' οὓς ἡ Ταξιαρχία ἀνέφερε ὅτι διατρέχουν, ὡς βαρέως τραυματίαι, κίνδυνον θανάτου.

3.—'Ενέκρινα πάσας τὰς ὑποβληθείσας προτάσεις μονιμοποιήσεως ἐφέδρων ἀξιωματικῶν.

4.—Τὸ 'Υπουργικὸν Συμβούλιον ἐν ἀπολύτῳ ὁμοφωνίᾳ τῇ εἰσηγήσει μου, ἀπεφάσισε ἐν 'Ιταλίᾳ τὴν προαγωγὴν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας Συνταγματάρχου Τσακαλώτου Θρασ., εἰς 'Υποστράτηγον.

Δ ὲ ν ἐ κ ο ι ν ο π ο ί η σ α τ ὴ ν ἀ π ό φ α σ ι ν τ α ύ τ η ν δ ι ό τ ι ὁ Τ α ξ ί α ρ χ ο ς ἐ ξ ε δ ή λ ω σ ε τ ὴ ν ἐ π ι θ υ μ ί α ν ν ὰ κ ο ι ν ο π ο ι η θ ῇ α ὕ τ η μ ε τ ὰ τ ῆ ς τ ο ι α ύ τ η ς τ ῶ ν λ ο ι π ῶ ν π ρ ο τ α θ έ ν τ ω ν ὑ π' α ὐ τ ο ῦ ἀ ξ ι ω μ α τ ι κ ῶ ν.

5.—Τὸ 'Υπουργικὸν Συμβούλιον υἱοθέτησε τὰς προτάσεις τῆς Ταξιαρχίας ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, ἔχον ὁμοφώνως θεωρήσει ἐπιβαλλομένας προαγωγὰς τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ταξιαρχίας, ἡ ὁποία ἐδόξασε τὴν 'Ελλάδα. Εἰς τὴν πραγματοποίησιν τούτων ἐβράδυνε μόνον ἐκ τοῦ λόγου ὅπως συγχρονισθοῦν μὲ τὰς προαγωγὰς τῶν ἀξιωματικῶν, οἱ ὁποῖοι διεκρίθησαν εἰς ΕΛ - ΑΛΑΜΕΙΝ καὶ ΑΛΒΑΝΙΑΝ.

Ο

ΤΕΩΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡ)ΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤ)ΚΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Ἐπιτελείου τῆς Ταξιαρχίας.

1)	Μόνιμος Συντ)ρχης	Πεζικοῦ	Τσακαλῶτος Θρασύβουλος
2)	» »	Πεζικοῦ	Παπαδόπουλος Νικόλαος
3)	» Ἀντ)ρχης	Πυροβολικοῦ	Λάμαρης Γεράσιμος
4)	» Ταγ)ρχης	Πυροβολικοῦ	Μπάρλας Κίμων
5)	» »	Πεζικοῦ	Καραδήμας Παναγιώτης
6)	» »	Ἐπιμελητείας	Πασπαράκης Γεώργιος
7)	» »	Πεζικοῦ	Λουτεράκης Ἀνδρέας
8)	» Λοχαγὸς	Πεζικοῦ	Λιόνης Κωνσταντῖνος
9)	» »	Πεζικοῦ	Γρηγορόπουλος Διονύσιος
10)	» »	Πεζικοῦ	Καλαποθάκης Ἰωάννης
11)	» »	Μηχανικοῦ	Μπάλλας Γεώργιος
12)	» »	Μηχανικοῦ	Παπαηλιοῦ Χρῆστος
13)	» »	Ἐπιμελητείας	Ζέϊκος Ἀθανάσιος
14)	Ἔφεδρος Λοχαγὸς	Δικαιοσύνης	Κανελλάκης Ἐλευθέριος
15)	Μόνιμος Λοχαγὸς	Πεζικοῦ	Γιαννόπουλος Βασίλειος
16)	» Ὑπολ)γὸς	Πεζικοῦ	Τσάγγος Ναπολέων
17)	Ἔφεδρος Ὑπολ)γὸς	Πεζικοῦ	Κουρτέσης Ἰωακεὶμ
18)	» »	Πυροβολικοῦ	Κοπανίτσας Δημήτριος
19)	» »	Ἱππικοῦ	Παπαγοῦνος Ἐλευθέριος
20)	Μόνιμος »	Αὐτοκινήτων	Οἰκονόμου Λεωνίδας
21)	Ἔφεδρος »	Αὐτοκινήτων	Μέντζας Νικόλαος
22)	» »	Αὐτοκινήτων	Μαρκόπουλος Ἀβραὰμ
23)	Μόνιμος »	Διαχειρίσεως	Γιαννόπουλος Δημήτριος
24)	» »	Διαχειρίσεως	Τσατσούλης Δημήτριος
25)	» »	Στρατολογίας	Χατζηδάκης Ἰωάννης
26)	» »	Διαχειρίσεως	Λυκουρέζος Νικόλαος
27)	» Ἀνθ)γὸς	Πεζικοῦ	Σπηλιωτόπουλος Γεώργιος (ἔπεσε κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον)
28)	» »	Πεζικοῦ	Σκούταρης Ἰωάννης
29)	Ἔφεδρος »	Πεζικοῦ	Στακιᾶς Μιχαὴλ
30)	» »	Πεζικοῦ	Γλύπτης Γεώργιος
31)	Μόνιμος »	Διαχειρίσεως	Λούρας Ἀλέξανδρος
32)	» »	Διαχειρίσεως	Μάρος Θωμᾶς
33)	Ἔφεδρος »	Διαχειρίσεως	Ζαρμπόνης Ἀπόστολος
34)	» »	Διαχειρίσεως	Κορωναῖος Ἰωάννης
35)	» »	Διερμηνεὺς	Γκόγκολας Κωνσταντῖνος
36)	» »	Διερμηνεὺς	Σοφούλης Ἐμμανουὴλ
37)	» »	Διερμηνεὺς	Μελησσάκης Χαράλαμπος
38)	» »	Πεζικοῦ	Κοντομίχαλος Ἐλευθέριος
39)	» Ἀνθ)στὴς	Πεζικοῦ	Σαραντῆς Δημήτριος
40)	» »	Πεζικοῦ	Βρεττὸς Χριστόδουλος
41)	» »	Μηχανικοῦ	Ζερβουδάκης Νικόλαος
42)	» »	Πεζικοῦ	Μπατῆς Μαρκέλλος

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ 1ου Ὀρεινοῦ Τάγματος.

1)	Μόνιμος Ταγ)ρχης	Πεζικοῦ	Καραβίας Ἰωάννης
2)	» Λοχαγὸς	Πεζικοῦ	Δουκάκης Συμεὼν

3) Μόνιμος	Λοχαγὸς	Πεζικοῦ	Θώμογλου Πέτρος
4) »	»	Πεζικοῦ	Κορίνας Ἀναστάσιος
5) »	»	Πεζικοῦ	Γκίκας Ἀλέξανδρος
6) »	»	Πεζικοῦ	Σπηλιόπουλος Κυριάκος
7) »	Ὑπολ)γὸς	Πεζικοῦ	Τζαβάρας Σπυρίδων
8) »	»	Πεζικοῦ	Τζουβελέκης Ἀπόστολος
9) »	»	Πεζικοῦ	Κόρκας Ἰωάννης
10) »	»	Πεζικοῦ	Καρύδας Κωνσταντῖνος
11) »	»	Πεζικοῦ	Πετράκης Ἀριστείδης
12) »	»	Πεζικοῦ	Νιάνιος Δημήτριος
13) »	»	Πεζικοῦ	Ἁγιοπετρίτης Δημήτριος
14) »	»	Ἱππικοῦ	Ζαφείρης Ἀναστάσιος
15) Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Δῶδος Βασίλειος
16) »	»	Πεζικοῦ	Βάρδας Γεώργιος
17) Μόνιμος	»	Πεζικοῦ	Μανωλαράκης Ἐμμανουὴλ
18) »	Ἀνθ)γὸς	Πεζικοῦ	Μενοῦνος Κωνσταντῖνος
19) »	»	Πεζικοῦ	Πάτρης Ἰωάννης
20) »	»	Πεζικοῦ	Βούλγαρης Ἀριστείδης
21) »	»	Πεζικοῦ	Κουμαντάκης Ἐμμανουὴλ
22) »	»	Πεζικοῦ	Μαλικούρτης Πλάτων
23) »	»	Πεζικοῦ	Ραφαηλάκης Νικόλαος
24) »	»	Πεζικοῦ	Μπέλτσος Λάζαρος
25) »	»	Πεζικοῦ	Λαζαρίδης Πέτρος
26) »	»	Πεζικοῦ	Μουρίκης Ἀναστάσιος
27) »	»	Πεζικοῦ	Κοκολάκης Ἐλευθέριος
28) Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Σταυροπιερράκος Παναγιώτης
29) »	»	Πεζικοῦ	Καλογερόπουλος Δημήτριος
30) »	»	Πεζικοῦ	Μιχέλης Ἀλέξανδρος
31) »	»	Πεζικοῦ	Τσάντης Κωνσταντῖνος
32) »	»	Πεζικοῦ	Παυλάντης Ἀριστοτέλης
33) »	»	Μηχανικοῦ	Γεωργιάδης Μιχαὴλ
34) »	»	Ὑγειονομικοῦ	Γεωργιάδης Μενέλαος
35) »	»	Διερμηνεὺς	Μπενλῆς Παναγιώτης
36) Μόνιμος	Ἀνθ)στὴς	Πεζικοῦ	Κυριαζάκης Βασίλειος
37) »	»	Πεζικοῦ	Γεωργιάδης Νικόλαος
38) »	»	Πεζικοῦ	Κυρπιτζόγλου Γρηγόριος
39) Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Ἀνδρεαδάκης Κλεάνθης
40) »	»	Πεζικοῦ	Ἀνδρεάδης Δημήτριος
41) »	»	Πεζικοῦ	Γαλανὸς Λυκοῦργος
42) »	»	Πεζικοῦ	Ζωγράφος Ἐμμανουὴλ
43) »	»	Πεζικοῦ	Καρρᾶς Μιχαὴλ
44) »	»	Πεζικοῦ	Ἀμπατζῆς Ἀντώνιος
45) »	»	Αὐτοκινήτων	Καλέσης Χρῆστος
46) »	»	Αὐτοκινήτων	Παλίδης Ἐμμανουὴλ
47) »	»	Πεζικοῦ	Δαλιάμης Ἰωάννης
48) »	»	Πεζικοῦ	Τριανταφυλλόπουλος

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ 2ου Ὀρεινοῦ Τάγματος

1) Μόνιμος	Ταγ)ρχης	Πεζικοῦ	Τζανετῆς Σοφοκλῆς
2) »	Λοχαγὸς	Πεζικοῦ	Ἀσημακόπουλος Νικόλαος

3)	Μόνιμος	Λοχαγὸς	Πεζικοῦ	Καραμπότσος Ἰωάννης
4)	»	»	Πεζικοῦ	Δημίδης Παναγιώτης
5)	»	»	Πεζικοῦ	Ἀρμπούζης Διονύσιος
6)	»	»	Πεζικοῦ	Γερακίνης Κωνσταντῖνος
7)	»	»	Πεζικοῦ	Κεχαγιᾶς Ἐμμανουὴλ
8)	»	»	Πεζικοῦ	Παπαγεωργίου Ἀθανάσιος
9)	»	Ὑπολ)γὸς	Πεζικοῦ	Μαρκόπουλος Ἱπποκράτης
10)	»	»	Πεζικοῦ	Μπρούμας Νικόλαος
11)	»	»	Πεζικοῦ	Πλεύρης Θεμιστοκλῆς
12)	»	»	Πεζικοῦ	Λατσούδης Εὐστάθιος
13)	»	»	Πεζικοῦ	Δοντᾶς Στυλιανὸς
14)	»	»	Πεζικοῦ	Δαμβακάκης Ἐλευθέριος
15)	»	»	Αὐτοκινήτων	Πατσουρᾶκος Χαράλαμπος
16)	Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Νικίδης Παναγιώτης
17)	»	»	Πεζικοῦ	Χούλης Ἰωάννης
18)	»	»	Πεζικοῦ	Χρυσαφίδης Πασχάλης
19)	»	»	Πεζικοῦ	Πούλμαν Αἰμίλιος (τραυματίας)
20)	»	»	Πεζικοῦ	Κατρακάζος Σπυρίδων
21)	Μόνιμος	Ἀνθ)γὸς	Πεζικοῦ	Δασκάλης Νικόλαος
22)	»	»	Πεζικοῦ	Τσαρμπόπουλος Παναγιώτης
23)	»	»	Πεζικοῦ	Σταθόπουλος Λάμπρος (τραυματίας)
24)	»	»	Πεζικοῦ	Λαγὸς Παναγιώτης
25)	»	»	Πεζικοῦ	Μαμουνάκης Ἰωάννης
26)	»	»	Πεζικοῦ	Παπανικολαΐδης Γεώργιος
27)	»	»	Πεζικοῦ	Ἀξιώτης Δημήτριος
28)	»	»	Πεζικοῦ	Κυριακόπουλος Παναγιώτης
29)	Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Κόλιας Λουκᾶς
30)	»	»	Πεζικοῦ	Μωζεϊδάκης Δημήτριος
31)	»	»	Μηχανικοῦ	Δραζῖνος Σπυρίδων
32)	»	»	Διαχειρίσεως	Στραγαλᾶς Δημήτριος
33)	»	»	Διερμηνεὺς	Στεργιόπουλος Νικόλαος
34)	Μόνιμος	»	Ὑγειονομικοῦ	Χαριτάκης Νικόλαος
35)	»	Ἀνθ)στὴς	Πεζικοῦ	Πουλόπουλος Νικόλαος
36)	»	»	Πεζικοῦ	Χατζηανδρέου Δημήτριος
37)	»	»	Πεζικοῦ	Παπαδημητράκης Ἐμμανουὴλ
38)	»	»	Πεζικοῦ	Ρωμανὸς Νικόλαος
39)	»	»	Πεζικοῦ	Σέργης Ἰωάννης
40)	»	»	Πεζικοῦ	Νίκολης Κωνσταντῖνος
41)	Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Ζερβὸς Κωνσταντῖνος
42)	»	»	Πεζικοῦ	Τοπαλίδης Ζήσης
43)	»	»	Πεζικοῦ	Συρρῆς Ἐμμανουὴλ
44)	»	»	Πεζικοῦ	Ἀποστολιδάκης Ἐμμανουὴλ
45)	»	»	Πεζικοῦ	Σκαραντάβος Ἐμμανουὴλ
46)	»	»	Πεζικοῦ	Κρέτσος Τριαντάφυλλος
47)	»	»	Πεζικοῦ	Φραγκόπουλος Σοφοκλῆς
48)	»	»	Αὐτοκινήτων	Γαλανούδης Ἡρακλῆς
49)	»	»	Πυροβολικοῦ	Μπούρας Θεόφιλος
50)	»	»	Πεζικοῦ	Χροναῖος

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ 3ου Ὀρεινοῦ Τάγματος

1)	Μόνιμος	Ταγ)ρχης	Πεζικοῦ	Τζουβάρας Στυλιανὸς
2)	»	Λοχαγὸς	Πεζικοῦ	Ἀποστολάκης Μιχαὴλ (τραυματίας)
3)	»	»	Πεζικοῦ	Καραβασέλας Δημήτριος (τραυματίας)
4)	»	»	Πεζικοῦ	Παναγιωτάκος Γρηγόριος
5)	»	»	Πεζικοῦ	Βασιλείου Βασίλειος
6)	»	»	Πεζικοῦ	Μαραβέλιας Γεώργιος
7)	»	»	Πεζικοῦ	Λαναρᾶς Ἀθανάσιος
8)	»	»	Πεζικοῦ	Καραγεωργίου Ἡρακλῆς
9)	»	Ὑπολ)γὸς	Πεζικοῦ	Σκανδάλης Στυλιανὸς
10)	»	»	Πεζικοῦ	Κουκόλτσιος Λάζαρος
11)	»	»	Πεζικοῦ	Μπεληγιάννης Γεώργιος
12)	»	»	Πεζικοῦ	Ἀμβράζης Βασίλειος
13)	»	»	Πεζικοῦ	Κνιθάκης Ἐμμανουὴλ
14)	»	»	Πεζικοῦ	Πετρονώτης Δημήτριος (τραυματίας)
15)	»	»	Πεζικοῦ	Φέτσης Κωνσταντῖνος
16)	»	»	Πεζικοῦ	Κολομβάκης Ἀρτέμης (τραυματίας)
17)	»	»	Πεζικοῦ	Πανόπουλος Ἀθανάσιος (τραυματίας)
18)	»	»	Πεζικοῦ	Μπράτσος Ἰωάννης (τραυματίας)
19)	»	»	Πεζικοῦ	Μηλιαράκης Ἀλέξανδρος
20)	Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Μπογιατζῆς Δημήτριος
21)	Μόνιμος	»	Ἱππικοῦ	Μπουρδάκος Ἠλίας (τραυματίας)
22)	»	»	Στρατολογίας	Πελτέκης Κωνσταντῖνος
23)	»	»	Αὐτοκινήτων	Καραδημητρόπουλος Κωνσταντῖνος
24)	»	»	Πεζικοῦ	Παλαιολόγου Ἰωάννης
25)	Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Δημόπουλος Κωνσταντῖνος
26)	»	»	Πεζικοῦ	Σταθᾶς Βασίλειος
27)	Μόνιμος	Ἀνθ)γὸς	Πεζικοῦ	Στεφανάκης Ἐμμανουὴλ
28)	»	»	Πεζικοῦ	Βυζαῖος Ἰάκωβος (τραυματίας)
29)	»	»	Πεζικοῦ	Καλογερόπουλος Κωνσταντῖνος
30)	»	»	Πεζικοῦ	Χαστολῆς Μιχαὴλ
31)	Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Παναγιωτονάκος Δημήτρ. (τραυματίας)
32)	»	»	Πεζικοῦ	Σπανούδης Σταῦρος
33)	»	»	Μηχανικοῦ	Μαρκάκος Λεωνίδας
34)	Μόνιμος	»	Πεζικοῦ	Ἀγγελίδης Μηνᾶς
35)	Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Παπάζογλου Ἰωάννης
36)	»	»	Πεζικοῦ	Καραγιάννης Ἀλέξανδρος
37)	Μόνιμος	»	Πεζικοῦ	Παπανικολάου Ὀδυσσεὺς
38)	»	»	Πεζικοῦ	Διαμαντόπουλος Γεώργιος
39)	»	»	Πεζικοῦ	Καίσαρης Θωμᾶς
40)	»	»	Πεζικοῦ	Βάμβας Γεώργιος
41)	»	Ἀνθ)στὴς	Πεζικοῦ	Γρηγοράκης Μαν.
42)	Ἔφεδρος	»	Πεζικοῦ	Κομνηνὸς Εὐθύμιος
43)	»	»	Πεζικοῦ	Παργινὸς Σταμάτιος
44)	»	»	Πεζικοῦ	Εὐστρατιάδης Ἀπόστολος
45)	»	»	Πεζικοῦ	Τσαφάκας Σωτήριος
46)	»	»	Αὐτοκινήτων	Ζηκάκης Νικόλαος
47)	»	»	Μηχανικοῦ	Μεντζέλος Βλάσιος
48)	»	»	Πεζικοῦ	Ἀλεξόπουλος Δημ.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν ΙΙΙ Σ.Π.Π.

1)	Μόνιμος	Συντ)ρχης	Πυροβολικοῦ	Μανιδάκης Στυλιανὸς
2)	»	Ἀντ)ρχης	Πυροβολικοῦ	Λασπιᾶς Ἀθανάσιος
3)	»	Ταγ)ρχης	Πυροβολικοῦ	Σπανογιαννάκης Ραδ.
4)	»	»	Πυροβολικοῦ	Φραγκογιάννης Δημήτριος
5)	»	Λοχαγὸς	Πυροβολικοῦ	Παπαλουκᾶς Δημήτριος
6)	»	»	Πυροβολικοῦ	Παπαστάθης Ἰωάννης
7)	»	Ὑπολ)γὸς	Πυροβολικοῦ	Χάραρης Σπυρίδων (τραυματίας)
8)	»	»	Πυροβολικοῦ	Σιμόπουλος Βεν.
9)	»	»	Πυροβολικοῦ	Σπάθαρης Βασίλειος
10)	»	»	Πυροβολικοῦ	Ζαρογιαννάκος Δημ.
11)	»	»	Πυροβολικοῦ	Σουραβλᾶς Χρῆστος
12)	»	»	Πυροβολικοῦ	Χ'' Πέτρου Ἀλέξανδρος
13)	»	»	Πυροβολικοῦ	Τζανετῆς Κωνσταντῖνος
14)	»	»	Πυροβολικοῦ	Νοῦτσος Πέτρος
15)	»	»	Πυροβολικοῦ	Κατζουράκος Κωνσταντῖνος
16)	»	»	Πυροβολικοῦ	Γεωργιάδης Θωμᾶς
17)	»	»	Πυροβολικοῦ	Σαρδῆς Ἰάκωβος (τραυματίας)
18)	»	»	Πυροβολικοῦ	Γκούμας Νικόλαος
19)	»	»	Πυροβολικοῦ	Πάρδος Σταμάτιος
20)	»	»	Πυροβολικοῦ	Βαγενᾶς Γεώργιος
21)	»	»	Πυροβολικοῦ	Κορρὲς Ἀγαθοκλῆς
22)	»	»	Πυροβολικοῦ	Κατσαρέλης Ἀθανάσιος
23)	Ἔφεδρος	»	Πυροβολικοῦ	Κυρτζίδης Μιλτιάδης
24)	»	»	Πυροβολικοῦ	Κουτσοῦκος Σπυρίδων
25)	»	»	Πυροβολικοῦ	Κορακάκης Ἐμμανουὴλ
26)	»	»	Πυροβολικοῦ	Αὐγουλέας Δημήτριος
27)	»	»	Πυροβολικοῦ	Ἀσημόπουλος Δημήτριος
28)	Μόνιμος	»	Πυροβολικοῦ	Θαλασσινὸς Δημήτριος
29)	»	»	Ὑγειονομικοῦ	Μασσάρος Χρῆστος
30)	»	Ἀνθ)γὸς	Πυροβολικοῦ	Προφίλης Δημήτριος
31)	»	»	Πυροβολικοῦ	Χαρμπίλας Νικόλαος
32)	»	»	Πυροβολικοῦ	Χριστοδουλάκης Χρῆστος
33)	»	»	Πυροβολικοῦ	Τσούπρας Γεώργιος
34)	»	»	Πυροβολικοῦ	Δουκάκης Ἐμμανουὴλ
35)	»	»	Πυροβολικοῦ	Τσατσόμοιρος Ἰωάννης
36)	»	»	Πυροβολικοῦ	Μελησσαρούδης Δημ.
37)	»	»	Πυροβολικοῦ	Κούκουρας Χρῆστος
38)	Ἔφεδρος	»	Πυροβολικοῦ	Φραντζίδης Ἀλέξανδρος
39)	»	»	Πυροβολικοῦ	Γιακοβάσης Κωνσταντῖνος
40)	»	»	Πυροβολικοῦ	Μάρτης Νικόλαος
41)	»	»	Πυροβολικοῦ	Σάμιος Σταῦρος
42)	»	»	Πυροβολικοῦ	Πετρίδης Φ.
43)	»	»	Πυροβολικοῦ	Βαγενᾶς Δημήτριος
44)	»	»	Πυροβολικοῦ	Φτυαρᾶς Ἠλίας
45)	»	»	Διερμηνεὺς	Στεφανίδης Γεώργιος
46)	»	»	Ἀρχιτ.	Εὐσταθίου Παντελῆς
47)	»	»	Μηχανικοῦ	Λυράκης Κωνσταντῖνος
48)	Μόνιμος	Ἀνθ)στὴς	Πυροβολικοῦ	Κουμαντάκης Ἐμμανουὴλ
49)	»	»	Πυροβολικοῦ	Ἴμβριος Ἰωάννης

50)	Ἔφεδρος Ἀνθ)στὴς	Πυροβολικοῦ	Τσολακίδης Χρῆστος
51)	» »	Πυροβολικοῦ	Κουρούσης Παναγιώτης
52)	» »	Πυροβολικοῦ	Πέτσης Δημήτριος
53)	» »	Πυροβολικοῦ	Μυλωνᾶς Ἰωάννης
54)	» »	Πυροβολικοῦ	Γοῦτος Δημήτριος
55)	» »	Πυροβολικοῦ	Παπαθανασίου Βασίλειος
56)	Μόνιμος »	Αὐτοκινήτων	Σαλιώρας Δημήτριος
57)	» »	Αὐτοκινήτων	Βαλμᾶς Νικόλαος
58)	» »	Ἀρχιτεχν.	Χατζούλης Ἠλίας
59)	Ἔφεδρος Ἀνθ)γὸς	Ἱερεὺς	Μαυρίκης Ναθ.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν τοῦ ΙΙΙ Πεδ. Χειρουργείου

1)	Μόνιμος Ταγ)ρχης	Ὑγειονομικοῦ	Κασταινάκης Γεώργιος
2)	» Λοχαγὸς	Ὑγειονομ.	Μπαλαντινάκης Ἐμμανουὴλ
3)	» »	Ὑγειονομ.	Συριόπουλος Παναγιώτης
4)	» Ὑπολ)γὸς	Ὀδοντ.	Νομικούδης Μιχαὴλ
5)	Ἔφεδρος »	Ὑγειονομ.	Μοσχόπουλος Ἄγγελος
6)	» »	Ἱερεὺς	Τσανοσίδης Θεόκλητος
7)	Μόνιμος Ἀνθ)γὸς	Ὑγειον.	Μπρεδάκης Φώτιος
8)	Ἔφεδρος »	Ὑγειον.	Κωτσονόπουλος Εὐριπίδης
9)	» »	Ὑγειον.	Κατσαρᾶς Ἑρρῖκος
10)	» »	Ὑγειον.	Νικολόπουλος Κωνσταντῖνος
11)	» »	Ὑγειον.	Ὀρφανὸς Ἰωάννης
12)	» »	Ὑγειον.	Ραΐσης Πέτρος
13)	» »	Ὑγειον.	Τσουκανέλλης Ἀλέξανδρος
14)	Μόνιμος Ἀνθ)γὸς	Αὐτοκινήτων	Γιαννοῦτσος Πέτρος
15)	Ἔφεδρος »	Διαχειρίσεως	Δαρῆς Γεώργιος
16)	» »	Διερμηνεὺς	Ἀγγελάκης Θεοφάνης
17)	» »	Φαρμακοποιὸς	Καλπακτσῆς
18)	» Ἀνθ)στὴς	Πεζικοῦ	Τσιβιδάκης Νικόλαος
19)	Μόνιμος »	Πεζικοῦ	Σπυρόπουλος Ἀθανάσιος
20)	Ἔφεδρος »	Πεζικοῦ	Μενεξελῆς Χρῆστος
21)	» »	Πεζικοῦ	Ἀλέξης Βασίλειος
22)	» »	Πεζικοῦ	Τζούμας Ἀργύριος
23)	» »	Πεζικοῦ	Χαριτούδης Νικόλαος

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν κατὰ Μονάδα ὡς κάτωθι:

α) ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

1)	Μόνιμος Λοχαγὸς	Πυροβολικοῦ	Δημόπουλος Παναγιώτης
2)	» »	Πεζικοῦ	Καράλλης Γεώργιος
3)	» Ὑπολ)γὸς	Ἀρχιτεχν.	Πανσεληνᾶς Παναγιώτης
4)	» »	Ἀρχιτεχν.	Πρεπούδης Χαράλαμπος
5)	Ἔφεδρος Ἀνθ)γὸς	Ἀρχιτεχν.	Κάτρης Κωνσταντῖνος
6)	» »	Πυρ)γὸς	Ἀλεξίου Ἰωάννης
7)	» »	Πυρ)γὸς	Πανόπουλος Πέτρος

8) Μόνιμος Ἀνθ)στὴς Πυρ)γὸς	Μωραϊτόπουλος Κωνσταντῖνος
9) » » Ἠλεκτρ.	Φούρναρης Ἀχιλλεὺς
10) » » Ἀρχιτεχν.	Σαββόπουλος Μιχαὴλ
11) » » Ἀρχιτεχν.	Ζᾶχος Κωνσταντῖνος
12) Ἔφεδρος » Πεζικοῦ	Κυριακόπουλος Λεωνίδας

β) Λ.Α.Δ. «Α»

1) Μόνιμος Ὑπολ)γὸς Αὐτοκινήτων	Δήμας Χαράλαμπος
2) » Ἀνθ)στὴς Αὐτοκινήτων	Δημητριάδης Χρῆστος
3) » » Αὐτοκινήτων	Μοσχόπουλος Παναγιώτης
4) » » Ξυλουργ.	Καλλιτσάρης Πασχάλης

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν τοῦ Λόχου Ἐνισχύσεως.

1) Μόνιμος Λοχαγὸς Πεζικοῦ	Κόλιας Κωνσταντῖνος
2) » » Πεζικοῦ	Πρόκος Ἠλίας (τραυματίας)
3) » Ὑπολ)γὸς Πεζικοῦ	Ζάκας Κωνσταντῖνος
4) Ἔφεδρος » Πεζικοῦ	Σγιέμπας
5) Μόνιμος Ἀνθ)γὸς Πεζικοῦ	Πανταζόπουλος Γεώργιος
6) » » Πεζικοῦ	Ψιλοβῖκος Ἀντώνιος (τραυματίας)
7) Ἔφεδρος » Πεζικοῦ	Ἐλευθεράκης Νικόλαος (τραυματίας)
8) Μόνιμος » Πεζικοῦ	Παπαδόπουλος Σπῦρος
9) » Ἀνθ)στὴς Πεζικοῦ	Λεπίδας Δημήτριος
10) » » Πεζικοῦ	Κομνιανὸς Γεώργιος
11) » » Ἱππικοῦ	Χριστόπουλος Ἰωάννης

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν τοῦ Ἀποσ. Διαβιβάσεων.

1) Μόνιμος Ταγ)ρχης Μηχανικοῦ	Μανιάτης Παναγιώτης
2) » Λοχαγὸς Μηχανικοῦ	Φραδέλλος Γεώργιος
3) » Ὑπολ)γὸς Αὐτοκινήτων	Χ΄΄ Γιακουμῆς Στ.
4) Ἔφεδρος Ἀνθ)γὸς Μηχανικοῦ	Δημόπουλος Βρασίδας
5) » » Μηχανικοῦ	Γρηγορίου Δημήτριος
6) Μόνιμος » Μηχανικοῦ	Τρυβιζᾶς Θεοφάνης
7) Ἔφεδρος Ἀνθ)στὴς Μηχανικοῦ	Μαλαγάρης Μιχαὴλ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν τῶν κάτωθι Μονάδων.

α) ΧΕΙΡ. ΜΟΝΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

1) Ἔφεδρος Ταγ)ρχης Ὑγειον.	Βρυώνης Νικόλαος
2) » Ἀνθ)γὸς Ὑγειον.	Κανέλης Στέφανος
3) » » Ὑγειον.	Καλογρίδης Δημήτριος
4) Μόνιμος Ἀνθ)στὴς Διαχειρίσεως	Ματσάκης Γεώργιος

β) ΔΙΜΟΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1) Ἔφεδρος Ἀνθ)γὸς Πεζικοῦ	Ἀλέπης Δημήτριος

γ) ΟΜΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝΟΜΙΑΣ

1) Μόνιμος Ἀνθ)στὴς Χωροφυλακῆς	Διαβάτης Ἰωάννης
2) Ἔφεδρος » Πεζικοῦ	Ψαρρόπουλος Δημήτριος

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν Στρατ. Γενικοῦ Νοσοκομείου

1)	Ἔφεδρος	Ἀντ)ρχης	Ὑγειον.	Σιγάλας Μαρῖνος
2)	Μόνιμος	Λοχαγὸς	Ὑγειον.	Στατήρης Ἀθανάσιος
3)	»	»	Ὑγειον.	Καστανουδάκης Γεώργιος
4)	»	»	Ὑγειον.	Παναγιωτόπουλος Δημήτριος
5)	»	»	Ὑγειον.	Κοντόπουλος Διονύσιος
6)	»	»	Ὑγειον.	Παπανικολάου Κωνσταντῖνος
7)	»	»	Ὑγειον.	Πολίτης Σπυρίδων
8)	»	»	Ὑγειον.	Κοτρέτσης Διονύσιος
9)	»	»	Ὑγειον.	Τζαβαρῆς Βασίλειος
10)	»	»	Διαχειρ.	Τριανταφύλλου Ἀπόστολος
11)	»	»	Διαχειρ.	Χαραλάμπους Πέτρος
12)	»	Ὑπολ)γὸς	Ὑγειον.	Παΐζης Χρῆστος
13)	»	»	Ὑγειον.	Παπαβασιλείου Ἀδὰμ
14)	»	»	Ἱερεὺς	Μπῆτρος Θεόκλητος
15)	»	Ἀνθ)τρος	Ὑγειον.	Κυριακάκος Γεώργιος
16)	»	»	Ὑγειον.	Ἀφεντούλης Θεόδωρος
17)	»	»	Ὑγειον.	Γεωργόπουλος Νικόλαος
18)	»	»	Ὑγειον.	Παπαζαφειρόπουλος Κωνσταντῖνος
19)	»	»	Ὑγειον.	Μομφερᾶτος Πλούταρχος
20)	»	Ἀνθ)γὸς	Ἱερεὺς	Νεονάκης Νικόλαος
21)	»	Ἀνθ)στὴς		Κωτσόπουλος Ἀντώνιος
22)	»	»		Κουτρούσης Θεόδωρος

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὀνομαστικὴ τῶν ὑπηρετούντων ἐφέδρων Ἀνθ)γῶν

1)	Ἀνθυπολοχαγὸς	Πεζικοῦ	1935	Ἀλέπης Δημήτριος
2)	»	»	1936	Σταυροπιεράκος Παναγιώτης
3)	»	»	1939	Καλογερόπουλος Δημήτριος
4)	»	»	1937	Μιχάλης Ἀλέξανδρος
5)	»	»	1937	Τσάντης Κωνσταντῖνος
6)	»	»	1937	Παυλάντης Ἀριστοτέλης
7)	»	»	1930	Κόλιας Λουκᾶς
8)	»	»	;	Μουΐζεδάκης Δημήτριος
9)	»	»	1938	Παναγιωτονάκος Δημήτριος
10)	»	»	1937	Σπανούδης Σταῦρος
11)	»	»	1936	Διαμαντόπουλος Γεώργιος
12)	»	»	1939	Ἐλευθεράκης Νικόλαος
13)	»	»	1936	Στακιᾶς Μιχαὴλ
14)	»	»	1941	Γλύπτης Γεώργιος
15)	»	Μηχανικοῦ	1929	Δημόπουλος Βρασίδας
16)	»	»	1930	Γρηγορίου Δημήτριος
17)	»	»	1935	Γεωργιάδης Μιχαὴλ
18)	»	»	1940	Δραζῖνος Σπυρίδων
19)	»	»	1939	Μαρτάκος Λεωνίδας
20)	»	»	1928	Λυράκης Κωνσταντῖνος
21)	»	Ὑγειονομικ.	1932	Γεωργιάδης Μενέλαος
22)	»	»	1936	Κωτσονόπουλος Εὐριπίδης
23)	»	»	1938	Κατσαρᾶς Ἐρρῖκος

24)	Ἀνθ)γὸς	Ὑγειονομικοῦ	1927	Νικολόπουλος Κωνσταντῖνος
25)	»	»	1930	Ὀρφανὸς Ἰωάννης
26)	»	»	1929	Τσουκανέλης Ἀλέξανδρος
27)	»	»	1935	Ραΐσης Πέτρος
28)	»	»	1928	Κανέλλης Στέφανος
29)	»	»	1934	Καλογρίδης Δημήτριος
30)	»	Πυροβολικοῦ	1928	Φραντζίδης Ἀλέξανδρος
31)	»	»	1938	Ἰακωβάκης Κωνσταντῖνος
32)	»	»	1938	Μάρτης Νικόλαος
33)	»	»	1940	Σάμιος Σταῦρος
34)	»	»	1941	Πετρίδης Φειδίας
35)	»	»	1930	Βαγενᾶς Δημήτριος
36)	»	»	1940	Φτυαρᾶς Ἠλίας
37)	»	Ἀρχιτεχν.	1934	Κάτρης Κωνσταντῖνος
38)	»	»	1937	Ἀλεξίου Ἰωάννης
39)	»	»	1934	Πανόπουλος Πέτρος
40)	»	»	;	Εὐσταθίου Παντελῆς
41)	»	Διαχειρίσεως	1934	Στραγαλᾶς Δημήτριος
42)	»	»	1932	Παπάζογλου Ἰωάννης
43)	»	»	1938	Δαρμῆς Γεώργιος
44)	»	»	1932	Ζαρμπόνης Ἀπόστολος
45)	»	»	1937	Κορωναῖος Ἰωάννης

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΩΝ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ

Στὴν ἀφήγησιν τῶν Δεκεμβριανῶν ὁ ἀναγνώστης βλέπει τὰ γεγονότα.

Μὰ στὶς διαταγὲς καὶ στὶς ἀναφορὲς ποὺ παραθέτω στὸ παράρτημα αὐτό, θὰ ἰδῇ ὅλην τὴν ψυχολογίαν τῶν γεγονότων. Θὰ ἰδῇ ὅτι κατεβάλλετο προσπάθεια νὰ μὴ μεταφερθῇ ἐξ Ἰταλίας ἡ ΙΙΙ Ταξιαρχία.

Στὴν ἐπιστολὴ ἀπὸ 1ην Νοεμβρίου στὸν Πρόεδρον Κον Παπανδρέου σὰν μιὰ ἐπίκλησι γιὰ τὴν ἀναβολὴ τῆς ἐπιστροφῆς μας, ἐνῶ εἴμεθα συγκεντρωμένοι στὸν Τάραντα.

Τὴν Ἡμερησία Διαταγὴ τῆς 8ης Νοεμβρίου ἐπὶ τοῦ πλοίου Ἐλ Καντάρα στὴν ἐπιστροφή.

Τὰς ἐπικλήσεις μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 7318 11 Νοεμβρίου 1944 διαταγή, τὴν 7754 τῆς 16 Νοεμβρίου, τὴν ὑπ' ἀρι. 7712 τῆς 2 Δεκεμβρίου.

Τὴν προκήρυξιν πρὸς τοὺς συμμορίτας τῆς 3ης Δεκεμβρίου.

Τὴν ἀπόφασιν τῆς 5ης Δεκεμβρίου περὶ χρήσεως τῶν ὅπλων τὴν ὁποίαν ἐζήτησεν ἡ Ταξιαρχία.

Τὴν αἴτησιν διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν Εὐζώνων καὶ χωροφυλάκων.

Τὴν ἔναρξιν πτώσεως κομμουνιστῶν δι' ἐκκαθαρίσεως Καισαριανῆς τὴν 6 Δεκεμβρίου.

Τὸ ὑπόμνημα τῆς 24 Δεκεμβρίου πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον Σκόμπυ διὰ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Στρατηγοῦ Ζέρβα.

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ Δ)ΤΗΣ

Στὸν Τάραντα 1 Νοεμβρίου 1944

Σεβαστέ μοι Κύριε Πρόεδρε,

Ἅπασα ἡ Ταξιαρχία καὶ πρὸ παντὸς ἐγὼ καὶ οἱ Διοικηταὶ τῶν Μονάδων καὶ λόγῳ ἡλικίας, ἀλλὰ καὶ πείρας, ἀντιλαμβανόμεθα πλήρως καὶ παρακολουθοῦμεν μετὰ συγκινήσεως καὶ ἀγωνίας τὰς προσπαθείας σας γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν ἡ Ταξιαρχία ἀνεβίβασε εἰς θεότητα καὶ θρησκείαν.

Ὅλη μας ἡ ψυχὴ εἶνε κοντά Σας, κοντὰ στὴν Ἐθνικὴ Κυβέρνησι, κοντὰ στὸν πραγματικὸ Ἑλληνικὸ λαὸ τοῦ ὁποίου παρουσιάσατε εἰς τὸν κόσμον τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὰς θυσίας. Εἴμεθα πραγματικοὶ Ἐθνικοί ἀπόστολοι τῆς κατευθύνσεως τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως· Ἕλληνες στρατιῶται καὶ μόνον στρατιῶται, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης ποτὲ ἀναμίξεως ἢ πόθου ἀναμίξεως.

Παρ' ὅλα ταῦτα, ξεύρομε ὅτι βαλλόμεθα ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς τάξεως καὶ ἀκόμη ἀπ' ἐκείνους ποὺ θἄπρεπε νὰ ἔχουν σεβασμὸ πρὸς τοὺς ἐθελοντὰς τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοὺς τυφλώνει μία περίεργος καὶ ἀκατανόητος ζήλεια ἢ μᾶλλον μῖσος, ὅταν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἴτε ἀπέτυχον εἴτε ἑκουσίως ἀπουσίασαν.

Εὑρισκόμεθα εἰς Τάραντα ἀπὸ τῆς 26ης ἀναμένοντες τὴν ἡμέραν ἐπιβιβάσεως δι' Ἑλλάδα βάσει τῶν δηλώσεών σας καὶ τῶν τοῦ Μεγάλου Τσῶρτσιλ.

Παραδόξως χθὲς μοῦ μετεδόθη ἡ πληροφορία ἀπὸ τὸν Ἄγγλον σύνδεσμον, ὅτι «ἡ ἀναχώρησις ἀναβάλλεται ἐπ' ἀόριστον».

Δὲν γνωρίζω ἐὰν τοῦτο ὀφείλεται εἰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας ἢ εἰς πολιτικοὺς λόγους

Ὁπωσδήποτε θεωρῶ τὸν ἑαυτό μου ὑποχρεωμένον νὰ Σᾶς ἀναφέρω ὅτι τοιαύτη ἀπόφασις καὶ δὴ δι' Ἕλληνας στρατιώτας εἰς οὓς ἐλέχθη κατὰ κόρον ὅτι ἐπιστρέφουν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε ἀψυχολόγητος καὶ παρατεινομένη πέραν ὡρισμένου χρονικοῦ ὁρίου ἐπικίνδυνος διὰ τὸ ἠθικόν.

Οἱ στρατιῶται θὰ ἀποδώσουν τότε, ὅτι δὲν ἐκτιμᾶται ἡ προσήλωσίς των εἰς τὸ καθῆκον καὶ ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἀπαίτησιν τῶν ἐχθρικῶς διακειμένων ὀργανώσεων.

Δὲν νομίζω ὅτι ἀποτελεῖ λογικὴν λύσιν νὰ στερηθῇ ἐπὶ πολὺ ἡ πατρίς μας γενικώτερον καὶ μερικώτερον ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος Βεντήρης, ἑνὸς Ἐθνικοῦ τμήματος κατ' ἐξοχὴν ὀργάνου τάξεως, οὐχὶ τιμωροῦ, ἀλλὰ ὑποδείγματος εἰς πειθαρχίαν, θυσίαν καὶ τάξιν.

Ἤδη ἔχει τὸ τεράστιον ἠθικὸν κεφάλαιον, ὅτι ἐξετέλεσε τὰς ἐντολὰς καί τὸν πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ ἀναβολὴ θὰ μειώσῃ τοῦτο.

Εἶνε ἀσύμφορον καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἀποδοτικῆς αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τῆς μιᾶς χαλαρώσεως λόγῳ μιᾶς παρατεταμένης ἀναμονῆς ἐνταῦθα.

Ἐπίσης ἡ δήλωσίς σας περὶ ἀπολύσεως τῶν παλαιοτέρων κλάσεων ὁπλιτῶν Μ. Ἀνατολῆς, δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἀφορᾷ ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὺς ὁπλίτας τῆς Ταξιαρχίας.

Ὑμῖν ἐναπόκειται νὰ ἀποφασίσητε.

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος, δύνασθε νὰ ἔχητε τόσην ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πειθαρχίαν τῆς Ταξιαρχίας καὶ τὴν πίστιν της ἐπὶ τὴν Ἐθνικὴν ἀποστολήν, ὅσην καὶ εἰς ὑμᾶς αὐτούς.

Ἡ ἰδία πίστις μᾶς κατευθύνει, ἡ πίστις ἕνωσις — Ἑλλὰς μᾶς θερμαίνει.

Αὐτῆς τῆς Μονάδος μὴ στερῆσθε ἐπὶ μακρότερον.

Ἐπὶ τούτοις ἤθελα νὰ ἀναφέρω ὑμῖν καὶ κάτι ἄλλο.

Αἱ ἐφημερίδες ἀναγράφουν περὶ διαφόρων ἀποστράτων ἀξιωματικῶν, ὡς μελλόντων ἀρχιστρατήγων.

Ἐπιτρέψατε καὶ εἰς τὴν Ταξιαρχίαν νὰ εἶνε εἷς τῶν εἰσηγητῶν σας.

Τοιαύτη πληροφορία ἐπαληθεύουσα θὰ ἀποδείξῃ τοὺς ὑπευθύνους εἰσηγητὰς ἐκτὸς πάσης πραγματικότητος.

Ὁ στρατὸς ἔχει ἡλικιωμένους ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιωματικοὺς καὶ ἀποτελεῖ κόλαφον ἡ ἑκάστοτε προσφυγὴ εἰς ἀποστράτους παλαιοτέρους. Οὗτοι δύνανται νὰ ἀποτελέσουν ἕνα Ἀνώτατον Συμβούλιον Κύρους, τὸν Ἄρειον Πάγον τοῦ Στρατεύματος.

Ἡ Ταξιαρχία ὑποβάλλει τὴν εὐχήν, ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ θελήσητε, ἵνα ὁ Ἀρχιστράτηγος, ὅστις ἔδωκεν πνοὴν εἰς τὴν βρώμαν τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ὁ Στρατηγὸς κ. Βεντήρης, ὅστις ἔφθασε μέχρι τῶν ἀγωνιζομένων διμοιριῶν μας καὶ ἔχει καὶ τὸ κῦρος τῶν πολεμικῶν ἀγώνων του, ἐξακολουθήσῃ νὰ κατευθύνῃ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

Παρακαλῶ ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ πιστεύσητε ὅτι ἡ ἀναφορὰ αὕτη δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀνάμιξιν εἰς τὴν ἀπόφασίν σας, ἀλλὰ μίαν εἰσήγησιν ἔναντι τῶν εἰσηγητῶν οἵτινες βεβαιωθῆτε ὅτι κάπου ἀποβλέπουν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν γαλήνην ἑνὸς δημιουργουμένου Ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

Μετὰ σεβασμοῦ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ Δ)ΤΗΣ Ἀριθ. Πρωτ. 7230

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ 8ης ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1944

Ἐπὶ τοῦ πλοίου ΕΛ ΚΑΝΤΑΡΑ πρὸς ΕΛΛΑΔΑ

Συμπολεμισταὶ τῆς III ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ,

Ὅταν κατὰ τὸν παρελθόντα Αὔγουστον εὑρισκόμεθα ἐπὶ ἄλλου ἀτμοπλοίου βαδίζοντες κατ' ἀντίθετον κατεύθυνσιν, πρὸς τὸ Ἰταλικὸν τότε ἔδαφος, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐντολῆς αὐτοθυσίας, σᾶς ἐτόνιζα:

«Δὲν θὰ περάσῃ πολὺς καιρὸς καὶ θὰ περάσωμε καὶ τὴν ἄλλη μικρὴ θάλασσα ποὺ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὴν πονεμένη μας πατρίδα καὶ τότε τιμημένοι καὶ ὑπερήφανοι θὰ νοιώσουμε τὸ κλάμα τῆς χαρᾶς. Θἆναι ἡ ἀμοιβή μας.

Συμπολεμισταί,

Ἀσφαλῶς δὲν ἐφανταζόμην ὅτι θἄταν τόσο γρήγορα ἡ χαρὰ αὐτή.

Καὶ ὅμως, εὑρισκόμεθα πλέον εἰς τ' ἀγαπημένα ἀκρογιάλια. Τὰ ἀγναντέψατε.

Λίγο ἀκόμη καὶ τὰ μάτια μας, ἡ ψυχή μας, ὅλο μας τὸ εἶνε θὰ ἀγκαλιάσῃ τὴν Ἑλλάδα ποὺ τόσο νοσταλγήσαμε.

Τὴν ἀμοιβήν μας στὶς τόσες πίκρες, τὴν ἀγωνία καὶ τὴν νοσταλγία, θὰ τὴν εὕρωμε στὴν χαρά· χαρὰ δική μας, χαρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ περικλείει ὅ,τι ἀγαπημένο ἔχουμε.

Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ παρουσιασθῆτε πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τοῦ ὁποίου ἔχομε τὴν ὑψίστη τιμὴ καὶ τύχη, ν' ἀποτελοῦμε τέκνα.

Χθὲς ἀκόμη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὁ Πολωνὸς ὁμιλῶν πρὸς τοὺς τραυματίας μας ἔλεγε περὶ αὐτοῦ:

«Ἕλληνες, χρωστοῦμε σέ σᾶς, χρωστοῦμε στὸν Ἑλληνικὸ λαὸ ὅ,τι μᾶς ἐδί-

δαξε, ἐδίδαξε σ' ὅλον τὸν κόσμο ὅτι πρέπει νὰ πεθαίνῃ κανεὶς διὰ τὴν ἐλευθερία του. Δὲν τὸ ξεύραμε, ὅτι ὀφείλει ἕνας λαὸς νὰ γίνηται ὁλοκαύτωμα διὰ τὴν ἐλευθερία του».

Πρὸ αὐτοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ παρουσιασθοῦμε. Θὰ παρουσιασθοῦμε σ' αὐτὸν ποὺ ἔδωκε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος, τὴν 6μηνο τεραστία ἀντίστασι, τὴν ἀπίστευτη νίκη τῆς ψυχικῆς θελήσεως ἔναντι τῆς ὑλικῆς δυνάμεως τῆς βίας. Σ' ἐκεῖνον ποὔδωσε τὴν ὑπέροχη ἀντίστασι τῶν ἡρώων πάσης ἀποχρώσεως, καὶ τῆς ὑπερόχου ἀντιστάσεως ἀνταρτῶν τοῦ θρυλικοῦ Ζέρβα, ποὺ σήκωσαν τὴν Ἑλλάδα σὲ θεῖα ὕψη.

Μὰ γιὰ θυμηθῆτε, μετὰ τὸν χαροποιὸ συνδετικὸ κρίκο τοῦ Ἐλ - Ἀλαμέϊν. Τὴν συνέχεια τοῦ ἔπους ἐκείνου τὴν ἔδωσε ἡ Ταξιαρχία μας ἡ μικρὴ Ταξιαρχία μας. Τί τύχη ἀλήθεια!!! Ἐπολεμήσαμε τοὺς Οὔννους σ' αὐτὸ τὸ Ἰταλικὸ ἔδαφος μεταφέροντες τὴν Ἑλλάδα ὑπερήφανα ἀπὸ τοῦ ΤΑΡΑΝΤΟΣ εἰς ΡΟΥΒΙΚΩΝΑ.

Ἕξ μῆνες διήρκεσε ὁ ἀγὼν τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ ἐναντίον τῶν 3 ἑκατομμυρίων λογχοφόρων μὲ μόνην προστάτιδα τὴν Μ. Βρεταννίαν.

Ἕξ ἑβδομάδες ἠθέλησε ἡ εὔνοια τοῦ Θεοῦ νὰ συνεχίσῃ ὁ ἀγὼν ὑπὸ τῆς μικρᾶς Ταξιαρχίας, ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου πυρῆνος, ἐναντίον τοῦ ἑτέρου τῶν μισητῶν τυράννων, τῶν ἀποδεδειγμένως βαρβάρων Οὔννων, ἀνάμεσα σὲ δοξασμένους Συμμάχους μέσα στὴν ξακουσμένη 8η Στρατιά.

Συμπολεμισταὶ ἐπαναλαμβάνω,

Σὲ λίγο πρὸ τοῦ λαοῦ τούτου θὰ παρουσιασθῆτε.

Ὁ κριτὴς εἶνε Θεῖος.

Ἀλλὰ καὶ ἡ κληρονομία τῆς ἀποδόσεώς σας, ἡ μνήμη τῶν 116 νεκρῶν καὶ 450 τραυματιῶν, εἶνε βαρεῖα.

Καὶ ἡ κληρονομία μεταβάλλεται εἰς ἐντολήν.

Καὶ ἂν μέχρι τοῦδε ἡ ἐντολὴ ἦτο καὶ παραμένει, πολεμήσατε τὸν ἀπάνθρωπον καὶ βάρβαρον ἐχθρόν, ἣν καὶ ἐξετελέσατε, ἤδη προσετέθη μία ἄλλη ἐντολὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ:

Τὸ σύνθημα «Ἐθνικὴ Ἕνωσις».

Τῆς ἐντολῆς ταύτης σᾶς εἶπα, θὰ εἴμεθα Ἐθνικοὶ ἀπόστολοι ὑπερβάλλοντες καὶ νικῶντας καὶ αὐτὰ τὰ πάθη μας συγχωροῦντες ἐν ἀνάγκῃ καὶ δίδοντες τὸ παράδειγμα.

Θὰ εἴμεθα τὸ ὑπόδειγμα. Θὰ εἴμεθα ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. ὑπεράνω ἀτομικῶν αἰσθημάτων, ὑπεράνω ἀτομικισμοῦ καὶ ἐγώ, ἐντολοδόχοι καὶ μόνον τῆς θελήσεως τῆς χιλιοβασανισμένης Ἑλλάδος. Θὰ εἴμεθα Ἕλληνες καὶ μόνον Ἕλληνες.

Ὑπόσχομαι καὶ ἐν ὀνόματι τῶν Διοικητῶν σας, ὑπόσχομαι ἐν τῇ κατευθύνσει ταύτῃ, νὰ εἶμαι τὸ παράδειγμα, καὶ μεθ' ὅλων τούτων θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐξασφαλίσωμεν μὲ ὅλην ἡμῶν τὴν δύναμιν, τὴν πλειοτέραν ἀπόδοσιν τῆς ἐντολῆς ταύτης, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἁρμοδιότητός μας καὶ τῶν πρὸς τοὺς νεκροὺς ὑποχρεώσεών μας.

Καὶ ἀποτείνομαι ἤδη πρὸς τοὺς ἀεροπόρους, οὓς ἡ εὔνοια τῆς τύχης μᾶς ἔφερε συνταξιδιῶτες εἰς τὸ ταξίδιον τοῦτο τῆς πρὸς τὴν Μητέρα ἐπιστροφῆς.

Ἀποτείνομαι πρὸς τοὺς γενναίους θαλασσόλυκους, ποὺ μέσα στὸ συμβολικὸ καράβι, τὸ δοξασμένο πολεμικὸ τὴν Πίνδο, προστατεύουν μὲ τοὺς γενναίους συμμάχους μας τὴν χαρμόσυνον ἐπιστροφή μας.

Ἀεροπόροι, ἀετοὶ τῶν Ἀλβανικῶν καὶ Μακεδονικῶν ἀγώνων, ὅπου σᾶς βλέπουμε σὰν ἄλλους ἡμιθέους τῆς μυθολογίας νὰ μᾶς προστατεύητε μὲ τὴν ψυχήν σας, ὅταν σεῖς οἱ ἴδιοι εἴχατε τοποθετήσει ἑαυτοὺς εἰς τὰ φέρετρα — ἀεροπλάνα ἐκεῖνα.

Θαλασσόλυκοι, ποὺ χαράξατε τὴν γραμμὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς ὅλα τὰ πλάτη καὶ τὰ μήκη θαλασσῶν καὶ ὠκεανῶν, συνεχίζοντες παντοῦ τὸν ἀγῶνα, συνεχισταὶ ἀκατάβλητοι θυσίας καὶ μόχθων.

Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς ὁμιλήσω ὡς Διοικητής σας, μὰ αἰσθάνομαι τὴν χαρὰν τῆς εὐκαιρίας ταύτης καὶ θάθελα νὰ σᾶς μιλήσω, ὡς μεγαλύτερος συνάδελφος καὶ συμπολεμιστής σας καὶ θὰ ποθοῦσα ἡ φωνή μου ν' ἀκουσθῇ ὅσο μποροῦσε πιὸ πολύ, πιὸ βαθειά.

Καὶ σᾶς τονίζω:

Θαλασσόλυκοι καὶ ἀετοί,

Τὴν ἕνωσίν μας αὐτὴ στὸ ταξίδι πρὸς τὴν μητέρα, ἡ Ταξιαρχία τὴν νοιώθει ἀκόμη ὡς μιὰ συμβολικὴ δύναμι τῶν Ἐθνικῶν δυνάμεων, δύναμιν δημιουργὸ καὶ παράδειγμα, γιὰ ὅ,τι ἐπιδιώκει ὁ Ἑλληνικὸς Λαός. Τὴν Ἐθνικὴν ὅλων μας ἕνωσιν διὰ τὴν τελικὴν ἐξόρμησιν πρὸς τὴν ἐξόφλησιν τῶν μετοχῶν αἵματός του, πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων του.

Ξεχάσατε καὶ Σεῖς τοὺς ἑαυτούς σας, τὰ πάθη σας, ἂν ὑπάρχουν, τὸ μῖσος

ἐκδικήσεως, ἂν ὑφίσταται, διὰ προσωπικὸν ἔγκλημα ἢ ἀδίκημα, ξεχάσατε τὸ «ἐγὼ» καὶ θυμηθῆτε τὸ αἷμα ποὺ χύσατε, θυμηθῆτε τὰς μετοχάς σας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ὅλων πρέπει νὰ ἑνωθοῦν, διότι ἔχουμε πολλὰ νὰ κάμωμε γιὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ μία δυνατὴ εὐτυχία καὶ ἕνα σπίτι ἐπάνω στὰ συντρίμμια ποὺ συσσώρευσε ὁ ἐχθρός, μὲ τὸν σκοπὸ νὰ μὴ μπορέσωμε γρήγορα νὰ σηκώσωμε τὸ κεφάλι.

Ξεχάσατέ τα καὶ θυμηθῆτε μόνον καὶ σεῖς, ὅπως καὶ ἡ Ταξιαρχία, τοὺς ἀγῶνας σας. Τὰς πρὸς τὴν ἀθανασίαν τῆς αὐτοθυσίας πτήσεις σας οἱ ἀετοί, τὰς ὑπὲρ τὸν ὕπουλον καὶ ἐνεδρεύοντα θάνατον καὶ παντοίους κινδύνους, ἱστορικὰς ἀνὰ τὰς θαλάσσας διαδρομὰς οἱ γενναῖοι μας θαλασσόλυκοι.

Καὶ στὸ θύμημα αὐτό, στὴν ὑποχρέωσι αὐτή, ἐλᾶτε ὅλοι μαζὶ νὰ δώσουμε μία ἀναφορά, ἀλλὰ καί ὑπόσχεσι πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τὸν μεγάλο αὐτὸν μάρτυρα, τὸ ὑπέροχο αὐτὸ σύνολο, τὸ θεϊκὸ αὐτὸ ὁμοίωμα, τὸν βράχο αὐτὸ ποὺ θέλει καὶ αὐτὸς νὰ μὴν τὸν δέρνη διαρκῶς ἡ τρικυμία.

Καὶ ἂς ἀναφέρωμε:

«Ἑλληνικὲ λαέ, ἐξεπληρώσαμε μέχρι τοῦδε ἀνὰ τὰ ἐδάφη, τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ὠκεανοὺς καὶ τοὺς αἰθέρας, τὴν ἐντολήν σου. Ἤπιαμε καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὸ ποτήρι τὸ πικρό τοῦ πόνου, τοῦ αἵματος καὶ τῶν θυσιῶν σου.

Ἑλληνίδες, τὴν ἐντολήν σας, «πήγαινε καὶ μὴ μὲ σκέπτεσαι, σκέψου τὴν πατρίδα μας», Ἑλληνίδες ὑπερσπαρτιάτιδες τὴν ἐξεπληρώσαμε πιστὰ αὐτὴν τὴν ἐντολὴν καὶ ἤπιαμε καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὸ πικρὸ τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς νοσταλγίας ποτήρι, μὰ δὲν λυγίσαμε γιατὶ οὔτε σεῖς δὲν ἐλυγίσατε.

Καὶ ἀκόμη ἂς ὑποσχεθοῦμε:

«Ἑλληνίδες, Ἑλληνικὰ ἀδέλφια»· θὰ ἐκπληρώσουμε ἀπόλυτα καὶ τὴν νέα ἐντολή σας καί θὰ παλαίψωμε μὲ τὴν ἴδια πίστι, μὲ τὴν ἴδια θέρμη γιὰ τὸ σύνθημά σου «Ἐθνικὴ Ἕνωσις» — Ἐθνικὴ Ἀποκατάστασις — πολεμῶντας ἔτσι τὰς ἀπαισίας καὶ ὑπούλους ραδιουργίας τοῦ ἐχθροῦ ποὺ ἐλλοχεύει στὰ σύνορά μας, γιατὶ ξεύρει τὰ ἀπαιτητικὰ δικαιώματά μας».

Τότε καί μόνον τότε, ἡ εὐχή μας, εὐχὴ πάντα Πανελλήνιος καὶ σχεδὸν παγκόσμιος ἀπὸ ἀπόψεως δικαιοσύνης καὶ ἠθικῆς, ἡ εὐχὴ «Ζήτω ἡ ἀθάνατη καὶ Μεγάλη Ἑλλάς», ποὺ γεμίζει τὰς ψυχάς μας, τότε καὶ μόνον τότε θὰ εἶνε πραγματοποιήσιμος! Τότε καὶ μόνον τότε θὰ ἀποδείξωμε στοὺς προστάτας μας μεγάλους Συμμάχους καὶ εὐγνωμοσύνην, ἀλλὰ καὶ πραγματικὴ κατανόησι τῶν ὑποχρεώσεών μας καὶ τῆς ἀποστολῆς μας, στὴ συνέχεια τῆς παγκοσμίου ζωῆς.

Συμπολεμισταὶ ἅπαντες,

Λίγο ἀκόμη καὶ θἀρχίση τὸ γλυκὸ τὸ κλάμα τῆς χαρᾶς, λίγο ἀκόμη καὶ τὸ γέλοιο θὰ διώξῃ τὴν πίκρα καὶ τὴν νοσταλγία.

Μὴ λησμονήσητε ὅμως: Ὅτι βαίνομε πρὸς προσκύνημα καὶ ἂς εἶναι τὸ προσκύνημά μας εὐλαβικὸ καὶ σεμνό, ὅπως ἀξίζει σὲ πραγματικοὺς Ἕλληνες, ὅπως τὸ ἀπαιτοῦν καὶ τὸ ἐπιβάλλουν ἡ μέχρι τοῦδε ὑπέροχη διαγωγή, αἱ τόσαι αἱματηραὶ θυσίαι.

Μὲ τὴν πίστι τὴν ἀπόλυτη, ὅτι θὰ εἴμεθα ὅπως πάντα, ὅπως καὶ μέχρι τώρα ἀντάξιοι τῆς βαρείας κληρονομίας, ἀλλὰ καὶ πιστοὶ ἐθναπόστολοι στὸ κήρυγμα «Ἐθνικὴ Ἕνωσις — Ἐθνικὴ Ἀποκατάστασις», φωνάζω μαζί σας.

«Ζήτωσαν οἱ δοξασμένοι ἀετοί»,
«Ζήτωσαν οἱ ξακουσμένοι θαλασσόλυκοι»,
«Ζήτω ἡ τιμημένη ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.»,
«Ζήτω ἡ ἀθάνατος Ἑλλάς»,
«Ζήτω ἡ Μ. Βρεταννία».

8-11-1944

Ο
ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης

Σημ.: Ἀνεγνώσθη ἀπὸ τοῦ μεγαφώνου τοῦ πλοίου, ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας, καθ' ὃν χρόνον παρέπλεε τὸ πολεμικόν μας Πίνδος.

Στρατηγεῖον Γ' Σώματος Κ.Δ.Μ. 7 Νοεμβρίου 1944 Ἀπόρρητον

Πρὸς Δ)τὴν ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

Γράφω πρὸς ὑμᾶς διὰ νὰ καλῶς ὁρίσω σᾶς καὶ τὰ ὑπὸ τὰς διαταγάς σας τμήματα πίσω στὴν Πατρίδα σας.

Ἡ ἐπιστροφή σας στὴν Ἑλλάδα σημειώνει ἕνα χαρακτηριστικὸν σημεῖον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολέμου, διότι εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μεγάλων νικῶν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων δώδεκα μηνῶν· νῖκαι, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὁποίων, τὰ ὑπὸ τὰς διαταγάς σας τμήματα ἔπαιξαν σπουδαῖον καὶ ἡρωϊκὸν ρόλον. Ἡ πίεσις ἐπὶ τοῦ κοινοῦ μας ἐχθροῦ, ἔχει καταστῆ πολὺ μεγάλη, διὰ νὰ τοῦ ἐπιτρέψη νὰ κατέχη μεγάλας ἐκτάσεις κατεχομένων ἐχθρικῶν χωρῶν, μὲ τὰ στρατεύματά του ἅτινα ἦσαν εἰς τὸ ἔλεος τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εὑρίσκονται οἱ ἀντάρται τῆς Ἑλλάδος.

Θὰ βρῆτε τὴν χώραν σας σκληρῶς δοκιμασμένην καὶ ἀποδιωργανωμένην εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Β. Μεγαλειότητος, μολονότι ἀκόμη ἐκτελεῖ ἐπιχειρήσεις μεγάλης κλίμακος, εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἐθεώρησαν ὡς καθῆκον νὰ κάνη ὅ,τι εἶνε δυνατὸν νὰ βοηθήση τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἐπουλώση τὰς πληγὰς μακρᾶς σειρᾶς ἐτῶν, πικρᾶς δοκιμασίας καὶ καταστροφῆς. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν διατήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης καὶ τὴν ἑδραίωσιν τῆς τάξεως.

Ὡς στρατιῶται τῆς Ἑλλάδος, ὑμεῖς καὶ οἱ ὑπὸ τὰς διαταγάς σας στρατιῶται, θὰ ἐπιφορτισθῆτε μὲ μεγάλην εὐθύνην διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω. Δὲν ἐνδιαφέρομαι διὰ τὴν ἑλληνικὴν πολιτικήν, καθὼς αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ ἐνδιαφέρη τὸν στρατόν. Ὁ στρατὸς εἶνε ὁ ὑπηρέτης τοῦ Κράτους καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀναμιγνύηται εἰς τὰ πολιτικά, — τὸ καθῆκον του εἶνε νὰ ἐκτελῆ πιστῶς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεώς του — καὶ προσκαλῶ ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν νὰ ὑπακούση ἀπολύτως καὶ ἀναντιρρήτως.

Ὑποστράτηγος Διοικητὴς

SUBJECT: — 3 GRFEK Mtn Bde

SECRFT
HQ 3 Corps, CMF.
Tele Ext: 27
7033 GO (A)
Yd Nov 44

Commander,
3 GREEK Mtn Bde.

I am writing to welcome you and the troops under your commend bank to your homelend.

Your return to GREECE marks a turning point the history of the war for it is the result of fhe great vietories of the Allied Nations on the Continent of Europe during the past 11 months; victories in which your troops have played a worthy and gallant part. The strain on our commou enemy has become too great for him to hold vast stretches of occuppied country with are numbered the ANDARTES of GREECE.

You will find your country cruelly torn and disorganised in all spheres of national life.

His Britannic Majesty's Govsrnment, whilst still conducting major operations in many parts of the world, has pledged itself to do all that lies within its power to help GREECE to heal the wounds of long years of bitter oppression and destruction. The fulfiment of this task depends on the maintsnance of internal pease and the estnblishment of order.

As coldiers of GREECE you and the men under your command will be charged with a great responsibilitſ in these respects. GREEK politics are oo concern of mine, and thez should not be the concern of the urmy. An army is tqe servant of the state and must not eoncern Itself in political activity—its duty is to carry out faithfully the orders of its Governmet—and I call on each and everyone of you to obey these injunctions implicitly.

Ronald M· Scobre
Lt - Cen
Comd

R. M. S. ALCANTARA.

OFFICER COMMANDING
3 Greek Mtn Bde
8 Nov. 44

Lt. Gen. R. M. SCOBIE
G. O. C. 3 Corps.

General,

I have the honour to inform you that at 14.20 hrs. we arrived near the Harbour of Piraues.

During the voyage everything was carried out with the usual good order and discipline.

I have received your letter 7033GO (A) dated 7 Nov. 44, and I have to report the following:

a) The Bde above everything else knows the enormous gratitude it owes to Great Britain and especially to the British Army

b) Pleace believe that your orders as well as those of the National Govt will be carried out faithfully, completely and immediately. The Bde does not know Politics.

Lastly I would be gratefull if you allow the British Offrs and O. R., with whom we have fought in Italy, to share the honour to parade with us before you.

TH. TSAKALOTOS

III ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙΤΕΛ. ΓΡΑΦ. III Ἀριθ. Πρωτ. 7318

ΔΙΑΤΑΓΗ

Δυστυχῶς, ἡ ἀπὸ 8ης Νοεμβρίου διαταγή μου, ἣν μετὰ τόσης ψυχικῆς παρακλήσεως ἀπηύθυνα πρὸς ὑμᾶς, ὅτε ἀντικρύσαμε τὰ ἀκρογιάλια μας, εἴτε δὲν κατεννοήθη ὑπὸ μερικῶν, εἴτε οὗτοι ἀγόμενοι ὑπὸ ἀτομικοῦ συμφέροντος καὶ γενόμενοι οὕτως ὄργανα τῆς ἐχθρικῆς προπαγάνδας, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμεῖ παρὰ τὴν διαίρεσιν ἡμῶν, ἔγιναν χθὲς συνένοχοι λυπηρῶν ἐπεισοδίων. Δὲν γνωρίζω ἂν προεκάλεσαν ἢ προεκλήθησαν, τοῦτο θὰ τὸ δείξῃ ἡ ἀνάκρισις. Ἀλλὰ δι' ἐμέ, εἶνε ὑπεύθυνοι ἔναντι τῆς Ταξιαρχίας, ἔστω καὶ προκληθέντες, ἔναντι τῶν νεκρῶν της, ἔναντι τῶν ἔργων τῶν ἐθνικῶν ἀποστόλων. Οὐδείς, τελείως οὐδεὶς εἰς τὴν Ταξιαρχίαν αὐτήν, εἶνε ἱκανὸς τὸ ἔργον αὐτὸ νὰ τὸ μειώσῃ, θὰ συντριβῆ, τὸ ἐδήλωσα ἤδη.

Λόγῳ τῶν ἐπεισοδίων τούτων διατάσσω τὰ κάτωθι:

Ἐπιθυμῶ νὰ προστατεύσω τὴν ἀποστολὴν τῆς Ταξιαρχίας, ἔστω καὶ ἐπιβάλλων εἰς τὸ σύνολον τῶν ἡρώων τῆς Ταξιαρχίας, ἕνα περιορισμόν, ἔστω καὶ αὐτοτιμωρούμενος ἐγὼ αὐτός.

Οἱ καλοί, τὸ σύνολον τῆς Ταξιαρχίας, θὰ ἀντιληφθῆ τὴν ἀνάγκην, διότι πρόκειται, ὅπως εἶπον, περὶ τῆς γ´ φάσεως τῆς Ταξιαρχίας.

Ἡ πρώτη ἦτο ἡ τῆς προπαρασκευῆς διὰ τὸ πεδίον τῆς τιμῆς.

Ἡ δευτέρα ἦτο ἡ δοθεῖσα ἐν Ἰταλίᾳ μάχη.

Ἡ τρίτη εἶνε ἡ μάχη ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Οἱ ὀλίγοι ὑπάρχοντες ἐν τῇ Ταξιαρχίᾳ, ἐφ' ὅσον ἀνακαλύπτονται, θὰ συντριβοῦν.

Δὲν τοὺς ἀναγνωρίζω ἔναντι τῆς Ἑλλάδος, οὔτε τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδικήσεως καὶ ἐὰν ἐν τῇ ἀπαισίᾳ διαιρέσει, ἔχωσι θύματα φιλτάτους συγγενεῖς.

Καὶ ἐγὼ ἔχω δύο τέκνα ἀδελφῶν μου. Ὅταν χθὲς τὸ ἔμαθον, δὲν ἐζήτησα λεπτομερείας, ἀλλὰ εἶπον: Ἔθανον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Οὐδεὶς εἶνε αἰσθηματικώτερος ἐμοῦ, ἀλλὰ οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θέτῃ τὰ αἰσθήματά του ὑπεράνω τοῦ συνόλου, ὑπεράνω τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀνάγκην νὰ ζήσῃ. Νὰ ζήσῃ ἥσυχη.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς καὶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς Ταξιαρχίας, θὰ ἐξασφαλισθῆ τοῦτο πάσῃ θυσίᾳ καὶ δι' οἱουδήποτε μέσου.

Καὶ τὰ πρῶτα μέσα εἶνε τὰ κάτωθι:

1) Τίθημι προσωρινῶς ἅπασαν τὴν Ταξιαρχίαν ἀπὸ τοῦ Ταξιάρχου μέχρι τοῦ τελευταίου γενναίου της, ἐν περιορισμῷ.

2) Οὐδεὶς θὰ ἐξέρχηται παρὰ μόνον δι' ὑπηρεσίαν.

3) Ἡ Μονὰς ὑπηρεσίας θὰ ὑφίσταται.

4) Ἐπιτρέπω ἀδείας ἐγγράφους μόνον 10% διὰ τὴν πόλιν ἐκ περιτροπῆς, τόσον διὰ τοὺς ἀξιωματικούς, ὅσον καὶ διὰ τοὺς ὁπλίτας.

5) Οἱ Διοικηταὶ καὶ Ὑποδιοικηταὶ τῶν Μονάδων, θὰ ἐναλλάσσωνται ἐν τῇ παραμονῇ κατὰ τὴν νύκτα.

6) Ὁ ὑποφαινόμενος ὁσάκις εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀπομακρύνηται ἐκ τοῦ στρατῶνος, θ' ἀναπληροῦται πάντοτε ὑπὸ τοῦ Ἐπιτελάρχου.

Οἱ Συνταγματάρχαι Παπαδόπουλος καὶ Μανιδάκης, θὰ ἐναλλάσσωνται.

7) Οἱ Διοικηταὶ τῶν Μονάδων θὰ ἐναλλάσσωσι τοὺς Διοικητὰς τῶν Λόχων.

8) Στολὴ τῶν ἐξερχομένων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν:

Μπερέ, ἄνευ ζώνης καὶ περισφυρίων.

Ὁ ἀρχιφύλαξ καὶ αἱ φρουραὶ τῶν περιβόλων, θὰ ἀπαγορεύωσι τὴν ἔξοδον οἱουδήποτε, ἔστω καὶ τοῦ ὑποφαινομένου, ἐὰν εἶνε ἀντικανονικῶς ἐνδεδυμένος.

9) Μέτρα ἐναντίον τῶν δημιουργησάντων τὰ ἐπεισόδια.

Διατάσσω τὴν προφυλάκισιν τῶν δημιουργησάντων τὰ ἐπεισόδια κάτωθι ὁπλιτῶν: 1) Δεκανέως Πετινάρη, 2) Δεκανέως Μουντζάκη,ἀμφότεροι τοῦ 3ου τάγματος.

Τὴν ἐνέργειαν ἀνακρίσεων ὑπὸ τοῦ Λοχαγοῦ Πεζ. Ἀποστολάκη Μ.

Ὁ Διοικητὴς Πεζικοῦ Συνταγματάρχης Παπαδόπουλος θὰ μοὶ ἀναφέρη, ἐὰν ὁ Δ)τὴς τοῦ Λόχου καὶ ὁ Διμοιρίτης δέον νὰ ἀντικατασταθῶσι (καίτοι ἐγὼ πρῶτος δηλῶ ὅτι οὐδεμίαν ἄμεσον εὐθύνην ἔχουν), διότι δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐμπνεύσουν εἰς τοὺς ἄνδρας των τὴν ἐπιβαλλομένην αὐτοεπιβολήν, αὐτοσεβασμὸν καὶ κατανόησιν τοῦ πνεύματος τῆς Ταξιαρχίας.

Τ' ἀνωτέρω μέτρα θὰ ἰσχύσουν μέχρις ὅτου πεισθῶ ὅτι ἅπαντες ἀντελήφθησαν τὸν ρόλον τῆς Ταξιαρχίας.

Ἔναρξις τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀνωτέρω ἀπὸ σήμερον 20.30 ὥραν.

Ἀθῆναι τῇ 11ῃ Νοεμβρίου 1944
Ο
ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ Δ)ΤΗΣ Ἀριθ. Πρωτ. 7754

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ι) Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Χώρας κ. Παπανδρέου, τῇ ἀπολύτῳ ἐπιθυμίᾳ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, παραμένει καὶ πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, ἵνα ἐκπληρώσῃ τὰς ἀποφάσεις τούτων καὶ πρὸ παντὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἑλλην. Λαοῦ.

Ἤτοι τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως εἰς τὴν δυστυχισμένην Πατρίδα μας καὶ τὸν ἀφοπλισμὸν Βουλγάρων, Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν, οἵτινες λυμαίνωνται τὸν τόπον μας καὶ μετέβαλον τοῦτον εἰς κόλασιν μαζὶ μὲ τοὺς Διεθνιστάς, οἱ ὁποῖοι τοὺς παρακολουθοῦσι.

ΙΙ) Εἴδατε μόνοι σας χθές, ὅτι τὸ Πολυτεχνεῖον κατεῖχε ὑπολοχαγὸς Γερμανός, ἀπὸ ἄλλας δὲ οἰκίας ἐσκόρπισε τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα Βούλγαρος, εἴδατε ἀκόμη πῶς περιμένει τὴν Ταξιαρχίαν ἀπολυτρώτριαν ὁ δυστυχισμένος Ἑλληνικὸς Λαός.

ΙΙΙ) Παρ' ὅλα τ' ἀνωτέρω σᾶς καθιστῶ γνωστὸν καὶ οὐδέποτε σᾶς ἀπέκρυψα τὴν ἀλήθειαν ὅτι, ἐπειδὴ ὁπωσδήποτε θὰ χυθῇ αἷμα, ἐνόμιζαν αἱ Βρεταννικαὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ καὶ Ἑλληνικαὶ τοιαῦται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ χρῆσις τῶν ὅπλων, ἐλπίζουσαι ὅτι ἐκ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Διεθνιστῶν, τοὐλάχιστον οἱ Ἕλληνες θὰ ἔβλεπον τὸ ἔγκλημά των. Δυστυχῶς, ἀντελήφθητε μόνοι σας, ὅτι τὸ ἐξέλαβον ὡς ἀδυναμίαν.

ΙΥ) Κατόπιν τούτου χθὲς, ἀπεφασίσθη ἡ ἄνευ οἴκτου χρησιμοποίησις τῶν ὅπλων διὰ τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν κακούργων, καὶ ἐδόθησαν καὶ σχετικαὶ διαταγαὶ εἰς τὴν Ταξιαρχίαν. Αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Πειραιεὺς ἐχωρίσθησαν εἰς 2 ζώνας καὶ ἑκάστη Μεγάλη Μονὰς ἀνέλαβε τὴν ἐκκαθάρισιν μιᾶς τῶν ζωνῶν τούτων. Ἡ Ταξιαρχία μας, ἡ Ἱερὰ Ταξιαρχία τοῦ Ρίμινι, ὡς τὴν ἀπεκάλεσε ὁ ἁγνὸς Ἑλληνικὸς Λαός, ἐκλήθη καὶ πάλιν νὰ παίξῃ τὸν ρόλον της, Ἐθνικὸν ρόλον ἔναντι τῶν Διεθνιστῶν.

Χθὲς εἶδα τὸν πρὸς τοῦτο πόθον σας, διότι ἔχει ἡ ἀγανάκτησίς σας κορυφωθῆ. Ἤθελον νὰ ἀποφύγω αὐτὴν τὴν ὥραν, ἀλλὰ δὲν ἀπεφεύχθη, διότι δὲν τὸ ἠθέλησαν οἱ Διεθνισταί.

Θὰ τὸν ἐκτελέσῃ καὶ αὐτὸν ἡ Ταξιαρχία, ὅπως πάντοτε μετ' ἐπιτυχίας καὶ θὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τοὺς Διεθνιστὰς διὰ τοῦ ἀφοπλισμοῦ των. Κατ' εὐτυχῆ συγκυρίαν μᾶς ἐδόθη ἡ ζώνη ἐγγὺς τοῦ Στρατωνισμοῦ μας, ὥστε τοῦτο νὰ ἀποτελῇ καὶ ἀπαλλαγήν μας ἀπὸ ἐπικινδύνου κλοιοῦ. Ἀλλὰ ἡ ζώνη, ἥτις μᾶς ἐδόθη, εἶνε φωλεὰ Γερμανῶν, Ἰταλῶν, Ἀρμενίων, οἵτινες παρασύρουν μίαν Συνοικίαν δυστυχισμένων προσφύγων, μεταβαλόντες αὐτοὺς εἰς τρελλὰ ὄργανά των.

Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀφοπλισμοῦ τῆς περιοχῆς ταύτης, ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδίας τακτικῆς ἐνεργείας, ἰδοὺ αἱ ἐντολαί μου:

1.—Πρόσκλησις πρὸς ἀφοπλισμόν.

2.—Προσπάθειαι κατανοήσεως τῆς ἀνάγκης πρὸς τοῦτο.

3.—Σᾶς παραδίδω πρὸς τοῦτο καὶ ἔγγραφον πρόσκλησιν πρὸς τούτοις: «Δὲν θὰ κάμετε πρῶτοι χρῆσιν τῶν ὅπλων».

4.—'Αφ' ἧς ὅμως ἡ ἄρνησις ἐκτελεῖται διὰ τῶν ὅπλων των, ἤτοι διὰ δολοφονίας ὑμῶν, τότε θὰ ἐκτελεσθοῦν αἱ Διαταγαὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τῆς νομίμου Κυβερνήσεως, τοῦ Ἄγγλου Ἀρχιστρατήγου καὶ τῶν τριῶν Μεγάλων Συμμάχων μας Δυνάμεων καί θὰ χρησιμοποιήσητε πᾶν τὸ διατιθέμενον μέσον καταβάλλοντες διὰ τῶν πυρῶν πᾶσαν ἀντίστασιν.

Ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι ἐνεργεῖτε ἐναντίον τῶν Βουλγάρων, ἐναντίον τῶν Γερμανῶν, ἐναντίον τῶν Διεθνιστῶν, καὶ πρὸ παντὸς ἐνεργεῖτε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ παροῦσα θὰ κοινοποιῆται ὑπὸ τῶν Διοικητῶν τῶν Μονάδων πρὸ πάσης ἐκτελέσεως οἱασδήποτε διαταγῆς ἀφοπλισμοῦ καὶ ἅμα τῇ ἀναχωρήσει πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς των.

Ἀθῆναι τῇ 6η-11-1944

Ο

ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Συνταγματάρχης

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ Δ)ΤΗΣ Ἀριθ. Πρωτ. 7712 2-12-1944

ΔΙΑΤΑΓΗ

Συμπολεμισταί,

Ι) Ὅταν ἡ ΙΙΙ Ταξιαρχία ἔλαβε τὴν ἐντολὴν θυσίας, τὴν ἐντολὴν τιμῆς, σᾶς ἐτόνισα ὅτι, ἡ Ταξιαρχία δέον νὰ ὀνομασθῇ «Ταξιαρχία ἐξαγνισμοῦ».

Δὲν ἔσφαλα.

ΙΙ) Ἤδη ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς μας ἐνταῦθα ἡ ΙΙΙ Ταξιαρχία προσθέτει εἰς τὸ ἐνεργητικόν της καὶ ἕτερον ὄνομα, ὄνομα ὑψηλῆς ἐντολῆς, τὸ ὄνομα «Ταξιαρνία Ἐθνικῆς Ἑνώσεως».

ΙΙΙ) Ἡ Ταξιαρχία δὲν γνωρίζει πολιτικὴν καὶ ἀδιαφορεῖ διὰ ταύτην, διότι οὐδεμίαν ἁρμοδιότητα πρὸς τοῦτο ἔχει:

Ἔχει μόνον Μίαν ἁρμοδιότητα «τὸ καθῆκον».

Εἴσθε ὅλοι σας ὥριμοι, ὅλοι σας πατριῶται, ὅλοι σας ἐδείχθητε ὑπέροχοι στρατιῶται. Ἀντιλαμβάνεσθε τὴν κατάστασιν, ἀντιλαμβάνεσθε τὴν νευρικότητα, ἀντιλαμβάνεσθε τὴν ἀσθένειαν.

Ἡμεῖς θεωροῦντες ἑαυτοὺς ὑγιεῖς, θὰ τηρήσωμεν ὡς πάντοτε τὴν ἀξιοπρεπῆ καὶ σεμνὴν στάσιν μας, μὴ προκαλοῦντες οὐδὲ διὰ βλέμματος.

Αἰσιοδοξεῖτε ὅλοι σας, διότι ἀποτελεῖτε ἕνα κεφάλαιον ἠθικῆς ἀποδόσεως, ἀλλὰ καὶ ἐντολοδόχον τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, οἱαιδήποτε καὶ ἂν εἶναι.

Ὑπάρχει μία Κυβέρνησις τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς ὑπερόχου Συμμάχου μας Μεγάλης Βρεταννίας, ἧς τόσα δείγματα μερίμνης καὶ λατρείας ἔχετε καὶ δέον νὰ σκορπᾶμε ὅλοι μας τὴν αἰσιοδοξίαν.

ΙΥ) Ἀλλὰ ἐν τῇ ἐκδηλώσει καὶ τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντός μας, ἔχετε ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς Διοικητάς σας.

Ἀνεδείχθησαν ἄριστοι πιλότοι εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ὅπου ἐνδημοῦσε ἡ τρέλλα καὶ ἀφοῦ σᾶς ἐπέρασαν ἀπὸ τὰς συμπληγάδας πέτρας τῶν κακιῶν, ραδιουργιῶν καὶ ἐχθροτήτων καὶ πρὸ παντὸς τῶν προσπαθειῶν «Οὔννων» Πραιτωριανῶν καὶ Σκυθῶν», σᾶς ὡδήγησαν ἐκεῖ ὅπου ἀνυψώσατε καὶ πάλιν τὸν φάρον «Δοξασμένη Ἑλλάς».

Θὰ περάσωμεν καὶ πάλιν μαζὶ τὰς ἰδικάς μας συμπληγάδας πέτρας καὶ θὰ κερδίσωμεν καὶ τὴν μάχην κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἤτοι τὴν ἠθικὴν μάχην, ἥτις θὰ δώσῃ νὰ κατανοήσωμεν ἅπαντες, ὅτι γινόμεθα ὄχι μόνον παίγνια, ἀλλὰ ρεντίκολα τῶν Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι σαρκάζοντες ἐπωφελοῦνται τῆς κληρονομίας τῶν Οὔννων.

V) Τὴν μάχην ἔναντι τοῦ σαρκασμοῦ τούτου, θὰ τὴν κερδίσωμεν ἀνοίγοντες τὰ μάτια μας.

Μία λοιπὸν κατεύθυνσις τῆς Ταξιαρχίας «Ἐθνικοὶ ἀπόστολοι ἀγνοοῦντες τὸν κομματισμὸν καὶ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν ἑνότητα πάντων τῶν Ἑλλήνων, οπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκωνται οὗτοι». Ἂν ὑπῆρξαν ἐγκληματίαι τινές, ἀνήκει εἰς ἄλλους ὁ ἔλεγχος.

Σεῖς κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Ἑλλάδος, τῆς δυνατῆς Ἑλλάδος, τῆς δοξασμένης Ἑλλάδος.

Θὰ σᾶς νοιώσουν καὶ θὰ σᾶς ἀκούσουν, διότι ὑπήρξατε ἑκούσια τῆς θυσίας διὰ τὴν Ἑλλάδα τέκνα, μὴ ἀναπετάσαντες παρὰ μόνον τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν.

VI) Τῆς κατευθύνσεως ταύτης πρωτοπόροι οἱ Διοικηταί σας, ἐπωφελήθημεν τῆς μεθαυριανῆς ἑορτῆς τῆς Ἁγίας Βαρβάρας καὶ ἐκαλέσαμεν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ταύτην ἑορτήν, καθ' ἣν θὰ ἐκτελεσθῇ δοξολογία, χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, τὸν Πρόεδρον Κυβερνήσεως, τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Πολεμικῶν Ὑπουργείων, τοὺς Στρατηγοὺς Ἐπιθεωρητὰς Πυροβολικοῦ, τοὺς Διοικ. Σωμ. Στρατοῦ τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀρχηγοὺς ἀνταρτικῶν ὁμάδων, ἵνα ἡ Ταξιαρχία, ἡ ἁγνὴ καὶ ξένη πρὸς πάντα κομματισμόν, Ταξιαρχία πολεμιστῶν, δώσῃ τὴν χεῖραν τὴν ἀδελφικὴν καὶ προσφέρουσα τὰς τιμὰς τοῦ φιλοξενοῦντος, τιμήσῃ ἐν ταὐτῷ ἐν τῷ προσώπῳ των τὴν πολεμικὴν ἀντίστασιν τῶν ἀνταρτῶν ἐναντίον τῶν Γερμανῶν.

Τοιαύτην χειρονομίαν πολεμιστῶν ὀφείλομεν εἰς πολεμιστάς. Ἡμεῖς θὰ τοὺς τιμῶμεν ὅπου τοὺς εὑρίσκωμεν. Καλέσατε καὶ τὰς οἰκογενείας σας.

VII) Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο.

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀποφυγῆς πάσης ἔστω καὶ ἐνδείξεως ἀνησυχίας διὰ τῆς παρουσίας μας εἰς πόλιν νευρικῆς ἀτμοσφαίρας, θὰ πρέπῃ καὶ πάλιν νὰ δείξωμεν τὴν καλήν μας θέλησιν καὶ νὰ αὐτοπεριορισθῶμεν.

Εἶνε ζήτημα προνοίας, ἀλλὰ καὶ ἀτομικῆς προστασίας ἔναντι ἀτόμων νευρικῶν καὶ ἀνευθύνων.

Ὡς ὅριον τῆς τοιαύτης προνοίας ὁρίζω τὴν 12ην Δεκεμβρίου.

Μέχρι τότε, ἀπαγορεύω πᾶσαν ἄδειαν ἐξόδου, ὡς καὶ διανυκτερεύσεως τοιαύτην.

Ἐπαφίεμαι ὅμως εἰς τοὺς Διοικητὰς νὰ ἐκτιμήσωσι μίαν ἀνάγκην ἀπουσίας λόγῳ ἐξαιρετικῶν ἀναγκῶν.

Παρακαλῶ ἅπαντας Ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας νὰ κατανοήσωσι καὶ τὴν θυσίαν ταύτην. Εἶνε ἡ τελευταία. Εἶνε ἡ θυσία διὰ τὴν Ἑλλάδα. Τὴν ὀφείλομεν, Σᾶς τὴν ζητῶ.

Εἶμαι ἥσυχος, θὰ τὴν δώσητε.

Οἱ Διοικηταὶ τῶν Μονάδων ἐν εἰδικῇ συγκεντρώσει τῆς σήμερον, θὰ ἐξηγήσωσι τὴν παρουσιαζομένην ἀνάγκην, ἀλλὰ καὶ θ' ἀναπτύξωσι περισσότερον τὴν ζητουμένην θυσίαν.

Ἀθῆναι τῇ 2ᾳ Δεκεμβρίου 1944

Ο

ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Συνταγματάρχης

Ταξίαρχον Ἄκραϊτ, Ἀθῆναι 6-12-1944

Ἡ ἐκτέλεσις τῆς διαταγῆς ὑμῶν ἤρξατο.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε καιρὸς διὰ τυπικοὺς δισταγμούς, οὔτε διὰ συνέχειαν περιοριστικῶν μέτρων, ἅτινα ὑπέβαλον οἱ κομμουνισταί.

Ὑπάρχουσιν εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν: Εὔζωνες 1500, Χωροφύλακες 500.

Ἐθελονταὶ ὅταν ἔχετε νὰ τοὺς ὁπλίσητε.

Σκεφθῆτε το. Μία ἐκλογὴ καὶ θὰ χρησιμοποιηθῶσι.

Εἶναι Ἐθνικόφρονες, καὶ κατὰ βάσιν ἀντικομμουνισταί. Αὐτὸ εἶνε τὸ σφάλμα τους. Εἶνε ὅμως προτέρημα εἰς τὰς στιγμὰς ταύτας.

Δώσατε εἰς τὴν Ταξιαρχίαν ὁπλισμὸν καὶ θὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς ἐκλογῆς.

Δὲν εἶνε καιρὸς δισταγμῶν ἔναντι τῶν Γερμανῶν — Βουλγάρων — Ἰταλῶν καὶ διεθνιστῶν.

Ἐπαναλαμβάνω: Χορηγήσατε ὅπλα καὶ θὰ ὁπλίσωμεν τοὺς Ἐθνικόφρονας, οἵτινες ὄντες ἄοπλοι, ἀπουσιάζωσι τοῦ ἀγῶνος.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Συνταγματάρχης

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙΤΕΛ. ΓΡΑΦ. ΙΙ
ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΠΡΟΣ ΕΛΑΣΙΤΑΣ

Ἀ δ ε λ φ ο ί,

Ἡ Ταξιαρχία ἐκπληρώσασα τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπολέμησε τοὺς Οὔννους εἰς Ἰταλίαν, ἀφοῦ ἤδη εἶχε πολεμήσει εἰς Ἀφρικήν. Ἡ Ταξιαρχία ἀποτελεῖται ἐν τῷ συνόλῳ της ἀπὸ Ἕλληνας πάσης γῆς καὶ ἰδεολογίας μοναδικῆς μιᾶς καὶ μόνης «Ἑλληνικῆς».

Καίτοι ἐλυπήθηκε διότι εἶδε, ὅτι ἐτίθετο ἐν ἀμφιβόλῳ ἡ στρατιωτική της ὑπόστασις καὶ κατεύθυνσις καὶ ὑβρίσθη καὶ ὑβρίζεται τιθεμένη ὡς σύνθημα ἀγώνων, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ τεθῇ ὡς σύνθημα παραδειγματισμοῦ θρησκευτικοῦ ἐκτελέσεως καθήκοντος, ἐν τούτοις διαρκῶς αὐτοπεριορίζεται, ἵνα μὴ δώσῃ ἀφορμὴν οὐδὲ διὰ τῆς παρουσίας της.

Δὲν ὑπάρχει περίπτωσις παρὰ μόνον ὑποχωρήσεως καὶ οὐχὶ προκλήσεως.

Ἔχει ὡς σύνθημα τὴν ἕνωσιν καὶ τὴν δοξασμένην Ἑλλάδα.

Παρὰ ταῦτα, εὑρίσκεται ἀντιμέτωπός σας.

Εἶνε ἡ ὑποχρέωσίς της πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπ' αὐτῆς τῆς στιγμῆς ἡ Ταξιαρχία, ὑπάγεται εἰς ἄλλην ἁρμοδιότητα.

Ὡς Διοικητὴς ὅμως τῆς Ταξιαρχίας ταύτης, σᾶς ἐξορκίζω, καίτοι δὲν ἔχω πρὸς τοῦτο ἁρμοδιότητα, μὴ ἀναγκάζητε τοὺς στρατιώτας νὰ στρέψωσι τὰ ὅπλα ἐναντίον σας.

Εἶνε στρατιῶται, θὰ ἐκτελέσουν τὸ καθῆκον τους καὶ οὐδέποτε ἀπέτυχον.

Πρὸς Θεοῦ, μὴ προκαλῆτε ἀδελφοκτόνον ἀγῶνα.

Μὴ ἀκοῦτε τοὺς ὀλίγους ἐγκληματίας. Οἱ Βούλγαροι σαρκάζουν. Κοντὰ σας Γερμανοί, Ἰταλοὶ καὶ Βούλγαροι ἐπωφελοῦνται.

Τοῦτο τὸ γνωρίζομεν ὅλοι μας καὶ τίποτε δὲν θὰ ἐμποδίσῃ τοὺς στρατιώτας νὰ ὑπερασπίσουν τὴν Ἑλλάδα, διότι οὕτω τὴν ὑπερασπίζονται ἔναντι τῶν Βουλγάρων.

Α δ ε λ φ ο ί,

Μὴ ἐξωθῆτε τοὺς στρατιώτας εἰς ἀδελφοκτόνον ἀγῶνα.

Αὐτοὶ θὰ ἐκτελέσουν τὸ καθῆκον τους.

Σᾶς ἐξορκίζω ὅμως, μὴ τοὺς ὠθῆτε.

Ἡ Ταξιαρχία εἶνε κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνική, μόνον Ἑλληνικὴ καὶ καθαρῶς Ἑλληνικὴ μὴ γνωρίζουσα παρὰ ἕνα κόμμα: τὴν Ἑλλάδα.

Ὑπὲρ αὐτῆς θὰ δώσουν τὴν ζωήν τους.

Σ.Δ. 3η Δεκεμβρίου 1944

Ο
ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης

Ταξίαρχον Ἄκραϊτ,

Ἡ Ταξιαρχία συμφώνως διαταγῇ σας, διεξάγει ἀγῶνας εἰς φωλεὰς κομμουνιστῶν, ἤτοι συνοικισμοὺς περὶ Καισαριανήν.

Παρακαλῶ καὶ πάλιν διὰ τὴν διάθεσιν δι' αὔριον 3 ἀκόμη ἁρμάτων, ἀπαραιτήτων δι' ἐκκαθάρισιν καὶ ἑνὸς οὐλαμοῦ Πυροβολικοῦ, οὗτινος ἡ διάθεσις ἐὰν ἐγένετο, θὰ ἐξεκαθαρίζετο ἡ Καισαριανή.

Ἀπὸ αὔριον ἔναρξις ἐκκαθαρίσεως Καισαριανῆς ἀπὸ 7ης ὥρας. Παρακαλῶ συμμετάσχῃ ἀεροπορία διὰ πολυβολισμῶν πρὸς ἐκφοβισμόν.

Εἰς ἅρματα δέον χρησιμοποιηθῶσι καὶ ἀξιωματικοὶ Ἕλληνες.

6-12-44

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ 25ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1944

Χριστούγεννα πονεμένα σήμερον.

Ἡ ἱερὰ Ταξιαρχία μας μάχεται τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἔθνους, ἀπὸ τὴν ὕπουλον προσπάθειαν Γερμανῶν, Βουλγάρων καὶ πάσης φύσεως Διεθνιστῶν.

Μὴ λυπᾶσθε διὰ τὸν πόνον. Καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους τῆς μητρότητος πετιέται ἡ ζωή.

Καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους αὐτοὺς θὰ ἀναγεννηθῇ μία Ἑλληνικὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ λείψη τὸ δολοφονικὸ καὶ ὕπουλο τοῦ ἐγκληματίου μαχαίρι.

Μὴ λυπᾶσθε. Μαχόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων τελευταῖον ἀγῶνα. Μαχόμεθα τὸν ἀγῶνα τῆς ὑπάρξεώς μας, ὡς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Μὴ λυπᾶσθε ἀπὸ καταρρεύσεις σπιτιῶν. Τὰ ντουβάρια ξανακτίζονται.

Μὴ πονῆτε διότι θὰ ὑπάρξουν ἀπόντες.

Τὸ αἷμα τῶν ἀπόντων ποτίζει καὶ θερμαίνει, ἀλλὰ θὰ φουντώση μία πραγματικὴ ἐφορία ἁπάσης γῆς Ἑλλάδος.

Ἀνεβαίνουμε τὸν τελευταῖον Γολγοθᾶν.

Οἱ Διεθνισταὶ καὶ οἱ πάσης φύσεως ἐγκληματίαι, οἱ ἄνθρωποι τοῦ σκότους σταυρώνουν τὴν Ἑλλάδα, τὴν σύρουν εἰς τὸν Γολγοθᾶν της.

Μὰ ὅ,τι καὶ ἂν κάμουν, ἀπὸ τὸ σταύρωμα αὐτὸ θὰ ἀναστηθῇ ἡ ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΣ, ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΛΛΑΣ, ἡ ΔΥΝΑΤΗ ΕΛΛΑΣ.

«Χριστὸς γεννᾶται σήμερον».

Μὲ τὴν πίστιν αὐτήν, μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτή, μὲ τὴν εὐχὴ αὐτή, ἑνώνω μαζί σας τὴν εὐχή μου ὑπὲρ τῆς κοινῆς μας οἰκογενείας «τῆς Ἑλλάδος» καὶ ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς τοῦ καθενὸς οἰκογενείας.

Μὴ ἀνησυχῆτε. Βαδίζομεν βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς. Ὅλα θὰ πάνε καλά.

Ο
ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ Δ)ΤΗΣ Ἀριθ. Πρωτ. 200

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ι) Ὡς σᾶς εἶνε γνωστόν, ὑπεγράφη ἡ ἀνακωχὴ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς 0,01 τῆς 15ης τρέχοντος.

ΙΙ) Χθὲς καὶ προχθὲς ἡ Ταξιαρχία, ἔδωκε εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Διεθνιστῶν, ἃς ἐλπίσωμεν τὰ τελευταῖα θύματα, ἤτοι:

1 Ἀνθ)γὸν βαρέως τραυματίαν, 4 νεκρούς, 14 τραυματίας.

ΙΙΙ) Οἱ περισσότεροι τούτων ἀνήκουν εἰς τὸν ὑπὸ τὸ ΙΙ Τάγμα Ἀνεξάρτητον Λόχον, ὅστις ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ Αἰγυπτιώτας, οἱ ὁποῖοι παρηκολούθησαν τὴν Ταξιαρχίαν ταύτην, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐνταῦθα.

ΙΥ) Ὅπου ἐτάχθη ὁ Λόχος οὗτος, ἐπέτυχε κατὰ τρόπον ὑπερόχως γενναῖον, Παρακολουθῶ τὰς θυσίας.

Ὑπερήφανοι διὰ τοὺς ἀγῶνας μας ἐν Ἰταλίᾳ ἀσφαλῶς λυπούμεθα διὰ τὸν σημερινόν, ἀλλὰ καὶ πάλιν μαχόμεθα διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Υ) Σήμερον εἰδικῶς θὰ ἤθελον ν' ἀποταθῶ εἰς τοὺς Αἰγυπτιώτας, οἱ ὁποῖοι ὡς ἀνήκοντες εἰς τὸν ἔξω Ἑλληνισμόν, παρίστανται θεαταὶ καὶ μέτοχοι ἑνὸς ἀγῶνος τὸν ὁποῖον δὲν ἐφαντάζετο οὐδείς.

Εἶνε εὐτύχημα ὅτι καὶ ὁ ἔξω Ἑλληνισμὸς μετέχει τοῦ τοιούτου ἀγῶνος.

Πρέπει νὰ θεωρῆτε τὸν ἑαυτόν σας εὐτυχῆ, διότι ἔλαχε σὲ σᾶς ὁ κλῆρος νὰ εἶσθε οἱ κοινωνοὶ μιᾶς φρικώδους πραγματικότητος. Γνωρίζετε τὴν ἀηδῆ, ἀλλὰ καὶ ἐπίμονον προπαγάνδαν, ἡ ὁποία γίνεται καὶ εἰς τὸν ἔξω Ἑλληνισμὸν καὶ τὸν δηλητηριάζει.

Μεταχειρίζονται πᾶν μέσον. Σεῖς ὅμως αὔριον θὰ εἶσθε οἱ ἀψευδεῖς μάρτυρες τοῦ μαρτυρίου τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία σήμερον ἐλευθεροῦται πραγματικῶς.

Ὡς Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας, θέλω νὰ ἀφιερώσω τὴν παροῦσαν εἰς ἰδιαίτερον ἔπαινον τῶν Αἰγυπτιωτῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν ἐν τῷ συνόλῳ των γενναῖοι καὶ οἷοι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τοὺς ἐπεριμέναμε ἅπαντες καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐγὼ αὐτός, ὅστις ἐγνώριζον τὸν βαθύτατον πατριωτισμόν των, διότι ἔζησα μεταξύ των.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος νὰ διατάξη τὸν Διοικητὴν τοῦ Λόχου νὰ κοινοποιήση τὴν παροῦσαν ἐν συγκεντρώσει τοῦ Λόχου του καὶ νὰ μοὶ ὑποβάλη ἤδη τὰς προτάσεις, ἃς μοὶ ὑπέβαλεν, ἀλλὰ διὰ τοῦ Τάγματός του.

Ἂς βεβαιωθοῦν οἱ Αἰγυπτιῶται, ὅτι τὴν μεγαλυτέραν ἀμοιβὴν θὰ εὕρωσι εἰς

τὴν ὑποδοχὴν τῶν συμπατριωτῶν των, ὅταν μὲ τὸ καλὸ καὶ πολὺ γρήγορα ἐλπίζω, γυρίσουν εἰς τὴν Πατρίδα των.

Θὰ εἶνε ἡ δευτέρα ἀμοιβὴ προερχομένη ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμόν. Ἡ πρώτη ἦτο τὴν 9ην Νοεμβρίου.

Σ.Δ. τῇ 14η Ἰανουαρίου 1945
Ο
ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Λ.Α.Σ.,

Ἀπὸ 20ημέρου ἐστρέψατε τὰ ὅπλα ἐναντίον τῆς Πατρίδος.

Τὰ ὅπλα αὐτὰ τὰ εἴχατε πάρει μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Μεγάλης μας Συμμάχου Ἀγγλίας, γιὰ νὰ τὰ στρέψετε ἐναντίον τῶν Γερμανῶν. Δυστυχῶς, οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν ἀνενόχλητοι καὶ τὰ ὅπλα τὰ ἐστρέψατε ἐναντίον τῶν Συμμάχων μας, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ 4 χρόνια μᾶς ἐβοήθησαν γιὰ νὰ ζήσωμε καὶ οἱ ὁποῖοι μᾶς προστατεύουν, ἀφ' ὅτου ἐγίναμε Κράτος.

Οἱ πολιτικοί σας Ἀρχηγοί, δὲν ἐτήρησαν τὸν λόγον τους, διότι θέλουν νὰ ἐπιβάλουν τὴν δικτατορίαν εἰς τὸν τόπον μας.

Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, ὅπως ὁ Τζήμας, εἶνε ὄργανα τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας.

Διέταξε εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν στὰ Σχολεῖα νὰ διδάσκουν τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν.

Οἱ Στρατιωτικοί σας Ἀρχηγοί, εἶνε μερικοὶ φιλόδοξοι ἀποτυχόντες, οἱ ὁποῖοι θέλουν καὶ αὐτοὶ νὰ διοικήσουν τὴν δίσμοιρον Ἑλλάδα.

Ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Λ.Α.Σ.,

Χθὲς τὸ ραδιόφωνον ἐξήγγειλε ὅτι Ἀλβανοὶ βαδίζουν ἐναντίον τῆς Ἠπείρου. Βούλγαροι εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ σφάζουν. Ὁποία προσβολή!! Οἱ νικηταὶ μετεβλήθησαν εἰς ἡττημένους. Γιατί;

Εἰς τὰς τάξεις σας ὑπηρετοῦν Γερμανοί, Βούλγαροι καὶ Ἰταλοί, ὑπὸ τὸ πρόσχημα δῆθεν, ὅτι εἶνε κομμουνισταί, καὶ ὑπακούετε εἰς αὐτούς.

Ἕλληνες, γιατί δὲν σᾶς καλοῦν οἱ Βούλγαροι κομμουνισταὶ νὰ πᾶτε στὴν Βουλγαρία νὰ ἐπιβάλλετε ἐκεῖ τὸ κομμουνιστικὸν καθεστὼς πρῶτα; νὰ ρίξητε τὴν Κυβέρνησί των, ποὺ ἦταν σύμμαχος μὲ τοὺς Γερμανούς; νὰ διαλύσητε τὸν Στρατόν της νὰ τὸν κάμετε μὲ καθοδηγητὰς καί καπετανaίους; Ὄχι δὲν σᾶς καλοῦν, μπήκανε μέσα εἰς τὰς τάξεις σας ἐκμεταλλευόμενοι τὴν φιλοδοξίαν, τὴν βλακείαν καὶ ἀσυνειδησίαν τῶν μωροδόξων ἀρχηγῶν σας, γιὰ νὰ διαλύσουν τὴν Πατρίδα μας, νὰ μᾶς πάρουν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον σᾶς καλεῖ, γιὰ τελευταία φορά, νὰ στρέψητε τὰ ὅπλα ἐναντίον τῶν Γερμανῶν, τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Ἰταλῶν, ποὺ ἔχετε στὰς τάξεις σας καὶ ὕστερα νὰ καταθέσητε τὰ ὅπλα καὶ νὰ καταταγῆτε εἰς τὸν Ἐθνικὸν Στρατὸν καὶ νὰ πᾶμε ὅλοι μαζὶ ἐναντίον τῶν Γερμανοβουλγάρων.

Ὅποιος παρουσιασθῆ καὶ καταθέση τὸ ὅπλον ἐντὸς 48ώρου, ἀμνηστεύεται.

Θὰ δικασθοῦν μόνον οἱ Ἀρχηγοὶ καὶ οἱ δολοφόνοι.

Ὅσοι συνεχίσουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον θὰ δικασθῶσιν, ὡς στασιασταὶ ἐν ὥρᾳ πολέμου καὶ προδόται τῆς Πατρίδος. Ἡ περιουσία των θὰ δημεύεται ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους.

Ἀπευθύνομαι τελευταίως πρὸς τὸν λαὸν τῆς ὑπαίθρου. Γνωρίζω, ὅτι σᾶς ἐπεβλήθη τυραννία, ἔχετε ὑπομονὴ μὲ τὴν ἀπελευθέρωσι Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, ἔχομεν ὀργανώσει ἤδη 5 Ταξιαρχίας ἀρτίως ἐξωπλισμένας καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἐπιβληθῆ τὸ Κράτος τοῦ Νόμου.

Εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν θὰ σᾶς ἀποδοθοῦν αἱ ἐλευθερίαι γιὰ νὰ ἐκλέξητε τὸ πολίτευμά σας καὶ τὴν Κυβέρνησίν μας. Τὸ Ἔθνος μας θὰ καταλάβη πάλιν τὴν πρέπουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν Συμμάχων Ἐθνῶν, τὴν θέσιν ποὺ δικαιοῦται τὸ τόσον αἷμα.

Τὸ Κράτος τοῦ Νόμου θὰ ἐπιβληθῆ, ἡ Ἑλλὰς θὰ γίνη μεγάλη, εἴτε τὸ θέλουν, εἴτε ὄχι οἱ ὀλίγοι στασιασταὶ καὶ οἱ ἐχθροί της.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως — Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

'Αριθ.Πρωτ. C)5023 ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ 2 ΝΖ Μεραρχίας 2 ΝΖ 'Εκ)κὸν Σῶμα Δ.Κ.Μ

Συντ)ρχην ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΝ Δ)τὴν ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. 24-1-45

'Αγαπητέ μου Συνταγματάρχα,

Σᾶς εἶμαι λίαν εὐγνώμων διὰ τὴν ἐπιστολήν σας τῆς 11ης 'Ιανουαρίου, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ διπλώματος τοῦ «ΑΡΙΣΤΕΙΟΥ ΑΝΔΡΕΙΑΣ», διὰ τὸ ὁποῖον πάντοτε θὰ ὑπερηφανεύωμαι.

Τὰ ἄλλα μετάλλια καὶ διπλώματα θὰ δοθῶσιν εἰς τὸν Στρατηγὸν ΟΥΕΙΡ καὶ Συντ)ρχην ΘΟΡΝΤΟΝ.

Εἶμαι καὶ πάλιν εὐχαριστημένος νὰ ἀκούσω ὅτι ὁ ΕΙΚΕΝΤ εἰργάσθη τόσον καλῶς. Οὗτος, γνωρίζω, θὰ ἐνθυμεῖται μετ' ὑπερηφανείας πάντοτε τὴν συνεργασίαν του μετὰ τῆς ΙΙΙ 'Ελληνικῆς 'Ορεινῆς Ταξιαρχίας.

Σᾶς στέλλω μετὰ τῆς ἐπιστολῆς μου ταύτης, ἀντίγραφον τῆς ΕΙΔΙΚΗΣ μου ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ πρὸς τὴν Ταξιαρχίαν σας. Τὸ Στρατηγεῖον 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ Καΐρου, μοὶ ἔγραψεν, ὅτι τὰ ἀντίγραφα τῆς ΔΙΑΤΑΓΗΣ ἔχουσι σταλῆ εἰς 'Ελλάδα.

'Ηκούσαμεν μετὰ μεγάλης χαρᾶς τὰ καλύτερα νέα ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα καὶ πιστεύσατε, ὅτι μία εἰρηνικὴ συμφωνία θὰ ἐξασφαλισθῇ.

Μὲ κάθε καλὴν εὐχὴν γιὰ Σᾶς καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν Διοίκησίν Σας.

'Υμέτερος εἰλικρινῶς
Β. Κ. ΦΡΑΙΜΠΕΡΓΚ

ΙΙΙ ΕΛΛΗΝ. ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ Α.Π. 84 11-2-45

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΕΡΙ ΤΡΟΠΟΥ ΔΙΑΛΥΣΕΩΣ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.

«'Επὶ τῶν ποιοτικῶν καὶ χρονικῶν δυνατοτήτων τῆς Ταξιαρχίας».

Ι. ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΔΙΑΜΑΧΑΙ

'Αφ' ἧς ἡ Ταξιαρχία μετεστάθμευσεν ἐνταῦθα, παριστάμεθα ἅπαντες εἰς μίαν πολιτικὴν περὶ ταύτης διαμάχην, ἥτις ὑπὸ οἱανδήποτε προϋπόθεσιν πληγώνει ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, διότι καὶ διὰ τὴν συκοφαντίαν τῶν κατηγορούντων ἀγανακτοῦσι, ἀλλὰ καὶ ἀκόμη καὶ διὰ τὴν ἀναρμοδίαν ἢ παράκαιρον προστασίαν πικραίνονται, διότι ἀπὸ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν τὸ ζήτημα τοποθετεῖται κακῶς.

'Οπωσδήποτε ἡ τοιαύτη διαμάχη ἄγει διαδοχικῶς εἰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις περὶ τῆς Ταξιαρχίας, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐρωτηθῶσι οἱ ὑπεύθυνοι Διοικηταί, καὶ ἰδίᾳ ὁ ὑποφαινόμενος ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνος ποῖαι εἶνε αἱ ποιοτικαὶ καὶ χρονικαὶ δυνατότητες τῆς Ταξιαρχίας καὶ φοβοῦμαι μήπως, αἱ τυχὸν υἱοθετηθησόμεναι λύσεις, εἶνε ἐκτὸς πραγματικότητος, τοσοῦτον καθόσον ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πολιτικοῦ ἀγῶνος δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ δοκιμάζηται ἡ Ταξιαρχία, ἵνα μὴ εἴπω «κλονίζεται ἐπικινδύνως τὸ ἠθικόν της».

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας καὶ ἐνταῦθα ἐκτέλεσιν τοῦ ὑψίστου κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος καθήκοντος, υἱοθετήθησαν ἐν σκέψει αἱ κάτωθι λύσεις μὴ τεθεῖσαι τελικῶς ἐν ἐφαρμογῇ ἢ προκαταρκτικῶς:

Α) Λύσις

1) 'Εκπαίδευσις ὑπαξιωματικῶν 'Εθνοφυλακῆς.
2) 'Εκπαίδευσις ἐνεργοῦ Στρατοῦ.
3) 'Ανάπτυξις τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. εἰς τὴν Ι ἐνεργὸν Μεραρχίαν (δήλωσις 'Αρχιστρατήγου κ. ΣΚΟΜΠΥ).

Β) Λύσις ἤδη ὑπὸ σκέψιν

1) Διάθεσις ἀξιωματικῶν Ταξιαρχίας εἰς Κέντρα 'Εκπαιδεύσεως πρὸς ἐκπαίδευσιν.

2) Διάθεσις τῶν Ταγμάτων της εἰς Ταξιαρχίας ἢ Μεραρχίας ὡς πυρήνων ἐκπαιδευτικῶν καὶ ὀργανωτικῶν.

3) Χρησιμοποίησις ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τῆς Ταξιαρχίας ἀλλαχοῦ.

'Η λύσις αὕτη σημαίνει «ἐξαφάνισιν τῆς Ταξιαρχίας», ἀλλὰ οὐχὶ ὅμως καὶ

κατὰ τὸν λογικώτερον τρόπον καί εἶναι πάνυ ἀντίθετος πρὸς τὴν καὶ σήμερον ἀκόμη πανηγυρικῶς ἐκδηλωθεῖσαν δήλωσιν τοῦ Ἀρχιστρατήγου «Τὴν Ταξιαρχίαν ταύτην θὰ τὴν διατηρήσωμεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ».

Αἱ ἀνωτέρω σκέψεις μοὶ διεβιβάσθησαν ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Διοικητοῦ τῆς 46ης Μεραρχίας, ὑφ' ἣν ὑπάγεται ἡ Ταξιαρχία (οὐχὶ βεβαίως ὡς τελικαί), ὡς ὑπὸ πραγματοποίησιν μελέτην.

Ἔχω ὑπ' ὄψιν τὰς δυνατότητας τῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀνέφερον ὅτι τοιαῦται λύσεις εἶνε ἐκτὸς πραγματικότητος διὰ τοὺς κατωτέρω λόγους καί διετάχθην εὐτυχῶς νὰ ὑποβάλω διὰ πρώτην φορὰν ὑπόμνημα περὶ τῆς κατὰ τὴν γνώμην μου καλυτέρας χρησιμοποιήσεως τῆς Ταξιαρχίας ἐν τῷ ἐπιδιωκομένῳ σκοπῷ τῆς ταχυτέρας ἀνασυγκροτήσεως ἐνεργοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

Αἱ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς ταύτης σκέψεις μου, συνοψίζονται ὡς κατωτέρω:

II. ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ.

Α) Ὁπλῖται

Ἡ Ταξιαρχία, ὡς γνωστόν, ἀποτελεῖται ἀπὸ τῶν κάτωθι κατηγοριῶν ὁπλίτας.

1) Τοπικῶς: Ἐξ ὑπολειμμάτων τῆς Ταξιαρχίας Ἕβρου (συμπτυχθείσης εἰς Τουρκίαν), συνεχῶς ὑπηρετούντων ἀπὸ 1938 ἢ 1940.

Ἐξ Αἰγυπτιωτῶν καὶ Δωδεκανησίων ὑποχρεωτικῶς στρατευθέντων.

Ἐκ τῶν καταφυγόντων εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ ὑποχρεωτικῶς στρατευθέντων καταγομένων δὲ ἐκ πάσης γῆς Ἑλλάδος.

2) Ἐπιστρατευτικῶς (ἡλικία). Αἱ κλάσεις τούτων ἐμφαίνονται εἰς τὸ συνημμένως σημείωμα (ὑπάρχουσι ὁπλῖται καὶ 50 ἐτῶν ὡς καὶ 18 ἐτῶν).

3) Ποιοτικῶς. Αἱ εἰδικότητες τούτων ἐμφαίνονται ὡσαύτως εἰς τὸ συνημμένον σημείωμα.

Εἶμαι ὑποχρεωμένος ἀπὸ τοῦδε νὰ σημειώσω ὅτι εἶνε σφάλμα μὲ τὴν ἀντίληψιν τῆς «ἐπιστρατευθείσης κλάσεως», νὰ ἐξισώσωμεν ἐφέδρους χθὲς ἐπιστρατευθέντας (Ἐθνοφύλακας) καὶ τοιούτους (τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.), ὑπηρετοῦντας ἀπὸ 2,3, ἢ 4 ἐτῶν.

Β) Ἀξιωματικοὶ

Εἶνε κατ' ἐξοχὴν οἱ μετασχόντες εἰς ἐπιχειρήσεις Ἀλβανίας (ἢ Μακεδονίας) Ἐλ Ἀλαμέϊν καὶ Ἰταλίας.

Γ) Ἠθικὰ Δικαιώματα

Ἠθικαὶ ἀμοιβαί: ἤτοι προαγωγαὶ ὁπλιτῶν εἰς Ἀνθ)στάς.

ΑΠΟΝΟΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΩΝ

Δ) Ἀξιωματικῶν

Ἀπονομὴ δικαιουμένων ἠθικῶν ἀμοιβῶν.

III) ΑΝΤΙΚΤΥΠΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΕΝΤΑΥΘΑ

Τὰ παράπονα ἁπάντων συμποσοῦνται εἰς τὸ συνημμένον σημείωμα ὑποβληθὲν καὶ εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὡς συγκεντρωτικὸν τῶν αἰτήσεών των, κατὰ τὴν ἄφιξίν του εἰς τὸν Σ.Δ. τῆς Ταξιαρχίας.

Ἀναλυτικῶς ὅμως παρουσιάζονται τὰ κάτωθι ἀντικρουόμενα γεγονότα:

α) Ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τῆς Ταξιαρχίας καὶ θέσει καὶ ὑποχρεώσει δὲν ἔπαυσαν ἐργαζόμενοι ἐνταῦθα, ὑφιστάμενοι ὅμως τὴν ἐπίδρασιν τῶν κάτωθι ἐνεργειῶν καὶ ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ ἐμμέσως (ἔνιοι ὁπλῖται) ὑπὸ τῆς ἐλλοχευούσης κομμουνιστικῆς προπαγάνδας.

2) Ὁ μισθὸς τῶν ὁπλιτῶν ὡρίσθη εἰς 3 δραχμὰς ἡμερησίως ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Σβώλου ἐσκεμμένως ἀποβλέποντες εἰς τὴν δημιουργίαν ἐκτενῶν συνολικῶν παραπόνων (πρῶτον εὐχάριστον δι' αὐτὸν σύμπτωμα) καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν αἰ-

τησιν δηλώσεως, ἤτοι τὴν αἴτησιν ἀπολύσεως ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐνδιαφερομένων, διότι οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν ἔχουσι βάσει τῶν ὑφισταμένων νόμων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἠθικῶν τοιούτων.

Ἀναφέρω, ὅτι τὰ παράπονα ἀπεφεύχθησαν χάρις εἰς τὴν ἔντονον ἐπέμβασιν τῶν Διοικητῶν τῶν Μονάδων καὶ συγκεκριμένως χάρις εἰς ἐνεργείας τοῦ ὑπογεγραμμένου καὶ τῶν Συνταγματαρχῶν Παπαδοπούλου, Μανιδάκη, Λάμαρη, διότι κυριολεκτικῶς ἐξελιπάρησαν τὴν ἔγκρισιν καταβολῆς τοῦ ἰσχύοντος μισθολογίου μέχρις ὁριστικῆς τῆς τύχης τῆς Ταξιαρχίας ρυθμίσεως.

Σημειῶ καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀεροπορίαν τὸ μισθολόγιον τοῦτο οὐ μόνον ἰσχύει διὰ τοὺς ὁπλίτας τῶν Μοιρῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἐργαζομένους μειωμένου νομίζω κατὰ 20%.

Οὐδεμία πρότασις τῆς Ταξιαρχίας υἱοθετήθη, ὅταν ἀντιθέτως καὶ καθημερινῶς κοινοποιοῦνται προαγωγαὶ καὶ ὀνομασίαι ἀξιωματικῶν, οἵτινες δὲν ἐκινδύνευσαν ὅσον αὐτοὶ (σημειῶ ἁπλῶς τὰς ὑφισταμένας κρίσεις, αὗται δὲν εἶνε ἰδικαί μου, διότι θέσει καὶ βαθμῷ τοιοῦτον δικαίωμα οὔτε ἔχω, οὔτε σκέψει ἐπιτρέπω εἰς ἑαυτόν).

3) Πολιτικὴ διαμάχη: «Νὰ διαλυθῇ, νὰ μὴ διαλυθῇ» Πραιτωριανοί: Ἂς μὴ αὐταπατώμεθα· τὴν ὕβριν ταύτην ἐξεστόμισε εἷς τῶν θεωρουμένων, ὡς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων πολιτικῶν τῆς χώρας εἰς ὃν ἀποβλέπει ἴσως ἡ Ἑλλὰς καὶ σήμερον, ἀφοῦ μετέχει ἄλλως τε τῶν γενικῶν ἀποφάσεων διὰ τὴν τύχην της.

Ἡ τοιαύτη ὕβρις ἐπίκρανε, ἐπλήγωσε, ἐκλόνισε: εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς φράσεως: «Πραιτωριανοὶ», ὁπουδήποτε καὶ ἂν τὴν ἐμείωσε ἡ γνώμη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

4) Αἰγυπτιῶται: Θὰ ἀπολυθοῦν; δὲν θὰ ἀπολυθοῦν; Θὰ χάσουν τὰς θέσεις των, δὲν θὰ τὰς χάσουν.

5) Ὁ κομμουνισμὸς ἐλλοχεύων καὶ ἁπλώνων τὰ ἄφθονα χρυσοφόρα δίκτυά του, ἔρριψε τὸ σύνθημα: «Τί κερδίσατε; τρεῖς δραχμές. Αἱ οἰκογένειαί σας πένονται, δὲν ξεύρετε ποῦ εἶνε καὶ ὑπηρετεῖτε καὶ ἀκόμη; Δὲν σᾶς ἄξιζε ἄλλως τε περισσότερον ἀπὸ ἕνα τσιγάρο τὴν ἡμέραν», ἂν δὲν μᾶς ἐπολεμούσατε θὰ βλέπατε τί θὰ σᾶς κάμωμεν.

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ τοὺς ὁπλίτας νὰ σκεφθοῦν «μὰ ὅλη ἡ Ἑλλὰς εἶνε συντρίμμια», διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι ἀπαιτεῖ δυστυχῶς ὁ μεμψίμοιρος Ἕλλην τὴν ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἰσότητα τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ὁπλῖται κινηματίαι ἐν Αἰγύπτῳ προήχθησαν, ἄρα καὶ ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς ἀπολαμβάνουσι. Οὔτε αἱ συζητήσεις δύνανται νὰ πνιγοῦν.

ΙΥ) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Α) Ἐκλονίσθη ἡ ἐμπιστοσύνη ἐπὶ τῶν διοικούντων καὶ συνεπῶς καὶ αἱ δυνατότητες τῆς Ταξιαρχίας ἐμειώθησαν λόγῳ:

1) Τῶν ἀδικιῶν.

2) Τοῦ χυθέντος αἵματος καὶ κινδύνων.

3) Τῆς συνεχοῦς ἀπομακρύνσεως ἐκ τῶν οἰκείων των (εὐτυχῶς προσωπικῶς ὁ Ἀρχιστράτηγος κ. ΣΚΟΜΠΥ ἐνέκρινε ἀδείας).

4) Τῶν συνεχῶν κόπων ἔναντι μὴ συμμετοχῆς τῶν ἄλλων.

5) Τῶν συνεχῶν ὕβρεων καὶ προπαγάνδας.

6) Καὶ πρὸ παντὸς διότι κατέστη τὸ Κέντρον διαμάχης πολιτικῆς, ὅταν ἀπὸ τοῦ Ταξιάρχου μέχρι τοῦ τελευταίου στρατιώτου ἀρνούμεθα τὸ δικαίωμα εἰς οἱονδήποτε μὲ ὁσηνδήποτε ἀγάπην καὶ φιλίαν ἂν τὸ παρουσιάζῃ, ὅτι ἀνήκομεν εἰς τὴν α ἢ β κομματικὴν ἰδεολογίαν.

Οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν ἔχομεν καμμίαν «Δὲν εἴμεθα βασιλικοί, δὲν εἴμεθα δημοκρατικοί, δὲν εἴμεθα σοσιαλισταί, δὲν εἴμεθα πρὸ παντὸς κομμουνισταί. Εἴμεθα ἁπλῶς καὶ σκέτα «ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ». Τοῦτ' αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸ σύνολον τῶν ὁπλιτῶν.

(Ἡ δημοσία προστασία ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ὑπὸ τοῦ Ταξιάρχου Κατσώτα εἶνε προσβλητικὴ διὰ τὸν ἥρωα τοῦ ΕΛ - ΑΛΑΜΕΙΝ, ἀποτελεῖ ὀλίσθημα δι' οὗ πρῶτος ἐγὼ ὁ Ταξίαρχος τὸν κατηγορῶ).

7) Τέλος λόγῳ καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς συνθέσεώς της (ἡλικίαι — καταγωγή), ἥτις μοιραίως προϋποθέτει πεπερασμένα ὅρια.

Β) Ὑφίσταται ἀπόλυτος ἡ ἐμπιστοσύνη ἐπὶ τοὺς Διοικοῦντας διότι: 1) Συνεπάθησαν ὁμοῦ, 2) Συγκατεστράφησαν, 3) Συγκατηγορήθησαν, 4) Εἶνε οἱ εἰσηγηταὶ οἱ κατανοοῦντες τὸ δίκαιον καὶ μὴ τῶν παραπόνων των.

Διότι πιστεύουσι ἀκραδάντως ὅτι διὰ τούτων δύνανται νὰ φθάσωσι εὐκόλως μέχρι τῶν διοικούντων πότε τὰ ὑλικὰ δικαιώματά των καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ἠθικὰ πραγματοποιηθῶσι.

Πάντως ὅμως ὀφείλω νὰ τονίσω ὅτι καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη αὕτη δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχῃ ὅρια «τὸ ἄπειρον» καὶ μάλιστα κατόπιν τῶν ἀνωτέρω καὶ συνεπῶς ἔχει βάσιν τὴν ἀνθρωπίνην ψυχικὴν ἀντοχὴν καὶ δὴ τὴν Ἑλληνικήν,ἥτις δὲν χαρακτηρίζεται ὡς διαρκής.

Υ) ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΟΙΟΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΑΙ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑΙ ΛΥΣΕΙΣ.

Α) Δυνατότητες Χρονικαὶ

Ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω ὅρους καὶ τὰς κατωτέρω προϋποθέσεις αἱ ὑλικαὶ δυνατότητες τῆς Ταξιαρχίας χρονικῶς δὲν δύνανται νὰ ὑπερβῶσι ἓν 3μηνον διὰ τοὺς μέν, πλειότερον διὰ τοὺς ὑπολοίπους, ἐνῷ αἱ ἠθικαὶ δυνατότητες δύνανται νὰ ἔχωσι ἐπίδρασιν τουλάχιστον ἐπὶ μιᾶς περιόδου κλάσεων 1941 — 1944.

Β) Προτεινομένη λύσις

Συγκεκριμένως αἱ δυνατότητες ἐμφαίνονται εἰς τὰς κατωτέρω λύσεις:
Πρώτη) Λύσις Πολιτική.

Ἡ Ταξιαρχία κακῶς ἢ καλῶς, ἐσκεμμένως ἢ μὴ ἐτέθη ὡς κέντρον πολιτικῆς διαμάχης.

Δὲν ἀνήκει ὅμως εἰς ἐμὲ νὰ ἐξακριβώσω ἂν τοῦτο ἀποτελῇ ψυχολογικὴν δυνατότητα ἢ μή, οὐδὲ τὴν ἁρμοδιότητα ἔχω νὰ εἴπω «ἡ Ταξιαρχία νὰ διαλυθῇ».

Ἂν οἱ Ἐθνικοὶ ἢ ἄλλοι λόγοι ἀπαιτοῦσι τοῦτο, δέον εὐθαρσῶς καὶ τελείως ἀντικειμενικῶς νὰ τεθῇ καί παρ' ὅλα τὰ παράπονα, παρ' ὅλας τὰς ἀδικίας παρ' ὅλην τὴν προπαγάνδαν ἀναλαμβάνω προσωπικῶς τὴν εὐθύνην ἔναντι τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ἀγγλικῶν προϊσταμένων ἀρχῶν τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ οἱ Διοικηταὶ ἐντὸς τῆς πειθαρχίας καὶ τοῦ σεβασμοῦ ἅτινα ἐχαρακτήρισαν πάντοτε τὴν μικρὰν ταύτην Μονάδα.

Τὴν εὐθύνην ταύτην ἀναλαμβάνω τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ οἱ Διοικηταὶ διότι εἴμεθα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀδικηθέντων καὶ καταστραφέντων.

Ὅταν δοθῇ ἡ διαταγὴ αὐτὴ θὰ ἀναφέρω ἀμέσως τὰς λεπτομερείας ἐκτελέσεως. Ἄλλως τε τὴν λύσιν αὐτὴν προβλέπω ὡς ἀναμενομένην.
Δευτέρα) Ἐκπαιδευτικὴ λύσις.

Ἀπὸ τὰς διαδοχικὰς πιθανολογουμένας λύσεις ἐξάγεται ἡ πρόθεσις καὶ ἐπιθυμία ὅμως: «Ἡ Ταξιαρχία αὕτη ἀποδώσῃ τὸ δυνατὸν καλύτερον ἐκπαιδευτικὸν ἔργον εἰς τὸν ἀναγεννώμενον Στρατόν.

Ἡ λύσις ὅμως ἡ προταθεῖσα, ἀποτελοῦσα ἔμμεσον ἐξαφάνισιν τῆς Ταξιαρχίας», δὲν εἶνε πραγματοποιήσιμος ἢ πραγματοποιουμένη, θὰ ἔχῃ ἐκπαιδευτικὴν ἀπόδοσιν ἐξαιρετικῶς μειουμένην ἐξικνουμένην διαδοχικῶς τῷ μηδενί.

Ἡ Ταξιαρχία δύναται παύουσα ἀπὸ τοῦδε νὰ ἔχῃ τὸ ὄνομα «ΙΙΙ Ε.Ο.Τ.» νὰ ἀποδώσῃ τὸ μεγαλύτερον ἐκπαιδευτικὸν ἔργον ἀναγεννῶσα μίαν Ὀργανικὴν Μ. Μονάδα καὶ αὐτοδιαλυομένη ἐν ταὐτῷ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

1) Αἰγυπτιῶται: Ἀπόλυσις τὸ βραδύτερον ἐντὸς 2μήνου.

2) Μὴ ἐπιστρατευθέντες: Ἀπόλυσις ἐντὸς 2μήνου τῶν μὴ ἐπιστρατευθεισῶν κλάσεων, καὶ παραμονὴ τῶν ἐπιθυμούντων.

3) Ἄδειαι διαδοχικαὶ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κατὰ τὰς ἀνάγκας των καὶ τὴν κρίσιν τῆς Ταξιαρχίας.

4) Ἐν ταὐτῷ πρόσκλησις ἁπάντων (πλὴν Αἰγυπτιωτῶν), ὅπως δηλώσωσι ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ παραμείνωσι ἐπὶ ἕνα 6μηνον ἢ ἔτος ἀναλόγως τῶν ἐπιδιώξεων τῆς ὑπηρεσίας, ὡς ἐθελονταὶ — εἰδικευμένοι — ἐκπαιδευταί τῶν προσκληθησομένων.

5) Ἐκπαίδευσις κατὰ Μονάδα Πεζικοῦ — Πυροβολικοῦ—Διαβιβάσεων κ.λ.π. τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ ἀξιωματικῶν διὰ τὴν πλαισίωσιν μιᾶς Μεραρχίας. Τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ καὶ διὰ τῶν τέως Κ.Ε.Ι., Ε.Κ.Ε.Μ., καὶ Γ.Κ.Ε.Σ. συγχωνευομένων εἰς ἕνα ἢ 2 τὸ πολὺ Κέντρων, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ.

6) Μετὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν στελεχῶν ἐπιλογὴ τῶν ἀπαιτουμένων κληρωτῶν διὰ 1, 2 ἢ 3 Μεραρχίας (Πεζοί, Πυρ)ταί, Διαβιβασταὶ) καὶ χορήγησις ἐν ταὐτῷ τῶν ἀπαιτουμένων ὑλικῶν.

7) Ἐντὸς τῆς ἐκπαιδευτικῆς ταύτης διαρκείας, ἣν θεωρῶ τουλάχιστον ἑξά-

μηνον ἀφ' ἧς ἀρχίση θὰ ἔχη αὐτοδιαλυθῆ ἡ Ταξιαρχία καὶ θὰ ἡσυχάσουν φίλοι καὶ ἐχθροί.

8) Ἀπαραίτητος πρὸς τοῦτο ἀναγκαία προϋπόθεσις:

α) Παραμονὴ τῆς ἤδη μισθολογίας.

β) Ἐν ψυχολογικῇ ἀδυναμία ἐξίσωσις τῆς μισθολογίας πρὸς τὴν τῶν Ἐθνοφυλάκων (δι' οὓς κρούω τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου ὅτι ἡ παραμονὴ τοῦ 35δράχμου ἐγκυμονεῖ κινδύνους), ἀλλὰ καθορισμὸς «ἑνὸς εἰδικοῦ ἐπιδόματος» δι' ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας μὲ ὀνομασίαν π.χ. ἐκπαιδευτικοῦ καὶ μὲ βάσιν, ὥστε τὸ πρόσθετον νὰ ἰσοφαρίζη τὴν ἤδη μισθολογίαν.

Τέλος νὰ κοινοποιηθῶσι διὰ τοὺς ὁπλίτας αἱ ἀναμενόμεναι ἠθικαὶ ἀμοιβαί.

ΥΙ) ΠΡΟΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ ΛΥΣΙΣ.

Ὡς ἀνωτέρω ἐκτίθενται αἱ περιπτώσεις ἐλπίζω καὶ πιστεύω, ὅτι μὲ τοὺς διαφόρους ἐπιδιωκομένους συνδυασμοὺς (ἀπολύσεων — ἀδειῶν — μισθολογίας) ἡ Ταξιαρχία παρ' ὅλους τοὺς ἀναμενομένους κόπους θὰ ἐκπληρώση ἐν τῷ συνόλῳ της καὶ τὴν τρίτην ταύτην ἀποστολήν.

Ἡ προτεινομένη ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας λύσις κατόπιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω εἶνε:

«Ἡ εὐθαρσὴς διάλυσις», ὡς Ἐθνικῆς ἔστω ἀνάγκης καὶ ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. νὰ μείνη πλέον εἰς τὴν Ἱστορίαν.

Εἰσῆλθε διὰ παντὸς εὐφήμως εἰς τὴν Στρατιωτ. Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος.

Πάντως παρακαλῶ ὅπως οἱαδήποτε λύσις ἀφορῶσα τὴν ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., τεθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ ὑπογεγραμμένου οὐχὶ ἀπὸ ἄλλης ἁρμοδιότητος, ἀλλὰ τῆς ἐκθέσεως τῶν δυνατοτήτων καὶ λεπτομερειῶν της, ἵνα τὸ Γ.Ε. Στρατοῦ καὶ ἅπασαι αἱ προϊστάμεναι ἀρχαὶ διατελοῦσι ἐν πλήρει γνώσει τῆς δυνατῆς ἀποδόσεως.

Ἐλευσὶς τῇ 11ῃ Φεβρουαρίου 1945

Ο

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Συνταγματάρχης

ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ

Στὰ ἀποδεικτικὰ ἔκρινα ὠφέλιμον νὰ περιλάβω δύο ἀναφορές, δύο διαταγὲς τῆς ΙΙ Μεραρχίας, μία διαταγὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατοῦ Ἀντιστρατ. Γ. Δρομάζου.

Αἱ ἀναφορὲς ἀπολογοῦνται εἰς κατηγορίες. Αἱ διαταγαὶ δίδουν τὴν τελείως ἀντίθετον πρὸς ταύτας εἰκόνα τοῦ Ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἡ διαταγὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ τὴν ἀπόδειξιν περὶ τούτου.

Ἔχουν τὴν ἀξία τους γιὰ τὸν ἀναγνώστη, γιατὶ δείχνουν τὴν πάλην κατὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

Προσθέτω ἀκόμη καὶ τὴν διαταγὴν τοῦ τότε Ἀρχιστρατήγου ΠΑΤΖΕΤ.

Καὶ τὴν συμμετοχὴ τῆς Μεραρχίας διὰ τὴν ἀνόρθωσιν ἀδελφῶν πιστοποιουμένη ἀπὸ γράμμα τοῦ ἀειμνήστου Ἀντιβασιλέως Ἀρχ. Δαμασκηνοῦ.

ΥΠΟΥΡ. ΣΤΡΑΤ)ΚΩΝ ΓΕΝ. ΕΠΙΤ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΟΝΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΞ)ΚΟΥΣ

Γραφ. Ἀρχηγοῦ Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π. 31010

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΑΡΧΗΓΟΥ Γ.Ε.Σ. 25-12-1944

Κατόπιν τοῦ ἀπὸ 24 Δεκεμβρίου ἐ.ἔ. Β.Δ. ἀναλαμβάνω τὰ καθήκοντα τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

Αἱ στιγμαὶ εἶνε δυσχερεῖς, εἶνε ἀνάγκη ἐπιτακτική, ἀνάγκη Ἐθνικὴ νὰ δημιουργήσωμεν Στρατὸν ἰσχυρόν, ὄργανον τοῦ Κράτους, νὰ κατασταλῆ ἡ στάσις νὰ ἐπιβληθῆ ἡ τάξις καὶ νὰ μεταφέρωμεν τοῦτον εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσωμεν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Μεγάλων μας Συμμάχων, ἵνα λάβη μέρος εἰς τὸ τελικὸν κτύπημα.

Στηρίζομαι εἰς τὸ Σῶμα τῶν Ἑλλήνων Ἀξιωματικῶν, οἵτινες πάντοτε εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις ἐδείχθησαν ἀνώτεροι τῶν προσδοκιῶν τοῦ Ἔθνους.

Ἔχομεν τὴν διαβεβαίωσιν τῶν μεγάλων μας Συμμάχων Ἄγγλων, ὅτι θὰ μᾶς παράσχουν πᾶσαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν βοήθειαν.

Ἵνα ἐπιτευχθῆ τοῦτο ΑΠΑΙΤΩ:

1. Σιγὴν διὰ τὸ παρελθόν. Περικλείει τοῦτο ὑπερβολάς, σφάλματα, εὐθύνας. Συζητήσεις ἐπὶ τούτων μόνον νέαν διαίρεσιν καὶ διενέξεις θὰ προκαλέσουν. Ἂς ἀσχοληθῆ περὶ τούτων ἡ δικαιοσύνη τῆς Πατρίδος. Ἡμεῖς δὲ ἂς ἐπιβλέψωμεν πρὸς τὸ παρὸν καὶ νὰ ἐργασθῶμεν μετὰ σταθερότητος καὶ συνεχῶς διὰ τὴν δημιουργίαν Στρατοῦ ἰσχυροῦ, ἀξίου τῶν προσδοκιῶν τοῦ Ἔθνους.
2. Ἕνωσιν, πραγματικήν, στηριζομένην εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν καὶ σεβασμόν. Σύμπνοιαν καὶ πειθαρχίαν στοιχεῖα ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἑνὸς Στρατοῦ ὁμονοοῦντος καὶ πειθαρχημένου, ἱκανοῦ νὰ ἐμπνεύση τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἔθνους καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν Συμμάχων μας.
3. Ἐργασίαν μετὰ δραστηριότητος καὶ μέθοδον ἵνα ταχέως φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα.

Κατόπιν τούτων Προσκαλῶ ἅπαντας ὑμᾶς ὅπως συμμορφούμενοι πρὸς τὰ ἀνωτέρω, ἐπιδοθῆτε μὲ πίστιν καὶ ἐνθουσιασμὸν ἐπὶ τὸ ἔργον.

Ἀθῆναι τῇ 25η Δεκεμβρίου 1944

Ο
ΑΡΧΗΓΟΣ Γ.Ε.Σ.
ΔΡΟΜΑΖΟΣ Γ.
Ἀντιστράτηγος

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

ΓΡΑΦ. ΠΛΗΡ)ΡΙΩΝ 'Αριθ. Πρωτ. Α.Π. 17 Σ.Δ. τῇ 4ῃ 'Απριλίου 1945

'Ο Συντ)ρχης Τσακαλῶτος Θρασύβουλος Δ)τὴς τῆς ΙΙ Μεραρχίας 'Αθηνῶν

Πρὸς τὴν 'Ανωτάτην Στρατ)κὴν Διοίκησιν 'Αττικῆς Γραφεῖον ΙΙ
ΑΘΗΝΑΣ

«Περὶ ἐκτρόπων κατὰ τὴν παρέλασιν».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω τὰ κάτωθι εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. Ε.Π. 350558 διαταγῆς ληφθείσης μόλις σήμερον.

'Επανειλημμέναι καὶ βασανιστικαὶ ὑπῆρξαν αἱ ἐπιθέσεις ἐναντίον ἀξ)κῶν καὶ ὁπλιτῶν τῆς Ταξ)χίας, οἵτινες ἀποκαλοῦνται διαρκῶς Πραιτωριανοί, Τεταρτοαυγουστιανοὶ καὶ Φασίσται, ὡς ἐὰν Συντ)ρχαι καὶ ὁ Δ)τὴς τῆς Μεραρχίας ὁ Διοικητὴς τοῦ Πυρ)κοῦ Συντ)ρχης Μανιδάκης Στ., ὁ Διοικητὴς τοῦ Πεζικοῦ Συντ)ρχης Παπαδόπουλος Ν., ὁ 'Επιτελάρχης τῆς Μεραρχίας 'Αντ)ρχης Λάμαρης Γεράσιμος καὶ ἅπαντες οἱ τόσοι διακεκριμένοι Διοικηταί, οἱ δώσαντες τὴν ἰδεώδη εἰκόνα τοῦ καθήκοντος καὶ κτυπήσαντες παντοῦ τὸν φασισμόν, νὰ ὑπῆρξαν ποτὲ πραιτωριανοὶ κόμματός τινος, ἐνῷ ὑπῆρξαν πράγματι πραιτωριανοὶ τῆς 'Ελλάδος, ὅταν ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς (Βάρκιζα — Μ. 'Ανατολὴ) ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξαν πραιτωριανοὶ καὶ μόνον πραιτωριανοὶ ἰδεώδεις τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Συνεχιζομένης λοιπὸν τῆς τακτικῆς τοῦ Κ.Κ.Ε., τῆς δυσφημήσεως παντὸς τοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους ἐργαζομένου, βάλλεται διαρκῶς ἡ Ταξιαρχία διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι εἶνε τὸ μόνον τμῆμα τοῦ 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν κατάρρευσιν τὸ 1941 παρέμεινε πιστὸν εἰς τὸ καθῆκον του, ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως μέχρι τοῦδε ἐκτελέσαν καὶ ἐκτελοῦν κατὰ ἰδεώδη τρόπον τὰς διαταγὰς τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων καὶ πολὺ περισσότερον τοῦ ἤδη Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Τοῦτο ἀπεκτήθη μὲ μίαν τεραστίαν προσπάθειαν τῶν δυσφημουμένων ἀξιωματικῶν.

'Υποπτεύομαι λοιπὸν μήπως καὶ πάλιν πρόκειται περὶ τῆς αὐτῆς προσπαθείας τοῦ Κ.Κ.Ε., τὸ ὁποῖον ἔχει κάθε συμφέρον νὰ δυσφημήσῃ τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν ὑπὸ τῶν Διοικήσεων τοῦ Στρατοῦ προκαλοῦν οἱανδήποτε ἀντίδρασιν.

'Εκ τῶν διαταγῶν αἵτινες ἐλήφθησαν μέχρι τοῦδε καὶ ἀπὸ τὸν 'Αρχιστράτηγον καὶ Πρόεδρον Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἄγγλου 'Αρχιστρατήγου καὶ τοῦ 'Αρχηγοῦ τῆς 'Αγγλικῆς Στρατιωτικῆς 'Αποστολῆς, αἱ τόσον ἐπαινετικαὶ ἐπιστολαὶ καταδεικνύουσι τὸ ἀπολύτως Στρατιωτ. τῆς ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., ἥτις οὕτω συνέβαλε καὶ αὐτὴ εἰς τὸν 'Εθνικὸν χαρακτῆρα τῆς ἑορτῆς (Συνημμένως ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν).

Αἱ διαταγαὶ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἐκτελοῦνται μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας, πάντοτε δι' οἱονδήποτε ζήτημα, πολὺ περισσότερον ἐπὶ πολιτικῶν ἐκδηλώσεων.

'Επὶ τῆς συγκεκριμένης κατηγορίας, ἐπειδὴ ἔφθασαν καὶ μέχρις ἐμοῦ τοιαῦται διαδόσεις, ἐνήργησα αὐτοπροσώπως τὴν 26ην Μαρτίου αὐστηροτάτην ἐξέτασιν, καίτοι ἤμην πεπεισμένος ἐπὶ ἀντιθέτου καὶ εἰς εἰδικὴν συγκέντρωσιν τῶν Διοικητῶν Μονάδων, ἐπέστησα τὴν προσοχὴν ἁπάντων, μήπως οἱ ὁπλῖται των (ποτὲ ἀξιωματικοὶ) παρεσύρθησαν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ, ἵνα μὴ φανῇ ὅτι καὶ ὁ στρατὸς δὲν μετέχει τῆς αὐτῆς νοοτροπίας τοῦ λαοῦ».

Διεπίστωσα ἀπολύτως ὅτι οὐδεὶς οὔτε ἀξιωματικός, οὔτε ὁπλίτης τῆς Ταξιαρχίας προέβη καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην πολιτικὴν ἐκδήλωσιν.

Προφανῶς θὰ πρόκειται περὶ ἄλλων τμημάτων, ἅτινα διῆλθον διὰ Κοραῆ καὶ Σταδίου, διότι οὐδὲν τμῆμα ἡμῶν διῆλθε διὰ τῶν ὁδῶν Κοραῆ καὶ Σταδίου.

Εἰς τὴν Ταξιαρχίαν ὅμως εἶχε ἐνταχθῆ καὶ Τεθωρακισμένη μονὰς χωροφυλακῆς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν.

'Επληροφορήθην, ὅτι ἔνιοι ὁδηγοὶ αὐτ)των, ἀπήντησαν περὶ τὴν 'Ομόνοιαν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ, φρονοῦντες ὅτι οὕτω μετέχουν τῆς 'Εθνικῆς τοῦ λαοῦ ἀλλοφροσύνης.

Συνεκέντρωσα τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Μονάδος ταύτης (ἧς Διοικητὴς ὁ ἐξαίρετος στρατιώτης Ταγματάρχης Χωροφυλακῆς Καρδαμίτσης), καὶ προέβην εἰς δριμυτάτας εἰς ταύτην παρατηρήσεις, ὑπερβαινούσας πᾶν ὅριον στρατιωτικῆς αὐστηρότητος.

Θεωρῶ τὴν ποινὴν ταύτην ὑπεραρκετήν.

'Υμῖν ἐναπόκειται νὰ ἀποφασίσητε. 'Εὰν ὅμως πράγματι, ἐγένοντο ἀντιλη-

πταὶ ἐκδηλώσεις κλάξον, ὑποβάλλω τὴν γνώμην μήπως ὑπῆρξαν τοιαῦται ἐγκαθέτων τοῦ Κ.Κ.Ε., ὅπερ ἔχει κάθε συμφέρον δυσφημήσεως (ὅρα καθημερινῶς ριζοσπάστην καὶ τὰ ὄργανα τούτου).

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Συνταγματάρχης

ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ Δ)ΤΗΣ — Ἐλευσὶς τῇ 4ῃ Ἀπριλίου 1945

Αὐστηρῶς προσωπική

Ο ΣΥΝ)ΡΧΗΣ - ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤ)ΚΩΝ ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΝ κ. ΣΠΑΗΝ Λ.

ΑΘΗΝΑΣ

«Ἐπὶ τῶν κατηγοριῶν περὶ ὀργανώσεων Φασισμοῦ καὶ 4ης Αὐγούστου».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω εἰς ἐκτέλεσιν προφορικῆς Ὑμῶν ἐντολῆς τὰ κάτωθι, κατόπιν καὶ νέας προσωπικῆς ἐξετάσεως ἐπὶ τῶν κατηγοριῶν:

Οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς τέως ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., εἶνε Τεταρτοαυγουστιανοὶ

Ὅτι εἶνε Φασίσται.

Ὅτι μετέχουσι τινὲς συνωμοτικῶν ἐνεργειῶν.

1) Ὡς ἀνέφερα Ὑμῖν καὶ προσωπικῶς, ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς τέως ΙΙΙ Ε.Ο.Τ. Ταξιαρχίας, ἀκολουθοῦντες μοναδικὸν ἴσως παράδειγμα συνεχιστῶν τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἐπολέμησαν χιτλερισμὸν καὶ φασισμὸν ἐν Ἀλβανίᾳ, ἐν Μακεδονίᾳ, ἐν Κρήτῃ, εἰς Ἀλαμέϊν καὶ τελικῶς ἐν Ἰταλίᾳ.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ λέξις «φασίστας» ἔχει κατ' ἐξοχὴν ἐφαρμογὴν εἰς τοὺς κομματισθέντας ὑπὲρ τοῦ Α ἢ Β κόμματος, οὗτινος ἤθελον νὰ ἐπιβάλουν δικτατορίαν καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικούς, οἵτινες ὑπῆρξαν πιστοὶ εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἃς καὶ ἐκτελοῦσι συνεχῶς.

Ἐὰν ἡ λέξις «Τεταρτοαυγουστιανὸς» ἔχει τὴν ἔννοιαν «φασίστας», τότε πρόκειται περὶ συνεχείας τοῦ ἐν Μ. Ἀνατολῇ ριφθέντος συνθήματος ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες προδόσαντες τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα, κατηγόρουν τοὺς συνεχίσαντας τὸν πόλεμον.

Καὶ ἴσως ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως θὰ ἔδει νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ ὅλων τῶν Διοικήσεων.

2) Οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Ταξιαρχίας ἀπασχολοῦνται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον μὲ τὰ καθαρῶς στρατιωτικά των ἔργα καὶ ειδικῶς μὲ τὴν βαρεῖαν ἐκπαιδευτικὴν εὐθύνην, ἔχοντες ἅπαντες ἓν σύνθημα:

«Ὅλα γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ὑπεράνω ὅλων ἡ Ἑλλάς», καὶ ἐκτελοῦσι μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τὰς διαταγὰς Ὑμῶν, τοῦ Ἀρχιστρατήγου, Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Προέδρου Κυβερνήσεως καὶ γενικώτερον τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐὰν ὑπάρχῃ τις κατηγορῶν διὰ τὸ ἀντίθετον, παρακαλῶ ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ προκαλέσητε τοῦτον καὶ ἀναφέρῃ τὸ συγκεκριμένον ἵνα, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἀληθὴς ἡ κατηγορία συντριβῇ ὁ ἔνοχος, ἄλλως λάβῃ τὴν αὐτὴν τύχην ὁ συκοφάντης.

Συμπερασματικῶς: «Ἅπασαι αἱ πληροφορίαι περὶ συνεννοήσεων καὶ συνωμοτικῶν κινημάτων τῶν ἀξιωματικῶν τούτων, ἀποτελεῖ κακοήθη συκοφαντίαν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἐπιτραπήτω μοι καὶ πάλιν,

α) Ὅπως Σᾶς ὑποβάλω τὴν πικρίαν τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες θυσιάσαντες πάντα ὑπὲρ Πατρίδος, γίνονται ἀντικείμενον πολιτικῶν ἐπιδιώξεων καὶ ἀποβαίνουσι διαρκῶς τὰ θύματα τοῦ ἀντεθνικοῦ τύπου.

β) Ὅπως τύχῃ τῆς Ὑμετέρας προσοχῆς καὶ προστασίας ἡ ἀνωτέρω δυσφήμησις, ἤτοι τὸ σύνθημα τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ὅπερ ἐπαναλαμβάνεται.

γ) Ἂν ὑπάρχῃ συζήτησις καὶ πικρία, εἶνε ἀξιωματικῶν ἀποδεδειγμένης πολεμικῆς καὶ ἐθνικῆς γενικώτερον ἀκοματίστου δράσεως, διότι τίθεται ἐν ἀμφιβολίᾳ ὁ πατριωτισμός των.

Ἀποτελεῖ τοῦτο προσβολήν, ἀπογοήτευσιν καὶ προκαλεῖ τὴν ἀγανάκτησιν ἔναντι μιᾶς ἀναμενομένης καὶ ψυχολογικῶς ἐπιβαλλομένης ἠθικῆς ἀμοιβῆς των.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ 7ης ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1945
ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΛΥΟΜΕΝΟΥΣ

Συμπολεμισταί,

Ἔπειτα ἀπὸ πέντε ἔτη πολυκύμαντα, πολυτάραχα, πολλοῦ πόνου γεμᾶτα, ἀλλὰ καὶ ἀφαντάστου Ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, οἱ μὲν ἐπανέρχεσθε εἰς τὴν φιλόξενον Αἴγυπτον ἢ τὰς φιλοξένους χώρας ἐξ ὧν ὡρμήθημεν, οἱ δὲ εἰς τὰς ἑστίας σας, στὴν ἐλεύθερη πλέον ἀπὸ κάθε βρωμερὸ ποδάρι ἀγαπημένη σας γωνιά.

Ἡ τύχη ἠθέλησε ὥστε ἡ Πατρίς μας τὴν 7ην Αὐγούστου, ἐπέτειον ἡμέραν τῆς ἐξορμήσεώς σας πρὸς τὴν Ἰταλίαν, τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὴν 7ην Αὐγούστου, νὰ ὁρίσῃ ὡς τοιαύτην καθ' ἣν σᾶς ἐξήγγειλεν «ἐπανέλθετε, δὲν ἔχω πλέον ἀνάγκην ὑμῶν, παιδιά μου. Ἄλλα παιδιὰ νεώτερά σας, σᾶς ἀντικαθιστοῦν μὲ τὸ ὅπλο εἰς τα χέρια».

Τὴν ὥρα ποὺ ἐγκαταλείπετε τὴν στρατιωτικὴν οἰκογένειαν, ποὺ τόσο ἠγαπήσατε καὶ σᾶς ἠγάπησεν.

Ἐνθυμηθῆτε τὸν τραχύ, ἀλλὰ πλήρη ἱκανοποιήσεως καὶ δόξης δρόμον.

Ἐνθυμηθῆτε τὰς προσπαθείας, τὸ αἷμα, τοὺς σεβαστοὺς νεκροὺς μας, ἀλλὰ καὶ τὸ κατόρθωμα μιᾶς ἑνότητος, τῆς ὁποίας πιστὴν εἰκόνα ἀπετέλεσεν ἡ μικρὰ Μονάς, ἡ ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., πυρὴν ὡραῖος, πυρὴν ὑπερήφανος, πυρὴν παράδειγμα πίστεως πρὸς τὴν ἰδέαν καὶ τὸ σύνθημα: «Καθῆκον—Ἑλλάς»!

Ἐνθυμηθῆτε τὴν καταστρεπτικὴν διαίρεσιν καὶ τὰ ἀπαίσια ἀποτελέσματα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἕνωσιν καὶ τὰ ὡραῖα βάσει ταύτης κατορθώματα.

Ἡ μικρά σας οἰκογένεια, ἡ τέως ΙΙΙ Ε.Ο.Τ., καὶ ἡ μεγαλυτέρα τοιαύτη ἡ ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ, πρῶτος μεγάλος πυρὴν τοῦ ἀναγεννωμένου Ἐθνικοῦ Στρατοῦ εἰς πεῖσμα δυσκολιῶν, ἐλλείψεων, ἀπαισιοδοξιῶν, συκοφαντιῶν καὶ ἀπιστιῶν, πολλὰ σᾶς ἐδίδαξεν.

Ἐνθυμηθῆτε καὶ κηρύξατε τὸ Ἐθνικὸν Εὐαγγέλιον, Εὐαγγέλιον τῆς ἑνώσεως καὶ τοῦ παραδείγματος, ὅπου δήποτε καὶ ἂν σταθῆτε, εἴτε εἰς τὴν φιλόξενον ξένην εἴτε εἰς τὴν ἀναγεννωμένην Πατρίδα.

Ἐνθυμηθῆτε καί ἐστὲ οἱ Ἐθνικοὶ Ἀπόστολοι, εἰς πεῖσμα τῶν κακῶν, τῶν ἀπίστων καὶ πρὸ παντὸς τῶν ἀπαισίων ἐχθρῶν ὑπὸ οἱανδήποτε μορφὴν καὶ ἂν ἐκδηλοῦνται οὗτοι.

Ἐνθυμηθῆτε καὶ διακηρύξατε τὴν ἕνωσιν, διότι αὕτη ἐκραταίωσε καὶ ἀνεστήλωσε τὰς Σημαίας, τὰ τιμημένα ἀνὰ τὸ παγκόσμιον Ἐθνικὰ Ἐμβλήματα.

Ἐνθυμηθῆτε καὶ ἐστὲ ὑπερήφανοι καὶ ἱκανοποιημένοι, διότι κληθέντες καὶ προστρέξαντες, ὅταν ἡ Πατρίς τὸ σάλπισμα τοῦ κινδύνου ἐσάλπιζε, εἴτε αὐτὸ ἐν τῇ πατρῴᾳ γῇ ἐσαλπίζετο, εἴτε ἐν τῇ ξένῃ, ὅταν τὸ βρωμερὸ τοῦ κατακτητοῦ πόδι ἐμόλυνε τὰ ἀγαπημένα αἱματοβαμμένα χώματα, ἀφοῦ διεξηγάγατε ἀγῶνας τραχεῖς, ὅταν Ἑλληνικὴ ἐλευθέρα γῆ δὲν ὑπῆρχεν, ἐπανέρχεσθε εἰς τὰς ἀγαπημένας ἀτομικὰς οἰκογενείας, ἀφοῦ εἴδατε πλέον ὅτι ἡ Κυανόλευκος ἐστήθη σταθερὰ πρῶτον ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Βράχου τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἧς ἡ εἰκὼν ἐτίμησε τὰ στήθη σας καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰ πρὸ τοῦ κινδύνου σύνορά της. Ἤρεμα ἀνασυγκροτεῖ καὶ διορθώνει τὸν καταστραφέντα οἶκον ἀποκαθαίρουσα τοῦτον ἀπὸ τὴν κακίαν, ἣν ἐπεσώρευσαν διαδοχικοί, ἀπαίσιοι καὶ αἱματοβαμμένοι τύραννοι. Ὁ Ἄγνωστος Στρατιώτης καὶ πάλιν κοιμᾶται εἰς τὴν ἐλευθέραν Πατρῴαν θέσιν, τὴν ὁποίαν δὲν βεβηλώνουν πλέον ἐχθροί.

Ἐνθυμηθῆτε ὅτι ἐπανέρχεσθε εἰς τὰ σπίτια σας μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, ἀφοῦ ἐγράψαμεν ὅλοι ἑνωμένοι καὶ ἀδιάσπαστοι, ἀνεξαρτήτως πολιτικοῦ χρώματος, μὲ μόνον ἔμβλημα τὴν ἀθάνατον Κυανόλευκον καὶ μὲ μοναδικὴν καὶ ἰσότιμον φορολογίαν τὴν τοῦ αἵματος τὸ Ἀλβανικὸ ἔπος πρὸ τοῦ ὁποίου μεγάλοι καὶ μικροὶ ὑπεκλίθησαν καὶ ἀκόμη φίλοι καί ἐχθροὶ ἐτίμησαν.

Ἐνθυμηθῆτε ὅτι συνεχίσαντες τὴν ἐντολὴν τῶν Ἑλληνίδων μητέρων καὶ ἀδελφῶν, ἐστρέψατε περιφρονητικὰ καὶ σταθερὰ τὰ νῶτα πρὸς τὴν διαίρεσιν καὶ πιστοὶ πρὸς τὸ καθῆκον τὴν 7ην Αὐγούστου 1944, ἐξωρμήσατε πρὸς τὴν Ἰταλίαν, σκορπίσαντες εἰς ἐλευθέρους καὶ μή, εἰς τοὺς Πανέλληνας, παλμοὺς οὓς σπανίως ἠσθάνθη ἄνθρωπος.

Ἐνθυμηθῆτε τὴν Διαταγήν μου τῆς 21ης Σεπτεμβρίου ἐν ΡΙΜΙΝΙ, ὅπερ ὑπῆρξε τὸ ἔπαθλον τῆς πρὸς τὴν Πατρίδα ἀκλονήτου πίστεώς σας.

Ἐνθυμηθῆτε ὅτι, πιστοὶ εἰς τραχύν, ἀλλὰ καὶ φωτεινὸν δρόμον ἀπεκομίσατε τὸν διαρκῆ ἔπαινον καὶ τὴν ἐκτίμησιν Ἄγγλων καὶ Ἑλλήνων προϊσταμένων εἰς ἐμὲ δέ, ὡς σᾶς ἐτόνισα, ἐδώσατε τὸ δικαίωμα νὰ μὴ γνωρίζω ποῖον νὰ πρωτοεπαινέσω.

Σεμνοὶ ἥρωες τῆς δόξης καὶ τοῦ πόνου, περιωρίσθητε μετὰ τὰ πολεμικά σας κατορθώματα εἰς Ἀλβανίαν — Μακεδονίαν — Κρήτην — Ἐλ Ἀλαμέϊν — Ρίμινι, εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν σας γνώσεων, χρησιμοποιηθέντες πάντες

ώς ἐκπαιδευταί, ώς πρότυπα διὰ τοὺς κληθέντας νεωτέρους συναδέλφους σας τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ μας.

Ὑπήρξατε ὁ πυρὴν καὶ θὰ εἶσθε ἱστορικῶς ἡ ἀφετηρία τοῦ δημιουργουμένου Ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

Συμπολεμισταί,

Οὐδέποτε ἡ μοῖρα ἐσφράγισε μὲ θείαν σφραγῖδα ὅπως τὴν μονάδα μας γενικῶς καί ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν ειδικώτερον μὲ τόσον ὡραίαν ἀποστολήν, μὲ τόσον καλὴν τύχην, μὲ τόσην δόξαν!

Μὴ λησμονῆτε ὅμως ποτὲ σας, ὅτι ἡ ἀποστολή σας δὲν ἐτελείωσεν.

Ἀναμφισβητήτως ὑπῆρξαν παντοῦ καὶ πάντοτε δυσχέρειαι, ἐλλείψεις, συκοφαντίαι, ἀδικίαι.

Ποτέ σας, μὰ ποτέ σας, γιατὶ θὰ ἀδικήσετε τὸν ἑαυτόν σας καὶ τὸ ἔργον σας, μὴ σταματήσετε σ' αὐτές καὶ μὴ νομίσετε ἑαυτοὺς ἀδικημένους. Θὰ ἀδικήσετε τὴν Μητέρα!

Δὲν σᾶς ἐσυκοφάντησε ποτὲ ἡ Ἑλλάς, δὲν σᾶς ἠδίκησε ποτὲ ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ σᾶς χειροκρότησε, σᾶς ἐστεφάνωσε, σᾶς ἐθουλοποίησε, σᾶς παρέδωκεν εἰς τὴν Ἱστορίαν μὲ τὸ ὄνομα Ἀλβανομάχοι ἢ Ριμινῖται.

Πετάξετε στὴν παντοτινὴ λήθη κάθε ἄδικη πικρία, λησμονήσατε τὶς ἀδικίες ποὺ προῆλθον ἀπὸ ἄτομα καὶ ὅταν φθάσετε στὰ σπίτια σας, σεμνοὶ Ἀλβανομάχοι καὶ ἥρωες Ἀφρικῆς καὶ Ἰταλίας, ἐπιδοθῆτε μὲ τὴν αὐτὴν πρωτοπόρον ἔντασιν διὰ νὰ δημιουργήσωμεν καὶ πάλιν τὴν Ἑλλάδα ἢ νὰ τηρήσωμεν τὸν ἄφθαστον Ἔξω Ἑλληνισμόν.

Ἐστέ, ὡς πολλάκις, ἐτόνισα, Ἐθναπόστολοι!

Κρατήσατε ὑψηλὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἠθικοῦ προβαδίσματος τῆς στρατιωτικῆς σας ζωῆς καὶ ἐφαρμόσατέ το εἰς τὸ ἤρεμο τοῦ σπιτιοῦ σας καὶ τῆς κοινωνίας σας περιβάλλον.

Ἡ τύχη ἠθέλησεν ὥστε, εἰς τὴν μικρὰν Μονάδα, ἐξ ἧς προέρχεσθε, τὸν ζωοφόρον τοῦτον Στρατιωτικὸν πυρῆνα, νὰ συγκεντρωθῶσιν, οἱονεὶ εἰς συμβολικὴν ἕνωσιν, πάσης ἡλικίας, ἀπὸ δεκαεξαετῶν μέχρι πεντηκονταετῶν, συνάδελφοί σας καὶ πάσης γῆς Ἑλλάδος καὶ πάσης Ἑλληνικῆς ἔξω γωνίας. Ὑπῆρξε Πανελλήνιος. Μεταδώσατε λοιπὸν τὴν πίστιν σας, τὴν ἐργατικότητα, τὴν αὐτοθυσίαν σας καὶ τὴν λατρείαν σας, πρὸς τὴν ἑνιαίαν, τὴν μοναδικήν, τὴν ἀδιαίρετον καὶ ἀθάνατον μητέρα Ἑλλάδα.

Οὐδεὶς ἔχει τόσο μικρὰν εἰς ἔκτασιν, ἀλλὰ ἐν ταὐτῷ τόσην μεγάλην εἰς δόξαν Πατρίδα.

Αἰγυπτιῶται καί τῆς ξένης συμπολεμισταί,

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν χαρὰν ἣν ἠσθάνθην μαζί σας, ὅταν ἐπὶ κεφαλῆς μετὰ τῶν ἄλλων βετεράνων Διοικητῶν καὶ ἀξιωματικῶν ἀντίκρυσα ἀναστηλωμένες καὶ τιμημένες τὶς σημαῖες.

Λησμονήσατε τὰς ἀκρότητας ὅλοι καὶ ἐνθυμηθῆτε τὸ μεγαλεῖον!

Ἐνθυμηθῆτε τὴν ἐντολήν, τοῦ τότε Ἀρχιστρατήγου: Ἴτε καὶ νικήσετε. Καὶ ἐνικήσατε, διότι ἐπιστέψατε εἰς τὴν Ἑλλάδα!

Ἐνθυμηθῆτε λοιπόν. Σᾶς τὸ ἐπιβάλλει τὸ ἔργον σας, ἡ ἱστορία σας, ἡ δόξα σας, νὰ εἶσθε παντοῦ νικηταί.

Γυρίζετε μὲ τὸ μέτωπο ὑψηλά, διότι, ἀναχωρήσαντες μὲ τὴν ὑποθήκην τῶν Ἑλληνίδων μητέρων καὶ ἀδελφῶν «ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς», ἐπανέρχεσθε φέροντες τιμημένη τὴν ἀσπίδα, μὲ τὴν ὁποίαν ὡπλίσθητε, γιὰ νὰ ἀμυνθῆτε τῆς τιμῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ἴσως μερικοὶ ἀπὸ σᾶς ἢ καὶ ὅλοι νὰ εὕρετε ἀπόντας, ἴσως δὲν θὰ ἀντικρύσητε προσφιλεῖς ὑπάρξεις.

Θὰ λυπηθῆτε, θὰ τοὺς κλάψετε. Ἀλλὰ μὴ καμφθῆτε. Δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα. Ἑνώσατε τοὺς νεκρούς σας, αὐτοὺς μὲ τοὺς νεκρούς, ποὺ ἀφήσατε σὲ κάθε μέρος, σὲ κάθε γωνία, ἐνθυμηθῆτε τοὺς νεκρούς μας στὴν Ἰταλία καὶ σιωπηλοί, ἀλλ' ὑπερήφανοι τιμήσετε τὴν μνήμην των καὶ ὀρθωθῆτε, ὅπως πάντοτε, ἄξιοι τῆς θυσίας ταύτης συνεχισταί, γιὰ νὰ ὑπάρξη Ἑλλάς, γιὰ νὰ ὑπάρξη ἀτομικὸ σπίτι, γιὰ νὰ ὑπάρξη Ἔθνος Ἑλληνικὸν εἰς πεῖσμα οἱουδήποτε βρωμεροῦ καὶ ὑπούλου ἐχθροῦ. Ἐνθυμηθῆτε τί ἀνὰ τὴν μονάδα σας, ἀπὸ τοῦ Τάγματος ἕως τὸν ἱστορικὸν Ρουβίκωναν, τὴν ἡρωϊκὴν ταύτην ἄνοδόν σας, ἔπειτα ἀπὸ τὸν Ἀλβανικὸν Γολγοθᾶν, ὡς σύνθημα ἐσκορπίζετο. «Ἡ μεγαλωσύνη στὰ ἔθνη δὲ μετριέται μὲ τὸ στρέμμα — μὲ τῆς καρδιᾶς τὸ πύρωμα, μετριέται καὶ μὲ τὸ αἷμα»!

Τὸ αἷμα τῶν νεκρῶν μας, ἔστω τὸ ἀσάλευτο, τὸ ἀτσαλένιο θεμέλιο ποὔβαλαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Γι' αὐτούς, τώρα ποὺ ἐγκαταλείπετε τὴ στρατιωτικὴ οἰκογένεια, ἂς ψιθυρίσωμε ὅλοι μαζί: «Αἰωνία των ἡ μνήμη!»

Οἱ τετιμημένοι δὲν θέλουν θόρυβο...

Καὶ πιστοὶ ἐντολοδόχοι των καὶ πραγματικοὶ Ἐθναπόστολοι, ἂς διακηρύξωμεν μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μας: «Ἡ ἀθάνατη, ἡ τετιμημένη Πατρίς μας ἡ Ἑλλάς, θὰ ζήση».

Ἀναχωρήσατε ἥσυχοι, διότι, βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς, ἀπὸ τὰ συντρίμμια ἀνίσταται ἡ Πατρίς μας.

Βοηθήσατε ἀκόμη, βοηθῆτε ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεσθε.

Ἐστὲ ὅλοι σας εὐτυχισμένοι, ὅπως ὑπήρξατε τυχεροὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν ταύτην.

Ὡς ὁδηγὸς - συμπολεμιστής σας, θὰ διακηρύττω πάντοτε: «Ὑπήρξατε πιστοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα».

Αὐτὴν λοιπὸν μεταφέρατε ζωντανήν, ἑνιαίαν, ἀδιαίρετον, ὅπως εἶνε καὶ ὅπως πάντοτε ἐννοεῖται, εἴτε εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἴτε εἰς τὸν ἔξω Ἑλληνισμόν.

Ἡμεῖς, βεβαιωθῆτε, θὰ συνεχίσωμεν τὸ ἔργον σας, διὰ νὰ στερεωθῶσιν αἱ Ἀλβανικαί, αἱ Μακεδονικαί, αἱ Κρητικαί, αἱ τῶν Βουνῶν, αἱ Ἀφρικανικαὶ καὶ αἱ Ἰταλικαὶ αἱματηραὶ μετοχαί.

Ἐστὲ ἥσυχοι, θὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς ἀπόστολοι τῆς ζωοποιοῦ ἑνώσεως.

Σύνθημα: «Κ α θ ῆ κ ο ν — Ἑ λ λ ά ς».

Ο
Μέραρχος
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

ΓΕΝ. ΕΠΙΤΕΛ. ΣΤΡΑΤΟΥ Δ)ΣΙΣ ΠΛΗΡ)ΡΙΩΝ Ἀριθ. Πρωτ. 45298

ΔΙΑΤΑΓΗ

Εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς ΙΙ Μεραρχίας Συνταγματάρχην Τσακαλῶτον Θρασύβουλον

Ἐ κ φ ρ ά ζ ω τὴν πλήρη εὐαρέσκειάν μου διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ συλληφθὲν πλαίσιον τοῦ ἐκτελεσθέντος εἰς τὴν δοθεῖσαν ἐν τῷ Σταδίῳ ἑορτὴν τῆς Νίκης κατὰ τὴν 27ην Μαΐου προγράμματος στρατιωτικῶν ἐπιδείξεων καὶ διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν δραστηριότητα, διὰ τὴν ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος προπόνησιν πρὸς τοῦτο τῶν οἰκείων τμημάτων.

Ὁμοίως, ἐκφράζω τὴν πλήρη εὐαρέσκειάν μου καὶ μεγίστην ἱκανοποίησίν μου εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας τῶν μετασχόντων τμημάτων, διὰ τὴν καταβληθεῖσαν ὑπὸ τούτων ἀκάματον καὶ λίαν φιλότιμον προσπάθειαν, ὥστε νὰ ἐπισύρωσι τὸν θαυμασμὸν καὶ σεβασμὸν τῶν ἑορταστῶν διὰ τῶν ἐκτελεσθεισῶν πραγματικὰ ὑποδειγματικῶν ἀσκήσεων καὶ τοῦ ἀρρενωποῦ παραστήματός των.

Οὕτως ἐδόθη ἡ ἀφορμὴ ε ἰ ς τ ο ὺ ς μ α χ η τ ὰ ς τ ο ῦ Ρ ί μ ι ν ι ν ὰ π ρ ο σ θ έ σ ο υ ν ἕ ν α ἐ π ὶ π λ έ ο ν τ ί τ λ ο ν τ ι μ ῆ ς τ ό σ ο ν ε ἰ ς τ ὴ ν ἱ σ τ ο ρ ί α ν τ ῆ ς μ ο ν ά δ ο ς τ ω ν, ὅ σ ο ν κ α ὶ ε ἰ ς τ ὴ ν ἱ σ τ ο ρ ί α ν τ ο ῦ ἀ ν α γ ε ν ν ω μ έ ν ο υ Σ τ ρ α τ ο ῦ τ ῆ ς Μ ε γ ά λ η ς Ἑ λ λ ά δ ο ς.

Τέλος, τὰ τμήματα τῆς Μεραρχίας συνέβαλον διὰ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὴν ἔξαρσιν ἐθνικοῦ παλμοῦ, ὥστε ἐν τῷ συνόλῳ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ἑορτὴ τοῦ σκοποῦ της, τοῦ παλλαϊκοῦ ἐθνικοῦ συναγερμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29ῃ Μαΐου 1945

Ο
ΑΡΧΗΓΟΣ
Γ. ΔΡΟΜΑΖΟΣ
Ἀντιστράτηγος

GENERAL HEADQUARTERS
MIDDLE EAST FORCE

C-in-C/890

26 April, 1945

I have just heard of your appointment to Command of 2 Fd Division, and I write to offer you my warmest congratulations on this well deserved promotion.

I am sure that in carrying on the fine spirit of the 3 Mountain Brigade to the National Army you are making a great contribution to lasting unity in Greece.

This brings you my best wishes.

Colonel Tsakalotos,
c/o Greek General Staff,
Athens.

Gen. B. Paget, DSO.
C-in-C M.E.F.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ

Ἀθῆναι τῇ 22-8-1945

Κύριε Διοικητά,

Ἐλάβαμεν τὸ ἀπὸ 3 τρέχοντος ὑμέτερον γράμμα, μετὰ τῆς ἐπιταγῆς ἐκ δρχ. 740.150, προϊόντος αὐτοπροαιρέτου εἰσφορᾶς τῶν ἀνδρῶν τῆς ΙΙ Μεραρχίας Ἀθηνῶν, ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν Δωδεκανησίων.

Ἐκτιμῶντες προσηκόντως τὴν φιλάδελφον διάθεσιν τῶν εἰσφορέων, ὡς καὶ τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐμφοροῦνται Διοίκησις καὶ ἄνδρες τῆς ὑμετέρας Μονάδος, ἐκφράζομεν πρὸς πάντας τὴν ἄκραν Ἡμῶν εὐαρέσκειαν συγχαίροντες ἅμα ἐκ καρδίας διὰ τὸ ἐκδηλωθὲν πνεῦμα κατανοήσεως τοῦ ὑψηλοτέρου ἐθνικοῦ καθήκοντος, πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς ἡρωϊκῆς Δωδεκανήσου, τὸν χειμασθέντα τόσον δεινῶς ἐπὶ μακρὰν σειρὰν γενεῶν ὑπὸ ξενικὴν κατοχὴν καὶ στυγερὰν δουλείαν.

Ἐπὶ τούτοις, εὐχαριστοῦντες θερμῶς διὰ τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς εὐχὰς ὑμῶν, ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως τοῦ δυσχεροῦς ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐπέτρεψεν Ἡμῖν ὁ Πανάγαθος καὶ τὸ ὁποῖον μόνον διὰ τῆς ἐγκαρδίου συνεργασίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, δύναται νὰ ὁλοκληρωθῇ, ἐπιδαψιλεύομενον πρὸς πάντας ὑμᾶς τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Ἁγίας Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Ἀξιότιμον Κον Θρ. Τσακαλῶτον
Διοικητὴν ΙΙ Μεραρχίας
Ἐλευσῖνα

Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΒΙΒΛΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α′

Προπολεμικά.—Πόλεμος 1940 - 1941

ΒΙΒΛΙΟΝ Β′

Κατοχή—Μ. ᾿Ανατολή—᾿Αγῶνες ΙΙΙ Ταξιαρχίας Ρίμινι, στὴν ᾿Ιταλία.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ′

Προδεκεμβριανὰ—Δεκεμβριανὰ—Συμμοριακὰ

῾Η Μάχη τῶν ᾿Αθηνῶν

῾Η Ψευδοανακωχὴ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

(Μία παρένθεσις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ Β΄ 91

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ Δ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

Ἀπολογισμὸς

ΜΕΡΟΣ Ε΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

Τρόπος διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου 1940—41. Κρίσεις ἐπίσημοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς καὶ ἡ πρὸς πόλεμον προπαρασκευή του.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β΄

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ Ζ΄

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἡ θεία ἀμοιβὴ

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΤΟΜΟΥ

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἀπαραίτητοι ὑποδείξεις ἀντὶ νοητὸν εἰς τὸ ὀρθόν: δυνατὸν
Σελὶς 21 ἀντὶ V) Πάπας εἰς τὸ ὀρθόν: Γ) Ὁ Πάπας.
Σελὶς 73: 1) Στὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ.
Σελὶς 108: 3) Ἕνα Σύνταγμα τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου.
Σελὶς 170: ι) 6 Ἀπριλίου.
Σελὶς 172: ιι) 11 Ἀπριλίου.
Σελὶς 196: ιι) Αἰχμάλωτοι.
Σελὶς 382 ἀντὶ Μέρος Δ΄ τὸ ὀρθὸν Μέρος Ζ΄.